

BASILEAE, PER IOANNEM OPORINVM.

AD DIVVM CAROLVM QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVMQVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII IN SVOS de Humani corporis fabrica libros, Præfatio.

TCVNQVE uaria in artibus ſcientijsq́; tractandis grauiter obſtent, quo minus accuratè perdiſcantur, minusq́; fœliciter in uſum ſuccedant, Carole clemētiſsime Cæſar, tamen haud mediocre diſpendiū quoque adferre arbitror, nimium diductam diſciplinarum, quæ uni cuipiam arti abſoluendæ famulantur, diuiſionem: & multò adhuc magis eius artis exercitiorum adeò moroſam ad diuerſos artifices diſtributionem, ut qui artis ſcopum ſibi præfixerunt, unam eius partem ita complexentur, ut cęteris, quæ ipſum maximopere ſpectant, & ab illo ſeiungi nequeunt, relictis, nihil unquam egregium præſtent, ac propoſitum finem nunquam attingentes, à uera artis conſtitutione perpetuò declinent. Nam, ut cæteras quidem ſilentio prætereum, & de ea quæ ſanitati hominum præficitur, aliquantiſper ſermonem inſtituam, profectò in hac, reliquarum omnium quas hominis ingenium adinuenit, longè commodiſsima, & in primis neceſſaria, perdifficiliq́;, ac operoſa, nihil peſtilentius irrepere potuiſſet, quàm quòd aliquando, & præcipuè poſt Gotthorum illuuiem, Manſoremq́; Bocharæ in Perſia regem (ſub quo Arabes nobis adhuc cum Græcis meritò familiares uigebant) medicina eouſque lacerari cœperit, quòd primarium eius inſtrumētum, manus operam in curando adhibens, ita neglectum ſit, ut ad plebeios, ac diſciplinis medicæ arti ſubſeruientibus neutiquam inſtructos, id quaſi uideatur eſſe demandatum. Quamuis enim tres medicorum ſectæ olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica, & Methodica, nihilominus tamen illarum autores, uniuerſæ artis ſcopum, ad conſeruandam ſanitatem, morboſq́; profligandos direxerunt. deinde huc omnia, quæ ſinguli in ſuis ſectis arti neceſſaria exiſtimabant, referentes, triplici auxiliorum inſtrumento utebantur: quorum primum, uictus fuit ratio: ſecundum, omnis medicaminum uſus: tertium, manus opera, quæ uel præ cæteris medicinam eſſe deficientium additionem, & ſuperfluorum ablationem, eleganter oſtendit, ac nunquam non ſui uſum in affectuum curatione præbet, quoties in re medica obimus, quorum beneficio hanc generi humano ſaluberrimam eſſe, tempora uſusq́; docuerunt. Triplex hæc medendi ratio, cuiuſcunque ſectæ medicis æquè erat familiaris: ipſiq́; proprias manus pro affectuum natura curationi accommodantes, non minorem induſtriam in illis exercendis impenderunt, quàm inſtituendæ uictus rationi, aut medicamentis dignoſcendis, ac componendis. quemadmodum præter cæteros diuini Hippocratis libros, ij liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Oſsium fracturis, Articulorum luxationib. eiusq́; generis malis, omniū abſolutiſsimè conſcripſit. Quin & Galenus, poſt Hippocratem medicinæ princeps, præterquam quòd Pergamenſium gladiatorum curationem ſibi ſoli cōmiſſam ſubinde gloriatur, neq́; ingraueſcente iam ætate, ſimias ab ipſo ſecandas, famulorum opera excoriari uoluit, crebrò inculcat, quantum manus artificio oblectatus ſit, quamq́; ſtu-

diose id cum cæteris Asiæ medicis exercuerit. Imò ueterum nullus non æquè
attentè curationem quæ manu fit, atque eam quę uictu ac medicamentis per-
ficitur, posteris tradidisse uidetur. Verùm maximè post Gotthorum uastatio-
nem, quando omnes scientiæ, antea pulcherrimè florentes, utq; decebat exer-
citæ, pessum iuere, lautiores medici primùm in Italia, ad ueterũ Romanorum
imitationem, manus operam fastidientes, quæ in ægris manu facienda duce-
rent, seruis pręscribere, ac illis tantùm architectorum modo astare, cœperunt.
Mox quum sensim cęteri quoq; ueram medicinam exercitantium incommo
da detrectarent, quæstui honoriq; nihil interim subducentes, à priscis medicis
promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeò uictus præpara-
tionem ægrorum custodibus, medicaminum compositionem pharmacopo-
lis, manuum uerò munus tonsoribus relinquentes. Atque ita temporis succes-
su, curandi ratio tam miserè diuulsa est, ut medici quidem, se physicorum no-
mine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus præscri
ptionem sibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinã, ijs quos Chi-
rurgos nominant, uixq; famulorũ loco habent, relegarint, turpiter à se, quod
præcipuum & antiquissimum est medicinæ membrum, quodq; naturæ spe-
culationi (si modò quod aliud) præcipuè innititur, depellẽtes: id quod tamen
hodie apud Indos maximè reges exercent, Persæ hæreditario iure suis liberis,
perinde ac quondam tota Asclepiadum ars, tradunt, Thraces cum plerisque
nationibus summè colunt, ac uenerantur. ea artis parte propemodum negle-
cta, quam olim multi, tanquam eludendis interimendisq; hominibus excogi-
tatam, è Republica proscripserunt: ut quæ citra naturæ opem nihil penitus ac-
commodet, imò & illam alioquin in morbo à se explicando satagentem, iuua-
re studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde
etiam illi potissimum debemus, quòd tot conuicijs in medicos iaci solitis, hæc
sacratissima ars eluditur: quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis
instituti, à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret.
Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstan-
tiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poetis Podalyrium & Machao
nem celebrat, hi diui Aesculapij filij non ideo prædicantur, quòd febriculam,
& quæ sola Natura, absque medici auxilio leuius, quàm illo adhibito, plerunq;
sanat, remouerent, hominumue palato in reconditis deploratisque affectibus
subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, contusionum, uulnerum, &
reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisque fluxus curationi potissi-
mùm præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in pri-
mis inferunt, diligentemque medici operã semper expetunt) generosissimos
Agamemnonis milites liberarent. Verùm haudquaquam unum medicinæ
instrumentum alijs præferre proposui, quum triplex dicta auxiliorum ratio
minimè disiungi distrahiq; possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad
hanc ut debitè exequatur, omnes medicinæ partes ex æquo ita constitutæ pa-
ratæq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis cumulatius om-
nia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non
statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaq; opportuna uictus ra
tio instituenda, & medicamentis, ac demum manu aliquid moliendũ sit. adeò
ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniant, ut illorum (si Dijs pla
cet) physicorum susurros uilipendẽtes, Græcorum more, ac quemadmodum
artis natura & ratio penitus præcipit, manus quoque curationi admoueant, ne
laceram deinceps medicinam, in communis hominum uitæ perniciem con-
uertant.

uertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in arte integrius hodie eruditos, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam plebem pro tonsoribus traducātur, ipsisq; postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medicis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus & principes quoq; æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis multorũ opinio in primis remoratur, quo minus totum curandi artificium, uel hoc etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq; dicā) modica solùm ex parte, medici esse studeamus. quippe quum primùm ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegaretur, mox etiam medici impense ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt: atque ut tot barbaris uocibus, & falsis etiam pharmacis officinæ scaterent, totq; elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, ac adhuc complures etiam lateant, autores fuere: & inexhaustum denique laborē pararunt cùm ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitori restituere conati, plurimum cōtulisse uideantur. Cæterùm peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multo execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipuæ naturalis philosophiæ parti intulit: cui, quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantũ tribuerunt, ut illi inter medicinæ partes primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc namque cum prius à medicis unicè excoleretur, ipsiq; in hac adipiscēda omnes neruos intenderent, tum demũ miserè collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomen perdiderunt. Dum enim medici solam interiorum affectuum curationē ad se pertinere autumabant, uiscerum duntaxat cognitionē sibi abundè sufficere arbitrati, ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perreptant, fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc, quum uniuersa administratio tonsoribus committebatur, non solùm uera uiscerum cognitio medicis perijt, uerùm etiam dissecādi industria prorsus intercidit: eo quòd scilicet hi resectionem non aggrederentur: illi uerò, quibus manus artificiũ delegabatur, indoctiores essent, quàm ut dissectionis professorum scripta intelligerent: tantum abest, ut difficillimam artem, manu ipsis traditam, id hominum genus nobis asseruaret, utq; hæc deploranda curatiuæ partis dispersio, detestabilem ritũ in Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium historiam enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt, sed tantùm ex aliorum libris memoriæ commendant, descripta'ue ob oculos ponunt, altè in cathedra egregio fastu occinentibus: illis autem adeò linguarum imperitis, ut dissecta spectatoribus explicare nequeant, atque ex physici præscripto ostendenda lacerent, qui manu sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit. Atque ut sic omnia perperàm docentur, ac ridiculis quæstionibus dies aliquot abeunt: ita quoq; spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere posset. ut eas prætercam scholas, ubi de humani corporis compage resecāda uix unquam cogitatur: usqueadeò uetus medicina à pristino decore ante plures annos desciuit. Porrò quum illa iampridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter mo-

derari uolunt ſuperi) felicitate cum omnibus ſtudijs ita reuiuiſcere,atq; à profundiſsimis tenebris caput ſuum erigere cœpiſſet, ut ueterem candorem citra controuerſiam in nonnullis Academijs propemodum recuperaſſe uideretur, nihilq; illa impenſius adhuc deſideraret, ac prorſus emortuam humani corporis partium ſcientiam, ipſe tot præſtantiũ uirorum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili,ac ijs quibus poſſem rationibus opem ferendam duxi.& ne,omnibus aliquid communium ſtudiorum gratia tanto ſucceſſu attentantibus,ſolus torpeſcerem, aut etiam à meis progenitoribus, non obſcuris ſanè medicis, degenerarem, hoc naturalis philoſophiæ membrũ ita ab inferis reuocandum putaui,ut ſi non abſolutius apud nos,quàm aliàs unquã, apud priſcos diſſectionum doctores uerſaretur: eò tamen pertingeret, ut aliquando haud puderet aſſerere, noſtram diſſectionis rationem cum antiqua illa conferri poſſe: hacq; tempeſtate nihil ſimul ita collapſum,moxq; integritati reſtitutum, ac Anatomen fuiſſe.Verùm id ſtudium neutiquam ſucceſsiſſet, ſi,quum Pariſijs medicinæ operam darem, huic negocio manus non admouiſſem ipſe, ac obiter mihi & conſodalibus à quibuſdam tonſoribus in una atque altera publica ſectione uiſceribus aliquot ſuperficietenus oſtenſis, acquieuiſſem. adeò enim perfunctoriè illic,ubi primùm medicinam proſperè renaſci uidimus, Anatome tunc tractabatur,ut ipſe in brutorũ aliquot ſectionibus meo marte exercitatus, tertiam,cui unquam mihi adeſſe contigit, ſectionem (quę circa uiſcera ſolùm potiſsimumq;,ut illic moris fuit,uerſabatur) ſolito abſolutius,& commilitonum & præceptorũ hortatu adductus, publicè adminiſtrarẽ. Quum autem ſecundò illam aggrederer,muſculos manus cum accuratiori uiſcerũ diſſectione conatus ſum oſtendere. prę̨ter octo enim abdominis muſculos turpiter,peruerſoq; ordine laceratos,nullũ unquam muſculum,ut neq; etiam os aliquod,multoq; minus adhuc neruorũ,uenarum,& arteriarũ ſeriem,quiſquã mihi (quod uerè dixerim) cõmonſtrauit. Mox Louanij,quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat,quòd illic decẽ & octo annis de Anatome ne ſomniauerãt quidem medici,utq; de eius Academiæ ſtudioſis bene mererer, ac ipſe in re prorſus abdita,& mihi ad uniuerſam medicinã apprimè neceſſaria,peritior redderer,accuratius paulo quàm Pariſijs, humanã fabricam ita inter reſecandũ enarraui, ut iuniores eius Academiæ profeſſores nunc magnũ,atq; adeò ſerium in hominis partibus dignoſcendis ſtudiũ impendere uideantur,probè intelligentes,quàm egregiam philoſophandi ſupellectilẽ earum notitia ipſis ſuppeditet. Porrò Patauij in clariſsimo totius orbis gymnaſio, quia ad medicinæ chirurgicæ profeſsionẽ mihi iam annis quinq; ab illuſtriſsimo, & erga doctrinarũ ſtudia longè liberaliſsimo Senatu Veneto concreditã, Anatomes tractatio pertinet, eam in hominis conſtructione inquirenda nauaui operã, ut modò ſæpius hanc ita adminiſtrauerim,ridiculoq; ſcholarũ more exploſo, ſic docuerim, ut in ipſa nihil quod à ueteribus proditũ ad nos peruenit, deſiderare poſsimus. At medicorum ſegnities nimiũ cauit,ne Eudemi,Herophili,Marini,Andreæ, Lyci,ac aliorũ diſſectionis procerũ ſcripta nobis reſeruarẽtur, quum ne fragmentum quidẽ alicuius paginæ ſuperſit tot illuſtriũ autorum, quos uel Galenus ſecundo cõmentario in Hippocratis librũ de Natura humana, plures uiginti cõmemorat: imò & ipſius Anatomicorũ librorum uix dimidia pars ab interitu eſt uindicata. Qui uerò Galenũ ſunt ſecuti,in quorũ claſſem Oribaſium, Theophilum,Arabes, & noſtros quotquot legere hactenus mihi contigit, recenſeo (illorũ bona ſcripſerim uenia) omnes, ſi modò quid lectu dignũ tradiderunt, ex ipſo id ſunt mutuati.& per Iouem ſtudioſe ſecanti,nihil unquam minus ag-

gresſi uidentur, quàm corporum ſectionem: adeò mordicus horum primarij neſcio cui dicendi generi, aliorumq; in reſecãdo oſcitantiæ fidentes, Galenum in diſpendioſa cõpendia turpiter redegerunt, nunquã ab illo, dum ipſius ſenſa aſſequuntur, ne latũ quidem unguem recedentes: imò librorũ frontibus adijciunt, ipſorũ ſcripta è Galeni placitis penitus conſarcinata, ſuaq; illius eſſe omnia. Atq; ita huic uniuerſi fidẽ dedere, ut nullus repertus ſit medicus, qui in Galeni anatomicis uoluminibus uel leuiſsimũ quidem lapſum unquã deprehenſum eſſe, multoq; minus deprehendi poſſe cenſuerit: quum interim (præterquam quòd Galenus ſe frequenter corrigit, ſuamq; negligentiã in quibuſdam libris cõmiſſam, in alijs, poſtea exercitatior redditus, non ſemel indicat, contrariaq; ſubinde docet) nobis modò ex renata diſſectionis arte, diligentiq; Galeni librorũ prælectione, & in pleriſq; locis eorundẽ non pœnitenda reſtitutione conſtet, nunquã ipſum, nuper mortuũ corpus humanũ reſecuiſſe. At uerò ſuis deceptum ſimijs (licet ipſi arida, ac ueluti ad oſsium inſpectionẽ parata hominum cadauera occurrerint) crebrò ueteres medicos, qui hominũ conſectionibus ſe exercuerãt, immeritò arguere. Quin etiam quamplurima apud illũ inuenias, quæ in ſimijs quoq; minus rectè eſt aſſecutus. Vt taceam, mirandũ eſſe maximè, in multiplici infinitaq; humani corporis organorũ ad ſimiam differẽtia, nullam ferè niſi in digitis, ac poplitis flexu, Galenũ animaduertiſſe: quam cum cæteris procul dubio omiſiſſet, niſi citra hominis diſſectionẽ ipſi fuiſſet obuia. Verùm in præſentia haudquaquam inſtitui, falſa Galeni, diſſectionis profeſſorum facilè primarij, dogmata perſtringere: multoq; adhuc minus in ipſum bonorum omniũ autorem, mox initiò impius, ſuæq; autoritatis parum obſeruãs haberi uelim. Haud enim ignoro, quàm medici (longè ſecus quàm Ariſtotelis ſectatores) turbari ſoleant, quum multo ſępius quàm ducẽties à uera hominis partium harmonię, uſus functionisq; deſcriptione, Galenũ declinaſſe, in unius, quam modò in ſcholis exhibeo, Anatomes adminiſtratione, obſeruant, toruè interim, & ſummo defendendi ſtudio, diſſectas particulas expendẽtes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde miteſcant, ſuiſq; oculis ac rationibus non inefficacibus plus fidei, quàm Galeni ſcriptis adhibeant: hæc uerè paradoxa non ex aliorũ conatibus emẽdicata, neq; autoritatũ congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos tam ſedulò perſcribentes, & ad illorũ inſpectionem, ac demum ad uerę Anatomes cognitionẽ, adeò ſolicitè & amicè hortantes, ut ſpes ſit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendã, quemadmodum in Alexandria olim exerceri conſueuit. Quod quò felicioribus Muſarũ auſpicijs ſuccedat, quantũ in me fuit, pręter illa quæ aliàs huius argumenti in lucẽ edidi, & quæ plagiarij quidã, me procul à Germania abſentẽ arbitrati, tanquam ſua illic emiſerunt, iam de integro humani corporis partiũ hiſtoriam eo ordine in ſeptem libros redegi, quo in hac urbe, & Bononiæ, & Piſis, in illo eruditorũ uirorum cœtu ipſam pertractare ſoleo. Hac ſiquidẽ ratione, qui ſecanti adfuere, demonſtratorũ habebunt cõmentarios, cæteriſq; leuiori negotio Anatomen oſtendent. Quanquã alioquin & his, quibus inſpectio denegatur, minimè futuri ſint inutiles, quum cuiuſq; humani corporis particulæ numerum, ſitum, formam, ſubſtantiã, ad alias partes connexũ, uſum, munus, ac eiuſmodi permulta, quæ in partiũ natura diſſecantes rimari conſueuimus, unà cum mortuorũ uiuorumq; reſectionis artificio, ſatis diffuſè perſequãtur, & partiũ omnium imagines ſermonis contextui inſertas ita contineant, ut ueluti diſſectũ corpus operum Naturæ ſtudioſis ob oculos collocent. Ac primo quidẽ libro omnium oſsium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ, quòd illis reliquæ partes ſuffulciantur,

ciantur, & secundum hæc describantur, ab Anatomes studiosis primùm cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorũ beneficio ossa cartilaginesq; inuicem connectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentis opifices, cõmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus, cæterisq; particulis familiaré, quo enutriantur, sanguinem deferunt, ac dein arteriarum, insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantiũ, frequentissimam seriem cõplectitur. Quartus non modò neruorum, qui musculis animalẽ spiritum perferunt, sed & reliquorũ quoq; omnium propagines edocet. Quintus organorũ nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantiũ constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam cõtinet, ad speciei successionem à summo rerũ Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorũ harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentiũ series quarto libro expressa, non repetatur. Quippe in horum librorum ordine digerendo, Galeni sententiã sum sequutus, qui post musculorum historiam, uenarũ, arteriarum, neruorum, & dein uiscerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis non ineptè, ac potissimũ apud huius scientiæ tyronem, aliquis cum uasorũ distributione, uiscerum cognitionẽ ita persequendam contendet, quemadmodũ in Epitome præstiti: quam ueluti horum librorum semitam, ac in illis demonstratorum indicem pręparaui, serenissimi Principis Philippi, Maiestatis tuę filij, uiuiq; paternarum uirtutum exemplaris, splendore decoratã. Verùm hîc quorundã iudicium mihi succurrit, qui non duntaxat herbarũ, sed & humani corporis partium quantumuis etiam exquisitissimas delineationes, rerum naturaliũ studiosis proponi, acriter damnant: quòd has non picturis, uerùm sedula resectione, rerumq; ipsarum intuitu disci oporteat. perinde sanè, ac si hoc nomine uerissimas, et utinã à typographis nunquam deprauandas partiũ icones, sermonis contextui adhibuissem, ut studiosi illis freti, à corporũ sectione temperarent: ac non ijs potius, quibus possem modis, medicinę candidatos ad cõsectiones proprijs manibus obeundas hortarer. Profectò si ueterũ, qui pueros domi in cõsectionibus administrandis, perinde atq; in pingendis elemẽtis & lectione exercebant, cõsuetudo huc usq; deducta fuisset, non picturis modò, uerùm & omnibus cõmentarijs, perinde atq; ueteres illos, facilè nos carere permitterẽ: qui tum primùm de Administrãdis dissectionibus scribere sunt aggressi, quum non liberis solũ, sed alienis etiam uiris, quos uirtutis nomine suspiciebant, artem cõmunicare, honestum esse censuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in sectionibus exercebãtur, protinus necessariò accidit, ut Anatomen infelicius discerẽt, exercitatione, quam in pueritia auspicari solebant, abolita. Adeò ut quum ars Asclepiadũ familia excidisset, multisq; seculis in deterius uergeret, opus fuerit libris, qui speculationẽ ipsius integram conseruarent. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opitulentur, ipsoq; etiam uel explicatissimo sermone rem exactius ob oculos collocent, nemo est qui non in geometria, alijsq; mathematũ disciplinis experiatur. Vtcunq; uerò sit, toto opere id unicè studui, ut in negocio longè reconditissimo, neq; minus arduo, quamplurimis prodessem, humaniq; corporis fabricæ non decem, aut duodecim (uti obiter spectãti apparet) sed aliquot mille diuersis partibus extructæ historiã, quamuerissimè & absolutissimè pertractarem, ac intelligendis huius doctrinæ Galeni libris, inter cætera ipsius monumenta, præceptoris operã maximè requirẽtibus, non spernendam frugem medicinæ candidatis adferrem. At interim non me latet, quàm conatus iste, meæ ætatis,

qua

qua uigeſimum octauum annum nondum exceſsi,occaſione,parum autorita
tis habebit,ac quãminimè ob crebrã non uerorum Galeni dogmatũ indicatio
nem,ab illorũ morſibus erit tutus,qui, perinde ac nos in Italicis ſcholis, Anato
men ſedulò non ſunt aggreſsi, quosq; iam ſenes inuidia ob iuuenũ rectè inuen
ta tabeſcẽtes,pudebit cum cęteris Galenũ ſubſecutis,hactenus cęcutiuiſſe,eaq;
quę modò proponimus, etſi magnũ ſibi in arte nomen arrogent,non animad
uertiſſe,niſi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus,in lu
cem auſpicatò prodeat. Verùm quia maiori nullo,quàm diui Caroli,inuictiſs.
maximiq; Imperatoris,nunquã intermorituro nomine tutius muniri,ſplendi
diusq; ornari poteſt, tuam Maieſtatẽ obſecrò, ut iuuenilè hoc meũ ſtudiũ,mul
tis rationib.cauſisq; ſibi obnoxiũ,ſub ipſius ductu, ſplendore, ac patrocinio, in
hominũ manibus tantiſper uerſari ſinat, donec per rerũ uſum, ac quod ætate
creſcit iudiciũ,eruditionemq;, hũc laborẽ ſummo optimoq; Principi dignum
reddã, aut aliud non reijciẽdum alîus ex arte noſtra deprompti argumenti mu
nus offerã. Quamuis augurer, ex uniuerſa Apollinea diſciplina, adeoq; tota na-
turali philoſophia,nihil tuę Maieſt.gratius acceptius´ue procudi poſſe,hiſtoria,
qua corpus & animũ,ac præterea diuinũ quoddã numen ex utriuſq; ſympho-
nia,& noſmetipſos deniq;(quod uerè hominis eſt)cognoſcimus.Atq; ut id plu
ribus colligo argumẽtis, ita inde in primis cõijcio,quòd in illa librorũ frequen-
tia, quę felicis memorię Maximiliano Rom.maximo Imperatori,auo tuo,cõſe
crati fuere,nullus prꝑſentis negocij libello unquã gratior extiterit. Neq; unquã
obliuiſcar,qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inſpexeris,quàmq; curioſè
de ſingulis percũctatus ſis,quas pater meus Andreas, Maieſt.T. à pharmacis pri
marius iuxtà ac fideliſsimus,aliquando intuendas obtulit. Vt nunc prætercam
incredibilem illũ,ut in omnes diſciplinas, ita etiã multo maximè in mathema-
ticas,& prꝑſertim eius quæ mundi aſtrorumq; ſcientiã pertractat,amorem,&
in tãto heroe admirabilẽ eius peritiam. Adeò,ut haud fieri queat,quin ut mun
di ſcientia unicè teneris,ita etiam aliquãdo omnium creaturarũ abſolutiſsimę
fabricatione expendenda delecteris, & immortalis animæ diuerſorio inſtru-
mentoq; cõſiderando uoluptatẽ capias: quod quia permultis nominibus mun
do egregiè correſpõdet, ueteribus haud ab re paruus mundus nuncupabatur.
Cæterùm, uti modò homini digniſsimã ſui corporis ſtructuræ cognitionem,
per ſe longè cõmendatiſsimam,& cui tãtopere uel Romę ſummos uiros, tum
rebus,tum diſciplinis philoſophicis per omnia præcipuos,operam impendere
iuuit,minimè hic prædicandã ſtatui : ita quoq; Magni illius Alexandri,qui non
niſi ab Apelle pingi, à Lyſippo in ære duci, & à Pyrgotele ſculpi uoluit, probè
memor, multo minus hic laudum tuarum aliquid recenſendũ duxi, ne ieiuna
& parum exercitata oratione,illis pro luce tenebras offundã.præſertim quum
prorſus improbandus ſit,nimium receptus in Præfationibus ritus,quo abſque
omni delectu,& ferè præter meritum,ueluti ex typo & formula quapiam, ui-
lis alicuius præmioli gratia, omnibus aſcribi ſolet, ſuſpicienda doctrina,ſingu-
laris prudentia,mira manſuetudo,acre iudicium,indefeſſa liberalitas,erga lite-
ratos & ſtudia mirus amor,in rebus agẽdis matura celeritas,omnisq; adeò uir-
tutum chorus,quo tuam maieſtatem non minus quàm dignitate,ac felicitate,
rerumq; geſtarum triumphis uniuerſos mortales anteire, nullus non (quam-
uis hic à me non dicatur) perſpectiſsimum habet.unde etiam ſummi numinis
loco adhuc uiuus coleris:quod ut Dij ſtudijs & toti orbi non inuideant,ſed diu
tiſsimè mortalibus incolume,perpetuoq; felix ſeruent ac tueantur,precor. Pa-
tauij. Calend. Auguſti, Anno poſt natum Chriſtum M. D. XLII.

IO. OPORINVS LECTORI.

QUONIAM Epistola, quam unà cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, à Andrea Vesalio ex Italia missam accepimus, pleraq; continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initiò admonendum putassemus, quæq; Typographis, præcipuè ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauanda natis, significanda uidebantur: operæprecium duximus, illam ita quoque, uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO, GRAECARVM LITERARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI, *amico charissimo suo.*

S.

ACCIPIES propediem, mi Oporine, per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Utinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atq; sedulò cum sculptore, & Nicolao Stopio, in humanioribus studijs apprimè uersato iuuene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliud'ue incommodum ipsis uectura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæq; loco reponenda ueniat, asscripsi: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuis ue operis negocium facesseret, figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum. quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam cōplectitur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distinxi, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt, explicationem iuuat: ob idq; figurarum & earundem characterum Index appellatur. In continua orationis serie, nusquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in qua'nam potissimum figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur seriem & argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruaui, ut quotiescunq; figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuras hoc illo'ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterū ferè indicibus explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerunt, loco, characteres, quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculpsimus: primùm ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus, mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares. Quum uerò hi omnes non sufficerēt, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicum descriptione obseruatum est, ut indicans, unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur: si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio charactere exprimatur, ipsi punctū in margine subieci, ut unà cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verùm nunc ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissimè & ocyus excudantur: utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primùm magno studiosorum commodo, feliciq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendū, quòd non uulgariter ac scholasticè, uelutq; simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum, quo res delineatæ suffulciretur, excipias) neglecta. Et quanquam hic iudicio ualeas, nihilq; non de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendū id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unà cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimū, mihiq; spectatu perquàm iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verùm non est quòd hæc tibi præscribam, quum in papyri læuitate & densitate, ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula nitidissimè ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo pòst ad uos proficiscar, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquādiu Basileæ commorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularū aliquam absq; meo consensu imprimat, aut quauis ratione meorum scriptorum quicquam imitetur. Cæsaris, quantumuis tu generale in omnes libros, quos primus imprimis, habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impe-

tratum

ANDREAE VESALII DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE VNIVERSVM CORPVS sustinent ac suffulciunt, quibusq; omnia stabiliuntur & adnascuntur, dedicatus.

QVID OS, QVIS'QVE OSSIVM VSVS & differentia. Caput I.

Qvia primum hoc Caput omnibus pariter ossibus est commune, ipsi nulla illorum præponitur delineatio, neq; etiam hac ratione ullam sibi uendicat peculiarem. nisi quis fortè omnes figuras arbitraretur hic præfigendas, quæ singulorum ossium Capitibus necessariò adhibebuntur, quibusq; uniuersus & integer ossium contextus, cum uarijs eorundem nominibus, ad primi huius libri calcem exprimetur. Verùm omnes huc reponere, uel ideo parum conduceret, quòd tunc eædem sibiq; similes figuræ passim essent obuiæ, ac præter modum paginas occuparent: quodq; statim initio de Lectoris in totius operis leuiter spectandis imaginibus, totoq; adeò librorum & capitũ ordine cursim ante seriam lectionẽ expendendo, industria & studio nimiũ diffidere uideremur.

OS CAETERARVM hominis partium maximè est terreum, ac proinde aridissimum & durissimum. Eius enim temperamenti summus rerum opifex Deus substantiam meritò efformauit, corpori uniuerso fundamẽti instar subijciendam. Nam quod parietes & trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fabrica ossium præbet substantia. Ossium siquidem alia roboris nomine tanquã corporis fulcra procreantur: è quorum numero sunt tibiarum & femorum ossa, & dorsi uertebrę, ac omnis ferè ossium contextus. Alia, præterquam quòd sustinent, reliquis etiam partibus ueluti propugnacula, tutissimiq; ualli & muri à Natura obijciuntur: quemadmodũ caluaria, uertebrarum spinæ, & transuersi earundẽ processus, pectoris os, costæ. Alia tendinibus præcipua sui parte innata, quorundam ossium articulis prælocantur, tendinũ robori eleganter succurrentia, laxoq; articulorum motui quodammodo præfecta. Hac etenim occasione, [a] patella in genu occurrit, ipsaq; pariter [b] ossicula sesamo semini à dissectionum peritis assimilata secundo pollicis manus internodio, & quatuor reliquorum digitorum primis internodijs, & primis etiam internodijs quinq; digitorũ pedis, apponuntur. Dentes porrò incidendis & confringendis & atterendis molendisq; cibis priuatim cõducunt, perinde ac duo auditus instrumenti [c] ossicula peculiari usu, audiendi officio famulãtur. Verùm cuiusq; ossis primarium munus, Capita quibus singula ossa sumus descripturi, fusius ostendent, quandoquidem in præsentia abundè sit, generatim illorum usum recensere: quo (ut semel dicam) ossa fulcrorum modo uniuersam corporis molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab ijsdem suspenduntur, adeò sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò ferè diximus, desumi possit illorũ differentia. In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiæ os, humerus, & ossa sacri ossis lateribus utrinq; connexa: nonnulla autẽ parua existant, ut brachialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo comparantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri ossis

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossiũ differentia ab usu.

Differentia à magnitudine, & forma.

utraq; fi. ...ca.32. b mu... cul. tab.k. ... 1.fig.ca. ...T,V,X. fig.cap.28. fig 2.ca.33. ... c fig.cap.8

cri oſsis lateribus coarctata, ſcapulę, ſacrum os, uerticis oſſa, frontis & occipitij. Alia anguſta & gracilia & lõga, ut fibula, radius, ulna, & coſtæ. Porrò ſatius erit omnes differentias, quas à forma petere integrũ eſſet (cum innumeræ occurrant) ad priuatas oſsium deſcriptiones reſeruare. Arduum quippe eſſet, oſsibus nondum enarratis aſſequi, quæ nam horũ ſint aſpera: ut ea quæ lapidea in caluariæ baſi uocabimus, quòd præruptæ rupi ſimilia uideantur. item quæ læuia ſint, ut uerticis oſſa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangulum referant, ut ſcapulæ: & quadrangulum, ut uerticis oſſa: & quæ cunei ſpeciem obtineant, ut ſeptimum in capite enumerandum os: & quæ cribri ac ſpongiæ, ut octauum capitis os: & quæ iugis aſsimilentur, ut ea quæ iugalia uocantur: & quæ ſ noſtrum imitentur, ut clauiculæ: & quæ enſis effigiem oſtendant, ut pectoris os: inſuper quæ υ referant, ut linguæ radici impoſitum os: & quæ radij quo latiores cordulę texuntur, figuram exprimant, ut cubiti os, radij nomine donatum: & quæ cubo teſſeræq; & grandini comparemus, ut pedis os, à cubi forma nomen obtinens: & quæ cymbæ ſeu ſcaphæ modo caua exiſtant, ut pedis os, cui cymbę imago nomẽ dedit: & quæ molę, ſcuto, & patellę ſimilia dicantur, ut os genu articulo præpoſitũ: ad hæc quæ totius Italiæ circunſcriptionem quodãmodo proponant, ut femur: & quæ fibulam repræſentent, ut tenuius in tibia os, fibula appellatum: & quæ coccygis, ſeu cuculi auis roſtro comparentur, ut ſacro oſsi ſuppoſitum os, quod coccyx nuncupatur: dein quę incudis, uel molaris dentis effigiem leuiter repræſentent, ut minus organi auditus oſsiculum: & quæ malleum, ut grandius eiuſdem organi oſsiculum: præterea quæ à uerticuli forma nomen ſortiantur, ut dorſi uertebræ: & quę clauo correſpõdeant, ut dentes: & quæ mediam maiuſculæ piſæ, ſeu ciceris formam præſeferant, ut duo pedis oſsicula, primo pollicis internodio ſuppoſita: eiúſque generis oſsium, quæ forma inuicem uariãt, permulta, non ita obiter ab illo, cui oſſa adhuc incognita ſunt, intelligerẽtur. Atq; hac etiam

Differentia ab appendicibus, proceſsibus, capitibus, &c.

ratione, quæ in oſsibus proceſſuũ, appendicum, capitum, ſuperciliorum, ſinuum, & tuberculorum occurrunt imagines, in præſenti neutiquam recẽſendæ ueniunt: quemadmodum neq; aliqua quæ ex hiſce ſumi poſsit oſsium differentia, quum quid proceſſus, appendix, eiuſq; ordinis reliqua ſint, hactenus non expreſſerim, iſta ſecundo ab hoc Capite pertractaturus. Ac proinde etiam differẽtiæ ab oſsium commiſſu-

Quoniam quæ hic traditur oſsium differentia in figuris, Capitibus ſingulis, quibus priuatim os aliquod deſcribitur, præpoſitis, & non fracta oſſa oſtendentibus, ita ut reliqua quæ hoc Capite pertractantur, non eſt obuia, hîc appinximus humeri ſecundum longitudinem diſſecti alteram partem, quæ ipſius capite, quod ſcapulæ articulatur, cauernulas pumicis modo efformatas, & A inſignitas commonſtrat: quemadmodum & ſquamam illis cauernulis obductam, & B notatam. C autẽ inſcribitur portio exterioris ſuperficiei iſtius oſsis, hic conſpicua, & dictæ ſquamæ cõtermina. Inſuper D ſinum commonſtrat ampliter cauũ, qui ſolidiſsima craſſaq; oſsis parte E ac F indicata circundatus, ſecundum humeri longitudinem exporrigitur. Ad ſinus uerò ſummum, ubi G reponitur, & imum ubi H uiſitur, oſſeæ occurrunt lineæ, medullam hoc ſinu contentam intexentes. Cæterum ſub humero os cymbam referens, ac undecima figura trigeſimi tertij Capitis exprimendum, hic uerò per medium diſſectum, & I & K inſignitum delineauimus, ut oſsis appareret ſubſtantia pumicis inſtar conſtructa. Ac utrunq; quidem L, cauernoſam fungoſam'ue huius oſsis notat ſubſtantiam. M uerò, ſquamam, quæ oſsis conſtituit ſuperficiem, & undiq; illi fungoſæ ſubſtantiæ circumducitur. Præterea huic oſsi unum oſsiculorum ſubiunximus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in ſecunda trigeſimi tertij Cap. figura ω & √ oſtendentur. Atq; hoc ideo, N notatum, integrè per medium diuiſimus, ut aliquod os impenſè ſolidum, & cauernulis penè deſtitutum, in conſpectum quouis pacto ueniret.

commiſſurarum ſpeciebus petitæ, niſi commiſſuris accuratè explicatis, obuiæ eſſe non queunt. Quòd autem quamplurimæ ſint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput atteſtabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere poſſunt, nondum natura cartilaginis expoſita, haud promptè quiuis aſſequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile eſt, quæ nam oſſa cartilagine prorſus deſtituantur, ut uerticis oſſa: quæ illa undiq; ferè, ut quædā brachialis oſſa, aut aliqua tantum ex parte, ut femur, incruſtentur: quæ item in cartilaginem degenerent, ut naſi oſſa, coſtæ, pectoris os. His igitur differentijs in ſuum locum aſſeruatis, eas quæ à ſubſtantia & oſsium conſtitutione colliguntur, ſermoni hîc adijciamus. Sunt enim quædam oſſa planè ſolida, neq; quouis pacto effracta, interius cauernulis ſinibus´ue obſita uidentur: ut, præter cætera, duo naſi oſſa, & quod in oculorum ſede minimum, ac ſuperioris maxillæ oſsium ſecundum numerabitur: & ea quæ ſeſamo ſemini cōparantur: & duo oſsicula auditus organo propria. quæ omnia, niſi tēporis ſucceſſu impenſè reſiccata, nullam omnino cauitatem intus oſtendunt. Nonnulla uerò exterius, quaſi continua cruſta aut lamina obducerentur, ſolida apparent, ſed effracta. quædam paruis tantum ſinibus cauernulisq; compactiſsimæ ſpongiæ, uel læuiſsimi pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quandam exiccati fungi ſpeciem exprimentia: ut in minorum oſsium numero, brachialis oſſa, & tarſi oſſa: in maiorum autem, ſacrum os, uertebrarum corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & uerticis oſſa. quædam uerò præter has cauernulas, nulla ſerie aut numero poſitas, amplum aliquem & inſigniter cauum oſtendunt ſinum, qui ſolidiſsima ualidiſsimaq; oſsis ſubſtantia circundatus, in extremis angulis, oſſeis ueluti lineis interſtinguitur. Hunc ſinum ſingula oſſa, quibus obtigit, unicum ferè adipiſcuntur. Sunt autem huius claſsis inter minora oſſa, pedij, poſtbrachialis, & digitorū oſſa: atq; ex his potiſsimum primæ & ſecundę digitorum acies, quantumuis ſecus Galeno Anatomes profeſſorum pręcipuo uiſum ſit, oſſa digitorum ſolida conſtituenti. Grandiora uerò oſſa eiuſmodi ſinu donata, ſunt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quartum ſuperioris maxillæ os, frontis os, temporum oſſa, & plerunq; ipſum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium oſsium facilè ſunt duriſsimi, huius generis ſinum quoq; obtinent: ſed interim dictis nuper cauernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis, prorſus deſtituūtur. Maiores iſti ſinus, & illa pumici ac fungo non abſimilis conſtructio, oſsibus contigerunt, cùm quò motus nomine, quum neceſſariò magni alicuius uſus occaſione craſſa, aut alioquin grandia eſſe debuerunt, leuiora redderētur: tum ut medullam proprium ipſorum nutrimentum illis continerent, aut priuatim aerem, aliquam´ue peculiarem materiam (ut frontis os, & temporum oſſa) præter medullam, amplecterentur. Neq; ſolum in maioribus ijs oſsium ſinibus, ut quiſpiam fortè arbitraretur, medulla reponitur: uerùm illæ etiam ſpongię modo extructæ cauernulæ, non minus quàm inſigniores illi ſinus, medulla infarciuntur. Pręter cauernulas & ſinus, quibus oſſa intus ſcatent, quædam etiam amplis foraminibus ſunt peruia: ut occipitis os, & uertebræ, quà dorſalem tranſmittunt medullam. pubis quoq; oſſa, quò pōdere minus grauent, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, ut pleraq; capitis & maxillarum oſſa, uenis, neruis, arterijs uiam præbētia: & os quod inter capitis oſſa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri, aut ut quibuſdam placuit, ſpongiæ modo perforatū cernitur. Alia exterius ac in ſuperficie nullum quod ſenſu dignoſcitur, foramen commōſtrant: ut brachialis oſſa,

Ab oſsiū commiſſuris.

A cartilagine.

Ab oſsiū ſubſtantia & conſtitutione.

In 1. de Vſu partium, & 2. lib. Commentar. in Hippocr. lib. de Fracturis.

Qua oſsiū parte medulla reponatur.

Ab oſsium foraminibus.

& dentes, & digitorùm ossium permulta. Non paucis autem ossibus foramiula obtingunt, quæ exterius ac in superficie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantũ uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus pręparantùr. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & crassioribus sacri ossis sedibus, & in grandium uertebrarum corporibus passim occurrunt: quòd uidelicet hęc corpulentiora sint, quàm ut à uasis ipsorum superficiem tantum perreptantibus, alimentum commodè possint assumere. Ab ossium sensu leuis admodum pendet differẽtia. Solos enim dentes sensu præditos, reliqua autem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi uim adimere cõueniat, quum in crebris quas manu obimus curationibus, interdum ossa dolore affici, etiam præstantissimi medici affirment: non ignorantes interim membranam quandam ossibus circumduci, quam ob id Gręci περιόστεον (ac si circumossalem diceres) uocarunt, cuius gratia alijs ossa (si quid modò sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Pręterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudi sunt: reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante sectionem latitantibus. Ad hæc, dentes ubi prominent, communi membrana ossa inuoluente destituuntur, ut & caluariæ interior superficies, quà cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè succingit: quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana undiq; circumducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuò construuntur.

À sensu.

Ab occultatione.

À membrana ossa circumcingente.

QVID CARTILAGO, ET QVIS IPSIVS usus & differentia. Cap. II.

Qvvm & præsens quoq; Caput omnibus simul cartilaginibus commune sit, nullas quibus illæ delineantur figuras (quia scilicet omnes alioquin hic adhibendæ erant) ipsi præposuimus, earum imagines ad singula quibus priuatim describuntur Capita asseruantes.

CARTILAGO osse mollior est: terrestris tamen, ac durissima partium corporis secundùm os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus cauernulisq; ossium modo intus oppleta, & medullæ ac sensus ferè expers. Huius usus perquàm uarius est. Primùm namque idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam sit, cui proximæ partes adnascantur & adstabiliantur.[a] Cartilagines enim, quibus larynx constat, ossium munere eleganter funguntur. quippe ipsis quidam implantantur musculi, ac nonnulli ab illis enascuntur. Insuper laryngem perinde effingunt, atq; rusticorũ domus ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, tegulæ, & lutum illis adhibentur. Neq; sanè hominum ossa & cartilagines carne nudatas, ac postmodum unà contextas, propius cuipiam imagini assimilaueris, quàm tuguriorum fabricæ iamprimùm erectæ, & nondum ramis aut terra ornatæ. Pari quoq; ratione cartilagines aliæ ossiũ uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo locato osse, musculi suam insertionẽ tentant: quod palpebris euenit. In harum enim extremis[b] oblongæ consistunt cartilagines, in quas[c] musculi palpebras mouentes inseruntur. Ad hæc, nasi alæ[d] cartilaginibus efformantur, quæ musculorũ insertionem perinde ac ossa excipientes, unà cum[e] alijs cartilaginibus à nasi[f] ossibus prognatis, apicem nasi eleganter ossium ritu suffulciunt, eriguntq;. Præterea costarum ossa in cartilagines[g] finiunt, suffulciendi munere illis ossibus respondentes: uerùm ex abundanti cartilaginibus ossium uicem hac in parte subeuntibus, peculiaris usus, ob mollio-rem,

Cartilaginis natura.

Vsus communi ossium usui respondens.

a figur. ca. 38. & fig. ca. 21. lib. 2.

b fi. ca. 35.
c fig. cap. 10. lib. 2.
d 4. musc. tab. L.
e 4. musc. tab. K.
f 1. fig. 9. cap. Ξ, Ξ.
g 1, 3. fig. cap. 19. A in B.

rem,magisq; sequacem,quàm ossibus obtigit, temperiem, accedit, quo quàm efformant cauitatem,promptius dilatari & constringi patiuntur, quàm si rigidæ,ossisq; modo duræ essent. Atq; ita huius etiam usus occasione,asperæ arteriæ[h] cartilagines C nostri imaginẽ exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quòd præter id quòd bellè sustinent,citra uarium articulorum contextum,secus quàm ossa comprimi distendiq; possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum,quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusq; motibus attritu minus uitientur. Ossium namq; cõmissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, nisi ossa, tota sede qua se inuicem contingunt, articulumq; formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitieq; temperamento ossium impetui resisteret, & unà incidentis uim cedẽdo leuiter exolueret.Neq; solum cartilago in ossium affrictu, quo minus mutuo contactu atterantur, commoda est: at ita læuis planaq; uisitur,ut promptissimè ossis caput in suo sinu uoluatur, nullaq; asperitas motus promptitudinẽ impediat: accedente huc uiscido lubricoq; humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas & cardines,ut ad reflectendum reddantur aptiores,oblinimus. Quinetiam sagax rerum Opifex adeò præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum, ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica incrustauerit, uerùm in nonnullis articulis priuatorum quorundam motuum gratia, tertiam insuper quandam adhibuerit,quæ neutrius ossis cartilagini,sed tantum membraneis articuli ligamentis orbiculatim connascitur,& ueluti cartilaginũ ossibus obductarum quoddam interstitium efficitur,utrinq;,quà inter alias cartilagines consistit, læue, & lubricũ,& multo illis cartilaginibus, quæ ossibus obnascuntur (quo promptius comprimatur,assurgatq; iterum) mollius. Huiusmodi[i] cartilaginem inferioris maxillæ ad temporum ossa articulos intercedere, suo loco audies: deinde[k] aliam pectoris ossis cum clauicula articulum,[l] & nexum clauiculæ cum superiori scapulæ processu,[m] & ulnæ cum brachiali,[n] & tibiæ ossis cum femore: in quo articulo huius generis cartilagines, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Huiusmodi itaq; usum cartilago in articulis suppeditat. ad quem rursus accedit,quòd in plerisq; ossium commissuris non ad motum institutis,cartilago quasi glutinis uice interuenit:[o] quemadmodũ in pubis ossium commissura fieri animaduertimus,[p] & pueris,in appẽdicis cum reliquo osse coalitu. Porrò de conglutinantis cartilaginis natura,ubi ossium commissurarum differentias persequemur, denuò agendum erit: uti & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando efformare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in corporum uertebrarum[q] contextu,[r] in coxẽdicis articulo,[s] & in genu. Cartilagines insuper quædam in hoc fabricantur,ut quippiam in ipsis quod cõtinuò erectum esse oportuit,firmetur. Cuius generis palpebrarũ sunt cartilagines,quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos sustinent: præterea nudæ prominentesq; corporis particulæ, & ossium fines alteri ossi non commissi, cartilagine adaugentur,ut tali constent substantia, qualis neq; frangi propter molliciẽ, neq; rumpi propter siccitatem queat. Quòd autem cartilago non minus quàm ungues ea formetur substantia,uel pueri nos docent,qui maiusculam cartilaginei piscis,aut uituli cartilaginem nacti,eam in globulum scindunt,ac ut ualidissimè frequentissimeq; resiliat, lapidi cuipiam inijciunt. Is enim resultus liquidò cartilaginis temperiem

Margin notes (right): *Cartilaginem esse sequaciorem esse.* — *Cartilaginis usus in articulis.* — *Tertia in articulis quibusdã cartilago.* — *Cartilago glutinis uice subiens.* — *Ligamentorum substantiam ingrediens cartilago.* — *Cartilagines aliquid continuò erigentes.* — *Extãtibus particulis adnatæ cartilagines.*

Margin notes (left): h 14,15 fi. cap. 38 — i fig. capiti 10 inserta. — k 4 fig. ca. 22 S. — l 4. fig ca. 22 R. — m 1,2,3 fi. cap. 24 T. — n 8 fi. ca. 31 — o in integris ossium figuris s. — p fi. ca. 40. lib. 2. character 2, s. — q eiusdem fig. char. 3. — r 2 fig. ca. 40. lib. 2. P — s fig. cap. 1. lib. 2. X.

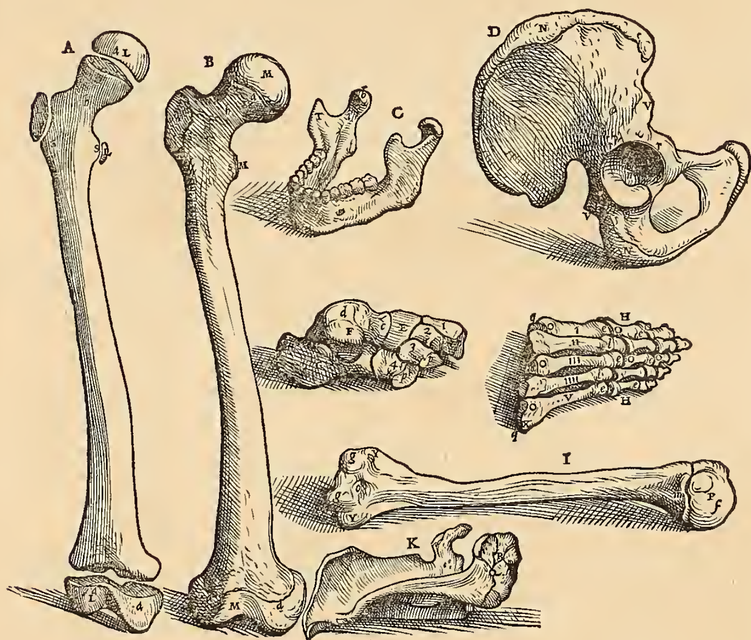
ita arguit, ac quum cæsim punctimq́; cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contigerunt, numero, obseruabis nasi cartilagines,[t] eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis fine exacuitur, spuriarũ costarum[u] cartilagines, &[x] eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilaginem, quæ tenuis mollisq́; est, ac cute obducta, auris corpus ossis instar pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoq; differentias explicant, adeò ut nunc neq; has, neq; cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagines perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis fortè aliquis hic adhuc additum uelit, in minoribus natu cartilagines molles esse: in senioribus uerò ita subinde indurari, ut fragilis ac friabilis ossis naturam referant. quod potissimum laryngis accidit cartilaginibus, & illis quas superiores costę educunt. Hæ enim temporis successu, idq́; maximè in brutis, osseæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti mẽbrana quapiam obcinctę, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

t 1.fig.cap. 19.k
u 1.fig.ca. 19. F,F
x 2,3.fi.ca. 18.c.

Cartilaginum differentiæ.

NOMINA, QVIBVS OSSIVM CARTILAGINUMq́; partes, sedes'ue appellantur. Cap. III.

TERTII CAPITIS FIGURA.

TERTII

TERTII CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum index.

PROPOSITA modo figura, aliquot ossa in hoc tantum delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus exprimantur. Cuiusmodi uerò hîc occurrant ossa, characterum index docebit.

A *Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodā interstitio à reliquo osse disiunximus.*

B *Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc commissæ hærent.*

C *Maxilla inferior, unà cum humiliori dentium serie.*

D *Hîc os dextro sacri ossis lateri coarticulatum, externa sede exprimitur.* os. coxae

1.2.3.4. E.F.G. H.I,II, III,&c. H H. *Sub iam commemorato osse, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita uidentur, ut quatuor tarsi ossa, characteribus 1.2.3.4 insignita, cum osse cymbæ non absimili, ac E indicato, & talo F inscripto, & calcis osse G significato, à quinque pedij ossibus I, II, III, IIII, V notatis, & digitorum ossibus H & H ostensis, adeò remoueantur, ut sedes qua pedij ossa tarsi ossibus committuntur, intueri possit. Hac namque ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita leuiter admodum protuberantia, opportunè commonstrantur.*

I *Pedi subiacet humerus, anteriorem ipsius sedem ostendens.*

K *Scapulæ portio, in hoc ex dorso posteriori'ue parte depicta, ut spinam ipsius cum sua appēdice lineis interstincta, uarijsque partibus efformata ostenderet. Reliqui characteres ossium partibus ostendendis hunc in modum seruiunt.*

L &c. *Quatuor L in femore A notatō positis, quatuor femoris appendices indicantur.*

M &c. *Quatuor M in femore B notato locatis, etiam quatuor femoris appendices insinuantur, quarum circunscriptionem lineæ notant, quibus illæ à reliquo femoris osse dirimuntur.*

N,N *Superius N in osse sacri ossis lateri commisso, appendicem notat ossis ilium. inferius autem N, appendicē ossis coxendicis.*

O &c. *Aliquot O in pedij ossibus ponuntur, & deinde in primo secundoque pollicis osse, & primo secundoque medij digiti appendices aliquot in his ossibus insinuantia.*

P *Humeri appendix.*

Q *Appendix spinæ scapulæ.*

R *Lineæ, quæ plures spinæ scapulæ appendicis portiones intercedunt.*

S,S *In utroque femore duo scripsimus S, femoris notantes processus.*

T *Processus acutus inferioris maxillæ.*

V,V *Duo sunt processus, in osse alteri sacri ossis lateri coarctato.*

X *Processus superioris appendicis pedij ossis, paruo digito præpositi.*

Y,Y *Duo processus, seu tuber inferioris sedis humeri, qua cubiti ossibus articulatur.*

a,a,a *In utroque femore ter a ponitur, tria femoris ostendens capita.*

b *Caput maxillæ inferioris dextrum.*

c *Caput tali, sinum ossis quod cymbam refert, subintrans.*

d *Caput tali, tibiæ sinum subiens, quod & F notatur.*

e,e,e,e *Aliquoties in pedis figura e occurrit, capita notans pedij & digitorum ossium.*

f *Caput humeri superius, quod scapulæ articulatur.*

g,g *Duo capita inferiora humeri, seu potius sedes, quibus ulna & radius articulantur.*

h,h *In utroque femore semel h ponitur, ceruicem capitis indicans, quod coxendicis ossi immittitur.*

i *Ceruix in inferiori maxilla.*

k *Ceruix in talo.*

l,l *Ceruices pedij ossium.*

m *Ceruix in humero.*

n *Acetabulum in coxendicis osse, cui femur inarticulatur.*

o *Acetabulum in humero, anteriorem ulnæ processum admittens.*

p,p,p *Superficietenus exculpti sinus, qui in tarsi ossibus uidentur.*

q,q *Pedij ossium minimè extuberantia tubercula.*

r,r *Supercilia in coxendicis osse, ad superiorem acetabuli sedem conspicua. Si fortè in cartilaginibus eiusmodi quoque ossium partes aut sedes contueri lubet, omnes ferè quæ in cartilaginibus spectari possunt, effigies cartilaginum trigesimo octauo Capiti præpositæ commonstrabunt.*

Varias esse uoces, quib. ossiũ partes sedesq́; nuncupantur.

TCVNQVE uocum multitudo, & uarius illarũ uel apud eundem authorem usus, rerum descriptionẽ arduam reddat: nulla tamen æquè uaria pugnansq; dictionum est congeries, ac nominum, quibus ossium partes sedesq́; indicantur. Vt enim ad sequens Caput uarias adhuc appellationes asseruem, quibus commissurarũ ossa iungentium species significantur, huc modò referuntur, ἐπίφυσις, ἀπόφυσις, κορώνη, κεφαλὴ, ἄρθρον, κόνδυλος, τράχηλος, αὐχὴν, κοτύλη, κοτυληδὼν ὀξύβαφον, γλήνη, ἴτυες, ὀφρύες, ἄμβονες, χείλη, βαθμίδες, eiusq́; generis uoces quamplurimæ, quæ Græcorum sunt nomina: Latinis autem, & si priuatim nonnulla tantum illis habeantur, interpretum tamen lasciuia, tot nominũ myriades passim ita sunt obuiæ, ut iam nobis seorsum unumquodq; Græcorum nomen assumendum ueniat: & quid ueteres, qui pueros domi sedulò dissecandi rationem docebant, illis intellexerint, addendũ, quò tandem cuiusmodi uoce nos quoq; simus usuri, statuatur. ἐπίφυσιν itaq;, quam Latini appẽdicem, applantationem, adnexum, additamentum, adnascentiam, & alijs innumeris profectò modis reddunt, perpetuò appendicem appellabo. Est autem ἐπίφυσις seu appendix, os alteri ossi adnatum, & peculiarem obtinens circunscriptionẽ, neq; illius ossis cui committitur, penitus uera portio. Huiusmodi appendicis naturam, quoties aut uituli, aut hœdi, aut agni, aut alicuius iunioris animalis pars aliqua mensæ apponitur, discere licet. Femore enim, humero, tibia, radio, ulna, aut alio his simili osse à cæteris ossibus carnibusq́; liberato, & ualidius nonnihil extremis partibus attrectato, ab illo ueluti aliud quoddam os decidere conspicimus, appendicis nomine donatum. Atq; id in iunioribus duntaxat animantibus intuemur: in ætate enim prouectis, appendices adeò pertinaciter suis ossibus adnascũtur, ut ab osse auelli nequeant, uixq́; coniunctionis lineam exprimant, & ueræ suorum ossium portiones esse uideantur: cum interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os cui ea adnectitur, intercedere uideamus, quæ appendicẽ ossi glutinis modo connectit. Coalitus hic non[a] læui planaq́; cõtingit superficie: uerùm os cui appendix committitur, plerunq; sinibus quibusdam & asperitatibus abundat, quibus appendicis tubercula sinusq́; mutuo ingressu ualidè accommodantur. Præterea[b] connexus iste hoc quoq; priuatim nanciscitur, quòd os cui appendix committitur, nulla prorsus sui sede mollius, & in duritia infirmius, quàm circa ipsum connexum, cernatur. Perpetuò enim os inibi pumicis spongiæ'ue modo multis cauernulis intus plenum est. & quamuis id subinde reliqua propemodum ipsius longitudine unum sinum ampliter cauum, & duntaxat medulla oppletum sibi uendicet, ac durissimum ualidissimumq́; secundum sinus illius longitudinem existat: nihilominus tamen priusquam appendici os annectitur, sinus ille deficit, & ipsum mollius redditum, cauernulis scatet, quemadmodum & appẽdix ipsa, quæ reliqua ossis parte mollior semper cernitur. Atq; id ita perficitur, ut Galenus appendices, sinuum medullam continentium opercula esse tradiderit. quasi uerò appendicum cauernulæ medulla, aut succo ipsi prorsus simili destituerentur, & non quamplurima ossa sinibus quibus medulla ossuosis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem asciscerent. Amplis enim ossibus, quæ sacri ossis lateribus coarctantur, eiusmodi sinus neutiquam adest: nihilominus tamen toti ilium ossis spinę[c] appendix coalescit, quemadmodum & toti infimę sedi coxendicis ossis. Quin & scapulæ nulla ferè ex parte medullosæ,[d] quatuor appendices annectuntur. duę quidem ad ipsius basim, una ad mucronem interioris

ἐπίφυσις. Appendix.

In 11. de Vsu partium. Appendices sinuũ medullam continentium non esse opercula.

a Expende femoris appendices fi. A.

b fig. capiti 1. inserta inter G & A

c N, N. fi. D.

d X, Y, E, K fig. 1, 2 cap. 21.

e Q R fi. K.

rioris sui processus, & quarta superiorem ipsius processum: [e] quæ peculiariter ex pluribus particulis extruitur. Demum dorsi uertebræ eius generis sinu carent: attamen ipsarum corpora superius inferiusq; sibi [f] appẽdices uendicant. Imò non modò uertebrarum corpora appendices habent, sed etiam transuersorum in thorace ac lumbis uertebrarum processuum & spinarum mucronibus appendices annectuntur. Insuper & costarum radici uertebris coarticulatæ appendix committitur, etiam si costarum os nullo amplo sinu medullam recipiente donetur. Cæterum uertebræ & puerorũ dentes, qui etiam appendicibus decorantur, non solum indicant ossa his sinibus destituta appendices obtinere: uerùm etiam argumẽto sunt, non solis grandibus ossibus Naturam appendices dedisse: quantumuis antehac Anatomicorũ præcipui oppositum asseruisse uideantur, appendices magnis tantum ossibus adscribentes. adeò sanè, ut si appendicum rationem rectè scrutabimur, eas non sinuum opercula quocunq; tandem modo statuemus, uerùm illis rerum Opificem usum esse, haud immeritò asseremus, quum os aliquod parte quapiam mollius quàm reliqua ipsius sede fabricandum duxit, siue commodę opportunæq; articulationis, quæ crassam, ac proinde non prorsus solidam cõpactamq; ossis sedem requirebat, siue molliorum corporum insertionis, exortus'ue, aut eiusmodi alicuius occasione. quantumuis interim Galenus undecimo libro de Partiũ usu, appendicum substantiam reliqua ossium quæ illis donantur sede solidiorem dulioremq; esse censuerit: appẽdices in nuper natis parum expendens, quibus magna ex parte sunt cartilagineæ, quemadmodũ & in senibus cætera ossium sede (uti iam antea dixi) molliores rarioresq; occurrunt. Ossium itaq; amplos illos & ossuosis fibris non undiq; oppletos sinus habentium, femori quidem [g] quatuor annectuntur appendices: unus capiti, quo coxendicis ossi inarticulatur: unus inferiori ipsius parti, quæ tibiæ cõmittitur: & duo alij duobus ipsius processibus, quos ferè rotatores uocamus. Tibię ossi & fibulę ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoq; iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quà scapulã spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat ad brachiale. quanquam huic interdum in admodum puerulis ad supremam ipsius partem parua appendix adnata [h] occurrat, uti & humero [i] tota inferior pars cubiti, articuli portionem efformans, quibusdam appẽdice efformari uisa est. Atq; hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoq; eius generis sinu cõtra Galeni placitum donari diximus, haudquaquam appendice carent: quippe postbrachialis & [a] pedij ossa ad unum omnia manifestissimam appendicem obtinent, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uerò quà hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscũtur, at firmius semper quàm ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerunq; decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. ἀπόφυσις, quem interpretes processum, excessum, explantationem, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processus appellabitur: estq; ossis pars, nihil à suo osse differens, quàm quòd tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices & rami extuberare procedereq; uidentur. Eiusmodi processus, qui & ἐκφύσεις quandoq; uocantur, in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot [b] ceruicis uertebras etiam plures undecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem,

Left margin notes: *e Q R fi. K.* — *f 1, 2 fi. ca. 17. A, B, &c.* — *g Quatuor L fi. A. de in 4 M. fi. B* — *h ad X & Y fig. 6. ca. 24.* — *i quod sub N consistit in 1 fig. ca. 23. & sub O 2 fig.* — *a O O in fi. pedis.* — *b s fi. 15. ca. numeris notantur.*

Right margin notes: *Nõ solùm grandibus oßibus appendices contingere.* — *Galen. lib. de oßibus.* — *ἀπόφυσις. Processus.*

uem, ſuis locis docebimus. Deinde &[c] inferior maxilla proceſsibus utrinque duobus donatur, &[d] humerus quoq;, & omnia corporis oſſa proceſſus oſtendunt, quoties extra planam ſuperficiem aliqua ſui ſede extuberant. Porrò proceſſuum, ſicut & appendicum, nonnullæ ſunt differentiæ. Quibuſdam enim proceſsibus appendix adnaſcitur. nam femoris proceſſus[e] rotatores nuncupati, & ſcapulæ ſpina (quæ proceſſus ſcapulæ eſt) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quoq; ſcapulæ proceſſus. Alijs proceſsibus nulli ſunt appendices. nam maxillæ inferioris, tali, & reliquorum ferè fungoſorum oſsium proceſsibus appendices rariſsimè contingunt, modò & eorum quoq; oſsium proceſſus fungoſi ſint. Rurſus ipſi appendices plerunque ſibi proceſſus uendicant. Vlnæ enim appendici[f] proceſſus accidit, quem columnæ, & quo ſcribimus ſtilo, diſſectionum periti aſsimilarunt. Tibiæ quoq; oſsis inferiori appendici[g] proceſſus obtigit, quem interiorem malleolum nuncupamus. Deinde & pedij oſsis paruum digitum ſuſtinentis ſuperior appendix[h] proceſſum habet, cui[i] octauus pedem mouentium muſculus inſeritur. Appendix quoq; infima femoris, in[k] duos proceſſus adeò inſignes diuiditur, ut utriq; capitis nomen ſeorſim mereantur. Ad appendicem itaq; & proceſſum referuntur, quæ iam explicabimus oſsium capita, ceruices, ſinus, tubercula, & ſupercilia. Quanquam tamen proceſſus nomen illis tantum proceſsibus adhiberi ſatius erit, qui alteri oſsi non articulătur. Femoris namq; & humeri capita proceſſus ferè non nuncupamus: quemadmodum ſanè acutos maxillæ inferioris proceſſus, & tubera humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & proceſſus appendicibus ornatos, non appẽdices, ſed proceſſus ſimpliciter appellare, opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & ſcapulæ & uertebrarum proceſſus, etiam ſi appendices habeant, proceſſus aliorum Anatomicorum more (qui ſubinde ἐπίφυσιν cum ἀποφύσει confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem proceſſum ſimpliciter nunquam, non addito appẽdicis nomine, proferemus. quippe interiorem malleolum, inferioris tibiæ oſsis appẽdicis proceſſum eſſe dicemus. At hæc omnia, obiter tantum intellectis nominibus, in oſsium deſcriptionibus erunt obuia, ut & proceſſuum quoq; uſus in ſingulis oſsibus manifeſtus euadet. Conferunt autem proceſſus præcipuè ad commodam articulationem, & oſsium commiſſuram: deinde ad multarum partium exortum, aut inſertionem. Si enim oſſa nullibi extuberarent, neq; collium ritu educerentur, ac rurſus uallium modo exculperentur, pauciſsima ex ipſis naſci, ipſiſq; inſeri poſſent. Nunc autẽ proceſſus montis inſtar prominent, à quo plura quàm ex plano pronaſcuntur, aliaq; ei dein inſeruntur, & ſuper ipſum exędificantur. Quinetiam proceſſus quoſdam propugnaculi uice quodammodo eſſe, ſcapularum & uertebrarum proceſſus teſtabuntur. κορώνη, ſeu κορωνὶς, & κορωνόν, interpretibus quibuſdã cornix, alijs corona dicitur. At ueteres Græci in oſsibus hac uoce acutũ ſignificabant proceſſum, quem ad arcus cornu & inciſionem, ubi neruus ſedet, referebant. Huius generis[l] unus utrinq; in inferiore maxilla habetur, cui temporalis muſculi tendo inſeritur. Deinde in temporum oſſe[m] alius cernitur, quem mammarũ papillis aſsimilant. Sic & in eodem oſſe[n] alius conſiſtit, qui gallorum calcaribus, & ſcriptorio ſtilo comparatur. Verùm Galenus non eiuſmodi acutos proceſſus, muſculorum inſertionibus & exortibus paratos, ita ſolum appellaſſe uidetur: ſed & nonnulla oſsium capita, aliorum oſsium ſinus articulationis ergò ſubeuntia. Occipitij enim oſsis[o] capitula primæ ceruicis uertebræ[p] ſinibus articulata, non ſemel eo nomine appellauit: quum interim, idq; potiſsimum in homine, acuti proceſſus nomẽ neutiquam mereantur.

Left margin notes:
Proceſſuum et appendicum differentia.
Proceſſuum uſus.
κορώνη.
In libro de Oſsibus.

Right margin notes:
c T & iſi. C.
d Y Y fi. I.
e S S fi. A. B.
f fi. 1, 2 ca. 24 R.
g fig. 3 ca. 31 i.
h X in pede.
i 15 muſc. tab. a, b.
k 1, 2 fi. ca. 30 E, F.
l T fi C. et 6 muſ. tab. A, B.
m 4, 5 fi. 6 cap. k.
n eiuſdem fig. i.
o 1 fi. cap. 15 B.
p 2 fi. cap. 15 N.

mereantur. κεφαλὴ, & κεφάλαιον, Latinis nomine capitis explicantur: qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitrarij occasione subintrans. Et caput rursus prominēs aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim[q] caput, coxendicis ossis[r] sinui inarticulatum, prominens dicitur, quòd ab ipsius ceruice ad uerticem usq; longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri[s] caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quòd ipsius eminentissima parte ceruicē aut collum longè excedat. Verùm pedij ossium[t] capita, quæ tarsi ossibus cōmittuntur, adeò depressa planaq; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrent, aut tarsi ossiū tubercula in se recipiant. Præterea neq; in[u] trium interiorum tarsi ossium cum osse cymbam referente contextu, à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi capitula in plerisq; uertebris[x] haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantes, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo, eminent & extuberāt. depressa autem, quæ adeò obscuro tubere gibbo'ue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atq; hæc posteriora capita illi κονδύλας uidentur appellasse, priora autem simpliciter κεφάλαια. At de condylo non ita multo pòst quædā (quum ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subijciemus. ἄρθρον, quem nos Articulum dicimus, Græci primùm uocarunt, ossium commissuram ad motum paratam. Verùm Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinum'ue immissam, & capitis nomine appellatam. Huiusmodi caput, Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris[a] caput coxendicis ossis[b] sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rursus uniuersum coxendicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satius tamen fuerit, uertebræ nomen[c] dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis σπόνδυλος, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticulum nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet, quo mulieres fusos aggrauant, forma. Cæterum capita quę iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtigerunt, ut femori qua coxendicis ossi articulatur, pedij &[d] postbrachialis ossibus, qua digitorum prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut[e] femori quà tibiæ committitur,[f] primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentium ossium sinus subintrant. Rursus capitum alia rotunda conspiciuntur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atq; ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris[g] capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut[h] capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. præter alias innumeras capitū ex forma differentias, in priuatis ossium descriptionibus explicandas. Porrò ossiū capita non semel Galeno ἐπιφύσεις, seu appēdices uocantur, fortassis quòd eorum nonnulla appendice constent: quemadmodū femoris capita, superius humeri caput, pedij & postbrachialis ossium capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Sed interim pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret: quemadmodum & maxilla quoq; inferior capita, non autem appendices obtinet. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, qua κώλων, hoc est artuum capita, ἐπιφύσεις & κονδύλους uocari

Marginal notes (left): q Metire id D ad B 1 fig. cap. 30. — r 1,2 fi. ca. 29 e, f, g. — s Ab m ad f in fi. 1. — t q, q in pede. — u Confer s, t, u 13 fi. ca. 33. cum n, m, l fig 10. — x 9 fig. 15 ca. d: & figuræ 16 ca. X, Y. — a. b. Immitte A 1 fi. ca. 30 in e, f, g fig. 1 ca. 29. — c. figuræ cap. 14, 15, 16, 17. — d 1 fig. ca. 27 C. — e 1 fig. ca. 30 E, F, I. — f 2 fig. cap. 27 G, H, L. — g 1, 2 fi. ca. 10 A. — h 1 fi. ca. 15 à C ad D.

Marginal notes (right): κεφαλὴ. κεφάλαιον. — Caput. — Capitum alia prominentia, alia depressa. — κόνδυλοι. — ἄρθρον. Articulus. — Vertebrum. Vertebra. — σπόνδυλος. — Capitum differentiæ. — In 11 de Vsu partium.

κόνδυλος. cari docuit. Porrò κόνδυλον Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quòd admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubera capita'ue inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicarentur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerũ κονδύλοις, hoc est digitorũ articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorum ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quòd geminis[i] capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimum prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione, manu in pugnum acta, humerum extrorsum, & dein sursum præcipuè ducunt. Cæterùm Galenus in primo de Musculorum motu, κόνδυλον appellat, depressum ossis capitulum, quando κεφαλὴν seu caput, κοτύλη seu acetabulo, profundo'ue seu alto sinui confert: κόνδυλον uerò, seu depressum, minimeq; extuberãs & planum capitulum, γλήνη, quam sinum esse dicimus, adeò leuiter in osse cælatum, ut an sinus, an capitulum sit, dijudicare uix possis. Atq; in hunc modum à primis dissectionum professoribus, κονδύλων nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facilè curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat: quum non minus promptum fuerit, obscurè & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum'ue femoris iuxta genu caput, dicere, quàm ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inserere. i G,H fi.2 cap.27.

τράχηλος. αὐχήν. Collum. Ceruix. τράχηλον, & αὐχένα, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem, quæ collo nostro respondet, significantes. Collum namq; & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum, in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur, ac in[a] femore, iuxta ipsius caput, coxẽdicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeò insignis[b] ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ, ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum fuerit. Quin etiam in talo quoq;[c] ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspicua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc,[d] pedij & postbrachialis ossa, quà digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illę non æquè manifestò conspiciuntur. Cæterùm aliquando non modò tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur: quinetiam & tenues processus ita uocamus, qui latiores dein redditi, sinum constituunt, cui aliud os coarctatur. quod si in aliquo osse conspicitur, sanè in scapula est manifestissimum: cuius[e] arctior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoq; nomen ab Anatomes professoribus obtinuit.

a fig. A & B, h h. b fi. C. i & 1,2 fig. cap. 10 B. Galenus initio lib. de Ossibus. c in pede k. d in pede l, l. Galen. in libro de Ossibus. e 1,2 fi. ca. 21 C, D.

κοτύλη. ὀξύβαφον. Acetabulum, &c. κοτύλην, & κοτυληδόνα, ac insuper ὀξύβαφον, Latini in ossium descriptione (nulla namq; nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgò pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius'ue descendunt, excauanturq;, ac ossium capita excipiunt. Obseruatur autem eiusmodi sinus[f] in coxendicis osse, quo femoris caput admittitur: dein & in[g] osse cymbam referente, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in uniuerso corpore alij sinus, quibus ossium capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verùm arbitror à primis dissectionis professoribus, non solum insigniter profundos sinus acetabuli nomine appellatos esse, sed omnem sinum alterius ossis caput excipientem: modò quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. γλήνη autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficietenus tantum

f 11 fig. D. g 11 fig. 33 cap. k. γλήνη.

tantum cauatus eſt: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os ſubeat, nihilo ſecus quàm ſi duo plani læuigatiq́; aſſeres inuicem imponerentur. atq; ſic γλήνη depreſſo reſponderet capiti, quod omnium primum κόνδυλον nuncupatũ eſſe arbitror. Tales ſinus habentur in [h] tarſi oſsibus, qua pedij oſſa ipſis coarctantur. Item [i] oſsis cymbam referentis ſedes, quibus id tarſi oſſa excipit, huiuſmodi quoq; ſunt: ut & [k] brachialis oſsium nonnullæ, quibus poſtbrachialis oſſa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, [l] ubi hæc depreſſa ſecundæ uertebræ capitula admittit, uix cauati illi ſinus occurrunt. Verùm hæc non ita dico, quaſi inhibere uelim, ſinus quoſdam (qui etſi manifeſti ſinus formam præſeferant, tamen non admodum profundè inſinuantur) etiam γλήνας appellari. Nollem enim cõtentioſe rixari, num tibiæ oſsis [m] ſinus, quibus inferiora femoris capita inſident, κοτύλης aut γλήνης nomen mereantur. Attamen ſi articulationis ſpecies diligẽter diſcuſſerimus, meritiſsimò κοτύλην uocabimus apparentẽ ſinum: γλήνην uerò, ſinum adeò obſcurum, ut ambigamus an uerè ſinuum numero ueniat adſcribendus. Quamobrem autem ſinus nunc leuiter, nunc profundè inſculpantur, ſequenti Capite, quod oſsium commiſſurarum differentias explicabit, oſtendemus: quandoquidẽ articulationis gratia tam ſinus quàm capita formentur. Hic autẽ ſuffecerit nomina duntaxat declaraſſe: & ſi cui interim uiſum fuerit, licebit & alias quaſdam ſinuum differentias hic quoq; ſermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quòd alij altè, alij uerò in ſuperficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq́; ſunt, ut coxendicis oſsis [n] ſinus, femoris caput excipiens, & digitorũ oſsium [o] ſinus, quibus poſtbrachialis oſſa inarticulãtur. Alij autẽ oblõgi ſunt, ut radij [p] ſinus, brachiale admittens: & primæ uertebræ [q] ſinus, qui occipitis oſsis capitula excipiunt: & maxillæ ſuperioris [r] ſinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horũ quoq; ſinuum numero reponuntur. Alij gemini ſunt, ut tibiæ oſsis ſinus, quibus inferiora femoris capita cõmittuntur: dein digitorũ oſsium [s] ſinus pleriq; gemini quoq; cenſentur. Alij trochleis rotuliſq́; reſpondent, ut humeri [t] ſinus, ulnam mutuò admittẽs. Alij C referunt, ut [u] ſinus ulnæ, quẽ humerus ingreditur. Cæterùm ut ſinus & capita articulorum gratia conſtituuntur, ita quoque & ἴτυδα, ὄφρυδα, ἄμβονδα, χείλη, quæ Latinis ſupercilia & labra nuncupantur. Sunt autem proceſſus ad ſinuum orbem inſtar labrorum prominentes, ſinuumq́; profunditatem augẽtes. Hi tametſi in omnibus articulis ferè & oſsium commiſſuris conſpicui ſint, euidentiſsimè tamen ipſorum naturam in profundiſsimis ſinibus oſtendunt. Quare etiam in coxendicis oſsis ſinu, cui femur inarticulatur, altiſsima, maximeq́; prominentia uidentur [a] ſupercilia, ut ſinum impenſius cauum redderent, femoriſq́; luxationẽ accuratius prohiberẽt. Quo minus enim oſſa promptè luxentur, ſupercilia in primis conducunt. βαθμίδες autem, ſinus quidam eſſe creduntur, qui baſis firmamẽtiq́; ritu, ultrà quàm animanti ex uſu ſit, os moueri haudquaquam ſinunt. In [b] anteriori enim humeri ſede, & in [c] poſteriori ſinus exculpitur, ulnæ [d] proceſſum excipiẽs. Anterior namq; ſinus priorem ulnę admittit proceſſum, quando cubitus extremè flectitur: poſteriorem autem ſinũ poſterior ulnæ proceſſus in cubiti extenſionibus ingreditur. Quoniam itaq; poſterior ſinus in anteriorem non eſt peruius, hi ulnam ultrà quàm expedit, haudquaquã moueri ſinũt. Si enim eſſent peruij, neq; proceſsibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulum extenderemus, atq; modò flectimus. Atq; ita primi diſſectionum profeſſores, hos ſinus βαθμίδας uocarunt: quamuis Hippocrati non huiuſmodi tantũ ſinus ita appellentur, uerùm etiam reliqui, quibus oſsium capita paſsim inarticulantur. Vlnæ namque [e] ſinum, C

c modo

Sinuum differentiæ.

ἴτυες. ὄφρυες. ἄμβονες. χείλη. Supercilia. Labra.

βαθμίδες.

h p,p,p in pede, & 12 fig.ca.33 ι, κ, λ, α, β.
i fig.10.ca.33.n,m,l.
k 6 fig.25 cap. M,L,K.
l Υ quartæ fi.ca.15 excipit c quintæ fig.
m 7 fig.31 cap.F,G.
n fig.D.n.
o 1 fig.ca.27 D.
p 8 fig.24 cap.x,z,y.
q 2 fig.ca.15 N.
r 5 fig.ca.6 h.
s 2 fig.27 cap.I,K.
t 1,2 fi.23 cap. K,L,M.
u 1 fig.24 ca.E,C,D.
a in fig.D. r,r. & 1,2 fi.ca.29 i,i.
b 1 fig.ca.23 N.
c 2 fig.cap.23 O.
d 1 fig.cap.24 C,D.
e 1 fig.ca.24 C,E,D.

Libro de Fracturis. modo exculptum,& quem humeri orbita ſubit, βαθμίδα nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum humero articulum. Illi quos paulo antè in humero narrabam ſinus, id priuatim ſibi uendicant, quòd illi ferè ſoli omnium ſinuum alterius oſsis proceſſus in articulorum motibus excipientium, cartilagine uix incruſtentur: *Sinus articulationis nomine non parati.* quemadmodum alij pleriq; oſsium ſinus, articulandis oſsibus non parati, ſed ſolum in hoc inciſi, ut ligamenta aut muſculi in ipſis ualidius aptioriq; ſede inſerātur, & interdum quoq; aliqua ex iiſdem initium commodius ducant. Cuiuſmodi[f] ſinus in interno latere magni externiq; proceſſus femoris obſeruatur, & in talo & calce, in[g] medio duorum articulorum, quibus hæc oſſa inuicem coarctantur. At hæc omnia (quemadmodum & ſinus, quibus tendines uehuntur, atq; ne ſua aberrent ſede, continentur,[h] quales in externa radij ſede iuxta brachiale non pauci occurrunt) in priuatis oſsiū deſcriptionibus magis erunt obuia: & ſi aliud quodpiam nomen, quo in oſsium deſcriptione utendum erit, hic prætermiſerim, id ſequentibus Capitibus recenſebo. Vereor enim ne iſta, utcunq; utilis ſit, ante oſsis cuiuſq; enarrationem prolixitas, ab Anatomes ſtudio aliquem properandi cupidum deterreat, iſq; non mediocri diſpendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occaſione, quàm quæ ſubſequetur oſsium deſcriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibauerim.

f 1 fig. cap. 30 R. g 4 fig. 33 ca. T, T. et 7, 8 fi. V, V. h 2 fig. ca. 24 γ, δ, ε, ζ.

DE OSSIVM CARTILAGINVMQVE INTER ſe ſtructura & contextu. Caput IIII.

OSSA humani corporis inſtar unius continuiq; oſsis, lapideæ cuiuſdam ſtatuę modo, ſimul confingi conſtruiq; nequierunt. Nam etſi ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipſius oſſa firmiorem adipiſcerentur ſedem, neq; luxari ac diſtorqueri poſſent: tamē quia homo motu (qui animali maximè, ſi quid aliud, proprius cenſetur) neutiquā deſtitui debuit: et quum motus citra oſsium *Hominem pluribus oſsib. conſtare, motus gratia.* diuiſiones cōmiſſuraſq; haud perficiatur, hominem è multis oſsibus fabrefieri admodum conduxit. Quinetiam oſſa inuicem componuntur non tantum motus gratia, ſed etiam alicuius corporis tranſitus occaſione, aut ſecuritatis, ſeu noxas melius ferendi cauſa, aut partium diuerſitatis nomine. Propter motum quidem digitorum oſſa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum ſcapula, & femur cum tibia, præter eiuſmodi *Tranſitus alicuius, ſeu reſpirationis gratia.* innumeros oſsium connexus. Tranſpirationis uerò ſeu tranſitus alicuius corporis gratia, ſuturas capitis efformari, tunc dicam, quando has fortè fuliginoſa cerebri recrementa tranſmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam prębere docebo, ex quibus membrana caluariā obcingens conflatur. Pariter quo- *Gratia difficultatis patiendi.* que & in capitis ſuturarū ſermone, caluariam non uno oſſe, ſed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læſa, latè rumpatur, uitiumq; uelu- ti in fictilem ollam longius quàm ad oſsis circunſcriptionem pertingat, ſed ut *Partium differentiæ gratia.* ipſum unà cum oſſe ad ſuturam terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis oſſa utcunq; mollia duris temporum oſsibus committi, in eorum oſsium cōmiſſurarum ſermone intelliges. Omnia igitur oſſa ſimul cum cartilaginibus inter ſe ſunt cōtigua, neq; os ullū (niſi aliquod in cordis baſi cōſiſtat) ſeorſim per ſe habetur: ſed aut pars cōtinui eſt, aut aliud os, mediāte ſubinde cartilagine, contingit, alteriq; adnectitur: adeò ut ſagax rerū parens Natura, oſsibus

oſsibus ſimul cum cartilaginibus ipſis adnatis, tanquam uno continuoq́;, & tanquam pluribus ad commemoratos uſus hominem uti uoluerit. Cæterùm ut uarius compoſitionis oſsium uſus eſt, ita quoq; multiplex eiuſdem eſt ratio. Primùm itaq; uoluntarij motus gratia, oſsium naturalis fit compoſitio, quæ à Græcis ἄρθρωσις & ἄρθρον, nobis articulatio articulusq́; nuncupatur. Verùm motus huiuſce in omnibus articulis non idem eſt modus: quandoquidem alij motus euidentes ſunt, neque quenquam latent. Nemo enim non caput ſuper collum moueri ſentit, femurq́; ad coxendicis os, & manum ad cubitum. Atq; hæc articulationis ſpecies euidentem motum oſtendens, διάρθρωσις dicitur, quaſi laxa eſſet dearticulatio: quemadmodũ & Hippocrates eam ἀπάρθρωσιν, quaſi abarticulationem, uocauit. Quorundam articulorum neq; ualidus, neq; manifeſtus, ſed obſcurus, adeoq́; difficilis latensq́; motus ſentitur, ut is neutiquam à ſingulis promptè dijudicari queat. Cuiuis enim poſtbrachialis oſsium ad brachialis oſſa coarticulationis motus non eſt obuius: ſi tamen in planam ſuperficiem primùm digitos extenderis, ac indicem dein, minimumq́; digitum medio & annulari inſtar X, ſeu decuſſatim ſubieceris, digitorumq́; radicibus ueluti ſemicirculũ ſtatuere coneris, poſtbrachialis oſſa non prorſus immobilia apparebunt. Atq; idem quoq; in brachialis oſsium inter ſe commiſſuris, & calcis cum talo, taliq́; cum oſſe cymbam exprimẽte, ac rurſum huius cum tribus interioribus tarſi oſsibus, & calcis cum tarſi oſſe cubum referente, tarſiq́; oſsium cum pedij oſsibus nexu, uſuuenit. Harum namq; commiſſurarũ uel maximos motus, niſi mente ſedulò adhibita, animaduertes. Vocata eſt autem hæc articulationis ſpecies, συνάρθρωσις, quaſi coarticulationem dixeris, quæ ſolius motus quantitate à dearticulatione diſcrimen recipit. Cæterùm utramq; articulationis ſpeciem Natura non ſimplici cõpoſitionis genere nexuit, quemadmodum etiam neq; omnibus articulis par motus forma attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atq; in hoc illudq́; latus adducũtur & abducuntur, ac demum ueluti in gyrum quoq; circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus oſtendunt. quippe brachium pectori adducis, & retrorſum ad dorſum agis, dein ſurſum ad caput moues, deorſumq́; ad ilia fers: ac demũ circumagis quoq;, quum pollice in menſam fixo, reliquis digitis circulum quàm potes maximè moliris. Ita & femur antrorſum retrorſumq́; & introrſum ad aliud femur, & extrorſum ab alio ducis, et circumuertis pariter, quum calce in terram firmato, quaſi circulum facturus, digitos huc atq; illuc in latera agis. Hoc enim pacto circũuerſionis motum ſubaudire cõuenit: non autem quum brachium modò antrorſum, modò ſurſum, modò retrorſum, modò deorſum, ſuccedentibus motibus ueluti in circulũ, ac quaſi funda lapidem emiſſurus, moues. Alij articuli duntaxat flectuntur et extendũtur, atq; in latera mouentur, omnis motus circumuerſionis expertes: ut prima digitorũ internodia, & ipſum brachiale quà cubito iungitur. Alij uerò flectuntur & extendũtur, ſimulq́; circumuertuntur, nullum interim in latera motum ſibi uendicantes: ut radius ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam circũuertitur, ſeu in pronum ſupinumq́; agitur. Alij ſolum flectuntur & extenduntur: ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & ſecunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur: ut prima ceruicis uertebra ſupra ſecundam, uelut ad axem cum uniuerſo capite circũuoluitur: & radius ſupra ulnam, non niſi in pronum ſupinumq́; circumuerſionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non ſimili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuerſa quoque compoſitionis forma ſeu ſpecie eoſdem neceſſariò compingi.

Quibus commiſſurarũ differentijs oſſa inuicem cõpinguntur, et quæ harũ motũ edũt.

ἄρθρον.

Articulus.

διάρθρωσις.

Lib. de Artic.

συνάρθρωσις.

Coarticulatio.

Articulos omnes non ijſdem agi motibus.

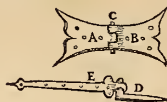
Tres articulorum formæ.

Ac species hæc est tripartita, & à uetustissimis Græcorum triplici uoce fuit donata, ἐναρθρώσει uidelicet, ἀρθρωδίᾳ, & γιγγλύμῳ. Quanquam fortassis hæc nomina à Diocle, & illis qui primùm resecandi rationem cõmentarijs tradidere, postmodum fuerint confusa. *ἐνάρθρωσις.* ἐνάρθρωσις itaq; articulationis speciem significabat, in qua excipientis ossis cauum sinus'ue altus, & acetabuli modo exculptus est, caput autem quod illi inarticulatur extuberans. adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicẽ, unicum scilicet sinum, & unum caput,[a] perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse,[b] & in humeri cum scapula,[c] & postbrachialis pedijq; ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspicimus. Commemorati modò articuli manifestis pluribusq; motibus donantur. Femur enim & humerus flectuntur ac extenduntur, & ad latera ducuntur, ac dein circumuertuntur. Prima autem digitorum ossa non circumuertuntur, ut neq;[d] brachiale in radio circũuertitur, etsi haud secus quàm illa digitorum ossa flectatur & extendatur, & in latera quoq; agatur. Præterea[e] radius quantumuis ad humerum flectatur, & extendatur, & insuper circumuertatur, motu tamen destituitur laterali, quòd Natura priuatim horum articulorum, qui etiam inarticulatione componuntur, capita non adamussim extruxit rotũda, idq; magni alicuius beneficij, ut suis locis docebimus, occasione. Natura enim etsi hanc articuli speciem in simplicibus articulis tum semper machinetur, quum pluribus simul motibus ossa moueri cupit, non tamen omnibus mox inarticulationibus triplex motuum genus tribuit: at tertium plerunq; genus, quo non indigebant, peculiari structura ipsis abstulit, qua interim articuli consulitur robori: isq; ualidior, & minus luxationi expositus redditur, quàm si ea constaret fabrica, cuius ope triplici motuum differentia polleret. Quanquam interim inarticulatio, non tantum in articulis manifestissimos motus edentibus spectatur, sed[f] tali etiam rotundũ caput (ut & obscurorum motuum quædam proponantur exempla) ossi cymbam referenti inarticulatur, perinde ac quædam brachialis[g] ossa inuicem, non minus quàm secundæ, tertiæ, quartæ, & quintæ, sextæq; costarum cartilagines pectoris ossis sinibus hac articuli specie[h] committuntur. *ἀρθρωδία.* ἀρθρωδία species articuli est, quæ unius ossis cauum sinum'ue leuiter tantum, ac ueluti superficietenus exculptum habet, & alterius ossis caput depressum, uixq; extuberans adipiscitur, perinde ac si planæ quodammodo superficies hunc contextum efficerent. Vti enim in enarthrosi, quis sinus caputq; sit, iudicatu est facillimũ: ita è diuerso in arthrodia, utraq; adeò obscura sunt, ut ignores cui'nam ossi sinus aut capitis nomen opportunè debeas asscribere. Hac specie cõmittuntur[i] tria interiora tarsi ossa, cymbam referenti ossi, &[k] pedij ossa tarsi ossibus,[l] nonnullaq; brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein[m] quartum brachialis os tertio brachialis ossi, &[n] clauicula superiori scapulæ processui. In quibus commissuris adeò obscuri sunt motus, ut perquàm arduè sentiri deiudicarique possint. ita sanè, ac si Natura hanc articulationis differentiam in simplici unicoq; duorum ossium articulo fabricaret, quum uix tantillum os moueri statuit. γίγγλυμος manifestis *γίγγλυμος.* sinibus capitibusq; perficitur, sed nequaquam simplicibus, una'ue tantum superficie, aut gibba, aut caua, aut plana cõstantibus. Occurrit enim ginglymos, quum mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur, sic ut unius ossis gibba, alterius caua subintrent: & rursus unius ossis sinus, alterius gibba admittat, perinde ac ostiorum fenestrarumq; cardines, à quibus tertia hæc articuli species nomen inuenit, contexuntur. Atque ut illorum duæ præcipuæ spectantur differentiæ, ita quoq; mutui ossium contextus, duplex est potissimum ratio. Cardines enim,

quibus

a Immissũ hic finge A 1,2 fig. 30. cap. in c, g, f, 1 & 2 fi. 29 capitis.
b 1,2 figurarum cap. 23 in A, B 2 figuræ cap. 21.
c 1 tabellæ fig. cap. 27 C in D.
d characteres 1,2,3 fi. 1,2 ca. 25 in x, y, z. fi. 1 cap. 24.
e q fig. ca. 24 O ad P 1 fig. ca. 23.
f Iunge O 3 fig. ca. 33 in k 11 fig. cap. eiusdẽ.
g 2 fig. ca. 25 character 7 in 1.
h ac si E 3 fi. ca. 19 immitteres in x aut y fi. 6 cap. eiusdẽ.
i Iunge s, t, u fig. 13 ca. 33 cũ n, m, l fig. 10.
k fig. cap. 3 q, q ad p, p.
l char. 8 ad III, IIII fi. 1,2 ca. 25.
m fig. 1 ca. 25 char. 4 ad 3.
n 3 fig. ca. 22 Q ad L 1 fig ca. 21.

quibus plerunq; duo asseres inuicem hærent, sic mutuò gibbi sunt & caui, ut unius ferri gibba in alterius ferri caua suscipiantur, & unius caua alterius gibba admittant, & clauus dein omnia simul gibbà permeet. Cardines uerò quibus ostia aut fenestræ parietibus firmantur, ita se habent, ut ferrum rectà parieti infixum, tereti & tanquam ex perpēdiculo sursum ducto emineat tubere, quod cauum ferri ostio fenestræ'ue clauibus firmati orbem subingreditur, adeò ut cauus ille orbis seu anulus aut uertebra teres excipiat tuber, & ferrum ex quo id educitur, uertebrā illam mutuo ingressu admittat. Ad imaginem itaq; priorum cardinum ([o] præcipuè si alterum ipsorum ferrum, unum duntaxat in sui medio gibbum habeat, & suprà infraq; excisum sit: alterum uerò duo ostendat gibba, in eorumq; medio excauetur) secundi & tertij quatuor digitorum manus & pedis committuntur[p] articuli, & præter alios quāplurimos, femoris ad tibiam[q] articulus. Vnum namq; horum articulorum os duo habet capita in medio sinu quodam dirempta: alterum uerò duos obtinet sinus, in medio tubere quodam distinctos. atque ita duo unius ossis capita, alterius ossis binos subeunt sinus: & unius ossis sinus, alterius ossis tuber admittit. Ad secundi autem cardinis formam,[r] ulna uidetur humero coniungi, quum orbicularis ulnæ sinus ad humeri orbitā rotulam'ue flectitur & extenditur, seu alioquin aduoluitur. quamuis insuper & in hoc articulo pleraq; cum priori cardine conueniant. Molitur autem Natura mutuos istos contextus, quum articulorum robori in primis uult esse cōsultum, uniq; tantum motui illos præesse sat est. quod nuper commemorati attestantur articuli, quos tantum flectere extendereq; possimus, nullo alio interim indigentes motu. Cæterùm dictos hactenus Naturæ in tribus articulorum speciebus formandis scopos, in articulis subaudire conuenit, qui simplices ac unici tantum in duorum ossium applicatione occurrunt. Non uulgaris enim subinde usus occasione impedita, duo ossa simplici articulo neutiquam committere potuit, sed duos, ac interdum quoq; plures à se inuicem distantes, neq; sibi continuos nexus articulos'ue effinxit. Vt enim in media cubiti longitudine radius ab ulna plurimum non leui sanè causa dehisceret, ipsa[s] duplici articulo, non autem simplici per totam cubiti longitudinem tenso, radium ulnæ commisit: iuxta cubiti quidem flexum, radij[t] capitulo[u] sinum ulnę subeunte, & iuxta brachiale, ulnæ[x] capitulo in radij[y] sinum articulato. quum interim duobus illis nexibus radius tantum circūuertatur, seu in pronum supinumq; ducatur. Dein propter dorsalis medullæ transitum,[z] occipitis os primæ uertebræ duplici articulo nectitur, utroq; ad inarticulationis speciem quodammodo extructo: & tamen illius beneficio, caput supra primam uertebram, meritò ob structurę in distantibus inuicem articulis rationem, in posteriora & anteriora tantum agitur. Insuper[a] prima uertebra, supra secundæ uertebræ corporis latera, duabus ueluti arthrodijs, seu planis contextibus, iungitur: & secundæ uertebræ dens, primæ uertebræ quodāmodo inarticulatur: attamē tribus illis articulis prima uertebra cum capite supra secundam, duntaxat (uti suis locis cōtra Galeni sententiam docebimus) circumagitur. Ad hæc, quia dorsalis medullæ quoq; gratia, cæteræ dorsi uertebræ perforandæ, & simul multæ constituendę fuerant, Natura non simplicibus nexibus articulisq; in duarum uertebrarum compositione

Superiori figura cardo exprimitur, quo hic duos asseres hærere scribimus. ac A unum indicat ferrū, B alterum, quæ clauo C indicato, ad mutuum ipsorum ingressum firmantur. Inferiori figura alius delineatur cardo, in quo D ferrum notat parieti infixum, E autem ferrum quo ostio aut fenestræ clauis affigitur.

o ut hic superior habet figura.

p in 2 tabella figuræ ca. 27 iunge G, H, L ad I, K, M.

q confer G, F, & I 1 fi. cap. 31 cum E, F, & I fig. 1 ca. 30.

r fi. 1, 2 ca. 23 K, L, M ad C, D, E fig. 1 ca. 24

Quî Natura interdum duo ossa pluribus articulis cōmisit.

s 1 fi. ca. 24 h, i.

t 3, 9 fi. ca. 24 m.

u 5, 11 fig.

x 5 fig. ca. 24 p.

y 7 fig. ca. 24 o.

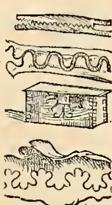
z Confer 1 figurā cum secūda cap. 15.

a Confer 4 figurā cum 5 cap. 15.

 tione

tione est usa. prçter contextum enim rarum & peculiarem, quo uertebrarum[b] corpora non læui lubricoq;, ut cæteri omnes articuli, attactu, compinguntur, à secunda ceruicis uertebra ad duodecimam usq; thoracis, arthrodia quodammodo subditæ uertebræ ascendentes nobis appellandi processus, superpositæ seu incumbentis uertebræ descendentibus procesibus submittuntur. Verùm interim hæ uertebræ præter manifestam flexionem & extensionem, etiam motum in latera experiuntur. quemadmodum & lumborum uertebræ, quæ perinde ac duodecima thoracis descendentibus processibus, in subditæ uertebræ ascendentes processus enarthrosi articulantur. Cæterum quid Galeno in mentem uenerit, nescio, quum uertebrarum cõtextum ad ginglymon refert. nam etsi prçter primam ceruicis, & duodecimam thoracis (quç suprà infraq; suis ascendentibus & descendentibus processibus à proximis illi uertebris excipitur, uti prima, quasi supra infraq; sibi contermina ossa admittit) omnes uertebræ una parte suscipiantur, altera, uti prius dixi, recipiant: non tamen hic ginglymos, ut ipse arbitratur, est recensendus. Neutiquam enim Galenus expendit, se ita ad ginglymon tribus[c] ossibus, ea ratione opus habere: primo uidelicet, quod superiori sua sede exciperetur: secundo, quod superiorẽ hanc sedem admitteret: tertio, quod à primi ossis inferiori sede susciperetur. At iam tempestiuum fuerit, commissuras omni prorsus motu destitutas aggredi: quarum prima γόμφωσις dicitur. estq;, cum instar claui os ossi infigitur, qua[d] dentes ad unum omnes maxillarum præsepiolis tanquam claui adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur. Cæterùm ueteres interdum instar claui connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contulerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio, tanquam claui cuiusdam interuẽtu, coarctari dicerent. quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scribit,[e] tibiam & calcis os sinus obtinere, & talum suis tuberibus eos sinus claui ritu ita subire arbitratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verùm trigesimo tertio Capite tali historia tradetur, cuius connexus ad tibiam & calcem ginglymo, in hominibus, ut & in quadrupedibus articulatur. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is à solipedum ac bisulcorum talo forma (non autem situ, uti suo dicemus loco) discrepet. Sutura, quam ῥαφὴν Græci appellant, compositio quædam est, ad consutarum rerum similitudinem. Hanc nonnulli quum explicare student, serratam cõpagem structuramq;, alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis in memoriam reuocant, mutuum serrarum contrario occursu ingressum, quo dentatæ alterius serræ partes in alterius sinus subeunt. Hi uerò, quæ in unguem committi dicuntur, quum gibbæ uidelicet partes ad unguium figuram structæ, in sinus quibus concinnè excipi possunt, inseruntur, qua connexus serie arcarum seu lecticarum asseres subinde inuicem compingi cernimus. Cæterùm posteriores, suturæ formam accuratius quàm priores explicant. quemadmodum omnium proximè eam asimilant, qui suturas ad limborum suturæ effigiem cõferunt, quando, ut de unguibus diximus, panni unius flosculi in alterius sinus mutuis ingresibus consuuntur. Eiusmodi[f] suturis ossa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas semper suturç speciem elegantisimè ea ostendit,[g] quam Λ literæ in occipitio comparamus. ἁρμονία ossium structura est per simplicem lineam, citra omnem tuberis, sinus, & asperi-

tatis

Serrata compago.

Instar unguium commissura.

Asserum nexus.

Limborum uaria insuitio.

b fig. ca. 14 R, R. Atq; ita deinceps specta illam figurã & alias trium subsequentium dein cap. ad processus ascen. & descen.

Libro de Osibus, & 3 lib. Commentar. in Hippoc. lib. de Artic.

c quasi spectares 3 figuræ ca. 19 S, T, V. ut T primum sit, S 2, V 3.

Quæ ossiũ commissurarũ differẽtiæ nullo prædita sunt motu.

γόμφωσις.

d Inmitte dentium seriẽ A. A notatam fi. ca. 11. in quartã fig. ca. 6.

Cap. 9 libri 2 de Partibus animalium.

e Expẽde quĩ in 3 integrarũ fi. Ω inter Φ & a consistit.

ῥαφή. Sutura.

ἁρμονία.

f 1 fi. 6 ca. & A, B, C, D 3 fi. 6. ca.

g B in tertia integrarum.

b 1 fi.ca.11 à Z ad f.

tatis mutuum ingreſſum commiſſa. Ad hunc[b] modum quædam maxillæ ſuperioris oſſa, & præſertim naſi inter ſe iungi putantur. Cæterùm quia harmoniæ connexus uix unquam ad amuſsim inſtar ſimplicis lineæ perficitur, ſed nonnullæ aſperitates mutuò ingredientes, perpetuò ferè cum oſſa rumpuntur, in harmonia occurrunt, pleriq; ſuturarum uoce etiam harmonias plurimùm complexi uidentur. σύμφυσις eſt naturalis oſsium unio, qua commiſſuræ forma appendices ſuis oſsibus connaſcuntur,[i] in ætate quidem minoribus, quum oſſa adhuc mollia fungoſaq; exiſtunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam oſſa induruere, appendices citra alicuius corporis interuentum oſsibus adeò uniuntur, ut coalitus lineã uix conijcere queas. Hac quoque unione, oſſa ſacri oſsis lateribus commiſſa, inuicem[k] in pube coaleſcunt. Dein admodum pueris utriuſq; lateris os tribus formari oſsibus apparet, quæ tribus lineis in coxendicis oſsis acetabulum concurrentibus interſtinguuntur: ut etiam in agnis uidere eſt, in quibus cartilago lineas has ſicut in pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ partes adeò connaſcuntur, ut ne linearum quidem ſpecies ſe offerat. At de his oſsibus, ipſis dicando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebris, quæ in pueris quoque pluribus conſtant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraq;: quę alioquin unius oſsis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in ætate prouectioribus lateat. Libri Introductorij, ſeu Medici, qui Galeno aſcribitur, author, oſsium diſciplinam inſtituens, non eiuſmodi unionem, quam nos iam deſcripſimus, σύμφυσιν uocat, uerùm ſuturas ad harmoniam quodammodo accedentes. Maxillæ enim ſuperioris oſsium cõmiſſuras, συμφύσεις (at non rectè interim) appellat. Omnes oſsium conſtructuræ ſpecies, aut alicuius, aut nullius corporis beneficio committuntur. Vniuerſi namq; articuli,[l] ligamentis inuicem alligantur, quæ orbiculatim oſſa inueſtiunt. interdum uerò & hæc in oſsium medio conſiſtunt,[m] ut in femoris cum coxendicis oſſe articulo, & in uertebrarum corporum[n] nexu. Hic oſsium connexus, ligamentorum auxilio commiſſus, Gręcis συννεύρωσις nuncupatur: nerui interim uoce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, neruoſq; qui à cerebro dorſaliq; medulla prodeunt, deducta. Hæc namq; omnia ueteres, ut & uulgus hodie, nerui nomine ſubaudierũt: & pręcipuè Ariſtoteles cùm aliàs ſemper, tum maximè quum oſsium recenſet contextum. Nonnulla uerò oſſa carnis etiam ope committuntur,[o] ut generatim omnes articuli muſculis obducti. Muſculi enim quum ab uno oſſe plerunq; principium ducentes alteri inſerãtur, uinculorum etiam loco iure habentur, oſſaq; inuicem nectunt. Cæterùm quia muſculi ueteribus pleriſque, & potiſsimum Ariſtoteli, carnis nomine appellantur, connexus qui muſculis fit, συσσάρκωσις meritò nuncupatur. Porrò & dentes quoq; in ſuis alueolis carne quapiam firmari uidentur, adeò ut ea quaſi ratione, oſsium conſtructio reperiretur, in qua caro non duntaxat muſculorum modo cõnexum exterius ambiret, ſed & interueniret quoq;. Inſuper alia cartilaginis medio connaſcuntur. quippe[p] appendices in prima ætate cartilaginis interuentu ſuis oſsibus committuntur, quemadmodum &[q] pubis oſſa, &[r] oſsis u imitantis oſsicula. Hæc connexus ſpecies à cartilagine συγχόνδρωσις uocatur. Suturæ autem & harmoniæ nullius corporis beneficio, quàm oſsium ſtructuræ coeunt. Nam & ſi duræ cerebrum inueſtientis membranæ fibræ aliquot ſuturas tranſeant, non tamen ob id eas connectunt: quemadmodum neq; cartilagines in articulis oſſa oblinentes, ad oſsium firmitatem & connexum quicquam auxiliantur. Præterea in ſenioribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem

Margin notes (left): i fig.ca.40 li ſecũdi 1, 2.4,5. — k 1 figura integrarũ ſ. — l fig.cap.1 lib.2. — m fi.ca.49 lib.2 P. — n fi.ca.14 R,R. — o Paſsim in muſculorũ tabul. ut ſeptima tab. Q, X. — p fi.ca.40 lib.2. characteres 1, 2. 4,5. — q 1 fi. integrarum ſ. — r fi.1,2.ca. 13 G.

Margin notes (right): σύμφυσις. — Quorum beneficio oſſa inuicẽ committuntur. — Ligamẽtorum. — συννεύρωσις. — Lib.2. de Part. anim. cap.9. — Carnis. — συσσάρκωσις. — Cartilaginis. — συγχόνδρωσις. — Quæ nullius corporis interuentu committantur.

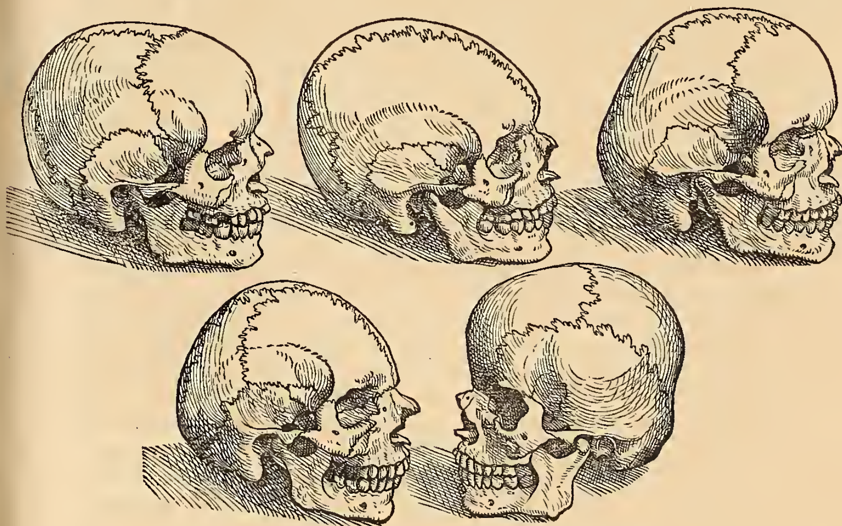
cem ſubeat,interuentu oſsibus connaſcuntur, ſed cartilagine prorſus deperdita,adeò committuntur,ut, quemadmodum iam antea quoq; dixi, coalitus regionem obſeruare arduum ſit. Inſtitutum mòdò erat huic Capiti finem imponere,atq; ad ſingulares oſsium deſcriptiones ſermonẽ dirigere, niſi magnopere Galeni authoritas me remoraretur: quæ meritò prohibet,adeò leuiter ea quæ in præſenti Capite ab ipſius placitis deflectunt, prætergredi. Vt enim ex multis,præter prius etiam commemorata, aliquid proponam,primùm ipſius dogmati non acceſsi,quo in libro de Oſsibus,ſuturam,harmoniã,& gomphoſim,ſynarthroſis ſpecies eſſe docet.Ego enim ſynarthroſi obſcurũ,& non manifeſtum aſcripſi motum, iiſdemq; articulationis differentijs ac formis illam atq; diarthroſin fieri commemoraui: deinde ſuturæ,harmoniæ & gomphoſi non obſcurum aut difficilem, ſed nullum prorſus motum dedi, & has connexus ſpecies nequaquã articuli nomine cum Galeno ſum complexus. quod profectò neq; ab ipſo faciundum fuerat,niſi brachialis,& poſtbrachialis,& tarſi,& pedij, & coſtarum cum pectoris oſſe cartilaginum conſtructionem ſuis locis enarrans,hæc per ſynarthroſin committi falſo aſſerere uoluiſſet. Quum enim inibi uerè hæc oſſa ſynarthroſi coarctari diceret,non'ne animaduertendũ ipſi fuerat,hæc neq; ſutura,neq; harmonia,neq; gomphoſi cõnecti? Quod ſanè fieret,ſi modò ſynarthroſis ſpecies harmoniam,ſuturã, & gomphoſim rectè ſtatuiſſet. Verùm per me cuiuis integrũ erit,de ſynarthroſi ex ſuo arbitratu conſtituere: ſi interim non ignoret,hanc lõgè ſecus plerũq; à Galeno accipi,quàm initio libri de Oſsibus. Nam uel in XIII, XIX, XXI, XXIIII, Capitibus eiuſdem libri, aliter quàm inibi,Galenus ſentit. Deinde Introductorij ſeu Medici author, Galeni decreto non acquieſcens,& ſibi priuatim oſsium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uocariq; eam cõpoſitionis ſeriem ἄρθρον,ſeu articulum: aut ad nullum motum,ac tunc συνάρθρωσιν appellari: cuius ſpecies, ſuturã,gomphoſim,& ſymphyſin enumerat. Verùm hac ratione brachialis, poſtbrachialis,tarſi & pedij oſsium compoſitioni ſynarthroſis accommodari nequaquam poſsit,quum neq; ſutura, neq; gomphoſi, multoq; minus ſymphyſi inuicem connectantur. Inſuper magis à Galeni dogmate receſsi, quum omnes oſsium commiſſuras,aut alicuius corporis beneficio,aut nullius committi proponerem: quandoquidem Galenus id ſoli ſymphyſi,in libris de Oſsibus tribuerit,atq; ſynneuroſin,ſynſarcoſin, & ſynchõdroſin, ſymphyſeos tantum ſpecies enumerauerit. Quòd autem illum non ſim ſecutus,primã occaſionem mihi ipſius parum uera præſtitit oratio, qua fungoſa molliaq; inter ſe nullis medijs per ſymphyſin connaſci,ſicciora uerò denſioraq; nonnullis intermedijs coaleſcere docuit. Comperio enim in mollibus adhuc & teneris oſſibus,appendices cartilaginis interuẽtu ſuis oſsibus uniri: in duris uerò & aſsiccatis,& in ſenibus,nihil prorſus ſymphyſin intercedere. Deinde nulla prorſus mihi ſe exhibet ſymphyſis, ſeu unio, quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret aſſerere: adeò ut ſynneuroſis ſub ſymphyſi cõprehendi nequeat, dummodo nulla unio ligamenti ope perficiatur: uti ſanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio coeunt,nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo oſsium contactu interuenientis. Præterea ad amuſsim mihi ſingula perpendenti, multo adhuc minus ſymphyſis ſeſe obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè aſſereret. In nullo enim oſsium connexu caro intercedit,niſi fortaſsis in dentium cum maxillis cõnexu, qui gomphoſis, non autem ſymphyſis cenſetur: quantumuis etiam ille dentium connexus nullum oſtendat motum, non magis ſcilicet quàm harmonia,aut ſutura. At carnis interim,

Quæ potiſsimũ à Galeni placitis hoc Capite declinant.

terim, hoc est musculorum auxilio, omnes ferè committuntur articuli: quem connexum symphysis speciem nemo dicere posit. Ad hæc, Aristotelis quoq; locus secūdi libri de Partibus animalium, ut promptius à Galeno dissentirem, Cap.9. admonuit: ubi Aristoteles ossa neruis, carne & cartilagine committi affirmat, eum connexum uniuersim ad omnes ossium cōmissuras doctissimè referens. Quamuis etiam hanc Aristotelis sententiā Galenus haud oscitanter præterijt, quando eorum quæ in libro de Ossibus docuit immemor, ad finem secundi de Administrandis sectionibus libri, ossium constructiones perfunctoriè, licet sanè eleganter, percurrit, & quodammodo Aristotelis uerba recenset. Cæterùm nunc tandem tempestiuum fuerit, priuatas singulorum ossium historias aggredi, ijsq; à structuræ capitis ratione, & uarijs eiusdē figuris initium ponere.

CAPITIS STRVCTVRAE RATIO, quotq́ eiusdem figuræ. Caput V.

PRIMA FIGVRA V. CAPITIS. SECVNDA. TERTIA.

QVARTA. QVINTA.

QVINQVE FIGVRARVM QVINTI Capitis index.

PRIMA figura, naturalis capitis seu caluariæ forma, oblongam sphæram utrinq; leuiter depressam referens, & anterius posteriusq́ extuberans, delineatur.

Secunda, primam non naturalem capitis figuram demonstrat, in qua anterior eminentia perijt.

Tertia, secundam capitis figuram non naturalem ostendit, in qua ~~anterior~~ posterior eminentia deperditur.

Quarta, tertia non naturalis capitis figura indicatur, in qua utrunq; tuber, anterius nimirum & posterius, intercidit.

Quinta, quartam non naturalem capitis figuram expreßimus, in qua ambæ naturalis figuræ eminentiæ ad latera, non autem antrorsum retrorsumq́ spectant.

HVMA-

Caput oculorum gratia formatum. Lib. 8. de usu partium.

HVMANVM caput, oculorum gratia efformari, cancrorum, locustarum, & quorundam quę capite destituuntur animaliū oculos manifestò cōmonstrare, Galenus docuit. His siquidē oculi super processus prælongos locātur, neq; imi, quemadmodū os, nasus, & aures in pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestātur hostium incursus, latronumq; speculatores, qui muros, montes, & altas turres eodem usu ascendunt, quo nautę nauium antennas, terram ocyus, quàm qui subsunt in naui, conspecturi. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tutò reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quę ab illorum animalium cute prognata, simul durissima & testacea esset. Homini uerò, propter corporis substantiam, & mollem tenuemq;, qua oculi inuestiuntur, membranam, exquisitioremq; sensum, totos oculos necessariò molles habituro, hi pręlongis processibus citra periculū apponi nequierunt. Quando itaq; in imo hominis oculos locare, non erat eorum functioni cōmodum, & nudis ceruicibus eos adnectere haudquaquam decebat, Natura nec oculorum usum prohiberi, neq; eorundem securitatē uitiari uolens, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantē. Superius enim palpebras, supercilia, & frontis os collocauit: inferius uerò, præter palpebras, malæ etiam & genæ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut editis ac extuberantibus undiq; partibus oculi sepiantur, utiliterq; ueluti in sinuosa ualle latitent. Cæterùm horū quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè est, quamuis etiam illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hic quoq; alias cōponi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus, gustus, & auditus, quæ neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille sit animalis spiritus facultatisq; uehiculum: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet, ab extrorsum incidente sensibili. Quando itaque oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè diuulsa frangerentur, offenderenturq;, aut etiam uiæ longitudine plus æquo induresceret, cerebrum iurè non procul ab oculis reponi debuit. Atq; ita colligitur, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusq; organa propter cerebrum. Quanquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportunè sortiātur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui naturà in sublime fertur, rectè in altis corporum partibus locatæ sunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad superiora ducitur, meritò sursum sunt: & quòd magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoq; pertinet, non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uescimur genera debet, cōmodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter fusus est, ut omnes ictus, omnesq; nimios & frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterùm caluariæ[a] figuram maximè naturalem concinnamq; omnes definiunt, quæ instar sphæræ utrinque in anteriora leuiter compressæ spectatur: ac ueluti compressionis occasione, anteriori parte multo angustior, quàm posteriori, redditur. Formæ huius rationem Galenus ad cerebrum refert, caluariam, quum cerebri sit[b] receptaculum, ac ueluti galea & propugnaculum, illius debere formam exprimere astruens: & addens pariter, quî posteriori

Quî Natura oculos muniuerit.

Cerebrum oculoris gratia in capite locari, et dein cerebri nomine reliquos sensus.

Naturalis capitis figura.

a prima fi. & pleræq; 6 cap. fig.

b Apparet id figuris ferè omnibus libri 7.

riori cerebri parti cerebellum allocetur, dorſaliſq; medulla illinc prodeat: ante
riori uerò parte ad olfactus organa, & ad oculos à cerebro proceſſus educan-
tur. quum interim nos facilè in ſeptimo libro oſtendemus, cerebrum nulla pe-
culiari eguiſſe figura, & poſteriorē eius partem retrorſum magis quàm ipſum
c in 1 & 2 cerebellum[c] prominere, ac præterea proceſſus illos olfactui ſeruientes, & uiſo
fig. cap. 2 rios neruos ex cerebri baſis quaſi medio, non autem ex anteriori ipſius ſede ini
lib. 4. tium ducere: adeò ut cerebri ratione nihil obſtiterit, quo minus caluariam in-
ſtar exacti globi, ſphæræ'ue, utpote figuræ iniurijs repellendis promptiſsimæ,
efformatā cernamus. Verùm maxillæ ſuperioris, & naſi, oculorumq; ſedium,
& temporalium muſculorum habenda fuit ratio, & inſuper connexus caluа-
riæ cum dorſi uertebris gratia, poſteriorem capitis partem latiorem capacio-
remq; fieri decuit, ſi modò iuſti ponderis haud negligenda erat occaſio. Hippo
crates porrò naturalis appellatæ nobis formæ cauſam in obſtetrices nutricesq; *In lib. de Aëre, aquis, & locis.*
uidetur reieciſſe, quum aſſerit quoſdā oblonga capita exiſtimaſſe eſſe pulchra,
hosq; ideo in puerulis ea cōpreſsiſſe, atq; ita tandem natura in hanc oblongam
formam procreata eſſe: eo propè modo, quo pleraſq; nationes peculiare quid
in capitis forma ſibi uendicare conſtat. Genuenſium namque, & magis adhuc
Græcorum & Turcarū capita globi ferè imaginem exprimunt, ad hanc quoq;
(quam illorum non pauci elegantem, & capitis quibus uariè utūtur tegumen
tis accommodum cenſent) obſtetricibus nonnunquam magna matrum ſoli-
citudine opem ferentibus. Germani uerò compreſſo plerunq; occipitio, & la-
to capite ſpectātur, quòd pueri in cunis dorſo ſemper incumbant, ac manibus
ferè citra faſciarum uſum, cunarum lateribus utrinq; alligentur. Belgis oblon-
giora cæteris propemodum reſeruantur permanent'ue capita, quòd matres
ſuos puerulos faſcijs inuolutos, in latere & temporibus potiſsimum dormire
ſinant. Vtcunq; autem ſit, Anatomici eam capitis figurā appellant naturalem,
quæ ad oblongæ ſphæræ formam potiſsimum extruitur, priorem poſterio-
remq; partem obtinens magis proceram. Omnes autem reliquæ ab hac eua-
d 2 figura. riantes figuræ, non naturales cenſentur: quemadmodum ea, in[d] qua anterior *Prima non naturalis capitis figura.*
eminentia à ſyncipite, frontis'ue elatiori ſede producta perit: poſterior autem,
e 3 figura. quæ occipitis eſt, reſeruatur. Item[e] quæ huic planè contraria uiſitur, ac poſte- *Secunda.*
riorem, occipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde
f 4 figura. [f] tertia, naturali adhuc magis opponitur, in qua ambę capitis eminentię abolen *Tertia.*
tur, & caput ad amuſsim rotundum, & inſtar exactæ ſphæræ, ac ueluti ſcillæ
obſeruatur: qua figura Therſites ab Homero fuiſſe traditur. hanc enim ab ipſo
φοξὸν appellari, nonnulli aſſerunt: quanquam pleriſq; omnes acuminatas capitis
g 5 figura. figuras eo nomine, & ὀξυκεφάλους nuncupare libuerit.[g] Quarta ſpecies non natu- *Quarta.*
ralis figurę ab Hippocrate quoq; enumeratur, in qua caput in latera ad utranq;
aurem inſignius, quàm in anteriori poſteriorìq; ſede, prominet. Ac hæc natu-
rali capitis figurę omni ex parte diſsimilis eſt, haud ſecus quàm ſi ad alteram au
rem in naturali figura faciem, ad alteram uerò poſteriorem ceruicis ſedem fin
geres. Verùm Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum na- *Lib. 9. de Vſu partium.*
tura conſiſtere poſſe affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus *Variæ inſuper capitis figuræ.*
deformis, & admodum amens, hac figura hodie cōſpiciatur. Imò apud Bono-
nienſes mendicus obambulat, cui caput quadratum, ſed latius paulo quàm lon
gius contigit. Præterea Genuæ puellus annos natus fortè tres, à mendica oſtia-
tim circūlatus eſt, & paulo pòſt in nobiliſsima Belgarum Brabantia ab hiſtrio-
nibus fuit propoſitus, cuius caput in utrunq; latus protuberans, duobus uiro-
rum capitibus grandius extitit. Verùm arbitror illum puerum ſimili affectu
labo-

laboraſſe, quem Auguſtæ Vindelicorum in bienni puella obſeruaui, cuius caput in menſibus plus minus ſeptem ita increuerat, ut nullũ uiri caput unquam uiderim, quod non mole illi cederet. Fuitq; is affectus, quem ueteres hydrocephalum uocarunt, ab aqua quæ in capite aſſeruatur, ſenſimq; colligitur. Quanquam ea non inter caluariam, & exterius ipſam ſuccingentem membranam, aut cutem (ubi aliàs aquam reponi, medicorum libri docent) huic puellæ fuerit collecta: uerùm in ipſius cerebri cauitate, adeoq; in dextro ſiniſtroq; illius[h] uentriculis: quorum cauitas amplitudoq; ita increuerat, ipſumq; cerebrum ita extenſum fuerat, ut nouem ferè aquæ libràs, aut tres Auguſtanas uini menſuras (ita me ament Superi) continuerint. Ad hæc, ut cerebrum in capitis uertice, membranæ quaſi modo erat tenue, & quodammodo continuum cum tenui ſua membrana corpus: ita quoq; caluaria fuit prorſus membranea, tantaq; duntaxat ſede oſſea, quanta caluariæ puellæ erat amplitudo, priuſquam caput extra modum increſceret: ea ferè ratione, qua in nuper natis pueris, frontis os & uerticis oſſa conſtare cernimus, ubi illa alioquin mutuò ſunt contermina, et in admodum pueris, inſigni interuallo, amplitudineq; uiſuntur membranea. Cerebellum interim, cerebriq; uniuerſa baſis, ſecundum naturam habebant, uti & neruorum productiones. Dein nullis prorſus ſedibus, quàm in cerebri uentriculis adeò atq; dixi adauctis, aquam reperi, & puella ad mortem uſque ſenſibus omnibus integrè eſt uſa: & quoties caput, quum illã paucis ante mortem diebus conſpexi, ab aſtantibus mouebatur, & nõnihil, quantumuis etiam leuiter, erigebatur, grauis ilico tuſsis puellæ moleſta fuit, cum difficili reſpiratione, & totius faciei miro rubore, ſanguinisq; ſuffuſione, & lacrymarum prouentu. Reliquo corpore mediocriter habuit: etſi laxis infirmisq;, ſed non reſolutis tamen fuerit articulis, neq; præſente etiam inſigni macie, aut etiam ſeroſo in membris tumore, aut morbi comitialis, aut tremoris alicuius notis. Iecur quum paulo poſt mortem ſpectaretur, ſuppallidum, & nonnihil naturali aliàs iecore contractius duriusq; occurrit: liene interim maximo & molli conſpicuo, perinde ac ſi iecoris uices aliquandiu obiuiſſet: adeò ut cum præſentibus medicis nihil æquè admiratus fuerim, ac tantam aquæ uim in cerebri uentriculis abſq; maioribus ſymptomatibus tam diu fuiſſe collectam. Quemadmodum eodẽ ferè tempore non uulgariter nos mirari coegit, nobiliſsimi & unà doctiſsimi uiri cor, in cuius ſiniſtro uentriculo glanduloſæ (ſed ſubnigricantis interim) carnis libras propemodũ duas reperimus, corde inſtar uteri, ac puellæ illius cerebri, ad eius carnis molem extenſo, & homine ante mortem habitu utcunq; melancholico, & admodum uigili, & pulſu prædito miris ſanè modis inæquali & uario, quiq; arteriæ contractionem manifeſtè oſtendebat. Ita enim multis menſibus ante mortem (quum tamen alioquin ueluti ſanus obambularet) pulſus aut arteria potius cõtrahi uiſa fuit, ut trium aut quatuor pulſationum ictuum´ue interuallo contracta maneret, uelutq; expulſionem moliretur. Imò poſtremis uitæ ſeptimanis, ex nouem ictuum interuallo tres tantum aut duo dilatationes arteriæ, tactui ſubinde occurrerunt. Dein animalis facultas cum principis animæ functionibus ad mortem uſq; ſatis cõſtabat, quę non tam ex cordis uitio proximè obuenit, atq; ex ſiniſtri cruris grangręna, quę ab impedito arterię pulſu occaſionem perinde duxit, ac ſi intermiſsi illi ex cordis uitio pulſus, cruris illius natiuum calorem parum aptè euentillaſſent. potiſſimum quum ex ſclopeti ictu ante annos aliquot ipſi uitiata eſſet[i] arteria quæ fibulam petit. Cæterùm eiuſmodi perquam innumera alio Opere latius perſequemur, quo diſſectorũ à me hiſtorias, ad morborũ cognitionem, totiusq; artis

h 6 fi. lib. 7 D, D & E, E.

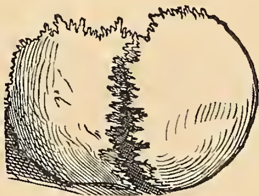
i fig. cd. 12. lib. 3 A.

artis

artis medicæ tractationem apprimè idoneas describemus: quum interim præsenti Opere, corporis humani affabrè cõpositi tantum historiã enarrare instituamus, monstruosa omnia, & quę in malè sanis ægrisq; solum occurrerunt, silentio prætcrituri. Capitis autem figurarum non naturaliũ hic meminimus, quòd illæ à dissectionum professoribus sunt quoq; passim pertractatę: quodq; non naturales capitis uocatæ effigies, etiam in egregiè prudentibus (quandoquidem scilicet cerebrum nulla, uti iam innuimus, propria admodũ indigeat figura) interdum spectentur, etiamsi tales caluariæ, ac potissimum suturarum specie, ut proximo dicetur Capite, à naturali forma differentes, nobis in cœmiterijs perquàm raròsese offerant. ut profectò subinde forsan occurrerent, si Alpium quę Stiriam spectant, accolarum cœmiteria scrutaremur: quum illos homines, non dictis modò capitis figuris, sed longè etiam magis discrepantibus deformes esse audiam.

DE OCTO CAPITIS OSSIBVS, ET SVTVris hæc inuicem, & cum conterminis ipsis maxillæ superioris ossibus, committentibus. Caput VI.

PRIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA, QVAE DVAS VERTICIS OSSIVM PORTIONES INVICEM nonnihil seiunctas commonstrat, ut commodius artificiosissima futuræ fabrica oculis subijceretur.

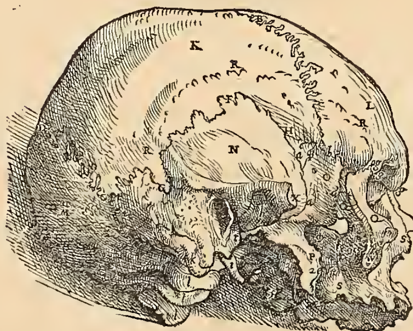
SECVNDA SEXTI CAPITIS FIGVRA, PORTIONEM QVANDAM OSTENDENS VERTICIS OSSIS, serra à reliqua ossis parte diuisam, ut caluariæ in fronte, uertice & occipitio proponatur substantia, quæ duabus densis solidisq; efformatur squamis seu laminis, quas uulgò capitis appellamus tabulas & diploas. hicq; ipsarum superior exterior'ue ϵ insignitur, interior autẽ οι. In harum medio cauernosa ac ueluti fungosa fistulosa'ue ossis consistit substantia, cui αι inscripsimus.

TERTIA SEXTI CAPITIS FIGURA, INTEGRAM CALVARIAM ABSQVE INFEriori maxilla in sinistro latere depictam exhibens.

QUARTA SEXTI CAPITIS FIGURA, CALUARIAM SINISTRO LATERI MAGIS INCVMBENTEM exprimit, ut & basis caluariæ in conspectum nonnihil ueniret. Aliquot uerò suturarum causa, ab hac figura os iugale serra ademimus. ipsam namq; superioris maxillæ oßibus cognoscendis, & quibusdam caluariæ foraminibus ostendendis subseruire, suorum characterum insinuabit Index.

CHARA-

CHARACTERUM TERTIAE ET QUARtæ figurarum Index.

PRAESENS characterum index, tertiæ ac quartæ figuræ communis erit, quòd scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. etsi casu quis aut tertiæ, aut quartæ figuræ duntaxat peculiaris occurret, illi pro figuræ ratione, aut 3 aut 4 subijciam.

A,B *Coronalis anterior'ue sutura earum quæ transuersim ducuntur. Huius dextra pars in tertia, sinistra uerò in quarta spectatur.*

C,D *Posterior sutura transuersarum, quæ Λ Græcorum maiusculæ literæ assimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta uerò dextra.*

E 3 *Sutura à medio suturæ Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.*

F *Squamosa conglutinatio, ac in tertia quidem figura uidetur sinistra, in quarta autem dextra. Dein in ambabus*
G *à C ad G interuallum notatur, quod non mutuò incumbentium squamarum, sed ueræ suturæ constructionem*
H *ostendit. Quod autem à G ad H per F porrigitur, uera squamæformis est conglutinatio, uerticis ossi & temporis ossi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæformis, ossi uerticis & frontis ossi communis.*

I 3 *Sinistrum uerticis os.*

K *Dextrum uerticis os.*

L *Frontis os, quod unicum est.*

M *Occipitis os, similiter unum.*

N *Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.*

O *Os cuneiforme, quod unicum est, & coniugis expers.*

P *Cuneiformis ossis processus, uespertilionum alis comparati. Hi utrinq; duo sunt, in quarta figura conspicui, &*
2,3,4,5 *præter P, etiam numeris his 2,3,4, & 5 notati, ac deniq; in quinta figura accuratius sese offerentes.*

Q,Q,Q *Primum in utroq; latere superioris maxillæ os, quod pluribus Q insignitur, ne fortè sedem Q, quod d uicinius*
* *est, notatam, aliud os à præsenti esse arbitrareris. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cauitatem in tempore exculptam ualde auget.*

R,R,R *Lenis in frontis osse & uerticis asperitas, à qua semicirculi modo temporalis musculus pronascitur.*

S S *Quartum maxillæ superioris os: in tertia sinistrum, in quarta dextrum notatur.*

V,X 3 *Caluariæ sedes, quam os iugale appellamus. V hic notat processum temporis ossis, ad iugalis ossis constitutionem*
Z 3 *eductum. X uerò, processum primi maxillæ superioris ossis. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus*
V,X 4 *nectens, quibus iugale os efformatur. Porrò V & X in quarta figura notant sedes, à quibus processus illos serra resecuimus.*

a a *Suturæ cuneiforme os circumscribentis interuallum, illi ossi ac temporis ossi commune.*

b *Suturæ cuneiforme os circumscribentis interuallum, huic & frontis ossi commune.*

c 4 *Pars hæc cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur ossiculum, squamæ modo tenue, & linea à cuneiformi*
q; *osse diremptum, quam q; in quarta figura indicauimus. Verùm hæc non ita crebrò se offert.*

e *Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, ipsi & maximo superioris maxillæ ossi paulo antè S insignito commune.*

f,f 4 *In quarta figura f conspicis, præsenti Capiti nihil seruiens: notatur enim sutura primo & quarto superioris maxillæ ossibus communis, quam cum reliquis maxillæ superioris suturis persequar.*

g g *Sutura, frontis os à cuneiformi & maxilla superiori dirimens.*

h 4 *Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.*

i *Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.*

k *Mammillaris processus, è temporis osse productus. Quarta figura utriusq; lateris processum k notat.*

l,l 4 *Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis uertebræ sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullæ causa cælatum. Verùm ut præsenti Capite ossium foramina enarrare non instituimus, sic neq; ea-*
Φ 4 *dem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura Φ ponatur, ad quod à duodecimo Capite foraminibus dedicando remittêris.*

QUINTA SEXTI CAPITIS FIGURA, BASIM CALVARIAE REferens.

CHARACTERVM QVINTAE FIgurae index.

QVINTAE figuræ multos characteres, tertiæ & quartæ figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

A *Coronalis suturæ extremum, in temporis cauo conspicuum.*

C,C *Sutura Λ exprimens: atq; hi characteres inferiorem huius suturæ crurum partem notant, ubi hæc non amplius suturæ effigiem accuratè commonstrat.*

F *Squamæformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiæ & quartæ figurarum ipsi non accommodauimus.*

K *Verticis sinistrum os, uerùm modica ipsius conspicitur portio.*

L *Frontis os, cuius etiam modica pars hic occurrit.*

M, M, M *Maximam occipitij oßis partem hic cernere licet, totam nimirum quæ in caluariæ basi consistit.*

N,N *Vtrinq; unum temporis os notatur.*

O O *Cuneiforme os.*

P P *Processus cuneiformis oßis, uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor sunt, his chara-*
2,3,4,5. *cteribus 2,3,4,5 notati.*

Q,Γ *Primum maxillæ superioris os, quod & Γ hic notaui.*

S,Λ *Maximum quartum'ue maxillæ superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot Λ indicatur.*

V,X *Os iugale.*

Y *Sutura oßis iugalis.*

a,a *Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi & temporum oßi commune.*

b *Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi ac frontis oßi commune.*

d *Hac sede occultatur suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum commune illi & oßi externum angulum sedis oculorum constituenti.*

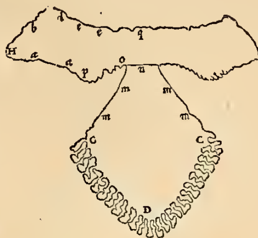
e *Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi & quarto maxillæ superioris oßi commune.*

f *Hæc sutura superiori maxillæ peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.*

g *Sutura frontis oßi & superiori maxillæ communis.*

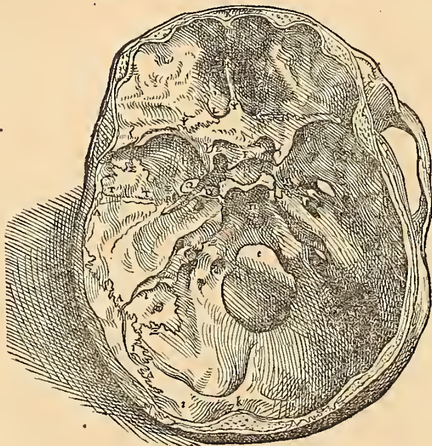
h Sinus,

h Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.
i Processus scriptorio stylo non absimilis.
k Mammillaris processus.
l,l Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis uertebræ coarctantur.
m,m,m His characteribus, qui quintæ figuræ, ut & subsequentes, proprij sunt, notantur suturæ Λ imitantis additamenta, per caluariæ basim antrorsum deducta, atq; ad se inuicem, nempe ad n tendentia.
n,n Linea, dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
o,p Sutura à linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Uerùm ab n ad o non propriè sutura est, quemadmodum neq; ab anteriori m ad n: sed rima, & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quàm in alijs suturis harmonijs'ue occurrit.
q,q Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi & sextis superioris maxillæ ossibus Π notatis commune.
Π Uerùm ut cuneiforme os suturis circunscribas, hanc quintam figuram & tertiam cum quarta intuere, singularum animaduertens characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, ω, H, b, d, e, & q procede, atq; ita utrinq; cuneiforme os suturis terminatum fingito, sed non nisi hominis caluaria inspectioni adhibita, ut quæ in omnem partem promptè uerti poterit. quum interim hic tres simul tabulæ inspiciendæ sint, ut uel in externa caluariæ sede id os circũscribas. quod quo leuius præstes, suturam Λ similem cum suis additamentis, & linea occipitis ossi & cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circumscribente, hic delineaui, ijsdem characteribus in hac figura, atq; in tertia, quarta, & quinta undiq; adiectis.

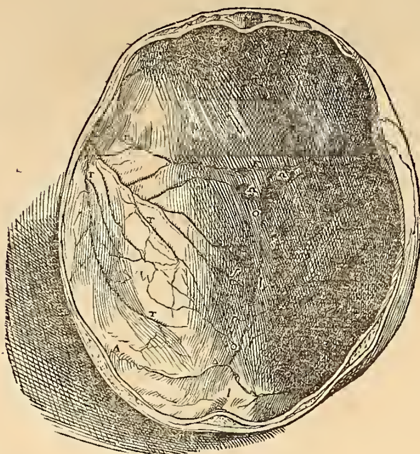

r In hac quinta figura, ut et in quarta, temporis ossis linea notatur, inibi suturæ modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti à reliquo osse seiungens.
ſ Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
ʒ Octaui capitis ossis processus, seu septum cauitatem narium intercedens. Reliqui characteres ostendendis superioris maxillæ ossibus priuatim conferunt.

SEXTA SEXTI CAPITIS FIGURA, INTERNAM CALVARIAE BASIS SEDEM OCVLIS SVBIICIens. Hic namq; caluariam delineauimus, in qua superior ipsius pars, subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri, caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEXTI CAPITIS FIGURA, RELIQUAM INTERNAE SEDIS CALVARIAE PARtem commonstrans, figura sexta non expressam.

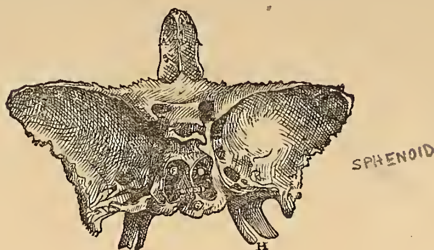
CHARACTERVM SEXTAE ET SEPTImæ figurarum index.

DVAE proximè præcedentes figuræ pluribus ornantur characteribus. uerùm huc potissimum seruiunt maiusculi Græcorum, capitis ossium suturas indicantes: quæ in interna caluariæ sede, qua cerebrum cōtinctur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspicui, caluariæ foraminibus ostendendis conducent.

ΓΓ7 *Coronalis sutura, non adèo exactam suturæ compagem, ac in externa caluariæ sede, exprimens.*
ΔΔ *Sutura Λ literam referens, notatur in septima. Verùm & in sexta Δ eam quoque indicat suturam.*
ΘΘ7 *Sagittalis sutura.*
ΛΛ6 *Squamosa sinistri temporis conglutinatio.*
ΞΞ6 *Additamentum sinistri lateris suturæ Λ imitantis, quod per caluariæ basim contendit.*
Π6 *Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quæ duo suturæ Λ imitantis latera additamentáue iungit.*
ΣΣ6 *Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, illi & temporis ossi commune.*
ΥΥ6 *Suturæ cuneiforme os circumscribentis interuallum, commune illi & frontis ossi, & octauo capitis ossi. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Υ, ac inde ad secundum Υ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaque caluariæ sede circumscribes. Unde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni finxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os complectêris.*

OCTAVA

OCTAVA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum index.

QVAMVIS modò tabularum frequentia lectori minimè molestus esse uelim, eoq; potissimum nomine singula capitis ossa priuatis insuper figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octaui capitis ossis circunscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis ossium intelligitur, præsenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, à cæteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam caluariæ superficiem respicit. quod ideo maximè præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi osse plerunq; occurrentes, in conspectu essent, uti characterum ostendet index.

A, B, A *Octauum capitis os. uerùm B priuatim septum insignitur, olfactus organorum sedes interstinguens.*
C, D *Duæ præcipuæ cuneiformis ossis cauernæ.*
E *Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.*
F *Alterius cauernæ seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.*
G *Cauitas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit.*
H *Cuneiformis ossis processus, uespertilionum alis similes.*

EREBRVM rationis sedem (quæ instar regis in altissimo corporis sita, duabus concupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam munimento custodiri magnopere expedit. Quocirca etiam prouidus rerũ Opifex, non soli cuti, carnosisq; partibus, ut in abdomine: aut per interualla à se inuicem remotis ossibus, ut in thorace, cerebri commisit custodiam, sed undiq; os ipsi instar galeæ circumposuit. Verùm etsi nulla occasione galea hæc, totam qua cerebrum continetur cauitatem constituens, uarijs extrui debuit ossibus, quæ inuicem articulata, motu pollerent uoluntario: nihilominus ipsa octo peculiaribus constat [a] ossibus, quæ [b] suturarum, aut alio ualido prorsusq; immobili & tenaci contextu mutuo, & dein alijs insuper duodecim maxillæ superioris ossibus compinguntur, & unà cum illis caluariam, uti in cœmiterijs occurrit, constituunt. Quum enim illa galea differẽtibus admodum sedibus necessariò efformatur, quumq; ideo osseam ipsius substantiam & naturam insigniter in duritie, crassitie, in finibus processibusq;, & magnis intus cauitatibus effingẽdis uariari oportuit, non unico tota potuit effingi osse. ut taceam nos uulgò arbitrari, illam minus iniurijs esse expositã, si pluribus extruatur partibus: quum scilicet ossiũ fracturæ, aliaq; nõnulla illorũ uitia, cum ipsis ossibus terminẽtur, neq; per totam galeam, perinde ac fictiliũ uasorũ fissurę, procedant. Dein frequens hic ossium

Cur uniuersum cerebrum ossibus ambiatur, et quamobrem illa uaria sint, & suturis maxima ex parte commissa.

a Illa adnotabimus, quũ in capitis cõtextu seriatim describentur.

b Suturas, ut & alios contextus, suo loco describemus.

contextus, ad uaporoſorum quoq; & fuliginoſorum excrementorum purgationem conducit. quippe quum caput tectum quoddam calidæ domus referat, excrementa ea quæ ſurſum conſcendunt excipiens, ac proinde copioſiore indigens euacuatione, neceſſum fuit duram ſolidamq;, non uerò intus ac foris cauernoſam, & foraminulis inſtar ſpongiæ aut pumicis obſitam, & ideo prorſus infirmam, & conterminis partibus nimium aſperam & inimicam oſsium[c] ſubſtantiam, illi excremento alicubi egreſſum præbere, quem præſtant uariæ oſsium ſuturæ. Quanquam galea hæc, ſeu caluaria, non dictis tantum occaſionibus ſuturas obtinuit, ſed præcipuè, ut per illam membraneæ tranſirent[d] fibræ, quæ preter[e] uaſorum quorundam fines, duram cerebri membranam ipſi caluariæ committerent: & huius dein interuētu ac beneficio, cerebrum quod promptè aliàs ob molliciem concideret, ſuosq; met[f] uentriculos & cauitates comprimeret, admodum cōcinnè, uti ſeptimo docebimus libro, ſuſtinerent, ac ueluti ſuſpenſum ſeruarent. adeò ut duræ cerebri membranæ, fibrarū quæ ſuturas tranſeunt, & dilatatæ explicatæq; membranam caluariæ exterius obductam cōſtituunt cauſa, ſuturas potiſsimum parari, eaſq; pro cerebri formæ, capitis oſsium cauitatem imitātis, ratione digeri arbitremur. Quandoquidem igitur oblongum corpus uinculis & apprehenſionibus ſecundum longitudinem ipſius, & dein tranſuerſim ductis, opportunè ſubleuatur, ac ueluti ſuſpenſum continetur, naturalis uocata capitis figura primùm tres ſuturas obtinet: duas quidem tranſuerſas, quarum[g] altera in ſyncipite eſt, in occipitio[h] altera: [i]tertia à medio poſterioris, ſeu eius quæ in occipitio conſiſtit, per capitis longitudinem ad medium uſq; anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potiſsimum in ea capitis parte collocantur: poſteriorem à literę Λ imagine, λαμβδοειδῆ nominant: tertia per uerticē capitiſq; longitudinem procedens, ὀβελιαῖα Gręcis nuncupatur, quòd ueru ſagittæ ue inſtar rectà incedit. unde etiam à uirgæ ductu, ῥαβδοειδὴς fuit appellata. Hæc interdum, & in primis quibus lata anguloſaq; admodum frons obtigit, per[k] frontis medium ad naſi uſq; ſummum, at non adeò inſigni atq; in ipſo uertice complexu, exquiſita ue adeò ſuturæ compage, prorepit. Atq; id nonnulli uiris omnibus, alij autem mulieribus peculiare eſſe, falſo contendunt: quum rariſsimè in uiris, atq; adhuc multo rarius, aut uix unquam in mulieribus illud accidere, non obiter animaduerterimus. Et hoc uel inde conijcias, quòd ex uiginti quæ in cœmiterijs occurrūt caluarijs, uix duas, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etſi ſecus tradiderit Ariſtoteles, in ſuturarum enarratione prorſus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uniuerſim uidetur differētia. Ceterùm quadrupedibus à poſteriore ſutura Λ referente, ſagittalis ſutura ad ſuperciliorum uſq; medium protenditur:[l] id quod canum caluariæ, equorum, boum, & id genus animalium, quibus cum fronte maxilla admodum protenditur, manifeſtè oſtendunt. Non enim audiendus eſt Ariſtoteles, qui canib. continuam, nulliſq; ſuturis diſtinctam aſcribit caluariam: quum canum caluariæ commemoratas hactenus ſuturas, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, eleganter exprimant. Non deſunt etiam, qui infantibus hanc ſuturam per medium occipitij oſsis ad[m] foramen uſq; dorſali medullæ uiam porrigens deſcendere, totumq; occipitij os diuidere aſſerant: quod ſanè & nos quoq; obſeruauimus. uerùm potius ea diuiſio ad unionem coalitumq;, quàm ad ſuturę ſpeciem referenda eſt: quum hæc cartilaginis beneficio in pueris perficiatur, & in ætate prouectioribus, nullū eius diuiſionis rudimentū occurrat. Vnde etiam eiuſmodi diuiſionis ratio non hic in ſuturarū ſermone, ſed potius in occipitij

oſsis

Naturalis figuræ capitis ſuturæ.

Coronalis ſutura.

Λ literam referens.

Sagittalis, & uarius ipſius ductus.

Virorum capita à mulierum non perpetuò uariare.

7.cap.lib.3. Hiſtor.anim. et 2. de Part. anim.

Lib.2.cap.7.de Hiſtor. anim.

c Cuiuſmodi excarnis caluariæ ſedis ſit ſubſtātia, 2 fig. oſtendit.

d 1 fig. lib. 7 G,H,I.

e eiuſdem fig. F.

f Pete hos, ſi lubet, ſeriatim ex 4, 5, 6, 7, 10, 11 fig. lib. 7.

g 3, 4 fi. A, B, in 7 Γ Γ.

h 3, 4 fi. C, D, in 6, 7 Δ Δ.

i 3 fig. à D per E ad B. in 7 Θ Θ.

k tale quid oſtendunt 2, 4 fi. 5. ca.

l Canina caluaria 1 fig. cap. 9.

m 6 fig. e.

ossis descriptione enarranda uenit. Quòd autem Herodotus, ac præter illum *L. b. 9.*
pleriq; etiam alij, in Persia caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus suturis in- *Capita suturis destituta.*
terstinctas, ipseq; Aristoteles suo tempore uiri caluariã absq; suturis repertam
tradit, neutiquam miror: quum ualde senum caluariæ nobis suturarum situm
duntaxat, idq; perquàm obscurè, referant, nulla interim suturæ conspicua ima
gine. Neq; profectò mirum est, senibus suturas concrescere, siquidem illis uer-
tebras uniri connasciq; cernamus: & ossiũ quoq; supercilia processusq; ita ipsis
excrescere constet, ut consuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Cæterùm
tres iam enarratæ suturæ, caluaria in latus cubante, literã H, aut potius ϰ (pro-
pter ipsius extrorsum obliquatas suis apicibus columnas) exprimunt. In capi-
tum autem formis à naturali structura euariantibus, suturæ ad hunc modum
a 2 fi. 5 ca. se habent.[a] Vbi anterior capitis eminentia perit, sutura coronalis aboletur, ser- *Non naturaliũ capitis figurarum sutura.*
uata ea quæ Λ exprimit, unà cum sagittali, quæ tunc ad medium usq; superci-
b 3 fi. 5 ca. liorum porrigitur.[b] At posteriori eminentia deficiente, sutura Λ referens de-
perditur, manẽte coronali, & sagittali interim per occipitij mediũ ad caluariæ
usq; basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti finxeris,
utraq; remanentium suturarum effigies T literæ similis erit: quemadmodum
& primæ quoq; non naturalis figuræ, quum illa fronti innititur, suturæ T, aut
c 4 fi. 5 ca. magis fortè Y referunt.[c] Anteriori uerò posterioriq; eminẽtia simul conciden
tibus, binæ quæ tunc uidentur suturę, ad rectos angulos se inuicem intersecan
tes, X literam repræsentant. Vna namq; transuersa ab unius auris regione, ad al
d 6 fig. c. terius auris regionem, per medium caput deducitur: altera autem à[d] foramine
in occipitis osse, dorsalis medullæ gratia inciso, per capitis longitudinẽ ad sum
mum usq; nasi pertingit, illius ritu, quam sagittalem uulgò dicimus. Hæc siqui
dem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali differẽtibus seruatur:
e 3 fi. 5 ca. duæ autem transuersæ cum totius capitis figura uariè intercidunt.[e] Quinta ca
pitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoq; omnino pugnantes cum
ipsa suturas nanciscitur. Coronalis enim, & illa quæ Λ refert, secundum capi-
tis procedunt longitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Ve-
rùm nunc & ad reliquas capitis commissuras sermonem dirigamus. estq; pri- *Squamosæ temporum commissura.*
f 3, 4 fig. F, & 6 fig. Λ, Λ. mùm[f] una utrinq; à sagittali sutura quodammodo æquè distans linea, per capi
tis longitudinem supra aurem porrecta. Huic[g] principium ab humillima sutu
g 3, 4 fig. à C ad G. ræ Λ imitantis sede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius in
tegram suturæ refert effigiem. Hinc nonnihil præsens linea quodammodo re
h 3, 4 fig. à G per F, H ad A. cta fertur: &[h] mox sursum ascendens, quasi instar semicirculi ad coronalis su-
turæ terminum perrepit. Hæc maxima ex parte duobus ossibus constat, mu-
i 3 fig. I. & 4 fig. K. tuò sibi incumbentibus, connexisq;: non per suturã quidem, sed paulatim[i] uer
k 3, 4 fi. N. ticis os descendens, instar squamæ attenuatur, atq; in[k] os infrà ab auribus ascen
dens, similiterq; in squamam attenuatũ subintrat, utrisq; ossibus, quà inuicem
compinguntur, asperitatem quandam mutuam obtinentibus. Vnde etiam ne *Suturas capitis etiam in interna caluariæ sede conspici.*
que Hippocrates, neq; aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expende-
runt, suturarum nomine eas lineas dignatus est: sed à squamæ similitudine, eas
λεπιδοειδῆ προσκολλήματα, hoc est, squamosas cõglutinationes appellarunt. Non
l 6 fi Λ, Λ. enim cum plerisq; arbitrandum est,[l] has conglutinationes minus quàm[m] tres
m 7 fi. Γ, Γ. Δ, Δ. Θ, Θ. suturas prius enarratas, in caluarię cauitate qua cerebrum reponitur apparere,
ob idq; suturarum nomine neutiquam donari. Quamuis interim tres suturæ,
ipsaq; potissimum coronalis, non tam suturæ, quàm harmoniæ effigiem mihi
n 3, 4 fig. ab H ad A. exprimant. Cæterùm squamosarum conglutinationum, de quibus hic sermo
o 3 fig. I. p 3, 4 fi. O. est,[n] pars coronali suturæ proxima, etiam uerticis[o] ossi, &[p] illi quod cuneo assi-
milabimus,

milabimus, communis censenda est. quemadmodum etiam maximè antica conglutinationum[q] sedes,[r] ad frontis os & cuneiforme referetur: perinde sanè ac si Natura ipsas potius, quàm suturas hic constituisset, quòd caluariæ sedes temporali[s] musculo, tanquam strato quopiam & puluinari tecta, non æquè crassa (ne scilicet frustra pōdere nimium grauaret) esse debuit, ac excarnes caluariæ regiones, & ipsius basis, quam multarum[t] cauitatum & foraminum occasione insigniter uarieq; crassam esse oportuit: uti illæ, ne nimium breuis uia uulnerantibus aut alioquin lædentibus occurrerent, crassæ spectantur: quamuis tamen non prorsus duræ & solidæ, at inter duas densas squamas, ponderis potissimum uitandi causa,[u] cauernosæ. Quum itaq; tota ea caluariæ sedes, qua conglutinationes illæ excurrunt, tenuis fieri potuit, suturarum cōpositio ampliores crassioresq; ossium sedes requirens, hic fuisset inualida. præterquàm quòd[x] ossa à basi cōscendentia, duriora sunt[y] descendentibus, adeò ut hac quoque gratia conglutinationes sic effingantur, ut duriorū ossium squammæ meritò exterius conscendant, molliorum uerò introrsum dimittantur, ac ueluti à solidioribus in plana alioquin superficie obtegantur. Quòd uerò temporalis musculus præcipua harum conglutinationum sit causa, ipsarum ostendit[a] sedes, suturæ Λ referenti contermina, quæ tanto interuallo suturę exprimit imaginem, quātа excarnis qua incedit caluariæ est portio, quantoq; interuallo ipsa ossa crassa existunt. Quinetiam ad anteriorem conglutinationum[b] sedem, suturæ illic speciem cernimus, ubi[c] ossa superiorem maxillam cōstituentia, cum capitis ossibus crassa euaserunt, adeò ut toto ipsorum ductu conglutinationes istæ non prorsus squamosæ occurrant. Præter dictas hactenus suturas & contextus,[d] alia in capitis cauitate cerebrum ambiente potissimū spectatur, frontis ossi, illiq;[e] ossi communis, quod[f] olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac sutura ipsum ambiente in capitis cauitate obscurè circumscribitur, aliam quoque suturam obtinens, ipsi & superioris maxillę ossibus communem. Præsens enim os,[g] osseum septum, foramina narium interdiuidens producit, quod[h] sutura quadam per humiliorem sui sedem, ipsiusq; longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ ossibus, quę dentes continent, & * ijs quæ ad palati uersus fauces terminum habentur, & sexta superioris maxillæ numerabuntur ossa, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente[m] inibi etiam separatur, quà narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autē hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias insuper suturas expressero, in cæterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & aliæ adhuc suturę capiti cum alijs ossibus communes, nimirum cum superiori maxilla, &[n] eo osse quod à cunei similitudine σφηνοειδὲς uocant, quod similiter unicum, ac, ut permulta corporis ossa, coniugis expers est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillæ superioris ossa connumeratum. Quamuis tamen capitis ossibus longè rectius, quàm superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam caluarię cauitatis, qua cerebrum reponitur, sedem cum cæteris ossibus constituat, quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Quibus uerò id circumscribatur suturis, recensere nunc conabimur. Suturæ Λ imitantis[o] extrema, quæ iuxta occipitij humiliora, non amplius exactam suturę compagem exprimunt, uersus capitis inferiora basim'ue protenduntur, ac per mediam basis sedem (quæ prę ruptæ rupi & imagine & duritia similis est) & quà caput primæ ceruicis uertebræ articulatur, in anteriora prorepunt, mutuò sensim appropinquantia. Quum autem iuxta narium foramina oris amplitudinem spectantia pertigerint,[p] transuersa

Quamobrem in temporibus squamosæ potius occurrant conglutinationes, quàm suturæ.

Suturæ ossium capitis os circumscribentes.

Suturæ capitis ossibus et alijs communes.

Suturæ Λ imitantis additamenta.

Cuneiformis ossis circumscriptio.

q 3, 4 fig. b sub A.
r 3, 4 fig. ad L & O.
s 4 musc. tab. Γ.
t Has proponent temporis ossis et cuneiformis historiæ.
u 2 fig. αα cōsistit inter α & α.
x 3 fig. N, O.
y 5 fig. L, l.
a 3, 4 fig. à C ad G.
b 3, 4 fig. à b uersus g.
c 3, 4 fig. Q, Q ad L.
d 6 fig. ad characteres ϑ, L, Ψ.
e 6 fig. A, B, A.
f 13 fi. 7 lib. L, dein D.
g 3 5 fi. dein O 1 fi. 9 capitis.
h 1 fi. 9 capitis g.
* 2 fig. ca. 9 Γ, Γ.
m 2 fig. 12 capitis secundum ϖ, μ, ν, ξ.
n 3, 4, 5 fi. O. P, & tota ferè 8 fi.
o 5 fi. C, C: dein utrinque m, m. Sed potissimum fi. indici characterum inserta huc facit.
p 5 fi. n n. 6 fig. Γ.

uersa linea simul iunguntur, quæ nec sutura nec harmonia meritò dici potest, sed ad coalitum prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur: in natu uerò grandioribus præsens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in ætate prouectis obscurescit. Vtcunq; sit, hęc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti cõmunis est. &[q] ab hac utrinq; in latera,[q] sutura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus[q] anteriorẽ squamosarum cõglutinationum sedem. Vbi uerò sutura hæc[r] anteriorem illarum sedem attigit (quod notabili interuallo à coronalis suturę in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema ducitur.[s] Hinc rursus parumper deorsum repit, quousq; superioris maxillæ cõtingat os, quod externum oculi sedis angulum constituere docebitur.[t] Hinc decliuis per caua quoq; temporum incedit: inde ad posteriorem intimorũ dentium sedem ducta,[u] per totam narium amplitudinem transuersim fertur. Hæc sutura à transuersa linea, quam suturæ Λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinq; ducta, & deorsum ad palatum usque ab utroq; latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit.[a] Interius uerò in capitis cauitate, huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quàm externa sede deprehenditur: si modò quis accuratè dictæ iam suturæ progressum expenderit. nam hæc passim ac pluribus locis sedibusq; sese offert. Linea enim primùm ossi occipitis & cuneiformi communis, pariter &[b] exterius, &[c] interius apparet: quemadmodum & suturæ etiam interuallum, à linea obliquè sursum ad caua temporum usq; ad anteriorem conglutinationum squamæformium sedem pertinens, etiam[d] interius &[e] exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac demum ueræ suturæ, non autem squamarũ nexus, speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert conglutinationem, uerticis ossi & cuneiformi communem. Interuallum uerò à suturæ coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituentia procedens, etiam squamosæ conglutinationis formã commonstrat, estq; frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis suturæ interuallum ductus'ue conglutinationi squamosę respondens, exterius tanto elatius, quàm in interiori caluariæ superficie, apparet, quanto interuallo cuneiforme os instar squamæ attenuatum, frontis & uerticis ossibus committitur. Cæterùm suturæ cuneiforme os circumscribentis[f] interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluariæ sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum &[g] oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atq; hoc suturæ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus.[h] Interuallum autem eius quam modò prosequimur suturæ, iuxta posteriorẽ intimi dentis sedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estq; commune cuneiformi ossi, & superioris maxillę utrorumq; laterum maximis ossibus. Interuallum uerò eius suturæ in superiori narium amplitudinis sede conspicuũ, in[i] interna caluariæ sede melius quàm in[k] externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porrò interna caluarię sede, non solum præsentis suturę interuallum illi ossi & cuneiformi cõmune obuium est, uerùm etiam utrinq; ad id interuallum,[l] aliud eiusdem suturæ interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur. atq; id etiam[m] in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem

Quibus sedibus sutura occurrit, cuneiforme os circumscribens.

q in 5 fi. ab n per o & p in dextro latere: in sinist. per a & a ad A. in 3, 4 fig. per a, a uersus H.
r 3, 4 fi. ab H ad A.
s 3, 4 fi. ab A ad b.
t 3, 4, 5 fi. à b per d ad c.
u 5 fi. q, q.
a In 6 fi. secundum Γ, Σ, Σ, Ψ et Ψ.
b 5 fi. n, n.
c 6 fig. Γ.
d 6 fi. à Γ per Σ, Σ.
e 5 fi. ab n per a, a ad A. In 3, 4 fi. a, a ad H.
Confer 3 et 4 figuras hic sextæ.
f 3, 4 fi. à b per d ad c.
g 1 fig. 9 cap. Q.
h 3, 4, 5 figur. c.
i 6 fi. Ψ ad sinist. latus L positum.
k 5 fi. q, q.
l 6 fi. Ψ. ad dextr. latus L positum.
m 1 fig. 9 cap. S, T.

nentiorem illius regionem. Adeò, ut ſi ad amuſsim oculorum ſedes expenderis,[n] radicem ipſarum,& magnam externi earum lateris iuxta interiora portionem, à cuneiformi oſſe conſtitui ſpectabis, ſi modò in hominis fabrica huiuſmodi etiam duxeris intuēda, illisq; caperis, quæ & ſi ad artis uſum non magnopere cōducant, immenſi tamen Creatoris admirabilem arguunt induſtriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes profeſſoribus ſedulò ac ſtudioſe fuerūt examinata. Cæterùm hoc ſuturæ interuallum, quod & cuneiformi & frontis oſsi commune exiſtit, magna pars alterius ſuturæ eſt duarum, quas capiti cum alijs oſsibus Galenus communes eſſe retulit: tunc ſcilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumſcribit, quà id occipitis oſsi, & temporum ac uerticis oſsibus contiguum eſſe narrauimus:[o] alteram uerò, à ca uis temporum per mediam oculorum ſedem ad naſi ſummum, ſeu ſupercilio rum medium, pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens, ubi cuneiforme os circumſcribens ſutura, per caua temporum deorſum uerſus intimum dentem primùm deſcendit. Atq; hæc ſutura primo ipſius interuallo, frontis os à ſuperioris maxillæ oſſe externum oculi ſedis angulum conſti tuente ſeiungit: dein magno interuallo cuneiformi oſsi & frontis oſsi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis oſsi in oculorum ſedibus & caluariæ interna ſuperficie contiguum eſſe uiſitur. Vnde etiam id interuallum in ſuturæ cuneiforme os circumſcribentis dimenſione, non autem in frontis oſsis à cæteris maxillę oſsibus ſeparatione, habendum uenit. Vti ſanè ſubſequens ſuturæ tranſuerſim per oculorum ſedem ductę interuallum, frontis os à ſecundo, tertio, quarto, & quinto maxillæ ſuperioris in altero latere oſsibus dirimens, frontis oſsi & illis maxillæ oſsibus commune exiſtit, tota nimirum ſede, qua præſens ſutura internum ſedis oculi angulum, & ſuperciliorum medium occupat. Verùm de ſuperioris maxillę oſsibus ſuturisq; nono agemus Capite, illic neceſſariò rurſus ſuturæ huius ſermonē inſtituturi. nunc autem octo capitis oſſa, dictis hactenus ſuturis circumſcripta, priuatim ſunt aggredienda. quorum duo uerticis ſunt, utrinq; nimirum unum: duo item infra hæc, ad utranq; ſcilicet aurem unum, quæ temporum uocantur oſſa. quintum frontis eſt os, ut ſæpius, unicum. ſextum occipitis, ſimiliter unum. ſeptimum cuneiforme, unum quoq;. octauum id eſt, quod ad cribri aut ſpongiæ refertur imaginem.[a] Verticis itaq; oſsibus in ſuperiori parte ea ſutura peculiaris eſt, quę recto tramite ſecundum capitis longitudinem ducta, hæc oſſa inuicem dirimit. In anteriore autem ſede uerticis oſſa coronali ſutura, & poſteriore Λ imitante, ab alijs diſcernuntur. Inferioribus uerò ſedibus, ſquamoſis conglutinationibus circumſcribuntur: quo fit, uerticis oſſa quadrilatera uideri, undique ſibi quodammodo ſimilia, præterquàm ubi inſtar ſquamæ attenuantur, temporumq; oſſa ſubeunt. Hic enim tenuiſsima ſunt, ſed ſolida, & neutiquam fiſtuloſa: quemadmodū[b] reliqua ipſorum ſede, qua temporalibus muſculis non obteguntur, fiſtuloſa cauernoſaq; inter ſuas ſquamas cernūtur, eandem craſsitiem undiq; ea ſede obtinentia. quanquam interim qua frontis oſsi committuntur, tenuiora, quàm iuxta occipitij os appareant. Si uerò aliquibus donantur ſinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipſis dedicādo percurram.[c] Frontis os circumſcribitur coronali ſutura, & ea quæ octauum capitis os terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum ſedium ducta, ad ſuperciliorum uſq; congreſſum fertur, ac frontis os à maxillę ſuperioris oſsibus ſeparat, inq; ſuturarum numero ultimum locum ſibi uendicauit. Frontis itaq; os quodāmodo orbiculare eſt, nullibi tenuius, quàm[d] ubi ſuperiorem oculorum

Galeni locus in libro de Oſsib. explicatur, & ſutura frontis os à maxillæ oſsibus, &c. dirimens.

Verticis oſsiū circumſcriptio

Frontis oſsis circumſcriptio.

n 1 fig. 9 cap. N.

o 3,4 fi. à b ad g,g. Dein 1 fi. 9 ca. R,S,T, V,X,Z. unde & huius ſuturæ interualla petes.

a 3 fi. I. fi. 4 K. In utraq; autē os circumſcribitur B,D,A,B. C,D.C,G, F,H,A.

b Supra R, R 3,4 fig. Internā uerò ipſius ſubſtātiam 2 oſtendit figura αα inter α & α α.

c 3,4 fi. L. Circūſcribitur uerò B,A. A,b, g,g. In 6 fi. ſecundum, & extra α, L,Y.

d Ad latus α, et L fi. 6.

oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi committitur. Hic enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aere oppletis, quemadmodum & ipsius[c] cauitas, quam inter suas squamas ad supercilia nasiq; summū haberi audies. Vbi etiam hoc os cauitatis ergò, reliqua ipsius sede crassius est, ac ueluti protuberat. Verùm altera illarum squamarum, quæ oculi sedem respicit, exteriorq; est, læuis uisitur: quæ autem internam capitis spectat amplitudinem,[f] inæqualibus nubis ferè forma tuberibus eminet, quæ cerebri reuolutionibus mutuò correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, frontis os tenue etiam est, ac solidum, minimeq; intus cauernosum,[g] præterquàm ubi cum uerticis osse inibi iungitur. Natura enim illic aliquo interuallo utrunque os uersus interiora priuatim crassius effecit, ne fortè nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus æquo infirmam redderet. Cæterùm frontis os in fronte, paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quæ excarnis est, nullam inter suas squamas cauitatem ostendit notabilem, & multo crassius spissiusq; quàm uerticis ossa sentitur. Quà tamen illud his committitur,[h] & sagittalis sutura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusque est, quàm in ipsa fronte. Hæc sedes, qua dictæ iam suturæ inuicem committuntur, totius caluariæ pars mollissima rarissimaq; occurrit: est enim illa, quæ in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caseo similis tangentibus sentitur, & quæ in puerulis manducantibus respirantibusq; mouetur. Quoniam uerò hæc sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & suturæ nusquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgò dicta, uel candescente auro, uel ferro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tutò interim, exiguoque adeò commodo) adhibent. Locus autem iste in nobis, apice medij digiti promptè conijcitur, si brachialis principium superciliorum medio quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem rectà depresserit. [i] Occipitis os sutura Λ simili, & eiusdem suturæ additamentis, & linea hæc iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat, duobus quidem à Λ imitantis suturæ cruribus efformatis: & alijs duobus, quæ ab eiusdem suturæ additamentis sepiuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis ossi & cuneiformi communis habetur, descripto. Hoc os in crassitie admodum inæquale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarne, ac à musculorum exortibus insertionibusq; liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet osse frontis crassius, quanto illud uerticis ossium crassitiem uincit. Neque etiam occipitis os tota excarni sede parem adipiscitur crassitiem, uerùm ad eius sedis radicem[k] in medio longè crassissimum apparet,[l] illa nimirum regione, qua duos maximos duræ cerebri membranæ sinus, sanguinem & spiritum uitalem uenarum arteriarumq; modo continentes, iungi, aliosq; duos sinus educere, in cerebri uasorum enarratione audies. Videtur enim Natura ossis crassitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quòd ex ipsius læsione extremum homini impenderet periculum, tum quòd hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiendam, ac crebrò in terram uarijs casibus illidendam, haud ignoraret. Crassissima hæc occipitij ossis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius ossis pars, intus cauernulis constant, utrinque ualida obductis squama: quemadmodum uerticis & frontis ossa, ubi excarnia sunt,[m] constare retulimus. Verùm reliqua occipitij ossis sedes, cui posteriorem colli regionem sibi uendicantes musculi partim inseruntur, & à quo partim principium ducunt, solida, admodumq; densa, sed

e perquàm

c 6,7 fi.K.

f Tale quid ostendit 12 & 13 fig. 7 lib.

g 6 fig. ad latus 3.

h 3 fig. B.

Mollissima rarissimaq; caluariæ pars.

i 3,4,5 fi. M,M. Circumscribitur autē in 3 C,D. dein in 5 m, m,m,m. & n,n.

Occipitis ossis circumscriptio.

Occipitis os ubi crassissimum.

k 6 fig. k.

l 7 fig. 7 lib. R.

m quemadmodū uidere est in 2 figura.

perquàm tenuis, neq; cauernulis donata, cernitur. Est autem hæc sedes, quam cerebellum implet. Ne uerò ob insignem illam tenuitatem, ossis robori malè consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio,[a] oblongum, & instar lineæ exporrectum eminet tuberculum, ossis robur inibi plurimum adaugens. Porrò quia id in internam caluariæ amplitudinem uergit, duos quasi sinus, utrinque uidelicet unum efformat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis ista occipitij ossis pars, pertinet à radice excarnis partis occipitij ossis, ad posteriorem usque regionem foraminis dorsali medullæ parati.[b] Ab anteriori enim parte foraminis dorsalem transmittentis, & quà occipitis os maximè in angustum cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiam crassum, sed appendicis modo rarum uideatur, quà cuneiformi ossi committitur. Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullæ dorsalis gratia exculpti,[c] duo proponit capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ articulantur, quorumq; beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Hæc capitula in puerulis, appendicibus constant: quarum coalitus in senioribus, uti & reliquarum appendicum, latet. Præterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quæ lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una à sagittalis suturæ termino ad foraminis dorsali medullæ parati posteriorem pertingit sedem. aliæ duæ à foraminis lateribus transuersim, in suturæ Λ referentis additamenta pertinent. Adeò, ut admodum pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis, cuneiformi ossi commissum. Occipitis os intus læue, minimeq; asperum est: perinde ac exterius tota ipsius sede excarni, etiam læue cernitur. Sede autem huic subiecta, & ubi occipitis os non minimam capitis basis portionem constituit, id egregiè asperum inæqualeq; se offert, ut commodius ab ipso ligamenta & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius firmiusq; illi insererentur. [d] Temporum ossa circumscribuntur squamosis conglutinationibus, & suturæ quæ Λ refert additamētis, itemq; suturæ cuneiforme os terminātis interuallo, quod utrinq; à transuersa linea, quæ occipitis ossi & cuneiformi communis est, sursum per caua temporum ad squamosas conglutinationes obliquè contendit. Hæc ossa non perperam dicerētur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars promineret, quæ Λ referēti suturæ proxima est, capitisq;[e] mammillarem educit processum, qui in utroq; temporis osse unus habetur, non solum ad opportunam caput mouentium musculorū, qui à pectoris osse & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerùm ut auditus organo apta hic constitueretur sedes, magna cauitate indigens. Ac proinde etiam temporis os, non hic modò mām̄illari processu extuberat,[f] sed etiam in capitis cauitatem, ut ampla uacuaq; sedes in ipso constitueretur, qua auditus organum tum suo neruo dilatādo, tum etiā sinibus efficiendis, & peculiaribus ossiculis reponendis, opportunū locum adipisceretur. Cuiusmodi uerò hęc sint ossicula, secūdo ab hoc Capite exequar, nunc tēporis ossis historiā absoluturus: cuius iam recensui processum, qui à uaccini uberis papillę forma Gręcis quidē μαστοειδής, nobis autem mām̄illaris nūcupatur. maior enim est, quàm ut aptè teneris muliercularū papillis uel maximè etiā turgidulis assimilari possit. Deinde tēporis os[g] alio donatur processu, qui non lōgè à mām̄illaris processus interno latere initiū ducens, oblōgus, tenuisq;, & perquàm solidus est. unde etiā ab acus imagine illum Græci βελονοειδῆ uocāt, à styli uerò scriptorij specie γραφοειδῆ & στυλοειδῆ, ac dein à galli calcaris imagine πλῆκτρον. Hic etsi solidus uideatur, quū tamē tenuis existat, & admodū promineat, leuiq; occasione abrūpatur, in caluarijs è terra effossis

rarò

a In 6 fi. d k ad foramen e notatum. aut expende hæc in 9 fi. lib. 7.

b In 6 fi. ab e ad r.

Occipitis ossis capitula.

c 4, 5 fig. l, l.

d 3, 4, 5 fi. alterū os N notatur, et in 3, 4 circūscribitur à C per G, F ad H. dein in 5 à C per m, m ad n, & illinc per a, a ad H figuræ 4, 3.

Temporum ossium circumscriptio.

Mammillaris processus.

e 3, 4, 5 fi. k. cui inseritur Θ 4 musculi. tabul.

Temporis ossis cauitas.

f Inter T & i 6 fig. aut 8 fi. lib. 7 Z.

Processus scriptorio stylo similis.

g 3, 4, 5 fi. i.

rarò occurrit. Ex hoc processu ad os υ referens, & ad linguam[h] musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam,[i] illi nimirum, quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde υ referens os, aut[k] oblongorum teretiumq; ossiculorũ, aut ualidi teretisq; ligamenti interuentu huic processui committitur. His[l] alius adhuc in temporis osse accedit processus neutiquam infimus, qui mediam ossis iugalis partem efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quàm duorum ossium processus, obliqua[m] sutura inuicem nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium[n] meatum[o] sinus ossi insculpitur, transuersim oblongus, cui inferioris maxillæ[p] capitulum inarticulatur. & hic auditorij meatus initium, quod impensè crassum est, ueluti[q] sutura quapiam exigua obscuraq; à reliquo temporis osse alicubi, & potissimũ anteriori inferioriq; sede discernitur. Cætera ossis amplitudo, uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur, exterius læuis, intus uerò inæqualiter extuberans, secundum cerebri[r] reuolutionum quæ intestinorum gyris comparantur effigiem. Ad basim uerò capitis, hoc os asperum & insigniter inæquale est, & potissimum[s] ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis ossi & cuneiformi communem. Hac enim parte inæqualiter extuberat, pumicisq; modo asperum occurrit, transuerso foramine peruium, quo soporalis arteriæ[t] præcipuam sobolem in caluariã ferri audies. Cæterùm quibus suturis[a] cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Græci id quoq; πολύμορφον nũcupauere. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquàm solidum est, et densum. In sui autem medio, capitisq; adeò basi, omnium totius capitis ossium longè spectatur crassissimum, quamuis sanè non simul densissimum & durissimum. In suæ enim crassitiei medio, inter ipsius nimirum superficiem cerebro, seu duræ cerebri membranæ conterminam, & eam quę oris cauitatem respicit, quodammodo instar cauarum imaginum, quas è cera fundi cernimus,[b] uacuum cauum'ue existit, ad eam ferè rationem, qua frontis os[c] ad superciliorum sedem, & quarta maxillæ superioris[d] ossa, ubi narium latera constituunt, inania creantur: idq; tum uocis gratia, tum, ne si tota sua crassitie, quam necessariò, uel communis ossium usus occasione nanciscũtur, essent solida, nimio pondere hominem grauarent. Caua itaq; hunc in modum ossis cuneiformis sedes, duo insignia ostendit[e] antra, tenui quodam osseo[f] septo interstincta: in cuius inferiori etiam sede, qua ueluti bipartitur, exiguum cõsistit[g] antrum, non secus quàm si septum illud in hac caua sede ad totius ossis robur, instar mediæ alicuius in domo parietis conduceret. Cauitas hæc undiq; continua obducitur squamma, neq; usquam est peruia, quàm in narium amplitudinem, ad quam duobus pertinet[h] foraminibus aerem admittentibus. Nihil enim pręter aerem in hac cauitate cõtinetur, cum molli quadam medulla, magnitudine suis quibus amplectitur sedibus non respondente. Si quando uerò in quibusdam caluarijs antra hæc non occurrunt, Natura huius ossis crassitiei ea[i] ratione prospexit, qua talus, & calx, aut appendices ipsæ ossium formantur. Ipsum namq; tum intus cauernosum ad solidioris compactiorisq; pumicis ac spongię formam effingitur, & eius compositionis superficiebus continuæ, quamuis non crassæ, obducuntur squammæ. Siue enim hoc pacto, siue antris illis, crassities cuneiformis ossis constet, interna ipsius[k] superficies, quæ cerebrum spectat, nunquam in integris, & carie non uitiatis ossibus mihi aspera & cauernosa, foraminulis'ue plena occurrit, at læuis, perinde ac reliqua ipsi cõtermina capitis superficies. Interior hæc cuneiformis

Left-margin notes:
- h 1, 2 fi. ca. 19 F. & 4 musc. ta. Q.
- i 5 musc. tab. H, I.
- k 1 fi. cap. 13 L, M, N.
- l 3, 4, 5 fi. X.
- m 3 fi. Z. & 5 fig. Y.
- n 2 fig. 12 cap. 4.
- o 4, 5 fi. b.
- p 1, 2 fig. cap. 10. A.
- q 4, 5 fi. r.
- r 3 fig. lib. 4 C, C.
- s 5 fig. ſ.
- t fig. cap. 14 lib. 3 L.
- a 3, 4, 5 fi. O, P. et priuatim 5 fi.
- b Sedes hæc occurrit in 5 figura ad C, D, E, F, G.
- c 3, 4 fig. cap. 12. K ostendit cauitatẽ frontis ossis.
- d 1, 2 fig. ca. 9 A, A.
- e 8 fi. C, D.
- f 8 fig. E.
- g 8 fi. G.
- h 8 fi. alterum foramen F insignitur.
- i Occurrit hæc in figura capiti 1 inserta, ad A, B et dein L, L, M.
- k Vbi M consistit, 3 fig. cap. 12.

Right-margin notes:
- Temporis ossis processus, iugalis ossis portionẽ constituens.
- Cuneiforme os.
- Media ossis cuneiformis sedes qualis.

osſis ſedes,[l] ſinu quodam donatur amplo,&[m] glandem continente,cui cerebri pituita inſtillatur.Sinus huius eminẽtiſsimæ[n] partes, ueluti quatuor conſtant proceſsibus,quibus dura cerebri membrana ualidè committitur,quiq; inferiorem lecticæ menſæ'ue partem utcunq; exprimunt, & κλινοειδεῖς inde uocãtur. Ab ipſo dein ſinu,utrinq; duo diducuntur oblongi[o] ſinus, quibus ſoporales incumbunt[p] arteriæ,& per quos pituita uidetur ad[q] foramina defluere,quæ priuatis uenis, ſeu arterijs, ſeu neruis tranſmittendis primariò exculpuntur, & ad [r] rimas quaſdam cuneiformi oſsi & temporalibus oſsibus communes. Verùm de totius caluariæ foraminibus ſinibusq;,duodecimo agam Capite:hic autem oſsis cuneiformis hiſtoriæ gratia,leuis hæc quorundam neceſſariò incidit mentio, ut conſtaret, id os mihi in ſua ad cerebrum ſuperficie non uideri cauernulis obſitum, aut citra ſquamæ læuis'ue oſsis obductionem, pumicis aut ſpongiæ talem referre ſpeciem,qualem proponit[s] effracta appendix,aut uerticis os [t] inter ſuas ſquamas.quum interim nonnulli autorum potius placitis,quàm ueritati addicti, me eiuſmodi foraminula non uelle conſpicere nugentur, exiſtimantes pituitã debere per cauernulas & foraminula ſpongiæ fabricæ reſpondentia(uti Galenus docuit) tranſcolari.quumq; inſuper aliqui,dum meam de repurganda pituita ſententiam expendunt,Galenum ita non ſenſiſſe arbitrantur,quòd libro de Partium uſu nono uocem ἠθμῷ,quod eſt cribro aut colo,pro σφηνί,quod eſt cuneo,à librarijs aut ſcriptoribus illic poſitam ſibi perſuadeant: ubi Galenus pituitæ ad palatum egreſſum docens,inquit,glandem cui cerebri pituita inſtillatur,ab oſſe cribrũ referente excipi. perinde ac ſi Galenus per tortuoſa,& non recto ductu peruia foraminula cauernulasq; pituitam in cuneiformi oſſe tranſcolari,ne per ſomnium quidem (ut ipſi aiunt) cogitaſſet,ſi ſcilicet legeretur,ab oſſe cuneum referẽte glandem eam excipi. Verùm hic in cuneiformis oſsis deſcriptione, uti neq; unquã aliàs, unius aut alterius dictionis, quæ fortè deprauata eſſet,occaſione,à Galeno non diſſentio. Vtcunq; enim dicta nuper uox immutetur,non tamẽ totius libri ſeries, ita ut Galeni ſentẽtiam non aliquo adhuc modo aſſequamur, poterit uitiari. Galenus namq; quum in octauo de Vſu partium,olfactus[u] organa proceſſus neruis ſimiles, ab anterioribus ſedibus priorum cerebri[x] uentriculorum enaſci,& meatuum duorum inſtar pituitã,quum paulo amplius iuſto excedit,ad[y] foraminula odoribus tranſmittendis exculpta diffundere (at non uerè interim) docuiſſet, ac illam per ea tranſcolari dicens,ſedulò tranſcolãdi moram,à tranſitus tempore diſtinxiſſet, quo per cribrum rectà pertuſum aliquid transfunditur: in nono inquam de Partium uſu libro ſermonem uniuerſum de excrementorum cerebri purgatione abſoluturus, primùm cauſam perquirit, cur uerticis, frontis,occipitij,& temporum oſſa ad fuliginoſorum adeoq; tenuium excrementorum purgationem debuiſſent eſſe cauernoſa & foraminulenta.dein quum eiuſmodi,utpote aſperam, conſtructionem inibi fieri non potuiſſe deducit, ſuturas ad eam expurgationem auxiliari reperit: & ſenſim rationes texuit, quamobrem in capitis baſi ad pituitæ expurgationem oſſa oportuerit eſſe cauernoſa & foraminulis plena, non uerò continua ſquama interius & exterius incruſtata. Atque ita quum eius compoſitionis neceſsitatem, ut ipſe quidem exiſtimat, admodum callidè inuenit: mox,ut pituitam ad illam uſq; cõpoſitionem deducat,ſubiungit, ſe in octauo libro meatus duos (ipſa nimirum olfactus organa) quibus ad nares pituita educitur,tractaſſe,hicq;[z] alios duos inſuper enarrandos, qui in cerebri ſubſtantia exculpti,& ſuis finibus mutuò[a] coeuntes, pituitã in[b] cyathum & infundibulum à tenui cerebri membrana pronatum deferũt, per quod illa deinceps

l 3 fig.ca. 12 M.
m 16,18 fi.lib.7. A.
n quatuor anguli circa M fig.3 cap.12.
o 3 fig.ca. 12 O,P.
p 16 fig. lib.7. E,F.
q 3 fig.ca. 12 G,H,Q, R,S,Y.
r 2,3 fig. cap.12. N.
s figuræ 1 capiti inſertæ A.
t ut α inter ε & οι.
u 12 fi.lib. 7 C,D. 13 fi.L,L. uerùm non ſunt caua meatuum modo.
x 4 fi.lib. 7 L M,L M.
y 3 fig.ca. 12 I ſupra L. & 13 fi. lib.7 D,D, G,G.
z 6 fi.lib. 7 Q. & 7 fi. I unus,alter uerò 7 fig. K.
a 14 fi.lib. 7 D.
b eiuſdẽ fi. C,C. & 15 fig. E ad F.

c 16,15 fi. lib.7 A. deinceps in[c] glandem quandam defluit. Galenus itaq; hæc commemorans, pituitam usq; ad osseam illam deducit fabricam, quam pituitæ occasione cauernosam & foraminulentam debere esse, suis argumẽtis collegit. Dein rursus de transcolandi modo ita agit, ut sermonem octaui libri cum nono communem reddat, neq; aliam descensus pituitæ ad palatũ, quàm per foraminula odorum nomine cælata, rationem describat. Quum igitur cauernularum, quam toto hoc contextu Galenus proponit, substãtia, pumicis & spongiæ imagini respondeat, quumq; tam studiose colandi per spongiosum corpus modum (quem in Venetorum uocatis cisternis fieri uidemus) ab eo qui per cribrum fit, discernit, ueteresq;, quasi illius usum ignorassent, arguit: cuiq; constare debebat, quæ Galeni sit sententia, & quî per magna & recta, seu utrinq; peruia foramina, quę nobis in cuneiformi osse occurrunt, pituitam citra ridiculam & prorsus inartificiosam moram deduci non existimauerit: quouis tandem pacto illa dictio, cuius prius memini, legeretur. Quòd autem Galenus in libro de Partium usu undecimo, ubi os cuneiforme, quod aliàs in illis libris palati os (etsi palatũ uix contingat) undique uocauit, quodq; ex ipsius sententia uulgus medicorum os colatorij nuncupat, cuneo assimilans, densum ac durum esse tradidit, & nihilominus foraminulorum suorum pituitam expurgantium inibi non est oblitus, eiusmodi censetur, ac permulta in Galeno occurrunt. Vt enim taceam,
d 8 fig.C, D,G. quàm pulchrè sibi consentiat, ossis cuneiformis uacua inanis ue[d] sedes, & antra, totiusq; adeò ossis hic fabrica attestantur, quàm sua ueritati sint consona, qui propter robur sibi confictum, & in cerebri substantia, & infundibulo, tenuiq; membrana, & glande pituitam excipiente, et alijs partibus innumeris potius quàm in osse statuendum, hîc quædam rara & peculiaria imaginatur, non
e 5 fi.M. 6 fig.P. expendens occipitis os,[e] quà cuneiformi coalescit, nullibi quàm illic rarius & minus densum & durum euasisse, & appendicum quodammodo substantia iccirco extrui, quòd inibi crassum, non tamen ideo quoque durum & densum esse debuerit. Verùm quum hic sermo ijs quæ mihi à quibusuis tandem obijciuntur diluendis, non sit dedicatus, neq; hic de pituitæ expurgatione seriò ueniat pertractandum, reliquam adhuc cuneiformis ossis historiam modò absol uemus. In humiliori itaq; ipsius superficie, ubi tunicæ narium cauitatem suc-
f 5 fig.Z. cingentis potissimum nomine asperum est, & osseo narium[f] septo committi-
g 4,5 fi.P, P. & dein charact. 1, 2,3,4. tur, quatuor insignes educit[g] processus, utrinq; binos, & uespertilionum alarum modo tenues & prominentes: unde etiam ab illarũ imagine, πτερυγοειδεῖς nuncupantur. In duarum alarum medio sinus cauitasq; occurrit, à qua ualidus *Cuneiformis ossis processus alis similes.*
h 6 musc. tab.D. enascitur[h] musculus, qui sui lateris maxillam inferiorem mouentium tertius numerabitur. Adeò ut huius pręcipuè musculi exortus causa, processus isti extuberent, cùm ut is aptum ex illis duceret principiũ, tum etiam ut principium
* 8 fig.A, B, A. in 6 fig. secundũ κ,Λ,Υ. ab ipsis tutò muniretur. * Octauum capitis os in frontis ossis basi comprehensum, sutura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat, *Octauum capitis os.*
& [i] illa insuper, quam in humiliori narium septi regione incedentem, hoc os à
i 1 fig.ca. 9 g. maxillæ superioris ossibus dirimere, antea diximus. Præsens os, pręter narium septum ab ipso eductum, & in mediam nasi cartilaginem anteriori in sede ter-
k 11 fi.lib. 7 C,D,E. minatum,[k] olfactus etiam organorum sedes in caluariæ cauitate constituit, & multis inibi foraminulis odorũ & aeris ad cerebrum ingressus causa, peruium est. quæ quum pueros Anatomen docentium quidam cribri aut coli foraminulis cõtulerunt, id os à cribri uel coli imagine, ἠθμοειδὲς appellarunt. Alij autem hæc foraminula spongiæ potius, quàm cribri foraminibus assimilantes, ipsum σπογγοειδὲς uocandum putarunt. quamuis interim tenue, substãtiaq; densum, ac

ueluti solidum sese offerat, non uerò, ut[l] interna crassorum osium sedes, fungosum & laxum. Dein in caluariæ cauitatem oblongum exerit[m] processum, septi cuiusdam modo sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi, quem gallorum cristæ nonnulli cōtulerunt, duræ cerebri[n] membranæ processus ualidè connascitur, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit. Quandoquidem uerò Galenus alicubi cartilagineæ ac osseæ cuiusdam substantiæ meminit, quæ iuxta cerebri[o] glandem nucis pineæ imagini à dissectionum peritis asimilatam consisteret, hincq; forsitan aliquis in mea capitis osium historia quidpiam ueluti à me prætermissum desideraret, studiosos admonitos uelim, in canis caluaria, secus quàm in hominis, latum tenueq; admodum os spectari, ab occipitis osse pronatum, ac toti superiori cerebelli[p] sedi non secus instratum, quàm duræ cerebri membranæ[q] processum in hominibus cerebello obductum cernimus, qui id à cerebro, quà cerebello innititur, disiungit ac separat, quiq; ea[r] parte est durisimus ac crasisimus, qua in anteriores cerebri uentriculos[s] iuxta dictam nuper glandem, ex proprio ipsi sinu uasa[t] educit. Cuius partis sedis'ue durities quibusdam tanta in nonnullis animalibus uisa est, ut cartilagineam, aut etiam osseam, illam appellauerint. nisi fortasis tenue illud latumq; canis os, de cerebri cartilagine aut osse disputātes subaudiuerint, etiamsi in homine neutiquam occurrat: quum scilicet adeò confusam multorum animalium anatomen plerosque ueteres, perinde ac Galenum, proposuisse, neminem latêre debeat.

Cartilago aut os in cerebro.

Lib. 4. de Administrandis dissectionibus.

l figuræ cap. 1 impositæ L.
m 6 fig. 7.
n 3 fi. lib. 7 D, D & N. dein 12 fi. lib. 7 H.
o 7 fi. lib. 7 M.
p 8 fi. lib. 7 R, R, R.
q 7 fi. lib. 7 O, O, O. et 8 fig. lib. 7 V, V.
r iuxta V fig. 7 lib. 7.
s 7 fi. lib. 7 T.
t 6 fig. lib. 7 H.

DE OSSE IVGALI, ET OSSIBVS PRAEruptæ rupi asimilatis. Caput VII.

Hvic Capiti nulla præfigitur figura, quòd iugale os in præcedentis Capitis tertia & quinta figuris V & X notatum fuerit: quemadmodum & ipsius sutura in tertia quidem Z, in quinta autem Υ indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ asimilantur, seu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedentis Capitis figura ostenduntur, tota sede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, m, k, & huiusmodi in caluariæ basi characteres occurrunt.

INTER corporis ossa, quædam proprijs circumscriptionibus terminisq; destituta, non secus quàm si peculiaria essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, inq; osium numerum cum cęteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò ζύγωμα ob hoc nuncupatum, quòd utraq; ossa (sunt enim utrinque singula) boum equorum'ue iugis comparentur. Constat autem os iugale, aut potius caluariæ sedes hoc nomine dicta, ex duorum osium procesibus inuicem[a] obliqua sutura coeuntibus.[b] ac posterior quidem eius pars, temporis osis processus est:[c] anterior autem pars, illius osis processus existit, quod uniuersum oculi sedis externum angulum efformans, maxillæ superioris osium primum numerabitur. Vterq; processus, seu sedes, quam iugale os dicimus, medullæ est expers, & solida, suaq; duritie pellendis iniurijs apta, quo[d] idoneū temporali musculo efficeretur propugnaculū, foris quidem gibbum, intus autem cauum. Quamuis interim Natura non sic solum temporalem muniuerit, uerùm insuper ipsum in capitis osibus magna ex parte occultauit, sinum osibus insculpens, illo recipiendo apprimè idoneum, & eum undiq; uicinarum partium tuberibus promontorijsq; circumsepientem. Atq; id meritisimò Natura molitur, quandoquidem temporum musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amētias inferant, quòd neruorum principio proximè accedunt, & tan-

Quibusdā osium sedibus perinde ac si undiq; circumscriberētur, nomina imponi.

Os iugale.

Iugalis osis usus.

Qui Natura temporalibus musculis prospexerit.

a 3 fig. ca. 6 Z.
b 3, 5 fi. 6 cap. X.
c 3, 5 fig. 6 cap. V.
d 4 musculorum tabula primùm D, dein Γ, post Δ.

& tantum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde[e] quinos neruorum cerebri surculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) singulis musculis exporrigi: ob idq; non iniuria diuũ Hippocratem pronunciauisse, plagas præcipuas, ac stuporẽ inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipuè formatum, ut ab ipso masseter, siue mansorius musculus (quem inferiorẽ maxillam mouentium secundum describemus) opportunè principium ducat. Veteribus[f] λιθοειδῆ, ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerùm etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluaria delabitur, ac ubi[g] mammillares &[h] stylum referentes temporum osium processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima (auditus organi, uti arbitror, occasione) existunt, commodi musculorum exortus ac insertionis gratia, prȩruptæ asperæq; rupi quàm simillima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandam arbitror, nullumq; in corpore os propria finitum circumscriptione petrosum lapideum'ue à ueteribus fuisse appellatum reor. Quanquam rursus non ignorem, plurimos temporum ossa hoc nomine priuatim tantumq; indicauisse, non quidem adhuc uniuersa, uerùm illam ipsorũ portionem, quæ dictos antè processus educit. Per me igitur ita temporum ossa nominare licebit: modò neminem lateat, dictam nobis caluariæ basis regionem, creberrimè petrosum os nuncupari: & dein interdum ossa quȩdam cõmemorari, ac si propria donarentur circumscriptione: quum tamen nihil aliud uerè censenda ueniant, quàm duorum osium mutuò coeuntium (ut iam diximus) fines, & aliquãdo unius alicuius osis una sedes: quemadmodũ euenisse audies in[i] osibus, quæ sacri osis lateribus coarctata, triplex nomen pro sediũ ratione assumunt.

e fi. ante 2 ca. lib. 4 positæ Q, R, b, c, d.

f Hæc in 5 fi. 6 ca. basi sunt obuia.

g 3, 4, 5 fi. cap. 6 k.

h eiusdem fig. i.

i Tres figuræ cap. 29.

Ossa prærupta rupi similia.

DE OSSICVLIS, AVDITVS ORGANI constructionem ingredientibus. Caput VIII.

OCTAVI CAPITIS FIGVRA, VARIIS EFFORMATA PARTIBVS.

OCTAVI CAPITIS FIGVRAE, AC eiusdem characterum Index.

HAEC figura, auditus organi ossicula exprimit. Præcipua enim illius figuræ effigies, portionem ex dextri temporis osse exectam commonstrat: quæ dein per medium diuisa, duas quæ in illius ossis cauitate reponuntur, membranas, unà cum ossiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

A, A Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam B notandam pertinet.

 B Mem-

B Membrana transuerſim foramini obducta, quod ab aure in cauitatem fertur, in temporis oſſe auditus organi nomine exculptam.
C Unum auditus organi oßiculum, malleolo aßimilatum.
D Quinti neruorum cerebri paris neruus.
E Quinti paris ramus, per cæcum foramen ad muſculum temporalem potißimùm digeſtus.
F Quinti paris ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.
G Series nerui quinti paris ad planam cauitatis ſedem hic auditus organi occaſione cælatæ.
H Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori ſedi auditus organi oßiculum iam I notandū committitur.
I Alterum auditus organi oßiculum, quod incudi & molari denti comparatur.
K, K Cauernulæ indicantur, quibus cauitas auditus organo parata, intus ſcatet.
L Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.
M Mallei ab omnibus partibus liberi poſterior facies.
N Incudis, ſeu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.
O Incudis ſeu molaris dentis ab omnibus partibus liberi poſterior facies.
P Incudis ac mallei, ita ut in aure committuntur, ſimul nexorum anterior facies.
Q Incudis ac mallei unà iunctorum poſterior facies.

ETIAMSI in ſeptimo libro cum reliquorum ſenſuum organis, auditus inſtrumenti fabricam ſimus pertractaturi, nihilominus tamē ipſa oſsiculorum quorundam illam ſubeuntium occaſione, nunc obiter uenit deſcribenda, ne fortè in ſeptimum uſque librum ea oſsicula prorſus aſſeruantes, in uniuerſa alioquin oſsium hiſtoria, illa prę terijſſe uideamur. Quanquam neq; Galenum, neque ante illum quemuis alium hæc, uti & alia ſanè non pauca, obſeruaſſe, hinc cōijcitur, quòd iſtorum nuſquam inciderit mentio. Temporis itaq; oſsi magna admodumq́; uaria inſculpitur[a] cauitas, quatuor à ſe producēs foramina, quorum[b] primum utcunq; amplum, ſed anfractuoſum, in capitis ſedem, qua cerebrum continetur, ſpectat, alterius lateris quinti paris neruorum cerebri[c] neruum admittēs. [d] Secundum foramen iam dicto breuius, ſed multo amplius, ad aurem pertinet.[e] Tertium foramen anguſtum eſt, uarieq; implexum: & cæcum, uti ſuo dicemus loco, appellatum, nerui quinti paris[f] ramum tranſmittit.[g] Quartum nunc dicto nōnihil amplius occurrit, & neutiquam perinde tortuoſum. dein antrorſum, uti illud antrorſum, procedens, præter alium nerui quinti paris[h] ramum, cui iter præbet,[i] uenam tranſmittit, auditus organū petentem. Verùm quinti paris neruus haudquaquam totus in binos illos ramos abſorbetur, ſed inſigniori ſua[k] portione, cauitatem temporis oſsi inciſam, membranæ quodammodo ritu ſuccingit & oblinit: non quidem uniuerſam, ſed nonnullas tantum ipſius ſedes, haud ſecus quàm ſi inſignior nerui portio in plures diducere tur membranas, aliquot eius cauitatis regionibus obductas. Inter cæteras autem cauitatis ſedes, quarum quædam planæ ſunt & læues, quædam uerò laxiores pumicis & ſpongiæ modo cauernoſæ, admodumq́; profectò uariæ, ſibiq́; diſsimiles,[l] una eſt orbicularis & plana, oſſeoq; circulo lineæ in modum extuberante, ſepta, ac demum pręcipua quinti nerui[m] portione tanquam membranula quapiam obducta. Ad circuli huius exteriorem, auriq́; proximam ſedem, [n] oſsiculum reponitur, duobus tenuibus & acutis proceſsibus, ſeu cruribus firmatum, aſtabilitumq́;. horum exterius, ac auri uicinius, eſt breuius & craſsius, latiusq́;, ac in acutum deſinit apicem. Alterum crus, quod interius conſiſtit, & membranæ orbicularem illam cauitatis ſedem ſuccingenti magis, quàm exterius crus, innaſcitur, longius nonnihil & tenuius eſt, ipſiusq́; extremum quaſi in unculum ceſſat, quo membranæ illi implicatur, firmiusq́; innectitur. Oſsiculi

Cauitas auditus organo parata, & foramina ab ipſa educta: ac demum quinti paris neruorū cerebri in illam ſeries.

Oßiculum incudi aut molari denti comparatum.

a in præcipua effigie et in penultima fi. contextui cap. 12 inſerta.
b 3 fig. ca. 12 a.
c 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 a.
d 2 fig. ca. 12 a.
e 2 fig. ca. 12 b.
f 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 c.
g 2 fi. ca. 12 V.
h 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 b.
i fi ca. 14 lib. 3 n.
k 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 Φ.
l H.
m G.
n I, N, O.

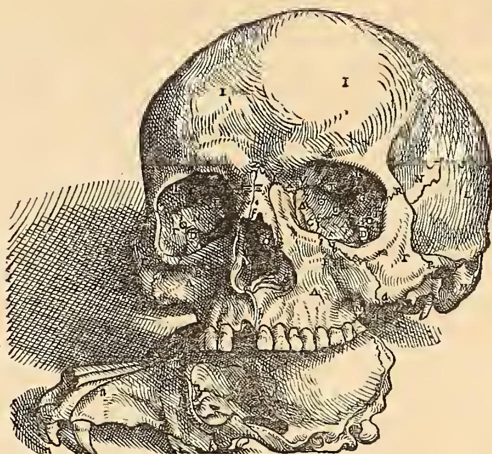
culi huius pars extra membranam prominens, ſuperius partim plana, partim
rotunda cernitur: quemadmodum minores nonnulli incudes effingi ſolent,
quorum amplior pars plana eſt: altera, quæ ueluti in mucronem deſinit, inſtar
coni rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depreſsi'ue & quadran-
guli fiunt. Cæterùm ſi hoc oſsiculum, quia tantum binis donatur cruribus, in-
o fig. ca. 11 cudi aſsimilare minus placuerit, nihil profectò obſtiterit,[o] molari denti dua-
K talē proponit dentem. bus tantum radicibus prædito id conferre. [p] Alterum oſsiculum, à iam com- *Oſsiculum malleolo non admodum diſsimile.*
memorato plurimùm uariat, alteriq; innaſcitur membranæ. Foramen enim
p C, L, M. cauitatis, ſeu antri in temporis oſſe inciſi, quod aurem ſpectat, ea parte qua ca-
q B. uitatis amplitudini uicinum eſt,[q] membranula tenuiſsima & prorſus pelluci-
da in eum modum obtegitur, quo uas ſuo fundo obturari dicimus. Huic itaq;
membranulę tranſuerſim id oſsiculum innaſcitur, itaq; ipſi intus tranſuerſim
inſternitur, ac in tympanis fidem unam atq; alteram craſsiorem membranæ,
ſeu aſinorum pelli, obtendi conſpicimus. Vt uerò oſsiculum ualidius firmare-
tur, longum tenuemq; habet proceſſum, quo membranæ ſecundum illius la-
r figuræ cap. 30. titudinem innaſcitur. Hunc proceſſum liceret[r] femoris oſsis parti comparare, *Secundi oſsiculi ad femoris os comparatio.*
quæ ab ipſius proceſsibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora uſq; femoris
capita pertinet. imò ſi hæc inferiora capita à reliquo femore reſecta finxeris,
uniuerſum oſsiculum femori opportunè aſsimilabitur. Quemadmodū enim
femur iuxta ipſius ceruicem duos aſciſcit proceſſus, ſic etiam oſsiculum hoc
eadem ſede proceſſulos aliquot ſibi uendicat, quorum beneficio membranæ
ſuæ firmius innaſcitur. Dein, ut femoris oſsis ceruix obliquè uerſus corporis
interiora, ad coxendicis oſsis ſinum uergens, in caput ad amuſsim rotundum
ceſſat: ita etiam oſsiculum à membrana introrſum abſcedit, in rotundum ca-
put deſinens, quod læue minimeq; aſperum eſt, & ſuperiori parti alterius oſsi-
culi, quod molari denti, aut incudi aſsimilauimus, ita tenuiſsimarum membra
s P, Q. narum interuentu[s] committitur, ac ſi malleus incudi laxè alligaretur: non ſe-
cus, quàm ſi oſsiculum poſtremò enarratum, malleoli præſtaret munus, alte-
rum uerò incudis uicem gereret, ſed pro mallei mole nimis quàm parui. Num
autem oſsicula incudis & malleoli officio ita fungantur, atque formam refe- *Auditus organi oſsiculorum uſus.*
runt, & leuiſsimo afflatu ſecundum oſsiculum cum membrana cui innaſci-
tur, inter diſſecandum mouetur, primo oſsiculo interim quodammodo qui-
eſcente, à me haudquaquam aſſertum uelim, quandoquidem auditus ratio-
nem non ſatis ex ſententia percipiam. Non quòd mihi animo exciderit, com-
mune illud medicorum ad partium temperiem, ac formam demum eſſentia-
lem, aſylum, & aeris gyri, quos ex huius percuſſu in aurem ferri, & quandam
membranam ferire, uulgò nobis è lapillorum in aquam iactu perſuademus, in
terim organi huius conſtructionis prorſus ignari. Longè enim diuiniora re-
rum Opifex callidiſsimo artificio hic machinatur, quorum fabricam ſatis di-
lucidè in ſcholis quidem commōſtro, uſum autem & operandi modum non
magis quàm oculi ipſius aſſequor. Verùm quia de auditus organo poſtea per-
tractabitur, hic ſat ſit oſsicula recenſuiſſe: quæ ſi hoc ſermone non fueris aſſe-
cutus, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in menſam poſito, tempo-
rum os nunc hoc, nunc illo modo diuides. Quanquam multo ſatius ſit, hæc in
crudo capite, quàm in cocto aggredi: idq; in homine potius, quàm alio quouis
animali. Neque ſolum hac adminiſtratione, ſpectatu iucundiſsimam oſsiculo-
rum conſtructionem adinuenies, uerùm inſuper omnium penè muſicorum
inſtrumentorum fabricæ rationem ex auditus organi compage deſumptam
perinde admiraberis, ac uel hoc in primis nomine, auditus organi harmoniam
ſumma

ſumma uoluptate intueri ſolitus eſt, non modò muſicorum abſolutiſsimus, uerùm & noſtræ ætatis philoſophorum eximium decus, Marcus Antonius Genua, cui rerum naturalium ſtudioſi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipſis accedet: quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac ſedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar Vuolphangus Heruuort, patricius Auguſtanus, ob incredibilem erga literas earumq́; cultores amorem, immortalitate dignißimus, ac mihi dum uiuam unicè colendus, quòd ad huius operis abſolutionem, quantum in ipſo fuit, nihil fecerit reliqui.

Marcus Antonius Genua, et Vuolphangus Heruuort, huius operis & inchoandi & abſoluendi autores præcipui.

DE DVODECIM SVPERIORIS MAXILLAE oſsibus, in quorum claſſem naſi oſſa etiam referuntur. Caput IX.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, eiuſdemq́ꝫ characterum Index.

HAEC figura anteriorem caluariæ ſedem exprimit, maxillæ ſuperioris oſſa, quàm datum eſt accuratiſsimè, oſtenſura. Humanæ autem caluariæ caninam ſubiecimus, ut Galeni ſuperioris maxillæ oßium deſcriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Præterea, ut oculorum ſedes, ac in ijs apparentes ſuturæ oſſaq́ꝫ apertius ſpectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori ſede ſuper caninam erigi oportuit. Præſentis autem figuræ characterum indicem ita digeram, ut maiuſculi Græcorum, maxillæ ſuperioris oßibus (quæ ſex utrinq́ꝫ erunt) primùm adhibeantur: reliquis autem oßibus & ſuturis, ut ſors fert, omnes accommodentur. Cæterùm priores aliquot characteres oſtendendis foraminibus capitis iuuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandum opportunè reſeruabuntur. Sunt autem illi A, B, uſq́ꝫ ad I.

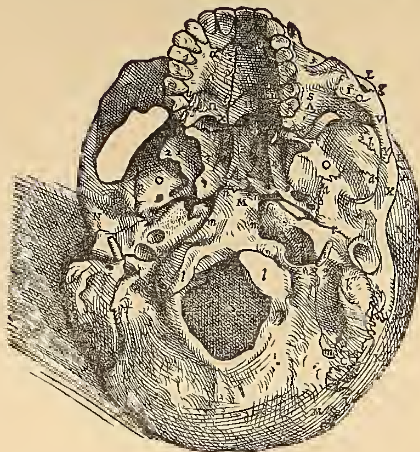
I, I Frontis os. I etiam ponitur in oculorum ſedibus, eam frontis oßis partem notans, quæ ſuperiorem oculorum ſedium regionem conſtituit.

K Verticis

K Verticis os sinistrum.
L Sinistri temporis os.
M Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.
N Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede N insignitur. In sinistri autem oculi sede G & H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad hæc, N quoq; reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, & dein suturam, id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.
Γ,Γ Hoc os nobis primum maxillæ superioris numerabitur. ac Γ in oculi sede positum, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuam. 1. os max. s.
Δ In sinistri oculi sede Δ tantum apparet, superioris maxillæ secundum os indicans. 2. os s. m.
Θ In sinistri quoq; oculi sede Θ tantum occurrit, tertium maxillæ superioris os indicans. 3
Λ,Λ Quartum maxillæ superioris os. Λ in oculi sede positum, huius ossis partem notat, quæ inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte constituit. 4
Ξ Quintum maxillæ superioris os. Sextum uerò in secunda figura Π notandum, hic nullibi sese offert. 5.
O Narium septum, quod octaui capitis ossis cribri modo perforati processus habetur.
P Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.
Q A Q ad S sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillæ superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextriq; oculi sede ad characterem Q clarius ferè, quàm in sinistri, apparens.
R, S, T, V, X, Y, Z, Sutura frontis os à maxilla superiori & cuneiformi diuidens. Ab R enim ad S, suturæ interuallum notatur, frontis ossi & primo maxillæ ossi commune. Ab S ad T suturæ huius interuallum indicatur, frontis ossi & cuneiformi commune. A T ad V interuallum metitur, tertio maxillæ ossi & frontis ossi commune. Ab V ad X interuallum insignitur, commune frontis ossi & secundo maxillæ ossi. Inter X & Y interuallum consistit, quarto maxillæ ossi ac frontis ossi commune. Ab Y uerò ad Z significatur interuallum commune frontis ossi, & quinto maxillæ ossi.
a Maxillæ sedes aspera, inæqualisq;. Verùm ab a ad b sutura indicatur, primo & quarto maxillæ ossibus communis, ubi hæc in anteriori caluariæ sede est conspicua.
b A b ad Q suturæ primum os à quarto diuidentis pars indicatur, quæ in oculi sede est conspicua, quæq; in huius figuræ sinistra oculi sede characteribus paucioribus occupata, est manifestior.
c Ab V ad c sutura notatur, secundo ossi & tertio communis. Quicquid autem sursum per anteriora iuxta C & Δ ad X usq; ducitur, secundum os à quarto dirimit.
d d seruit describendo tertio maxillæ ossi. T enim ad V superiorem eius ossis sedem describit, V ad c anteriorem, T ad d posteriorem, c uerò ad d inferiorem.
e e ad Y suturam notat, quarto maxillæ ossi & quinto communem.
f f ac Z suturam insinuat, quinto unius lateris ossi & quinto alterius lateris ossi communem.
g In narium amplitudine g ponitur, suturam indicans, qua septum narium à quartis maxillæ superioris ossibus disiungitur.
h Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillæ superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis uocata regione dirimuntur.
i Ad superiorem foraminis B notati sedem, i ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quæ elatius quàm id foramen consistit, ipsiq; quarto ossi duntaxat peculiaris est.
k Ab hoc charactere, eorũ qui in canis caluaria occurrunt primo, ad l usq;, sutura notatur à mala sursum ascendens, ad medium usq; inferioris ambitus sedis oculi.
l.m Ab l usq; ad m sutura notatur, à medio inferioris regionis ambitus sedis oculi, ad supercilia usq; iuxta internum oculi angulum ascendens.
n Sutura ab illa quæ externum nasi ossium latus circumscribit, inter caninum dentem & inciforium ipsi proximum delata.

SECVN-

SECVNDA NONI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum index.

SECVNDA figura, caluariæ basim palatumq́; exprimens, eam maxillæ superioris oßium sedem proponit, quæ præcedēte figura non fuit obuia. Quanquam uero hæc pluribus insignitur characteribus, eos tamen hic tantum explicabimus, qui ad maxillæ superioris oßium spectant historiam.

L *Hic modica oßis frontis portio in conspectum uenit.*

O O P P *Cuneiforme os.*

Q, Γ *Primum superioris maxillæ os.*

S, Λ *Quartum superioris maxillæ os.*

V, X *Caluariæ sedes, quam os iugale Anatomes peritis uocari, iam antea dictum est.*

Υ *Sutura, quæ duos processus os iugale efformantes committit.*

d *Hic latitat sutura, primo maxillæ superioris oßi & cuneiformi communis. dein suturæ primo oßi et quarto communis sedes, in temporis cauo conspicua.*

e *Sutura quarto maxillæ oßi & cuneiformi communis.*

f *Suturæ primo maxillæ oßi & quarto communis pars, in anteriori maxillæ regione apparens.*

g *Sutura frontis oßi & primo maxillæ oßi communis.*

Π *Sextum maxillæ superioris os.*

q *Ab e uersus q sutura sexto maxillæ oßi & cuneiformi communis indicatur.*

Ξ *Septum narium, & sedes qua id à cuneiformi osse dirimitur.*

t.u *A t ad u transuersa notatur sutura, sexto maxillæ oßi & quarto communis.*

x *Ab x ad t sutura indicatur, duobus sextis maxillæ superioris oßibus communis.*

y *Sutura notatur rectà per palatum ducta, & quartis maxillæ oßibus communis.*

z *Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede, posterioriq́; dentium incisoriorum regione apparens: ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersim aliquousq́; in quarto superioris maxillæ osse prorepens,*

α. *& α insignita.*

SVPE-

Quæ caluariæ pars superior uocetur maxilla

SVPERIOREM maxillam in ossium historia appellamus, eam caluariæ partẽ, quæ post octo capitis ossa, sedem qua cerebrum continetur, simul efformantia, & duo utriusq; auditus organi ossicula, nobis adhuc commemoranda superest: quæq; inferiorem oculorum sedis partem, & latera, magnamq; illam narium cauitatem, & altiorem nasi regionem, & palatum constituit, superioremq; dentium seriem complectitur. Hanc non unico quidem, sed pluribus extrui credimus ossibus, ut pellendis iniurijs reddatur promptior, noxasq; minori sustineat incommodo: quum scilicet partis suæ alicuius uitium simul cum ipsius circumscriptione terminetur, neque in totam maxillam, ueluti per fictile uas, pertingat. Verùm alia insuper copiæ ossium habetur ratio, ipsa nimirum maxillæ sedium uarietas, quæ non undique ossa pariter aut densa, aut dura, aut crassa, aut mollia exigit: utcunq; interim hęc maxima ex parte duris constet, sed ijs admodum leuibus. nam præter narium, quam efformãt, cauitatem, illa intus ad eius cauitatis latera impense existunt caua, insigniaq; antra sic cõtinent, ut maxillæ superioris compositionem imaginibus pulchrè assimilaueris, quas intus cauas è cera fundimus: quo scilicet necessariæ ipsius magnæ moli peculiaris raraque accedat leuitas, quæ pondere non grauans, etiam producendæ uoci miris modis sit opportuna. Haudquaquam enim Galeno est assentiendum, qui superiorem maxillam medullæ expertem, durisq; ossibus, nec leuitate indigentibus, efformatam docet, quòd hæc perinde ac inferior non moueatur. Quum interim hæc illa multo sit ualidior, & osse cõstet iniurijs propellendis longè promptiori. Cæterùm maxillæ superioris ossa (præter superiores dentes, & tenuia quædam, fungosa, & quodammodo membranea, cartilagineaq; ossicula, in narium cauitatis summo occurrentia) duodecim sunt, ab utroq; latere sena. quo

Cur pluribus constet ossibus, & ijs cauis & leuibus.

Lib. 11. de Vsu partium.

Breuis maxillæ ossium enumeratio.

a 1,2 fig. Γ,Γ. rum [a] primum, sedis oculi externum constituit angulum. [b] secundum & [c] ter-
b 1 fig. Δ. tium, ad oculi sedis internum referuntur angulum. [d] quartum omnes sui late-
c 1 fig. Θ. ris suscipit dentes. [e] quintum è duobus quæ naso asscribimus ossibus, alterum
d 1,2 fig. Λ,Λ. censetur. [f] sextum cum suo coniuge ad palati finem collocatur, quà narium [g] fo-
e 1 fig. Ξ. ramina in oris amplitudinem pertinent. Hæc inuicem & conterminis ipsis ca-
f. 2 fig. Γ. pitis ossibus, per suturas & harmonias compinguntur. at quum harmonię istæ
g 2 fi. ca. 12 n,o. magna ex parte, si quando effringuntur, intus mutuum quendam contextum referant, quem suturę quodammodo comparare queas, illæ suturarum etiam nomine in superioris maxillæ historia à dissectionum peritis donantur. Vt uerò has omnes cum circumscriptis ab ipsis ossibus opportunè expendas, quiq; Galeni hìc obscuræ alioquin, parumq; sibi consentientes descriptiones, canibus & simijs potius, quàm hominibus quadrent, obserues, perinde atq; ego in scholis facere consueui, omnes humanæ caluariæ, quæ tibi undiq; occurrunt, suturas, quantumuis leuiter conspicuas, & harmoniæ etiam speciem referentes, in altero latere atramẽto obliterabis: ita enim promptius sic ueluti incrassatæ & tinctæ obuiam uenient, leuioriq; negotio uniuersam ossium circumscriptionem, nostra, quam modò subijciam, accommodata historia, comprehendes, canis & simiæ dein fabricam consideraturus.

Primi maxillæ ossis historia.

a 1,2 fig. Γ,Γ. [a] Primum itaq; superioris maxillæ os, alteram ossis iugalis partem cõstituit, & nonnihil temporis, supercilijq;, ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehen-
b 1 fi. P. 2 figura Y. dit, non minimã malæ etiam portionem efformans. Coniungitur autem hoc os, temporis ossi, interuentu [b] suturæ, quæ duos processus os iugale efforman-
c 3,4 fi. 6 capitis d. tes iungit. Dein committitur ossi cuneiformi, [c] eius suturæ beneficio, quæ per

caua temporum decliuis ducta,[d] etiam in oculi ſede conſpicitur,huicq; primo maxillæ oſsi & cuneiformi communis eſt. In ſuperiori parte[e] nectitur frontis oſsi,ea ſede,qua ſupercilij habetur extremum.Fit uerò hæc commiſſura illius[f] ſuturæ beneficio, quæ à cauis temporum per oculorũ ſedes ad ſuperciliorum medium fertur,frõtisq; os à maxilla ſuperiori & cuneiformi diſcernit.Inferiori autem parte inſigni amplitudine primum os quarto ea ſutura compingitur, quæ tribus locis in conſpicuo eſt:[g] in cauo ſcilicet temporum ſub oſſe iugali,[h] in anteriori maxillæ regione iuxta malam,[i] & in oculi ſedis inferiori parte. Suturæ pars in cauo temporum conſpicua, ab inferiori fine ſuturæ, os cuneiforme à primo maxillæ oſſe diuidentis incipit,obliquè deorſum nonnihil in priora tantiſper deſcendens, quouſq; ad[k] infimam malæ ſedem,ubi hæc aſpera inæqualisq; eſt,pertingat. Pars autem in anteriori maxillę ſede occurrens,à mala obliquè ſurſum contendit, ad mediam regionem inferioris ambitus hîc oculi ſedem circumſcribentis. Pars uerò in oculi ſede apparens, à medio inferioris ambitus ſedis oculi,per humiliora eius ſedis retrorſum obliquè ad infimam[l] ſuturæ, cuneiforme os à primo maxillæ oſſe dirimentis regionem conſcendit. Hunc igitur in modum primum os circumſcribitur, quatuor (uti diximus) oſsibus commiſſum: temporis ſcilicet oſsis proceſſui alteram oſsis iugalis partem efformanti,dein cuneiformi oſsi, frontis oſsi, & quarto maxillæ oſsi.

Secundum maxillæ os. [a] Secundum os cæteris omnibus longè minus, & ſquamæ quaſi modo tenue, in interno oculi ſedis angulo conſiſtit, ubi[b] foramen habetur, cui[c] caruncula præeſt, internum oculi angulum occupans, & in hoc creata, ne quid pituitæ ad oculi ſedem à cerebro expurgatum, in genas defluat, ſed totum per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Oſsiculum hoc ſuperiori parte,[d] modico interuallo ſuturæ terminatur, frontis os à ſuperiori maxilla diſtinguentis. unde etiam ſuturæ illius interuentu, oſsiculum id frontis oſsi committitur. Ab hac ſutura,[e] alia ſecundùm poſteriorem oſsiculi regionem deſcendit, quæ ſecundùm oſsiculi inferiora dein repens,per anteriorem illius regionem ſurſum in eam ſuturam denuò aſcendit,quam frontis os à ſuperiori maxilla dirimere diximus.Cæterùm ſutura,quæ ad eum modum in orbem penè fertur, in poſteriore oſsiculi regione (quæ oculi ſedis conum reſpicit) ſecundo oſsiculo cõmunis eſt, & illi quod tertium maxillæ nobis enumeratur. Ad inferiorem uerò oſsiculi partem, & ſecundũ anteriorem ipſius regionem, ſutura hæc communis eſt ipſi oſsiculo, & quarto maxillæ ſuperioris oſsi. Vnde etiam præſens oſsiculum ſuperiori parte frontis os, poſteriori tertium maxillæ os, inferiori uerò anterioriq; quartum maxillæ os contingit. quod quia laxè hæret, anterioriq; parte quarto oſsi harmonia uerius quàm ſutura iungitur, in caluarijs è terra effoſsis raro occurrit: potiſsimum quum inſuper tenue ſit,& humida hac ſede poſitum, facilè putreſcat. In coctis uerò caluarijs,& arte ad oſsium diſciplinam paratis, abſque negotio ſeruatur.

Tertium maxillæ os. [a] Tertium os ſimiliter ferè ac ſecundum tenue, & ſquamæ inſtar pellucidum, ſi quando effringitur, intus amplis ſinibus aere oppletis ſcatere cernitur, paulo minus toto quadrangulum, & in interno latere ſedis oculi repoſitum. [b] Superius enim terminatur ſutura frontis oſsi, & ſuperiori maxillæ communi. [c] anterius communem ſuturam cum ſecundo maxillæ oſſe adipiſcitur. [d] Poſterius communem cum cuneiformi oſſe ſuturam obtinet. [e] inferiori parte, cum quarto maxillæ oſſe, communi ſutura donatur. Vnde etiam quatuor oſsibus tertium hoc os connectitur, ſuperius ſcilicet frontis oſsi, anterius ſecundo maxillæ oſsi, poſterius cuneiformi, inferius quarto maxillæ oſsi. Interius uerò,

quà

d 1 fi. Q.
e 1 fig. R.
f 1 fi. R, S, T, V, X, Y, Z.
g 4 fig. 6. cap. f, f.
h 1 fig. ab a ad b.
i 1 fig. à b per D ad Q.
k 1 fig. a.
l 1 fig. Q.
a 1 fig. Δ.
b 1 fig. C.
c fi. 19. ca. 14. lib. 7. λ.
d 1 fig. ab V ad X.
e 1 fig. ab V ſecundũ Δ, & c deorſum, ac il linc rurſus ſurſum ad X.
a 1 fig. Θ.
b 1 fi. à T ad V.
c 1 fig. ab V ad c.
d 1 fi. à T ad d.
e 1 fig. à c ad d.

quà narium ſpectat amplitudinem, cum inordinata oſsium compage intus in narium ſummo repoſita, coit. [a] Quartum ſuperioris maxillæ os, reliquorum ipſius oſsium longè maximum, omnes ſui lateris dentes excipit, uarijsq; ſuturis circumſcribitur: quemadmodum & ipſum quoq; uarium eſt, huc atq; illuc in plura loca pertingens. Primùm itaq; ſutura illa terminatur, quæ primum os ab ipſo diſcernit: eam dico, quæ ſimul in [b] cauo temporis, [c] & in anteriori maxillæ regione, & [d] in oculi ſede conſpicitur. Deinde quartum os terminatur ſuturis, ſecundum maxillæ os & tertium ab ipſo dirimentibus: [e] quæ ſecundùm totam ſedis oculi longitudinem in inferiori eius ſedis parte, & in anteriori regione ſecundi maxillæ oſsis, ducuntur. Ad hæc, iuxta ſuperciliorum medium, quartum os, ſuturæ ſuperiorem maxillã à frontis oſſe diſiungentis finitur [f] interuallo, quod ab anteriori ſede ſecundi oſsis, ad exterius quinti nobis enumerandi oſsis latus pertinet. à quo quartum dirimitur, [g] ſutura à naſi ſummo iuxta ipſius externum latus, deorſum ad quinti eius oſsis longitudinem porrecta. Secundum narium uerò à facie ad oris uſq; amplitudinem inceſſum, quartum maxillæ os ab illorum ſepto [h] ſutura interſtinguitur, per humillimam ſepti ſedem prorepente. In poſteriori ſede quartum os à cuneiformi dirimitur, [i] tum in oculi ſede, [k] tum etiam iuxta intimum dentem, ubi ſutura cuneiforme os à ſuperiori maxilla terminans conſiſtit. In palati fine, uerſus interiora, quartum os [l] tranſuerſa ſutura ab illo oſſe ſeiungitur, quod ſextum maxillæ appellamus, quodque hic ad narium foramina cum ſuo coniuge reponitur. Atque has omnes ſuturas quartum os cum alijs ſibi conterminis oſsibus habet communes: ijſque [m] alia accedit quarto oſsi dextri lateris, & quarto ſiniſtri lateris oſsi propria, quæ per palati longitudinem prorepens, non ſolum in palato, uerùm & in narium amplitudine eſt conſpicua. [n] uti & in anteriori maxillæ ſede ſub naribus illic cernitur, ubi ſuperioris labri ſulculus conſiſtit: etſi interim illic linea potius, quàm ſutura cenſeri debeat. Quartum itaq; os ſeptemdecim conterminum eſt oſsibus, primo uidelicet, ſecundo, tertio, quinto, & ſexto maxillæ ſuperioris: deinde frontis oſsi, cuneiformi, & octauo capitis oſsi, ipſi uidelicet foraminum narium ſepto. ac demum quartum maxillæ os ſuo coniugi, ſeu alterius lateris quarto oſsi iungitur: quemadmodum & octo dentibus ſibi ipſi infixis, quoties ſuperior maxilla ſedecim dentibus decoratur. Præſens os magna ex parte latera & inferiorem ſedem foraminum narium conſtituit: & ad hæc latera, non uulgari ſanè ad uocis productionem uſu, cauum eſt, & cereis imaginibus intus uacuis perquàm ſimile, neutiquam uerò ſolidum. Huic oſsi, præter alia ipſius foramina, [o] unum accidit, quod ab inferiori oculi ſedis regione incipiens, deorſum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Iſtud ubi primùm in oculi ſede inchoatur, notabili interuallo ſuperius, ueluti oſſea conſtat ſquama: ubi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitius in oſſe exculptum uiſitur: atque etiam interuallum notatu dignum apparet inter oculi ambitum & ſuperiorem foraminis ſedem. Hoc interuallum creberrimè non continuum eſt, ſed [p] ſutura donatur, quæ huic quarti oſsis particulæ (ubi foramen conſiſtit) propria peculiariſque eſt. Quis uerò huius foraminis uſus cenſeatur, in communi omnium caluariæ foraminum ſermone exequar. in præſentia autem obiter in illius mentionem incidi, quò aptius ſuturam quarto oſsi propriam hic recenſerem: ne quis fortè, quum ipſam obſeruaret, illam plura conſtituere oſſa, ac altius quàm ab oculi ſedis ambitu ad foramen uſque ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati ſede, ad poſteriorem inciſoriorum dentium regio-

f 2 nem,

Quartum maxillæ os.

a 1, 2 fig. A, A.
b 4 fi ca. 6 f, f.
c 1 fig. ab a ad b.
d 1 fig. à b ad D.
e 1 fi. ab X ſecũdùm C ad c, dein ad d.
f 1 fi. ab X ad Y.
g 1 fig. ab Y ad e.
h 1 fig. g occurrens in O.
i 1 fig. à D ad H.
k 1 fi. N. 2 fig. e.
l 2 fig. ab u ad t.
m 2 fig. à t per x ad z.
n 1 fig. h.
o 1 fig. A in oculi ſede poſitũ, dein B.
p 1 fig. i.

nem, aliud[q] foramen se offert, quartis maxillæ superioris ossibus commune, q 2 fig. z.
& ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera in-
terdum[r] sutura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quæ r 2 fi. α, α.
quasi ad caninorum dentium anterius latus pertingit, nusquam tamen adeò
penetrans, ut huius suturæ beneficio, quartum maxillæ os in plura diuisum
censeri queat:[s] quod (ut paulo pòst dicam) canibus & simijs porcisq; accidit, s 1 fig. ca
in quibus sutura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerùm ex- nina calua
terius in anteriori maxillæ sede, etiam conspicuè cernitur, nullam appendi- ria n.
Quintum maxillæ os. cum cum suis ossibus coalitus speciem referens. [a] Quintum maxillæ superio- a 1 fig. z.
ris os, ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum,
latum, tenue, oblongum, & quadrangulo potius quàm triangulo simile.[b] Su- b 1 fig. ab
periori enim parte non in acutum desinit angulum: uerùm adeò obtusum est, Y ad Z.
ut inibi duobus donetur angulis, ea ibidem finitum sutura, quæ frontis os à su-
periori maxilla illic terminat.[c] Externum uerò ossis latus communem sutu- c 1 fig. ab
ram nanciscitur cum quarto maxillæ osse, quæ secundum nasi latus, tantum Y ad e.
decliuis pertingit, quanta quinti huius ossis est longitudo, quæ in homine lon-
gè breuior quàm canibus & simijs uisitur.[d] Internum uerò ossis latus, quo con d 1 fig. à
iugi suo committitur, suturam obtinet harmoniæ non admodum dissimi- Z ad f.
lem, ac utrisque nasi ossibus communem. Hæc à medio superciliorum ex su-
tura frontis ossi ac superiori maxillæ communi incipiens, decliuis secundum
ossium nasi longitudinem porrigitur.[e] Inferiori autem parte, quintum os su- e 1 fig. ab
tura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur: uerùm hoc unà cum suo con f ad e.
iuge asperum inæqualeq; est, &[f] in cartilaginem finit deorsum procedentem, f 4 muscu
eoq; molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. Hanc cartilaginem cum lorum tabu
reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarratio- læ, K, L.
Sextum maxillæ os. nem prosequemur. [a] Sextum os, cum suo pari non minimam palati & na- a 2 fig. r.
rium amplitudinis portionē constituit. Reponitur enim ad palati extremum,
quà nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id[b] posterio- b 2 fig. ab
ri sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparen- x uersus c.
thesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi committitur,[c] illa circumscri- c 1, 2 fi. c.
ptum est sutura, quæ iuxta posteriorē intimi dentis sedem fertur, maxillamq;
superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi os cuneifor-
me suos educit[d] processus, uespertilionum alis similes.[e] Anteriori parte & ex- d 1, 2 fi. P.
terno latere sextum os sutura terminatur, ipsi & quarto maxillæ ossi commu- e 2 fig. à t ad u.
ni, ac transuersim in palato ducta.[f] Interiori autem latere, quo se cōiugi suo iun f 2 fig. à t
git, sutura quadam terminatus, quæ ambobus sextis ossibus communis est, ad x.
portioq;[g] illius existit, quæ per palati longitudinem prorepens, quarta maxillæ g 2 fig. t,
ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum ma y, z.
xillæ, & suum cōiugem, & postremò narium septum: quod etiam à sexto osse,
quemadmodum à quarto, ea dirimitur[h] sutura, quam per septi humiliorem h 1 fig. g.
sedem duci, antea commemoratum est. Hactenus itaq; sex alterius lateris de-
Vniuersa superioris maxillæ ossa esse duodecim. scripsi ossa, quæ si senis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia supe-
rioris maxillæ ossa consurgent duodecim, quibus nullum octo capitis ossium
Nō omnia præsenti Capite hactenus tradita, Galeni placitis respondere, quorum quædā ad Capitis usq; finē recensentur. adieci. Cæterùm si ad amussim singula quæ hoc Capite persecutus sum, ex-
cusseris, ac demum nō perfunctoriè Galeni superioris maxillæ descriptionem
euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quę
etsi omnia in præsentia (tuæ fidens industriæ) non commemorauero, non-
nulla tamen subijciam, è quibus meæ diligentiæ specimen aliquod animad-
uertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus, suturas maxillæ peculiares
descri-

deſcripturus, earum ſeriem à[i] malæ infima & extima ſede aggreditur, quam ego aſperam inæqualemq́; eſſe recenſui, quòd[a] maſſeter muſculus ſui principij ualidiſsimã nerueamq́; admodum portionem illinc educat. Hîc igitur Galenus ſuturam deſcribit, primum maxillæ os à quarto dirimentẽ: ac primam appellat eius ſuturæ partem, quæ[b] in cauo temporis eſt conſpicua.[c] Secundam uerò numerat, huius ſuturæ partem in anteriori maxillæ ſede occurrentem, quæ ab illa malæ aſperitate ſurſum ad medium inferioris ambitus ſedis oculi pertingit. Hanc poſtmodum tripartitò ait diſcindi, ac[d] primam huius ſecundę ſuturę partem prope magnum ſeu internum oculi ſedis angulum exteriori in parte ad medium ſuperciliorum, & communem frontis & maxillæ ſuturam inquit procedere. Hac ſuturæ parte homines deſtituuntur, uerùm in canibus caudatisq́; ſimijs eſt manifeſtiſsima.[e] quamuis interim non exactè ad ſuperciliorum feratur medium, ſed ad eam tantum ſedem, in qua quartum maxillæ os à ſecundo dirimitur. Vt itaq; Galenum aſſequaris, hanc partem ex canis petes caluaria. Porrò ſecundã partem ſecundæ ſuturæ, inquit Galenus,[f] per concauum ſedis oculi ſub magno angulo ad cõmunem capiti & maxillæ ſuturam pertinere, hancq́; eundem angulum comprehendere. Hæc pars ea eſſet ſutura, quam ſecundum & tertium maxillę oſſa in inferiori ipſorum ſede, à quarto dirimere docuimus. Verùm hæc in homine nequaquam ſecundæ Galeni ſuturæ committitur: multoq́; minus primam partem ſecundæ ſuturæ contingit, quum hæc in canibus tantum & ſimijs, non autem hominibus cernatur. Porrò[g] foramen, quod huic ſecundæ parti Galenus ſubijci ſcribit, id eſſe opinor, quod in oculi ſede oblongum, admodumq́; patulum eſt, inter quartum maxillæ os & cuneiforme conſpicuum.[h] Tertiam partem ſecundæ ſuturæ Galenus appellat portionem ſuturæ primum os à quarto diuidentis, quæ in oculi ſede ſpectatur, unà cum illa quæ cuneiforme os à primo maxillę oſſe diſiungit, atq; in oculi ſede etiam ſpectatur. Galeni enim eſt ſententia, ſub dictis duabus ſuturis (quæ duæ primæ partes ſunt ipſius ſecundæ ſuturæ) tertiam eiuſdem partem inferiorem in ſede oculi ambitum inſcendentem, interius ad imum contendere, ibiq́; cõmuni ſuturæ capiti & maxillæ ſuperiori iungi. His ſuturis Galenus tria maxillæ ſuperioris oſſa circumſcribi, poſtea ſubiecit, quibus hæc capiti cõmittitur.[i] Primum eſſet, quod ego primum maxillæ ſtatui.[k] ſecundum, ea quæ mihi ſecundum & tertium numerabantur: duo enim illa unius oſsis loco ex Galeni placito recenſerẽtur.[l] Tertium, pars eſſet noſtri quarti oſsis, quicquid ſcilicet ipſius in oculi ſede conſiſtit, ea nimirum pars, in qua[m] foramen incipit, ab oculi ſede in anteriorem maxillæ regionem pertinens. Quòd uerò Galenus peculiaria conſtituat oſſa, quibus inciſorij dentes infigũtur, hinc accidit, quòd ſuis nimium fauens ſimijs, eas homini ſimiles eſſe, plus ſatis ſibi perſuadebat. In canibus enim & ſimijs, porcisq́;, ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exertiq́; obtigerunt,[n] duæ (uti prius dixi) occurrunt ſuturæ, aut harmoniæ potius, admodũ conſpicuę, quibus homo deſtituitur. A' ſutura enim quintum caninæ maxillæ os à quarto diſtinguente, alia prodit ſutura, obliquè deorſum inter caninum & inciſorium canino proximum delata, & cum illa communis euadens, quæ in palati extremo iuxta inciſorios dentes tranſuerſim in illis animalibus fertur. Hæc ſutura citra omnem cartilaginis interuentum adeò inſignis eſt, ut quartum à me enumeratum maxillæ os, canes in duo diuiſum commonſtrent. Verùm non arbitrandum eſt, ſuturam hanc, inter dentium præſepiola in canibus aut ſimijs ductam, à ſuperciliorum medio deorſum continuo progreſſu (etſi Galenus ita doceat) ferri: quum, uti iam admonuimus,

i 1 fi. a in homine, in cane k.
a 4 muſc. tab. Δ.
b 4 fig. 6 ca. ſ in temporis cauo.
c 1 fi. ab a ad b in homine. in cane à k ad l.
d 1 fig. in cane ab l ad m.
e 1 fi. ad X, non ad Z.
f finge in 1 fi. à b per c & d ad T continuam duci ſuturam, uti in cane eſt conſpicuũ.
g 1 fig. D.
h 1 fi. à b ſecundũ D per Q ad S.
i 1 fig. Γ.
k 1 fig. Δ & Θ.
l 1 fi. Λ in oculi ſede poſitũ. atq; id Galeni os quodãmodo illic circũſcriberetur. b, C, c. d, H, D.
m 1 fi. Λ in oculi ſede.
n Canina caluaria n.

f 3 ex medio

ex medio ferè ductu illius suturæ incipiat, quæ externum quinti ossis latus terminat. Quod ubi in cane simia'ue inspexeris, accuratè expendito, quàm impossibile sit, hanc suturam porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillæ esse ossa obiter scripsit: uti & Introductorij seu Medici autor, duodecim tantum maxillæ ossa, è Veterum indubiè placito, enumerat: aut quum Lib. 11. Galenus hæc ossa prolixius cōmemorans, nouem tantum recenset, nullumq; os priuatim incisorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

DE MAXILLA INFERIORI.
Caput X.

PRIOR FIGVRA.

POSTERIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

PRIOR, seu dextra huius Capitis figura, inferiorem maxillam unà cum suis dentibus anteriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie, posteriori sede delineatam exhibet. Figura autem tertio huius libri Capiti præposita, & C insignita, maxillam à latere delineatam ostēdit.

A 1,2 *Alterum maxillæ inferioris capitulum, quo illa temporis ossi dearticulatur.*
B 1,2 *Ceruix, seu collum capitis A insigniti.*
C 1,2 *Alterius lateris acutus processus, cui temporalis musculus inseritur.*
D 2 *D in umbra latitat, sinistræ figuræ amplum indicans sinū, cui tertius maxillam mouentiū inseritur musculus.*
E 1,2 *Asperitas ad posteriorem inferioremq; maxillæ sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.*
F 2 *Foramen, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.*
G 1 *Foramen, quo dicti nuper nerui surculus in humilius labrum procidit.*
H 2 *In hæc tubercula maxillā detrahentes musculi implantantur, & quidam linguæ subseruiētes ab ipsis oriuntur.*

Homini breuissimam obtigisse inferiorē maxillam.

ANIMALIVM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuissimam adipiscitur. Huic enim facies obtigit rotunda, non autem longa, ut reliquis animalibus, quæ cibum assumptura inclinantur. Duram uerò hominibus maxillam fieri decuit, quòd sola mobilis sit, & uarios atq; fortissimos motus in mordēdo mandendoq; sustineat. Cæterùm ne sic dura solidaq; nimio pondere ipsam mouentibus musculis incommodo foret, sinus & cauitates notatu dignas, medullaq; infarctas ostendit, interim appendicis undiq; expers. Sinus hi non adeò in posteriori maxillæ parte homini ac quadrupedibus exculpuntur, sed antrorsum magis, uersus menti regionem, & ad maxillæ latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, per unionem connexis. Homini autem, unico cōformatur osse, ac in summo mento lata & crassa,

6 musculorum tabula maxillā per medium sectam proponit.

Maxillam homini ferè unico osse extrui.

crassa,non uerò,ut in cæteris animalibus,acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc discinditur. & coctione,aut carie in terra illam dissolui, nondum animaduerti. Canum uerò, boumq; & asinorum maxillæ,etiam citra coctionis beneficiũ,inuicem paruo conatu interdum diuellũtur.Quamuis interim Galenus, & alij pleriq; post Hippocratem dissectionum periti,maxillam non unicum esse os asseruerint,sed coctum in summa menti extremitate laxari,ob idq; ipsum coaluisse,manifestum indicium esse. Vtcunq; sit,hactenus mihi nulla gemino constructa osse occurrit. Et licet fortè inter tot hominum myriades,in canino aliquo homuncione, aut puerulo, talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram,hominis maxillam duplici osse cõstare: quin Celso potius, aut illi Græco autori,ex quo Celsus, quicquid de osibus prodidit, mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes (nam de simijs tandem alia ipsi fuit in libro quarto de Administrandis sectionibus sententia) parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus osibus per unionem commisis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam constare, rectè diceremus,nisi etiam occipitij os,uertebras, & ossa quæ sacri osis lateribus coarctantur,pluribus effingi osibus donaremus. siquidem hæc in pueris compluribus osibus mutuò per unionem coeuntibus extrui,nemo negauerit. Inferior maxilla utrinq; in duos desinit processus, quorũ [a] alter in mucronem productus, musculi temporalis insertionem excipit, totus ab illius tendine cõplexus. [b] Alter,qui posterior est,in capitulum transuersim oblongum finit, sibi correspondenti [c] sinui inarticulatum, qui ad iugalis osis radicem & anteriorem auditus organi sedem temporis osi insculpitur.Huic sinui,ut & maxillæ capitulo,cartilago crustæ modo obducitur.uerùm præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis,tenuis,& mollis, ligamentiq; naturæ,quod ad substantiam spectat,nonnihil compos. Hæc ligamentis articulum in orbem continentibus,non autem osibus, connata,durorum præsentis articuli osium impetus exoluit,& quo minus mutuo affrictu in ualidis asiduisq; maxillæ motibus ossa rumpantur,scitè unà cum cartilaginibus sinui & capitulo obnatis præstat.Dein maxilla duobus utrinq; donatur foraminibus, quorum [d] alterũ in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis procesibus, [e] alterum uerò in exteriori sede ad labri inferioris radicem latusq; cernitur. Interius,quod & amplius,& inæquale, seu asperum est, uiam præbet [f] portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & maxillæ nutriendis hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui [g] sobolem ex maxilla in humilius labrum finit procidere,estq; longè minus interiori. Porrò si setam exiccatæ maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usq; leui opera protrudes.& si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis.Præter hæc foramina,in maxillæ externa superficie,alia prorsus nulla reperias:nisi fortè & alueolos præsepiolaq; illis annumerare lubeat,quibus dentes instar clauorum infigi,mox trademus.Quòd uerò horum quoq; sinuum alueorumq; gratia,inferior maxilla etiam crasior euaserit, hinc potisimùm constat, quòd in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt,ac in quibus ipsi dentium alueoli succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur.Maxilla,ubi dentes ipsi non infiguntur,eaq; sede,qua commemoratos nuper educit processus,

Duo utrinq; maxillæ processus.

a 1,2 fi. C. & 6 musc. tabul. A, B.
b 1,2 fig. A.B.
c 5 fig. 6 cap. h.

Peculiaris in maxillarum articulo cartilaginis effigies.

Maxillæ foramina.

d 2 fig. F.
e 1 fig. G.
f 2 fi. earũ quæ 2 ca. 4 lib. præponuntur T.
g dictæ figuræ V &
h musculorum tab. G.

Dentium alueoli.

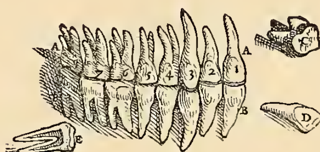
Maxillæ in posteriori sede amplitudo, tenuitas, sinus, asperitates.

latiſsima,&,ſi latera ſpectes,tenuiſsima,[h] intusq; ac[i] exterius quaſi amplo & in ſuperficie tantum cauato ſinu inſculpta uiſitur, quò aptius muſculi maxillam, præter temporalem muſculum attollentes,inſertionem molirentur,[k] isq; qui illorum in ore deliteſcit, minus ſua craſsitie ac mole faucium anguſtiam infarciret: adeò, ut intus magis quàm foris,maxilla meritò inſinuetur. Quinetiam huic latiori maxillæ ſedi id ſeparatim accidit, quòd aſpera inæqualisq; cernitur, idq; potiſsimum iuxta ſedis illius[l] inferiorem poſterioremq; regionem. quod etiam muſculorũ inſertionis occaſione rerum Opifex machinatur, non ignorans aſperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adhærere, & adnaſci, quàm planis & glabris. Pari etiam ratione interior maxillæ ſedes ad mentum [m] aliquot tuberculis aſperitatibus'ue extuberat, ut[n] muſculi (quorum ope ipſa deorſum trahitur) ſuam inſertionem ualidius conficerent, ac deniq;[o] nonnulli linguæ peculiares muſculi hinc aptius enaſcerentur. Tale quid etiam uſuuenit in externa inferioris maxillæ ſede, ad ſummi menti regionẽ,[p] ut nimirum labri humilioris muſculi commodius illinc pronaſcerentur.

h 2 fi.D.
i 1,2 fi.E.
k 6 muſc. tabula D.
l 1,2 fi.E.
m 2 fi.H.
n 5 muſc. tab.H,I.
o 1,2 fi.19 ca.lib.2 H.
p 4 muſc. tab.N.

DE DENTIBVS. CAPVT XI.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRA, ALIQVOT CONSTANS partibus.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRAE, IPSIVS'QVE partium & characterum Index.

HAEC figura tam ſuperioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero tantum latere, quum ſcilicet utriuſque lateris eadem ſit ratio, exprimuntur. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uiſum ſit, ſuperioris Capitis figuræ inferiorem commonſtrant ſeriem, quemadmodum tertia & quinta ſexti Capitis figuræ ſuperiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè oſtendit, quibus dentes inibi euulſi inſiguntur.

A A *Dextri lateris octo ſuperiores dentes.*

B B *Dextri lateris dentes octo inferiores.*

1, 2 *Duo dextri lateris inciſorij.*

3 *Dens caninus dexter.*

4, 5, 6, 7, 8 *Quinq; molares dextri. Porrò numerum hunc tam inferiori quàm ſuperiori dentium claſsi accommodare integrum eſt.*

C *Baſis notatur molaris dentis.*

D *Acies dentis inciſorij.*

E *Media molaris dentis pars hic delineatur, ſinum in dentibus conſpicuum oſtenſura.*

OSSIVM

SSIVM solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus non perfunctoriè attestatur, asserens se dentium dolore uexatum, diligenter expendisse, num dentes ipsi doleant: sensisseque manifestò, dentem non modò dolere, uerùm etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantantur enim dentium radicibus[a] molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Nouerat namq; rerum Opifex, hos crebrò occursuros ijs quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualidè excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multo aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponũtur. Verùm hi non solum sensu, & quia nudi sunt, ab alijs ossibus distinguuntur: at etiam quia illos plus cæteris ossibus enutriri, & longiori uitę tempore incrementũ accipere, ideo præcipuè arbitramur, quòd dentes illis quos eximimus oppositi, subinde in eruti dentis locum extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quòd contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem dentes plurimùm numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. [b] Quatuor priores, aduersi'ue, quia secant, incisorij uocantur: sunt enim lati & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscindant, diuidantq;. Deinceps[c] canini utrinq; singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingiuis proxima: ipsorum autem fine à gingiuis remoto, acuti: ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porrò ipsis id nomen inditum est, quòd exertis canum (qui hos habent multos, & hac ferè sede insignes) dentibus correspondent. Post hos,[d] maxillares seu molares quini ab utroq; latere habentur, asperi, ampli, duri, & magni, quò incisa ab incisorijs, effractaq; à caninis in læuorem exactum terere possint. Si enim prorsus lęues crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: siquidem ab inæqualibus asperisq; omnia melius terantur. quare & molas, quibus fruges moliuntur, temporis processu, diuq; minuendo læuigatas, rursus incîdi atque exasperari uidemus. Neq; si asperi quidem essent, non autem omnium ossium durissimi, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quàm cibos in læuorem comminuerent. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent unà & ampli, neq; tales plus illis concredito accommodarent muneri, si modò quæ leuissimè atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nisi lõgissima mora quicquam, propter ipsorum strictam & angustam aciem, comminuitur. Dentes ad unum omnes in maxillarum sinibus clauorum ritu infiguntur, qui propter imaginem, quam cum brutorum pręsepibus habent, Gręcis φάτνια, Latinis autem præsepiola nuncupãtur. quemadmodum & à fouearum specie βόθρια, ac ueluti alueoli & fossulæ quibusdam uidentur appellati, ita sanè dentes ipsis insertos, adamussim stringentes continentesq;, ut non promptè uel tantillum hi commoueantur. Cæterùm dentes omnes non paribus radicibus, dictis iam infiguntur sinibus. quandoquidem paruis una radix, duæ uerò maioribus, tres autem & quatuor maximis obtigerunt. Incisorij enim singulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices habent singulas, quæ incisoriorũ radicibus multo altius inseruntur: tantoq; maiores sunt, quantum caninorum robur excedit. unde & inter incisorios duo medij altioribus hærent radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi: nimirum quòd medij latiores

Marginal notes (right): Dentes sentire. Libro quinto de Medicamentorum compositione secundum locos. — Dentium à cæteris ossibus differentia. — Dentium numerus. — Incisorij. — Canini. — Molares. — Quî dentes maxillis infigantur. — Dentium radices.

Marginal notes (left): a 2 fi. 2 ca. lib. 4 S & XX. — b 1, 2. D. — c charact. 3. — d 4, 5, 6, 7, 8. — Dens molaris C insignitur. — In ca. initio eam quæ sæpius occurrit radicũ seriem expressimus.

latiores grandioresq; sint. Molares radicibus inter se uariant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis subinde infigũtur. Differunt tamen & hi interdum. qui namq; suprà sunt, quaternis: qui infrà, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequētissimè duos molares superiores, canino denti succedentes, duobus tantũ immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos, una radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoq; omnium intimos minoribus infigi radicibus, quàm illis attiguos.

Dentium numerũ aliquando uariare. Inciforiorum & caninorum numerus, rarò in hominibus, ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroq; latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinq; uerò à dextris: uel contrà in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infrà quatuor, suprà autem quinque.

Genuini dētes. quam differentiam potissimum pariunt postremi dentes, quos pleriq; genuinos uocãt, etiamsi Cicero ita molares uocauerit. Sunt autem illi, qui primùm post pubertatem, ueneris q; usum, hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorum uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atq; id genus pharmacis obruunt: quum dolore affectis nullum leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit. id quod ipse etiam modò experior, cui hęc scribenti trigesimus secundus dens ætatis meæ uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cœmiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiam adhuc reponũtur ac latitant, quibusdam suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quàm studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, Ioannes Paulus Guiducius Vrbinas, mihi amicissimus. Cæterùm Aristoteles, alijq; complures, uiris copiosiores dentes quàm mulieribus asscribũt. quod cuiuis, num ueritati cõsentiat, non minus promptum est experiri, quàm mihi falsum id esse dicere, quum nulli non dentes numerare liceat: ex quorum frequentia pleriq; etiam uitæ longitudinem breuitatemq; arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerùm etiam ad uocis modulationẽ iuuant,

Dentium cauitas. quum dura lapideaq; conformentur substantia, e exiguas, sed notatu dignas cauitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusq; enutriantur, occasionem præbent. *e dens E insignitus.* Huius cauitatis causa, si quando dentibus foramina ex humorum acrium erodentiumq; influxu oboriantur, quæ ad eam cauitatem usque pertingant, ocyssimè dentes ad radicis usque extrema eroduntur.

Dentium appendices. Deinde puerorum dentes imperfectis & mollibus, & quasi medullosis constare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis quasi modo committi. Atq; id quidem uel septennes pueri didicimus, quum uacillantes nobis socijsq; dentes, & præcipuè inciforios, unguibus, aut filo denti circundato, eximere consueuimus. Quin & in mulis quoq;, ac multis canibus, dentium reseruatis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atq; id sanè accuratissimè expendendum est, ne pueris reliquam effracti alicuius ex casu dentis portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicẽ, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse conducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitiariq; solent. In his namq; operæprecium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut inciforiorum procidere in ipsis solent) auferre, quò

nouæ

nouæ earum loco ſuccedant, dentesq; integri ſeruentur. Si enim appendicum unio, ætatis progreſſu firmabitur, appendix nunquam decidet. quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob eroſionis uitium, plerunque eruendi uenient.

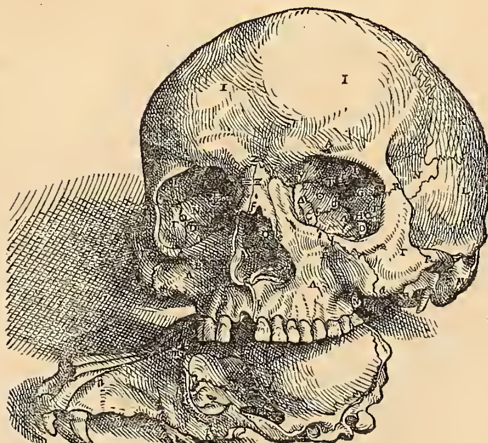
DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLAE SVperioris foraminibus, & multis in interna caluariæ ſede occurrentibus oſsium ſinibus. Caput XII.

VANDOQVIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum deſcriptionibus, foraminum caluariæ ignorantia non modicum obſcuritatis adferret, quumq; in illis enarrandis (quum cognitu ſint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrarunt, operæprecium fore duxerim, hoc Caput omnibus illis foraminibus dedicare. Vt uerò id fiat compendioſius, quatuor figuras præſenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodq; foramen cum ipſi præfixo charactere ſeorſum ita enarraturus, ut ſermo characterum ſimul Indicis & Capitis contextus uices opportunè ſuppleat. Inde, ſi caſu, aut induſtria aliquis ſinus uel proceſſus eorum quæ hactenus deſcripta ſunt oſsium, fuerit omiſſus, illum etiam nunc deſcribam.

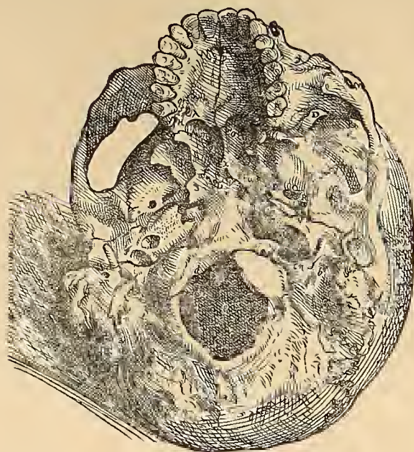
Cur foraminũ deſcriptio inſtituatur.

PRIMA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, ANTERIOREM CALVARIAE SEDEM EXPRIMENS, ac proinde omnia etiam foramina in oculi ſede, maxillaq; ſuperiori, in hac ſuperficie apparentia, oſtendens. Caninum autem caput humanæ caluariæ ſubiectum, iam prius maxillæ ſuperioris oſsibus ſuturisq; indicandis unicè, perinde ac tota hæc figura, iuuit.

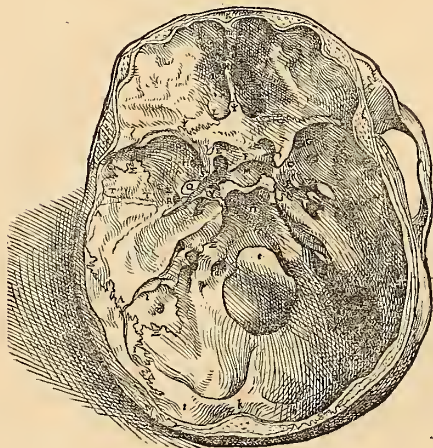

SECVN-

SECVNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, EXTERIOREM CALVARIAE BASIS faciem, quà palatum respicit, proponens.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, INTERNAM CALVARIAE BAsis sedem commonstrans.

QUARTA DUODECIMI CAPITIS FIGURA, SUPERIOREM INTERNAE CALVARIAE

ſedis partem ſpectandam offerens.

Age igitur characterum indicem aggrediamur, ſingulis characteribus eius
A 1 figuræ, cuius ſunt peculiares, numerum ſubijcientes. Atq; ita A in prima figura foramen, frontis oſsi proprium notatur, ad medium ſupercilij inciſum, quo [a] ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radicis ex oculi ſede ad frontis muſculoſam cutem diſpergitur. Hoc in utroq; latere non ſemper perfectum orbiculareq; exiſtit foramen, ſed ſubinde ſinus duntaxat ſemicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem ſemicircularis tantum ſinus, perinde atque hîc, cernitur.

a 2 fi. 2 ca. lib. 4 N, & 4 muſculorum tab. H.

B 1 Foramen, quo dictæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis [b] ſoboles, ex oculorum ſede in genas ad ſuperioris labri & alarum naſi muſculos procidit. Præſens foramen inſtar oblongi meatus in quarto ſuperioris maxillæ oſſe ſculpitur: & in anteriori maxillæ ſede, ubi in prima figura B ponitur, foraminis huius ductus penitius in oſſe cælatur. per oculi uerò ſedem, ubi Λ in ipſa occurrit, tenui tantum ac ſquamæ ſimillimo oſſe tegitur.

b 2 fi. 2 ca. lib. 4. O. et 4 muſculorum tab. I.

C 1 Foramen nunc cõmemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cauitatem rectà deorſum pertinet, ſecundo ſuperioris maxillę oſsi & quarto pariter commune. Iſtud [c] portiunculæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis uiam præbet, & nonnihil pituitæ ex cerebro ad oculi ſedem confluentis, ad nares tranſmittit. Cæterùm præter id foramen, aliud quoq; grandius pituitæ ex oculi ſede in narium amplitudinem, hincq; magis ad fauces quàm naſum defluxui præparatur. Quod quum profundius latitet, neq; ullo pacto prępoſitis iam figuris indicari poſsit, quartã ſexti Capitis ſpectã figuram, à qua iugale os (quò cauũ temporis exactius oculis ſubijceretur) exe-
Φ. cuimus, illi figuræ Φ aſcribẽtes, ut ſaltẽ foraminis huius in cuneiformi oſſe inciſi ſedes indicaretur. Quo autẽ id magis in caluarijs cõſpectum fugit, eo minus

c 2 fi. 2 ca. lib. 5. P.

Præcipuũ excolandæ in nares pituitæ paratum foramen.

g quoq;

quoq; mirandum est, hoc quacunq; etiam dignum sit animaduersione, hactenus dissectionum peritos latuisse.

D 1,2 Præsens foramen cuneiformi ossi & quarto maxillæ superioris ossi commune, omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facilè maximum est, ac instar patentis rimæ oblongum, commemoratæ iam sæpius minoris tertij paris neruorum cerebri radicis[a] ramulo uiam dat in[b] temporalem musculum, &[c] mansorium ex oculi sede digesto. Dein[d] neruulo cuidam paratur, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem exoriri nos primò reperimus. Simulatque enim neruulus ille proprio ductus[e] foramine, ex caluariæ amplitudine in oculi sedem procidit, foramine nunc D indicato in nuper dictos exporrigitur musculos, &[f] illum qui in ore delitescens, maxillam inferiorem mouentium tertius numerabitur. Quinetiam foramen hoc, præterquam quòd externo suo latere musculi temporalis hinc quoq; educti initio cõmodam unde id prodeat sedem offert, pulchrè unà quoq; iter præbet pituitæ hàc defluenti ad insigne in narium cauitatem pertinens foramen, quod in quarta sexti Capitis figura Φ notauimus.

a 2 fig. ca. 2 lib. 4 Q.
b 4 musc. tab. Γ.
c 4 musc. tab. Δ.
d 1,2 fig. cap. 2 lib. 4 d iuxta a.
e paulo pòst in sua serie notabitur H.
f 6 musc. tab. D.

E 1,3 E in tertia figura posito, & E in utrisque oculorum sedibus primæ figuræ obuio, foramen indicatur, in sedis oculi radice seu uertice elatissimum, & in cuneiformi osse incisum, quod foris, quà oculi sedem spectat, prorsus orbiculare cernitur,[g] neruo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine respõdens. Verùm interius, ubi cerebro propius accedit, iuxta externum ipsius latus, exiguum eundemq́; acutum obtinet angulũ, qui uenulæ cum uisorio neruo hac
γ. excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit.

g 15 fi. lib. 7 N, O.

F 3 Huic sinui cuneiformi ossi hac in sede inciso, uisoriorum neruorum[h] coitus innititur.

h 13 fi. lib. 7 M.

G 1,3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit: in tertia autem figura, G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quòd in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuium sit, eo quòd huius figuræ caluaria in latus uel istius foraminis aliquo modo uidendi causa inflexerimus. Insculpitùr autem cuneiformi ossi, ac humiliore sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatiore uerò in acutum longumq́; & angustum desinit angulum. Foramen hoc, etiamsi Galeno secus uisum sit, nerui uisorij foramẽ amplitudine uincit. & si similiter atq; illud prorsus orbiculare esset, facilè triplo aut quadruplo efficeretur amplius. Verùm interim humilior ipsius pars (quam paulo minus toto orbicularem esse diximus) uisorij nerui foraminis amplitudinem adhuc longè superat. Præsens foramen cælatur[i] secundi paris neruorum cerebri, in oculi sedem progrediẽtis gratia: dein[k] minoris etiam tertij paris neruorum cerebri radicis, quæ frontis & totius ferè faciei cuti, & occurrentibus sub illa musculis, ac insuper ad nares & musculos inferiorem maxillam attollentes digeritur. Hæc quidem per humiliorem foraminis sedem procidunt, unà cum[l] insigni soporalis arteriæ ramo, ex interna caluariæ amplitudine elabente. Verùm per elatiorem foraminis sedem,[m] uena ex oculi sede, duræ cerebri membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus exculptos habet, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ se-
ζ. de conspicuos, cui in tertia figura ζ inscribitur. Neq; profectò neruis hic duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excauatur:

Quoniã præsens foramen obscurè in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextri lateris effigiem delineaui, atq; humiliorẽ ipsius partem δ, superiorem uerò, seu eiusdem foraminis angulum ε insigniui. Quanquam utriusque lateris foramen etiam pulchrè in octaua sexti Capitis figura in conspicuo sit.

Lib. 9. de usu partium.

i 14 fig. 7 lib. G.
k eadem figura H.
l fi. ca. 14 lib. 3 X.
m eadẽ fi. G. & 13 fi. lib. 7 H.

uerùm

uerùm etiam pituitæ ex cerebro in oculi ſedem, & hinc in narium amplitudinem promananti. adeò ut non iniuria foraminis huius inſignis amplitudo, uenæ & arteriæ & neruis ipſam tranſeuntibus impar conſpiciatur.

H 1,3 Foramen iſtud adamuſsim orbiculare, multo quàm duo proximè commemorata arctius eſt, ac in cuneiformi oſſe, cui etiam inſculpitur, longius procedit, [a] neruulum tranſmittens, quem quum haud procul à quinto pari neruorum cerebri oriatur, minorem eius paris radicem uocabimus, unaq; cum quinto pari deſcribemus. Quia uerò foramen hoc nonnunquam amplius, & ueluti oblongius ſeſe offert, & ſimul cum dicto neruulo [b] graciliorem tertij paris neruorum cerebri radicem, cum [c] ſecundo aliàs pari excidentem complectitur, ipſum in ſiniſtrò tertiæ figuræ latere ſub G, aliter quàm in dextro expreſſum conſpicis.

a 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 d iuxta a.
b 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 L iuxta M.
c eiuſdem fig. K.

I 3 Hac ſede in octauo capitis oſſe [a] multa, ſed exigua ſpectantur foramina, odorum & aeris in inſpirationibus ad cerebrum ingreſſus nomine inciſa. Hęc non ut hactenus dicta, ipſo ductu inceſſu'ue recta ſunt, & utrinque peruia, ſed obliqua, & anfractuoſa, ſpongiarumq; foraminibus ſimilia. Inter reliqua tamen utrinque unum eſt rectum, & grande ſatis, quod primum quodammodo eſt, & anteriori frõtis oſsis ſedi proximum, [b] uenam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam tranſmittit. Verùm cætera interim huius ſedis foramina, etiam recta & utrinque pertuſa uiderentur, ſi modò interiora narium oſsicula in ipſorum ſummo non pari ſemper numero repoſita, & inſigniter fungoſa, & nõnihil membranea cartilagineaq; eximerẽtur. Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ ſecundariò efformentur, ſeptimo libro pertractabimus. In præſentia tamen addendũ duxi, his nunquam niſi oppletò, ac præter naturam affecto cerebro, pituitam excolari, & leuiſsima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliaq; grauedinis ſymptomata induci. Inſuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquè frequentia hîc apparere foramina: quemadmodum & [c] ſedes, quibus [d] olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in ſingulis conſpiciuntur. Cæterùm canis animal minimè pituitoſum, at exactiſsimo odoratu præditum, ut has ſedes habet ampliſsimas, ita quoq; permulta, admodumq; patentia in illis cernuntur foramina, antrorſum, non autem ut homini deorſum, ſpectantia.

a 12 fi. lib. 7 E.
b 13 fi. lib. 7 G. & fi. cap. 14 lib. 3 H.
c 11 fig. 7 lib. E.
d eadem figura D.

K 3,4 Cauitas inter duas frontis os cõſtituentes ſquamas, ad ſuperciliorum regionem in fronte & in ſuperiori parte ſedium oculorum repoſita, & quibuſdam reconditis foraminibus in narium amplitudinem pertinens, quam nõnulli olfactus organum eſſe aſſerunt, propter aerem in illa cõcluſum, quem odoratui mirificè neceſſarium eſſe non ambigimus. Quàm uerò hæc cauitas capax ſit, promptè obſeruabis, ſi frontis os in ſuperciliorũ regione fregeris: eſt enim ampliſsima, & molliuſculum corpus membranula obductum cõplectitur, quod medullæ quodammodo reſpõdet: uniuerſum tamen eiuſmodi eſt, ut nullum ſimile in toto corpore reperias, præterquàm in [e] cauernis antris'ue in cuneiformi oſſe conſpicuis. Præterea quibus Gallico morbo anterior frontis oſsis ſquama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aerẽ ex cauitate illa propelli cernimus, ut is etiam cãdelæ lumen promptiſsimè exufflet.

e 8 fig. 6 cap. C, D.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formę, qualem unguis apice quis cerę imprimeret, quæ [f] duræ cerebri mẽbranæ hîc firmãdæ extruitur. Neceſſum quippe erat, non hîc ſolũ, ubi ea membrana multis foraminibus eſt peruia, uerùm alijs compluribus locis caluariæ alligari, & duram membranã fibras uinculaq; per caluariam tranſmittere. quamuis etiam rimas has aeri in cerebrum ducendo

f ſub D 13 fig. 7 libri.

aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperrimè dictam frontis ossis cauitatem, nariumq́; amplitudinem desinere expenderis, ac deniq; in ossis cuneum imitantis antra pertinere animaduerteris.

M 3 Sinus in cuneiformis ossis medio incisus, ac glandulam continens, cui pituita ex cerebro defluens instillatur. Ab hoc sinu, qui læuis est, ac planus, & quodammodo quadratus, utrinq; duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti: quorum prior ad secundum foramen nobis in oculi sedis radice enarratum, ac G insignitum tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per foramina, quæ prius C & Φ expressimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq; foramen, seu rimam potius deorsum porrigitur, qua pituita ori palato'ue potissimum influit, & aer quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & cuneiformi

Meatus purgandæ cerebri pituitæ parati.

Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura, quantumuis rudis, præsenti loco accuratius intelligendo non inutilis est, hîc illã adieci, A glandulam indicãs, cui pituita influit. B peluim, ex tenui membrana cerebri extructam. C, D, E, F quatuor ueluti ductus, à glande aut sinu potius, quo continetur, pituitam deducentes.

N. ossi communem, N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non adeò commodè (quum non admodum caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerũt. quanquam interim priorem

O.P. sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus: ut his adiutus characteribus, sinuum sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus, qui orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, ac inferiori mensæ aut lecticæ sedi ueteribus comparabantur,[a] dura cerebri membrana firmissimè adnascitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hîc à caluariæ basi abscedit, insignioresq́; soporalium arteriarum ramos sibi subditos habet, qui cõmemoratis nuper pituitam deducẽtibus uijs seu sinibus perinde innituntur, ac si illorum potissimum nomine essent exculpti, ipsaq́; pituita secundum arterias diffflueret. Cæterùm mediam ossis cuneiformis sedem, in qua quadratus ille sinus M notatus consistit, simul cum sinibus ramos soporalium arteriarum continentibus, non esse extima sua superficie cauernosam, & spongię modo foraminibus obsitam, multoq́; minus pituitam ipsi influentem tanquam per spongiam longiori mora (uti Galeni est sententia) colare, in sexto Capite cum totius cuneiformis ossis historia comprehendimus.

a 15 fig. 7 lib.

Lib. 9 potissimum, de Partium usu.

Q 2,3 Ad latus inæqualis asperæq; rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud occurrit foramen, in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amussim orbiculare, sed circulo respondet utrinq; modicè in longum compresso. Hac enim effigie foramen insinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, simul erat transmissurum.[b] Tertij namq; paris neruorum cerebri crassiori, præcipuæq; radici simul cum[c] quarto pari uiam præbet.

b, c 14 fi. lib. 7 I, K. & 2 fig. 2 cap. 4 lib. M, Z.

R 2,3 Rursus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus illo, & exactè orbiculatum, in cuneiformi osse cernitur, quo internæ iugularis uenæ[d] portio à soporali abscedens arteria, caluariam subintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata neruorum paria transmittentis, obseruatur, eiusdem uenæ ramulo paratum. Verùm id in uno caluariæ latere rarò uisitur, atq; adhuc multo rarius in utroq;. Nos tamen

d fi. ca. 14 lib. 3 F.

S. id foramen sinistro lateri hîc quoq; appinximus, ac S in secunda & tertia figuris insigniuimus, quod una caluaria cæteris quas unquam uidi elegãtior, uiriq; mediæ ætatis longè formosissimi, id foramen proponat.

T, T 3,4 Sinus à foramine R indicato, per interiora caluariæ uenarum quasi serie ascen-

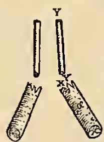
ascendentes, & conuexo dimidiatæ uenæ correspondentes, inque hoc cælati,
d 1 fig. 7 lib. D, D. ne caluariæ os[d] sinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos premat, constringatq;.

V 2 Foramen hoc in externa tantum infernaq; caluariæ basis sede (idq; non admodum promptè) est obuiũ: hinc enim obliquè uersus exteriora protensum,
a Præcipua pars figuræ 6 capitis. [a] in auditorij organi cauitatem temporis ossi insculptã desinit. Quare etiam id paulo pòst cum aliquot eius cauitatis foraminibus delineatũ, rursus subijciam. Efformatur autem, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cere-
b 2 fig. 2 ca. lib. 4 b. bri[b] ramulo, ab auditus organi cauitate hàc ad musculos inferiorem maxillam
c fi. ca. 14 lib. 3 n. attollentes excurrenti. Insuper hoc etiam foramine iugularis internæ[c] soboles auditus organum petit: ac aer etiam in temporis ossis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facilè perceperis, si attracto in os aere, illum quasi per aures propellere conaberis, in auribus sonum percepturus uentorum, aut aquæ turbinum sonis parum absimilem.

X 2,3 Insigne foramen, maiori soporalis arteriæ[a] ramo caluariam ingredienti ex-
a fi. ca. 14 lib. 3 L. cauatum, quod non rectà caluariam perforat, sed instar oblongi meatus, ex posterioribus obliquè introrsum in priora temporis ossi insculpitur. Ossis pars hoc foramine peruia, ubi deorsum ad fauces spectat, ac in secunda figura œ notatur, instar pumicis aspera inæqualisq; uisitur. Cæterùm huius foraminis progressum commonstrant X in secũda & tertia figuris positũ, & deinde hæc quam modò adijcimus figura, in qua utraq; X, ut & in maioribus figuris, situ inuicem minimè respondent. Hunc uerò obliquum, & in osse longo tramite procedẽtem ductum, Natura fortassis effinxit longioris obliquiorisq; arteriæ soporalis incessus gratia: nimirum ut uitalis spiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquisitius præpararetur. Quare etiam Galenũ in primis admiror, quem cum plerisq; alijs foraminibus grande hoc foramen latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorum cerebri Q indicatum, soporales arterias caluariam ingredi, in suo de Simiæ uenarum arteriarumq; dissectione libro scriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neq; canes, neque simias hîc etiam intuitus, falsa posteris tradidit: ita non mirum est, ipsum mirabilem illum reticularem plexum sua imaginatione in hominibus quoque confinxisse, ac uasorum cerebri seriem non undiquaque ueram posteris prodidisse.

œ.

Præsens figura foraminibus X & Y notatis, promptius ostendendis iuuat.

Complectitur enim utriusq; lateris foraminũ ductus, ea serie positos, qua illi in caluariã immissis setis, aut ex plumbo filis ferri cernũtur. Vtrunq; igitur X sinistrum foramen notat, maximo sinistræ soporalis arteriæ ramo paratum. Vtrunq; uerò Y foramen indicat, soporalis arteriæ ramulum in narium amplitudinem excurrentem transmittens.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X insigniti finis, qui caluariæ cauitatem respicit, aliud foramen cuneiformi ossi proprium inchoatur, rectà antrorsum
a fi. ca. 14 lib. 3 s, t. in narium usq; amplitudinem, meatus oblongi modo protensum, & arteriæ[a] ramo uiam exhibens, qui à soporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediente, ad nasum usq; exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ surculis pulsum edens sensibilem.

a 2,3 Meatus[a] quinto neruorum cerebri pari adaptatus, auditorius'ue porus, cu-
a 2 fig. ca. 2 lib. 4 d. ius principium interiùs in caluariæ amplitudine occurrens, a notatur in tertia figura posito. Exteriorem autem ipsius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo imagine respondet, asperaq; uisitur, & scaphus nonnullis est nuncupata, secundæ figuræ a indicat. Meatus iste, etsi intus admodum amplus cauusq; sit, adeò tamen tortuosus & anfractuosus, ac impense uarius inue-

nitur, ut non nisi rarissimè, magnoq; casu, impulsam transmittat setam. licet quo minus seta transmittatur, non ipsius meatus gyri anfractus ue in causa tantum sint, uerùm etiam quòd is ad aurem, & dein quà cerebrum respicit, arctior euaserit, quàm in [b] medio, ubi admodũ amplus latusq;, & impense uarius occurrit. Verùm interim haudquaquam audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cerebrum nullum asserit pendere meatum. at in oris palatum usq; semitam pertingere, & uenam de cerebro eódem descendere inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, &[c] uenam quoq; admittit: non quidem illam à cerebro assumens, uerùm ab interna iugulari caluariam ingrediente, à qua auditus organo ramus exporrigitur, per foramen iam antea V expressum, & quinti quoq; paris neruorum cerebri surculo uiam præbens. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq; modicè in anteriora introrsumq; obliquè protruseris, in foramen V notatum, illam multo facilius quàm in caluariæ amplitudinem ferri conspicies.

b fig. 8 ca. lib. 1.

Lib. 1. Histor. animal. cap. 11.

c fi. ca. 14 lib. 3 n.

Hanc rudem figuram in hoc apposui, ut foraminum ductus in conspectu esset, quæ V & a & b notamus. Significet igitur rudi Minerua, utrunq; a auditoriũ meatum. V foramen, superius V notatum. b autem, id quod mox sub litera b explicabitur.

b 2 Foramen ex auditus organi cauitatis in temporis osse incisæ medio, retrorsum ad hanc externæ caluariæ sedis iuxta[a] mammillarũ processum regionem pertingens, inq; internam caluariæ sedem nusquam pertinens. Hoc quia anfractuum & sui incessus labyrinthorũ occasione impulsam ipsi setam aut plumbeum filum, non promptè ad auditus usq; organi cauitatem transmittit, τυφλὸμ Græcè, & cæcum Latinè nuncupatur,[b] ramulo nerui quinti paris neruorum cerebri præparatum: quem quum Natura indurescere uoluit, admodum callidè per durissimi siccissimiq; ossis anfractuosum foramen illum deduxit.

a 3, 4, 5 fi. cap. 6 k.

Foramen cæcũ.

b 2 fig. ca. 2 lib. 4 c.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi cõmune, ac[a] sexto pari neruorum cerebri, &[b] maiori internæ iugularis uenæ ramo,[c] minoriq; soporalis arteriæ soboli paratum. Istud, quia hàc transeuntia organa crassa sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examussim circulare est, sed quodammodo geminũ intortumq;, & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluaria antrorsum quodammodo elabenti paratur: altera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

a 9 fig. 7 lib. N.
b fi. ca. 14 lib. 3 C.
c eiusdem fig. I.

Hìc seorsim quodmodò describitur foramen expreßimus, interiori quidẽ ipsius parti θ, exteriori autem ι ascribentes.

d 2,3 Foramen in occipitij osse gratia[a] nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum, obliquumq;. Ex posterioribus enim, internaq; caluariæ sede antrorsum descendit, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur: amboq; simul cohærentes, tutius aliquousq; prorepereant.

a 9 fi. lib. 7 O. & 2 fig. cap. 2. lib. 4 r.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq; omnibus facilè maximum, quod occipitis ossis medio[b] dorsalis medullæ gratia insinuatur.

b 9 fi. lib. 7 H.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede[c] capitis occipitij ossis, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internam caluarię sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede foraminis, quod septimum trãsmittit par, & d notatur, cessans. Hoc [d] uenæ &[d] arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarum ceruicis processus sursum conscendentium. Cæterùm in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquando deesse reperies, interdum etiam in utroque: uerùm tunc

c 5 fig. 6 cap. I.

d fig. ca. 14 lib. 3 D & K.

tunc huius foraminis uices gerit ſeptimi paris neruorũ cerebri foramen, quod
tunc non adamuſsim orbiculare cernitur,ſed oblongum,& neruo ſimul cum
uena arteriaq; tranſmittendo idoneum.
g 2,3 Foramen id ad poſteriorẽ regionem proceſſus mammillaris,iuxta ſuturę Λ
a 3,4,5 fi. 6 cap. C. referentis[a] latus, in temporis oſſe cælatur, & tranſuerſim caluariã ingrediens,
b fi. ca. 14 lib. 3 E. uiam externæ iugularis uenæ[b] ramo hàc caluariam petenti offert. Animaduer
ti quoq; interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroq; defuiſſe.
c Vide hic præter figuræ ca. 14 lib. 3 M,N, O,P. etiam 7 fig. lib. 7. P,Q,R,S. dein 9 fi. S, T. inſuper 1 fig. C. & 2 fig. B. [c] In tertia figura, non oſcitanter ſinus in interna caluariæ amplitudine, qua *Caluariæ ſinus duræ membranæ uaſis cedentes.*
cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f &
g inſignita, & uenis arterijsq; tranſmittẽdis parata ſubeunt. A foramine enim
c notato, & interna parte foraminis f inſigniti, in dextra ſiniſtraq; caluariæ ſe-
de ſinus incipit, quem in ſiniſtro latere h,h & h indicauimus, in dextro autem h,h,h.
tribus i. Sinus iſti obliquè inſtar quartæ circuli partis ſurſum in poſteriora tan- i,i,i.
tiſper cõſcendunt, dum dexter ſiniſtro inibi committatur, ubi k repoſuimus.
Huius enim coitus ſedes in media regione occipitis oſsis uiſitur, quæ inter ela-
d fig. 3. ca. 6 D. tiſsimam ſuturæ Λ exprimentis[d] regionem, & poſteriorem foraminis dorſa-
lem medullã tranſmittentis, ac e inſigniti regionem, media cõſiſtit, & k inſcri k.
bitur, ubi occipitis os craſsiſsimũ denſiſsimumq; eſſe, in eius oſsis hiſtoria retu-
limus. Ex hoc duorũ ſinuum cõgreſſu, alius rectà ſurſum fertur, ſub eminẽtiſsi
ma parte ſuturę Λ ſimilis, & ſub tota ſagittali ſutura, & frontis oſſe, uſq; ad olfa
ctus organorũ ſedium ſeptum, ϰ quodãmodo in tertia figura inſignitũ. Hunc
l l ſinum quarta figura aliquot l notatum gerit: tertia autem in frontis oſſe, litera
m m eundem indicat. Cæterùm ſinus hi exculpuntur duræ cerebri membranæ
gratia: cuius uaſis ipſos, ne illa caluariæ oſsibus premerentur, cedere tunc au-
dies, quando cerebri uaſorum non minus elegantem, quàm parum ab alijs
diſſectionis profeſſoribus animaduerſam ſeriem, in tertio libro exequar.
n,o 2 Animum accommoda ſecundæ figuræ palato, in quo his characteribus am
x. pla narium foramina ſepto quodam inſigni x notato, ab inuicem interſtincta,
& in faucium amplitudinem à naſo tendentia, n ac o indicantur. quæ etſi ho-
mini ad plurima conducant, præcipuè tamen naturali inſpirationi uociq; cen-
ſentur idonea.
p 2 Foramen hoc iuxta poſteriorem dentium inciſoriorum ſedem ex palato in
narium amplitudinem deſinit, quartiſq; maxillæ ſuperioris oſsibus commu-
e 2 fig. 2 cap. lib. 4. inferius Z. ne habetur. Deinde hominibus unicũ adeſt, equis uerò & canibus geminum.
Paratur autem gratia cõnexus, conſenſuſq;[e] tunicę palatum ſuccingentis, cum
f eiuſdem figuræ humilius P. illa[f] quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunicę ſimul
cum uenula, & item arteriola, id pertranſit.
q 2 Ad palati finem, iuxta maxillæ ſuperioris ſexta oſſa, utrinq; duo uiſuntur fo-
λ. ramina: unum quidem altero prius, & amplius. prius enim anteriuſ'ue, ac λ in-
ſignitum, notatu dignę eſt amplitudinis, ex palato ſurſum in poſteriora ad ocu
li ſedis uerticem radicem'ue properans. Inibi enim deſinit, ubi foramen occur
rit, quod alterum pituitam in nares expurgantium eſſe retulimus, & ſub litera
ϰ. Φ iam antea deſcripſimus. Poſterius autem, ϰ notatur, eſtq; exiguum omnino,
& ſurſum aſcendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ inſignito
terminatur: interdum uerò peculiarem terminum, in ſutura cuneiformi oſ-
ſi & quarto ſuperioris maxillæ communi adipiſcitur. Præter foramina ha- *Foraminula per caluariæ ſuperficiem ſparſim obuia.*
ctenus commemorata, ſi caluariam in manus ſumpſeris, alia quamplurima
(ſed exilia) obſeruabis, uenis tranſmittendis & membranarum nexibus excul
pta. Viſuntur uerò huius generis aliqua è directo maioris interioris'ue anguli

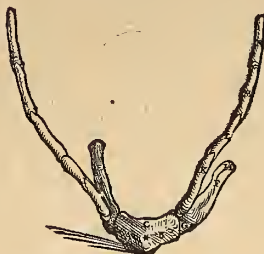
ſedis oculi, iuxta ſuturam ſecundo & tertio maxillæ ſuperioris oſsi & frontis oſsi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis oſsis ſquamas comprehenſam, & K prius indicatam. Horum quoque ſedes in prima præſentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam ſuturam ſuo loco expreſsimus. Deinde in frontis quoque oſſe iuxta ſuperciliorum ſedem huiuſmodi quoque occurrunt foraminula: quemadmodum & in utroque naſi oſſe, quod quintum ſuperioris maxillæ recenſuimus. Inſuper in primo maxillæ oſſe, quod externum oculi ſedis angulum conſtituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea oſsis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs oſsibus conſtituunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus ſagittalis ſuturæ in uerticis oſsibus, & potiſsimùm iuxta ſuturam Λ ſimilem, talia etiam apparent, quorum ſedes in quarta
ſ,ſ. figura aliquot ſ in umbra latitantibus indicantur. Verùm præter commemorata, unum notatu dignæ magnitudinis habetur interiùs in frontis oſſe, quà octaui capitis oſsis anterior pars ipſi committitur, & anterior ſepti olfactus or
m,ⲛ. ganorum ſinuum pars cernitur, nimirum inter tertiæ figuræ m & ⲛ conſpicuum. Pertingit autem hoc foramen in frontis oſsis cauitatem, ſuperius K indicatam. In quarto quoq; ſuperioris maxillæ oſſe, iuxta magnũ interiorem'ue oculi ſedis angulum, dicti iam ordinis foramen etiam ſe offert. In baſi uerò oſſis cuneum imitantis, extrinſecus, quà id ſepto narium committitur, ſubinde
μ,ν,ξ. quina numero uiſuntur, ac tria quidem μ,ν,ξ inſignita poſteriùs conſiſtunt, utrinque nimirum unum, & in horum medio tertium, quæ antrorſum inſtar arctiſsimorum meatuum producta, in narium amplitudinem deſinũt. quamuis interim medij foraminis ν indicati finis, ſetam rarius admittat. Alia autem
ϖ,ω. duo, quæ ϖ & ω inſigniuimus, anteriùs incipiunt, & recto tramite antrorſum quoque conſcendentia, in oculi ſedis uerticem radicemq; terminantur. Cæterùm horum foraminum termini hîc commodè delineari nequeunt. quare etiam eo uehementius hortor, ut ex hominum caluarijs potius, quàm ex nudis oſsium picturis, hæc diſcas, foraminis cuiuſque ſedis coniecturam hinc à characteribus ſumens, & cõſideratè, an me aliquod foramen notatu dignum præterierit, expendens. Superſunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiuſculi characteres, quibus in ſuturis caluariæ indicandis, iampridem uſi ſumus: adeò ut nullus præter Ω in quarta occurrens, ueniat enarrandus. Illo enim ſinus quidam in uertice notantur, quibus[a] duram cerebri membranam innaſci audies. Atque horum ſinuum non eadem ſemper eſt ſeries: quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atque hi uarij, cernuntur: profectò (ſi quis me audit) illis animaduertẽdi, qui nimis promptè hanc uerticis ſedem urunt, aut in oſsium fracturis nimium intrepidè ac confidenter terebrant. Huc quoque referrem[b] ſinus duos cuneiformis oſsis, in ipſius medio antrorum modo repoſitos, niſi iam antè in eius oſsis hiſtoria ipſos deſcripſiſſem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ ſuperioris oſsibus ad narium amplitudinis latera repoſitas.

a 1 fig. lib. 7 K.
b 1 fi. ca. 6 C, D.

DE

DE OSSE *v* LITERAE IMAGINI comparato. Caput XIII.

PRIMA DECIMItertij Capitis figura.

SECUNDA FIGURA.

DECIMITERTII CAPITIS FIGVRARVM, earundemq́ characterum Index.

PRIMA figura anteriorem faciem exprimit oſsis v imaginem referentis, unà cum minoribus elatioribus'ue ipſius lateribus, & oſsiculis, quæ his uſq; ad temporũ oſsium proceſſus in ſtyli modũ exertos connectuntur.

ALTERA figura posteriorem oſsis v referentis regionem commonſtrat, ſimul cum elatioribus coſtis: uerùm interim illis oſsiculis non delineatis, quæ ad proceſſus ſtyli ſpeciem exprimentes pertingunt.

A, B, C 1 *Grandius mediumq́; oſsis v referentis oſsiculum, ãnteriori ſede conſpicuum. Uerùm A & B gibbam huius ſedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum, * notatum. C autem indicat ſinum tranſuerſim oblongum, & in ſuperiore medij iſtius oſsiculi ſede obuium.*

**.*

D 2 *Poſterior grandioris oſsiculi ſedes, ſinuata & caua.*

E, F 1, 2 *Humiliora oſsis v referentis latera, quæ cum medio oſsiculo figuram v ſimilem repræſentant.*

G 1, 2 *Connexus humilioris lateris, cum latiuſculo grandioriq́; oſsis v referentis oſsiculo.*

H 1, 2 *Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis ſcutum exprimentis proceſſui alligatur.*

I, K 1, 2 *Superiora oſsis v referentis latera, humilioribus longè tenuiora, magisq́; teretia.*

L, M, N 1 *Tria oſsicula, ſuperioribus lateribus utrinq; ut plurimùm commiſſa. Cæterùm ad oſsis v referentis inſpectionem etiam faciunt, præter quintã muſculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri ſecundi ad A, B, C, D.*

MINENTISSIMAE laryngis parti os unitatis nomine comprehenſum, ſed uarijs multiplicibusq́; oſsiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ *v* figura ὑψιλοειδὲς, alij ſuccinctius ὑοειδὲς appellant: qua uoce diſſectionum rudes deluſi, in Galeno os ſuem referens uerterunt. Alijs rurſus id os à Λ imagine λαμβδοειδὲς nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti,[a] ſuturam capitis Λ literæ ſimilem uertere conſueuerunt. eiuſmodi tamen mendas pro noſtra uirili nuper ex Galeno, in Italia & Germania latinè edito, ſubduximus. Herophylus quoq; id os παραστάτην appellaſſe dicitur, fortè quòd linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, uel adſtet: quemadmodum ipſi in organis generationi famulantibus quædam[b] παραστάτης κιρσοειδὴς, &[c] παραστάτης ἀδενοειδὴς uocantur. Non deſunt etiam, qui quum in faucibus conſiſtat, id φαρύγγετρον nuncupauere. Nos uerò paſsim, os *v* referens, aut uoce contractiore, hyoides nominare inſtituimus. Homo igitur hoc os longè aliter quàm quadrupeda, quæ hactenus aggreſsi ſumus, extructum obtinet, ac maximum[d] oſsis *v* referentis oſsiculũ eſt latiuſculum, & foris gibbum, priuatoq́; tubere prominens: intus autem, ſeu poſteriori ſede,

Oſsis v referentis ſitus & nomina.

a 3.4 fig. 6 ca. C, D. & 3 integrarum B.

b 22, 23 fi. lib. 5 à 1 ad 1, & etiã ſ.

c eiſdem figuris ſ. & 4 fig. cap. 49 lib. 2 R.

*d 1 fi. A, B, *, C. 2 fi D.*

Medium oſsis v referentis oſsiculum.

ſede, cauum. in anteriori etiam ſede ſuperiùs quaſi in oblongum ſinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipſi idoneæ, & muſculorum ligamentorumq́; illi commiſſorum ratione. Superiori enim ſinui implantantur[e] tertius & quartus huius oſsis peculiares muſculi: ad tuberis uerò in hac ſede conſpicui latera, quæ quodammodo in gibba ſede ſinuantur, inſertionem tentant[f] duo primi huic oſsi peculiares muſculi. Ex poſterioris autē ſedis cauo, muſculi[g] duo priores linguam mouentes, præcipuè enaſcuntur. Præterquàm quòd gibba extrorſum, caua uerò introrſum, atque ab iniurijs extrinſecus occurrentibus remotius opportunè collocētur. Grandius id oſsiculum paulo ſupra laryngem conſiſtens, tangentibus occurrit, ipſius interim lateribus penitius ferè latitantibus.

e 4 muſc. tabula R.

f 4 muſc. tab. S, T. et alij eius oſſis muſculi Q, V.

g 1,2 fig. cap. 19 lib. 2 D, D.

Latera oſsis υ referentis humiliora.

Huic enim latiori oſsiculo utrinque[h] alia duo uniuntur, quæ oſsis υ referentis latera cum Auicenna in Capite de Gutture appellamus: quorum alterum humilius eſt, alterum ſuperius. Humilius oſsiculum nonnihil breuius latiusq́; ſuperiori eſt, nulliq́; alteri oſsi committitur,[i] quàm lateri medij ac latiuſculi oſsis υ referentis oſsiculi, ad quod cartilaginis ligamentiq́; cartilaginei interuentu ualidè, & notatu digna amplitudine nectitur. Verùm[k] finis ipſius[l] ſuperiori ſui lateris proceſſui cartilaginis laryngis, quę ſcuti imaginem exprimit, colligatur. Humiliora hæc oſsis υ referentis latera, muſculis aliquot admittendis educendisq́; apta, ſimul cum medio grandiori'ue oſsiculo, υ imaginem pulchrè exprimunt.

h Vnū 1,2 fig. E, F. Alterum I, K.

i 1,2 fi. G.

k 1,2 fi. H.

l 3,4 fig. ca. 38. A, B.

Superiora latera, & cōmiſſa ipſis oſsicula.

Porrò ſuperiori oſsiculo ſeu lateri, quod magis teres uiſitur, & elatiori ſedi lateris medij oſsis υ referentis oſsiculi, tanquam ex puncto committitur,[m] alia rurſus oblonga teretiaq́; oſsicula tantiſper continua ſerie uniuntur, quouſque ipſorum finis, temporis oſsis compingatur[n] proceſſui, ſcriptorij ſtyli imaginem proponenti. Oſsicula hæc non pari ſemper obſeruātur numero, ut plurimùm tamen terna quaterna'ue utrinq; cernuntur. quanquam etiam interdum, idq́; maximè in mulieribus, illa uiderimus ſimul cum ſuperioribus oſsis υ referentis lateribus omnino deeſſe, & ipſorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, quod ab oſsis υ referentis medio oſsiculo ad ſtylum imitantem uſque proceſſum pertinebat. Os itaque υ referens, rarò liberum, neque nulli contiguum eſſe oſsi, indicant ſuperiora oſsis latera, temporum oſsibus connexa: & inferiora, cartilaginis ſcuto ſimilis proceſsibus commiſſa. Cartilagines enim laryngis, ut & coſtarum cartilagines, oſsium prębent uſum: & quod ad contiguitatem ſpectat, in oſsium quoq; claſſem recenſentur.

m 1 fig. L, M, N.

n 3,4 fig. 6 cap. i.

Quî hyoides os firmetur.

At quum os υ referens non adeò firma, atque reliqua oſſa, nititur baſi, proprijs id muſculis in omnem poſitionis differentiam ita trahi, in ſecundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque ſurſum aut deorſum, neq; prorſum aut retrorſum, ſecus quàm homini ex uſu eſt, ſua ſede dimoueri queat, maximos ſanè plurimosq́; uſus, etſi minimum ſit, præſtans:

Ipſius uſus.

quos tunc recenſebimus, quum[o] aliquot linguæ muſculos ab ipſo enaſci, illudq́; linguæ, fundamenti, ac tutiſsimæ baſis modo ſubijci, &[p] muſculorum laryngis quædam principia porrigere oſtendemus.

o 1,2 fi. 19 ca. lib. 2 D, D & E.

p 1,2 fig. cap. 21 lib. 2 F. deinde 2,3 fig. K.

DE DORSO. CAPVT XIIII.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRAE, AC ipſius characterum Index.

HAC figura uniuerſi dorſi oſſa ex latere expreſſimus, ut primùm integer illorū cernatur contextus, ac poſtmodum ſingulæ dorſi partes priuatis Capitibus delineentur.

A, B Collum ſeptem conſtans uertebris, quæ numeris internæ ipſarum ſedi appoſitis ſigillatim notantur.

C, D

C,D Dorſi pars, thoracem conſtituens, & duodecim formata uertebris.

E,F Dorſi pars, quinq; complectens lumborum uertebras.

G,H Os ſacrum, ſex oſsibus ſeu uertebris efformatum.

I,K Os coccyx, quatuor extructum oſsiculis.

L,L Aliquot uertebras L inſigniuimus, nimirum in tota dorſi compage ſecundam, nonam, decimamoctauam, & uigeſimamquartam: ita indicaturi uertebrarum partem, ſeu ſedem, quam ipſarum corpus nuncupamus.

M,M In iiſdem uertebris M uiſitur, in quibus L occurrit, uertebrarum proceſſus notans in latera exporrectos, atq; ideo tranſuerſos, aut laterales nobis appellatos.

N,N In octaua totius dorſi fabricæ uertebra N obſeruabis, dein in decimaſeptima, & uigeſimatertia. Notantur autem N quidam uertebrarum proceſſus deorſum nutantes, quibus ſuperiores ſeu incumbentes uertebræ ſubditis articulantur uertebris. Hos proceſſus ab ipſorum ductu, deſcendentes nominabimus.

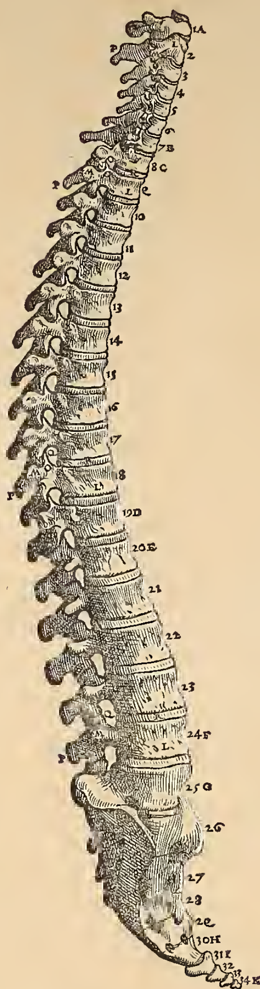
O,O In uertebris quæ poſtremò commemoratis ſubijciuntur, O uiſitur, indicans uertebrarum proceſſus ſurſum ſpectantes, quibus ſuperpoſitæ ſubiacentibus articulantur, quosq; aſcendentes proceſſus rectè nuncupabimus.

P,P Illis uertebris P inſcribitur, quas prius L, M & O inſigniuimus. Notantur autem uertebrarum proceſſus in corporis poſteriora exerti, & aculeo ac ſpinæ comparati.

Q,Q Prope eaſdem uertebras Q reperis, quibus poſtremò enarratos characteres inſcripſimus. Ac Q nullam uertebræ notat partem, ſed foramen in uertebrarum conſiſtens lateribus, & neruos à dorſali medulla pronatos tranſmittens.

R,R Cartilagineum ligamentum, uertebrarum corpora interueniens. Cæterùm quum tres figuræ, & earum præcipuè tertia, ad præſentis libri calcem poſitæ, dorſum pariter commonſtrent, non abs re illas etiam obiter hic intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorſali medulla originem ducentium ſeriem exprimentibus, & ad undecimi eius libri Capitis initium repoſitis.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIgura.

RERVM parẽs Natura homini dorſũ, quod Græcis ῥάχις & νῶτον dicitur, carinæ cuiuſdam inſtar, & fulcri, machinata eſt. Illius enim ope recti ambulamus, & erecti cõſiſtimus. Verùm Natura in hoc duntaxat dorſum nõ fabrefecit, ſed perinde atq; aliàs ſubinde membrum aliquod ad uarios ſimul uſus aptum reddit, ita nec hic quoque induſtriæ ſuæ eſt oblita. Dorſi enim oſsibus, ne tantum ſuſti-

Dorſum, ut cõmodè cõmuni oſsiũ uſu ſuſtineat, extructũ.

sustinerent, corpusq́; communi osium usu solum stabilirent, magnum insculpsit[a] foramen, quo idoneum[b] dorsali medullæ per dorsum descensuræ iter, ac ueluti sacra quædam fistula, Græcis ἱερὰ σύριγξ nuncupata, adaptaretur. Atque hoc foramen sic est cęlatum, ut eius gratia dissectionum periti à uerticulorum quibus fusi aggrauantur imagine, ossa dorsi uertebras appellauerint. Dein Natura non ex uno simpliciq́; osse dorsum cõstituit, etsi ita ad stabilitatem, & magis à luxationibus distortionibusq́; tutam dorsalis medullæ sedem, fuisset commodum: at uariorum motuum, quibus hominem necessariò agi oportuit, occasione, pluribus osibus dorsum extruxit, utcunq; etiam sic luxationibus magis reddatur expositum. Quamobrem uerò id non ex duobus aut tribus osibus tam longis, ac in toto brachio est humerus, & ulna cum radio, in crure autem femur & tibiæ os cum fibula, sed quatuor ferè & triginta efformetur[c] osibus (quorum septem ad ceruicem, duodecim ad thoracem, quinque ad lumbos, sex ad sacrum os, & quatuor ad coccyx os referimus) ipsa potissimum dorsalis medulla in causa est: quam, quum[d] triginta parium neruorũ debebat esse origo, quumq́; instar cerebri, partibus sub capite locatis, erat futura, ab omni sanè cõpresione ac distortione muniri seruariq́; decuit liberam, ne omnes mox partes eiusmodi cuipiam dorsalis medullæ uitio inferiores, sensu careant, motuq́; destituantur uoluntario. Quàm promptè autem dorsalis medulla contunderetur, alias'ue grauissimis noxis esset exposita, si dorsum duobus aut tribus tantum osibus constaret, ex angulari cubiti genuq́; flexione, & cuiusuis articuli magno laxoq́; motu præditi osium transpositione discimus. adeò, ut necessum fuerit, dorsum tot paruis osibus construi, quæ inuicem succedentia, sensimq́; simul ad motum aliquid conferentia, dorsum moueri permitterent, & interim nullum prorsus in acutum angulum conficerent motum, dorsali medullæ ob compresionem non leuiter noxium. Hinc itaq; solers Natura in omnibus animalibus, tam auibus, quàm piscibus, & reptilibus, & quadrupedibus, tantam eiusmodi paruorum osium semper instituit seriem, quanta colli & totius reliqui corporis est pars, quæ dorsalem complectens medullam, moueri debuit. Osium namque illa parcit multitudini, & magis adhuc laxæ ipsorum compositioni, quum medulla sede quapiã continetur, quam moueri non erat necesse. quemadmodum testudines pulchrè ostendunt, quæ in collo tantum & circa caudæ initium uertebras obtinentes, in immobili ipsarum testa uiam nanciscuntur longam, quę dorsalem amplectens medullam, nullis constat uertebris. Dein aues quoq; idipsum, ne quid de hominis sacro dicam osse, attestantur, quum illis thorax, secus ac collum, paucis constet uertebris: tantaq́; osis sacri appareat in illis lõgitudo, simplici ferè unico'ue osse fabricata. Mirum namque est, quàm Natura omnibus animalibus, ut ipsis ex usu erat, dorsi ossa constituerit. quod uel in coordinatione magnitudineq́; osium insuper discimus, quum natantium animalium & serpentium ossa mox à capite ueluti à basi sensim diminui cernimus: & gresilium animalium ossa ad eam corporis trunci sedem, quę femoribus firmatur, ipsis'ue aliàs proxima est, maximum ipsorum os habere expendimus: à quo, tanquam à basi, amplissimaq́; qua ueluti suffulciuntur sede, reliqua ossa ad caput conscendentia, paulatim redduntur minora. perinde ac illa etiam, quæ à basi ea, maximoq́; illo osse, à quo ueluti dependent, deorsum uersus caudam, aut aliquid caudæ proportionatum, pertingũt, redduntur arctiora. Sic itaq; in homine, maximum dorsi osium,[e] sacrum est os, quod suis lateribus illis committitur osibus, quæ unà cum ipso corpus concinnè firmant, & femorum ad coxendicem articulationes suscipiũt. Neq; sanè

sacrum

Vt dorsali medullæ aptũ paretur iter.

Dorsi osiũ copiæ causa.

Dorsi osiũ non par magnitudo.

a In quatuor subsequentiũ Capitum figuris id est obuium.

b Tres fig. capiti 11 libri 4 propositæ.

c Seriatim in figura huius Capitis occurrunt numeris insignita.

d Spectãda sunt in tribus fig. cap. 11 lib. 4.

e G, H. & 1 fig. ca. 18 A, B, C, D, E, F. & integrarũ fi. M. cui com mittitur Θ, & illi rursus Λ.

ſacrum os ideo duntaxat, quòd ſex ueluti peculiaribus oſsibus ſeu uertebris extruitur, & perinde ac ſi ſimplex unum´ue os tantũ eſſet, nominatur, magnum eſſe dicimus: uerùm etiam quòd ſex ipſius oſsium ſupremum, & dein illi ſubditum, ſingula dorſi oſſa ſeorſum magnitudine uincunt, ipſumq; ſupremum ueluti baſis etiam in mole eſt ſtatuendũ. Viginti autem quatuor uertebrarum ipſi incumbentium,[f] ea occurrit maxima, quæ ſacro oſsi proximè coarticulatur. & reliquæ dein, quantum poſitu ab illo diſcedunt, tanto etiam ſpectantur minores. Hæcq; diminutio uſq; ad ipſum perficitur caput, prȩterquàm ſi quando uertebra interueniat paulo maior ſubiecta. quod ſanè non abſq; magna occaſione fieri, primæ ceruicis uertebræ oſtendet hiſtoria, quæ illam reliquis ceruicis uertebris latiorem eſſe docebit, gratia commodæ[g] quinti &[h] ſexti caput mouentium muſculorum inſertionis, &[i] ſecundi ſcapulam attollentium muſculi exortus. Quemadmodum &[k] ſecunda ceruicis uertebra, articulationum cauſa, aliquot ſibi ſubditis ualidior craſsiorq; eſſe docebitur. Oſſa uerò ſex, quibus ſacrum os compingitur, & quatuor oſsicula, quibus coccyx os cõſtituitur, ita in magnitudine ſe habent, ut continua ſerie ueluti in mucronem à lata baſi, adeoq; primo ſecundoq; ſacri oſsis oſsibus[l] imminuantur. Cæterùm etſi dorſi oſsium moles tam ſit inæqualis, neq; illa à capite ſenſim minora reddantur, nihilominus foramen dorſalis medullæ cauſa exculptum, non oſsium magnitudini, ſed dorſalis medullæ proportioni reſpondet. quum enim illa gignendis neruis ſenſim[m] attenuatur, iure in ſuperiorib. oſsibus ampliora foramina, quàm in demiſsioribus ſe offerunt. Præterea ab hac dorſalis medullæ in dorſi oſsibus uia, omnibus neruis ab illa pronaſcentibus iter patet per[n] foramina inter ipſa oſſa ſic inſculpta, ut duo ſemper oſſa ad unius foraminis cõſtitutionem aliquid conferant, quamuis interim non in ijſdem undiq; ſedibus. Nam etſi quamplurima oſſa in ſuis lateribus hæc obtineant foramina, in[o] oſſe tamen ſacro, &[p] ſupremis ceruicis uertebris, illa anteriùs & poſteriùs cõſiſtunt. idq; potiſsimum (uti ſuo dicemus loco) oſsium dorſi tum inter ſe, tum ad alia contermina ipſis oſſa cõtextus occaſione. quem Natura, totius dorſi roboris, & motuum ipſius pariter rationem habens, admodum profectò ſtudioſe molitur. Ampliſsimis namq; oſsium[q] ſedibus, quæ uertebrarum appellamus corpora, tanquam latis baſibus illa inuicem, ac ſi unum ſimul eſſent os, unaq; ſeries, commiſit, non quidem lȩuibus & lubricis[r] ſuperficiebus, uti aliàs ferè ſemper in articulis fieri cernimus: uerùm baſes illas, amplas´ue ſedes exaſperans,[s] cartilagineum ipſis interiecit ligamentum, quod illis ſedibus connatum, uertebrarum corpora ualidiſsimè connectit. & quum impenſe craſſum ſit, mollioriſq; cartilaginis temperiem ſibi uendicet, hacq; ratione comprimi & attenuari à prementibus, & muſculorum ui aliquo allectis oſsibus queat, & quum rurſus non cõpreſſum, in priſtinam craſsitiem promptè exurgat, in cauſa ſanè eſt, ut uertebrarum corpora eius interuentu conſtricta, illis quibus indigent motibus agi poſsint: qui leues ſunt, & circulares potius, admodumq; obliqui, quàm quouis tandem pacto in rectum angulũ inclinati. Porrò præter rarum hunc, & nullis ferè quàm dorſi oſsibus communem cõtextum, qui ad anteriorem foraminis dorſalem tranſmittentis ſedem, adeoq; ad totius corporis interiora[t] conſiſtit, iuxta poſteriorem foraminis eius ſedem, Natura utrinq; unum extruxit[u] articulũ, qui lubricis & lȩuibus cæterorum corporis uniuerſi articulorum modo fit ſuperficiebus. Ex elatiori enim uertebrarum ſede, hîc duo ſurſum educuntur[x] proceſſus, quos ideo aſcendentes nuncupamus: & ex humiliori ſede[y] alij totidem deorſum exerũtur, deſcendentes proceſſus iccirco appellati. Hiſq; proceſsibus

h uertebræ

Dorſalis medullæ uiæ proportio.

Foramina neruos tranſmittentia in dorſi oſsibus etiam calari.

Vertebrarum corpora, & quis eorundem contextus.

Cartilagineũ ligamentum, corpora uertebrarum intercedens.

Articuli aſcẽdentibus & deſcendẽtibus proceſsibus parati.

f F aut char. 24.
g 14 muſ. tab. I, H.
h eiuſdem tab. K, L.
i 13 muſc. tab. Q.
k Confer in figura huius Capitis ſecundã uertebrã cum ſubditis, aut id ſpecta in 10 & 11 figur. cap. 15.
l G, H, I, K. & tota 1, 2 fi. ca. 18.
m 1 fig. ca. 11 lib. 4.
n Q, Q.
o 1, 2 fig. ca. 18. char. 2, 3, 4, 5, 6.
p 11 fi. ca. 15 Y, m, r. aut ſpecta 2 & 3 fi. ca. 11 lib. 4.
q L, L, L.
r figurarũ cap. 16 & 17 A.
s R, R, R. & figuræ capiti 40 libri 2 inſertæ char. 3.
t uti ſpectas in 6 muſcul. tab.
u N cũ O.
x O, O, O. & 8 fig. ca. 15 char. 3, 4. & 1 fig. cap. 16 T, V. & 2 fig. X, Y. & 2 fig. cap. 17 I, K.
y N, N, N. & 8 fi. ca. 15 char. 5, 6. & 2, 3 fi. cap. 16 a, b. & 3 fig. ca. 17 N, O.

uertebræ poſteriori hac ſede articulantur, uerùm non undiq; paribus ſinibus & tuberibus, eodemq;, ut ſequentibus iam docebitur Capitibus, ingreſſu. ubi etiam audies,[z] primam ceruicis uertebram, quam ſupra ſecundã peculiari motu circumagi oportuit, tribus his cõtextibus à cęteris uertebris uariare. & quia ſacri oſsis oſſa non debebant reliquarum uertebrarũ modo moueri, ideo ipſa ſimul undiq;[a] connata coalitaúe eſſe intelliges.[b] Oſsiculorum autem oſsis coccygis contextum (qui ſimplex & unicus eſt) illi reſpondere ſcribam, quo uertebrarum corpora ligamenti cartilaginei interuentu attexũtur. Porrò quemadmodum Natura dorſi oſsium motibus, quoad fieri potuit, ualidis, luxationiq; minus obnoxijs contextibus (ne quid de reliqua ligamentorum adferam ſerie) prouidit: ita quoque dorſalis medullæ inter hos contextus deſcendentis gratia, quo ſcilicet ab extrinſecus occurſantibus melius muniretur, alij adhuc dictis nuper inſigniores proceſſus, ab oſsibus illam continentibus educuntur. Ex poſteriori enim illorũ ſede, longi enaſcuntur in poſteriora[c] proceſſus, quos ſpinas appellamus, ab illis etiam totius dorſi compagem, ſpinam uocitantes. Prȩterea ex tranſuerſis lateralibusq; ſedibus alius utrinq; promitur[d] proceſſus, quem tranſuerſum nuncupamus, in ſuo mucrone perinde ac poſteriores proceſſus cartilagine eo uſu donatũ, quo oſsium extremis alteri oſsi non attextis, cartilagines obnaſci ſcimus. Cæterùm hi proceſſus, non tantum ut dorſali medullę & ſubditis partibus inſtar propugnaculi ſint, creãtur: uerùm inſuper educendis frequentium muſculorũ exortibus, & admittendis eorundem inſertionibus unicè conducunt, & tranſuerſi prȩterea thoracis uertebrarum[e] proceſſus, coſtarum articulationibus ſunt accommodi. quemadmodum ſacri oſsis tranſuerſi proceſſus contextui famulantur, quem id os cum oſsibus ex latere ipſi commiſsis[f] molitur. Quamobrem uerò prima ceruicis uertebra priuatim ſpina[g] deſtituatur, & cur[h] ſpinæ ceruicis uertebrarum, ut & earundem tranſuerſi[i] proceſſus, ſpectentur bifidi, & cur thoracis uertebræ (in primis uerò ſuperiores) longiſsimas educant[k] ſpinas: contrà autem, quæ in[l] lumbis ſunt, & oſsis ſacri[m] oſſa, &[n] demum quàm proceſſus hi omnes ductu formaq; uarient, & quibus priuatim appendices obtigerunt, & quę corporum uertebrarum in ſingulis ſit forma, & quæ appendices ſuprà infraq; peculiariter obtinent, quatuor ſequentibus Capitibus enitar perſequi, unum Caput ſingulis maioribus dorſi ſedibus tribuens. Breui namq; & ſuccincto ſermone complecti nequit, quàm multa, rara, peculiariaq; Natura in dorſi oſsium cõſtructione moliatur.

Dorſi oſsiũ ſpinæ, ſeu poſteriores proceſſus.

Tranſuerſi proceſſus.

z *Specta 10, 11 fig. cap. 15.*

a *Specta 1, 2 fi. ca. 18.*

b *3 fig. ca. 18* G, H, I, K.

c P, P, P.

d M, M, M.

e *1, 2 fi. ca. 16* H, I.

f *2 fig. ca. 18* L, M, N, O, P *cõmittuntur cum 3 figuræ ca. 29* A, B, C, D, E, F.

g *3 fig. ca. 15* X.

h *8 fi. ca. 15 w, ξ.*

i *eiuſdem fig. char. 8, 7 & 9, 10.*

k *1, 2 fig. cap. 16* N, O, P.

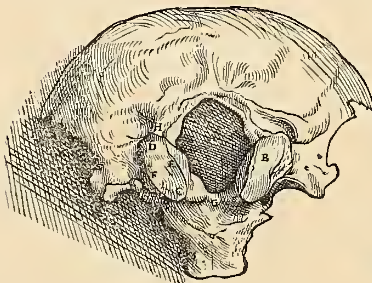
l *2 fig. ca. 17* C, D, E, F, G.

m *2 fi. ca. 18 d, d, d.*

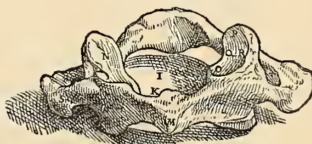
n *Si lubet has ſpectare differentias, confer quatuor ſubſequentium Cap. figuras inter ſe.*

DE COLLI VERTEBRIS. CAPVT XV.

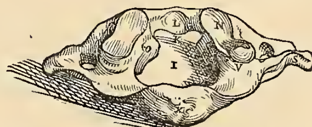
PRIMA XV CAP. FIGURA.

SECUNDA.

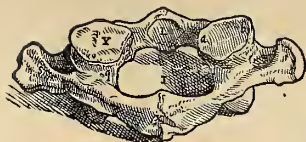

TERTIA.

QUARTA.

QUARTA.

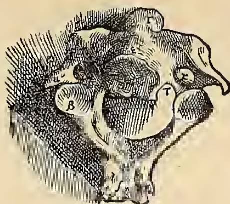

QUINTA.

SEXTA.

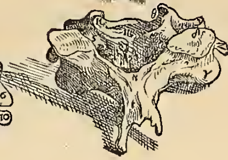

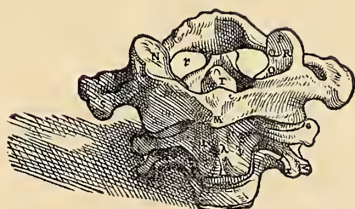
SEPTIMA.

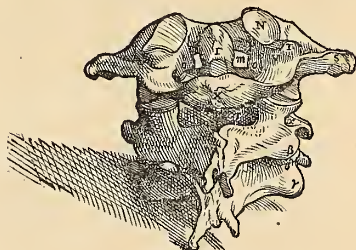
OCTAUA.

NONA.

DECIMA.

UNDECIMA.

VNDECIM CAPITIS DECIMIQVINTI figurarum,& earundem characterum Index.

PRIMA figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa caluariae basis sede conspicuam, proponit.

Secunda, primam colli ceruicis'ue uertebram anteriori superiorique facie expressam continet.

Tertia, primae ceruicis uertebrae superiorem posterioremque faciem oculis subijcit.

Quarta, primam ceruicis uertebram inferiori posteriorique facie delineatam exhibet.

Quinta, secundae ceruicis uertebrae anteriorem commonstrat faciem.

Sexta, secundae ceruicis uertebrae posteriorem faciem designat.

Septima, secundam ceruicis uertebram inferiori facie spectandam offert.

Octaua, tertiae ceruicis uertebrae anteriorem superioremque faciem ostendit.

Nona, tertiae ceruicis uertebrae posterior superiorque facies delineatur. Quoniã uerò huius ceruicis uertebrae inferior sedes secundae uertebrae inferiori sedi respondet, illam hic non apponimus, ne fortè praesenti Capiti nimius tabularum aceruus praeponatur. Atque hac etiam ratione, caeteras ceruicis uertebras tertiae subiectas singulatim non depinximus, praecipuè quum illarum descriptio ex trium superiorum uertebrarum figuris promptè desumi queat.

Decima, trium primarum ceruicis uertebrarum compago anteriori parte depicta cernitur.

Undecima, trium primarum ceruicis uertebrarum contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1 Foramen in occipitis osse, dorsalis medullae gratia excisum.

B 1 Dextrum occipitis oßis capitulum, quod primæ coarticulatur ceruicis uertebræ. Sinistrum uerò capitulum,
C,D, C,D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu ductum, quo longitudinem in
E,F 1. horum capitulorum descriptione metimur. Dein E insinuat internum latus capituli, quod magis deorsum, quàm externum F insignitum protuberat.

G 1 Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quæ ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inæqualis est.

H 1 Sinus in posteriori sede utrorumq; capitulorum occipitis oßis incisus, ac uiam primo dorsalis medullæ neruorum pari porrigens.

I 2,3,4 Foramen transmittendæ dorsali medullæ in prima ceruicis uertebra exculptum.

K 2,3 Hic primæ uertebræ corpus exculpitur, secundæ uertebræ dentem, qui Γ notabitur, suscepturum.

L 3,4,10 Sinus in posteriori sede corporis primæ uertebræ incisus, ac cartilagine incrustatus.

M 2 Processus & tuberculum, in anteriori corporis primæ ceruicis uertebræ sede prominens.

N 2,3,10, 11 Dexter primæ uertebræ sinus, quo dextrum occipitis oßis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secun
O,P,Q, da & decima figuris O,P,Q,R notaui: O quidem & P, eius sinus longitudinem indicaturus: Q uerò, inter-
R. num latus, longè ipso exteriori R insignito, decliuius.

S 2,3,4, 10,11 Transuersus primæ ceruicis uertebræ processus dexter, cui sinister respondet.

T 2,11 Foramen transuerso primæ uertebræ processui insculptum.

V 3,11 In dextro tantum latere sinus primæ uertebræ indicatur, qui cum occipitij oßis sinu H notato communem efficit ductum, quo primum dorsalis medullæ neruorum par elabitur.

X 3,4,11 Hac aspera sede prima ceruicis uertebra posteriori destituitur processu.

Y 4 Dexter primæ ceruicis uertebræ sinus, dextrum secundæ uertebræ tuber c signandum excipiens.

a,b. Sinistrum autem sinum a & b notauimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.

c 5,6 Dextrum secundæ uertebræ tuber, seu insigniter depreßum capitulum, commemoratum iam priùs primæ uer
d,e,f. tebræ sinum Y insignitũ subingrediens. d,e,f, sinistrum ostendunt capitulum. uerùm d priuatim latus ipsius notat internum, elatiusq;, e uerò externum, & depreßius. f autem eam capituli partem, quæ ad posteriora ueluti extra circuli circumferentiam educitur.

Γ 7,10,11 Secundæ ceruicis uertebræ processus, quem à dentis imagine dentem uocabimus, qui etiam in quinta figura &
g. sexta conspicitur, pluribus notatur characteribus, priuatim aliquid significantibus. g enim in quinta, tubercu-
h. lum ipsius notat cartilagine obductum. h in sexta, notat posteriorẽ dentis sedem, quæ craßior est, magisq; quàm
i. dentis radix in posteriora extuberat. i sinum indicat, ad quem transuersum ligamentum aduoluitur, quod den
k,l. tem in prima uertebra constringit ac continet. k & l utrinq; sinus insignitur, ad dentis principij radicis'ue latera incisus, atq; anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admodum exiguas transmit-
m. tens. Cæterùm foramen, hoc sinu & primæ uertebræ sinu efformatum, in undecima figura m signatur. Postre-
n. mò n in quinta figura dentis notat mucronem.

o 3,11 Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uertebræ superiorem sinum N indicatum, & inferiorem Y indicatum consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.

p 6 Sinus ad posteriorem secundæ uertebræ tuberis c insigniti sedem exculptus, & cum sinu mox q notando commune foramen constituens, quo secundum neruorum dorsalis medullæ coniugium in posteriora prosilit.

q 4 Primæ uertebræ sinus, quo dicti iam foraminis pars efformatur.

r 10,11 Via, seu foramen, dextram portionem secundi coniugij in posteriora transmittens.

ſ 5,6,7 Posterior processus, seu spina secundæ ceruicis uertebræ.

t 9 Tertiæ ceruicis uertebræ spina.

u 5,6,7 Dextri lateris transuersus secundæ ceruicis uertebræ processus, cui sinister correspondet.

x 5,6,7 Foramen transuersi secundæ ceruicis uertebræ processus.

y,z 9,10 Transuersus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis uertebræ. Verùm y internam partem, z autem externam notant.

α 8,9 Foramen transuersi tertiæ ceruicis uertebræ processus.

β 6,7,11 Dexter descendens secundæ uertebræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.

γ 9,11 Dexter descendens tertiæ ceruicis uertebræ processus. uerùm γ in nona & undecima posteriorem ipsius indicat sedem. Inferior autem ipsius sedes, seu sinus, imagine sinui respondet in septima β insignito.

δ 9,11 Dexter ascendens tertiæ ceruicis uertebræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit.

ε 5,6,7,10 Sedes, qua secundæ uertebræ corpus deorsum porrigitur.

ζ 9 Sedes, qua tertiæ ceruicis uertebræ corpus decliuiùs fertur.

η,θ,κ, 9 Superior tertiæ uertebræ corporis sedes sinuata. & η quidem sinum indicat, θ uerò & κ utrinq; prominentem ipsius processum.

λ,μ,ν 10 *Anterior secundæ uertebræ corporis sedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ uerò & ν utrinq; depressa tuberis latera.*
ξ,ϖ 8 *Duo apices spinæ tertiæ ceruicis uertebræ.*
ϱ 8 *Inferior corporis tertiæ ceruicis uertebræ sedes. superior autem numeris 1,2 insignitur.*
ς 8,9 *Sinus inferiorem partem constituens foraminis, quo tertium dorsi neruorum par exilit.*
τ,τ 7 *Sinus superiorem dicti iam foraminis partem efformans.*
1,2,3, &c. *Hi characteres in octaua figura, processuum tertiæ ceruicis uertebræ numerũ indicant. Quandoquidem 1,2 notantur duæ eminentes partes superioris sedis corporis uertebræ. 3,4 duo ascendentes processus. 5,6 duo descendentes processus. 7,8,9,10 transuersi processus. 11 spina.*

PVLMONIS, qui in thoracis cauitate reponitur, occasione, homini collum dari, hinc potissimum cõstat, quòd hoc perpetuò cum illo deperditur. Quum enim[a] asperam arteriam, qua inspirantes, aerem attrahimus, & expirãtes, eundem rursus efflamus, ab ore in pulmonem ferri oportuit, necessariò quoq; spacium aliquod inter hunc & fauces intercedere debuit: siquidẽ homo opportuna per longum canalem, seu fistulam potius, efflatione (quæ uocis est materia) donandus fuerat: qui tantam colli nanciscitur longitudinem, quanta asperæ arteriæ ad uocis generationem ex usu est. Præterea quum partes scapulis cõterminas, & brachia, & septum deniq; transuersum,[b] neruos à dorsali medulla collum perreptante adipisci oportebat, illorum quoq; propagationis causa, necessum fuit, in spacio inter caput & thoracem medio uertebras reponi, quibus collum ceruix'ue hominis texeretur. Non enim hîc auium quadrupedũmq;, quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propositum est: quamuis interim collectu promptũ sit, Naturam illis, quòd manibus carent, colli maxillarumq; longitudine ad cibum assumendũ prospexisse, hacq; ratione illis pluribus uertebris quàm homini collum extrui. Constat autem humana ceruix[c] uertebris septem: in quarum historia eam quoq; occipitis ossis[d] partem cõplectar, quæ primæ articulatur uertebræ, quæq; ad ambo[e] foraminis sui, quo dorsalis medulla in dorsum procidit, latera, unum obtinet[f] capitulum, magis ad[g] anteriorem foraminis sedem, quàm posteriorem uergens. Capitula hæc, si[h] priorem[i] posterioremq; ipsorum sedem spectes, oblonga sunt, & arcta, sicq; prorsus extructa, ac si rotundũ aliquod ossis caput (quale femoris est coxendicis ossi[k] articulatum) in duas partes discinderes, ac utrinq; ad foraminis in occipitis osse cælati latera, unam illius capitis partem reponeres. Si enim utraq; occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta fingeres, ex ambobus rotundũ quodammodo caput tibi consurgeret, adeò ut constet utrunq; capitulum esse oblongum,[l] interioriq; latere magis quàm[m] exteriori ad eum modũ protuberãs, quo rotũdi alicuius capitis in tota ipsius superficie media, magisq; prominens pars, proceriùs, quàm partes in orbiculo positæ, exeritur. Hæc capitula, uti mox dicemus,[n] primæ articulantur uertebræ, quæ reliquis omnibus dorsi ossibus undiq; solidior est, & densior, formaq; à cæteris omnibus plurimùm differt.[o] Foramen namq; ipsi, dorsalis medullæ gratia incisum, obtinet amplissimũ, quòd hæc etiam inibi reperiatur crassissima. Deinde ipsius corpus posteriori sua sede, qua dorsalis incedit medulla, admodũ[p] excauatur, ut insignis secundæ uertebræ[q] processus, quem dentẽ appellabimus, axis alicuius modo in primæ uertebræ reponatur corpore, hæcq; (uti postea docebimus apertius) unà cum capite ad illum circumuertatur. Quod ut fieret commodius, anterior excauatæ in primæ uertebræ corporis regionis sedes[r] sinum obtinet leuiter incisum, &

Marginal notes (left):
a Hæc ostẽdit fig. 1 ca. 38. Vasa autem per collum repentia, & pulmones, fig. calci 3 lib. apposita, ut & illa quæ 4 lib. fini insuitur.
b 2,3 fi. capiti 11 præpositæ ϖ,ϱ, ς,τ,φ,χ,ψ, dein n.
c fi. ca. 14 A,B. & in tribus integris ab 1 ad K.
d tota 1 fi.
e 1 fig. A.
f dextrum 1 fi. B ostenditur.
g uersus G 1 fig.
h 1 fig. C.
i 1 fig. D.
k 1,2 fig. cap. 30 A.
l 1 fig. E.
m 1 fig. F.
n tota 2, 3,4 figuræ.
o 2,3,4 figur. I.
p 2,3 fi. K.
q 7,10,11 fig. Γ.
r 3,4 fi. L.

Marginal notes (right):
Homo pulmonis occasione collo donatur.
Ceruicis uertebræ septem.
Occipitis ossis capitula, quæ primæ articulantur uertebræ.
Primæ uertebræ foramen, dorsale transmittens medullam.
Quã ipsius corpus excauetur, ut secundæ uertebræ dentem excipiat.

 carti-

Corporis ipsius sinus. cartilagine incrustatum, cui[s] anteriorem dentis illius sedem extuberantem, cartilagineq; oblitam, congruere audies. Cæterùm ne prima uertebra in suo corpore sic excauata, & corpore propemodum hac occasione destituta, plus æquo imbecillis inualidaq; redderetur,[t] processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cuius beneficio illa extra reliquam anteriorem uertebrarum sedem crassescit, robustiorq; efficitur: pręterquàm quod ipsum etiam accommodum sit suscipiendæ insertioni,[u] primi dorsum mouentium musculorum paris. Galenus uerò in quarto de Administrandis dissectionibus, tuberculum id in hoc exertum docet, ut nimium capitis flexum prohiberet, caputq; in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput, alacriùs denuò in posteriora sursum reflecteretur. quum interim nulla ratione caput in ullo ipsius motu tam laxè inclinari posit, ut tuberculum illud cõtingat: tantum abest, ut tuberculum ipsi à Galeno ascriptum usum prȩstet. Quanquam etiam quousq; is capitis motus sit assecutus, ad Capitis finem non leuibus occasionibus subijciam, reliquo toto Capite orationis contextum dissentientibus mihi Galeni placitis alioquin non interturbaturus. Prima itaq; uertebra ad latera[x] cauitatis, quà secundæ dentem admittit, est ualidissima, & pro sua proportione crassissima, & utrobiq;[y] unum ostendit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Vt uerò sinus capitulis exquisitè respõderent, ipsi (si[z] priora[a] posterioraq; spectes) oblongi sunt, &[b] exterioribus lateribus assurgunt,[c] interioribus uerò cauantur, non secus profectò, quàm si ambo sinus ex uno rotundo profundoq; sinu essent discissi. Si enim coxendicis ossis[d] sinum diuideres, & utrinq; in prima ceruicis uertebra unam ipsius partem collocares, isti primȩ uertebrȩ sinus tibi constituerentur, in quibus occipitis ossis capitula flectuntur & extenduntur, seu antrorsum retrorsumq; rectissimo, nulloq; pacto in latus inclinante motu agũtur. Ad exteriora horum sinuum latera, prima ceruicis uertebra[e] transuersos suos educit processus: quorum unus utrinq; est, multo prociùs, quàm cæteri transuersi uertebrarũ ceruicis processus, exertus, & crassiusculus: non tamen æquè in hominibus, ac in canibus caudatisq; simijs instar alæ cuiusdam amplus. Educuntur autem transuersi primæ uertebrȩ processus insigniùs, ut ex abundanti, & præter reliquos ceruicis transuersos processus, commodam duorum musculorum insertionem singuli acciperent. Illis enim priuatim[f] quinta &[g] sexta musculorum caput mouentium paria inseruntur. & non leuis portio[h] musculorum ab ipsis enascitur, qui scapulas attollentium secundi numerabũtur. Processus isti magno perforantur[i] foramine, per quod[k] arteria & uena hàc caluariam petentes feruntur. Ad posteriorem quoque sinuum, quibus caput inarticulatur, sedem,[l] sinus utrinq; in prima uertebra exculpitur, cui[m] alius in occipitis osse correspondet, ad posteriorem utriusq; capituli sedem cælatus, & unà cum primæ uertebræ sinu uiam præbens[n] primo neruorũ dorsalis medullæ pari. Canibus uerò in prima ceruicis uertebra non sinus tantum neruo cedens, sed integrum foramen utrinq; inciditur, quòd illis prima uertebra, quum insigniter ampla altaq; sit, cõmodè perforari queat. Quamuis interim in homine maior uiæ neruum transmittentis portio in uertebra, quàm occipitis osse exculpitur. Hæc uiæ portio in uertebra occurrens, etiam ad posteriorem[o] foraminis sedem pertinet, quo trãsuersus processus est peruius: ut is non neruo duntaxat, sed[p] uenæ etiam & arteriæ iter porrigat caluariam subeuntibus, per[q] foramen ad radicem capituli occipitis ossis, posteriori in sede exculptum. Prima ceruicis uertebra, posteriori processu ob hoc inter reliquas uertebras sola[r] destituitur, quòd is, quum nullius musculi occasione procul

Tuberculum. — *Sinus, quibus occipitis os inarticulatur.* — *Transuersi primæ uertebræ processus.* — *Via primi paris neruorum dorsalis medullæ.* — *Prima uertebra spina caret.*

s 5 fig. g. — t 2,10 fig. M. — u 8 musc. tab. A, B. — x 3 fi. K. — y 2,3,10 fi. dextrũ notant O. — z 2 fig. O. — a 2 fig. P. — b 2 fig. R. — c 2 fig. Q. — d 1,2 fig. cap. 29 c, f, g. — e 2,3,4,10 fig. S. — f 14 musc. tab. H, I. — g eiusdem tab. K, L. — h 13 musc. tab. Q. — i 2 fig. T. — k ultimæ fig. lib. 3 f. — l 3,10 fig. V. — m 1 fig. H. — n 3 fig. ca. 11 lib. 4 F, dein G. — o 2 fig. T. — p ultimæ fig. lib. 3 f. — q 2 fig. ca. 12 f. — r ubi X occurrit in 3, 4, 11 fig.

s 14 musc. tabul. A,B. procul educi debuit,[s] tertium musculorum caput mouentium par aculei mo-
do uulnerasset,& aptum quo id duceretur iter,ac sedem occupasset. Ea tamen
parte, qua aliæ uertebræ in posteriorem processum spinam'ue desinunt, hæc
t 3,4,11 fig. X. [t] aspera est,& ueluti acuta linea extuberat,quo facilius[u] quartum caput mouen
u 14 musc. tabul. G,F. tium musculorum par hinc principium sumeret. In inferiori primæ ceruicis *Sinus primæ uertebræ, capitula secundæ excipientes.*
uertebræ regione,sub duobus,quibus caput excipitur,sinibus,[x] alij totidem in-
x 4 fig. dexter Y. sinister a,b notatur. sculpuntur,leuiter ac in superficie tantum caui,ob idq; etiam γληνοειδεῖς appel-
lati. Horum circumferentia orbicularis est,[y] in medio uix aliquid,quod dijudi-
y 4 fig. inter a & b. cari posit,caui obtinens,sed[z] exteriora sinuum supercilia longè inferius quàm
[a] interiora descendunt. His sinibus cartilagine obcrustatis,[b] duo secundæ cer- *Capitula secundæ.*
z 4 fig. b. uicis uertebræ excipiuntur capitula, quæ ad latus corporis eius uertebræ ha-
a 4 fig. a. bentur minimùm prominentia. Horum circumferētia sinuum quoq; modo
b 5,6 fig. c dextrũ, sinistr. d,e,f. orbicularis est, quamuis interim nonnihil[c] posteriori parte extra circuli con-
uexum deduci uideatur. Ad hæc,[d] internum latus capitulorum elatiùs[e] exte-
c 5,6 fi f. d 5,6 fi. d. riori latere assurgit. Verùm hæc laterum altitudo depresioq; non adeò insi-
e 5,6 fi. e. gnis est,atq; superciliorum primæ ceruicis uertebræ sinuum. Deinde capitula
in medio seu centro non æquè prominent, ac primæ uertebræ sinus inter su-
percilia cauantur: non secus sanè,quàm si capitulorum latera procerius quàm
ipsorum medium exurgerent. Vnde etiam fit,in nudis osibus inuicem adapta
tis, sinus non adamusim capitulis respondere, & in illorum sinuum medio
spacium non prorsus oppletum dehiscere. quod hominibus priuatim accidit:
canibus autem & equis, alijsq; animantibus plurimùm caput circumducenti-
bus, unum continuum amborum secundæ uertebræ laterum est caput, & si-
nus quoque in prima ceruicis uertebra continuus apparet, capiti illi concin-
nè respondens. Hanc in hominibus inæqualitatem Natura subinde peculiari
cartilagine corrigit,quæ præter cartilagines osibus cru-
stæ modo obnatas, sinum & capitulum intercedit, ac li-
gamentis in orbem articulum continentibus duntaxat
adnascitur, & superius inferiusq; admodum uiscoso hu-
more,tanquam smegmate,oblinitur. In medio duorum
secundæ uertebræ capitulorum, ex superiori corporis

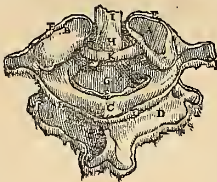
Hic peculiarẽ utriusq; lateris cartilaginẽ nõnunquam à nobis obseruatã depinximus.

f 5 fi. g, n. & 6 fig. h, i, k, l, n. & 10,11 fi. r. sui regione,[f] processus quidam insignis & altus,admodumq; solidus enascitur, *Secundæ uertebræ dens.*
quem quòd denti,ac potisimũ hominis canino asimiletur, ὀδοντοειδῆ & ὀδόντα
Græci uocarunt: quo etiam nomine Hippocrates secundam uertebram nun-
cupauit,non autem (ut Iulius Pollux,& Cęlius,dissectionum prorsus imperiti *Libro de Articulis.*
malè recensent) primã. Verùm alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinei
imagine,κωνοειδῆ: alij,quòd cuspidis pyramidis'ue,aut etiam oliuę nuclei modo
g 3 fig. K. extuberat,πύρηνον & πυρηνοειδῆ appellarunt. Processus hic primæ uertebræ[g] ca-
uitatem subit,quam illic haberi scripsimus, ubi primæ uertebræ corpus debe-
h 3 fig. L. ret consistere,& ubi[h] sinum illi insculpi scripsimus,qui cartilagine oblitus, an-
i 5 fig. g. teriorem dentis partem læui & lubrico[i] tubere capitulo'ue prominulam ex-
k 6 fig. h. cipit. Posterior dentis pars, è regione eius capituli[k] posita, magis extuberat,
crasiorq; est, quàm ubi primùm is à secunda uertebra producitur. Hîc enim
l 5,6 fig. k,l. utrinq; ad latera singulos[l] sinus,&[m] tertium in posteriori sede obtinet. Qui in
m 6 fig. h dentis lateribus consistunt, unà cum primæ ceruicis uertebræ sinibus, qui ip- *Dētis cum prima uertebra contextus.*
n 11 fig. m. sis respondent,[n] foramen utrinque parant,[o] neruulo transmittendo aptum,
o 2 fig. ca. 11 lib. 4 N. quem interdum hàc in[p] musculos collum flectentes procidere uidimus, se-
p 8 musc. tab. A,B. cundiq; paris neruorum dorsalis medullæ surculum censemus. Sinus uerò in
posteriori dentis sede conspicuus,in hoc exculpitur,ut ligamentum insigniter

ualidum ipsi firmius obuoluatur, quod ab uno primæ uertebræ latere, in[q] in- q 3 fig K.
terna ipsius sede, ad aliud transuersim procedit, dentem accuratè in cauitate

Quamuis præsens figura priuatim secundo libro sit propria, illam tamen huc reposui, quòd ijs quæ hic traduntur intelligendis non mediocriter iuuet. Significetur itaq; obiter A, B, C, prima ceruicis uertebra. D & D secunda uertebra. G secundæ corpus. H secundæ uertebræ dens. I teres ligamentũ à dente occipitis ossi insertum. K transuersum ligamentum, dentem in prima uertebra stringens.

primæ uertebræ continens: & cauens
præterea, ne is sua sede aberrans, dorsa
lem medullam hîc comprimat. Cæte-
rùm ut ligamentum aptius enascere-
tur, prima uertebra[r] ea sede, qua id ori- r 3, 11 fig. O, O.
ginem ducit, siue inseritur, aspera inæ-
qualisq; est, & foramen quoq; non altè
penetrans ostendit.[s] Superior dentis s 5, 6 fi. n.
pars, seu ipsius apex, in mucronem te-
studinis capitis modo exacuitur, ut[t] al- t 10, 11 fi. r.
tiùs extra primam uertebram promi-
nens, robustum teresq; educeret liga-
mentum, quod occipitis ossi ad[u] eam sedem inseritur, quæ in anteriori parte u 1 fig. G.
foraminis dorsalem medullam transmittentis, aspera leuiterq; extuberans cer
nitur, modiceq; insertionis finem admittit[x] primi dorsum mouentium mu- x 8 musc. tab. A, B.
sculorum paris. Eiusmodi itaq; primæ uertebræ cum secunda contextus perfi
citur, qui uniuersus capitis subseruit motui, quo id ueluti ad axem unà cum af-
firmata tunc ipsi prima uertebra, supra secundã circũagimus. quæ in posterio-
ri præcipuorum capitulorũ, quibus primæ uertebræ articulatur, sede leuiter[y] y 6 fig. P.
exculpitur, ut cõmune cum prima uertebra[z] foramen utrinq; constituat, quo z fi. 11. r.
[a] secundum dorsalis medullę neruorum par primaria sua portione in posterio a 3 fig. ca. 11 lib. 4 I.
ra labitur. Verùm maiorẽ huius foraminis partem prima efformat uertebra,
insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundæ articulatur uer
tebræ,[b] insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, cæ b 4 fig. q.
teris etiam quinq; inferioribus uertebris magna ex parte sunt cõmunia.[c] Hæc c 5, 6, 7 figuris f.
enim similiter atq; * illæ, spinam obtinet: quæ hoc priuatim in ceruicis uerte- * 9 fig. t. & 8 fi. charactere 11.
bris sibi uendicat, quòd suo mucrone[d] bipartitur, ac præcipuè secundæ uerte-
bræ, triumq; ipsi subiacentium spinæ. Sexta enim uertebra admodum obscu- d 8 fi. ξ. π.
ræ suæ spinæ diuisionem ostendit, atq; adhuc multo minus septima. quæ pri-
uatim hoc cum sexta sortitur, quòd ipsius spina plerunq; donetur appendice,
ac procerius educatur, quodammodoq; ad superiorum thoracis uertebrarum
[e] spinarum imaginem suo mucrone accedat. Superiorum uerò ceruicis uerte- e 1 fig. ca. 16 N, O, P. Hæc erunt obuia, si 7 fig. spinam cum spinis cæterarũ figurarũ contuleris. aut N, O, P obserues 1, 2 figuræ capitis 16.
brarum spinę appendicibus carent, & latæ, inæquales, asperæ, & (ut ita dicam)
ramosæ, & inferiùs cauæ, & superiùs gibbæ cernuntur. In superiori dein sede
secundum spinæ longitudinem longa extuberat linea, quemadmodum & se-
de inferiori, ut ambæ educendo admittendoq; seruiant ligamento, quod spina
rum occupat interualla, dextrosq; spinis commissos musculos à sinistris diri-
mit. Cæterùm diuisionis in processulos potissima occasio, musculi censentur,
in posteriori ceruicis sede repositi. ut enim hi promptius principium ducerẽt,
& ualidius quoq; in uertebrarum spinas insertionem molirentur, spinæ etiam
in processulos dirimũtur. Atq; id Natura in his colli uertebris peculiariter ma
chinatur, quòd non adeò lõgas spinas à paruis illis uertebris, atq; à thoracis lum
borumq; uertebris producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum co-
pia, eaq; admodũ uaria, in ceruicis posteriori sede, quàm in alijs dorsi partibus
collocatur: quemadmodũ ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum
mouentes persequar, auditurus es fusissimè. Porrò musculorum etiam gratia,
secundæ uertebræ spina proceriùs, quàm aliquot ipsi succedentes spinę, exeri-
tur, cæ-

Foramen, secundum par dorsalis medullæ neruorum in posteriora transmittens.

Spina sex humiliorũ ceruicis uertebrarum.

f 14 musc. tabul. A,B.
g eadē tabula, K.L.

tur, cæterisq; latior & crasśior uisitur, quòd scilicet hæc priuatim[f] tertio musculorum caput mouentium pari,&[g] sexto quoq; principium præbeat. Ne tamen Natura iniustè ex gracili uertebra prolixiorem latioremq; educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subditis grandiorem effecit. quanquā id non tam spinæ producendæ gratia, quàm ut secunda articulationi abundè sufficeret,quam cum prima molitur uertebra.Atque hoc illud est,quod antea innuimus, Naturam semel ac iterum superiorem uertebram inferiore maiorem creasse.Secunda enim crasśior,& maior ualidiorq; est tertia: dein primam uel transuersorum processuum occasione, omnibus ceruicis uertebris latiorem esse,suprà docuimus.

Secundam uertebrā aliquot sibi subditis maiorem esse.

Cæterùm transuersi processus in reliquis colli uertebris non admodum exporriguntur,[h] & in primis secundæ uertebræ, cui breuis & simplex utrinq; transuersus obtigit processus. Videtur autem is in secunda uertebra minus quàm in alijs prominere, breuiorq; esse, propter huius uertebræ capitulorum,quæ primæ sinus subeunt, amplitudinem, crasśitiemq;. Insuper ea capitulorum amplitudo in causa etiam est,[i] foramen quo transuersus secundæ uertebræ processus perforatur,non rectà,sed obliquè exculptum uideri,secus atq; in prima ceruicis uertebra,[k] & quinq; secūdæ subiectis, quarum transuersus processus recto amploq; foramine peruius est,à quo solę ceruicis ornantur uertebræ, ut[l] uenam arteriamq; sursum ducant, quæ dorsali medullæ, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumq; deriuant.

h 5,6,7 figuris u.
Trāsuersorum ceruicis uertebrarum processuū natura.
i 5,7,11 fig.x.
Foramē transuersorum processuum.
k 8 fig.α.
l ultima 3 lib figura ſ.

Præterea quatuor uertebræ, quæ statim secundam sequuntur, hoc etiam peculiariter sibi uendicant, quòd illorum[m] transuersi processus ampli & bifidi sunt: non tamen, ut earundem spinæ, asperi & inæquales. Transuersi enim processus,forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusq; ipsa posteriori effertur.Spinæ autem partium impar in omnibus quasi uertebris est forma,& illæ perpetuò uarijs modis protuberant & exasperātur.Quamuis interim hęc transuersorum processuū amplitudo ac bipartitio eadem ratione accidat, qua spinas bifidas esse,prius relatum est,nimirum musculorum in primis ortus insertionisq; gratia.Vt enim alios huius sedis prętere am musculos,utrinq; transuersis uertebrarum procesśibus priuatim[n] duos cōmitti, in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea secundario motu caput in latera ducuntur. Hi musculi in utroq; latere ita collocantur,ut unus anteriori transuersorum processuum sedi, alter uerò posteriori ascribatur. Septima interim ceruicis uertebra transuersos processus (qui canibus & simijs rarò perforātur) latos quidem obtinet, at admodū obscurè bipartitos. Quum enim ampli proceriq; sint,nulla incumbit necesśitas,eosdē quoq; bifidos fieri,præcipuè quando musculi collum in latus ducentes,non adeò ualidè septimæ ac cæteris committantur: quòd hæc obscurè,non secus quàm thoracis uertebræ,in latus moueatur.

m 8,10 fi. y,z. & 9 figuræ numeri 7,8,9,10.
n 8 musc. tab. alter C notatur. 14 autem tab. alter N.

[o] Ascendentes[p] descendentesq; processus,quibus uertebrę mutuò articulantur,in omnibus ceruicis uertebris secundę subiectis sibi similes sunt: & secunda quoq; descendentes processus obtinet, aliarum procesśibus non disśimiles. Qui itaq; deorsum spectant,& subditā admittunt uertebram, orbiculari sinu ab anteriori sede insigniter obliquè deorsum in posteriora ducto,& nihil minus quàm altè cælato inciso'ue,ornantur. Ascendentes uerò processus, qui incumbenti immittuntur uertebræ, capitulum orbiculare habent, quod adeò leuiter superficietenusq; extuberat,ut ignores sinuum'ne id,an capitum numero ascribere debeas. Hoc capitulum ascendentium processuum sinui congruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum

o 9,11 fig. A, & numeri 8 fi. 3,4.
p 6,7,9,11 fig. γ.
Ascendētium & descendentium processuum natura.
a — b
Metire obliquum ductum ab a ad b.

admodum etiam obliquè fertur. id quod non obiter cõsiderandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebris, quæ thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundùm corporis longitudinem rectior euadit, quòd illæ uertebræ non adeò laxè ac superiores moueri, atq; ob id etiã non tam laxè articulari debeant. Verùm Natura non solum his uertebris laxiores communicauit articulos, sed ut collum promptiùs omnino quàm reliquę dorsi partes, insigni usu moueri posit, ipsa aliud insuper colli uertebris priuatim elargitur. Quum enim uertebrarum thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeq́; extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum, quo duo ampli asseres mutuò incumbunt, Natura[q] inferiorem ceruicis uertebrarum corporis partem oblongam, capitisq́; alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberare uoluit, ac[r] superiorem corporis uertebrarum partem amplo sinu ita excauauit, ut oblongum superioris uertebrę corpus in hunc subditæ uertebræ sinum ingrediatur, uertebrarumq́; cõpago ad motum, potisimùm uerò lateralem, & qui uersus humeros fit, promptior cõsurgat. Atq; hæc compago, quę etiam, ut in thorace & lumbis,* cartilaginei, & impẽse crasi, pulchreq́; uicisim cedentis & assurgentis ligamẽti perficitur interuentu, in secundę uertebræ cum tertia, & deinde in aliquot subiacentium uertebrarum corporibus magis est conspicua. Colli autem septima, primæ thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeò atq; superiorum uertebrarum excauatur: idq́; præcipuè accidit, quòd superiores laxius inferioribus moueri, ex usu sit. Quòd uerò secũdæ uertebræ corpus in[s] anteriori sede non planum reliquorum ceruicis uertebrarũ corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto, amplioris lineæ forma eminet, & utrinq; ad eius tuberis latus deprimitur,[t] musculi illi in causa censendi sunt, qui collum flectentes, & hac sede coeuntes, in istam uertebræ corporis formam ualidius inseruntur. Verùm quum tertia ceruicis uertebra secundæ subiaceat, & utriusq; lateris collum flectẽs musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiæ uertebræ faciem secundæ uertebræ nonnihil esse cõsimilem: imò dictorum musculorũ occasione anteriorẽ omnium ceruicis uertebrarum sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq́; uertebrarum, semicirculi, aut potius nostri C instar, protuberantem uideri. Quæ quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebris non eundẽ processuum obtigisse numerũ. Ne autẽ aliquid hic prętermisisse uidear, necessum fuerit uel Galeni nomine, alicuius uertebræ ceruicis processus ita recẽsere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidẽ namq; his uertebris à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebram, ac primùm duos numerato processus in superiori corporis sede, utrinq; uidelicet unũ ad latus cauitatis, cui incumbentis uertebræ oblongũ corpus insidet. tertium autem & quartum recense duos ascendentes processus, qui incumbentem subeunt uertebram. quintum uerò & sextum, duos descendentes, quibus subditæ uertebrę ascendentes processus excipiuntur. Porrò septimum, octauum, nonum & decimũ, numerabis transuersos processus: qui quum utrinq; sint singuli, ac illi rursus gemini bifidiq́; cernantur, quatuor cõstituunt processus. undecimus erit ipsa spina. Verùm quum uertebræ, quibus geminus utrinq; transuersus accidit processus, spinam quoq; [u]bipartitã gerant, nihil obstiterit, cur minus hic duodecimũ quoq; fingas, Galeni numerũ aucturus. Itẽ quia[x] oblongũ uertebræ corpus inferiori sede processus modo quoq; educitur, quid prohibebit, & id pariter decimitertij processus loco,

Corporum ceruicis uertebrarum cõtextus.

Hic confer ceruicis uertebras, thoracis et lumborum uertebris fig. cap. 14.

q 9 fig. ſ, & 8 fig. ρ.

r 9 fig. κ, θ, η. Nonæ autẽ figuræ numeri 1, 2.

** fig. cap. 14 R, R.*

s 5, 10 fig. λ, μ, ν.

t 8 musc. tab. A, B.

Processuum numerus.

Lib. 13. de Vsu partium.

Obseruato hic 8 figuram, cuius numeri processus seriatim denotant.

u 8 fi. ξ, π.

x 8 fig. ς, & 9 fig. ſ.

loco, cæteris adijcere? Quòd autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq;, alius processuum obseruetur numerus, isq; adhuc uarius, citra negotium ex his quæ hactenus scripsimus, promptè colligitur. [y] Foramina in uertebrarum lateribus, neruis à dorsali medulla transmittendis, & uenis quoq; ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usq; os cōstituuntur. Inter latus enim posterioris sedis corporis uertebræ, & ascendentes descendētesq; processus, sinus quidam[z] suprà[a] infraq; in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximæ uertebræ sinu commune foramen efformat, quo neruus prosilit. Verùm sinus isti in omnibus uertebris non pari se habent modo: in ceruicis enim uertebris semicirculus in superiore uertebra, & semicirculus in inferiore exculpitur, utraq; uertebra parē operam ad foraminis constitutionē præstante. Aut si quis adamussim singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulo maiorem portionem foraminis constituit, ipsa superiore.[b] Sinus enim in superiore uertebræ parte,[c] inter processum ascendentem, & processum quem elatior corporis uertebræ pars producit, exculptus, profundior est[d] sinu qui[e] inter descendentem processum & corpus uertebræ cælatur. In lumborum uertebris contraria est ratio: superior enim uertebra superiorem foraminis sedem lateraq; efformat, inferiore interim uertebra duntàxat inferiorē foraminis partem, seu ueluti tertiam solum circuli portionē, constituente. Sinus enim in illis uertebris inter corpus ac descendentem processum exculptus, multis numeris eius cauitatem superat, qui in superiore uertebræ parte inter corpus ipsius & ascendentem processum occurrit. Thoracis autem uertebræ medio se habent modo: quæ enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebris hoc neruorum foramine respondent: quæ iuxta lumborum uertebras consistunt, lumborum etiam uertebris in foraminis forma assimilantur. Quamobrem uerò Natura, in alia sede neruorū foramina[f] inter occipitis os & primam uertebram, ac rursus[g] inter hanc & secundā cælauerit, quàm in reliquis uertebris, cuiuis obuiū esse arbitror, qui primæ uertebræ cum capite, & eiusdem uertebræ cum secunda, articulorū compagem sedesq; intellexerit. Hæ namq; liquidò cōmonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebras illas insculpi neutiquā potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq; Natura hic fecisset contextū, & mutuo ossium in assiduis motibus affrictu, neruos rumpi uitiariq; cupiuisset. Qua uerò prouidentia hæc foramina[h] in sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurrā. Cæterùm quod ad præsens Caput adhuc spectat, colli uertebræ aliud nihil sibi priuatim ascìscunt. Nam etsi illarum uertebrarum secundam sequentiū corpora superius inferiusq;, & ipsius etiam secundæ corpus infrà appendices in minoribus natu ostendant, id quoq; omnibus thoracis & lumborū uertebris commune est. Quemadmodum & uertebras non uno osse in puerulis efformari, omnibus commune est uertebris. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicū more commissis, ubi primæ[i] anterior pars consistit, &[k] quà aliæ in spinam exacuuntur. [l] Reliquæ autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebræ, præter appendices, tribus extruūtur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, à foramine dorsali medullæ parato ad spinæ usq; apicem pertinet. Aliæ autem duæ ab eodem foramine productæ, corpus uertebræ à duobus transuersis processibus, reliquisq; uertebræ posterioribus partibus dirimūt. Cæterùm in ætate paulo prouectioribus, hęc ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicum connexus obliteratur, uerùm uertebrarum corpora aliàs magno

Margin (left): y fig. cap. 14 Q, Q. — z 8, 9 fi. r. — a 7 fig. r. — b 8, 9 fi. r. — c 9 fig. inter Δ & θ. — d 7 fig. r. — e 7 fig. inter β & ε. — f 2 fig. ca. 11 lib. 4 H, & 3 fig. F. — g 2 fig. ca. 11 lib. 4 N, & 3 fig. I. — h 2 fig. ca. 11 lib. 4 charact. 25. ad 30 usq; & 3 fig. E. ad 56. — i 2 fig. M. 3, 4 fig. L. — k 3, 4 fi. X. — l prima linea, in 7 fi. à foramine illo per s du ceretur. secūda autem & tertia à foramine per 2 et 7.

Margin (right): Foraminū neruos in latera transmittentium natura.

In colli uertebris.

In lumborum uertebris.

In thoracis uertebris.

Vertebrarum appendices.

Vertebram in pueris pluribus constare ossibus.

Vertebrarū in senibus nexus.

magno interuallo ob[m] cartilaginei ligamenti interuentum disſita, adeò coaleſcunt, ut modò tres, modò quatuor uertebras in illis ita cŏcreuiſſe, ac ſimul in cœmiterijs effodi uideas, ut inuicē diuelli nequeant. Coalitus iſte quorundam tempore pronaſcentium proceſſuum fit interuentu, quos corpus unius uertebræ ab externa ipſius ſuperficie in aliud producit. Cæterùm coalitum hunc in cauſa eſſe, cur minus dorſum moueant ſenes, & quòd nequaquam dorſum extendant, ipſiq́; magis incuruentur, neminem ambigere reor, præcipuè ſi quis aliquando gibboſi uertebras inſpexerit, hasq́; incuruatas, quodammodoq́; luxatas, ſuisq́; corporibus pertinaciſsimè unitas. Quanquam ad hęc, difficilem in ſenibus motum augent oſsium ſuperciliorum mira aſperitas, & oſsium tubercula, quæ capita in ſuis ſinibus moueri prohibēt. Poſtremò & inſignis ligamentorum durities prompto uertebrarum motui obſtat. Huic Capiti modò finem imponerem, ſi in ceruicis uertebrarum hiſtoria mihi prorſus cum Galeni ſcriptis conueniſſet. nam ut pleraq́; taceam, quibus Galenum ex primæ uertebræ tranſuerſorum proceſſuum amplitudine, ex uijs ramos primi paris & ſecundi dorſalis medullæ neruorū tranſmittētibus, ex ſeptimæ uertebræ tranſuerſi proceſſus perforatione, eiuſmodique non paucis, ſimias potius & canes, quàm hominem in illis uertebris deſcripſiſſe, leui negotio oſtenderem, neutiquam prętereundum eſt, Galenum de capitis ſupra primam uertebram, & primæ uertebræ ſupra ſecundam, & dein reliquarum ceruicis uertebrarum motibus, longè ſecus ac ego ſentire. Quinimò id tanto diligentius uenit expendendum, quāto maiori ſtudio Galenus, diligentem & eruditum ſolertemq́; & induſtrium requirit auditorem, qui ea capere poſsit, quæ in duodecimo de Partium uſu libro, de capitis motibus pertractat. Quid multa? tam paucos quę ibi docentur aſſequuturos contendit, ac uelut rei difficultate lectorem, eumq́; in primis qui in Mathematis & demonſtrandi methodo parum eſt exercitatus, ita deterret, ut nemo non conari debeat ipſius ſenſa eruere, ac deniq; num ex merito ab illis tantopere declinem, hunc in modum mecum obſeruare. Galenus capiti duos motus aſcribens, unum in annuendo renuendoq́;, alterum in latera fieri docet. ac prioris quidem loco eum habet, quo caput antrorſum flectimus, inclinamus, annuimusq́;, ac deinde quo caput retrorſum reflectimus, & reclinamus, ea prorſus functione, qua Thraces & Cretenſium plerique hac etiam ætate abnuunt. Illi enim abnuētes, in poſteriora caput rectà remouent, ſubleuant'ue: non autem ut nos, id circumagunt, ſeu circumducūt. Cæterùm altero motu Galenus illum ſubaudit, quo caput in latus inclinamus, ac ueluti humeris ſeu ſcapulis admouemus. Quòd autē hæc de laterali motu, atq; adeò de renuendo annuendoq́; ipſius ſit ſententia, ex quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro doceberis, ſi modò accuratè expendas, quo ſitu Galenus occipitis oſsis capitula, quæ primæ uertebræ inarticulantur, locari, aſſurgere, innitiq́; aſſerit, quum in hoc illud'ue latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus'ue: qui priorem motum, qui annuendo renuendoq́; fit, ſecundæ ceruicis uertebræ beneficio, aut ſupra ſecundam perfici affirmat: poſteriorem uerò, quo caput in latera ducitur, ſupra primam ceruicis uertebrā fieri ait: quemadmodum cùm ex pluribus ipſius locis, tum præcipuè ex quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro colligere promptiſsimum eſt. Vt enim illos libros omnium poſtremos ſcripſit, ita quoq́; ſuam ſententiam & breuius & apertius in illis, quàm aliàs, explicuit. Num uerò hoc eius placitum ueritati ſit conſonū, ipſe nunc mecum inquirito: aliter multo quàm Galenus, capitis motus conſtituens. Caput itaque aut primario motū quieſcente collo mouemus, aut ſe-

m in fig. cap. 14 R.

Quæ hoc Capite Galeni ſcriptis parū conuenerunt.

Lib. 12. de Vſu partium. 4 de Adminiſt. diſſect. lib. de Oſsibus, cap. 8.

Galeni de capitis motibus ſententia.

aut ſecundario, quũm ſcilicet caput colli motum ſequitur, etiamſi id in aliam partem, quàm collũ mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo ſunt. priore id antrorſum flectimus, retrorſumq; inclinamus, extẽdimus'ue: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam ſimul moto, ſiue id pari motu cum capite agas, ſiue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; neceſſariò collũ inſequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in poſteriora poſsis reflectere, & unà promptè obſeruare, collum & caput ſeorſum proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is cenſendus eſt, quo caput ita quodammodo circumducimus, in gyrum'ue agimus, ac rota ad axem reuoluitur, quemq; etiam quieſcente collo obibis, ſi modò dextra, modò ſiniſtra uiciſsim intueri ſtudueris, caput'ue circumuerteris. Præſens motus capiti omnino eſt proprius, & collum illo deſtituitur. unde etiam quocunq; modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum illo inclinato, id facilè in gyrum ducis. ſic etiam, ſi collum fuerit extenſum, aut in latus humero admotum, caput promptè circumagis. Cæterùm ut caput uno motu, qui circumactu fit, priuatim donatur: ita collum quoq; peculiarem motum, quo in latus ueluti ad humeros ducitur, ſibi uendicat. Caput enim nullum proprium obtinet motum, quo in latus inclinatur, ſed colli tantum beneficio, motuq; ſecundario illuc fertur. Nobiſq; denegatum eſt, caput huic illi'ue ſcapulæ uel minimum, niſi collo illuc ducto, admouere. Duobus itaque proprijs motibus caput donatur: quorum priorem, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis uertebra, articulorum beneficio, celebrari diximus: uti poſteriorem motum, quo caput in gyrum agitur, ſupra ſecundam ceruicis uertebram, uelut ad axem confici, relatum eſt. Mea itaq; ſententia duplicibus capitis cum prima uertebra articulis caput flectitur & extenditur, ſeu antrorſum retrorſumq; rectiſsimo motu ducitur. Nulla autem ratione illorum articulorum ope in latera fertur, quamuis id Galeno tot locis ſit proditum. Immoto namq; collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere poſſumus. Et, ſi caput ſupra primam uertebram in latus ageretur, quis ambigit, in eo motu primam uertebram debere immotam ſeruari? ſi modò in motu alterum articuli os oportere quieſcere, Ariſtoteles in libro de Communi animalium greſſu, rectè demonſtrauerit. Præterea, quum primæ uertebræ cum capite articulationes ſint eiuſmodi, ut ne minimo quidem temporis momento paruam exarticulationem ac luxationem ſuſtineant, quin homo mox reſpirationis expers, mutus, & abſq; motu & ſenſu, tanquam affecta neruorũ radice, reddatur, quî poterimus cum Galeno Naturæ tantam imponere oſcitantiam, ut fateamur eam in digniſsimis totius corporis articulis ita dormitaſſe, ut neceſſum ſit, oſſis quod mouetur caput, ex ſinu, cui aliàs inarticulatur, ita debere ſubleuari, ut ſinum non amplius cõtingat, ipſiq; non aliqua ex parte ita firmetur & inſiſtat, ut reliqua omnia oſſa penitus ex ſuo ſinu neutiquam in concreditis ipſis motibus abſcedere dehiſcere'ue nouimus? Galenus namque caput ſupra primam uertebram in latus duci arbitratus, in quarto de Adminiſtrãdis diſſectionibus aſſerere coactus eſt, capite in dextrum latus ducto, dextrum tunc occipitij oſſis capitulum in dextrum primæ uertebræ ſinum ſtringi, ſiniſtrum uerò capitulum ex ſiniſtro ſinu aſſurgere: & contrà, ſi quando caput in ſiniſtrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo motum in latus, ſed ſimplicem flexum & reflexum tribuamus: & in Galeni excuſationem haudquaquam ſtudeamus hic comminiſci, ab illo motum in latera

Alia quàm Galeni de capitis motibus ſententia.

Caput ſupra primam uertebram flecti & reflecti, non autem in latera, aut aliter duci.

intellectum, quem ego in gyrum & circumactu fieri dico? neque etiam illum motum supra primam uertebram fieri, cum Iulio Polluce concedamus. Præter id enim quòd Galenus illum motum minimè lateralis motus loco habuit, quis adeò stupidus est, ut duo oblonga occipitis oſsis capitula mutuò distantia, & duos primæ uertebrę sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos, ac ab inuicem lato interuallo diductos subeuntia, circumagi posse autumet? Quis enim unquam circinum utrisq; cruribus asseri infixum, circumduci animaduertit? Neque est quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capitula sibi depressa planaq; cõfingat, hacq; ratione caput supra primam uertebram circumagi posse contendat. quum Galenus inter reliqua oſsium capita, κορώνης nomine uix ulla unquam dignatus sit, præter hæc occipitis oſsis capitula, quæ paſsim κορώνας (sed non rectè admodum) uocat, eo nomine raros, qui in canibus potius quàm hominibus occurrunt, oſsis occipitis capitulorũ mucrones. Quod uerò ad primæ uertebræ cum secunda contextum attinet, neutiquam cum Galeno annuere possum, caput quouis tandem pacto illius auxilio flecti, & in posteriora reclinari. Quandoquidem si singula in horum oſsium fabrica perquisiueris, secũda ceruicis uertebra tibi trabem referet, cui terræ infosso axem infigimus. Ipse autem dens, axis erit: prima uerò uertebra (cui caput in hoc circumactus motu, ac si cum illa unum idemq; esset corpus, iungitur) trabi aſsimilabitur ad axem reuoluto. Dein ligamẽtum denti transuersim obductum, abundè commonstrat primam uertebram nequaquam super secundam flecti. si modò quieto dente, prima uertebra antrorsum retrorsumq; in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentum id dentem in primæ uertebræ cauitate cõtinere? & illi non tantam laxitatem (etsi Galenus ipsi eam tribuat) ascribi posse, ut primam uertebram adeò à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experiatur flexum? Porrò iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum unum primæ accõmodat uertebræ, alterum secundæ. ac prima quidem ἐπιστροφεὺς, secunda uerò ἄξων ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubiò à ueteribus manarunt, qui pueros in Anatome exercebant, hoc quidem nomine uertebram uolentes innuere, ad quam uelut ad axem alia circumuertitur: illo autem uertebram, quę tanquam ad axem circumuoluitur. Quòd uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina usurpata existimem, præter poetas, Celsus mihi autor est, qui, tametsi ipsius codex, ubi ceruicis explicat uertebras, uitiatus sit, ipseq; minimè à se intellecta uerterit, attamen à ueterum quopiam eam sententiam assumpsisse uidetur, quæ meæ ac ipsi deniq; ueritati est proxima. Quòd autem Natura flexum tantum & reflexum, non uerò insuper alios duos motus, quorũ alter in latera, alter in gyrum circumactuq; fit, supra primam uertebram perfici uoluerit (quemadmodum brachium & femur triplici motuum differentia aguntur) hinc potiſsimùm factum ducito, quòd primam uertebram magis ampliusq; quàm reliquas omnes, dorsalis medullæ causa, perforari operæprecium fuerit, quodq; ob id unus duntaxat rotundus amplusq; sinus in illa efformari nequiuerit, neq; etiam occipitis os foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit. quod in illo primæ uertebrę sinu, perinde ac femur in coxendicis oſsis sinu, omni motus specie ageretur. Quum itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendum erat, omnisq; propemodum duplex articulus simplici solum motui (quum ille insignis est) famuletur, meritò Natura caput supra primam uertebram flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri haud potuit: nisi Natura hic sui oblita, unum occipitis oſsis capitulum

Non semel in libro de Oſsib. et 4. de Admin. dissect.

Supra secundã uertebram caput cum prima uertebra circumagi, neutiquàm uerò flecti & reflecti.

Lib. 12. de usu partium.

Non potuisse caput supra primam uertebrã in latus duci, neq; etiam circumagi.

pitulum in uno uertebræ ſinu ſtringi, aliud uerò capitulum egregiè attolli, ac à prima uertebra prorſus diſiungi cupiuiſſet: quæ aliàs ſemper ſtudet, ut articuli oſſa mutuò ſint contigua, neq; ab inuicem abſcedant, & neſcio quam uacuam à Galeno confictam ſedem ſtatuant. Præterea minus adhuc caput in gyrum ſupra primam uertebram moueri potuit, niſi Natura acutum proceſſum in capitis amplitudinem, qua cerebrum cõtinetur, à prima uertebra produxiſſet, ad quem caput perinde ac ad axẽ uolueretur, ac deinceps alia quàmplurima nunc concinnè efformata, uitiare propoſuiſſet. Super ſecundam itaq; uertebram caput ſummo artificio in gyrũ mouetur. ſi enim flecteretur, dens dorſalem frangeret medullam. Quum enim quieſcente dente, prima uertebra deorſum duceretur, poſteriori ſede ſurſum eleuata: tunc dorſalis medulla in primæ uertebræ foramine prorſus coarctata, compreſſaq; abrumperetur. Dein prima uertebra ſupra ſecundam retrorſum nullo modo reflecti poſſet, niſi prima in anteriori ſede, qua dentem continet, prorſus exculperetur: primaq; tunc uertebra à dente non præpedita, retrorſum liberè duceretur. Adde, caput neutiquam in latus ſupra ſecundam moueri potuiſſe: eadem ratione qua probauimus, lateralem motum ſupra primam nequiuiſſe fieri. Aliàs enim neceſſum eſſet, primam uertebram in altero latere à ſecunda plurimùm attolli, quod periculum nunc in circumactu non impendet. Lateralem itaque motum Natura non uulgari induſtria omnibus ceruicis commiſit uertebris, quæ ſingulæ ſeorſum in latus moueri nequeunt: uerùm ſimul omnes ſuccedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput ſecundario motu in latus citra omnem noxam ipſarum auxilio commodè feratur.

Lib. 4. de Adminiſtr. diſſect.

Non potuiſſe caput ſuper ſecundam uertebrã flecti & reflecti, neq; etiam in latus inclinari.

Quibus uertebris motus lateralis committatur.

DE THORACIS VERTEBRIS. Caput XVI.

PRIMA XVI CAPITIS FIGVRA. *SECVNDA.* *TERTIA.*

QUARTA.

QVATVOR DECIMISEXTI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum Index.

DVODECIM thoracis uertebrarum eas hic delineauimus, quas ostendendæ illarum descriptioni sufficere duximus. Prima enim figura unam ex medijs thoracis uertebris anteriori parte delineatam ostendit, cui decem superiores thoracis uertebræ ferè correspondent.
Secunda, eandem uertebram, quæ prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert.
Tertia figura, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur.
Quarta, duodecimam thoracis uertebram posteriori facie expressam continet.

A 1, 2, 3, 4 *In omnibus figuris A obseruatur, superiorem corporis uertebræ partem notans, cui inferior imagine respondet.* Φ. *Φ uerò in tertia figura positum, appendicem notat superiorem corporis uertebræ, quæ adhuc post ossium coctionem & emundationem ferè relinquitur, & in humiliori corporis sede aliam habet sibi similem.*

B 1 *Medium eius sinus, quem duabus uertebrarum corporibus communem esse dicemus; cuiq; costæ radix inarticulatur.*

C 1 *Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebræ corporis sede sculpitur, quæ tanto minor est superiori parte B insignita, quanto communis sinus costæ articulandæ paratus, ad subiacentem uertebram magis quàm ad superpositam pertinet.*

D 3 *Sinus undecimæ uertebræ, cui undecima dextri lateris costa inarticulatur.*

E 4 *Sinus duodecimæ uertebræ, cui duodecima dextri lateris costa coarctatur.*

F 4 *Sinus asper & profundus, ex quo ligamentum prodit, duodecimam costam suæ connectens uertebræ.*

G 2, 3, 4 *Asperum foramen, posteriori uertebræ corporis sedi, quæ dorsalem medullam respicit, incisum.*

H & I 1, 2, 3, 4 *Transuersi processus uertebrarum thoracis.*

K 1 *Sinus in apice transuersi processus, cui costa articulatur, conspicuus.*

L 1 *Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.*

M 1 *Sedes transuersi processus caua.*

N, O, P 1, 2 *Spina, seu posterior processus. ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallum inter N ac O una est superficies superior, & aliud interuallum inter N & P altera est superficies superior. Uerùm prima figura tertiam spinæ superficiem notat, quæ inferior est, ac inter O & P consistit. Quod autem iuxta N in prima figura non umbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.*

Q 1 *Linea in tertia superficie extuberans, quæ aspera & inæqualis est.*

R 3 *Spina undecimæ thoracis uertebræ.*

S 4 *Spina duodecimæ thoracis uertebræ.*

T, V 1 *Uertebrarum thoracis, quæ supra duodecimam consistunt, ascendentium processuum anterior sedes.*

X, Y 2, 3 *Ascendentium thoracis uertebrarum processuum posterior sedes, qua illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.*

a, b 2, 3 *Descendentium thoracis uertebrarum processuum exterior sedes.*

c 1 *Hic uidetur dextri descendentis processus anterior sedes, quæ cartilagine obducta sinuatur.*

e, f 4 *Ascendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, undecimam subeuntes uertebram.*

g, h 4 *Descendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, qui ascendentiũ primæ lumborum uertebræ processuum sinibus inarticulantur.*

THORA-

a fig.cap. 14 C,D. in tegræ fi. K ad L. Dein totus uerte brarũ contextus 1, 2 fig.cap. 19.

Plurimũ duodecim thoracis eſſe uertebras.

THORACIS uertebræ numerantur[a] duodecim, præterquàm quòd aliquando, tametſi rarò, aliquibus uel deeſt una, uel ſupereſt. Sed deeſſe rarius, quàm ſupereſſe, inuenitur. Non ſemel namque tredecim thoracis uertebræ mihi occurrerunt, quum interim hactenus undecim tantum nunquam uiderim. Neq; etiam lumborum ceruicisq; uertebrarum numerus tam crebrò, atq; thoracis, excedit, quę etiam omnibus ſuis partibus inuicem minimè correſpondent. Primùm enim ipſarum corpora tantum magnitudine inter ſe[b] diſcrepant, quantum una, alia collo eſt uicinior. atque ita primæ thoracis uertebræ corpus magnitudine admodum duodecimæ corpori cedit.[c] Deinde corpus primę, ſuperiori ſua ſede, qua ſeptimæ ceruicis cõnectitur, non omnino planum eſt, ſed modicè utrinq; ad latus extuberat, ceruicisq; uertebrarum[d] corpora obſcurè imitatur. Inferior autem ſui corporis pars, plana conſtat ſuperficie,[e] uti & inferior ſuperiorq; omnium thoracis uertebrarũ corporum ſuperficies. Nullum enim thoracis uertebrarum corpus inferiori parte, uel leuiſsimè deorſum exeritur, inq; ſubſequentis uertebræ corporis ſinum ([f] ceruicis uertebrarum ritu) deſinit. Vtcunque etiam aliter Galenus atteſtetur, parem quaſi articulationẽ thoracis uertebris tribuens, quam præcedente Capite ceruicis uertebrarum corpora moliri docuimus. Ad hæc, primæ ſecundæq; thoracis uertebræ corpus non adeò anteriori parte orbiculatim prominet, ac reliquarum thoracis uertebrarum corpora, quæ multo magis quàm ſupremarum corpora ad ſemicirculi, ſeu potius literæ C conuexi imaginem accedunt, proceriusq; in thoracis cauitatem protuberant. Videntur enim duæ ſuperiores thoracis uertebrę, ceruicis uertebrarum modo, in anteriori corporis ſui ſede depreſſæ, multoq; magis conuexum ſemiparentheſis (, quàm C exprimere. Quod ipſis priuatim cùm articulationis laxo motui aptæ gratia, tum[g] muſculorum collum flectentium occaſione euenit: qui ita primarum thoracis, omniumq; ceruicis uertebrarum corporibus utrinq; inſternuntur, ut liquidò ea corpora ab illis in planum cõprimi conſtet. Præterea omnibus thoracis uertebrarum corporibus hoc commune accidit, quòd utrinq; ſinus habeant, coſtarũ capitibus inarticulandis aptos. Verùm ut hęc in illo articulo uariant, ita etiam iiſdem omnino ſinibus non omnes uertebræ decorantur. Vbi enim prima thoracis uertebra ſecundæ committitur, & ſecunda tertiæ, atq; ita deinceps ad nonæ uſq; cum decima connexum,[h] ſinus quidam in ambobus lateribus iuxta[i] foramina neruos tranſmittentia inſculpitur, utrarumque inuicem colligatarum uertebrarum corporibus communis, ac partim in ſuperioris uertebræ corpus, partim in inferioris exciſus. quanquam interim grandior ipſius portio ad inferiorẽ potiſsimùm pertineat uertebram. Sinus iſte cartilagine incruſtatus, obtuſi anguli penè forma cælatur, quemadmodum & coſtarum[k] capitulum ſinum ſubiens, anguli obtuſioris modo extuberat. Cæterùm prima thoracis uertebra cũ undecima & duodecima hoc habet proprium, quòd utrinq; peculiarẽ offerat ſinum, proximis ipſi uertebris non communem, in ipſiusq; duntaxat corpore inciſum. Ad ſuperiorem enim ſedem corporis primæ thoracis uertebræ, ſinus utrobiq; exculpitur rotundus, & ſatis inſigniter cauus, ac deniq; cartilagine oblitus, cui primæ thoracis coſtę radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorem huius ſinus ſedem alius inſigniter profundus conſpicitur, aſper, & foraminibus quibuſdam inæqualis, nullaq; cartilagine inunctus: à quo ualidiſsimum prodit ligamentum, coſtam in ſuo ſinu robuſtiſsimè ſtringens. Pari ratione rotundus

Qui earũ ſe habent corpora.

b c Hanc molis differentiã oſtẽdit 1 fig. integrarum, ac fi. ca. 14.

d 9 fig. ca. 15 η, κ, θ.

e 1, 2, 3 fi. A.

f 8 fig. ca. 15 ς. & 9 fig. ς.

Lib. de oſſib. cap. 9.

g 8 muſc. tab. A, B.

Sinus, quibus coſtæ ad uertebrarum articulãtur corpora.

h 1 fig. B, C. Sed manifeſtius 3 fig. cap. 19 X, d.

i 1 fig. ca. 14 Q, Q.

k 4 fig. 19 cap. L. Hæc petes ex 4 fig. E, F.

ſinus in duodecima tantum uertebra, duodecimæ coſtæ gratia inſculptus, ad inferiorem ipſius ſedem, alium quoq; aſperum, ſed minus inæquali primæ uertebræ ſinu, profundum adipiſcitur, ligamenti duodecimam coſtam firmius uertebræ adnectentis nomine cælatum. Poſtremò thoracis uertebrarum corporibus etiam ſubſtantiæ ratione quædam accedit differentia. quanto enim cuiuſq; uertebræ corpus grandius maiusq; eſt, tanto etiam minus apparet ſolidum, ſed fungoſum, & multis inæqualibus uarijsq; foraminibus incerta ſerie punctum, in quæ uenæ arteriæq; corpus uertebrarum enutrituræ ſubintrant. Niſi enim uaſorum ſurculi craſſorũ oſsium ſubſtantiæ inſinuarentur, impoſsibile eſſet, mediam intimamq;, & à ſuperficie remotiſsimã oſsis ſedem, ſibi nutrimentum (quandoquidem ita à uaſis oſſa perreptantibus diſtat) allicere. Inter cætera huius generis foramina, nullibi inſigniora ſe offerunt,[l] quàm in poſteriori corporis uertebrarũ regione, dorſalem medullam reſpiciente. in qua plurimis uertebris unum peculiare cernitur foramen, pro uertebræ mole magnum, & aſperum, & in multa cęca deſinens foraminula. Et quamuis Galenus hæc priuatim lumborũ uertebris uideatur aſcribere, ſi tamen quis ſingula ſtudioſe rimabitur, conſpiciet primam lumborũ & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebras ipſis ſuperpoſitas, ea foramina pro illarũ magnitudine inſigniora, plura & altiora nanciſci, harumq; uertebrarum corpus illorum foraminũ occaſione fungoſius quàm cæterarum omnium eſſe: quòd ſcilicet magnæ ſint uertebrę, & cauæ uenæ[m] caudicẽ promptuarij cuiuſdam modo ſibi innitentẽ non ſortiantur, ac duntaxat[n] uenę pari carentis propaginibus hic ferè exhauſtis & ceſſantib. implicẽtur. Omnibus thoracis uertebris[o] tranſuerſi obtigerũt proceſſus, qui in nouem ſuperioribus uertebris uix quicquam magnitudinẽ differunt, coſtarum quę ipſis articulãtur, ſubſeruientes cõtextui. Decimæ uerò uertebræ proceſſus minus quàm ſuperiorũ uertebrarum extuberant: ut etiam decimæ coſtæ, quæ ipſis articulantur, admodũ paruæ ſunt, & ſpuriæ. Vndecimæ autẽ uertebræ tranſuerſi proceſſus, minores ſunt decimæ proceſsibus: & duodecimæ proceſſus, undecimę cedunt proceſsibus. quòd ſcilicet undecimæ & duodecimæ thoracis coſtæ uertebrarũ duntaxat articulentur corporibus. Ad[p] apices itaq; trãſuerſorum proceſſuũ, nouem ſuperiorum thoracis uertebrarũ ſinus cartilagine incruſtati occurrũt, quibus quoddam coſtarum articulatur[q] capitulũ. In tranſuerſis autem decimæ uertebræ proceſsibus eiuſmodi ſinus aut nulli, aut interdũ obſcuri conſpiciuntur: in duarũ uerò infimarũ proceſsibus nulli penitus occurrũt. Præterea ſinus in tranſuerſorum proceſſuũ apicibus ſculpti, omnes quidẽ anteriore proceſſuum ſede habentur: uerùm alij eius ſedis mediũ magis occupant, alij regionẽ ipſius ſuperiorem, alij inferiorẽ. Primæ enim uertebræ tranſuerſorũ proceſſuum ſinus deorſum ſpectant, nonæ uerò ſurſum, mediæ autẽ medio ſe habent modo. Quod Galenus quidem parũ animaduertiſſe uidetur, quum coſtarũ nexus explicãs, huiuſmodi ſinus omnes deorſum ſpectare, ac inferiori apicis tranſuerſorũ proceſſuum ſedi inſculpi arbitratur. qui decimã thoracis uertebram, & duas huic ſubiectas nequaquam tranſuerſis proceſsibus in 13. de Partium uſu, ob id debebat priuare, quòd illi totius dorſi in latus motũ eſſent præpedituri. Si enim motus illius ratione Natura tranſuerſos proceſſus illis uertebris abeſſe uoluiſſet, non magis uertebras decimę (quam Galenus aſcendentibus ſuis ac deſcendẽtibus proceſſibus, ut paulo pòſt dicemus apertius, à proximis illis uertebris excipi tradidit) ſubditas, quàm ſuperpoſitas, debuiſſet illis proceſsibus priuare. Nam ſi inferiorum uertebrarum tranſuerſi proceſſus motui laterali obſtaculo erant futuri, profectò

Cæca foramina in uertebrarũ corporibus.

Libro de Oßibus, cap. 10.

Tranſuerſi proceſſus cuiuſmodi.

Libro de Oßibus, & octauo de Administ. diſſect.

In lib. de Oßib.

[l] 2,3,4 fi. G.

[m] fi. 6 ca. lib. 3 præpoſitæ ſ uerſus o.

[n] eiuſd. fi. F, dein G.

[o] 1,2,3,4 fig. H, I.

[p] 1 fig. K. & 3 fig. ca. 19 c, b.

[q] 4 fi. ca. 19 M.

profectò ſuperiores nõ minus illi motui,quàm inferiores obſtitiſſent. Quemadmodum enim dorſi pars,quæ uertebræ ſuprà infraq; exceptæ ſubijcitur,ſurſum in illo motu ducitur: ita etiam ſuperiacentem partem deorſum ferri neceſſum eſt,ſi modò ueluti in ſemicirculũ dorſum in latus duci debeat,cuius ſemicirculi circũferentię medium punctum uertebra illa meritò cenſetur, quæ ſuprà infraq; (quęcunq; ea tandẽ ſit) ſuſcipitur.At quid opus eſt huic ſermoni, adhuc propter uertebrã utrinq; ſuſceptã intellectu difficili, immorari? quum decima,& duæ ipſi ſuccumbentes thoracis uertebrę,tam inſignes tranſuerſos proceſſus habeant,quàm illorũ uſui in muſculorum exortu inſertioneq; expedit.

Tum alibi ſæpius, tum maximè octauo de Admin. diſsect.

Quinetiã Galenus ſui neſcio quàm memor, paſsim omnes coſtas duobus internodijs articulari prodidit,uno ſcilicet uertebrę corpori,altero autẽ tranſuerſo proceſſui.quod ſi eſſet (uti ſanè nõ eſt) nunquid & decima thoracis uertebra,& duæ ipſi ſubditæ, neceſſariò tranſuerſis donarẽtur proceſsibus? Quo autem ductu illi aut ſurſum aut deorſum porrigãtur,tunc dicemus,quum thoracis uertebrarum ſpinas ſermoni quoq; addiderimus.

Thoracis uertebrarũ ſpinæ.

Natura enim omnibus thoracis uertebris ſpinã toto inceſſu ſimplicẽ,minimeq;[r] bifidam largitur, etſi interim in omnibus uertebris nõ ſibi forma ſimilẽ. Superiores namq; nouem uertebrę[s] longiſsimas educunt ſpinas,non admodũ amplas,attamen ex ampla baſi in mucronẽ ſenſim deſinentes,trianguliq; imaginẽ ita referentes, ac ſi triangulari conſtarent pyramide.Superiori enim ſede[t] rectã acutamq; oſtendunt lineam,ſecundum ipſarum longitudinẽ exporrectam,& deinde utrinq; ad[u] latera iuxta inferiorem ipſarũ ſedem,cõſimilem etiam obtinent lineam.adeò ut ſpinæ unius,tres longę acutæq; lineę,ternas ſuperficies efforment: quarũ[x] duæ ſuperiorem ſpinę ſedem cõſtituunt,[y] tertia autem inferiorẽ. Tres iſtę eiuſdem ſpinę ſuperficies,in nouem ſuperioribus uertebris ut plurimùm pares & æquè amplæ cernũtur, & duæ ſuperficies exactè leues ſunt: tertia autem & inferior aſpera eſt, & ueluti[z] linea ſecundũ ipſius longitudinem ducta interdiuiditur. Ab hac tertiæ ſuperficiei linea ligamentũ prodit,quod lineę duabus reliquis ſuperficiebus cõmuni inſeritur,quodq; inuicem ſpinas colligans, interuallumq; earundem opplens,dextros ſpinę muſculos à ſiniſtris dirimit,illi reſpondens ligamento,quod[a] inter ulnam & radium,[b] ac inter tibiæ os & fibulam cõſiſtere dicam.Interdũ ſuperiores ſuperficies inferiori ampliores apparẽt,ipſæq; ſpinæ à lateribus magis (quemadmodũ in quadrupedibus occurrit) ſunt depreſſæ. Decima thoracis uertebra non ita prominentem,atq; ſuperiores uertebræ,ſpinam exerit,neq; hæc triangularẽ illam imaginem adeò ſcitè cõmonſtrat.Duæ enim ſuperiores ſuperficies amplæ admodũ ſunt: tertia autem inferior ue anguſta cernitur,eaq; non depreſſa,minimeq; æqualis. Præterea ſpinæ huius mucro obtuſus ampluſq; eſt,non, ut ſuperiorũ uertebrarum ſpinæ,acutus & ſtrictus. Vndecimæ uertebræ[c] ſpina adhuc minus quàm decimæ exporrigitur,& utrinq; magis deprimitur,ampliorq; (ſi latera inſpexeris) efficitur. Deinde inferior ipſius ſuperficies in lineã inſigniter extuberat, arctaq; & aſpera uiſitur, huiuſq; ſpinæ mucro admodum obtuſus eſt,ac ſpiſſus. Duodecimæ[d] ſpina adhuc magis à ſuperiorum uertebrarũ ſpinis uariat, ad lumborum uertebrarum [e] ſpinæ imaginem magna ex parte accedens,quæ utrinq; admodũ depreſſa eſt, & lata & ampla.

Spinarum ductus.

Cæterùm ut omnibus uertebris non eadem ſpinarũ forma accidit,ſic etiã ſpinę inuicem ductu diſcrepãt.Nouem namq; ſuperiorũ thoracis uertebrarũ ſpinæ,ut & ceruicis,inſigniter decliues ferũtur,ſeu à ſummo ad imũ tendunt.Decimę autẽ thoracis uertebræ ſpina minus quàm ſuperiorũ ſpinæ deorſum cõniuet,magisq; rectà retrorſum fertur.Vndecimæ ſpina adhuc

r 8 fig. 15 cap. ξ, ϖ.
s 1, 2 fig. N, O, P.
t 2 fig. N.
u 1, 2 fig. O, P.
x 2 fi. una ab O ad N, altera ab N ad P.
y 1 fig. inter O et P.
z 1 fig. Q.
a 7 muſc. tab. S, T, V.
b 1 fig. ca. 1 lib. 2 a inter E & I.
c 3 fig. R.
d 4 fig. S.
e 2 fi. ca. 17 C, D, E, F, G. Obſeruato fig. ca. 14. & 2 & 3 fig. integrarum.

rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimæ ſpina uincit. Verùm interim harum nulla adeò rectà fertur, quin ipſius mucro ſemper magis deorſum quàm ſurſum uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrarum ſpinis accidit, deorſum magis quàm ſurſum ſpectātibus. Atq; hæc in hominis dorſo ſubaudiēda ſunt. Canibus enim, ſimijs, leporibus, & alijs ferè quadrupedibus prorſus contraria eſt ratio, Galeni dogmatibus pulchrè quadrans. His enim decimæ thoracis uertebræ ſpina neq; deorſum neque ſurſum uergit: & duæ deinceps, quæ ſtatim decimæ ſubijciūtur, ſpinam habent obſcurè ſuperiora ſuo mucrone ſpectantem. Reliquæ uerò has adhuc ſubſequentes, ſpinas obtinent ab imo ſurſum porrectas. Tranſuerſi colli uertebrarum proceſſus, quemadmodum & nouem ſuperiorum thoracis, ex Galeni ſententia, decliues, ſeu à ſummo ad imum deberent porrigi: uerùm id adeò obſcurè leuiterq; fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem ſi tranſuerſos colli uertebrarum proceſſus non perfunctoriè conſideraueris, illos dices [f] externo ſeu poſteriori eorum latere deorſum reſpicere: [g] interno autem, ſeu anteriori latere, quod poſteriori latius eſt, ſurſum tendere. Tranſuerſi autem nouem ſuperiorum thoracis uertebrarum proceſſus, toto ipſorum corpore retrorſum ſurſumq; magis, quàm deorſum feruntur. Verùm [h] ſuperior eorundem pars gibba uiſitur, [i] inferior caua, & nonnihil ſinuata, quaſi hac ratione deſcenſus ad inferiora ſpeciem proceſſus illi referrent. Tranſuerſi autem duodecimæ thoracis uertebræ proceſſus non ſolum ſurſum conniuent, uerùm etiam egregiè retrorſum ducuntur, quemadmodum & undecimæ & decimæ proceſſus nōnihil ſurſum ſpectant. [k] Tranſuerſi uertebrarum in lumbis conſiſtentium proceſſus admodum obſcurè ſurſum ducuntur: quanquam uertebra ſacro oſsi commiſſa, paulo manifeſtius cęteris, ſuos proceſſus ſurſum efferre cernitur. Porrò in paulo antè commemoratis animalibus, tranſuerſi proceſſus colli uertebrarum perquàm conſpicuè & manifeſtò deorſum tendunt. Thoracis autem uertebrarum proceſſus, aut non deorſum feruntur, aut admodum leuiter. Lumborum uerò uertebrarum proceſſus inſigniter in altum obliquè porriguntur, & Galeni deſcriptionibus adamuſsim conueniunt. Quòd uerò ſpinarum & tranſuerſorum proceſſuum ductu ea animalia tantopere ab homine diſcrepent, muſculi dorſum mouentes in cauſa ſunt, ſecus longè in hoc quàm illis occurrētes, uti quoque admodū impar in utriſq; dorſi motuum ſpectatur ratio. Quandoquidem uerò muſculorum hiſtoria in ſecundum uſq; librum nobis eſt differenda, quî aſcendentes deſcendentesq; thoracis uertebrarum ſe habeant proceſſus, modò non inopportunè aggrediemur. Vertebrarum omniū quæ ſupra ſacrum os habentur, articulationum, quæ iſtis conſtant proceſsibus, ea eſt ratio, ut ſuccumbens uertebra ſupra iacentem ſubintret, & ab illa ſuſcipiatur, aut ſuccumbens ſuperiorem in ſuos ſinus ita excipiat, ut uniuerſæ, duabus tantum demptis, una parte ſuſcipiant, altera ſuſcipiantur. Prima enim ceruicis uertebra, & ſuperiori & inferiori ſede ſuſcipit. [l] ſuperiori quidem occipitis oſsis capitula, [m] inferiori autem ſecundam ceruicis uertebram. etſi interim hi ad primam pertinentes uertebrā articuli, aſcendentibus deſcendentibusq; nobis uocatis proceſsibus (quum nimirum hæc illis deſtituatur) non ſint aſcribendi. [n] Duodecima uerò thoracis (niſi alia quæpiam interdum eius uices ſubeat) utrinque, ſeu ſuprà infraq; ſuſcipitur, nullam interim admittens. Omnium itaque hac uertebra ſuperiorum, ad primam uſq; ceruicis, elatior, inferiorem ac ſubſtratam excipit, ut decima thoracis undecimā, & nona decimam. Quæ autem ſub utrinque ſuſcepta locantur, ſuperiori quidem ſui parte ſuperiacentem excipiunt, inferiori

Lib. de oſsib. & libro 13. de vſu partium.

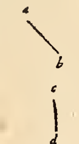
Trāſuerſorum proceſſuum ductus.

Tum alibi, tū in lib. de oſsib.

Differentia ab aſcendentibus & deſcendentibus proceſsibus, eorundēq; articulationis ratio.

f 8, 10 fig. cap. 15 X.
g earundem fig. Z.
h 1, 2 fi. L.
i 1 fig. M.
k 1, 2, 3 fi. cap. 17 H.
l 2 fig. 15 cap. N ſuſcipit 1 fig. B.
m 4 fi. 15 cap. Y ſuſcipit 5 fig. C.
n fi. ca. 14 E. & 3 integrarū ad 12 coſtam.

feriori uerò subiacentem ingrediuntur. atq; ita prima lumborum uertebra à secunda, & hæc à tertia suscipitur. Thoracis uertebræ supra utrinq; susceptam repositæ, eandem in ascendentibus descendétibusq; processibus speciem cum
o 7 fig. 15 cap. β. dein 9 fig. A. & 11 fig. β, A. [o] colli uertebris obtinent. Sunt porrò hæ thoracis uertebræ, secundum Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsu partium, decem. Is enim hic undecimam, illic uerò decimam thoracis utrinq; suscipi tradidit, uti in simijs & canibus cernebat. Mihi autem nunquam in homine decima utrinque excipi uisa est, sed plurimùm duodecima. Aliquando enim cum sacrum os quinq; tantum ossibus efformatum reperi, undecima mihi utrinq; suscepta occurrit. Verùm Bononiæ Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinq; suscipitur, & illa trãsuersos suos processus perinde sibi articulatos gerit, ut duodecima thoracis uertebra duodecimas costas. Quum igitur frequentissimè duodecima thoracis utrinq; suscipi appareat, ab hac sequentem modò orationem instituemus. Vndecim Lib. 13.
p 1 fig. T, V. thoracis uertebrarum ascendentes [p] processus sursum extuberant, & in [q] exte-
q 2, 3 fig. X, Y. riori posteriori'ue sede, notatu digna orbiculariq; circumferentia cartilagine incrustantur. quæ adeò leuiter ac plana superficie eminet, ut num sinus, num
r 1 fig. c. capitulum censenda sit, uix internoscas. Descendentes autem processus [r] interna anteriori'ue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullæ gratia cælatum respiciunt, sinum adipiscuntur quodammodo orbicularem, & leuiter ac superficietenus tantum exculptum, & cartilagine incrustatum, nuperq; dicto capitulo adamussim correspondentem. Hi sinus & capitula, à colli uertebrarum processuum sinibus capitulisq; in ductu solum uariant. Colli enim uertebrarum sinus & capitula obliquè ab anterioribus sursum porriguntur, aut contrà obliquè deorsum tendunt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsum porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uertebrarũ sinuum capitulorumq; ductu eam conferas: qui quadãtenus recto perficitur tramite, quo firmior, minusq; ad motum sequax thoracis uertebrarum esset cõtextus. Quum igitur thoracis uertebrarum, ut & colli, ascendentes processus posteriori sua sede protuberent, descendentes uerò interna sede celentur, meritò ascendentes inferioris uertebræ processus, subintrant descendentes superioris uertebræ processus, inferiorq; uertebra à superiori excipitur.

Ab a ad b colli uertebrarũ processuum ductus metitur. à c uerò ad d thoracis.

Cæterùm lumborum uer- *Quo modo lumborum uertebræ mutuò dearticulentur.*
s 2 fig. ca. 17 K, L, M. tebræ alia ratione coordinantur. [s] Ascendentes enim illarum processus interno latere, quo se inuicem illi respiciunt, sinum habent oblongum, & ampliter
t 2, 3 fig. cap. 17 O. satis cauum & rectum. [t] Descendétes autem processus, latere suo externo (modicè interim uersus anteriora) oblongo & ueluti recto protuberant capitulo, quod in inferioris uertebræ ascendentis processus sinu aptè excipitur. Adeò, ut in lumborum uertebris inferior uertebra suis sinibus superioris admittat capitula: secus quàm in ceruice & thorace, ubi superior suis sinibus inferioris uer-
u 4 fi. e, f. tebræ capitula excipit. Duodecima autem thoracis uertebra [u] ascendentes processus similes gerit ascendentibus superiorum illi thoracis uertebrarum processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atq; ideo duodecima illis processibus undecimæ thoracis uertebræ descendentes subit, ipsaq; ab un-
x 4 fi. g, h. decima excipitur. [x] Descendétes etiam duodecimæ processus extuberant, non quidem ipsius ascendentium processuum modo, uerùm ut descendentes uertebrarum in lumbis occurrentium processus. Quum igitur hi, ascendentium primæ lumborum uertebræ processuum sinus subintrent, quid promptius
colligi

colligi poſsit, quàm ſuprà infraq; duodecimam ſuſcipi? Verùm interim non ita multum refert, an hæc, an undecima, an alia quæpiam utrinq; ſuſcipiatur: modò nos ſingularis Naturæ hic non lateat induſtria, quæ in dorſi medio uertebram effinxit ſtabilem, & utrinq; ita ſuſceptam, ut in cameratis & arcualibus ædificijs architectos inter utriuſque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque ſuſcipitur, ipſo interim nullum ſuſcipiente: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem ſuſcipiunt, & ab alio excipiũtur, ſuſtinenturq;. Vt enim dorſum ſibi dicatis ageretur motibus, hanc uertebram utrinq; ſuſceptam quieſcere, quodãmodoq; firmari neceſſum fuit, reliquis interim omnibus ab hac & à ſe inuicem leuiter ſecedentibus. Illa enim quieſcente, quum dorſum flectimus, ſuperiores deorſum ducimus, inferiores autem aliquo pacto ſurſum incuruamus. In tẽſione uerò rurſus oppoſito motu uertebras agimus: ſi quidem hi dorſi motus, & alij quos antea commemorauimus laterales, circulari, non autem prorſus angulari figura celebrentur. Quàm parum uerò hæc cum Galeni in decimotertio de Partium uſu, placitis conueniant, ſi mutuò loca contuleris, promptè animaduertes. Hic autem in thoracis uertebris, ad radicẽ aſcendentium deſcendentiumq; proceſſuum, adeoq; ad poſterioris earundem proceſſus ſeu ſpinæ exortum, inſignes adhuc [y] obſeruãdæ ſunt aſperitates, inæqualiterq; extuberantes proceſſuli, in hoc parati, ut ualida hinc pronaſcerentur ligamenta, tanto robuſtius firmiusq; thoracis uertebras inuicẽ colligantia, quanto obſcuriori motu thoracis uertebras, quàm ceruicis moueri, ex uſu fuit. Quę quum ita ſint, omnes thoracis uertebræ ſeptem donantur proceſsibus: [z] duobus nimirum tranſuerſis, [a] duobus aſcendentibus, [b] & totidem deſcendẽtibus, [c] unoq; poſteriori, ſeu ſpina. Quî autem foramina neruos tranſmittentia, in thoracis ſe habeant uertebris, ſuperiori Capite expreſsimus.

Quamobrem unam uertebram in dorſi medio utrinq; ſuſcipi oportuerit.

Figura huius Operis fronti adhibita, uarios arcus oſtendit.

Thoracis uertebrarum proceſſuum numerus.

y 23. fig. circa G.

z 1,2,3,4 fig. H, I.

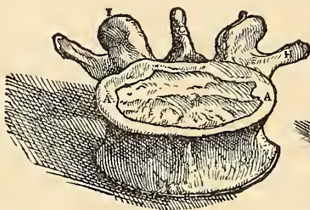
a 1 fig. T, V. 2,3 fig. X, Y.

b 2,3 fig. a, b.

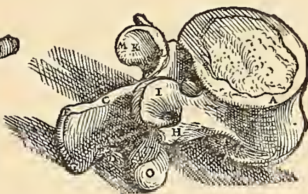
c 1,2 fig. N, O, P.

DE LVMBORVM VERTEBRIS. Caput XVII.

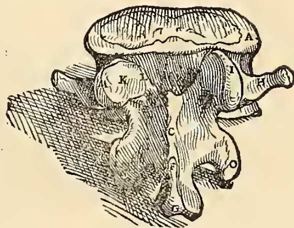
PRIMA XVII CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM

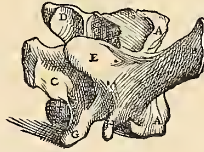
TRIVM DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

QVONIAM omnes lumborum uertebræ eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expreßimus: Prima quidem figura anteriorem uertebræ faciem, Secunda latus, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 *Appendix superior corporis uertebræ.*
B 1, 2 *Appendix inferior corporis uertebræ.*
C, D, E, F, G *His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.*
C 1, 2, 3 *Indicatur spinæ lumborum uertebræ superior pars, seu lata asperaq́ ipsius linea.*
D 2 *D latitat in umbra, sub spina secundæ figuræ, notans lineam inferiorem spinæ.*
E 2 *E non procul à D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.*
F, G 2, 3 *Appendix spinæ, triangulum referens, qui in basi G notatur, in acuto autem angulo F insignitur.*
H 1, 2, 3 *Alterius lateris transuersus processus.*
I 1, 2, 3 *Ascendens alterius lateris processus. Uerùm K, L & M in secunda figura & tertia expreßiùs alterius late*
K. L. *ris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerò anterius eiusdem sinus labrū, seu supercilium.*
M. *M autem posterius supercilium indicatur.*
O 2, 3 *Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus caput notat.*

QUARTA DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGURA.

QVO leuiori opera processuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamq́ assequaris, præsenti figura caudatæ simiæ lumborum uertebram dextra facie expreßimus. in qua A & A uertebræ illius notant corpus. B transuersum processum hic manifesto sursum spectantem. C spinam, quæ etiam sursum uergit. D & E duos indicant ascendentes processus. F uerò & G duos descendētes processus insinuāt. Postremò H indicatur proceßus, quo humanæ lumborū uertebræ priuatur.

ERE omnia quæ ad lumborum uertebras spectant, antea recensuimus: ac proinde illarum descriptioni modò prolixius non immorātes, obiter prius commemorata resumemus: dein ea quæ hoc Caput priuatim sibi uendicabit, subiecturi. Sunt itaque lumborum[a] uertebræ numero quinq;, omnium quas hactenus descripsimus maximæ & crassissimæ: ob quod etiam ipsarum corpora multis foraminibus opplentur, quæ non peruia sunt, at duntaxat uasorum nutrimentum afferentiū occasione parata. Foramen uerò dorsali medullæ in his exculptum, tanto minus est incumbentium uertebrarum foraminibus, quanto iam toto progressu dorsalis medulla gignendis neruis[b] tenuior graciliorq; euasit.[c] Foramen emittendo neruo & admittēdæ uenę arteriæq; in ambobus uertebarum lateribus cælatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uertebram, quæ eius foraminis superiorem sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferior'ue uertebra duntaxat humiliorē foraminis sedem efformet.[d] Transuersi harum processus utrinq; singuli, longè tenuiores sunt thoracis uertebrarum[e] transuersis processibus. At interim admodum procerè educuntur, quasi costarum usum in lumbis nōnihil præstarent. ac proinde etiam prima & quinta lumborum uertebræ breuioribus transuersis[f] donantur processibus, quàm mediæ, non secus quàm si superiùs infimæ thoracis costæ, & inferiùs iliū[g] ossa eos pro-

a fig. cap. 14 E, F. tres integræ L ad M.
b 1 fig. ca. 11 lib. 4 E, F.
c fig. cap. 14 Q.
d 1, 2, 3 fi. H.
e 1, 2 fig. ca. 16 H, I.
f Ostēdit id 1 fig. integrarum.
g 1 fig. integrarū ⊖, e.

Cuiusmodi sint lumborum uertebrarum corpora.
Foramina.
Transuersi processus.

eos processus longius exeri prohibuissent, neque eosdem inibi costarum uices adeò obire necessum fuisset. Præterea nullius uertebræ trãsuersi processus sursum manifestò assurgũt, præter quintæ uertebrę processus, quibus quo minus transuersim aliorum modo porrigantur, ilium quoq; ossa obstant, illius uertebrę corpori uicinius accedentia, quàm mediarum in lumbis uertebrarũ transuersorum processuum est longitudo.

Spina.

[h] Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodum procera aut longa. Si dextrum sinistrumq; in spina spectes, ipsa tenuis est: [i] si autem superiora inferioraq; consideres, latissima. [k] superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam: [l] inferius uerò crassior, & quasi duobus donata sinibus. in quorum medio linea educitur, à qua ligamentum ad superiorem spinæ inferioris uertebræ lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris dirimit. Spinæ [m] mucro appendice, ut & thoracis uertebrarum spinę, constat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur. si modò utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiam (quæ alijs longè breuior est) in spinæ appendicis basi constituas.

h 2 fig. C, D, E, F, G.
i 2 fig. à C ad D.
k 1, 2, 3 fi. C.
l 2 fig. D lineã, E autem alterũ sinũ notat.
m 2, 3 fig. F, G.

Ascendentes processus.

[n] Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem èregione spectant, [o] sinum adipiscũtur profundum, & si animum superiori & inferiori sinus partibus accommodaueris, rectum & oblongum.

Descendentes processus.

[p] Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorum latere in [q] oblongum rectumq; capitulum desinunt, quod magis uertebræ anteriora quàm posteriora respicit. Capitula hæc in subiectæ uertebræ ascendentes subeunt processus, quemadmodum etiam antea fusius exequutus sum. Constat itaq; lumborum uertebras septem duntaxat exerere processus, unum scilicet posteriorẽ, seu spinam, duos transuersos, & totidem ascendentes & descendentes. adeò ut huic Capiti hactenus, quod priùs non recensui, nihil ferè adiectum sit.

n 1, 2, 3 fi. I, K.
o 2, 3 fig. K.
p 2, 3 fig. N, O.
q 1 fig. O.

Processus, quẽ Galenus ex abundanti lumborũ uertebris ascribit lib. 13. de Vsu part. et lib. de Ossibus cap. 10.

Neq; etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborum uertebris ex abundanti unum utrinq; tribueret [r] processum, quem ad inferiora uergentem, iuxta foramen situm scribit, quò neruus à dorsali medulla principium ducẽs prolabitur. Ego hunc processum in humanis uertebris nunquam reperi. unde etiam in hoc obseruando eadem uia & ratione mihi utendum duxi, qua ea indagare soleo, quæ à Galeno descripta, in homine haudquaquam mihi occurrerẽt, quæ'ue secus quàm ipse tradidit, habere cernerem. Consueui enim hæc omnia mox in brutis animantibus examinare, quæ Galeni descriptionem persępe mihi ostenderunt: aut ueluti manu ducentia, quid sibi uoluerit, edocuerunt. Hic itaq; processus me tantisper latuit, donec omnium partium dissectionem Bononiæ in simia illa aggrederer, cuius ossa præter humanum sceleton, Ioanni Andreæ Albio, Hippocraticæ medicinæ apud Bononienses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splẽdidissimus, omni humanitate, admodumq; liberaliter in ipsius ædibus me Bononiam Anatomes docendæ gratia uocatum, secundò excepisset. In simię igitur lumborum uertebris ad radicem [s] transuersi processus in inferiori ipsius sede, [t] acutus conspicitur processus, rectà deorsum protensus, & sinus qui nerui nomine illic incisus est, externum latus quodammodo constituens, ac ueluti interuallũ cum descendẽte processu efformans, in quod ascendens inferioris uertebræ processus subintrat. Quanquam is præcipuus huius processus non sit usus, ut neq; etiam in hoc potissimùm creatur, quo hàc procidentem neruum ab iniuria uindicet, illiq; instar propugnaculi existat. Peculiari enim cuidam extruitur [u] musculo, quem simię cum canibus communem obtinent, & quo homines inferiorem dorsi partem non æquè ac illa animalia in circulũ flectentes, non minus destituuntur, quàm omni pręsentis processus signo.

r 4 fig. H.
s 4 fig. G.
t 4 fig. H.
u Petes hunc ex simiæ aut canis sectione.

ſigno. Enaſcitur uerò hic muſculus nerueo & utcunque lato principio ex coxendicis oſsis ſede, qua primarij femur flectentes muſculi deorſum conuoluuntur. Hinc obliquè aſcendens, & in lumborum regione primùm carneus euadens, omnibus ſui lateris acutis uertebrarum inſeritur proceſsibus, ſuperioriq́ue inſertionis ſuæ extremo in uertebram ceſſat, illi quæ utrinque ſuſcipitur, mox ſubditam. Inferiori extremo non pariter in canibus ac ſimijs deſcendit, quum in plures lumborum uertebras his, quàm illis inſeratur. uti etiam ſimiarum plures lumborum uertebræ hunc obtinent proceſſum: qui tanto ſemper eſt manifeſtior, longiusq́ue è uertebris exeritur, quo hæ illi quæ utrinque ſuſcipitur uertebræ ſunt uiciniores, muſculusq́ue iſte ualidiorem in illas molitur inſertionem. Adeò ut thoracis etiam uertebræ inferius quàm utrinque ſuſcepta, quæ illis animalibus plurimùm eſt decima, collocatæ, hunc proceſſum ſibi perinde uendicent, ac lumborum uertebræ ſuperiores. nam ſacro oſsi proximæ, & muſculi huius inſertionem non plenè excipientes, proceſſu illo priuantur. Quod à Galeno uenerat obſeruandum, quum ſibi primùm hunc proceſſum innotuiſſe ſcribit, & quum alibi muſculos in lumbis poſitos, dorſiq́ue motibus inibi famulantes, parum rectè ueteribus cognitos fuiſſe iactitat, ſuas undique proponens nobis ſimias, ubi accuratius, ac ueluti ſtudio quidpiam perſequitur. Verùm interim omnes à me hactenus diſſectæ ſimiæ, quæ potiſsimùm fuerunt caudatæ, non ſecus quàm canes, in lumbis plures quinque obtinuerunt uertebras: neque ſat ſcio, num aliqua ſimiarum genera breuiori corporis trunco, quàm noſtræ hæ donata, caſu reperiantur, quibus tantum quinque in lumbis, quemadmodum hominibus, conſiſtunt uertebræ. quum Galenus quinque tantum paſsim enumeret, reliquum nihilominus ſuum ſermonem ſimijs (uti iam oſtendimus) potius, quàm homini accommodans. niſi etiam fortè poſito hîc à ueteribus ſimul omnibus numero, ita acquieuerit, ut pauciores uertebras, quàm ipſi in ſimijs offerebantur, poſteris tradiderit: forſan in humanis ipſi ruri oblatis, at ſanè, ut uериſimile eſt, domum non allatis ſceletis, quinarium obſeruans numerum: & in reliqua interim fabrica, plenioriq́ue oſsium hiſtoria, hominis uertebras ſimiarum uertebris ſimiles paresq; eſſe, citra diligentius examen, ſibi (quemadmodum aliàs ſæpe) perſuadens.

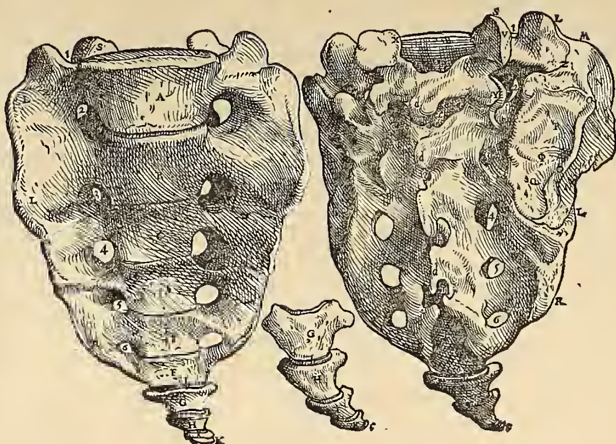
Lib. 13. de Vſu partium.
Lib. 5. de Administ. diſſect.

Simijs & canibus pauciores quinque in lumbis eſſe uertebras.

k DE

DE OSSE SACRO, ET OSSE coccyge. Caput XVIII.

PRIMA XVIII CAPITIS FIGVRA. SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM DECIMIOCTAVI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum Index.

PRAESENTES figuræ uniuersum dorsi ossium, quæ lumborum uertebris subijciuntur, contextum exprimunt. ac prima quidem figura, quæ dextrum latus occupat, anteriorem horum ossium faciem spectandam proponit. Secunda uero in sinistro consistens latere, posteriorem ostendit faciem, modice in latus delineatam, sinus commonstrandi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio reposita, integrum coccyx os ea forma magnitudineq́; oculis subijcit, qua id in uegetæ ætatis hominibus plurimum obseruatur.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K *Hi characteres in prima figura decem denotant ossa, quintam lumborũ uertebram subsequentia: quorũ sex superiora, sacri ossis loco in homine habiturus sum: quatuor uerò inferiora (quæ etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os appellabuntur.*

L, L, R *In prima figura notantur transuersi ossium sacrum os constituentium processus. uerùm hic L & L priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. R autem, & in hac, & in secunda figura, ostedit processus transM. uersi quinti ossis tuberculum, cui nonnulla implantantur ligamenta. In secunda itaq; figura L, M, L & R transuersos processus ossis sacri ossium insinuant.*

N, N, *deinde O, O, postremò P, Q, & Φ in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum ilium os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdiuiditur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. O uerò & O tuberculum indicant, instar amplæ cuiusdam lineæ prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum, à posteriori P, Φ & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat, Q autem inferiorem. Φ uerò tuberculum designat, superiorem sinum ab inferiori interdiuidens.*

S *In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens notatur processus.*

T, V, X *Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac T quidem notat sinum ascendentis processus, cui capitulum descendentis dextri processus quintæ lumborum uertebræ inarticulatur. V uerò & X, sinus huius anterius posteriusq́; notant supercilium. quanquam interius etiam supercilium in secundæ figuræ ascendente sinistri lateris processũ, X insigniuimus.*

Υ *In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus, ascendentibus*

dentibus secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulari, iam multo antea didicisti.

Z *In prima secundaq; figuris cõnexus notatur transuersi processus primi ossis, cum transuerso secũdi ossis processu.*

a *In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quæ primo coccygis ossis ossi coarticulatur.*

b,b *In tribus figuris insinuatur cartilaginosum ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedens.*

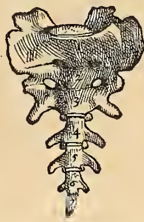
c *In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.*

d,d *In secunda, sacri ossis ossium spinæ, posteriores'ue processus ostenduntur.*

e, f, g, h, i, k *Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medullæ in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.*

1, 2, 3, 4, 5, 6 *His numeris in prima & secunda, inscribuntur foramina, neruorum à dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quæ sex constituunt paria, quorum quinq; inferiora in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidunt.*

QVARTA XVIII CAP. FIGVRA.

QVINTA.

QVARTAE ET QVINTAE DECIMIOCTAVI Capitis figurarum, & earundem characterum Index.

QVONIAM in præsentis Capitis contextu, Galeni gratia, simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoq; ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis & dein coccygis explicantes, quinta uerò eorundem ossium posteriorem sedem proponentes. Numerus igitur ille 1, 2, 3, 4, 5, 6 indicat ossa, quorum sexto cartilago priuatim subnascitur. *1,2,3,4,5,6.*

a fig. cap. 14 E,F. b fig. cap. 14 G,H, et I,K. dein integrarũ fi. M,N. et huius Capitis figurarũ tota 1, & 2. c fig. cap. 14 charact. 25, 26, 27, 28, 29, 30. et huius Capitis fig. 1 A,B,C,D, E,F. d latißimæ portiones figurarũ ca. 29. integr. fig. o.

Decẽ ossa adhuc in dorso enarranda. *Quid sacrum, seu amplũ os.*

SVB lumborum[a] uertebris[b] decem reponuntur ossa, quibus reliqua dorsi pars, à lumbis ad anum usque pertinens, constituitur. horumq;[c] sex superiora inuicẽ ita coalescunt, ut instar unius ferè ossis ex sepulchris simul omnia effodi soleant, quod πλατὺ Græcis, latum uerò & amplum Latinis ideo uidetur appellatum, quòd eius latitudo, idq; potissimum in homine, cui illud ad proportionem præ cæteris animalibus, non secus quàm uniuersum aliàs dorsum, obtigit latissimum, facilè reliquarum uertebrarum amplitudinem elatiori sua sede superat, ijs basis tutissimiq; fulcri modo subiectum. Non enim arbitror ueteres id amplitudine omnibus corporis contulisse ossibus, quum ilium[d] ossa ipso longè sint ampliora. Vnde uerò id etiam ἱερὸν, seu sacrum uocarint, non satis mihi constat, nisi à rara quadam effigie formaq; id acciderit, aut quòd adeò egregij, & cuiuis (qui uel obiter illud suę basi innitens spectat) uarijs modis obuij propugnaculi imaginem referat: aut quòd diuinitus, citra musculorum auxilium, in partu illius cum ilium ossibus connexus reserari, dehiscereq;, ac denuò committi plerisq; (at falso interim) persuasum sit: aut fortè quòd grande magnumque uisitur. quemadmodum apud Poetas Ilium, mare, famem, & alia quædam, sacra nuncupari credimus. Verùm & tunc (uti de amplitudine dictum est) sacrum os

 uertebris

uertebris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinq; coarctata, &[e] femora, & interna tibiarum[f] ossa, illo grādiora existant, & tamen unico tantum osse efformentur, sacro ex senis interim cōpacto. Alij huius nominis rationem solicitè indagantes, nescio quid de ueterum sacrificijs comminiscuntur. præterquàm quòd nonnulli alia insuper ipsi indant nomina, cum omnibus cæterorum ossium nomenclaturis ad huius libri calcem ideo subijciēda, ne hic aut alibi etiam ineptis barbarisq; uocibus orationis cōtextum plus æquo interturbemus.

Quid os coccyx.

[g] Quatuor itaq; ossicula sacro ossi succedentia, à quadam coccygis, seu cuculi auis rostri figura, ac ueluti colore, non secus quàm si unū aliquod etiam essent os, Gręcis, uti & Latinis, κόκκυξ pręcipuè appellātur, quemadmodū nunc in uniuersa decem horum ossium historia constabit apertius.

Sacri ossis descriptio.

Sex igitur superiora ossa, sacrum os efformantia, inuicem ita construuntur, ut anterioris suæ

Ipsius ossiū inter se cōnexus.

sedis medio talem ostendant[h] connexum, qualem uertebrarum proponerent corpora, si eousq; coaluissent, ut nihil amplius cartilaginei[i] ligamenti inter ipsa conspiceretur. quamuis interim pueris, quibus hęc ossa nondū plenè, aut æquè ualidè, ac in prouectę ætatis hominibus, coaluerūt, non secus quàm in illorum appendicum nexu, cartilago quædam in hac unione occurrat. In lateribus uerò anterioris sedis, ubi transuersi sex horum ossium uocati processus (qui non minus quàm ossium corpora lati sunt) mutuò compinguntur, longè adhuc obscurior, quàm in medio, connexus apparet species. [k] In posteriori autem sede unio prorsus aboletur, unumq; ueluti os ex illis sex efformatum cernitur. Nulla enim hic unionis se offert linea, nisi interdum in primi ossis cum secundo coalitu. Primum namq; os nonnunquam secundo, posteriori sede ea articuli forma[l] cōmittitur, qua ascendentes descendentesq; in lumbis uertebrarum [m] processus mutuò solent articulari. Verùm etsi illi sacri ossis processus ita iungantur, transuersi tamen primi ossis processus omni ex parte secundi ossis[n] coalescunt processibus: & omnes isti cōnexus adeò sunt ualidi, ut primum os ne tantillum quidem ad secundum moueri queat. Memini tamē, sacrum os non semel in cœmiterijs mihi obuium fuisse, cui primum os abruptū erat, quodq; ac si lumborum penè esset[o] uertebra, seorsum inueniebatur. & nisi primum illud os crassis & amplis donatum fuisset processibus, à lumborū uertebris forma uix discerni potuisset. Porrò in pueris, sex horum ossium coalitus, etiam in posteriori sede est conspicuus, quemadmodū in ijs anteriori quoq; parte illum insigniter manifestum esse diximus. Præterea ut nullis hominibus in anterioris sedis medio, coalitus species locus'ue omnino penitusq; obliteratur, ita etiam perpetuò in posteriori sacri ossis sede, coalitus imago se offert, qui ossium

Foramen dorsali medullæ paratum.

corporibus perficitur. Si enim[p] foramini dorsali medullæ in omnibus simul sacri ossis ossibus inciso, animum accommodaueris, per foraminis progressum, ossium corpora ita liquidò inibi cōmitti cernes, atq; in anteriori sede. Vniuersa sex horum ossium[q] series ex ampla basi deorsum in mucronem ducta, est eiusmodi, ut singula ossa tanto reddantur minora, quanto humiliorē in sacro osse, ipsaq; adeò serie, locum sibi uendicant. Quanquam nihilominus[r] secundum os, inter reliqua ossis sacri ossa, priuatim amplioribus, crassioribusq;, & antrorsum retrorsumq; magis prominentibus transuersis extruatur[s] processibus.

Superior sacri ossis sedes cuiusmodi.

Primi seu eminentissimi ossis superior[t] pars, superiori cuiusuis lumborum uertebræ[u] sedi forma correspondet. In sui enim medio orbiculari protuberat[x] corpore, appendice donato, & inferiori quintæ lumborum uertebræ corporis sedi in amplitudine congruente. Hoc enim illi perinde[y] committitur, ac uertebrarum corpora in lumbis mutuò[z] crassi ligamēti cartilaginei interuētu connecti

e integr. fig. A.
f integ. fi. 4.
g fig. cap. 14 characteres 31, 32, 33, 34. et 1, 3 fig. huius cap. G, H, I, K.
h in medio A, B, C, D, E, F fig. 1.
i fig. cap. 14 R.
k in 2 fig.
l 2 fig. Y.
m infimū N & O fi. cap. 14.
n 2 fig. Z.
o figura cap. 17.
p 2 fig. e, f, g, h, i, k.
q hāc proponit 1, 2 fi.
r 1 fig. B.
s 1, 2 fig. L, L.
t suprema sedes 1, 2 fi.
u superior sedes 1, 2 fi. cap. 17.
x supra A fig. 1.
y fig. cap. 14 F committitur G.
z fig. cap. 14 R proximum L.

necti cernimus. Dein posterior primi ossis sedes duos ascendentes educit[a] processus, pari modo exculptos, quo ascendentes uertebrarum in lumbis processus[b] excauantur. Hicq; sacri ossis processus admittunt descendentes quintę lumborum uertebræ processus, eadem penitus ratione, qua lumborum uertebræ inuicem eiusmodi processibus coarctantur. Sexti uerò ossis humilior[c] pars admodum gracilis (uti & ipsum os exiguum occurrit) nullos descendentes adipiscitur processus, quibus sibi subdito ossi coarticularetur: uerùm duntaxat in orbiculare, sed paulo latius, desinit tuberculum, aut corpus, quod primo ossis coccygis[d] ossiculo non aliter committitur, quàm uertebrarum corpora inter se ampli cartilagineiq; ligamenti medio cōstringuntur. Transuersis ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus posteriora,[e] sinus excul pitur, cui alterius lateris ilium[f] os ualidissimè coarctatur. Est autem hic sinus admodum asper & inæqualis, ac primùm quidem per ipsius longitudinem in medio extuberantem habet[g] lineam, aut amplioris lineæ instar prominens tuberculum. quod sinum ipsum rursus ueluti in unum[h] anteriorem sinum, & alterum[i] posteriorem dirimit. Anterior utcunq; simplex est, asper tamen, & inæqualiter admodū incisus cernitur. Posterior altius cauatur: at in medio[k] processum ostendit transuersim extuberantem, qui sinum hunc posteriorem denuò in unum[l] superiorem & alterum[m] inferiorem interdiuidit. His sinibus tuberibusq; conueniunt ilium ossa,[n] mutuis tuberibus sinibusq; donata. Verùm interim sinus isti & tubera, leùi lubricaq; cartilagine aliorū sinuum capitumq; ad articulationem fabricatarum modo haud obducuntur: quum nihil præter cartilaginea educant ligamenta, sacrum os robustissimè ilium ossibus citra lubricum planumq; contextum ita ferè adnectentia, ut appendices suis compinguntur ossibus. Sinus isti transuersis sacri ossis processibus insculpti, & posteriori sede non peruijs foraminulis ligamētorum educendorum gratia exasperati, ad tria potissimùm superiora sacri ossis referuntur ossa. quippe inferiora processus habent tenues, at amplos tamen, & mutuò cōtinuos, ex quibus[o] musculus pronascitur, quem femur mouentiū quartum statuemus. Verùm transuersus quinti ossis processus ea parte, qua trāsuerso sexti ossis unitur processui,[p] tuberculum utcunq; crassum & prominens in hoc educit, ut opportunè duo[q] ligamenta hic sacro ossi implantarentur: quorum alterum ab acuto coxendicis ossis[r] processu enasci docebitur, alterū ab elatiori posteriorìq;[s] sede appendicis, qua coxendicis os donari audies. Cæterùm[t] spinæ, posteriores ue processus, etiam ossis sacri ossibus obtigerūt, tanto in singulis ossibus proceriores, quanto os ipsum, unde prodeunt, grandius superiusq; est. Sextum tamen os, & quintum ferè, ea[u] sede, qua spinam alia educunt, quaq; dorsalis medullæ porrigitur terminus, dehiscunt, uarieq;, & non omnibus pari semper modo, aperta sunt, & spinis deniq; destituuntur. Vtcunq; uerò sit, nulla sacri ossis spina, si modò quid rectè assequor, ne minimum quidem sursum conniuet, at deorsum omnes potius spectant. & non aliter quàm in cæteris uertebris, cum transuersis processibus interuallum quoddam & sedem constituunt, in quam nonnulli dorsum mouentes[x] musculi aptè reponūtur, & à qua illi iustissimè cum[y] alijs hinc initium ducentibus musculis enascuntur. Vnde etiam posterior hęc sacri ossis sedes insigniter aspera, ac ueluti cariosa est, ut musculorum scilicet principia commodius ab illa cum ligamentis educātur. Tota dein gibba & curua spectatur, quo ita tutius propugnaculi ritu ijs quas sacrū os continet partibus prę esset. Anteriori uerò sede id leue ac latius est, non autem asperum, sed sinum cauumq;, quo aptiorem illis organis, quæ cum alijs ipsi commissis[z] ossibus instar

k 3 peluis

Inferior cuiusmodi.

Latera cuiusmodi.

Posterior sedes cuiusmodi.

Anterior.

a 1,2 fig. S, dein T, V, X.
b 2,3 fig. cap. 17 K.
c 1,2 fig. a.
d 1,2,3 fi. G.
e 2 fig. N, N, O, O, P, Q, Φ.
f quod est supra S, N, c fig. 3 cap. 29.
g 2 fig. O, O.
h 2 fig. N, N.
i 2 fig. P, Φ, Q.
k 2 fig. Φ.
l 2 fig. P.
m 2 fig. Q.
n 3 fig. ca. 29 A, B. C, C. D, D, E, F, G.
o 11 mus. tab. Φ.
p 1,2 fig. R.
q 10 mus. tab. γ & Δ.
r 2 fig. ca. 29. d.
s eiusdem fig. l.
t 2 fig. d, d, d.
u 2 fig. i, k.
x 13 mus. tab. Γ, et 14 tab. Τ.
y 10 mus. tab. Τ musculi Θ. 12 tab. Κ musculi Δ.
z integrarum fig. Θ committitur M.

peluis cuiuſdam complectitur, ſedem efformet. ac infimam dorſi regionem, ueluti ſemicircularem, non autem rectam cum ſubdito ipſi coccyge oſſe conſtituat. Interdum, neq; id infrequenter, os ſacrum quinq; tantum extruitur oſſibus, in tota ferè ipſius fabrica nihil aliàs peculiare oſtendens, quàm in foraminum neruos ipſius tranſmittentiũ, uti paulo pòſt dicam, ſerie.

Foramina neruis emittendis parata.

A' dorſalis enim medullæ[a] parte in ſacro oſſe repoſita, ſex plerunq; neruorum pullulant paria, eorumq́;[b] primum inter quintam lumborum uertebram, & primum ſacri oſſis os perinde egreditur, ac nerui in lumbis & thorace è uertebrarũ proſiliunt lateribus. A' tergo namq; corporis primi oſsis, & ante priorem aſcendẽtis eiuſdem oſsis proceſſus ſedem,[c] ſinus utrinq; cauatur, qui cum quintę lumborum uertebræ ſinu commune foramen conſtituit, quo ſui lateris neruus elabitur, & uena arteriaq; dorſalem medullam hic petentes ingrediũtur. Porrò reliquis neruorũ paribus, foramina non parantur in ſacri oſsis lateribus ſuperiùs ilium oſsium connexu occupatis, & inferiùs ita per tranſuerſum tenuibus, ut in latera nimis longo ductu perforari nequiuerint. adeò, ut quando ſacrum os ſex efformatur[d] oſsibus, in anteriori & poſteriori ipſius ſedibus, decem orbicularia ſpectentur foramina, in utroq; nimirum earum ſedium latere[e] quina, quæ inter oſſa, quà inuicem illa coaleſcunt, exculpta, tanto arctiora reddũtur, quo humiliorem in ſacro oſſe ſedem obtinent. uti &[f] nerui, quibus uiam præbẽt, non pari mole inferiùs & ſuperiùs conſtant. Pari etiam occaſione, foramina in poſteriori ſede cælata, illis ſunt minora, quæ in anteriori ſpectantur: quòd hac ſede craſsiores nerui, quàm illa elabuntur, quodq́; plures inſignioresq́; uenæ & arteriæ per anteriora foramina, quàm poſteriora, ſacrum os ſubeunt. Foraminibus itaq; hunc in modum ſe habentibus, ſecundum ſacri oſsis neruorum par duos antrorſum, & totidem retrorſum educit ramos, per quatuor inter primum os & ſecundum apparata illis foramina. Dein alia inſuper paria eum in modum proſiliunt, ut excidens par ad ſubditum os, quemadmodum & in uertebris, numero referatur. Præter hæc autem foramina, neruorum occaſione inciſa, in poſteriori ſacri oſsis ſede,[g] alia ſubinde occurrunt, inter oſsium ſpinas, in uiam, qua dorſalis medulla ducitur, pertinentia, & ligamentis perinde oppleta, ac interualla foramina'ue inter ſpinas reliquarum uertebrarum conſpicua.

Quid eueniat, oſſe ſacro tantũ quinq; oſsibus extructo.

Cæterùm ſi quando ſacrum os quinis tantum conſtat oſsibus, tunc in anteriori ipſius ſede duo deſunt foramina, ſextoq; pari in poſteriori tantum ſede (at uerſus latera magis) iter exculpitur, alia tunc etiam obuia inferioris ſedis ſacri oſsis cum coccyge oſſe articuli ſpecie. Supremum enim coccygis oſsis oſsiculum, tum ſinu elatiori ſuæ ſedi exculpto, quinti oſsis ſacri corpus nõ tantum excipit, uerùm duos etiam inſuper exerit proceſſulos, qui ſurſum educti, quinti oſsis ſacri oſsis proceſſulis deorſum ſpectãtibus coaleſcunt: & exigua admodum ligamẽti cartilaginei portio, reliquo nexui interuenit, propemodum oſſis ſacri oſsium mutuæ ſtructurę reſpondenti.

Coccygis oſsis deſcriptio.

quum interim, quando ſex ſacri oſsis ſeſe offerunt oſſa, coccygis oſsis[h] elatiſsimum oſsiculum proceſſulos nullos poſteriori in ſede extollat, & laxè ſexti oſsis ſacri oſsis[i] corpori dũtaxat, idq́; cartilaginei[k] ligamenti medio, committatur. Oſsiculum hoc ad ſinus ſui latera utrinq; tranſuerſim ſurſumq; extuberat, & hinc ſenſim uerſus inferiora anguſtum redditur, & ſecũdo coccygis oſsis[l] oſsiculo perinde ut ſexto oſsis ſacri oſsi[m] firmatur. Secundo oſsiculo dein tertium & quartum ſuccedunt, eodem penitus modo inuicem commiſſa, tantoq; arctiora breuioraq́;, quanto unumquodq; in ipſa ſerie humiliorem locum obtinet. Quartum[n] oſsiculum ſuo mucrone, quo recti inteſtini poſticam, infimamq́;[o] ſedem contingit, in[p] cartilaginem ter-

a 1 fig. ca. 11 lib. 4 F, G, & char. 24, 30.
b 2 fig. ca. 11 lib. 4 charact. 25.
c 1, 2 fig. charact. 1.
d ut in omnib. noſtris figuris.
e 1, 2 fig. charact. 2, 3, 4, 5, 6.
f Spectacos in 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4.
g 2 fig. f, g, h.
h 1, 2, 3 fi. G.
i 1, 2 fi. a.
k 1, 2 fi. b.
l 1, 2, 3 fig. H.
m 3 fig. b.
n 3 fig. K.
o 1. tab. fi. cap. 49 lib. 2 M.
p 3 fig. c.

nem terminatur, eiusdem usus gratia, qua uertebrarum spinis, reliquorumq; osium extremis cartilagines obnasci retulimus. Pręterea his quatuor osiculis nullū inciditur foramen, quo dorsalis medulla incedat, aut ex quo ulli exiliant nerui. Horum dein osiculorum substantia, appendicum substantię correspondet. fungosa namq; est, & rara, & in pueris admodum cartilaginea. Ipsorum insuper uniuersus contextus ex ampliori basi in mucronem desinit, introrsumq; insigniter obliquo flexu incuruatur: & laxi nexus occasione, in partu, ac interdum in magna ani apertione, est mobilis. Quum itaq; is quatuor illorum osiculorum contextus ueluti ex basi quadam sensim in arctū cesset, incuruetur q;, & quodammodo pectoris osis modo, priusquā exarescit, obscurè rubeat, uerisimile est, ueteres, qui pueros artem resecandi corpora docebant, hunc ad cuculi rostri contulisse speciem: hincq; κόκκυγα pręcipuè, uti prius diximus, appellasse, ut & ὀῤῥοπύγιον, quòd contextus ille, mobilibus in auiū cauda osiculis, non uerò quadrupedum caudæ initio, magna ex parte conueniat. Quàm uerò nostra hæc sacri osis & coccygis osis historia, Galeni congruat descriptionibus, promptè expendes, si illas (quum nimirum sibi undiq; haud respondeant) primùm mutuò, & dein cum nostris contuleris. In libris namq; de Partium usu, sacri osis non semel incidit mentio: idq; inibi quatuor osibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge osse ascripto. Et præterquàm quòd coccygis osis Galenus ijs libris non meminerit, haud ambigendum est, hoc ipsi illos libros scribenti, & iustum neruorum numerum neutiquam tradēti, fuisse incognitum. Quatuor enim osis sacri ossa esse docens, talem illorum extremo cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis osis mucroni obtingere diximus, & in quam osium fines alteri osi non commisi, perpetuò ferè degenerant. Præterea in duodecimo de Partium usu, trāsuersos sacri osis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Osib. eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Dein hoc libro, sacrum os tantū tribus efformari osibus percenset, ijs alia tria subijci scribens, quæ coccygis nomine donauit. In libris quoq; de Administrandis sectionibus, sacri osis & coccygis subinde meminit, quemadmodū nonnunquam in Commentarijs in Hippocratis librum de Articulis: uerùm ea prorsus (quoad ipsius sentētiam assequor) ratione, qua in libro de Osibus plenius quàm alibi illa describuntur. Vt autem accuratiùs modò iudices, num illic simiæ potius, quàm hominis osium tradatur constructio, lubens nunc enarrabo, quî ossa sub lumborū uertebris reposita, in simijs & canibus occurrant. quod uel ideo faciendum est diligentius, ut illorum modis omnibus execranda constet impudentia, qui quum Galenum homines magis quàm simias descripsisse contendunt, ipsius libros ita indies turpisimè deprauant, & nescio quid non tandem librarijs scribisq; imponentes, magis magisq; præstant, ut illi tandem Chimeræ cuiusdā modo, neq; simijs, illis ue quæ Galenus potisimùm secuit brutis, neque hominibus accommodari posint.

Quî Galenus sacrum os & coccygis descripserit.

Lib. 12. 13. 15. & alibi.

Cap. 11. & 12.

Lib. 2, 6. potissimùm.

Lib. 3. Comentariorum.

In simia itaq; & cane, sub infima lumborū uertebra, [q] os quoddam reponitur, tribus efformatū osibus, ita inuicem iunctis, ut in anteriori sede, iuxta eorum medium, talem connexus ostendant speciem, qualem uertebrarū corpora mutuò cōpacta exhiberent, si quando sic coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & in ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euanuisset. quanquam & in catulis, trium illorum osium unio, cartilagine etiam aliqua, perinde ac appendicum connexus, repleatur. In lateribus anterioris dictæ nunc sedis, hæc ossa in ætate prouectis uix aliquā coalitus exprimunt imaginem, quemadmodum & posterior ipsorum sedes, omnino (nisi fortè in ad-

q 4 fi. charact. 1, 2, 3. & figura 5 posteriorē ostendit sedem.

Os tribus in simia & cane efformatū osibus, quod sacrū uocamus.

modum catulis) continua conſpicitur. Primum os ſuperiori ſua ſede, non ſecus ac quæpiam lumborum uertebra, orbiculare obtinet corpus, infimæ lumborum uertebræ ita commiſſum, ut lumborū uertebræ mutuò compinguntur. Dein primum id os aſcendētes proceſſus exerit inſinuatos, quibus infimæ lumborum uertebræ deſcendentes excipiuntur proceſſus. Inferior tertij oſsis ſedes inferiori cuiuſuis lumborū uertebræ ſedi in hoc reſpondet, quòd orbiculari corpore & deſcendentibus proceſsibus, quemadmodū & illa, donetur, quibus ſubdito ſibi cuidā[r] oſsiculo haud aliter coarticulatur, ac uertebræ in lumbis inuicem cōponuntur. Trium iſtorum oſsium latera, quæ tranſuerſis ipſorum conſtant proceſsibus admodū amplis & latis, ſibiq; inuicem continuis, ſinum quoq; uerſus poſteriorē eorundem ſedem habent inſculptū, qui aſper & inæqualis, ſui lateris iliū oſsis ad hæc oſſa nexui famulatur. Sinus iſte ad proportionem tanto humani oſsis ſacri ſinu breuior eſt, quanto iliū os in homine multo latius quàm in quadrupedibus cernitur. Deinde tranſuerſi proceſſus ſecundi oſsis in his magnitudine non excedunt primi oſsis proceſſus, ſecundūq; os modis omnibus minus eſt primo, ut & tertium ſecundo. Tribus his oſsibus continuum etiam inſculpitur foramē, quo dorſalis medulla prorepat, & poſteriori ſua ſede ſingula ſpinā poſteriorem'ue proceſſum educūt, ſurſum potius, quàm deorſum, etſi tamen non inſigniter, ſpectantē: & tanto minorem, quanto os à quo exoritur, in ſerie minus exiſtit. In ſpinarū interuallis nulla occurrunt foramina, neq; oſſa quicquā inibi dehiſcunt, imò ſpinæ inſtar unius lineæ inuicem continuæ ſimul plerunq; protuberāt. Foramina tamen neruis emittēdis parata, in anteriori ſede & poſteriori, quatuor ſe exhibent, utrinq; nimirū bina, quibus ſecundi & tertij parium neruorū, qui ad hæc oſſa referuntur, ramis antrorſum retrorſumq́; iter præbetur. Primo autē pari foramen eo pacto, quo in lumborum uertebris, paratur, ad tergum uidelicet corporis primi oſsis, & humillimæ lumborū uertebræ. Dorſalis medulla his animalibus neutiquam in tertij oſsis extremo finitur, ſed deorſum per alia inſuper[s] oſsicula incedit, uiam neruis, lumborum uertebrarū modo offerētia, ad poſteriorem nimirum ſuorum corporum ſedem, non uerò etiam anteriùs, quo ſecundū & tertium oſsis ſacri oſsiū paria præcipuos ipſorū educunt ramos. Nerui itaq; ſub tertio oſſe exilientes, ac primū dorſalis medullæ in ſubditis illi oſsiculis contentæ neruorum par conſtituentes, foramina[t] inter tertiū os & primū id oſsiculū perinde obtinēt, ac nerui è lumborū uertebris egredientes, à tergo nimirum corporū uertebrarum. Sub tertio igitur oſsis ſacri oſſe,[u] alia tria, interdumq́; in caudatis ſimijs & quibuſdam canibus plura ſuccedunt oſsicula, lumborū uertebris cōformatione ſimillima. In nullo namq; ab illis imagine diſcrepant, niſi quòd tranſuerſos proceſſus latiores, quàm lumborū uertebræ, obtinent, & eoſdem magis deorſum, quàm ſurſum conniuentes: dein quòd ſpinā aut nullam, aut perquàm puſillam à ſe porrigunt. Corporū enim forma penitus illis reſpondet uertebris, niſi fortè pro oſsiculorū mole, hæc aliquis, minima queq; expendens, ampliora eſſe aſtrueret. In aſcendētibus uerò et deſcendētibus proceſsibus ne minimum quidem uariant: pariq; articulatione cōtextu'ue illorū ſupremum cum infima ſacri oſsis parte, & ipſa dein inuicem cōmittuntur, quo lumborū uertebræ inter ſe. adeò, ut in horum oſsiculorū quoq; corporum nexu, cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti notatu digna occurrat portio. Præterea haud ſecus quàm in lumborū uertebris, uia dorſali medulla in his oſsiculis paratur, illaq́; tribus neruorū paribus iter perinde ac lumborū uertebræ accōmodant, poſt tergum nimirū (uti & prius diximus) ſuorum corporum, & ante aſcendentes deſcen-

r 4 fig. charact. 4.

Cuiuſmodi oſsicula in ſimia et cane ſub ſacro oſſe occurrant, adeoq́ ipſorum coccygis oſsis deſcriptio.

s 4 fi. charact. 4, 5, 6. Spectantur tamē & in 5 fig.

t 4 fig. inter char. 3 & 5.

u 4 fi. charact. 4, 5, 6.

x 4 fi.cha ract.6.

descendentesq; eorum processus. Infimum [x] osiculum, è quo dorsalis medulla quodammodo inconiugata simplexq; prosilit, non caudatis simijs aliorum ossium extremis similiter, in cartilaginem fortè cessat. Canibus uerò & caudatis simijs, quibus hæc osicula sunt impensè laxa & mobilia, infimo osiculo alia permulta continuo ordine adnectuntur osicula, dorsalis medullæ gratia non perforata, sed solida & oblõga, & superiùs inferiusq;, quà inuicem cartilaginei ligamenti beneficio, quemadmodũ uertebrarum corpora cõpinguntur, crassiuscula: in medio autẽ tenuia, caudamq;, ut semel dicam, constituentia.

Galeno sacrũ os & coccygis os ut in simia se habent descripta.

Quandoquidem igitur in simia & cane, mox sub lumborũ uertebris unum occurrit os, ex tribus [y] osibus, tanquam è uertebris quibusdã sic coalitum, ut ipsorũ nexus à uertebrarum cõmissura potisimùm differat, quòd in illo nullum cartilaginosum ligamentum, perinde ac [z] inter uertebrarum corpora reponatur: & quum os istud spinas sursum magis quàm deorsum uergẽtes profert, quumq; secundo & tertio suorum neruorum paribus (ut hic Galeno aliquid concedamus) foramina anteriùs & posteriùs exculpta habet, arbitror inquam, illi id os in libro de Osibus sacri osis loco descriptũ. Item quia in simijs & canibus sub isto tria ut minimũ succedunt [a] ossa, quæ dorsalem medullam quoq; transmittentia, in corporũ suorum nexu, ligamentũ cartilagineum secus quàm tria eorum animalium osis sacri ossa, adipiscuntur: & quum ideo citra multam longam'ue decoctionem, aut magnam aliàs uim, haud aliter quàm lumborũ uertebræ inuicem promptè diuellantur, quumq; hæc ossa neruos duntaxat à tergo suorum corporum, non uerò antrorsum quoq;, emittant, mihi persuadeo, Galenum illa coccygis osis nomine donasse. existimoq; ipsum inter sacri sui osis cum coccyge osse, in nexu & neruorum eductione ac foraminibus, præcipuas statuisse differẽtias.

y 4 fi.cha ract.1,2,3.

z fig.cap. 14 R,R.

In fine capitis 11. ubi etiã primo pari uidetur eundem egressum cum 2 & 3 parũ exquisitè præbere.

a 4 fi.cha ract. 4,5,6 quos confe res cũ eiusdem figuræ char.1,2,3.

Quippe quum osis coccygis osibus plus cartilaginis, quàm sacro osi tribuit, eam subaudiendam duco [b] cartilaginem, quam ueteres præcipuum corporum uertebrarũ esse uinculum, secus atq; Galenus, affirmabant, quanquam ego subinde cartilaginosum (uti reuera est) appello ligamentum. Nequaquam enim cum nonnullis sibi admodũ peritis Galeni librorum corruptoribus existimo, illum hic de ea loqui cartilagine, quæ osium adnascerețur lateribus. quum plus eius cartilaginis, ac cartilaginei etiã ligamenti, ilium ossa excipientibus [c] finibus, idq; potisimùm posteriori ipsorũ sede, qua ilium ossa nonnihil à sacro osse dehiscunt, obtingat, quàm osibus quę mox ilium ossium cum sacro connexui, siue in [d] simia, siue in [e] homine subsunt. Quòd uerò corruptores illi, ne Galenus [f] sena humanorũ osium præterijsse aut ignorasse uideretur foramina, in Capite ipsius de coccyge osse adijciunt, neruos illius osis & anteriùs quoque educi, hoc à librarijs omissum, intrepidè contendentes, ideo uenit improbandũ, quòd, uti antea in osium nexu coalitu'ue, sic modò in neruorum ductu egressuq; omnem secludant differentiã, qua Galenus coccygis sui ossa à sacri osibus peritè admodumq; anatomicè ex simiarũ canumq; fabrica distinxit, cui posthac Galeni descriptiones neutiquam accõmodari poterunt.

b fig.cap. 14 R,R. et figuræ capiti 40 lib. 2 insertæ charact.3.

Cap.8. lib. de Osibus.

c 2 fig.N, N,O,O,P, Q.

d 4 fi.charact.4,5,6.

e 1 fig.D, E,F.

f 1 fig. notantur foramina alterius lateris, cha.4,5,6.

Talis est Galeni liber, cura Syluij editus commentarijs.

Cæterùm quî uel sic etiam adauctæ, aut deprauatę potius, uitiatæq;, ad hominis decem ossa lumborũ uertebris succumbentia referãtur, nequeo satis colligere. Vt enim sex primorum osium, quæ sacri osis loco mihi describuntur, inter se coalitum, & in una serie ex ampla basi quodãmodo in mucronem contextum, & neruorum parem antrorsum retrorsumq; productionẽ, & spinas haud sursum eminere, taceam, nescio quamobrem quatuor [g] ossa, quę coccygis osis loco à me sunt pertractata, nullamq; dorsali medullę uiam prębent, Galenus neglexisset, quum duo horum superiora tam sint insignia, & illa constent fa-

g 1,3 fig. G,H,I,K.

ſtent fabrica, tantumq; cum reliquis ſuppeditent uſum, ut ab humanum corpus ſecante non debeant facilè prę teriri. Verùm illi librorum Galeni euerſores aiunt, noſtrum coccyx os ab ipſo dedita opera præteritum, quòd è monumentis cum ſacro oſſe non effodiantur. aut quòd Galenus illa perinde ac os υ referens, & cordis os, & oſsicula ſeſamo ſemini comparata, tyronibus non uoluerit in libro de Oſsibus proponere. aut quòd omnia quatuor oſſa, unius cartilaginis loco habuerit. Poſtremumq; iſtud in primis approbāt, ne in libris de Vſu partium Galenus alijs ſuis ſcriptis minus coaptari poſsit. ut ſcilicet tria ſui oſsis ſacri oſſa trium loco, & tria oſſa ſui coccygis oſsis unius tantum uice enumerarentur: & noſtrum coccyx os cartilago ea eſſet, quam quarti oſsis, ſacri oſsis extremo adnaſci, in ijs libris prodidit. Hæc quum referuntur, ac meæ ſententiæ obijci ſentio, illos mihi audire uideor, qui Galenum & Auicennam, aut neſcio quos tandem medicos & philoſophos, aut pugnantia eiuſdem autoris ſcripta, inter ſe non diſſentire, conantur admodum ridiculè magnoq; ſupercilio oſtendere: eaq; autoribus ipſis imponunt, quę ne per ſomnium quidem cogitarunt, quæq; ab illorum ſententia ſunt prorſus aliena. Si enim Galenus noſtrum coccyx os in Capite libri de Oſsibus undecimo & duodecimo, idcirco omiſiſſet, quòd illius tractatio ad eos qui introducũtur, haud pertineret: indubiè in libri de Oſsibus fine, noſtri coccygis perinde meminiſſet, ac aliorum oſsiculorum, quę alibi plenius deſcripſit. quum tamen in nullis Galeni libris, iſtius noſtri coccygis incidat mentio. Quod autem id è monumẽtis aut ſepulchris à ſacro oſſe diſſolutum occurrit, ipſiusq; oſsicula uertebrarũ modo diſiuncta ſpectantur, argumẽto eſt, Galenum ueterum deſcriptiones ſuis ſimijs accõmodaſſe, quòd nimirum oſſa ipſarũ ſacro oſsi ſuccedentia inuicem, marceſcentibus ligamentis diſſoluantur, ſecus quàm tria noſtri ſacri oſsis humiliora. Neceſſum namq; eſt cum his hominib. de nullo ſacro hominis oſſe, quàm quod ſenis extructum ſit oſsibus, ſermonẽ inſtituere. Nam quum quinque aut quatuor tantum in homine reperiuntur oſſa, noſtrum ſacrum os cõſtituentia, tunc illa nullo penitus modo Galeni ſex oſsibus accommodari queunt, quum ne numerus quidem oſsium reſpondeat, dorſali medullæ uiam offerentium. Dein ſi diſſolutorum ab inuicem in cœmiterijs oſsium habenda eſſet ratio, quid de uertebris, coſtis, manus, pedis, pectoris, & omnium ferè partium cenſendũ eſſet oſsibus? quum hæc ſecus quàm noſtri ſacri oſsis oſſa ſeſe offerant dirempta & diducta? Porrò quum fingunt Galenum coccyx noſtrum os meritò cartilaginis loco habuiſſe, quòd ipſius oſſa in pueris mollia & cartilaginea ſpectẽtur, &, ut ipſi aiunt, quatuor tantum cartilagines eſſe appareant, eſt eiuſmodi, ac ſi Galenus puerorum potius, quàm mediæ ætatis hominum, aut brutorum hiſtoriam texuiſſet. At hi nimis obiter expendunt, hanc in multorum oſsium ſubſtãtia, in tota appendicum ratione, & numero in primis, in coſtarũ cartilaginibus, & alibi ferè centies, ſimijs & canibus, utpote ſiccisſimis, maximeq; oſſeis, ut ſic dicam, animalibus, elegantius cõgruere, quàm homini, præ cæteris ferè humidiſsimo & molli. At per me integrum eſt, quiduis ab illis hominibus comminiſci, ac cum Galeni ab ipſis deprauata ſententia ſuis auditoribus imponere, mòdò pro mea uirili ueram hominis exhibeam ſtudioſis fabricam. qui tunc maximè Galeni libros, tanquam ſacroſancta, non duxerim emutandos, quum in magno infinitoq; hominis cum ſimijs & ijs brutis, quæ Galenus potiſsimùm aggreſſus eſt, diſcrimine, Galeni hiſtoria illis quàm homini eſt cõformior: præcipuè ſi quando diſcrimen illud, quantumuis inſigne, à Galeno non uideatur fuiſſe animaduerſum, uel alioquin expreſſum. Quinimò ipſe audiendus eſt initio tertij libri

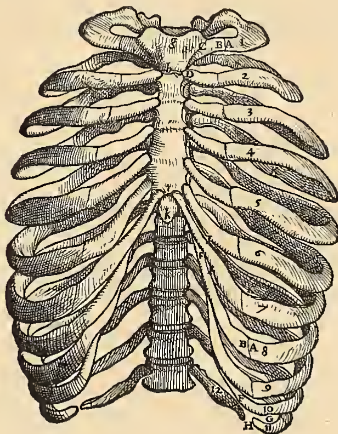
Commen-

Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis, quum ait se de Ossibus librum conscripsisse, cum sigillatim quale unumquodque os esset, præcipuè quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in simijs certè, diligenter inspexisset: ita pulchrè indicans, se omni studio saltem simias enarrasse, hasque homini in osium constructione esse simillimas. Vnde etiam nullus omnium Anatomicorum Galeni librorum mihi magis, quàm hic de Ossibus, illi uidetur ascribendus: isque sanè est, quem toties prædicat, grauiterque dignum censet, qui subinde legatur, totusque, quum ita succinctus sit, memoriæ commendetur. Et quamuis ille exactiùs simijs quàm hominibus respondeat, paucioribus tamen falsis scatet descriptionibus, & mendis profectò, quàm cæteri omnes: uti in scholis apertè, & sanè (ita mea secundent Superi) citra omnem prorsus affectum, candidè solitus sum in rerum præsentia ostendere. utcunque interim quorundam senum maleferiatorum, & inuidia (quòd hæc nimirum ipsos lateant) tabescentium calumnias, falsissimasq; obtrectationes nequeam subterfugere.

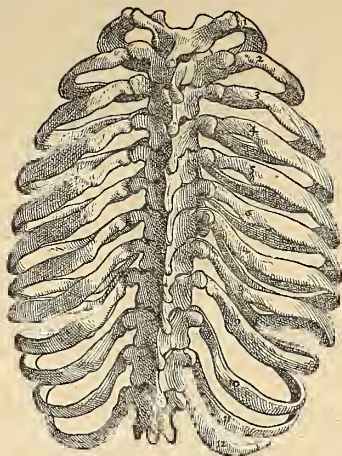
Præ cæteris Anatomicis Galeni libris, librum de ossibus ipsi tribuendum.

DE THORACIS OSSIBVS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO ANTERIORI facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebræ, & duodecim utrinq; costæ, unà cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

SECUNDA DECIMINONI CAPITIS FIGURA, POSTERIOREM INTEGRAE THORACIS oßium compagis faciem proponens.

TERTIA FIGURA EX MEDIIS UERTEBRARUM THORACIS, TRES CONTINET VERTEBRAS, DEXTRO latere expressas, unà cum media eiusdem lateris costa. Atq; huius figuræ beneficio, costarum ad uertebras articulatio, dein & costarum quoq; ductus ostenditur.

QUARTA FIGURA EXPRIMITUR COSTAE POSTERIOR ET VERTEBRIS PROXIMA portio, ut capitula exactè in conspectum uenirent, quibus nouem superiores costæ uertebris articulantur. Præterea huius costæ partem effregimus, ut ossea costarum interiori in sede ostenderetur substantia, Φ indicata. Φ.

QUINTA FIGURA PORTIONEM EXHIBET DUODECIMAE COSTAE POSTERIORI facie, & qua duodecimæ thoracis uertebræ coarctatur, depicta. Hanc quoq;, ubi Φ positum cernis, à reliqua sua portione effregimus, osseam costæ substantiam ostensuri.

SEXTA

SEXTA FIGURA, ANTERIOREM PECTORIS ossis à cartilaginibus costarum liberi partem proponens.

SEPTIMA, PECTORIS OSSIS CARTILAGINIBUS costarum liberi posteriorem commonstrans faciem.

B, B 1, 3 Cartilagineæ costarum substantiæ principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiæ cum ossea coalitum notat.

C 1 Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.

D 1 Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequentium quinq; costarum articuli species colligitur.

E 3 Cartilaginis capitulum, quo secunda costa ac quinq; subsequentes, pectoris ossi inarticulantur.

F, F 1 Terminus cartilaginis illegitimarum costarum, qui acutus spectatur.

G 1 Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter dehiscit.

H 1 Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuò dirimitur.

I, I 1 His sedibus costarum cartilagines inæqualiter protuberant, sua interualla plerunq; opplentes.

K, K 1, 4 Hac regione internæ mediarũ costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria & neruus insidet.

L 4 Capitulum, quo costæ uertebrarum corporibus articulantur.

M 4 Capitulum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur.

N 5 Species capituli, quo undecima & duodecima costæ uertebris articulantur.

O 4, 5 Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi uertebræ, cui costa articulatur, processus consistens, ad quod undecimus dorsum mouentium musculus coimplantatur.

Q 4 Interuallum, inter L & M apparens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.

R 4 Hæc quoq; sedes, insertionis musculi thoracem mouentium quarti gratia potissimum exasperatur.

S, T, U 3 Tres simul contextæ uertebræ.

X 3 Sinus duobus uertebrarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.

a 3 Costæ ad uertebræ corpus articulus.

b 3 Sinus in transuerso uertebræ exculptus processu, cui costa etiam articulatur.

c 3 Costæ ad transuersum processum articulus.

d 3 In suprema uertebra S insignita, etiam d talis sinus indicatur, qualem inter mediam & infimam uertebram X expreßimus.

e 3 Sinus articulandæ costæ in transuerso processu cælatus, uertebræ S insignitæ.

f 3 Costæ regio in posteriora maximè exporrecta. Ab a igitur & c ad f costa à uertebris deorsum obliquè in posteriora fertur: ab A uerò & B ad E, sursum in anteriora circulatim reflectitur.

g. h. i. k 1 His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uerò ad i usq; secundum. i ad k usq; tertium. k autem mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verùm iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.

l 6 In anteriori primi ossis sede protuberans instar trianguli pars, quæ t, q, & r posset circumscribi.

m, n 6 Sedes utrinq; ad partem eam protuberantem depressa.

o 7 Posterior primi ossis sedes, quæ utcunq; caua cernitur.

p 6, 7 Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.

q, r 6 Sinus primi ossis, quibus clauicularũ capitula articulantur: ac r etiam in septima figura dextrũ indicat sinum.

ſ 6, 7 Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, quæ lunæ modo excauatur.

t 6, 7 Hac sede primum os secundo committitur.

u 6, 7 Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.

x, y, z, α, β 6, 7 Sinus secũdi ossis, quib. cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarũ inarticulatur.

γ, δ, ε 6, 7 His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.

ζ 6, 7 Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginẽ ensis mucroni non absimilẽ, ac н in sexta & septima

н. l notatam

notatam, finitur. Foramina, quibus interna pectoris osſis ſedes abundat, etſi notis non indicentur, ſeſe facile demonſtrant. Iuuerit modò, tres quoq; figuras obiter inſpicere, quibus ad præſentis libri calcem totus oſsium contextus triplici facie proponitur. Deinde non mediocriter iuuerit, octauæ muſculorũ tabulæ, & decimæquartæ tabulæ thoracem hic contueri: quòd illæ ueriorem thoracis formam, coſtarumq; ductum oſtendant, quàm ex illis oſsibus delineari queunt, quæ noſtra induſtria rurſus cõpinguntur, & non ſatis obliquum coſtarum ductum commonſtrant. unde etiam maius quàm deceat interuallum, inter humillimæ coſtæ apicem & ilium oſsis ſpinam referunt.

Quid thorax. Lib. 1. Hiſtor. animal. cap. 7.

Omnium thoracis oſsiũ ſtructura 1 & 2 fig. oſtendunt.

THORACEM opportunè uocabimus, quicquid coſtis interceptum circumſcriptumq; eſt: non autem cum Ariſtotele,[a] uniuerſum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem uſq; metimur. Anteriorem uerò thoracis ſedem, Pectus: &[b] latum in ea ſede conſiſtens os, cui coſtæ coarticulantur, Pectoris os ritè nominabimus. quò minus tres Græcorũ, & in primis Galeni uoces, θώρακα, ϛῆθος, & ϛέρνον, oſcitanter uideamur confundere. Pectoris itaq; os, & coſtæ, itemq; duodecim dorſi uertebræ, quas thoraci hactenus aſcripſi, thoracis ſunt oſſa. Eſt autem admirabilis ſummi rerum Opificis induſtria, qua totus thorax neq; oſſeus, neque carnoſus efficitur, uerùm os cum muſculis uiciſsim alternatimq; cõmutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuerſa oſſea, abdomen uerò muſculoſum magna ex parte extruatur. Cæterùm decet hæc accuratè, præcipuoq; ſtudio expendere. quum enim tria ſint principia hominem diſpenſantia, os quidem immobile, ac nullis interſtinctũ muſculis, primo principio circundatur, muſculi uerò tertio: at ſecundo ex oſsibus muſculiſq; medium quid circumtexitur. Cerebrum namq; in nullos uſus muſculis eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compreſsione indigeat. Quare etiam meritò caluaria, ueluti galea & murus immobilis ipſi circumponitur. Porrò ſi organis iecori famulantibus, uentriculo ſcilicet, & inteſtinis, & ueſicæ, ac demum ipſi utero, non minimo ſanè generationis inſtrumento, aliquod tale ſeptum circumponeretur, ubi cibum & potum uentriculus ſuſciperet? quorſum utero geſtantium tumor emineret? quà educerentur excrementa, aut quomodo partus feliciconatu propelleretur? nullo hîc opem ferente muſculo? Thoracis autem motus, quem maximè ad aeris inſpirationẽ requirimus, omnino aboleretur, ſi ſolis duntaxat oſsibus thorax conſtaret. Si uerò is ſolis muſculis motuum opificibus cõformaretur, ij pulmoni & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, muſculi[c] alternatim oſsibus ſunt interpoſiti. Mox autem & hoc ad ſecuritatem non parum cordi pulmoniq; conducit: magis enim nunc muniuntur, quàm ſi ſolis muſculis thorax fabricatus eſſet. Quinetiã oſſea thoracis moles firmandis ſuſtinẽdiſq; ſcapulis (quibus dein brachia coarctantur) mirificè confert. has enim ſolis inniti coſtis, & clauiculas nullo oſſe, quàm ſcapulis & pectoris oſſe firmari, docebimus. Præterea ſi nullis oſsibus thorax conſtaret, nullus eſſet locus, unde ſcapulis & brachijs & abdomini, ac alijs quibuſdam membris muſculi pronaſcerentur: neq; ullis fundamentis muſculi hærerent, aut conſiſterent. Atque hanc ſanè oſſei thoracis neceſsitatem, ſi quid aliud, profectò teſtudines pulcherrimè edocent: quæ etſi tam tuto ſepiantur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum ſedibus elegantiſsimum & iucundiſsimum ſpectatu oſium demonſtrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitãtur: utq; muſculi teſtudinis humerum mouentes, commodè originem ſumant. Quum igitur neq; reſpiratio,

Pectus. Pectoris os.

a integræ figur. ab O ad ſ.

b 1 fig. g, h, i.

Opificis rerum in thorace creando induſtria.

Hæc oſtendunt 7 & 8 muſc. ta.

Hæc commonſtrant priores 5. lib. figuræ.

c 6 muſc. ta. S, T. V, X. & 11. ta. T, T, V.

Hæc integræ figuræ Q. R. S. T, V. Z. Γ. Δ.

ratio, neq; uox absq; thorace fieri posit: quumq; cor, insuperq; cum ipso pulmo, thorace muniri debeāt, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica potissimū attendere oportuit: uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali constat figura, tam amplus est,[d] quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo interim thoracis sequitur formā, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia ipsum disces nulla peculiari eguisse forma, ut neq; iecur, neq; lienem, neq; quodammodo cerebrum. Porrò iam tempestiuum erit, thoracis ossa seriatim describere: & cum duodecim eiusdem uertebras prius [e] enarrauerimus, à costis sermonē auspicari, quæ uiris & mulieribus ab utroq; latere [f] duodeno constant numero: à quo si quando uariant, tredecim sæpius quàm undecim solum sese offerunt: quemadmodum tredecim quoq; thoracis uertebras sæpius quàm undecim tantum occurrere, suprà retulimus. Singulis enim thoracis uertebris, singulæ in ambobus lateribus articulātur costę. Quòd autem uiros costa quapiā in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgus opinatur, ridiculum planè est: etiamsi Euam ex Adæ costa à Deo procreatā, Moyses prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in sceleton cōpegisset, ex altero latere una caruissent costa: non ob id tamen omnibus quoq; uiris unam deficere necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit: concessurus etiam, quosdam gentis Turdulorum septenis costis creari, si modò id alicuius idonei autoris testimonio ipsi cōstitisset. Verùm ut hìc Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quoq; non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundē ascripsisse, hacq; ratione rem ipsi non uisam parum rectè nobis tradidisse. Quanquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patauij enarrarem, à summæ (propter singularē literarum ac Iuris ciuilis cognitionē) spei adolescentibus, Iacobo Nigro, & Ioanne Centurione, patricijs Genuensibus accepi, generosissimos Ligures in ueterū monumentis ἑπταπλεύρους fuisse appellatos: quum tamen is populus, ut est nauali terrestriq; pugna strenuus, optima quoq; membrorum symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq; plurimùm utrinq; duodecim costæ: ac septem superiores pectoris ossi & uertebris, ut postea dicemus, articulantur: quinque autem humiliores solis compinguntur uertebris, & ad pectoris usque os non pertingunt, sed in thoracis desinentes lateribus, suarum cartilaginum finibus [g] inuicem committuntur: duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus [h] dehiscit, neq; aliqua ex parte ipsam cōtingit. id quod & undecimæ non rarò usuuenit, decimæ cartilaginem tunc non [i] attingenti. Quinq; istæ humiliores, quòd pectoris ossi non articulantur, *νόθαι*, quasi dicas spuriæ & illegitimæ, Græcis appellantur. Omnibus costis commune est, quòd [k] ossea simul [l] cartilaginosaq; constent substantia, quodq; [m] appendicem ea sede sibi uendicent, qua uertebrarum connectuntur corporibus. Ossea costarum substantia non omni ex parte sibi similis est. ubi enim costæ uertebris coarticulantur, & ubi dorsum constituunt, solidiores multo durioresq; sunt, quàm in thoracis lateribus, & iuxta pectoris regionem, ubi magis fungosa extruuntur substantia, quæ tenui squama, seu lamina obducitur: hæcq; illic demū tenuissima est, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique ostendit speciem: inferiorum enim costarum cartilago mollior est. unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas priuatim *χόνδρους*, quasi cartilagines dicas, uocari tradunt. Superiorum uerò costarum cartilago durior est, solidiorq;, ac in ualde

d 12, 13 fi. lib. 6.

e fig. cap. 14 C, D. et figuræ capitis 17.

f 1, 2 fig. charact. 1, 2 usq; ad 12

Costarum numerus.

Viris ac mulieribus idem costarū numerus.

Inz. cap. Genes.

Lib. 1. Histor. animal. cap. 15.

Corporū in Liguribus symmetria.

g 1 fig. F.

h 1 fig. H.

i 1 fig. G.

k 3 fi. ab a per f ad A.

l eadē fig. à B ad E. aut 1 figur. A, B.

m 4 figur. L, M. 4, 5 figur. fractam ostendūt costam ad Φ.

Costarum substantia & appendix.

Ossea substantia.

Cartilaginea substantia.

senibus intus ossea efficitur: quemadmodum in ouibus & bobus, alijsq; ferè omnibus eius generis animãtibus mediocris etiam ætatis fieri cernimus, quorum cartilago intus friabili constat osse, exterius tantũ cartilagine ueluti membrana quapiam obuoluto. Atque id etiam in simijs & canibus, utpote sicciori temperie quàm homines constantibus, adeò est manifestum, ut haud mirum sit, Galenum illorum præcipuè animalium fabricam docentem, uerarum costarum cartilagines, osseas: spuriarum autem cartilagines, exquisitas esse cartilagines scripsisse. Huius cartilaginis moles in omnibus costis non eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima namq; & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiam obtinent cartilagines. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodum & prima costa cæteras quoq; amplitudine superat: mox hanc secunda, & deinde tertia in amplitudine subsequuntur. duodecima uerò & undecima omnium sunt tenuissimæ, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagines. Mediæ autem medio se habent modo: quamuis harum quandoq; cartilagines in progressu, ossea suarum costarũ substantia efficiantur latiores. Quum enim sex superiorum costarum cartilagines dehiscentia efforment interualla, totoq; ductu ab inuicem æquè distent: sextæ tamen, septimę, octauæ, & interdum nonæ costarum cartilagines uariè in progressu latescunt, inuicemq; continuatæ interualla ipsarum suamet substantia[n] implent. Ad hæc, quinq; spuriarum costarum cartilagines in acutum[o] mucronem desinunt, uerarum autem cartilagines non item. Primæ enim costæ cartilago,[p] suo fine qui pectoris ossi ualidè cõnascitur, amplior fit, quàm qua primùm ab ossea costæ educitur substantia. Secundæ ac tertiæ, triumq; subsequentium costarum cartilagines modicè in progressu arctantur, & singulę in[q] capitulum finiunt, quo has pectoris ossi coarticulari postea docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest læuitas. interna enim sede, qua membranam ipsas simul omnes succingentẽ spectant, uniuersæ læues minimeq; asperæ apparẽt. tertia tamen, & quæ illam ad decimam usq; subsequũtur, in interna ipsarum sede uersus humiliora[r] sinum ostendunt, ipsis secundum earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem cõspicuum, sed maximè ea sede, qua primùm à uertebris abscedunt, & in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur[s] ramo, quem uena coniuge carens, costæ exporrigit: deinde etiam illò uehitur arteriæ magnę[t] soboles, &[u] neruus à dorsali medulla pronatus. Verùm quia hęc uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper incedũt serie, in tribus autem superioribus minima, eademq; sparsim ducta occurrunt: non mirum est, medias costas his sinibus magis quàm superiores ornari. Porrò tres costæ humiliores, etiamsi magna illis attendantur uasa, quum tamen tenues & interna sede depressæ cernantur, etiam citra magnam huiusmodi sinuum operam, illis uasis tutum iter præbent. Sinus iste uasis deducẽdis cælatus, inferiorem costæ partem acutiorem tenuioremq; efficit, quàm sit superior, quæ obtusior magisq; teres cernitur. Externa, eademq; gibba costarum sedes, non omni ex parte læuis est. ea enim[x] parte, qua costæ uertebris alligantur, præterquàm quòd capitula efformant, quibus uertebrarum inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesq; sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur, costas uertebrarum corporibus & transuersis earundem processibus colligãtia. Præterea in hac externa costarum sede, simulatq; à transuersis uertebrarum abscedunt processibus,[y] tuberculum quoddam asperum inæqualeq; uisitur, tendinibus unde-

Lib. 8. de Administ. sect. & partim in lib. de ossib. ca. 13.

Costis omnibus non par longitudo.

Non par amplitudo.

Costarum læuitas & asperitas.

Costarũ sinus.

Costarum asperum tuberculum.

n 1 fig. I, I.
o 1 fig. F.
p 1 fig. C.
q 1 fig. D. dein 3 fi. E.
r 1, 4 fi. K.
s fig. 6. ca. lib. 3. G, G.
t fi. ca. 11. lib. 3. h, h.
u 2 fig ca. 11. libri 4. præcipui rami costarum ductũ seruantes.
x 4 fi. L, M, sed præcipuè Q.
y 4, 5 fi. O.

z 15 muſc. tab. Γ. [z] undecimi dorſum mouentis muſculi excipiendis paratum: qui partim in apices tranſuerſorū proceſſuum, & partim in hæc coſtarum inſeruntur tubercula. Deinde, quà coſtæ adhuc magis à tranſuerſis uertebrarū recedunt proceſsibus, in hac poſteriori externaq; ipſarū ſede,* aſperæ inæqualesq; ſunt, ac etiam ueluti tubere quodā modicè prominenti donantur, ut in illas apta inſertionis ſedes eius[a] muſculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentium quartum numerabimus. Dein hæc aſperitas non duntaxat illius muſculi inſertioni idonea eſt, imò etiā[b] externi intercoſtales muſculi hinc enaſci docebuntur, qui hac iuxta uertebras regione non ſolum ab inferiori ſede ſuperioris coſtę in elatiorē humilioris coſtę partē pertinent, uerùm etiā ab externa unius coſtę ſede ad externā alterius hîc exporrigūtur. Reliqua uerò regione coſtæ leues æqualesq; ſunt, niſi fortè quiſpiam eas modicè aſperas in ſuperiori & inferiori ſede eſſe cōtenderet, à qua intercoſtaliū muſculorum pendet origo, in quamq; eorundem etiam inſertio perficitur. Prima tamen coſta ſuperiori ſede, qua latiſsima eſt, priuatim aſpera inæqualisq; cernitur, ut[c] muſculus dorſum mouētium quartus hinc principiū opportunè ſumat. Coſtis omnibus non par ad uertebras obtigit articulatio. nouem enim ſuperiores[d] duplici coarctātur articulo, undecima autem & duodecima ſimplici, quemadmodū & decima quoq; rariſsimè duobus articulis ſuæ cōmittitur uertebræ: utcunq; etiā ſecus Galeno uiſum fuerit, qui ſingulas coſtas duplici articulo uertebris coarctari docuit. Cæterùm coſtæ duobus nodis articulatæ[e] duo oſtendunt capitula: unum quidem, quo[f] ſinui uertebrarū corporibus inciſo inarticulātur: alterum autem, quo[g] internæ ſedi apicis tranſuerſi proceſſus firmātur. Atq; hæc capitula ſinibus illis reſpondent, quos uertebris, quum earum recenſeretur cōſtructio, inſculptos retulimus. Prima igitur coſta rotundo capitulo primę thoracis uertebræ corpori inarticulatur: ac deinde tranſuerſum eiuſdē uertebrę proceſſum tantiſper aſcendit, quouſq; ipſius apici alio capitulo inarticuletur. Secunda uerò coſta, & ſeptem ſubſequentes, cōmuni ſemper duarum uertebrarū corporum ſinui, non rotundo, ſed inſtar obtuſi anguli protuberante capitulo inarticulantur: tranſuerſis autem proceſsibus perinde ac prima coarctantur coſta. quanquam & hîc quædam in articulis, propter ſinus non eadem ſede in tranſuerſis proceſsibus exculptos, conſurgat differentia. Superiorū enim uertebrarum tranſuerſi proceſſus, ſuos ſinus in humiliori parte internæ illarū ſedis inciſos gerunt, inferiorū autem (uti ſuprà etiam contra Galeni ſuffragiū admonuimus) in ſuperiori parte: mediarum uerò uertebrarum ſinus medio ſe habent modo. Cæterùm quòd coſtarū articulatio, quæ ad uertebræ corpus efficitur, tanto elatior ſit illa quam coſtę ad tranſuerſos proceſſus moliūtur, quanto apex tranſuerſi proceſſus demiſsior eſt, ſinu uertebrę corpori exculpto, hîc etiam non uenit negligendū. Porrò trium inferiorū coſtarum articulatio, quę ad uertebrarū duntaxat corpus perficitur, ſinibus quoq; non admodum altè cauatis, neq; ualde protuberātibus[h] capitulis perficitur. Atq; hac ratione coſtæ uertebris committuntur. quam autem articuli ſpeciem cum pectoris oſſe moliantur, & quo ductu à uertebris antrorſum cōtendant, tunc primùm opportunè explicabimus, quum pectoris oſsis conſtructionem ſermoni addiderimus: quæ profectò enarratu eſſet facilis, ſi humanum os, ſimiarum & canum & uitulorum, eiuſq; generis animantiū oſsi reſponderet. In his namq; animalibus (ut etiam inter edendum uidere eſt) pectoris os ſeptem conſtat oſsibus, non admodum inter ſe forma differētibus. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cōueniunt: in ſimijs uerò, & ſciuris, propter clauicularū articulatio-

Margin notes: * 4 fig. R. — a 11 muſc. tab. Δ. — b 11 muſc. tab. V. — c 8 muſc. tab. C. — d 3 fig. a, c. — e 4 fi. unū L, alterum M. — f 3 fi. X, d. — g 3 fig. b, e. — h 5 fig. N.

Coſtarum ad uertebras articulatio.

Tum aliâs ſæpius, tum maximè 8. de Adminiſt. ſect.

Quadrupedū pectoris oſsis deſcriptio.

nem, primum ſupremumq́; os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem
hæc oſſa latiora,quàm profunda craſſa'ue ſunt: & qua inuicem cõmittuntur,
latiora nonnihil,quàm in ipſorũ medio exiſtunt. Horum connexus cartilagi-
nis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarũ corporibus ſuis
[i] compage modicũ differat: eſt tamen is cõnexus ad ſymphyſin ſeu unionem *i fig. cap. 14 R,R.*
ita referendus,ut appendicũ cum ſuis oſsibus cõnexus.niſi quòd hunc conne-
xum etiam in admodum decrepitis bobus eſt cernere. Vnde etiam Galenum
in libro de Oſsib.miror,qui pectoris oſſa ſynarthroſi ſcripſerit cõmitti:quum
tamen neq; harmonia,neq; ſutura,multoq́; adhuc minus gomphoſi compo-
nantur, quas cõpoſitionis ſpecies in eius libri initio ſub ſynarthroſi complecti
tur.In harum commiſſurarum lateribus ſinus utrinq; exculpitur,cui cartilagi
nis alicuius,in quam coſtæ degenerant,capitulũ inarticulatur. Ad primi enim
oſsis cum ſecundo contextum,ſecundę utriuſq; lateris coſtæ cartilago immit
titur.Ad ſecundi oſsis cum tertio cõmiſſuram,tertię utriuſq; lateris coſtæ car
tilago (ut & reliquæ ſuccedẽtes quatuor utrinq; cartilagines ſua ſerie ſuorum
oſsium cõmiſſuris) coarctatur.Verùm primi oſsis lateribus,primæ coſtæ car-
tilago non articulatur,ſed prorſus adnaſcitur. Septimum os,quod reliquis gra
cilius,magisq́; teres eſt,in cartilaginẽ exacuitur,ipſo oſſe latiorem,enſisq; mu-
croni quàm ſimilimam. Huiuſmodi ſanè pectoris oſsis in canibus & ſimijs eſt
ratio. quam Galenũ ſpectaſſe annues, quum ipſius de pectoris oſſe hiſtoriam,
Humani pectoris oſsis deſcriptio.
his quæ modò prælibauimus, contuleris. [k] Verùm ſi humanum pectoris os *k tota 6,7 figur.*
(quod, ut generatim dicam,amplum,& ſi cum aliorum animaliũ oſsibus con
feratur,longè breuiſsimum eſt) intuitus fueris, multo aliter id habere animad
uertes: uti etiam homini pectus meritò obtigit breuiſsimum,& ſimul latiſsi-
mum. Nunquã enim, quod certò affirmare poſsim, in humano pectoris oſſe
mihi ſeptena occurrerũt oſſa,neq; etiam hęc in homine eodem ſemper nume
ro cernuntur. In adultis enim tria ferè conſpiciuntur, prorſus inter ſe uaria.ac
[l] primum quidẽ inſigniter amplum eſt,& nõnihil etiam craſſum: ita tamen,ut *l 1 fi. à g ad*
ipſius craſsities ab amplitudine plurimũ uincatur. Os id[m] poſteriori ſede, qua *h. 6 autem*
thoracis reſpicit cauitatem, modicè cauum eſt:in anteriori autem gibbum,& *fig. & 7 ab ſ ad t.*
in medio ſecundùm ipſius longitudinẽ longè craſsius,quàm in lateribus. uide *m fig. 7 o.*
tur enim in anterioris ſedis[n] lateribus depreſſum,atq; ut aptè primæ coſtæ car *n 6 fi. m,n.*
tilaginis craſsitiei[o] reſponderet,extenuatũ.In medio autem,roboris gratia,[p] tri *o 6,7 fi. p.*
anguli modo protuberat.[q] Superior etiam oſsis pars multo craſsior amplior´q; *p 6 fig. q, r, l.*
eſt[r] inferiore, & utrinq; unum [s] ſinum longum, ac uerſus poſteriora inciſum, *q 6,7 fig. q, r, ſ.*
& cartilagine incruſtatũ obtinet,cui clauiculæ[t] caput inarticulatur.In horum *r 6,7 fig. t, u.*
ſinuum medio, propter extuberantia illorum interiora latera, primum iſtud
os in ſuperiori hac ſede[u] lunatum cernitur, & ueluti foueam oſtendit, quam *s 6,7 fig. q, r.*
σφαγὴν & iugulum uocamus.[x] Inferior oſsis pars utcunq; aſpera eſt: & ſecũdo, *t 1 fig. cap. 22 A.*
quod iam deſcribam,oſsi cartilaginei ligamenti interuentu adeò laxè cõmitti *u 6,7 fig. ſ.*
tur,ut nunquam horum oſsium lateat cõnexus, imò & ipſius quoq; motus in *x 6,7 fi. t.*
magnis reſpirationibus interdum animaduertitur.[y] Secundum os multo am- *y 1 fig. ab h ad i.*
plius eſt, quàm craſſum:[z] ſuperiori ſede, qua primo connectitur oſsi, ſtrictius *z 6,7 fi. t.*
eſt,[a] quàm prope inferiorẽ. At nullibi interim æquè amplum cernitur, ac ela- *a 6 figur. iuxta ε.*
tior primi oſsis ſedes. Quà ſecundum os primo cõmittitur,in utroq; cõnexus
latere[b] ſinus inſtar obtuſi anguli inſculpitur,ambobus oſsibus cõmunis,& car *b 6,7 fi. u.*
tilagine incruſtatus, cui ſecundæ coſtæ[c] cartilago inſtar obtuſioris trianguli *c 1 fig. D.*
uerticis protuberans inarticulatur. Præter hunc ſinum præſens os utrinque[d] *d 6,7 fi. x, y, z, α, β.*
alios multos ſibi uendicat,inſtar obtuſioris anguli cauos,& paribus interuallis
ab in-

ab inuicem nequaquam distantes. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertiæ costæ cartilagini paratur, à sinu secundę costæ gratia inciso longius distat, quàm secundus huius ossis peculiaris sinus, quartæ costæ gratia cælatus, à sinu remouetur tertiæ costæ cartilaginem suscipiente. Rursus, plus interualli consistit inter secundum sinum & tertium, quàm inter tertium & quartum: adeò ut sinus sextæ & septimæ costarum nomine in hoc osse sculpti, se inuicem cõtingant, & non tam altè, atq; superiores, excauentur. Suscipit itaq; hoc os priuatim tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum cartilagines, secundæ costæ cartilaginis[e] modo protuberãtes. Secundum os in pueris ex[f] plurimis efformatur ossibus, inuicem unione per cartilaginis interuentum contextis. Verùm hæc unio, neutiquam canis aut simiæ ossium compagi uenit conferenda, quum longè magis lateat, inferioraq; ossa multò breuiora superioribus cernantur. Et in cœmiterijs secundum os integrum, & à primo disiunctum ferè semper effoditur, quemadmodum uertebrę mutuò diremptæ eximuntur. & si fortuitò in secundo osse aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum apparebit,[g] ubi tertiæ costæ cartilago ossi articulatur, & deinceps[h] ubi quartarum costarum cartilagines pectoris ossi iungũtur.[i] Tertium uerò os exiguum est, & inferiori secundi ossis sedi interna ex parte eadem ratione cõmittitur, qua primum secundo iungi relatum est: illicq; secundo ossi nectitur, quà septimarũ costarum cartilagines infimæ secundi ossis sedi articulãtur. Hoc os modicè amplum est, ac tenue, humilioriq; sede in mucronatam cartilaginem degenerat. Verùm id non infrequenter, & potissimum in minoribus natu, deesse reperies, &[k] mucronatam cartilaginẽ inde enasci cõspicies, ubi septimarum costarum cartilagines mutuò ferè coeunt, secundoq; ossi pectoris ossis articulantur. Tria hæc pectoris ossa simul iuncta, manubrij alicuius gladij imaginem referunt. primi namq; ossis superior, admodumq; lata sedes, illi manubrij parti respondet, quę sub paruo digito in apprehẽsione consistit. Secundum autem os, illi parti congruit, quam manus tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati, eum præstant usum, quem in gladijs ex manubrij asperitate quærimus, quoties intortis nodosisq; funiculis, aut scabra piscis cute, illud obduci curamus. Tertium os, unà cum cartilagine, (nisi hæc nonnunquam suo mucrone bifida geminaq; occurrat) reliquę gladij parti assimilatur: adeò ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem ξιφοειδῆ, ab ensis imagine uocarint. alij, qui canes potius ac simias, quàm homines spectarunt, mucronatam cartilaginem duntaxat illo nomine dignantur: quòd hæc scilicet gladij mucronis formæ accedat: ipsumq; canum pectoris os, ensis imagini non ita aptè, ac humanum os cõferri possit. Hæc imaginum collatio attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum, dissectioni fuisse adhibita. cui sententiæ, Celsi quoq; oratio, qua ille pectoris os utrinq; lunatum esse, ex ueterum quopiam transcripsit, suffragatur. id enim de simijs & canibus falsò protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat. in homine uerò primũ pectoris os superiùs, & secundũ inferiùs, multo latiora sunt, quàm ubi hæc inuicem cõmittuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mollisq; est, & anteriori sede magis continua squama, quàm posteriori obducitur. Posterioris enim sedis squama multis inæqualibusq; donatur foraminibus, quę haud peruia sunt, sed[l] uasis solùm uiam prębẽt, id os enutriẽtibus. Hęcq; foramina in primo osse tanto magis sunt cõspicua, quãto huius ossis crassities secũdi ossis crassitiem excedit. Quòd itaq; pectoris os, illis costis quę orbiculatim thoracis amplitudinem

Marginal notes (left): e 3 fig. E. — f 6 fig. γ, δ, ε. — g 6 fig. γ. — h 6 fig. δ. — i 1 fig. ab; i ad k. 6, 7 fig. ζ. — k 1 fig. k. 6, 7 fig. ν. — l secũdum A, A fig. 2. lib. 6.

Marginal notes (right): Pectoris ossis ad ensem comparatio. — Pectoris os utrinq; lunatũ. — Pectoris ossis substantia. — Pectoris ossis usus.

efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latêre arbitror: quemadmodum neq;, quod propugnaculi etiam uicem secundariò gerat, eosq; usus homini præstet, quos generatim thoracis ossa prębere, in huius Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subditarum quoq; illi partium est propugnaculum, & malum granatum uulgò appellatur, quòd (ut arbitror) unius balaustij apicis imagini illa accedat. A qua etiam forma, uulgus ipsam epiglottalem appellat cartilaginē, ab imagine uidelicet laryngis[m] operculi, pectoris ossis cartilagini specie non admodum absimilis. Verùm huiusmodi nominum copiam ad prę sentis libri calcem, unà cum cæterorū ossium nominibus subijciemus. modò autem nihil in thoracis ossium historia addendum superest, nisi fortè costarum ductus, qui longè in costarū ossibus, quàm in cartilaginibus est alius. Costarū enim ossa[n] quum primùm à uertebris abscedunt, egregiè in posteriora deorsum obliquantur, &[o] hinc ad thoracis latera deorsum semper obliquè uersus anteriora declinant,[p] quousq; in cartilaginem desinunt, obliquè ac circulatim sursum in anteriora conscendentem: adeò ut costæ, ubi cartilaginem primùm educunt, arcuatim & in angulum quodammodo sursum reflectantur.[q] Iste costarum ductus non in illis solum, quæ pectoris ossi committuntur, euidens est: uerùm & in reliquis omnibus, si fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscurè sursum spectat. quanquam etiam hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur.

Mucronatæ cartilaginis usus.

Costarum ductus.

m 12, 13 fi. cap. 18.

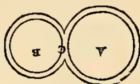
n 3 fig. ab a per c ad f.

o 3 fig. ab f ad A.

p eadē fig. à B ad E.

q Hæc integræ, & potissimùm secunda.

DE CARTILAGINEA QVAE CORDIS BASI ascribitur substantia, seu cordis osse. Caput XX.

HAEC figura magnæ arteriæ & arterialis uenæ radices perfunctoriè exprimit, ab omnibus connatis corporibus partibus'ue diuisas, & duobus circulis simillimas. Ac A quidem arteriæ magnæ radicem notat, B uerò arterialis uenæ radicem. C autem connexum, quo uasa ea inuicem in ipso exortu connascuntur. Verùm conduxerit hæc ex sexti libri figuris, potissimum autem octaua & decima, petere: quas huic Capiti præponerem, si non ijsdem figuris paginas occupare uererer.

NE FORSITAN hoc libro os aliquod prætermisisse uideamur, iam osseæ cordis substantiæ facienda est mentio. Galenus namq; ab elephantis corde, à quopiam suorum familiarium os eximiæ magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animalium cordibus os, minorum uerò cartilaginem ascribit. Ego autem hactenus, uti in nullo corde, ita neq; in humano (quod humida admodum, si reliquis animalibus conferatur, est constitutione) exquisitum os reperi: eaq; sede, qua Galenus cordis os constituit, substantiam obseruo cartilagineam, quæ mea quidem sententia nihil est aliud, quàm[a] magnæ arteriæ &[b] uenæ arterialis radices, à corde principiū ducentes. Quippe radices hæ, in quibus membranarum bases consistunt, quæ materierū è duobus illis uasis in cor refluxui prę ficiuntur, multo duriores sunt, quàm reliqua illorū uasorum substantia, adeò ut radices cartilaginis natura participare nonnihil uideantur: quę in bobus, & magis adhuc in ceruis, siccissima osseaq; temperie donatis, ita tempore indurescit, ut quadrupedū costarum cartilagines in albū & friabile os, extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductū, degenerare scripsimus. Hæ itaq; uasorum radices[c] perinde ad se mutuò sunt conterminæ, ac si[d] duos circulos in puncto inuicem cōmitteres, cōtinuaresq;, ita ut dexter circulus uenę arterialis esset

Lib. 8. de Administ. sect.

Humanum cor uero osse destitui.

Cartilaginea cordis substantia.

a 10 fi. lib. 6 sub B, C, D.

b 8 fig. lib. 6 sub E, F, G. quibus charact. membranæ notantur.

c C.

d A, B.

eſſet radix, ſiniſter uerò (qui amplior exiſteret) magnæ arteriȩ. Vbi autem circuli mutuò cõmitterentur, is locus eſſet, quo hæc uaſa ſuis orbibus ſimul connaſcuntur, uniunturq;, ac ubi præcipua oſſeæ cartilaginis conſiſteret portio, quæ oblonga & ueluti teres eſſet: tota nimirum ſede, qua illæ radices inuicem committuntur, & reliquæ interim circulorum portiones eſſent reſectæ. Ac proinde per me licebit radices has, pro animalis in quo incides temperamento, & magis adhuc ætate, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modò accuratè ipſarum naturam quis intueatur, neq; unà cum Galeni ſectatoribus, ipſius ſenſa admodum oſcitanter eruẽtibus, tam ſtolidus ſit, ut cordis os inſtar Λ aut υ efformatum ſibi perſuadeat. Qui enim poſt Galenum humani corporis hiſtoriam ſcribere aggreſsi ſunt, in humani cordis baſi os quoddam extructum recenſent, quod laryngi[e] præpoſito, & ab υ imagine ὑοειδὴς nuncupato oſsi aſsimilant. Neq; ſat fuit illis hominibus, ad hunc modum os in humani cordis baſi cõfingere: quin imò ſermoni adiecere, cordis baſim, atq; ideo etiam uniuerſum cor, ab ipſo non ſecus firmari, quàm linguæ radix illo oſſe quod laryngi præponitur. Arbitrãtur namq;, cor eiuſmodi oſſe firmatum, moueri: non expendentes, cor etiam tali oſſe donatum, ipſo non minus ſuffulciri poſſe, quàm ferreus palus lectum in aere ſuſtineret, quãdo is lecto alligatus, ſimul cum ipſo deorſum ex altò proijceretur. Quamuis interim quatuor cordis uaſorum ad conterminas ſedes cõnexum nonnihil cor ſuſtinere, haud inficiari poſſumus. uti etiam ex uniuerſa Galeni de cordis oſſe hiſtoria, in qua ueteres, ſuiq; temporis medicos, qui id in homine reperiri negabant, præter meritum arguit: nobis quoq; fatendum eſt, Galenum id quod pertractat os, in humano corde, prȩ cæteris, uti monuimus, humido & molli, nunquam eſſe aggreſſum.

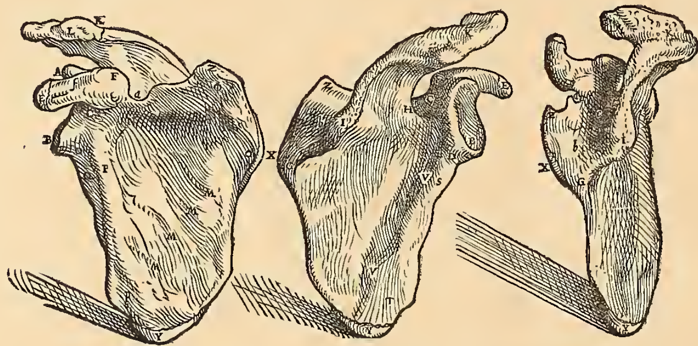
Anatomicorum lapſus.

e 1, 2 fig. 13. cap.

Potiſsimum s. de Adminiſt. diſſect.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA XXI. CAP. *SECVNDA.* *TERTIA.*

TRIVM VIGESIMI PRIMI CAPITIS figurarum, earundemq́; characterum Index.

PRIMA figura internam, ſeu anteriorem ſcapulæ dextræ ſedem exprimit.
Secunda, dextræ ſcapulæ externam poſteriorem ue ſedem oſtendit.
Tertia, ſcapulam dextri lateris in latus depictam continet, ut ſinum gibbæ exteriorisq́; ſcapulæ ſedis proponeret,

neret, qui inter elatiorem scapulæ costam, & scapulæ spinam consistit.

A,B 1,2 Scapulæ sinus, cui humeri caput articulatur.

C,D 1,2 Ceruix seu collum scapulæ.

E, f F in prima figura, & E,F in secunda, interiorem insinuant processum scapulæ, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & penè innititur. E uerò, processus huius appendicem. f autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in superiorem scapulæ processum pertinens.

G,H 2 Radix spinæ scapulæ, seu ipsa scapulæ spina, quæ in homine superiorem scapulæ educit processum, in quo K & L in prima figura & tertia, & L in secunda quoq;, occurrunt, priuatim aliquid indicantia.

I 2,3 Scapulæ spinæ pars crassior, interdum appendice decorata.

K 1,2,3 Ubi K in prima & tertia consistit, coalitus incedit appendicis processus superioris scapulæ, cuius mediæ sedi K secundæ figuræ insistit.

L 2,3 Sinus superioris processus scapulæ, leuiter cælatus, & articulandæ clauiculæ accommodus.

M,M,M 1 Instar obliquarum linearum tubercula, quæ sinus perinde in scapulæ cauo constituunt, ac si illi à costarum conuexis essent impressi.

N,O 1 Sedes in interna scapulæ regione magis caua, quæ secundæ figuræ literis G & H respondent.

P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costæ pars, quæ in internam scapulæ sedem prominet.

p 1 Hac sede inferior scapulæ costa latus'ue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachiū mouentium musculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulæ inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus.

S 2 Ad scapulæ externam sedem protuberans inferioris costæ pars.

T 2 Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.

U,U 2 Hic externa scapulæ sedes propter crassitiem inferioris costæ insigniter cauacernitur.

X 1,2,3 Appendix basis scapulæ, ad principium ipsius spinæ coalita.

Y 1,2,3 Appendix inferioris anguli basis scapulæ.

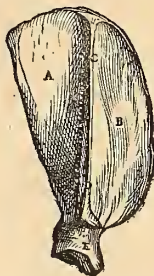
Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulæ regionem modicè protuberans.

Z 1,2,3 Superior basis scapulæ angulus.

a 1,3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costa scapulæ conspicuus.

b,c 3 Sedes in externa scapulæ regione, inter spinam & elatiorem scapulæ costam consistens. Uerùm b priuatim scapulæ sedem hic notat tenuissimam, & quodammodo pellucidam. c autem foraminulum indicat hîc frequenter apparens, & uenulæ inibi scapulam nutrituræ uiam præbens.

QUARTA UIGESIMI PRIMI CAPITIS FIGURA.

PRAESENTI figura externam seu posteriorem canis scapulæ sedem in hoc delineauimus, ut promptè expenderetur hominis scapulæ ad canis, aut ouis differentia, quam in summo humero, aut superiori scapulæ processu notabimus. Significet igitur A & B scapulæ gibbum, seu dorsum. ac A quidem ipsius inferiorem sedem, B autem superiorem, & animantis collo capiti'ue propinquiorem. C & D spinam scapulæ notent, super scapulæ ceruicem non excedentem. E scapulæ ceruicem.

SCAPU-

CAPVLARVM, utrinq; una, posteriori thoracis regioni uersus superiora[a] innititur: & occipitis osi, ceruicis thoracisq; uertebris, costis ac osi υ referenti, musculorum duntaxat interuentu copulatur. Occipitis quidem osi, beneficio[b] secundi scapulam mouentiũ, qui etiam hanc plurimarum ceruicis & thoracis uertebrarũ spinis committit, quemadmodum &[c] tertius illam transuersis uertebrarum ceruicis nectit processibus. &[d] quartus ipsam aliquot thoracis & ceruicis uertebrarum spinis firmat. Costis uerò scapulam nectunt[e] primus illam mouentium musculus, & thoracem mouentium[f] secundus. Osi autem υ referenti scapula[g] septimi eius osis peculiarium musculorum ope hæret. In hominibus pręterea, & simijs, & sciuris, & si quæ alia clauiculis donantur, scapula ligamentorum auxilio clauiculę[h] contexitur, illiq; est contermina. In omnibus uerò animalibus brachij os seu humerus scapulæ[i] inarticulatur. Ac proinde si hominem scapula destitutum finxeris, nusquam uocatum humeri articulum opportunè constitues. Ad eius namq; fabricam, necessum est, humeri caput alicuius osis sinum subire, ac ut moueatur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam stabiliri: adeò ut hunc scapulæ usum censeri oporteat præcipuum. cui alius mox subsequitur, non sanè pœnitendus, partium nimirum thorace contentarum custodia. Posteriori enim thoracis sedi Natura scapulas tanquã duos clypeos & scuta obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurũ minimè ignorans, quo[k] cõplures musculi motuum brachij ac thoracis & cubiti autores, sedem qua suffulciantur, & à qua originem ducant, commodè adipiscuntur. Magnæ igitur singularisq; industrię est, scapulas tam uarijs prorsusq; necessarijs usibus adaptare, & undequaq; non secus eas extruere, quàm si priuatim ad singulos usus, uti nunc describemus, confingerentur. Scapula enim inæqualis est admodum, omniq; ex parte sibi disimilis. præter uarios namque ipsius processus, sinus, tubera, appendices, eiusq; generis reliqua, è quibus osium discrimina petimus, scapula trianguli differenribus costis lateribus'ue efformati imaginem quodammodo exprimit.[l] Primum enim ipsius latus, quod scapulę basim perpetuò uocabimus, ea scapulæ sedes est, quæ secundum dorsi longitudinẽ, thoracis uertebrarum spinis proximè exporrigitur, obliquaq; constat linea, superiùs & inferiùs ad exteriora corporis'ue latus obliquè tanquam in circuli conuexum inclinata, in medio autem paululũ lunata & caua. Verùm interim scapulæ basis nõnunquam continuo ductu, hunc ferè in modum (, homini, perinde ac cæteris quasi animantibus, gibba est. Deinde basis hæc admodum tenuis spectatur: quamuis inferiore tamen parte & superiore nonnihil quàm in medio crasior appareat, inferiorisq; partis crasities, partis superioris crasitiem adhuc uincat. Huic basi plerunq;[m] duæ adnascuntur appendices: una quidem, quæ grandior crasiorq; & longior est, ad basis inferiorem consistit angulum, insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulum sub superiore habetur angulo, illiq; basis sedi coalescit, à qua uocatam nobis scapulæ[n] spinam principium ducere audies. Præter has appendices, basi insuper mollis quædam adnascitur cartilago, eius cartilaginum generis, quo osium extrema nulli commissa osi, augeri solent. Verùm in hominibus hæc cartilago longè breuior minorq; est, quàm in ouibus & bobus, alijsq; quadrupedibus, quorum scapulæ thoracis potius incumbunt lateribus, quàm, ut in homine, posteriori thoracis sedi uertebris proxima. Atq; ita primum scapulæ latus se habet: duo autem reliqua inter se uariant.[o] Inferius enim, ab humiliore

Left margin notes:
a trium integrarũ R.
b 9 musc. tab. Γ, Δ.
c 12 musc. tab. G.
d 10. ta. Γ.
e 5 tab. Γ.
f 7 tab. L.
g 5 ta. R, S.
h integrarũ Q ad λ.
i integrarum fig. S ad R.
k 4 musc. ta. Ξ. 7 ta. M, & L, et I. 11 tab. L & Γ & G. 7 tab. L. 6 ta. Θ, m, n. 11 tab. Θ, f. 5 tab. R, S.
l 1, 2, 3 fig. à Z per X ad Y.
m 1, 2, 3 fi. una Y, altera X.
n 2 fig. G, H. 3 fig. G.
o 1, 2 fig. à B ad Y.

Right margin notes:
Scapularum situs & nexus.
Scapularum usus.
Scapulæ forma triangularis.
Basis scapulæ.
Basis appendices.
Basis cartilago.

Superioris inferiorisq́; laterum differentia. liore basis sede admodum obliquè sursum in exteriora ducitur: [p] superius uerò (quod tanto breuius est inferiore, quanto inferius est ipsa basi breuius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo hæc latera in [q] angulum coeuntia, latiusculam scapulæ partem suis externis finibus complectūtur, quam scapulæ ceruicem dicimus, cuiq́; sinus insculpitur articulando humero apparatus.

p 1,2 fig. à Z per F ad A.
q 1,2 fig. inter A, B.

Tres scapulæ anguli, ac laterum plenior descriptio. Cæterùm duo hæc latera suis finibus tertium eum scapulæ angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discrepant, uerùm etiã crassitie. Inferius enim latus, quo altiùs à basi sursum conscendit, eo [r] crassius & multo spissius efficitur. non aliter quàm si Natura huius lateris beneficio, scapulæ alioquin tenui & infirmæ magnum robur additum uoluisset, ac deinde secūdariò quibusdam musculis commodi exortus locum præparasset. Præter id enim, quòd musculorum quorundam gratia (ut mox subijciam) huius lateris crassities internam scapulæ sedem [s] cauiorem reddit, & in externa sede seu gibbo, ueluti [t] sinum efformat, ipsum quoq; in sua externa sede prope inferiorem basis scapulæ angulum [u] compressionē obtinet, deorsumq́; quadantenus educitur, ut [x] musculus illinc principiū sumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore retrorsum flectimus. Quinetiã interna huius lateris sede, iuxta elatiorē ipsius partem, qua scapulæ ceruicē terminat, oblongus quoq; spectatur [y] sinus, aliquantulū asper & inæqualis, [z] musculoq; principium porrigens, quem cubiti extensionis autorem statuemus. Porrò superius latus, tenue minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem, qua scapulæ ceruicis [a] superior pars consistit. illic enim impense crassescit, ipsiq; priuatim iuxta interioris scapulæ, quem hinc enasci audies, [b] processus radicem, [c] sinus quidã seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens quinti paris neruorum dorsalis medullæ [d] surculo, hàc unà cum uenula arteriaq; posteriorem scapulæ sedem adeunti.

r ad primæ fig. P. ad 2 fig. S.
s inter 1 fi. N, O, P, p.
t inter 2 fi. G, H, S, T.
u 2 fig. T.
x 8 musc. tab. K. & tab. 13 S.
y 1 fig. Q.
z 11 musc. tab. T.
a 2 fig. C.
b 1,2 fi. F.
c 1 fig. a.
d 3 fig. cap. 11. lib. 4 i.

Ceruix scapulæ. Scapulæ [e] ceruix crassa est, ipsaq; scapula ex ampla tenuiq; basi ad hanc coarctata, & secundum latitudinē incrassata cernitur. Ceruicis tamen [f] longitudo seu interuallum, quod à superiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quæ ab anteriori parte in posteriorem pertinet.

e 1,2 fig. C, D.
f 1,2 fig. à C ad D.

Sinus humero excipiendo paratus. Ceruix hinc magis adhuc extrorsum ducta, dilatatur: & ut ipsa oblonga est, ita etiam oblongum efformat [g] sinum, inferiori quidem parte circulari circumferētia terminatum, superiori autem parte in acutum quodammodo exporrectum. Atq; id propter [h] impressionem accidit, hîc internæ ceruicis sedi factam, tendinis eius [i] musculi ducendi gratia, qui intrò antrorsumq́; brachium circumuertit. Præterea sinus ceruicisq́; scapulæ [k] superior pars, in hoc proceriùs extuberat, quò aptius hinc [l] duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & [m] externum quoq; caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium est anterior. Hic scapulæ sinus cartilagine reliquorum articuli sinuum modo incrustatus, non admodum altè cælatur. neq; etiam ipsius longitudo & amplitudo respondent, humeri [n] capitis quod ipsi inarticulatur, lōgitudini & amplitudini, propter uarios eosq́; admodum laxos motus, quibus humerus ad hunc sinum agi debuit. Quanquam interim Natura, quum scapulæ sinum ita leuiter non sine maxima occasione exculpsisset, illumq́; non ualde amplū longumq́; creasset (præter peculiaria huius articuli ligamenta, quæ in secundo libro unà cum musculis prosequemur: & quosdam scapulæ processus, paulo infrà explicandos)

g 1,2 fig. A, B.
h 1 fig. C.
i 7 musc. tab. Γ. & 8 tab. H.
k 1 fig. a.
l 5 musc. tab. unũ e, 13 tab. alterũ V notat.
m 6 musc. tab. m.
n 1,2 fig. 23 cap. A, B, C.

Cartilago scapulæ sinum frequenter augēs. cartilaginem quandam ligamenti substantię compotem, in hoc sinu crebrò effingit, qua ipsum auget, profundioremq́; efficit, nimiamq́; luxandi promptitudinem impēse corrigit. In huius enim sinus ambitu ea cartilago ponitur, scapulę

interim,

interim, neq; etiam humero connata, sed tantum ligamentis articulum in or-
o tota 6 figur.cap.31 bem amplexantibus adnexa, illisq;[o] cartilaginibus proximè respondens, quæ instar crescentis lunæ in genu articulo semper occurrunt. Huius itaq; cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum desinit: quasi quis sinum in ambitu anulo augeret, cuius corpus instar trianguli esset contusum: & istius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uerò latus sinui incumberet: superius autem, humeri caput spectaret.

Hac figura cartilaginē scapulæ sinum adaugentem utcunque expressimus.

adeò ut istius cartilaginis beneficio, quotiescunq; reperitur, sinus scapulæ profundior euadat, & interim cartilago impetui compresionióq; osium facilè cedens, laxum huius articuli motum minimè cohibeat. Processus uerò, qui- *Duo scapulæ processus.*
p 1,2,3 figur.K. bus præsenti articulo Natura etiam prospexit, duo censentur: quorum alter[p]
q 1,2 fig. E,F. superior est, paulo pòst latius describendus:[q] alter uerò interior & minor, qui[r] *Interior processus.*
r 1,2 fig.F. ampla radice ex superiori sede ceruicis scapulæ principium ducit, & hinc utcunq; latus antrorsum fertur, anteriori articuli parti, at magis uersus superio-
s integrarum fig.μ. ra,[s] oppositus. Inferior huius processus pars, instar antiquæ Græcorum literæ C, nostro C non admodum absimilis, caua est: unde etiam is σιγμοειδὴς appellatur. Alij uerò à quadā imagine, quam cum altera obtinet anchoræ parte, quæ terræ infigitur, ἀγκυροειδῆ ipsum uocarunt. Nonnullis quoq; à corniculæ rostri specie, κορακοειδὴς dicitur, inferna sede cauus, & insigniter leuis, ne munus inser-
t 7 musc. tab.r.8 ta. H. tionemq;[t] musculi impediat, brachium in anteriora circumuertentis. Superiori parte processus iste asper & inæqualis occurrit. in elatisima namque sui
u 1,2 fig.F. principij sede, crasior quàm reliquo incessu cernitur, & inæquali prominet[u]
x 1,2 fi.E. tubere, cui clauicula ferè innititur, ualideq; alligatur. In[x] apice uerò, ubi appendicem sibi uendicat, & interno suo latere, etiam asper est, ut aptius internum
y 6 musc. tab.n,o musculi Θ. anterioris cubitum flectentiū musculi[y] caput ab ipso exoriretur, &[z] ligamentum, quod peculiarium humeri articuli ligamentorū primum recensebimus,
z 5 musc. tab.d. hinc principium obtineret.* Inter apicem quoq; suum, & tuberculū, superior
* 1 fig.f. ipsius sedes exasperatur, ut[a] ligamentum hinc promptius educeretur, ab inte-
a 5 musc. tab.c. riori processu in superiorem scapulæ processum pertinēs, utq; in totam ipsius
b 5 musc. tab.r. longitudinem commoda foret insertio[b] musculi scapulam ad pectus mouentis, cuius sanè potisimum gratia (si accuratè singula expenderimus) processum hunc à Natura homini datum esse fatebimur. Cæterùm nunc tempestiuum erit, superiorem scapulæ processum aggredi, & cum ipsius historia an-
c 1 figur.4. teriorem posterioremq; scapulæ sedes persequi. Scapula itaq;[c] anteriori sede si- *Anterior seu costis proxima scapulæ sedes.*
ma & caua est, ut commodè costarum conuexis respondeat, ac super ipsas stabilita, debitè moueatur. Deinde etiā, ut opportuna hìc sedes adaptaretur musculo, qui totam anteriorem scapulæ sedem implens, intrò antrorsumq; brachium circumuertit. Caua hæc scapulæ sedes læuis quidem est, sed non omni
d 1 fig.M, M,M. ex parte æqualis. nam iuxta inferiorem ipsius sedem[d] tubercula quædam obtinet, modicè instar obliquioris lineæ extuberantia, quæ quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costæ, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapulam comprimerētur, ipsaq; scapula illarum effigiem cedēdo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quàm in iuueni-
e 1 fig.Φ. bus, quibus omnia minus adhuc cōspicuè excrescūt. Ad hæc, scapulæ anterior
f 12 musc. tab.G. sedes[e] ad radicem elatioris anguli basis scapulæ nonnihil protuberat, aptamq;
g Confer hic N,O fi. primæ cū H et G fi.2. regionem efficit, cui[f] alter scapulam attollentium musculorum ualidè inserta tur.[g] Prȩterea scapulȩ anterior sedes, quà processui, quem ex posteriori scapulȩ

m sede

ſede educi,illicq; ſedi inſtar ſpinæ cuiuſdam eſſe audies,correſpondet,inſignius quàm alibi excauatur: non ſecus quàm ſi Natura, quum proceſſum illum fingeret,anteriorem ſcapulæ partem in poſteriora extraxiſſet,ſicq; ipſius cauitatem dictorũ iam uſuum gratia adauxiſſet. Inter reliquas tamen anterioris ſcapulæ ſedis regiones, ea maximè cauam ſe exhibet, quæ ipſius ceruici eſt proxima. præter id enim, quod in poſteriora inibi uidetur extracta, ſcapulæ etiam[h] ceruix hîc impenſe craſſa,antrorſumq; protuberãs, hanc cauitatem non læuiter auget: quemadmodum &[i] inferius ſcapulæ latus,quod quum craſſum ſit, illam quoq; profundiorẽ reddit.[k]

h 1 fig. C, D. *i 1 fig. P.* *k 2 figura.*

Poſterior ſcapulæ ſedes, ſeu dorſum.

Poſterior ſcapulæ ſedes,gibba eſt,quòd hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem eſſe, Natura haud ignorauerit. Verùm ſi preſsius hanc ſedem contemplamur,duæ in ipſa occurrunt cauitates, muſculis ſuſcipiendis aptiſsimæ, &[l] proceſſu quodam inſigni, qui inſtar ſpinæ ex hac ſede educitur,diremptę.[m] Vna enim ſub eo proceſſu inter inferiorem ipſius ſedem, & extuberantiorem craſsioremq; inferioris ſcapulæ lateris partem conſiſtit.[n] Altera uerò inter ſuperiorem proceſſus ſedem, & ſuperius ſcapulæ latus habetur. Atq; hanc quidẽ[o] muſculus occupat, quem brachium circumuertentium primum ſtatuemus: illam autem,[p] qui eiuſdem muneris opificum tertius numeratur. Porrò etſi hæc externa poſterior'ue ſcapulæ ſedes,cùm illius ſcapulæ proceſſus,tum ſuorum laterum gratia, duas has quaſi cauitates oſtẽdit,nihilominus uniuerſa (quoniam extuberare cernitur) ſcapulæ dorſum à ueteribus fuit appellata, ſimilitudinem à uero hominis dorſo ſumentibus.Proceſſum autem,qui ab hoc ſcapulæ dorſo enaſcitur,ſuperiorisq; ſcapulæ proceſſus radix exiſtit, ſpinam uocarunt, ad poſteriorum uertebrarum proceſſuum ſpinarum'ue imaginem.

l 2 fig. G, H, I. *m 2 fig. inter G, H, D, S, T, Y.* *n 3 fig. inter Z, a, I, G. & præcipuè b, c.* *o 6 muſc. tab. k. 11 tab. G.* *p 11 muſc. tab. Γ.*

Superior proceſſus, ſeu ſummus humerus, cuius iam diligens inſtituitur deſcriptio.

Summus humerus uerò nobis dicitur,quod illis ἀκρώμιον nuncupabatur: quanquam non adeò promptum ſit diuinare, quid quiſq; hac uoce intellexerit. Neq; etiam uel Hippocratis cauſa nomen id negligendum, aut de ipſo obiter ſtatuendum eſt, ſi modò diuina illius de oſsium fracturis & luxationibus,idq; genus malis oracula,ad nos quoq; pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit,ſcapulę ſpinã,ſummumq; humerum,uti uiſum erit,deſcribere,atq; tunc demum Hippocratis & Galeni ſententiam ſermoni adijcere. Ex tota igitur propemodũ latitudine dorſi ſcapulæ[q] ualidus craſſusq; enaſcitur proceſſus, non quidem è dorſi[r] longitudinis medio,uerùm nõ procul à ſuperiori ipſius ſede. Proceſſus iſte (qui ſcapulæ ſpina eſt) ſenſim magis magiſq; augetur,ac[s] tandem iuxta ſcapulę ceruicem à ſcapulæ dorſo abſcedens,tereſq; quodammodo apparens,modicè antrorſum fertur, inſigniter ſupra ſcapulæ cum humero articulum[t] lateſcens, & ampla donatus appendice,quæ in pueris[u] pluribus oſsiculis cõformatur, cartilaginis interuentu coaleſcentibus.Huius proceſſus pars omnis anterior,& poſterior,& humilior, læuis minimeq; aſpera cernitur: ſuperior autem ipſius ſedes neutiquam læuis eſt,ſed rudis,& foraminulis quibuſdam non peruijs decorata.idq; potiſsimum in ſuperiori ſui appendicis ſede,&[x] ubi non procul à ſcapulæ baſi proceſſus iſte craſsior apparet,ac ſubinde appendicem quoq; nãciſcitur. Neq; has ſanè aſperitates fruſtra machinatur Natura, quum[y] maximus ſcapulã ſurſum ducens muſculus illis implantetur, & principium præbeant[z] digniſsimo brachium mouenti muſculo: quem,quòd brachij cum ſcapula articulum eleganter integit, ἐπωμίδα (quemadmodũ & hunc ipſum aliquando proceſſum) diſſectionũ periti uocarũt. In anteriori proceſſus ſede,iuxta ipſius extremum,[a] ſinus adeò leuiter & ſuperficietenus inſculpitur, ut num capitulũ, num ſinus ſit,ægrè dijudices.Huic modicè prominens clauiculę[b] capitulum articulatur, uali-

q 2 fig. G, H. *r Nõ in medio Z et Y fi. 2, ſed magis ad Z.* *s ab H uerſus K fig. 2.* *t 1, 2, 3 figur. K.* *u fig. cap. 3 Q, R.* *x 2, 3 fi. L.* *y 9 muſc. tab. Γ, Δ.* *z 10 muſc. tab. Δ.* *a 1, 2 fi. L.* *b 3 fi. cap. 22. Q.*

ualidiſsimiſq; ligamentis conſtringitur. interueniẽte hîc peculiari cartilagine, illi prorſus ſimili, quam in maxillę inferioris cum capite articulis obſeruari retulimus, quæ ſcilicet utrinq; quà oſſa ſpectat, læuis & lubrica eſt, ligamentiſq; articulum amplectẽtibus duntaxat continuatur. Dicti itaq; modò proceſſus pars,[c] quæ ſcapulæ dorſo proxima eſt, Spina, uti iam ſcripſi, opportunè nominatur: quæ etiam in[d] canibus, ouibus & equis cernitur. Proceſſus uerò[e] partem, quæ à ſcapula antrorſum uerſus exteriora abſcedit, ac ſenſim dilateſcit, inq; ſolis hominibus, & animalibus clauicula donatis, obſeruari poteſt, ſummum humerum appellamus: id nomen à Græcis mutuantes, qui proculdubio brachij oſsis cum ſcapulis articulum, ὦμον nuncuparunt. ac proinde ἀκρώμιον hanc proceſſus partem uocarunt, quòd articuli ſuperiorem extremamq; cõſtituat ſedem, ac ueluti illius tutiſsimum habeatur propugnaculum. Atq; ita ſanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cùm aliàs ſæpius, tum præcipuè quando humerum (quem ipſe βραχίονα uocat) nequaquam ad ſuperiora (impediente nimirum ſummo humero) luxari docet, & quum de effracto ſummo humero pertractat. Quanquã & hîc Galenus etiam libro de Oſsibus audiendus eſt, qui compaginem[f] præſentis proceſſus cum clauicula ἀκρώμιον nonnullis diſſectionum profeſſoribus uocari aſſerit. Vbi etiam ſubiungit, hîc quoſdam tertium os præter proceſſum hunc, & clauiculam in ſolis hominibus ponere, idq; acromion & κατακλεῖδα uocare. Tertiũ hoc os Galenus decimotertio de Partium uſu, in hominibus recenſet, & ſimias illo priuat: quemadmodum & in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, & in ſuis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc ſcapulæ ſuperiorem proceſſum, & clauiculam, tertium quoddam os eſſe cartilagineum, quod clauiculæ ad illum ſcapulæ proceſſum contextui inſternitur, & à quo membranæ ligamentaq; pronaſcuntur, quorum beneficio contextus iſte ualidius cõmittitur. Galenus in quinto de Adminiſtrandis conſectionibus libro, huiuſmodi os Hippocrati ἀκρώμιον uocari ait, ipſeq; eo nomine ibidem id appellat: quemadmodum in libro de Oſsibus teſtabatur, quoſdam hîc tertium quoddã os collocare, idq; ab illis ἀκρώμιον nuncupari. quum interim Galenus ſubinde in libris de Partiũ uſu, & in libris de Adminiſtrãdis ſectionibus, ac ferè in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc ſcapulæ proceſſum, aut ſaltem huius ſcapulæ proceſſus cum clauicula compagem, ἀκρώμιον uocitauerit. adeò, ut non parum Galeni inconſtantiã hîc admirer, multoq; magis tantiſper admiraturus ſim, dum in homine tertium id cartilaginoſum os mihi occurrat. Neutiquam enim arbitror, Galenum peculiarem ſuperiùs commemoratam huius articuli cartilaginem oſsis loco habere, quum eius generis cartilagines ad ligamenti naturam à uera cartilagine plurimum recedant, multoq; minus oſſeæ ullo pacto ſint: præterquam quòd hęc in ſimia perinde ac in homine reperiatur. Et ſi fortè oſsis loco habenda eſſet, præterquã quòd Galenus aliter huius meminiſſet, & articulum interuenire, non autem ipſi inſterni ſcripſiſſet: etiam reprehenſione non careret, quòd peculiare os in clauiculæ cum pectoris oſſe[g] articulo, & rurſus inferioris maxillę ad temporum oſſa[h] articulis, &[i] in genu non ſtatuiſſet, quum interim illic huius generis cartilagines manifeſtius quàm hîc in ſummo humero appareant, etiamſi illæ Galeno prorſus incognitæ & prætermiſſæ uideantur. Hactenus itaq; mihi hîc nunquam, quantumuis diligẽter ſecanti, tertium os animaduertere licuit. Satiſq; perſpectũ habeo, Galenum id nunquã etiam uidiſſe: & ſi auſim eouſq; in ipſum impietatis progredi, affirmarem illum huiuſmodi

c 2 fig. G, H.
d 4 fig. C, D.
e ab H uerſus K fig. 2.

Peculiaris cartilago clauiculæ cum ſuperiori ſcapulæ proceſſu articuli.

f integrarũ Q ad λ.

Tertium os à Galeno in ſuperioris ſcapulæ proceſſus cum clauicula nexu recenſeri.

g Grãdior pars 4 figuræ cap. 22.
h fig. marginis cap. 10.
i 5 figur. cap. 31.

iusmodi os confinxisse à quadam cum[k] osſium quæ ſeſami ſemen referunt, ſimilitudine, quæ quibuſdam muſculorũ capitibus uel tendinibus firmata, aliorum oſsium articulis cõtextibusq; præponi audies. Dein nullum unquam animal, præter hominé, ſimiam, & ſciurum, & ſi rectè memini, glirem, mihi occurrit, ſuperiorem hunc ſcapulæ obtinens proceſſum: adeò ut uix ambigem, eum qui primus hominem duntaxat ἀκρωμίῳ donari ſcripſit, intellexiſſe ſolum hominem hunc proceſſum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiam interiorem ſcapulę proceſſum ſeparatim nanciſcuntur) & alijs quæ menſę apponi ſolent quadrupedibus, nullum ſuperiorem ſcapulæ proceſſum (at duntaxat ſpinam) ſpectaret, parum de ſimijs cum Galeno ſolicitus. Porrò cuius uſus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas nãciſcentibus detur, tum demum melius explicabimus, ubi clauicularũ hiſtoriam agrediemur. Præter hoc enim, quòd humeri ad ſuperiora luxationem is proceſſus prohibeat, & tutiſsimum humeri articulo propugnaculum ſit, & quòd muſculorum inſertioni & exortui eleganter famuletur, in hoc potiſsimum iuuat,[l] ut accedẽte clauicula, humeri articulũ à thoracis lateribus & coſtis quàm longiſsimè remoueat, illumq; in eo ſitu reſeruet, quo maximè ad ſuos motus indiget. Cæterùm Galenus etiamſi paſsim interiorẽ ſcapulæ proceſſum ἀγκυροειδῆ appellet, in decimotertio tamen de Vſu partium, ſuperiorem proceſſum eo nomine donauit: quemadmodum & is κορακοειδὴς ab illo quoq; nonnunquam eſt perinde appellatus, ac ſibi undiq; Galenũ cõſtare cernimus. At iam opportunum fuerit, ſcapularũ ſermoni modum imponere: præcipuè quum nihil narrandum ſuperſit, quàm baſim ſcapulæ, quà appendicibus decoratur, utcunq; fungoſam fiſtuloſamq; uideri, & nonnulla foraminula in ſcapulæ ſpinam porrigi, quæ ipſi (quum craſſa ſit) uenas deducunt, nutrimentũ illi ſuppeditaturas. Cernitur autem[m] unum ſubinde in illa amplitudine, quam ſuperior ſcapulæ coſta cum ipſius ſpina efformat: ac etiam in interna ſcapulæ ſede, qua hæc impenſius cauatur. Deinde & in ceruicis[n] ambitu, eiuſdem uſus, producẽdorumq; ligamentorũ gratia, huius quoq; generis occurrũt foraminula.

Quibus tantũ animalibus ſuperior ſcapulæ proceſſus obtigerit.

Summi humeri uſus.

k 1 fi.cap. 25 V,V. et 2 fi.cap. 33 Ψ,ω. & ipſa patella k inſignita in 8 muſc. tab.

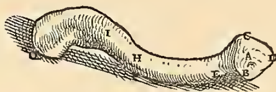
l integrarum figur. Q & Λ.

m 3 fig. c.

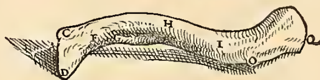
n 1,2 fig. iuxta C,D.

DE CLAVICVLIS. CAPVT XXII.

PRIMA VIGESIMI SECVNDI Capitis figura.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM VIGESIMI SECVNDI CAPITIS figurarum, & earundem characterum Index.

PRIMA præſentis capitis figura, dextri lateris clauiculam anteriori externáue & ſuperiori ſede expreſſam habet.

Secunda,

Secunda, posteriorem interioremue claviculæ faciem, unà cum superiori ipsius sede ostendit.
Tertia, inferiorem claviculæ sedem commonstrat.

A 1,2,3 *Claviculæ capitulum, quod pectoris ossi articulatur.*
B 1 *Capituli huius primus angulus.*
C 1,2,3 *Secundus capituli angulus.*
D 1,2,3 *Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, universa triangularis capituli circumscriptio est conspicua literis B, C & D. perinde ac in figura, manifestioris doctrinæ gratia, indici characteris D hîc superposita.*
E 1,2 *In anteriori claviculæ sede protuberans notatur linea, è directo primi anguli B insigniti consistens.*
F 2,3 *F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris sedis claviculæ indicatur, quam F & G in secunda figura utcunq; etiam ostendunt.*
G 2,3 *G privatim indicatur asperitas, ad lineæ F insignitæ posteriora apparens.*
H 1,2 *Claviculæ longitudinis medium, quod teres esset, nisi linea F insignita, inferiori ex parte protuberaret.*
I 1,2 *Hac sede clavicula ad superiorem scapulæ tendens processum, dilatescit, superioriq; sede (quæ etiam I ad K usq; notatur) gibba est.*
K 1 *Asperitas in ea claviculæ sede conspicua, ubi hæc anteriori sui parte maximè cava cernitur.*
L, M 3 *Latiusculæ sedis claviculæ inferior pars, leviter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.*
N 3 *Hac sede clavicula etiã aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentũ ad internũ scapulæ processum fertur.*
O 2,3 *Claviculæ sedes maximè retrorsum introrsumue protuberans, & huius sedis peculiare tuber.*
P 3 *Locus insigniter asper, in inferiori claviculæ sede conspicuus, qua superiori scapulæ processui coarticulatur.*
Q 1,2,3 *In tertia figura Q capitulum insignitur, quo clavicula superiori scapulæ processui committitur. In prima verò figura & secunda, Q sedes indicatur, qua id capitulum consistit.*

QVARTA XXII. CAPITIS FIGVRA.

HANC figuram integrùm erit præsentis Capitis quartam cõstituere, in qua pars R insignita, cartilaginem exprimit articulo claviculæ cum superiori scapulæ processu peculiarem. Altera autem pars, S indicata, cartilago est peculiaris claviculæ cum pectoris osse articulo.

IN VTRISQVE lateribus claviculę[a] (quæ Grecis κλεῖδες nominantur) singulæ consistunt, pectoris ossi & superiori scapulæ processui coarctatæ. Pectoris ossi in illis articulantur[b] sinibus, quos in primo ipsius ossis summæ sedis lateribus exculptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusq; partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quàm postica latiores, internoq; latere altiores quàm externo cernuntur: ita quoq; se habent clavicularum[c] capita, pectoris ossi connexa. Hæc enim sinuum (in quibus deorsum & sursum præcipuè voluũtur) modo oblonga sunt, ac depressa: & si quis accuratius eorum circumscriptioné animadverteret, illam quodammodo triangulam iudicaret.[d] Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcunq; obtusus.[e] Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil versus posteriora conspicuus.[f] Tertius acutior longiorq; est, in posteriori sede repositus, deorsumq; declinans. Porrò ut præsentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales, extrorsumq; obliquatæ occurrunt.[g] Quæ enim à primo angulo ad secundum ducitur, brevissima est: à secundo autem angulo ad tertium[h] procedens, illa multo longior visitur.[i] quæ verò à primo ad tertium fertur, omnium longissima, maximeq; curva est. Caput hoc claviculæ multa cartilagine incrustatur, lævæq; est: cartilagine tamen unà cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verùm etsi clavicula hîc cartilagine non minus quàm & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura huic articulo[k] cartilaginem interiecit, illi similem, quam

Marginal notes (left): a integrarum Q ad O & λ. — b 7 fi. ca. 19 r. — c 1,2,3 figur. A. — d 1 fig. B. — e 1,2,3 figur. C. — f 1,2,3 figur. D. — g 1 fig. à B ad C. — h 1,2,3 fi. à C ad D. — i 1 fig. à B ad D. — k 4 fig. S.

Marginal notes (right): *Claviculaum numerus.* — *Earundem ad pectoris os articulatio.*

Peculiaris cartilago articulationis clauiculæ cum pectoris osse.

quam priuatim in inferioris maxillæ ad temporum ossa articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim osis sinum, clauiculæq; caput, cartilago quædam adeò ampla interuenit, atq; capitis & sinus est amplitudo. Hæcq; tenuis undecunq; est, ac æqua omni ex parte constat crassitie: & quà sinum & caput articuli respicit, admodum læuis est, & unctuoso humore perfusa, & pectoris osi & clauiculæ nusquam connata, sed tantùm ligamentis, articulum in orbem amplexantibus. Clauicula hinc non recto tramite, ad [l] alterũ ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui connectitur, uixq; manifestum motum experitur. [m] A pectoris enim osse procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uerò concaua efficitur. [n] Verùm ilico post medium ipsius longitudinis, contrario ductu procedit. introrsum namq; curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora rursus insigniter prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est: adeò ut bis gibba, bisq; caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris osi contermina, & σφαγὶς à iuguli uicinio dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ aũt superiori scapulæ articulatur processui, ac quia humeri articulo insternitur, ἐπωμὶς quibusdã nuncupatur, antrorsum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiã obliquata. Iuxta ipsius igitur cum pectoris osse articulũ, anteriori parte gibba est, posteriori aũt caua. non procul uerò à superiori scapulæ processu, anteriori parte insigniter breuiq; flexu caua cernitur: posteriori aũt, gibba & conuexa. Atq; ut res sedulò propter crebras clauicularum luxationes fracturasq; expendenda breuiter dicatur, clauiculæ ductus huic nostro ſ respondet, præcipuè si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modũ S obliquari fingeremus. Neq; horum ullum temerè & frustra à rerum Opifice factum est. ubi enim clauicula iugulum spectat, meritò posteriori seu interiori parte caua est, quum hàc præter uenas & arterias quàmplurimas, aspera arteria, stomachus, sextum par neruorum cerebri, & in primis insignium neruorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri debebãt: quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiã loco præfigitur. Quia uerò à iugulo, aut potius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neq; alicuius usus gratia hîc in anteriori sede gibba esse debuit, necessariò rursus iuxta superiorem scapulæ processum antrorsum uergit, quousque processus illius [o] partem cõtingat, cui aptè coarticulari posset. Tantùm autem inibi antrorsum fertur, quantùm retrorsum ante hunc inflexum [p] abscesserat. Si enim clauicula à suę longitudinis medio ad colli latera prorepens, duntaxat in posteriora tenderet, neq; elatiori scapulæ processus apici articularetur, nihil profectò inhiberet, totam scapulam, clauiculæ beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisq; lateri proximè applicari, [q] articulumq; humeri costis uicinissimum fieri, hacq; occasione quàmplurimos brachij motus aboleri. Brachium namq; ob id potissimùm in homine & simia, & alijs quę clauiculis donãtur animalibus, tam uarijs differẽtibusq; motibus duci potest, quòd ipsius cum scapula articulus à thoracis latere plurimùm distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsis proximè, quemadmodum in alijs quadrupedibus, locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & ilia, nequaquam moliremur: perinde ac euenire nouimus, quum luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alę ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeò necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulũ à thorace plurimùm seiunxit, id præstans

Mira clauiculæ curuitas.

Curuitatis usus.

Humeri articulus cur à costis remoueatur, & clauiculæ superiorisq́; scapulæ processus usus.

l ad Q 1, 2,3 fig.

m 1,2 fig. ab A uersus H.

n 1,2 fig. ab H uersus Q.

Hæc organa ferè simul ostendit ultima fig. lib. 3. dein ultima quarti.

o 1 fi. cap. 21 L.

p 2,3 fig. O.

q Hæc petes ab integris fig ubi articulus ex R cum S compactus, à costis remouetur, propter nexũ Q ad λ.

Clauiculæ ad ſuperiorem ſcapulæ proceſſum nexus.

ſtans ſuperiori ſcapulæ proceſſui, qui ita educitur, ut clauiculæ beneficio à pectore detruſus, ſuſtentetur ac ſtabiliatur, ipſeq; articulus hac occaſione procul à thorace abſcedat. Articulatur uerò clauicula huic proceſſui minimùm extuberanti[r] capitulo, eoq; latiore, quàm longo: talisq; hîc conſurgit articulatio, ut quod nam os ſuſcipiat, ſuſcipiatur ue, dijudicare uix queas: interueniente hîc etiam peculiari cartilagine, quam ſuperiori Capite propter eos deſcripſimus, qui huic articulo tertium quoddam os, præter ſuperiorē ſcapulæ proceſſum & clauiculam, parum rectè aſcribunt.

Clauiculæ ſubſtantia, tubera, aſperitates, lauitates, & foramina.

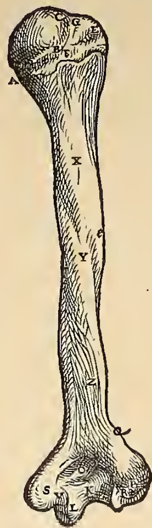
Clauiculæ[s] pars, quæ ſuperiori ſcapulæ proceſſui connectitur, latiuſcula eſt, quemadmodum & proceſſus quoq; latus amplusq; cernitur. Præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa quæ pectoris oſsi committitur, intus fiſtuloſa, magisq; rara eſt, quàm reliqua clauiculæ portio, quæ in ſuæ lōgitudinis[t] medio ſolidiſsima eſt, quòd etiam ſit tenuiſsima, quodammodoq; teres. non enim prorſus teres eſt, quum in humiliori ipſius parte ueluti in[u] lineam protuberet, quæ non procul incipit à clauiculæ capite, pectori articulato, iuxta medium ſcilicet poſterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculæ longitudinis medium, in hoc parata, ut[x] muſculus thoracem mouentium primus ab ipſa principium duceret. Iuxta huius lineæ principium, propter caput clauiculæ,[y] aſperitas ſinuoſa conſpicitur, unde ualidum pronaſcitur ligamentum, clauiculam pectoris oſsi illic colligans,[z] qua ipſi primæ thoracis coſtæ cartilago connaſcitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occurrit[a] aſperitas, & ueluti aſper quidam ſinus, quo clauicula[b] tuberculo radiciq; interioris ſcapulę proceſſus penè incumbit, ac à quo ligamentū promitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porrò inferior hæc clauiculæ ſedes, ubi linea illa deſinit, clauiculaq;[c] ampla uiſitur, ſinuoſa fit, & aſpera, idq; potiſsimùm iuxta connexum clauiculæ ad ſuperiorem ſcapulæ proceſſum, ubi ligamenta articulum hunc continentia, ualidiora quàm ſuperiori ſede enaſcuntur. Superior totius clauiculæ regio læuis omnino eſt, præterquàm iuxta ipſius articulos, ubi ligamentorum producendorum occaſione, quemadmodum & muſculorum gratia, nonnihil exaſperatur. A' clauiculæ enim ſuperiori parte, iuxta pectoris os,[d] muſculus ille enaſcitur, qui etiam à pectoris oſſe pronatus, in[e] mamillarem capitis proceſſum implantatur, caputq; mouentium muſculorum ſeptimi paris alter numerabitur. Superiori uerò clauiculæ parti, ſcapulæ ſuperiori commiſſę proceſſui,[f] muſculus ille inſeritur, qui ſcapulam ſurſum ducentium primus recenſebitur. In anteriori etiam clauiculæ parte, ad radicem primi ſui capitis anguli,[g] linea quoq; protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ deſinens, à qua non minima pars[h] muſculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauiculæ ſede, ubi retrorſum inflectitur, & ubi non procul ab ipſius cum ſuperiori ſcapulæ proceſſu articulatione caua uiſitur, etiam[i] aſperitas notatu digna conſiſtit,[k] muſculo brachium attollenti parata, cuius principij magna pars hinc pronaſcitur. In poſteriori clauiculæ ſede, nihil quod non dictum ſit, inæquale occurrit, præter quoddam[l] tuberculum, hîc protuberans, ubi clauicula inibi maximè gibba eſt: idq; tuberculum ueluti illius gibbæ ſedis angulum conſtituit, ligamentumq; ad interiorem ſcapulæ proceſſum educit. Præterea, in maximè ſolida clauiculæ parte, idq; potiſsimùm in poſteriori ipſius regione, duo, & interdum tria non peruia ſpectantur foramina, in hoc cælata, ut uenulas admittant, clauiculam enutrientes.

r 3 fig. Q.
s 1,2 fig. ab I ad Q.
t 1,2,3 fig. H.
u 2,3 fig. F, G.
x 4 muſc. tab. d.
y 2,3 fig. G.
z 1 fig. cap. 19 C.
a 3 fig. N.
b 1,2 fig. cap. 21 F.
c 3 fig. ab L per M ad Q. præcipuè autem P.
d 4 muſc. tab. Θ.
e 3,4,5 fi. cap. 6 k.
f 9 muſc. tab. Γ, Δ. dein 4 tab. b.
g 1,3 fi. E.
h 3 muſc. tab. Δ. dein à K ad L.
i ad 1 fig. K.
k 4 muſc. tab. ab c ad ſ iuxta Ξ.
l 1,2,3 figur. O.

DE HVMERO, SEV BRACHII osse. Caput XXIII.

PRIMA VIGESIMI TERtij Capitis figura, dextri humeri anteriorem faciem referens.

SECUNDA HUIUS CAPITIS FIgura, dextri humeri posteriorem faciem proponens.

CHARACTERVM DVARVM VIGESIMI tertij Capitis figurarum Index.

A, B, C, D, E, F, G, H *Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in secunda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modò subijciam, ualde uariam.*

A, B, C *In ambabus figuris rotundum humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatur.*

D, E *His characteribus in prima figura externum asperumq; humeri appendicis caput notatur, cui ligamenta articuli inseruntur. Verùm D rursus externi huius capitis anterius caput tuber' ue indicat. E uerò posterius, quod in secunda figura magis quàm in prima est conspicuum.*

F, G *Duo isti characteres in prima, & G tantum in secunda, sinum indicant patulum, qui interius humeri appendicis caput ab exteriori dirimit.*

H, I 1 *Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubitum flectentium paratus. Ac H quidem ipsius sedem in humeri appendice notat, I uerò eam quæ in humeri ceruice consistit.*

K, L, M 1, 2 *Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulæ notat, L uerò internum sinus latus, M autem externum.*

N 1 *Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri anteriori sede incisus.*

O 2 *Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri posteriori sede admodum altè excauatus.*

P 1, 2 *Humeri caput, cui radius articulatur, cuiq; exterioris humeri tuberis nomen tribuimus.*

Q 1, 2 *Hac sede humerus ad magnum usq; suæ longitudinis interuallum plurium musculorum exortus occasione, instar acutæ lineæ protuberat.*

R 2 *Sinus in exteriori humeri tubere, quarti manum petentium nerui gratia exculptus.*

S 1, 2 *Interius nobis appellatum humeri tuber, quod musculorum educendorum nomine potissimum eminet.*

T 1 *Interioris tuberis sinus, tertio neruo manum adeuntium paratus.*

V 2 *Sinus interioris tuberis, quo quintus brachium petens neruus uehitur.*

X, Y, Z 2 *Posterior humeri secundum suam longitudinē sedes. ac X quidem notat partem superiorē, quæ sinuata est: Z uerò inferiorē, quæ gibba cernitur. Y impreßionē indicat, ad quā quartus neruus brachiū accedens reuoluitur.*

a, b, c, d 1

a,b,c,d 1 *Anterior ſedes humeri, in qua b inſinuat prominentem eius partem: a uerò & c locum, qui utrinq; ad illam partem deprimitur. Deinde tres iſti characteres ſimul notant inferiorem anterioris humeri ſedis partem ſinuatam: d uerò ſuperiorem, quæ gibba uiſitur.*

e 1,2 *Aſperitas paulo ſupra medium longitudinis humeri conſpicua, & præcipuam portionem educens muſculi cubitum flectentium anterioris.*

f 1 *Aſperitas in anteriori humeri ſede, potiſsimum uerò ad latus ipſius externum apparens, cui brachium attollens muſculus præcipuè inſeritur.*

a integrarũ S ad R, et ad T,V. — VMERVS Celſo, atque alijs compluribus,[a] id os uocatur, quod ſcapulæ & cubito articulatum, Græcis (uti & Latinorum non paucis) βραχίων nuncupatur. *Humerus. Brachium.* Vt uerò totam oſsis & muſculorum molem, cum neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs quæ brachij conſtructionem fortè ingrediuntur, ab ipſo oſſe in ſermonis contextu diſtinguamus, quum ſolius oſsis mentio incidet, id Humerus, aut interdum Brachij os appellabitur: quum autem reliquas membri partes unà cum oſſe indicabimus, Brachij uoce, clarioris doctrinæ ſtudio, utemur.

Confer hic integrarũ S cum Λ, dein cum Φ & Ψ. inſuper cum Θ. — Humerus itaq; , Galeni in libro de Oſsibus ſententia, omnium totius corporis oſsium, femore tantum excepto, maximum eſt: licet tamen in homine fibula & tibiæ os, humerum longitudine inſigniter uincant. *Humerum post femur non eſſe omnium oſsium grandiorem.* dein tibiæ os craſsitie ac grauitate, perinde atq; oſſa ſacri oſsis lateribus coarticulata, pondere, humerum longè ſuperant: adeò ut pleraq; nobis præter femur occurrant oſſa, quibus humerus magnitudine cedit. Verùm id cum alijs permultis Galeni concedemus autoritati, quum quorundam uenia nobis non liceat ipſius placitis contraire, & neutiquam uel hîc innuere, quæ homini cum ſimia in femoris, tibiæ, humeri & cubiti longitudine ſpectetur differentia.

Superioris humeri partis deſcriptio. Humeri igitur ſumma pars, qua is ſcapulæ articulatur, admodum magna[b] conſtat appendice, quæ in duo dirimitur capita. quippe hæc interna ipſius ſede[c] amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quàm medij globi modo protuberans efformat caput, quod læue, æqualeq́;, & cartilagine incruſtatum, ſcapulæ[d] ſinui articulatur. (b 1 fig.A, B,F,H. c 1,2 fig. A,B,C. d 2 fi.cap. 21 A,B.) Hoc caput, appendicis internum latus conſtituens, ſuperioris etiam appendicis ſedis aliquantulo plus quàm mediam regionem occupat. Cæterùm appendicis externum latus, in[e] aliud aſperum & inæquale protuberat caput, non quidem articulationi cuipiam erectum, ſed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaq; ligamenta, humerum ſcapulæ nectentia, opportunè implantentur. (e 1 fig.D. 1,2 fig.E.) Ad externum interioris capitis latus, quod in eminentiori & ſumma appendicis ſede habetur, & deinde in anteriori, poſterioriq; illius capitis ſedibus[f] amplus quidam patulusq; ſinus orbiculatim ducitur, interius caput ab exteriori dirimens, & idoneam quoque ligamentorum inſertioni ſedem parans. (f 1 fig.G, F.2 fig.G.) In hunc namq; ſinum in anteriori humeri ſede magis quàm in poſteriori patulum, ſeu amplum, profundumq́;, tanquam in uallem, ligamenta inſeruntur, perinde ac illa in exterius caput, ueluti in collem & promontorium aliquod implantari dicebam. Et quemadmodũ omnium oſsium ſedes, in quibus aliquid inſeritur, aut principium ducit, aſperæ inæqualesq́; ſunt: ſic quoque & præſens ſinus, unà cum exteriore capite, aſper meritò inæqualisq; cernitur. Porrò præterquam quòd exterius caput inæqualiter prominet, uariumq́; eſt, alio quodam[g] ſinu ueluti in duo rurſus capita diuiditur, in[h] anterius nimirum, &[i] poſterius, quod anteriori multo eſt grandius. (g 1 fi.H,I. h 1 fig.D. i 1,2 fi.E.) Sinus enim iſte paululum uerſus exteriora in anteriori appẽdicis ſede cęlatus, inſigniter profundus, longus, & ſecundùm cauitatẽ ſeu concauũ ad

amuſsim

amuſsim teres perinde uiſitur, ac corpus ſecundùm connexum teres eſt, cuius gratia inſculpitur, quod[k] externum caput eſt muſculi cubitum flectẽtium anterioris. Cæterùm hic ſinus non tantum ad appendicem pertinet, uerùm etiam per eam humeri oſsis[l] ſedem protẽditur, cui appendix coaleſcit, & quæ humeri ceruicem perquàm breuem & impenſe craſſam conſtituit.

k 6 muſc. tab. muſculus ⊖ notatur, caput autem m.
l 1 fig. I.

Inferioris humeri partis deſcriptio.

Inferior humeri pars, quæ[m] duobus in cubito exiſtentibus oſsibus, ulnæ nimirum & radio articulatur, & obſcura appendice in pueris quibuſdam conſtat, longè magis adhuc uaria eſt, tum ſinuum, tum capitum ac tuberum copia & imagine.

m Quatuor priores cap. ſequẽtis figuræ.

Humeri orbita, cui ulna articulatur.

In medio enim inferioris humeri ſedis,[n] ſinus primùm cum ſuis tuberibus talis prorſus conſpicitur, qualem in trochleæ rotula eſt cernere, ad quam funes uoluuntur. Nam ut rotula hæc rotunda orbicularisq; in ambitu eſt, in lateribus autem plana & lata: ſic etiam in iſta humeri ſede orbicularis rotundaque conſpicitur pars, quam nullæ imagini propiùs quàm rotulę aſsimilaueris. Dein, quemadmodum rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, ſinu quodam (ut ſic dicam) tereti, & læui, ac lubrico exculpitur, & ſinus huius latera utrobique protuberant, funemq; in ſe, quo minus aberret, æquè amplexantur: ita etiam hæc humeri pars in medio ſinuata eſt, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquiſitæ rotulæ tuberibus differt, quòd rotulæ ſinus latera æqualiter ferè exporriguntur: hæc uerò humeri pars[o] interno quidem latere admodum inſigniter prominet, & ad amuſsim rotulæ reſpondet:[p] externo autem latere, multo minus educitur. idq;[q] capitis humeri occaſione, cui radium articulari audies, quodq; ad externũ humeri orbitæ latus poſitum, citra eminentem ualde ſui productionem, elegãter unà cum radio obſtat, quo minus ulna extrorſum promptè luxetur. Cæterùm in ſuperiori orbitæ ſeu rotulæ huius ſede, Natura duos inſignes exculpſit ſinus:[r] unum quidẽ anteriori in parte,[s] alterum uerò in poſteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo inſignior eſt anteriori. Sinus hi quaſi ſquama duntaxat dirempti,[t] proceſſus ulnę in ſuperiori ipſius parte cõſpicuos excipiunt. Atq; horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior ſinus admittit: quum uerò cubitus extenditur, poſterior ſinus poſteriorem ulnæ proceſſum recipit. Sunt enim hi ſinus extremæ flexionis extenſionisq; termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutiſsimum angulũ flecti ſinant, & uix ultra rectam lineam eundem extẽdi permittant: quòd ſcilicet nulla prorſus in angulum extenſione, ſicuti ſanè flexione, indigeamus, præcipuè quum humerus ad ſcapulam admodũ laxè circumuerti, & in poſteriora inſigniter duci queat. Quia uerò pręſentes ſinus in cubiti motibus ueluti baſes & obſtacula ſunt, quæ ulnã non ultro ferri ſinunt, Hippocrates eos βαθμίδας nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadam[u] cardinum imagine γιγγλιμοειδὴς appellatur. Ad externũ humeri orbitæ latus, uti iam prius obiter monuimus,[x] rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod ſimiliter atq; orbita, cartilagine incruſtatum & læue, ſuperiorem radij[y] ſinum ſubintrat, radiusq; (ut aliàs fuſius exequar) ad id caput in pronũ ſupinumq; agitur.

n 1,2 fig. K, L, M.
o 1,2 fi. L.
p 1,2 fi. M.
q 1,2 fi. P.
r 1 fig. N.
s 2 fig. O.
t 1,5 fig. 24 cap. C, D.
u primæ figuræ cap. 4 inſertæ A.
x 1 fig. P.
y 9 fig. cap. 24 O.

Externum humeri tuber, cui radius articulatur.

Deinde capitis longitudo, quam à ſuperiori ipſius parte ad inferiorem ſecundùm humeri longitudinem metior, in cauſa etiam eſt, quòd in cubiti flexione ac tenſione, caput id à radij ſinu (qui rotundus, non autem oblongus eſt) haud elabatur, aberret´ue. Atque hac etiam occaſione, tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem tantum humeri ſpectat ſedem, quòd ſcilicet in nulla cubiti extenſione radius poſteriorẽ humeri ſedem adeat. Veruntamen ad externũ huius capitis latus, humerus inſigniter protuberat, montis rupis´ue imaginẽ oſtendẽs, in hoc paratæ, ut quãplurimi muſculi hinc opportunè

z 2 fig.P. tunè principium ducant.[z] Ab hac enim humeri ſede (quam in muſculorũ, ue-
uerſus 1 & 2 fig. Q, quo linea notatur. narum, arteriarũ & neruorum hiſtoria externũ humeri tuber appellabimus)
& acuta linea, ab illa ſurſum aliquouſq; per externũ humeri latus conſcenden-
te, ſex enaſcuntur muſculi, quorum[a] primus & altiſsimus, cæteris latior eſt, &
a 12 muſc. tab.Θ. inter radium mouentes facilè longiſsimus, illum in ſupinum ducit.[b] Secundus
b 11 ta.Λ. c 9 tab.Z. ſub primo exoritur, bicorni tendine brachiale extendens.[c] Tertius is eſt, cuius
d 9 tab.Θ. ope index, medius & anularis extenduntur.[d] Quartus, quem præcipuum par-
e 9 tab.Λ. ui digiti extenſionis authorem ponemus. [e] Quintus, qui ulnæ exporrectus,
f 11 tab.m. extenſionis quoque brachialis opifex eſt.[f] Sextus, radium in ſupinum agen-
tium alter numerabitur: qui etiam ab infima externi huius humeri tuberis ſe-
** 13 muſc. tab. b,c,d.* de, magna ex parte initium ſumit. Poſterior autem tuberis regio * muſculis cu- *Internum tuber inferioris ſedis humeri.*
g 2 fig.R. bitum extendentibus intecta,[g] ſinum quendam obtinet, illi iuxta[h] externum
h 2 fig.M. latus orbitæ humeri inſculptum, quo[i] quartus brachium adeuntium neruus
i 2,3 fig. cap.11.lib. 4 Φ. uehitur. Quemadmodum uerò externum humeri latus inferiore ipſius ſede
protuberat, ita quoq; ab interno orbitæ humeri[k] latere, muſculorum neruo-
k 1,2 fi.L. l 1,2 fig.S. rumq; ratione inſignis acutusq; exoritur[l] proceſſus, internum humeri tuber
m 1,2 fi.P. meritò nobis appellandus, quod nullius articulationis gratia, perinde ac[m] ex-
ternum, radio inarticulatum, prominet. Ab ipſius itaq; apice, nonnihil ampla,
n 3 muſc. tab.Γ educens l. [n] muſculus enaſcitur, qui lato tendine internã manus cutem adit: deinde[o] duo
flexus brachialis authores. Ex infima uerò tuberis huius ſede, portio eius[p] mu-
o 3 muſc. tab.Λ,m. ſculi exoritur, qui radium in pronum mouentium ſuperior habetur, cum ob-
p 7 ta.Q. ſcura quorundam digitos flectentium[q] muſculorum principij parte. Cæte-
q 5 tab.Θ, dein 6 tab. Ξ. rùm neruorum occaſione, quibus tuber iſtud commodam ipſorum inceſſus
ſedem exporrigit, ac ueluti propugnaculum iiſdem efficitur, in anteriori ſua
r 1 fig.T. ſede, iuxta humeri orbitam,[r] ſinum leuiter exculptum oſtendit, quo[s] tertius
s 2 fi.cap. 11 lib.4 Τ. brachium petentium neruus dirigitur. In poſteriori autem ipſius ſede,[t] alio
t 2 fig.V. ſinu,[u] quintum brachij neruum deducit.[x] Porrò utcunque internum hume-
*u 2 fi.cap. 11 lib.4 *.* ri tuber grande ſit, & in uiuentibus tactu promptè deprehẽdatur, non tamen
x Obſeruato hic integrarũ fig. cubiti articulum. ob id Galeno credendum eſt, qui id externo grandius eſſe prodidit, quum ex- *Tum alibi, tum etiam libro de oſsib. cap.16.*
ternum multo maius interiore ſit. nam quòd tactui non ita atq; internum ſe-
ſe offert, non ipſius quãtitas in cauſa eſt, uerùm radius, cui id articulatur, quiq;
quo minus tactu ipſum dijudicari poſsit, prohibet. Nihilominus, ſi ſimiarum,
& magis adhuc canum, & inſuper quadrupedum (quibus craſſus inſigniter
obtigit radius, ad tenuiſsimam ulnam non mobilis) humerum expendes, Ga-
leni ſententiam illi aptius multo, quàm hominis humero coaptabis. Cæte-
rùm humerus, ut & medias ipſius ſedes unà deſcribamus, per longitudinem
teres quodammodo eſt: uerùm poſteriori ſede amplior, magisq; depreſſus,
y 1 fig.b. quàm anteriori. Huius namque ſedis[y] medium, utcunque ſecundum longi-
z 1 fi.a,c. tudinem tereti forma extuberat, quæ dein in[z] lateribus nonnihil comprimi-
tur. Latera autem humeri magis, ut & anterioris ſedis medium, extuberare, *Mediarum humeri partium deſcriptio.*
quàm deprimi conſpiciuntur. Hæcque accumbentium muſculorum ratio-
ne accidunt, qui, quum ipſorum fabricam rationemq; habueris perſpectam,
ſuo uoto eleganter os compreſsiſſe tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in
** 2 fig.Y.* poſteriori humeri ſede, iuxta ſuæ longitudinis medium, * quædam apparet
a 2,3 fig. cap.11 lib. 4 Φ. compreſsio, ad quam[a] neruus brachium adeuntium quartus, ab interno bra-
chij latere in externum latus obliquè deorſum repit. Quî uerò anteriores
quidem & exteriores humeri ſedes gibbæ, poſteriores autem & interiores
ſimæ Galeno in libro de Oſsibus uiſæ fuerint: & cur in ſecundo libro de Par-
tium uſu, humerum exteriùs gibbum eſſe, interiùs autem ſimum prodiderit,
non ſatis

non satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus profe
ctò censebitur[b] anteriori superioriq; parte, simus uerò[c] posteriori ac superio- *b 1 fig. d. c 2 fig X.*
ri: rursus[d] anteriori inferioriq; simus,[e] posteriori & inferiori gibbus. Deinde, *d 1 fig. b.*
ni fallor, interiùs, & potissimum ad inferiora, gibbus, exteriùs uerò simus. At- *e 2 fig. Z.*
que hanc formam musculi potissimum inducunt, cubiti flexionis & extensio
nis opifices: quãuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quæ in dissen-
sionem uocari debeat.[f] Asperitas autem, quæ in anteriori humeri sede, supra *f 1,2 fi. e.*
medium suæ longitudinis, uersus exteriora cõsistit, in hoc paratur, ut ualidior
musculorum brachium mouentium hîc succedat insertio, &[g] posterior cubi- *g 8 musc. tab. Γ, dein L.*
tum flectentium musculus hinc idoneum educat principium. Hæcq; asperi-
tas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspicia-
tur, in primis ad[h] musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter *h 10 musc. tab. Δ. dein 11 tab. P.*
hanc asperitatem,[i] alia occurrit iuxta sinum, quo externum musculi caput ue- *i 1 fig. f.*
hitur, qui cubitum flectentium anterior est: cuius interioris capitis[k] carnosa *k 6 musc. tab. o. ubi musculus ⊖ notatur.*
pars, huic asperitati connascitur. Foramina notatu digna in humero nulla oc-
currunt, præter pauca iuxta sinuum & capitũ supercilia, in hoc incisa, ut hinc
ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hîc implantarentur. Sunt etiam
nonnulla, sed rara foramina, secundum humeri longitudinem conspicua, &
uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quà maxima scilicet
uasorum fertur series) cælata, & in amplum[l] sinum medullæ asseruandæ gra *l figura 1. capiti inserta.*
tia, & humeri læuitatis occasione paratum, pertinentia.

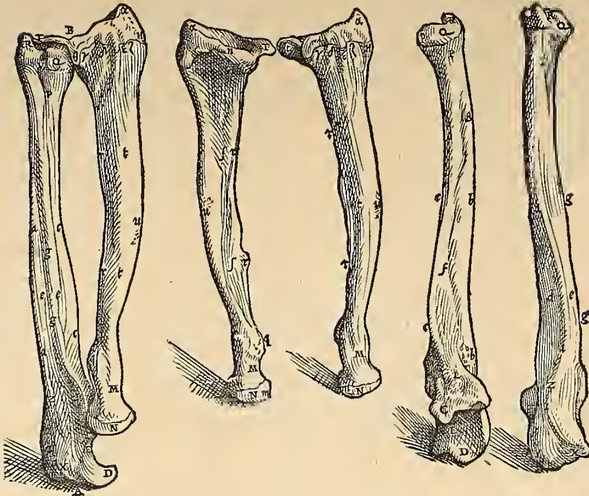
DE CVBITI OSSIBVS, VLNA, ET radio. Caput XXIIII.

PRIMA UIGESIMI QVARTI CAPITIS FIgura, sinistri cubiti duo exprimens ossa, anteriori facie delineata. Quòd uerò in hac, uti & in subsequentibus ferè huius Capitis omnibus figuris, sinistri lateris ossa sint obuia, quum tamen alioquin quodammodo semper dextra potiùs, quàm sinistra explanentur, fortuitò & casu hinc accidit, quòd in lignis seu formis, pro sinistris dextra hîc depinxerimus. quamuis interim in ossibus, dextrum'ne an sinistrum proponatur, nihil intersit.

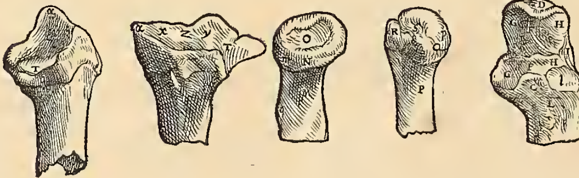

SECVN-

SECVNDA. TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.

SEPTIMA. OCTAVA. NONA. DECIMA. VNDECIMA.

QVID DECEM FIGVRAE, QVAS SERIATIM primæ huius Capitis figuræ ſubiecimus, denotent, ac omnium characterum quæ undecim figuris inſcribuntur, Index.

SECVNDA uigeſimiquarti Capitis figura, utrumq; ſiniſtri cubiti os, radius nimirum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, ſolus radius interna ſede: quarta autem, radius externa ſede delineatur. Quinta internam ulnæ ſedem, ſexta uerò externam exprimit. Septima ſiniſtri radij inferiorem oſtendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atq; hanc partem ueluti ex inferiori, ſeu aliàs ulnam ſpectante facie, ita delineauimus, ut ſinus in conſpicuo ſit, quo ulnæ capitulum hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ad dextrum cubitum, perinde ac tres ipſam ſequentes, pertinens, inferiorem radij portionem exteriori facie ſic delineatam continet, ut ſinus pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona ſuperiorem radij portiunculā indicat, in qua ſinus obſeruatur, quem humeri caput ſubintrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculā exhibet, partem quæ brachiale ſpectat oſtendens. Undecima ſuperiorem ulnæ partem expreſſam offert, in qua ſinus tuberaq; & proceſſus occurrunt, quibus humeri orbita ſeu rotula adaptatur.

A, B 1, 2 *Interuallum his characteribus incluſum, Cubitus uocatur. ac A ſuperiorem ipſius notat partem, quæ humero coarctatur: B uerò inferiorem, quæ brachiale ſpectat.*

C 1, 5, 11 *Anterior proceſſus ulnæ, humeri ſinum ſubiens, in elatioris humeri rotulæ ſedis anteriori parte cælatum. Et C*

quidem in prima figura internam processus notat sedem, cartilagine incrustatam: in quinta uerò & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.

D 1,2,5,11 Posterior ulnæ processus, sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatiorem ipsius rotulæ regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & secunda, & quinta, internam processus sedem indicat: in undecima autem externam, seu posteriorem.

E 1,2,5 Ulnæ sinus, humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactius, ut modò subijciam, notat. F &
F,F. F tuber, quod secundum sinus huius longitudinem fertur. G & G, latus tuberis internum. H & H, latus tu-
G,G. beris, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K, sinus huius sedes, qua in suis lateribus infima ipsius parte à læ-
H,H. ui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq́ producendorum gratia aliquantulum asper & mo-
I,K. dicè foratus cernitur.

L 1,5,11 Processuli, seu magna asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, & quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1, 2, 3, 4, 9 Ceruix seu collum radij.

N 1, 2, 3, 4, 9 Radij capitulū, cui sinus insculpitur, quē humeri caput ingreditur. Sinū hūc O in nona figura indicat. O.

P 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ ceruix.

Q 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ appendix notatur.

R 1, 2, 5, 6,10 Ulnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago iam T notanda adnectitur, seu potius innascitur.

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 Cartilago, quæ ulnæ appendicis maximam portionē à brachiali dirimit. ac T quidem in prima & octaua, cartilaginis sedem indicat, qua primùm à radij appendicis sinu, x, y & z indicando, pronascitur. In secunda uerò sedem notat, qua cartilago radij appēdici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta, cartilaginis sedes, ulnæ incumbens, occurrit.

U 2,6 Sinus in ulnæ appendice, & ossis ulnæ, cui appendix adnascitur, sede, in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X,Y,Z Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda, triangulum circumscribunt, qui in ulna excarnis gibbusq́ est. Uerùm Z priuatim trianguli notat uerticem.

a,a 1,2,6 Prima protuberans ulnæ linea.

b,b 1,2,5 Secunda protuberans ulnæ linea. Uerùm β priuatim in prima & quinta figuris, huius lineæ sedem indicat,
β. obliquè secundùm ceruicem ulnæ ductam.

c,c 1,2,5 Tertia protuberans ulnæ linea.

d 1,6 Ulnæ latus, prima linea & secunda circumscriptum.

e 2,6 Ulnæ latus, prima & tertia linea circumscriptum.

f 1,5 Latus ulnæ, inter secundam lineam & tertiam consistens.

g,g 2,6 Linea illi ulnæ lateri peculiaris, quod prima linea tertiaq́ continetur.

h,i 1 Duo hi characteres sedem utranq́ notant, qua radius ulnæ coarctatur. ac h quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uerò inferior, & brachiali contermina.

k,k 1 Tota hac sede (eo quòd radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem dehiscunt.

l 5,11 Sinus ulnæ incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3,4,9 Radij capituli sedes, quæ ulnæ sinui, l insignito insidet.

n 1,3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua, exterior sedes extenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnæ appendix excipitur.

p 5,10 Protuberans ulnæ appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.

q 1,2,3, 4, 9 Amplus abruptusq́ radij processus, cui tendo musculi cubitum flectentium anterioris inseritur.

r,r 1,2,3,4 Acuta radij linea, ipsius inferna sede, qua secundùm cubiti longitudinem ulnam respicit, extuberans.

s,s 1,3 Internum lineæ r prius insignitæ latus.

t,t 2,4 Externum lineæ r indicatæ latus.

u 2,4 Hac sede radius asper est, ut duo ex quatuor ipsi peculiaribus musculis, hìc ualidius insererentur.

x,y,z 1,8 Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat sinus tuberculum nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminum constituens, cuius partes x & y indicari possunt.

α 1, 3, 4, 6,7,8 Radij appēdicis maximè eminens portio, quæ sinū cui brachiale articulatur, interiori sede adauget.

γ,δ,ε,ζ,η His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaq́ inferioris radij appendicis regio, cum ipsa ossis cui appendix coalescit sede, notatur. & singuli characteres aliquem huius sedis sinum priuatim indicant. γ qui-
θ. dem primum sinum, δ secundum, ε & ζ tertium, η quartum. In secunda autem figura θ sinum indicat, radio ulnæq́ communem. Sinus isti uehendis seruiunt tendinibus.

VNI-

a 1,2 fi.A, B.integrarũ fi.T,V.

VNIVERSA [a] pars inter brachium & brachiale posita, Græcis πῆχυς, Latinis uerò Cubitus appellatur. Hæc duobus constat osſibus, inuicem incumbentibus & dearticulatis: quorum [b] inferius, quod & longius est, πῆχυς quoq; ac Cubitus uocatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis pariat, quoties integræ duobus illis osſibus extructæ partis mẽtio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidẽ os ulnam, [c] superius uerò, quod κερκὶς Græcis dicitur, Radium nuncupantes. Duo hæc ossa, longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Vlna enim ad humeri [d] orbitam, rotulam'ue, apto in hoc exculpta sinu, & idoneis donata procesſibus articulatur. In superiori namque ipsius sede, admodũ crassa & solida, [e] duos insignes adipiscitur processus: quorum quum unus altero prior anterior'ue est, hunc quidem anteriorem, illum uerò posteriorem haud inopportunè uocabimus. Anterior itaque [f] sinum in priore humeri sede ad elatiorem rotulæ ipsius regionem exculptum respicit, suisq; tuberibus illi sinui adamusſim coaptatur, respondetq;. amplus enim est, & obtuso angulo similis, & perquàm durus, ac solidus. Posterior autem processus, anteriori forma quodammodo correspondens, [g] sinum subintrat, qui in posteriori humeri sede ad elatiorem rotulæ regionem cælatur. cum tamen sinus iste anteriore sinu multo profundior amplior q; existit, processus etiam posterior anteriore crasſior amplior q; meritò euasit, & anguli magis adhuc obtusi speciem referet. Processum hunc Athenienses quidem ὠλέκρανον, Dores autem κύβιτον, Hippocrates uerò ἀγκῶνα, Galenus porrò iam ὠλέκρανον, iam ἀγκῶνα appellarunt. Quæ uoces magno eorum qui Latina legunt incommodo, ab interpretibus confunduntur, non has solum unico cubiti nomine crebrò uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale sitam, & humeri cum ulna ac radio articulũ, & internam eiusdẽ articuli sedem, ipsiusq; flexum. Cæterùm [h] in horum ulnæ processuũ medio, quà se inuicem è regione spectant, grandis exculpitur sinus, humeri rotulam excipiens, illiq; omnino respondẽs. Primùm enim instar semicirculi, aut paulo etiã profundius quàm semicirculus, cælatur: nostriq; C, ac Græcorũ C imagini accedit. unde etiam ab eius characteris forma, Veteres hunc sinum σιγμοειδῆ appellarunt. Deinde sinus iste non tantum obiter ad C, eiusq; potisſimùm, cui introrsum curuati eductiq; apices in hunc modum C resecarentur, imaginẽ exculpitur: uerùm ut ad amusſim humeri rotulę congrueret, in ipsius medio, [i] tubere obtuso amploq; protuberat, quod secundum sinus illius longitudinem fertur, & utrinq; ad [k] latera ita cõprimitur, sinuaturq;, ut funi chordæ'ue ad trochleæ rotulam conuolutæ, posſit conferri. Quemadmodum enim teres chorda, rotulæ sinui pariter secundùm concauum tereti inuoluitur, ita quoq; hoc ulnę sinus tuber sinui rotulæ conuenit: & depressa sinuataq; rursus tuberis latera, rotulæ sinus extuberantibus æquantur lateribus. Quod ut fiat exactius, internũ ulnæ sinus latus altiùs ipso externo cauatur: quum internũ rotulæ latus multo proceriùs externo promineat, extuberetq;. Vniuersus hic ulnæ sinus læuis est, & cartilagine incrustatus, & unà cum suis procesſibus rotulæ humeri, ut semel dicam, sic coaptatus, ut eius beneficio cubitus duntaxat, citra luxationis periculũ, flectatur & extendatur. ad quod non solum spectatu iucundisſimus ille, qui mutuo ingressu perficitur, osſium contextus opitulatur, uerùm etiam ligamento rum articulum stringentium robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum [l] sedes sinum non respicientes, asperæ inæqualesq; sunt.

Marginal notes (left): b tota fi.5 & 6 aut 2 fig. integrarum Y. — c tota 3,4 fi. aut 2 fi. integrarum X. — d 1,2 fig. cap.23 K, L, M. — e 1,2,5,11 fig. C anterior, D posterior. — f 1 fi. cap. 23 N. — g 2 fi. cap. 23 O. — h 1,2,5 fi. C, D. dein E. — i 11 fi. F, F. — k eadẽ fig. G, G. dein H, H. quæ conferes cũ K, L, M 1,2 fig. cap. 23. — l 11 fi. C, D.

Marginal notes (right): Cubitus. — Vlna. — Radius. — Vlnæ ad humerum articulatio, & ipsius hic processuum & sinus descriptio.

n 2 Quanquam

Quanquam denuò non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes, quę interdum in puerulis appēdice constare uisa est, ac gibbi & gibberi nomen apud nonnullos meretur, admodū inæqualiter protuberat, quodāmodoq; sinuata conspicitur, ut cubitū extendentium[m] musculorū insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera existit, ut ualidior[n] musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficeretur, & musculi[o] secundos ac[p] tertios digitorū articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neq; solum hæc anterior prioris processus regio exasperatur, uerùm & iuxta eius processus radicem, eorum musculorum nomine asperis[q] quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad hæc, ut ualidioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnæ sinus C literam referentis sede,[r] utrinq; ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi desinit, asperq; redditur: non alia sanè occasione, quàm ut ex hac ulnæ parte foraminulis non peruijs obsita, ligamentorum fortiū penderet exortus. Atq; in hunc modum ulna humero articulatur:

m 13 musc. tab. b,c,d.
n 8 musc. tab. Γ.
o 5 musc. tab. Θ.
p 6 musc. tab. Ξ.
q 5,11 fig. L.
r 11 fi. I,K.

Radij ad humerū articulatio.

radius autem, quà humero iungitur, utcunq; tenuis est, & ex[s] oblonga tenuiq; ceruice, quodāmodo in amplum orbiculatumq; porrigitur[t] capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat,[u] sinum obtinet rotundum, & non impensè cauum, quem humeri[x] caput, ad externum orbitæ suæ latus exertum, subintrat. Ad hoc caput radius, quiescente ad humerum ulna, in pronum supinumq; agitur: & interim, quo minus cubitus flectatur, extendaturq;, radij cum humero articulus, nequaquam obstat. Tanta enim est humeri capitis longitudo, tantaq; id sede læui & lubrica cartilagine incrustatur, ut radij sinus in illo quoque motu ab ipso nō abscedat, ulla'ue ex parte dehiscat.

s 3,4,9 figur. M.
t eisdem figur. N.
u 9 fig. O.
x 1 fi. cap. 23 P.

Vlnæ ad brachiale ductus, & inferioris ipsius sedis historia.

Cæterùm ulna à suo cum humero articulo deorsum[y] recta penè uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorq; tantisper facta, dum ad brachiale usque pertingat. illic enim ex[z] tenui longaq; ceruice, rursus nonnihil aucta,[a] appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed interim uaria. Hæc namque inferiori ipsius parte[b] processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Gręci dissectores à scriptorij styli imagine γραφοειδῆ & στυλοειδῆ appellant: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus, utq; ab ipso[c] ligamen articulum hîc continens pronascatur. Verùm huius processus usum paulo pòst, uel Galeni nimiū illi tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior hæc ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internum latus acuti istius processus inæqualem nanciscitur[d] sinum, in quem[e] cartilago firmatur, quam à radio pronatam, magna ex parte ita inter brachiale & ulnam reponi audies, ut neq; brachiali, neq; ulnæ adnascatur, eiusq; generis cartilago sit,[f] quam priuatim in maxillæ inferioris ad temporum ossa articulis,[g] & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porrò si hunc appendicis ulnæ sinum & acutū ipsius processum exceperis, tota illius sedes brachiale spectans, obtusi depressiq; capitis superficiē refert, ad eumq; modū cartilagine incrustatur, quo sinus capitaq; articulorū obduci læuigariq; solent. Ad hæc, ulnæ appēdix in externa ipsius sede[h] sinum quoq; sibi insculptū gerit, qui oblongus, & secundū cauum teres est, tēdini paratus eius[i] musculi, qui post brachiali ante paruum digitū insertus, brachialis extensionis autor habetur. Cæterùm præter hanc appendicē, ulnæ per ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearū tubera, adhuc obseruanda ueniunt. Humilior enim ulnę sedes ad posterioris ipsius iuxta humerū processus radicem, quà cu-

y 1,2 fi. ab A uersus B.
z 1,2,5,6, 10 fig. P.
a eisdem figur. Q.
b eisdem figur. R.
c 12 musc. tab. i.
d 9 fig. S.
e 1,2,3,4, 7,8 fig. T.
f In margine cap. 10.
g 4 fi. cap. 22 R,S.
h 2,10 figur. V.
i 9 musc. tab. A.

k 6 fi.X, qua cubito innitimur, aliquousq;[k] gibba est, sua amplitudine triangulum refe- *Quà ulna secun*
Y,Z. & 9 rens, qui excarnis, & musculis non intectus, mox adempta cute conspicitur, *dum ipsius lon*
muſ. ta. V. duntaxat neruosam tenuitatem[l] musculorũ excipiens, quorum beneficio cu- *gitudinem se*
l eadẽ tab. S,T. bitus extenditur. Huius trianguli[m] uertex deorsum exporrigitur, & lineæ mo- *habeat.*
m 2,6 fig. à Z per a, do ob hoc maximè ultra medium longitudinis ulnæ protuberat, quòd huius
a. uti et prime fi. a,a. lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa'ue ulna musculis illis ce-
n 9 musc. tab. Λ. dat, quorum[n] alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante par-
o eadem tab. Ξ. uum digitum insertus, ac brachiale extendens.[o] Alter, qui interno lineæ lateri
exporrigitur, & cui ulnæ os impensius cedit, brachiali ante paruum digitum
inseritur, idq; flectit. Præter hanc lineam, aliæ adhuc duæ cernuntur, cum nu-
per dicta sic ulnam constituentes, ut ipsa ab humero uersus brachiale proce-
p 1,2,5 fi. b,b. dens, non teres, sed triangularis quodammodo uideatur.[p] Secunda igitur pro-
tuberans linea, ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ rectà dedu
q 1,6 fi. d. citur, & commune[q] latus cum prima linea cõstituit, quod ab illo musculo im-
r 2,6 fi. e. pressum est, quem modò brachiale flectere diximus.[r] Aliud autem ulnæ latus
s 1,2,5 fi. c,c. cum secunda linea,[s] tertia efformat linea, quæ trium linearũ acutissima asper-
rimaq; est, & ab externo latere radicis anterioris ulnę processus lõgissimè pro-
t 7 musc. tab. V. cedit: inq; hoc educitur, prominet'ue, ut ab ipsa ualidum pronasceretur[t] liga-
mentum, quod radium ulnæ secundùm cubiti longitudinẽ robustioris mem
u 1,5 fi. f. branæ instar connectit.[u] Latus hoc inter secundam lineam & tertiam reposi-
tum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupant,
quibusq; hîc ab ulna & radio apta paratur sedes. Horum autem præcipuus est,
x 6 musc. tab. Ξ. [x] quem tertium quatuor digitorũ articulum flectere audies. Verùm quia mu-
sculi secundum istud latus occupantes, in ipsorum per ulnam progressu, etiam
sui exortus portionem ab illa assumunt, ipsum magis asperum occurrit, quàm
latus inter secundam lineam & primam cõspicuum: à quo nullus pronascitur
y 7 musc. tab. Q. musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi[y] is principiũ ducit, qui
radium in pronum ducentiũ superior est. Latus tertia & prima lineis circum-
z 2,6 fig. g.g. scriptum, reliquis duobus minùs est compressum, & priuatim[z] lineam obtu-
sam, sed longam, & modicè prominentem, ac uiciniùs tertiæ lineæ, quàm pri-
a 10 musc. ta. Λ, Ξ, Γ. mæ deductam, adipiscitur. Hanc Natura[a] trium musculorũ gratia produxit,
qui ab ipsa triplici principio originẽ ducunt. Ac primum quidem eius muscu-
li est, qui radium in supinum ducentium breuior habebitur. secundum autem
& tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus:
quem eo leuiori negocio intelliges, quo cõsideratius ea quæ modò narramus,
in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uisu cognituq; iucũda, quàm
cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio. ut interim de
summo in artis nostræ operibus usu nihil dicam, dum ad has lineas scopum fi-
gentes, fractum ac luxatum os ritè nos reposuisse, certissimò cognoscimus. Ad
hunc itaq; modum ulna multum etiam ultra medium ipsius longitudinis se
habet. Vbi uerò brachiali propinquiùs accedit, teres omnino esset, nisi secũda
b 1,5 fi. β. linea insigniùs inibi[b] protuberaret, ac obliquè deorsum protensa, sedẽ adapta-
c 7 musc. tab. X. ret[c] quadrãgulari musculo, qui radij in pronũ motus opifex, hinc principium
sumere docebitur. Porrò si quid de ulna adhuc dicendum supersit, id iam unà
cum radij historia persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nãq; *Radij obli-*
d 1 fig. h. [d] suprà[e] infraq; ulnæ committitur: in[f] medio autem, ac per reliquam longitu- *quitas.*
e 1 fig. i. dinem ita arcuatim obliquatur, ut admodũ ab ulna dehiscat. quod partim fit,
f 1 fig. inter h & k. ut radius obliquo ductu ulna suffultus, in pronum supinumq; promptè agere-
tur: partim, quò apta sedes musculis constitueretur, quos necessariò internam

n 3 exter-

externamq; cubiti regiones occupare oportuit. Quanquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radium obliquari, plurimumq; in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neq; radij beneficio manus in pronum supinumq; ducitur. Equus namq;, ouis, eiusq; generis animalia, solidis aut bisulcis donata unguibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum astabilitumq; obtinent, ut ne tantillum quidem citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò, & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilius, quãto nos manuum motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoq; animalibus radius ab ulna, uerùm longè minus quàm in homine: & non adeò laxam articulationis speciem in illis, atq; in homine cernimus. unde etiam haud miror, Galenum nõ accuratius

Radij ad ulnã articulatio.

radij ad ulnam explicuisse articulos, inter se admodum uarios: suprà enim ulna radium excipit, infrà uerò hæc à radio excipitur. Ad externum namq; latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus,[g] sinus quidam instar quartæ circuli partis transuersim exculpitur, læuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui[h] internum latus capitis radij, cui sinus insculpitur, humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac læue & orbiculatum hîc factum, in illo ulnæ sinu uoluitur. Infrà autem iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturq;, & insigni[i] appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi[k] sinus insculpitur, illi nõ absimilis, quem paulo antè in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum, superior appendicis ulnæ[l] sedes, capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ratione radius utriusq; articuli beneficio tantummodo in pronum supinumq; agitur. Non procul à supe

Radij per ipsius longitudinẽ læuitas & asperitas.

riori articulo, ubi radij[m] ceruix consistit, radius[n] asperum abruptumq; educit processum, qui internã cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubitum flectentium[o] musculi aptam sedẽ parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis est: uerùm per ipsius longitudinem humiliori sua sede[p] acutã & insigniter extuberantẽ producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens,[q] ligamentum admittit, membranæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quà inuicem dehiscunt, colligans.[r] Externum huius lineæ latus, perinde ac[s] internum quoq;, compressum sinuatumq; est: ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uerò ijs qui in externa habẽtur, cedat. Porrò internum latus externo asperius est, quòd[t] musculus tertium pollicis os flectens, non infimam sui exortus portionem ab illo latere priuatim obtineat. Superior radij sedes è directo dictæ nuper lineæ cõsistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquousq;[u] aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorem molirentur insertionem: quorum[x] alter radium in supinum agentium breuior est,[y] alter uerò radium in pronum ducentium superior, cuius potissimum occasione asperitas illa cęlatur, quòd ipse nerueam potius quàm carneam insertionem efficiat, longiusq; in osse produ

Inferioris radij partis historia.

catur. In radij[z] sede, brachiali contermina, pleraq; examussim inquirenda ueniunt. Primùm enim hanc partem augeri, ac dilatari, incrassariq; oportuit, ut apta cõstitueretur sedes, cui[a] brachiale articulari queat. necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulum, in hominibus paulo minus toto ad radium referri: si modò quiescente ad humerum ulna, manus radij beneficio, & uelut secundario, in pronũ supinumq; agi debuit. Si namq; sinus brachiale excipientis par portio, in ulna & radio exculperetur, & ipse interim sinus superiorem brachialis sedẽ imitans, necessariò transuersim oblongus esse deberet, prorsus foret

g 5,11 fi.l.
h 3,4,9 fig.m.
i 1,3 fig n. Verùm in alijs figuris radij illa appendix quoq; est obuia.
k 7 fig.o.
l 5,10 fi.p.
m 1,2,3,4, 9 fig.M.
n eisdem figuris q.
o 6 musc. tab.Θ.
p 1,2,3,4 fig.r,r.
q 7 musc. ta. T,V,S.
r 1,3 fig. s,s.
s 3,4 fi.t,t.
t 6 musc. tab.n.
u 2,3,4 fig.u.
x 12 musc. tab.Λ. & dein d,e.
y 7 musc. tab.Q.
z tota 7 & 8 fig.
a 5 primarum fi.cap. 25 charact. 1,2,3.

foret impoſsibile, radium & manum ſimul in pronum ſupinum'ue ferri, ulna ad humerum quieſcente, ac ueluti huius motus baſi ac fulcimento. Pars enim brachialis, quæ tunc ulnæ ſinui inarticularetur, claui modo obſtaret, quo minus uel tantillum radius, immota ulna, moueri poſſet. Operæprecium igitur fuit, inferiorem radij partem ſinus cui brachiale inarticularetur occaſione, admodum craſſeſcere. Verùm quia tenue os nimium augeri, nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna ſuſtineri uoluit: at ita, ut ulna ex puncto, ſuoq; adeò acuto[b] proceſſu, brachiale uix contingeret. Ne enim ulna, reliqua ſui appendicis ſede, brachiali citra alterius corporis interuentum cōmitteretur, Natura ab inferiori ſede[c] ſinus in radij appendice brachialis gratia exculpti[d] cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem aſcendens, illam à brachiali dirimit, itaq; articulū hunc aptat, ut ulna brachiale quidem ſuſtineat, uerùm proximè non contingat, totusq; ſinus (uti ſanè oportuit) ad radium ſpectet. Atq; hæc ſanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnāt. non enim lubet in hoc negocio, alioqui ſatis prolixo, paſſim Galeni loca, à quibus prudens diſſentio, ſubnectere, rationemq; cur aliter ſentiam ſubijcere, quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abundè animaduerſurus ſit. Verùm ne nimium ipſius interim placita, eaq; potiſsimùm quæ à ſtudioſis in publicis ſectionibus, ut expendātur, requirere ſoleo, iam præterijſſe uidear, in radij ulnęq; Galeni hiſtoria, portionem & particulam modò aſſumam, prolixius ſæpiusq; ab ipſo inculcatā. eſt autem hæc, acutus ulnę proceſſus, quem ſtylo comparamus. Vt itaq; præteream, quòd magnam, & (quantum ex ipſius ſcriptis aſſequor) dimidiā ſinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ aſcribit, acuto huic proceſſui priuatum ad brachiale contexum inibi tribuit, ubi ulnam radiumq; in libro de Oſsibus pertractat. Vbi autē paulo pòſt brachialis oſſa recenſet, contextus illius ſpeciem exprimit, quando ſcilicet[e] tertium ſuperioris brachialis oſsiū ordinis os, quod paruum digitum ſpectat, ſinuatum eſſe, atq; in illud acutum ulnæ proceſſum ingredi commemorat, ac ueluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam ſimul refert, alterū uerò ad acutum ulnæ proceſſum. atq; ad hunc quidem articulum pertinere aſſerit, brachiale in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera manum extendimus, inflectimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquū motum, illum intelligere, quo manus in utrunque latus ducitur, pari nimirū motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralem'ue motum aliàs ferè ſemper Galenus intelligit. Quod ſi eſt, quid dici poſſet abſurdius, quàm hunc motū acuti illius proceſſus munere celebrari? quum is, ſi brachiale altiùs ſubingrederetur, eum motum haud ſecus impediret, quàm longus aliquis baculus ſecundum ulnam ad cubitum ligatus, & ad externum uſque poſtbrachialis latus ſuo apice pertingens, pulchrè obſtaret, quo minus in externum latus manus abduci poſſet. Porrò ſi Galeni locum in ſecundo de Partium uſu excutere uolueris, inibi illum quoq; duplicem articulū recenſere, ac eum qui acuto fit proceſſu, in hoc factū dicere, animaduerſurus es, ut manus illius ope in pronum ſupinumq;, & deinde etiam in latus duceretur. Hanc ſententiam, re ad amuſsim perpēſa, non minus quàm priorem ueritati repugnare fateberis. idq; tunc potiſsimùm, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob hoc pręcipuè referri diſces, ut radij motum, qui in ſupinum & pronum fit, manus ſecundariò ſequeretur: & inſuper colliges, illos motus debere impediri, ſi acutus ille proceſſus, ex Galeni ſentētia, brachiali articularetur. quod oues, bouesq;

b 1,2 fi. R.

c 8 fig. X, Y, Z.

d 1,2,3,4, 7,8 figurarum T.

e 1,2,4,5 fig. cap. 25. charact. 3.

Cartilago brachiale ab ulna dirimens.

Libro de oſsib. Primo de Administ. diſſect. Secundo de Vſu part.

bouesq; liquidò ostendunt. nam ipsorũ brachialis ad cubitum articulatio, Galeni descriptionibus, quantum ad acutum spectat processum, respõdens, neq; in latera, neq; in pronum, neq; supinum aptè moueri potest. Illis namq; animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum priuatim in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur. cuiusmodi tamen cartilago in homine spectatur, in quo etiam processus ille non tantum cartilaginis illius altitudinem excedit, quantum [f] superior illius qui in radij appendice sculpitur sinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminet autem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali aptum, [g] hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij sinui non unicum tantum brachialis articuletur os, uerùm inter tria brachialis ossa, quæ radium ulnamq; spectare docebimus, [h] duo ad solum radij sinum referantur, & [i] tertium cartilaginem illam à radio peculiariter pronatã, & acutũ ulnæ appendicis processum respiciat, radij sinus [k] geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè [l] inibi protuberat, ubi secundũ brachialis os primo committi, Capite quod subsequitur dicturi sumus. Nunc uerò insuper considerandum uenit, radij partem, cui appendix sua hîc coalescit, ipsamq; appendicem [m] interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri, cùm ut [n] musculo cederent radium in pronum ducentium inferiori, tum ut exactum iter [o] tendinum seriei adaptaretur, qui cubito exporrecti, digitorum flexui famulantur. Externa autem huius radij sedis pars, quemadmodũ & externa brachialis regio, gibba est, quòd ita (quum extrà ponatur) iniurijs ferendis pertinacior reddatur. Ne tamen musculorum tendines, manum hàc petentes, & gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent, sinus multi huic sedi insculpũtur, quibus tendines [p] transuersis obducti ligamẽtis, tanquam per anulos traijci, in secundo libro describemus. Sunt autem huiusmodi sinus numero quatuor. ac [q] primus quidem amplus est, [r] tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. [s] Secundus [t] tendinem transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. [u] Tertius quodãmodo geminus est, [x] bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentiũ, unà cum tendine [y] musculi pollicem uersus indicem euertentis, extendentisúe. [z] Quartus sinus leuiter admodũ exculptus est, uixq; sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum transuersim [a] tribus tendinibus obuolutum educit: quorum unus brachialis ossi pollicem sustinẽti inseritur, secundus primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio pollicis ossibus. Verùm quarti sinus sedes, ligamẽti illius gratia, nõ duntaxat aspera est, protuberatq;, uerùm etiam ut [b] tendo illi ualidius implantetur musculi radium in supinum agentium longissimi. Præter hos sinus, etiam in externa articuli, quo radij appẽdix iuxta brachiale appendici ulnę articulatur sede, [c] sinus etiam consistit, qui ulnæ & radio pariter communis, tendinem uehit [d] musculi, cuius potissimum beneficio par uus digitus extenditur. Notatu digna foraminula, prẹter ea quæ neruorum & musculorum exortibus subseruiunt, neq; ulnæ, neq; radio obtigerunt: & undiq;, præterquàm ubi appendices sibi uendicant, solida impenseq; dura constant substantia. quamuis interim [e] sinum, perinde ac humerus, femur & tibiæ ossa, secundum ipsorum longitudinem intus exculptum obtineant, medullæ reponendæ paratum, & ossium leuitati accommodum.

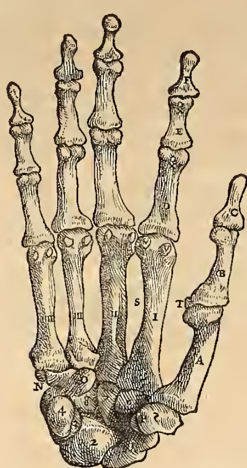
Sinus radij, deducendis locandisq; musculis & ipsorũ tendinibus apti.

f 1,3,4,5 fig. α.
g 12 musc. tab. k & i.
h 1,2,4,5 fig. cap. 25. charac. 1,2.
i earũdem figur. charact. 3.
k 8 fi. x, y.
l 8 fig. z.
m 1,3 fi. n.
n 7 musc. tab. X.
o in manu 5 & 6 muscul. tab.
p 1,2 musc. tabulæ numeri hac sede positi.
q 2,4 fi. γ.
r 9 musc. tab. Z.
s 2,4 fi. δ.
t 10 musc. tab. p.
u 2,4 fig. ε, ζ.
x 11 musc. tab. Λ.
y 10 musc. tab. o.
z 2,4 fi. η.
a 10 musc. tab. k, m, n. & 2 tab. b, c.
b 12 musc. tab. Θ, b.
c 2 fig. θ.
d 9 musc. tab. Θ.
e qualis apparet in figura capiti 1 inserta.

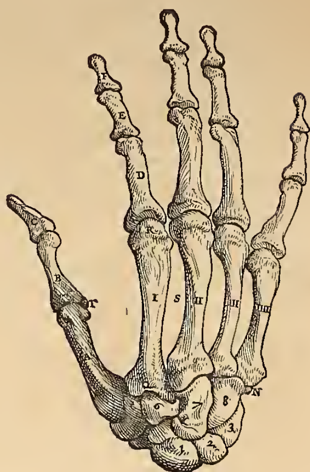
DE

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

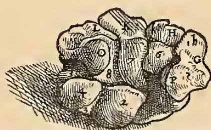
PRIMA VIGESIMI QVINTI CAPITIS FIGVRA.

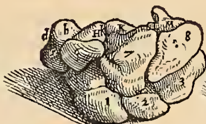
SECVNDA.

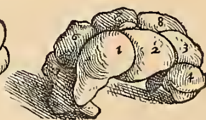
TERTIA.

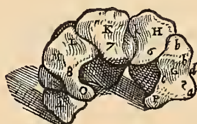
QVARTA.

QVINTA.

SEXTA.

SEX VIGESIMI QVINTI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum Index.

DVAE priores figuræ non præſenti tantum ſeruiunt Capiti, uerùm etiam tribus ordine iam ſubſequentibus, quibus manus partes quoq; explicantur. Prima enim figura internam manus oſsium ſedem proponit. Secunda uerò, eorundem oſsium externam oſtendit faciem. Quatuor autem figuræ, has ſeriatim ſubſequẽtes, huic Capiti ſunt propriæ, ac duntaxat octo brachialis oſſa uaria facie exprimunt. Illa namq; quæ tertia inſcribitur, octo brachialis oſsium ſimul in ſua ſede commiſſorum internam faciem commonſtrat. Quarta, eadem oſſa externa facie delineata complectitur. Quinta ſuperiorem brachialis oſsium partem continet, qua cubito articulantur. Sexta, brachialis oſsium infernam oſtendit ſedem, cui primum pollicis os, quatuorq; poſt brachialis oſſa coarctantur. Characterum uerò index erit huiuſmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 *Octo his numeri characteribus, octo brachialis ossa in omnibus sex figuris insigniuntur, si modo in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant.*

I, II, III, IIII *In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa.*

A, B, C 1, 2 *Tria pollicis ossa.*

D, E, F 1, 2 *Tria indicis ossa. atq; eadem ratio in cæteris est digitis.*

G 3, 6 *Quinti brachialis ossis sinus, sedesq́;, cui primum pollicis os articulatur. Sinus huius longitudinem transuersim*
a, b. *in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uerò sedem c, externam autem d notat. ac d quidem in quar-*
c, d. *ta figura etiam est conspicuum.*

H 3, 4, 6 *Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uerò in quinto osse sedem indi-*
h. *cat, quam idem quoq; postbrachialis os contingit.*

K 3, 4, 6 *Sedes septimi brachialis ossis, cui postbrachialis os, medium digitum sustinens, coarctatur. k uerò in eisdem figu-*
k. *ris sedes indicatur, qua idem postbrachialis os, sextum brachialis os contingit.*

L 3, 4, 6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os, anulari præpositum, coarctatur.*

M 3, 4, 6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os, paruum digitum sustinens, coarticulatur.*

N 1, 2 *Ossiculum subinde accumbens externo lateri articulationis octaui brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruus digitus sustinetur.*

O 2, 3, 6 *Processus octaui brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.*

P 2, 3, 6 *Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octaui ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam manus sedem adeuntibus.*

Q 2 *Appendix postbrachialis ossis indicem sustinentis superior, quæ brachiali coarctatur.*

R 2 *Appendix postbrachialis ossis indici præpositi inferior, quæ capitulum constituit, primi indicis ossis sinum subiens, quæq; longè manifestior est superiori.*

S 1, 2 *Interuallum occurrens inter postbrachialis os indici præpositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumq; est ratio.*

T 1, 2 *In prima figura, ex duobus sesaminis ossibus internæ secundi pollicis articuli sedi præpositis, internum os notatur: in secunda uerò figura, externum.*

V, V 1 *Duo sesamina ossicula, primo indicis articulo præposita.*

X, X 1 *Inferiori X ossiculum notatur sesaminum, secundo indicis articulo præpositum. Superiori uerò, ossiculum tertio indicis articulo attributum. In cæteris digitis eadem quæ in indicis horum ossiculorum est ratio.*

IPPOCRATI, quemadmodũ & Galeno subinde, manus (aut χεὶρ potius) uocabatur,[a] quod uulgò brachium appellamus, quum hominem cruribus & brachijs donari dicimus, id scilicet uniuersum, quod à scapula ad extremum usq; digitorũ, unguiumq; terminos pertinet.[b] quod uerò Latinis ferè omnibus manus nuncupatur, & ab infima cubiti[c] sede, laxoq; illo manum cubito iungente articulo, ad digitorũ usq; summum metimur, Hippocrati ἀκρόχειρ, ac si extremam summamúe manum diceres, appellabatur. quæ distinctio, etsi Græcis fortè sit commoda, latinè tamen scribẽtibus non undiq; potest esse usui. Manum itaq; in brachiale tantum, & postbrachiale, & digitos diuidentes, singulis ipsius partibus sua tribuemus Capita, præsente eam[d] partem descripturi, quæ cubito articulatur, & à Græcis καρπός, à nobis uerò Celsum imitantibus, brachiale uocatur, octoq; ossibus duplici ordine distinctis construitur: quæ in natu grandioribus dura sunt, & paruula, intusq; parum fungosa, modicaq; medulla appendicum modo oppleta: non autem prorsus medullæ, uti quibusdam uisum est, expertia, & potissimùm quæ horum occurrunt maiora. Haud parem enim omnia sortiuntur magnitudinem, ut nec formam, nec situm: quum ex omnibus nullum sit, quod alteri omnino respõdeat, & singula priuatim aliquid adipiscentur, quo ab inuicem discerni queant. Porrò utcunq; sint uaria, nihilominus mutuò tam concinnè adaptantur, ad tantamq; compositionis accedunt harmoniam, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit.[e] Nisi enim ualidissima cartilagineaq; ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis

Brachiale octo ossibus cõstrui, inter se forma differentibus.

[a] *tota 1 figura cap. 2 lib. 3.*

[b] *tota 1 & 2 fig.*

[c] *integrarum fig. V. cui iungun tur Z, Z. dein Γ, Γ, & Δ, Δ.*

[d] *integrarum Z, Z. & omniũ huius cap. figurarum charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.*

[e] *8 musc. tab. Δ. & 12 tab. I.*

branis reſecueris,& accuratè abraſeris, unum eſſe tibi omnia uidebuntur, aut cum Celſo ipſa incerto conſtare numero,& inter ſe connata eſſe opinaberis. [f] Cæterùm cuncta nerueis his cartilaginoſisq; nexibus ſimul conſtricta, duas integras ſuperficies unà efformãt,exteriori quidem regione, quantum manui ex uſu eſt,gibbam, interiori autem ſinuatam, quantumq; & hoc manui expedit,concauã.Hæ tantum ſuperficies ligamentis obuinciuntur.[g] ſuperiùs enim, quà oſſa cubito committuntur,læuia ſunt,& cartilagine incruſtata: quemadmodũ & [h] inferius, quà poſtbrachialis oſsibus, & primo pollicis oſsi coarctantur. Quin etiam ubi oſſa ſe inuicem contingunt, læuibus & lubrica cartilagine incruſtatis donantur ſinibus & capitulis,quibus inuicem coarticulãtur. In mutuo enim nullorum brachialis oſsium contactu, ligamenta membranæ'ue interueniunt,niſi in inferioris ordinis oſsium inter ſe connexu,ubi nonnihil,ſed uix animaduerſione dignum, ligamenti cartilaginei ueluti in puncto intercedit: uti inferiora etiam oſſa non adeò conterminè inuicem,atq; ſuperiora,con ſtringuntur. Quod etiam meritò Natura molitur,in hoc potiſsimũ duos brachialis oſsium ordines confingens,quòd [i] ſuperior cubito,[k] inferior autem alia prorſus ratione poſtbrachiali & primo pollicis oſsi debuerit committi. His namq; ut diſtinctis diremptisq; coarticulatur oſsibus, cubito auté unius oſsis inſtar. adeò ut hoc articulationis diſcrimen, potiſsima inſuper cenſenda ſit ratio copiæ brachialis oſsium. cui diſſectionum periti ſecundariò addunt patien di difficultatem, exiſtimantes brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur oſsibus, occurſantiũ uim articulorum cauſa cedẽdo exoluentibus, eo modo, quo haſtam ſagittam'ue difficilius laxa quàm tenſa penetrare conſpicimus. Quanquam rurſus & ad innumeras manus motuum differentias, hanc oſsium uim & copiam à Natura non poſtremo loco extructam eſſe animaduertimus. Quatuor in ſuperiori brachialis ordine,qui cubitũ ſpe ctat,repoſitis oſsibus, ex ipſorum qua ordinantur ſerie, nomina non ab re imponemus: [l] primum perpetuò uocantes, quod ſuperioris ordinis internum conſtituit latus: [m] ſecundum uerò, quod huic ſubſequitur, atq; magis ab interno abſcedit latere: [n] tertium, quod ſecundo ad externum latus proximum eſt: [o] quartum uerò,quod externum latus iam omnino occupat. Quatuor pariter inferioris ordinis [p] oſſa, quintum, ſextum, ſeptimum & octauum nuncupabimus, atq; in hunc modum ſingulorũ hiſtoriam aggrediemur. Primum itaq;, ſecundum & tertium, inuicem ualidiſsimè proximeq; committũtur, & uno ordine iuncta, ſuperiorẽ brachialis ſedem ita efformãt, ut inſtar unius alicuius oſsis lati,& tranſuerſim oblongi capitis,in radij ſinum concinnè articulentur. Ac primum quidem & ſecundum,in [q] ſinu radij appendici inſculpto reponuntur: tertium uerò [r] cartilagini innititur,quam à radio pronatam,magna ex parte ulnam à brachiali dirimere ſcripſimus. Quanquam externum tertij oſsis latus etiam [s] acutum appendicis ulnę proceſſum tunc contingit,quum in externum latus manum inclinamus. Verùm interim tertium id os,ſinum cartilagine oblitum,qui uiſu dignoſci queat,in homine nequaquam adipiſcitur, quem proceſſus ille ſibi propriũ haberet, quum etiam proceſſus ipſe niſi ſecundùm ſinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum ſinuum ſupercilia,ipſeq; radij appẽdicis in interiori ſinus latere [t] apex. Atq; id uel tactu leuiter dijudicatur, ſi manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnam, alterius manus pollicis apicẽ inſerere quis fuerit adniſus. [u] Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at ſuperiori ſua ſede eam huius articuli ligamenti portionẽ admittit, quæ ab acuto ulnæ appẽdicis proceſſu enaſcitur. Dein

Margin notes (left):

f confer 1 figuram 2. dein tertiã quartæ.

g 5 figura.

h 6 figura.

i omnium ferè figur. charact. 1, 2, 3, 4.

k omnium fi. charact. 5, 6, 7, 8.

l quinque primarum figur. charact. 1.

m earundem figur. charact. 2.

n earundem figur. charact. 3.

o earundem figur. charact. 4.

p ſeriatim in omnibus fi. charact. 5, 6, 7, 8.

q 1, 8 fig. ca. 24 x, y.

r 1, 2, 3, 8 fig. cap. 24 T.

s 1, 2, 5, 10 fi. ca. 24 R.

t 1, 2, 7 fi. cap. 24 α.

u Non eſt quòd poſthac oſſa in margine ad notem, quũ numeri characteres in omnibus ferè cap. figuris ſint obuij.

Margin notes (right):

Brachialis oſſa quibus ſedibus, ligamentis, & quibus cartilagine obducantur.

Cur duo brachialis oſsium ordines.

Brachialis oſsium nomina.

Brachialis ad cubitum articulus.

Quæ quartum os ſibi peculiaria uendicet.

Dein superiori quarti ossis sedi[x] tendo musculi inseritur, qui brachiale flecten tium est inferior. Ex humiliori autem ipsius sede[y] musculus pronascitur, cuius beneficio paruum digitum à reliquis abducimus. Præterea &[z] musculus suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digiti os flecten tium habetur exterior. adeò ut quartum hoc os neq; inferiori, neque superiori ipsius sede, neq; etiam externo ipsius latere, alteri ossi cōmittatur: sed tantum interno ipsius latere, depresso admodū capitulo, tertij ossis externo lateri (ma gis tamē ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per planas omnino superficies, cartilagine interim lubrica oblitas, construi diximus. Hoc itaque quartum brachialis os, id peculiare sibi uendicat, quòd uni tantum bra- chialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimū sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphæricum, sed paulo longius quàm crassum: quia scilicet inferiùs musculos educit, superiùs autem ualidissimi tendinis insertionē, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deor- sumq; magis quàm in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres dissectio num professores, id (uti coniijcio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrēt. nos autem superiori ordini ascripsimus, quòd tertio huius ordinis ossi coarticuletur, ac reuera in eo ordine cōsistat. Nuncuparunt etiam Anatomici præsens os, cartilaginosum: non secus quàm Marinus[a] os ge nu articulo præpositum, eo nomine donauit, quod molam patellamq; uoca- mus. Non sanè (quantum reor) quòd id os molle, omninoq; cartilagineū esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facilè durissimum & solidissi- mum sit: at quòd coctum exteriùs cartilagine obductum uisatur, propter mu sculorum principia, tendinumq; fines, qui post elixationem cartilaginis mol- liusculæ speciem referunt. Galenus hoc os, octauum brachialis os uidetur re- censuisse, id proprium ipsi tribuens, quòd propugnaculū nerui cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundùm id brachialis os reflectitur. Hic neruus me non latet, uerùm ad hoc ossiculum in hominibus non reuolui- tur. est enim[b] ille neruus, quem à quinto brachium petentium, paulo pòst cu- biti longitudinis medium, ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atque duos surculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Porrò præter quartum brachialis os, nullū penitus oc- currit, non pluribus adnexum cōtiguumq; ossibus. Primū enim, præterquàm quòd radio articulatur, etiam secundo brachialis iungitur ossi, amplo utcunq; capitulo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio capite multo ampliore, & ab inferiore ipsius sede educto, cōmunem sinum ingreditur, quem quintum brachialis os cum sexto efformat. Verùm Natura præcauens, ne primū os un- diq; aliorū ossium sinus ingrederetur, & ipsum interim tyrāni more nullum susciperet, insignē in ipso cælauit sinum, quo unà cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoq; cōmunis est) septimi ossis omnium facilè maximi grande rotundumq; admitteret caput. atq; ita primum os radio, & secundo brachialis ossi, & quinto, sexto, ac septimo committitur. Secundum os (quod tanto mi- nus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septi mo, uti iam diximus. tertio autē, amplo connexu planis superficiebus constrin gitur: adeò ut secundum os radio, & tribus brachialis cōmittatur ossibus, pri- mo uidelicet, septimo & tertio: neq; etiam multū ab octauo remouetur. Ter- tium os, cui quartum articulari, iam prius diximus, modicè protuberante, sed amplo capitulo sinum subit octaui ossis: hincq; facilè constat, id os & ulnæ, ma gisq; adhuc[c] peculiari huius articuli cartilagini, dein & secundo ossi brachialis, & quarto

Marginal notes:

x 4 musc. tab. A.

y 3 musc. tab. r.

z 4 tab. ſ.

Cui ossi committatur.

Cui ordini adscribendum ueniat.

a 1, 2 fig. cap. 32. & integrarū Ξ.

Lib. 2. de Vsu part.

b 2 fi. cap. 11 lib. 4 cha ract. 46.

Primū os quot ossibus conterminum sit.

Si uisum fuerit, hic figuras cōspicies, quot ossibus quodq; os committatur examinaturus.

Quot secundū.

Quot tertium.

c 1, 2 fig. cap. 24 T.

Quot quintũ.

& quarto & octauo conterminum eſſe. Quintum brachialis os,quod inferioris ordinis primum recenſuimus, ſuperiori ſua ſede in ſinum ſibi exculptum primi brachialis oſsis capitulũ excipit, & externo latere etiam ſinuatum, ſexti oſsis capitulum admittit. Verùm præterea id[d] primum quoq; pollicis os ſuſtinet. inferiori namq; ſua ſede[e] ſinum adipiſcitur patulum &[f] oblongum, ac in[g] interna[h] externaq; regione magis quàm in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis oſsis capitulum ea articulationis ſpecie committitur, quæ motum edit omnibus manifeſtum: aliter multo quàm brachialis oſsium inter ſe connexus,cuius motus ita latet,ut uix dijudicari queat. Atq; hac etiam articuli ſpecie,obſcuriſsimo motu prædita,quatuor[i] poſtbrachialis oſſa,quatuor inferioris ordinis oſsibus adnectũtur. Primum enim poſtbrachialis os indici præpoſitum, magna ex parte[k] ſexto brachialis oſsi coarticulatur,[l] portionẽ quoq; quinti oſsis attingẽs. Vbi enim quintum os ſexto coarctatur, communis ſinus utrique oſsi exculpitur, cui capitis primi poſtbrachialis oſsis pars articulatur. adeò ut quintum brachialis os, pręter primum ſextumq́; brachialis oſſa,etiam primum pollicis os, unà cum primo poſtbrachialis oſſe contingat. Porrò ſecundum poſtbrachialis os, medium ſuffulciens digitum, depreſſo, ſed obliquo, capite[m] ſeptimi oſsis brachialis ſinui leuiſsimè, at obliquè interim, exculpto articulatur, acutiore ſui parte, latereq́; interno,[n] ſextum brachialis os modicè etiam contingens. Duo autem reliqua poſtbrachialis oſſa, ea ſcilicet quæ anularem & paruum ſuſtinent,duntaxat octauo brachialis oſsi[o] læuibus, ac in ſuperficie tantum excauatis ſinibus coarctantur.

Primi pollicis oſsis & poſtbrachialis oſsiũ ad brachiale contextus.

Quot oſsibus ſextum os conterminum ſit.

Sextum itaque brachialis os duobus committitur poſtbrachialis oſsibus, illi nimirum quod indici præponitur,& obſcurè illi quod medio ſubijcitur digito. brachialis autẽ tribus committitur oſsibus: primum enim os ſuo ſinu excipit,& ſuo capite in quinti oſsis ſinum ſubintrat. dein ſeptimo oſsi leuiſsimè protuberãte capitulo, aut potius plana ſuperficie articulatur: eſtq́; inferioris ordinis minimum, quẽadmodum ſeptimum maximum. quintum autem & octauum medio ſe habent modo, quanquam octauum quinto paulo grandius cernatur.

Quot ſeptimũ.

Septimum os ſuo capite rotundo, ac impenſiùs protuberante, in communem primi ſecundiq́; oſsis ſinum ſubit,hacq́; ratione duobus illis oſsibus committitur.ab interno autem latere ſexto oſsi articulatur: ab externo uerò articulatur octauo oſsi,ampla admodum articulatione,quæ depreſſo fit capite,ſinuq́; in ſuperficie tantum cælato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamẽti interuenit portio: quæ etſi ſeptimum os ualidè octauo oſsi committat, attamen id omnium brachialis oſsium creberrimè uerſus interiora luxatur: tum quòd grandius ſit,neq; ita facile,ac cõtermina,occurrentium impetum ſuſtineat: tum etiam, quòd ligamentum interna ſede hoc os uicinis colligãs, non æquè craſſum ſit, atq; in reliqua brachialis regione. Atq; id hinc potiſsimum accidit,quòd Natura ligamenti mole craſsitieq́;,[p] tendinibus iter prępedire noluerit,qui frequenti multitudine,hàc ad digitos flectendos ab interna cubiti ſede prorepunt. Vtcunque uerò ſit, ſeptimum os quatuor brachialis connectitur oſsibus, primo nimirum,ſecundo,ſexto,octauo,& poſtbrachialis oſsi, medium digitum ſuſtinenti.

Quot octauum.

Octauum os, cunei quodammodo ritu ſeptimum & tertium ſubintrat,illisq́; duobus committitur: ſeptimo quidem,ut paulo antè retulimus.tertium autem,in ſinum ſibi exculptũ admittit: dein duobus etiam poſtbrachialis coarctatur oſsibus,quæ anulari & paruo pręponuntur: adeò ut quintum os quatuor oſsibus conterminum ſit. quibus ſubinde paruulum accedit[q] oſsiculum,ex illorũ numero,[r] quæ ſeſami ſeminis imagini aſsimilãtur. Ad externum

d 1,2 fi. A.
e 3,6 fi. G.
f 6 fi. a,b.
g 6 fig. c.
h 6 fig. d.
i 1,2 fig. I, II, III, IIII cũ charact. 5,6,7,8.
k 3,4,6 figur. H.
l 3,4,6 figur. h.
m 3,4,6 figur. K.
n earundem fig. k.
o 3,4,6 fi. L. dein M.
p 5 muſc. tab. Θ. & 6 tab. Ξ.
q 1,2 fi. N.
r 1 fig. V, V, X.

Ossiculum ad nexum quarti postbrachialis ossis cum brachiali repositũ. enim latus coarticulationis postbrachialis ossis paruum sustinentis cum octauo brachialis osse, eius generis reponitur ossiculum, sedem quasi oppleturum, quę ideo hîc quodammodo uacua relinquitur, quòd hoc postbrachialis os sua superiori parte totum octauo brachialis ossi inniti nequeat, atq; in externum latus paululum abscedat. Videtur itaq; id ossiculum hanc articulationem firmare, ac postbrachialis os, paruum sustinens digitum, nonnihil suffulcire. nisi etiam communi ferè sesaminorũ munere ac usu,[s] tendini subseruiat, qui huic postbrachialis ossi insertus, à musculo brachiale mouentium tertio educitur. Quotiescunq; igitur ossiculum istud se offert, octauum brachialis os ex abundanti illi quoq;, quemadmodum & prius commemoratis ossibus, cõtiguum uisitur. *Octaui ossis processus.* Quinetiam & hoc adhuc octauum os sibi proprium uendicat, quòd ipsius interna sede, qua manus uolam spectat, notatu dignum educit[t] processum, ab externo latere uersus internum latus inclinantem, & interno suo latere C modo exculptum, ut aptam constitueret sedem, qua tendines musculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedunt) opportunè uehi continerique possent. Vt uerò tanti tendinum moli sedes hæc aptior redderetur, etiam *Quinti ossis processus.* quintum brachialis os interna sua sede[u] processum educit, uersus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiusdem omnino usus, quo octaui ossis processus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac postmodum ex processuum illorum apicibus ualidissimum[x] ligamentum enasceretur, quod transuersim tẽdinibus circundatum, ipsos, ne à sua sede[y] aberrent, exurgant'ue, contineret, amplectereturq;. Hæc sedes tendinum nomine excauata, & ligamentis obducta, utcunq; læuis est: quemadmodum & reliquos quoq; sinus, quibus tendines tanquam in anulis uehuntur, læues & lubricos esse nouimus. Quum tamen ligamenta ex hoc sinu prorsus euellimus, ossaq; illis omnino libera spectantur, is quoq; subasper educendorum ligamentorum occasione existit: quemadmodum & reliqua brachialis ossium pars, extra hunc sinum, easq; sedes, quibus ossa articulantur, inæqualis, & insigniter satis aspera est, ut fortiora educat ligamenta, eademq; ualidius excipiat, quibus ossa obuinciri, ac inuicem colligari, iam antea retulimus.

s 9 musc. tab. d musculi A. *t 2,3,6 figur. O.* *u 2,3,6 figur. P.* *x 4 musc. tab. d.* *y fig. capiti 1 lib. 2 inserta.*

DE POSTBRACHIALI. CAPVT XXVI.

POSTBRACHIALIS delineatio sumenda est ex duabus prioribus figuris iam præcedentis Capitis, quibus quatuor postbrachialis ossa I, II, III, IIII inscribuntur. Verùm subsequentis Capitis prima figura ad A postbrachialis os indicem sustinens exprimit, omni osse liberum.

PARS manus, à brachiali ad radicem usq; digitorum[a] pertinens, Græcisq; μετακάρπιον appellata, Celso, & alijs Græcorũ interpretibus permultis, palma dicitur: quibusdam autem pectus & pecten (uti & Græcorũ nonnullis στῆθος, & κτεὶς, ac κτένιον) nuncupatur. Quandoquidem uerò in palma pleriq; etiam brachiale complectuntur, ac alijs rursus palma idẽ quod uola denotat, quumq; pedis pedio, pectinis & pectoris nomen etiã accõmodatur, ego μετακάρπιον modò, uti & hactenus feci, postbrachiale appellabo. *Postbrachialis uoce utendum.* quod Galeno quatuor conformatur ossibus: *Quibusdã postbrachialis ossa quatuor, quibusdam quinq; enumerari.* Eudemo autẽ, Celso & Aristoteli, quinq;: prout nimirũ pollicis[b] os, quinto brachialis ossi articulatũ, hi quidẽ postbrachiali, Galenus uerò digitorum ossibus adnumerant. Pórrò nonnulli id postbrachiali adscribunt, quòd non ut prima reliquorum digitorum[c] ossa nudum exeratur, sed quodãmodo postbrachialis ossium

a 1,2 fig. ca. 25 I, II, III, IIII. & integrarum Γ. *b 1,2 fig. cap. 25 A. ad charact. 5.* *c 1,2 fig. cap. 25 D.*

d 1,2 fig. ca. 25 B, C.

ossium ritu lateat, uulgusq; ob id pollicē duobus tantum donari[d] ossibus existimet: quodq; primum pollicis os tota ipsius forma postbrachialis ossibus multo magis, quàm primis aliorum digitorum ossibus respōdeat. Galenus autem id os inter digitorum ossa recenset, quòd suprà infraq; per διάρθρωσιν, hoc est, laxam, & quae manifestum motum edit, articuli speciem articuletur: suprà quidem brachiali, infrà uerò secūdo pollicis ossi: quum interim quatuor postbrachialis ossa, infrà tantum, quà digitis committuntur, ea articuli specie coniungantur. Suprà enim, uel Galeni suffragio, brachiali per συνάρθρωσιν coarticulantur: hoc est, differentia articuli, qui perquàm obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostēdit. Ita namq; arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimonono usum. Haudquaquam enim existimandum est, ipsum adeò perfunctoriè postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut sutura, aut claui ritu, aut harmonia, haec brachiali coarctari uoluerit. quamuis ea Galeni esset sententia, si illum sui dogmatis non oblitum hîc dixerimus, quo in libro de Ossibus synarthroseos species diffusè exequitur. *In initio libri.* Vtut uerò sit, quò rectiùs nos ipsius placito accōmodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorū ossa, semper enumerabimus.

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longitudine.

Sunt itaq; postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum & crassissimum indici prępomitur, atq; ita sensim fiunt breuiora & tenuiora, ut omnium facilè breuissimū tenuissimumq; paruo praeponatur digito. At quia os indicem sustinens, magis[e] superius brachiali articulatur, suo'ue inibi nexu ad cubitū uicinius accedit, quàm os medio praepositum digito, hoc illo in manu adhuc integra meritò lōgius esse apparet, & deorsum, adeoq; ad digitos magis deducitur. Caeterùm omnia postbrachialis ossa, digitorum quos stabiliunt numero pulchrè correspōdentia, & longo intus sinu, quo medulla in ipsis reponatur, quemadmodū brachij os, donata,[f] superiùs &[g] inferiùs appendices obtinent: quorum superiores, quae ipsorum ad reliquum os coalitum in pueris nonnunquam aegrè ostendunt, brachialis ossibus, uti antea diximus, coarctantur: ipsaq; ossa hîc externa sede nōnihil latiora quàm interna occurrunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exteriùs gibbam, intus uerò cauam, aptius hîc cōstitueret. Quin etiam appendices *In mutuo nexu.* hae lateribus se inuicem contingunt, & cartilaginei ligamenti interuentu inuicem alligantur. Inferiores appendices cōspicuo nexu ossibus coalescunt, grandesq; sunt admodum, & in rotundum, ac ab externa manus sede in internam oblongum caput desinunt: quod cartilagine obductum, primi digitorū ossis sinum subintrat. Hae etiam lateribus se contingunt, sed non adeò uicinè, ac superiores. nihilominus tamen quà inuicem respiciunt, sinuatae sunt, ligamentaq; cartilaginea educunt, quorum opera ualidè mutuò connectuntur. In medio autem ductu, & secundùm postbrachialis longitudinem, & digno notatu[h] interuallo dehiscunt, idq; magni cuiusdā usus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quae quatuor postbrachialis ossa cōstituunt,[i] duo reponuntur musculi illorū octo, qui prima quatuor digitorū ossa flectunt: quorum etiam unus ad internum latus postbrachialis ossis indicem sustinētis habetur, & externo lateri ossis paruo digito praepositi unus quoque exporrigitur. Verùm quum hi musculi uix ipsius ossibus sint longiores, ossiumq; interualla non tantum hient, diducantur'ue, ut sufficiens musculorum moles in ipsis collocari queat: postbrachialis ossa meritò, quà uolam cōstituunt, omnia simul caua apparent, dictisq; iam musculis aptam exporrigūt sedem, qua praecipua ipsorum reponatur portio. In externam uerò ossium sedem musculi nihil prominent:

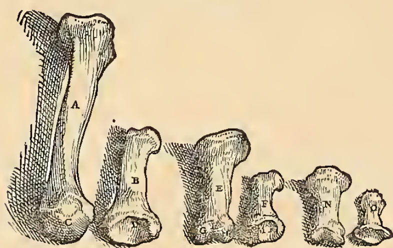
In appēditibus. *Postbrachialis ossium interualla.* *Qui postbrachialis ossa musculis cedāt & adaptentur.*

e Expēde hanc diuersam articulorū sedem & ossium productionem in 1,2 fig. cap. 25 ad characteres 5,6,7,I,II.
f 2 fi. cap. 25 Q.
g eadē fi. R. atq; ita reliqua deinceps illinc pete, primam figuram secūdae comparans.
h 1,2 fig. cap. 25 S.
i Intuere 8 musc. tabulā sub Δ, & 12 ta. m.

& parem inibi cum ossibus superficiem constituentes, illorum gibbum, quod
depressum magis, ac planum, quàm teres cernitur, ne minimum quidem exce
dunt. adeò, ut quemadmodum ulnam & radium attensis ipsis cedere ostendi-
mus musculis, sic quoq; postbrachialis ossa secundùm lõgitudinem angulosa,
& lineis quibusdam pulchrè extuberantia spectentur, pro musculorum uide-
licet, qui ipsis exporriguntur, ratione. uti etiam postbrachialis os, indicem susti
nens, in internã manus sedem, quà brachiali articulatur, notatu dignum edu-
cit[k] processum, cui[l] musculus brachiale mouentium secundus inseritur. Dein k 1 fi. cap. 25 supra charact. 6 & 7.
postbrachialis os, paruo præpositum digito, quà brachiali committitur, exter-
no suo latere, ueluti à brachiali[m] protuberat, ut cõmodè tendinis insertionem l 3 musc. tab. Λ.
admitteret[n] musculi brachiale mouentium tertij. Insuper ossa indicem & me m 1,2 fig. cap. 25 supra N.
dium digitos suffulcientia, ipsorum externa sede ad brachiale[o] ampla quoq; &
aspera sunt, ut bifidum excipiant tendinem[p] musculi brachiale mouentium n 9 musc. tab. Ξ.
quarti, qui ideo potissimum uidetur bipartiri, & dein latescere, quòd simplex
& teres uni alicui processui parũ aptè insereretur, qui extra brachialis & post- o 2 fi. cap. 25 supra charact. 5, 6, 7.
brachialis exteriorem gibbamq; sedem extuberasset. p 11 musc. tab. Λ.

DE OSSIBVS DIGITORVM MANVS.
Caput XXVII.

FIGVRA VIGESIMI SEPTIMI CAPITIS, TRES CONtinens tabellas.

PRIMA TAbella. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM TABELLARVM HVIVS CAPITIS figuræ, & earundem characterum Index.

OSSIVM digitorum seriem duæ priores figuræ, ad initium uigesimi quinti Capitis repositæ, commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes figuræ, ad huius libri calcem locandæ. Figura autem hic occurrens, ac in tres ueluti tabellas digesta, digitorum articulos oculis subijcit. Harum e-
A. *nim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniui, estq́; postbrachialis os, indicem sustinens. alterum*
B. *B indicatur, estq́; primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatum.*
C. *Præsenti itaq; tabella, primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachia-*
D. *lis ossis. D uerò sinum primi ossis, quo caput C insignitum excipitur.*
E.F. *Secunda tabella primum indicis quoq; os notat, E notatum, & secundum pariter F insignitum: ut horum*
G,H. *ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem proponeret. G itaq; & H duo indicant capitula*
I,K. *primi indicis ossis. I uerò & K sinus secundi ossis, quos duo primi ossis capitula subintrant. L autem sinum si-*
L. *gnificat, in medio capitulorum primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I*
M. *& K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.*
N.O. *Tertia tabella secundum indicis os N insignitum, & tertium O notatum proponit, tertij cuiusq; digiti articuli*

ticuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characteribus non obliterauimus. Verum istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigesimiquinti Capitis figuris petere, integrum est. Varias autem digitorum appellationes, cum cæteris ossium nominibus ad huius libri calcem reperies.

a 1,2 fig. cap.25 pollicis ossa A, B, C. indicis uerò D, E, F indicātur. qualis ratio etiam reliquorū est.

b Hanc spectas, quum simul omnia ossa in sua serie occurrunt.

MNES manus digitos[a] ternis constare ossibus, instar[b] aciei cuiusdā & agminis, optima serie positis, superiori Capite recensuimus. Quòd uerò neq; pluribus, neq; paucioribus extrui debuerint, uel hinc promptè colligitur, quòd si ossa illum excederēt numerum, perfectam ualidamq; extensionem, qua, tanquam manu unico tantum cōposito osse, utimur, uitiarēt, hanc minus firmam, quàm nunc sit, efficientia: quodq;, si paucioribus ossibus digiti efformarentur, in tam uarias pugnantesq; figuras illos agere nequiremus. Quia autem prælocatum os postposito, aut uehens uecto, maius fieri operæpreciū est: Natura quoq; primum cuiusq; digiti os grandius secundo, & id rursus maius tertio, iurè fabrefecit, inferiora ossa non solum lōgitudine, sed & crassitie & latitudine minuens, hacq; potissimum ratione digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans. Ipsa enim non leuiorem digitorū ossium numeri, magnitudinisq; rationem habuit, quàm integrorū digitorum, quos meritò quinos ex ijs quibus funguntur munijs extrui uidemus: horumq; quatuor uno ordine collocatis, unū magnum quodammodo opponi, & instar promanus cuiusdam (unde etiam ἀντίχειρ Græcis, ut nobis à pollēdo pollex, uocatur) illis existere. Sic pariter digitos adeò mole ac robore inuicem differre cernimus, atq; illorū officia mutuò uariant. uti quamobrem longitudine inæquales sint, spectamus, quoties rotundum aliquod corpus amplectimur, aut commissis inter se digitis, in manu aquam, uel eiusmodi quid continemus, aut cōiunctos simulq; extensos digitos aliquò ui inserimus. Cæterùm quo diligentius manuum usus unà cum dissectione expēderimus, eo etiam magis constabit, non eandem penitus formam digitorū ossibus, & integris obtigisse digitis, adhuc cute & unguibus obtectis, adipemq; habentibus duriusculam, qui neruis oppletus, in digitorū lateribus, & maiori insuper copia, in internis eorundem sedibus, cuti subijcitur.[c] Integri enim digiti paulo minus toto teretes efformantur, quòd eiusmodi figura, nullis eminentijs uariè protuberans, iniurijs minus sit obnoxia. Non ita autem accuratè adamussimq; interna ipsorum sede, atq; externa teretes occurrūt, quòd in hac duntaxat propellendarū iniuriarum habenda fuerat ratio: illa uerò digiti molliunt, subigunt, terunt & apprehēdunt: quæ omnia deterius pręstarent, si hîc redderentur teretes. Ad hæc, quum digiti in lateribus minus sint noxis expositi, quumq; inuicem adducti, uarijs occasionibus cōstringi, in ipsorumq; medio nullam sedem uacuam relinquere debeant, illos in lateribus teretes fieri, haudquaquam ex usu erat. unde etiam pollex ambo latera, sed internum magis, teretia adipiscitur: paruus autem exterrnum duntaxat, index uerò contrà internum, teres obtinet: quòd his sedibus illi digiti alios non contingant, exterNæq; propemodum digitorum sedi, quantum ad abigendas pertinet iniurias, respondeant. Cęterùm nullum digitorum os se offert, quod non suprà infraq; crassius & amplius sit, quàm secundùm ipsius longitudinē: id quod omnibus ferè etiam longis ossibus commune cernitur, ad articulationē perpetuò crassescentibus, auctisq;. Si enim undiq; pari atq; in articulis cōstarent crassitie, homini pondere moleq; admodum incommodarent. & ipsi articuli, nisi amplioribus concinnè adapta[...]entur basibus, & non magis quàm reliqua aliàs ossium

Singulos digitos tribus ossibus meritò efformari.

Decens illorum moles.

Quæ integrorum digitorum sit forma.

c Hos sana & obesula proponit manus.

Qui digitorum ossa supra & infrà ab integris digitis forma uarient, & cuiusmodi ossium sit substantia.

longitudo augerētur, penitus essent infirmi. Hàc igitur ratione, etsi digitorum ossa dura sint, & densa, non tamē, ut Galenus arbitratur, medullæ prorsus sunt expertia. Præter id enim, quòd suprà infraq; appendicum ferè modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus contigit grandior, medullæ asseruandæ gratia, ut & in postbrachialis osibus, paratus. Porrò quibus'nam articulorum formis digitorum ossa articulentur, modò enitar persequi, suo dein loco quam hæc per ipsorum longitudinē referant imaginem, explicaturus.[c] Quinti itaq; brachialis osis[f] sedes, quæ primi pollicis articuli gratia, læui & lubrica cartilagine incrustatur, transuersim oblongo amploq; prominet[g] tubere, &[h] anterius[i] posteriusq; (sed lōgè magis anterius) insinuatur.[k] Primum uerò pollicis os suprà transuersim, seu ab interno latere ad externum, oblōgo amploq; sinu insculpitur, & anteriùs posteriusq; (at magis anteriùs) extuberat, dictæ quinti brachialis osis sedi, mutuo ingressu cōgruens. quamuis tamē non adeò insigni, ut hic articulus unico tantum agatur motu, reliquorum ferè articulorum eo ingressu nexorum ritu. Is namq;, etsi potissimū laterali polleat motu, quo pollicem indici admouemus, & ab eodem rursus abducimus, ipseq; articulus ad hunc præcipuè motum extructus uideatur: nihilominus tamen aliquantulum flectitur & extenditur, tantoq; magis flectitur, quàm extenditur, quanto articulus ipse in anteriorem manus sedem, seu uolam, magis quàm in posteriorem externam'ue sedem producitur. Primum pollicis os secundo ueluti[l] inarticulatur: inferior enim ipsius pars in unicum desinit caput, unicum simplicemq; secundi osis sinum subiens. Verùm id caput non adamussim rotundum est, nec pariter in orbē undiq; deprimitur. In posteriori namq; ipsius sede, & magis adhuc in lateribus non minus ferè, quàm mediæ ipsius sedis uertice extuberat, & ad interiorē tantum sedem eductum, inibi deprimitur, itaq; cartilagine obductum adaptatur, ut secundū pollicis os, supra id caput magis flectimus, quàm extēdimus, ac in latera ducimus. Tertius pollicis[m] articulus, & à primo & à secundo constructionis specie admodum uariat: quippe inferior secundi osis pars in duo oblonga bipartitur[n] capitula, ab externa sede in internā procedentia, & in hanc priuatim educta & orbiculata. Hęc[o] sinu quodam oblongo dirimuntur, non minus quàm ipsa capitula cartilagine incrustato, & in internam sedem magis quàm in externam pertinente. Superior uerò tertij osis sedes, duos obtinet[p] sinus,[q] tubere quodam oblongo disiunctos, & duo secundi osis capitula excipientes. ipsum autem tertij osis tuber sinū subingreditur, in secundi osis capitulorum medio cauatum. Hac igitur ratione, secundum os in tertium subit, & uicissim tertium excipit, amboq; ossa mutuo ingressu tam scitè coarctantur, ut tertium os duntaxat extendi flectiq; queat: nequaquam autem, uel minimum etiam, in latus ducatur. Quandoquidē uerò secundi osis capitula cum eorundem sinu in internam sedem adeò atq; diximus pertingunt, consistunt'ue, tertium os in angulum flectitur, & interim uelut à flexione tantum erectum, non ultra rectam lineam bene articulatis uiris extenditur. Pari prorsus articulationis specie, reliquorū digitorum[r] secundi[s] tertijq; compinguntur articuli, solamq; acutam flexionem, & rectam tantum extensionē, citra omnem in latera motum, experiuntur. Cæterùm primus quatuor digitorum[t] articulus, unico perficitur[u] capite, & unico item[x] sinu. Postbrachialis enim ossa in unum singula desinunt caput, ab externa osis sede in internam multo longius, quàm ab uno latere ad aliud, transuersim'ue latum & amplum. Dein caput hoc in internā manus sedem lōgè magis, quàm in externam pertinet, longioriq; inibi interuallo cartilagine incrustatur. Sinus tamen

Lib. 1 de usu partium. [a]

Articulorum, quibus digitorum ossa inuicem & conterminis osibus committuntur, ratio.

Primi pollicis osis ad brachiale contextus.

Quî primum pollicis os secundo articuletur.

Quî secundum tertio.

Quî secūdi & tertij quatuor digitorum articuli.

Quî illorum primus.

[d] Hæc pete ex uariè fractis osibus.

[c] figurarū cap. 25 charact. 5.

[f] 3, 6 fig. cap. 25 G.

[g] 6 fi. cap. 25. ab a ad b.

[h] eiusdem fig. c.

[i] eiusdem fig. d.

[k] 1, 2 fig. cap. 25 A.

[l] Hic articulus nonnihil respōdet 1 tabellæ ad C & D.

[m] hic prorsus respondet secūdæ tabellæ.

[n] 2 tab. G, H.

[o] 2 tab. L.

[p] 2 ta. I, K.

[q] 2 ta. M.

[r] ut secundæ ta. G & H in I & K. ac M in L.

[s] ut 3 habet tabella.

[t] 1 tab. A cum B.

[u] 1 tab. C.

[x] 1 tab. D.

tamen in superiori sede primi quatuor ossis digitorum cælatus, utcunq; orbicularis est, primumq; os supra caput illud flectitur & extenditur, ac in latera utrinque agitur: non uerò, capitis formæ, quam ita oblongam esse diximus, occasione, etiam circumuertitur. Præterea huius articuli extensio, & laterales motus, non æquè ac flexio sunt insignes, aut in acutos pariter celebrantur angulos, quòd caput postbrachialis ossiũ adeò modicè exteriùs & in lateribus deprimitur. Quãto tamẽ id caput magis exteriùs, quàm secũdi & tertij articulorũ capita, cartilagine obducitur, tanto etiã magis extra rectã lineã primi articuli, quàm secũdi & tertij extendũtur. perinde ac index in internũ latus, & paruus digitus in externũ latus magis quàm cæteri digiti inclinãtur: quòd primi ipsorũ articuli capita in ea latera exporrigũtur, et ueluti in orbẽ dilatẽtur. adeò sanè, ut undecunq; singularis occurrat Naturæ industria, tam solicitè partium robori cõsulentis, ut primos articulos circũuerti noluerit, quũ manus radij'ue in pronũ & supinũ motus, abũdè digitorũ circũductui accõmodent. Quẽadmodũ insuper motus illi, simul cum humeri ad scapulã circũactu, prestãt, quo minus æquè digitorũ extensione ac flexione indigeamus: sic quum primos digitorũ articulos in latera agere posimus, nihil opus est secũdos & tertios tam laxè cõponi, ut eodẽ quoq; pollerẽt motu. Atq; ita, quo diligẽtiùs hęc, unũ profectò Naturæ artificiũ ex alio mox proponentia, expendo, eo etiam magis Galenum miror in libris de Partiũ usu, omnes digitorũ articulos ad mutuum ferè ingressum cõparasse: & in libro de Ossibus eandẽ articuli speciem omnibus ossibus tribuere, quum ait, superioris ossis caput in subsequẽtis sinum ingredi, non secus quàm si in articulatione omnes simul articulos cõmitti arbitratus fuisset. Deinde in libris de Administ. sect. ita musculorum undiq; contra ueterum placita instituit historiã, ut tẽdines digitos in latera ducẽtes non minus secundis & tertijs, quàm primis digitorũ tribuat ossibus. Vtcũq; uerò sit, uel articulorũ ratione digitorũ ossa ab integrorũ digitorũ imagine plurimũ uariãt. & insuper tertiũ os inferiori sua[y] sede, qua nulli coarctatur ossi, etiã protuberat, asperũq; capitulũ duobus quasi uinculis donatũ obtinet, ut toti internæ huius ossis sedi[z] tẽdo, qui ipsum flectit, adnascatur, ac demũ suo fine, ueluti in ossis apicẽ, qui nõnihil suo extremo cartilaginosus euadit, ualidissimè inseratur.[a] Atque huius etiam tẽdinis occasione tertiũ os tota interna sua sede, qua modicè protuberat, asperũ inæqualeq; occurrit. Cæterùm interna primi pollicis ossis sedes secundũ ipsius longitudinẽ internæ respõdet sedi ossium postbrachialis, quę paulo acutiùs quàm teres forma, extuberat. quum tamẽ prima quatuor digitorũ ossa, uti & eorũ secunda, & secundũ quoq; pollicis tota regione inter articulos ipsorum cõspicua deprimãtur, & potius in plana superficie sinuentur, quàm extuberẽt: idq; tendinũ qui ipsis exporrigũtur causa, qui quum teretes sint, tereti etiã corpori nequiuissent inniti. Quinimò non tantũ eiusmodi tendines ossibus illis exporrigũtur, at ligamẽta etiã ab ossibus educũtur, in quibus tendines ueluti in anulis repunt, quibusq; ad depressam ossium sedem continentur, ab illaq; exurgere haud permittuntur. Consistit autem in secundo pollicis osse[b] tendo, tertium ipsius os flectens. in primis uerò quatuor digitorũ ossibus, duo se offerunt tendines, quorum[c] unus secundũ sui digiti flectit os,[d] alter tertiũ, qui etiam secundo deducitur osse, quum interim primo pollicis ossi nullus eiusmodi alligetur tendo, quod similiter ac postbrachialis ossa externa sede latũ depressumq; magis est, quàm gibbũ: quantũuis tamẽ reliquorũ ossiũ digitorũ externa sedes sit prorsus gibba, & teres, hisq; sedib. instar membranarũ expansi dilatatiq; inferãtur[e] tẽdines, neq; ulli teretes ipsis uehãtur. At tertia

Naturæ in digitorum articulis scopi.

Libro 2.

Tertij digitorum ossis extremum & apex cuiusmodi.

Interna ossium sedes cuiusmodi secundum longitudinem.

y apices 1, 2 fig. ca. 25.

z 6 musc. tab. θ musculi n. et y musculi Ξ.

a Cõfer hic undiq; primã fig. ca. 25 secũdæ, & ossa inter se.

b 6 musc. tab. θ musculi n.

c 5 musc. tab. o musculi Θ. & 6 muscul. tab. Δ musculi s.

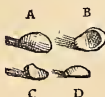
d 6 musc. tab. y musculi Ξ. & 6 tab. f musculi c.

e 9 musc. tab. tẽdines musculorũ z, Θ, f.

interim digitorum oſſa, etſi externa ſede teretia ſint, ab articulatione tamen, quo ſecundis committuntur oſsibus, ad ipſorum extremum ducta, non æquè ac reliqua eminent: ſed unguibus cedētia, tanto minus protuberant, quantam ſedē ungues occupant, ne ſcilicet integer digitus in tertio oſſe proceriùs quàm in reliquis oſsibus exurgat. Latera primi pollicis oſsis, uti & tertiorum oſsium *Latera cuiuſmodi.* latera, ſunt quodāmodo teretia. Primorum uerò oſsium, qui in quatuor ſunt digitis, & ſecundorum oſsium quinq; digitorum latera dimidiæ partis lateri reſpondent, quæ à tereti corpore per medium eſſet reſecta: quòd nimirum ea oſſa ſede interna debuerint eſſe plana, & externa gibba. neq; hîc quicquam pollicis, & indicis, & parui digiti oſsium latera, priuatim (ut integri aliàs digiti) ſibi uendicant: adeò ut Galenus parem integrorum digitorum, & eorundem oſsium formam, minus rectè uideatur proponere.

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMO SEmini comparantur. Caput XXVIII.

*HVIC Capiti præcipuè famulatur prima figura, uigeſimoquinto Capiti præpoſita, & internam manus ſedem unà cum oſsiculis hoc Capite deſcribendis commonſtrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & X. quorum etiam N & T, in ſecunda eius Capitis figura cernuntur. Item huc impensè facit ſecunda figura, trigeſimotertio Capiti prælocanda, ad characteres μ, ⸸, ω & *. Quin etiam figuræ integram oſsium compagem referentes, & ad primi libri calcem poſitæ, hæc oſsicula k notata proponunt.*

Cæterùm priuatim hac tabella duo delineantur oſsicula, primo pollicis in pede internodio ſubiecta, ac in ſecunda trigeſimitertij Capitis figura ω & ⸸ inſignita. ac A quidem hîc notat interioris oſsiculi inferiorem ſedem, terræ innitentem: B eiuſdem oſsiculi ſuperiorem ſedem, quæ caput ſpectat pedij oſsis pollicem ſuſtinentis. C exterioris minorisq; oſsiculi ſuperiorem ſedem indicat: D uerò humiliorem.

PRAETER oſſa tribus iam proximè præcedentibus Capitibus explicata,[a] alia quędam exigua in manu occurrunt, *a 1 fi. cap. 25 T, V, X, X.* ſeſamo ſemini à diſſectionū peritis comparata. Cuiuſmo- *Cuiuſmodi ſeſamina ſint oſsicula.* di tamē ea ſint, & quibus ſedibus, quoq; numero in homine, aut etiam ſimia reponātur, neminem obſeruaſſe deſcripſiſſe´ue ſcio. atq; adhuc minus illorum oſsiculorum uſus à quoquam exactè uereq; eſt pertractatus. Opportunè igitur quot huius generis oſsicula diligenti muſculorum tendinumq; examine hactenus inuenerim, hic perſequar. Muſculorum namq; magis quàm oſsium inſpectione, præſentium oſsiculorū non pœnitendum numerū, tam in pede, quàm in manu comperi: quum ſcilicet maxima ex parte, ac tota ferè, tendinibus innaſcantur, unaq; tantum ſuperficie, læui & lubrica cartilagine incruſtata, alterius cuiuſdam oſsis lubricam læuemq; ſedem contingant, peculiaribus ligamentis illi oſsi nuſquam commiſſa. perinde ſanè ac[b] os genu articulo præ- *b figuræ cap. 32. dein ſpecta 6 muſc. tab. *. & 8 muſcul. tab. k.* *Patellæ fabricam ſeſaminorum naturam docere.* poſitum, ac patella nobis appellatū, tendinibus quibuſdam tibiam extendentibus innatum cernimus. Imò non aliunde ſeſaminorū oſsium conſtitutionem promptius, quàm ex patellæ fabrica petas. uidentur namq; hæc oſsicula tendinibus immerſa, innataq;, ut ſua duricie in quibuſdam motibus impetum oſsis ſuſtineant, excipiantq;, cui tendo eiuſmodi adauctus munitusq; oſsiculo, prætenditur. Atq; quum impetū illum oſsis reprimunt, unà quoq; in hoc ipſa conferre quis haud immeritò putauerit, ne cui præponūtur os, facilè ex ſua articulatione proſiliat: adeò ut patella, utpote os ſeſaminis longè grādius, horum naturam ſcitè oſtendat. Spectantur autem hæc tanto inſigniora, ac quodāmodo plura, quo ſenioris, magisq; oſſuoſi hominis corpus ſectioni adhibes. In pueris namq; adhuc ſunt cartilaginea, & non admodum in ſuis, quibus continentur, tendi-

tendinibus conspicua. unde etiam in canibus & simijs, & alijs ferè quadrupedibus, magis quàm in homine, animali uidelicet humidiore, minusq; duris ossibus prædito, sese offerunt. Homo itaq;, qui iustum attigit incrementum,[c] bina in anteriori sede secũdi pollicis manus articuli habet ossicula, capiti primi pollicis ossis, quod secundi pollicis ossis sinum subit, præposita, tendinibusq;[d] musculorum innata, qui principium ex uola ducẽtes, secundum pollicis flectunt articulum. Consistunt uerò hæc ossicula, fœnugræci seminis molem uix excedentia, ad anterioris articuli sedis latera,[e] tendinemq; per ipsorũ medium conscendere sinunt, qui tertij pollicis articuli flexionis autor habebitur. Ac quemadmodum hæc ossicula ad secundum pollicis cernuntur articulum: ita quoq; ad primos quatuor digitorum articulos,[f] alia duo spectantur, dictis nuper minora, sed pari interim cum illis modo breuibus[g] musculorum tendinibus innexa: qui à postbrachialis ossibus pronati, primos quatuor digitorum flectunt articulos. Insuper in anteriore tertij pollicis articuli sede unicum inuenitur ossiculum, articuli medio præpositum, ac læui sua superficie sinui cõgruens, qui inter duo secũdi pollicis ossis cernitur capitula, tertij ossis sinus ad articulationem subeuntia. Innascitur autem id ossiculum tendini tertium pollicis os flectenti, hicq; ad articulum latescenti. Hoc ossiculo[h] aliud minus multo, & quasi prorsus cartilagineum, in secundo & tertio quatuor digitorum occurrit, situ cum pollicis articulo respondẽs, & tendini innatum, cuius beneficio articulus ad quem ossiculũ refertur, flexionem obtinet. In pede[i] omnia cum manu sunt paria, præterquàm quòd in quatuor pedis digitis hæc ossicula tanto sunt minora, minusq; conspicua, quanto magis manus digiti pedis digitos magnitudine superant. Vt autem pedis pollex amplioribus quàm manus pollex efformatur ossibus, ita quoq; multo grandiora ipsi, quàm manus pollici obtigerunt ossicula. Ac[k] duo satis insignia primo subijciuntur pollicis articulo, capiti apposita pedij ossis, quod primo pollicis ossi inarticulatur. Horum interius dimidio ferè maius est exteriori, ac indici pedis uiciniori, adeò ut dimidiam maiusculæ pisæ iam cortice emundatæ molem quodãmodo æquet, uti etiam forma illi non admodum est dissimile. Innascuntur autem hæc duo pollicis ossicula nerueæ[l] musculorũ iuxta insertionem parti, qui primum pollicis os flectũt.[m] Ossiculum uerò, secundo pollicis subditum articulo, innectitur[n] tendini secundum pollicis os flectenti: multoq; etiam minus est exteriori eorum quę ad primum pollicis referuntur articulum. Ossiculorum quæ hoc Capite tractamus classi, quis fortè adnumerabit[o] ossiculum, quod subinde in manu cõspicimus, iuxta connexum postbrachialis ossis, paruum digitum sustinẽtis, ad octauum brachialis os, quod ad[p] tendinem ferè spectat, hîc postbrachiali inserto, & brachialis extensionis opifici. Deinde bina recensebit in poplite occurrentia ossicula, quæ duorum primorũ pedem mouentium musculorũ innascuntur[q] capitibus, mox in illorum ex femoris osse principio. Ossicula enim hæc læui sua & lubrica superficie, qua extra musculorum substantiã prominent, elatiorem spectant sedem posterioris regionis inferiorũ femoris[r] capitum, quorum impetum illa soluunt & sustinent, hoc priuatim sibi uendicantia, quòd musculorum exortibus, non uerò aliorum ferè omnium ossiculorum sesamo comparatorum modo tendinibus innectantur. Præterea his forsan adijcietur ossea pars, in senum tendine occurrens, qui ad os[s] tesseram referens, singulari Naturæ industria reflexus, septimi pedem mouentium musculi tendo existit. Insuper his accedit[t] ossiculum, non semel repertum ad externum latus articulationis pedij ossis paruum digitum sustinentis, cum pedio, ad insertionem nimirum

Quot in manu occurrant sesamina.

Quot in pede obseruantur sesamina.

Cuiusmodi ossicula sesaminis adnumerari possunt.

c unum 1 fig. cap. 25 T. alterũ 2 fi. ca. 25 T.
d 7 musc. tab. 1, 2, 3.
e 6 musc. tab. θ musculi n.
f 1 fi. cap. 25 V, V.
g 8 musc. tab. Δ.
h 1 fi. cap. 25 X, X.
i Ostenditur 2 fi. cap. 33.
k 2 fi. cap. 33 ψ, ω. & figura præsenti capiti præposita.
l 14 musc. tab. β.
m 2 fig. cap. 25 *.
n 14 musc. ta. A, A musculi Λ.
o 1, 2 fig. cap. 25 N.
p 9 musc. tab. p musculi Λ.
q 12 musc. tab. ϖ, ϱ, ϖ, ϱ musculorum Φ, Ψ.
r 1 fi. cap. 30 E, F.
s 15 musc. tab. X musculi V.
t ad n figuræ 2 capitis 33.

rum* tendinis octaui pedem mouentium musculi. Horum tamen omnium nullum æquè magnum durumq; est, ac interius osiculũ duorum quæ ad primum pollicis pedis spectãtur articulum. unde etiam suspicor magos & occultæ philosophiæ sectatores huius osis meminisse, quum in homine durum quoddam, & nulli corruptioni obnoxium, & ciceri imagine respondens osiculum esse tradunt: id post mortem in terra reconditum, instar seminis, homi nem extremi iudicij die producturum affirmãtes. Illud enim pedis osiculum in infima hominis sede collocatur, insigniter durum: quamuis tamen dẽtibus duritia cedat, neq; minus ipsis dentibus corruptioni obnoxium sit: ipsumq; etiam[x] octauum brachialis os ciceris imaginem melius, quàm hoc pedis osiculum exprimat. Num tamen Arabes, & uerè occulti illi tenebricosiq; philosophi, ex hoc osiculo, ipsis Albadaran nuncupato, hominem rursus propagandum rectè sentiant, Theologis disceptandum relinquo, qui liberam sibi de resurrectione, animarumq; immortalitate ac euentu, disputationem & sententiam uendicant.

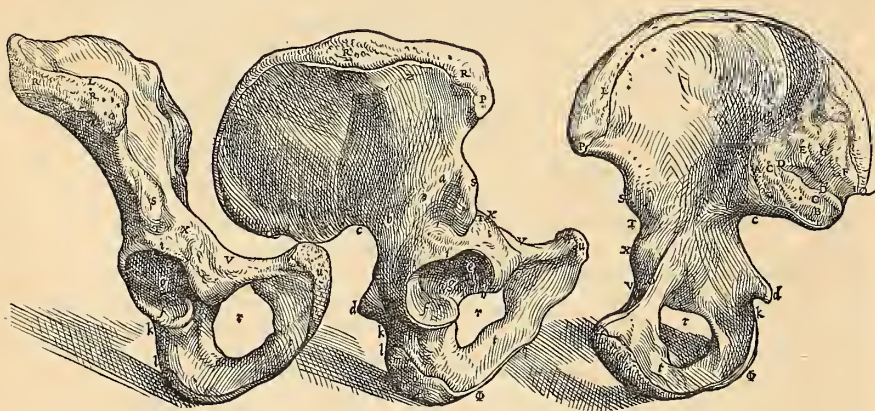
* 15 musc. tab. b musculi a.

x 1, 2 fig. cap. 25 N.

Albadaran osiculum.

DE OSSIBVS, SACRI OSSIS LATEribus commisis. Caput XXIX.

PRIMA XXIX. CAP. FIG. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM VIGESIMI NONI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum Index.

HIS tribus figuris os delineatur, dextro sacri osis lateri commissum. ac prima quidem anteriorem osis sedem eo situ exprimit, quo id in sceleto ab anteriori regione inspecto se offerret. Secunda figura, huius osis sedem undecunq; exprimit, quæ externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ, quo id integram osium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia figura opposito situ internam huius osis sedem appositisime ostendit. Cæterùm etsi omnes harum figurarum notæ priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod hîc delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq;, tanquam in peculiares ipsius sedes, subdiuidere licebit. ut nimirum in secunda figura à c, per b, ad S: ac rursus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis osse quodamodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda figura inter V, per s, & h,

ad

Φ. ad Φ: & in tertia inter U, per O, & ʃ ad Φ intercluditur, coxendicis oßis loco nobis erit. Reliqua uerò totius oßis ſedes, pubis os appellabitur: quæ ſcilicet in ſecunda figura ad ſiniſtrum latus characterũ U, ʃ, h, & Φ conſiſtit: in tertia autem ad dextrum latus U, O, ʃ, & Φ.

A, B, C, C, D, D, E, F, G in 3 Sedes ilium oßis notatur, quæ ſacri oßis tranſuerſis nectitur proceßibus. ac A quidem & B priuatim indicantur ſinus, quos anterior trium ſuperiorum oßis ſacri oßium tranſuerſorum proceſſuum protuberās pars ſubit. Et B rurſus oßis ilium pars indicatur, inſtar cultri acuta, tenuisq;. C & C oblongum tuber ilium oßis, proceſſuum ſacri oßis oblongo ſinui congruens. D & D longus ilium oßis ſinus, qui ſacri oßis tuber dorſi ſpinæ modo protuberās admittit. E & F & G ſedes ilium oßis, non ad amußim ſacri oßis ſinibus tuberibusq; reſpondens. quanquam E & F duo ueluti tubera indicentur, ſinus ſacri oßis obſcurè ingredientia. G autē ſinus notatur, qui oßis ſacri tuber admitteret, tranſuerſim duos illos ſacri oßis ſinus intercedēs.

H, I 2,3 Quicquid ad dextrum H & I in ſecunda figura habetur, & in tertia ad ſiniſtrum, portionem ilium oßis indicat, poſteriùs quàm tranſuerſorum ſacri oßis proceſſuum amplitudo eductam.

L, R, R, P in prima: Q uerò, H, R, R, P in ſecunda: & P, L, H, Q in tertia, appendix ilium oßis indicatur. Cæterùm L internum appendicis latus priuatim notatur. R uerò & R externum appendicis latus, interno minus compreſſum. P anterius appendicis extremum, Q poſterius appendicis extremum.

K, K 3 Sedes ad horum characterum ſiniſtrum latus, in ilium oßis interna regione cōſiſtens, nono dorſum mouentium muſculo principium præbet.

M, N, O 3 Tuber, à quo principium decimi femur mouentis muſculi pendet. Amplitudo autem, quæ P, L, K, K, M, N, S in tertia figura circumſcribitur, principium offert ſeptimo femur mouenti muſculo.

T 1, 2, 3 Sinus in elatiori coxendicis oßis ſede cælatus, & ſexto ac ſeptimo femur mouentibus muſculis, unà cum primo crus petente neruo, uiam præbens.

S 1, 2, 3 Tuber externum latus dicti nunc ſinus conſtituens, iliumq; oßi & coxendicis pariter commune.

X 1, 2, 3 Tuber internum dicti nuper ſinus latus efformans.

Z, Y 2 Prima in ilium oßis dorſo admodum obſcurè apparens linea.

a, b 2 Secunda dorſi ilium oßis linea.

e, f, g 1, 2 Sinus, acetabulum'ue coxendicis oßis, cui femur inarticulatur. Porrò g ſeparatim huius ſinus ſedem notat, læui cartilagine non incruſtatam, altiusq; quàm reliqua ſinus ſuperficies inſculptam.

i, i 1, 2 Supercilia acetabuli in coxendicis oſſe cælati.

h 1, 2 Sedes ubi ſupercilia intercidunt, ac ueluti ſinu quodam inſigni donantur.

c 2, 3 Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.

d 2, 3 Proceſſus coxendicis oßis, à quo ligamentum ad ſacrum os enaſcitur.

k 1, 2, 3 Sinus coxendicis oßis, ad quem decimus femur mouentium muſculus, ueluti ad rotulam reflectitur.

l, m, n, o, p, q in ſecunda figura, l autem duntaxat in prima, coxendicis oßis appendix notatur. ac l quidem poſterior appendicis terminus inſignitur, q uerò anterior: m autem prima appendicis impreßio, o ſecūda, n tertia, p ad q uſq; quarta. quæ ſingulæ peculiarium muſculorum parantur initijs.

u 1, 2 Sedes, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu ſiniſtro coaleſcit. Sed u in prima figura priuatim notat oßis aſperitatem, à qua cartilago abſceßit: in ſecunda uerò, externa eius oßis ſedes uiſitur, quæ muſculorum educendorum occaſione aſpera eſt.

r 1, 2, 3 Pubis oßis foramen, omnium oßium foraminum patentißimum.

U 1, 2, 3 Sinus ſuperiori pubis oßis ſedi inciſus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris ſeminaria uaſa deducuntur.

ʃ 1, 2, 3 Sinus in elatiori foraminis pubis oßis ſede inſculptus, ac uenæ cuidam & arteriæ, tertioq; crus petenti neruo, uiam porrigens.

t 1, 2, 3 Hac ſede pubis os nōnihil, ne nimium extenuetur, craſſeſcit, & in uiris ſecundum penis muſculum, & alterum ipſius corpus, educit.

RANSVERSIS trium ſuperiorū oſsis ſacri oſsium [a] proceſsibus, utrinq; unum cōnectitur [b] os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat: unde & ἀνώνυμον, ac ſi dicas innominatum, quidam id appellarunt. Verùm lata ipſius, & ſuperior, ac poſterior, ſacroq; oſsi commiſſa pars, Ilium os uocatur: anterior autem oſsis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris oſſe [c] committitur, ampliterq; perforatū eſt, Pubis os: media uerò eiuſdem ſedes, ad femoris ingreſſum poſita,

Lib. de oßib. cap. 20. *Ilium os.* *Pubis.*

a 2 ſi cap. 13 à ſuperiori L per M ad L. Sinus autē utriq; proceſſuū, N, O, P, Q Φ indicātur. b tota 1, 2, 3 fig. integrarū uerò figurar. Θ. Quomodo autem horum oßium ſedes circumſcribendæ ſint, ex characterum indice petendum eſt. c integrar. fig. 1.

Coxendicis.

posita, Coxendicis os appellatur. adeò ut unius lateris os sibi continuum, non
secus denominetur, quàm si tribus propria circumscriptione terminatis ex-
trueretur ossibus: posteriori scilicet, anteriori,& medio : seu ilium osse,pubis
osse,& osse coxẽdicis.Cæterùm Celso uniuersum os,coxæ os: autori uerò In-
troductorij, seu Medici, quemadmodum & Hippocrati, nonnunquam ἰσχίον
(quod est coxendix) dicitur. quamuis interim & latiorem posterioremq; hu-
ius ossis partem,ilium: anteriorem uerò, pubis os uterq;, aliorum dissectionis
professorum modo nuncupet. His ossibus non parua in usu cum scapulis est
affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulandis humeris formantur, ita sa-
nè hæc ossa in hoc præcipuè sunt accommoda,[d] ut femora ipsis articulentur,
horumq; ope homo erigatur & sedeat. Dein,ut scapulæ cernuntur amplæ,ua
rijsq; processibus donatæ,quo musculis pluribus educendis aptiores essent: sic
hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam
ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mouentes musculi prona-
scantur: præter alios, qui ab illis principium ducentes, tibiarum & thoracis &
dorsi motibus famulantur,& peni in uiris peculiares existunt. At qui'nam mu
sculi & ligamenta, penisq; corpora ab his ossibus enascantur, orationis series,
ossium partes enarrans,sensim edocebit. Nunc autem minimè prætereundus
est ipsorum usus nequaquam infimus, quo multis corporis partibus instar ful-
crorum subijciuntur, & plerasq; continent & amplexantur.[e] Duo enim hæc
ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam efformant,[f] quæ intestina
concinnè sustinet,& uesicam,& in fœminis uterum elegãtissimè comprehen
dit,ac demum eas quas amplectitur partes tutò munit. Ilium itaq; ossis[g] se-
des,sacro ossi commissa,egregiè uaria est: quemadmodum sacri ossis transuer
sos processus ea sede,qua illi ossi cõnectuntur, admodum uarios multiplicesq;
esse retulimus.Singulis namq; illorum processuum finibus,ilium ossis tubera,
& eorundem processuũ tuberibus,ilium ossis sinus ita correspondent,ut mul
tis partibus mutuo ingressu ilium os sacro cõmittatur : non quidem connexu
ad motum constructo arbitrarium,aut finibus tuberibusq; læuibus, & cartila
gine lubrica incrustatis : uerùm connexu uadissimo, & in symphysis seu unio-
nis classem quasi referendo: quæ catilaginosi ligamenti,aut potius puræ carti-
laginis interuentu perficitur. Ilium ossis sinuum, & tuberum, quibus id sacro
ossi committitur,forma,ex sacri ossis descriptione læui negocio petitur. Vt e-
nim transuersos sacri ossis processus primùm oblõgo sinu donari dictum est,
ita etiam ilium os,[h] oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia proces-
suum sinus anterior pars,sinus'ue supercilia,satis insigniter extuberant, porri-
gunturq; , ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem[i] sinus in-
sculpuntur,quos extuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem hu
millima eorum[k] sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri aciem exa-
cuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis[l] transuerso processu constituat
superficiem. Rursus oblõgo sacri ossis tuberi,quod instar latioris lineæ in pro-
cessuum finibus eminere relatum est,[m] oblongus etiam ilium ossis sinus conue
nit,tuber id ad amussim suscipiẽs.Porrò duobus processuum finibus ad poste-
riorem dicti nunc tuberis sedem consistentibus, & tuberi transuersim in illo-
rum sinuũ medio prominenti,ilium os non æquè accuratè[n] respondet,quum
sacrum os ilium ossi non admodum hac sede sit cõterminum: sed plurima car
tilago ligamẽti natura participans, hæc ossa intercedat, totam amplitudinem,
qua inuicem ossa inibi dehiscunt,infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sa
cro commissa, aspera est,ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum &
reliqua

In lib. de Articulis.

Ossiũ sacri ossis lateribus commissorum usus.

Iliũ ossis sedes sacro ossi commissa qualis.

d integrarum fig. A in ⊖.

e 1,3 integ. fi. ⊖ cũ M.

f Petitur hæc ex 5 li. figuris præcipuè autẽ 22,24,25.

g 3 fig. A, B,C, D,E, F,G.

h 3 fi. C,C. & dein seriatim cõferre cum 2 fig. cap. 18.

i 3 fi. A,B.

k 3 fig. B.

l 2 fi. ca. 18 humilius. L

m 3 fig. D, D.

n 3 fig. E, F, dein G.

reliqua oſſa illis ſedibus, quibus inuicem compinguntur, ampla craſſaq; ideo eſſe nouimus, ut ualidiorem amplioremq; connexũ efficerent. Atq; hæc craſſa ilium oſsis pars[o] in poſteriora longè magis quàm tranſuerſorũ ſacri oſsis proceſſuum amplitudo, porrigitur, prominetq; : tum quòd iliũ os amplisſimum latisſimumq; ſcapulæ modo eſſe oportuit, ut femur mouẽtes, & alios pleroſq; muſculos, paulo pòſt enarrandos, à ſe prònaſci ſinat: tum ut ad poſteriorem ſacri oſsis ſedem aptum conſtitueret locum, à quo[p] quartus hominis thoracem mouentium muſculus principium duceret: unà cum dorſum mouentium[q] undecimo, qui ſimul cum illo thoracis muſculo, ab interno latere oſsis ilium (qua id in poſteriora ferri diximus) & ab oſsis ſacri poſteriori ſede, originem nanciſcitur: ſimiliter ac[r] muſculus dorſum mouentiũ decimustertius, ab hac etiam oſsis ſacri, & ilium oſsis ſede, initium ſumit. Tota ilium oſsis amplitudo planæ ſemicirculari figuræ non admodum abſimilis, ſuperiori ſua ſede ſecundùm totam ſemicirculi circumferentiã,[s] appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium oſsis dicebatur. Ipſi namq; dorſum ilium oſsis uocarũt, externam ſuæ amplitudinis ſedem: quia hæc ampla eſt, & ſi cum interna cõferatur, quodammodo gibba. Appẽdicis autem ſedes extrorſum prominet, ac ueluti illius dorſi cenſetur ſpina. Verùm etſi ueteres hæc nomina rectè inſtituerint, & Galenus etiam eorum nominum, ut & oſsis ſedium quoq; differẽtiam, apud illos fuiſſe animaduerterit: nihilominus is ſubinde Dorſum cum Spina in tibiam & femur mouentium muſculorum deſcriptione confudit. quod nos, quoad licebit, euitantes, Dorſum oſsis ilium ſuæ amplitudinis externã regionem appellabimus: Spinam uerò, ſemicircularem ipſius appendicem, quæ aſpera, inæqualisq;, &[t] interno[u] externoq; latere ſuperius compreſſa uiſitur. Comprimitur quidem interna ſede, ut inibi amplior reddita, carnoſam[x] tranſuerſi abdominis muſculi partem, illinc aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorq; fit, ut potisſima obliquè[y] aſcendentis abdominis muſculi carnea pars hinc principium ſumat, & obliquè[z] deſcendens abdominis muſculus illic inſeratur. His enim tribus muſculis uniuerſa ſuperior appẽdicis ſedes occupatur. atq; ut illi ampliores carnoſioresq; in ilium lateribus, quàm iuxta dorſum, aut in abdominis anteriori ſede ſunt: ita quoq; appendicis[a] pars, quæ abdominis latera reſpicit, anteriorq; eſt, unà cum iliũ oſsis ſede, cui appendix cõmittitur, craſsior eſt, quàm[b] pars uertebris & dorſo proxima.[c] Anterius uerò appendicis extremum, anterior'ue ſpinæ ilium oſsis pars ideo eſt craſsisſima, ac ueluti antrorſum educitur, quòd præter abdominis muſculos ipſi commiſſos, duobus muſculis principium porrigat: quorum[d] alter tibiæ motorum primus,[e] alter autem ſextus cenſebitur. Cæterùm ab ilium oſsis dorſo[f] tres potisſimum enaſcuntur muſculi, ſuis principijs id uniuerſum occupantes. Quantam uerò ipſius ſedem ſinguli oppleant,[g] duę admodum obſcurè in hoc dorſo utcunq; aſpero eminentes indicant lineæ, quæ inſtar ſemicirculi ductæ, totius dorſi amplitudinẽ in tres ſedes diſterminant: quarum primam, quæ extra poſteriorem lineam in poſteriori potisſimum dorſi regione conſiſtit, muſculus ſibi uendicat femur mouentium primus. Secundam uerò ſedem, inter duas lineas conſpicuam, muſculus obtinet femur mouentium ſecundus. Ex tertia ſede, à priori breuiorīq; linea, ad coxendicis uſq; articulum pertingente, principium porrigitur muſculo femur agentium tertio. Ab interna autem ilium oſsis ſede, primùm[h] muſculus enaſcitur, qui dorſi motorum nonus erit, quiq; ex[i] læui, ſed utcunq; ampla ilium oſsis impreſsione, ad regionem tranſuerſi quintæ lumborum uertebrę proceſſus conſpicua, exortus ſui portionẽ adipiſcitur.

p Dein

o 2, 3 fig. H, I.
p 12 muſc. tab. Δ.
q 13 muſc. tab. Γ.
r 14 muſc. tab. T, V.
s 1 fig. L, R, R. 2 fig. H, R, R, P. 3 fig. P, L, H, Q.
t 1, 3 fi. L.
u 1, 2 fig. R, R.
x 6 muſc. tab. Δ.
y 4 muſc. tab. Γ.
z 3 muſc. tab. Θ.
a 2 fig. ab R per R ad P.
b 2 fig. ab R per H ad Q.
c 1, 2, 3 figur. P.
d 3 muſc. tab. Σ. dein ſ.
e eiuſdẽ ta. Φ. dein x.
f primus 9 muſc. tab. Γ. ſecũdus 10 tab. Σ. tertius 11 tab. Σ.
g 2 fig. Z, Y linea poſterior. anterior autẽ ab a ad b eiuſdẽ fig.
h 8 muſc. tab. Ξ.
i ad ſiniſtrum latus K, K figuræ 3.

Ilium oſsis pars retrorſum magis quam ſacri oſsis tranſuerſi proceſſus ex porrecta.

Ilium oſsis appendix.

Spina.
Dorſum.

Lib. 2 de Adminiſt. diſſect.

Quibus muſculis appendix occupetur.

Ilium oſsis dorſi lineæ, & quibus id occupatur muſculis.

Quibus interna ilium oſsis amplitudo.

Dein præter hanc ilium ossis compresionem,[k] alia insignis in ipsius interna sede est amplitudo caua, & minimum aspera,[l] musculoq; occupata femur mouentium septimo, quem carneo amploq; principio instar semicirculi ex hac amplitudine pronasci, ac deinde sensim arctari, simulq; cum[m] sexti femur mouentium musculi tendine,[n] primoq; crus petente neruo, per[o] sinum ferri docebimus, sibi priuatim in coxendicis osse, seu media uniuersi quod hoc Capite prosequimur, ossis parte exculptum. In elatiori enim coxendicis ossis sede, sinus inciditur amplus, qui in mundato osse foraminulis quibusdam in hoc oppletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi læue, lubricumq;, ac ueluti oleo munctum cernitur, ut rectè ad hunc sinum septimus ille femoris musculus, unà cum sexti musculi tendine, reflecti conuolui q; posit. Vtrinque ad sinus istius latera,[p] unum insigne prominet tuber, sinum augens, ac quo minus hàc descendentes musculi ex ipso declinent, accommodum. Dein tuber ad externum sinus latus consistens, iliumq; ossi & coxendicis ossi pariter cõmune, priuatim[q] nonum tibiam mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utcunque amplum inæqualeq; uisitur,[r] paruum sinulum instar scissuræ sibi uendicans, à quo musculus ille fortius enascitur. Interius uerò tuber, plurimùm ad coxendicis ossis robur confert, quod necessariò crassum ualidumq; esse oportuit, tum articulationis roborisq; nomine, tum etiam quòd id totius corporis, uti mox dicemus, altissimo sinu, cui femur articulatur, cælandum fuerit. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad elatiorem sui cum sacro osse connexus regionem,[s] crassum ualidumq; redditur, & ueluti ad interni tuberis internam sedem continuo tubere porrigitur: quod non solum coxendicis ossis robur adauget, uerùm etiam principium offert[t] musculo femur mouentium decimo, qui internam pubis ossis sedem occupans, & ex tota interna coxendicis ossis sede etiam pronatus, femur extrorsum circũuertit. Externæ itaq; coxendicis ossis (cuius robori tam solicitè Natura prospexit) sedi[u] amplus rotundusq;, & omnium corporis sinuum, cui ossa articulantur, profundissimus sinus insculpitur, non omni ex parte læuis, lubricaq; cartilagine incrustatus. In anteriori enim sede, non modica ipsius[x] portio altius quàm reliqua illius circumferentia inciditur, ac aspera, cæcisq; foraminulis quibusdam oppleta cernitur,[y] ligamenti producendi gratia, quod teres in uerticem capitis femoris inseritur. Deinde præsentis sinus[z] supercilia, quæ nonnullis puerulis appendice efformata uidimus, in anteriori ipsius sede leuiùs quàm in posteriori protuberant, quòd scilicet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quàm stantibus, aut aliud quid agentibus extendi, aut in posteriora duci. Prætereà in[a] humiliori coxendicis sinus, acetabuli ue superciliorum sede, animaduertendum quoq; est, supercilia non continuo ductu orbiculatim ferri, sed incîdi, ac intermitti, ac ueluti iter parare[b] uenulæ hac in asperam & cartilagine non obductam acetabuli sedem exporrectæ, articuloq; alimentum suppeditanti, à quo uiscidus adaptetur humor, cuius auxilio articulus promptè mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus nimium luxationi obnoxius redderetur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim supercilijs adnexuit, quod nullibi intermissum apparet, acetabulumq; adhuc magis quàm supercilia adauget, & uenulæ illi uiam præbet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem tutò prorepenti. Cæterùm nunc quoq; perpendenda ueniunt cæca foraminula, pasim in coxendicis ossis acetabuli superciliorum externa sede in hoc parata, ut ualidissimum educant

Sinus coxendicis ossis superiori sedi insculptus.

Sinus eius tubera.

Quomodo coxendicis ossis robori sit prospectum.

Acetabulum femori articulando paratũ.

k inter P, L, K, K, M, N, S figur. 3.

l 8 musc. tab. Λ.

m eiusdem tab. Θ.

n 2 fi. cap. 11 lib. 4. charac. 57.

o 1, 2, 3 figur. T.

p 1, 2, 3 fi. externũ tuber S insignitur, internum uerò X.

q 4 musc. tab. Φ.

r S in primæ figuræ sinulo ponitur.

s 3 fig. M, N, O.

t 16 musc. tab. F, G. et 13 tab. Γ.

u 1, 2 fig. e, f, g.

x 1, 2 fig. g.

y 2 fi. cap. 49 lib. 2 P.

z 1, 2 fi. i, i.

a 1, 2 fi. b.

b fig. cap. 6 lib. 3 præpositæ a.

cant[c] ligamentum, orbiculatim femur coxendicis oſsi colligans. Quinetiam modò[d] ſedes animaduertenda eſt, quæ inter anteriorem ilium oſsis partem, quæ ſacro committitur oſsi, & poſteriorem coxendicis regionem exculpitur, ut[e] neruo uiam præbeat, qui crus adeuntium quartus, omniumque corporis neruorum ex pluribus compoſitus maximusq; exiſtit. Eſt quoq; hîc obſeruandus coxendicis oſsis[f] acutus proceſſus, qui[g] ligamentũ educit, in[h] tranſuerſum proceſſum quinti ſacri oſsis pertinens, & qui[i] muſculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouenti muſculo aſcribemus, aut priuatim undecimum femur mouentium numerabimus.[k] Neq; etiam prætereundus eſt ſinus, coxẽdicis oſsis poſteriori externæq; regioni ſub dicto nuper proceſſu exculptus, ad quem mira Naturæ ſolertia, ueluti ad trochleæ rotulam, decimus femur mouentium muſculus reflectitur. Inſuper non perfunctoriè coxendicis oſsis[l] appendix indagabitur, toti infimæ ipſius ſedi, cui ſedentes innitimur, adnata, & oſsis, cui coaleſcit, amplitudinem ſeruans: quod cùm roboris gratia, tum muſculorum exortus cauſa, inſigniter craſſum uiſitur. Ab hac enim appendice, ut minimum quatuor grandes exoriuntur muſculi, quorum ſingula capita[m] priuatim in appendice impreſsionem ſedemq; ſibi uendicant, in emundato integræ ætatis hominis oſſe ſatis conſpicuam.[n] Primus horum muſculorum, tibiam mouentium tertius erit, qui ab elatiore, & maximè poſtica eius appendicis ſede principium ducit.[o] Secundus, tibiam mouentium quartus habebitur, cuius principium minus quàm primi muſculi latum eſt, magisque uerſus anteriora, iuxta extimum primi muſculi latus, pronaſcitur.[p] Tertius, tibiæ motorum quintus numerabitur.[q] Quartus uerò, maxima portio eſt eius muſculi, quem femur mouentium quintum ſtatuemus, quiq; maximam præſentis appendicis ſedem ſuo principio occupans, totius corporis muſculorum facilè craſsiſsimus eſt. Sic itaq; poſterior, lata'ue, & dein media eius quod deſcribimus oſsis partes ſe habent. Anterior uerò, quæ Pubis os dicitur, tenuis utcunque cernitur, & dextrum os ſiniſtro[r] cartilaginis interuentu, quaſi unionis modo committitur. quo enim homo ætate fit prouectior, eo ſemper connexus iſte minus cartilagine oppletur, minus'ue oſtendit cartilaginis. Atque id uiris pariter ac mulieribus commune eſt. neutiquam enim cum plebeijs medicis arbitrandum eſt, pubis oſſa uiris eſſe continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut partus tempore remitti, inuicemq; diſiungi queant. Parturientibus namque mulieribus (uti neque quadrupedibus) hæc oſſa inuicem non diſiunguntur: uerùm id mulieres in hoc oſsium coalitu peculiare ſibi uendicant, quòd ipſis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur. Deinde coxendicum oſsium infimę partes (dextram dico & ſiniſtram) in mulieribus mutuò longè magis diſtant, quàm uiris. Præterea infimæ pubis oſsium partes mutuò ſub ipſorum connexu diremptæ, multo etiam magis mulieribus quàm uiris ſeiunguntur, ac ueluti ſinuatæ, tenuesq; redditæ, inuicem diſtant. adeò ut in mulierum oſsibus uacua ſedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxendicum oſsium, multo amplior quàm in uiris occurrat. Hæcq; differentia tam eſt inſignis, ut uel ipſa abundè doceret, pubis oſſa in partu non recludi: etiamſi tactus inter pariendum, idem non leui opera atteſtaretur. Hac itaque ratione (ne id quod de[s] coccyge oſſe ſuo loco proditum eſt, adijciam) Natura fœtui excludendo proſpexit. Quo autem minori negocio leuiusq; mulieres uterum gererent, ilium oſſa illis multo ampliora ſunt, ipſorumq;[t] ſpina in latera longè magis quàm in uiris educitur, & etiam illa oſſa extrorſum inſignius cauantur: & ut ſemel

Sinus quo craſſiſsimus corporis neruus fertur.

Coxẽdicis oſsis acutus proceſſus.

Sinus, ad quẽ decimus femur mouentiũ muſculus uoluitur.

Appendix coxendicis oſsis.

Pubis oſsis hiſtoria.

Oſsium ſacro oſsi nexorum in uiris & mulieribus differentia.

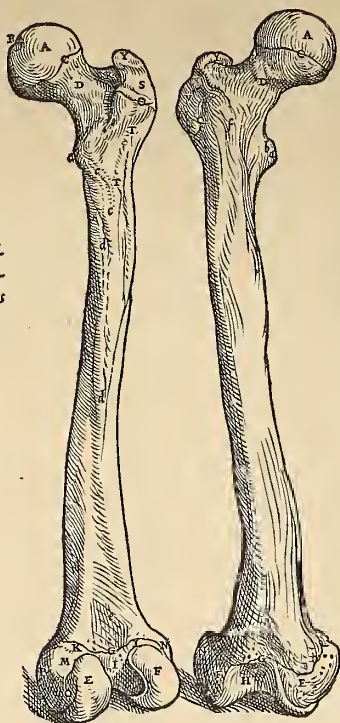
c fig. cap. 1 lib. 2 P, P.
d 2, 3 fi. c.
e 2, 3 fi. ca. 11 lib. 4. charac. 71.
f 2, 3 fig. d.
g 13 muſc. tab. o.
h 1, 2 fig. cap. 18 R.
i 13 muſc. tab. x. aut 12 tab. β. ubi decimus muſc. α inſignitur.
k Hîc ſpecta 13 muſcul. tab. r, ſ, t, u, x, y, z.
l 2 fi. l poſteriorem, q autem anteriorẽ appendicis ſedem notat.
m 2 fi. prima impreſſio m, ſecũda o, tertia n, quarta à p ad q.
n 10 muſc. tab. Φ.
o eiuſdem tab. Ψ. & 11 tab. μ, dein ϖ.
p 11 tab. Ψ.
q 11 ta characť. &, ac 12 tab. Ξ.
r integrarum fig. s.
s 1, 3 fi. ca. 18 G, H, I, K.
t 1, 3 fig. L. & 1, 2 fig. R, R.

ut ſemel dicam, hæc commodam geſtando fœtui ſedem efformant. Quòd autem nuper natis puellis, partus facilioris gratia, apud nullas gentes pubis oſſa aut comprimantur, aut diſiungantur, neminem diſſectionis ſtudioſum latêre arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. *Cur pubis os maximo foramine peruium, & dein ipſius ſinus & tubera.* Quamobrem uerò pubis os maximo totius corporis oſsium[u] foramine (quod etiam propter magnitudinem, ab oſtij imagine θυροειδὴς nuncupatur) peruium ſit, illi demum cognoſcunt, qui ad amuſsim inter ſecandum didicere, qui'nam muſculi à coxendicis & pubis oſsibus pronaſcantur: illi enim arguunt, pubis os amplam & aptam educendis muſculis ſedem neceſſariò oportuiſſe fieri. Ne uerò interim fruſtra animal grauaret, ſed ut leue eſſet, eo quo diximus foramine donatur. Neq; eſt quod hàc aliquis[x] uaſa ſeminaria, aut maximas crurũ[y] uenas &[z] arterias, aut etiam[a] neruos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui Anatomes rudis, nudam oſsium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciſcuntur uiam: quippe maxima crus petens uena, arteriaq;, ſimul cum[b] ſecundo crus adeunte neruo, proprium[c] ſinum obtinent, in ſuperiori pubis oſsis ſede inſinuatum, è regione elatioris ſedis nuper dicti[d] foraminis. Porrò ſeminarijs uaſis etiam elatiùs quàm pubis os prominet, in abdomine iter paratum eſſe audies. Deinde ingens illud pubis oſsis foramen ualida[e] membrana oppletur, quæ[f] muſculum internæ foraminis ſedi proximum ab illo dirimit,[g] qui externam foraminis ſedem occupat. Neq; profectò aliquid, foramen hoc tranſit, præter[h] uenam, &[i] arteriam, [k] neruumq;, non ad genu uſque ramorum ſerie digeſtos. Præterea hæc uaſa non per foraminis medium feruntur: ſed in elatiori foraminis ſede[l] ſinus cælatur, illis uaſis deducendis paratus. Cæterùm ſuperior pubis oſsium[m] pars, qua inuicem committuntur, idcirco exaſperatur, quòd[n] rectos abdominis muſculos hinc enaſci, Naturæ uiſum fuerit. Deinde anterior quoq; oſsium ſedes inibi aſpera eſt, ut neruoſum caput[o] ſecundi tibiam mouentium muſculi hinc ritè pronaſceretur. Ad hæc, in anteriori pubis ſede,[p] à coxendicis oſsis acetabuli interno latere, ad pubis oſsium uſque commiſſuram, tuber, & quædam ueluti prominentia conſpicitur, à qua[q] octauus femur mouentium muſculus principium ducit. Quemadmodum uerò hæc anterior pubis oſsis ſedes protuberat, ita quoque poſterior[r] acutam oſtendit lineam, à qua muſculus femur mouentium decimus ſui etiam exortus[s] portionem aſſumit. His omnibus accedit pubis oſsis[t] craſsities, iuxta infimam pubis oſsium connexus ſedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodãmodo teres craſſumq; ob hoc in uiris uiſitur, ut ipſius oſsis robur adaugeatur: utq; hinc præter quoſdam penis[u] muſculos, alterum corpus[x] eorum quæ penem conſtituunt, originem duceret. Atque in hunc modum oſſa ſe habent, ſacri oſsis lateribus connexa, *Oſſa ſacri oſsis lateribus commiſſa, in pueris tribus efformari oſsibus.* quorum utrunque in nuper natis pueris, tribus conſtat oſsibus, quæ ternis lineis cartilagine oppletis diſtinguuntur. Hæ lineæ à coxendicis acetabuli centro, ubi inuicem ſunt conterminæ, porriguntur: una quidem ad ſuperiorem acetabuli ſedem, ſecunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum, quæ etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres eſt. adeò ut lineæ alterius lateris os neutiquam in ea ſedes interſecent, quas ilium os, & coxendix os, & pubis os nuncupabimus.

DE

u 1,2,3 figur. r.
x 20 fi. lib. 5 c, & iuerſus u. aut 21 fig. y ad ζ.
y fig. cap. 6 lib. 3 s.
z fig. cap. 12 lib. 3 φ.
a 2 fi. cap. 11 lib. 4 charac. 71.
b eiuſdẽ fi. charac. 60.
c 1,2,3 figur. V.
d 1,2,3 figur. r.
e 2 fi. cap. 49 lib. 2 O, O.
f 16 muſc. tab. F, G.
g 8 muſc. tab. Y.
h 1 fi. cap. 6 lib. 3 ε.
i fi. cap. 12 lib. 3 s.
k 2 fi. cap. 4 lib. 4 charac. 66.
l 1,2,3 fi f.
m ad dextrũ latus u ſecũdæ fig.
n 5 muſc. tab. Λ.
o 16 muſc. tab. Δ.
p ab h 2 figuræ ad u.
q 7 muſc. tab. α.
r 3 fig. O.
s 16 muſc. tab. G.
t 1,2,3 fi. t.
u 1,2 fig. cap. 49 lib. 2 L, K.
x earũdem fig. A, B.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

PRIMA TRIGESIMI CAPITIS figura, dextri femoris os posteriori facie delineatum referens.

SECUNDA FIGURA, FEMORIS dextri anteriorem faciem ostendens.

CHARACTERVM, QVI DVABVS TRIgesimi Capitis figuris adhibentur, Index.

A 1,2 *Caput femoris, acetabulum ossis coxendicis subiens.*
B 1 *Sinus, femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.*
C 1,2 *Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.*
D 1,2 *Ceruix femoris.*
E,F 1,2 *Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uerò externum notat.*
G 1,2 *Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constituentis.*
H 2 *Sinus, qui utrisq; capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.*
I 1 *Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.*
K 1 *Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.*
L 1 *Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.*
M 1 *Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur.*
N 1,2 *Sinus in externo inferiorũ femoris capitum exculptus latere, quo quartus tibiam mouentiũ musculus uehitur.*
O 1 *Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hàc tendines primi, secundi, tertij & quinti tibiam mouentium musculorum aptius porrigerentur.*
P 1 *Hac regione idẽ interioris capitis latus insigniter protuberat, & dictorũ iam tendinũ reflexui est accommodum.*
Q, R, S, V, X, Y *Exterior femoris processus. uerùm singuli characteres non in utraq; figura simul obuij, aliquid pri*

uatim, ut modò subijciam, indicant. Q quidem in prima & secunda coalitum appendicis huius processus ad reliquum os. R autem in prima, sinum internæ præsentis processus sedi cælatum. S uerò in prima figura, primam

T, T. *exterioris processus impressionem. Cæterùm T, T in prima, insignitur aspera linea, deorsum à prima impressione ducta: V autem in secunda, exterioris processus secunda impressio: X uerò, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.*

a, b 1, 2 *Interior femoris processus. Verùm b priuatim in secunda, hîc appendicis indicat coalitum.*

c, c 1 *Linea aspera, à radice interioris processus deorsum obliquè gratia octaui femur mouentium musculi procedens.*

d, d 1 *Linea secundùm femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertionē admittens.*

e 2 *Hac sede femur amplum, ac ueluti compressum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.*

f 2 *Aspera sedes, à qua octauus tibiam mouentium musculus sui exortus initium ducit.*

EMORIS[a] os, quod μηρὸν Græci uocant, magnitudine cunctis humanę fabricæ ossibus præstat: in auibus autem & omnibus ferè quadrupedibus, tibiæ ossi & fibulæ, longitudine cedit, suprà quidem coxendicis ossi, infrà autem tibiæ ossi, diuersa articuli ratione, omnibus pariter coarctatum. Superiori enim parte, qua similiter atq; inferiori[b] appendice donatur, rotundissimum[c] caput obtinet, prolixæ[d] ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxendicisq; ossis[e] acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput, cuius gratia femur flecti & extendi, & in latera duci, & deniq; circumuerti potest, læue, cartilagineq; incrustatum uisitur: at nonnihil inferiùs, quàm ipsius uerticis medium cōsistit, angustum, profundumq;, & inæqualem obtinet[f] sinum, cui teres[g] ligamentum, à coxendicis ossis acetabulo enatum, robustissimè implantatur. Inferiori autem sede femur insigniter crassum est, & in duo oblonga[h] capita, omnium totius corporis ossium capitum maxima, dirimitur, quæ in posteriorē femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porriguntur, & in lateribus non minus ferè quàm ipsorum medio extuberant, lateribus'ue uix deprimuntur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ osse articulo ex usu fuerat.[i] Hæc namq; ossi tibiæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq; posit: nequaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcunq; etiam id Galeno uisum fuerit, qui in tibiæ motuū examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterùm ista femoris capita retrorsum ideo producuntur, quòd tibiam in angulum flecti, & non extra rectam lineam extēdi, aut antrorsum erigi satius erat: adeò ut motus illius ratione, femoris capita in anteriori femoris sede nequaquam promineant. Et quamuis hæc, in anteriori eorundem sede,[k] sinum ostendant utrisq; capitibus communem, & impense patulum, læuiq; cartilagine cinctū, is tamen aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratur: uerùm os orbiculare, & breui scuto non absimile, apto[l] tubere sinum illum subire, altero ab hoc Capite audies. In posteriori femoris sede capita hæc magno[m] interuallo inuicem dirimūtur, atq; in ipsorum medio amplum profundumq; sinum, utcunq; asperum, & cartilagine nequaquam obductum habent, qui asperum inæqualeq; tibiæ ossis[n] tuber excipit, quod in tibiæ ossis sinuum medio protuberat,[o] ligamentumq; educit, quod ualidissimè illi sinui inseritur, unà cum alio admodum robusto ligamēto, à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam sinus iste, deducēdo totius corporis maximo[p] neruo, hàc simul cum[q] uena & arteria in tibiam contendenti. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ flexus gratia adeò in posteriora ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimò deorsum repere sinant: atq; etiam processuum modo, aliquot musculorū pedem mouentiū principia porrigant. In posteriori enim femoris regione, ab elatiore

interni

Marginal notes (left):

Femoris superius caput.

Duo inferiora femoris capita, & eorundem sinus.

Lib. 3 de Vsu part. & 2 de Admin. diss.

Marginal notes (right):

a tota 1, 2 fi. & integrarum A, superiùs cū ω, inferiùs cum Φ articulatum.

b 1, 2 fig. suprà C, infrà G.

c 1, 2 fi. A.

d 1, 2 fi. D.

e 1, 2 fi ca. 29 e, f, g.

f 1 fig. B.

g 1 fi. cap. 49 lib. 2 P.

h 1, 2 fig. E, F.

i Iunge E, F, I 1, 2 fig. ad G, F, I 7 fi. cap. 31.

k 2 fig. H.

l 2 fi. cap. 32 A, B, C, D.

m 1 fig. I.

n 7 fi. cap. 31 I.

o fig. cap. 1 lib. 2 X.

p 10 musc. tab. s. dein n, θ.

q ultimæ figur. lib. 3 r, u.

r 1 fig. K. interni capitis[r] ſede primus pedem mouentium[s] enaſcitur muſculus, cuius ca
s 12 muſc. tab. Φ. piti haud procul ab exortu ſeſaminum innectitur oſsiculum, quod læui ſua &
lubrica ſuperficie, qua ex muſculi ſubſtantia prominet, læuem interni femoris
capitis regionem ſpectat, durumq; ipſius contactum excipit, & citra muſculi
noxam, communi ſeſaminorũ uſu, illius impetum diſſoluit. Ab externi autem
t 1 fig. L. capitis ſuperiori[t] ſede, ſecundus pedem agentiũ educitur[u] muſculus, cui perin-
u 12 muſc. tab. Ψ. de ac primo ſeſaminum obtingit oſsiculum. adeò ut bina ad poplitem eius ge-
neris referẽda ueniant oſsicula, in ceruis, canibus & leporibus, utpote ſiccis ani
malibus, admodum, ut & in ſenio cõfectis hominibus, cõſpicua. Inſuper ab ex-
x 13 tab. Φ. terno femoris capite is quoq;[x] muſculus prodit, quem tertium pedis motibus
y 14 ta. Γ. præfectorum ſtatuimus. Præterea ſi[y] muſculus in poplite latitans, ab oſſe ali-
quam ſui exortus portionem ſumit, hanc ſanè ab externo hoc femoris capite
z fi. cap. 1 lib. 2 T. mutuatur. præcipua enim ipſius origo ex[z] ligamento pendere docebitur, di-
ctum nunc femoris caput tibiæ potiſsimùm colligante. Deinde in elatiorem
a 1 fig. M. capitis interni[a] regionẽ modicè uerſus eius capitis internum latus[b] tendo inſe
b 11 muſc. tab. Ξ. de- ritur, quinti femur mouẽtis muſculi, cuius etiam inſertionis occaſione hoc fe-
in n. ʃ. moris caput inibi cõpreſſam oſtendit[c] ſedem, tendini excipiendo aptam. Atq;
c 1 fig. K. ita anterior & inferior, poſteriorq; horum capitum ſedes ſe habent: latera ue-
rò eorundem, nulla cartilagine incruſtata, multis cæcis foraminulis opplẽtur,
ut ualidiſsima genu articulum continentia ligamenta hinc aptè pronaſcãtur.
d 1,2 fi. N. Porrò externum exterioris capitis latus, priuatim[d] ſinum nanciſcitur, obliquè
e 10 muſc. tab. Ψ. ipſi iuxta poſteriorem eius lateris regionem inſculptum, ac[e] quarti tibiam mo
uentium muſculi tendini paratũ. Quo minus enim tendo ille hac obliquè re-
flexus, à ſuo ductu aberret, Natura ipſi hunc ſinum, lubrico & læui ligamento
obductum, pręparauit. Internum uerò latus interioris capitis femoris, etiamſi
f 16 muſc. tab. tendines muſculorũ L, Δ, R, V, V. aut 2 tab. q, γ, β, δ, Δ. ad ipſum plures conuoluantur reflectantur'ue[f] tendines, nullum tamen eiuſ-
modi manifeſtum adipiſcitur ſinum. At oſſe ligamentis emundato, iuxta po-
ſteriorem eius lateris ſedem lata, ſed admodũ interim profunda, apparet[g] com
preſsio, qua tutò tendines deferri queant, à ſua ſede tuberis beneficio non recli
g 1 fig. O. nantes, quod in medio dicti nunc lateris latè[h] protuberat, atq; ſecũdùm ipſius
h 1 fig. P. poſteriorem ſedem tẽdines opportunè deferri ſinit. Tendines autem hàc de-
ducti, trium primorum & quinti tibiam mouentium muſculorum cenſebun
tur. Ad femoris oſsis ceruicẽ, cui ſuperius femoris caput adnaſcitur, duo con- *Duo femoris processus, seu rotatores.*
i 1,2 figur. Q, Y. ſpiciũtur proceſſus: quorum[i] alter externũ femoris latus occupat, omniumq;
k femora figuræ ca. 3. hic autẽ Q. corporis proceſſuum, nulli alteri oſsi commiſſorum, facilè maximus eſt,[k] inſi-
gni etiam donatus appendice.[l] Alter minor eſt, & quod ad magnitudinem ſpe
l 1,2 fig. a. ctat, priori neutiquam cõparandus, multoq; inferiùs in interno femoris latere
m 2 fig. b. nonnihil uerſus poſteriora conſpicuus, &[m] appendice ſimiliter adauctus. Græ
ci ambos τροχαντῆρας, quaſi rotatores dicas, nuncupant: hunc interiorem, illum
uerò exteriorem appellantes. quum tamen ſimpliciter τροχαντῆρα dicunt, per-
petuò externum ſubaudiunt: quem etiam propter amplitudinẽ, & quandam
cum nate imaginem, γλουτὸν uocarunt. Horum proceſſuum idem uſus cum re-
liquis ferè oſsium proceſsibus eſt: in hoc enim parantur, ut collis ritu muſculo
rum inſertionẽ probè admittant, alijſq; muſculis eleganter principij ſui ſedem
n 8 muſc. tab. Vnus Θ, alter Λ. In 14 autẽ tab. c, d. prębeant. Interior namq; femoris proceſſus, qui modicè oblongus, neq; admo
dum inæqualis eſt, in hoc prominet, ut illi[n] ſexti & ſeptimi femur mouẽtium
muſculorum tendines inſerãtur. Ad huius proceſſus radicem in poſteriori fe-
o 1 fig. c, c. moris ſede, aſpera quædam ducitur[o] linea, obliquè deorſum in poſteriora ali-
p 7 muſc. tab. α. quouſq; ducta, & octaui femur mouentis[p] muſculi inſertioni aptata. Exterior

femoris processus, interna sede, qua femoris caput respicit, asperum inæqualemq; commonstrat[q] sinum, cui[r] nonus &[s] decimus femur mouentes musculi inserũtur. Externa autem sedes gibba est, in osseisq; hominibus & ætate prouectis quatuor impresiones sedesq; proponit,[t] quatuor musculorum insertionibus excipiendis paratas. Ac[u] prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparẽs, cui primus femur mouentium musculus lata insertione implantatur. Ab huius compresionis radice, aspera quædam[x] linea deorsum per femoris posteriora nonnihil obliquè deducitur, cui primus ille femur mouens musculus ualidisimè etiam inseritur.[y] Secunda compresio in anteriori processus consistit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcunq; sinuata, ac demum secundi femoris motuum autoris musculi seruiens insertioni.[z] Tertia ad superiorem processus regionem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gibba est, & insertionem tertij femur mouentis musculi admittit.[a] Quarta, in apice processus se offert, reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem excipiens. Horum sanè musculorum insertionem exterior processus assumit: ab ipsius uerò radice in anteriori externaq; ipsius sede[b] musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recensebitur.[c] Quod uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius sede, & in lateribus teres & utcunq; læue est, undiq; ab[d] octauo tibiam mouentium musculo circundatum: cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla est, &[e] aspera, quo ualidiùs & ampliori principio musculus ille enasceretur. In posteriori autem sede femur in acutum quodammodo fertur, &[f] lineam insigniter protuberantem, & asperam inæqualemq; ostendit, quæ à femoris processuum radice aliquousque ultra medium longitudinis femoris prorepit. Huic lineæ[g] quintus femur mouens musculus pertinaciter inseritur:[h] ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiam mouente musculo non circundatur. Porrò ad inferiorem huius lineæ[i] sedem, ac iuxta inferiorũ femoris capitum radicem, femur amplum depressumq;, non autem teres cernitur, quo tutius hàc maxima tibiam petens uena, cum arteria & neruo feratur: ac ne, si femur hîc gibbum esset, à femore errabunda declinet. Quamuis & leuitatis occasione, Natura hanc femoris partem, quæ necessariò in latera, inferiorum ipsius capitum educendorum gratia, latescere debuit, non uoluerit posteriori in sede esse teretem & prominentem, quum scilicet nullorum musculorum productioni aut insertioni ibidem subseruiat, & iniurijs non sit exposita, inferioribusq; femoris capitibus in posteriora ductis, quodammodo sepiatur. adeò sanè, ut spectatu iucundisimum sit, quî Natura præter partium functionem, pręcipuumq; usum, roboris simul & leuitatis rationem undiq; habuerit, quę etiam femori secundùm illius longitudinem[k] sinum communicauit longum & amplum, qui medulla oppletus, maximum istud corporis os pro sua mole admodum leue efficit. Præterea femoris[l] ductus, non recto tramite à coxendicis osis acetabulo deorsum tenditur: sed femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum obliquè, & quasi transuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore obliquè uersus interiora ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit: quum omnes quibus à prima conformatione femur rectius quàm homini ex usu est, contigit, uari & claudi in genu reddantur. Hoc autem quàm non modò ad cursum, sed ambulationem, firmamq; stationem noxium sit, quotidie uidentes discimus. Dein si utriusq; femoris ceruix non statim à coxendicis articulo,

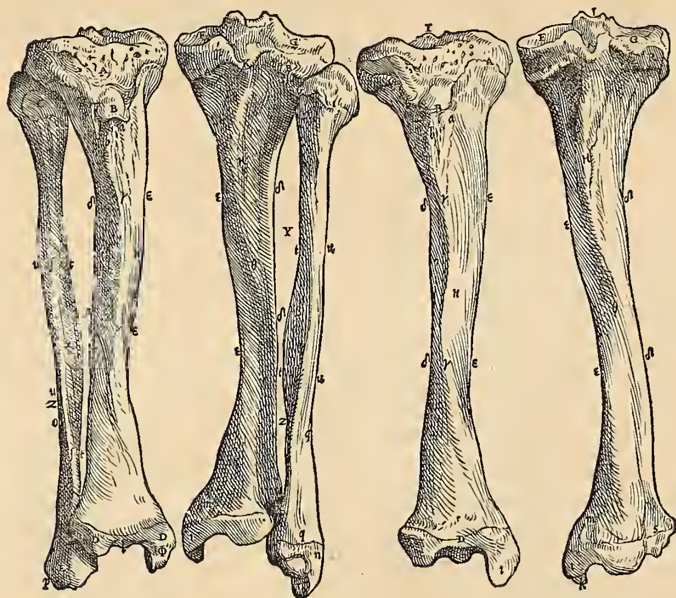
Femoris secundùm ipsius longitudinem forma.

q 1 fig. R.
r 13 musc. tab. α. 8 ta. Ψ.
s 13 musc. tab. r, x, y, z.
t primus 9 musc. tab. Γ. secũdus 10 tab. Σ. tert. 11 ta. Σ. quart. 11 tab. Φ.
u 1 fig. S.
x 1 fi. T, T.
y 2 fig. V.
z 2 fig. X.
a 1, 2 fi. Y.
b 9 musc. tab. Λ. 10 tab. μ.
c ab f ad G figuræ 2, & à c ad G figuræ 3.
d 7 musc. tab. γ. & 13 tab. Δ, Δ.
e 2 fig. f.
f 1 fig. d, d.
g 12 musc. tab. Σ, Ξ.
h 13 musc. tab. ε, ε.
i 1 fig. e.
k Pete illũ ex fracto aliquo femore.
l Progressus est ab A per D, c, c, d, d ad 1 figuræ I. aut per D, f ad H figuræ 2. Aut expende integrarum fig. A.

ticulo,uti diximus, foràs porrigeretur, quæ'nam ſedes internis femur amplexantibus muſculis reliqua eſſet? quæ rurſus neruis,uenis, ac arterijs in uniuerſum crus diſtributis? quæ item glandulis,horum uaſorum propagationi præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc deſcendere decebat,quum ita omnibus foris occurſantibus, leui quaque occaſione lædenda,exponerentur. Cæterùm poſterior femoris pars,ſima cauaq; uiſitur: anterior autem gibba,quòd ad ſeſsiones is femoris ductus admodũ ſit idoneus: uti etiam ad multa quæ ſedentes obimus munia, quando ſcilicet unum femur alteri inijcimus. ut modò taceam, quàm eleganter femur muſculis cedat, poſteriorem ipſius ſedem occupantibus.

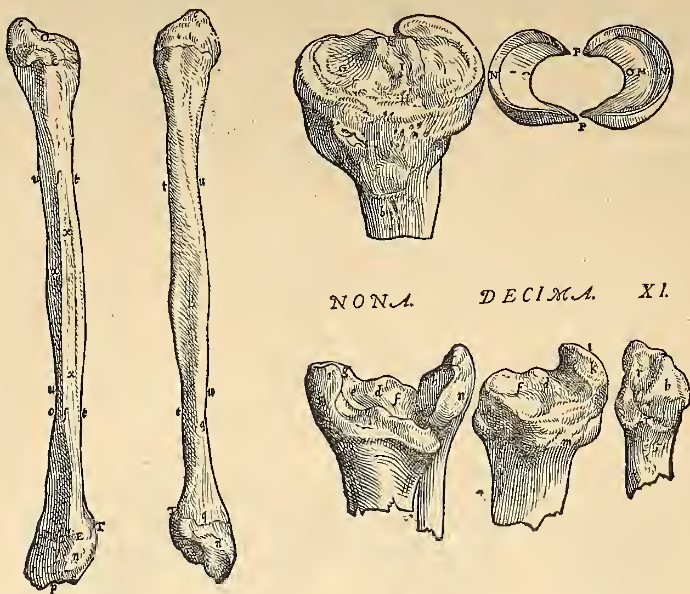
DE DVOBVS IN TIBIA REPOſitis oſsibus. Caput XXXI.

PRIMA CAP. XXXI FIGVRA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVINTA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

TRIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVrarum,& earundem characterum Index.

Vndecim huius Capitis figuræ ad dextram spectant tibiam, ac prima utrunq; in tibia locatum os anteriori facie exprimit, craßius nimirũ, interiusq;, quod tibiæ os uocabimus: & gracilius, quod exterius positum, fibula nobis potius quàm sura nuncupabitur. Secunda figura, tibiæ os simul cum fibula posteriori facie appositißimè delineatur. Tertia, solius tibiæ oßis anterior sedes commonstratur. Quarta, tibiæ oßis posterior facies oculis subijcitur. Quinta, fibulam anteriori facie exprimit. Sexta, fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima, tibiæ oßis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octaua, duas continet cartilagines, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita in tibiæ oßis finibus excipiuntur. Nona, imam tibiæ oßis & fibulæ sedem anteriori parte proponit, ut cauitas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima, solam tibiæ oßis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Vndecima, internum latus inferioris fibulæ sedis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B *His duobus characteribus in prima figura, superior tibiæ oßis appendix notatur. In tertia uerò & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua oßis portione.*

C *Appẽdix superior fibulæ in prima figura indicatur, in quinta aũt coalitus appendicis cũ reliquo osse insignitur.*

D *In prima appendix tibiæ inferior, in tertia appendicis illius coalitus indicatur.*

E *In prima appendix fibulæ inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur.*

F, G 2, 4, 7 *Sinus tibiæ oßis, quibus inferiora femoris capita articulantur.*

H, I, K 7 *Tibiæ oßis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur, I uerò media, & impensius promines. K autem posterior. Atq; hi characteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta, idem quod in septima, indicant.*

L 8 *Cartilago, externum tibiæ oßis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.*

M 8 *Cartilago, internum tibiæ oßis sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.*

N 8 *Hac sede cartilagines, tibiæ oßis sinus augentes, uidentur craßißimæ.*

O 8 Hac

O 8 *Hac sede nuper dictæ cartilagines sunt tenuißimæ, ac ante sinuum centrum deficiunt.*
P,P 8 *His sedibus illæ cartilagines in apices terminantur.*
Q 5 *Fibulæ sinus leuiter cælatus, cui tibiæ oßis capitulum iam R indicandum coarticulatur.*
R 4 *Tibiæ oßis capitulum, quod fibulæ superiùs coarctatur.*
S 4,10 *Sinus tibiæ oßis, quo id inferiorem fibulæ sedem excipit.*
T 5, 6, 11 *Internum fibulæ latus, quod tibiæ oßi inferius committitur.*
V 2 *Contextus superior fibulæ ad tibiæ os.*
X 2 *Contextus inferior fibulæ ad tibiæ os.*
Y 2 *Interuallum, quo fibula à tibiæ osse inter suos articulos dehiscit.*
Z 1,2 *Hac sede fibula non rectà ducitur, sed introrsum nonnihil obliquatur, exteriorique latere sima fit.*
a,b 1, 3, 7 *Anterior tibiæ oßis sedes, in quam musculi tibiam extendentes inseruntur.*
c 5,6 *Superioris fibulæ appendicis processus, cui tendo quarti tibiam mouentis musculi inseritur.*
d, e, f, g, h 9 *Sedes, cui superior tali pars lateraque articulantur. ac d quidem, & e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris commonstrant. Deinde rursus d notat eius regionis tuber. e uerò & f partem huius regionis utrinque ad tuberis d notati latus altiùs quàm ipsum tuber insinuatam. Porrò g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiæ oßis, quem Φ in prima figura indicat. Cæterùm h in nona & undecima externum huius sedis, quæ talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulæ, in prima figura E notatæ.*
Φ,i *In prima figura Φ, processus indicatur inferioris appendicis tibiæ oßis, qui exterior est malleolus. Cæterùm i in secunda, tertia, nona & decima, eundem appendicis processum notat.*
k 4,10 *Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inseritur.*
l 1,3,9 *Sinus asper & inæqualis in anteriori sede inferioris appendicis tibiæ oßis conspicuus, à quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronascitur.*
m 2, 4, 10 *Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.*
n 2, 5, 6, 9 *In prima figura E externum notat malleolum. is namque aliud nihil est, quàm inferior fibulæ appendix, qui in plerisque figuris n indicatur.*
o,p 1,5 *Vmbrata hæc fibulæ sedes, ab o ad p usque pertinens, ea fibulæ pars est, quæ nuda, nullisque musculis tecta, ante sectionem se offert.*
q,q 2,6 *Hac sinuata fibulæ sede, septimi & octaui musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur.*
r 2,6,11 *Sinus inferioris fibulæ appendicis, à quo ligamentum in talum fertur.*
f,f 1,5 *Prima fibulæ linea, seu primus eiusdem angulus.*
t,t 1, 2, 5, 6 *Secunda fibulæ linea.*
u,u 1,2, 5, 6 *Tertia fibulæ linea.*
x,x 1,5 *Primum fibulæ latus. Verùm x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modicè prominentem.*
α,α 1,5 *Secundum fibulæ latus.*
γ,γ 1,3 *Prima tibiæ oßis linea.*
ε,ε 1, 2, 3, 4 *Tertia tibiæ oßis linea.*
η 1,3 *Secundum tibiæ oßis latus.*
β,β 2,6 *Tertium fibulæ latus.*
δ,δ 1,2,3,4 *Secunda tibiæ oßis linea.*
ζ 1,3 *Primum tibiæ oßis latus.*
θ 2,4 *Tertium tibiæ oßis latus.*
κ 2,4 *Aspera tertij tibiæ oßis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.*

a tota 1 & 2 fig. integrarum Φ & Ψ ad Λ & Ω.
b tota 3,4 figuræ.
c tota 5,6 figuræ.

IN TIBIA, perinde ac in cubito, bina reponuntur[a] ossa, quæ Hippocrates perpetuò tibiæ ossa appellat. ac horũ[b] alterum interius est, & crassius, quod totius mẽbri nomine κνήμη & tibia nuncupatur:[c] alterum uerò exteriùs locatur, & interiori admodum crassitie cedit, Græcis quidem περόνη, Latinis autem sura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinæ studio, crassius os, tibiæ os appellabo: id à tibia, hoc est, toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, neruis, & cute hæc omnia ambiente formatur. Gracilius autem os, fibula opportunè dicetur: ne, si id surã uocaremus, eam quis subaudiat musculorum posteriorem tibiæ sedem occupantium crassitiem & pulpam, quæ etiam sura nobis appellatur, quamq; Græci, quia ueluti tibiæ uenter est, γαστροκνημίαν nuncupant. Tibia. Fibula. Tibiæ os.

malleolus exterior
malleol. exterior

Tibiæ oßis & fibulæ appendices.

cupant. Tibiæ itaq; osſi, & fibulæ, quibus longus ſinus, aſſeruandæ medullæ paratus, ad oſsiumq; leuitatem accõmodus, ſecundùm ipſorum longitudinem inſculpitur, ſuprà infraq; appendix coaleſcit: ac ſuperior quidem tibiæ oſsis[d] appendix admodũ craſſa lataq; eſt, & anteriori ſede magis quàm poſteriori † deorſum ducitur. Huic * duo oblongi inſculpuntur ſinus, inuicem[e] aſpero inæqualiq; tubere diſtincti, & lubrica cartilagine incruſtati, quibus inferiora femoris[f] capita excipiuntur. Tuber autem ſinus diſtinguẽs, grandem[g] ſinum ſubit, femoris capita inferiori ac poſteriori in ſede dirimentem. Dein tuber ex ſuperiori[h] mediaq; ipſius ſede, quæ aſpera & ſinuata, neq; ulla cartilagine inuncta uiſitur, ualidiſsimum emittit[i] ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo ſinui'ue, in poſteriori potiſsimum ipſius ſede, inſertum. adeò ſanè, ut media huius tuberis ſedes in hoc aſpera ſinuataq; ſit, quò fœlicius ligamenta in femur porrigat, hæc è maximè protuberante ſua ſede, ac deinde ex[k] poſteriori ipſius regione educens. Ab[l] anteriori namq; tuberis regione, quæ minimum prominet, etiamſi illa ſimiliter aſpera ſit, ac latè ſinuata, nullũ tamen ligamentum femori inſeritur: ſed ligamenta inibi producuntur, quæ[m] cartilagines anteriori huius tuberis ſedi colligant, quas nunc tibiæ oſsis ſinus augere dicam.

Sedes cui femur ad tibiam articulatur.

*d tibiæ oßis appendices primùm A, B 1, 3 fi. dein D 1, 3 fi. fibulæ autem C 1, 5 fig. inſuper E 1 & 5 figur. † 1, 3 fi. B. * 2, 4, 7 figur. F, G. e 7 fig. H, I, K. f 1, 2 fi. 30 cap. E, F. g 1 fig. 30 cap. I. h 2, 3, 4, 7 fig. I. i fig. cap. 1 lib. 2 X. k 2, 4, 7 figur. K. l 7 fig. H. m tota 8 figura, ubi dextra L, ſiniſtra autem M inſignitur.*

Cartilagines quibus tibiæ oßis ſinus augentur.

Lib. 3. de Vſu part. & in cõmentarÿs in Hippoc. librum de Fracturis.

Quum enim duo tibię oſsis ſinus, femoris capita admittentes, quodãmodo ſuperficietenus duntaxat inſculpantur, neq; ad amuſsim femoris capitum gibbis (etiãſi Galeno ſecus uiſum fuerit) ſuis cauis reſpõdeant, Natura mirabili artificio ſinuũ profunditatẽ adauxit. quippe præter lubricas cartilagines tibiæ oſsis ſinibus & femoris capitibus cruſtæ modo obductas, utriq; ſinui unam adhibuit cartilaginem, neq; femori, neq; tibiæ oſsi aliter quàm ligamentorum beneficio connexam. Hæc namq; orbiculatim ligamentis genu articulum amplexantibus ſolum cõnaſcitur, & præterea ligamenti interuentu, anteriori poſteriorìq; ſedi tuberis connectitur, quod tibiæ oſsis ſinus, femoris capita excipientes, dirimit. Iſtæ cartilagines, exactè ſimplici cartilagine molliores ſunt, & quaſi ligamẽti naturæ participes. Dein quà oſsibus applicãtur, impenſe æquales, lubricæ, læues, ac deniq; unctuoſo humore oblitę ſpectantur. Ad hæc, in articuli ambitu[n] craſſæ ſunt, & multo ante ſinuũ centrum[o] extenuatę deſinunt. Harum ſiquidem figura lunaris eſt, quemadmodũ interioris ſinus internum latus, & exterioris ſinus externum. Præterea nullibi craſsiores, quàm ad lateris ſui medium cernuntur.[p] quà enim anteriori poſteriorìq; tuberis tibiæ oſsis ſinus diſtinguentis ſedibus appropinquant, tenuiſsimæ ſunt, & in acutos apices finiunt: quorum qui anteriori eius tuberis ſedi committuntur, inuicem proximi ſunt, dextraq; cartilago ſiniſtræ ibidẽ alligatur. Apices uerò poſteriorem tuberis ſedem accedentes, magis mutuò diſtant, neq; inuicem, ut anteriores, committuntur. Ligamentum enim craſsiſsimũ, ex tubere in femur inſertum, poſteriores cartilaginũ apices diſtinguit. Quæ quum ita ſint, leui negocio colligitur, quàm concinnè harum cartilaginum auxilio, oſsis tibiæ ſinuum cauitas adaugeatur, non ſolum quidem in hominibus, uerùm in omnibus quæ hactenus uidi quadrupedibus & auibus. His namque in genu articulo eiuſmodi quoq; cartilagines reponũtur. unde etiam in menſa cuiuis harum naturã contueri promptiſsimũ eſt, ſi modò exactè genu articulum quis inſpexerit: neq; paſsim cum Ariſtotele, & Galeno in tertio de Partium uſu, quadrupedum genu illic eſſe exiſtimauerit, ubi tibiæ inferior pars illorum talo coarctatur. Atq; hoc ſanè modo tibiæ os femori articulatur. Fibula autem non adeò altè conſcendit, ut femur contingat: uerùm ſuperior ipſius appendix interno ſuo latere[q] ſinum gerit amplum, & leuiter admodum inſinuatũ, cui minimum pro-

n 8 fig. N. o 8 fig. O. p 8 fig. P, P. q 5 fig. Q.

Lib. de Communi animalium greſſu.

Fibulæ ad tibiæ os nexus.

tuberans

tuberans tibiæ ossis appendicis[r] caput coarticulatur, quod ad externum tibiæ ossis latus uersus posteriora cõsistens, cartilagine, similiter atq; sinus fibulæ, incrustatur. Porrò[s] ima sede fibula tibię ossi diuersa articuli ratione, quàm[t] suprà coarctatur. externum enim tibiæ ossis latus, oblongum ostendit[u] sinum, cui protuberans internum fibulæ[x] latus immittitur, quod asperum nonnihil est: quemadmodũ & tibiæ ossis sinus asper quoq;, & læui cartilagine neutiquam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam lubrico contactu excipit: uerùm quà hæc ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, at etiam ubi mutuò se contingunt. Per reliquam tibiæ longitudinem, fibula à tibiæ osse[y] plurimùm dehiscit. non quidem quòd hæc radij[z] modo obliquè ducatur, ac ueluti à tibiæ osse foràs obliquetur: sed quòd tibiæ os suprà infraq; adeò crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiæ ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facilè à tota graciliori tibiæ sede multùm distet. quamuis tanto adhuc minus fibula à tibia dehiscat, quanto minus recta conspicitur. Fibula enim[a] paulo sub medio longitudinis tibiæ, introrsum ac uersus tibiæ os nonnihil curuatur, externoq; ipsius latere sima, seu concaua redditur. Cæterùm tibiæ ossis fibulæq; ductum, & per ipsorum longitudinem extuberantes lineas, impressionesq;, tum demum opportuniùs describam, ubi supernas infernasq; illorum partes, quibus alijs coarctantur ossibus, plenè expressero. Superior itaq; tibiæ ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori fibulæq; coarctatur. ac[b] anterior proceraq; eiusdem sedes, unà cum tibiæ ossis anteriori sede, appendici proxima, & à plerisque Græcorum ἀντικνήμιον uocata, utcunque aspera & foraminulenta cernitur, ut ualidissimos[c] musculorum tibiam mouentium exciperet tendines: quorum etiam tendinum gratia, superior fibulæ appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte[d] protuberat, robustissimum[e] quarti tibiam mouentis musculi tendinem exceptura: præterquàm quòd hæc fibulæ sedes caput educat[f] septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiæ ossis & fibulæ appendices, simul[g] sinum sedemq; efformant, cui[h] talus mutuo quasi ingressu articulatur. In infima enim appendicis tibiæ ossis sede, sinus insculpitur amplus, & quodammodo[i] geminus. media namque sua sede, amplo, sed modicè prominente[k] tubere interstinguitur, liquidoq; altiùs ad tuberis eius latera excauatur. Ad internum huius sinus latus, inferior tibiæ ossis appendix, ualido magnoq;[l] processu deorsum fertur, qui externo ipsius[m] latere, quo sinum respicit, cauus, & similiter ac sinus ipse, læuis & cartilagine incrustatus est: interno autem[n] latere, alterum crus respiciente, gibbus est. ac quum[o] excarnis sit, nullisq; musculorũ partibus obtectus, in nobis tactu facilè percipitur, estq; interior malleolus. Processus hic in infima ipsius sede uersus posteriora[p] sinum obtinet asperum, ex quo[q] ligamentum prodit cartilagineum, tibiæ os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producẽdi gratia, anterior appendicis inferioris tibiæ ossis[r] sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum proponit transuersim oblongum, & asperum, & inæqualẽ: à quo ligamentum prodit, tibiæ ossi[s] ceruicem tali nectens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primùm internum educit malleolum,[t] depressa est, sinusq; ostendit, qui transuersis obducti ligamentis, musculorum tendines hàc pedem adeuntes, tutò, ne suis finibus aberrẽt, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres,[u] quintus scilicet pedem mouentium, & duo pedis digitorum flexui famulantes. Porrò externum inferioris appendicis tibiæ ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem: uerùm

q [x] appendix

Vbi fibula à tibiæ osse dehiscat.

Tibiæ ossis sinus & tubera, quibus talo articulatur.

Interior malleolus.

Fibulæ cũ talo articulatio.

r 4 fi.R.
s 2 fig.X.
t 2 fig.V.
u 4,10 figur.S.
x 5,6,11 figur.T.
y 2 fig.Y inter V & X cõsistẽs.
z 1 fig.24 ca.à k ad h.
a 1,2 fi.Z.
b 1 fi.A,B. dein 1,3,7 fig.a,b.
c 6 musc. tab. charact. 5 6. dein 8 tab. Ω,g,h,i, &c.
d 5,6 fi.c.
e 10 musc. tab.Y.2 tab.α.
f 2 musc. tab.X.& 6 tab.Φ.
g 9 fig.d, e,f,g,h.
h totæ 3,4,5,6 fig. cap.33.
i 9,10 fig. c,f.
k 9,10 fi.d.
l 1 fi.Φ.& 2,3,9,10 figur.i.
m 9 fig.g.
n 2,3,9,10 fig.i.
o 2 musc. tab.κ.
p 4,10 figur.k.
q fig.cap.1 lib.2 f.
r 1,3,9 figur.l.
s fi.1 cap. 33 N.
t 2,4,10 figur.m. & 15 musf.tab. charact.1, 2,3.
u eiusdẽ tabul.D,E primus notatur, secũdus O, tertius P.

[x] appendix fibulæ externo tibiæ osſis lateri adnexa, impenſe hîc craſſeſcit, deorſumq́; magis quàm interior malleolus fertur. ac in cauſa eſt, ut rarius in externum pedis latus, quàm in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hîc decliuiùs ipſo tibiæ oſſe deſcendit, quanto altius tibiæ os ad femur ſuprà porrigitur: adeò ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ oſſe uincatur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum[y] latus ſinus conſtituit, talum excipientis. Verùm appendix internō ipſius latere adeò protuberat, & cartilagine incruſtatur, ut eam à[z] talo ueriùs ſuſcipi, quàm eundem excipere, meritò quis dixerit. etiamſi externum tali latus appoſitè tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum comprehendat, ut nuſquam in integris hominibus talus contingi queat.[a] Tibiæ enim oſsis appendix ſuperiorem ipſius integit ſedem, & internum quoque ipſius latus. fibula autem inferiori ſua appendice externum tali latus occupat: anterior tali ſedes, quæ in nuda oſsium compage oculis ſubijcitur, tēdinibus occultatur, per pedis ſuperiora ad digitos deductis. ita etiam poſterior ipſius ſedes, quę non minus in nudis ſceletis eſt conſpicua, tendinibus obtegitur in calcem inſertis, & quibuſdam hàc pedis inferiora ſubeuntibus. Ima hæc fibulæ pars, talo commiſſa, externoq́; ſuo latere gibba, & nulla prorſus muſculi parte[b] obtecta, exteriorem conſtituit malleolum, quem ſimul cum interiori malleolo à quibuſdam talum perperàm appellatum fuiſſe, Galenus teſtatur. Atqui is error ad nos uſque manauit. Nam, ut cæteros taceam, Eraſmus noſter Roterodamus in ſuo de talorum luſu Dialogo, malleolos in hominibus talos ſimul cum Plinio uocari innuit. quod nonnullis Galeni interpretibus adeò arriſit, ut σφυρὰ, hoc eſt malleolos, ſubinde talos reddiderint. Poſterior itaque exterioris malleoli ſedes amplum oſtendit[c] ſinum, qui tranſuerſo obductus[d] ligamento, ſexti & ſeptimi pedem mouentium muſculorum tendines deducit, illos, quo minus à ſua ſede reclinent, continens. Internum eiuſdem malleoli latus in infima ipſius ſede uerſus poſteriora, profundum aſperumq́; oſtendit[e] ſinum, ex quo[f] ligamentum prodit cartilagineum, hîc fibulam talo ualidiſsimè connectens. Cæterùm ex uniuerſa fibulæ amplitudine, nulla ipſius pars nuda excarnis'ue eſt, præter infimę ipſius partis externum[g] latus, quod etiam aliquouſq; ſupra appendicem fibulæ inferiorē excarne cernitur. quum interim reliqua ipſius amplitudo muſculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut hæc paſsim ipſis cedere, ab illiſq́; ueluti in angulos comprimi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam ſecundum ipſius longitudinem triangulam eſſe conſpicies, atq; id potiſsimum iuxta ſuæ longitudinis medium. In anteriori enim fibulæ ſede, acuta & inſigniter protuberans apparet[h] linea, primum fibulæ angulum conſtituens. In poſteriori autem ſede, fibula deprimitur, planaq́; eſt, ac utrinq; unam egregiè extuberātem obtinet[i] lineam: quarū interna ſecundū fibulę angulū, externa autem tertium conſtituit: hiſq́; tribus angulis, lineis'ue, tria fibulę cōtinentur[k] latera. ac unum quidem inter primam & ſecundā conſiſtit, quod ſimul cum tibiæ oſsis externo[l] latere aptam ſedem prębet illis muſculis, qui à tibiæ anteriori ſede in pedis ſuperiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mouentiū[m] ſextus, deinde quatuor pedis digitos[n] extendens, ſimul cum[o] nono pedem mouentiū, & illo qui pollicem[p] extendit, ac priuatim in primo hoc fibulæ latere[q] lineam quandam ſibi uendicat, modicè protuberantē, à qua illi muſculo principiū offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur: & amplum, egregieq́; ſinuatū,[r] ſeptimo ac[s] octauo pedem mouentibus muſculis locum præbet. Quinetiam latus hoc utcūq; aſperū cernitur, ut octauus ille muſculus hinc uniuerſum ipſius princi-

Talum ante ſectionem tactui non occurrere.

Exterior malleolus.

Lib. de oſſib. cap. 22.

Excarnis fibulæ pars.

Fibula ſecundum ipſius longitudinem triangula.

x 1 fig. E. dein 2, 5, 6, 9 fig. n.
y 9, 11 fi. h.
z 6 fi. cap. 33 H.
a Confer figuras integrā oſsium compagem exprimentes, muſc. tabulis in pede.
b 1 muſc. tab. ε. 2 tab. Ξ. & integrarum figur. φ.
c 2, 6 fi. q.
d 2 muſc. tab. Σ. ligamentū. muſculi autem χ & ψ.
e 2, 6, 11 figur. r.
f fi. cap. 1 lib. 2 g.
g 1, 5 fig. o, p.
h 1, 5 fi. ſ. ſ.
i 1, 2, 5, 6 fig. ſecūda linea t, t no tatur. tertia autē u, u.
k primum latus 1, 5 fi. x, ſecūdum 1, 5 fig. α. tertiū 2, 6 fig. β.
l 1, 2 fig. ʒ.
m 3 muſc. tab. Ψ.
n 4 muſc. tab. Ψ.
o 4 tab. Ω.
p 5 tab. Φ.
q 1, 5 fig. x, x.
r 6 muſc. tab. Φ.
s 6 tab. Ψ.

principium pulchrè educat. Tertium latus, secunda & tertia lineis circumscri
ptum, à musculis comprimitur posteriorem tibiæ sedem occupantibus, & po
t 14 tab. Λ. tissimum ab eo[t] qui pollicis secundũ os flectit, ab hocq; fibulæ latere carneus
u fig. cap. 1 lib. 2 a. enascitur. Secunda linea priuatim[u] ligamentum educit, fibulam tibiæ osſi tota
x 1, 2 fig. Δ, Δ. illa sede, qua hæc ossa inuicem dehiscunt, colligans, & in[x] secundam tibiæ osſis
lineam insertum. Tibiæ enim os, similiter ac fibula, secundùm longitudinem *Tibiæ osſis secundum ipsius longitudinem figura.*
y 13 fi. γ, γ. quadantenus triangulare est. ac prima ipsius[y] linea in anteriori osſis sede consi-
stit, insigniterq; prominet. unde etiam Spina Anatomes professoribus appella-
tur. Hæcq; adeò acutè porrigitur, ut nusquam potius concertantes pueros pe-
dibus inuicem petere uideamus, quàm ad anteriorem tibiæ sedem, ubi linea
proximè cuti subiecta, hanc cultri modo scindit, quoties ipsa impetu ad tibiæ
z 1, 2, 3, 4 fig. Δ, Δ. os colliditur.[z] Secunda &[a] tertia tibiæ osſis lineæ, posterioris sui[b] sedis angulos
a earũdem fig. ε, ε. constituunt. ac tertia quidem eius sedis internum efformãs angulum, non ad-
b 2, 4 fi. θ. modum acutè producitur: sed obtusa, propemodumq; teres est. Secunda au-
tem externum posterioris sedis tibię osſis angulum educens, paulo est acutior,
ligamentumq; admittit, fibulam tibię osſi, quà hæc inuicem distant, colligans.
c 1, 3 fig. ζ. His tribus lineis, tria tibiæ osſis cõficiuntur latera. ac[c] primum quidem prima
secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est, ac planum: eorundemq; musculo-
d 1, 5 fi. x. rum occasione cauatur, quibus primũ fibulæ[d] latus cedere dictum est.[e] secun-
e 1, 3 fi. η. & 1 musc. tab. x, y. 2 tab. θ, η. dum uerò tibiæ osſis latus prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gib-
bum est, nulloq; prorsus obtectum musculo: Græcis ἀξία, & frequẽtius adhuc
f 2, 4 fi. θ. ἀντικνήμιον nuncupatur.[f] Tertium tibiæ osſis latus, secunda & tertia circumscri
ptum lineis, non ualde depressum est, ac musculis occupatur, posteriorẽ tibiæ
g 14 musc. tab. Ξ. sedem sibi uendicantibus: præcipuè uerò[g] illo qui quatuor digitorum tertij
h 15 musc. tab. D, E. osſis flexus autor habebitur, &[h] illo quem pedis motorũ quintum statuemus.
i 2, 4 fi. η. Ad hæc, tertium latus in superiori ipsius sede asperã ostendit[i] lineam, obliquè
k 14 musc. tab. Γ. exporrectam, cui[k] musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus.
Huiusmodi sanè fibulæ tibiæq; osſis lineæ & latera leui negocio arguũt, quàm
suffulciendis, educendisq;, & admittendis musculis hæc ossa conueniant. Ar-
ticuli uerò ostendunt, quàm affabrè motibus, quos cruribus molimur, obeun
dis, Natura hæc extruxerit: qui tanto sanè opportunius sui rationes offerunt,
quo omnes simul cruris articuli, in coxendice nimirũ, in genu, & tali cum con
terminis osſibus nexu, magis expenduntur: quum unus scilicet alteri præstet,
ut non æquè multis omnes subseruire debeant motibus. unde etiam fit, articu
los quosdam extrui potuisse ualidiores, & luxationi minus expositos.

DE PATELLA. CAPVT XXXII.

PRIMA TRIGESIMISECVNDI CAPITIS figura, anteriorẽ patellæ faciem ostendens.

SECVNDA FIGVRA, posteriorem patellæ sedem proponens.

CHARACTERVM SECVNDAE figuræ Index.

A, B Dextri cruris patellæ tuber, sinum inferiorum femoris capitum subiens.
C Sinus, qui interno femoris capiti adaptatur.
D Sinus patellæ, gibbo externi femoris capitis congruens.

E Hac parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & ueluti processum educit, qui similiter atq; tota anterior ipsius sedes, tendinibus tibiam extendentibus innascitur, quemadmodum pulchrè ostendit octaua musculorum tabula, charactere k, qui innascitur characteribus g, h, i. Foraminula uerò hac parte, ut & in patellæ anteriori sede conspicua, etiam citra characterum operam promptè obseruantur.

Patellæ situs & forma.

ANTERIORI genu sedi[a] os quoddam præponitur orbiculare, & breui scuto non absimile, quod à molaris lapidis rotunditate Græcis μύλη, & ab ipsius sede ἐπιγονατίς: Latinis autē mola, & à patellæ imagine, patella potissimum uocatur. Hoc posteriori sua sede, qua femur spectat, læui lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductū uisitur, apto tubere sinibusq;[b] anteriori inferiorum femoris capitū sedi eleganter congruens. Secundùm ipsius enim longitudinem[c] tubere amplo & mediocriter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculptum subit.[d] Vtrinq; ad tuberis huius latera, unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verùm ut exterius femoris caput antrorsum magis, quàm interius caput, porrigitur, & ampliori sede læui cartilagine obducitur: ita sanè exterior patellæ sinus, ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte, qua femoris os contingit, læuis & lubrica, perinde ac illud, cernitur.[e] Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & cæcis quibusdam foraminulis obsita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede,[f] ubi infima sui parte, tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, elatioremq; tibiæ ossis sedem respicit: aspera etiam, & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibiam extendentibus innascatur.[g] Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeq;, ubi lubrica cartilagine non obducitur, tendinibus illis innascitur, neq; femori, neq; tibiæ aliter quàm tendinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quòd alteri ossi ligamentorum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulū transcendentibus innata, & unica tantum superficie ex ipsis quodammodo eminens, ad femoris os ualidissimè constringatur. Patellæ substantia in natu grandioribus impensè dura & solida est, utcunq; etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosam esse asserat: ac Marinus quoq;, cum alijs Anatomicorum præcipuis, eam separatim cartilaginosum os uocauerit, & suum quod patellis dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atq; isti fortassis animum adhibuere tendinum cui patella innascitur substantiæ, quæ elixa, molliusculæ cartilaginis speciem obtinet, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamēta, principium ducunt, aut in quæ eadem inserūtur. Verùm quando patella debitè à tendinibus emundatur, aut sola in cœmiterijs occurrit, nequaquam cartilaginea, sed perquàm solida fortisq; cernitur, non quidem in hominibus tantum, sed in bobus etiam, ouibus, & cæteris quadrupedibus: quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam præposuit, multo quàm in hominibus longiorem & angustiorem: quemadmodum in plerisq; auibus, inferiorū femoris capitum occasione, latiorem & breuiorem. Creatur autem patella, quo minus promptè femur in tibiæ genu'ue flexu, in anteriora luxetur. Verùm hunc patellæ usum, quem ipsi solum dissectionum periti uidentur tribuisse, quis meritò secundarium indicabit, si haud segniter expendat, quî hæc ualidissimi tendinis, cui inseritur, robori consulat, quoties genu impensè flectitur, ipseq; ideo tendo à prominente antrorsum femore

Quî patella femoris ossi connectatur.

Patellæ substantia.

Patellæ usus.

a tota 1, 2 fi. integrarum uerò figur. 3.
b 2 fi. cap. 30 H.
c 2 fi. A, B.
d 2 fi. C, D.
e tota 1 figura.
f 2 fig. E.
g 8 musc. tab. k.

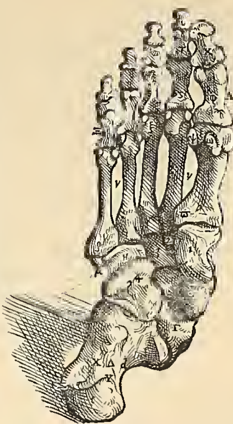
sum femore premendus foret, si patella duritie sua femoris impetum, durumq; contactum non susciperet, innoxieq; pari usu admitteret, quo [h] permulta sesamo semini comparata ossicula, rerum Opificem extruxisse innuimus.

h 1, 2 fig. cap. 25 T, V, X. & 2 fig. cap. 33 ψ, ω.

DE PEDIS OSSIBVS.
Caput XXXIII.

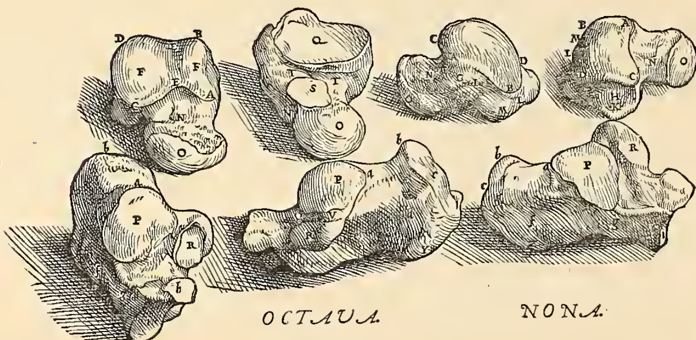
PRIMA XXXIII capitis figura.

SECUNDA.

TERTIA. QUARTA. QUINTA. SEXTA.

OCTAUA. NONA.

SEPTIMA.

DECIMA.

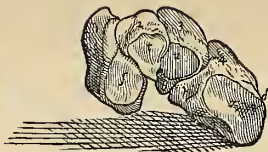

UNDECIMA.

DUODECIMA.

DECIMATERTIA.

TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis oßium struem superiori facie exprimit. Secunda, dextri quoque pedis oßium compagem ea sede delineatam proponit, cui stantes innitimur. Tertia, dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in cōspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere spectatur. Sexta, talum conspiciendum offert, externo latere designatum. Septima, dextri pedis calcis os anteriori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis quàm internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona, calcis oßis externum latus commonstrat, & perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsi oßibus committitur, delineatum cernitur. Undecima, eiusdem oßis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tarsi oßium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarsi oßium posterior facies spectatur, quæ calci & oßi nauiformi est contermina.

Γ 1,2 *Talus.*

Δ 1,2 *Calx.*

Θ 1,2 *Cymbam referens os.*

1,2,3,4 *His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia, quatuor tarsi indicātur ossa.*

I, II, III, IIII, V *Quinque pedij ossa in prima figura notantur, quæ in secunda etiam citra characterum appositionem sunt conspicua.*

Λ,Ξ 1,2 *Digitorum pedis ossa.*

A, B, C, D 3,5,6 *Tali tuber, inferiori tibiæ oßis appendici articulatum. ac A quidem ad B, primum huius tuberis latus indicat: C uerò ad D, secundum: & A ad C, tertium: B autem ad D, quartum.*

E,E 3 *Sinus dicti iam tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.*

F,F 3 *Duæ tali tuberis partes, elatius quàm sinus E indicatus prominentes.*

G 5 *Internum tali tuberis latus, quod cartilagine incrustatum, interno malleolo committitur.*

H 6 *Tali tuberis sinus, externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, externū malleolū excipit.*

I 5 *Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.*

K 6 *Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum innascitur.*

L, M 5,6 *Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internum latus spectandos exhibet, qui deducendis reflectendisque musculorum tendinibus parantur, hàc pedis inferiora subeuntibus.*

N 3,4,5,6 *Tali ceruix.*

O 3,4,5,6 *Tali caput, oßis cymbam referentis sinum subiens.*

P 7,8,9 *Calcis oßis caput, cartilagine obuolutum, & in tali sinum Q notandum ingrediens.*

Q 4 *Tali amplus sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.*

R 7,8,9 *Calcis oßis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.*

S 4 *Inferior tali capitis, quod oßi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.*

T,T 4 *Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inseruntur.*

V,V 7,8,9 *Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu immittuntur.*

X,Y,Z 2 *Calcis oßis sedes, quæ pede in terram firmato, deorsum spectat. Verùm Y & Z in secunda, & Y in octaua, & Z in nona, priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquiùs reliqua calcis sede terræ innitentem.*

a,b 7,8,9 *Ab a ad b, superioris calcis sedis interuallum notatur, à posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.*

c 2,8,9 *Postica calcis sedes.*

d,e 2,8 *Internū calcis latus. Verùm e priuatim sedē notat, qua tendines quidā hàc reflectūtur, pedisque inferiora petūt.*

f,g 1,7,9 *Externum calcis latus. Verùm g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octaui pedem mo-*

nentium

uentium musculorum tendines exporriguntur.

h,i 7 *In septima figura, anterior calcis sedes est conspicua. & h quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur. i uerò eam notat, quæ ossi cubum imitanti articulatur.*

k 11 *Admodum cauus ossis cymbam referentis sinus, tali caput O signatum suscipiens.*

l,m,n 10 *Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres per quàm leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.*

o,p 11, et o in 10 *Superior ossis cymbam referentis sedes, qua pedis superiora spectat.*

q,r 10, & q in 11 *Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verùm q priuatim huius sedis sinum indicat, quò sextus pedem mouentium musculus deducitur.*

s,t,u 13 *Tres planæ trium interiorum tarsi ossium superficies, quæ nauiculari coarticulantur ossi.*

x 13 *Ossis cubum referentis sinus, in superficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur.*

α,β 12 *Ossis cubum referentis sedes, cui pedij os, anularem suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficiebus coarctantur.*

γ 12,13 *Ossis cubo assimilati sedes, quæ tertio tarsi coarctatur ossi.*

δ 12,13 *Ossis cubo assimilati sedes, externum pedis spectans latus.*

ε 12,13 *Ossis cubo assimilati superficies, in pedis superiori consistens sede.*

ζ 2,13 *Ossis cubo assimilati sedes, terræ innitens.*

η 2 *Sinus ossis cubo assimilati, ad quem septimi pedem mouentium musculi tendo reflectitur.*

θ 13 *Processus tertij tarsi ossium, cui quintus pedem mouentium musculus inseritur.*

ι 12 *Sedes intimi tarsi ossium, cui pedij os pollici præpositum articulatur.*

κ 12 *Huic secundi tarsi ossis sedi, pedij os indicem sustinens coarctatur.*

λ 12 *Huic tertij ossium tarsi sedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.*

μ 1,2 *Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os, paruo præpositum digito, ossi cubum exprimenti committitur.*

ν,ν 1,2 *Interualla, sedesq;, quibus pedij ossa inuicem dehiscunt.*

ξ,ξ 1,2 *Capitula pedij ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.*

ϖ 2 *Processus pedij ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implantatur.*

ϱ 2 *Processus pedij ossis, minimo præpositi, cui octaui pedem mouentis musculi tendo implantatur.*

ς,τ,υ 1,2 *Tria indicis ossa. Eadem ratio medij, anularis, minimiq; est.*

φ,χ 1,2 *Duo pollicis ossa.*

ψ,ω 2 *Duo ossicula, pedij ossi pollicem sustinenti supposita, ac in sesaminorum numerum relata.*

* 2 *Ossiculũ secundo pollicis internodio præpositũ. Reliqua autem pedis sesamina ossicula, nullis notis insignIuimus.*

QVEMADMODVM canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, ursi, simiæ, sciuri, omniaq; quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxendicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinent: ita sanè par quoq; in posteriorũ pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si illorum animalium pollicis constructionem à nostro differre, & magis minusq; ad illum accedere, ac plures interdũ pauciores ue digitos illis animalibus obtingere subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem (cui talum, calcis os, nauiculare os, quatuor tarsi, quinq; pedij, & quatuordecim digitorum ossa, præter non pauca sesamina ossicula, ascribimus) donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum articulatione, tum mouẽdi ratione, in dictis animalibus non reperias: quibus pes illic incipit, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulũ in omnibus quadrupedibus statuit. Vnde etiã liquet, quàm hoc meum de quadrupedũ ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq; (quod sciam) philosophorum, & inter Anatomicos facilè principis Galeni de communi animalium gressu, in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum dorso ductu, & corporis erectione, dogmata perturbet. Cęterùm ab hac ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonẽ aggressus sum, quò minus aliquis hîc mox initiò à me requireret, quæ tot chartis in tertio

Quadrupedum cum hominis cruribus ac pedibus similitudo.

a quicquid 1 & 2 fig. continent.

Lib. de Communi animalium gressu.

Lib. 3 de usu part.

in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem (qui alioquin breuissimus est) quadrupedũ pede longiorẽ esse scribit, adeoq; diffuse hominem in ossium cõpositione ab alijs animalibus distinguit: ac demum tam solicitè, cur homo erigatur, sedeatq́;, ratiocinatur, in Pindaro irridendo magis, quàm spectãdis ossibus occupatus. Arbitror itaq;, studiosos posthac hominum & quadrupedũ, & auium quoq; ossa inuicem collaturos, ac quo nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quaq; ratione felis aut canis (ne quid de simijs & sciuris & currentibus leporibus dicam) sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac deniq; singula seorsim, in quo conueniant aut discrepent, indagaturos: ut deinceps placita tantorum uirorum adeò latè pertractata, rectiùs euoluant: tandemq́; admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat.

TALI situs, ac ipsius cum tibiæ osse & fibulæ articulationis ratio.

Hominis itaq;[b] talus (qui forma canum, ursorum, similiumq́; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur: non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet, & ἀστράγαλος & ἄστριος Græcis appellatur) sub tibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus, ut suprà retuli, comprehensus. Elatior enim tali pars, quæ sursum, quoties totus pes terrę innititur, spectat, insigni admodum prominet[c] tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac deniq; inuersæ in balista, ut uocamus, nuci, aut quartæ rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est namq; hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatum. ac[d] prima quidem &[e] secũda ad tuberis latera secundùm ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur:[f] tertia secundùm anteriorem tuberis terminum,[g] quarta autem secundùm posteriorem feruntur. adeò ut hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, ob idq́; etiam Græcis τέτρωρον, Latinis autem quatrio appelletur. Neq; uerò costis illis duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet: sed rotulæ etiam, ad quam funis reflectitur, modo,[h] sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera[i] utrinq; magis protuberat, illi[k] sedi exactissimè conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Cæterùm hoc tali tuber, non superiori sua tantùm sede, illi rotulæ parti assimilatur, uerùm uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in furcula, aut ut alijs placet, in trochlea, suffulcitur, detrita & læuia, unctaq; uisuntur: ita quoque tali tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, lęuiq; cartilagine incrustatum cernitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere,[l] parua amplitudine & superficietenus tantum comprimitur, quòd scilicet inferioris tibiæ ossis appendicis processus, interiorem malleolum constituens, & hoc tali latus comprehendens, non admodum amplo[m] spacio, læui cartilagine incrustetur. Externum uerò tali tuberis latus[n] ampliter sinuatum, & maiori interuallo cartilagine incrustatum apparet, ut aptam sedem constituat, cui[o] internum exterioris malleoli latus cõcinnè cõgruat,[p] qui magis deorsum, quàm interior malleolus, exporrigitur. Vniuerso itaque hoc tali cum tibiæ osse & fibula articulo, & mutuo ueluti ingressu, talus flectitur & extenditur, absque omni ferè in latera motu: quo etiam canes tanto magis destituuntur, quanto illorum tali tuber profundiore quàm in homine secundũ ipsius lõgitudinem exculpitur sinu, magisq; mutuo ingressu tibiæ coarctatur. Quemadmodum uerò externum interioris malleoli latus asperum[q] sinum obtinere diximus, ex quo[r] ligamentũ cartilagineũ, talum tibiæ ossi colligans, pronascitur: ita quoq; eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aspero[s] sinu insculpitur, perinde

Sinus tali, quibus à tibiæ osse & fibula ligamenta assumit.

b 1,2 fi. Γ. & totæ 3, 4, 5, 6 figuræ, ac integrarũ Ω ad Φ & Ψ. dein ad a et b.
c 3,5,6 fi. A, B, C, D.
d 3,5,6 fi. ab A ad B.
e 3,5,6 fi. à C ad D.
f earũdem fig. ab A ad C.
g earũdem fig. à B ad D.
h 3 fi. F, E.
i 3 fi. F, F.
k 9, 10 fig. ca. 31 d, e, f.
l 5 fig. G.
m 9 fi. cap. 31 g.
n 6 fig H.
o 9, 11 fi. cap. 31 h.
p Confer 1 figuræ cap. 31 E cũ Φ.
q 4, 10 fig. cap. 31 k.
r fig. cap. 1 lib. 2 f.
s 5 fig. I.

t 6 fig. K. u fig. cap. 1 lib. 2 g. x post B, D fig. 5. perinde ac externum quoq; tali latus[t] cęlatur, ut[u] ligamentum admittat, ab interno exterioris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoq; ligamentorũ ratione, posterior tali sedes, ad descripti iam tuberis[x] radicem consistens, aspera est, ut inibi ligamenta exciperet, à tibia principium ducentia, & rursus alia in calcem porrigeret. At pręter eiusmodi asperitatem, posterior quoq; tali sedes, *Sinus, quibus tendines deducit.* y 5,6 fi. L, M. aut 15 musc. tab. charact. 1, 2, 3. [y] sinus ostendit, musculorũ tendinibus, qui hàc pedis inferiora subeunt, uehendis parati.[z] Descendunt autem hàc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi secundum pollicis os flectentis, & illius tendo, qui tertià quatuor digitorum ossa inflectit. Ab anteriore tali sede, idq; magis ab interno huius *Tali cum osse cymbam referēte articulus.* z eiusdem tab. D, E. O, P muscu los notant. a 3,4,5,6 fig. N. b earũdem fig. O. c 11 fig. k. sedis latere, oblonga producitur[a] ceruix, quæ aliquousq; progressa, in[b] caput rotundum, lubricaq; cartilagine incrustatum desinit, quod nauicularis ossis alto[c] sinui inarticulatur, cõtextum efformans, cuius beneficio pedem modicè obscuroq; motu in latera agi circumduciq; arbitramur. Inferior tali pars, dupli- *Tali ad calcem contextus.* ci articulo calcis ossi articulatur, illiq; totus insternitur. ac unus quidem in posteriori consistit regione, ubi calcis os amplo latoq; prominet[d] capite, amplum profundumq; tali[e] sinum ingrediente. Alter uerò anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus quàm posterior se habet. Calcis enim os hîc ob- d 7,8,9 figur. P. e 4 fi. Q. f 7,8,9 figur. R. g 4 fig. S. h 4 fi. O. i 4 fi. T, T. k 7,8,9 figur. V, V. longo[f] sinu exculpitur, qui cartilagine incrustatus,[g] humiliorem & transuersim oblongo læuiq; tubere gibbosam tali[h] capitis sedem excipit, quod nauiculari ossi inarticulatur. In horum articulorum medio,[i] talus &[k] calx pariter exasperantur, profundosq; obtinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur *Sinus inter tali cum calce commissuras apparens.* ligamenta, talum calci ualidissimè connectẽtia. Atq; isti asperi horum ossium sinus adeò altè cælantur, ut in emundatis ossibus, & postmodũ inuicem commissis, magnum inter talum calcemq; inibi pateat interuallum, in uiuentibus cartilaginosis illis ligamẽtis oppletum: quæ adeò pertinaciter talum calci colligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, suaq; inferiori sede tam sit immobilis, ut superiori, qua tibiæ articulatur, occurrit uersatilis. Talus, quum pari undiq; propemodum indigeat robore, neq; musculorũ insertionem excipiat, neq; iisdem principiũ offerat, nulla donatur appendice: quemadmodum & si magnum sit os, nec sinu quopiam amplo, quo medullam asseruet. adeò ut in tanto suæ imaginis formæ'ue discrimine, intus duntaxat rarus fungosusq; spectetur, inibiq; solidissimus densissimusq; euadat, ubi processus constituendis articulis aptos exerit.

CALCIS ossis sedes terram spectans. l 1, 2 fig. Δ. & tota 7,8,9 fig. integrarũ autem 2,3 figura a. [l] Calcis os, Græcis πτέρνα nuncupatum, omnium pedis ossium facilè maximum est, ac simili ferè cum talo constat substãtia,[m] eaq; parte, qua ingredimur, non omnino teres spectatur: uerùm tutæ basis, stabilitatisq; gratia, nonnihil latiusculum, & quorundam musculorum occasione asperum & inæquale. Pri- m 2 fi. X, Y, Z. n 2 fig. Y, Z. & 8 fi. Y. 9 autem figuræ Z. o 14 musc. tab. Θ. p 14 musc. tab. Λ, μ. et 15. tab. N. mùm enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac asperum educit[n] processum, à cuius anteriori sede[o] musculus principium ducit, qui quatuor pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic[p] musculosa substantia enascitur, quaternas producens particulas, quibus quatuor digitos pollici adducimus. Horum enim musculorũ educendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc prominet, teræq; propinquiùs quàm reliquum calcis corpus accedit, quo minus scilicet illorum musculorum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis *Superior calcis sedes, extra tibiæ rectitudinem retrorsum ducta.* q 7,8,9 fi. ab a ad b. sedes,[q] à posteriori tali parte ad posticam usq; ipsius calcis regionem pertinens, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil præter exiguam asperitatem, in quam tibiæ ossis & tali ligamenta inseruntur, cõmonstrans, & à musculorum exortu & insertione & articulatione libera. Posterior autem hæc calcis regio,

extra

extra tibiæ oſsis rectitudinem admodum, in hoc retrorſum educitur, ut tibia opportunè inſtar perpendicularis lineę in pede, tanquam in alia linea tranſuerſim ducta, ſuffulciatur, utq; totius corporis robuſtiſsimus[r] tendo[s] poſteriori calcis parti inſeratur. Huic enim depreſſæ, & utcunq; aſperæ parti (quę in pueris appendice conſtat) tendo implantatur, ex primo, ſecūdo & quarto pedem mouentibus muſculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, & equis, poſterior hæc calcis oſsis pars ex abundanti ſinum quendam oblongum ſibi uendicat, quo tendo is tutò uehitur, qui in illis ſecus ac in homine latum tendinem plantæ cuti ſubnatum procreat.

Internum calcis latus quale.

Cęterùm calcis laterum, quæ ampliter ſunt depreſſa, lataq́;, [t] internum latus læue, & inſigniter ſinuatū conſpicitur, ut aptam cōſtituat ſedem muſculorum tendinibus, hàc pedis inferiora petentibus, tutiſsimoq́; reflexis. Deducuntur uerò ad internum hoc latus, præter præcipuā pedis inferiora petentem[u] uenam, &[x] arteriam, &[y] neruum, [z] tendo quinti pedem mouentis muſculi, &[a] tendines duorum muſculorum, qui ultimos pedis digitorum flectunt articulos. Hi tendines potiſsimū ad poſteriorem proceſſus calcis ſedem cōuoluuntur, cui Natura[b] ſinum inſculpſit, tali caput excipientem, & anteriorem tali cum calce articulum cōſtituentem. adeò ut is proceſſus, in internum pedis latus protuberās, internum calcis latus impenſe cauum efficiat, unà hîc opem ferente[c] interno poſterioris calcis ſedis latere: quod ideo inſignius ad pedis interiora prominet, ut[d] muſculus ab illo enaſcatur, cuius beneficio pollicem introrſum à cęteris digitis abducimus.

Externum latus.

Externum autem calcis[e] latus non ſinuatur, ſed aſperum & inæquale, ac excarne eſt, ſi modò humiliorem ipſius[f] ſedem exceperis, quæ[g] muſculum educit, paruum digitum à cæteris digitis in externum latus abducētem. Deinde anterior huius lateris[h] ſedes, aliqua ex parte læuis, modiceq́; admodum in ſuperficie ſinuata cernitur, tendinibus cedens ſeptimi & octaui[i] muſculorum pedem mouentium, qui ad poſteriorem[k] externi malleoli ſedem reflexi, ſecundum hanc calcis regionem porriguntur.

Anterior calcis pars.

Cæterùm calcis anteriorum partium,[l] ea quæ è regione magni digiti habetur, & proceſſus modo in internum calcis latus excedit, talo, quemadmodum antea diximus, articulatur, nulli interim alteri oſsi contigua. At[m] pars minimo digito ſitu reſpondens, in anteriori ſua facie læuis eſt, & lubrica cartilagine incruſtatur, depreſſo amploq́; prominēs capite, quod oſsis teſſerā imitantis[n] ſinui coarticulatur: qui ſimiliter lubrica obductus cartilagine, ſuperficietenus duntaxat inſculpitur, ea articuli ſpecie calci cōmiſſus, quam planis ueluti ſuperficiebus fieri dicimus.

OSSIS cymbam referentis ſinus.

[o] Nauiculare os, poſteriori ſede admodum[p] profundo, & tranſuerſim oblongo,[q] caputq́; tali (uti ſuprà diximus) excipiente, donatur ſinu: inde etiam à cymbæ, ſeu ſcaphæ imagine, σκαφοειδὲς nuncupatum.

Anterior oſsis ſedes, & tres ipſius planæ ſuperficies.

Anterior ipſius ſedes, lubrica quoq; cartilagine incruſtatur, & tres admodū leuiter prominentes commonſtrat[r] ſuperficies, tribus tarſi[s] oſsibus, quæ ipſi articulātur, paratas, adeoq́; modicè protuberātes, ut num ſinus, num capita ſint, penè dijudicare nequeas. Harum ſuperficierū intima, & interno pedis lateri proxima, reliquis duabus amplior eſt: & inſigniùs quàm illæ ideo prominet, quòd tarſi os ipſi coarticulatum, maius & amplius ſit, & profundiùs quoq; ſinuetur alijs duobus tarſi oſſibus, quæ reliquis duabus ſuperficiebus committuntur. Lęues has, adeoq́; obſcurè protuberantes ſuperficies, diſſectionū periti, à planarum cubi teſſeræ ue ſuperficierum imagine, cubos uocāt, quum tria tarſi oſſa cubis eius oſsis quod cymbā refert, coarctari docent.

Superior ſedes.

Superior huius oſsis[t] ſedes, gibba, & quodammodo rotulæ modo ſecundùm tranſuerſum orbicularis eſt, eam obtinens figuram,

r 13 muſc. tab. λ. aut 14 tab. tendo ex n, o, q cōflatus.
s 2, 8, 9 figur. c.
t 2, 8 fi. d, e. a c e ſinuatam indicat ſedem.
u ultimæ libri 3 fig. Δ.
x ultimæ libri 4 fi. ω.
y 14 muſc. tab. κ.
z 14 tab. ε, κ.
a 7, 8, 9 figur. R.
b 2, 8 fi. Y.
c 6 muſc. tab. χ.
d 1, 7, 9 fi. f, g.
e 2, 9 fi. Z.
f 2 muſc. tab. Γ. & 14 tab. ε.
g 1, 7, 9 figur. g.
h 6 muſc. tab. Φ, dein Ψ.
i 6 tab. ω.
k 7 fig. h.
l 7, 9 fig. i.
m 13 fig. x.
n 1, 2 fi. Θ. & tota 10 & 11 fi. integrarum autē b cum Ω, & d, e, f.
o 11 fig. k.
p 3, 4 fi. O.
q 10 fig. l, m, n.
r 1, 2, 12, 13 fig. charact. 1, 2, 3.
s 11 fi. o, p. & 10 fi. o.
t 10 fi. q, r. & 11 fi. q.

guram, quæ pedi hac in sede fuit optima, iniurijsq; ferendis pertinacior. Atque hæc sedes uniuersa nonnihil aspera est, quò fœlicius ligamenta educat, id os talo & tarsi ossibus connectentia. Inferior ossis cymbæ similis[u] sedes utcunq; sima & angusta uisitur, ut hac parte cauitatem pedi magnopere necessariã adaugeat. Verùm hæc ossis pars, superiori parte asperior ac inæqualior cernitur: quòd hinc ualidiora ligamenta, quàm ex superiori enasci debuerint. Præterea inferior hæc sedes iuxta internum ipsius latus,[x] sinum obtinet, ad quem sexti pedem mouentis[y] musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaque ossi, ut neq; etiam calci, neq; talo, in manu nullum proportionale os consistit. quę autem adhuc in pede recẽsenda supersunt, manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuiusmodi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Inferior.

u 10 fi.q. r. & 11 figur.q.

x 10, 11 figur.q.

y 3 musc. tab.V.

Quibus pedis ossibus in manu nullum respondeat.

Vocatur autem Græcis ταρσὸς, quatuor pedis[z] ossium series: quorum tria nauiculari coarctantur, quartum uerò calci. quamuis interim Græci subinde tarsi nomen, quo etiam remorum in nauibus seriem, & palpebrarum cartilagines exprimunt, non his solum ossibus accommodent, uerùm uniuersam pedis superiorem partem eo nomine plerunq; intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuò facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosq; secundùm tarsum ferri scribens, quę per pedis superiora exporriguntur, digitosq; accedunt. Latinorũ quamplurimi hanc ossium struem, plantam nuncupant: uerùm quando plantæ nomen latiùs patet, non ineptè tarsi nomine, dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad[a] brachiale constructionis proportio non est obscura: ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale constituitur. Ex pluribus namq; & minoribus particulis apprehendendi organum componi debuit: ex grandioribus uerò, paucioribusq;, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora, planis quodammodo[b] superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia χαλκοειδῆ appellantur. Quartum autem, extrinsecus situm, à cubi seu tesserę forma (quum quasi sex habeat latera) κυβοειδὴς uocatum est. Atq; unum ipsius[c] latus posterius est, quod[d] calci committitur.[e] secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij[f] ossibus coarctari docebitur. [g] tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur.[h] quartũ pedis exterius respicit latus, uixq; lateris nomen meretur, quum admodum obscurè planum sit.[i] quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans.[k] sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, cæterisq; lateribus longè inæqualius, & priuatim oblõgo quodam[l] sinu donatũ, ad quem maxima Naturæ solertia, septimi pedem mouẽtis[m] musculi tendo reuoluitur. Quia uerò aliquot huius ossis latera ad eum modũ obscura & inæqualia sunt, quodq; os non ad amussim tesserę imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellarunt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referẽte capitis[n] osse indiderunt, id πολύμορφον uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terræq; innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumq; constituant.[o] Tarsi ossa quantitate & figura inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os, quod interius pedis latus occupat, duobus quæ in medio habentur, multo maiora sunt. atq; illorum duorum rursus grandius est, quod cubum referẽti nectitur: quemadmodum & cubum referens, intimo osse grandius cernitur. Quinetiam os cubum referens, posteriùs, ad calcem scilicet, uergit: intimum uerò os antrorsum uersus pollicem

TARSVS.

z 1, 2, 11, 13 fi. charact. 1, 2, 3, 4. integrarũ fi. d, e, f, g ad b, c. et h, h.

Planta

a figurarũ 25 cap. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Tria tarsi ossa interiora.

b 13 fig. s, t, u.

Quartum & extimum os.

c 11 fig. x.
d 7 fig. i.
e 12 fi. α, β.
f 1 figur. IIII, V.
g 12, 13 figur. γ.
h 12, 13 figur. δ.
i 12, 13 fi. ε.
k 2 fi. ζ, κ.
13 fig. ζ.
l 2 fig. κ.
m 15 musc. tab. V, X.

n 8 figur. cap. 6.

o Confer inuicẽ tarsi ossa primæ fig. cum 2. & rursus duodecimæ cum 13 figuræ ossibus.

Tarsi ossium formam & quantitatem uariam esse.

pollicem multo magis, quàm cętera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue occurrit, non adeò antrorsum, atq; id quod cubum referēti committitur, productũ. Omnia simul iuncta, superiorem eorum superficiem gibbam arcuatamq; efformant, inferiorem uerò cauam, simam'ue: quemadmodum & pedi ex usu esse, nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imagini. quà enim pedis superiora spectant, lata arcuataq; nonnihil sunt: quà uerò plantam constituunt, non secus acuta uisuntur, quàm si cuneorum ritu inter intimum & extimum tarsi ossa ipsa inijcerentur. Deinde tarsi os, ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quàm secundum tarsi os, intimo commissum, quòd ipsius huc deducto[p] processui tendo quinti pedem mouētis[q] musculi ualidissimè inseratur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem committuntur, tota connexus amplitudine, læui lubricaq; cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede, ossi cymbam referenti proxima: quippe in reliqua parte nonnihil mutuò distant, cartilaginosorum ligamentorum interuentu inuicem copulata. Hæc omnia appendicibus destituuntur, & perinde ac nauiculare quoque os, substantia tali extruuntur.

p 3 fig. 6.
q 15 musc. tab. D, E. dein c, d.

PEDII historia.

Tarsum subsequitur pedis[r] pars, quam Hippocrates à costarum in pectore fortassis seriè στῆθος, alij uerò Græci πεδίον, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumq; appellãt. Cæterùm quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumq; descriptionibus plurimum obscuritatis (si modò illis uteremur) adferrent: cõduxerit profectò, & hîc quoq; à Græcis nomen mutuare. est enim & planum (quo nomine alij πεδίον uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditum. Pedion igitur, manus[s] postbrachiali respondet: uerùm quinq; ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu namq; pollicem reliquis digitis opponi decebat, atq; hac ratione primum ipsius os brachiali, articulo laxiore, quàm quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali, Galenũ secuti, ascripsimus, pollici perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quinq; uerò pedij ossa, quæ tota substantia & sinu longo medullam complectente, postbrachialis ossibus respondent,[t] tarsi ossibus planis, ijsq; læuibus superficiebus una serie cõmittuntur. Pes enim, quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maximè conuenit, quę in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerùm etiam & digitorũ ossibus. Pedij itaq; os, pollici præpositum, intimo tarsi committitur ossi: quod indicem suffulcit, secundo: quod medium sustinet, tertio ossi coarticulatur. duo autem reliqua, ossi cubum referenti attexuntur:[u] perinde ac octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa cõmitti proditum est, quibus anularis & medius inmituntur. Et quemadmodũ articuli, quo postbrachialis os, minimum digitum sustinens, brachiali nectitur, externo lateri[x] ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam non rarò in pede[y] ossiculum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porrò quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur. Pedij ossa illic, ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaq; sunt, & aliqua ex parte planis læuibusq; superficiebus inuicem coarctantur. Quà autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora fiunt, atq; in illorum medio[z] interualla efformant, quibus[a] musculosa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedij ossa illi substantię aptiorem sedem porrigant, non adeò acuta tenuiaq; superiori

r 1 fig. I, II, III, IIII, V. integrarum uerò fig. h, h. ad d, e, f, g, ac i, i.
Pedium quinq; ossibus cōstare.
s 1, 2 fig. ca. 25 I, II, III, IIII.
t Sedes in tarso seriatim notantur ι, κ, λ, α; β.
Pedij ad tarsum coarticulatio.
u 2 fi. cap. 25. charac. III, IIII, ad s.
x 1, 2 fig. cap. 25 N.
y 1, 2 fi. μ.
Pedij ossium interualla.
z 1, 2 fig. ν, ν.
a 15 musc. tab. L.

Pedij ad digitos articulatio.

b 1 fi. cap. 27 C. dein D. ac insuper illinc digitorũ reliquam pete articulationem. c 1,2 fi. ξ,ξ. d 2 fig. ϖ. e 15 musc. tab. V, X, dein Y. f 2 fig. ϱ. g 15 musc. tab. a, dein b.

ſuperiori parte, atq; ea quæ terram ſpectant, uiſuntur. Vbi autem digitis articulantur, omni ex parte poſtbrachialis[b] oſsibus reſpondent, & appendice donata, in unicum[c] caput deſinunt, ſinum primi digitorum oſsis ſubiens. Pedij os, pollici præpoſitum, quod cæterorũ omnium craſsiſsimũ eſt, & caput magis quàm reliqua orbiculatum (ut pollex in latera magis quàm reliqui digiti moueretur) poſsidet, ea parte qua tarſo articulatur, in inferiori ipſius ſede terræ contermina,[d] proceſſum exerit, cui ſeptimus pedem mouentium[e] muſculus inſeritur. Et ſimili etiam occaſione pedij os, minimum ſuffulciẽs digitum, quà tarſo articulatur, inſignem commonſtrat[f] proceſſum, in externum pedis latus excedentem, in quem octaui pedem mouentium[g] muſculi tendo inſeritur.

PEDIS digiti.

h 1,2 fi. Λ, Ξ. integrarum autem i, i ad h, h. i 1,2 fig. ς, τ, υ. k 1,2 fig. φ, χ. l 2 fi. ψ, ω, ∗, ſub ſ, & iuxta ξ.

Pedem à manu uno oſſe, contra Galeni placitum, ſuperari.

Pedij oſſa,[h] digiti ſubſequuntur, qui ex ternis[i] oſsibus omnes ad eorum quæ in manu ſunt, ſimilitudinem extructis conſtant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum[k] oſſe extruitur, ut anterior cauitatis pedis ſedes firmius terræ innitatur. Cuiuſmodi uerò pedis digitorum articulis,[l] oſsicula ſeſamo ſemini comparata adlocētur, ſimul cum manus oſsiculis iam antea recenſuimus, quòd eadem propemodum in iſtis pedum manuumq; ſit ratio. Cæterùm illis ſecluſis oſsiculis, pedẽ à manu uno oſſe uinci ſuperarí ue manifeſtum eſt. hæc enim uigintiſeptẽ efformatur oſsibus: octo nimirum brachialis, quatuor poſtbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uigintiſex tantum donatur oſsibus: calce nimirũ, talo, nauiculari oſſe, quatuor tarſi oſsibus, quinq; pedij, & quatuordecim digitorum. Atq; id Galeni nomine hîc addendũ duxi, qui in ſecundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, hominis pedem multis ac paruis oſsibus non ſecus ac manum efformari) ſcribit, pedi non aliter quàm manui uigintiſeptem adeſſe oſſa: parum mehercule perpendens, ſe bis cubum imitans os enumerare: aut præter id os, alia quatuor tarſi recenſere. quemadmodum ſanè facit eodem in libro, quum quatuor tarſi oſſa cubum referenti oſsi, & illi quod cymbæ aſsimilatur, articulari (ſed parum profectò anatomicè) tradit. Cæterùm nunc tempeſtiuum erit, ungues, & quæ adhuc reliquæ ſunt, cartilagines recenſere: ſi modò omnia quæ corpus firmant, ſuſtinentq;, hoc libro, uti inſtitutum fuit, abſoluenda ueniunt.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIIII.

His duabus figuris unguem ita expreſſimus, quemadmodũ conſpici ſolet, quum à manu ad ſceleti præparationem cocta, aut pede, diuellitur. Ac dextra quidem figura, internam unguis regionem, ſeu cauum ipſius denotat, altera interim unguis gibbum oſtendente. Cæterùm A hîc unguis ſedes indicatur, ante confectionem apparens. B uerò ſedes inſignitur, quæ mollis eſt, nullibiq; detegitur, ac ueluti radix unguis cenſenda uenit.

Cur digiti unguibus donati.

MANVVM pedumq; digiti unguibus decorãtur, ut ipſis firmamẽti uice ſint. Digiti enim ſuis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterq; à ſe cogentia, digiti ſine unguium adminiculo nequeunt amplecti. Ipſorum enim caro, quam poſtea ueluti duriuſculã quandam adipem cuti ſubſtratam eſſe docebimus, tunc reflectitur, ſubuertiturq;, ob id firmamento indigens. Quinetiam pleraq; dein commoda ex unguibus homini accedunt, ſi quando

radere quid, aut ſcalpere, aut uellicare, aut excoriare, aut euellere oporteat. Summus rerum Opifex iuſtiſsimè unguium (qui & munimenta & propugnacula digitorum cenſentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quàm nunc ſunt, inſtar oſsis cuiuſdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis eſſent idonei, ut qui ne minimum reflecti reclinariq; poſſent: at rumperentur promptiſsimè, non ſecus quàm alia, quæ dura fragiliq; conſtant temperie. Itaque ſecuritati ſimul & robori prouidens, illos mediocriter duros extruxit: ut neq; uſui, cuius gratia creati ſunt, quicquam incommodaret: neque ipſi (quòd ſua mollitie extrinſecus incidentium uim, cartilaginum ritu, exoluere poſſunt) leui quaq; occaſione afficiantur. Ob eandem hanc cauſam gibba conſtant ſuperficie, quòd hac figura iniurijs reſiſtendis melius comparentur. Quò minus uerò ſuſpenſi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum oſsis iuxta ſuum articulum radici, eorum ſuperiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connaſci operæprecium fuit, hæc extrinſecus uniuerſæ unguium radici circundatur, illa interius uſquequaque ipſis ſubnaſcitur. In unguium radicem, non modò arteriam, uenamq;, ſed etiam neruum porrigi, Galenus atteſtatur: ipſoſq; ex his ſenſum, uitam & alimentum, aliarum partium modo, aſſumere ſcribit. Scio quidem, non ſolum duos[a] neruulos ad unguium uſque radicem ferri, ſed eoſdem cum[b] uenis ſub unguibus quoq; ad digiti ſummum repere. ungues autem ſenſus omnis interim expertes eſſe arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex oſsis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretione gigni cenſent, ſententiæ accedo. Quòd uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmodum in hortis alueoli, in unguibus non diſpēſentur, uel hinc conſtat, quòd pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satius enim erat, & hos pilorum ritu ſemper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementum admittere, quod potius in longum, quàm latum & profundum aſſumunt.

Vnguium naturam eſſe iuſtam.

Vnguium nexus.

Lib. 2 de Adminiſt. diſſect.

a manus 2 figuræ ca. 11 lib. 4.

b manus ſi gūræ cap. 6 lib. 3.

DE PALPEBRARVM CARTILAginibus. Caput XXXV.

HAC figura ſuperioris inferioriſq; palpebræ cartilaginem à reliquis partibus liberam delineauimus.

VTRIQVE palpebræ, tam inferiori, quàm ſuperiori, una contigit cartilago, utcunq; mollis & longa: in palpebrarumq; extremo, quà illæ inuicem conniuent, inter cutem & membranulam palpebras intus ſuccingentem, repoſita. Huic cartilagini, palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illaq;, tanquam in durius quoddam ſolum, inſerti eriguntur. Ideo enim cartilagines hæ (quas ab illa pilorum ſerie, remorumq; in longis nauibus, ſeu galeris, ſimilitudine, ταρσοὺς uocamus) potiſsimum creantur, ut pilos illos erectos, neque cæterorum pilorum modo flaccidos dependentesq; contineant. Dein ſuperior etiam creatur, ut[a] muſculorum ſuam palpebram mouentium implantationi, & opportuno palpebræ motui ſubſeruiat: quemadmodum in ſecundo libro, eorum muſculorum naturam explicantes, non obiter docebimus.

a fig. cap. 10 lib. 2 A, b, C, D, e. ac 3 muſc. tab. C, D.

DE

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago à cute, qua obducitur, exquisitè libera, auris totius formam (ablata interim eius pinnula) exprimit, illam hîc non delineauimus.

QVIS potißimum auris in excipiendis aeris conuolutionibus gyrisq́; usus censeatur, quibusq́; nominibus auris sedes donentur, in auditus organi constructionis sermone, libro septimo exequendum est. Hîc autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens, in hoc formatur, ut cute uestita, auris corpus instar uanni constituat, idemq́; cõmodè sustineat, & erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenuis, tanto semper à capitis osse uersus auris extrema euadẽs mollior, quanto auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula, huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentẽ, neq; erigi neq; suffulciri oporteat. Ad temporis igitur os hæc cartilago durior sentitur, & ut
a 1 fi. cap. 12 a. firmiori radice hæreat, crasßior. enascitur enim in orbiculo[a] foraminis auditus meatui in temporis osse cælati: cuius circũferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginem educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, non uerò osseam aliquam substantiam ipsi indiderit, in secundo Capite executus sum: quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerẽ, ut hæc osis modo nonnulla sustineat commodè: & interim adeò mollis sit, ut occursantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat: atq; ita extremas partes iniurijs minus expositas, quàm si osseæ essent, reddat.

DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput XXXVII.

QVANQVAM nasi cartilagines tactu propemodum ante sectionem debitè dignoscantur, nihilominus tamen quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L insignitas, utcunq; proponit.

RERVM Opificem, nasi terminum extremumq́; cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatam diximus, quadrupedum nasi extremum ferè comprobat: quod ideo minori amplitudine, quàm hominis nasi terminus cartilagineum existit, quòd non æquè ac hominis nasus ex reliqua faciei superficie ex-
a 1 fi. ca. 9 ab f ad e. tuberat. Ab inferiori itaq; nasi osium[a] sede, qua hæc aspe-
b eadẽ fig. à Z ad Y. ra & latiora, quàm superiori[b] sede existunt, duæ enascuntur cartilagines, quæ deorsum in anteriora exporrectæ, inuicemq́; coniunctæ, sensim molliores euadunt: ac in nasi extremo, ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi osium inferiori
c eiusdem fig. O. sede ad nasi terminum apicemq́; pertinet. Ab osseo autem[c] septo, narium fo-
d 6 fi. cap. 6 A, B, A. ramina dirimente, quod octaui Capitis[d] osis partem esse, suprà commemorauimus, alia enascitur cartilago, quæ à tota anteriori septi illius sede antrorsum procedens, internæ duarum primarum cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur, tanto magis ligamenti naturæ compos mollisq́;, quo nasi extremo fit uicinior. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quę ueluti

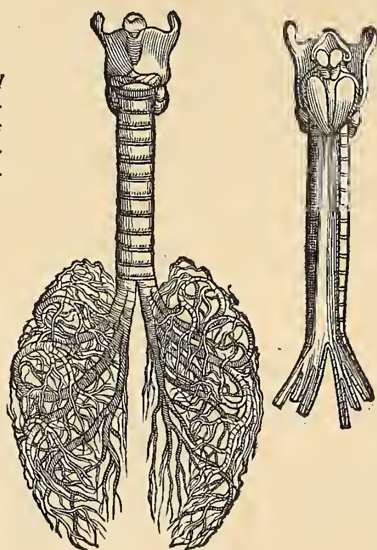
ex faciei planicie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, qua osseũ illud septum ipsa[c] foramina ibidem disiungit, ubi super palati regionẽ, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus, aliæ duæ, utrinque nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorum natura participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen cõstituunt. Cartilagines hæ internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu pollent uoluntario, cuius ope sursum deorsumq;, & introrsum extrorsumq; uelluntur, proprijs in hoc donatæ[f] musculis. Harum cartilaginũ latiores mollioresq; partes in nasi lateribus, uersus posteriora, consistunt, ac nasi alę nuncupantur: quòd quasi alarum modo nares occludant, referentq;, homini ita inter respirandum haud uulgarem usum præbentes.

c 2 fi. cap. 12 O, O.

f 3 musc. tab. F. 4 tab. K.

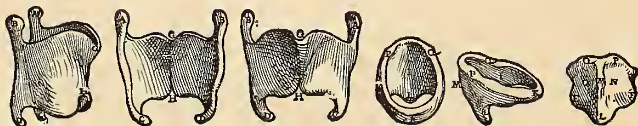
DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBUS. Caput XXXVIII.

PRIMA TRIGESIMI OCTAUI Capitis figura, totius asperæ arteriæ, ab omnibus partibus liberæ, anteriorem faciem exprimens.

SECUNDA FIGURA, ASPERæ arteriæ caudicis tãtum, posterior facies delineatur. ab re enim fuisset, huic etiam figuræ, ramorum in pulmonis substantiã pertinentium seriem appingere, quum illam prima figura abunde oculis subijciat.

TERTIA. IIII. V. VI. VII. VIII.

IX.

IX. X. XI. XII. XIII. XIIII. XV.

TERTIAE ET RELIQVARVM DVODECIM hic ſeriatim poſitarum figurarum,& earundem characterum Index.

HARVM figurarum prima, quæ tertia inſcribitur, primam laryngis cartilaginem ex dextro latere expreſſam oſtendit. Figura autem, quæ quarta ordine eſt, eiuſdem cartilaginis internam ſeu poſteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa ſeu anteriori facie delineatur. Sexta, ſecundæ laryngis cartilaginis anteriorem cõmonſtrat faciem. Septima, ſecundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expreſſam continet. Octaua, ſecundam laryngis cartilaginē poſteriori ex facie depictam offert. Nona, laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiæ cartilaginis anterior ſedes occurrit. Vndecima, eandē cartilaginem poſteriori facie oculis ſubijcit. Duodecima, inferiorē laryngis operculi ſedē oſtendit, qua id laryngis cauitatem ſpectat. Decimatertia, ſuperiorē laryngis operculi ſedem continet, quæ palatū reſpicit. Decimaquarta, unam aſperæ arteriæ trunci cartilaginē, C modo extructam, anteriori externa'ue facie uidendā obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem poſteriori facie proponit, quæ internam aſperæ arteriæ amplitudinem ſpectat.

A, B 3, 4, 5 *Duo elatiores primæ cartilaginis proceſſus.*

C, D 3, 4, 5 *Duo humiliores primæ cartilaginis proceſſus.*

E, F in 8, in 7 uerò duntaxat E. *Secundæ cartilaginis ſedes, quibus inferiores primæ cartilaginis proceſſus coaleſcunt.*

G, H 3, 4, 5 *Hac ſede prima cartilago arctiſsima breuiſsimaq́ uiſitur, ſubinde lineam oſtendens, quæ dextram cartilaginis partem à ſiniſtra inſtar duarum cartilaginum dirimit.*

I 6, 7 *His ſedibus ſecundæ cartilaginis regio ſpectatur, laryngis internam amplitudinem reſpiciens. Reliquis autem ſedibus, quæ his tribus figuris cõſpiciuntur, ſecūda cartilago exteriorē laryngis regione ſeu amplitudinē conſtituit.*

K, L 6, 7 *Inferior ſecundæ cartilaginis ſedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem. L uerò poſteriorem inferioris huius ſedis regionem indicat, deorſum proceſſus inſtar eductam, ac in octaua etiam figura L inſignitam.*

M 7, 8 *Linea, ſpinæ modo in poſteriori ſecundæ cartilaginis ſede protuberans.*

N, O 8 *Sinus in poſteriori ſecundæ cartilaginis ſede, ad lineæ illius M notatæ latera inciſi.*

P, Q 6, 7, 8 *Duo ſecundæ cartilaginis tubercula, ſeu capita, ſinus tertiæ cartilaginis ſubeuntia.*

R, S 9, 10, 11 *Duæ tertiæ cartilaginis partes.*

T 9, 10, 11 *Hæc tertiæ cartilaginis regio uacua eſt, ac duntaxat membraneis ligamentis occupatur.*

V, X 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis ſedes, quibus ſecundæ cartilagini articulatur.*

Y, Y 9, 10 *Tertiæ cartilaginis proceſſus, qui lingulam laryngis efformant.*

Z 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis regio, uaſorum parti aſsimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.*

a 12, 13 *Laryngis operculi baſis, quæ primæ laryngis cartilagini continuatur.*

b 12, 13 *Apex, ſeu in poſteriora antrorſumq́ uerſus dorſum eminens laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modò explicatas, huc cū primis faciūt figuræ Capiti uigeſimoprimo lib. ſecūdi præponēdæ, quibus laryngis muſculi explicabūtur. inter cæteras autē, illas opportunè non minus quàm ſi hîc locarētur, inſpicies, quæ illarū figurarū tres poſtremæ habebūtur, quib. laryngis lingulæ ſeu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratiſsimè, delineatur.*

LICET ſextus liber, cordi reſpirationisq́; organis dedicandus,[a] aſperæ arteriæ naturam diffuſe pertractabit, in præſentia tamen ipſius cartilagines explicandæ ueniunt, ne quicquam oſſeum cartilagineumq́; hîc non expreſſum, in muſculorum enarratione nos remoretur. In ſexto igitur libro docebimus, aſperam arteriam à faucibus in thoracis cauitatem deduci, & multiplici ramorū ſobole in pulmonem diffundi, ut aerem illi reddat, & eundē rurſus ab ipſo educat. Neq; ſolum hanc reſpirationis inſtrumentum ponemus, uerùm etiam principaliſsimum ipſam uocis eſſe organum atteſtabimur, exactè tum ſuæ ſubſtantiæ rationem pertracturi. Cõſtat enim partim cartilaginibus, partim membraneis uinculis, ſimplici-

Vbi aſperæ arteriæ natura pertractabitur.

a tota 1 & 2 fig. cap. 9 lib. 4 H, I, K, L, M, N.

simplicibusq; membranis, seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriæ (quod laryngẽ potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primùm tribus cõstituitur cartilaginibus: quarum[b] prima, maxima amplissimaq; & anterior est, foris quidem gibba, intus autem caua, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in prælijs usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atq; hanc ob causam dissectionum periti eam θυρεοειδῆ (quasi scutiformem, aut scuto similem diceremus) uocarunt. Hæc in homine superiori sede amplior, quàm inferiori conspicitur: quod tamen ad imaginis spectat speciem, ipsa ambabus sedibus sibi respondet.[c] Suprà enim[d] infraq; binos educit processus, utrinq; in lateribus singulos. ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membraneis uinculis, ossis υ referentis humilioribus[e] lateribus[f] alligantur. Inferiores autem,[g] lateribus secũdæ cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur. Scutiformis hæc cartilago, quæ uiris antrorsum magis quàm mulieribus prominet, tactuiq; magis exponitur, subinde gemina, idq; potissimum in uiris obseruatur. In ipsius enim[h] medio, ubi breuissima est, maximeq; antrorsum extuberat, secundùm suam lõgitudinem crebrò linea ducitur, quæ ad amussim à membranulis repurgata, duas cartilaginis partes mutuò commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atq; id sanè hominibus peculiare obtigit. boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quã sedulò ab architectis spectari uelim. mirum namq; est, quàm scitè boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamq; affabrè id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis cõparetur: haud secus profectò, quàm si machina quædam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus, tanquam duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit.[i] Secunda cartilago minor est prima, & maior tertia, maximaq; sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponitur, quà[k] stomachus deorsum à faucibus fertur. Quantũ enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posterioriq; eius parte supplet. Ima autem ipsius[l] sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis regione percipimus. Interna huius cartilaginis[m] amplitudo exactè leuis est: posterior autem ipsius sedes, stomachum spectans, lõga extuberat[n] linea, secundum cartilaginis longitudinem, spinæ quasi modo exporrecta. Hæc duos præsentis cartilaginis[o] sinus dirimit, magnaq; ex parte constituit, in quibus duo figuntur[p] musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiam inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo definit[q] tubercula oblonga, & utrinq; singula, quæ tertiæ cartilaginis[r] finibus inarticulari mox audies. Secunda cartilago primæ eo modo committitur, quem suprà exposui, quum humiliores primæ cartilaginis processus ipsi uniri dicebã. Vt uerò firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescũt, modicè[s] extuberat, crassiorq; est: & in hac utrinq; protuberante sede, sinus uisitur, sui lateris ualidissimè excipiens.[t] Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora cõstituit, nonnihil tenuis cernitur, deorsum magis, quàm reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta: idq;, ut[u] musculi ex remotiori sede initium ducerent, qui rectà per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inseruntur. Huic cartilagini nullum nomen est inditum: ac idcirco peculiari quodammodo nomine, In-

nominata

Prima laryngis cartilago.

Secunda laryngis cartilago.

b tota 3, 4, 5 fig. & figurarũ ca. 21 lib. 2 g & h.
c 3, 4, 5 fi. A, B.
d earũdem fig. C, D.
e 1, 2 fi. ca. 13 E, F.
f 2, 3 fi. ca. 21 lib. 2 C.
g 8 fi. E, F. & 7 fi. E.
h 1, 2, 3 figur. G, H.
i tota 6, 7, 8 fig. & figurarũ ca. 21 lib. 2 i, dein k.
k 2, 3, 5 fi. cap. 21 lib. 2 H. & 14, 15 fig. lib. 5 A, B, C, D.
l 6, 7 fig. K, L.
m 6 fig. I.
n 8 fig. L, M. 7 fi. M.
o 8 figur. N, O.
p 6, 7 fig. cap. 21 lib. 2 P.
q 6, 7, 8 figur. P, Q.
r 10 figur. V, X.
s 8 fi. E, F.
t 6, 7, 8 figur. L.
u 6 fi. cap. 21 lib. 2 P.

nominata uocari potest. Si quis tamen sedulò eius effigiem inspexerit, atq; alicuius rei formæ illã conferre, tandemq; hinc nomẽ indere uoluerit, uix aliam ipsi conformiorem adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittãtes dextro imponunt pollici, ut eius anuli beneficio arcus neruũ robustiùs trahãt. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uerò externam pollicis sedem tegit, posteriori secundę cartilaginis regioni utcunq; cõuenit.

Anuli, quo Turcæ sagittantes utuntur, effigies.

TERTIA laryngis cartilago.

x tota 9, 10, 11 fi. & figurarum cap. 21 lib. 2 l.

[x] Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀρύταιναν & ἀρυταινοειδῆ uocarunt, quòd quum integra adhuc est, & membrana asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti simillima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus, quamq; Gręci ἀρύταιναν, & Latinorum aliqui gutturnium appellarunt. Illi namq; ollarũ oris sedi aptius congruit, quàm ligneis illis & longis conchis, quibus nautas uela, olitores autẽ hortos irrigare cõspicimus. siquidem & eiusmodi obliquatis uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasculo, sed ipsius mucroni. Vtcunq; sit, tertiam laryngis cartilaginem unicam simplicemq; omnes descripsere: quum interim membranis suis liberata, perpetuò duabus constituatur[y] cartilaginibus, ligamentorum & laryngem succingentis membranę duntaxat beneficio, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secũdæ cartilagins[z] lateri, altera uerò sinistro innititur,[a] sinum læuem & altè satis cælatum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit: itaq; articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcq; cæteris laryngis cartilaginibus maximè mobilis existat. Vtriusq; cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum[b] processum finit, in interiora laryngis exporrectũ. Superiores uerò harum cartilaginũ[c] partes sensim à basi inuicem[d] dehiscentes, ac dein tenuiores, mollioresq;, & adiposæ redditæ, mutuò uniuntur: & dextræ cartilaginis superior pars, sinistræ cartilaginis parti cõiuncta, eam laryngis[e] sedem extruit, quæ illi uasorum parti congruit, qua aquam manibus affundi, paulo antè commemorauimus. Hæc laryngis sedes adeò mollis flexilisq; est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorsum reclinetur, asperamq; arteriam adeò exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterùm etsi tertia hæc cartilago gemina sit, duabusq; meritò sui officij causa extruatur cartilaginibus, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum, aliorum Anatomicorum more, nobis habebitur, quo minus illorum placita (etsi cartilagines interim numerauerint potius, quàm descripserint) plus æquo turbare uidear.

y 9, 10, 11 fig. R, S.
z 6, 7, 8 figur. Q, P.
a 10, 11 figur. V, X.
b 9, 10 figur. Y.
c 9, 10, 11 fig. Z.
d 10, 11 figur. T.
e 3, 9, 10, 11 fig. cap. 21 lib. 2 l.

LARYNGIS operculum.

f tota 12, 13 fi. & 3, 4, 5, 6, 11 fig. cap. 21 lib. 2 L.
g 12, 13 figur. a.
h earundem fig. b.
Lib. 4 de Morbis.

His tribus laryngis cartilaginibus,[f] alia quædam accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculũ, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in illam defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorsum curuata[g] basi, ab interiori scutiformis cartilaginis regione, iuxta partem ipsius elatiorem. Hinc introrsum[h] procedẽs, trianguli, aut ut Hippocrates pulchrè docuit, hederæ folij imaginem exprimit: cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, ipsius'ue cum ea cartilagine connexus efformat. Verticem uerò ea pars constituit, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producitur. Corpus hoc, quà palatum respicit, gibbum est, ac mollius: quà autem laryngi innititur, cauum, simumq;, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachũ spectat, insigniter molle est: pinguiq; obductum membrana, ligamenti quodammodo naturam refert, superioriq; tertiæ cartilaginis sedi substantia cõuenit. quà uerò scutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipe: neq; inibi adeò

Laryngis lingula, seu rima, & præcipuum uocis organum. durum, atq; in suo medio, cernitur. Pleriq; corpus hoc, præcipuum uocis organum esse putauerunt, id temerè γλωττίδα & ἐπιγλωττίδα uocitãtes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuersasq; prorsus partes ueteribus significēt. Γλωττὶς enim laryngis[i] rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis[k] processus, in media laryngis cauitate pingui membrana obducti, constituunt, & quam præcipuum uocis esse organum, suo loco demonstrabimus. Veteres namque eiusmodi rimam γλωττίδα, seu lingulam uocarunt, ab ea lingularum similitudine, quas ex duabus arundinum laminis compactas, tibijs accõmodamus.[l] Ἐπιγλωττὶς autem nuncupatur laryngis operculũ, dictæ iam laryngis lingulæ impositum, & ne quid inter edendũ in eam decidat, cauens. Quòd uerò hæc nostri seculi medicos lateant, non ipsi tantum in causa sunt, nihil prẹter autorum sensa, citra omnẽ dissectionis usum, sectantes: uerùm & Celsus etiam ista perperàm (uti sanè quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, laryngis operculum, linguã appellauit, non expendens, id Græcis ἐπιγλωττίδα fuisse appellatum, quod laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum asimilamus, incumbat. Quinetiam Celsi (qui forsan laryngis operculum, humanæ linguæ imagini cõtulit) errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττίδα lingulam uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculũ. Vt modò præteream, quoties apud Galenum, tum interpretũ, tum etiam græci exemplaris scriptorũ uitio, γλωττὶς pro ἐπιγλωττὶς, ac rursus diuerso ordine, legatur. Verùm hæc latius suo loco exequar. hîc namq; tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat est, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam[m] cartilagines, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, & mox sub larynge per uniuersum asperæ arteriæ caudicem, & omnes ipsius in pulmonis substantia digestos ramos, seriatim occurrunt, unà cum cæteris ad asperæ arteriæ historiam pertinentibus, in sexto libro pertractabuntur.

Lib. 2 de Partibus animalium, cap. 3. Præcipuè in 8 lib. de Vsu part.

Reliquæ cartilagines asperæ arteriæ, C similes.

i 11 fi. cap. 21 lib. 2 c. dein 12, 13 fig. d.
k 9, 10 fig. Y, Y.
l Cõfer L cum c fig. 11 cap 21 lib. 2.
m totæ 14, 15 fig. & sub larynge in asperæ arteriæ caudice & ramis 1 & 2 figuris.

DE OSSIVM CARTILAGINVM'QVE numero. Caput XXXIX.

Ossium numerus. QVANDOQVIDEM parum dubito, plerosq; absoluta nunc singulorum ossium & cartilaginum historia, hîc alicubi illorum numerum, perinde ac in nostris scholis studiosi solent, à me desideraturos: modò ossa & cartilagines obiter sic recensebo, ut qui'nam certo cõprehendi queant numero, quisq; promptè percipiat. In prouectæ igitur ætatis homine, cui appendices iam suis ossibus plenè coaluerunt, licebit ossa hunc ferè in modum numerare. Caluariæ uiginti sunt ossa, octo nimirum capitis uocata, & maxillæ superioris duodecim: ita tamen, ut frontis os unicum hîc duntaxat statuamus, & dein iugalia & lapidea priuatim non enumeremus, quum quorundam illorum uiginti ossium partes sedes'ue tantum sint, propriaq; circũscriptione destituantur. Auditus organi ossicula quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures. Dentes utplurimum censentur triginta duo. Maxillæ inferioris os unicum. Ossis υ referẽtis ossicula, sunt ferè undecim, ceruicis uertebræ septem, thoracis duodecim, lumborum quinq;. ossa sacri ossis sex, ossicula coccygis ossis quatuor: costæ uiginti quatuor. Pectoris ossis tria enumerauimus ossa, alijs autem septena recensentur. sed agè, hoc catalogo tria tantum sint: & aliàs, quotquot ex tuo arbitratu uisum fuerit. Scapulæ duæ, totidem clauiculæ, humeri duo, ulnæ duæ, radij duo: brachialium

ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo: postbrachialium item ossa octo, in utraq; nimirum manu quatuor. digitorũ ossa triginta, utriusq; scilicet manus quindecim. Sesamina ossicula in singulis manibus ut minimũ occurrunt duodecim. ac proinde iam uigintiquatuor illa in manibus statuamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, utrinq; nimirum unum. femora duo. in utroq; poplite duo sesamina ossicula. duo tibiarum ossa. fibulæ duæ, patellæ duæ, calces duæ, tali duo, nauicularia ossa duo: tarsi ossa in utroq; pede quatuor, pedij ossa in utroq; pede quinq;, digitorũ ossa in utroq; pede quatuordecim: pedis unius sesamina ossicula uel minimo numero sunt duodecim. Ac proinde si hæc ossa in unum numerum reijcies, uniuersa erunt (si rectè addo) trecẽta & septem: quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & duo maxillæ inferioris ossa statueres, & cordis deniq; cartilagineã substantiam in ossium classe unius ossis loco haberes, trecẽta & tredecim cõsurgerent. Porrò si priuatim omnes insuper appẽdices, eo quòd ossa sint, propria omnino in pueris saltem circunscriptione terminata, enumerare lubebit, facilè dictum nuper numerũ semel, ac rursus dimidio duplicabis. quod uel hinc colliges, si uertebras, scapulas, femora, tibiæ ossa, & alia, quæ multis appendicibus donantur, in memoriam reuocaueris: ac dein etiam recorderis, unam subinde appendicẽ pluribus quoq; efformatam esse partibus: uti in illa euenit, quæ superiori scapulæ obtigit processui. Rursus, si ossa, ut in pueris uisuntur, subduxeris, Dij boni, quantũ ossium aceruum cumulabis? quum occipitis os ferè tribus, & multæ uertebræ, non habita appendicum ratione, duobus, plurimæ autem tribus constent ossibus: quumq; pectoris os in illis quoq; pluribus, quàm in ijs qui iustum attigere incrementum, ossibus cõpingatur: & ossa, quæ sacro coarctantur, etiam singula tribus fabricentur ossibus. adeò ut cuiq; suo uoto numerũ ossium confingere sit integrum. Quanquam in certo cartilaginum numero diffiniendo, plus adhuc sit operæ, quum tam reperiantur uariæ, ac non in omnibus ætatibus eædem. Nihilominus, ut num quauis tandem ratione in numerũ redigi possint, expendas, eæ primùm recenseantur, quæ ossibus sunt prorsus continuæ: ut utriusq; auris cartilago, ex temporis osse pronata: duæ nasi, à duobus nasi ossibus exortæ: ea quæ à narium septo pronascens, ad nasum quoq; refertur: uigintiquatuor costarũ cartilagines: eæ in quas totius dorsi ossium spinę, & multi eorundem transuersi processus finiunt: ea in quam pectoris os exacuitur: basis utriusque scapulæ cartilago: ea quæ ossis coccygis mucroni obtigit: exiguæ, quæ ultimis digitorum manus & pedis obtigerunt ossibus. Dein omnes læues & lubricæ cartilagines, quibus ossa ad articulorum fabricam incrustantur, quæq; non secus quàm articulorum superficies, sunt quàmplurimæ, ac trecentorum & quinq; ossium numerum longè excedunt. Insuper quæ in appendicum cum suis ossibus cõnexu spectantur, quæ etiam dictum ossium numerum superant, præter eas quæ ossium quorundam partes mutuò in pueris priuatim committunt. Adduntur his, quæ in sacri ossis ossium mutuo contextu interueniunt, ea quæ pubis ossa inuicem nectit. Item illæ, quæ ligamenti natura participantes, etiam ossibus sunt continuæ: ut eæ quibus ossis *υ* referentis ossicula compinguntur, eæ quæ uertebrarum interueniunt corpora, eæ quæ sunt inter tria pectoris ossa: eæ quę occurrũt inter sacrum os, & ossa ipsi commissa: eæ quæ ossicula coccygis ossis mutuò iungunt. Cæterùm earum quæ ossibus non sunt continuę, utriusq; oculi statuuntur duæ: quarum una in superiori, altera in humiliori consistit ipsius palpebra. alarum nasi duæ. in larynge tres præcipuę: quarũ prima subinde, tertia autem perpetuò reperitur gemina.

Cartilaginum numerus.

laryngis operculum: cartilagines C imaginem exprimentes, quæ in asperæ arteriæ caudice, & ipsius in pulmonem digestis ramis sunt innumeræ: cartilaginea cordis basis substãtia. Postremò, quæ in articulis sunt liberę, ac ossibus non prorsus continuæ: quales nonnunquã in duobus humilioribus primæ uertebræ ad secundam nexibus duę occurrunt, & aliquando in utriusq; lateris humeri ad scapulam articulo una. semper autem in articulis maxillę inferioris ad temporum ossa, duæ: in clauicularum cum pectoris osse, & dein cum superioribus scapularum processibus, quatuor: in utroq; genu duæ. quæ uerò inter ulnam & brachiale quodammodo spectatur libera, radio est continua. Quum itaq; cartilaginum tam multiplex sit ratio, non facilè ex cuiusq; sententia ipsarum numerum diffinire possem. ac proinde iam tempestiuum erit, modum subijcere, quo ossa & cartilagines ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discãtur: ad eam uidelicet methodũ, qua semper post partiũ descriptionẽ, illarum secandi artificiũ (prout id suo loco aptius fieri posse putauero) subijciam.

Ossilegium. vid. Columbum & Riolanum nec non Carolum Stephanum

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPORIS ossa & cartilagines inspectioni apparentur. Caput XL.

Ossium in calce macerãdorum, ac dein in flumine emundandorum ratio.

CONSVEVERVNT medici, Hippocraticę arti dignè incumbẽtes, non mediocri labore ossa, quę ad disciplinam seruantur, apparare, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim essent inspecturi. Solent enim suspẽsum, uel aliàs mortuum cadauer, magna ex parte primùm carnibus liberare: & uiscera, nullo soluto corporis articulo, exsecare. postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebãt, hanc calce opplentes, ac nonnihil aquę dein aspergentes. Deinceps ubi arcã ad hunc modum octiduo obseruassent, eam undiq; angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuio, ut calx unà cum marcescentibus iam carniũ reliquijs, temporis successu deflueret, ac undiq; ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaq; ossa colligantia (quorum scilicet interuentu in posterum adhuc hærerent) integra custodirentur: ac demum omnia, præter ossium articulos, niterẽt. Emundatum cadauer, eo situ, quo id aut sedẽs, aut erectum, hacq; aut illa forma cõpositum spectari uolebant, soli exponebatur: ut ligamẽta solis æstu resiccata, ossium articulos in eo positu continerent. Verùm hæc præparandi ratio, præterquàm quòd molesta, sordida, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua, in ossibus præcipuo sanè studio spectanda: quòd scilicet hęc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeò, ut hic ossium mundandi repurgandi'ue modus, ad doctrinam penè nihil accommodet. Quemadmodũ neq; ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio, qua hactenus Medicinæ candidatis nostræ artis professores imposuerunt, quicquam commodi adfert: sed duntaxat studiosorum animos cohibet, ne eorum quæ iam dicebam organorum demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi namq; asserebant, illa solum è corporibus in aquarũ gurgitibus (si Dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis discenda esse. quasi uerò quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum coaptatis, prorsus'ue hac ratione corruptis, disci possit. Cęterùm quo'nam pacto aliæ corporis particulæ sint ag-

Oſsium per coctionem parandi modus.

ſint aggrediēdæ, ſuis locis affatim proſequar. Oſſa autem, ut modò ſubijciam, leui negocio concinnabis, ſi diſcendi ſaltem cupidus, & quod in diſſectionum ſtudioſo Galenus in primis requirit, laborum patiens, ac induſtrius fueris. Alicunde itaq; nactus cadauer, qualecunq; id ſit (quamuis tamen morbo emaciatum, longè aptius cenſebis) uas unum, carnibus & uiſceribus & cuti reponendis, & ſanguini denique admittendo, ad manum eſſe curabis, unà cum magno grandiq; lebete, aut cacabo, cuiuſmodi illi ſunt, quibus lixiuium mulieres igni adhibent. is namq; coquendis oſsibus eſt aptiſsimus, illiq; oſſa opportunè inijcies. Pręterea & ampla papyrus charta'ue in aſſere quopiā diſtendetur, ut huic cartilagines non elixandæ applicari, ſeriatimq; imponi poſsint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, ſectionem tentabis, ad caluariam uſque penetrantem. Ad huius deinceps ſectionis orbiculum, ſerra caluariam diuides, parum ſolicitus, etiamſi cerebrum uities, aut paulo humilius elatius'ue caluariam diuidas: quandoquidem nunc duntaxat oſſa ac cartilagines intueri, ſeruareq; propoſitum eſt. [a] Diſſecta igitur caluaria, cerebrum ſolis manibus ex ipſa euulſum, uaſi inijciendum eſt: ac caluariæ pars, à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranq; aurem proximè à temporum oſſe abſectam, ſeorſum in chartam, cui cartilagines adhibentur, collocato, unà cum palpebris, & naſi extremo, quod cartilaginibus conſtat, quæ uiciniſsimè ab illis quibus committuntur oſsibus, ſimul cum cute ſunt reſecandæ. Deinceps maxillam inferiorem à ſuo cum capitis oſsibus connexu liberabis: ac cartilagines, quas priuatim in ipſius cum capite articulis haberi diximus, cultello à ligamentis articulū continentibus diſſecabis: eas chartæ illi, cui promptè hærebunt, ſeriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis, ſi uoles, muſculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, integram quoq; laryngem, cum oſſe *v* referente, & lingua, & ſtomachi aſperæq; arteriæ portione, è faucibus auferes, ac chartæ illi non aliter emundatā impones. Iam à pectoris oſsis mucrone ad pubem uſq; ſectionē molieris, ad omentum uſq; penetrantem. cui deinceps aliam ſectionem, quæ tranſuerſim à dextro ilio ad ſiniſtrum pertingat, adiūges, & abſq; delectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorū more euelles, eaq; uaſi inijcies. Abdominis cutem unà cum ipſius muſculis obiter ab oſsibus diſſecabis: & ſanguinem ſpongijs excipiens, eum in uas exprimes. Dein à iugulo ad pectoris oſsis uſq; mucronē, adeò profundam duces ſectionem, ut illa ad pectoris uſq; os penetrante, ſimul cum cute muſculos thoraci inſtratos, à coſtarum oſsibus, earundemq; cartilaginibus, adimere poſsis, & clauiculæ ſimul nudæ, carnibusq; liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris oſſe ueniunt liberādæ, & cartilagines his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagines aggreſſus es) accuratè ſunt adimendæ, & dein chartæ ſeriatim adhibendæ. Pectoris os, unà cum coſtarum cartilaginibus, ſtudioſe à coſtarum oſsibus liberabitur, ſectionibus acutiori & non admodū craſſo cultro per cartilagines inibi ductis, ubi coſtarum oſſa in has degenerant. Atq; id promptè obitur, ſi modò memoria non exciderit, primæ coſtæ cartilaginem à pectoris oſsis medio magis in latus, quàm ſecundæ coſtæ cartilaginem ferri. Neq; tantum cartilagines pectoris oſsi coarctatæ, à coſtis ſunt dirimendæ: uerùm etiam omnes ſpuriarum coſtarum cartilagines, quæ uel intercoſtalium muſculorum interuentu ſuperioribus cartilaginibus hærebunt. Diſiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad ipſum porrectis, & mēbranis quoq;

a Ita diuides, ut ſeptima fig. ca. 6 à ſexta figura liberata cernitur. Verùm nō eſt ut tibi modò in oſsib. cartilaginibusq; probè inſtituto, hoc Capite aliquid adnotem, potiſsimum quū ſingulis ferè dictionibus alioquin characteres eſsēt adhibendi.

quoq; liberabis, quæ thoracis cauitatem interſepiunt. Poſtremò cartilagines à ſepto tranſuerſo reſecabis, & ipſas ſimul cum pectoris oſſe non aliter mundatas, in chartam repones. Dein alterius lateris ſcapulã unà cum clauicula à thorace diſſecaturus, longam ſectionem à ſummo humero per brachium & cubitum ad pollicem uſq; duces, & ſcapulam, humerũ, cubitum, & manum cute carnibusq; nudabis, non admodum anxius, etiamſi aliqua tendinum carnisq; portio oſsibus adhuc appenſa relinquatur. adeò, ut etiam ſuffecerit, relicta manus cute, illam aliquot ſectionibus hîc atq; illic ſcindere, quo poſtea leuiori negocio manus elixetur. Modò clauicula à ſuperiori ſcapulę proceſſu ſecabitur, mente adhibita, num pręter illum proceſſum, quem ſummum humerum appellamus, & clauiculam, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi pręſtiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum conijcies, ſcapulamq; ab humero, & deinde humerũ à cubiti oſsibus ſeparabis: & cubitum cum manu connexum relinquens, ſimul omnia in cacabum quoq; locabis. Priuſquam tamen ſcapula cacabo indetur, opportunè feceris, ſi cartilaginem, ſcapulæ ſinũ, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à ſcapula diremeris, chartæq; cum cęteris cartilaginibus applicueris. Iſtud ſimiliter in altero latere eſt præſtandũ, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primùm pulmonem cum corde & ſepto tranſuerſo execabis: & priuſquam cor in uas conijcias, cordis baſim per tranſuerſum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde baſim rurſus à uaſis, quæ ab ipſa prodeunt, ſic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illæſa habeas, ac poſtmodum (ſi uiſum fuerit) in cartilaginũm numero illa ſeruaturus, chartæ applices: aut etiam, num mutua illorum duorũ uaſorum radix os quoq; in homine ſit, expendas. Vbi igitur reliqua quę in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in pronum uertes: & utcunq; licebit, ceruicem, reliquumq; dorſum, unà cum tota thoracis amplitudine, carnibus emundabis: ſtudioſe cauẽs, ne coſtam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimiùm uicinè carnem diſſecans, proceſſum aliquem uities. Atq; id adhuc magis cauendum eſt, quum iam ſingulas coſtas ſeorſum à uertebris thoracis es liberaturus. Etenim reſupinato cadauere, cultello acutiore coſtæ cuiuſq; capitulum à uertebrę corporis ſinu uenit ſeparandum: & deinde ligamentis ſenſim diuiſis, à tranſuerſis quoq; uertebrarum proceſsibus coſtæ ſunt adimendæ, obiterq; repurgatæ, in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo brachia & manus aggreſſus es, attrectabis, femur uniuerſum carnibus emundans, mox & tibiã, & pedem. Quum tamen genu nudas, & ad poſteriorem radicis inferiorũ femoris capitum ſedem, num inibi ſeſamina quæpiã conſiſtant oſsicula, expendis, ex tendinibus anteriorem genu ſedem occupantibus, patellã execabis, & in cacabum non ſecus ac femur conijcies ilico, atq; id à coxendicis oſſe tibiaq; liberaueris, & cartilagines reſecueris, quæ tibiæ oſsis ſinus, femoris capita excipientes, adaugent. quippe & illas non inopportunè chartæ agglutinabis: ac deinceps tibiæ os, unà cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroq; crure præſtitum erit, & oſſa ſacri oſsis lateribus coarctata, aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta, uertebrarum corpora intercedentia, ad amuſsim ueniunt execanda, & chartę ſeriatim accommodanda. Ligamentis igitur, quę uertebrarum corporibus in ſuperficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter oſsis ſacri ſummum & cartilagineum ligamentum, os ſacrum ac infimam lumborum uertebram interueniens, ſectionem tentabis, quæ ligamentum id ab oſſe ſacro diuidat. Rurſus inter infimæ lumborum uertebræ corpus, & elatiorem dicti nunc cartilaginei

ginei ligamenti regionem, similem duces sectionem, hacq; ratione integrum auferes ligamentum. quod ubi chartæ imposueris, sequentia tantisper excindes, dum ad secundam usq; ceruicis uertebram deueneris. Quum igitur uigintitria ligamenta cartilaginea ad hunc modum chartæ erunt adhibita, dorsum in tres quatuor'ue partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliqué uertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebram à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebras cacabo imponere, ut & thoracis uertebras cum lumborum uertebris: modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unà cum oßibus ipsi utrinq; commißis, quæ ilium, coxendicis & pubis ossa cõstituunt, & dein cum coccyge osse, nihil prohibet cacabo indere: quum scilicet ilium ossa adhuc cruda, à sacro difficulter & arduè separentur, & pubis oßium cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integram asseruabis, si pubis ossa non dirempta, cacabo inieceris. Oßibus ad hunc modum cacabo immißis, aqua is uniuersus implebitur, ut oßibus altè in aquam subsidẽtibus, nulla oßis pars emineat. Hoc enim in primis toto coctionis tẽpore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur: multoq; magis, ne id ex cacabo prominẽs, fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse cõuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium: sed ut in cæteris elixationibus, spuma sedulò auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaq; ossa minus sordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima nonnunquam ijs qui morbis non fuerunt emaciati, supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusq; producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimũ uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, dum puerulorũ ossa coquuntur præcipuè: quum in illis studendũ sit, ne quum ossa mundas, appẽdices decidant: quarum interim coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultrorum beneficio, uti inter edendum fit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedetentim nonnulla ossa inter elixandum forcipe eximes, eaq; solus repurgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unà manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est, ne imperitior aliquis oßium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem læuem, & crustæ modo oßibus obductam imprudens auferat. hæc namq;, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, accuratißimè seruanda uenit. Neq; uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso, minus committi uelim: at ut unumquodq; os priuatim purgans, sinus ipsius & capita, & potißimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumq; exortum sedulò cõtempleris. Non enim facilè dixerim, quantum cognitionis partiũ eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxiè expẽdito, quod'nam os prius tibi occurrat. Manum tamen cum cubiti oßibus extrahens, obseruabis, ne uiolẽtius brachiale à cubiti oßibus seiungas: sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti oßibus accuratè liberabis, uti & in postbrachialis oßium à brachiale separatione. Caueri enim cuperem, ne brachialis ossa inuicem dirimãtur. unde etiam ilico atq; id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiale disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamen-

taq; ipsi obnata diuelles: id studens, ne ossa in interna externaq; ipsorum superficie penitus ligamentis emundentur, sed ut ligamentorum beneficio adhuc inuicem hæreant. Brachiale enim ita igni adhibito, ligamenta inde sensim resiccata, ipsius ossa firmiter continent, leuioriq; negocio in osium connexu illud cubiti & postbrachialis osibus committitur: nisi fortè in iungendis osibus peritior, brachialis ossa mutuò dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; æneis filis inuicem committere audeas, aut etiam disiuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam quamuis assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non prætermisis undiq; sesaminis osiculis, exactè emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neq; alterius manus osibus confusa, in committendis osibus negotium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illius ue manus aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os non mundatum supersit: ne quum putamina & ius abijciendum curas, unà aliquot ossa oscitanter auferenda porrigas. Si fortè unguem quoq; asseruare uisum sit, illum, dum pedis manusq; digitorum ossa expurgas, auelles. Non minus enim humanos ungues, quàm auium & quadrupedum ungues, elixatione, aut calentis aquæ ui, abscedere conspicimus. Porrò quum ulnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quæ à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiale dirimit. Hęc namq; ab ulna liberatur, ut radio adhuc connata, in osium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quum caput purgas, accuratisimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit, euellens, osicula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrat: quippe illa stylo quopiam in foramen misso, sunt studiose euellenda, & pariter excutienda. Hæc osicula ad reliquam osium colligationem, aliquò recondes, & uertebras omnium postremo è iure eximes, quemadmodum & sacrum os: nisi fortè post aliquantulam elixationem, coccyx os à sacro liberare lubeat: quòd scilicet huius osicula, ob cartilaginea ligaméta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicem seiungi soleant. Si tamen coccygis osis præscindendi gratia, os sacrum prius exemeris, id denuò cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam aut sportulam conijciendum, in quam minuta locabis osicula: cuiusmodi dentes sunt, si fortè ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua osis portio oscitanter effracta fuerit. Verùm ut pubis osium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa à sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt à ligamentis ac ambientibus membranis emundanda, ac dein inuicem solis manibus seiungéda, ut ipsa intercedens cartilago, ab altero osse abscedat, uniq; duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodum in osium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata, denuò numerabis, non quidem manuum & pedum ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti: uerùm recésebis caluariæ partem, quam serra à reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculæ temporum osium, quæ instar squamæ uerticis osibus applicãtur, atq; serra à cætera temporum portione auferri solét, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum osium spolijs aut iure dones reijcienda. Deinde, num dens aliquis ex superiori inferiori ue maxilla exciderit, perpendes: & uigintiquatuor uertebras, totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos: sacrum os, à quo iam antea coccyx os ademptũ est: duo grandia ossa, sacri osis lateribus nexa: femora duo, tibiæ ossa duo, & fibulas
duas,

duas, item patellas similiter duas. Vbi omnia enumeraueris, magnopere conduxerit, ossa denuò mundæ & bullienti aquæ indere: ac mox exempta, seorsum aspero rudiq; linteo abstergere: & si quę ligamentorum, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus'ue sint reliquiæ, eas defricare ac abstergere: studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo osibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbem igni apposita leuiter desiccantur, aurium cartilagines cute detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoque in palpebrarum & nasi cartilaginibus moliendum est: ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à musculis ipsi commisis, quàm licebit exactissimè, crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagines similiter crudas accuratè carnibus membranisq; liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ trunci cartilagine, C imagini comparata. Iam pectoris os, ipsiq; connexas cartilagines, sedulò emundabis: quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum neutiquam uenit, uixq; calente aqua aspergēdum. Quum uerò cartilagines carne spolias, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentē auferas, quam circumossalem dicimus. Quippe hac membrana à cartilaginibus discerpta, illæ infirmiùs pectoris osi committuntur, & contractę, breues & intortæ euadunt. Insuper quo minus cartilagines hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum: sed alicubi tantisper, dum ossa nectere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagines plus æquo flaccescant, ac postea deformem thoracis osium fabricam cōstituant. Nihil enim æquè elegantem sceleti struem uitiat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modò illę negligentius obseruentur, & non iam compactis osibus potius quàm antea exiccari permittātur. Reliquas autem cartilagines, chartæ adhibitas, licebit igni nonnihil admouere: at ita, ne nimium conuellantur: quum satius sit, & has quoq; post compactionem siccari. Iam integrum tibi est, ossa & cartilagines ad eum quem mox dicam modū contexere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam pręstiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis carendū esset. Ossa namq; disiuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad osium cognitionem spectant, edocere possunt. quæ autem erecta, simulq; commissa sunt, sinus capitaq; osium non admodum accuratè commonstrant: sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quàm ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad hanc illa ossa accommodatissima sint, quæ ex Italicis subducuntur monumētis, penus modo (ut hîc ferè omnia) extructis, & sub impluuio aliquo, aut alioquin aeri ita expositis, ut hęc pluuialem aquam quādoq; excipiant. Præter id namq;, quòd monumēta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ osibus adnascuntur, promptisimè marcescūt: adeò ut illa ossa post aliquod tempus exempta, & dein abluta, sint integerrima, nihilq; nō in osibus spectandum cōmonstrent, modò in arcā seriatim citra connexū reponātur. ad coniungendū enim propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilagines, prorsus quodāmodo sunt inutilia. si namq; illarū fortè aliquæ reperiūtur, ob putrediné sunt friabiles, & undiq; ab osibus liberæ. Rursus ossa ad hunc usum sunt inepta, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmiterijs asseruātur. Præter hoc enim, quòd illa carie ob terrę siccitatē afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam, uelut in dictis nuper monumētis reperias, uel Parisijs etiam in Innocentū cœmiterio: ubi, si usquā modò mehercule, quāplurimos

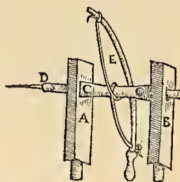
Quæ ossa ad disciplinam utilißima.

 osium

osſium quæ è terra fodiuntur, habes aceruos: qui mihi primùm cognoſcendis osſibus uacanti, adeò uberem ſuppeditarũt copiam, ut longo indefeſſoq; ſpectandi uſu edoctus, etiam obuinctis oculis cum ſodalibus interdum deponere auſus fuerim, unius mediæ horæ ſpacio nullum os ex tot aceruis porrigi poſſe, quod, cuiuſmodi eſſet, tactu non dijudicarem. Atq; id eo faciendum erat ſtudioſius, quo diſcendi cupidus, magis præceptorũ opera, in hac medicinæ parte (quod uerè dixerim) deſtituebar.

Emundata oſſa quomodo iungenda.

Porrò quod ad coctorum osſium connexum erectionemq; attinet, ea mox poſt emundationem (ne nimium indureſcant) cõmittenda ſunt. nam ſtatim à coctione, oſſa ſolis ſubulis, quibus ſuppinguntur calcei, citra negotium perforantur, æneisq; filis mutuò alligantur: quod quiſq;, prout manũ nactus eſt induſtriam, & ad ea quæ hactenus toto libro deſcripſimus, minus obaudiuit, ſuo marte perficiet. Verùm interim ſi quando oſſa alicui aridiora durioraq; obtingent, quàm ut illorum qui coria ſubulis perforant ritu, illa ex uoto terebrare poſſet, haudquaquam abs re erit, id inſtrumentum operi adhibere, quod aliquãdo in hunc uſum, quum in durisſima quædam oſſa, ſpectatu ob ſiccam hominis mediæ ætatis temperiem iucundisſima, incidiſſem, osſibus perforandis paraui: ſumptis uidelicet duobus ſtipitibus, trium ferè palmarum longitudine, & craſsitie trium propemodum digitorum: qui deinde altera parte, non procul ab extremo orbiculari, & quod pollicem admitteret, foramine, perforabãtur, ut axis in illis uolui poſſet, quæ longa erat palmas ferè tres, & ſuis extremis craſsitie pollicis, in medio autem

Hac figura inſtrumentum id expresſimus, quo duriora oſſa leui negotio perforantur. Significẽt itaq; A & B duos ſtipites, qui menſæ aut ſcamni alicuius angulo poſſunt infigi. C, C axim. D axis partem, cui ferrum, ſubulæ in modum inditur. E uerò arculum, quo axis circũuoluitur.

duplicata craſsitie, teres, ut ſcilicet extrema, ſtipitũ foraminibus conuenirent, ac in illis commodè uoluerentur: & media craſsitudo axem ita cohiberet, ut ſtipitibus ſecundùm eius craſsitiei longitudinem ualidè alicuius menſæ uel ſcamni angulo intruſis, & cum axe illis indita firmatis, ipſa duntaxat in ſtipitibus circumduci poſſet, non autem antrorſum aut retrorſum ageretur. Atque ita unum axis extremum, ad trium ferè digitorum latitudinẽ, pollicis modo teres erat: ad quatuor autem, uel quinq; digitorum latitudinem, duplo craſsius. & reliquum axis, pollicis craſsitiem ita æquabat, ut extra alterum ſtipitem, & ultra menſæ ſcamni'ue amplitudinẽ aliquouſq; promineret, illiq; ferrum immitteretur, quo oſſa perforabam: modò tenuius, modò craſsius, pro rei uſu, illorum ratione aſſumens, qui ſphærulas, orationibus Dominicis, & ad diuam Virginem ſalutationibus ſanctè enumerandis aptas, indies præparant. Cæterùm media illa axis craſsities, inter firmatos conſiſtens ſtipites, exactisſimè fuit teres, ut tenue lorum ipſi aptius circumuolueretur, quod ſemel axi circumductum, oblongi baculi extremis tanquam arcui nectebatur: ut baculo ſurſum & deorſum ſiniſtra manu, tanquã lyra ludente, uiciſsim ducto, axis cum ferro ipſi indito, in ſtipitibus circumageretur, ac os, quod dextra manu adhibebam, perforaret. Hoc itaq; inſtrumento, aũt ſolarum ſubularum ope, oſſa perforabuntur. & ad manum erit æneũ filum, partim craſsius, partim tenuius: quod poſtmodum, quo magis ſequax reddatur, & quo rariùs, quantũuis intortum, frangatur, erit igni, ut aliquandiu candeſcat, imponendum. His aderunt duæ tenaculæ, ſeu forcipes: unus quidem, quo filũ intorquebitur: alter autem, quo iam intortum abſecabitur. Inchoabis autem osſium colligationem à pedibus, ac primùm

Huiuſmodi inſtrumenta ferè ſeriatim proponit tabula cap. 41 ad charac. S, T, V, X, Y.

ac primùm calci talum iunges,& deinde cubiforme os calci, & cymbam referens talo, & tria interiora tarſi oſſa cymbam referenti: deinde his committes pedij oſſa,hisq; ſeriatim digitorum oſſa,cum oſsiculis ſeſamo comparatis.quæ ideo cautius & tenuiori ſubula perforabis,quòd duriora ſolidioraq; ſunt,& ex ſubulæ impetu promptius diuiſa diſsiliunt.Vbi utrunq; pedem iunxeris,tibiæ oſsis tuber,quod ſinus femoris capita excipientes dirimit,tanto foramine in tibiæ uſq; cauitatem, qua ipſius medulla reponitur, terebrandum eſt, quantum excipiendo duriori baculo ſufficiat: qui femori etiam intruſus, claui ritu ita tibiam femori committat, uti fundi uaſis aſſeres abſq; glutine necti cernimus. Eſt enim in femoris inferiori ſede aliud foramen moliendū, illi è directo conſiſtens,quod in tibia fieri uolebam,ut idem baculus & femori & tibię indatur, huiusq; ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ oſsi utrinq; craſsiori filo committendum eſt,non prætermiſsis cartilaginibus,tibiæ oſsis ſinus augentibus. quæ quum hæc oſſa iungentur, ſimul cum illis conſtricta, in articulo genu ſeruabuntur. Mox fibula tibiæ oſsi ſuprà infraq; alligabitur, & patella ſimul femori ac tibiæ oſsi firmabitur. Hoc ubi in utroq; crure præſtitum erit,ſacri oſsis lateribus ilium oſſa craſsiori filo ſunt nectenda: ac deinde pubis oſſa,interueniente etiam illorum cartilagine,iungenda. Iam ad manū erit orbicularis aſſer,in quem oſſa erigentur. cōuenit autem, huius aſſeris orbem tantū eſſe,ut pedes illi eo ſitu,quo oſſa erigenda ducis,aptè firmari queant. In huius aſſeris medio foramen paratur, ut quum oſſa in erectam arcam recondes,inferior arcæ fundus axem habeat,quæ foramini illi indita,orbem conuolui ſinat.Præter hoc foramen,aliud iuxta orbis circunferentiam aptabitur,in quo lignum firmari queat,quod inſtar teli,aut haſtæ,aut falcis (utcunq; uiſum erit) paratum, ſceleti manus ſuffulciet. Extructo in hunc modum orbi pedes impones, & aſtantis alicuius ope ſuper pedes reliqua crurum oſſa inniti curabis: ac deinde femorum capita in coxendicum oſsium acetabulis indes, ut rectè filo aut uirgula interuallū metiaris, quod ab orbe ad humiliorem ſedē foraminis pertinet, in ſacro oſſe dorſalis medullæ gratia inciſi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua menſura ferrum fabricandū ſit, quod orbi affixum,& oſsis ſacri reliquarumq; uertebrarum foramini dorſalem medullam tranſmittēti inditum,uniuerſa oſſa pulchrè ſuſtinebit. Ferrum namq; ita aptandum eſt,ut ualidè orbis medio clauis affigatur,& ab orbe ad infimam uſq; nuper dicti foraminis ſedem, teres aut quadratum ſit. ab illa autem ſede ſurſum latius quàm craſsius eſſe conuenit, ut poſtmodum ad dorſi inflexum obliquari queat,uertebræq; ipſi ita latioribus quoq; adhibitis intruſisq; bacillis adaptetur,ut immotæ maneant,neq; ad ferrum circumuertantur. Atq; ideo ferrum inibi primùm tenuius fiet,ubi ſacrum os,ne deorſum ſubſideat,ſuffulciendum uenit.Niſi enim hoc os firmetur,ſuſtineaturq;,unà cum ipſo reliquę uertebræ ſenſim deſcendent, temporisq; ſucceſſu ſceleti crura turpiter obliquabuntur. Verùm quia os ſacrum (quantumuis foramen dorſalis medullæ gratia in illo cælatum, cultri ope rectum agas, ut ferrum per ipſum tranſmittas) in hac quam modò paramus oſsium ſtrue,non ſatis in poſteriora obliquatur, neq; ad pubis os collatum ſatis ſurſum ſpectat: ſoleo interdum ex [a] medio corporis ſecūdi oſsis ſacri oſsis foramen rectà ſurſum in debito ſacri oſsis ſitu, in foramen uſq; dorſalis medullæ exculpere,ubi id in altiſsima ſede primi oſsis ſacri oſsis conſiſtit. Accuratè igitur ab orbe ad ſacri oſsis foraminis,ſiue id ſit finis eius quod dorſali paratū eſt medullæ, ſiue nouum prorſus ipſi oſsi, uti iam dicebam,inſculpſeris,præparandi ferri longitudo metienda uenit. De reliqua

a Quaſi à B primæ figur. cap. 18 foramen du ceres ſupra e ſecūdæ figur. eiuſdē cap.

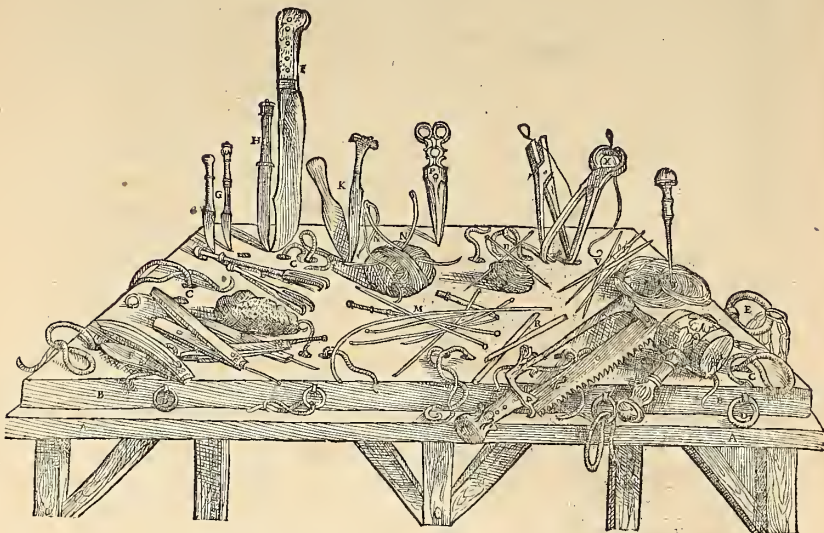
autem ferri longitudine non adeò curandum est: quum hæc, si fortè longior sit, post ossium compactionem facilè præscindatur. Et etiamsi ossa arcæ impo nenda duxeris, magnopere iuuerit, ferrum plus minus duabus palmis longius quàm uniuersum sit sceleton, fieri: ut ipsius portio extra uerticem eminens, su perioris arcæ fundi foramini posit indi, in ipsoq; conuolui. Cæterùm osse sa- cro, cum ipsi utrinq; nexis ilium ossibus, uti iam diximus, ad ferrũ orbi fixum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes: diligen- ter perpendens, quantũ hęc aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta committas: aut patellæ, interiora pótius crurum, quàm anteriora respiciant. quod sanè futurum est, nisi ad amussim secundum totius cruris situm, femoris capita suis finibus iunxeris. Vtcunq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendum non est, priusquam pedes orbi & tibijs eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc à baculi, quo manus sta bilientur, forma, potissimũ petes: alium quippe situm messoria falx, & alium hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentum expetit. Modò uertebræ omnes seriatim accõmodandæ sunt, quo cuiusq; situm ordinemq; inuentu non arduum obserues. hunc namq; uertebrarum forma, & articu- lationis ratio promptè ostendunt. Quum primùm itaque ordinatim omnes in mensam reposueris, quinq; lumborum uertebras inuicem cõmittes duobus nexibus, in corporum lateribus factis, qui unà cartilagineũ ligamentum con- tineant, quod uertebrarum corpora interuenit. Huiusmodi ligamẽta seriatim à charta, cui illa applicasti, sunt assumenda: eo semper relicto, quod eas interce- dit uertebas, quas inuicem nunc non alligas. quemadmodum in præsentia est ligamentum, seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uer tebram, idq; quod supremam lumborũ & infimam thoracis uertebras inter- uenit. Iunctis enim lumborum uertebris, sex inferiores thoracis inuicem, & postmodum sex superiores unà cum ceruicis humiliori connectentur. Reli- quæ autem ceruicis mutuò non sunt colligandæ: sed eas interueniens cartila- gineum ligamentum, corpori inferioris uertebræ duntaxat est glutinandum. quandoquidem ceruicis uertebræ, ferro tantum inditæ, suam seruant sedem, neq; thoracis uertebrarum modo costas sustinere debent. Ilico igitur atq; uer- tebras ad eam quam præcepi rationẽ, priusquam ferrum illis traijciatur, com- miseris, lumborũ uertebras ita connexas ferro impones, idq; sedulò ad eorum inflexum obliquabis: ac infimam uertebram unà cum sacro osse ita cõmittes, ut iam prius lumborũ uertebras mutuò uinxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuò quàm licebit accuratissimè ferrum, secundum totius dor- si ductum, complicans, & infimam thoracis uertebram supremæ lumborum adnectens. His pari modo superiores thoracis uertebræ addentur: & harum infima supremæ earum quæ iam ferro appositæ fuerant, alligata, latiusculum & longum, nigroq; colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quàm licebit demissè inter ferrum & uertebras intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebræ ad ferrum firmius contineantur, neq; ulla ra- tione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud'ue latus tur piter conuolui queat. Vt autem caluaria ferro applicetur, necessum est uerti- cem foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassiciei correspondente: ne si quando orbiculari alicui uerticis foramini ferrum traij- ceres, caluaria quauis occasione quoquouersum circumuertatur. prout enim faciem anteriora exactè, aut uersus latera spectare uolueris, foramen uerticis aut transuersim, aut obliquè insculpi oportet. Iam caluaria quoq; perforanda

est, ut

est,ut ligulis ea sectio, quam serra in caluaria molitus es, cõmittatur: & quum uisum fuerit,caluaria à ferro adempta,rursus dissolui queat.summopere namque conducet, internam caluariæ amplitudinem, qua cerebrum continetur, quotiescunq; libuerit,intueri. quod ut fiat, utraq; caluariæ pars tribus foraminibus sibi mutuò correspondẽtibus perforabitur. ac unum quidem foramen opportunè in occipitio perficietur, & in utroq; tẽpore unum. At inferiorem maxillã, non neglectis hîc peculiaribus cartilaginibus,æneo filo in ipsius temporum osium sinibus committes. Verùm quum hic connexus non adeò firmus sit,ut accuratè dentes mutuò applicet,sed inferior maxilla dependeat, elegansq; sit,hanc superiori modò iungi,& modò ab illa disiungi: præter dictum nexum,maxillæ inferioris acuti processus etiam perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus,qui sub iugalibus traiectus, ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem,nunc uersus occipitiũ tendi posit, dentesq; ita collidi queant. Porrò nunc tempestiuum erit, costas uertebris & suis cartilaginibus alligare: quod sanè ut ad amusim & sedulò facias, primùm omnes dextras costas à sinistris discernes,coniectura uel à sinu sumpta,quo uena,neruus & arteria secundum costas exporrigitur: dein à superiori costárum sede, quæ latior spisiorq; inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modum ((())) costas mensæ seriatim impones,ut dextræ sinistris respõdeant,curans.Promptum enim erit,singulas suis sedibus ponere: si ea modò memoriæ non exciderint, quæ ad internoscendas costas suprà cõmemorauimus.Ex hac costarũ serie,primam utriusque lateris costam suæ cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum adnexis ipsi cartilaginibus in sua sede tenendum porriges, ac deinceps primas costas primæ thoracis uertebræ transuersis procesibus alligabis.Insuper secundas costas suæ committes uertebrę, & postmodum ipsarum cartilaginibus,atq; ita seriatim omnes: obseruãs interim,ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quę ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptæ fuerant.Nunc humeros spisiori filo scapulis nectes,& deinde tenuiori filo clauiculas superioribus scapularum procesibus, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris osi.Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendum est, quo´nam situ manus collocandas duxeris. Hic enim multum refert, quomodo scapulæ sinui, caput humeri committatur. In quo etiam connexu cartilago neutiquam prætereunda est, cuius auxilio scapulæ sinus interdũ adaugetur: atq; ita etiam cartilagines, clauicularum articulis peculiares, non neglectæ,suis articulis nectentur. Cæterùm cubiti ossa humero uincienda non sunt,priusquam manus tota ipsi fuerit nexa. Radius itaque,habita ad futurum manus sitũ ratione,suprà infraq; ulnæ est colligandus. deinde si brachialis ossa disiuncta,suisq; ligamentis libera sunt, ea inuicem ueniunt committẽda: aliàs autem suorum ligamentorum interuentu abundè continentur.Inferiori ipsorum sedi primùm pollicis os,& quatuor postbrachialis ossa,ac deinde his digitorum ossa, unà cum sesaminis osiculis adnectes. Postremò autem brachiale radio iunges,& deinde ulnam humero. Atq; ubi id in utroq; latere præstitum erit, manus baculo illi alligabis, quem ualidè orbi infixum, instar falcis, aut aliter extruendum dixi. Erectis nunc osibus,& ex osse υ referenti,& auditus organi osiculis, ac asperæ arteriæ, auriumq; & palpebrarum cartilaginibus, & ungue,cordisq; cartilaginea portione, monile licebit confingere: his omnibus catenulæ,aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis.

DE INSTRVMENTIS, QVAE ANATOMES studioso debent esse ad manum. Caput XLI.

ANATOMICORUM INSTRUMENTORUM DELINEATIO.

QVADRAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRARUM, eiusdemque characterum Index.

Praesenti figura, mensae cuidam incumbentem finximus asserem, quo in uiuorum sectionibus utimur: dein huic asseri omnia propemodum accomodauimus, quibus in dissectionum administrationibus, adeoque tota Anatome quis uti posset.

A, A *Mensa, cui reliqua omnia modo seriatim indicanda supersternuntur.*
B, B *Asser, uiuis sectionibus administrandis idoneus.*
C, C *Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quum femora & brachia uincimus.*
D, D *Eiusmodi anuli manibus pedibusque ligandis adaptantur.*
E *Huic anulo maxilla superior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum seruetur, ac interim neque uox, neque respiratio uinculorum aliàs occasione praepediantur.*
F, F *Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.*
G *Cultelli, ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.*
H *Vulgaris qui mensae adhibetur culter.*
I *Grandis ac ualidus culter.*
K *Cultri è buxo parati.*
L *Hamuli.*
M *Varij styli, unà cum siphone.*
N, N *Obliquatae acus cum filo crassiore, quibus literarum fasciculos colligamus.*
n *Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.*
O *Serra.*
P *Forficula.*
Q *Malleus ligneus.*
R *Arundines, inflando pulmoni & alijs quibusdam partibus idoneae.*

S Filum

S Filum æneum, oßibus nectendis aptum.
T Subula forandis oßibus parata.
V Varia subularum ferramenta.
X Forpex, intorquendis filorum extremis comparatus.
Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis fili reliquias præscindimus.

QVANDOQVIDEM superiori Capite in nonnullorum instrumentorum mentionem incidimus, quibus ad Anatomen utimur, quumq; non infrequens horum similiumq; in subsequentibus libris sermo occurret: haud abs re fore duxerim, ea omnia obiter, ut in huius Capitis figura exprimuntur, utq; dissectionum studiosis ad manum esse debent, recensere. Primùm itaq; plures comparandi
a F. sunt[a] cultri, quibus tonsores in abradendis pilis utuntur, & quos uulgò noua- *Nouaculæ.*
culas dicimus. ac harum quasdam acutas esse conuenit, quasdam uerò retusiores. quamuis istarum maior semper, quàm ipse uelis, futura tibi sit copia. Eligendæ sunt minores & leuiores: quamuis etiam grandes aliquot adesse, nihil prohibeat. plures uerò coemendę sunt, quòd leui quaq; occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisq; findendis corrumpantur: & quum fragili admodum constent ferro, promptè exiliant, præcipuè si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potißimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet. atq; id tunc in primis tentandum uenit, quum nullæ reperiuntur nouaculę obliquo extructę manubrio: quales illæ sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utuntur. Italis enim, ut & Anglis ferè, rudes, & magnis erectisq; capulis seu manubrijs præditæ nouaculæ sunt in usu; quarum capuli subinde in obliquis sectionibus, quo minus scilicet manum ex sententia in-
b G. flectas, obstaculo sunt. His[b] paruos cultellos, quibus calamos adaptamus, adde- *Parui cultri, quibus calami adaptantur.*
re oportet: & ex his nonnullos orbiculato cuspide, nonnullos uerò oblongo acutoq; esse conuenit. Horum autem potiores sunt, penitus ferrei: alijs enim,
c 1 musc. tab. chara. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Δ. ς. Ξ. quum[c] transuersa ligamenta scindere conamur, capulus promptè frangitur: ipsumq; ferrum imbecillius, emollita nimirum ex calidę aquæ lotione resina, in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes: quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transuersis ligamẽtis, & potißimum per uniuersam interiorem digitorum sedem, subijcitur. Præterea non inutili-
d H, I. ter adhibentur[d] cultri aliquot illorũ, quos mensæ apponimus. quorum unum *Vulgares cultri.*
& alterum maiorem esse conuenit, sed retusum & crassum, ferreumq; potius quàm chalybeum, aut saltem non impensè fragilẽ. Si uisum fuerit, poteris his
e K. adijcere[e] duos è buxo, aut ligno guaiaco confictos: atq; ex his alterum tenuem *Buxei.*
& oblonga cuspide scindes, alterũ uerò latum & orbiculari cuspide esse sines. Verùm illos raрò admodum sectionibus adhibeo, quum retusiores nouaculæ
f L. semper sint ad manum. Licebit etiam[f] hamulos duos effingere, illos referen- *Hamuli.*
tes, quos Capitis initio appinximus. Consueui autem illos parare ex furculis, quæ Italorũ mensæ indies apponuntur, & à pyramide nomen sibi uendicant. Si enim utraque eiusmodi furculæ crura magis lima attenuaueris, & dein eorum apices obliquè nõnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex arbitrio acuere est integrum. atque ita unum hamulum obtusiorem, alterum uerò acutiorem comparare iuuerit. Quanquam interim relictis hamulis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam

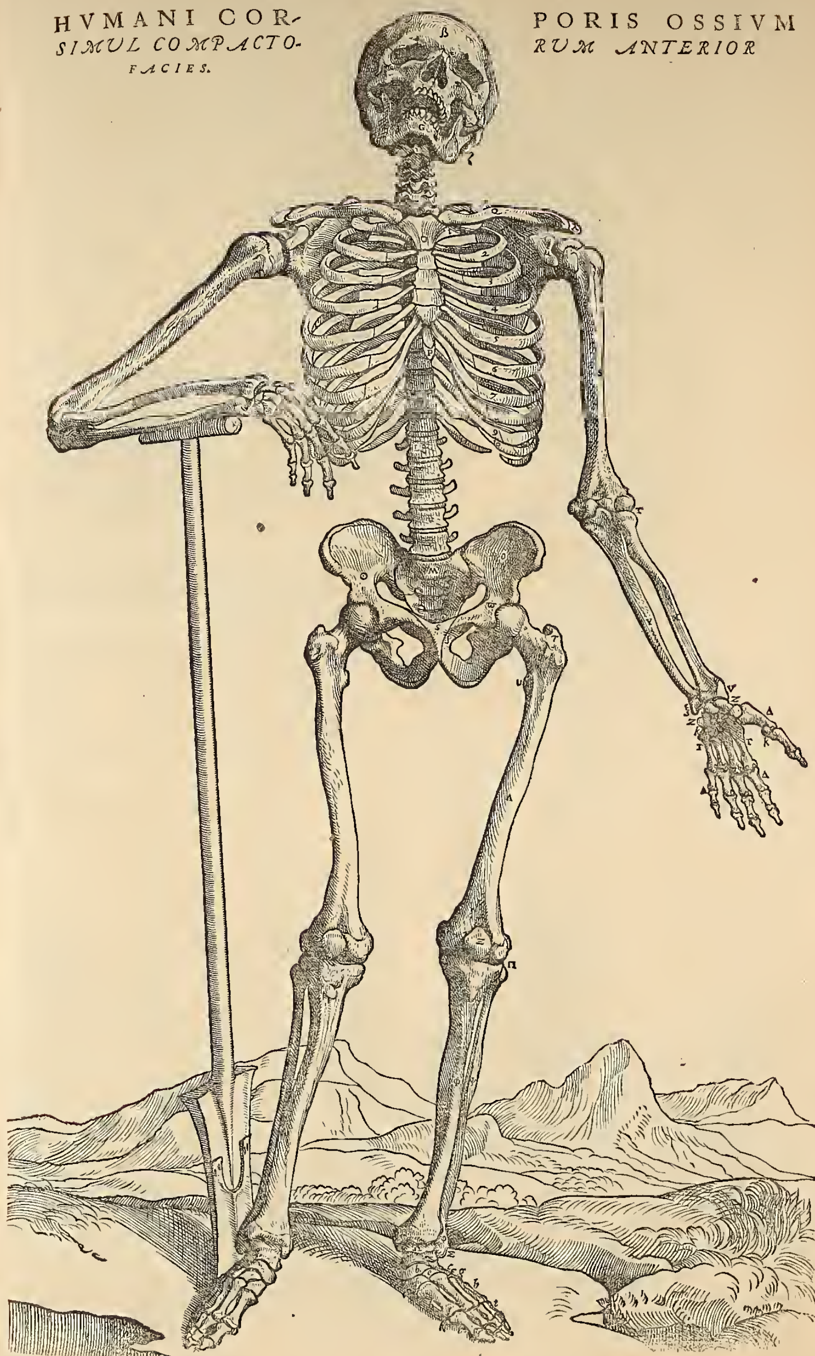
busdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistræ manus umbra sectionē obtenebraret. Insuper[g] stylos longos, breues, & crassitie uarios, ex argenteo aut æneo filo tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeq; sequaci plumbo, ab aurifabro quopiam educi trahiq; instar filorum sines. Hi enim unà cum porcinis aliquot setis, ad uarios usus, & præsertim ad obliquorum ductuum foraminumq; naturam inueniendam, mirè conferunt. Iuuerit quoq; syphonem adesse, si fortassis illum per penem aliquando uesicæ indere libe◊ret, ut in eo opere reddereris exercitatior. Et quemadmodum nucleum syphoni affinximus, ita quoq; quibusdā stylis illum adhiberi, & quosdam etiam syphonis modo incuruari conduxerit. Neq; profectò mediocriter utiles sunt styli aliquot, instar mediæ canalis extructi: ita nimirum, ut syphones parantur, in quorum cauitatem sectio tentatur, ex qua è uesica calculus euellitur: aut ad eam stylorum formam, in quibus pilosi serici textores sericum in pilos seriatim secant. Conferunt namque illi styli in sectionibus, quibus membranam longa sectione diuidimus, cauentes, ne quid subditorum aut in membrana complexorum lædatur. [h] Acus quasdam habere conuenit, instar C literæ, aut (obliquatas. quod ilico præstabitur, si uulgares acus ignitas, ac ueluti ductiles redditas, obliquaueris. Conduxerit uerò has esse magnas & paruas, ut filum funiculosq; graciles transmittant. Præter incuruas has, & retusiori quasi cuspide præditas acus,[i] tales quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, aut quibus chirothecæ aut pelles alioquin consuuntur: ut cutem aliquando suere ualeas, quoties metuis, te absente, aliquid à spectatoribus discendi cupidis uitiandum. His acubus[k] filum adaptatur sericum, quo uulnera committuntur, aut peculiare aliquod, si fortè quæpiam consuta dissolui turbariq; ab alijs, quum abes, uereris. Cæterùm ad uasa religanda, communi illo utêris filo, quo literarum fasciculos colligamus, quod præstantissimū ex Germania in Italiam adfertur: apud alias autem nationes imbecillius & crassius, minusq; intortum & læue reperitur. [l] Forficula, non nisi abscindendis post ligationem funiculis est accommoda, quod etiam quouis obitur cultro. [m] Serra uerò, quam interdum operi adhibemus, ea cōducet, qua gangræna, aut eius generis affectibus uitiata membra præscindimus: cui muneri illæ magis sunt idoneæ, quæ à pectinum artificibus petuntur, quàm quæ impensè tenues, & ob id nimium uibratiles, apud chirurgos magno supercilio seruantur. [n] Malleus, si quando illo ad[o] grandiorem cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringes caluarias, aliud'ue os illo discindes, quiuis ferè erit accommodus. Non inopportunè etiam ex arundinibus oblongi aptabuntur[p] calami, quibus minister aliquis hoc illud'ue corpus commodiùs quàm folle inflare possit. [q] Forpicum uerò, quibus æneum filum in ossium compactione intorquemus, &[r] aliarum, quibus id præscindimus, uti &[s] subularum, &[t] æneorum filorum, & dein[u] instrumenti cuiusdam, quo ossa promptè terebrantur, rationem, in præcedente Capite complexi sumus.[x] Asseres uerò, quibus magno usu uiuas obimus sectiones, paratu quoque faciles sunt: & illos ad finem septimi libri describemus, ubi uiuorum persequemur Anatomen.

HVMANI

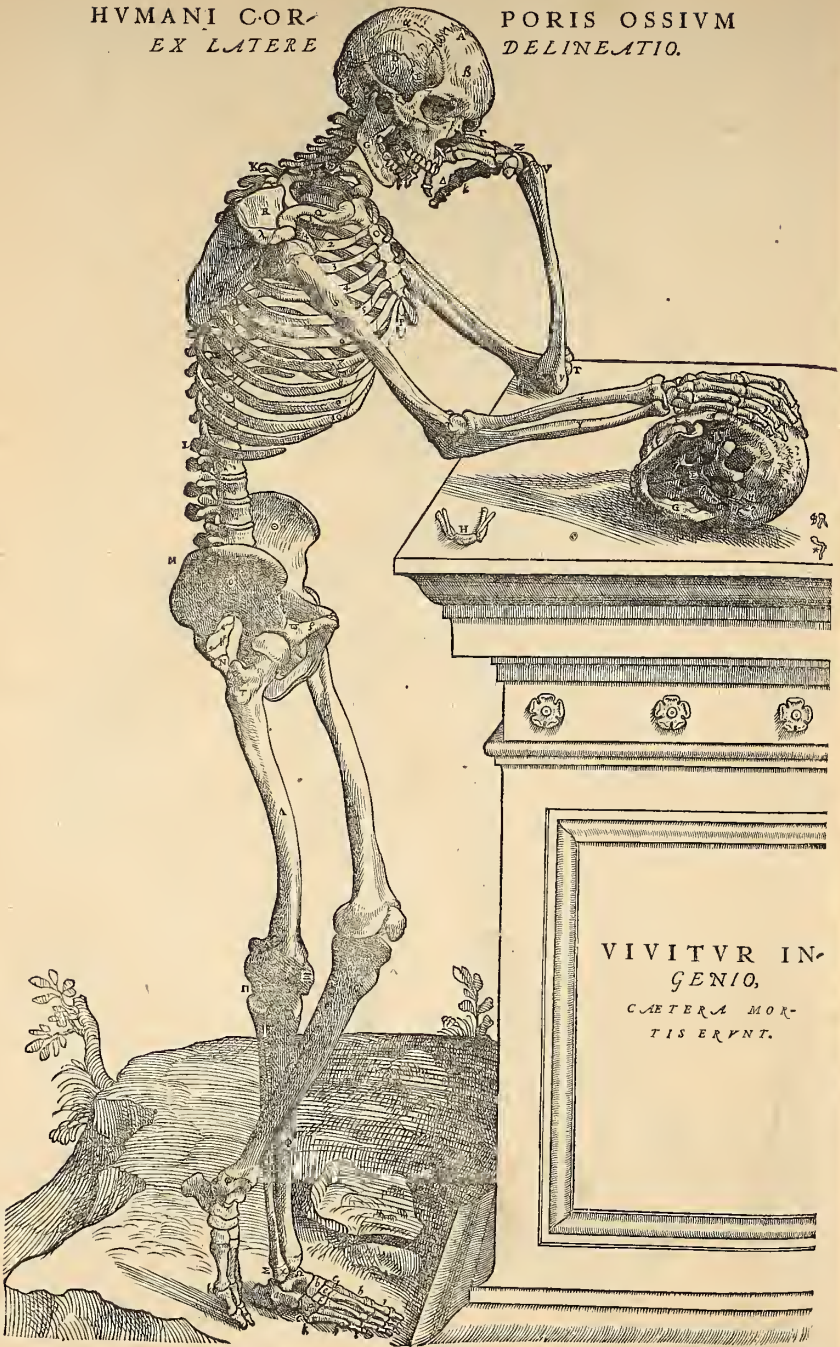
Marginal notes (left): Styli. — Acus uariæ. — Filum. — Forficula. — Malleus. — Canulæ. — Instrumēta connectendis ossibus idonea. — Asseres uiuis sectionibus accommodi.

Marginal notes (right): g M. — h N. — i N. — k ipsi filo acus sunt infixæ. — l P. — m O. — n Q. — o I. — p R. — q Y. — r X. — s T. — t S. — u in contextu cap. 40. — x B, B. & fig. occurrens in contextu cap. 19 lib. 7. & in infima sede figuræ in fronte operis positæ.

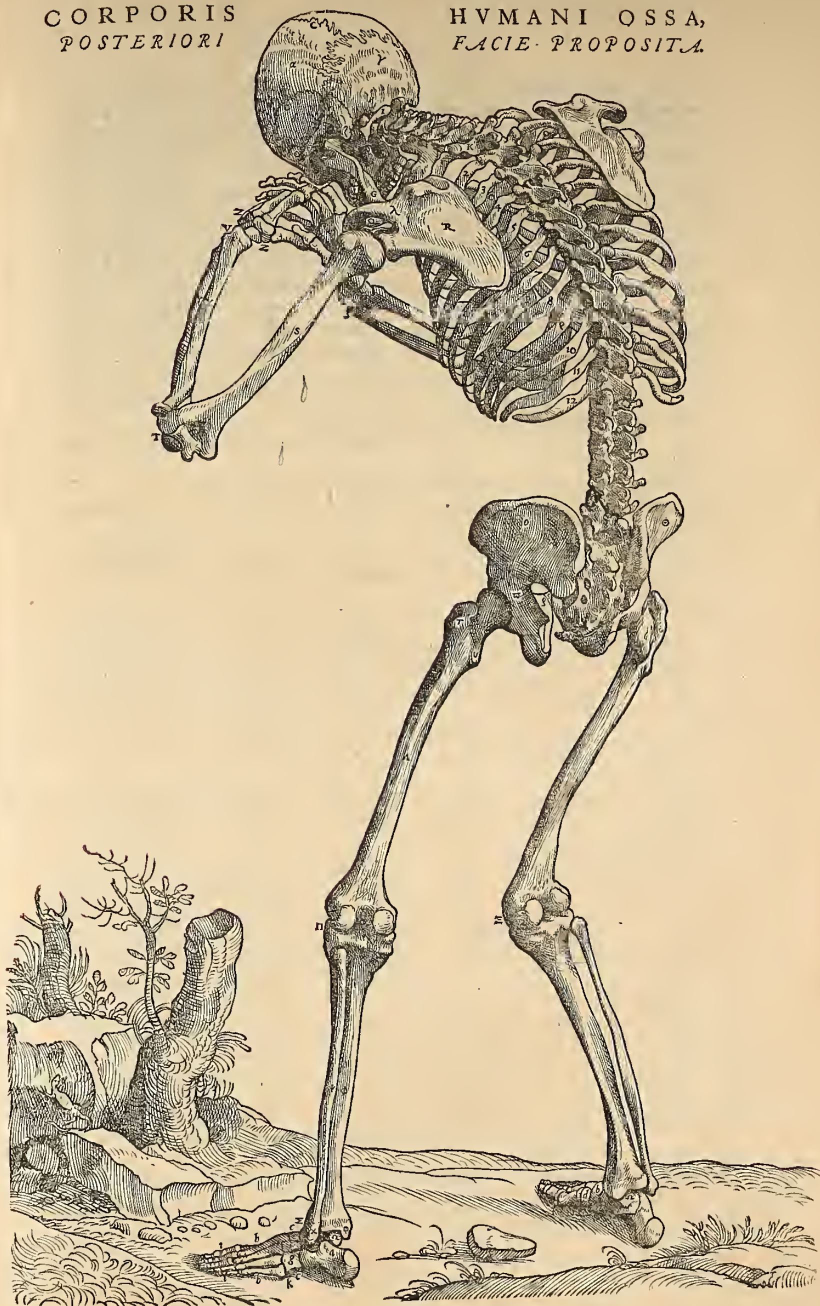
HVMANI CORPORIS OSSIVM SIMVL COMPACTORVM ANTERIOR FACIES.

HVMANI CORPORIS OSSIVM EX LATERE DELINEATIO.

CORPORIS HVMANI OSSA, POSTERIORI FACIE PROPOSITA.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVERSVM sceleton exprimentibus figuris adhibentur, Index, unà cum uarijs ossium nominibus.

TRIBVS figuris, quibus tota ossium strues exprimitur, quasq; integras nuncupare soleo, ijdem ferè inscribuntur characteres. quanquam si quis illarum alicui peculiaris tantum sit, ex numero promptè obseruabitur, quem singulis characteribus modo in Indice subijciã, quo potissimùm institui ossium nomina (sed citra ipsorum rationem) ascribere: primùm ea collocaturus, quibus toto sermonis contextu præcipuè utor: dein Græca, mox (si quæ alia sint) Latina, probatioribus recepta autoribus: idq; ita, ut ordo hic uim quandam habeat. His succedent Hebræa, uerùm aliqua ex parte adhuc Arabica, quum scilicet ex Hebræo Auicennæ interprete propemodum omnia, à familiari mihi amico Lazaro Hebræo de Frigeis (cum quo in Auicennæ lectione uersari soleo) sint transcripta. Atq; illis nominibus ideo latinas literas subiungendas duxi, quòd horum pleraq; in Arabum libris latinitate donatis adhuc occurrãt: ac proinde etiam meritò post hæc locum habebunt alia in Latinis Arabum interpretibus passim obuia, simul cum ijs quæ in nostræ ætatis manualiũ medicorum libris leguntur. Os itaq; Græcis nominatur ὀςέον, Hebræis autem עצם *hezem. Cartilago autem* χόνδρος, חשחוסים *hascechusim. Cæterùm ossium nomina opportunè auspicabimur à caluaria, quæ Græcis dicitur* κρανίον, κόγχος, κύτος, κωδεία, σκαφίον. *Calua, cerebri galea. Atq; ita nonnullis totam capitis molem, uti in cœmiterijs occurrit, aut alioquin uulgò pingitur, uocare libuit: aliquibus uerò eam duntaxat partem, quæ crinibus ornatur, cuius circulus* στεφάνη *&* περίδρομος *nũcupatur.* תיק חומה *tkech hamoah,* קדרות חמוח *chederath hamoach. theca & olla capitis, testa capitis, & scutella capitis, asoan.*

Suturæ, quibus capitis ossa inuicem committuntur, generatim uocantur ῥαφαὶ, שלבים *scelauim. senan, direzan, adoren, complosa.*

A 2,3 *Sutura coronalis,* στεφανιαία. הכלילי *hachlily,* קשתיי *chascthiy. arcualis, sutura puppis.*

B 2,3 *Græcorum maiusculum* Λ *referens sutura,* λαμβδοειδὴς, *& ab υ similitudine* ὑψιλοειδὴς. למדיי *lamdiy. laude, hypsili, sutura proræ.*

C 3 *Sagittalis sutura,* ὀβελιαία, ῥαβδοειδὴς. *Instar teli, ueru, aut uirgæ secundum capitis longitudinem prorepens sutura.* החיי *checiy,* שפודיי *scesodiy. neruali, idq; potissimùm, ubi hæc coronali committitur: qui locus etiam zeudech, idq; in primis Mesuæ uocatur.*

D 2,3 *Hæc compago, ueræ suturæ imaginem non exprimens, cum sua coniuge uocatur, contextus squamarum modo commissi,* λεπιδοειδεῖς, κροταφίαι, *temporales, squamæformes.* קלפיים *chelaphym. Corticales, mẽdosæ. Reliquæ caluariæ suturæ, & contextus alij ipsius omnes, proprijs destituuntur nominibus.*

α 2,3 *Hoc os, perinde ac suũ coniunx, uocatur os uerticis,* βρέγματος, κορυφῆς. *Sunt quibus utraq; syncipitis ossa nuncupantur.* עצם הקרקר *hezem hachodchod. Nerualia, paria, arcualia: quanquam alij ita iugalia uocitent ossa. Parietalia, quo nomine nonnullis temporum ossa dicuntur. ossa rationis, seu cogitationis.*

β 1,2,3 *Frontis os,* μετώπου, *quibusdam sincipitis.* עצם המצח *hezem hamezzech. Coronale, os puppis capitis, os inuerecundum, os sensus communis.*

γ 2,3 *Occipitis, seu occipitij os,* ἰνίου. עצם הערפה *hezem hahoreph. Laude os, pyxis os, os proræ, os memoriæ. Sunt qui & basillare (quòd magnam capitis basis portionem constituat) nuncupent: etiamsi id nomen cuneiformi ossi priuatim inditum fuerit.*

δ 2,3 *Temporum ossa utrinq; singula,* κροτάφων, κορσῶν, κοῤῥῶν, λεπιδοειδῆ, *aliquibus etiam* λιθοειδῆ. *lapidea, lapidosa.* הצדעים *hazedahim,* עצמות האבניים *hazzamoth haaunijm. aurium: etiamsi id nomen duobus ossiculis accommodari possit, auditus organi constructionem ingredientibus, & in scamno, cui secũda figura*

q; * *cubitis innititur, q; & * expressis. Quandoquidem q; ossiculum notat incudi aut molari denti assimilatum: * uerò, id quod malleolo, aut femoris ossi comparamus. Quia uerò hæc ossicula priscis Anatomes professoribus fuerunt incognita, non mirum est, illa nominibus destitui. Cæterùm temporum ossa quibusdam tymparum, mendosa, parietalia, dura, armalia dicuntur.*

ε 2 *In temporis osse processus, styli acus' ue imaginem referens,* στυλοειδὴς, γραφοειδὴς, βελονοειδὴς, πλῆκτρον. *calcar capitis.* חמור מורחץ *chemo marhezz. Os calaminum, sagittale, clauale, acuale.*

ζ 1,2,3 *Temporis ossis processus, uberis papillam referens.* μαστοειδὴς, *mamillaris,* עצם פטמיי *hezem potmiy.*

E 2,3 *Os cuneo cõparatum.* σφηνοειδὲς, *Galeno* καὶ τῶν ὑπερῴων ὀστῶν *(etiamsi palatum uix contingat) circũscribitur,* πολύμορφον. *Cuneiforme, palati os, basillare: quamuis sic etiam appellent occipitis os.* מושב חמוח *moscau hamoach. Baxillare, paxillũ, os colatorij, os cribratum, cauilla: quanquam & ita talum quoq; uocent.*

η 2 *Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.*

θ 2 *Cuneiformis ossis processus, uespertilionum alis assimilati.* πτερυγοειδὴς. עצם כנפיי *hezzem chenaphiy.*

F 1,2,3 *Hæc sedes, simul cum sua coniuge in altero latere, uocatur ossa iugalia & coniugalia.* ζυγώματα, ζυγοειδῆ, ζυγώδη, συζυγώδη, ἀγκρός. עצמות הזוג *hazamoth hazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporum ascri-*

rum asscribunt ossibus, ansæ ossium temporum, arcualia ossa. Octauum capitis nobis enumeratum os, quod cribro, aut colo, & quibusdam spongiæ confertur, ob idq; ἠθμοειδὴς & σπογγοειδὴς nuncupatur: uti & uulgò cristatum dicitur, nullibi sese offert in tribus his integram ossium compagem exprimentibus tabulis, quum in interna tantum occurrat caluariæ amplitudine, quemadmodum ostendit octaua figura Capitis sexti, ad A, B, A. Nisi fortè, quia narium septum constituit extra dictam amplitudinē, id aliqua ex parte uideri quis cōtendat.

Superioris maxillæ duodecim ossibus nullum inscripsimus characterem, quòd priuatis destituantur nominibus. Cæterùm superior maxilla dicitur σιάγων, γένυς, γένειον. mandibula. חלחי העליון halechi hahelioi.

G. quæ nomina & inferiori maxillæ, G in tribus figuris notatæ, accommodantur, quam Halyabatis interpres priuatim Faucem uocat.

Dentes, ὀδόντες, שניים scinaym, plurimùm in utraq; maxilla sedecim figuntur: quorum quatuor medij anterioresq;, incisorij uocantur. τομεῖς, διχαστῆρες, κτένες, γελασῖνοι. risorij, quaterij. המחתכים hamechatechim. quadrupli. Uerùm duo medij barbaris priuatim duales appellantur. Qui utrinq; incisorijs proximus est, caninus uocatur: suntq; ita utriusq; maxillæ duo canini. κυνόδοντες. כלביים אר מהלעות chelaniym, aut metalehoth. Mordentes, hos quidam quoq; risorios uocauerunt. Quinq; autem utrinq; insequentes, molares appellantur. μυλῖται, γόμφιοι. molares, maxillares, paxillares, mensales, Cicero genuinos: quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem ferè crescunt, ac Græcis σωφρονιστῆρες, κραντῆρες, ὀψίγονοι uocantur: nostris dentes sensus ac sapientiæ & intellectus, serotini, ætatem complentes, dein cayseles. נגאויר naghuid, neguegidi, nanged, alhalm. Molares uerò, Hebræis dicuntur טוחנות tochanoh.

H 2 Os υ referens (quod in secundæ figuræ mensa depictum iacet) ὑψιλοειδὴς, ὑοειδὴς, λαμβδοειδὴς, παραστάτης, φαρύγετρον. os υ aut Λ imaginem exprimens. עצם לאמי אר למדי hezem lhami aut lamdij. Linguæ os, & fulcrum, gutturis os, os laude, os morsus Adam. Alsaic.

I, K, L, M, N His characteribus, in tribus figuris ferè conspicuis, dorsum notatur, quod ῥάχις, ἄκανθα, νῶτον, ἱερὰ σύριγξ, spina, tergum, hominis carina, שדרה scidra nuncupatum, multis extruitur uertebris, σπονδύλοις, cubis. חוליות chulioth. Uerticulis, ossibus fusi, quæ in posteriori sede acutū educunt processum, qui spina, ἄκανθα, Siminea, adsenascem, senasem uocatur. Cæterùm ab I ad K indicatur ceruix. τράχηλος, αὐχήν, collum. צואר אר גרון zauor uel gharron. Tenon, athlas, quod nomen alij septimæ ceruicis uertebræ duntaxat tribuunt. Porrò à K ad L uertebræ insigniuntur thoracis, θώρακος, aliquando & νῶτος, μετάφρενον. pectoris, interdum dorsi simpliciter. חזה chaze. Interscapilij. Ab L ad M uertebræ lumborum. ὀσφύος, ἰξύος, ψοιῶν. renum. מתנים mothnaim. Alchatin. Ab M ad N os sacrum proponitur. ἱερὸν, πλατὺ. latum, עצם פי הטבעת hezen pi hatabahath. Lumbare, ossa clunium, clauium, alagas, agit, abhans, abhaum, uetula, osamium, osanum, quæ nomina subsequenti iam ossi à quibusdam tribuuntur. N itaq; inscribitur coccyx os. κόκκυξ, σπονδύλιον, ὀρροπύγιον. עצה haaze. Caudæ os, alhosos: dein reliqua, quæ ossi sacro ex quorundam interpretum sententia asscripsimus nomina.

O 1, 2, 3 Pectoris os. στέρνον. quo nomine nōnulli superiorem ossis partem appellant, inferiorem tunc στῆθος nuncupantes. עצם החזה hezem hehace. thorax, asser, cassos, scutum cordis. Superiorem huius ossis sedem, quæ iugulum constituit, uocant furculam superiorem: & sedem inferiorem, appellant furculam humiliorem.

P 1, 2, 3 Mucronata pectoris cartilago, ensi cōparata. ξιφοειδὴς, ensiformis. עצם ברליי רחב hezem bedelij rachauch. גררני gheroni, אלחנגרי alchangri: quibus nominibus uniuersum pectoris os subinde donatur. Malum granatum, ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutum, clypeus oris stomachi, medium furculæ inferioris.

1, 2, 3, &c. usq; ad 12. In tribus figuris duodecim thoracis costæ, tam ueræ ac legitimæ, quàm nothæ, spuriæ'ue, uel mendosæ indicantur. πλευραί. צלעות zelahoth. Spuriæ uocantur etiam νόθαι.

Q 1, 2, 3 Claiculæ. κλεῖδες. claues, iugula. Sunt qui & has humeros appellarunt. שכם scechem. Furculæ.

R 1, 2, 3 Scapula. ὠμοπλάτη, ἐπινώτιον, πλάτη, ὦμος. Hæc Latinis plerunq; etiam humerus nuncupatur, scoptulum opertum, scoptula. כתף chatheph. Spatula, clypeus & scutum thoracis. Cæterùm λ in tribus figuris, superior scapulæ insignitur processus, quem summum humerum ferè uocamus, ἀκρώμιον: aliquando autem Hippocrati τὸ ἀκρωμίου ὀστέον, Galeno etiam nonnunquam ἀγκυροειδὴς, κορακοειδὴς, κατακλεὶς, ἐπωμὶς dictus. Summus armus, אגרסו חרטום agrasso chartom, פי הערוב pi hahoreuh. Rostrum porcinum, caput scapulæ. alacharam, manchar, algorab, destructum. Processus autem scapulæ interior inferior'ue, in prima figura

μ. μ indicatus, dicitur ἀγκυροειδὴς, & Galeno interdum κορακοειδὴς, σιγμοειδὴς. Anchoræformis, C literam referēs processus. עין חכתף hayn hacateph. Oculus scapulæ, quo etiam nomine scapulæ spina nuncupatur.

S 1, 2, 3 Humerus, seu brachij os, βραχίων. Brachium. sunt quibus ulna uocetur. קנה הזרוע chane hazeroha, עצר hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aseth.

T, U 1, 2, 3 Tota hæc sedes, cubitus nūcupatur. πῆχυς, ὠλένη. ὠλένος, πυγὼν. Cubitus, ulna: quæ nomina etiā inferiori huius sedis ossi tribuūtur. זדין zadin, זרוע zeroha. שתי עמודים scete hamudim. Asaid, aseid, alsahad.

X 1, 2, 3 Superius in cubito os, radius nobis appellatum. κερκὶς, παραπήχιον. עמוד העליון hamud haelion. Focile

t 2 minus

minus brachij, canna, arundo minor brachij.

γ 1,2,3 *Cubiti inferius os, ulna nobis dictum, eisdemq́; cum toto cubito uocibus donatum.* πήχυιον. עמור תתחתין *hamud hatachthon. Focile maius brachij, canna, ac arundo maior & inferior brachij. Huius processum, in secunda figura* υ *insignitum, Græci nuncupant* ὠλέκρανον, κύβιτον, ἀγκῶνα: *Latinorum quidam gibberum, gibbum. Additamentum necatum. Processus autem* ξ *insignitus, ac stylum referes,* στυλοειδὴς *nuncupatur.*

υ.

ξ.

Z, Z 1,2,3 *Brachiale.* καρπός. *Palma quibusdam.* רסג *rasegh. Rascha, raseta, ascam, ossa rasete.*

Γ 1,2 *Postbrachiale.* μετακάρπιον, ἄνθρων, στῆθος, κτείς, κτένιον. *permultis palma, pectus manus, pecten.* מסרק בת היד *masrech chaph haiad. alselanuat.*

Δ, Δ 1,2,3 *Digiti.* δάκτυλοι. אצבעות *hezbahoth. Horum ossa dicũtur* φάλαγγες, σκυταλίδες, κόνδυλοι. *Agmina, acies, articuli, internodia. Dein singulis digitis priuata tribuuntur nomina. Pollex enim, seu primus, dicitur* μέγας, ἀντίχειρ, *magnus, promanus. Secundus,* λιχανὸς, *index. Tertius,* μέσος, *medius, impudicus, infamis, uerpus. Quartus,* παράμεσος, ἰατρικός. *anularis, medicus, cordis digitus, & potissimum sinister. Quintus,* μικρὸς, *paruus, minimus, auricularis.*

Θ 1,2,3 *Ossa sacri ossis lateribus commissa, quorum utrinq; unum est, in tres ueluti sedes (etsi cõtinuum sit) à dissectionis professoribus distinctum. ac prima quidem* ο *insignitur, ilium os nuncupata,* λαγόνων, עצם הכסל *hezem hachesel. Alharta, anchæ, interdũ lumbare. Secunda autem sedes, mediaq́; ac* ϖ *insignita, coxendicis os nuncupatur,* ἰσχίον, עצם הירך *hezem haiarech, coxæ os: quibus nominibus plerisq; totum os etiam uocatur, uti &* ἀνώνυμον. *Althauorat, pixis os, femoris os, sed ualde perperàm. Tertia uerò sedes, anteriorq́; ac* ρ *insignita, pubis os dicitur,* ἥβης, *pectinis,* גבי הערוה *gabe haherua,* אלעאנא *helhaua. Penis os, pudibundũ, & fenestratum os. hoc etiam barbari femoris os subinde appellitant. Verùm uniuersum os Hebræis dicitur* עצבוות גב הערות *hazamoth ghau haherua.*

ο.

ϖ.

ρ.

ς 1,2,3 *Coalitus pubis ossium. uerùm priuatim cartilago hîc insignitur, eorum ossium unionem interueniens.*

Λ 1,2,3 *Femur, seu femoris os, femen.* μηρόν. פחד הירך *pachad, haiarech. Os coxæ, coxa, agis, anchæ os. Quibusdam crus appellatur.*

τ 1,2,3 *Exterior femoris processus, qui rotator & natis ferè nuncupatur,* τροχαντὴρ μέγας, γλουτός. *Malum granatum testiculorum. tharuca, trachametra maior. Minor uerò interiorq́; processus,* υ *insignitur.*

υ.

Ξ 1,2,3 *Patella.* μύλη, ἐπιμυλὶς, μυλακρὶς, κόγχη, κόγχος, ἐπιγονατίς. *Mola, scutiforme os, genu rotula.* עין או מגן הארכובה *hayn au maghen haharcuba. Oculus genu, polus, adaicon, rasga, alrasafe, aresfatu.*

Π, Σ 1,2,3 *Hæc pars uniuersa Celso crus nuncupatur. quanquã Galeno* σκέλος *dicitur, quicquid à coxẽdicis osse, ipsis'ue inguinibus, ad extremum usq; digitorum pedis pertinet: femur nimirum, tibia, & pes ipse. Nominatur itaq; secus pars hæc,* Π & Σ *intersepta, tibia,* κνήμη, שוק *scoch. Quibus nominibus huius quoq; sedis grandius interiusq́; os, cui* Φ *inscripsimus, obuium est, quod tibiæ os ferè nuncupamus,* προκνήμιον, & *interdum* ἀντικνήμιον *appellatum,* קנה הגדול *chane hagadol. Focile maius, & arundo, & canna maior, seu domestica cruris. Cæterùm exterius graciliusq́; os,* Υ *insignitum, ac fibula nobis dictum, appellatur* περόνη, παρακνήμιον. *Sura.* קנה הקטן *chane hachaton. Focile minus, canna, & arundo minor cruris.*

Φ.

Υ.

Φ, Χ 1,2,3 *Inferiores tibiæ ossis & fibulæ sedes, malleoli appellatæ,* σφυρά, πέζα: *Latinorum autem nonnullis male tali appellantur.* שתי קצוות הכולטים משני הקנים *sete chezzauoth haboletim miscene hachanim. Clauiculæ, cauillæ, cahabin. Ac* φ *quidem interiorem indicat malleolum,* χ *autem exteriorem.*

Ω 1,2,3 *Talus,* ἀστράγαλος, ἄστριος. *Latinis interpretibus quibusdam parum rectè malleolus appellatur, fortassis huc quondam non Anatomicorum sententia ductus, qui* τὴν σφύραν *malleum, neutro autem genere* τὰ σφυρὰ *talos potius significare contendunt.* הקרסול *hacharsul,* עקרום *haarcchom. Balistæ os, seu balistæ nux, cauilla, chahab, alsochi.*

a 2,3 *Calx.* πτέρνα, καλκανέος. *Calcis os:* עקב *haacheu. Alrip, calcar pedis.*

b 1,2 *Os cymbam scapham'ue referens.* σκαφοειδὴς. *Nauiculare, nauiforme.* עצם השוות או ספינה קטנה *hezem hascaue, aut sephinachotena.*

c, c 1,2,3 *Hæc pedis pars, quatuor efformata ossibus, nobis tarsus, ut & Græcis, ferè nuncupatur.* רסג *rasegh. Raseta pedis, & ossa rasetæ pedis. Tria autem interiora, d, e, f insignita, priuatim* χαλκοειδῆ *quibusdam appellantur. Extimum uerò, ac g notatum, uocamus os cubum tesseram'ue referens.* κυβοειδὴς, πολύμορφον. *Cubiforme, quadratum.* כררי *chardij,* עצם נפרד *hezem nipirat. Grandinosum, uarium, nerdi.*

d, e, f.

g.

h, h 1,2,3 πεδίον. *planta, planũ, uestigium, & solum.* μετάταρσος, στῆθος. *Pectus, & pecten.* מסרק הרגל *masrech hareghel. Alselameet.*

i, i 1,2,3 *Pedis digiti.*

k 1,2,3 *Charactere k ossicula notantur sesamina,* σησαμοειδῆ. הלתסמיניאת *helt hesaminiath. Alsemseminiæ.*

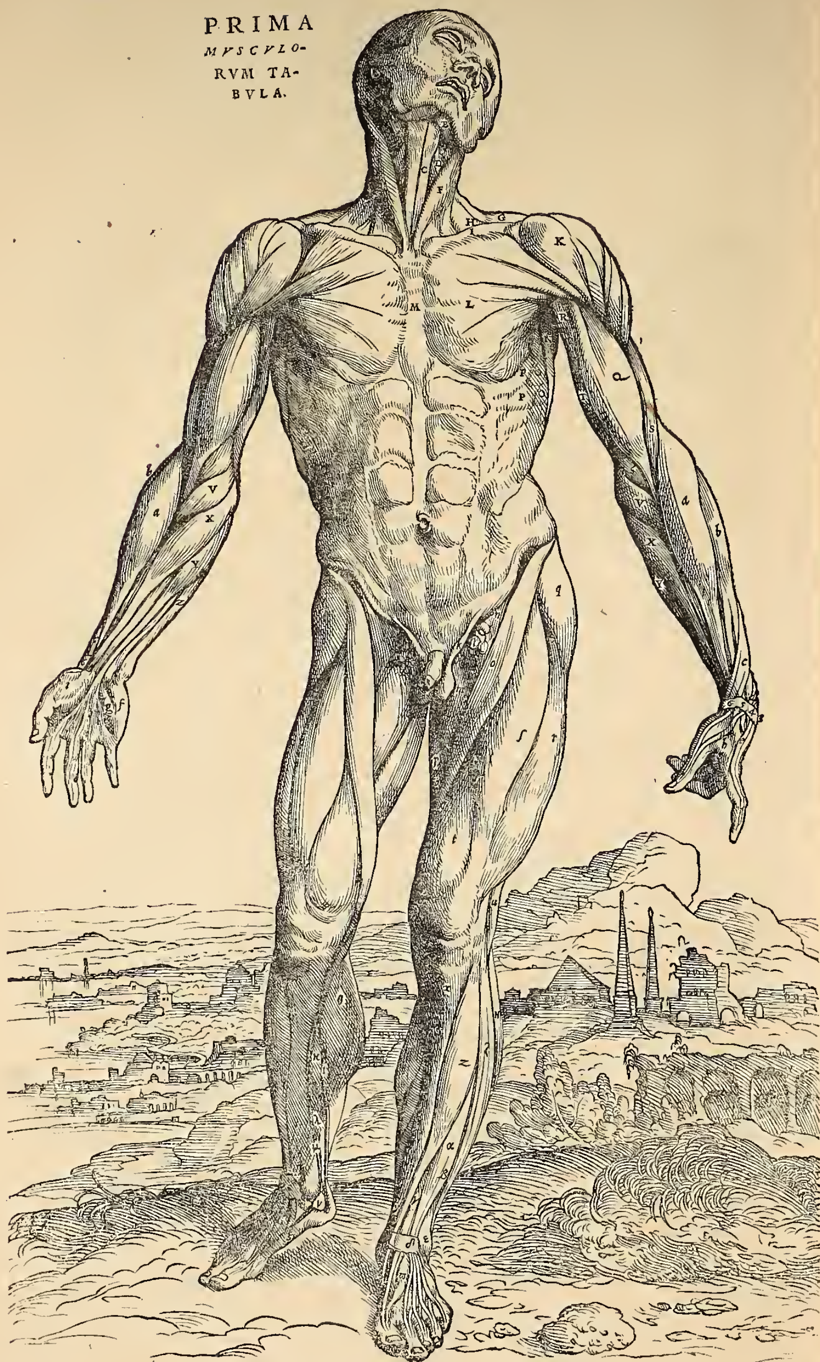
LIBRI PRIMI FINIS.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SECVNDVS, LIGAMENTIS OSSA CARTILA-gineſq; inuicem cõmittentibus, & Muſculis, uoluntario-rum motuum inſtrumẽtis, dedicatus: & figuras ipſi proprias, uti nunc deſcribetur, proponens.

ABVLAE ſeriatim modò ſequentes, omnibus ferè ſecundi libri Capitibus communes erunt. Primæ enim quatuordecim, integros exprimunt homines: harumq; ordine prima, anteriorem uiri faciem delineatam continet: ſecunda latus oſtendit: tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima, octaua, anteriorẽ faciem quoq; proponunt, in hoc illud ue latus, pro muſculorum, qui indicantur, natura & ſitu, magis repoſitam. Sex uerò octauam conſequentes, poſteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatæ, ut muſculi in præcedente tabula omnino conſpicui, in ſequente reſecti, ab inſertione pendeant. Deinde omnes tabulæ ita inuicem congruunt, ut uni, quæ anteriorem exprimit faciem, alia ſuccedere poßit, poſteriorem exhibens. Integrum namq; erat, tertiæ ſubiugi nonam, mox quartam, dein decimam: inſuper quintam, illi uerò undecimam: poſtmodum ſextam, ab hac duodecimam: deinceps ſeptimam, quam ſequeretur decimatertia: cui rurſus ſuccederet et octaua, & huic decimaquarta. Unde etiam non inopportunè feceris, ſi utraq; ſerie has muſculorum tabulas intuearis, atq; quid ſingulæ potißimùm exprimant, ex ipſarum earundemq; characterum indicibus obiter requiras, quò promptius à Capitum contextu ad eas recurras. Perpaucis enim ſecundi libri Capitibus peculiares figuræ præponentur: ijs nimirum duntaxat, quorum muſculi communibus figuris ſcitè omnes exprimi nequiuerunt. in quorum numero ſunt, oculum mouentes muſculi, laryngis muſculi, peni peculiares, & recto inteſtino & ceruici ueſicæ proprij. Dein primi Capitis fronti tabella adhibebitur, ligamentorum differentijs oſtendendis præcipuè apta: & ſecundi Capitis initium eas oſtendet figuras, quæ muſculorum compoſitioni intelligendæ ſunt idoneæ.

Porrò non ſuffecerit, in una tabula muſculum aliquem intueri, etiamſi illum charactere inſigniuerim: ſed ut uideas, ubi nam quiſq; emineat, alteri ue ſuccumbat, paßim tibi is uenit inquirendus, & potißimùm ſpectandus, ubi totus ſe offert. quod ferè fit, ubi peculiariter uni muſculo plures characteres adhibentur, præcipuè quum is extra aliorum ordinem maiuſculo Græcis charactere peculiari notatur. Quòd uerò in integras tabulas, muſculorum effigies ita digeſſerim, neq; ſingulis Capitibus ſinguli articuli cum ſuis muſculis appicti ſint, ea potißimum occaſione factum puta, quòd illi, ſi priuatim articuli pingerentur, à nemine, niſi Anatomes peritißimo, poſſent diſtingui. Nunc autem, quum omnia cohæreant, cuiuis obuium eſt, qua ſede quiſq; muſculus reperiatur: adeò ſanè, ut prorſus fuiſſet operæprecium, integras ad hunc modum tabulas delineari, quantumuis etiam ſeorſim articuli fuiſſent expreßi. Inſuper ſi ſingulis Capitibus ſuos muſculos adhibere, uel aliqua ratione neceſſarium fore putaſſem, non hoc uſu ſtudioſi caruiſſent: quandoquidem præter ſumptum, nullus labor inſuper mihi impendendus erat. Ex his namque integris tabulis neceſſariò ſculptis, particulas ſingulas articulosúe ſeorſim tranſcindendos dare, non maioris mihi eſſet operæ, quàm ex chartis, quibus tabulæ iam impreſſæ ſunt, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut thoracẽ, utut uiſum eſſet, abſcindere, & ſculptori offerre. Ad hæc, idem ſemper labor lectori in uertendis folijs impendiſſet, quum eadem pagina & muſculorum effigiem, & characterum indicem, ac deinde muſculorum deſcriptionem hiſtoriamq; continere nequeat.

PRIMA MVSCVLORVM TABVLA.

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE characterum Index.

PRIMA tabula anteriorem corporis faciem exprimit, à quo cutis cum adipe, & omnibus in superficie extantibus neruis, uenis & arterijs resecui, nulla etiam relicta carneæ uocatæ nobis membranæ portione, uel in illis sedibus, quibus hæc musculosa euadit, quasq; omnes in tertia potius tabula, iam multis locis dissecta, quàm in hac expressimus, ut ista simul cum secunda & nona illis carneæ membranæ sedibus non ita obscurarentur: quin commodè id uniuersum proponerent, quod pictores & sculptores in musculorum ratione solum ferè expendunt. Verùm quid aliæ potißimum commonstrent tabulæ, ipsarum characterum edocebit index. Præsentis autem tabulæ characteres, ut modò subijciam, se habent.

A Glandulæ quàmplurimæ notantur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cauitatem hîc opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Hac sede, qua glandulæ reponuntur, citra characteris adminiculum, præscissæ hîc auris foramen obseruatu est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla in os υ referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, qui cum suo coniuge inseritur in os υ referens.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os υ referens insertus: ac in quarta musculorum figura V & V, in quinta autem R & S notatus. Sedes, quæ utrinq; ad literæ D latera uisitur, cauaq; est, neruos continet sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus, à pectoris osse & claiculâ, in mamillarem temporis oßis processum, carnea insertione implantatus, & caput mouentium septimi paris alter.

G Portio musculi scapulam mouentium secundi. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quòd in clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam, inseritur. Verùm in nona figura totus apparet musculus, Γ & Δ insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit. quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis (nisi fortè qui spiritum ualidius contineant, iugularesq; turgidas reddant) solum caua apparet. Vena autem hinc resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem D insigniui: & etiam unus, qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processuum ceruicis uertebrarum sedem insertus, C in octaua musculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollēs, cuius principium à clauicula, summo humero, & scapulæ spina enascitur: atq; hîc ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus, brachium pectori adducens.

M Pectoris os, excarne apparens. nam musculus pectori brachium adducens ad oßis latus, primùm carneus esse incipit. & quamuis dexter sinistrum neruoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N Sub axilla N latitat, partem notans musculi, brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.

O, O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus, inspirationi famulatur, & in octaua musculorum tabula F & F insignitur.

P, P Ista digitorum effigies, exortus est musculi abdominis obliquè descendentis, quem pluribus characteribus hîc notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quòd prorsus adhuc sub obliquorum neruosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente, reconditus sit: utcūq; etiam tubera, quæ secundùm abdominis longitudinem porrecta conspicis, recti abdominis musculi sint. quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inhibentur: quemadmodum neq; cutis craßities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem ante sectionem spectentur.

Q Anterior cubitum flectentium musculus.

R Sub axilla R reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritu hic extuberantem.

S,S *Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.*

T *Musculus ab inferiori scapulæ costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.*

V *Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Cæterùm quum præsentis figuræ cubitorũ & manuum non eadem sit facies, haud inopportunè dextro & sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres adhibui.*

X *Musculus, ante indicem postbrachiali insertus, idq; flectens.*

Y *Musculus, latum tendinem in manum producens. Sedes autem, quæ utrinq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; charactere insignitur, musculus est, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor, quem quintæ figuræ Θ indicat.*

Z *In dextro cubito indicatur musculus, ab interno humeri tubere principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.*

a *In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radij appendici implantatur.*

b *In utroq; cubito musculus insinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.*

c *In utroque cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes: quorum unus tendinem brachialis ossi offert, pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.*

d *In sinistra manu hîc occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.*

e *In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.*

3,4,5,6 *In sinistra manu notatur transuersum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerùm numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprij, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerũ conspicis. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.*

f *Musculus in dextra manu spectatur, externum uolæ latus occupans, ac paruum digitum à cæteris abducens.*

g *Ad internum latus musculi f insigniti, se offert portio musculi duorum parui digiti primum os flectentium exterioris, seu os illud in externum latus magis inflectens.*

h *In sinistra manu, sedes musculi indicatur, pollicem indici proximè adducentis.*

i *In dextra manu musculus occurrit, pollicem ab indice plurimum abducens: atq; ad demissius huius latus, portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est superior.*

k *Tunica, testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hàc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa, cum reliquis generationi famulantibus organis, in alto corporis reconduntur.*

l *Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cauitatem hic in inguinibus replentes, qua insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis, hic magnus exurgeret sinus.*

m *Musculus, à pubis osse in femur procedens, & in octaua tabula Σ notatus, femurq; mouentium octauus.*

n *Hàc prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, in octaua tabula Θ notandus: alter uerò septimus, in eadem tabula Λ indicandus.*

o *Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.*

p *A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiam mouentium secundus.*

q *Sextus inter tibiam mouentes musculus, cuius carnosa substantia hîc conspicitur: tendo autem ipsius adeò tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circunscriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hîc se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, adhibita scilicet sectionis quadam ratione, utcunque oculis subijcitur, in hac quidem charactere 3, in illa uerò Φ notatus.*

r *Præsens musculus, etsi cum alijs inibi ad superficiem repositis, nuper dicto membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obducatur, attamen sese ostendit: quemadmodum neq; in musculosis, integra adhuc cute, conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiam mouentium musculum.*

s *Musculus supra coxendicis ossis articulum principium ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verùm & hic membraneo obtegitur tendine, musculi tibiam mouentium sexti.*

t *Musculus,*

t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiamq́ mouentium octauus, sexti etiam musculi tendine hîc obtectus.

u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq́ quarti tibiam mouentis musculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq́ obtegitur musculo.

z Musculus, pedis motorum ordine sextus, ac per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & δ indicandum, descendens, pedisq́ ossi pollicem sustinenti insertus.

α Musculus, quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.

β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnosa autem musculi hunc tendinem educentis pars, in alto alijs subijcitur musculis.

δ Transuersum ligamen, in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.

ε Exterior malleolus, seu fibulæ excarnis pars.

ζ Musculus fibulæ exporrectus, qui in pedij os pollicem sustinens, insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.

η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.

θ Hunc characterem, & aliquot subsequentes, in dextro crure reposui, quòd illis indicandi musculi, in eo sint conspectiores. θ itaq́ notatur musculus, ab interno femoris capite pronatus, pedemq́ mouentium primus.

ι Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius describitur.

κ Maximus suræ musculus, à commissura fibulæ ad tibiæ os enatus, pedisq́ motorum facilè robustissimus, & quartus.

λ Musculus, quatuor pedis digitorum os flectens, modica sua parte hîc se offert.

μ Portiuncula quoq́ hic uisitur, pedem mouentium quinti. Verùm hæc, ut & musculi paulo antè in dextra potissimùm tibia commemorati, dilucidiùs multo in dextra sequentis tabulæ tibia, quàm hîc modò conspiciuntur.

ν Transuersum ligamentum, à tibia in calcem pertinens.

ξ Musculus pollicem in internum latus agens, hicq́ interno pedis lateri totus exporrectus.

ϖ In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externum mouens. Apparent ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes, qui commune sibi uendicant caput cum ea portione, quæ pollici seruit, ac ϖ inscribitur.

SECVNDA

SECVNDA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

SECUNDAE MUSCULORUM TABULAE characterum Index.

SECUNDA tabula primae, quod ad sectionem spectat, omnino correspondet, & in latus uersa, eosdem cum illa commonstrat musculos, unà cum ossium sedibus, in superficie prominentibus, quodammodoq; excarnibus. Facies itaq; propemodum uniuersa, & caput quoq;, quum paulo minus toto sit osseum, literis nisi paucissimis in hunc modum insignitur.

A *Temporalis musculus. Quicquid autem supra semicirculum hunc, quo temporalis musculi exortus circumscribitur, consistit, prorsus excarne est.*

B *Os iugale. Foramen illud ad ossis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.*

C *Musculus, à mandendo mansorius praecipuè nuncupatus, & inter maxillam inferiorem mouentes secundus describendus.*

D *Musculus, buccarum motibus subseruiens, qui ex una maxilla in alteram pronascitur.*

E *Musculus sinister, ab inferiori maxilla in os υ referens productus.*

F *Musculus, à pectoris osse in os υ referens insertus.*

G *Musculus sinister, à superiori pectoris ossis sede principium ducens, & in humiliorē cartilaginis scuti imaginem repraesentantis regionem insertus. Is enim, quum sub musculo F insignito latitet, non prorsus in latere hîc conspectum fugit.*

H,H *Musculus à superiori scapulae costa ad os υ imagini simile properans, qui ablato adipe, & iugulari externa hinc diligenter execta, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas, ad auris radicem & internam inferioris maxillae sedem hîc repositas.*

I *À pectoris osse & clauicula principium ducens musculus, & in mamillarē temporis ossis processum insertus.*

K,L *Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quae scapulam sursum trahit. L uerò inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hîc quoq; dextri musculi portio sese ita offert, ut ad sinistram natem, dextram hac quoq; figura conspicimus. Verùm in nona musculorum tabula, utriusq; lateris musculus literis Γ & Δ est spectatissimus.*

M *Musculus brachium attollēs, qui longè accuratiùs in quarta figura Ξ, & in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integraq; delineatione sibi persuadeat, praecipuè quum hae impressiones, peritos sculptores pictoresq; ludant: quos non hîc solum, sed & in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quòd male musculum, quem iam N notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant. Quanquam sanè difficile sit, musculorum initia, quae ab externo humeri tubere, & linea ab ipso sursum ducta, seriatim oriūtur, in mortuis pulchrè exprimere: quòd uel leui solum inter excoriandum cubiti flexione & extensione, musculi ab illis capitibus educti, in cubiti flexus regione flaccescant, aliumq; inflexum in mortuis quàm uiuis ostendant. Unde etiam quum subsequentes aliquot musculos explico, abs te quoq; spectari uelim nonae tabulae dextrum brachium: uti & decimae tabulae brachia, cum secunda figura secundi huius libri Capitis: quòd scilicet in illis foelicius Naturam, quàm in praesentis brachij musculorum S, T, V, X notandorum exortibus imitati fuerimus.*

N *Quanquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec & dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altiùs supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uidetur, quàm reuera principium ducit: licet hic non nimis inferiùs incipiat, sed (quod pictoribus animaduertendum est) fortassis etiam elatiùs quàm deceat.*

O *Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis scapulae articulati ceruice principium adipiscitur.*

P *Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulae costa pendet.*

Q *Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes, in unum coeunt, non amplius duplicis musculi imaginem repraesentantes. Quòd autem hîc insignius quàm reliquo progressu extuberant, praeter ipsorum partem summè carnosam alius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus, ab humero seu brachij osse pronascitur, in duodecima figura X, in decimatertia autem d indicandus.*

R *Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnae processum, & articuli ligamenta implantantur, nerueam suae insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quae excarnis ulnae est portio.*

S *Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appendicem insertus, radium in supinum ducit.*

T *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.*

V *Musculus indicem, medium, & anularem praecipuè extendens.*

X *Musculus, extensionis parui digiti primarius autor.*

Y *Musculus brachiale extendentium inferior.*

a Musculus brachiale flectentium inferior.

b,c Duo hic indicatur musculi, quorum superior b insignitus, brachiali inseritur: inferior autem, cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserens, alterum duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris notatur transuersum ligamentum, in exteriori sede cubiti repositum, in totq; rursus anulos diuisum, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentum radio ulnæq; commune. 2 ligamentum ulnæ proprium. 3,4,5,6 uerò insinuant quatuor ligamenta radio peculiaria.

d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus, pollicem indici proximè adducens.

e Tendo musculi pollicem ad indicem euertentis. Uerùm modò tempestiuum est, & dextro brachio animum accommodare: ac partim easdem notas, quas in sinistro spectasti, partim uerò nouas intueri. Idem igitur significat N ac N,P,S,T,a. sed uix hîc musculi a insigniti linea conspicitur. dein b,c,& 4,5,6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. Cæterùm priuatæ dextræ manus notæ sunt huiusmodi.

Z Anterior cubitum flectentium musculus.

f Musculus superior radium in pronum mouentium.

g Musculus superior brachiale flectentium.

h Latum in uola producens tendinem musculus.

i Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertens, illud mouentium septimus numerabitur.

k Musculus brachium mouentium tertius, quo illud retrorsum ad dorsum elatiùs, quàm iam signando musculo ducitur.

Γ Præsentem musculum, qui brachium mouentium quartus habebitur, nona tabula O, & detectum adhuc magis decima Θ ostendent. At quum externum secundum'ue ipsius latus nullibi opportuniùs quàm in hac tabula ostendetur, hîc aliquot characteres adijcere erit operæprecium. Est itaq; musculus hic, cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur

l,m. (qui præsenti musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uero latus, quod à sacro osse sursum

n. obliquè in priora ad insertionem properat, ab m ad n usq; pertinet. n enim insinuat huius musculi partem, suæ insertioni proximam, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerò U. & rursus longè accuratiùs dextrum septimæ tabulæ brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersim ductum, humiliori basis scapulæ angulo insternitur. Atq; l etiam indicat huius musculi parte, musculo cui L inscripsimus subiectam.

Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.

o,o,o Huiusmodi formæ, quasi anguli acutioris ritu procedétes, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas, manus modo insertatur.

p,p,p Exortus abdominis musculi obliquè descendentis, qui mutuò cum musculi iam dicti, & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinùm tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) hîc extuberet.

q Principium primi tibiam mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.

r Musculus tibiam mouentium sextus, qui latum producit tendinem, omnibus ferè femur amplexantibus musculis obductum. uerùm quum iste membranæ propemodum ritu tenuis sit, subditorum ipsi musculorum inspectionem multo minus quàm cutis ipsa hic occupat. Musculum hunc in tertia tabula Φ, & in quarta charactere 3 notabimus.

ſ Portio musculi tibiam mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.

t Musculus tibiam mouentium septimus, membraneo tendine sexti tibiam mouentis musculi obtectus.

u Musculus sinistrũ femur mouentiũ primus. Qui uerò dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.

x Regio maioris exterioris'ue processus femoris, quem rotatorem dicimus.

y Conspicua, iam ablata cute, secundi femur mouẽtis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouente musculo u superius indicato, & illo quem latum producere diximus tendinem, quemq; r notauimus, occultatur.

α Quartus tibiam mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.

β In utroq; femore tertius notatur tibiam mouentium musculus.

γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiam mouentium musculus.

δ In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem quintum femoris motorem enumeraturus sum. In

sinistro

sinistro autem crure δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; eius cruris notans musculum.

ε,ζ *In dextro femore indicatur quintus femur mouentium musculus. ac ε quidem huius musculi posteriorem partem indicat, ζ uerò posteriorem anterioris partis portionem, quanta scilicet sese hac figura (quod & de cæteris adhuc magna ex parte latitantibus musculis intelligendum est) spectandam offert.*

η *Musculus hîc extuberans, tibiam mouentium octauus censebitur.*

κ,θ *Excarnis tibiæ ossis pars: uerùm interior malleolus priuatim κ notatur.*

λ *In utroq; crure suram constituentium indicatur musculus, quem pedem mouentium primum numerabimus.*

μ *Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.*

ν *Gracillimus totius corporis tendo, à musculo enatus, qui pedem mouentium tertius habebitur.*

ξ *Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus.*

ϖ *Musculus, tertios quatuor digitorum pedis flectens articulos.*

ρ *Portiuncula musculi, qui pedem mouentium quintus erit.*

ς *Transuersum ligamen, ab interno malleolo in calcem pronatum.*

τ *Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis.*

υ *Ligamentum, musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati manus tendinis uicem in planta gerens.*

φ *In utroq; crure musculus modicè conspicitur, qui in anteriori tibiæ sede locatus, pedem mouentium est sextus.*

χ *Musculus fibulæ exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.*

ψ *Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub transuerso ligamento, mox Σ notando, est conspicuus.*

ω *Musculus quatuor digitos extendens. ad latus autem sinistrum characteris ω, occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedij os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, in quarta musculorum tabula Ω aptius expressum.*

Θ *Tendo musculi, pedis pollicem extendentis.*

Λ *Transuersum ligamentum, tibiæ ossi & fibulæ commune, in utroq; crure indicatur.*

Ξ *Exterior malleolus, seu fibulæ ossis excarnis sedes, triangulum quasi referens.*

Σ *Transuersum ligamentum, à fibula in calcem pertinens.*

Π *Musculus, abductionis parui digiti à reliquis autor.*

TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONET PAgina, characterum Index.

PRAESENS tabula, anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorũ tabula differt, quòd musculos ex carnosa membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos, ab adipe adamussim liberatos, commonstret: quodq; magis ad musculorum disciplinam, quàm priores duæ, sit comparata, uti subsequens characterum index nunc insinuabit.

A *Rectæ secundùm frontem ductæ lineæ, frontis & superioris nasi sedis musculosam constituunt substantiam.*

B *Temporalis musculus, supra quem carnea membrana fibris etiam carneis aliquando enutritur, & aures utcunq; mouet.*

C *Musculus, interiorem oculi occupans angulum, & palpebram attollens.*

D *Musculus, palpebram deorsum trahens, & minorem exteriorem'ue angulum sibi uendicans.*

E *Mutuus palpebræ musculorum secundùm palpebræ longitudinem connexus.*

F *Musculus, media sui parte nasi alam, altera uerò superius labrum petens. Quemadmodũ sanè uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterum copia faciem alioquin satis obscuram, non sum aliter hîc occupaturus.*

G *Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quæ prorsus excarnia sunt.*

H *Musculus superiori labro proprius, ac à malo quasi à G pronatus.*

I *Musculi maxillam inferiorem mouentium secundi origo, ipsaq; adeò iugalis ossis sedes, musculo iam Γ notando uix obtecta.*

Γ *Musculus, carnosa constans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hîc subditis sedibus in utroq; latere hæret, reliqua carnosæ membranæ parte, quæ carnea non efficitur,*
K,L. *à corpore iam resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarum progressum attinet, K ad L usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediæ claiculæ sedis ossi pectoris proximæ incipiens, cuius fibræ re-*
M. *cto tramite sursum ad M exporriguntur. Ab L uerò ad N, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis*
N. *clauiculæ & summi humeri sedis incipiens, cuius fibræ obliquè sursum in anteriora porriguntur. Deinde etsi ea*

TERTIA MUSCULORUM TABULA.

O. musculi pars, quæ in posteriori ceruicis sede consistit, non sese spectandam offerat, nihilominus O ad auris radicem positum, transuersas fibras illinc prorepentes utcunque ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primum latus tibi fingendum est ab N ad O, secundum ab O ad H. K uerò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M, quartū habes latus. Intensius enim nigricans linea, à K ad M ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.

P Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie L, N & Q circunscribunt. quanquam in-

Q. ferius, quàm Q consistat, sua insertione prorepat.

Δ Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul uenit inspiciendus. ibidem namque à suis liberatus initijs, Δ perinde ac hîc notatur, ijsdemque ferè characteribus ibidem atque hîc ita circunscribitur. K ad L usque, principij ipsius pars, à clauicula originem ducens. K uerò ad R, principij pars, ex media latitudine ossis pe-

R. ctoris pronata. Quinetiam R notat musculi membraneam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, obli-

S. què descendentis musculi abdominis neruosæ tenuitati exporrigitur. S autem significat carneam musculi partem, à sextæ & septimæ costarum cartilaginibus, propter obliquè descendentem abdominis musculum peculia-

Q. riter exortam. Q præsentis musculi insertionis index est, qua inter brachium attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium, Z indicandum, in humerum inseritur. Porrò si latera ipsius, & fibrarum inser

T. tionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, quæ præsentis musculi insertionem, Q & T (qui character illi tabulæ est peculiaris) notatam exhibet: quo ad hunc modum, ambarum tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T. Verùm in præsenti tabula lata musculi insertio occultatur. unde etiam fit quintum latus, à Q ad T pertinens, in quarta duntaxat tabula esse conspicuum.

V Musculus brachium deorsum trahens, idque mouentium quartus.

5,6,7,8 His numeris, insertiones aliquot musculi thoracem mouentium secundi notantur. ac singuli numeri earum costarum, in quas hîc conspicuæ insertiones fiunt, sedes denotant.

Θ Abdominis musculus, obliquè descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem cooperit, & magnam quoque thoracis sedem integit. Præsentis musculi exortus, qui è costis pendet, etiam quodammodo numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouētis musculi insertiones significantur, quum scilicet exortus ille mutuò his insertionibus respondeat. Cæterùm R ad X albam excarnemque abdominis ostēdit lineam, quam aliter simplici colore non datur exprimere. & quanquam fortè omnium exemplariū tabulas suis coloribus distinguere, esset quidem operæprecium, sumptus tamen quibusdam esset non admodum mediocris.

X Penis, sua cute, quam præputium uocant, liberatus.

Υ Vasa seminaria, sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intecta.

Z Musculus anterior cubitum flectentium.

a,a Posterior cubitum flectentium musculus.

b Musculus cubitum extendens, qui ab humiliori scapulæ costa principium sumit.

c Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus, radium in supinum ducens, qui inferiori radij appendici implantatur.

e Superior radium in pronum mouentium musculus.

Λ Musculus brachiale flectentium is, qui post brachiali ante indicem inseritur. Ac f ipsius notat principium, g

f,g,h. tendinis ex musculi uentre exortum: h sedem, qua tendo negligentiùs secantibus desinere putaretur.

Π Musculus, latum manus producens tendinem, cuius caput i indicatūr, tendinis autem ipsius principium k. at

i,k,l. l locum insinuat, ubi tendo primùm dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium, qui quarto brachialis ossi præcipuè implantatur.

n Hic obscurè uidetur portio musculorum, quorum alter brachiali, alter uerò pollici tendines offert: quibus in decima Ξ, & dein k & l inscribuntur.

o Excarnis primi pollicis internodij sedes.

p Musculus, ab indice pollicem remotissimè abducens.

q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus, minimum digitum maximè à reliquis in latus amouens.

Σ In dextro crure primus notatur tibiæ motuum opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u

s,t,u. eiusdem insertio. Cæterùm character 2, insertionem secundi notat tibiam mouentis musculi: 3 uerò, insertio-

2,3. nem tertij.

Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium x notat: y uerò sedem, qua carnosus esse desinit, mem-

x,y. branæque modo toti femoris amplitudini obducitur. Non licuit aliter ipsius tendinem membranamue exprimere, quàm hic modo in utroque femore obseruatur: in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut sectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret.

Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionis'ue latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana, seu tendo.

α *Musculus tibiam mouentium nonus.*

β *Octauus tibiam mouentiũ, magis in sinistro crure, quàm in dextro, à sexto tibiæ motuũ autore detectus musculo. Septimo tibiam mouentium musculo charactere non adhibui. nam etsi aliquo pacto sub sexti tibiam mouentium tendine, seu membrana, perinde ac in musculosis uiris sub cute, protuberare uideatur: hac tamen figura, nulla sui portione est detectus.*

γ *In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensebimus. Cæterùm γ glandulas quoq; inguinum insinuat, unà cum sinu, ex quo uasa crus petentia resecui.*

δ *Musculus femoris motorum octauus.*

ε *Musculus, tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.*

ζ,η *Excarnis tibiæ ossis pars. uerùm η priuatim internum notat malleolum.*

Ψ *Sextus pedem mouentium musculus. cuius exortum θ indicat: κ autem principium sui tendinis, cuius ductus*
θ,κ. *citra characterum appositionem manifestus est, quanquam ξ insertionis quasi ipsius sedem ostendat.*

λ *Musculus septimus pedem mouentium.*

μ *Musculi pollicem extendentis tendo.*

ν *Musculus quatuor digitos extendens.*

ξ *Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.*

ο *Transuersum ligamen, in anteriori tibiæ sede positum, & facta sectione, hîc in latera reflexum.*

ϖ *Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.*

ρ *Primus pedem mouentium musculus.*

σ *Pedem mouentium quartus musculus.*

τ *Longissimus gracillimusq; tendo, à tertio pedis motuum autore productus musculo.*

υ *Musculus, tertium quatuor digitorum os flectens.*

φ *Musculus pedem mouentium quintus.*

CHARACTERVM QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS proponet pagina, Index.

QVARTA *tabula quamplurimos præcedentis tabulæ musculos, sectionis serie ademptos, commonstrat: & deinde plerosq;, qui prioribus figuris nondum in conspectum uenêre, uidendos offert. quod omnes ad octauam usq; musculorum tabulam subsequentes, tantisper præstabunt, dum ossa anteriori facie nuda occurrant.*

Γ *Musculus temporalis, cuius principium, semicirculo non absimile, A, B & C circunscribitur.*

D *Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.*

Δ *Masseter, qui inter musculos inferiorem maxillam mouentes secundus describetur. E huius musculi princi-*
E,F. *pium indicatur, à malo exortum. F principij ipsius portio, auri proxima. Atq; ita ab E ad F totus ipsius prin*
G. *cipij ductus secundùm iugalis ossis longitudinem metitur. G infima musculi insertionis sedes notatur. Porrò si musculum hunc triangulo assimilare lubet, E, F & G tres angulos tibi proponere finges: quorum tertius, G indicatus, tam est obtusus, ut etiam latus dici queat.*

H *Neruulus minoris radicis tertij paris neruorum cerebri, hàc frontis musculosam compagem & elatiorem palpebram petens.*

I *Neruulus dictæ modò radicis, ad superius labrum & externam alæ nasi sedem propagatus.*

K *Cartilago, in quam sinistrum nasi os desinit.*

L *Ala nasi sinistra, dictæ modò cartilaginis extremo alligata, incumbẽsq;. Inter K & L, narium cute iam cum quibusdam membraneis ligamentis ablata, in conspectum uenit anterior alæ nasi musculus, nimisquàm tenuis.*

M *Musculus, à superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium in altero latere secundus.*

N *Musculus sinister inferiori labro peculiariũ, cuius sanè corpus minori negocio, quàm multiplex ipsius fibrarum intersectio delineari potest: quod etiam in musculo M notato usuuenit. Auris autem foramen citra O appositionem sese ostendit: uti etiam auris radici subditæ glandulæ, eum characterem quodammodo exprimentes.*

O *Uix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.*

P *Hac sede os υ referens reponitur.*

Q *Musculus, à temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi υ referenti insertus.*

R *Musculus sinister, ab inferiori maxilla in os υ referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic se spectandum præbet.*

S,T *Dexter & sinister ossis υ referentis musculi, à pectoris ossis summo pronati.*

QVARTA MVSCVLORVM TABVLA.

U,U Musculus gracilis & longus, qui à superiori scapulæ costa ossi u referenti implantatur.

Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium X notatum sumit: deinde aliam principij partem, Υ indicatam, à claviculæ sede, pectoris ossi proxima, obtinet. Cæterùm Z insertionē ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.

X,Υ.

Z.

a Clauicula, magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.

b Musculi scapulam mouentium secundi in latiorem claviculæ partem & summum humerum insertio.

c Musculorum hîc magnam obscuritatem pariunt uasa caput adeuntia, & nerui in brachium excurrentes.

d Musculus, à clauicula in primam thoracis costam insertus, thoracemq; mouentium primus.

Ξ Musculi brachium attollentis anterior pars: posteriorem uerò decima ostendit tabula, adhuc in sua sede repositam, ac Δ præcipuè insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam, reflexamq; ac γ notatam commonstrat. Porrò in præsenti tabula, e, f & g conspicuam hîc musculi brachium attollentis partem, trianguli ritu circunscribunt.

e,f,g.

h Musculi brachium pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio Q & T notaui, & ipsi musculo Δ quoq; imposui, ut hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad quam quoq; K, L & R spectant. K,L,R.

Q,T,Δ.

i Pectoris os, liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.

2,3,4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequūtur: atq; in harum interuallis, exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autem in costis ductæ, atq; ad characterum sinistram consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant: sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.

k Musculus scapulam mouentium primus.

l Musculus thoracem mouentium secundus.

m In dextra axilla m latitat, musculū notās, quo brachiū deorsum trahitur, idq; mouētiū quartus nobis habetur.

n Dextri lateris rectus abdominis musculus, hîc altiùs q̄ obliquè ascendentis musculi neruosa tenuitas cōscendens.

o Abdominis musculus, obliquè descendens, quem hîc in posteriora ab abdomine reflexum finximus.

Π Abdominis musculus, obliquè ascendens, ac totam sui lateris abdominis sedem amplectens. Hunc quodammodo circunscribūt o, n, p, q, & linea secundùm inferiorē abdominis sedē, ad iliū os, & coxendicis, & pubis ducta.

p,q Portio abdominis musculorum obliquè descendentium, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. Cæterùm q priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quà primùm flaccidus, deorsum denuò propendet, dissectus est. Duo itaq; uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora: circulus autem sub illis consistens, meatus est, urinæ seminiq; communis.

r Ablatis iam testium & uasorum seminalium exterioribus inuolucris, testes hîc cum suis uasis rectà deorsum propendent.

ſ Exterioris tunicæ testis ea hîc adseruata est portio, quæ uocatum testis constituit musculum.

t Musculus cubitum flectentium anterior, cuius interioris principij carnosæ, & hîc in dextro brachio ualde conspicuæ parti, nullum adhibui characterem: quum is hîc, uti neq; in sequenti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autem, inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.

u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costa principium præbetur.

x,x Posterior cubitum flectentium musculus.

y Musculus superior radium in pronum ducentium.

α Musculus radium in supinum agentium longior.

β Musculus quatuor digitorum secundos flectens articulos.

Σ Musculus, qui ab interiori humeri tubere ortus, & ulnæ lōgitudini exporrectus, brachiale flectit. ac γ quidem ipsius denotat initium: δ uerò, ipsius in quartum brachialis os insertionem.

γ,δ.

ε Alter brachiale flectentium musculus, qui à cubito sectionis serie resectus, deorsum hîc pendet.

ζ Musculus, primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.

η Hic musculus propendet, paruum digitum à reliquis in externum latus abducens.

θ Transuersum ligamen, in interna brachialis sede obuium, tendinibusq; hàc repentibus obductum.

ι Musculus maior primum pollicis os flectentium.

κ Propendet hîc ab insertione musculus, cuius beneficio pollicem ab indice remouemus.

λ Latus tendo manus, unà cum ipsius musculo, à summis quatuor digitorum aciebus in dextra manu dependens. Præterea hîc in utriusq; manus uola tendines occurrunt, mucosis membranis induti, atq; ad digitos, quo illos flectant, protensi.

μ Secundus femur mouentium musculus.

ν Primus femur mouentium musculus, nonnihil hîc quoq; sese offerens: quòd tabulæ huius imago, ut externam tibiæ sedem magis ostenderet, in latus sit posita.

ξ Ossis dextro sacri ossis lateri commissi sedes, à qua primum & sextum tibiam mouentes resecuimus.

& Chara-

& Charactere & sedes insignitur, maioris exteriorisq́ femoris processus.

Φ Nonus tibiam mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulū incipiens, o notatur. ϖ uerò ten-

o,ϖ,ϛ. dinis ipsius principium: ϛ autem sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.

ϛ Musculus femur mouentium septimus, hàc descendens, se offert.

τ Musculus femur mouentium sextus, suo tendine cum septimo musculo hàc prorepens.

υ In sinistro femore musculus υ insignitur, femur mouentium octauus.

φ Quinti femoris motibus seruientium musculi anterior portio hîc spectatur.

χ Secundus tibiam mouentium musculus.

ψ Octauus tibiam mouentium.

ω Septimus tibiam mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quòd ibidem is sit conspectior.

2 Primus tibiam mouentiū musculus, ab ilium ossis spina resectus, & à femore auulsus, ab insertione sua propēdet.

3 Sextus tibiam mouentium musculus, ab ilium etiam osse liberatus, & à cæteris amplexantibus femur musculis, cutis modo abstractus, ab ea sede propendet, cui ualidissimè iuxta superiorem fibulæ appendicem inseritur.

4 Sextus pedem mouentium musculus, ab anteriori tibiæ sede resectus, humi hîc procumbit, ipsius tendine ad in-

5,6. sertionem adhuc relicto, quæ in sinistro pede magis quàm dextro est conspicua, ad characterem 6. quemadmodum & sub dextro genu, tendinis primi tibiam mouentium musculi insertio est eadem ratione asseruata, charactereq́ 5 insignita.

7 Septimus pedem mouentium musculus.

8,9 Excarnis tibiæ ossis pars, à cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verùm 9 priuatim interiorem notat malleolum.

Υ Musculus quatuor pedis extendens digitos. Charactere 10 ipsius exortus insignitur. 11 uerò ipsius sedes, qua

10,11. portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hîc Ω notauimus. Cæte-

12. rùm charactere 12 musculi Υ insigniti sedes inscribitur, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extenduntur, pullulans.

Ω Uti & iam paulo antè scripsi, Ω musculus notatur inter pedis motores nonus, qui bicorni tendine in pedij os,

13. paruum digitum sustinens, insertionem 13 indicatam molitur.

14 Musculus pollicem extendens.

15 Musculus pedem mouentium octauus, hîc sese parum offert spectandum.

16 Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quòd eadem hîc cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.

17 Portio musculi hîc sese in pedis superiori parte offert, qui pollicem indici adducit.

CHARACTERUM QUINTAE MUSCULORUM TABULAE, QUAM SEQUENS habet pagina, Index.

QUEMADMODUM quarta tabula multos dissectos ablatosq́ ostendebat musculos, qui in tertia tabula erant integrè conspicui: ita sanè hæc quinta sectionis serie plurimos ademptos habet, quos quarta penitus detexerat. unde etiam hæc plerosq́ omnino proponit, quos sexta tabula resectos commonstrabit. Interim uerò haud negligendum est, quod statim in huius libri initio monuimus, tabulas anteriorem corporis faciem exprimentes, mutuo cum illis sectionis ordine respondere, quæ posteriorem faciem ostendunt: perinde scilicet, ac si hæc decimam subsequeretur tabulā. Musculos namq́, quos decima tabula resectos continet, hæc nullibi facit obuios.

A Foramen, quo neruulus tertij paris neruorum cerebri frontis, & superioris palpebræ musculosam petit substantiam.

B Temporalis musculus.

C Hic magna ossis iugalis portio est execta, ut temporalis musculi cum musculo nunc D indicando coitus in conspectum ueniret.

D Secundus inferiorem maxillam mouentium musculus, quem mansorium ferè appellamus.

E Foramen, quo surculus tertij paris neruorum cerebri, ad superius labrum & alam nasi deducitur.

F Amplus musculus, à superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruientium in altero latere secundus.

G Nerui utrinq́ ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Cæterùm superior characteris sedes, fungosam labrorum substantiam insinuat, ad utrunq́ labrum conspicuam.

H,I Musculus, inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uentres notant, in quorum medio excarnis teresq́ musculi pars consistit.

K Portio musculi caput mouentis, qui à pectoris osse & clauicula enatus, toti mamillari processui inseritur.

QVINTA MUSCULORUM TABULA.

L Os v imaginem referens, à quo primum & secundum & tertium par eorum qui id mouent musculorum resecuimus.

M Primus & secundus linguæ musculi ab osse v referente pronati.

N Laryngis cartilago, scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obtecta.

O Dexter duorum musculorum, qui ab osse v referente, in cartilaginem scuto similem inseruntur.

P Dexter duorum musculorum, qui à pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad huius musculi exterius latus, congeries uisitur soporariæ arteriæ, interioris uenæ iugularis, & sexti cerebri neruorum paris.

Q Asperæ arteriæ anterior sedes.

R, S Musculus ossi v referenti proprius, & à scapulæ superiori costa enatus. Singuli characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius musculi sedes est, tendinis substantiæ non absimilis.

T Portio musculorum secundi paris caput mouentium.

V Tertius scapulam mouentium musculus, ex transuersis superiorum ceruicis uertebrarum processibus initium ducens.

X Quoniam hic locus nihil aliud peculiariter, quàm septima tabula in homine ostendisset: & quia in Galeni uerba iurati, ipsius sententiæ, quum hæc pingerentur, plus æquo fauimus: musculum hîc ex cane delineatum cernis, quo homines prorsus destituuntur, & qui Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti tabula integer Γ notandus.

Y Dextri lateris clauiculam hîc à pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi adhuc mu-
Z. sculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; Z insignitur.

a Summus humerus, seu scapulæ elatior processus.

b Interior demissior'ue scapulæ processus.

c Ligamentum brachij ossis ad scapulam articuli peculiarium quartum ab interiori scapulæ processu summum petens humerum.

d Ligamentum teres, ab apice interioris scapulæ processus, in anteriorem sedem externi capitis humeri insertum, ac huius articuli, post membraneum omnibus articulis commune, primum.

e Aliud teres ligamentum, ex eminentissima scapulæ acetabuli sede, ad externum quoq; humeri caput procedens, atq; huius articuli peculiarium ligamentorum secundum.

f Hac sede duo ligamenta, d & e insignita, suis lateribus uniuntur, & uelut transuersum efformant ligamentum, transmittens caput externum musculi cubitum flectentium anterioris, ac mox ʒ notandi.

g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagines utrinq; connectuntur.

h Prima thoracis costa: reliquæ dein etiam, unà cum ipsarum interuallis, citra characterum opem sunt conspicuæ.

Γ Musculus scapulam mouentium primus. i & k huius musculi principium notant, quandam manus speciem
i, k, l. perinde in exortu, ac musculus ipsi succumbens, & m insignitus, in insertione repræsentans. l tendinem præsentis musculi indicat. Porrò i, k & l simul, huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.

m Musculus, qui à scapulæ basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.

Δ Dexter rectorum abdominis musculorum. Ac n carneum recti abdominis musculi principium, triangulo non
n, o. absimile notat. o principium eiusdem musculi nerueum inscribitur, penè uniuersum efformans musculum. To-
p, q. to interuallo, à p ad q pertinēte, recti abdominis musculi internis suis lateribus inuicem cōtingunt. Tota autem sede supra q, aut mox supra umbilicum consistente, tanto magis musculi mutuò seiunguntur, quanto altius conscendunt. Cæterùm q notabit etiam obliquorum abdominis musculorum neruosæ tenuitatis, ad transuersum
r. abdominis musculum, hac in parte ad pectoris usq; sedem connexum. Porrò r linea insignitur, quæ carneam recti musculi partem finit, quæq; ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in quarta tabula ad characte-
s. rem n est cernere. Intercapedine igitur ab r ad s pertinente, se offert recti simiæ abdominis musculi tendo seu
t. membrana, excarnis'ue musculi pars. t autem indicat carneam musculi sedem, primæ costæ & secundæ thoracis insertam. estq; latus ille tendo & carnea hæc pars is musculus, quem Galenus quintum thoracē mouentium enumerat, in hominibus haudquaquam, ut in caudatis simijs & canibus, conspicuus. Nos autem hîc illum, Galenum intelligendi gratia, delineauimus, quòd alioquin hæc pectoris sedes, sequentium duarum tabularum pe-
u, u, u. ctoribus erat absq; his musculis responsura. Postremò, u, u, u notantur inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa, quibus obliquè ascendentis musculi neruosa exilitas pertinacissimè connascitur.

x Linea hæc portiunculam notat musculi abdominis obliquè ascendentis, qua is transuerso abdominis musculo imbi adeò ualidè committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.

y Transuersus abdominis musculus.

α Obliquè ascendens abdominis musculus, ab abdomine hîc reflexus.

β Vasorum

β *Vaſorum ſeminalium portio. Cæterùm tres illi quodãmodo circuli, ad rectorum muſculorũ radicem, ſeu iuxta η & ο ac ρ conſpicui, idem quod in mox præcedente tabula, abſecti nimirum penis conſtructionẽ ac naturam, oculis ſubijciunt.*

γ *Reuerſa eſt muſculi brachium attollentis anterior pars: adeò ut ſedes ipſius in conſpicuo ſit, quæ anteriorem humeri articuli regionem proximè integebat.*

δ *In ſiniſtro brachio inſertionis pars adhuc reliqua eſt, muſculi brachium attollentis.*

ε *Excarnis nunc humeri pars, inter duo capita apparens, muſculi cubitum flectentium anterioris.*

ζ *Muſculus cubitum flectentium anterior.*

η *Muſculus, cubiti extenſionis autor, cuius principium ab inferiori ſcapulæ coſta pronaſcitur.*

θ,θ *Poſterior muſculus cubitum flectentium.*

ι *Superior muſculus eorum qui radium in pronum agunt.*

κ *Radium mouentium longiſſimus, cuius auxilio radius in ſupinum ducitur.*

Θ *Quatuor digitorum ſecundum os flectens muſculus, cuius principium ſub muſculo radium in pronum agentium*
λ,μ. *ſuperiore, & ι notato, reconditum, λ inſignitur. μ uero, muſculi huius in quatuor carneas partes diſtributio indicatur, quæ poſtmodum in ſingulos tendines degenerant.*

ν,ξ *Tranſuerſum interioris brachialis ſedis ligamentum, longa ſectione diuiſum, & utrinq; in latus reflexum. Verùm ν præterea muſculum priorem primum pollicis os flectentium cõmonſtrat. ξ autem muſculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorſum flectitur. Porrò quod ad quatuor tendinum, ſecundum quatuor digitorum os flectentium ſeriem attinet, omnia ſunt cõſpicua: quamuis interim tendinibus indicem & paruum*
ο. *digitum petentibus ο inſcripſerim.*

ϖ *Nonnihil hîc ſeſe offert muſculus, quatuor digitorum tertium flectens os.*

ρ *Portio muſculi tertium pollicis os flectentis, qui in ſiniſtro cubito eſt conſpectior.*

* *Muſculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur, hîc ab exortu & ulna liberatus, à ſua pendet inſertione.*

ς *Secundus femur mouentium muſculus.*

τ *Apparet hic obſcurè femoris caput coxendicis oſſis ſinum ſubiens, & ligamento adhuc obductum: ſed τ in hoc præcipuè adhibetur, ut ceruix ſeu collum femoris hîc indicaretur.*

υ *Femoris magnus exterior'ue proceſſus.*

φ *Femur mouentium ſeptimus, qui perinde ac tres modò ſubſequentes, modica tantum ex parte eſt conſpicuus.*

χ *Muſculus femur mouentium ſextus.*

ψ *Femur mouentium octauus.*

ω *Quintus femur mouentium muſculus.*

Λ *Septimus tibiam mouentium muſculus. Charactere 2 ipſius amplum principium, à radice magni femoris pro-*
2,3. *ceſſus enatum, indicatur. 3 hîc in tendinem latum deſinit, cum octaui & noni muſculorũ tibiam mouentium*
4. *tendinibus commixtum, unitumq́; 4 hæc linea illum in anteriori femoris ſede terminat, ubi octauus muſculus ipſi primùm ſubijci incipit.*

Ξ *Octauus tibiam mouentium muſculus.*

Π Π *octauum tibiam mouentium muſculum indicat: ſed priuatim ſinum oſtendit, cui nonus tibiam mouentium muſculus inſidebat, quem mox charactere 5 notabimus. Maximam itaq; ſinus ſedem octauus muſculus conſtituit: uerùm ſeptimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea, charactere 4 inſignita, ad umbram ſeptimi muſculi uſq; protenditur: ita ſanè, ut ab utriſq; muſculis ſinus iſte conſurgat.*

5 *Hoc charactere muſculus inſignitur tibiam mouentium nonus, qui à ſuo exortu liberatus, & à femore auulſus, illic à genu pendet, ubi ſeptimi & octaui tibiam mouentium muſculorum tendinibus commiſcetur.*

6 *Hic ſuo liberatus etiam initio, & à femore abſtractus, ab inſertione propendet tibiam mouentium ſecundus muſculus.*

Σ *In hac tibia, tibiæ os anteriori ſede prorſus excarne cernitur, propter hactenus reſectos muſculos: ſupereſt enim ex omnibus illi adnatis, tantum is quem modò Φ notabimus.*

Φ *Muſculus, ab interno tibiæ oſſis latere & ligamento membraneo in tibiæ longitudine oſſa colligante enatus, ac*
7. *pollicem pedis extendens. Huius tendinem 7 inſcriptum conſpicis.*

8 *Septimus pedem mouentium muſculus.*

9 *Octauus pedem mouentium muſculus, parum ſe ſpectandum, quum ſeptimo recondatur, offerens.*

Υ *Carnea moles, in ſuperiori pedis ſede repoſita: quæ in quatuor carneas partes digeſta, quatuor educit tendines, & pollicem tresq́; ipſi proximos digitos in latus externum mouet.*

Ω *Hic proſternitur muſculus quatuor extendẽs digitos, unà cum ipſius portione, quam noni pedem mouentiũ mu-*
&. *ſculi uice recenſuimus, ac cui iam (&) characterem inſcriptum cernis. Muſculis poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus nullos adhibui characteres, quòd ipſorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc ſit ſeries & copia.*

SEXTAE

SEXTAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONET PAgina, characterum Index.

SEXTAE tabulæ caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinq; in latera diductam refert.

A *Hic eadem iugalis ossis portio resecta est, quam in quinta tabula quoq; ademeramus.* Notatur uerò A *priuatim temporalis musculus, ablato iam mansorio musculo.*

B *Acutus maxillæ inferioris processus, cui temporalis musculus ualidissimè inseritur.*

C *Sinistra maxillæ inferioris pars.*

D *Musculus in ore delitescens, qui internæ inferioris maxillæ sedi, ubi latissima est, inseritur, eamq; mouentium tertius habetur.*

E *Gurgulio, à palati fine propendens.*

F *Glandula sinistra, amygdalæ non absimilis, ac eminentissimæ laryngis sedi apposita: nisi etiam paulo altius in faucibus, quàm larynx, consistat.*

G *Lingua: uerùm superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.*

H *Hac sede plures capitis & colli motibus famulantes musculi confunduntur.*

I *Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hîc ab exortu pendet.*

K *Tertius hominis scapulam mouentium.*

L *Glandula insigniter carnea, quæ sinistro laryngis radicis lateri adnascitur, ac in altero latere coniugem obtinet.*

M *Aspera arteria, ipsi incumbentibus musculis iam libera.*

N *Hæc congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperæ arteriæ exporrectorum. quanquam & musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte hîc se ostendant.*

Γ *Quoniam hanc pectoris colliq; sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula: non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui à transuersis uertebrarum ceruicis processibus ori*
O. *ginem O notatam ducens, ad quartam usq; costam carnosus fertur: ubi P notatus, in membraneum cessat ten*
P, Q. *dinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot adhuc costas pertinentem.*

R *Musculus, à scapulæ basi principium ducens, thoracemq; mouentium secundus.*

Pectoris os citra characterum impositionem conspicuum est, quemadmodũ & costæ, & earundem interual-
S. *la, unà cum exterioribus musculis intercostalibus. Quo tamen meliùs singula expendas, significet S tertiæ costæ*
T, V. *os, T tertiæ costæ cartilaginem, V musculum exteriorem intercostalium, in tertiæ & secũdæ costarum ossium*
X. *interuallo repositum, cuius fibræ deorsum in priora feruntur. X uerò denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundæ & tertiæ costarum cartilagines conspicuum, cuius fibræ sursum in anteriora prorepunt.*

a *Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagatæ, hicq; à rectis abdominis musculis resectæ.*

Δ *Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus, seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi re-*
b. *gio, abunde hic circunscribunt. Cæterùm b sedem notat, qua obliquè ascendentis musculi tendo, transuerso ab-*
c. *dominis musculo pertinacissimè adnascitur, priusquam rectum conscendat. c autem indicat asperitatem, quam musculorum obliquè ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, ubi recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò dehiscunt.*

d *Foramen, uasis seminarijs uirorum uiam præbens.*

e *Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasq; sedes sursum excurrentes, à magna uasorum crura adeuntium distributione.*

f *Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet, uasorum posteriori ipsius sedi commissorum seriem quoq; proponens.*

g *Spina ossis ilium, carnosis partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.*

h *Scapulis & sinistro brachio mentem accommoda. ibidem namq; h superiorem notat scapulæ angulum, cui musculus scapulam mouentium tertius, & K insignitus, inseritur.*

i *Summus humerus, seu scapulæ elatior processus.*

k *Musculus brachium mouentium quintus, scapulæ sinum occupans, qui inter elatiorem ipsius costam, & superioris processus radicem, seu scapulæ spinam, consistit.*

l *Interior scapulæ processus, anchoræ imaginem referens.*

Θ *Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulæ acetabuli supercilio nascitur, m*
m, n. *notat. n uerò indicat internum caput, ab interiori scapulæ processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem à carnea exquisitiùs discernas, huius tabulæ dextrum brachiũ spectabis, in quo n nerueã partem de-*
o. p. q. *notat, o aũt carneã. Cæterùm p duorũ capitũ coitũ indicat: q uerò tendinis, quẽ musculus hic educit, principiũ.*

r, r Muscu-

SEXTA MVSCVLORVM TABVLA.

r,r Musculus posterior cubitum flectentium.

ſ Musculus, cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulæ costa enascitur.

Λ Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimã partem, quæ hic oculis subijci potest, t indicat: ipsius
t. enim ortus in nona musculorum tabula spectari potest, quæ hunc musculum X insignitum habet, uti decima
u. tabula illum litera e ostendit. Cæterùm in hac tabula u præsentis musculi insertionem notat, quam in inferiorem radij appendicem molitur.

x Musculus superior duorum, qui radium in pronum ducunt.

Ξ Musculus, tertium quatuor digitorum os flectens. & α quidem huius musculi caput insinuat. β autem sedem,
α,β. qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, quæ singulos postmodũ porrigunt tendines. Porrò qua ratione ad tertium usq; digitorum internodium tendines huius musculi porrigantur, & incumbentis musculi ten
γ. dines transeant, hîc in utraq; manu est conspicuum. Sit tamen, doctrinæ gratia, γ tendo, tertium medij digiti os
δ. accedens. δ autem tendo, qui secundum os flectit, ut nunc dicam, cum cæteris sui musculi tendinibus, ex uola ad insertionem usq; auulsus.

ε Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum, qui suo principio, adeoq; à cubito liberatus, à tendinum ipsius in secunda quatuor digitorum ossa insertione propendet.

ζ,ζ Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollici, atq; hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.

η,θ Musculus tertium pollicis os flectens, η notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.

κ Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertione dependet.

λ Musculus minor primum pollicis os flectentium, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uerò & κ, primum pollicis os nudum excarneq; apparet.

μ Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uerò ante huius musculi initium apparens, ulnæ est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.

ν Tertius femur mouentium musculus, hîc magna ex parte conspicuus.

ξ Magnus exterior'ue femoris ossis processus.

ο Musculus femur mouentium septimus.

ϖ Musculus femur mouentium sextus.

ϱ Musculus femur mouentium octauus.

ς Quintus femur mouentium musculus.

Π Octauus tibiam mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. τ insinuatur amplum
τ. huius musculi principium, à radice magni femoris processus, & femoris collo enatum. Deinde Π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiam mouentium musculus continetur. Cæterùm carnosæ huius muscu
υ. li partis terminus, instar semiglobi extuberans, in utroq; femore υ insignitur.

φ Dependet hic musculus tibiam mouentium septimus, cuius cauitas argumento est, qui octauum tibiam mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines unà coeant. Quod ut commodiùs expenderes, in dextro genu septimus musculus adeò ab octaui musculi tendine dissectus est, ut & patellæ seu molæ pars ibidem in con-
*. spectum ueniat, * notata.

χ,✝ Hæc sedes, ad exteriorem genu regionem occurrẽs, ostendit portionem quarti tibiam mouentis musculi. atq; hic χ notat quarti musculi sedem, ipsius insertioni proximam. ✝ autem eam partem abscectam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium præbet, quum reliqua à femoris osse initium ducat.

Σ In sinistra tibia totum externum tibiæ ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Cæterùm Σ priuatim notat ligamentum, tibiæ os & fibulam, quà hæc inuicem dehiscunt, intercedens.

ω Externus malleolus, & pars fibulæ excarnis.

Φ Musculus pedem mouentium septimus. Character 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod an-
2,5. teriori & posteriori parte, ac dein interiùs, quà fibulam spectat, carne adnutritur, ac 4 partem notat anterio-
4,3. rem carneam, 3 uerò posteriorem.

✝ Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. Cæterùm charactere 6 hu-
6. ius musculi tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus, indicatur.

Ω Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.

7 Hic procumbit musculus pollicem extendens, suæq; insertioni adhuc hærens.

8 Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.

9 Secundus musculus pedem mouentium.

ϗ Musculus in dextro pede insignitur, pollicem in internum latus à cæteris digitis abducens. Posteriori dextræ tibiæ sedi nullos adhibuimus characteres, quòd ea cum præcedentibus tabulis prorsus respondeat.

SEPTIMA MUSCULO-RUM TA-BULA.

SEPTIMAE MVSCVLORVM TAbulæ characterum Index.

SEPTIMAE musculorum tabulæ corpus laxato fune, à quo inter pingendũ pendebat, in posteriora tantùm procidit, quantùm resecto iam peritonæo, & omnibus quæ illo amplexantur, uidendo septo transuerso suffi cit. quod etiam in præsenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore hærens, nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula, effractæ alæ ritu deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut uniuersum ipsius cauum in conspectu sit.

A *Gurgulio, à palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.*

B *Aliquot ceruicis uertebrarum corpora anteriori sede, qua musculis non obteguntur, se hîc ostendunt.*

C,D *Primum par musculorum dorsum mouentium.*

E *Stomachi seu gulæ hîc præsectæ pars.*

F *Asperæ arteriæ stomacho instratæ pars, hîc quoq; iuxta iugulum à reliqua caudicis sui portione liberata. Cæterùm uasa utrinq; ad asperæ arteriæ latera occurrentia, soporales sunt arteriæ, cum internis iugularibus uenis, & sexto neruorum cerebri pari.*

G *Musculus alter secundi paris dorsum mouentium.*

H *Scapulam mouentium tertius, qui in dextro latere transectus est.*

I *Musculus brachium mouentium quintus, inter elatiorem scapulæ costam, & superioris ipsius processus radicem repositus.*

Γ *Musculus brachium mouentium sextus, totam scapulæ cauam anterioremùe occupans sedem. Huius insertio*

K. *K insignitur, reliquaq; ipsius forma ex scapulæ imagine deprehenditur. quanquam si præsentis musculi triangularem figuram uolueris constituere, licebit K, L & L simul conferre.*

L,L *Musculus thoracem mouentium secundus, octo superioribus costis manus modo insertus.*

M *Brachium agentium tertius, & ab inferiori scapulæ costa, iuxta basis scapulæ inferiorem angulum enatus.*

N,N *Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitum, à scapula educitur.*

O *Portio tendinis musculi brachium mouentium quarti.*

P *Cubitum flectentium posterior, qui totus ferè hîc est conspicuus.*

Q *Radium in pronum constituentium superior.*

R,R *Anterior cubitum flectentium, qui ab ossibus, unde initium duxit, liberatus, ac à brachio auulsus, à sua dependet insertione.*

S *Radius.*

T *Ulna.*

V *Ligamentum inter radium & ulnam, quà inuicem dehiscunt, intercedens.*

X *Radium in pronum mouentium inferior musculus, propemodum quadratus.*

Y,Y *A dextro radio (qui cum uniuersa manu magis quàm sinistra attollitur) dependet à sua insertione longior radium in supinum ducentium musculus.*

a *Minor primum pollicis os flectentium musculus, suo initio liberatus, ab illo cui inseritur osse tantum pendet.*

1,2,3 *Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.*

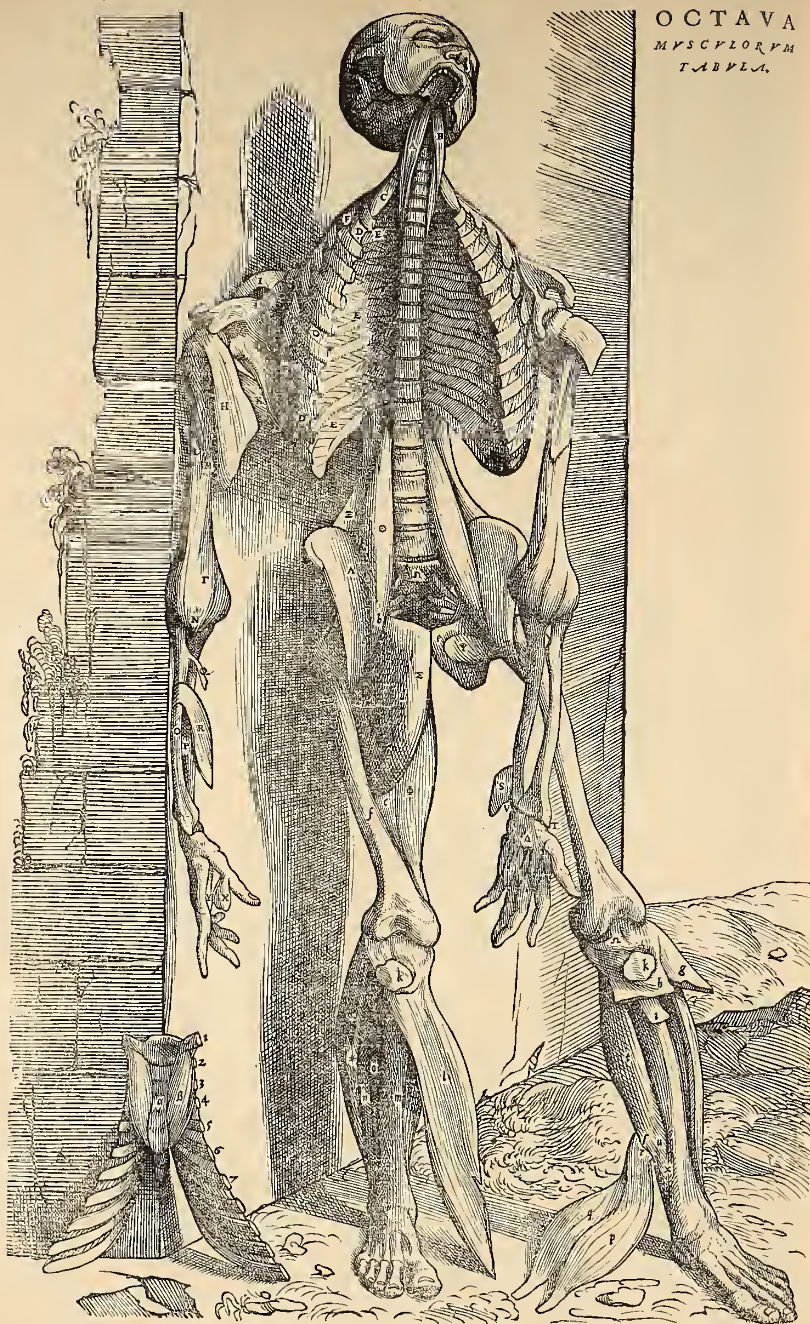
b *Dependet à sua insertione musculus tertium pollicis internodium flectens.*

c *Musculus tertij quatuor digitorum ossis flexus autor, à cubito resectus, deorsum est reflexus. Hunc sedulò intuebere, quòd illius tendinibus musculi attendantur, quatuor digitos pollici adducentes: quorum is qui indicem mo*
d. *uet, d insignitur, perinde ac reliqui tres, ab insertione dependens. Quinetiam tendinum musculi secundum qua-*
e. *tuor digitorum os flectentis portiones hîc adhuc seruantur. ac portioni quidem indici propriæ e inscripsi: tendini*
f. *autem tertium indicis os flectenti, f. Cæterùm in dextra manu dictorum musculorum duntaxat conspiciuntur*
g.h. *insertiones. ac g in indice insertionem indicat musculi indicem pollici adducentis: h insertionem tendinis secun-*
i. *dum indicis os flectentis. i insertionem tendinis, qui tertij eius digiti ossis flexioni præficitur.*

Præsentis tabulæ thorax, quòd ad intercostales spectat musculos, præcedentis tabulæ thoraci respondet: unde etiam characteribus non uenit obliterandus.

Δ *Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso, & suo mucore parieti agglutik,l,m,n. nato, circũscribitur k, l, m, n. quod uerò exteriùs hos characteres ambit, & foris existit, fibrisq; interstinguitur,*
o,p. *carneam septi partem esse putato. o,p Duo ligamenta, seu tendines septi, uertebrarum in lumbis consisten-*
q. *tium corporibus inserti. q Septi scissura, qua id uertebrarum incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis expertem transmittit, aut illis cedit, quarum orificia q in corpore huius tabulæ positum indi-*
r. *cat, quemadmodum & arteriæ ramos in septum excurrẽtes. r Foramen septi, stomacho uiam præbens, qui*
ſ. *etiam r in corpore insignitur. ſ Foramen in septo trãsuerso, uenæ cauæ caudici paratũ, qui in corpore ſ notatus conspicitur.*

OCTAVA
MVSCVLORVM
TABVLA.

t Musculus femur mouentium sextus.
u Musculus dorsum mouentium nonus.
x Femur mouentium septimus, qui perinde ac sextus, propter ablatum peritonæum, magis quàm in præcedentibus tabulis se offert.
y Sacrum os hic insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla educti, obuij sunt.
α Femur mouentium octauus.
β Quintus femur mouentium.
γ Tibiam mouentium octauus.
δ Musculus pollicem à cæteris digitis amouens, sua tantum hæret insertione.
ε Dependet & hic quoq; ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducens. Quæ uerò in præsentis tabulæ tibijs occurrunt, illis respondent, quæ prioribus tabulis fuere obuia. hactenus namq; ex posteriori tibiæ sede nullus est absectus musculus: & in anteriori tibiæ regione, hoc figuræ situ, nihil præter excarnem, etiam ante anatomen, tibiæ ossis partem, est obuium.

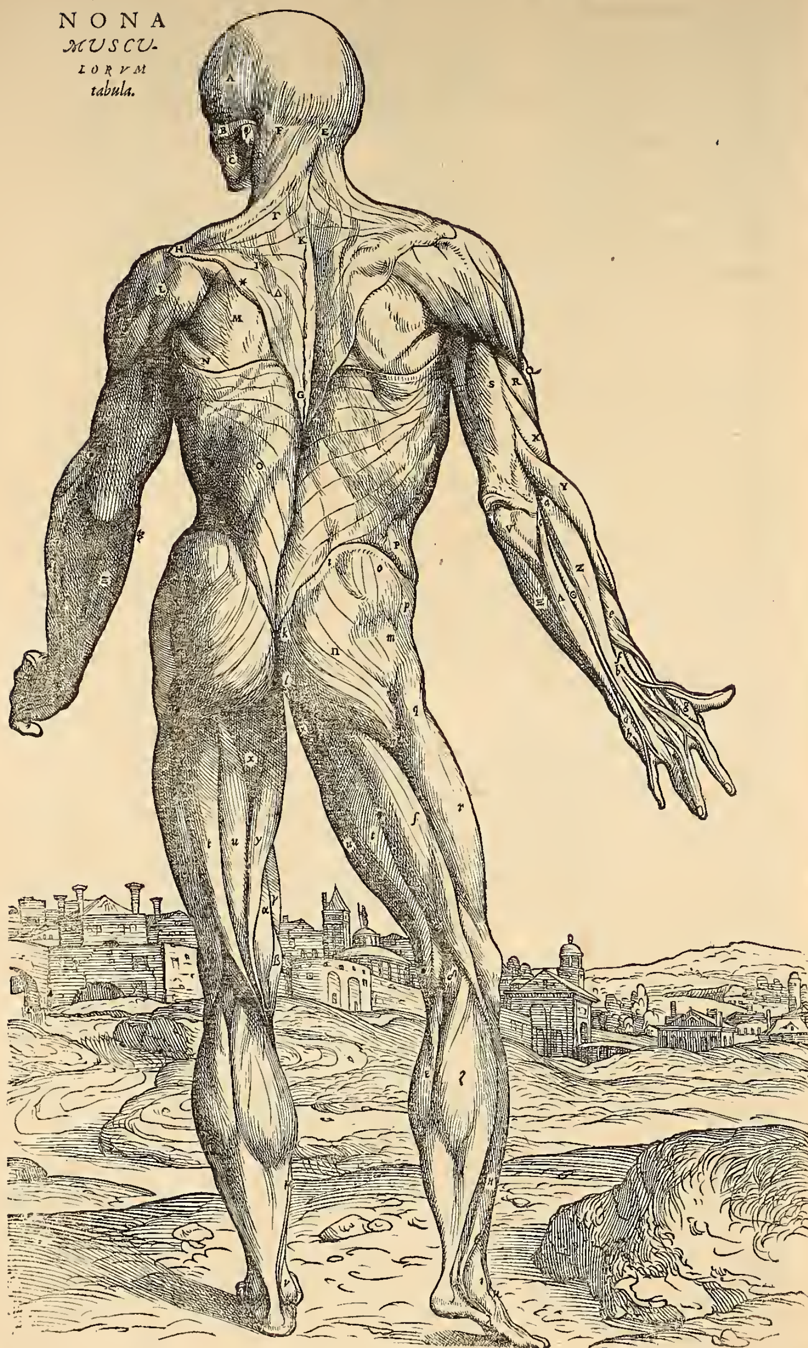
CHARACTERVM OCTAVAE MVSCVlorum tabulæ Index.

HAEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos in anteriori hac sede ex sectionis serie adhuc reliquos proponens. Ut uerò interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud unà cum costarum cartilaginibus exectum, & sub dextræ manus indice ita propositum cernis, ut internam ipsius referat faciem, thoracis cauitatem respicientem.

A,B Musculi collum, superioremue dorsi partem flectentes, dorsumq; mouentium primum coniugium.
C Musculus à prima enatus costa, secundiq; dorsum mouentium paris alter.
D,D Exteriores musculi intercostales, in costarum ossium interuallis conspicui.
E,E Interiores musculi intercostales, in costarum ossium interuallis obuij.
F,F Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq; motorum secundus.
G Utrinq; scapula modò nuda excarnisq; est, musculi F insigniti ope adhuc corpori hærens.
H Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulæq; cauum occupans.
I Musculus superiori scapulæ basis angulo insertus, ipsamq; agentium tertius, ab insertione pendens.
Γ Posterior cubitum flectentium musculus, cuius principij elatior exteriorq; pars L insignitur, demissior uerò in-
L,M,N. teriorq; pars M. Insertio autem præsentis musculi N indicatur.
O Radius.
P Ulna.
Q Tendinis musculi cubitum flectentium anterioris pars.
R Musculus ab insertione dependet, radium in pronum mouentium superior.
S Musculus à sinistra ulna dependet, radium in pronum ducentium inferior.
T,U Sede T insignita, ligamentum, brachiale ad cubitum nectens, crassius apparet, ut etiam sede U notata.
X Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.
Δ In postbrachiali dilucidiùs exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Cæ-
Υ. terùm dextra manus in latus picta est, ut musculū Υ insignitum offerret, qui primū indicis os introrsum flectit.
Θ Sextus femur mouentium musculus, cuius initium è uertebrarum procedens corporibus, a insignitur. b uerò
a,b. ipsius sedes indicatur, qua tendinem educere incipit.
Λ Septimus femur mouentium musculus.
Ξ Musculus dorsum mouentium nonus.
Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui prosilire hîc uidentur.
Σ Octauus femur mouentium musculus, qui ut ualde est carneus, nonnihil hic laxus propendet.
Φ Quintus femur mouentium musculus. Uerùm Φ priuatim huius musculi partem notat posteriorem, c autem
c. anteriorem.
e Pubis ossis anterior sedes, quæ hoc latere ex sectionis serie, carne est denudata.
Υ Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.
Ω In sinistro genu tendines, septimi tibiam mouentium musculi g insigniti, & octaui h indicati, & noni i notati,
g,h,i. à genu reflexi sunt: ac patellam ipsis innatam, ac k insignitam, oculis subijciunt. In dextro autem crure octa-
k,l. uus tibiam mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, l notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui etiam k inscripsimus.
m Tibiæ ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.

x 3 n Fibulæ

NONA
MUSCU-
LORUM
tabula.

n Fibulæ anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus iam denudata.

o Ligamentum inter tibiæ os & fibulam inibi repositum, ubi hæc ossa inuicem dehiscunt.

* Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorũ tabula expressit literis Φ & Υ, septimus nimirum & octauus pedem mouentium. In superiori pedis sede modo nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaq́ duntaxat ligamentis obducta, in conspectum ueniunt. Cæterùm musculi, qui hactenus in tibiæ posteriori sede fuere obuij,

p,q. sectionis serie nunc auferri incipiunt. ac p, q notant primum ac secundum pedem mouetium, à quarto eiusdem

ſ,t. motus autore musculo, t insignito, ad characterem ſ propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentium musculi, qui inter ſ & u deducitur.

u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.

x Hic obscurè se offert pedem mouentium quintus.

α Pectoris ossis posterior, seu cor spectans sedes.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 His characteribus septem uerarum costarum indicantur cartilagines. Reliquæ autem quatuor cartilagines, octauæ, nonæ, decimæ & undecimæ costarum cartilagines sunt.

β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.

NONAE MVSCVLORVM TABVLAE characterum Index.

NONA tabula, omnium posteriorem corporis faciem exprimentium prima occurrit, nullum absectum habens musculum, præter eos quos carnea membrana constituit, tertiaq́ tabula obuios fecit. Verùm transuersa in externa cubiti sede iuxta brachiale reposita ligamenta hic dissecuimus, quòd prima & secunda tabulis abunde fuerint conspicua, & numerorum characteribus insignita.

A Temporalis musculus.

B Os iugale.

C Masseter præcipuè appellatus musculus, seu inter musculos maxillam inferiorem mouentes secundus describendus. Auris uero foramen, cum ipsi subiectis glandulis, citra characterem est obuium.

D Musculus caput mouentium, qui à pectoris osse & clauicula enatus, in mamillarem temporis ossis processum inseritur.

Γ,Δ Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atq; huius principium, ab occipitij osse prona-

E,F,G. tum, E ac F insignitur. E uerò usq; ad G, musculi notatur principium ab occipite, ad octauæ usq; thoracis uer

H,I. tebræ spinam, à mediarum uertebrarum apicibus quodammodo enatum. H, I insertio indicatur, quam muscu-

* lus in scapulæ spinam, & summum humerum, latiusculamq́ clauiculæ sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu carnosæ ipsius fibræ in semicirculi hic cessant circunferen

K. tiam. Hac parte K insignita, ceruix collum'ue, thoracis elatissimæ parti cõmittitur. Lineæ autem, latera'ue musculum circunscribentia, in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput transuersim ducta. Quòd autem huius extremum F notatũ, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum F remouetur ab E, pictura in causa est, oculum fugiens: quod & sinistrum brachium, in anteriora porrectum, liquidò commonstrat. quod fortè ὀπτικῆς ignarus, plus æquo breuius esse arbitraretur. Porrò secunda linea præsentis musculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H. Quarta ab H ad G. Atq; his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea, ab H ad I protensa, & ille quoq; ductus, qui ab I ad K metiri posset, nullæ prorsus separationis diuisionis'ue musculi in partes, notæ existunt.

L Musculus brachium attollens, eiusq; motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, brachiumq; mouentium septimus.

N Musculus ab humiliori scapulæ costa pronatus, & brachium mouentium tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula Θ insigniendus.

P In præsentis tabulæ dextro latere, P indicat portionem abdominis musculi, quem obliquè descendentem uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit anterior brachium flectentium musculus.

R Posterior cubitum flectentium musculus.

S Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulæ costa pronascitur.

V Vlnæ sedes triangula, nullis obtecta musculis, excarnis'ue, ac præcipuè insertionem excipiens neruosæ cubitum extendentium musculorum insertionis.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.

Y Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.

Z Musculum Z insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initium a indi-
a,b. catur. Sedes uerò, qua carneus esse desinit, tendinesq́ educit, b insignitur.

Θ Musculus, qui nobis parui digiti extensionis autor recensebitur. Cæterùm etsi in externa postbrachialis sede, & ad digitorum radicem aliquo modo exprimere conati sumus, quî duorum musculorum, quos Z & Θ insigniuimus, tendines commisceantur, & uariè latescentes, suismet ipsorum portionibus rursus uniantur: nihilominus tamen, quum hæc commixtio omnibus non sit eadem, hanc ex uarijs sectionibus te potius quàm ex hac unica delineatione, petere optauerim.

Λ Musculus brachiale extendentium, cuius principium c insignitum, ab humero pendet: insertio autem d indi-
c,d. cata, in postbrachialis os perficitur, paruum digitum sustinens.

Ξ In utroq́ cubito Ξ insignitur musculus, brachiale flectens, quartoq́ brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabula æquè atq́ hic conspicuus. Quemadmodū & musculi latum manus tendinem producentis initium,
q. hic ad characterem q́ est obuium, unà cum exortu musculi brachiale flectentis, qui postbrachiali insertus, Λ in tertia musculorum tabula notatur.

e Musculi hàc obliquè prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi pollicem suffulcienti inserit: alter uerò unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo & tertio pollicis ossi inserens.

f Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, & pollicem uersus indicem euertens.

g Musculus pollicem indici proximè adducens.

h Musculus, parui digiti à reliquis abductionis autor.

Π Primus femur mouentium musculus, i,k,l,m & n circunscriptus. Quandoquidem i usq́ ad k, sui principij
i,k,l,m,n. partem notat, quæ ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaq́ sacri ossis sede pendentem, ubi etiam sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem. n autem insertionis infimam notat partem: quæ quia inter musculos tibiam mouentes hic penitiùs se insinuat, reconditáq́, omni ex parte non est conspicua.

o Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo adhuc obtectus.

p Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur: attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit, adeò ut illis quo-
q. que characteres iam sim inscripturus. Cæterùm q notat huius sexti tibiam mouentium musculi carnosæ partis terminum.

r Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obtectus.

s Quartus tibiam mouentium musculus, septimi musculi posteriori sedi attensus.

t Tertius tibiam mouentium musculus, in utroq́ crure (quemadmodum & subsequentes aliquot) notatus.

u Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.

x Apparet & hic quoq́ portio musculi femur mouentium quinti.

y Musculus secundus tibiam mouentium.

α Musculus tibiam mouentium primus.

β Octauus tibiam mouentium musculus.

γ Nonus tibiam mouentium musculus, modica ex parte, ut & duo proximè præcedentes musculi, conspicuus.

δ Hoc sinu, tibiam accedens arteria, unà cum maxima cruris uena, & neruo quoq́ totius corporis crassissimo uehuntur.

ε Musculus primus pedem mouentium.

ζ Secundus pedem mouentium musculus.

η Septimus pedem mouentium musculus.

θ Octauus pedem mouentium musculus, sub septimo occultatus, modicè admodum se hic spectandum offert.

ι Excarnis fibulæ pars, ipséq́ adeò exterior malleolus.

κ Aliqua ex parte portiuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni: hic enim ipsius tendo ad insertionem suam se offert.

λ Musculus paruum digitum à cæteris abducens.

μ In sinistra sura, tendo tertij pedem mouentium musculi notatur.

ν Interior malleolus.

DECIMA

DECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONET PAgina, characterum Index.

In hac omnium tabularum decima, posteriorem uerò faciem exprimentium secūda, musculi aliquot, qui in præcedente tabula erant prorsus cōspicui, iam sectionis serie adempti dependent: multiq; in illa non obuij, hîc sese commonstrant. Verùm interim prorsus ablatus est ille musculus, quem nona tabula Γ *&* Δ *insigniuimus, quòd uidelicet nusquam aptè formam ipsius dependens ostendere potuisset, quorundamq; musculorum inspectionem occupasset.*

A *Dexter primi paris caput mouentium musculus.*

B,B *Secundi paris caput mouentium dexter.*

C *Scapulam mouentium tertius musculus.*

D *Clauicula, sectionis serie musculis hîc denudata.*

E *Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula F notandus.*

Γ *Musculus scapulam mouentium quartus, cuius primum latus ad dorsi uertebrarum aliquot spinas deductum,*

G,H. *à G ad H metitur. Secundum uerò latus, ad scapulæ basim pertinens, ab I ad K protenditur. Tertium latus à*

I,K. *G ad I, & quartum ab H ad K pertinet.*

L *Musculus brachium mouentium quintus, inter scapulæ spinam, & elatiorem scapulæ costam locatus.*

M *Scapulæ spina, ac summus humerus, à secundo scapulam mouentium musculo liber.*

Δ *Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede promptè circunscripseris, si P mu-*

P. *sculi insertionem esse cognoueris. P namq; ac N & O, trianguli modo, dictam musculi partem terminant, an-*

N,O. *teriori interim parte* Ξ *in quarta tabula musculorum insignita.*

Q *Brachium mouentium septimus musculus, gibbam scapulæ sedem occupans.*

R *Musculus brachium mouentium tertius, ab humiliori scapulæ costa circa eius basim enatus.*

& *Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, unà cum humanum thoracem mouentiū quarto.*

Θ *Hunc musculum secunda tabula* Γ *insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachium deorsum,*

S,T. *uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. S & T, musculi huius principij indicant longitudinē: V par-*

V. *tem ipsius insertioni proximam, quæ hic ostendi nequit: uerùm in septima tabula O insignita, utcunq; fuit ob-*

X. *uia. X autem musculi latus ea sede indicat, ubi ab ilium osse non amplius enascitur. Circunscribes uerò præsentis*

Y. *musculi latera ab S ad T, dein à T per X ad V, insuper ab S ad V. Cæterùm Y notabit inferiorem scapulæ basis angulum hic extuberantem, & tertio musculi latere intectum.*

Z *Obliquè descendentis abdominis musculi portio.*

a *Musculus, ab humiliori scapulæ costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.*

b *Musculus, à ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.*

c *Portio anterioris cubitum flectentium musculi.*

d *Portio posterioris cubitum flectentium musculi.*

e *Musculus radium in supinum agentium longior, qui à brachio ad humiliorē usq; radij appendicem protēditur.*

f *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.*

g *Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans. Sunt uerò ab hac sede resecti tres musculi, qui deorsum à manu pendent.*

h,h *Hac sede, inter utrunq; h, h occurrente, ulna iam carne omni, musculis' ue libera cernitur.*

i *Musculus brachiale flectentium, qui quarto brachialis ossi inseritur.*

Λ,Ξ,Π *Tres isti characteres, tria notant musculorū principia, ab ulna pronata. Primum* Λ *insignitum, illud est, quod radio ante medium illius longitudinis insertum, musculum cōstituit, radium in supinum agentium breuiorem.*

k,l. *Secundum principium* Ξ *indicatum, illud est, quod in duas portiones, k & l notatas dirimitur. k enim eam significat portionem, quæ tendinem brachialis ossi pollicem proximè sustinenti offert. l uerò inferiorem insinuat*

m,n. *portionem, quæ dein bipartita, unam partem, quæ m inscribitur, primo pollicis ossi inserit: alteram n indicatam, in secundum & tertium pollicis ossa implantat. Porrò tertium principium,* Π *insignitum, illud demum*

o,p. *est, quod in duas quoq; partes, o & p indicatas discinditur: quarum superior, o notata, tribus pollicis ossibus inseritur: inferior uerò, p indicata, indicem ac medium à pollice abducere creditur, etsi potißimū indicem adeat.*

q *Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens.*

r *Propendet hîc quoq; ab insertione musculus, paruum digitum præcipuè extendens.*

s *Musculus à digitorum radicibus hic dependet, qui indicem, medium & anularem in primis extendit.*

t *Musculus, pollicem indici proximè adducens.*

Σ *Secundus femur mouentium musculus, cuius exortum, semicirculi formæ quodammodo respondentem, u & x*

u,x. *notant. quanquam u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si præsens tabula in latus magis uerteretur.*

Cæterùm

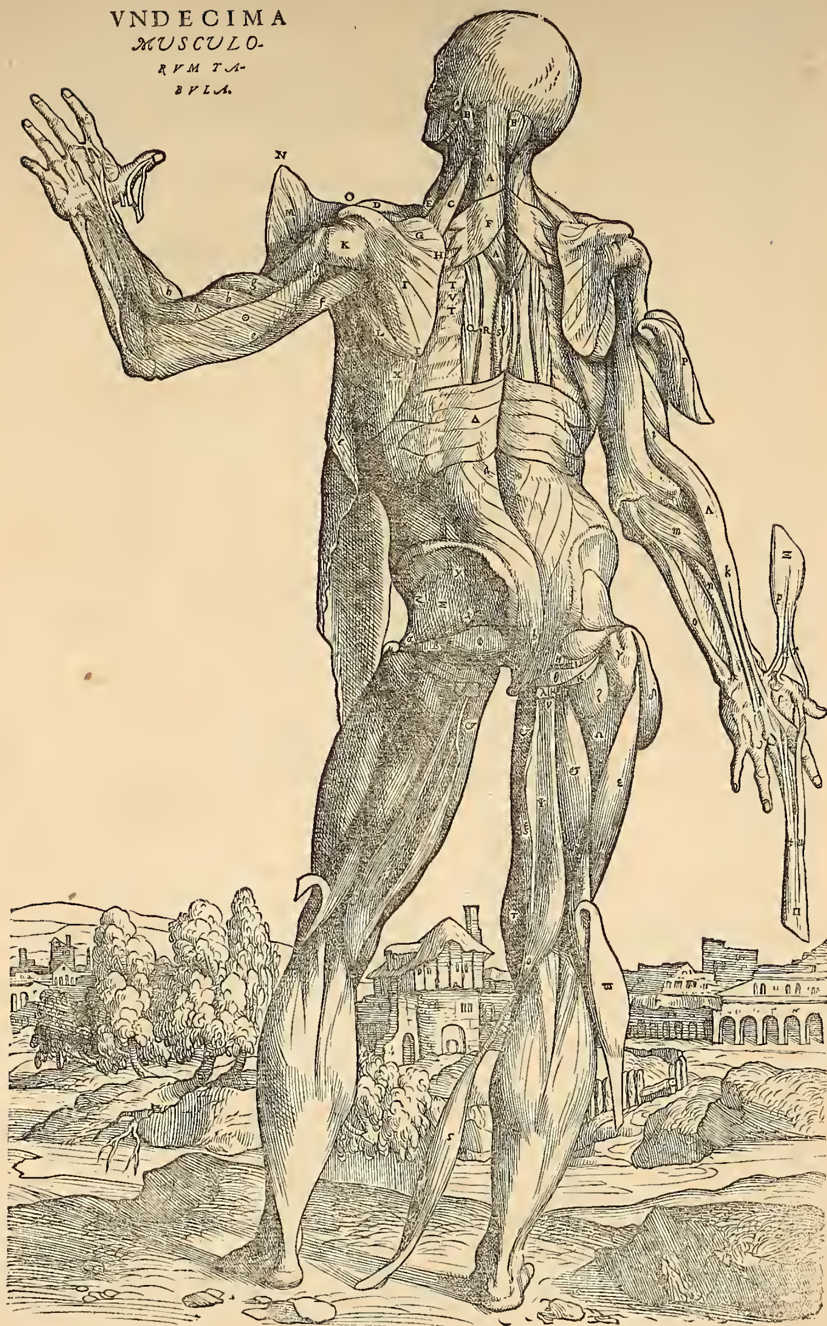
DECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

y. Cæterùm y huius musculi indicat insertionē. unde etiam u, & x, & y, uniuersum musculum circunscribunt.
α Magnus exteriorq́ femoris processus.
β Quartus femur mouentium musculus.
γ Ligamentum à transuerso quinti oßis sacri oßis processu, in acutum coxendicis oßis processum pertinens.
δ Ligamentum à dicto nunc sacri oßis processu in posteriorē elatioremq́ appendicis oßis coxendicis sedē insertum.
ε Musculus femur mouentium decimus, qui hàc à posteriori pubis oßis sede reflexus, alium ueluti musculum suprà infraq́ ipsi attensum commonstrat.
ζ Quoniam hæc sedes, quantum ad musculorum seriem attinet, sequenti tabula, perinde atq; hic erit conspicua, neruum ab hac tabula non resecuimus, quem quartum femur petentium numerabimus, eum secunda tertiaq́ figuris, Capiti undecimo libri quarti præponendis, charactere 71 indicaturi. Præsens etenim neruus, is profectò est, secundùm quem ex caluariæ cauitate, per dorsi uertebrarum foramen, quod dorsali medullæ transmittendæ paratur, descendens humor, in pedes confluit, quem nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar fri-
η. gidæ aquæ demanare, ac in crus profluere sentiunt. Ad hæc, eundem neruum in poplite η notatū cernis. quanquam η priuatim ipsius grandiorem indicet portionem: quæ etsi in alias quamplurimas soboles disseminetur,
θ. præcipua tamen ipsius parte, pedis inferiora inter calcem & interiorem malleolum petit. θ uerò præsentis nerui in poplite bipartiti minorem insinuat ramum, maxima sui parte in musculos digestum, exterius tibiæ latus, & anteriorem eiusdem sedem occupantes: qui mehercule non minus quoq; accuratè, quàm quiuis corporis neruus est obseruandus, si non ob aliud, saltem propter urentia medicamina, quæ subinde hic ægris adhibentur, ut ulcus eorum ui inustum, humorem secundùm hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato, uicinum est: & quum paulo inferiùs fiat, quàm superior fibulæ consistit appendix, ramus ille præcipua sua portione contingi nequit. Atq; eiusmodi sanè pleraq; crebro sermoni adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinæ partes huic Anatomicæ misceri, aut ego etiam eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tempore, uti iam cœpi, exaraturus.
κ, κ In utroq; femore κ occurrit, musculum notans femur mouentium primum, qui in sinistro crure integer à sua sede reflexus est, insertione duntaxat corpori commissus, quæ in dextro crure solùm inibi reliqua est, ubi uali-
λ. dißima spectatur: ubi autem leniter, membranæq́ tantùm ritu inserebatur, λ asscriptum cernis.
μ Septimus tibiam mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obtectus.
Φ Tertius tibiam mouentium musculus, cuius caput ν insignitur: sedes uerò tendinem primùm educens, ξ. Inser-
ν, ξ. tionem autem tertia musculorum tabula proponebat, charactere 3 insignitam.
Ψ Quartus tibiam mouentium musculus.
ϖ, ϖ Quintus tibiam mouentium musculus.
ϱ Quinti femur mouentis musculi portio.
ς Secundus tibiam mouentium musculus.
τ Portio octaui tibiam mouentis musculi, resecto iam interim primo tibiam mouente, qui aliàs hic in orbe occurreret. Quod uerò ad musculos in tibia pedeq́ repositos attinet, omnia præcedenti conueniunt tabulæ, ut & duodecimæ, quam inibi characteribus primùm occupabimus.

UNDE-

VNDECIMA MUSCULORUM TABULA.

VNDECIMAE MVSCVLORVM TAbulæ characterum Index.

A,A SINISTER primi caput mouentium paris musculus.

B,B Secundum par musculorum caput mouentium, in sinistro tantùm latere characteribus insignitum.

* Musculus hîc obscurè occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.

C Musculus scapulam mouentium tertius.

D Clauicula, hac in parte nunc musculis denudata.

E Dependet hîc musculus, à scapula ossi υ referenti insertus.

F Humanum thoracem mouentium tertius.

G Brachium mouentium quintus.

Γ Musculus, scapulæ gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium septimus, cuius initium ab H ad

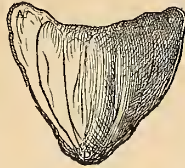
H,I,K. I pertinet, insertionis uerò sedes K indicatur: atq; ita totus trianguli modo H, I & K circunscribitur.

L Musculus ab humiliori scapulæ costa ad humiliorem basis ipsius angulum originem ducens, brachiumq; mouentium tertius.

M Hîc musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circunscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, hac tabula in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitu-

N. dinem ueteres huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulæ fuit proxima:

O. O autem illa, cuius initium à summi humeri cum clauicula articulo pendet. Dein si D eam musculi partem esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequêris, musculi suo exortu liberi principium insigniter obtusum angulum referre, uti figura modò inserta comprobat, qua tota musculi interna sedes exprimitur, articulum proximè integens. Atq; hîc A, B, C, musculi indicant principium: ab A quidem ad B, principij portionem, à summo humero & scapulæ spina pronatam: à B uerò ad C, reliquam principij partem, quæ clauiculæ debetur. Postremò D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est, B humiliùs poni, quàm A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.

P Dictus nuper brachium mouentium musculus, ab omnibus, unde principium ducit, sedibus liberatus, ac ab insertione duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit, hanc transuersim in humerum fieri.

Q Humanum thoracem mouentium quartus.

R Musculus dorsum mouentium undecimus.

S Dorsum mouentium decimusquintus, seu octaui dorsum mouentium paris alter.

T,T,V Characteribus T, T, duas costas earum quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uerò earundem costarum interuallum: ut intercostalium musculorum exterioris species obseruaretur, qui in costarum ossium interuallis consistunt.

X Musculus thoracem mouentium secundus.

Δ Quintus humanum thoracem mouentium musculus, hîc uniuersum se spectandum offerens.

a,b Obscurum impensèq; membraneum musculi obliquè ascendentis abdominis initium, à spinarum apicibus inter a ac b pronatum.

c Musculus ab insertione hic dependet, brachium mouentium quartus.

Θ Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitum, à ceruice capitis humeri educitur, quod scapulæ ar-

d,e. ticulatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab alio cubitum extendentium musculo, mox f indicando, amplius propter mutuum connexum distingui nequit.

f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulæ costa pronatus, ac cum musculo Θ insignito ad characterem e coiens.

g Musculus cubitum flectentium posterior.

h,h Longior musculus radium in supinum ducentium.

Λ Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initiũ in dextro brachio i insignitur. sedes uerò, qua ten-

i,k,l. dinem educit, k indicatur. tendinum autem ipsius insertio, l notatur.

m Musculus radium in supinum ducentium breuior.

n Radius, dissectionis serie magna ex parte denudatus.

o Vlna. In horum ossium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens, committensq; qua inuicem dehiscunt.

Ξ Secundum principium trium principiorum, quibus ulna seriatim originem præbet, ab ulna hic est resectum: & ut commode eius series tota constaret, illud, quasi quis manu id eleuasset, depinximus: ne ab insertionibus deorsum pendens, manum obscuraret: aut si per manus interiora dependisset, ipsummet obscurum euasisset. Cæte-
p, q, r. rùm p eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis ossi insertus. r uerò is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.

ſ Musculus pollicem indici proximè admouens.

Π Tertium principium eorum quæ ab ulna pronascuntur, hic ab insertione sua pendens. Ac t quidem notat eius
t, u. principij portionem, quæ indici ac medio præcipuè tribuitur: u uerò eam quæ pollici est peculiaris.

Σ Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circunscribitur. Quod uerò ad horum characte-
x, y, z. rum latera, superiusq́; spectatur, ilium ossis dorsum est, primo secundoq́; femur mouentibus musculis liberum.

α. Cæterùm α tertij illius musculi insertionem proponit.

Φ Quartus femur mouentium musculus, à tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium sumens, & illic primùm
β. tendinem educens, ubi β conspicitur. Insertio autem ipsius sub α quoq; consistit.

γ Magnus femoris processus.

δ Secundus femur mouentium musculus, ab insertione duntaxat deorsum pendet.

ε Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uerò ζ indicetur, ad characterem Ω paulo pòst commemoratu-
ζ. rus sum.

η Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.

θ Musculus decimus femur mouentium, hàc ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter duos musculos,
ι, κ. ι & κ insignitos, prorepens.

λ Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ à coxendicis ossis appendice pronascuntur. Musculus interim ipse, à femore auulsus, deorsum ab insertione pendet, mox ς notandus.

μ Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimùm capitum, à coxendicis ossis appendice pronatorum, secundum numeramus. Musculus autem ab hoc eductus capite, à femore est auulsus, ϖ paulo pòst insigniendus.

Υ Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum ca-
ν, ξ. pitum habetur, hinc à coxendicis osse eductorū. ξ uerò præsentis musculi ostendit sinum, cui tertius tibiam mo-
ο. uentium alioquin insidet. ο hic quintus musculus in tendinem desinit, anteriori tibiæ ossis sedi implantandum.

Ω Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characteribus Ξ,
&, &. Σ & Π inibi indicandum. In præsenti autem idem musculus, characteribus & ac &, tum ζ ac Ω insignitur, singulisq́; peculiaris musculi pars indicatur. Vterq; enim character &, posteriorem notat musculi partem, ζ uerò & Ω anteriorem. Cæterùm ζ priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.

ϖ Quartus tibiam mouentium musculus, hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, quæq́; ϱ insignitur, pendet,
ϱ. ipsius capitis portione adhuc in exortu relicta, & μ superius notata.

ς Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens, cuius capitis portio in ipsius origine adhuc est relicta, superiùs λ insignita.

τ Musculi tibiam mouentium octaui portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quòd sequenti tabula ijdem, qui hic modò, proponantur musculi, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.

DVO-

DVODECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONIT PAgina, characterum Index.

Γ *SINISTER primi caput mouentium musculorum paris musculus, cuius principium A notat: B uerò*
A,B. *& C insertionẽ, quam in occipitis os molitur. D autem sedem indicat, qua dexter musculus à sinistro primùm*
C,D. *abscedit. Postremò E insinuat internum insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculum in triangu*
E. *li formam agere uisum fuerit, illum circunscribes lineis, A,B. A,C. B,C. Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum & sinistrum consistens, quoq; trianguli modo spectare uolueris, circunscribes id opportunè, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.*

F,F *Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium, qui uarijs musculis, ut sequens tabula pulchrè ostendet, est conformatus.*

G *Scapulam mouentium tertius.*

H,H *Brachium mouentium quintus.*

I *Summus humerus, à connatis ipsi musculis liber. Cæterùm neq; costas, neq; earundem interualla characteribus in præsente tabula insigniuimus, quòd in hac eadem, quæ in præcedente tabula, ad characteres T, T, V sit ratio.*

Δ *Musculus humanum thoracem mouentiũ quartus, cuius initium K insignitur: L uerò sedes indicatur, qua*
K,L. *primùm longissimo dorsum mouentium musculorum, N mox notando, non ampliùs pertinaciter (quemadmo*
M,M. *dum inferiùs à K ad L usq;) adnascitur. Tendines autem præsentis musculi aliquot M, M indicantur.*

N *Dorsum mouentium undecimus musculus, seu dorsum mouentium sexti paris dexter.*

O *Dorsum mouentium decimusquintus musculus, hic modicè conspicuus.*

P *Scapulæ dorsi sedes, sub summi humeri radice, aut scapulæ spina consistens, modò excarnis est, ob liberatum musculum, quem nunc Q notabo.*

Q *Musculus brachium mouentium septimus, dictam nuper scapulæ sedem occupans. uerùm hic ab illa exectus, à sua dependet insertione.*

R *Musculus brachium mouentium tertius.*

S *Secundus thoracem mouentium musculus.*

T *Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit.*

V *In sinistro brachio musculus cubitum extendentium exterior, ab ea sede propendet, qua cum interiori, T notato, impensè commiscetur. In dextro autem brachio propendens ea pars, resecta cernitur.*

X *Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam secundi musculorum cubitum extendentium loco habebimus, sequentiq; tabula d notabimus.*

Y *Musculus cubitum flectentium posterior.*

Θ *Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superiùs, quàm externum illius consistit tuber,*
a,b. *inibi exoritur, ubi a ascripsimus, ipsius insertionem, quam in humiliorem radij appendicem molitur, b indicantes.*

Λ *Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur. Huius initium c indicatur, insertio autem d insignitur.* c,d.

e *Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.*

f *Radius.*

g *Vlna.*

h *Ligamentum, radium ulnamq;, quà inuicem dehiscunt, committens.*

i,k *Hanc sedem, sinuum uehendis musculorum tendinibus paratorum, & cartilaginis ulnam à brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassem characteribus, nisi illa superiori libro pulchrè fuissent obuia, præcipuè autem in secunda & quarta figuris Capitis uigesimiquarti.*

l *Hac sede, iam ex sectionis serie musculis tendinibusq; libera, aliter ligamenta, quibus ossa compinguntur, proponi nequeunt.*

m *Postbrachialis os, anularem suffulciens digitum: quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis ab ipsorum interuallis, musculisq; illa occupantibus, interstingueres.*

n *Hic musculus reponitur, pollicem indici proximè adducens.*

o *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens, ab insertione in dextra manu propendet: in sinistra autem suæ insertionis termini duntaxat sunt asseruati.*

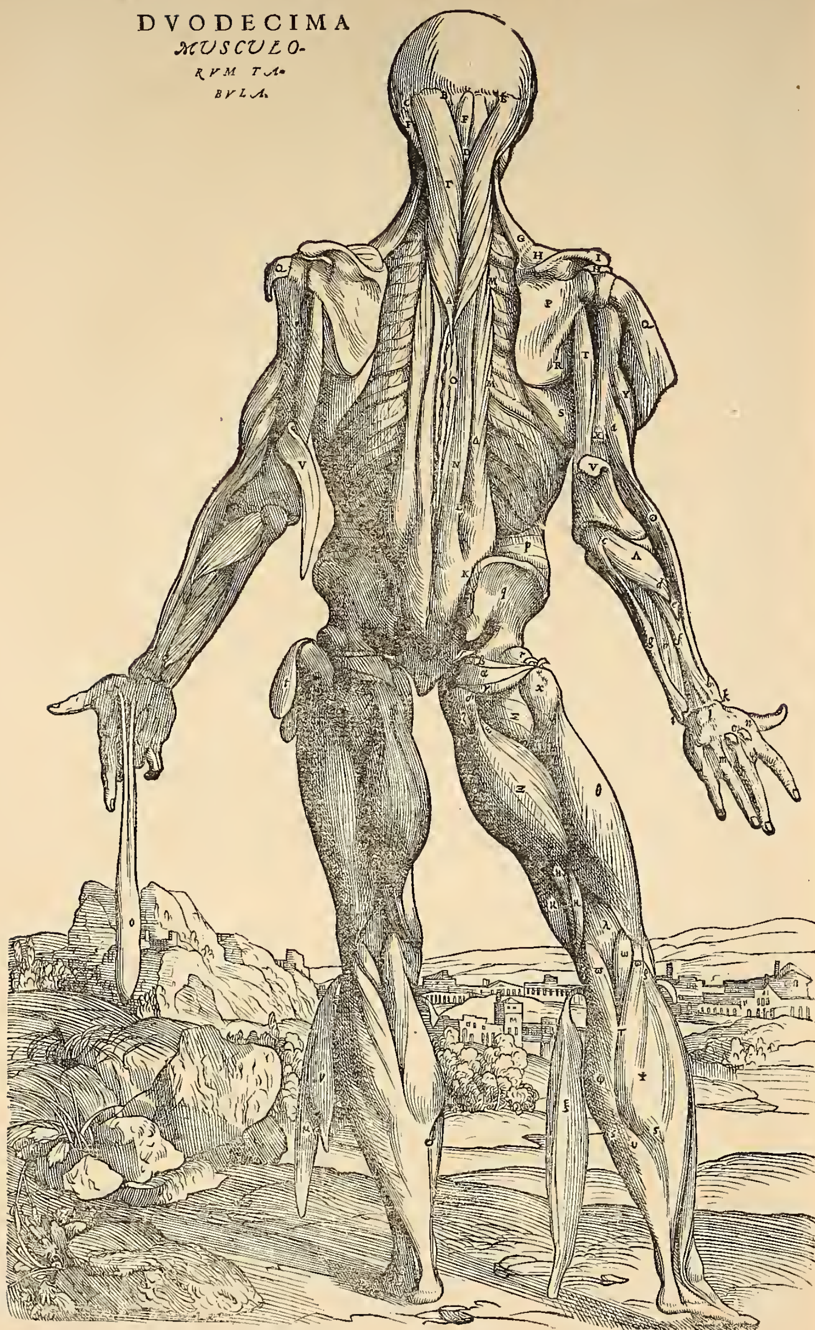
p *Hic bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.*

q *Ilium ossis dorsum, nunc prorsus excarne, musculisq; liberum spectatur.*

r *Femoris caput, coxendicis ossis acetabulũ subiens: aut ipsum potius ligamentũ, præsentem ambiens articulum.*

ſ *Ligamentum, à sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.*

DVODECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

ι Dependet hic ab insertione tertius femur mouentium musculus.

u Quartus femur mouentium musculus, hîc quoque ab insertione propendens.

x Magnus exterior'ue femoris processus.

α Decimus femur mouentium musculus, cuius præcipuam partem in decimasexta musculorum tabula opportunè spectabis, ad characteres F, G, H. Præsens autem tabula eam musculi partem commonstrat, quæ ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cælatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.

β Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatiorique musculi α insigniti sedi exporrectus.

γ Musculus similiter gracilis, à coxendicis osse etiam pronatus, & inferiori exporrectus parti eius musculi, quem α notauimus.

Ξ, Σ, Π Musculus femur mouentium quintus. Uerùm Ξ priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac δ insignitum: & partim carneum, ε notatum, à coxendicis ossis appendice enascitur, hincque prodeuntium capitum numero quartum censetur. ζ Hac sede posterior hæc quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem præ se ferens. η Hic posterior quinti musculi pars in tendinem degenerat, interiori capitum femoris insertum. Cæterùm Π & Σ, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem: ac Π quidem eius partis posteriorẽ portionem, Σ uerò anteriorem. Quo autem hæc non admodum sanè obuia, promptiùs percipias, eosdem illos Græcorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, in qua musculus suis principijs liberatus, duntaxat illa insertione adhuc fixus propendet, quam in interius femoris caput circa poplitem molitur: & characteres inibi ijsdem quibus in præsenti tabula, musculi quinti sedibus, erunt obuij.

θ Musculus tibiam mouentium septimus.

κ, κ Musculus tibiam mouentium octauus.

λ Ampla depressaque femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in sede consistens.

μ, ν Quartus tibiam mouentium musculus, in sinistro crure ab insertione pendens. ac μ quidem partem illius indicat, à coxendicis osse enatam: ν uerò partem, cui femur principium præbet.

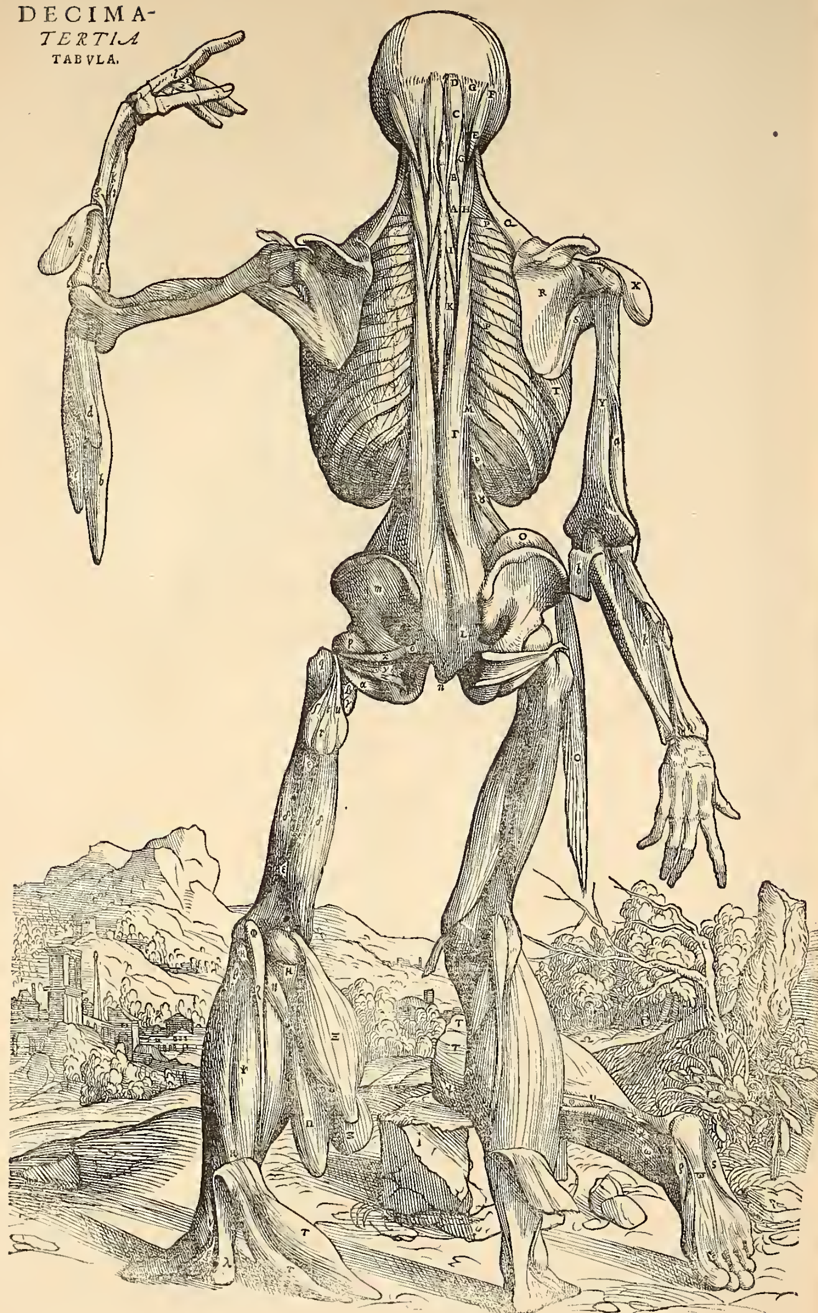
ξ Tibiam mouentium quintus musculus, à femore auulsus, & ab insertione tantum pendens.

Φ Primus pedem mouentium musculus.

Υ Secundus pedem mouentium musculus. Cæterùm huius musculi (perinde ac primi) principium duobus notatur characteribus, ut duæ utriusque principij partes melius occurrerent. Est enim principium partim carneum, ac ϖ insignitũ: partim nerueum, ac ρ indicatũ. τ autem sedes significatur, ubi primùm duo isti primi pedem mouentium musculi contigui fiunt. ς Hactenus musculi illi in sura extuberant, hicque carnei esse desinunt: uerùm hæc tubera, nona tabula etiam accuratè exprimuntur. υ Tendinis, qui è duobus præsentibus musculis educitur, principium.

ω Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character &, in sinistra positus tibia.

DECIMA-
TERTIA
TABVLA.

DECIMAETERTIAE MUSCULORUM TAbulæ characterum Index.

A, B, C, D, E, F, G, G *Dextra portio secundi musculorum caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. A enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transuersis quintæ & quartæ thoracis uertebrarum processibus enatus. B musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porrò B quoq; musculum significare debet, qui à septimæ ceruicis uertebræ spina enascitur, & cum musculo A insignito commiscetur. Congressus autem sedi, C inscriptum est, ubi uterq; exactè carneus efficitur. D utriusq; musculi insertionem notat. E secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertione interim ipsius ad F conspicua. Postremò G ac G, secundi paris carnea moles insignitur.*

H *Musculus dorsum mouentium quintus.*

I *Portio musculi dorsum mouentium sexti.*

K *Decimusquintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octaui paris alter.*

Γ *Undecimus dorsum agentium, cuius principium à sacro osse pendens, L insignitur: ipsius uerò ansulæ, tendi-*

L, M. *nes'ue, M, M notantur, superiori interim M ad huius musculi summum reposito.*

ϰ *Character* ϰ, *loco N positus, musculum dorsum mouentium nonum indicat.*

O, O *Musculus hic ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus.*

P, P *Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inserebatur. Quod autem ad costas, earundem'q; interualla attinet, eadem hic atq; in aliquot præcedentibus tabulis est ratio.*

Q *Scapulam mouentium tertius.*

R *Scapula, posteriori parte prorsus iam musculis liberata.*

S *Brachium mouentium tertius, hic pulchrè conspicuus.*

T *Secundus thoracem mouentium musculus.*

V *Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.*

X *Dependet musculus brachium mouentium quintus.*

Y *In utroq; brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculisq; libera cernitur.*

a *Posterior cubitum flectentium musculus.*

b, c, d *Musculi cubitum extendentes. Ac b is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit: c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur: d autem, carnosa pars, quæ ab humero ad medium ferè longitudinis ipsius originem sumit.*

e *Radius.*

f, g *Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insinuat.*

h *Dependet hic ab insertione musculus radium in supinum mouentium breuior.*

i *Ulna.*

k *Ligamentum, radium ulnæ, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, committens.*

l *Resecto musculo, pollicem indici proximè adducente, hic notatur is qui primum indicis os introrsum flectit.*

1, 2, 3 *Tribus his characteribus tres notantur musculi, secundum pollicis articulum flectentes. Quod ad ossa hic in manu, & ligamenta spectat, omnia præcedenti tabulæ respondent.*

m *Ilium ossis dorsum, quemadmodum & coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.*

n *Coccyx os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.*

o *Ligamentum à sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.*

p *Femoris caput.*

q *Magnus exteriorq; femoris processus.*

r *Hic ab insertione propendet decimus femur mouentium musculus, internam ipsius sedem, quæ ossibus undique*

s, t, u. *attenditur, commonstrans. Atq; ita s, t, u, huius musculi tendines notant, ad coxendicis os reflexos.*

x, y, z. *Tribus his characteribus, carnosa indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentium musculum inibi deducens, quà ad coxendicis os reflectitur. Atq; ita x huius carnosæ partis supremam indicat sedem, y mediam, z autem infimam.*

α *Musculus femur mouentiū nonus, hàc ab anteriori ossis pubis foraminis sede magnum petēs femoris processum.*

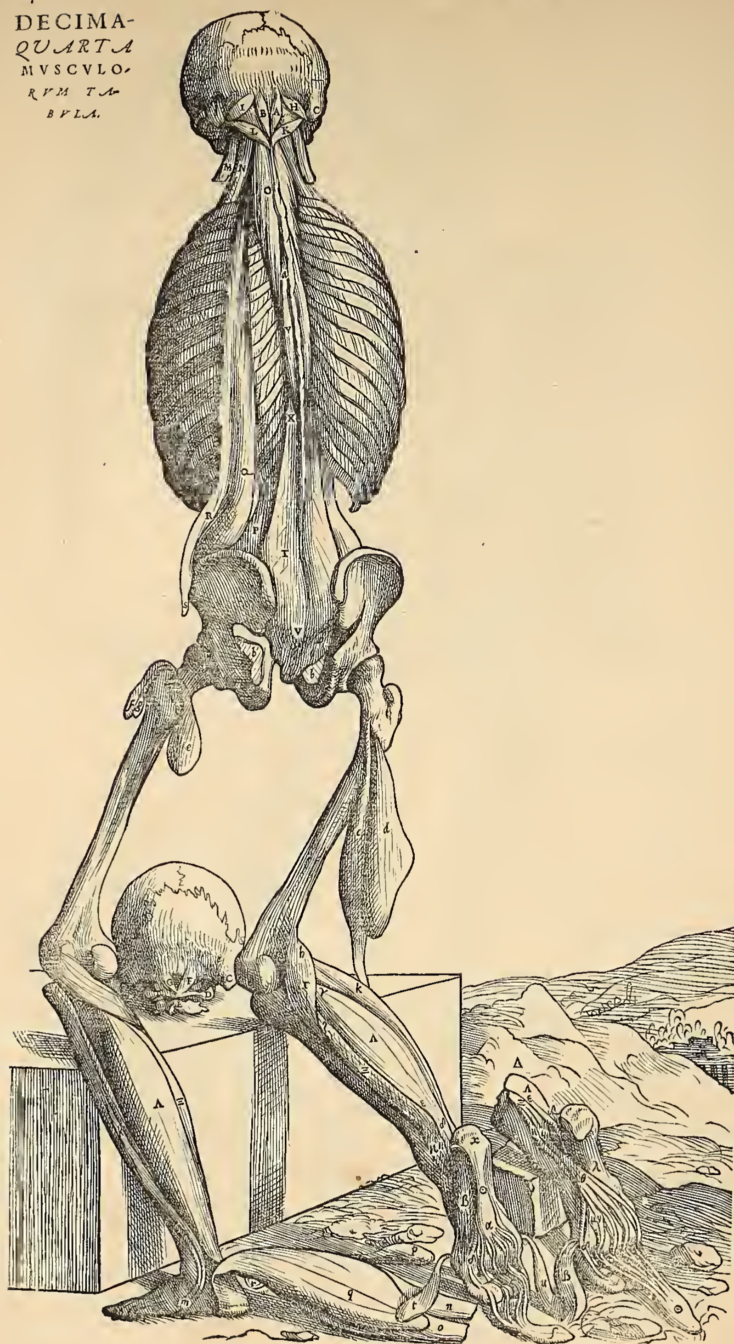
β, γ *In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in paruum femoris factæ processum. Ac β quidem insertionem indicat musculi femur mouentium sexti, γ autem femur agentium septimi.*

δ, δ *Musculus tibiam mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.*

ε, ε *Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.*

Ξ, Π, Σ *Quintus femur mouentium musculus, ab interno femoris capite propendet, in quo Ξ posteriorem ipsius notat*

DECIMA-
QVARTA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

partem, Π uerò & Σ anteriorem. atq; hic rursus priuatim Π posteriorē indicat portionem partis anterioris, Σ uerò anteriorem partis anterioris portionem.

Φ *Musculus, in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium Φ indicatum, à femoris externo ob-*
ζ. *tinens capite: tendinem autem illic educens, ubi ζ insignitur.*
η,η *Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.*
Ψ *Quartus pedem mouentium musculus, cuius initium θ indicatur. ipsius autem sedem, qua tendo duorum pri-*
θ,κ. *morum pedem mouentium musculorum illi primùm pertinacissimè adnascitur, κ notauimus. λ uerò tendinis*
λ. *insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouentibus & tertio consurgit.*
μ *Hac sede tibiæ os musculis liberum conspicitur, quemadmodum & magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.*
ν *Tendo musculi pedem mouentium octaui.*
ξ *Tendo septimi pedem mouentium, qui secundùm posteriorem externi malleoli sedem, quemadmodum & tendo ν insignitus, hàc reflectitur.*
Θ *Præsenti charactere indicatam uolui figuram, ad dextrum integri hominis hac decimatertia tabula expressi crus repositam, lapidiq; innitentem: quo tandem inferior pedis sedes oculis subijciatur, & sectionis serie, musculi*
ϖ. *in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significetur itaq; primùm ϖ ligamentum, seu membranea substantia, primo digitos mouentium musculo obnata, latiq; tendinis uicem in planta subiens.*
ρ *Musculus, pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.*
ς *Musculus, abductionis parui digiti à cæteris opifex.*
τ,τ *Primus secundusq; pedem mouentium musculi, in integro quidem homine à quarto pedem mouentium propendentes: in ista autem figura, quam Ω proponit, sua sede adhuc reposui.*
υ *Tendo tertij pedem mouentium musculi, qui ζ in integro homine notabatur.*
φ *Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine Ψ insignitum cernis.*
χ *Tendo ex primo, secundo & quarto pedem mouentium musculis conflatus, calciq; insertus: quanquam χ hic priuatim cauitatem proponat, inter anteriorem huius tendinis partem, & posteriorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiæ sedem occupant.*
ψ,ω *Excarnis, nullisq; musculis, uel ante sectionem, obtecta tibiæ ossis pars.*
* *Hic portiones occurrunt musculi tertium quatuor digitorū articulum flectentis, & quinti pedem mouentium.*

DECIMAE QVARTAE MVSCVLORVM tabulæ characterum Index.

PRAECIPVA *huius tabulæ imago, iam sectionis serie scapulis & brachijs caret, & genua flectit, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua uerò, ne alia quæpiam integra delineanda esset tabula, caput unà cum duabus primis ceruicis uertebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum. Deinde dextro pedi (qui sectionis serie illi succedit, quem figura iuxta integriorem decimætertiæ tabulæ imaginem reposita, & Ω indicata, commonstrat) alia accumbit figura, sectionis quoq; ordine integrioris*
Δ. *hic imaginis pedem subsequens, ac Δ insignita.*
A,B *Tertium caput mouentium par, à secundæ ceruicis uertebræ spina occipiti insertum.*
C *Mamillaris processus, tam in præcipua imagine, quàm illa quæ ad genua spectatur, conspicuus.*
D *Hic character, cum tribus subsequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius est, transuersum primæ ceruicis uertebræ indicans processum.*
E *Spina secundæ ceruicis uertebræ, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebram.*
F,G *Quartum caput mouentium musculorum par, à prima ceruicis uertebra occipiti insertum.*
H,I *In ceruice præcipuæ imaginis insinuatur quintum par musculorum caput mouentium.*
K,L *Sextum caput mouentium par, à spina secundæ uertebræ, transuersis primæ processibus insertum.*
M *Musculi scapulam mouentium tertij pars, in primo musculi exortu relicta.*
N *Dorsum mouentium musculorum tertius.*
O *Dorsum mouentium septimus musculus, seu quarti paris alter.*
P *Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.*
Q *Undecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R insignitū osten-*
R,S. *dens, quo decimotertio dorsum mouentium cedit: ipsius autem principium S indicatur.*
T *Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uerò X: quod etiam princi-*
V,X. *pium decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat, iam Y insigniendi.*
Y *Decimusquintus dorsum mouentiū, cuius superius extremū, a insignitū, sub septimo dorsum agentiū recōditur.* a

Costis

Costis & intercostalibus musculis nullos adhibui characteres, quòd hæc cum præcedetibus tribus tabulis sunt communia. atq; eadem etiam ratione, ossa iam sectionis ordine denudata non explicantur, quòd hæc ex integris ossium figuris sint petenda. Conduxerit tamen, huius thoracis, ut & octauæ tabulæ thoracis, formam & costarum ductum cum illis conferre, quòd omnia hic magis suo situ exprimuntur, quàm ex ossibus, nostra industria rursus compactis, delineari queunt. Quocunq; enim modo ossa connecto, semper mihi maius inter humillimæ costæ apicem & ilium os interuallum consurgit, quàm omnibus suo situ in homine positis occurrit.

b,b *Ligamentum, seu membrana, pubis ossis foramen occupans.*

c *Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.*

d *Musculus septimus femur mouentium, ab insertione quoq; propendens.*

e *Hic musculus propendet femur mouentium nonus.*

f,g *Pendet hic carnea pars, seu, si uoles, priuati musculi, decimum femur mouentium deducentes.*

Γ *Musculus, quem in poplite latitante uocamus, cuius exortū h insigniuimus, ipsius interim insertione i notata.* h,i.

k,k *Septimus pedem mouentium musculus, in utraq; occurrens tibia.*

l *In sinistra tantum tibia notatur octaui pedem mouentis musculi tendo, cuius insertio in pedij os, paruum sustinens,*
m. *nens, facta, m insignitur.*

n,o,p,q *A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendent musculi, pedis motorum opifices. n enim & o, duos pri-*
r. *mos pedem mouentium insinuant, p autem tertium, q uerò quartum. Cæterùm r priuatim tertij musculi tendinem hic notat.*

s *Ligamentum, seu membrana pedis, à digitorum terminis pendet, & lati in manu tendinis uicem gerebat.*

t *Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.*

u *Musculus hic à sua insertione dependet, minimum digitum à reliquis in latus abducens.*

Θ *Musculus secundum quatuor digitorum os flectens. x ipsius principium à calce enatum, α illius in quatuor ten-*
x,α. *dines partitio. Cæterùm qua ratione huius tendines diuisi, subditos transmittant tendines, in dextro integrioris imaginis pede expressum habes. quanquam & figura △ notata, hæc etiam commonstret, musculum illum ab insertione propendentem, & Θ quoq; insignitum obtinens.*

β *Musculus, primum pollicis os introrsum flectens: qui in uno pede, suo loco asseruatus, in altero ab insertione dependet.*

Λ *Musculus, secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium. Ea sede, qua su-*
γ,δ. *perius δ occurrit, præsens musculus ab interno ipsius latere tendinem educit, qui in carnea ipsius substantia a-*
ε. *liquousq; incœperat, iuxta characterem ε. Humilius autem δ in utraq; etiam figura plantam referente, tendinem indicat, pollici iam proximum.*

Ξ *Musculus, quatuor digitorum tertium os flectens, cuius principium aliquantisper altiùs adhuc, quàm ζ, sub mu-*
ζ,η. *sculo in poplite latitante consistit. η tendo illius, ab interno etiam latere carnosæ suæ substantiæ enatus, atq; in pe-*
θ. *dis planta, in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit, diuisus.*

κ *Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.*

λ *Musculosa caro, quæ in quatuor portiones diducta, tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus exporrigitur, & quatuor pedis digitos ad pollicem mouet. Ut uerò & tendines illos, & has musculosæ substan-*
ν. *tiæ portiones accuratiùs cognoscas, tendinem, qui tertium indicis os flectit, ν notatum conspicis: portionem uerò,*
μ. *indicem pollici adducentem, μ.*

DE CI.

DECIMAQVINTA MVSCVLORUM TABULA.

DVARVM DECIMAEQVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE FIGVRARVM, EARVNdem'que characterum Index.

Duae praesentis tabulae figurae, in ea seruantur effigie, in qua interioris imaginis decimaequartae tabulae dextra tibia simul cum sese exhibuit. Atque prior hic figura in sectionis serie figuram subsequitur, quam praecedens tabula △ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulae figura succedit priori. Notae uero harum figurarum ita se habent.

A 1 *Tibiae os.*

B 1 *Fibula.*

C 1 *Musculus à tibiae osse dependet, qui in poplite latitat.*

D, E 1 *Musculus quintus pedem mouentium: ac D quidem ipsius notat principium, E uerò tendinem, ab interno musculi latere pronatum.*

F 1 *Sinus, quo tendo uehitur musculi tertium quatuor digitorum os flectentis.*

G 1 *Sinus, cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.*

H 1 *Musculus pedem mouentium septimus, hic adhuc ad fibulam, uti & subsequens, illique substratus, se offert.*

I 1 *Musculus pedem mouentium octauus.*

K 1 *Sexti pedem mouentium musculi tendinis portio, ad ipsius insertionem hic asseruata.*

L 1 *Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens, abse cta nimirum iam eius cōgeriei parte, primum pollicis os flectente.*

M 1 *Ossicula ad primum pollicis internodium reposita, quae à sesami seminis imagine nomen inuenerunt, quaeque ab Arabibus & Occultis philosophis dimidiati ciceris formae assimilantur.*

N 1 *Pendet hic musculosa substantia, quae singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem exporrigit, digitos pollici adducentem.*

O 1 *Musculus secundum pollicis os flectens, humi prostratus iacet, insertione sua tantum haerens.*

P 1 *Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, ab insertione tantum haeret, ac humi extensus uisitur.*

Q 1 *Portio tendinis secundum pollicis os flectentis, illi tendini commixta, qui tertium indicis os flectit.*

R 2 *Tibiae os.*

S 2 *Fibula, similiter ac tibiae os posteriori sede iam prorsus musculis libera.*

T 2 *Ligamentum membraneum, fibulam tibiae ossi illic committens, ubi haec ossa inuicem dehiscunt.*

V 2 *Musculus pedem mouentium septimus. X hàc septimi musculi tendo, sub osse cubum tesseram'ue imitante*

X, Y. *reflectitur, & latescit quoque. Y tendinis huius in pedij os pollicem sustinens insertio.*

a 2 *Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem b notat, quae in pedij os,* b.

paruum

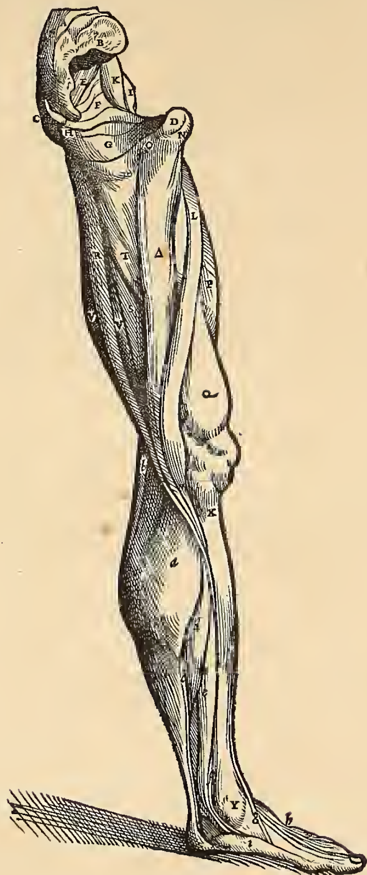
paruum suffulciens digitum, perficitur.

1,2,3 *Tribus his characteribus, in secunda sinistrá ue figura, tres sinus indicantur, tendinibus à posteriori tibiæ sede inferiora pedis subeuntibus exculpti. Atq; 1 sinum notat, quo quinti pedem mouentium musculi tendo uehitur. 2 sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuatum. 3 uerò sinum indicat, nomine tendinis cælatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.*

c 2 *Musculus humi dependet pedem mouentium quintus, in dextra figura D & E notatus, ac in sinistra figura*
d. *ad insertionem d insignitus.*

e 2 *Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic ab insertione pendet, à pedij oßibus, quæ iam nuda excarneaq; spectantur, liberata.*

DECIMA-
*SEXTA MU-
SCVLORVM*
TABVLA.

DECIMAE-

DECIMAESEXTAE TABVLAE, EIVSdemq́; characterum Index.

Decimamsextam tabulam licuisset statim tertiæ musculorum tabulæ subijcere: sed quoniam corporis duntaxat pars existit, huc eam reponere magis uisum fuit, qua sinistri femoris, tibiæ, pedisq́; interna facies, nullo liberata musculo, exprimitur, unà cum osse sacro, & osse ipsius sinistro lateri commisso, ut decimus femur mouentium musculus ea sui parte alicubi in conspectum ueniret, quæ internam pubis oßis & coxendicis oßis sedem occupat.

A *Os sacrum.*

B *Oßis sacri latus, cui dextrum ilium os committebatur.*

C *Ligamentum à sacro osse, in coxendicis oßis appendicem pertinens.*

D *Sinistri pubis oßis sedes, quæ dextro pubis oßi committebatur.*

E *Notatur quartus femur subiens neruus.*

E, F, G *Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, E, F, G insignitæ, inscriptionibus quodammodo distinguuntur. Atq; his partibus ab interna pubis oßis sede, & interna quoq; coxendicis oßis regione, musculus*
H. *iste carneus pronascitur. Ad sedem uerò H indicatam, arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptum reflexus, ad magnum femoris perfertur processum.*

I *Conspicua est portio septimi femur mouentium musculi.*

K *Portio sexti femur mouentium musculi.*

L *Primus tibiam mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput in tendinem cessat, M*
M. *indicatur.*

Δ *Secundus tibiam mouentium musculus. N & O musculi huius principium, ab oßis pubis commissura prona-*
N, O. *tum indicant. M quoq;, etsi in primo tibiam mouentium ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem notat, qua prorsus in tendinem desinit.*

P *Nonus musculus tibiam mouentium, parua ipsius portione hìc conspicuus.*

Q *Octauus tibiam mouentium musculus.*

R *Tertius tibiam mouentium musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi tibiam mouentiū musculorum, M quoq; indicari potest. & promptißimum etiam est intueri, ubi nam musculorum tendines in anteriorem tibiæ oßis sedem inserantur.*

S, T *Quintus femur mouentium musculus. uerùm S posteriorem eius musculi partem notat. T autem eius musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.*

V, V *Quintus tibiam mouentium musculus.*

X, Y *Excarnis tibiæ oßis pars. uerùm Y interiorem notat malleolum.*

a *Primus pedem mouentium musculus.*

b *Secundus pedem mouentium musculus.*

c *Tendo tenuißimus, idemq́; summè gracilis, qui à tertio pedem mouentium musculo educitur.*

d *Musculus suram constituentium maximus, pedemq́; mouentium quartus.*

e *Musculus, quatuor pedis digitorum tertium os flectens.*

f *Portio musculi pedem mouentium quinti.*

g *Tendo sexti pedem mouentium musculi.*

h *Tendines digitos extendentes.*

i *Musculus, pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.*

TABVLARVM MVSCVLORVM, ET EARVNDEM characterum indicum finis.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS ligamenti usus & differentia. Caput I.

Figvra hic in latere posita, uniuersum femoris os exprimit, unà cum tibiæ osse, & fibula: quibus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capitis contextu intelligendo subseruiunt.

CAPITIS PRIMI *figura.*

A,B,C,D *Femoris os.*

B *Femoris oßis caput, sinum coxendicis oßis subiens.*

C,D *Femoris oßis humiliora capita, quæ tibiæ articulantur.*

E,F,G,H *Tibiæ os.*

F *Eminens superioris sedis tibiæ oßis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humiliora femoris oßis capita in ipsorum medio cōtinent, & qui ligamentum mox X insinuandum educit.*

G *Sedes tibiæ oßis, qua complures uehuntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiæ regionem occupant.*

H *Interior malleolus.*

I,K *Fibula. uerùm K exterior malleolus priuatim insignitur.*

L,M *Musculus notatur in sura maximus, pedemq́; mouẽtium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensißimè liuens. Uerùm M huius musculi tendinem, calcis oßi insertum, particulatim indicat.*

N. *N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quæ quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.*

O *Teres ligamentum, femoris os coxendicis oßi iungens.*

P,P *Ligamentum, orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.*

Q *Ligamentorum portiones, ex magno externoq́; femoris processu in musculorum substantiam absumptæ, ac potißimùm in tibiam mouentium septimi.*

R *Portiunculæ ligamentorum quoq;, à radice interioris minorisq́; processus femoris pronatæ, & in octauum tibiam mouentem musculum præcipuè degenerantes.*

S,S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit: ea tantùm parte excepta, cui mola patella'ue præponitur.*

T *Ligamentũ, genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.*

V *Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, interno ipsius lateri attensum.*

X *Ligamentum, ex tibiæ oßis processu F notato, in femoris os insertum.*

Y *Ligamentum, superiorem fibulæ partem tibiæ oßi connectens.*

Z *Ligamentum, inferiorem fibulæ partem tibiæ alligans.*

a *Membraneum ligamentum, fibulam tibiæ oßi toto ductu, quo inuicem hæc ossa dehiscunt, committens.*

b,c *Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibiæ anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Ut uerò ipsius natura exactiùs oculis subijceretur, id sectione secundùm longitudinem ducta diuisum, unaq́; sui parte in latus reflexum finximus.*

d *Ligamentum, à tibiæ osse ad calcem insertum, & tendines hàc ad pedis inferiora descendentes continens.*

e *Ligamentum, à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hàc pedis inferiora petentibus obductum.*

f *Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.*

g *Ligamentum cartilagineum, fibulam talo colligans.*

Huc

Huc sanè & tabulam retulissem, trigesimo præsentis libri Capite proponendam, quæ primæ ceruicis uertebræ ad secundam, & primæ secundæq; ad caput connexum exprimit: nisi quam hîc modò exhibui, omnem utcunq; ligamenti differentiam & usum commonstraret.

a undiq; in figura, Capitis huius initio præposita, ligamenta occurrunt.

VANDOQVIDEM primus liber omnia quæ ad osium cartilaginumq; historiam spectare duximus, recensuit: præsens ipsorum ligamenta, & eos quibus mouentur musculos, peropportunè prosequetur. [a] Ligamentum itaq;, quod nerui generatim dicti nomine etiam cōprehendimus, Græcisq; συνδεσμος nuncupatur, corpus est similare, primario ex osse, aut cartilagine principium ducens, durum, sed tamen cartilagine mollius, albū, uariosq; in colligando, continendo, obtegendo, dirimendo, & musculis constituendis, usus præstans. Nisi enim osium & cartilaginum articuli, non læui sanè occasione extructi, [b] ligamentis tenerentur, nihil sanè prohiberet, illos quouis ferè motu luxari, & à sua naturali sede ingredi. Vnde etiam miranda est rerum Opificis Dei industria, qui ex mutuò coarticulatis partibus substantiā quandam pronasci uoluerit, ita duram, ut eas simul adamussim totoq; colliget: & quo minus per uiolētos & cōtinuos, propemodūq; indefessos motus à se inuicē rumpantur & disiliant, pulchrè præstet. & interim in mollitie ita tēperatur, ut tantū tendi remittiq; possit, ut articulorū, quibus singuli ex sua cōstructionis ratione agi debent, motus haudquaquā prohibeat, & quo minus cōcinnè celebrētur, obstet. adeò ut iste præcipuus primariusq; ligamēti habeatur usus, à quo etiā suum nomen potissimū inuenit. [c] Secundo autē usu ligamentū, tendines suis, quibus uehūtur, finibus cōtinet, ac ne ex ipsis declinēt, aut ab illis eleuentur, præcauet. Huius generis ligamēta in externa cubiti sede, quà brachiale illi articulatur, [d] sex uisuntur: in interna uerò brachialis regione, [e] unicum insigniter ualidū. deinde in interna digitorū manus ac pedis sede, unicū quoq; in tota ferè ipsorū longitudine consistit. In anteriori insuper sede, quà pedi articulatur, [f] unum quoq; occurrit, amplum & ualidū. & [g] alia deniq; inter tibiā & calcem, ac inter fibulā & calcem obseruātur, omnia potissimū in hoc creata, ne tendo in musculi cōtractione è proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentū anteriori tibiæ sedi iuxta pedem præpositum, inter reliquos, quibus uiam præbet, tendines, eos qui digitorum extensionis authores sunt, transmitteret & cōtineret: illi, quoties digitos tenderemus, antrorsum à tibiæ & pedis articulo prominerent nihilo minus sanè, quàm si funiculū uni digito alligatum, ad genu usq; protenderes, illoq; digitū eleuare conareris. funiculus namq; ille, uersus genu attractus, plurimū à pedis cum tibia articulo abscederet. At si aliū funiculum transuersim infimę tibiæ sedi obligaueris, & sub illo eum quo digitum extendi uolebā, traduxeris, funiculus iste, etiamsi protrahatur, non amplius à tibia rectus abscedet: sed tibiæ pediq;, transuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit. Hanc Naturæ so-

Quid ligamentum.

Ligamētorum usus in colligando.

Ligamenti substantia.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

b O.P.S.T.V.

c b,c.

d 1 musc. ta. charact. 3, 4, 5, 6. secundæ autē ta. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

e 4 tab. θ.

f 1 tab. Δ. 2 tab. λ.

g 2 tab. s. dein Σ. uerùm sufficerit semper unum atq; alterum in singulis exemplis adnotasse.

 lertiam

tertiam aurigas anulis illis imitari cernimus, quos equorum iugis connectunt, ut oblongiori habena per anulū traiecta, equos, quibus non insident, opportuniùs reflectāt. Quia uerò ligaméta hęc, perinde ac anulus habenę, transuersim tēdinibus obducūtur, aut potius illos orbiculatim amplexātur, Gręcis ἐγκάρσια fuere nuncupata. nos autē illa nunc transuersa, nunc anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorū superficies anulis, per quos funes traijciūtur, penitus respōdet, quum secundùm cauum (uti tendo secundùm conuexū) orbicularis sit, & lęuis, & uiscido humore, ceu oleo quopiā, perfusa. Quippe hæc ligamenta non solùm tēdinibus, qua cutē spectant, extrinsecus obducūtur: uerùm etiam uelut stratū ipsis fiunt, ossisq; duritiē correctura, inter os & tēdines sese insinuant, undiquaq; in orbē eos, citra omnem prorsus connexū amplexantia, & ut anulus habenā, transmittētia. Horum ligamentorū ferè ordini asscribendæ sunt membranę, trāsuersim alicui integræ musculorū congeriei obductę, ac ne illi inter se implicētur, sua'ue sede aberrēt, pulchrè auxiliātes. huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris & tibiæ lōgitudine, musculis præesse recēsebimus. Insuper & transuersum primæ ceruicis uertebræ[h] ligamentum, dentem secūdę uertebræ in suo sinu cōtinens, ac ne ille aliquādo dorsalem medullam cōprimat, instar ualli prohibens, in horū quoq; numero haberi potest. Præterea, si non fictos penitus arbitrarer cerebelli[i] processuum, qui uermibus cōparantur, motus, inter hæc ligaméta quoq; enumerarē, tenuis cerebri membranę partes, quæ anteriorē cerebelli sedem, cerebri[k] natibus, & posteriorem[l] dorsali medullę cōnectunt. Quandoquidē Galenus illas membranæ partes in hoc formari arbitratus est, ne processus uermiū modo extructi, à sua sede reclinarent. His itaq; tenuis mēbranæ omissis partibus, huc quoq; referam mēbranas, seu ligaméta potiùs ex ossibus pronata, & quosdam ossiū sinus ideo succingentia, ut, etsi musculum tendinem'ue sinui incumbentē, anuli modo orbiculatim undiq; non amplexentur, nihilominus tamen (quum nullus eleuationis tendinis alioquin metus ingruat) sinum ita subungant, & ipsa uiscido quoque humore sic oblinentur, & læuia sint, ut pinguis rotulæ modo, musculū & tendinem sibi superuehi sinant, & quo minus is atteratur præstent.[m] Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede, sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagit: deinde etiam in superiori coxendicis ossis[n] regione, qua[o] duo musculi descendunt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoq; spectant ligamenta, cartilagineam ligamētorum naturam seruantia, quæ ossium acetabulorum cauitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus, quo femur excipitur, supercilium obnascitur. Et fortassis huc reponendæ essent ligamētosæ[p] cartilagines, quas in genu articulo haberi, in primo libro retulimus. Videtur namq; Galenus & genu cartilaginibus, ligamentorum nomen indidisse, licet ad colligationem nimis quàm parum (uti ad femoris capita cōtinenda plurimum) conducant. Porrò tertius ligamentorum usus censebitur, quo illa instar indumenti & propugnaculi, corporibus quibusdam obducuntur, in quorum albo in primis transuersa secundi usus ligamenta comprehēdimus, & priuatim mucosas quasdam membranulas, tendinibus tunicæ ritu circundatas,[q] cuiusmodi in manu præcipuè obseruantur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranulis proprijs obteguntur: & potissimùm ea tendinum portio, quæ in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usq; radices habetur. Cæterùm hæ membranæ à tendinibus, ipsisq; musculorū peculiaribus membranis potius, quàm ab osse,

Lib. 8 de Vsu part.

Ligamenta aut membranæ sinibus obducta, ad quos musculi reflectuntur.

Ligamenta, ossium acetabula augentia.

Lib. 2 de Administ. sect.

Vsus ligamentorum, quæ instar propugnaculi sunt.

h fig. cap. 30 K.

i 11 fi. lib. 7 B, D, c, d. H, I.

k 10 fi. lib. 7 E, F, G, H.

l 9 fig. lib. 7 H, aut E ad H.

m spectāt tabulæ α, β, γ. dein 13 tab. s, t, u, x, y, z.

n 1 fi. cap. 29 lib. 1 T.

o 8 tab. ϑ, A.

p 8 fi. cap. 31 lib. 1.

q 4 tabulæ manus uola.

ab osse, primariò ortum ducunt: unde etiam membranarũ ordini non ineptè
asscribuntur. & si huius generis membranas inter ligamenta cum Galeno enu *Lib. 1 de Administ. diffect.*
merauerimus, reliquæ propemodum corporis membranę huc quoq; non in-
opportunè referentur: quoniam quibusdam obducũtur corporibus, & uelut
uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonæum præci
Has ostendunt priores figuræ 5, 6, 7 librorum. puè, membrana costas succingens, intersepiẽtes thoracis cauitatem membra-
næ: dura, & magis adhuc tenuis cerebri membranæ, unà cum omnibus quos
educũt processibus. Pręterquàm enim quòd non minus ab ossibus ferè, quàm
cætera ligamenta, enasci cõspiciuntur, etiam in se aliquid colligant, continent
& amplexantur, proximisq; ossibus astabiliunt. Quartus ligamẽtorum usus *Ligamẽtorum usus, quæ instar interstitij sunt.*
haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculos intercedunt.
r 7 tab. V. dein S, T. cuius notæ[r] ligamentum illud profectò est, quod inter ulnam radiumq; secun
dùm cubiti longitudinem porrectum, musculos internam cubiti sedem occu
s huius ca. fig. a. pantes ab exterioribus interdiuidit. &[s] illud quoque, quod tibiæ ossi fibulam,
membranæ cuiusdam ualidioris ritu, ubi inuicem ossa hæc dehiscunt, conne-
t 14 tab. b, b. ctit. dein pręter[t] ligamentũ in spinarum interuallo occurrens, & dextros mu-
sculos à sinistris dirimens, his quoq; adnumerari possent[u] membranæ, pubis
u 2 t. b figuræ cap. 40 O, O. ossium foramina occupantes, musculosq; anteriori foraminum sedi attensos,
ab illis qui posteriori committuntur, ossis quasi modo discernentes. [x] Quin- *Ligamẽtorum usus, quo musculi constructione subeunt.*
x Q. R. & 1 fig cap. 2 C. tus ligamentorum usus neutiquam infimus est: in huius enim ordinem ea li-
gamentorum portio reponenda uenit, quæ musculi constitutionem ingredi-
tur, musculoq́; non infimam substantiam suppetit. Qua autem ratione id fiat,
sequenti Capite, quod musculorũ constructionem enarrabit, opportunè pro-
sequemur. Hîc uerò suffecerit addidisse, musculum etiam ad ossium cartilagi- *Quæ ligamẽta unicũ tantùm præstant usum, quæ plures.*
numq; colligationẽ plurimum auxiliari, quum capite suo ex uno osse aut carti
lagine principium ducat, & ipsius fine in aliud os uel cartilaginẽ implantetur.
Hac itaq; ratione ligamentorum usus commiscere, promptum erit. sunt enim
primi duntaxat usus omnia, quę femoris os coxendicis ossi, & tibiã femori col
ligant. nullum enim aliud homini, quàm colligandi officiũ præstãt: nisi etiam
forsitan aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obduci assereret. Secũdi
uerò dũtaxat usus nullũ reperies: quum omnia tertio usu instar propugnaculi,
aut ab ossis iniuria uindicis instar, tendinibus sint. Verùm ex his occurrẽt non-
nulla, quæ aliud nullum beneficiũ, quàm secundi & tertij usus conferunt, neq;
ossa aut cartilagines inuicẽ nectunt: qualia omnia sunt, quæ uni solummodo
y 2 tab. characti. 3, 4, 5, 6. ossi propria cõtinua'ue censentur. ut[y] quatuor illa, quæ in externa cubiti sede,
radij appendici asscribũtur, &[z] unum ulnæ propriũ. Ea autẽ secundi usus liga-
z 2 ta. charact. 2. mẽta, quę duobus ossibus sunt cõmunia, primi etiam ligamentorũ usus uicem
supplent. tendinẽ namq;, quem trãsmittunt, tuẽtur, & ossa etiam inuicẽ ligant:
a 2 tab. 1. ut[a] illud sex transuersorum cubiti ligamentorũ, quod radio & ulnæ cõmune
b 2 tab. A. dicemus. deinde trãsuersum quoq;[b] ligamentũ, anteriorẽ tibiæ sedem iuxta pe
c 4 tab. θ. dem occupans, & ad fibulã tibiæq; os relatũ, & transuersum internæ[c] brachia-
lis sedis ligamentũ, pluribus omnino ossibus cõmune. Tertij duntaxat usus illa
sunt, quæ tendinibus secundùm ipsorũ longitudinẽ obuoluuntur: nisi etiã pri
mi usus sint, quòd tendines uicinis sedibus cõmissos seruent, aut ligent. Quan-
d uide 6 tabulæ γ, ζ. et 7 tab. d, f. quam rursus ex his quædã & quinti usus uicem gerant:[d] quandoquidẽ mucosę
membranæ, tendinibus tertiũ quatuor digitorũ os flectẽtibus, in brachiale &
uola obductæ, etiam musculis gracilibus, quatuor digitos pollici adducẽtibus,
principium præbent. Cæterùm in quarti solũmodo usus numero propemo-
e 14 tab. b, b. dum habendæ sunt[e] membranæ, in pubis ossiũ foraminibus obuiæ. Id autem,

quod in[f] cubito &[g] tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexũ egregiè auxilietur. quamuis etiã hęc omnia & ad quinti usus ligamentorũ classem reijci possent, quòd non obscurè musculis etiã principium porrigant. Qui enim internã & externã pubis ossis foraminis sedẽ obtegũt musculi, ab illius quoq; foraminis membrana partim enasci dicentur: uti etiam ab eiusmodi ligaméto in tibia nõnulli musculi originis portionem assumunt. Porrò ut ligamentorũ non idem usus est, & plures inter ligaméta eius gratia consurgunt differentiæ: ita quoq; in ortu, insertioneq;, & partibus quas cõmittunt, uariant: quum alia ad solas spectent cartilagines, ut laryngis, & nasi alarũ ligaméta: alia ad sola ossa, ut genu, cubiti, humeri, & alia permulta corporis ligaméta: alia ad cartilaginé & os pertineant, ut ea quę pectoris ossi, costarũ nectunt cartilagines. Alia uerò aliã partem quampiã ossi aut cartilagini cõmittunt, ut corporis mébranæ ad unã ferè omnes: atq; hæc semper duabus partibus sunt cõmunia. Alia uerò uni dũtaxat ossi priuata cẽsentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorũ, quæ transuersim ducuntur quinq;. nam primũ, quod ulnæ radioq; cõmune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quæ pubis ossiũ foramina opplent mébranę, huc quoq; spectãt, si modò illę (quum non ligent) in ligamentorũ numero habeãtur. Substantia demũ alia constant molliori, magisq; membranea, ut omnia ferè quæ in orbem articulos ambiũt: quanquam in illis rursus quædam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentũ, quàm humeri articulum: & huius denuò duritiem, coxendicis articuli ligamentũ longè superat. Alia autem dura sunt, mediamq; inter ligamenta quæ articulos ambire dixi, & cartilagines, naturam sortiũtur. unde etiam Græci hæc νευροχονδρώδη σύνδεσμα, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quæ extrinsecus articulis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant: quale illud est,[h] quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, &[i] ea quæ uertebrarum corpora intercedunt, &[k] id quod ex media tibiæ sede, quà hæc femur respicit, inter femoris capita ducitur, &[l] quædam malleolos talo nectentia, & quod sacrum os iliumq; ossa interuenit, & generatim omnia quæ inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducantur, ut molliora illa: alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, cótinguntq;, situentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A' forma quoq; ligamenta differentiam mutuantur: sunt enim quędam prorsus lata, membranea & tenuia: uti illud, quod secundùm cubiti longitudinem inter ulnam radiumq; cõspicimus: & illud, quod pari modo inter fibulam & tibiæ os, ubi hæc mutuò dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraq; in orbem articulos circundãtia: eaq; tandem omnia, quæ tendinibus musculisq; obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quædã teretia: ut[m] ligamentum ex dente secundæ ceruicis uertebræ, in occipitis os procedens: &[n] id pariter, quod transuersim denti obducitur, primæq; uertebræ est peculiare: deinde &[o] ligamentum, femoris caput coxẽdicis ossi in articuli medio committens, teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut[p] tertium peculiarium humeri articuli ligamentorũ: præter membraneũ quoddã, in orbem articulũ ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamẽ prorsus teretia: ut & cartilaginea, talũ tibiæ & fibulæ colligãtia. Rursum quædam continua, & nullo foramine peruia cernũtur, ut ligamentorum maxima multitudo. quædã uerò aliquid transmissura perforantur, ut ligaméta anuli modo tendines transmittentia: & membrana pubis ossis foraminis, neruo cum uena & arteria

Marginal notes (left): Ligamẽtorum differentiæ. Ab usu. Ab ortu. A' partibus, quas connectunt. A' partibus, quibus committuntur. A' substantia. A' situ. A' forma.

Marginal notes (right): f 7 tab. V. g a. & 15 tabulæ 2 fig. a. — h O. — i fig. cap. 14 lib. 1 R. — k X. — l fig. — m fig. 30 cap. 1. — n eiusdem fig. H. — o 2 fi. cap. 49 P. — p 13 tab. V.

arteria uiam præbens: ut & membraneum ligamentum, inter tibiæ os & fibulam consistens. Commune autem omnibus ligamẽtis est, quòd obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participent: ne propter crebrum frequentemq́; motum, & cõtinuum affrictum, dolore uexentur. Qua etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccẽtur, ligamẽta mucoso quodam lentoq́; humore, ut etiam articulorum cartilagines, oblinuntur. *Ligamentis communia.* *Viscidus ligamentorum humor.*

QVID MVSCVLVS. CAPVT II.

PRIMA huius Capitis figura, musculi structuræ ratio, qua omnes dissectionis professores musculum formari hactenus tradiderunt, utcunq́; exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdã est portio suprà infraq́; abtruncata. uerùm hæc characterum indice opportunius explicabuntur.

Φ, Ω.

A Nerui in plures soboles distribuendi portio.

B Nerui A notati soboles, musculi constitutionem subiens.

C Ligamentum, quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur, cui æqua ferè cum nerui sobole debebat esse proportio.

D Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq́; caput.

E Sedes, qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.

F Diuisionis fibrarum concursus, commixtioq́;, & tendinis seu caudæ musculi initium.

G Tendinis pars, qua mouendo ossi inseritur.

PRIMA SECVNDI CAPITIS figura.

SECVNDAE FIGVRæ, eiusdemq́; characterum Index.

SECVNDA figura, musculorum humeri, seu brachij os, & cubiti ossa, & extremam manus sedem ambientium fibras, à carne quodammodo liberas, commonstrat, unà cum quarto brachiũ adeuntium neruo: ut hic, quàm fieri posset commodissimè, musculi fabricæ natura oculis subijceretur.

H Humeri caput, quod scapulæ articulatur.

I Quartus brachium petens neruus.

K Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.

L Principium alterius cubitum extendentis musculi, qui ab humiliori scapulæ costa pronascitur.

M Sedes, qua quartus brachiũ accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propagines offert.

N Cubitum extendentium musculorum finis, seu eorundẽ in posteriorem ulnæ processum insertio.

O Posterioris ulnæ processus pars, quæ excarnis perpetuò cernitur.

P Quartus brachium petens neruus, inibi conspicuus, quà posteriori sedi exterioris tuberis humeri innititur, ac musculis hinc ab hu

SECVNDA FIGVRA.

ab humero principium ducentibus ramos offert.
Q *Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.*
R *Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in pronum ducit.*
S *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.*
T *Musculus brachiale extendentium alter, qui è regione minimi digiti post brachiali implantatur.*
V *Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.*
X *Musculus indicem, medium & anularem extendens.*
Y *Musculus, quo minimum digitum præcipuè extendi docebo.*
Z *Carnea pars eius musculi, qui in tres diductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.*
a *Musculus, cuius beneficio pollex indici adducitur.*

VSCVLVM motus uoluntarij, ex nostroq; arbitratu pendentis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionum professoribus: idemq; ab omnibus musculi constructionis modus enarratur. Qui equidē probabilis apparet, magnumq; Naturæ artificium commōstrat: attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illum obseruem, secus profectò quàm illi, de musculorum cōstructione sentire cogor. Quæ autem omnium ferè sit sententia, nunc quàm potero breuissimè, & simul explicatissimè subijciā: eorum placita in continuam orationis seriem, quæ ueritati proximè sit consona, congesturus. Diffiniunt itaq; musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis & arterijs confabricatam, motusq; uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturæ opus recensent. Quum bina sint corpora, quibus in præsenti sermone (qui de musculi constitutione est) indigemus, ligamētum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus: quumq; ligamentum sit durum, neruus uerò mollis: miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario præfectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando transponens, neq; in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neq; durum ad sensum (utpote quod non facilè afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neq; per solos neruos mouetur aliqua particula, neq; per ligamenta. Neruus enim sensitiuus quidē est, quatenus mollis: inualidior autem, quàm ut moueret & transferret totum membrum. Ligamentum uerò tutò quidem colligare, & interim membrorū motibus non obstare poterat: ipsum tamen motus uolūtarij organum per se nequiuit produci, quum originem ex osse aut cartilagine, non autem nerui modo, ex cerebro uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit, huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri: quandoquidem neque ex molli perfectè durum, neq; ex duro molle quicquam enasci, posibile est. His igitur occasionibus, Natura neq; solis ligamentis uti ad motus uoluntarios potuit: quoniam neq; sensu, neque motu prædita sunt, ut quæ animæ principatus sedi non continuentur. neque neruis etiam solis utendum fuerat, cum hi propter mollitiem tenuitatemq; transferre tam magna pōdera minimè ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organum, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius: & ideo quoq; participare sensu, minus quidem quàm neruus, magis autem quàm ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris & imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamentis & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs cōmunicat: non tamen exactè alteram, neq; solam, neq; eam im-

Quid musculus, ipsiusq; cōpositionis ratio, secundum aliorum Anatomicorum sententiam.

Ligamenti & nerui in musculo necessitas.

Hæc ex prima figura seriatim petes.

Musculum natura inter ligamentū & neruum esse medium.

eam impermixtam obtinet, ſed ex ambabus commiſcetur. Verùm quum ni- *Ligamenti & nerui permixtio.*
hil alicui per totum confundi poteſt, non confractum prius in minimas parti-
culas, neceſſarium fuit utrunq;, neruum uidelicet & ligamentum, in fibras te-
nues diſcindi, deinde ſibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi ge-
nerationem. Perficitur autem nerui ac ligamenti in fibras diſtributio in hunc
modum. neruus accedit ligamentum, ac ſimul commixta in fibras duas quo-
dam modo digeruntur, illæ rurſus ſingulæ in alias, & hæ iterum in plures tan-
tiſper diuiduntur, donec in tenuiſsimas membraneasq; fibras procedant. poſt-
quam hæ ad extremum diffuſionis peruenere, rurſus ut diuiſæ fuerũt, mutuo
concurſu coaleſcentes, & commixtæ in unum colliguntur. Et quemadmo-
a 1 fig. D. dum[a] prima diuiſio, muſculi caput conſtituebat: ita hæc[b] poſtrema collectio *Muſculi caput*
b 1 fig. F. finem muſculi efformat, quem Græci ἀπονεύρωσιν, quaſi eneruationem dixeris, *Finis, ſeu cauda, & tendo.*
c 1 fig. E. & ut nos quoq;, tendinem muſculorum appellant.[c] Medium uerò, in quo diui
ſionis ſeries conſiſtit, muſculi uentrem nuncupamus, ſimilitudinem à mure, *Venter.*
& lacerta, & piſcis muſculi, aut alioquin communi piſcium forma mutuãtes.
Muſculi namq; ſeu lacerti caput, muris lacertęq; capiti conferimus: tendinem
autem caudæ, & uentrem uentri. Cæterùm ſi Natura ſolũmodo ita neruum *Carnis in muſculo uſus.*
& ligamentum diuiſiſſet, nec medias regiones, fibrarumq; interſtitia molli in-
farſiſſet ſubſtãtia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmę ſedis loco eſſet,
haudquaquam muſculi uel tantillo temporis ſpacio fibras illas infractas incor
ruptasq; ſeruarent. Eſt autem ſedes ea, ac thorus, ſimplex caro fibris obducta,
quæ non aliter fibris cõmittitur, quàm calathis alijsq; fiſcellis lac, dum harum
rerum periti id in illis coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamẽto dif-
fuſas, iuncis reſpondere, lacti uerò ipſi ſanguinem, & caſeo carnem proportio-
nari. nam ut ille ex lacte, ita hæc ex ſanguine paratur. Quanquam tanto uerio-
rem tibi confinges imaginẽ, quanto per caſeum plures crebrioresq; iuncos fu-
niculos'ue porrectos, & non ſolum ad caſei latera attenſos, imaginatus fueris.
Ne autem caro hæc, reliquaq; muſculi ſubſtantia, ſanguine nutrimentoq; indi *Venæ & arteriæ in muſculo neceſsitas*
ga relinqueretur, & ſuus innatus calor non refocillaretur, uenas ac arterias, tan
quam riuulos quoſdam, muſculis immiſceri fuit neceſſarium. Deinde quoq; *Muſculi membrana.*
membranam, uniuerſum muſculi corpus integentem, à ligamentis, quæ mu-
ſculi caput & finem oſsibus committunt, produci oportebat. Commemo-
rata iam muſculi conſtructio, quantumuis concinna & elegans diſſectionum
imperito apparere queat, ad amuſsim nulli prorſus conuenit muſculo: quum *Muſculum non æquè nerui ac ligamenti natura participare.*
nullum in uniuerſo corpore adinuenias, qui parem ligamenti, ſeu ex oſſe aut
d 14 ta. tendo muſculorum n, o, q. cartilagine exortus ſui, & nerui portionem ſibi aſſumat. Nam ut cæteros ta-
ceam,[d] tendo in poſteriorem calcis ſedem inſertus, ſolus craſsior eſt[e] quatuor
e 2 fi. cap. 11 lib. 4 charac. 57, 60, 66, 71, licet uera proportio ex neruorũ tabulis, ut neq; è uenarum, peti nequeat. femur petentium neruorum radicibus, utcunq; eas ſimul collegeris. Deinde ſi
nunc omnes tibiæ inſertos tendines, ac reliquos pedis oſſa accedentes perpen-
deris: quæ nunc cum tendine illo, in calcem inſerto, erit proportio, ut illa ſcili-
cet mediam tendinũ portionem neruo, & mediam ligamento formari oſten-
dat? Profectò ſi tendines neruis hîc cõparabuntur, neutiquam nonageſimam
tendinum portionem neruis conſtare fatebimur. Deinde ſi fortaſsis aliquis
muſculus parem ligamenti & nerui portionẽ ſibi uendicare reperiretur, eſſet
f 4 tab. Γ. profectò[f] temporalis, &[g] ſeptũ tranſuerſum, quippe in hoc[h] duo ſatis inſignes
g 7 tab. Δ. nerui implantantur: illum uerò etiam[i] quinq; neruorum propagines adire do
h 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 n. cebo, quãuis interim in neutro neq; trigecupla nerui cum ligamẽto uideatur
i 2 fi. cap. 2 lib. 4 Q, R, b, c, d. proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta, tanquam oracula ſubuerẽtes,
& ipſius libros de Muſculorum motu exoſculantes, de illis dicemus muſculis,
qui la-

qui latiſsimo oriuntur principio, ac ſenſim in anguſtum uerſus ipſorum inſertionem deſinunt? cuiuſmodi, præter temporalem, inter reliquos, brachium[k] attollens eſt: deinde[l] is qui brachium pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodũ omnes: in quorum exortibus neruum, qui, ut Galenus cenſet, cum ligamento diffundi poſsit, confingere nequimus. Nam ſtatim in eiuſmodi muſculorum origine multo maior fibrarum eſt copia, quàm in muſculi reliqua parte: ſiquidem in illis muſculis, & pręcipuè qui femoris motibus præſunt, fibræ ab ipſo ortu non amplius in plures diuiduntur: imò ſenſim ad inſertionem properantes, inuicem colliguntur, muſculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiam conſpicuum euadit, ſi modo illam, quę Anatomicis proponitur, nerui ac ligamenti diuiſionem commixtionemq; in muſculis fieri oporteret, ſingulis fibris in ortu neruulũ debere miſceri: quod neutiquam accidere, ipſa neruorum ſeries commonſtrat. Quandoquidem in pleriſq; muſculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quàm uenam diuiſum, ad ſuperficiem muſculi nunc interiorem, nunc exteriorem, uenæ ac arteriæ modo exporrigi, membranæq; muſculi adhærere conſpicies, neutiquam autem in fibràs per muſculi ſubſtantiam diffundi. Quod inter pleroſq; corporis muſculos in[m] illis liquidò condiſces, qui ab ilium oſſe, femoris os accedunt. ex quibus etiam quoſdam reperias, quorum ne ſuperficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut cõtiguus omnino ſit, attendatur. Neq; id hîc ſolum obſeruabis, imò etiam in quadrato[n] muſculo, radium in pronum mouẽte, cui nunquam neruum, uenam & arteriã exporrigi intuitus ſum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectẽtibus ad manum prorepunt: quę etſi à muſculo illo non multum diſtent, ipſum tamen non contingunt, & minus adhuc illi adnaſcuntur & inſeruntur. Adde neq; neruulum obſeruari inſertum in graciles[o] muſculos, qui quatuor digitos pollici adducunt: ut neq; in[p] illos, qui primi quatuor digitorũ oſsis flexionibus pręſunt. Adiunge præter hos, abdominis etiam[q] muſculos (quos prius, quia omnibus notiores uidentur, recenſere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionem oſtendere: quum nequaquam in ſingulis muſculorũ, qui obliquè & tranſuerſim fibras porrigunt, principiorũ ſedibus neruus implantetur: quumq; ipſorum eneruatio ſeu tendo multo latior eorundẽ origine exiſtat, quod cum pleriſq; muſculis habent commune. Non eſt itaq; muſculus inter ligamentum & neruum natura medius: neq; etiam illa, quam uulgò imaginantur, ligamenti & nerui ſit commixtio. Nam etſi fortè neruum in muſculi alicuius caput inſeri animaduerſurus ſis, nunquam ſanè nerui ſoboles, ligamẽti fibrarum modo, ad tendinis uſq; principium diffundi, aut aliquo pacto ligamẽti fibris uniri, ueręq; permiſceri reperies. Quod profectò in nullo muſculo perpendes facilius, quàm in illis[r] qui ab interno humeri tubere principium capiunt: illorum etenim capita ſunt acuta, & neruorum inſertiones in ipſorum ſubſtantia, non ſolum autem in ſuperficie adipiſcuntur. Atq; id etiam in[s] illo animaduertes, qui à fibulæ ſuperiori appendice principium ſumens, ad pedem prorepit: ſic & in[t] ijs, qui ab inferiorũ femoris capitum radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes muſculi, nerui implantationem (etiam ſi quando in ipſorum ſubſtantiam neruus porrigitur) in capitis exortu adipiſcuntur: ſed ſubinde multo inferiùs quàm caput habetur, & in medio ſui quodammodo ductus & longitudinis. quod, præter temporalem muſculum,[u] anterior cubitum flectentium muſculorum oſtendit, nerui primùm[x] propaginem aſſumens, ubi duo ipſius capita in unũ coeunt. Idem in nonnullis femoris os amplexãtibus obſeruatur, & in

Neruum ſingulis muſculis, ita ut alijs diſſectionũ profeſſorib. uiſum fuit, non miſceri.

Omnium muſculorum capitib. neruos non inſeri, aut alioquin attendi, etiamſi aliàs ipſorum ſubſtantiæ neruus inſeratur.

k 4 tab. Ξ.
10 tab. Δ.
l 3 tab. Δ.

m 9 tab. F.
10 tab. Σ.
11 tab. Σ.

n 7 tab. X.

o 6 tab. ʃ.
7 tab. d.
p 8 tab. Δ.
q ſeriatim abdominis regio 3, 4, 5, 6 tabularum.

r 3 tab. F.
Λ. m. & 9 tab. ꝗ.
s 6 tab. Φ.

t 12 tab. Φ.
Υ. ω.

u 6 tab. Θ.
x 2 fi. cap. 11 lib. 4 charac. 5, 5.

&in abdominis musculis,&plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferè qui costis insternuntur. Verùm utcunq; nerui, uel in musculi substantiam sese insinuent, siue ipsius tantum superficiei attendantur, semper ferè sua serie & propaginibus, secundùm musculi ductũ (quod &[y] recurrẽtes nerui arguunt) porriguntur. Rursus tendo elixus, neq; sapore, neq; colore, neq; substantia à ligamento uariat: nisi fortaßis illum molliorẽ, non quidem omnibus ligamentis, sed tantum quibusdam esse quis cõtenderet. utut tamen sit, tendo musculi capitis molliciei nequaquam cedit: quamuis id statim in ortu purum, & neruo minimè mixtum esse ligamentum, nemo inficias ire poßit. Neq; etiam mirandum esset, tendinem ligamento ossa colliganti utplurimum molliorem, minusq́; cartilagineum esse: cum ligamentorum, quæ ossa mutuò colligant, substantiæ, in duritie eadem non sit ratio. Adde etiam, tendinem elixum cum neruo non proportionari: hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit, non aliter, quàm si chordam aliquam craßiorem diuisisses. tendo autem solidior, & magis ut ligamentum similaris, continuusq́; uisetur: præcipuè si crassum aliquem tendinem ex illis qui pedem, aut tibiã, aut manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodammodo membraneis tendinibus series fibrarum aliquanto est manifestior: quo etiam nomine à ueris membranis inter dissecandũ distinguuntur,[z] quemadmodum in peritonæi cum obliquorum & transuersorum abdominis musculorum neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Ac licet id in quouis animante inter edendum intueri integrum sit: in bubula tamen carne id feceris aptißimè, cum pars aliqua mensæ apponetur, quam insignis perreptat neruus, qui plerunq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inuento autem neruo, nunquam tendo deesse poterit, qui modò propositanon edoceat. Deinde id, quo alij tendinem neruo misceri, atq; ex ligamento & neruo æqualiter, aut plus minus confusis fieri, maximè probare cõtendunt, prius num ita ut illi proponunt, res se haberet, perpendẽdum erat, priusquam aliquid inferrent. Dicunt namq;, tendinem capite musculi ob id craßiorẽ esse, quòd is non capitis solũ musculi substantia, sed & neruo quoq; constet.[a] Quasi uerò quis rectè asserere poßit, exortus musculorũ suræ simul collectos, quod ad nerueam generatim dictam attinet substantiam, minores esse suorum musculorum tendine, qui calci inseritur. perinde ac si[b] brachium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quàm ipsarum collectio ad insertionem ostendit. Erat itaq; id prius probandũ, quàm falsa conclusio inducẽda. Quemadmodum & hæc quoq; inefficax assumptio est: Tendo sensu exactißimo participat, neruo igitur & ligamento constat. Quasi uerò musculorum capita, & præcipuè ligamẽtosa, & prorsus excarnea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui pollerent, & læsa conuulsionis periculum minus quàm tendines inducerent, etiamsi capitibus mox in exortu neruus non inseratur, sed tantum attensus occurrat, isq́; etiam subinde notabili interuallo à capite remotus. Hac igitur occasione, & huiusmodi pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut fateri cogar, nullam prorsus aliam nerui in musculos, quàm uenæ & arteriẹ distributionem esse: & pari etiam ratione neruum, qua uenam arteriamq́;, musculum accedere. Neq; ullam aliam in uena arteriaq́; cum neruo differentiam statuo, quàm quòd ad finem seu insertionem musculi neruus nunquam, ut aliquãdo illa uasa, implantetur, quanquam etiam paucißimos prorsus musculos eius generis enumerare possem. Sunt uerò inter alios[c] recti abdominis, qui & à uenis & arterijs, sub pectoris osse deorsum repentibus, ramulos assumunt, &[d] temporalis

y 2 fi. cap. 3 lib. 4 m. p. & fig. cap. 9 lib. 4 insertæ Q. S.

Tendinem ligamento, non autem neruo respondere.

z Cõfer abdomen 6 tabulæ cũ abdomine 1 figuræ lib. 5.

Excarne musculi caput tendine nõ semper esse tenuius.

a collige id ex 14 tab. n, o, q.

b Cõfer A, B, C, cũ D in figura indici 11 tabulæ inserta.

Musculorũ capita, maximè carnis experitia, non minus quàm tendinem sentire.

Quid nerui musculis uerè præstent.

c obserua 6 tab. f. d.
d 5 tab. r.

poralis etiam ab inferioribus ſuis ſedibus [e] uaſa admittit, quum is tamen ex elatioribus principium deducat. Vt itaq; uena nutriendo muſculo ſubſeruit, & arteria ipſius innatum calorem recreat: ita quoq; neruum animalem ſpiritum continuè ipſi deferre, neruumq́; illo ſpiritu muſculum nunquam indigum relinquere arbitror, ut neq; uena alimento muſculum deſtituit. Deinde ſpiritus animalis ui, & debitæ peculiariſq́; muſculi conſtructionis, eſſentialiſq́; formæ beneficio, muſculum contrahi & laxari ſentio: neq; aliter ſuum munus obire, quàm oculum, reliquaq; ſenſuum organa: quæ ſingula propriā peculiaremq́; fabricam obtinent, & animali ſpiritu (quem per neruos cerebrum ipſis porrigit) imbuta, ſuis fungũtur munijs. Non enim alius animalis ſpiritus oculo, aut linguæ, aut auditus organo, quàm muſculis diffunditur: uerùm ſuæ conſtructionis ratione, & accedente ſpiritu, oculus uidet, lingua guſtat, auditus organum ſonos percipit, & ſanè muſculus ipſe uolũtarijs motibus præeſt. Atq; hac etiam ratione omnia, quibus neruus attenditur, ſentiendi ui pollent, niſi propria eorum ſubſtantia id prohibeat. Cæterùm ut quamplurimos muſculos arteria non contingit, quorundam autem ſuperficiei tantum attenditur, & aliquando adnaſcitur, interdum uerò etiam in muſculorum ſubſtantiam penitius ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum ſcilicet quos non proximè contingit, quàm illorum quorum ſuperficiei adnaſcitur, ac in quorum ſubſtantiā penitius diſſeminatur: ita profectò & neruis uſuuenit, qui ſuam facultatem tam illis muſculis exporrigũt, quibus uix attenduntur, quàm quorum ſuperficiei adnaſcuntur, & in quorum ſubſtantiam aliqua ramorum ſerie digeruntur. quanquam neruos propinquius uenis quàm arterijs aſsimilare queas. Pauciores enim muſculi uenæ, quàm arteriarum attactu inſertioneq́; deſtituuntur: licet etiam quoſdam prius recenſuerim, quos neq; neruo, neque uena proximè contingi obſeruabis, qui nihilominus interim, ut neq; alimento, & uitali facultate, ita quoque ſpiritu animali non priuantur. Eſt itaq; muſculus, uoluntarij motus inſtrumentum, uti oculus uiſus, & lingua guſtus, ex ligamenti natura in fibras complures diuiſa, & carne has continente firmanteq́; fabricatum, uenarum, arteriarum & neruorum ſurculos in ſe interdum aſſumens, ac neruorum beneficio animali ſpiritu nunquam, dum ſanum eſt animal, deſtitutũ. Atq; hanc carnem, non ſolum ſtratum aliquod, & ueluti thorum & fulcrum eſſe exiſtimo, quo muſculorum fibræ, nerueǽue generatim dictę diuiſiones contineantur: aut etiam carni cum Platone & Ariſtotele (quibus muſculorum ratio penitus latuit) tam leuem uſum duntaxat tribuo, ut adipis & pinguedinis, ac ueſtimenti alicuius modo, in æſtu calori obſtare, & in frigore frigus potiſsimùm arcere concedam: uerùm muſculorum carnem, cui alia nulla in uniuerſo corpore eſt ſimilis, præcipuũ autorem eſſe, mihi perſuadeo, cuius beneficio (non deficientibus interim neruis, animalium facultatum nuncijs) muſculus craſsior effectus, ſeſe breuiat & colligit, itaq; partē cui inſeritur, ad ſe allicit & mouet: & cuius dein occaſione ſe rurſus laxat & educit, attractamq́; partē remittit: perinde ſanè ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum, uentriculi & teſtium propriam ſubſtantiam, primarium ſuarum functionum autorem eſſe, nobis conſtat. Quòd uerò muſculorũ carni, aut carni ſimpliciter, nullum adipem intexi, omnes hactenus falſo prodiderint, obeſi boues, quos Brabanti ſale condiunt, atteſtantur, in quorum muſculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam, obeſarum mulierum muſculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeò oppletos inter diſſecandum uideri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni cōmiſceatur. Neq; hîc de mu-

[e] fig. cap. 6 lib. 3 e. & fig. cap. 12 g.

Qualiter muſculi ſuum munus obeant.

Quid uerè muſculus ſit.

Caro, præcipua muſculi ſubſtantia.

Adipē etiam carni paſsim attendi.

de musculorum superficie solùm loquor, uerùm de intima & maximè carnea ipsorum substantia, quam præcipuam musculi partem esse asserui. Tendines autem, & eneruationes illæ, quas caro destituit, in illis tantum musculis habentur, qui longo ductu feruntur, plusq; habent spacij, quàm carnea musculi substantia requirit. Breues enim, & succincto arctoúe loco repositi musculi, tendine carent, & undiq; carnosi sunt: ut laryngis omnes, si [f] duos rectos exceperis, quatuor musculorum tertiam cartilaginem primæ iungentium: illi enim longi, in insertione nerueam naturam obscurè exprimunt. Deinde inter eos qui ossa mouent, [g] qui primum pollicis flectunt articulum, & [h] qui pollicem indici maximè admouet. Inter magnos autem huius generis est quadratus [i] musculus, scapulam dorso admouēs: & [k] musculus, qui à scapulæ basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verùm de innumeris musculis tendine carentibus, tendinumq; generibus, iam agemus, musculorū differentias aggredientes, quæ insuper musculorum constructionis rationem, à me propositam, pulchrè docebunt.

Tendines quando musculis dentur.

Musculi tendinibus destituti.

f 6,7 fig. cap. 21 P. Obliqui autem 7,8 figur. R.
g 6 ta. κ, λ.
h 11 tab. ʃ.
i 10 tab. Γ.
k 7 tab. L.

DE MVSCVLORVM DIFFERENTIJS. Caput III.

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere, promptissimum est, ab illorum substantia, ortu, insertione, quam mouent particula, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uentre, tendine, ac deniq; ex mutuo musculorū cōcursu, aut unius musculi uelut in plures separatione. Quæ igitur à substātia petuntur differentiæ, ex uenis, arterijs, neruisq; potissimum pendent. Nullum enim corporis musculū reperias, qui non aliqua ligamēti membranæq; portione in fibras desecta, & carne illas cōtinente firmanteq;, ac præcipua adeò musculi substantia cōstituitur. Verùm præter hæc, alij neruum, arteriam & uenam in suum corpus quoq; diffundi sinunt: ut [a] septum transuersum, & maximus totius corporis [b] musculus, qui femur mouentium quintus erit: præterea abdominis omnes, ac præcipuè [c] recti. In alios neruus nullus, neque uena, neq; arteria (quod animaduerti potest) inseritur: ex quorum classe [d] musculus est, qui latum in manu educit tendinem. deinde præter alios quàmplurimos, quadratus [e] musculus, radium in pronum uertēs: & [f] graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. Solus neruus quibusdam propaginibus in illorum [g] musculorū capita distribuitur, qui à radicibus capitum femoris principium sumunt, atq; ad calcem ducuntur. horum namq; substantiæ neq; uena, neq; arteria penitius inseritur. Latus in collo [h] musculus, qui genas mouet, uenis abundat & neruis, arteria interim destitutus. Qui uerò solam nanciscitur arteriam, nullus occurrit. Cæterùm adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem digestis attendi diximus, in macilētis non reperitur. In obesis autem illi musculi adipe potissimum abundant, [i] qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluinaria constituunt. In ortu magis adhuc musculi uariant: alij enim ab osse originem sumunt, ut [k] qui à femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima musculorum multitudo. Alij à cartilagine ipsorum ortum obtinent: ut omnes laryngis musculi, quos laryngis proprios nuncupabimus: deinde intercostales musculi, [l] qui inter costarum cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enascuntur: cuiusmodi sunt oculi omnes [m] musculi, à dura membrana uisoriū neruum

Vnde musculorum differentiæ petantur.

A' substantia.

Ab ortu.

a 7 tab. Δ.
b 12 tab. Σ, Ξ.
c 6 tab. ʃ.
d 3 tab. Γ.
e 7 tab. X.
f 6 tab. ʒ. 7 tab. d.
g 12 tab. Φ, Ψ, ω.
h 3 tab. Γ.
i 9 tab. Π. 10 Σ. 11 Σ.
k isti in sedibus, quas occupāt, in tabulis sunt citra notarum opem cōspiciēdi.
l 6 tab. X.
m 1,2 fig. cap. 11.

A inuoluente

inuoluente nati: deinde duo[n] muſculi ſtomachum retrò amplexãtes, & in ſcutiformis cartilaginis latera inſerti. his namq; ab externa ſtomachi tunica principium pendet. Idẽ & de[o] circulari ani & ueſicæ ceruicis muſculo cenſendum uenit. Alij à membrana tendines obuoluente enaſcuntur: ut quatuor graciles [p] muſculi, quatuor manus digitos ad pollicẽ in latus ducentes. Alij ab alio quouis ligamento originem petunt: ut[q] duo pollicis primum internodiũ flectentes, qui à tranſuerſo[r] ligamento tendines in brachialis interna ſede tranſmittente enaſcuntur. Tales etiam ſunt,[s] qui in ſuperiori pedis regione locati, pedis digitos extrorſum ad latus mouent, qui à ligamentis tibiam talo, & talum calci & nauiformi oſsi, calcemq; cubiformi oſsi colligantibus enaſcuntur. Alij ueluti ex altero muſculo prodeunt: ut[t] qui à circulari ani muſculo, ueluti digiti duo, meatum urinarium, quà ſub penis corporibus ferri incipit, amplexantur. Alij uelut ex nullo corpore principiũ obtinent: uerùm membraneæ partes aliqua ſui ſede carneæ, ac muſculoſæ, ſeu muſculi euadunt: ut omnes[u] muſculi ex carnea membrana conſtituti, qui in collo & facie in hominibus habentur: deinde & teſtis[x] muſculus, in rubicundo teſtis & uaſorum ſeminalium inuolucro, inſtar carnoſioris lineæ innatus. Quinetiam[y] ſepti tranſuerſi ortum, ex peritonæi & tunicæ coſtas ſuccingentis partibus, ipſius centro adnatis, pendere fateamur neceſſe eſt: niſi illius ortum, contra aliorum muſculorum rationem, ubi coſtis inſeritur, eſſe dicamus. Cæterùm nõ omnes muſculi ab una duntaxat parte originem ſumunt: permulti enim ex pluribus oſsibus enaſcuntur. nam dorſum mouentibus muſculis plures plerunq; uertebræ principium præbent. Sic & abdominis[z] muſculus, obliquè deſcendẽs, à pluribus coſtis exorditur.[a] Qui brachium pectori admouet, ex pectoris oſſe, & quarundã coſtarum cartilaginibus, & ipſa demum clauicula enaſcitur: quemadmodũ &[b] is, cuius auxilio brachium attollitur, ex ſcapula quoq; & clauicula procedit. Pariter etiam[c] recti abdominis muſculi, à[d] cartilagine, pubis oſſa interueniente, & ab ipſis oſsibus enaſcuntur. adeò, ut quidam muſculi ex pluribus oſsibus, alij ex oſſe cartilagineq; non ineptè principiũ habere dicantur. Alij ex pluribus eiuſdem oſsis proceſsibus enaſcuntur: ut[e] prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori ſede ceruicis ſcapulæ, & proceſſu ipſius interiore educitur.

Ab inſertione. Ab inſertione uerò integrum eſt dicere, muſculorum alios in os, ut qui femur & tibiam, caputq; mouent, inſeri. alios uerò in cartilaginem: ut laryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores ſunt, & qui narium alis aſſcribuntur. alios in cutem, ut labrorum muſculos. alios in aliud quiduis: ut oculorum muſculos, in duram oculi tunicam: & penis quatuor muſculos, in penis corpora, & urinæ meatum: dein teſtis muſculũ, in uas ſemen à teſte ſurſum deferens. Ad hæc, muſculos recto inteſtino proprios, in eius inteſtini exteriorem tunicam: & circularem ueſicæ colli muſculum, ad meatus urinæ corpus applantari inſeriq; cernimus. Cæterùm & ab inſertione muſculi iſto quoq; modo differũt. Quidam à pluribus partibus enati, in unicã inſeruntur: ut muſculus brachium pectori admouens, & is qui brachiũ attollit, ex pluribus orti ſedibus, duntaxat in humerum inſeruntur. Ita etiam[f] qui brachium deorſum trahit, ex plurium uertebrarum ſpinis oritur, attamen in humerum tantummodo deſinit. Pari etiam ratione & ſcapulæ motuum autores muſculi ad unum omnes, ex pluribus oſsibus initium ſumunt, & uni tantum ſcapulę implantantur. Quidam uerò ex uno oſſe exorti, in plura inſeruntur.[g] Muſculus enim, qui à ſcapulæ baſi prodit, reſpirationiq; ſubminiſtrat, in octo ſuperiores thoracis coſtas inſeritur. Eius quoq; generis ſunt,[h] qui quatuor pedis & manus digitos extendunt. deinde

n 2,3,5 fi. cap.21 I.
o 1,2 fig. cap.49 M. dem 4 fig. N.
p 6 tab. ſ. 7 tab. d.
q 6 ta. n, λ.
r 4 tab. ϑ.
s 6 tab. Ω.
t 1,2 fig. cap.49 H, I.
u 3 tab. A. dein Γ.
x 22 fig. lib.5 ψ.
y 7 tab. Δ.
z 3 tab. Θ.
a 3 tab. Δ.
b 4 ta. Ξ. 10 tab. Δ.
c 5 tab. Δ.
d integrarũ fig. lib. 1 r.
e 6 tab. Θ.
f 10 tab. Θ.
g 7 tab. L.
h 5 tab. Θ. 6 tab. Ξ. 14 tab. Θ, dein Z.

i 3 tab.F. inde[i] qui nasi alas,simul & superius labrum mouent,in cutem cartilaginemq; implantantur: quemadmodum & septum transuersum,quod alicubi osi,alicubi cartilagini innascitur. Quidā etiam à plurib. enati osibus, in plura quoq;
k 11 ta.F. inseruntur: ut[k] musculus à ceruicis uertebrarū spinis enatus,qui in aliquot superiores thoracis costas implātatur, thoracemq; mouentiū in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes musculi ad unum ferè omnes,in hunc ordinem referuntur. Item his differentijs illæ consentiunt, quæ ab ea quam musculus mouet,particula desumi possent: quum omnes musculi eius,cui inseruntur,partis uoluntario motui præsint. *Ab ea quæ mouetur particula.* Porrò ab insertione & ortu simul, alia sumitur differentia, quum alij musculi ab illo oriantur osse, quod mouen-
l 9 tab.Γ. do ab ipsis osi,cui etiam inserūtur,alligatum est, proximumq; uisitur: ut[l] tres
10 tab.Σ. *11 tab.Σ.* musculi ex ilium osse in femoris os inserti,[m] septimus &[n] octauus tibiam mo-
m 5 ta.Λ. uentium,qui à femoris osse enati,tibiæ implantantur. Alij uerò à superiori ali-
n 5 tab.Γ. quo osse,& non illi,cui inseruntur,proximo, originem ducunt: ut musculi tibiæ motibus famulantes, qui à magnis osibus sacro osi connexis principium obtinent: ex quorū numero sunt uniuersi tibiam mouentes, septimo & octauo tantum exceptis. Istis respondent,qui secundum cubiti aut tibiæ longitudinem extensi, digitos adeunt. Forma etiam omnium musculorum haud eadem est. *A forma.* Quidam enim sunt,quos muri aut lacertæ (si ipsis pedes absectos finxeris) ac pisci musculo,quem & mytulum uocāt,& alijs multis piscibus apposité conferas: ut scilicet musculi caput,lacertæ,aut piscis,aut muris capiti,uentrem autem corporis trunco, tendinem uerò caudæ asimilare queas. Est au-
o 3 tab.Λ. tem huius ordinis musculus,[o] qui ab interno humeri tubere enatus, ac radici postbrachialis osis,quo index sustinetur,insertus,brachialis flexioni subseruit.
p 1 tab.X. Talis etiā est,[p] qui primus in tibiæ anteriori sede occurrit,& in pedij os, cui magnus digitus articulatur,insertus, ad pedis eleuationem famulatur. Qui autor est longisimæ pollicis abductionis à cęteris digitis,& alius,qui paruū digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper di-
** In manu notantur 3 ta. p & x. in pede autem 2 tab. T & Γ.* ctam quoq; figuram eleganter * accedunt. Vnde etiam arbitror,inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos,[q] qui ad pollicis manus primū articulum habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdā nationibus mures nuncupari, alijs uerò ita appellari cubitū flectentium[r] anteriorē. Italorum autem
q 3 ta.p,q. uulgus in quibusdā corporis partibus, nescio quem pisciculū esse fingit, eo no-
r 1 tab.Q. mine indicās musculos,piscis imagini non absimiles. Vtcunq; sit, ab eiusmodi similitudine omnes musculi à Græcis & Latinis suū nomen sortiuntur,etiāsi *Musculi nomen unde desumptum.* quamplurimi musculi illorum animaliū effigiem nulla ex parte referant. Qui
s fig. indici 11 tabulæ inserta. dam enim figura constant triāgulari: ut brachiū[s] attollens musculus,&[t] is qui scapulā pectori adducit,&[u] qui brachiū decliuè ad dorsum uellit. Alij quatuor
t 5 tab.Γ. efformantur angulis: ut scapulā dorso admouēs[x] musculus,&[y] qui ad brachia-
u 10 ta.Θ. le positus, radij motus in pronum autor est, qui ambo etiam quodāmodo qua
x 10 ta.Γ. *y 7 ta.X.* drati sunt: ut & latus sub colli & genarū cute occurrens[z] musculus,qui ex car-
z 3 tab.Γ. nea membrana cōstituitur. Alij quinq; angulos exprimūt,ut is † qui brachium
† 3 & 4 tabulæ Δ. pectori adducit.[a] Qui ex scapulæ basi natus, octo superioribus costis inseritur,
a 7 tab.L. si obiter spectetur, quadrangularis apparebit: at si ipsius in costas insertiones quis perpēderit,tot angulos suæ insertionis lateri tribuet, quot digitis illud im
b 3 tab.Θ. et charact. 6,7,8. plantatur. Atq; huius etiam figuræ est,abdominis[b] musculi obliquè descēdentis exortus, & quorundam thoracem mouentium insertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur musculo latum tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verùm angulis his postpositis,

mirabilis formæ eſt[c] muſculus, ſingulis coſtarum radicibus tendines exporrigens, quem palmiti non ineptè aſsimilaueris: ut palmitis quidem lignoſa pars, muſculi carnoſa eſſet portio: folia autem ab altero duntaxat latere educta, ipſi tendines. Quinetiam huius quoque ordinis eſt, longiſsimus dorſum mouentium[d] muſculus, qui in apices tranſuerſorum proceſſuum thoracis uertebrarum potiſsimùm inſeritur.[e] Septi quoq; tranſuerſi figura admodum rara eſt: accedit autem raiæ (quem βάτον Græci appellant) piſcis effigiei, ſi modò illi prius caudam ſecundùm longitudinem diuiſam finxeris. Anulis uerò reſpondent, qui fæcium excretionibus præficiuntur: tam is ſcilicet[f] qui ad anum ſpectat, quàm[g] qui orbiculatim ueſicæ ceruicem ambit. Piramidem uerò & turbinē[h] muſculus refert, inter oculi muſculos ordine ſeptimus.[i] Muſculus quem palpebram deorſum agere credimus, noſtro C ſimilis uiſitur. In tibiæ etiam hominis poſteriori ſede, iuxta calcem,[k] muſculorum imagines occurrunt, laniorum ſecuri aliquantulū ſimiles: ut muſculus ſecundū pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui ſub planta tendinem porrigens, ad pedis in poſteriora reflexionem iuuat. Horum namq; muſculorum uenter, ſecuris ferro, tendo autem capulo obſcurè reſpondet. Iam ſi utriuſq; lateris[l] muſculum, qui ſecundus inter ſcapulæ motores habebitur, conſideraueris, non cum quibuſdam parum religioſis, à ſatanæ qui Ieſum in deſerto tentauit, ſed ab horum muſculorum forma Franciſcanos, Iacobitas, & præcipuè Benedictinos ſuæ cucullæ imaginem mutuaſſe contendes, quantùm ſcilicet eius, dorſum ſcapulasq; integit. Verùm ne in muſculorum figuris recenſendis, & potiſsimùm eorum qui ad femur tibiamq; pertinent, in monachos alicubi impingam, duntaxat cōmemoratis à figura differentijs adijciam, quoſdam muſculos ampliorem multo habere inſertionem, quàm ortum. qualis[m] ille eſt, qui à ſcapula pronatus, octo thoracis coſtis inſeritur: dein[n] tranſuerſus abdominis muſculus, quemadmodum &[o] obliquè deſcendens. Alij latum obtinent principium, & ſenſim coarctati, in acutum feruntur: ut[p] muſculus brachium ſurſum agens, &[q] alius qui id deorſum ad dorſum trahit, præterea omnes ab ilium oſſe in femur inſerti. Alij ortum inſertioni æqualem nanciſcuntur: ut[r] qui ſcapulæ baſi inſertus, eam dorſo attrahit, dein &[s] intercoſtales omnes: præterea quadratus[t] muſculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumq; in pronum circumuertens. Ex enarratis muſculorum differentijs liquidò conſtat, alios eſſe longos & graciles: ut eum[u] qui ab ilium oſsis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiuſq; corporis longiſsimus eſt, & etiam gracilis.[x] Muſculus à ſcapula ad os υ referens deductus, pro ſua proportione ſimiliter longus & gracilis eſt, quemadmodum & teſtium[y] muſculi. Alij autem ampli admodum ſunt: ut abdominis[z] obliquè deſcendētes muſculi, & ſeptum tranſuerſum. Huc quoque referri poſſent inſertionis principijq; formæ. nam aliud principium uelut puncto tantum fit: ut[a] muſculi latum tendinem in manu producētis principium, & principia eorum[b] muſculorum, qui à coxendicis oſsis appendice pronati, in tibiæ os & fibulam inſeruntur. Quidam uerò inſtar ſimplicis lineæ principium obtinent: ut[c] is quo brachium deorſum, uerſus dorſum trahitur: &[d] is quoque, qui ſcapulæ baſi inſertus, eam dorſo attrahit: deinde cum alijs compluribus,[e] qui inter ſcapulam ſurſum trahentes prior maiorque recenſebitur. Alij rurſus muſculi non lineæ ſimplicis modo, uerùm latæ ſuperficiei ritu enaſcuntur: ut[f] tres, qui ab ilium oſsis dorſo femur adeunt, &[g] muſculi cauam gibbamque ſcapulæ ſedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæ lineæ ſuperficiesque, in rectas,

c 12 tab. Δ.
d 13 tab. Γ.
e 7 tab. Δ.
f 1, 2 fig. cap. 49 M.
g 4 fi. cap. 49 N.
h 2 fi. cap. 11 O.
i fig cap. 10 D, & tab. 3 D.
k 1 fi. ta. 15 D, E. O, P.
l 2 tab. K, L. 9 tab. Γ, Δ.
m 7 ta. L.
n 6 tab. Δ.
o 4 tab. Γ.
p 4 ta. Ξ. 10 tab. Δ.
q 10 ta. Θ.
r 10 ta. Γ.
s 6 fig. X, V. 11 ta. V.
t 7 tab. X.
u 3 tab. Σ.
x 5 tab. R, S.
y 22 fig. lib. 5 ψ.
z 3 tab. Θ.
a 3 tab. Γ.
b 10 tab. Γ. 12 ta. λ, μ, ν.
c 10 ta. Θ.
d 10 ta. Γ.
e 9 tab. Λ, Δ.
f 9 tab. Γ. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ.
g 7 tab. Γ. 12 ta. Γ, G.

in rectas, circulares & angulares rursus subdiuidi possent. at ne hæc curiosiùs
quàm decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem re-
flectam, si prius addidero, insertiones similiter alias, rectæ lineę instar, & secun
dùm ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admo
i 4 tab. Q, T. uentis[i] insertio: alias per transuersum, & lata apprehensione, ut[k] musculi bra-
chium attollẽtis insertio. Velut punctum autem inseritur,[l] tendo prioris mu-
k 11 tab. P. l 6 ta. Θ, q. sculi flectentium cubitum. Cæterùm & ad formam quoq; foramina fortaßis A foraminibus.
m 7 tab. Δ. spectant, quæ quibusdã musculis insunt: ut[m] septo transuerso bina obtigerunt
dein r, s, ac q. foramina, quibus uenam cauam stomachumq; trãsmittit: quà autem magnæ
cedit arterię, & uertebris uiam præbet, uix foramine peruium est, sed sectione
n 1, 2 fig. cap. 49 M. quadam inibi diuisum dici debet. Præterea[n] orbicularis recti intestini muscu-
o 4 fi. cap. 49 N. lus, &[o] ille qui uesicæ ceruicem ambit, anulum referunt, perforatorumq; loco
habendi sunt. Est & unus quoq; perforatorum is[p] musculus, qui à prima thora
p Specta hunc in epitomes figuris, hic autẽ 8 tab. C. cis costa pronatus, anteriori transuersorũ ceruicis uertebrarum processuum
sedi inseritur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem, unà cum multis
neruis transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui ferè o-
mnes. nam fortaßis quis intercostales ideo perforatos esse dixerit, quòd uenas,
neruos & arterias, ad musculos costis instratos transmittãt. Et aliquot insuper
abdominis musculi in perforatorũ quoq; classem non immeritò fortè nume-
* 3 tab. Y. rabuntur, quòd * seminalibus uasis alicubi uiam in uiris præbent. Quanquam
in Θ. 4 tab. etiam perforati dici poßint[q] musculi, qui secundo digitorum quatuor manus
r in Γ. 5 ta. β in y. & pedis osi tendines, qui id flectant, largiũtur: quum illi longa sectione diuisi,
q 5 tab. Θ. et 14 ta. Θ. subditum ipsis tendinem ad tertium digitorũ os conscendere sinant. In ma- A magnitudine.
gnitudine autem musculi uariant, quòd alij maxima constent mole: ut maxi-
r 13 tab. Ξ, Π, Σ. mus corporis[r] musculus, qui toti propemodum femoris longitudini implan-
tatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoq; est fe-
s 9 tab. Π. mur mouentium[s] primus: insuper & tibiæ motorum nonnulli, præcipuè au-
t 5 tab. Λ. tem[t] septimus &[u] octauus: sic & pedis motus autorum[x] quartus, à fibula prin
u 6 tab. Γ. x 13 tab. Y. cipium obtinens. Minimi uerò sunt,[y] qui in tertiæ cartilaginis laryngis basi re-
y 6, 7, 8 fi. cap. 21 V. ponuntur, &[z] qui primam cartilaginem secundę copulant: dein proprij laryn
z 1, 4 fig. cap. 21 N. gis ferè omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc
& 5 fig. O. maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis ferè communis A colore.
obtigit color: ubi enim carne uacant, neruosorum corporum modo albent,
quod in principijs & eneruationibus præcipuè accidit: ubi autem carne abun
dant, carnis quoq; modo rubent, cui fibræ nerueæ permiscẽtur. Porrò ea par-
te, qua rubent, interdum candorem unà obtinent: quod illis musculis usuue-
nit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere
a 6 tab. Φ. uidentur. Est autem talis,[a] qui à fibula enatus, inter calcem & fibulam, suo ten-
dine inferiora pedis subit, ac tandem in os pedij pollici præpositum inseritur,
pedisq; motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli,
b 4 tab. Ξ. quemadmodum & in cubito. Alij tale quid in ipsa insertione ostendunt:[b] mu-
sculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionẽ, interna qui-
dem sede, qua os respicit, cãdicat, externa autem magis rubet. Alij musculi ali-
c 13 tab. Y. qua sui parte prorsus liuidi plumbei'ue conspiciuntur: ut suræ[c] musculorum
facilè maximus, qui pedem mouentium quartus recensebitur: deinde & non-
d 11 tab. Σ. nulli, ab ilium osse enati, & præcipuè[d] qui ex illis articulum proximè integit,
e Seriatim specta 5 tabule Λ, Γ, 4, 5. femurq; mouentiũ tertius erit:[e] præterea & ex tibiæ motoribus aliquot, præ-
cipuè autem septimus & octauus, ubi nonum tanquam in proprio sinu conti-
nent. Liuor iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranæ gratia: quæ

A 3 interdum

interdum adeò crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida. unde quum crassa nerueaq; sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facilè color ex nigro & albo permixtus consurgit. quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat: uti sanè neq; sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est.

Neruea musculorum pars.

Porrò albam hanc musculi substantiam, quæ adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam à carnea distinguentes: uerùm quæ in harum partium media est, non inopportunè liuida nobis uocabitur.

Carnea.

Liuida.

Differentia à situ.

Par etiam situs omnibus musculis non contigit: quoniam alij ad corporis habentur superficiem, cutiq; accumbunt, ut omnes ex carnea membrana constituti: & alij innumeri, quos ferè semper inter articulorũ motores primos recensebo. Alij penitus recõditi delitescunt: ut in poplite latitans[f] musculus, pubis osium foraminibus proximè[g] attensi, sub stomacho[h] latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi: illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquumq; situm sibi peculiariter uendicat: ut &[i] illi, qui radij medię propemodum longitudini inseruntur, proprijsq; radij motibus subseruiunt. Transuersim autem fertur,[k] qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt: quum[l] alij obliquè deorsum in priora ferantur,[m] alij sursum obliquè in priora,[n] alij rectà sursum,[o] alij prorsus orbiculatim, transuersimq;.

f 14 tab. Γ. g 16 ta. F, G. 8 tab. Y. h 6 tab. A, B. i 7 tab Q. 11 tab. m. k 7 ta. X. l 3 tab. Θ. m 4 tab. Γ. n 5 tab. Δ. o 6 tab. Δ.

A fibrarum genere.

Fibrarum genus omnibus ferè musculis unum duntaxat simplexq; est: nisi enim[p] musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui[q] secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarũ labrorumq;[r] musculis multiplicius adhuc fibrarũ genus tribuerimus, singulis prorsus musculis unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formæ magna ex parte respondens asscribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachium pectori admouẽs, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas adipiscitur: quasdam uerò ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulã mouentium secũdus est, quasdam etiam à superioribus deorsum in priora, seu extrorsum protensas obtinet: alias autem ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrorsum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quæ in illo, cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua sui sede, idq; potissimum iuxta insertionem, instar X se intersecant, seu decussatim feruntur. Rursus, si labra mouentium musculorum, eos qui ab inferiori maxilla & malis ortum ducunt, inspexerimus, uariam profectò fibrarum iuxta insertionem differẽtiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas obtinere conspicimus. & prout etiam diuersę fibræ his musculis obtingunt, ita quoq; diuersis famulantur motibus, ad harum illarum'ue fibrarum tensionis remissionisq; rationẽ. Ad hæc, quid de lingua dicemus,[s] omni fibrarum genere intertexta? aliud sanè nihil, quàm & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subseruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem penitus inficiari possumus, & præcipuè in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibræ decussatim aguntur: adeò sanè, ut prorsus aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicũ fibrarum genus asscribunt) placito acquiescere nequeam. etsi interim per me licebit unumquemq; de fibrarũ genere suo arbitratu statuere, modò has ab ipsarũ incessu petitas musculorum differentias, uti nunc ferè proposui, subintellexerit, ac etiam

p 3, 4 ta. Δ. q 9 ta. Γ, Δ. r 3 tab. Γ, H, F. 4 tab. M, N. s 3 fig. 19 cap.

Galenus cùm alibi sæpius, tum maximè ubi cor non esse musculũ, probare nititur: secus tamen lib. 1 de Admi. sect.

ac etiam fibras non æquè in omnibus musculi partibus collectas & tenues esse
didicerit. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finien- *A fibrarum compactione.*
tibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibræ tenuissimæ, inui-
cem propter carnis interuentum magis distant, quàm in capitis & tẽdinis ini-
tio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures, & magis dissitæ, laxio-
resq; obtingunt fibræ, quàm in fine: ut omnibus ferè, qui ex lato principio in-
star trianguli in acutum ferũtur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs
musculis in ortu fibræ magis cõstringuntur, quàm in ipsa insertione: quod illi
t 7 tab. L. accidit[t] musculo, qui à scapulę basi enatus, octo thoracis costis inseritur. Quin
u 7 tab. Δ. etiam id in[u] septo transuerso usuuenit, cuius fibræ plures, magisq; inuicem re-
motæ sunt in ipsa insertione, quàm in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs
x 7 tab. X. propemodum æqualis undecunq; fibrarum est ratio: ut[x] illi, qui ad brachiale
y 6 tabulæ V, X. locatus, radium in pronum ducit,[y] intercostales, & laryngis primam cartilagi
nem secũdæ[z] nectentes, &[a] musculi orbiculares, qui recto intestino & uesicæ
z 4, 5 fig. cap. 21 N, O. ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore rectà ferri ui-
dentur, obliquas tamen habent fibras: ut dorsum mouentium[b] sextum par, cu
a 1, 2 fig. cap. 49 M. ius musculi tendines in apices trãsuersorum processuum præcipuè inserũtur.
& 4 fi. N. Verùm illis etiam musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donãtur uen-
b 13 tab. Γ.
c 5 ta. H, I. tribus: ex quorum albo illi sunt,[c] qui inferiorem maxillam deorsum trahunt:
d 5 ta. R, S. &[d] illi, qui à scapulis ad os υ referens porriguntur. His enim in fibris accidit, ac
si duo, unus post alium scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput & tere-
tem tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusq; quàm- *A musculorum capitibus.*
plures cõsurgunt differentiæ: quarum prima à forma crassitieq; musculorum
desumi posset, quam superiùs commemorauimus. Secunda uerò à substantia
ad hunc modum accipi poterit, quòd alij penitus carnei in exortu appareant,
e 9 tab. Γ. fibris duntaxat raris & incompactis interstincti, ut[e] qui ab ilium osse femur ac-
10 tab. Σ 11 Σ 8 tab. Δ. cedunt. Alij neruei in ortu apparent, & rursus quidam ex his illicò in ipsius os-
f 13 tab. Ψ. sis cõtactu carnei euadunt: ut[f] maximi in sura musculi origo, & in externa in-
ternaq; cubiti sede plurium musculorũ principia. Quidam uerò longo ductu
neruei permanent, priusquam carnem adipiscantur: ut inter reliquos tibiam
g 11 tab. Ψ. mouentes,[g] qui tertium caput à coxendicis ossis[h] appendice assumit, & tibiæ
h 2 fi. cap. 29 lib. 1 b, q. motorum quintus censebitur: dein[i] musculus brachium deorsum ad dorsum
trahens. Alij unico quidem capite oriũtur: uerùm haud secus, quàm si duo ob-
i 10 tab. Θ. tinerent. quædam enim ipsorũ principij pars aliquousq; neruea apparet, quæ-
k 5 tab. Δ. & n, o. dam prorsus carnea, quod[k] rectis abdominis euenit musculis, quà ex pubis os-
l 11 tab. Φ, Ψ. & π, ρ. sibus enascuntur: dein[l] duobus ex radice capitum femoris principium ducen-
tibus, & calci insertis. Alij, duo sortiũtur capita: & unum nerueum prorsus est,
longoq; ductu tale permanet: alterum uerò, ut rectorum abdominis muscu-
m 6 tab. Θ. & m, n, o. lorum principia, carneum nerueumq; simul uisitur. Atq; id in[m] anteriori cubi-
tum flectentiũ musculo usuuenit, cuius caput à scapulæ ceruice enatum, pror-
sus nerueum cernitur: quod uerò ab anchoram imitante processu enascitur,
nerueum carneumq; simul existit. Iste etiam musculus ilicò cõmonstrat, quos-
dam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neq; continua, neq;
contigua: hoc namq; illi ultimo cõmemorato euenit musculo. Alijs unicum
est caput, ut uniuersis qui tibiam cubitumq; amplexãtur, quibus omnibus aut
in inferiori, aut superiori parte capita sunt: septo tamẽ transuerso caput in me-
dio cõsistere credimus, non autem in altero extremorum. Dein ossiculorum
quæ sesamo semini comparantur ratione, ipsa musculorum capita uariant. in-
ter reliquos namq; musculos, capita duorum primorum pedem mouentium,

mox in exortu, sesaminum sibi priuatim innatum habent osiculum, quo inferiorum femoris capitum uim reprimunt & exoluunt.

A uentribus. Quæ à musculorum uentribus sumuntur differentiæ, præcedentibus differentijs ferè omnes explicatæ sunt, quum musculorum formas & fibras recenserem. Neq; hîc aliud addendum est, quàm uentrem musculi illic propriè reponendum esse, ubi fibræ musculi inuicem minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur. ac proinde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habentur, ut qui ab ilium osse in femoris os inseruntur: alijs ad finem, ac ad insertionem magis quàm ad caput, uentres consistunt: ut septo transuerso, quod carnosius in extremis, atq; ipsis adeò insertionibus, quàm alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim post ortum incipiunt, ut suram[n] constituentibus. Alijs musculis uenter longiùs ab ortu conspicitur: ex quorum numero is est,[o] qui brachium deorsum ad dorsum trahit: &[p] unus inter tibiæ motores, qui à coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruosum obtinet, tibiamq; mouētium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet: ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radiū in pronum agit, & laryngis non paucis. Atq; ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usq; insertionem seruant: ut nunc postremò commemorati. Aliorum uentres longè admodum ab insertione distant: ut[q] musculi illius, qui à femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoq; tendine fertur: & illorum omnium, qui ex cubito tibia'ue procedentes, digitorum motibus famulantur: &[r] eius qui membraneum tendinem, musculis secundùm femoris longitudinem protensis obductum profert. Alij rursus geminum uentrem ostendunt: cuius generis musculi sunt, quos paulo antè inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos à scapulis in os υ referens pertinere dicebam.

Musculorum impressiones. Deinde[s] recto abdominis musculo ex abundanti quædam transuersim ductæ impressiones insunt, quæ illum musculum ita exornant, ac si pluribus efformaretur uentribus. Huiusmodi uerò impressiones, seu lineamenta, & circunscriptiones, quas Græci περιγραφὰς uocauere, sunt ueluti albæ quædam lineæ, in musculi alicuius substantia impressę: quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, si has in rectis musculis, atq; ijs etiam[t] qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis.

A tẽdinibus. Quæ à tendinibus sumi possent differentiæ, ex commemoratis ferè etiam pendent. Quidam enim in tendinem eneruationem'ue prorsus non desinunt: ut labrorum[u] musculi, &[x] rectum intestinum &[y] uesicę ceruicem ambientes, & laryngis omnes: illis tantum exceptis,[z] qui recto donantur situ, ac secundæ cartilagini tertiam committunt: hi siquidem in insertione nerueum quid commonstrant. At non solum illi, qui aliud præter os mouent, tendinibus destituūtur: uerùm (etiamsi secus in primo de Musculorum motu, & alibi quoq; Galenus sentiat) eorum quibus ossa mouentur, quàmplurimi tendinibus carent: neq; in insertione magis nerueum quid, quàm omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu,[a] qui pollicem indici proximè adducit: dein duo,[b] qui primum pollicis os inflectunt: ac[c] qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuātur: ut & ille grandis[d] musculus, qui à scapula ortus, octo superioribus thoracis costis inseritur: deinde[e] is qui à clauicula in primam fertur costam. Atq; ita etiam insignis[f] musculus, inter mouentes dorsum non infimus, qui ab ilium osse in uertebras lumborum & infimam costam ducitur, flexionisq; dorsi autor est, nullibi nerueum quid (perinde ac dorsum mouentium alij permulti) ostendit. His accedit septum transuersum,

n 14 tab. n, o, p, q.
o 10 ta. Θ.
p 11 tab. Υ.
q 13 ta. Φ, ζ.
r 3 tab. Φ.
s 5 tab. Δ. & u, u, u.
t 8 tab. Λ, B.
u 3 tab. Γ, H, F.
x 1 fi. cap. 49 M.
y 4 fi. cap. 49 N.
z 6, 7 fig. cap. 21 P.
a 11 tab. ſ.
b 6 ta. κ, λ.
c 7 tab. X.
d 7 tab. L.
e 4 tab. d.
f 8 tab. Ξ.

g 7 ta. o, p. uerſum, in inſertione nullibi nerueam ſubſtantiam exprimens,[g] præterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neq; etiam in homine recti abdomi-
h 4 tab. n. nis muſculi,[h] ubi coſtarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonſtrant: ut[i] neq; in ſimijs & canibus, quibus ad primã uſq; coſtam conſcendunt.
i 5 tab. ab r ad t. At in illis, quà pectoris oſsi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac ſi inter illos prorſus reponendi eſſent, qui duos commonſtrant uentres. Neq; etiam complures muſculi, in occipitij os capitis motuum gratia inſerti, tendinem magis in inſertione, quàm in ipſorum uentre oſtendunt, præter alios ſanè quàmplurimos corporis muſculos. Porrò alij muſculi tendines
k ſi. cap. 11. habent, ut eorũ qui aliud quàm os mouent,[k] ſex oculi muſculi: ſeptimus enim in nerueam ſubſtantiam non deſinit. Ex muſculis oſſa mouentibus omnes qui ex cubito manum adeunt, tendinibus ornantur. Tendinum quidã lati mem-
l 3 tab. Θ. 4 tab. Π. braneiq́; ſunt: ut ſex oculi muſculorũ tendines, &[l] obliquorum, &[m] tranſuer-
m 6 ta. Δ. ſorum abdominis. Alij omnino teretes: ut[n] qui ex cubito procedentes, digitos
n 6 ta. γ, δ. flectunt. Alij paulo minus toto teretes, & latiores nonnihil, quàm profundio-
o 13 tab. λ. res: ut[o] tendo in calcem inſertus, &[p] tendo in latum ceſſans tendinem, priuſ-
p 3 ta. k, l. q 7 tab. Γ. quam brachiale attingit. Et alij tendines breues ſunt: ut[q] circumuertentium
11 ta. Γ, G. brachium muſculorum tendines, & radium mouentium,[r] qui circa mediam
r 7 tab. Q. dein 12 tabul. Λ. radij longitudinem inſertionem moliuntur. Alij autem lõgiſsimos edunt tendines: ut[s] muſculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem,
s 13 ta. Φ, ʃ. priuſquam genu articulum prorſus ſuperauit, educẽs. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digi-
t 5 tab. Φ. torum motibus ſubſeruiunt: & præter nonnullos tibiæ inſertos, is etiam,[t] qui ex ilium oſſe natus, in membranam omnibus femoris amplexantibus muſculis obductam deſinit, ac tibiæ oſsi fibulæq́; inſeritur. Muſculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigũt: temporalis tamen, ex ſui corporis medio tendinem emittere, Galeno in libris de Vſu partium dicitur. Quid autem hac de re ſentiam, Capite de muſculis maxillam inferiorem mouentibus ſcribam. Priuatim etiam robuſtiſsimo tendini, ad tibię extenſionem auxilianti, os
u 8 tab. k. ipſa nimirum patella[u] innaſcitur: perinde ac breuibus[x] muſculorum tendini-
x 7 ta. characte. 1, 2, 3. bus, quorum beneficio ſecundum manus pollicis os, & primum quatuor digi-
& 8 ta. Δ. & 14 tab. torum manus, & primum quinq; pedis digitorũ os flecti docebimus, quibus
β. & 15 ta. L ac e. ſeſamo comparata[y] oſsicula peculiariter ad inſertionem propemodum innaſcuntur. uti etiam alijs quibuſdam tendinibus, reliquorum digitorum oſsium
y 1 ſi. cap. 25 lib. 1 T, V, V. & 2 fig. cap. 33 lib. 1 ψ, ω. flexioni præfectis, eius generis oſsicula quædam inſerta innataq́; audies. Sic &[z] tendo ex tibia inter fibulã calcemq́; ductus, & ſub cubiformi oſſe, priuſquam in pedij os, quod pollicem ſuſtinet, inſeratur, protenſus, quà ſub illo oſſe refle-
z 2 ſi. tab. 15 X. ctitur, inſtar oſsis, durioris'ue cartilaginis indureſcit, modicè ibidem dilatatus. Ad hæc, unus muſculus plures emittit tendines, ſingulos quaſi ex priuatis ſui
* 5 tab. Θ. 6 tab. Ξ. uentris carnoſis propaginibus educens: ut * qui in cubito locati, ad quatuor digitorum manus flexionẽ auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem,
a 14 ta. Ξ, dein θ. at is poſtmodum in plures diſcinditur: ut[a] muſculi ex tibia enati tendo, qui in
b 11 ta. Λ. pedis planta, tertijs quatuor digitorũ oſsibus tendines exporrigit: deinde[b] qui bicorni tendine in poſtbrachialis oſſa inſeritur, & ad brachialis extenſionem
c 9 tab. Z. iuuat.[c] Qui autem indicem, medium & anularem manus extendit, in harum differentiarũ medio conſiſtit. is namq; neq; plures educit tendines, neq; etiam ipſius tendo in plures diuiditur, ſed medium quid inter iam dictos commonſtrat. Rurſus plures muſculi unum efficiunt tendinem:[d] tres enim ſuræ maxi-
d 14 ta. n, o, q. e 13 tab. c, d, e. mi, tendinẽ unum in calcem inſerunt. Inſuper & cubitũ extendentes[e] muſculi in unum

in unum coeunt,unamq; simul insertioné efformant. [f] Pręterea & tres tibiam extendentium maximi,in unum quoq; tendiné,cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subijcien dum uenit: & si quid ex musculorum differentijs omissum sit,quum seorsum singulos percurram, in libri huius progressu explicabitur. Quemadmodũ & hæc esse posit, musculos quosdam habere alios, qui suo motui opponuntur: ut flectentibus digitos opponuntur,qui eosdem extendunt.Sic qui caput incli nant,cótrarios sortiuntur,qui idem rursus in posteriora releuant. At quidam, motus sui nullum habent cõtrarium.testium namq; [g] musculis nulli,qui testes deorsum trahant,opponuntur. Neq; etiam anum sursum [h] uellentes, qui eundem priuatim deorsum trahant,oppositos adipiscuntur. Vt neq; etiam circulares illi,qui recti intestini finem,& uesicæ ceruicem amplexantur:& postmodum [i] musculi à nobis inuenti,qui laryngis operculum sursum atq; in anteriora mouent,nullos quoq; oppositi motus socios obtinent. Sic etiam à musculorum munere differétia pendet: quum alij rectis præsint motibus,ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendũt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus,ut radij motores omnes.Alij utrunq; motum præstant: si enim [k] musculus à pectoris osse & clauicula enatus, ac in mamillarem occipitij osis processum insertus, qui in dextro est latere, unà cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectisimam experitur: si uerò is solus, quiescente sinistro agit, caput sinistrorsum in anteriora circumuertitur.

A mutua musculorũ in officio oppositione.

A munere.

f 8 tab. g, h, i, dein k.

g 22 fi. lib. 5 Ψ.

h fig. cap. 51 B, C.

i 2,3,4 fig. cap. 21 K.

k 4 tab. o.

MVSCVLORVM NVMERVM NON promptè diffiniri. Caput IIII.

RDVVM difficileq; esse,musculorum numerum persequi,ac semel,quot uniuersi corporis sint,recensere, pręcedens Caput liquidò satis commonstrasse reor.non sanè quòd illum describere, prorsus imposibile sit: sed quòd uaria, eademq; non admodum absurda de musculorum numero unicuiq; posit esse senteˊtia.Aliquis namq; unum dicet esse musculum, [a] qui brachium pectori adducit, eo quòd nulla sui parte sibi non continuus contiguusq; sit. Alius uerò duorum musculorum loco illum fortasis censendum contendet, quòd omnes ipsius fibræ non parem ductum obseruent,ipseq; musculus utcunq; contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris osis pars, clauiculæ proxima,principium præbent,deorsum obliquè,uersus musculi in brachium insertionem,suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamq; trahit. Inferior auté pars,quæ à reliqua pectoris osis sede,& quibusdam costarũ cartilaginibus enascitur, sursum obliquè ad brachium fibras dirigit,brachiumq; humiliori pectoris sedi adducit. Vtrisq; autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Præterea ad hanc musculorum continuitatem,& unius instar partis circunscriptionem, & nullam,ut inter duos manus digitos,sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principiũ,uariumq; eiusdé munus, non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest: uerùm & illum, [b] quem inter scapulam mouentium secundum recensebo,qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit: inferiori uerò deorsum,uersus dorsum: media autem sede,aut utraq; ipsius parte,rectà retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibræ, supra scapulæ spinam conspicuæ,

Alijs aliũ musculorum numerum propter fibras & motus statui.

a 3,4 tab. Δ.

b 9 tab. r, Δ.

conſpicuæ, deorſum in exteriora feruntur: quæ autem ſub ſcapulæ ſpina uidentur, ſurſum in exteriora contendunt: uerùm nullæ interim decuſſatim ſe mutuò interſecant. Item[c] qui brachium attollit, unus quidem cõtinuitate eſt: uerùm apud Anatomicorum præcipuos non defuiſſe uidẽtur, qui duos hunc eſſe dicerent, unum à clauicula, alterum à ſcapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animum adhibentes. Quinetiam præter alios plerosq; his adnumerari poſsint, femoris motibus famulantes omnes,[d] qui triangulæ figuræ proximi ſunt, & interim nullam diſiun ctionis aut incontinuitatis notam referunt: uerùm fibras ueluti ex latiori baſi ad conum tendentes, & ideo non pari prorſus ductu delatas, ſibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuerſitas, alijs[e] quatuor intercoſtales muſculos in uerarum coſtarum interuallis conſtituit, propter diuerſam illarum inter coſtarũ oſſa & cartilagines ſeriem, nihilominus tamen continuitas ſeruatur: unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recẽſentur. Sed & muſculorũ dorſum mouentium[f] quàmplurimi, uarium muſculis aſſcribi numerum indicant: quum alius continuitatem perpendens, unum utrinq; ſtomacho ſubiectum eſſe dicet: alius fibris & explantationibus implantationibusq; attendens, tot muſculos recenſebit, ex quot oſsibus is enaſcitur, & in quot inſeritur. alius non oſsibus, ſed quibuſdam leuibus impreſsionibus inſcriptionibusq; attendens, tot muſculos enumerabit, quot inſcriptiones uiderit. Atq; id maximè in[g] ſecundo caput mouentium pari uſuuenit, quod ex pluribus enaſcitur oſsibus, & multas oſtendit fibras: & præterea in hominibus adeò uarias priuatorum muſculorum deſcriptiones obtinet, ut id par quibuſdam neutiquam duorum muſculorum loco haberi poſsit, ſed plurium, neq; id quidem adhuc eodem numero omnibus. Cæterùm & muſculorum capita numerum turbant. non enim dubito,[h] muſculum à pectoris oſſe & clauicula enatum, ac poſtmodum in mamillarem temporis oſsis proceſſum inſertum, duorum muſculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus cõprehenſum fuiſſe, quòd eam principij partem, quam à pectoris oſſe educit, ab illa quæ à clauicula prodit, nonnihil diremptam putarint, quodq́; una aliquantulum neruoſior altera ſit, etiamſi reliquo ductu muſculus non ſeparetur, neq; diuerſam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certiſsimum eſt, non defuiſſe, qui[i] primum & ſecundũ pedem mouentes muſculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, ſeorſum ſingulos poſuerint eſſe duplices: quòd unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut &[k] recti abdominis, proponant. Alij tamen eam originis diuerſitatem non tanti, ut eius gratia muſculorũ numerus ipſis excreſceret, fecerunt, & ſingulos unius loco habuerunt. At hoc poſtremum magis adhuc uſuueniret, in anteriori cubitum flectentiũ[l] muſculo: qui etſi nullis, quod ſciam, duorum numero habitus fuit, duo tamen diſtincta nãciſcitur capita, magis quàm nuper dictorum muſculorum capita inuicem dirempta: quamuis in commune conueniant muſculi uentrem, qui unicum tandem educit tendinẽ. adeò, ut ad capita reſpicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis cõſtitutum fuiſſe uidebatur, ut unum dicerent muſculum, cuius capita in eundem muſculi uentrem porriguntur, quod iam dictis fit muſculis: atq; plurium muſculorum uice eos haberent, qui etſi in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactiſsimè in ſuræ muſculis obſeruatum eſt, quum[m] muſculos ualidum illum calcis tendinem conſtituentes, tot numero eſſe uolunt, quot uentres, qui tres uiſuntur: duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi: & tertius, qui pedem mouentium

Ab impreſsionibus.

A capitibus.

c 4 tab. Δ. 10 tab. Δ. & priuatim figura indici 11 tabulæ inſerta.

d 9 tab. Γ. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ. 8 tab. Λ.

e 6 tab. V, X. dein 8 tabulæ E, E, & interior pectoris ſedes, hu mi illic poſita.

f 8 tab. A, B. 14 ta. O.

g 13 tab. A, B, C, D, E, F.

h 4 tab. Θ.

i 12 tab. Φ. dein Ψ. inſuper ϖ, ϱ.

k 5 tab. Δ. dein n, o.

l 6 tab. Θ. dein m, n ac o.

m 14 tab. n, o, q.

uentium,est quartus. Idem quoq; maximis tibiam extendentibus[n] musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentium contingit: qui etsi unum tendinem tibiæ insertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur. Cæterùm tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiamsi ille postmodum in plures diuidatur: quemadmodum[o] musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, & adhuc carneus, in plures tendines, diffectus, qui eiusdem motus autores existũt, unius musculi loco comprehendebatur: quemadmodum[p] musculus quatuor manus digitorum secundos flectens articulos: & is etiam,[q] qui tertios inflectit: à quo nos illum suo distinguemus loco,[r] qui pollicis tertium internodium flectit, quòd is ab illo prorsus sit seiunctus: & si alibi fortè ipsi cõtinuus cernatur, id obscurè admodum in primo tantum est exortu. In dictorũ modò classe etiam ferè, præter aliquot alios musculos, habetur,[s] qui indicem & medium atq; anularem manifestè extendit. Verùm si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionũ periti musculum, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. quemadmodum nonnulli[t] musculum, qui pollici duos tendines, & unum brachialis ossi pollicẽ sustinenti exporrigit, duorũ loco enumerarunt, etiamsi omnes isti tendines ad euersionem faciant: pollicis quidem tendines, ad pollicis motum: brachialis autem, ad brachialis. Verùm tale quid in anteriori tibiæ sede magis adhuc est[u] conspicuum: ad medium enim longitudinis tibiæ, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedij os minimo digito præpositum inseritur, ad pedisq; eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines digitos extendant. Adeò ut alicui uideatur duos hîc enumerandos esse musculos, alij uerò unicum: prout hic exortus continuitati, ille uerò diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus, differentibusq; functionibus animum adhibuerit. Neq; minorem in numero obscuritatem parit mutuus musculorum connexus.[x] Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os *v* referens inseruntur, internis suis lateribus adeò inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicum, non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonstrant,[y] qui à circulari ani musculo enati, uesicæ meatum, ubi primùm sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatẽ auget eorundem concursus: ex quorum albo, si quis alius,[z] quartus tibiam mouentium profectò est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fertur: & ad medium longitudinis femoris nerueus factus, alteri carnosæ parti cõnascitur, cui femoris os initium præbet. Dein ambæ hæ partes, ea scilicet quæ à coxendice ducitur, & ea quam femori asscribimus, unum tendinẽ simul efformant, elatissimæ fibulæ parti robustissimè insertum: adeò ut & unum & duos musculos hunc recenseri, nihil prohibeat, dummodò à uera descriptione non declinetur. Porrò & ad hunc uariarum partium concursum,[a] illi musculi referri possunt, qui cubiti extẽsionis habentur opifices: quum & tres & duo & unus, ante insertionem, tendinisq; productionem, connexus continuitatisq; ratione, enumerari poterunt. Vti & uario numero[b] decimum femur mouentium musculum haberi, nihil prohibet, propter carneas partes, quas sibi ueluti nouos musculos assumit, ad ipsius secundùm posteriorẽ coxendicis ossis sedem, reflexum: quos alius fortè à decimo, propter uarium exortum, numero seiunget: alius, quòd simul cum decimo concurrant, & ante insertionem, totiusq;

tendinis

A tẽdinibus.

A mutuo connexu.

A concursu.

n 5 tab. Λ, Γ. charact. s.

o 14 tab. Ξ.

p 5 tab. Θ.

q 6 tab. Ξ.

r 6 tab. Ψ.

s 9 tab. Z.

t 10, 11 ta. Ξ.

u 4 tab. Υ, Ω.

x 4 tab. S, T.

y 1, 2 fig. cap. 49 H, I ab M.

z 10 ta. Υ. 11 ta. ϖ, ϱ.

a 2 tab. O, P, Q, R. 11 tab. Θ, f, e. 12 tab. T, V, X. 13 ta. b, c, d.

b 16 ta. F, G, H. dein 12 tab. α, β, γ. & 13 ta. r, s, t, u, x, y, z.

tendinis productionem decimo connascantur, uniantur'ue, hos cum reliqua decimi musculi portione, unius tantum loco recensebit. Atq; hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorũ numero ueniat constituendum, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixiùs in generali musculorum explicatione hæsisse uidear. Cæterùm ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & præcipuè quum cutis motores pertractaturus sum, aut quoties crebra carnosæ membranæ mentio incidet, nunc cutis & membranæ eius naturam prosequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA per uniuersum corpus cuti subiecta, præterea & adipe inter cutem membranamq; illam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describendæ, uigesima quinti libri figura utcunq; exprimuntur, iuxta r, s, t: dein & in uigesimaquinta figura eiusdem libri, iuxta dextram mamillam.

VTIS, omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersæ substantiæ, quam generationi & corruptioni subiectã scimus, duritie mollitieq; media. Est enim cutis, ueluti sanguine præditus neruus, ac inter neruum musculorũq; carnem quiddam planè medium, perinde ac si ex mixtis utrisq; constitueretur. Hæc in homine, Herodoto ἀνθρωπὴ aut ἀνθρωπείη dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, respondet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhæret, connectiturq;. Secus enim in manus uola & pedis planta subditis partibus adnascitur: aliter rursus in fronte sibi subditæ musculosæ substantiæ, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano, ac pudendo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secandum, diuersa ratione à subditis aufertur. Deinde in omnes cutis regiones non æqualis est neruorũ distributio, nec cutis etiam undecunq; eadem crassities: internæ enim manuum cuti, plurimæ neruorum fibræ porriguntur, uerticis uerò cuti paucissimæ. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem & plantæ pedum durior uisitur. Quæ internam manus sedem inuestit (nisi labore callosior euaserit) exquisitissimè in duritie mollitieq; inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quàm proximè æquali ad pondus temperamento accedens. Vtcunq; uerò sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit: quanquam etiam homini profectò in uertice, dorso, cruribus, & pedis planta, crassa sit admodum, sed non omnibus æqualiter. Quinetiam aliæ cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumactu difficiles: ut uolæ & plantæ cutis. aliæ uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uoluntario: ut tota corporis cutis, ea excepta quæ mouetur, ut est frõtis & faciei uniuersa, & quæ anteriorem colli sedem lateraq; complectitur. Atq; hæc motu participat, aut proprijs in hoc famulãtibus musculis, ut cutis frontis, colli, genarum & labrorum: aut uicinæ ipsius cutis gratia, ut malarum cutis, quæ musculis destituta, simul cum proxima ipsi cute (at obscurè interim) mouetur. Quòd quidẽ alia cutis sedes pilosa sit, ut uerticis, axillarum, pudendorũ, in uiris menti: alia autem penitus pilis orbata, ut palmæ & plãtæ cutis, omnibus conspicuũ esse arbitror. Quemadmodum neminem latêre scio, cutem maximã totius corporis partem esse, perpetuo contextu efformatam: nisi quòd tenuibus foraminulis, ad fuligino-

CVTIS quid.
Cutis substantia.
Cutis differentia.
A connexu.
A neruorum copia.
A mollitie.
A motu.
A pilis.
A foraminibus.

ſorum excrementorum propulſionem, & pilorum generationẽ paratis, peruia ſit: atq; etiam in palpebris, naſo, auribus, ore, ano, pudendo, & ubi unguibus uiam præbet, interpellitur, perforataq; conſpicitur. Ad hæc, ex cætera cutis regione, interna manus cutis (ut & pedis plantam inueſtiens) maximè cõtinua, minimeq; perforata uiſitur: quod & nuper natorum cuti aliquibus aſſcribere libuit. Cuti alia tenuis, & prorſus exanguis cuticula obducitur, propemodum ceparum tenuioribus ac pellucidis reſpondens inuolucris: niſi quòd alicubi, & præſertim in uola, & pedis planta, craſsior duriorq; occurrit. Hanc quum cutis (quæ δέρμα Græcis uocatur) uelut quędam efflorefcentia ſit, ἐπιδερμίδα illi appellant. Quod ſi aliquando attritu in ſcabie, aut in uulneribus, ex unguentorum applicatione, aut ignis admotione, aut feruentis aquæ infuſione, aut ex longo itinere auferatur, & interdum ueſiculę ac papulæ inſtar à cute abſcedat, promptiſsimè, aliterq; ac uera cutis renaſcitur, quæ ſola ſanguinis & uitalis ſpiritus compos eſt, ob quod uenarum arteriarumq; alicubi, & neruorũ tenuiſsimæ partes, fineſq; ad eam confluunt, ipſamq; ſimul concretę quibuſdam efformare creduntur. Neq; ſanè audiendus eſt Ariſtoteles, cutem ſenſu deſtituens, non ſecus, quàm ſi carnis cuti ſubditæ duntaxat beneficio tactus ſenſus perficeretur: quum cuti proprios, certaq; ſerie neruos exporrigi, ex Anatome diſcamus, illi præcipuè, quæ in facie eſt, ac brachio, cubito & manu, deinde & cruribus & pedibus. Per reliquum autem corpus, etiamſi non ordinata ſerie nerui ad cutem deducantur, attamen complures in illam deſinunt, ſub ipſaq;, & potiſsimùm ad thoracis latera exporriguntur, membrana cuti ſubdita (ut & uenæ ipſæ) ſuffulti: quemadmodum etiam in quarto libro, qui neruis dedicabitur, enarraturus ſum explicatius. Atq; ita muſculorum (quos carnem Ariſtoteles appellabat) gratia, cutis nequaquam ſentit: uerùm, uti diximus, propriorum neruorum occaſione. Et quamuis uerticis cutis obſcuriori ſenſu ſit prædita, attamen ſentit, utcunq; etiam incõmodiſsimum Naturæ fuerit, ſurſum ad uerticem neruos diſtribuere, ipſaq; etiam cutis hic non admodum ſenſu indiguerit. Deinde quis non quotidiana experientia edoctus, cutem à ſubditis muſculis, aut oſsibus quoque auulſam, & poſtmodum ſcalpello ictam, unguibuſq; compreſſam, ſentire non didicit? Neq; eſt, quod Ariſtotelis ſectatorum quiſpiam hîc neſcio quam Terreſteritatem mihi aſtruat: quum nerui à dorſali medulla (& potiſsimum humiliori ipſius ſede) enati, ipſa cute duriores ſint, & his adhuc ipſi tendines, quos potiſsimùm facilè affici, nemo inficiatur. Imò ſi non minus rationi, quàm experientiæ ſimul fides habenda erit, auſim aſſerere, muſculorum uentres quamplurimos (ut quorundam femur amplexantium) obtuſius quàm ipſam faciei manuſq; cutem affici. Atque etiam mihi ridendi uidentur, qui cutem ob hoc ſentire poſſe auerſantur, quòd nullum hîc ſit medium: quaſi uerò etiam neruum proprijs membranis prorſus denudatum, aut etiam in medio diuiſum, grauiſsimè cruciari non uideremus, quoties ipſius denudatæ ſubſtãtiæ acriores pulueres inſpergũtur. Et ſi medium etiam præter rationem in tactus ſenſu ridiculè deſideraremus, non'ne in promptu eſt ipſa cuticula cuti obnata, & interim (ut putamus) ſenſu priuata? At nunc membranam quoq; aggrediamur, cuti per uniuerſum corpus ſubditam, quæ cuticula longè robuſtior craſsiorq; eſt, & fibris quibuſdã raris, his qui ſubſternuntur illi muſculis adhæret, cuti uerò pertinacius committitur. Siquidem quamplurimæ uenæ, & pauciſsimæ tenuiſsimæq; arteriæ, cutem nutrientes, & neruorum propagines, cuti ſenſum communicantes, hanc membranam tranſeunt, ipſæq; inter cutem & illam prorepentes, hac ſuffulciuntur, membranamq;

CUTICULA quid.

Cuti uenas & arterias ac neruos porrigi, ipſamq; ſenſus eſſe compotem.

Lib. 2 de Anima, cap. 11.

CARNOSA membrana.

branamq; cuti copulant, præter continuam quandam, sibiq; proximam fibra-
rum membranearũ seriem, cuius etiam beneficio membrana ualidißimè cuti
connascitur. Hęc non eandẽ in uniuerso corpore craßitiẽ obtinet: uerùm qui-
busdam corporis sedibus, carnosis fibris adaugetur: & craßior reddita, adeò
a 3 tab. Γ. carnosa efficitur, ut musculi nomine donetur. Huiusmodi regio in tota[a] colli
b 5 tab. A. ac in eius tabulæ facie. amplitudine habetur, & in[b] frõte, & in reliqua propemodũ facie: quibusdam
autem animalibus undecunq; ferè carnosis oppletur fibris, & præsertim illis
quę totius corporis cutem (ut nos frontis) mouent. Audio & homines fuisse,
qui in thoracis regione, & alibi etiã in corpore cutem mouere ualuerint, qui-
bus proculdubio membrana hæc, similis equorũ asinorumq; carnosis mem-
branis contigit. Porrò huic membranæ, quam aliarum membranarũ nomine
ὑμένα Græci appellant, non perperàm uocem Carnosa adiectã arbitror, quum
inter reliquas corporis membranas hæc sola propemodum carnosa appareat,
uereq; talis censenda sit. Quod Arabes paulo exactiùs perpendẽtes, primi om-
nium, quod sciam, hanc membranam Carnosam appellauisse uidẽtur. Atq; id
sanè penitius huius nostræ ætatis medicorum præcipuis indagandum fuerat,
qui panniculum carnosum, à Barbaris quibusdam non malè mehercules eo
nomine appellatum, octo abdominis musculos esse cõtendunt, & contra Ga-
leni sententiam, ac rei ueritatem, cuti membranam in uniuerso corpore, & in
ipso demum abdomine (de quo duntaxat sapere uidentur) subtendi inscian-
tur. Alij, etsi per uniuersum corpus à me hanc membranam demonstrari con
spexerint, adeò ineptiunt, ut hanc non fateantur eam esse, cuius Galenus tum
alibi sæpius, tum in tertio de Administrandis sectionibus meminit, eo quòd
ego adipem inter cutem & hanc membranam ostendo, sæpe trium etiam di-
gitorum craßitudine: quodq; hominis membrana tantum à cute semper ab-
scedat, quanta adipis est craßities. Debebant profectò eiusmodi Naturæ & ue-
ritatis hostes perpendere, Galenum de suis simijs, non autem hominibus locu
tum, quibus nullus adeps inter membranam & cutem interuenit: ipsaq; mem
brana non fibris duntaxat cuti continuatur, sed prorsus undique citra alte-
rius corporis interuentum ipsi cõtigua est. Vnde etiam non adeò arduum est,
in homine cutem solam illæsa membrana diuidere, ac in simijs, canibus, & il-
lis animalibus, ex quibus Galenus Anatomen descripsit. Huic membranæ ea
parte, qua musculorũ proprias respicit membranas, lentor ille mucosus, quem
cuti Aristoteles tribuit, obducitur, ob hoc fortaßis, ne ipsa subiectorũ muscu-
lorum motũ præpediat. Membranis enim omnibus, quæ corpus, quod situm
locumq; aliquando mutat, continent, ambiunt'ue, mucoso quodam lentoq;
humore, quà corpus id respiciunt, oblini, commune habetur. Sunt itaque tria,
uniuersum hominis corpus perpetuò cingentia: cuticula nimirum, cutis, &
membrana hæc carnosa. quibus & quartum accedit, ipsa uidelicet pinguedo,
seu adeps, πιμελή Græcis nuncupatus: qui, nisi extremè homo emacietur, un-
dique propemodum inter cutem, & quam nuper diximus membranam, co-
piosißimè continetur. Ex uenis enim compluribus, & arterijs (si quæ repe-
riantur) membranam perreptantibus, atque inter illam cutemq; propagatis,
plurimus sanguis resudat, membranæ frigiditate, calorisq; inopia, in adipem,
seu pinguedinem, aut ut alij etiam in cornutis animalibus uocant, axungiam
degenerans. Est namq; hæc adipis ad uniuersi corporis membranas, ligamen-
ta, & (ut semel dicam) ad omnia sanguine indiga, frigidaq; corpora, generatio
nis ratio: uidelicet quòd ex uenis emanans sanguis, frigoris ui congeletur, il-
lisq; adhæreat corporibus. Verùm interim à Natura cautum est accuratißi-
B 2 mè, ne

Præsens membrana cur carnosa dicatur.

Ex Auicenna Hebræo. קרום המכסה הגולגילה או הקדירה *cherum hamechase hagulgoloth, aut hachedera.*

Panniculus carnosus.

ADEPS, seu pinguedo.

Vbi adeps copiosior sit.

mè, ne adeps naſcatur, ubi noxia inutilis'ue eſſe poſsit. Non enim Natura adipem cerebri membranis obduxit, non teſtium inuolucris, non internæ ſedi cordis inuolucri, quamuis tamen cor hac non deſtituerit: non internæ ligamentorum ſedi, quæ tendinibus tranſuerſim obuoluuntur: neq; etiam palpebrarum, aut frontis, aut penis cuti adipem ſubiecit, neq; etiam adeò multum manus pedisq; externæ ſedi. quemadmodum profectò copioſiſsimum clunibus obduxit, ut illi adipe, puluinaris uice uterentur. Adeps humidis frigidisq; animātibus (ex quorum numero homo & porcus ſunt) plurimus colligitur: ſiccis uerò & calidis nullus, aut perquàm exiguus: ut leonibus, & canibus uenaticis, ipſiq; etiam ſimiæ. Quanquam præter hominem, & porcum, & ericium, nunquam aliud terreſtre occurrerit quadrupes, quod inter cutē & carneam membranam, adipem nāciſcitur, utcunq; etiam aliàs oues & glires illi ſubinde reperiantur præpingues. Albet autem adeps, etſi in omnibus animalibus non æquè, & in homine minus adhuc quàm in cæteris omnibus, quòd membranæ, cutisq;, & alia, quibus adhæret, corpora, alba, & nō carnis modo rubra ſint: omnia enim quæ in noſtro corpore ab aliquo emutantur, mutantis alterantisq; colorem quàm poſſunt proximè etiam ſortiuntur. Et ridiculum prorſus eſt, ob hoc adipem album arbitrari, quòd aereæ ſubſtantiæ compos ſit: quum oſſe, & cartilagine, & ligamēto, & tendinibus uix aliquid candidius occurrat, quibus nihil æquè terreum in corpore reperias. Adipi inter cutem membranamq; collecto, eum uſum aſſcribere poſſumus, quem ueſti tribuimus: ut corpus ſcilicet calefaciat frigoris tempore, & ſi Soli homo exponatur, ueſtis quoque modo refrigeret, calorem, quo minus penetret, inhibens. Atque tam leuis eſt adipis uſus, ut homini neceſſariam corporis partem aut ſubſtantiam nequaquam deeſſe putemus, ſi adipe fortaſsis deſtituatur. Vnde etiam haud mirum eſt, nuper natos pueros, aliorumq; animalium fœtus, nihil adipis, quibuſuis etiam membranis attenſum adnatum'ue oſtendere.

Quibus animalibus adipis copia.

Adipis uſus.

QVI CVTICVLAE, CVTIS, ADIPIS, ET carnoſæ membranæ natura per ſectionem obſeruari debeat. Caput VI.

VTI præcedente libro, poſtquam oſsium cartilaginumq; hiſtoriam abſolui, rationem modumq; tradidi, quo quis hæc ad diſciplinam opportunè ſibi parare queat: ita quoq; hoc libro, omnium quæ ſeriatim tradentur, ſecandi artificium poſt cuiuſq; enarrationem ſic ſubiungam, ut quis in uno corpore omnem muſculorum ac ligamentorū diſſectionem rectè aggreſſurus, & ordine abſoluturus eſt. Vnde etiam alia modò muſculorum deſcribendorum tradendorum'ue ſeries, quàm in mea horum librorum Epitome, nonnunquam incidet, in qua uiciniæ potius quàm ſectionis rationem in ordine digerendo habuimus: adeò ut uarijs ſcopis, uarij præfigantur ordines. Quanquam & hîc fortè uicinitatis rationem habuiſſem, muſculorumq; ſecādi modum ad libri calcem ueluti uno quopiam Capite, unaq; ſerie reieciſſem: niſi is longior omnino eſſet, & ſubinde aliquid ad muſculorum hiſtoriam pertinens contineret, quod alioquin in ipſorum deſcriptionibus fuiſſet cōplectendum, ne dicam Galeno (qui in muſculorum quàm in aliarum corporis partium hiſtoria prolixior & diligentior eſt) intelligendo, nos debere aliquando accommodare. Varius itaq; in eodem libro ordo non tantum eſſet ineptus ac incommodus, uerùm inſuper prolixitatem

Qui muſculorum ſecandi ratio ipſorum interijcietur hiſtoriæ.

tatem frustra augeret. Vtcunq; interim per me licebit unicuiq; mea Capita lectione suo arbitratu transponere, qui eos quoq; ferre cogar, qui ne per somniū quidem in sectionibus exercitati, & aliorum laboribus quouis tandem prætextu sibi uindicandis dediti, ac deniq; auream quandam mediocritatem se assecutos arbitrati, meos conatus & uigilias in epitomen, aut dispendium potius aliquod turpiter concinnabunt, pestilentiq; fuco studiosis imponent: nuncq; mihi profectò autores sunt, ut præter animi sententiam subinde breuitati studere, ab ijsq; non semel, quæ alioquin utilissima forent, me temperare cogar. Ea igitur ratione, quam modò præstantiorem ducimus, partium præcedente Capite traditarum anatomen auspicaturus, nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunq; uisum fuerit corporis parte, adipe non destituta, cutē ad adipem usq; recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incides, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut solam ipsam, illæsa interim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & præcipuè pinguiori: quum subinde, & potissimum in mulieribus, adipis crassities duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet: in coxis autem ac clunibus etiam palmæ latitudinem, in mulieribus non extremè etiam obesis uincere, in publicis sectionibus uiderimus. Ac proinde sectiones ducendæ sunt eo accuratiùs, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiam conandum est, ut hanc sectionem citra negocium obire assuescas, cùm propter musculos ex carnea membrana cōformatos, tum ad discendas neruorū uenarumq; series, inter cutem membranamq; hanc sparsas. Postquam igitur cutem ad adipē usq; (non tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles: & diligēter transuersis acutiori nouacula ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quousq; libuerit, separabis. Cuti deinde reflexæ ardentem candelam admouebis, ut cuticula ignis ui uesiculę instar abscedat, seorsimq; cutem & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas, neruulos indagare conuenit, & uenas, quæ super membranam in adipe prorepentes, cutem adeunt: deinde ipsa quoq; membrana, fibris illis frequētibus cuti cōmissa, sedulò inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à membrana liberare contendito: quod eadem prorsus ratione, quā cutem ab adipe seiungebas, pręstandum est. Cauendumq;, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur: in quo Galenum secuti Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficiantes, hacq; potissimùm occasione necessariò ignorantes musculos, ex carnea membrana cōstitutos, & per illam exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuem sectionem per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usq; induces: & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxeo cultello, aut si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis: aliamq; membranæ à cute separationem esse disces, quàm membranæ ab illis quibus incumbit corporibus auulsionem, quam Herophilus δάρσιν nuncupauit. Hæc enim factu facilis est, ocyusq; perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negocium auferri uidemus: imò auulsio hæc adeò prompta est, ut solo flatu hœdis, agnis, & etiam iunioribus uitulis, membranā hanc cum cute à subditis corporibus separari indies cernamus. Verùm cutis ab adipe aut à membrana separatio, non nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisq; nouaculis, longoq; spacio completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam, corpori bouis adnexam (ne nimium carnis auferant)

Cutis administratio.

Cuticula.

Adipis.

Carnosæ membranæ.

Discrimen sectionis inter cutem & carnosam membranam, & dein inter carnosam & subditos illi musculos.

ferant) relinquentes. Neq; ista tantum apud lanios discuntur, uerùm etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt: aut potius, quum calidæ aquæ ipsos immergentes, unà cum cuticula pilos descalpunt.

DE MVSCVLOSA FRONTIS CVTEM mouente substantia. Caput VII.

CARNEAM membranam, quæ uniuersæ cuti subijcitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemoraui. Nunc autem pertractabitur, cur & quónam pacto id sub frontis cute accidat, quam πρ̀ομετωπίδιον Græci uocant: quemadmodum & insinuatas illi lineas, ῥυτίδας & ἀμαρυγὰς appellant. Vt itaq; supercilia attollantur, & interdum demissa, oculi sedem angustã reddant, ipsamq́; corrugata muniant, frontis cutis uniuersa, quæ depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur: quod carnosæ membranæ, totius frontis & nasi cuti subtensæ, fit beneficio.[a] hæc namq; carneis fibris augetur quàmplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum propagines mutuatur. Deinde frontis nasiq́; cuti membrana hæc tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquàm modici interuentum connascitur, quàm per reliquum corpus cuti adnecti consueuit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamq́; substantiam esse: quum cutis non magis hîc, quàm alibi, carniformi substantia donetur, sed duntaxat presens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodũ iam diximus) pertinacius, quàm in abdomine, aut dorso, aut cruribus cõnata, haud secus, quàm si membrana unum corpus cum cute esset efformatura: quandoquidem sic rectè idem motus amborum, membranæ scilicet & cutis perficitur. Porrò huius musculosæ compaginis fibræ, mutuò ad latera accumbentes, à nasi summo usq; ad mediam frontis sedem (quæ inter primas capillorum radices & supercilia consistit) & ad huius quoq; loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurrentes, si modò interim perquàm raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque hæc sanè recta fibrarũ series, non perfunctoriè à medicis uenit perpendenda, ne in fronte transuersas potius, quàm rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum transuersim quandoq; sectionem inibi, & maximè iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat, ad palpebrarũ radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum ita conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neq; aperiri ex sententia queant, neq; liberè suo munere fungi.

Frontis musculosa substantia.

Fibrarum in fronte series.

In frõte transuersas sectiones non tentandas.

a Hanc nõ aliter quàm in 3 tabulæ fronte delineare licuit, ad A.

MVSCVLOSAE FRONTIS SVBSTANtiæ administratio. Caput VIII.

Duplex administratio.

DESCRIPTAE modò musculosæ[a] substantiæ administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua simul cum carnosa membrana cutem à membrana caluariam cingente auferes. Altera autem, qua cutem à musculosa substantia separabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Vt uerò utranq; in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crinibus, à uertice rectà per frontem & superciliorum medium, ad nasi usq; extremum, sectionem nouacula per cutem duces:

a 3 tab. A.

deinde

deinde aliam in sincipite, secundùm coronalis suturæ ductum, ad tempora & aurium radices usq; moliere. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elatissima frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usq; auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari, superiùs relatū est. At in alio latere, uarias easdemq; transuersas sectiones experieris: donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem cōmodè ab ipsa, ad supercilia usq; adimas, iam in palpebrarum[b] musculos incidens. Neq; id tam factu arduum est, atq; alij uidentur innuere dissectionis proceres: quum, uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cuti connascatur, ut unum prorsus ex ambobus simul confusis corpus consurgat.

Prior.

Posterior.

b 3 tab. C, D.

DE MVSCVLIS PALPEBRARVM. Caput IX.

QVAMVIS tertia musculorum tabula, ad characteres C, D, E, hos musculos utcunq, exprimat, hic tamen istam peculiarem locauimus figuram, in qua A primum indicat palpebræ musculum: b uerò & C, musculi illius principium. D autem secundum musculum insinuat, cuius initium e notatur. Mutuus uerò duorum musculorum connexus, F insignitur.

PALPEBRAM utranq;, tam inferiorem, quàm superiorem, efformat membrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente alba'ue oculi[a] tunica corpus existit, deinde & cutis quoq; cum carnea membrana. Atq; hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi[b] cartilago cilia erigens, & tarsus dicta, consistit, firmissimè uniuntur. Per reliquam uerò palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cæteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur: at nullus interim adeps, sed unctuosus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamq; iacet. In superiori quoque palpebra, secundùm uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carnea membrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti oculi tunicæ continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos, scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quòd percussurum ipsos & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaq; tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes musculos Natura produxit, unum in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori.[c] Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede ad nasi latus incipit, suo principio etiam superciliorum partem naso proximam contingens. Huius finis amplus, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans.[d] Alter uerò musculus totum minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo semicircularē obtinens. A' medio namq; inferioris palpebræ exortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit: prioriq; musculo, non ad car-

Palpebrarum constitutio.

a 13 fig. cap. 14 lib. 7 n, o. b fig. cap. 35 lib. 1.

Duo palpebræ musculi.

Superiorē palpebram cur moueri oportuerit.

c A. dein C, b, & 3 tab. C.

Vnus musculus.

d D. dein e, & 3 tab. D.

Alter.

tilaginem tantùm, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem ita [e] committitur, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterq; unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, palpebra sursum ducta, respódent: ea autem conniuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uerò musculi fibræ, minus obliquæ conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio: [f] nimirum ex angulo maiori, [g] & supercilij parte naso contermina. Musculus iste superiorem palpebram attollit, secundus uerò eam deorsum agit. Simul namq; semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui cõtractus musculus non implantatur, quàm reliqua: idq; tarsi, cui musculi inseruntur cartilagineæ cõstitutionis, beneficio. si namq; is esset membranosus, uel carnosus, uel quomodocunq; libet (ut reliqua palpebræ sedes) mollis, præterquàm quòd cilia non reseruaret erecta, attractam ex musculi collectione partẽ reliqua haudquaquã sequeretur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, se totus sequitur: pari modo tarsus nunc utrunq; etiã musculũ uniuersus alternatim sequitur. Quod uerò palpebræ motus, eodem ritu, quo reliqui totius corporis motus, qui oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uerò à propria functione quiescente, & longiore reddito, laxatoq;. Si enim uterq; musculus conuelleretur, & ad seipsum sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea quæ paruo uicinior est: ac ita non magis aperiretur oculus, quàm clauderetur: eaq; uideretur palpebra, quã in Præsagiorum libris retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim: est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoq; speculatio ardua. Quod uel Galenus facilè attestatur, qui in libris de Affectorum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atq; alibi recésuit. Duos enim illos, quos iam enumeraui, innuit palpebrã deorsum trahere: & tertium à fronte natum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neq; adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atq; pelliculæ illius, quam in auibus & testudinibus, alijsq; plurimis animalibus, ex maiore oculi angulo, quoties oculus cõniuet, toti oculo obduci conspicimus, & quæ aperto oculo, rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ [h] carunculæ, in maiore oculi angulo repositæ. Quæ itaq; ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili.

Cur tarsus perinde ac reliqua palpebra non est mollis.

Difficilem esse palpebras mouentiũ musculorum cognitionem.

Inferior palpebra immobilis.

e F. & 3 tab. E. — *f b.* — *g c.* — *h 19 fig. cap. 14 lib. 7 λ.*

MVSCVLORVM PALPEBRAS MOVENTIUM ADMINISTRATIO. Caput X.

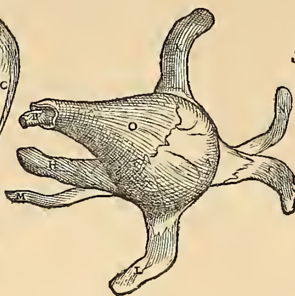
MVSCVLORVM palpebras mouentium administrationem illi respondere conuenit, qua musculosam frontis substantiam es aggressus: nimirum, ut in unius lateris palpebris, musculos unà cum cute ad ipsarum usq; insertionem auferas: ac dein musculos à cute, quoad id tibi concessum erit, integros separes. In alterius uerò lateris palpebris, cutis à musculis ad ipsos usq; tarsos est auferenda, musculis ad illam membranam integrè asseruatis, aut dimissis, quæ ab adhærente alba´ue oculi tunica pronascitur, & internam palpebrarum sedem constituit, interq; se & cutem musculos superiorem palpebram mouentes comprehendit, citra omnem (quemadmodum ferè & in fronte) adipis interuẽtum. Vbi igitur

igitur musculos, aut potius carneam membranam, hîc superioris palpebræ motuum gratia musculosam redditã, à cute liberasti, nitêris dein illam à subdita ipsi membrana transuersis undique sectionibus adimere, quo palpebrarum motuum rationem, perquàm sanè obscuram & difficilem, absolutiùs perdiscas: ne quid interim de affectibus dicam, his sedibus tam crebrò oboriuntibus, diligentemq; manus operam expetentibus.

DE OCVLORVM MVSCVLIS. Caput XI.

PRIMA OCVLI MVSCVLOrum figura.

SECVNDA OCVLI MVsculorum figura.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

QVANDOQVIDEM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseq́; oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineatione extra reliquorum musculorum proportionem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis, in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uerò sex primos oculi musculos, ab insertione humi prostratos, commonstrat, septimo adhuc ad uisorium neruum sua in sede asseruato.

A 1,2 *Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.*

B 1,2 *Visorius neruus, inibi resectus, quà primùm ex caluaria in oculi sedem delabitur.*

C, D, E 1 *Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.*

F, G 1 *Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum, duo in hac facie apparent.*

H, I, K, L, M, N *Primi sex oculi musculi. Verùm H musculum notat, quo oculus sursum agitur: I, quo deorsum: M & N, quibus leuiter circumagitur: K, quo ad maiorem oculi angulum ducitur: L, quo ad minorem angulum fertur.*

O *Septimus oculi musculus, nulla ex parte à uisorio neruo liberatus, sed ab adipe ipsum alioquin integente omnino detectus.*

QVVM neq; ex lateribus, neq; alijs omnino sedibus, quàm ad pupillæ rectitudinem, oculorum perficiatur uisio, paucissima sanè uideremus, si oculi penitus essent immobiles. At quia tres oculorum nobis occurrunt motus: unus nimirum, quo hi intrò uersus nasum adducũtur, & quo extrorsum ad paruum angulum aguntur: secundus, quo sursum tenduntur uersus supercilia, & deorsum ad malas trahuntur: tertius, quo obscuro admodum motu circumuertuntur: meritò singulis motibus bini adaptantur musculi, quorum [a] primus ad internum oculi consistit

Oculos motu uoluntario moueri.

Primi quatuor oculum mouentes musculi.

a 1 fig. K.

consistit latus, introrsumq́; oculum agit.[b] Secundus autem ad externum latus repositus, illum extrorsum ducit.[c] Tertius suprà habetur, oculumq́; sursum mouet: uti[d] quartus, qui infrà locatur, deorsum. Hi quatuor musculi, ut rectis oculi præsunt motibus, ita quoq; rectum situm obtinent, sibiq́; omni ex parte similes sunt. Capita enim ipsorum ex dura cerebri[e] membrana, neruum uisorium obtegente, & è neruo[f] secundi paris neruorum cerebri, mox in nerui uisorij è caluariæ cauitate prolapsu originem ducunt: dein ipsorum uenter amplior, quàm profundior, attamen propemodum teres uisitur: & quum ad oculi usq; regionem, quæ inter posteriorem & anteriorem media habetur, uenter ille peruenit, in latam membraneamq́ue cessat eneruationem, quæ ultra mediam eam oculi regionem in anteriora perfertur, & duræ oculi[g] tunicæ, tandem quam mouendo ossi, non procul ab[h] iride, maioriq́; oculi circulo inseritur, recta secundùm oculi latitudinem incedente linea.

Quintus & sextus.

Porrò[i] quintus &[k] sextus, circumductionis sunt opifices, dictisq́; nunc quatuor forma quidem & ortu respondent: at minores, & ductu & insertione ab illis differunt. Vnus namque à dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate iuxta iridem obliqua linea implantatur. Alter uerò à uisorij nerui membrana, è regione maioris anguli enascitur, & duræ oculi tunicæ, neruosam ipsius tenuitatem obliqua quoque linea ad superiorem oculi sedem inserit. Cæterùm etsi hi ambo circumuersioni præcipuè conducant, attamen & sursum deorsumq́; oculum quodammodo agunt. Sex isti musculi, quum simul omnes suum adhuc seruant situm, unaq́; committuntur,[l] figuram constituunt turbinatam: cuius conus, ipsorum est exortus: basis uerò, eorundem insertio.

Adeps oculi musculis interpositus.

Breuissimo enim ductu, neruo connectuntur uisorio: quum in illorum quam unà conformant capacitate, multus contineatur[m] adeps duriusculus, & albus admodum, qui rursus alteri cuidam obuoluitur musculo.

Septimus musculus.

Est enim præter commemoratos oculi musculos,[n] alius adhuc grandis, & undecúq; ab illis & eo quem diximus adipe circundatus, ac solus similem figuram illi quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste paulo anteriùs, quàm sex illi, à dura quoque membrana, neruum uisorium inuoluente, principium assumit carneum, quod neruum illum orbiculatim ambiens, in prioraq́; porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum musculus posteriorem oculi sedem cõtingat, illiq́; circuli modo carneus implantetur, non quidem proximè ad neruum uisorium, sed ferè ubi oculus hac posteriori sede amplissimus fieri incipit. Quemadmodũ uerò inter hunc musculum, & sex priores, adipem repositum dixi: ita etiam inter neruum ipsum, & præsentem musculũ, eo interuallo, quo is à neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortasis unam in inferiori sede, secundùm ipsius longitudinem protensam. Vnde etiã miror, hunc non unius musculi loco ab Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim

Septimi officium.

musculum hunc uix obiter omnes descripserint. Ac proinde etiã uereor, ipsos non admodum aptè illius usum expressisse, dum hunc priuatim retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum pręterea illi usum asscribentes. Quum tamen sex priores musculi id munus sibi aptius uẽdicare possint, quòd externa ipsorum superficie, membranę oculi sedem in caluaria exculptam suc cingenti, fibris quodammodo cõnascantur, septimum musculum undiq; in se occultantes, ac ne caluariã ullibi cõtingat, arcẽtes. Quinimo fortè non deerũt, qui sex

Ostendit hæc prima figura.

b 2 fig. L.
c 2 fig. H.
d 2 fig. I.
e Spectan & y fig. 17 cap. 14 lib. 7.
f 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 K.
g fig. 16 & 17 cap. 14 lib. 7.
h earundẽ fig. x.
i 2 fig. M.
k 2 fig. N.
l tota prima fig.
m 1 fig. F, G.
n 2 fig. O.

qui sex musculorum exortum non à membrana neruum inuestiente, uerùm ab illa quæ os succingit, pendêre contendent, quum interim septimus musculus multis interuallis undiquaq; ab os succingēte membrana distet: quod profectò factum non fuisset, si modò huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Proinde si ipsius naturam accuratè rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirum has illas'ue sui corporis fibras contraxerit, laxauerit'ue.

OCVLI MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XII.

Administratio in oculo à caluaria resecto, & hunc eximendi modus.

a 1 fi. cap. 9 lib. 1 T, V, ⊙, & alij multi characteres.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariæ[a] sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptè uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, à suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primùm ex caluaria procedit, absecueris. Si uerò caluaria fortè ad cerebri inspectionē prius fuerit dissecta, ipsumq; cerebrum auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam serra diuidere: una quidem linea à regione maioris anguli, uersus uisorij nerui foramen facta: altera autē à minori angulo, ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum serram in oculi usq; sedem penetrare coegeris, totam superiorem sedis partem, instar cuiusdam trianguli auferes: ac deinceps undiq; oculo à pinguedine liberato, illū adimes: aut si uisum erit, oculum ab osse undecunq; liberatum, solius uisorij nerui interuentu, caluariæ appendêre sines. Euulsum sodali tenendū porriges sic, ut summis dextræ manus digitis nerui uisorij finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo circūpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes, adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, &, quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum à neruo uisorio, cultello acutiori liberato: ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usq; oculi regionem deducito, unumquemq; supra læuam sodalis manum, quasi stellam effigiaturus, extendens. hac namq; ratione cuiusq; implantationem, formam, & usum leui negocio condisces. Porrò nihil æquè diligenter præcauendum uenit, ac ne[b] adhærentem albam'ue oculi tunicam à[c] cornea prorsus abradas, nimiumq; oculum emungas, priusquā sex musculorum insertionem intuitus fueris: aliàs enim (nisi fortè exercitatior sis) eam uitiabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unà cum adhærēte membrana incuriosè abscecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum cauitate coaceruatum, unguibus aut cultello à septimo oculi musculo ademperis, illum quoq; aggredi integrum est. Quî itaq; neruum ambiat, circulatimq; in oculi radicem implantetur, examina, ipsum à neruo prorsus ad duram usq; oculi tunicam radendo. Cæterùm si oculum, caluariæ adhuc hærentem, administrare animus sit, musculorū capita primùm liberans, ad eum quem iam dixi modum, musculos attrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo, ad insertionem usq; deducens. Commodiùs tamen, minoriq; molestia priorem sectionē obibis. In utroq; tamen administrãdi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem[d] caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur)

Hæc quasi ostendunt duæ cap. 11 figuræ.

b 18 fig. cap. 14 lib. 7 η, μ.

c 17 fig. cap. 14 lib. 7 x.

Administratio oculi musculorum, quum is adhuc caluariæ hæret.

d 19 fig. cap. 14 lib. 7 λ.

creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc namq; (dummodo cognoſcas, an dextrum, an ſiniſtrum oculum in manus aſſumpſeris) oculi regionem, quæ magnum ſpectat angulum, perpetuò commõſtrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Aut ſi lubet, neglecta caruncula, potius cultello corneam membranam, priuſquã oculum à caluaria reſecabis, punctim in aliqua parte radere, hincq; oculi regiones ſemper augurari. Intereſt autem, oculi regiones, propter obliquos muſculos potiſsimùm, cognoſcere.

DE BVCCARVM, LABRORVM, ET naſi alarum muſculis. Caput XIII.

LIBRO ſuperiore,[a] duo naſi oſſa in[b] duas deſinere cartilagines, atq; horũ extremo ſecundùm latera alias[c] duas molles & latas cartilagines (quas alas uocant) accumbere alligariq;, ſcriptum fuit. Nunc uerò muſculos, qui eas mouẽt, ſimul cum buccarũ labrorumq; motoribus exequemur, buccarum & labrorum motus hic intelligẽtes, quos quieſcente etiam inferioris maxillæ oſſe obimus. Alijs ſiquidem muſculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq;, motu aguntur uoluntario. Duorum itaq; primorum, qui buccas & labra mouent, in utroq; latere[d] ſinguli habentur membranei, admodumq; ampli. Ex omnium enim uertebrarum ceruicis ſpinarum regionibus, deinde ſcapularum, & clauicularum, & pectoris oſsis ſedibus originẽ ducunt, uſq; ad faciei medium protenſi. Suntq; hi aliud nihil omnino, quàm carnea mẽbrana, carnoſis fibris adaucta, & dictis iam regionibus muſculoſa penitus reddita. Cæterùm fibræ à nullo prorſus oſſe originem (ut fortaſsis quiſpiam, ab alijs Anatomicis luſus, arbitraretur) ducunt, neq; etiam quis muſculos hos ab aliquo oſſe principiũ petere, non perperam dicturus eſt. At quia fibris his multi[e] neruorum ſurculi exporriguntur, qui à ſubditis membranæ corporibus in illam excurrunt, membrana ſubſtratis ſibi ſedibus ualidius hîc, quàm in reliquo ferè corpore affirmatur, uarium ſanè fibrarum proponens inceſſum. Fibræ enim[f] à pectoris oſsis ſede, mediaq; clauiculæ regione, pectoris os ſpectante, ſurſum uerſus faciem conſcendentes, ſecundùm colli longitudinem recto tramite protenduntur.[g] Quæ autem ex reliqua clauiculæ ſede, & ſummi humeri, & ſcapulæ ſedibus, ad ceruicis uſq; ſpinam incipiunt, obliquè ſurſum cõtendunt, tantoq; obliquiores uiſuntur, quanto ceruicis ſpinę ſunt propinquiores. Omnes enim carneę fibræ, à ceruicis uertebrarum ſpinarum ſedibus prorepentes, ſurſum tranſuerſim feruntur, idq; eo magis, quo muſculus occipitio uicinior exiſtit. Porrò eiuſmodi fibrarũ ductus, in collo admodum conſpicuus eſt: nullaq; fibrarum interſectio, ut neque etiam in ſummo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione ſeſe offert. Verùm ubi fibræ iam labra[h] contingunt, inter ſe adeò confunduntur, ut rectas & obliquas & tranſuerſas iam amplius diſtinguere, prorſus arduum & impoſsibile ſit, idq; præcipuè ſecundum totam inferioris labri regionem. Superior enim huius muſculi[i] pars, ab elatiore ſui principij, quod per ſpinæ ceruicis ſumit lõgitudinem, ſede, ſecundum occipitij oſsis baſim fertur, mox ſub aurem, ut ipſius radicem perreptando contingat, incedens. Imò interdum hîc adeò carneis ſuis fibris aſcendit, ut & auris ipſius beneficio quibuſdam hominibus, uti & ſimijs, moueatur. Muſculus dein ab aure in faciem ductus,[k] illum quem inferiorem maxillam mouentiũ ſecundum ſtatuemus, integit muſculum: & paulo ualidius oſsi in mala, quàm alibi in reliquo ipſius progreſſu connaſcitur,

Alterius lateris primus muſculus, uel ſimul omniũ primus ac ſecundus.

Lib. 4. de Adminiſtrandis ſectionibus.

Nonnullis hominibus aures moueri.

a 1 fig. 9 cap. lib. 1 Ξ, Ξ.
b 4 tab. K.
c 4 tab. L.
d 3 tab. muſculus ſ notatur circũſcriptus H, I, O, N, L, K, M.
e Hãc neruorum ſeriẽ aliquo pacto oſtẽdit collum 3 fig. cap. 11 lib. 4.
f 3 tab. à K ad L.
g 3 tab. ab L ad O.
h iuxta H, M 3 tab.
i 3 tab. ab O ad H.
k 4 tab. Δ.

l 3 ta. quasi ab O ad N. m 3 tab. ab O ad H, M. n 3 ta. quasi ab N per L ad K.

nascitur, hinc ad nasi usq; radicem pertingēs. unde etiam fit,[l] primum quidem musculi latus per ceruicis spinæ longitudinem,[m] secundum autem ab occipitij medio ad superius usq; labrum opportunè ac manifestò diffiniri. Reliqua uerò duo ipsius latera (sortitur enim quatuor) haud æquè sunt distincta.[n] Quod enim à spina ad summum usque pectoris ossis, secundùm scapulam & clauiculam exporrigitur, inæquale est, ac uarium. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumq; inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spina & clauicula incipiēs, nunc paulo superius, & nunc è regione.[o] Quartum autē latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distingui potest, quòd hominibus utriusque lateris musculi hic adeò coeant, ut duo musculi unus esse uideantur: quodque hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt: aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumagit, ad hoc opitulante[p] lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine, in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem complectens, quam inflare possimus. Neque sanè aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediatè succumbit[q] primus iam commemoratus musculus: deinde, prout obesiores homines sunt, adipis maior minor'ue copia: & postmodum quidam superioris labri[r] musculus, &[s] alius, labro quoq; eidem, & alę nasi cōmunis, quos postea describemus. prӕterea orbicularis & amplus musculus, cuius naturam explicare iam contendimus, cuiusque internam superficiem os succingens tunica oblinit, ipsique adeò connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognosces autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimùm primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaque, plurimùm ad quamcunque partem, sedem'ue, labra & buccas duxeris: unaque etiam obseruaueris, quî anteriorem colli cutem, primi musculi beneficio, unà cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si immota colli cute, totam buccarum sedem, quam inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris: nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem, & motus, quos illius & aeris in ore uidimus, plurimùm admiraberis. Cæterùm Galenus[t] primo utriusque lateris musculo, qui ipsum, quum libros de Vsu partium conscriberet, latuit, quemq; à se tandem inuentum fuisse, non semel in libris de Administrandis sectionibus inculcat, adeò fauit, illumque, ut ueterum oscitantiam magis argueret, tanti momenti esse tradidit, ut in quarto de Administrandis sectionibus, ipsum duntaxat omnium functionum, quas labris & ore, edentes, aut bibentes, aut differentes obimus, autorem uideatur statuere,[u] neruis quoque huc concurrentibus mouendi officium priuatim tribuens, & nullam ferè (uti tamen decebat) aliorum insuper musculorum mentionem faciens. Sunt autem nerui eiusmodi utrinque bini: quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi, suo loco docebimus: alterum, ex oculorum sede per peculiare

o 3 tab. ab M ad K. p 4 tab. M. s tab. E. q 3 tab. r. r 3 tab. G, H. s 3 tab. F. t 3 tab. r. u 4 tab. I. 5 tab G. & 2 fig cap. 2 lib. 4 O, V.

Secundus alterius lateris, seu omnium 3 & 4.

C

culiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. Verùm quum eiusmodi nerui (si modò motibus præesse debuerint) musculis indigeant, & omnes labrorum motus illis[x] latis & tenuibus tantùm peragi nequeant, ipsiq; alios exigant auxiliares, meritò Natura alios[y] quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidentia quidem & manifesta sunt, anteaquam labrorum extremis permiscentur: concreta uerò illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua labrorum substantia. Vniuersa enim labrorum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosæ naturæ commixtis, ac musculis, ut quispiam non ineptè dixerit, ibidem corruptis, unà cum[z] fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque enarrandorum iam musculorum duo primi, labro superiori peculiares sunt, ipsorumque in utroque latere[a] unus habetur, qui à maxillæ superioris osse, ubi mala consistit, carnoso principio enatus, deorsum obliquè in priora fertur, quousque in sui labri latus sese inserat. Duorum inferiorum utrinque etiam[b] unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur namque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillæ humiliori parte, ad menti quasi latera, hinc sursum obliquè in priora protensus, latusque permanens, in mediam inferioris labri sedem implantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, duplici donati initio: ipsorumque fibræ circa insertionem, X literæ modo sese intersecant, pertinaciter (uti admonuimus) labrorum cuti immixtæ. His musculis duodecim motus ut minimùm obimus: quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos: & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti fiunt, quando labra plurimùm à se inuicem distant: hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nares tenso, altero autem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad sese labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humiliore sursum protenso. Cæterùm ab internis horum musculorum fibris, labra introrsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uerò foras euelluntur: ut ita & duo alij in singulis labris recti consurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uerò obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, celebrantur. Si enim dexter superioris labri musculus, remisso sinistro, contrahitur, dextra labri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur: atque hac ratione reliqui tres obliqui motus labrorum peraguntur. Vt uerò ualidiùs adhuc superius labrum moueretur, & secundùm totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio[c] musculi elargitur, qui narium[d] alam extrorsum sursumque agit. A' mala enim, iuxta proprium superioris labri[e] musculum, carneus quidam, sed tenuis membraneusq; enascitur musculus, qui in ipso modicè uersus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alæ radici, alteram superioris labri parti, quam Latini mustacem, Græci uerò ὑπήνην uocant, inserẽs. Portio nasi alæ exporrecta, eã extrorsum sursumq; mouet: quæ autem labro propria est, id quoq; sursum uellit: & tãtus huius portionis cum alæ portione est cõnexus, ut superius labrũ, immota ala, sursum uehementer mouere nequeas. Verùm præter hunc alæ musculũ,[f] alius in interna nariũ amplitudine habetur: qui ad suæ cauitatis externũ latus, sub tunica nares succingente reconditus, impẽse tenuis est, ac mẽbraneus: inq; interiorẽ alę regionẽ insertus, illam introducit & colligit: hacq; ratione cum opposito sibi musculo in repentinis inspira-

Labrorum constitutio, dein quatuor musculi labris proprij, seu in altero latere tertius, & postea quartus, uel omnium 5, 6, 7, 8.

Alarum nasi musculus, præsentis Capitis in altero latere 5, aut omnium 9 & 10.

In altero latere 6, aut omnium 11 & 12.

x 3 tab. F.
y alterius lateris unus G, H 3 tab. alter 4 tab. N notatur.
z 5 tab. G.
a 3 tab. G, H.
b 4 tab. N.
c 3 tab. F.
d 4 tab. L.
e 3 tab. G.
f ad regionem K tab. 4.

inſpirationibus & expirationibus homini accommodus redditur. Sunt itaq; hoc Capite nobis enumerati duodecim muſculi, ſi omnes utriuſq; lateris iunxerimus: duo quidem lati, ex carnea conſtantes membrana: duo admodum uarij, ex una quaſi maxilla in aliam pronati: & quatuor labris proprij, & totidem alarum naſi. niſi fortaſsis illum, qui labrum ſuperius & alam ſimul adit, propter ipſius[g] diſſectionem in progreſſu, & in diuerſas partes inſertionem, duos fingere, atq; ita quatuordecim muſculos ſtatuere, uiſum fuerit. Sic etiam nihil obſtat, & duos qui carnea membrana efformantur, unum dicere, quum adeò in anteriori colli parte continuentur, ut[h] diuiſionem nullam notatu dignam oſtendant.

Muſculorum epilogus.

g ſub F 3 tab.

h 3 tab. ab M ad K.

MVSCVLORVM BVCCAS, LABRA, ET naſi alas mouentium adminiſtratio. Caput XIIII.

a 3 tab. T.

HORVM muſculorum adminiſtrationem, à[a] latis, & ex carnea cõſtantibus membrana muſculis, opportuniſsimè auſpicaberis, ac primùm acutiori nouacula in cute rectã ſectionem, à ſummo mento, mediaq; inferioris labri ſede (ubi cutis in ruborem deſinit) ad pectus uſq;, ſecundùm colli longitudinem duces, ita quidem ad amuſsim, ut ſola cutis ad ſubiectum uſq; muſculum, carneam'ue membranam diuidatur. Deinde alia ducenda eſt ſectio, ad utriuſq; labri extremum, ſecundùm ruboris finé, ſic ut orbiculari ſectione os uniuerſum obducatur. His alia per naſi longitudinem addetur ſectio: & ſi prius frontis muſculoſam compagem, & palpebræ muſculos aggreſſus fueris, nulla præter has (niſi ſub aure, ad medium uſq; occipitij) in facie eſt ducenda: aliàs enim ex ſummo narium, ſub inferiori palpebra & aure, uerſus occipitiũ tranſuerſam moliri deberes ſectionem. Cæterùm à fine ſectionis ad pectoris uſque os ductæ, tranſuerſa una ſub clauicula, & ſummo humero, & ſcapulæ ſpina ad dorſum uſque perficietur. Licebit & his tranſuerſam ex faucibus, ſeu ex gutturis regione, uſque ad ſpinam adijcere. His tentatis ſectionibus, hamulo cutis leuabitur: ac in altero latere, acutiori nouacula, cutis à ſubiecto membraneo muſculo, omni induſtria liberabitur. quod nullibi feceris moleſtiùs, quàm ubi laqueus ceruicem compreſsit: hìc enim laquei occaſione, cutis membraneo muſculo pertinaciſsimè connata reperitur: & etiam cutis inſtar cornu adeò inibi mox indureſcit, ut uix nouaculam admittat. Quanquam muſculorum ſectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenæ prius ſectæ, uniuerſum ſanguinem in aquam calentem effuderint: quandoquidem tunc non toties uenæ ſanguine inanitæ, dum muſculos diuidis, uenient colligandæ, atque adeò frequenter ſpongijs abſtergendæ. Ex altero autem cadaueris latere, unà cum cute (quod factu facillimum eſt) muſculum latum tenuemq́ue auferes: & utrinque muſculi naturam, & fibras, neruoſq́ue, ac munia (ſi hinc inde ſuas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius muſculi ſeriem nequaquam oſcitabundus in tota humiliore inferioris maxillę ſede præteribis: quin prius eas ſtrumarum, uel, ut uulgò dicimus, ſcrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abſceſſus genere, quum uſus expetet, fœlicius ac magis induſtriè tumẽtes glandulas exſeces. Adminiſtratio enim ſectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodũ obſcœnè hinc inde colli cuté aut tendit, aut corrugat. Vbi hæc igitur ſedulò obſeruaueris, eius lateris muſculum, quem ſubditis corporibus adempta cute affixum reliquiſti,

Primi ac ſecundi duodecim præcedentis Capitis muſculorum adminiſtratio.

Corpus muſculorum ſectioni opportunum.

C 2 omni

Administratio 5,6,7,8. omni ex parte adimes, administrationemq; ad proprios labrorum musculos
conuertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimùm adipem ademeris, qui
his præcipuè in buccarum regione incumbit, & unà cum lato, qui ex carnea
constituitur membrana, permiscetur musculo. Liberabis itaq; ab inferiori ma
xilla primùm [b] duorum, qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad in- *b 4 ta. N.*
Labrorum fungosa substãtia. sertionem usq;, ut fibras examines, deducens. Atq; hîc labra fungosæ cuiusdam
[c] substantiæ interuentu, maxillæ osi connata reperies, quæ labris opitulatur, *c 5 tab. G.*
quoties distrahuntur, tenuesq; fiunt, & quoties contracta incrassantur, ac cor-
rugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur prom
ptè: inanita quidem submittitur, repleta uerò attollitur. Præter hanc substan-
tiam occurrent & [d] nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radicis ra *d ad latera*
muli, ex maxilla inferiori in eos quos iam dissecas, musculos diffusi. Cæterùm *G tab. 5. et*
posteaquam inferiores liberati fuerint, à malis [e] duos quoq; superiores disseca- *2 fig. cap. 2 lib. 4 V.*
bis: illisq; ad superius usq; labrum deductis, quatuor musculorum functiones, *e 3 tab. à G ad H.*
Administratio 9 & 10. capita huc illuc trahens, spectabis. Dein [f] musculo alæ nasi, & superiori labro *f 3 tab. F.*
communi, à malis deraso, ac ad alam usq; & labrum deducto, eius quoq; usum
contemplabere. Hîc uolens prætermitto [g] neruum, minoris gracilioris'ue ter *g 4 tab. I.*
tij paris neruorum cerebri radicis propaginem, ex superiori maxilla exciden- *& 2 fi. ca. 2 lib. 4 O.*
tem, ac nuper dictis musculis cõmunicatum: siquidem neruorum omnium
seriem, quàm dabitur accuratissimè in quarto libro prosequar. Atq; eadem ra
tione hîc nullam neq; uenarum, neq; arteriarum mentionem facio, etiamsi la-
to musculo [h] externa iugularis sit contermina, quum tertius liber uenis arte- *h fi. cap. 6*
rijsq; dedicabitur. Integrum itaq; est, ut consideres membranosa ligamina, na- *lib. 3 T, V.*
rium alas cæteris nasi cartilaginibus colligãtia, & deinde mutuum earum car-
tilaginum connexum. nam de narium [i] tunica, in neruorum distributione si- *i 2 fi. cap.*
militer pertractabitur. In præsentia autem suffecerit, adhuc sermoni adiecisse, *2 lib. 4 humilius P.*
tunicam illam, quę narium cauitatem ambit, aliquousq; cultello à subditis par
tibus abradendam esse, ut commodè tenuem membraneumq; [k] musculum, *k 4 ta. K.*
Administratio 11 & 12. intrò alam mouentem, intuearis. His omnibus resectis, secundus alterius late-
ris enarratus mihi [l] musculus, externa ipsius superficie spectatissimus est. Vt ta *l 4 ta. M.*
Administratio 3 & 4. men ipsius naturam quoq; examussim obserues, undecunq; unguibus hamu-
lisq; est diuellendus: ac postmodum à maxillis & dentium gingiuis derasus, à
tunica, oris cauitatem oblinente, quoad fieri potest commodè, uenit liberan-
dus. Et quo huius musculi rarior, magisq; admirãda est cõstructio, fibrarumq;
mirabilior implexus, eo studiosiùs illum in multas particulas non mediocri
delectatione discerpes: & ad buccarum motum, non uerò maxillæ inferioris,
illum auxiliari speculaberis.

DE MVSCVLIS INFERIOREM MAXILlam mouentibus. Caput XV.

Inferiorem maxillam, superiore quiescente, moueri.

NFERIOR [a] maxilla homini, quiescente interim im- *a figuræ ca. 10 lib. 1*
motaq; superiore, motu agitur uoluntario: quemadmo-
dum animalibus ad unum omnibus, si fluuiatilem croco-
dilum exceperis, cui unico superior maxilla mobilis uisi-
tur, inferiore interim cum temporum ossibus adeò unita,
ut ne tantillum quidem moueri queat, ipsaque duos sinus
nanciscatur, quibus superior singulis utrinq; capitulis la-
tis, nec [b] nostris admodum disimilibus inarticulatur, magna ex parte lacerta- *b 1, 2 fig. cap. 10 lib. 1 A.*
rum testudinumq; inferiori maxillæ respondens: quemadmodũ etiam totus
crocodilus

crocodilus imagine (non autem magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Hominis inferior maxilla ad superiorem, quum os claudimus, insigni ualidoq; admodum motu sursum ducitur, & deinde manducantibus prorsum ac retrorsum in lateraq; circumfertur: & deniq; quum os aperimus, nunc rectà, nunc paululum in alterutrum latus declinans, deorsum agitur. Complemus uerò hos maxillæ motus,[c] quatuor utrinq; musculis: quorum[d] unus, sui lateris tempus occupans, ac proinde temporalis ab omnibus nuncupatus, principium ducit[e] à uerticis & temporis & frontis ossibus, & osse cuneum imitante, & eo osse, quod minorem externum'ue sedis oculi angulum amplectitur, maxillæq; superioris ossium mihi primum habetur.[f] Instar tertiæ enim circuli partis musculus iste à uerticis ac frontis osse multo elatius enascitur, quàm[g] commissura squamæformis consistit: & hinc sensim crassescens, & carnosior redditus, arctatusq;, in cauitatem inibi in capitis ossibus concinnè, magnaq; Naturæ industria, totius musculi gratia exculptam, & uallis pulchrè circundatam, septamq;, descendit, à temporis osse, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod externum oculi sedis angulum efformat, toto suo incessu enatus. Quum uerò ad[h] iugale usq; os pertingit, admodumq; crassus (sed angustus interim) euasit, superiori quoq; iugalis ossis sedi adnascitur,[i] musculo illi admodum[k] continuus, quem secundo loco enumeraturi, à iugali potissimum osse enasci docebimus. Vniuersum itaq; temporalis musculi corpus, ad iugale usq; os carneum est, & exteriori tantum sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquàm liuidum: idq; potissimum ad exortus sui initium, & ipsius ad os iugale connexum. Vbi uerò acutum maxillæ inferioris[l] processum contingit, in breuem, quanquam insigniter ualidum, nerueumq;, finit[m] tendinem, sua amplitudine processum amplectentem, illiq; ualidissimè insertum. Ad tendinem hunc omnes temporalis musculi fibræ, tanquam ex tribus circuli partibus, ad suum centrum procurrunt: tendinemq; hunc efformant illorum musculorum ritu,[n] quos gibbum & cauum scapulæ implere audies, & qui ex ilium osse pronati, femoris motibus famulantur. ita profectò, ut satis mirari nequeam, quid'nam peculiare illud sit, tãtopere in temporali musculo à Galeno decantatum. Neq; satis assequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quasi hîc magno singulariq; artificio ab aliorũ musculorum forma declinasset, tendinem educens non ex musculi extremo, ut aliàs semper, sed ex musculi medio: quum ego in tẽdinis productione hîc nihil rarum, ac à commemoratis musculis sanè quàmplurimis diuersum reperiam. adeò, ut non mirer, Galenum secus de tẽporali musculo in quarto de Administrandis sectionibus libro (dum iam sectionum esset peritior) sermonem, quàm in undecimo de Partium usu instituisse. Quod uerò temporalis musculi sit munus, tum opportunè explicabitur, ubi duos adhuc musculos orationi adiecero.[o] Secundus itaq; hoc Capite commemorandorum, ille est musculus, quem ad posteriorem maxillæ inferioris sedem, sub osse[p] iugali possimus manu amplecti. Dum enim pollicem inter auris radicem & inferiorem maxillam inferis, medium uerò digitum genę admoues, illumq; quasi in oris amplitudinem protrudere tentas, totam præsentis musculi externam superficiem contines. quam denuò tactu dignosces, si mutuò adductas prius maxillas, adhuc ualidius comprimere adnisus fueris: quia tunc musculus ille in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans & cõtrahens. Præterea & hunc quoq; musculum in equis uides spectatissimum: is enim cum[q] illo quem tertium in uniuersa serie statuemus, ij sunt musculi, quos crebrò in equis amplectimur,

C 3 obser-

Maxillæ inferioris motus, quos octo complent musculi.

Primus alterius lateris musculus, seu temporalis.

Lib. 11 de usu partium.

Secundus, seu masseter.

c 4 musc. tab. Γ. & Δ. & 6 ta. D. & 5 ta. H, I.
d 4 tab. Γ. 3, 5 tab. B. 2, 6, 9 tab. A.
e 3, 4 fig. cap. 6. lib. 1 R, R. unde hæc ossa petes.
f 4 tab. A, B, C.
g 3, 4 fig. cap. 6. lib. 1 F.
h 2 tab. B. 4 tab. D.
i 4 tab. Δ.
k 5 tab. C.
l 1, 2 fig. cap. 10. lib. 1 C. & 6 tab. B.
m 6 ta. A.
n 11 tab. Γ. 7 tab. Γ. 9 tab. Γ. 10 ta. Σ. 11 ta. Σ. 6 tab. A.
o 3 tab. Δ. 2, 9 tab. C. 5 tab. D.
p 4 tab. D supra Δ.
q 6 tab. D.

obſeruaturi, num carneus aut nerueus nobis equus proponatur, & num is fau
ces mollibus laxisq́; glandulis oppletas infarctasq́; habeat.[r] Enaſcitur itaque ſe- r 4 tab. E.
cundus hic muſculus nerueo & amplo ualidiſsimoq́ue principio, ab ea mala-
rum[s] ſede, qua infima pars ſuturæ illius conſiſtit, quæ maxillæ ſuperioris[t] os, s 1 fi. cap.
totum minorem oculi ſedis angulum occupans,[u] mediamq́; oſsis iugalis por- 9 lib. 1 a.
tionem educens, maximo eiuſdem maxillæ[x] oſsi coniungit: quod dentium ſu t eiuſdem fig. Γ.
periorum præſepeola continere, ac nariũ amplitudinem magna ex parte con u 3, 5 fig. cap. 6 lib.
ſtituere, ſuperior liber edocuit.[y] Deinde hoc muſculi principium à malis in po 1 V.
ſteriora ducitur, è tota inferiori interiorìq́; oſsis iugalis ſede ad aurem uſq; pro- x 1 fi. cap.
natum. Vt uerò id in malis impenſe nerueum eſſe dicebam, ita quoq; ubi ab in 9 lib. 1 Λ.
feriore exterioris iugalis oſsis ſuperficiei parte prodit, nerueũ liuidumq́; con- y 4 tab. ab E ad F à D.
ſpicitur:[a] ubi autem ab interiore iugalis oſsis ſede originem ducit, ac magna a 5 tab. C.
amplitudine inibi conſiſtenti, tendinemq́; ſuum producenti muſculo tempo-
rali adnaſcitur, carneum eſt. Muſculus hoc enatus principio, deorſum tendit,
totamq́; inferioris maxillæ amplitudinem, in externa poſterioriq́; ipſius ſede
conſpicuam amplectitur, illi ualidiſsimè partim carneus, partim nerueus latiſ-
ſima inſertione[b] implantatus. Ex tota autem inſertionis amplitudine, nulla in- b 4 tab. G.
ſignior, nullaq́; ualidior eſt ea quam muſculus molitur in[c] aſperitatem, in infi- c 1 fi. cap.
ma maxillæ inferioris ſede uelut proceſſulis aliquot extuberantem:[d] ubi mu- 10 lib. 1 E.
ſculus etiam eſt anguſtiſsimus, & obtuſiorem trianguli alicuius angulum quo d 4 tab. G. ubi totum
dammodo exprimit. Totus enim quadantenus triangularis eſt. una namq; ip- muſculum circunſcri-
ſius linea ſecundum totam principij amplitudinem porrigitur: ſecunda à ma- bes E, F,
lis, ſeu anteriori principij parte, ad infimã maxillæ inferioris ſedem retrorſum G.
ducitur, illam quam nuper diximus maxillæ aſperitatem contingens: tertia li-
nea, ab aure, ſeu poſteriore principij ſede, in anteriora deorſum ad demiſsio-
rem ſecundæ lineæ ſedem fertur, angulum cum illa linea tam obtuſum con-
ſtituens, ut ferè hîc muſculo aliud latus poſsit aſſcribi. Vtcunq; uerò ſit, obtu-
ſus hic angulus, ſeu, ſi modò ita uelis, quartum hoc muſculi latus, multo ſtri-
ctius eſt amplo illius principio. unde etiam ilico fibrarũ ipſius quoq; ductum
uariare neceſſe eſt.[e] Fibræ enim ab anteriore principij parte originem ſumen- e 4 tab. ab E ad G.
tes, deorſum in poſteriora feruntur:[f] quæ autem à poſteriore principij ſede f 4 tab. ab
prodeunt, obliquè deorſum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio F ad G.
ad obtuſum quem recenſui angulum protenſæ, maxillæq́; inferioris amplitu-
dini citra tendinis eductionem inſertæ. Galenus hunc tantum maxillam mo-
uentium muſculũ, maſſeterem ſeu manſorium undecũq; appellauit: quumq́;
in quarto de Adminiſtrãdis ſectionibus libro illum deſcribit, ſatis uidetur in-
nuere, quoſdam fuiſſe Anatomicos, qui duos maſſeteres in uno latere enume-
rarunt, fibrarũ præſentis muſculi ductui & lato principio (ut ipſe cenſet) ani-
mum adhibentes. & dein alios extitiſſe quodammodo inſinuat, qui tres maſſe
teres utrinq; recenſuerũt, muſculi huius principijs & inſertionibus attenden-
tes: perinde ac ſi ſingulos muſculi angulos, unius muſculi loco, præter omnẽ
ſanè rationem, enumeraſſent. Verùm mihi muſculus iſte unius tantum loco,
quouis tandem pacto habetur: arbitrorq́;, eos qui duos maſſeteres ſtatuerunt
(in quorum claſſe fuit Hippocrates)[g] unum quidem maſſeterem commemo g 4 tab. Δ.
raſſe præſentem muſculum: alterum uerò maſſeterem, ipſum[h] temporalem, h 4 tab. Γ.
cum[i] eo quem in ore deliteſcentem, temporaliq́; admodum continuum eſſe, i 6 tab. D.
ac inſuper ad manducandum apprimè etiam cõducere audies. Atq; quum alij
hunc à temporali numero diſiungerent,[k] tres maſſeteres conſtituerunt, quòd k 4 tab. Δ. & 4 ta. Γ.
mordẽtibus manducãtibusq́; omnes tres (uti mox dicemus) ſuppetias ferant. & 6 ta. D.

quantumuis

quantumuis ego interim, dictionis fugiens æquiuocum, secundum maxillam mouentium musculum, masseterem passim cum Galeno appellauerim. [l] Tertius itaq; musculus principium perquàm neruosum assumit, ex tota cauitate sinu'ue ossis cuneum referentis [m] processuum, qui uespertilionum alis comparati, unà cum eorundem sinu in hoc extruũtur, ut musculi huius principium concinnè ambiant, idq; ab ipsis opportunè enascatur. Cæterùm ilico atq; nerueum illud principium dictorum iam processuum cauitatem sinum'ue egreditur, ipsum carneus, amplus & crassus efficitur musculus, internæ temporalis musculi parti iuxta sui tendinis productionem insertionemq; admodum connatus, & magna ex parte masseteri, seu secundo maxillam mouentiũ musculo similis, itaq; in internam posterioremq; maxillæ sedem ampla & lata, impenseq; etiam neruea insertione implantatus, atq; ille in externam maxillæ sedem figitur. Vt uerò tertius hic musculus sua crassitie oris spaciũ faucesq; minus occuparet, maxillæ (uti & in primo libro explicuimus) amplus patensq; [n] sinus insculpitur, in quem musculus commodè reponatur, magnaq; sui portione latitet. Tribus his musculis, cum suis in altero latere coniugibus, primario concreditur, ut maxillam inferiorem nobis mordẽtibus simul sursum ducant & contrahant. nulli enim priuatim id munus commissum existimo: etsi fortè temporalis & masseter, utpote grandiores, amplioresq;, ualidius quàm tertius id præstent. Quàm uerò musculi isti hoc munus alacriter ualideq; compleant, etsi in omnibus hominibus ferè sit obuium, histriones tamen permulti id liquidò attestãtur, quorum quidam ferreos quosdã palos dentibus perinde ac manibus ferè tractant: quidam uerò maximas trabes, inferioribus tantum dentibus innitentes, miro robore sustinent. Vidimus namq; Patauij Tridentinum histrionem, mira articulorũ tamen laxitate prẹditum, qui ferreum palum uigintiquinq; librarum, dentibus à terra subleuatum, & aliquandiu in ore erectũ, retrorsum à tergo punctim parieti iniecit, quem triginta pedum interuallo ab histrione destitisse, ipse metitus sum. Turcum insuper quendam, ut & Mantuanum, non admodum proceræ staturæ histrionem, à duobus adductam erectamq; uiris trabem, solis inferioribus dentibus suffulcisse, & aliquandiu gestasse, sæpius uidi, quum interim astantium pleriq; trabem à terra subleuare uix possent. Cæterùm maxillæ uersus priora posterioraq; motum, quem manducantes potissimum obimus, secundis seu masseteribus præcipuè conficitur, idq; latorum suorum principiorum, ductusq; fibrarum gratia. Anterioribus enim principiorum partibus contractis, inferior maxilla prorsum ducitur, mentumq; in anteriora prominet. Posterioribus uerò principiorum sedibus in se collectis, retrorsum, ac uelut ad aures maxilla retrahitur: quamuis huic etiam motui tẽporales musculi latis principijs pronati, & in acutum uersus suas insertiones desinentes, suppetias nonnihil ferre uideantur, prout has illas'ue suorum corporum fibras colligunt, aut remittunt. Insuper masseterum, & in ore delitescentium musculorum in primis opera, inferior maxilla in latera circũducitur: dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescente, simul contractis, maxilla in dextrum latus agitur: à sinistri autem lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescente, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus mordentibus manducantibusq; circunfertur. Enarrationi adhuc supersunt duo [o] musculi, utrinq; singuli & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominentibus ossium temporum [p] processibus, qui scriptorij styli imaginem referunt. Hinc membraneo latiusculoq; capite exorti, statim carnosi teretesq; fiunt: ac uersus priora maxillæ, ubi summum men-

Margin notes: l 6 tab. D. — m 5 fi. cap. 6 lib. 1 P. dein charact. 2, 3, 4, 5. — n 2 fi. cap. 10. lib. 1 D. — o Alterius lateris musculus notatur in 5 fi. H, I. 4 tab. O. 6 tab. I. — p 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 i. — *Tertius musculus, qui in ore latitat.* — *Descriptorum hactenus musculorum munus.* — *Alterius lateris maxillam mouentium quartus, aut omnium 7 & 8.*

mum mentum habetur, obliquè procurrentes, interiori eius parti inseruntur: & dexter musculus sinistro, in ea inferioris maxillæ[q] sede unitur, ubi uel horum musculorum occasione, ea exasperatur, processulosq; inæqualiter extuberantes gerit. Musculi hi, quum ambo in se colligũtur, os aperiũt, maxillamq; inferiorem rectà deorsum uellunt. ac dein obliqui ipsorum situs ductusq; gratia, quum alteruter solum agit, is obliquæ, ac ad suum latus deductionis maxillæ, autor existit. Cæterùm utrisq; his musculis peculiare aliquid, & nulli totius corporis musculo, præterquàm[r] uni, quem contra Galeni placitum ossi *v* referenti asscribam, commune obtigit. His namq; in[s] medio itinere, quod ab exortu ad insertionem usq; emetiuntur, pars carnosa prorsus aboletur, & exanguis neruosaq; efficitur, ceu tendo, uel ligamentũ quodpiam, carniformibus fibris neutiquam enutritum: ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uẽtribus, in quorum medio teretis tendinis species cerneretur, utrunq; musculum cõflari diceret. Verùm hîc non perperàm, neq; ociose à consueta musculorum fabrica rerum Opifex declinauit. quod ego, perinde ac Galenus, non ad exortũ ipsorum referam, quem ille è directo eorundem insertionis aliàs debuisse fieri (si loci ratio id modò admisisset) asserit: quum obliqui motus, cui etiam præesse debuerunt, occasione, is quem nunc obtinent exortus, ipsis sit impẽse necessarius: isq; interim rectum maxillæ motum, quum ambo unà laborant, neutiquàm impediat. Neq; etiam ad organorum in faucibus & in maxillæ inferioris amplitudine consistentium frequentiam (quasi hæc musculos istos in ipsorum medio carneos esse uetasset) istud rerum Opificis artificium adeò referendum duxerim, atq; ad reflexũ eum, quem musculi secundùm inferiorem maxillæ[t] angulum moliuntur, ubi[u] tertij maxillam mouentium musculi infima pars consistit. Quum enim musculi maxillam detrahẽtes, ad angulũ hunc in ipsorum collectione insigniter ualideq; contrahi debuerunt, & quum graciles omnino sunt, suæ tẽsionis impetum innoxiè non sustinuissent, nisi ibidem neruei excarnesq; ac duri facti fuissent, ac deniq; musculorum naturam assumpsissent, qui neruei illis saltem sedibus euadunt, quibus ad os aliquod ueluti ad trochleam reflectuntur: quemadmodum uidere est in[x] sexto &[y] septimo, & magis adhuc in[z] decimo femur mouentiũ musculis. Insuper & roboris quoq; causa,[a] gracilis longissimusq; ille musculus, qui à scapula ossi *v* referenti inseritur, in medio ductu prorsus nerueus euadere docebitur: nimirũ ut impetum promptius repellat sustineatq; ualidissimi illi accumbentis[b] musculi, quem septimi caput mouentium musculorum paris alterum statuemus. Ligamenta inferiorem maxillam temporum ossibus alligantia, ligamentis alios articulos membranæ instar ambientibus correspondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia.

q 2 fi. cap. 10 lib. 1 H. — *r 5 tab. R, S.* — *s 5 tab. inter H & I.* — *Lib. 11 de Partium usu.* — *t 2 fi. cap. 10 lib. 1 E.* — *u 6 tab. D.* — *x 8 tab. Θ.* — *y 8 tab. A.* — *z 13 tab. Γ, Δ, t, u.* — *a 5 tab. R, S.* — *b 4 tab. Θ.* — *Ligamenta maxillæ articulorum.*

MVSCVLORVM INFERIOREM MAXILLAM mouentium administratio. Caput XVI.

EORVM qui maxillam inferiorẽ mouent, musculorum administrationem à[a] temporali opportunè aggredieris. Capite igitur in latus reclinato, grandiori cultro, & admoto etiam malleo,[b] iugale os ad aurem & malam excindes, & acutiori cultello undequaq; à musculo temporali liberabis, exactè tum tẽporalis musculi ad illud os connexum, & masseteris exortum cõsiderans. Ablato iugali osse, temporalis musculi principium, quod secundùm capitis longitudinem trium ferè circuli

Temporalis administratio. — *a 4 tab. Γ.* — *b ut in sta bula ad C, inter B & D.*

circuli partium instar exoriri dicebatur, undecunq; cultello proximè ab osse abrades, quousq; totum musculum à capitis & maxillæ superioris ossibus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intuebere neruosissimum ipsius tendinem, acutum maxillę inferioris processum amplexantem. deinceps quî is musculo in ore delitescenti, & masseteri committatur, spectabis. postremò, si aperto ore, musculi temporalis initia sursum trahere non

c 4 tab. Δ. detrectaueris, ipsius quoque munus promptè condisces. Nunc integrum est,[c] masseterem à iugali osse & malis liberatum, ab humiliori maxilla similiter cul *Masseteris.*

d 6 tab. D. tello deradere, atque illius insertionem munusq; non oscitanter perpendere.[d] Musculum in ore delitescentē ad amussim, non nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris: ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam à summo mento auspicatus, per medium dentium incisorium diuides: illamq; manibus apprehendens, ui utranq; ipsius partem *Musculi in ore delitescentis.*

e 4.5 fig. cap. 6 lib. 1 h. in latera reflectes, & à temporis ossis illi insculpto[e] sinu luxabis. Mox circa maxillæ extrema, oris tunicam à subditis sibi corporibus, cutis instar separabis, quousq; musculus in ore reconditus sese omni ex parte offerat: quem, si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius

f 5 ta. H, I. quoq; functionem non oscitanter expendens.[f] Musculum maxillam deorsum trahentem, inferiori sedi maxillę secundum ipsius longitudinē exporrectum, & maxillæ in interna summi menti sede insertum, modò reperies: quum is *Musculi maxillam deorsum trahentis.*

g sub F 4 tabulæ. nulla peculiari operis habeat administratione, musculo massetere iam cū[g] glandulis & uenis & arterijs, quæ auribus subijciuntur, resectis. Quanquam interim quarti huius musculi, suiq; coniugis, perinde ac tertiorum, seu in ore delitescentium musculorū sectionem, & officij muneris'ue eorundem examen, tum demum opportunius aggredieris, quum linguæ & ossis υ referentis & laryngis musculos perscrutaberis.

DE MVSCVLIS OSSI υ REFERENTI commissis. Caput XVII.

a tota 1, 2 fig. cap. 13 lib. 1. & 1 fig. cap. 21 lib. 2 A.

OS[a] υ referens, in faucibus superiori laryngis sedi prælocari, & radici linguæ fundamēti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurium musculorum uelut anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uerò qui ossi committuntur, alij quidē ipsi sunt proprij, & solius sui gratia constructi, qui omnes ab alijs ossibus principium sumentes, ossi υ simili inseruntur: alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur ossi ipsi peculiares proprijq; sunt, potissimùm præstare credūtur, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel sursum aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum præter rationē conuellatur. Sunt porrò hi ad minimū numerum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinq; nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituant paria. *Musculi ossi υ referenti commissi, partim ipsi, partim alijs subseruiūt partibus.*

b 4 tab. S, T. 1 tab. C. 2 tab. F. [b] Primus cæteris ualidior & crassior, bifidus aut geminus est, scutiformi laryngis cartilagini, & asperæ arteriæ in collo exporrectus. Lato namque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur: rectaq; sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, *Ipsi propriorū primum par, seu alterius lateris 1.*

c consule 1 figuram capitis 13 lib. 1 ad * A, B, & cæt. in[c] anteriorem ossis υ referentis sedem inseritur, carnoso innexu totam amplitudinem medij ossiculi, cui ossis υ referētis latera firmantur, apprehēdens. Huic musculo secundùm ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus, dextro uidelicet & sinistro musculis cōstare, non ineptè dicitur:

dicitur: ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui os *v* referens deorsum, si quando uiolentiùs à superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt: &[d] scutiformi cartilagini, & asperæ arteriæ, propugnaculi loco haberi possunt.[e] Tertius & quartus, utrinq; nimirum unus, his duobus opponuntur: & ampli, breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, sub summo mento interiùs enascuntur: hincq; descendẽtes, ac admodum modicè arctiores redditi, *v* referenti ossi duobus primis contermini inseruntur,[f] eandẽ prorsus insertionis latitudinem in anteriori ossis sede cum illis obtinentes. Ac proinde hi os sursum, opposito duorum inferiorum motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt: quemadmodum & illi quoq; in exteriora os perquàm obscurè promouent.[g] Quintus ac sextus, ab utroq; uidelicet latere singuli, admodum graciles teretesq; sunt musculi, qui à[h] processuum, stylum & galli calcaria referentium, radicibus explantati, *v* referenti ossi ad latus amplitudinis inseruntur, quam primi quatuor musculi occuparũt. est autem hæc regio, ubi ossis latera cum medio ossiculo coeunt. Musculi hi toto ductu[i] illis exteriùs attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli: qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humiliùs, quàm hi ossis *v* referentis musculi, exoriuntur: quibus ne os aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, prohibendi munus concreditum est, & præterea illud quoq; sursum nonnihil, introrsumq; cõtrahunt. At[k] septimus & octauus præsentis ossis musculi, utrinq; etiam singuli, graciles longiq; uisuntur: nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterq; eneruationem quandam, perinde ac musculi maxillam deorsum trahentes, priuatim uendicat.[l] in medio namq; ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousq; naturam ostendens, à qua denuò carneus euadit, itaq; duos ueluti uentres nanciscitur. Principium etenim carneum, ex elatiori scapulæ costa, iuxta ipsius ceruicem, & processus anchoram imitantis[m] radicem obtinet: & sub[n] musculo scapulam attollentium primo occultatus, sursum obliquè protenditur, sub[o] musculo à pectoris osse & clauicula in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc ossis *v* referentis musculum adeò comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisq; speciem ostendat, perinde ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in cõtractione impetum incumbentis musculi faciliùs exolueret. Nam simul atq; illum superauit, rursus carneus apparet, quousq; in eam ossis *v* referentis regionẽ implantetur, in[p] quam quintum aut sextum insertionem moliri dictum est. Galenus quarto de Administrãdis sectionibus libro, istos quarti paris musculos scapulis proprios esse arbitratur, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens. Quàm uerò id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim: mihi enim ossi *v* referenti, non uerò scapulis, proprij uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusq; firma (quum *v* referenti ossi committantur) basi stabiliuntur, quàm qui scapulas (quibus brachia, cubiti & manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substãtia formaq; cæteris ossis *v* referentis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum sententia Galenus in libro undecimo de Partium usu, hos musculos ossi *v* referẽti asscribit: licet rursus sui oblitus, in decimotertio de Partium usu, eosdem inter scapulæ motores commemoret, facilè in illis, ut & in alijs plerisq; scapulæ musculis, aberrans. Quinetiam os *v* referens his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit illi, quem quintus & sextus musculi perficiunt.

Videntur

Secundũ par. (margin, beside "beri possunt")

Tertium par. (margin, beside "obscurè promouent")

Quartum par. (margin, beside "nonnihil, introrsumq;")

Quartum par, scapularũ motibus non subseruire. (margin, beside "quintum aut sextum … arbitratur")

d 5 tab. N. dein Q
e 4 tab. R. 1 tab. B. 2 tab. E.
f Confer 1 tabulæ B cum C.
g 4 ta. Q.
h 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1.
i 4 tab. O. 5 tab. H, I.
k 5 tab. R, S. 4 ta. V, V. 1 tab. D. 2 tab. H.
l inter R & S tab. 5.
m 1 fi. cap. 21 lib. 1 F.
n 4 tab. b. aut 9 ta. Γ.
o 4 tab. Θ.
p 4 tab. P.

Videntur itaq; mihi poſtremo loco enumerati muſculi, deorſum ac utrinque ad latera os υ referens detrahere. & niſi his illa concrederetur actio, oſsis υ referentis ſitus prorſus fallax eſſet. Adde, muſculis his, ubi ſcapulæ cõmittuntur, q nervulum applantari: nequaquam autem, ubi oſsi υ referenti inſerũtur. Sunt igitur, mea quidem ſententia, octo muſculi, ſolius oſsis υ referentis occaſione efformati, in hoc ſcilicet, ne hinc inde ex ſua ſede id turbetur, fundamentumq; plus ſatis infirmum linguæ, & ipſi quoq; laryngi efficiatur. Cæterùm muſculi, quos huic oſsi non proprios eſſe dixi, ex ipſo originem mutuantur: horumq; quatuor laryngi, & alij linguæ porriguntur.[r] Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnoſi ſunt: & ab inferiori oſsis υ referẽtis ſede enati, ac poſtea anteriori ſcutiformis cartilaginis parti attenſi, tandem humiliori eius cartilaginis ſedi ſecundùm latitudinẽ inſeruntur.[s] Alij duo paulo minus toto teretes ſunt, & graciles: ex[t] mediaq; oſsis υ referentis interna ſede principium ducentes, radici laryngis[u] operculi implantãtur. Quod uerò horum quatuor ſit munus, & quos ex his Galenus prætermiſerit, in muſculorum laryngis enarratione docebitur. Linguæ autem[x] muſculorum ſermo, mox poſt ſubſequens Caput inſtituetur.

q à ramo i notato fig. 2 cap. 11 lib. 4.
r 1 fi. cap. 21 F.
s 2, 3 fig. cap. 21 K.
t 2 fig. cap. 13 lib. 1 D.
u 2, 3 fig. cap. 21 L.
x 1, 2 fig. cap. 19 H.

Muſculi hyoidi oſsi non propry.

PROPRIORVM OSSI υ REFERENTI MVſculorum adminiſtratio. Caput XVIII.

COMMODE horum muſculorum ſectionem adminiſtraturus, ceruici (ut in poſteriora pendente capite, ea exporrigatur) trunculum aut oblongum lapidem ſubijcies: & uenis, arterijs, ac glandulis, quæ in harum diſtributioni bus locantur, utcunq; reſectis, minoribus cultellis ſectionem auſpicabere. Ac primùm quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra eſt (niſi illam[a] muſculi ipſam deorſum trahentis, &[b] eius qui in ore deliteſcens, maxillam attollit, occaſione fregeris) obliquos & latos muſculos, qui[c] tertij & quarti loco habebantur, derades, eos uſq; ad regionem, qua oſsi υ referenti implantantur, diſſecans. Deinde[d] primi & ſecundi capite à pectoris oſſe liberato, utroſq; uerſus os deducito, illos à[e] muſculis ſeparãs, qui ipſis ſubſtrati, à pectoris oſſe in ſcutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim primorum oſsis υ referentis muſculorum originem aggredieris, ſtudendum eſt, ne initia[f] muſculorum, à pectoris oſſe & clauicula ad mamillarem capitis proceſſum aſcendentium, uities: ac ne ex eadem ſede natos, nuperq; dictos ſcutiformis cartilaginis muſculos unà auferas.[g] Quintum & ſextum ſummis digitis, aut exiguo cultello à contermi nis partibus, uſq; ad ſtylum referentes capitis proceſſus deduces, illorumq; initia illinc liberabis.[h] Septimum & octauum uix, niſi ſecundo ſcapulam mouentium[i] muſculo, & illo qui à pectoris oſſe & clauicula mamillarem proceſſum petit, abſectis, aggredi promptum eſt. nihil tamen prohibet, ipſos à uicinis partibus, exiguo longoq; cultello buxeo, aut ſolis digitis liberare, ipſorumq; capite apprehenſo, id à ſcapula cultello diuidere. Quanquã hos, donec muſculos ſcapulam mouentes aggredieris, interdum ſeruandos duco: ut, quemadmodum non ſemel ipſe tentaui, tu quoque experiaris, num muſculi illi ſcapulam, omni prorſus carne liberam, ſurſum agere poſsint: contemplerisq;, quàm bellè primo quoq; tenſionis impetu rumpentur. Muſculorum uerò oſsi υ referenti non propriorum ſectio, in eum locum reſeruabitur, qui earum quibus illi inſeruntur partium anatomen pertractabit.

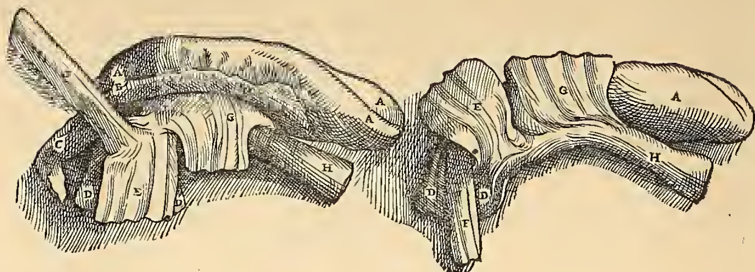
a 5 ta. H, I.
b 6 tab. D.
c 4 tab. R.
d 4 tab. S, T.
e 5 tab. P.
f 4 tab. Θ.
g 5 ta. Q.
h 5 tab. R, S.
i 9 tab. Γ, Δ.

Secundi paris adminiſtratio.
Primi paris.
Tertij paris.
Quarti paris.

DE

DE LINGVAE MVSCVLIS. Caput .XIX.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA. SECVNDA.

TERTIA FIGVRA.

TRIVM DECIMINONI CAPITIS FIGVrarum,& earundem characterum Index.

PRIMA figura linguam, unà cum ipsius musculis, à reliquo corpore liberatam, ex dextro latere commonstrat, musculorum dextri lateris naturam ac situm, quàm fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit: uerùm ut primi linguæ musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quàm in prima conspiceretur, tertium & septimum linguæ musculos sursum reflex imus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguæ musculos absectos habet: ac lingua secundùm longitudinem diuisa cernitur, linguæ ligamento hic ab utrisq; linguæ corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hic apparente. Atq; eum in modum hominis (ut semel dicam) linguæ constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A,A,A 1,2,3 *Linguæ portio, ante consectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obtecta, ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.*

B,B 1 *Hæc linea dictæ nuper tunicæ partem notat, secundùm inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguæ enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegitur tunica: quæ autem sub linea cernitur pars, hîc (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.*

C 1 *Iam dictæ prius tunicæ portio, quam hic ab intimo palati unà cum lingua præscidimus.*

D,D 1,2

D, D 1,2 *Primus linguæ musculus.*
E 1,2 *Tertius linguæ musculus.*
F 1,2 *Quintus linguæ musculus.*
G 1,2 *Septimus linguæ musculus.*
H 1,2 *Nonus linguæ musculus.*
I, I 3 *Linguæ ligamentum, cui linguæ corporum fibræ continuantur.*
K, K 3 *Dextri linguæ corporis fibrarum species.*
L, L 3 *Sinistri linguæ corporis fibrarum species. Verùm hæ adeò confunduntur, inuicemq́ permiscentur, ut uisu, nedum pictura, eas queamus assequi.*

INGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnẽ enim eius sedem commodè pertingit: quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus præ oris angustia impeditur: quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam nostro arbitratu, quócunq; agi conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerũ Opifex uoluit: operæpreciumq; fuit, multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Cæterùm qui, qualesq;, & quot numero ipsam agant, cognitu est quàm difficillimum: adeò enim inuicem connectuntur, ipsorumq; fibræ mutuò tam uariè coeunt, ut iustum numerum formamq; musculorũ, & motuum linguæ differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguæ constructionem hactenus à nemine ad amussim perspectam fuisse, neq; etiam ocyus fore metuo: ita, ut fateri cogamur, eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamq; processisse, ut tota hæc non inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idq; à uiris illustribus, fuerit indagata. Quousq; tamen in linguæ constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumq; perspexerit, minimè constat: ea siquidem libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguæ musculos proculdubio recensuit, nobis unà cum libris de Musculorum resectione interijt. In libris autem de Partium usu, per transennam, leuiterq; duntaxat de linguæ motu, absq; peculiari alicuius musculi enarratione meminit. Ego, quantũ hactenus assecutus sum, linguam rarum quippiam, ac peculiare præter cæteros musculos sortiri obseruo. Ad radicẽ enim, qua ampla lataq; est, ac ueluti stabilitur (uti suo fine, ut ad motum promptior existat, in obtusum mucronem desinit, tenuisq; uisitur) proprios quosdam, ac suis fibris utcunq; distinctos obtinet musculos: & quorundam ipsorum fines illic terminantur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum illic constituens, ubi[a] corpus, laryngem in ciborum uoratu obturans, sese offert. Alij eorum musculorum hic neutiquam cessant: sed mixti inuicẽ, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membraneum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerunq; adipiscuntur. sic sanè, ut uniuersum linguæ corpus, ante sectionẽ nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, ac binis hæc omnia integẽtibus membranis conformetur: una quidem musculis omnibus communi, quæ est interior: altera autem eius tunicæ pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem continuaq; cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimq; tertij paris neruorum cerebri præcipuas[b] portiones sibi uendicat, quarum etiam beneficio lingua gustatorium efficitur organum. Rarum uerò id, atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obti-

D nere

Linguæ magnitudinẽ iustam esse, illamq́ musculis egere, quorum cognitio difficilis est.

Quid linguæ in musculis rarum obtigerit.

a 1 fi. cap. 21 L.

Hæc ferè tertia fig. seriatim proponit literis K, K. L, L. I, I.

Linguæ pars ante sectionem conspicua, quibus constet particulis.

b 2 fi. cap. 2 lib. 4 Y, Y.

nere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum cęteri corporis muscu li unicum ferè fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transuer sum duntaxat obtineant: hæc tamen corpora obliquas, transuersas, rectasq́; fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeò coeunt, commiscēturq́;, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi propemodum sit impossibile. imò musculosa hæc corpora quippiam non absimile cordis[c] substantiæ, in ea fibrarum contrariarum commixtione adipiscuntur: quanquam non adeò, atq; cor, solida constent substantia. Nam carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguedinem in lingua, spongiosum quid & fungosum exprimente, adnatam obtinent: & fibræ multo quoq; rariùs in lingua conseruntur, quàm in cōpactissima cordis substantia. Atq; hæc uel inter edendum cuiuis euadunt perspicua, quàm scilicet à uulgaris musculorū carnis natura, formaq́;, & gustu, linguæ pars, quā in delicijs habemus, uariet. Verùm ex quibus'nam musculis ea cōformetur, ac unde musculi linguæ, quos inter dissecandum obseruaui, originem ducant, nunc opportunè subijcietur.[d] Duo sunt recti, & impēse crassi, obscureq́; ab inuicem, ac si plures duobus essent, aliquot locis discreti: qui ex media, superiorique[e] ossis *υ* referentis sede, carnei, sed utcunq; fungosi, principium ducunt: ac secundùm linguæ longitudinem protensi, ipsius medio inseruntur, hancq́; contracti rectà intrò, & uelut ad posteriora uellunt. [f] Tertius & quartus, ex[g] duobus superioribus ossis *υ* referentis ossiculis oriuntur: quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquam etiam interdum hi musculi ab[h] humilioribus eius ossis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis processibus colligātur, principium sumant, tunc nimirum, quum superiora ossis latera non planè ossea, cum ligamentorum natura aliquid commune adipiscuntur, quod potissimùm in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & obliquè quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter, uno remisso laxatoq́;, contrahatur, lingua, & potissimùm sua radice, in latus deorsum uellitur: at si simul uterq; agat, lingua in neutrā partem inclinans, deorsum uersus interiora quoq; mouetur. [i] Quintus ac sextus, similiter carnosi, & utcunq; crassi, duobus nuper dictis opponuntur: ac à temporum ossium[k] processibus, qui styli acusq; imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper[l] dictorum fines innascuntur. Hi, quoties ambo conuelluntur, uersus interiora linguā sursum agunt: at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta, ad alterum latus inclinatur. Sunt &[m] alij duo, linguam ad inferiora cōtrahentes, ad lateraq́; inuoluentes: qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinq; lato, & utcunq; mucoso principio enati, linguæ, secundùm ipsius longitudinē, usq; ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, sese inserunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed[n] duorum, quos primos enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantùm suas fibras colligente, conspicua ante sectionē linguæ pars, in contracti musculi latus cōniuet: at utroq; laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur. Post hos[o] carnea quædā moles ab[p] interna quoq; inferioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipuè processulis, ipsorumq́; lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summū mentum sede extuberāt. Pręsens moles sursum retrorsumq́; ad fauces ducta, in linguæ radicē, amplam insertionē molitur, quemadmodū etiam lato principio originē sumit. Hęc moles linguā ad mentū contrahere uidetur, nunc exquisitè ad laborū medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illas'ue

Inter manifestos linguæ musculos duo primi.

Tertius & quartus.

Quintus & sextus.

Septimus & octauus.

Nonus.

c 11 fi. lib. 6 I, I.

d 1, 2 fig. D, D.

e figuræ capitis 13 lib. 1, sed præcipuè 2 figuræ D, et 1 fig C.

f 1, 2 fi. E.

g 1, 2 fig. cap. 13 lib. 1 I, K.

h earundē fig. E, F.

i 1, 2 fig. F.

k 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 i.

l 1, 2 fi. E.

m 1, 2 fig. G.

n 1, 2 fig. D, D.

o 1, 2 fi. H.

p 2 fi. cap. 10 lib. 1 H.

illas'ue fibras laxat & intendit: fibræ enim ipsius, secundùm totam illius amplitudinem, ab anteriori sede retrorsum rectà ducũtur. Deinde musculus iste, præter fibras, uelut quasdam inscriptiones quoq; rectà progredientes ita obtinet, ac si harum occasione plurium musculorũ numero etiam habendus esset. Enarratos iam musculos, qui undiq; attensum habent adipem, inter dissecandum ad linguam porrigi cernimus, & horum plurimos circa ipsorũ fines inuicem confundi, ac[q] duo musculosa linguæ corpora constituere: quæ triplex fibrarum genus adeò cõfusum permixtumq; obtinent, ut fibras internoscere sit quàm difficillimũ. Reliquarum tamen omnium obliquæ transuersæq; in corporum medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinq; in proprium linguæ[r] ligamentum longè tenuissimũ, & membranæ non absimile, tanquam in ipsorum firmamentũ, hominibus, canibus & simijs secus quàm bobus & ouibus propemodum, desinere uidentur: rectæ uerò pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa illorum corporum superficie excurrẽtes. Transuersarum fibrarum beneficio, linguæ corpus ante sectionem apparens, in se contrahi, incrassariq;, & rursus egeri tenuariq; arbitror: id enim in ligamentum fibrarum insertio tibi dissecanti utcunq; cõmonstrabit. Rectis autem fibris, lingua in semicirculum, ad palatum faucesq; cõuolui spectatur: prout nimirum aut superiores, aut inferiores collectę fuerint. Porrò obliquis fibris in latera linguam agi omnino coniector, sic sanè, ut alij interim musculi linguæ moueant radicem: alij uerò linguæ corpus, ante consectionẽ in hiante ore conspicuum. Ligamentũ uerò, cui fibræ firmantur, linguæ ossis uice datum est. Haud enim decuisset, linguæ secundùm ipsius longitudinem os, aut cartilaginem, quantumuis etiam in exiguas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisq; motibus inter mandendum loquendumq; moueri linguam oportuerit, ipsaq; interim nullum corpus suffulciat, ac quouis etiã serpente agilior fluctuosiorq; esse debeat. Atq; hęc sanè ita trado, ut mihi occurrerunt: lubens, si quid sese notius ueriusq; mihi offerret, id impertiturus. Porrò[s] neruos à septimo pręcipuè pari neruorum cerebri, & à sexto, linguę musculis motus principium præbentes, de industria, ut & cæteros neruos, in quartum librum reijcio: & iccirco etiam hîc, nisi de ligamento linguam faucibus colligante, paucissima recensenda supersunt. Est autem id quod ad palatũ, reflexa lingua, apertoq; ore, sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua nimium aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facilè exerta intrò traheretur: pręterea neq; sedem obtineret stabilem & tutam, ut quæ undiq; esset soluta. Vtroq; enim munere ligamentum fungi, ex artis operibus experimur, quoties id præscindimus, aut propter nimiam humiditatẽ laxum resiccamus.

Marginalia: q 3 fig.K, K.L,L. — r 3 fig.I,I. — s 2 fig. cap. 2 lib. ... deinde g. — *Musculosa substantia linguæ partis, ante sectionem conspicua.* — *Ligamentum linguam faucibus colligans.*

LINGVAE MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XX.

MVSCVLORVM linguæ sectio, cum hactenus commemoratorum in ore musculorum sectione communis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraq; maxilla, &[a] oris tunica, cutis modo à subditis organis, quàm licet exquisitissimè cultello undecunq; detracta, omnium primi secabuntur[b] obliqui, quorum principiũ à processibus stylum imitantibus uenit liberandũ. Iam hos ad linguæ radicem studiose secutus, eam[c] carneam molem, quam nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis: atq; quàm poteris accuratissimè, ipsius inscriptiones, & ipsi

Marginalia: a 1 fi. cap. 19 B,B,C. — b 1,2 fig. cap. 19 F. — c earundẽ fig. H. — *Administratio quinti & sexti.* — *Noni.*

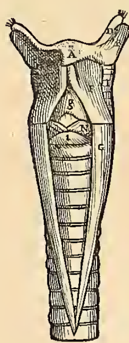
immixtum adipem, deinde illius etiam exortus & implātationis latitudinem spectabis. Atq; hæc perfeceris promptissimè, si modò ad dentiū incisoriorum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris,[d] qui ab internæ maxillæ sedis lateribus enascūtur, & linguam ad latera mouent. Post hos autem, aliorum[e] duorum obliquorum, ab ossis υ referentis lateribus originem ducentium, principia liberabis. Postremò autem[f] illi ab osse υ referente adimentur, quos primos recensuimus, quiq; maximam linguæ radicis partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione, exiguum cultellum liberandis musculorum capitibus operi accōmodabis: ad reliquam uerò separationem, buxeum cultellum, quòd mucosi admodum sint musculi, adhibere, nihil prohibet. Cæterùm linguæ reliquū corpus ad hunc modum aggredi consulo. Ante omnia id ambiens crassior membrana, toti communis ori deradetur: firmiùs enim connascitur, quàm ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri possit. Deinde illa membrana, quæ musculis omnibus est communis, quamq; frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium, super id quod diximus[g] ligamentum, & secundùm linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantùm, sed quæ ad medium usq; linguæ penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam sedulò inquires: ac quî fibræ ligamento committantur, eæq; inuicem uarient & commisceantur, perspicies.

Septimi & octaui. *Tertij & quarti.* *Primi & secundi.* *Reliqui linguæ corporis administratio.*

d earundē fig. G. e earundē fig. E. f earundē fig. D, D. g 1 fi. cap. 19 I, I.

DE LARYNGIS MVSCVLIS.
Caput XXI.

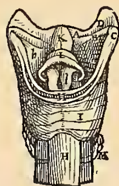
PRIMA XXI. CAP. FIG.

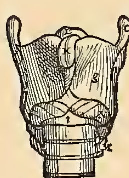
II.

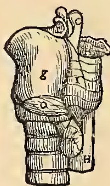
III.

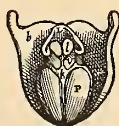
IIII.

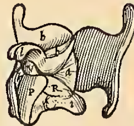
V.

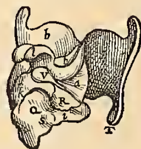
VI.

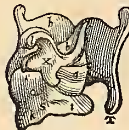
VII.

VIII.

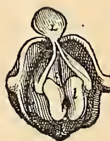
IX.

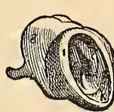
X.

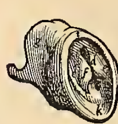
XI.

XII.

XIII.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & EARUNDEM CHARACTERUM INDEX.

QUONIAM in integris musculorum tabulis, in præsentis libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, non abs re fore putaui, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos hac figurarum copia exhibere.

PRIMA figura, oßis υ referentis, & hîc suis musculis omnibus proprijs liberati anterior facies exprimitur, unà cum anteriori laryngis, & asperæ arteriæ caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sint conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura, eadem quæ prima ex dextro latere commonstrat. quanquam hic non tantam asperæ arteriæ caudicis portionem (quum id frustra factum fuisset) asseruauerimus: dein superiora oßis υ referentis latera hinc etiam resecuimus.

Tertia, secundæ penitus respondet: nisi quòd hæc ex posteriori facie eadem quæ illa ex latere commonstrat. Verùm & hîc studiò superiora oßis υ referentis latera, perinde ac in prima, delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperæ arteriæ proponit, resecto iam υ referente osse, cum musculis ab illo & à pectoris osse laryngi oblatis. Seruantur itaq; adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprij.

Quinta figura, à quarta sectionis ordine nihil uariat, sed eadem quæ quarta, ex sinistro latere eleganter spectanda offert.

Sexta laryngem, à reliquo asperæ arteriæ caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neq; stomachi, neque cõmunis alicuius musculi portionem adhuc reliquerim, interea tamen nulla laryngis cartilaginum sua sede dimota.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, unà cum musculis primæ cartilagini secundam nectentibus. Dein primæ cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est: ipsáq; prima antrorsum, atq; à secunda sic reflexa occurrit, ut media primæ cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda se spectandam offerat.

Octaua à septima in hoc differt, quòd hîc rectos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundæ nectunt, rescidimus, ipsáq; secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona ab octaua in hoc uariat, quòd præter musculos nuper dictos, etiam quatuor musculorum tertiam secundæ iungentium obliquos, & dein duos in tertiæ cartilaginis basi positos, abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primæ alligant.

Decima, ex anteriori laryngis sede se spectandam præbet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primæ committentibus.

Undecimam, ut & duas sequentes, ostendendæ laryngis linguæ seu rimæ gratia delineauimus. Exprimitur itaq; hîc larynx, à reliquo asperæ arteriæ trunco, & suis communibus musculis libera: atq; hæc, asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suæ sedi incumbit, superiorem faciem commonstrans.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quòd hæc inferiorem laryngis sedem delineatam contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet uarium, quòd laryngis rimam, seu lingulam, magis coarctatam occlusam'ue repræsentet. Cæterùm characterum index erit eiusmodi.

A In prima, secunda & tertia figuris, υ referens notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, secunda & tertia, humilius oßis υ referentis latus, superiori scutiformis cartilaginis alligatum processui, qui C in secunda, tertia & quarta figuris indicatur.

D In prima & tertia, superius notatur oßis υ referẽtis latus, à secũda figura inibi resectũ, ubi E asscriptũ cernis. E.

F Musculus ab oßis υ referentis inferiori sede enatus, ac humiliori primæ cartilaginis sedi insertus. In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex pectoris oßis summo, ad humiliorem primæ cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in secunda, tertia & quinta conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, primæ cartilaginis lateri insertus. Ac tertia dextrum & læuum ferè uniuersum ostendit, & potißimum utriusq; initium: secunda dextrum, & minimam sinistri portionem. Quinta uerò sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusq; insertionem proponit.

K Duo musculi, ab osse υ referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. Hi occurrunt in secunda figura, & tertia, & quarta.

L Laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, *&* 11 *conspicuum.*

M Glandulæ, laryngis radici ad asperæ arteriæ latera adnexæ, in 2, 3, 4 *&* 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior'ue primam cartilaginem secundæ iungentium.

Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterq; autem integer in quarta.

O *Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius'ue lateris interior secundam cartilaginem primæ connectentium. In quinta solus sinister exprimitur.*

P *Musculus ab infima secundæ cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiæ cartilagini insertus. Sexta dextrum & sinistrum ostendit, septima dextrum, & quodammodo sinistrum.*

Q *Sedes iam dicti, ac P insigniti musculi, in octaua & nona.*

R *Musculus à latere secundæ cartilaginis, in tertiam cartilaginem insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.*

S *Sinus secundæ cartilaginis, in octaua & nona notatur, cui inferior primæ cartilaginis processus, T in octaua &*
T. *nona insignitus, connascitur.*

V *Alter musculus duorum in tertiæ cartilaginis basi locatorum. Sexta utriusq; lateris musculum repræsentat, septima dextrum, & sinistri portiunculam, octaua etiam dextrum.*

X *In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertiæ cartilaginis basim in altero latere occupans, ac V iam expressus.*

a *Musculus ex tota primæ cartilaginis longitudine enatus, ac tertiæ insertus, aut musculus primæ cartilagini ter-*
b. *tiam copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b notatum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uerò, octaua & nona, integrum dextri lateris musculum a indicatum exprimunt, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoq; b litera in illis figuris notaui.*

c *Lingulæ, seu rimæ, in medio laryngis obuiæ, superior sedes, in decima figura conspicitur.*

d *Inferior facies lingulæ, quam in decimatertia magis, quàm duodecima apertam expressimus.*

e, e *Duo sinus, utrinq; unus, qui clausa lingula, seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadunt cõspicui, in duodecima & decimatertia.*

f *Callus in medio rimæ laryngis apparens, ubi ipsa potissimùm conniuet, in decimatertia exprimitur.*

g *Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagines literis non insignitæ adferant, illas quoq; notabimus. g itaq; prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in prima figura, dein in 2,4,5,12,13.*

h *Prima cartilago, in tertia figura, & 6,7,8,9, posteriori facie se offerens.*

i *Secunda cartilago, anteriori facie conspicua, in prima, 2,4,5,7,8,9,10,12,13.*

k *Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7,8,9,11,12,13.*

l *Tertia cartilago occurrit in secunda, 3,6,7,8,9,10,11.*

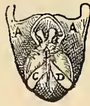

RES laryngis[a] cartilagines libro superiore descripsi, tertiam cartilaginem, etiamsi[b] gemina sit, ne aliorum dissectionis professorũ placita nimium interturbarẽtur, unius loco enumerans. Præterea his cartilaginibus[c] corpus similiter cartilaginosum, sed adiposæ membraneæq; substantiæ etiam compos, incumbere retuli, quod ἐπιγλωττὶς nuncupatur.[d] Γλωττίδα enim, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimulæ seu fissuræ lingularum, quibus tibiæ inflãtur, perquàm similem. Nunc itaq; laryngis persequar musculos. Quum enim hęc ex pluribus cartilaginibus, ut aptè clauderetur, aperireturq;, cõstruitur: quumq; spiritus retentionis, & uocis item occasione, motu eam agi oportet uoluntario, iurè musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit: quorum quidam & exortibus & insertionibus, solis committuntur cartilaginibus, proprijq; idcirco laryngis appellantur: alij autem, ab alijs partibus enati, laryngis cartilaginibus, ipsiusq; operculo inseruntur, ob id communes ferè nuncupati.[e] Proprios humana larynx duodecim nanciscitur: horumq; quatuor primam cartilaginem secundæ iungunt, quatuor tertiam secundæ connectunt, duo tertiam primæ copulant, & duo in basi tertiæ cartilaginis sedem habent. Communes autem octo numeramus: sex quidem primæ cartilagini, duos autẽ laryngis operculo insertos. Cuiusmodi uerò omnes sint, iam ordine prosequar, à proprijs sumpto sermonis initio. Quatuor itaque primam secundæ iungentium, ad inferiora laryngis utrinq;[f] duo habentur, in priori

a Spectandæ sunt fig. ca. 38 lib. 1.
b 9, 10, 11 fig. cap. 38 lib. 1 R, S.
c tota 12, 13 fig. cap. 38 lib. 1.
d Conspicitur in 11, 12, 13 fig.
Duodecim proprios esse laryngis musculos, comunes octo.
e Paulo pòst singuli seorsim adnotabuntur.
Propriorum 1, 2, 3, 4.
f 1, 4 fig. unus N, alter 5 fi. O.

priori parte ipsius,uersus latera locati. atq; hi breues sunt,sed lati,tenues,ac carnosi: unusq; alteri incumbit, ac ambo se inuicem fibris ad X literæ similitudinem intersecāt. Exterior namq; ab inferiori primæ cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quæ deorsum obliquè in priora procedentes,secundæ cartilaginis parti,priora laryngis spectanti,inseruntur.Interior huic subiectus,ac forma exteriori similis, à secundæ cartilaginis sede, quæ primæ subijcitur, originem ducit, primæ cartilaginis humiliori sedi implantatus, & fibris ex postica parte obliquè in anticam ascendētibus præditus. Quatuor isti musculi,[g] intercostalibus musculis apprimè respondētes, primam secundamq; cartilaginem inuicem adducunt,laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sanè modum hos quatuor musculos locari,non infrequēter ostendi: aliquando tamen unicum duntaxat utrinq; reperi, ductum fibrarum[h] anterioris enarrati nobis musculi seruantem, sed interim paulo crassiorem.Preterea,quum alterū duntaxat adesse obseruaui,non semel,idq; præcipuè in uiris, duos graciles, sed carneos animaduerti musculos: qui ex media longitudine[i] spinæ secundæ cartilaginis enati, ac tandem deorsum obliquè ducti, in inferiores primæ cartilaginis[k] processus insertionem moliebantur. atq; hi manifestò primam quoq; cartilaginem secundæ propinquiùs accommodabant,rimulam laryngis hac functione arctantes.

g 6 tab. V, X. sed potius confer 5 tabulæ D cum E.
h 3 fig. N.

Præsens figura, sextæ huius Capitis fronti præpositæ omni ex parte correspōdet : nisi quòd hæc priuatim musculos spectandos exhibet, quos à secundæ cartilaginis spina, ad inferiores primæ cartilaginis processus aliquando deductos uidi. A itaq; & A prima laryngis notatur cartilago, B uerò spina secundæ cartilaginis. C autem & D duo musculi, à secundæ cartilaginis spina principium sumētes, ac in primam cartilaginem inserti.

i 8 fig. cap. 38 lib. 1 M.
k 3,4,5 fi. cap. 38 lib. 1 C, D.
l 6,7 fi. P.

Propriorum 5, 6, 7, 8.

Quatuor uerò musculorum, secundæ cartilaginis tertiam cōmittentium,duo quoq; utrinq; habentur : ac[l] unus quidem exactè in tota sui lateris posteriori secundæ cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinē,qua stomachum spectat,locatur: & carneo principio ab infima secundæ cartilaginis[m] parte enatus, ac deinde rectà sursum procedens,tantisper latescit,donec tertiæ cartilaginis radici,[n] qua secundæ coarticulatur,utcunq; neruosus implantetur.[o] Alter musculus,nunc dicto cōtiguus, & omnino carneus, à secundæ cartilaginis sede enascitur, quæ primæ cartilaginis internam regionem respicit, primæq; inferiorem processum[p] admittit. Ex hac itaq; sede præsens musculus, carnosum latumq; ducens principium, ac sursum obliquè protensus, tertiæ cartilagini inseritur, totam sui lateris tertiæ cartilaginis radicis sedem occupās, à priori ac recto musculo non amplexam. Hi quatuor tertiam cartilaginē ad exteriora laryngis retrorsum euertunt, lingulam, aut ipsam, si uoles, laryngem aperientes. Ac duo quidem primi,posteriorem cartilaginis secundę sedem (quæ horum gratia utrinq; secundum longitudinem[q] exculpitur,& in medio acuta ueluti[r] linea,ac dorsi quodammodo spina,prominet) occupantes, recto motu id præstant : reliqui autem, ut obliquo situ præditi sunt, ita quoq; tertiam cartilaginem in posteriora obliquè reuellunt.[s]

m 8 fi. cap. 38 lib. 1 L.
n P, Q 6, 7 fig. cap. 38 lib. 1 cōmittuntur V & X figuræ 10 & 11 eiusdem cap.
o 7, 8 fig. R.
p 8, 9 fig. T ad Q.
q 8, 9 fig. Q & 8 fi. cap. 38 lib. 1 N aut O.
r 8 fi. cap. 38 lib. 1 M.

Propriorum 9 & 10.

Nonus & decimus, qui tertiam primæ copulant,etiam utrinq; singuli sunt lati & carnei : enascuntur autem inuicem cōtinui,ex[t] media primæ cartilaginis sede,secundum totam ipsius internę sedis longitudinē.Dexter (idem de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quasdam ipsius inscriptiones,adeò impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur, à principio obliquè sursum ascendens, & dextræ tertiæ cartilaginis partis anteriori sedi implantatus.Duobus his ualidis sanè musculis tertia cartilago primę adducitur,illorumq; beneficio duæ tertiæ cartilaginis[u] partes,contractis nimirum musculis cōniuent, ipsaq; lingula horum potissimùm auxilio compri-

s 7, 8, 9, 10 fig. unus a. alter b.
t 4 fi. cap. 38 lib. 1 G, H.
u 9, 10 fi. cap. 38 lib. 1 Y, Y.

Propriorum 11 & 12. comprimitur.[x] Vndecimus ac duodecimus, in basi tertiæ cartilaginis consi- *x 6,7,8 fig V.*
stunt, ea regione, qua[y] stomacho larynx committitur, tertiaq; cartilago secun- *y 2,3,5 fig. H.*
dæ coarticulatur. Sunt autem ab utroq; latere singuli, qui ex radice tertiæ car-
tilaginis, quà hæc primę proxima est, principium sumunt: & secundùm basim
tertiæ cartilaginis modicè sursum protési, ad tertiæ cartilaginis medium (ubi
duæ ipsius partes inuicem colligantur) finiunt, se mutuò inibi contingentes.
Præsentes itaq; musculi breues, & exteriùs quodãmodo pyri modo rotundi,
intus uerò omni ex parte cartilagini tertiæ connati spectantur: & ubi se inui-
cem contingunt, latiores crassioresq; sunt, quàm statim in ipsorũ exortu. Am-
bo musculi, tertiæ cartilaginis basim cõstringentes, duasq; eius cartilaginis par
tes inuicem comprimentes, lingulam claudunt, arctantq;: & unà argumento
sunt, tertiam cartilaginem necessariò esse geminam: quum, si simplex esset, ab
illis musculis constringi nequiret: uti neq; à[z] duobus tertiam primæ iungen- *z 7,8,9, 10 fig. a, b.*
tibus occludi, neq; à[a] quatuor secundæ tertiam nectentibus aperiri potuisset. *a 7 fig. P, R.*
Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngẽ arctant, qua-
tuor scilicet primam secundæ nectentes, & duo tertiam primæ committen-
tes, ac demum duo in basi tertiæ cartilaginis repositi: quatuor uerò ipsam rese
rant, aperiunt'ue, illi nimirum, qui tertiam secundæ iungunt. Alij quoq; mu-
sculi, quos communes uocamus, utriusq; etiam motus quodammodo duces
sunt, per quem spiritalis meatus lingula'ue amplificatur & comprimitur. Ho-
Communium primus & 2. rum enim primi duo, utrinq;[b] singuli, ex tota propemodum inferiori[c] ossis υ *b 1,2 fig. F. 5 musc. tab. O.*
referentis sede principium ducunt: ac lati & carnei, & internis lateribus inui-
cem proximi, contiguiq; uisuntur. Hinc deorsum protensi, & mutuò internis *c 1,2 fi. A.*
lateribus abscedẽtes, singuli in sui lateris inferiorem primæ cartilaginis sedem
implantantur, tanta latitudine, atq; ipsorum originũ est latitudo. Toto autem
descensu, qua anteriori primæ cartilaginis sedi exporriguntur, ipsi fibrosis tan
tùm nexibus in eum modum hærent, quo aliàs incumbentes inuicem muscu
Communium 3 & 4. li, mutuò committuntur. Ad præsentium musculorum insertiones, quæ non
minus quàm sui exortus carneæ existunt,[d] alij duo musculi, æquè propemo- *d Alter 1,2 fig. G. 5 ta. P.*
dum ampli, primæ cartilagini implantantur, ab interiori[e] regione ossis pecto-
ris, in iugulo carneis, sed non latis principijs ortum ducẽtes: qui sursum secun- *e 7 fi. cap. 19 lib. 1 s, uersus o.*
dùm anteriorem asperæ arteriæ sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi
Communium 5 & 6. quam diximus primæ cartilaginis sedi inseruntur.[f] Quintus ac sextus commu *f 1,2,3,4, 5 fig. I.*
nium laryngis musculorum, transuersi sunt, & ipsorum utrinq; habentur sin-
guli,[g] stomachum amplexantes. Ex stomachi enim postica parte, uertebras cer *g 2,3,5 fig. H.*
uicis respiciẽte, secundùm stomachi longitudinem principium sumunt, adeò
inuicem cõtinui, ut utrorumq; musculorum idem unitumq; principium esse
uideatur. Hinc ampli & carnosi, uersus priora transuersim protensi, lateribus
primę cartilaginis, secundùm ipsorum laterum longitudinem implantantur,
tota amplitudine, qua stomachũ contingunt, impensè ipsi connati, cõtinuiq;.
Descriptorum iam communium musculorum functio. Hi ad posteriora cõtrahunt primæ cartilaginis latera, secundæ cartilagini eam
ita applicantes, ut laryngem quoq;, seu lingulam coarctent. Qui uerò ab osse υ
referente procedunt, primam cartilaginem à posterioribus sursum quodam-
modo abducentes, laryngem dilatant. Verùm his contrariam functionem adi
piscuntur musculi, à pectoris osse primæ cartilagini inserti. illi namq; humilio
res primæ cartilaginis sedes contrahunt, easdemq; deorsum uellunt, nonnihil
unà contrahentes stringentesq;[h] asperam arteriam, ne quicquam, quum uo- *h 5 tab. Q.*
Duo musculi laryngis operculi. cem edit homo, reduplicetur, ipsa'ue plurimùm dilatetur. Præter hos sex,
alios[i] duos animaduerti, propemodum teretes, ac ex media interiori ossis υ re- *i 2,3,4 fi. K.*
ferentis

ferentis sede explantatos, & radici laryngis[k] operculi insertos. Hos Galeno, quum in nullis quę hodie extant operibus, illorũ meminerit, incognitos fuisse opinor: non enim (quod fortè quis arbitraretur) in Galeni communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo esse dixerit, tamen sex tantùm describens, omnes octo primæ cartilagini commit ti, postmodum sermoni subnexuit. Duobus his id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibis potuq; depressum, denuò eleuent. ipsorum namque principijs uersus[l] os υ referens tractis, operculum illud erigitur. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerẽtur, nullos obseruaui. Neque id mirum est, quum cibus & potus suo pondere euersum eleuatumq; laryngis operculum facilè cõprimant, & ipsummet mole etiam sua grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed &[m] illi, quorum beneficio rectum intestinum & testes sursum alli cimus. Corpora enim, quæ sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè pro prijs indigent musculis. Larynx rarum aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinet, pręter membranea, articulos orbiculatim cingentia: adeò, ut priuatim nobis neutiquam ueniant describenda. & si quid fortè larynx, propter membranam, qua oblinitur, succingitur'ue, proprium sibi uendicet, id ad[n] lingulæ refertur historiam.

k 2,3,4,5 fig. L.

Lib. 7 de usu part.

l 2,3 fi. A.

m fi. cap 51 B, C intestini muscu li notãtur, figura autem 22 lib. 5 ½ testis.

Laryngis ligamenta.

n Spectatur 11, 12, 13 figuris.

LARYNGIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

ABRICAM laryngis in boue primùm, si uisum fuerit, deinde exercitatior redditus, in homine aggredieris. Administratis itaque nunc sectionis serie proprijs ossi υ referenti[a] musculis, statim tibi occurrent[b] duo, ab illo osse ad primam cartilaginẽ procedentes: quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatimq; musculos à cartilagine radens, eos ad ipsorum usq; insertionem deduces. pariq; ratione[c] musculos, à pectoris osse ad primam cartilaginẽ ductos, primùm ab osse separabis: ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usq; cartilaginem, cui inseruntur, eosdem consequêris. Quatuor his diligenter inspectis, sectionem per palati tunicam, fauciumq; intima duces, ac laryngem cum stomacho è faucibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lanij boum laryngas execare consueuerunt. Liberatam dein, & à corpore cum asperæ arteriæ & stomachi portione resectam laryngem, sodali tenendam porriges: ac mox[d] musculos ex stomachi posteriori parte ad primæ cartilaginis latera productos inspicies. quod ut fiat promptiùs, ipsos longa sectione, ubi illorum capita sese cõtingunt, diuidito: & hamulo aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum à stomacho ad primæ usq; cartilaginis latera accuratè separato. Licebit modò sex horum musculorum laryngi cõmunium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico à prima cartilagine liberabis, atq; ad[e] duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem cõferes. Linguæ igitur[f] tunicam, quæ cum palati tunica, & laryngis & stomachi interiori, ipsiusq; demum operculi communis est, ad operculi radicem lunari linea incîdes, ac hamo exceptam, cutis modo excoriabis. Mox enim illorum musculorũ fines in promptu erunt: quos posteaquam ad os υ referens, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente

a 4 tab. S, T. R. Q. V, V.

b 5 tab. O.

Administratio primi & 2 communium.

c 5 tab. P.

Communium tertij & 4.

d 2,3,5 fig. cap. 22 I.

Communium 5 & 6.

e 2,3,4 fig. cap. 21 K.

f 1 fi. cap. 19 C.

Duorum laryngis operculi.

bente ſeparando deduxeris, ab oſſe eos diſſecabis. Vt autem illorum functionem diſcas, laryngis operculum digito deprimes: ipſorumq́; capitibus uerſus *v* referens os attractis, operculum euerti, antrorſumq́; tendi & eleuari conſpicies. Modò & hos quoq; muſculos, & ſtomachum, ipſumq́; (ſi libuerit) operculum à larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagines cum duodecim ipſi proprijs muſculis ſolæ relinquantur. Quum tamen reliquam aſperæ arteriæ partem à ſecunda cartilagine abſecas, inſpicito[g] glandulas, hominis laryngi appoſitas, & ut in ſexto libro exequar, utcunq; carneas. In boue autem harum loco carneam prorſus reperies ſubſtantiam, ad ſecundæ cartilaginis latera repoſitam, & muſculo cuipiam ſimilem, qui ſeptimus & octauus communium laryngis muſculorum in boue cenſeri poſsit: quum interim homo eius ſubſtantiæ, ſeu muſculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes inſignesq́; obtineat glandulas.

Hominis glandes, quarum loco in bobus ſunt muſculi.

g 2,3,4,5 fig. cap. 21 M.

Cæterùm nunc tempus eſt, ut ad amuſsim[h] lingulæ ſeu rimæ formam intuearis. cernes enim, laryngem ſuperiori parte & inferiori amplam eſſe: in medio autem rimam oblongam habere, ex ea quam in primo libro explicuimus ſubſtantia cõformatam. Vt uerò hanc proprijs manibus ſubinde diſtendas, aperiasq́;, priuſquam muſculorũ ſectionem auſpiceris, dextræ manus pollice, medioq́; digito, laryngis latera comprehendes, indice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inſerto: ſiniſtræ autem manus pollicem ac indicem inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis ſiniſtrę manus digitis ſecundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextræq́; manus indice tertiam cartilaginem extrorſum euertes. liquidiſsimè enim hac ratione inſpicies, quî lingula aperiatur. Si uerò ſiniſtra manu ſecundã primæ adduxeris, & dextrę manus pollice ac indice tertiam cartilaginẽ uerſus interiora protruſeris, ac inuicem duas ipſius partes cõniuere feceris, lingulam ad amuſſim claudi intuebere. Scribo autem hęc paulo fuſiùs, ut Galenus aliquando intelligatur: nec poſthac laryngis operculum, uocis principaliſsimum eſſe organum, qui hodie ſeſe Galenicos profitẽtur, cõtendant: & idem corpus, γλωττίδα uel lingulam, & ἐπιγλωττίδα, ſeu laryngis nobis uocatum operculũ exiſtere opinentur, ignorantes profectò lingulam in medio eſſe laryngis, ac tibiarum linguis, quibus illæ inflantur, quàm ſimillimam.

Laryngis rimula ſeu lingula quomodo ſpectanda.

h quemadmodũ cernere eſt in 11,12,13 fi. cap. 21.

Quum itaq; lingulam tuis manibus, utcunq; uiſum fuerit, & clauſeris, & aperueris, proprios laryngis muſculos diſſecabis, à[i] quatuor primæ cartilagini ſecundam nectentibus auſpicatus. Leui igitur ac tranſuerſa ſectione exteriorem muſculum à prima cartilagine liberabis, pręcauens, ne interiorem ſimul conuulneres. hoc ablato, interiorem ſimiliter à ſecunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi quam dixi fibrarum interſectioni. Neq; hoc duntaxat ad amuſsim, num ſcilicet unus duóue ſint, rimaberis: ſed etiam, dum ſtomachum à larynge liberas, diligenter expendes, num[k] eos quos interdum obſeruari dicebam, muſculos reperturus ſis, qui à ſecundæ cartilaginis ſpina in humiliores primæ cartilaginis proceſſus inſeruntur. Quatuor itaq; ſecundam cartilaginem primæ iungentibus à larynge reſectis, in altero laryngis latere[l] proceſſum inferiorem primæ cartilaginis à ſecunda liberabis: ac primam hac ratione à ſecũda antrorſum reflectes,[m] duos inſpecturus muſculos, tertiam primę colligantes. Vbi hos utcunq; examinaueris, integrum erit, acutiori cultello primam cartilaginem à reliquis duabus adimere, aut ſi uoles, ad duos muſculos illi tertiam nectẽtes appenſam ſeruare, ac poſtmodum te ad[n] quatuor tertiam ſecundæ nectentes conferre: quos licebit à ſuis principijs, quæ ex ſecũda cartilagine ſumunt, liberare, atq; ad tertiam, cui inſeruntur, deducere. Poſtremò[o] qui in tertiæ cartilaginis ſunt baſi, auferes, ſimiliter

Adminiſtratio propriorum 1,2,3 & 4.

i 21 cap. fi. 4 N, dein 5 fig. O.

k fig. capiti 21 inſertæ C,D.

l ut T ab S fig. 8,9 cap. 21.

Propriorum 9 & 10.

m 7,8,9, 11 fig. cap. 21 a,b.

Propriorum 5,6,7 & 8.

n 7 fi. cap. 21 P,R.

Propriorum 11 & 12.

o 7,8 fig. cap. 21 V.

militer quoq; eorum principia primùm liberans, ac ad finem usq;, quo se mutuò cõtingunt, deradens. Ablatis musculis, cartilagines inuicem separabis. nec fieri poterit, quin nunc accuratè linguę substantiã habeas perspectam: quemadmodum & naturam illius quoq;, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

DE MVSCVLIS BRACHIVM MOuentibus. Caput XXIII.

Alius uicinia quàm sectionis ordo.

VICINITATIS quidẽ ordo, ante musculos brachium mouentes, capitis & dorsi, & scapulæ motuũ duces oportuisse describi indicabit, si demũ partes iam enarratis propinquiores aggredi, institutũ esset. Verùm quum integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes administrari nequeãt, quumq; multo minus, illis nondum ablatis, aut capitis aut dorsi dissecare datum sit: operæprecium me facturum duxi, si brachij, & dein scapulæ motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine, uti & Galeni ordinis in quarto & quinto de Administrandis sectionibus, occasione persequar. Brachium itaq; antrorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sursum ad ceruicẽ caputq;, & deorsum ad thoracis latera mouetur: & præter hos motus, brachium, quacunq; sede ductum sit, quodammodo in gyrum quoq; agitur, ita'ue circumuertitur, ac si baculum aliquem in utrasq; manus non flexas, sed secundùm longitudinem tantùm mutuò appositas acciperes, ac deinde alternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres: adeò, ut triplici motuum genere brachium agi constet. Pectori brachiũ[a] unicus adducit musculus, originem sumens[b] ex media pectoris ossis latitudine, & ipsi insertis cartilaginibus: deinde quoq; priuatim[c] ex septimæ & octauæ costæ cartilaginibus, &[d] ex media clauiculæ sede, qua hæc pectoris os spectat. Principij pars à clauicula procedẽs, omnino carnosa apparet: quæ uerò ex pectoris ossis secundùm dextrum sinistrumq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, neruosior, membranosiorq;, & minus crassa uisitur. Attamen quæ ex ossis pectoris latere, ipsiq; inarticulatis cartilaginibus pronascitur, penitus iam carnosa existit: quæ uerò priuatim ex septimæ octauæq; costarũ cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranea & tenuis aliquousq; cõspicitur. Musculus ex his sedibus prodiens, & paulatim crassior carnosiorq; redditus, sensim arctatur: atq; in acutum tantisper procedit, quousq; amplo & nerueo, admodumq; robusto, sed breui[e] tendine, humero seu brachij ossi secundùm ipsius longitudinem implãtetur,[f] subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, nonnihil interim in priora uergens.[g] Huius musculi fibræ inuicem uariant: & paulo ante tendinis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundùm totam tendinis amplitudinem sese decussatim intersecant. Quæ enim ex clauicula, & medio pectoris ossis longitudinis clauiculæ contermino enascũtur, ex superioribus deorsum obliquè in exteriora procedentes, superiorẽ tendinis partem, secundùm totam ipsius amplitudinem efficiunt: carnosæq; toto ductu, præterquàm in musculi ad humerum insertione, permanẽt. Sed quæ ex reliqua pectoris ossis sede, ac priuatim ex septimę & octauę costarum cartilaginibus originem mutuantur, obliquè sursum protensæ, inferiorem tendinis partem secundùm ipsius latitudinem constituunt: & citiùs carnem ipsarum, qua implentur, suffulciunturque, quàm superiores amittunt.

Brachij motus quot.

Primus brachium mouentium.

a 2,3,4 ta. Δ. 1 ta. L. b 3 tab. à K ad R. c 3 ta. ab R uersus S. d 3 tab. à K ad L.

e 3 ta. Q. 4 tab. Q. T in brachio. f iuxta f, e fig. 1 cap. 23 lib. 1. g Hîc cõferes 3 tabulæ musculum Δ cũ musculo Δ 4 tabulæ.

amittunt. Superiùs enim ad inſertionem uſq;, muſculus carneam naturam re-
ſeruat: inferiùs autem, multò ante inſertionem, liuidus nerueusq; conſpicitur:
quod ſuperiores fibræ proculdubio, propter breuiorem ductum adeptę ſunt.
Id namq; omnibus commune eſſe diximus muſculis, ut tanto breuiori donen
tur tendine, quo ſuccinctiori ductu, pro motus ipſorum ratione feruntur. Cæ
terùm ſuperiora inferioraq; in tendine uoco, non quæ humeri caput propin-
quiùs accedunt, aut remotiùs ab illo reclinant: ſed ad tendinis, quæ ſecundùm
latitudinem perficitur, inſertionem, has poſitionis differentias in præſenti re-
fero non ſecus, quàm ſi hanc chartam ſubdita altiorem, aut etiam anteriorem
diceres. Eſt itaque muſculus hic quodammodo quinquilatris, ſed inæqualibus
coſtis conſtitutus. [h] Vna namq; ſecundùm mediam clauiculæ longitudiné du-
citur: ſecunda, ad oſsis pectoris longitudinem procedit: tertia, ſecundùm in-
ſertionis longitudinem fertur: quarta, à media clauiculæ ſede, ad inſertionis
partem, humeri capiti propinquiorem, proficiſcitur: quinta uerò à remotiore
ab humeri capite inſertionis parte, ad pectoris oſsis mucronatá cartilaginem
protenditur. hæcq; coſta, illa demum eſt, quæ anterioré cauitatis axillę ſedem
efformat, poſteriore interim illo conſtituta [i] muſculo, quem brachium deor-
ſum dorſo admouere audies. Cęterùm ut brachium pectori adducens muſcu
lus, differentes fibras, ac latum & amplum, uariumq; principium ſortitur, ſic
quoq; alijs atq; alijs pectoris regionibus brachium admouet. Si enim ſuperio-
res ipſius fibræ, à clauicula & ſuperiori pectoris oſsis ſede eductæ, contrahan-
tur, uerſus pectoris ſuperiora, & ad clauiculam brachium adducitur: ſin infe-
riores fibræ contendantur, pręſens muſculus humilioris brachij ad pectus ad-
ductionis opifex redditur, ſiquidem tunc ad [k] mucronatam pectoris cartilagi-
nem & ſpurias coſtas brachium fertur. At ſi utræq;, & potiſsimùm mediæ, la-
borauerint, in neutram partem brachium inclinans pectori adigent. Quia igi-
tur hic muſculus amplum, atq; ex uarijs natum oſsibus principium obtinet, &
fibras ſeſe interſecantes, contrariaq; ſerie ductas, & ad hæc differentes etiam
motus adipiſcitur: nihil obſtiterit fortaſsis, ipſum geminum pronunciare, ac
duorum muſculorum loco cum aliquot diſſectionis proceribus enumerare,
quanquam unius duntaxat uice mihi toto orationis cótextu habebitur. Quan
doquidem uerò inferior muſculi pars, quæ humiliores fibras producit, uerſus
inferiora brachium pectori adducit, meritò quoq; minor, & ſecundùm pro-
fundum tenuior ſuperiori parte euaſit, quæ ſurſum agit, cuiq; uehemétior ua-
lidiorq; functio concreditur. Præter hunc muſculum (pace interim Galeni di

Muſculus brachium pectori adducens, quo ſimia abũdat.

xerim) nullus alius brachiũ pectori admouet. Nam quem is inter brachij mu-
ſculos primùm enumerat, quemq; iuxta mamillas exiguum, ad humeri articu
lum aſcendere, ac ad ſpurias coſtas brachium adigere ſcribit, in homine neuti-
quam reperies. Non enim nos fugere poſſet, quum hunc obliquè ſub cute, in

Lib. 5 de Adminiſtran. ſect. & 13 de Partium uſu.

aliorum ſuperficie extantem, ſurſum ad articulũ humeri prorepere Galenus
recenſeat, & illum in membraneam deſinentem exilitatem, articulo inſeri af-
firmet, propter humeri oſsis [l] ſinum, [m] exterius caput muſculi flectentium cu-
bitum anterioris amplexantem. Nec quiſpiam ſanè illum me oſcitanter cum
cute auferre arbitrabitur, qui aut humeri articuli muſculorum ſectionem ag-
greſſus fuerit, aut adminiſtranti adſtiterit. Et quomodo, quæſo, muſculus ali-
quis ex mammarũ regione incipiens, & aliorum ſuperficiei incumbés, etiamſi
uel fibræ cuiuſdam craſsitiem duntaxat æquaret, à quopiam in homine igno-
rari poſſet? ſi demum [n] inter illum quem modò recenſui muſculum, & illum
quem brachium attollere audies, ad articulum conſcenderet. Nam etſi eius
muſculi

h prima coſta 3, 4 ta. K, L. ſecunda à K ad R. tertia 4 tab. Q, T. quarta ab L ad Q. quinta ab R ad T.
i 3 tab. V. 10 tab. Θ.
k 1 fi. cap. 19 lib. 1 k.
l 1 fi. cap. 23 lib. 1 H, I.
m 6 tab. in muſculi Θ.
n 3 tab. inter Δ et P, in linea ab L ad Q.

musculi pars, cuti subiecta, imperitè adimeretur, illa nihilominus pars sese offerret, quæ inter duos illos brachium mouentes musculos sese insinuans, articulo esset proxima. At quorsum attinet, oscitantiæ excusationem hic prætexere, quum Galenum simiarũ, me autem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus attestetur? homines enim illo priuantur, & in simijs ad hunc modum obseruatur. Cute detracta,[o] is quem nos in homine primùm occurrere diximus, pari modo in simijs ac hominibus conspicitur, nullo prorsus alio tectus musculo. Verùm sub huius humillima[p] costa, seu latere, super * obliqui abdominis musculi (quem descendentem uulgò dicimus) principium, gracile membraneumq; musculi initium reperitur, longè sub papillæ regione consistens. Initium hoc carnosum euadens, sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum obliquè ad humeri articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans. Ac proinde neq; huius musculi insertio, neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato, in conspectum ueniunt: quod non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, uenit obseruandũ. Nisi enim hunc Galeni musculum, suo progressu ita occultatum, & tantùm membraneo principio modicè admodum extare cognoueris, erroneus omnino, atq; admodum difficilis quintus de Administrandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum is paßim illum in aliorum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub cute exporrectum, minus rectè tradiderit. Præter hunc, Galenus alium describit[q] musculum, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorẽ esse existimat. Iste profectò in homine nequaquã me fugit: at minimè tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori uersus elatiora admouet: imò scapulæ gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est: quod & ipsius origo & ductus, suiq; tendinis insertio, luce clariùs demonstrant.[r] Principium enim sub[s] musculo, quem ego brachium pectori accommodare retuli, sumit, illiq; omnino substernitur.[t] Enascitur autem carnoso principio à secunda, tertia, quarta & quinta, nonnunquam (sed perquàm raró) & sexta, superioribus thoracis costis, non quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris oßi coarctantur, & ex ipso pectoris osse, sed anteaquàm costarum ossa in cartilaginem pectoris oßi inarticulandam desinere incipiunt: nec prorsus recto tramite, rectáue linea enascitur, sed quasi digitis quibusdam, ex costarũ oßibus longiùs exortis, procedit. Hinc ad exteriora porrectus, angustior & craßior efficitur, quousq; ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumque[u] tendinem, carne mixtum finiat, quo[x] processus anchoræ imaginem referentis interno lateri implantatur, illic neruosior euadens, ubi is processus ex suo appendice[y] neruosiorem interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recẽsebimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sanè, sed admodum adhuc obscurè, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modicè extuberat: deinde nullam scapulæ regionem uacare, prẹter hunc processum, reperias, cui tendo ille commodè implantari poßit. Ad hæc, si musculi huius fabricam ad amusim perpenderis, proculdubio suæ potißimùm insertionis gratia illum exeri astrues. Istius musculi fibræ sese non decussatim intersecant, quemadmodum[z] musculi, qui nobis brachium pectori adducere dictus est. Quum itaq; hoc situ ac figura musculus iste à Natura creatus sit, quî obsecro ad altiora, quàm primi musculi[a] superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principiũ longè

E à prioris

Margin notes:

o 3 tab. Δ.

p inter R & S tabulæ 3.

* tab. 3 Θ.

q 5 tab. r. 4 tab. k.

Musculum qui scapulã antrorsum agit, à Galeno malè pro brachij motore haberi.

r 5 tab. ab i ad k.

s 3 tab. Δ.

t Hæc pectes ex 4 ta. l, dein characteres 2, 3, 4 & k.

Lib. 5 de Administ. sect.

u 5 tab. l iuxta b.

x 5 tab. b. aut 1 fi. ca. 21 lib. 1 E, f, F.

y 6 tab. n musculi Θ.

z 3, 4 tab. Δ.

a 3, 4 tab. K, L.

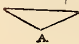
à prioris muſculi ſuperiori principio ſuperatur: quum hoc à clauicula,& ſuperiori pectoris oſsis ſede, inſigniter etiam deorſum obliquè feratur: illud uerò ex ſecunda coſta,& tertia,primùm,ut uel elatiſsimè procedat,longeq́; inferiùs habeatur,ac minus obliquum ductum (qui & iam ad[b] ſuperiora ferè pertinet) moliatur. Quamobrem ſi hæc omnia haud ſegniter perpenderis, & Galeno conceſſeris, muſculi[c] inſertionem, quæ è regione humeri capitis in internum ſcapulæ proceſſum perficitur,nonnihil articuli ligamentũ apprehendere: neceſſariò fateberis,eam quam muſculus iſte moliretur brachij adductionẽ,neq; humiliorem, neq; altiorem fieri ea quam à primo muſculo effici,dudum dixi.

Secundus brachium mouentium.

Vnum igitur[d] muſculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem eſſe cenſeo: &[e] eum qui brachium ad ſuperiora attollit,unum quoque ſtatuo. Eſt porrò hic muſculus carnoſus, uaria etiam, ſed continua principia ſortitus, ac uelut ex diuerſis muſculis (ſi lato ipſius principio, & uarijs inſcriptionibus attenderis) conformatus.[f] Ex media enim clauiculæ parte, ſecundùm ipſius longitudinem, quæ ſcapulam ſpectat, principium ducit, muſculo brachium pectori adducenti[g] contiguus: deinde ex ſuperiori ſcapulæ proceſſu,ſeu ſummo humero,[h] ubi is clauiculæ committitur,[i] & tota quoque ſcapulæ ſpina,[k] prodit, continua ueluti linea, & principio nerueo, quod uix bene pronatum, ilico carnoſum,craſſumq́; admodum & extuberans efficitur.Mox à principio muſculus carnoſus permanens,[l] in anguſtum, tanquam in trianguli uerticem tantiſper porrigitur, donec humero tẽdine amplo, & ex carne neruoſaq́; ſubſtantia mixto, robuſtoq́;, ad humeri oſsis latitudinem, non modicè ſub ipſius ceruice[m] inſeratur.Ipſius inſertio, quæ intus quàm extra neruoſior eſt, non ad amuſsim ſecundùm tranſuerſum perficitur: ſed modicè obliqua ab anterioribus, deorſum in poſteriora nonnihil uergit, nihilq́; minus quàm decliuis, rectá ue (etſi Galenus ſecus atteſtetur) occurrit,qui ipſi eandem inſertionis formam tribuit, cum[n] muſculo brachium pectori adducente, quam ſecundùm rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque muſculus, ſi quis illum obiter intueatur,trianguli imaginem præ ſe fert: ac proinde à Δ ſimilitudine, Græci illum Δελτοειδῆ appellarunt: quemadmodum etiam ob id, quòd humeri ad ſcapulam articulo,quem ὦμον uocarunt, inſternitur, illumq́; quodammodo contegit, eundem ἐπωμίδα nominarunt. Ego autem toto ſermonis contextu, muſculum appellabo brachium attollentem, muſculum ue brachium mouentium ſecúndum. Cæterùm coſtæ hunc deſcribentes,ita ſeſe habent.[o] Prima, à media clauiculæ longitudinis ſede, ad ſummum humerum contendit,& hinc per ſcapulæ ſpinam,ad eiuſdem uſque baſim. Secunda,à clauicula obliquè deorſum ad inſertionis internum latus ducitur. Tertia,à ſcapulæ baſi,ubi eius ſpina eminere incipit,ad externum latus inſertionis obliquè deorſum in priora contendit. Cæterùm ueteres Græci uidentur & exortum præſentis muſculi cuidam trianguli uertici aſsimilaſſe, quem muſculus uix antea oſtendit,quàm ſuo principio undiq; liberatus,in planum ponitur. Tunc enim principij pars,quæ brachium pectori adducenti muſculo proxima eſt, & deinde quæ ad baſim ſcapulæ habetur, ambæ magis ea principij parte prominent & attollũtur,quæ à ſummo humero pẽdet,& quaſi ualde obtuſum trianguli uerticẽ exprimit. Huius fibræ inuicẽ non aliter uariant, quàm quòd anteriores,quæ clauiculę debẽtur,deorſum obliquè in poſteriora ferãtur: poſteriores uerò,quæ à ſcapulæ ſpina pendent,obliquè in priora deſcendant. Quæ autem à ſummo humero, & ipſius cum clauicula articulo pronaſcuntur, rectà deorſum procurrunt. Quamuis interim nullæ ſe inuicem fibrarum muſculi

Lib.5 & etiã 3 de Adminiſtrandis ſect.

A notat trianguli, de quo hic agitur, uerticem.

b 5 tab. ab i ad l. quem ductũ conferes cũ K, L ad Q 3 tabulæ.
c 5 tab. l.
d 3 tab. Δ.
e 4 tab. Ξ, 10 tab. Δ. dein 1 tab. K. 2 ta. M. 3 tab. P. 5 tab. γ. 9 ta. L. 11 tab. M, P. & præcipuè figura eius tabulæ indici inſerta.
f 4 tab. ab e ultra f.
g 3 tab. linea ab L ad Q.
h ultimarum fi. lib. 1 Q ad λ.
i 2 fi. cap. 21 lib. 1 à K per I ad G.
k 10 tab. ab N per M ad O.
l figuræ indici 11 ta. inſertæ A, B, C cõcurrunt ad D.
m 11 ta. dependet P.
n 4 ta. Δ. ad Q, T.
o figuræ indici 11 tabulæ inſertæ A per B ad C primã notat, ſecundã ab A ad D. 3 à C ad D. Aut cõſule 4, 10, 11 tabulas, ne hic in notando nimius ſim.

brachium

brachium pectori adducentis ritu, decussatim intersecent: etsi tamen ob inscriptiones nonnullas obliquè ductas, fibræ parumper implicari conspiciantur. Si itaque musculi pars, à clauicula principium ducens, in se colligitur, brachium sursum ad anteriora colli & faciem attollitur. Si uerò fibræ à summo humero, & clauiculæ sede ipsi commissa, originem mutuantes, cōtrahuntur, brachium rectà, & in neutram partem uergens, assurgit. At si posterior musculi pars, ex scapulæ spina prodiens, in se conglobatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq; occiput, brachium uergit. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum quæ diximus ossium non exoriūtur: sed duntaxat instar crassioris lineæ, undecunq; à prominentiori ipsorum sede, adeò ut parua omnino initij crassities occurrat. Neq; id prorsus negligendū est: quum præter hunc musculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium alio egeat, qui eodem cum illo fungatur munere. Quanquam non ignorem, Galenum hîc alios quosdam describere, at id tam uerè, ut sibi in decimotertio de Partium usu, & quinto de Administrandis sectionibus, minimè constet: cuius loca si omnia prosequerer, in nimiam prolixitatem præsens Caput excresceret. Addam tamen cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachium attollentis, cum hominum musculo. Canes autem, equi, boues, in hoc articulo, non solùm in ossibus, sed maximè in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant.

Tertius brachium mouentium.

p 13 tab. S. 7 tab. M. 8 K. 9 N. 10 R. 11 L. 12 R.

q 1, 2, 3 fi. cap. 21 lib. 1 Y. sedes autem, unde musculus prodit, 1 fig. p, & 2 fig. T.

r 4 ta. Q, T musculi Δ.

s 7 tab. O.

t 10 ta. Θ.

[p] Musculus brachium rectà ad dorsum agens, carnosus est, & crassus, & inter cæteros huius articuli musculos utcunq; teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulæ basis[q] angulo, à basi quidem modicam principij partem assumens, sed insignem ab inferiori scapulæ costa: ex media enim costæ illius longitudine, basi scapulæ propinqua, & ab externa gibba'ue humilioris anguli basis sede, continua carnosaq; origine enascitur. Iuxta medium uerò longitudinis costæ inferioris, musculus hic à scapulæ osse abscedit: & modicè sursum in priora tensus, humerumq; accedens, in ualidum, breuemq;, sed latum cessat tendinem, qui non solum forma (quam ad latitudinem & crassitiem ac insertionem refero)[r] illius tendini correspondet, qui ad pectus mouet: uerùm hi duo musculi in eandem ferè regionem implantantur, in eorum medio interuallum demittentes, cui[s] tendo[t] musculi inseritur, quem retrorsum ad ilia brachium mouere, paulo pòst subijciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulæ costa pronati, paulo uiciniùs humeri capiti implantetur, quàm illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Hîc rursus non me fugit, præsentem musculum inter brachium circumuertentes à Galeno perperàm recenseri, atq; ab illo[u] musculum triangularem, & scapulę gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium classem ponendum, ab ipso autorem ductus brachij ad dorsum poni.

u 11 tab. Γ.

Lib. 13 de Partium usu, lib. 5 de Administ. dissect.

Quartus brachium mouentium.

x 2 tab. Γ. 10 tab. Θ. I N. 3 V. 4 m. 7, 9 O. 11 c.

y 10 ta. ab S ad T.

z 2 tab. I, m uersus n. 10 tab. S, T, X uersus V.

a 4 ta. Q, T musculi Δ.

b 7 ta. M.

Brachium deorsum trahitur, à[x] magno quodam, latoq; admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebræ spina, ad ossis sacri usque medium habentur,[y] principium sumit, omnino instar amplæ membranæ tenue, continuumque, ac recta linea pronatum. Verùm ubi musculos dorsum mouentes id principium perreptauit, eamq; costarum regionem contingit, quę maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumq; efficitur: & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in[z] angustum tantisper procedit, donec tendinem latum & ualidum humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundùm ipsius lōgitudinem, in medio[a] tendinis brachium pectori admouentis, &[b] tendinis qui brachium in posteriora ad dorsum agit. Hic itaq; musculus etiam triangularis est, sed planè inæqualibus conformatur

E 2 [c] costis.

[c] costis. Duas enim longissimas obtinet: unam, quæ secundùm dorsi longitudinem porrigitur: alteram, quæ ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem cõscendit, alterumq; axillæ cauitatis uallum constituit. Tertia uerò costa, cæteris multo breuior, à sextæ thoracis uertebræ spina,[d] super angulum scapulæ, quem ipsius basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis transuersim uehitur. Pro trianguli costarum inæqualitate, etiam musculi fibræ differunt: quæ enim per ilia & spuriarum costarum extrema sursum porrigũtur, prolixissimæ, ac minus obliquę sunt: quæ uerò ab inferiorum uertebrarum thoracis spinis enascuntur, breuiores sunt, & transuersim magis prorepunt. Musculus iste, motus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed uario, pro fibrarum discrimine, præstans: quandoquidem prout superiores fibræ, aut inferiores in se colliguntur, contrahunturúe, ita quoq; deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur. Porrò musculum hunc, dum scapulæ humiliorem[e] transcendit angulum, fibris quibusdam scapulæ committi, atq; ipsi aliqua insigniori apprehẽsione adnasci, Galenus scriptum reliquit: deinde non modò brachium duntaxat ab hoc musculo moueri asseruit, imò etiam illum insertionis huius beneficio, detractionis scapulæ ad inferiora autorẽ esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite saltem unicum musculum citra controuersiam plenè describere optem: haudquaquam tamen, ut res sese habet, hîc subticere queo. Præsens enim musculus, dum humiliorem scapulæ basis angulum integit, scapulæ ossi, non nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contiguus uisitur: neutiquam autem ossi connatus, ut neq; etiam, cui incumbit ibidem musculorum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturq;. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouẽtibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo nõ minus quàm illi scapulam occupantes substernũtur. Quum itaq; musculus hic nullã in scapulam moliatur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Et si illum tota ea sede, qua angulo scapulæ superuehitur, scapulæ innasci, aut quouis tandem pacto ualidius hærere aut necti darem, id tantum mehercules transuersis perficietur fibris, illis inquam, quæ in elatissima suæ originis sede habentur, & à sextæ, septimæ, octauæ, nonæ & decimæ thoracis uertebrarum spinis dependent, quæ sanè non deorsum scapulam mouerent, sed rectà ad dorsum. Quod Galenus facilè animaduertisset, si sedulò præsentis musculi initium obseruasset. Nam etsi in quinto de Administrandis sectionibus libro obiter scripserit, musculum hunc ex spinis uertebrarum, præcipuè autem quibus spuriæ costæ coarctantur, principium ducere: attamen (ut sibi undique pulchrè constat) istum musculum inibi exortus sui uerticem assumere tradidit, ubi [f] secundus noster scapulam mouentium musculus cessat, cuius inferiorem partem Galenus demissiorem humilioremúe musculum uocat posteriorum scapulam mouentium, quemque in quarto de Administrandis sectionibus libro, ad duodecimæ usque thoracis uertebræ spinam pertingere affirmat: etsi interim homini ad octauæ propemodum thoracis uertebræ spinam terminetur, suoque etiam fine, notatu digno interuallo brachij musculo incumbat, cuius modò historiam instituimus. Quia autem de scapulam agentibus musculis, peculiari pertractabimus Capite, ad brachij motuum opifices, qui adhuc reliqui sunt, sermonem iam opportunè reflectemus, inter quos Galenus

c 10 ta prima costa ab S ad T. 2 à T per X ad V. 3 ab S ad V.

d ad sedem Y tab. 10.

e ad sedem Y tab. 10.

Lib. 13 de Partium usu, & 5 de Administ. dissect.

f 9 tab. 5, Δ. uerùm hic de parte ipsius Δ insignita tantum agimus.

Musculus alius, quo simiæ & canes abundant.

Galenus alium enumerat musculũ, eiusdem ferè functionis, cui nuper dictus præest, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat: atq; hunc quidem latum amplumq; esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primùm ilia contingit: ac fibras has sursum tensas, carnosiores tantisper effici tradit, donec membrana ampli & tenuis[g] musculi naturæ, quem buccas mouere diximus, respondeat, humeroq; implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes qui illum præcesserunt latuisse, atq; ab ipso in simijs inuentum, nusquam non iactitat. Ego profectò in simijs & canibus, plurimisq; quadrupedibus ipsum obseruaui, non tamen in omnibus æquè latum, carnosum'ue. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit: Membrana carnosa, secundùm spinæ totius longitudinem firmiùs subditis organis, quàm alibi connascitur, haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus, tanquam ex osibus aut cartilaginibus, principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verùm in ea sede, qua membrana è regione quinq; lumborum uertebrarum consistit, iliumq; os cõtingit, carneis, sed tenuibus rarisq; fibris adaugetur: quæ sursum obliquè uersus axillam prorepẽtes, ac ex lata basi sensim in arctum collectę, musculum amplum, at tenuem exprimunt, qui in mucronem desinens, obscurè, uixq; admodum, in humerũ implantatur, tendini eius[h] musculi continuus, quem brachium pectori adducere cõmemoratum est. In canibus manifestam insertionẽ in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori aducẽtis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriæ eius musculi membranæ adnasci. In equis quoq;, bobus & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus. unde etiam consulo, illum in boue potissimùm perpendi: quod fiet promptissimè, si excoriati bouis axillam inspexeris. Apparebit namq; is amplus, & conterminis sedibus rubicundior: illiusq; maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatam relinquunt, eo quòd carnosam membranam unà cum cute auferre inter excoriandũ consueuere: atq; ideo etiam tantam præsentis musculi partem, quanta nondum prorsus, & insigniter carnosa apparet, auferũt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axillis cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranã unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoq; erit, excoriatam cutem iubere tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam contempleris: obserueśq;, huic musculosæ carni paulo rectiores fibras intertextas esse, quàm amplo illi[i] musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atq; hæc in simia, & quæ proximè nominata sunt animantibus didici: at in homine me eiusmodi quid reperisse, nequeo affirmare, quantumuis rectè cutem ab adipe, & quum obesius accidit corpus, adipem à membrana carnosa, & membranã à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenq; non laceram semper dissecem. Qui brachium circumagunt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originẽ, & latis tendinibus, articulum continentibus ligamentis implantati.[k] Primus itaq;, qui ordine brachium mouentium quintus haberi potest, scapulæ[l] sinum occupat, qui inter superiorem scapulæ costam, & eiusdem spinam, seu superioris processus sui radicem uisitur. Procedit enim à scapulæ basi: & omnino carnosus, totum, quem diximus, scapulæ sinum implet, osi semper ualidè, ac si ab ipso toto progressu enascere-tur, connatus. Quum uerò ad superiorẽ ceruicis scapulæ sedem pertingit, sub[m] ligamento ualidissimo, summum humerum interiori scapulæ processui colligante,

Lib. 1 & 5 de Administ. dissect. & 13 lib. de Vsu part.

g 3 tab. Γ.

h 3, 4 ta Δ.

i 10 tab. Θ.

k 12 ta. H. H. 13 X. 6 K. 7, 10 L. 11 G.

l 3 fi. cap. 21 lib. 1 b, c.

m 5 tab. c inter a, b.

Quintus brachium mouentium.

ligante,in anteriora contendit: & in amplum ualidumq; cessans tendinem,humeri ad scapulam articulũ superat,eius articuli ligamento pertinacissimè,obliqua quodammodo insertione implantatus. Est itaq; musculus hic oblongus, & exteriùs gibbus: intus autem illi respondet sinui, seu cauitati, quam implet. deinde fibras secundum sui longitudinẽ exporrectas habet: quæ si brachium attollentis[n] musculi fibris conferantur,transuersæ prorsus existunt.Huius musculi Galenum non meminisse opinor, nisi fortè inter brachium attollentes (quos uarios, neq; semper eosdem recenset) illum reponat: quamuis ipsi brachij ad superiora cõtractio,quam obscurè uersus anteriora molitur, præcipuè demandata non sit. Deinde Galeni descriptionum nulla illi congruit, etiamsi scapulæ eminẽtiori costæ quendam exporrectum obiter narret: quem si quis hunc nostrum esse dixerit, non tamen ipsi insignem cum brachium attollẽte musculo connexum (imò uix contactũ) tribuere poterit. [o]Sextus brachium mouentium musculus admodum est carnosus, ac concauam internamq; scapulæ sedem opplet,ex[p] basi totius scapulæ carneam originem deducens, & in trianguli[q] uerticem,ad scapulæ formam tãtisper arctatus,dum ad interiorem articuli regionem pertingat,cui amplo tendine quasi in semicirculum implantatur,brachium introrsum circumuertens. Huius musculi superius latus[r] illi admodum continuum existit,quem postremò recensui: adeò sanè,ut nisi diligenter animũ adhibueris,uterq; unus esse tibi apparebit: sextumq; musculum ad[s] elatiorem scapulę costam,inflexionem in posteriora fecisse, atq; ita portionem gibbæ sedis scapulę etiam occupare,& eum quem quintum uocauimus, constituere asseres. [t]Septimus uerò brachium mouentium musculus ille est, quem Galenus decimotertio de Partium usu (nam quinto de Administrãdis sectionibus,omnes à scapula in humerum porrecti musculi mirè confunduntur, & præsens musculus ferè inter brachium attollentes inibi recenseri uidetur) brachium retrorsum ad dorsum agi credidit:[u] illum enim,qui uerè id munus præstat,quemq; inter huius Capitis musculos tertio loco recẽsui, Galenus circumuertẽtis ad exteriora uice descripsit.Cæterùm hic septimus musculus, cuius ope brachium ad exteriora circumagi scio,uniuersum scapulæ gibbum, [x]quod sub ipsius spina habetur,implet.[y] Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi: deinde arctior ad scapulæ formam[z] redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo,at breui,tanquam in semicirculum extrinsecus inseritur,ita ut trium musculorum brachium circumagẽtium tendines, in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexentur,& qua ratione singuli suis fungantur munijs,facilè demonstrent.

Sextus brachium mouentium. — *Septimus.*

n 4 tab. Ξ. 10 tab. Δ. — o 7 tab. Γ. 8 tab H. — p 7 tab. ab L ad L. — q 7 tab. ab L,L uersus K. — r 7 tab. I. — s 1 fi. cap. 21 lib. 1 ab A per 4 ad Z. — t 11 tab. Γ. 2 tab. I. 9 M. 10, 11 Q. — u 13 tab. S. — x 2 fi. cap. 21 lib. 1 inter G,I,H, D,T,Y. — y 11 tab. ab H,I. — z 11 tab. ab H,I ad K.

MVSCVLORVM BRACHIVM MOVENtium administratio. Caput XXIIII.

SI hactenus ad brachium mouentes usq; musculos, cęteros dissectionis nostrę serie, & in primis[a] latum illum,qui buccarum motibus præest, carneaq; membrana efformatur, administraueris, cutem quoq; ex superiori scapulæ parte, & pectoris elatiori sede ademisti: ac proinde hæc à brachio,abdomine,& uniuerso thorace,usq; ad femora & nates,nunc ita cum adipe auferetur, ut carnea membrana illæsa,corpori adnata maneat. Quod profectò, nisi laborum sis patiens, discendiq; cupidus, molestè perfeceris: cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberanda ueniat,quàm si carnosam membranam unà cum cute adimeres. Ablata cute,

Musculi, quem carnosa membrana in simiarum & canũ axillis constituit, examen.

a 3 tab. Γ.

cute, unam rursus lineam, à media pectoris regione, ad pubis usq; os, in membrana carnosa duces: & deinde aliã à pubis osse transuersim, secundùm coxendicis articulum, ad sacri ossis usq; spinam: & tertiam à summo humero, adusq; mediam brachij regionem. His ductis sectionibus, membranam carnosam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habentur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq; ad axillæ usq; cauitatem membrana, hæc ad lucem extendẽda est: ac diligenter animaduertendũ, num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis & spurijs costis (ut Galenus docuit) incipientem. Verùm interim sedulò cauebis, ne eò ruditatis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq; dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam tam rudes, ac in similaribus partibus dignoscendis adeò negligenter uersatos, ut primo intuitu adipem dorsi, carnem esse arbitrarentur, quòd multo magis illum hîc, quàm alibi propter incubitum rubere cernerent. Quando enim cadauer longo morbo non extenuatum, una atq; altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obsessa rubet, atq; ideo & eius sedis adeps. Cæterùm uniuersa iam membrana à corporis trunco & media brachij regione liberata, brachium pectori adducentem[b] musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis musculus, quo caudatę simiæ donantur, quiq; à mamillarũ regionibus sursum obliquè fertur. Verùm quum isto homines destituuntur, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq; insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usq; à subiectis corporibus separabis. Dum uerò musculi huius caput nouacula liberas, accuratè studendum est, ne quid aliud unà cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, uerarum costarum cartilaginibus[c] musculus obtenditur, quem ferè[d] recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno uice proprij thoracis musculi habetur, quemadmodum in musculorum thoracem mouentiũ enarratione dicturi sumus latiùs. Nunc autem eius memini, ut etiamsi ego in homine illum minus reperiam, studiosi tamen ipsum obseruare conentur: cõmilitonesq; inter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hîc latêre, ac proinde non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut liberatum, non deberi negligenter abijci. Neq; huic solùm animus accommodandus est, uerùm & illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter atque in hominibus dicebatur. Cæterùm magnum hunc pectori brachium adigentem musculum in præsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes: quos commodè administrare nequis, nisi prius ablato[e] musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, &[f] toti scapulæ spinæ, summoque humero, unà & huic proximæ clauiculæ[g] sedi inseritur, quique hinc per scapulæ gibba & basim deorsum protenditur, donec mucrone suo octauæ thoracis uertebræ spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebram, spinarum apicibus quodammodo connexus, ab ipsisque principium sumit. Verùm de hoc musculo, & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quòd posteriores brachium mouentes conspici aptè nequeant, nisi ille à spina & occipitio ad ipsius usque insertionem liberatus fuerit. Administratur uerò nouacula aut cultello, secundùm spinæ dorsi

Primi brachiũ mouentiũ musculi administratio.

b 3 tab. Δ.

c 5 tab. ab r ad s & t.
d 5 tab. Δ.

Lib. 6 de Administ. consect.

Administratio secundi scapulam mouentiũ, ut reliquos brachij scitè aggrediaris.

e 9 tab. Γ, Δ. ubi musculus iste plenè circunscribitur.
f 2 fi. cap. 21 lib. 1 G, I, K.
g 1, 2 fig. cap. 22 lib. 1 ab t uersus Q.

dorsi longitudinem facta sectione, quę musculum illum duntaxat ad subiecta usq; uulneret: deinde altera secundùm occipitiũ est ducenda, quæ ibidẽ etiam musculi principium ab occipitij osse liberet. At si fortasis subiectum aliquem musculum illis sectionibus uitiandum metuis, buxeum cultellũ exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur: & deinde illi, quod à summo humero, seu clauicula, ad octauæ thoracis uertebræ spinam descendit. Cultello enim lateribus indito, & sursùm deorsumq; acto, à subditis musculis illum scapulæ musculum abscedere coges, atq; ipsius nerui ei principij crasitiem facilè tunc coniecturabis, musculumq; à substratis corporibus iam liberatum, paruo negocio ad ipsius insertionem perduces. Verùm rursus sub hoc, uti etiam in peculiari huius musculi enarratione audies, obseruandũ est, ne unà cum ipso musculus ab occipitio in scapulam procedens auferatur, quem Galenus scapulã quoq; sursum trahere prodidit. Neq; hoc eò dico, quasi homines hunc cum simijs cõmunem haberent: uerùm ut non perfunctoriè, an illo quoq; homines donẽtur, animaduertas, & simia administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modò diligens Naturæ sis admirator) conferas: neq; etiam canibus hic confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cętera quæ clauiculis carent animalia, plurimùm in brachium & scapulam mouentibus musculis, à simijs uariant. Quæ adhuc alium insuper habent musculum, ab externa sede transuersorũ processuum quatuor primarum ceruicis uertebrarum enatum, & in scapulæ spinam insertum, quo homines etiam carent: esset tamen & iste quoq; in hominibus, si reperiretur, iam dissecandus. In simijs igitur, tribus his scapulam attollentibus musculis ad ipsorum usq; insertionem post liberata eorundem principia deductis, in homine autem unico duntaxat, quem is tantum ex tribus illis simiarũ musculis obtinet, uersus insertionem perducto,[h] musculum, cuius beneficio brachium eleuamus, aggredieris, eius caput ab uniuersa scapulæ spina, summo humero, & clauiculæ media sede, nouacula aut cultello proximè osi adiecto abscecans, donec illum transuersam in humerum insertionem moliri conspexeris. Posteaquàm uerò huius musculi triangularem figuram, & sui capitis, quod iam obtusum trianguli uerticem ostendet, formam perpenderis, non solùm in superficie is undiq; est intuendus: sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles, articulum exteriùs integens, quamq; nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint, mutuò sibi incumbentes: quemadmodum Galenus in quinto libro de Administrandis cõsectionibus uidetur innuere, immeritò, uti aliàs sæpius, ueteribus dissectionis professoribus (qui in hominum cadaueribus sese exercebant) nescio quam oscitantiam imponens. Examinabis itaq; uniuersum musculi principiũ, ac quomodo crassescat, carnosusq; sensim musculus efficiatur, considerabis: ac insuper tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum undiq; musculum hunc diuides: ut aliquando fatearis, illum nihil minus quàm duplicatum esse, neque illam referre speciem, quam[i] tres primi, ab ilium osse enati, & femoris motibus famulantes musculi, simul mutuò incumbentes, pulchrè exprimunt. Cæterùm duobus primis brachium mouentibus musculis ab humero absẽctis,[k] musculũ, qui brachium deorsum mouet, à subditis illi partibus ad insertionem usq; liberabis. quod factu est facillimum, si secundùm spinæ longitudinẽ, à qua principium assumit, lineam duxeris, quę membraneũ ipsius principium duntaxat persecet. Quum itaq; principiũ liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuersum musculum retusiori nouacula à subditis musculis separãs. In hac administratione, qualiter

Administratio secundi brachium mouentium.

Quarti administratio.

h 4 tab. Σ. 10 tab. Δ.

i 9 tab. Γ. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ.

k 10 ta. Θ.

l 10 tab. Y. [l] qualiter musculus iste basis scapulæ humiliorem angulum transcendat, scapu
læq; adhæreat, contueberis: & deinde, si principium ipsius uariè ad originis lo
cum protenderis, manifestè quo modo hic musculus brachium detrahat, &
nihil minus quàm scapulam primariò moueat, addisces. Porrò quum lineam
illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberas, cauen-
m 11 tab. a,b. dum sanè est, ne unà quoq; disseces[m] initiũ abdominis musculi obliquè ascen-
dentis: & deinde[n] illius, qui transuersim à spinis quoq; uertebrarum enatus, in
n 11 ta. Δ. decimam & undecimam thoracis costas inseri dicetur. Quapropter si tuis ma
nibus parum fidis, idem in hoc musculo tentabis, quod in illo experiendũ pro-
o 9 tab. Γ, Δ. bauimus, qui[o] secundus scapulam mouentiũ nobis numeratur: ut scilicet pro-
tensam manum, aut buxeum cultellum externo musculi lateri subdas, atq; il-
lum transuersim sursum deorsumq; actum, tantisper moueas, donec ad spina-
rum usq; apices musculũ à subditis organis diuisum esse conieceris. hac namq;
ratione principij sui membranei crassitiem promptè cognosces, & quàm altè
cultellus aut nouacula ad hoc separandũ immitti debeat, exquisitè intelliges.
Verùm omnino opportunè feceris, si stylum aliquem longiorem, rotundoq;
ornatum tuberculo, sub musculi principio rectè protenderis, & sensim cultel
lo sub musculo ad styli latus demisso, principium diuiseris, cultelli semper acie
extrorsum ducta, & leuiter obliquata, sursumq; semper cum stylo protusa, ad
eum ferè modum, quo chartã diuidimus. nisi etiam eo artificio uti uelis, quod
eruendis è uesica calculis adhibemus, quum siphonem instar dimidiæ canalis
effictum, uesicæ ceruici indimus, ut dein in eius cauitatem sectio moliatur,
eo prorsus modo, quo pilosi serici textores sericum in pilos diuidunt: his enim
rationibus omnia pulchrè diuiduntur, quæ secundùm styli longitudinem
p 10 ta. Θ. dissecanda, in posterum subinde audies. Quando igitur[p] musculum, quo bra- Tertij administratio.
chium decliue agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero li
q 13 tab. S. berabis: ac demum[q] musculo retrorsum brachium trahenti te accingẽs, ipsius
initium similiter ab humiliori scapulæ costa abscindes: & accuratè indagabis,
r 11 tab. Γ. num Galenus ueriùs huic circumuertendi munus attribuerit, quàm nos[r] mu-
sculo gibbam scapulæ sedem occupãti. Poteris itaq; tertium brachij motuum Septimi.
opificem musculum, tam diu humero appensum relinquere, donec illum qui
scapulæ gibbũ opplet, & septimus nobis enumeratur, à scapula ad articuli usq;
s 12 tab. H,H. ligamentum abraseris, ut scilicet eo ueriùs singula expendas.[s] Musculum, qui Quinti.
scapulæ cauitati incumbit, quæ inter spinam & superiorem ipsius costam ui-
situr, à scapula ad ipsius usq; insertionem derades duabus lineis, una per spinæ
scapulę superius latus, altera secundùm elatiorem eiusdem costam, ductis. Bra
t 7 tab. Γ. chium circumagentium[t] musculus, qui internam scapulæ sedem sibi uendi- Sexti.
cat, non nisi priùs scapulam sectionis serie à clauiculis solueris, cõmodè se spe-
ctandum offert. Verùm quia integris adhuc scapulam mouentibus musculis,
inopportunè hanc à clauicula separaueris, aut etiam unà cum clauicula à tho-
race ipsam præter rationem modò seiungeres, ab eius musculi, quem ordine
brachium mouentium sextum esse retuli, administratione tantisper tempe-
rabis, dum sectionis serie cauum scapulæ tibi occurret, & musculum hunc ex
u 7 tab. I. illo promptè deradere queas. Conduxerit quoq; interdum &[u] quintum
brachium mouentium musculum hucusq; reseruare, ut quî
sexto continuus sit, pulchrè & commodè
perspiciatur.

DE LIGAMENTIS HVMERI AD scapulam articuli. Caput XXV.

PRIMO libro[a] rotundum magnumq́; humeri caput, & non admodum latum, neq; insigniter profundum scapulæ[b] acetabulū (propter uarios, quos brachio obimus, motus) meritò extructa esse retuli. Ne autem laxus adeò articulus malè custodiretur, & humerus quouis ferè motu sua sede excideret,[c] processus quosdam scapulæ, & uaria deinde ligamenta, inuicem ossa colligātia, Naturam produxisse subiunxi. Cæterùm quum iam articulum quodammodo munientes processus, ac plerosq; hunc stringentes[d] musculos absolui, tempus sanè postulat, ut articuli etiam ligamēta seriatim nunc pertractem. Tria itaq; robusta humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos instar mēbranæ, nunc tenuioris, nunc crassioris ambiens uinculum.[e] Quod igitur amplum & membranosum est, omnibusq́; articulis commune, orbiculatim ex supercilijs ceruicis scapulæ principiū assumit, ac totum articulum ambiens, in radicē interni capitis humeri primùm inseritur: & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriusq; ceruici implantatur. Aliorum uerò trium[f] duo quidem ad amussim instar neruorum teretia uisuntur,[g] tertium uerò nonnihil amplum. Enascitur autem[h] primum ex[i] apice interioris processus scapulæ: & hinc procedens, internis anterioribusq́;[k] partibus exterioris humeri capitis circuntenditur, ualidissimè huius capitis sedis impressioni adnatum.[l] Alterum uerò, quod crassius maiusq́; isto est, ex ceruicis scapulæ superiori[m] parte, ubi summo humero submittitur, ortum ducit: & interius humeri caput superans, inseritur toti illi exterioris capitis[n] regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exteriori[o] capiti musculi cubitū flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterius latus, posteriori primi ligamenti connascitur lateri,[p] ac simul ambo uelut transuersum ligamentum efformant, caput dicti nunc musculi in suum sinum seruans.[q] Reliquum uerò tertium, ex eadem cum secundo regione principium nanciscitur: ac obliquè hinc porrectum, inseritur in totam posteriorem exterioris capitis humeri[r] sedem, adeò ut præsens ligamentum posteriorem articuli ambiat regionem: ut enim amplum obtinet principiū, ita quoq; ampliorem molitur in humerum insertionem. Cæterùm præter hæc tria, quæ præcipuè humerū, ne deorsum extrorsumq́; ab acetabulo scapulę labatur, continent, aliud est adhuc[s] ligamentum, humerum sursum & in anteriora, ad mediam nimirum inter summum humerum, & interiorē scapulę processum, sedem luxari prohibens: hoc enim similiter ualidum, ab interiori processu scapulæ, sursum obliquè ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam contingens. Atq; huic eidem muneri subseruit[t] nerueum caput anterioris cubitū flectentium musculi, quod ab eminentissima scapulæ acetabuli sede enatum, inter articuli ligamēta humeri caput transcendere, illiusq́;[u] sinui incumbens, deorsum ferri audies. Horum quoque ligamentorum administratio, non nisi scapulam mouentibus musculis, & cubitum flectentibus dissectis, aggredienda est, quæ tunc cultellis paruulis, sed acutioribus celebrabitur. atq; omnium primùm id secandum ueniet, quod ex interiori scapulę processu exoritur: deinde alia duo peculiaria, ab ipsorum radice ea liberans, usque ad humerum singula deduces. Neque hîc interim oscitanter animus adhibendus erit, ne quum secundum ligamentum aggredieris, unà quoq; caput exterius cubitum flectentiū musculorum

Ligamenta humerum scapulæ connectētia. — *Cæteris articulis commune.* — *Tria propria.* — *Primum.* — *Secundum.* — *Tertium.* — *Ligamen ab interiori scapulæ processu in superiorem pertinens.* — *LIGAmentorum administratio.*

a Hæc seriatim petes ex 1 & 2 fi. cap. 23 lib. 1 A, B, C, D, E, F, G.
b 2 fi. cap. 21 lib. 1 A, B.
c 1 fig. ultimarū lib. 1 μ, λ.
d magna ex parte qui brachium mouēt.
e Id quum nullā obtineat crassitiem, secus delineari nequit, quàm illic occurrit, ubi in tabulis ossa detecta spectantur, ut 8 tabula.
f 5 tab. d & e.
g 13 ta. V.
h 5 tab. d.
i 5 tab. b.
k 1 fi. cap. 23 lib. 1 D.
l 5 tab. e.
m 1 fi. cap. 21 lib. 1 A.
n 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 E, iuxta H figuræ 1.
o 6 tab. m musculi Θ.
p 5 tab. f.
q 13 tab. V.
r ab E ad F 2 fi. cap. 23 lib. 1.
s 5 tab. c, d b ad a.
t 6 tab. caput m musculi Θ.
u 1 fi. cap. 23 lib. 1 H, I.

lorum anterioris præſcindatur, niſi fortaſsis antea ademptum unà cum toto muſculo eſſet. Porrò ligamentum ab interiori ſcapulæ proceſſu, in ſummum humerum pertinens,[x] muſculo brachium attollente ablato, citra ſectionem euadit conſpicuum.[y] Illud uerò, quod ſcapulæ acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiſo prorſus articulo, in conſpectum uenit.

x 4 ta. Ξ. 5 tab. γ.
y 1 fig. occurrens in cõtextu 21 cap. lib. 1.

DE MVSCVLIS SCAPVLAM MOuentibus. Caput XXVI.

SCAPVLA iiſdem quo brachium agitur motibus, ſi illum duntaxat exceperis, quo id circũuerti diximus. Hanc itaq; pectori admouet triangularis[a] muſculus, illi ſubſtratus[b] muſculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Eſt namq; hic primus ſcapulæ muſculus, quem in uigeſimotertio Cápite ex ſecunda, tertia, quarta, quinta, & interdum ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, paulo antequàm in cartilagines illæ ceſſant,[c] principiũ aſſumere, ac ualde à Galeni deſcriptionibus uariare docui. adeò ut hîc neq; ipſius ſubſtantia, quæ tota, niſi iuxta breuiſsimum tendinem, carnea eſt: neque[d] inſertio, quam in interius latus anchoram imitantis proceſſus molitur: neq; fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtuſum uerticem, nuſquam interſectæ feruntur, diffuſiùs recenſenda ueniant. Si itaq; huius muſculi altiores fibrę contrahantur, elatiùs ſcapulam pectori admouent: inferioribus uerò in ſe contractis, uerſus pectus demiſsiùs ſcapula adigitur. At totius muſculi fibris, aut medijs potius laborantibus, ſcapula in neutram partem declinans, pectori adducitur. Quanquam interim ſcapula pectoris oſsis ſummo, aut mucronatæ cartilagini non æquè atq; brachium adducitur, quod inſignibus in motu differentijs, nunc pectoris elatiori ſedi, nunc demiſsiori admouetur,[e] quemadmodum ipſius quoq; muſculus elatiùs & demiſsiùs ipſo ſcapulæ muſculo initium ducit. Porrò ſcapulam ſurſum ad caput ualidi attollunt muſculi: ſiquidem & ipſa grandi mole conſtat, pluri mamq; ipſi carnem adnatã ſuſtinet.[f] Primus eſt, quem ante aliquot brachium mouentes muſculos diſſecandum diximus, quiq; oritur ab occipitij oſſe tranſuerſa[g] linea, ab eius oſsis medio, uerſus auris radicem porrecta, & cuius externum latus ab auris pinnula tantum remouetur, quanta ipſius muſculi ab occipitiò exortus eſt longitudo. Si enim occipitij interuallum, quod ab ipſius medio ad aurem pertinet, in duas æquales regiones diuiſeris, earum unam, quæ occipitij medio uicinior eſt, præſentis muſculi principium (quod carneum, ſed tenue interim exiſtit) occupare intueberis. In occipitij medio dexter muſculus ſiniſtrum contingit: ac ambo inuicem iuncti, unaq; ueluti ex ſpinarum uertebrarum apicibus[h] principium ducentes, per ceruicis thoracisq; ſpinam, uſq; ad octauam thoracis uertebram protenduntur. Dexter (idem de ſiniſtro intelliges) qua quodammodo ex ſpinarum apicibus enaſcitur, membranoſus tanta ferè amplitudine apparet, quanta uertebrarum in ſuo latere eſt[i] latitudo: reliqua uerò tota regione carneus (ſi unicum duntaxat[k] locum exceperis) conſpicitur, quem paulo pòſt explicabimus. Duæ itaq; huius muſculi iam enarratæ ſunt lineæ, quarum una ſecundùm occiput, altera ſecundùm ſpinas fertur. Præter has autem, aliæ duæ obliquæ ſunt:[l] una ex termino tranſuerſæ lineæ, quo aurem ſpectat, obliquè deorſum uerſus anteriora tantiſper protenditur, quouſq; latiorem clauiculæ[m] partem contingat, ſummo humero coarticulatam.[n] Alia à lineæ poſtremò commemoratæ fine, quo ipſa clauiculam tangit,

Primus ſcapulam mouentiũ.

Secundus ſcapulam mouentium.

a 5 tab. Γ.
b 3, 4 ta. Δ.
c 5 tab. ab i ad k.
d 5 tabulæ l in b.
e cõſtr K, R 3 tab. cũ i, k tab. 5.
f 9 tab. Γ, Δ. 1 tab. G. 2 K, L. 4 b.
g 9 tab. ab E ad F.
h 9 tab. ab E per K ad G.
i 6 fi. cap. 15 lib. 1 ab ſ ad u. & 9 fig. à t ad z.
k 9 tab. +.
l 9 tab. ab F ad H.
m 1, 2 fig. cap. 22 lib. 1 ab I ad Q. cum L fig. 1 cap. 21 lib. 1.
n ab H ad G 9 tab.

tangit, deorſum uerſus poſteriora obliquè tantiſper deſcendit, dum unà cum termino rectæ[o] lineæ, ſecundùm ſpinam exporrectæ, acutum angulum conſtituat, è regione octauæ thoracis uertebræ conſiſtentem. Quatuor his lineis muſculus circunſcribitur. uerùm præter has,[p] aliam tranſuerſam in ipſius medio quodammodo nanciſcitur, qua[q] toti ſcapulæ ſpinæ, & ſummo humero, & clauiculæ latiori parti inſertatur. Hac parte, qua ſuam molitur inſertionem, neruoſus ſimul & carnoſus uiſitur:[r] ea uerò ſede, qua ſcapulæ ceruicem ſpectat, & quarta ipſius linea à clauicula, deorſum ad octauam thoracis uertebram prorepit, ſemicirculum quodammodo membraneum ac nerueum commonſtrat, quaſi hîc (ne fortè ſcapulæ gibbum[s] occupantes muſculos arctiùs premat, aut minus pertinaciter illorum impetum ſuſtineat) carneus ac mollis eſſe nequiret. Reliqua autem ſede, uti iam admonuimus (niſi quà dorſi ſpinæ cõmittitur) omnino carnoſus exiſtit: ſed tamen undique tenuis eſt, ea ſui[t] ſede excepta, qua toti ſuperiori ſummi humeri ſedi, & latiori clauiculæ parti ualidiſsimè implantatur.[u] Fibras non uno omnes modo porrectas habet. nam quæ ab occipitio, ceruiciſq; uertebrarum ſpinis protenduntur, obliquè, ut & exterior eius muſculi partis linea, antrorſum ad ſcapulæ ſpinam, & ſummum humerum, & latiorem clauiculę ſedem deſcendunt, tanto ſemper obliquiores, magis'ue trãſuerſæ, quo magis à ceruicis uertebrarum ſpinis, thoraci propinquioribus, principium ducunt, adeò ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulo minùs toto tranſuerſæ ſint. Quæ uerò à thoracis uertebrarum ſpinis uerè enaſcũtur, ſurſum uerſus anteriora tenſæ, tanto quoque rectiores, minuſq; trãſuerſæ uiſuntur, quo octauæ thoracis uertebræ ſunt uiciniores. Eiuſmodi fibrarum ſeries commonſtrat, huius muſculi beneficio non modò uniuerſam ſcapulam ſurſum attrahi, ſed etiam deorſum uelli, rectáq; ad dorſum agi. Si namque[x] ſuperior muſculi pars inter ſecandum uerſus ſuam originem trahatur, totam ſcapulam ſurſum attolli cõſpicis. At ſi[y] humilior muſculi pars, quæ inter ſcapulæ ſpinam, & octauam thoracis uertebram conſiſtit, in ſe collecta fuerit, ſcapula deorſum uellitur. Deinde[z] media muſculi parte inter diſſecandum attracta, ſcapulæ molem rectà retrorſum duci cernimus. Atq; hinc fit, præſentem muſculũ motibus omnino pugnantibus præfici, fibraſq; contraria ſerie ductas obtinere: quamuis interim nulla prorſus ſui ſede hunc diſiunctum, inconiunctum'ue eſſe, quis uerè dixerit. Proinde unitatis ratione, muſculus iſte unius loco mihi habebitur: quo minus autẽ functionis gratia is duorum aut plurium uice à quopiam recenſeri queat, per me non obſtiterit. At Galenum miror, qui hunc muſculum diſiungens, ad medium ferè libri quarti de Adminiſtrandis ſectionibus, ſuperioris muſculi partis prolixiùs, quàm de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profectò inuidioſe diſceptans, meminit: ad calcem uerò eius libri, inferiorẽ muſculi partem uix obiter nominauit, tunc ſcilicet, quum ſcapulam duobus proprijs muſculis ad dorſum

QVAMVIS muſculi huius, de quo in præſentia agimus, effigies, ex nona tabula ad Γ & Δ, alijsq; his circumductis characteribus peti poßit, nihilominus rudibus lineis in ſuperiori figura hic illius circumſcriptionem expreßi. Inferiori uerò effigie trapezion, quam obſcurè Galenus in quarto de Adminiſtrãdis ſectionibus libro proponit, delineaui. Pertinet itaq; ab A ad B tranſuerſa linea, ſecundùm occipitium protenſa. Ab A uerò ad C, linea recta ab occipitio, ad octauæ uſq; thoracis uertebræ ſpinam ducta. À B uerò ad D, linea obliquè ab occipitio ad clauiculam pertinens. À D ad C, linea obliquè à clauicula ad ſpinam octauæ thoracis uertebræ procedens. Poſtremò à D ad E, inſertio muſculi in ſpinam ſcapulæ, & ſummum humerum, & elatiorem clauiculæ partem facta notatur. In humiliori porrò figura, F indicat trianguli rectangulum, & baſim etiam: G uerò lineã, toto ductu æquè diſtantem à baſi. Vniuerſum autem ſpacium, quod ab F ad G habetur, τραπέζιον, ſeu menſalem figuram notat, à qua ſecluditur acutiſsimus præſentis trianguli angulus, ſupra G conſiſtens.

B A D E C G F

o 9 tab. ab E ad G.

p 9 tab. ab H ad I.

q 3 fi. cap. 21 lib. 1 à G, per I, K ad L.

r Inter H & G occurrit * 9 tab.

s præcipuè M 9 tab.

t 4 tab. b.

u Has lineæ referunt in 9 tab. muſculo ductæ.

x 9 tab. Γ.

y 9 tab. Δ.

z ad K tabulæ 9.

dorſum agi inſinuaret: quorum inferior, eſt huius noſtri muſculi humilior pars, ab octo ſuperioribus, non autem (ut Galenus inibi docet) duodecim thoracis uertebrarum ſpinis præcipuè originem aſſumens, quam etiam alibi demiſsiorem ſcapulæ muſculum appellauit. Vtcunque ſit, parua hîc nobis cum Galeno futura eſt diſſenſio, ſi ambos ipſi enarratos muſculos, unum continuum corpus eſſe annuerit. Nam etſi fortaſsis muſculi huius[z] inſertio, quæ inſtar latæ, ac obliquè admodum procedentis lineæ perficitur (quantumuis etiam & in hac tota muſculus continuus ſit) illum in duos diſtinguere appareret, nulla tamen prorſus diſcriminis nota[a] inter dorſi ſpinam & ſcapulæ baſim habebitur. ubi tamen diſtinctionem lineamq́ue, ſecus ac res ſe habet, confingere debes, ſi modò ſuperiorem Galeni muſculum, trapeziæ figuræ quouis pacto aſsimilaturus ſis. Ea ſiquidem[b] linea, quæ à ceruicis radice, ſecundùm ſcapulæ ſpinam, & ſummum humerum, & latiorem clauiculæ ſedem duceretur, comparanda uenit baſi trianguli rectanguli, in cuius ſummo linea æquè diſtans à baſi ducta ſit. Quemadmodum ea muſculi[c] linea, quæ ſecundùm ſpinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ aſsimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius baſi incidit.[d] Quæ autem ad occipitium tranſuerſim ducitur, illi lineæ correſpondet, quæ in trianguli uertice æquè cum baſi diſtat. At[e] quæ ab occipitio ad clauiculam procedit, obliquo triangu li lateri confertur. Cæterùm nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum eſt, idq́ue præcipuè propter ſimiarum ad homines differentiam. Primùm enim, ſi Galeno credideris, teipſum inſcitiæ oſcitantiæq́ue inter ſecandum inſimulabis, quum deinceps alios muſculos ſcapulam attollentes, in homine ſedulò indagare conaberis. Ex Galeni namque placito, ſub eminentiori nobis dicti iam muſculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior, minorq́; ſed totus tamen carnoſus eſſe deberet: & qui ex occipitij oſſe, ſub nuper dicto muſculo enatus, deorſum modicè uerſus anteriora obliquè deſcenderet, & altiori baſis ſcapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem deſineret, ad medium uſque baſis ſcapulæ interiùs inſertum, è regione radicis ſpinæ ſcapulæ. Huic id munus concreditum eſſet, ut ſcapulæ baſim uerſus occiput attolleret. Verùm hunc fruſtra mecum in homine (quòd ipſe illo deſtituatur) indagabis: quum interim promptiſsimè is in caudatis ſimijs occurrat, eam prorſus fabricam, quam Galenus ipſi tribuit, quamq́ue ego iam deſcripſi, ſeruans. Rurſus in caudatis ſimijs alium obſeruamus muſculum, à Galeno quoque enumeratum, qui carnoſo principio, ex primæ ceruicis uertebræ tranſuerſo proceſſu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebræ tranſuerſis proceſsibus enaſcitur, non quidem ex interna ipſorum ſede, ſed ab externa magis. Hic muſculus, poſtquàm primùm ex reliquis muſculis, qui ceruicis uertebris adnaſcuntur, emerſit, teres, ſed tamen latior, quàm profundior apparens, deorſum in poſteriora, uerſus ſcapulæ baſis ſuperiorem angulum perfertur, illiusq́ue internæ ſedi carnoſus ac latior redditus inſertatur. Inſuper ſimiæ alio quoque muſculo donantur, quem inter Galeni muſculos ſcapulas attollentes, ſi quartum de Adminiſtrandis ſectionibus adamuſsim diſcuſſeris, quarto loco enumerari reperies. Atque hic mihi ab interna tranſuerſi primæ ceruicis uertebræ proceſſus ſede, deinceps & tertiæ quoque & quartæ ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſsibus, carneo principio enaſci uiſus eſt: quod prædicto nunc muſculo latius redditum, deorſum quoque, ſed minus in poſteriora tantiſper ducitur, dum carnea lataq́ue inſertione in ſcapulæ ſpinam inſeratur, in ea ſpinæ ſede,

F qua hæc

z 9 tab. ab H ad I.

a 9 tab. ab I ad K.

b 9 ta. à K per I ad H.

c 9 tab. ab E ad K.

d 9 tab. ab E ad F.

e 9 tab. ab F ad H.

Muſculus ſcapulam attollens, quo ſimia abundat.

Tertius muſculus ſimiæ ſcapulam attollentium.

Quartus, quē ſimiæ ſibi priuatim ſecus quàm homines uendicant.

qua hæc summum humerum producit, ac quæ quodammodo è regione ceruicis scapulæ consistit. Cæterùm ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto.

Tertius hominis scapulam mouentium.

Verùm[f] tertium musculum homo cum simijs communem nanciscitur, sed nonnihil quàm simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à[g] transuerso primæ ceruicis uertebræ processu: deinde &[h] transuerso processu tertiæ uertebræ, quartæ & quintæ, quasi disiunctis constaret principijs: uno nimirum, quod primæ ceruicis debetur uertebræ: altero autem, quod tribus secundæ uertebræ proximè subiectis asscribitur. quanquam etiam interdum à[i] transuerso secundæ ceruicis uertebræ processu musculus hîc, sed parua origine enasci uisus sit. Principia hæc, simulatque ex reliquis uertebras ceruicis amplexantibus musculis emergunt, unà coeunt, & ualidum efformant musculum, nonnihil latiorem, quàm profundum, qui lata carneaq; insertione in[k] internam superioris anguli scapulæ basis sedem inseritur, scapulam sursum uersus anteriora, ceruicisq; latera trahens. Non inopportunè itaq; hic musculus nobis scapulam attollentium alter dicetur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur.

f 7 tab. H. 6 tab. K. 8 I. 10, 11 C. 12 G. 13 Q.
g 10 fi. ca. 15 lib. 1 S.
h eiusdem fig. z.
i 5, 6, 7 fi. cap. 15 lib. 1 u.
k 1 fi. cap. 21 lib. 1 Φ.

Musculus, inter scapulā attollentes à Galeno perperàm descriptus.

Galenus suis omnibus scapulam attollentibus musculis, addidit oblongum gracilemq;[l] musculum, quem ex ossis *v* referentis lateribus procedentem, scapulæ, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inseri, scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli scapulam attolli opinatus est. Ego autem in Capite de ossis *v* referentis musculis, huius ossis gratia, non autem scapulæ, musculum hunc efformatum asserui: ac proinde cuius´nam motus autor is censeri debeat, diligenti sectione uenit indagandum. In hoc enim simijs nulla cum hominibus est differentia, nisi quòd simijs toto progressu carneus uideatur: hominibus autem in medio ductu gracilescit, tendinis speciem commonstrans, & duobus quasi musculorum uentribus donatus. quod sanè Galenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quàm[m] musculos inferiorem maxillam deorsum ducentes duobus donari uentribus obseruauit.[n]

l 5 tab. R, S.
m 5 tab. H, I.
n 10 tab. r.

Quartus hominis scapulā mouentium.

Vnus adhuc musculorum scapulam mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsi spinam, uersus superiora nonnihil agit. Hic musculus amplus & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur: & à quartæ, quintæ, sextæ & septimæ ceruicis uertebrarum, deinde quatuor aut quinq; primarum thoracis uertebrarum spinis[o] principium ducens, toti propemodum scapulæ basi carneus, ac æquè ut in exortu[p] latus inseritur, fibras obtinens non prorsus transuersas, at nonnihil obliquè à dorso, ad scapulæ basim deorsum ductas.

o 10 tab. à G ad H.
p 10 tab. ab I ad K.

Lib. 4 de Administ. sect.

Musculum quo brachium detrahitur, scapulam non mouere.

Quibus uerò musculis hic quadrilateris musculus (cui Galenus nimium latum initium asscripsit) & alij omnes tegantur, quibus´ue illi obducantur, sectionis semper series, & musculorum tabulæ leui negocio commonstrant. Quod profectò non oscitanter in illo[q] musculo obseruandum præcepimus, qui brachij ad dorsum uersus inferiora motus autor est: quem Galenus in libro decimotertio de Vsu partium, scapulam quoq; deorsum ducere, parum rectè prodidit. Ego autem huius quoq; modò memini, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium insuper, quàm hactenus enarraui, requirat.

q 11 ta. Θ.

MVSCV-

MVSCVLORVM SCAPVLAM MOVENTIUM administratio. Caput XXVII.

HORVM musculorum administrationem pari, qua reliquos omnes, methodo aggredieris.[a] Primi enim, quo scapula pectori adducitur, principium, nouacula à costis, unde prodit, liberandum est: & deinde toto musculo à thorace ad internũ usq; scapulæ processum separato, ipsiusq; attractis principijs, cuius potissimùm motus opifex habendus sit, inquires: num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm scapulam, uti ego dicebam, moueat.[b] Secundum musculum, quem & scapulam attollere & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea es aggressus: unde etiam hîc ipsius sectionem neutiquam oportet repetere, quemadmodum nec eorum musculorum obseruationem, qui simijs in collo priuatim tribuuntur, & à Galeno, perinde ac si hominibus quoq; communes forent, describuntur. Verùm [c] tertius scapulam mouentium, qui à ceruicis uertebris ad superiorem scapulæ basis angulum ducitur, suo principio prorsus liberãdus non est, nisi aliquot ceruicis musculis antea præsectis. Ac proinde operæprecium erit, illum transuersim, ubi primùm ex ceruicis musculis emergit, abscindere: ipsiusq; principio ad uertebras relicto, illum à scapula liberare, illius tamen functione prius perpensa. [d] Quartum musculum leui longaq; sectione à spinarum apicibus secabis: & ubi ipsius insertionem adamussim obseruaueris, eundem à scapula amouebis, sedulò cauens, ne * tertium hominis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo exortu liberes. Deinde si[e] longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, ossi υ referenti proprium esse retuli, adhuc asseruatus sit, non oscitanter specta, num scapulæ, an illius ossis gratia, hunc rerum Opifex procreauerit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à summo humero & clauiculis, quà inuicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, &[f] peculiarem huius articuli cartilaginem obseruans, quæ illi similis est,[g] quæ in maxillæ inferioris ad temporum ossa articulis, &[h] clauiculæ rursus cum pectoris osse nexu adinuenitur. Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hîc, pręter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius appendice, dictaque nunc cartilagine existat: cuius Hippocratem in libro de Articulis, de brachij luxationibus differentem meminisse, Galenus docet. Sed quid de illo osse sentiam, primo libro sum executus. Vbi itaque clauiculam à scapula diremeris, hæc in sua sede diligenter seruanda uenit. Verùm uasis ex thorace in brachium proreptantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio resectis, scapulam à thorace euertes, ut iam circumuertentis brachium[i] musculi naturam inspicias, qui cauam scapulæ sedem occupat. Hoc itaque ab osse undique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpensa, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi[k] musculi interuentu hæreat, qui thoracem mouentium secundus enumerabitur.

Marginal notes: a 5 tab.I. — b 9 tab.I. A. — c 7 tab.H. 11 tab.Q. — d 10 ta.I. — * 10 ta.E. 11 tab.F. — e 5 tab.R, S. — f 4 fi.cap. 12 lib.1 R. — g in margine cap. 10 lib.1. — h 4 fi.cap. 12 lib.1 S. — i 7 tab.I. — k 8 tab.F.

Primi administratio. — Secundi. — Tertij. — Quarti. — Clauiculæ à scapula liberatio.

DE MVSCVLIS CAPVT MOVENTIBUS. Caput XXVIII.

Capitis motus.

SVPERIORI libro, ceruicis uertebrarũ fabricam describentes, & Galeni sententijs nos meritò parum accommodantes, caput proprijs motibus & secundarijs moueri retulimus. Quot enim proprijs motibus ceruix agitur, totidem etiam secũdarijs caput mouetur: ac ceruix quidem extenditur, seu in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur: deinde utrinq; ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur. Caput autem uno proprio motu, uel quiescẽte etiam ceruice, flectitur & extẽditur, seu antrorsum & retrorsum, idq; supra primam ceruicis uertebram, fertur: & dein alio ipsi prorsus peculiari motu supra secundam uertebram, ueluti ad axim circũducitur, siue flexum, siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicẽ existat. In latera uerò, seu uersus humeros, caput non, nisi ceruicis beneficio, ac ueluti secũdario, inclinatur: quum immota rigidaq; ceruice, ne minimũ quidem caput proprio motu humeris adducamus. Tempestiuum itaq; nunc fuerit, ijs musculis, qui ceruicis præsunt motibus, in suum locum asseruatis, eos aggredi, qui proprijs capitis motibus famulantur, septenis complexi paribus, partim caput, partim primam ceruicis uertebram agentibus, quorum sex in posteriori ceruicis consistunt sede, à quibus sermo modò est inchoandus. Verùm anteaquam ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorũ paria ex dissectionis serie præposuit, scapulæ motibus seruientia: quorum[a] unum homines cum simijs commune nanciscuntur, id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulæ spinam, summũ humerum, & latiusculam clauiculæ partem inseri dictus est. altero autem pari homines destituuntur, cuius in altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiorem basis scapulæ angulum in simijs protendi commemoratus est. Atque hinc fit,[b] primum caput mouentium par Galeno tertia serie inter musculos ceruicem occupantes enumerari, quod duobus cõstat musculis,[c] principium ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebræ spinæ: dein etiam ex quartæ, tertiæ, secundæ & primæ uertebrarum thoracis spinarum apicibus. Principium hoc, quà primùm ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita latescit, ut ad tertiam secundamque thoracis uertebram iam porrectum, adeò amplificetur, ut externum ipsius latus è regione transuersorum processuum earundem uertebrarum consistat. Ambo musculi hanc seruantes latitudinem, sursum feruntur, à quinq; etiam inferiorum ceruicis uertebrarũ spinis (sed nimis quàm leuiter) exortum assumentes.[d] Quando autem ad tertię ceruicis uertebræ usq; spinam conscenderunt, quum hactenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, utriq; ab inuicem sensim magis magisq; tantisper abscedũt, dum transuersa[e] linea occipitis ossi carnea lataq; insertione implãtentur. Eius enim insertionis tãta est amplitudo, quãtum internum alterius musculi latus à media occipitij sede, & externũ latus ab auris radice remouentur: adeò, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quantum ab una aure ad alterã occipitij est interualli, quod musculorũ insertione non occupatur. Cæterùm istius musculorũ ab inuicem recessus forma,[f] triangularis exactè uisitur, si modò unam lineam transuersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internũ latus alterius duxeris: & deinde alias duas ab eius lineæ terminis, secundùm utriusq; musculi internum latus, ad tertiæ ceruicis uertebræ spinam, ueluti ad trianguli uerticẽ porrexeris. Rursus

In 4 libro de Admin. sect.

Primum par musculorũ aut caput, aut primam uertebrã mouentium.

a 9 tab. f.
b 11 tab. f. 10, 11 tab. A
c 11 tab. A.
d 11 tab. D.
e 11 tab. B, C.
f 12 tab. B, E, D.

[g 12 tab. B,A.C,A. C,B.] Rurſus ſinguli muſculi[g] triangulari forma conſtant, ſi lineam ſecundùm ſpinæ longitudinem ad occipitium uſq; ductam, unius lateris loco habueris: & ſecundi lateris uice, lineam ſecundùm externum muſculi latus exporrectam: & tertij lateris loco lineam, quæ tranſuerſim muſculi inſertionem ad occipitium deſcribit. Fibræ horum muſculorum, à ſpinis uertebrarum ſurſum obliquè, quaſi ad tranſuerſos ſuperiorum uertebrarum proceſſus tantiſper ducuntur, dum ſimul omnes in occipitium finiant: præſentes enim muſculi modicum prorſus & exiguum in tranſuerſos uertebrarum proceſſus nexum moliuntur. [h 13 tab. A, B uſq; ad G. 5 tab. T. 10, 11 B. 12 F,F.] [h] Secundum muſculorum par, admodum ſanè uarium, & ſecus multò in homine, quàm canibus & ſimijs, obſeruamus. [Secundum par impenſe uariũ.] His namque ex tranſuerſis tertiæ quartæ'ue thoracis uertebræ proceſsibus, & inſuper ſecundæ ac primæ quoq; thoracis, & quinq; humiliorum ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſsibus, muſculi iſtius paris enaſcuntur, & ad earundem uertebrarum ſpinas procedentes, ipſis nonnullis inſertionibus applantantur. Deinde dexter nuſquam toto progreſſu à ſiniſtro recedit, ſimulq; ambo in occipitij medium ampla inſertione innaſcuntur, nullibi nerueum aliquid, quod notatu dignum ſit, oſtendentes: etſi interim obliquas quaſdam impreſsiones exprimant, ex tranſuerſis inferiorum uertebrarum proceſsibus, ad ſuperiorum quodãmodo ſpinas excurrẽtes. at illæ leuiores cenſendæ ſunt, minuſq; penetrant, quàm ut his aliqua ex parte muſculum diuidi quis dicere queat. Quanquam Galenus nonnullos diſſectionum profeſſores, non duos huius paris tantùm muſculos enumeraſſe, uerùm quoſdam quatuor, quoſdam uerò ſex ibidẽ recenſuiſſe, uideatur teſtari, qui aliter ac Galenus homines aggrediebantur. In ſimijs enim & canibus (de quibus hactenus in hoc ſecundo pari locutus ſum) unum duntaxat utrinq; muſculum recenſerem: quandoquidem ſi illis attendendum foret impreſsionibus, totidem ferè muſculorum loco uterq; habendus eſſet, quot ſunt ex tranſuerſis uertebrarum proceſsibus exortus, & in earundem ſpinas inſertiones. In homine itaq; multo aliter hanc cõiugationem, quàm Galenus illam deſcripſit, aut enumerauit potiùs, obſeruaui. Apparent enim quàmplurimi utrinq; muſculi, ſerie multiplici inuicem commixti, & admodum uariè principium obtinẽtes, & diuerſis omnino rationibus inſertiones in occipitium molientes. [i 13 tab. A.] Ilico enim atq; primum muſculorũ par ſubductum eſt,[i] muſculus occurrit, qui acutum principium ex medio tranſuerſorum proceſſuum quintæ & quartæ thoracis uertebræ educit, & ilico ab exortu carneus apparens, muris & lacertæ formam adipiſcitur: [k 13 ta. B.] quum uerò ſurſum ad ceruicis initium[k] perreptat, carnoſus eſſe deſinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam ceſſat,[l] [l 5 ta. H, I.] muſculum imitatus, qui maxillam humiliorem deorſum trahit, duobuſq; uentribus donatur. [m 13 ta. C.] quandoquidem[m] inibi, quà muſculus iſte ſecundi paris caput mouentium, ceruicis radicem ſuperauit, carnoſus denuò eſſe incipit, quouſq; in occipitij oſsis medium[n] [n 13 ta. D.] inſeratur. Verùm ante ipſius inſertionem, cum illo alius[o] [o 13 tab. à C ad D.] coit muſculus, qui ex ſeptimæ ceruicis uertebræ ſpina, nerueo teretiq; principio enatus, ſurſumq; aſcendens, carnoſus quoq; euadit, & unà cum dicto muſculo occipitio inſeritur, ubi dextri lateris muſculi, ſiniſtri lateris muſculis contigui ſunt, neq; ab inuicem (ut primum par) remouentur.[p] [p 13 tab E ad F.] Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius eſſe poſsit, ac ex apicibus trãſuerſorum ſecundæ & primæ thoracis uertebrarum proceſſuum, partim carneus, partim nerueus enaſcitur: [q 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 k.] & ſurſum uerſus exteriora obliquè exporrectus, carnoſuſq; ac latior redditus, occipitio ad radicem[q] mamillaris in capite proceſſus ualidè inſeritur. [r 13 tab. G,G.] Sub his[r] magna moles carnea conſiſtit, ſecundo in canibus pari quodammodo

dammodo reſpondens; quæ à tranſuerſis uertebrarum proceſsibus obliquè ſurſum ad ſpinas exporrecta, occipitij oſsi implantatur, fibras obtinens ab exterioribus ſurſum intrò obliquè repentes. Huiuſmodi itaque ſecundum muſculorum homini eſt coniugium: in quo cuiuis integrum erit, utrinque quatuor collocare muſculos: primum ſcilicet, ſecundum & tertium, tres illos ante carneam molem enarratos: & quartum, ipſam carneam molem. Niſi fortaſsis quis denuò illam carnem in tot muſculos ſubdiuidere propoſuiſſet, quot in ipſa impreſsiones, aut exortus inſertionesq́; uiſuntur. At conſultius fore arbitror, unicum tantum par ex omnibus his, & unum duntaxat utrinque muſculum numero ſtatuere, quum cætera paria duobus tantùm conformentur muſculis, & omnes huius ſecundi paris muſculi eiuſdem functionis gratia procreati ſint.

Primi ac ſecundi parium munus. Hoc enim (ut primum quoque par) capitis, & obſcurè admodum ceruicis etiam extenſionem, aut in poſteriora ductum perficit. Si igitur muſculi utriuſque lateris contrahantur, caput rectiſsimè extendent: at ſi alternatim laborauerint, circumuerſionis capitis motui famulabuntur.

Tertium par. [s] Tertium par duobus gracilibus conſtat muſculis, qui neutiquam prædictis mole correſpondent. Ex ſecundæ enim ceruicis uertebræ[t] ſpinæ extremo, duo enaſcuntur muſculi, non admodum neruei, qui ſurſum porrecti, in occipitij medium teretes inſeruntur, in ipſa inſertione minus quàm in ortu inuicem contigui: ab ipſo enim nonnihil obliquè ſurſum ducuntur, ſenſim mutuò abſcedentes. Hi ſi ſimul contrahantur, caput quoque ſolum in poſteriora agunt: at ſi alter tantùm in ſe colligatur, ſui inceſſus ratione, circumuerſionis capitis, ut duo priora paria, opifex erit.

Quartum par. [u] Quartum par, capitis etiam extenſioni præfectum, ſub tertio reconditur, illi, quod ad ſubſtantiam, formam, ductumq́ue attinet, ſimile. A' poſteriori enim primæ uertebræ[x] ſede, ubi aliæ in ſpinam deſinunt, ipſaq́; lineæ modo prominens tuberculum proceſſum'ue obtinet, utrinque ad proceſſus eius latera unus enaſcitur muſculus gracilis, & omnino carneus. amboq́; huius paris muſculi in exortu contigui ſunt: & ſurſum porrecti, modicè ab inuicem diducuntur: & nonnihil mutuò dirempti, in occipitium inſeruntur.

Quintum par. [y] Quintum par, forma & ſubſtantia duobus prædictis iam paribus reſpondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij oſſe principium obtinet: atque illinc deorſum obliquè deſcendens, in apicem[z] tranſuerſi primæ ceruicis uertebræ proceſſus inſeritur, dexter quidem muſculus in dextrum proceſſum, ſiniſter uerò in ſiniſtrum.

Sextum par. [a] Sextum par[b] à ſpina ſecundæ ceruicis uertebræ enaſcitur: & obliquè ſurſum procedens, in tranſuerſum quoque primæ ceruicis uertebræ proceſſum implantatur, pari prorſus cum quinto coniugio ratione, formaq́ue. Sunt enim utriuſque paris muſculi oblõgi, carnei, & paulò minus toto teretes. In cane uerò & ſimijs multò quàm in hominibus ſunt craſsiores & inſigniores, ut etiam horum animalium ſecundæ ceruicis uertebræ ſpina perquàm ampla lataq́ue occurrit, perinde ac tranſuerſi etiam primæ uertebræ proceſſus ampli exiſtunt: etſi interim illis animalibus æquè ac hominibus tertium par cum quinto & ſexto pares æqualesq́; triangulos utrinque formare conſpicitur. Si enim trium illorum parium dextros muſculos unà contuleris, in dextro latere[c] triangulum ſtatues: ſi uerò ſiniſtri lateris muſculos inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obſeruabis: cuius unus angulus conſiſtit in occipitij medio, ſecundus ad ſecundæ uertebræ ſpinam, tertius in ſiniſtri lateris tranſuerſo primæ uertebræ proceſſu. Cæterùm quinti & ſexti parium munus eſt, primam uertebrã unà cum capite ſupra ſecundam circumuertere: utriuſque enim paris dextris muſculis in ſe

[s] 14 tab. A, B.
[t] 14 tab. E.
[u] 14 tab. F, G.
[x] 3, 4, 11 fi. cap. 15 lib. I X.
[y] 14 tab. H, I.
[z] 14 tab. D.
[a] 14 tab. K, L.
[b] ab E ad D 14 tab.
[c] Huius coſtæ in 14 tab. ſunt A, H, K. alterius autem trianguli coſtæ B, I, L.

in se contractis, prima uertebra in posteriora sinistrorsum circumuertitur: sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum conuoluitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi habent,[d] anteriores uerò hac ratione.[e] Vtrinque à media superioris osis pectoris sedis regione, secundùm ipsius amplitudinem,&[f] claiculæ parte, pectoris osi ibidem coarticulata, amplum ac neruosum membraneumq́ue musculi prodit caput, neruosius ex pectoris osse, quàm à clauicula pronatum. Caput hoc obliquè uersus superiora procedens, carnosum, densumq́;, & paulo latiorem quàm profundum efficit musculum, qui carnoso crassoque admodum[g] fine,[h] mamillari temporis osis processui innascitur, illum sua amplitudine uniuersum amplexus: sic sanè, ut unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, membraneo latoque in collo occurrente[i] musculo proximè subditus, ac citra sectionem omnibus ferè hominibus conspicuus.

d alterius lateris musculus 4 ta. Θ. 1 tab. F. 2 tab. I. 5 tab. K. 9 tab. D.
e 4 tab. X.
f 4 tab. Y.
g 4 tab. Z.
h 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 k.
i 3 tab. Γ.

Musculi à pectoris osse & clauiculis in caput inserti, atq; in huius capitis numero 13 & 14.

Cæterùm in quibusdam quadrupedibus, musculum hunc in medio ductu, quo sursum fertur, diuisum bipartitum'ue obseruaui, una quidem parte mamillari processui, altera autem ad auris radicem caluariæ insertum. Tres uerò huius musculi fines ac insertiones hactenus in nullo comperi animante: multoque minus principium à pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres'ue partes manifestè dissectum, mihi occurrit. quamuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomicis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse, non ignorem. Verùm hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariat: licet plerique hos à capite natos, pectoris osi & clauiculis inseri, thoracisq́ue motibus præfici contenderint. At neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest ut quis uerè ipsorum functionem naturamq́ue nobis expresserit.

Munus 13 & 14 musculorū.

Vtriusque enim lateris musculus contrarijs prorsus munijs quatuor primorum parium præficitur: ambobus enim contractis, caput in anteriora, siue rigida, siue inclinata ceruice, flectitur. Si uerò dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur: sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Porrò præter hos,[k] alij conspiciuntur musculi, quos ferè sub[l] stomacho latitantes, ueteres appellasse uidentur. Hi namque quatuor primarum thoracis uertebrarum, & omnium ceruicis uertebrarum corporibus connascuntur, ac partim ab ijsdem principium ducunt, partimq́ue ipsis inseruntur, non minus liquidò postmodum in occipitis os inserti, iuxta[m] anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactiùs inter dorsum mouentes musculos recensebimus: flectunt enim superiorem dorsi partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix eueniunt enumerandi: quemadmodum neque[n] alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duæ coniugationes) ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem, non autem caput proprio motu in latus agunt. Et rursus[o] alia coniugatio ceruicem extendens, hîc prætereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda: quum & illa quoque non nisi secundariò caput moueat, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum manumq́; ducunt.

Musculi solius ceruicis motibus præfecti.

k 8 tab. A, B.
l 7 tab. E. aut 14 fig. lib. 5 A, B.
m 1 fi. cap. 15 G.
n 8 tab. C. 13 tab. H.
o 14 ta. O.

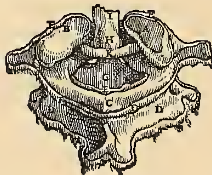
CAPVT MOVENTIVM MVSCVLORVM administratio. Caput XXIX.

Primi paris administratio. E ORVM qui capitis motibus præsunt musculorum ad-
ministrationem à [a] primo pari auspicaberis, perpendens *a 11 tab. A, 12 F.*
membraneum [b] cuiusdam musculi principium, quod ex *b 11 ta. F.*
inferiorum ceruicis uertebrarum spinis enatum, primo
capitis musculorum pari, reliquisq́; hîc dorsum mouenti-
bus musculis insternitur: ac tandem aliquot superioribus
thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Li-
cebit itaq; huius musculi (qui hominis thoracem mouentiũ tertius erit) prin-
cipium à uertebrarum spinis cultello liberare: & musculo ad insertionem us-
que à subditis diuulso, illum ibidem à costis appensum tantisper sinere, dum
thoracis musculos aggredieris. In præsentia enim cultellum retusiorem, aut
buxeum, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum à subditis li-
berare conaberis: deinde secundùm spinæ longitudinẽ ducta sectione, ipsum
ad insertionem usq; in occiput duces. quod ubi in utroq; latere præstiteris, hu-
ius paris musculos, ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquò reflectes, ut
Secundi paris. reliquam sectionem non impediant. Mox uarios [c] secundi paris musculos con *c 13 ta. A, B usq; ad G.*
siderabis, ea illos serie, qua enumeraui, à uertebris abscecans, & ad occipitium
deducens, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionũ potissimùm
autores sint, rectè perspicias: quod tunc demum optimè uisitur, quum cere-
brum ex caluaria ademptum est, ipsaq́; inferior maxilla, quò caput leuius, ma-
Tertij. gisq́; sequax sit, abscecta. [d] Tertium par à spina secundæ ceruicis uertebrę post- *d 14 tab. A, B.*
Quarti. modum liberabis, sensim illud ad occipitiũ usq; à [e] quarto pari subleuans, præ- *e 14 tab. G, F.*
cauensq́;, ne & id unà imprudens auferas: hoc enim nunc à prima uertebra se-
parandum uenit, atq; ut cætera, ad suam, quam molitur, insertionem ducen-
Quinti. dum. [f] Quintum insuper par, ab occipitio liberatũ, ad transuersos primæ uer *f 14 tab. H, I.*
Sexti. tebræ processus, quemadmodũ [g] sextum à spina secundæ uertebræ ad eosdem *g 14 tab. L, K.*
Decimitertij & decimiquarti musculorũ. processus, ducetur. Reflexo iam cadauere, à pectoris osse & clauiculis, [h] anterio *h 4 ta. Θ.*
rum musculorum principia sunt acuto cultello resecanda, mente interim ad-
hibita, num plura musculorum principia simul concurrant, aut utrinq; plures
musculi obseruari queant. Vbi itaq; & hos ad mamillares processus perduxe-
ris, illorumq́; insertionem rimatus fueris, eos à capite abscecato: & proprijs cer
uicis musculis in præsentia relictis, ad ligamenta capiti & duarum primarum
ceruicis uertebrarum peculiaria, sectionem confer, quibus nunc priuatum
Caput dedicabimus.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAE'QVE ceruicis uertebrarum ligamentis. Caput XXX.

CAPITIS TRIGESIMI FIGVRA.

TRIGESIMI CAPITIS FIGVRAE, ET eiusdem characterum Index.

PRAESENS figura primam secundamq; ceruicis exprimit uertebras, posteriori sede delineatas, unà cum earundem ligamentis, hoc Capite describendis.

A, B, C *Prima ceruicis uertebra, secundæ connexa. Verùm A priuatim dexter primæ uertebræ sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. B autem sinister sinus, cui sinistrũ occipitis ossis caput insidet. C uerò primæ uertebræ sedes, ubi in spinam aliæ terminantur.*

D, D, G, H *Secunda ceruicis uertebra.*

E, E, E *Membraneum ligamentum, primam ceruicis uertebram occipitis ossi colligans, aliqua ex parte hîc primæ uertebræ adhuc adnatum cernitur.*

F, F *Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram secundæ nectens uertebræ.*

G *Corpus secundæ uertebræ, dentem producens.*

H *Dens, acutus'ue secundæ ceruicis uertebræ processus.*

I *Teres ligamentum, à dente in occipitis os insertum, hic transuersim abscissum occurrit.*

K *Transuersum ligamentum, dentem in sinu continens, qui dentis gratia in prima ceruicis uertebra cælatur.*

CAPITIS cum prima ceruicis uertebra articulationem, & secundæ item uertebræ cum prima, secundæq; rursus cum capite coniunctionem, omni dignas esse admiratione, libri superioris decimumquintum Caput explicauit. Præsens autem ligamenta articulos hos continentia perstringet. Quum itaque primam ceruicis uertebram capiti copulari necessum fuit, meritò uniuersum articulum ambiens[a] ligamentum (quod & cæteris articulis commune censetur) forté robustumq; Natura procreauit: rarum tamen nihil, aut peculiare, præter robur crassitiemq;, id ligamentum adipiscitur.[b] Quod uerò secundam ceruicis uertebram capiti cõmittit, teres & ualidissimum est, & cartilaginis naturam participat, & ex uertice[c] dentis enatum, occipitis ossi inseritur,[d] quà anteriorem foraminis, quo dorsalis medulla delabitur, regionem cõstituit. Id ligamentum firmissimè secundam uertebram occipitis ossi colligans, unà cum dente uelutí axem efformat, secundùm quam caput, primæ uertebræ (quæ tum ueluti continuum os cum capite efficitur) interuentu in gyrum agitur. Verùm ne dens ille[e] internam primæ uertebræ sedem occupans, & dorsali medullæ ibidem prælocatus, quandoque ex suo sinu in uehementioribus capitis motibus deuiet, luxetur'ue, atq; tunc dorsalem medullam cõprimat, aut frangat,[f] aliud ligamentum rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primæ uertebrę prodiens, alteri lateri inseritur, posteriori dentis sedi transuersim obductum, & egregiè robustũ, cartilaginisq; naturæ compos. Reliquum est[g] aliud ligamentum, primam uertebram secundæ colligans, quod eiusdem cum alijs membraneis articulos continentibus ligamenti fabricæ & usus censetur. Vt autem hæc ligamenta examussim administres, conduxerit musculos ceruicẽ mouentes prius esse dissectos: ac tunc demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam uertebram capiti colligans, opportunè diuidetur: & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoq; per transuersum abscecabis, ut teres ligamentum, dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fueris, transuerso quoq; ictu id diuides: ac ligamentum transuersim denti obuolutum, dentemq; in sua cauitate continens, diligenter obseruabis: & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus supra secundam & primam complentur, disces. Postremò membraneum ligamentum, primam uertebram secundæ copulans, in circuitu quoq; acuto cultello aggredieris: & auulsa prima uertebra, denuò dentis sinum, & ligamentũ dentem complectens, & quod ex ipsius uertice procedit, considerabis.

Left margin notes: a E, E, E. — b I. — c H. — d 1 fi. cap. 15 lib. 1 G. — e 3 fi. cap. 15 lib. 1 K. — f K. — g F, F.

Right margin notes: *Ligamentum primam uertebram capiti committens.* — *Secundam uertebram capiti.* — *Ligamentum transuersim denti obductũ.* — *Primam secundæ colligans.* — *Ligamentorũ administratio.*

DE MVSCVLIS ABDOMINIS.

Caput XXXI.

VEREOR ne & hîc pariter morosior quispiam disciplinę ordinem culpaturus sit, quòd ante musculos abdomen constituentes, aut cubiti, aut thoracis, aut dorsi motores non aggredior: nihil enim prohibet, cubitum mouentes musculos modò pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione dorsum agentes musculi præcedant, & ante dorsi musculos, quod ad sectionis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos illi, quos abdominis uocamus, dissecari debeãt: proximum est, abdominis musculos persequi, quibus à fibrarum ductu nomina imponimus, quosq; octonario numero comprehendimus, quatuor obliquos, & duos rectos, & totidem transuersos enumerantes. Obliquorum igitur in utroq; latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias, seq; mutuò decussatim intersecantes fibras obtinent.[a] Superioris enim fibræ deorsum uersus priora obliquè procedunt:[b] inferioris uerò sursum obliquè ad anteriora tendunt. Rectorum ab utroq; latere[c] unicus est, suas fibras secundùm corporis longitudinem extensas obtinens.[d] Transuersorum similiter unus utrinq; habetur, cuius fibræ secundùm corporis latitudinem, aut à dextris ad sinistra nullo obliquo ductu transuersim feruntur.[e] Obliquè descendens, cæteris abdominis musculis supersternitur,[f] & ex sexta, septima, octaua & nona costis, priusquam in cartilaginem finiant, carnosum principium sumit, propter musculum, quem ex scapulæ basi pronatum, octo elatioribus thoracis costis inseri, thoracemq; mouere dicemus. Hoc amplum principium non instar rectæ prodit lineę, uerùm instar manus. ille enim thoracis musculus, costis, quasi digitos singulis porrigendo, inseritur: ex quorum interuallis prominentiores obliquè descendentis musculi partes, digitorum ritu enascuntur, non secus, quàm si sinistræ manus digitorũ interuallis, dextræ manus digitos insereres. Deinde post nonam costam, à tribus etiam inferioribus costis iste musculus enascitur, illam semper originé imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adipiscitur, non quidem amplius cum illo thoracis musculo ingressu mutuo cõmissus, uerùm cum[g] alio quodam, qui ab inferiorũ thoracis uertebrarum, & unius alteriusq; in lumbis positarum spinis enatus, thoracis decimæ & undecimę costis potissimùm inseri, in thoracis musculorũ enarratione dicetur. Is enim manus quoque ritu costis, priusquam in cartilaginem cessare incipiunt, implantatur: & obliquè descendentis musculi principium, manus quoq; modo ex eius musculi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit. Hoc obliqui musculi principium, undiq; carnosum quidẽ est, sed tenue: uerùm musculus ipse sensim carnosior crassiorq; euadens, deorsum in priora fertur, ilia (quę quasi inania inter ilium os & infimam costam, ἰξυῶνας & λαγόνας Græci uocant) carnosa ipsius parte amplectẽs, quousq; ad ilium os perrepserit, cuius[h] summitati secundùm totum eius ossis appendicis ductum, carneus inseritur. Quum uerò carnosa musculi pars, ex iliũ regionibus, ad corporis anteriora mediaq;, secundùm totam abdominis longitudinem properat, in neruosam exilitatem, membranæ quàmsimillimam degenerat, quæ sextæ & septimæ costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissimeq; superiori ossis coxendicis, & pubis regioni, ubi hanc excarnem reperit, implantatur. Quà enim[i] sextus &[k] septimus femur mouentium musculi, super coxendicis & pubis os descendunt, obliquus hic musculus ossi proximè non cõmittitur.

Secundùm

Octo abdominis musculorũ breuis enumeratio.

Obliquè descendens.

a 3 tab. Θ.
b 4 tab. P.
c 5 tab. Δ.
d 6 tab. Δ.
e 3 tab. Θ. 4 tab. O. 9 P.
f 3 tab. charact. 6, 7, 8. & 1 tab. O, O. P, P. 2 tab. o, o, o. p, p, p.
g 11 ta. Δ.
h 2 fi. cap. 29 lib. 1 H, R, R, P.
i 8 tab. Θ.
k 8 tab. Λ.

l 3 tab. ab R ad X. [l] Secundùm autem corporis longitudinem, in abdominis medio dexter mu-
ſculus cum mẽbranea tenuitate ſiniſtri ita ſanè coit, ut ſimul utriq; deſcenden-
m 4 tab. Γ. 5 tab. α. atque nũc po tiſsimùm 11 tab. a, b. tes, ueluti tunicam quandam uniuerſo abdomini obductã efforment. [m] Obli- *Obliquè aſcendens.*
quus huic ſubſtratus, ex ſuperiori oſsis ilium regione, quam ipſius ſpina & ap-
pendix circunſcribunt, carneus enaſcitur, ac ſimul impenſe tenuem membra-
neamq́; originem à lumborum uertebrarum & oſsis ſacri ſpinis aſſumit, quæ
in muſculi progreſſu carnoſis fibris tandem adaugetur, enutritur'ue. Muſcu-
lus iſte ſurſum tendens, ilia carnoſa ſui parte integit, & quatuor infimarum co
Hic ſedulò cõfer inter ſe 3 & 4 & 5 & 6 tabulas. ſtarum finibus carnoſus inſeritur. Vbi autem abdominis priora & mediũ con-
ſcendit, in neruoſam deſinit exilitatem, quæ inter rectum muſculum, qui ipſi
ſubijcitur, & membraneum obliquè deſcendentis tendinem, media interce-
dit, pubisq; oſſi, & mucronatę pectoris oſsis cartilagini inſeritur: per reliquam
uerò abdominis longitudinem, cum alterius lateris obliquè aſcendentis mu-
ſculi tendine ſic unitur, ut ex utriuſq; lateris muſculo, ſimul toti quoque abdo-
mini tegumentum efficiatur. Membranei horum muſculorum tendines, eun
dem ferè cum reliqua muſculorum parte, fibrarum ductum ſibi uendicant.
Cæterùm ea ſede, qua tendines ſuper abdominis medium inuicem inſternun
tur, utriq; firmiſsimè ſimul tanta amplitudine connati occurrunt, quanta me
dia recti muſculi eſt latitudo: atq; id adeò ualidè ſecundùm totam abdominis
longitudinem perficitur, ut hìc in abdominis medio, quatuor obliquorũ mu-
ſculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, niſi duos utrinq; habe
ri, accuratiſsima ſectio, fibrarumq́; ductus commonſtrarent. Vbi dextri ſini-
ſtris uniuntur, nullam prorſus ſeparationis neq; coitus lineam exprimunt: ſed
n 5 tab. à q ſurſum. paulo craſsiores redditi, ac ſeſe inter rectos muſculos,[n] ubi illi inuicem diſtant,
imprimentes, robuſtiſsimè tranſuerſorum muſculorũ neruoſis tenuitatibus,
o 6 tab. c. ipſiq́; adeò peritonæo[o] connaſcuntur.[p] Quod etiam obliquè aſcendentiũ ner-
p 5 tab. x. 6 tab. b. uoſis tenuitatibus uſuuenit, ſecundùm externa rectorum muſculorum late-
ra, priuſquam illos conſcendunt: per abdominis enim longitudinem, inſtar li-
neæ inſertionem ualidam moliuntur in neruoſas tranſuerſorum tenuitates,
q 5 tab. u, u, u. & etiam ad quaſdam rectorum muſculorũ[q] impreſsiones nunc commemo-
r 5 tab. Δ. randas. Sub obliquorum itaq; neruoſis tenuitatibus[r] recti abdominis muſcu *Recti.*
4 tab. n. 6 tab. f. li reconduntur, ſinguli ex media oſsis pubis regione,[s] duplici quodammodo
s 5 tab. n. notatur ſuperius, o inferius principium. principio ducentes originem, uno quidem ſuperiore interioreq́;, altero infe-
riore ac exteriore: non quòd hæc principia ſingulis muſculis diſiuncta incon-
tinua'ue ſint, ſed ipſa muſculi origo diuerſam ſubſtantiã ad hunc modum ex-
primit. Superior originis pars, ſeu ſuperius (ut ita dicam) principiũ, introrſum
nonnihil uergens, exactè carneum eſt: ac ex lato in anguſtum deſinens, priuſ-
quam ad mediam ſuminis regionem pertingit, in acutum quaſi angulum ter-
minatur. Inferius uerò, quod & extrorſum paulo magis prominet, neruoſum
eſt, carnis omnino expers: uerùm ſurſum porrectum, ſenſim aſſumpta carne
dilateſcit, totumq́; rectum muſculum producere uidetur. Recti itaq; muſculi,
t 5 tab. p ad q. duobus eiuſmodi principijs ſinguli ex pubis oſſe nati,[t] inuicẽ contigui ſunt, re-
u 5 tab. à q ſurſum. ctà ſurſum porrecti, donec ad umbilicũ peruenerint:[u] ibidem enim nonnihil
mutuò diſtãtes, modiceq; ampliores facti, ad pectus uſq; ferũtur, cui ſupra mu-
cronatam cartilaginem, ad oſsis pectoris latera, illícq; connexas cartilagines, lati
x 5 tab. r. 4 tab. n. carnoſiq;[x] implantantur. Muſculi hi non uno fibrarũ ductu, ſecundùm totam
y 5 tab. u, u, u. longitudinem ferri uidentur: ſed ſinguli in abdominis regione diuerſa[y] deli-
neamenta, ſeu inſcriptiones tranſuerſim, & incurua albaq; linea, ipſis inductas
exprimunt, non aliter ſanè, quàm ſi rectorum ſinguli plurium muſculorum
numero

numero essent habēdi. Non enim rectà ab osse pubis, ad pectus fibrę nusquam inclinantes ferūtur: sed ad nunc dictas circūscriptiones impreſsiones'ue nonnihil implicatæ obliquātur, atq; ex alijs aliæ produci quodammodo apparent. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inferūtur, sed interiori quoq; ex parte, ubi his impreſsionibus musculi donantur. Istarum impreſsionum duæ plurimùm supra umbilicum cōsistunt, & interdum una sub umbilico in sumine, aliquādo etiam tres supra umbilicum. Neq; has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerùm ut cōmodiùs sursum in priora nonnihil uergentes porrigerentur, & secundùm orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonæum appositè premerent, eoq; quod narraturi sumus munere opportuniùs fungerentur.

Recti musculi pars, qua simiæ abundant. Quum thoracem mouentes exequemur musculos,[z] unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est, quemq; uerarum costarum cartilaginibus ad pectoris oſsis latus exporrectum, docebimus totum esse membraneum, pręterquàm ad primæ secundæq; costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profectò musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione illum deprehendi, pars recti abdominis musculi mihi esse uidetur, & rectū musculum ad primam usq; thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. quod in canibus, caudatisq; simijs maximè euadit cōspicuum: in hominibus autem (ut uerum fatear) hunc musculum nunquam obseruaui: hominesq; illo, quum breuiſsimo donentur pectore, facilè destituuntur. *z 5 tab. ab r per se adt.*

Transuersi. Omnibus modò commemoratis musculis subsunt[a] transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebrarum proceſsibus, tenui membraneoq; principio enascitur: deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergens musculis, & carnosis adauctus fibris, superiori ilium oſsis regioni, & spuriarum costarum finibus exactè carneus cōnascitur, carnosa ipsius parte uniuersa inuestiēs ilia. Vbi uerò uersus abdominis medium,[b] ad exterius recti musculi latus usq; prorepsit, in neruosam finit exilitatem, quæ pubis oſsi & mucronatæ cartilagini implantatur: per reliquam inter hæc extrema longitudinē, membranosus iste tendo neruosæ exilitati transuersi alterius lateris musculi continuatur, ac simul ambo tunicę instar uniuersum abdomen circumcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verùm neruosa horum musculorū tenuitas non æquè atq; obliquorum lata est: transuersi enim nonnihil sub rectis musculis, & potiſsimùm iuxta pectoris regionem, carnei cōspiciuntur. Transuersis musculis [c] peritonæum, seu membrana nutritioni famulantibus organis circumposita, adeò ualidè subnascitur, ut arduum sit, illos ab hac, idq; potiſsimùm in homine, illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorum partes uix aliter peritonęo committuntur, quàm mutuò incumbentes musculi inuicem hærere solent. Transuersi enim musculi propria musculorū membrana illic, quà peritonæo obducuntur, neutiquam (etsi pleriq; secus arbitrētur) destituti secantibus occurrunt. neq; unquam alius musculorū abdominis, quàm nunc enarrauimus, situs uisitur: uti forsitan aliquis, librorum duntaxat ope nautam agens, promptè colligeret, pugnantibus nimirum Galeni locis delusus. Quandoquidē hos aliter recenset in libris de Affectorum locorum cognitione, rursus aliter in libris de Partium usu, & aliter prorsus in libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in sexto libro curatiuæ methodi ipsorum situm rectè describit. *a 6 tab. Δ. 5 tab. y. 12 tab. p.* *b 6 tab. b.* *c prima fi. 5 lib.*

Abdominis musculorum usus. Octo abdominis musculi, præter communem omnium musculorum usum, quo corpori calefaciendo refrigerandoq; auxiliantur, & propugnacula quædam cēsentur, primario usu thoracis motibus præsunt, ut in proprio de

prio de thoracem mouentium musculorum Capite dicturi sumus prolixiùs. Deinde homini ad durorum recrementorum expulsionem aptissimè subseruiunt: quando enim omnes unà in se collecti cótractiq; laborant,[a] septo transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina comprimunt, ut ex angusto loco in ampliorem (qui inferior est) fæces protrudant, expellantq;: & rursus ad uentriculũ superiora'ue illas deferri, præcaueant nihilo secus, quàm si duabus ad brachiale iunctis manibus, & semper magis magisq; sensim ad extremam usq; digitorum aciem distantibus, madentem spongiam imponeres, manibusq; paulatim coeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verùm hoc musculorũ abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situq;, apertè percipi nequit. Pari etiam ratione, quo pacto abdominis musculi parientibus (ut commodiùs fœtus propellatur) cóferant, non aptè cognoscitur. Atq; hæc adhuc minus ab illis assequuntur, qui septum transuersum, dum contrahitur, thoracéq; adaperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertẽtes, quum aerem intrò ducimus, ac thoracem continuò, citra spiritus retentionẽ, thoracisq; repleti compressionẽ, distendimus, septum transuersum nullũ impetum in excretione moliri, quòd scilicet perpetuò sursum tractũ, non deprimatur: quemadmodũ id spiritum retinentibus, & ui interim thoracem cóprimentibus, in firma sede permanet. Cæterùm nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recensere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandũ est: qui rectis musculis cibũ in uentrem attrahi, trãsuersis autem expelli, & obliquis retineri cótendunt, præsentibus musculis attribuẽtes, quod uerè uentriculi intestinorũq; fibris asscribendũ fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quàm quæ in mediũ adduci debeãt, quum aliæ fibræ uolũtario motui, aliæ uerò naturali, qui à nostro non pendet impetu, famulẽtur. Neutiquã sanè hæc ab ipsis cófingenda uenerant: at laudandus erat rerum Opifex, qui quum abdomen osse destitutũ necessariò creari uoluit, tam affabras tunicas inuolucraq; ipsi parauit, quæ præterquàm quòd tegumenta & aptissima propugnacula sunt, thoracis quoq; motibus, uti monuimus, utilissimè subseruiunt.

a 7 tab. A.

ABDOMINIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXXII.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorum capitibus, aut tendinum terminis aggredi, nihil prohibet: uerùm facilior est, musculorũq; naturam accuratiùs commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualitercunq; igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unà cum carnosa membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usq; liberatam esse oportet, unà cum[a] musculo, quem brachium deorsum trahere ostendimus, quiq; iampridem ex sectionis hactenus cómemoratæ serie ablatus est. His igitur ademptis, & membrana insuper perquàm tenui & fibrosa, quæ musculis, præter carneam, obducitur, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuulsa, priorem sectionem hunc in modum aggredieris. Cadauere ad alterum latus inuoluto, ut commodè & lumborum uertebris, & abdominis medio manus adhibeas, à sexta costa nitẽris[b] musculi abdominis obliquè descendentis principium paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundũ reliquas costas, uersus dorsum, & secundùm superiorẽ ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium. Hanc sectionem adeò duces leuiter, ut nihil præter præ-

Duplicem esse horum musculorum administrationem.

Administratio à musculorum exortu. Obliquè descendentis.

a 10 tab. D.
b 5 tab. D.

sentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi
principio, conaberis paulatim ab[c] obliquè ascendente descendentem eousque *c 4 tab.F.*
liberare, dum ad abdominis usq; medium illum perduxeris, præcauens, ne unà
tanquam obliquè descendentis musculi partem auferas, tenuem[d] musculum, *d 11 tab.Δ.*
qui ad decimam undecimamque thoracis costam cum obliquo mutuis inter-
uallis committitur. Si enim hunc scopulum uitaueris, & in uiris quoq; à[e] tuni- *e 3 tab.X.*
ca uasa seminaria inuoluente abstinueris, musculum obliquè descendentem,
uersus medium abdominis promptissimè duces. Cæterùm ubi ad[f] mediam *f Hæc esset, in qua recta duceretur linea per u,u,u tab.5.*
usq; recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinaciùs cum ascenden-
tis musculi tendine, obliquè descendentis tendo coire uidebitur, quàm ut inte
grum, & non uulneratum, lacerum'ue, ad lineam usq; (quæ in abdominis me
Candidior in abdomine linea. dio ambientibus meritò, quòd illi nulla subsit caro, candidior apparet) ipsum
dissecare ualeas, utcunq; acuta nouacula usus fueris: retusiori enim nihil peni-
Obliquè ascendentis. tus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti musculi am-
plitudine primo abdominis musculo,[g] ascendentem, qui secundus est, simili- *g 4 tab.F.*
ter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regio-
nem, & lumborum uertebras, & fines quatuor infimarum costarum sectio-
ne, quæ ab his omnibus musculum separare possit: & ab illo etiam respiratio-
nis[h] musculo abstineat, qui decimæ & undecimę costæ potissimùm inseritur. *h 11 ta.Δ.*
Post sectionẽ, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à[i] trãs- *i 5 tab.Y.*
uerso, cui insidet, in priora procedens, liberabis. Quod[k] usq; ad exteriorem co- *k 5 tab.X.*
stam, latus'ue recti abdominis musculi, mediocri negocio perfeceris, si modò
in uiris uasorum seminalium tunicis (quæ ad testium[l] musculorũ sectionem *l 22 fi.lib. 5 V.*
seruandæ sunt) animum adhibeas, ne unà etiam illæ præscindantur. Vbi uerò
Nexus neruosa tenuitatis obliquè ascendentis musculi cum trãsuerso. membranosus obliquè ascendentis musculi tendo externum recti musculi la-
tus spectat, acutiori nouacula à subditis separandus est: neq; id quidem oscitan-
ter, ne eum tendinẽ pertundas, ipsumq; hîc finire arbitreris. Tantus enim hu-
ius tendinis cum neruosa transuersi musculi exilitate iuxta externũ recti mu-
sculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliquè ascendentis tendinem diuidi
putauerim: & unam ipsius partem, transuerso musculo connatã, sub recto mu
sculo procedere, alteram uerò super rectum expandi arbitratus fuerim, atq; id
potissimùm supra umbilici regionẽ est manifestius. Verùm si ad amussim obli
què ascendentis tendinẽ à transuerso liberaueris, recto musculo illum super-
sterni cõperies, à quo ad albam usq; abdominis lineam accuratè separandus ue
nit: quod in carnosis recti musculi partibus factu est promptissimũ, at in[m] ner- *m 5 tab.u, u,u.*
ueis illis recti musculi inscriptionibus id arduũ esse obseruabis. Hîc modò do-
ceberis, quî ascendẽtis descendentisq; tendines circa abdominis medium inui
cem cõnascantur, ubi recti musculi mediæ amplitudini (quæ interior est) in-
cumbunt: nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usq; abdo
minis lineam mutuò separari queunt. Cæterùm posteaquã unius lateris, cuius
iam sectionẽ aggrederis, obliquos abdominis musculos ad albã usq; lineã per-
duxeris, expẽde,[n] qualiter obliquorum tendines rursus transuersorũ tenuitati- *n 5 tab. supra q. 6 tab. C.*
bus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis
Recti administratio. seiunguntur. Vtroq; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mensæ in-
cumbit, pendente, sola manu[o] rectum musculũ à transuersi neruea tenuitate *o 5 tab.Δ.*
separabis, dextræ manus digitis ab exteriori musculi latere iniectis, & secun-
dùm abdominis longitudinẽ hinc inde sub musculo ductis. Quũ primùm re-
ctus musculus à trãsuerso abscessit, integrũ est, eius fibras unà cum[p] transuersis *p 5 tab.u, u,u.*
ipsius inscriptionib. cõtueri, ac tandẽ musculũ à thorace nouacula liberatũ, ab
abdomine

q 6 tab.f. abdomine detrahere:[q] ita tamē, ut adhuc pubis ossi hęreat, ipsiusq; hîc initium accuratè examines. At quum hunc à pectore in cane aut simia adimes, studendum est, ne[r] continuum illi membraneum tendinem simul auferas, aut uulneres, qui secundùm pectoris longitudinē, à recto musculo ad primam usq; thoracis costam porrigitur, ac re uera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspicitur.[s] Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportunè administrabis, ducta similiter à pubis osse, per iliū os, & transuersos uertebrarum lumborum processus, aut potius[t] musculorū dorsum hic mouentiū exterius latus, & demum ad fines spuriarū costarum, leui sectione, quæ intacto peritonæo, solum musculū penetret. Mox trāsuersi principia hamulo eleuabis, & nouacula quàm poteris attentissimè à[u] peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deueneris exilitatē: quæ maiori adhibita cura, à peritonęo ita separanda est, ut neq; peritonæū, neq; neruosa ea tenuitas lacerentur. quod quidem non adeò arduū est, atq; operosum, & pręcipuè iuxta abdominis elatiora, non procul à pectore. nam in sumine tendo ipse (ut etiam peritonæū) nimis quàm tenuis occurrit. Nunc uerò, ubi & hunc musculū ad medium abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimè liberaueris, rursus in suum locum quatuor huius lateris musculos repones: ac cadauere in dorsum reflexo, secundam administrādi rationem aggredieris, quæ à tendinū finibus, in abdominis medio auspicatur. Duces itaq; à pectore ad pubem usq;, per totam abdominis longitudinē, super medium recti musculi eius lateris, cuius administrationem moliris, adeò leuem sectionem, ut nihil præter[x] obliquè descendentis musculi tendinē uulneret. Atq; hanc sectionē ad mediam recti musculi amplitudinem tentandā scribo, quòd nollem frustra per albam lineam, quę in abdominis medio occurrit, eam sectionē fieri. siquidē impossibile arbitror, descendentis tendinem, non uulnerato illæsoq; ascendentis tendine, seorsum hinc liberari posse. quanquā & ab alba linea interdum sectionē inchoari experiri ue non improbauerim, utcunq; etiam laceratos tēdines inuicem separares. Quapropter hac illa'ue sectione ducta, adnitêris hamulo descendentis tendinē attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousq; uniuersum musculum uersus dorsi spinā à costis & ilium osse liberatū deduxeris. Post hunc,[y] ascendentis tendinem à recto separabis, principiū separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, quî tendo ille trāsuersis recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Quod simulatq; obseruaueris, à reliqua transuersi musculi parte, obliquè ascendentē auelles ipsum à pubis & coxendicis & iliū ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumborū usq; uertebrarum spinas abscecans.[z] Rectū similiter, ut alterius lateris rectū in priori administratione dissecasti, à transuerso musculo attolles: & ipsius capite à pubis osse abscecto, illum super thoracē reflectes. Modò recta sectione secundùm albæ lineæ longitudinē ducta, quæ duntaxat neruosam[a] trāsuersi musculi tenuitatē illęso peritonæo diuidat, conaberis eā à peritonæo diligēter separare. quod quidem in homine, & potissimū iuxta pubē,[b] uasorumq; seminaliū transitum, facturus es difficillimè, in porcis autē minimo negocio. Cęterùm trāsuersi musculi tendine ad carneā usq; ipsius regionē à peritonęo liberato, eam quoq; tantisper ab ijs quibus cōmittitur partibus resecabis, quousq; uniuersus musculus à peritonæo dissectus pēdeat. Integrū iam quoq; est, & huius lateris musculos in pristinum locū reponere, & adamussim eorū formam, sitū, & fibrarū ductū examinare: ac demū illis resectis, ad testiū musculos cōtinua quadā serie te accingere.

Margin notes (left): r 5 tab.r. ſ.t. — s 6 tab.Δ. — t 13 ta.r. r. — u 1 fig. 5 libri. — x 3 tab.Θ. — y 4 tab.r. — z 5 tab.Δ. — a 6 tab.Δ. — b 5 tab.ß.

Margin notes (right): *Transuersi.* — *Altera abdominis musculorum administratio, uersus ipsorum initia.* — *Obliquè descendentis.* — *Obliquè ascendentis.* — *Recti.* — *Transuersi.*

DE VIRILIVM TESTIVM ET MVLIEbris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uteriq; musculorum natura utcunq; peti posset: uerùm ne easdem figuras diuersis in locis proponamus, hic tantùm adijcietur, in quibus nam figuris præsentes musculi sint obuij. Testis itaq; musculus nonnihil spectatur tertia musculorum tabula ad s, & uigesimasecunda figura libri quinti ♆. Uteri autem musculosa substantia, eiusdem libri uigesimaquarta figura ad characterem O, quoad id fieri potuit, exprimitur.

IAM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionẽ, peritonæum administrare, atq; cum eo quoq; testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquẽq; testem[a] singuli musculi graciles admodũ, ex ea uasorum seminaliũ & testis tunica efformati, quæ à peritonæo principiũ ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori sua sede, mox in ipso à peritonæo exortu, longis, ac inuicem sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibrę illæ gracilis oblongiq; musculi naturã exprimant, qui illi testis tunicæ semper innatus, deorsum protẽditur, ac tandem iuxta infimã testis sedem, unà cum illa tunica[b] uasi ei seminario applãtatur, quod à teste paratum iam semen assumit, idq; sursum in peritonæi cauitatẽ deducens, in uesicæ ceruicem[c] profundit. Neq; aliqua prorsus parte, testi aut seminario uasi tunica illa pertinaciter adnascitur, quàm ubi unà cum musculosa ipsius substantia, insertionem ad uasis inflexum tentat, qui ad infimam testis sedem perficitur, unde etiam musculus ipse nusquã testem contingit. Respondet itaq; testis musculus illis qui ex carnosa membrana efformantur: quum is aliud nihil sit, quàm carneæ fibræ, uasorum seminaliũ & testis inuolucro innatæ: quemadmodũ carnosæ membranæ[d] musculi, carneis quoq; fibris per membranã digestis constituuntur. Testium musculorum beneficio, uiri arbitrario motu testes modicè (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt: ne testes fortè plus æquo laxati, deorsumq; pendentes, nimio oneri[e] seminarijs uasis sint. Hunc usum musculi in coitu quodammodo conuulsi, potissimùm præstant: si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atq; hæc ad inferiora protracta, perpetuò arctarentur, non adeò cõmodè semen transmitterẽt, atq; modò, quum testium à musculis iam attractorũ pondere subleuata, magis patescũt. Vtcunq; uerò sit, constat musculos hos (qui κρεμαστῆρες Gręcis uocantur) ex eorũ classe censendos esse, qui nullum sortiuntur musculũ, contrarij motus autorẽ. Nulli enim, qui testes ad inferiora reuellant, extruuntur: quum testes, quos nisi rectà deorsum, nec in ullam partẽ inclinantes prolabi decebat, abũdè à naturali ipsis indita grauitate dimittãtur: idq; subinde adeò, ut ne minimùm quidẽ sursum ægris senibusq; horum musculorũ beneficio allici queãt. Quid uerò Arabibus in mentẽ uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusq; testis musculos, in mulieribus autem unicũ haberi, scriptũ reliquerunt: unicũ enim hactenus ad singulos porrigi testes, semper in masculis obseruaui. Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in magna peritonęi amplitudine, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recõdidit. Ea nãq; peritonæi[f] pars, seu processus, qui utrinq; à laterib. ad uterũ instar[g] mesenterij pertingit, uenasq; & arterias utero deducit, & testes sibi innatos obtinet, & demũ cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorẽ uteri[h] tunicã procreat,[i] carnosis quoq; adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorsum obliquè ad uteri latera, ipsosq; testes perreptãtibus: adeò sanè, ut & mulieribus utrinq; singuli sint musculi, illis specie similes, quibus ui-

Virilis testis musculus.

Musculi mulie bris uteri.

a 22 fi. lib. 5 ♆. atque ex illa figura & 20 seriatim hic subsequentia petes.

b 22 fi. lib. 5 n, i. 23 fi. lib. 5 n, d, t.

c 23 fi. lib. 5 ξ, r.

d 3 tab. A. C. E. r.

e 22 fi. lib. 5 d, n.

f 24 fi. lib. 5 O, P, Q. & 26 fig. E, E. & 27 I, I.

g 10 fi. lib. 5 L, L, M, M.

h 27 fi. lib. 5 H, H.

i 24 fig 5 lib. O.

bus uirorum testes donantur. Et quamuis plerunq; graciles sint, neque admodum carnei, crassi'ue: ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri descriptione elegãter delusus, qui non muliebrem, sed uaccinum caprinum'ue describit[k] uterum, cornua arietum cornibus longè simillima obtinentem, secus multo quàm muliebris uterus. Porrò his uteri musculis, obscura uteri, sed magis adhuc testium, ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc ferè percipiunt, quum ilia iuxta sacrum os trahere colligereq; conantur, atque adeò (ut sic dicam) uteri ceruicis[l] os, totumq; uterum penitiùs in peritonæi cauitatem allicere student.

In libro de Vteri sectione.

k 19 fig. lib. 5.

l 25 fi. lib. 5.

MVSCVLORVM TESTIVM ADMInistratio. Caput XXXIIII.

QVEMADMODVM in quinto libro, musculorum, quos testibus asscripsi, mentionẽ incidere necessum erit: ita quoq; eorum administrationem, cum reliquarum partium illo libro enarrandarũ, sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationem hoc libro persequendam spectat,[a] à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usq; os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transuersum utrinq; ab umbilici regione ducta. Mox absq; delectu, in uiris omnia quæ peritonæo cinguntur, præter recti intestini[b] finem, & uesicam, auferes. His ita ademptis,[c] & etiam scorto à testibus, unà cum carnea membrana ipsi subdita, liberato, exiguum stylum ab interiori peritonæi parte meatui[d] indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquam uerò stylum ad testem usq; protruseris, atq; ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam aut canalem, cultellũ indideris, longa sectione à peritonęo ad testem usq; secundùm styli longitudinem facta, membranam tunicam'ue, uasa cum teste inuestientem, diuides: hacq; diducta & extensa, gracilem testis[e] musculũ, quo tunica ea uelut enutritur, conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à teste semen deferentis inflexione liberato, eius naturam promptissimè condisces, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò, testibus cum suis uasis musculisq; abs͂ectis, penis & uesicæ ceruicis musculos aggredi: at quum ante hos integrum sit, & thoracis & dorsi & brachij & cubiti & manus dissecare, ad thoracis musculos sese iam conuertet oratio.[f] Cæterùm mulicrum musculi, aperto iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; reductis, & mulieris testibus quoq; subleuatis, in conspectum citra aliam sectionẽ ueniunt, dummodo uteri lateribus membranisq;, illum peritonæo alligantibus, animum accommodare non pigeat.

Quæ ea quæ peritonæo continentur, modò resecanda ueniant.

Virilis musculi administratio.

Muliebris musculi administratio.

a uti fectũ est in 2 fig. lib. 5.

b 20 fi. lib. 50, dein p.

c uti in 20 fig lib. 5 ad r, s, t, u, x.

d id fectũ rus, quo 22 fig. lib. 5 à nigerrima differt.

e 22 fi. lib. 5 V.

f uti ferè se offert 24 fig. lib. 5.

DE MVSCVLIS THORACEM MOuentibus. Caput XXXV.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia,[a] non unico cõformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori libro declaratum est. Iam uerò proximum erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendêre, non autem naturalem esse, sermone persequi: dein, si uoluntariũ esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaq; rerum Opifex respirationem homini, animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est:

Thoracis motum iure arbitrarium esse.

a 1, 2 fig. ca. 29 lib 1.

gitus eſt: quòd & ipſum quidem ſubſtãtia aeris indigeat,& plurimùm feruens in eo calor refrigerari expetat. Inſpiratio quidem cor refrigerat, ſuppeditata ei frigida qualitate: expiratio autem,feruentis in corde, & quaſi combuſti & fuliginoſi recrementi effuſione expulſioneq́;,illi etiã refrigerando conducit. Atq; ita cordis potiſsimùm cauſa, reſpiratio duobus contrarijs motibus perficitur: attrahit enim hæc in diſtentione & dilatatione,euacuat uerò in conſtrictione, eiſdem ſcilicet motibus, quibus & cor ipſum perpetuò agitur. Quanquam reſpirationis cordisq́; motus aliàs genere plurimum uarient.ſiquidem cor naturali motu,uelimus nolimus,mouetur: reſpiratio autem adeò ex noſtra pendet uoluntate,ut quoſdam ſpiritus retẽtione ſeſe necauiſſe (etiamſi unde tandem uires illis ſuppeditauerint,mirer) legamus. atq; id magnopere non ad bene uiuendum duntaxat,ſed etiam ad ipſam uitã homini utile cẽſetur. Si enim idem rhythmus conſonantiaq́; reſpirationis cum cordis motu neceſſariò eſſet, neq; ipſa reſpiratio ex noſtro impetu uolũtateq́; pendêret, multum diuq́; loqui nequiremus. ne quid de ſubmerſione in aquam, & per fumum,alium´ue corruptum aerem, dicam tranſitu. Cæterùm quum pulmo thoracis motum, quoties ille cõprimitur, dilatatur´ue, uacui potiſsimùm ui ſequatur, muſculos debuiſſe extrui certiſsimum eſt,qui thoracem dilatarent,arctarentq́;. Erunt autem hi in uniuerſum, unà cum octo abdominis muſculis in homine,[b] octuaginta nouem, utrinque ſcilicet quatuor & quadraginta, ac poſtmodum unus, utriq; lateri communis. Verùm canes & ſimiæ duobus abundant utrinq;,ut ſimul tres habeant & nonaginta,quos Galeni intelligendi occaſione,in ſerie ſua enumerare haud grauabor.[c] Primus itaq; alterius lateris muſculus,ex inferiori interioriq́; clauiculę regione,ſecundùm ipſius longitudinem,quà primam reſpicit coſtam,exoritur,principiũ carnoſum undiq; obtinens: & carnoſo quoq; termino primæ coſtæ, quà pectoris oſsi cõmittitur, ipſiq́; etiam pectoris oſsi, ubi eius coſtæ cartilaginem excipit, inſertus. Muſculus hic breuis, ſed amplus eſt, & tenuis, fibrasq́; ſortitur impenſe obliquas,& propemodum tranſuerſas: huiusq́; beneficio prima coſta ſurſum uerſus exteriora retrahitur, hacq́; ratione thorax ibidem dilatatur. [d] Secundus muſculus grandis eſt: carnoſo enim principio, ex tota ſcapulæ baſi interiore in parte enatus, & hinc carnoſus perpetuò procedens,ac coſtis exporrectus, admodum lateſcit, & octo, interdum uerò nouem ſuperioribus coſtis ſeſe inſerit, ad mediam potiſsimùm illarum longitudinis ſedẽ. Reliqua autem parte,qua muſculus coſtis exporrigitur,ipſis duntaxat incumbit, exiguisq́; tantùm fibris (ut mutuò inſtrati ſolent muſculi) illis committitur. Cæterùm non recta ſimpliciq́; linea,ipſius inſertio coſtis implantatur: ſed muſculus hîc tanquam in digitos diſcretus eſt, qui per coſtarum oſſa longiùs quàm eius pars,quæ coſtarum interuallis cõnaſcitur,in priora procedunt:[e] contrario nimirum modo,quàm obliquè deſcendens abdominis muſculus, ex inferioribus ſex coſtis ſuam aſſumit originẽ. Is enim ex coſtarum interuallis prolixiùs ſuos digitos educit,cum ſecũdo reſpirationis muſculo ſerratam efformans compagem. Secundi huius muſculi fibræ,ſi quando in ſe colliguntur,uniuerſas coſtas,quibus muſculus inſeritur,uerſus exteriora uellunt,thoracem dilatãtes. Hic muſculus in hominibus ita ferè habet,in canibus uerò & caudatis ſimijs ſecus: non enim ſolum ipſis in octo coſtas inſeritur,ſed etiam ualidiſsimè tranſuerſis ſeptimæ & ſextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrarum proceſsibus implantatur, aut potius (ut quiſpiam fortè non admodum abſurdè cõtenderit) ab illis proceſsibus ſui principij portionem aſſumit. [f] Tertius, qui ob Galeni doctrinam in ſerie occurrit, muſculus, homini nequaquam

Muſculorum thoracem mouentium numerus.

Primus in altero latere thoracem mouentiũ.

Secundus.

Tertius canũ thoracem mo-

[b] Seſim ſingulos ſeorſim adnotabimus.

[c] 4 tab.d. 5 tab.Z.

[d] 1 tab.O, O,O.2 ta. o,o,o.3 ta. charact. 5, 6,7. tab.4 l. 5 tab.m. 6 R. 7 L. 8 F. 11 X. 12 S. 13 T.

[e] Obſeruatur id 1 ta. O,O,O, P,P,P.& 2 tab.o,o, o,p,p,p.

[f] 6 tab. aſfictus eſt, & r notatus.

nequaquam perinde ac cani & simiæ communis est: ideoq; duntaxat à me describitur, illoq; orationem, hominis fabricam enarrantem, interpello, ut Galenus promptius intelligatur, & ne quis me aliquem in homine musculum prę terijsse nugetur. Hic itaque secundùm anteriora insertionis[g] secundi musculi exporrectus, ab interiori parte transuersi secūdæ ceruicis uertebræ processus, carneo exortu[h] enascitur: deorsumq; protensus, ex transuersis insuper aliquot subditarum uertebrarum processibus principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primæ thoracis costæ committatur: hîc enim latior, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus costis undique carnosus inijcitur.[i] Vbi uerò quartam, interdum autem, idq; præcipuè in canibus, quintam prætergreditur costam, in[k] membraneum neruosumq; tendinem desinit, qui subsequentibus costis ad septimam, aliquando & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus incumbit, costis firmiter adnatus: quas quum attollit, dilatando thoraci pulchrè præest. Hoc autem canes tanto magis indigere uidentur, quanto longiori pectore quàm homines donātur, isto Galeni musculo prorsus destituti.[l] Quartum in musculorum hoc Capite descriptorum serie, homines iuxta ac simiæ canesq; adipiscuntur, sed nonnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrarum, ac primæ thoracis uertebræ spinis, membraneum latumq; exoritur principium: quod[m] primo caput mouentium musculorum pari, & hac sede[n] repositis, dorsum thoracemq; mouentibus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculū, dextrorsum decliue exporrigitur, carneum euadens, latiq; musculi naturā ostendens, simulatq; primi illius paris externum latus superauit. Deinde ubi primam thoracis costam contingit, in latera sensim obliquè ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallis exporrigens, illisq; sese costis inserēs. Canibus porrò ex eodem principio musculus iste prodit, nisi etiam altiùs nonnihil exoriatur. Verùm ubi membraneum eius principium magis obliquè, quàm transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, musculus ipse carnosus latusq; inibi conspicitur: ac tertiæ costæ, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatus, in priora, seu in latus semper obliquè tantisper descendit, donec aliquousq; sub[o] secundi thoracem mouētis musculi principio reconditus, atq; in digitos discretus finiat. Musculus iste, si quando contrahitur, eas quibus implantatur costas sursum alliciens, thoracem manifestò dilatat, hominis thoracem mouentium tertius, simiarū uerò quartus statuendus.[p] Musculo, qui quinto loco iam uenit cōmemorandus, homines carent: isq; anteriori costarum parti, qua pectoris ossi proximæ sunt, exporrigitur: paulo enim supra latus mucronatæ cartilaginis, tendo membranei ualidiq; ligamenti instar, super costarum cartilaginū fines, sursum nonnihil in posteriora inclinans procedit, quousque secundæ costæ supersternatur. Ibidem namq; tendo ille carnosis adaugetur fibris, ex ipsoq; carnosa & tendinis ritu latiuscula musculi cōstituitur portio, quæ primę costæ cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorē eius costæ regionē terminatur, eminētiori sua sede semiorbicularis, & externo latere longiùs, quàm interno carnosa. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarē esse arbitror: nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accuratè dissecāti apparet. Videtur enim carnosa[q] recti musculi pars, quæ paulo supra mucronatæ cartilaginis latus cōsistit, in hunc membraneū ualidūq; tendinē desinere: atq; ita sursum cōscendens, denuò carnoso fine primę costæ inferi:[r] eiusq; musculi naturā referre, qui maxillā inferiorē deorsum trahit, qui in

G 4 medio

Margin notes (left): g 6 tab. R. — h 6 tab. O. — i 6 tab. P. — k 6 ta. Q. — l 11 tab. F. 10 tab. E. — m 11 tab. A, A. — n 11 tab. Q, R, S. — o 11 ta. X. — p 5 tab. r, s, t. — q 5 tab. Δ. — r 5 ta. H, I.

Margin notes (right): *uentium, quo homines destituuntur.* — *Tertius hominis, qui canum & simiarum quartus est.* — *Quintus canū, quo humanus thorax destituitur.*

medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si hæc commissis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius terminos firmissimè connatam, aut potius ex ipso enatam, ibit inficias. Vtcunq; uerò res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit: nimirum uerarum costarum terminos, pectoris ossi coarticulatos, comprimendi, constringendiq́;, ob idq́; & thoracem arctandi. Cæterùm quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs qui Galenum præcesserunt Anatomicis, sese in hominum corporibus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos hactenus recensui, in caudatis uerò simijs & canibus quinq;: atq; id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum musculum à recto abdominis distinctum, Galeni gratia recẽseamus. [s] Sextus itaq; simiarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorũ latera, costarum radicibus, & transuersorum uertebrarum processuum apicibus exporrigitur.[t] Originem enim ducit cum[u] longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorsum mouente musculo, transuersis uertebrarum lumborum processibus innixus, sursum deducitur, tam pertinaciter[x] toto per lumbos ductu illi musculo commixtus, cõnatusq́;, ut meritò ipsius pars censeri queat, neq; facilè ab ipso sectione dirimi possit. Quum primùm uerò uterque duodecimam thoracis respicit uertebram, sextus hic musculus à dorsum mouente undecimo, notatu digno interuallo abscedit: adeò ut inibi incuriose secãtibus, ex illo principium sumere uideretur. Hinc modicè obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis ex carnosa sua substantia[y] tendines paulo minus toto teretes diffundit, non perpetuò carneis cõstans partibus: quantumuis etiam Galenus hunc undiq; carnosis partibus constare, in quarto de Administrandis sectionibus libro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines, costarum[z] tuberculis, quę ex ipsis paulo postea, quàm à transuersis uertebrarum processibus abscesserũt, extuberare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebram: interdum tamen adeò cõscendit, ut & transuerso septimæ ceruicis uertebræ processui tendinem quoq; non minus quàm costis offerat. Vndecimæ & duodecimæ costæ carnosus duntaxat inijcitur: quo enim altiùs musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt cõspicui: ipseq́; musculus, quasi à tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, thoracis costas deorsum trahens, easq́; comprimens, ac deniq; thoracem arctans. [a] Septimus canum, & quintus hominum, in posteriori thoracis sede, secundùm inferiora collocatur, originem ducens membraneã latamq́;, ex undecimæ & duodecimæ, ac aliquãdo decimæ thoracis uertebrarum spinis, tum aliquot etiam primarum lumborum uertebrarũ spinis. Principium hoc[b] musculis dorsum agẽtibus, & quarto humani thoracis supersternitur, transuersim rectà in priora porrectum. Vbi autem præsens musculus hos transcendit, costarumq́; ossibus committitur, statim carneis adaugetur fibris: & tandem uelut in aliquot diuisus digitos, nonæ, decimæ, undecimæ & duodecimæ costarum interuallis, ipsisq́; costis sese inserit, multo antè, quàm in cartilaginem cessant. Hic musculus hominibus lõgè latior est, quàm simijs & canibus: quamuis etiam in canibus insignior quàm in simijs uisitur, & in omnibus serratam quoq; compagem, cum abdominis[c] musculo obliquè descendente efformat: & quum retractionis earum quibus inseritur costarum opifex est, thoracem distendentium numero etiam opportunè asscribitur. [d] Octauus canum simiarũq́;, & sextus hominum,

Margin notes (left): *Hominis quartus, simiarũ 6.* — *Hominis 5. Simiarum 7.* — *Hominis 6. Simiarum 8.*

Margin notes (right): s 12 ta. Δ, 11 tab. Q, 13 tab. O, O. — t 12 tab. K. — u 13 tab. Γ, 12 tab. N. — x 12 tab. à K ad L. — y 12 tab. M. M. — z 4 fi. cap. 19 lib. 10 uersus R. — a 11 tab. Δ. — b ijs qui hac sede in 13 tabula & 14 occurrunt. — c 3 tab. Θ. — d 8 tab. β.

hominum, in thoracis cauitate ſitum ſibi peculiariter uendicat, extenditurq́; per uniuerſum pectoris oſsis latus, ſub tota uerarum coſtarum cartilaginum regione, propemodum coſtarum os exteriori ipſius latere contingens. Eſt autem muſculus iſte triangularis, ex duobus longiſsimis lateribus, unoq́; breui conſtructus, & tenuis, omniq́ue ex parte carnoſus. Fibras ſortitur obliquas, ex oſsis pectoris lateribus ſurſum in poſteriora protenſas. niſi fortaſsis mauis aſſerere, ipſas à coſtis ad pectus, à poſterioribus deorſum in priora ferri, huncq́; muſculum huius ſedis intercoſtalibus annumerare. Adnaſcitur autem omnibus uerarum coſtarũ cartilaginibus,[e] illas ad pectoris os, in ſinus nimirum, quibus illæ inarticulãtur, attrahens, & eo motu thoracem quoq; arctans, & coſtarum cartilagines inuicem colligens. [f] Superſunt præter utriq; lateri communem adhuc, utrinq; duo & uiginti, ac deinde duodecim. In ſingulis enim coſtarum interuallis, quæ undecim in alterutro latere ſunt, bini producuntur muſculi, inde intercoſtales nuncupati. Ad illorum ſiquidem generationem, per totam coſtarum longitudinem,[g] ab inferiori regione ſuperioris coſtæ, in ſuperiorem humilioris, & in deſcenſu proximæ ſedem, neruoſæ quædam fibræ, mox ab ortu carni commixtæ, deorſum producuntur.[h] Et rurſus à ſuperiori parte inferioris coſtæ, aliæ fibræ in inferiorem elatioris coſtæ ſedem obliquè ſurſum procedunt, ſic ſanè, ut in ſingulis coſtarum interuallis duo intercoſtales muſculi habeantur, qui mutuò incumbunt, ac fibras decuſſatim prorepentes ſortiuntur, & per uniuerſum interuallum ſemper carnoſi permanent, nec ob loci anguſtiam in tendinem ceſſant. ac proinde intercoſtaliũ muſculorum alios exteriores, alios uerò interiores non ineptè dicimus.[i] Externi in ſingulis coſtarum interuallis, ſimulatq; coſtæ[k] à tranſuerſo uertebrarũ proceſſu abſcedunt, principium habent, ac fibris conſtant, ex ſuperiori coſta in inferiorem obliquè in priora deorſum proreptantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuerſa ſpuriarum coſtarum interualla, tam quæ inter oſſa, quàm quæ inter cartilagines conſiſtunt, exteriores muſculi ſeruant: & uerarum coſtarum muſculi, uſq; ad coſtarum partem, qua in cartilaginem finiunt, eum quoq; ductum retinent. [l] Vbi autem uerarum coſtarum oſſa in cartilaginem degenerant, mox fibrarum ductus uariat. ab inferioris namq; coſtæ cartilagine, ſurſum in priora obliquè, uerſus ſuperioris coſtæ cartilaginem, fibræ inibi procedunt, donec & in hac parte exterior muſculus pectoris oſsi committatur. Externis his intercoſtalibus muſculis id priuatim accidit, quòd longè magis neruoſi excarnesq́; uiſuntur in ea coſtarum ſede, quæ à uertebris primùm abſcedit, quàm per reliquam interualli longitudinem: deinde non ſolum ab inferiori ſede ſuperioris coſtæ, in ſuperiorem humilioris coſtę ſedem ducuntur, uerùm etiam ab externa ſuperioris coſtę incipiunt ſede, & in externam inferioris inſeruntur.[m] Internorum intercoſtalium muſculorum fibræ, ſitum prædictis contrarium obtinent: quà enim uertebrarum corporibus proximi ſunt, ex inferioris coſtæ ſuperiori ſede, in inferiorẽ elatioris coſtæ ſedem, fibras obliquè ſurſum in priora protenſas mittunt. Hanc fibrarum ſeriem interiores muſculi per tota ſpuriarum coſtarum interualla retinent: ut & in uerarum quoq; interuallis, ad eam uſq; coſtarum ſedem, ubi in cartilaginem degenerant: ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarũ ductum emutant. nam à ſuperioris coſtæ cartilagine, in inferioris coſtæ cartilaginem, fibræ in priora deorſum obliquè protenduntur. Atq; ut ſemel dicam, in uerarũ coſtarum interuallis muſculi, qui inter coſtarum oſſa habentur, omnino his qui inter cartilagines exiſtunt, cõtrario fibrarum ſitu donãtur. quod quum preſsiùs Arabes animaduerterẽt, in ſingulis interuallis

e 3 fi. cap. 19 lib. 1 E in 11, aut x, aut y fig. 6 uel 7.

f Spectã 6 tab. V, X. 8 ta. D, E. & figurã illi tabulæ appoſitã, dein V 11 tab.

g 6, 11 tab. V.

h 8 tab. E.

i 6 tab. V, X. 8 tab. D. 11 V.

k 3 fi. cap. 19 lib. 1 à c per f ad A.

l eiuſdem fig. à B ad E. aut potius 6 tab. T, dein X.

m 8 tab. E, E, ac dein figura illic internã pectoris ſedẽ oſtendens.

Intercoſtales muſculi utrinque triginta quatuor.

Externi intercoſtales.

Interni intercoſtales.

interuallis non duos, ſed quatuor muſculos eſſe, ueterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt: quanquam de ſex tantum uerarum coſtarum (quæ ſeptem numero cenſentur) interuallis id uerè aſſeruerint. nam in ſpurijs coſtis bini duntaxat muſculi numerari queunt. Quum itaque ſex ſint uerarum coſtarum interualla, nihil ex fibrarum ſerie obſtiterit, in utroq; latere quatuor & triginta intercoſtales muſculos enumerare: quemadmodum & ego paulo antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde etiam duodecim, præter[n] muſculum ambobus lateribus communem, enarrationi deeſſe dicerem.

n 7 tab. Δ.

Intercoſtalium muſculorum munus.

In fragmēto de Reſpirationis cauſis.

Ad finem libri de Motu muſc.

Intercoſtalium muſculorum beneficio Galenus pleriſq; locis thoracem ſtringi & laxari cenſet: at quum duplices hi ſint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod eſt coſtas ſimul adducere, thoracemq́; comprimere: interioribus autem inſpirandi munus aſſcripſit, quod eſt coſtas ab inuicem abducere, amplioremq́; thoracis cauitatem efficere. Interdum uerò non ſibi conſtans, exteriores inſpirationi, interiores autē expirationi præeſſe uoluit. Num uerò uel altera, quæcunq; magis tibi arridet, harum ſententiarum ueritati ſit conſona, diligenter (at ſepoſito interim affectu) perpendas uelim. Ego enim, quantumuis Galeni doctrinæ deditus, neutiquā ipſius placitis hîc queo aſſentiri: quandoquidē hactenus, qua ratione intercoſtales, ſiue interiores ſiue exteriores muſculi, coſtas dirimere, ac ab inuicē deducere poſsint, haudquaquam comperi: quantumuis etiam uiuas Galeni ſectiones animaduerterim, & primùm ſolus mihi has, & deinde in ſcholis eaſdem aggreſſus fuerim: quæ profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quàm quòd illis ſubſcribant. Ad hæc, intercoſtalium muſculorum ſitus, figura, fibræ, aliaq; omnia ad eorundem fabricam ſpectantia, dilucidiùs hos muſculos inuicem coſtas adducere, quàm laxare ſuadent. Exteriores quidem inter uerarum coſtarū oſſa, & per uniuerſa ſpuriarum interualla repoſiti, inferiorem coſtam ſuperiori adducere apparent: interiores autem, ſuperiorem inferiori. Deinde exteriores muſculos, inter uerarum coſtarum cartilagines collocatos, ſuperiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem ſuperiori attrahere exiſtimo. quod ſi ſit, quid id aliud eſt, quàm ſimul omnes thoracē arctare, anguſtioremq́; efficere? Neq; mehercule à ratione abſonum eſt, ad expirationem, thoracis'ue arctationē, Naturā omnes muſculos intercoſtales produxiſſe: quum fortiori motu impetuq; ad efflationem, uocem, tuſsim, ſternutationē, fæcium excretionem, ad partum faciliùs excludendum, breuiter ad thoracis compreſſionem, quàm ad inſpirationem, thoracis'ue dilatationem, indigeamus: adeò, ut muſculi inſpirationis autores meritò inualidi pauciq́; ſint, quorum præcipuus nunc recenſebitur.

Septum tranſuerſum, ſeu muſculus utrique lateri cōmunis.

Quum itaq; hactenus omnes unius lateris muſculos, qui in altero latere pares ſortiuntur, explicauimus, opportunum modò erit, orationem ad[o] muſculum utriq; lateri communem deflectere. Eſt autem is, quem Græci φρένας, & διάφραγμα, & ἄνω κοιλίαν, & παραπίδα: Latini uerò ſeptum tranſuerſum, nonnunquam & præcordia uocarunt. Hic neq; ſitu, neq; forma, ulli totius corporis muſculo reſpondet: ſiquidem amplus eſt, & orbicularis, & in ipſius medio[p] caput ſuum, principium'ue gerit. Inibi enim ampla latitudine exactè membraneus exiſtit, ex qua fibræ inſtar linearum ex centro ad circuli circumferentiam eductarum excurrunt, ijs quibus ſeptum inſeritur, partibus exporrectæ. Hæ peculiari muſculorum carne adauctæ, reliquam muſculi partem carnoſam efficiunt, quæ paulatim in progreſſu denſior carnoſiorq́; pro fibrarum ductus lōgitudine redditur. Procedunt itaq; fibræ ex membraneo circulo,[q] ad inferiorem oſsis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem:

o 7 tab. Δ. 1 fig. lib. 6 I, I. 2 fi. R, R. 3 fig. H. 4 Q. 5 E 6 n, o. 12 I.

p 7 tab. inter k, l, m, n.

q Inſertionem uniuerſam 7 oſtēdit tab.

dicem, deinceps aliȩ sese succedentes ordine, ad spuriarum costarum extrema inseruntur: non quidem exteriori cartilaginum sede, at interiori, ut costarum cartilagines simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum efficiantur. Duodecimæ autem costæ cartilagini non solùm inseritur, sed toti costæ longitudini carnosus adnascitur, & ad infe-
r 4 tab. F. riorum costarum extrema, obliquè ascendente abdominis[r] musculo, & longè
s 6 tab. A. magis[s] transuerso admodum unitur. Cæterùm septi fibræ, ad uertebras dorsi prorepentes, non in undecimam thoracis uertebram, quam spectant, insertio
t 7 tab. q. aut 25 fig. lib. 5 Q. nem moliuntur, quòd magna[t] arteria sub septo transuerso repens, &[u] sextus femur mouens musculus, adeò undecimæ uertebræ obducantur, ut septum
u 7 tab. t. ipsi connasci nequeat. Ac proinde septi fibræ, quas hîc undecimæ thoracis uer
x 7 ta. o, p. tebræ connecti oportebat, in[x] duos membraneos, sed perquàm ualidos desinunt tendines: qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborũ musculis inibi cohȩrent: & sensim arctiores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subijcientes, tantisper porrigũtur, donec lumborum uertebras excarnes reperiant, ipsisq; robustissimè & longo ductu inserantur. Vniuersum itaq; septum paulo minus toto orbiculare est, situmq; obliquum commonstrat: à pectoris enim osse, per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebris regionem protenditur, situmq; ob id à prioribus deorsum ad poste-
y 7 tab. unus inter k, l, m, n, alter extra. riora uergentem obtinet. Quinetiam[y] duos sortitur circulos: unum membraneum, qui caput ipsius putatur: alterum hunc succingentem, qui carneus est. Verùm quemadmodũ hic, quo costis propinquiùs accedit, sensim carnosior efficitur: ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosior euadit: non tamen ambo exacti circuli imaginem referunt, sed, ut ita dicam, lati, & una parte in acutum angulum cessantis. Membraneus enim sursum, atq; in anteriora acutum porrigit angulum: carneus autem deorsum, atq; ad inferiora, illis reticulis quàm simillimus, quibus in paruæ pilæ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modiceq; patescens fuerit, & ipsum lignũ (quo bre
Hæc ex 5 & 6 lib figuris sunt petenda. uius & latius reddatur) nõ segniter parietibus attusum. Cæterùm uniuersum septi trãsuersi corpus duabus obducitur membranis. totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit: superior uerò uniuersa latitudo, cor pulmonemq; respiciẽs, membrana costas Septi foramina.
z 5 tab. C. succingẽte obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorũ naturam,[z] paucis demptis, septum transuersum quibusdã foraminibus peruium est, quæ Ga
a 7 tab. q. lenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit:[a] unum, quod uertebris, arte
b 7 tab. s. riæ magnæ, & descendẽti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet:[b] alterum, quo uena caua in thoracem transcendit. Nobis uerò tria esse obseruan
c 7 tab. q. tur:[c] primum, ubi ab inuicem deducuntur[d] tendinum illorum principia, quæ
d 7 ta. o, p. e fig. 6 ca. lib. 3 G. solam transmittunt arteriam, & finem[e] uenæ pari carentis, &[f] ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas
f 2 fig. cap. 2 lib. 4 h. succingẽte propagantur, ac postmodũ iecori, lieni, renibus, intestinis & omento numerosa serie inseruntur. Si quis modò uertebras his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam impropriè admodũ uertebris septum uiam præbere uideatur: imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hæc potius semicirculũ in septi transuersi circumferentia exculptum, quàm foramen referat, septumq; superiori seu ante-
g 7 tab. s. riori uertebrarum corporum parti, non autem lateribus cõmittatur.[g] Secun-
h fi. cap. 6 lib. 3 B. dum foramen, ad septi transuersi medium, uersus dextrum tamen cõsistit,[h] uenæ cauæ in thoracem reptanti extructum, cuius corpori septum firmissimè, membra-

membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur: quemadmodum & hæ membranæ reliquis quoq;, quibus septum iter præbet, pertinaciter committuntur.[i] Tertium foramen, inferiùs quàm media septi sedes, ad sinistrum latus modicè uergens habetur, quo[k] stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur: longè profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, cæteriq; Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Meæ huic sententiæ non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoq; astipulatur. Arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine innixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primũ foramen paulo inferiùs, quàm [l] media uentriculi secundùm corporis longitudinem metita regio: & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit: neq; magis uersus priora, quàm posteriora, stomachus cum ipso cõtinuuum corpus efficitur. Cæterùm quum hæc de septi fabrica dixisse sufficiat, meritò nunc ipsius functionem enarrabimus.

Septi munus. Plato existimauit ipsum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animæ, & animosæ septum esse transuersum. Aristoteles uerò, quum has animas, unius tantùm in cor repositæ partes esse arbitraretur, in hoc septum à Natura procreatum affirmauit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffensam à ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet. uerùm eiusmodi non modò præstat, sed inter musculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellenda uentris recremẽta, in primis cõducit. huius tamen officium, quo thoracem mouet, obscurum est: neq; sat scio, an quispiam uerè id scriptum posteris reliquerit, aut etiam illud condignè tradere aggressus sit. Id enim Galeno (si ausim proloqui) peculiare est, ut quum alioquin prolixissimus sit, id quod maximè explicandum est, nonnunquam tacitus, at non ueluti ex proposito, prętereat, & fabula quapiam, aut aliquo in cæteros conuicio sese surripiat. Porrò quantũ hactenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiorem terminum, & spuriarum costarum extrema, ad suum caput, tanquam ad centrum intrò trahit, nõnihil quoq; sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarũ partium reponitur: & elatiori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit,[m] nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaq; septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrum colligit, solam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagines constituunt, arctat: posteriorem uerò, quæ ab harum cartilaginibus ad uertebras usq; habetur, dilatat, ac inuicem quinq; inferiores costas dirimit, unà cum sexta & septima thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorem thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Vt uerò, quod dico, assequaris manifestiùs, primùm utranq; manum notharum costarum cartilaginibus accommodato: & ui attracto spiritu, quî intrò sursumq; cartilaginũ extrema uellantur, sentito. deinde hîc una manu relicta, alteram posteriori costarum regioni extensam impone: & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costæ dirimantur, & cartilagines inuicem cõniueant, examinato: nisi fortasis canis, aliud'ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio, septi functionem doceat. Atq; in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrò spiritum ducit, id expirare arbitreris: quod sanè faceres promptisimè, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisq; sedibus animum adhiberes, quibus septum implantatur. Neque adhuc me latet, quosdã nostræ ætatis pręcipuos uiros, qui mihi administrãti aliquando obiter astitere,

i 7 tab. r.
k 14, 15 fi. lib. 5 D cũ T, V ad G.
l 15 fi. lib. 5 M, N.
m 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 n, o, o. 1 fig. lib. 6 P, P.

astitere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere: quos præter ui-
uam sectionem longè euidentissimam, docere oportuit, quòd aluum exone-
rantes, spiritum, ualidè cópresso interim thorace, retineamus, non autem con
tinuò inspiremus, & thoracem dilatemus. quod sanè tum faciendũ esset, si in
thoracis dilatatione septum deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdomi
nis musculis excretioni opitularetur. Atq; id etiam docet ualidissima inspira-
tio, quoties illã ita moliri conaris, ac si spuriarũ costarum cartilagines sursum
introrsumq́; moueri non statueres: quandoquidẽ cum ui illas retines, una atq;
altera inspiratione facta, cartilaginũ sedes non secus laborat, quàm si ui eam pu
gnis collisisses. Verùm opinor & te quoq; uarijs modis hæc experiri: quemad-
modum & ego nunc adeò uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine ca
lamus è manibus ueniat reponendus. Addã tamen, & suffocatos, aut alia etiam
ratione mortuos, qui extremum spiritũ assumunt, eundem non remittentes
(quod & mirũ sanè est) liquidò meæ sentẽtiæ subscribere. His namq; septum
transuersum, ad superiora attractũ conuulsumq́; adeò, inter secandũ apparet,
ut septum in thoracis amplitudinẽ allatum, iecur & uentriculũ in thoracẽ tra
hat, difficilemq́; illorum sectionem nobis exhibeat: quæ tamen ilico prompta
euadit, si thorax alicubi inter costas aut ipsum septũ perforetur: id enim tunc
statim flaccidum, instar madidi panni deorsum cõcidit, ac plus quàm uoles, ie-
cur & uentriculũ propendêre sinit. quod quo'nam pacto fiat, illi demum non
ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est.
Hactenus omnes musculos, solis costarũ motibus subseruiẽtes, explicauimus,
qui simul omnes in simijs numero sunt octuagintaquinq;, in hominibus au-
tem octuaginta unus. Quum uerò & his octo abdominis musculos, in thora-
cem cõprimentium classem prorsus reponẽdos subnectimus, in homine om-

Musculorũ thoracem mouentium enumeratio, & quando illi suo fungantur officio.

n 3 tab.Θ. nes sunt octuagintanouem, in simijs autem tres & nonaginta.[n] Obliquè enim
descendẽtes abdominis musculi, si tendantur, admodũ humiliorem thoracis
o 5 tab.Δ. sedem cõprimentes, thoracem arctant.[o] Recti uerò, cum[p] obliquè ascendenti
p 4 tab.Γ. bus costas deorsum trahunt, thoracẽq; non parum constringunt.[q] Transuersi
q 6 tab.Δ. etiam, intrò costas adducẽtes, ad arctandũ thoracem faciũt. Porrò eos qui bra-
chium & scapulã mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis ar-
bitrari posset, si aliquãdo thoracem fortiùs cõstringerent. uerùm ita longè ad-
huc magis respirationis musculorum numerus excresceret, qui omnes non in
omnibus respirationibus simul operari creduntur. Sunt autem primùm respi
rationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio: & hęc rursus singula dupli
ces partes habent. Expirationũ enim alia est naturalis, & non uiolẽta, quę nulla
nisi naturali urgente necessitate fit: alia uehemens & uiolenta, quam efflatio-
nem nuncupamus. Sic quoque inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generatio-
nem, aut ad aliud quippiã uiolenta existit: atq; hæ rursus differẽtiæ plurimum
maioris minoris'ue ratione inter se uariant. Naturalis inspirationis & expira-
r 7 tab.Δ. tionis[r] septũ duntaxat manifestus autor cẽsetur: ipso enim cõtracto, tenso'ue,
medici thoracẽ abundè dilatari, inspirationẽq; illam perfici arbitrãtur. deinde
rursus laxato septo, thoracẽ sua grauitate promptè concidere, expirationemq́;
s 4 tab.d. moliri affirmant. Atq; id est, quòd Galenus naturalem expirationem citra mu

Lib. de Motu musculorũ, & aliter nonnihil alicubi lib. 8 de Admin. sect.

t 7 tab.L. sculorum opem perfici, scriptum reliquit. At si aut cordis caloris qualitas in-
u 11 tab.F. x 11 tab.Δ. crescat, aut ad uocẽ, aliud'ue munus maiori indigueris aere, mox[s] primus,[t] se-
y 6 tab.Γ. cundus, & hominis[u] tertius &[x] quintus, ac simiarũ canumq́;[y] tertius, utrinq;
z 8 tab.E, E. unà cum septo ad inspirationẽ operabuntur, & ex Galeni suffragio[z] interiores
a 8 tab.D, D. intercostales musculi quoq; agent. Quanquam nesciam, num[a] exterioribus, an

H uerò

uerò interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus, quum ita uarius sit, aſsignauerit. Si autē maioris expirationis efflationiſue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumēta inflanda, neceſsitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unà cum interioribus. nam & hos quoq; costas inuicem adducere, thoracemq; arctare (quicquid Galenus interim sentiat) autumo. His statim in opere succedet,[b] qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur: præterea[c] qui ad lōgiſsimi dorsum mouentis musculi latus utrinq; porrigitur, &[d] qui in thoracis cauitate sub uerarum costarum cartilaginibus latitat: postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

b 5 tab. r, fit.
c 12 ta. A.
d 8 tab. 8.

MVSCVLORVM THORACEM MOVENtium administratio. Caput XXXVI.

OMNIBVS musculis, quos hucusq; diſſecari docuimus, reiectis, thoracem mouentium administrationem à[a] primo auspicabere, haudquaquam omittens, quin Galeni doctrinæ gratia, simiam, aut si eius non detur copia, canem unà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneum, sed impense ualidum ligamētum, quo clauicula pectoris oſsi nectitur, primùm discindes, mollem nerueamq;[b] cartilaginem expendens, quæ præter cartilaginem oſsibus obnatam, pectoris os & clauiculam interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sede enatum, illic pectoris oſsi inseritur, ubi primæ costæ cartilago pectoris oſsi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum ipsius fibrarum ductu considerabis: & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adhærere sines.[c] Secundus musculus, quoniā scapula modò à thorace dependet, totus sese offert: unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi diſsecādus est, & usq; ad insertiones, quas in costas molitur, deducēdus. In hac administratione sedulò animaduertes, num secundus musculus, à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat: num uerò à costis initium ducēs, in scapulam inseratur, ipsamq; moueat. Atq; ad hanc speculationem non mediocriter confert, quòd in canibus tot transuersis uertebrarū ceruicis proceſsibus illum aut inseri, aut ab eisdem enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium & cubitum & manum occupantiū sectionem subseruiat. Cæterùm iam[d] tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso,[e] tendinis ipsius naturam ad amuſsim examinabis. Quum itaq; hunc musculum in cane obseruaueris, in homine quoq; est quærendus. quod ubi frustra aliquandiu præstiteris, ad[f] quartū canis, hominis uerò tertiū musculum sectioné conferes: huiusq; membraneo principio à uertebrarū, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculū ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes: nisi fortaſsis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à[g] primo illorum musculorū pari auulseris.[h] Septimum canis, hominis autem quintum, similiter à suis quoq;, unde enascitur, spinis auferes: ac ipsum à dorsum hîc mouentibus musculis, & canis[i] sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum usq;, quo costis implantatur, liberatum, thoraci appēdēre sines.

Ligamenta clauiculæ ad pectoris os.
Primi musculi administratio.
Secundi.
Tertij canis musculi administratio.
Tertij hominis, 4 canis.
Quinti hominis, 7 canis.

a 4 tab. d.
b 4 fi. cap. 22 lib. 1 S.
c 7 tab. L.
d 6 tab. T
e 6 tab. Q
f 11 tab. I
g 11 tab. A.
h 11 tab.
i 11 ta.

ſines. Poſtquam hos prędicta modò ratione adminiſtraueris,integrum eſt,ſin
gulos ad ſuum principium tuis manibus trahere,ipſorumq; motum,quo tho-
racem dilatare creduntur, obſeruare, ac poſtmodum in totum à thorace illos
k 5 tab. r, ſ, t. reijcere. Vt uerò[k] quintum canis ad amuſsim examines, dummodo abdomi- *Quinti canis.*
nis muſculos aggredienti is ſeſe tibi non obtulerit, aut eoſdem nondum diſſe-
l inter ſupremum u & r. cueris,optarim te trāſuerſa linea,recti muſculi carnoſam[l] partem,quæ pectus
conſcendere incipit,in totum diuidere: ac ſuperiori parte hamulo aut digitis
eleuata,eam à coſtarum cartilaginibus nouacula liberare. Cōſpicies enim unà
cum carnoſa muſculi recti parte, latum tendinem à coſtarū cartilaginibus ſe-
parari, atq; , ut dixi,à carnoſa recti parte enaſci: ac quintum nobis inter thora-
cis motores enarratum muſculum, recti abdominis muſculi portionem cen-
ſendum eſſe. Atq; id quidem in canibus & caudatis ſimijs inuenies,in homini-
bus autem (utpote quibus breuiſsimum pectus contigit) minimè.Hæc intui-
m 12 ta. Δ. tus,[m] quarti hominis,canis uerò ſexti muſculi caput,ab[n] undecimo dorſum mo *Quarti hominis, 6 canis.*
n 12 ta. N. 13 tab. Γ. uente diuides: ac illum à coſtis omnibus diſſecans,quî ipſis inſeratur,inueſtiga-
bis. Huius itaq; functione obſeruata, & ipſo muſculo à thorace abſecto, inter-
coſtales muſculi exteriores uniuerſi manifeſtiſsimè oculis ſeſe obijciunt. Quò
Pete hæc ex 8 tabula. autem & interiores contuearis, leui admodū ſectione,in uno coſtarum inter-
uallo,ſecundùm inferiorem coſtę ſedem, conaberis exteriorem muſculum di
uidere, ac paulatim hamulo eleuatū, ab interiori ſeparare: ilico enim interco-
ſtalium natura & fibræ occurrent, inuicem contrario ſitu incumbētes. quan-
quam & interiores,aperto thorace,ruſus licebit examinare. Hortor interim,
utcunq; eos indagaueris, ut diligentiſsimè inquiras,num interiores alijs quàm
exteriores fungantur munijs, ac illi inſpirationi, hi uerò expirationi (aut con-
trà) famulentur: an ſimul omnes,mea ſententia, eidem muneri præficiantur,
omneſq; thoracē arctent. Quoniam autem iam antea,quæ peritonæo obcin- *Septi trāſuerſi.*
guntur,exempta ſunt, iecur inquam,lien,uentriculus, inteſtina & renes, nulla
o 7 tab. Δ. ſectione adhibita,inferior[o] ſepti tranſuerſi pars cōſpicua euadit: ubi mox duos
inſpicis circulos,membraneum unum,& carnoſum alterum: ad hęc tria,quæ
dixi,foramina,& tēdines,lumborū uertebris adnatos. Vt uerò fibras ad amuſ-
ſim, reliquamq́; ſedem ſepti inferiorē exactiùs intuearis, peritonæum à ſepto
manibus uenit dirimendum: quod in porcis citra omne fiet negocium,in ho-
mine autem & cane non item.Cæterùm ut ſuperior ſepti pars,thoracis ampli
tudinem reſpiciens, in conſpectum quoq; ueniat,in homine cultro aliquo me
p uti factū eſt in 8 tabula. diocri,[p] à primæ coſtæ cartilagine,quà oſsi ipſius coſtæ cōmittitur, ſectionem
ad infimam uſq; coſtam, per cartilagines utrinq; molieris: deinde mucronata
cartilagine, ſiniſtra manu eleuata, ab inferiori oſsis pectoris regione, & huius
loci cartilaginibus,ſeptum tranſuerſum abrades. Deinceps erectis cum pecto-
q Hæc petes à 2 fig. lib. 6. ris oſſe cartilaginibus,[q] membranas interiori oſsis ſedi cōnatas,ac thoracis am-
plitudinem interſepientes, & uenas ſimul & arterias, è iugulo pectori expor-
rectas,abſecabis,donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus
à thorace commodè auferas. Repoſito itaque pauliſper pectoris oſſe, à ſepto
membranæ thoracis amplitudinem interſepientes, & cordis etiam inuolu-
r Spectaſe ſeriatim 3 & 4 fig. lib. 6. crum, reſcindentur.[r] quod longè ſecus, quàm Galenus undiq; arbitratur, ma-
gna ſui parte ſepto in hominibus adnaſcitur, multo ſanè aliter, quàm in cani-
bus,& Galeni ſimijs.Inſuper à ſepto neruos ipſi inſertos,uenam cauam,& ſto-
machum abſecabis, id à lumbis ſenſim cum ſuis tendinibus abradens: libera-
tum uerò,ac menſæ exporrectum,ruſus,ſi libuerit, examinabis. Iam pectoris *Sexti hominis, canis octaui.*
os in manus aſſumens,in parte ipſius interiori, ſecundùm illius longitudinem

ſingulos utrinque[s] muſculos tenues,carnoſos & amplos exporrigi conſpicies. Licebit hos à pectoris oſſe ac cartilaginibus nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores ſint inquirere. Vbi & hos abſecueris,interiores intercoſtalium contemplaberis: ac corde, pulmone, uenis, arterijs, ſtomacho, & ſi quæ alia in thoracis capacitate habentur,ablatis,thoracis muſculorum adminiſtrationi ſummam manum impones.

s ſub.ſ.

DE THORACIS LIGAMENTIS. Caput XXXVII.

THORACIS ligamenta notatu digniora,præter ea quæ ſuperiori Capite in clauiculæ ad pectoris os nexu deſcripſimus, unaq; diſſecuimus, ad duodecim thoracis uertebras ſpectant: unde & hæc cum reliquis dorſi ligamentis examinanda ueniunt. Coſtis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obducitur,præter membraneum, articulis omnibus commune,quod hîc duriſsimum eſt,& cartilaginis naturæ particeps: atq; id potiſsimùm[a] inter tranſuerſi proceſſus radicem, ſeu primum coſtæ ad uertebram articulum, & tranſuerſi proceſſus apicem, uel ſecundum articulum accidit. Dein prima coſta, quòd maius ferè cæteris onus ſuſtinet, ualidiori ac ueluti peculiari ligamento primæ uertebræ corpori,quàm decem inſequentes,nectitur. Duodecima enim,quum prorſus ab undecima undiq; dehiſcit,nulloq; pacto tranſuerſo ſuæ uertebræ committitur proceſſui,etiam inſigniter ualido ac quaſi proprio nectitur ligamēto,cuius gratia duodecimā uertebram priuatum ſinum (uti & prima,ſui ligamenti etiam occaſione) nācíſci diximus.Coſtarū cartilagines ſuis oſsibus non alligantur,quum hæc in illas degenerēt. Vbi autē pectoris oſsi oblongis capitulis inarticulantur,nulla quoq; propria ſibi uendicant ligamēta,præter mēbranea,alijs quoq; articulis cōmunia. Pectoris etiam os, in ligamentis nihil peculiare obtinet.nam ut & cęteris oſsibus mēbrana quędam,quam,quòd os ambit,περιόστεον Græci uocant,pectoris oſsi obducitur,atq; hæc ualida ac quaſi duplicata eſt,& hanc etiam ipſæ coſtarū cartilagines, unà cum coſtarū oſsibus cōmunem obtinent. Licebit itaq; eiuſmodi mēbranas & ligamēta exiguis cultellis in pectoris oſſe & cartilaginibus obſeruare. quę autem coſtas uertebris cōmmittunt ligamenta, non niſi ablatis dorſum mouētibus muſculis,opportunè aggrediūtur.

a 3 ſi.cap. 19 lib.1 ab a ad c.atq; ita ex oſsiū ſedibus, ligamentorū pete naturam,quæ quum membranea ſint, picturis noſtris proponi nequeunt.

Ligamētorum adminiſtratio.

DE MVSCVLIS DORSVM MOVENtibus. Caput XXXVIII.

MVSCVLORVM ſanè uicinitas,ilico muſculis caput mouentibus illos qui dorſi motibus præſunt, ſubiungi oportuiſſe, nobis inſinuat: uerùm quum ante thoracis & abdominis muſculos, dorſum agentes muſculi aptè adminiſtrari nequeāt, nunc primùm eorum quoq; ſermonem aggredi tempeſtiuum fuerit. In quo mehercule (ſi modò in aliqua muſculorū enarratione, oſsium cognitio neceſſaria ſit) memoriam in promptu habere oportet eorum quæ ſuperiori libro de dorſi fabrica narrauimus. Non altiùs itaq; uniuerſum dorſum in ceruicē,thoracem,lumbos,ſacrum os,& coccyx os partiētes, neq; diuerſam uertebrarum articulationis rationē repetentes, neq; etiā duodecimę thoracis uertebræ, aut quæcunq; ea ſit,quæ ſuprà infraq; ſuſcipitur,& oſsis ſacri quietem enarrantes, quot

Figura ca. 14 lib.1 hæc ferè proponit.

quot motibus dorsum agatur, modò recenseamus. Vniuersum itaq; dorsum, à capite ad sacrum usq; os, instar semicirculi quodãmodo in neutrum latus incli nans, flectitur: deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergẽs partem, erigitur: postea in latus quoque, nec antrorsum, nec retrorsum exporrectũ, instar semicirculi quoq; inuoluitur: ut iam quatuor simplices sint dorsi totius motus, flexio scilicet, & extensio, & ad dextrum ac sinistrum latus inclinatio. atq; hi motus (si qui alij corporis) in obliquum quoq;, seu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorsum non solùm rectà, sed etiam dextrorsum aut sinistrorsum magis inclinatum. sic etiam, quum uelut in semicirculum ad latus id inuoluimus, ad anteriora quoq;, & ad posteriora, non autem solùm rectà in latus, illud ducere ualemus: adeò, ut etiam obscurus quidam circũactus simul toti dorso adsit. Rursus hos motus, uti iam diximus, simul omnes peragunt uertebræ: aut dorsi parte, quæ sub ceruice est, quiescente, sola ceruix eisdem prorsus, quos iam toti dorso tribuimus, motibus pollet: quos non solùm quiescẽte reliqua dorsi parte ceruix obit, sed etiam reliquo dorso aut flexo, aut extenso, aut in latus inclinato: quandoquidem laxè admodum & priuatim ceruicem moueri, homini utilissimum fuit, & in primis quum in contrarios oppositos'ue motus reliquis dorsi partibus ceruix agitur. Vtcunq; enim lumborum uertebras unà cum thorace in anteriora flexeris, atq; in flexione reseruaueris, nihil obstiterit, quo minùs ceruix in posteriora ualidè reclinari extẽdiq; possit. Lumborum autem uertebrarũ motus, à thoracis uertebrarum motu non admodũ distinctus est: unà enim ferè mouentur, præterquàm quòd lumborum uertebris laxior motus in omni differentia concreditus sit: quod tum costarum uertebris, thoracis adnexarum occasione euenit, tum etiam musculorum, qui ipsis motibus præficiũtur. Totus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen singulæ lumborum uertebræ priuatim id magis possint. Verùm ut hæc omnia ossium articulatio commonstrat, ita multo maximè hos motus ipsi dorsales docẽt musculi, nimis quàm frigidè, & nequaquam omnes à Galeno descripti. Erunt autem omnes utriusq; lateris[a] musculi simul in minimum numerum redacti, sexdecim, octo nimirum paribus complexi.[b] Primus itaq;, qui parem in altero latere secundum habet, à quintæ thoracis uertebræ corporis latere, ubi ipsi costa coarticulatur, principium sumit, quod carneum, tenueq;, & acuti instar anguli uisitur: & sursum obliquè conscendens, uersus medium magis quartæ thoracis uertebræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiscitur. Illæ namq; ab exterioribus, sursum obliquè in interiora prorepunt adeò, ut iam ad tertiæ thoracis uertebræ corpus utriusq; lateris musculi ampliores facti, inuicem quodammodo contermini fiant: in exortu autem tantum ab inuicem distant, quanta corporis uertebræ est latitudo. Hanc seriem (ut scilicet ex inferioris uertebræ corporis latere principium seu explantationem ducant, atq; magis uersus medium superioris uertebræ corporis, insertionem moliantur) perpetuò seruant, quousq; sensim mutuò appropinquantes, ad anteriorem primæ ceruicis uertebræ sedem usq; cõscenderint: cuius ibidem extuberãti[c] processui, neruosa insertione simul ambo coeuntes, tanquam trianguli uertice inseruntur, non admodum manifestè occipitis ossi ad anteriorem dorsalis medullæ foraminis[d] sedem implantati. Ego hos musculos, magna ex parte[e] stomacho subditos, duorum duntaxat loco, ut scilicet unus utrinq; habeatur, numero: quamuis ex Galeni sentẽtia singulos, duorum uice, aut trium etiam, nonnulli enumerasse uideantur, quòd quibusdã (uti opinor) inscriptionibus, secundùm ipsorum fibrarũ ductum exporrectis, instarq; albæ

Quot motibus dorsum agatur.

Sedecim dorsum mouentes musculi.

Primus ac secundus, seu primum par.

a Seorsim singulos adnotabimus.

b 8 tab. A, B. 7 tab. C, D.

c 2, 10 fig. cap. 15 lib. 1 M.

d 1 fi. cap. 15 lib. 1 G.

e 7 tab. E. & 14, 15 fi. lib. 5 A, B.

albæ lineæ apparentibus,animum attenderint. quamuis interim hæ neq; ſem per eædem,neq; tam paucæ appareant,ut earum beneficio utrinq; ſolùm duo tres'ue recenſeri poſſent muſculi.deinde etiam longè minus penetrant,quàm ut in plures muſculos alterius lateris muſculum diſtinguere queant.At ſi fortè muſculi principijs inſertionibusq; diſſectionum proceres animum adhibue- re,multo pluribus, quàm tribus muſculis hic noſter conformaretur. nam tres muſculi ad tres ſuperiores thoracis uertebras referrẽtur, & ſeptem ad ſeptem ceruicis.quare ſatius longè eſt,utrinq; unum enumerare muſculũ,aut, uti iam dixi (quantumuis etiam præter rationem) decem. Duobus his muſculis pro- prio motu ceruix, & uix admodũ caput ipſum flectitur: ſi enim utriuſq; mu- ſculi partes ſimul omnes egerint, recta efficietur ceruicis flexio,uertebris ſcili- cet mutuò ſeſe ſuccedentibus: at ſi alteruter tantùm in ſe colligatur,in contra- cti latus ceruix inclinabitur: uti etiam muſculorum exortus, inſertio, & fibra- rum ductus,ipſorumq; continuitas, luce clariùs commonſtrant. Cæterùm hi muſculi non ſolùm ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulo pòſt au- dies, thoracis uertebras ſuperiores. Quòd uerò Galenus parum rectè in deci- motertio de Partium uſu, hos muſculos caput releuare,& ſurſum ducere do- cuerit,etiamſi non prolixiùs id modò exequar,neminem latêre ſat ſcio. [f] Ter- tius & quartus,quorum alter in dextro eſt latere,alter uerò in ſiniſtro,ad hunc modum habent. Dexter ex ſuperiori exterioriq; primę thoracis coſtę ſede,car noſus ampluſq; enaſcitur, ex totius nimirum dextri lateris primæ coſtæ ſede, quæ à uertebris ad eam uſq; coſtæ oſsis[g] regionem pertingit,quæ iam in carti- laginem degenerata eſt. Muſculus ex hac enatus baſi, ſenſim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſos proceſſus, interiore ipſorum ſede implantatur, fibras ſurſum obliquè intrò producens. Fibræ enim à coſtæ re- gione uertebris proxima principium ducentes, in tranſuerſum ſeptimæ cerui cis uertebræ proceſſum inſeruntur. Deinde huic ſedi proximè in ortu ſubſe- quentes, tranſuerſo ſextæ uertebræ proceſſui adnaſcuntur: ſicq; continua ſerie inſertionem moliuntur,ut illæ tandem,quæ coſtæ cartila- gini proximæ ſunt, primis ceruicis uertebris implantẽtur, totuſq; muſculus triangularem figuram referat, cuius primũ latus primæ tho racis coſtę exporrigitur: cui & id priuatim ob tigit,quòd[h] foramine quodã peruium ſit,quo uenæ & arteriæ in brachiũ excurrentibus iter exhibet. Secundum latus ad ceruicis longitudinem,ipſiuſq; in tranſuerſos pro ceſſus inſertionẽ fertur. tertium uerò,à coſtæ cartilagine, ad tranſuerſum pri- mæ ceruicis uertebræ proceſſum pertinet. Huius muſculi, ſuiq; coniugis fun- ctionem orationi adijciam,ubi quintum & ſextũ expreſſero. [i] Quintus itaq;, qui ſextum in ſiniſtro latere ſibi parem ſortitur, principium in dorſo aſſumit, ex tranſuerſi ſextæ thoracis uertebræ proceſſus radice,ad primum eius uerte- bræ poſterioris proceſſus, ſeu ſpinæ exortum. Hinc aſcendens, ex reliquarum quinq; ſuperiorum thoracis uertebrarũ tranſuerſis proceſsibus enaſcitur, ſen- ſim craſsior ualidiorq; redditus, quouſq; admodum pertinaciter in externam ſedem tranſuerſi proceſſus ſeptimæ ceruicis uertebræ inſertionẽ tentet: huic enim primùm muſculus inſeritur, & deinde reliquarũ omnium ceruicis uer- tebrarum tranſuerſis proceſsibus,ad[k] exteriorem eorundẽ ſedem.quanquam in [l] tranſuerſum primæ uertebræ proceſſum inualidam,& non admodum pa tentem

Tertius & quartus.

Quintus & ſextus.

f 7 tab.G. 8 C.14 tab. N.

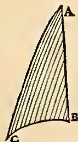
g 1 fig.19 cap.lib.1 A,B elatißima.

h Id expreßimus in tabulis epitomes horum librorum.

i 13 tab.H

k 9,10 f[...] cap.15 l[...] 1 2.& fig.charact.5,[...]

l 2,3 f[...] cap.5 l[...] 1 S,

Præſenti figura, muſculi, quem hic deſcribimus, fibrarum naturam & ſeriem, ac latera rudi ter delineauimus. Significet igitur A ad B, ipſius latus uertebris exporrectum. C ad B, latus ſecundum coſtã ductum. C autem ad A, latus, quod ab anteriori coſtæ ſede, obliquè ſurſum ad muſculi apicem contendit.

tentem implantationem (ut neq; etiam tertius musculus) perficiat. Quinto *Musculi 3,4,*
itaq; & tertio musculo, qui dextris uertebrarum processibus inserūtur, ceruix *5,6 munus.*
duntaxat in dextrū latus inclinatur: recto quidem ductu, utrisq; musculis unà
laborantibus: obliquo autem, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim,
quiescente quinto, in latus quidem, sed magis antrorsum ceruicem inclinat,
quintus autem in posteriora magis. [m] Septimus musculus, cui in sinistro late- *Septimus & octauus.*
m 14 ta.O. 15 tab.I. re octauus respondet, à septimæ thoracis uertebræ spinæ radice, deinceps & à
reliquarum succedentium thoracis uertebrarum spinarum quoq; radicibus,
ubi inuicem uertebræ articulantur, principium sumit: non autem à spinarū la
n 14 ta.Y. teribus, quę [n] musculo occupātur, quem decimumquintū enumerabo. Quan-
do septimus hic musculus, sensim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis
uertebram cōtingit, uehemētiùs amplioriq; sede ab illa enascitur, & obscuram
admodum insertionē illarum fibrarum, quæ à thoracis uertebris originē du-
xere, in illius uertebrę spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarū spi
nis ualidè innascitur, atq; ab earundem transuersorum processuum radice, no
ua semper initia educit, enatas perpetuò fibras, spinæ superioris uertebræ tan-
o 7 fi.cap. 15 lib.1 f. tisper inserens, donec ualidissimè in totam [o] inferiorem spinæ secundæ cerui-
cis uertebræ sedem implantetur, dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti
& toto per ceruicem progressu mutuò accumbunt, hęrentq;, duntaxat uerte-
brarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorū fibræ non prorsus rectà
sursum conscendunt, uerùm ab exterioribus sursum modicè intrò feruntur:
quare etiam & hi quoq; musculi obliquis præsunt motibus. Si enim septimus
unà cum octauo cōtrahatur, recta ceruicis peragetur extensio: at sinistro labo
rante, & quiescente dextro, sinistrorsum extensio fiet: quemadmodum solius
dextri lateris musculo cōtracto, in dextrum quoq; latus ceruix magis extendi-
tur. Atq; hi omnes, ceruicis potissimùm famulantur motibus, ac inter muscu-
los caput agentes subinde recensentur, etiamsi caput secundariò duntaxat mo
p 7 tab.u. 8 tab.Ξ, 13 z, 14 P. uent. [p] Nonus autem & decimus, quorum utrinq; etiam unus est, in illorum *Nonus & decimus.*
musculorum habentur numero, qui ψόαι, & νευρομήτραι, & ἀλώπεκες Græcis di-
q 13 tab. Γ. cuntur. quanquam Clearchus exteriores quoq;, quos [q] undecimum, & duode-
r 14 tab.T. cimum, & [r] decimumtertium, & decimumquartū in sermonis progressu nu-
merabo, sic appellauerit. Quàm uerò dilucidè uereq; Galenus hos musculos,
seu lumborum carnes (ut interpretis uoce utar) descripserit, & num etiam si-
mię, aut cani (qui hîc musculis admodum ab homine uariat) ipsius enarratio,
qua ueteres, hominū corpora secātes, immeritò arguit, cōueniat, penes te esto
iudicium. ipsa enim simię non admodū quadrat, & lōgè minus homini: quod *In quinto & secūdo de Administ. sect.*
tum demum abundè intelliges, quādo hæc nostra, adhibitis sectionibus, cum
ipsius oraculis cōtuleris. Nolo enim prolixiùs sermonē uera narrantē, & aliàs
satis diffusum, quibusdā disceptationibus hic interturbare: id satis esse ratus, si
mea hæc cum Galeno pugnare moneā. In lumborū itaq; interna sede, quando *Qui musculi in anteriori lumborum sede occurrant.*
iam omnia intestina simul cum peritonæo resecta sunt, in hominibus utrinq;
* unus 7 tab.u, alter u.& dein 8 ta.⊙ unus, Ξ alter. tantùm * duo apparent musculi, quorū alter femoris famulatur motibus, alter
uerò huius Capitis, seu dorsum mouentiū nonus erit. Qui femoris motui prę-
est, in Capite musculorū femur mouentiū sextus habebitur. quāuis nunc obi-
ter, Galeni gratia, illum & hîc describere, nihil prohibeat: ut pręsens sermo, Ga
leni de lumborum carnibus enarrationi abundè cōferri possit. Ab undecimæ
itaq; & duodecimę thoracis uertebræ corporis latere, quo costæ tuberculum
s 8 tab.d. excipit, carnosus [s] oritur musculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium,
superiorum in lumbis uertebrarum corporibus carnosus similiter prodit,

 & teres

& teres effectus, ab interioribus deorsum uersus exteriora obliquè descendit, semper, quousq; coxendicis[t] os contingat, carneus.[u] inibi enim arctatus, & excarnis redditus, in teretem finit tendinem: qui tandem in[x] minorem interiorem'ue femoris processum[y] insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimũ iuxta ipsius tendinis productionem. Atq; hic unus lumborum interiorum est: non quòd lumbi uertebrarum motibus pręsit, sed quòd hîc situetur.[z] Musculum autem, qui ex ilium ossis cauitate enatus, eandẽ cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, fecit hactenus, non repono. [a] Secundus itaq; lumborum musculus, insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Enascitur enim ex[b] posteriori superioriq; ossis ilium cauitatis sede, quæ è regione superioris[c] sedis primi sacri ossis trãsuersi processus habetur. deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoq; parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur: & modicè angustior redditus, sursum ad duodecimam thoracis costam protenditur, cui carnea insertione inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste[d] transuersis omnium quinq; lumborũ uertebrarum processibus, secundùm ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primùm emergunt, applantatus: adeò ut quadrangulum musculus hic cõstituat, cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur: secundum, duodecimę thoracis costæ longitudinis pars: tertium, ipsæ lumborum uertebræ: quartum uerò, à duodecima costa, ubi iam à duodecima uertebra aliquousq; abscesserit, ad externam exortus partem producitur, quę propemodum ad[e] medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autẽ ipsius, ab exterioribus introrsum obliquè ad superiora ascendunt: & quæ ab osse sacro principium ducunt, quintæ & infimæ lumborum uertebræ inserũtur: quæ autem has ordine uersus ilium os, exteriusq; latus insequuntur, sensim in superiores uertebras desinunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi coniunx est, lumborum uertebrarum flectendi munus cõcreditum est, ipsiq; ambo duntaxat illius motus autores sunt. Sed quum horum utrinq; unus consistat, & is obliquis donetur fibris, præsentes musculi obliquã quoq; flexionem moliuntur, prout hic ille'ue solus in se colligitur. Sola itaq; inferior dorsi pars, & superior, proprios musculos flexionis opifices sibi adnatos obtinent: quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsæ uidelicet thoracis uertebræ,[f] quorum corpora sunt excarnea, nõnihil inclinãtur, superioribus scilicet unà cum ceruice, inferioribus uerò simul cum uertebris lumborũ inflexis. Quanquam non ineptè fortassis quispiam dixerit, thoracis flexioni (quæ non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam[g] rectos abdominis musculos, thoracem deorsum trahentes, suppetias ferre. [h] Vndecimus & duodecimus utrobiq; sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis, in posterioriq; dorsi sede positis, Galeno cogniti: quamuis etiam neq; horum descriptionẽ rectè nobis tradiderit. Vndecimus enim, ex longioribus totius corporis est[i] musculis, ab infima ossis sacri sede, ad primam usq; thoracis uertebram exporrectus, illiq; thoracis[k] musculo imagine similis, quem ipsi in exortu, & per lumbos progressu cõnatum, in omnium costarum radices insertionẽ moliri diximus. Iste

Præsens figura, musculi quem hic persequimur, circũscriptionem aliquo pacto proponit, & D ad B latus, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, secũdum. A ad B, tertium. C ad D, quartum.

C A D B

Vndecimus & duodecimus.

Ad finem 5 libri de Administ. sect.

t 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 T.
u 8 tab. b.
x 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 a.
y 13 tab. β. 14 tab. c.
z 8 tab. Λ.
a 8 tab. Ξ. 14 tab. P.
b 3 fi. cap. 29 lib. 1 sedes ad latus sinistrũ K, K cõsistẽs.
c ad Z 1 fig. cap. 18 lib. 1.
d Si ex musculorũ tabulis ossium seriẽ nõ assequeris, illam ex tribus ultimis lib. 1 petes.
e ad elatius K 3 fi. cap. 29 lib. 1.
f Ostendit hoc 8 tab.
g 5 tab. Δ.
h 13 tab. Γ. 12 tab. N. 14 tab. Q, R, S.
i 16 tab. L et Δ, ac alij ferè tibiam mouentes.
k 12 ta. Δ.

Iſte itaq; dorſum mouentium muſculus, ex totius oſsis ſacri ſpinæ ſummo, ſe-
cundùm ipſius longitudinem, & deinde ex ſpinis quinq; uertebrarum lumbo
l 14 ta.T. rum, nerueo ualidoq; admodum principio enaſcitur, quod[l] illi, quem in tota
ſerie decimumtertium appellabimus, inſternitur: deinde à tota quoque oſsis
m quæ con ilium interna ſede,[m] quæ extra tranſuerſam oſsis ſacri regioné retrorſum pro-
ſiſtit ad ſi- minet, principium hoc carnoſum omnino educitur: & ut ſedes, à qua muſcu-
niſtrum H, lus hîc exoritur, acuta eſt,[n] ita quoq; acuti inſtar anguli muſculus inibi uiſitur.
I 3 fig. cap. 29 lib. 1. Hinc ſurſum aſcendens, carnoſior paulatim ad externum ipſius latus efficitur,
n 14 ta.S. tranſuerſis lumborum uertebrarum proceſsibus inſertus, ac ueluti teretis mu
ſculi imaginem[o] carnoſa ſua ſede exprimens. Si enim &[p] neruoſo ipſius, quod
o 14 ta.Q. p 14 ta.R. ex uertebrarum ſpinis pendet, principio attenderes, latior multo quàm pro-
fundior dicendus eſſet. attamen externa ipſius ſede læuis æqualis'ue eſt: inter-
na autem parte, propter ſuæ carnoſę partis craſsitiem, & neruoſę tenuitatem,
q 14 tab. ſecundùm ipſius longitudinem[q] ſinus quodammodo illi inciſus uidetur, quo
inter Q & R. decimotertio nobis enarrando muſculo cedit, & locum porrigit. Vbi uerò ad
undecimam uſq; thoracis uertebram conſcendit, arctior longè redditus, neq;
reliquis ſuperiorũ uertebrarum ſpinis adeò connatus, ſenſim ad primam uſq;
thoracis uertebram anguſtior redditur, tranſuerſis omnibus thoracis uerte-
r 13 tab. brarum proceſsibus innixus, quibus ſingulis ex interna ſua ſede,[r] tendinem in-
M, M. ſtar anſulę cuiuſdam exporrigit, ipſorum proceſſuum apicibus, & ueluti coſtæ
s 12 tab. Δ. cum ipſis articuli termino inſertum: pari omnino modo, quo[s] quartus homi-
dein M, M. nis thoracem moués muſculus, qui coſtis ſingulis tendinem quoq; offerebat.
Verùm is thoracis muſculus, ab externo ipſius latere eiuſmodi tendines remo
tiùs à ſe diſpargit. dorſi autem muſculus, non ex altero latere, ſed potius ab in-
terna anteriori'ue ſede tendines emittit, non recto tramite, uerùm obliquè
uerſus exteriora ſurſum expanſos: quemadmodũ etiam muſculi fibræ omnes
obliquæ ſunt. Vnde quoq; euenit, thoracem lumboſq; horum muſculorum,
undecimi ſcilicet & duodecimi ope, rectà, & etiam in latera extẽdi. Ambobus
enim æquè contractis, tota illa dorſi pars, cui præſentes muſculi inſeruntur, in
neutrum latus uergens extenditur: at altero tantùm contracto, in ipſius latus
t 14 tab. T. ſpina extenſionem experta inuoluitur. [t] Decimustertius, cui in ſiniſtro latere *Decimuster-tius & 14.*
u 14 tab. decimusquartus reſpondet, ſub[u] undecimo occultatur, ab illa oſsis ſacri ſede[x]
Q, R, S. x 14 ta. V. principium obtinens, quæ ab ipſius ſpina ad eius cum ilium oſſe connexũ per-
tinet. Atque ut illa ſedes ſurſum aſcendens, modicè lateſcit, ita muſculi huius
quoq; initium infima ſede acutum eſt, & latius modicè effectum, tandem ad
tranſuerſum quintæ lumborum uertebræ proceſſum ducitur: & illic rurſus
reliqua ipſius ſede latior redditus, & à tranſuerſis reliquarum uertebrarũ pro-
y 14 ta. X. ceſsibus initiũ ducens,[y] ad undecimæ uſq; thoracis uertebræ ſpinam conſcen-
dit: & progreſſu gracilior tenuiorq; factus, inibi in acutum finitur angulũ. Ex-
ortus, quem decimustertius muſculus ab oſſe ſacro ducit, ſui coniugis muſcu-
li exortui contiguus eſt: quemadmodum etiam per reliquum in altiora pro-
greſſum præſentes muſculi inuicem cõmittuntur, inter ſpinarum interualla
tantum mutuò dehiſcentes, quanta ligamenti eſt craſsities, quod in ſpinarum
interuallis reponi, ſecundo ab hoc Capite audies. Horum muſculorum fibræ,
ab inferioribus ſurſum uerſus interiora obliquè aſſurgunt, & ex inferiorũ uer-
tebrarum trãſuerſis proceſsibus, & ſpinarum radicibus enatæ, in ſuperiorum
uertebrarum ſpinæ amplitudinem perpetuò ſeſe inſerunt. Quotieſcunq; igi-
tur utriuſq; lateris muſculus in ſe colligitur, ſuaſq; fibras cõtrahit, lumborum
uertebrarũ, & ſi quæ thoracis ſub uertebra utrinq; ſuſcepta reperiantur, ſpinæ
ad ſe

ad se inuicem conniuent: earundemq́; interualla cõstringuntur adeò, ut simul contracti musculi, totam illam spinæ partem, cui committuntur, appositissimè extendant: at altero in se tantùm collecto, in obliquum hæc dorsi pars extenditur, lateralemq́; illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. [z] Decimusquintus & decimussextus (utrinq; etiam unus) ab undecima thoracis uertebra ad primam usq; ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quæ ab ipsarum radice ad apicem usq; consistit, amplexantes, & similiter ac postremò dicti, carnei, sed ualidissimis interim neruosisq́; fibris admodum intertexti. Hi musculi [a] ad duodecimam thoracis uertebram, aut ad eam quæ suprà infráque suscipitur, tenues sunt, quemadmodum decimitertij quoq; ad eandem uertebram insertio tenuis prorsus uisitur: at sursum exporrecti, paulatim crassescũt, [b] quousq; ad quintæ thoracis uertebræ spinam ascendunt. hîc enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tensi, denuò [c] extenuantur, propter primæ thoracis uertebræ spinam, parem crassitiem cum illa quę ad undecimam est, sortiti. His quoq; musculis interualla spinarum opplentur, & inuicem inibi cõtigui sunt: quum inter illos nihil mediet, præter membraneum ligamentum, à superiori spina in inferiorem porrectum. Functio uerò horum musculorum potissima est, spinas, quibus inseruntur, mutuò colligere, itaq; eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut pręsentes musculi, inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, sic quoq; admodũ modicè obliquis motib. pręsunt.

Margin notes: *Decimusquintus & 16.* — z 14 ta. Y. — a iuxta X 14 tab. — b ad Y 14 tab. — c propter a 14 tab.

MVSCVLORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium administrãdi ratio in promptu iam est, si hucusq; sectionis nostræ seriem obseruaueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos [a] primum & secundum nominauimus. Si uerò horum ortum & insertionem lubet exactiùs condiscere, illos à suis uertebris paruo & acutiori cultello abrades. deinde [b] tertio à prima thoracis costa liberato, quî trãsuersis ceruicis uertebrarũ is inseratur processibus, examinabis. In lumbis, quoniam peritonæum & septum quoq; transuersum dudum ademisti, licebit musculum, quem nos [c] primum in lumbis recẽsuimus, ac femoris motibus famulari diximus, suo principio à uertebrarum corporibus liberare, & ad coxendicis usq; os, à subdito ipsi [d] musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentiũ nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse erasum, à transuersis lumborum uertebrarũ processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturã munusq́; non oscitanter examinans. At si canis, aut caudata simia ad manũ sit, primò illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo nerueoq; principio, à coxendicis ossis elatiori sede enasci cõspicies, quiq́; obliquè uersus interiora sursum ascendens, ac carnosa auctus substantia, in superiorum lumborum & inferiorũ aliquot thoracis uertebrarum corporibus inseritur, dorsi quoq; flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis quàm homines moliũtur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborum carnibus enarratio tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur, quo homines destituũtur, adempto, reliquos duos, canibus & hominibus in lumbis communes, in cane quoq; dissecabis, ut nonnullam

Margin notes: *Administratio primi & 2.* — a 5 tab. A, B. — *Tertij & 4.* — b 5 tab. C. — *Noni & 10.* — c 8 tab. Θ. — d 8 Ξ. — *Ad finem 5 de Admin. diss.*

nullam in illis quoq; musculis differentiam, Galeni intelligendi gratia intuearis. Resupinato iam cadauere,[e] quintum musculum à thoracis uertebris paruo cultello continuò derades, donec illum in omnibus insertionibus cõspexeris. Huic[f] septimus succedet, similiter à uertebris deradẽdus. At in hac functione cauendum est, ne[g] decimiquinti musculi portionem, septimi loco abscindas: inuicem enim pertinaciter hærent, & decimusquintus septimi musculi principium aliquousq;[h] subit. Nunc nouacula, acutiori'ue cultello, secundùm spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ[i] undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uerò simul[k] decimumtertium (ut Galenus proculdubio in simijs, alioquin ad sectionem aptisimis, fecit) imprudẽs auferas, ac undecimi partem esse arbitreris, sectio illa non altiùs inijcienda est, quàm ut undecimi duntaxat exortum diuidat: cuius crassitiem facilè coniecturabis, si paruo cultello musculum à transuersis lumborum uertebrarũ processibus dissecabis, & à decimotertio subleuatũ, ad spinas quoq; uertebrarum inuerteris. Hoc itaq; musculo à lumborum & osis sacri spinis liberato, cauendum est, ne illum thoracis uertebrarũ spinis adeò connatum arbitreris, ut[l] decimumquintum musculum unà cum ipso undecimo auferas, cumq; reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum quoq; musculi latus, utcunq; à subditis cõnatisq; sibi partibus diremptũ conspexeris, ab ilium etiã osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim attolletur: ut ipsum ab illis quibus inseritur partibus liberãs, tandem intuearis[m] tendines illos, quos à se palmitis instar, in transuersorum thoracis uertebrarum processuum apices elegantissima serie digerit. Hoc adempto, citra aliam sectionem[n] decimustertius, &[o] decimusquintus, sunt in conspicuo. Vt tamen illorum naturam ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque à uertebris sedulò deradere: quod sanè in spinæ musculis eo operosiùs præstiteris, quo ijdem pluribus ossibus & innascantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquamque dorsi partem succedentibus motibus agere posimus: ne simul uniuersum, multas actiones impedituri, semper mouere cogamur. Cæterùm ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infimam lumborum uertebram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullam penetret: ut deinde inflexo unà cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebrarum ligamenta iam indagaturus.

Quinti & 6 administratio.

Septimi & 8.

Vndecimi & duodecimi.

Decimitertij & 14, 15, 16.

e 13 tab. H. f 14 ta. O. g 14 ta. X. h ad a 14 tabulæ. i 11 tab. F. k 14 ta. T. l 14 tab. X. m 13 tab. M, M. n 14 ta. T. o 14 ta. X.

DE VERTEBRARVM LIGAmentis. Caput XL.

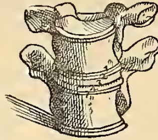
LIGAMENTA primam uertebrã capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capiti[a] colligantia, superiùs enarraui:[b] quæ autem reliquas uertebras inuicem conuinciunt, nunc pertractabo, ab illis quæ uertebrarũ corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secũdæ itaq; & tertiæ uertebræ ceruicis, ac deinceps inter reliquarũ omnium uertebrarũ corpora,[c] substantia quędam reponitur, quam Galenus cartilaginem uocat, & qua uertebras inuicem haud colligari, contra eorum qui illum pręcesserunt dissectionis Procerum sententiam, asserit. Nam non huius cartilaginis beneficio ipsas committi uult, uerùm tertiæ dorsalis medullæ tunicæ, inter uertebrarum corpora se insinuantis. Cuiusmodi uerò hæc sit, in dorsalis medullę sermone persequar, tunc nimirum, quãdo præter

Ligamẽta, uertebrarum corpora committentia.

Cap. 8 lib. de ossibus.

a fig. cap. 30. b Neque hæc etiam ligamenta secus quàm quis ad ossium circũscriptionẽ fingere posset, proponere nobis licuit: quare etiã ad ossa te conferes. c fi. cap 14 lib. 1 R, R.

præter duas cerebri membranas, dorſali medullæ proximè adnatas, uertebrarum foramina, ſeu cauitatem (quæ dorſali uiam præbet) membrana quadam oſsibus undiq; connata ſuccingi audies. Hæc membrana nihil prorſus, niſi fortaſsis craſsitie ab illa differt, quam circumoſſalem uulgò dicimus. Num uerò Galeni ſententiæ, an Veterum illorum, qui in diſſectionibus, quantum Galeni ſcripta oſtendunt, admodum fuere ſeduli, accedendum ſit, penes te eſto iudicium. Nam etſi humanum cadauer ad manum non ſit, non tamen fieri poterit, quin tibi iam à lectione ſurgenti, alicuius animalis dorſum menſæ adhibeatur, uel etiamſi piſce ueſcendum erit. ac proinde uel ludi cauſa (dummodo diuina illa Hippocratis in libro de Articulis oracula non faſtidiueris) unam uertebrã ab alia ſeiungito: & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecũ perpendito, num illa uertebrarum cartilago, exquiſitæ cartilaginis naturam obtineat, num uerò ligamenti cartilaginoſi. Hac enim ratione manibus pedibusque

Vt leuiori negocio, quæ hic pertracto, aſſequaris, duas è thorace uertebras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1 notat ſuperioris uertebræ cartilaginem, ſui corporis inferiorem appẽdicem, ipſumq́; corpus interuenientem. 2 eiuſdem uertebræ humiliorem appendicem. 3 cartilagineum ligamentum, ſuperioris inferiorisq́; uertebræ appendices intercedens. 4 ſuperiorem inferioris uertebræ appendicem. 5 cartilaginem, dictam modò appendicem ſuæ uertebræ copulantem.

in Veterum ſententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es: neq; tibi perſuaderi ſines, membranam quandam, cuius beneficio uertebræ inuicem connecterentur, duci inter uertebræ os, & cartilaginẽ hanc ligamentoſam, fibroſam, mollem, mucoſam, neq; cartilaginis modo ſolidam, cõtinuam'ue, ne forſitè duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc expendes, ſedulò cauendum eſt, ne in agni, aut hœdi, aut uituli ſpinam incidenti, cartilago inter appendicem corporis uertebræ, & ipſum corpus occurrẽs, tibi imponat, illamq́; cartilaginem eam eſſe arbitreris, de qua hîc ſermonem inſtituimus. Quin potius in illis uertebris perpendito tres cartilaginum, ut ſic dicam, ordines, duobus oſsibus inter duas uertebras diremptos: ac poſtmodum illis ordinibus animaduerſis, cartilaginũ naturas obſerua, firmiusq; adhuc Veterum dogmati ſubſcribito. Conſpicies enim duas cartilagines inter utrarunq; uertebrarũ corpora, & ipſarum appẽdices poſitas, ad amuſsim eſſe cartilagines, nihilq́; ab illis differre, quæ reliquos appendices & oſſa interueniunt. At cartilaginem inter appendices mediam, profectò (niſi Galeni nomine oculis parum fidas tuis) nihil prorſus aliud quàm ligamentũ eſſe dices, quod Aſclepiadum familiæ, quæ pueros ſuos in cadauerum ſectionibus tanta cura exercebant, νευροχονδρώδη σύνδεσμα appellarunt: atq; huius interuentu, non autem tertiæ dorſalis medullæ tunicæ, uertebrarũ corpora colligari aſtrues, nulla interim interueniẽte membrana. Quapropter ſi Veteribus accedis, inter ligamẽta, cartilaginis natura pollentia, has uertebrarum cartilagines cõnumera: expenditoq́; pariter magnam Naturæ induſtriam, quæ cartilaginoſum hoc ligamentũ ita adaptauit, ut dorſi quoq; motibus (uti iam prius à me comprehenſum eſt) cedendo aſſurgendoq́; opituletur. Cæterùm aliјs adhuc ligamentis uertebrarum corpora colligantur: per totam enim dorſi longitudinem, ualidiſsima ligamenta toti uertebrarum corporum ambitui obuoluuntur: quæ etſi undiq; craſſa, ſpiſſa & robuſta, ſed mucoſo interim humore oblita ſint, attamen in anteriori corporis ſede, ad utrunq; latus, ob ſui craſsitiem conſpectiora euadunt. Quum itaq; hęc ligamenta, aut (ſi unius nomine omnia complecti uelis) ligamentum hoc durum forteq́; euaſerit, & omnibus uertebris ex æquo obducatur, obſtaculo ſanè eſt, ne

est, ne in extensione dorsum nimium porrigatur, incuruetur'ue. Dorsum enim, si plurimùm reflecteretur, stomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cauæ fuisset summè noxium. Rursus ex singulis transuersis processibus in contermi- nos processus transuersos membraneum ligamentum tota interualli amplitudine porrigitur: & in spinarum interuallis, ab una spina ad alteram, membranea ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & ueluti musculorum interstitia. Hæ membranæ in spinarum apicibus adeò crassescunt, ut ad apices simul coeuntes, quasi toti spinæ dorsi ligamentum constituant, cartilaginis etiam naturæ compos. Deinde ubi ascendentes uertebrarum processus descendentibus coarticulantur, membranea quoq; ligamenta (sed perquàm ualida) articulum undiq; ambiunt. Insuper priuatum quoddam, idq; subflauum ligamentum, ex interna sede foraminis uertebræ, quod dorsali medullæ exculptum est, ad radicem spinæ, posterioris'ue uertebræ processus, inter duos ascendentes aut descendentes processus exoritur, semper in subsequentis uertebræ eandem sedem insertum. In canibus, & illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accommodant, & longè laxiores ceruicis uertebrarum articulos, & etiam longiores ceruicis uertebras, quàm homo, obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hîc non grauabor subiungere. In canibus igitur, simulatq; secundum par musculorum capitis motibus famulantium aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuerso corpore respondens, nisi fortaßis illis uertebrarum ligamentis, quæ postremo loco recensuimus: id enim cæteris robustius est, & colore flauum, in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septimæ ceruicis uertebræ spinæ lateribus: & sursum ascendens, nulli connascitur uertebræ, quousq; ad secundam ceruicis pertigerit, cuius spinæ lateribus in summo apice inseritur. aliquibus quoq; animalibus, ut ouibus, occipitij ossi inseritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutum est membrana, geminumq; apparet, ob impreßionem illius longitudini exporrectam. Porrò huius ligamẽti naturam discere licebit, quoties uituli, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustioris etiam bouis ceruix mensæ apponitur. Est enim ligamentũ hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum, canibus offerre solemus. nam inter reliqua corporis ligamenta solum, tanquã esui ineptum, reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellensibus Vast nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorem conciliandam commendant, hinc (opinor) ipsas ridentes, quòd uelut in flauam pallidamq; comam promptè dissoluitur, præcipuo usu accommodum, ne uertebræ ceruicis suo loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebris admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in quibusdam quadrupedibus, secundùm totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsum mouentes occultatum, secundùm spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in libris de Partium usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. quum enim dorsales musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundùm omnem corporis uertebrarum circunferentiam, membranea illa, duraq;, & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis, transuersim ipsis subditis, à uertebrarum corporibus liberare potes: non præteriens, haud unum hîc, simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbẽtes, adnatasq;. Postmodum costis à uertebris dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicies: quemadmodum & membranea illa, transuersorũ processuum & spinarum

Ligamẽta alijs sedibus quàm ad corpora uertebrarũ posita.

Propria canum ligamenta.

ADMINISTRATIO *ligamentorum.*

interualla occupantia. Vt uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrarum corpora uideas ligamentum, aliquot uertebræ inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebras, quarum corpora iam seiunxisti, retrorsum reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam, membranam'ue, uertebrarum cauitatem sublinentem, intueris: atq; uertebris ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurret, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebris, & aliquò quod adhuc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum & manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

DE MVSCVLO, NERVOSA SVA EXILITATE mediæ uolæ, & internæ digitorum sedis cuti subnato. Caput XLI.

Quo ordine musculi tradentur, à Galeno in 1 lib. de Administ. sect. & in 1 & 2 de Vsu partium descripti.

QVANDOQVIDEM musculos ea doctrinę serie exequi institutũ est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, cõmodum fore arbitratus sum, nunc musculos in brachio & cubito & manu repositos, priuatis Capitibus aggredi, ac postmodũ communi omniũ capite, ipsorum consectionẽ subnectere. Vt itaq; Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixiùs descripsit, me accommodem, à[a] musculo exordiar, qui internæ manus regioni, dilatescẽte neruosa ipsius exilitate subtẽditur, ac neruoso teretiq;[b] principio, ex interioris humeri[c] tuberis apice enascitur, medio[d] duorũ brachiale flectentiũ musculorum (qui ex eodẽ tubere prodeunt) incumbens, adnatusq;, non tamen in illorũ capitum medio (ut alij scribũt) repositus. Principium hoc ilico carnosum crassiusq; redditũ, musculi uentrẽ non impense crassum cõstituit, qui priusquã ad medium lõgitudinis cubiti, obliquè nõnihil uersus medium internę cubiti sedis ductus prorepserit,[e] denuò tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundũ, & neutiquam prorsus teretẽ cessat. Hinc ad brachialis usq; radicẽ pertingens, sensim in brachialis interiori sede[f] latescere incipit, ac manus cuti, ad extremã ferè usq; digitorũ aciem subnascitur. Atq; id fibrosis nexibus adeò ualidis continuisq; perficitur, ut internã manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiã acutiori nouacula liberare arduum sit. Verùm interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autẽ cutem cõtingit,[g] musculo obductũ, quem paruum digitũ à cæteris in obliquum abducere docebimus: neq; etiã cuti subtenditur,[h] musculosam carnem inuestienti, quæ primo pollicis articulo incũbens, ex pluribus musculis cõstituitur. Ad hæc, nullę huius tendinis portiones in digitorũ latera excurrunt: quinimo præsens tendo perquàm obscurè internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens, gracilis est, atq; in cubiti medio, super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur: non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus.

a 1 tab. Y. 2 tab. h. 3 tab. F. 4 tab. λ.
b 3 tab. i.
c 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 S.
d 4 tab. unus Λ, alter m, qui etiã 9 tab. Ξ indicatur, ubi etiam spectatis charact. q.
e 3 tab. k ad l.
f sub l 3 tabulæ.
g 3 tab. F.
h 3 ta. p, q.

Cuiusmodi internã summæ manus cutem parari decuit.

Vt enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde manus ad accuratiùs sentiendum aptior efficeretur, cuti internę manus hunc tendinem substerni (sed nimium fortè) nobis persuasum habemus. Conueniebat namq;, ut manus apprehendẽs instrumentũ, internã ipsius cutẽ adipisceretur, nõ modò

ægrè

ægrè mobilem, cùm ob alia quædam, tum maximè ob exactiorē tutioremq; corporum comprehensionem, sed reliqua totius corporis cute sensu exactiori præditam. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nancifcitur, uerùm plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos[i] quatuor surculos propagari, suo loco docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, & totidem internæ. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorē manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipuè obtinere Galenus affirmat: si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quòd pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem subduram efficit, cuiuis manifestum est, & id ad plurimos usus nobis conducere. Horum itaq; gratia, tendo internæ manus cuti subnasci creditur. Ostendi uerò non semel in scholis, hunc quem narramus musculum, certò defuisse, ac portionem[k] tendinum brachiale flectentium, priusquam illi brachiale ascendant, in latum tendinem desijsse. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerùm à[l] ligamento transuerso, tendinibus in interna brachialis sede obducto: quemadmodum etiam in hominibus secus atque in simijs, sub pede nullus tendo dilatescit. nam à calcis osse[m] membranam in homine enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimentem. Cæterùm interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines, nerueam'ue naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine semoueri. Inter tendinem namque & cutem in manu & pede, adeps plurimus cōtinetur, cuius naturam iamiam explicabo: neque homines hanc solùm habent, imò canes plurimam quoque obtinent. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipuè figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, utcunque interim adipe inter carneam membranam & cutem simiæ ac canes prorsus alioquin destituantur.

Margin notes: [i] *Manus 2 fig. cap. 11 lib. 4. & eiũ manus illius libri ultimæ fig.* — *Musculum suo tendine latescentem, non semel deesse.* — [k] *3 tab. h & m.* — [l] *4 tab. θ.* — [m] *13 ta. ϖ.* — *Inter cutem & tendinem, adipem reponi.* — *Lib. 1, 2, 3 de Vsu part. & 1, 2 lib. de Administ. sect.*

DE CARNEA SVBSTANTIA, INTERIORI digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ sedi uolæ superstrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præsenti Capite describendam, nulla figura expreßimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus uigesimaquinta libri quinti figura.

PER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorũ radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum[a] tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tēdini subijcitur. Cęterùm hæc substantia, musculorum carni, aut propriæ peculiariq; illorũ substantiæ, aut, ut fortè quispiam diceret, simplici carni, non respondet: uerùm substantia quædam est subalba & duriori, neruosoq; (quo id aptiùs explicem) adipi seu pinguedini quodammodo similis. Opinor enim ab osium neruosarumq; partium huic substantię ac ueluti pinguedini accumbentium attactu & uicinio illam duriorem effici, illius adipis quasi modo, qui in osium articulis subinde colligitur. Quanquam non duritia solùm hæc substantia

Margin note: [a] *musculi P 3 tabulæ insigniti.*

ſtantia ab adipe differt, uerùm & frequēti neruoſarum fibrarum & tenuium uenarum implexu. Ad hæc, in extremè emaciatis huius ſemper ſubſtantię portio quædam occurrit, perinde ac ſi propria peculiariſq; corporis eſſet pars, ſecus ferè, quàm adeps, qui in admodum pueris, & prorſus extenuatis, & maraſmo de mortuis hominibus, inter ſecandum uix deprehēditur. Verùm Arabes mihi hallucinari uidētur, hanc ſubſtantiam extra muſculi corpus, carnem ſimplicem immixtamq; eſſe affirmantes, illorum modo, qui neſcio quam ſimplicem carnem in gingiuis ac pene collocant. Haudquaquam enim expenderunt innumeras neruorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc ſubſtantiam intercurrentes, illamq; nec colore (quum ad album potius quàm rubrum uergat) nec ſubſtantia, nec æqualitate continuitate'ue etiam muſculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur, nihilque ferè quàm fibra quædam eſt) referre, Natura huiuſmodi ſubſtantiam, quam non niſi duriuſculæ conglobatæq; pinguedini examuſsim aſsimilaueris, tanquam ſtratum aliquod, aut terram præparauit, cui aptè infiniti neruulorum ſurculi implantentur, quos ob exquiſitum tactus ſenſum, à maioribus neruorum propaginibus, internam manus ſedem adeuntibus, diffundi undiq; oportuit. Cæterùm etſi hæc pinguedo durior, admodumq; neruea ſit, nihilominus in uniuerſa rerum ſubſtantia mollis eſt: ac proinde occurſantibus cedit, & ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter tendines digitos flectentes, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur: & aptiſsimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit: unde etiam meritò huius ſubſtantiæ quàmplurimum infernæ pedis cuti ſubijcitur. præterea oſsium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam eſt comprehenſura. Ac proinde externæ digitorū regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret: quum hæc regio, neq; illo abſolutiſsimo indigeat tactus ſenſu, neq; quicquam in obliquum apprehendat, neque toties ſubulas, ſcalpella'ue, & id genus artium inſtrumenta propellat, multaq; molliat & terat. Quinetiam in interna manus ſede, ipſis quidem articulis minimum, in partibus uerò inter articulos medijs, plurimum huiuſmodi ſubſtantiæ induſtrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim oſsium ſedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiuſmodi ſubſtantia indiguerunt, quum flecti, atq; ideo ab apprehendendo corpore abſcedere debeant. & ſubſtantia ea, pręterquàm quòd nihil commodi in illis præſtaret, obſtaculo motui fieret, tum grauans, ut ſuperflua: tum etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti poſſent. Lateribus autem digitorum Natura tantum eius ſubſtantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ ob articulorum tubera uacuæ manſiſſent, replere potuit, quo & inde manus, non ſolùm ut diuiſum in multas partes organum, ſed etiam uelut uariè indiuiſum, ſuo munere fungeretur. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac ſubſtantia oppletur: ut ſi quid etiam liquidi manu ſupina continere libuerit, id non elabatur. Quantum uerò huiuſmodi ſubſtantia ad corpora ſummis digitis apprehendenda auxilij præſtet, nemini non perſpectiſsimum eſt, quem minimè latet, ſi oſsium finibus nihil, quod cederet, appoſitum fuiſſet, ea facilè debuiſſe rumpi, nec illis potuiſſe plurima corpora eleuari: quod modò huius ſubſtantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus feliciſsimè.

DE

DE MUSCULIS, MANUS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

a Seriatim hanc ostendunt figuræ cap. 27 lib. 1.

Digitorum motus.

QUUM superiore libro quinq; digitorũ osſium constructionem perſequerer, longè[a] aliam articuli ſpeciem in primis quinq; digitorum internodijs, & in ſecundo pollicis haberi ſcripſi, quàm in ſecundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Illa namq; mutuò ea articuli ſpecie ingrediuntur, quam γίγγλυμον Græci uocant. Superius enim os in ſuum ſinum inferioris oſsis tuber excipit, ipſumq; inferius os in ſuis ſinibus ſuperioris oſsis capitula admittit. Vnde etiam ſimplicem tantum motum hęc internodia obtinent, qui extenſione & flexione nuſquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorũ prima oſſa inarticulatione cum illis quibus ſuſtinentur oſsibus coarctantur: unicus enim digiti oſsis ſinus unicum poſtbrachialis oſsis caput excipit. quapropter etiam illa prima digitorum oſſa, ut & primus quoque pollicis articulus, duplici motu agi poſſunt, quo flectuntur & extenduntur, inſuperq; ad latera inclinãtur, ſeu, ut ſemper loqui inſtituimus, ad hos illos'ue digitos adducuntur, uel ab ijſdem abducũtur. Cæterùm omnes digitorum motus, uiginti & octo compleri docebimus muſculis: at quum in illorum ſermone[b] muſculus quidam brachiali inſertus, neceſſariò etiam pertractãdus uenit, hoc Capite nouem & uiginti deſcribentur. [c] Primi muſculi[d] principium teres, & ſtatim ab exortu grande, ac ex carnea nerueaq; ſubſtantia mixtum, ab interiori humeri[e] tubere enaſcitur: non quidẽ ex ſuperiori, magiſq; prominente tuberis ſede, uerùm ab interiore, ſub[f] muſculi ad internam manus cutem latum tendinem porrigentis, &[g] duorum, quos brachiale flectere audies, capitibus: præterea & ſub[h] illius ferè muſculi origine, qui inter radium in pronum agentes ſuperior enumerabitur. quanquã potius ex anteriori ſede, & inferiùs illa origine, primus hic digitorum muſculus initium ducat, mox ab illo latior redditus, & ad ulnæ radijq; medium perreptans: quò quum peruenit, exactè iam carnoſus & teres (in amplitudinẽ tamen modicè depreſſus) ad brachiale fertur. anteaquàm uerò brachialis radicem contingit, notabili ſatis interuallo, ipſius uenter in anguſtũ magis[i] coactus, in quatuor carnoſas partes diuiditur, quæ ſingulę neruoſiores anguſtioreſq; factæ, ilico in exactos ceſſant tendines: qui examuſsim teretes, & ſimul communi membrana utcunq; tenui mucoſaq; inuoluti, brachialis cum cubito articulũ, ipſumq; brachiale tranſcendunt, communi omnes[k] ligamento in brachialis ſinu obducti. Eſt autem ligamentum id ualidum & tranſuerſum, anuliq; formam (quod ad eius cauitatem ſpectat) præcipuè referens, & totam brachialis ſinus amplitudinem, quà ex ipſa originem ducit, ſuccingens. Simulatq; uerò tendines ligamentũ id pręteriere, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares conſtituunt angulos, & ſinguli unum quatuor digitorum ſibi prępoſitum adeunt, & latiores membraneiq; facti, ſecundi digitorum oſsis radici, & dein toti oſsis longitudini inſeruntur. Dum uerò prima digitorum oſſa perreptant,[l] tranſuerſo quoq; obuoluuntur ligamento, quod ex tota internæ oſsis ſedis amplitudine enatum, canalem oblongum ſeu anulum effingit, quo primi muſculi tendo, unà cum[m] alio, quem huic ſubijci dicemus, ſecundùm digiti longitudinẽ ſecuriſsimè deducitur, ac ne ſua ſede à digito declinet, aut contractus, ſuo'ue munere fungens, eleuetur, pulchrè amplectitur: ita tamen, ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim, quà primis digitorum oſsibus porrigun-

Digitos mouentes muſculi 28.

Primus.

b 10 tab. k. 11 tab. p.
c 5 tab. Θ. 4 tab. β. 6 tab. ι.
d 5 tab. λ.
e 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 S.
f 3 tab. Γ.
g 3 tab. Λ, m.
h 5 tab. ι. 7 tab. Q.
i 5 tab. μ. & ita ſenſim 5 tabulam & 6 ſpecta.
k 4 tab. θ.
l Id ſecus exprimi nequit, quàm digiti 4 tabulæ id proponunt.
m 6 tab. γ.

porriguntur, neq; transuersis ligamentis, neq; ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent: sed ligamenta uelut per lubricos & læues anulos, sibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterùm his primi musculi tendinibus,[n] ubi primo digitorũ ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum fuit) peculiare rarumq; accidit, quòd longa sectione diuisi, alium ipsis substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermoni addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio, ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quàm potest proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoq; & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur: ut & carnosa musculi pars, tendinem parui digiti promens, cæteras gracilitate superat.

n ad o 5 ta. aut specta ∂ & γ 6 tab.

Lib. 1 de Vsu part.

Secundus.

[o] Secundus musculus,[p] primo subiectus, ab interiore humeri[q] tubere, sub primi capite, sui initij uix aliquam portionem assumit: sed ex anteriori ulnæ[r] processu (quo illa humero coarticulatur) potissimùm enascitur, idq; præcipuè ab eius processus radice: quandoquidem ipsius superior pars, seu apex, illius[s] musculi excipitur insertione, qui cubitum flectentium est posterior. Secundus itaque musculus hinc[t] prodiens, exactè carnosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus, modicè depressus) euadit, & mediam cubiti sedem comprehendens, ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea sede ascissit, qua ulnæ[u] membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine consistenti. Quando uerò musculus parum ultra medium longitudinis cubiti descendit, aliquanto angustior redditus,[x] in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur. Quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spissiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem excedit. Hi tendines communi membrana perquàm mucosa, ac cæteris omnibus non carneis membranis rubicundiori inuoluuntur, simulque cohærentes, sub primi musculi tendinibus per[y] transuersum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & brachiale secundus musculus primo substernitur, ita quoq; primi tendinibus, secundi tendines subijciuntur, & eodem simul ambo secundùm primi ossis digitorum longitudinem, transuerso ligamento obducti, æquè inibi atque in uola & brachialis sinu spectantur, teretes. Minimè enim ueritati consonum est, secundi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus alicubi asserit, dilatari. [z] Porrò ut secundi musculi tendines concinnè ad tertium digiti internodium pertingerent, primi iam musculi tendinibus in secundum os necessariò insertionem molientibus, operæprecium fuit, secundi musculi tendines aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut quum ipsis rectà subijciuntur, incumbentem illis tendinem perforari, hacque ratione substratum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi musculi ad latus declinent, minimè admittit: quumque, si fortè ad latus ducerentur, obliquum sanè situm obtinerent, ac proinde obliquo etiam motui præessent: reliquum fuit, longa sectione superiorem tendinem mirabili industria findi, ut ea sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertingeret, ipsius flexionis, ut postea dicam, autor. Verùm etsi tendines primi musculi perforentur, ob id tamen cum Galeno neutiquam

o 6 tab. Ξ. 7 tab. c.
p 5 tab. Θ.
q 1 fi. cap. 23 lib. 1 S.
r 5, 11 fig. cap. 24 lib. 1 C, dein L.
s 8 tab. Γ.
t 6 tab. π.
u 7 tab. V inter S & T.
x 6 tab. β.
y 7 tab. β.

Lib. 1 de Partium usu.

Secundi musculi tendinũ per primi tendines transitus.

z Hic seriatim specta extremas manus 5, 6, 7 tabularum.

tiquam

tiquam credendum est, eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maximè internæ illorum sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus colligantur: & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantùm latiores redditi, insertionem moliantur, nonnihil ante hanc insertionem in senibus, impenseque osseis, ut sic loquar, hominibus,[a] ossiculum sibi innatum uendicantes, quod ossiculorum sesamo semini comparatorum classi asscribitur, &[b] patellæ genu usum formamque quodammodo, ut & reliqua sesamina ossicula, refert, suaq; lubrica superficie (quæ ex tendinis substantia tantùm prominet)[c] sinui præponitur, inter duo capitula occurrenti, quibus primum quatuor digitorum os secundi ossis[d] sinus subit. Atq; ut primi musculi tendinibus eiusmodi innascuntur ossicula, sic quoq; alia secundi musculi obtingunt tendinibus, priusquam tertijs digitorum ossibus inserantur. Horum tendinum[e] ossiculum sinui prælocatur, respōdetq;, quem in suo medio habent secundi digitorum ossis capitula, tertij ossis finibus inarticulata. Quanquam interim[f] omnibus aliàs nobis conspicuis in manu sesaminis ossiculis, hæc quæ dictis iam duorum musculorum tendinibus innascuntur, sint minima, obseruatuq; difficillima. Cæterùm ut in brachiale, & tota primi digitorum ossis longitudine, primi secundiq; musculi tendines transuerso ligamento cingũtur: sic quoq; in tota secundi ossis longitudine aliud ligamentum tendinem secundi musculi hàc porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentũ toti internæ digitorũ sedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo'ue alio uinculo, aut fibra etiam, tendinibus adnascitur, nec ibidem quicquam membraneũ inter duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen, priusquam tendines, digitorũ ligamenta subeunt, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam fibrosis nexibus adnascuntur.

Lib. 1 de Administ. sect. & multo aliter 1 lib. de vsu part.

a inferius X 1 figuræ ca. 25 lib. 1. b Figuræ cap. 32 lib. 1. & 8 muscul. tab. k. c 2 fi. cap. 27 lib. 1 L. inter G & H. d eiusdem fig. I, K. e superius X 1 figuræ ca. 25 lib. 1. f Spectatur 1 fi. ca. 25 lib. 7.

Tertius musculus.

[g] Tertius musculus à[h] secundo mihi prorsus distinguitur, non anxiè interim solicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinq; carnosas partes, totidemq; tendines discissum proferas, dummodo uera tertij musculi descriptio non reticeatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi exporrigitur, illi nusquam, nisi fortasis ad cubiti cum humero articulum, continuus: sed perinde ac cæteri musculi mutuò accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat cohærens. Enascitur quidem carneo teretiq; principio ex ulnæ[i] sede, qua hæc radij capitulum in proprium sinum excipit: & hinc prodiens, radio attenditur, illi uniuersa ipsius propemodum longitudine adnatus, & ab ipso principium cōtinuè ducens, ex ea potissimùm sede, ubi[k] membraneum ligamen, secundùm cubiti longitudinem porrectum, ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionē offert. Quum uerò musculus radio ad hunc modum expãsus, ad brachiale properat, in teretem cessat[l] tendinem, peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum: non autem communi membrana, quæ in brachialis sinu[m] secundi musculi tendines inuestit. Quinetiam tertij musculi tendo nulli quatuor secundi musculi tendinum subijcitur: quamuis interim per transuersum brachialis feratur[n] ligamentum, illius attensus lateri, quod ad pollicis radicem cōsistit: ubi etiam brachialis os, pollicem sustinens,[o] sinum huius tendinis potissimùm occasione insculptum habet, ad quem tendo reflexus, mediusq; inter[p] musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine exceptus, tertium os accedit, cui latescens ualidè inseritur, eius ossis flexionis, uti mox subiungã, futurus opifex. Priusquam uerò tertium pollicis articulum

g 6 tab. σ. 5 tab. ρ. 7 tab. b. h 6 tab. Ξ. i 1 fi. cap. 24 lib. 1 L. & dein h. k 7 tab. V inter S, T. l 6 tab. θ. m 6 tab. Ξ. n 4 tab. θ. o 1, 2, 4 fi. cap. 25 lib. 1 processus P notatur, ad cuius internum latus sinus iste spectatur. p 6 tab. u, λ. & 7 tab. charact. 1, 2, 3.

tendo iste ad suam usq; insertionem omnino superat, illi sesaminũ innascitur osiculum, quod sua læui & lubrica superficie, qua extra tendinem prominet, anteriori sinus sedi præponitur, inter duo capitula cõspicui, quibus secundum pollicis os, tertij osis sinus subingreditur. In caudatis simijs tertium hunc musculum non reperies: uerùm in uolæ medio, à[q] tendine secundi musculi, medium digitum petente, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius osi implantatur. Atq; ita hæc tendinis portiuncula peculiarem portionem carnosam, ut cæteri quatuor secũdi musculi tendines, neutiquam adipiscitur, aut etiam accedenti medium digitum tendini alligatur: at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem transuersim uecta. Cęterùm non caudatæ simiæ, magis humanæ constructioni accedentes,[r] tertium musculum hominis musculo figura ductuq; (nisi quòd etiam insigniùs[s] secundo musculo continuus sit) similem nanciscũtur: uerùm uti illis quoq; simijs pollex multo minor inualidiorq; quàm homini obtigit, ita etiam tertius ipsarum musculus ad proportionem minor graciliorq; quàm hominis musculus spectatur. Quinimo, quum earum simiarum pollex etiam adhuc breuioribus gracilioribusq; osibus extruatur, quàm cęteri illarum digiti, tertius musculus graciliorem meritò tendinem in ipsis profert, quàm secundi musculi sunt tendines: quum interim in homine tertij musculi tendo, secundi musculi tendines crasitie insigniter uincat, quemadmodum & humanus pollex mole & robore cæteros anteit digitos. Adeò, ut haud mirum sit, Galenũ iam exactiùs dissectiones aggredientem, in primo de illis Administrandis libro scripsisse, tertij nobis ita uocati musculi tendinem illis tendinibus gracilioré esse, qui à secundo musculo producuntur. quod sanè haud fecisset, si hominis perinde ac simiarum historiã posteris tradere studuisset, aut homines alioquin sectioni accommodasset, uel tunc præcipuè, quum Epicuri philosophos, & Asclepiadis medicos, ea quæ hominis pollici cum simiæ pollice in magnitudine & robore est differentia, tam prolixè irridet, ipseq; eos reprehendẽdo facilè ostendit, quàm hominis pollicem nunquam secuerit. Porrò si insuper nostrum de uera hominis fabrica sermoné permulta hactenus Galeni placitis in primo de Partium usu libro renitentia adduxisse expenderis, & potisimùm illi figmento, quo is adhuc in anatomicis rudior, pollicem non ad brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, uersus uolæ medium flecti comminiscitur: non me inscitiæ, aut in Galenum communem præceptorem impietatis prius insimulato, quàm proprijs manibus (ut & id cum ipso dicam) sectioné obieris, aut alteri accuratè illam tractanti, admonitus iam astiteris, rem uniuersam diligẽter in simijs & hominibus obseruans. Reperies namq;, non modò nunc commemorata, Galeni sententiæ doctrinęq; meritò reluctari: sed & id quoq; maximè, quod de secundi ac tertij musculorum functione subnexurus sum. Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis resectionis professorum chorus, secundum musculum quatuor digitorum primum tertiumq; os flectere: & quem nos tertium recensuimus, secundi pollicis osis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo suorum digitorum duntaxat tertij osis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim musculum primariò os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæterisq; Anatomicis firmisimi axiomatis loco habetur. at secundi musculi tendines neq; primis quatuor digitorum osibus, neq; tertij tendo pollicis secundo osi, ne obscurisimè quidem inseritur, applantatur'ue: ergo nec eorum quodpiam hi musculi agũt. Neminem enim fore arbitror, qui (etsi Galenus id primo de Partiũ usu astruat) secũdi musculi tendinem

[q] quasi à tẽdine y in 6 tab. notato ad β portio duceretur.

[r] 6 tab. u.

[s] 6 tab. Ξ.

Primo libro de Partium usu.

Pleraq; hic Galeni placitis cõtraria proponi.

Ad finem 1 libri de Admini. sect.

tendinem primo oſsi dilateſcentem implantari dicturus ſit: quum Galenus in diſſectione temporis ſucceſſu exercitatior, tribus interiectis de tranſuerſo ligamento uocibus, integrã paginam ibidem reſtituere conatus fuerit: parum tamen ſui memor, quum poſtea inſertiones tendinum in digitos, ſimul in numerum colligit. Ac proinde ſi beneficio tranſuerſi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum oſsibus, & ſecũdo pollicis exiſtit, hæc oſſa à ſecundi & tertij muſculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans, illiusq́; poſteriora uerioraq́; ſenſa capiens contenderit, reſpondeat is quæſo, cur minus & [t] primi muſculi tendines, prima quatuor digitorum oſſa flectant? quum & hi eodem ligamento contineantur. Non enim quicquam prorſus eſt, cuius beneficio potius ſecundi muſculi, quàm primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonſtrare poſſet. Quinetiam in medium adferat obſecro, quamobrem Galenus non ſenſerit, ſecundi quatuor digitorum oſsis flexionis, tendines ſecundi muſculi omnino autores eſſe? quum tamen & in ſecundi oſsis radice, totaque ipſius longitudine, hi tendines tranſuerſo obuelentur ligamento. Ad hæc, illum me docere optarim, quamobrem & primus & ſecundus & tertius digitos mouētium muſculi, etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis ſede [u] tranſuerſo ualidoq; ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem comminiſci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes muſculi, qui pedem adeuntes, [x] tranſuerſis ligamentis inter tibiæ oſsis extremum & calcem, ac rurſus inter fibulæ apicem, exterioremúe malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par ſit ratio: uti etiam in omnibus cæteris muſculis, qui tranſuerſo ligamēto in alio oſſe, quàm unde principium duxere, induuntur. Ac proinde pleroſq; in [y] cubiti exteriori ſede, & in [z] tibiæ anteriori regione, tendines ibidem ligamentis circundatos, in medium, ad robur huic meo paradoxo conciliandum, non adfero. Vt itaq; tres hactenus ex digitorum muſculis enarratos brachiale non flectere, certo certiùs conſtat, ita quoq; niſi ſuorum, quibus inſeruntur, oſsium flexionis opifices cenſendi ſunt. Si quis tamen nihilominus (etſi præterea Naturam primis quatuor digitorum ſingulis oſsibus [a] duos peculiares muſculos, & ſecundo pollicis oſsi tres, eorum oſsium flexionis autores elargitam eſſe, mox docebimus) tranſuerſi ligamenti interuentu, primo & ſecundo muſculo primum quatuor digitorum os, & tertio item muſculo ſecundum pollicis os flecti arbitratus fuerit, non oſcitanter cuiuſq; internodij flexionis uim perpēdat. nam primum internodium, quod ex ipſius ſentētia, primi ac ſecundi muſculorum tendinibus, ac dein alijs duobus paulo pòſt explicandis muſculis inflecteretur, uix firmius flexionis robur, quàm tertium internodium commóſtrat, utcunque etiam unicus tantùm tendo huius motus dux cenſeatur. Inſuper ſi quis tranſuerſorum ligamentorum beneficio flexum peragi contendet, rationem ſanè adferat oportet, quî eueniat, tertia & ſecunda digitorum oſſa, extenſis & immotis primis, poſſe flecti: ſi enim tranſuerſorum ligaminum auxilio ſecundi muſculi tendines prima oſſa inflecterent, neceſſariò tertijs oſsibus flexis, prima quoque flexionem ſemper experirentur, quum contractum tendinem in ſuum quo obuoluitur ligamentum, perpetuò uim & renixum moliri neceſſum ſit. [b] Tres itaq; nunc dictos muſculos, ex diſsitis regionibus, per totam nimirum cubiti longitudinem Natura produxit: ne ſi fortè in manu principium aſſumerent, eam carne obruentes, magnam ponderoſamq́; redderent: quod quantum ad uaria, quæ manu obeuntur, munia incommodi intuliſſet, quiuis

t 5 tab. Θ.
u 4 tab. θ.
x 3 ta. Σ, s.
y 2 ta. char. 1, 2, 3, 4, 5, 6.
z 1 tab. Ɑ.
z tab. Λ.
a 7 ta. charact. 1, 2, 3.
8 tab. Δ.
b 6 tab. ε, Ξ, u.

quiuis promptiſsimè colligit. Deinde robur in flexione maius requirebatur, quàm quod breuibus muſculis præſtari ualebat, qui ex proximis iјs quæ mouenda erant oſsibus principium ducerent. Atq; hanc pariter ob cauſam, ut digiti ſcilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muſculi ope tres digitorum articuli flectuntur, ſed ſinguli proprios exigunt. Illi quidē articuli, quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodemq; ualido contenti fuere tendine: illi uerò, qui flexu ſuo in latera etiam inclinari debebant, pluribus tendinibus muſculisq;, & illis non admodum ualidis (ut etiam illorum flexio infirma eſt) eguerunt.

Trāſuerſorum ligamentorum uſus.

Porrò tendinibus tranſuerſa ligamenta ſecundùm digitorum oſſa (uti hactenus ſatis conſtat) obducuntur: ne quoties ſecundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protenſique funiculi, & uirgulæ ſecundùm oſsium flexionem non incuruatæ, à flexo iam oſſe ad cubitum tenſæ exurgerent, & cutem in miram altitudinē eleuantes, manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim, etſi tendines contrahantur, eos tamen oſsibus, quibus non inſeruntur, adiacere cogunt.

Mucoſarum membranarum uſus.

In uola uerò & brachialis ſede mucoſis membranis tēdines induuntur, quo tutiores procederent, easq; membranas tanquam propugnacula & muros ſortirentur. Sed ſecundi muſculi membranę alius quoq; uſus exiſtit: ſiquidem[c] muſculos oblongos & paruos, quorum opera digitos quatuor pollici adducimus, ab illa enaſci audies.

c 6 tab. ſ ad γ. 7 tab. d ad ſ.

Tredecim post tertium in numero, ordine ſuccedentes.

Cæterùm iam opportunum erit, muſculos prima quatuor digitorum oſſa, & primum ſecundumq; pollicis flectentes, aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad ſingulos nimirum quinq; digitorum primos articulos bini, & ad ſecundum pollicis terni.[d]

d ſub Δ 2 tabula.

Illorū octo, qui quatuor ſubſeruiunt digitis.

Qui quatuor famulantur digitis, omnes rectà ſecundùm poſtbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac poſtbrachialis[e] oſsibus connati, & deniq; primorū in digitis oſsium lateribus interiori in ſede inſerti. Duorum igitur paruum digitum flectentium[f] unus ab exteriori latere ſuperioris partis poſtbrachialis oſsis, quod paruo prælocatur, carnoſo principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc rectà aſcendens, ad primum uſq; digiti os carnoſus permanet: ubi uerò os contingit, latiuſculo tendine exterioris oſsis lateri, uerſus interiora tamen, inſeritur. Alter ex interiori eiuſdē poſtbrachialis oſsis latere, ad ipſius iuxta brachiale extremum, originem ducit: & inter id os & ſibi proximum ad digitum tendens, carnoſum quoq; permanet, donec lato ac ueluti membraneo tendine interiori lateri primi oſsis parui digiti implantetur. Quando utriq; muſculi colliguntur, primum digiti os in neutrum latus uergens flectitur: ſi uerò exterior egerit, interiore quieſcente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur: at ſolo interiore laborante, digitus ad interiora conniuens, flexionem experitur. Ad hunc ſanè modum aliorum trium digitorum muſculi habent, adeò ut bini in ſingulis poſtbrachialis oſsium interuallis (quæ tria ſunt) reponantur, &[g] is qui indicis interiori lateri inſeritur, interno poſtbrachialis oſsis indicem ſuſtinentis lateri adnaſcatur, in uolam magis quàm in externam manus regionem, & ut cęteri primos articulos flectentes muſculi, protuberans. Horum muſculorum tendinibus, qui admodum breues ſunt, &, uti iam monuimus, latiuſculi,[h] ſeſamina oſſicula illis manifeſtiora innaſcuntur,[i] quæ[k] primi &[l] ſecundi digitos mouentium muſculorum tendinibus peculiaria eſſe diximus. In mulieribus namque, & non admodum exiccatis, ſenibusq; aut oſſeis uiris, ea oſsicula inter diſſecandum etiam facilè occurrunt, quæ læui ſua & lubrica ſuperficie, qua ex ſuo, cui innaſcuntur, tendine prominent, anteriorem cōtingunt[m] capitis ſedem, quod primo

e 1, 2 fig. cap. 25 lib. 1 I, II, III, IIII.
f 4 tab. ſ.
g 1 tab. Y.
h 1 fi. cap. 25 lib. 1 V, V.
i 1 fig. cap. 25 lib. 1 X, X.
k 5 tab. Θ.
l 6 tab. Ξ.
m 1 fi. cap. 27 lib. 1 C.

n eiusdem fig. D.

primo digitorũ osśis[n] ſinui inarticulatur: ita ut ſingulis poſtbrachialis osśium capitibus unũ utrinq; in anteriori ipſius regione præfigatur osśiculũ, eius uſus gratia, quem in primo libro, horum osśiculorũ naturam explicans, cõmemoraui.

o 6 ta. n, λ. p 3 tab. p. 4 tab. μ.

Illorũ duo, qui pollicis primo osśi famulãtur.

Cęterùm[o] muſculi, quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum[p] muſculo, qui pollicem à cæteris digitis maximè abducere dicetur, carneam molem conſtituunt, quæ ad pollicis radicẽ repoſita, montem, quem chiromanticorum alij Veneri, alij Marti aſſcribunt, effingit. Galenus autem in libris de Vſu partium, hanc molem falſò unicum eſſe muſculum arbitratus eſt, quem pollicis ab indice abductionis autorem recẽſuit, cuiq; ualidiorem motum, craſsioremq; tendinẽ, quàm muſculo tertiũ pollicis articulum flectenti, perperàm aſcripſit.

q 3 tab. r, ac dein 4 tab. π, ς.

Quemadmodũ etiam ueritati parcens,[q] molem illam carneam, quam chiromantici Lunæ monti tribuunt, unum quoq; muſculum, quo paruus ab alijs abducitur, eſſe, ibidem docuit, quum interim maiorem ipſius portionem exterior muſculus primum minimi digiti os flectentium procreet.

r 4 tab. ι. 6 tab. κ. s 4 tab. θ.

Primus itaq; pollicis muſculus,[r] ex ſuperiori[s] trãſuerſi brachialis ligamenti ſede carneus enaſcitur, & toti primi pollicis osśis longitudini interna regione attẽſus, perpetuò carneus illi inſeritur, perquàm obſcurè ſecundum pollicis contingens internodiũ.

t 6 tab. λ. 7 tab. d. u figur. xvii cap. 25 lib. 1 charact. 5.

Secundus,[t] qui nuper dicto prorſus occulitur, longeq; minor illo eſt, ex tranſuerſo quoq; ligamento, &[u] oſſe brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis osśis radicẽ implantatur, non ultra mediũ longitudinis primi eius osśis pertingẽs. Sunt itaq; hi duo pollicis muſculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, ſi modò octo muſculos, quatuor digitorũ prima internodia flectentes, ante hos enumraueris.

x 7, 13 tab. charact. 1, 2, 3. 8 tab. X.

Tres, qui ſecundo pollicis osśi famulantur.

Porrò qui ſecundũ pollicis os flectunt,[x] tres numero cẽſentur, magis differentem ſitum ab illis qui quatuor digitorũ prima oſſa flectunt, obtinentes, quàm duo primi pollicis osśis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, rectà ſecundùm manus longitudinẽ procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nõnihil obliquè ducuntur: ſed muſculi, ſecundi pollicis internodij flexionis autores, quodãmodo tranſuerſi cernuntur. Operæprecium namq; erat, quatuor digitos uerſus brachiale inclinari: pollicẽ uerò illis in functione oppoſitum, ad ipſos inflecti. Meritò igitur tres muſculi, ſecundũ pollicis os flectentes, ex uola, tanquam è quarta circuli parte, principia ſortiũtur: nimirum ad eius lineæ circunſcriptionem, quæ uitalis & cordis chiromanticis appellari conſueuit. quamuis nonnihil ulteriùs, quàm ea conſiſtat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli nimirum illius, quem chiromantici in media uola collocant, ſuperius & exterius latus. Primus itaq; muſculus obliquũ latumq; principium ducit ex poſtbrachialis oſſe, cui medius innititur, modicè ſubtèr ipſius capitulũ digito inarticulatũ. Hinc carnoſus prorepens, nonnihil anguſtior redditur, & mẽbraneo tendine, ſecundi pollicis osśis lateri, quod indicem ſpectat, uerſus interiora ſe inſerit. Secũdus inferiore ſuo latere iam dicto muſculo contiguus, ex media ſede poſtbrachialis osśis, quod medio præponitur, originẽ ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, cõtingens. Origo huius quoq; tenuis lataq; eſt, & ſtatim carnea ad inſertionem uſq; conſpicitur, quam in medio interioris partis ſecundi pollicis internodij tentat. Tertius huic proximus, ex poſtbrachialis osśis anularẽ ſuſtinentis radice, quæ brachiali coarctatur, originẽ pariter latiuſculã ſumit: & obliquè pollicẽ accedẽs, lateri interiori ſecũdi pollicis internodij uerſus priora implãtatur, tẽdine etiã latiuſculo & breui, cui prçcipuũ maximũ'ue ſeſaminorũ osśiculorũ circa manus digitos repertorum

y 1 fi. cap. 25 lib. 1 T.

[y] osśiculũ innaſcitur: uti & primi ſecundũ pollicis os flectentiũ muſculorum tendini

tendini aliud, sed paulo minus, obtigit[z] ossiculum. Contingunt uerò, aut præ- *z 2 fi. cap. 25 lib. 1 T.*
locantur duo hæc ossicula, læui & lubrica sua superficie, qua ex tẽdinibus prominent, anteriori sedi capitis primi pollicis ossis, quod secundi ossis sinui inarticulatur: itaq; ossicula hæc eius sedis latera spectant, ut inter ipsa[a] tendinem *a 6 musc. tab. 6 musculi x insigniti.*
tertij digitos mouentium musculi tutò ac citra compreßionem, fallacem'ue aliàs sedem, ad tertium pollicis os ferri sinant. Cæterùm tres isti musculi, dum unà contrahuntur, in seseq; colliguntur, fortißimè secundum pollicis internodium flectunt: primo autem duntaxat agẽte, ad superiora uersus indicem pollex dirigitur. dum uerò secundus solus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur: quemadmodum infimo ad suum principium contracto, pollicis deorsum, & magis uersus paruum digitũ flexio perficitur. Hos tres, etsi in simijs quoq; obseruẽtur, Galenus non modò ignorauit, uerùm etiam falsas rationes in primo de Partium usu astruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem inter secandum aggredi tentaret. Neque etiam uerisimile est, quum secundò Administrationes anatomicas emitteret, ac in secundo de Partium usu libro lineam unam de musculis primos digitorum articulos flectentibus, pòst illorum librorum indubiè editionem, & non ex totius in ipsis alioquin occurrentis enarrationis sententia, interijceret, hos musculos ipsi cognitos fuisse, quum illos nullibi descripserit: quemadmodũ fecerunt Arabes, hos, quantum auguror, cognoscentes, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni præsunt, negligentes. Vndecim namq; musculos in manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referẽtes. Quanquam rursus ambigem, num casu ipsi Vndecim, loco Decem, ex Galeno scripserint: quum citra aliam descriptionẽ, musculos tantum Oribasij more enumerent. Quinetiam in primo de Administrandis sectionibus Galeni libro, omnes quos hactenus uidi codices, tres mendas in numeris habent. Octo namq; duorum loco illic legitur, ubi manus musculi, pollicis in latera motibus seruientes enarrantur. & rursus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur, Tres scribitur, ubi Duo, insuper Duo, ubi Tres scribendũ fuerat: non secus sanè, ac malè etiam Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem libro ligamentorum usus commemorat. Verùm hæc, cum innumeris sanè alijs, pro mea uirili in Galeno candidè sunt restituta, quem nuper Italia & Germania latinum dederũt. Hactenus itaq; sedecim musculos, quibus digiti flectuntur, commemoraui: ac proinde nunc[b] decimusseptimus, digitos extendentium primus futurus, opportunè describetur, qui[c] principio ex carnea nerueaq; substantia mixto, & utcunq; lato, à prominentiori sede exterioris humeri[d] tuberis enascitur, & per mediam cubiti sedem magnus & carnosus, & paulo minùs toto teres porrigitur, nulli alteri cõnatus ossi, neq; aliunde quàm ab humero principium ducens. Quum uerò propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur,[e] pertingit, arctior redditus, in tres portiones carnosas finditur, quæ simul communi membrana indutæ, fibrisq; tenuibus inuicem cohærentes, in tendinem ilico ab ipsarum à musculi uentre diductu degenerant: ac unà per[f] sinum, in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendunt. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excauatis, radij cum ulna[g] articulo proximus. Huic itaq; sinui utcunq; amplo, & admittendorũ corporum magnitudini ad amussim respondenti, tres isti tendines incumbunt, transuersoq;[h] ligamẽto ipsis peculiari obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Vbi uerò ligamentum perrepserunt, brachialiq; iam in-

Tres secundũ pollicis os flectentes musculi, Galeno ignorati.

Decimusseptimus digitos mouentium.

b 9 tab. Z. 2 tab. V. 10 tab. f.
c 9 tab. a.
d 2 fi. cap. 23 lib. 1 P.
e 9 tab. b.
f 2, 4 fig. cap. 24 lib. 2 y.
g 1 fi. cap. 24 lib. 2 i. aut potius 2 figuræ b.
h 1, 2 tab. charact. i.

iam insternuntur, latescentes, & ab inuicem semoti, unus indicem, secundus medium, tertius anularem petunt. Mox autem atq; suorum digitorum radices contingunt, adhuc multo tenuiores amplioresq; redditi, ac, ut postea dicemus, uariè inuicem [i] permixti, primi ossis radici inseruntur, & per totam digiti longitudiné ascendentes, medio exterioris trium ossium regionis adnascuntur, trium illorum digitorum extensionis potissimùm opifices.

Decimusoctauus.

[k] Decimusoctauus musculus, gracilis lôgusq; est, ab [l] exteriore humeri tubere principium sumens, inter decimiseptimi musculi caput, & [m] exortum musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus suffulcitur, insertus, brachiale extendit. Hinc itaq; decimusoctauus secundùm inferius latus decimiseptimi carnosus fertur, quousq; cubiti finem attingat, ubi in unum cessans tendinem, cômuni radio & ulnæ [n] sinu & transuerso [o] ligamento utitur. Tendo iste statim atq; brachiale superauit, ad paruum côtendit digitum: & latior redditus, nonnihilq; cum tendinis anularé à decimoseptimo adeuntis portione, ad parui digiti radicem commixtus, & illi quodammodo tendini portionem unà offerens, posteriori trium parui digiti ossium regioni implantatur, illorum extensionis opifex.

i Vtcunq; uidere est id in extrema manu 9 tab. k 9 tab. Θ. 2 tab. X. 10 tab Γ. l 2 fi. cap. 23 lib. 1 P. m 9 tab. Λ, c. n 2 fi. cap. 24 lib. 1 θ. o 2 tab charact. 1.

Decimusnonus.

[p] Decimusnonus, duobus ultimò descriptis in cubito substratus, obliquo ductu donatur. À posteriori namq; ulnæ processu, usq; ad ulnæ sedem, qua non multo ante brachiale ueluti exactè teres euadit, continua serie, tanquam ex recta [q] linea, [r] musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ præditi. Atque hi tres obtinent radices, principia'ue: ac primum quidem, quod elatissimum, & brachio uicinius est, ad [s] musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat: cuius ductum, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. [t] Tertiû autem, quo in præsentia potissimùm egemus, quodq; secûdo principio ordine succedit, ab ulnæ osse ultra medium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, exactè carneum, & instar oblongæ lineæ originem ducens, paulo angustius ab exortu redditur: & obliquè deorsum uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in [u] duas carnosas portiones discinditur: quarum inferior decimumnonû efformat musculum, à superiori illius principij parte distinctum, quam doctrinę gratia uigesimum primum, & pollicem uersus alios digitos euertenté musculum appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam: quamuis interim principij ratione nô obstem, quo minùs ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere posit. Decimus itaq; nonus, ab ulna eo quo dixi modo enatus, obliquè radij appendicem petit: ac priusquam hunc contingit, in duos inuicem cohærentes finitur tendines: qui proprio [x] sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari [y] ligamêto transuersim obuincti, super brachiale expanduntur. Sinus autem horum tendinum nomine, in radij extremo sculptus, inter [z] sinum, decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum consistit, quo bicornis tendo eius [a] musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Hic bicornis tendinis sinus [b] alteram quoque portionem tertij illius ex ulna prodeuntis principij transmittit, quam pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandum est, ambas tertij principij portiones unico sinu ac ligamento uti, & huic decimonono musculo ligamentû peculiare non obduci. Porrò ubi iam deciminoni musculi tendines brachiale superarût, compresiq; admodum sunt, indicis & medij digiti radicé petunt, illi ut eorum digitorum, ac in primis indicis, à pollice abductionis autores sint, inserti. Obliquus namq; totius musculi ductus affatim attestatur, illum nô nisi obliquo pręfici potuisse

Tres musculorum radices, ab ulnæ longitudine procedentes, quarû tertiæ, 19 musculus est pars.

p 10 tab. p. q per g. g 2 & 6 fig. cap. 24 lib. 1. r 10 tab. Λ, Ξ, Γ. s 10, 13 tab. Λ. t 10 tab. Γ. u 10 tab. o superior, p uerò inferior notatur. x 2. 4 fig. cap. 24 lib. 1 δ. y 2 ta. charact. 4. z 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 unus γ, alter ε & ζ notatur. a 11 tab. Λ. b 10 tab. o.

K motui:

motui: uti contrà, decimumoctauum parui digiti extensionem potius, quàm ipsius à cęteris digitis abductionem moliri, rectus ipsius per cubitum incessus, & magis adhuc ipsius situs arguit, qui sub paruo digito neutiquam uersus inferiora obliquus cernitur. Atq; istud non obiter sanè in ipsa resectione tibi spectandum uenit. neq; uulgariter profectò animus adhibendus est uarię, & non omnibus hominibus pari commixtioni, quam tendines ad digitorum radices moliuntur, à tribus postremò commemoratis musculis educti: ut diligenter expendas, quàm multa Galeni placitis pugnantia, necessariò in illorum musculorum historia scripserim. Is namq; decimumseptimũ musculum, anteaquàm brachiale conscendat, in quatuor tendines scindi tradidit, horum unum paruo quoq; digito tribuens: quum tamen in tres tantùm tendines eum musculum dissecari innuerim. Pręterea Galenus tendines hos digitorum ossibus illic tantum connasci scripsit, ubi ad articuli cõpagem accedunt, quum tamen toti ossium longitudini æquè adnascantur. Ad hæc,[c] musculum digitos extendentem, per[d] sinum, transuersumq́;[e] ligamentum ferri ait, quod radio & ulnæ est commune: quum id decimooctauo seruiat musculo, & proprium[f] ligamentum &[g] sinũ in radij appendice decimusseptimus sibi uendicet. Deinde, quum deciminoni musculi fabricam enarrat, multo secus quàm res se habet, huius[h] principium à tota ulna, aut ulnæ superiori parte brachio uicina pendêre commemorat: quum tamen trium principiorũ radicum'ue, ab ulna seriatim prodeuntium, decimumnonũ musculum tertij ac infimi principij humiliorem, ac brachiali propinquiorem esse portionem (uti reuera est) descripserim. Insuper decimooctauo duos tribuit tendines, illumq́; anularis & parui digitorum à pollice abductionis autorem statuit, nulla rarę illius à nobis commemoratæ tendinum mixtionis habita ratione: quum ego interim decimumoctauum, inprimis paruum digitum extendere, dictis antea occasionibus contendam.

In 1 de Partiũ usu, & 1 de Admin. sect.

c 9 tab. z.
d 2 fi. cap. 24 lib. 1 δ.
e 2 tab. charact. 1.
f 2 tab. charact. 3.
g 2 fi. cap. 24 lib. 1 γ.
h 10 tab. P. & expẽde simul alia duo principia.

Vigesimus.

Verùm quia paruum digitum (ne in contrarijs mihi cum Galeno descriptionibus enarrandis nimius sim) adeò ac uelut ex abundanti à cęteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu cõplectimur, & quia huiusmodi motus[i] decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat, rerũ Opifex[k] musculum breuem, sed ualidũ in manu reposuit, illi motui præfectũ. A[l] quarto enim brachialis osse, quod rectũ appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per Lunæ monticulũ ad paruum digitũ pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertæ formã eleganter exprimens. quippe musculus iste in exortu utcunq; tenuis, in medio teres crassusq; est: in insertione autem, quam in externũ primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis, tenuisq; & nerueus euadit. sit itaq; hic ordine uigesimus. Cęterùm[m] uigesimusprimus, pollici peculiaris censetur: estq; ille altera[n] tertij ex ulna pendẽtis principij portio, quam à[o] decimonono, qui ad indicẽ potissimùm fertur, distinguimus. Ab ulnæ itaq; exteriori sede, iuxta[p] ligamentũ membraneũ, inter cubiti ossa, qua inuicẽ dehiscũt, consistẽs, & iuxta mediũ lõgitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium obliquè properans. Priusquam uerò radij inferiorẽ contingit appendicem, in paulo minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum bicorni[q] tendine, brachiale mouente[r] sinu, &[s] ligamento plerunq; (nanciscitur enim aliquando proprium) deductus, ad manum contendit, & ilico latescens, totius pollicis longitudini inseritur, non quidem in medio exterioris regionis, sed in exteriore eius regionis latere, quod indicem spectat. Quo tamen tendo magis ad tertium pollicis os contendit, eo magis quoq; medium exterioris sedis pollicis sibi uendicat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, ilico subijciam,

i 9 tab. θ.
k 1 tab. f. 3 tab. 4 tab. n. 9 tab. h.
l 1, 3, 5 fig. ca. 25 lib. 1 charact. 4.

Vigesimusprimus.

m 10 ta. o. 11 tab. n. 1 d. 2 c. 9 f.
n 10, 11 ta. P.
o 10 tab. p.
p 12 tab. h inter f & g.
q 11 ta. musculi Λ notati.
r 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 6, f.
s 1, 2 tab. charact. 4.

Vigesimussecundus, qui simul cum 23 recensetur.

atq;

atq; duos sequentes nunc musculos descripsero. Ex[t] tribus itaq; musculorum principijs, quæ ab ulna secundùm ipsius longitudinem exoriri relata sunt,[u] medium principiũ utcunq; amplum, longa'ue satis linea enatum uisitur: & obliquè super radium conscendens, illi insternitur[x] musculo, quem bicorni tendine in brachiale extendere docebo. Simulatq; uerò principiũ hoc eum musculum integit, in[y] duas impares portiones diuiditur, à sese nullo interuallo distantes, sed mutuò accumbentium musculorum ritu inuicem hærentes. Superior portio aliquandiu carnea permanens, in teretem quodãmodo tendinẽ cessat, insertum exteriori brachialis[z] ossis sedi, quod pollicẽ sustinet. Inferior autem principij portio, statim ac aliquousq; in anteriora prorepsit, in[a] duas rursus carneas partes distinguitur, quæ singulæ in tendinem finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio[b] sinui in radij appendice leuiter, sed latè inciso insident, peculiariq;[c] ligamento tres simul tendines mutuò accumbentes obducuntur: etsi interim nonnunquam singulos tendines singulis anulis, seu transuersis ligamentis donari uiderimus. Postquam autem inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis ossis radicem implantatur, illic in externã ipsius regionem iuxta internũ latus finiens. Alter tendo, membranoso tantùm nexu primi pollicis ossis longitudini adhærens, in secundi ossis radicẽ exteriori sede, uersus internũ latus inseritur, non totus inibi cessans, uerùm ad summum usq; pollicis apicem, secundo & tertio ossibus pertinaciter, ac instar membranę adnatus. Nobis itaq; integrum erit,[d] principij secundi, quod ulna profert, occasione, unum hic statuere musculum: aut tendinum, ac ueluti carnosi principij[e] diuisionis gratia, tres musculos enumerare, ut scilicet singulis tendinibus singulos asscribamus musculos: aut propter[f] continuitatem inferioris portionis carnosæ, &[g] tendinum ipsius in eundem digitum insertionem, duos tantum recensere licebit musculos: ut scilicet[h] superior portio ad brachiale spectans, unius loco habeatur: &[i] inferior portio suo incessu in duas carneas partes & totidem tendines diuisa, unius musculi uice commemoretur. Quod Galeni etiam sententiæ magis erit accommodum, quum is quauis etiam enumeratione inferiorem portionem unius tantùm musculi loco recensuerit, ut qui unicum ipsius tantùm[k] tendinem tribus pollicis ossibus communem cognouerit, descripserit'ue. quanquam & non caudatę simiæ eo destituantur[l] tendine, quem hominibus primo tantum pollicis ossi insertum esse diximus. imò caudatarũ simiarum, ab hominis fabrica magis adhuc quàm non caudatæ uariantium, totum secundũ seu medium ex ulna prodiens[m] principium, unicum tantùm educit tendinem, qui in brachialis regione modico interuallo primùm dissectus, parua portione brachialis ossi pollicem sustinenti inseritur, maiori portione pollicem ita ac in cęteris apparet simijs, accedens. Sit igitur in nostro musculorum numero ac serie, inferior ea medij principij portio, in duos tendines digesta, mouentium digitos musculorum uigesimussecundus: ipsa uerò superior portio ad brachiale pertinens, musculorum hoc Capite hactenus commemoratorum uigesimustertius: etsi interim is digitorum uix famuletur motibus, uerùm cuidam brachialis extensioni & obscuro radij circumductui opem secundariò ferat. Porrò[n] uigesimosecundo (ut tandem ipsius munus explicem) & qui prius descriptus est,[o] uigesimoprimo pollex rectà euertitur, extenditur'ue, quoties ambo musculi unà contrahuntur: quippe uigesimosecundo tantùm in se collecto, pollex obliquè ac ueluti in latus à cæteris abductus digitis, extensionem patitur, à uigesimo autem primo ad indicem magis euerti solet. Cæterùm adhuc reliqui sunt[p] duo lateralibus

K 2 pollicis

Left margin notes:

t 10, 11 ta. Λ, Ξ, Γ.
u 10 tab. Ξ. 1 tab c. 9 tab. c.
x 11 tab. Λ.
y 10 tab. superior portio k, inferior l. sic 2 tab. b, c.
z 2 fi. cap. 25 lib. 1 character. 5.
a 10 ta. m, n. 11 tab. q, r.
b 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 ε.
c 1, 2 tab. character. 6.
d 10, 11 ta. Ξ.
e 10 tab. Ξ in k & l, & dein l in m & n.
f ubi in 10 tab. m & n ducuntur ab l.
g 11 tab. q, r.
h 10 tab. k. 11 tab. p.
i 10 tab. l in m & n.
k 10 tab. n. 11 tab. r.
l 1 tab. m, 11 tab. q.
m 10 ta. Ξ.
n 10 tab. l & m, n. 11 tab. q, r.
o 10 tab. o. 11 tab. u.
p 3 tab. p. 4 tab. μ unus, alter uerò 11 ta. f.

Right margin notes:

In 1 lib. de Administ. dissect.

Vigesimitertij musculi munus, non ad digitos pertinẽs.

Munus 21 & 22 musculorũ.

Sex musculi digitos mouentes adhuc reliqui.

pollicis motibus subseruientes musculi: &[q] alij insuper quatuor, quibus quatuor digiti ad pollicem ducuntur. Pollex enim, quum instar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, meritò musculos sibi uendicat, quorum beneficio ab illis maximè abducitur, & rursus uariarum actionum gratia, indici proximè admouetur.[r] Qui igitur pollicem maximè abducit, ab anteriori sede ossis brachialis, cui pollex innititur, nerueo principio, quod statim carneum euadit, enascitur: ac deorsum protensus, secundo pollicis articulo, membraneo tendine inseritur. Hic musculus, unà cum[s] duobus, primum pollicis internodium flectentibus, quibus iste insternitur, carnosam uolæ partem efformat, quæ ad pollicis radicem consistit. Galenus autem in libris de Partium usu, præsentem musculum non admodũ uerè in primum pollicis os inseri, scriptum reliquit: quum notabili & uera insertione ipsi non adnascatur, sed duntaxat fibrosis nexibus inualidè hæreat. Verùm non mirũ est, Galenum eiusmodi insertionem nos docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos præsentis musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste[t] interioris pollicem euertentiũ, qui ordine uigesimus secundus erat, actionem excipit: atq; ita quàm maximè pollicem ab indice remouet, id priuatim adeptus, quòd inter musculos manum & cubitum occupãtes, solus quodammodo liueat, propriæ ipsius, quæ crassior est, membranæ gratia.[u] Alter musculus, lateralibus pollicis motibus seruiẽs, ex interiori latere, uersus posteriora tamen,[x] ossis postbrachialis, quod indici præponitur, initium ducit carneum, & secundùm totam eius ossis longitudinem enatum. Musculus iste inseritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis, membraneum tendinem radici quoq; secundi ossis porrigens. unde etiam huius fibræ transuersę quodãmodo sunt, à postbrachiali ad pollicẽ ductę, ac proinde etiam illũ indici proximè accõmodantes, & musculi pollicem ad exteriora[y] euertentis (qui in nostra serie uigesimus primus est) actionem excipientes. Porrò[z] musculi, quatuor digitos pollici adducentes, graciles & teretes sunt, singulis quatuor secundi musculi tendinibus (qui quatuor digitorũ tertium os flectunt) singuli exporrecti: oriuntur enim ex mẽbraneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis sinum, &[a] transuersum ipsius ligamentum perreptant, induẽte. Hinc simul cum tendinibus ad digitos procedentes, ac interiori tendinum lateri attensi, in digitorum radicem inseruntur, ad internum eorundem latus, uersus interiora insertionem membraneam moliti. ista namq; sede illos inseri decuit, qui in latus ad pollicem quatuor digitos erant inclinaturi. Præsentibus musculis hoc sanè rarum, perinde ac oculi[b] musculis obuenit, quòd non ex osse, aut cartilagine, sed ex membraneo tendinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoq; musculis tuum numerum, disciplinę gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite descripti exurgent: quorum uigintiocto, digitorum duces sunt,[c] uigesimotertio interim ad brachiale relato. Porrò mirabitur forsitan aliquis, cur minus[d] musculos, quatuor digitos pollici adducentes, &[e] eum qui paruum à cęteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inseri, nulla interim mentione succedẽtium internodiorum ossium'ue facta: quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus, secundùm totam illorum longitudinem, eorum musculorum tendines, membranæ modo inseri, connasciq;, in primo de Administrandis sectionibus studiò serioq; scriptũ reliquerit: secus quàm in libro de Partiũ usu, ac illo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, digitorum ossa secundùm eorum longitudinem, eregionè insertionis illorum musculorũ membranis obduci, uerùm non talibus, quales

Ex uigintinouem descriptis musculis, 28 digitorum motibus famulari.

De tendinum insertionibus nonnulla.

q 6 tab. l, l. 7 tab. d.
r 1 tab. i, 3 tab. p. 4 tab. u.
s 6 tab. n, λ.
t 10 ta. m, n. 11 tab. q, r.
u 1 tab. h. 2 d. 9 g. 10 t. 11 f. 12 n.
x 1, 2 fig. cap. 24 lib. 1 I.
y 10 tab. o.
z 6 tab. l, f ad y. 7 ta. d ad f.
a 4 tab. l.
b 1, 2 fig. cap. 11.
c 10 tab. h. 11 tab. p.
d 6 ta. l, l.
e 3 tab. r.

quales commemorati modò musculi porrigere deberent. quandoquidem il-
læ nullum fibrarum genus, secundùm longitudinē excurrens ostendunt, neq;
f 9 tab. Z, parem etiam ductum cum [f] musculorum ex cubito in exteriorem digitorum
Θ. 10 tab. S, sedem insertorū tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digi
r, p, o. tis articuli, & primi secūdiq; quodammodo in pollice beneficio, digiti in obli-
quum & latus aguntur: cuius causa, dum digitorum ossa persequerer, articula
tionis differentia esse commemorabatur. Si itaq; quispiam eiusmodi membra
nas, musculorū in latera agentium tendines cum Galeno (quem articulorum
in digitis discrimina & differentię latuerunt) esse contenderit, frustra eos & li
gamenti tantùm uice secundis & tertijs digitorum ossibus cōmissos fateatur
oportet. Rursus studiosior aliquis in Galeni libris uersatus, illumq; admodum *Musculorum insertionum collectio.*
contraria de insertione tendinum docere animaduertens, opperietur, donec
omnes musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum re-
degero, Galenum in primo de Partiū usu imitaturus, qui eas parum rectè per-
g 6 tab. n, sequitur: quoniam [g] tredecim musculos, qui in manu locati, digitorum flexus
λ. 7 ta. cha autores sunt, omittens, falso [h] secundi musculi tendines, primo quatuor digito
ra. ?. 1, 2, 3. rum ossi implantatos, inibi tradidit. Deinde etiam [i] decimoseptimo musculo,
tab. 8 sub Δ. & [k] decimooctauo, & [l] decimonono, alios quàm educūt tendines, Galenus tri
h 6 tab. Ξ. buit, ac proinde alias quoq; quàm moliuntur insertiones. Et sanè nisi uaria illa
i 9 tab. Z. *k 9 tab. Θ.* tendinum, quos tres dicti proferunt musculi, ad digitorum radices cōmixtio,
l 10 tab. p. *11 tab. t.* ac ipsorum ueluti in plures surculos diuisa per externam digitorum sedem se-
ries, obstarent, quo minus certum illorum omnium insertionū numerum sta
tuere ipse breui oratione queam, Galenum intelligēdi gratia, uniuersorum di-
gitos mouentium musculorum insertiones tecum in catalogum recenserem.
Si tamen singulis quatuor digitorū ossibus, ex tribus dictis musculis quasi ge-
minam (quum ego interim quibusdam illorum, & præcipuè parui digiti ossi-
bus, simplicem ferè asscribam) in posteriori ipsorum sede implantationé, Ga-
leni nomine, & succinctę orationis causa, asscriberes, omniaq; deinde, ut ex no
stra sententia habent, subaudires, sexaginta omnes ueræ insertiones (non accu
bitus, leues'ue annexus dico) erūt: in primum scilicet pollicis articulū quinq;,
in secundū septem, in tertium tres, in minimi digiti primum internodiū sex,
in reliquorū autem trium digitorū prima internodia duntaxat quinq;, in qua-
tuor uerò digitorū secundum & tertium internodiū tres. Quæ porrò eiusmo
di sint insertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilo
gum contrahas, repetito: ac deinde rursus perpendito, quot uniuersæ essent, si
m 3 tab. r, etiam [m] musculi lateralibus motibus præfecti, qui in manu reponuntur, inser-
p. 6 tab. ʒ, tiones in succedentia ossa, quæ in latus (nisi secūdariò) non aguntur, ex Galeni
ʒ. 11 tab. f. sententia molirentur: & deinde etiam, si [n] uigesimisecūdi musculi utrunq; ten
n 10 tab. l, *dein m, n.* dinem, primo pollicis ossi inseri uera insertione admiseris, ut nunc primū pol-
o 3 tab. p. licis internodiū sex admitteret insertiones ([o] qui enim pollicem maximè abdu
cit, in primum ipsius os non uerè inseritur) tertium autem pollicis os quinq;,
& secunda tertiaq; internodia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui
autem digiti secundum & tertium internodiū quinq; insertiones obtinerent,
consurgēt omnes septuagintatres. Si etiam dein transuersorū ligamentorum
beneficio factas ossibus applicationes adnumeraueris, & secundum quinq; di-
p 6 tab. n, gitorum internodiū una applicatione, & primum quatuor digitorū duabus
dein θ. auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuagintasex. nam primo pollicis
q musculi internodio [p] tertij musculi tendinē tribuere nequis: quamuis hic numerus ad-
r tab. 3, ubi tendo l insignitur. huc & [q] lati tēdinis applicationes sibi uēdicare posset, ut tria quatuor digitorū,

 & duo

& duo pollicis internodia, adhuc una augerentur cōmissione, numerusq; nonagintaocto constitueret. Quem si ad utranq; manum cōferens duplicaueris, quot numeris centum & octodecim Galeni ἐμφύσεις & παραφύσεις modò superasti? ac facilè expendis, quàm promptū sit, cognita hominis fabrica, in Naturę laudes expaciari, multasq; paginas in partiū usu diffuse recensendo absumere.

Lib. 1 de usu partium.

DE MVSCVLIS MOTVVM BRACHIALIS OPIFICIBUS. CAPUT XLIIII.

CVM brachiali reliqua manus pars flectitur, ac extenditur: deinde etiam in utrūq; latus agitur, idq; quatuor maximè musculorum beneficio. Quorum[a] primus ex[b] interiore humeri tubere[c] principium ex carnea nerueaq; substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & in progressu ab ipsa exortus sui robur assumens. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum,[d] qui per cubitum repentes, digitorū flexionibus præsunt, unde etiam internam ulnæ sedem[e] magna ex parte amplectitur: quemadmodū & medium quoq; inferioris sedis cubiti occupat, cui scribentes innitimur. [f]Reliquum autem inferioris illius cubiti sedis, quod exterius est,[g] alius musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, illius extensionē moliri audies. Duo enim illi musculi, inuicem fibrosis nexibus ualidè hærētes, uelut stratum quoddam & puluinar, cui cōmodè totum cubitum inniti sinimus, efformāt. Cęterùm primus hic musculus, quum ad ulnæ usq; finem prorepsit, paulo ante cubiti cum brachiali articulum, in[h] ualidum, & quodāmodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia interiori sua sede ad brachiale usq; auctum: ubi uerò id transcendit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione superiori[i] quarti brachialis ossis sedi implantatus: quod rectum cartilaginosumq; appellari, ac[k] unico tantum ossi cōmitti, primo libro diximus. Præsens tendo, qua ulnæ appendice articuloq; brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum obtinet: sed cōmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamq; inter manus ligamenta quodammodo etiam recensebimus, circundatur, & perquàm ualidè brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur. [l]Secundus brachiale mouentium musculus, ab interiori quoque humeri tubere[m] exoritur, illius, quod nuper cōmemorauimus, capiti proximus, & instratum quoq; habens[n] caput eius musculi, qui internæ manus cuti dilatescentem exporrigit tendinem. Secundus hic musculus à suo initio ingressu obliquo ad elatius[o] primi digitos flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte innitens, radioq; exporrectus. [p]Ante brachialis autem radicem, in teretem cessat tendinem: qui simulatque brachiale ad pollicis radicem[q] cōtingit, incuriose illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseri putatur. uerùm ubi[r] musculus ab indice pollicem abducens, unà cum duobus primum pollicis internodium flectentibus, à brachiali liberatus est, hic brachialis musculus conspicitur internam brachialis sedem præterire, & latescēs in postbrachialis[s] ossis, quod indici præponitur, radicem inseri, internæq; transuersi hîc[t] ligamenti sedi ualidè adnasci. Duobus internis alij totidem externi respondent.[u] unus ab[x] exterioris humeri tuberis radice principium capit, ad latus eius[y] musculi, qui præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Plurium enim ex eo tubere certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus humillimam & ulnę proximam sedem obtinet. unde etiam

Brachiale mouentium primus.

Secundus.

Tertius.

a 4 tab. Ξ, 1 tab. Z, 1 & 3 m. 5 & 9 Ξ.
b 1 fi. cap. 13 lib. 1 S.
c 4 tab. γ.
d 4 tab. β, & 5 tab. Θ, & 6 ta. Ξ.
e 1, 6 fig. cap. 24 lib. 1 d.
f 2, 6 fig. cap. 24 lib. 1 e iuxta d, d.
g 9 tab. A, quod dein est conti. guum Ξ.
h 4 tab. Δ.
i 1, 3, 5 fig. cap. 25 lib. 1 char. 4.
k earundē fig. char. 3.
l 3 tab. A. 1 tab. X. 2 g. 4 c.
m 3 tab. f.
n 3 tab. I musculi P.
o 4 tab. Δ.
p 3 tab. g.
q 3 tab. h.
r 3 tab. p. dein 6 tab. κ, λ.
s 1 fi. cap. 25 lib. 1 I.
t 4 tab. Δ.
u 9 tab. A, 2 Y. 10 q.
x 2 fi. cap. 23 lib. 1 P.
y 9 tab. Θ. aut uide qui in 2 ta. Y ducitur inter X & 4.

etiam & ex[z] posteriori ulnæ processu, qui humero articulatur, hic musculus nonnihil principium ducit, illi instratus[a] musculo, qui originem inibi quoq; sumens, radium adit, illumq; in supinum agit. Hinc itaq; tertius brachialis musculus[b] prodiens, humiliorem exterioremq; ulnæ regionem amplexatur,[c] inter primum brachiale mouentium, & eum qui paruum digitum extendit, exporrectus. Quando uerò brachiali appropinquat, in teretem finit[d] tendinem, qui[e] sinui in appendice ulnæ exculpto innititur,[f] transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nãcifcitur, obductus. Quum primùm superato ligamento, brachiali superuehitur, latior factus, postbrachialis[g] ossis minimũ sustinentis radici inseritur, nonnunquam ante insertionẽ ossiculum sibi innatum obtinens sesaminum, quod nonnihil dictum modò postbrachialis ós etiam suffulcire uidetur. [h] Alter exteriorum, qui ordine quartus est, latiusculo[i] principio longè supra exterius humeri tuber enascitur, ubi humerus uelut in oblongam[k] acutiem lineamq; prominet. Hinc carnosus, & longa utcunq; linea prodiens, radio insternitur, & paulo sub illius longitudinis medio, in robustum desinit[l] tendinem, qui bicornis bipartitus'ue statim ab ortu spectatur, utranq; partem paulo minus toto teretem gerens: est enim nõnihil latior, quàm profundior. Hæ partes, aut tendines, etsi inuicem dirimãtur, non tamen digno notatu interuallo dissiti, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale contendentes: quò quum peruenerint, illis exculpto[m] sinui incumbunt, & cõmuni ipsis & illi[n] musculo, qui pollicem uersus indicem euertit,[o] ligamento circundãtur. Quod deinceps superantes, magis tum quàm prius, inuicem distant, in postbrachiale amplis insertionibus (ne fortè crassis & teretibus extra reliquam manus superficiem hîc emineant)[p] implantati: unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter uerò in radicem eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus, unà cum tertio, brachiale, si ambo in se colligantur, extrorsum reflectunt, extendunt'ue. hisq; auxiliatur[q] musculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inseri docuimus, quem superiore Capite illum in tota inibi descriptorum musculorum serie uigesimum tertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extenditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioq; cõcreditur, brachiale ad latera quoq; ducimus.[r] Si enim interior musculus, & exterior, qui indicẽ spectant,[s] reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrsum atq; ad interius latus agitur: at si his laxatis, alij duo, qui minimum respiciunt digitũ, in se colliguntur, brachiale ad exteriora in latus mouetur. Cæterùm præter hos, quos brachiali tribuimus, motus, Galenus ipsi uersionem in pronum ac supinum adscripsit, peculiarem ab ea quam secundariò manus radij beneficio adipiscitur. Mihi tamen manus aut brachialis, quiescẽte radio, in pronum supinum'ue motũ aliquem perfici, hactenus percipere non licuit.[t] Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est: & ipsum brachiale, quà sinui imponitur, oblongũ quoque, neq; ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur: adeò ut hîc ossium articulus consurgat, prorsus ad circumactum ineptus. Verùm ut Galenus proprios in pronum & supinum motus brachiali asscribit, ita quoq; quatuor enarratos musculos, illorum autores esse contendit: prout hic nimirum, ille'ue contrahatur, aut quiescat. Cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, imaginatumq; citiùs, quàm in resectione perspexisse (ut alia in libris de Vsu partium per Iouem pleraque) animaduertes.

Quartus.

Musculorum munus.

Brachiale proprio motu in supinum & pronum non agi.

Lib. 2 de Partium usu.

z 1,2 fig. cap. 24 lib. 1 D.
a 10, 12 ta. A.
b 9 tab c.
c 9 tab inter Ξ & Θ.
d 9 tab. d.
e 2 fi. cap. 24 lib. 1 V.
f 2 tab. charact. 2.
g 1,2 fig. cap. 25 lib. 1 IIII. cui subest ossiculum N notatum.
h 11 tab. Λ.
i b. 2 T. 3 c. 9 Y. 10 f. 12 o.
i. 11 tab. i.
k 1,2 fig. cap. 23 lib. 1 Q.
l 11 tab. k.
m 2,4 fig. cap. 24 lib. 1 t, f.
n 10 tab o.
o 2,2 tab. charact. 5.
p 11 tab. l.
q 2 tab. b. 10 k. 11 p.
r 3 tab. Λ. unus, alter 11 tab. Λ.
s 9 tab. unus Λ, alter Ξ.
t 1,2,4,5, figurarũ ca. 25 lib. 1 charact. 1, 2, 3 in x, y, z fi. 8 cap. 24 lib. 1.

DE MVSCVLIS RADIVM IN PRONVM & supinum agentibus. Caput XLV.

DVMMODO in præſenti eorum memineris, quæ[a] de radij ad rotundum humeri caput articulo,[b] & brachialis rurſus cum radio,[c] radijq́; & ulnæ inter ſe cõmiſſuris, ſuperiore libro tradidimus: nũc mediocri negocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus muſculis, quieſcente interim ad humerum ulna, in pronum ſupinumq́; circũducatur, & quo'nam pacto radij beneficio manus eoſdem motus ſecũdariò obtineat. Quum itaq; radius ulnæ & ſuperiori ipſius & inferiori extremo articuletur, quumq́; per reliquam longitudinẽ duo illa oſſa inuicem diſtent, operæpreciũ fuit, ſuprà & infrà muſculos illum moturos extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem ſuperiori radij extremo ſubſeruientes, reliqui autem duo inferiori. atq; ex his duo internam cubiti ſedem, alij duo externam occupant: interioresq́; radium in pronum mouent, exteriores eundem ad ſupinum conuellunt.[d] Interior, qui radij partem brachiali proximam mouet, ſecundùm ulnæ longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipſius ſedis, qua brachiali proxima eſt, enaſcitur: hincq́; carneus, ad interiorem radij regionem tranſuerſim procedens, ipſi carneus adhuc inſeritur. Habet itaque muſculus hic, ſi cum reliquis ſecundùm cubiti longitudinem expanſis conferatur, fibras tranſuerſas, ex ulna nimirum in radium tranſuerſim conſcendentes. Neq; hic muſculus, ut uiſum eſt diſſectionis profeſſoribus, radium ulnamq́; intercedit: ſed ſecundùm cubiti amplitudinẽ, totam interiorem radij ulnæq́; ſedem complectitur, adamuſsimq́; quadratus eſt. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta eſt latitudo interioris cubiti regionis, quam ſimul cum radio ulna conſtituit: deinde tam latus uiſitur, quàm longus. ad hæc omni ex parte carneus, & in ipſius medio ſpiſſus extuberãsq; obſeruatur, inſtar puluinaris ipſum tranſcendentibus ad digitos[e] tendinibus ſubſtratus. Huius muſculi fibræ, radij partem, quæ brachiale ſpectat, introrſum trahentes, radium in pronum adigunt. [f]Exterior muſculus, contrarij motus autor, & huic neq; ſitu neque figura reſpondens, omnium qui cubitum perreptant longiſsimus eſt, quantum ſcilicet ad muſculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Aliàs namque perperàm illum omnium longiſsimum eſſe Galenus dixiſſet, quum plerique ad digitos protenſi, ſimpliciter multo longiores ſint. Ab externa itaq; humeri regione[g] elatius, quàm muſculi bifido tendine brachiale extendentis caput conſiſtit, huius radij muſculi[h] principiũ educitur: quod quia ſecundùm humeri longitudinẽ latum naſcitur, carneumq́; eſt, longè ſupra exterius humeri[i] tuber elatiori ſua ſede reponitur. Muſculus hinc deorſum expanſus, & latus ualidusq́; apparens, radio inſternitur, ſuperiori lateri muſculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, proceſsit, in exactum finit[k] tendinem, qui membranæ modo lateſcens, radij appendicis ſuperiori[l] regioni inſeritur, quadantenus in interiora productus. Muſculorum ſuperiorem radij partem mouentium[m] interior, ex interioris humeri tuberis[n] radice, &[o] ex interiori ulnæ latere, quà humero articulatur, carnoſo ualidoq; principio enaſcitur: & hinc admodum obliquè internam radij ſedem cõſcendens, carnea[p] inſertione ante mediũ radij longitudinis ipſi implãtatur. A[q] carnea hac inſertione, neruea implantatio ad medium uſq; radij lõgitudinis educitur, radijq́; ſuperiori regioni ualidiſsimè inſeritur, peculiarem inibi in radio[q] aſperitatem, cui firmetur, ſibi uendicans. Muſculus iſte, quoties

Quatuor radium peculiariter agentes muſculi.

Primus.

Lib.1 de Administ. ſect.

Secundus.

Primo de Administ. ſect.

Tertius.

a 9 fi. cap. 24 lib. 1 O ad P 1 fig. cap. 23.

b 1, 2, 5 figurarũ ca. 25 lib. 1 charact. 1, 2, 3, in x, y, z fi. 8 cap. 24 lib. 1.

c cap. 24 lib. 1 fig. 1 i, k. aut m 2, 9 fig. in l 11 fig. & rurſus p ſ, 10 fig. in o 7 figuræ.

d 7 tab. X. 8 S.

e 5 tab. muſculi β. 6 tab muſculi Ξ & κ.

f 6 tab Λ. 12 Θ. 1 4. 2 S. 3 d 4 α. 5 π. 7 Y. 9 X. 10 c. 11 h.

g in 9 tab. X elatius eſt quàm Y, in 10 ta. c quàm ſ.

h 12 tab a. 6 tab. b.

i 2 fi. cap. 23 lib. 1 P. & in 10 ta. c diſtat à g.

k 6 tab. u. 12 tab. b.

l 2 fig. cap. 24 lib. 1 κ uerſus α.

m 7 ta. Q. 1 V. 2 ſ. 3 e. 4 y. 5 t. 6 x. 8 R. 12 c. 13 f.

n ſub S & T 1 fi. cap. 23 lib 5.

o ſub L fi. 1 cap. 24 lib. 1.

p 12 tab. e. 13 g.

q 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 H.

r 10,11 ta. A. 11 m. 13 b. s 11 tab.c. t 1,2,11 fi. cap. 24 lib. 1 D. u 12 tab.d iuxta e. x 7 ta. X. y 12 ta. A.

quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum cõstituit pronum.[r] Exterior, qui peculiarium radij musculorum quartus est, ductu figuráq; nunc dicto pro pemodum par,[s] enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ex articulum cir cundante ligamento, ualidè etiam ex ulnæ posterioris[t] processus externo latere, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora conscendit, & radio propter interioris musculi insertionem[u] applantatur. uerùm huius insertio non æquè atq; interioris neruosa est, neq; adeò in radij longitudinẽ producitur. Attamẽ ductus breuitas hos duos, ut &[x] primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit.[y] Musculus itaq;, quem postremò recensui, superiorem radij partem extrorsum obliquè cõuellens, radium in supinũ mouet. *Quartus.*

DE MVSCVLIS CVBITVM FLECTENtibus & extendentibus. Caput XLVI.

a figuræ 9 cap 24 lib 1 O cum P fig. 1 cap. 23 lib. 1. b 1,2 fig. cap. 23 lib. 1 K, L, M cum C, D, E 1,5,11 fi. ca. 24 lib. 1.

QVEMADMODVM radius sui cum humero[a] articuli beneficio pronus supinusq; constituitur, ita quoq; ulnæ cum humero[b] articulus appositissimè cubiti totius flexioni extensioniq; famulatur: & interim radius in eum modùm humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flecti extẽdiq; queat. Musculi uerò, horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionẽ perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcunq; numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessariò tres extendentes perpetuò recensentur: quorum etiam descriptionem ilico atq; hominis musculos enarrauero, subnectam, quo accuratiùs primi de Administrãdis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atq; hos ea tradam lege, ut omnia de cubitũ mouentibus musculis figmenta secundi de Vsu partiũ libri non cogar recẽsere. quandoquidẽ quum ueram illorum musculorũ naturam didiceris, abũdè ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnãtia Galenus posteris tradiderit, ac postea sectione peritior factus, ea cum alijs quibusdam in libris de Partium usũ non recognouerit.[c] Primus itaq; flectentium, duobus ualidissimis & mutuò distãtibus enascitur principijs:[d] unum quidem exactè nerueum, & ad amussim teres, exoritur ab eminẽtiori[e] parte ceruicis scapulæ, seu ex superiore supercilij ipsius acetabuli sede. Hoc sub[f] ligamẽtis humeri articulũ continentibus, & huic principio transuersi instar ligamẽti obductis, super humeri caput in anteriora procedit,[g] sinuq; uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim cælato.[h] Alterum huius musculi principiũ, à tota inferiori sede & apice interioris[i] processus scapulæ, quem anchorę comparamus, duplex quodãmodo enascitur, non quidem disiunctũ, sed duplicem substãtiæ speciem exprimẽs, & dicto nuper[k] principio (etsi Galeno secus uisum fuerit) multo latius. Principij enim[l] pars, ab apice processus initiũ ducens, exactè neruea est, & crassa, & propemodũ teres:[m] pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodiens, carnea lataq; uisitur. Neutrum istorũ principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verùm aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo[n] inuicẽ coitura, unum efformare musculum incipiunt, carnosa pars interioris principij, ab interno scapulæ processu enata, humeri ossi lata & utcunque carnea insertione aut nexu adnascitur, priuatam ossis[o] asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem hæc asperitas ad radicem eius[p] sinus, quem externo præsentis musculi principio

Cubitum mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

Primus flectentium.

Lib. 3 de Administ. sect.

c 6 ta. O. 1,9 Q. 2,3 Z. 4 1,5 f. 7 R. 10 c. 11 g. d 6 tab. m. e 1 fi. cap. 21 lib 1 A. f 5 tab. d, e ad f. g 1 fi cap. 23 lib. 1 H, I. h 6 ta. n, o. i 1,2 fi. ca. 21 lib. 1 E. k 6 tab. m. l 6 tab. n. m 6 tab. o. 1 tab. R. n 6 tab. p. o 1 fi. cap. 23 lib. 1 f. p eiusdem fig. I.

principio incisum diximus. Eiusmodi nexus adeò ualidus interdum mihi ap-
paruit, & carnosam illam interioris principij partem adeò proceram uidi, ut
proprium musculum à scapulæ interiori processu in humerum inseri arbitra-
tus fuerim, qui brachium etiam attolleret. Postquam uerò hic anterior cubi-
tum flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hunc nexum
in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amusim teretis car
nosiq;[q] musculi effigiem, ante resectionem in musculosis egregiè conspicuam — q 6 tab. Θ.
præ se ferens, alium conscendit[r] musculū, ipsi toto progressu subtensum: non — r 6 tab. r, r. 8 tab. r.
amplius enim, uel puncto etiam, humerum seu brachij os cōtingit. Cæterùm
paulo supra cubiti articulum,[s] neruosior excarnisq; redditus, in robustum & — s 6 tab. q.
crassum, & ad amusim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & sub-
dito ipsi musculo suffultus, in interiorem radij partem modicè latescens[t] inse- — t 8 tab. Q.
ritur, nonnihil & articuli ligamento adnatus. Vt uerò commodior tendinis in
radium efficeretur insertio,[u] latum, & modicè prominentem, inæqualemq; — u 1, 3 fig. cap. 24 lib. 1 q.
admodum in radij superiori fine processum extrui, iam antea diximus. Atque
hæc primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdā proprium uendican-
tis, quòd liuidus comperiatur. [x] Secundus musculus huic succumbit, omni- — x 8 tab. r, 1 S, S. 2 N. 3, 13 a, a. 4 x, x. 5 θ. 6 r, r. 7 P. 9 R. 10 d. 11 g. 12 Y.

Secundus, seu flectentium posterior.

no carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam: præterea
longè primo musculo breuior, multoq; iuxta humiliorem ipsius[y] sedem latior — y 8 tab. inter r & N.
existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima muscu-
lorum brachium mouentium fit[z] insertio, quam attollens brachium muscu- — z 4 tab. g, h. 11 tab. P.
lus, cum illo qui brachiū pectori admouet, molitur. A' latere namq; exteriori
insertionis brachiū attollentis musculi, secundus hic musculus carneum[a] prin — a 8 tab. L.
cipium ab humero sumit, quod acutū est, & sensim deorsum obliquè in prio-
ra humeri tendens, secundùm attollentis brachium musculi insertionis for-
mam (quę transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uer-
sus inferiora declinat. Quum autem principium id ad infimam insertionis bra
chium attollentis musculi sedem prorepsit,[b] sursum denuò ad internum inser — b Ducito in 8 tab. angulum ab L ad M.
tionis latus modicè fertur, non adeò altè cōscendens, atq; iuxta externū ipsius
latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri, secundus cu-
bitum mouentium musculus enascitur carneo latoq; principio, quod[c] bicor- — c 8 tab. L, M.
ne est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij
exortus linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum obliquè repit, &
hinc ab anteriori parte sursum obliquè uersus internū humeri latus ducitur:
adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum ue
rò quodammodo in interno, & angulus in antica humeri sede cōsistat. Porrò
si præsentem obliquæ huius lineæ ductum, illaq; duo principij cornua tanti
æstimes, ut duplici principio posteriorē hunc musculum cum nonnullis Ana-
tomicis enasci dicas, nunc me uerissimè, & multo aliter quàm ipsos, huius mu
sculi initia enarrasse putato, atq; mihi unius principij loco duo, quæ ponis, prin
cipia haberi finito, ne omnibus latis musculorū exortibus, præter morem plu-
ra principia cogar asscribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculo-
rum principia gemināda, aut, si cum hoc secundi musculi principio conferan-
tur, pleraq; principia etiam decuplanda pręter omnem rationem forent. Præ-
sens itaq; musculus hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorq; efficitur,
deorsum rectà protēsus, & humero ualidissimè adnatus, ex ipsoq; exortus sui
robur toto descensu tantisper assumens, quousq; cubiti articulum contingat,
quem[d] sua amplitudine carneaq; substantia in tota anteriori sede integens, ua- — d 8 tab. N.
lidissimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implanta-
tione

tione inſeritur, ea parte, qua articulum tranſcendit, montis ſpeciem appoſitiſſimè repræſentans. Cæterùm ut huius muſculi ductus recto perficitur tramite, ita quoq; prorſus rectas obtinet fibras, quemadmodũ & primus, quem nulla ratione ſecundi muſculi fibris inſtar X literæ aut decuſſatim incumbere, auſim aſſerere. Et quantumuis accuratè horum muſculorũ functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrunq; rectiſsimi cubiti flexionis autorem eſſe, ſiue ambos unà, ſiue ſeorſim ſingulos duntaxat cõtrahi demus. Et cur, quæſo, Galeni diſſectionis profeſſorũ principis gratia, quas nunquam conſpicimus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? ut ſcilicet cubitum rectà primùm, & deinde in alterum latus inclinantẽ, flecti dicamus, ac dein utriſq; ſimul muſculis rectam flexionem, & inſuper ſingulis priuatam ad latera flexionẽ tribuamus. quando interim Galenus ſibi non conſtat, utri'nam muſculo, in internum latus, aut in externum, flexionis munus aſsignare debeat. Aliter enim lõgè in libris de Partium uſu, quàm in libris de Adminiſtrandis conſectionibus, de horum muſculorum dignitate uſuq; ſentit. In his namq; poſteriorem muſculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem eſſe cenſet: anteriorem uerò, flexum moliri tradit, introrſum uergentem. In illis autem, muſculum anteriorem extrorſum magis, poſteriorẽ uerò introrſum magis flectere, ſcriptum reliquit. Verùm non ignoro, quum hæc perpendis, te cubiti flexionem ſedulò moliri, atq; quum digitos ſummo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uerò ad clauiculam, pectoriſq; oſsis ſummum, manum ducis, in internum latus flexionem fieri: dum autem uerſus ſcapulam digitos agis, in externum latus inclinantẽ cubiti flexionem celebrari. Ac proinde, ſimiliter ac ego quondam, Galeno nimium fidens, ſolebam, pulchrè colligis, ipſum rectiſsimè has flexionũ ſpecies propoſuiſſe: quantumuis etiam in enarrãda muſculorum functione, ſibi in cõmemoratis modò libris haudquaquam conſentiat. Cæterùm paulo pòſt ſecus autumabis, quando iam humeri quoq; in ſcapulæ acetabulo motum unà expenderis. Conare igitur nudis alicunde aſcitis oſsibus, quę unà perſpiciẽdo negocio adhibeas, ab omni circunductu tuũ ipſius brachium immotum ſeruare, atq; tum demum ſtude in eodẽ brachij ſitu diuerſam cubiti flexionẽ moliri: quam ſi tunc obſeruaueris, tempus erit, fibrarũ decuſſationem ſeu interſectionẽ, & diuerſum cubiti flexionis opificum muſculorũ ductum cum Galeno (etiamſi tale quid nihil ſit) cõminiſci. Porrò quum præter rectiſsimã flexionẽ aliam nullã fieri conſpicies, ſummi rerũ Opificis ſolertiam encomio celebrabis, quòd huic motui duos ualidiſsimos pręfecerit muſculos, quia illum ualidũ, & ad plurima utilẽ homini futurũ cognoſceret, ne inſuper alias in medium adferam rationes. Quæ modò de flexione dixi, de extẽſione quoq; propoſita arbitrator: quam etſi uarijs modis experiri queas, nullo tamẽ melius cubitum ne tantillũ quidem in latus agi animaduertes, quàm ſi exactè protẽſum, uel pilo in alterũ latus, quieſcẽte brachio, dimouere fruſtra conatus fueris. Inter cubitũ itaq; extendẽtes muſculos,[e] primus ualido latoq; & nerueo prorſus principio,[f] ex humiliori ſcapulæ coſta nõ procul ab eiuſdẽ ceruice exoritur, peculiarẽ illic, unde prodeat, ſinũ obtinẽs. Principiũ id paulo poſt exortũ carne adaugetur, muſculũq; cõſtituit, qui rectà deorſum ad internũ latus poſterioris ſedis humeri fertur, illi nõ niſi magno ſatis ſub ceruicis ipſius interuallo firmiter adnatus. Iuxta infimã namq; ſedẽ inſertionis[g] muſculi brachiũ ad dorſum uerſus inferiora trahẽtis, iſte cubitũ mouens muſculus primùm humero cõnaſcitur: aut potius[h] alia ex humero inibi enata carnoſi muſculi pars ipſi cõmiſcetur, qua muſculus adauctus, deorſum rectà fertur, medio interni lateris humeri,

Primi & ſecundi muſculorum munus.

Extendentium primus.

e 11 tab. f. 1, 9, 12 T. 2 P. 13 b 4 u. 5 u 6 ſ. 7 N. 10 d. f 1 ſi. cap. 31 lib. 1 Q. g 10 tab ⊙. 11 c. h 12 ta. X. 13 tab. d.

Carnosa pars, qua primus extendentium augetur, quem secundum constituere licet.

humeri,& medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus,partim nerueus, amplissimè in internum latus[i] posterioris ulnæ processus inseratur, in descensu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius,humero adnatus,ac ex ipso principij robur assumens.Integrum itaq; est, in homine hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut[k] unus quidem à scapula enascatur,[l] alter autem ab humero,qui cum illo cōfunditur, cui scapula principium præbet.At Galeni nomine,illos duorum loco nunc recenseamus,[m] tertium extendentium enumerantes, qui extendentium à posteriori sede ceruicis humeri neruosus[n] enascitur, & sensim rectà deorsum descendens,& externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimè humero adnatus, ab ipso principij sui uigorem mutuatur.[o] Priusquam uerò medium longitudinis brachij superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur,& cum ipsis adeò coit,ut nullo prorsus pacto in hominibus ab illis ad insertionem usq; integer discerni queat, nihilq; aliud quàm unum ueluti corpus ex tribus musculis constitui uideatur. quāuis interim tertius musculus,suum seruans incessum, ualidissimè in externum latus posterioris ulnæ[p] processus partim carneus,partim nerueus inseratur. Atque ita tribus his musculis mutuò coeuntibus, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur,in sui sedis inferiori parte,[q] cui innitimur,neruosiorem insertionis portionem,quàm in lateribus,& superiùs,assumens. Mutuus enim ille musculorum concursus, in posteriori sede admodum liuidus conspicitur, tanto neruosior euadens,quanto ulnæ processui propiùs accedit. Vtcunq; uerò inter se musculi hi cōcurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit: sed rectæ omnes deorsum,nusquam implexæ,neq; sese decussatim intersecantes ferūtur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Constat igitur, tres hos musculos unius loco recenseri posse,qui ex tribus conformatus esset principijs: aut duorum, si uidelicet primum & secundū unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit.nam his animalibus, perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quę anterioribus cruribus innituntur, atq; in ingressu ualida cubiti extensione indigent,tres obtigerunt musculi,egregiè conspicui,præter unū gracillimum in caudatis simijs, à scapula ad ulnam porrectum,& penitus à Galeno prætermissum.Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit,ut sanè simijs duo,illis prorsus similes,qui in homine uisuntur: nisi quòd posterior nōnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur,adeoq; Galeni in primo de Administrādis sectionibus libro historiæ per omnia melius quàm hominum musculus conueniat. Cæterùm caudatis simijs extendentium cubitum musculorum primus ex scapulæ humiliori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem coeuntia obtinet: & deorsum tensus,carnosusq; admodum redditus,nulli connascitur musculo: sed paulo supra cubiti articulum extenuatus, nerueusq; factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur.Secundus huic subiacet,& ubi homini secundus enasci dictus est,exoritur,toti humeri longitudini tantisper adnatus, quousq; ualida insertione mediæ & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius,ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens,& nulli musculo,prçterquàm fibrosis nexibus,hçrens,in exteriorem sedem posterioris ulnæ processus implantatur.Atq; hi sunt musculi,quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligēter secuit, & obscurè in libris de Administrandis sectionibus descripsit, etiamsi interim prorsus nihil à prima editione

Lib. 1 de Administ. sect. Tertius extendentium.

Quomodo in canibus cubitum agentes musculi habent.

i 5,6,11 fi. cap 24 lib. 2 D.
k 13 tab. b.
l 13 tab. d.
m 11 tab. e. 2 tab. O. 9 S. 10 b. 12 V. 13 c.
n 11 tab. d.
o 11 tab. e. 2 tab. Q.
p 2 tab. R.
q 6 fi. cap. 24 lib. 1 triangulus in X, Y, Z conclusus.

editione libris de Partium usu, ad musculorum cubitum mouentium historiam adiecisse uideatur, uti aliàs sçpe lineas quasdam suo exemplari posteris asseruato immiscuit, quæ tanquam notæ illi fuerunt, quibus per ocium temporisq́; rationem libros de Partium usu, perinde ac libros de Administrandis sectionibus, magis ueritati cõsonos reddidisset. Occurrunt uerò eiusmodi lineę aut notæ, in[r] musculorum, qui in manu & pede positi, primorum digitorum ossium flexioni præsunt, & in transuersorũ[s] ligamentorũ in digitis, & in[t] musculi in poplite latitantis leui & perfunctoria (sed seria tamen) mentione, & aliàs mehercule sæpius: quemadmodum facilè constabit, meis in Galeni anatomica annotationibus, iampridẽ non infœliciter cœptis, ac seorsum, aut cum Galeni libris, multo quàm antea emendatioribus, aliquando cudendis.

r 6 ta. κ, λ. g tab. Δ. 14 tab. β. 13 tab. L, c. — s digiti manuum 4 tabulæ. — t 14 tab. Γ.

In Galeni anatomica annotationes.

DE LIGAMENTIS, AB HVMERI CVM scapula articulo ad extremam usq; digitorum aciem consistentibus. Caput XLVII.

INTER ligamenta in brachio, cubito & manu occurrentia, quędam omnium ferè ligamentorum differentiarum ac usuum occurrũt. Quæ in horum itaq; numero sint[a] inuolucra, prius enarrauimus, quum singulis tendinibus per brachiale & uolam ad digitos reptantibus, obductas diximus membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus circũdatas. Quæ uerò subditis corporibus munimẽta, & ne ex ipsorũ cauitatibus declinent, simul quoq; uincula censentur, transuersa sunt ligamẽta, tendines in suis finibus, ne ab illis assurgãt, aut uagẽtur, cõtinentia. Horum uniuersæ propemodũ interiori[b] sedi quatuor digitorum unũ exporrigitur, & pollicis etiã secũdo & quasi tertio internodio unum eius generis expãditur: illis nimirũ sedibus, quibus[c] tendines digitos flectentes, ab illis ligamentis amplexantur, & ueluti anulis cõtinentur. In interna brachialis regione[d] unum cõspicitur, omnes digitorũ tendines, qui hàc prorepunt, cõstringens. atq; hoc latũ est, & cęteris omnibus huius generis robustius: sed interim neq; postbrachiali, neq; cubito commune. Cęterùm ut in externis cubiti partibus, quà brachiali articulatur,[e] sex trãsuersa ligamẽta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossiũ finibus reseruãtur. At hæc, si in superficie tantùm spectẽtur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum: quod dissectũ, sex spectãdos offert anulos, transeuntibus tendinibus obductos. Vnde etiã id in sex ligamẽta, perinde ac cæteri Anatomici, distinguimus: non sanè, quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenũ ut minimùm duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamẽta recensuerint, quot reperiêre anulos.[f] Primum ex ulna in radiũ procedit, & ad cõmunem ulnæ & radio[g] sinũ refertur. at non[h] tẽdinibus decimiseptimi digitos mouentiũ musculi (ut Galenus arbitratur) obuoluitur: uerùm illi peculiare est[i] musculo, quem paruum digitum extendere asseruimus, eum digitos mouentium decimumoctauũ enumerantes.[k] Secundum, ad externũ primi ligamẽti latus repositũ, soli ulnæ, illiq́;[l] musculo proprium est, qui ante paruum digitum postbrachiali insertus, brachialis extensionis opifex censetur.[m] Tertium, ad internum primi ligamenti latus habetur, soliq́; radio proprium est, eos amplectens[n] tendines, qui indicis, medij & anularis extensionibus præsunt.[o] Quartum, ad internum latus tertij positum, angustissimum efficit anulum: ut & tendo, quem transmittit, gracilis est. ille enim à[p] musculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere.

a in 3 tab. nota. — b manus 4 tabulæ. — c 5 tab. α. 6 tab. α, γ, θ. — d 4 tab. θ. 5 ν, ξ. — e 1 tab. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6. & tab. 1 charact. 3, 4, 5, 6. — f 2 tab. charact. 1. — g 2 fi cap. 24 lib. 1 θ. — h 2 tab. musculi V. aut 9 tab. Z, dein b. — i 2 tab. X. 9 Θ. — k 2 tab. charact. 2. — l 2 tab. Y. 9 Λ. — m 1, 2 tab. charact. 3. — n 2 tab. musculi V. — o 1, 2 tab. charact. 4. — p 10 tab. p.

Ligamẽtorum in brachio, cubito & manu occurrentium, quæ instar inuolucrorum habeantur.

Ligamenta, anulorum modo tendines continentia.

Lib. 1 de Administ. sect.

abducere.[q] Quintum bicorni[r] tendini, quo brachiale extenditur, &[s] illi qui pollicem uersus indicem euertit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoq; ligamentum obducatur, adeò ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim[t] sextum[u] tres tendines transmittit: quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligaméta ad amussim, magnaq́; cura perpendimus, singuos sua ligamenta sortiri, non semel obseruauimus. Præter hæc ligaméta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida[x] mébrana obnascitur, musculos inuicem committens, atq; ne sua sede illi dimoueantur, aut inter sese implicentur, transuersi alicuius ligaméti ritu cótinens: cuiusmodi etiam in tibia quandã haberi audies, omnibus illic repositis musculis eleganter obductã. Quum itaq; & huius mébranæ ligamenti'ue naturã inter dissecandũ ad amussim didiceris, id quoq; in transuersorũ ligamentorũ classe reponito: quanquã non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriæ musculorũ membranæ modo. Ligamenta quę ossa inuicé colligant, in omnibus sunt articulis, nullam peculiarem naturam à cæteris articulos ambiétibus ligamentis ferè sortita.[y] Membraneis enim & articulum solum circundãtibus ligamentis, digitorum nectuntur internodia. Postbrachiale etiam brachiali ualidis ligamentis per exteriora ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quà mutuò in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referétibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantùm ambiunt, uerùm & in ipsorũ medio habentur, quà, uti diximus, ossa se inuicé respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis, cartilaginis naturam referentibus, simul unita hęrent: atq; hæc ligamenta ipsis undiq; obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idq́; potissimùm in illorum ossium interuallis, quæ in secundo reponũtur ordine, quibusq́; postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnamq́; brachiali colligant, membraneis reliquorum articulorum ligamentis respondent. sed ab apice[z] processus stylum imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis[a] os duceretur, quod rectũ est, & cæteris magis cartilaginosum, uniq́; tantùm ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniore, quàm ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatim magis, quàm uniuersum huius articuli ligamentum, famulari uidetur. Quinetiam ex apice radij appédicis simile & insignius quoq; in brachiale fertur, quod liquidissimè eum usum, quem Galenus alteri asscribit ligamento, uanum esse commonstrat. Radius uerò & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus, alligatur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea[b] cartilago, quam à radio procedenté ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualidè etiam ulnæ ad radicé acuti illius processus, quasi ligaméti naturam nacta, inseritur. Per totam longitudiné, qua inuicé radius & ulna dehiscunt, ualidũ & membraneum[c] ligamentũ habetur, ab acutiori ulnæ[d] linea in radij quoq;[e] lineam insertũ. Hoc non simplex cóspicitur membrana, uerùm (ut pleraq; ligaméta) ex fibris conflatũ spectatur, à radio deorsum in ulnã obliquè proreptãtibus. Huius beneficio, præterquã quòd ipso ossa inuicé alligãtur, interiores cubiti musculi ab exteriorib. dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso[f] musculi etiam nónulli suorum principiorũ robur asciscũt: quemadmodũ & ab inuolucris[g] tendinũ tertiũ quatuor digitorũ os flectentiũ musculi prodeũt graciles, & hos digitos pollici adducentes. Radius humeri exteriori tuberi seu capiti

Mébrana musculis obnata.

Ligaméta ossa inuicem committentia.

q 1, 2 tab. charact. 5.
r 11 ta. musculi A.
s 10 tab. o.
t 1, 2 tab. charact. 6.
u 10 tab. k, m, n.
x Hanc, quum tenuissima et pellucida sit, picturis aliter proponere nequiuimus, quàm tote 1, 2, 9 tabulæ se offerunt.
y Et hæc ex ossibus duntaxat petenda sunt.
z 1, 2, 5 fi. cap. 24 lib. 1 R.
Poteris autem hic spectare i, k 12 tab.
a 1, 3 fig. ca. 25 lib. 1 charact. 4.
b 1, 2, 3 fig. cap. 24 lib. 1 T.
c 7 tab. V inter S & T. 13 tab. k inter e et i.
d 1 fi. cap. 24 lib. 1 c, c.
e eiusdem fig. r, r.
f 6 ta. Z, ", 10 ta. Ξ, Γ.
g 6 ta. γ, ξ, 7 tab. d, f.

capiti ualidis, sed membraneis ligamentis, perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoq; ligamentis Natura humerum ulnæ commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexantur. Præter hæc ligamina, in manu aut cubito nulla sunt: nisi & horum albo[h] ligamenta, quæ in musculorum constitutioné ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformāt, reponere statueris: quæ interdum in tantam pertingunt crassitiem, ut quum musculi caro ipsis subsit, liuorem quendam musculis inducant. Atq; eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur[i] musculi, pollicem à cæteris digitis maximè abducentis. Præter hunc,[k] musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranæ crassitiem adipiscitur: quemadmodū etiam illi (idq; admodum clarè) qui cubitum extendunt,[l] multo ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum, moliuntur.

Ligamenta, musculorum constitutionem subeuntia.

h Talia omnium musculorum sunt principia.
i 3 tab. p.
k 6 tab. Θ.
l 2 tab. sub Q ad R.

ADMINISTRATIO MVSCVLORVM ET LIgamentorum brachium, cubitum & manum occupantium. Caput XLVIII.

a 6 tab. κ, λ, & 8 tab. sub Δ.
b 7 ta. characteri. 1, 2, 3.
c 3 tab. p. 4 μ.
d 11 tab. ʃ.
e 3 tab. r. 4 ν.
f 6 tab. ʃ, ʃ. 7 tab. d.
g 3 tab. P.
h 3 tab. Λ.
i 3 tab. m.
k 4 tab β. 5 tab. Θ.
l 6 tab. Ξ.
m 6 tab. ν.
n 7 ta. Q.
o 7 ta. X.
p 9 tab. Z.
q 9 tab. Θ.
r 10 tab. p.
s 10 tab. o.
t 10 tab. l, & dein m, n. 11 ta. q, r.
u 10 ta. k. 11 tab. p.
x 11 ta. unus Λ. alter 9 ta. Z.
y 12 ta. unus Θ. alter Λ.
z 10 ta. P.
a 10 ta o, p.
b 10 ta. Ξ.
c ut k & l unus esset musculus in 10 tab.
d 6 tab. Θ unus, alter 8 tab. r.
e in 13 tab. omnes tres dependēt, b, c, d insigniti.

NVNC brachium id cum scapula depromendū est, quod ad musculorū cubitum, radiū, brachiale & digitos mouentium administrationem, quum thoracis aggredereris musculos, aliquò relocandū præcepi. Priusquam uerò sectionem auspiceris, quot singulis partibus musculi reponātur, in memoriā reuoca. Vt autem id promptiùs facias, nunc omnes in cōpendium tibi digerā. In manu itaq; uiginti nobis sunt enumerati:[a] decem nimirū, quibus prima quinq; digitorū internodia flectuntur, quorū bini ad singulos referūtur digitos.[b] tres, quibus secundū pollicis flectitur internodiū.[c] unus, pollicem maximè à reliquis digitis abducens.[d] unus, eundē proximè cæteris digitis admouens.[e] unus, qui minimū à cæteris ualidissimè in latus remouet. postremò[f] quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicē laterali ductu aguntur. Internā cubiti sedem octo musculi occupant: quorum[g] primus latum educit tendiné.[h] secundus &[i] tertius, quibus brachiale flectitur.[k] quartus, secundum quatuor digitorum flectens os.[l] quintus, qui tertiū quatuor digitorū os flectit.[m] sextus, qui tertij pollicis ossis flexus est autor.[n] septimus &[o] octauus, radiū in pronū ducunt. Si uerò musculū, tertium quatuor digitorum os flectentē, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septē tantùm musculos habitura est. In externa cubiti regione decē descripsimus: quorum primus est[p] decimusseptimus digitos mouentiū: secundus,[q] decimusoctauus: tertius,[r] decimusnonus similiter digitos agentiū. Deinde hîc recensuimus[s] unum, qui pollicem ad indicem magis euertit:[t] alium, qui pollicē euertens, eundem ab indice magis remouet:[u] alium illi proximū, ac ad brachialis extensionem aliquid accōmodantem:[x] duos insignes, brachiale extendentes: &[y] duos, quorum ope radius in supinū ducitur. Si uerò[z] tertium principiū, quod ex ulna enasci, & in[a] duas carnosas partes diffundi diximus (quarum altera indicem pręcipuè, & medium digitū, altera pollicē petebat) unius musculi uice enumeratum esse uelis, hîc reponētur nouem: deinde si[b] secundū principium iunxeris,[c] uniusq; musculi loco habueris, octo erunt. nam bis unū, ubi nos duos constituimus, recenseres. In anteriori brachij sede,[d] duo flectentes cubitū sunt: in posteriori autem, aut[e] tres, aut duo, aut unus, extendētes, pro ratione nimirum

Quot musculi in manu.

In interna cubiti sede.

In externa.

In brachio.

collectionis in pauciores, uel diſtributionis in plures: quam tuo arbitratu proponere nihil obſtat, ſi modò accuratè illorum ſitum, connexum, amplitudinem, compoſitionem, functionem, & id genus alia ſecando didiceris. Eo itaq; quod iam prius dixi, brachio in manus aſſumpto, cutē primùm cum adipe & membrana, quam carnoſam uocare libuit, adimes: atq; id perfeceris commodiſsimè, ſi ab externa brachij ſede, ſecundùm radij ductum, & pollicis exteriora, ſectionem duxeris, quæ cutem membranãq; carnoſam ſimul diuidat. Dein ad cuiuſq; digiti latus alia ducenda eſt ſectio, quæ depilē manus cutem ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam manus ſedem integit, adhuc relicta. Neq; in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad brachialis radicem, in interna manus ſede peruentum fuerit, trãſuerſa ſectione cutem nunc liberatam, ab illa quæ in uola adhuc reliqua eſt, reſecabis. hæc namque laleſcentis[f] tendinis nomine aſſeruanda uenit. Priuſquam uerò tendinem illum aggrediaris, accuratè perpendito, totam cubiti ſedem, paulo minus toto liueſcentem, ob membranam, quæ muſculis proximè adnata, illos inuicem committit, neque ſua ſede declinent, amplectitur. In conſpectum enim cubitum occupantes muſculi iam ueniunt, ſed ita commiſsi, ut ſolùm lineas, quæ ipſos dirimant, intuearis: qui tamen mutuò prorſus diſiuncti apparebunt, ſi leues duntaxat ſectiones ſecundùm dictas modò lineas duxeris. Huius uerò membranæ naturam eo obſeruabis diligentiùs, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorſus Anatomici illius meminerint. Cæterùm ut lateſcentem uideas tendinem, animum accōmoda cubiti internæ ſedi, in cuius longitudine ipſius muſculus, & tendo, quum adhuc gracilis eſt, exporrigitur. Cultello itaq; à brachialis radice ſectionem leuem, ad tendinis, ſuiq; muſculi latus utrinq;,[g] uerſus internum humeri tuber molieris, & poſtmodū iuxta brachiale tendinem à ſubditis organis liberabis: & cultello tranſuerſim ipſi ſubiecto, & ſiniſtræ manus digitis tendine eleuato, uniuerſum muſculum ad ipſius uſque caput à cōmiſsis ipſi muſculis ſeparabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam à uola & digitis abſecare conator, à brachiali ſectiones ſemper tranſuerſas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iamdudum aſſueuiſti. Quemadmodum enim in illa ſectione membranā corpori affixam ſeruas, ita quoq; tendinem dilateſcentē manui iam hærere ſinis. Quum uerò id tentas, duriuſculus ſeſe offeret adeps, cutem & tendinē illum intercedēs: qui tanto accuratiùs quoq; animaduertēdus eſt, quanto tendinem magis à cute dirimit, & tendinē non toti cuti proximè adnatum, ſed duntaxat fibroſis nexibus, membranæ carnoſæ modo, & ſuimet ipſius interuentu pertinaciſsimè cōmiſſum oſtendit. Examinata cute, muſculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendêre ſines, lateſcentē tendinem à ſubditis quoq; aut nouacula, aut paruo & acutiori cultello auulſurus. Si uerò aliquando uiſum fuerit, licebit tendinem, priuſquam cutem ſeparas, unà cum cute adimere. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamuis non adeò, ut Galenus arbitratus eſt, nihil medium inter cutem & tendinem recenſens. Porrò ſi hic muſculus ſe in interna cubiti ſede non offerat,[h] duorumq; muſculorum, qui brachiale flectunt, capitibus, ad interius humeri tuber, nullum muſculum incumbere uideris, prȩſentem muſculū, à quo lateſcens educitur tendo, deeſſe conijcito: quod ſanè non infrequēter tibi occurſurū ſcio. Non quòd negligentia illū prȩteriturus ſis, uerùm quòd prorſus deerit, eius uicē tunc ſupplēte[i] inferiori, interdū etiam[k] ſuperiori brachiale flectentiū muſculo, aut[l] trãſuerſi in brachiali

Brachij, cubiti & manus excoriatio.

Mēbranæ præter carnoſam muſculis in cubito obnatæ adminiſtratio.

Muſculi lateſcentem tendinem educentis.

Lib. 1 de Adminiſt. ſect.

f 3 tab. muſculi r.

g uerſui 3 tabulæ.

h 3 tab. A. m.

i 3 tab. m.

k 3 tab. A.

l 4 tab. A.

brachiali ligamenti portione, quam pari modo, ut latum tendinem, indagabis. Iam itaq; omnia cute libera sunt: unde etiam & quosdam manus musculos citra aliam sectionem aggredi posśis, eum uidelicet,[m] qui pollicem à reliquis digitis remotiśsimè abducit, & deinde[n] duos primum ipsius internodium flectentes, &[o] musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis abducitur, &[p] exteriorem primum eius digiti os flectentium. At opportuniùs feceris, si, donec omnes manus musculos unà adimere queas, hos seruaueris, ad internamq́; cubiti sedem te rursus contuleris, in qua nunc administrandi ueniunt[q] duo brachiale flectentes, quos primùm ab ipsorũ tendinibus, iuxta brachialis radicem commodè aggredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuersis sectionibus illos ad internum usq; humeri tuber à subditis liberaueris, uniuersam ipsorum ferè naturam mediocri negocio spectabis. Inferioris namq; capite absecto, & musculo dein ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione[r] dependat, ipsum, ut uisum fuerit, illinc aut adimes, aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo à brachiali non est abscecandus: uerùm aut musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut[s] tendo nonnihil ante brachiale uenit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Ceterùm nunc[t] primus digitos mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes: quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamẽti munere fungitur. Vbi itaq; ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius ante brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum brachialis[u] ligamentũ rectà est inijciendus, ut huius acie antrorsum ducta, id ligamentũ diuidatur. Dein eadem ratione secundùm indicis longitudinẽ, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides, mentem accommodans, ne hàc prorepentes tendines lędas: quod optimè caueris, dummodo cultelli dorsum semper tẽdines respiciat, ipseq; cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tribus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisq́; horum ligamentorum naturam aut discere, aut alijs ostendere propositũ esset. In indice itaq; duntaxat, aut alio quouis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato: & illo apprehenso, & ad te sursum tracto, musculũ ex brachialis sinu tantisper reponito, quousq; quatuor ipsius tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertionẽ obseruaueris, qui indici exporrigitur. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem reposito, eius caput trahendum uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisq́;, qua ratione primo indicis articulo in flexu secundi, tendo ille adniti nolit: uti sanè reliqui transuersis adhuc ligamentis inuoluti tendines, suis quibus accumbunt osśibus innituntur, proximeq; attendũtur. Nunc ligamentis trium reliquorum digitorum, ac cuiusq; tendinis insertione & perforatione, qua subditum trãsmittit tendinem, notatis, musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges: aut si in sinu manum habueris, propendêre à digitis sines,[x] eumq; qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo capite liberabis, quod nõnihil occultatur sub[y] musculo, superiorem radij partem in pronum ducẽte. Priusquam tamen id ab ulna abradas, conducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines attollere, & animũ adhibere, quî citra omnem operam musculus hos tendines producens, ab[z] illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis osśis flexionis autor habetur, adeò ut utrunque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaq; secundi musculi capite, & ipsius quoq; exortu,

Marginal notes (left): m 3 tab. p. — n 6 tab. n, λ. — o 3 tab. r. aut 4 ta. u. — p 4 tab. ſ. — q 3 tab. Λ, m. — r ut 5 ta. ☆. — s ut in 4 tabulæ sinistra manu. — t 5 tab. Θ. atq; ita seriatim notatã in margine tabulam, & ipsam præcedentẽ & sequentem uni, uti in cæteris administrationibus, inspicito. — u 4 tab. θ. — x 6 tab. Ξ. — y 6 tab. x, & 7 ta. Q. — z 6 tab. n.

Marginal notes (right): Primi & secundi brachiale mouentium. — Primi digitos mouentium. — Secundi.

quem ab ulnæ[a] ligamento aſſumit (quod inter radium & ulnam, ubi inuicem *a 7 tab. V*
hæc oſſa dehiſcunt, obuium eſt) uniuerſum muſculũ ex brachialis ſinu repo- *inter S, T.*
nes, eius mucoſam perpendens membranã, & tendinum ipſius ſeriem. Cauen
dum tamen eſt, ne quum eos attollere ſtudes, gracilem[b] muſculũ, ſingulis ten- *b 6 tab. ß,*
dinibus exporrectum, uioles: is enim, quum tendini committitur, atq; etiam *ß. 7 tab. d.*
primo digiti oſsi (eius ad pollicẽ adductioni ſubſeruiens) implantatur, ad ter-
tium uſq; articulum ſecundi muſculi tendinem oſcitanter eleuare prohibet.
Quum itaq; hos tendines[c] primi muſculi tendinibus traijci, atq; in tertium os *c 6 tab. ε*
inſeri uideris, utrunq; muſculũ in ſuum locum reponito, examinaturus, num *transmittit*
ſecundi muſculi tẽdines primum digitorũ os flectant ſoli, aut ſimul cum ipſis *tẽdines Ξ.*
primi muſculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum muſculorũ fun
ctionis enarratione propoſuimus. Primo nunc muſculo à digitis reſecto, ac
ſuis, ſi quę habet, ſeſaminis oſsiculis aliquantulum obſeruatis, ſecundum in bra
chialis ſinu tranſuerſim diuides, ut ipſius tendines adhuc in uola reſeruentur,
illorum gracilium muſculorũ cauſa, qui quatuor digitos pollici adducunt. Mo

Tertij digitos mouentiũ administratio.

dò[d] tertium muſculũ, pollici ſubſeruientẽ, à radio liberabis, & ad tertium pol- *d 6 tab. α.*
licis internodiũ duces, ipſius tamen tranſuerſo ligamẽto, ut in reliquis digitis,
prius diuiſo. Hunc ubi abſtuleris, ac ipſius ſeſaminum oſsiculũ animaduerte-
ris,[e] muſculi brachiale flectentiũ ſuperioris inſertionẽ ſpeculabere, quam in ra *e 3 tab. Λ.*
dicem poſtbrachialis[f] oſsis indicẽ ſuſtinentis molitur. Atq; nunc tibi in inter- *f 1 fig. cap.*
na cubiti ſede adhuc[g] duo tantum muſculi ſuperſunt, radium uidelicet in pro- *25 lib. 1 I.* *g 7 ta. Q,*
num mouentes: qui quum citra aliam operam cõſpicui ſint, donec & horum *X.*

Tranſuerſorũ ligamentorum in externa cubiti ſede.

oppoſitos uideas, opportuniùs ſeruabuntur. In præſenti itaq; ad externam cu-
biti ſedem accedas, in ea primùm obſeruaturus[h] tranſuerſa ligamenta, quæ ac *h 2 tab. cha*
ſi unum eſſent, ſeſe offerent. Verùm dum tendinibus, quos ligamenta conti- *ract. 1, 2, 3,* *4, 5, 6.*
nent, mentem accommodabis, ac ſeorſum unumquodq;, ut in interna digito-
rum ſede præcepimus, diſſecueris, ut minimùm ſex numero occurrent, quæ,
antequam muſculos ſepares, diuidere poſsis, niſi prius in cubito cuiuſq; muſcu
li tendinem ſeparare ſtatueres. At commodiùs erit, aut ſimul omnia ante mu-
ſculos, aut priuatim unumquodq; ſaltem ante ſuum, quem tranſmittit, muſcu

Tertij brachiale mouentium.

lum aggredi. Primus autem eſſe poteſt,[i] qui poſtbrachiali ante paruũ digitum *i 9 tab. Λ.*
inſertus, id extendit, cuius tendo ex ſuo[k] ſinu eleuabitur: & deinde acuto cul- *2 tab. Y.* *k 2 fi. cap.*
tello, aut nouacula, totus muſculus ab ulna liberabitur, accuratè interim ab il- *24 lib. 1 V.*
lo,[l] qui ſuperiori ipſius lateri committitur, quiq; parui digiti extenſioni potiſsi *l 9 tab. Θ,*
mùm famulatur, diuiſus. Vbi itaq; huius caput ab externo humeri tubere diſſe *2 tab. X.*
cueris, illum poſtmodũ à poſtbrachiali liberabis: niſi appenſum ipſi aſſeruare
lubeat, quo tandem brachiale extendentiũ & flectentium muſculorũ munus

Decimioctaui & 17 digitos mouentium.

conſpicari ualeas. Poſt hunc[m] is ex ſuo[n] ſinu & ligamẽto attolletur, quem deci- *m 2 fi. cap.*
mumoctauũ enumerauimus, paruiq; digiti extẽſionis autorẽ ſtatuimus, cuius *24 lib. 1 ϑ* *ſinus. liga-*
tendo ad digitos ducendus non eſt, niſi ab externo humeri tubere is, cum[o] ſub- *mentum au*
ſequẽti iam in enarratione muſculo (qui digitos mouentiũ decimusſeptimus *tem 2 tab.* *charact. 1.*
numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem diligẽter ex ſuo, quem nos ipſi tri- *n 9 tab. Z.*
buimus,[p] ſinu attolles: atq; ab illis, qui ſuperiori ipſius lateri exporrigũtur, mu- *2 tab. V.* *o 2 fi. cap.*
ſculis, diuulſum, ab humero quoq; reſecabis, nunc ſedulò animaduertẽs, num *24 lib. 1 γ.*
in tres aut quatuor ducatur tẽdines, & quibuſnam digitis illi inſerãtur, quæq; *2 tab. cha-* *ract. 3.*
ipſorum ad digitorũ radices ſit cõmixtio. Idem in illo qui paruum digitũ præ- *p 10 ta. P.*
cipuè extẽdit, molieris, neutrũ ab ipſis digitis abſecãs, niſi & modò[q] ſubſequen *q 10 tab.*

Deciminoni administratio.

tem ad inſertionẽ uſq; deduxeris. Occurrẽt enim nunc[r] tria illa, quæ ulna pro- *Λ, Ξ, Γ.*
ducit, muſculorũ principia: quorum infimum & brachiali proximum, obſer-
uandum

uandum uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice
abducit. Huius itaq; principij portioné, quæ illum musculũ constituit, ab ulna
r 2, 4 fig. diuides: & ex suo peculiari[r] sinu & ligaméto eleuatam, sensimq; à brachiali &
cap. 24 lib. postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret, liberatã, ad digitos usq; deduces, ada-
1 Δ sinus, li gamentum musimsim nunc[s] trium illorum musculorũ tendines & insertioné perpendens,
autê 2 tab. quæ multo accuratiùs se offeret, quàm ego illam (quum uaria sit) describere
charact. 4.
s 9 tab. Z, posim. Cæterùm illis à quatuor digitorũ internodijs ad unguiũ usq; radicem — 21, 22 digitos
Θ. 10 ta. p. resectis, qui pollicé euertunt, aggredieris. Ab ulna itaq;,[t] reliqua tertij principij — mouentium, & dein eius qui
t 10 tab. O. parte resecta, musculus pollicé uersus indicé euertens, ad ipsius insertioné du- — in illorum descriptione 23
u 10 ta. Ξ, cetur: similiter[u] secũdi principij musculi, qui bicorné transcendũt tendinem, — numeratur.
dein k, l, ad pollicé & brachiale usq; auellẽtur, atq; unà cum reliquis à digitis reijciẽtur.
transcendentes f. [x]Qui bicorni tendine brachiale extẽdit musculus, modò prorsus est cõspicuus, — Quarti brachiale mouentium.
x 11 ta. Λ. nisi quòd nõnihil sub[y] musculo longiori radiũ in supinum mouentiũ occulta-
y 12 ta. Θ. tur. Hic itaq; suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur: & ipsius examina-
ta functione, etiã cum cęteris abijci poterit. Supersunt adhuc in externa cubiti — Radiũ mouentium administratio.
z 12 tab. sede,[z] duo radiũ in supinũ agentes, qui citra sectioné etiam, ut &[a] interiores ra
Θ, Λ.
a 7 tab. dij duces, occurrũt, longisimi, tantùm[b] capite excepto, quod penitiùs nõnihil
Q, X. inter[c] posterioré cubitum flectentiũ musculum, & extendentiũ[d] exteriorem
b 12 tab. 4. latitat, non tamen adeò impẽsè, ut non liceat ipsius capite ab humero resecto,
c 12 tab. Y. illum ad insertioné usq; cum reliquis radium mouentibus perducere. Si itaq;
8 tab. Γ.
d 11 tab. Θ. nunc[e] ligamentũ in cubiti longitudine inter ossa obuium animaduerteris, re-
aut illic inter Θ & 8 positos in manu musculos ordine aggredi tempestiuũ fuerit: ex quibus[f] qua- — Musculorum manum occupantium.
occulitur h. tuor statim graciles euadunt cõspicui, quos Natura[g] tendinibus tertium qua-
e 7 tab. V, tuor digitorũ os flectẽtibus exporrexit. Deinceps[h] ille liberatur, qui pollicé ab
inter S, T.
12 tab h. indice maximè remouet, mox[i] duo primũ pollicis internodiũ flectentes. De-
f 6 tab. ?, ?. inde[k] tręs secundũ pollicis os flectentes: quos eo diligẽtiùs obseruare oportet,
7 tab. d.
g 6 tab. y. quo magis antehac dissectionum professoribus fuerunt incogniti, quodq; illo
7 f.
h 3 tab. p. rum tendinibus præcipua manus sesamina[l] osicula sint innata. Hos subseque-
i 6 ta. n, λ. tur,[m] qui pollicem indici proximè accõmodat, dein[n] qui paruum ualidisimè
k 1, 2 fig. abducit: ut tantùm[o] octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digi-
cap. 25 lib.
1 T. torum internodia flectimus, quorumq; tendinibus exigua innascuntur[p] osi-
l 7 tab. charact. 1, 2, 3. cula, quæ sesamo comparamus, quæq; hîc in primis sunt perscrutanda. Cæte-
m 11 tab. f. rùm nunc digitorum articulos diuidens, ipsorum ligamentorũ naturam, eo- — Ligamẽtorum reliquorum administratio.
n 3 tab. r.
o sub Δ 8 rundemq; specié perquires: ac brachialis postbrachialisq; nexibus haud negle-
tabula. ctis, longè diligẽtisimè brachialis ad cubitũ articulo animum accõmodabis:
p 1 fi. cap.
25 lib. 1 quòd hîc[q] cartilago examinãda ueniat, ulnam à brachiali dirimẽs. Quinetiam
V, V. perpende, obsecro,[r] stylum imitanté processum, non proceriùs extra sinũ, quo
q 1, 2 fig.
cap. 24 lib. brachiale excipitur, prominere, quàm radij appendicis[s] mucronem. Dein ex-
1 T.
r earundê pendito, parem ligamenti huius articuli in utroq; latere[t] formam esse, ut unà
fig. R. mecum omnibus quoq; similem usum ascribas: ne fortè quum Naturam ce-
s ead. fi. α. lebrare instituis, illi inartificiosisimam constructionem cum Galeno impo-
t 11 ta. i, k.
u 6 tab. Θ. nas. Reiecta nunc manu,[u] priorem cubitum flectentium musculum suis prin- — Cubitum mouentium administratio.
x 5 tab. f. cipijs liberato, quorum exterius ex suo sinu eleuandum est: &[x] ligamento ar-
ticuli humeri, ipsum continente, recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adi-
y 6 ta. n, o. metur.[y] Interius ualido quoq; cultello ab interiori scapulę processu diuidetur:
z 1 tab. R. & utroq; principio deorsum reflexo, huius musculi[z] carnosa insertio in os hu-
meri animaduertetur: qua dissecta ad radium usq;, sola manu à subdito muscu
a 7 tab. R, lo iste prior auelletur. Vbi uerò huius insertionem intuitus fueris, is[a] appensus
R.
b 6 tab. Γ. seruabitur, &[b] posterior ab humero derasus, ad ipsius quoque insertionem

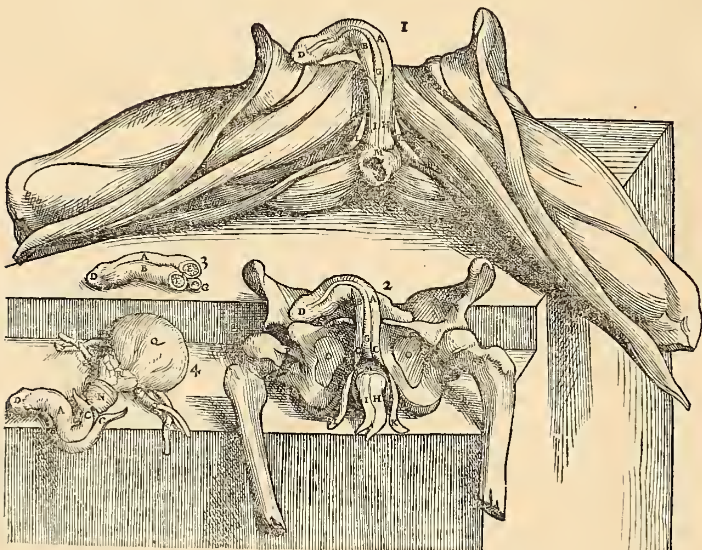
 ducetur.

ducetur. Posteriorum, seu cubitum extendentium,[c] illum primùm ab humero derades, quem tertium nominauimus. dein[d] primus à scapula absecabitur: ut illo pòstmodum deorsum tracto,[e] secundum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quando itaq; hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum intersectionem animaduerteris, cubiti articulum subinde flectito & reflectito, examinaturus, num uel tantillum quidem extra rectum tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamentis hęrenti, & iam propemodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uestito? Vt tamen hæc omnia exactiùs rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solùm humeri cum ulna articuli gratia, uerùm & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc enim, quòd nihil utilius sese inspiciendũ in tota resectione, luxationum gratia offert, nulla profectò eiusmodi articulorum inspectione, in uniuersa Anatome mihi iucundior occurrit speculatio.

c 11 tab. G.
d 12 tab. T.
e 12 ta. X.
13 tab. d.

DE MVSCVLIS PENI PECVLIARIBUS. Caput XLIX.

QVADRAGESIMINONI CAPITIS TABVLA, QVATVOR FIGVRIS comprehensa.

QVADRAGESIMINONI CAPITIS TABVLÆ, eiusdemq́; figurarum & characterum Index.

Hæc quadragesiminoni Capitis tabula, quatuor complectens figuras, numero insignitas, non huic tantum Capiti, uerùm etiam & alijs plerisq; utilis erit. Ne uerò dein pluribus præfigẽda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

Prima

1 *Prima figura, corporis in mensa proni femora ostendit, in latera admodum distensa, & penis corpus, uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis & arterijs undiq; absectis.*

2 *Secunda figura, nuda quodammodo commonstrat ossa, quæ sacri ossis lateribus committuntur, quibusq; hic femorum ossium portiones adhuc appendent, unà cum ani & penis musculis, quos ab ipsorum exortu dependere finximus, ut penis corporum origo, urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, quà sursum sub pubis ossibus flectitur.*

3 *Tertia, penem transuersim dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & eorundem cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.*

4 *Quarta figura integrum commonstrat penem, unà cum uesica hic exporrectum, ut proprius uesicæ ceruicis musculus aliquo pacto intueri posit.*

A, B 1, 2, 3, 4 *Duo corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.*

C, C 2, 4 *Duorum penis corporum exortus.*

D 1, 2, 3, 4 *Penis glans.*

E, E 3 *Fungosa rubraq; penis corporum substantia.*

F 3 *Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quæ orbiculatim fungosam substantiam complectitur.*

G 1, 2, 3, 4 *Vesicæ meatus, urinæ seminiq; genitali communis.*

H, I 1, 2 *Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab eorundem principio dependentes.*

K, L 1, 2 *Tertius & quartus penis musculi, qui in prima figura integri, in secunda uerò ab insertione pendentes conspiciuntur.*

M 1, 2 *Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, fæciumq; excretioni præfectus.*

N 4 *Vesicæ ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.*

O, O 2 *Membrana, pubis ossium foramina occupans.*

P 2 *Teres ligamentum, à coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.*

Q 4 *Vesicæ corpus.*

R 4 *Glandosum corpus, uasorum semen à testibus deferentium insertionem excipiens.*

S, S 4 *Portiunculæ meatuum, quibus urina è renibus in uesicam ducitur.*

T, T 4 *Portiunculæ meatuum, semen in uesicæ ceruicem eiaculantium. Musculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non insignimus, quòd illi in musculorum tabulis diligentissimè annotati fuerint.*

ETSI penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa commemorabuntur, opportunè reseruanda uenit, nihilominus tantam huius mentionem modò facere expedit, quanta ad musculorum penis descriptionem ex usu est. Penem itaq;, præter[a] cutem, qua inuoluitur,[b] duo grandia & neruea, &[c] intus spongiæ modo caua efformãt corpora: quorum dextrũ à pubis ossis dextri[d] sede enascitur, paulo inferiùs quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiũt. Hoc uersus sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principium ducente. His corporibus præcipua penis constat moles. atque hæc corpora ad inferiorem ipsorum sedem, qua coeunt, uesicæ[e] meatum sibi toto ipsorum ductu ad[f] glandis usque radicem subnatum obtinent, ubi meatum hunc urinæ seminiq; cõmunem, corpora illa in unum penitus corpus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixiùs: ad quatuor enim penis musculorum descriptionem, modò dicta abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; anularis[g] musculi sede, quem recto intestino, ut excrementorum præsit egestioni, obnatum esse docebimus,[h] duo carnei enascuntur musculi,[i] illis prorsus similes, qui à pectoris osse ad os υ referens porrigũtur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò committuntur: rectaq; sursum in priora, ad urinarij[k] meatus, sub corporibus illis ad superiora reflexum ascendentes, eius meatus lateribus inseruntur: & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modo amplexantur. [l] Alij

Penis constitutio.

Primi duo penis musculi.

a 20 fi. lib. 5 r.
b præsentis cap figurarũ A, B.
c 3 fi. E, E.
d 2 fi. cap. 29 lib. 1 q. uerùm hic 2, 4 fig. C, C exortus notatur.
e 1, 2, 3 fig. G.
f 1, 2, 3, 4 fig. D.
g 1, 2 fig. M.
h 1, 2 fig. H, I.
i 4 tab. S, T.
k 1, 2 fi. G.

Tertius & quartus. Alij duo utrinq; habentur singuli, ab[m] appendice ossis coxendicis, paulo inferiùs quàm penis corpora, principium ducentes: quod carneum, ac gracile, sursum obliquè procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanẽs, sui lateris corpori non procul ab exortu inseritur. *Musculorum officium.* Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu trahitur, hinc & erectionis tentiginis'ue quandam uim, præter naturalem facultatẽ ipsi insitam, obtinens. Quanquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ seminiq; meatum ueluti digiti quidam aperire uideãtur, ne meatus in obliquo hoc inflexu restrictus, eiusmodi humorum expulsionẽ prohiberet, & potissimùm seminis, cuius eiaculationẽ (etsi urina multo crassius sit) Natura impetu perfici uoluit. Nisi enim fortè hi musculi inferiorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tentigine totus meatus occluderetur, quòd ipsius superior pars à distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc alliceretur. *l 1,2 fig. K,L. m 2 fi. cap. 29 l,m,n, o,p,q,& circa q cens scitur musculus.*

ADMINISTRATIO. Porrò ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quæ adhuc ex quadragesimo Capite superest, resumetur: ac distentis quàm maximè posis femoribus, orbicularem sectionem in ani ambitu duces, qua cutem ad adipem usq; (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humidum) diuidas. Deinde longam sectionẽ per suturam, in penis inferiori sede ac scorto conspicuam, in cute per perinæum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quæ ad anteriorem usq; orbicularis lineæ sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis aut digitis eleuatam, hinc inde à subditis organis nouacula diuelles: & musculos, qui sese absecta cute offerunt, paruo cultello à suis exortibus liberatos, ad insertionẽ usq; perduces, non per transennam singulos seorsum expendens, cùm calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; nomine, hac sede non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exactiùs, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quandoquidem locus, in quo illos in opere de Administrandis sectionibus prosecutus est, unà cum quinq; & dimidio eius operis libris, incuria temporum intercidit, simul cum ipsius de Musculis peculiari libro. Quantum uerò ex libris de Partium usu augurari possumus, uidẽtur hoc Capite à me descripti[n] musculi parum à Galeno fuisse animaduersi, quum inibi nullos ad penem referat, quàm duos, secundùm[o] meatus urinarij longitudinem per totum penem digestos, & à me hactenus (quod lubens fateor) non repertos. Vt modò taceam, Galenum penis[p] corporum originem non rectè assecutũ esse, quum is unum duntaxat, idq; prorsus cauum, & nullo humore intus imbutum proponens corpus, illud ex superioribus pubis ossiũ sedibus pronasci[q] doceat: non expendens, penis præcipuam molem inferiùs multo, quàm humillima pubis ossium[r] cõmissuræ consistit sedes, enasci, penemq; mox[s] ad anum & per scorti regionem æquè crassum corpulentumq; esse, atq;[t] ea parte, quæ à superiori pubis ossium sede propẽdet, aut erigitur. adeò, ut quum penis origo Galenum latẽret, neque is secus quàm Anatomes imperitus aliquis de illa senserit, uerisimile sit, ipsum quoq; eos non aggressum esse musculos, qui peni non multo ultra ipsius initium exporriguntur. *Lib. 15 de Partium usu. n 1,2 fig. H,I,K,L. o 1,2 fi. G. p 1,2,3 fig. A,B. dein C,C. q ac si oriretur ad q 4 mus. tab. r 1 fig. ultimarum lib. 1 s. s 2 fi. C,C sunt iuxta M. t ubi G cõsistit 1 figuræ.*

DE CERVICIS VESICAE MVSCVLO. Caput L.

Hvivs musculi effigiem in uiris quarta figura tabulæ præcedenti Capiti præpositæ commonstrat, N litera notatam: quemadmodum & uigesimasecunda & uigesimatertia figuræ libri quinti, ad characterem ϛ. Muliebris uerò uesicæ musculum proponit uigesimæquintæ libri quinti figuræ γ.

AD

a 4. fi. cap. 49 Q. b eiusdem fig. R. c eiusdem fig. N. d inter M & G 2 fig. cap. 49.

AD uirilis[a] uesicæ finem, ubi in collum ceruicem'ue terminatur,[b] glandosum quoddam corpus ipsi obnasci, quintus liber declarabit.[c] Musculus autem iam nobis propositus, inter glandosum id corpus &[d] reflexum præcipuè consistit, quem uesicæ ceruix, posteaquam modicè descendit, sursum ducta, sub pubis osse primùm molitur. Musculus enim totam hanc meatus sedē ambit, orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundiq; meatus effigiem exprimens, ac fibris transuersim circularibus intertextus, & superiùs iuxta glandosum corpus, quàm inferiùs, crassior. In mulieribus uerò, quarum[e] uesicæ[f] ceruici eiusmodi corpus glandosum non adnascitur,[g] musculus totum meatū ambit, qui à uesicæ corpore in superiorem sedem colli uteri, non procul à pudendo[h] subingreditur. *Virilis uesicæ musculus.* *Muliebris.*

e 25 fi. lib. 5 β. f eiusdem fig. A. g eiusdem fig. γ. h 27 fi. lib. 5 L.

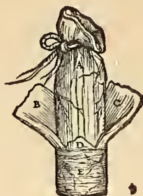
Musculus iste in mulieribus & uiris parem præstat usum, in hocq; primariò à Natura cōditus est, ut meatui uesicæ præficiatur, obstaculo futurus, ne transuersæ uesicæ fibræ motu suo naturali urinā, quoties aut copia, aut praua qualitate illi molesta esset, præter nostram uoluntatem & impetum excernant, & quouis abdominis compressu, ualidaq; spiritus retentione, illa mox profluat. Operæprecium enim fuit, egerendis ex corpore recrementis motus præesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excremētorum propulsio committeretur, cōtinuò recrementa emanarent: quod non duntaxat fœdissimum esset, uerùm insuper plurimis munijs, quæ tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur urina non nostro arbitratu profluat, Natura meatui uesicæ hunc musculum circundedit, instarq; fidi ianitoris præfecit, qui sese colligere ac stringere posset, quum pressam alioquin à uesica, &[i] abdominis musculis, &[k] septo transuerso, urinam emittere nolumus: quique etiam cum communi musculorum ratione sese non contrahit, sed media sua (ut sic dicam) habetur figura, pressæ à superioribus corporibus urinæ cedit, seque extra figuram illam & habitum ab ea educi laxarique patitur. Quum uerò supernarum partium cessat compresio, ipsa'ue urina uniuersa effluxit, musculus sese colligens & constringens, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhæret, protrudit. Relinquuntur autem tres quatuor'ue guttulæ, quæ emissa continuo fluxu, & patente prorsus meatu urina, promanare solent. Atque is urinæ, quæ meatui adhuc fortè inhæreret, aut sensim tantùm promanaret, compressus, alter præsentis musculi usus habetur. Quòd uerò ad excretionis promptitudinem uelocitatemque quicquam (ut Galenus asserit) alioquin auxilietur, quodque is præcipuus ipsius sit usus, satis assequi nequeo. Quanto enim magis remittitur, suamque comprimendi uim impensiùs laxat, seseque non secus ac quiescentes, & ab alijs oppositis producti musculi, educi dilatarique permittit: tanto liberiorem reddit meatum, qui apertus & amplus, maiorem urinæ à superioribus sedibus pressæ copiam transmittit, quàm si musculus non prorsus laxatus, solutus'ue, nonnihil suas fibras, ad expulsionem fluente urina, intenderet: ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus, musculorū munere, quod cōtractione fit, fungeretur, meatum angustiorem necessariò reddens, fœlicioremq; aut crassiorem urinæ excretionem uitians: quicquid hîc tandem de urinæ acrimonia, prauaq; qualitate, laxiorem alioquin & magis solutum musculū requirentibus, comminiscemur. Cæterùm quòd ad urinæ retentionem, præter hunc musculum, meatus longitudinem & circumactum cōducere Galenus attestatur, in uiris fortassis locum habebit. nam muliercularum[l] meatus breuis omnino est, rectaq; deorsum pro- *Musculi usus.* *Lib. 5 de usu partium.*

i 5 tab. Θ. 4 tab. Γ. 5 Δ. 6 Δ. k 7 tab. Δ. l 25 fi. lib. 5 γ, A.

Problemate 22 sectionis 10. ſum protenſus, nuſquam deflectitur, aut conuoluitur. Quod Ariſtotelem latuiſſe uidetur, quum fœminarum ueſicam, adeò in corporis alto repoſitam, non uerè arbitratur.

DE RECTI INTESTINI MVSCVLIS. Caput LI.

QVINQVAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRA.

QVINQVAGESIMIPRIMI CAPITIS FIgurae, eiuſdemq́ue characterum Index.

Recti inteſtini hic delineatur portio, cum ſuis muſculis à corpore reſecta, quam aliàs ferè, dum reliqua eximimus inteſtina, in corpore adhuc relinquere ſolemus.

A *Rectum inteſtinum, quod in libri quinti figuris euadet cōſpicuum, præſertim autem octaua figura, & uigeſima.*
B,C *Duo muſculi, inteſtinum poſt egeſtionem ſurſum trahentes.*
D *Muſculoſa ſubſtantia, penis radici adnata, in mulieribus porrò ad infimam pudendi partem commiſſa. Inſuper D ſedes notatur, à qua in penem muſculi duo pronaſcuntur.*
E *Circularis muſculus, ne præter arbitrium excrementa deijciantur, præcauens.*

LAVDATA nunquam ſatis Natura,[a] recti inteſtini extremo muſculos largitur, qui in fæciū excretione protruſum recti inteſtini finem, alacriter ſurſum reuellūt: dein alium ipſi dedit muſculum, qui intempeſtiuam inuoluntariamq́; excrementorum egeſtionē prohibet.[b] Muſculi itaq; ſedem ſurſum attrahentes, lati & tenues, neq; admodum carnoſi aut rubentes ſunt, uix ab aliquibus oſsibus originem ducentes. A' ligamētis enim ex pubis oſsibus, & coxendicis oſſe, & ſacro exortis, quæ huius regionis muſculis obducuntur, ipſaq; demum peritonæi infima ſede, utrinq; ſinguli enaſcuntur muſculi, qui deorſum protenſi, rectum inteſtinum amplexantur,[c] extimæ ipſius tunicæ inſerti. Præſentes muſculi, quum lati admodum ſint, & ſuis finibus totam inteſtini latitudinē ambiant, ipſorum[d] portio radici quoq; penis, mulieribus uerò uteri collo adnaſcitur. Quod nonnulli perpendentes, tres ſedem ſurſum agentes muſculos recenſuerunt. Vtcunq; uerò ſit, omnes horum muſculorū partes pari præficiuntur muneri, quo ſedem ilico ab excretione ſurſum alliciūt, qui deorſum pellebatur ui abdominis muſculorum, & ſepti tranſuerſi: auxiliantibus etiam ſubinde omnibus thoracem arctantibus, ſpiritumq́; cōtinentibus muſculis. Ceterùm his qui anum ſurſum ducunt muſculis, nullus e regionè opponitur cōtrariæ functionis opifex, quéadmodum in omnibus ferè alijs partibus, muſculi equidem opponi conſueuerunt. Neq; oſcitanter hic Natura priuatim ab aliorum muſculorum constructione

Muſculi ſedem attollentes.

*a 8 fi. lib. 5 ab Y ad a. & 20 fig. lib. 5 O. & 22 *.*
b B, C. & 8 fig. lib. 5 b, c.
c 9 fig. lib. 5 L.
d D.

ctione aberrauit: quum à musculis octo abdominis, unà cum septo transuerso, sedes adeò interdum propellatur, ut ne à relatis quidem musculis promptè queat retrahi. [e] Alius præterea musculus extremũ recti intestini amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras orbiculares transuersas'ue adeptus, & elatiori sede quàm inferiori crassior, & quà cuti (ut labrorum [f] musculi) permiscetur, commune cum ipsa corpus efformans. Cohæret autem fibrosis nexibus [g] meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uerò [h] ceruicis uteri principio. quanquam etiam [i] duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigit, interuentu, peni committatur. Cæterùm posteriori sua regione, [k] quatuor ad ossis sacri finem locatis ossiculis (quæ coccyx os nuncupauimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus [l] ligamentis, à sacro osse, in coxendicis os pronatis. Præsens musculus non adeò atque medentium uulgus arbitratur, breuis est: sed longus, secundumq; magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur, mirè sedem attollentiũ musculorum insertioni commixtus. Quod non perfunctoriè ab illis uenit perpendendũ, qui sedis fistulas & excrescentias subinde scindere uerentur, huius musculi muneris abolẽdi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundùm intestini longitudinẽ sit, eius usus non ita promptè, atque uulgò arbitrantur, in eiusmodi administrationibus deperditur. Musculus iste circulatim intestinum ambiens, quum in media sua figura, ac ueluti quiete consistit, intestini recti finem ita collectum, in seq; cõcidentem seruat, ut excrementa suo duntaxat pondere defluentia, & non magnũ conatum ad excretionem molientia, haudquaquam transmittat: dein si quando illa ab intestinis, aut abdominis etiam [m] musculis, & [n] septo transuerso cõprimuntur, uimq; ad egressum tentant, musculus propria functione sua, extra mediam figuram & habitum ita colligitur, cõstringiturq;, ut non uoluntariã excrementorum eductionem concinnè prohibeat. Quæ si fortè est tempestiua, musculumq; proprio munere fungi noluerimus, is extra mediam figuram sic sese exeuntium ui laxari educiq; permittit, ut excremẽtis egressus pateat: post quem musculus denuò cum cute, intestiniq; substãtia, in mediam redit figuram, ceruicis uesicæ [o] musculo, ut imagine, substantia & conformatione, ita quoq; functione respondens, seduliq́ue ianitoris uices gerens, & perinde ac ille σφιγκτὴρ Græcis, Latinis autem constrictor & anulus nuncupatus.

e E. & 5 fig. lib. 5 a. & 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 M.
f 3 tab. F, G, H, Γ. 4 tab. M.
g 1, 2 fig. cap. 49 G.
h 25 fi. lib. 5 x, x.
i 1, 2 fig. cap. 49 H, I.
k 1, 2 fig. ca. 16 lib. 1 G, H, I, K.
l 10 tab. 7, A.
m 3 tab. Θ. 4 tab. Γ. 5 tab. Δ. 6 tab. Δ.
n 7 tab. Δ.
o 4 fi cap. 49 N.

Musculus orbiculatim intestino obductus.

COLLI VESICAE ET ANI MVSCVlorum administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio, ab ipsa uesica inchoabitur: [a] hanc enim à peritonæo, quà internæ pubis ossis regioni obtenditur, cultello aut nouacula liberare adeò conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod, ubi inuicem hæc cõmittuntur, mediocri negocio perficies, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hęreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisq; corpora [b] initium ducunt, acutiori cultello horum corporũ initia proximè ab exortu sunt abradẽda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum [c] cartilaginem ducta. quam sanè leuiori opera, quàm plerique autumant, perfeceris, si modò ossium medium ad

In uiris administratio.

a 3 fig. lib. 5 O.
b 2 fi. cap. 49 C, C.
c ultimæ fig. lib. 1 s.

amuſsim tetigeris. Hæc ſectio, quoniam prius femora in penis muſculorum adminiſtratione erant diſtenſa, ilico ut inuicem oſſa abſcedant, occaſio erit. [d] Quo uerò remotiùs oſſa diſiungas, uehementiùs quoq; adhuc femora abducenda ſunt. quod feceris longè commodiſsimè, ſi uno cadaueris crure à menſa pendente, & reliquo adhuc illi incumbente, os ſacrum in menſæ latus acutum'ue collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium oſsibus reflexis, oſſa pubis, quantum lubet, diduxeris. Nunc ueſica uniuerſa cum pene in conſpectu adeò iacet, ut etiam [e] muſculũ ueſicæ collo obductũ, promptè animaduerſurus ſis. Vt autem ſedis [f] muſculos pariter intuearis, cultello ſenſim ueſica ſimul cum ipſius ceruice à recto inteſtino tranſuerſis ſectionibus ſeparãda eſt. In quo opere ſanguinem, ſi is ex uenis & arterijs profluxerit, ſpongia ſedulò elues. Vix enim (niſi fortaſsis admodum operoſe omnia uaſa uinculis ita intercipere poſsis) fiet, quin inter diſſecandũ, uas aliquod, aut caſu punctim ictum, aut tranſuerſim neceſſariò inciſum, ſanguinem profundat. Ablata igitur ueſica, & connexu recti inteſtini muſculorum ad penis radicem, & ad muſculum ueſicæ propẽſo, ipſius inteſtini muſculos aggredieris: qui ſanè citra operoſam ſectionem ſunt ſummè conſpicui, ſi modò diligenter ab ipſis ſanguinem, qui hîc ſolet eſſe moleſtiſsimus, abſterſeris. Hæc adminiſtratio propemodum & mulieri commúnis eſſe poterit. ut enim ueſicæ ceruicis [g] muſculus in ipſa uideatur, ueſica ſimiliter ac in uiris, eſt à peritonęo & pubis oſsibus liberanda: ut diuiſis dein diductiſq; pubis oſsibus, in propatulo ſit muliebris ueſicæ collum, quod ſuo circulari muſculo potiſsimùm conformatur. Recto autem inteſtino peculiares muſculi, execto utero, erunt perinde ac in uiris examinandi. Operæprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis oſsibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum, ſacrum os ilium oſsi cõnectens, in ſiniſtro latere diuidere, ut utrunq; crus cum oſſe, quod ſacro cõmittitur, ſeorſum tractari poſſit, dextroq; cruri ſacrum adhuc hæreat, aut [h] ſiniſtro, prout nimirum muſculos, qui adhuc reliqui ſunt, in dextro aut ſiniſtro crure aggredi uiſum erit.

d Vti factũ eſt in 22 fi. lib. 5.

e 21 fi. lib. 5 e.

f fi. cap. 52 B, C, D, E.

In mulieribus.

g 25 fi. lib. 5, quæ hac adminiſtratione parata eſt.

h Talis ferè eſt 16 tab.

DE MVSCVLIS TIBIAM MOVENTIBUS. Caput LIII.

PROXIMVM quidem nunc erat, femur mouentes muſculos deſcribere, ſi demum explicatis antea muſculis, ſitu uiciniores aggredi inſtitutũ fuiſſet: uerùm quando ſectionis potius, quàm uicinię ſeriem ſequi propoſitum eſt, ante muſculos femoris motuũ opifices, tibiæ motores in præſentia ueniunt pertractãdi. nam quouſq; hos aſſeruas integros, commodè illos adminiſtrare nequis. Cæterùm quo tibiam mouentes muſculi inſigniores & proceriores, magiſq; conſpicui ſunt, eo etiam minus Galeni ſentẽtiæ paſsim aſſentiri queo, quamuis interim etiam non omni ex parte is ſibi conſentiat. Haud procul enim à calce tertij de Vſu partium, tibiæ motuum opifices muſculos recenſens, eos hac breui oratione
» nouem enumerat. Tres, qui anteriorẽ femoris ſedem occupant, atq; omnium
» huius loci muſculorum maximi ſunt, rectà ad genu feruntur: horum quidem
» unus implantatur patellæ carnoſa apprehenſione: duo autem reliqui unum
» maximum procreant tendinem, qui lateſcens, implantatur toti patellæ, ſtrin-
» gens eam exquiſitè, & continens cum ſubiectis. Deinde autem præteruectus
» articulum, anterioribus tibiæ partibus inſeritur, eam, ſi iubeatur, exten-
» dens, unà cum toto ipſius genu articulo. Alij uerò duo muſculi, utraque
prædi-

Galeni in lib. 3 de Vſu part. de tibiam mouentibus muſculis ſententia.

Quoniam in orationis ſerie tibiã mouentes muſculos ſeorſim ſingulos pertractabimus, ante noſtram

enarrationem nullas notas margini adijciemus.

prædictorum parte, hic quidem externus, ille autem internus, in tibiæ lateri- «
bus inseruntur, ambo obliqui motus opifices. Qui namq; internus est, crus in- «
trò adducit, alter autem extrorsum abducit. Enascitur autem ille quidem ex «
commissura osium pubis, hic uerò ab extremis partibus osis coxendicis: opti «
mè enim sic utriq; crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio autẽ in- «
ter hos spacio, aliæ tres sunt musculorũ explantationes, paruis motibus ipsum «
genu mouẽtes. Flectit enim genu, & ad interiora adducit tibiã, is qui est conti- «
nuus interioribus: abducit autem extrorsum simul flectẽdo, uelut inuoluens «
eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris ca «
put internum insertus, flectit quidẽ totum quoq; femur, cum eo autem simul «
& totam tibiam euellit, immittẽs se eis quæ articulum ambiunt [ligamentis] «
usq; ad [a] alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponuntur, ut simul «
quoq; tibiam ipsam totam trahat. Reliquus uerò nouem musculorum articu- «
lum genu mouentium, gracilis & longus, ex ilium osse enatus, tibiam sursum «
extendit, in ea potisimùm figura crus totũ statuens, in qua mollientes, ac subi- «
gentes, pedem ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post hęc uerba Gale «
nus, Naturã in horum musculorum cõstructione laudaturus, proculdubio in
primis exemplaribus subiunxerat, Mirificè & hîc Naturam omnia prouidisse: «
& quæ reliquo contextu subsequũtur. At eum [b] musculum, quem in poplite la
titare innuit, temporis successu, & in resectione simiarũ peritior, cognoscens,
hæc quoq; suo, quod ad nos demanauit, exemplari interiecit: Præter autẽ hos «
omnes, est paruus musculus in poplite, genu quoq; flectens. ut simul omnes ab «
ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Hæc sanè ipsius oratio cla-
risima est, ex qua quiuis etiam citra inspectionẽ, cuiusmodi enarrat musculos,
imaginatione sibi pulchrè cõfingit: at quàm sit ueritati cõsona, partim ab ipso
in secundo de Administrandis sectionibus, partim uerò ex ipsa inspectione di-
scito. Verùm quando ipsius orationis series in secundo de Administrandis se-
ctionibus longior est, quàm ut tota hîc describi debeat, ego femoris musculos
eo ordine, quo ibidem recẽsentur, enarraturus sum, Galeni sententiã post mu-
sculi cuiusq; descriptionẽ continuò ferè subijciens, ac pariter addens, quotum
in præscripta ex libris de Partium usu oratione unumquemq; enumerauerit.
Priusquã uerò musculos aggrediar, id summo studio abs te contendo, ut quot
motibus tibiam agas, accuratè examines. Galenus enim in libris de Vsu partiũ,
ut pręcedens attestatur oratio, tibiam extendi simpliciter dixit: non adiungẽs,
eam magis aut introrsum, aut extrorsum, aut prorsus in medium rectà extẽdi.
At flexionem uidetur triplicem enumerare: unam, qua tibiam retrorsum, seu
in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit: alterã, qua introrsum illam
sursum tractam agi dicit: tertiam, qua tibiam in neutrũ latus inclinantẽ, rectà
flectimus. quanquam tertiũ hunc ductum duntaxat flexionis nomine, & præ
cipuè in secũdo de Administrãdis sectionibus donare uideatur. Deinde in pręe-
scripta ipsius oratione, secus atq; in libris de Administrãdis sectionibus, tibiam
in latera moueri affirmat, quum unum musculũ hanc extrorsum abducere, al
terum introrsum adducere scribit. Verùm tamen in ambobus libris, tibię mo
tum asignat, quo hæc sursum obliquè, uelut ad alterius cruris femur ducitur:
& quo tibiam agi ab illis conspicimus, qui pedibus coria in ligneis stratis emol-
liunt, aut quum pistores massam apud plerasq; nationes calcant. Hos motus o-
mnes ita Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibiæ illos esse arbitretur, ipsisq;
peculiares musculos asignet: quum interim tibia, quiescente femore, rectisi-
M 2 ma fle-

a Intelligit opinor primum pedẽ mouentiũ, o in 12 tab. insignitũ.

b 14 ta. r.

Galeni in 2 de Admin. sect. sententia cum uera musculorum descriptione enarratur.

Tibiæ motus.

ma flexione & extensione solum agatur. Si enim tibia cum pede in latus digna animaduersione ducitur, id sanè femoris fit beneficio. Neq; est quòd huic paradoxo corroborando prolixiùs insistam, quum ipse iam admonitus, luce clariùs animaduertas, tuam tibiam, immoto prorsus femore, duntaxat rectissimo tramite flecti, extendiq;. Quanquam quum motus hos, adhibitis etiam nudis ossibus, examinas, non perfunctoriè animus femoris motibus adhibendus sit. nisi enim gnauiter attẽderis, te inscio femoris caput in coxẽdicis osse situm mutabit, moxq; alia tibiæ flexio extensioq;, quàm prius, apparebit. Cæterùm

Primus tibiam mouentium.

iam tempestiuum fuerit, musculos ipsos aggredi: quorum [c] primus acuto exortu [d] principium, è neruea substantia & modica carne cõmixtum ducit, ab [e] anteriori ossis ilium spinæ sede, seu ab ilium ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilatescens, gracilis permanet: eius tamẽ latitudo, ipsius crassitiem spissitudinem' ue duplo (ut sic dicam) superat. musculusq; hac forma deorsum obliquè uersus interiora sensim adeò prorepit, ut internũ femoris latus iuxta medium longitudinis femoris exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, e regionẽ [f] interni femoris capitis iuxta genu tandẽ consistit: ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, & [g] angustior excarnisq; redditus, antrorsum descendit, tendinem educens, qui non latus, sed ad amussim (quicquid Galenus, suis fidens simijs, asserat) teres est, tibię ossi ad internũ latus acutæ suæ [h] lineæ, secundùm ipsius longitudinẽ exporrectæ, [i] insertus. Hunc musculum Galenus in secundo de Administ. sectionibus primũ enumerat, in prę-scripta autem oratione nonum. & utrobiq; huius musculi beneficio tibiã sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitratur: qui motus nõ huius solum musculi opera, uerùm femur mouentium & tibiæ musculorũ auxilio unà perficitur. Tibia namq; suis musculis flexa, & femore deinde suorum musculorum ope sursum in anteriora flexo, & simul extrorsum ualidissimè circumacto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia, dictum iam femoris motum sequeretur, eiusmodi motu tibia nequaquam alterius cruris femori aut tibiæ obduceretur.

Lib. 2 de Administ. sect.

c 3 tab. Z, 1 tab. o, 2 q. 4 tab. charact. 2, 9 ta. α. 16 L.
d 3 tab. f.
e 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 P.
f 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 E.
g 3 tab. t.
h 1, 3 fig. cap 31 lib. 1 γ. γ.
i 3 tab. charact. 1.

Secundus.

[k] Secũdus musculus amplo & prorsus nerueo [l] principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa inuicem [m] cartilagine committuntur, per commissuræ longitudinem duo sibi contigua oriuntur musculorum principia: quorum alterum ad dextrum crus, alterum uerò ad sinistrum defertur, secundum hunc musculum cõstituens. Tanta itaq; huius musculi principij est amplitudo, quanta ferè pubis ossium cõmissuræ est longitudo. Principium hoc non procul ab origine strictius, sed crassius, carnosumq; prorsus ita efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat: qui deorsum per femoris interiora descendens, sensim gracilior efficitur, ut iam internum femoris caput non procul à genu articulo contingens, in exactum teretemq; [n] tendinem finiat, eadem sede, qua primi musculi tendo, tibiæ innatum: sed tanto interiùs, seu posteriùs, quanta primi musculi tendinis est crassities. Hic musculus in parum obesis mulieribus, si quando femora diducunt, rigidum quoddam & durum ligamentum, seu neruus, aut tale quid esse apparet, eo quòd excarnis quodammodo in illis musculus nerueam substantiam duntaxat habeat, nulloq; obtegatur adipe. Præsentis musculi beneficio Galenus in præscripta oratione, tibiam ad internum latus duci attestatur, illum in serie quintum enumerans. In secundo autem de Administrãdis sectionibus, tibiam elatiùs & interiùs musculi huius auxilio attolli prodidit.

k 16 ta. A. 1 p. 2 γ. 3 r. 4 χ. 5 charact. 6, 9 γ. 10 r.
l 16 ta. N.
m ultimarum fi. lib. 1 s.
n 3 tab. charact. 2, iuxta quem consistit charact. 1.

prodidit. hoc est (si modò rectè ipsius sententiam assequor) musculum hunc tibiam uersus interiora maximè inclinantẽ flectere. quod enim attollere ipse dixit, mihi flexum insinuat. Perficeres autem eiusmodi motũ, si erecto prius corpore, dextram tibiam sinistro popliti, aut flexuræ genu nonnihil transuersim subijceres: qui motus nuper dicto, ac quem Galenus primo musculo tribuebat, tanto minus respondet, quo femur in exteriora minus est circumuersum: adeò ut & præsens motus, flexa tibia, & femore in anteriora subleuato, extrorsumq; simul circumacto, fieri debeat, quod sanè à Galeno haud perfun-
o 10 ta. Φ. ctoriè obseruandum fuerat. [o] Tertius, cum alijs ut minimùm tribus musculis, *Tertius.*
p β. 9 t. 11 tab. charact. 5. 16 tab. R. p 2 fi. cap. 29 lib. 1 ab l ad q per Φ. q 10 tab. ν. 11 tab. λ. r 2 fi. cap. 29 lib. 1 m.
ex infima coxendicis ossis sede enascitur. Ab eius namq; ossis[p] appendice (quæ nobis stantibus, in eius ossis infima sede: in simijs uerò & canibus, quum anterioribus innituntur pedibus, in extima, & maximè postica habetur) ordinata serie, multorum musculorum capita principium ducunt, quorum tertius hic musculus omnium[q] postremum obtinet. Ab elatiori enim, & maximè posteriori eius appendicis[r] sede, nerueum gracileq; principiũ educitur: quod deorsum descendens, aliquantulum sub origine carneum fit, teretem quodãmodo constituens musculum, suo principio iam longè crassiorem. Hic deorsum per femoris posteriora prorepit, aliquantulum obliquè tantisper ductus, donec ad
s 10 tab. ξ. posteriorem sedem interni femoris capitis propter genu pertingat.[s] Ibidem enim extenuatus, & in teretẽ quoque (non uerò, ut Galenus docet, ac in simijs *Lib. 2 de Administ. sect.*
t 3 tab. charact. 3. ferè occurrit, latum) degenerans[t] tendinem, in tibiæ anteriora reflectitur, eadem regione, qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo hoc sibi priuatim uendicat, quòd anteriori tibię sedi ad internũ acutæ illius lineæ latus hærens, ad medium usq; longitudinis tibiæ properet, alijs tendinibus tibię insertis, haud æquè descendẽtibus. Galenus nulli musculo tibiam mouenti, adeò obliquum adsignat ductum, atq; huic tertio, non animaduer-
u 16 tab. L, M. tens, primum[u] musculum longè obliquiùs duci, quum is scilicet ab ilium osse antrorsum, & hinc in interiora femoris ad posteriora usq; propemodũ descen
x 10 ta. Ψ. dat, & inde rursus obliquo ductu in priora tibiæ feratur. Deinde[x] musculus, qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur. illũ namq;, similiter atq; hunc à coxẽdicis osse pronatũ, in anteriora tibiæ, secundùm femoris externũ caput, prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorẽ ipso tertio quartus iste situm nanciscitur, quanto coxẽdicis ossis sedes, unde uterq; principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus, in præscripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiam in internum latus inclinantem flectere. In libris uerò de Administrandis sectionibus, ut obliquissimum illi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus ipsum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiam hac tractam ansa, retrorsum sursumq; ferri, & hac in orbem conuolui. Atq; hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore: necesse enim est, hoc motu tibiã flecti, & femur extrorsum non leuiter circum-
y 10 ta. Ψ. uerti. [y] Quartus musculus non æquè latum principium, atq; tertius, ex coxen- *Quartus.*
z 11 π, ρ, 12 μ. 1 α. 6 tab. λ Ψ. 12 μ, ν. z 2 fi. cap. 29 lib. 1 o. a 11 tab. μ. b 11 tab. λ.
dicis ossis[z] appendice ducit. Huius enim[a] principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi[b] externũ latus, nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Veritati enim parũ consentit, quod à Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asseritur, quum quatuor capitum, ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extimum esse, & deinde tertij musculi caput succedere scribit. Cæterùm principium quarti musculi paulo sub exortu primùm efficitur carneum, exacti musculi formam multo quàm tertij crassiorem referẽs, ac per femoris *Lib. 2 de Administ. sect.*

posteriora sensim deorsum uersus exteriora descendens. Quum uerò musculus medium lõgitudinis femoris superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede,[c] alia pars carnosa, ex femore pronata, ipsi, ubi tendinem uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hîc oriretur musculus, qui quartum augeret: simulq; ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuò crassescens, carnei cuiusdam musculi imaginẽ exprimit, & deorsum protensus, exterioriq; parte admodum neruosus, insigni tendine fibulæ implãtatur, ualidam insertionem in[d] processum superioris appẽdicis illius pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione, fibula acutũ huiusmodi processum, quà tibiæ coarctatur, exerit. Quinetiam femoris externũ caput, in externo ipsius latere oblongum[e] sinum gerit, tendinis huius occasione, ut aptè ac tutò ueheretur, priuatim exculptum, læuiq; & lubrico ligamento incrustatum. Cæterùm siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorum enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinẽ perturbes, unicũ opportuniùs statues. Is enim, quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat ipsum recẽset, utq; in caudatis simijs illum ego reperi, describit. In simijs enim nulla à femoris osse enascens portio, quarto musculo admiscetur: sed is unicus est, admodum insignis & latus. unde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculũ præscriptæ ex tertio de Partium usu orationis, septimum collocabimus, quo Galenus asserit tibiam extrorsum simul cum flexione abduci, & quodammodo inuolui. In secundo autem de Administrandis sectionibus, totam tibiam huius ope simplici motu in externam partem agi attestatur, eorum quæ in libris de Vsu partiũ tradiderat, oblitus, & proculdubio huius musculi naturam exactissimè, propter cursorem illum, cui hunc in certamine auulsum putauit, cognoscens. Verisimile enim est, Galenum illo cursoris (cui alij tibiam flectentes adhuc famulabãtur) symptomate allectum, sedulò huius musculi naturam in simijs perpendisse, atq; tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici, quod ad genu articulum attinet, motui à Natura fuisse præfectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcunq; etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiam prorepat: quem sanè osium situs compositionisq; ratione, & femoris formæ gratia, potius quàm ut non recto præesset motui, obtinet. Verùm interim ego Galeni sermonem, quo in exteriora tibiam simplici motu hoc quarto musculo duci scribit, ita interpretor, ac si per exteriora, posteriora intellexisset, itaq; flexionem, non uerò in externũ latus ductum innueret. Aliàs enim Galeni sententia à ueritate nimium declinaret: quum tibiam in externũ latus, idq; simplici motu, neutiquã agi, certo certius sit. [f] Quintus musculus etiam[g] à coxendicis ossis appendice pronascitur, initium ducens inter[h] capita tertij & quarti musculorum tibiam mouentium, & [i] caput eius musculi, quem femur agentium quintum enumerabimus, cuiq; quartum caput eorũ quibus coxendicis ossis appendix initium præbet, asscribemus: uti huic quinto tibiæ motibus præfectorum musculo, tertium[k] caput meritò tribuimus, quod prorsus nerueum est, & non nisi longè sub exortu carneum euadit, crassescitq;, hoc sibi præ cæteris corporis musculis rarum & peculiare uendicans. Nullus namq; alius tam longo ab ipsius principio ductu nerueus uisitur, præterquàm quòd in posteriori sua sede, etiam ultra medium longitudinis femoris, impensè liuidus appareat,[l] sinumq; sibi elegãter & cõcinnè insculptum habeat, secundùm longitudinem musculi teretem, cui anterior[m] tertij tibiam mouentiũ musculi pars

Margin notes (right): c 11 tab. P. — d 5, 6 fig. cap. 31 lib. 1 C. — e 1, 2 fig. cap 30 lib. 1 N. — f 11 tab. Y. 2 tab. A, A. 9 tab. u. 10 tab. ϖ, ϖ. 12 ξ. — g 2 fi. cap. 29 lib. 1 n. — h 11 tab. λ, μ, quibus subest ν. — i 12 tab. A musculi Ξ, Σ, Γ. — k 11 tab. P. — l Ψ positũ est in ipso sinu in 12 tab. — m 10 ta. ◊ positum in ϖ, ϖ.

Margin notes (left): Lib. 2 de Administ. sect. — Quintus tibiã mouentium.

pars ita pulchrè innititur, ut prorſus exiſtimem, tertium muſculum cum quin
to, unius muſculi uice à multis Anatomicis ablatum diſſectumq́; fuiſſe. Vt ue-
rò tertius muſculus, mox ab exortu craſſus, carneusq́;, & teres deniq; efficitur,
ac longè ſupra genu articulũ extenuatur, in tendinemq́; ceſſat: ita contrà quin
tus muſculus, ut ſuperiori ſede diu nerueus permanet, ſic humiliori ſede craſ-
ſeſcit, ac ueluti carneus & teres cõſpicitur, ad poſteriorem primùm regionem
n 1 fi. cap. 30 lib. 1 E. [n] interioris capitis femoris, iuxta genu, tendinem [o] producẽs teretem, qui ad id
o 11 tab. o. femoris caput cum tertij muſculi tendine reflexus, interiori lateri anterioris ti
biæ oſsis ſedis inſertatur, non adeò in tibiam deſcendens, uel etiam antrorſum
prorepens, ac trium primorum tibiam mouentium muſculorum tendines,
p 3 tab. 1, 2, 3. quos hac in ſede inſertionem [p] moliri ſcripſimus. Quanquam uerò quinti mu
ſculi tendo non æquè demiſſam inſertionẽ, atq; nuper dicti tentet, non tamen
q 12 tab. iuxta ϖ, ρ muſculi Φ. interno femoris capiti, iuxta [q] initium muſculi inſeritur, quem pedem mouen
tium primum enumeraturi, ab interno illo femoris capite principiũ ducere
teſtabimur. Et quemadmodum quinti muſculi tendo in illud femoris caput
r fig. cap. 1 S, V. non implantatur, ita neq; tibiam femori committentibus [r] ligamentis præci-
puo nexu firmatur, aut inſeritur. Quod ſanè haud oſcitanter Galeni gratia eſt *Galeni de quinto muſculo ſententia.*
obſeruandum, qui quinto ſuo muſculo, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectio-
nibus libro, in femoris caput & articuli genu ligamẽta inſertionem tribuit, &
miris modis de huius muſculi officio & munere ſolicitus, ſibi parum conſtat.
Primò enim ait, quinto loco enumeratum ab ipſo muſculum, tibiam ſenſim
in exteriora circumuertere, ac motu tertij muſculi fungi, quamuis non æquè
magno. Secundò autem inquit, ſi hunc muſculum ad caput ſuum tendas, cum
femore etiam tibia retrorſum introrſumq́; ferri uidetur. Tertiò uerò ſcribit,
ſe propemodum dicturum, quintum ipſi enarratum muſculum, tibiæ flexus
ſolum autorẽ exiſtere: addens, ipſum non magis tibiam flectere, quàm ad in-
ternam regionem abducere uideatur. Quartò addit, hunc muſculum leuiter
s 14 tab. Γ. & obſcurè quodãmodo genu articulum mouere, aut flectere, ac [s] alium quen-
dam in poplitis articulo latenter repoſitũ eſſe, qui uel ſolus ipſum flectere po-
teſt, uel maxima potentia præditus eſt: eum ſubaudiens muſculum, quem nos
in poplite latitantem ferè nuncupamus, quemq́; priuato Capite poſt nouem
tibiam mouentium muſculorũ hiſtoriam deſcribemus, cuiq́; Galenus digniſsi
mum munus, quòd primus illum obſeruauerit, immeritò aſſcribit. Ad hæc, in
t 11 tab. Ψ. ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus libro, Galenus ueteres (qui [t] quintum
noſtrum muſculũ, ſimul cum tertio fortaſsis, cum ita mutuò hæreãt, unumq́;
quaſi muſculum efformare uideantur, unius muſculi loco, inter diſſecandum
unà abſtulerunt) non ſemel irridet, quòd quendam femur mouentem muſcu
u 12, 13 ta. Ξ, Σ, Γ. lum, tibiam flectere ſcripſerint: illum inſinuans [u] muſculum, qui omnium cor
poris muſculorum craſsiſsimus eſt, & femur mouentiũ quintus mihi, perinde
ac Galeno in libris de Vſu partium, enumerabitur: qui eundẽ in libris de Ad- *Lib. 15.*
miniſtrandis ſectionibus, femur mouentium primum recenſet, & in tibiam
non pertinere admodum uerè aſſerit. Vnde etiam miror, quî tertium de Vſu
partium librum in præſcripta oratione tum non reſtituerit, quum in poplite
x 14 ta. Γ. latitantis [x] muſculi, poſt libros iam indubiè prius editos, mentionem fecit. In
præſcripta enim oratione, octaui muſculi loco, non ſecus quàm Veteres facti-
taſſe innuit, unum enarrat, quem ego prorſus arbitror eſſe, poſteriorem quin-
y 12, 13 ta. Ξ. ti femur mouentium muſculi [y] portionem, ſuo tendine in internum femoris
caput inſertam, iuxta initium primi pedem mouentium muſculi. quanquam
interim illi eius quinti femur mouentiũ muſculi portioni cum tibiæ motibus

 nihil

nihil prorſus ſit commune: uti[z] quintus tibiam mouentium muſculus mihi z 11 tab. Y.
enarratus, ſolius tibiæ flexioni, non uerò femoris motibus, famulatur. Ac pro-
inde ſi quando (ne hîc in Galeni ſententijs recenſendis nimius ſim) humani
corporis fabricæ cognitioné adeptus eris, unà mecum promptè iudicabis, ex
ſedula diſſectione Galenum potius poſſe intelligi, quàm ex ipſius libris adeò
diſſonis, illā poſſe ad amuſsim & uerè diſci. At nunc deinceps reliquos tibiam
mouentes aggrediamur, Galeni communis præceptoris, & Anatomes pro-
Sextus. feſſorum facilè principis autoritate ob oculos ſemper poſita. [a] Sextus itaque a 3 tab. O.
muſculus (quem primo loco, niſi Galeni habita fuiſſet ratio, deſcripſiſſem) eo 1 q. 2 r. 4
accuratiùs uenit inſpiciédus, quo rariorem inter reliquos muſculos naturam charact. 3. 9 tab. p.
adipiſcitur. A' latere enim externo primi[b] muſculi, ab ilium oſsis ſpina enaſci- b 3 tab. Σ.
tur, intus acutum carneumq;[c] caput obtinens, quod muris lacertæ'ue modo c 3 tab. ab
lateſcens, deorſum ad regionem coxendicis articuli fertur, ubi rurſus caput id x ad y.
ſeu muſculus anguſtior redditur, & priuſquam magnum exterioremq; femo-
ris[d] proceſſum perreptet, non[e] amplius carneus cóſpicitur. adeò ut ſextus mu- d 1, 2 fig.
ſculus aliud nihil tandem ſit, quàm longiſsima & latiſsima membrana, tendi- cap. 30 lib. 1 Y, Q.
nis naturam referés, cui nunc deſcripta & carnei exactiq; muſculi formam re- e ſub y, 3
præſentans pars innaſcitur. Statim enim ab initio in exteriori parte, inſtar latæ tab.
membranæ in conſpectum uenit, aliquouſq; coxendicis articulum amplexan
tibus muſculis obductæ. Quum uerò membrana magnũ femoris proceſſum
ſuperauit, totam anteriorem femur amplexantiũ muſculorum ſedem, deinde
& poſteriorem & exteriorem cutis quaſi modo tantiſper integit, quouſq; ad
genu articulum deſcédat: quem ubi ſimiliter quoq; membrana obuoluit, ipſa
in anteriorem tibiæ ſedem & externum illius latus inſeritur. Cæterùm huius
membranæ, ſeu tendinis, utcunq; appellare lubeat, non eadem undiq; eſt craſ-
ſities. Tota namq; pars, quæ anteriori femoris ſedi, & poſteriori obducitur, te-
nuiſsima eſt: atq; hæc tanto tenuior conſpicitur, quanto interiorem femoris
regionem uiciniùs accedit. Ea uerò membranæ pars, quæ externo femoris la-
teri exporrigitur, ualida craſſaq; eſt, & accuratè lati tendinis ſpeciem exprimit.
Huius fibræ recto tramite, quouſq; anteriori tibiæ parti ad latus magis exter-
num & ad fibulam inſerantur, decliues deſcendunt. Tendo autem hic ad inſer
tionis ſedem illis tendinibus commiſcetur, qui cum ipſo quoq; tibiam exten-
dere dicentur. Præſens namq; muſculus extendentium numero uenit aſſcri-
bendus. quanquam inſignem uſum femur ambientibus muſculis etiam præ-
ſtet, tranſuerſi cuiuſdam ligamenti ritu omnes quos amplectitur muſculos, in
ſua ſede (ne aliquo ſcilicet permutentur) continens. Atq; ita eius membranæ
uices gerit, quam cubitum occupantibus muſculis circulatim obnaſci, prius
inſinuauimus. Quàm uerò perfunctoriè Galenus hunc muſculum deſcribat,
tria, quibus illum dignatur, uerba, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus
oſtédunt. Arbitror enim hunc in libris de Vſu partiũ Galenum latuiſſe, quum
in trium, quos ibidem recenſet, tibiam extendentium claſſem illum non repo
ſuerit, quumq; quarti præſcriptæ orationis muſculi ortum ſermoni addiderit.
Si enim ſimpliciter (ut de cæteris muſculis loquitur) quarti inſertioné & mo
tum tantum expreſsiſſet, arbitratus fuiſſem, hunc[f] ſextum ab ipſo eius muſculi f 3 tab. O.
loco haberi, quem in externum latus tibiam abducere tradidit. Quod ſanè hic
muſculus, ſi ſitũ ipſius ductumq; ſpectes, præſtaret, modò tibia uel minimùm g 2 fi. cap.
in latus ageretur. Verùm quum explicatiùs de quarto muſculo locutus, eius 29 lib. 1 ab
originem ſermoni addidit, liquidò Galenus commóſtrat, ſe ſextum hunc non l ad q. h 11 tab. λ,
proponere: quandoquidé hic non ab[g] appédice coxendicis oſsis, cum[h] tertio, μ, ν. & cha ract. &.
quarto

quarto & quinto nobis enarratis principium ducit: ut ipſe tamen innuebat, ab
extima ſede oſsis coxēdicis ab ducentem muſculũ exoriri affirmans. adeò ſanè,
ut fateri cogamur, hunc muſculũ Galeno in prȩſcripta oratione incognitũ fu-
iſſe: & quemadmodũ falſos tibiæ motus ſibi effinxit, ita quoq; muſculum ali-
i 4 tab. Φ. quem, ſua imaginatione excogitatum, nobis tradidiſſe. [i] Tres, qui adhuc enar
5 tab. Λ. 6 tab. Γ. randi ſuperſunt, dilucidiùs fortaſsis recenſerentur, ſi quem Galenus poſtremũ
numerat, nunc ſeptimi loco deſcriberemus: uerùm quum hoc Capite Galeni
ordinem ſequi uiſum ſit, eos etiã qui adhuc reliqui ſunt, ſua ſerie aggrediamur.
k 5 tab. Λ. 1 Γ. 2 t. 4 ω. 6 Φ. 9 Γ. 10 μ. 11 ſ. 12 θ. [k] Septimus itaq; meruea, lataq; & ampla [l] origine ab externo femoris oſsis latere *Septimus.*
naſcitur, totam radicẽ magni femoris [m] proceſſus in orbẽ amplexus. Origo hȩc
ſtatim ab initio craſſa carnoſaq; efficitur: & ilico à femoris oſſe abſcedẽs, illi in-
l 5 tab. charact. 2. ſternitur [n] muſculo, quem octauũ nominabimus. Is namq; aliqua ſui portione
m 5 tab. υ. huic ſeptimo ſubtẽſus, in cauſa eſt, quo minùs ſeptimus tota femoris longitudi
n 5, 6 ta. Γ. ne ipſius oſsi, quemadmodũ ipſe octauus, adnaſcatur. Septimus itaq; muſculus
ſua amplitudine totum externũ femoris latus citra omnẽ, præterquã in exor-
tu, ad os cõnexum amplectitur, magnã quoq; anterioris & poſterioris ſedis fe-
o 5 tab. charact. 3. moris partẽ occupans. Hic toto deſcẽſu carnoſus uiſitur, [o] paulo ſupra molã aut
p 8 tab. g. patellam in amplũ [p] tendinem deſinẽs, quem octaui muſculi & noni [q] tendini-
q 8 ta. h, i. quæ cõprehendunt k. bus cõmixtum, ſimul cum illis patellã apprehendere, tandemq; in anteriorẽ ti
biæ ſedẽ inſeri audies. Quanquã etiam ſeptimi muſculi tendinis poſterior pars
r 3 tab. Φ. 4 tab. charact. 3. ualidè ſexti [r] muſculi permiſceatur tendini, qui huius ſeptimi externam ſedem
præ cæteris femur occupãtibus muſculis integit. Poſteriori autem ſeptimi ſe-
s 10 tab. Ψ, attenditur μ. di [s] quartus tibiam mouentiũ muſculus attenditur, quemadmodũ anteriori is
qui [t] nonus omniũ futurus eſt. Quotus uerò ordine ſeptimus hic muſculus in
t 4 ta. Φ attenditur ω. præſcripta Gãleni oratione habẽdus ſit, ubi & duos alios adhuc abſoluero, ipſe
u 5, 6 ta. Γ. augurabere. [u] Octauus muſculus totam propemodũ femoris oſsis amplitudi *Octauus.*
1 t, 2 π, 3, 9 β, 4 Ψ, 7 γ, 8 l, 10, 11 τ, 12 π, 13 δ, δ, 16 Q. nem obcingit. In poſteriori enim duntaxat ſede, iuxta femoris lõgitudinis me-
dium, nudam relinquit [x] lineã, cui maximus totius corporis [y] muſculus, ſeu fe-
mur mouentiũ quintus, inſeri docebitur. Dein ad radicẽ quoq; inferiorum fe-
x 1 ſi. cap. 30 lib. 1 d, d. 13 ta. ε, ε. moris capitum, poſteriorẽ oſsis femoris [z] amplitudinẽ octauus hic muſculus
non integit, cuius [a] principiũ à femoris oſsis ceruice nerueum exoritur: ſed ſen
y 12, 13 ta. Ξ, Σ, Γ. ſim carne adauctum, à femoris quoq; magni proceſſus radice ipſius portio ita
enaſcitur, ac ſi eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere nõ perperàm
z 1 ſi. cap. 30 lib. 1 e. diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uerò magno illius pro-
a 6 tab. τ. ceſſui ferendum eſſet acceptum. Vtcunq; ſit, muſculus obliqua hac & ampla
origine enatus, deorſum deſcendit, femoris os, uti diximus, adeò ambiens, ut
duo ipſius latera in poſteriori femoris regione paulo minus toto ſint cõtigua.
Quo uerò magis deſcendit, craſsior ſemper carnoſiorq; efficitur, quouſq; ad
internum latus anterioris in femore regionis, quodãmodo in craſſum & ad-
b 6 tab. υ. modum carneum [b] ſemicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ua
c 8 ta. k patella notatur, tendo autem h. lidusq; enatus tendo, [c] patellam, ſicuti paulo pòſt dicam, amplectitur. Hic mu-
ſculus tota ipſius longitudine è directo ſemper illius carnei ſemicirculi & cer-
uicis femoris carnoſior craſsiorq; apparet, quàm quã [d] ſeptimo muſculo ſub-
d 5 tab. Λ. ſternitur: ſub illo enim tenuior euaſit, attamen carnoſus inibi quoque perma-
net. Quando itaq; ſecundùm femoris longitudinem in anterioris ipſius ſedis
e 5 ta. Γ, ex cuius characteris indice præſentia petes. interno latere octauus muſculus proceriùs extuberat, & ſeptimi quoq; ante-
rior pars è directo lateris exterioris eius ſedis femoris, quæ anterior eſt, expor-
rigitur, in medio anterioris femoris ſedis ſeptimus unà cum octauo [e] ſinum
efformant impenſe liuidum, cui tota femoris longitudine muſculus innititur,
quem

quem ordine nonum esse dicam, simulatq; octauum musculum in Galeni ora tione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus, molæ seu patellæ inijcitur. [f] Nonus (cui Galenus exortus sedem perperàm asignat) non ex femoris osse enascitur, uerùm ex iliũ osis [g] tuberculo, in anteriori ipsius regione, super coxendicis osis acetabulum prominẽte. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus [h] principiũ neru eum acutumq; assumit, & deorsum rectà in femoris anteriora descendẽs, lacertæ murisq; formam adipiscitur, carnea substantia auctus, & illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquã uerò nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit, [i] arctior graciliorq; sensim efficitur, multoq; supra genu articulũ in [k] tendinem finit utcumq; amplum, sed tenuem: qui rectà patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuò dilatatur, [l] tendinibus septimi & octaui musculi permixtus. Attamen hic tendo alijs non adeò ualidè, atq; septimi & octaui musculi tendines inuicem, connascitur. quandoquidem transuersis, quæ nouacula ducũtur, sectionibus, non admodum laceratus, à subditis tendinibus ad anteriorẽ usq; tibiæ sedem auelli potest. Vtcunq; sit, ex tribus postremò enarratis musculis, unus hîc tendo conflatur, cui patellæ corpus uniuersum innascitur. Nihil enim patellæ ipsius tendine non obducitur, præter interiorẽ posteriorem´ue ipsius superficiem, quæ læui cartilagine incrustata, sinum inferiorum femoris capitum respicit, mutuoq; ingressu cum illo respondet. Quum uerò tendo iste ad eum modum patellã amplexus, & posteriori ipsius sede, qua femoris osi non connascitur, multo duriusculoque adipe, & mucoso ac uiscido humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crasior efficitur, ualidisimè in anteriorẽ tibiæ [m] sedem, non procul sub articulo, implãtatus. In caudatis uerò simijs non æquè arctatur, neq; etiam pariter crassescit: sed membraneus quodammodo, tibiæ inferiùs multo, quàm hominibus, inseritur. Deinde illis quoq; simijs reliqui tendines in tibiam implantati, membranosiores latioresq; quàm hominibus obtigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligẽtisimè, qui omnes propemodum teretes tibiam mouentiũ musculorum [n] tendines, ac si lati ampliq; essent, ut in simijs uiderat, describit, ac aliorum ueluti Anatomicorum in hominum corporibus exercitatorum oscitantiam prȩter meritum subnotat. Si igitur septimum & nonum secundi & tertij loco in præscripta ex tertio de Vsu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet: si modò neq; numero duntaxat nimium attentus, neq; libris plus æquo fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulò administrãti astes. Quod non solùm in nouem enarratis tibiæ motoribus præstabis, uerùm etiam in [o] musculo sub alijs in poplite recõdito, cuius naturã secundo ab hoc Capite ipsi dedicãdo sum explicaturus.

Nonus.

Lib. 2 de Administ. sect. & alter lib. 15 de Vsu partium.

Lib. 2 de Administ. sect.

f 4 tab. o. / g 5 tab. characst. 5, 14. / 3 tab. α, 9, γ, 16 P. / g 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 S. / h 4 tab. o. / i 4 tab. π. / k 4 tab. ς. / l Specta hic 8 tab. n, g, h, i, k. / m 15 fi. cap. 31 lib. 1 A, B, 4, b. / n 3 tab. charact. 1, 2, 3. / o 14 tab. r.

TIBIAM MOVENTIVM MVSCVLORVM administratio. Caput LIIII.

SECTIONEM tibiam mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui, dum pubis ossa in ani musculorum administratione seiungeres, sacrum os adnexum siuisti. Ab ilium igitur osis summo, ad medium usq; tibiæ, longa ducetur sectio, cutem, adipẽ, & carneam membranam diuidens: absque omni enim arte cutis cum carnea membrana, laniorum artificio, ad medium usq; longitudinis tibiæ auferẽda est. Mox secundùm femoris longitudinem in interna ipsius parte

a 3 tab. Φ. parte obseruabitur[a] sexti musculi membrana, seu tendo, quem cutis modo à *Septimi musculi administratio.*
subiectis liberare conuenit. Eius igitur parte, quæ anteriorem femoris sedem
ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoq;, quę posteriorem femo
ris sedem integit, similiter uersus externũ latus à subditis dirimere necessum
b 3 tab. ω. est: quo manu transuersim inter ipsius tendinẽ &[b] septimum musculũ inter-
iecta, & sursum deorsumq; mota, tendinis insertionẽ, & sui quoq; musculi ori
ginem expendas. Vbi originis locum inueneris, nouacula aut cultello hanc ab
ilium ossis spina abscecabis: & illam digitis attollens, ad tibiã usq; totum muscu
lum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturã, & carnosam huius mu
sculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendentem relinquens,
quo postea ipsius functio, præter insignem illum, quem cæteris musculis præ-
c 3 tab. Σ. stitit, usum, rectiùs innotescat. Post hũc,[c] primi musculi caput ab anteriori sum *Primi.*
maq; ossis iliũ parte cultello liberabis: & ipsius capite digitis apprehenso, absq;
d ultimarũ negocio ad insertionẽ usq; à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse,[d] quà
fig. lib. 1 c. id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu cõmittebatur,[e] secundi mu
e 16 ta. Δ. sculi initium dirimes: & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuer-
f 4 tab. Φ. sum ad insertionem usq; perduces. Iam[f] nonum aggredi liceret: uerùm com-
g 10 ta. Φ, Ψ, 11 tab. Ψ, Ϭ. modiùs feceris, si uerso crure, illos[g] qui à coxendicis osse oriuntur, priùs admi-
nistraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est[h] insignem musculum, qui alte- *Eorum qui à coxendicis ossis appendice enascuntur.*
h 9 tab. Γ. ram natem constituit, auferre: qui à spina ossis coccygis & posteriori parte os-
sis ilium spinæ & dorsi enatus, magno femoris processui potissimùm inseri-
tur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi car-
neum principiũ ab illis, unde prodit, ossium sedibus est abradendũ, ut à subdi-
tis musculis quoq; eleuatum, in latus commodè uersus suam insertionem re-
flecti possit: aliàs enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi, sese suis
capitibus non ostenderent, quæ sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Cæ-
terùm ut exactiùs uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede muscu-
i 11 tab. λ, μ, ν, Ϭ 12 tab. Λ. los inuicem seiunges, ut[i] capitum mutuò incumbentiũ crassitiem leuiori cura
coniectari queas. Animum itaque hic adhibebis, num[k] tertij musculi caput, ut *Tertij & quarti.*
k 10 ta. Φ. ego dixi,[l] quarti insternatur capite: num uerò tertij caput, quarti musculi ca-
l 10 tab. Ψ. piti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo'nam pacto e regionè illa inuicem *Lib. 2 de Administ. sect.*
magna ex parte situentur, connascanturq;. Quod ubi præstiteris, utrunque à
coxendicis osse abscecabis: & tertij capite in manum sumpto, illum ad ipsius us-
m 11 ta. Ψ. que insertionem à subditis detrahes, hoc solum perpendens, qualiter[m] quinti à
me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uerò quarti etiam muscu
n 11 tab. ρ. li caput similiter diuellis, sedulò attendendum est[n] illi carnosæ parti, quæ à fe-
more pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est,
o 11 tab. λ. priusquam totus musculus ad insertionẽ perduci possit. Posteaquã igitur tertij *Quinti.*
p 11 tab. s. musculi[o] caput ab ossis coxendicis appendice resectum erit, ac totus[p] muscu-
q 11 tab. Ψ. lus à[q] quinto tibiam mouentiũ, ad ipsius usq; insertionem distractus, quinti[r] ca
r 11 tab. ν. put ab exortu liberabitur: & ubi uniuersum musculũ à[s] quinto femur mouen
s 12 tab. Ξ, Σ, Γ. tium diuulseris, ipsius insertionem sedulò expendes, quo cõstet, num in inter-
t 1 fig. cap. 30 E. num femoris[t] caput, & articuli genu[u] ligamenta, ut Galeni est sententia: an in
u fig. cap. 1 S, V. tibię os, uti ego scripsi, musculus inseratur: modò Galeni quintum musculum
x 12, 13 ta. Ξ. eundem cum meo esse statuas: & non fortè quinti tibiam mouentiũ loco,[x] po
y 4 tab. Φ. steriorem partem quinti femur mouẽtium musculi, Galenum habuisse, haud
z 4 tab. s; τ. admodum fortè præter rationem existimes. Cæterùm uerso nunc crure,[y] no *Noni.*
a 1, 2, 5 fig. ni musculi principiũ, altiùs nonnihil inter[z] quosdam femoris motores recon-
cap. 29 lib. 1 S. ditum, ab ossis coxendicis[a] tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad
genu

genu usq; citra sectionem adimetur: & liuida ipsius substantia, quę[b] sinui octaui & septimi musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandā sese exhibebit. Nono hoc musculo ad genu relicto,[c] septimi musculi exortum ab osse sedulò derades: & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usq; liberabis.[d] Octauum uerò operosiùs à femore deradere conuenit, quum undiq; ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usq; abrasus, unaq; cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæprecium feceris, si singulorum musculorum motum expenderis: quod pari ratione atq; in alijs musculis, præstiturus es, illorum scilicet capitibus ad sedes, unde pronascuntur, attractis. Verùm hîc tibiæ motuum consideratio propter frequentia in genu & femore uulnera, tibi tanta esse debet, ut pede à tibia absecto, & tibiæ carnibus quàm posis examussim citra musculorū tibiam mouentium, in eorum insertionibus læsionem, ipsos nonnunquam aggredi debeas, ut num ego de tibiæ motibus immeritò secus atq; alij omnes senserim, discas. Neq; tunc sanè pedem cum tibiæ carnibus ademptum esse, sat foret: imò nihil æquè conduceret, atq; omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illuderet. Nudo enim articulo, semper unà intuebere, num femoris caput uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemq;, tibia, immoto femore, aliam ullam moliri cōspicaberis, expēde quanto minus id in nobis tibia præstet, quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porrò extendentium tibiam[e] tendinum permixtio nouacula inquirēda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellę in illo tendine nexus sit: ac demum, quî nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu, patella femori innitatur.

Septimi. *Octaui.*

b 5 tab. Π. c 5 tab. Λ. d 6 tab. Γ. e 8 tab. Ω, dein g, h, i, ac insuper k.

DE MVSCVLO IN POPLITE OCCVLTATO, qui non rectè Galeno præcipuus tibiæ flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Administ. sect.

INTER tibiæ motuum duces, Galenum quendam[a] musculum in poplite latitantē recensuisse, antè diximus: modò autem, qua sede is contineatur, cuiusq; formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamētis itaq; femur tibiæ connectentibus (quorum naturam peculiari Capite, unà cum coxendicis articuli & pedis osium ligamētis persequar)[b] unū in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidū & crassum, à cuius posteriori parte nerueum musculi[c] principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorē genu articuli sedem contingit, femoris osi nusquam interim pertinaciter cōnatum. Hinc carnosis adauctum fibris, admodum obliquè deorsum uersus interiora descendit, musculum efformās paulo admodum longiorem, quàm amplum.[d] Finis enim huius, seu insertio, iuxta radicem[e] appendicis tibiæ osis, in ipsius posterioris sedis interno latere adeò ampla cōsistit, atq; totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoq; molitur insertionem: à posterioris enim tibiæ sedis externo latere musculus iste deorsum uersus internum latus obliquè ita descendit, ut minima ipsius pars genu ligamentis, maxima uerò tibiæ cōmittatur. Præsenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertione subijcitur: sed articuli ligamentis & osibus proximè attensus,

a 14 tab. Γ. 13 tab. n, N. 15 tab. C. b fig. cap. 1 V. c 14 tab. h. d 14 tab. i. e 2 fi. cap. 13 lib. 1 A, B.

f 12 tab. Φ & Ψ, ac 13 tab. Φ. g 13 tab. Ψ.

attensus, sub illis [f] musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, suram cum [g] quarto pedem mouentiū musculo potissimùm efformant: adeò, ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit. num uerò huic tibiæ flectendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eousq; enim illi musculo (quòd fortè ipsum primus inuenisset, aut quòd alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus, hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia præditum esse scripserit. Mihi uerò non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. quandoquidem musculus hic obliquus omnino, ac penè transuersus, recto motui præfici nequeat: deinde adeò est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere posit. Ad hæc, nulla huic cum reliquis tibiā agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisq; osi, & multo minus [h] illi osi quod sacri osis lateri cōmissum uidemus, non connascatur. At hæc inter secandum exactiùs multo obseruabis, quum hic musculus inuētu facilis sit. ilico namq; ac suræ musculi, è femoris capitibus nati, à femore liberātur, deorsumq; reflexi pendent, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uerò ex dissectionis ordine detegetur, femur mouentes musculos describemus: quorū administratione absoluta, pedis, & deinde digitorū motoribus nos accingemus, in quorum anatome musculus in poplite latitans spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum [i] superiori radium in pronum mouente musculo.

h 1, 2, 3 fig. cap. 19 lib. 1.

i 1 tab. Q.

DE MVSCVLIS FEMVR MOVENTIBUS. Caput LVI.

Femoris motus.

FEMVR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, introrsum alteri cruri adducūt, extrorsum in latus amouent & circumagūt. Flectitur itaq; femur, nobis id sursum antrorsumq; ferentibus: extenditur autem, nobis stantibus, ac deorsum & uersus terram, in posterioraq; id deducentibus. Vnde etiam meritò Natura magnis & fortibus multisq; musculis extensionem concredidit, quos iam enitar per se qui, eum Galeni ordinē seruaturus, quem ad calcem decimiquinti de Partium usu est secutus. ille namq; mihi lōgè potior, & ex aliorū dissectionis procerum suffragio magis descriptus apparet, quàm is quo coxæ articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus nimis quàm obscurè, & secus quàm humana ostēdit fabrica, pertractat, uti ad Capitis finem obiter adijciam. [a] Primus itaq; ipsorū mox sub cute consistit, alterius lateris natem præcipuè efformans. [b] Exoritur enim lato & admodū carnoso principio, ex [c] tota spinæ osis iliū posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinę superioris regionis portionē suo quoq; exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partē à coccygis osis & humillimi osis sacri osis posteriori sede assumit, inibiq; alterius lateris primo musculo est contiguus. Ex his sedibus, uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil obliquè deorsum prorepit, toti coxendicis articulo superuectus. [d] Vbi uerò articulo insternitur, [e] gracilior angustiorq; tantisper efficitur, donec in latum & ualidū finiat tendinē, quo [f] exteriori magni femoris processus parti secundùm ipsius longitudinem obliquè inseritur. Principiū enim insertionis paulo sub superiori eius processus apice, nōnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modicè descendens, &

Primus femur mouentium.

a 9 tab. P. 2 tab. u. 10 n. b 9 tab. i, k, l. c Osis circūscriptionem petes ex 2 fi. cap. 29 lib. 1. d 9 tab. m. e 9 tab. ab m ad n. f 1 fi. cap. 30 lib. 1 S, dein T.

dens,& magnam,eandemq; ualidam sui tẽdinis[g] portionem, in processus eius radicem, longa linea secundùm femoris posteriora inserens. [h] Secundus magna ex parte[i] primo substratus,ab anteriori superioriq; ossis ilium spinæ regione,lato quoq; & carneo exortu enascitur,[k] totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans,à qua primus initium non mutuauit. Verùm hac tantùm sede secundus musculus non cõtentus,ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primùm abscedit, sub illo quoq; enascitur: adeò, ut huius quoq;[l] initium tanquam ex semicirculo prodeat, posteriori sua inferioriq; sede primo musculo subiectum.Ex his ossis ilium regionibus,musculus deorsum obliquè nonnihil ad latus descendit: & sensim arctior redditus,primum musculum totus subit, articulum quoq; coxendicis integens: è cuius regione in membraneũ, sed ualidum cessat[m] tendinem, qui elatiori magni femoris processus parti implantatus,[n] anteriorem quoq; processus regionem aliquantulum comprehendit, latam transuersamq; insertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaq; primi musculi fibræ, quasi transuersim in latus, minimùm scilicet deorsum inclinatæ,prorepant: secundi autem fibræ,recto quasi ductu decliues, & modicè admodum in latus propagentur,utriusq; musculi fibræ sibi mutuò X literæ modo decussatim incumbunt.Hic musculus, similiter ac primus, nulla ex parte aut crassior, aut carnosior conspicitur, quàm ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primùm abscedit, ac[o] tertio insterni musculo incipit, qui tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur autem penitus secundo,[p] initiũ ducens ab[q] externis demissioribusq; ossis ilium dorsi sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primùm obtinet: atq; id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia, carneum,crassumq;. Præterea,hoc in priora modicè deorsum procedens,coxendicis articuli[r] ligamento fibrosis nexibus hæret: & arctius quoq; redditum, in latum robustumq; cessat[s] tendinẽ, qui maiori femoris processui expansus, anteriori ipsius[t] parti,atq; adeò apici innascitur.Hic musculus admodũ, idq; præcipuè in musculosis,& non insigniter obesis, liuidus apparet: in quibus & secundus,quà tertio incumbit,pariter liuet: ut etiam tota ipsius pars, primo musculo non obtecta,quę pręterquàm quòd liuet,etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinaciter ea sede connatus, qua illum subit.In obesis autẽ & præpinguibus,nimis quàm parum liuent: imò plerunq; nerueæ fibræ,per hos musculos exporrectę, in mulieribus per totam musculi carnosam partem,adipe enutritæ cõspiciuntur, ita cõmodiùs stratum sedentibus futuri. [u] Quartus musculus,magna etiam ex parte liuidus,& paulo minus toto teres,nõ autem dictorũ modo amplus existit, neq; cęterorũ ritu ab ilium osse principiũ adipiscitur: at à lateribus[x] trium inferiorũ ossis sacri ossium,quibus ilium ossa non coarctãtur, carneum crassumq; educit caput, non quidem duntaxat ab illorũ ossium lateribus enatum, at nonnihil quoq; ita ex illorũ interna sede prodiens, ut utriusq; lateris musculi sese initijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc ad femoris magnũ processum transuersim excurrẽs, carneus aliquousq; permanet: & tandem arctior redditus, priusquam femur cõtingat, in teretem cessat[y] tendinẽ, posteriori maioris femoris processus sedi implantatum,iuxta ipsius[z] summum & apicem. [a] Quintus musculus,sub[b] tribus capitibus,quæ à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum & quintum tibiã mouentes musculos constituere scripsimus,suum obtinet[c] initium.A` tota namq; appendicis[d] sede, tribus modò dictis capitibus non occupata, ad pubis usque regionem, qua inferior pubis ossium[e] commissuræ sedes habetur,

Secundus femur mouentium. *Tertius.* *Quartus.* *Quintus.*

g 10 ta. à λ uersus π. h 10 ta. Σ, 2 tab. y. 4 tab. μ. 5 & 9 o. 11 d. i 9 tab. F. k Hic conferes 9. 10 & 11 tabulas inter se. l 10 tab. κ, x. m 10 tab. y. n 2 fi. cap. 30 lib. 1 V. o 11 ta. Σ, 6 ν. 12 t. p 11 tab. x, y, z. q 2 fi. cap. 29 lib. 1 a, b, uersus i, i. r fig. cap. 1 P, P. s 11 tab. ε. t 2 fi. cap. 30 lib. 1 X. u 11 ta. Φ, 12 tab. H. x 2 fi. cap. 18 lib. 1 D, E, F. y 11 tab. β. z 1 fi. cap. 30 lib. 1 Y. a 12, 13 ta. Ξ, Σ, Γ, 2 t. 5 ω. 6 t. 7 β. 8 Φ, c. 9 X. 10 ρ. 11 &. b 11 tab. λ, μ, ν. c 12 tab. d. d 2 fi. cap. 29 lib. 1 à p ad q. e ultimarũ fig. lib. 1 s.

habetur, quintus hic muſculus omnium totius corporis muſculorum craſsiſſimus,&,ut ſemel dicam,mole maximus, principium ducit: quod ſecundum appendicis illius amplitudinem prodiens,exactè carneum uiſitur, ea tantum[f] parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ muſculorum capitibus proximè ſuccedit,& neruea,admodumq; ualida exiſtit. Muſculus iſte,eiuſmodi enatus principio,[g] ſtatim parui femoris[h] proceſſus radicem,ad poſteriorem ipſius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam aſperamq; femoris oſsis[i] lineam continuò inſeritur: quam in poſteriori femoris ſede, ſecundùm ipſius longitudinem deorſum à parui proceſſus radice protendi, in primo libro dictum eſt. Quemadmodum autem muſculi huius principij continuus eſt ortus, ita quoque continua eiuſdem uiſitur inſertio, ſi modò[k] poſteriorem muſculi partem ab anteriore, quaſi inſcriptione quadam diſtinctam, ſubaudias, quæ[l] tendinem in interni femoris capitis radicem inſerit. Hæc enim pars à coxendicis appendice nerueo, ac dein[m] carneo exortu pronata, muſculum quodammodo per ſe efformat: qui in miram uentris amplitudinẽ dilatatus, deorſum rectà per femoris poſteriora fertur, donec denuò gracileſcens, teretem educat tendinem,[n] in internum femoris caput inſertum. Et niſi huic quinti femur mouentiũ muſculi parti,reliqua muſculi pars[o] adnaſceretur, illa diſtincti & peculiaris muſculi uice ab omnibus meritò haberetur. Nunc autem,quum poſterior hæc pars adnatam continuamq; eiuſdem muſculi aliam habeat partem,nihil obſtabit,diuerſis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuerſum hunc muſculũ appellare, aut primùm in[p] duos illum diſtinguere: ut ſcilicet unus eſſet, qui femoris interno capiti tendinem porrigat: alter uerò, qui paruo femoris proceſſui, & dein acutæ femoris lineæ implantetur. Atq; hæc una eſt[q] inſcriptio, iſtam poſteriorem partem ab anteriori diſtinguens. Præterea[r] anterior pars priuatam quoq; inſcriptionem obtinet,non tamen adeò manifeſtam, ac modò narrata: uerùm talem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut ſi quis uelit, in duos muſculos ſubdiuidere, integrum ſit. Huius namq; anterioris quinti muſculi partis portio, quæ enaſcitur ab anteriori appendicis oſsis coxendicis ſede,quæ à pubis oſsium commiſſura, ad infimam uſque coxendicis partem pertinet,ab illa anterioris muſculi partis portione,inſcriptione quadam dirimitur, quæ à reliqua appendicis ſede, uſq; ad poſterioris partis muſculi totius anteriorem regionem pronaſcitur. Dein duæ hæ anterioris partis portiones,non inſcriptione impreſsione'ue ſolùm diſtinguuntur,ſed etiam fibrarum ductu,ac item inſertione: quemadmodum etiam totius muſculi poſterior pars ab anteriore, fibrarum inſertionisq; occaſione uariat.[s] Portio namque anterioris partis,quæ pubis oſsium commiſſuræ proxima eſt,admodum obliquas,& ferè tranſuerſas obtinet fibras,quæ ab exortu retrorſum ad radicem parui femoris proceſſus contendunt, & ſuperiori parti acutæ femoris lineæ inſeruntur. Reliqua autem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis oſsis ſedem principium ducit,obliquas quidem nanciſcitur fibras, ſed propemodum rectas, & inferiori aſperæ prominentisq; lineæ ſedi continuò implantatas, & poſterior dein pars penitus quodammodo rectas ſibi uendicat fibras. Ac proinde aut mecum unum conſtituito in uno femore muſculum,aut ſi uiſum fuerit,ambas partes duorum muſculorum uice enumerato: aut ſi maiori adhuc numero, iam in ſectione peritior,caperis,anteriorem partem in duos muſculos ſubdiuidito,tres tum enarraturus: ea tamen ratione,ut memineris, me de hominum, non autem ſimiarum muſculis, ſecus quàm Galenum, loqui: ne fortè aliquando illum legens,

N 2 me po-

Marginal notes:

f 12 tab. Δ.

g 12 tab. Σ.

h 1,2 fig. cap. 30 lib. 1 a.

i 1 fig. cap. 30 lib. 1 d, d.

k 12 tab. Ξ.

l 12 tab. Π.

m 12 ta. Γ, Σ.

n 1 fi. cap. 30 lib. 1 K.

o ut c ad Φ in 8 tab.

p 13 tab. Ξ distinguitur à Σ & Γ.

q inter Φ & c 8 tab.

r 13 tab. Σ, Γ, quæ distinguitur in Γ & Σ.

s Cõfer interſe 12 ta. Σ, Γ, Ξ.

me posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur, oscitanter spectasse arbitreris, quòd illam tendine insertionem moliri scripserim, quum interim carneam insertioné in caudatis simijs tentet. Hactenus commemoratis quinq; musculis, tensio femoris primariò concreditur, & ijdem quoque femori in motu, qui in latus, & qui circumactu fit, famulantur. [t] Primus enim ualidæ extensionis autor est, femur retrorsum, ac quasi extrorsum in latus magis agens, prout ampli sui principij hanc illā'ue partem, aut se simul uniuersum colligit. [u] Secundus autem extédit quoq; non segniter: sed multo magis quàm primus, femur uersus exteriora in latus sursum agit. [x] Tertius & [y] quartus sursum modicè, ac in posteriora trahentes, femur extendunt: uerùm & ad femoris in exteriora circumactū uterq; (sed magis quartus) pulchrè iuuat. At interim ambo infirmiùs multo huic qui in gyrum fit motui subministrāt, quàm musculi, quibus hoc munus peculiariter ac ueluti proprium delegari, paulo pòst audies. Cæterùm [z] quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius posterior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Anterioris autem partis posterior portio, non minus idipsum suis fibris præstat, cum modica tamen femoris ad interiora, ac uelut ad aliud femur adductione. Altiores uerò fibræ, quæ ossis pubis [a] cartilagini uicinæ sunt: aut potius anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, flexionisq; quodammodo autor euadit.

Quinq. primorum femorum musculorum munus.

t 9 tab. F. — u 10 tab. Σ. — x 11 tab. Σ. — y 11 tab. Φ. — z 12, 13 ta. Ξ, Σ, Γ. — a ultimarū fig. lib. 1 s.

Nunc enarratis quinque musculis, flectentes opponuntur, qui illis pauciores sunt: nempe tres tantum proprij, quos sextum, septimum & octauum, memoriæ iuuandæ gratia uocabimus. [b] Sextus itaque is est musculus, quem, dum dorsum mouentes recenserem, ac de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia descripsi, quòd is in lumborum musculorū, seu carnium enarratione, ab hominum cōpositione, suis simijs delectatus, aberrauerit. Hic igitur musculus, ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ & secundæ & tertiæ lumborum uertebrarū lateribus, carneo enascitur [c] principio: quod simulatq; prodijt, musculum teretem constituit, deorsum obliquè uersus exteriora descendentem. Procurrit enim per interiora ossis ilium, semper carnosus permanens, [d] quousque ad eam ossis pubis [e] regionem deuenit, quà coxendicis ossis nomen assumit. Hìc namque in ualidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit: & deorsum productus, tandem interiori seu minori femoris [f] processui [g] implantatur, elatioré processus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, sinus aliquis ossi insculpitur, ligamento læui & lubrico, ac ex osse nato, obductus: ut simul tutò, nec errabundus, hàc sexti musculi tendo descenderet, nec intensus laxatus'ue, ossis duritie uitiaretur. [h] Septimus ex tota interiori ossis iliū [i] regione, tanquam ex semicirculo quoq; carnosam originé accipit: & lato hoc eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis procedens. Ex omnibus enim lati principij fibris, teres efformatur musculus, qui per altioré ossis coxendicis [k] regioné uectus, adhuc carnosus, ad minoré femoris processum descendit. Vbi uerò processui uiciniùs appropinquat, in teretem quoq; cessat [l] tendinem, qui humiliori eius processus parti, prędicto nunc tendini proximus inseritur. Porrò quà hic musculus super coxendicis ossis elatiora deorsum tédit, cauitatem quoq; quodāmodo & sinū similiter læué & lubricum, ne uagabundus feratur, in osse obtinet: eaq; parte, qua musculus iste sinum eū contingit, liuidus, nerueusq;, ac ualidus est, ut faciliùs in hoc ad os reflexu, quoties cōtrahitur, laxatur'ue, ossis impetū & duritié sustineat. [m] Octauus musculus,

Sextus. — *Lib. 2 & 5 de Admin. sect.* — *Septimus.* — *Octauus.*

b 8 tab. Θ. 4 c. 5 χ. 6 ϖ. 7 t. 13 β. 14 c. 16 K. — c 3 tab. a. — d 8 tab. b. — e 1 fi. cap. 29 lib. 1 T. — f 1, 2 fi. cap. 30 lib. 1 a. — g 13 tab. β. — h 8 tab. A. 3, 13 tab. γ. 4 tab. s. 5 ε. 6 o. 7 x. 14 d. — i 3 fig. cap. 29 lib. 1 inter F, L, K, K, N, O. — k eiusdem fig. T. — l 13 tab. γ iuxta β. — m 8 tab. Ξ. 1 m. 3 ol. 4 v. 5 ψ. 6 ξ. 7 ω.

n 8 tab. Φ. & c. musculus, oscitanter secantibus femur mouentium[n] quinti portio censetur,
ex pubis osse carneo amploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pu-
o 2 fi. cap. 29 lib. 1 secũdùm X, V ad u. bis[o] linea, ab anteriori coxẽdicis ossis acetabuli sede, ad ossium pubis usq; com-
missuram extuberãte, musculus hic principium ducit, quod ad posteriora ad-
modum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asseruatur, donec bre-
p 1 fi. cap. 30 lib. 1 c, c. ui, sed amplo tendine femoris ossi[p] inseratur. Fit uerò ipsius insertio eregionè
parui femoris processus, in interius femoris latus, obliquè deorsum uersus po-
steriora tendens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert:
at non æquè atq; in caudatis simijs, quibus musculus iste minor, & non simili-
q 8 tab. Θ, Λ, Σ. ter lato principio enatus conspicitur.[q] Tribus his musculis Natura, ut simul fe- *Sexti, 7 & 8 munus.*
mur flecterẽt, & introrsum uersus alterum crus admouerent, cõmisit. Sextus
enim, quem flectentium primum recensuimus, sursum ualidè femur attrahit,
flectitq;, ad interiora id agens. Septimus similiter femur sursum attollendo fle
ctit, sed multo minus sexto uersus interiora admouet. Octauus modicè sur-
sum femur contrahit, infirmæq; flexionis autor censetur: uerùm femur uali-
dè introrsum uellit, ita profectò, ut flectentes & extendentes musculos, duo-
bus quoq; reliquis, ijsque lateralibus ad interiora exterioraque motibus Natu-
ra præfecerit. Galenus, quum femur flectentium munus in libris de Vsu par- *Num aliqui*
r 4 tab. Φ. tium recenset,[r] unum tibiam mouentium, femoris quoq; flexionis opificem *musculi secun-*
facit, eum uidelicet, quem nos nonum enumerauimus, quiq; elatius quàm co- *dariò femur flectant.*
s 5 tab. Λ. xendicis est articulus (quod[s] septimo &[t] octauo tibiam mouẽtibus haud eue- *Lib. 15.*
t 5 tab. Γ. nit) principium mutuatur: non quòd proprio motu musculus id efficeret, sed
secundario. Num uerò id ueritati consentiat, tecum expendito, unà animad-
uertens, an cæteris quoq; tibiam mouentibus, qui elatiùs quàm femur consi-
stit, aut non ab ipso femore principium mutuantur, aliquod in femoris moti-
bus officium asscribere uelis. Ego, quo minus id faciam, ex multis musculis ra-
tionem sumo, qui non ex osse, quod mouendo, aut cui inseruntur ossi proxi-
mum est, originem ducunt: cuiusmodi in tibia & cubito & brachio occurrũt
permulti, quibus secundarium munus (uti hîc fecit Galenus) à nemine, idq;
meritò, attribuitur. ut taceam, si uera esset Galeni sententia, debuisse femoris
flexionem cum tibiæ extensione semper cõcurrere, aut saltem homini femo-
ris extensionem, extensa tibia, molestam esse: quemadmodum flexis in uolam
digitis, ægrè brachialis extensionẽ ferremus: aut brachio retrorsum acto, non
lubenter cubitum flecteremus. Posthabitis itaq; secũdarijs illis, aut ex acciden-
te euenientibus Galeni musculorum functionibus, duos, qui adhuc supersunt,
ac femur contorquent, musculos sermoni addamus, eos nonum & decimum
u 8 tab. Υ. 13 tab. α. 14 c. enumerantes.[u] Nonus igitur sub[x] octauo nobis cõmemorato occultatus mu- *Nonus.*
sculo, anteriorem[y] foraminis ossis pubis regionem sibi uendicat, hicq; ex ossis
x 8 tab. Σ. &[z] membranæ foramen occupãtis amplitudine principium ducit carneum,
y 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 r. & anteriori sede liuens, elegantisq; musculi speciem pręse ferens: qui transuer
sim in exteriora, secundùm posteriora coxendicis articuli, &[a] ceruicis femoris
z 14 ta. b, b. superiora ductus, ac sensim angustior redditus, ualido satis & utcunq; amplo
a 1 fi. cap. 30 lib. 1 D. tendine insertionem molitur, in magni femoris processus[b] sinum, qui femo-
b eiusdem fig. R. ris ceruicem & caput, ossis coxendicis acetabulum subintrans, è directo respi-
cit.[c] Decimus internam dicti nuper foraminis sedem occupat, & nono lon- *Decimus.*
c 10 tab. r. 11 & 12 α, 13 r. 16 F, G, H. gè ualidior, principium ducit à tota[d] linea, quæ ab interna ilium ossis sede, qua
primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxen-
d 3 fi. cap. 29 lib. 1 M, N, O. dicis ossis & pubis ossis regionem, ad pubis usq; ossium cõmissuræ elatiorem
partem procedit. Latum hoc principium, quod ueluti tribus lineis seu inscri-

ptionibus insignitur, carnosum est: & totam internam osśis pubis & osśis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeò[e] arctatur, ut eius amplitudo coxendicis osśis[f] interuallū non uincat, quod inter acutum ipsius processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus extrorsum[g] reflectitur, magnum femoris accedens processum. Hunc sanè reflexum magna Cōditoris industria musculus molitur: quà enim ad[h] sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est: ea autē parte, qua sinū tangit, omnino neruosus cōspicitur, & ueluti[i] tres teretes cōmonstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi in musculi substātia, paulo anteaquā musculus sinum contingat, lati existunt: sed quà sinui obuoluūtur, strictiores euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarē sinum sibi uendicantes. Amplus enim sinus duas leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ, illum ueluti in tres partiūtur, tribus eius musculi tendinibus cælatos. Tendines, ubi sinum superarunt, inuicem collecti, in unum finiunt tendinem,[k] sinui magni femoris processus unà cum nono musculo implantatum. Quum itaq; tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatā habent, intueberis, facilè colliges, hîc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset (uti & de septimo femur mouentiū musculo superiùs monuimus) in reflexu & motu, osśis duritia compressus laceraretur. Vnde etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaq; membrana obnascitur, ne osśis contactus musculum in reflexu uitiaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuosoq; humore oblitum est, quo facilior musculi ad sinum efficeretur circumactus. quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus sedulò imitamur, non solùm motum accelerantes, uerùm ut seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur, studentes. Præterea ut solo rotulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochlea aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus: ita quoq; Natura, osśium sinu non contenta, à superiori sinus parte[l] unum, & ab inferiori alterum eduxit musculum: qui ambo unà cum decimo porrecti, illum, quo minus sua sede declinet, quodāmodo asseruant. Ab acuto enim coxendicis osśis[m] processu carneus enascitur musculus, superiori parti decimi musculi, ad ipsius usq; insertionem adnatus. Deinde ab[n] appendice quoq; osśis coxendicis, alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionē usq; exporrectus. Vterq; enim in sinum magni femoris processus, insertionē cum decimo molitur, & cum ipso circūductui femoris subministrat. Cæterùm subinde non solùm eiusmodi musculos ad elatiorē & humiliorem reflexus seu orbitæ sedem pronasci conspicies,[o] imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus ac orbita non amplius obliquatur, carnosam substantiam à coxēdicis osse enasci obseruaturus es: quasi[p] tres illi tendines in[q] carneam à coxendicis osse pronatam substantiam, post illorum circumactum immitterentur, itaq; inuoluti, ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carneam molem, tendines excipientem, decimo iungere, itaq; proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunq; distingues, & duodecim recēsebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus unà cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagit, nonus uerò in anteriora, nihilo secus, quàm si baculum inter duas manus extensas repositū, alternatim in priora & posteriora ductis manibus, circumuerteres. Hactenus itaq; quàm potui uerisśimè, femur mouentes musculos recensui:

Carneæ portiones, decimo musculo attensæ.

Quot femur mouentes musculi posśint constitui.

e 16 tab. F & G coarctantur ad H.
f 2 fig. cap. 29 lib. 1 inter d & l.
g 12 tab. α.
h 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 k. 13 ta. y.
i 13 tab. s, t, u.
k 1 fi. cap. 30 lib. 1 R.
l unus n tab. 1. 12 β. 13 x. 14 f. alter earundem tab. x, y, z, g.
m 2 fi. cap. 29 lib. 1 d.
n 2 fi. cap. 29 lib. 1 l.
o 13 tab. y.
p 13 tab. s, t, u.
q 13 tab. x, y, z.

censui: quos posteaquam diligenti sectione uideris, ac simiam hîc hominis fabricæ adhibueris, licebit secundum librum Galeni de Administrandis sectionibus accuratè euoluere, augurariq́;, quam is tandem seriem in horum musculorum enarratione obseruet. Diuinandum enim potius, & cõijciendum inibi est, quàm certò aliquid statuendũ, in primis, quum nemo non sibi hodie concessum putet, sibiq; non deroget, Galeni scripta ex libito emutare, & non uulgariter deprauare: quum alij ipsius scripta neutiquam assequantur, alij autem illa homini, non autem simijs conuenire cupiant: id tandem præstituri, ut neq; homini, neq; simijs, Galeni scripta à studiosis in posterum accommodari possint. Quo tamen per ea, uti adhuc sese habent, meliùs, & tanquam filo quodam ducaris, addam, me ipsius sententiam sic modò assequi, ut arbitrer Galenum eum musculũ primo loco enarrare, quem[r] quintum appellauimus: dein obiter eum describit, quem[s] nonũ statuimus, quemq́; postea Galenus pleniùs aggreditur. Post hunc[t] octauum, in simijs aliter quàm hominibus conspicuum, pertractat: & insuper[u] sextum &[x] septimũ sibi proponit, at uariè admodum, & ob hominis hic cum simijs discrimẽ, perquàm obscurè. His succedunt[y] primus,[z] secundus,[a] tertius, &[b] quartus, in simijs quoq; aliter quàm in hominibus sese offerentes: ac denuò[c] nonus, & postremò[d] decimus. Quàm uerò interim & horum musculorum historia & munus à Galeno inibi commemorentur, promptè dijudicabis, si, quemadmodum prius monui, mea scripta cum Galeni sententia, quæcunq; tandem fingetur, & quouis pacto ipsius libri indies magis uitiabuntur, sedulò, adhibita quoq; rerum inspectione, contuleris.

Quem horum musculorum ordinẽ Galenus instituit in 2 libro de Administ. dissect.

r 12, 13 ta. Ξ, Σ, Γ. s 8 tab. Υ. t 8 tab. Σ. u 8 tab. Θ. 14 tab. c. x 8 tab. Λ. 14 tab. d. y 9 tab. Γ. z 10 ta. Σ. a 11 tab. Σ. b 11 ta. Φ. c 8 tab. Υ. & 13 ta. α. d 12 tab. α, β, γ. & 16 tab. F, G.

MVSCVLORVM FEMVR MOVENTIVM administratio. Caput LVII.

EORVM qui femoris motibus præsunt musculorum administrationem, ab extendentibus meritò in illo crure, in quo tibiæ motores aggressus es, exordieris. Assumpta itaq; ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetũ aliquando sustinere posit,[a] primi musculi caput (si modò, dum mouentes tibiã musculos dissecares, illud non abstuleris) ab osse coccyge, & ilium ossis spina dorsoq́;, transuersis sectionibus niteris abradere, quousq; in[b] secundum musculum incidas. Quando autem uniuersi musculi principium ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & solis manibus (nisi nouacula quoque uti uoles) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi præstiteris, ipsius longam intueberis[c] insertionem, procul etiam sub magni femoris processus radice descendentem. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda: uti neque huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscessuum duntaxat nomine, quos crebrò in ipso, & præcipuè iuxta magnum processum, in illius tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoq; principium unà adimatur. exortus enim cõtinuitas, quæ linea duntaxat interstinguitur, utrunq; musculũ unà facilè auferri sinit. Vbi itaq; sensim reflexo secũdi musculi initio, & transuersis semper secundùm iliũ ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deueneris, secũdus iam totus uenit reflectẽdus, & manibus attractus, ad insertionẽ usq; à tertio diuellẽdus.[d] Tertius quoq; eadẽ ratione ab ossis iliũ dorso, post secundũ abradetur: atq; hoc ad ipsius etiã insertionẽ deducto,[e] quartus ab ossis sacri laterib. cultello auferetur, & manibus apprehẽsus, ad magnũ usq; femoris

Primi musculi administratio. *a 9 tab. π.* *b 10 ta. Σ.* *c 10 tab. π in sinistro crure.* *Secundi.* *Tertij.* *Quarti.* *d 11 tab. Σ.* *e 11 tab. Φ.*

femoris processum, à [f] ligamento, cui innititur, & coxendicis articulo, dirimetur. Facillima enim horum quatuor musculorū, postquam primū administraueris, est aggreßio: qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes abijcere. [g] Quintum post hos musculū à coxendicis oßis infima sede, & pubis osse, acutiori nouacula simul totum callidè abrades: & hunc ad suam in femur insertionem perducés, eam accuratè obseruabis, non neglectis ipsius musculi inscriptionibus, seu delineamētis, fibrarumq; ductus differētia. Animū etiam, dum hunc præscindis, accōmoda, ne simul quoq; [h] octauū musculū, tanquam quinti partē, incautus auferas. Quinto itaq; à femore resciſſo, acutiori cultello à lateribus corporū undecimę & duodecimę thoracis uertebrarū, & trium primarum lumborū, [i] sexti musculi caput uenit liberandū: & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruū usq; femoris processum, à subditis est dirimendus: quod, si uoles, solius manus ope perfeceris. nisi fortè & hunc musculum, quum dorsum mouētes administrares, iamdudū inspexeris. Postquam uerò ipsius tendinē, & quo super pubis os fertur, [k] sinū indagaueris, [l] septimus opportunè aggredietur. Hunc itaq; nouacula trāsuersis ductis sectionibus, ab interna oßis ilium sede, ad coxendicis usq; os, quà descendit, erades: & musculo manibus eleuato, ad minorē usq; femoris processum, ipsius insertionē consideraturus, detrahes, non pręterita interim sinus sui, quo deducitur, inspectione. Mox [m] octauum trāsuersa linea à pubis osse absectū, usq; ad insertionē, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruās interea, ne [n] nonū quoq; imprudēs adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniā pubis oſſa, dum uesicæ & sedis spectares musculos, dirépta sunt, atq; iam unum tantū crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manū habes, facilè secabūtur. Nonū itaq; & [o] decimū à pubis osse & coxēdicis abrades, & ipsorū connexum & in maioris femoris processus sinum implantationē examinabis, nequaquā perfunctoriè præteriēs decimi reflexū, & quæ ad huius latera undiq; nascitur, [p] musculosam substantiā, cum decimo musculo ad insertionē usq; ipsius exporrectā. His femur circūuertentibus resectis, [q] mēbrana se spectandā offert, totū pubis oßis foramen comprehendens, & hoc loco sibi utrinq; incumbētes musculos dirimens. Similiter etiā ab acuto coxēdicis oßis processu, in quinti sacri oßis latus [r] durū ligamentū produci cōtueberis, cui [s] quartus femur mouentiū musculus innitebatur, quodq; hęc oſſa firmiùs cōmittit. Deinde [t] aliud iādudū sese obtulit, ab eodē sacri oßis latere, cui nuper dictū inseritur, enatū, atq; in posteriorē, illicq; elatiorē coxendicis oßis appēdicis [u] sedem insertū, quod [x] recti intestini, ut & mox in enarratione præcedēs, musculorū firmamentū efficitur. Articuli uerò coxēdicis ligamēta, unà cum genu articuli & pedis ligamētis, in unū Caput reijciā, pedē & ipsius digitos mouentiū musculorū sermoni subnectendū.

Quinti. *Sexti.* *Septimi.* *Octaui.* *Noni & decimi.* *Quorundam ligamentorum inspectio.*

f 11 tab. x. — g 11, 13 ta. Ξ, Σ, P. — h 8 tab. Σ. — i 8 tab. Θ. — k 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 T. — l 8 tab. Λ. — m 8 tab. Σ. — n 8 tab. Υ. — o 16 ta. F, G, H. 12 a. — p 13 tab. X, Ψ, Z. — q 14 tab. b, b. — r 10 tab. Ψ. 11 κ. — s 10 tab. δ. 11 φ. — t 10 tab. A. — u 2 fi. cap. 29 lib. 1 l. — x 8 fig. lib. 5 ab Y ad a, dein b, c.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI plantæ subnato. Caput LVIII.

OMNES quos hactenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur, pedis ipsiusq; digitorū motibus famulantes. Quo autem & hi aptiùs pertractentur, primùm pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt: ut tunc postmodum, quot quaq; sede reponantur, unà colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verùm quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior imperfectiorq; est, & non undiq;

Ordo in reliquorum adhuc musculorū tractatione obseruandus.

diq; suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neq; profectò cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre: quòd scilicet simia longiores & magis discretos digitos, quàm homines, adipiscatur: & insuper quòd[a] unico tantùm tendine simia hominem uincat, quem Galenus ad tarsum reflecti, cartilagineumq; inibi fieri, ac in pedij os, pollici præpositum, inseri docet, musculi tendinem intelligens, quem nos pedem mouentium septimum statuemus: quiq; talem in homine profert tendinem, qualem Galenus priuatim simiæ tribuit, & quo hominem, falsam proponens differentiam, priuat: facileq; attestatur, quàm hominis pedem nunquam sectione aggressus fuerit. Verùm aliàs homini cum simia in musculis, eorundemq; tendinibus, magnum est discrimen: quod si non uniuersum, ne prolixior fiam, explicuero, prout tamen orationis series, in eorum qui adhùc commemorandi supersunt musculorū historia, suppeditabit, id quod animo mihi obuersabitur, lubens enarrabo, amicè studiosos hîc admonens, ut non solùm uera hominis musculorum enarratione & inspectione cōtenti, simiam quoq; aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam æquè ac in Anatome arduus est) fœliciùs intelligant: ne quum hunc (uti profectò debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimā maximamq; ipsius librorum copiam, qui Anatomica cōplectuntur, negligant: & solùm illis quos quiuis mediocriter in liberalibus studijs eruditus, citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie appellitāt, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionē Galenus incidit. incidit autem creberrimè, tum quòd dissectionibus mirificè oblectabatur, tum quòd medico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionē subinde sit prorumpendum. At age,[b] tendinem plantæ cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia egregiè differt. Hæc namq; propriū, qui hunc producat tendinem, obtinet musculum, ab externi femoris capitis radice in posteriori sede, carnoso principio enatum, & sub[c] duobus musculis occultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare, atq; in calcis os inseri dicētur. His itaq; musculis is simiæ musculus coopertus, deorsum carnosus fertur,[d] illi forma perquàm similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam uerò ad medium usq; longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus illis musculis non amplius obtectus, ad horum tendinis, quem ipsi producunt, internum latus porrigitur, decliuis ad posteriorem calcis sedem descendens: quæ priuatim in caudatis simijs, ut & canibus, sinum sibi exculptū gerit, quo hic tendo non errabundo ductu tutò uehitur: calcis ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius, quo obducitur, ligamenti interuentu, non adnatus: atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quòd in duas non discindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uerò in latum tendinem explicatus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatatur,[e] musculo, quem secundum quatuor digitorum articulum flectere audies, obnatus, manifestiusq; in inferiorem quinq; pedis digitorū sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non adnascitur, ita neq; in pede: quandoquidē multus adeps tendinem & cutem intercedit, idq; potissimùm in hominibus, quibus nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verùm ab infima calcis parte, qua terræ innitimur,

Marginal notes (left): a 15 musc. tab. V, dein X, Y. — b 13 tab. III. 14 f. — c 11 tab. 4, Y. — d 3 tab. 1. — e 14 ta. 13.

Marginal notes (right): Magna simiæ ad hominem differentia. — Lib. 1. de Administ. sect. — Simiæ ab homine in tendine pedi subnato differentia.

nitimur,[f] ualidum ligamentum prodit, totam inferiorē pedis amplitudinem f 13 tab. π.
ſubiens, ſi unum utrinq; muſculū exceperis, cui id non obducitur. In interno 14 ſ.
quidem pedis latere is[g] muſculus eſt, qui pollicem à cæteris abducere dicetur: g 13 tab. ρ.
in externo autem,[h] qui minimum digitum à cæteris amouet. Obnaſcitur itaq; h 13 tab. ς.
hoc ligamentum longè manus tendine craſsius & robuſtius, toti inferiori ſedi
eius[i] muſculi, quem ſecundos quatuor digitorū articulos flectere docebimus. i 14 tab. θ.
Atq; id eo fit pacto, ut quis propriam eius muſculi membranam hoc ligamentum diceret: niſi iuxta digitorum radices, quà eius muſculi tendines tranſuerſum quatuor digitorum ligamentū ſubeunt, id à muſculo abſcederet: & dein tranſuerſis digitorum ligamentis obductum, ac in quinq; partes diſcretū, inferiori quinq; digitorum ſedi obnaſceretur. Cęterùm (uti etiam paulo antè mo nuimus) plurima duriuſculi adipis copia ligamentū id (aut utcunq; appellare tibi uiſum ſit) & cutem intercedit: quanquam interim fibroſis nexibus admo dum frequentibus ipſi cōmittatur. Eiuſmodi itaq; ligamentum priuatim homines tendinis lati uice ſortiuntur: quod ſi fortè ab aliquo ducendum fuiſſet tendine, profectò illum ualidum craſſumq; admodum procreari oportuiſſet. Nam ſi manus tendinem cum hoc corpore ligamentoſo contuleris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti craſsities in tibia neutiquā ſuffecerit. Nihilominus tamen in poſteriori hominis tibiæ ſede[k] muſculum reponi audies, k 13 tab. ϕ.
qui carnoſo principio ab exteriori femoris capite enatus, & carnoſus, priuſquam bene poplitem ſuperauit, eſſe deſinens, tendinē producit, longè illo qui manus latum tendinem emittit, graciliorē. Verùm hic tendo, pedis plantam hactenus mihi neutiquam ſubire uiſus eſt: at interno calcis lateri, ad poſteriorem ipſius ſedem implantatur, neutiquam ſummè poſticam calcis ſedem, ut ille caudatarum ſimiarum muſculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus ſinum in hac calcis oſsis ſede ſibi uendicans, quo non errabūdus uehatur. Quòd uerò mihi commemoratum in hominis pede ligamentum, & ſimię latus ten do, parem uſum cum lato, qui manum ſubit, tendine præſtent, conformationis ſimilitudo argumento eſt. atq; id eo adhuc firmiùs perſuadet, lati in manu tendinis non infrequens defectus. Haud ſemel enim illum in manu deeſſe, &[l] l 4 tab. ſ.
tranſuerſum in interna brachialis ſede repoſitum ligamentū, ſui portionem porrigere, quæ tendinis lati uicem ſupplebat, in homine ſecus multo quàm in ſimijs comperi. Vti etiam à[m] tendinibus brachiale flectētibus, eum tendinem m 3 tab. Λ, m.
produci, interdum obſeruatum eſt, nunc ab illo qui quarto brachialis oſsi inſeritur, nunc ab illo qui per tranſuerſum brachialis internæ ſedis ligamentū ductus, poſt brachialis oſsi indicem ſuffulcienti multo antè inſeri dicebatur.

DE MVSCVLIS PEDEM MOVENTIBUS. Caput LIX.

Pedis motus.

PEDEM uniuerſum perinde ac manū flectimus & extendimus, & deinde in latera ducimus. Quibus autem id fiat articulis, in pedis oſsium enarratione, ſuperiori libro non obiter percurrimus: hîc pedem mouētium muſculorum hiſtoriam, à poſteriorē tibiæ ſedem occupantibus, opportunè inchoaturi. a 12 tab. Φ.
Primus pedem mouentium. [a] Primus itaque à radice interni femoris 1 θ. 2 λ. 3 ρ.
genu articulum[b] capitis, unico enaſcitur principio, ſi mo- 8 p. 9 ... 7. 14 π. 16
dò ipſius continuitatē ſpectes. ſi autem ſubſtantiæ animum attenderis, id prin a.
cipium duplex apparebit:[c] unum quidem ſuperius, & magis iuxta femoris me b 1 fi. cap. 30 lib. 1 E.
dium interius:[d] alterū uerò inferius, & nonnihil exterius, pari omnino modo, c 12 tab. ϖ. d 12 tab. ς.
quo re-

e 13 tab.n,o. quo rectum abdominis musculum[e] enasci retulimus. Superior namq; princi-
pij huius musculi pars, carnea lataq; est: & deorsum protensa, paulo sub genu
articulo cum reliqua initij parte cōfunditur, quæ exactè neruea liuidaq; in ex-
ortu erat: & deorsum rectà per genu articuli posteriora descendens, ualde car
neum crassumq; efformat musculum, qui formam exacti (ut sic dicam) mu-
f 12 tab.s. sculi refert.[f] Priusquam uerò ad medium tibiæ lōgitudinis, iam angustior red-
ditus, pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ inferioris partis amplitudine
tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosa musculi
pars porrigitur. Hic itaq; musculus in interno posterioris tibiæ sedis latere du-
g 12 ta.Ψ. citur: in externo autem latere[g] secundus musculus consistit, qui ab externo fe- *Secundus.*
1 n.2 μ.4 moris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis.
charact.16. Quum uerò utriq; à femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exor-
6 tab.cha- tu sese[h] contingunt, inuicem fibrosis nexibus hęrentes. & quo magis deorsum
ract 9.9 prorepunt, eo ualidiùs connascuntur: ut iam tendo, quem ambo producunt,[i]
tab.ſ.13 τ. unus omnino existat. Interior tamen, seu primus musculus, prolixiùs nonnihil
14 o.16 b.
h 12 tab.τ.
i 12 tab.υ. carneus, quàm secūdus, deorsum ducitur: quod in musculosis citra confectio-
nem est euidentisimū. Duo enim in sura prominentes musculorum uentres,
carneæ partes sunt præsentiū musculorum, suræ magnam molem efforman-
tium. Tēdo autem ab ambobus musculis enatus, & paulo angustior redditus,
in caudatis simijs in posteriorem calcis sedem ualidissimè inseritur. In homini
k 13 ta.Ψ. bus uerò non multo sub carnosa musculorum sede, subiecto cuidam[k] muscu-
l 13 tab.ad lo[l] adnascitur, quem quartum inter pedis motores recēsebimus. Atq; hic con-
n. nexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem usq; à sub-
iecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tēdine & quarti mu-
m 13 tab.λ. sculi tendine[m] unum efformari, in posteriorē calcis sedem insertū. Ac proinde
aut 8 tab.r
ad ſ. etiam fortè Galeno succensebis, dum alios sectionis professores falsò increpat, *Lib.1 de Ad-*
quòd duorum primorum musculorum tendines tertio cuidam tendini com *minist.sect.*
misceri, neq; alteri non connexos in calcem inseri scripserint. Hoc namq; uerè
de hominibus illi prodiderunt, parum soliciti, num tendines secus in simijs cal
ci implantarentur. Duobus his musculis hoc priuatim inter cæteros ferè to-
tius corporis obtigit, quòd in ipsorum capitibus non procul ab exortu singula
innascuntur sesamo comparata osicula, quæ lęui sua & lubrica superficie, qua
ex musculorum eminent substantia, læuem spectant inferiorum femoris ca-
pitum superficiem, cui innituntur, cuiusq; uim & impetum excipiūt, sic com-
muni sesaminorum osiculorum usu ad robur musculorum haud obiter con
n 13 tab.Φ. ducentia. [n] Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendinē insigni- *Tertius.*
1 tab.r.2 ν. ter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris capite teres enasci
3 τ.8 ſ.9 μ. tur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu tamē non
12 ω.14 p,
r.16 c. ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcunq; crasiusculum referens:
o 13 tab.ſ uerùm mox sub poplite uenter iste[o] gracilescens, summè gracilem tenuemq;
super Ψ. educit tendinem, qui quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper
commemoratis musculis occultatus, & super quartum expansus, sensim obli-
què deorsum prorepit, quousq; ad internum duorum primorū musculorum
p 2 tab.r. tendinis latus[p] elabatur, ubi is quarto musculò ualidissimè cōnecti incipit. Ter
16 c. tij musculi tendo hinc deorsum ad internum usq; calcis latus fertur, iuxta po-
steriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, il-
q 13 tab.Ψ. lius musculi modo, quem in simia latum plantæ tendinem educere, priùs re-
1 tab.n.2 ξ. censui. [q] Quartus non solùm suram cōstituentium musculorū, uerùm etiam *Quartus.*
3 r.8 tab.t.
14 q.16 d. omnium tibiam amplexantium maximus, posteriorem tibiæ regionem sua
ampli-

amplitudine occupat.[r] Enascitur enim ex posteriori sede[s] coarticulationis fibulæ ad tibiam, nerueo & ualido initio, quod deorsum modicè ductum, adeò dilatescit, ut latitudinem tibiæ ossis & fibulæ uincat: non tamen æquè crassus est, ac latus, amplus'ue. Ex hac uerò amplitudine, priusquã medium tibiæ longitudinis superauit, sensim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinẽ, non solùm ab ipso[t] formatũ, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu. Ex tribus itaq; his musculis procreatus tendo, uniuersæ posteriori calcis[u] sedi implantatur, quam Natura, quo facilior promptiorq; tendinis perficeretur insertio, depressam asperamq; effinxit. Cæterùm quia calcis os extra tibiæ ossis rectitudinem[x] prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiæ ossi & fibulę incumbit, paulo ante insertionem tendo à tibiæ osse procul[y] abscedit, triangulam efformans cauitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiæ ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cauitatis latera cõstituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uerò posteriori regione illorum[z] musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiæ regionem occupant. Atque hæc ea demum est cauitas, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecisse, illumq; ad currum religatum, circum mœnia Troię traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oues iugulatas attollunt, imitari conspicimus, baculum transuersim sub hoc tendine transmittentes. Porrò quartus musculus externa posteriori'ue sede, qua primi duo, illi incumbũt, admodum liuidus est: quemadmodũ & primus quoq;, & secundus, ea potissimùm parte, qua quartum respiciunt musculum. Interna uerò, seu anteriori sede, quartus non admodum liuet: & ipsius etiam tendo in anteriori sede longiùs carniformi substantia enutritur, quàm in posteriori. Non enim à fine carniformis musculi huius substantiæ, ad calcem usq;, insigne interuallum in hominibus uisitur, quamuis & id quoq; notatu dignum sit. In simijs uerò quartus hic musculus quodãmodo etiam carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insimulat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, secuisse, uel ex ijs constat, quæ præter meritum illis à Galeno imponuntur, digno sanè qui interdum (nisi ipsius obstaret autoritas, & quam illi tribuimus fides) à nobis notaretur, idq; tunc potissimùm, dum pro hominum Anatome, suarum simiarũ historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Lib. 2 de Administ. sect. & 3 lib. de Vsu partium.

Quintus.

[a] Quintus pedem mouentium musculus, in posteriori etiam tibiæ sede locatus, sub[b] duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorũ pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectũ ueniat,[c] quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis, digitorũ flexui subseruientibus, ademptos esse conuenit. Quintus namq;[d] ligamento membraneo proximè incumbit, quod secundùm tibiæ longitudinem, tibiæ ossi fibulam colligat.[e] Principium siquidẽ quinti musculi, à tibiæ osse & fibula, quà hæc ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumq; uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usq; tibiæ ossis appendicem progrediens. Hac latitudine pręsens musculus posteriorem illius membranei ligamenti sedem, & magnam quoq; posterioris tibię ossis regionis partem integit, ligamento interim & interno fibulæ lateri adnatus, ab ipsisq; toto progressu, exortus sui robur asciscens.[f] Cæterùm ilico atq; inferiorẽ tibiæ contigit sedem, & propemodum æquè latus adhuc, atque in media tibiæ regione conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinẽ, qui iam aliquousq; in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Est enim hic musculus ex

r 13 tab. Φ.
s 2 fi. cap. 31 lib. 1 Ψ.
t 13 tabulæ
λ constituitur à Σ, Τ, & Υ.
u 2, 8 fig. cap. 33 lib. 1 c.
x Obserua id in 2 & 3 ultimarum fig. lib. 1.
y 13 tab. χ.
z 14 tab. Λ, Ξ.
a 15 ta. D, E, dein c. 1 μ. 2 ρ. 3 φ. 8 χ. 14 κ. 10 f.
b 14 tab. Λ, Ξ.
c 14 tab. n, o, p, q.
d 15 tab. T inter S, R.
e 15 tab. D, uersus E.
f 15 tab. B

lus ex[g] illorum numero, qui sua carniformi substantia non coarctati, ex altero tantùm latere teretem emittunt tendinem. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur,[h] sinui incumbens, in posteriori sede appendicis tibiæ processus, qui interiorem malleolum cõstituit, exculpto. In hoc sinu transuersum ligamentum tendini obducitur, hinc obliquè pedis inferiora[i] subeunti. Sub omnibus enim[k] musculis inferiorem pedis sedem occupãtibus tantisper prorepit, dum in inferiorẽ[l] tarsi ossis sedem ualidè inseratur, quod cubitum tesseram'ue imitanti ossi proximum est: quodq; cum alio sibi commisso, cunei formam appositissimè exprimere, præsentisq; musculi gratia priuato[m] processu donari, in primo libro diximus. Quinti enim musculi tendo, non in[n] primum tarsi os, quemadmodũ Galenus scripsit, insertionẽ tentat. *Lib. 2 de Administ. sect.* [o] Sextus pedem mouentium, in anteriori tibiæ sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formã repræsentans. *Sextus.* [p] Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulæ cum tibiæ osse, ex utrisq; ossibus, & cõmuni illorum[q] ligamento, exortus sui portionem assumens, qui acuto incipit angulo, & ilico dilatatus, musculi uentrem cõstituit nonnihil latiorem quàm profundiorẽ. Priusquam uerò musculus medium longitudinis tibiæ superat, sensim arctatur, & multo supra pedem, in teretem finit[r] tendinẽ, qui deorsum per tibiæ ossis anteriora prorepẽs, transuersum[s] ligamentũ à tibiæ osse in fibulam pronatũ subit: & simulatq; id superauit, deorsum in pedis interiora descẽdẽs, modicè patenti sinu, in intimi ossis tarsi,[t] cum osse cymbam referente, ligamentũ impresso, tantisper uehitur, quousq; ad internum latus pedij ossis pertingat, quod pollici præponitur. Illius enim ossis peculiari[u] processui[x] inseritur, ualida sanè applanatione ossis pedij cum tarso commissuram apprehendens. Sexti itaq; musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriore autem sede illis incũbit[y] musculis, qui sub eodem transuerso tibiæ[z] ligamento contineri, & digitorum extensionibus præcipuè famulari dicẽtur. Verùm sextus musculus latere suo interiore cõmittitur lateri externo acutæ tibiæ ossis[a] lineæ, quæ externum excarnis tibiæ sedis latus constituit, quæ etiam secundùm sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoq; sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi cõmemorabuntur. Externum sexti musculi latus, in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu, cõmittitur musculo, quem iam descripturus, pedem mouentium[b] septimũ appellabo: qui quemadmodum *Septimus.* &[c] octauus, à fibula principium ducit, totiusq; fibulæ externo ferè lateri attenditur: adeò, ut neq; inter tibiæ musculos anteriores, neq; posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiæ latere reponi, aptè diceretur. Septimus itaq; musculus nerueum ualidumq;[d] principiũ circa genu, ab externo[e] appendicis fibulæ latere, & ligamẽtis ossa hîc connectẽtibus inibi assumit, quà[f] quartum tibiam mouentium musculum insertionẽ moliri diximus. Principiũ id non longo progressu fibulæ cõnatum, ab ipsa abscedit, sibi substratũ obtinens caput[g] musculi pedem mouentiũ octaui. Quum igitur septimus musculus à fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autẽ, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè quasi carneus uisitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus, dilatescit, muris speciem exprimẽs. Ad hunc modum carnosus, paulo ultra medium longitudinis fibulæ rectà decliuis fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidẽ hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quòd in externa ipsius sede, etiam supra medium longitudinis tibiæ,[h] utrinq; ad latera carneus sit, & inter duo illa latera ualidissimum[i] tendinem cõmonstret interna sede, & à lateribus carne enutritum. Vbi

O autem

g 14 tab. Λ, Ξ. 15 O, P. h 2, 4 fig. cap. 31 lib. 1 m. & 15 tab. charact. 1. i 15 tab. d. k 13 tab. ς. deinde 14 Θ, β. & λ, μ, ac tendines Δ, 6. & 15 tab. L. l 1, 2, 12, 13 fig. cap. 33 lib. 1 charact. 3. proximus charact. 4 & 2. m 13 fig. cap. 33 lib. 1 θ. n 1, 2, 12, 13 fig. cap. 33 lib. 1 charact. 1. o 3 tab. Γ. 1 Z. 2 Ϙ. 4 tab. charact. 4. 16 tab. g. p 3 tab. ∂. q fig. cap. 1 Y. r 5 tab. u. s 1 tab. Δ. 2 tab. Λ. t 1 fi. cap. 33 lib. 1 charact. 1 cum Θ. u 2 fi. cap. 33 lib. 1 ϖ. x 15 tab. K. y 4 tab. Υ, & charact. 14. z 1 tab. Δ. a 1, 3 fig. cap. 31 lib. 1 γ, γ. b 6 tab. Φ. 1 ʃ. 2 χ. 3 λ. 4 tab. charact. 17. 5 tab. char. 8. 8 tab. ∗. 9 tab. u. 13 ta. ʃ. 14 k. 15 V. c 6 tab. Υ. d 6 ta. charact. 2. e 1 fi. cap. 31 lib. 1 C. f 6 tab. χ. g 6 tab. Υ. h 6 ta. charact. 3, 4. i 6 tab. charact. 5.

autem musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulæ superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinē, qui sensim obliquè retrorsum uersus fibulę posteriora cōtendit. Non enim amplius tēdo, perinde atq; carnosa musculi pars, totum externū fibulæ latus integit: sed iam in posteriora reflexus,[k] externum malleolū excarnem nudumq; trianguli quodāmodo forma relinquit: & posteriorē inferioris fibulæ appendicis[l] sedem adiens, hîc sinum proprium, & transuersum quoq;[m] ligamentū obtinet. Tendo itaq; hoc ligamento inuolutus, quod à fibula in calcē talumq; procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam[n] ducitur, adeò sanè inflexus, ut in radicē pedij ossis inseratur, quod pollici præiacet, quodq; in externo ipsius latere[o] processum exerit, cui septimi huius musculi tendo aptè implātatur. Aliquando tamē non in hoc pedij os septimus musculus insertionē moliri uisus est, at in radicem pedij[p] ossis, medium digitum suffulcientis. Cæterùm Natura non obiter, neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinē inter ossa & musculos, pedis inferiora occupantes, medium[q] deduxit: ne si fortè inter cutem & musculos illum duxisset, is sursum contractus, musculos in planta locatos comprimeret, & ijs, quo minus suo fungi possent munere, obstaculo esset. Cæterùm quum non solùm ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatū[r] os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quæ plantam & externum pedis latus spectat,[s] sinum latiusculū, neq; admodū profundum exculpsit, quem uiscido humore obliniuit, & perquàm læui lubricoq; ligamēto circundedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem, ut reliqua ipsius regione, teretem: sed[t] quà tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmiùs ad modicè patentē sinum reuolueretur: & ne, si teres permansisset, hinc aliquò declinaret. Deniq; hac latitudine nequaquam cōtenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duritiem uincens, tendo ibidem osseus ac ueluti sesamino osiculo donatus, conspicitur, quo is promptiùs ad acutum angulum flexuræ uim exoluat. Cæterùm quo diligentiùs hoc Naturæ artificium intueor, eo etiam magis Galenum admiror, quòd quum discrimen hominis digitorum in pede ad simiam in pręsentium musculorum historia proposuisset, admodum apertè subiunxerit, discriminis eius occasione, homines illo priuari tendine, quem ad tarsum ita cōcinnè industrieq; reflecti diximus. Hac namq; ratione, quum homines eum tendinem adeò elegāter proponant, Galenus facilè attestatur, quàm parum hominis pedē dissecuerit: quamq; nos turpiter demus, quando Galeni (qui etiam pręsentis musculi officium parum est assecutus) historiam hominibus conuenire uolumus. nostrorumq; aliqui eousq; insuper insaniunt, ut ad homines potius, quàm ad simias, Galeni doctrinam inibi referant, ubi simiarum cum hominibus insignis occurrit differentia, & interim Galeni sermo simiarum fabricæ ad amussim congruit.[u] Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorē sedem excipias) reconditur, ex fibula quoq; prodit. Aliquantulo enim sub fibulæ superiori appendice, ab externo fibulæ latere, uersus anteriora nonnihil enascitur: & ad amussim carneus, fibulæq; semper attensus, sub septimo deorsum prorepit. Quum autem medium longitudinis fibulæ aliquousq; superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo, deorsum uersus fibulæ posteriora reflectitur. Verùm hic tendo septimi tendine omnino non integi-

Lib. 2 de Administ. sect.

Octauus.

k 6 tab. [illegible]

l 6 fig. cap. 32 lib. 1 q, q.

m 2 tab. Z,

n 15 ta. X, Y.

o 2 fi. cap. 33 lib. 1 [illegible].

p 1 fi. cap. 33 lib. 1 III.

q Ostēdit hæc sinistra figura 15 tabulæ ad X, Y.

r 1, 2, 12, 13 fig. cap. 33 lib. 1 charact. 4.

s 2 fi. cap. 33 lib. 1 a.

t 15 ta. X.

u 2 tab. [illegible]. 4 tab. charact. 15. 5 ta. charact. 9. 6 tab. Y. 9 θ. 13 V. 14 l, m. 15 a sub V, ad b.

integitur: ſed in priora prominens, anteriori ſeptimi tendinis lateri attēditur,
& ſinui in poſteriori fibulæ appendicis ſede exculpto incumbens, tranſuerſo
x 2 ſi. cap. 13 lib. 1 g. etiam ligamento circundatur. Hinc rurſus in priora deſcendens,[x] proceſſui pe
dij oſsis ualidiſsimè inſeritur, quod teſſeram referenti oſsi adnexum, paruum
pedis digitum ſuſtinet. Verùm hic tendo, aliorū hactenus dictorum ritu, non
y 6 ta. charact. 6 iuxta 8. & 15 tab. b. ſimplicem[y] inſertionem perficit: uerùm nōnihil ante ipſius inſertionem ten-
do bicornis redditur, duplici & lata (ne fortè tereti & ſimplici nimium extu-
beraret) inſertione dicto oſsi implantatus. Neq; eſt, quòd quiſpiā Galeno con-
z 1 tab. z. 3 tab. Y. fiſus,[z] ſextum nobis commemoratum muſculum, in duos quoq; tendines di-
uidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem ſcripſi modum, ſextus muſcu
lus habet, aliter ſanè, quàm in caudatis ſimijs obſeruatur: non enim in his tan-
tùm duplex tendo uiſitur, uerùm etiam duo ſunt muſculi, admodum conſpi-
cui, quorū anterior poſteriore minor eſt, ambo in pedij os pollici præpoſitum
implantati. Cæterùm quando his (etſi ad Galenum intelligendū iuuent) non
a 4 ta. Ω. 2 iuxta ω. 5 charact. & 9 n. admodum concinnè ſermonē uera enarrantem interpellimus,[a] nonum mu- *Nonus.*
ſculum iam prædictis addamus: quem quis proprium per ſe muſculum recen
ſere poterit, alius uerò cuiuſdam[b] alterius partem non ineptè dicet: prout ni-
b 4 tab. Y. mirum ille motui & inſertioni, hic uerò connexui & principio attenderit. A`
muſculo enim, qui in anteriori tibiæ ſede locatus, quatuor pedis digitos exten
c 4 tab. Ω. 4 Y. dit,[c] carnoſa quędā portio iuxta medium tibiæ longitudinis, ab externo ipſius
d 1 tab. A. latere enaſcitur: quæ deorſum ducta, in tendinem degenerat, qui[d] tranſuer-
ſum anterioris tibiæ ſedis ligamentum ſubit: & ſuperiori pedis regioni expor
e 5 tab. Y. rectus, fibroſiſq; nexibus[e] muſculis ſuccumbentibus commiſſus, in[f] duas por-
f 4 tab. charact. 13. tiunculas bipartitur, quas pedij oſsi, paruum digitum ſuffulcienti, latè inſerit,
non procul ab eius oſsis ſuperiori ſede, qua imitanti teſſeram oſsi alligatur. Ni-
hil itaq; prohibet, hunc muſculum aut partem digitos extendentis recenſere,
aut illum numero ab extenſionis opifice diſtinguere, illumq; nonum pedem
mouentium muſculum enumerare: ut hactenus deſcripti, nouem cenſean-
g 13 tab. π, τ, Ψ. tur, pedis motibus famulantes: quorum primus & ſecundus & quartus,[g] qui *Nouem muſculorum pedem mouentium munus.*
ſuram ſeu tibiæ uentrem præcipuè efformant, robuſtiſsimi pedis motus auto
res ſunt. Calcem enim ſurſum in poſteriora trahunt, pedemq; terræ firmant,
h 15 tab. D, E. ſeu in poſteriora deorſum reflectunt. atque his[h] quintus ſuppetias fert, pedem
quoq; terræ admouēs, & interdum, ut ſummis tantum digitis erigi queamus,
i 13 tab. Φ. in poſteriora ducens. Quod uerò munus tertio pedem mouentium[i] muſculo
concredatur, non ita affirmare poſſum. nam latum tendinem in pedem non
producit, & ſanè inualidior uiſitur, quàm qui cum inſignibus illis quatuor mu
ſculis in pedis extenſione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus ſubire
poſſe quis crediderit, id addendum prorſus erit, eum obliquo & in internum
k 5 tab. Y. latus, pedis motui ſuppetias ferre. Cæterùm[k] ſextus &[l] ſeptimus, unà cum[m]
l 6 tab. Φ. m 6 tab. Ψ. octauo &[n] nono, contrarij quàm primus, ſecundus, quartus & quintus muſcu
n 4 tab. Ω. li, motus, quum ſimul tenduntur, duces ſunt: pedem enim ſurſum ad tibiæ an
teriora flectunt, motu ſanè non æquè atq; poſteriores digno & ualido. Si uerò
iſti alternatim cum muſculis poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus contra-
hantur, in hoc illud'ue latus pedem agunt: atq; ita, qui flexionis extenſio-
niſq; autores ſunt, etiam motus in latera appoſitiſsimè obeunt,
o 1 tab. A, m. & 9 ta. A. 11 ta. A. quemadmodum de brachialis[o] motoribus
abundè propoſuimus.

DE MVSCVLIS, PEDIS DIGITOS MOuentibus. Caput LX.

Pedis digitorum motus.

Digiti pedis iisdē prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantùm ossibus donatur) primum internodium pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur: non autem, ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atq; hic primorum articulorum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoq; & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat, ac in neutrum latus uergente donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus prædita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum insuper nanciscantur. Cæterùm ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similis musculorum in utrisq; est series. unde etiam in illorum descriptione non inopportunè eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. [a] Primus itaq; is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc à manus [b] musculo uarians, quòd breuior sit, & pro sua mole amplior & depressior, quodq; non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Totus namq; infernam duntaxat pedis sedem occupat, uniuersę ipsius carnosæ substãtiæ pertinaciter subnatū habens [c] ligamentum, quod lati in manu [d] tendinis uices gerere, iam antea proditū est. [e] Ab inferna itaq; calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terræ innititur, primus hic musculus [f] principiū ducit partim nerueum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorsus carnosum euadēs, sensim dilatatur, multo latius quàm crassius redditum. Quum uerò mediam pedis longitudinem, ad digitos repens, [g] superauit, in quatuor carnosas portiūculas dirimitur, quæ inuicem diductę, & æquales cōstituentes angulos, singulę unum producunt tendinem, ad sibi præpositum digitū excurrentem. Tēdo iste, similiter ac in manu, ad primi digitorum internodij radicē transuerso ligamento excipitur, quousq; longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini [h] uiam præbens, in secūdi internodij radicē implantetur, & toti ossis sui lōgitudini latescens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorū flectimus articulum, eum quàm possumus proximè uersus calcem protrahentes. [i] Secundus uerò & [k] tertius digitorū musculi, tertij quatuor digitorum & secūdi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atq; hi integri non in pedis planta reponuntur: sed in tibiæ etiam posteriori sede locati, totam illius ferè longitudinem perreptant. Sunt porrò hi, quos [l] quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè substerni, & [m] quinto pedem mouentium musculo incumbere diximus. Vt uerò eandem cum eo musculo sedem occupant, ita quoq; illi forma admodū similes sunt. latiores enim, quàm spissiores uisuntur: deinde toti propemodum carnei, in tibiæ regione existunt. & quum ad calcem usq; descēdêre, ab interno tantùm [n] latere non admodū prius arctati, unum singuli teretē promunt tendinem. Eorū itaq; [o] posterior, surę q; (ut sic dicam) uicinior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede cōnexus fibulæ ad tibiā [p] enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utcunq;, uersus tibiæ extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo surā efformante [q] musculo cōtegitur: anteriore autem

Primus pedis digitos mouentium.

Secundus & tertius.

a 14 ta. ϑ.
b 5 tab. ϑ.
c 13 tab. ϖ.
d 3 tab. musculi Γ.
e 2 fig cap. 33 lib. 1 Y, Z.
f 14 tab. x.
g 14 tab. ϰ.
h ut in 5 tabulæ manu iuxta ϛ aut 6 tabulæ γ per Δ.
i 14 ta. Λ. 15 O.
k 14 ta. Ξ. 15 P.
l 13 tab. Υ. 14 tab. q.
m 15 tab. D, E.
n 14 tab. Δ, n.
o 14 tab. Λ. 15 O.
p 14 tab. y.
q 13 tab. Ψ.

r 15 tab. B & S. autem sua sede, posteriori fibulæ[r] parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine[s] tertius digitos mouentium futurus est, externo suo lates 14 ta. Ξ. 15 tab. P. tere ipsi secundo hîc quoq; subijcitur. Ilico uerò atq; secundus ad infimam tit 14 tab. κ, θ. biæ sedem descendit, ab interno ipsius latere[t] tendinẽ edit teretem, qui[u] priùs aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine, ad internũ calu 14 tab. ι. x 15 ta. G, & charact. 3. cis latus, ubi talum excipit,[x] sinus insculpitur, qui transuerso[y] ligamento obductus, præsentis musculi tendinẽ tutissimè deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora obliquè subintrat: & inter[z] illos qui quatuor y 1 tab. ν. z 14 tab. λ & μ. 15 ta. N. digitos pollici adducere dicentur, &[a] eos quibus primum digitorum internodium flectendi munus asscribitur, prorépit, totus propemodum ad pollicem a 15 tab. L. b 15 ta. Q. c 14 tab. θ. contendens. A[a] præsenti enim tendine, circiter plantæ medium,[b] portiuncula diffunditur, quæ aliquot[c] tendinibus eius quem tertium digitos mouentium numerabo, commiscetur, atq; unà cum illis ad tertij indicis, & quasi ad medij quoq; digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quę profectò ualidissima est) ad pollicem, uti diximus, obliquè perfertur, secundumq; primi pollicis ossis longitudinem transuerso ligamento excepta, in secundi pollicis ossis longitudinem lata insertione implantatur, flexionis eius ossis autor. Huic tendini, priusquam secundo d 2 fi. cap. 33 lib. 1 ✱. pollicis ossi inseritur, sesaminum accedit[d] ossiculum utcunq; grande, & lubrica sua & læui superficie sinui præpositũ, quem in sui medio habent primi pole 14 ta. Ξ. 15 tab. P. λ, 2 π. 3 ν. 8 μ. 16 c. licis ossis capitula, secundi ossis sinus subeuntia. [e]Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium insternitur, pari prorsus cum secundo digitorum musculo ratione, in posteriori tibiæ sede exporrigitur, ad internũ magis latus, quàm f 15 tab. magis A quàm B. secũdus, respiciens: lõgè enim[f] magis tibiæ ossi, quàm fibulæ innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atq; adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius g 14 tab. κ. h 15 tab. F, & charact. 2. [g]latere teretem promit tendinem, cui peculiarem[h] sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorũ qui hîc quoq; habẽtur sinuum. Tertij itaq; musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, i 14 tab. ∆, ∆. secundi musculi[i] tendini uersus plantæ cutem subiectus, & cum illo X literæ imaginem efformãs. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum obliquè in anteriora fertur: tertij autem tendo quodãmodo ab interioribus extrorsum contendit, ob idq; in plantæ medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo, pedis plantam hoc modo subintrans, k 14 ta. θ. ac iam in pedis ferè longitudinis medio repositus, modicè[k] dilatatur, ac in qual 6 tab. γ, musculi scilicet Ξ insigniti. tuor alios tendines digeritur, ad quatuor digitos excurrẽtes, illisq; manus[l] tendinibus respondentes, qui tertium quatuor digitorum inflectunt articulum. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, digitorũ radices subeunt, unà m 14 ta. Θ. cum[m] primi musculi tendinibus, transuerso ligamento, ut in manu quoq;, obducti. Vt uerò ad tertium usq; os proreperẽt, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij ossis longitudini implantantur. Cæterùm tendini indicẽ adeunti, & interdum illi pariter, qui men 15 ta. Q. dio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantæ medio[n] portiunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur, quæ cum illis digitorum tendinibus omnino coit & permiscetur. Interdum uerò, quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicies. Atq; ita sanè tres digitorum primi habent musculi, quorum primus secundum quatuor digitorũ flectit internodiũ: reliqui autem duo, ultimi quinq; digitorum internodij flexionis opifices sunt.

Verùm hîc non ambigo, studiosissimum quemq;, qui accuratissimè Galeni

Lib. 3 de usu part. *Lib. 2 de Administ. sect.* loca iampridem euoluit,& illum sibi haud cõformia dicere,librosq; ipsius hîc quoq; uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrẽ à Galeno dissentiam. Cui in præsentia aliud nihil additum esse uelim,quàm uerissima me hactenus de pedis digitorũ musculis in hominibus enarrauisse,& Galeni loca (ut iam, si mulatq; aliquid de musculorum functione addidero,audies) uix simijs conuenire. Trium itaq; dictorum musculorũ functionem, cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum [o] secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexũ attinet, facta mentione: quemadmodũ [p] tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri, iam antea scripsi: quum interim ex Galeni sentẽtia,primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerit. Arbitratur enim Galenus, eandem hîc atque in manu horum musculorum functionẽ esse.imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus, suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat,dixit, ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede,non solùm tertios primosq; articulos in flexionem duci,uerùm primum,secundum & tertium internodiũ ipsorum ope flecti. quod sanè necessum esset, si modò transuersi ligamenti ui tendines illa quibus tantùm incumbunt,non autem inseruntur, ossa mouere donaremus.At ita non suffecisset adhuc illis [q] tendinibus,quos nos tertium internodium flectere diximus,à Galeno insigne illud flectẽdi munus asscribi : quin etiam [r] primum musculum,qui secundis quatuor digitorum internodijs inseritur,prima quoq; internodia flectere, orationi addendum uenerat, quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum osse ligamento obuelentur. Quia igitur transuersorum ligamentorũ gratia,oportere ossibus motum asscribi,non admodum concedimus:haud mirum quoq; esse debet,nostrum placitum à Galeni decreto dissentire. Cęterùm functione postposita,qualiter in caudatis simijs præsentes musculi habeãt, enarrare non grauabor: haud interim immemor Galeni loci,quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit: ne fortè quis me ipsius dogmata nimis perfunctoriè arbitretur expendere.Simię igitur primum musculum,quo secunda digitorum flectuntur internodia,cum hominibus communem habent : at tanto longioribus donatum tendinibus, quanto interuallo simiæ pes hominũ pedem unà cum digitis in longitudine pro proportione superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodem modo simijs atq; hominibus collocantur. quum tamen tendinem educũt,non ex altero latere illum promunt: sed cæterorum musculorum modo coarctati,illum emittunt : quod etiam in simiarum quinto pedem mouentium musculo usuuenit.Vnde etiam haud mirum uideri nobis debet, si Galenus raræ illius peculiarisq; tendinum eductionis nullo prorsus modo meminerit. Verùm interim tendines caudatarum simiarum, pedis plantam, ut in hominibus,subeunt : & ubi X literæ instar insectionẽ moliuntur,secundi musculi tendo tendini tertij musculi prorsus permiscetur, atq; ex ambobus unus quodammodo consurgit tendo,à quo transuersim portiuncula ad pollicem fertur,illi prorsus similis,quam in caudatarũ simiarum manu, à tendine indicem accedẽte,è uolæ medio ad pollicem ferri retulimus.Reliqua uerò huius tendinũ permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur,eam portionem,quæ pollici exporrigitur, mole uincentes. Hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, & hos permeantes,tandemq; latiores redditi,tertio internodio inseruntur. [s] Musculi primos quinq; digitorum pedis articulos flectentes,

Primus & 2 & 3 musculi quomodo in simijs se habeãt.

Hæc ex hominis fabrica sunt obiiia.

[o] 14 fig. 4.
[p] 14 fig. 3.
[q] 14 fig. 4, 5, 6.
[r] 14 fig. 9.
[s] 15 tab. 2, 1 fig. 6.

t 6 tab. sub Δ. flectentes, in homine illis respondent,[t] qui in manu inter postbrachialis ossa repositi, primorum quatuor digitorum ossium flexioni præsunt: quamuis interim in pede non ita exacto numero, atq; in manu, comprehēdi distingui'ue queant. Rudis enim indigestaq; moles in planta conspicitur, quæ ad amussim carnea est, & fibris rectis interstincta: deinde secundùm pedij longitudinem *Musculi primos articulos flectentes, qui tertium musculum in numero succedunt, ac decem nobis enumerantur.*
u 2 fi. cap. 33 lib. 1 r, v. ducta, & illius quoq;[u] interualla opplens, in quinq; digitorum radicem implantatur, utrinq; ad primi internodij latus uersus interiora inferiora'ue insertionem tentans. Hanc itaq; carneā molem ex sententia in musculos proprios subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdā inscriptiones commonstret. Vtcunq; tamen sit, hæc non minus quàm in manu ualida est, & primorum articulorū flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parem
x 14 tab. B. cum cæteris digitis adipiscitur. Vnde etiam carneæ illius molis[x] pars, ad pollicem porrecta, illis respondet partibus, quę reliquos adeunt digitos. Atq; huius etiam partis tendinibus admodum breuibus & latiusculis, maxima totius cor-
y 2 fi. cap. 33 lib. 1 Ψ, ω. poris sesamina innascuntur[y] ossicula, quorum interius exteriori longè maius esse diximus. Hæc lubrica sua & læui superficie inferiorem terram'ue spectantem contingunt sedem capitis pedij ossis, quod primo pollicis ossi inarticulatur, utrinq; ad eius sedis latera mutuò recedētia, hacq; secundi digitos mouen-
z 14 tab. A, A musculi Λ. tium musculi[z] tendini iter quodammodo parantia. His dein sesaminis ossiculis longè[a] minora reliquis etiam tēdinibus carneæ huius in pede molis innexa
a Spectantur 2 figura cap. 33 lib. 1. sunt: adeò, ut ad singula reliquorū pedij ossium capita digitis inarticulata, duo reponantur sesamina ossicula,[b] illis grandiora, quæ ad quatuor manus digitorum radicem, musculis eorum prima ossa flectētibus innata scripsimus. Quan-
b 2 fi. cap. 35 lib. 1 V, V. doquidem igitur carneę huius molis tanta cum musculis quatuor digitorum manus primos articulos flectentibus est similitudo, integrum sanè erit, hic decem musculos, primis quinq; digitorum articulis in flexione famulantes, enumerare, ut bini ad singulos referantur digitos, atq; hi decem tribus reliquis fle-
c 4 tab. Y. 1 α, 2 ω, 3 ν. 5 Ω. xionis autoribus asscribantur. [c] Decimusquartus itaq;, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiæ sede locatus, & sub[d] sexto pe- *Decimusquartus.*
d 3 tab. Y. dem mouentium musculo reconditus, à tibiæ osse, qua id fibulæ sub genu ar-
e 4 ta. characte. 10. ticulo connectitur, nerueum sumit[e] principiū, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemo-
f 4 tab. charact. 11. dum[f] ductu carnosam quandam sui[g] portionem ab externo latere diffundēs:
g 4 tab. Ω. quę deorsum protensa, ea est, quam nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uerò eam eduxit portionem, reliquo suo corpore car-
h 1 tab. A. nosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum[h] ligamentum, ante-
i 4 tab. charact. 12. riorem tibiæ sedem occupans, contingat. Ibidem enim in[i] tendinem degenerat, qui per id ligamentū, ueluti per anulum prorepit. Priusquam tamen ligamentum prætergreditur, in quatuor alios scinditur tendines, qui inuicem di-
k 5 tab. Φ. 1 ta. γ. 2 Θ. 5 μ. 4 charact. 14. 6 tab. charact. 7. ducti, ac per pedis superiora æquales angulos cōstituentes, ad quatuor digitos pertingunt, & toti illorū longitudini, ampliores redditi, inseruntur, tres simul ipsorum articulos extendentes. [k] Decimusquintus musculus ad pollicem spe- *Decimusquintus.*
l 4 tab. Y. ctat, & in anteriori tibiæ sede collocatus, partim nuper cōmemorato[l] muscu-
m 1, 3 fig. cap. 31 lib. 1 ʃ. lo subijcitur, partim uerò illius interno lateri exporrigitur. A[m] tibiæ enim ossis externo latere, ubi membraneum[n] ligamentum in tibiæ lōgitudine fibulam
n 6 tab. Σ. 15 tab. T inter R, S. tibiæ ossi colligās, ab ipsa educitur, hic musculus principiū sumit, quod carnosum in ea sede exoritur, qua tibiæ os à fibula primùm dehiscit. Musculus hinc
o 5 tab. charact. 5. deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiæ
p 1 tab. A. ossis sedem adit: ac in[o] tendinem finiens, per transuersum[p] ligamentum, in an-

teriori tibiæ regione consistens, ducitur: dein per pedis superiora ad pollicem prorepens, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio, pollex in neutrum latus insigniter uergens, extenditur. neq; alius ex tibia homini in superiorem pollicis sedem inseritur: uerùm[q] quidam toti pedis superiori regioni secundùm longitudinẽ obductus, externo superioris pollicis sedis lateri tendinem inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducitur. Iuxta latus enim tali,[r] ubi calcis ossi os tesseram referens coarticulatur, ab eius sedis ligamẽtis ampla moles carnea enascitur, quæ antrorsum obliquè uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimitur, quæ singulę teretem efformant tendinem. Horum quatuor tendinum intimus & maximus, pollicis externo lateri uersus superiora inseritur: secundus, indicis externo lateri implãtatur: tertius uerò, medij digiti, quartus autem anularis. adeò, ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur: quanquam semel, & admodũ obscurè, illi quoq; exiguum tendinem exporrigi animaduerterim. Tendinum istorum beneficio, quatuor digiti illis donati, in externũ latus abducuntur. Num uerò huiusmodi carneum corpus, in hos diductum tendines, unius aut plurium musculorũ uice numerandum sit, non uehementer instandum arbitror: quum in ortu unicus uideatur esse musculus, & postmodum, uti diximus, in quatuor tendines diuidatur. Verùm ex Galeni sentẽtia, duo hic essent musculi: quorum unus indicem & medium à pollice abduceret, alter uerò anularem & paruum extrorsum in latus amouerent: deinde ex tibia in pollicem alius insereretur, eius tendinis uicem supplens, quem ab hoc carneo corpore, in pedis superiori sede locato, in pollicem inseri commemorauimus. At non mirum est, Galeni descriptionem hic plurimum à nostra uariare, ueterumq; placitis contradicere, quum simiæ ab hominibus hac in sede insigniter differãt. Illis namq; in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodum in manu accidit: deinde duo in superiori pedis sede repositi uisuntur, quatuor digitos à pollice abducentes, quibus perinde ac musculoso corpori, superiorẽ humani pedis sedem occupanti, obliquus admodũ situs obtigit. Age igitur, doctrinę gratia, in homine nobis enarratum iam musculosum corpus, unius loco habeatur, sitq; is decimussextus pedis digitos mouentium.

Musculus in superiori pedis sede locatus, & pollicem tresq; ipsi proximos digitos extrorsum abducens, & numero 16.

q 5 tab. ψ. 6 tab. Ω. ω. 4 ta. charact. 17. 7 Δ.

r 1 fig. cap. 33 lib. 1 charact. 4 ad Δ.

Decimusseptimus.

[s]Decimusseptimus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utcunq; musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id [t] tuberculum quoddam gerit, nerueo principio enatus, quod non procul ab exortu carnosum efficitur, exquisiti musculi formam exprimens. Priusquam uerò ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus, quum ualidus admodũ sit, etiamsi paruus digitus à decimosexto nullum nanciscatur tendinem, eius digiti abductionem abundè perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse affirmauimus.

s 2 tab. Γ. 9 λ. 13 s.

t 1, 9 fig. cap. 33 lib. 1 f.

Decimusoctauus.

[u]Decimusoctauus, cuius beneficio pollex introrsum à cęteris digitis abducitur, interno pedis lateri secundùm totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoq; effigiem proximè referens. à ligamẽtis enim calcem talo connectentibus, nerueum assumit principium, quod crassius carnosiusq; effectum, tandem in teretem degenerat tendinẽ, externo lateri prioris articuli pollicis implantatũ. In simijs adhuc unus est, à pedij osse indici præposito in pollicem pronatus, illumq; indici quàm potest proximè admouens, quo homines meritò destituuntur, quemq; interim Galenus (etsi digitorum in homine cum simia discrimen cognouerit) in secundo de Administrandis sectionibus, cum cæteris in pede repositis musculis recenset, planè ac studio ostendens, se simiarum undiq; historiam potius quàm hominum proponere.

u 1, 3 tab. ξ. 2 tab. τ. 6 χ. 7 t. 13 ξ. 14 t.

Post de-

x 14 tab. λ, μ. 15 ta. N. y 14 tab. θ, dein ν.

Quatuor musculi, digitos quatuor pollicē adducētes, scili 19, 20, 21, 22.

Post decimum itaq; octauum, in homine[x] quatuor tantùm adhuc enarrandi supersunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes: qui similiter atq; in manu, illis[y] tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. quamuis in hoc pedis musculi à manus uarient, quòd illi non à tendinum inuolucris horum modo, sed à calcis osse exoriantur. A' ligamentis namq; ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in plāta colligātibus, musculosum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductū musculos, interno quoq; lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaq; carneam hanc molem, quatuor musculorum loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti: si uerò unius loco id corpus numeraueris, tantùm erunt decem & nouem. Rursus, prout id[z] corpus, quod pollicē & tres ipsi proximos digitos in externū latus abducit, in plures dissecueris, numerū quoq; augebis.

z 6 tab. n.

DE LIGAMENTIS, ILIVM OSSA SACRO COLligantibus, & coxendicis ac genu articulorum, deq; reliquis omnibus, quæ in tibia & pede habentur ligamentis. Caput LXI.

Perpauca ligamenta delineauimus: & quum membranea sint, ab ossiū potissimum circūscriptionibus petenda & confingenda uenerūt.

Ligamenta sacri ossis, & ipsi adnexorum ossium.

IGAMENTVM, ilium ossis ad sacrum os cōtextum ambiens, membraneum quidem est, sed admodum robustum. Ligamenti autem portio, sese ubi ossa inuicem committuntur, inserens, ita ualidū crassumq; euadit ligamentum, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repræsentet: cuius beneficio, & demū cartilaginis quoq; interuētu, ilium os sacro ualidissimè nectitur. Quemadmodū enim cartilaginis intercessu, & ligamēto orbiculatim cōmissuram ambiente, pubis ossa inuicem cōtexuntur, ita quoq; ilium os sacro coarctatur. Præter hæc sacri ossis ligamenta,[a] aliud ex latere cōnexus quinti ossis sacri cum sexto quodāmodo teres enascitur, in acutum processum coxendicis ossis insertū. Quinetiam ab eadem sacri ossis sede, in ossis coxendicis appendicem, aliud[b] ligamentum fertur, quod unà cum prædicto ossa hæc firmiùs connectit, & præterea recti intestini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremò, in pubis ossis foramine[c] membrana uisitur, illi[d] ligamento omnino similis, quod secundùm cubiti longitudinem radium ulnæ colligat: substantia enim huic ad amussim respondet, & fibris constat deorsum in latus obliquè procurrētibus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectētia, duo magis præcipua censentur,[e] unum orbiculatim articulū amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est cōmune. Cæterùm ne aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur, magnam corporis molem sustentans, mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimūq; euasit, nulli ligamēto ex his quæ articulos circundant, crassitie secundū. Et tanti momenti usūsq; id ligamentū Græci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud ἰσχίον appellare non dubitauerint. Quin etiam huic ligamēto articulū ambienti, non solùm priuata crassities duritiesq; accessit: uerùm hoc peculiariter sibi uendicat, quòd neq; capitis femoris, neq; acetabuli ossis coxēdicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicē ambit, illi nusquā quàm ad magni femoris processus radicem orbiculatim circumnatū: reliquæ autem parti tantum citra omnē connexum incūbit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra supercilij radicē ossi coxendicis. Atq; hîc prouidè Natura ab aliorū articulos ambientium ligamentorū fabrica reclinauit. nam si hoc coxēdicis ligamentū aliorum ligamentorū ritu supercilijs cōnatum fuisset, neutiquā oblongū femoris caput

a 13 tab. o.

b 10 tab. A.

c 14 tab. b. d 7 tab. V inter S, T.

e fig cap. 1 P, P.

Membrana, pubis ossis foramen occupans.

Femoris ad coxendicis os ligamenta.

caput aptè moueri permisisset. quod sanè ad amussim spectabis, quum inter se
candum femora inuicē adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim
dictu est, quàm femoris caput antrorsum extra sinum feratur, dum alterius pe
dis calcem, ueluti perpendiculi lineam, medio interioris lateris alterius pedis
adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cernimus, quum in choreis notam,
quam bis simplicem uocant, hocq; signo .ss. indicant, erecti fingimus. Ad hæc,
præterquàm quòd coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc li
gamentum, etsi non colliget, orbiculatim sinus supercilio adnascitur, quod si-
num adauget, & eorum ligamentorum naturæ participat, quæ cartilaginea
sunt. Verùm id cauitatem non solùm auget, sed etiam in causa est, cur minus
ossis supercilium in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit, abrum-
patur: sua enim duritie ligamentū impetui resistit, & sua mollitie cedens, eun-
dem exoluit. Porrò [f] aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum, teres est, *f fig. cap. 1*
& adeò durum, ut cartilagineus neruus meritò ab alijs appellatus fuerit. Hoc *O. & 2 fig.*
ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inseritur, at in hu *cap. 49 P.*
millimam ipsius sedem, [g] ubi adeps, non autē cartilago sinui oblinitur, ipsumq; *g 1, 2 fig.*
Ligamenta genu articuli. coxendicis ossis acetabuli supercilium [h] deficit. [i] In genu uerò articulo, præter *cap. 29 lib. 1 g.*
commune ligamentum, omnibus obductum articulis, alia quædam ualida ro *h 1, 2 fig.*
bustaq; (potissimùm quum illud uniuersum articulum certis rationibus am- *cap. 29 lib. 1 h.*
bire non posset) rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinq; sunt genu arti- *i Pete hæc*
culi regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculia- *ex figura 1*
re quippiam Natura præposuit. Anteriori quidem, quæ membraneo ligamen *cap. X, S,*
to prorsus destituitur, & tamen regio admodum fallax, & summopere labora *V, T, &c.*
tura est, [k] mola patella'ue simul cum illam continentibus tendinibus præten- *k 8 tab. k.*
ditur: quæ quum abundè articulum stringat, nullo hîc opus erat ligamento,
neq; etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente, quod malè inter
femoris os & patellam fuisset repositum. Posteriori similiter laboraturæ, ro-
bustum neruosumq; ligamentum prępon itur, quod ex media posteriori tibiæ
regione originem capiens, rectà sursum fertur, & bifidum [l] utrorumq; femo- *l 1 fi. cap.*
ris capitum posteriori sedi, qua maximè illa dehiscunt, implantatur. Cæterùm *30 lib. 1 E,*
mediæ regioni duabus nuper dictis digniori maioriq; egenti firmamento, Na *F.*
tura ualidissimum & cartilagineum largitur ligamentū, quod ex tota promi-
nentiori inter duos tibię sinus [m] parte enatū, femoris posteriori parti, quà ipsius *m 7 fi. cap.*
capita maximè inuicem distant, cum paulo antè dicto inseritur. Verùm pręter *31 lib. 1 in*
hoc ligamentum, interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in *ter F, G.*
medio genu articuli locatum, ad anteriorem iam dicti ligamenti regionem,
quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exteriori genu regioni iniurijs ma
gis quàm interior patenti, crassum quoq; & quodāmodo teres obductum est
ligamen, femoris & fibulæ tibiæq; ossa inuicem colligans. Huius ligamenti hu
milius extremum, capiti [n] musculi substernitur, cuius tendinem ad posteriora *n 6 tab. o.*
inferioris fibulæ appendicis perreptantem, uersus pedij os pollici pręposi tum
protendi relatum est. Porrò interior genu regio, quæ cęteris omnibus in tibiæ
motibus minus debebat dehiscere, & ijs quæ cruri occursant, minus obuiam
ire, ligamen nanciscitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. quod etsi ex in-
teriori femoris latere enascatur, in tibiæ tamen latus non insertatur, sed uelut
ad aliud exterius ligamentum in tibiæ priora maiori sua portione contendit.
Cæterùm præter hæc omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum supe-
riori libro scripsi, [o] cartilago inijcitur, quæ duritia exquisitæ cartilagini nonni- *o 8 fi. cap.*
hil cedit, & cum ligamento quippiam commune obtinet. Quantum uerò ad- *31 lib. 1.*
articuli

articuli genu securitatem ea cartilago ualeat, illic quoq; diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferētia, qua quodammodo ex articulo eminet, membraneis ligamētis ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiæ colligari, additum esse uoluimus.[p] Ligamen fibulam tibiæ iuxta genu articulum colligans, forte quidem est: sed ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantùm parte, ossium connexum circundat. Quà uerò tibia fibulaq; inuicem dehiscunt, per ossium longitudinem[q] ligamentum membraneum habetur, illi par,[r] quod in cubito repositum esse commemorauimus. atq; id à tibiæ osse in fibulam porrigitur, fibris intertextum, à tibiæ osse deorsum obliquè in fibulam excurrentibus. Quemadmodum uerò conformatione hoc tibiæ ligamentum cubiti ligamento respondet, ita etiam parem cum illo usum præstat: fibulam enim tibiæ alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam occupātes musculos à posterioribus dirimit, illisq; qui ipsi adnascuntur, exortus robur porrigit. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt,[s] transuersa nimirum, quæ tendinibus obducuntur: quorum quædam ad ossium cōmissuram simul faciunt, alia uerò duntaxat munimenta quædam tendinū, & ne illi è suis finibus exurgant, uincula ac anuli existunt. Sunt uerò transuersa pedis ligamenta, si obiter considerentur, tria.[t] Primum in anteriori tibiæ sede, ad ipsius cum pede articulum consistit, & ad tibiæ os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendines transmittit. Istud utcunq; perpendas, unum simpliciter est.[u] Secundum ab interno malleolo in calcis os inseritur, ossiumq; etiam colligationi auxiliatur. si uerò exactè diuidatur, tres anulos, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quę priuatim ad suos quosq; spectant[x] sinus, trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exculptos: quorū calci proximus,[y] musculi tendinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accumbens, secundusq;,[z] tendini uiam prębet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uerò sinus, unà cum ligamēto in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini pręparatus est, quem[a] musculus efformat, inter pedis motores quintus.[b] Tertium porrò transuersum pedis ligamentum, à fibula in calcem fertur, itaq; ad ossium colligationem iuuat: quà autem duobus, quibus commune est, sinibus obducitur (quum illi sinus in uno duntaxat cauentur osse) tantùm tendinibus famulatur,[c] septimi &[d] octaui musculorum pedem mouentium. Ad hæc, in inferna pedis digitorum regione, transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verùm pręter transuersa ligamenta, quæ etiam prius expressimus, in pede alia permulta habētur. Primum ex tibiæ osse in fibulam procedens, inferiùs tibiæ ossi fibulam colligat, membraneum similiter ac aliorum articulorum ligamēta existens. Deinde & aliud quoq; reliquis articulorum ligamētis respondet, quod uniuersum articulum tibiæ cum talo amplectitur. Post hæc, quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exteriùs ossa ambiunt: quæ simul omnia talum quatuor, quibus firmatur, ossibus cōnectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibię ossis partem, quę talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interioriq; respondet, fibulam talo nectens. Tertium cæteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede, propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quà calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas, quibus talo coarticulatur, cōmissuras innascitur. Quartum, tali caput ossi nauiformi connectit: ex tali enim ceruicis termino originē ducens, iam dicto ossi inseritur, uniuersumq; ambit articulum. Verùm præter cartilaginea hæc, membra-

Ligamenta fibulā tibiæ ossi committentia.

Pedis ligamenta transuersa.

Alia pedis ligamenta, ossa tantùm committentia.

p fi. 1 cap. Y.
q fig. cap. 1 & 15 tab. T inter S, R.
r 7 tab. V inter S, T.
s 1 tab. A, V. 2 ta. A, Σ, ς.
t 1 ta. A, Λ.
u 1 tab. V. 2 tab. ς
x 15 ta. cha ract. 1, 2, 3.
y 14 ta. Λ.
z 14 tab. & & θ musculi Ξ.
a 15 tab. D, E.
b 2 tab. Σ.
c 2 tab. X.
d 2 tab. Ψ.

Hæc nullibi picturis proposuimus, sed ex ossium delineationibus petuntur, ex figuris scilicet cap. 31 & 33 lib. 1.

membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur connexu, & ualidum quoq; aliud à tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porrò ligamen, calcis os huic tesseræ simili ossi committens, robustum quoq; est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uerò in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisq; ligamentis colligantur, ita quoq; tarsi ossa tum inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solùm extrema uincit, imò penitiùs singulis insertum, ossium quoq; media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta, manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantùm exceptis, quæ superiori pedij ossium interuallorum parti immittuntur: illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo seu medio articuli genu repositi,[e] ligamenti naturam referunt. e fig. cap. 1 X.

MVSCVLORVM IN TIBIA ET PEDE SEDEM obtinentium, & ligamentorum omnium quæ hactenus non resecta sunt, administrandi ratio. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibiæ sede consistant.

SI modò omnes musculos, pedis ac digitorum motibus famulantes, memoriæ cõfirmandæ causa, in suis sedibus ordine recensebis, in posteriori tibiæ sede primùm[a] duo occurrent, à radice inferiorum femoris capitum ducentes originem, & suræ non mediocrem portionem efformantes. Post hos sese exhibet,[b] qui totius corporis lõgissimum promit tendinẽ. Sub hoc suræ[c] maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem cum nuper cõmemoratis insertus. Huic succumbit,[d] qui pollicis secundum internodium flectit: deinde,[e] qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis pręcipuus autor est. Omnium autem intimus habetur,[f] qui pedem mouentium quintus enumerabatur, uniq; tarsi ossium implantatur. adeò, ut iam omnes posterioris tibiæ sedis musculi septenarium cõstituant numerum, præter[g] musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiam amplexãtibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiæ sede constitues. In anteriori tibiæ sede, unà cum illis[h] qui propriè externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus:[i] primum quidem, qui pedij ossi pollicem sustinenti inseritur, ac pedem mouentium sextus recensebatur:[k] secundũ, qui quatuor digitos extendit. huius autem[l] portio, quæ in pedij os minimo prælocatum digito inseritur, tertius erit. Aut si hanc portionem à secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiæ sede habentur. At age, tres esse dona, ac[m] quartum enumera, cuius ope pollex extenditur:[n] quintum uerò, qui fibulæ exporrectus, pedisq; inferiora subiens, in os pedij pollicem sustentans inseritur:[o] sextum autem, qui iam dicto succumbens, pedij ossi ante minimum collocato implantatur. In inferiori pedis sede[p] ligamentum primum sese offert, lati tendinis uicem gerens: postmodum[q] musculus secundum quatuor digitorum os flectens: deinde[r] utrinq; ad huius latera unus, hic quidem pollicem introrsum ducens in latus, ille uerò minimum extrorsum abducens. Post hos in conspectum ueniunt[s] tendines, tertia quatuor digitorum internodia flectentes: quibus exporriguntur[t] quatuor musculi, quatuor digitos pollici admouentes. Omnium autem intimi illi cõsistunt,[u] qui primos digitorũ articulos flectunt.

Quot in anteriori tibiæ sede.

Quot in pede.

a 11 tab. Φ, Ψ. b 13 tab. Φ. c 13 tab. Υ. d 14 ta. Λ. e 14 ta. Ξ. f 15 tab. D, E. g 14 ta. Γ. h 2 tab. Χ, Ψ. i 3 tab. Υ. k 4 tab. Υ. l 4 tab. Ω. m 5 tab. Φ. n 6 tab. Φ. o 6 tab. Υ. p 13 tab. Π. q 14 ta. Θ. r 13 ta. Γ, Σ. s 14 tab. Δ, δ. t 14 tab. λ. μ, 15 ta. N. u 15 ta. L, C. x 6 tab. Ω.

In superiori autẽ pedis sede illud duntaxat[x] musculosum corpus reponitur, quod

quod pollicem & tres illi proximos digitos in latus externum abducit. Cęterùm dicta iam musculorũ series, etiam sectionis rationem cõmonstrat, quam in eo crure aggredieris, in quo iam antè tibiam mouentes musculos resecuisti. Per suræ itaq; longitudinẽ sectio in cute & adipe & carnosa membrana ad calcem usq; ducetur: deinde alia ab interno pollicis latere ad calcem usq;, & hinc per pedis exteriora ad paruum usq; digitũ tentabitur. adeò, ut uniuersam tibiæ & pedis cutem auferre posśis, ea tantùm relicta, quæ plantã induit. Quum primùm igitur laniorũ more hoc pręstiteris, acutiori nouacula à calce cutem adimes, per adipem transuersis semper ductis sectionibus. In quo opere, attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur[y] sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectẽtis, num scilicet tendo aliquis (uti quorundam uidetur esse sententia) citra adipis interuentũ cuti proximè adnascatur: ac deinde, quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi hæc (adhibita sectioni quoq; simia) in pedis planta eo diligentiùs, quo ego hic plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo, uel membrana, utcunq; id tandem appellare tibi uisum est, à musculo, qui secundos quatuor digitorũ articulos flectit, nondũ deraso. Atq; hic omnium primùm spectabis, quî ex tota excarni tibię ośsis[z] sede membraneũ ualidumq; ligamentũ prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorum summas superficies unà connectit, & ueluti uinculi usum præstat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, cõtinentur. Mox nouacula aut cultello à femoris inferioribus capitibus,[a] duorum musculorũ principia liberabis, quos primos in posteriori tibiæ sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quàm ne cum externo musculo, tertij[b] musculi caput ab externo femoris capite unà imprudens auferas. Illud enim caput opportunisśimè seruatur, donec primos duos à quarto eousque diuulseris, ut iam non amplius communem illorum tendinem à quarto[c] dissecare ualeas. Reflexis itaque his duobus musculis, & sesaminis, quæ illis innascuntur, ośsiculis unà quoq; obseruatis, tertij quoq; caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, à quarto[d] musculo deorsum uelles. atq; id citra negocium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias: hic enim cultello acutiori à subditis ad calcem usq; est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratiùs est animaduertenda, quanto hęc in hominibus à simijs magis uariat. Hoc itaq; musculo à calcis osse resecto, pedem mouentium quartum, & totius suræ maximum suo exortu libera, & utrinq; ad ipsius latus, quà subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quæ membraneum id ligamentum inuolucrum'ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Siquidem ilico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptisśimum erit, illum à subditis ad calcem usq; detrahere. Vt uerò accuratiùs insertionem spectes, profuerit illum proximè à calcis osse acutiori nouacula separare: & dein studiose expendere, num fortasśis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum nunc erit, à[e] musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente,[f] ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulò à calcis osse[g] musculus ille liberabitur, qui paruum digitum in externum latus abducit, & statim ille[h] qui pollicem in internum latus à cæteris digitis amouet: ut[i] musculus quatuor digitorum secundum articulũ flectens, sese offerat, isq; à calcis

P osse li-

Margin (left): y 13 tab. π. — z 1 tab. x, y. — a 11 tab. Φ, Ψ. — b 13 tab. Φ. — c 8 tab. r ab s. — d 13 tab. Ψ. — e 14 ta. Θ. — f 13 tab. ϖ. — g 13 tab. r. — h 13 tab. ς. — i 14 ta. Θ.

Margin (right): *Ligamenti latescentis tendinis uicem subeuntis.* — *Primi & secundi pedem mouentium.* — *Tertij.* — *Quarti.* — *Lib. 2 de Administ. sect.* — *Primi digitos mouentium.* — *Decimiseptimi.* — *Decimioctaui.*

osse liberari,ac postmodum ad digitorum radices duci queat. In tendinum ue
rò ipsius administratione,pari modo,ut in manu fieri pręcepimus,cultello exi
guo transuersum digitorum ligamentum per ipsius longitudinem diuides: ac
deinde, qualiter id subditos tendines transmittat, ac quî in secundos articulos
illi inserantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiæ posteriora conferens. Iam
Musculi in poplite latitantis. enim in poplite latitans[k] musculus, adeò pulchrè occurrit, ut ipsius naturam k 14 ta. P.
non minus, atq; ego illam describere posim, intueri ualeas: & non oscitanter
animaduertere integrũ sit, num uel minimùm tibiæ flexioni opitulari queat.
Hæc intuitus, illum à genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamento-
rum inspectionem seruare propositum sit, nihil prohibet, à tibia femur libe-
rare,quo commodiùs tibiam & pedem postmodum pertractes. Absecto igi-
Secũdi & tertij digitos mouentium. tur,aut relicto,utut lubet, femore,[l] musculum, pollicis secundum flectentem l 14 ta. A.
internodium,suo principio liberatum,à subditis ad calcem usq; detrahes. De-
inde & illum quoq; similiter auelles,[m] qui tertium quatuor digitorũ os flectit: m 14 ta. Ξ.
ut iam utrisq; ad suos sinus deductis, transuersa ipsorum ligamenta, longa se-
ctione diuidere, ac postmodum illorum X literæ instar incubitum examina-
re liceat.Ille enim e uestigiò obuius est, quum ex suis sinibus detractos tẽdines,
à pedis planta deorsum reflectis. Neq; ita duntaxat incubitus ille conspicitur:
imò etiam[n] portiuncula se offert, à musculi pollicem flectentis tendine, illi n 15 ta. Q.
admixta tendini, qui tertium indicis internodium flexurus est. Quinetiam
Musculorum tres digitos pollici adducentiũ, & prima quinq; digitorum ossa flectentium. hac administratione occurrunt[o] musculi, quatuor digitos pollici adducentes: o 14 ta. λ, μ. & 15 tab. N.
quos à calcis osse liberatos,atque ad insertionem perductos,unà cum tendini-
bus,quibus illi porriguntur,adimere conuenit, ut[p] carnea moles,primos digi- p 14 tab. β. & 15 tab. L, dein c.
torum articulos flectens, inspiciatur: quam ex tuo arbitratu, aut prorsus à pe-
dij osibus abrades, aut illis connexam sines: neutiquam hic præteriens sesa-
minorum osiculorum examen, quæ carneæ illius molis tendinibus diximus
Quinti pedem mouentium. esse peculiaria. Iam[q] musculus, qui adhuc in posteriori tibiæ sede reliquus est, q 15 tab. D, E.
quiq; pedis motibus famulatur, à fibula & tibiæ osse, & horum membraneo
ligamento, ad posteriorem usque interni malleoli sedem liberabitur: ac pro-
prio ipsius transuerso ligamento longa sectione diuiso, musculus ille ad inser-
tionem usque ducetur. Cæterùm iam opportunum est, & anteriores tibiæ
musculos aggredi, hicq; omnium primùm transuersum in humiliori sede ti-
biæ iuxta pedem occurrens[r] ligamentũ longa sectione diuidere. In quo opere r 1 tab. A.
magna tendinũ congeries sese exhibebit,quorũ (ut singulos ordine intuearis)
Sexti pedem mouentium. primùm attolles,qui à[s] sexto pedem mouentium musculo producitur: cuius s 1 tab. Σ. 3 tab. Υ.
capite, aliorum musculorum modo, ab exortu liberato, is ad insertionem us-
que ducendus est.quod mediocri fit negocio,si utrinque musculi latera ab ipsi
Decimiquarti digitos mouentium, unà & noni pedem mouentium. connatis cultello aut nouacula diuiseris. Post hunc,totũ sese ostendit quatuor
digitos extendens[t] musculus, unà cum portione illa,[u] quam nonum pedem t 4 tab. Υ.
mouentium enumeraui. Vbi hic à tibia liberatus,ad insertionem ductus erit,is u 4 tab. Ω.
Decimiquinti. aggredietur,[x] qui pollicem extendit: quem similiter à tibia liberatum,ad inser x 5 tab. Φ.
tionem ducere expedit: mente adhibita,quî eius musculi tendo,quà caput pe-
dij osis primo pollicis osi inarticulatum superat, calli in modum indurescit,
perinde ac quà primi pollicis osis sedem secundum os subeuntem contingit.
Sesaminis osibus in tendinibus digitos pedis & manus extendentibus respondentium sediũ examen. eo namq; usu, quo innumeris sanè tendinibus sesamo comparata osicula in-
nascuntur, tendo iste cartilagineus, & in senibus penè osseus, dictis nunc locis
efficitur. quod etiam cęteris tam manus quàm pedis digitos extendẽtibus ten
dinibus inibi quodammodo euenit,ubi osium læuem & cartilagine obcrusta
tam tangunt superficiem,quæ osibus articulatur,quibus tendines,ut illa mo-
ueant,

y 6 tab. Φ ueant, inseruntur. Supersunt adhuc in tibia[y] duo pedis motibus famulantes *Septimi & e*
& Y. musculi, qui fibulæ exporriguntur: quorum administratio à[z] ligamentorum *pedem mouen-*
z 2 tab. Σ. transuersorum, inter calcem & fibulam existentium, dissectione inchoabitur: *tium.*
& deinde illorum tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibu-
la dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas: ac demum *Decimisexti di*
a 6 tab. Ω. [a] musculosum corpus, quod superiorem pedis sedem occupat, suis principijs li- *gitos mouen-*
beratum, ad ipsius tendinum insertionem perducas: atq; ita uniuersæ muscu- *tium.*
lorum fabricæ unà nunc mecum summam manum imponas, ac ligamento-
rum, quæ adhuc reliqua sunt, naturam spectes, quorum administratio priua- *Ligamẽtorum*
b 10 tab. γ, tim nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam[b] ligamenta, ex latere ossis sacri, ubi *adhuc reliquo*
Δ. quintum os sexto committitur, prodeuntia, simul cum[c] membrana, pubis os- *rum admini-*
c 14 tab. b, sis foramen occupante, inspexeris, integrum erit, ilium os à sacro, impetu ab- *stratio:*
b. rumpere, & cõmissuram ambiens ligamen simul cum cartilagineis ligamen-
tis intueri. Mox ad coxendicis articulũ accedens, orbiculatim ipsum ambiens,
d fig. cap. 1 [d] ligamentum acutiori cultello transuersim diuidito, eiusq; crassitiẽ & ortum
P, P. & insertionem inspicito. Si modò femur in exteriora modicè duxeris, ex ace-
e 2 fi. cap. tabulo ipsius caput elabetur, & teres[e] ligamentum se spectandum exhibebit:
49 P. quo transuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter
iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum, quod sinum au
f fig. cap. 1 gere diximus. Priusquam uerò genu[f] ligamenta administrẽtur, opportunum
S, T, V, X. est perpendere, anteriori articuli sedi, præter[g] patellam, cũm extendentibus ti
g 8 tab. k. biam tendinibus nullum ligamentum preponi. id enim ubi constabit, exterius
ligamentum à femoris capite liberatum, ad fibulam deduces. Post hoc, inter-
num quoq; à femoris interno capite liberatũ, similiter uersus anteriora tibiæ
dissecabis: posterioris uerò regionis ligamentũ, opportunè à tibia dissectum,
ad ipsius in femur insertionem perduces. Diuiso postmodum omni ex parte li
gamento articulum ambiente, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartila-
h 8 fi. cap. gineum huius articuli ligamentum ad amussim obserua,[h] cartilagines tibiæ
31 lib. 1. ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello separans.[i] Ligamenti, quod
i fig. cap. 1 tibiæ fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negocium
Y.
k fig. cap. 1 conspicitur.[k] Membrana quoq;, isthæc ossa, quà inuicem distant, intercedens,
a. sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt:
atque idcirco superest duntaxat, fibulam à tibia disrumpere, & ligamen hac
humiliori sede ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à
talo, & postmodum à tibiæ osse talum liberare: ita enim duo sese offerunt tali
ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello ta-
lum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraseris: quod diffi-
culter, idq; nisi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis liga-
menta aggredieris, nempe ipsis secundùm ossium commissuras circumsectis.
Quàm uerò concinnè hæc omnia sint formata, ex cuiusq; ossis usu, & generali
ligamentorum facultate, cuiuis notum esse arbitror. Quapropter neq; hîc, ne-
que aliàs sæpius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem
semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem hæc ex-
crescerent. præcipuè, quum nihil facilius sit, quàm prolixè in usus enar-
rationem excurrere: si modò partium munus & officium,
à me semper descripta, non lateant.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ANDREAE VESALII,

DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIARVMQVE per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figuræ, quibus potissimùm conueniunt, Capitibus præponuntur.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVBstantia & usus. Caput I.

Quid tertio libro docendum.

SSIVM musculorumq; historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarũq; per uniuersum corpus distributionem aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrãdis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè pręceperit. Nam alius fortasse quispiã earum [a] partium, quæ peritonęo & costas succingẽte membrana & caluaria continentur, descriptionẽ, non uenarum modò, ac arteriarum, uerùm & neruorum quoq; descriptionem oportere necessariò præcedere, haud ineptè arbitrabitur: quòd absq; earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim, hunc librum, & quartũ, qui neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subijci, eosq; præsentẽ anteire: atq; id maximè, cum quis sectionum prorsus rudis, in istos libros primùm inciderit, & non in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longiùs in pręsentia à Galeni & cæterorum qui ipsum præcessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsq; consecrabo, à uenis, quòd plures sint, arterijsq; magna ex parte insternantur, sumpto sermonis exordio, liberaq; sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. [b] Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulæq; instar cauata: & sanguinem, corporis partes enutriturum, unà cum naturali spiritu, insigniter (si quis modò sit) caliginoso, deferẽs. Hæc unica peculiari propriaue constat tunica, quæ colore, ac quodammodo crassitie & forma membranis respõdet, sed aliàs ab illarum natura plurimum discrepat. Membrana namq;, simplex ac similare corpus censetur: & omni ex parte, quomodocũq; discerpatur, perpetuò membranę nomen retinet. Venæ autem tunica, corpus est instrumentariũ, ex similaribus partibus, fibris uidelicet, conformatum. Quemadmodum enim membranei musculorũ tendines ferè unico fibrarum genere intexũtur, atq; hac occasione non in similarium, sed instrumentaliũ partium classem reponuntur, ita uenę tunica triplici fibrarum genere cõstituitur. Huiusmodi fibræ Græcis ἶνες nuncupãtur: & substantia quidem, forma & colore, musculorũ fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Hæ enim maxima ex parte, carnea musculorũ substantia obsitæ, arbitrario: illæ uerò nulla eiusmodi carne implicitę, naturali motui præficiũtur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendẽtes, fibrarũ in musculis auxilio perficimus: sic naturales motus, uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeũtur, quæ organis toti corpori famulantibus intertextæ sunt.

Quid uena.

Venæ corpus in quo à membrana differat.

Fibrarum quæ naturali motui præsunt, ab ijs quæ arbitrario famulantur, differentia.

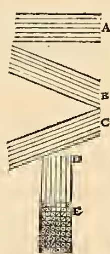
a Ostẽdunt has 5, 6, 7 librorum figuræ.

b fig. cap. 5. fi. cap. 6.

Quanquam

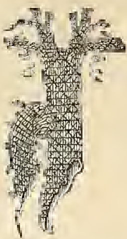
Quanquam naturales motus non omnes, sed materiæ duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibris adimpleantur. Voco autem in præsentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quæ singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenita, sed qua quædam corporis partes commune aliquod uniuerso corpori munus præstant. Etenim prorsus alia mihi censetur attractio cibi per stomachum in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aeris ex arteria uenali in sinistrũ cordis sinũ, & seminis in uterũ, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quàm attractio, cuius beneficio partes illę nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se confectum, in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones, uitalemq; spiritũ simul cum sanguine, impetu per corpus ruente, in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenæ pars in subsequentem continuò deriuat, & qua uterus fœtum & uesica urinã excernunt: quàm ea sit, qua nunc dictæ partes proprij nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad hæc, prorsus alia putatur cibi potusq; in uentriculo, & fœtus in utero, & urinæ in uesica, & sanguinis in uenis, & spiritus ac sanguinis pariter in corde retẽtio: quàm ea sit, cuius beneficio cor, uentriculus, uesica, uterusq; familiare nutrimentum sibi seruant & retinẽt. Motus igitur omnibus similiter partibus proprij, atq; alijs non subministrantes, insita partibus duntaxat ui, citra fibrarũ opem omnino fiunt. Sed partes, quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulsionem partibus alijs, uel toti etiam corpori subseruientem & commodam obire necessum est, ad eam functionem fibras quasdam sibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodũ tres specie sunt motus, ita quoq; triplex fibrarum genus à Natura constructũ esse credimus: rectum uidelicet, obliquum, & transuersum. Ac rectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, transuersæ expulsioni. Rectæ enim sunt, quæ secundùm organi longitudinẽ expanduntur. Obliquæ autem, quæ secundùm obliquum organo obducuntur. Atq; hæ circulares sunt: sed quum in duplici sint differentia, inuicẽ contrariantur, ac se mutuò X literæ, aut potius duorum inuicem implexorum circulorum modo decussatim intersecant, ita commodè, quicquid organi cauitate comprehenditur, retinentes. Transuersę secundùm corporis latitudinem exactè transuersim locantur, corpusq; orbiculatim, quemadmodũ obliquæ, ambiunt: quanquam transuersæ interim, circulares orbicularesq; priuatim nuncupentur. Discet porrò quiuis fibrarum naturam, si quum uentriculus, aut intestina alicuius animalis, mensæ apponentur, unguibus illorum fibras inuicem diuellere, eaq; corpora nihil præter fibras quasdã inter se ordine, & prout parti ex usu erat, intertextas esse, expendere haud grauabitur. Idem spectabit, dum nuper mactati bouis uesicam, aut anserum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in modicè distenta iam uesica manifestò sese spectandum offeret. Contrà, si membranam aliquam, ut quæ costas succingit, aut peritonæum, in manus quis assumpserit, leui negocio discet, hanc simplex similareque corpus

Fibrarum species & functio.

Rudis fibrarũ delineatio, in qua A trãsuersas indicat, B autem & C utriusque obliquarũ generis differentias, D uerò rectas. At E triplicis fibrarum generis implexum quodãmodo exprimit, quem mox subijcienda uena effigies accuratius proponet.

Venæ compositionis usus. esse omni ex parte sibi par, nullisq; eiusmodi fibris conformatum. Quum itaq; uena organum sit, uniuerso corpori in sanguinis administratione utiliter subseruiens, Natura corpus ipsius membraneum, ac fistulæ instar cauum constituit, ac certis quibusdam fibris, non autem ut sors ferebat, intertexuit: ijs nempe, quas sanguinis administrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum sciret, uenam necessariò sanguinē ad se admissuram, rectas illi communicauit fibras, quibus uena sanguinem in ipsius alliceret cauitatem. Deinde quia sanguinis ad subsequentem uenæ partem, tanquā per riuum, propulsione opus erat, transuersis quoq; fibris eam donauit. Ne uerò statim uniuersus sanguis in proximā uenæ partem citra moram ex alia assumeretur, propelleretur'ue, obliquas etiam fibras uenę corpori implicuit. Ex tribus itaq; fibrarū generibus, uenæ corpus instar albæ membraneæq;, seu nerueæ tunicæ cōflatum est, distendi, & rursus (ut contentæ materiei appositè congruat) in se collabi aptum.

Venæ cauæ portio, à dextro cordis sinu ad iugulū usq; conscendens, qua fibrarū in uenarum corpore naturā, doctrinæ gratia studiosè finximus. Si fortè interim ramorum hic passim abtruncatorum rationem expetis, hanc uenæ portionē integræ cauæ uenæ delineationi quinti Capitis fini subijciendæ confer, in illa quid D, F, G, H, I, K, N, S, T, & a indicent, perpendens.

Ascititia & non peculiaris uenæ tunica. Præter hanc peculiarem tunicam, uena aliam subinde asciscit, plerisq; etiam corporis partibus communem. Quandocunq; enim uenæ longo tramite aliquò ducuntur, aut ossi, aut duriori cuipiam corpori incumbunt, aut alicubi suspenduntur, tum ex conterminis membranis alia quædam instar membranæ tenuis tunica ipsis obuoluitur, cùm tutioris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Cæterùm uenæ uisceri alicui insertę, aut per musculi corpus digestæ, huiusmodi tunica toto insertionis progressu destituuntur, eaq; neutiquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur: quodq; ea tunica impedimento esset, quo minùs promptè sanguis ex uenis sudaret: aut ut sanguis in uenis collectus, substantiæ alicuius uisceris uim tardiùs experiretur.

Venarū usus. Omnes uenas primaria ratione, ut sanguinem singulis corporis partibus deferant, ac ueluti canales & ductus sint, ex quibus partes omnes suum alimentum sugant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibusdam earum ramis, ut[c] portæ uenæ propaginibus, ad succi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionem, ceu alijs, ad excrementorum (ut[d] quæ in renes serosum sanguinem deferunt) repurgationem quoque utatur, quas omnes suo loco commemorabimus. *Lib.4 de usu part.* Num uerò ipse (ne sanguis frustra nullam à uenę corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, quantumuis id omnibus confessum sit dissectionis professoribus. & si fortaßis hæc uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis instar album: siquidem in omni naturali corporis nostri partium concoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem asciscit. Verùm iam tempestiuum erit, ex quibus'nam partibus arteria fabricetur, persequi.

c fig. cap. 5. fi. 12 lib. 5 k.
d fig. cap. 6 & fig. 22 lib. 3 m, n.

QVID

QVID SIT ARTERIA, QVAE'QVE IPSIVS substantia & usus. Caput II.

a figura cap. 12.

Quid arteria & quis eius usus.

RTERIA uas est, similiter ut uena, membraneum, teres, ac fistulæ modo cauum,[a] quo uitalis spiritus, & impetu ruens calidusq; sanguis per uniuersum corpus diffunduntur: quorum beneficio, accedēte arteriæ ipsius motu (qui dilatatione ac cōtractione fit) naturalis singularum partium calor, uitalisq; spiritus refocillatur. Porrò Hippocratis adhuc, & Platonis & Aristotelis tēpore, arteria nuncupabatur,[b] qua inspirantes, è naribus aut ore aerem in pulmones attrahimus: quaq; rursus expirantes, è pulmonibus eundem educimus. Nobis uerò uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea ætate distinguebant, quum has quidē non pulsantes, illas autem pulsantes appellarent. Ad hunc sanè modum Hippocrati secundo de Vulgaribus morbis libro, arteria uenæ nomine donatur: cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam, ac uegeto feruidoq; calore præditam, in corde irascibilem uim esse testatur. Cæterùm sexto libro satis innuit, arterias subinde calidas uenas fuisse appellatas: uti arteriæ etiam nonnullis nominabantur uenæ, flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum, & tenuis subtilisque substantiæ sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias, uenas uocare libuit, quando in Timæo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis, qui per omnia membra uehementer circumfunditur. Aristoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua præteream loca, is magnam arteriam cauæ uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus, illam minorem uenam crebrò appellat. Sed successu temporis, eam quæ ex ore in pulmones pertingit, asperam uocare ueteres cœperunt: uasa autem pulsantia, naturalémque calorem recreātia, leues arterias nuncupauere. Verùm nunc sola quæ ab ore in pulmones diffunditur, suum nomen seruauit, asperaq; arteria uocatur. Arteria itaq;, cuius modò historiam instituimus, similiter ac uena, membraneo cōstat corpore, comprimi, ac in se collabi, & rursus distendi idoneo: at longè solidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis conformato. Arteria enim duas peculiares sibi uendicat tunicas: quarū exterior profectò robore ac crassitie uenarum peculiari tunicæ respondet: interior autem, plurium dissectionis procerum suffragio, ipsa exteriori tunica quintuplo ferè putatur crassior: & dein totum arteriæ corpus ad uenam collatum, sextuplum censetur. Interior tunica quibusdā, quia durior, & quauis membrana longè crassior existit, χονδρώδης, seu cartilaginea appellatur. Vnde etiam Arabes forsitan, arteriam neruum pulsatilem uocauerunt. Tunicæ arteriæ, similiter

b 1 fig. 38 cap. lib. 1.

Arteriæ corpus quale, & duæ ipsius peculiares tunicæ.

Arteriæ magnæ, quà ex corde pronascitur, portionem hic dissectā apertamq; finximus, ut arteriæ conspicerentur tunicæ. ac A quidem locum indicat, in quò potissimum ea occurrit tunica, quam araneæ telæ assimilamus. B autem & B interiorem notant arteriæ tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3 insinuat tres membranas, magnæ arteriæ orificio præfectas, ac in decima sexti libri figura B, C, D notandas. Hic uerò E & D duarum coronaliū arteriarum originem ostendunt. Foramina autē in arteriæ trunco ad uertebras deorsum deflexo conspicua, earum propaginū sunt ora, quæ costis, dein septo, & alijs ad renes usq; organis digeruntur. Verùm hæc suo loco erunt dilucidiora: in præsenti enim figura tantū arteriæ tunicas obiter adnotare uisum fuit.

militer ut uenæ, fibris cõformantur: ac interior quidem transuersis duntaxat intertexitur, exterior uerò rectis, & quibusdam mediocriter obliquis, transuersis autem nullis constat. Interior arteriæ tunica, ceu cutem quandam internæ intestinorum & uentriculi superficiei modo continet, latæ cõtinuæq; araneorum telæ manifestò persimilem, & in grandioribus arterijs præcipuè conspicuam, & à nonnullis tertiæ arteriæ tunicæ loco descriptam. Quarta uerò alia peculiaris nulla est: sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoq; arterijs alicubi membrana tenuis obhærescit & circumtenditur, contegens eas, aut stabiliens, connectens'ue ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atq; hæc omnia iustissimè à summo rerũ Opifice sunt extructa. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur: ac plurimas quidem transuersas obtinet, ut ocyus ipsi ex[c] sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenset, neq; alium in transmittẽdo recipiendoq; rhythmũ, quàm cor ipsum, efficiat. Ad hoc namq; munus magnopere transuersæ cõducunt, quas expulsioni à Natura præfectas esse, dudum asseruimus. Quia autem expulsioni admodum obsunt obliquæ, ut quæ materias retineant ac reseruent, Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremq;, & uelociori impetu ruentem substantiam, quàm uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal, perpetuò dilatandæ, constringendæq;, meritò etiam duriori & crassiori, pluribusq; tunicis conformato corpore extruuntur.

Assititia arteriarũ tunica. *Arteriæ constructionis ratio.* *c Patet in 9 & 10 fi. lib. 6.*

QVIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

AD hoc Caput omnes simul uenarum & arteriarum spectant imagines: uerùm quia alijs locis opportunius quàm hic, reponendæ ueniunt, ab interiori margine ad illas commodè remitteris.

QVOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles, uasorumq; omnes prorsus distributiones enumerandæ sint, indicare arduum est, propemodumq; impossibile. At si uenæ arteriæq; propriam obtinentes circũscriptionem, ac proprijs ueluti terminis finitæ duntaxat, numero quodam sint complectendæ, in procinctu illarum est numerus. In natis enim absolutisq; hominibus omnes uenæ ut plurimùm quaternario numero comprehẽduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atq;[a] una, ex caua iecoris sede prodiens, in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit.[b] Secunda, ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est, ex dextro cordis[c] sinu origine sumens, in reliquum corpus, solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. ita tamen in iecoris substantia huius rami, primæ enumeratæ uenæ propaginibus attenduntur, & quibusdam ferè sedibus eum in modum conuenire, uniriq; suis mucronibus & terminis uidentur: ut quidam non dubitauerint, primam uenam secundæ esse continuam, astruere, utcunq; duarum uenarum loco iam dictæ nobis recenseantur.[d] Tertia itaq; è dextro etiam cordis sinu pronata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verùm hanc uenam hoc sibi priuatim uendicare audies, quòd arteriarum constat[e] corpore, hinc etiam arterialis uena nuncupata: quæ etsi cauæ uenæ corpori citra alterius substãtiæ medium non est continua (quum scilicet ambas uenas, quà inuicem proximæ sunt, cordis quædam substantia intercedat) in cõmunem nihilominus ambæ spectant cauitatem,

Quatuor uenæ in maximum numerum redactæ.

a 5 cap. figura, & 12 fig. lib. 5 h, k. *b figura 6 capiti præposita. & 5 fig. lib. 6 C, D, E.* *c Patet in 7 & 8 fig. lib. 6.* *d 1 fi. cap. 15. & 6 fi. lib. 6 I. & 8 fig. C, D.* *e 1 fi. cap. 15 B, C.*

cauitatem, quam dextrum cordis sinum esse, in sexto libro docebimus. His [f] quarta fortè adnumerabitur, quæ ab umbilico, ut sic dicam, repẽs, in iecur absumitur, ad fœtus enutritionem duntaxat animali subseruiens. unde etiam hîc in uenarum classe uix haberi debet, & potissimùm uenæ circũscriptione propria finitæ loco: quum si ad amussim singula examinentur, hæc non minus in iecoris uenas pertineat, quàm fœtui peculiares[g] arteriæ, in magnum arteriæ truncum, ipsius'ue ramos aperiri, ac tanquam trunci illius quodãmodo propagines esse spectantur. A' commemoratis itaq; uenis, utcunq; eas in numerum redigere uoles, totius corporis uenarum soboles distributionesq; pendent, ac ipsis reuera sunt continuæ. Arteriæ uerò, in maximum etiam numerum redactæ, duntaxat binæ censentur: [h] una, quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus, præterquàm in pulmones, dispergitur. [i] Altera ex eodẽ cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ constat corpore, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Cæterùm si fœtus interim arteriæ & uenæ peculiare quid nanciscuntur, id suis locis, ubi uasorum fœtus tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæprecium est, à perfectorum uenis exordium sermonis sumere: ac singularum enarrata serie, ipsarum usum, distributionisq; rationem subiungere, simulatq; nonnulla de glandulis addidero, quas Natura sectionis partitionis'ue uasorum robori præesse uoluit.

Duæ arteriæ.

f 3 fig. lib. 5 F.

g fig. capitis 12 præpositæ g. & 2 fi. lib. 5 K, L.

h fig. capitis 12 præpositæ. & 10 fig. lib. 6 A.

i 2 fi. cap. 15. & 9 fi. lib 6 C, C.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTIBVS roboris gratia immissis, adnexisq́;. Caput IIII.

PRAESENTI Capiti nullam figuram duxi præponendam, quòd quàmplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum figuræ, præter aliquot etiam musculorum tabulas, ad quas ab interiori margine opportunè remitteris.

HAVD secus quàm Natura uenæ & arteriæ, propter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circundedit, cuius beneficio illæ conterminis partibus aptè alligentur, tutoq; prorepant: sic quoq;, quum minimè ignoraret, unũquodq; uas inibi noxijs opportuniùs expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, substantiam insuper quandam utcunq; mollem, & nonnihil cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuaricationes sic passim repleuit, hancq; ramorũ scissionibus substrauit ac circundedit, ut nulla ipsarum facilè findi, uel inualida fieri possit. At quoniam uiolentiori motu uasorum diuaricationes iniurijs potissimùm patet, & super molli mediocriterq; cedente substãtia suauius uasa quiescunt, & demum eius auxilio, quamuis moueantur uehementiùs, impercussa integraq; custodiuntur: haudquaquam, ut sors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiam (quæ communi nomine Græcis ἀδὴν & ὄγκος, Latinis uerò glans & glãdula & glandium, & interdum caro dicitur) Natura interiecit. Quandoquidem illa paucissimam, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neq; suspensæ feruntur, neq; articulis, uario admodumq; laxo motu prǫditis, incumbunt, communicauit, quòd illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras, ei perspectum esset. Verùm ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos, longius porrigũtur, eæq; plures in istiusmodi sedibus numero habẽtur: Natura hanc, de qua agimus, substantiam non mediocri copia illis uasorũ diuisionibus circũdedit: [a] uti per uniuersam uenæ portæ distributionem est cernere, quòd hæc nimirum uniuersa membranis

Cur & quando uasorum distributionibus glandulæ immittantur.

a Spectatur in 3 figura lib. 5. & in 4 ad 11, 11, &c. dein in 10 fig. l. & 11 fi. L, L, M, M.

branis duntaxat suffulta, ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in[b] membranis cauitatem thoracis intersepientibus, & in[c] cerebro, super[d] cerebri testes, ac[e] in anterioribus cerebri uentriculis (quòd inibi uasa in membranis suspensa ferãtur) hanc, quæ distributionis robori præest, substantiam progigni, ex resectione doceberis: perinde ac[f] aliam, huic non admodum dissimilem, inter uteri superficiem, exteriusq; fœtum integens inuolucrum, cõtineri audies, quæ multiplici, uariæq; uasorum, de nouo in fœtus productione generatorum, distributioni & ductui implicatur, attexiturq́;: ac demum illorum uasorum, quæ membranis quodammodo suffulcienda erant, robori miris modis auxiliatur. uti & umbilici[g] uasis eiusmodi substantia usui est, quà ab interiori fœtus inuolucro in ipsius umbilicum pertinent. Cęterùm [h] sub superiori pectoris ossis fine,[i] sub auribus, in axillis, in cubiti flexu,[k] in inguinibus, in poplite, & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus, numerosæ uasorum distributioni glandulosam hanc substãtiam attexi adhiberiq; cernimus: etiamsi illa cauitatibus quoq; quibusdam implendis, infarciendisq́;, ea qua reponitur regione, subseruiat. quemadmodũ & glandulas quasdam, ad uasorum securitatem ac robur etiam auxiliantes, alicuius maioris usus, quàm tuendorum uasorum gratia, à Natura procreatas scimus. Cerebri enim[l] glans, nuci pineæ aut coni imagini comparata, & cerebri testibus incumbens, præterquàm quòd[m] partitionis ipsi incumbentium uasorum robori cõfert, in causa etiam est, quo minus ea uasa deorsum dependẽtia, meatus[n] initium obstruant, qui ab anterioribus cerebri uẽtriculis ad quartum per cerebri testes natesq́;[o] ducitur. Item[p] glans nonnihil quadrata, ac ossis cuneum referentis[q] cauitati seu sinui in interna caluariæ sede incumbens,[r] adstratis ipsi arterijs uasis'ue aliquid accommodat, sed potissimùm excipiendæ cerebri pituitæ gratia procreatur. Dein[s] glandulæ superiori asperæ arteriæ laryngis'ue sedi in faucibus appositæ, ac amygdalis cõparatæ, insuper[t] quæ laryngis radici totæ propemodũ carneæ accumbunt, etsi uasorum distributioni conducant, in hoc tamen magis creatæ sunt, ut saliuam parent, faucesq; humore imbuant: uti & mamillarum propria[u] substantia quodammodo glandulosa, lactis generationi præest. imò[x] glandosæ substantię, in omento & mesenterio passim occurrenti, à dissectionum professoribus uis quædam tribuitur, qua humorem quendam irrorandis intestinis aptũ progignunt: non secus quàm stomachum humectat[y] glandosum corpus, in medio stomachi ductu ad cordis sedem dissecantibus subinde occurrens. Rursus mulierum[z] testes, etsi insigniter uasorum uterum adeuntium distributioni consulere uideantur, attamen ad seminis generationem in primis conducunt. Virorum uerò[a] testes, quantumuis fortè in glandularum classe recenseri possent, uasorũ tamen distributioni parum conferunt: etsi interim Aristoteles hos ideo potissimùm creatos attestetur, ut tanquam textricum planulæ uasa erecta & dependentia seruarent.[b] Glandosum autem corpus, ad uesicæ ceruicem in uiris positum, etsi uasorum inibi uariæ partitioni opem ferat, excipiẽdis tamen uasis seminarijs, & peculiari humore procreando, potissimùm famulatur. Quandoquidem uerò singularum glandularum formam, substantiã, & proprium priuatumq; usum, suis locis sumus pertractaturi, harum hîc longior non est instituendus sermo, oratione nunc ad uenarum seriem conuertenda: simulatq; addidero cõmemoratis iam glandulis, non duntaxat illarum distributionis robori prospectũ esse, uerùm etiam uenarum corpus inibi[c] crassius compactiusq; cõspici, ubi ramus aliquis ueluti à cau-

Nõ omnes glandes, uasorũ distributioni accõmodas, huic tantùm muneri subseruire.

Qui proprij uasorum corporis in horũ distributionis crassitie eorundẽ robori Natura prospexerit.

b 1 fi. lib. 6 circa H, N, M, O. & 2 fi. ad F, G, G, I, I.
c 6 fig. lib. 7 H. 7 fi. V.
d 7 fig. lib. 7 M, N.
e 4 fig. lib. 7 O, O. & 6 fig. F, G, H, I, K, L, M, N.
f 1 tabella fig. 30 lib. 5 E, E, E. 2 ta. I, I, I. fi. 31 lib. 5 A, A. fi. 32 lib. 5 B, B.
g Noduli apparentes in 4. tabella fi. 30 lib. 5 ad X, X.
h 2 fig. lib. 6 F iuxta B, C.
i 1 muscul. tab. A.
k 1 muscul. tab. I.
l 7 fi. lib. 7 L incũbens, M, N. & 10 fig. D supra E, G.
m 6 fi. lib. 7 H. & 7 fig. V.
n 7 fig. lib. 7 K.
o 8 fig. lib. 7 K ductũ per N, O, & P, Q. aut 10 fig. B, C.
p 16, 18 fi. lib. 7 A.
q 6 fi. cap. 6 lib. 1 M.
r 16 fi. lib. 7 E, F.
s 6 musc. ta. F. & 14 fi. lib. 5 E, E.
t 6 musc. ta. L. & 1, 3 fi. cap. 21 lib. 2 M.
u 25 fi. lib. 5 C, D, D.
x 3, 4 fig. lib. 5 n, n. 12 fig. lib. 5 i, i. & 10, 11 fig. L, L, M, M.
y 14, 15 fi. lib. 5 F.
z 24 fi. lib. 5 M. & 25 fig. r. & 26 fig. F.
a 22, 23 fig. lib. 5 l.
b earundem fig. g.
c Tale quid apparet sub interiori A & B figuræ 3 cap. 6 insertæ.

à caudice diducitur, aut truncus aliquis in ramos partitur: adeò, ut protuberãs
d 16 fig. 5 lib. h,h,k. quid in ipsis ramorum orificijs occurrat,[d] crassiori uentriculi substantiæ non absimile, quam instar circuli cuiusdam in ambobus ipsius orificijs non leui industria, roboris occasione procreatam audies. Imò uenarum hæc crassior substantia, quum uenæ sanguine inanitæ, intus conspiciuntur, flaccidæq́; secundum ipsarum ductum dissectæ propendent, ita uersus uenarũ amplitudinem
e 11 fi. lib. 5 r. conniuet, ut inter secandum astantium nonnulli eam instar[e] membranei corporis procreatam, aliquando contenderint, quod urinam in[f] meatus, hanc à
f 23 fi. lib. 5 q,q. renibus in uesicam deferẽtes, refluere retrudi'ue prohibet: uti etiam nonnun-
g 8 fig. lib. 6 E,F,G. & fig. 10 B,C,D. quam eminentem illam uenarum corporis substantiam[g] membranis comparare studuerũt, quæ magnæ arteriæ & uenæ articulis, ubi hæ è corde prodeũt, spectantur orificijs. perinde sanè, ac si è uena sine pari, & è uenis brachia, caput, renes & crura adeuntibus, eiusmodiq́; compluribus uenis, sanguinem in cauæ caudicem, uel in sanguinis missione, & uarijs animi motibus, eiusmodiq́; occasionibus remeare, refluere'ue, secus multo quàm ego existimo, foret impossibile: qui crassiorem eam uenę corporis in ipsa ramorum dissectione occurrentem substantiam, roboris cuiusdam gratia à Natura procreatam esse, in scholis contendere soleo, praui quorundã iudicij haud ignarus, qui integris uenis ne flatum quidẽ è uena pari carẽte in cauę caudicẽ duci posse, turpiter cõfingunt.

VENAE PORTAE PROPAGINVM series. Caput V.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS, QVAM sequens proponit pagina, characterum Index.

A, A, &c. *QVINQVE his characteribus, portæ uenæ propagines indicantur, per iecoris corpus diffusæ, & hîc ueluti iecoris formam secundùm cauam ipsius sedem exprimentes.*

B *Uena portæ, quà primùm à iecoris substantia libera & amplissima cernitur, ac ueluti suum caudicẽ constituit.*

C,C *Duo ramuli, bilis uesiculam adeuntes.*

D *Uena ad posteriorem inferioris orificij uentriculi sedem excurrens.*

E *Hac sede uena portæ in duos maximos bipartitur truncos.*

F *Truncus sinister & elatior.*

G *Truncus dexter & humilior maximæ distributionis uenæ portæ.*

H *Uena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris membranæ omenti dextræ parti ramulos præbens.*

I *Uena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.*

K *Uena, in dextram regionem gibbi uentriculi, quà id dorsum respicit, aliquot surculis digesta.*

L *Uena, in dextram sedem inferioris omenti membranæ, & colum intestinum, quà hac fertur, excurrens.*

M *Soboles quædam à sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, sparsæ.*

N *Uena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificium obliquè conscendens: quò priusquam pertingat, utrinq; unam educit propaginem, O insignitam, & in uentriculum hac sede, qua dorso incumbit, digestam. P uerò indicat præsentis uenæ reflexum, quem per dextrum orificij uentriculi latus in anteriorem uentriculi sedem molitur. Q autem reliquam præsentis uenæ seriem notat, quæ instar coronæ id orificium amplexatur.*

O,O. P. Q.

R *Ramus uenæ superius uentriculi orificium ambientis, qui secundùm elatiora uentriculi procedens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad anteriora posterioraq; uentriculi dispergens.*

S *Grandis utcunq; uena, in inferiorem omenti membranam & colum intestinum, quà uentriculo exporrigitur, numerosa sobole procurrens.*

T,T *Sinistri trunci, ubi is iam lienem est accessurus, partitio.*

V *Uenula in sinistram sedem inferioris membranæ omenti distributa, cuius radicem in integra figura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius seriem hac peculiari figura, quam margini adhibemus, exprimentes, in qua T uenam, quæ lieni exporrigitur, commonstrat utrinq; abtruncatam. præsens uerò uenula, V insignitur.*

X,X *Uena ab illis quæ elatiora lienis petunt, in sinistrum uentriculi latus dispensata.*

Y Eius-

VENAE PORTAE, AB VNIVERSIS QVIBVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundùm præsentem figuram aliquis iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, omentum, mesenterium & intestina, ex ipsorum magnitudine, ac insuper in illorum situ depingeret.

Y *Eiusmodi etiam uena hîc, qualem utrunq; X indicabat, insignitur.*

Z *Uena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq́; soboles uentriculo superioriq́; omenti membranæ offerens.*

a,a,a,a *Uenarum in lienis substantia distributio, adeò frequens, ut lienis imaginem facilè ostendat.*

b,b,b *Prima dextri portæ uenæ trunci in mesenterium series, quæ dein sanè est infinita, & impēse uaria, priusquam suis extremis in intestina implicetur.*

c *Uena colo intestino, quà recto continuatur, exporrecta, ac à uenis diducta sinistram mesenterij partem potissimùm intercurrentibus.*

d,d Uena

d,d Vena sub recto intestino prorepens, & ramulos illi in progressu offerens.

e,e Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes.

Præter hanc figuram, cuius modò characterum indicem absolui, aliæ complures, quinto libro dedicatæ, præsenti Capiti subseruiunt, quibus illa exprimuntur organa, in quæ portæ soboles diffunduntur. Præcipuè autem huc spectant secunda, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam ad præsentem historiam maximè facit figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad huius libri calcem in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obuersetur.

a 11 fi. lib. 5 I, K, M, N, O. b A, A, A. IN iecoris substantia, ab omnibus[a] demissioribus, & quæ orbiculatim consistunt, extremis ipsius partibus,[b] exiguæ admodum, numerosæq; uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medium porrectæ, sensim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, donec omnes (quæ profectò sunt quàm frequentissimæ) in caua iecoris regione, uersus eius[c] medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis, unitæ, ac in maiores ramos congressę,[d] unam grandem & impensè amplam cõstituant uenam, quæ nobis portæ uena nũcupabitur. Hæc ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si non minus uerè, quàm clarè loqui uoles) omnes nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiam[e] dispergens, obliquè sinistrorsum descendit, in multos uenarum surculos, ad bilis uesiculam, uentriculũ, intestina, lienem, omentum, mesenterium, enarranda iam serie digesta. (*Portæ ramorũ in iecoris substantia series.*) c 11 fi. lib. 5 inter N, N & T. d B. & 12 fig. lib. 5 b. & 10 fig. l. e à B spargerentur A, A, A.

f C, C. & 13 fig. lib. 5 g ad V. aut ab l ad H fig 10. Primùm[f] duos ualde exiguos ramulos ex superiori, seu anteriori sui corporis parte, bilis uesiculæ ceruici distribuit: qui eam ceruicem amplexantes, ac in surculos capillorum modo prętenues diducti, in uniuersum uesiculę corpus eo pacto excurrunt, quo in[g] alba adhærente'ue oculi tunica uenulas porrigi cernimus. (*Portæ caudicis extra iecur distributio. Ad bilis uesiculam.*) g 18 fi. cap. 14 lib. 7 n, n. Post hos aliquanto inferiùs ab elatiori quoq; & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum tamen latus magis,[h] alius promitur ramus, nuper commemoratis insignior, qui humilius uentriculi orificium, & uentriculi portionem, huic iuxta dorsum proximam, aliquot ramulis adit, nulla prorsus sobole anteriorem uẽtriculi sedem perreptans. (*Ad uentriculi humilius orificium.*) h D. 15 fi. lib. 5 a. Portæ uenæ caudex, postquam hos diffudit ramos, deorsum magis protensus,[i] in duos maximos bipartitur truncos: quorum elatior (quem & sinistrum, doctrinæ studio, opportunè nominabimus) propemodum uniuersus in uentriculũ & omentum, & quandam coli intestini[k] regionem, quæ secundùm humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. (*Portæ caudicis in duos præcipuos truncos sectio.*) i E partitur in F & G. k 6, 8 fig. lib. 5, à P ad Q. Alter, qui & humilior & grãdior est, ac dexter meritò appellabitur, totus, præter unam aut alteram sobolem, in mesenteriũ & intestina exhauritur. Ab huius namq; dextro latere, iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem, utcunque[l] insignis soboles uena'ue uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, & sub dextra uẽtriculi fundi sede transuersim producta,[m] exiguas frequentesq; uenulas certo ordine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuaricat, qui & anteriorem & posteriorem fundi uentriculi regionem multis surculis aliquousq; intertexunt. (*Ad dextram uentriculi fundi sedẽ, & ipsi proximam omenti partem.*) l H. 14, 15 fig. lib. 5 c. & 2 fi. R. m 2 fi. lib. 5 V. 4 fig. p, p. Hæc uena, ubi[n] ad mediam fundi uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur,[o] illi uenæ contiguos, quam non multo pòst reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. n 2 fig. lib. 5 ad T. o Z. Porrò quemadmodum hæc uena plurimas uenulas seriatim ex elatiori ipsius sede uentriculo offert, ita quoq; innumeras uenularum soboles per totam dextram superioris membranę omenti regionem diffundit, illis ferè numero (quanquam non longitudine, & uario per omentum implexu) correspõdentes, quas in uẽtriculi fundum spargi, paulo antè dicebã.

Verùm præſens uena[q] interdum, neq; id ſanè infrequenter, à portę uena, ſupra quam illa in duos grandes truncos bipartitur, originẽ obtinet: imò quandoq; à[r] ſiniſtro portæ trũco non ſemel hanc ipſam pronaſci obſeruauimus. Quemadmodum uerò hæc ſubinde in ortu uariat, ita etiam[s] uena quæ ipſam ſubſequitur, non idem ſemper principium exigit. nunc enim à dextro dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis, priuſquã is in duos eiuſmodi truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ[t] primum inteſtinorum, quod duodenum uulgò uocamus, numeroſa ſerie implicat. Hęc enim inteſtinum id ad medium ferè ipſius longitudinis primùm contingens, deorſum ad reliquam inteſtini longitudinẽ paulo ultra ieiuni[u] principium exporrigitur: & ſuperiori membrana omẽti, &[x] glandoſo corpore huic inteſtino adnato ſuffulta, geniculatim inteſtinorũ ſedi, quam perreptat, ramulos diſpergit, non negligens interim glandoſum, quo ſuſtinetur, corpus. nam & illi, & membranæ, quà prorepit, ſurculos quoſdam impartitur. [y] Siniſter portæ truncus tranſuerſim ad inferiorẽ omenti membranam, quà hæc poſteriori uentriculi ſubijcitur regioni, properat: hacq; omẽti ſede, dein &[z] glandoſo corpori, huic membranæ innato, ſuſtinetur, apteq; ſuffulcitus, in plurimas notatu dignas ſoboles digeritur. Non procul enim ab ea ſede, qua à portæ caudice truncus iſte diſcinditur, inferioriq; omenti membrana implicatur, ab elatiori ipſius regione[a] uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorũ ſerie in gibbum uentriculi, quà dextram dorſi ſedem id ſpectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci ſede,[b] alia diducitur uena, nuper dictæ quodãmodo in ortu reſpondens, quæ deorſum in dextram inferioris omẽti membranæ regionẽ ſurculos aliquot deriuat, & in colum inteſtinũ, quà hac omẽti membrana id cõtinetur, quibuſdam ramulis pertinet. Porrò ulteriùs in ſiniſtri trunci uerſus lienẽ progreſſu, præter[c] exiguas ſoboles, quas is priuatim glanduloſo ipſum ſuffulcienti corpori elargitur, ab elatiori ſua ſede[d] uenã promit, omniũ uentriculũ adeuntium facilè capaciſsimã, quæ inferiore etiam omenti membrana cõtinetur, & obliquè ſiniſtrorſum ſub uentriculo, quà dorſo id innititur, conſcendẽs, mox uentriculo[e] duos cõmunicat ramos, utrinq; ſingulos, in hanc uẽtriculi ſedem multis etiam ſurculis diſperſos. Reliquum uenæ ſurſum ad[f] elatius uentriculi orificium, per uentriculi poſteriora exporrectum, ad dextrum orificij latus, ad anteriora ipſius orificij[g] emergit: & totam anteriorem ſedem ambiens, per ſiniſtrum eius latus denuò in poſteriora retorquetur, ac (ut ſemel dicam) coronæ prorſus modo uentriculi ſuperius orificiũ concinnè (quod in canibus ſpectatu eſt iucundiſsimũ)[h] perreptat, in progreſſu ramos rectà deorſum in uentriculi corpus geniculatim offerens, qui magnam uentriculi ſedem occupant. A' ſuperiori autem ſede, uena hæc ramulos etiam diffundit, ſed exiguos prorſus, & in ſtomachi terminũ, quà is uentriculo cõtinuatur, excurrentes. Porrò inter cæteras propagines, ab hac uena coronę inſtar elatius uẽtriculi orificium ſuccingẽte exortas,[i] utcunq; inſignis uena ab ipſa pronaſcitur, quà à poſteriori uentriculi regione ſecundùm dextrum orificij latus antrorſum cõtendit. Atq; hæc propago, à dextro eius uenę latere nata, ſecundùm ſuperiorem uentriculi ſedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utcunq; ſurculis amplexans, & in progreſſu geniculatim ramulos in priorem poſterioremq; uentriculi ſedem ſpargens. Iam cõmemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti,[k] alia reſpondet, ab humiliori ſede ſiniſtri uenæ portæ trunci prodiẽs, ac inferiori omenti mẽbranę implicita, quę non lõgè ab initio in duos ramos plurimũ ab inuicẽ diſcedẽtes bipartitur, ex quibus denuò quàmplures ſurculi

Marginal notes (left): Ad duodenũ inteſtinum. — Siniſtri trunci ſeries.

Marginal notes (right): q ut o, à l in 4 fig. lib. 5. — r ab F. — s I. & aliter 4 fig. lib. 5 r. 12 fig. b. — t 7 fig. lib. 5 I, K. — u 7 fig. lib. 5 L. — x 12 fi. lib. 5 i, i. — y F. — z 4 fi. lib. 5 u, n, n. — a K. 4 fig. lib. 5 & 15 fig. b. — b L. 4 fig. lib. 5 X. — c inter K & N ſupra, infra M. — d N. 4 fig. lib. 5 y. 14, 15 fig. d. — e O, O. — f 14, 15 fig. lib. 5 G. — g P. — h Q. — i R à P. 14 fig. lib. 5 e contẽdens ad H. — k S reſpondet N. 4 fi. lib. 5 Y.

ſurculi deorſum prorepunt, in coli inteſtini partem (quæ inferioris membranæ omenti beneficio, tanquam à meſenterio ad dorſum committitur) excurrentes, & nõnullis propaginibus in partem inferioris membranę omenti pertingentes, quæ inteſtinis incumbit, ac ueluti à colo inteſtino pronaſcitur. Atq; hæc quidem de hominibus me dixiſſe arbitrator. nam à ſiniſtro portæ trunco ne minima quidem ſoboles canibus ad colum inteſtinum digeritur, uti etiam in ipſis colum inteſtinum nulla ex parte omento alligatur. adeò, ut neq; mirandum ſit, ſi hac orationis ſerie interdũ à Galeni placitis recedam, qui ſimiarum uenas (uti ipſe etiam ad Antiſthenem ſcribit) ex profeſſo docens, hominũ uenas non perſequitur. *In lib. de venarum & arteriarũ ſectione.* Cæterùm poſtquam ſiniſter portę truncus commemoratas eduxit propagines, ad lienem tranſuerſim accedens, in[m] duos ſecatur ramos, qui rurſus in alios partiuntur: atque hi duo in alios tantiſper dirimuntur, quouſq; inferiori membrana omenti perpetuò ſuffulti, numeroſa ſerie in[n] cauam ſimam'ue lienis ſedem rectà linea ſecundùm totam ipſius longitudinem implantentur, &[o] infinita ſobole uenulas oppidò quàm graciles, inuicemq; implexas, per uniuerſum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, priuſquam ſiniſter portæ truncus in frequentiſsimas ſoboles illas diſpargatur, interdum[p] tenuis uena prodit, quæ in ſiniſtram inferioris membranæ omenti ſedem uno atq; altero ſurculo diſpenſatur: idq; tunc potiſsimùm, quando primus[q] maioris in humiliorẽ omenti membranam pertinentis uenę diductus, anguſtior eſt, quàm ut commodè uniuerſæ membranæ inibi ſurculos communicet. Præterea à ramo quopiam illorum qui ad ſuperiorem lienis regionem repunt, quum is iuxta lienem conſiſtit,[r] uena exoritur, quæ dextrorſum lata, & omenti membranæ ſuperiori intertexta, in eam uentriculi ſedem pertingit, quæ elatiori lienis ſedi propinquior uiſitur. Hæc quandoque, ſed rariùs, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum procul à ſiniſtra ſede ſuperioris orificij uentriculi diſtet. Quòd autem hæc uena illud contigerit (ut ingenuè fatear) uidi nunquam. Neq; etiam præſens uena ab elatiſsimo lienem adeuntiũ ramo promitur, ſed ab illo qui ferè huic proximus eſt. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorem lienis partem principium ducit, ſic à maiuſculo ramo, imam lienis ſedem accedente,[s] alia exurgit uena, utcunq; inſigni amplitudine donata: quæ perinde atq; nuper[t] dicta dextrorſum retorquetur, & ſiniſtram uentriculi fundi regionem perreptans,[u] illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi[x] mediũ uſq; dextram eius ſedem amplecti retulimus: ambæ enim iuxta hoc mediũ in exiguos deſinunt ramulos, mutuoq; implicantur. Dein ſiniſtra, perinde ac dextra in ſuo latere, ad ſiniſtrã fundi uentriculi ſedẽ ſurculos geniculatim antrorſum retrorſumq; diſpergit, ac ſuperiori mẽbranæ omenti in ſiniſtrã ipſius partem oblongas frequẽteſq; ſoboles communicat. Cęterùm canes ea quam fundi uẽtriculi dextram ſedem adire cõmemoraui, deſtituũtur: & illius uicem ea ſupplet, quæ ſiniſtrã fundi ſedem ramis conſerit. Atq; ad hunc modum frequẽtiſsimè ſiniſtrum portę uenæ truncum abſumi ſpectabis. non rarò autem adhuc in hominibus, ex ſingulis ferè uenis concauę lienis regioni iam inſerẽdis,[y] ſingulas uenas in uentriculũ ad eum modum digeri cõperies, quo[z] duas nuper cõmemoratas, à uenis lienem accedẽtibus propagari ſcripſimus. Atq; hîc ſedulò obſeruandũ uenit, huiuſmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt, in uentriculũ digeſtas, & lienem pertinaciter uentriculo colligantes, neq; diſtributionis forma, neq; colore, neq; implantationis ſpecie, quicquã ab alijs in uentriculum excurrẽtibus uenis differre.[a] Dexter uenæ portæ truncus (quẽ in inteſtina potiſsimũ diffundi narrabã) quà primùm *Dextri caudicis portæ trunci ſeries.*

m T,T.
n Spectata bulas fig. 19 lib. 5.
o d,d,d.
p V.4 fig. lib. 5 d.
q S.
r X,X. 14,15 fig. lib. 5 g.
s Z.2 fig. lib. 5 S.4 fig. 5.
t X.
u H.
x 2 fig. lib. 5 T.
y Y.14 fi. lib. 5 g.g.
z X,Z.
a G.4 fig. lib. 5 t.12 fig k.

mesenterio à dorso nascenti committitur, in[b] tres præcipuos discinditur ramos: qui in alias denuò innumeras uenarũ soboles distributi, inter duas mesenterij membranas producũtur, ac inferiorem posteriorem'ue intestinorũ partem, quę mesenterio alligatur, & quam dissectionũ professoribus cauã uocare libuit, amplectentes, in ieiunũ, ileum, cęcum, & dextrã coli sedẽ, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiũtur. Et à tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medij mesenterij potissimùm discinditur,[c] insignis uena in[d] sinistrum mesenteriũ, quod colon à lienis regione ad rectum usq; intestinũ dorso alligat, porrigitur: atq; nunc dictis uenis, in intestina diffusis similiter, in plures deriuata ramos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede, ad rectum usq; intestinũ pertinet, adit. Cæterùm omnium horum sinistri mesenterij uenæ ramorũ,[e] unus insigni magnitudine inter duas sui mesenterij membranas intertextus, secundùm coli finem deorsum sub recto intestino prorepit, multas uenulas ex superiori anteriori'ue ipsius sede, ad eam intestini partẽ, qua porrigitur, depromẽs. Hic ramus, quum ad recti intestini extremũ usq; contendit, non amplius rectà sub intestino deducitur: sed in[f] plures utcunq; exiles diffusus surculos, finem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porrò etsi frequentissimę sint trium nunc dictorũ dextri portę trunci ramorum soboles, tamen plures numerosioresq; in gracilia, quàm crassiora intestina distribui, cuiuis ex dissectione obuium est. Quo enim intestina uentriculo sunt magis cõtinua, eo pluribus uenarũ implicantur surculis: quoniam ex illis plus succi, quàm ex sedi uicinioribus sit exugendum. Quemadmodum uerò nonnullis priùs enarratis uenæ portæ ramis,[g] corpora quædam glandulosa, atq; ad amussim quodammodo carnea attendi circumduciq; dicebam: sic etiam ramorũ per mesenterium ad intestina diffusorũ sectionibus,[h] glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine cum distributis propaginibus seruãtes. In grandioribus enim propaginũ diductibus (quemadmodũ ubi dexter portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponuntur glandulæ, in subsequentibus uerò horum ramorũ diuaricationibus minores: quæ omnes capillorum modò prætenues uenulas, à uenis quas interiacent, mutuantur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionẽ, aut excrementi alicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionẽ, propagatæ censentur: quippe[i] quas bilis uesiculæ oblatas dixi, alimentum illi subministraturæ, ad eam excurrũt. Pari modo[k] propagines numerosa sobole in omentum diffusæ duntaxat, ut illud enutriãt, multoq; adipe imbuant, à portæ uena deriuantur.[l] Surculi etiam, capillorũ modo tenues, in glandulas digesti, duntaxat sanguini ad enutritionẽ deducẽdo utiles sunt.[m] Propagines uerò lienem petentes rerum Conditor fecisse cõijcitur, ut simul lieni alimentum deferant, atq; ex iecore fæculentũ sanguinem, seu melancholicum succum, in ipsum expurgent. Quum enim crassius sanguificationis recrementum his propaginibus in lienẽ uehatur, & quum hę illud lieni porrigant, simul quoq; necessariò lieni nutrimentũ offerunt. Siquidem, ut in quinto libro, non sine religione tamen quadã, & metu (quum de his impense dubitem) scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementũ in sui nutritionẽ conficit, & lien per[n] uenas, ab illis quę ipsi inserũtur, in uentriculũ profusas, quod illi ex fæculentiori sanguine reliquũ est, neq; sibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculũ eructat, id non (ut dissectionũ professores malè arbitrãtur) in superius uẽtriculi orificiũ diffundẽs, sed ad fundũ pręcipuè, quòd huc[o] maior uena, à uenis lienẽ adeuntib. exorta, in uentriculũ pertinet. Cęterùm[p] reliquę omnes portæ

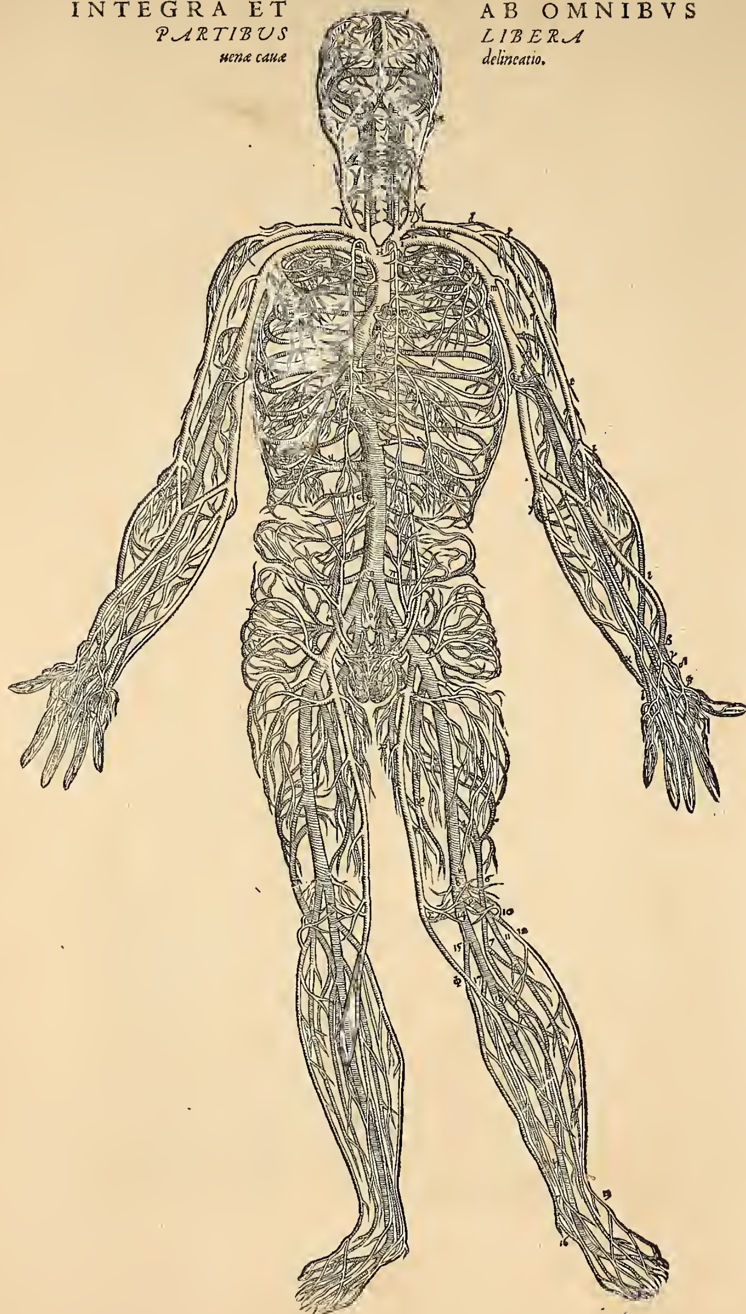
[Marginal notes: b b,b,b. dein spectã 10,11,12 fig. lib. 5. — c c,c.11 fi. lib. 5 n. — d 11 fi. lib. 5 R,S,T. — e d,d.5 fi. lib. 5 k,k. — f e,e. — g 3,4 fig. lib. 5 n,v.11 fig. 1. — h 10,11 fi. lib. 5 L,M. — Venæ portæ distributionis ratio. — i C,C. — k 4 fi. lib. 5 q,r,x,y,d. — l M. — m T,T. — n X,Y,Z. — o Z. — p D,I,K, N,G.]

portæ propagines, in uentriculum & intestina digestæ, duplici nomine extruuntur, partim ut illis nutrimentũ subministrent, partim ut suis finibus & osculis, in uentriculum & intestina hiantibus, confectum à uentriculo cibum, ex ipso ac intestinis exugant, atq; ad iecur, tanquam concoctionis officinam toti humano corpori communem, transferãt. Ingressus autem & ascensus in hanc regionem, ex multis, quæ nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur: ipse nimirum portæ uenæ[q] caudex, quem ueterum quispiam Naturæ operum peritus, ante Hippocratem πύλας nuncupauit, à quo in hunc usq; diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsaq; (ut & Galenus testatur) à nonnullis porta iecoris, ab alijs ianitrix appellatur. Verùm nonnulli totam uenam hoc nomine donari nolunt, sed partem ipsius duntaxat, quę primùm à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis nomine στελεχιαία: quod etiam nomen Galenus interdum cauæ uenæ,[r] quà iecori est proxima, & præterea magnæ[s] arteriæ, quà è corde pronascitur, tribuisse uidetur: quemadmodum & in quinto libro de Administrandis sectionibus, & quinto de Partium usu, portam uenam Magnam appellauit. Dein portæ uena ab alijs etiam iecoris manus nuncupatur, quòd iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionem tanquam manu utatur. Sunt qui lacteam appellent, quòd succus, quem hæc ab intestinis iecori defert, lacteus sit. Porrò uenam portæ, succum eum, quem è uentriculo, præcipuè autem ex intestinis ad se allicit, & in iecur deducit, iecoris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare, haud facilè concessero, quantumuis grauiter id in quarto de Vsu partium libro Galenus asserat. Nullam enim sanguificationis uim membraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: & si quæ esset, illa profectò album pararet sanguinem, non secus quàm à uentriculo emutata, lacteum colorem referunt: uti & uentriculi substantiam albam, non autem iecoris modo concreti sanguinis instar rubram esse liquidò cernimus. Atque hoc Galeni placitum, non semel ab ipso repetitum, altiùs refellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis, eam mutasset sententiam, sui ipsius, quo acriùs Aristotelem oppugnaret, oblitus. [t]Ramum portæ, quem sub recto intestino decliuem, ac mesenterio suffultũ porrigi scripsimus, nonnunquam ad fæculenti sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimùm cõducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcunque ipsius uitium, fæculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planè in lienem absumitur, uel lien eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio, certis quibusdam interuallis, uti mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rariùs enim ex uniuerso corpore, hæmorrhoidum uitio laborantibus, ad uenæ cauæ[u] ramulos, in sedem pertinentes, lutosum eiusmodi sanguinem regurgitare, uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ distributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quì is sanguis, à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat, rursus regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentem, deorsum procumbat: ibiq; tantisper reseruetur, colligaturq;, donec nimium turgẽtes uenæ, osculis reseratis, per anum manare illum sinant. Huic meæ sententię magnum robur adiecit is, quem hoc sanguinis defluxu per interualla laborantem, non ita pridem resecuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit: & uena sub recto intestino excurrens, pollicis quasi crassitiem superauit: eoq; modo sanguine turgebat, quo iam parturientium

Q 3 anima-

Margin notes:
q B.
Portæ nomina.
Lib. 6 de Placitis.
r fig. cap. 6 B, f.
s fi. 12 cap. A, C.
Portæ uenam sanguinem non conficere.
t d, d.
Melancholicum succum per portæ ramos purgari.
u fig. cap. 6 ad Y.

INTEGRA ET AB OMNIBVS
PARTIBUS LIBERA
uenæ cauæ delineatio.

animalium uenas, uterum amplexantes, insigniter amplas distentasq́; cernimus. Verùm hæc paulo latiùs à nobis relata sunt in epistola, qua dextram axillarem in laterali morbo (si modò dextram aut sinistram seces, quicquam intersit) aperiendam docui. ac proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum, ad finem quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationisq́; organorum administrationem unà persequar.

CHARACTERUM TOTIUS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, ADEO'QUE FIGURAE QUATUOR Capitibus iam seriatim subsequentibus communis, Index.

A, A, A TRES isti characteres, in regione, qua iecur in huius figuræ proportione consisteret, obuij, propaginem notant, à uena caua in iecur perquàm numerosa ramorum serie sinistrorsum distributã. Alteram autem propaginem, in dextram iecoris sedem similiter diffusam, characteribus non insigniuimus: uti etiam nullas dextras uenæ cauæ soboles, quæ pariter utrinq; habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus.

a Gracilis soboles, à caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digesta.

B Venæ cauæ sedes, inter iecoris gibbum & septum transuersum consistens.

C Sinistra propago duarum, quas caua septo transuerso offert, & à quibus etiam surculi in cordis inuolucrum septo obnatum pertingunt.

D Cauæ uenæ orificium, in dextrum cordis sinum pertinens, ipsum'ue forsan cauæ initium.

E Vena, coronæ modo cordis basim amplectens, ac deorsum per cordis substantiæ exteriora ad ipsius usq; mucronem surculos à se deriuans.

F, F Vena coniugis expers, quæ à cauæ dextro latere supra cor prodiens, decliuis secundùm dextrum uertebrarum latus ad secundam ferè lumborum usq; uertebram descendit.

G, G Venæ pari carentis propagines, quæ costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebris, ipsisq; costis instratos, ac etiam in membranas, thoracis cauitatem intersepientes, surculos promunt.

H Cauæ sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio.

I Vena, primæ thoracis costæ innixa, atq; ad alam transuersim perducta, brachijq; axillarem, postquam aliquot propagines diffudit, constituens.

K Exilis uena, in sui lateris succingentem costas membranam soboles deriuans, ad trium ferè superiorum costarum interualla.

L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usq; superiora descendens, ramosq; uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranæ, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Præcipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius uenæ, ab imo sursum ascendentis, ac Γ notandæ, terminos

M respicit, ea nimirum sede, ubi M asscripsimus.

N, N Vena per foramina transuersis processibus uertebrarum ceruicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medullæ geniculatim ramos offerens: ut & in musculos quoq;, inibi ceruicis uertebris adnatos, soboles dispensat.

O Vena musculis humiliorem ceruicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebras occupantibus, multiplici utcunq; sobole exporrecta.

P Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & mamillam excurrens.

Q Vena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulæ sedem, uicinosq; musculos deriuata. Huic proximæ sunt uenulæ in glandium axilla excurrentes, quarum hìc una inter P & R est expressa.

R Propago secundùm thoracis latera deorsum ducta, & potissimùm distributa in musculum, quo posterior axillæ cauitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.

S Interior iugularis, quæ graciles surculos asperæ arteriæ lateri, & hàc deductis neruis spargit. quod uerò ipsius præter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepit, & uariè, ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, inibi discinditur.

T Exterior seu superficiaria iugularis.

V Exterioris uenæ iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.

X Exterioris iugularis ramus, oris interiora subiens, ac uariè in laryngem & ossis υ referẽtis musculos, linguam, palatũ, narium cauitatẽ, ac demum in caluariã tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.

Y Exterior ramus diuisionis externæ iugularis, iuxta fauces factæ, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tẽpora, & post aures, uniuersamq́ capitis cutem digeritur. Ac Z quidem portionem

Z. huius rami Y notati insinuat, quæ in faciem exporrigitur. Character uerò 9, frontis uenam indicat. α, portionem

9. α. nem secundùm tempora sursum repentem. & * eam notat, quæ post aures & ad occipitis cutem fertur.

*. Reliqua uenarum hîc in capite series, ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quòd hæc peculiari figura, decimoquarto Capiti præponenda, explicabitur. Quanquam interim si quis hanc cauæ uenæ effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum, quo nos illã finximus, quæ huius libri adhibita calci, uenas simul cum arterijs ostendet, primum charactere apponere licebit dextro lateri: ut is dextrum, seu primum, mihi sic appellandum, duræ cerebri membranæ sinum hîc, quasi instar semicirculi porrectum, indicaret. Secundus character sinistro, seu secundo eius membranæ sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoq; modo fertur. Tertius character tertio duræ membranæ sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus, seu duo illi semicirculi inuicem congrediuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars, occipitio propinquior, adumbrata cernitur: anterior autem, quæ frontem adit, lucida. Quartus autem duræ membranæ sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasci, atq; rectà antrorsum duci, suo loco audies, hîc non est delineatus. in figura tamen, huius libri calci insuta, y insignitur. Præterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi duræ membranæ sinus radice positus, ingressum indicaret uenæ N notatæ: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinuaret, qui per foramen sexto neruorum cerebri pari præcipuè exculptum, caluariam subit. Quinto charactere internæ iugularis ramus per proprium foramen in latera duræ cerebri membranæ excurrens insigniretur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremq́ sedem processus mamillaris temporum ossi exculpto, caluariã subit. Ad hæc, præter alios characteres, etiam unus illis uenulis inscribi posset, quæ sub frontis uena 9 insignita, hîc umbratæ ferũtur: ut scilicet uenæ etiã indicarentur, quæ per caluariæ sedem, cui olfactus organa incumbũt, & per foramẽ, secundi neruorũ cerebri paris gratia cælatum, in caluariã repunt.

a, a Utrunq; a uenam humerariam indicat. uerùm superiori a ipsius exortus ab externa iugulari T notata significatur: inferius autem a humerariæ sedem notat, qua iam humeraria ex alto in brachij superficiem cutemq́ emerget. Uerùm quando hanc tabulam delineaui, profectò meis oculis fidem derogans, & Galeno nimium credens, hunc ortum humerariæ uenæ tribui, quum alioquin hanc à uena l insignita, ad externum latus characteris N debuissem deducere: uti in sinistro latere eius figuræ factum cernis, quæ ad finem huius libri posita, post præsentem est picta, iam me in propria sententia aperienda audaciore. unde etiam hunc meum errorem, meæ in Galenum pietati asscribes.

b Humerariæ propago, ab ipsius elatiori sede, non procul ab exortu, in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq́ huius regionis cutem sparsa.

c Humerariæ propago, in gibbam scapulæ sedem frequenti utcunq; sobole excurrens.

d, d Uenæ ab humeraria, priusquam ipsa penitiùs sub summo humero contorquetur, pronatæ, ac in summi humeri sedis cutem, & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoq; & ad mamillam digestæ.

e, e, e Tenues uenulæ, ab humeraria in externæ brachij sedis cutem, anterioremq́ regionem musculi cubitum flectentium prioris propagatæ.

f Humerariæ iuxta externum humeri tuber in ramos partitio, qui inuicem amplitudine inæquales uisuntur.

g Dictæ humerariæ partitionis ramus, non semper conspicuus, qui in altum immergẽs, iuxta musculos internum cubiti articuli latus ad inferiora occupantes, mox absumitur.

Alius dictæ nuper partitionis ramus, qui sub cute deorsum obliquè ad mediã sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenæ ramo t notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui α asscriptum est.

i, i Humerariæ ramus, per radium in externã cubiti regionem obliquè cõtendens, ac uenulas passim in proximam

k. ipsi cutem dispergens: inter quas ferè præcipua superiori k insignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando præsens ramus, in eum modum obliquè repens, ad brachia-

l. lis usq; radicem e regionè appendicis ulnæ pertingit (nimirum ubi hic l spectatur) axillaris uenæ propaginis x notandæ soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariæ ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsumq́ adèo paruum digitum, & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie in externa manus sede accedens.

m Axillaris uena, cuius nomina paulo pòst, perinde ac humerariæ, recensebuntur.

n Axillaris uenæ ramus, in capita deriuatus musculorum cubitum extendentium.

o Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.

p Insignis propago, obliquè deorsum sub humero, brachij'ue osse, uersus exterius illius tuber ducta, quæ musculis hinc principium ducentibus ramos exhibens, aliquousq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.

q,r *Axillaris uenæ in duos truncos distributio: quorum alter binis q insignitus, in alto semper, totoq; ipsius ductu occultatur, ac eodem prorsus modo, quo manus arteria digeritur, quam in totius magnæ arteriæ figura, duodecimo Capiti præponenda, licebit intueri. Alter uerò axillaris truncus (cui r inscribitur, & quæ tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Cæterùm hanc axillaris uenæ distributionem etiam superiùs fieri, quàm hîc delineauimus, obseruabis.*

s *Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoq; in posterioris sedis cutem digesta.*

t *Anterior axillaris uenæ ramus, eius diuisionis, quæ hic iuxta interioris humeri tuberis cutē est conspicua. Præsens ramus, t insignitus, obliquè ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur: ac cum humerariæ ramo h notato coiens, communem efformat uenam, α indicandam.*

u *Axillaris iuxta interius humeri tuber bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.*

x,x *Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in cōterminam ipsi cutem digestus, sobolem offert humerariæ ramo, brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.*

y *Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrens.*

z,z *Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris manus sedis cutem excurrens. Ac superius quidem z uenam notat, ab axillaris uenæ ramo t insignito principiū ducentem. Inferius autē z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus, x & x insignitus, internæ cubiti regioni offert.*

ꝗ *Venularum Veneris monticulum implicantium, cum ramo δ notando coitus. est namq; ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus sedem inter pollicem & indicem perreptant.*

α *Vena communis, ab axillaris ramo t insignito, & humerariæ ramo, quem h notauimus, conflata: quæ per internam cubiti sedem, deorsum obliquè radium conscendens, exporrigitur: ac tandem radium supergressa, in exteriorem cubiti sedem, propter inferiorem ipsius regionem, excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.*

β *Communis uenæ iuxta humiliorem radij partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Υ aut Λ non absimi-*
γ. *lis: cuius quidem alterum crus, γ insignitum, externam manus sedem, pollici ac indici subiectam, ipsumq; polli-*
δ. *cem & indicem accedit, & ramulum δ indicatū, in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus, ε*
ε. *insignitum, uersus medium & anularem potissimùm absumitur.*

Ramis externam manus sedem adeuntibus, uaria à nostris medicis imponuntur nomina: quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror, hunc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quàm orationis, qua has uenas describam, seriem. Græci igitur & Latiniores medici, in cubito & manu paucas uenas proprijs nominibus appellarūt. Venam namq; per brachij interiora alamq; excurrentē, ac r, aut etiam m notatam, in utroq; brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quòd scilicet per cubiti interiora potissimùm exporrigatur. Verùm priuatim dextri brachij axillarem, iecorariam uocarunt, quòd in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistri autem brachij axillaris, lienaria ipsis dicitur, quòd in lienis morbis hanc plerunq; aperiant. Sic rursus ὠμιαῖα, seu humeralis, a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quòd per humerum in manum feratur. & cubiti etiam exterior est nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis, hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uerò hæc capitis morbis mederi creditur, etiam capitis uena uocitatur. Ramos uerò h & t notatos, & uenam communem, quam α notauimus, constituentes, medias uenas nuncuparunt, quòd scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quòd inter cubiti exteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu, obliquas quoq; illas uocarunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis consurgit, atq; interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina, uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros leges, nominum acerui passim occurrent, eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studiosorum gratia, qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi, doctrina quinta, Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito brachij uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potiùs ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem, à iugulari externa ad eam usq; sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primùm subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quà autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam, quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uerò, α notata, Nigra: ubi autem hæc obliquè ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Alterum communis uenæ diuisionis, quam β notatam, γ aut Υ assimilauimus, crus ε insignitum, ac anularem & medium quodammodo petens, in postbrachialis sede Syelen Auicennæ appellatur. Verùm aliàs subinde apud Arabes & barbaros illam

Varia uenarū brachij, cubiti & manus cutem perreptantium nomina.

illam Syelem uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita, constituitur, & l notatur. cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quanquam rursus communis uenæ ramum y notatum, uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij Saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potissimùm Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quòd scilicet earum partium inflammationibus medeatur. Nisi fortè horum nominum impositores adeò stulti fuerint, ut cum Aristotele, & illis qui hodie uenas, à me rectè antea pictas, turpiter in lucem suo nomine emiserunt, arbitrati sint, humerariæ ortum sub aure primùm esse. Cæterùm communis uena, etiam Media, Mediana, & Corporalis uulgò dicitur.

ζ VENAE cauæ portio, qua partibus sub iecore repositis nutrimentum administratur.

η Vena in pinguem membraneamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrens.

θ Grandis uena, ad dextrum renem exporrecta.

ι Grandis uena, sinistrum renem petens.

κ Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrens.

λ,λ Seminalis uena sinistra.

μ,μ Seminalis uena dextra.

ν Seminalium uenarum sedes, qua hæ primùm implicari, uaricumq; modo conuolui incipiunt.

ξ Venæ geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebris continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebras, ipsisq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.

ο Venæ cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos distributio, Λ, aut inuerso v, aut V non absimilis.

π Ramus transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distributus.

φ Ramuli aliquot, in superiora ossis sacri foramina missi.

ϱ,ς Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior ϱ notatur, exterior ς.

τ,τ Interioris rami, quem ϱ notauimus, exterior propago, in musculos exteriorem ilium ossis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorum serie transuersim digesta.

υ Interioris rami ϱ insigniti interior propago, eiusq; propaginis rami humilioribus sacri ossis foraminibus distributi,

χ,✝. χ uerò & ✝ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri sedem, ipsumq; adeò uteri collum.

ω Vena ab exteriori ramo, quem ς indicatum conspicis, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami ϱ notati coiens, quà id pubis ossis foramen perreptat.

ει Hac sede uena, pubis ossis foramen permeans, præter alios ipsius surculos, uenulam in coxendicis acetabulũ porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.

ȣ Venæ pubis ossis foramen transeuntis ramus, cutem ad internam femoris sedem subiens.

ꭓ Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ, quem 2 notabimus.

Γ Vena ab elatiori sede exterioris magni illius trunci rami s insigniti, quà is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo & abdominis musculis cutiq; ramos offert: quorum præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc, ubi M consistit, à uena sub pectoris osse deducta pertingunt.

Δ Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes excurrit.

Θ Prima magnæ crus petentis uenæ propago, per interiorem femoris tibiæq; sedem sub cute deorsum ad summum usq; digitorum pedis perreptans.

Λ Propaginis Θ insignitæ ramus, femoris interiora ad inguina accedens.

Ξ Dictæ propaginis ramus, ad anterioris femoris regionis cutem uersus exteriora digestus.

Π Propaginis Θ insignitæ ramus, primo tibiam mouentium musculo oblatus.

Σ Dictæ propaginis soboles, in anteriorem & posteriorem genu sedes dispensatæ.

Φ Hac sede propago Θ indicata, per sedem tibiæ interiorem, sub cute in uarios multiplicesq; ramos discinditur, hicq; opportunè, dum sanguinem mittimus, aperitur.

Ψ Hàc ad anteriorem interioris malleoli sedem nuper dicta propago ducitur, atq; uti cernere est, in pedis superiora terminatur.

Ω Ramus à grandi uena crus petente, in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, eiusq; sedis musculis & cuti soboles utcunq; frequentes deriuans.

1 Ramus septimo nonoq; tibiam mouentiũ musculis, & cuti femoris iuxta externã ipsius sedem surculos deducẽs.

2 Grandis ramus, in quintum femur mouentium musculum digestus.

3,4 His

3,4 *His duabus propaginibus inuicem coeuntibus uena constituitur, quæ inter musculos posteriorem femoris sedem*
5,6. *occupantes excidens, sursum in femoris cutem ramos 5 insignitos porrigit, & maiori præcipuaq́ sua portione 6*
7,7. *indicata, sub cute per poplitē genú ue flexum fertur, & in suræ cutem ad calcem usq; digeritur, 7 & 7 notata.*

8 *Utrinq; ad characterem 8 conspicitur soboles, à magna crus petente uena musculis oblata, qui ab inferioribus femoris capitibus principium sumunt. Atq; ita præsens character uenam inibi notat, ubi inter commemorata nunc femoris capita repens, in duos truncos discinditur.*

9 *Exterior truncus bipartitionis à magna uena in poplite facta.*

10 *Ramulus exterioris trunci 9 insigniti, ad genu anteriorem exterioremq́ regionem sub cute exporrectus.*

11 *Portio exterioris trunci secundum fibulā internæ septimi & octaui musculorū pedem mouentium sedi oblata.*

12 *Portio exterioris trunci, externam tibiæ pedisq́ sedem sub cute perreptans. Cæterùm ubi hæc portio externæ pe*
13. *dis sedi exporrigitur, cæterisq́ pedis cutem adeuntibus uenis commiscetur, 13 inscriptum obtinet.*

14 *Interior truncus diuisionis, quam magna uena in poplite molitur.*

15 *Ramus interioris trunci 14 insigniti, per internam tibiæ sedem, uersus posteriora tamen magis, in surculos disse*
16. *ctus, pedisq́ internum latus sub cute accedens, ubi etiam 16 inscriptum habet.*

17 *Ramus interioris trunci, secundùm quartum pedem mouentium musculum in tibiam digestus.*

18 *Interioris trunci propago, quæ inter tibiæ os & fibulam, uersus anteriores tibiam amplexantes musculos ducta, per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede iuxta pedem occurrens fertur, ac in musculos finitur, digitos in externum latus mouentes.*

19 *Reliquum interioris trunci, quod inter musculos reconditum, post interiorem malleolum inferiora pedis subit, ac tandem in omnes digitos absumitur.*

Præter hanc uenæ cauæ nudam delineationem, cuius characterum indici modò finem imposui, ac dein plerasq; quinti, sexti & septimi librorū figuras, huc in primis ea spectat, qua ad tertij huius libri calcem, uenarum arteriarumq́ simul seriem exprimere conatus sum. Quotiescunq; igitur in quatuor subsequentium Capitum interiori margine simplex character occurret, illum ad nudam cauæ delineationem referendum putato.

QVO'NAM PACTO VENAE CAVAE SOBOLES in iecoris substantia, portæ uenæ propaginibus committantur, quáq; ratione uena caua iecori eas soboles offerat. Caput VI.

QVOTIES alicubi in interioribus marginibus scribimus, fig. cap. 6. lib. 3. nudam uenæ cauæ delineationem, quæ modò præcessit, indicamus: non enim semper prolixe scribendum putauimus, Figuræ sexto Capiti libri tertij præposita.

a tota figura huic capiti præposita.

Prolixam autoribus de uenæ cauæ ortu esse disceptationē.

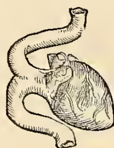

ROLIXE' admodum de[a] uenæ cauæ exortu agendum esse, si quis autorum controuersiam in medium adferendam arbitraretur, cùm pleraq; Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maximè sextus de Hippocratis & Platonis dogmatibus liber attestantur, quem uniuersum huic quæstioni, ex quo'nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadē disceptatio mihi aggredienda foret, neutiquā Galeni argumēta oscitanter præterire liceret: quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ uera & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeò Galeni uerbis est acquiescendum, ut omnia quæ illic in Aristotelem congerit, uera indubitataq; esse ducamus: uti iam in sermonis progressu, qui ueram uenæ cauæ seriem enarraturus est, cuiuis reddetur obuium. quippe relicta de uenę cauæ ortu contentione, ipsius distributionem aggrediar: quam quidem[b] à corde auspicarer, si modò à maxima amplissimaq; uenæ cauæ sede hanc inchoandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, uelimus nolimus, nobis quantumuis etiam ringētibus, fatendum erit, uenæ cauæ[c] orificium, quod ad dextrum cordis sinum pertinet, multo[d] amplius esse, quàm uenæ cauæ corporis amplitudinē, quacunq; etiam ex parte hanc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quà iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit: quodq; illam statim ab exortu

Galeni argumenta de uenæ cauæ ortu in Aristotelem scripta, non omnia ex tripode dicta.

b à D.
c 7 fig. lib. 6 C, C.
d D amplius est, quàm B, f.

exortu in duos truncos,[c] arteriæ magnæ modo findi, ac unum superiora petere, alterum uerò deorsum explicari, & postmodũ ex illis truncis eum qui deorsum secundùm lumborum uertebras fertur, grandiorẽ esse tradit. unde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumq; ductibus & arborum radicibus tanta industria & callidè texuit, repellẽda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendũ, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur:[f] quòd illic non similiter, ut magna arteria, enascatur: hoc est, quòd mox ab ortu in duos truncos non diuidatur, sed rectà secundùm cordis latus ducatur. Primùm enim, ut falsum, & dissectionis professori indignissimum est, Galeni axioma, quo uenam è iecoris gibbo pronatam, in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam à corde non oriri, quòd rectà secundùm cordis latus porrigatur. Nam si quis arteriæ ortum attentè examinauerit, animaduertet profectò, illam è cordis basis medio, tanquã ex ipsius centro enasci: ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, non ita multo post ortum arteriã necessariò diuidi oportuisse. Venam autem, quæ ex cordis basis latere (utpote uas mollius quàm arteria) secundùm Aristotelis sententiam enasceretur, non oportuit in duos truncos statim ab ipso ortu discindi: quum citra diuisionem peropportunè sursum deorsumq; repere possit, illaq; diuisio incassum fieret, præterquàm quòd prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodiens uena, arteriæ modo bifurcaretur, primùm ipsius origo & caudex aliquousq; in dextram thoracis sedem omnino proreperet, ac inde tandem diuideretur, eiusq; diuisionis trũci denuò sinistrorsum deberent duci: si modò uersus corporis medium (ut nunc fit) cauæ partes porrigi debuissent. Accedit huc Galeni argumentũ, nunquam non grauissimè ab ipso resumptũ:

HAC figura finxi cauæ seriem, quam necessariò moliretur, si uno principio aliquousq; progredienti enata, in duos truncos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quò autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, & hactenus optimæ demonstrationis loco habitum, accuratiùs obserues, confer præsentem figuram cum aliquot sexti libri, & potissimùm cum quinta, & etiã cum totius cauæ figura: ut animaduertas, quî illam citra diuisionem adhuc obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium tandem pertingeret.

Si cor uenarum esset principiũ, omnes uenas necessariò oportuisse ad cor pertingere, uti sanè ad iecur pertingunt. quasi uerò[g] arterialis uena ad iecur non minus, quàm[h] portæ uena ad cor, accederet: quamuis interim ramulos non paucos uenæ portæ cum cauæ uenæ propaginibus in iecore ita uniri uideamus, perinde ac si cauam uenam quis non immeritò portæ uenæ continuam esse, hacq; ratione etiam portæ uenam cordi communicari assereret, secus nimirum, quàm arterialis uena ad iecur pertingit. At si fortè Galeni sententiæ suffragaturi, contenderimus, arterialem uenam ob id ad iecur non pertinere, quòd arteriæ constet corpore: cõcedamus rursus oportet,[i] uenalem arteriam uenæ corpore efformari,[k] atq; ab illa sinistri cordis sinus sede principium petere, à qua caua è dextro cordis sinu nascitur. Adde & hanc non secus ab origine, citra unius caudicis aliquousq; productionem & incessum, in dextram pulmonis sedem & in sinistram duci, quàm caua sursum ac deorsum à corde fertur. ac dein adijce, uenam arterialem aliquandiu unum caudicem ab ortu seruare, ac postea in duos truncos diuidi: perinde sanè ac magnam arteriam, quæ similiter ut uena illa arterialis è cordis basis medio pronascitur. quod sanè Galeni etiam anatomici argumenti robur ostendit, quo conatur docere, uenam cauam arteriæ magnæ modo debuisse diuidi, si illa à corde, non autem à iecore initium duceret. Quod uerò ad Galeni rationem spectat, uenas omnes ad cor, perinde

c fi. cap. 12 C diuiditur in 1 ac V cum D.

f Hic confer 5 fi. lib. 6 C, D, F, cum O, P, R figuræ 6. Dein specta hanc sedem in ultima 3 lib. figura.

g 1 fig. 15 cap.

h fi. cap. 5.

i 2 fig. cap. 15.

k Cõfer C 5 fig. lib. 6 cum G 6 figuræ, ubi aliã seriem etiã uidebis I quàm G.

l 2 fig. lib. 5 F. cor, perinde ac ad iecur, non pertinere asserentem, aliquid sanè de [l] umbilici uena in medium adferrem, si uenam in humano fœtu examinassem, quæ in canum fœtibus ab umbilici uena, maiori sua portione iecur petente, in mesenterium ac lumbos dirigitur. hæc namq; doceret, umbilici uenam non debuisse in cor inseri, etiamsi cor uenarum statueretur initium, præcipuè quum umbilici [m] arteriæ non in cor cessent: sed sat ipsis fuerit, magnæ arteriæ illic continuas euasisse, ubi hæc in crura est deducenda. *m 12 cap. fig. & 2 fig. lib. 5 K, L.* Pari quoque occasione, de primo in fœtus generatione organo nihil dico: quandoquidem etsi cæterorum Anatomicorum inuicem, sibiq; met ipsis pugnantium decreta facilè in multis improbare refellereq; queam, nihilominus quod mihi ipsi undique sanum ac indubitatum uideretur, nihil adferrem, adeò de fœtus formatione, cordisq; mehercule usu præcipua quædam mihi sunt obscura, & dubijs plena. Verùm irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidem illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor, arteriarum saltem nomine (etiamsi non pulmonis occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse, cum Galeno dicat: & non cognoscat, Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, instituturum fuisse? Ad hæc, quis uel perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quod à [n] membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ [o] membranas dilui posse? *n 7 fig. lib. 6 K, L, M. o 9 fig. lib. 6 E, F.* Neq; sat scio, quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem: nisi quòd iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituatur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quum cauam à corde non oriri asserit, eo quòd arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quando obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quòd illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor & iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem, iecoris uirtuti simillimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore incœperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus cõfectum ex cibo & potu succum in iecur deducit: qui quum ex ipso sanguis, urina & bilis, lienemq; petens recrementum, consurgant, neutiquam proportione illi respondet sanguini, qui per portæ uenam remeans, illis quibus hæc cõmittitur partibus alimentum suppeditat. Adeò, ut planè rhetoricum sit argumentum, quod Galenus à quorundam Anatomicorum in uenarum serie enarranda descriptionibus, cõtra Aristotelem colligit. Sed ne hîc Galeni dissectionis, atque adeò totius medicinæ principis placita uilipendere, ac seriatim ipsius argumenta refellere uidear, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspicabor, quòd ab hoc sanguinẽ in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi adhuc credam: etsi cauæ ortum hinc esse, non ita annuam, neq; quicquam à me de ipsius origine assertum uelim, quicquid etiam casu mihi inter scribendũ exciderit: ne hircosis quibusdam medicis calumniãdi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugas morantur, & osium interim ac musculorum cognitionẽ, &

Venæ cauæ distributionis descriptionem à iecore incipiendam.

R uasorum

uasorum reliquam seriem, tanquam ad ipsos nihil pertinentem, reijciunt. Verùm & ideo de cauę principio ex iecore nihil absolutiùs subijciam, quòd iecur mihi potiùs è uenis, quæ ipsi intexuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus cõformatione, originẽ ducere uideatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur: quum interim uenæ cauæ [p] os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ, arterialisq; uenæ orificijs: quæ à corde enasci, nemo sanæ mentis inficiari potest. *p 7 fig. lib. 6 C,C,C, atq; ita inuicem confer 6, 8, 9, 10 figuras lib. 6.*

Caua in iecore series. Cæterùm quemadmodum (ne fortè rursus aliò excurrat oratio) ab extremis iecoris partibus, orbiculatim ex ipsius concaua sede, [q] exiguas uenularum propagines, paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contendẽtes, inuicem coire, maioresq; uenas constituere diximus: & deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousq; omnes illæ soboles in uenæ portæ caudicem finiant: [r] pari etiam ratione, ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbicularibusq; iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumeræ uenularum propagines exoriuntur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coeunt: atq; hæ rursus in ampliores eò usque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris parte, eius regionis quæ dextram dorsi sedem respicit, in unam congrediantur [s] uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis uocatur κοίλη μεγάλη, & interdum (quemadmodum & portæ uena) ςελεχιαῖα, deinde & ἡπατικὴ: Latinis uerò caua, magna, & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Huius uenæ rami, per iecoris corpus exporrecti, portę ramis [t] incumbunt, & utriusq; uenæ ramulorum extrema osculis inter se conniuent, & multis locis congredi continuariq; iam dissecantibus apparent. Ipse autem ramorum in uenæ cauæ caudicem extremus coitus & cõgressus, non in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: sed, ut iam prius admonui, in ea iecoris parte, quæ dorsi dextro lateri proxima est. adeò sanè, ut nihil prorsus substantiæ iecoris, toti posteriori uenæ cauæ parti, quà dorsum spectat, obduci cernatur. Neq; rursus, etsi Galeno & omnibus dissectionũ professorib. aliter uisum sit, uenæ cauæ rami, ex iecore procedẽtes, cauam in eum modum constituunt, quo radices ad arboris caudicẽ pertinere colligique conspicimus. Nam cauæ rami, ac si uenam per posteriorem iecoris sedem, rectà quodãmodo deorsum porrectam, & duntaxat iecoris cuidam sinui innatam ingrederentur, ipsi continuantur. Sunt autem hi [u] duo insigniores

q fig. cap. 5 A,A,A uersus B.

r A,A,A ad B.

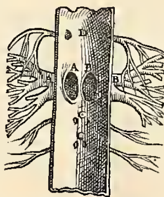
s B,ß.

t 13 fig. lib. 5 Z incumbit Y.

Caua uenæ nomina.

In qua iecoris sede cauæ caudex cõsistat, ramosq; primùm proferat.

Præsens figura, iecoris gibbum, posterioreq; ipsius sedem commonstrat. ac A quidem & A indicant elatiorem gibbi regionem, septo transuerso uersus anteriora cõterminam. B uerò & B regionẽ humiliorẽ. C cauæ uenæ pars notatur, qua hæc septũ permeat, ipsiq; ramos exporrigit. D ad E usq; sedẽ indicat, qua caua iecoris substantiæ adnascitur. H portæ uenæ portiunculam insinuat. Cæteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

Hæc figura uenæ cauæ portionem oculis subijcit, posteriori iecoris sedi exporrectam, quam longa sectione secundùm posteriorẽ uenæ sedem ducta diffecui, ac dein distendi, ut propaginum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam constituunt, in conspectum uenirent. Ac utrunq; A, propaginis, quæ à caua in dextram iecoris sedem disseminatur, orificiũ, & ipsam deniq; propaginem notat. B uerò & B propaginem indicant, quæ per sinistram iecoris sedem spargitur. C autem & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiam à caua, præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propagines has, & soboles, à iecore enatas, cauam constituere, an à caua in iecoris substantiam diffusas esse dicam. Cæterùm D cauæ uenæ sedes notatur, qua hac septum permeat, ipsiq; ramos depromit.

u Alter A insignitur.

ſigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ ſedem, non autem latera, aut poſteriorem ſedem, ſubingredientes, & neutiquam cum uenæ cauæ amplitudine comparandi. imò ſi non nimis anxiè in Galeni uerba mecum iuraueris, proculdubio aſſeres, uenam cauam à corde deorſum per iecoris poſteriora ferri, atq; ab huius anteriori ſede duas inſignes uenas pullulare, numeroſa ſerie in iecoris ſubſtantiam diffuſas, portæq; uenæ ramulis continuatas. Præter has inſuper uenas, quæ à caua iecori offeruntur, in reliquo ipſius
x a. per uiſceris poſteriora deſcenſu (qui ſanè breuiſsimus eſt)[x] paruulos etiam ſpectabis ramulos, ab anteriori cauæ ſede etiam in iecoris ſubſtantiam excurrentes, & in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia hominem accuratè ſecanti, adeò ſunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ ſeriem ſpectans, non multo magis probauerit hanc, quod ad ſeriem attinet, oportere à corde primùm deſcribi, ac demum ipſius ad ſuperiora inferioraque ductum enarrari. Sed quum ſanguinem, qui in caua paſsim continetur, à iecore confici, cum Galeno adhuc arbitramur, uenæ cauæ ramorum diſtributionem à iecore quodammodo cum ipſo auſpicati ſumus, deinceps eam uenæ partem deſcripturi, quæ ſupra iecur conſiſtit.

EIVS VENAE CAVAE PARTIS, QVAE SVpra iecur conſiſtit, diſtributionis ſeries. Caput VII.

HAVDQVAQVAM Galeno ſatis fuit, neſcio quàm uerum uenæ cauæ ortum à iecore comminiſci: ac, ut ab Ariſtotelis placito ueriùs, magisq; ex merito declinare uideretur, fingere, uenam cauam mox à ſuo è iecoris gibbo progreſſu, in duos truncos, arteriæ magnæ modo bipartiri, unumq; ad ſuperiora corporis, alterum uerò ad inferiora duci: quinimò, ut etiam probaret, ſanguinem in corde non generari, adijcere non eſt ueritus, truncum qui ſuperiora petit, multo ſtrictiorem eſſe, minusq; amplum illo qui deorſum porrigitur. Sed iam aſſeruimus, cauam in eiuſmodi truncos non diuidi.[a] Et etiam ueritati neutiquã conſonum eſt, cauæ uenæ partem, quæ inter iecur,[b] dextramq; cordis aurem conſpicitur, anguſtiorem illa uideri, quæ ſub iecore lumborum uertebris explicatur. quod non perfunctoriè inter diſſecandum obſeruari uelim. Nam ſi quis obiter ſectioni ſtudium impendat, & iecur, aut cor, aut aliud membrum inter ſecandum mouens, plus ſanguinis in uenæ partem, uertebris lumborũ exporrectam, quàm in illam quæ ſupra iecur habetur, propulerit, is ſanè Galeni ſententiæ ſubſcribet: at ſi uiciſsim ex hac uenæ parte ſanguinem cõpreſſum, in illam ſurſum duxerit, leui opera Galeno non amplius aſſentietur. Quum uerò hæc ſectione conſtabunt, cõduxerit Galeni rationem preſsiùs expendere, qua conficit, aſcendentẽ uenæ partem multo oportere minorẽ eſſe deſcendente, quòd hæc ſcilicet plures quàm illa partes enutriat. Nam ſi iſta Galeni ratio uera eſt, etiã citra ſectionẽ ipſius commentũ nulli non innoteſcet: quandoquidem aſcendens pars plus ſanguinis, cõtra Galeni dogma, quàm inferior, quæ lumborum uertebris exporrigitur, requirit. unde etiam mox inferendũ eſt, hanc partem illa anguſtiorẽ meritò oportuiſſe cõfici. Primùm enim neq; bilis ueſicula, neq; uentriculus, neq; inteſtina, neq; omentũ, neq; meſenteriũ, neq; lien, ramulum aliquem à caua aſſumunt, hæcq; ſub iecore collocãtur. Verùm ſoli renes, altera ueſica, teſtes & crura, & inferior abdominis pars, ab ea quæ deſcendit cauæ parte ſanguinem adipiſcũtur. Ab aſcendente uerò, ſeptum tranſuerſum, & uniuerſus

a reſpondet B, ſ. b 5 fig. lib. 6 B.

Cauæ partem ſeptũ tranſeuntem, illa quæ ſub iecore conſiſtit, non arctiorem eſſe.

uniuersus thorax, & superior abdominis sedes ad umbilicum usq; alitur. nam
& thoracis partem iecori proximam, ad secundam usq; lumborũ uertebram
pertinentem, à[c] uena coniugis experte nutrimentum obtinere audies. deinde *c F,F.*
brachia, collum, & caput uniuersum, ab ascendẽte uenæ portione alimentum
assumũt. ut taceam nunc sanguinis copiam, in cerebrũ tot uenis scaturientem,
& eam quę in cor defertur, non solùm cordis & pulmonis, omniũ maximi ui-
sceris nomine, uerùm & omnium arteriarum, quas sanguine ad cor delato im
pleri credimus. Sed quorsum spectat, eiusmodi rationes, ut Galeni placitũ sub-
uertatur, colligere? quum sectio iam admonitis studiosis abundè non hoc so-
lùm infirmet, uerùm & alia, quæ in ipsius libris, de Hippocratis & Platonis de-
cretis legũtur, quàmplurima, à medicis, propter secandi imperitiã, & nimiam
quam autoribus damus fidem, tanquam Apollinis oracula, libenter concessa.
Cæterùm nunc tandem tempestiuum fuerit, cauæ uenæ[d] partis supra iecur *d B.*
consistentis ueram seriem aliquousq; persequi: ac postmodũ, ubi sermo à Gale
ni sententia dissenserit (ne plus æquò ipsius autoritatem spernere uideamur)
Cauæ per septum transitus, ac ipsius in septum rami.
adijcere. Vena itaq; caua neruosam septi transuersi partem in dextro ipsius la-
tere, peculiari foramine[e] permeat, unà etiam cordis[f] inuolucrum perforans, *e 7 musc. tab. s prope Δ. 5 fig. lib. 6 D transit per E.*
ac septo[g] duas non uulgares offerens propagines, per uniuersam septi sedem
multiplici sobole excurrẽtes, & ramulos quoq; cordis inuolucro, quà id septo
Caua in cordis dextrũ sinum adapertio.
committitur, diffundentes. Quum primùm uerò caua septum[h] superauit, mo
dicè sinistrorsum, uersus dextrum cordis[i] basis latus procedens, sinistro ipsius *f 3 fig. lib. 6 C, D, E, F, G. 4 fig. B, B.*
latere[k] adaperitur, atq; in dextrum cordis sinum pertinet: non quidẽ, ut Ana-
tomicorum fęx scribit, aliqua propagine, aut ramo quopiam, uerùm duntaxat
foramine quodam, seu scissione tam ampla, quanta ex uenæ cauæ partis sub *g C altera notatur.*
corde consistẽtis, & eius quę mox supra cor habetur, amplitudinibus in unum *h 5 fig. lib. 6 D.*
Cordis basim cingens uena.
circulum deductis, consurgeret. Anteriori cauæ uenæ sedi hîc[l] dextra cordis *i 4 fig. lib. 6 C, D.*
auricula connascitur. A[m] posteriori uerò cauæ ad cor connexus sede,[m] insignis
uena promitur, quæ secundùm cordis posteriora & sinistrum latus antror- *k D. & 7 fig. lib. 6 C, C, C, quæ conferẽda sunt cum. A, B.*
sum ita porrigitur, ut cordis basim coronæ modo succingat, ac ab inferiori
ipsius sede[n] ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat: quorum
præcipui sunt, qui cordis substantiam illic petunt, ubi hæc est[o] crassissima. un- *l 5 fig. lib. 6 B.*
de etiam frequẽtiores uenas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum
consistit, sparsas cernimus. Hæc uena interdum gemina uisitur, grandiori qui- *m E. & 7 fi. lib. 6 G. & 6 fi. D.*
dem à posteriori sede orificij cauæ initium ducente, minori uerò ab anterio-
ri sede. Vena caua, à cordis basi sursum ascensura, cordis inuolucrum perfo- *n 6 fig. lib. 6 E, E.*
rat: & uersus corporis medium sensim ducta, multoque quàm sub corde gra- *o Specta 11 fig. lib. 6.*
cilior, magnæ arteriæ[p] innititur: non autem magis retrorsum repens, uerte- *p F super H 4 & 5 fi. lib. 6. aut specta hic ultimam 3 lib. fig.*
brarum corporibus insidet, ut quæ à stomacho occupantur, cui rursus aspe-
ra incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago, cui ultimo
Qui uenã coniugis expertem à caua educi oportuerit.
caua insternitur. adeò sanè, ut quum caua tantùm à uertebris distet, mirabili
artificio illis uena fuerit offerenda, quæ ipsis costisque sanguinem submini-
straret. Quum enim septum transuersum impedimento sit, quo minus ca-
ua,[q] ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus soboles dispensat, uertebris ac co- *q [illegible]*
stis propagines tribuere queat: & deinde, quum cordis basis adeò à uertebris
eleuetur, & uasa in pulmonem diffusa, cauam à uertebris ita subleuent, ut e-
tiam hinc ad ipsas caua nullos deriuare queat ramos: rerum Opifex ab illa[r] *r F, F. ult. fig. & 5 fig. lib. 6 G.*
magnam eduxit propaginem, postquam cordis inuolucrum transcendit, at-
que pulmonis dextræ partis cum sinistra[s] connexum superauit, ipsaque dor- *s Specta 12 fig. lib. 6.*
so propinquiùs quàm antea accedit. Hæc propago, seu uena, à dextro cauæ
latere

latere pronata, deorsum ad quartæ propemodum thoracis uertebræ corpus contorquetur: & decliuis secundùm dextrum uertebrarum latus porrecta, suo[t] fine unà cum magna arteria,[u] sub septo transuerso ad aliquot usq; lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauæ uicẽ toto progressu gerit, quo ipsius caudex uertebras ita[x] atq; in lumborum regione nequiuit contingere, ac geniculatim ramos ad uertebras, ipsasq; adeò dorsi partes offerre. Meritò igitur caua hanc uenam à se tam grandem deprompsit,[y] ut arteriæ magnæ ritu utrinq; ad costarũ interualla[z] ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed ex[a] media regione posterioris ipsius sedis, quæ uertebris innititur. Quia uerò coniuge priuatur, neq; in altero latere parem asciscit à caua propaginem, Græci eam ἄζυγον, nos uenam absq; coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauæ latere, quàm à sinistro: quòd secundùm dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & media quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam cauæ sede non enascitur: ne frustra tunc longiori ductu, quàm modò, uersus dextrum reflecti, itaq; spinam accedere deberet. A' posteriori quoque principium sumere nequiuit, quòd hæc sedes alijs incumbat organis, quodq; hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis deduci, quàm nunc, oportuisset. Ab hac igitur uena utrinq; geniculatim pullulant propagines, singulæ ad nouem costarum inferiorum singula interualla perreptantes, quæ in uerarum quidem costarum interuallis ad eam usq;[b] sedem contendunt, ubi hæ in cartilaginem degenerant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm interualla pertinent, propagines hæ pertingunt, abdominis musculis etiam[c] implicitę. In ipso autem per costarum interualla progressu ramulos diffundũt, qui in musculos illi thoracis sedi, quam ipsę perreptant, incumbẽtes, dispergũtur. Pręterea ab hac sine pari uena, ad omnes secundùm quas deducitur uertebras, soboles quædam pertinent, quæ in uertebrarum corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Insuper[d] membranis thoracem intersepientibus, quà illæ dorso continuantur, ab hac uena surculi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab hac uena, quum primùm ab ortu uertebras contingit, subinde ramum quoq; educi: eumq; in tenues propagines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atq; inibi in membranam costas succingentem numerosis, sed gracilibus surculis distribui. atq; hi non seriatim ac rectà secundùm costæ ductum ferũtur, quemadmodum propagines inferioribus costis digestæ, uerùm errabundo incessu excurrunt. Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his scilicet multo breuior thorax, quàm quadrupedibus, à Natura datus sit) usuuenit, ut pręsenti anno in publica sectione, uiro & item mulieri omnes thoracis costas uenæ sine pari propaginibus enutriri, hîc Patauij uiderimus. Et Bononiæ etiam (ut priuatas sileam sectiones) quum primùm illic dissectioni præessem, atq; de uenæ sectione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademq; lectione tria nobis obtigerunt hominum cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenæ ramis enutriri, nemo ex tanto eruditorum uirorum cœtu inficiari potuit. Atque ut id subinde obseruatur, ita sanè interdum hanc sine pari uenã, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebram, in duos truncos diuidi cernes: quorum unus quidem dextri lateris costarum radicibus, alter autem sinistri exporrigitur, suiq; lateris costis, quà prorepit, ramos offert. Interdum uerò à sinistro uenę pari carentis latere, in eadem propemodum regione, grandem uenam pronasci obseruabis,[e] illi ramo prorsus similem,

t infimum G.
u 7 musc. tab. q.
x 20 fi. lib. 5 Q. & 22 fig. g.
y fig. cap. 12 i diffundit k,k.
z G,G.
a ad eam ferè rationẽ, quæ patet in fig. cap. 13 inferia.
b 1,3 fig. cap. 19 lib. 1 A,B.
c 1 fig. lib. 5 E.
d 1 fig. lib. 6 H,H. aut 2 fig. G,G. I,I.
Varia uenæ pari carentis series.
e 5 cap. fig. S. & 4 fig. lib. 5 γ.

R 3 milem,

milem, qui à portæ uena inferiorem omenti membranam adeuntium facilè maximus est. Hæc enim ubi primùm transuersim uertebræ illius, cui exporrigitur, corpus transcendit, in duos ramos diffunditur: quorum alter sursum, alter deorsum secundùm costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis propagines deriuat. Non secus sanè, quàm si Natura aliquãdo maluisset, unum grandẽ ramum à dextro latere hic ad sinistrum porrigi, quàm super singulas uertebras unum tenuem gracilemq́; ramulum ferri. Adeò, ut mihi etiam persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro cauæ caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quæ secundùm sinistrum uertebrarum latus decliuis ducta, sinistris costis ramos offerat, illa quam sine pari uenam nũcupamus, dextras costas duntaxat alente. Atq; huiusmodi uenæ ortũ non tantùm à iugulo primùm posse fieri, sed paulo inferiùs, etiam agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruaui. Verùm eiusmodi non nisi rarisimè occurrentes uenarum series, Anatomes studioso non aliter expendendas putauerim, quàm si interdum sextum in manu digitum, aliud'ue monstruosum se spectandum offerret. Adeò, ut si quando in publicis sectionibus hæc obseruo, ea tanquam non essent, tacitè prętermeam, ne artis candidati in omnibus corporibus hæc obseruari arbitrentur. Idq́; tanto, non in sectionibus solùm, sed modò in absoluti hominis historia persequenda, faciendum duxi studiosiùs, quanto ipsos monstruosa illa magis admirari, experientia non semel didici.

Duabus his figuris geminas uenæ pari carentis series expreßimus, quæ ab illa uariãt, quam integra uenæ cauæ delineatio indicauit. Notat autẽ hîc A uenæ sine pari truncum. B ipsius ramũ, qui in sinistrã ductus, in plures digeritur propagines. C uerò priuatim in inferiori figura, insinuat cauæ uenæ caudicis portionẽ.

Porrò iam sermoni adijciendum est, mihi hactenus in homine nihil esse prætermissum: uti sanè arbitrabitur, qui Galeni placita sedulò euolués, primùm à me quintã pulmonis fibram seu lobum requiret, quo caua in interuallo inter septum & transuersum cordis inuolucrum, ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, oscitantiæ alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorassent: uti sanè & Galenum is latêret, si hominum cadauera potius cum illis, quàm simiarum secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullum sit interuallum ductus uenæ cauæ à septo in cordis inuolucrum, sed hæc duo simul connata, unà semelq́; perforentur, nullus sanè pulmonis lobus hic cõsistere potest, qui in illo interuallo uenam sustineret. In caudatis uerò simijs, & magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallum, inter septum transuersum, & inuolucri cordis mucronem: ac hîc inter membranas thoracẽ intersepientes, inane uacuum'ue est spacium, per quod caua prorepit, sibi substratum habens pulmonis lobum, quo is cauæ caudex mirabili Naturæ beneficio tanquam manu apprehenditur & suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utranq; ueram esse fatebere. Verùm Galeni sentẽtia nusquam non à caua, priusquam ad cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parcit: quum hæ membranæ uenas assumant, partim ab [f] illis ramis, quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena sine pari. Caua autem, quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne contingit quidem: tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues, ut in illas digeri debẽt, priuatim offerat.

Licebit hic 6 libri 3, 4, 5, 6 figuras, & ultimam huius libri spectare.

Lib. 7 de Administ. sect.

Lib. 6 de Placitis. lib. de Sect. uena. lib. 7 de Admin. & 2 Commentariorum in Hippoc. de Victus rat. in morbis acutis.

f L. 1 fig. lib. 6 M, N, Q.

offerat. Præterea alius, Galenum in libro de Venarum sectione probè assecutus, mirabitur, quî, priusquam cauæ supra cor progressum attingerem, à caua statim atq; in cor pertingit,[g] uenam arterialẽ in pulmonem porrigi, non ascripserim: quum interim illud Galeni sit dogma. quod quàm ueritati consentiat, ipsa uasorũ uicinia arguit. quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium ducere, neutiquam quis asseret. Præterquàm enim quòd arterialis uena sextuplo crassiori constat[h] corpore, quàm caua, illa hanc non cõtingit, & non mediocris cordis substantiæ portio inter cauæ orificij elatiorem sedem, & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis uenæ orificiũ non minus in cordis dextrum sinum, quàm orificiũ cauę orbiculatim liberumq; pertingit: nihilq; minus apparet, quàm soboles aliqua, à caua ad arterialem producta. Vnde etiam hæc, quia propriam obtinet circunscriptionem, non minus priuatim, quàm caua uenit pertractanda. Dein quis forsan me culpabit, quòd coronalem uenam dixerim esse (uti quoq; profectò existit) insignem: quum in libro de Venarum arteriarumq; sectione Galenus illam scripserit esse exiguam: uti contrà in septimo libro de Administrandis sectionibus, hanc perpetuò geminam reperiri tradidit. Huc accedit Galeni, de uenæ pari carẽtis principio, sibi non constans sententia. Primùm enim in commentario decimo secundi libri in Hippocratem de Victus ratione morborum acutorum, sibijpsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenæ cauæ per thoracem distributione, uniuersim inquit uenam octo inferiores costas enutrientem, à caua pronasci, anteaquàm ad cor pertingat. Mox subijcit, in quibusdam animalibus supra cor hanc à caua depromi: in homine autem ex ea cauæ sede eandem emergere, qua hæc dextram cordis aurem contingit. Rursus sui oblitus, aliquanto inferiùs subnectit, hominis infernas costas à uena enutriri, quæ sub corde à caua exorditur. Huic sententiæ propemodum conformis est, quæ in sexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum, simul cum omnibus membranis, quæ tum thoracis cauitatem intersepiunt, tum quæ pulmonem ambiunt, alimentum ex caua, priusquam ad cor deferatur, sumere. In libro de Venarum sectione, uenam sine pari à dextra auris sede ad sinistras thoracis partes proficisci, atque ad quintam thoracis uertebram perferri in quibusdam animalibus, attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet: pluraq; hic quàm in libro de Victus ratione, costarum interualla præsenti uena enutriri fatetur. Eandem sententiam in septimo de Administrãdis sectionibus complectitur, nisi quòd hîc ipsam à uena, quę iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, malè adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco hanc sine pari uenam ex dextro cordis sinu, non secus ac[i] coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud euenit. At non est quòd prolixiùs alia huius ordinis loca ex libro de Fœtus formatione & aliunde in mediũ adferam, quum ex modò propositis, Galeni de uenæ pari carentis ortu progressuq; sententia utcunq; constet: quæ quàm ueritati consentiat, ex nostra enarratione, ueram eius uenæ seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quàm in simijs, & canibus, & suibus, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus, uena pari carens à caua procedit, postquàm hæc cordis inuolucrum superauit, ac eousque pertingit, ubi nullus amplius, qui uasorum interuentu perficitur, pulmonum apparet connexus. Et si quis sectioni fidem derogans, rationem huius uenæ exortus petierit,

R 4 illam

g 6 fig lib. 6 1.8 fig. C,D.

h 1 fi. cap. 15 B, C.

Galeni de uenæ sine pari ortu sententia.

i E.

illam sanè adinueniet ex nostro sermone, qui Naturæ artificium in illius uenæ propagatione superiùs enarrauit. Haudquaquam enim hæc pari carens uena, à cauæ caudice sub corde enasci potuit: tum quòd nimium periculose suspensa fuisset, propter ingens interuallum, ab ea uenę cauę sede ad uertebras usq; conspicuum: tum etiam, quòd si illinc uena pari carens exoriretur, tota dorsi pars sub corde, & ea sede, qua eius uenæ principiũ nunc exporrigitur, consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enascitur, producere debuisset, illi dorsi sedi alimentum subministraturã. Eregionè autem[k] dextræ auriculæ pronasci nullo prorsus modo quiuit: quòd uasa pulmonem adeũtia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quoq; arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquousq; prius aut deorsum aut sursum prorepens, aptam descensus sui sedem callidè inuenisset. Præterea si eregionè dextræ cordis auriculæ uena paris expers diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine, secus atq; nunc, permearet. unde etiam uel hinc affatim docet, quàm procul à corde principium ducat. Neq; est quòd ad huius sententiæ robur, hominis dorsi, quà id cor spectat, obliquitatem adferam: quæ quum multo maior in homine, quàm quadrupedibus aut auibus sit, facilè liceret conficere, sine pari uenam homini etiam altiùs quàm illis animalibus à caua oportere enasci, quòd his scilicet succinctior ductus eregionè dextræ auris ad dorsum, quàm illi uisitur: uti profectò inter secandum non solùm iucundum est expendere, sed etiam promptum. Quamobrem uerò Galenus ita uariè, & de hominis uena pari carente, ipsi nunquam indubiè uisa, magis perperàm adhuc, quàm de simiarũ uena senserit, in ea Epistola utcunq; perstrinxi, qua dextri cubiti axillarem in laterali morbo (si modò quid intersit, cuius lateris uenam diuidas) secandam docui. Galenus enim aliquam rationem alicunde comminisci studuit, qua Hippocratis sententiam probabiliorem redderet, qua is sanguinem non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi uerò Hippocrates arbitratus fuisset, à[l] uena sine coniuge per phlebotomiam nihil educi posse, aut eam remotiùs ab[m] axillari distare, quàm ut hæc aut alia quæuis, illius gratia aperiri posset. quum interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito non Hippocrates solùm, sed omnis medicorũ chorus secet. Cæterùm quoniam Epistola nuper commemorata, hæc prolixiùs cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauæ uenæ distributionem deinceps, sed quàm minimè potero interrupta sermonis serie, aggrediar. Vena igitur caua, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum rectà sub pectoris osse[n] conscendit, membranis thoracem intersepientibus eleganter suffulta,[o] molleq; & glandosum corpus hic in iugulo paßim adstratũ obtinens, quod Græci θυμὸν, Latini uerò communi glandularum nomine glandium uocant. Est autem glandium id in elatißima thoracis sede extructum, ut ab omni noxa frequẽtißimas uasorum distributiones hic suspensas, immunes seruaret. Vena enim caua[p] inibi primùm in duos insignes truncos tota discinditur: & à sinistro trunco, quẽadmodum & à dextro,[q] grandis uena promitur, quæ primæ thoracis costæ innixa, postquam aliquot à se disparsit ramos, sub clauicula in axillam[r] properat. Ab huius etenim radice[s] exilis uena enascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usq; costam exporrecta, & exiguas soboles tribus, aliquando autem duntaxat duobus, superioribus costarum interuallis deriuans. Pręsens uena non semper ab eius quæ axillam petit radice pronascitur: uerùm nonnunquam à caua, priusquam in duos illos grandes truncos bipartiatur, principiũ ducit. Quinetiam interdum

Vnde uenam pari carentem enasci oportuerit.

Caua ad iugulum incessus, & ipsius inibi bipartitio.

Venæ axillam adeuntis ortus.

Vena superiora costarũ interualla petẽs.

interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneę filorum modo prætenuem existere: quum breuiora illarum costarum interualla, ab ipsis incumbente uena, quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq; potissimùm in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius[t] magnæ in iugulo bipartitionis,[u] duæ prodeunt uenæ, quæ antrorsum ductæ, ad elatiorẽ pectoris osis sedem contendunt, secundùm ipsius latera, quibus costarũ cartilagines coarctãtur, deorsum ad abdominis usq; superiora perreptãtes, numerosasq; soboles diffundentes. In progressu enim, ad sex superiorum utriusq; lateris septem costarum interualla, singulas distribuunt propagines, quæ ad terminũ osis costarum, ubi uenæ cõiuge carentis[x] ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodũ uerò à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis cauitatẽ ad musculos costis instratos excidere relatũ est: sic quoq; à uenis ad cartilaginũ interualla disseminatis, ramuli notatu digni, in musculos pectori incumbẽtes, ipsasq; adeò mamillas propagantur, si modò ad has à uenis pectoris osi exporrectis, surculi deriuentur. Porrò quod ex uenis sub pectoris osse deductis[y] reliquum adhuc est, ad latus mucronatæ cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorũ partem distribuitur. Venæ enim è thoracis cauitate prolapsæ, sub rectis musculis ad mediã usq; abdominis sedem feruntur, ramulos quosdã in proximas partes utrinq; transmittentes: quorum præcipuus ad abdominis cutem subit, atq; obliquè secundùm costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas & capillorum modo subtiles uenulas cessat. Cæterùm insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures surculos[z] supra umbilici sedem terminantur, qui rectorum abdominis musculorum substantiæ implexi,[a] illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in sermonis progressu, ab imo sursum sub rectis musculis conscendere audies. Harum uenarum sub pectoris osse reptantium originẽ, ex anteriori mediaq; in iugulo bifurcationis sede, utplurimùm educi animaduerti. interdum uerò eas ab[b] axillariũ uenarum radicibus, postquàm illæ nõnihil à iuguli medio in latera recesserãt, enatas obseruaui: quemadmodum aliquando alteram ipsarum, & præsertim sinistram, ab axillari, alteram uerò ab ipsa bifurcatione pronatam uidi: quemadmodum etiam non infrequenter occurrit ab anteriori uenæ cauæ sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasci, quæ sursum ad pectoris os ducta, in duas discinditur uenas: ac unam dextro pectoris osis lateri, alteram sinistro exporrigit. Ab his quoque uenis, secundùm pectoris os deductis, membranæ thoracis cauitatem interdiuidentes primos mutuantur surculos: ac subinde etiam à caua, ubi nunc dictas promit uenas,[c] graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundùm totam membranarum longitudinẽ, cum[d] neruis septi transuersi exporrectas. Quinetiam, ut & antea monui, à[e] uena pari carente, in membranas thoracis cauitatem intersepientes, surculi accedunt, uenis quæ[f] adhærentem oculi tunicam implicant, quàm simillimi. A' uenis dein has thoracis membranas intertexẽtibus, etiam soboles in cordis inuolucrum, ubi illæ[g] hoc continent, pertingunt. Cæterùm[h] uena axillam accedens, priusquam è thorace procidit, non ita procul ab ipsius initio, ex elatiori sede,[i] uenam utcunque amplam promit, quę sursum obliquè in posteriora tendens, ad transuersos uertebrarũ ceruicis processus deducitur: & per[k] foramina illis priuatim exculpta conscendens, in musculos uertebris proximè adnatos, soboles spargit. At præter illas, certo ordine, & ueluti geniculatim singulas soboles unicuiq; foramini neruorum exortibus in ceruicis uertebris inciso deriuat, dorsaliq; medullæ, ipsisq;

t H.

u Altera L insignitur. dein utraq; 2 fig. lib. 6 B, C.

x G, G.

y 1 fig. lib. 5 K. 6 musc. tab. a. ubi etiam rectũ musculum f insignitũ spectabis.

z M.

a F.

b ab I.

c 1 fig. lib. 6 Q.

d 1 fig. lib. 6 P, P.

e F.

f 18 fi. cap. 14 lib. 7 u, u.

g Id licet colligere ex 1, 2 fig. lib. 6.

h 1.

i N, N ultimæ fig. 5.

k 2 fi. cap. 15 lib. 1 T. 7 fig. x. 8 fig. α.

Venæ sub pectoris osse deorsum repentes.

Aliquot rami à uena axillam petente sparsi, priusquam brachium subeat.

ipsisq; adeò uertebris alimentum suppeditat. Quod uerò eius uenæ reliquum est, in caluariam contendit,[l] peculiare sibi cum[m] sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad posteriorem occipitis ossis capituli sedem excauatur. Cæterùm quando uena in caluariæ amplitudinem pertingit, in[n] secundum seu sinistrum duræ cerebri membranæ sinum, uti postea auditurus es diffusiùs, exhauritur. Præter hanc uenam,[o] alia adhuc ab illa quæ in axillā contendit, priusquam è thoracis cauitate omnino labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quę in musculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capitis dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; uerò axillam petens uena, inter primam thoracis costam & clauiculam, ex thoracis cauitate est egressa,[p] musculumq; perforauit, qui secundi paris dorsum mouentium alter est,[q] eam, uti pòst audies,[r] promit uenam, quam humeralem uocabimus: & ilico atq; decliuis ducta, glandulas in axilla ad firmam uasorum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam, à se diducit propagines. Primùm utrinq; singulas emittit uenas: ad thoracis quidem anteriora[s] unam, ad posteriora autem[t] alteram. Quæ antrorsum exporrigitur, in[u] musculos à pectoris osse & costis ad brachij os & scapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas frequenti admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrorsum proficiscens, in musculos cauam scapulæ sedem occupantes, uicinasq; sedes multiplici etiam sobole digeritur. Cæterùm nonnunquam à[x] priori, & quæ pectus accedit uena, interdum uerò ab ipso qui in axilla consistit[y] trunco,[z] alia grandis utcunq; uena exoritur, quæ deorsùm secundùm thoracis latus exporrecta, potissimùm absumitur in[a] musculū, cuius beneficio brachium decliue dorso admouemus. Præter hos ramos, maior uena, quæ in axilla habetur,[b] exiguos ablegat surculos glandulis & membranis, quę inibi uasorum distributionibus, eorundemq; colligationibus præsunt. Qua autem serie axillaris uenæ reliquum, in totum brachium excurrat, peculiari Capite mox atq; cęteras ascendentis uenæ cauæ partis soboles absoluero, expediam. Proinde ad iugulum rursus sermone conuerso, cæteros truncorum[c] magnę illius in iugulo diuisionis ramos aggrediar.

Cauæ per collum caputq́; series.

Vena itaq; caua, ad eum quem dixi modum, priusquā pectoris ossis summum transcendat, in duos truncos diducitur: ac statim à diuisione, nuper[d] commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtinet. quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media iuguli sede, cui priùs innitebatur, modicè recedens, sursum extra thoracem protenditur: & simulatq; clauiculam pectorisq; ossis summum superauit, in[e] duos impares ramos scinditur.

Interior iugularis.

Interior namq; exteriori gracilior est, & secundùm asperæ arteriæ latus[f] ascendens, nonnullas uenulas, in speciem capillorum exiles, asperæ arteriæ conterminisq; membranis communicat. Hæc interior censetur iugularis, quæ cum sui lateris[g] soporali arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascensu graciles ramulos membranulis[h] sexti neruorum cerebri paris in collo, & in faucibus etiam septimi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporariæ arteriæ, ad caluariæ usq; basim cōmissa: quò cum[i] peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos discinditur: ac[k] amplior obliquè retrorsum, secundùm caluarię basim ductus, caluariam simul cum quodam soporalis arteriæ ramo ingreditur,[l] foramine utens, sexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Qua uerò serie in caluariæ cauitate præsens ramus digeratur, in cerebri uasorum descriptione affatim persequar: modò autem sat erit, ad caluariæ usq; cauitatem uenas, quæ eò pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internę

ramo,

l 2 fig. cap. 12 lib. 1 f. *m* fig. cap. 12 F. *n* ulti. fig. t. t. & 7 fi. lib. 7 Q. Q. *o* O. *p* 8 musc. tab. C. aut potius quære eum musculum in Epitomes tabulis. *q* Δ, Δ. *r* ut in ult. fig. sinistro latere à z α oritur, estq́; hæc figura hac in parte cæteris uerior. *s* P. *t* Q. *u* 3 musc. tab. Δ 4 tab. Γ. *x* P. *y* m. *z* R. *a* 10 musc. tab. Θ. *b* inter P & R. *c* H. *d* I. *e* S & T. *f* ult. fig. d ad E. *g* fi. cap 12 Z, aut X. aut potius seriatim hic specta ult. fig. *h* 2 fi. cap. 2 lib. 4 c, e. dein r. *i* fig. 14 cap. A. *k* eiusdem fig. C cū I. *l* 2, 3 fi. cap. 12 lib. 1 c.

ramo, quum (uti diximus) in poſteriora ſecundùm caluariæ baſim is contendit,[m] propago diducitur, in elatiorem ſedem[n] muſculorum pertinens, qui anteriorem ceruicis uertebrarum regionem occupant, ſtomachoq́; ſubiacent. [o] Gracilior uerò internæ iugularis ramus, ſoporali arteria penitus relicta,[p] priuato foramine caluariam ſubit, quod iuxta foramen tertio[q] & quarto pari neruorum cerebri commune, cælatur. Priuſquam uerò ramus ille in duram cerebri membranam pertingit, totusq́; in caluariam mergitur,[r] ſobolem non admodum inſignẽ ad auditus organum depromit, eam per[s] foramen quoddam tranſuerſum mittens, quod huic ſoboli &[t] neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune cenſetur.

Exterior iugularis, humerariæq́; ortus, & priuſquam brachium ſubit, ſeries.

Porrò[u] exterior, idemq́; grandior ſupra iugulum factæ diuiſionis ramus, ab exteriori ipſius latere, poſtquã muſculorum dorſum mouentium ſecundi paris[x] alterum perforauit,[y] inſignem ex Galeni ſentẽtia profert uenam, quæ deorſum uerſus clauiculã reuoluta, ad ſummum humerum, ipſumq́; adeò brachium contendit, humerariamq́; nobis nuncupatam uenam conſtituit. Quum tamen propter Ariſtotelem, qui humerariæ ortum ſub aure eſſe, falſo tradiderat: & Galeni locorum, quibus uenarum in iugulo & collo ſeriem perſequitur, obſcuritatem, ſtudioſiùs ſolito humerariæ originem indagatus ſum, uenam hanc non ita ut Galenus cenſet, ab externa iugulari, ſeu maiori, quem paulo antè narrare cœpi, ramo, enatam uidi: uerùm ab ea uẽna, quam tranſuerſim ſupra primam coſtam in axillam tendere ſcripſimus. uti ſanè rationi uidebatur cõſonum, quæ tritiùs unum caudicẽ, quàm duos ramos, mutuò æquè diſtantes, aliquouſq; ſimul progredi atteſtatur. Oritur autem humeraria, ab eius uenæ medio ferè ductu, qui à iugulo ad axillam metiri poſſet. Atq; hinc humeraria ſub ſummo humero trãſuerſim brachium petit, illa uerò ſub humeri articulo magis obliquè in axillam deſcendit. Cæterùm priuſquam humeraria brachium ſubeat, non procul ab ipſius ortu[z] ramum edit, qui in cutem poſteriori ceruicis ſedi obductam, & externos eius ſedis muſculos, numeroſa uenularum ſerie digeritur. Pręter hunc,[a] alium quoq; grandiorem depromit ramum, in gibbam ſcapulæ ſedem frequenti etiam ſobole diſperſum. Deinde quando ad[b] ſummum pertendit humerum, atq; ſub illo in brachium prorepit, priuſquã penitus demergitur, in ſummi humeri cutem[c] propagines deriuat, quarum præcipuæ in cutem digeruntur, quæ[d] muſculum integit brachium attollentem. Eiuſmodi propagines interdum, idq́; potiſsimùm in mulieribus, ad mamillarem uſq; cutem[e] excurrunt, deorſum in priora ſecundùm clauiculam errabundo progreſſu deductæ, & ante ſectionem in pleriſq; mulieribus uireſcente quodammodo aut cæruleo colore conſpicuæ. Qua autem ſerie eius uenę brachium adeuntis reliquum digeratur, poſteriùs dicam, quando peculiari Capite, ipſius axillariſq́; uenæ diſtributionem perſequar.

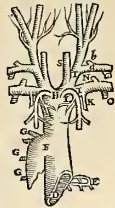
Exterioris iugularis ſeries.

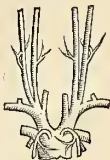
Cæterùm[f] maior ramus, quem ſupra clauiculam haberi, atq; ab externo ſuo latere, ſecundùm Galeni placitum, humerariã germinare diximus, ſub lato buccas mouente[g] muſculo, per colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quę non pari ſemper modo (uti in uociferantibus, aut aliàs ui ſpiritũ retinentibus, & uetulis, indies obſeruamus) per colli cutem fertur: ſed ferè quadruplicem, aut magis adhuc uariam diſtributionis ſpeciem proponit. Prima (quam frequẽtiùs eſt cernere) ea eſt, qua unus tantùm ramus hîc ſub cute ad fauces uſq; procedit, in ipſo progreſſu nullibi inſigniter diſciſſus: ſed duntaxat graciles ramos, in muſculos, conterminamq́; cutem partim rectà, partim obliquè, & interdum tranſuerſim cõſcendentes, uariè ſpargens. Secunda autẽ ea uiſitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medium, iugularis

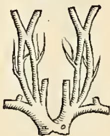
m fig cap. 14 Φ.
n 8 muſc. tab. A, B.
o fig. cap. 14 F, faciẽs ramos o, o, o.
p 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 R iuxta Q.
q 14 fi. lib. 7 I & K.
r fig. 14 cap. n.
s 2 fi. cap. 12 lib. 1 V.
t 2 fi. cap. 2 lib. 4 b ab a enatum.
u T.
x 8 muſc. tab. C.
y fi. 6 cap. Galeni ſententiæ conuenit ad T, a. uerùm ultimæ fig. ſiniſtrum latus ueram delineationem oſtendit ad z & α.
z b.
a c.
b ultimæ fig. lib. 1 λ.
c d, d.
d 4 muſc. tab. Ξ. 10 tab. Δ.
e 25 fi. lib. 5 A, A.
f T.
g 3 muſc. tab. Γ.

iugularis in duos insignes ramos dirimitur: & unus quidem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum properat. Tertiam cõspicimus, qua propter

PRImam distributiõis externæ iugularis uenæ seriem, nuda cauæ delineatio docet: reliquas uerò tres, priuatis & nunc seriatim hic repositis formulis expreßi, ac earum primæ eosdem characteres, quos integræ delineationi, accommodaui, ratus ex illa hãc ita facilius posse perpendi.

claiculam adhuc exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quæ sursum sub cute inuicem distantes ferũtur. Quarta ex tertia paratur: aliquoties enim illæ propagines inuicẽ perpetuò distant, ac nusquam se mutuò cõtingunt: interdum uerò ad humiliorem faucium sedem mutuò rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur uena, quæ mox bipartita, uti modò subiungam, in ramos cessat. Verùm subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differẽtia. Nam aliquando altera, neq; illa sanè minor propago, cuti non subtenditur,[h] musculò recõdita, qui à pectoris osßis summo & clauicula pronatus, mamillari temporis osßis processui inseritur. atq; ea propago in eum modum submersa, frequenter adeò insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professores hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam[i] uerò interim negligentes, quæ secundùm asperæ arteriæ latus exporrigitur. Vtcunq; uerò exterior iugularis, aut unica utrinq;, aut in medio per collum ductu, aut statim à clauiculis gemina ascẽdat, semper cuti, quà prorepit, insignes notatuq; dignos offert surculos: ac quum ad fauces usque, iuxta inferioris maxillæ humiliorem sedem, sub aurium regione[k] contendit, sui[l] portionem ad oris interiora & duram cerebri membranam transmittit:[m] reliquum uerò ipsius, in faciei cutem, & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem transfunditur.[n] Portio interiora oris subiens, in primis suis scißionibus[o] glandulas obtinet interiectas, quas tertium glandularum in faucibus consistentium genus in sexto libro numerabimus. His glandulis, quæ uasorum hic præsunt distributionibus, ab interiori externæ iugularis portione ramuli dispensantur: mox notatu digni in laryngem, &[p] glandulas ipsi proximè adnatas, & musculos osßis υ referẽtis, & linguæ, & uniuersim ad omnes faucium sedes, surculi deriuãtur: quorum insignis sub lingua, secundùm ipsius longitudinẽ prorepit, in multiplices & errabunda serie prorepentes[q] ramulos scissus. Quinetiam ab hac iugularis portione, præter[r] grandem ramum, qui in caluariam per[s] foramen subit, ad posteriorem mamillaris processus sedem cęlatum: rami etiam in palatum, & tunicam narium cauitati obductam, digeruntur, à quibus postmodum non negligẽdæ[t] soboles caluariam petunt. Vna enim per[u] foramen, quod secundo cerebri neruorum pari insculpitur, caluariam accedens, in duram membranam aliquot surculis excurrit: quemadmodum & altera soboles duræ membranæ offertur, caluariam ingrediens per grandius foramen[x] illorum quæ in octauo capitis osse, odorum gratia exculpuntur. Hæ soboles, quum caluariam ingrediũtur, surculos quosdam oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos.[y] Exterior externæ iugularis portio, per capitis exteriora paßim repens, mox glandulas suis quoq; distributionibus præfectas obtinet, quæ inibi sub aure reponuntur, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Pręsens portio inter has glandulas bipartitur: &[z] uno ramo in buccas, narium alas, & ad[a] frontem uariè exporrigitur, [b] altero

h 4 musc. tab. Θ.
i S.
k V.
l X.
m Y.
n X.
o 1 musc. tab. A.
p 6 musc. tab. L.
q Hi subleuata lingua conspiciuntur.
r fig. cap. 14 E. & ultimæ fig. λ.
s 2, 3 fi. cap. 12 lib. 1 g.
t sub 9. & ult. fig. μ. & fig. cap. 14 G, H.
u 1, 3 fig. cap. 12 lib. 1 G.
x 3 fi. cap. 12 lib. 1 I.
y Y.
z Z.
a 9.

b *,*. [b] altero autem tempus & auris regionem adit. Hic enim ramus denuò in duos
c *. præcipuos surculos diuisus,[c] unum in sui lateris tempus admodum errabun-
d *. do & inuoluto ductu digerendum offert:[d] alterum uerò post aurem & ad occipitis cutem diffundit. Exterioris iugularis soboles, in faciem ac capitis cutem digestæ, hoc sibi priuatim uendicant, quòd dextri lateris uenæ, sinistri lateris uenis, quibusdam sedibus permisceantur, ac inuicem coeant, idq; potissimùm in facie & uertice, & in primis adhuc in fronte. adeò, ut frontis uena plerunq; ab utrarumq; iugularium propaginibus, per internos oculorum angulos sur-
e 4 fi. cap. 11 lib. 1 f. f. 1 fig lib. 7 F, F. sum deductis, confletur. Ad hæc, per[e] exigua uerticis ossium foramina & suturas,[f] gracillimæ uenulæ in caluariam procidunt: non aliter atque rursus ex caluaria in cutem alias emergere tum dicam, quando cerebri uasorum seriem priuatim enarrabo. Quippe hæc opportunè tantisper dum in caluariam arterias quoq; sermone perduxero, asseruabitur, quòd uaria cerebri uenarum arteriarumq; sit commixtio: quam incognito adhuc arteriarum ad caluariam ductu, arduum foret percipere. Quanquam interim cuiuis integrum sit, Caput decimumquartum, cerebri uasis dedicandum, aut hîc, aut suo, quo id reponam, loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HVMERARIAE per brachium cubitum'q; & manum series. Caput VIII.

a m & a. ult. fig. z & α. b ult. fig. α nascitur quodammodo à z. c sub λ & Q ult. fig. lib. 1.

VENAS[a] duas à caua in brachiũ propagari, prius relatum est, quibus una eademq; radix à iugulo extra thoracẽ usq; extitit. Gracilior, quę ueluti ab alia crassiore[b] enascebatur, quòd[c] sub summo humero, ipsaq; adeò clauicula, in externam brachij sedẽ procidat, humeraria & cubiti exterior dicitur: crassior autem, amplior'ue, quòd per axillã internamq; brachij sedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupatur. & quanto hæc grãdior ampliorq; humeraria uisitur, tanto etiam in frequẽtiores numerosioresq; soboles diffunditur. Humeraria namq;
d b, c, d, d. [d] illos quos pręcedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad posteriorem clauiculæ sedem cõtorquetur: ac sub summo humero, uti diximus, prorepẽs,
e 3 musc. tab. inter P & Δ per lineã ab L ad Q. [e] inter internum latus musculi brachium attollentis, & ualidũ tendinem musculi brachiũ ad pectus ducentis, in brachiũ procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur: deorsumq; porrecta, etiã ante sectionẽ in omnibus euadit conspicua: nisi fortè graciliores omnino uenas homo obtineat, obesior'ue sit. Porrigitur autem recto tramite per anteriorẽ (uersus exteriora tamen magis)
f 6 musc. tab. Θ. g e, e, e. brachij regionem, secundùm exterius latus[f] musculi cubitum flectentiũ anterioris. In descẽsu uerò ad cubiti usq; articulũ,[g] graciles duntaxat ramos utrinq; in cutem sibi proximam, anterioremq; dicti musculi sedem dispensat, qui partim rectà, partim obliquè & transuersim in cute ita prorepunt, ut interdum
h f. uersus internã brachij sedem ad axillaris uenæ[h] soboles in cutem digestas per-
i f. tinere, cum illisq; coire uideantur.[i] Quando humeraria cubiti attingit articu- *Humerariæ series iuxta cubiti articulum.*
k 1 fi. cap. 21 lib. 1 P. l g. lum, iuxta[k] exterius humeri tuber, in tres ferè ramos tota diducitur.[l] Primus (quem frequentissimè, & potissimùm in hominibus, deesse conspicies) quo-
m 5 musc. tab. Θ. 6 tab Ξ. tiescunq; se offert, gracillimus uisitur: & penitiùs quàm sub cute immergens, exteriori sedi capitum[m] musculorum præcipuè offertur, qui quatuor digito-
n 6 musc. tab Λ. 12 tab. Θ. rum secundos & tertios flectunt articulos, & interno lateri eius[n] musculi, qui radium in supinum mouentium longior existit. Ramus iste, mox in paucos

Lib. de Venarum dissect. & potissimum 3 lib. de Administ. sect.

surculos dissectus, cessat: neq; ut Galenus scribit, alicui axillaris uenæ ramo ita commiscetur, ut[o] præcipuũ humerariæ ramum, qui enarratione secũdus erit, cum[p] quadã axillaris uenę propagine, in cubiti flexu sub cute uniri mox audies. Vt enim Galenum axillaris uenæ[q] pręcipuam portioné, in alto inter musculos reconditam, minus uerè descripsisse, ex sedula resectione obseruabis: sic quoq; primi huius humerarię rami (si quando is unquam cernitur, & Natura pręter consuetum sibi artificiũ, à cute ad corporis penitiora, non auté ab his, utpote sedibus ad uasorum custodiã tutioribus, uersus corporis superficié, cutemq;, uenas porrigi uoluit) seriem non est assecutus, aut imaginatione illam sibi admodum inartificiosam cõfinxit. quanquam interim pereleganter uereq; eas Galenus enarrauerit uenas, quæ citra sectioné in nudato (uti in uenæ sectione fit) brachio, plurimùm & frequéter illi occurrerunt. Quas quum simijs cõuenire uidit, quàm illarũ corpus humano simile sit, longa oratione inducere conatus est, nullam, nisi ante dissectioné omnibus obuiam, sibi perspectã habens differentiam: quum interim tam uarias & innumeras hactenus in ossibus, musculis, & uenis quoq; proposuerim, mihiq; inde non uulgariter persuadeã, humanum corpus nunquã à Galeno fuisse aggressum.[r] Secundus itaq; & præcipuus humerariæ ramus, eorum in quos iuxta exterius humeri tuber ea discinditur, obliquè sub cute, ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit: ac cum axillaris uenæ[s] ramo, quem postmodum commemorabo, coit:[t] unaq; ex ambobus ramis, humerariæ nimirũ & axillaris, uena cõflatur.[u] Tertius humerarię ramus,[x] musculũ qui radio iuxta brachiale insertus, radij in supinũ motus autor est, cõscendit: & paulatim deorsum prorepés, obliquus per radium ante medium ipsius lõgitudinis in externã cubiti regioné perfertur: quam ubi attigit,[y] surculos quosdam, ut & reliquo, quem hactenus cõfecit, ductu, in proximam sibi cutem depromit: quorum non[z] infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quà humeraria in tres illos ramos iuxta externũ humeri tuber partitur. Cęterùm tertius hic ramus sensim obliquè uersus ulnæ appendicem, brachialisq; radicem prorepés, tandem[a] alteri cuipiam inibi[b] cõmiscetur uenæ: hacq; adauctus, externam brachialis sedem conscendit: & in aliquot surculos, errabundo incessũ sparsos, dissectus, regionem intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorũ sede soboles quasdam ab hoc ramo sibi uendicante. Cuius uerò uenæ propago illa demum sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primùm aliquot axillaris uenæ propagines absoluero: quippe à quodam axillaris ramo, sub cute per totam ulnæ longitudiné exporrecto, illius propaginis initiũ pendet.

Axillaris in brachio consistentis series.

Axillaris itaq;,[c] quum primùm axillã superat, brachiumq; subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipuè uerò inter anteriorem sedem[d] primi cubitum extendentiũ, & posterioré sedem tendinis[e] musculi, quo brachiũ pectori admouetur, & dein iuxta musculorũ cubitum flectentium[f] posterioré. Hęc primùm capitibus[g] musculorũ, quorum ope cubitus extenditur,[h] propaginem offert, illis[i] uenulis eregionè eductam, quæ ab ipsa in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc, demisius axillaris ex posteriori sua sede[k] uenã ijsdem musculis dispésat, à qua mediocris etiã magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminatur. Ab externo latere axillaris uenæ,[l] alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, obliquè deorsum sub humero, seu brachij osse, ad[m] externum usq; huius tuber descendens, ac sub[n] musculis cubitum extendentibus occultata:[o] musculorumq; capitibus, ab externo humeri tubere pronascétibus, ramulos quosdam exhibens: ac demum aliquousq;

o b. p t unitur cũ h ad κ. q q.q.ult. fig. f.f. r h. s f. t κ. u i. x 6 musc. tab. A. 12 tab. Θ. y k,k. z superius k. a x,x. b l. c f. d 1, 12 musc. tab. T. e 3 tab. Δ. f 8 tab. Γ. g 11 tab. Θ, f. h n. i inter P & R. k o. l q. m 2 fi cap. 23 lib. 1 P. n 9 musc. tab. T, S. o eiusdē ta. Y, Z, Θ, Λ.

aliquousq; semper profundè occultata, in externam cubiti sedem prorepens, simul cum[p] neruo, qui brachium petentiũ quartus opportunè enumerabitur. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in[q] duos truncos discinditur, quos sanè accuratisimè examinatos uelim, non tantùm Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, uel quam iuxta cubitum, atque adeò in brachij extremo fieri scripsit: sed eorum quoque occasione, qui se operæprecium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atq; iterum aggresi, simul cum axillari uena humerariã porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitãter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notisima esse debuit) unà cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum[r] alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis uena, non procul ab ipsius è thoracis cauitate in axillam egressu, in duos quodammodo pares discinditur truncos: quorũ alter, qui ferè & crasior uisitur, toto ductu in profundo latitat,[s] arteriæq; in brachiũ exporrectæ perpetuò attensus, eadẽ ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiam[t] neruo brachium adeuntiũ tertio cõcomitatus. Inter[u] duos enim cubitum flectẽtes musculos, deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis, quibus nerui induũtur, ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq; inter musculos digitorum flexus autores ferri incipit, in[x] duos dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant surculis implicãtes, unà cum tendinibus internam manus sedem petunt, qui per[y] ligamentum, in interna brachialis regione anuli modo conspicuum, porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti, sub[z] tendine feruntur, qui latescens, uolæ cuti subnascitur: atq; hinc ita in internam digitorum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollici, & totidem indici, & una medio offerãtur, à ramo qui secundùm radium per cubitum porrigitur. Ab illo autem, qui ulnæ attenditur, binæ soboles anulari & minimo, & una medio exhibentur: ab illoque ramo surculus[a] musculos adit, externam uolæ sedem occupantes. atque ita ab altero etiam ramo surculus in[b] musculos penitiùs pertinet, qui primo pollicis osi cõnascuntur. [c] Alter axillaris truncus sensim ex alto ad internæ brachij sedis cutem emergit, uersus humeri[d] interius tuber properans, ac ante sectionem sub media brachij longitudinis sede, non minus quàm humeralis supra cubitum, conspicuus. Vbi autem interiori humeri tuberi ferè incumbit, ad elatiorẽ eius tuberis sedem, in[e] duas magnitudine propemodũ æquales partitur uenas: quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præsentis trunci soboles) obliquè deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum[f] secundo humerariæ ramo ad humiliorẽ mediamq; flexus illius sedem coit,[g] unaq; inibi ex ambabus consurgit uena, quam cõmunem, quia ex axillari & humeraria cõstituitur, meritò appellamus. uulgus tamẽ medianam uocat: etiamsi Græci, & Latinorum præcipui,[h] ramos qui hanc cõmunem efformant, medias, ut & obliquas, nuncupauerint. uerùm interim Galenus in primo libro de Curandi methodo ad Glauconem, mediam uidetur appellare, quam aliàs cõmunem uocitat. [i] Posterior uena illius axillaris trũci iuxta interius humeri tuber bipartitionis, frequẽtes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti, & interioris itidẽ exteriorisq; sedis humiliorũ, ac secundùm ulnam sitarum regionũ cuti. Ramorum per has sedes excurrentiũ,[k] unus primarius, secundùm ulnæ inferiorẽ sedem, ad exteriora tamen magis declinãs, uersus brachiale porrigitur, & ipsius soboles cum humerariæ[l] ramo illuc contendẽte[m] coit: cõsurgensq; ex ramo hoc & sobole illa pro-

p 1,3 fig. cap. 11 lib. 4 Φ.
q in q & r.
r q,q. & ult. fig. f,f.
s fig. cap. 12 N.
t 1 fi. cap. 11 lib. 4 r.
u 6 musc. tab. inter Θ & r,r.
x Pete hæc ex arteriæ serie.
y 4 musc. tab. δ.
z 4 tab tendo musculi r.
a 4 musc. tab. u,f.
b 6 musc. tab. u,λ. 7 tab. charact. 1,2,3. 11 tab. f.
c r.
d 1,2 fig. cap. 23 lib. 1 S.
e t,u. ac t anteriorẽ notat.
f b.
g α.
h t,b.
i u.
k x,x.
l i.
m l.

Lib. 3 de Admin. sect.

Præcipua axillaris in duos truncos distributio.

Axillaris uenæ portionis cutem subeuntis series.

Communis uenæ constitutio.

illa propago, perinde ac prius enarratum est, in externam manus sedem dirigitur. Interdum autem illo humerariæ ramo deficiẽte, ea axillaris uenæ soboles abundè eius rami uices in manu gerit. Rursus ramorũ[n] posterioris illius uenæ trunci axillaris, qui sub cute cõsistit,[o] alius haud negligẽdus cutem adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur: quanquã is in externã cubiti sedem non admodum procul perreptet. Insuper[p] alij etiã rami notatu digni, ab hac posteriori uena in internæ cubiti sedis cutem digerũtur, qui uario & admodũ incerto implexu, modò inuicem permiscentur & coeunt, modò iterũ mutuò abducuntur, surculos à primario illo[q] ramo, quem ulnæ exporrigi dicebã, assumentes, aliosq; rursus illi surculos impartiẽtes. His surculis & propaginibus in eum modum per cubiti interiora reptantibus,[r] alia frequẽtissimè accedit non contemnenda, quam axillaris uenæ[s] ramus, cõmunem uenam cum humerariæ ramo efformãs, ab humiliori sede & ex medio progressu emittit. Hæc interdum rectà, interdũ uerò errabundo ductu ad brachiale contendit, alijsq; huius sedis propaginibus cõmiscetur: quæ adeò graciles sunt, uarieq; inuicem implicãtur, ut interna cubiti regio non minus frequẽter quàm tibiæ uenter, seu sura, uaricibus molestetur, hicq; quidpiã retis imagini non absimile cõmonstret. Propagines hæ neutiquã ad brachiale terminãtur: sed partim obliquè, partim rectà, partim uerò trãsuersim, & modò inuicem cõmixtæ, modò rursus diremptæ, totam manus internã cutem perreptãt, ipsi cuti passim cõnatæ. Porrò harum propaginum, quæ pollicis radicẽ, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuatim id sibi uendicant, quòd ipsis[t] ramus ab illis uenis[u] permiscetur, quas à communi uena in externam pollicis regionẽ diffundi, iam dicturus sum.[x] Cõmunis enim uena ilico atq; è[y] duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus cõflatur, obliquè deorsum ducitur, ad elatiorẽ cubiti sedem paulatim contendẽs, quousq; radium paulo ultra ipsius longitudinis medium transcendat hinc inde: neq; id eodem semper modo, in progressu ramulos diffundens, & nonnunquam à propaginibus, internã cubiti sedem sub cute perreptantibus, alios, qui cum ipsa coeunt, assumens, donec tandem in externã cubiti sedem pertingat. Vbi itaq; cõmunis uena eam sedẽ attingit,[z] supra radium nonnihil ante illius cum brachiali articulum, in[a] duos ramos discinditur, sectionemq; ostendit, quam non inopportunè Græcorum γ, aut Y, aut Λ, non autem Γ assimilaueris. [b] Alter istius sectionis ramus, qui elatior est,[c] portiunculam ad internam brachialis sedem, uersus pollicis radicem dispensat, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus surculis[d] commiscetur. Quod uerò elatioris rami reliquum est, exteriùs inter pollicem & indicem sursum repit: atque hìc in uarias soboles, inuicem nunc unitas, nunc autem rursus seiunctas, dispergitur.[e] Alter ramus, qui inferius γ aut Y caput constituit, indicis & medij, & aliquousque anularis sedem petens, in uarias quoq; soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in manus cutem series adeò uaria est, pugnansque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quàmplurimos homines, uix duos æquali correspondentiq; uenarum in ramos distributione inuenias. Adde, eiusdem hominis dextram sinistræ raro admodum congruere. Operæprecium itaque fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, sed ex sectione, & ante consectionem, in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus, condiscere: atque ad amussim expendere, quàm in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Aesculapij hallucinẽtur, qui grauiter num humeraria, aut cõmunis, aut axillaris in manu diuidenda sit, ridiculè contendentes, humerariã sese aperire existimãt, quoties uenam inter pollicem & indicis

Communis uenæ series.

Variam manus cutem implicantium uenarum esse seriem.

n u. o y. p inferius z. q x, x. r superius z. s t. t d. u φ. x α. y t, b. z β. a γ. b γ. c δ. d φ. e ε.

& indicis radicem aperiunt: & axillarem, si uenam ad anularem & minimum digitos exporrectam incîdunt. Ad hęc, quis non conspicit, ipsos in cubito pro-
f t. pemodum nullam, pręter axillaris uenæ [f] ramum, ad communem uenam exporrectum, diuidere? utcunq; etiam ante uenarum sectionem (quod sanè absonum est, & parum anatomicum) de aperienda uena non secus contendant, quàm si peculiaris quæpiam uena, à singulis partibus, quas inflammatione, aut aliter affectas suspicantur, in brachium duceretur, & non, uti nos docuimus,
g x & z in ultima fig. ab uno pendent trũco. ab [g] uno trunco, ex magna cauę uenæ in iugulo partitione educto, omnes quas hoc Capite descripsimus uenæ pullulent. Quanquam ridiculæ huic uulgi medicorum opinioni, Hippocratis, aut eius qui libros de Morbis conscripsit autoritas satis congruat, qua hepatitis & splenitis ipsi uocatarum uenarum ductus & series, imaginatione tantũ traditur: & fortè qua nos de uenæ sectione perpetuò disceptãtes, tantopere deuexamus, rectitudinis fundamentum iacitur. Cęterùm ut in manus cute (ne fortè aliò quàm ad humani corporis fabricam lubens nostra expacietur oratio) etiam in eodem homine uenarum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde diuersam uenarum propaga- *Venarum seriem crebrò uariare.*
h h, t ad a. tionem uidere est. Interdum enim [h] duarum mediarum ad communis uenæ generationem concursus non in cubiti fit flexu, sed multo humiliùs, non procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humerariæ ramus, communem accedens, occultatur, axillaris ramo uisum non fugiente. nonnunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam non semel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerariæ ramo longè aut graciliorem, aut ampliorem esse: & interdum hunc, aut illum geminũ uideri. Quandoq; (& id non infrequen-
i i. ter) [i] tertius humerariæ ramus, externam cubiti sedem accedens, omnino de-
k α. est, ipsius uicem ramulis tunc supplentibus, qui à [k] communi uena in cutem
l x, x. excurrunt, ac subinde etiam axillaris [l] ramo, qui toti ulnæ longitudini exporrigitur. Ne uerò hanc orationis seriem barbaris nominibus implerem, ac alioquin satis obscuram, difficiliorem redderem, in uenæ cauæ delineationis characterum indice, eiusmodi nominum ratio mihi fuit instituta.

VENAE CAVAE PORTIONIS AD PARTES infra septum transuersum locatas distributæ series. Caput IX.

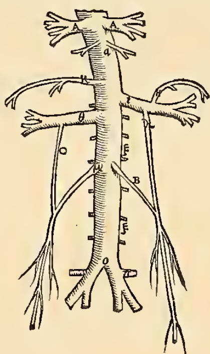

a ∫. & 20 fi. lib. 5 Q. 22 fig. g. 25 P.
b x. & 20 fig. lib. 5 X ad V.

SIMVLATQVE uena caua secundùm posteriorem iecoris sedem deorsum [a] prorepens, non amplius iecori connascitur, nonnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediũ dorsi fertur, ilico [b] ramum non admodũ grandem ex sinistro latere promens, qui potissimùm numerosa uenularum serie in pinguem membraneamq; sinistri renis tunicam digeritur, quæ à peritonæo pronata, renem inuestit, eundemq; dorso alligatum continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenam coniugem adipiscitur: quòd [c] uena dextri renis pinguem tunicam, conterminasq; ipsi peritonæi sedes accedens, non à cauæ caudice principium ducat, sed ab elatiori regione *Ad renis inuolucrum uena.*
c x. & 20 fig. lib. 5 Y.
d θ. [d] eius uenæ, qua dextro reni serosum sanguinem deferri audies. Caua enim, ubi iam mediæ uertebrarum sedi innititur, ab utroq; latere [e] amplissimam propaginem in renes distribuit, dextram quidem propaginẽ dextro reni, sinistram autem sinistro transuersim deriuans. Atq; ut situs renum uarius est, ita quoq; harum propaginum exortus è directo sibi neutiquam correspondet. Quando *Ad renis corpus uena.*
e θ, λ. & 20 fig. lib. 5 a, b. 22, 23 fig. m, n.

 enim

enim dexter ren (uti plerunque accidit) ſiniſtro elatiùs locatur, dextri lateris propago altiùs quàm ſiniſtri renis, principiũ ducit: ſi uerò ſiniſter ren dextro ſuperior ſit, propago quoq; in ipſum repens, elatiùs quàm dextra propago, à cauæ caudice exoritur. Atq; tunc etiam uena ſiniſtri renis, pinguem implicans tunicam, ex medio huius propaginis ductu originẽ ſumit, ea quæ dextri renis offertur tunicæ, à dextro cauæ uenæ latere initium mutuante. Hæ itaq; propagines, ſeroſum ſanguinem ad renes, ut illum excolent, ac ab urina liberent, deferentes, ob idq; emulgentes uulgò dictæ, admodũ craſſę ſunt: ac quamprimùm concauam renum ſedem contingunt, hominibus in [f] duos ramos partiuntur: ac dein in renum ſubſtantiã, mirabili quodam artificio, hactenus nemini Anatomicorum cognito, digeruntur. Quod nam uerò id ſit, in quinto libro perſtringam, unà quoq; rationem additurus, cur harum propaginum ortus nunquam è directo ſibi reſpondeat. Cæterùm priuatim ab humiliori ſede [g] propaginis ſiniſtrum renem petentis, iuxta ductus ipſius ferè medium, [h] uena pronaſcitur, in uiris ad ſiniſtrum teſtem tota excurrens: præterquàm quòd graciles [i] exiguosq; ſurculos in peritonæũ, quà porrigitur, ac in membranas tunicas ue, ſiniſtrum teſtem & ſeminaria ipſius uaſa ambientes, producat. Hæc enim uena peritonæo, quà id lumborum [k] carnibus inſternitur, adnata, deorſum ſuper pubis os incedit. quod quum ſuperauit, atq; ex magna peritonęi cauitate elabitur, in [l] uarios anfractus gyrosq; conuoluitur: quorum baſis, ſuperiori teſtis ſedi connata, ramulos in tunicam, teſtis ſubſtantiam proximè continentẽ, digerit, & alijs frequẽtioribus ramis in teſtis ſubſtantiam paſsim diſſeminatur: quemadmodum quintus liber, ubi generationis organa perſequar, diffuſiùs docebit. Vena hæc, ſiniſtrum teſtem accedens, aliquando propaginem à cauę caudice, ſub uenæ ad ſiniſtrum renem exporrectę, principio enatum aſciſcit: quæ non procul ab exortu ſiniſtrorſum deſcendens, cum reliqua teſtem petente coit, unaq; ſeminalis uena ex ambabus cõſurgit. [m] Vena autem dextrum accedens teſtem, non à [n] uena in eius lateris renem protenſa, originem ſumit: at à cauæ caudice, aliquanto inferiùs quàm uenæ renibus oblatæ, principium ducunt. Huius ſeminalis uenæ exortus, non ut reliquarum ferè propaginum, in cauæ conſiſtit latere: uerùm ex ipſius eminentiori anteriori ue ſede, uerſus dextrum latus nonnihil, extuberanti ac ueluti rotunda origine enaſcitur. Præſenti uenæ ramulũ quoq; ex ea quæ in dextrum renem procurrit, acceſsiſſe, ac ſimul cum ea coiuiſſe, Galenus ſibi ſemel obſeruatum teſtatur. Et nos quoq; totam dextri teſtis uenã, à uena quæ reni offertur pronatam, ſemel uidimus. In mulieribus alia [o] harum teſtes adeuntium uenarum eſt diſtributio. quamuis enim illis par cum uirorum uenis ſit exortus, ipſæ tamen ex magna peritonæi cauitate haud elabuntur, neque ad pubis oſſa pertingunt: uerùm ad mulierum [p] teſtes, [q] pinguibus membranis ſuffultæ porrigũtur, non uniuerſæ in ſeminaria uaſa ceſſantes, aut totæ in teſtes exhauſtæ. Nam priuſquam ad

Quoniam in nuda integraq; cauæ uenæ figura, uenarum ad renes, eorundemq; pinguem tunicam pertinentium, ac dein ſeminalium uenarum originem, ita atq; frequentiùs ſecantibus occurrit, expreſsimus: præſenti figura quandam differentiam, quæ hic deſcribitur, pingere uiſum eſt. Notet itaq; A, A, a, κ, θ, ι, κ, λ, μ, ξ, ξ, ο, & π, idẽ quod in nuda cauæ figura. B uerò ramum, à cauæ caudice ad ſiniſtri lateris ſeminalem uenam porrectum, ac cum ipſa coeuntem. C ramulum ſignificet, à uena pronatũ, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextræ ſeminali uenæ commiſcetur.

Seminalium uenarum in uiris ſeries.

Lib. de Venarum ſectione.

Mulieris ſeminalium uenarum ſeries.

f Spectã id in 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5 in renum cauo.
g ι.
h λ, λ.
i 20 fi. lib. 5 g ab e. unde etiã, uti & ex 22, 23 figuris, huius uenæ ſeriẽ petes.
k 8 muſc. tab. Θ, Ξ.
l v. aut ſpectã 22, 23 fi. lib. 5 A ad t. aut 23 fig. N, O. ac dein Q & T.
m μ, μ. & 20 fig. lib. 5 f. & 22, 23 fig. u, t.
n θ.
o 25 fi. lib. 5 c, d.
p 25 fi. lib. 5 r.
q In 26 fi. lib. 5 hæc cũ uaſis ſpectantur.

quam ad testes deueniunt, utriusq; lateris[r] uena bipartitur: ac[s] una portio, uenæ uirorum testi implicitæ modo, seminariũ uas efficitur.[t] Altera uerò, membranis quoq; pinguibus intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorẽ ipsius fundi sedem potissimùm implicans. Præter commemoratas propagines, caua, ubi lumborum uertebris, ac magnę[u] arterię colligatur, ab ipsius inferiori sede, quæ uertebras spectat,[x] uenas geniculatim diffundit, per[y] foramina, neruis in uertebrarum lateribus exculpta, ad dorsalẽ medullam digestas, & ramos dein à se spargẽtes in musculos uertebris adnatos, à quibus rursus aliæ soboles in abdominis musculos orbiculatim ad abdominis usq; latera conscendunt, & illis quas perreptant sedibus alimentũ elargiuntur.[z] Quum primùm uerò caua ad sacri ossis usq;[a] summum descẽdit,[b] atq; iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistrum subijciebatur) tanquam digniori organo cedens, ipsi arteriæ se substernit, in duos æquales partitur truncos: quorũ hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas modò dicam depròpsere soboles) offerũtur.[c] Sinister enim truncus, perinde ac dexter quoque, statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere[d] uenam promit maiorẽ ijs quas ad lumborũ uertebras, & abdominis musculos, & alios ibidem dorso cõnexos, disseminari diximus. Vena hęc etiam interdũ altius ac ante cauæ supra os sacrum partitionẽ, principiũ ducens, transuersim lumborum[e] carnibus insternitur, ipsis & peritonęo abdominisq; musculis ramulos dispergens, & in canibus multo quàm in hominibus manifestior. Posteaquam sinister truncus hanc deriuauit uenam, obliquè deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris trunco Λ literæ, aut Y in hunc modum ⅄ inuersi non absimilem constituens, & aliquot[f] surculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progressu in[g] duos impares ramos finditur: interior namque gracilior est exteriore. ac mox duas edit propagines, quarum alteram[h] interiorem, alteram[i] exteriorem, manifestioris doctrinæ gratia appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammodo[k] inter sacrum & coxendicis os, quà[l] maximus neruorum crus petentium ducitur, in exteriora transuersim prorepit, & numerosa ramorum serie in omnes musculos, ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq; motibus famulãtes, dispensatur, surculos etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principiũ ducunt: atq; ita articuli coxendicis ossis cum femore posterior sedes, & clunium cutis, ab exteriori hac propagine uenas mutuãtur.[m] Interior autẽ propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoque foraminibus dispensat:[n] & alias his maiores, in recti intestini[o] musculos, cutemq; ani digerit, quæ fęculentum sanguinem hàc expurgant, si quando is per uenam cauam huc decumbat, eodemq; colligatur. Deinceps hęc interior propago notatu dignum diffundit[p] ramum, qui in uiris dextrum uesicæ latus amplectitur: & in plures scissus surculos, uesicæ ceruicẽ seu penem adit, in eumq; numerose digeritur, ea semper serie, ut ceruici uesicæ crassiores ampliioresq; surculi, quàm ipsius fundo, exporrigãtur. In mulieribus uerò[q] præsens ramus, ab interna diductus propagine, pingui mẽbrana suffulcitur: ac quibusdã surculis uesicã quidem adit, uerùm frequẽtioribus inferiorẽ fundi uteri sedẽ intercurrit, ramulos quoq; spectabiles in uteri ceruicẽ dispergens, per quos uirginibus mẽstruas purgationes defluere, hactenus medici sunt arbitrati, hymenem in puellis corpus quoddã sibi confingentes, non peruiũ, & obstans, quo minus quicquam ex uteri fundo per ipsius ceruicem defluere possit. ac proinde colligunt, sanguinẽ illum oportere per uenas manare, sub hymene uersus ceruicis

Caua rami, lumborum uertebris carnibusq; oblati.

Quà caua arteriæ magnæ supra sacri ossis initium subijciatur ipsiusq; hîc series.

- r 5 lib. fig. 26 G.
- s eiusdem fig. 1. & 25 fig. ab o ad p.
- t earundẽ fig. H, n.
- u 22, 23 fi. lib. 5 h.
- x ξ.
- y fig. cap. 14 lib. 1 Q.
- z o.
- a fi. cap. 14 lib. 1 charact. 25, aut G.
- b Ostendunt id 20, 22, 23, 25 fi. lib. 5.
- c ϱ, s.
- d π.
- e 8 musc. tab. Ξ, Θ.
- f φ.
- g interior ϱ, exterior s notatur.
- h υ.
- i τ.
- k inter M & ϖ 3 ultimarũ fig. lib. 1.
- l 10 musc. tab. ∫. 2 fig. ca. 11 lib. 4 chara. 71.
- m υ.
- n ψ.
- o fig cap. 51 lib. 2 B, C, E.
- p χ.
- q 25 fi. lib. 5 y.

uteri os, pudendum'ue spectantes: qui alioquin iam mulieribus, ac ex coitu, alio'ue petulanti affrictu, lacerum abolitum'ue hymenem obtinétibus, ab uteri fundo, aut uenis hymene superioribus distillaret. Verùm si medicis hymenis fabrica, natura'ue, quam quinto libro cum uteri descriptione meritò pertractabimus, cognita esset, neutiquã alias uenas uirginibus, quàm mulieribus sanguinem menstruum emittere contéderent: quum hymen carneam membranam transuersim in uteri ceruice repositam referens, oblonga sectione ita sit peruius, ut sanguinem illum facilè transmittat: perinde ac album illud profluuium, inuoluntario seminis fluxui non absimile, quod etiam admodũ puellis nonnunquam obuenire Aristoteles uerissimè docuit. Cæterùm ut medici hymenis constructionem non sunt assecuti, ita quoq; Arabum nõnulli parum rectè scripserunt, quinq; numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris cõniuere, committiq;, ac ab illis puellarum hymenem cõstitui, quam uenarum huc pertinentium copiam, centoné nuncupant. Quod uerò [r] interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc post [s] duas iam ipsius cõmemoratas propagines reliquum est, ad pubis os contẽdit, & [t] ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo cõgressa, unam cum ipso [u] uenam efformat, quæ primùm peritonæum, ac dein [x] decimum femur mouentium perforat musculum: & ossis pubis [y] foramen permeans, [z] propriũ sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicat, quo simul cum sua coniuge [a] arteria, ac item [b] neruo fertur: ac foraminis eius [c] membranam, & [d] nonum femur mouentium musculum transiens, illis quos perreptat musculis ramos porrigit. Quando autem in crus pertẽdit, in elatiorem [e] secundi tibiam mouentium musculi sedem, & in [f] quinti femur mouentium musculi partem, à pubis osse pronatam, ac postmodũ in [g] octauum femur agentium, & penis [h] musculos, ramis nonnullis diffunditur, à quibus [i] surculi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter hos ramos, [k] unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio [l] sinu coxendicis ossis acetabulũ priuatim subiens. Et utcunq; multifariam hæc in crus prolabens uena digeritur, modicè tamen medium longitudinis femoris superat: & interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini [m] commiscetur, [n] quæ huc pertinet, à maiori uena in crus deducta. [o] Exterior uenæ cauæ diuisionis supra os sacrũ factæ trunci ramus, quum obliquè crus accedit, priusquam peritonæũ perforat, ab elatiori ipsius sede [p] uenam mediocris magnitudinis expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobiq; communicat. Vbi hęc ad istum modum peritonæo connexa, ad rectum abdominis musculum [q] conscendit, peritonæum permeans, in internam posteriorem'ue recti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinq; uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbẽtes obliquos, reliquasq; proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. [r] Vbi uerò ad abdominis medium paulo supra umbilici regioné prorepsit, ipsius extremum in plures surculos disseminatur, qui ramulos spectant, quos à [s] uena sub pectoris osse ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu, mamillis cum utero communionem consortiumq; existere uulgò creditur. eius quippe beneficio, ex mamillarũ uenis in uterum, quum fœtus enutritur, sanguinis retractioné: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum

Vena, è quibus falso uirginibus mẽstruæ purgationes manare creduntur.

Vena per pubis ossis foramen femur petens.

Inferiori abdominis sedi exporrecta uena.

r ρ. s τ,υ. t à σ oritur ω. u α. x 16 musc. ta F,G,H. y 1,2,3 fig. cap. 29 lib. 2 Γ. z earundem fig. ʃ. a fig. cap. 12 ʃ. b 2 fi. cap. 11 lib. 4 chara. 66. c 14 musc. tab b. d 6 musc. tab. Ψ. e 16 ta. Δ. f 8 ta. Φ, c. g 8 tab. Σ. h 1,2 fig. cap. 49 lib. 2 H,K. i ϟ. k ad regionem α. l 1,2 fi. cap. 29 lib. 1 h. m ad χ. n chara. 2. o ϛ. p Γ. q 6 musc. tab. c ad fi. r M. s L.

cessum est omnibus. Quid uerò me, cur minus in eam sentẽtiam totus descendam, remoretur, in mamillarum & uteri historia explicabo. Vena interim ab imo sursum conscendens,[t] non ita procul ab uteri uenis originem ducit: &[u] alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. [x] Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci, quem nunc describimus, ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad ossium pubis medium, quà inuicem[y] cartilaginis interuentu hæc uniuntur, accedens, uiris in penis[z] inuolucrum & scortum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in[a] coriaceas caruneulas (quas νυμφὴν uocant) uicinasq; sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porrò reliquum[b] rami illius sinistri trunci, quod in crus copiosa propaginum serie digeritur, peculiari nunc Capite prosequemur, illo uniuersam cauæ uenæ distributionem absoluturi.

t r nõ procul à χ. aut 25 fig. lib. 5
u non procul ab y.
u Δ.
x ς.
y ult. fig. lib. 1 ς.
z 20 fi. lib. 5 ς, ς.
a 25 fi. lib. 5 ς.
b ς.

VENAE CAVAE SOBOLES IN CRVS digestæ. Caput X.

PRAETER cauæ[a] propaginem, secundùm posteriorem coxendicis ossis sedem, in femur aliquousq; propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ:[b] una quidẽ gracilior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiora femoris amplexantes musculos perrepentem, ad medium longitudinis femoris[c] cessare, iam antea narrauimus.[d] Altera uerò crassior, cæterarumq; uenarum in crus excurrentium caudex, ab[e] externo ramo alterius trunci uenæ cauæ supra os sacrum factæ partitionis pendet: & simulatq; è peritonæo elabitur, per[f] superiorem coxendicis ossis regionem, ad internum latus[g] sedis, qua sextus & septimus femur mouentium[h] musculi descendunt, in inguina fertur, anterioremq; (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit: & nullo occultata musculo,[i] sinui cauitati'ue insidet, quæ in inguine efficitur, à[k] longo graciliq; musculo, tibiam mouentium primo, &[l] octauo femoris motuum autore. Vena itaq; huic cauitati incumbens, in plures ramos discinditur: atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura[m] frequentes glandulas (uti in axillis, ac sub auribus) hîc circumposuit, quæ firmam stabilemq; uenæ propagationem redderent, & quam diximus cauitatem cum uena simul, &[n] arteria,[o] neruoq; hac descendentibus opplerent, propugnaculumq; quoddam his uasis efficerẽtur.[p] Prima huius uenæ propago insignis est, ac ab interiori ipsius latere principium ducens, ad cutem femoris interiora inuestientẽ properat, & hàc deorsum per genu interiora, & hinc rursus per internam tibiæ regionem uersus[q] malleolum interiorem sub cute exporrigitur: ac demum in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinẽtibus uenarum surculis cõmixta. Hæc propago, quà interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. quandoquidẽ nonnunquã ab interna tibiæ sede, secundùm anteriorẽ malleoli regionem, ad pedis superiora[r] excurrit: aliquando uerò (sed rariùs) sub malleolo cõtorquetur, illàc pedis superiora conscendens. Deinde in ramorũ ad pedis digitos & supra pedion serie plurimum uariat.[s] aliquando enim alijs quibusdam ramis hîc cõmixta, ad minimum digitum, ipsiq; proximũ præcipuè deducitur, aliquando uersus pollicẽ & indicem excurrit. Breuiter, in eodem homine uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque, quos in descensu profert,

Quot uenarum radices fer[antur] petant.
Maioris femoris uenæ series.

a ς.
b α.
c ad χ.
d truncus inter Θ & Ω.
e ς.
f 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 V.
g earundẽ fig. T.
h 8 musc. ta. Θ, Λ.
i 1 musc. tab. l.
k 1 tab. o.
l 1 tab. m.
m 1 tab. l.
n fig. cap. 12 φ.
o 2 fi. cap. 11 lib. 4 char. 60.
p Θ.
q ultimarũ fig. lib. 1 φ.
r Ψ.
s Iuuerit & hic quoque continuò figurã 6 cap præpositã & ultimam inspicere.

profert, rarissimè inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent: siquidem inordinatè ad cutem permeant. utplurimùm tamen in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobiq; unam emittit sobolem. ac[t] interior quidem, femoris interiora & inguina, ipsumq; quasi perinæum seu interfœmineum accedit:[u] exterior autem, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perreptans, similiter ac interior, in surculos quosdam cessat. Quum[x] grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hîc etiam in cutē dispergit, & inter cæteros[y] unum[z] gracili longoq; musculo porrigit, quem tibiam mouentium primum recensuimus. Cæterùm quando ad genu articulum, uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur,[a] duas quoq; emittit soboles, mutuò quidē mole pares, sed exiguas. una in anterioris genu sedis cutem secundùm patellam dispergitur: altera interioris genu sedis, uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquādo penitus deest, aliquando impensè gracilis reperitur: tunc scilicet, cum[b] propria genu flexus cutem accedens uena, solito amplior uisitur.[c] Ad interioris sedis tibiæ cutē, à magna hac propagine, & antrorsum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemq; rursus dirimuntur. Præter istam propaginem, maxima crus subiens uena, eregionè illius[d] aliam promit, quę extrorsum ducta, in anteriorem articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoq; distribuitur. Postquam uerò maxima uena has edidit propagines, penitiùs inter musculos femoris os amplexātes immergitur, &[e] insignem ramum[f] septimo &[g] nono tibiam mouentibus musculis cōmunicat, à quo etiam tenues surculi in cutem deriuantur. Deinceps[h] alium magis in profundum distribuit ramum, nunc cōmemorato ampliorem, qui per[i] quintum femur mouentiū musculum digeritur, sobolesq; in[k] octauum tibiæ motuum autorem dispensat. Ab hoc etiam ramo plures uenarum surculi in uniuersos propemodū hîc femoris os ambientes musculos propagantur: inter cæteros autem præcipuus finem eius[l] uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se[m] assumit: eoq; adauctus, deorsum magis ad genu usq; quodammodo, inter musculos occultatus, descendit. Cæterùm maxima uena sensim ad femoris os uersus posteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles[n] grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein[o] aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrens, surculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter à[p] ramo, quem in quintum femur mouentium musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ unà cum ipsa commiscetur: & uena ex duabus confluens, sicuti relatum est, cutem adit. Crebriùs tamen[q] duæ à grandi cruris uena enascuntur propagines, una humilior altera, & ex posteriori magis sede, quàm ex latere enata. Hæ in progressu inuicem unitæ, eam cōstituunt uenam, quæ hîc in cutem promitur: ac ubi[r] ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem, seu poplitem, ad suræ cutem[s] descendit, ipsi[t] numerosam ramulorum seriem porrigens, quæ sibi in omnibus minimè correspondet. Verùm ramulorum alij rectà, alij obliquè, alij transuersim in cutem excurrunt: & denuò nonnulli inuicem coeuntes, permiscētur: & deniq; cum aliarum uenarum, quas sub cute[u] tum internum latus suræ,[x] tum externam tibiæ regionem perrepere mox audies, propaginibus, subinde uniuntur. Atq; ita pręsens, quæ per poplitis flexū sub cute delabitur, uena, nonnunquam ad calcem

t Λ.
u Ξ.
x Θ.
y Γ.
z 3 musc. tab. Σ.
a Σ.
b char. 6.
c Φ ad Υ usq.
d Ω.
e char. 1.
f 1 musc. tab. Γ.
g 1 tab. ʃ.
h char. 2.
i 8 musc. ta. Φ, c. 11 ta. Ξ, Σ, Γ.
k 6 tab. Σ.
l α.
m χ.
n 10 musc. tab. ʃ.
o char. 3.
p char. 2.
q charact. 3, 4. & charact. 4 ex posteriori uenæ magnæ procedit sede.
r char. 5.
s char. 6.
t char. 7.
u char. 15.
x char. 11.

ad calcem usq; duntaxat[y] incedit: nonunquam uerò & ramulos in externum pedis latus depromit, nullibi interim in altum submersa. Cæterùm grandis crus subiens uena, posteriori femoris sedi, quemadmodum diximus, accumbens, exiguam sobolem[z] utrinq; diffundit in exortus[a] musculorũ, qui pedem mouentium tres primi enumerãtur, hicq; ex humilioribus femoris capitibus prodeunt. Vbi autem uena in horum capitum medio iam ferè[b] existit, in duos impares discinditur truncos: quorum[c] exterior, qui[d] interiore longè est gracilior, obliquè uersus fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu connexum fertur,[e] ramulum in cutem externæ & anteriori genu regioni obductam digerens: ac mox inibi in[f] duas portiones dissectus, quarum[g] præcipua posteriori interioriq; sedi[h] musculorum pedem mouentium septimi & octaui sese insinuat, secundùm fibulam deorsum tantisper protẽsa, ac dicti nuper musculi carnei permanent, secundumq; posteriorẽ malleoli exterioris sedem reflecti incipiũt: inibi enim portio hæc cessat, in progressu ipsis musculis soboles offerens, & nullibi ad cutem emergens.[i] Altera uerò, eademq; tenuior portio uniuersa cutem adit, & secundùm externam tibiæ sedem, exterioremq; malleolum, ad pedis superiora, uersus externum ipsius latus contendit, in progressu pari cum[k] uena sub poplitis cute suram accedente, modo, surculos uariè diffundens, ad cõterminam, quà descendit, ipsi cutem. Et quanquã eiusmodi surculi proximis uenulis permisceantur,[l] insignior tamen huius portionis coitus, & mutuus denuò diductus, in superiori pedis regione cum illius[m] propaginis surculis spectatur, quam à magna crus petente uena, non procul ab inguine pullulantem, per femoris tibiæq; interiora, ad pedem ferri narramus. Ab illius enim propaginis, & istius quam modò narramus portionis ramulis, uarius ille uenarum consurgit implexus, qui in pedis superiori sede, & digitis ipsis, ante sectionem sub cute est conspicuus, nec sibi semper uel in eiusdem hominis pedibus respõdet. Verùm interim, uti externum pedis latus uenulas sibi nonnunquã à uena, per poplitis flexum sub cute deducta, assumit: ita quoq; internum pedis latus à calce ad pollicem usq; ramulos perpetuò sibi uendicat, ab ea[n] uena, quæ sola tibiæ cutem adeuntium adhuc nobis est enarranda.[o] Interior enim & crassior truncus diuisionis, quam grandis uena in poplite recondita molitur, rectà deorsum tendens, ab interno ferè ipsius latere[p] ramum depromit, qui ex alto emergens, per internam tibiæ sedem, uersus posteriora tamen magis, ad internum usque calcis ac pollicis denique latus, sub cute disseminatur, & suis surculis conterminarum uenarum ramulis ita permiscetur, ab eisdemque rursus diducitur, uti hactenus de tribus cutem implicantibus uenis recensere conatus sum. Consurgit enim (ut semel dicam) eiusmodi harum uenarum implexus & digestio, ut crebrius cutem hanc, perinde ac temporũ & cubiti manusq; cutem uaricibus infestari, haud mirum cẽseri debeat. Videtur enim Natura sub cute undecunq; propemodũ multiplici illo uenarum implexu seu coitu, & rursus earundem diductu, perpulchrè lusisse: ne quum uenæ per cutem latæ, crebrò multisq; occasionibus sunt uulnerãdæ, & transuersim absecãdæ, mox contermina & subsequẽs sectioni cutis, alimẽto destituatur. Porrò[q] interior ille truncus diuisionis, quam grandis uena in poplite tentabat, posteaquã[r] ramũ illum, quem postremũ tibiæ cutem petentiũ enarrauimus, à se deprompsit, uniuerso suo incessu recõditus, & in alto latitãs, ilico[s] ramũ educit, qui secundùm posteriorem[t] quarti pedem mouentiũ musculi sedem exporrectus, exiguosq; surculos à se diffundens, paulo humiliùs cessat, quàm[u] duorum primorum pedem mouentium musculorũ tendo, quarti musculi tendini cõmiscetur. Atq; ut is

ramus

y ubi inferior char. 7 consistit.
z utrinq; ad char. 8.
a 12 musc. tab. Φ, Ψ, ω.
b ad charact. 8.
c char. 9.
d char. 14.
e char. 10.
f in char. 11 & 12.
g char. 11.
h 14 musc. tab. k, l.
i char. 12.
k char. 7, 7.
l char. 13.
m Θ, Φ, Ψ.
n char. 15, 16.
o char. 14.
p char. 15.
q char. 14.
r char. 15.
s char. 17.
t 13 musc. tab. Ψ.
u 13 musc. tab. 7, 7.

ramus ex posteriori ferè interioris trunci sede pronascitur, ita quoq; simulatq; is inter quartum &[x] quintum pedem mouentium, &[y] secundum[z] tertiumq; pedis digitos agentium musculos recondi incipit, ad eamq; regionem pertingit,[a] ubi fibula à tibiæ osse primùm dehiscit, notatu dignæ amplitudinis educit[b] propaginé, ab anteriori sua sede enatam. Hæc antrorsum ducta,[c] ligamentum, fibulam tibiæ osi, quà mutuò distant, membranæ modo colligans, permeat, & secundùm tibiæ longitudinem inter musculos anteriorem tibiæ sedem occupantes prorepit, præcipuè attensa[d] musculo quatuor digitos extendenti, &[e] illi qui pollicis extensioni præficitur. In hoc descensu, propago nonnullos surculos proximis sibi musculis exporrigit: & per[f] transuersum, quod in anteriori tibiæ sede occurrit, ligamentum ducta, in superiori pedis sede terminatur: &[g] musculosæ substantiæ, cui pollicem tresq; ipsi proximos digitos in externum latus ducendi munus asscribimus, ramulos offert, ligamentis ossium hac in parte attensa, & cutem nullibi subiens. Quod autem[h] trunci interioris, per tibiæ posteriora descendentis, adhuc[i] reliquum est, & inter dictos hac in sede musculos exporrigitur, simul quoq; cum illorum tendinibus inter calcem & interiorem malleolum, pedis humiliora petit, & modicas soboles in conterminas ipsi sedes digerit, inter[k] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, &[l] tendines repens, quorum beneficio ultimi digitorum articuli flexũ experiuntur. Atq; ita huc pertinens eius trunci reliquum, in multos ramulos seriatim absumitur, quorum ferè bini inferiorem cuiusq; digiti sedem perreptant. Hac igitur propemodũ serie uenam cauam in crus digeri, sedula resectione didicimus. Quàm uerò nostra historia, Galeni descriptionibus undiquaq; conueniat, illi demum intelligent, qui hanc cum tertio libro de Administrandis sectionibus, & libro de Venarum arteriarumq; sectione, non oscitanter conferent, ac pariter expendent, quàm pulchrè Galenus in duobus illis libris sibi consentiat, non leuiter, neque uno tantùm loco à uera humani corporis uenarum descriptione aberrans. Longum namq; foret, pugnantia ea loca hic commemorare, præsertim quum præter compendia, nostræ ætatis medici uix quicquam perlegãt, prolixè interim de superficiarijs pedem adeuntibus uenis, si quando earum aliquam aperiendã existimant, perinde disceptantes, ac si illæ ab uno trunco inguina subeunte tandem non deriuarentur, sed peculiares, sibiq; non continui essent riuuli, ex priuatis uisceribus, corporis'ue trunci sedibus educti. Quum enim alicubi[m] quatuor uenas ad pedis superiora pertinere, in Galeno legerunt, totidem uenas pedi tribuunt, singulis rarum propriumq; sanguinis educendi munus asscribentes. ac primam statuunt, quæ internum perreptat malleolum, & Saphena & matricis uena & uirginalis ipsis uocatur. Secundam exteriori assignant malleolo, Schiaticam illam nuncupantes. Tertiam in superiori pedis sede recensent, ex uenarum ramulo quopiam, pollici porrigendo eductam, illiq; Popleticæ uenæ nomen accommodant. Quartam renalem uocant, ipsam ex ramulis quibusdam confingentes, qui minimo digito sunt proximi. Verùm interim uenas in poplite & sub genu, in sanguinis missione magis quàm pedis uenæ aperiẽdas, negligunt, uti & omnes in corporis alto reconditas. Quî autem uenæ cauæ series resectione sit perdiscenda, sedulò ad quinti, sexti & septimi librorum finem cõmemorabo, ubi earum partium, quas cauæ uenæ soboles implicant, perreptantq;, administratio describetur.

x 15 musc. tab. D, E.
y 14 musc. tab. Λ.
z 14 musc. tab. Ξ.
a 15 musc. tab ubi S distat ab R.
b char. 18.
c 15 musc. tab. T.
d 4 musc. tab. Υ.
e 5 musc. tab. Φ.
f 1 musc. tab. 𝔄.
g 5 musc. tab. Υ.
h char. 14.
i char. 19.
k 14 musc. tab. Θ.
l 14 musc. tab. 𝔄, 𝔄, θ, ν.

Galeni de uenæ cauæ per crus serie descriptiones uariæ, & parum ueræ.

Ad finem tractationis uenarum, in libro de Sectione uenarum & art.

m Quum medici sibi tam parũ constent, uix quas illi proponũt uenas, in figura indicare queo.

DE

DE VMBILICI VENA. CAPVT XI.

Umbilici uenam, ut & alia eiusdem uasa, quæ in nati iam fœtus corpore relinquũtur, secunda figura libri quinti refert, ad literas E,F,G, dein K,L & M. Series uerò umbilici uenæ, quæ extra fœtum adhuc in utero repositum, inter dissecandum conspicitur, in quatuor tabellis figuræ trigesimæ libri quinti occurrit, ad literas E,E.I,I.L,N.R,S,S,X & X.

N uenarum historia, dissectionum professores, umbilici [a] uenam nuncupant, quæ ex uarijs uteri fundũ petentibus uenis collecta, & tandem per fœtus umbilicũ subiens, in ipsius potissimùm iecur exporrigitur, sanguinemq́; ad fœtus enutritionẽ perinde defert, ac cæteræ matris uenæ illis quas perreptant partibus sanguinem cõmunicant. Quandoquidem uerò hæc peculiaris quædã, & à [b] cauæ & [c] portæ uenarũ corporibus quodãmodo distincta putatur: ac post partũ, quicquid ipsius in corpore adhuc remanet, aridũ, ac ueluti exangue, solidiorisq́; instar funiculi efficitur: nõ inopportunè me facturũ existimo, si priuato Capite ipsius historiam uel obiter saltẽ persequar: quòd quum umbilici etiã [d] arterijs, quæ fœtui quoq;, quum utero geratur, tantùm sunt utiles, nõnihil cõmune esse debet, ipsum sanè ad finẽ usq; præsentis libri asseruassem, & Capiti quod [e] uenæ arteriali, ac [f] arteriæ uenali dedicabitur, adhibuissem: nisi arterias umbilici promptè cum magnæ arteriæ ramis describere liceret, quum illæ tanquã huius propagines omnino haberi queant. Quócunq; igitur hoc Caput trãspones, necessum sanè fuit, fœtũ tantisper dum in utero cõsistit, perinde à matris uenis enutriri, & ab eiusdẽ arterijs illius calorẽ temperari, ac crus aliquod aut brachiũ matris, suis uenis arterijsq́; frui nouimus. Quum itaq; semẽ tam maris quàm fœminæ in uteri [g] sinum receptũ est, ac ueluti formationẽ integram in se primùm assumit, etiã ab ipso [h] mẽbranula generatur, quæ semini tanquã crassiori quopiam iam refrigescẽti iusculo circũdata, alicui uteri parti ualidiùs nouo quodã uasorum interuẽtu [i] adnascitur. Vteri enim [k] uenæ ac arteriæ sese in huius nexus regione aperiũt, & cõmunes statim fiũt cum uasis in mẽbranula ea formationẽ assumẽtibus, quæ tot numero primùm sunt, quot uasorũ ora in uterũ tunc sese aperiũt, uasisq́; illis nouis cõtinuantur: adeò, ut hîc ferè umbilici nobis uocatæ uenæ statuendũ sit initiũ. Frequẽtes enim uenæ, in uteri sinũ ita pertinẽtes, ac per exteriorẽ illam membranã (quæ exterius fœtũ ambiens est inuolucrũ) exporrectæ, sensim (ne omnes simul diuersis sedibus fœtũ subeuntes, illum innumeris foraminibus perforarẽt) in se colligũtur: atq; ex pluribus gracilioribusq́; propaginibus semper crassiores paucioresq́; eũ in modũ exurgunt, ut tandem omnes in duas quasi uenas coaceruẽtur, quæ ab exteriori fœtus inuolucro [l] proficiscẽtes, [m] interius inuolucrũ permeãt: & posteaquã illi exiguos ramulos per ipsius amplitudinẽ sparsos obtulerũt (quicquid hac de re parũ rectè sentiat Galenus) in unã mox homini coeunt uenã, quæ tandẽ ad fœtus umbilicũ longo [n] incessu, instar funis aut cordæ properat, arterijs duabus, & [o] meatu, quo fœtus urina expurgatur, concomitata, & quasi cõmuni corpore firmata. Post ipsum autem per umbilicũ ingressum, uena ab arterijs eoq; meatu recedit: & anteriori peritonæi sedi in interna eius superficie nexa, uersus iecur cõtendit, & homini per propriã peculiaremq́; [p] rimã, ac dein foramẽ in iecur fertur, ad ipsius usq; cauum illuc [q] pertingẽs, qua [r] portæ uenæ caudex è iecore labitur. Vbi hæc umbilici uena bipartitò scissa (si quid iudico) in quendã portæ uenæ ramũ inseritur, illius'ue ramis cõmunis efficitur, perinde atq; in canibus, & quibusdã alijs animalibus, ab umbilici uena, posteaquã umbilicũ subijt, ramum quoq; ad mesenterij [s] centrũ deduci cernimus, qui portæ uenæ [t] præcipuo trunco in mesen

a 1 fig. lib. 5 F,G.
b fi. cap. 6.
c fi. cap. 5.
d fi. cap 12 f.g. & 2 fi. lib. 5 K,L.
e 1 fig. cap. 15.
f 2 fig. cap. 15.
g 27 fi. lib. 5 A,A,B, B.
h 1 tabellæ fig. 30 lib. 5 F,F. & 2 tab. K,K. & 31 fi. lib. 5 B,B. & 32 fig. lib. 5 A,A,A.
i 1 tab. fig. 30 lib. 5 E, E,E. & 2 tab. I,I,(. & 31 fi. lib. 5 A,A. & 32 fig. B, B,B.
k 25 fi. lib. 5 i & y.
l Specta primũ 3 tabellæ 30 fi. lib. 5 N. dein tabellæ 4 S,S ad T.
m 3 tab. 30 fi. lib. 5 O, O. & 4 ta. V,V,X, X.
n 4 ta. fig. 30 lib. 5 Y, Y.
o 2 fig. lib. 5 M.
p 2 fig. lib. 5 G inter H,H.
q 12 fi. lib. 5 N 20 fig. lib. 5 G.
r 20 fi. lib. 5 I.
s 12 fi. lib. 5 I. & 11 fi. lib. 5 L,L.
t 12 fi. lib. 5 k.

Quid umbilici uena appelletur.

Vnde umbilici uenæ exurgat initiũ, & quæ ipsius series.

terium disperso committitur: quanquam sanè obscuriùs quàm umbilici arterias, magnæ arteriæ communes esse conspicimus. Dictis namque uenis undecunq; ab interna uteri superficie, ad fœtus usq; umbilicum, arteriæ attenduntur, prorsus eandem cum uenis seriem seruantes. quum tamen peritonæi cauitatem duæ arteriæ ingrediuntur, ab inuicem diductæ, ac anteriori peritonæi sedi in ipsius interna regione nexæ, deorsum feruntur: ac secundùm[u] uesicæ latera (uti suo dicemus loco) prorepêtes, in magnæ arteriæ[x] propagines, paulo pòst per pubis osium[y] foramina prolapsuras, ita inseruntur, illisq; propaginibus ita communes fiunt, ac si ab ipsis principium ducerent, illarumq; rami ac soboles essent. Cæterùm quia in quinto libro, ubi generationis organa prosequemur, de fœtui peculiaribus uasis & inuolucris, eiusmodiq; alijs quibusdam agendû erit, iam totius magnæ arteriæ seriê opportunè aggrediemur.

Vmbilici arteriarum series.

u 2 fig. lib. 5 N.
x fi. cap. 12 & continuatur inter f & r.
y 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 r.

TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEAtionis, adeoq; figuræ duobus proximè sequentibus Capitibus communis, characterum Index.

A *Arteriæ magnæ initium, quod ex sinistro cordis sinu educitur.*

B, B *Duæ arteriæ, cordis basim coronæ modo succingentes.*

C *Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitio.*

D *Arteria obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam contendens.*

E *Ramus, qui quatuor superiorum sinistri lateris costarum interuallis soboles deriuat.*

F *Ramus per transuersos ceruicis uertebrarum processus ad caluariam usq; prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens, ac in sinistrum duræ membranæ sinum cessans.*

G *Ramus sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usq; sedem excurrens, à quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos: insuper in sinistram, qua thoracis cauitas intercipitur, membranam, & abdominis musculos.*

H *Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.*

I *Ramus ad cauam scapulæ regionem ac adstratos illi musculos prorepens.*

K *Ramus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.*

L *Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.*

M *Propago secundùm thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus occurrit, eorum unus qui hic in alæ glandulas disparguntur.*

N *Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in brachium excurrens: ac primi illi surculi, sub N mox conspicui, in musculos humerum seu brachij os amplexantes propagantur.*

O *Ramus secundùm posteriorê humeri sedem, unà cum quarto in brachium pertinente neruo, aliquousq; in externam cubiti sedem reuolutus, ac undiq; in alto interim latitans.*

P, P *Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.*

Q *Arteriæ brachiû petentis ramus, radio exporrectus, ac tandem pollici & indici medioq; digitis surculos offerês.*

R *Surculus ab arteriæ ramo Q insignito, uersus manus exteriora, inter primum pollicis os, & postbrachialis os, quo index suffulcitur, deductus.*

S *Ramus ulnæ exporrectus, & paruo, anulari, medioq; digitis soboles communicans.*

* *Ramulus musculis elargitus, externum uolæ latus constituentibus.*

T *Arteriarum in manu series.*

V *Amplior ascendentis arteriæ trunci portio, quæ rectà ad iugulum côtendens, in duos impares ramos dirimitur.*

X *Sinister graciliorq; diuisionis in iugulo factæ ramus, sinistram soporalem constituens arteriam.*

Y, Z *Duobus his characteribus dexter in iugulo factæ diuisionis insignitur ramus, sinistro longè amplior. Verùm Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in easdem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam, in sinistro latere disseminari conspicis. Z autem priuatim dextram soporalem notat, quam, uti & sinistram, Arabum interpretes apopleticam, & somni, & letargicâ, & subeteni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina pleriq; iugularibus uenis accommodant.*

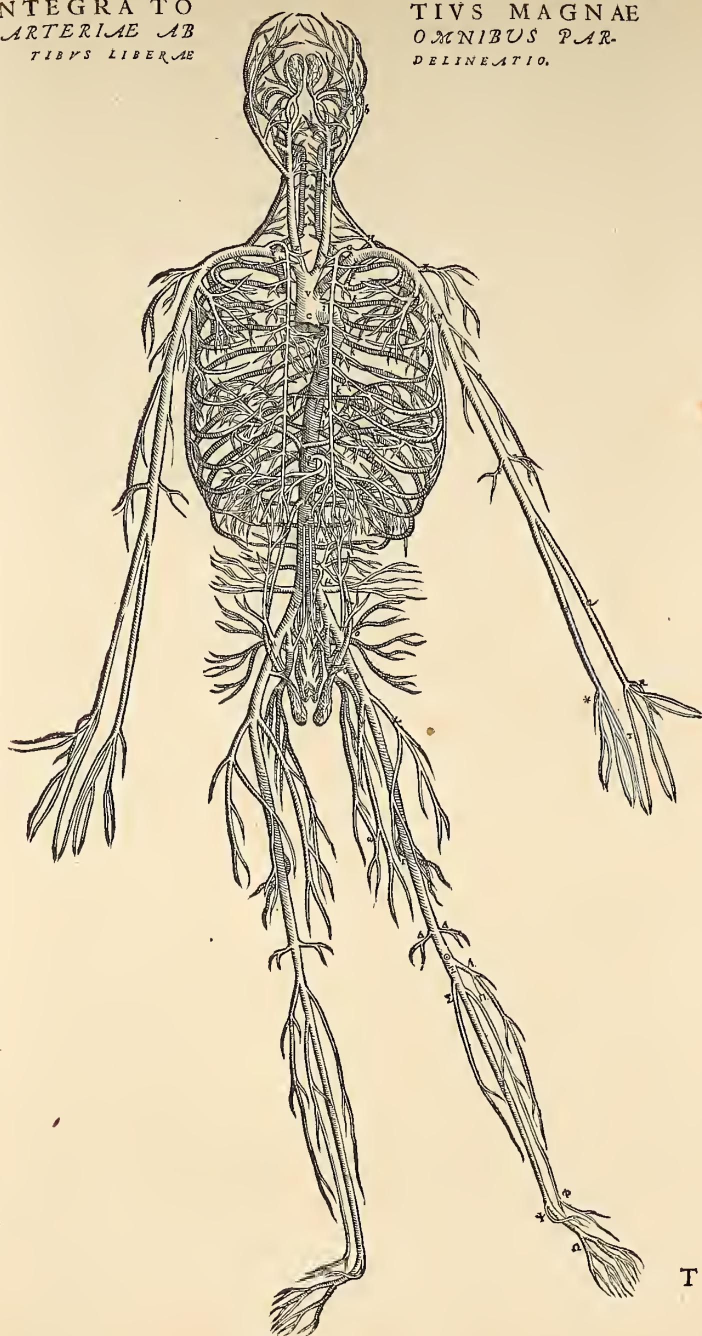
a *Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio.*

b *Exterior dictæ iam & a insignitæ distributionis ramus, in faciem & tempora posterioraq; auris excurrens. Interiorem uerò ramum, sub characteribus c & d nunc explicabimus.*

c *Arteriarum ad laryngem, fauces & linguam series.*

d Soporalis

INTEGRA TOTIVS MAGNAE *ARTERIAE AB OMNIBVS PARTIBVS LIBERAE DELINEATIO.*

d Soporalis arteriæ pars, caluariam petens, atq; iuxta basim caluariæ in duos distributa ramos: quorum alter, qui sinistrum duræ membranæ sinum subit, hîc quà in caluariam mergitur, abtruncatus est: quòd præsenti figura eius membranæ sinus non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie, ad frontem decimiquarti Capitis, peculiari figura exhibiturus: ex qua etiam alterius rami, soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes: & si uisum fuerit, huic delineationi ex illa characteres adijcies, qui ferè essent, L, q, r, s, u, u, x, α, β, γ, δ.

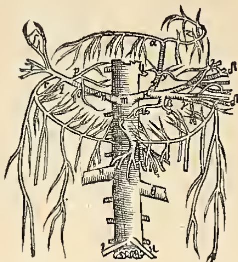
e Propago rami paulo antè b indicati, penitiùs inter faciei musculos excurrens.

f Rami b insigniti sub auris radice distributio: cuius anterior ramus, g notatus, per tempora fertur: posterior ue-
g, h. rò, cui h inscripsi, secundùm auris posteriora sub cute pariter atq; ille spargitur.

i TRVNCVS magnæ arteriæ, deorsum ad dorsi uertebras explicatus.

k, k, k Propagines utrinq; ad octo inferiorum costarum interualla protensæ, à quibus dorsali etiam medullæ, ac musculis dorso & thoraci adnatis, ramuli offeruntur.

l Septi transuersi arteriæ.

Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem, alioquin hîc satis obscuram, penitus corrumperet, priuata hac effigie mòdò utendum duxi: quæ superiùs, ubi septo transuerso arteriæ l indicatæ offeruntur, inferiùs uerò ad seminalium arteriarum, quas ι & κ indicabimus, exortum, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta cernitur. In præsenti itaq; figura, iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit)
m. tantum habeat. Indicet igitur m utriusq;, aut unius duntaxat
n, o. radicis exortum. n dextrum ramum. o surculum in humilio-
p. rem omenti membranam hic exporrectum. p propaginem in
dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat, atq; inferius orifi
q. cium educit, excurrentem. q ramum duodeno intestino & ieiu
r. ni initio exporrectum. r propaginem ad dextram fundi uen-
ſ. triculi sedem deductam, uentriculoq; & superiori membranæ omenti ramulos exhibentem. ſ bilis uesiculæ ar
t, u, x. teriolas. t arteriam iecori distributam. Cæterùm u insignitur sinister ramus, qui potissimùm lienem adit. x
y. propago secundùm posteriorem uentriculi sedem, ad ipsius usq; elatius orificium prograediens. y eius propaginis
z. ramuli, in uentriculum, quà dorso innititur, deriuati. z ramus, orificium uentriculi superius coronæ modo cin-
α, β. gens. α ramus, secundùm elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens. β grandis in demissio-
γ. rem omenti membranam excurrens propago, quæ etiam colo intestino multis surculis implicatur. γ surculus
δ. in humiliorem omenti membranam hîc ad sinistrum latus excurrens. δ & δ arteriæ, lienis cauum subeun-
ε. tes. ε arteria sinistram fundi uentriculi sedem petens, ac uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti soboles
ʒ. deriuans. ʒ ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in læuum uentriculi latus deprompti.

ʒ In integra delineatione, & ea quam hic indici adhibuimus, aliud ʒ occurrit, quo insignitur arteria, in superiorem ac propemodum uniuersam mesentery sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum, & ilium, & coli partem, à iecore ad dextrum renem conspicuam, sparsa.

η Dextrum renem accedens arteria.

θ Arteria, quæ in sinistrum renem exporrigitur.

ι, ι Dextri lateris seminalis arteria.

κ, κ Sinistri testis seminalis arteria.

λ Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimùm in colon intestinum excurrens, quà id à lienis regione ad rectum intestinum pertinet, cui etiam à præsenti arteria soboles diffunduntur.

μ, μ Propagines geniculatim lumborum uertebras accedentes, & in peritonæum & musculos uertebris adnatos distributæ. Propago autem ad humilius μ consistens, cæterisq; grandior, ad abdominis usq; latera excurrit.

ν, ν, ν Magnæ arteriæ supra os sacrum in duos truncos distributio. Verùm isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.

ξ Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.

ο Interioris rami exterior propago, in musculos excurrens, qui externam ilium ossis sedem & coxendicis articulum integunt.

π Interioris rami ξ notati interior propago, in humiliorem ossis sacri sedem, uesicam, & uesicæ ceruicem, ipsumq; penem: in mulieribus uerò, in inferiorem uteri fundi regionē, & pariter in illius ceruicem, surculos diffundens.

ρ, ρ Hic etiam arterias appinximus, quarū sinistra ab umbilico hic inter ξ & ς ad interiorē ramum ξ insignitum perinde

perinde pertinet, ac si uersus umbilicum ab ipso deriuaretur.

ς *Interioris rami ξ insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quæ supra os sacrum fit, portionem asciscens, per pubis ossis foramen in crus delabitur: & inibi in musculos pubis os occupantes digestum, suo termino cum alia arteria, ⅃ mox signanda, coit.*

τ *Propago exterioris rami, sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionem petens, reliquos autem surculos transuersim in humiliore abdominis sedem dispensans.*

υ *Surculus transuersim secundùm pubis os ad pudenda prorepens.*

φ *Sedes exterioris rami, qua is modò in crus delabitur, in ipsamque disseminari incipit.*

χ *Ramus maioris crus petentis arteriæ, in musculos propagatus, anteriorem femoris sedem occupantes.*

⅃ *Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant, digestus, unoque*

ω. *ipsius surculo, inibi ubi ω repositum est, cum illius arteriæ coiens fine, quam per pubis ossis foramen procidere diximus, ac ς insigniuimus.*

Γ *Ramus in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrens.*

Δ,Δ *Hic grandis arteria inter duo humiliora femoris capita reconditur, & utrinque ramulum offert genu articulo & pedem mouentium musculorum capitibus, inibi principium ducentibus.*

Θ *In poplite iam consistens magna arteria, ipsiusque in impares portiones diuisio.*

Λ *Ramus fibulæ exporrectus, sub septimo & octauo pedem mouentium musculis.*

Ξ *Præcipua magnæ arteriæ crus adeuntis portio, per tibiæ posteriora descendens.*

Σ *Ramus quarti pedem mouentium musculi posteriori sedi oblatus.*

Π *Ramus, qui per membraneum ligamentum, tibiæ ossi fibulam colligans, in tibiæ anteriora excurrit, pedisque supe*

Φ. *riora inibi ubi Φ insignitur, per transuersum anterioris tibiæ sedis ligamentum accedit.*

Υ *Propago internam pedis sedem uersus eius superiora petens.*

Ω *Arteriæ in humiliori pedis regione ad digitos series.*

Subsequentibus modò duobus Capitibus non solùm hæc, cuius indicem absoluimus, figura cõuenit: sed etiam huc attinet, præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPIVM ducat, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur. Caput XII.

Qvando in interiori margine alicubi scribitur, fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ seriem ante præsens Caput proposuimus.

a Tota figura huic capiti præposita.

Non prolixam de arteriæ magnæ ortu esse disceptationẽ.

ONGÈ minor medicorum philosophorumque proceribus, de[a] grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumque principijs, est dissensio. Hippocrates namque, Plato, Aristoteles ac Galenus pariter, cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Et falsa prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sentẽtia, arterias simul & uenas cum neruis è cerebro nasci docẽs, & ab eo autore propemodũ tradita, qui spurium tractatulũ de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidẽ, ut cætera taceam, cerebrũ uitalis spiritus, & sanguinis feruidi, ac impetu per corpus ruentis, quemadmodũ cor, non est principium: arteriaque nullibi, quàm[b] ubi è corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorum dogma improbant, qui arterias ab extremis summisque corporis partibus non secus passim oriri arbitrãtur, quàm si quis ab extremis arborum uirgulis illarũ initium recẽseret. Cæterùm etiamsi philosophiæ & medicinæ principes, cor arteriarũ fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo grandis arteria pronasceretur, nõnihil inter se dissentiũt: quum illi quidem ex cordis medio sinu, hi autem ex sinistro eam oriri contendant. Quia uerò eiusmodi controuersia, de cordis uentriculis finibus'ue potius, quàm de arteriæ exortu, accidit, quumque duos tantùm cordis esse sinus, uerè censeamus, ex elatiori sede[c] sinistri sinus, propter basis cordis centrum, magnam arteriam[d] originem ducere attestabimur. qua etiam sede ([e] post dextram nimirũ membranam,

Arterias neque à cerebro, neque extremis corporis partibus nasci.

b A. & fi. 10 lib. 6 A.

c Patet in 6 fig. lib. 6. quam confères cum 7 figura.

d 4 & 5 fi. lib. 6 H. 6 fig. O.

e 9 fig. lib. 6 L ponitur post E, & arteria A quoque insignitur.

Arteriæ ortus sedes.

branam, arteriæ uenalis orificio præfectam) Aristoteles tertium cordis sinum uentriculúm'ue reposuit, instar peculiaris ac à reliqua sinistri sinus amplitudine discretæ cauitatis. Neutiquam enim Galeno in libro de Venarum arteriarumq; dissectione assentiri queo, quum tertium cordis sinum, cui Aristoteles arteriarum originem tribuit, ad dextrum cordis refert uentriculum, eiusq;, non autem uti ego iam sinistri, portionem esse affirmat. Magna igitur arteria (quam Aristoteles, eo quòd neruosam ipsius partem uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginæ fortasis Macedonibus ἀορτὴς nuncupatæ, ἀορτὴν appellauit) in hoc ortu[f] orbicularis est, hicq; ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosior consistit.

Coronales arteriæ.

Ipsa autem arteria simulatq; enascitur,[g] duos graciles promit surculos, qui coronæ modo, cordis basim unà cum coronali uena amplectentes, cordi secundùm ipsius longitudinẽ[h] ramulos transfundunt: quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autem id potissimùm in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum cõtinet, & quà septum utrisq; sinibus commune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus post membranulas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinisq; ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere credimus. Verùm etsi utrarumq; coronalium arteriarum par quodãmodo sit amplitudo, ea tamen amplior lõgiorq; cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit. una namq; hinc à tergo dextræ membranæ pronascitur, altera autem à posteriori arterię orificij sede principium sibi uendicat, à tergo uidelicet posterioris membranæ, à[i] sinistræ interim, ut sic dicam, membranæ tergo, aut sinistra orificij arterię sede, nulla pronascente coronali arteria.

Caudicis arteriæ bipartitio.

Postquam uerò magna arteria coronales deprompsit, à cordis basis centro sursum quodãmodo [k]sub uenæ arterialis caudice cõscendit: ac cordis inuolucrum[l] perforans, bipartitò scinditur, ac[m] unam ipsius partem, quæ grandior est, deorsum ad quintam thoracis uertebrã, & deinde per reliquã dorsi sedem detorquet, in omnes quę cordi subsunt regiones, ramos exhiturã.

Ascendentis partis series, ac primum arteriæ ad sinistri lateris primam costam obliquè tendentis.

At minor pars, sedibus supra cor repositis distribuẽda, sursum cõtendit: ac statim in progressu asperæ arteriæ[n] innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracẽ intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere[o] ramum distribuit, obliquè sursum ad primã sinistri lateris costam exporrectũ. qui quidem, quà pulmoni accũbit, atq; sinistræ thoracem intersepiẽti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerùm simulatq; primam thoracis attigit costam, ab humiliori ipsius sede[p] propaginẽ deorsum diffundit, quæ costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursus surculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebrisq; hic instratos excurrunt. Cęterùm ab elatiori sede[q] eius obliquè ad primam costam cõscendentis rami, [r]alia enascitur propago, nuper cõmemorata multo amplior, quæ ad sinistrum septimæ ceruicis uertebræ latus repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit: ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrarum processuum[s] foramina conscendens, perinde atq; hàc[t] excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ surculos communicat, ea subingredientes foramina, quę neruis emittendis rerum Opifex exculpsit. Deinde & musculis ceruicem hîc occupãtibus, ab illa propagine ramuli quoq; sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per[u] foramẽ in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptũ, caluariam subit, atq; in[x] sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebris exporrectam,[y] arteria primam adiens costam,[z] aliam ab anteriori ipsius sede pullulat,

f A. aut 10 fig. lib. 6 S,S.
g B,B. 10 fig. lib. 6 E,E post B,C.
h 6 fig. lib. 6 E,E 4 D.
i 10 fi. lib. 6 D.
k 6 fig. lib. 6 O sub I.
l 4 fig. lib. 6 H per A.
m i.
n 6 fig. lib. 6 R super Y. aut specta sedulò ultimã fig. præsentis libri.
o D.
p E.
q D.
r F.
s 2 fi. cap. 15 lib. 1 T. 7 fig. x. 8 fig. x.
t fi. 6 cap. N.
u 2 fi. cap. 12 lib. 1 f.
x 7 fi. lib. 7 Q,Q. 9 fig. T,T.
y D.
z G. & 2 fi. lib. 6 E.

pullulat, quæ pectoris oſsis ſummum accedens, ac ſiniſtræ thoracem interſe-
pientis membranæ adhærens, decliuis perfertur ſecundùm pectoris oſsis ſini-
ſtrum latus, quà ipſi coſtarũ coarctantur cartilagines. Hæc propago in eoſdem
a fig. cap. 6 L. omnino ramos digeritur, in quos [a] uenam hàc repentem diſpenſari retulimus,
præterquàm quòd nullæ ſoboles à præſenti propagine cutẽ accedant: niſi for
b 15 fi. lib. 5 C,D,D. ſitan obſcuriſsimæ, & mihi hactenus parum repertę, in mamillæ [b] corpus per-
tingant. Quà itaq; hæc arterię propago pectoris oſsi exporrigitur, uerarum co
ſtarum cartilaginum interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in muſculos
aſſurgunt, cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in ſui late-
c 1 fig. lib. 6 F. ris membranam, quæ thoracis cauitatem interſepit, & in [c] glandium in iugulo
d 6 muſc. tab. a. & dein in muſculo ſ notato. repoſitum, ſurculi mittuntur. Quod autem ipſius [d] reliquum eſt, ſecundùm ſi-
niſtrum mucronatæ cartilaginis latus, thoracis cauitatem egreditur: & recto
hic abdominis muſculo ſubnatum, ad umbilici quodammodo regionem con
cedit, in progreſſu utrinq; ad ſuperiores abdominis partes ramulos offerens,
e T. & iuxta umbilicum in plures diſſectum ſoboles, [e] alteriusq; arteriæ terminos
f D. reſpiciens, quam huc ab imo ſurſum contendere docebimus. Vbi [f] arteria obli
què ad primam protenſa coſtam, hactenus cõmemoratas edidit propagines, ſi
g 8 muſc. tab. C. niſtram aditura axillã, & [g] muſculum perforatura dorſi motorum ſecundi pa-
ris ſiniſtrum, ab ipſius elatiori parte, priuſquam penitus è thorace labitur, no-
h H. tatu etiam dignæ magnitudinis [h] ramum deriuat, qui in poſteriores ceruicem
occupantes muſculos ad occipitium uſque diſcinditur, nullibi interim cutem
ſubiens. At quum primùm illa arteria, thoracis cauitatem & primam coſtam
i I. euicit, iamq; uicinior axillæ redditur, ex poſteriori ipſius ſede [i] ramum utcun-
que inſignem ſpargit in cauam ſcapulæ regionem, & eius ſedis muſculos abſu
k K. mendum. Poſt hunc, ex ſuperiori ipſius regione [k] aliam, ſed non adeò craſſam,
depromit ſobolem, quæ ad humeri cum ſcapula articulum, iuxta ſummum
l fig. cap. 6 d,d. humerum & ſcapulæ gibbum, in ramulos digeritur: quorũ unus cum [l] hume
m L. rali uena, ubi adhuc in alto reconditur, aliquouſq; prorepit. Huic ſoboli [m] alius
ſuccedit ramus, nonnihil demiſsiùs ab axillam petente arteria enatus, ac in mu
ſculos anteriori thoracis ſedi inſtratos, numeroſa utcunq; propagine digeſtus.
n inter L & M. Dehinc [n] ramuli in glandes axillæ cauitatem opplentes, ab hac arteria admo-
o M. dum rari ſparguntur. Quinetiam priuſquam tota arteria in brachium feratur,
p 10 muſc. tab. ⊖. [o] propago quædam thoracis lateri exporrigitur, potiſsimùm in [p] muſculum
q N. excurrens, cuius beneficio brachium decliue dorſo adigitur. [q] Quod præſentis
r fig. cap. 6 m. arteriæ iam ſupereſt, [r] axillari uena concomitatum, ac in brachium procedens,
s paulo ſub N. penitiùs occultatur: & primùm [s] graciles ramos internæ muſculorum hume-
t fi. 6 cap. q,q. rum amplexantiũ ſedi, & membranis neruos hic continentibus diſtribuit. In-
ſuper deorſum ſenſim adhuc prorepens, & cõtinuò [t] interiori axillaris trunco
u O. x 1 fi. cap. 11 lib. 1 per attenſa, [u] aliam emittit propaginẽ, quæ ſecundùm [x] poſteriorẽ humeri ſedem,
Y uerſus P. quà ipſi cubitum extendẽtes muſculi adnaſcuntur, obliquè prorepit, ad exter-
num humeri tuber cõtendens. Hæc enim propago, unà cum [y] uena, quam hàc
y fig. cap. 6 P. duci retulimus, & dein cum [z] quarto brachiũ petente neruo, ad externam cu-
z 2,3 fig. cap. 11 lib. 4 Φ. biti ſedem pertingit, & ſub muſculorũ capitibus aliquouſq; deducta ceſſat, qui
hîc ab humeri externo tubere principium ducunt: & partim radij, partim au-
a N. tem brachialis, partim uerò digitorum motibus famulãtur. Vbi autem ſiniſtri
b 6 muſc. tab. ⊖, r, r. brachij [a] arteria has ſoboles digeſsit, inter [b] duos cubitum flectentes muſculos
c P,P. recondita, ipſisq; ramulum præbens, ad medium cubiti articuli flexus prore-
d 8 muſc. tab N muſculi r. pit, hîc utrinq; [c] ſobolem ipſi articulo exhibens, & muſculi cubitum flectentis
poſterioris [d] inſertioni innitens, hicq; ſubinde pulſum euidentem edens. Hinc

Siniſtram axillam petentis portionis series.

arteria inter[e] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & [f] illum qui tertios eorundem digitorum articulos flectit, mergitur: ac ubi nonnihil per cubiti internam sedem prorepsit, bipartitò scissa,[g] unum ramum radio,[h] alterũ ulnæ exporrigit. Qui secundùm radium fertur, cuiusq; pulsum indies in ægris exploramus, non procul à brachialis radice[i] sobolem deriuat, quę sub[k] tendinibus pollicem extendentibus, ad manus externam sedem procurrit, in[l] musculos digesta, qui inter primum pollicis os, & postbrachialis os indicem sustinens, collocantur. Quando ramus radio exporrectus, illam emisit sobolem, unà cum tendinibus digitos flectentibus,[m] transuersum brachialis ligamentum transgreditur, & sub[n] dilatescente in manu tendine, similiter ac pertinens huc[o] uena, &[p] neruus quoque illi attensus, in tres ramos discinditur: quorum unus, in duas diremptus propagines, internam pollicis regionem accedit, secundus uerò duplici ramo internam indicis sedem implicat: tertius autem indiuisus, internum latus interioris medij digiti sedis conscendit.[q] Ramus arteriæ, qui ulnæ exporrigitur, similiter per transuersum brachialis ligamentum, manus uolam subit:[r] & duos ramulos minimo digito, & totidem anulari, unum autem medio offert: sed interim nullam sobolẽ in externam manus sedem dispẽsat. quamuis interim[s] unam[t] illis musculis porrigat, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnæ exporrecti motum haud manifestò percipimus, nisi homo admodum gracilis ac macilentus, aut magno pulsu pręditus fuerit. Quippe Natura, ut omnes propemodum arterias, hunc quoq; ramum in alto retinet, tendinibus magis quàm is qui radio exporrigitur, occultatum: atq; ita nusquam earum portionem Natura in cutem conspicuè emittit, quemadmodum soboles à uenis passim & frequenter perferri, prius commemoratum est. Meritò igitur nullam in externa manus sede aliam à nuper[u] dicta, quam pollici ac indici ascripsimus, reperies arteriam. Ad hunc sanè modum[x] primus arteriæ magnæ partis superiora petentis ramus diuaricatur, qui ad primam sinistri lateris costam contendit.[y] Maior autem ampliorq; ascendentis arteriæ partis portio, asperæ[z] innitens arteriæ, rectà sursum ad[a] glandium in iugulo repositũ properat: id enim arteriæ huic, similiter ac uenæ, lectuli modo adsternitur, ipsiusq; beneficio ramorum scissio iniurijs innoxiè ferendis promptior efficitur. Quum uerò in hunc modum arteria sursum tendit, priusquam elatiorẽ pectoris ossis sedem superat, adhuc in thoracis cauitate, in[b] duos impares ramos finditur.[c] Sinister, qui gracilior est (amplus tamen & ipse) nonnihil obliquè in læuum deflexus, sursum cum[d] interiori iugulari, secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus, per ceruicem exporrigitur, ipsaq; soporalis eius lateris arteria censetur. Dexter[e] ramus, sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatque primam thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere[f] arteriam promit, in easdem prorsus soboles discissam, quas à[g] ramo, qui sinistræ axillæ offertur, distribui scripsimus: ad superiorum uidelicet costarum interualla, ad transuersos ceruicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos musculos: & ut rem in pauca contraham, arteria illa dextrorsum ducta, in eosdem omnino ramos digeritur, in quos sinistri brachij arteriam desinere commemorauimus.[h] Quod uerò maioris dextriq; rami illius in iugulo diuisionis adhuc superest, crassitie illi congruit[i] ramo, quem secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus prorepere, paulo antè diximus. atq; ut iste illac exporrigitur, ita & illud dextri rami reliquum, secundùm asperæ arteriæ dextrum latus sursum conscendit, huius lateris soporalem efformans arteriam, quæ, uti & sinistra, Gręcis καρωτὶς nuncupa-

Arteriæ ramus cuius pulsum ante brachiale exploramus.

Naturam arterias recondere.

Series maioris portionis magnæ arteriæ partis, quæ superiora corporis petit.

Sinistra soporalis.

Dextrum brachium petens arteria.

Dextra soporalis.

e 6 tab. c. f 5 tab. a. g Q. h S. i R. k 11 musc. tab. u, q, r. l 11 tab. s. & 8 tab. Y. m 4 musc. tab. 6. n 3 musc. tab. musculi r. o à q fig. cap. 6. p fig. cap. 11 lib. 4 char. 44. q S. r Spectantur hæc iuxta T. s *. t 4 musc. tab. u, s. u R. x D. y V. z 6 fig. lib. 6 R super Y. a 2 fig. lib. 6 F. b 6 fig. lib. 6 in X & S. c X. d fi. cap. 6 S. aut spectà potius ultimà fig. huius lib. hac in sede. e fig. 6 lib. S collatum cum X. f Y. g D, cum cuius characteribus conferes arteriam Y insignità. h Z. i X.

nuncupatur. Quum autem ſiniſtri lateris arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces uſq;[k] pertingit, in duos diſcinditur ramos: quorum grandior, idemq́; interior, fauces ſubit: ac mox laryngi & linguæ[l] ſoboles deriuans, ad caluariæ baſim[m] properat: priuſquam uerò in caluariam mergitur, in duas impares diducitur propagines.[n] maior per[o] peculiare foramen, nulla cõcomitante uena, caluariam inibi ingreditur, ubi[p] glandula, cerebri pituitam excipiens, in quodam oſsis cuneum referẽtis[q] ſinu ponitur. Hęc propago mox in ipſo ingreſſu utrinque ſingulas emittit ſoboles: ac[r] unam per[s] proprium foramen ad narium cauitatem diſpenſat, quæ ſuo extremo inter naſi cartilagines, adeoq; ad naſi uſq; extremum ita cum aliquot faciei arteriolis deperditur, ut tactu, ipſius quoque motum inibi percipiamus.[t] Altera maioris eius propaginis ſoboles, in latus ſiniſtrum duræ cerebri membranæ[u] multipliciter diſcinditur.[x] ipſa autem propago, iam caluariæ cauitatem ingreſſa, bipartitur: & caluariæ baſi ſuffulta, in anteriora nonnihil tantiſper repit, donec denuò colligatur. Subinde uerò hucuſq; non diuiſa, neq; collecta rurſus, ſed ſimplex prorſus fertur. Vtcunq; autem ſit, ſiue ſimplex huc pertingat, ſiue prius in duas partes diuiſa, hîc ſe rurſus colligat, inibi[y] inſignem utcunq; ramum per[z] ſecundi neruorum cerebri paris[a] foramen, ad oculum & interiorẽ[b] temporalis muſculi ſedem, diſtribuit. Quod uerò ipſius[c] reliquum eſt, duram cerebri membranam[d] perforat: ac[e] partim in tenuem cerebri membranam,[f] partim ad ſiniſtrum cerebri uentriculum conſcendit, plexum inibi faciens, quem ſecundinis, potiſsimùm uerò exteriori fœtus[g] inuolucro tum comparabimus, quando cerebri uaſorum ſeriem ſecundo ab hoc Capite perſequemur, inibi etiam paulo diffuſiùs nunc poſtremò commemorata explicaturi.[h] Altera propago interioris craſsiorisq; rami eius diuiſionis, quam ſoporalis arteria in faucibus molitur, cum[i] coniuge uena in poſteriora ſecundùm caluariæ baſim fertur, &[k] ramulum[l] muſculis ceruicis uertebrarum anteriorem ſedem occupantibus, iuxta primæ ſecundęq́; uertebrarum interuallum offert, ac dein caluariam ingreditur: &[m] commune foramen cum[n] ſexto cerebri neruorũ pari nacta, ſimul cum uena in[o] ſiniſtrum, ſeu ſecundùm durę cerebri membranę ſinum exhauritur. Porrò[p] exterior graciliorq́; dictæ nunc in faucibus[q] diuiſionis ramus, genis ſeu buccis[r] ſobolem offert, penitiùs latitantem.[s] Inſuper in duas propagines ſectus,[t] unam ſiniſtro tempori,[u] alteram ſecundùm ſiniſtræ auris poſteriorem ſedem digerit, pulſum etiam edentes ſenſibilem. Atque in hunc ſanè modum aſcendens arteriæ pars in ramos finitur.

Soporalis ad caluariam ſeries.

AMPLIORIS DESCENDENTIS'QVE MAGNAE arteriæ trunci in ſuos ramos ſeries. Caput XIII.

Ad inferiora coſtarũ interualla arteria.

TRVNCVS magnæ arterię, deorſum ad thoracis uertebras[a] explicatus, ab inferiori poſteriori'ue ipſius ſede, qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrinq;[b] propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat: quæ ſimiliter ac[c] uenæ cõiuge carentis rami, ſecundùm interuallorũ ductum, ad coſtarum uſq; cartilagines in ueris coſtis prorepunt, ſpuriarum uerò coſtarum interualla excedunt, in abdominis latera magis quàm ipſæ coſtę pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorſalem medullam, per[d] foramina,

HAC figura portionẽ arteriæ à tergo finximus, ut aliquo pacto ſeries proponeretur; qua hæc ramos coſtarũ interuallis ex poſteriori ipſius ſede digerit.

neruorum

k a. l c. m d. & fi. cap. 14 B. n fig. cap. 14 L. o 2,3 fig. cap. 12 lib. 1 X. p 16 fi. lib. 7 A. q 3 fig. cap. 12 lib. 1 M. r fig. cap. 14 ſ. s 3 fig. cap. 12 lib. 1 Y. t fig. cap. 14 r. u 1 fig. lib. 7 D,D. x fi. cap. 14 q diuiditur in u,u. quæ cocũt in α. aut ſpecta 16 fi. lib. 7. y fig. cap. 14 x. z 14 fig. lib. 7 G. a 1,3 fi. ca. 12 lib. 1 G. b 4 muſc. tab. r. c fig. cap. 14 α. d fig. 15 lib. 7 C. e fig. cap. 14 β. f fi. cap. 14 γ. aut 6 fig. lib. 7 G,N. g 2 tab. fig. 30 lib. 5 I, I,K,K. h trũcatus ramus iuxta d. & fig. cap. 14. I à B. i eiuſdem fig. C. k eiuſdem fig. Φ. l 8 muſc. tab. A,B. m 2,3 fig. cap. 12 lib. 1 c. n 14 fig. lib. 7 N. o 9 fig. lib. 7 T,T. p b. q a. r e. s f. t g. u h.

a i. b k,k. c fi. cap. 6 F,F educit G,G. d fig. cap. 14 lib. 1 Q.

neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad musculos uertebris thoraciq; adnatos sparguntur, pari omnino serie, qua uenam coniugis expertem disseminari, superius proditum est.[e] Ipse autem arteriæ truncus, sinistræ uertebrarum corporum sedi quodammodo innitens, deorsum [f] sub septo transuerso, quà id undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, extra thoracis cauitatē labitur: ac mox utrobiq; septo transuerso[g] unam offert propaginē, quæ in plures secta surculos, in humiliorem septi iuxta uertebras sedem præcipuè deperditur, exiguas soboles sursum ad septi elatiora, adeoq; ipsum cordis[h] inuolucrum, quà id septo adnascitur, spargens.

Ad septum transuersum arteriæ.

Post commemoratas propagines, magna arteria, ex elatiori sui corporis sede[i] unum promit truncum, soboles in uentriculum, iecur, bilis uesiculam, lienem, omentum, & duodenū intestinum, & colon quoque, ubi uentriculo id exporrigitur, hunc in modum offerentē.

Arteriæ magnæ rami, omētum, iecur, bilis uesiculā, uentriculum, lienem, duodenū, & coli partem accedentes.

Præsens truncus simulatq;[k] prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur: ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hunc[l] qui gracilior paulo est, dextrorsum,[m] illum uerò qui modicè amplior uisitur, sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ, in[n] glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum cōtendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede[o] surculum inferiori omenti membranæ, ipsiq; adeò colo intestino hîc offerens. Post hunc, ab elatiori parte[p] sobolem uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem, qua is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus, ad iecoris cauum tendēs, duas denuò profert soboles.[q] unam cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundùm cuius mediam longitudinē, & aliquousq; ad ieiuni intestini initium, ea soboles porrigitur.[r] altera soboles, nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur: & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi, ramulos frequenti serie spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alios in omenti superiorem membranam educit.[s] Atq; hæc arteriæ soboles, cum portæ uenæ ramo hàc exporrecto, ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextri arteriæ rami adhuc superest, postquam[t] duos insigniter exiles surculos bilis uesiculæ transmisit, in[u] ramulos aliquot sectum, ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam excurrens.[x] Sinister ramus, quem[y] dextro modicè crassiorem esse dicebamus, inferiori quoq; omenti mēbranæ, ipsiusq; glandoso corpori cōmittitur, seq; ramo uenæ portæ hàc excurrenti sociat, in totidem quot ille soboles digerendus. Mox enim præsens arteriæ ramus ab eminentiori sede[z] propaginem uentriculo, qua dorso innititur, offert, quæ primùm[a] sobolem unam utrinq; in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis exporrigit: deinde sursum ascendens, uenæ portæ[b] modo, superius uentriculi orificium coronæ instar appositissimè[c] cingit, ramulos uentriculi corpori, & graciles surculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramulos,[d] unus secundùm uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius adit orificium, surculos quoq; in progressu, anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens.[e] Sinister dein ramus, ad lienem properans, ab humiliori ipsius sede[f] propaginem in inferiorē omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde diductos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinū propagantes. Hac edita propagine,[g] sinister ille arteriæ

ramus

e i.
f 7 musc. tab. q in Δ.
g l.
h 3 fig. lib. 6 C, D, E, F, G.
i Spectā simul cum integra delineatione figurā ipsius indici insertam m.
k 3 & 4 fi. lib. 5 β. unde etiā huius arteriæ seriem petes, uenæ portæ ramis exporrectam.
l n.
m u.
n 3, 4 fig. lib. 5 n, n.
o o.
p p.
q q.
r r.
s 2 fig. lib. 5 R ad T. aut 14, 15 fi. lib. 5 c. ueriùm si hæc in quinto libro spectare uisum est, recurrito ad marginem portæ descriptionis, ne hic nimius in notando sim.
t s.
u t.
x u.
y n.
z x.
a y.
b 14, 15 fi. lib. 5 d.
c z.
d α.
e u.
f β.
g u.

ramus sinistrorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attensæ ritu, in duas diffunditur arterias: & hæ rursus in alias tantisper dirimuntur, donec [b] frequenti ramorum serie, lienis cauo secundùm rectam lineam implantentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ demisiorem lienis sedem adit, plerunque [i] ramulus inferiori membranæ omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem deperditur, [k] propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentriculi fundum contorquetur: sinistramq; uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs [l] ramuli enascuntur, qui sinistrum uentriculi latus illo prorsus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eódem pertinere, superiùs commemoratum est. Cæterùm à magna arteria, paulo inferius quàm [m] truncus, cuius iam seriem absoluimus, principiū ducit, ab elatiori quoque anteriori'ue arteriæ corporis parte, [n] alia promitur arteria, quæ in superiorem mesenterij sedem in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit in ieiunum & ilium, & coli intestini partem, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq; pertinet. Post hanc, inferiùs paululum ab utroq; magnæ arteriæ latere, [o] ampla educitur arteria, in sui lateris renem, [p] quemadmodū & uena, transuersim prorepens. Hæ arteriæ ortu, quum una elatiùs quàm altera, renum situs occasione, pronascatur, è directo sibi non correspondentes, integræ in renes absumuntur, uixq; uenarum modo ramulos notatu dignos in [q] pinguem renum tunicam disseminant. Insuper ab arteria sinistrum renem accedente, sinistra [r] seminalis arteria non depromitur: sed frequentissimè (ut & dextri testis [s] arteria) ab arteriæ magnæ quasi caudice originē ducit. Aliquantulo enim humiliùs quàm dextræ seminalis uenæ [t] initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede, seminaliū arteriarum [u] exortus pendet, quæ suis principijs exortibus'ue inuicem sunt contermine: ac dextra quidem cauæ uenæ corpus [x] transcendens, dextræ seminali uenæ attenditur, quousq; pubis os superans, ac ex magna peritonæi cauitate excidēs, ipsi uenæ permisceatur, atq; cum illa anfractus gyrosq; efformet, quorum basis, humilior'ue sedes, superiori testis regioni implantatur, ac testis substantiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq; modum sinistra seminalis arteria sinistræ congreditur uenæ, & in mulieribus quoq; [y] arteriarum series [z] earundem uenarū distributioni penitus congruit: ut scilicet [a] media arteriarum pars testes adeat, seminaliaq; uasa constituat, [b] altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hactenus propaginibus [c] alia succedit, inferiùs quàm seminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ sede principium ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa, ac in colum intestinū, quà à liene ad rectum usq; intestinum prorepit, ac dein in ipsum quoq; rectum in primis digesta. A' [d] posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, qua hæc uertebris committitur, geniculatim [d] rami utrinq; ad singulas lumborum uertebras promuntur, qui deinceps in dorsalem medullam & musculos uertebris hic adnatos excurrunt. Atq; huiusmodi rami inuicem ferè amplitudinis ductusq; specie conueniunt, si modò [e] unicum utrobiq; ramum exceperis, qui quum cæteris insignior multoq; crasior sit, ac iuxta sacri osis summū præcipuè prodeat, non solùm musculos uertebris attensos accedit, uerùm transuersim per peritonæū abdominisq; musculos ad latera usq; abdominis exporrigitur. [f] Hactenus magna arteria in lumborū regione sinistro uenæ cauæ lateri succubuit: quū uerò sacri osis principium

Marginal notes (left): b A, A. — i r. — k t. — l l superius. — m m. — n l in integra arteriæ delineatione. dein consules 3, 4, 6, 7, 8, aliquotq; sequentes lib. 5 figuras. — o N, θ. — p 22, 23 fig. lib. 5 m, n. — q 20 fi. lib. 5 T, V. — r n, n. — s t, t. — t 22, 23 fig. lib. 5 u. — u earundē fig. α. — x eisdē spectatur figuris, in 1 & subsequentis pleraq; — y 25 fi. lib. 5 g, h. — z eiusdem fig. d, e. — a eiusdem fig. o. — b eiusdem fig. n. — c λ, & 20 fig. lib. 5 k. — d μ, μ. — e inferius μ. — f Ostendūt hæc 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5.

Marginal notes (right): *Præcipua mesenterium accedens arteria.* — *Renum arteriæ.* — *Seminales arteriæ.* — *Ad humiliorem mesenterij sedem arteria.* — *Ad lumborum uertebras & carnes, abdominisq; latera.*

Arteriæ magnæ supra sacrum os diuisio, arteriæq; super cauam ascensus.

principium attingit, uenæ supersternitur, in[g] duos grandes truncos instar Y ad hunc modũ ⅄ inuersi bipartita. Fit uerò situs huius permutatio propter arteriȩ dignitatẽ: quum enim hęc dignior nobiliorq; cẽseatur, nõ immeritò ipsam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac demum iniurijs ferendis pertinacem effici oportuit. Ne uerò hîc ab excarni ossis sacri initio ea in dorsi motibus promptè lædatur, subditam prius arteriam inibi uena superiorem esse, illamq; hanc conscendere, persuasum est omnibus: ut scilicet uena instar substerniculi cuiusdam arteriæ inibi subderetur.[h] unde etiam, priusquam uenæ cum arterijs in crus delabuntur, quum iam sacrum os uasa superarunt, uenæ arterijs superiores uehuntur: arteriȩq;, quoniam digniores sunt, sub uenis reconduntur. Cæterùm rami, qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initium diuisione prodeunt, uenarum ramis exactissimè correspondẽt, si[i] exiguos fortè surculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ sede, quà hæc primùm bipartitò scinditur, deorsum ducti, ac osse sacro suffulti, ipsius[k] foramina subeunt, hàc dorsalem medullam posterioremq; sacri ossis sedem petentes.[l] Sinister itaque, quemadmodum & dexter, huius supra os sacrum factæ diuisionis truncus, non procul à diuisione in duos grandes partitur ramos, quorum[m] interior[n] exteriore gracilior est: ac ilico duas à se diffundit propagines, quarum[o] unam rursus interiorem,[p] alteram uerò exteriorẽ, doctrinȩ studio non ineptè appellaueris. Exterior simul cum[q] uena inter sacrum os & coxendicis os, quà hæc inuicem dehiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenti utcunq; sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumq; adeò coxendicis articulum implicat. Interior autem propago, soboles in uiris quidem uesicæ fundo, & ceruici ipsius, seu peni, & paucas admodum etiam podici offert: in mulieribus autem (quibus hæc[r] propago grandior obtigit) in humiliorem fundi uteri regionẽ numerosa serie distribuitur, muliebremq; uesicam & uteri ceruicem ramulis quibusdã intertexit. Quod interioris rami, qui binas nunc explicatas eduxit propagines,[s] reliquum est, deorsum repit, sui lateris[t] arteriam, quȩ per umbilicũ fertur, admittens.[u] Arteriæ etenim ab umbilico secundùm fundi uesicæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesq; redditæ, sui lateris arteriæ portioni[x] continuantur, quam modò ab interiori illo ramo reliquam esse, deorsumq; ferri dicebam. Hæc namq; non minus quàm uena ipsi attensa, pubis ossis[y] foramen petit: priusquam uerò id transit,[z] propaginem assumit ab externo trunci magnæ supra os sacrum factæ diuisionis ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Præsens itaque interioris rami portio, ea propagine adaucta, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id occupãtes, & illos qui à pubis osse principium sumunt, dispergitur, perinde ac[a] uena, pubis ossis foramen transiens. Ac quemadmodũ hæc paulo infra longitudinis femoris mediũ, extremo quodam ipsius surculo, alteri uenȩ in[b] quintum femur mouentium musculum dispẽsatæ[c] cõmiscetur: ita sanè & arteria per pubis ossis foramen procedẽs, suo fine cum alia[d] coit[e] arteria, quam illi musculo à maxima crus petẽte arteria distribui, non ita multo pòst subijciam. Exterior namq; ramus sinistri trunci eius[f] diuisionis, quam supra os sacrum fieri dicebam, per inguina in læuum crus[g] descẽdit: anteaquàm uerò peritonæum permeat,[h] propaginem sursum ipsi exporrigit,[i] quæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, surculos in cõterminas sedes transuersim utrinq; digerit: & sursum ad umbilici usq; regionem properans, in ramulos tandem discinditur, qui[k] arteriæ eódem à pectoris regionibus tendentis soboles spectant. Quum uerò grandis arteria in crus descendens, peritonæum superauit, [l]ramulum

Truncorum diuisionis supra os sacrum factæ series.

Umbilici arteriæ.

Arteria pubis ossis foramen transiens.

g Y, Y.
h Hæc, ut & totam quoq; arteriæ seriem, ab ultima huius libri petes fig.
i sub Y, Y.
k 1 fi. cap. 18 lib. 1 characteres 1, 2, 3, &c.
l sinistrũ Y.
m Σ.
n Δ ad Φ.
o Π.
p Ρ.
q fig. cap. 6 T.
r 1 fi. lib. 5 Y.
s Σ.
t Φ.
u 1 fig. lib. 5 K, L.
x inter Σ & Ζ.
y 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 T.
z accedit ad Σ.
a fig. cap. 6 Ψ.
b 8 musc. tab. Ψ, Ξ.
c fig. cap. 6 Χ.
d Ω.
e Y ortum ad Φ.
f Y, Y.
g Φ.
h Τ.
i 6 musc. tab. Ω ad f.
k G. 6 musc. tab. Ω ad f.

l v. ramulum ad pubis ossium commissuram mittit, qui exiguus est, neq; ut eò excurrens[m] uena, in multas soboles dispergitur: quarum ne una quidem cutem subit, nisi fortè exilis quępiam in penis[n] inuolucrũ diffundatur. In crure autem[o] arteria[p] ramum in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiamsi in frequẽtes scindatur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria[q] alius educitur ramus, in quintum femur mouentium musculum, & eos qui internã femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsus, & quadam sua sobole illius[r] arterię extremo[s] commixtus, unitusq;, quam per pubis ossis foramẽ in crus pertingere scripsimus. Cæterùm ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens, secundùm femoris os ita cõuoluitur, ut ab anteriori inguinum sede[t] inter duo inferiora femoris capita in poplite feratur, nusquã non[u] uena grandiori, quæ crus accedit, concomitata. In hoc per femoris posteriora descẽsu, arteria[x] propaginẽ educit, quę in musculos posteriorẽ femoris sedem occupantes excurrit, & aliquousq; cum illis uenarũ[y] propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexum, seu posteriorẽ ipsius sedem, in suræ cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutem emergente. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recondita,[z] utrinq; propaginem emittit, in alto quoq; occultatam, & in genu articuli latus penitiùs digestam, illisq;[a] musculorum capitibus pariter cõmunem, quæ à femore inibi principiũ ducunt, ac tres primos pedem mouentiũ musculos efformant. Posteaquàm uerò[b] arteria tibiam primùm subit, ab externo ipsius latere notatu dignę amplitudinis depromit[c] ramum, fibulæ ossis externo lateri præcipuè attensum, ac sub[d] musculis pedem mouentiũ septimo & octauo reconditũ, illorumq; internæ sedi surculos exporrigentem. Hic ramus tantisper deorsum fertur, ac musculi illi adhuc carnei permanent, & secundùm exteriorẽ malleolum contorqueri reuoluiq; incipiunt. Dein paulo humilius quàm dictus modò ramus initium ducit, ex posteriori grandioris arterię sede, alia educitur[e] propago, per posteriorẽ[f] quarti pedis motuum autoris musculi regionẽ ad eum usq;[g] locum excurrens, quo duorum primorũ pedem agentium musculorũ tendo, illi quarto musculo ualidè connatus cernitur. Ipsa uerò grandis arteria, sese inter quartũ eum pedem mouentium, &[h] secundum &[i] tertium musculos, qui pedis digitorũ motibus præficiuntur, &[k] quintum pedem mouentium submergit: & mox simulatq; eam tibiæ sedem contingit, qua tibiæ os à fibula primùm seiungitur,[l] ramum educit, qui per[m] membraneum ligamentũ tibiæ ossi fibulam toto interuallo, quo inuicem hæc ossa dehiscunt, colligante, in anteriorem tibię sedem fertur, musculis inibi repositis occultata, pręcipuè autem[n] sexto pedem mouentium, & alijs duobus: quorum[o] uni quatuor pedis digitos,[p] alteri pollicem extendẽti munus concreditur. Verùm hic ramus cum carnea illorum musculorũ sede haudquaquam cessat: quinimò cum eorundem tendinibus per[q] transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede obuium, ad pedis superiora[r] cõtendit, oblatus[s] musculis, quorum beneficio digiti in externum latus abducũtur. Atq; hic ramus inibi non adeò submergitur, reconditur'ue, quin plerunq; hac in parte ipsius motum pulsumq; tactu deprehendamus. Quod uerò[t] crassioris arteriæ adhuc reliquum est, ac inter secundum & tertium pedis digitos mouentium musculorum, & quintum eorum qui pedis motibus pręsunt, reponitur, rectà deorsum incedit, ac cum illorum musculorũ tendinibus inter calcem & malleolum interiorem, pedis humiliora subit, in progressu[u] ramulum internæ

Left margin notes: l v. — m fig. cap. 6 Δ. — n 10 fi. lib. 5 r. — o φ. utrium specta inter rim sedulò uniuersum crus ultimæ fig. — p X. — q Ψ. — r Γ. — s Ω. — t 1 fig. cap. 30 lib. 1 I, inter E & F. — u fig. cap. 6 inter Ω & Θ. — x Γ. — y fi. cap. 6. charact. 3, 4. dein charact. 6. & 7. 7. — z Δ, Δ. — a 11 musc. tab. Φ, Ψ, Ω. — b Θ. — c Λ. — d 14 musc. tab. I, l. & 15 tab. H, I ad B. — e Σ. — f 13 musc. tab. Y. — g 13 musc. tab. ". — h 14 musc. tab. Λ. — i 14 musc. tab. Ξ. — k 15 musc. tab. D, E. — l Γ. — m 15 musc. tab. T inter R & S. — n 3 muscul. tab. Y. — o 4 musc. tab. Y. — p 5 musc. tab. Φ. — q 1 musc. tab. Λ. — r ubi Φ notatur. — s 5 muscul. tab. Y. — t Ξ. — u Y.

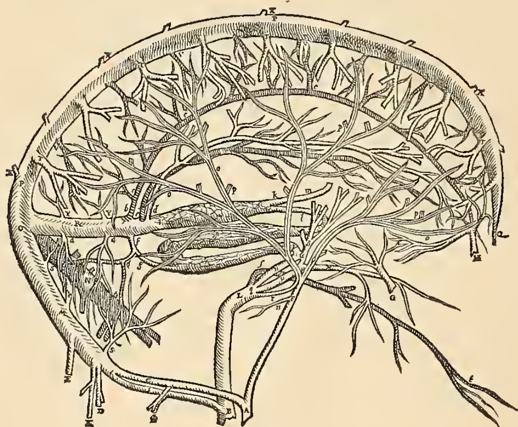
Right margin notes: Arteriæ in femore series. — Arteriæ per tibiã & pedem distributio.

pedis regioni offerens, qui[x] musculo pollicem in internum latus ducenti communicatus, ad ossis scapham referentis usq; sedem, superiora pedis perreptat. Ipsum autem arteriæ[y] reliquum, inter[z] primum digitos mouentium musculum, &[a] tendines secundi & tertij musculorum digitos quoque mouentium, iam cõsistens, ita in surculos digestum cessat, ut bini ferè ramuli ad inferiorem cuiusq; digiti sedem contendant. Huiusmodi itaq; magnæ arteriæ per crus seriem diligenti resectione didicimus. quandoquidẽ uerò Galeni scriptis hanc omni ex parte neutiquam respondere, facilè expendes, optauerim sedulò obseruari, quàm Galenus in tertio de Administrandis sectionibus, & in libro de Venarum arteriarumq; sectione sibi respondeat: ut dein partium anatome simul quoq; adhibita, tandem constet, quoties ex merito nostra humani corporis fabricæ historia, ijs quæ Galenus posteris reliquit, parum conueniat: quod insuper manifestiùs cerebri uasorum indicabit series, quam modò opportunè aggrediemur.

x 6 musc. tab. 29.
y Ω.
z 14 musc. tab. Θ.
a 14 musc. tab. 6, A.

VENARVM ARTERIARVMQVE CEREBRI SERIES. Caput XIIII.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

PRAESENTI figura, uasorum cerebri nuda proponitur delineatio, à uenis arterijsq; incœpta, priusquàm illæ penitus in caluariam merguntur. Ne autem ramorum frequentia, pleraq; obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoq; res secus exigat) delineatam conspicis.

A Interior

A Interior iugularis, quà iam caluariæ proxima est.
B Soporalis arteria.
D Prima caluariam petens uena. C Secunda uena. F Tertia uena.
E Quarta uena. G Quinta uena. H Sexta uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria. I Secunda arteria. L Tertia arteria.
M Dexter seu primus duræ membranæ sinus.
N Sinister duræ membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.
O Primi & secundi sinuum congressus.
P,P Tertius duræ membranæ sinus.
Q Tertij sinus finis, osseo commissus septo, quo olfactus organorum sedes interdiuiduntur.
R Quartus duræ membranæ sinus.
S,S Ductus à dextro sinu in duræ tenuisq; membranarum sedes ipsi proximas excurrentes.
T,T Ductus ex tertij sinus latere in tenuem membranam diffusi, & ac si abtruncati essent, hic depicti.
V,V Ramuli ab infimo tertij sinus angulo in eum duræ membranæ processum deriuati, qui dextram cerebri partem à sinistra seiungit.
X,X Tertij sinus surculi, cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.
Y,Y Exiguæ propagines, ab elatissimo quarti sinus angulo in duræ membranæ processum aliquousq; excurrentes, qui dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum interdiuidit.
a,a Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, & in duram cerebri membranam, quà cerebello hîc incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranam diffusi.
b Ductus à quarto pendens sinu, ac secundùm totam longitudinem, humilioremq; sedem eius duræ membranæ processus excurrens, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
c,c,c Surculi sursum à commemorato iam ductu, in dictum quoq; duræ membranæ processum deriuati.
d,e A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo, tenui membrana suffulti, secundùm cerebri longitudinem, supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem d insignitus, parti dextræ cerebri attenditur: alter uerò e notatus, sinistræ parti exporrigitur.
f Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranam propagatus.
g Ductus f notati propago, per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentriculi sedem pertingens, ac cum hâc ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.
h Ductus f notati propago retrorsum repens, uarieq; in tenuem cerebelli membranam dissectus.
i Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore, fornicis cameræ ue modo extructo, ad interiorē usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens, & uariè in ramos dissecta, rursusq; instar reticuli cuiusdam in se collecta, & carnea quadam substantia undiq; intertexta, quæ illi respondet, quam inter uterum & externum fœtus inuolucrum haberi cernimus.
k Propaginis i notatæ in duas partes dissectio: in qua l partem indicat dextro exporrectam cerebri uentriculo,
l,m. m uerò eam quæ sinistrum adit, hicq; abtruncata cernitur.
n Tertiæ caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.
o,o,o Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuò sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus absumitur.
p,p Propagines eorum quos iam ultimò commemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranam sparsæ.
q Diuisio tertiæ & maximæ caluariam subeuntis arteriæ, quam mox ab ingressu molitur.
r Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absumitur, secundùm cerebri latera excurrentem, & o,o,o notatum.
s Ramulus tertiæ arteriæ, per proprium foramen in narium cauitatem digestus, & quodam surculo t insignito,
t. nasi extremum accedens.
u,u Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.
x Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu, per secundi paris neruorum cerebri foramen, ad oculum præcipuè excidens.
α Propago crassior dicti modò congressus, quæ duram cerebri membranam perforat, ac mox in duos ramos bipartitur, β & γ insignandos.
β Ramus propaginis α notatæ, in tenuem cerebri membranam frequenti sobole hic dispersus.
γ Ramus propaginis α insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans, qui secundinis
δ. confertur, & hic δ notatur.

Præter hanc figuram, cuius modo characterum indicem absoluimus, huc ferè spectant omnes septimi libri figuræ: & ea quoq;, quam huius libri calci adhibemus.

Sex uenæ, caluariam ex altero latere ingredientes.

DVM superiùs uenæ cauæ rami, caluariæ basim subeuntes, recensebantur, utrinq; sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uerò distributionis historia, utrobique tres earum propagines caluariam ingrediẽtes enumerauit. Ac[a] prima quidẽ illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ[b] per transuersos ceruicis uertebrarũ processus conscendẽs, caluariam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ,[c] rami erant: unus, qui cæteris caluariæ immissis uenarum propaginibus crassior ampliorq; uisitur, ac per[d] grande foramen, quod etiam[e] sexto cerebri neruorum pari paratum est, caluariam ingreditur, prius[f] propaginẽ in anteriorem uertebrarũ sedem, uersus primam & secundam ceruicis uertebrã diffundens.[g] Alter[h] peculiari foramine iuxta tertij quartiq;[i] parium cerebri neruorum foramen inciso utitur, caluariamq; citra arteriæ consortium subit.[k] Quartam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ[l] priuato foramine caluariam petit,[m] ubi Λ imitans sutura, postremæ parti temporis commissuræ iungitur. [n]Quinta est, quam per[o] foramen[p] secundo cerebri neruorum pari exculptum, in caluariam porrigi dicebam.[q] Sexta caluariam subintrat, per foramen in octauo capitis osse exculptum, quod eorum[r] foraminum, quæ odoris gratia cælari putamus, maximè anticum amplissimũq; cernitur.[s] Prima uerò arteria, quum magnæ arteriæ seriem persequerer, illa occurrit, quæ unà cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uertebrarum processus[t] sursum attollitur, ac communi cum ea uena foramine in caluariam mergitur: secunda autem & tertia, rami[t] soporalis arteriæ censebantur.[u] Vnus, quem uenæ coniunctum, per foramen nerui sexti paris cerebri caluariã ingredi, atq;[x] propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est.[y] Alter uerò, qui commemorato nuper ramo amplior apparens, absque uena comite per[z] proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huiusmodi ferè arteriarum uenarumq́ue in altero tantùm latere caluariam subeuntium est numerus. Qua autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursusq; dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hîc enitar persequi: id ante omnia monens, nullam prorsus uenam aut arteriam in cerebri[a] substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lieni, iecori, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasa implicari nouimus. Nam uasa cerebri membranis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt,[b] uixq; ullibi ipsius substantiæ adnascuntur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusiùs.[c] Dura igitur cerebri membrana, ubi quadam ipsius[d] portione seu processu inter dextram & sinistram cerebri partem consistit, ac dein[e] ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitiusque uelut septum quoddam subintrat,[f] sinus quosdam obtinet, uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores, sed interim uenarum modo neutiquam teretes. Horum enim sinuum cauitas, secundùm ipsorum ductus longitudinem insinuata, trianguli speciem exprimit, qui tribus costis longitudine paribus, & instar quartæ partis circuli incuruatis cõstat. Verùm hęc trianguli costarum obliquitas, seu incuruatio, in omnibus sinibus non eadem existit. ipsa enim (uti postea auditurus es latiùs) alicubi trianguli imaginem refert, cuius una costa extrorsum obliquatur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi

Tres arteriæ, ex altero latere caluariam subeuntes.

Cerebri substantiæ uenas non innasci, sed ipsius membranis implicari, membranasq́; uenarum modo cauari.

VTERQVE triangulus, tam superior, quàm inferior, tribus costis quartæ circuli partis modo curuatis constat, 1, 2, 3 insignitis. Verùm superior duo latera 1, 2 introrsum obliquata gerit: tertium autem 3 insignitum, extrorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata, introrsum curuata exhibet.

a D. fi. ca. 6 N. ult. fig. ſ.
b ult. fig. à Λ educti.
c C.
d 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 C.
e 14 fi. lib. 7 N.
f Φ.
g F.
h 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 R iuxta Q.
i 14 fi. lib. 7 I, K.
k E. ult. fig. λ.
l 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 g.
m 4, 5 fig. cap. 6 lib. 1 C.
n G. ult. fig. alter ramus μ.
o 1, 2 fi. ca. 12 lib. 1 G.
p 14 fi. lib. 7 G.
q H ult. fi. alter ramus μ.
r 3 fi. cap. 12 lib. 1 I.
s K. fi. cap. 12 F. ult. fig. ſ.
t fig. cap. 12 X.
u I. ult. fig. ξ.
x Φ.
y L. ult. fig. o.
z 3 fi. cap. 12 lib. 1 X.
a Hæc obuia est in 3, 4, 5, 6, 7, 8 fig. lib. 7.
b 4, 5 fig. lib. 7 P. 6 fig O.
c potissimùm spectatur in 1, 2, 3, & 14 fig. lib. 7.
d 3 fig. lib. 7 D, D inter A, A & B, B.
e 7 fi. lib. 7 O, O.
f 2 fig. lib. 7 B, B. 7 fi. P, Q, R, S, T,

alicubi uerò trianguli formæ cauitas hæc accedit, cuius tres simul costę æqualiter introrsum obliquantur. Sinus isti non solùm uenarum usum, sed & arteriarum quoq; præstant. quanquam id à Galeno, cæterisq; dissectionum professoribus, haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantùm fungi arbitrentur: neq; sinus eos arteriarum ritu pulsare, è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obseruauerint. Quinetiam ipsis non uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas, & arterias pariter exhauriri, suamq;, quam amplexantur & continent, materiam infundere: uenas quidem sanguinem crasiorem, arterias uerò uitalem spiritum, unà cum sanguine, impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranę processibus excauatos, ipsa[g] alios quàmplurimos obtinet: ex quibus (quemadmodũ & nuper commemoratis)[h] frequentes ductus in tenuem cerebri membranam, ac cum hac quoq; in cerebri uentriculos excurrũt, qui omnes exactè teretes uenarum modo cauitates referunt. non tamen uniuersi parem animanti usum prębent: quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum duntaxat, alij solùm arteriarum. Atq; hæc duo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes peculiaria, rara & priuata sortiuntur: eandẽ nimirum ipsarum cauitatem, ductum'ue, arteriæ ac uenæ pariter munus obire, & interim in membranarum corporibus paratos ductus, seu sinus, neq; uenam, neq; arteriam propriè censeri posse: uerùm proprias quasdam, talesq; omnino fistulas sinus'ue existere, quales quis formaret, quando stylos crasiori cuipiam corio secundùm ipsius crasitiem in longum, quasi uenarum sinus extructurus, impingeret. Horum itaq; sinuum, aut fistularũ, aut cauitatum, aut uenarum, aut arteriarũ, si mauis, seriem enarraturo, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negocio accommodum uidebitur, uti, quid prohibebit? In dextro igitur latere (quod & de sinistro, quum utrorũq; eadem sit ratio, subaudies) caluariam sex ingredi diximus uenas, & tres arterias. ac[i] prima uena, simul cum[k] prima arteria, deinde[l] secunda uena, &[m] secunda arteria, omnes simul in dextri durę cerebri membranæ[n] sinus initium confluunt, qui ad earũ quas modò retulimus uenarum & arteriarũ in caluariam ingressum[o] incipit, ad latus nimirum maximi in occipitis osse foraminis, quo dorsali medullę uia præbetur: deinde & ad eminentiorem foraminis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis osi semper attensus, secundùm[p] cerebelli circunscriptionem ex[q] prioribus uersus exteriora obliquè retrorsum sursumq; conscendit, & ilico in progressũ[r] quartã assumit uenam, quam ab externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensuimus. Præsens sinus hinc rursus retrorsum modiceq; sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousq; elatisimam cerebelli partem occipitis osi contiguam attingat:[s] ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atq; ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iste amborum sinuum congressus, occipitis osi, quemadmodum & sinus ipsi, contiguus est, non quidem ad amusim sub[t] elatisima parte eius suturæ, quam Λ asimilamus, uerùm multo[u] humiliùs, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremã foraminis, quo dorsalis medulla ducitur, sedem, & dictæ modò suturæ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum[x] congressu, alij duo exoriuntur sinus, longitudine & cauitatis forma inuicem uariantes: quippe[y] unus longior est, & caluariæ semper, quemadmodum prędicti duo, contiguus, secundùm capitis longitudinem antrorsum procedit. Ex eminentisima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducẽs,[z] sub elatisima suturę Λ imitãtis parte, & sub ea quæ secundùm

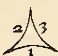
Marginal notes (right): *Duræ cerebri membranæ sinuum usus.* *Lib. 9 de Administ. sect.* — *Cuiusmodi cerebri membranarum sint sinus.* — *Venæ & arteriæ in primum duræ membranæ sinũ exhaustæ, ipsiusq; sinus series.* — *Primi & secundi sinus congressus.* — *Tertius sinus.*

Marginal notes (left): g 1 fig. lib. 7 D, D, D. 3 fig. G, G. 7 fig. circum O, O. h 1 fig. lib. 7 D, D, G, G. & 6 fig. H. — i D. k K. l C. m I. n M. o infimum S, aut T 9 fi. lib. 7. uel 3 fi. cap. 12 lib. 1 i proximũ c, ad latus e. aut semel spectas sedulò ultimã fig. præsentis libri. p 7 fi. lib. 7 X, X. 8 fig. R, R. 9 fig. B, C, D. q 9 fig. lib. 7 secũdùm S, S, S, aut T, T, T. r E. s M, N coeunt ad O. t 7 fi. lib. 7 ad R coit sinus P, P cũ Q, Q. t 3 fig. cap. 6 lib. 1 D. u 3 fi. cap. 12 lib. 1 k. x O. 7 fig. lib. 7 R. y P, P, 1 fi. lib. 7 C. C. z fig. B, B. 7 fig. S. z secũdùm l, l, l fig. 4 ca. 12 lib. 1.

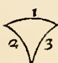
capitis longitudinem fertur, & deinde sub frōtis osſis medio, sinus ille protenditur usq; ad[a] osſeum ſeptum, ab octauo capitis osſe, in caluariæ cauitatem deducto. Quemadmodum uerò dexter & ſiniſter ſinus (niſi mauis illum primum, hunc uerò ſecundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum, quà hæc osſi proxima ſunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoq; tertius ſinus, quem priorem ex mutuo duorum primorū congreſſu enatum recenſui, in ea duræ membranæ cōſiſtit[b] ſede, quæ in ipſius[c] proceſſu, dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimente, ſecundùm totius capitis longitudinē eſt eminentiſsima, & caluariæ ſemper cōtermina.[d] Alter uerò ſinus, ex cōmuni duorum primorum ſinuum congreſſu pronatus, & qui opportunè quartus enumerabitur, diſſectionum profeſſores, quantum coniector, latuit. Porrigitur autem ab anteriori ſede communis primi ſecundiq; ſinuum cōgreſſus, recto tramite uerſus priora cerebri, nuſquam deorſum neq; ſurſum uergens. Conſiſtit enim in dura cerebri membrana,[e] ubi ſecundùm cerebelli longitudinem id & cerebrum, ad eas usq; cerebri[f] ſedes intercedit, quas teſtium & cluniū imagini aſsimilamus. Quartus itaq; ſinus ſuo ductu cerebelli longitudinē, & duræ cerebri membranę inter cerebellū & cerebrum proceſſum haud excedit, dextræ & ſiniſtrę cerebri partibus & cerebello æquè cōterminus: ac proinde id ſibi priuatim uendicans, quòd ſit breuiſsimus, & nuſquam caluariæ uicinus. Præterea ipſius cauitas correſpondet triangulo trium æqualium coſtarum, quæ omnes ex æquo introrſum curuantur. Infimam enim coſtam imprimit[g] extuberātior, ac teres quodammodo in cerebelli lōgitudine prominēs portio: duas uerò ſuperiores coſtas incuruant[h] dextra ſiniſtraq; cerebri partes, hic non in acutum, ſed in obtuſum angulum ceſſantes. Cæterùm tres priores ſinus, duas coſtas introrſum, tertiā uerò extrorſum obliquatas gerunt. Horum enim ſinuum coſta, osſi attēſa, extrorſum curuatur: quandoquidem iſtorum duræ mēbranæ ſinuum, & reliquorū ipſius uaſorū ſeu ductuum, qui paſsim per alias membranæ ſedes excurrunt, occaſione, Natura caluariā excul pſit,[i] ſinus quoſdam efformās, ſecundùm ſemicirculi cauum inciſos, qui duræ membranæ ſinus ea parte, qua caluariā ſpectant,[k] cōuexos gibboſq; excipiunt & admittunt: ac deniq; in cauſa ſunt, quo minus membranæ ſinus à caluaria comprimantur, ipſorum'ue motus, qui arteriarum modo fit, impediatur. Verùm reliquæ duæ trium primorū ſinuum coſtæ introrſum curuantur: in primo quidem ſinu & ſecundo, à cerebello & cerebro: in tertio autem ſinu, à dextra & ſiniſtra cerebri partibus. Hæ enim, perinde ac cerebellū, quà ipſis ſinus accumbunt, obtuſos & ueluti in quartam circuli partem extuberātes angulos efficiunt. Quas uerò propagines, quatuor nunc commemorati ſinus, deinceps in duram cerebri membranam & tenuem, ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, ſubſequens modò ſermo enarrabit. A' primo itaq; & ſecundo duræ membranæ ſinibus, in[l] uniuerſam eius membranæ partē, qua cerebellum operitur,[m] uarij ſurculi deriuantur, inſtar uenarum ſinuati & ſparſi. Ab his deinde ſurculis, & ipſis, dextro inquam ſiniſtroque ſinibus, extra duram cerebri membranam,[n] ductus aliquot, uenarum corpore donati, propagantur, in tenuem, quæ cerebellum ambit, membranam, & eam quæ cerebrum, quà id cerebello innititur, implicat, excurrentes. Porrò à tertio ſinu[o] plurimi, ijdemq; ampli ductus utrinq; ex lateribus pronaſcūtur, non quidem ulteriùs in duram cerebri

Quartus ſinus.

Cuiuſmodi quatuor ſinuū ſint cauitates.

TRIANGVLI ſpecies, cauitati quarti ſinus correſpondens.

TRIANGVLVS, cauitati reſpondens primi, ſecundi & tertij duræ membranæ ſinuum.

Propagines à 1 & 2 ſinibus enatæ.

Propagines à tertio.

a 3 fi. cap. 12 lib. 1 n.
b 1 fig. lib. 7 C,C,C.
c 3 fig. lib. 7 D,D.
d R. 7 fig. lib. 7 T ab R.
e 7 fig. lib. 7 O,O,O.
f eiuſdem fig. M,N.
g 8 fig. lib. 7 medium R. 9 fig. C.
h 3 fig. lib. 7 A,A & B,B.
i 3 fig. cap. 12 lib. 1 i,i, k. & 4 fig. l,l,l.
k 1 fig. lib. 7 C,C,C.
l 7 fig. lib. 7 O,O. & 8 fig. V,V. 9 fig. P, Q,R.
m S,S.
n 8 fig. lib. 7 X,X.
o T,T. & fig. 2 lib. 7 C,C. D,D. fig. 3 E,E. unde etiam tenuis membranæ & cerebri anfractuū naturā petes.

cerebri membranam, uerùm in tenuem, quà hęc dextram sinistramq; cerebri partes secundùm elatiorem cerebri sedem amplexatur & cõtinet. Præsentes ductus, quemadmodum & alij, paulo antè commemorati, simulatq; tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie, uarijsq; anfractibus per eam excurrunt, disperguntur q;. Qua uerò id fiat ratione, quisq; ductuum sit numerus (quia multiplex is uisitur, raroq; eandẽ retinet seriem) hic non enitar prolixiùs commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuum, instar[p] tenuium intestinorum inuolutorum, forma numeroq; pendeat. Præter hos ductus, à tertio sinu in tenuem membranã dispersos,[q] graciles aliquot surculi ex demissiore cauitatis tertij sinus sede, in eum duræ membranæ processum decliues propagãtur, qui dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede,[r] tenues admodũ portiunculæ illis cõmittuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariã per[s] exigua ipsorum occasione insculpta foramina procidunt. Quartus duræ membranę sinus frequẽtes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuò diffusas. Quum primùm enim hic sinus ad eas cerebri[t] particulas, quas clunibus & testibus cõparamus, pertingit, atq; iam[u] ramulos quosdam exiles ex elatissima ipsius sede in eum quoq; duræ membranæ processum, qui dextrã sedem cerebri à sinistra disterminat, ac dein ex lateribus in eam durę membranę sedem, quæ cerebellũ integit, in progressu obtulit, ex superiori ipsius regione[x] propaginem educit, cauitate uenis simillimam, & quæ in humillimam dicti iam duræ membranæ processus regionem, secundùm capitis longitudinẽ, usq; ad[y] septum sinuũ olfactus organorum perfertur, & in itinere[z] surculos ex elatiori sua sede sursum in eundem duræ membranæ processum diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus sinus ex eadem sede, qua illam deprompsit, utrinque secundùm dextram & sinistrã cerebri partem,[a] unum edit ductum, uenarũ corpori simillimum, qui[b] calloso cerebri nobis uocando corpori proximè secundùm capitis longitudinem propagatus, tenuiq; membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot cõmunicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uerò sinistræ exporrigitur. Quemadmodũ uerò quartus sinus ad utramq; cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoq; ab infima ipsius sede, propter suum iuxta cerebri testes terminũ,[c] propagines distribuit in tenuem membranã cerebellum amplectentẽ. Harum propaginum[d] nonnullæ retrorsum tensæ, superiorẽ cerebelli sedem perambulãt:[e] nonnullæ uerò per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri testes cõsistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus, cõmiscendæ. Cęterùm præter has quarti sinus propagines, is[f] aliam insignem & amplã educit, quæ ex sinus ad cerebri testes extremo, recto tramite antrorsum uersus cerebri uentriculos excurrit,[g] plexum efformatura, quem Gręci secundinis fœtus cõparantes, χοροειδῆ nuncupant. Hęc namq; propago, simulatq; è quarto sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa pręter proprium ipsius corpus, à tenui membrana processus quosdam, seu membranulas adipiscitur, quæ ipsi obuolutæ, tutò illius ramos atq; implexus colligant, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex namq; & absq; cõiuge ex quarto sinu enascitur,[h] testiũ medio supertensa: quod ubi attigit, uelut in[i] multos discinditur surculos, qui unius retis instar inuicem dirimũtur & coeunt. Hæc propago[k] glandulam, cerebri testibus innixam, & nucis pineæ seu turbinis formæ haud absimilem, transcendit, ac sub[l] ea cerebri particula prorepit, quæ cameræ aut testudinis imagini à ueteribus fuit comparata. Quum uerò propago ad

Propagines à quarto.

Processus à quarto sinu, cerebri petens uentriculos.

p tom. 7 fi. lib. 5.
q V, V. 3 fig. lib. 7 H, H.
r X, X. 1 fig. lib. 7 F, F.
s 4 fi. cap. 12 lib. 1 f, f.
t 7 fig. lib. 7 M, N.
u Y, Y. dein a, a.
x b. 3 fig. lib. 7 F.
y 12 fi. lib. 7 G.
z c, c, c. 3 fig. lib. 7 G, G.
a d, e. 3 fig. lib. 7 I, I.
b 3 fig. lib. 7 L, L.
c f.
d h. 8 fig. lib. 7 S, S.
e g commiscendum cum 7. 8 fi. lib. 7 T cõmiscendum cum G.
f i. 3 fi. lib. 7 K. 6 fi. H. 7 fig. V.
g A.
h 7 fig. lib. 7 M, N 10 fig. E, G.
i i uersus h. 6 fig. lib. 7 H uersus I.
k 7 fig. lib. 7 L.
l 6 fig lib. 7 A, A, A. atq; eius figuræ & 5 fig. characterum indicem hic expedito.

anteriorem usq; communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cauitatis, tertij'ue cerebri uentriculi sedem[m] pertingit, bipartitò scinditur,[n] unã partem dextro offerens uentriculo,[o] alteram sinistro. Cæterùm quo'nam modo partes hæ, retis semper forma quasi contextę, & membranulis ipsis adnatis, ac carnea ueluti substantia quadam contentæ,[p] arterijs eódem pertinentibus commisceantur, opportunè subiungam, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. *Quid cerebri torcular.* At arbitrabitur fortaßis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prętermissum, quòd nulla adhuc mentio regionis inciderit, à torculari ληνὸν Græcis nuncupatæ: quam sanè non præterijssem, si modò quæ'nam pars ita appellata fuerit, mihi certò constitisset. Apud Galenum namq; ambiguum est, an[q] communem primi secundiq; duræ membranæ sinuum congressum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primùm Græci appellauerint: num uerò quarti duræ membranæ sinus[r] terminum, cerebri testes respicientem, atq; in uentriculos exporrectum. uidetur namq; Galenus modò huic, modò illi parti, torcularis nomen accommodare: uti sanè utramq; torcular dici, nihil obstat. Concursus enim ille in quartum & tertium sinum, sanguinem tanquam uinum è torculari promit: perinde ac terminus quarti sinus, in omnes quas emittit propagines, sanguinem dispensat. adeò, ut per me liceat, quamuis sinuum sedem torcular appellare, ac in illis regionem constituere, in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere putarunt, modò sinuum ac cerebri uasorum seriem non perturbes: quorum quia iam primæ, secundæ & quartæ uenarum, & item duarum primarum arteriarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, reliquarum uenarum & tertiæ arteriæ seriem subnectere. *Tertiæ caluariam petentis uenæ series.* [s] Tertia igitur uena, quæ minor est internæ iugularis portio, simulatq;[t] ramulum per[u] foramen ipsi &[x] neruulo cuidam quinti paris commune, ad auditus organum transmisit, caluariam ingreditur: ac duram contingens cerebri membranam, in[y] sinum uenæ prorsus modo cauatum & prorepentē cessat, qui nullam arteriæ sobolem in suijpsius cauitatem admittit, sed paßim alium sinum sibi comitem ascíscit, in quem tertiæ arteriæ[z] ramum exhauriri mox dicam.[a] Præsens sinus, in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in totam duræ membranæ sedē, cerebri basi substratam, diffundit, à quibus denuò[b] ductus aliquot in tenuem cerebri membranam deducuntur. Inter cæteras autem huius sinus propagines, per duram membranam excurrentes, una secundùm cerebri latus sursum ad uerticē usq; contendit, uenæ modo in multam sobolem deriuata. *Quintæ ac sextæ uenarum series.* Ad hanc quoq; speciem[c] quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein &[d] sexta, per maius octaui oßis capitis foramen, quà illi olfactus[e] organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi duræ membranæ sedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiæ uenarum sinibus (quia illi caluariæ perpetuò attenduntur) caluaria aptis[f] cauitatibus cedit, quas ipsi elegantißimè insculptos, primo libro recēsuimus. *Tertiæ arteriæ series.* [g] Tertia arteria, peculiari transuersoq; foramine in caluariã ingressa, in duos graciles & totidē crassos dirimitur ramos.[h] Vnus gracilium, qui exterior est, tertiæ uenæ mox attenditur, & in duræ membranæ sinum exhauritur, illi undique attensum & commissum, in quem tertiam uenam absumi diximus.[i] Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per[k] propriũ & sibi duntaxat exculptum foramē rectà ductus, in narium cauitatem procurrit: atq; in plures dissectus ramulos,[l] unum nasi extremo offert. Verùm[m] duo grandes rami in dextro latere (quod, nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) nonnihil inuicem deducti, & adhuc caluariæ

m k.6 fig. lib.7 I.
n l.6 fig. lib.7 K.
o m.6 fig. lib.7 L.
p γ obliquè uersus α fertur. 6, 7, 8 fig. lib. 7 F, G.
q O.7 fig. lib.7 R.
r ante i.7 fig. lib.7 ante V.
s F. ult. fig. alter ramus diuisionis ε insignitæ.
t n.
u 2 fi. cap. 12 lib.1 V.
x 1 fi. cap. 2 lib.4 b.
y 13 fi. lib. 7 K.
z r.
a o,o,o utriq; sinus simul commißi notantur & 1 fig. lib.7 D,D.
b p,p. 2 fi. lib.7 G, G,G.
c G.13 fig. lib.7 H.
d H.13 fig. lib.7. à G quodãmodo ad F.
e 13 fi. lib. 7 L,L.
f 3 fig. cap. 12 lib.1 T, f. & 4 fig. T,T.
g L. ult. fi. o. Specta hic pariter 16 fi. lib.7.
h r procedens cum F per o,o,o. & 1 fi. lib. 7 D,D.
i f.
k 3 fi. cap. 12 lib.1 Y.
l t.
m u,u,u. ult. fig. s.r.

n sub α. uariæ instrati, antrorsum prorepūt, & mox in[n] unum denuò coeunt, statimq; o x. à congressu in duos impares ramos diuiduntur.[o] Minor quidem,[p] commune p 1,5 fi. ead. 12 lib. 1 G. cum[q] secundo neruorum pari foramen sibi uendicans, tandem cum[r] uisorio q 14 fi. lib. 7 I. neruo ad oculum prorepit, internæq; temporalis musculi sedi surculos com r 17 fig. lib. 7 N. municat.[s] Grandior autem ramus, sursum cōscendens, duram perforat membranam ad latus[t] glandulæ cerebri pituitam excipientis. Quum primùm ue s α. 13 fig. lib. 7 P. 14 E. 15 D. rò in duræ cerebri membranæ cauitatem contendit, in duos denuò ramos partitur: ac horum[u] unus multiplici sobole in tenuem membranam, hîc cere t 16 fi. lib. 7 A. bro obductam, spargitur:[x] alter uerò tenuis membranæ portiuncula concomitatus, in uarios surculos inuicem complicatos discinditur, ac in cerebri an u β. 13 fig. lib. 7 Q. fractus tantisper ascendit, dum in humillimam dextri uentriculi sedem per x γ. 13 fig. lib. 7 R. deinde 6, 7, 8 fi. F aut G. tingat. Hinc in posteriora primùm sursum ad postremam usque eius uentriculi sedem fertur, in ascensu[y] portiunculam propaginis cuiusdam assumens, y δ. 8 fig. lib. 7 T. quæ à quarto duræ membranę sinu, cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hic arteriæ ramus, retis quasi modo implexus, posteriorem dextri uentriculi cerebri sedem[z] superauit, secundùm eius uentriculi ductum in ante z d. 6 fig. lib. 7 F, dein M. riora porrigitur, donec ipsi[a] altera pars eius propaginis misceatur, quam sub a l. 6 fi. lib. 7 K eductū ab H & I repentibus sub A, A. cerebri corpore, fornicis aut cameræ modo extructo, à quarto duræ membranæ sinu huc pertingere, dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte, plexus ille, implicato sibiq; inuoluto reti admodum sanè similis, ac hinc forsan aliquando primumq; reticularis plexus à primis dissectionum professoribus appellatus, in dextro cerebri uentriculo conflatur, quem etiam Græci χοροειδῆ nuncupant, comparatione assumpta à membranea inuolucrorum fœtus substantia, uasorumque per illam excurrentium serie: dein à fusca b tabellæ fi. 30 lib. 5. quadam & subrubra[b] carne, glandulosa'ue substantia, quæ huic cerebri plexui c Hanc aliter nō potuimus exprimere, quàm appa ret ad i, d, & 6 fi. lib. 7 F, G, H, M, N. quodammodo intertexitur, & aliquid commune obtinet cum[c] ea substantia, quæ inter uterum & exterius fœtus inuolucrum reperitur, uasorumq; distributionibus pulcherrimè præest.[d] In sinistro cerebri uentriculo, plexus iste secundinis assimilatus, constituitur ex præcipuo tertiæ eius lateris arteriæ ramo, & eódem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superiùs scriptum est. De reticulari uerò Galeni d 2 tab. fig. 30 lib. 5 I, I, h. plexu nihil hic mentiendum duxi, quòd iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem. Atque ideo minus quoque modò aliquid confingendum est, quòd nouimus Galenum, boum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neque ipsius uasa, sed bouis, idq; etiam parum ex e Expende 6 figuram lib. 7. actè, recensuisse.[e] Si enim tertiæ caluariam petentis arteriæ seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicum obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquousque protensos, inuicem coire dixi. Cæterùm si bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranam iuxta glandis pituitam cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies. Verùm hæc ad septimum spectant librum, qui principis animæ sedi consecrandus, horum uasorum dissecandi rationem lucidissimè persequetur.

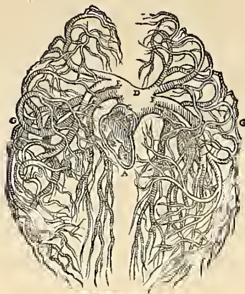
Plexus in prioribus cerebri uentriculis constitutio.

Quis Galeni reticularis sit plexus.

DE

DE VENA ARTERIALI, ET ARteria uenali. Caput XV.

PRIMA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE DECIMIQVINTI CAPITIS FIGuræ, eiusdemq́ue characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nudæ, & ab omnibus partibus liberæ uenæ arteriosæ delineatio: cuius orificium apertum finxi, ut tres membranæ, sanguinem è pulmone in dextrum cordis sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illæ notis 1, 2, 3.

1, 2, 3. *tes, in conspectum uenirent. notantur autem illæ notis 1, 2, 3.*

A *Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.*

B *Interior arterialis uenæ tunica, quintuplo propria uenæ tunica craßior.*

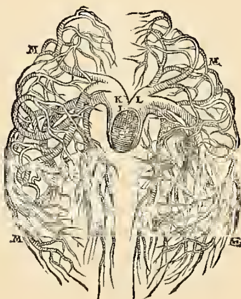
C *Exterior uenæ arterialis tunica, peculiari uenarum tunicæ craßitie respondens.*

D *Arterialis uenæ caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, multiplici sobole*

E, F. *dextræ pulmonis sedi distributum. F uerò sinistrum indicat truncum.*

G, G *Arterialis uenæ per pulmonis substantiam series.*

SECVNDA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE

SECVNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq́; characterum Index.

HAEC figura nudæ omnibusq́; partibus liberæ uenalis arteriæ delineationem proponit, ipsiusq́; characteres ita se habent.

H *Venalis arteriæ à corde pronascens initium. Huius uasis orificij membranas, quia in corde consistunt, hic simul cum uase, ut in arteriali uena, non expreßimus.*

I *Indicatur craßities simplicis arteriæ uenalis tunicæ.*

K, L *Prima uenalis arteriæ in duos truncos diuisio, mox in ipsius ortu facta.*

M, M *Series uenalis arteriæ, per pulmonis corpus innumeris propaginibus digesta.*

ELIQVA adhuc in uenarum arteriarumq́; sermone duo sunt uasa, quæ singula duabus uocibus à dissectionum peritis explicantur:[a] ac unum quidem uenam arterialem,[b] alterum uerò arteriam uenalem appellant, nomen nimirum ab usu, & appendicem ab ea qua constant substantia indentes. Vena itaque arterialis,[c] uas dicitur, ex elatiori sede dextri cordis uentriculi in pulmonem numerosissima ramorum serie digestum, sanguinemque in eo cordis uentriculo elaboratum, pulmoni subministrans. Atque hoc uas non[d] uenæ, sed[e] arteriæ constat corpore. unde etiam quia sanguinem uenarum modo defert, uenæ nomen obtinuit: quia uerò arteriarum tunicis conformatur, appendix iste arterialis illi adijcitur. Porrò alterum[f] uas, à sinistro latere basis sinistri cordis uentriculi egressum, sparsa etiam sobole in pulmonem discinditur, ac aere ex pulmone in sinistrum cordis uentriculum deferendo potissimùm famulatur, & interim uenarum[g] corpore constituitur. unde quia aeris deductui subministrat, spiritaleq́; organum est, arteria appellatur: à substantia autem & conformatione, uenalis dicitur. Quamobrem uerò hæc uasa & ortu & usu ac substantiæ conformatione à uena arteriaque discrepent, deinde cuiusmodi[h] membranæ ipsorum orificijs præficiantur, in sexto libro, qui uitalis animæ partibus dedicabitur, exequemur. Nobis uerò huic libro finem imponentibus, nemini mirum uideri debet, prolixum Caput hîc non subnecti, quod uenas citra arteriæ consortium in corpus diffusas, item arterias citra uenę consortium excurrentes, recenseret. Quandoquidem si quis earum desideret (uti sanè debent omnes) enumerationem, ilico hanc ex uenarum & arteriarum tabulis, cum has mutuò conferet, spectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi nuda uenæ cauæ effigies proportione respondet, ambasq́; in eandem circumferentiam digeßimus. Cæterùm quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad tertij huius libri finem, præsentis Operis Epitomes tabulam impono, uenas & item arterias unà exprimentem: ac proinde etiam non obiter commonstrantem, quænam uena citra arteriæ consortium, & quæ rursus arteria absque uena coniuge per corpus digeratur. Verùm quum uenarùm seriem superiùs prosequerer, non semel sanè ad uenæ sectionis, qua sanguinem minuimus, tractationem, sermo lubens prorupisset: modò uenam huic illi'ue parti uiciniorem, modò remotiorem, eamq́; aut grandem aut exilem, & secundùm rectitudinem, undecunque hæc tandem petatur, fibrarumq́; tam rectarum quàm transuersarum consensum, huic aut illi parti correspondentem, enarraturus: & non uulgariter admoniturus, sanguinem è secta uena fluentem, in totius uenæ corpore complecti: ideoque non partium uenis accumbentium situm, sed uenarum ductum atque distributionem in illa quæ

Marginal notes (left): a 1 fig. — b 2 fig. — c 6 fig. lib. 6 I. & 8 fi. C, D producens ex aperto illic sinu. — d 2 fig. I. — e 1 fi. B, C. — f 6 fig. lib. 6 G 9 fig. C, C cauati ex patente illi uentriculo. — g 2 fig. I. — h 5 fig. lib. 6 E, F, G. & 9 fig. E, F.

Marginal notes (right): Vena arterialis. — Arteria uenalis. — VNDE uenarum & arteriarũ simul aut citra cõsortium excurrentium petenda sit historia.

illa quæ omnibus in ore est, rectitudine, animaduertendam: itaq; de uenæ sectione agendum, atque de utero quopiam, qui hinc inde uarios processus educeret, & interim unicus continuusq; esset. at semper, quantumuis inuitus, sermonem cohibui: quandoquidem ex uenæ distributionis enarratione, adeoq; ex uenarum effigie, cuiuis (qui modò tres euacuationis species, & præsentis aut eminentis affectus naturam minimè ignorat) promptissimum sit dignoscere, quænam uena huic illi'ue membro, aut situ aut ductu propinquior sit, quæq; amplior, uel gracilior: deinde, quæ leui aut difficili opera diuidi possit: postremò, quæ fibras & rectitudinem cum laborantis membri uenis participet.

CHARACTERVM OMNIVM IN SEQVENTI figura cum suis partibus contexta occurrentium Index.

IN sequenti figura primùm maiusculi Latinorum spectādi sunt characteres, organa præter uenas arteriasq; obuia notātes. Significatur itaq;,

A, A, A Septum transuersum.

B Cordis inuolucri portio, inibi asseruata, ubi id septo continuatur.

C Cor, sua sede repositum.

D, D, D, D Quatuor pulmonis fibræ, lobi'ue.

E Aspera arteria.

F, F Gibbi iecoris magna portio.

G, G Cauum iecoris.

H Vesicula, excipiendæ bili flauæ parata. Si interim ex characterū serie aliqui omittantur, non ideo aliquid præsenti figura expressum, nos innotatum præterijsse arbitraberis: quum ex Epitomes nostræ tabulis huc duntaxat tantum assumpserimus, quantum uenarum arteriarumq; digestioni ostendendæ sufficere duximus.

O Lienis caua sedes.

P Dextri renis anterior sedes.

Q Sinister ren.

S Virilis uesica, simul cum umbilico, & uasis umbilico adscriptis, reliquisq; partibus, quas sparsim in characterum explicatione indicabimus.

T Venæ cauæ caudicis sedes, inter septum transuersum & cor consistens.

V, X Vasorum coronarum ritu cordis basim ambientium sedes, atq; adeò cordis basis.

Y Cordis mucro.

Z Rami ab arterijs uenisq; coronalibus deorsum per cordis exteriora diffusi.

a Hac parte cauæ caudex in dextrū cordis sinum dehiscit.

b Dextra cordis auricula.

c Sinistræ auriculæ cordis mucro.

d Venæ arterialis caudex. Venalis autem arteriæ initium, quia in sinistro cordis latere (ut hic cauæ orificium in dextro) consistit, conspici hac figura nequit. Notant ta-

e, e. men e & e uenalis arteriæ & uenæ arterialis in dextram pulmonis partem progressus, nondum pulmonis substantia undiq; circundatos.

f Magnæ arteriæ caudex.

g Magnæ arteriæ truncus, partes cordi subditas petens.

h Superiora petentis magnæ arteriæ trunci portio, sinistro brachio potissimùm oblata.

i Dicti modò trūci insignior portio, atq; adeò ipsius in duos impares ramos distributio: quorum alter, sinistra est so-

k. poralis, k notata: grandior uerò dextram format sopora-

l. lem, l insignitam, & arteriam potissimùm in dextrum

m. brachium excurrentem, & m notatam.

n, n Hac excurrunt septi transuersi nerui, suis principijs abtruncati.

o Venæ pari destitutæ initium: ipsius uerò series in præsentis figuræ tergo est conspicua.

p Cauæ in iugulo bipartitio, ac utrinq; ad latera p exortus apparent uenarum pectoris ossi propriarum, ac ad umbi-

*. lici usq; regionem excurrentiū. Harum altera simul cum

q. coniuge sibi arteria * insignita, in uno latere q notatur.

r Venæ superiora aliquot costarū interualla adeūtis initiū.

s, s Vena per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petens, atq; in secundum duræ membranæ sinum

t, t. u, u. simul cum cōiuge arteria absumpta. Notatur enim pri-

x, x. mus sinus t, t. secundus u, u. tertius x, x. quarti ini-

y. tium y.

z Axillam petens uena, quæ in sinistro latere humerariam

α. α indicatam promit. In dextro autem latere illius initium hic ab externa pendet iugulari: & delineatio Galeni potius sententiæ, quàm ueritati respondet.

β, γ Hic abtruncatæ propagines, illæ sunt, quæ ab axillam petente uena, in thoracis anteriora, posteriora & latera digeruntur.

δ Interior iugularis.

ε Interioris iugularis in duas uenas distributio: quarum altera secundum duræ membranæ petit sinum, altera in latus sinistrum duræ membranæ excurrit.

ζ Exterior iugularis.

η Exterioris iugularis ad fauces distributio. θ ipsius pars

θ, ι. post aures ad occipitium excurrens notatur, ι pars ex-

κ. currens ad tempus & uerticem, κ pars excurrens ad fa-

λ. ciem & frontem, λ portio accedens secundū duræ mem-

μ. branæ sinum. μ uerò duo ipsius rami indicantur: quorum alter per octauum capitis os, alter per secundi paris neruorum cerebri foramen, caluariam ingreditur.

ν Aliquot subsequentes characteres in dextro ponuntur latere, soporalis arteriæ seriem indicantes. Atq; hic ν arteriæ portionem indicat, caluariam petentem, postquàm ramum à se diffudit, cum externa iugulari ad faciem & ad tempus & post aurem digestum.

ξ Soporalis ramus, primum duræ membranæ petēs sinum.

ο Præcipua soporalis portio, per priuatum foramen caluariam petens.

π Versus narium amplitudinem exporrectus ramus.

ϛ Ramus in dextrum latus duræ membranæ excurrens.

ς, τ Rami soporalis præcipui.

υ Ramus oculos petens, ac præcipuorum ramorum congressus.

ρ Ramus

VENARVM ET ITEM ARTERIARVM OMNIVM INTEGRA DELINEATIO, IN HOC *POTISSIMUM PARATA, UT IN CONSPICUO ESSET, QUAENAM UENAE CUM*

arterijs porrigantur, & quæ absq; arteriarum consortio per corpus repant, ac rursus cuiusmodi arterias Natura coniugibus uenis destituerit.

ρ Ramus tenuem adiens membranam, cerebri basi obuolutam.

χ Plexus, quem fœtus inuolucris comparamus.

ψ Sexti paris neruorum cerebri dexter neruus, illic abscissus, quà secundùm laryngis latus deorsum fertur.

ω,ω Dexter recurrens neruus.

1 Sexti paris neruorum cerebri truncus sinister.

2,2 Recurrens neruus sinister.

3 Neruulus, cordis basim accedens.

4 Posteriora ceruicis & occipitium adiens uena.

5 Scapulæ posteriora petens uena. Verùm etsi posthac arteriam priuatim non insigniamus, promptè ex delineatione liquet, cui'nam uenæ arteria exporrigatur.

6 Vena ad cutem, quà summus humerus integitur, excurrens.

7 Humeraria, quà cutem subit, cubitumq; adit.

8 Humerariæ ramus, altiora cubiti articuli admodum rarò petens.

9 Ramus ab humeraria ad communis uenæ constitutionem repens. Verùm modò conduxerit potius minores latinos characteres assumere, ne quum arithmetici characteres geminandi essent, plura ipsis obliterentur.

a,a Humerariæ ramus, per radium cubitiq; exteriora ad ulnæ appendicem & brachiale properans, axillarisq; ramo p notando, illic

π. ubi π uisitur, auctus, & paruum digitum, deinde & anularem præcipuè accedens.

b Axillaris ramus, cuti anteriorem interioremq; brachij sedem inuestienti dispensatus.

c Ad musculos cubitum extendentes oblata propago.

d Ramus quartum brachij neruum ad cubiti usq; exteriora concomitans.

e Axillaris in duos truncos partitio.

f,f Truncus in alto latitans, & arteria undiq; concomitatus, & per cubiti flexum in cubitum tendens.

g Dicti trunci ramus, radio exporrectus, & surculos pollici, indici & medio exhibens.

h Arteriæ dictum ramum concomitantis soboles, externam manus sedem inter indicem ac pollicem accedens.

i Reconditi illius trunci ramus, ulnæ exporrectus, & paruo digito, anulari & medio soboles depromens.

k Sub cute excurrẽtis axillaris trunci iuxta cubiti articulũ diuisio.

l Axillaris ramus, communem constituens uenam.

m Communis uena.

n Communis uenæ instar Y diuisio, ac dein ipsius per externam manus sedem series.

o Surculus communis uenæ, internam manus adiens sedem, & hic alijs commixtus ramulis.

p Axillaris ramus, ulnæ exporrectus, uarieq; in cutẽ diffectus, &

π. suo extremo cum quodã humerariæ ramo coiẽs, ubi π posuimus.

q,q Series uenarum internam cubiti cutem & uolam implicantium.

r Vmbilici portio.

s,s,s Vena ab umbilico in iecur exporrecta.

t Meatus, urinam fœtus inter exterius ipsius inuolucrum & interius deferens.

u,u,u,u Arteriæ fœtui peculiares.

ε Portiuncula nerui, iecoris cauo à uentriculi neruis deprompta.

σ,σ Meatus bilis uesiculæ duodeno intestino insertus.

τ Venæ portæ caudex.

υ Iecori inserta arteria, & neruus quoq; illi exporrectus arteriæ.

φ Arteria & neruus, bilis uesiculam accedentes.

χ Venæ bilis uesiculam adeuntes.

ψ Vena & item arteria, posteriorem uentriculi sedem iuxta ipsius inferius orificium accedentes.

ω Vena uentriculum petens, quà posterior ipsius sedes dextram spectat regionem.

a Vena, arteria, neruus, dextram fundi uentriculi sedem implicantes, ac θ etiam notati.

b Minor portæ maximæ distributionis truncus.

c Grandior truncus maximæ partitionis uenæ portæ.

d Vena & arteria, duodeno intestino potissimùm exporrectæ, & ipsis attẽso corpore glãduloso suffultæ.

e Vena cum coniuge arteria, dextram sedem adiens inferioris membranæ omenti.

f,f Radix arteriæ in iecur, uentriculum, lienem & omentum, & bilis uesiculam digestæ.

g Vena cum coniuge arteria, superius uentriculi orificium coronæ modo tandem cingens.

h Vena & arteria, præcipuam inferioris membranæ omenti sedem petentes, & colon, quà uentriculo exporrigitur, implicantes.

i,i Glandulosum corpus, uasorum distributioni hic præfectum.

k Inferioris omenti membranæ sinistram sedem accedens uena.

l,l Vasorum series ad lienem.

m,m,n Vasa ab illis quæ lieni inseruntur, sinistram uentriculi sedem adeuntia. Verùm præcipua n indicantur, sinistram sedem fundi uentriculi implicantia.

o,o,o Series uenarum & item arteriarum intestinis propriarum.

p,p Radix præcipuæ arteriæ intestina petentis.

q,q Minor arteria intestinis propria.

r,r Glandulæ in mesenterio positæ, & nuper narratos uasorum ductus corroborantes.

s Foramen septi transuersi, stomachum transmittens, atq; adeò sinus iecoris, stomacho cedens.

t Iecoris ligamentum, quo sinistra ipsius pars septo nectitur.

u Magna arteria, septum permeans, atq; adeò ipsius ramus, in dextram septi partem excurrens.

x Cauæ uenæ caudex.

y Vena, sinistri renis pinguem accedens tunicam.

α Vena & arteria reni dextro oblatæ.

β Vena, dextri renis pinguem tunicam intexens.

γ Sinistrum renem accedens uena & arteria.

δ Sinistra seminalis uena.

ε Dextra seminalis uena.

ζ Arteriarum seminalium ortus.

η,η Sinistræ seminalis uenæ & arteriæ congressus.

Sinistrum testem unà cum tunica adhuc ipsi propria, atq; à peritonæo pronata, & θ,θ notata, delinea-

θ,θ uimus. ita tamen ea tunica hic est dissecta, apertaq;, ut nihil, quo minus testis aptè cernatur, impediat:

κ. imò etiam musculus illi tunicæ innatus commonstratur, κ indicatus.

λ Hàc uena & arteria seminales peritonæi amplitudinem egrediuntur.

μ Varicosum corpus, ipsaq; adeò uenæ & arteriæ uaria & admirabilis implicatio.

ο Sinister testis, tunica ipsi proxima obtectus.

ξ,ξ Vasis semen deferentis, ad testem reuolutio.

ο,ξ Vasis semen deferentis ascensus ad pubis os.

ϖ Sinistri uasis semen deferentis, ad pubis ossis posteriora reflexus.

ς Dextri uasis semen deferentis reflexus.

τ Dextri sinistriq; uasorum semen deferentium coitus.

φ Vasorum semen deferentium insertio.

χ,χ Glandulosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.

ψ,ψ Meatus, urinæ seminiq; communis.

ω,ω Musculus orbiculatim dicto iam meatui obductus.

a,a Penis, atq; adeò ipsius fistulosa corpora.

a,a Vena & arteria, lumborum uertebris, illisq; adnatis musculis, & abdominis lateribus exporrecta.

b Venæ cauæ & arteriæ super os sacrum partitio.

c,c Arteriolæ, sacri ossis foramina petentes.

d Sinistri dictæ partitionis trunci diuisio.

e Interioris rami dictæ diuisionis propago, nates & coxendicis ossi adnexa petens.

f Dicti rami propago, tandem uesicæ & utero digesta.

g Pars arteriæ, fœtui peculiaris, quam antea ad uesicæ latera u,u & hic quoq; in maiori figuræ portione notauimus.

h Portiuncula exterioris rami dictæ antea diuisionis, ad reliquum accedens interioris rami.

i Reliquum interioris rami, per pubis ossis foramen in musculos interiorem femoris sedem occupantes distributum.

k Sedes, qua soboles dicti reliqui alteri uenæ cõmiscetur. Verùm & hic quoq; ex tabula promptè animaduertis, quando & arteriæ subaudiendum est, quum scilicet uenæ arteriam attendi cernis.

l Exterioris rami propago, abdominis inferiorem sedem ad umbilicum usque perrepens.

m,m Vena per femoris & tibiæ inferiora sub cute ad digitos usq; pedis distributa, & in progressu uarios edens surculos.

n Vena, coxendicis anteriora petens, sub cute tamen.

o Musculos & cutem femoris exteriorem sedem occupãtes intertexens uena.

p Vena musculis anteriorem sedem femoris occupantibus digesta.

q Dictæ modò uenæ cõgressus cum ea quæ per pubis ossis foramen femur adit.

r Hàc præcipua femur petens uena secundùm femoris os in posteriora reflectitur.

s,t Propagines musculos posteriorem femoris sedem occupantes, & cutem huius sedis ad suram ac ueluti calcem usq; accedentes.

u Diuisio in poplite, atq; adeò rami in musculos à femoris capitibus hic pronascentes distributi.

x Maioris dictæ diuisionis trunci uena, externam tibiæ cutem ad summum usq; pedis implicans.

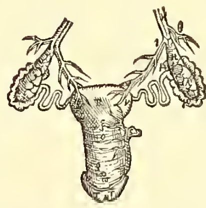
y Vena & arteria, fibulæ exporrecta, ac inter musculos latitans.

α Maioris dictæ diuisionis trunci ramus, cutem, internam tibiæ sedem integentẽ, ad digitos usq; uariè subiẽs.

β Ramus dicti trunci suram ad calcem usq; petens.

γ Propago grãdioris trunci inter musculos tibiæ anteriorem sedem occupantes, ad pedis usq; superiora & digitos digesta.

δ Trunci grandioris reliquum, inter musculos posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantes deorsum repens, & inter tibiam ac calcem pedem subiens, & ramulos digitorum inferiori sedi communicans.

QVONIAM magna figura cum ipsi annexis partibus, uiri uenas ac arterias omnes proponit, haud me studiosis incommodaturum duxi, si muliebrium uasorum tantam seriem hic proponerem, quanta à uirilibus uasis illa differt. Quod duntaxat in seminalium uasorum ad testes ductu perficitur, & uenis arterijsq; uterum implicantibus. quæ omnia præsenti figura simul cum muliebri uesica proponuntur: uti iam subsequens characterum edocebit index.

θ Ramuli à uena & arteria in membranam excurrentes, quà illæ peritonæo committuntur.

ι Portio uenæ & arteriæ testem adeuntium, superiorem fundi uteri sedem petens.

κ Commixtio uenæ & arteriæ seminalium, quæ instar pyramidis est, & uaricibus assimilatur.

λ Testis sinister.

μ,μ Vas semen à teste in uterum deferens.

ν Obtusus uteri fundi angulus, in quem uas semen deferens insertionem molitur.

ξ Hac sede fundus uteri (quem R indicat) in ceruicem terminatur, hacq; regione ipsius consistit orificium.

ο,ϖ Vteri ceruix.

ς Hic uesicæ ceruix, cui x inscripsimus, in uteri ceruicem producitur ac desinit.

ρ Vasa inferiorem uteri fundi sedem & ceruicem implicantia.

τ,τ Ceruicis uteri oris colliculi.

υ,υ Meatus urinam è renibus in uesicam deducentes. quanquam hic abundè sit, uasorum rationem adnotauisse, ac non reliquorum omnium characterum huc non spectantium rationem habere.

TERTII LIBRI FINIS.

CHARTA, PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COMPLECTENS, QVAE FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VENARVM ARTERIARVMQVE SIMVL COMMISSARVM SERIEM paratæ, ac in pagina X, aut numero 505 insignita obuiæ, ueniunt agglutinandæ.

PRIMA. TERTIA. SEXTA.

SECVNDA. QVARTA. SEPTIMA.

QVINTA. OCTAVA.

VT figuras hac charta impressas, commodè suis sedibus glutines, illæq́ ualidiores reddãtur, primùm præsenti chartæ membranam subglutinabis, singulasq́ dein figuras à superflua papyro resecabis.

PRIMA dein, quæ uenæ pari carẽtis distributionem proponit, magnæ figuræ tergo illic uenit committẽda, ubi cauæ caudex eam uenam promit, ac o in utrisq; figuris scriptũ spectatur. SECVNDA, ubi à redundanti papyro circumcisa erit, duas partes constituet, quarum superior uenam arteriamq́ dextri lateris exprimit, sub pectoris osse superiorẽ abdominis sedem petẽtes. Huius itaque partis q, ad magnæ figuræ q in iugulo occurrens figetur, & * ad ramũ qui ad dextrum latus ζ & m in magna figura ibidem occurrit. Cæterùm humilior pars, uenam arteriãq́ exprimens, quæ inferiorem abdominis sedẽ implicant, illic est iungenda, ubi earum radices iuxta l in dextri quodãmodo cruris initio, ac supra inguina spectantur.

TERTIA cæteris dignior, uenæ portæ distributionẽ, simul cum arterijs illã concomitãtibus, magnaq́ inferioris membranæ omenti portione & liene pariter exprimẽs, ad cauam iecoris sedẽ maiori figuræ nectetur, ubi v, φ, τ, & contermini aliquot characteres in utrisq; figuris spectantur.

QVARTA, portionem gibbæ sedis iecoris proponens, non inutiliter ueluti ex puncto illic glutinabitur, ubi A inter ſ & F maioris figuræ consistit.

QVINTA, præter testes, ipsorumq́ inuolucra, & urinarios meatus, uenas arteriasq́ seminales ostendens, illic est cõmittenda, ubi u in ambabus figuris obuium est, aut ubi uena seminalis arteriæ primùm iũgitur, meatusq́ urinarij illis subijciuntur.

SEXTA, quæ etsi nulla membrana ipsi subglutinetur, satis ualida existit, primùm sub SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uesicæ & penis anteriorem sedem proponit, unà cum uasis quæ umbilico asscribimus. Sexta autem humiliorem penis superficiẽ in hoc expreßimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgens, charactere φ super quintæ figuræ φ necti queat, ac postmodum ad languidi penis formam instar S implicari.

OCTAVA figura, mulieris uesicam, & umbilici uasa, urinariorumq́ meatuum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi figuræ, quæ in chartæ tergo, ubi maior impressa est, uterũ & ipsius uenas & arterias seminariaq́ uasa cõmonstrat. Iungetur itaq; octaua ad paruam illam figuram, ubi u occurrit, uenaq́ seminalis arteriæ cõmittitur: nexus uerò fiet urinarijs tantũ meatibus, proportione à uesicæ situ sumpta, ut scilicet x ad ϖ respõdeat.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS, AC IPSI peculiares figuras in Capitum, quibus præcipuè conueniunt, fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NERVI NOmen tribuatur, ac quid propriè neruus uocetur, & demum quid is sit, unà cum ipsius differentia & usu. Caput I.

ERTIO libro uenarum, sanguinem à iecore in uniuersum corpus deferentium, & arteriarum quæ uitalem spiritū simul cum sanguine, impetu diffuso à corde, corpori subministrant, distributionis seriem complexus sum. nunc uerò proximum est, neruorum à cerebro animalem spiritum membris, qui illo ad ipsorū munia indigent, communicantium propagationem persequi, à generali neruorum differentia sumpto sermonis exordio. Dissectionum enim periti triplicem neruorum differentiam (uti & antea alicubi monuimus) statuunt: quandoquidem [a] ligamentis ossa colligantibus, & non minimam musculorū portionem cōstituentibus, nerui nomen, perinde ac uulgus, accommodant. dein [b] tendines, & uniuersas musculorum eneruationes, sub neruorum nomine, uulgi quoq; ritu complectuntur. & tertium insuper neruorum genus enumerant, quod nos in præsenti aggrediendum duximus: [c] organa uidelicet longa, teretia, nullamq; intus cauitatem, quæ sensu dignosci queat, sortita, & animalem spiritum à cerebro ad corporis partes deferentia. Atq; hæc organa dissectionum professores nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. quod à Græcis ad nos demanauit, qui à functione seu munere unicum instrumētum duobus nominibus nuncuparunt, νεῦρον id à νεύειν, & τόνον à τείνειν appellātes, quòd musculi neruorū potissimùm ope & nutare & tendere ualeant: quippe quòd nulla corporis particula neq; motum arbitrariū, & qui è nostra pendet uoluntate, neq; sensum sine neruo nanciscatur: ac quòd neruo præciso, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto, cōpresso'ue, pars quam is accedit, confestim motu & sensu priuetur, concessum est omnibus. Quòd autem cerebrum, dorsalis medullæ origo ac principium sit, quodq; nerui partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriātur, minimè omnibus notum exploratumq; fuit. Alij enim cor neruorum iudicarunt esse principiū, nonnulli duram crassam'ue cerebri membranā: nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiscus. Verùm Hippocrates, Erasistratus, Herophilus, Galenus, cæteriq; Anatomicorū præcipui, ex his quæ in corporū resectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum neruorū esse initium: & præterea neruos ab illo spiritum animalē assumere, atq; ad eas partes, quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrariū indigent, deriuare, est quoq; fatendum. A' corde enim neruos (ut Aristoteli potissimùm, & alijs non paucis uisum est) neutiquam principiū ducere, uel hinc liquidò colligitur, quòd dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Nullus namque omnino cordi commit-

a fig. cap. 1 lib. 2.

b 1 fi. cap. 1 lib. 2 F. & paßim in musculorū tabulis.

c paßim in 1, 2 fig. cap. 2. & 2, 3 fi. cap. 11.

Ligamēta, tendines & processus cerebri, dorsalisq; medullæ, neruos generatim uocari.

Organum nerui nomine priuatim nuncupatum.

Neruorum ortus à cerebro.

Non à corde.

committitur, præter[d] unum impensè gracilem, ac uix tandem summo studio à me inuentum, & à sinistro sexti paris neruorum cerebri neruo distributum. Quà enim neruus ille per sinistrum cordis latus decliuis fertur, atque sinistræ pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos prætenues offert,[e] neruumq; recurrentem sinistrum constituit, à se neruulum deducit, qui cordis inuolucrum, ubi sinistræ[f] arterialis uenæ sedi id adnascitur, permeat, in cordis basim, iuxta sinistram posterioremque arterialis uenæ sedem absumptus. Quum itaq; huiusmodi neruulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, ac reliquis uisceribus uniuersis neruulos offerri docebimus, quumq; cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruo principium dare. tantum abest, quòd cæterorum omnium neruorum origo neruulus ille haberi possit. Præterea fibræ, quas cordis carni intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc,[g] fibræ, quæ in cordis sinibus uentriculis'ue excarnes occurrunt, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum etiam numero minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ cauæ orificio præfectarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiares uẽdicat. Quum itaq; eiusmodi cordis fibræ neutiquam in eorum neruorum classem referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuuli quidam ad corporis partes perferunt: annuendum quoq; est, fibrarum illarum gratia, non posse cor neruorum censeri initium, præcipuè quum ab illis membranarum processibus, extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterùm qui ex[h] dura cerebri membrana neruorum originem pendêre affirmarunt (in quorum numero ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorem nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vnusquisque enim neruus[i] triplici constat substantia: nimirum media quadam, & intimæ arborum medullæ quàm simillima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, coagulatæ induratæq; cerebri substantiæ omninò respondens. exterioribus duabus: una, eademq; intimæ substantiæ propinquiori, quam à[k] tenui membrana cerebri: altera, quam à dura oriri, compertum habemus. Non aliter enim quàm cerebrum duabus illis membranis induitur, ita quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, sicq; inuoluti per corpus excurrunt. Adeò sanè, ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendêre. ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, influat. Nonnulli enim (ut inter cæteros Chrysippus) etiamsi cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id sensus motusque arbitrarij principium statuebant. Quos profectò uiua sectio plus satis redarguit, in qua[l] omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc namque, si debitè administretur, uti in publicis sectionibus non semel à me est tentata, edocebit sanè, quantum cordis munere, hoc est, uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet, quàm cor illum quem inspiramus aerem, & iecoris sanguinem, ad sua officia exigit. Dein ea sectio ostendet, cor neruis non magis animalem spiritum porrigere, quàm uitalem spiritum cordi à iecore

Neruos non è dura cerebri membrana oriri.

Quibus partibus neruus constet.

Vnde neruis spiritus animalis præbeatur.

d 6 fig. lib. 6 b à d dissectum.

e eiusdem fig. 5 g.

f eiusdem fig. 1.

g 7 fig. lib. 6 sub K, L, M. & 9 fi. G, G sub E, F.

h 1 fig. lib. 7 A, A, B, B. 2 fig. H, H.

i 17 fi. cap. 14 lib. 7 α, β, γ.

k 2 fig. lib. 7 E, E. 3 fig. O, O.

l Illa simul omnia pulchrè ostendit ultima fig. 3 lib. in collo.

à iecore deduci cognoſcimus. Verùm quia huiuſmodi diſceptatio ad cordis cerebriq́; historiã potiùs quàm ad neruorũ naturam ſpectat, hac modò poſtpoſita, neruorum propriè dictorũ differentias aggrediemur.

Neruorum diſcrimen à mollitie & duritie, quarum gratia multæ oriũtur neruorum differentiæ.

Quemadmodum igitur cerebri, & ex ipſo pronaſcẽtis medullæ dorſalis ſubſtantia, omni ex parte non eandem ſeruat duritiem: ita quoq; nerui ab his originem ſumentes, inuicem ſubſtantia non correſpondent, ſed duritie ac mollitie plurimũ uariant. Principij enim, à quo nerui prodeunt, ſubſtantiæ occaſione,[m] uiſorij nerui, perinde ac linguæ inſigniter[n] molles cenſentur: qui autem à dorſali medulla,[o] ubi hæc in ſacro oſſe cõſiſtit, originem ſortiuntur, duriſsimi ſunt. Deinde aut propter longiorem uel ſuccinctiorem progreſſum, nerui uel molliores uel duriores comperiuntur. uiſus namque, guſtus & auditus,[p] nerui molles ſunt, quòd breuiſsimo prorepant interuallo. Gratia itineris uerò, uiæq; anfractuum occaſione, tertij neruorum cerebri paris[q] ramus, uitis aut cucurbitę capreoli inſtar inuolutus, durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle corpus tranſitus, eiuſce´ue corporis contactus, illum molliorem aut duriorem efficit. Viſorius etenim neruus breuiſsimo ductu per[r] foramen in oſſe cælatum fertur: quemadmodum &[s] præcipua quoq; tertij neruorũ cerebri paris portio, quæ idcirco ex oſsium contactu, perinde etiam ac uiſorius neruus, minimùm induratur. At quinti neruorum paris[t] ſurculus, qui[u] cęcum tortuoſumq́; temporis oſsis foramen perreptat, &[x] unus tertij paris neruorũ cerebri ramulus, ab oculi ſede ad genas, ac[y] alius item, ad humilius labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, oſsis cõtactus beneficio magis quàm ipſorum principia indureſcunt. Pari quoq; cauſa, ob itineris longitudinem, & durarum membranarum cõtactum, omnes propemodum nerui muſculis exporrecti, duriores fieri conſpiciuntur, quàm ubi primùm à principio prodeunt. Quæ omnia mirabili induſtria à rerum Opifice ſunt excogitata.

Cur alij nerui alijs molliores aut duriores reddantur.

ſenſus namq; organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia ſenſus eſt inſtrumentũ, quodq́; ad ſuum munus obeundum multo animali ſpiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & diſponi quodãmodo oporteat, & pati aliquid ab extrinſecus occurrente ſenſibili. Eſt enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur ſenſus organa neceſſariò mollibus, cęteræ partes, quas moueri neceſſum eſt, durioribus neruis donãtur. Vnde etiam ſenſus inſtrumenta, quæ motu aguntur arbitrario, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus ſibi uendicant:[z] unum quidem ſenſui,[a] alterum uerò motui præfectum. Meritò itaq; neruorum ex cerebro & dorſali medulla proceſſus, non eandem exortus ſedem nanciſcuntur, neque ijdem ductus meatusq́; mollibus ac duris neruis exculpuntur: illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri baſis ſedibus, hi uerò ex poſterioribus, ipſaq; dorſali medulla principium ducunt: rurſus illi quidem rectà, hi autem tortuoſe longoq; itinere prorepunt.

Naturæ in neruis digerendis ſcopus.

Cæterùm Naturæ triplex in neruoſi generis diſtributione uidetur fuiſſe ſcopus. Primus, gratia ſenſus in ſenſorijs organis: ſecundus, occaſione motus ad partes, quas moueri operæprecium fuit: tertius autem in cæteris partibus uniuerſis ad triſtantium dignotionem. niſi fortè cuipiam magis uiſum ſit, & tertium hunc ſcopum, quia ad ſenſum pertinet, eundem eum primo conſtituere. Senſus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui: uti etiam[b] internæ manus ſedi, &[c] elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaq; tactus, ſicut oculi uiſus, & lingua guſtus, organa non ineptè cenſerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per

m 1,2 fig. cap.2 G.
n earundẽ fig. M.
o 1 fi. cap. 11 ab F ad G.
p 1,2 fig. cap.2 G, M, a.
q 2 fi. cap. 2 R.
r 1,3 fi. ca. 12 lib.1 E.
s 1,2 fig. cap.2 M.
t 1,2 fig. cap.2 c.
u 2 fig. cap. 12 lib.1 b.
x 2 fi. cap. 2 O.
y eiuſdem fig. V à T pronatum.
z 2 fi. cap. 2 G. dein ab M, Y.
a 2 fi. cap. 2 K. dein à v, ϖ.
b Specta manus 2 fi. cap. 11.
c 14,15 fi. lib.5 V, T.

aliam partem, quamuis plures ſentiant, eſt tactus ipſius dignotio. In ore autem uentriculi ſenſum penuriæ eſſe credimus eorum quibus animal nutriendum eſt, quem famem nuncupamus: in omnibus enim ijs tanquam ſenſus inſtrumentis, maximi inſeruntur nerui. Motus uerò cauſa nerui ad muſculos arbitrarij motus inſtrumenta diſpenſantur: qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi ſunt, grandes neruos admittunt, aut ſaltem circumtenſos habent. At quoniã ex neceſsitate tactus ſenſus omni adeſt neruo, propter hoc muſculos & ſenſus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, ſubſecuta eſt. Reliquis autem partibus, tactus ſenſu tantùm indigentibus, ex proportione nerui offeruntur. Viſceribus enim, ut[d] pulmoni,[e] iecori, [f] lieni, quia in alto latitant, graciles tantùm neruorum ſurculi offeruntur: in cutem uerò, quòd prima extrinſecus occurſantibus obuiam eat, complures ſoboles paſsim digeruntur.

d 2 fi. cap. 2 q.
e 2 fi. cap. 2 x.
f 2 fi. cap. 2 x.

Differentia ab originis forma.

Porrò neruorum originis ſpecies, formaúe, non eadem undiq; uiſitur.[g] aliqui enim, & præcipuè molliores, continuò neq; quaſi in plures ſurculos diducto corpore exoriuntur, proceduntq́;: in quorum numero uiſorij nerui, & ſecundum quoq; cerebri neruorum par, habentur.[h] Alij, tanquam plures funiculi inuicem connexi, ex cerebro prodeunt: quales ſunt tertij & quarti & quinti paris nerui.[i] Alij etiam in ipſo ortu ſurculos hos, ueluti funiculos inuicem diſtantes, ac ſingulos propria tenuis membranæ portione circundatos habent: qui quum caluariã egrediuntur, omnes inuicem commiſsi, unica duriori membrana induũtur. atq; id potiſsimùm in[k] pluribus dorſalis medullæ neruis obſeruatur, ut & in ſexto pari & ſeptimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum diſtributionis in ramos enarratione nihil intereſſe uidetur, ſiue prædictorum funiculorũ frequentiam ſolui dicas, an totum neruum in ramos ad diuerſas partes exporrectos diſcindi.

g 1, 2 fig. cap. 2 G, K.
h 1, 2 fig. cap. 2 M, Z, a.
i 1, 2 fi. ca. 2 c, v. atq; ita etiã hic ſpectabis 9 & 14 fig. lib. 7.
k Vide 1 fig. cap. 11.

Neruũ omnem tactus ſenſu præditum.

At neſcio qua fronte quidam Anatomicorum principes aſſerere auſi fuerint, ex huiuſmodi ſurculis funiculiſúe alios quidẽ motui, alios autem ſenſui ſeruire: haud ſecus ſanè, quàm ſi quoſdam neruorũ ſurculos tactus ſenſu Natura deſtituiſſet. Atq; huiuſmodi funiculorum imaginem diſces, ſi inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine diſſecta caro, menſæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plerunque concomitatam ſpectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ craſsiori reſpondere, quæ ex pluribus torta funiculis, tranſuerſim obtuſiori cultro diuiſa ſit.

l 1, 2 fi. ca. 2 G. fig. 14 lib. 7 B, B. 13 fig. cap. 14 lib. 7 k.

Differentia à neruorum cauitate.

Cæterùm à neruorum cauitate uix ullam auſim petere differentiam, quum ne[l] uiſorium quidem neruum unquam cauum perforatumq́; uiderim: etiamſi neruos non minus quàm uenas & arterias, uaſa uocari, haud dubitem, uiſorijq́; nerui diſſectionum profeſſoribus forati dicantur.

A ſerie.

Ab ipſa autem ſerie, ſeu diſtributione, hunc in modum differentiam ſumere licet, quòd alij integri in aliquam partem abſumantur, ut uiſorij nerui in oculos: alij in plures dirempti ſurculos, quoſdam muſculis offerunt, quoſdam cuti, quoſdam oſsibus, quoſdam ſenſus organo:[m] ut tertium neruorum par,[n] quod quum linguæ quodammodo ſit proprium,[o] etiam muſculis quibuſdam, ut inter cæteros[p] temporali, motus gratia,[q] & cuti, ſenſus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoq; dirigitur. Alij rurſus incommixti, neq; cum alijs neruis coeuntes unitiúe feruntur:[r] ut ſecundum cerebri par nulli neruo commiſcetur, ac uerè cõgreditur, licet ipſi [s] minor tertij paris radix in progreſſu attendatur. Alij uerò inter ſe commiſcentur, ut primi paris neruus dexter ſiniſtro [t] permiſcetur. Alij alijs cõmiſcentur: ut[u] qui brachium adeunt nerui, ſimulatque è uertebris proſilierunt, non

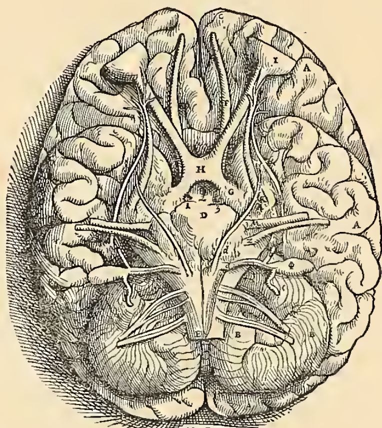
m 2 fi. cap. 2 M.
n eiuſdem fig. Y.
o eiuſdem fig. R.
p 4 muſc. tab. r.
q 2 fi. cap. 2 T, V, X.
r 1, 2 fig. cap. 2 K.
s 1, 2 fig. cap. 2 L.
t 1 fig. cap. 2 H.
u Vide hos in 2, 3 fig. cap. 11. & ult. fig. huius libri.

ſecus uniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare ſolent. Verùm quum hæc in priuatis neruorum deſcriptionibus abundè ſim perſequuturus, iam tempeſtiuum fuerit, ſingulorũ neruorum ſeriem oratione cõplecti: ac primùm paria, quę à cerebro exoriũtur, deinceps quę dorſalis medulla educit, recenſere. ſiquidem nullus neruus neq; à cerebro, neq; à dorſali medulla inconiugatus prodit: ſed perpetuò alter ad dextram, alter ad ſiniſtram eadem prorſus ſerie ſitum obtinet. eodemq́ue prorſus modo dextri ac ſiniſtri nerui in ramos diffunduntur, ſi ſextum cerebri neruorum par exceperis, quod nonnihil ſecus in dextro latere, quàm ſiniſtro,[x] digeri audies.

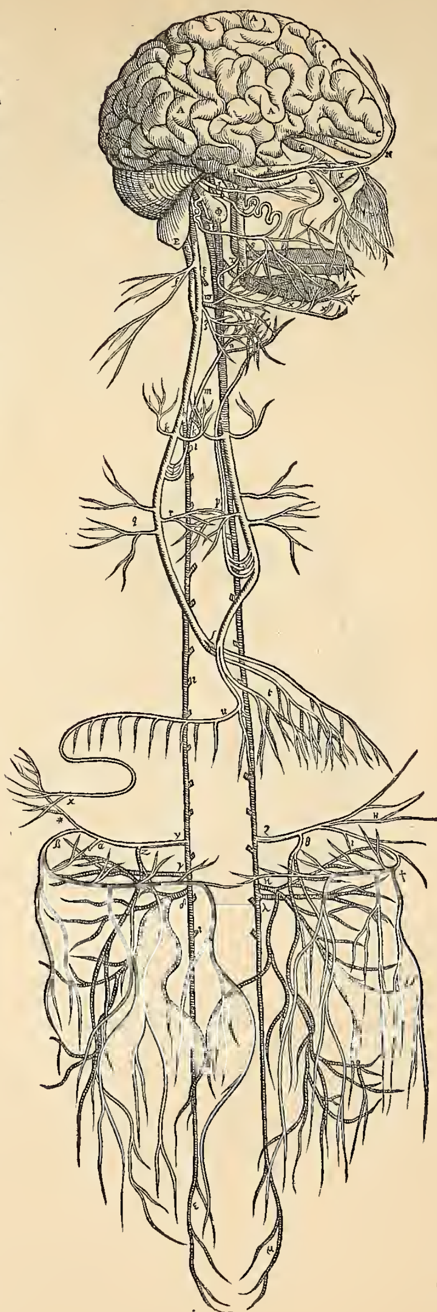
Neruos coniugatim enaſci.

x Cõfer in 2 fig. cap. 2 dextrũ neruum ſiniſtro.

DVARVM FIGVRARVM, QVAE NOVEM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNES ERVNT, PRIOR *figura, qua totius cerebri & cerebelli à membranis ipſa inuoluentibus liberorum baſis exprimitur, ut neruorum cerebri exortus opportunè oculis ſubijceretur. Hic enim ſimul cum primis illorum neruorum exortibus, tota ea dorſalis medullæ pars delineata eſt, quæ à primo ipſius principio ad eam uſq; ſedem pertinet, quà hæc in ceruicis uertebras labitur.*

DVARVM FIGVRARVM, nouem modo subsequētibus Capitibus communium secūda, dextrum latus proponens integri cerebri ac cerebelli, dictæq; in priori figura dorsalis medullæ partis, cum nuda septem cerebri neruorum parium serie, in dextro latere expressa. Quanquam & sinistros septimi sextiq; parium neruos hic quoq; delineauerimus, propter uariam sexti paris in utroq; latere seriem. Cæterùm uniuersæ figuræ proportio, ea depicta est magnitudine, qua corpus circūscriberes, cuius uesica in infima figuræ sede consisteret, & cuius thorax & abdomē ex anteriori parte cōspiceretur, facie interim uersus sinistrū humerum conuersa, prorsusq; ex dextro latere sese offerente.

CHARA-

CHARACTERVM DVARVM NOVEM SVBſequentibus Capitibus communium figurarum Index.

A,A 1,2 Cerebrum notatur.
B,B 1,2 Cerebellum.
C 1,2 Subſtantiæ cerebri tuber, huius lateris, cui characteres adhibiti ſunt, mamillarem cerebri proceſſum uulgò nuncupatum efformans.
D 1 Dorſalis medullæ principium, ex cerebri pendens baſi.
E 1,2 Dorſalis medullæ pars, iam caluariæ amplitudinem egreſſura, & in utriſq; figuris inibi abtruncata, ubi hæc elatiſsimam ſubit uertebram.
F 1,2 Olfactus organo ſubſeruientes proceſſus, neruis ſimiles: at caluariæ cauitatem, qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
G 1,2 Viſorij nerui, ſeu primum cerebri neruorum par. In prima figura ſiniſtri nerui principium G inſignitur, in altera autem dextri nerui in oculi ſedem ductus.
H 1 Viſoriorum neruorum coitus.
I 1,2 Oculi tunica, in quam uiſorius neruus expanditur.
K 1,2 Secundum neruorum cerebri par.
L 1,2 Tertij neruorum paris minor & gracilior duriorq; radix.
M 1,2 Tertij paris maior craſsior'ue radix.
N 2 Minoris radicis tertij paris propago, frontis muſculoſam cutem accedens.
O 2 Minoris radicis tertij paris propago, ad ſuperiorem maxillam procidens.
P,P 2 Propago minoris tertij paris radicis, in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P priuatim indicatur.
Q 2 Minoris radicis tertij paris propago, in temporalem muſculum digeſta.
R 2 Maioris tertij paris radicis ramus, capreoli uitis inſtar conuolutus, qui in temporalem inſeritur muſculum: ac duos à quinto neruorum pari ramos, b & c notandos, admittens, in manſorium muſculum, & buccarum muſculos, & cutem quoq; diffunditur.
S 2 Maioris tertij paris radicis ramus, ſuperiorum molarium dentium gingiuis, ipſisq; adeò dentibus ſoboles ſeriatim diſtribuens.
T 2 Maioris radicis tertij paris propago, in maxillæ inferioris os prorepens.
V 2 Propaginis T inſignitæ ramus, inferiori labro multiplici ſobole oblatus.
X,X 2 Surculi à propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffuſi.
Y,Y 2 Maxima maioris tertij paris radicis portio, in tunicam linguæ ſoluta.
Z 1,2 Quartum neruorum cerebri par. Verùm humilius Z in ſecunda figura palati tunicam denotat.
a 1,2 Quintum neruorum par, auditui dicatum. Φ autem in utraq; figura priuatim huius paris portionem indicat,
Φ. quæ in concauitatem temporis oſsi, auditus organi gratia inſculptam, expanditur.
b 1,2 Ramulus quinti paris, ex ipſius anteriori parte enatus.
c 1,2 Quinti paris ramulus, qui per cæcum repens foramen, tandem, ut & ramulus b inſignitus, cum tertij paris propagine, capreoli modo intorta, ac R in ſecunda figura notata, coit.
d 1,2 Neruus non procul à quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes profeſſoribus præteritus, in muſculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur, nobisq; minor quinti paris radix quodammodo appellatur.
e 1,2 Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumq; neruorum ſeries in ſecunda figura exprimitur. ac ſiniſter quidem neruus eſt, qui umbroſus ſub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, & ipſi aliquot ſubſequentes characteres priuatim adhibitos cernis.
f 2 Sexti paris ramus, muſculos poſteriorem ceruicis ſedem occupantes accedens.
g 2 Sexti paris ramuli, in quoſdam laryngis muſculos hic in deſcenſu tranſuerſim propagati.
h 2 Sexti paris ramus, coſtarum dextri lateris radicibus exporrectus.
i,i 2 Portiunculæ intercoſtalium neruorum, ſexti paris ramum hàc deſcendentem adaugentes.
k,k 2 Rami neruorum ſexti paris, in muſculorum deprompti capita, quæ à ſuperiori pectoris oſsis ſede, & clauiculis principium ducentia, ſurſum feruntur.
l 2 Dextri nerui ſexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.
m 2 Dexter neruus recurrens, ſeu reuerſiuus.
n 2 Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis diſpenſatæ muſculis.
o 2 Siniſtri ſexti paris nerui ſoboles, recurrentem ſiniſtri lateris neruum conſtituentes.
p 2 Siniſter neruus recurrens.
q 2 Sexti paris ramuli, in pulmonis tunicam excurrentes.
r 2 Ramuli ſexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. A ſiniſtri nerui ſurculis, ijs quos r indicauimus,

correspondentibus, cordis neruulus principium ducit.

s 2 *Sexti paris neruorum portio, quæ stomacho committitur, & series quoq;, qua utriusq; lateris neruus bipartitò scinditur. ac dexter sinistrā superioris uentriculi oris sedē adit, sinister uerò eius orificij dextræ parti implicatur.*

t 2 *Sexti paris surculi, in superius uentriculi orificium & proximas illi uentriculi sedes disseminati.*

u 2 *Ramus sexti paris neruorum dextram orificij uentriculi sedem adeuntium, qui secundùm elatiorem uentricu-*
x. *li regionem ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum conspicis.*

y 2 *Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarum radicibus exporrigitur, atq; ut proximi aliquot characteres ostendent, in ramulos diffunditur.*

z 2 *Ramulus propaginis y notatæ, qui in dextrā sedem inferioris omenti mēbranæ & colon intestinū hic digeritur.*

α 2 *Soboles primæ illius propaginis, duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.*

β 2 *Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uētriculo & superiori omenti membranæ dispergens.*

* 2 *Propaginis y notatæ series, in iecur & bilis uesiculam.*

γ 2 *Propago dextrum accedens renem.*

δ 2 *Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti serie diffusa.*

ε 2 *Neruorum series, dextram uesicæ regionem subinde implicans.*

ζ 2 *Prima propago nerui sexti paris rami, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.*

θ,ι 2 *Duæ propaginis ζ insignitæ soboles, quæ inferiori membranæ omenti, & colo intestino, quà sub uentriculo repit, offeruntur.*

η 2 *Series neruorum qui lieni inseruntur.*

† 2 *Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, uentriculo & superiori membranæ omenti surculos deriuat.*

κ 2 *Propago in sinistrum mesenterij & eius sedis intestina excurrens.*

λ 2 *Sinistrum renem accedens propago.*

μ 2 *Series ramulorum sinistrum uesicæ latus admodum obscurè implicantium.*

ν 1,2 *Septimum cerebri neruorum par. In secunda etiam figura ambos huius paris neruos delineauimus, ν insignitos.*

ξ 2 *Septimi paris propago, musculis dispensata, à stylum imitante temporum ossis processu enatis.*

ο 2 *Septimi paris cum sexto coitus.*

ϖ 2 *Septimi paris series, compluribus linguæ ac ossis υ referentis, & laryngis musculis intertexta.*

1,2,3 *Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullæ principium iuxta D conspicui, tria indicant foramina: quorum duo lateralia, 1 & 3 insignita, illa demum sunt, per quæ arteriarū soporalium rami ad dextrum & sinistrum cerebri accedunt uentriculos. Medium uerò foramen, 2 indicatum, illud est, quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quæ pituitam excipit.*

QVOT NERVORVM PARIA À CEREBRO ET dorsalis medullæ parte adhuc in caluaria consistente, originem sumant. Caput II.

Si quando in totius Operis contextu, in margine interiori scripsimus, fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indicauimus, quas præsenti Capiti ad primi Capitis finem præpositas cernis.

Quî cerebri sedes & partes in septimo libro distinguentur.

LIBRO septimo, quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id esse docebimus:[a] unum anterius superiusq́;, quod cerebrum dicitur, uniuersam propemodū implens caluariam:[b] alterum posterius ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. Deinde anterius cerebrum tota superiori sua sede[c] geminum esse, dextrum uidelicet & sinistrum, asseremus.[d] inferiori autem parte, quà caluariæ basis innititur medio, unicū indiuisumq́; esse, &[e] dorsalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum præcipui scribunt) à cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medullę inniti, & tenuis membranæ, parum uerò suæ substantiæ interuentu, medullæ cōmitti, quàm illius principium esse, ostendemus. Ad hæc, addetur præter alios quosdam cerebri sinus, meatusq́;, duos cerebri existere uētriculos:[f] unum quidē dextrum, [g] alterum

Quî uentriculi seu sinus cerebri.

a 1,2 fi. A, A. aut quicquid cerebri in 7 libri figuris occurrit, præter cerebellum 7 fig. insignitum X, X. 8 fig. R, R, R. 9 fig. B, C, D. & tota 11 fig.
b 1,2 fi. B.
c 3 fig. lib. 7 A, A, & B, B.
d ut in 1 fi. spectatur.
e 1,2 fig. D, E.
f 4,5 fi. lib. 7 L, L.

[g] alterum uerò ſiniſtrum: qui ambo in [h] unam communem coeunt cauitatem, ſinum´ue, qui tertius in cerebro uentriculus receſſebitur, qui [i] meatu quodam ad ſinum, inter [k] cerebellum & [l] dorſalem medullam, ubi inuicem cõmittuntur, conſpicuum, & tam cerebello quàm dorſali medullæ communem, pertingit. Cæterùm nerueæ propagines ex caluaria procidentes, aut ab ipſo anterioris cerebri [m] enaſcuntur baſi, aut à dorſali medulla, priuſquam uertebrarum ſinus ingrediatur, non autem à cerebello. Vt uerò eam dorſalis medullæ partem, quæ à cerebri baſi ſub cerebello, ad foramen uſq;, quo è caluaria labitur, procidit, dorſalis medullæ [n] principium nuncupare liceat, mihi conceſſum uelim: cum quid illo intelligam principio, ſatis iam explicuerim, ac item in ſeptimo libro diffuſiùs id ſim enarraturus. Per me enim licebit, illi principio, ſeu parti cerebri, quoduis nomen indere: modò non ignoretur, quî illa à cerebello iure diſtinguenda ueniat. Porrò nerui omnes à cerebro, illoq; dorſalis medullę initio pronati, quia geniculatim in caluariæ cauitate, qua cerebrum cõtinetur, originem ducunt, Latinis neruorum paria, ſeu coniugia, Gręcis autem συζυγίαι nuncupantur: quæ Marini, ac demum Galeni etiam ſuffragijs ſeptena enumerantur. quamuis, ſi accuratè ſingula expẽderimus, plura etiam cenſeri poſsint. Olfactus enim [o] organa, huiuſmodi enumeratione nerui non appellãtur, quòd dictam nuper caluariæ cauitatem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorũ ſententia tertium conſtituetur, ueriùs [p] duplex, quàm unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti paris radicem [q] aliud omnibus incognitum diſſectionum ſtudioſis par enaſci, diligens ſectio me docuit. Verùm à ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquã receſſurus, ordine ſeptem paria ſeptenis Capitibus explicare contendam: prius tamen quædam de olfactus organis ſubnexurus, quum non uulgares etiam medici illis primum neruorum coniugium aſcribant, illa´ue ita nuncupent.

g 4,5 fig. lib.7 M, M.
h 6 fig. lib. 7. ubi conſiſtit H, I ſub A, A. 7 fig. H.
i 7,8 fig. lib.7 K.
k 11 fi. lib. 7 E.
l 9 fig. lib. 7 l. 10 fi. L, M, N, O.
m Specta ſedulò 1 fi. cap. 2.
n 1 fig. à D ad E.
o 1,2 fi. F.
p 1,2 fig. L, M.
q 1,2 fig. d iuxta a.

Vnde neruorum cerebri initium.
Dorſalis initium.
Quot cerebri neruorũ paria.

DE OLFACTVS ORGANO nonnulla. Caput III.

VARIA profectò de odoratus organo, noſtræ tempeſtatis medicis pariter ac philoſophis eſt ſententia: magnaq; inter ipſos, ob Anatomes imperitiam, oboritur diſſenſio. Quoſdam namq; reperias odoratus organum in illa [a] cauitate conſtituere, quam in frontis oſſe ad ſuperciliorum regionem inter duas eius oſsis ſquamas conſpici, in primo libro recenſuimus. qui ſi [b] duos etiam inſignes ſinus, quos in oſsis cuneum imitantis medio, tanquam antra inter ipſius ſquamas ſubinde comperimus, adinueniſſent, ac ſubſtantiam illam quodãmodo medullarem, in illis cauernis repoſitam, ſummoq; ſtudio hic expendendam, obſeruaſſent, proculdubio & inibi quoq; in oſſe cuneum referẽte olfactus organum collocaſſent. Alij uerò quoſdam cerebri anfractuum reuolutionumq; [c] apices, ac ad frontis oſsis ſedem uerſus ſuperciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa ſtatuunt: & tubercula illa, quòd promineant, carniſq; quaſi modo rubeant, mamillares cerebri proceſſus uocant, utrinq; unum (uti etiam eſt) enumerantes. Alij rurſus ex aliquot Galeni locis, præcipuè autem octauo de Partium uſu, ſimpliciter [d] anteriores cerebri uẽtriculos, olfactus organa eſſe aſtruunt, perinde ac ſi anteriores uentriculi, præſentis duntaxat ſenſus eſſent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerùm deinde alios totidem cõfingunt, quos olfactus organa eſſe aſſerunt.

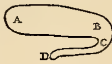
a 3,4 fig. cap. 12 lib. 1 K.
b 5 fi. cap. 6 lib. 1 C, D.
c 1,2 fig. C. 12 fig. lib. 7 I, I. 13 fig. C, C.
d 4,5 fig. lib.7 L, L, M, M.

Multiplices de olfactus organo ſententiæ.

Cæterùm

Cæterùm quàm probè hi ſentiant, ex diſſectione diſcas licebit, dextri ſiniſtriq́; cerebri uentriculorum conſtructionem formam'ue inſpiciens: quam mehercule multo aliã eſſe, in ſeptimo libro intelliges, quàm hactenus diſſectionum periti tradiderunt. Quandoquidem uentriculi in poſteriori ipſorum ſede neutiquam lati conſpiciuntur: & in priora procedentes, paulatim in anguſtum coguntur, inibiq́; olfactus organa educunt. neq; etiam ad olfactus organorum [c] ſedem pituitam excernũt, multoq́; minus ipſa olfactus [f] organa inſtar canalium cerebri pituitam, uel quantumuis maximè abundantem, eódem deducunt. [g] Præſentes namq; cerebri uentriculi, ſecundùm cerebri longitudinem, ſuperiùs ampli exiſtunt, anteriori ſede nequaquam anguſtiores redditi, imò potius magis quàm in ipſo medio lateſcentes. In poſteriori autem parte ampli quoq; uiſuntur: at hinc cornu modo per cerebri ſubſtantiam deorſum deſcendẽtes, atq; antrorſum porrecti, tantiſper anguſtantur, donec ad eam uſq; cerebri pertingant [h] ſedem, quæ [i] glandulæ pituitam cerebri excipientis regioni incumbit, ac ſub qua grandiores ſoporalium arteriarum [k] rami duram cerebri membranam perforant, in cerebriq́; uentriculos conſcendere [l] incipiunt. Illi namq; in hos uentriculorum anguſtos ſubeunt terminos, quos modò ad cerebri baſim deſinere dicebam. Eiuſmodi itaq; dextri & ſiniſtri uentriculorum cerebri ductus uiſuntur. A' ſede uerò, ubi uentriculorum anguſtos terminos deſinere dicebam, [m] olfactus organa, aut ſaltem cerebri proceſſus, animalem ſpiritum præcipuo olfactus inſtrumento deferentes, ac [n] ipſi etiam uiſorij nerui enaſcũtur. Hinc enim utrinq; à cerebro alba molliſq́; prodit ſubſtantia, quæ in progreſſu etiam cerebro, tenuis membranæ interuentu colligatur, quouſq; ad [o] ſinus [p] octaui capitis oſsis pertingat, qui his proceſsibus excipiendis priuatim parantur. Ad poſteriorem enim horum ſinuũ ſedem albicãtes cerebri proceſſus, à cerebro abſcedunt: neq; amplius tenui membranæ connati, in ſuum ſinguli porriguntur ſinum: & adhuc antrorſum magis protenſi, ad ſinuum finem, ſeu anteriorem illorum ſedem deſinunt, ſinibus ſuffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etſi cerebro in ſinuum regione non amplius adnaſcantur, nihilominus ipſi perpetuò attenduntur, illiq́; ſunt contermini. Hi cerebri proceſſus ductu, colore, formaq́; neruis correſpondent: quamuis interim longè neruis ipſis molliores ſint, pauloq́; (quod ad teretem ſpectat formam) latiores, quàm profundiores. Verùm quia illi reliquorum neruorum ritu, extra caluariæ, ut neq; etiam extra duræ membranæ cauitatem, non procidunt, nerui nomine eos Herophilus haud dignatus eſt: ut neq; etiam Marinus, neq; Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos interim in neruorum habuerint numero, ipſos primum neruorum par recẽſentes. Porrò in horum proceſſuum, qui canibus & ouibus multo grandiores quàm homini obtigerunt, natura non negligenter conſiderandum eſt, quo'nam pacto illi duræ membranæ ſuis finibus adnaſcantur, & quæ foramina hinc à dura membrana, & oſsiũ finibus, quibus proceſſus innituntur, ad nuper commemoratas frontis oſsis & cuneiformis oſsis cauitates pertingant. Ac demum expendendũ quoq; uenit, quod'nam uerum ſit olfactus organum, ſimilitudine quadam ſumpta ab auditus inſtrumento, diſſectionum quoq; ac philoſophiæ profeſſoribus nimis perfunctoriè cognito. Verùm de auditus inſtrumento, & olfactus quoq;, & aliorum ſenſuum inſtrumentis,

HVIVSMODI ferè dextri ſiniſtriq́; uentriculorum ductus uiſitur. ac A & B ſuperiorem ſiniſtri uentriculi indicant ſedem, A quidem anteriorem eius ſedis partem, B uerò poſteriorem. C regionem notat quæ decliuis antrorſum ducitur ad D, quod uẽtriculi extremum terminumq́; hac in parte indicat. At hæc in cerebrum exprimentibus ſeptimi libri tabulis ſunt longè euidentiora, potiſsimùm autẽ in quarta, & quatuor illã ſeriatim ſubſequẽtibus.

Anteriorũ cerebri uentriculorum ductus.

Proceſſuũ qui aut olfactus organũ ſunt, aut ipſi præcipuè ſubminiſtrant, ortus.

c 13 fi. lib. 7 D, D, G, G.
f 1, 2 fig. F.
g Hic ſectionis ſerie ſpectabis 5, 6, 7, 8 fig. lib. 7.
h 1 fig. charact. 1, 2, 3. aut 13 fig. lib. 7. iuxta M, P, Q.
i 16 fi. lib. 7 A.
k 13 fi. lib. 7 P. & 15 fig. C, D.
l 13 fig. lib. 7 Q.
m 1, 2 fi. F. 12 fig. lib. 7 C, D. 13 fi. L, L.
n 1, 2 fig. G. 13 fig. lib. 7 M.
o 13 fi. lib. 7 D, D.
p 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, B, A.

ſtrumentis, in ſeptimo libro abundè pertractabimus. Modò autem ſat fuiſſe uidetur, proceſſus illos cerebri commemoraſſe, quos aliqui etiam mamillares & papillares nuncuparunt: qui ſectionẽ paulo diligentiùs aggreſsi, dicta prius cerebri[q] tubera, mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi conſtructionem auxiliari cognouerunt.

q 13 fi. lib. 7 C, C.

DE PRIMO NERVORVM A' CEREBRO originem ducentium pari. Caput IIII.

a 1, 2 fi. F.
b 1, 2 fi. G.
c 2 fi cap. 11 Φ, & char. 71.
d 3 fi. cap. 12 lib. 1 M.
e 16 fi. lib. 7 A.
f 1 fig. H. 13 fig. lib. 7 M.

Primi paris ortus.

Primi paris neruorum inceſſus.

INIBI unde[a] proceſſus albos, & neruorum inſtar progredientes, à cerebri baſis medio initium ſumere ſcripſimus, utrinq;[b] unus exoritur neruus, omnium corporis neruorum facilè mollißimus, & circumferentia cæteris (dummodo illi ex uarijs non permiſceantur neruis) craſsior. In crure namq;, & item in brachio[c] neruos quidem hoc primo pari craſsiores reperias, ſed qui ex pluribus conflentur neruis, inuicem coeuntibus. Vterq; primi paris neruus ſub cerebri baſi, quà[d] ſinui innititur, cui[e] glandula inſidet, cerebri pituitam excipiẽs, antrorſum nonnihil obliquè fertur, dextro quidẽ neruo ſiniſtrorſum, ſiniſtro autem dextrorſum protenſo. In progreſſu, moxq; ab ipſo ortu, ambo inuicem[f] coeunt, atq; in eum permiſcentur modum, ut dextrum à ſiniſtro nulla prorſus ratione queas diſcernere. adeò ſanè, ut uana penitus ſit quæſtio, num dexter neruus in hoc congreſſu dextram obtineat ſedem, an uerò ſiniſtrorſum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruorum coalitus non aliud eſt, quàm commune corpus, à quo utriq; nerui dicerẽtur pronaſci, modò iſtius corporis ex cerebri ſubſtantia origo non indagaretur, atq; illic initia neruorum ſeiuncta non apparerent.[g] Nerui à congreſſu è caluaria ducendi, inuicem mox dirimũtur: & per[h] foramina, ipſorum nomine inſculpta, in oculorum[i] ſedes extra caluariæ cauitatem procidunt, &[k] integri in oculos abſumuntur, non quidem accuratè in poſterioris oculi ſedis centrum implantati: ſed neruus dextrũ petens oculum, ad dextrũ magis latus poſterioris eius ſedis implantatur: qui uerò ſiniſtro oculo proprius eſt, ad latus ſiniſtrum centri poſterioris ſedis oculi ingreditur, ac (quemadmodũ & dextri oculi neruus) quando oculum ſubijt, in latam degenerat expanditur'ue tunicam, uitreo humori proximam, & mediam oculi ſedem duntaxat ambientem, & dilatatæ cerebri ſubſtantię admodum ſimilem, ac proinde mollem, nihilq; minus quàm membraneã. unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quę à retis quadam imagine ἀμφιβληστροειδὴς dicitur, Tunicam appellare haudquaquam dignati ſunt. Quòd uerò hæc tunica (aut quomodocunq; ipſam appellare uiſum ſit) præcipuum uiſus organum à multis habeatur, in oculi conſtructionis enarratione perſequar. In præſentia enim neruos hos, aut oculos prolixiùs aggredi, omnino præter inſtitutũ foret: quum hîc ſuffecerit dixiſſe, uiſorios neruos illum quem recenſuimus ductum citra omnẽ ramorum propagationẽ obſeruare: hoc enim (perinde ac dextri nerui cum ſiniſtro mox ab exortu coitum) peculiare rarumq; uiſorij nerui ſibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat meatu, qui ſenſu dijudicari poſsit, perforati dicuntur, hincq; Græcis πόροι ὀπτικοί nuncupantur. Cæterùm ego huiuſmodi meatum mihi aliquando occurriſſe, neutiquam queo aſſerere: quantumuis etiam canum adhuc uiuentium, & aliorum grandium animalium uiſorios neruos, uel hac ſolùm occaſione aggreſſus ſim: & hominis, cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq; quarta horæ parte, quum iam

g 13 fi. lib. 7 N, O.
h 1, 3 fig. cap. 12 lib. 1 E.
i Conſpiciuntur facilè in 1 fi. cap. 12 lib. 1.
k 13 fi. cap. 14 lib. 7 k. aut ſimul cum membranis in 18 f. in 17 α, β, γ.
l 1, 2 fig. I. aut 1 fi. ca. 14 lib. 7 E circum C.

In oculum ingreſſus, & in tunicam quam reti comparamus, dilatatio.

Num uiſorij ſint perforati.

quum iam cerebrum pateret, abtruncatum fuerat, neruos non oſcitanter ſpectauerim, ac calente aqua ſedulò fouerim. Atq; ut eiuſmodi meatus toto neruorum progreſſu me penitus latuit, ita ſanè in mutuo neruorum coitu is neutiquam ſe obtulit. utcunq; tamen hunc inibi oportebat eſſe inſignem, ſi modò nerui ob hoc ex Galeni ſententia congrederentur, quo minus ſimplicia, nobis gemina eſſe perperàm uiderentur. Porrò iis qui de cõgreſſu hoc meatuq; acriter citra partium inſpectionem indies altercantur, non grauabor duo, quæ in congreſſu animaduerti, hîc adijcere, quò & hinc ſuarum nugarum habeant argumenta. Patauij itaq; adoleſcens ſuſpẽdio necatus, publicæ ſectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem ſupplicio affecta, nobis obtigit, cui dexter quoq; oculus ab ineunte ætate emarcuerat, ſiniſtro interim integerrimo. Mulieri dexter neruus toto progreſſu longè tenuior ſiniſtro uiſebatur, non ſolùm extra caluariæ cauitatem, uerùm in exortu quoq;, & in dextra congreſſus neruorũ ſede. ac præterquàm quòd dexter tenuis erat, durior quoq; & rubicundior cernebatur, uti ſanè & in adoleſcente: ſed dexter non admodum neq; craſsitie, neq; mollitie adhuc ſiniſtro cedebat. His ille acceſsit, cuius neruos uiſorios illo de quo hîc ſermo eſt congreſſu inuicẽ non connaſci, neq; ſeſe contingere uidimus: ſed dexter nonnihil ea ſede, qua caluariam egreſſurus fuerat, ſiniſtrorſum, & ſiniſter nõnihil dextrorſum reflectebatur. quaſi non coalitus occaſione nerui cõgrederentur, uerùm ut commodè per ſuum foramen è caluaria prociderent: potiſsimùm quum etiam hoc ductu progredientes, in oculi poſterioris ſedis medium non inſerãtur. Quàm ſedulò autem ac ſolicitè eius uiri, cui in eum modum nerui dehiſcebant, familiares, num illi omnia gemina perpetuò oculis obuerſarentur, interrogauerimus, neminem Naturæ operum cognitione flagrantem ambigere ſat ſcio: at nihil aliud reſciſcere licuit, quàm ipſum de uiſu nunquam conqueſtum fuiſſe, uiſuq́; præſtanti ſemper ualuiſſe, familiaresq́; de uiſorum duplicatione nihil unquam intellexiſſe. Quòd uerò Caſsius, & alij nõnulli, quum cauſam rimantur, quamobrẽ dextra cerebri ſede uulnerata, aut alioquin læſa, corporis ſiniſtra pars neruorum reſolutione infeſtetur, integra parte dextra, aſſerant, neruos omnes in ortu decuſſatim ferri, ſeu neruos à dextra cerebri & dorſalis medullæ ſede pronatos, in ſiniſtram corporis regionem diſtribui, & econtrà neruos è ſiniſtra ſede ortos, in dextrũ latus ferri, apud me elegantiſsimum, & inter ſomniandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmentum habetur. quum[m] ſecundi paris neruorum, ac dein[n] tertij &[o] quarti parium, dextri exortus à ſiniſtris aliquot digitorum amplitudine inuicem diſtent: ut modò de alijs neruis nihil dicam, idq; pariter ſileam, quî uiſorios porcorum neruos ſubinde non continuos, ſed perinde ac crurum neruos, quaſi è multis funiculis conflatos ſpectarim: ne in aliam quampiam prolixiorem diſceptationem ſermo deflectat, præcipuè cum illis diſſectionum profeſſoribus, qui dextrum cerebrum penitus à ſiniſtro diremptum, poſteris falſò tradiderunt.

Neruorum congreſſus ratio.

PRAESENTI figura, neruorum quos hic deſcribimus ductus exprimitur. ac A cerebri portiunculam indicat.

m 1 fig. K.
n 1 fig. M, L.
o 1 fig. Z.

DE SE-

DE SECUNDO PARI NERVORUM cerebri. Caput V.

a 1,2 fi.K. 14,15 fig. lib.7 G. b 1 fig.G. aut ad characteres 1,2,3. c 1 fig.G.

CONIUGII [a] secundi exortus, nequaquam ex infima mediaq́; [b] quodammodo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut [c] uisoriorum pendet. Dein præsentis coniugij nerui plurimùm uisorijs crassitie cedũt: quamuis interim duritia eos superent, usuq́; ab illis multum uarient. Paulo posteriùs enim quàm uisorij, ex cerebri basis laterib. principium ducunt, quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisoriorum origo sumitur. Atq; id meritò accidit: siquidem secundi paris neruos musculis inserendos, ipsis uisorijs duriores esse oportuit. Defertur enim neruus dexter (quod & de sinistro, nisi peculiariter sermoni quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub cerebri basis latere ad [d] foramen in oculi sedis radice sibi cum alijs aliquot [e] uasis commune. Quamprimùm autem è caluariæ excidit cauitate, in ramos dissectus, septem [f] musculis oculo proprijs offertur, illorum motibus subministrans.

d 1,3 fig. cap.12 lib. 1 G. e fig.cap. 14 lib.3 G, dein x. & 1,2 fi.cap. 2 lib.3 L. f figuræ ca.11 lib.2.

DE TERTIO PARI NERVORUM cerebri. Caput VI.

a 1,2 fi.M. 14 fig lib. 7 I. b 1,2 fi.L. 14 fig.lib. 7 H

Duplex utrinque tertij paris radix.

TERTIUM par duplici radice in utroque latere principium sumit: [a] una quidem crassiore, cui opportunè tertij paris nomen accõmodaueris: [b] altera autem longè tenuiore & duriore, & neq; in ipso exortu, neq; etiã in progressu, crassiori radici commissa. Huius enim initium non modico in posteriora interuallo, ab illius exortu distat: adeò sanè, ut ueriùs graciliorẽ hanc radicem peculiare par, quàm tertij paris portionem, quis esse assereret. At quum omnes Anatomicorũ proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanè obstiterit, manifestioris doctrinæ studio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam posterioremq́; radicem aggredi: priùs tamen studiosos admonentẽ, in libro de Neruorũ sectione (quem Galeni libri uix fragmentũ censuerim) parum rectè tertium par secundo mollius esse tradi: & in nono de Partium usu libro Galenũ parum uerè astruxisse, tertiũ par in duos truncos, aut in eas quas hîc enarrare statuimus radices, tum primùm distribui, quum duram cerebri perforauit membranam, perinde ac si utrisq; radicibus unicus tantùm esset caudex, unicumq́; principium. Exoritur itaque gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa [c] initium ducere auspicatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrorsum progrediens, duram cerebri membranam perforat: & [d] secundo dein neruorum pari attensa, cum ipso per [e] commune foramen in oculi sedem procidit, ilico in quatuor dissecta propagines: quarũ [f] prima sursum in adipe oculi musculis obducto excurrens, per [g] peculiare foramen ad frontis cutem & [h] musculosam huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfectam. [i] Secunda propago deorsum ducta, mox in [k] foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousq; in anteriorem superioris maxillæ sedem prolabatur, ac multiplici serie dispensetur in [l] musculos superius labrum & nasi alam extrorsum in suo latere mouẽtes, ac demum in ipsum labrum, & inciforiorum dentium gingiuas. [m] Tertia propago, [n] foramine etiam priuato utens, post [o] carunculam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit cauitatem, inibi in narium degenerans [p] tunicam, & ramulũ exporrigens [q] tenui

Tenuioris radicis ortus & series.

c 1 fig.D. d 1,2 fi.K. e 1,3 fi.ca. 12 lib.1 G. f 2 fig. N. 4 musc. tab.H. g 1 fi.cap. 12 lib.1 A. h 3 musc. tab.A, dein C. i 2 fig.O. 4 mus.ta.I. k 1 fi.cap. 12 lib 1 B. l 3 muscul. tab.H,F. m 2 fig.P. n 1 fi.cap. 12 lib. 1 C. o 19 fi.ca. 14 lib.7 λ. p 2 fig.inferius P. q 3 muscul. tab.K.

& membraneo musculo, introrsum nasi alam contrahenti.[r] Quarta propago, *r 2 fig. Q.*
iam dictis crassitie non inferior, per[s] foramen, seu scissuram potius, quæ inter *s 1,2 fi. cap.*
primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans os, in extimo latere sedis *12 lib. 1 D.*
oculi conspicitur, ad internam sedem[t] temporalis musculi contendit, tota in *t 4 musc.*
eum musculum absumenda. [u]Crassior tertij paris radix, à latere basis cerebri, *tab. Γ.*
anteriùs tamen, & penitiùs, seu iuxta dextri & sinistri medium magis, quàm *u 1,2 fi. M.*
enarrata modò radix, principium sumēs, rectà deorsum tendit,[x] foramē, quod *x 2,3 fig.*
ipsi &[y] quarto neruorum pari cælatur, perlabens. Hæc statim ab egressu[z] pro- *cap. 12 lib.*
paginem diffundit, quæ uitis aut cucurbitæ capreoli pampini'ue instar inuol- *1 Q.* *y 1,2 fi. Z.*
uitur, duriorq; paulatim efficitur, ac[a] binos tandem quinti paris neruorum ce- *z 1 fig. R.*
rebri ramulos (quorū seriem postea recensebo) in consortiū admittens, ipsisq; *a 1,2 fig. b, c.*
unitus, in temporalem musculum inseritur: ac in[b] illum quoq;, qui à iugali osse *b 4 musc.*
enatus, priuatim mansorius nobis dicitur, ramulos porrigit: deinde &[c] muscu *tab. Δ.*
lis buccas mouētibus, ipsiq; demum faciei in buccis cuti etiam surculos offert. *c 3 musc. tab. Γ. 4*
Postquàm uerò crassior tertij paris radix propaginē hanc capreoli modo in- *tab. M.*
tortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens,[d] surculum deriuat, *d 2 fig. S.*
qui antrorsum repens, gingiuę molarium dentium, ipsisq; adeò dentibus sobo
les seriatim distribuit. Dein priusquàm maior hęc tertij paris radix decliuis du
cta, linguam cōtingat,[e] ramum posteriori ex parte germinat utcūq; insignem, *e 2 fig. T.*
qui[f] musculo in ore delitescenti, & maxillam inferiorē attollenti insertus, infe *f 6 musc.*
rioris maxillæ[g] foramen adit, hîc ubi is musculus ipsi inseritur cōspicuum. Ra *tab. D.*
mus ille in foramē delapsus, antrorsum fertur, suiq; lateris dentium inferioris *g 2 fi. cap. 10 lib. 1 F.*
maxillę radicibus[h] singulas ferè soboles offert, quorum beneficio dentes inter *h 2 fig.*
cætera hominis ossa euidentiùs tristantium occursum sentire credimus. Neq; *X, X.*
uerò ramus hic uniuersus in dētes absumitur: imò non minima ipsius[i] portio *i 2 fig. V.*
per[k] foramen in anteriori maxillę sede insculptum excidit, dextræ sedi inferio *k 1 fi. cap.*
ris labri cōplures surculos deriuans. At[l] maior portio crassioris tertij paris ner *10 lib. 1. & 5 muscul.*
uorum radicis, quando linguæ basi cōmittitur, cum alterius lateris neruo lin- *tab G.*
guæ tunicam efformat, aptum saporibus dignoscēdis instrumentum. Deinde *l 2 fi. Y, Y.*
& exiguos quoque surculos penitiùs in linguæ substantiam dispensat. Horum
enim & tunicæ linguæ producendorum gratia, tertium par potissimùm à re-
rum Opifice creatum arbitramur: atq; ut[m] primum par uisui,[n] quintum uerò *m 1,2 fi. G.*
auditui subseruit, sic hoc tertium gustui famulari annuimus. *n 1,2 fig. a.*

Crassioris radicis origo, & distributionis series.

DE QVARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

HOC[a] par crassiore tertij paris radice nonnihil gracilius du riusq; est. exoritur autem à dorsalis medullę[b] principio, posteriùs paulo quàm tertium par: sed antrorsum modicè tensum, posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unà cum illo per[c] commune ipsis foramen ex capitis cauitate, seu cerebri sede, ad palatum elabitur: quò simulatq; peruenit, in surculos quosdam partitum, in palati degenerat[d] tunicam: quæ quum linguæ tunica aliquantulo sit durior, iure etiam quartum par posteriùs tertio pari originem ducere, ac proinde etiam palati tunicam sensu hebetiore quàm linguæ[e] tunicam donari credimus.

a 1,2 fig. Z gracilius quàm M. 14 fig. lib. 7 K. *b 1 fig. inter D, E.* *c 2,3 fig. cap. 12 lib. 1 Q.* *d 2 fig. inferius Z.* *e 2 fig. Y.*

QVINTI

QVINTI NERVORVM CEREBRI paris series. Caput VIII.

a 1,2 fig. a crassius quàm Z. 9, 14 fig. lib. 7 M. ac fig. cap. 8 lib. 1 D.
b 1 fi. D, E.
c 3 fig. cap. 12 lib. 1 a.
d 1,2 fi. φ. sed potiùs specta fig. cap. 8 lib. 1.
e 1,2 fig. b.
f 2 fi. cap. 12 lib. 1 V.
g fig. cap. 14 lib. 3 n.
h 2 fig. R.
i 1,2 fig. c.
k 2 fi. cap. 12 lib. 1 b.
l 4 muscul. tab. Δ.
m 2 fig. R.

QVINTVM[a] par nonnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatum surculis, inuicem mox ab ortu cõnexis, principium ducit, ex media propemodũ dorsalis medullæ sede,[b] eius partis, quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionem pertinet, quà hæc è caluaria in uertebras labitur, ac dorsalis spinalis'ue medulla uerè nuncupatur. Hoc quintum par uniuersum per[c] foramen fertur impensè tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quousq; in cauitatem pertingat, auditus organo præparatam, in qua quintũ par uariè discinditur, & propagines quasdã membranę modo[d] dilatatas, eius cauitatis sedibus offert, auditus organi nõ infimam partem cõstituens. Pręter has uerò propagines, duos educit neruulos, seorsum singuli per propriũ foramen elabentes.[e] Vnus quidem per[f] transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit[g] uenulam in auditus organũ excurrentem: atq; hic neruulus non procul ab egressu tertij paris[h] ramo commiscetur, instar uitis capreoli inuoluto.[i] Alter uerò neruulus per[k] foramen repit impensè arctum, & insigniter quoq; tortuosum, & immissam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam Anatomicis cæcum appellatũ. Neruulus iste transuersim supra[l] musculũ ducitur, qui à iugali osse pronatus, inferiorem maxillam mouet: ubi uerò ad anterius usq; eius musculi latus antrorsum prorepsit,[m] dicto iam & capreoli forma implexo tertij paris ramo cõmiscetur, in genarum cutem & musculos buccæ motuum autores digerẽdus. Atq; illi demum duo sunt neruuli, quos illi tertij paris ramo commisceri, superiùs dicebam. Porrò quemadmodũ[n] iuxta præcipuam tertij paris radicem, alia quædam radix enascitur, tertio pari ascripta: simili etiam ratione iuxta quintũ neruorum par, interiùs paululũ[o] alia exoritur radix, quinti paris radice multo gracilior, ac quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat: ac per[p] proprium foramen, sub secundi paris foramine exculptũ, è caluaria procidẽs, in[q] temporalem musculum, illumq; digeritur, qui in ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus unà cum alijs autor censetur. Hanc radicem cum sua cõiuge liceret peculiaris cõiugij loco censere. quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui eas radices prorsus ignorarũt) numerũ perturbem, ipsas quinto pari ascribam: ad eum uidelicet modum, quo minorẽ tenuiorem'ue tertij paris radicem tertio pari superiùs adnumeratã reliqui. Ad temporalẽ itaq; musculum[r] quinq; neruorum pertingunt propagines: prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educuntur neruo: quinta autem is demum neruus est, quem iam quinto pari connumerabam. Neq; sanè frustra, atq; ut sors fert, tot neruorum soboles temporali musculo Natura uidetur porrexisse: sciebat enim, hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quàm molles illi essent nerui, quos à cerebro eduxit, summa mehercule prouidẽtia illos, quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine, uoluit indurescere. Nulli enim non obuium est, quàm callidè surculum instar capreoli inuolutum, duriorem effecit, quòd is solus ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo interuallo ossibus attendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiam porrigantur.

n 1 fi. iuxta M enascitur L.
o 1,2 fi. iuxta a oritur d. 14 fi. lib. 7 L.
p 3 fi. cap. 12 lib. 1 H sub G.
q 6 musc. ta. unus A, alter D.
r 2 fig. Q. R. b. c. d.

Neruus iuxta quinti paris radicem principium ducens.

Quot neruorũ propagines temporali musculo offerãtur.

DE SEXTO PARI NERVORVM cerebri. Caput IX.

NTER cætera neruorũ paria, in caluariæ cauitate principium ducentia, nullum æquè ſparſam ramorum edit ſobolem, neq; in tam multas eaſdemq; uarias inſeritur partes, atq;[a] ſextum cerebri neruorum coniugium, quod paulo inferius quàm quintum par, aliquot diſtinctis & à ſe inuicem diremptis ſurculis initium ſumit, qui mutuò mox ab initio commiſsi, unum efformant neruum, qui per[b] foramen caluariã egreditur, quod[c] minorem arteriæ ſoporalis ramum, & grandiorem internæ iugularis uenæ ramum, ſimul admittit. Neruus hic non procul ab egreſſu in muſculos poſteriorem ceruicis ſedem occupantes[d] propaginem diffundit, numeroſa utcunq; ſerie in ſoboles digeſtam: quarum præcipuę[e] muſculo exporriguntur ſcapulam mouentium ſecundo. Ipſe autem ſexti paris truncus,[f] ſoporariæ arteriæ, & internæ iugulari, ac[g] ſeptimo pari cohęrens, & ſimul cum ipſis membranæ interuentu connexus, ad laryngis uſque latera protenditur, inibi portionem à ſeptimo pari[h] aſſumens, illaq; ſe adaugens. Deinde ſextum par, quum hanc aſciuit portionem, laryngis muſculis[i] ramulos tranſuerſim exhibet. Sunt autem illi muſculi,[k] duo primæ laryngis cartilagini duntaxat proprij, qui ex ſtomacho, gulæ'ue poſteriori ſede pronati, eius cartilaginis lateribus inſeruntur. deinde[l] duo, tertiæ cartilaginis baſim occupantes, &[m] duo primam cartilaginem ſecundæ cõmittentium. Hinc uerò ſextum par, ſoporali arteria & interna iugulari[n] concomitatum, ad thoracis uſque elatiorem deſcendit ſedem, ac mox[o] inſignem utcunque propaginem ad primæ thoracis uertebræ latus deriuat, quæ ſub membrana coſtas ſuccingente, ſecundùm coſtarum radices prorepens, à[p] neruis in coſtarum interualla ex dorſali medulla porrectis,[q] ſurculos quoſdam aſſumit. Quum uerò hęc propago, eiuſmodi adaucta ſurculis, ſeptum tranſuerſum prætergreſſa[r] eſt, in organa nutritioni ſubſeruientia, uti mox audies, diſpenſatur. Pręter hanc propaginem, ſexti paris neruus iuxta ſuperiorem thoracis ſedem[s] ramulos[t] muſculo offert, à pectoris oſſe & clauicula ad mamillarem capitis proceſſum deducto, & capitis motibus ſubſeruienti. deinde &[u] muſculo, qui hinc à pectore os v referens accedit. præterea &[x] illi, qui hinc ad infimam cartilaginis primæ laryngis ſedem perfertur. Huiuſmodi ſanè utrorumq; ſexti paris neruorum, priuſquam thoracis cauitatem penitiùs ſubeant, occurrit ſeries. Quæ autem adhuc enarranda supereſt, mox atq; hîc figuram contextui interiecero, deſcribetur.

a 1,2 fig. e. 9 fig. lib. 7 N. 14 fi. N.
b 2,3 fig. cap. 12 lib. 1 c.
c fig. cap. 14 lib. 3 l & C.
d 2 fig. f.
e 9 muſc. tab. r.
f ult. fig. lib. 3 k & Δ.
g 2 fig. r.
h 2 fig. o.
i 2 fig. g.
k 2,3 fig. cap. 21 lib. 2 I.
l 7,8 fig. cap. 21 lib. 2 V.
m 4 fi. eiuſdẽ cap. N.
n ut in ult. fig. lib. 3 i, k, Δ.
o 2 fig h.
p Spectantur 2 figur. cap. 11. ubi ſurculi n, n notantur.
q 2 fig. i, i.
r ad q ſub
Δ 7 muſc. tab.
s 2 fi. k, k.
t 4 muſc. tab. Θ.
u 4 tab. S.
x 5 tab. P.

QVAMVIS nuda ſeptem neruorum cerebri parium delineatio, ad finem primi Capitis poſita, omnem ſexti paris ſeriem oſtendat, atq; ita pariter neruos recurrentes exprimat, non abs re me facturum arbitror, ſi peculiarem eorum tabulam unà cum arteriæ magnæ & aſperæ partibus, quantum ſcilicet ad ipſorum ſeriei oſtenſionem attinet, hîc contextui Capitis interiecero, quum horum neruorum adeò frequens medicis ſit mentio, & intuitus pariter ob ſummum Naturæ miraculum nulli non ſit longè iucundiſsimus.

A *Arteriæ magnæ ex ſiniſtro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales promit arterias.*

B *Arteriæ magnæ truncus, deorſum ad ſpinam reflexus.*

C *Arteriæ magnæ ramus, obliquè ſurſum ad primam ſiniſtri lateris coſtam tendens, ac in ſiniſtrum poſtea brachium excurrens.*

D *Arteriæ magnæ portio, iugulum petens.*

E *Arteria tranſuerſim in dextrum brachium procedens. Quas uerò hæc, & illa quam D inſigniuimus, ſoboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri ſubiuncta, petas licebit.*

F, F *Soporalis dextri lateris arteria.*

G, G *Siniſtra ſoporalis arteria.*

H *Asperæ arteriæ caudex.*

I,K *Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primùm ad pulmones finditur.*

L *Larynx, asperæ'ue arteriæ caput.*

M *Glandula, laryngis radici ad latus utrinq; connata.*

N *Dexter sexti neruorum cerebri paris caudex.*

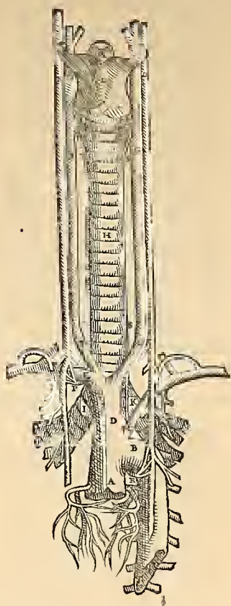
O *Sinister sexti paris caudex.*

P *Dextri nerui ramuli, ad arteriam quæ dextra exporrigitur axillæ, reuoluti, & in unum coeuntes neruum, qui interdum unico constat ramulo.*

Q,Q *Dexter neruus recurrens.*

R *Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus inferiora corporis deductum, reflectuntur.*

S,S *Sinister neruus recurrens. Reliquæ uerò sexti paris neruorum propagines, hîc passim detruncatæ, in nuda cerebri neruorum tabula spectandæ sunt.*

Dexter neruus recurrens.

Quum itaq; dexter sexti paris neruus, thoracis cauitatem ingreditur, ac inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere[a] modò tres,[b] modò duos inuicem succedentes diffundit ramulos,[c] reuersiuum dextri lateris neruum constituentes. Ramuli enim isti ad[d] arteriam, quæ in dextram alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coeunt, neruumq; unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentē. mox namque ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus conflatur neruus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit: & membranę interuentu ipsi adnexus, ad dextrum usq; laryngis latus properat,[e] glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neq; colore, neq; substantia respondens, laryngis radici hîc in dextro latere (uti in sinistro altera) connascitur. Ilico autem atq; neruus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uerò illi sint, posteaquàm sinistrum recurrentem neruum sermone ad laryngem deduxero, subiungam.[f] Sinister itaque sexti paris neruus, iam thoracis cauitatem ingressus,[g] arteriæ in sinistrum brachium propagandæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit: quòd ea obliquè sursum, non autem dextræ arterię modo, trāsuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atq; ad transuersum, chordæ alicuius reflexus perficitur: imò hæc, si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit, eandem reflexus sedem nunquam seruans. ac proinde sinister neruus tantisper uersus cordis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat[h] truncum, ad spinam deorsum explicatum. Atq; hîc mox[i] tres, aut etiam[k] pauciores à neruo educuntur surculi, qui ad arteriæ truncum, quà is ad spinam deflectitur, reuoluti, inuicem uniuntur,[l] sinistrumq; recurrentē neruum constituunt: qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri adnectitur: ac cum primùm laryngem contingit, non minus quàm dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos, deorsum capita habētes, cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris,[m] quatuor, secundæ cartilagini tertiam nectentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atq; in latera

a P. & 2 fig. l.
b 6 fig. lib. 6 b.
c Q,Q. 2 fig. m.
d E. fi. cap. 12 lib. 3 Y.
e M. & 6 musc. ta. L.
f O. fig. 6 lib. 6 d.
g C. fi. cap. 12 lib. 3 D.
h B fi. cap. 12 lib. 3 i.
i R. 2 fi. o.
k 6 fig. lib. 6 c.
l S,S. 2 fig. p. 6 fig. lib. 6 g,g.
m fi. 7 cap. 21 lib. 2 P,R.

Sinister recurrens.

ducitur, & laryngis[n] lingula adaperitur. Præterea[o] duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes, ui spiritū retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationē molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ[p] musculi, ab ossis *υ* referentis medio, ut linguam moueant, pronati. Quum itaq; præsentes musculi inferiùs sua sortiūtur capita, atq; mouendum corpus deorsum attracturi erant, necessum esse credimus, animalē spiritum ab inferioribus partibus sursum quodāmodo ipsis deduci. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum neruorum (qui Græcis ἀλινδρομοῦντες uocantur) cōuolutione molitus fuerit, etsi ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorū distributionis narratione dignoscere possis: nihilominus Galenum, qui hos neruorū inflexus omniū primùm à se inuētos asserit, adeundū hortor, ubi in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisq; attentam requirit mentem, quàm si Eleusinia & Samothracia, uel aliam quamcunq; celebrationē diuinam, æquis auribus astans, intentusq; ijs quæ fiunt dicunturq; à sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationē inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neq; minus ostendere incredibilē sapientiam uirtutemq; omnium conditoris Dei.

n in fi 11, 12, 13 cap. 21 lib. 2.
o 8, 9 fig. eiusdē cap. a, b.
p 1, 2 fig. cap. 19 lib. 2 D, D.

Reuersiui nerui cur facti credantur.

Reliqua sexti paris in thoracis amplitudine series.

Porrò sexti paris nerui, postquàm reuersiuos exprompsere, ac iam cordis basim spectāt, ramulos notatu dignę crassitudinis[q] in pulmonis tunicā[r] & membraneum cordis inuolucrū dispergunt. Item à ramulis sinistrā cordis inuolucri sedem implicātibus, atq; à sinistro sexti paris neruo depromptis,[s] surculus quidam cordis inuolucrū inibi permeat, ubi id sinistro lateri[t] arterialis uenæ unitur. Atq; hîc surculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrāti obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur: & ad sinistrū ipsius latus, uersus posteriora tamen magis, exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorū modo gracillimas cōsumptus, ac cordis basis superficiei uix proprius. Quod nunc ex neruis sexti paris[u] reliquū est, deorsum ad stomachum defertur: ac dexter quidem dextro ipsius attēditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uerò atq; nerui stomacho, membranæ interuētu laxè adnectuntur, singuli in binos partiūtur ramos, adeò obliquè secūdùm stomachum conuolutos, ut dextri nerui rami sinistrā ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atq; ita quatuor præsentes rami septū transuersum unà cum[x] stomacho permeāt, nullos prorsus in transgressu septo surculos offerētes. uerùm sparsa admodū serie superius uentriculi os[y] ambiunt, ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis, qui dextrum huius orificij latus implicant,[z] propago utcunq; insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundùm ipsius latitudinē inferius uentriculi orificium accedens, in progressu anteriori posterioriq; uentriculi sedibus soboles quasdam diffundit. Quum uerò illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ instrata, in iecoris cauum[a] properat, ibidē in iecoris tunicam absumēda. Dextri nerui sexti paris[b] ramus, quem ante recurrentium neruorum principia, costarū radicibus sub tunica costas succingēte exporrigi, aliorumq; neruorum per earundem interualla excurrentiū[c] congressu augeri docuimus, simulatque septum transuersum unà cum[d] grandi arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit: ac[e] primam quidem inferiori membranæ omēti offert, transuersim iecoris cauum adeuntē. Hæc in ipso ductu inferiori membranæ omēti[f] ramum exhibet, qui deorsum tensus, & in surculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo

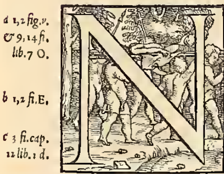
q 2 fig q.
r 2 fig. r.
s 6 fig. lib. 6 h.
t eiusdem fig. 1.
u 2 fig. s. & 14, 15 fig. lib. 5 T, V.

Sexti paris series in nutritionis organa.

x 7 musc. tab. r.
y 2 fig. t.
z 2 fig. u. & 15 fig. lib. 5 X.
a 2 fi. x. & 12 fig. lib. 5 T. & 15 fig. Y.
b 2 fig. h.
c 2 fig. i, i.
d 7 musc. tab. q.
e 2 fig. y. Dein spectā seriatim 3 & 4 fi. lib. 5. ubi cum uena & arteria horū neruorū occurrit series.
f 2 fig. z.

colo inteſtino, ubi id huic membranæ tanquam ad meſenterium cõmittitur.
g 2 fig. α. Deinde[g] alius ramus ab illa propagine duodeno inteſtino, & ieiuni initio dedu
h 2 fig. β. citur, adeò gracilis, ut interdum conſpici nequeat. Poſt hunc alius longè[h] craſſior ſuperiori membranæ omenti depromitur, qui dextram ſedem fundi uentriculi perreptans, multas ſoboles uẽtriculo & ipſi omento cõmunicat. Quod
i 2 fig. ✶. & f fig. 13 lib. 5. autem primę illius propaginis adhuc[i] ſupereſt, iecoris cauo & bilis ueſiculę ſurculos præbet. Secundam uerò[k] propaginẽ ſexti paris ramus, dextri lateris co-
k 2 fig. γ. ſtarum radicibus attenſus, in dextrum renem &[l] pinguem membranam ipſi
l 20 fi. lib. 5 T. obductam digerit.[m] Tertiam porrò dictis iam grandiorẽ diffundit ad dextram
m 2 fig. δ. meſenterij ſedem, & in inteſtina meſenterio hic connata ſpargendã. Quod au
n 2 fig. ε. tem eius rami[n] reliquum eſt, ſubinde in ueſicam, & in mulieribus in uteri fundum dextra ex parte nonnihil ceſſat: ueſica enim & uterus ſuos quoq; neruos à dorſali medulla in ſacro oſſe deducta mutuãtur. Ad eundem ferè modum
o 2 fi. ζ. & huius propaginis ſeriem petes ex 3, 4 & 14, 15 fig. lib. 5. ſiniſtri ſexti paris nerui ramus, coſtarũ exporrectus radicibus, digeritur.[o] Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur, tranſuerſim in lienis cauum porrectã: quæ in progreſſu, anteaquàm lienem cõtingit,[p] duos diffundit ſurculos, in humiliorẽ omenti membranam, & colum inteſtinũ, quà uentriculo hic attẽditur, diſperſos. Deinde[q] aliam ſobolẽ emittit, illis ſurculis craſſio-
p 2 fig. θ, ι. q 2 fig. τ. rem, quæ ſiniſtram fundi uentriculi ſedem perreptans, uentriculo ipſiq; ſuperiori membranę omenti (qua etiam ſoboles ipſa ſuffulcitur) per multa germi
r 1 fig. κ. na deriuat. Mox quoq; à[r] propaginibus, lienis cauo ſe inſerentibus,[s] exiles ramu
s 15 fig. lib. 5 g, g. li ſiniſtrum uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à
t 2 fig. μ. lienem petentibus uaſis huc reflecti, antea diximus.[t] Secundam propaginem ramus ille ſiniſtris exporrectus coſtis, ſui lateris meſenterio, ipſiq; commiſsis
u λ. inteſtinis offert, & poſt hanc[u] tertiam ſiniſtro reni exhibet, ac demum ipſius
x μ. [x] reliquo ſiniſtram ueſicæ ac fundi uteri ſedem interdum amplectitur. A[y] pro-
y 22, 23 fi. lib. 5 x, ι, α, γ. paginibus in meſenterium ſparſis, interdum cum[y] ſeminalibus uenis & arterijs ſurculos ad teſtes uſque deductos me animaduertiſſe arbitror. Huiuſmodi itaque ſexti paris neruorum cerebri eſt ſeries.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM cerebri. Caput X.

a 1, 2 fig. ν. & 9, 14 fi. lib. 7 O. NERVORVM cerebri[a] ſeptimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius eſt, ſic quoque ex duriori enaſcitur principio: incipit enim aliquot inuicem diſtantibus ſurcu
b 1, 2 fi. E. lis à dorſali medulla,[b] ubi modò caluariam eſt egreſſura. Hinc in anteriora modicè tenſum, & ipſius ſurculis in u-
c 3 fi. cap. 12 lib. 1 d. num coeũtibus, per[c] foramen procidit, ſibi priuatim excul ptum. Simulatq; uerò ſeptimum id par è caluaria lapſum
d 1, 2 fig. ε. e 2 fig. ξ. f 4 muſcul. tab. Q. & 5 tab. H, I. & 1, 2 fig. cap. 19 lib. 2 F. eſt,[d] ſexto cohæret pari, &[e] propagines aliquot diſpenſat[f] muſculis, qui à proceſsibus ſtylum imitantibus principium ducunt: ex quorum numero eſt alter tertij paris muſculorum oſsi υ referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorſum trahit, & alius linguę proprius. Septimum par hinc ad linguæ uſq; radicem deſcendens, in plures diducitur[g] ſoboles, quæ in linguæ muſcu-
g 2 fig. π. los, & oſsis υ referentis, & in omnes laryngis muſculos, ſuperiori Capite non enumeratos, implicantur, eorumq; muſculorum motibus præſunt. Verùm præter illas ſoboles, ſeptimum par non minimam ipſius portionem ſexto pari neruorum cerebri iuxta linguæ radicem inibi
h 2 fig. ο. [h] offert, ſextum par illa portione adaugens.

PRIMA TRIVM FIGVRARVM, QVAE SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS communes habentur.

PRAESENS figura duabus modò consequentibus figuris, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimùm subseruit. Hac namq; sola dorsalis medulla, ab ea sede, qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usq; finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem, delineatur.

A *Dorsalis medullæ initium, è cerebri basi pronatum.*

B *Hac regione dorsalis medulla, caluariæ amplitudinē egrediens, primam ceruicis subit uertebrā: adeò, ut ipsius pars, adhuc in caluaria consistens, ac quinq; quodammodo neruorum cerebri posteriora educens paria, ab A ad B metiatur.*

C *Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex, ac uelut solida, deorsum ducitur: uerùm imaginem refert multorum funiculorū, qui simul commißi, rectà tenduntur.*

3,4,5,6,7 *His characteribus neruorum radices notantur, à dorsali medulla, priusquam è caluaria labatur, prodeuntium. Sunt autem radices hæ eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur. Numeri autem in dextro figuræ latere repositi, triginta neruorum indicant paria, quæ à dorsali medulla, in dorsi oßibus iam consistente, producuntur, uti in characterum adhuc reliquorum indice modò explicabimus.*

D,7 *Inibi ubi dorsalis medulla, iam dorsi ossa subiens, primum ipsius neruorum par educit, B conspicitur, quod cum D in sinistro latere, & charactere 7 in dextro, interuallum dorsalis medullæ denotat, ceruicis uertebris comprehensum, septemq; ex illis proferens paria.*

E,19 *Duodecimo pari neruorum, quos dorsalis medulla in thoracis uertebris contenta profert, E & 19 adhibetur. atq; ita etiam media inter D & E, aut 7 & 19 consistentia undecim paria, citra characterum operam sunt obuia.*

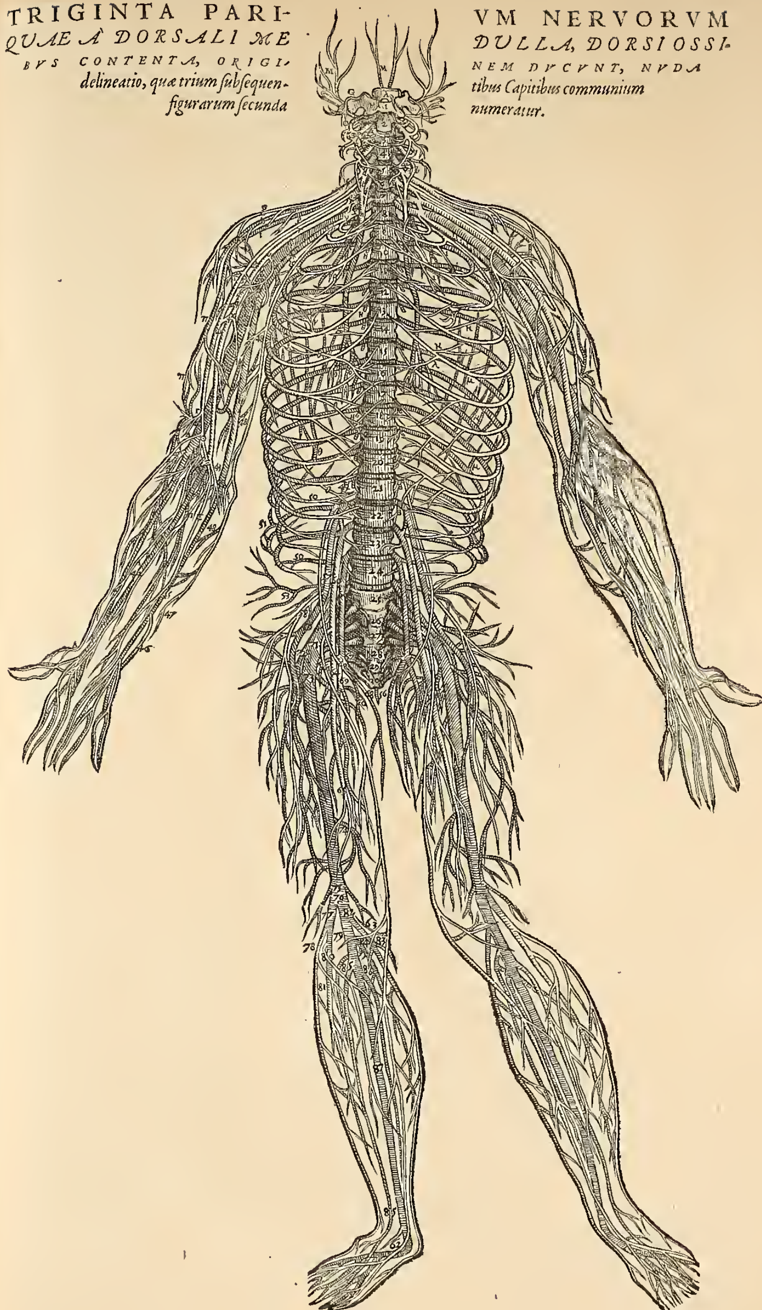
F,24 *Quinto pari eorum neruorum, quos dorsalis medulla, lumborum uertebris complexa, emittit, F & 24 accommodauimus. adeò, ut inter E & F, aut inter 19 & 24, etiam reliqua quatuor occurrant paria, lumborum uertebris asscripta.*

G,30 *Sexto pari neruorū, à dorsali medulla in osse sacro reposita prodeuntium, G & 30 accōmodauimus, ita ostensuri sex neruorum paria, & dorsalis medullæ partem, ad sacrum os relatam.*

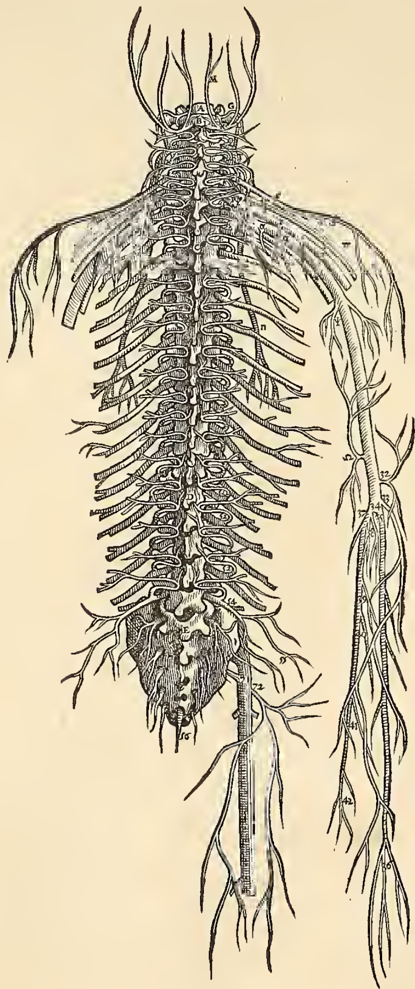
H *Dorsalis medullæ extremum, quod inconiugatum ab oßis sacri fine procidit.*

TRIGINTA

TRIGINTA PARIVM NERVORVM QVAE À DORSALI MEDVLLA, DORSI OSSIBVS CONTENTA, ORIGINEM DVCVNT, NVDA *delineatio, quæ trium ſubſequentibus Capitibus communium figurarum ſecunda numeratur.*

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQVENTIBUS CAPITIBUS COMMUNIUM, QUAE OSSIUM DORSI CONTEXTUM POSTERIORI FACIE ITA COMMONSTRAT, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullæ neruorũ series hac figura depingitur, quæ superiori figura minus aptè spectari potest, & cui characteres non satis cõmodè illic ascribere licuit. Cæterùm in utrisq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorsi ossibus repositam finximus, ut neruorum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam antè in prima figura, dorsalis medullæ ossibus liberæ effigiem proposuimus.

CHARA-

CHARACTERVM SECVNDAE ET TERTIAE FIGVRARVM, QVIBVS DORSALIS MEDVLlæ neruorum series exprimitur, Index.

QVANDOQVIDEM hic characterum Index ad duas nunc præcedétes pertinet figuras, quæ multos characteres unà habent communes, & dein pleroſq; ſeorſim proprios, non inopportunè has notas 2,3 characteribus pro ipſorum ratione ſubſcribam. & licet numeri characteres in figuris paſsim quoq; ſint obuij, notis tamen illis modò ſubiungendis parum obſcuritatis acceſſurum arbitror.

A 2,3 *Dorſalis medullæ ſedes, qua primùm ea uertebras ingreditur.*

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.2 *Septem ceruicis uertebræ.*

8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.2 *Duodecim thoracis uertebræ.*

20, 21, 22, 23, 24.2 *Quinq; lumborum uertebræ.*

25, 26, 27, 28, 29, 30.2 *Sex ſacri oſsis oſſa. Os autē quod coccyx nobis in homine dicitur, hic non appinximus, quia dorſalem medullam non continet, nullusq; neruus ab ipſo elabitur. Cæterùm numeri characteribus, quibus iam dorſi oſſa inſigniuimus, etiam dorſalis medullæ neruorum paria indicabimus, quæ ad elatiorem ſedem eius ſpectant oſsis, cui numerus inſcribitur. Priuſquam tamen neruorum ſeriem nunc explicabimus, dorſi oſſa in tertia figura notabimus.*

B 2 *Prima ceruicis uertebra.*

C 3 *Prima thoracis uertebra. atq; ita à B ad C ſeptem ceruicis notantur uertebræ.*

D 3 *Prima lumborum uertebra. à C itaq; ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.*

E 3 *Principium oſsis ſacri. unde etiam à D ad E quinq; lumborum uertebræ in conſpectum ueniunt, & ſub F totius ſacri oſsis poſterior ſedes.*

F 3 *Primi paris neruorum dorſalis medullæ iam in uertebris poſitæ poſterior propago.*

G 2,3 *Poſterioris primi paris propaginis ſeries. notatur autem præcipuè ramus ipſius, tranſuerſum primæ uertebræ proceſſum accedens, & inibi in muſculos aliquot digeſtus.*

H 2 *Anterior primi paris propago.*

I 3 *Secundi paris poſterior propago. atq; hoc etiam charactere eius propaginis minor ramus inſignitur.*

K 3 *Poſterioris ſecundi paris propaginis craſsior ramus.*

L 3 *Coitus tertij paris rami, in ſecunda figura S notandi, cum ſecundi paris ramo, K iam indicato.*

M, M 2,3 *Craſsioris ſecundi paris rami ſeries, ad uerticis & occipitij cutem.*

N 2 *Anterior ſecundi paris propago.*

3.2 *Tertium par.*

O 2,3 *Poſterior tertij paris ramus, retrorſum ad ſpinam ſecundæ ceruicis uertebræ reflexus, ac inter muſculos uertebris hac ſede adnatos latitans. Quando uerò ſpinam cōtingit, extrorſum fertur per mutuum congreſſum dextri lateris muſculorum ceruicis poſteriora occupantium, cum muſculis ſiniſtri lateris: atq; hinc rurſus obliquè in latera ducitur. Hunc ſanè ductū omnium pariū à tertio hoc, ad uigeſimumquartū uſq;, poſteriores rami imitātur.*

P 2 *Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in ſecunda figura primam indicat, mu-*

Q, R. *ſculis ceruicem flectentibus inſertam. R in ſecunda & tertia indicat propaginem, quæ cum quarti paris propa-*

S. *gine Y notanda congreditur. S in ſecunda figura tertiam notat, quæ poſterioris ſecundi paris propaginis gran-*

T. *diori ramo K notato inibi cōmiſcetur, ubi L in tertia figura ſcripſimus. T in ſecunda & tertia quartam anterioris tertij paris rami inſinuat propaginem, muſculis inſertam, qui tranſuerſis uertebrarum committuntur proceſsibus.*

4.2 *Quartum par. Veritus ne characterum copia præſentes neruorum tabulas, neutiquam profectò caſu ludoq; à me partas, obliteraret, quarti paris characteres in ſiniſtrum latus reieci: ut dextrum latus, alioquin pluribus oneratum characteribus, hac ſaltem ſede liberum eſſet, ipſæq; quinti paris & ſubſequentium parium notæ opportuniùs accommodarentur.*

V 2,3 *Poſterior quarti paris ramus.*

X 2,3 *Anterior quarti paris ramus, in ternas diremptus propagines. Y in ſecunda figura indicatur prima propago,*

Y. *tertij paris propaginem R inſignitam admittens. a in eadem figura inſignitur ſecunda propago, in muſculos di-*

a.b. *ſpenſata, tranſuerſos uertebrarum proceſſus occupantes. b ſimiliter in ſecunda figura notatur tertia propago, quinti paris portionem e indicandam, ad ſepti tranſuerſi nerui conſtitutionem accedens.*

5.2 *Quintum par.*

c 2,3 *Quinti paris poſterior ramus.*

d 2,3 *Quinti paris anterior ramus, ab ipſius interno latere ramulum muſculis ceruicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 in ſecunda figura eſt conſpicuus.*

e 2 *Propago anterioris quinti paris rami, maximam conſtituens ſepti tranſuerſi nerui portionem.*

f 2,3 An-

f 2,3 *Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occultata, ad summum perreptat humerum. Cha-*
7,7. *racteres in tertia figura hoc modo 7, 7 conspicui, huius propaginis soboles notant, musculis scapulam attollentibus oblatas.*

g 2,3 *Propaginis f notatæ ramus, in cutem exporrectus, quæ summum integit humerum, & musculum quo brachium attollitur.*

h 2,3 *Propaginis f notatæ ramus, musculi brachium attollentis parti insertus, quæ à clauicula & summo humero, quà is claviculæ articulatur, principium ducit.*

i 2,3 *Propaginis quam f insigniuimus ramus, brachium attollentis musculi parti insertus, quæ à scapulæ spina exorditur: soboles autem rami i notati, quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij neruorum notis π in secunda & tertia figura indicabitur.*

6.2 *Sextum par.*

k 3 *Posterior sexti paris ramus.*

l,m *Nescio qua incuria l & m in secunda figura omiserim: num scilicet in apponendis characteribus eos præterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an uerò appositos sculptor non expenderit. Utcunque sit, ad sinistrum latus e, tuo marte adscribes l, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uerò accommodabitur illi surculo, quem à sexto pari uersus n, hoc est, septi neruum, deduci conspicis. Atque id figura hîc inserta monitus, multo præstiteris faciliùs, quàm ego, delineationem fortè uitiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac prælo subijcienda tabula, l & m cæteris characteribus adijcere possem.*

n,n 2,3 *Septi transuersi neruus, ex tribus surculis b, e & m conflatus. Quod uerò utriusque lateris neruus & in secunda figura & in tertia obliquo ductu incedat, hinc fit, quòd intersepientes thoracem membranæ, propter cordis inuolucrum, quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.*

o,o 2 *Septi transuersi nerui in septum series.*

p 3 *Sexti paris ramus, cauam scapulæ sedem petens, & uarijs oblatus musculis.*

q 2,3 *Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.*

7.2 *Septimum par.*

r 3 *Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.*

ſ 2 *Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui neruos in brachium deducit.*

t,t,t 3 *Propagines sunt septimi paris, seu potius nerui brachium petentis tertij, ac τ notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium mouentes accedunt.*

8.2 *Octauum par, seu parium dorsalis medullæ in thoracis uertebris repositæ primum.*

u 3 *Posterior octaui paris ramus.*

x 2,3 *Octaui paris congressus cum septimo pari, à quo in brachium aliqui exporriguntur nerui.*

y 2 *Octaui paris propago, per superiorem primæ costæ sedem ad pectoris usque summum prorepens.*

α,α 3 *Surculi octaui paris, seu potius quarti brachium adeuntis nerui, in huius sedis musculos diffusi.*

9.2 *Nonum par.*

β 3 *Posterior noni paris ramus.*

δ 2 *Ne γ uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem, primæ costæ exporrectam.*

ζ 2 *Propaginis δ insignitæ surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verùm huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidiùs.*

10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.2 *Paria neruorum à nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potissimùm ad costarum interualla est series.*

η,η 2 *Surculi intercostalium neruorum, sexti paris neruorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente harum radicibus exporrigitur.*

θ,θ,θ 2 *In dextro secundæ figuræ latere rami notantur, ab intercostalibus neruis in musculos uaria serie excurrentes, qui*
ι,ι. *thoraci insternuntur. Verùm in sinistro latere paulo expressiùs eiusmodi ramos insigniui. Nam ι & ι ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium pectori adducentis, cuius fibræ deorsum obliquè, ut &*
κ,κ. *præsentes rami, porriguntur. κ uerò & κ rami indicantur in humiliore eius musculi sedem excurrentes, ac obli-*
λ,λ. *què sursum reflexi. Porrò λ & λ rami ostenduntur, obliquè descendenti abdominis musculo exporrecti. μ &*
μ,μ. *μ rami insinuantur, in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora ducitur.*

ν 2 *In dextro latere ν ponitur, indicaturum nerui sobolem, papillæ quodammodo elargitam.*

o,o 2 *Ramuli à decimooctauo pari & decimonono, accedentes principium musculi femur mouentium sexti.*

π,π 2,3 *Primus neruus brachium accedens, qui in externæ brachij sedis cutem digeritur. Verùm in secunda & tertia figuris, ϱ secundus brachium subingrediens neruus erit, τ tertius, Φ quartus, * quintus, ϒ sextus.*

ϱ 2,3 Se-

ς 2,3 Secundus brachium petens neruus, quem Galeni autoritati nimium addictus, graciliorem quàm oportuit expreßi, secus ac in figura huius libri calci insuta, quam tunc delineaui, quum meis oculis plus fidei, quàm Galeni libris tribuere cœpi.

ς,ς 2 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.

τ 2,3 Tertius brachium accedens neruus. Quòd uerò secūdus & tertius neruus paulo magis quàm natura se habent, in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, ut nerui inuicem in pictura magis quàm natura distantes, omnia adamußim oculis subijciant.

υ 2 Tertij nerui propago, in brachij cutem aliquousq; excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.

φ 2 Tertij nerui ramulus, capiti oblatus musculi cubitum flectentium posterioris.

χ 2 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.

ψ 2 Hic congressus tertij nerui portionis cum secundo notatur. uerùm iam sæpius obseruauimus tertium neruum à secundo augeri: uti in figura etiam pinxi, huius libri calci adhibita.

ω 2 Secundus neruus post congressum suæ portionis cum tertio neruo, deorsum prorepens.

Γ 2 Secundi nerui surculus, capiti exporrectus longi, & radium in pronum ducentis musculi.

Δ,Δ 2 Nerui secundi ramus, secundùm radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humilius Δ reponitur.

Θ 2 Nerui secundi ramus, iam dicto craßior, qui mox in duas propagines diuiditur.

Λ 2 Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundùm internū latus repens longi, & radium in pronum ducentis musculi.

Ξ 2 Rami Θ insigniti inferior propago, iam Π & Σ notanda.

Π,Σ 2 Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, secundùm internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.

Φ 2,3 Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines, etiamsi accuratè in secunda & tertia delineatæ sint figura, tertiæ tamen duntaxat characteres adhibiturus sum, ne secunda plus satis hic obfuscetur.

Ψ 3 Quarti nerui propagines, musculis cubitum extendentibus diffusæ.

Ω 3 Quarti nerui ramus, in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.

32.3 Quarti nerui propago, cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obductam.

33.3 Quarti nerui soboles, in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.

34.3 Diuisio quarti nerui, quà iam externo humeri tuberi insidet.

35.3 Elatior dictæ modò diuisionis ramus.

36.3 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.

37.3 Demißior ramus diuisionis 34 indicatæ, qui ulnæ ad brachiale usq; exporrigitur.

38.3 Propagines demißioris rami 27 insigniti, quæ musculis inseruntur, ab externo humeri tubere initium ducentibus.

39, 40, 41.3 His notis propagines notantur demißioris illius rami, qui ulnæ exporrigitur, quas offert trium musculorum initijs, ab externa ulnæ regione secundùm ipsius longitudinem pronatis.

42.3 Rami 37 insigniti finis, ac surculi, quos is articulo brachialis cum cubito præbet.

* 2,3 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.2 Tertij & quinti brachium accedentium neruorum series, in musculos internam cubiti sedem occupantes.

44.2 Tertij nerui ramus, radio exporrectus, ac in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.

45.2 Quinti nerui ramus, ulnæ attensus, & propagines deriuans internæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.2 Rami 45 insigniti propago, externæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.

ȣ 2,3 Sextus in brachium pertinens neruus.

47.2 Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.

48, 48. 2 Surculi paßim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.

20, 21, 22, 23, 24.2 Quinq; paria neruorum è lumborum uertebris egredientium.

49, 49. 2 Ramus à uigesimo pari principium ducens, & cum seminali arteria ad testem plerunq; exporrectus.

50, 50. 2 Series neruorum per abdominis musculos.

51.2 Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsi humiliora ducitur.

52, 52. 3 Posteriores rami neruorum è lumborum uertebris procedentium. Porrò ramuli qui in secunda figura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt, qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt in principium sexti femur mouentium musculi excurrentes. Ramuli

autem 23 & 24 spectantes, illi sunt, qui musculis hanc dorsi partem flectentibus offeruntur.

25, 26, 27, 28, 29, 30.2 Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesicæ & uteri quoq; ceruicibus implicantur, aniq; musculos pariter accedunt.

53.2 Primi paris ossis sacri, seu uigesimiquinti paris propago, internæ ilium ossis sedi, ipsisq; adeò abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.

54.3 Vigesimiquinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis eam sedem occupantibus, cluniumq; cuti ramos offerens. Huc & à subsequentibus quoq; paribus ramuli pertinent.

55.3 Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis exporrigitur.

56.2,3 Dorsalis medullæ terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.

57.2 Primus femur crus' ue subiens neruus.

58.2 Primi cruris nerui ramus cutem accedens.

59.2 Primi cruris nerui portio, musculis exteriorem femoris sedem occupantibus implicita.

60.2 Secundus in crus prorepens neruus.

61.2 Secundi nerui ramus, per internam femoris & tibiæ sedem ad summum usq; pedem sub cute repens.

62.2 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.

63.2 Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles, cuti anteriorem genu sedem, & interiorem quoq; uersus poplitem ambienti digestæ.

64.2 Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.

65.2 Portionis, quam 64 notauimus, ramus facile primarius, ac quinto femur mouentium musculo insertus.

66.2 Tertius in femur pertinens neruus.

67.2 Tertij femur petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.

68.2 Tertij femoris nerui ramus, in cutem exporrectus.

69.2 Tertij femoris nerui portio, in alto permanens, & musculis implicita.

70.2 Præcipua modò dictæ portionis soboles, musculo distributa tibiam mouentium secundo.

71.2,3 Quartus, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.

72.2,3 Quarti nerui propago, in posterioris sedis femoris cutem magna ex parte diffusa.

73.2 Quarti nerui soboles, in musculorum capita digestæ, à coxendicis ossis appendice exorta.

74.2 Quarti nerui ramus, primùm quarti tibiam mouentium musculi portioni à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrens, quæ inferiori sedi obducitur posterioris regionis femoris & genu articuli.

75.2 Quarti nerui rami, initijs musculorum ab inferioribus femoris capitibus pronascentium oblati.

76.2 Quarti nerui in duos crassitie impares truncos diuisio, inter humiliora femoris occurrens capita.

77.2 Gracilior exteriorq; dictæ modò diuisionis truncus.

78.1 Trunci 77 insigniti ramus, cuti subtensus externam tibiæ sedem & externum pedis latus inuestienti.

79.1 Præcipua exterioris trunci portio, fibulæ cum tibiæ osse connexum petens.

80.1 Ramus præcipuæ illius portionis 79 indicatæ, qui anteriorem tibiæ sedem sub cute implicat.

81.1 Pars præcipuæ portionis 79 insignitæ, secundum fibulam inter septimum & octauum pedem mouentium musculos exporrecta.

82.1 Interior crassiorq; truncus diuisionis, quam quartus femur adeuntium neruus in poplite molitur.

83.1 Ramus internam tibiæ sedem uersus suram & internum pedis latus sub cute perambulans.

84.1 Ramus in cutem sparsus suræ potissimùm obductam.

85,85.1 Propago, quam crassior quarti nerui truncus in anteriora tibiæ mittit, per ligamentum fibulam tibiæ ossi tota sede committens, qua hæc ossa inuicem dehiscunt. Propago ista per transuersum in anteriori tibiæ regione occurrens ligamentum fertur, in superiori pedis sede absumpta.

86.1 Propago inter quartum pedem mouentium musculum, & duos primos pedem quoq; mouentium musculos excurrens.

87.1 Reliquum interioris trunci quarti femur adeuntis nerui, quod tandem secundùm interiorem malleolum pedis humiliora petens, singulorum digitorum inferiori sedi binos surculos exporrigit.

Præter figuras, quarum modò indicem absoluimus, quædam ad præsentis libri reponetur finem, neruorum imaginem grandiori quàm superiores forma non ineleganter exprimens, & ad horum librorum Epitomen præcipuè apparata: adeò ut ad illam quoq; ex interiori iam subsequentium Capitum margine uenias nonnunquam remittendus.

DE DORSALI MEDVLLA, ET NERVOrum ab ipsa prodeuntium numero. Caput XI.

Si quando alicubi in interiori margine toto hoc Opere occurrit, fig. 1, aut 2, aut 3 cap. 11 lib. 4, illæ consulendæ sunt, quas huic Capiti præposuimus.

a 1 figura trium quæ ad hoc & sequentia Capita spectant.

Dorsalis medullæ ab ossiũ medulla differentia.

DORSALIS[a] medulla, neruorum modo substantiæ cerebri, à qua originem sumit, correspondens, quanto magis à cerebro recedit, protẽditurq́;, tanto (neruorũ etiam ritu) cõpactior duriorq́; efficitur. Variat enim plurimùm ab aliorum ossium medulla impensè humida, propemodumq́; fluxili: siquidem hanc, & pręcipuè molliorẽ ipsius substantiam pinguedini, uel adipi assimiles licet, in ossium sinibus cauernulisq́; nutriendi humectãdiq́; gratia asseruato. Quinetiam hæc ossium medulla nec cerebri, aut dorsalis medullæ inuolucris obtegitur, nec præterea ipsi adeò dignæ notatu arteriæ ac uenæ obtenduntur: nec perinde ac dorsalis medullæ, aut cerebri substantia, candicans alba'ue existit. Quapropter etiã nulla ratione cerebro & dorsali medullæ similis est, neq; ulla illi cum sensus organis aut musculis existit communio. quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicet. Quippe si rerum Opifex hanc, quam alijs longum cerebrum appellare libuit, non produxisset, duorum alterum subsequeretur. aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à[b] neruis sexti paris neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrario, tristantiumq́; sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verùm si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideæ luteæ'ue corresponderet statuæ. A' cerebro autem in singulas partes exiguum neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatẽ nihili pendentis. Nam non solùm gracilem neruum, ut qui rumpi cõfringiq́; posit, longo progressu deduci non erat tutum: uerùm ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam.[c] Hæ enim ut dorsalis medulla à propria origine grãdes amplæq́; enascentes, instar arborum caudicis in progressu uariè diffcinduntur: & quum corporis partibus appropinquãt, surculos ipsis offerunt, qui materiam sibi à principio oblatam communicent. Vnde etiam satius fuit dorsalem medullam uelut fluuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentẽ, per eam sedem qua transit, geniculatim neruos tanquam animalis facultatis aut spiritus uectores germinare, uti modò rerum Opifex probè est molitus. Cęterùm quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positis censetur, hanc quoq; oportebat, similiter ac cerebrum, [d] duro & ferendis iniurijs pertinaci munimento, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uerò id sit, in primo libro, dum dorsi uertebrarũ structuram prosequerer, abundè dictum est. Præterea duæ etiam membranæ dorsalem medullam amplexantur, [e] ijs omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiamsi distantia inuicem non cõgruant. Duram enim cerebri membranam à tenui in caluaria dehiscere, gratia distentionis contractionisq́; uasorum tenuis membranæ, & ipsius adeò cerebri, in septimo libro declarabitur. In uertebrarũ autem sinibus, ubi membranæ dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem cõtingit. Atq; hoc uno inuicem membranæ pugnant: ac eo prę-terea, quod tertium quoddam inuolucrũ egregiè ualidum membraneumq́;, duabus illis quæ dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circunducatur:

b 1, 2 fig. cap. 2 c.

Dorsalem medullam procreandi necessitas.

c fig. cap. 1 lib. 3 b. fi. cap. 6 B, D, 5 fig. cap. 11 A.

Dorsalis quĩ munienda ossibus.

d fig. cap. 14 lib. 1.

Membraneis inuolucris.

e in prioribus fig. lib. 7.

quòd dorſalis medulla uertebris quas uariè moueri neceſſum fuit, ſecus quàm cerebrum continetur, non mouendis ferè oſsibus amplexum. Dorſalem medullam unicam (uti & cerebri ſedes, à qua [f] principium ducit, unica ſimplexq́; eſt) iuſtè à Natura factam eſſe, neminem latêre arbitror: quum homini duo dorſa procreari fuiſſet planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quodq; dorſalis medulla ualidior per uertebras, ceu unicũ iter, ſimplex, quàm gemina prorepat. Quàm uerò uana ſit Galeni ratio, qua [g] cerebellum ſimplex eſſe docet, ut unica fieret dorſalis medulla, in ſeptimo libro explicabimus. Quanquam ſanè & hoc loco hominis medulla dorſalis adhuc inſuper ueniat expendenda. per [h] totam namq; ceruicẽ, & ad thoracis uſq; medium, aliquando & inferiùs nonnihil, ſimplex, ac indiuiſa, molliſq́; adhuc deorſum fertur, neruos duntaxat geniculatim à ſe diffundens. [i] quum uerò thoracis medium perrepſit, ut duris duntaxat, ac motui potiſsimùm ſeruientibus neruis propagandis idonea redderetur, non ſimplex amplius, ſed in innumeras ſecta ſoboles deſcendit, non aliter profectò, quàm ſi frequentes multasque tenuiſsimas chordulas ſimul rectà tenſas membranæ cuipiam illigares: ac deinde per ſingula uertebrarum dorſi'ue oſsium [k] foramina, per quę nerui proſiliunt, unam atq; alteram chordulam ex mutuo illo cõnexu tantiſper diſtribueres, quouſq; unica tantum ſupereſſet chordula, dorſalis medullæ fini reſpondens. Cæterùm nerui, quos dorſalis medulla per uertebras ducta, ac paulatim in progreſſu gracileſcens diſtribuit, reſectionis profeſſoribus ſexaginta, & interdũ quinquagintaocto enumerantur, modò triginta, modò uigintinouem complexi paribus. A' dorſalis enim medullæ [l] ſede ſeptem ceruicis contenta uertebris, ſeptena exiliunt paria. A' medullæ autem [m] ſede per thoracis uecta uertebras, duodena dependent paria: [n] à quinis autem lumborum uertebris, quina: ab oſſe ſacro ſena. quamuis interim quinq; inferiora oſsis ſacri neruorum paria, ſi quando id ſex efformetur oſsibus, [o] gemina (uti ferè duobus prioribus è ceruice eductis paribus uſuuenit) quodammodo dici poſsint, quum nerui utrinque antrorſum & retrorſum [p] ducantur, ab una radice uix enati. Dorſalis uerò medullæ [q] terminus ex oſſe ſacro procidens, neruus non cenſetur: neq; in ramulos, qui neruorum nomen merentur, ceſſat. quanquam aliquando illum iam ex ſacro oſſe decidentem, in tres impenſe breues ſurculos diffundi uiderim, tunc ſacro oſſe quinque ſolum oſsibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorſi oſsium numero, neruorum dorſalis medullæ parium copia differt.

Dorſalis cur unica.

Lib. 8 de uſu partium.

Vbi dorſalis medulla è multis funiculis compingantur.

Quot neruorũ paria à dorſali diſcindantur.

f 1 fi. cap. 2 D uerſus E.
g 11 fig. lib. 7.
h 1 fig. à B ad C.
i 1 fig. ſub C ad H.
k fi. cap. 14 lib. 1 Q.
l 1 fig. à B ad D. aut charact. 7.
m 1 fig. à D ad E. aut à charact. 7 ad 19.
n 1 fig. ab E ad F. aut à char. 19 ad 24.
o 1 fig. ab F ad G. aut char. 24 ad 30.
p Pete id ex 2 & 3 fig.
q 1 fig. H. 2, 3 fig. charact. 56.

SEPTEM NERVORVM PARIVM E' CERVICIS uertebris proſilientium ſeries. Caput XII.

ODO' hactenus memoriæ non exciderint primæ ceruicis uertebræ cum occipitis oſſe, & ſecundæ item uertebræ cum prima ſuperius traditæ articulationum ſpecies, meritò in præſentia Naturæ prouidentiam admiraberis, quæ primo ceruicis pari, & ſecundo, non cæterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, ſed peculiari quodam, duarum primarum uertebrarum articulationibus impedita, uiam inſculpſerit, ac duos utriuſq; paris, quemadmodum & in ſacro oſſe, utrinq; machinata ſit exortus: unum quidem anteriori corporis ſedi, alterum uerò poſteriori exporrigens. Quippe ut [a] poſteriori primi paris propagini concinnè uia præpararetur, Natura in primæ uertebræ eminentiori ſede ad radicem

Hæc memoriã, ſi opus erit, ex figuris cap. 15 lib. 1 reparabis.

Quam uiã Natura primo parauerit pari.

a 3 fig. F.

dicem

b 3,11 fig. cap.15. lib. 1 V. dicem, posterioremq; regionem ipsius cum capite articulationis[b] sinum cælauit: atq; hîc etiam occipitis ossi[c] sinum insculpēs, foramen effecit, primæ ceruicis uertebrę, ipsiq; occipitis ossi commune. ne si fortasse integrum foramen
c 1 fig. eiusd. ca. H. tenui illi uertebræ (uti in canibus, quibus grandior est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa, quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id arctius esse posit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumq; in musculos duntaxat
d 14 musc. ta. G, F. distribuit,[d] qui à prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, &[e] eos qui
e 14 tabula H, I. ab occipitij osse in transuersos illius uertebræ processus implantantur. ac dextra quidem propago in dextri lateris deperditur musculos, sinistra autem in sinistri: quod etiam semper tota neruorum serie subaudiri uelim. Ab hac præ-
f 2,3 fi. G. terea posteriori primi paris propagine,[f] surculus etiam deducitur in princi-
g 13 musc. tab. Q. pium[g] musculi à primæ ceruicis uertebræ, & aliquot subditarum uertebrarum transuersis processibus principium sumentis, ac scapulam sursum attra-
h 1 fig. H. hentis.[h] Altera primi paris propago non semper conspicua, ab anteriori dorsalis medullæ regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebram, & oc-
i fig. cap. 30 lib. 1 I. cipitis os, iuxta latus[i] teretis ligamenti secundæ uertebræ processum (quem denti assimilamus) occipitio colligantis. Hæc propago uti gracillima est, ita
k 8 musc. tab. A, B. etiam mox in[k] musculos absumitur, qui anteriori uertebrarum sedi obnati, dorsum mouentium primum par recensentur. Secundum neruorum par, *Secundi paris egressus & series.* quando prorsus ex lateribus subsequētium parium modo pronasci nequiuit, utpote ab articulatione primæ uertebræ cum secunda offendendum, & articulationis robore foramen inibi non admittēte, Natura uertebrarum noxam fugiens, id ut frequentiùs, binis propaginibus exoriri operæprecium putauit.
l 3 fig. I. m 2 fig. N. ac[l] posteriorem propaginem, quæ[m] anteriori longè est crassior (quanquam & ipsa gracilis uisitur) per latus posterioris secundæ uertebræ processus, quem
n 10, 11 fig. cap. 15 lib. 1 r. sinus autem 4 fig. q. et 6 fig. p. spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimum tutissimumq;[n] iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Præsens propago simulatq; prodijt, in duos crassitie impares[o] discinditur ramos: ac[p] crassior à prioribus quodāmodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinæ nimirum secundæ uer-
o ad I 3 fi. p 3 fig. K. tebræ lateribus, uersus spinæ medium, ubi mutuus est utriusq; lateris musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium congressus. Ramus iste,
q 2 fig. S. r 3 fig. L. tertij paris[q] sobole huc exporrecta[r] coauctus, ac ex dictorū iam musculorum medio in exteriora prolapsus, cōtrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atq; inibi in uniuersam capitis cutem, tam quæ circa aures, quàm quæ post aures in occipite ad uerticis usq; summū habetur,
s 2, 3 fig. M, M. [s] surculos spargit. Huius rami progressus accuratè propter subsequentium pa-
t Petes hæc ex 3 figuræ medio. rium seriem uenit perpendendus.[t] Ab illis enim paribus rami à uertebrarum lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc rectà extrorsum per mutuum musculorum utriusq; lateris congressum, & rursus hinc à spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsiq; medio, antrorsum seu uersus corporis la-
u 3 fig. sup B, & ad sinistram I. tera ascendunt, & in musculos digerūtur à spinarum apicibus principium ducentes, uti subsequēs neruorum series edocebit. Cæterùm posterioris secundi
x 24 musc. tabu. A, B. K, L. paris propaginis minor[u] ramus in proximorum musculorum principia diuaricatur. sunt autem illi, tertij & sexti parium[x] musculi, eorum quos capitis
y 2 fig. N. motibus præesse diximus.[y] Anterior secundi paris propago admodum graci-
z 11 fig. cap. 15 lib. 1 m ad latus r. lis, ab anteriori dorsalis medullæ sede originem mutuatur, atque[z] inter secundam & primam elabitur uertebram ad latus radicis, eius secundæ uertebræ

 processus,

processus, quem denti comparamus. Digeritur autem hæc propago mox in
[a] musculos anteriori ceruicis uertebrarum sedi adnatos, primumq; musculo- *a 8 ta. A, B.*
rum dorsum mouentium par constituentes.[b] Tertium par, ex[c] communi fo- *b 2 figu. cha. 3.*
ramine secundæ ceruicis uertebræ & tertiæ procidit, mox ab egressu in duos *c 7 fi. cap.*
Tertij paris series. discissum ramos.[d] posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicem *15 lib. 2 r*
[e] extendentes, qui dorsum mouentium septimus & octauus enumerantur: ac *cũ c 8 & 9 figuræ.*
deinde inter caput mouentium [f] secundum par occultatus, ad secundæ uer- *d 2, 3. fi. O.*
tebræ spinam contendit: atq; hinc ex mutuo musculorum posteriorem cer- *e 14 ta. O.*
uicis sedem occupantium concursu excidens, ad ceruicis properat latera,[g] mu *f 13 tab. A, B, C, etc.*
sculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana, buccarum motibus præ- *g 3 tab. r.*
est.[h] Anterior autem tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac[i] pri *h 2 fig. P.*
ma musculorum dorsum mouentium primum par implicat.[k] Secunda pro- *i 2 fig. Q.*
pago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuidam ipsius surculo com- *k 2, 3 fig. R cõmiscetur cum Y.*
miscenda, in dictos nuper musculos absumpto.[l] Tertia autem sursum conten
dit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti *l 2 fig. S. cum 3 figuræ K ad L.*
congreditur, unà cum illo (uti prius dictum est) dispergenda.[m] Quarta autem *m 2, 3 fi. T.*
tertij paris anterioris rami propago in[n] musculos digeritur, qui trãsuersis uer- *n 8 ta. C.*
tebrarum processibus connati, ceruicem in latera mouent: &[o] eum pariter, *13 tab. H.* *o 13 ta. Q.*
qui à transuersis uertebrarum ceruicis processibus principium ducens, scapu-
lam sursum uellit.[p] Quartum ceruicis neruorum par è cõmuni tertiæ & quar *p 2 figu. cha. 4.*
tæ uertebrarũ foramine excidẽs, tertio pari similiter, in duos partitur ramos.
Quarti paris series. [q] Posterior, aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati refle- *q 2, 3 fig. V.*
ctuntur modo, uersus tertiæ ceruicis uertebræ spinam contendit, in progres-
su illis quibus intertexitur musculis, surculos diffundens. Quando autem spi-
nam contingit, per mutuum elabitur congressum musculorum posteriorem
ceruicis regionem occupantiũ, atq; hinc in latum membraneumq; digeritur
musculum, buccarum motus autorem præcipuũ.[r] Anterior autem quarti pa- *r 2, 3. fi. X.*
ris ramus, ternas educit propagines. ac[s] unam promit, cui tertij paris[t] propago *s 2 fig. Y.* *t 2 fig. R.*
cõmiscetur, quæq; in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem
flectentes.[u] Secundam uerò propaginem in musculos distribuit uertebrarum *u 2 fig. a.*
lateribus adnatos: cuiusmodi sunt, quorum beneficio ceruix in latera ducitur,
ac is qui à transuersis colli uertebrarum processibus principium ducens, scapu
lam sursum allicit.[x] Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuis fer- *x 2 fig. b.*
tur, cum quinti paris[y] sobole congressura, ac simul cum illa & sexti paris[z] pro- *y 2 fig. c.*
Quinti paris series. pagine, septi transuersi [a] neruum cõstitutura.[b] Quinto pari quinta ceruicis uer- *z 2 fig. m.* *a 2, 3 fig. n.*
tebra cum quarta uiam præbet: ipsum uerò similiter atq; quartum in duos di- *b 2 fi. cha. 5.*
scinditur ramos, ac[c] posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem pror- *c 3 fig. c.*
sus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus.
At[d] prior anterior'ue quinti paris ramus, primùm[e] sobolem spargit musculis *d 2, 3 fig. d.*
ceruicem flectentibus. dein[f] grandiorem depromit, qui deorsum repens, rá- *e 2 fig. d ad cha. 6.*
mulos utriusque uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit: & illis adauctus, *f 2 fig. e*
[g] neruum [h] septi transuersi efformat, qui præcipua quinti paris constat propa- *g 2 fig. n ex b, c, m.*
gine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uerò *dein 1. fig.*
& septimi paris surculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris so- *lib. 6 P. 3 fig. I.*
Septi transuersi neruorũ constitutio. boles ipsi nulla offertur. Atq; hæc sanè regio admodum industriè septo trans- *h 7 musc. tab. Δ.*
uerso neruos elargitur. Variat enim id à cæteris musculis non figura solùm, ue
rùm & functione. Orbicularis enim formę (uti in secundo recẽsuimus libro)
uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius, à quo fibræ dependent, non
ut quispiam

ut quispiam arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarum cartilaginibus, aut uertebrarum corporibus educitur: sed in media totius septi regione, quæ neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eò prorepere ab alto operæprecium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex æquo diffunderent. Si uerò Natura neruos septi partibus, quæ pectoris ossi, costis & uertebris connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quum neruos in musculorum initia potius quàm fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atq; hac ratione septum duntaxat neruos à ceruicis uertebris mutuatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac itaque ratione, septo ex altis partibus neruos exhiberi oportuit: quos Natura, ne toto progressu, quem per uniuersum thoracem moliuntur, parum concinnè ducerentur, intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans.

Reliquum anterioris rami quinti paris.

i 2,3 fig. f. Neq; profectò minorem conditoris industriã arguit[i] id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atq; in[k] musculum præcipuè

k 2 musc. tabul. M. inseritur, cuius auxilio brachium attollimus. Natura enim ab hac portione[l] ra-

l 3 fi. T,T. mulos quosdam porrigens[m] musculis scapulã attollentibus, primùm ab exter-

m 9 tab. r. & 13 tab. Q. no huius portionis latere[n] neruum deriuat, qui foràs emergens, atq; in multas

n 2,3 fi. g. scissus soboles cutem implicat, qua attollẽs brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recõdita, simulatq; scapulæ ceruici appropinquat, in duos magnitudine impares partitur ramos.[o] Anterior, qui & gracilior

o 2,3 fig. h. est, sub summi humeri cũ clauicula[p] cõnexu porrigitur, & musculi brachium

p ult. fi. li. 1 Q. ad λ. attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atq; hic ramus cuti nullum exporrigit surculum, nisi interdum

q fig. cap. 6 lib. 3 α,α extremè gracilem, aliquousq;[q] humeraria uena concomitatum.[r] Posterior ue-

r 2,3 fi. i. rò eius quinti paris portionis, quam in profundo reconditam, decliuem ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquam gracilem exprompsit ra-

s 5 musc. tab. R, S. mulum[s] musculo hinc à scapula sursum ad os υ referens proficiscenti, insidet

t 1,3 fig. cap. 21 lib. 1 a. [t] foramini instar semicirculi in scapulæ elatiori costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoq; & tenui arteria concomitatus, mox propa-

u 11 tab. H,H. ginem diffundit[u] musculo sinum occupãti, quem inter scapulæ spinam & elatiorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulæ spina & summo humero pronatam. Verùm hic

x 2,3 fi. π. ramus in præsentem musculũ non totus dissoluitur, sed[x] surculo quopiam cu-

y 10 musc. tabul. inter P & d. tem externæ brachij sedi obductã adit, quem secundùm exterius latus[y] insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachiũ attollens in humerum molitur. Eadẽ sanè industria & à succedẽtibus neruorum paribus, seu

z 3 fig. t, t, α, α. neruis in brachiũ progrediẽtibus ad musculos scapulã mouentes,[z] nerui transmittuntur, qui omnes intimis musculorũ sedibus potissimùm inserũtur. Cæterùm nunc tempestiuum est, sexti & septimi pariũ seriem sermoni subijcere.

Sexti paris series.

a 2 fig. chα. 6. [a] Sextum par sub quinta uertebra excidens, eadem cum cæteris paribus serie ad

b 3 fig. k. ceruicis musculos[b] posteriorẽ ramum dispẽsat, tum eos qui ceruicis & capitis

c 11 tab. F. præsunt motibus, tum illorũ capita[c] qui respirationis opifices ex ceruice thoracem accedũt. quanquam & hi ipsorũ neruos à septimo pari, & octauo quoq;,

d 2 fig. l. seu primo thoracis pari potissimũ mutuentur.[d] Anterior autẽ sexti paris por-

e 2 figur. m ad c, ad cõstitutionẽ n. tio, postquam[e] neruum exprompsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transuersi constituendũ permiscetur, cũ contiguis paribus, septimo nimirum

& octauo [f] coit, & uariè rursus discinditur, neruos unà cum proximis paribus efformatura, qui in brachium contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, sextum par [g] portionē notatu dignam deorsum ad scapulæ cauum transmittit, & rami quoq; tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. Validis enim, & magnam molem attollentibus musculis, uarias quoq; ac frequentes neruorum propagines inseri, quàm maximè rationi est consonum. [h] Septimi etiam paris ex communi sextæ & septimæ ceruicis uertebrarum foramine prolabētis, magnus cum duabus proximis coniugationibus, sexta uidelicet & octaua, [i] congressus perficitur, atq; huius potissima portio in brachiū fertur. Ab hoc enim pari, & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis neruorum paribus, omnes brachij nerui propagantur. Qua autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar: modò interim adhuc addens, septimum par (uti & prius monui) interdum ramulum septi transuersi neruo offerre, & perpetuò [k] ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi instratos digestas, aliquot etiam offert [l] lato membraneoq; musculo, qui buccas mouentium, ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris neruorum cerebri [m] propagine per [n] cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus ferè paribus uertebrarum ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, uniuersè secundum musculi fibrarum ductum exporrectæ, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

Septimi paris series.

f 2,3 fi. q. — g 3 fig. p — h 2 figu. cha. 7. — i 2 fig. f. aut potius specta fig. cap. 14. aut ult. fig. — k 3 fig. r. — l 3 musc. tab. r. — m 1,2 fig. cap. 2 c. — n 2 figu. cap. 12 lib. 1, b.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVORVM dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebris. Caput XIII.

Dorsalis medullæ neruorū octaui paris, seu thoracis parium primi series

PRIMVM thoracis neruorum [a] par, inter septimam ceruicis uertebrarum, & thoracis primam, quinq; humiliorum ceruicis pariū modo exiliens, si superioribus dorsalis medullæ neruorum paribus cōparetur, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaq; simulatque excidit, in duos impares diductum ramos, [b] posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uertebris hìc adnatos reconditum detorquet, à quo in progressu surculos accipit radix [c] musculi à prima thoracis costa in transuersos ceruicis uertebrarum processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen) inclinātis. Dein & qui ceruicis capitisq; in posteriora motibus hìc præficiuntur musculi, ab hoc octaui paris ramo surculos adipiscūtur. Quod autem eius rami, septimę ceruicis uertebræ spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius [d] musculi, qui scapulam mouentium secundus ac maior enumeratur. insuper & [e] musculo scapulæ basi inserto, scapulamq; ad dorsum trahenti, ac demum [f] illi quem hominis thoracē mouentium tertiū recensuimus. At anterior octaui paris ramus, posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdū noni paris non minimam portionem cum ipso congredientē [g] suscipit: totusq; uariè uicinis paribus cōmixtus, si [h] unicam ipsius dempseris propaginē, in brachiū fertur. Ex demissiori namq; ipsius sede, ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antrorsum emittit, quæ secundùm primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usque summū perlata, in progressu surculos dispēsat thoracis [i] musculo à clauicula in primam

a 2 figu. cha. 8. — b 3 fig. u. — c 8 musc. tab. C. 14 tab. N. — d 9 musc. tab. Γ, Δ. — e 10.14. Γ. — f 11 14. F. — g 2,3 fi. x, aut specta fig. ca. 14. — h 2 fig. y. — i 4 musc. tab. d.

primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculos, qui à pectoris osis summo principium ducentes, sursum exporriguntur,[k] tum ad mamillarem capitis processum,[l] tum ad os υ imagini comparatum, &[m] ad laryngis cartilaginem scuto non absimilem. quanquam interim & his musculis à sexto pari neruorum cerebri[n] soboles offerantur, ut & à primo intercostali neruo, quem mox noni paris[o] propaginé esse dicam. Quæ autem octaui paris in brachium sit series, cum reliqua brachij neruorum explicatione persequar: id etiam hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto brachium petente neruo, quum is alam accedit, ex posteriori ipsius regione etiam[p] ramos pullulare, in cauam scapulæ regionem digestos.[q] Nonum par inter primam & secundam thoracis uertebras originem ducens, octaui quoq; paris ritu[r] ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atq; posterior octaui paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigens, uti suo dicam loco, in brachium fertur.[s] reliquam uerò ipsius portionem primo costarum interuallo offert, quæ secundùm primæ costæ ductum ad pectus usq; fertur in progressu, ut & reliqui costarum interuallis exporrecti nerui, soboles diffundens in musculos thoraci incumbentes.

Noni paris series.

Porrò[t] decimum, undecimum, duodecimũ, & reliqua ad primum usq; lumborum, seu uniuersæ dorsalis medullæ uigesimum par, subsequentia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atq; è uertebrarum lateribus exiliere, bipartitò scinduntur, ac minor graciliorq; ramus retrorsum ad uertebrarum spinas detorquetur, inter musculos uertebris adnatos latitãs. Sunt uerò illi, quos dorsi & thoracis motibus hic præesse retulimus. Videlicet humani thoracis motorum[u] quartus, in canibus uerò & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris[x] alter, mox &[y] alter octaui dorsum mouentium paris, & circa superiores thoracis uertebras[z] alter primi, &[a] alter secundi paris caput mouentium, &[b] alter tertij paris, &[c] alter quoque quarti paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis neruorum posteriores rami sparguntur: ueruntamen in illos toti non absumuntur. at ubi iam spinarum attigere apices, extrorsum properant, inter mutuum dextri sinistriq; lateris musculorum congressum excidentes, atq; in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas cõtingunt spinarum apicibus principium mutuantur: è quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi paris musculorum caput mouentium) sunt,[d] musculus scapulam ad dorsum trahens, totiq; scapulæ basi insertus: &[e] humilior pars eius musculi, quem secundum scapulam mouentium enumeramus, ac monachorum cucullis conferimus, quiq; hac parte scapulam deorsum uellit, mox humani thoracis motus opificum[f] quintus, &[g] is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquàm quòd à posterioribus horum parium ramis surculi in musculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorso instratam contendunt, at minus frequentes quàm nerui in brachij, aut pectoris, aut colli cutem exporrecti. Cæterùm anteriores præsentiũ parium rami[h] surculos offerunt sexti paris neruorum cerebri[i] ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecto, illisq; surculis adaucto. Dein præsentes rami costarum oblati interuallis,[k] uena itemq;[l] arteria concomitantur, & proprio[m] sinu costarum interiori inferiorіq; sedi insculpto uecti, secundùm costarum ductum in anteriora properãt. Rami enim ueris exporrecti costis, ad pectoris usque os pertingunt: rami autem secundùm spurias delati costas, haud

Reliquorũ parium è thoracis uertebris prosilientium series.

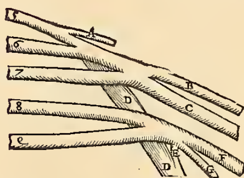
k 4 tab. Θ.
l 4 tab. S, aut T.
m 5 tab. P.
n 2 fi. cap. 2 k, k.
o 2 fig. A.
p 3 fi. α, α.
q 2 fi. charact. 9.
r 3 fig. β.
s 2 fig. A.
t 2 fi. charact. 10, & cæusq; ad charact. 20
u 12 musc. tab. Δ.
x 13 ta. Γ.
y 14 ta. Y.
z 12 ta. Γ.
a 13 ta. A, B, etc. ad F.
b 13 ta. H.
c 14 ta. O.
d 10 ta. Γ.
e 9 tab. Δ.
f 11 tab. Δ.
g 10 ta. Θ.
h 2 fi. u, u.
i 2 fi. cap. 2 h.
k fi. cap. 6 lib. 3 G, G.
l fi. cap. 12 lib. 3 k, k.
m 1, 4 fig. cap. 19 lib. 1 K.

haud unà cum illis cessant, uerùm in abdominis usque anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu[n] sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, è quorum numero[o] secundus est thoracem mouentium, & [p] qui brachium pectori admouet, & [q] qui scapulam pectori adducit, & [r] qui brachium deorsum uellit, & [s] obliquè descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus neruis offeruntur, singulæ tanta industria ad costas, & uenas, & arterias, & ligamenta reflexæ, ut musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessus adamusim quodammodo retineāt. Atq; ut his musculis thoraci instratis ab intercostalibus neruis propagines exhibētur, sic à neruis spurias costas superantibus, soboles quoq; abdominis musculis cōmunicantur, fibrarū etiam illorum quibus attenduntur musculorū ingressum utcunq; obseruātes. A[t] propaginibus musculos implicantibus, neruuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa, neque nunquam aberrante serie: sed sparsim, eoq; prorsus modo, quo errantes uasorum rami, σποράδες Græcis nuncupati, digeruntur. Vtcunque tamen uaria, neq; sibi constans sit eiusmodi neruorum cutem petentium series, Natura nihilominus subuerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare ipsius alimentum, à matre exigenti, papilla nōnunquam atrocius denegaretur, exactum papillæ sensum impartiri uoluit, quo tenerorum infantuli labrorum, mollisq; linguæ contactus illam uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius sugendam contrectandamq; offerant. Ac proinde à neruis ferè, qui quartum costarum perreptant interuallum,[t] propagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus surculi in papillam pertingunt, simili[u] qua penis efformatur substantia constantem. Cæterùm ut præsentes surculi duodecimo neruorum pari quodammodo peculiares censendi sunt, ita sanè decimooctauo & decimonono paribus id priuatim asscribendum uenit, quòd[x] surculos offerant principio[y] sexti femur mouentium musculi, quod hinc è uertebrarum lateribus pronasci, iam multo antè commemorauimus.

Nerui papillam petentes.

n 2 fi. θ, θ, θ. dein characteres lateris sinistri fig. 2.
o 7 tab. L.
p 3 tab. Δ.
q 5 tab. Γ.
r 10 ta. Θ.
s 3 tab. Θ.
t 2 fig. V.
u 3 fig. tabulæ cap. 49 lib. 2 E, E.
x ad latus characterum 18, 19.
y 8 musc. tab. Θ.

NERVORVM PER BRACHIVM, CVBITUM & manum series. Caput XIIII.

PRAESENTI figura neruorum brachium accedentium plexum, de quo in huius Capitis contextu mox agetur, & qui supra primam thoracis costam in colli latere consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema dissectione is mihi Patauij occurrit. Ut uerò delineatio esset apertior, omnes ramos qui à quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliò quàm in brachiū deducūtur, resectos finxi: uti contrà omnes sunt conspicui in figura huius libri calci adhibita, & huius plexus imaginem ita exprimente, ut neutiquam pigere debeat & illam quoq; istius plexus occasione intueri. Characteres autem, quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

5, 6, 7, 8, 9 *Radices parium neruos qui brachium subeunt constituentiū, illic resectæ, quà à uertebris iam procidêre. Nerui uerò brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabuntur.*

A *Portio quinti paris, à qua tandem neruus deducitur, qui brachium subeuntium primus numeratur.*

B *Secundus neruus.*

C *Tertius neruus.*

D, D *Quartus neruus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq; assumit ex posteriori sede congressus septimi paris: ac deinde sub octaui paris noniq; congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo ita atq; hic expressimus assumit.*

E.

F Quintus

F *Quintus brachium petens neruus.*
G *Sextus brachium petens neruus.*

A quibus paribus nerui in brachium ducantur.

a 2 fig. characť. 5, 6, 7. b 2 fig. charact. 8, 9. c 2, 3 fig. π, ρ, τ, Φ, x, ψ.

AD brachium à quinto, sexto, septimo ceruicis neruorum[a] paribus, ac dein à primo secundoq; thoracis, seu totius dorsalis medullæ uertebris cõtentæ octauo & nono[b] paribus,[c] sex nerui digerũtur: quorũ seriem prosequar mox atq; addidero, neruos brachium adituros, statim ab ortu ad uertebrarum latera ita inuicem permisceri coireq;, & rursus inuicem dirimi, ac denuò cõgredi, & postremò separari, ut neutiquam dicere queas, quis'nam brachij neruus ab hoc illo'ue pendeat pari. at ueriùs quodãmodo sex præcipuos neruos à quadam commixtione, neruorumq; congerie, ac contextu reticulari, principium ducere astrues. Atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas, Cardinalium galeris appensas, artifices primùm miscere committereq; forsitan didicerint. Quòd autem Natura artificio hoc peculiari, spectatuq; iucundissimo utatur, quo neruos longissimo progressu deducendos, duriores, & ad iniurias pellendas pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimùm si[d] implexum neruorum crus petentium unà quoq; spectauerit, ac non nimium interim Galeno in primo affectorum locorum libro acquieuerit. Cæterùm[e] primus brachium subiens neruus, eius quinti paris neruorum ceruicis[f] rami, qui in[g] musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur, soboles est, quæ tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorẽ huius regionis cutem[h] alia exilis propago implicat, quæ nunc dictæ sobolis modo ex alto emergens, ab eo editur neruo, qui neruorum brachij[i] quartus erit. Atque hæc propago non isti solum cuti surculos offert, sed & illi etiam, quæ externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli sedem amplexatur. Præsentes nerui, ut & omnes quoq; cutem accedẽtes, membrana, quam cum multis carnosam uocare libuit, pulchrè suffulciuntur, & inter hanc & cutem prorepunt, in homine multo adipe etiam immersi, mẽbranamq; illam cuti pertinaciter committentes, at pilorum interim modo graciles. Deinde non eandem perpetuò in situ, numero & crassitie retinent seriem: sicut in minoribus uasis, neq; parem numerum, neq; situm, neq; magnitudinẽ accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porrò cæteri quinq; nerui per axillam brachium subeunt, atq; in plures ramos quàm primus sparguntur, singuliq; maiores crassiores'ue spectantur.[k] Secundus itaque brachium petens neruus, ab implexu quem neruos brachium ingressuros ad uertebrarũ latera efformare dixi, principium ducit. unde etiam nemo hunc neruum alicui pari uerè ascribet: quum non uno, sed pluribus neruorum paribus textus ille constituatur. Cæterùm neruus iste sub[l] musculo cubitum flectẽtium anteriori brachium ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicem sunt coitura, neruus ille primùm in brachiũ fertur: quo etiam loco[m] musculus brachium pectori adducens, insertionẽ secundùm humeri lõgitudinem molitur. uti etiam[n] musculus brachium attollens, transuersim inibi humero implantatur: præter insertionem, quam hac propemodum regione[o] musculus tẽtat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus, brachium in posteriora allicit. ac demum eius quoq;[p] musculi insertio secantibus inibi occurrit, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur. Secundus igitur brachium petens neruus, priori cubitum flectentium subditur

Implexus neruorum brachium adeuntium.

d circa ossis sacri regionem, in 2 fig. & huius lib. ult.
e 2, 3 fi. π, π. ult. fi. R.
f 2, 3 fig. i.
g 10 musc. tab. Δ.
h 3 fig. charact. 3 .ult. fig. g.
i 2, 3 fi Φ. ult. fig. c.

Primus neruus.

Nerui cutem subeuntes non eandẽ semper propè uere seriem.

Secundi nerui ingressus.

k 2, 3 fig. ρ. ult. fig. S.
l 6 musc. tab. ϴ.
m 3 tab. Δ.
n 4 tab. Ξ.
o 13 tab. S.
p 10 ta. ϴ.

ſubditur muſculo: & ſub[q] interiori eius capite, quod à ſcapulę proceſſu ancho- q 6 tab.n, ræ ſpeciem referente originem ducit, occultatus, utriſq; eius muſculi capiti- o muſc.Θ ab l. bus[r] ſurculum offert: ac decliuis prorepens, ſub poſteriori nuper commemo- r 2 fig.s,r. rati muſculi ſede reconditur. Quas uerò propagines dein diffundat, ubi &[s] ter- s 2,3 fi.r. ult.fig.T. tium neruum huc ſermone deduxero, ſubijciam: qui ſecundo humilior, ex il- lo quoq; cōplexu, reti'ue, quod iam prius à neruorum brachium adeuntium radicibus confici diximus, prodit: & quum alam perreptat,[t] ramum promit t 2 fig.u. [u] inter muſculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium at- u 3 muſc. tab. per li- neam ab L ad Q. tollitur, cuti exporrectum, quæ illorum muſculorũ obducitur lateribus, quà illi ſe mutuò contingunt. Simulatq; uerò tertius neruus humero, ſeu brachij oſsi appropinquat, mox etiam cubitum flectentiũ anteriori muſculo coope- ritur: atq; ſimul cum ſecundo neruo deorſum properans,[x] ramulũ capiti præ- x 2 fig.φ. bet[y] muſculi cubitum flectentium poſterioris, quod etiam interdum & à ſe- y 8 muſc. tab.r. cundo neruo propagine quadam donatur. Cæterùm Galenus aſſerit, à tertio noſtri numeri neruo, poſtquam is ramulum hunc in caput muſculi cubitum flectentium poſterioris deprompſit,[z] tantam propaginem diffundi, illamq; z 2 fig.ψ. ſecundo neruo commiſceri, quanta ſecundi nerui eſt portio, hàc ſub anteriori cubitum flectentium muſculo prorepens. Deinde ſubdit, ſe ſemel obſeruaſſe, à tertio neruo ad ſecundum nullam cōmunicari propaginē. Nos ſanè utrunq; quodammodo animaduertimus: ſed multo ſæpius, & perpetuò ferè in homi- ne, à ſecundo neruo[a] propaginem notatu dignæ craſsitudinis ad tertium ner- a ult.fi.X. uum deductam ſpectauimus, qua tertius neruus craſsior ualidiorq; reddeba- tur. Vtcunq; uerò ſit, ſiue tertius ſecundo propaginem impertiatur, ſiue à ſe- cundo (quod uerius duco) ad tertium propago pertineat, ſiue etiam nullus ſe- cundi cum tertio congreſſus fiat,[b] ſecundus neruus perpetuò deorſum ad an- b 2 fig.ω. teriorem articuli cubiti ſedem contendit, muſculo cubitum flectentium an- teriore tectus, & in progreſſu ab externo ipſius latere[c] ramulum ſpargens in c 2 fig.r. ult.fig.Y. caput[d] muſculi ab humero principium ducētis, & radio ad brachialis radicem d 12 ta.Θ. inſerti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primùm uerò ſecũdus neruus ad anteriorē uſq; cubiti articuli ſedem, cubiti'ue flexum pertingit, ſecundum externum latus[e] tendinis muſculi cubitum flectentiũ anterioris, ad carneam e 6 tab.q muſculi Θ. [f] ducitur membranam, in cutem diſsipandus. mox enim atq; ab alto emerſit, f ult.fi.Z. in duos craſsitie impares ſecatur ramos: quorum[g] unus, qui gracilior ac ſupe- g 2 fig.Δ. ult.4. rior eſt, aliquouſq; cum humeralis uenæ[h] ramo, ſecundũ radium, ad mediam h fi.cap.6 lib.3 i. uſq; cubiti longitudinē exporrecto, ac dein uerſus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuerſam cutem radio incumbentem prętenuibus ſurculis inter- texens: quorum[i] præcipuus, inferiorem radij appendicem ſuperans, ad ſecun- i 2 fig.in- ferius Δ. dum uſq; pollicis pertingit internodium hîc, uti & toto progreſſu, inter car- neam membranam & cutem repens, ſobolesq; tenuiſsimas diffundens. Huic ſurculo pollici exporrecto, interdum ramuli accedunt, permiſcenturq;, ab ijs ſecundi nerui propaginibus, quas modò internā manus cutem adire ſcribam. [k] Humilior enim craſsiorq; ramus eius ſecũdi nerui diuiſionis, quę iuxta cubiti k 2 fig.Θ. ult.b. flexum perficitur, ſtatim in duas quoq; dirimitur propagines, ſub[l] media pro- l fig.cap.6 li.3 h, ad α. repentes uena, ab humerali ad communis uenæ cōſtitutionem proficiſcente. [m] Vna harum propaginũ, quam elatiorem appellare nihil prohibet, poſtquam m 2 fig.Λ. dictæ iam uenæ ſuccumbens, ad[n] uenæ communis uſq; originem obliquo du- n fig.cap. 6 lib.3 α. ctu acceſsit, relicta uena cuti ſubtenditur: & in deſcenſu elatiùs ad radij ſedem nonnihil obliquè conſcendens, ſecundùm internum latus[o] muſculi longi, & o 1 muſc. tab.4. radio

Tertij in- greſſus.

Secundi cum tertio con- greſſus.

Lib. 3 de Ad- miniſt. diſſect.

Reliqua ſecun- di ſeries.

radio proprij, ad brachialis usq; radicẽ perfertur.[p] Altera propago, quam memoriæ doctrinæq; gratia in scholis humiliorẽ nuncupo, magis obliquè quàm medium cubiti flexus, aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ interioris cubiti sedis cuti potissimum oblatæ attensa, ad brachiale usque[q] prorepit, in multos exiles surculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos: quorum[r] unus quodammodo radij regioni exporrigitur,[s] alter uerò ulnæ: ac uterq; crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internę manus sedis dispargens. Dein ab illis ramulis, qui Veneris monticulum conscendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrũt, neruulis[t] commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicãtibus. atq; in hunc modum secũdus absumitur neruus. Quî uerò Galenus huius nerui propaginem quandam diffundi scribat * arteriæ illi quoq; adhærescentem, cuius ante brachiale pulsum tangimus, non satis assequor: quum ea arteria in corporis ducatur alto, profundeq; incedat: non autem, ut descriptæ nobis secundi nerui propagines, in cubiti quodãmodo superficie. præterquàm quòd illa arteria simul cum attensa ipsi uena, toto ipsius incessu alium insignem sibi in profundo corporis exporrectum, ac coniugem adhærescentemq́; uendicet † neruum, quem præcipuam tertij nerui brachium accedentium portionem esse, paulo pòst audies. Tertius namque neruus, simulatque in brachij regione secundi nerui[u] propagine adaugetur, frequenter[x] ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hîc obnatam. Hinc in alto uti ab initio repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodum interuallo in progressu à secundo distans, ac interiorem sedem sibi uendicans. Tertius enim neruus non adamussim per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerùm anteriori sedi insidet[y] tuberis interioris humeri, ac super internum latus quodãmodo uehitur insertionis[z] musculi cubitum flectentiũ posterioris. Quum uerò hanc transcendit insertionem, in multas[a] dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi[b] quintum neruum ad cubitum usque sermonis serie deduxero, qui unà cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti interiorem occupantes.[c] Quartus itaq; neruus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrarum latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachium porriguntur longè crassissimus est, & similiter atque tertius occultatus cum ipso in brachium properat,[d] axillari uenæ & magnæ brachij arteriæ attensus, moxq́;[e] insignes utcunq; soboles[f] musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uerò pręsens neruus ad medium usque longitudinis brachij pertingat, obliquè retrorsum[g] ad humerum brachij'ue os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verùm anteaquam penitiùs reflectatur, ab interno ipsius latere[h] propaginem emittit, quæ[i] inter musculos cubitum extendentes, & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in illius sedis cutem absumenda, surculosq; partim sursum, partim deorsum multiplici serie sparsura. Porrò ipse quarti nerui truncus, ad eum modum secundùm humeri posteriora reflexus, sensim ad externam brachij sedem properat, ac ab externo latere[k] propaginem edit, quæ[l] inter exteriorem cubitum extendentium musculum, & caput longi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primùm autem quartus neruus in alto semper latitãs,[m] exterius

bb humeri

Marginal notes (left): p 2 fig. Ξ. — q Quasi secundum m & q ult. fi. lib. 3. — r 2 fig. Γ. — s 2 fig. Σ. — t Quẽadmodum uenæ ad cha. 9 fig. cap. 6 lib. 3. — * fig. cap. 12 lib. 3 Q. & ultima fig. lib. 3 arteria cũ attensa illi uena g notatur. — † 2 fi. cha. 44 ult. fig. l, l. — u ult. fig. X. — x 2 fig. X. — y 1 fig. ca. 23 lib. 1 S. — z 8 musc. tabul. Γ. — a 2 figuræ cha. 43. ult. fig. c. — b ult. fig. m ad n. — c 2 3 fig. Φ. ult. fig. e. — d ult. figu. lib. 3. Z uersus b. — e 3 fig. Y. — f 11 musc. tab. Θ, a & f. — g Ad Y fi. 2 cap. 23. lib. 1. — h 3 fig. Ω. ult. fig. f. — i Inter P & N 7 muscu. tab. — k 3 fi. cha. 32 ult. fi. g. — l Inter S et X 9 musc. tab. — m 2 fig. ca. 23 lib. 1 P.

Marginal notes (right): In 3 lib. de Admin. sect. — Tertij nerui ad cubiti usq; flexum progressus. — Quarti nerui in brachiũ ingressus, ipsiusq; series.

humeri contingit tuber, posteriori illius sedi innititur, in qua huius nerui no-
mine[n] sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis oc *n eiuſ. fig.*
cultatus, atque hîc in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox *V.*
enim atque neruus ille in cubitum ducitur,[o] ramum promit, qui ex alto emer *o 3 figur.*
gens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepit, frequentes surcu *cha.33.ult.*
los in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens in- *fig.h.*
tertexitur. Deinde quartus neruus in duos[p] discinditur truncos, in profundo, *p 3 fi. cha.*
ut & ipsorum radix, recõditos. Horum[q] alter altero elatior est, ac radio expor- *34.ult.fi.i.*
rigitur:[r] alter autem qui humiliùs cõsistit, secundùm ulnam deorsum fertur. *q 3 fi. cha. 35.ult.fig.*
Elatior penitiùs[s] inter superius latus musculi bifido tendine brachiale exten- *k,k.*
dentis, & exterius inferius'ue latus musculi longi radium in pronum ducen- *r 3 fi. cha.*
tis, ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq; quibus atten- *37.ult.fig. l,l.*
ditur occultaturq; musculis cõmunicans. Vbi uerò elatior hic ramus brachia- *s Inter Y et X 9 ta.*
le accedit, per[t] transuersum repit ligamentũ, in externa radij sede bifido * ten- *muſcul.*
dini brachiale extendenti obductum. Mox autem atque præsens quarti nerui *t 1,2 muſc. tab.cha.3.*
ramus externam brachialis sedem[u] contingit, in duas dirimitur propagines: ** 11 muſc. ta. k muſc.*
quarum altera duplici surculo externæ pollicis regioni offertur: altera uerò in *Λ.*
duas secta soboles, unam indici porrigit, in ipsius externã sedem duplici quoq; *u 3 fi. cha.*
surculo absumendam. alteram autem medio largitur digito, eam simplicem *36.*
indiuisamq; interno lateri exterioris eius digiti sedis applicans.[x] Demissior ul- *x 3 fi.cha.*
næq; exporrectus ramus quarti nerui iam cubitum ingredientis[y] bipartitio- *37. y 3 fi. cha.*
nis, ilico[z] frequentes educit soboles: ac primã donat capiti[a] musculi indicem, *34. z 3 fi. cha.*
medium & anularem extendẽtis: secundam capiti[b] musculi, cuius auxilio mi *38.*
nimus extenditur digitus: tertiam autem offert[c] musculo, brachiale simplici *a 9 muſc. tab.Z.*
tendine extendenti. In ipso autem secundùm ulnam processu,[d] tribus muscu- *b 9 tab. Θ.*
lorum principijs ab hac originẽ ducentibus[e] propagines exhibet. Horum mu- *c 9 tab. Λ. d 10 tab.*
sculorum primus est, qui radium in pronum ducentium breuior uisitur: mox *Λ,Ξ,Γ.*
ille qui triplicem diffundit tendinẽ, ac unum brachialis ossi primum pollicis *e 3 fi. cha.*
os sustinenti innectit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis *39,40,41.*
ossi & tertio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicem ex-
tendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac in-
terdum quoque medius à pollice in latus abducuntur. Quod uerò huius rami
[f] reliquum est, brachiale non conscendit, multoq; minus in minores absumi- *f 3 fig.cha.*
tur digitos: sed uniuersum hîc ad brachialis radicẽ cessat, aliquot surculis bra- *42.*
chialis cum cubito articulum implicans. ad hunc sanè modum quartus ner-
uus in ramos spargitur.[g] Quintus autem à commemorato iam sæpius nobis *g 2,3 fi. *. ult.fi.m.*
plexu inferius quàm quatuor hactenus descripti, principium obtinens, quar-
toq; attensus, per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam
brachij parti distribuens. Nam indiuisus[h] inter musculos cubitum extenden- *h 7 muſc.*
tium interiorem, & cubitum flectentium posteriorem, secundùm internam *tab. P,N.*
brachij sedem occultatus, tantisper porrigitur, dum[i] internum humeri con- *i 2 fig. ca.*
tingat tuber, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hîc priuatim habens[k] si- *23 lib. 1. S. k eiuſ. fig.*
num, quo aptè in cubitum uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus an- *V.*
teriorem interioris humeri tuberis sedem occupare dictus est, ita sanè & quin
tus hîc neruus in posteriori sede eius tuberis consistit, pariq; quodammodo se
rie cum tertio digeritur. A' duobus namque præsentibus neruis[l] propagines *l 2 figu. iu-*
omnibus offeruntur musculis internam cubiti sedem occupantibus, qui & ab *xta char.*
interiori tubere humeri, & ab ipsa ulna radioq; principium mutuantur. Ac à *43 ult. fig. c,n.*
tertio

Quinti nerui in brachiũ ingreſſus, ipſiusq́; ſeries cum tertio.

m 5 musc. tab. Θ. tertio quidem neruo potissimùm soboles sparguntur in[m] musculum secun-
n 6 ta. Ξ. dos quatuor digitorum articulos flectentem, &[n] illum qui tertios eorundem
digitorum flectit articulos, mox[o] illum qui tertij pollicis ossis flexus est autor.
o 6 tab. π. p 1 tab. X. deinde propago quoq; à tertio neruo[p] illi porrigitur musculo, qui ab interno
humeri prodiens tubere, ac postbrachialis ossi indicem sustinenti insertus, bra
chialis flexus opifex habetur. Verùm is musculus etiam à quinto neruo surcu-
lum subinde ascissit, ut & omnes ab interno humeri tubere pronati. ex quo-
q 1 tab. Y. rum classe, præter nuper commemoratum[q] is censetur, qui tendine lato in-
r 1 tab. Z. ternę manus cuti subnascitur: dein[r] qui quarto brachialis ossi insertus brachia-
le flectit, mox[s] qui radium in supinum ducentium superior longiorq; descri-
s 1 tab. V, aut 7 tabul. Q. bitur. Porrò quintus & tertius nerui, etiamsi sparsam hanc propaginum deri-
uent seriem, penitus hic non absumuntur: uerùm utrorumq; singuli adhuc su
persunt rami, insignes sanè, & in plures surculos diffundêdi. Ac tertij quidem
t 3 fi. cha. 44 ult. figu. d. nerui[t] ramus inter musculum quatuor digitorum secundos flectentem arti-
culos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigitur, unà cum[u] ue-
u ult. figu. lib. 3 g. na ac arteria hàc deductis ad brachiale properans, &[x] transuersum permeans
x 4 musc. tab. θ. ligamentum in brachialis interna sede tendinibus obductum. Iste tertij nerui
y 3 muscu. tab. p. ramus surculos, sed nimis quàm obscuros, quibusdam musculis exhibere dici-
tur: qui in manu repositi, digitorum motibus quoq; præsunt. cuiusmodi[y] is
z 11 tab. ſ. est, quo pollex ab indice maximè abducitur: dein[z] quo pollex indici proximè
a 6 ta. u, λ. b 7 ta. cha. 1, 2, 3. adigitur, &[a] duo pollicis primum flectentes internodiũ, &[b] tres secundi ipsius
c 6 ta. ſ, ſ. internodij flexus opifices, mox[c] qui indicem ac medium pollici adducunt, ac
d Ad alterum latus [d] duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior deniq; primum me-
Δ 8 tabul. dij digiti os flectentiũ. Verùm his musculis, ut &[e] illi qui radium in supinum
e 7 tab. X. ducentium inferior est, nerui potius attenduntur, quàm inserũtur, aut etiam
superficietenus adnascuntur. Ipse tamen tertij nerui ramus in uola tres notatu
dignas emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit sedem, in
duos prius dissecta surculos: secunda etiam binis surculis internæ indicis sedi
implicatur: tertia uerò simplex, interno tantum lateri interioris medij digiti
f 2 fi. cha. 45 ultima fig. o, o. sedis exporrigitur. Porrò quinti nerui[f] ramus, ulnæ attensus, inter musculum
secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem di
g ult. figu. lib. 3 i. gitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur,[g] uena etiam & arteria
concomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq; ad uolam per transuersum bra-
chialis ligamentum tendunt. Hic ramus simulatq; ligamentum id superauit,
unam propaginem in duos diuisam surculos, minimi digiti internę sedi com-
municat: ac unam similiter in duos surculos diremptam, internæ sedi anula-
ris digiti offert: mox unam quoq; medio digito communicat, quę in diuisa ex-
terno applãtatur lateri internæ medij digiti sedis. Prętер has quinti nerui pro-
h Ex nuper scriptis petuntur tabul. pagines, nullas in manus musculos spargi animaduerto, in[h] illos dico, qui anu-
larem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis
i 3 tabu. r. flectunt, cum externo musculo primum medij digiti os flectentium, &[i] illo
qui minimũ à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his mu-
sculis nerui potius attenduntur, quàm adnascuntur. Porrò præsens quinti ner
ui ramus, ulnæ exporrectus, ad hunc modum non totus absumitur. nam non
k 2 fi. cha. 46 ult. figu. p. perfunctoriè expendendam promit[k] propaginem, paulo inferiùs quàm me-
dium ulnę longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnę medium emen-
l 9 musc. tabu. inter Ξ & Λ. sus est, ab externo ipsius latere propaginem illam educit[l] inter musculum bra
chiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentiũ. Propago

hinc ex profundo elabens, ſecundùm ulnam in externam ſedem cubiti porrigitur: & quum externam brachialis ſedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos ſpargit, in quam m quartus neruus nullas ſoboles prompſit. Diuiditur itaque ea quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici ſurculo externam minimi digiti ſedem adit, ſecundus duplici quoque ſurculo externæ anularis ſedi exporrigitur: tertius autem indiuiſus, externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. Quoniam uerò quintus neruus hanc externæ manus ſedi exporrectã diffundit propaginem, ſubinde uidimus quintum neruum tot atq; dixi ſurculos in internam manus ſedem non digerere. Haud ſemel enim obſeruaui, à tertio neruo etiam externum latus interioris ſedis medij digiti, & internum latus anularis ſurculos aſſumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti ſedi, & unam anularis interiori ſedi porrigente. Dictam nunc neruorum in manum ſeriem non iniucundè in teipſo obſeruabis, modò adamuſsim neruos alterius manus pollice aut cubiti innixu, ad os ita cõpreſſeris, ut animalis ſpiritus tranſitum compreſsione cohibeas, ac pars cui nerui inſeruntur ſtupeſcat. Fit uerò id iuxta cubiti articulum non multis intectum ueſtibus, aut non multa adipe (ut in obeſis mulieribus) inueſtitum commodiſsimè. nam ſi pollice quartum neruum aliquandiu compreſſeris, ſenties externam pollicis & indicis ſedem, & internum quoq; latus exterioris ſedis medij ſtupeſcere. Quod autem quartum neruum compreſſuro, pollicem inter poſteriorem ulnæ proceſſum, & externum humeri tuber ui impingere oporteat, neminẽ latet, qui modò ſurda aure quarti nerui ſeriem non obaudiuerit. Iam ſi quintum neruum compreſſurus, pollicem ad poſteriorẽ interioris tuberis ſedem ui admoueris, mox interna externaq; ſedes minimi digiti & anularis, & inferior medij, ſtuporem experientur. At ſi maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberis ſedem compreſſeris, atq; ita tertium neruum obſtruxeris, ilico interna ſedes pollicis & indicis, & pars medij, ſtupore laborabunt. Quum uerò hæc exploras, perpende pariter, quàm leue ſit, nonnunquam motum integro adhuc ſenſu perire, & ſenſum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum neruum, quà is ſecundùm humeri poſteriora reflectitur, aut etiam quà à reticulari plexu ad uertebrarum latera conſiſtenti exorditur, præſcindi, aut aliàs ex humoris affluxu, eiuſq; generis malo quopiam ita uitiari, ut animalis ſpiritus cum ipſo non deducatur, & quintus neruus interim illæſus (uti factu eſt facillimũ) ac integer ſit, non'ne minimi digiti & anularis extenſio perdetur, illorum ſenſu haud uitiato? Nam quintus neruus ſenſum ſuppeditans, illæſus eſt: at propter quarti uitium, muſculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid ſi caſu quintus neruus, integro interim quarto, contuſus, aut alioqui oblæſus fuerit: non'ne paruus digitus & anularis ſtupeſcent, ipſorum interim motu haud corrupto? Atq; ut hæc de quarto neruo & quinto, exempli gratia propoſui: ita ſanè illi, quem neruorum ſeries, & muſculorum natura non fugiunt, expendere confingereq; promptiſsimum eſt, quî ſenſus illæſo motu aliquando aboleatur: aliquando autem ſeruato ſenſu, motus corrumpatur. Neq; neceſſum eſt eò deflecti, quòd maior uis animalis ad motum, quàm ad ſenſum requiratur: & multo minus admittẽda eſt Anatomicorum quorundam ratio, qua illi confingunt quoſdam neruorum ſurculos motui tantum, alios autem ſenſui præeſſe. quaſi uerò quis neruorum ſurculus ſenſu

tactus

m 3 fig. 4 educebat cha. 36.

Quî citra ſectionem neruorũ in brachiũ ſeries experiri poſsit.

Senſum ſeruato motu perire, & contrà.

Lib. 1. de Affectorum locorũ cognitione.

tactus destitueretur, & non quæuis tandem corporis pars sua essentia constitutione'ue sensui haud repugnans, à quolibet neruorum surculo ipsam perreptante, tangendi uim obtineret. Quia uerò hæc aliò spectant, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoq; perstringemus.[n] Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & inconiugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuber, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus[o] frequentem depromens sobolem. Ad internum uerò humeri tuber, in plures partitur ramos, uenæ axillaris[p] propaginibus sub cute exporrectis partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundùm ulnam digeruntur, inter cutem & carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingant cessantes, perpetuoq; secundùm inferiorẽ cubiti regionem seu ulnam exporrecti.[q] Præsens neruus crassitie secundo respondet, ubi is cubitũ accedit. Quintus autem neruus iuxta cubitum tertio in crassitie cõuenit. in axilla autem tertius quinto gracilior uisitur, ipsiq; similis tunc propemodum est secũdus, priusquam scilicet sui portionem tertio commiscuit. Atq; ita quintus, tertius & secundus ipsorum in axillam ingressu sexto numeris aliquot sunt crassiores. omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeraui: quẽadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

Sexti nerui in brachium ingressus ac series.

Neruorum crassities.

n 2,3 fi. & ult. fi. q, q.
o fi. 2 cha. 48,48.
p fig. cap. 6, li. 3 u, x.
q Confer inter se neruos in 2, 3 fig. sed magis in ulti.

QVINQVE PARIVM NERVORVM E' LVMborum uertebris prodeuntium series. Caput XV.

DORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ[a] nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quòd à singulis[b] rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos. Committitur autem hic uertebris[c] musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium * undecimus, ac demum[d] qui huic substernitur decimustertius. Atq; his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusq; lateris musculorum connexu, atq; ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti &[e] musculo pręcipuè intexti, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora agimus.[f] Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsi humiliora detrahit, ipsamq; adeò cutem disseminantur, ut & in[g] musculorum dorsum mouentium nonum, & eum qui femur mouentium[h] sextus mihi numeratur. Dein à uigesimoprimo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris arteria perquàm[i] exiguus surculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorũ cerebri[k] ramis costarum radicibus exporrectis, atq; in intestina propagatis, nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum surculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris prosilientium,[l] surculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarũ radicibus exporrectos accedunt, illosq; adaugent. A' tribus uerò humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi sanè nerui crus accedunt: quã autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

a 2 fig. et ult. fi. cha. 20, 21, 22, 23, 24.
b 3 fi. cha. 52, 52.
c 12. tabu. muscul. Δ.
* 13 tab. Γ.
d 14 ta. Γ.
e 10 tab. Θ.
f 2 fig. cha. 50, 50. dein 51.
g 8 mus. ta.
h 12 musc. tab. Θ, Ξ.
i 2 fig. cha. 49, 49.
k 2 figu. cap. 2 h.
l Ad latus cha. 20, 21, 22 fi. 2.

NERVORVM E' SACRO OSSE PROsilientium series. Caput XVI.

QVAM côcinnè Galeni oſsis ſacri deſcriptiones inuicem, ac demum[a] hominis oſsi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoq; inter ſex hominis ſacri oſsis oſſa anteriori & poſteriori ſede foramina exculpi: adeò ſanè, ut hominis neruorum ſeries à canum & caudatarum ſimiarum ſerie plurimum diſcrepet. Ac[b] primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os ſacri oſsis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorſus ratione, qua neruorum paria è lumborum uertebris egrediuntur, procidit, moxq; ab egreſſu ramum in poſteriora non ſecus ac ſuperiora paria diffundit, qui etiam ſimiliter atq; poſteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uerò à poſteriori illo primi paris ſacri oſsis ramo,[c] propago utcunq; inſignis in muſculos ſpargitur, ab ilium oſſe principium ducẽtes, potiſsimùm autem in[d] primum femur mouentium. Dein eius propaginis ſoboles non pœnitendę in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uerò præſentis paris rami præcipua portio neruis in crus deducendis permiſcetur. Is enim totus in crus non abſumitur, quum ab illo[e] propago ſecundùm internam ilium oſsis ſedem exporrigatur, ſurculos offerẽs abdominis muſculis, & illi pariter[f] muſculo, quem ab interna ilium oſsis ſede pronatum, femur mouentiũ ſeptimum recenſui.[g] Cæterùm quinq; humiliora ſacri oſsis neruorum paria peculiari procidunt ratione. nam priuſquam ex ipſo oſſe elabantur, gemina ab utroq; latere ſunt, & unus neruus utrobiq; à ſingulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobiq; retrorſum: atq; hæc ſeries in hominibus uiſitur. In ſimijs uerò & canibus alia occurrit. uti enim tria tantum in illis ſacri oſsis neruorũ ſunt paria, ſic etiam duo ſolùm inferiora anteriùs poſteriusq; excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis ſimijs cernuntur numeroſa) ab oſsis coccygis (ut ſic etiam de illis animalibus loquar) lateribus (uerſus poſteriora tamẽ magis) in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebris nerui egrediuntur, quum interim ab hominis oſſe nobis coccyge uocato, ne unus quidem exiliat neruus. Adeò ſanè, ut minimè mirandum ſit, ſi ego in horum neruorum paribus recẽſendis, à Galeni ſententia in libro de Oſsibus procul declinem. Quinq; igitur ſacri oſsis inferiora paria neruos in poſteriora excidentes ad muſculos potiſsimùm digerunt, qui ilium oſsis & ſacri oſsis poſteriorẽ occupant ſedem: ex quorum claſſe in dextro latere eſt muſculus dorſum mouentium[h] undecimus, ac dein[i] decimustertius, pręter membraneũ initium[k] muſculi brachium ad dorſi humiliora agentis, & * quartum humani thoracis motorũ. Item[l] quatuor primi femur mouentium, ac cutis deniq; clunibus obducta, quę ipſa quoque propaginibus aliquot ab illis neruis donatur. Anteriores uerò nerui uariè magis digerũtur. ſiquidem tres ſuperiores, primi paris modo in crus (uti ſubſequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nerui, qui ſexti ſeptimiq; parium propagines ſunt, in ani muſculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequenti ſobole, uti etiam in uirorũ ueſicæ ceruicem penem'ue, pertinent. Nam ueſicæ ac uteri item fundus plerunque[m] neruulos ab illis mutuantur ramis, qui à ſexto pari neruorum cerebri coſtarum radicibus ſub tunica coſtas ſuccingẽte exporrigũtur.[n] Terminus uerò dorſalis medullæ ex ſexto ſacri oſsis oſſe procidẽs, nerui ritu mihi haudquaquam digeri uiſus eſt, etiamſi hunc à

a Spectatur hæc fi. cap. 18 li. 1.
b 2 figu. & ult. cha. 25.
c 3 figu. chara. 54.
d 9 muſc. tab. Γ.
e 2 figur. char. 53.
f 8 tab. Λ.
g Cõfer ſecundam figu. tertiæ.
h 13 muſc. tab. Γ.
i 14 ta. T.
k 9 ta. Θ.
* 12 muſc. tab. Δ.
l 9 tab. Γ. 10 Σ. 11 Σ & Φ.
m 2 figu. cap. 2 ... li.
n 23 figu. char. 56.

hunc à quibusdam neruum coniuge carentem uocari non ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantum efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens, unum utrinq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET PEDEM adeuntium distributionis ratio. Caput XVII.

RVRI iuxta femoris initium à dorsi medullæ lumborum uertebris, & osse sacro cóplexæ neruorum paribus, [a] quatuor nerui offerũtur, à reticulari quodãmodo plexu perinde procedentes, atq; præcipuos brachium petentes neruos pronasci, iam antea relatum est: quanquam magis uarius in ceruice, quàm hîc ad lumbos sacrumq; os neruorum implexus occurrat. His neruis non eadé obtigit crassities, multoq; minus par series & ductus. qui enim primus ac tertius recensebuntur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoq; sit. quartus uerò illorum trium unà complexorum crassitiem longè uincit. [b] Primus à suprema parte implexus neruorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum paris (quod ordine in uniuerso dorso uigesimumsecundum est) anterior ramus quarto lumborum pari commiscetur. Neruus hic lumborum incumbens [c] carnibus, ac peritonæo substratus, in femur procidit secundùm exterius latus tendinis [d] sexti femur mouentium musculi, qui unà cum septimo femoris motuum autore musculo hàc supra coxendicis os ad [e] minorem femoris processum cótendit. Simulatq; uerò neruus ille femur contingit, [f] ramum depromit cuti paulo minus quàm ad genu usq; exporrectum, quæ anteriori femoris sedi uersus externum ipsius latus obducitur. Porrò [g] maior præsentis nerui portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat [h] primo tibiam mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principium ducit: dein & [i] septimo tibiam mouenti musculo, qui à maioris processus femoris radice enascitur: mox quoque [k] nono tibiæ motuum autori, atq; cum illis musculis primi huius nerui grandior portio decliuis ducta, elatiùs quàm genu consistat articulus, terminatur.

[l] Secundus neruus suum principium inferiùs quàm primus adipiscitur, e regionè uidelicet uigesimisecundi paris neruorum dorsalis medullę, seu e regionè articulationis tertiæ lumborum uertebræ cum quarta. Hic neruus peritonæi etiam posteriori regioni subtensus, simul cum [m] uena & arteria per inguina femur petẽtibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere [n] ramum deriuat, † uenæ ad pedis usq; pollicé [o] attensum, quam ab inguine per internam femoris sedem, ac per genu articulum, internamq; tibię regionem sub cute ad summum usq; pedem protendi cómemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cóterminam diffundit, ita sanè & hîc secundi crus petentis nerui ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cótiguus, soboles passim in cutem spargit: quarum [p] illæ sunt præcipuæ, quas anteriori & interiori uersus poplitem, genu regionibus offert. Neq; sanè oscitãter obaudiendum est, pręsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta interioré malleolum molimur, scalpellus retrorsum atq; in posteriora impingatur, ne is casu antrorsum actus, neruũ pręsecet. Cęterùm [q] grãdior secũdi nerui portio simul cũ uena ac arteria ipsum

Quatuor neruos crus petere.

a 2 fi. cha. 57, 60, 66, 71. ult. fig. &, 7, b, l.

Primi nerui series.

b 2 fi. cha. 57 ult. fig. &.

c 8 musculi tab. ⊙, Ξ.

d 8 tab. ⊙ cum Λ.

e 1, 2 figu. cap. 30 lib. 1.

f 2 fig. cha. 58. ult. fi. α.

g 2 fi. cha. 59. ult. fig. β.

h 3 muscu. tab. Σ.

i 5 tabul. Λ ab u.

k 4 ta. Φ.

l 2 fi. cha. 60. ultim. figur. γ.

Secundi nerui series.

m ult. figu. lib. 3 d.

n 2 figur. cha. 61. ult. fig. A, Δ.

† ulti. fig. lib. 3. m, n.

o 2 fi. cha. 62.

p 2 figur. cha. 63.

q 2 figur. char. 64. ult. fig. ε.

concomitantibus, reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur: præcipuè autem in[r] quintum femur mouentium, & in[s] octauum tibiam mouentium, cum quo etiam secundùm internum latus[t] noni tibiam mouentiũ musculi deorsum fertur, & supra genu articulum non minus quàm primus neruus cessat, in progressu membranulis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles.[u]

Tertij nerui series.

Tertius neruus secundo succedit, illic potissimùm enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintæ articulatur. unde peritonæo quoq; succumbens, &[x] musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis[y] foramen contendit. quod quum permeat,[z] nono &[a] decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò &[b] illis musculis, qui à pubis osse pronati, peni peculiares censentur. At ubi paulo demissius prorepsit, duorum neruorum, quos iam descripsimus, ritu,[c] ramum emittit cuti internam femoris sedem iuxta inguina occupanti. Dein eius nerui[d] reliquum, sobolem offert[e] secundo tibiã mouenti musculo, ac dein[f] quinti etiam femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatæ ramum deriuat, supraq; medium lõgitudinis femoris terminatur.[g]

Quarti nerui series.

Quartus cruris neruus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiã crassior est, atque ex uigesimiquinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimùm conflatur: non solùm omnium corporis neruorũ crassissimus, uerùm etiam quum hinc à dorsalis medullę quasi termino principiũ obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic neruus peritonæo quoq; subditus, inter sacri ossis latus, & iliũ os, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquam per[h] sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox[i] ramũ ex posteriori ipsius sede pullulat, qui aliquousq; sub[k] primo femoris motorum latitans musculo, tandem ad cutem procidit, soboles distributurus cuti, inferiori clunium sedi obtensæ, & illi pariter cuti, quæ posteriorem femoris sedem nonnihil ultra mediũ longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab[l] alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Posteaquam igitur quartus neruus hunc ad cutẽ deprompsit ramũ,[m] alias utcũq; grandes distribuit soboles in musculorũ[n] capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appẽdice principiũ ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulãtur, ac tertium, quartũ & quintum tibiam mouentes cõstituunt musculos. quartũ uerò caput, quintũ femur mouẽtium efformat musculũ. Quartus neruus hinc inter musculos posteriorẽ femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris[o] ramum educit in quarti tibiam mouentis musculi[p] partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatq; quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem spectat,[q] utrinque unam edit propaginem, in[r] capita musculorum disseminandam, qui tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus neruus in[s] sinu[t] consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in[u] duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibiam neruus procidit, à quarto non diductus, præter[x] ramum secundi crus petẽtis nerui interiori femoris & tibiæ & pedis sedi exporrectũ. cuius etiã uices is quarti nerui[y] ramus non semel subire uisus est, quem paulo pòst secundùm internam tibiæ sedem (uersus suram tamen magis) sub cute ad internum usq; pedis latus diffundi scribam. Cæterùm neminem mirari uelim, quòd quartum neruum

non secus

r 8 muscu. tabul. Φ, c.
s 6 tab. Γ.
t 4 tab. Φ.
u 2 fig. cha. 66 ult. fi. ζ.
x 8 tab. Λ.
y 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1.
z 8 tab. Υ.
a 16 tab. F, G, H.
b 1, 2 figu. cap. 40. li. 2 K, L.
c 2 fi. cha. 68. ult. fi. κ.
d 2 fig. 69. ult. fig. θ.
e 16 muscu. tabul. Δ.
f 8 ta. Φ, c.
g 2, 3 figu. cha. 71 ult. fig. ι ac c. ttã 10 mus. tab. ζ.
h 2, 3 figu. cap. 29. lib. 1. c.
i 2, 3 figur. chara t. 72 ult. fig. ν.
k 9 tab. Γ.
l 2 fig. cha. 74.
m 2 fi. cha. 73. ult. fi. μ.
n 10 musc. tab. ν, ρ, σ 11 tabul. λ, μ, ν, σ.
o 2 fig cha. 74 ult. fi. ξ.
p 11 tab. ρ.
q 2 fig. cha. 75. ult. figuræ ς, τ.
r 12 tab. ϖ, ρ, ω.
s 1 fig. cap. 30 lib. 2 l.
t 2 fig. cha. 76.
u 10 musc. tab. θ, κ.
x 2 figur. char. 61.
y 2 figur. char. 83.

non secus quàm si unicus esset, non autem (ut Galenus docet) geminus, secundùm totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quum uniuersus in homine unicam obtineat circunscriptionem: & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta, hunc uelut in duos neruos dirimere proposuerit (quod leui etiam fit negocio, si manum ab ea[z] sede, qua neruus propè femoris inferiora capita bipartitò scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quàmplurimos neruos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quàm plures nerui instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circundati. Ac proinde ea ratione, qua quis quartum neruum geminum esse cõtendet, ego illum decem & octo neruis conflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiunculæ seu funiculi illos studiose numeranti occurrerint. Quotcunque uerò quartus neruus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, uniuersus in duos impares dirimitur truncos.[a] Exterior, qui & gracilior est, uersus fibulæ cum tibia connexum prorepens, mox[b] ramum à se profert, qui secundùm externum tibiæ latus, exterioremq; malleolũ, ad pedis usq; externam sedem, minimumq; digitum, sub cute exporrigitur, surculos utcunq; graciles ipsi conterminæ cuti toto incessu offerens.[c] Præcipua uerò exterioris trunci portio,[d] septimi pedem mouentis musculi caput subiens,[e] ramum ex alto quoque dispargit sub cute, ultra medium longitudinis tibiæ excurrentem, quæ anteriori tibiæ sedi obducitur.[f] Ipsum autem[g] præcipuæ portionis reliquum, iuxta fibulæ externum latus descẽdit, inter septimum eum musculum, &[h] octauum pedem agentium occultata, & illuc usque prorepens, ubi in exactos tendines illi musculi desinunt, uersusq; exteriorem malleolum reuolui incipiunt.[i] Interior idemque crassior diuisionis, quam quartus neruus in poplite molitur, truncus, rectà deorsum incedit, & ab interno latere[k] ramum depromit, secundùm internam tibiæ sedem, modicè uersus posteriora ad internum malleolum, & hinc ad internum pedis latus ad pollicem usque sub cute exporrectum, & utrinq; soboles in progressu perinde à se edentem, ac reliqui assueuerunt rami, inter[l] cutem carneamq; nobis uocatam membranam excurrentes. Huius generis alius adhuc ramus, etsi non adeò insignis, ab interiore quarti nerui trunco, humilius paulo quàm nuper dictus emittitur, in cutem quæ suram integit, uariè disseminatus. Verùm ipse truncus in tibiam nunc plenè delapsus, ac sub musculis latitans posteriorem tibiæ sedem occupantibus, notatu dignam inibi edit[m] propaginem, ubi fibula primùm à tibia hîc iuxta genu dehiscit,[n] membraneiq; ossa ea ipsorum tota longitudine nectentis ligamenti superior sedes occurrit. Propago enim illa ligamentum hoc permeat, & in anteriorem tibiæ sedem ducta, secundum illud ligamentum deorsum repit, inter[o] musculum pollicem extendentem, &[p] eum qui reliquos pedis digitos extendit, recondita, illisq; quibus attenditur musculis soboles quoque dispensans.[q] Quod autem ipsius est reliquum, unà cum dictorum musculorum tendinibus per[r] transuersum incedit ligamentum, in anteriori tibiæ regione iuxta pedem occurrens. Atque quum propago hæc in superiora usq; pedis contendit,[s] musculis potissimùm distribuitur pollicem, & tres ipsi proximos digitos in externum latus abducentibus. Quemadmodum uerò[t] propago hæc antrorsum ab interno quarti nerui trunco educitur, ita quoque[u] alia (sed multo gracilior) in posteriora ab illo distribuitur, inter posteriorem[x] quarti pedem mouentium musculi sedem, & anteriorem[y] duorum primorum musculorum eidem

Qui quartus neruus ueluti pluribus funiculis constare uideatur.

Lib. 3 de Administ. dissectionibus.

z 2 figur. char. 76.
a 2 figur. char. 77. ult. fig. ω.
b 2 figur. char. 78 ult. fig. ς.
c 2 figur. chara. 79 ult. fig. τ.
d 6 musc. ta. Φ. 2 ta. X.
e 2 fi. cha. 80 ult. figur. υ.
f 2 figur. char. 81.
g 2 figur. char. 79.
h 2 muscu. tab. Ψ.
i 2 figur. char. 82, ult. fig. ς.
k 2 figur. chara. 83. ult. fig. φ.
l 2 figur. char. 84. ult. fig. x.
m 2 figur. cha. 85 ult. fig. Ψ.
n 15 musc. tab. T inter R et S.
o 5 musc. tab. Φ.
p 4 musc. tab. Ψ.
q 2 figu. char. inferior 85.
r 1 muscu. tab. Δ.
s 5 musc. tab. Ψ.
t 2 fi. cha. 85.
u 2 figur. char. 86.
x 13 musc. tab. Ψ.
y ead. tab. τ, τ.

eidem muneri præfectorum regionem eousq; descendens, sparsaq;: ac trium horum musculorum tendines inuicem plenè non uniuntur. Porrò[a] quod ex quarti crus petentis nerui trunco interiore adhuc superest, secundùm posteriorem tibiæ sedem, cum[b] quinto pedem mouentium musculo, &[c] secundo &[d] tertio pedis digitos mouentibus, deorsum fertur: & illorum musculorum tendinibus concomitatum, ad posteriorem malleoli interioris sedem reuoluitur, pedisq; inferiora subit, musculis inibi repositis attensum, & ita in surculos dissectum, ut duo ferè humiliori cuiusque digiti communicentur sedi, totusq; quartus crus adeuntium neruus eum in modum absumatur. In cuius serie (potissimùm uerò per tibiam) commemoranda, si haud leuiter à Galeni placitis me declinasse animaduerteris, non sit obsecro molestum, ipsius descriptionem cum uera humani corporis sectione expendere: ut unà mecum discas, quàm timidè quantumuis etiam probatissimis autoribus ueniat acquiescendum. Quibus autem modis neruorum omnium sectio opportunè sit administranda, sub finem trium sequentium librorum suo loco utcunq; enarrabo: nunc grandiore neruorum imagine quarto huic libro colophonem adiecturus.

a 2 figur. chara. 87 ult. fig. u.
b 15 musc. tab. D, E.
c 14 musc. tab. A.
d 14 musc. tab. Ξ.

NERVORVM

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI A CEREBRO ET DORSALIS MEDVLLAE INITIO PRONASCUNTUR ORTUS PROPONIT, ET DISTRIBUTIONEM seriemq; omnium parium quæ à dorsali medulla in dorsi ossibus complexa originem ducunt, pulcherrimè refert.

CHARACTERVM INDEX.

PRAESENTI figura cerebrum unà cum cerebello cerebriq; exortibus eum in modum delineauimus, quasi à caluaria enudatum in ipsius basi ita conspiceretur, ut appareret, si quis erectus caput in posteriora quàm maximè flecteret, sursum retrorsumq; oculos acturus. Vt uerò characterum Index huic chartæ pulchrè adhiberi posset, figuram ac si altero careret brachio ac crure delineauimus, præcipuè quum eadem utrinq; sit ratio.

A, B, C Cerebri ex altero latere basis notatur, ac A indicat partem ipsius ad narium summum prominulam, nõnullisq; mamillarem processum nuncupatam. B uerò cerebri partem insinuat, amplum caluariæ sinum subeuntem, qui ad latus sinus consistit, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. C autem maximè posticam cerebri sedem notat.

D, D Cerebellum.

E Sinister cerebri processus, organo olfactus præcipuè subministrans.

F Nerui uisorij sinistri ortus.

G Neruorum uisoriorum coitus.

H Tunica, in quam uisorius neruus exoluitur, degenerat'ue.

I Secundum neruorum cerebri par.

K, K Minor radix tertij paris.

L Crassior radix tertij paris.

M Quartum par.

N Quinti paris gracilior radix.

O Quinti paris insignior radix.

P Membrana, in quam quintum par in auditus organo præcipuè exoluitur.

Q, R Maioris quinti paris radicis propagines, quorum hæc per cæcum elabitur foramen, illa uerò per aliud sibi proprium.

S Sextum neruorum par.

T Septimum neruorum cerebri par. Atq; horum neruorum progressus hic non delineari potuere, uti elegantissimè proponuntur secunda figura, huius libri secundo Capiti præposita.

V Dorsalis medullæ ex cerebri basis medio initium.

X Dorsalis medullæ sedes, qua caluariam egreditur.

1, 2, &c. Numeri characteres septem ceruicis, duodecim thoracis, quinq; lumborum, & sex sacri ossis indicant uertebras, atq; adeò triginta neruorum à dorsali medulla iam in illis uertebris contenta prosilientium paria, quorum seriem quàm potui accuratissimè & simplicissimè in hac tabula meo marte expressi. Verùm quia hic locus exiguam characterum declarationem admittit, non omnes neruorũ soboles literis insigniturus sum.

P Septi transuersi sinister neruus, quem citra aliam characterũ operam ex quarti, quinti & sexti parium propaginibus efformari conspicis.

Q Neruus à quinto pari, cuti summum humerum inuestienti, & dein musculo brachium attollenti præcipuè distributus.

R Primus brachij neruus, ipsiusq; propagines hic in cutem excurrentes.

S Secundus brachij neruus, ipsiusq; in anteriorem cubitum flectentium musculum soboles.

T Tertius brachij neruus, ipsiusq; propago, cuti anteriorem brachij sedem induenti oblata.

V Tertij nerui propago ad posteriorem musculum cubitum flectentium.

X Secundi nerui portio, tertium accedens neruum.

Y Ramus secundi nerui caput adiens longioris radium in pronum mouentium musculi.

Z Secundi nerui distributio in duos impares ramos.

a Minor ramus secundùm radium cuti ad pollicem usq; exporrectus.

b Crassior ramus, mox in duas propagines diuisus, quarum series in conspicuo est.

c Tertij nerui soboles, in musculos internam cubiti sedem occupantes digestæ.

d Tertij ramus radio exporrectus, ac dein pollici & indici & medio surculos offerens.

e, e Quartus brachij neruus. atq; inferius e ramos notat musculis cubitum extendentibus depromptos.

f Quarti ramus, internam brachij cutem adiens.

g Quarti ramus, externam & posteriorem brachij accedens cutem.

h, h Quarti ramus, cuti externæ cubiti digestus.

i Quarti præcipua distributio ad ingressum cubiti.

k, k Quarti ramus radio exporrectus, & externæ sedi pollicis, indicis, & medij soboles offerens.

l, l Quarti ramus, ulnæ exporrectus, & musculis ab externa ipsius sede initium ducentibus ramulos exhibens, ac ante brachiale cessans.

m Quintus brachij neruus.

n Quinti nerui series in musculos ab interno brachij ossis tubere pronatos.

o, o Quinti nerui ramus, ulnæ exporrectus, & internæ sedi parui digiti, & anularis, aliquando & medij ramusculos dispergens.

p Dicti modò rami soboles, in externam manus sedem reflexa, & externæ parui digiti sedi & anularis & medij surculos dispensans.

q, q Sextus brachij neruus, ipsiusq; sub cute tantum ducta series. Quis uerò brachij neruorum sit exortus, eorundemq; principiorum plexus, absque notis promptè dignoscitur.

r, r, r Nerui sunt intercostales, illic præcisi, quà cum costis antrorsum reflectuntur.

s, s Rami in posteriora deducti, hic etiam undiq; obuij.

t, t Huiusmodi serie nerui musculos adeunt thoracis ossibus instratos.

u, u Propagines indicantur, sexti paris neruorum cerebri ramum costarum radicibus exporrectum augentes.

x, x Propagines neruorum ex lumborũ uertebris exilientium, quæ abdominis & huius sedis musculis & cuti dispensantur.

y Neruulus testem frequenter petens, hicq; resectus.

ζ Propagines sextum femur mouentium adeuntes musculum.

& Primus femur petens neruus.

α Primi nerui propago, cuti oblata.

Primi nerui propago, altius inter musculos absumpta.

γ Secundus femur petens neruus.

δ, δ Secundi nerui soboles, per internam femoris & tibiæ sedem ad pedis usq; superiora sub cute excurrens.

ε Secundi nerui propago, musculis anteriorem femoris sedem occupantibus deprompta.

ζ Tertius femoris neruus.

η Tertij propago, internam femoris cutem implicans.

ϑ Tertij propago musculos adiens.

ι, ι Quartus femoris neruus, cuius exortus æquè atq; trium superiorum est conspicuus.

κ, κ Series anteriorum propaginum inferiorum parium è sacro osse prodeuntium.

λ Dorsalis medullæ extremum.

μ Quarti femur petentis nerui propagines, ad capita musculorum à coxendicis ossis appendice prodeuntium sparsa.

ν Quarti nerui soboles, in posteriorem femoris cutem ad medium usque longitudinis femoris excurrens.

ξ Propago præcipuè in quartum tibiam mouentium musculum, ac dein in reliquam posteriorem femoris cutem iuxta genu digesta.

ο Soboles in musculos sparsæ ab inferioribus femoris capitibus pronatos.

ϖ, ϱ Quarti nerui in duos truncos distributio. ac ϖ quidem minorem, ϱ uerò insigniorem notat.

σ Minoris trunci propago, externæ tibiæ cuti ad parui digiti usq; extremum diffusa.

τ Propago fibulæ inter musculos exporrecta.

υ Ramulus anteriorem tibiæ cutem implicans.

φ, φ Grandioris trunci ramus, internæ cuti tibiæ ad pollicem usq; digestus.

χ Grandioris trunci ramus, posteriori tibiæ seu suræ cuti exporrectus.

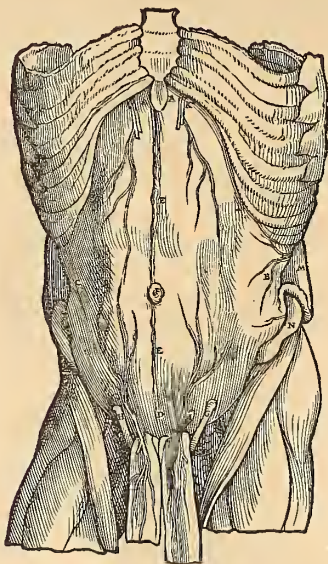
Grandioris trunci ramus, qui ligamentũ fibulam tibiæ, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, committẽs permeat, ac dein ad digitorum usq; superiora excurrit.

Præcipua grãdioris trũci portio, inter tibiæ os & calcem pedis inferiora petens, singulisq; digitis surculos offerens.

LIBRI QVARTI FINIS.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER QVINTVS, ORGANIS NVTRITIONI QVAE CIbo potuq; fit, & dein propter partium connexum ac uiciniam instrumentis generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in initio ostendens, quo minus eædem figuræ plerisq; Capitibus passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENTI figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad peritonæum ostendendum sufficit: exprimitur enim hic anterior peritonæi sedes, sectionis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.

A, A, B, C, D *His characteribus peritonæum insignitur.*

E, E *Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui obliquè descendentium & obliquè ascendentium, & transuersim procedentium abdominis musculorum neruosæ tenuitates pertinacissimè connascuntur.*

F Vmbi-

F Umbilicus, quem inter dissecandum etiam ademptis abdominis musculis, gratia opportunæ umbilici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.

G Seminaria sinistri lateris uasa, suis membranis, quas à peritonæo mutuantur, adhuc obuoluta.

H Seminaria dextri lateris uasa.

I Vena ac arteria, quæ potissimùm inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporriguntur, quorum & hic quoq; propendet portio, pubis ossibus adhuc connexa.

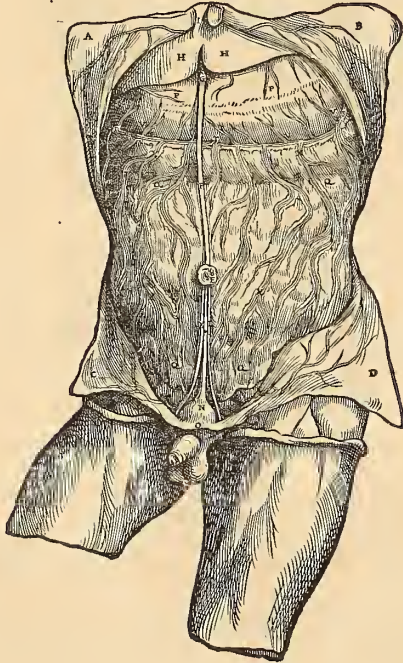
K Vena & arteria, quæ sub osse pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabuntur, præcipuè rectis abdominis oblatæ musculis, ac superiorem abdominis sedem uniuersam quoq; implicãtes: quemadmodum illæ quas I insigniuimus, per humiliorem, & pubis ossibus uiciniorem abdominis regionem expaciantur.

L Soboles uenarum in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarum, quæ aut à coniuge carente uena, aut à caua geniculatim pronascuntur, quà ipsius caudex lumborum uertebris colligatur.

M Transuersi abdominis musculi portio, à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.

N Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis cõmittebantur musculi. Verùm quum præsenti figura, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quòd illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figura est thoracis inferior sedes, abdominis musculis, & ijs qui brachia & scapulas agunt, libera: ut & femorum initia, cute duntaxat denudata.

SECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura primam sectionis seriem subsequitur. hic namq; peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usq; os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nullum uitiauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoq; pars, unà cum ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc, præsens figura iecoris portionem, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti situm indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerunq; accidit) retractum adinuenitur.

A, B, C, D *Quatuor peritonæi partes dissectæ, ac in posteriora reflexæ, adeò ut interna anterioris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.*

E *Umbilicus à peritonæo liberatus.*

F *Vena ab umbilico in iecur porrecta.*

G *Venæ umbilici in iecoris rimam ingressus.*

H, H *Portio iecoris, ex gibba ipsius sede apparens.*

I *Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso connectentium, quod uersus dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum latus I conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.*

K *Dextra arteria ab umbilico secundùm dextrum uesicæ fundi latus ad ramum quendam magnæ arteriæ prorepens.*

L *Sinistri lateris arteria, ab umbilico secundùm uesicæ sinistram sedem, ad sui lateris quendam arteriæ magnæ ramum exporrecta.*

M *Meatus, quo à uesicæ fundo fœtus urina inter duas illum inuoluentes tunicas expurgatur.*

N *Vesicæ fundus.*

O *Peritonæi ad uesicæ fundum nexus.*

P *Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegitur. Cæterùm hæc uentriculi sedes ob hoc amplior apparet, quòd uentriculus quem hic depinximus, impensè inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaueris uesica paulo quoq; elatiùs solito, supra pubis ossa superiori sua parte efferebatur.*

Q, Q, Q, Q *Omentum.*

R *Vena & arteria simul cum neruo dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrecta.*

S *Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.*

T *Hac sede dextri lateris uasa sinistris cōmittuntur: ac proinde etiam R, T & S suturam indicant, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animaliū partibus, meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.*

V, V *Vasorum uentriculi fundum perreptantium soboles, huc geniculatim in uentriculum sparsæ.*

X, X *Venarum arteriarumq; propagines, superiori omenti membranæ exporrectæ, & multo adipe undiq; cinctæ.*

TERTIAE FIGVRAE, QVAM SEQVENS proponet pagina, eiusdemq; characterum Index.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam à superiori diuulsam laceratamq; gerit. Superior enim omenti membrana anteriori thoracis sedi hic est exporrecta, & ui sursum simul cum uentriculo ex peritonæi amplitudine euulsa, ut uasorum series in conspectu foret, quæ ad posteriorem uentriculi sedem in inferioris membranæ omenti superiori parte admodum numerosa consistit, utq; etiam inferioris membranæ omenti ortus ac natura promptiùs spectaretur, quæ hic ita in sinistrum latus, sursumq; collecta cernitur, atq; uniuersa omenti pars intestinis alioquin obducta, sursum conuulsa inter dissecandum plerunq; occurrit. Intestina autem nusquam perturbata, suo loco hic iacent: uti & lien quoq; cuius etiam pars oculis hac figura subijcitur.

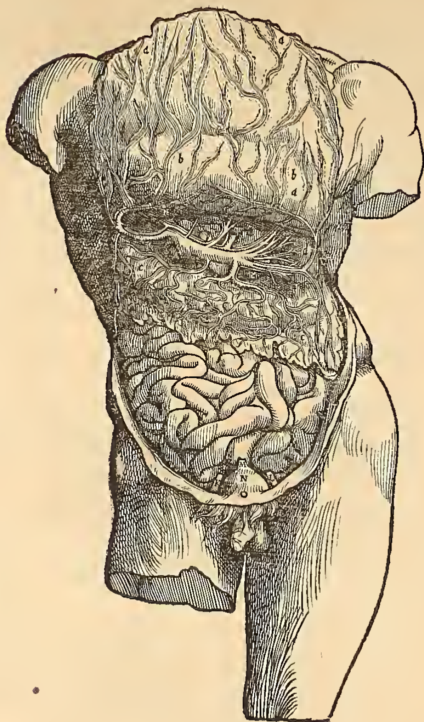
K. L. *M. N & O eadem hic atq; in secunda figura notantur. nam K indicat umbilici arteriam dextram, L uerò sinistram. M meatum, quo fœtus urina in exterius ipsius inuolucrum excernitur, quiq; hic, ut & arteriæ, abtruncatus conspicitur. Cæterùm N uesicam notat: O autem peritonæi cum anteriori uesicæ sede cōnexum. In hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura A, B, C & D insigniti erant, resecuimus.*

a, a *Superioris membranæ omenti posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.*

b, b *Extuberans hæc sedes, uentriculus est, superiori membrana omenti tectus.*

c, c *Inferior omenti membrana. Cæterùm extuberans pars, cui duo superiora c & c inscribuntur, colum est inte-*

TERTIA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

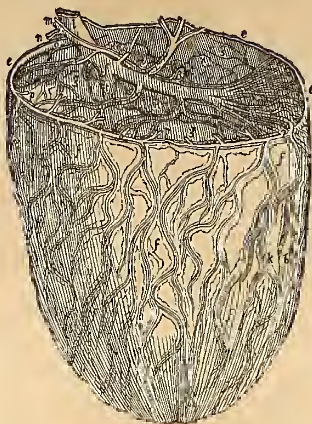
tinum, quà uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien quoque, etsi omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti iuuat substantia.

Inferior omenti membrana hic modo, qua uentriculo subijcitur, quàmpluribus notanda erat characteribus: uerùm quo minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. praecipuè quum leui opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambæ figuræ idem exprimunt.

QVARTA

QVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius à quibus initium ducit, partibus liberū, & nulla interim alia sede diuulsum delineatur, integraq; sua constructio, & præcipuè uenarum, arteriarum & neruorum per ipsum series, & glandulosa corpora ipsi innata commonstrantur. Insuper quàm concinnè omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimiletur, hac quoq; figura discitur.

e,e,e *Omenti circulus, seu orificium, quo id initium ducit.*

f,f,f *Omenti superioris membranæ anterior facies.*

g,g,g *Inferioris omenti membranæ anterior facies. at hæc nòn integra, ut superioris membranæ anterior facies, hic conspicitur: quum ea tantùm inferioris membranæ sedes obuia sit, quæ uentriculo substernitur, atq; ad colon usq; intestinum, quà id uentriculo exporrigitur, pertinet, reliqua interim inferioris membranæ parte adhuc à superiori membrana obtecta, & sequenti figura utcunq; proponenda.*

h,i,k *Tribus his characteribus ad sinistrum latus superioris membranæ omenti positis, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membraneam, uenis arterijsq; & adipe quoq; carentem. i uerò uasa indicantur, k autem adeps uasis attensus adnatus'ue exprimitur. Atq; ut istos characteres hac omenti parte reposui, ita etiam quauis ipsius sede eos potuisse collocari, nemo ambigit.*

l *Venæ portæ caudex, quà ex iecore prodiens, inferiori membrana omenti continetur ac suffulcitur.*

m *Arteria, iecoris cauum & bilis uesiculam petens, neruoq; concomitata, qui à dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum, bilisq; uesiculam adit.*

n *Principium uenæ posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem potissimùm accedentis, & arteriam habentis coniugem.*

o,o *Arteria & uena & neruus, secundùm superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.*

p,p *Illorum uasorum quæ dextræ fundi uentriculi sedi exporriguntur surculi, corpus uentriculi implicantes.*

q,q *Dictorum iam uasorum, quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.*

r *Vena arteriaq; duodeno intestino et ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulūq; sociū frequēter admittētes.*

s *Portæ uenæ in duos truncos bipartitio. quòd uerò uenas r & o indicatas hic elatius quàm in nuda portæ uenæ figura delineauerimus, in hoc factum putato, quòd earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.*

t *Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium, adeoq; in ipsa intestina excurrens.*

u *Vena in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium distributa.*

x Vena cum arteria & neruo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quoq; intestinum hac parte accedens.

y Vena simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, & tandem coronæ instar superius uentriculi orificium amplectens. uerùm huius uenæ arteriæq; tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.

α Hîc gracilior mesenterij arteria nonnihil se offert, etiamsi minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.

β Truncus arteriæ, qui inferiori omenti membranæ intertextus, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, colo, quà id uentriculo exporrigitur, ac dein lieni ramos depromit, neruosq; has partes adeuntes concomitatur.

γ Vena simul cum arteria & neruo, mediam potissimùm sedem subiens inferioris membranæ omenti, & ramos quoq; offerens colo intestino, quà ad uentriculi prorepit fundum.

δ Vena coniugis arteriæ expers, quæ sinistræ sedi inferioris omenti membranæ paucul as soboles (ut & ipsa gracilis est) diffundit.

ε Venarum, arteriarum & neruorum in lienem series.

ζ Vena pariter cum arteria neruoq;, uentriculi fundi sinistræ sedi exporrecta.

η, η Glandulosum corpus, inferiori membranæ omenti innatum, uasorumq; robori præfectum.

θ Glandulosi corporis, quod duodeno intestino subnascitur, portio.

QVINTA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

Qvinta figura omentum aliter prorsus quàm quarta figura expressimus. totam namq; coli intestini partem è corpore resectam huc reposuimus, quæ à iecoris regione secundum uentriculi fundum ad lienem usq; pertinet, atq; in hominibus uocata nobis inferiori omenti membrana ad dorsum continetur. Dein cum ea coli parte, inferior omenti membrana oculis quoq; subijcitur, magna iam superioris membranæ omenti portione distracta & abscissa, ut omenti ad colum intestinum connexus coalitusq; quouis tandem modo demonstraretur, inferiori interim membrana non ita atq; in tertia figura in sese conuoluta, & supra colum quasi contracta.

A, A, B, C, D His characteribus eius omenti partis portio insignitur, quæ à dorso pronata, uentriculi posteriori regioni subijcitur, ac mesenterij quasi modo duabus sibi instratis membranis efformatur, coli partem secundùm uentriculi fundũ exporrectã continentibus. Cæterùm B, C, D priuatim quædã, uti modò subiungã, insinuãtur.

B Prima uena à sinistro portæ uenæ trùnco in humiliorem omenti membranam sparsa, cum comite sibi arteria, & attenso ipsi plerunq; neruulo.

C Secunda uena, eaq; insignis, à sinistro etiam portæ uenæ trunco in inferiorem omenti membranam diffusa, & præ cæteris huc pertinentibus uenis, colo intestino oblata cum coniuge ipsi arteria, cui quibusdam sedibus neruulus attenditur.

D Hæc

D Hæc uena similiter à porta tum omento offertur, quum uena nuper C insignita, hanc omenti & coli intestini sedem non satis implicat.

E Hic uinculo coli intestini pars est intercepta, & postmodum præsecta, quæ iecoris cauo substernitur, aut dextræ iecoris sedi maximè est contermina.

F Coli intestini portio hic quoq; uinculo est intercepta, quæ lieni incumbit. atq; ita totam coli regionem asseruaui-

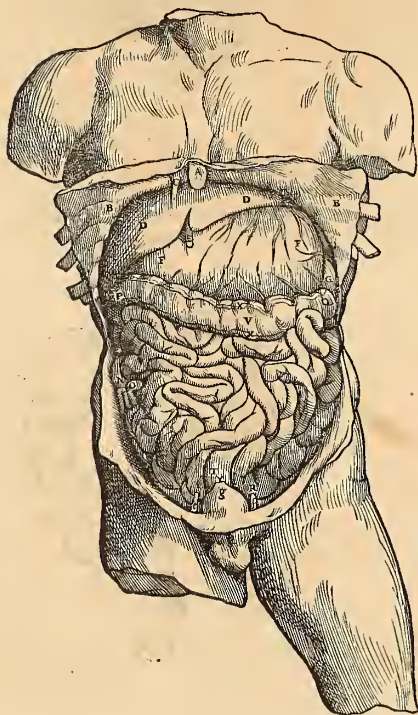
G,G. mus, quæ uentriculi fundo exporrigitur, ac G & G insignitur.

H,H,H His characteribus inferioris membranæ omenti pars indicatur, quæ sub dicta nunc coli sede G & G notata, cæteris incumbit intestinis, unicaq; est membrana à colo intestino quodãmodo pronata, ubi superiora H,H conspicis. Vasa autem hanc partem passim intertexentia ab illis pendent, quæ colo intestino alioquin quà secundùm uentriculi fundum incedit, offeruntur.

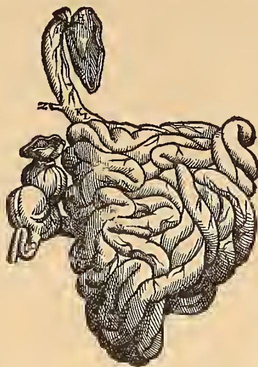
I,I,I,I Portio in hunc modum hic relicta est eius omenti partis, quam superiorem membranam uocamus: quæ quum magna ex parte est diuulsa, promptè etiam ostendit, qui omentum sacculo aut peræ conferri queat.

SEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA, TERTIAM SECTIONIS SERIE SVBSEQVENS, IECVR,

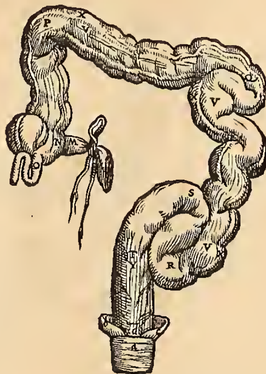
uentriculum & intestina in proprijs ostendit sedibus: omento interim, quà à uentriculo enascebatur, coloq; intestino continuũ erat, prorsus resecto, ne fortè id relictum, alicuius organi sedem obliteraret. Præterea ut singula opportuniùs oculis subijcerentur, costarum aliquot fines (uti inter pingendum factum est) effregimus, ipsas unà cum peritonæo septoq; transuerso illis connato in posteriora reflectentes. Vesica autem hic respondet tertiæ ac secundæ figurarũ uesicæ. Cæterùm quia præsentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc succedẽtibus communes sunt, non abs re erit, ante illarum indicum explicationem eas figuras proponere, ac dein communem characterum indicem subijcere.

SEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, *QUA TENUIUM DUNTAXAT INtestinorum ductum delineauimus, aliqua etiam uentriculi & coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut præsens figura iam subsequenti facilius conferatur. Quòd autem coli intestini initium paulo magis quàm par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factum arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent: potissimùm quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq́ sexta figura pulchrè proponat.*

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA, *QUA CAECI INTESTINI ET COLI & recti imago ductusq́ commonstratur, unà cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.*

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE & octauæ Figurarum Index.

SVBSEQVENS modò characterum Index, sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est. Si quis uerò interim character harum alicui peculiaris sit, illi pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 adijciam: characteres uerò, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censebis.

A 6 *Mucronata pectoris ossis cartilago.*

B,B 6 *Peritonæum unà cum disruptis costis, illisq; adnato septo transuerso retrorsum atq; in latera flexum.*

C 6 *Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo transuerso colligatur.*

D,D 6 *Gibbi iecoris magna sedes.*

E 6 *Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.*

F,F 6 *Ventriculi anterior sedes, quæ hic ampla occurrit, quòd uiri huius uentriculus cibis admodum erat turgidus.*

G 6 *Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.*

H 7 *Ventriculi portio, quæ inferius uentriculi constituit orificium, seu intestinorum principium, quod hic chordula ligatum finximus.*

I,K 7 *Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgato nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenûm digitorum longitudine, nobis uocatur.*

L 7 *Ieiuni intestini initium, graciliumq; intestinorum sedes, qua hæc primùm in anfractus conuolui, antrorsumq; assurgere incipiunt.*

M 7,8 *Ilei intestini terminus, atq; adeò gracilium intestinorum finis. Verùm qua'nam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo: quum toto ductu, qui ab L in septima figura ad M usq; pertinet, nullibi insigne discrimen occurrat, quo ieiunum ab ileo liceret intersdinguere.*

N *Extuberans crassorum intestinorum initium.*

O *Appendiculus iste admodum tenuis, & uermis in modum conuolutus, cæcum intestinum nobis appellatur.*

N, P, Q, R, S, T 6,8 *Colum intestinum his characteribus insignitur: uerùm singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usq; coli intestini ductum notat, à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinentem. A P uerò ad Q coli ductus insinuatur, secundùm uentriculi fundũ à iecoris cauo ad lienis usq; regionem protẽsus. A Q autem ad R ductus coli occurrit, à lienis regione ad pubis os, secundùm sinistrum ile procedens. Cæterùm ab R ad S (quod in octaua figura priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusq;, quem sursum ad umbilici usq; regionem molitur. At S ad T usq; progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti usq; intestini initium.*

V,V 6,8 *Depressa coli intestini secundùm ipsius longitudinem sedes.*

X,X 6,8 *Coli intestini utrinq; ad depressam eam sedem V & V insignitam extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgus uocat.*

Y 6,8 *Recti intestini initium. Quicquid uerò sub Y consistit, rectum est intestinum.*

Z 7 *Portio meatus bilem in intestina perferentis.*

a 8 *Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, & intempestiuæ fæcium excretioni præfectus.*

b,c 8 *Duo musculi rectum intestinum post fæcium excretionem sursum contrahentes.*

d 8 *Hac sede rectum intestinũ uirorũ peni, & mulierum uteri ceruici, musculosæ substãtiæ interuentu cõnascitur.*

e,f 6 *Duæ arteriæ fœtui peculiares.*

g 6 *Hoc charactere uesicæ fundus indicatur: uti & meatus, quo fœtus urina è corpore ipsius educitur, quemq; hic, ut & nuper commemoratas arterias, abtruncatum finximus.*

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAC figura recti intestini, & coli quoque, quà id recto continuatur, partem expressimus, intestinorum tunicas aliquo tandem pacto commonstraturam.

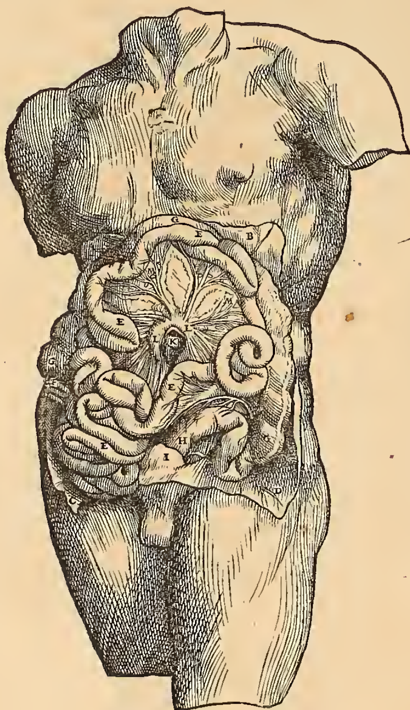
b *Prima intestinorum tunica, quæ & intima est, ac solis transuersis circularibusue conformatur fibris.*

i,i *Secunda intestinorum tunica, quæ transuersis quoque constat fibris. attamen rectis etiam eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.*

k,k *Mesenterij portio, quæ rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.*

L,L *Tertia intestinorum tunica, à mesenterij pronata membranis.*

DECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

VT decima figura, quæ sectionis serie sextam subsequitur, mesenterij situm quàm appositissimè oculis subijceret, gracilia intestina undecunque ad latera sursum deorsumque inuicem manibus diducta continet: ac proinde mesenterij

mesenterij commonstrat centrum, & rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaq; dorso connectit. Ad hæc, mesenterij etiam partem ostendit, quæ coli finem, & rectum quoq; intestinum dorso alligat.
A, B, C, D Portiones peritonæi, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexæ.
E, E, E Tenuia intestina.
F Cæcum intestinum.
G, G, G Colon intestinum.
H Recti intestini initium.
I Vesica, cui peritonæum ea potissimùm sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.
K Mesenterij centrum, eaq; dorsi pars, qua id à peritonæi membranis initium ducit, quæ magnam arteriam & cauam uenam hic uertebrarum corporibus adnectunt.
L, L Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quæ mesenterij centro inseruntur.
M, M Glandulæ uasorum distributionibus interiectæ, quas uasa in ipso per mesenterium moliuntur progressu.

VNDECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

VNDECIMA figura ipsum duntaxat delineatur mesenterium, è corpore exemptum, omnibusq; partibus ipsi connatis liberum, præterquàm ab inferioris membranæ omenti portione, qua colon dorso inibi colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem procedit.
K Character K, ut & in decima figura, mesenterij indicat centrum.
L, L Hi quoq; characteres, similiter atq; in decima, glandulosum corpus notant, totius mesenterij maximum.
M, M Glandulæ illis interpositæ uasorum dissectionibus, quæ iam intestinis appropinquant.
N, O His characteribus mesenterij circunscribitur pars, tenuia intestina dorso alligans.
P P ad Q usq; mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id à dextri renis sede ad cauum usq; iecoris protenditur.
Q Q ad R usq; inferioris omenti membranæ partem notat, quæ colon tota illa sede dorso committit, qua id secundum uentriculi fundum exporrigitur.
R R ad S usq; mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id à lienis regione ad rectum usq; intestinum pertinet.

S, T Quod

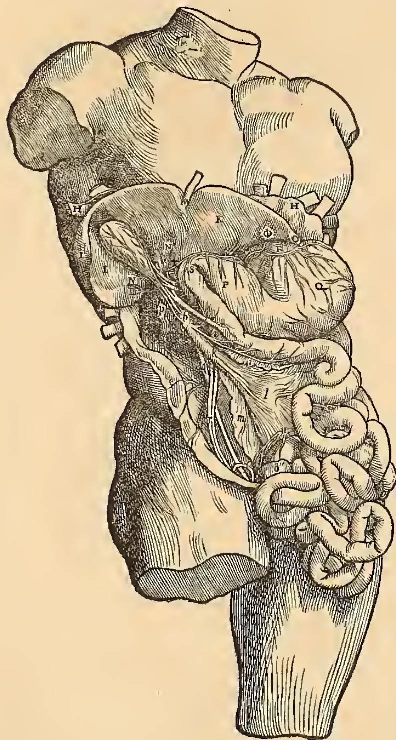
S,T Quod S & T intercluditur, mesenterij pars est, rectum intestinum dorso nectens.

V Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij membranam ab al-

X,Y. tera unguibus diuulsam pinximus: uni quidem X, alteri uerò Y adhibentes. In harum membranarum medio, mesenterij uasa excurrunt, & ipsius adeps, ut & glandulæ, etiam continentur, quemadmodum in uigesimaquarta huius libri figura quoq; est cernere, ad characteres F,F & G,G.

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGURA, QUAE IAM PRAECEDENTIBUS IN-

tegris figuris sectionis serie succedit. Habet enim dissectum peritonæum, & omentum quoque in hac ablatum est, & costas aliquot etiam hic effregimus, quo uniuersum iecoris cauum opportuniùs delineari posset. Dein uentriculi quoq; apparent orificia, quem perinde ac intestina in sinistrum latus depreßimus, ut in conspectu esset mesenterij pars, ac uenæ portæ in ipsum series, & insuper bilis meatus in intestinum insertio, uti characterum index huic figuræ & subsequenti modo communis insinuabit.

DECIMA-

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGURA, NUDAM BILIS VEsiculæ, eiusdemq́ meatuum delineationem exprimens.

CHARACTERVM DVODECIMÆ ET decimætertiæ figurarum Index.

PRAESENS characterum Index, duodecimæ & decimætertiæ figuris habetur communis. ac proinde quum character occurret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 subiungemus, illis qui decimætertiæ priuatim inscribuntur, 2 adiecturi. Si uerò quis utrisq́ figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H,H 1 Peritonæi unà cum costis euersi portio.

I,K 1 Cauum iecoris.

L 1 Portiuncula gibbi sedis iecoris.

M 1 Iecoris sectio, cui fœtum alens uena primùm inseritur.

N,N 1 Rimæ ac impreßiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum conspicua. N uerò superius, seu sinistrum, seu ipso T uicinius, sedem indicat, qua ab umbilico procedens uena, iecoris cauo, ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad sinistrum N usq́ foramen pertinet, quod liberè quodammodo per iecoris corpus umbilici transmittit uenam, ad sedem illo N insignitam.

O 1 Ligamentum sinistram iecoris partem (quæ in angulum quodammodo acutum desinit) septo transuerso hic colligans.

Φ 1 Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.

P,Q 1 Ventriculus sinistrorsum ueluti ex peritonæi cauitate pressus.

R 1 Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, unà cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexãtibus.

S 1,2 Humilius uentriculi orificium, ipsiusq́ duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus quàm secundùm naturam se habet, antrorsum reflexímus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.

T 1 Neruus iecoris cauo insertus, & à neruis diductus uentriculi superius orificium implicantibus.

V 2 Bilis uesicula. Hæc in utrisq́ figuris est conspicua: uerùm priuatim illam duntaxat in decimatertia figura charactere notaui. ac proinde primùm decimætertiæ, ac dein duodecimæ mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda, quòd duodecimam characteribus haud obscurandam duximus.

X,X 2 Bilis uesiculæ meatus per iecoris corpus inter portæ uenæ & cauæ item uenæ ramos exporrecti.

Y 2 Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.

Z 2 Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hic utcunq́ exprimere uasorum in iecoris substantia situm, quî scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, & quo'nam pacto in horum medio bilis uesiculæ meatus excurrant. Quamuis interim modò secantibus, portæ uenæ propagines, cauæ uenæ propaginibus continuæ esse uideantur.

a 2 Concursus coitus'ue meatuum bilis uesiculæ, qui per iecoris corpus digeruntur.

b 2 Vesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus, ac a notatus inseritur, communisq́ efficitur.

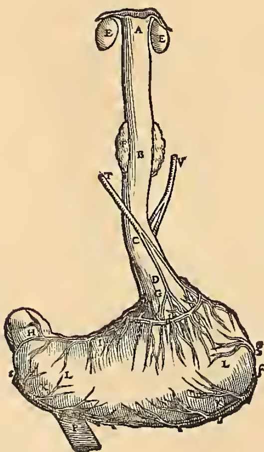
c 1,2 Bilis uesiculæ meatus, in duodenum insertus intestinum. In decimatertia figura duodenum intestinum humi-
d. liori sede apertum finximus, ne meatus illius insertio d notata lateret.

e 2 Arteria

e 2 Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.
f 2 Neruulus iecori & bilis uesiculæ communis, & à sexti paris neruorum cerebri propagine deprómptus, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.
g 2 Tenues portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.
h 1 Portæ uenæ caudex.
i,i 1 Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasaq́ ipsi exporrecta opportunè sustinet.
k,l,m 1 Mesenterium. Uerùm singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uerò, glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, quæ à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinet. Hic namq; colum intestinum à mesenterio diuulsum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.
n 1 Uena quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsiq́; recto intestino soboles porrigit.
o 1 Uesicæ fundi superior pars etiam hic est conspicua.
p 1 Quod hic extuberat, dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obtectus.
q 1 Meatus urinarius, à dextro rene urinam in uesicam deducens.
r 1 Uena & arteria seminales dextri lateris.
ſ 1 Uas semen à dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.

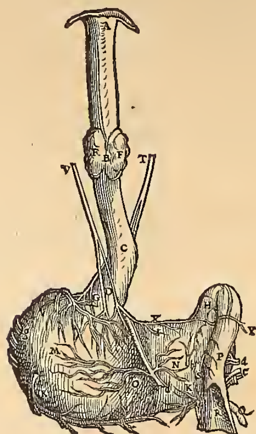
DECIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA, ANTERIOREM

integri uentriculi & stomachi faciem exprimens, unà cum uenis, arterijs & neruis uentriculo insertis.

DECIMA-

DECIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA, INTEGRI VENtriculi & stomachi posteriorem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET decimæquintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi, partim utriq; figuræ communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes, his notis 1 *&* 2 *indicabimus: peculiaribus uerò decimæquintæ figuræ characteribus, istam* 1 *subijciemus, decimæsextæ autem figuræ proprijs characteribus hanc* 2 *notam addemus.*

A 1,2 *Stomachi pars, in oris amplitudinem pertinens, hic à faucibus præsecta cernitur.*

A, B 1,2 *Ab A ad B usq; ductus stomachi notatur, rectà super mediam uertebrarum ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.*

B, C 1,2 *A B ad C usq; ductus stomachi pertinet in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modicè declinans.*

C, D 1,2 *A C ad D usq; stomachi ductus insignitur, ex dextra sede sinistrorsum supra magnam conscendens arteriam, & per septum transuersum in uentriculi superius orificium pertinens.*

E, E 1 *Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cauitatem pertingente distant.*

F, F 1,2 *Glandulosum corpus stomacho frequenter adnatum, qua quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.*

G 1,2 *Superius uentriculi orificium.*

H 1,2 *Inferius uentriculi orificium.*

I 1,2 *Superior uentriculi pars.*

K, K 1, 2 *Ventriculi demissior pars, seu fundus.*

L, L 1 *Anterior uentriculi sedes.*

M, N, O 2 *Posterior uentriculi sedes.*

P 1,2 *Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum finximus.*

Q 2 *Bilis uesiculæ meatus, in duodenum intestinum insertus.*

R 2 *Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniui.*

S 2 *Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasáq; illi intestino exporrecta suffulciens.*

T 1,2 *Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachum exporrecta, multipliciq; serie in elatius uentriculi orificium distributa.*

U 1,2 Propago sinistri nerui paris sexti neruorum cerebri stomachum amplectens.

X 2 Sinistræ propaginis ramus, secundùm elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrens, hicq; quà iecori pro-
Y. ximus est, Y insignitus.

a 2 Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.

b 2 Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.

c 1,2 Tertia uentriculi uena, cum coniuge arteria, & neruo quoq;, secundùm dextram uentriculi fundi regionem exporrecta.

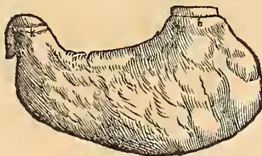
d 1,2 Quarta uentriculi uena, coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronæ ritu amplectens.

e 1 Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundùm uentriculi elatiorem sedem ad inferius usq; ipsius orificium contendunt.

f 1,2 Quinta uena, simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.

g,g 1,2 Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis, quæ lieni inseruntur.

DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

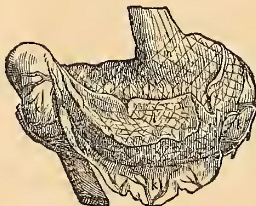
DECIMAESEXTAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

HAC figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes, seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret. Occurrit uerò hic posterior uentriculi pars: non autem, ut in subsequenti, aut decimaquarta figura, anterior.

h Circulare uentriculi tuber, ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.

k Tuber orbiculatum, in humiliori orificio uentriculi apparens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

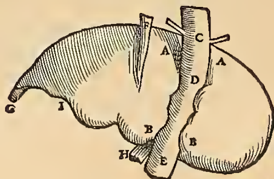
DECIMAE-

DECIMAESEPTIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

PRAESENS figura uentriculi tunicarum seriem, numerumq́ & naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.

k *Tertia uentriculi tunica, à peritonæo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.*
l *Secunda uentriculi tunica, minus quàm tertia à uentriculo diuulsa.*
m *Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.*

DECIMAOCTAVA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

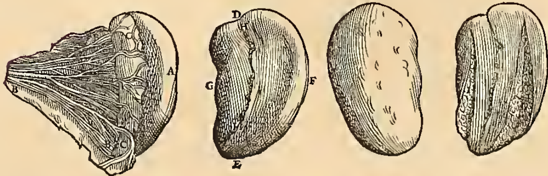
DECIMAEOCTAVAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

DECIMAOCTAVA figura, iecoris gibbam posterioremq́ sedem unà cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.

A,A *Iecoris gibbi superior pars.*
B,B *Iecoris gibbi posteriorisq́ sedis infima regio.*
C *Cauæ uenæ sedes, qua septum permeat, ipsiq́ soboles exporrigit.*
D,E *Hoc interuallo sedes notatur, qua cauæ caudex posteriori iecoris sedi innascitur.*
F *Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.*
G *Ligamentum, iecoris partem in sinistra maximè exporrectam septo transuerso alligans.*
H *Venæ portæ portio.*
I *Sinus, quo iecur stomacho cedit, quà is sinistro uentriculi orificio continuatur.*

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE QVATVOR COMPLEXA TAbellis, seu imaginibus, lienem omni ex facie commonstrat: ipsius autem situm, & ex proportione magnitudinem, uigesima quæ mox subijcietur figura, literis O,O,P explicabit.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMAENONAE FIGVRAE tabellarum, earundemq́ꝫ characterum Index.

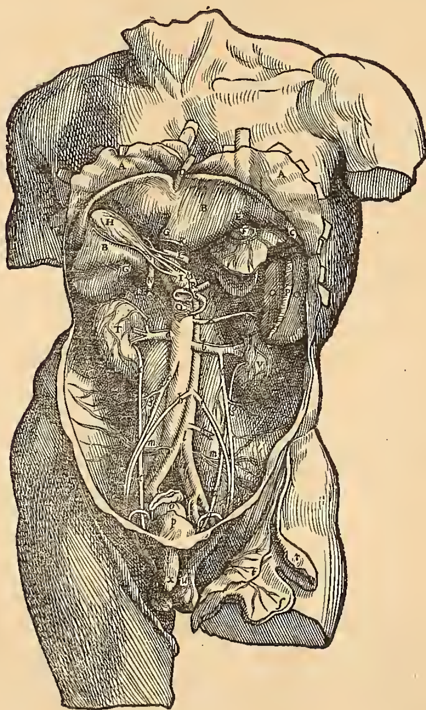
PRIMA effigies, seu tabella, lienem anteriori facie exprimit, unà cum omenti portione, seu inferioris su-
A. *perioris q́ꝫ omenti membranarum partibus. A namq́ꝫ lienis sinistrum indicat latus, dextra interim ac media*
B.B. *ipsius sedibus omento intectis. B, B enim & B inferioris omenti membranæ portionem indicant, lienis ua-*
C.C. *sa deducentem. C uerò & C superioris omenti membranæ portionem significant, qua ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronata, quæ in lienem iamiam inserenda ueniunt.*

SECVNDA tabella, lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ illi committuntur partibus libera.
D.E. *ac hîc D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uerò & H lineam in-*
F.G.H. *dicant in caua lienis regione conspicuam, cui lienis uasa inseruntur, & omenti membranæ innascuntur.*

TERTIA tabella, lienis gibbum commonstrat.

QVARTA, lienis quoq́ꝫ cauam sedem delineatam continet. At huic priuatim duas indidi sectiones, ut
I, K. *lienis substantia conformatioq́ꝫ oculis subijceretur. Atq́ꝫ hic I & K dictas modò sectiones indicant.*

VIGESIMA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

VIGE-

VIGESIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie duodecimæ succedit: ab hac enim omnia intestina execuimus, relicta duntaxat uentriculi portione, superioris orificij uentriculi sedem commonstrante. atque ita hæc figura pleraque indicat, quæ nunc opportunè cum characterum indicibus seriatim insinuabuntur.

A,A *Portio septi transuersi, peritonæo succincta, atque unà cum costis aliquot sursum reflexa.*
B,B *Caua iecoris sedes.*
C *Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.*
D *Venæ per umbilicum iecori exporrectæ portio, ubi & sinus ille indicatur primùm hanc admittens uenam, quæ per priuatum ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem perreptat, ubi hic G non procul à K adhibitum conspicis.*
E *Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho, per septum transuersum ad elatius uentriculi orificium contendenti.*
F *Superius uentriculi orificium, uentriculique portio.*
G,G *Lineæ, impressiones'ue, tuberaque, in iecoris cauo, ubi portæ uenam educit, conspicua.*
H *Bilis uesicula.*
I *Portæ uenæ caudex hìc abscissus. Verùm I quoque radices exortus'ue indicat duarum uenularum bilis uesicam adeuntium.*
K *Iecoris neruus, ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicantur orificio.*
L *Arteria iecori & bilis uesiculæ communis.*
M *Neruus à sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atque hic neruus iecori pariter & bilis uesiculæ communis censetur.*
N *Bilis uesiculæ meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.*
O,O *Lienis anterior cauaque regio.*
P *Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.*
Q *Vena caua.*
R *Magna arteria.*
S *Radices arteriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaque demum intestina excurrentium.*
T *Dexter ren, pingui sua adhuc obductus tunica.*
V *Sinister ren, pingui ipsius adhuc inuolutus tunica.*
X *Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.*
Y *Vena pinguem dextri renis accedens tunicam.*
a *Vena arteriaque dextro reni serosum sanguinem deducentes.*
b *Vena arteriaque in sinistrum renem protensæ.*
c,c *Meatus, ex dextro rene urinam in uesicam deferens.*
d,d *Meatus, quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.*
e *Seminalis uena, sinistrum accedens testem.*
f *Seminalis uena dextri testis.*
g,g *Surculi à seminalibus uenis, quà peritonæo committuntur, in ipsoque adeò uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.*
h *Seminalis arteria, dextrum testem petens.*
i *Arteria seminalis, quæ sinistro testi est propria.*
k *Arteriæ in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum & rectum excurrentis radix.*
l *Arteriæ magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ & cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos diuisio.*
m,m *Præcipuæ uenæ ac arteriæ earum quæ geniculatim à magnis uasis lumborum carnibus, ipsique peritonæo offeruntur.*
n *Arteriæ magnæ soboles, sacri ossis foramina accedentes.*
o *Recti intestini pars, à colo liberata, &, ut inter secandum fit, uinculo intercepta.*
p *Vesica, urinæ receptaculum.*
q *Vasis semen à teste ad penen deferentis portio, quà secundùm pubis os deorsum ad uesicæ ceruicis initium retorquetur.*
r *Cutis, quæ penem inuestiebat.*

s Scortum, à tunicis testes inuoluentibus resectum, hucq́ reflexum.

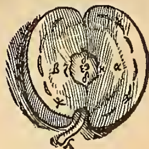
t Carnosæ membranæ pars, quæ haud secus atq́ scortum, utrunq́ ambiebat testem.

u Tunica, à peritonæo inibi pronata, ubi id seminarijs uasis iter præbet. estq́ hæc testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq́ ascribimus exterior.

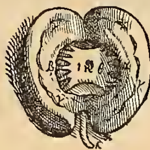
x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE TRES PROPRIAS CONTInet tabellas, sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissimè renum sinus, meatuumq́ urinariorum principia ostendentes.

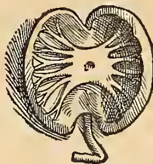
PRIMA.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM VIGESIMAEPRIMAE FIGVRAE tabellarum, earundemq́ characterum Index.

PRIMA tabella sectionem secundùm renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeò profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiæ ablata portione. Significetur igi-

α, β. tur α dextri renis anterior pars, β uerò posterior.

γ, γ Orificia ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, quibus inuicem illi rami coëunt. Hic enim rami necessariò per sectionem in mutuo coitu diuiduntur.

δ, δ Primi sinus renis corpus, seu membraneum corpus, in quod uena & arteria renis terminantur.

ε Foraminulum hoc, urinarij meatus est initium.

λ Urinarij meatus pars.

ζ, η Super membraneum corpus δ & δ insignitum, secundus renis consistit sinus: cuius interius, & corpori illi membraneo proximum latus, in hac sectione tantùm apparet. Eius enim partes, quæ in exteriora ad utrunq́ septi ex renis substantia conformati latus producuntur, ipsumq́ sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub ζ hic & η deducto intueri nequis. Septum namq́ illud præsenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & posteriorem, diuisum cernitur: ac η quidem partem ipsius notat anteriorem, ζ uerò posteriorem.

SECVNDAE tabellæ omnia cum nuper commemorata sunt communia: nisi quòd uniuersa propemodum renis substantia, septum illud (cuius in primæ tabellæ indice memini) constituens, cultello orbiculatim adempta sit. neq́ aliter sanè septi illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaq́ secundus renis sinus uniuersus, at non quemadmodum externo suo latere est bipartitus, eo quòd septum abstulerim, sinum hunc in exteriori ipsius latere dirimentem. α igitur, & β, & γ, & λ, eadem hic quæ in prima tabella notant. Circu-

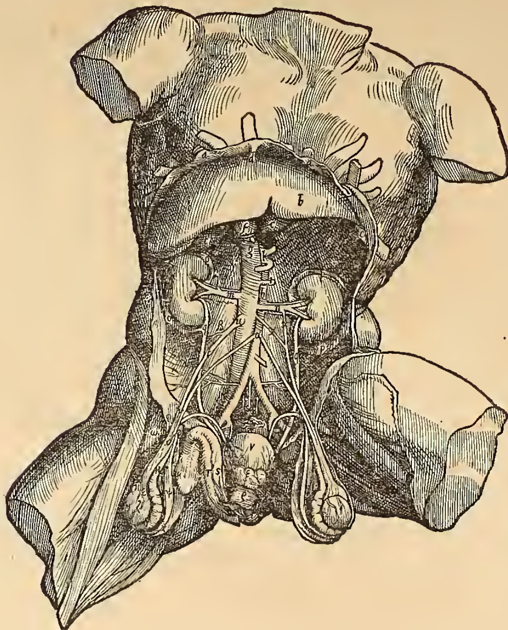
θ. lus autem in hac tabella inter α & β ductus, secundum renis indicat sinum. θ uerò anteriorem partem pri-

ι. mi sinus, seu membranei corporis, qua hæc in ramos discinditur. ι corporis membranei posteriorem partem in-

κ. dicat. adeò ut θ & ι simul membraneum notent corpus, seu primum renis sinum. κ autem urinarij meatus insignitur regio.

TERTIA tabella primi sinus seu membranei corporis ramos omnes insinuat: renis enim substãtia, quæ summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa est. Atq́ hæc citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMASECVNDA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

VIGESIMAESECVNDAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie uigesimæ succedit. in hac namq; costarum aliquot fines effracti, & extrorsum sursumq; retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectaretur, ut ipsius cauum in uigesima figura erat in conspicuo. Renes etiam pingui ipsorum tunica denudati, sese hic offerunt, & uenarum arteriarumq; seminalium exortus ductusq; etiam ostenduntur. Verùm in hac figura priuatim à cauæ uenæ caudice ramulum pronasci effinximus, sinistræ seminali commixtum uenæ. Præterea peritonæum, quà uasis seminarijs iter præbet, unà cum tunica ab ipso pronata, testemq; & sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, unde etiam seminaria uasa & testes cum suis musculis obuia sunt. Insuper pubis ossa inuicem ita dirempta, atq; adeò reflexa uidetur, ut inuicem insigniter dehiscant, & uesica, & glandosum corpus uesicæ ceruici proprium, unà cum ipsius musculo, & penis corporibus, eorundemq; progressu, oculis subijciantur. Quòd autem præsenti figura, à dextro femore cutem prorsus, & à sinistro aliqua ex parte ademimus, neminem ambigere reor.

a,a *Peritonæi pars, cum septi transuersi portione, & effractis costis sursum extrorsumq; reflexa.*

b,b *Iecoris gibbum.*

c,c *Caua iecoris sedes, aliqua ex parte hic conspicua.*

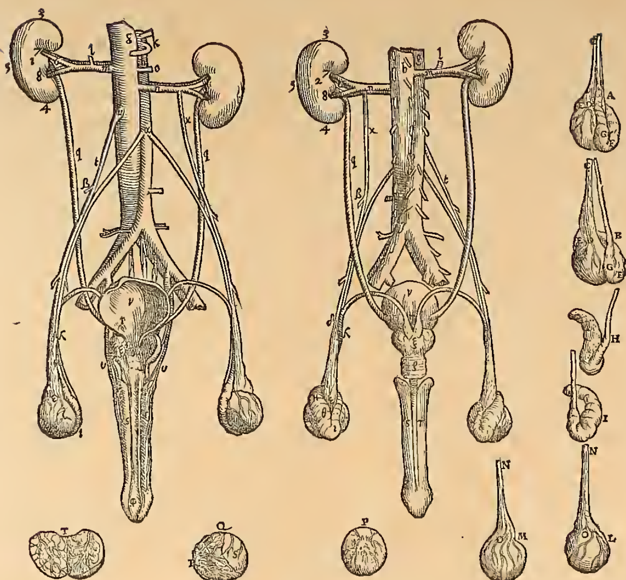
d *Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistens, & hic à iecoris anteriori sede, magna ex parte diuulsum.*

e *Ligamentum, quod iecoris partem in sinistro protensam septo committit.*

f Venæ portæ caudex, unà cum arteria & neruis iecur petentibus, & bilis uesiculæ meatu intestina petente, hic uinculo est interceptus, & dein præsectus.
g Venæ cauæ caudex.
h Arteriæ magnæ truncus, deorsum ad uertebrarum corpora exporrectus.
i Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam adeuntis.
k Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, lieni, & ipsi demum omento ramos offerentium.
l Initium uenæ dextri renis pingue inuolucrum petentis.
m Vena ac arteria dextrum accedentes renem.
n Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.
o,o Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.
p,p Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsum, & peritonæo, unde principium ducit, adhuc connexum.
q,q Et dexter & sinister meatus, quo urina è renibus in uesicam fertur, q insignitus est.
t Seminalis uena, dextrum accedens testem.
u Principium seminalis uenæ dextrum testem adeuntis, quod instar rotundi tuberis prominet.
x Seminalis uena, sinistro testi exporrecta.
y Venula à uenæ cauæ caudice pronata, ac uenæ seminali sinistræ commixta, unitá ue. Quamuis enim hæc uenula rariùs occurrat, tamen quũ in alijs figuris sinistra uena absq; hac delineatur; illaq; hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.
α Seminalium arteriarum origo.
β Surculi, quos uenæ seminariæ peritonæo inibi depromunt, quà ipsi connexæ, deorsum ad pubis ossa contendunt.
γ Dextræ seminalis uenæ, & item arteriæ, per peritonæum supra pubis ossis, coxendicisq; regionem descensus, & ascensus pariter uasis semen à teste deferentis, quod η, ι & κ mox notabitur.
δ Venæ seminalis & arteriæ commixtio, & corpus quod uaricum imagini conferam, initium.
ε Varicosi corporis in testem insertio.
ζ Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.
η Principium uasis semen à teste deferentis.
ι Sedes, qua deferens semen uas sursum secundùm testis humillimam sedem reflectitur, & à teste ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.
κ Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui teres porrigitur.
ν Vesica, urinæ receptaculum.
ξ Glandulosum corpus, uesicæ ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertionem excipiens.
ρ Circularis uesicæ ceruicem ambiens musculus.
ς,τ Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio, quod à sinistro pubis osse ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro ossi firmatur. Præterea hic S nostri figura in conspicuo est, quam penis flaccidus languidusq; cum uesica effingit.
υ Venarum & arteriarum neruorumq; penem adeuntium series, tam aptè ac in huiusmodi figuris id moliri datur, expressa.
φ,χ Peculiarium testis inuolucrorum exterius, inibi à peritonæo pronatum, ubi φ ascripsimus: ubi uerò χ locatur, ea huius inuolucri sedes notatur, qua id infimæ testis parti connascitur.
ψ Testis musculus, iam dicto inuolucro innatus.
ω Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quà super coxendicis os deorsum ducitur.
* Recti intestini portio, quæ in corpore, dum intestina aliqua auferuntur, relinqui consueuit. Supra hanc recti intestini portionem, uenæ cauæ & arteriæ magnæ circa ossis sacri regionem distributio eleganter quoq; uisitur.

VIGE-

VIGESIMATERTIA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

VIGESIMAETERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE partium & characterum Index.

VIGESIMATERTIA figura, multas peculiares obtinens effigies, tabellaſ'ue, ſimul cum illa quæ mox præceſſit, ac ordine uigeſimaſecunda fuit, potiſſimùm ad uirilium organorum generationi ſubſeruientium inſpectionem facit: & ambas, quum primùm characteribus inſignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utriſq; eadem prorſus eſt characterum ratio. Verùm quòd iam ſatius fore arbitrer, omnes præſentis libri figuras hic ſeriatim collocari, priuatum indicem huic uigeſimætertiæ figuræ dedicabo, characteres qui huic & uigeſimæſecundæ communes ſunt, denuò non grauatè explicaturus. Porrò in hac uigeſimatertia figura duæ ſunt præcipuæ tabulæ, quarum unam non inopportunè dextram, alteram uerò ſiniſtram appellabimus. ac in utriſq; quidem tabulis renes, ueſicam, & ſeminaria organa, cum uenæ cauæ & arteriæ portionibus execta è corpore finximus. Atq; hæc quidem in dextra, anteriore facie: in ſiniſtra autem, poſteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim ueſicam, & ipſius ceruicem, ſeu meatum ſemini urinæq; communem, aperuimus, quum hæc in ſiniſtra adhuc ſint integra: quemadmodum in characterum explicatione dicturus ſum diffuſiùs, ſimulatq; tabellas expreſſero, quæ ſiniſtrum latus, & inferiorem præſentis uigeſimætertiæ figuræ ſedem occupant, ac maiuſculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

A,B *Duabus his tabellis dextrum teſtem anteriori facie, at magis ſecundùm ſiniſtrum latus oſtendentibus, idem exprimitur. Verùm ſuperior tabella A inſignita, ab inferiori B indicata in hoc differt, quòd ipſa ſemen deferentis uaſis ſitum inturbatum oſtendat: quum interim inferior deferentis ſemen uaſis partem, quæ ſecundùm teſtis anteriora ſurſum fertur, neq; amplius teſti adnaſcitur, ex ſua ſede ſiniſtrorſum habeat reflexam, detruſam'ue, ut inſertio applicatioq; uenæ & arteriæ ſeminalium ad teſtem in conſpectum ueniret. At hæc characterum utriſq; tabellis communium opera, iam reddentur dilucidiora.*

C Vena

C *Uena & arteria seminales, illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi cauitate excidentes, inuicem implicantur, commiscenturq́, ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur, efformare incipiunt. Atq́ ita huius uaricosi corporis, quod pyramidi assimilabitur, conus, C insignitur.*

D *Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminales testi inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.*

E *Uasis semen à teste deferentis initium.*

F *Reflexus uasis semen deferentis secundùm humiliorem testis sedem.*

G *Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio, in qua testi connasci desinit.*

H *Præsens tabella, deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa asperitatesq́ cernuntur, quæ post sectionem in eius uasis sede conspiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.*

I *Hac tabella, eadem uasis semen deferentis portio, quæ & mox præcedente, delineatur. uerùm hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq́ inuolucro non connascitur.*

L *Testis, à quo semen deferens uas abscissum est, ipseq́ adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro & uaricoso corpore remansit.*

M *Hæc tabella, eadem cum tabella L notata indicat. uerùm ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq́ sunt communes.*

N *Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.*

O *Uaricosi corporis basis, & in testis substantiam, ipsiusq́ intimum inuolucrum insertio.*

P *Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorē ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namq́ hic foramina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testi implantantur.*

Q *In hac tabella intimam testis tunicam inuolucrum'ue nouacula dissecui, & ex altero latere à testis substantia*
R. *eius inuolucri partem R notatam diremi, in posterioraq́ reflexi, ut ductus in conspectum uenirent, qui à ramis*
S. *inuolucrum intertexentibus in testis substantiam pertinent. Alteram uerò huius inuolucri partem S insignitam, testi adhuc connatam reliqui.*

T *Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac U & U insignitorum*
U, U. *naturam, distributionisq́ seriem commonstrans. Qui uerò modò subsequuntur characteres, duabus grandioribus & magis præcipuis uigesimætertiæ figuræ tabulis proprij habentur.*

1 *Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.*

2 *Posterior renis regio.*

3 *Superior renis regio.*

4 *Inferior renis regio.*

5 *Externum renis latus.*

6 *Internum renis latus: in quo 6, 7 & 8 sinum eius lateris indicant. uerùm 6 priuatim notat eius sinus tu-*
7, 8. *ber: 7 autem & 8, sinus eius angulos, impressionesq́.*

g *Uenæ cauæ caudex, inibi abscissus, ubi primùm sub iecore consistit, dorsiq́ medium spectat.*

h *Arteriæ magnæ truncus, inibi resectus, ubi primùm sub septo transuerso in peritonæi cauitatem fertur.*

k *Radices arteriarum, quæ mesenterio & inferiori membranæ omenti digeruntur.*

l *Uenæ pinguem dextri renis tunicam petentis principium.*

m *Uena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.*

n *Uena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.*

o *Uenæ in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.*

q, q *Meatus urinam è renibus in uesicæ amplitudinem deportantes.*

r *Meatuum urinam è renibus deducentium, in uesicam insertio. ac in dextra quidem tabula orificia, quibus hi meatus in uesicam pertinent, & membranei processus his orificijs præfecti, indicantur. in sinistra autem tabula sedes spectatur, qua illi meatus primùm uesicæ applantantur.*

t *Seminalis uena dextra.*

u *Tuberculum, seu protuberans seminalis uenæ dextri lateris principium.*

x *Uena seminalis, sinistrum petens testem.*

α *Seminalium arteriarum ex magnæ arteriæ caudice initia.*

β *Radices surculorū, quos uenæ seminales peritonæo offerūt, quà ipsi secundùm lumborū regionem cōmittuntur.*

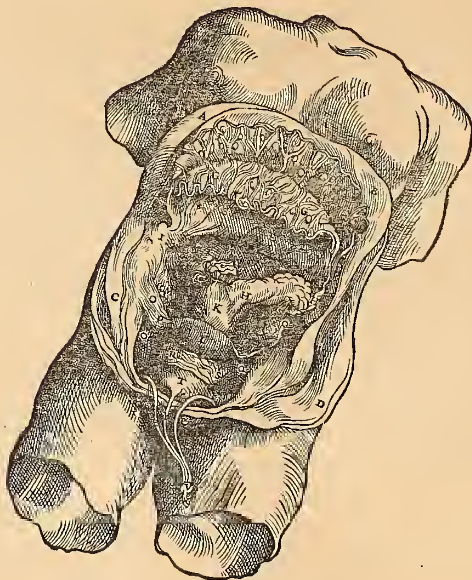
δ *Uenæ arteriæq́ seminalium coitus, commixtio'ue, & uaricosi corporis initium.*

ε *Uenæ & arteriæ seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.*

ζ *Testis, intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.*

η Principium uasis semen à teste deferentis.
θ Descensus uasis semen deferentis secundùm posteriorem testis regionem.
ι Locus, quo deferens semen uas, rursus secundùm testis humiliora sursum fertur, neq; amplius testi connascitur, uti ab η per θ ad ι connatum cernitur.
κ Sedes deferentis semen uasis, ubi primùm nerui modo citra omnem reuolutionem spiram'ue sursum properat.
λ Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenæ ac arteriæ seminalium reflexum, in peritonæi cauitatem contendit.
μ Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicæ ceruicis initium.
ν Vesica. Hæc in dextra tabula priuatim adaperta est, suam commonstrans cauitatem.
ξ Glandulosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra tabula longa sectione ad meatus usq; urinarij cauitatem dissectum.
ο Amplitudo cauitasq; ceruicis uesicæ, in quam uasa semen à testibus deferentia insertionem moliuntur.
ρ Musculus uesicæ ceruicem ambiens, ac urinæ excretioni præfectus.
ς, τ Duo penem potissimùm constituentia organa.
υ Venæ ac item arteriæ penem ceruicemq; uesicæ accedentes.
φ Sedes notatur meatus urinæ seminiq; communis, quæ reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.

VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGURA.

VIGESIMAEQVARTAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

HAC figura muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritonæum unà cum abdominis musculis adapertũ est, ac in latera (uti intersecandum fit) reflexum. Deinde intestina omnia à mesenterio præsecuimus,

præsecuimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verùm præsens figura in hoc potissimùm delineata est, ut uteri & uesicæ positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere, utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuulsa est membrana: sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus, iam amotis intestinis, secanti obuiam ueniunt. Mulieres namq; adeò pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatæ, & macilentissimæ, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuò diremptis) ostendant.

A,B,C,D *Anterioris peritonæi sedis interior superficies.*

E,E *Mesenterij pars, tenuia intestina dorso connectens.*

F,F *Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam G & G insigniui diuulsa. Utraq; autem membrana uasorum per mesenterium seriem, & glandularum uasorum distributionis interpositarum naturam indicat.*

G,G.

H,H *Hàc mesenterij parte colon intestinum, quà recto erat proximum, committebatur.*

I *Hac mesenterij parte, coli intestini initium, dein cæcum quoq; intestinum consistebant.*

K *Rectum intestinũ inibi præsectum, ubi colon desinit, quæ sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.*

L *Anterior uteri fundi sedes, à qua nihil prorsus auulsum cernitur.*

M *Dexter mulieris testis.*

N *Mulieris sinister testis, cuius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idq; ideo accidit, quòd dextrum testem ita delineauerimus, quemadmodum uterq; testis membrana tegitur, seminaria mulieris uasa deducente, atq; à peritonæo nata: sinistrum uerò testem illa membrana solius manus beneficio deteximus. Hæc namq; membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solùm.*

O,O *Membrana à peritonæi dextra sede pronata, & testem dextrum unà cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quæ elatiorem uteri sedem implicant, uenis & arterijs dorso committens, uterumq; pariter continens, & deniq; cum alterius lateris membrana secundam uteri tunicam constituens.*

P *Hàc in nuper dicta membrana carneæ excurrunt fibræ, dextrum uteri constituentes musculum.*

Q,Q *His characteribus sinistræ lateris membrana notatur, quæ illi correspondet, quam nuper O,O indicarunt.*

R,S *Uteri ceruicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonæi partes illi offerunt, quæ ipsi uasa exporrigunt, deducuntq;, ac illum peritonæo adnectunt. Cæterùm interuallum inter R & S consistens, uteri ceruicis amplitudinem quodammodo significat. Rugæ uerò hic conspicuæ, illæ sunt, quas uteri ceruix in se collapsa, neq; aliàs distenta, inter secandùm commonstrat.*

T *Uesica, cuius posterior facies hic potissimùm spectatur. Ita enim in figuræ huius delineatione oculum direximus, ac si in prostrato corpore, posteriorem uesicæ sedem, quæ uterum spectat, potissimùm cernere uoluissemus. Si enim præsens muliebre corpus, similiter ac id quod modò subsequetur, erectum arbitrarerîs, etiam secus atq; res se habet, uteri fundum multo elatiùs ipsa uesica delineatum esse, tibi persuaderes.*

U *Umbilici portio, à peritonæo inter secandum liberata, & unà cum uasis fœtui peculiaribus hic deorsum reflexa.*

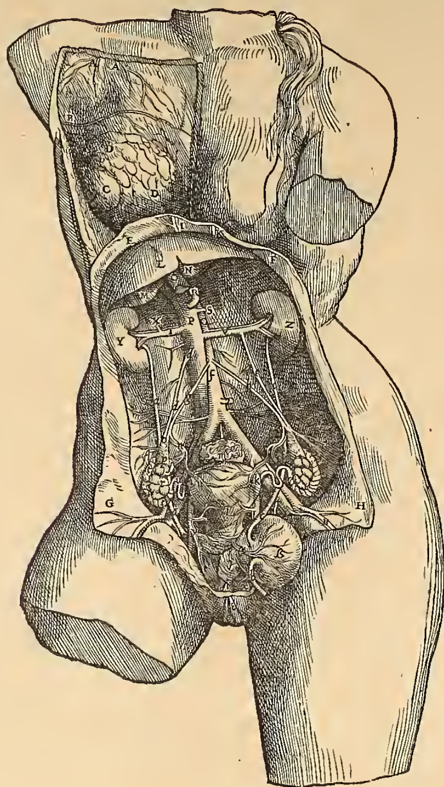
X *Portio uenæ ab umbilico iecur petentis.*

Y *Meatus à uesicæ fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac fœtus urinam inter duo ipsius inuolucra deducens.*

Z, et & *Huc unà cum cæteris umbilici uasis reflexæ sunt duæ arteriæ secundùm uesicæ latera prorepentes, ac magnæ arteriæ ramis, pubis ossium foramina potissimùm adeuntibus, insertæ, seu continuæ.*

VIGESIMA.

VIGESIMAQVINTA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

VIGESIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSdemq́ꝫ characterum Index.

A dextra præſentis figuræ mamilla cutem abſtulimus, ut quàm fieri poſſet proximè mamillarum natura hic oculis ſubyceretur. Deinde uentriculum, & cum inteſtinis meſenterium & lienem reſecuimus, recto interim inteſtino non ſecus quàm in mox præcedēte figura adhuc relicto. Ad hæc, uterum ſuo exteriore quod peritonæū ipſi porrigit inuolucro quodāmodo ſpoliauimus, omnes mēbranas quàm licuit accuratiſsimè paſsim, ideo amputantes, ut uaſa ſeminis materiam teſtibus deferentia, & alia ſemen à teſtibus utero deducētia, in con-

spectum uenirent. Uesicam uerò deorsum in sinistrum latus reflex imus, unà meatum qui uesicæ à dextro rene urinam defert, abrumpentes, ut urinariorum meatuum insertio appareret, ipsaq; uesica, uteri inspectionem non occuparet. Postremò, pubis ossium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri ceruix ac uesicæ etiam collum apposite uiderentur.

A,A *Uenæ ad mamillas subinde excurrentes, ab illis quæ cuti summo humero obductæ offeruntur.*

B *Uenæ ab illis pronatæ, quæ per axillam in manum porriguntur.*

C *Præcipuum mamillæ corpus.*

D,D *Glandulæ ac adeps undecunq; corpori illi glandoso ac C insignito adstratæ.*

E,F,G,H *Peritonæi anterioris sedis interior superficies. est enim hic anterior peritonæi regio, ad latus, & sursum deorsumq; flexa.*

I,K *Uenarum ac item arteriarum sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora, à iugulo repentium portiones.*

L *Gibba iecoris sedes.*

M *Iecoris cauum hic quoq; aliqua ex parte conspicuum.*

N *Uenæ ab umbilico iecur petentis portiuncula, & cauæ sedis iecoris pars.*

O *Uenæ portæ caudex, hic simul cum uasis ipsi attensis præsectus.*

P *Uena caua.*

Q *Arteria magna.*

R *Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum, ac intestina petentium radices.*

S *Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam implicantis.*

T *Uena ac arteria, dextro reni serosum humorem deducentes.*

U *Uena ac arteria, sinistro reni serosum humorem deferentes.*

X *Principium uenæ pinguem dextri renis tunicam adeuntis.*

Y *Dextri renis anterior sedes.*

Z *Anterior sinistri renis facies.*

a,a *Meatus à dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad humilius a effractus. portio autem huius meatus*

b. *reliqua, ac uesicæ adhuc continua, b insignitur.*

c,c *Meatus urinam à sinistro rene in uesicam deferens.*

d,d *Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.*

e *Seminalis uena, sinistrum petens testem.*

f *Seminalium arteriarum ortus.*

g *Seminalis arteria dextra.*

h *Seminalis arteria sinistra.*

i,k,l *Anterior uteri fundi pars. ac i priuatim dextrum fundi obtusum indicat angulum. k autem notat angulum sinistrum. l uerò insinuat regionem uteri, ubi ipsius fundi consistit orificium, ipsiusq; ceruix inchoatur.*

m *Rectum intestinum, hic à colo cæterisq; intestinis abscissum. Quo minus autem utrunq; figuræ latus inibi ubi par utrinq; est ratio, characteribus onerem, uni duntaxat lateri eas iam opportunè adhibebo.*

n *Uenæ ac arteriæ seminalis portio, superiorem uteri fundi accedens sedem.*

o *Uenæ ac item arteriæ seminalium portiones, testem adeuntes, & inuicem coeuntes, corpusq; instar pyramidis*

p. *constituentes: cuius conum o indicat, p uerò ipsius basim insinuat, testi commissam.*

q *A nuper dicto corpore, pyramidis formam exprimente, eiusmodi uascula in membranas excurrunt, testem peritonæo committentes.*

r *Testis anterior facies.*

s *Uasis semen à teste in uterum deferentis initium.*

t,t *Uasis semen à teste in uterum deferentis reflexus, quos id uermis imaginem pulchrè referens, circum testis latera conficit.*

u *Uasis semen deferentis ad uterum progressus.*

x,x *Uteri ceruix.*

y *Uasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.*

α *Uena uesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt. atq; hic etiam character urinariorum meatuum insertionem notat.*

β *Uesicæ fundi posterior sedes, cui etiam α inscriptum est.*

γ *Uesicæ ceruicis musculus.*

δ Hæc

δ Hac sede uesicæ ceruix uteri ceruici implantatur.

ε Cuticulares ceruicis uteri orificij carunculæ. Atque hîc uteri colles, & ceruicis ipsius orificium, citra characterum operam neminem latent.

ζ Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.

η Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos, ad umbilici usque regionem ascendentia.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAESEXTAE FIGVRAE, EIVSdemque characterum Index.

PRAESENS figura uterum unà cum illum peritonæo alligantibus membranis à corpore exsectū commonstrat. ipsiusque ceruix adeò hic sursum est conuoluta & euersa, ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vesicæ uerò fundum & ceruicem pariter sectione aperuimus, ut uesicæ cauitas, meatuumque urinariorum insertio in propatulo essent.

A Uteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.

B,B Uteri ceruix, uti iam diximus, extrorsum inuoluta.

C Fundi uteri pars, glandis in pene modo ad superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.

D Orificium fundi uteri.

E,E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusque uasa continens.

F Sinister uteri testis.

G Vena & arteria seminales.

H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, superiorem uteri fundi sedem accedens.

I Portio arteriæ & uenæ seminalium, testem accedens.

K Vas semen à teste in uterum deducens.

L Vesicæ cauitas.

M Urinariorum meatuum insertio.

N Urinariorum meatuum frustula hic propendent.

VIGESIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAESEPTIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́ue characterum Index.

PRAESENS figura uterum à corpore exemptum ea magnitudine refert, qua postremò Patauij dissectæ, &

ctæ, & quæ sæpius pepererat, proceræq; admodum staturæ fuit, mulieris uterus nobis occurrit, uulgarem uterorum molem utcunq; excedens. Atq; ut uteri circunscriptionem hic expressimus, ita etiam ipsius fundum per medium dissecuimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unà cum ambarum uteri tunicarum substantiæ in non prægnantibus crassitie.

A, A. B, B Uteri fundi sinus.

C, D Linea quodammodo instar suturæ, qua uirile scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.

E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tunicæ crassities.

F, F Interioris fundi uteri tunicæ portio, ex elatiori uteri sede deorsum in fundi sinum protuberans.

G, G Fundi uteri orificium.

H, H Secunda exteriorq; fundi uteri tunica, à peritonæo pronata.

I, I, I Membranarum à peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem, utrinq; hic asseruauimus.

K Uteri ceruicis substantia hic quoq; conspicitur, quòd sectionem, qua uteri fundus diuisus est, imbi incœpimus.

L Vesicæ ceruicis pars, uteri ceruici inserta, ac urinam in illam proijciens.

Uteri colles, & si quid hic spectandum sit reliqui, etiam non appositis characteribus, neminem Naturæ operum studiosum latent.

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAEOCTAVAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

HAEC figura canum, non prægnantem exprimit uterum, quem propter Veterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est: uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

A Vena & arteria seminales.

B, B Venæ & arteriæ seminalium portiones, uteri superiori sedi uasa porrigentes.

C Testis, ac uas semen à teste deferens.

D, D Membranæ uterum peritonæo committentes, & secundum exterius'ue ipsius inuolucrum efformantes.

E Vena ac arteria, uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.

F Dextra fundi uteri pars, exteriori ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.

G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberauimus inuolucro. G enim exterius inuo-

H. lucrum, H uerò interius notant.

I Sinistri lateris uas, semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.

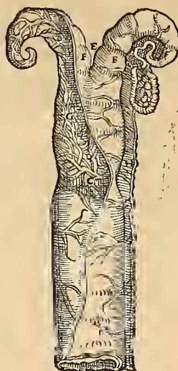
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.

L Uteri ceruix, etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.

M Portio ceruicis uesicæ.

N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGURA.

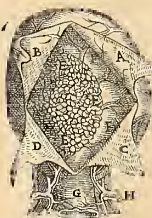
VIGESIMAENONAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

PRAESENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineaui, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriore uteri tunica sit detecta, interiorq; tunica ob id oculis subijciatur.

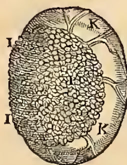
A *Testis sinister.*
B *Vas semen deferens à teste in uterum.*
C *Sedes orificij fundi uteri.*
D *Sedes, qua uterus primùm sua interiore tunica geminus fit, ac ueluti duæ uteri partes constituuntur, quæ simul unaq; longo adhuc interuallo, exteriore uteri tunica obteguntur.*
E *Hac sede prorsus duæ uteri partes, etiam cum exteriore uteri tunica inuicē, arietum cornuū modo dirimūtur.*
F,F *Exterior uteri tunica, his sedibus adhuc seruata.*
G *Interior uteri tunica, innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intexta, quæq; hic etiam C & D indicari possent.*
H *Hic adhuc uisitur membranæ portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.*

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVATVOR PECVLIARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

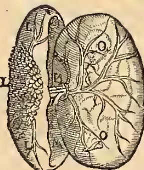
PRIMA TRIGESIMAE FIGURAE tabella.

SECUNDA TABELLA.

TERTIA TABELLA.

QUARTA TABELLA.

TRIGE-

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE tabellarum, earundemq́ꝫ characterum Index.

TRIGESIMA figura quatuor tabellis, seu peculiaribus effigiebus constante, fœtus humani tunicas seu inuolucra exprimere conatus sum, quæ de nouo cum fœtu in uteri fundi cauitate ac sinu generantur.

PRIMA itaq; tabella, uterum dextro suo apice magis extuberantē, ac ueluti masculino fœtu turgidū effinximus, quem in anteriore parte una sectione longa, & altera trāsuersa dissecuimus: ut dein uteri tunica in latera extrorsumq́ꝫ reflexa, & à fœtus exteriori inuolucro diuulsa, id in conspectum ueniat, simul cum carnea illi obnata substantia, quemadmodum iam subsequens characterum Index proponet.

A, B, C, D *Interna superficies uteri, quæ ante sectionem, ac ipsius in exteriora euersionem ac inflexum, fœtus inuolucris obducebatur.*

E, E, E *Sedes, qua uteri uenæ ac arteriæ sese aperiunt, ac noua ueluti uasa illis adgenerantur, quæ in uaria multipliciq́ꝫ eorundem collectione attextam habent carneam substantiam, quam præcipuæ lienis substantiæ conferimus, quæq́ꝫ firmandis continendisq́ꝫ uasis hic etiam præficitur.*

F, F *Exterius fœtus inuolucrum, hic quoq; magna ex parte uisitur, ubi membraneum prorsus est, neq; dicta iam carnea substantia illi obnascitur: adeò ut E, E, E simul cum F, F exterius inuolucrum fœtus designent.*

G *Uteri ceruicis pars, adhuc ex sectione reliqua.*

H *Uena & arteria membranis utrinq; uterum & ipsius ceruicem continentibus nectentibusq́ꝫ suffultæ, & à magnis uasis post illorum supra sacri ossis summum diuisionem enatæ, uterumq́ꝫ uariè implicantes.*

SECVNDA tabula fœtus inuolucra ita refert, atq; se habent, quum carnea quæ exteriori inuolucro obnascitur, uasáq́ꝫ continet, substantia, ab utero est diuulsa, ac fœtus cum suis inuolucris aliàs non laceratis, inter dissecandum ex utero liberatus, exemptusq́ꝫ, mensæ alicui aut pelui imponitur.

I, I, I *Carnea, lienisq́ꝫ carni similis substantia, exteriori fœtus inuolucro obnata: & in prima tabella E, E & E insignita.*

K, K *Exterius fœtus inuolucrum illis sedibus hic notatur, quibus carnea ea quam I, I & I indicauimus, substantia non obnascitur. Quia autem inuolucrum his regionibus membraneum prorsus est, & exiguis tantum uenulis & arteriolis proprijs ipsius usus gratia ornatum: haud mirum quoq; est, id pellucidum esse, interiorisq́ꝫ ueluti inuolucri effigiem nonnihil modò transparere.*

TERTIA tabella, sectionis quodammodo serie exterius inuolucrum aperuimus, & ab interiori inuolucro abstractum, in latus reposuimus, ut modò interius inuolucrum adhuc integrum, cum fœtu illi incluso facilè occurrat.

L, L, L, M *Exterius fœtus inuolucrum. ac L, L, L exteriorem ipsius notant superficiem: M uerò interiorem, quæ aliàs interiori fœtus inuolucro est proxima.*

N *Corpus, & ueluti funis aut corda quæpiam, in quam uenæ & arteriæ ab utero in exterius fœtus inuolucrum pertinentes, ac per carneam lienisq́ꝫ substantiæ similem substantiam sparsæ, ad umbilici tandem uasorum constitutionem colliguntur, & ab exteriori inuolucro interius hic petunt, ubi meatus desinit, fœtus urinam inter exterius inuolucrum & interius mediam diffundens.*

O, O *Interius fœtum ambiens inuolucrum, omnino membraneum, præter uenulas quasdam, & arteriolas, sparsim per ipsum excurrentes. Quandoquidem uerò istud inuolucrum exactiùs pellucidum est, fœtum quoq; in suo ferè, quo in utero consistit, situ proponit.*

QVARTA tabella exterius quoq; inuolucrum ab interiori reflexum habet. Uerùm id interioris suæ superficiei ampliorem exhibet sedem, quàm in tertia tabella: ut scilicet carneæ ipsius, & lienis carni non absimilis substantiæ effigies sese hic offerret, quam in interiori inuolucri superficie per pellucidam membranæ partem ea substantia exprimit, alioquin in externa tantum inuolucri superficie consistens. Deinde hac tabella interius etiam inuolucrum longa sectione diuisum est, & à fœtu abstractum, utranq; suam proponit superficiem. Atq; ita hîc præter umbilici uasorum ductum, inter fœtum & ipsius inuolucra occurrentem, etiam fœtus spectatur, ea propemodum figura, qua plurimùm in utero recumbit, & quæ omnibus partibus pulchrè uidetur media, lassitudiniq́ꝫ ob id minus obnoxia.

P, Q *Exterius fœtum ambiens inuolucrum. ac P quidem externam ipsius notat superficiem: Q uerò internam, quæ etiam S & S insignitur, etiamsi illis characteribus aliud quid priuatim indicetur.*

R *Carneæ substantiæ exteriori fœtus inuolucro obnatæ portio hic externa sua sede cōspicitur, qua illam utero aliàs connatam reperimus.*

S S, T *In internam exterioris inuolucri superficiē, quæ læuis & lubrica, membraneaq́ꝫ existit, hunc in modum transparet uasorum collectio & series, quæ ab uteri uasis pronata, per carneam digeruntur substantiam, exteriori inuolucro obnatam, quæ unà quoq; per pellucidam alioquin membranam hic spectatur. Ac S & S uasorum ferè orbem indicant, T autem extremam collectionem.*

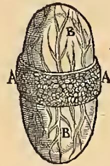
U,U Exterior superficies interioris inuolucri.

X,X Interior superficies interioris inuolucri.

Y,Y Uasorum umbilici progressus, qui ab interna superficie interioris inuolucri hic in fœtum pertinet, quem aliàs satis conspicuum, characteribus non insigniuimus.

Nihil obstaret, his trigesimæ figuræ tabellis illam adijcere, ac ueluti cum tertia tabella enumerare, quæ decimiseptimi Capitis contextui inseretur, membraneam, impenseq́ mollem & amplam ostensura uesicam, quæ non rarò inter duo fœtum uniuersum amplectentia inuolucra consistens, quodammodo à meatu fœtus urinam ex umbilico deferente producitur, tertiaq́ fœtus membranæ loco non paucis dissectionum professoribus recensetur, illam farciminis speciei aliquo tandem pacto conferentibus.

TRIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

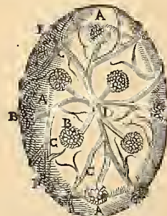
TRIGESIMAEPRIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

PRAESENTI figura, Galeni descriptionum occasione, exterius canini fœtus inuolucrum delineatur: ut discrimen in conspectu esset, quo id ab hominis inuolucro differt. Hæc namq́ figura sectionis serie secundæ respondet tabellæ, trigesimæ figuræ, qua fœtus humani inuolucra, perinde ac si integra, neq́ ullibi dissecta, ab utero euulsa essent, exprimuntur. Præterquàm igitur quòd hæc figura secundùm proportionem ea tabella oblongior est, etiam prorsus aliam ostendit imaginem eius carnosæ substantiæ, quæ exteriori inuolucro obnata, lienis substantiæ à me assimilatur, hic A & A insignienda.

A,A Carnea substantia exteriori superficiei exterioris canini aut suilli fœtus inuolucri obnata, quæ transuersim orbiculatimq́ue totum inuolucrum, secus quàm in homine, ambit & complectitur.

B,B Exterioris canini fœtus inuolucri sedes, carnea ea substantia, quam A & A indicauimus, non obtecta: sed membranea, & uenulis quibusdam & arteriolis interstincta apparens.

TRIGESIMASECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

TRIGESIMAESECVNDAE QVINTI LIBRI figuræ, & eiusdem characterum Index.

HAC figura bubali fœtus inuolucra in eum modum delineauimus, quo canini fœtus inuolucra in trigesimaprima figura, & humani fœtus inuolucra in secunda trigesimæ figuræ tabella exprimuntur: perinde scilicet, ac si

ac si aperto per sectionem utero, fœtus inuolucra nullibi læsa, ab ipso essent distracta, ac huc ab utero seposita: Adhibemus uerò hanc quoq; figuram ijs quæ hominis partibus ostendendis faciunt, ut discrimen appareret, quo uaccæ, bubalæ, capræ, ceruæ, cornutorumq; adeò & acetabula in uteris post conceptum uerè demonstrantium animalium fœtus inuolucra, ab hominis fœtus, ac rursus à canis, aut suis, aut alicuius plures fœtus simul educentis, ac à me interim dissecti animalis fœtus inuolucris differunt. Mirum namq; est, quàm eiusmodi discrimen autorum scripta perturbet, intellectuq; ardua reddat, quum in uteris & inuolucris animalium nullam statuunt differentiam: quumq; omnia inuicem respondere autumantes, quod animal ipsi potissimum dissecuerint, descripserint'ue, non exprimunt. Quandoquidem uerò nostræ orationis in partium historia contextus, quantopere eiusmodi figuræ etiam utiles sint, abundè testabitur, præsentis effigiei characterum indicem nunc tantum subijciam.

A, A, A *Exterius bubalæ fœtus inuolucrum, hic quibusdam sedibus insignitur, quibus membraneum conspicitur, & illam substantiam non habet obnatam, quæ nunc B, B & B uenit indicanda.*

B, B, B *Sedes, quibus exterius bubalæ fœtus inuolucrum utero conectitur, uasaq; admittit, & carnea ea substantia consistit, quæ lienis substantiæ comparatur: hicq; ita sparsim occurrit, ut nigræ leopardorum pellis maculæ.*

C, C, C *Series concursusq; uenarum & arteriarum per exterius fœtus inuolucrum ad umbilici uasorum productionem digestarum.*

D *Sedes, ad quam uenæ arteriæq; per exterius inuolucrum sparsæ magis colliguntur, ipsisq; umbilici uasis constituendis sunt proximæ.*

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

HOMINEM, VT AVGERETVR, DIVTIVS'QVE uiueret, instrumentis eguisse uariæ nutritioni famulantibus, ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potus'q; uersanti, priuatim sint extructa. Caput I.

TCVNQVE uarias instituendæ nutritionis causas commemorare liceat, tamen ea haudquaquam infima est, quæ augendi corporis gratia hanc utilē necessariamq; esse commonstrat: quemadmodum & illa quoq; existit præcipua, quæ continuum substantiæ fluorem, ab insito calore excitatū proponit. Quum itaq; tota hominis moles, etiam post iustam ipsius incrementum, in perpetuo sit fluore, quumq; nisi altera similis substātia in defluxæ locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex homini insitas quasdam uires, deficiens ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim sugere, uesci, bibere, aut respirare à quoquam discimus usquam: sed statim à principio facultates in nobis habemus, quę hæc omnia citra docentē perficiant. & cibo, quicquid siccioris substantiæ effluxit, restituimus: potione, quicquid humidioris: atq; ita ad pristinam commēsurationem ambas reducimus. Sic uerò & aereæ igneæq; substantiæ modum, respiratu arteriarumq; pulsu tuemur. Cæterùm quum id quod singulis partibus defluit, tale natura esse credimus, qualis ipsa est particula: nihil autem eorum quæ bibuntur, eduntur'ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrit: necessum fuit animāti, ea primùm assumere, dein emutare & concoquere, ac quàm maximè licet, corpori alendo restituendoq; similia efficere: ac demum recrementa, quæ necessariò has emutationes subsequuntur,

Præcipuæ instituendæ nutritionis causæ.

Instrumentorū triplicium nutritioni subseruientium necessitas.

ſequuntur, expellere. Atq; hac potiſsimùm occaſione Natura nutritionis inſtrumenta in corpore triplicia inſtituit: quædam prima ratione ad id quod aſſumitur cōcipiendum elaborandumq́;, & in totum corpus deferendum: alia ſecunda, quæ excrementorum ſunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempeſtiuè profluant cohibendis, ſuoq; tempore expellendis ſubſeruiunt. Porrò partes aeri aſſumendo, conficiendo, deferendo, ipſiusq; recrementis ex concoctione alteratione'ue ſuccedentibus expellendis, à Natura conditas, ſequens liber perſequetur, cordi omnibusq; reſpirationis organis dedicandus. Præſens uerò cibi ac potus inſtrumentis, & demum propter ſedis uiciniam nexumq; generationi ſubminiſtrantibus organis conſecrabitur. Ex ore itaque per ſtomachum cibus & potus in[a] uentriculum, uelut in communem quandam officinam ſeu promptuarium aſſumitur, quod omnia quæ amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in[b] inteſtina protrudit: ex quibus quod cocti illius ſucci melius eſt, ſanguiniq; efficiendo conueniens, unà cum humidiore huius concoctionis recremento,[c] uenæ portæ rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uerò ſiccius, ac ſuctioni ineptum, inteſtina depellunt: & hominis arbitratu, laxante ſe[d] orbiculari podicis muſculo, &[e] abdominis muſculis, ſimul accedente etiam[f] ſepti tranſuerſi opera, compreſsis, excernunt. Iecur autem, poſtquam eum ſuccum cremorem'ue admiſit, illi ornamentum adijcit, ad ſanguinis perfecti generationem neceſſarium, duplici recremento ipſum expurgans: flaua ſcilicet bile, ceu recremento tenuiore & leuiore: deinde atro birioſo ſucco, ceu lutoſo, terreſtri & craſsiori. Ac illud quidem in bilis ueſiculæ[g] meatus tranſmiſſum, in ipſam ueſiculam defluit: à qua rurſus in inteſtina excretum, cum durioribus fæcibus egeritur. Hoc autem, uti uulgò arbitramur, per portæ uenæ[h] ramos ad[i] lienis nutritionem trānſmittitur: & quicquid is conficere, ac in familiare nutrimentum ſibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, poſtmodum cum inteſtinorum excrementis ſubducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem præparatur ſanguis, illa duo recrementa deponens, portionemq; ſui in portæ uena ad partium quibus illa digeritur, enutritionem aſſeruans, ruber iam ac purus ex[k] arctiſsimis, maximeq; frequentibus eius uenę ramis per iecoris ſubſtantiam diffuſis, ad gibbam iecoris partem in cauę uenę[l] propagines ſimiliter innumeras anguſtiſsimasq́; conſcendit, tenui adhuc aquoſoque recremento, quod ex inteſtinis cum optima ſucci in uentriculo confecti portione exugebatur, concomitatus: eiuſque aquoſi recrementi, tanquam uehiculi cuiuſdam auxilio, arctiſsimas uias minori opera perreptans. Quum uerò ſanguis eos ſuperauit angiportus,[m] renes recrementum hoc ad ſe ſedulò alliciunt, illoq; ſanguinem purgant, id per[n] urinarios meatus in ueſicam huius conceptaculum depellentes: à qua rurſus opportuno tempore, relaxato ſuæ ceruicis[o] muſculo, excrementum illud ſeu urina è corpore redditur. Sanguis autem per[p] uenam cauam copioſiſsima ramorum ſerie propagatam, ad corporis partes deducitur: & quod in ipſo ſingulis partibus familiare ac idoneum eſt, illæ ſibi attrahunt, aſsimilant, & apponunt: duplexq́;, quod & in hac concoctione conſurgit recrementum, à ſe per proprios ductus excludunt. Iſta quidem de cibi potuſq; inſtrumentis in uniuerſum dicta ſufficiant. Quanta uerò ſapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine perſequar, quo ipſa nutritioni famulari commemoratum eſt. A' peritonæo autem ſermonis opportunè ſtatuetur initium, quòd id horum organorum commune ſit inuolucrum.

Quid præſenti libro docendũ, ac partium nutritioni ex cibo potuq́; factæ famulatũ breuis enumeratio.

a 14 fi. per A, B, C in L, L. aut 12 fi. in P, Q.
b 12 figu. à P, Q in S, ac ita deinceps, aut in 7 & 8 fig.
c fig. cap. 5 li. 3. aut 12 figur. l, k, h in I, K.
d 1, 2 figu. cap. 49 li. 2 M.
e 3 muſcul. tabul. Θ, 4 Γ, 5 Δ, 6 Δ.
f 7 tab. Δ.
g in X, X. & inde in V, & rurſus per c in S ad d 13. figur.
h fig. cap. 5 lib. 3 T, T ad a, a.
i 3 fig. d. 20 figu. O, O.
k fig. ca. 5 lib. 3 A, A.
l fig. cap. 6 li. 3 A, A, a.
m 25 figur. Y, Z.
n 22 fig. q, q in v. 25 fi. a, et c in β.
o 22 fig. ς. 25 figu. γ.
p fig. ca. 6 lib. 3.

DE

DE PERITONAEO. CAPVT II.

PERITONAEO ostendendo pleraq; quinti huius libri conducunt figuræ, & potißimùm prima, id integrum anteriore externaq; facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriorem uerò peritonæi sedem, illæ figuræ in primis intus referunt, quæ ex ipso plura organa habent disse-cta, ut uigesimasecunda & uigesimaquinta.

Peritonæi nomina.

LATINI nomen peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) à Græcis mutuantur. illis namq; id quod nullis organis circuntendatur, περιτόναιον, περιτόναιος, & περιτόνιον appellatur. Neque ita absolutè tantùm, uerùm à nonnullis hæc tota appellatio ipsi inditur, περιτόναιος ὑμὴν, nomine uidelicet à substantia ipsius, quæ membranea potißimùm est, deducto. à nonnullis hæc περιτόναιος χιτὼν, à nonnullis περιτόναιον σκέπασμα, ab usu scilicet, quo inuolucri ac tunicæ cuiusdam modo omnibus propemodum quæ quinto hoc libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Peritonæum itaque ex simplicium & primorum corporum, quæ similaria nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim est, nullis omnino fibris: secus ac uenarum arteriarumq;[a] tunicæ, aut tenues membraneæq;[b] musculorum eneruationes intertexta. estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplißima & maxima. Carnosa namque nobis uocata membrana, etsi amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen simplex non est, quum quibusdam carneis donetur fibris, & musculosa in ipso[c] collo &[d] fronte efficiatur. Porrò peritonæum uniuersam[e] cauitatem, quæ sub septo transuerso, ad os usq; coccygis, totius corporis cauitatum facilè capacißima habetur, succingit, ac omnibus quæ illa continentur organis obtenditur, ea conceptaculi ritu amplectēs: uentriculū scilicet, intestina, omentum, mesenteriū, iecur, lienē, renes, utranq; uesicā, uterum, & uasa demum quæcūq; inter septum transuersum & crura sitū habent. Atq; hæc quidem peritonæū interna ipsius sede cōtinet, externa uerò undecunq; musculis cōnascitur. Ex ligamētis enim, quæ lumborū uertebras cōnectunt, & quæ sacrū os ilium oßibus cōmittunt, peritonæū utrinq; principiū ducit, mēbranę latæ modo ab illis enascens. Mox ab utroq; latere ascendens, lumborū[f] musculis, & ijs qui internam oßis iliū & coxendicis ac pubis sedē occupātes, femorū præsunt motibus, obducitur: & fibris talibus, qualibus inuicē musculos cōmitti uidemus, illis adhęrescit. At ubi hos musculos, qui quaternario numero utrinq; cōplectuntur, peritonæum superauit, internę[g] transuersorū abdominis musculorū, & uniuersæ[h] inferiori septi trāsuersi sedi subtēditur, pertinacißimè ipsis, potißimū uerò neruosis illorū tenuitatibus connatū, & quodāmodo proprię musculorū mēbranę uicem gerens. Refert itaq; peritonęū oblongū oui instar utrē, seu sphęram aliquā, cuius lōgitudo pertinet à septo trāsuerso ad humilimā amplitudinis cauitatis uesedē, quam[i] sacrū os cum oßibus ipsius lateribus cōmißis efformat. & quemadmodū utres ex tergoribus parati, exteriùs hirti asperiq;, intus plani ac læues quodāmodo esse solēt: ita quoq; peritonęum externa parte, ut aptiùs musculis undiquaq; hæreat, asperū fibrosumq; ad eum prorsus modū uisitur, quo membranas mutuò cōnatas, inæquales esse dicimus. Interna autem peritonęi sedes, uiscera quæ cōplectitur spectans, impēse lęuis & tersa, ac ueluti aqueo humore oblita, secātibus occurrit, adipis copiā sibi interdū (ut in suibus quasi perpetuò) adnatā obtinēs. Verùm hunc nō omni ex parte æquè copiosum reperies. Anterior

Peritonæum in similariū partium esse numero.

Peritonæi magnitudo & situs.

Connexus.

Ortus.

Forma.

Ipsius superficies cuiusmodi.

a fig. cap. 1 lib. 3 inserta, & fig. cap. 2. b In abdomine 3, 4, 5. 6, musc. tab. c 3 muscul. tab. Γ. d 3 tab. A. e 7 tabu. à Δ multo sub y, aut paßim in integrioribus 5 li. fi.

f 7 ta. t, u. dein x, & 16 tab. F, G.

g 6 tab. Δ. h quæ 7 ta. spectatur, ac Δ insignitur.

i 1 fig. ultimarum li. 1 M cū Θ.

Anterior namq; superior'ue internæ huius peritonæi sedis[k] regio, qua uentriculum contingit, ac dein posterior quoq;[l] regio ad lumbos & sacrum os pertinens, copiosiori abundant adipe, quàm sedis eius internæ[m] latera,[n] parsq; umbilico contermina. Præterea hæc interna peritonæi sedes quasdam portiones seu processus ijs quę continet organis porrigit, illisq; processibus ea organa inuicem colligat, & sibi quoq; adnectit, ac singulis præter peculiares ipsorum tunicas (si modò quas habeant) aliud etiam inuolucrũ tunicam'ue obducit. Atque hinc etiam fit, ut ijs organis quę duas peculiares sortiuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina,[o] ternæ attribuantur: quæ autem unicam duntaxat peculiarem tunicam obtinent, è quorum numero sunt uterus, & utraque uesica,[p] binas nanciscantur. Verùm organa, nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien,[q] eam quæ ipsis obducitur, à peritonæo adipiscũtur. Quónam pacto autem, quibusq; ex locis hosce processus in eiusmodi tunicas dilatatos degenerantes'ue, peritonæum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differant, in cuiusq; organi enarratione opportuniùs quàm hîc recensebitur. Quemadmodum uerò interna peritonæi sedes ab externa uariat, sic neq; omni ex parte peritonæum sibi crassitie & robore correspondet. Quà enim ex uertebrarum ligamentis pronascitur, crassissimum est: deinde quà lumborum incumbit musculis, crassum quoq; cernitur. Anteriore uerò parte, quæ à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubem usque pertinet, tenuius graciliusq; & inualidius occurrit. Ad hæc, uiris peritonæum crassius ualidiusq; est iuxta mucronatam cartilaginẽ, quàm iuxta pubis sedem. in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq; conspicitur: neq; his, uti uiris, peritonęum hîc ad inguina utrobiq; seminarijs uasis[r] uiam præbet. Est enim peritonæum peculiariter in uiris inibi foraminibus, ut ita dicam, peruium: & tunicam utriq; testi priuatim offert, quo is & ipsius seminaria uasa tutò obuoluuntur. Dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæũ quà septo subducitur,[s] tria cum septo quoq; communia ostendit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi cohærentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uena coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concomitatam deducit. Præterea[t] umbilici quoq; uasorum gratia, & in muliere quidem finis uteri[u] ceruicis, in uiro autem[x] ceruicis uesicæ, in utrisq; uerò[y] podicis nomine, peritonæum perforatur: ac demum[z] multis uenis, arterijs & neruis crus petentibus, deinde[a] illis quæ maxima portione in rectos abdominis musculos sursum tendunt, &[b] alijs nõnullis, quæ dorsi & abdominis musculis, & cuti à uasis lumborum uertebris incumbentibus offeruntur, peritonæum iter præbet, ab ijsdem uasis surculos sibi assumens. Quà enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionẽ utitur: in lateribus autem ab ijs ramis, qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria porriguntur,[c] plurimas soboles quoq; mutuatur. In anteriori uerò regione, peritonæum supra quidem, quà mucronatam spectat cartilaginem, à[d] uasis sub pectoris osse ad rectos abdominis musculos excurrentibus soboles exigit: infrà autem, propagines ascíscit ab[e] illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis. Cæterùm quòd peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quàm refellendum est: quum unà cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoq; neruis uiam offerat, à quibus surculos etiam adipiscitur, idq; ab ijs potissimùm[f] qui abdominis distribuuntur musculis. & insuper peritonæum sua essentia cõstitutioneq; à tactus sensu admittendo neutiquam est alienum. Peritonęi usus complures enumerari solent. primus quidem, ut omnia ea quę dicimus

Processus à peritonæo enati.

Peritonæũ nõ undiq; pariter crassum.

Quibus partibus peritonæũ peruium sit.

Vasa & nerui quibus peritonæum implicatur.

k 2 fig. A, B, quib. ante sectionẽ committebatur F, G, supra P.
l ad latera g, h, 21. fig. & P, Q figuræ 25.
m 24 fig. C, D.
n 2 figuræ C, D.
o Vide 9 fig. & 17.
p Specta E, E, H, H 27 fig.
q Educitur ab F, G 18 figu. dein B, B, C, C, 1 tab. fig. 19.
r 1 fig. G, H. & 22 figur. φ, φ, transmittit γ, & educit χ. &: 20 fig. u.
s 7 musc. tab. f, r, q.
t 2 fig. E. 4 tab. 30 fig. X.
u 25 fig. X.
x 1, 2, 3 fi. cap. 49 libri 2 G.
y 1, 2 fig. e. ius. ca. M.
z In ult. fi. lib. 3, & ult. fi. li. 4.
a 1 fig. I. 25 fi. n. aut 6 muscul. tabul. e.
b fig. cap. 6 lib. 3. & n. & figu. cap. 12 lib. 3 μ, u.
c 1 fig. L.
d 1 figu. K.
e 1 figu. I.
f In 2 fig. cap. 11. lib. 4 ad abdominis regionem.

usus peritonæi

diximus cõtegat: ex quibus quum pleraq; tendi remittiq; debeãt, peritonæum (quo aptiùs fieri id pòsit) neruеum & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunè contineret: sed tenue, quo minùs pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplectitur ab extrinsecus ambientibus musculis interstinguit, ne quãdo intestinorum aliqua in media musculorum spacia incidant: & dum ipsos premunt, aut ab illis premuntur, intestina motui musculorum obstent, ac ne recrementa intestinis complexa difficiliùs deorsum transmittantur. Tertium peritonæi usum Galenus cum cæteris Anatomes professoribus recenset, quo id sicci alimẽti superflua septi transuersi accedente opera propellit: quasi uerò idem officium, quod abdominis musculos unà cum septo in fæcium excretionibus obire commemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario motu, quo se contrahat distendatq;, præditum sit, ac non transuersorum abdominis musculorum, & septi, quibus connascitur, motum necessariò sequatur. adeò, ut peritonæum non magis quàm cutis, aut abdominis adeps, ipsum'ue omentũ, illi usui subseruiat. Miror membranam costas succingentem, quæ peritonæo substantia, usu & conformatione penitus correspõdet, in thoracem arctantium organorum numero ab illis habitam non fuisse: quum illa non minus thoraci cõprimendo, quàm hoc fæcibus eijciẽdis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimùm abdominis musculis communis, quo is ceu inuolucrum exactè circundatum, omnia stringit, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus infestentur. Præcipuus autem peritonæi usus est, quo omnia quibus circundatum est, ab eo continentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta, tutò colligantur, suisque sedibus fixa hærent. *Lib. 4. de usu partium*

DE STOMACHO ET VENTRICVLO.
Caput III.

STOMACHVM & uentriculum præcipuè ostendunt decimaquarta & decimaquinta figuræ: quibus in uentriculo commonstrando succedit decimasexta, quæ hunc inuersum refert: dein decimaseptima, quæ illius tunicas, uti commodissimè eas effingere potuimus, exprimit. Insuper uentriculum sua sede repositum proponit secunda figura, simul cum sexta: sua sede autem nonnihil motum refert duodecima.

VENTRICVLVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaq; suscipere, eaq; primo labore concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquã is situs ad cibi dentibus attriti assumptionẽ fuisset accommodus. Thoracem namq;, & contenta illo uiscera, rerum Opifex uentriculo prælocauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaq; procul à sensibus, qui in capite sedem obtinent, deducerentur. Thoracem uerò aerem per os & narium foramina attractur ũ, ac rursus eundem necessariò emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatiùs collocari decuit. Porrò ne nimium uentriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recrementorum expulsionis locum, uel intestinorum occasione, ductus esse potuit, Natura illũ quàm licuit proximè ori subiunxit. Sub thorace enim &[a] septo transuerso inter iecur & lienem statim[b] ponitur,[c] uiamq; ab ore cibos ad se deferentem obtinet, quæ ab usu οἰσοφάγος Græcis nuncupatur, & communi nomine quo omnem angustum ductum, isthmi seu colli modo alicui ampliori uentri præpositum uocitant, στόμαχος illis quoque dicitur: qua uoce nos Celsum & *Ventriculus sub thorace locatus.* *Via cibum potumq; uentriculo deferentis nomina.*

a 7 muscu. tab. Δ. b 6 figu. F, F inter D, D & G. c 14, 15 fi. A, B, C, D.

Initium. Ciceronem imitati, potius utemur, quàm gula alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc itaq; uia linguam ad radicem eius hęrens excipit, & utraq; parte[d] tonsillas attingens, à palati extremo principium sortitur: ac agitatione motibusq; linguæ depulsum, & quasi detrusum cibũ suscipiens, illum deorsum pellit, partibus ipsius quę sunt infra id quod deuoratur dilatatis: quæ uerò suprà, cõtractis. *Substantia & forma ac tunicæ.* Neruosa enim, membranea'ue, ut facilè dilatetur, prompteq; rursus concidat, effecta est: & fibris suo muneri famulantibus concinnè intertexitur: ac reliquorum deniq; ductuum ritu teres, & intus accuratè lęuis lubricaq; cernitur.* Duabus etenim proprijs constat tunicis, substantia, duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum namq; interior, & totius oris palatiq; tunicæ continua, neruosior quidem & durior, & paulo tenuior est, & rectis fibris manuum instar ciborum attractioni subseruientibus donatur. Exterior uerò crassior, mollior, propemodumq; musculorum natura participans, carnosior uisitur: & transuersis tantũ circularibus'ue abundat fibris, quæ ciborum interioris tunicæ fibrarum beneficio attractorum fœliciorem, magisq; subitam in uentriculum propulsionẽ efficiunt: & si quando uomentibus uentriculus quippiam protrudit, ad eius quoq; eductionem summopere auxiliantur. Duabus his solùm fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem attraherent, transuersæ autem pellerent. Nam si obliquæ accessissent, cibus in stomacho longiori mora hæreret: quod non solùm homini inutile, sed & importunum molestumque esset: quando nimirum stomachus cibo plenus, ita diutius distenderetur, asperæque arteriæ, ac pulmoni, & magnæ item arteriæ, dum ea dilatantur, longiori mora obstaculo esset. *Incessus.* Natura enim stomachum tutò, & ea quæ modò innuebam organa minùs molestaturum, per ceruicem thoracemq; ad uentriculum porrigens, illum[e] exactè supra mediam ceruicis uertebrarum, & quatuor primarum thoracis sedem, in neutram partem inclinantem, asperæque arteriæ subtensum[f] deducit. Ad principium uerò quintæ thoracis uertebræ[g] stomachus, ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundùm dorsi uertebras inferiora corporis petenti cedat, nonnihil in dextrum latus à media uertebrarum regione abscedit, arteriæ illi proximus, ad nonam usque thoracis uertebram repens:[h] quò simulatque pertingit, ab eius uertebræ eleuatus corpore, arteriam elatiùs (ne illa fortè à deuorato cibo comprimatur) ascendit, neruosam septi transuersi partem uersus sinistrum latus[i] penetrans. *Lib. 5 de Administ. sectio. Stomachũ non eodem cum arteria magna uti foramine septi.* Non equidem, ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hìc ad inferiora corporis prolabentis utens[k] foramine: uerùm peculiari, quod ipsi neruisq; cum illo descendentibus (dum septum describeretur) præparatum esse diximus. Ad nonæ igitur thoracis uertebræ usque initium, stomachus uertebrarum corporibus interuentu membranularum ex dorsi ligamentis originem ducentium cõmittitur, atq; ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris interstinctã, & uelut secundæ ipsius tunicæ inuolucrum possidet. Quòd uerò iuxta quintam thoracis uertebrã ad dextra potius arteriæ, quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est arteria, nõ adeò tyranni ritu (quamuis multo sit dignior) mediã dorsi sedem occupans: sed quum à[q] sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistrum cauæ uenæ[r] subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquantulum stomacho cedens, cõmunicatorem ac uelut socium sedis uertebrarũ admittit: adeò ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorẽ adhuc sedem quàm in sinistro latere reperire posset, obtineat. Dein stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uẽtriculum ex

dextro

d 6 fi. musc. tabul. F. 14 fig. E, E.

* Harũ de lineationẽ pete ex figurarum 9 aut 17 militudine.

e 7 muscu. tabu. E super B ac sub F.

f 15, 14 fi. ab A ad B.

g eius fig. B uersus C, ut cederet 1 fig. ca. 12 li. 3.

h 15, 14 fi. C uersus D, G.

i 7 muscu. tabul. r.

k 7 muscu. tab. q.

q Spectato tam 10 figu. li. 6. ac O, P, 6 fig. huius lib. 6.

r 22 figu. h ad g. & 10 fi. R ad Q.

s 14, 15 fig. D. uers. G. dextro dorsi latere porrigitur: sed arteriæ, uti diximus, superuectus,[s] obtusoque obliquatus angulo, sinistram petit, ne is uentriculum adeundo, iecur uniuersam dextram sedem inferioris regionis septi occupans, perforare cogatur: uerùm illam septi partem adinueniat, quà minor iecoris pars ipsi facilem aditum præbitura, consistit.[t] Talis sanè est tenuior totius iecoris portio, sinistræ septi sedi hîc subtensa: cui in posteriori regione, quà stomachus septum permeat,[u] sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur) proportione congruens. Neque est quòd quispiam ijs credat dissectionum professoribus, qui septum, & ipsius in primis quod stomachum transmittit foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat, obstaculo esse arbitrantur: quum idem quoque tunc pari opera in uentriculum cibi descensum potius prohiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua alij angustiorem stomachum hîc, quà uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt: atra bile in uentriculi superius os à liene eructata, eum colligi constringiq́; falso existimantes. Cæterùm obliquus ille ductus, quo stomachus arteriam conscendens in sinistrum fertur,[x] neruis etiam (ne scilicet plus æquo extendantur) commodus est, quos paulo pòst uentriculo inseri audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum obliquato, ad uelocem ciborum transitum commemoratas tribuisse fibras: uerùm ut ipsius concauitas semper humecta ac ueluti obuncta esset, glandulas illi adiunxit, in faucibus quidem[y] quasdam stomacho & laryngi communes, quæ saliuam humoremq́; illis organis, ne exiccentur, præparantes, Latinis tonsillæ appellantur.[z] In medio autem propemodum stomachi ductu, quà is asperæ arteriæ in * duos truncos ad pulmonem diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho non apponit modo, sed & in posteriore ipsius sede & ad latera adnectit,[a] illis planè respondentes, quas uesicæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinæ seminisq́ue genitalis in pene meatum irrigare suo loco commemorabimus: sic etiam glandulæ stomacho adnatæ, illius cauitatem irrorant, ac ne ob siccitatem cibus in uentriculum difficilius prolabatur, saliuali quodam humore imbuunt. Cæterùm si quid de stomacho adhuc dicendum supersit, in uentriculi descriptione id iam persequemur.[b] Ventriculum igitur (qui inter reliquos corporis uentres sinus'ue non minimam cauitatem obtinet, hincque etiam γαστὴρ & κοιλία Græcis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum appellatur) mox sub thorace collocari, iam obiter diximus: nunc exactè ipsius situm, reliquamq́ue historiam pertractaturi. Galenus itaque uentriculum in corporis medio repositum asserit: quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuati, non simpliciter enunciant, uerùm hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediam sedem, instar communis omnium partium officinæ, & regis alicuius, adeptum contendunt: perfunctoriè admodum in hominis erecti, aut etiam diductis maximè cruribus & brachijs, ueluti in circulo positi proportione metienda uersati. Neque etiam æqualis uentriculi portio dextrum & sinistrum occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè[c] elatius ipsius orificium id sibi non immeritò uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosæ ipsius partis sede penetrat, continuum cum uentriculo corpus[d] efficitur, quod in sinistro latere amplam septi sedem contingens, totam regionem inter iecur & lienem uacuam complectitur. In dextro autem latere uentriculus nusquam septum attingit, sed

Marginal notes (left): t Petе id ex 12 fi. ad Φ, R. 20 fi. ad E, F. — u 18 fig. I. — x 14, 15 fig. T, V. — y 14 figura E, E. — z 14, 15 fig. F, F. — * fig. capiti 6 lib. 4 insertæ K, I. — a 22, 23 figur. ς. — b 2 fig. P, P. 6 fig. F, F. deinspecta 14, 15, 16 et 17 figuras. — c 12 fig. R. 20 fig. F. — d ad G 14 et 15 fi. atque ita eas figuras, & insuper 6, 12, et 20 ex pendito.

Marginal notes (right): Glandulæ stomacho crebrò adnatæ. — VENTRICVLI historia. — Lib. 4 de usu part. — Ventriculi situs.

iecoris duntaxat concauo subtensus, tota ipsius parte superiore, & dextro item latere à iecore occultatur: tantumque à dextra septi sede passim abscedit, quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (uti modò dicebam) sinistro suo latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro lateri attenditur, adeoque in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitratur, pertingit, sed potius in posteriora humilioraque (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein, non solùm in sinistrum (ad septum usque scilicet) magis quàm in dextrum (utpote ad iecoris tantum cauum) uentriculus protenditur: uerùm ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Galeno, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque portio in sinistro collocetur, haud secus quàm si inibi maiorem quà aptè contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquàm uarius est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in sinistrum oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo teres, primùm occurrit: rotundus quidem, quòd rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposita: oblongus uerò, quòd id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius[e] orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideantur. Cæterùm si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora quoque prominulus cernitur: ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogi, & superiore quidem sua regione descendere, inferiore autem ascendere conspicitur, adeò ut in dextro latere multo quàm in sinistro euadat gracilior. Sic quoque superiore quidem sede, quæ ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiore autem latior amplior q;.[f] Anteriore parte æqualiter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriore sede duos quodammodo gibbos commonstrat,[g] unum sinistrum, eundemque magnum, proceriusque extuberantem:[h] alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos[i] sinus quidam impressio ue parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quà enim uentriculus dorsi uertebras, ipsisque exporrectos uenæ cauæ & arteriæ magnæ descendentes[k] truncos respicit, ac sedi quam sortitur sese utcunque adaptat, posterior ipsius regio introrsum quasi ad suam cauitatem nonnihil imprimitur: quamuis interim uentriculus è corpore auulsus inflatusque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi ac anteriori regione gibbus conspiciatur. Porrò ad uentriculi quoque formã duo ipsius pertinent orificia, è quib.[l] unum quo cibus & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistræ uentriculi partis sede ob hoc consistit, quòd stomachus inibi septum commodè perforans, illic primùm uentriculo connasci, commune ue cum ipso corpus fieri potuit. Et quanquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediæ ipsius sedi quàm sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus occurrit turgidior. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emutatos ad intestina transmittens, & πύλωρος inde Græcis, nobis autem ianitor & inferius seu dextrum os appellatum,[m] in dextra uentriculi sede consistit: non quidem, ut reliqui dissectionum professores tradunt, illiq; existimant, qui tam pertinaciter de ciborum assumendorum ordine altercantur, huicque orificio nomen à situ non admodum aptè imposuerũt, & nunquam auium ingluuiem & stomachum, ruminan-

Ventriculi forma.

Duo uentriculi orificia.

e 14, 15 fig. G, H.

f 14 figura L, L.

g 15 figura M.

h 15 fig. N.

i 15 fig. O.

k 22 fi. g. h. 25 fi. P, Q.

l 14, 15 figura G.

m 14, 15 fi. H. 12. fi. S.

ruminantiumq; animalium uentres expenderunt, in eius ſedis inferiori regione, ſed in elatiſsima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim ſat erat mutuo, è directoq; hæc orificia inuicem (ne ocyus cibus adhuc immutatus è uentriculo laberetur) non opponi: uerùm inferius ex elatiori quoque uentriculi ſede explantari oportuit, quo minus ſua grauitate cibus uentriculum præterfugeret: ſed tunc primùm, quando confectus, & in cremorẽ exquiſitè mutatus eſt, uentriculi potius excernendi robore, quàm ſuo pondere, in inteſtina propelleretur. quorum principiũ, iſtud uentriculi orificium cõſtituit, explantatq;: quare etiam[n] primum inteſtinorum, quod duodecim digitorum eſt longitudine, Exortum pleriq; nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi ſedem occupat, quum hæc medio cauæ iecoris ſedi contermina ſit, in quam iecur ſuarum uenarum beneficio, ex inteſtinis, ipſoq; adeò uentriculo, quicquid ſucculentum ab illo confectum eſt, arripit ac depaſcitur. quod eo iecur præſtat facilius, quo partes elaboratum à uentriculo cremorem primùm excipiẽtes, illi uicinius collocantur. Præterea uentriculi orificia non ſitu duntaxat inuicem uariãt, ſed inferius quoq; ſuperiore arctius eſt: quòd rudes, non tritas, duras, magnasq; moles homo ſubinde deuoret, ad quarum ingreſſum amplam uentriculi uiam eſſe oportuit. Per inferiusècontrà, rariùs magnũ, durum, non conuerſum in ſuccum crudumq; tranſit: quanquam ſanè non adeò anguſtum ſit, ut ſolum cremorem tranſmittere queat. quandoquidem non pauci quamplurima fructuum oſſa impenſe etiam magna, crebrò deuorata innoxiè excernunt, & Galenus à quodã anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemq; promptè excretum narrat. Neq; orificij huius amplitudinem ſe ignoraſſe callidus ille Hiſpanus docuit, qui ſuperiori anno Clinianæ cuipiam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hîc nobiles matronæ collo geſtant, unà cum aurea cruce quinq; gemmis inſtructiſsima, & fide pariter qua hęc cõtinebantur, ſuffuratus eſt. Illa nanque quum huic noctem ſe daturam, niſi prius numeratis quinquaginta aureis, negaret, atque is lætè annuiſſet: ipſa à patricio Veneto pathico ſuo, ut comptior ornatiorque, & magis placida eſſet, elegantiſsimum uxoris ſuæ monile obtinuit. cui Hiſpanus, quo meretriculæ uices reponeret, inhians, eam quàm potuit ſalaciſsimè, ut ſuauiùs tandem obdormiret, exercuit: ac poſtmodum ſoluto monili ſingulos uniones, & crucem, ac poſtmodum fidem (ne quid ſuo furto obſtaret) deuorauit. Cęterùm Galenus & omnes eius aſſeclæ[o] glandoſam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij conſtrictionem auxiliari, ac in quibuſdam animalibus manifeſtiorem eſſe affirmantes. Iſtam ſanè in canibus primùm, qui illa donantur maxima, & carnis colore inſigniter prædita, deinde in homine examines uelim. Eam ſiquidẽ hanc eſſe arbitror, quę duodeno inteſtino adnaſcitur, qua portæ uenæ[o] ramus cum coniuge arteria, illi ſubtenditur. Verùm hæc non in hoc ut inteſtinum illud, aut inferius uentriculi orificium claudat, arctet'ue, procreata eſt: ſed ut uaſa inteſtino exporrecta ſuffulciat, ac parem cum glandio[p] iuguli &[q] meſenterij, &[r] humilioris membranæ omenti uſum præſtet. Deinde ſi quæ conſtringendi uis huic glandoſo corpori præter cõmunem glandularum, quæ conterminas ſibi partes lubricas humectasque reddunt, uſum, indita eſſet, ipſum orificium aut inteſtinum neceſſariò ambiret, fibrarumq; natura participaret, aut tranſuerſarum, muſculi ueſicæ ceruicis inſtar, aut obliquarum ueſicæ & uteri corporis modo: quum interim id fibris omnibus deſtitutum, ad inteſtini longitudinem recta duntaxat linea illi adnaſcatur. Quanquam non deſint, qui ſo-

Orificiorum non par amplitudo.

Lib. de Naturalibus facultatibus.

Lib. 4 & 5 de Par. uſu.

Glandulosa caro non procul ab inferiori orificio distans.

n 14, 15 fig. P. 7 figu. ab 1 ad K.

n 12 fig. i, i, 15 fig. S.

o 12 fig. h.

p 2 fig. lib. 6 F.

q 10, 11 fig. L, L, M, M.

r 3, 4 fi. n, n.

lis libris edocti, suoq; arbitratu Naturae opera comminiscentes, glandosum id corpus musculum esse scribāt, eo inferius uentriculi orificiū orbiculatim amplecti nugaciter affirmātes, atq; hinc etiam corpus id perinde ferè ac Galenus

Protuberans uentriculi in orificijs substantia.

octauo de Partium usu πύλωρον ianitoremq; appellantes. Porrò (quod illis animaduertendum erat hominibus)[s] non solum in inferiore uentriculi orificio, sed & in superiore, substantia uētriculi crassior spissiorq; est, ac orificia uelut in interiora extuberantiorem instar circuli partem obtinēt, uentriculi membraneae ncruosaeq; prorsus substātiae, nō uerò uti hoc in loco Galeni nomine quis sibi falso persuadere possit, glandulosae cuipiā, penitus respondentē: quae quidem inter dissecandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem inuersoq; in cōspectum uenit, manifestè uentriculi initium stomachi'ue finem & duodeni intestini originem proponens. Videtur enim tunc stomachus, idq; intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaeq; omnino quàm uentriculus ipse, partes esse: quum tamen exteriùs nihil tale appareat, neque ulla uentriculi portio praeter reliquam superficiem emineat. Haec crassior adauctaque uentriculi substantia ac sedes in internam ipsius regionem educta, ad hoc potissimum procreatur, ut ora uētriculi robustiora densioraq;, quàm reliquum eius corpus, euadant, ne fortè à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturq;, & dein fortassis, ut quum ora constringuntur huius extuberantioris particulae introrsum cōniuentis occasione, citius arctentur occludanturq;.

s Intuere 16 fig. ad h, k.

Ventriculi superficies.

Et sanè quemadmodum[t] exterior uentriculi superficies laeuis & plana est, sic &[u] inferior quoque ipsius amplitudo, si modò duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam, si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorum &[x] uesicae cauitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intense rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exteriùs omnino penè albicet. Verùm interim nonnunquam in admodum obesorum hominum uentriculis, utcunque copiosus, sed laeuis & lubricus, adeps circa fundi in sinistro latere regionem internae superficiei adnatus reperitur: quam nonnulli, ruminantium omasis tot ueluti alueolis faui quasi in modum interiori amplitudine obsitis ornatisque delusi, cellulis quibusdam & continuis sinibus abundare, falso scripserunt.

t 14 fig.

u 16 fig.

x 13 fig. & in dextra fig.

Ventriculi quantitas.

Ventriculi quantitas, uaria est admodum. nam si è corpore exemptus, uesicae modo infletur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim, uinique copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictoriaque ui utitur, quamlibet exiguum multum'ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuam sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat.

Vētriculi substantia quibus formetur tunicis.

Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum maxima ex parte membranea, quae commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi.[y] Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusque tunicis sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interior uentriculi similiter, atque interior stomachi, neruosa membraneaq; est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestinorum interiori tunicae continua: duritie tamen ab oris stomachiq; tunica modicè differt. quòd duriores asperioresque cibos, priusquam in uentriculum decidant, ore conficiamus: à quibus id cōtunderetur & raderetur,

y Quoad fieri licuit, uētriculi tunicas 17 figura expressimus.

retur, nisi dura densaq; eiusmodi tunica euasisset. Vnde etiam tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris hæc duplicibus intertexitur, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunicæ pars, uentriculi cauitatem respiciens, rectis ijsdem'que plurimis donatur fibris. Attrahat namque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quæ quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant: adeò ut inter deglutiendum[z] larynx, descendente stomachi initio, sursum conscendat, quòd mutuus stomachi & laryngis sit connexus: & interior laryngis tunica, cum interiori tunica stomachi, adeoque uentriculi, cernatur esse continua. Secundum uerò fibrarum interioris uentriculi tunicæ genus, obliquarum est, in externa tunicæ sede, qua secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibi potusque attractio, eorundem necessariò præcedit retentionem, ita rectas fibras interiùs obliquis Natura coordinauit. Deinde ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exterior'ue uentriculi tunica transuersas fibras obliquis exteriores meritò nanciscitur. Hæc enim interiore crassior & mollior, minusque compacta, transuersis abundat fibris, secundæ stomachi tunicæ respondens, nisi quòd illa paulo minus quàm hæc carnosa est, & aliquot etiam obliquis implicatur fibris. Cur autem uentriculum, aut hanc exteriorem ipsius tunicam adeò impense carnosam secundùm uentriculi fundum, humilioremue ipsius sedem, esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis somnijs confisi,[a] fundum uentriculi, quo melius concoquat (uti & stomacho, propter exteriorem ipsius tunicam utcunque musculosam, conficiendorum ciborum uim tribuunt) insigniter carneum statuere: quum interim uentriculus illic neque carnosior, neque crassior sit, quàm ad elatiorem ipsius sedem. Imò si uerùm fateri licet,[b] superior uentriculi pars carnosior est inferiore: ut nunc taceam neruorum superioris sedis frequentiam, tunicarum eius sedis crassitiem insigniter adaugentem. Cæterùm duabus his uentriculi tunicis[c] tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam, tunicæ exteriori circundata, & à peritonæo,[d] qua id septi partem stomacho iter præbentem integit, pronata. Hìc enim peritonæi portio primùm elatiori uentriculi orificio, deinde uniuerso ipsius corpori ad duodeni usque intestini originem obducitur. Atque hæc à peritonæo procedens tunica, omnium quas id reliquis secundùm uterum organis exporrigit, facilè crassissima cernitur: ac, ut postea dicturus sum,[e] superiori membranæ omenti principium præbet, omnes uentriculum petentes uenas, arterias & neruos primùm excipiens, firmansque. Venæ omnes à sola portæ[f] uena originem ducunt. Nulla enim quantumuis exilis à[g] caua uena uentriculo secundùm corporis longitudinem substrata, ac peritonæi hac in sede initio proxima, uentriculum accedit. Quanquam fortè quispiam, perinde ac ego aliquando feci, secus arbitraretur, qui Galenum in sexto de Administrandis sectionibus libro, & quarto item de Partium usu, de caua, atq; adeò magna uena, non autem de uniuersa portę uena, aut * sinistro ipsius trūco loqui existimaret: quum peritonæi uarios enarrans processus, & omenti exortum cum mesenterij principio edocēs, in uentriculum uenas uariè propagari scribit, à magna uena sub uentriculo, secundùm ipsius longitudinem delata. Cæterùm arteriæ in uentriculum digestæ, omnes ab illis ortum habent,[h] quæ à magna arteria in

z Laryngē simul cū stomacho ostendunt 2,3,5 figu. cap. 21 lib. 2 ubi stomachus H notatur.

Exteriorem uētriculi tunicā in fundo impense non esse carnosam.

a Secundū K,K 14,15 fig.

b 14,15 figur. iuxta G.

c 17 fi. k,k.

d 7 muscu. tab. r.

Ventriculū petentes uenæ ac arteriæ.

e 2 fig. Q, Q, Q. 3 fi. a,a,a.

f fig. cap. 5 lib 3.

g 22 fig. g.

** fig. 5 ca. lib. 3 F. & 4 fig. f.*

h fi. indici fig. cap. 12 lib. 3 insertam. hic uerò 4 fi. β.

humiliorem omenti membranam primùm digeruntur, ac in id & iecur, & bilis uesiculam, & lienem, & in uentriculum deniq; ipsum deriuātur. Ac[i] prima quidem uentriculi uena, à portæ uena, priusquam in duos grandes ipsius truncos discinditur, principium obtinet, ad inferius uentriculi orificium, conterminaq; ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrens.[k] Arteria autem huic uenæ coniunx, propago eius arteriæ censetur, quæ secundùm portæ ductum, iecoris cauum adit.[l] Secunda uena coniugem undecunq; habens arteriam, toti dimidiæ inferiori uentriculi parti subtēditur, superiore membrana omenti suffulta, à qua & anterior & posterior fundi uentriculi dextra sedes surculos mutuatur. Præsens uena frequenter ortum ducit ex dextra uenæ portę regione, quà in duos grandiores ipsius truncos finditur.[m] Arteria uerò ab illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus.[n] Tertia uentriculi uena impense gracilis est, comite carens arteria: & à uenæ portæ graciliori sinistro'ue enata trunco, in posteriorem uētriculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum serie dispergitur.[o] Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto incessu[p] arteriam, ab ea quæ per inferiorē omenti membranam lienem petit, enatam, sibi coniugem ascissit, omniumq; uentriculum accedentium uenarum (ut & arteria arteriarum) facilè est præcipua, ac in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris sedis uētriculi, ac primùm utrinq; ramum spargit in plures surculos per posteriorem uentriculi sedem diuaricatū. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim cōscendit, illudq; coronæ modo amplectēs, ramulos complures deorsum in uētriculi corpus digerit: paucos, eosdemq; graciles in stomachi finem, quo is uentriculo cōmittitur, sursum offerens. Ab hac uena, quum dextrum oris uentriculi latus ambit,[q] propago editur, secundùm elatiorem uentriculi sedem ad ipsius usq; humilius orificium pertingēs, ac in progressu deorsum quoq; geniculatim soboles aliquousq; diffundens.[r] Quinta uena comite arteria non priuata, sinistram uētriculi fundi sedem implicat: & superiori membrana omenti suffulta, ramos elatiore sua sede in uentriculi anteriora posterioraq; emittit. Huius principium dependet ab ampliore uenę portæ ramo, lienis infimæ sedi inserēdo: &[s] arteria, uenam eam cōcomitans, ab arteriæ ramo pullulat, lienē hic accedente. Sexta uētriculi uena, ea demum esset, quæ sola Anatomicis in ore uersatur, quamq; à liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astruūt. Ego sanè, ut uerum fatear, non unicam, sed[t] plures, easq; non semper pari numero ab illis quæ lieni exporriguntur uenas pronasci, præter quintam antè enumeratam, obseruo, sinistri lateris uentriculi sedem lieni proximam accedētes: inter quas ferè ea solet esse præcipua, quæ à maiori uenæ portę ramo, altiori lienis parti inserto, principium ducit: à qua raro surculi, pilorum instar graciles, quasi ad superius uētriculi orificium pertingunt. His uenis sinistrum uētriculi latus adeuntibus, comites perpetuò iunguntur arteriæ, ab illis quoq; quæ lienem subeunt propagatæ. Commune omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentū ipsi adferant, & succulentioris ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum, non aliter ac intestinorum uenę deducant. Proprium uerò earum quas sexto loco enumeraui uenarum, & potissimùm quintę munus, cum alijs dissectionum professoribus esse (at timidè interim, & præter animi propemodum sententiam) fatebor, ut si quid in uētriculum lien eructet, illæ eius sint uehiculum, idq; in uentriculum fundant. Cæterùm frequentes uētriculi arteriæ innatū ipsius calorē recreant, & succulēti etiam aliquid (si ausim modò proloqui) ex uentriculo sugere uidentur.

Venarum uētriculi munus.

Arteriarum.

i fig. cap. 5 lib. 3 D. fi. 15 a uersus H.

k fig. ca. 11 lib. 3 p.

l fig. cap. 5 li. 3 H. 2 fi. R. 14, 15 fig. c.

m fig. ca. 11 lib. 3 r.

n fig. cap. 5 lib. 3 K. 15 fig. b.

o fig. cap. 5 li. 3 N. 14, 15 fig. d.

p fig. ca. 11 lib. 3 x natum ab u.

q 14 fig. e uersus H.

r fig. cap. 5 li. 3 Z. 14, 15 figu. f. 2 figu. S.

s fig. ca. 11 lib. 3 s.

t fig. cap. 5 lib. 3 X, Y. 14, 15 fi. g g.

dentur. Præter has uenas & arterias, uentriculo nullum aliud uas implantatur: & si fortè meatuum bilem deducentium aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sanè fit quàm rarissimè: & mihi semel hactenus duntaxat eius generis tenuissimus meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex longis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Nerui uentriculi in hunc habent modum.[u] Præcipuæ sexti neruorum cerebri paris portiones, postquam[x] recurrentes diffuderunt neruos, ramulosq; cordis inuolucro & pulmoni communicarunt, deorsum ad stomachum properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad læuum. Simulatque uerò aliquantisper nerui cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque neruus bipartitò scinditur: & dexter quidem suis ramis obliquè sinistrorsum fertur, sinister autem dextrorsum: atque ita ambo nerui stomachum concomitati, septum transuersum permeant, nulla interim (ut dissectionum rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem quatuor duorum neruorum rami[y] elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propaginum serie id amplexantur, surculos notatu digno interuallo rectà deorsum promentes. A sinistro sexti paris neruo dextram eius orificij uentriculi regionem implicante,[z] insignis utcunque ramus secundùm elatiorem uentriculi sedem, ad ipsius usque inferius orificium diducitur: qui etsi in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculiq; inferius orificium surculis quibusdam implicet, non tamen inibi totus absumitur, sed in iecoris quoque cauum[a] prorepit. Cæterùm humiliorem uentriculi partem[b] alij duo accedunt nerui, à sexti neruorum cerebri paris[c] propaginibus, secundùm costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, ac illarum[d] arteriarum coniuges, quæ superiore membrana omenti suffultæ, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam interdum sinistro uentriculi lateri[e] quædam neruorum offeruntur soboles, à[f] neruis pronatæ, qui cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum, quos uentriculus obtinet, surculos, nulli profectò tantam Naturæ ostendunt prouidentiam, atque superiori ipsius orificio[g] inserti. Non enim duntaxat id, ut noxam à bilioso, eius'ue generis humore aliquo inductam sentiat, adeò frequentibus neruis scatere credimus: sed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipsi in primis dispensaretur, ac cibi potusq; indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaq; cibaria excitaretur. Atque hi demum illi sunt nerui, quibus[h] obliquum stomachi ductum conferre, prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, & uentriculum cibis recipiendis destinatum, à se suspensum haberent, ab eius mole perpetuò tensi, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis sedulò prospexisset. Ventriculus (ut iam ipsius munus aggrediar) octo habet facultates: ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quæ nutriuntur, communes: quatuor autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori famulatur. Verùm hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quæstione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur? commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat: & si quid superfluum ipsi fuerit, à se abigit. Munijs uerò, quibus toti seruit corpori, esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet: totumq; tantisper amplectitur, donec id ingenita sibi uel essen-

Vesiculæ bilis meatus in uentriculum.

Ventriculi nerui.

Neruorum uentriculi usus.

Totius uentriculi munus.

u 2 fig. ca. 2 li. 4 f. 14. 15 fi. T, V.
x 2 fig. ca. 2 lib. 4 m, p.
y 14, 15 figur. G.
z 2 fig. ca. 2 lib. 4. u ad x. 15 figur. X.
a 15 fig. Y. 20 figu. K.
b 2 fig. cap. 2 li. 4 β, †.
c 2 fig. ca. 2 lib. 4. h.
d 14. 15 figur. c, f.
e 15 fi. g, g.
f 2 fig. cap. 2 lib. 4 n.
g 14, 15 figur. T, V.
h 14 figur. B, C, D.

uel essentiali forma, facultate, in succum cremoremq; colore substantiæ suæ similem reddat: ac demum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxet, transuersisq; fibris quod amplexabatur, deorsum protrudat. Cæterùm uim ipsius alteratricem, undequaque eum circundantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuare credimus. totam enim superiorẽ eius sedem uersus anteriora, & dextrum ipsius latus, iecur complectitur. elatior uerò ipsius pars, ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur: excepta solùm ea regione, quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posterioríque parte occupat. In posteriore autem sede, uentriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtensa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magnæ arteriæ truncus, præter dorsum, ipsiusque musculos, consistunt. & uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum partim attenditur, partimq; connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatiùs, tenuia uerò intestina demissiùs attenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integi somniant: quum tamen elatior omenti membrana, recta duntaxat linea, inferiori ipsius parti secundùm anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta.[i] Vacat itaq; magna anterioris uentriculi (si quando impense turget ac distenditur) sedis regio, neq; iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta: quanquam omenti uice aliud uentriculus hîc obtineat subsidium, in calefaciendo iam dictis auxilijs non absimile. Præter peritonæum enim, & octo abdominis musculos, [k] uena ab umbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilisq; efficitur. Huic uenæ, quà peritonæo nexa uentriculo insternitur, in circuitu adeps multus, non tamen omnibus æquè copiosus, adnascitur: qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subtenduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uentriculum minimè negligit. Quinetiam cordis septo incumbentis calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non censetur inutilis.

Quî uentriculi munijs subseruiant partes ipsi accumbentes, atq; ita illius ad alias partes contactus.

Hæc petes è 2, 3, 6, 12, 20 figuris: uti quũ uẽtriculi sitũ enarraremus, colligere promptum fuit.

Nullam omenti partem anteriori uentriculi sedi obduci.

i Istud 2 fi. potissimũ exhibet.

k 2 figu. F, dein G.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

OMENTI delineationem in primis proponunt quarta & quinta figuræ, ac dein secunda & tertia: uti ex illarum figurarum indicibus est colligere.

Omenti sermonem nunc instituendum.

PROXIMVM fortè nunc erat, intestinorũ, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarrationẽ subiungi: sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπίπλουν & ἐπίπλοον, uulgoq; uẽtris mappa dicitur) & quia dissecantibus prius quàm intestina occurrit, ac demum non minus quàm intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportunè id hoc loco aggrediemur.[a] Omentum itaque, Arabibus Zirbus nuncupatum, in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur: & super[b] intestina extensum, ad lienẽ quoq;, & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodũ uniuersam, eiusq; fundũ exporrigitur. Verùm etsi omentũ iecori, uentriculo, lieni, ijsq; demũ sedibus, à quibus originẽ ipsius pendêre audies, proximũ attẽsumq; in dissectionib. perpetuò reperitur, non sem-

Omenti situs.

a In 2 figu. Q, Q, Q mox in & sub A, B, C, D.

b Confer 2 figurã sextæ, & seduló specta 3 figur. & 4 & 5.

non semper tamen ad pubis usq; os, intestinis obductum uisitur. Huius enim portio, quæ in homine alioquin intestinis, perinde ac in canibus, porcis & simijs,[c] insterni debebat, raro ultra umbilici regionem dimissa,[d] sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retracta conuolutaq; secantibus sese offert. quamuis interim omentum humiliori sua sede manibus apprehensum, ac ueluti deorsum & in latera distentum, promptè ad pubis ossis usq; regionem, posterioremq; uesicæ[e] sedem, ac ilia procedat, intestinaq; penitus obtegat. Neque hunc omenti ad superiora retractum, in suspendio necatis tantùm obseruamus, ne quis forsan id corporis cōcussu, motu'ue uehementiori in sese conuolui existimet: at in ijs quoq; non infrequenter idem occurrit, qui aqua suffocantur, & qui morbo laterali, aut cerebri inflammatione, aut consimili aliquo affectu placidè, & citra corporis agitationem pereunt, & quibus thorax abdomenq; uiuentibus in publicis supplicijs aperitur. Quinimò in sanis, quod ad omentum attinet, hominibus, id tam raro ad pubis usq; ossis sedem descendere inter secandū animaduertitur, ut nōnulli dubitauerint, num ramices ex omēti in scortum, aut[f] exteriorem potius testis uasorumq; seminaliū tunicam descensu produci queant: & num omento uteri[g] os ita secundùm Hippocratis sententiam in admodum obesis comprimi posit, ut cōceptum impediat. Verùm ego non semel sanè omentū in eam quam dixi testis seminaliumq; ipsius uasorum tunicam (cui peritonæum[h] originem præbet) deuolutum, ac miris modis extra mediocrem omenti aliàs cōstitutionem, adauctum deprehendi. Nam quum tota omenti[i] pars alioquin intestinis incumbens, in mediocriter pingui homine, uix libræ aut sesquilibrę pondus excederet: uidi tamen omentum ita præter naturam in ea testis tunica auctum, ut quatuor aut quinq; librarum pondus penderet, & uentriculum ex sua sede ita deorsum distraheret, ut uentriculi deficiente munere, uarijsq; obortis singultibus, id pondus mortis occasionem fuisse, inter secandum collegerim: quum in morbo quodam laterali, qui alioquin bene expurgatus fuerat, scrotum ex more ab ægro astantibusq; subligari neglectum fuisset. Quinetiam quo exactiùs ramicum herniarum'ue, uti uocamus, rationem perquiro, eo etiam magis omnes illos molles ramices, quos carnosos uulgus appellitat, ac meritò à uaricosis affectibus distinguit, ex omenti prolapsu, incrementoq; progigni, mihi persuadeo. Atq; ut omentum in scorto ita nonnunquam augeri decumbereq; sæpius conspeximus, ita quoque indubiè Hippocrates quibusdam mulieribus id ita increscere arbitratus est, ut eius incremēti moles[k] inter uterum uesicamq; collecta asseruataq;, fundi uteri os ita cōprimere arctareq; posset, ut ad seminis conceptum sese recludere aperire'ue nequiret, & ceruicis uteri iuxta fundum amplitudo à pene, eoq; potissimùm languidiore, minusq; procero, ita distendi haud posset, ut semini in uteri fundum aditus pateret. Præterea ab hac forsan omenti mole augmento'ue, nonnulli primùm ἐπιπλοκομισταὶ, quasi dicas, omenti gestatores, fuerunt nuncupati. uix enim arbitror omnes homines ita appellatos, quasi inter cætera animantia maximum, uti Galenus tradidit, nanciscerentur omentum: quum quadrupeda ferè omnia maiori, & perpetuò supra intestina undiq; distento, explicatoq; omento, quàm bene habiti homines, donari mihi uideantur. Omenti *figura proximè marsupij, aut sacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peræ, quæ orbiculatum habet orificium, posteriori sua parte elatiùs quàm anteriori ascendens. Huiusmodi namque pera omenti figuræ adamussim congrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac undequaque inconsutilis, & unum duntaxat, uti sic dicam, corpus

Omenti figura.

c Vt apparet in 2 fig. d ita ferè ac inferior membrana conuoluta iacet in 3 fi. c, c, c insignita. e sub N secundæ fig. aut ad β 25 figur.

f 20 figu. u 22 fig. φ, φ, χ, ψ. g 26 fig. C. 27 fi. G.

h 22 figu. ad φ, φ.

i uniuersum id quod 2 figu. spectatur.

k 24 figur. inter T & L, R, S. ac 25 fig. inter β & l, x.

** Hanc potissimū ostendit 4 fig. & 5 fi.*

Omenti substantiæ breuis enumeratio.

corpus esset. cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicita, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uerò hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissimè, si talem peram, qualem antea proposui, animo conceperis. in qua unam partem, anteriorem superioremque: alteram, posteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem,[h] superiorem anteriorem'ue membranam, & alteram rursus,[i] inferiorem seu posteriorem membranam dicimus. etiamsi omentum re uera duntaxat[k] unica (idq́; potissimùm in canibus) sit membrana, anteriorq́; pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, continuaq́; sit, & omentum quoq; sacculi modo, quæ repleri posset, cauitatem cōstituat. Inferioris itaq; membranæ omenti origo à peritonæo pēdet ea sede, qua[l] primùm sub septo magna arteria descēdit, ac primùm uenam cauam ibidem cōtingit. Peritonęum enim, quà à uertebrarū ligamentis principium ducit, ac utrinq; tanquam à uertebrarum corporibus abscedit, membranulas magnæ arterię & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmantur. dein ab his membranis iuxta eam septi[m] partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines mēbraneæ exurgūt, inferiori omenti membranæ originē præbentes, illudq́; dorso hìc alligātes. Hæc omēti membrana hinc dextrorsum ad iecoris cauum, unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij nonnunquā adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurijs costis inibi obductę: at id rarius accidit, neq; ex eiusdem costæ semper regione. Præsens omenti mēbrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam cōnascitur, procedit: & ad duodeni intestini exortū, cui propemodum ad ieiunū usq; intestinū etiam subnascitur, hincq́;[n] orbiculatim ad infimā uentriculi partem cōtinuò ascendit: quam simulatq; attigit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea omenti pars, quam superiorē ipsius membranam dicimus, à uentriculo exoritur.[o] Tertia enim uentriculi tunica, à peritonæo pronata, secundùm totius uentriculi latitudinē[p] recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futuræ modo ex humili sede uētriculi uersus anteriora, superiorem omenti membranā ex se deducit. Quæ ex dextris uersus sinistra secundùm uentriculi fundū procedēs, cauæ lienis sedi recta linea[q] implantatur, quò etiam inferioris omenti mēbranę sinistra pars cōtendit: ambęq́;, superior uidelicet & inferior mēbranæ, lienis cauo simul cōmissæ innascūtur. ita sanè, ut cōmemoratus iam omenti ductus orbicularē efficiat circulū à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundùm uentriculi fundum ad lienis cauū, & inde ad dorsi medium procedentē. Totum igitur semicirculū inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usq; dextrum latus pertinentē, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò mēbranæ eam circuli partem ascribimus, quæ à uētriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Inferior membrana toti posteriori uentriculi sedi[r] subtensa, decliuis, ac uersus anteriora fertur, atque ad humillimam uentriculi sedem secundùm corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hincq́; ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina, subq́; peritonæo ducuntur: & si in hoc super intestina ductu membranæ fortè non implicentur, illa anteriore parte, ac in lateribus obtegunt, & ad pubis usq; os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò membranæ, intestinorū sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, ac, quod frequenter euenit, in sinistrum latus contractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodū, & uelut in spiras collectæ.

Omenti ortus, ac dein nexus.

Lib. 3. Historiæ de animal. & lib. 4. de partibus animaliū.

h 4 fig. f, f, f. 3 fi. a, a, a. 5 fig. I, I.

i 4 fig. e, e, e. 5 fig. H, H. 3 fig. c, c, c.

k Qualis est tota 4 fig.

l 22 fig. ad g, h, h.

m Ad q 7 musc. tabu.

n Hunc ductum potissimùm petes ex 3 figura, dein ex quarta e, e, e, n, m, ß, p, p, o, qui characteres circulum quodammodo circunscribunt.

o 17 fig. k, k, k.

p secūdum R, T, S. 2 figur.

q Intuere 1 tab. 19. fig.

r Vt cernere est in 5 figur.

collectæ. Membranæ hæ nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè * continuatur per totam eius intestini sedem, quæ secundùm uentriculi fundum prorepit. Neq; id segniter obseruandũ uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullã obtinet mesenterij partẽ, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur. quum tamen homini inferior omenti membrana, quà uẽtriculo substernitur, non solùm mesenterij, quemadmodum nunc diximus, uicem gerat: imò si accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo expendi uelim diligentius, quo minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: uti sanè Herophilo & Aristoteli uidetur fuisse perspectissimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere: sed eam tantum partem, quæ à uentriculi fundo & colo intestino enata, intestinis obducitur. Quanquam satius fore arbitror, eam quoq; omẽti partem, quæ uentriculo subtenditur, columq; continet, omento attribuere, quum ea omenti reliquæ portioni ferè cõtinuetur, & eosdẽ usus cum inferiori canum omenti membrana suppeditet: quamuis interim ex abundanti hominis colo, mesenterij uice sit: ac quum duplici propemodum membrana inibi sub uentriculo extruitur, mesenterij constructioni ac fabricæ plurimum respondeat. Dein superior quoq; omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem, qua id uentriculo exporrigitur, adeò connata occurrit, ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoq; intestino secundùm uentriculi fundum cõnecti, haud absurdè dixerit. Quod autem Galenus omẽtum modicis, & ijsdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuere simiæ, mediam inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum namq; canibus nulla ex parte colo, alicui'ue alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo: licet illæ adhuc ad canis cõstructionem potius, quàm hominis accedant. Venæ omento implicitæ, solius uenæ portæ sunt soboles. nullæ enim à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (etsi aliter Galenus senserit) pertinent. Venas namq; inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ[s] trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistrum portę truncum appellamus. Primùm itaq; omentum portæ[t] caudicem ex iecore proficiscẽtem excipit, sibi iam cõmemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana[u] tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimùm eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam surculis in colon quoq; pertingens. Secunda iam cõmemorata amplior, aliquantulum post originem in duos mutuò multũ abscedentes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediam inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistrũ tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestinum ea[x] serie pertinent, qua uenas mesenterio intertextas, alijs intestinis exporrigi nouimus. Tertia radix exigua, & non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousq;, perinde ac in ipsum quoq; colum, deducitur. Porrò superior omenti membrana uenas mutuatur à[z] duabus secundùm

Margin notes:

Omenti cum colo nexus.

* Expende hic sedulò quintã fig.

Venæ omentũ implicantes.

Lib. 6. de Admin. dissect. Lib. 4 de usu part.

s fig. cap. 5 lib. 3 F. 4 fig. ad sinistrum latus s.

t fig. cap. 5 lib. 3 B. 4 fig. l.

u fig. cap. 5 li. 3 L. S. V. fig. 4 x. y. ∂. fig. 5 B, C, D.

x 10, 11 fi. in mesẽterij imagine.

z fig. cap. 5 lib. 3 H, Z. 2 fig. R, ß. dein X, X 4 fig. o, o, l, dein q, q.

cundùm inferiorem uentriculi ſedem in ipſa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ ſoboles deorſum in eam omenti membranã excurrunt, non quidem recto prorſus tramite, ſed obliquo quodammodo, & errabundo, ac ita ut retium funiculos implicari cernimus, in ſe nunc coeunte, ac nunc rurſus abſcedente. Ac proinde etiam omentum Græcis γαγγαμὼν & σαγλώη, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quanquam fortè non à uario uaſorum ductu omentum ita fuerit appellatum: ſed quòd ab ijs quibus committitur partibus[a] liberatum, & deinde diſtentum, rete piſcatorium uni accommodatum orbi referat.

Omẽti arteriæ.

[b] Arteriæ omenti ab illis pendent, quæ uentriculo, lieni, iecori, & bilis ueſiculæ diſtribuuntur. has namq; omnes non ſecus ac uenas omentum tutò deducit, ac ab illis ſuarum peculiariũ uenarum cõiuges adeò numeroſas adipiſcitur, ut quàm pauciſsimi uenarũ ſurculi, citra arteriæ cõſortium, ipſum perreptent. Item præter cõmemoratas modò arterias, inferior omenti membrana aliquouſq;[c] grandiorẽ in inteſtina porrectam defert arteriam.

Nerui omenti.

Sic[d] neruis quoq; illis omentum intertexitur, qui à ſexti paris cerebri neruorum portionibus ſecundùm coſtarũ radices exporrectis, iecori, lieni & uentriculo implantantur.

Adeps.

Cæterùm[e] adeps, quo omentũ abundat, in obeſis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè ſiccatis & maraſmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attenſus, ad uaſorũ quidem latera duntaxat quibus mediocris eſt: ſuperius uerò, ac inferius quoq;, quibus multus, accidit: adeò ut illis etiam uaſa alioquin gracilia pinguedine prorſus occultentur. In[f] intermedijs autem uaſorum ſpacijs, nullus adeps aſſeruatur: ut nec in alijs membranis, quibus adeps innaſci cõſueuit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è uenis ſanguine, & membranarum frigore incraſſato, mutantisq; corporis colorem mutuante progigni.

Glandulosum omenti corpus.

Præter adipem, qui ambabus omenti membranis communis eſt, inferior ipſius membrana poſteriori uentriculi ſedi ſubſtrata, priuatim[g] glandoſum quoddam corpus impenſe magnũ nanciſcitur: quod quia ſimplicis carnis ſpeciem quodammodo exprimit, Græcis ϖαμκρέας & πάγκρεας appellatur, in canibus magis quàm hominibus rubens. Hoc pręcipuis uenæ portę, arteriarum & neruorũ ramis attenditur, ut illorũ diuaricatio inferiore membrana omenti duntaxat hîc ſuffulta, reddatur ſecurior, utq; uentriculo inſtar ſubſterniculi ac puluinaris etiam ſubijciatur. Huiuſmodi planè[h] corpus ſubſtãtia ue eſt, quę duodeno inteſtino ſubtenditur, quæq; hactenus falſo uentriculi humilius orificium (ne quid incoctũ efflueret) occludere credita eſt.

Omenti uſus.

Atq; is profectò præcipuus maximusq; omẽti uſus mihi cẽſetur, ut ſecurè ramos portæ in lienem, uentriculum, & duodenum inteſtinum, ac coli non infimam partem exporrectos ſuffulciat, ac ipſi implexos deducat: ac dein ut arterias quoq; & neruos illis quas modò dicebam partibus inſerendos ſuſtentet ac tueatur: & demum uſui potiſsimum reſpondeat, in utero quidem[i] exteriori fœtus inuolucro, in capitis autem cauitate[k] tenuis qua cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde, quod haudquaquam minimum eſt, omentum dorſo uentriculum colligat, & rurſus iecur lienemq; uentriculo unà cum uaſorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam, quantum homini firmando colo officium ſeparatim ſubminiſtret. ex accidente uerò uelut quoddam inteſtinorum inuolucrum tegumentumq; efficitur, ipſorum calorem inſtar penicilli cuiuſdam fouens ac continens.

Omenti fabricam ſuis uſibus reſpõdere.

His ſanè uſibus omenti fabrica reſpondet. membraneum namque eſt, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipſi implexos colliget, meliusq; inteſtinorum calorem reflectat, ac promptè cum inteſtinis ſubſidere extẽdiq; queat,

a Quemadmodũ 4 fig.
b In 2, 3, 4. fig. uenis attẽdũtur, & fig. cap. 12 lib. 3 m, ac ferè tota illius trũci ſeries.
c 4 fig. d, & fig. cap. 12 lib. 3 ζ.
d Venis quoque & arterijs in 2, 3, 4 fig. adtenduntur. & 2 fig. cap. 2 li. 4 y, z, α, β, ζ, ε, ι, †.
e 4 fig. h ad i.
f 4 fig. b.
g 4 fig. κ, λ.
h 4 fig. θ, 12 fig. i, i.
i fig. 30 tabulæ 1 E, E, F, F, 2 tab. I, I, K, K.
k conſpicitur pulchrè 2 fig. lib. 7.

queat. Tenue autem, & potiſsimùm quà inteſtinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiam Bruxellenſi noſtro idiomate plumæ nomen meretur. Quòd uerò omentum ſanguine & ſpiritu frequentibus illis uenis arterijsq́; aſſeruato, inteſtinorum & uentriculi, qua parte ipſi attēditur, fouendo calori accommodum ſit, etiamſi non dicatur, manifeſtū eſſe arbitror. Cęterùm num adeps inſita ac peculiari natura calefaciendo proſit, an tantum penicilli carnis'ue aut membranæ potius ritu iuuet, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

INTESTINORVM imaginem potiſsimùm ſexta figura, & ſeptima, & octaua, & nona exprimere conati ſumus. quanquam huc etiam faciat tertia figura, ſimul cum decima & duodecima.

INTESTINORVM cōſtructionem, ipſorum officio & uſui cōuenire, tum demum opportunè narrabo, ſimulatq; eorum ſitum, formam, ſubſtantiam, cōnexum, quæq́; ipſis implantātur uenas, arterias & neruos, ac ſi quid aliud ad eorum fabricæ enarrationem reliquum erit, explicuero. Inteſtinorum igitur, quæ Græcis ἔντερα dicuntur, nomine, non omnia in præſenti complectimur uiſcera, uel quæ coſtas ſuccingente membrana & peritonæo amplectuntur[a] organa: neq; etiam uel ſtomachum & uentriculū, ijs quæ nunc inteſtina uocabuntur, aſcribemus: quum[b] ductus ab inferiori orificio uentriculi ad podicem uſq; pertinens, ac ulnas Italicas utplurimùm quatuordecim & dimidiam longitudine æquans, peculiariter nunc inteſtinorum uoce ueniat comprehendendus. Et quamuis ille, ipſa'ue adeò inteſtina cōtinuum idemq; ſint corpus, quum tamē in uarios & multiplices & figura differētes anfractus ſpirasq; circunducātur, neq; omni ex parte eandem ſitus, ſubſtantię & formæ naturā obtineant, ac deniq; alia alij ſedi cōtigua efficiantur, neq; pręcipuus omniū eorum uſus par eſſe uideatur, ac ſi plura inteſtina forent, diſſectionū peritis ipſa enumerantur, primùm in[c] craſsiora &[d] graciliora hæc diuidentibus, atq; ex illis rurſus ſingulis ternarium numerū, ut ſex ſint uniuerſa cōſtituentibus, ad eum quaſi modum, quo idem cōtinuumq; perpetuò iter plura uarijs occaſionibus nomina ſortiri conſtat. Quemadmodum Lutetiæ à diui Iacobi porta, ad eam uſq; quæ ſancti Martini dicitur, iter, etiamſi penè rectū ſit, neq; per uarios gyros procedat, nihilominus tamen ſexies (ſi rectè memini) nomen euariat: primùm à diuo Iacobo, inde à paruo ponte, mox à tēplo beatiſsimæ Virginis, & non multo pòſt ab eiuſdem ponte, inde ab œnopolio quodā, & poſtremùm ab æde ſancti Martini appellationē mutuans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & continuis quæ per multos gyros procedūt uijs, fieri cernimus. Cæterùm utcunq; inteſtina inuicē uarient, omnia tamen inter uentriculū, & qua excremēta egerimus ſedem collocātur, forma tereti donata, ſed non omni ex parte æquè capaci & orbiculata. Subſtantiam habent membraneā, uerùm undiq; nō pariter aut craſſam, aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbicularibus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas ſortiuntur, tertiam ad has tunicam à peritonæo obtinentia. Venarum præterea, & arteriarū, & neruorum ſurculos ſuſcipiunt, ſed non ubiq; ſimiliter numeroſos: quemadmodum nunc perſequi enitar, ab ipſo inteſtinorū exortu ſumpto ſermonis initio. Ex[e] humiliori itaq; orificio uentriculi, quod in ſua elatiori, & dextro ipſius lateri proxima cōſiſtit ſede,[f] principium inteſtinorū exoritur, illi'ue orificio, ubi id craſsiori ſua † ſubſtantia

Quæ hîc inteſtinorum nomine complectantur.

Inteſtina continuum quidem eſſe corpus, ſed pluralitatis numero, uarijsq́; nominibus, diuerſas ob cauſas donari.

Breuis inteſtinorum hiſtoriæ enumeratio.

Inteſtinorum à uentriculo exortus, & gracilis ductus ſeu ſitus.

a Huius & 6 lib. figuris ſunt obuia.
b 7 fig. I ab H, ad 8 fig. a.
c 8 fig.
d 7 fig.
e 14, 15 fi. H. 16 fi. k.
f 7 figur. I ex H.
† 16 fig. k.

stantia introrsum protuberat, cõtinuatur, & simulatq; è uentriculo prodit, in posteriora retortũ, sub sede uẽtriculi posteriore secundùm dorsi dextrũ latus rectà deorsum[g] proficiscit, in nullos omnino anfractus reuolutũ. Quũ primũ *g 7 fig. ab I ad K. 14, 15 fig. P.* uerò ad inferiorẽ usq; uẽtriculi sedem intestinũ istud sic occultatũ,[h] pertingit, sub colo intestino (quod paulo pòst, hàc[i] porrigi audies) latitãs, mox sinistrorsum retorquet, ac uelut ex alto antrorsum assurgẽs, in frequẽtes innumerosq; *h 7 fi. K, L. i 6, 8 fig. P uersus Q.* gyros & anfractus[k] reuoluitur, ac nullis omnino intestinis obtectũ, sedẽ uniuersam quæ sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad ilia utrinq; habetur, implet: ea *k 7 fi. ab L ad M conti nuo ductu.* demũ excepta, qua huic intestino colũ instar orbis ad latera[l] circũduci, postea *l 6, 8 fi. N, P, Q, R, S, T.* dicam. Horum sanè anfractuũ seu reuolutionũ nullus omnino neq; numerus, neq; idẽ penitus ordo habetur, neq; illę magis dextrã quàm sinistrã uẽtris sedẽ occupant, præterquàm quòd in dextro latere supra ilium os ad pubẽ usq;, ampliorem sedẽ, quam in sinistro infarciant, coli nimirũ,[m] anfractu quopiã eum *m ab R, S ad T.* in sinistro latere locum sibi priuatim uendicãte. Vtcunq; uerò multiplices, uarijsq; huius gracilis intestini cõspiciantur anfractus, perpetuò tamẽ[n] è directo *n ad 7, 8 figuræ M.* mediæ sedis dextri ilij ipsius formã amplitudinẽq;, & pleraq; alia (uti pòst subiungam) euariat, eandem nihilominus crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori, ad illam usq; sedẽ obseruans, nisi aliquando huius intestini [o] pars sub uentriculi fundo ad dorsum proximè affirmata, inter dissecandũ capacior, ampliorq; reliquo intestini ductu (quemadmodum subinde fit) occurrat. *o Esset iuxta L et K 7 figuræ.* Huiusmodi itaq; pręsentis intestini ductus uisitur, quod ter nomẽ, ac si tria esset intestina, uariat.[p] Primũ quidem cõstituitur tota ea intestini pars, quę uentriculo substrata, ab inferiore ipsius orificio rectà quodãmodo eousq; descendit, ubi intestinũ in anfractus orbesq; primùm cõuolui incipit. ac de huius intestini nomine aniles admodũ cõtentiones apud illos reperies, qui resectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui totã hanc partẽ quæ duodenum digitorum longitudinẽ in uiro ut plurimũ æquat, non intestinũ, sed ἔκφυσιν & exortum, seu processum, uocandũ cõtendant. Alij, etiam si ipsius principium è uentriculo nascatur, intestinũ tamen esse, ipsiusq; orificiũ ἔκφυσιν, reliquum uerò ipsius ductum, intestinũ uocari affirmant, integros cõmentarios nugaci disceptatione implentens. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquã succinctiore, duodenũ, aut intestinum longitudinẽ duodecim digitorum ęquans: siquidem id Gręcis, δωδεκαδάκτυλον appellabatur. Secundũ intestinum[q] illic incipit, ubi iam cõmemoratum in anfractus gyros'ue primũ conuoluitur: & νῆστιν, seu ieiunum uocant, quòd inter dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacuũ reperiatur. Huius nomen alij explicare conantes, tanquam nihil unquam in se cõtineat, ac per ipsum à uentriculo confectus cremor nunquã transeat, aut momento tantùm in eo hæreat, scribere uidentur. Tertiũ intestinum uulgo nobis inter dissecandũ, uti & Gręcis ἴλεον, à frequẽtibus fortassis quibus inuoluitur gyris anfractibusq; nuncupatur: & morbo nomen dedit, qui ex huius intestini inflãmatione obstructioneq;, & interdũ implexu quopiam obueniens, ægrosq; miris cruciatibus torquẽs, ἴλεος Gręcis, & uoluulus Latinis passim dicitur. etiamsi nonnulli tam ἴλεον quàm ἴλεος, non intestini cuiusdam, sed dicti nunc morbi, nomen esse contendant, gracilis tenuis'ue intestini partem, quam nũc enarrare statuimus, cõmuni uoce, tenue intestinũ ad eum modum appellantes, quo colon intestinũ subinde crassi pleni'ue intestini nomine priuatim donari nouimus. Vtcunq; uerò præsentẽ intestinorum portionẽ interuallum'ne, tenue intestinũ, aut manifestioris sermonis gratia, ueluti peculiari quapiam uoce uoluulũ, aut ileon nuncupare lubeat,[r] id in crassi intestini principium

r 7, 8 fig. N committitur M.

Gracilis intestini in tria diuisio. *Primum.* *p 7 figu. ab I ad K.* *Secundum.* *q 7 fig. K.* *Lib. 5 de Vsu part.* *Tertium.*

cipium desinit. Vbi autem ipsius statuendum ueniat initium, non satis conij-
cere ualeo. Equidem me latet, quantam totius gracilis intestini portionem ie-
iuni nomine, grauiter de nominibus litigantes, comprehendi uelint: neque sa-
s 7 fi. ab L ad M. nè[s] à ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem, manifestũ aliquod indiciũ obser-
uo, quo ieiuni finem ileiq; initium internoscere queam. Vbi enim duodenum
intestinum in ieiunũ finire, ieiunumq; intestinũ incipere dicimus, copiosiores
uenæ ac arteriæ, quàm propter ilei ad crassiora intestina terminũ, occurrũt:
uerùm media medio sese habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius
est, ilei finis magis albicans. Ad hæc, inter secandum ieiuni initium fortè magis
inane ilei termino offenditur: at in medio ductu, uti & antea dixi, omnia sunt
media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei principium,
non statuo: id intrepidè affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quàm inani-
tione, quæ à plerisque Anatomicis proponitur, dirimi posse. neque profectò
minus duodenum, quàm id quod ieiunum uocant, inane reperitur: idque ma-
iores (ut dicam postea) ob causas. Huiusmodi igitur gracilis intestini ter no- *Gracilis intestini forma.*
men emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunq; cõstat simili, ad
amussim uidelicet tereti, & omni ex parte æquè ampla, nisi interdũ (ut prius
quoque innuebam) quà dorso proximè committitur, ieiunumque incipit, ad
t 13 figur. c in d. [t] uasis nimirum bilem ad intestina deferentis insertionem, amplius obserue-
tur. Substantia quoque toti intestino gracili eadem est, mẽbranea scilicet, mo- *Substantia.*
u Petebarũ cõstructionẽ ex 9 fig. diceque admodum carnea. Constat enim[u] tunicis duabus, quarum interna du
rior magisq; membranea est, uerùm interiore uentriculi tunica mollior: exter
na tenuior, magisq; carnea: utraq; tamen tenuis est, & trãsuersis orbicularibús
ue fibris tantũ intertexitur: nisi fortassis externa, idq; potissimũ ad ilei in cras-
x 7, 8 fi. M. siora intestina[x] terminum, rectas quoq;, sed illas quàm rarissimas nanciscatur
a 9 fi. k, k finitur in L, ambiens i. fibras.[a] Tertia præter duas peculiares tunica, à peritonæi membranis uasa ad
intestina securè deferentibus originem ducit. Hæ namque unà cum uasis ad
b Vide intestinorũ nexum ad mesenteriũ 10 figura. [b] cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur, tertioq; inuolucro inte
stina induunt. Caua autem intestinorum pars in externo ipsorum orbe, exter- *Caua intestinorum pars, quæ Anatomicis dicatur.*
na'ue superficie, Anatomicis nuncupatur, quam uasa primùm attingunt, seu
quæ mesenterium respicit: gibba uerò, huic contraria. Ac duodeno quidem
c Ad θ 4 fi. intestino tertiam tunicam ea omenti[c] pars exporrigit, cuius beneficio inte-
stinum id dorso colligatur. Ieiunum uerò ac ileum tertiam tunicam à mesen-
terio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni ini- *Gracilium intestinorum uenæ & arteria.*
d fi. ca. 5 li. 3 I. tium[d] uenam[e] arteriamque habent peculiares, secundum ipsorum longitu-
e fig. cap. 12 lib. 3 q, aut simul 4 figuræ r. dinem rectà deorsum ductas, multosque surculos in progressu illis diffun-
dentes. Ac uena quidem à portæ uena priusquam mesenterio inseratur, prin-
cipium obtinet: arteria autem, ab ea quæ iecori offertur. Ieiunum ac ileum fre
f fi. ca. 5 li. 3 G. 12 fi. k. dein fi. cap. 12 lib. 3 ζ. quentes uenas arteriasque suas nanciscuntur ab[f] illis quæ mesenterio à portæ
uena, & ab arteriæ radice supra renum arterias à magna originẽ ducente ex-
g fi. cap. 12 lib. 3 λ. porrigũtur. pauci enim rami in graciliora intestina ab arteriæ[g] propagine dif-
funduntur, quæ à magna arteria post seminalium arteriarum principia origi-
nem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodũ in duodeno, secundũ ieiuni & ilei
h Vt cernere est in 10, 12 fig. longitudinem deducuntur, sed[h] uelut ex mesenterij cẽtro ex alto sursum ten-
dunt, rectaq; antrorsum in intestina pertingunt, in quæ numerosa sobole ar-
boris radicum modo implantantur, osculis suis in internam intestinorum se-
i 2 fi. cap. 2 lib. 4 d, λ. dem hiantia. Ileum & ieiunũ[i] neruos quoq; obtinẽt, deriuatos à ramis sexti *Nerui.*
neruorum cerebri paris, qui costarũ radicib. exporriguntur. duæ enim ab illis
propagines utrinq; singulę, ad mesenteriũ, & dehinc ad intestina, frequẽti ut-

cunq; ſobole diſcinduntur. Duodenũ uerò[k] neruos, ſi quos habet, ab illis aſci- *k eiuſ. fi. κ.*
ſcit, qui inferius uẽtriculi orificiũ, & dextrã fundi ſedem adeunt. Dein duode-
num priuatim id ſibi uẽdicat, quòd[l] meatus bilẽ flauã ad inteſtina deferens, il- *l 13 figur. c.*
Inteſtinorum glandes. li implãtetur. Idẽ quoq; inteſtinũ in hominibus, & adhuc magis in canib.[m] glan *m 12 fi. i, i.*
doſum illud corpus, cuius antea uentriculum deſcribẽs memini, peculiariter
ſubſtratum poſsidet, ad uaſa illi inteſtino propria ſuffulcienda, & cauitatẽ eius
inteſtini lento humore irrigandã. Quanquam non duodenũ ſolùm, ſed & re-
liqua inteſtina omnia lento quodam & lubrico humore interna ſede imbuan
tur, atq; ut Rhazes non ineptè dicebat, fictiliũ uaſorum more inuitrentur, in-
Craſſorum inteſtinorum hiſtoria. ſtanneantur'ue. At quũ huiuſmodi pleraque craſsis etiam inteſtinis ſint com-
munia, illa quoq; nunc ueniunt recenſenda. Ileum itaq; inteſtinum ſub dextri
renis regione à quodã craſſo inteſtino multis modis ipſo gracili inteſtino am-
pliore[n] excipitur, non quidem ac ſi quis diceret exactè in craſsi eius inteſtini i- *n 7, 8 fi. M. in N.*
nitium, ſed in illius iuxta originem latus ſiniſtrum. Hoc enim inſtar globi cu-
iuſdam præmagni extuberat, in ſiniſtro ſuo latere duo obtinens orificia.[o] u- *o 7, 8 fi. M.*
num quidem ileo inteſtino continuum, & magis ab origine diſtans:[p] alterum *p 7, 8 fi. O.*
uerò humilius, & ipſi origini propinquius. cui continuum eſt in hominibus
Cæcum inteſtinum cuiuſmodi. inteſtinum, quod τυφλὸν, ſeu cæcum ueteribus diſſectionum profeſſoribus uo
catum eſſe nihil dubito. haud ignarus interim, quid hodie plerique de cæco
inteſtino commententur: decepti profectò, quod inter craſsiora inteſtina id
à Galeno alicubi recenſeatur, neque aliter quàm ſi amplus quiſpiam ſaccus, ac
ueluti alter quidam eſſet uentriculus, ab ipſo cæteriſque qui illum ſubſequu-
ti ſunt Anatomicis deſcribatur. quum tamen in homine[q] id quod cæcum ap- *q 6, 7, 8 figu. O. 10 fig. F.*
pellandum duco, cęteris omnib. inteſtinis ſit breuius, atq; arctiſsima omnium
inteſtinorum parte multo anguſtius ſtrictiuſq;, & craſsiori lumbrico in orbes
conuoluto potiùs quàm inteſtino ſimile: adeò ut cæcum uix inteſtinorum ap
pendicis loco, ac proinde minus longè in craſſorum inteſtinorũ numero ha-
bendum eſſe uideatur. Atq; hinc fit, ſaccoſos noſtros cæcoſque Rabinos, quan
do hanc gracilem portiunculam in homine cæci inteſtini loco me common-
ſtrare uident, Galeni deſcriptione mihi obſtrepere, ac[r] amplum illud coli inte *r 6, 7, 8 figur. N.*
ſtini initium ſaccũ, aut ut ipſi loquuntur, Orbum & Monoculum neutiquam
eſſe, turpiter contendere. Imò nonnullos reperias, qui de cæco inteſtino ſe
paradoxa conſcribere glorientur, quòd non unum cum Græcis in cæco ori-
ficium, ſed duo ſibi proxima eſſe, in medium adferant. Quæ ſi uiderint, aut i-
maginati rectè fuerint, ea demum ſunt[s] quæ in extuberantiore coli initio oc- *s Sunt O et M ad N fi. 7, & 8.*
currunt: ac unũ quidẽ foramẽ ilei inteſtini terminus eſt, alterũ uerò eius quod
cæcum eſſe dico, initiũ. Neque eſt profectò cur minus credamus, gracilẽ illam
inteſtini portiunculã meſenterio non annexã, ſed ſibiipſi in orbes cõuolutam,
& fibrarũ beneficio hærentẽ, in homine cæcũ eſſe inteſtinũ: quantumuis eam
amplitudinem uſumq; Galenus ipſi tribuat, quę huic minimè adeſſe uiſuntur:
quandoquidem is, ſuas potius caudatas ſimias hac appendice deſtitutas, quàm
homines deſcripſerit, ueteres aũt qui homines aggrediebãtur appendicẽ hunc
inteſtini cæci nomine proculdubio donauerint. Deinde Galeni deſcriptio ca-
ni fortaſsis accõmodari hîc poſſet, cui cæcum inteſtinũ multo quàm homini
contigit amplius: neq; in illo, ut in homine, inane propemodũ reperitur. Quin
etiam ueras glires & ſciuros cæcũ hoc inteſtinũ adeò amplũ nactos ſcimus, ut
amplitudini ipſorum uentriculi facilè reſpondeat, fęcibuſq; turgidũ in ſectio-
ne obſeruetur: atq; hinc cõſtat, gracilem hunc appendicem in homine cęcum
eſſe, quum uidelicet ductu ac ſitu & forma pariter (licet non amplitudine)

illorum

illorum animalium cæco intestino congruat, unumq; (unde etiam cæcum primò dictum est) nanciscatur orificium. Insuper summus profectò Naturæ admirator Galenus, si hominis intestina unquam intuitus fuisset, hunc appendicem, & extuberãs illud coli initiũ, ileiq; cum ipso unitatem, & coli formam, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cęcũ nancisceretur, eum appẽdicem minimè præterijsset Galenus, quanquã ortu nõnihil in homine à cane uariet. nam etiamsi utrisq; in dextro ileo collocetur, hominis tamen cæcũ ex sinistra magis coli initij sede, quàm dextra principiũ ducit: secus ac in canibus, & quàm Galenus attestatur. Porrò si cum nõnullis, qui secãti mihi astiterũt, in homine quidẽ ad eum usum, quem Galenus cęco intestino tribuit, appendicẽ hunc à Natura primùm formari dicerẽ, & ob nimiam hominũ ingluuiem ex ileo intestino à uẽtriculo confectum succũ, absq; eo ut is totus cæcũ subintret, protrudi: atq; hinc appendicẽ in nobis, tanquã inutilẽ & marcidũ, aliter fortè quàm in tẽperatis Galeni hominibus, pendere affirmarẽ, ad nugacẽ illã tergiuersationẽ deueniendũ foret, qua alios quandoq; quàm modò homines fuisse fateremur, pręcipuè quũ amplũ hoc coli intestini initiũ in homine cęci intestini usum abundè suppleat, & notæ duntaxat gratia cæcũ in homine haberi uideatur. In dextro itaq; ileo ad humiliorẽ [t] renis dextri sedẽ, extuberans [u] illud, & amplum rotundumq; coli principiũ habetur, quod hinc sensim rectà ad iecur sursum [x] cõtendit, iecorisq; cauę parti nõnihil substernitur, ac [y] bilis uesiculam in homine contingit: cuius etiam contactu, intestinum hic quandoq; flauo colore tingitur. [z] inde ex dextro latere secundùm inferiorẽ uentriculi sedem in sinistrũ fertur, uentriculi fundo attensum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum conscendens: aut, ut uulgò dicitur, uentriculi fundo superequitans. Quum primùm uerò ad sinistrum uẽtriculi latus pertingit, super demisiorem anteriorem´ue [a] lienis partem anfractus quosdã leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra [b] sinistrum renem per ilium sinistrũ decliue fertur, secundùm peritonęi latus ad pubis usq; ossis regionem [c] descendẽs. [d] Hinc rursus sinistrorsum, quasi ad umbilici usq; sedem ascendit, ac anfractum (quem à medicis clysterum colicorumq; cruciatuum occasione perpendi optarim) hîc constituens, ad ossis sacri initium denuò fertur, [e] rectà deorsum ad podicem usq; descendens: ac in [f] uiris quidem sub uesica, in [g] mulieribus uerò sub utero ossi sacro & coccygis ossi instratum. Huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usq; pertinenti: & si par undiq; propemodum, præterquàm in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, ipsum tamen figura ductuque uariat: ideoq; tanquam in duo intestina subdiuiditur, ut [h] quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundùm uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus pubem fertur: ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium prorepit, Latinis pariter ac Græcis colon appelletur. [i] quod uerò ab ossis sacri initio ad anum usq; pertinet, Græcis ἀπευθυσμένον & ἀρχὸν dicatur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colon enim in hominibus, non ad amussim, ut in canibus, teres est: uerùm per uniuersum ipsius ductum superius inferiusque [k] depressum, æqualeque ac leue uisitur, ad latera utrinq; quadam serie, uelut in [l] medios globos cellulasque extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit: quod exactè teres, non autem coli modo depressum extuberansque cernitur. Ambo itidem, ut & cæcum quoque, tunica extruuntur [m] duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriore neruosior, membranea´ue magis, & durior est. uerùm

Left margin: t 20 fig. T. — u 6, 7, 8 figu. N. — x 6, 8 fig. ab N ad P. — y 20 fi. H. — z 6, 8 fig. à P ad Q. in sexta secundùm F, F. — a 6 fig. G. — b 20 fig. V. — c 6, 8 fig. à Q ad R. — d 8 figu. ab R ad S. & inde ad T ac Y. — e 8 figu. ab Y ad a. — f 22 figu. * sub v. — g 24 K sub L. — h 8 figu. ab N per P, Q, R, S ad T. — i 8 figu. ab Y ad a. — k 6, 8 figu. V, V. — l 6, 8 figu. X, X. — m Has petes ex 9 fi.

Right margin: Crassi intestini ductus, situsq; — Crassum intestinum in colon & rectum diuidi. — Coli à recto differentia. — Crassorum intestinorum tunicæ.

colon interim utramq; tenuioré gracilioreḿq; quàm rectũ obtinet: & quanto colon recto magis conterminũ est, tãto quoq; ipsius tunicæ crassiores, meliusq; enutritæ cóspiciuntur. Interna utriusq; intestini tunica transuersis duntaxat circularibusq; fibris, ijsdeḿq; frequẽtissimis abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidé nanciscitur, sed & rectas quoq; quamplurimas obtinet, non quidem secundùm uniuersam intestini superficié protensas, sed inferiùs dũtaxat & superiùs, ubi colon[n] depressum esse diximus. Secundùm enim eas coli impreßiones rectę fibræ protenduntur, & coli tunicæ ibidé sunt robustissimæ, admodumq; spissæ: & ut Galenus de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinq; singulis inibi constringitur, secundùm longitudinem desuper ad inferna porrectis: quod mehercule & homini asscripsisset, nisi illius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentorum specie carentibus, respondere putasset. Porrò exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus paßim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm orbiculares sortiatur. Cæterùm[o] tertia crassorum intestinorum tunica, quemadmodum & tertia gracilium tunica, à mesenterio ipsis uasa porrigente pendet. quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab[p] inferiore membrana omenti tertiam asciscat tunicã, quòd hæc coli sedes eius membranæ beneficio ita dorso affirmetur, atq; reliqua intestina mesenterij interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorũ uenæ & arterię, quas pauciores hęc quàm intestina gracilia adipiscuntur, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum ferè renem pertinet, arteriæ uenæq;, non secus quàm ieiuno & ilio, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatim conscendentes. at parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi pariter recto, uenæ arteriæque, perinde ac[q] duodeno[r] porriguntur.[s] Vna enim insignis uena à portę ramis in mesenterium excurrentibus enata, & arteria etiam ab[t] illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium sub uasorum seminalium exortu depromitur, secundùm dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectà protenduntur, ac in progressu surculos seriatim unoque ordine intestinis offerunt. Verùm de intestinorum uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Neruos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraq; lento uiscidoque humore intus oblinuntur. Exteriori autem coli intestini superficiei, quà id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices magno numero paßim subinde ac peculiariter adnascũtur. Dein rectum intestinum[u] musculos uoluntariæ fæcium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat: quos quum in secundo libro sim persequutus, non est necesse hîc quoque recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria nunc consideranda uenit, quæ intestina primùm potißimumq; extruxit, ut horum beneficio quicquid in cibo uẽtriculi opera elaborato esset succulenti, ad iecur sanguinis officinam duceretur: dein ut fæces, & quæ suctui inepta essent, debitè excernerentur. præterquam quòd intestina coquendi alterandiq; ui modica etiam prodesse credimus, ut à uentriculo scilicet prius confecta, absolutius paulùm in ipso per intestina ductu emutarentur. Atque ad hos sanè scopos Natura respiciés, intestina artificiosissimè fabrefecit. quod enim præcipuè neq; gratia eductionis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremoré uersum est, per uenas assumptũ in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum,

Marginal notes (left): *Lib. 4 de usu partium.* — *Coli & recti uenæ ac arteriæ.* — *Nerui.* — *Adeps intestinis obnatus.* — *Recti intestini musculi.* — *Intestinorum munus.*

Marginal notes (right): n 6, 8 figu. V, V. — o 9 fig. k, k educit I superi & h. — p 4 figura c, c, c. & 5 figu. A, A. — q 12 figu. b. — r secundum H fig. 10 et 12 fig. n. — s fi. ca. 5 li. 3 c ad d, d, e, e. — t fig. cap. 12 lib. 3 λ. — u 8 fig. a b, c, d. et fi. ca. 51 li. 2. E, B, C, D.

modum, fabricata ſint, collectu eſt promptiſsimum. Primò quidem, quòd in nullo animali conſtructus ſit uentriculus illis organis cõtiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impoſsibile eſſet, uentriculũ ad anum uſq; extendi. Deinde, quòd plurimis animalibus inteſtina in multos frequentesq́; gyros & anfractus inuoluuntur. Poſtremò, quòd conſtet uentriculum cibum non antea demittere, quàm probè illum confecerit. Ventriculum igitur ſedi non eſſe contiguum, aut illi recto ſaltem meatu ductu'ue iunctum, liquidò commonſtrat, aliud concoctionis eſculentorum, aliud uerò redditionis digeſtionisq́;, organum fieri oportuiſſe. Quippe ſi idem omnino exiſteret, metuendum eſſet, ne frequenter uenæ crudum inconcoctumq́; aſſumerẽt cibum: qui poſtmodum à iecore malè cõfectus, homini inutilis noxiusq́; foret. Sed & redditionis inſtrumentum, quod non rectà à uentriculo ad anum extenditur, at quamplurimis orbibus & anfractibus ſpirisq́; (ne ocyus hominis nutrimentum non exuctum elabatur) inuolutũ uiſitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uẽtriculo ſuccederet, eſſetq́; ille redditionis, ſicut hic cõcoctionis, promptuarium, nequaquam exiguo tempore, plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur ſuſciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum ſoboles, ex uarijs illis copioſisq́; inteſtinorũ anfractibus, quicquid ſucculenti à uentriculo confectum eſt, in iecur promptè tranſſumitur. Aliàs uerò ſi raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uerſi, continuò incideret, tarda & diuturna ſuccederet digeſtio: quum neceſſarium ſit, ora uaſorum elaboratum ſuccum tangere. Si uerò alter magnus uẽter priori ſubtenderetur, cibus omnino modicam eius uentris ſedem tangeret, ſolam nimirum eam cui proximus attiguusq́; ſuis parietib. eſſet. atq; ita pręcipua cibi portio, quantacunq; ſcilicet eſſet in profundo, ſeu medio eius uentris ſpacio, uenarum apprehenſiones ſuctusq́; effugeret. Sed nũc demum trãſitus anguſtia cibum in exiguas cõminuens particulas, cogit, ut is propemodum totus tangat inteſtinorũ tunicam, ad quam uenæ ſuis oſculis conniuent. Etſi enim quid in tranſitu primi anfractus, uaſorum ora effugerit, per ſecundum quidem tangit: & ſi hũc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numeroſiq́; ſubſequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturę & morbo liberum corpus diſpenſatur. Inteſtinorum itaq; anfractus, ut quicquid ſucculenti humidique in confecto à uentriculo cremore eſſet, uniuerſum diſtribuatur, comparati ſunt. Et id præcipuè tenuium inteſtinorum munus eſt. Craſſa enim, & ſi ipſa quoq; ad ſuccorum diſtributionem conducant, priuatim tamen in hoc conferunt, ne continuò, ſed per longa interualla egeramus. Hæc enim tanquã uenter aliquis ſiccis excrementis, uti ueſica urinæ, ſubijciuntur, excrementaque ita in illis colliguntur, ut repentè uniuerſa ſimul educi queant: ſic tamen, ut & hinc aliquis homini uſus accedat. quippe ſi gracilium inteſtinorum ſuctum aliquid præterfugerit, quum longiori mora excrementa in craſsis inteſtinis reſideant, ipſorum uaſa id exugunt. Quod autem commemoratis iam uſibus, quæ de inteſtinorum conſtructione ſuprà ſcripſi, omnia competant, obiter quoque nunc ſubnectam. Hæc itaque ad uentriculum ſtatim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur:[x] Duodenũ dein, etiamſi id fuiſſet utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd ſub uentriculo, quà fertur, nullam omnino uacuam ſedem obtineat, in qua aptè in gyros flecti queat: præterquam quòd [y] portæ etiã uenæ à iecoris cauo prodeunti cedere oportuerit.[z] Ieiunũ uerò & ilium mediã uentris ſedẽ iuſtiſsimè occupãt, quòd inibi meſenterij[a] cẽtro ſint proxima,

Inteſtinorum conſtructionis ratio.

Situs ratio.

x 7 fig. ab I ad K.
y 12 figu. h.
z 7 fig. à K per uarios anfractus, tãdẽ ad M.
a 10, 11 fig. L, L.

proxima, breuiſsimoq́; ductu & uenæ portæ rami, & arteriæ magnæ propagi nes illis hîc diffundi poſsint. Porrò de [b] coli ſitu nimis quàm miſerè ſe torquẽt diſſectionum profeſſores, quòd id quum excrementorum uelut quoddam ſit promptuarium, ad uentriculi tamen fundũ iecoriſq; cauũ porrigi cõſpiciunt. Vnde etiam alius quidem colon, quia fæces continet, innatoq́; calore deſtituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarumq́; partium cõtactu, id maiorem concoquendi uim aſſumat. Alius autẽ ſub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis ueſicula in illud reſudans bilis, incitando, excrementorum egerendi uim feliciorem reddat. Alius uerò aliud cõminiſcitur: & interea nemo animaduertit, colon meſenterij centro non admodum debere uicinum eſſe, neque id uenæ portæ ramos cauo iecoris proximos oportuiſſe aſſumere, quum parum quod exugi deceat amplexetur. Vt itaq; [c] grandior dexter´ue uenæ portæ truncus breuiori ductu gracilibus inteſtinis inſereret, ac ſuccinctiori uia cibum in uentriculo confectũ ad iecur transferret, colon inteſtinum gracilibus cedit, ac ueluti per diſtantia maximè à meſenterij cẽtro loca procedit: atq; hac etiam occaſione, id pręcipua ſua portione ſiniſtrã corporis ſedem occupat. Rectum autem inteſtinum illic cõmodiſsimè reponitur, quà opportunè paulatim aſſeruata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc inteſtina creantur, ut ſint capaciora, minuſq́; iniurijs occurſantib. expoſita. At anguſta ſunt gracilia inteſtina, ut minima quæq; cibi portio ab ipſorum tunicis, adeoq́; ipſorum uaſis tangatur. Craſſorum inteſtinorum magna eſt amplitudo, ut multa colligere poſsint, ac ne frequentiùs egeramus opitulentur. Subſtantia conſtant, facilè quæ continet amplectente, & rurſus à contentis diſtendi apta. [d] Duplicem uerò habent tunicam, ut iniurijs innoxiè ferendis magis ſint idonea. nam interior aliquãdo in inteſtinorum difficultatibus, alijſq́; diuturnis affectibus putreſcit, exteriore ſalua: unde & ægri nonnulli euadunt. Porrò interior graciliũ inteſtinorũ tunica [e] interiori uentriculi tunica mollior eſt, quòd nulla aſpera intrita´ue illa, ſicut hic, recipiãt. Exterior uerò inteſtinorum tunica exteriore uentriculi minus fortè carnoſa eſt, quoniam digeſtionis potius quàm concoctionis organa ſunt. Cæterùm exterior craſſorum inteſtinorum tunica, tanto gracilium interiore tunica durior eſt, quanto illa materiam continent duriorem, & à ſucco magis liberam. Quandoquidem quæ gracilibus continentur inteſtinis, liquida, fluida, aqueaq́; adhuc ſunt: quæ autem craſsis, dura. Vtraque inteſtinorum tunica tranſuerſas ſortitur fibras, ut ocyus quod in illa defluit propellant, itaq́; citò uniuerſus ſuccus ad iecur exugatur. At externa recti inteſtini & coli tunica, præcipuè quoque rectas fibras obtinuit, ut hæ uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum illæ dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abſcedant, diuellantur´que. atque hac potiſsimùm occaſione recto inteſtino, ut quod ſicciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimæ. Quanquam fortaſsis non ob id ſolùm ut tranſuerſas colligent, rectæ fibræ huic offerantur, ſed etiam ut recrementa alioquin non admodum ſequacia, illæ attrahant. Tertia inteſtinorum tunica ſecundæ uelut propugnaculum eſt, & copula, cuius beneficio inteſtina [f] meſenterij interuentu dorſo colligentur. Cæterùm uenæ arteriæq́; (nã & hæ mihi ex inteſtinis aliquid elicere creduntur) nõ omnibus pari numero ac frequentia diſtributæ ſunt, quod non in omnibus inteſtinis eadem exugenda ſuccorum ſit copia. Quo enim inteſtina uentriculo in cõtinuitate uiciniora ſunt, eo plus optimi cremoris cõtinent: ac proinde frequẽtiora uaſa gracilib. inteſtinis deferũtur, pauciora craſsis. & pari hac

ratione

Margin notes:

b 6, 8 fi. N, P, Q, R, S, T.

c fig. cap. 5 lib. 3 G.

Inteſtinorum formæ ratio.

Subſtantiæ.

Tunicarum.

d 9 fig. h et i, quibus obducitur poſteà L à k, k.

e 17 fig. m.

Fibrarum ratio.

f ſpectatur id fig. 10.

Venarum arteriarumq́ ratio.

ratione pauciores uenæ uentriculo, quàm tenuibus intestinis inseruntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatusq; est. Quemadmodum uerò uenas, uentriculum, ut sanguinem illi ad nutritionem offerant, etiam implicare nihil dubito: ita quoq; easdem uenas, quæ cremori ex intestinis assumendo, & eodem in iecur traijciendo, famulantur, ad præcipuam illorum pariter enutritionem subseruire, sanguinemq; ipsis cõmodum adferre existimo, cremorem intestinis alioquin cõtentum, ad ipsa alenda nihil accommodare (quicquid alij sentiant) arbitratus. Cæterùm intestina neruis donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. iam uerò bilis[g] meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis insedentem expellit. Atque hæc præcipua, præter succi tenuitatẽ, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem ocyus quàm reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quæ continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquæ enim inanitatis ieiuni causæ, ut succorum optimorum copia, frequentes uenæ, proximus iecori situs, & ante hęc omnia deorsum rectà tendens intestini ductus, & liquidißimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum debere esse, documento sunt. Quanquam bilis in ipsum influens, & illud quoq; ad subitam excretionem irritat, impellitq;. Sed de bilis natura, ipsiusq; meatibus, suo postea loco accuratiùs pertractabitur.

Neruorum ratio.

g 13 fig. c ad d.

Vesiculæ bilis meatus insertionis ratio.

Quamobrem ieiunum intestinum cremorem ocyus trãsmittat.

DE MESENTERIO. CAPVT VI.

MESENTERIVM inter cæteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctoriè uigesimaquarta.

CORPVS μεσεντέριον & μεσάραιον Græcis nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit: Cicero autem in tertio de Natura deorum libro, intestinum aliquod ijs Græcorum uocibus dici non admodum rectè arbitratus, illas uertit interpretaturúe medium intestinum. Quia uerò hîc describendum corpus, in intestinorum numero neutiquam uenit comprehendendum, & quia lactes non idem omnibus significant, & medianum uox parum adhuc recepta uidetur, non inopportunè à Græcis nomen mutuabimur. Mesenterium itaque (quod etiam pinguis membrana, quum etiam reliquis omnibus membraneis uniuersi corporis partibus obesior pinguiorúe existat, priuatim nuncupatur) ad posteriorem intestinorum sedem[a] locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem & ad dorsum colligarentur, futurum. Vt uerò id adeò insignem usum commodè præstet, dura membraneaq; constat substantia. Ex[b] duabus enim mutuò attensis accumbentibusq; membranis, à peritonæo originem ducentibus, præcipuè extruitur, ipsiusq; formam intestina ab illo colligata, propemodum effingunt, & uariant. Vt namque intestinorum omnium non par anfractuum ductus est, ita quoque non eadem undecunque mesenterij effigies. Quam Galenus fortè animaduertens, etiamsi mesenterium omnino continuum sit, nihilominus tria mesenteria quodammodo in libro de Venarum arteriarumque sectione recensuit.

Mesenterij nomina.

a Vti uidere est in 10 fig. & 12.

Ipsius situs.

b 24 fig. F,F una, altera G,G. sic & 11 fig. X,Y.

Substantia.

Forma ac ortus.

recensuit:[c] unum medium,[d] alium dextrum,[e] tertium sinistrum esse insinuans. Ac ipsum quidem medium appellare arbitror mesenterij partem, ieiunum iliumq; intestina dorso colligantẽ: quæ angusto orta principio, in miram amplitudinem latitudinemq; ducitur, ut omnibus ieiuni ilijq; intestini connasceretur anfractibus. Dextrum uerò & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextri ilij regione, sinistrum uerò in sinistro ilio collocans. Mesenterij itaq; pars gracilibus intestinis peculiaris, similem omnino cum[f] inferiore, & colon quà secundùm uentriculi fundum exporrigitur continente omenti membrana sortitur exortum. Ex[g] magnæ enim arteriæ & uenæ cauæ tunicis, quas ea uasa secundùm uniuersum per lumborum uertebras ductum à peritonæo obtinent, membraneæ fibræ admodum frequentes exurgunt, statim in duas degenerantes membranas, quibus mutuò adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundùm quas hæc intestina exporriguntur, peritonæo fibras quasdam, quæ in mesenterij membranas degenerent, illic continuò emittente. Verùm mesenterij substãtia non in hoc solùm, quo ualidius intestina dorso adnecteret, membranea est: at alterius etiam magni cuiusdam usus gratia, quo[h] uenas omnes ex iecoris porta, &[i] propagines à magna arteria ad intestina excurrentes tutò continet: ac ne illæ, dum homo salit, aut cadit, disrumpantur, tutò secureq; admodum suffulcit. Grandior enim uenæ portæ truncus, qua mesenterium iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriam habens comitem, quæ à magna arteria, priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoq; pertingunt[k] duo nerui, utrinq; nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorũ cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeò ut ingens is uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij[l] centrum subeant, atq; inter duas ipsius mutuò cohærentes membranas ingrediãtur, tutoq; postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina procurrant. Præter cõmemoratam nuper arteriam, alia quædam magnæ arteriæ[m] propago, sub seminalium arteriarum initijs exorta, eam mesenterij partem ingreditur, quę sub renum regione à dorso principium obtinet. Venas autem nullas, præter dictum nuper uenæ portæ truncum, mesenteriũ admittit. Neq; satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quãdo intestinis, ipsiq; adeò mesenterio uenas offerri testatur, in iecur non terminatas, aut (ut alij uertunt) ad iecur non traijcientes. nisi fortè aliquas cauæ uenæ propagines in intestina disseminari indicauerit: quanquam & illæ in iecur tandem uel ipsius sententia terminarentur, etiamsi forsan cremorem ex intestinis iecori non offerrent: at potius intestinis mesenterioq; enutriendis, priuatim conducerent. Verùm hactenus nullam uel tenuissimã sobolem à caua uena in intestina mesenterium'ue pertinere, quantumuis diligenti resectione deprehendi. Et quum Galenus in sexto de Administrandis sectionibus, quemadmodum & quarto de Partium usu, peritonæi processus, ac omenti mesenterijq; ex illis initia & ductum, perquàm diffuse commemorat, & cum illis processibus uenas distribui deferriq; docet à magna uena secundùm uentriculi longitudinẽ descendente, arbitror Galenum[n] portæ uenam subaudire: non uerò[o] cauam, adeoq; magnam, quæ dorso insidens, cum magna arteria ipsi comite sub uentriculo decliuis fertur, inceditq;, ubi peritonæũ pręcipuè oritur, & omẽto mesenterioq; potissimum originem

Substantiæ mesenterij ratio ac usus.

Vena, arteriæ & nerui.

Lib. 4. de usu part.

[c] 11 fig. N, N, O, O.
[d] 11 fig. P. uers. Q. 12 fig. m.
[e] 11 fig. R, S, T.
[f] 4 fig. e, e, e, & 5 fig. A, A.
[g] 25 P, Q.
[h] fig. cap. 5 lib. 3. G, b, b, b. & 12 fig. h.
[i] fig. cap. 12 li. 3 λ, λ.
[k] 2 fig. ca. 2 li. 4 d, λ.
[l] 10, 11 fi. L, L. 12 fig. l.
[m] 25 fig. f sub f.
[n] tota fig. cap. 5 lib. 3. & hic 4 fig. l.
[o] 20 fig. Q & 24, 25 fig. & non h.

originem præbet. Et si fortè quis (uti ego nonnunquam feci, atque à me inter dissecandum in scholis aliquando cauę propagines in uentriculum & mesenterium excurrentes, ab astantibus frustra sunt expetitę) astruet, Galenum ibidem de magna aliàs, caua'ue, non uerò portę uena, sermonem instituisse: egò lubens cõcessero, eiusmodi propagines quantumuis modicas & graciles, me adhuc latêre. Dein Herophili sententiã à Galeno in quarto de Vsu partium adductam, de uniuersa portæ uena eum in modum intelligendam arbitror, quo nos de eius usu egimus, quũ proponeretur, non totam portę distributionem in hoc tantum fieri, ut à uentriculo cõfectus succus in iecur traijceretur, ac ex uulgi etiam opinione melancholicus succus lieni offerretur: uerumetiam ut plerisq; insuper partibus alimentũ suppeditaretur, quemadmodum uel illi portę uenæ ostendunt[p] ramuli, qui uariè per omenti membranas intestinis instratæ excurrunt, &[q] qui in omenti & mesenterij[r] glandulas terminantur, neq; ultrà incedunt, soliq; ita nutritioni famulãtur. Portæ uerò propagines in intestina insertę, simul ad cremoris in iecur traiectum, & sanguinis enutriendis intestinis idonei deductum, subseruire mihi uidentur, mutuã materierum transsumptionem necessariò multisq; argumentis (uti aliàs docebitur latius) concedenti. adeò, ut pręter cõmemoratas uenas, nullę aliæ in intestina & mesenterium pertinentes, hactenus mihi fuerint obuię. Cęterùm, ut in canibus (ne hîc fortè præter sententiam in nugaces scholarum disceptationes incidam) uasorum per mesenteriũ incessum adinuenire promptum est: ita cõtrà, ambę mesenterij membranę in ijsdem difficulter expenduntur. quòd illis macilentius quàm homini obtigerit mesenteriũ: quodq; ideo ipsorum mesenterij membranę inuicem omni ex parte (nisi quà uasa admittũt) perinde ac si simplici unaq; membrana id constaret, connatæ uisuntur. At in homine binæ mesenterij membranæ in uentu sunt perquàm faciles, quũ multa intercedente pinguedine, inuicẽ distant. Vt enim homo copiosa undecunque abundat pinguedine, sic mesenterium quoque prępingue adipiscitur, sanguine hîc ex uasis resudante, membranarumq; ui in adipẽ mutato. Præter adipem aliud quoq; mesenterio accedit. non enim sagaci Naturę sat esse uisum est frequentem illam uasorum sobolem mesenterij membranis contineri, quin glandosum corpus, singulis uasorum scissionibus, ita undequaq; substruxit simul & circumposuit, ut nulla ipsarum inualida fieri, aut per motum quassari posset: non ignorans, quiduis suscipiendis noxis opportunissimum esse, ubi in ramos diducitur. Ac proinde ad mesenterij quidem[s] centrum, ubi prima uasorum fit distributio, grande corpus glandosum extruitur, insigniores ac primas uasorum dissectiones securè admodum suffulciens. Per reliquam uerò mesenterij sedem, singulis propè uasorum diductibus Natura[t] glandulam quoque aliquam interiecit, diuisionis robur simul ac firmamentum futuram. Adeò ut simul quoque glandulis illis accedentibus, mesenterij membranæ uasa uersus intestina tutissimè deferant, intestinaque omnia dorso quàm aptissimè colligent, ac demum[u] tertiam intestinorum tunicam efforment. Quum enim mesenterij membranæ, uasa ad appellatam nobis cauam intestinorum partem deducunt, ipsis intestinis simul cum uasis adnascuntur: atque hîc inuicem abscedentes, singulæ per suum intestinorum latus contendunt, in tertiamque intestini tunicam degenerant: hac occasione fortius intestina ligantes, & ualidius uasorum propugnaculum constitutæ.

Marginal notes:

p 4 fig. q, q, i.

q fig. cap. 5 lib. 3 M.

r 4 fig., n n, & 11 fi. L, L. M, M.

Mesenterij adeps.

Glandes.

s 10, 11 fig. L, L. 12 fi. l.

t 10, 11 fig. M. sed maximè in 24 fig. ad F, F. G, G.

u 9 fig. k, k cõstituit L.

DE IECORE. CAPVT VII.

IECVR pleraeq; ostendunt figurae: uerùm inter caeteras duodecima & uigesima cauam ipsius sedem in primis spectandam offerunt. Gibbam uerò proponit decimaoctaua, & aliqua etiam ex parte secunda, sexta, ac uigesimasecunda, & uigesimaquinta, quae & cauae regionis nonnihil exprimunt.

Iecoris situs.

IECVR, nutritionis organorum facilè pręcipuum, & sanguinis crassioris officina, animaeq; cibos ac potus, quaeq; corporis naturae necessaria sunt, appetentis fomes, elatissimam ministrantium ipsi partium regionem sibi uendicat. Mox enim sub[a] septo transuerso[b] collocatur, maximam inferioris illius sedis regionem occupans. Totam namq; dextram septi partem cōtingit, parum admodum eius partis intactum inibi relinquēs, quà septum undecimae duodecimaeq; costis adnascitur,[c] suaq; ligamenta, quibus uertebris colligatur, porrigit. Mediae autem septi parti uniuersae iecur subtenditur, sinistrae uerò parti non itidem: quanquam huius magnam quoq; sedem teneat, totam uidelicet anteriorem, ad eam usq; sedem, qua sinistrum septi latus costarū medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem usque eorundem metior) incumbere incipit. adeò sanè, ut longè magis quàm nostris uisum est medicis, in sinistrum latus iecur[d] pertingat. Neq; uerò septi transuersi latitudinem ullibi excedit: nisi quòd paulo demissiùs, quàm[e] mucronata consistit cartilago nonnunquam, & potissimùm arctato thorace depēdeat. quod etiam tanto fit manifestius, quo maius homini iecur (quemadmodum pueris ferè) accidit. Porrò humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensam habet, propter[f] lienem, qui ipso dignitate multo inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur aequilibre, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit: uti aues manifestò attestātur, quibus iecur aequaliter in utrunq; latus, ut & canibus propemodum, cōsistit. His enim quia gracilis, neq; ualde ponderosus contigit lien, magna iecoris portio in sinistrā fertur. Quócunq; tamē deducatur iecur, etiamsi sub septo, ipsoq; in peritonaeo locetur, eam sedem perpetuò obtinet, quae costis succingitur: adeò ut cibi organorum situs magnam rursus Naturae ostendat prouidentiā. Quum enim abdomen propter ea quę extendi subsidereq; crebrò debent organa, ossibus destituatur, Natura eas partes, quarum gratia illud ossibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uerò hac extensione non indigētes, tutissimè cōdidit.[g] Atq; ita peritonęo inter dissecandum aperto, primùm occurrūt, uētriculus, intestina, uesica, & uterus. Verùm iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna, tutiùs recōduntur. Forma iecoris uaria est, & suis quibus accumbit organis respondens, non aliter quàm si id nullam peculiarē exigeret formam, & sibi à uicinis partibus, instar fictilis terrae, quamuis effigiem indi sineret. Nam & suprà, & retrò omni ex parte qua septum[h] spectat, gibbum laeueq; admodū uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cauitati septi, quae in inferiore ipsius sede necessariò[i] constituitur, ad amussim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hîc formatum.[k] Ne uerò uenae cauae caudex secundùm posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu cōprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exsculptus est, quantus amplectendo innascendoq; cauę caudici sufficiat. Caeterùm[l] inferiori sede, iecur admodū amicè uētriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum, secundumq; corporis latitudinē oblongum necessariò procreatum esse diximus) cauum efficitur: & laeue quidē hîc etiā existit, sed non undecūq; processibus

Situs ratio. (left margin)

Iecur maxima ex parte costis succingi, muniriq́. (left margin)

Iecoris forma. (left margin)

a 7 muscul. tab. Δ.
b Videtur id 2, 6, 12, 20, 22, 25 figuris, & ultima quoq; fig. lib. 3.
c 7 muscul. tab. O, P.
d Ad O fig. 12, & ad C fig. 20.
e 6 fig. sub A habetur D, D.
f 20 fig. O, O, P.
g confer 2 & 6 fig. cū 20, 22, & 25.
h fig. 18 & 22 praecipuè.
i 7 muscul. tab. Δ.
k Id totum pete ex 18 figura.
l 12 figur I, K cedit P, Q.

m 12 fi. N, N. 20 fi. G, G. processibus[m] tuberibus'ue & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadã superficie neutiquam gibba sunt: ita quoq; iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quà nanq;[n] duodenũ exporrigitur intestinum, & uena[o] portæ à iecore prodit, iecur quodam[p] tubere prominet, sedẽ quam hîc uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis[q] uesicula cauæ iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculpitur, medium eius uesiculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte[r] sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, illique septum transeunti, & superiori orificio uentriculi continuando, locum prębet. Adeò sanè, ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quæ à conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canũ caprarumq́; sectio pulchrè attestatur, in quibus iecur priuato sinu superiorẽ dextri renis sedem concinnè admittere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factũ est, quum iecoris munus nullam separatam propriam'ue expetat figuram: uti cõtra uentriculus, intestina, uesicæ, & eius generis permulta, quæ amplã cauitatem eamq́; unicã necessariò obtinentia, opportunissimè quoad licuit rotunda aut interdũ teretia effinguntur, & septum quoq; trãsuersum ob suam functionem dilatando thoraci in primis præfectã, necessariò quam nunc sortitur formam obtinuit. Iecoris aũt substantia & uenarũ per ipsum reptantiũ series, facilè tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organũ: ac nihil interesse, utrũ rotundum an oblongum, gibbũ'ue an cauum extrueretur. Iecur itaq; superiùs posteriusq́; quà septũ spectat, præter sinum uenæ cauæ caudici paratũ, exactè gibbum & lęue est, & quà uentriculũ amplectitur, omni propemodũ ex parte cauũ cernitur. Rursus ubi posteriori uẽtriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimũ est: quà uerò superiori orificio uẽtriculi eiusq́; sedi superiori uersus sinistrum incũbit, tenue apparet, & sensim hominib. illic in acutũ fertur[s] angulũ. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur: & nusquam tenuius est, quàm in ambitu, & præcipuè in anteriori ipsius sede. ubi interdum impressiones quasdam proponit, sed omnes exiguas, pręter[t] unam patulæ sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac à mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti[u] foramine quodam ad eam iecoris sedem penitius pertinentem, à qua portæ uenæ[x] caudex principium ducit. Atque hæc sectio instar foraminis est, quo umbilici[y] uena hominis iecori implantatur: cuius iam, non autem canis aut porci iecoris formam enarramus. Quæ enim dissectionum professores de iecoris forma ac penulis seu fibris (quas λόβους Græci uocant) commentantur, è canum potius & simiarum sectionibus, quàm hominum didicerunt. Humanum enim iecur in fibras, porcini, & multo adhuc minus canini iecoris modo, non discinditur. Nam unicum continuumque præcipua ipsius substantia corpus hominis (quemadmodum ferè & bouis) iecur est: canis uerò iecur in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes seu fibras, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas disiunctum occurrit. Porcis autem iecur in pauciores fibras uenis duntaxat hærentes, dirimitur: aut etiam in plures quatuor uel quinque, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum commentum, quo uentriculum à iecore quinque fibris manus apprehendentis modo, amplecti asserunt. Quin Græcorũ nonnulli, nescio à quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud

Left margin notes: n 15 fig. P. — o 12 fig. h. — p 12 fi. inter N, N. — q 20 fig. H. — r 12 fi. p cedit R. 20 fi. E spectat F. — s 20 figura iuxta C. — t inter H, H 2 figuræ. & ad E 6 fi. & ad D 20 fig. — u 20 fi. quasi à D ad G. — x 20 fig. I. — y 2 figur. F ad G.

Right margin notes: Iecur nulla peculiari eguisse forma. — Humani iecoris formã à canum & porcorum iecoribus uariare.

 Theophi-

Theophilum illum, parum ſanè Anatomicum, uidere eſt) imponũt nomina. Quatuor enim quum ſint, inquiunt, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nanq; ad ſucci concoctionẽ facit, quemadmodũ concoquendis cibarijs focus. Secũda menſę nomẽ ſortitur, quòd menſę uices gerat: nam membrorum alimenta in ipſa apponũtur. Tertia culter nũcupatur: diuidit enim, ſegregatq; inter ſe humores: aut ſi quid craſsius diſtribuendũ ſit, id ſecat atq; commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atq; in melius rectà ducunt. Huiuſmodi profectò eorum qui humanam fabricã imaginationibus, non ſectionibus, aut è brutorum potius quàm hominũ corporib. diſcere conantur, nugæ figmentaq; ſunt. Quantumuis interim haud ignorẽ, iecori in libro de Natura oſsium ab Hippocrate quinque fibras, aut, ut interpres habet, extremitates dari. quod ſanè nõ leuiter mirarer, niſi uel perfunctoriè in Anatome uerſato, & autorum gratia ſuis oculis fidem non deroganti, plus ſatis conſtaret, quàm multa in eo libro, ipſiq; præſentis argumenti conterminis libris occurrant, ab hominis fabrica, omniq; prorſus ueritate aliena, & indigna pariter quæ ad Hippocratem referantur, quem nunquam in Anatomicis lapſum fuiſſe Galenus audacter (at neſcio quàm uerè interim) atteſtatur. Nimio itaque erga autores affectu nonnihil remiſſo, omnes qui mihi unquam ſecãti aſtitere teſtor, me iecur in fibras aliquo pacto diuiſum, nunquam inſpexiſſe. Neq; eſt cur quiſpiam iecur duplici fibra conſtare aſtruat, propter[z] ſciſsionem ſeu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiſcens excipitur: aut ob eius iecoris[a] portiunculam, ſub ortu uenę portæ extuberantem, id fibris aliquot conſtare affirmet: ſi modò unquam uel per ſomnium animalia, quibus iecur in fibras, ut cani, diuiſum eſt, cõtemplatus fuerit. non autem hæc ſolùm leui negocio obſeruabit, ſed & animaduertet etiam, quotquot hactenus uenæ cauæ exortũ, & ad iecoris gibbum in duos truncos diſtributionem literis prodiderũt, ridiculè nugaciterq; admodũ deliraſſe. De magnitudine uerò iecoris, quòd ſcilicet timidis guloſiſq; maius obtigerit, & quòd iuxta proportionẽ homini, ut & cerebrũ, inter reliqua animantia, grandius iecur datum ſit, nõ præter rationẽ à quibuſdã diſſectionũ profeſſorib. dictum eſt: quanquã nonnulli noſtratiũ medicorum ijſdẽ crapula abſumi iecur, ſeriò adeoq; cõtentioſe affirmẽt: ut rerũ omniũ imperiti, & uulgo & ſibi ipſis perſuadeant, inſignibus illis uini gurgitib. iecur ad nucis duntaxat molẽ reduci conſueuiſſe. Porrò de iecoris ſubſtãtia, uenis, arterijs, tunica, & ligamẽtis, nunc dicendum eſt. Per uniuerſum itaq; iecoris corpus, ad humiliorem eius ſedem, uenæ portæ[b] propagines innumeræ diffunduntur, in ſuperiorem uerò ipſius ſedem uenæ cauæ[c] ſoboles numeroſè ſpargũtur: quas aut ab earum extremis ſurculis, aut ab ea parte, qua caudices uenarũ conſtituũt, deſcribere integrum eſt. Orbiculatim nanq; (uti in tertio libro complexus ſum diligentiùs) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarũ ſurculi prodeunt, quorum alij in elatiore uiſceris parte, alij in demiſsiore habentur, inuicẽ propemodum continui, & mutuis oſculis quodãmodo cõmiſsi. Inferiores ſurculi paulatim inter ſe in alios paulò craſsiores colliguntur, & hi rurſus in alios. Atq; ita deinceps tantiſper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in[d] unam uenam congrediantur: non equidem (ut quiſpiam alijs diſſectionũ fidens profeſſoribus putauerit) in cauæ ſedis centro, ſed in humiliori eius parte, qua dextro dorſi lateri iecur proximũ eſt. Hinc prodiens uena, eos quos ſæpe recenſui ramos, in bilis ueſiculam, uentriculũ, omentum, lienem, & inteſtina digerit. Sic ramorum qui ſuperiorẽ iecoris ſedem occupant, tenuiſsimæ ſoboles in grandiores

Primo lib. de Vſu partium.

z 2 fi. inter H, H quà ingreditur G.

a 20 fig. inter G, G.

Iecoris ſubſtantia.

b fi. ca. 5 li. 3 A, A, A.

c fig. cap. 6 li. 3 A, A, A.

Venarum ſeries.

d fi. ca. 5 li. 3 B. et 20 figu. I.

diores paulatim, & hæ rursus in maiores, ampliores'ue tantisper coaceruantur, quousq; omnes in[e] duos maximos coeant ramos, in anteriorem uenæ cauæ sedem, quà hæc iecori innascitur, pertinentes. præter aliquot etiam[f] graciles surculos eidem uenæ cauæ sedi insertos. Neq; rursus hoc in gibbæ iecoris sedis fit medio, sed[g] in posteriore ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adhæret, dum resupinatum hominem intelligimus.[h] In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur surculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoq; caudicẽ mutuò collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti pòst dicemus) deducendũ. Quin & in humiliore iecoris sede, ubi portæ rami in suum caudicẽ coeunt,[i] exiles arteriæ in iecoris corpus exporriguntur, ab ea diffusæ, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm simillima, nisi quòd durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur, ab Erasistrato, quod uasis his & propaginibus circunfunditur, παρέγχυμα nuncupata. Hæc substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodũ iecoris molem cõstituens. quæ perquàm tenui obuoluitur tunica, à ligamentis pronata, quibus iecur peritonæo, quà id septo subditum est, affirmatur. Sunt autẽ hæc duo præcipua:[k] unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue quod peritonæi pars inferiorẽ septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectà ex anterioribus in posteriora protensum, paucisq; omnino quadrupedibus ut quæ perinde ac homo neutiquã eriguntur cõmune.[l] Alterum uerò, quà iecoris sinistra pars in acutũ desinit angulum, à peritonæo nascitur. hìc enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein[m] qua cauæ uenæ caudex septum permeat, & dein secundùm cauæ per iecori posteriora deductum, peritonæum iocori adnascitur, sibiq; hac in parte iecur connectit. Quinetiam cauæ iecoris sedi, ubi portę est principiũ, omẽti quoq; portio adnascitur. Prępterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod & alijs animaduertendũ etiã fuerat Anatomicis) cõnectitur, beneficio[n] uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinẽtis. Hæc enim fœtu è matre excluso arescit, ac instar ualidi efficitũ uinculi, ipsum iecur, uti iam dixi, peritonæo colligantis. Ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suam & sibi peculiarẽ sortitur tunicã, in quam duo quoque inseruntur nerui:[o] unus quidem à sexti paris cerebri neruorum ramis, elatiori orificio uẽtriculi implantatis:[p] alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius coniugij discinditur propagine costarũ dextri lateris radicibus exporrecta. Neruus iste in iecoris tunicam raris modicisq; surculis dispergitur, priore neruo in iecoris quoq; substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius est fabrica. quòd autem ad ipsius partiũ usum attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidũ succulentumq; à uentriculo conficitur,[q] uenæ portę rami ex ipso uentriculo & intestinis potissimum id depascentes, adferunt. Quod uerò ijdem rami priusquã iecori succulentũ id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam illi cõferant, & ut Galenus attestatur, modo iecori simillimo ipsum præparent, non facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprij nutrimenti alteratione, alia quæ toti subseruiret corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo, inesset, ea sanè non in rubrũ, at in album quod à uenis amplecteretur, emutaret. siquidem alteratũ in nutritione, alterantis colorem ut assumat, necessum sit. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiã ipsius digestos,

Bilis uesiculæ meatus in iecore.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascens tunica.

Iecoris officiũ, ipsiusq; structuræ ratio.

Lib. 4. de Vsu partium.

e Alter A in signitur fi. ca. 6 lib. 3.
f fig. cap. 6 lib. 3 a.
g 18 fi. inter D & D.
h In 13 fig. X, X, habetur inter Z & Y.
i 20 fi. L. et fi. ca. 12 lib. 3 t.
k 18 fi. F. 2 fi. I. 6 fi. C iuxta A. 22 fig. d.
l 18 fi. G. 12 O. 20 C. 22 c.
m iuxta A, A, B, B 18 fig.
n 2 fi. F nectebatur A et B. atq; ita H, H ad A, B.
o 2 fi. cap. 2 lib. 4 x. 12 fig. T.
p 2 fi. cap. 2 lib. 4 *. 20 fig. M.
q fig. cap. 5 lib. 3.

quicquid humidum ſucculentumq; uentriculus cõfecit, in ſe admittit, & ſubſtantiæ ſuæ ingenita ui alteratrice id emutans, ſibiq; quàm ſimilimũ reddens, ſanguinẽ generat. Verùm ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris ſanguificatione, duplex fit recrementũ. Alterum quidem tenuius, alterum uerò craſsius. At ſatius fuerit cum Galeno ad ſimilitudinẽ actionis, humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigenti tamen abſolutiore adhuc cõcoctione ſuccum aſsimilare, quem uenæ in iecoris cauũ deducunt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis preſſum, ac in dolia infuſum, & quod ab inſito innatoq; calore adhuc elaboretur, ſecernatur, cõcoquatur & ferueat, eiusq; excrementorum quod quidẽ eſt graue & terreſtre (fęcem uocant) in fundum uaſorum ſubſidat, alterum uerò quod eſt leue & aereum ſupernatet, hoc aũt flos nuncupatur tenuiorib. uinis innatãs copioſum, ſicut craſsiorib. fęx reſidet plurima. Ergo iuxta exempli huius ſimilitudinẽ, ſuccus à uẽtriculo & inteſtinis in iecoris uenas allatus, ab alteratrice iecoris ui cõcoquitur, ac inſtar muſti feruens ad ſanguinis benigni generationẽ alteratur. In hac aũt ebulitione, recrementum quantumcunq; lutoſum craſſumq; eſt, ſubſidet, & in lienem (uti uulgò credimus) depellitur. Quod leue ac tenue eſt, ſpumę modo ſanguini innatat, & à bilis ueſiculę meatib. ſupra uenæ portę ramos in iecoris ſubſtantia ſtratis aſſugitur. At humidum illud, quod uelut uẽtriculi elaborationis aqueum exiſtit recrementum in iecur per uenas cum benigno ad ſanguinis generationẽ ſucco aſſumptum, à ſanguine nondũ in iecoris cauo repurgat̃, ſed ſui iam maximum pręſtans uſum, nutrimenti uehiculũ, ut Hippocrates ipſum uocabat, ſe eſſe eleganter oſtendit. Sãguis enim in iecoris cauo cõfectus, exilibus è portę uenę ſurculis ad cauę uenæ ramulos uerſus iecoris gibbum procedit, ad cuius per anguſtiſsimos ductus tranſitum aquoſus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quę proprium ipſius eſt corpus, primarium ſanguificationis eſt organum. Venæ autem per uniuerſum eius corpus diſperſæ ſinus loco cẽſentur, in quib. quod ab illa cõfici debebat appoſitè cõtinetur, & hi poſtmodum ſanguinẽ præparatum, alijs partib. tanquã proprij iecoris riuuli perferunt. Eſt autẽ uenarum, quæ in iecoris ſubſtantiã digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum quæ per uniuerſum corpus diſtribuuntur, ne ſcilicet uim ſubſtantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis ſuccus elaboratur, ſua craſsitie retundant: quo fit, ut iecur etiam craſsiori ſanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica à iecoris facultate allectum tranſmittit. Porrò ut ſanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationem experiretur, utq; totus iecoris ſubſtantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indit, uerùm uenas illas omnes infinita ramorum ſerie, & in arctiſsimos ductus digeſsit. Meatus autem bilis inter utraſq; uenas locum obtinent, ut commodo ipſorum ſitu prius expurgatus ſanguis in uenæ cauæ ramos aſſumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris ſedi arbitramur exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq;, ſuperiore iecoris parte, quæ ſeptum contingit, ab eodem motum adipiſcente continuum. Ne uerò iecur ſenſus plantæ modo expers eſſet, & à ui rationali concupiſcibilis animæ pars minus moueri cohiberiq;, ut ſic dicam, poſsit, Natura iecori neruos exprompſit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum eſt: uincula uerò, ne iecur quum graue ſit, aliquando decidat, plura, eademq; ualida illi committuntur.

Quũ iecoris perficiatur ſanguificatio.

Iecoris carnis propriæ, ue ſubſtantiæ ratio.

Venarum ſeriei ratio.

Bilis meatuum ſitus ratio.

Arteriæ.

Neruorum.

Tunicæ.

DE

DE BILIS FLAVAE VESICVLA.
Caput VIII.

HANC pulchrè liberam oſtendit decimatertia figura: iecoris uerò cauo adhuc innexam referunt duodecima & uigeſima.

a 13 fig. V. 20 figu. H. ESICA, bilis flauæ[a] conceptaculum, in caua iecoris parte ſedem obtinet: iecori enim, quà dextrum uentriculi la- *Bilis ueſiculæ ſitus.*
tus amplectitur, ſinum inſculpi, antea diximus, mediæ bilis ueſiculæ portioni exquiſitè congruentem. Illi namque
ſinui ſuperior eius ueſiculæ media portio ſecũdùm ipſius latitudinem innaſcitur: inferior autem extra iecoris ſubſtantiam deorſum prominet, à nullo cui innititur corpore grauiùs preſſa. Nam uacuo penè interſtitio, ad dextrum uentriculi latus co-
b 6 figu. P. lonq; huc[b] prorepens inteſtinum cõſpicuò incumbit: & ſedem, qua commodè flauum tenueq; iecoris recrementum ſuſcipere, idemq; ad inteſtina depellere poſſet, opportunam adipiſcitur. Forma huius ueſiculæ oblõga rotundaq; *Forma.*
eſt, ſenſim ad ipſius fundi uſq; apicem longioris cuiuſdam pyri modo dilate-
c 10 fi. ab I. ſcens. Quo enim à caua iecoris ſede, ubi portæ[c] caudex educitur, ipſiusq; ueſiculæ ceruix conſiſtit, hæc antrorſum magis fertur, eo ſenſim magis magisq; ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax eſſe debuerit, neque interim globi modo adamuſſim rotunda fieri potuerit, ipſius cauitas ſua longitudine adaucta fuit, ita nullo à preſſuro uentriculo affecta incommodo,
ipſoq; iecore non nimis inſinuato. Vt autẽ inanita bilis ueſicula, appoſitè ſubſidere, ac impleta uiciſſim extendi queat, membranea nerueaq; cõſtituitur ſub- *Subſtantia.*
ſtantia: quippe ſimplici & unica peculiari cõſtat tunica, tenui quidẽ, ſed denſa & forti, ac triplici, ut uulgò credimus, fibrarũ genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus ſuccedunt obliquæ, rectis multo pauciores: extimæ uerò orbiculares ſunt, tranſuerſæ'ue. Huic tunicæ alia à iecoris tunica obtẽditur, non toti ueſiculæ, ſed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus
depẽdet, ſolaq; propugnaculo & inuolucro indiguit. Veſicula, etiãſi iecori ſan- *Vena, arteria & nerui.*
d 13 fi. g. et figur. cap. 5 lib. 3 C. guificationis officinæ innaſcatur, à portæ uenæ tamẽ caudice[d] duas admodum graciles aſſumit uenulas, ea ſerie in ipſius tunicã diffuſas, qua in adhærentẽ[e] al-
e 15 fig. ca. 14 libri 7 11, 11. bam'ue oculi tunicã uenulas digeri cõſpicimus. Ab arteria quoq; cauo iecoris exporrecta,[f] ramus perquàm gracilis ueſiculæ offertur, ad ipſius uſque fundi
f 13 figu. ab c fi. cap. 12 lib. 3 f. extremum excurrẽs. Dein[g] neruulis non deſtituitur, ne ſenſus ſit expers. nam iecoris neruus per humiliorẽ omenti membranam à dextra ſexti neruorum
g 13 fi. ab f. & 2 fi. ca. 2 li. 4 ab ✱ cerebri paris propagine coſtarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic ueſiculæ ſurculum depromit, in macilentis uix minus quàm illius arteria con-
ſpicuum. At meatus, quibus ueſicula bilem allicit, rurſusq; aliò depellit, ita ſe *Meatus excipiendæ & emittendæ bili parati.*
h 12 fig. b. habent. Veſiculæ[h] ceruix fundo ipſius multo durior, paulatim in anguſtum
i 20 fig. I. deſinit meatum, ad eam iecoris partem protenſum, unde[i] uena portæ egre-
k 13 figu. a. ditur. quò quum meatus peruenit, in duos diducitur proceſſus,[k] hunc quidem
l 13 figu. c. ſurſum,[l] illum autem deorſum porrigens. Qui ſurſum fertur, anteriori uenæ portæ ſedi innitens, in iecur conſcendit: & in duas primùm diſſectus propagines, unam dextrorſum, alteram ſiniſtrorſum in iecur porrigit. Hæ propagi-
m 13 figu. a diſcinditur in X, X inter Z & Y. nes, ſingulæ in ipſo iecore rurſus in[m] alios ſurculos, & hi in alios rurſus tãtiſper digeruntur, donec innumeram ramorum conſtituant ſeriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffuſam. Atque hi ſurculi,
n 13 figu. c. ij ſunt, quorum ope bilis in ueſiculam defertur. At[n] proceſſus nuper dicti ueſiculæ meatus, qui deorſum porrigitur, inferiore membrana omenti

suffultus, parumper obliquè deorsum properat, ac duodeno intestino non procul à ieiuni principio[o] implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina defert, interim nihil ab illis neq; cremoris, neq; flatus, neque ipsius denique, quam deduxit, bilis regurgitãtis, admittens. Quod non solùm tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinq; ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facilè cedentes, & ne quid in meatum regurgitare posit, iter præpedientes: quòd scilicet collectæ, ac meatus os primùm subeuntes, id occludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in follibus asser, aut simplex in pilis, quas inflamus, lingula uisitur.

o 13 figu. d & 15 fig. Q, R. & 7 figur. Z.

Bilis uesiculæ meatus duodeno insertus an propaginē uentriculo offerat.

Meatus huius in intestina implantatio,[p] longiùs ab inferiore uẽtriculi orificio, quàm Anatomicorum uulgus existimat, remouetur. An uerò is intestino insertus, simplex omnino sit, aut in progressu bipartitò scindatur, unam partem intestino, alteram uentriculi fundo exhibens, hoc loco me dicturum expectas opinor, cùm hac de re in scholis indies, & in libris medicorũ plenisimè contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum interdum intestinis, frequentiùs tamen uentriculi fundo inseri: alijs afferentibus, eum quandoq; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in intestina tendere: alijs uerò semper hunc bifurcãtibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiorem in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quotquot sunt, autoritatum congerie tantùm, non rerum ipsarũ inspectione, sese tuentur. Equidem ut semel dicam, quid hîc mihi inter secandum contingere soleat, uerè affirmare possum, in uniuerso corpore neq; molestioré, neq; difficilioré, mihiq; grauiorem sectionem obuenire, quàm dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaq; contermina sunt[q] aggredienda, maximè uerò in homine, aut animali quopiam præpingui. adeò sanè, ut quemuis artificem, licet industrium, facilè hîc hallucinari existimem. Nullam igitur (ut quod mihi occurrit, in medium adferam) uel minimam bilis uesiculæ meatus portionem in uentriculũ porrigi animaduerti, præterquàm in uno pontificis triremium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & præcipuè circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor graciliorúe uentriculi fundo,[r] quà primùm uena dextram inferioris ipsius sedis regioné ambiens, uentriculo committitur, inserebatur. Vir iste calidi quidem, sicciq́ue temperamenti fuisse uidebatur. Vt autem rescisscerem, num uomitu biliosso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentisimè quæsiui, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaq;, se nunquam illum uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundũ uidisse: uerùm ut erat robustisimus, ab omnibus eum prædicari affirmabant, quòd longisimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesq; commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longè superaret.

p 15 fig. Q distat ab H.

q quasi 3 & 12 figuras paraturus.

r circa c. fi. 14 & 15.

Ex bilis uesicula meatum in uentriculũ nõ semper pertinere.

Verùm non semper meatus huius, de quo in præsenti agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abundè persuadeo, quòd inter dissecandum, hoc à conterminis uasis membranisq; liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad uẽtriculum propago eius meatus deducatur. quod sese offerret, si modò uel minima quæpiam propago à pręcipuo meatu diducta, per incuriam præscinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis cõprimas, bilis ex meatu defluit, quæ citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Adstipulatur itidem ratio. nam si diligenter

Quò bilem expurgare conduxerit.

diligenter expenderis, eum meatum bilem intestinis offerentẽ, non in quamcunq; siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inseri potuisse: sed in quam & meatus ipse tutò implantandus, uentriculoq; & intestinis minus incommodaturus, biliosum istud recrementũ expurgare posset, nõ debuisse ad uẽtriculum ne meatulũ quidem inseri, uel citra sectionẽ fatebere. Tutò enim ducuntur, quæ neq; procul, neq; alijs organis incõcomitata procedunt: quod huic meatui usuuenit, qui nulla succinctiori uia, aut in uentriculũ, aut in aliam intestinorum partem inseri potuit, quàm ea qua nunc implãtatur: & interim tutò portę uenæ caudice, & inferiori mẽbrana omenti deorsum modicè prorepens suffulcitur. Quòd si uentriculo inserẽdus fuisset, non adeò commodè atq; nunc omenti membranis sustineretur: & obliquos anfractus faciẽs, etiam longiùs abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usq; (ut in intestina primùm illic defluẽs, unà cum fecibus excerneretur) Natura perduxisset, metuendũ erat, ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quòd autem materia hæc nutritioni inepta, duodeno autem intestino aptißima, haudquaquam uentriculi fundo innoxiè immitti potuerit, primùm ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorũ muneribus, postremùm pituitæ, quæ ab utrisq; necessariò in illorũ obeundis functionibus asseruatur, examine, & è curatione quam huic exuberanti pituitæ adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauæ naturã tenuem fluxilemq; esse, & dein pituitæ incidentẽ, detergentemq;, ac expurgantẽ, si quando nimiũ abundat, curationem adhiberi, medicorũ præcipuis concessum est. Deinde cibum, quousq; concoctus sit, retinendum, ocysimè uerò cremorem confectũ per gracilia intestina deducendũ, nemo ambigit. Ventriculo itaq; pituitę istius incidendæ expurgandæq; gratia bilem deferẽs meatus utilis fuisset: uerùm quia ui retentrice uentriculo utendum maximè fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit. Nam si uentriculo bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum irritaretur: neq; tantisper, dum cibus probè cõfectus esset, retentrice sua facultate fungeretur: & bilem illã respuens, eiusq; occasione nauseabũdus, quod sibi offerretur, minus quàm decet, ambiret, amplecteretur q;. At quo minus in intestina bilis influeret, nihil omnino obstitit. Hæc namque pituitam, quæ in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coaceruatur plurima, incîdit, detergit, atq; expurgat. deinde intestina irritans & mordens, ad fæces excernendas inuitat & stimulat: & ipsa quoque unà cum excrementis nullam (quum lege Naturæ omnia in homine dispensantur) noxam, sed, uti liquet, summum usum præstans, è corpore tandem propellitur. Meritò igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implãtatur, neq; obiter cuiuis intestinorum sedi, sed ferè duodeni termino: quòd id primum intestinorum sit, quodque in eo bilis suum, quem intestinis præstat, usum citius conferre potest. Et interim duodeni ad ieiunum terminus tantùm à uentriculo remouetur, ut rariùs bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quanquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, & post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmißimos esse affirmãs, hactenus nondum comperi. Quanquam facilè fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quampiam prius non colligatur. Imò haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, cur minus

Bilis in intestina fluxus utilitas.

minus bilis recto ductu ex iecore in intestina pellatur. non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum cōmenti, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur à putredine uindicet: haud expendentes, quàm innumeros bilis folliculos cerebro, lieni, pulmoni, & plerisq; alijs corporis partibus, ne ipsæ quoq; putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

LIEN potißimùm quatuor tabellis decimænonæ figuræ exprimitur. earum namq; prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda lienis cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantiam utcunq; proponit. Quanquam etiam lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characterem d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

Lienis situs.

IENEM ad sinistram uentriculi sedem, secundùm inferiora tamen magis, ac posteriora,[a] locari, iam antea recensuimus. Non enim is, ut uulgò arbitratur, sano alioquin homini, ad abdominis quasi medium, anterioraq; prominet, neque etiam tactu admodum deprehendi potest: quamuis interim medicorum plerique illum an mollis, an durus sit, in omnibus sese æquè cōtingere, persuasum habeant. Lien itaq; sinistræ parti[b] septi transuersi, medius ferè inter sinistram uertebrarum corporum sedem, & spuriarum costarum eius lateris cartilagines innititur, costis adamussim ceu tutißimis uallis septus,[c] formamq; obtinens sedis suę effigiei congruentem, ac perinde ut iecori à uicinis partibus ipsi impressam. Quà enim septum cōtingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quà uentriculus lieni quodāmodo innititur, ut amplus ille, & instar grādioris globi hîc extuberat: sic quoq; lien humanus modicè, ac in superficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis, canibus ac bobus, quum longior, sed arctior interim lien obtigerit, ac uentriculi gibbo in ijs longiori interuallo obtendatur, magis quoq; cauus, magisq; tertiæ circuli partis modo uentriculum complectitur, iureq; Galeno in illorum potius animalium sectione, quàm hominum uersato, longus nuncupatur. Homo enim crassum & magnum & latum, sed multo breuiorem quàm illius generis animalia, lienem habet: non tamen exactè, ut quispiam fortè à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius utcunque superat, deinde superior pars inferiore paulo latior uisitur, ut linguæ ad incisorios dentes tantùm protensæ imagini proximè accedat. unde etiam lien, linguosum uiscus nonnullis appellatur.[d] Humilior enim ipsius pars, ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum desinit angulum:[e] superior autem in obtusiorem adhuc angulum, ac ueluti latus quoddam adeò comprimitur, ut hæc pars utrinque unum obtusum exprimat angulum.[f] Sinistrum latus leuiter gibbum est,[g] dextrum uerò duabus quodammodo leuibus impresionibus modicè simum. Lienis magna, omniq; ex parte propemodum æqualis crasßities, ab ipsius latitudine, ac multo adhuc magis à longitudine uincitur. Cauum lienis profundiore[h] linea secundùm eius longitudinem rectà incedente abundat: quæ inæqualiter extuberans, sinuataq;, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua lienis superficies non ita exactè ut iecoris, aut renum, læuis est: sed obscuris quibusdam, leuiterq; prominentibus tuberibus, ad eam ferè formam, qua elephantiasi morbo insigniter laborantium cutis, uariè extumescere consueuit. Neq; illi solùm inæquali cutis superficiei, lien tuberibus respōdet: uerùm etiam colorē quoq; illius

Forma. *Lib. 4 de usu part.* *Lienis superficies ac color.*

a 6 fig. G. 20 fig. O, O, P.
b 7 musculorum tab. Δ.
c Specta figuram 19.
d 19 fig. E.
e 19 fig. D.
f 19 fig. F.
g 19 fig. G.
h 19 figur. H, H.

illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisq; superioris Germaniæ agris, & alibi quoque, elephantiasi morbo affectos uidi, nigricantem lienis humani colorem superficiemq; ita exquisitè referentes, ac si quis ex liene eos confinxisset. In homine namq; hoc uiscus atro quodam, & perquàm obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerunque ipso iecore rubet. Sues uerò & boues albicantem magis lienem ostẽdunt. Deinde eiusmodi colorum discrimen, non in lienum tantum superficie, uerùm & in ipsorum quoq; corpore utcunque occurrit, siue crudi, siue cocti lienes examini adhibeantur. Hominis namque uiscera non inutiliter in aqua interdum leuiter elixantur, aut saltem, quo sanguis impensius increscat, in calidam aliquandiu submergũtur: quum fluxilis scilicet adhuc sanguis, nonnunquam obstare soleat, quo minus iecoris, lienis & pulmonis fabrica adamussim examinari posit. Cæterùm lienem præcipuè ita nonnunquam condensandum duxi, quòd de ipsius usu uehementer ambigerem, uenasq; & arterias longè aliter in illo, quàm in iecore, pulmone & renibus dispersas intuerer. Lienis namq; substantia crasso nigroq; admodum, sed solidioris spongiæ, aut leuioris pumicis instar, raro tamen cõcretoq; sanguine constare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisq; non insigniter ualidis duntaxat implicita. Vtcunq; enim multas uenas & arterias lieni inseri certò cognoscimus, nullæ tamen perinde ac in iecoris & pulmonis corpore, per substantiam ipsius dispersæ animaduertuntur, nisi perquàm raræ, eædemq; admodum graciles: non aliter quàm si, simulatq; rectam lienis lineã uasa ingrediũtur, in innumeram ramorum sobolem diffunderẽtur, adeò tenuium, ut cauitate quodammodo carentes, fibrę potius quàm uasa nuncupandi essent. Hisce ramis seu fibris undecunq; in se conuolutis, crassus admodũ sanguis obducitur, quem Erasistratus hîc quoq;, quòd uasis circunfunditur, παρέγχυμα, uti & in iecore, appellauit. Neq; profectò tenuis sanguis, quo lienem uulgò propter arteriarum frequentiam enutriri damus, sola raritatis substãtiæ lienis causa esse uidetur, sed innumerus ille fibrarum (uix ausim enim arteriarum dicere, & uenarum) implexus. Talis igitur mihi lienis in sanis hominibus apparuit substantia. In quodam uerò elephantiasi laborante, quæ nondũ penitiùs radices egerat, turgidiorem maioremq; lienem reperimus: in reliquis autem, sano similem. In ciue Patauino, qui annis tribus carcere detentus, & tandem nigro arquato in maximis mœroribus defunctus, publicæ sectioni adhibitus fuit, lienem præter cætera minus crassum latumq;, & exiguum omnino reperimus, & gibbæ eius parti adipem adnatum, instar candidissimi durissimiq; lapidis concretum. Substantia uisceris huic erat arida, & impense dura. Qui Montisselis suspensus, ad Patauinas scholas in corporum penuria aduectus fuit, adeò grandem exhibuit lienem, ut modicè admodum iecoris moli cederet, & anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius substantia, sanorum uisceris substantiæ penitus respondebat. Adolescens hic erat candidissima & glabra cute, minimeq; natura melancholicus, aut alioquin ualetudinarius. Galli sacerdotis Bononiæ in xenodochio, aqua subter cutem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinueni. perinde ac Augustæ in muliere textrice, in cuius utero serosæ aquæ supra sexaginta Augustanas mẽsuras, quæ singulæ tres pendent libras, post mortem, unà cum multis medicis reperi, nullibi interim circum intestina præsente aqua, aut laxo in manibus aut pedibus tumore, aut etiam uiscerum, aut alterius cuiusdã organi sese alioquin offerente uitio: præterquàm quòd magnus ille uterus, cuius fundi

Hominis uiscera ad ipsorum fabricã discendã haud inutiliter coqui.

Vasorum per lienis corpus series.

Lienis substantia.

fundi os miris modis occalluerat, tota anteriori sua sede peritonæo erat connatus. & dextri testis glandulæ miris modis non secus excreuerant, quàm si nouem decem´ue anserum, aut struthiocamelorum potius oua uni inessent membranæ, singula humore ouorum albo non absimili, aut paulo crassiore oppleta. Belloarmatus insignis Iurisconsultus, posteaquam annis multis palluit, & ueluti lienosus à medicis iudicatus fuit, ex paruo uenæ portæ caudicis erupto & sanguinẽ uniuersam corporis in peritonęi cauitatẽ trãsmittente abscessu derepẽtè mortuus, cõtractissimũ, & magna ex parte in caua ipsius regione consumptũ, & agnini pulmonis modo rubens iecur, nobis eius uiscera Pisis, ut Senas transportaretur, eximẽtibus ostendit, cum molli magnoq; admodum liene, sanissimi iecoris instar colorato. Prosper Martellus, quum multis annis regio morbo laborasset, & subitò ex bilis in uentriculum miro confluxu Florentię expirasset, iecur habuit magnum & durum & uiride, cum molli ingentiq; liene. quorum historias plenius recenserem, nisi hîc ægrorum (quos à me dissectos, non pœnitendo ad morborum cognitionem opere, diffuse aliquando persequar) nullam mihi uellem esse rationẽ: qui uel horum nunc obiter memini, ut lienis substantia, de qua non mediocres controuersias in scholis iam proponimus, à studiosis sedulò expenderetur. Cæterùm[i] uenæ, arteriæq; & nerui lienis in hunc habent modum.[k] Minor seu sinister uenæ portæ truncus, inferiore membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit, posteriori primùm uentriculi sedi, eiusq; elatiori orificio, & humiliori membranæ omenti, adeoq; ipsi colo, quà uentriculo exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius portio in duos primùm ramos, deinde hi rursus in alios disseminãtur: ut tandem multiplici serie per humiliorẽ omenti membranam ducta, cauæ lienis sedis medio secundùm[l] rectam lineam implantentur. Priusquam uerò in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ramo uisceris humiliora petente,[m] uena pronascitur, sinistram fundi uẽtriculi sedem amplectens. Ab alijs uerò lienem adeuntibus ramis modò[n] tres, modò etiam plures rami enascuntur, in sinistrum uentriculi latus, uti sæpe priùs relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad superius usque uentriculi[o] orificium (si quid saltem sectione assequor) conscendentes. Quemadmodũ uerò lienem petentes uenæ inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic quoque rami ab illis uentriculum accedentes, superiore membrana omenti[p] sustinentur, cuius ut & uasorũ quoq; interuentu lien uentriculo connascitur.[q] Arterię frequenti itidem serie lieni implicitæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ à magna arteria, supra renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innascitur, ac sinistrorsum lieni potissimùm offertur, pari prorsus cum uenis serie in ipsum pertinens.[r] Nerui lienis à sexti neruorum cerebri paris sobole pendent, quæ sinistri lateris costarum exporrigitur radicibus, & surculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicam, quàm ipsius substantiam spargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam & simplici obducitur tunica, ab omenti[s] membranis, quæ lienis rectæ lineæ innascuntur, orta. Hæ namque membranæ, lienis cauo insertæ, in ipsius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo originem ducunt, earundem beneficio interuentuq; peritonæũ ipsum lieni tunicam offerre, meritò dicimus. Sed præter lienis ad dorsum & ad uentriculum, omenti auxilio nexum, à peritonæo, qua septum succingit, tenues interdum fibræ impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipsi quoque septo lienem colligantes. Verùm ut in hominibus huiusmodi fibræ rariùs reperiuntur, ita in canibus nunquam. Aliquando etiam lienis

Vnde lienis uenæ, arteriæ & nerui ducantur.

Lienis tunica.

Ipsius nexus.

i Ostendit harum seriem 4 fig. ut & 3, ac insuper 1 tab. fig. 19.

k fig. cap. 5 lib. 3 F. diffundẽs primum K, L, M, N, S, diuiditur in T, T. et hic 4 fig. p.

l 2 ta. fi. 19 H, H.

m fig. ca. 5 lib. 3 Z.

n fig. cap. 5 li. 3 X, X, Y. & 15 fi. g. g.

o 14, 15 figur. G

p Ostendit id 3 fi. & 1 tab. fig. 19.

q fig. ca. 12 lib. 3 Δ, Δ, ab m. aut 4 fig. β.

r 2 fig. ca. 2 lib. 4 n.

s 19 fig. B, B, C, C.

lienis gibbum exteriori renis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmatur, potissimùm si ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte† succumbat. Atque hæc est lienis situs, formæ, & partium historia, quàm iustè uerò corporis nostri architectus omnia dispensauerit, lienis edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modò proceres, uerùm & philosophorum pręcipui dissenserunt. Erasistratus namq; uulgi opinione (quod cursoribus lienem ponderis & dein punctilis doloris uitandorum gratia, eximi stultè credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait, Naturam timentem necubi artis suæ obliuisceretur, quum fœtui uix dum concepto iecur in dextris conformaret, in sinistro quoq; latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo lienem iecori opposuisse: perinde, ac si ipsa uentriculo paululum in sinistram producto, creationem superuacuā uitare nō ualuisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceribus, lieni quoq; primùm asscribit, uidelicet quo uenæ, utpote pensiles, copia uiscerum sustineri & stabiliri ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchoræ partibus appensæ, uiscera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisq; usum priuatim docens, subiungit: Iecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahere, eosq; posse cōcoquere, ut qui sanguineus sit. atq; ut semel dicam, Aristoteles lienem adulterati iecoris loco recenset. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno falsò tribuunt, præter quędam de uenis, quæ gibbo lienis inseri arbitratur, nugamenta, lienem ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assumere, ac sanguificationis organum esse contendit. Huic sententiæ nōnulli etiam medicorum, perinde ac in quarto de Morbis libro Hippocrates propemodū, subscribunt, lienem iecore malè affecto, nomine iecoris sanguinem elaborare affirmantes. At qui cæteris dissectionū professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum à Natura fabricatum docet, ut lutosi fæculentiq; in iecore cōfecti sanguinis sit receptaculū, utq; quemadmodū tenuiori leuioriq; recremento bilis uesicula præficitur, ita lien crassiore & grauiore suscipiendo extruatur. quod lien ad se per portæ uenæ truncum, tanquam familiare alliceret exugeretq;: attractum aūt conficeret, elaboraret, ac suæ nutritioni aptum redderet, sanguinem illum, & si crassus fæculentusq; sit, rarum spongiosumq; efficiens. Ad quod pręcipuè opitulari aiunt frequētes in lienē insertas arterias, suo calore ad exactā sanguinis illius elaborationē strenuè auxiliātes. Sed quòd primarius præcipuusq; huius actionis opifex, lienis habeatur caro, etiam si id non dicam, manifestum esse, haud ambigo. Atq; ita etiam his autoribus cōcessum est, lienem nō uniuersum sanguinem quem à iecore admittit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerùm quicquid nutritioni ineptum continet, suæq; substantiæ adaptari nequit, in uentriculū magni cuiusdam usus gratia reuomi, ipsis creditur. Primùm enim omnes affirmāt, succum melancholicum à liene in uentriculū eructari, alij quidem per uenā à liene in uentriculum pertinentē, alij per propriū quendam meatū, atq; inde à uentriculo in intestina, & hinc unà cum fæcibus è corpore expurgari. Porrò uenam illam, aut meatum, nōnulli simpliciter in uentriculū à liene duci scribūt: alij insertionis locum intrepidè exprimētes, illum in superius uentriculi orificiū implantari adijciunt. Par etiā in eius excrementi usu asignando, inter dissectionis proceres occurrit dissensio. nam alij per quàm utile & amicū uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam inimicū & hostem perniciosissimū astruunt.

Margin notes: † 10 fig. V subijcitur O, P, O. — *Lienis usus ac functio.* — *Quid lien in uentriculum eructet, & quo meatu.*

ii sed

ſed alij quidem contenti ſunt, ſi doceant, atram hanc bilem ſua ſaporis qualitate, quam acerbam & acidã eſſe fatentur, omnes uentriculi functiones, quæ in amplexu quodam conſiſtunt, aſtringendo & colligendo corroborare, ac proinde, ne incõfectus à uentriculo cibus elabatur, prohibere. Alij autem hoc tantùm uſu non cõtenti, iam dictis addunt, uim uentriculi appetitricem iſto excremento adeò incitari, ut eius præcipuè uſus gratia uenam meatum'ue à liene in ſuperius uẽtriculi orificium inſeri ſtatuant: imaginatione ſolùm, non ſectionibus ita edocti. Ego ſanè de hac recrementi lienis in uentriculum eructatione, & eius uſu, nihil affirmare audeo: neq; etiam ſectio, hęc, quæ tamen citra ullam cõtrouerſiam Anatomes profeſſores audaciſsimè aſſerunt, mihi luculenter commonſtrat. Primùm enim nullum meatum illi, quo bilis in inteſtina repurgatur, ſimilem eſſe haud ambigo: uenæ autem, quæ ſiniſtro uentriculi lateri implantãtur, non à lienis[u] prodeunt corpore, ſed ab illis quæ iam lieni inſeruntur. Neq; alia penitus harum uenarum per uentriculum ſeries ui ſitur, quàm reliquarum omnium, corpus uẽtriculi petentium. dein nulla hîc prorſus eſt uena, cõiuge carens arteria. Poſtremò, ſi quid in uentriculũ à liene defertur, id potius uentriculi fundum petit, quàm ſuperius illius orificiũ.[x] Vena namq; ſiniſtrã fundi uentriculi ſedem perreptans, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lieni exporriguntur oblatarum facilè maxima occurrit. Quanquam neq; hæc uena, uti nec alia quæuis, ſiniſtrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgeat ſanguine, quàm reliquę uentriculum implicantes uenæ. adeò ſanè, ut niſi multorũ modò metuerem calumnias, quas hactenus non mediocri meo malo expertus ſum nimium graues, hîc mihi argumenta non deficerent, quibus uulgatã, omnibusq; nunc perſuaſiſsimã de lienis munere ſententiam interturbarẽ. Verùm interim nemini non cõceſſum eſt, lienẽ ſuo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionẽ fouere. Quòd autem uulgo lien riſus autor habetur, hinc ſumptum eſſe conijcio, quòd craſſum, fęculentum & lutoſum ſanguinem ad ſe allicere, reliquumq; ſanguinem agiliorem, ac, ut ita dicam, hilariorem reddere creditur. Porrò lienis beneficio, cor præcipuo quodã uſu (uti ferè de cerebro cẽſuit Ariſtoteles) refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: quum is cor non contingat, & ſi quod illi innatum eſſet frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

u Videre id eſt in figu. ca.5. li.3. & 3 fi. & 1 ta. figu.19.

x fig. cap.5 lib.3 Z.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipſorum membrana adhuc indutos, uigeſima commonſtrat figura: uigeſima autem ſecunda, & uigeſimatertia, ac uigeſimaquinta figuræ, renes ea membrana liberos proponunt. Vigeſima uerò prima figura, tribus tabellis internam renum fabricam harmoniamq́; concinnè ſpectandam offert.

ORGANA bili flauæ, & fæculento lutoſoq; ſanguini expurgandis ſacrata, ſermo pręcedens iam pertractauit. Hic uerò illis dedicabitur, quę ſanguinem in cauam uenam ex iecore miſſum, ſeroſo aqueoq; humore colant, quem cremoris ex inteſtinis in uenæ portæ ſurculos ſumẽdi, & elaborati ſanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiuſdẽ ducendi, uehiculum eſſe dicebamus. Hunc enim, poſtquam proprium opus expleuit, neq; ſanguis per plures ita anguſtos meatus ducẽdus eſt, nõ decet amplius in corpore omnẽ aſſeruari, uenis alienis onus futurũ. Huius igitur muneris occaſione[a] renes, quòd recrementũ iſtud aqueũ, & bilẽ ipſam, & fęculentum ſanguinẽ copia ſuperat, bini ſunt facti, ſitum, formam, totamq́; constructio-

Renum numerus & ſitus.

a 20 fig. T, V. 25 Y, Z.

constructionem illi muneri idoneam obtinentes. Quo ocyus enim renes humorem serosum, quem urinam & lotium uocamus, sanguini adimāt, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocātur. Dexter enim[b] superiore sua parte humillimam iecoris portionem[c] contingit, in canibus ac capris sinum etiam in iecore sibi, ut altius collocaretur, insculptū, appositè subiens. Sinister uerò adeò altam sedem occupat,[d] ut & lieni aliqua ex parte substernatur. Vterque uerò iuxta uertebrarum corporū latera, humiliori[e] septi sedi incumbit, qua id tribus humilioribus costis obducitur, ea potissimùm parte, qua illæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, ita opportunam renibus sedem offert, ut & tutò uallētur, & antrorsum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem haud occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum forsan semper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uitiatum costarum ductum, illam moliri uidimus)[f] super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctioriq; compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum[g] musculis, qui dorsi & famoris hîc famulantur motibus, prorsus insternuntur. imò non multo humilius quàm costę sunt, uel[h] infima sui parte uersus ilia descendunt, etiamsi alter altero semper sit elatior, neq; ad amussim è directo mutuò opponantur. Quum enim lien demissiùs quàm iecur descendat, uterq; autem ren uenæ cauę, quà sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse cōtendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerunq; cernimus. quippe nō rarò etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipuè quib. minor lien & maius iecur obtigit: perinde ac si id dextrū renem deorsum deprimeret, ille autem sinistrum altius ascendere, sibiq; subijci sineret. Porrò contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utriq; serosum sanguinē attrahant, ac unus in contrariū reuellens, alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neq; etiam in renū situ Galeni ratio probāda est, qua dextrum sinistro editiorē esse docet, ut secundū rectitudinem magis trahat, quum ea quę dextxo uenę lateri asscribit, nō magis illi quàm sinistro lateri sint propria. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in dextrum uenæ cauæ latus plures uenas, quàm in sinistrū pertinere fatebitur, si ad amussim eius uenæ secundum iecoris posteriora[i] ductum contemplatus fuerit. Cæterùm utcunq; renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinē, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sūt enim humani renes[k] oblongi, & minus[l] lati, omniq; ex parte æqualiter propemodum crassi.[m] Anteriùs nanq; &[n] posteriùs comprimuntur, & in[o] latere quidem exteriore ad amussim orbiculares & gibbi, pauloq; crassiores apparent. in[p] interiore autem (quod exteriore breuius est) partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede[q] sinum profundius sibi impressum ostendunt, superius inferiusq; uelut in acutum angulum desinentem, in medio autem extuberantem.[r] Superiore etiam parte renes paulo quàm[s] inferiore latiores sunt, ea donati magnitudine, qua probè quantū sanguini ex usu est, seroso humore illum emundāt. Superficiem iecoris gibbo similiter impense lęuē & lubricam sortiūtur, ut & colorē intense rubrum & resplendentē. Substantia nanq; cōstant carnea, densa, admodūq; solida & dura, parumque à cordis substantia uariante, præterquam quòd nullis omnino fibris intertexitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumque substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibris ad attractionē, retentionem & expulsionē pulchrè famulantibus. Quum

ii 2 enim

Margin notes (left):

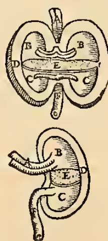
b 23 figura cha. 3.
c 25 figu. Y uicinum est L, aut 22 fi. o ad c.
d 20 fig. V sub O, Θ.
e 7 muscul. tab. Δ.
f super P, Q 25 fig.
g 7 muscul. tab. t, u.
h 23 fi. cha. 4.
i figuræ insertæ ca. 6 lib. 3.
k 23 figu. à cha. 3 ad 4.
l 23 figura à charactere 5 ad 6.
m 23 figura cha. 1.
n 23 figura cha. 2.
o 23 figura cha. 5.
p 23 fi. cha. 6.
q 23 fi. cha. 6, 7, 8. et 7, 8 angulos sinus, et 6 ipsius gibbū notant.
r 23 fi. charact. 3.
s 23 fig. charact. 4.

Margin notes (right):

Lib. 5. de usu part.
Renum forma.
Magnitudo.
Substantia.

Venæ ac arteria renibus oblata.

enim renes ſanguinis ſerum excolare oporteret, neq; commodè uenæ cauæ, magnæq; arteriæ[t] corporibus (ut[u] iecur ad uenam cauam) adnaſci potuerint, [x] inſignes rami à uena ac arteria in ipſos deducuntur. Ac à caua quidem duo grandes rami, utrinq; nimirum ſinguli, ad ſingulos renes enaſcuntur, qui non è directo inuicem prodeunt: ſed pro renum ſitu, origine uariant, dexterq; ramus elatius ſiniſtro principium poſsidet, ſiquidē ren dexter altiùs collocetur: ſi uerò ſiniſter ſuperiorē dextro ſedem ſibi uendicet, ſiniſter quoq; ramus elatiùs dextro à caua pronaſcitur. Ac par ſanè arteriarum eſt ratio, quæ ſub uenis protenſæ, unà cum illis trāſuerſim ad renum[z] ſinus, quos in internis ipſorum lateribus gerunt, perferuntur. Quum primùm uerò in hominibus ad illum alterius renis ſinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos, priuſquam renem ſubeant, ambæ diuiduntur, unum ramum ſuperiori eius ſinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipſo autem uaſorum ad renes progreſſu, arteriæ admodum rarò à ſe ramulos diffundunt, ſed totę in renes abſumuntur. quum interim à ſiniſtri renis uena,[a] ſeminalis uena ſiniſtrū petens teſtem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit,[b] ramus in pinguem mēbraneamq; renis tunicam numeroſa ſobole ſpargatur: quod & ſiniſtra uena interdū imitatur, dum ren ſiniſter elatiorem dextro ſedem obtinet. Cuiuſmodi uerò hęc pinguis renum ſit tunica, paulo pòſt exequar:[c] nunc enim uaſorum per renis corpus ductum ac diſtributionem, unà cum ipſius ſinibus, & meatus urinam è rene in ueſicam deducentis ortu, propter continuum de uaſis ſermonem, perſcribere aggrediar. Atq; utinam hęc ita ob oculos ponere poſſem, ac ſi pręſens eſſem, leui admodum opera in renis ſectione commonſtrarem: maximè quum tot fabulæ de renum officijs, finibus, membranis, & quæ in renibus diſtribuuntur uaſis, hactenus cæteris diſſectionū profeſſoribus effictę ſint. Galenus ſimpliciter ait, uenas ac arterias per renis corpus diffundi: & per ſpiſſā duramq; renum ſubſtantiā, retento ſanguine, urinā cum bilis quæ ſanguini adeſt portione tranſmitti, inq; urinarium meatum, à rene in ueſicam pertinentem, effluere. Noſtrorum medicorum, & qui Galenum ſequuti ſunt omnium, hęc exprimere ſtudentium, alij perperam oſcitanterq; renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uaſorum ſit diſtributio & ſitus non obſeruantes, neſcio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij ſectionem auerſati, & in altis cathedris ſedentes, ſibique ipſis mirificè placentes Promethei, abundè ſuo munere ſe perſunctos eſſe arbitrantur, ſi diſcipulis imaginatione hominem confingant. Atq; hinc illud eſt, quod præcipuos noſtræ ætatis medicos & docuiſſe & ſcripſiſſe ſcio, nobis triplicem, quo urina à ſanguine in renibus diſcernitur modum excogitari poſſe: non addentes interim, quid in ipſa hominis ſectione appareat, ſed ſibi ſinus & ductus ſuo arbitratu effingunt. Adeò ſanè, ut nunc omnibus recepta probataq; ſit opinio, duos in renibus eſſe ſinus, ſecundùm uiſceris longitudinē ſitos, elatiorem ſcilicet unum, demiſsiorem alterum, qui tranſuerſa quadam membrana interdiuidantur, ſuperior dico ab inferiore. Deinde annuunt, in ſuperiorem ſinum, renis uenam arteriamq;

DVABVS his figuris medicorum de urinæ excolatione commentum exprimere conatus ſum. ac ſuperiore quidem figura renem ab ipſius gibbo uerſus ſinum cauum'ue diſſectum finxi, inferiore autem renis duntaxat media ſpectatur portio. Cæterùm quid ſingulis indicetur figuris, ipſe characterū Index in hunc modum edocebit.

A *Vena & arteria, ſeroſum ſanguinem reni offerentes.*

B, B *Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas ſeroſum ſanguinem profundere docent.*

C, C *Sinus, in quem urina ex iam dicto ſinu colaretur.*

D *Renis ſubſtantia, orbiculatim ſinus hos amplectens.*

E *Beatum & nugaciſsimum renis colatorium, ſeu membrana cribri modo peruia, & urinam ex ſinu B indicato in ſinum C inſignitum, unà cum bile promanare ſinens.*

F *Vrinam è rene ad ueſicam deferens meatus.*

Renū in internis ſedibus conformatio.

t 22 fi. g, h.
u Specta 18 figuram.
x 20 fig. a, b. & 22, 23 fig. m, n.
z 22 figur. cha. 7, 8.
a 20 figu. e.
b 20 fig. Y. ad T.
c Hic ne in notādo nimius ſim, ſeriatim ſpectabis tabulas 21 figu.

arteriamq; finire, easq; serosum sanguinem in illum fundere: insuper membranam duos sinus intercipientẽ, tam arctis angustisq; foraminulis peruiam esse, ut aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiem non penetrante. Addunt prẹterea stupidi illi humanæ fabricæ architecti, ut tanto scilicet elegãtiùs falsum opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq; urinam iam colatam excipere. Profectò sagacissimus rerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatẹ non tribuit, neq; in renibus eandem extruxit. quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiã temperie, formaq; essentiali, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementũ excolat, ac in sinũ qui urinario meatu excipitur, diffundit. Vt uerò insigne istud artificium uideas, caninum, aut etiam caprinum renem, utpote macilentũ, & nulla, quemadmodũ humanus, aut etiam ouinus est, pinguedine oppletũ, ad manum tibi esse uelim: illumq;, uti renis administrationem ad prẹsentis libri calcem subiungam, te primùm aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima nõ suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, formatos.[d] Vena enim & arteria in renem subeuntes, in unum degenerant corpus, quod arteriarum tunicis duritia crassitieq; respondens, cauũ, & uenæ arteriæ'ue cuiusdam modo per renis corpus distributũ cernitur. Primum enim paulatim latescens, in duas quodãmodo partes diducitur: quarũ unam quidem anteriorem, alteram uerò posteriorẽ (renum figuræ, quam suprà descripsimus, perpetuò memores) doctrinæ studio uocabimus. Anterior una serie, unoq; ductu, modò sex, modò septem, modò plures etiã æquè crassos producit ramos, qui per anteriorẽ renis partem æqualiter à se inuicẽ secundùm renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, non quidem ad externam usq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanẽt: & hîc in aliquot propagines rursus dissecti, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscẽtur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior, in ramos digeritur, ad externũ renis latus contendentes. Quum uerò posteriores rami eò usq; quò anteriores deuenerunt, mutuò cum anterioribus coeunt: ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, uniũtur, & mutuam cauitatẽ constituunt. elegansq; iste ramorum coitus instar semicirculi, ad exterioris scilicet renum lateris formã, perficitur. Membraneum cauumq; istud cum suis ramis corpus, non undecunq; renum adnatam habet substantiã. corpori enim ipsi, priusquã in ramos digeratur, anteriùs posteriusq;, & ad internũ latus suum, non autem ad externũ, renis substantia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anteriùs, posterioribus uerò tantum posteriùs renis substãtia adnascitur, quousq; ad mutuũ coitum rami ducantur. Hîc enim, ubi in plures ramos singuli diuidũtur, anterioresq; cum posterioribus coeunt, renis substantiã adnatã undiq; habent. quanquam inter ramos ipsos, quà nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatũ, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis, dum coeunt, cõnascitur. Adeò, ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius mẽbranei ramos, alter quidam renis sinus exurgat, quodãmodo bipartitus. Qua enim is exterius mẽbranei corporis latus, ubi id primùm ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundùm septũ ex renis substantia pronatũ, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septũ & ramos anteriores, altera inter idẽ septũ & posteriores

d Vti superius monui sedulò hic inspicies tabulas 21 figuræ.

ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus renis sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut paßim pinguetudine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoq; adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solùm humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accuratius sectionē aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem[e] urinarij meatus operculum quoddā esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptū reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operā unà cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij[f] initiū uiderunt, quod sanè ex secundo renis sinu pendet, non quidem ex humiliori sua sede, sed ex interni lateris ipsius medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primùm in ramos scinditur. deinde per eius corporis medium procedens, ex renū medio per internum renis latus, uenæ cuiusdam instar procidit. Hæc mehercule renum est conformatio, quæ in membraneum illud corpus ipsiusque ramos serosum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis rectarum beneficio attrahi commonstrat: nimirum ut sanguis seroso illo humore ita liberetur, ut sanguinem à portæ uenæ surculis in cauæ soboles maxima ex parte assumi transmittique credimus. Cæterùm renes non uniuersum alliciunt serum, imò ut sanguis ad fluxū per uenarū cauitates aptior sit, seri portio unà cum eo per reliquum adhuc corpus ducitur, quā extracto iamq; concreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestū quoq; euadit, renum substantiam à sanguine non solùm in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excremēti adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterū illum sinum protrudere, eumq; inde per[g] urinarium meatū ad uesicā huic humori admittēdo instar lagenæ pręparatā sensim defluere. Quę uerò horum meatuū sit structura, ubi renum tunicarū explicationem pręcedētibus addidero, statim audies. Renibus enim binę sunt tunicæ, ortu substantiaq; uariātes.[h] Prima, quę exterior est, renis corpori pertinaciter nō adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucri circumquaq; obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgò nuncupatur, à peritonæo humiliorem septi transuersi sedem succingente principium ducens. Quà enim ipsi renes incumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneā tunicam, quæ renes ipsi colliget, degenerantes. Pręsens tunica frequentibus uenis instar omenti intertexitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; fortè actionem penicilli cuiusdā ritu fouens. Dextri quidē renis tunica à uena ad ipsum renem pertingente[i] propaginē obtinet, in membranam frequenti ramorum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica[k] uenā adipiscitur à sinistro uenæ cauę latere, elatius quàm renis[l] uena enatā: aliquando etiam contraria est eiusmodi tunicas implicantiū uenarum exortus ratio. Altera renū tunica tenuior est, & nullis uenis, neq; etiā adipe obsita, & ualidisśimè, ut iecoris & lienis tunica, renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renem petentis arteriæ tunica, & uenæ item altera. nam dum hæc uasa reni implantantur, hę tunicæ ab eis abscedentes, in hanc renis tunicam dilatantur. Cęterùm renis[m] neruus, quem quasi prætererieram, gracilis est, neq; uenæ, neque arteriæ renis, proportione respondens. Illæ enim alterius usus, quàm nutriendi calorisq; insiti recreandi gratia, reni offeruntur. neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare

Margin notes: e 22, 23 fig. q.q. — f 21 fig. n. — Renum munus. — g per q.q. in v figuræ 22, 23. — Renum tunicæ. — h 20 fig. T, V. 22 o, p. — i 20 fig. Y. — k 20 fig. X. — l 20 fig. b. — Renum nerui. — m 2 fi. ca. 2 lib. 4 7 λ.

præstare oportuit: ac proinde à sexti paris neruorum cerebri ramis, qui costarum exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrunq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

DE VESICA, VRINAE RECEPTACVLO, & meatibus illam è renibus in uesicam deducentibus. Caput XI.

Virilem uesicam in primis ostendunt uigesimasecunda & uigesimatertia figuræ, hanc simul cum urinarijs meatibus detectam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadragesiminoni, libri secundi. Superiorem uerò uesicæ fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Cæterùm muliebrem uesicam pulchrè delineatam continent uigesimaquarta, uigesimaquinta, uigesimasexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

ERINDE sanè ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoq; locantur: ita quoq; & uesica, a 20 fig. p. 22, 23 V. & 24 T. 25 B. & urinarij meatus.[a] Vesica enim, quum urinæ existat receptaculum, in quo hæc sensim à renibus colata (ne frequenter & perpetuò, sed rarò & simul nobis reddēda sit) coaceruatur, eam sedem meritò obtinet, qua commodè, dum urinæ copia aut qualitate molestatur, illā excernere possit: quem locum non decuit ab[b] eo quo sicca excremēta emittuntur, procul abesse. Deinde elatiorem sedem alia nutritionis organa, hac uesica longè nobiliora, altumq; situm necessariò expetentia, sibi occuparunt: adeò, ut iure quodam uesica non minus quàm rectum intestinū, humiliùs collocetur. Ad posteriorem enim[c] pubis ossis sedem consistit, elatiore sua parte superiorem eius sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphæræ instar aliquantulū rotunda, & superiore parte, quàm inferiore, in[d] ceruicem, angustumq; meatum desinēte, spectatur amplior, idq; situs propemodum occasione. Quanquam enim, ut uesica capacior, iniurijsq; minus exposita redderetur, figura adamussim globi modo rotūda, ipsi potius conuenisset: attamen oblongiorē, suaq; eminentiore parte ampliorem rerum Opifex hanc extruxit: ne si fortè uesicæ cauitatem, quam ex sua sortitur longitudine, latitudini adiecisset, hæc nimiū à pubis osse, &[e] recto intestino, & mulierum insuper[f] utero premeretur, eaque organa uesicæ distentioni plus æquo obstarent: quum interim superior ipsius pars, pubis os excedens, propter cedentes abdominis musculos, opportunè distendi dilatariq; possit. Vesicam enim amplam, & extendi promptam fieri oportuit, quo rariùs, ut dictum est, urina nobis reddenda ueniat. Vnde etiam mēbraneo nerueo'ue constat corpore, quod dilatari possit commodè: & rursus, quum nihil continet, subsidere. Etenim[h] uesica læui, dura, ualida, membraneaq; constat tunica, quæ modò crassior, modò tenuior uisitur, prout nimirum aut impensiùs distenditur, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quòd in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruicem desinit, ob meatuum quorundam insertiones & exortus durior crassiorq; occurrit. Hanc triplici fibrarū genere intertextam, uel pueri nouere, unguibus, dum uesicam inflant, ut promptiùs distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras, additis interdum carminibus, diuellentes. adeò, ut è uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & unguibus ac digitis terere solebam, quid tunicarum fibræ apud Anatomicos essent, ilico intellexerim. Vesicam implicantes fibræ, eadem qua fibræ uentriculi, & bilis uesiculæ collocantur serie. Rectæ enim intimæ sunt,

Marginal notes: Vesicæ situs. — b 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 M. — c ult. figurarū li. 1. g. — Vesica forma. — d 23 fig. o. e. 25 figu. y, A. — e 20 fig. o. 24 figu. K. — f 24 fig. L. 25 figur. i, h, l. — Vesicæ substantia. — h Vesicam dissectam proponit dextera figura figuræ 23, & figur. 26.

extimæ transuersæ, mediæ uerò obliquæ, pro functionum ordine situs ordinem adipiscentes. Expulsionē namq; præit retentio, & hanc rursus attractio. Duram uerò & crassam uesicæ tunicam fieri oportuisse, præter cætera argumento sunt, quòd in magnam molem sæpe distendi eam oporteat, quodq́; urinę acrimonia & ulceribus ac calculis, idq; generis malis alijs frequenter uexetur: quæ, nisi dura esset, eam facilè lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem tunica hæc adhuc efficiatur ualidior, peritonæū illi densum robustumq́; inuolucrum peculiariter circundedit, quod secunda uesicæ censetur tunica, illic à peritonęo procedēs,[i] quà suprà pubis os uesicæ fundus anteriorq́; ipsius sedes uniuersa illi in hominibus utpote erectis, secus multo quàm in canibus ac Galeni ferè est sententia, adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus processus tantum à peritonæo uesicæ offertur, neq; tota ipsius sedes anterior peritonæo ne laxè quidem adnascitur, sed ut & posterior uesicæ sedes lęuis & lubrica cernitur. quanquā in hominibus quoq;[k] posterior uesicę sedes rectum intestinum & uterum respiciens, læuis & lubrica & aqueo humore oblita occurrat.

i 3 fi. O. 10 fig. p.

k 24 fig. T. 25 fig. β.

Venæ & arteriæ ac nerui uesicæ.

Cæterùm cum urina uesicæ (ut & bilosum recrementum suæ uesiculæ) ad nutritionem inepta sit, Natura uesicæ[l] uenas quibus alatur, & arterias quibus calor ipsius recreetur, peropportunè distribuit, ac primùm utrinq; in ceruicis uesicę latera unam uenam, & arteriam item unam, à cauæ uenæ & arteriæ magnæ[m] ramis per pubis ossis foramen crus accedentibus deriuauit, quę hinc sursum per corporis uesicæ longitudinem cōscendentes, in tenuissimos piliq́; modo graciles surculos dissipantur. Neque neruis itidem, quibus ob tristantium sensationem maximè indiguit, uesica destituitur. Quantūuis enim urina uesicæ, ut bilis minori uesiculæ, tanquam familiare quippiam influat, neq; quum naturalis est, ullam ab illa noxam patiatur: ea tamen interdū tantum biliosi excrementi admixtum habet, mordaxq́; & acris redditur adeò, ut nisi urinæ qualitatem uesica perciperet, illam diutius continens, grauiter plerunque afficeretur. Ac proinde inter cæteras corporis partes, uesica[n] neruos non minimos sensus tactus solum gratia obtinuit, eos à sexti paris ramis costarum radicibus exporrectis, & ab[o] infimis spinalis medullæ paribus asciscens.

l 22, 23 fig. v. 25 fig. α.

m ulti. fig. lib. 3. i.

n 2 fig. ca. 2 lib. 4 t, μ.

o 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 27, 28.

Meatus fœtus urinam educens, & fœtus peculiares arteriæ uesicæ commissæ.

Quemadmodum uerò hęc uasa neruiq; uesicam petunt, ita quoque ex elatiore mediaq; corporis sui seu fundi regione[p] meatus quidam exoritur, qui uenæ tunica utcunque efformatus, per umbilicum incedit: cæterisq; umbilici uasis commissus,[q] inter duo fœtus inuolucra cessat, huius urinam, quæ dum utero gerimur, continuò aceruatur, illuc deferēs: ne fortè hæc per fœtus pudendum reddita, ipsiusq; corpori circunfusa, tenellā fœtus cutem sua acrimonia exulceraret. Atq; ut huius meatus in natis hominibus nullus amplius est in hac functione usus, ita quoq; is exarescit, & uinculū duntaxat uesicæ ad peritonæum efficitur: perinde ac binæ fœtus umbilicum subeuntes[r] arteriæ, fundo uesicæ utrinq; attensę, ac ita adnatæ, ut uesicam tunc quoq; peritonæo pulchrè committant, quum hominibus in lucem editis funiculorum instar resiccantur, & natiuo fœtus calore refocillando, aut aliàs arteriarum munere obeundo, penitus sunt inutiles.

p 2 fi. M ab N ad E. 24 fig. Y.

q 3 tabella fig. 30 inter M, N & O, O.

r 2 fi. K, L. 24 Z, &.

Meatuum urinā è renibus in uesicam deducentium historia.

Porrò in humiliorem uesicæ sedem, præter suos neruos & uenas & arterias in cauitatem usq; ipsius, alij[s] duo inseruntur meatus ad urinam ex renibus deducendam formati. Quum enim renes quàm proximè iecori necessariò allocentur, uesica autem humilem sibi sedem uendicet, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam delaturos. Atq; hos uenarum corpori quàm simillimos Natura construxit. quippe simplici constant tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribus tamen quàm

s 22, 23 fi. q. q. 25 fi. a, c.

aptiores,& tendi subsidereq́; facilè posśūt,& obliquæ fibræ quo minus in uesicam urina ocyus delabatur,nihil interim præpediūt.Verùm quòd his meatibus,quos Græci ab officio οὐρητῆρας,& οὐρανὰς,& πόρους οὐρητικοὺς appellant, tanta cum uenis sit similitudo,quodq́; illi secus quàm uenę sanguine turgentes, can

t 21 fig. E, κ, λ. dicent,Celso albæ uenæ nuncupantur.[t] Horum principium ex secundo mihi appellato in renum corpore pendet sinu: & per primum eorundem sinum exporrecti,è caua mediaq; renum efferūtur sede,hincq; peritonæo super lum-

u 7 muscul. tab. t, u. borum[u] musculos supertensi,securissimè deorsum ad uesicam prorepūt. Adnascuntur enim in progressu peritonæo,& ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumūt tunicam,uenulis & arterijs ut peritonęum ipsum intertextam. Porrò inscessus ipsorum,quum itineris longitudo nihil commodi adferre hîc posśit,quàm minimè anfractuosus est.ex renum enim sinu deorsum modicè uersus interiora,ut ad uesicam pertingant, porrigūtur. Ne uerò parum firmati,& omnino pensiles uesicę insererentur,aut obliquum nimis ductum effice

x 2 fig. M. rent,non elatissimæ parti uesicæ,ex qua[x] meatus,urinam fœtus extra umbili-

y 23 fi. r. 25 fi. non procul ab α. 26 fig. M. cum deferens pendet,[y] implantantur: sed illi uesicæ sedi, quæ posteriori peritonæi regioni,ad quam meatus toto ductu securè firmatur, uicinior est. Consistit itaq; insertionis regio in posteriore humilioreq; uesicæ sede paulo antea quàm in ceruicem desinat:& meatus primùm uesicæ adnascūtur, & obliquo anfractu ipsius tunicam à peritonæo pronatam penetrantes, tandem in uesicæ cauitatem (alteram quoq; permeantes ipsius tunicam) aperiuntur,ingre-

z 13 figur. c ad d. & 25 fi. Q ad R. diuntur'ue, modo sanè quàm simillimo,[z] quo bilis meatum in duodenum inseri relatum est:laxis nimirum membranulis utrinq; ad meatus foramen non aliter appendentibus,quàm si uesicæ internæ tunicæ inibi membranulæ adnascerentur. *Artificiosa meatuum urinam deducentium insertio.* Quarum usus, membraneorum processuum bilem deducenti meatui adnatorum usui respondet, ut scilicet urinæ quidem ex meatibus in uesicam defluenti cedant: & dum uesica distenta urinam rursus in eosdem meatus regurgitare uolet,collectæ meatuūq; opplentes, urinæ transitum impediant. Id quod præsentes membranulæ adcò præstant commodè, ut uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat:pari ferè cum follibus ratione.Per foramen namq; quod à tergo illis adhiberi solet,aer quidem attrahitur:sed quū follis rursus cōprimitur, propter asserculum impetu aeris foramini appressum, nihil uenti per illud expiratur. Idem quoq; in pilis quas flatu distendimus,& organorum quæ follibus inflantur fistulis, & multis aquæductibus eleganter obseruamus. quanquā interim rerum Opifex non ita pendulis latisq; ac manifestis operculis in urinariorum meatuum insertione utatur,atq; nos ipsius industriam imitantes follibus adhibemus & organis & pilis,ac columbariorum denique fenestris,quibus admissas furtoq; ingredientes colūbas denuò egredi prohibemus. Cæterùm, & obliquum insuper meatuum urinariorum in insertione ductū, etiam urinæ per eosdem regressum cohibere, in illis quas inflamus uesicis experimur, quoties relictas meatuum portiones sursum nonnihil attrahimus,meatusq; quodammodo dirigentes,aeri in uesicam per ipsius ceruicem inflato, iter damus.Inci-

a 23 fig. à ν per ο ad φ. 25 fig. γ, δ. pit autē uesicæ,uti & paulo antè monuimus,[a] ceruix aliquanto inferius quàm meatuum urinariorum consistit insertio. Humillima enim uesicæ corporis fundi'ue sedes,sui medio in arctum finitur meatum, quem uesicæ ceruicem *Vesicæ ceruix.* seu collum nuncupamus: aliter in uiro quàm in muliere protensum, & alijs quoq; in illo quàm in hac adnatum coagmentatumq; partibus, & usum denique ambobus diuersum prębentem. Commune est enim utrisq;,huic ceruici uel

uel meatui urinam ex uesica deferenti[b] musculum orbiculatim circumduci, quo cauetur, ne urina præter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm & formam in secundo libro diffuse persequuti sumus. Deinde uiris & mulieribus per illum meatum urina excernitur: sed uiris ad seminis quoq; eiaculationem subseruit. Vnde etiam hi peculiariter[c] glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium uasorum[d] insertionem suscipiens, quo corpore meatum urinæ humectante & irrigante mulieres interim destituũtur. Quinetiam mulieribus super uteri[e] ceruicem meatus hic fibris membraneis illi adnatus extẽditur, ac ubi primùm sub humillima[f] connexus pubis osium sede cum uteri ceruice consistit, citra ullum ad superiora (quicquid Galenus interim in quinto de Partium usu libro doceat) reflexum, in illius cauitatem sinumq;[g] cessat. Viris autem ultrà[h] porrigitur, ac prominet. quamprimùm enim humillimam pubis osium commissuræ regionem superauit, penis corporibus subnatus, ad elatiorem usq; pubis osium commissuræ sedem ascendit: & hinc rursus, prout rigidus flaccidus'ue est penis, aut sursum spectat, aut propendet, nunc σ Græcorum, nunc S Latinorum elementum exprimens. At hæc unà cum generationis organis (quorum iam ob partium connexum uiciniamq; instituendus est sermo) opportuniùs pertractabuntur.

b 22, 23 fi. g. 25 fig. γ.
c 22, 23 figur. g.
d 23 fig. μ.
e 25 figur. x, x.
f 1 fig. ultimarum figur. 15.
g 25 fig. A. 27 fig. L.
h Pete hæc ex 1, 2 fig. cap. 49 li. 2 ad G, A, B.

NATVRAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

INITIO librorum de Sanitate tuenda, Galenus ex corporis humani primordijs hominem necessariò morti obnoxium esse, pulchrè colligit. Imò prẹterquàm quòd corpus humanum mixtum genitumq; esse constat, idipsum immortale incorruptibileq; nequaquam potuisse fieri, arteriæ, uenæ, nerui, caro, & id genus partes reliquæ, è quibus conformatur, abundè commonstrant. Quando itaq; uel materiæ occasione, hominem producere immortalem non licuit, rerum Opifex ipsi ad immortalitatem quod potuit auxilium machinatus est: instar boni ciuitatum cõditoris, cui non præsens duntaxat cohabitatio cordi est, sed modum quoq; prouidet, quo uel in æternum, uel ad quàmplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem, quantumuis bene fortunata, quæ non unà cum seculis ætatibusq; quandoq; intercidat, nulla uidetur unquam instituta. Prouidi uerò solertisq; rerum Opificis opera, quæ multis annorum millibus iam suffecerunt & perdurarunt, adhuc permanent, rara quadam arte ab ipso inuenta, qua semper pro hominibus qui corrumpũtur noui succedant, perpetuaq; speciei conseruatio fiat. Homines namque initiò ita extruxit, ut unus quidem potissimùm fœtus principij rationem exporrigeret: alter autem id suscipiens, fœtum enutriret, foueretq;. Sic uiro organa, ipsos scilicet[a] testes addidit, qui semen, præcipuum noui constituendi hominis principium, efformarent, uasa illis adiungens duplicia:[b] alia quidem materiam, ex qua hi aptè illud cõficerent, apportantia:[c] alia uerò confectum iam semen in unum[d] meatum, qui opportunè id in[e] uterum proijciat, deducentia. Is enim mulieri datur, ut principium hoc concipiat: deinde is quoq;[f] uasis conseritur, quorum beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac singulari miraculo in nouum hominẽ prodeat. Interim &[g] testes,[h] uasaq; illorum functionibus seruiẽtia, uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquam primarij principij rationem fœtui adijciat. Quinetiam his omnibus non hominum duntaxat, sed & cæterorũ animalium generationi

Partium generationi subseruientium breuis enumeratio.

a 22, 23 figur. ζ.
b 22, 23 fi. u, x, α, dein γ, δ, ε.
c 22, 23 fig. η, θ, ι, etc.
d 23 fi. o, p.
e 24 fig. L. 25 fi. i, k, l.
f 25 fi. n, γ.
g 25 fig. r.
h 25 fi. primum d, g, o, p, dein t, u.

nerationi famulantibus organis meras commiscendorum corporum libidines, & peculiarem quandam delectationis uim ad procreationem, rerum Opifex copulauit: ipsi uerò animæ ea usuræ, mirabilem quendam & indicibilem utendi appetitum quoque elargiens: à quo animalia incitata, etiamsi stulta, aut iuuenilia, aut ratione prorsus priuata fuerint, prouident tamen successioni speciei, haud secus quàm si omnino essent prudentia. Quum enim Opifex haud ignoraret, substantiam, ex qua instrumenta hæc creauit, perfectam sapientiam neutiquam admittere, illecebrem, & uelut inescationem, quam solam accipere poterant, ad salutem conseruationemq; speciei ijs indidit, delectationem uehementissimam illarum partium usui adijciens. Atque hinc illa in Timæo Platonis, de generationis amore à Deo nobis ingenito disserentis, est sententia: Quocirca pudendorum naturæ in uiris insita uis ino- " bediens ac imperiosa, & quasi animal non exaudiens rationem, furiosarum " libidinum uiolentia, subijcere sibi cuncta conatur. Vulua quoque & uterus in " fœminis pari ratione animal auidum generandi, si intempestiuè diuq; à gene- " rando abstineat, ægrè fert moram, plurimumq; indignatur. Vt amorem nunc " præteream, quo animalia suos prosequuntur fœtus: & temperiem à Natura mulieri priuatim concessam, ut non solùm utero adhuc contento fœtui alimentum subministret, uerùm natum quoque suis mamillis sedulò & solicitè enutriat. Quàm uerò hæ, reliquaq; generationi subministrantia organa affabrè extructa sint, iam paulatim enarrare aggrediar, à uirorũ organis sumpto sermonis initio.

Vtendi appetitus generationis organis adiectus.

DE VIRORVM ORGANIS GENERAtioni subseruientibus. Caput XIII.

PRAESENTIA organa primùm uigesima figura, mox uigesimasecunda & uigesimatertia absolutissimè exprimuntur.

a 22, 23 fi. S.

ESTIVM in uiris[a] situs nulli non est conspicuus, ut & binarius ipsorũ numerus, unde etiam διδυμοι & gemini appellantur: quamuis interdũ unus tantum, & interdum tres simul reperiantur: at id rariùs quàm nonnulli existimant, tertium testem tuberculũ aliquod prèter naturam in scorto reconditum enumerantes. Testes rotundi sunt, sed paulo admodum oblongiores, quàm aut lati, aut profundi: dein humiliori parte obtusiores, amplioresq;, quàm superiori sede uisuntur. uerùm & id ipsis accidit admodũ obscurè: etiãsi testes, ouorũ nomen à plerisq;, & præcipuè Arabib. inuenerint. In externa superficie nullũ penitus sinum, impressionem'ue, aut inæqualitatem obtinent: substantiaq; constant alba, lactea, molli, & sibi undecunq; simili ac continua, nisi quòd[b] uenulis frequentibus, ijsdemq; exiguis tenuissimisq; oppletur, ob idq; rara cauernosaq;, perinde ac lienis[c] substantia, apparet. Virorum enim testes nullum omnino sinum cauitatem'ue sortiuntur, præter eam quæ secundariò ipsis eiusmodi uenularum gratia accedit. Vnde autem uenę, uascula'ue, quæ testium substantiæ implicantur, ortum ducant, simulatq; testium inuolucra expressero, subiungam. Testes itaq; pluribus tunicis seu inuolucris integuntur, alijs quidem utriq; testi communibus, alijs autem priuatim singulos testes inuoluentibus. [d] Cutis enim & carnosa[e] membrana ambos testes non secus quàm uniuersum corpus, amplexantur, & duo illis communia statuunt inuolucra: cutis quidem unum, quod reliqua corporis cute tenuius est, & uelut sutura quadam & rugis interstinguitur: ac quibusdam scrotum, quibusdam uerò (qui se

Testium situs ac numerus.

Testium forma.

Substantia.

b 23 fig. T & V.V.

c 19 fig. I, K.

Testium inuolucra, utrisq; testibus communia.

d 20 fi. r. s.
e 20 figu. t.

Latiniùs

Latinius loqui existimant) scortum, Græcis uerò ὄσχεον dicitur. Alterum autem carnosa efformat membrana, hîc perinde ac cutis, longè quàm in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequentioribus intertexta. Præter hanc uerò tenuitatem, cutis & membrana aliud quoq; peculiariter hîc, ut & in fronte ac pene, sibi uendicant, quandoquidē nullus inter ipsas interuenit adeps: non aliter profectò, quàm si Natura uirorū testibus laxius tenuiusq; uoluisset à cute & ea membrana obduci inuolucrū, à uirorumq; testibus nō minus quàm à cerebro omnē abesse pinguedinē. Nam etsi membranarum, quę uenis arterijsq; frequētibus intertexuntur, circa testes adsit copia: nullus tamen, ut ferè in reliquo corpore esse solet, hîc conspicitur adeps. Tunicæ singulos testes priuatim inuoluētes, amplitudine, structura & tenuitate inuicē admodum uariāt.[f] Vna enim, quæ & exterior est, testē cum suis uasis ad eam usq; sedē, qua magnæ peritonęi cauitati cōmittuntur, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq; abundās. [g]Quà enim uenā arteriamq; seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonæi magna cauitate in inguinum regionē, ipsumq; scortum duci audies, illic peritonæum hanc educit tunicā, quæ peritonęi pars processusq; meritò censetur, itaq; ab ipso peritonæo prodit, ut scortum à cute deduci pronasciq; cernimus. Hæc tunica[h] exteriori superficie, qua ipsam carnosa contingit membrana, fibris quibusdam membraneis illi connascitur, adeò sanè frequentibus, ut interdum has aliam quandam testium tunicam cōstituere arbitratus fuerim. Atq; ita etiam, ubi dextri testis tunica sinistri testis spectat tunicā, ambæ fibris mutuò committuntur: ob idq; etiam externam superficiem non admodum leuem habere uidentur, sed membranarū inuicem connatarum modo asperā ac fibrosam.[i] Interior huius tunicæ superficies, quà testem ipsiusq; uasa respicit, læuis, & aqueo quodā humore obducta est: neq; ulli penitus corpori connascitur, præterquàm quod elatiore sua[k] parte peritonæo illic continuatur, adnasciturq;, ubi ab ipso principium sumit: quin & inferiori testis parti ualidè[l] applantatur, non quidem testis corpori, sed humillimæ uasis semen à teste deferentis parti, quà id sursum secundùm testis humiliora reuoluitur. Ad hæc, ipsa tenuissimæ membranæ interuentu, interna sua superficie membranæ adnascitur, quæ à peritonæo enata,[m] uenæ quidem seminali alteram constituit tunicam,[n] arteriæ autem tertiam. Atq; is connexus non orbiculatim ad uasa perficitur: sed secundùm rectam duntaxat lineam, quæ ad posteriorem uasorum sedem consisteret. Huic tunicæ aliquid cum carnosa corporis membrana commune obtigit: ut enim hanc carnosis quibusdam fibris[o] aliqua sui parte augeri, intertexiq;, ac in musculi naturam degenerare dictum est, sic ista quoque testis tunica secundùm totam ipsius[p] longitudinem posteriori in sede, à peritonæo usque ad humillimam testis partem,[q] carnosas nanciscitur fibras, & longi strictiq; cuiusdam musculi refert naturam, quem tunicę innatum cernimus, nusquam ab illa abscedentem, sed unà cum ipsa à peritonæo incipientem, & etiam inferiori parti uasis à teste semen deferētis, simul cum tunica[r] adnatū: quæ præterquàm quòd testem cōmodissimè integit, illumq; suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem, idque potissimùm coitus tempore, sursum allicere sentitur. Porrò musculi huius occasione, quòd scilicet ruber, ut reliqua caro, sit, hanc tunicam ἐρυθροειδῆ priuatim appellatam à Gręcis arbitror. aut etiam ob[s] uenarum gracilium illam implicantium copiam, quæ ruborem quoque aliquem conciliat. Non desunt interim, qui ipsum ab ἐλύτρου (quod uelamen uaginamq;, quam inuolucrum pulchrè refert, Græcis significat) specie, ita nominari

Priuata singulorum testium inuolucra.

Testis musculus exteriori ipsius inuolucro innatus.

f 20 fi. u. integra est. uigesima autē secunda ad φ, φ, ψ, χ dissecta.

g 22 fig. φ, φ transmittit γ, δ & n.

h 20 fig. u cui adnascebatur t.

i 22 fig. φ, φ, ψ, χ.

k 22 fi. φ, φ

l 22 fi χ applātatur ι.

m 22, 23 fi. u, t.

n earundē fi. α uersus δ, & ι.

o 3 muscu. tabu. A, Γ.

p 22 figu. à φ ad χ. aut ι.

q 22 fi. ψ.

r 22 fi χ adnascitur ι.

s 20 fig. u.

nominari aſtruunt, λ in ϱ Atticorum more conuerſum eſſe conijcientes.[t] Alterum uerò priuatũ teſtis inuolucrũ, nihil præter teſtis corpus ſubſtantiamq́; cum implexis huic uaſis amplectitur, teſtis figuræ ad amuſsim reſpondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & craſſa ualidaq́; admodũ eſt membrana, teſtis ſubſtantiam utcunq; mollem ac ſequacem inuoluens. Atque is ſanè præſentis tunicæ præcipuus cenſendus eſt uſus. dein in hoc conducit, ut ipſius interuentu & medio, uaſa teſti committenda ipſi adnaſcantur. Tunica enim hæc laxior, tenuior, molliorq́ue inibi cernitur, ubi uaſa illi committuntur, quàm per reliquam circunferentiam. Et elatiori quidem tunicæ parti uena ac arteria teſti ſanguinem ſpiritumq́ue deferentes[u] adnaſcuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hîc[x] perforantes, in teſtis ſubſtantiam[y] exporriguntur. Præter hos uerò, alij quoque deorſum in tunicæ illius corpus frequentes, ſed perquàm graciles[z] ſurculi à uena arteriaq́; ſeminalibus deriuantur, in tauris & arietibus inſtar uitis capreolorum eleganter deducti. In poſteriori uerò ſede, tunica hæc per uniuerſam ipſius longitudinem ualidiſsimè adnatos habet omnes deferentis ſemen uaſis[a] anfractus teſti obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uiſum fugientibus foraminibus pertuſa. Cæterùm per reliquam exteriorem ipſius ſuperficiem, læuis & aqueo humore perfuſa, nulliq́; penitus parti connexa cernitur. Interna uerò ſuperficie, qua hæc tunica teſtis ſubſtantiam continet, undecunque illi ſubſtantiæ[b] connaſcitur. Porrò hanc à primis Anatomes profeſſoribus, qui teſtem δίδυμον uocauere, παραδιδύμιδα, quaſi ſupergeminalem dixeris, appellatam ſat ſcio: quicquid alij de teſtis nugentur capite, qui quum tunicam hanc ignorarent, & apud ueteres Græcos παραδιδύμιδα legerent, præter[c] elatiorem teſtis partem, Galeno teſtis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui teſtis inſtar, teſti impoſita, ipſius caput & παραδίδυμις uocaretur. Alij horum errore (quem & alij Græcorum interpretes, παραδιδύμιδα teſticularem uenam uertentes, mirificè auxerunt) eluſi, ſed ſectionem interim aggredientes, quum huiuſmodi caput non reperirent, Arabes quoſdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter teſtem & uenam ac arteriam ſeminales, quæ præſenti tunicæ primùm adnaſcuntur, medium poſuere,[d] eam fortaſſe ſemen deferentis uaſis particulam ita appellantes, quæ ipſius eſt principium, & in poſteriori teſtis ſede elatiorem huius regionem orbiculatim aliqua ex parte complectitur. Sed quum ex reſectione horũ nugæ etiam leui opera obſeruentur, poſtpoſita nominũ contentione, hanc ex proprijs cuiq; teſti tunicis alterã habeto, & δαρτὸν etiã ueteribus Gręcis appellatã ſcito, nũc uaſorum hiſtorię mentẽ alacriter accõmodans. Ad ſingulos itaq; teſtes ſingulę pertingũt uenę, ac item arterię, ortu differẽtes.[e] Vena nanq; dextrũ accedẽs teſtẽ,[f] à uenę cauę caudice demiſsiùs quàm uenarũ ad renes exporrectarũ origines pendent, principiũ ducit: non quidẽ à dextro caudicis latere, ſed ex ſuperiori anteriori'ue ipſius ſede ad dextrum modicè declinans, idq́ue oblongo quaſi & craſsiuſculo[g] tubere. Siniſtri uerò teſtis[h] uena, ex[i] uenæ ſiniſtro reni exporrectę humiliori ſede originẽ habet. Huiuſmodi uenarum ortus plerunq; cernitur, nõnunquã uerò, ſed rarius, à ſiniſtro cauę caudicis latere[k] ramulum exporrigi cõſpicies, qui deorſum ad ſiniſtra repens, ſiniſtræ ſeminali uenæ commiſcetur. Galenus idem & dextræ ſeminali uenæ aliquando contigiſſe teſtatur, quod ſcilicet à dextri renis[l] uena egrediens[m] ſurculus, deorſum protenderetur, & cum uena coiret à cauæ caudice principium obtinenti. At neſcio quid Prometheis in mentẽ uenerit, qui ſuis ſomnijs

kk hominem

t Illo teſtis 22, 23 figurarũ indui tur, in uigeſima tertia tamẽ ad Q. à teſtis ſubſtantia modicè id diuulſum cernitur, R et S notatum.

u 23 figur. N, O.

x 23 fig. P.

y 23 fig. R & V, V.

z 23 figur. ſub O.

a 23 fi. n, θ, ι, & E, F, G.

b 23 figur. Q, R.

c 23 figur. ad O.

d 22, 23 fi. n, et 23 fig. E.

e 22, 23 fig. u, t.

f 22, 23 fig. m, n.

g 22, 23 fi. u.

h 20 fi. e, 23 fig. x.

i 22, 23 fi. n.

k 22 fig. y fertur ad x.

l Spectatur id fig. capiti 9 li. tertij inſerta, ad C, quod miſcetur μ.

m 22, 23 figuram.

Vaſorũ teſtibus ſanguinem ac ſpiritũ deferentium numerus, mox & ortus.

hominem in cathedra fingētes, dextram seminalem uenam à dextri renis uena, sinistram autem ex cauæ caudice toties enasci docent, quoties sinister ren elatiorem dextro sedem occupat: quasi uerò dextra uena nō demissius multò, quàm renum uenæ, initium duceret: & quia plerunq; dextri renis uena nimis elata esset, testis dextri uena à cauæ caudice deriuaretur. Nos crebrò eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis uenę aliud principiū semel duntaxat, quamuis tunc ambæ seminales uenæ à renū uenis originem mutuabant. Venæ ab ipsorum initijs deorsum in latus protensæ, peritonæo fibrosis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicam committuntur, coniuges arterias sortitæ. Vtræq; enim arteriæ humilius quàm, dextrum testem petentis uenæ principium consistit, è directo & sibi proximę ex anterioris magnæ arteriæ sedis medio [n] promuntur: ac dextra quidem cauæ uenæ [o] caudicem (quod hactenus parum à dissectionum professoribus animaduersum miror) conscendens, deorsum obliquè ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerò, sui lateris uenam accedens, non semel mihi defuisse uisa est, sinistri testis uena solito tunc longè ampliore. Ab arteria uerò sinistro reni communicata illam enasci, uix unquam uidi: quanquam id interdum accidere posse, non eo inficias. quòd tamen crebriùs par uenarum & arteriarum testes petentium (ut passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam concessero.

Vasorū istorū ad testem ductus.

Dextra uena & arteria (idem de lateris sinistri uasis subaudito) sese inuicem contingentes, peritonęo (uti dicebā) fibrosis mēbraneis'ue nexibus alligātur, decliuesq; deorsum protensæ, super [p] urinariū meatū ex dextro rene urinam uesicę deferentē ducūtur, peritonęo in progressu [q] tenues ac perquàm graciles surculos diffundentes. Quum primum uerò uasa hæc ad coxendicis ossis usq; [r] sedem perueuerint, qua [s] septimus femur mouentiū musculos deorsum uersus minorem femoris [t] processum fertur, illa peritonæum iuxta internum eius musculi latus [u] permeant: & ex magna peritonæi amplitudine procidentia, in [x] exterius testi peculiarium inuolucrum quòd hîc à peritonæo principium ducit, pertingunt, unà cum neruulo nimis quàm gracili & obscuro ad testem contendente, qui interdum à sexti paris neruorum cerebri [y] propagine costarum radicibus exporrecta, [z] interdum uerò à uigesimo primo spinalis medullæ neruorum pari diducitur. Porrò peritonæi [a] foramen uasa transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut illa chartam hanc pertunderet: sed peritonæum exactissimè [b] uasorum lateribus connascitur, tutò ipsa non secus transmittens, quàm septum transuersum, & quibus id succingitur membranæ, stomacho & uenæ cauæ [c] uiam offerunt. Simulatque uerò uasa illud peritonæi foramen superarunt, obliquè deorsum ad elatiorem dextri testis sedem [d] ducuntur, & arteria non amplius, ut in reliquo processu, uenæ duntaxat accumbit, fibrisq; membraneis tantum [e] connectitur, sed uaria quadam peculiariq; ratione uena cum arteria [f] coit, & ambæ inuicem commiscentur, [g] corpusq; unum pyramidis anteriùs posteriusq; depressæ instar efformant: cuius quidem conus inibi consistit, ubi uasa primùm inuicem permiscentur: uasis uerò, ubi eadem elatiori testis parti committuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorū myriades inuicem cōplexi obseruantur, non quidem omnes rectà deorsum procedentes, sed alij partim rectà, partim orbiculatim, partim transuersim, alij alio modo inuicem implicari apparent: impossibileq; est, unā ductus seriem, unum'ue ordinē hîc animaduertere. Neq; etiam, quod alijs traditum est resectionis professoribus, ibidē expendere ualeo, quo'nā pacto maiorē uasorum dextrū testem petentiū, quàm quę sinistrum

Testis neruulus.

Venæ cum arteria cōmixtio & implexus.

n 22, 23 fig.
α educitur sub u ab h.
o 22, 23 fi. g.
p 22, 23 fig.
super q.
q 22, 23 fi. β.
r 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1.
s 8 muscul. tab. Λ.
t 1, 2 fi. cap. 30 lib. 1 a.
u 23 fi. φ, φ.
x in u 20 figuræ.
y 2 fi cap. 2 libri 4 ab i iuxta t.
z 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 49.
a 22 fi. φ, φ.
b 22 fi. γ, δ.
c 7 muscul. tab. r, s.
d Ductum hūc pete ex 20 fig. quæ testes suo loco ostēdit.
e 22 fig. γ.
f 22, 23 figu. δ.
g 22, 23 fi. A d ad t. aut 23 fi. à C ad D, aut N ad O.

sinistrum adeunt, implexum fieri nugētur: quum mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen: & aliunde profectò, quàm à maiori illo, minori'ue implexu, masculorū fœminarumq́; pendet procreatio. Porrò quum tot ramorum in[h] membrana illa, quam peritonæum uasis inibi offert, quà illi fibrosis nexibus in ipsius magna cauitate, toto incessu hærēt, implexus fiant, corpus id nidum erucis aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rustici aut baiuli suræ, temporum'ue cutem uaricibus turgidam. Vt enim multifariam in illa uenæ uarices'ue inæqualiter extuberantes, errabundo ductu feruntur: ita quoque in hoc quod narramus corpore, uenæ seminalis ac arteriæ innumeræ soboles oberrant. Perquàm rarò enim accidit, uarices capreolorum pampinorum'ue uitis imaginem exprimere: sed ipsæ, uti dicebam, hîc rectà, illic transuersim & obliquè, uarieq́; admodum prominēt. Ab hac igitur similitudine reor parentes illos, qui pueros in cadauerum consectionibus exercebant, corpus hoc κιρσοειδῆ παραστάτην, quasi uaricosum assistentem, aut adstitem diceres, appellasse. non secus quàm in nono de Partium usu libro fecit Galenus, quum inibi in caluaria reticularem quendam comminiscitur implexum. Cæterùm in reliquis de Partium usu libris, unà cum Herophilo, nomen id[i] alij ferè parti, neque illi semper (ut paulo posteriùs explicabo) eidem attribuit. & in libris de Semine, à uitis pampinorum figura[k] corpus hoc, cuius modò historiam instituimus, pampiniforme frequenter uocitat, ipsum à uaricosa specie, cui alioquin proximè accedit, distinguens. Vtcunque uerò illud nuncupes,[l] basi sua, elatiori sedi intimæ testis tunicæ adnascitur:[m] ac multos ramulos rectà hanc tunicam perforantes, elatiori testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam, prinde ac iecoris uenæ in ipsius substantiam, disseminatos, & perquàm tenui constantes tunica. Præter ramos, quos rectà uaricosum hoc corpus testi substantiæ offert, alias per ambitum dictæ nunc tunicæ frequentes, & uenis in adhærente oculi[n] tunica sparsis, quàm simillimas soboles diffundit, à quibus denuò germina in testis substantiam pertingunt. Hæc uenæ ac arteræ seminalium est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinem spiritumque deferentia, aut præparantia uoces, nihil moror, modò ipsas à iam recensendo[o] uase prorsus distinguas. Ad externum enim uaricosi illius corporis latus, quà testi implantatur,[p] aliud corpus album, & durioris nerui modo durum, intimæ testis tunicæ adnascitur, hincq́; incipit: & exteriùs, quà testi non committitur, gibbum, quodammodoq́; teres est, latius nonnihil quàm crassum se offerens: quà uerò tunicæ illi connatum est, secundùm conuexum testis, cauum[q] existit. Hoc itaque corpus ab externo uaricosi corporis latere incipiens, secundùm illius posteriorem fertur sedem: & deorsum modicè uersus interiora prorepens, secundùm posteriorem sedem intimæ testis tunicæ ualidissimè tantisper adnascitur, donec ad humiliorem testis[r] descenderit sedem: à qua denuò sursum[s] reflectitur, intimæ testis tunicæ attersum, incumbensq́; quidem, at non amplius illi connatum, neque eandem ut hactenus formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicæ corpus id nectitur, propemodum æqualiter crassum, eiusdemq́; figuræ est, quam compacto uitis aut cucurbitæ capreolo & pampino assimilare queas. quanquam tamen non in orbem, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferè modum, quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius namque corporis anfractus & gyri admodum inuicem continuæ & connatæ conspiciuntur, ut & lignorum uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiam

h Accititia est uenæ et arteriæ præter proprias tunica.

i 23 fig. modò quidē ν, θ, ι aut E, F, G. aut H. l modò autem ξ & 4 tab. fi. cap. 49 lib. 2 T.

k 22, 23 fi. à λ ad ε.

l 22, 23 fig. ε aut 23 fi. D. & O.

m Seriatim id pete ex 23 fi. P, Q, R, S & T.

n 18 fig. ca. 14 li. 7 κ, κ.

o dextræ figuræ fig. 23 ν, θ, ι, λ, ξ.

p 22, 23 fi. ν ad ε. aut 23 fi. E ad D.

q 23 fi. H. I.

r 22, 23 fi. ab ν ad ι. aut ab E ad F.

s 22, 23 fig. ab ε ad ν.

Venæ ac arteriæ in testis substantiam, ipsiusq́; proximū inuolucrum insertio.

Vasis semen à teste ad uesicæ ceruicem descendentis historia.

multum referunt cerebelli[t] processus, quos in septimo libro à uermium ima- t 11 fig. li. 7 C, c, & H.I.
gine nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiam fortasis in Arabum interpreti-
bus lumbrium nomen legitur: ita enim præsens corpus, quà testi connascitur,
Arabum nonnulli uocauisse uidentur. nam eorum aliqui, etiam[u] implexum u 23 fig. à C ad D. & ab N ad O.
uenæ arteriæq; supra sedem testis elatiorem conspicuum, ita nuncupauere.
Porrò corpus hoc, quod uermi asimilabam, nihil prorsus imagine uaricibus
inæqualiter, neq; eadem serie extuberantibus, accedit. Quanquam si bene Ga
leni sententiam in libris de Semine percipiam, is alibi has[x] reuolutiones ex He x 23 fig. κ, θ, ι, & l.
rophili suffragio ἰκσοειδῆ πὰραστάτην appellari uelit: alibi autem eo nomine ap-
pellitet, aliam huius quod iam tractamus corporis[y] sedem, qua id peni inseri- y sinistra fi. figuræ 23 iuxta ξ.
tur. quæ uerò ea sit, ubi corpus istud sermone ad ipsius usq;[z] insertionem, & il-
lius cum corpore alterius lateris coitum deduxero, audies. Ad hunc itaq; mo- z eiusdē figur. ξ.
dum corpus id intimæ testis tunicæ connascitur: &[a] exterius, demptis reuo- a 23 figu. l.
lutionum impreßionibus, læue est:[b] intus uerò, quum ab intima testis tunica b 23 fig. H.
acutiori cultello admitur, asperum, sed nullis quæ oculis subijciuntur meati-
bus peruium est. Neq; etiam aliter uenæ aut arteriæ modo cauum esse uisitur,
non hîc solùm quà testis tunicæ cõnascitur, uerùm neq; quà ab illa abscedens,
sursum fertur. Quum primùm namq; ad inferiorem testis partem descendit,
rectà[c] sursum reflexum, sensim angustius efficitur: & non amplius inuolu- c 22, 23 fi. ab ι ad κ.
tum, in teretem quasi neruum desinit. atque id ipsi maximè euenit, ubi elatio-
rem testis partem sursum scandens superat. Quò quum pertigerit, anteriori
illius[d] corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora inni- d 22, 23 fi. A, ι. aut 23 fi. C, D.
titur: & ipsi tenuis membranulæ interuentu connexum, tantisper ascendit,
donec per peritonæi[e] foramen, quo uena & arteria seminales ducuntur, in pe e 22 fi. φ, φ trãsmittẽtia A.
ritonæi cauitatem pertingat. In hoc transitu teres istud corpus non amplius
anteriori uenæ arteriæq; parti[f] attenditur: sed in posteriora reflexum, sub illis f ad λ 23 figuræ id spectatur.
in peritonæum transcendit.[g] Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarra-
tionem prosequor) ad postriorem pubis osis sedem reflectitur: & posterio- g 23 figura à λ ad ξ.
ri peritonæi parti connexum, super[h] urinarium dextri lateris meatum sub[i] ue h 22, 23 fig. supra dextrum q.
sica deducitur. Eódem pari omnino ratione, à sinistro teste corpus simile per-
fertur: & ambo sub posteriori uesicæ sede super[k] rectum intestinum ad uesi- i 22, 23 fig. sub v.
cæ ceruicis initium protensa, sensim mutuò[l] appropinquant: & latiora craf- k 22 fig. *.
sioraq; facta, inter se tandem coeunt: unumq; corpus sub uesicæ ceruicis ini- l in sinistra figura 23 fig. ad ξ.
tio constituentia, in[m] glandosum quod paulo pòst explicabimus, organum ab-
sumuntur. Hoc[n] corpus à teste ad uesicæ ceruicẽ procurrens, id sanè est, quod m 22, 23 fi. ξ.
Herophilus σπερματικὸν πόρον appelauit: quodq; nos uas semen deferens, ad il- n 23 fig. κ, θ, ι, κ, λ, ξ.
lius imitationem, aliquando & iactatorem, uibratoremq; dicimus. nam re ue
ra corpus hoc à testis substantia semen assumens, ad penem id defert. Porrò ut
cauitas ipsius uniuerso suo ductu perquàm obscura est, raroq; admodum se-
ctione deprehenditur: ita quoq; obscuriores[o] meatus foraminaq; sunt, quæ à o 23 fig. H.
teste per intimam ipsius tunicam in eius corporis aut uasis semen deferentis
reuolutiones pertinent. Præterea uasis huius in penem[p] insertio conspectum p 23 figu. A.
quodammodo fugit, & coitus, aut aliàs excretionis seminis tantùm tempore
aperitur. quod quidam Patauij dissectus, facilè edocuit, qui ante suspendium
inuoluntario seminis fluxu laborãs, hos meatus omnes apertos laxosq; habuit,
eos potisimùm, qui ex testibus in deferẽtis semen uasis reuolutiones gyros'ue
pertingunt, & quibus dextrum & sinistrum deferentia semen uasa in uesicæ
ceruicem terminãtur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus,[q] hîc ubi dex- q in sinistra figura 23 figu. ad ξ.
trum uas sinistro permiscetur, amboq; paulo antea quàm coeant, latiora craf-
sioraq;

ſioraq́; reddi diximus, alijs quibuſdã reuolutionibus hæc uaſa circũagi in uoluiq́; uidentur innuere, quũ & in hac ſede præſentia uaſa ſubinde παραστάτην κιρσοειδῆ nominãt. Vaſa hęc inibi nunquã niſi perquàm * obſcurè mihi in hominibus inuolui uiſa ſunt: & ſi quæ ſit reuolutio, ea penitus illi ſimilis apparet, quã hæc uaſa obtinẽt,ʳ quà primùm ab intima teſtis tunica nõ amplius illi tunicæ connata ſurſumq́; cõſcendentia abſcedũt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati ſimij & tauri indicant, modicè conſpicuis reuolutionibus ea ſede frequenter donati. Cęterũ corpusˢ glandoſum, in quod deferẽtia ſemen uaſa, poſtquam coiere inſeruntur, quodq́; Herophilus ἀδενοειδῆ παραστάτην appellat, ad humillimam ueſicæ partem ipſiusq́; ceruicis initium repōnitur, eſtq́; unicum & ſubinde utriſq; ſimul teſtibus grandius: at nõ ad amuſsim rotundum. anterius enim & poſteriùs nonnihil depreſſum, à lateribus autem rotundum inſtar globi cernitur. per ipſius uerò medium, ueſicęᵗ canalis procedit, qui hic paulo quàm in reliquo progreſſu latior, amplior'ue exiſtit: non tamen, quod manifeſtè conſpici poſsit, à ſemen deferentibus uaſis foratus, ſed aſper duntaxat, ac inæqualis & rugoſus: idq́; potiſsimũ in poſteriori ipſius ſede, ubi interdum deferentium uaſorum ingreſſum accurato ſtudio ſecantes, cõſpicuè deprehendimus. Deinde ueſicę ceruix, qua per glandoſum hoc corpus fertur, diſtincta ab illo neutiquã membrana eſt. nam ſolus glandoſi corporis ſinus communem hic urinæ ſeminiq́; meatum cõficit, per reliquum autem proceſſum canalis ille priuatum eſt corpus,ᵘ orbiculari muſculo ſtatim à glandoſo corpore circundatum, &ˣ dein duobus quæ penem præcipuè conſtituunt corporibus adnatũ. Quæ uerò hæc penis ſint corpora, quæq́; uniuerſa ipſius habeatur conſtructio, ſimulatq; ſingulorum quæ iam complexus ſum uſus, ſuccinctè aſcripſero, peculiari Capite recenſebo. Quum primùm itaque hactenus commemorata diligenti ſectione eris aggreſſus, ex iecoris, pulmonis, & renum fabrica, multorum autorum ſibi pugnantium neglectis dogmatibus, pulchrè doceberis, teſtium ſubſtantiam ingenita ſibi facultate, ex materia quam uenæ ac arteriæ illi deferunt, ac per totum teſtem diffundunt, ſemen efficere: & quemadmodum iecoris caro ſanguificationis opifex cenſetur, ita & hanc teſtium ſubſtantiam ſeminis procreatricem, paremq́ue hic organorum conſtructionem, ac in iecore eſſe. Perinde enim ac cibos nutritioni aptos ore aſſumimus, eosq́; uentriculo conficimus, & quod cõfectum elaboratumq́; eſt, ex inteſtinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauũ fertur: ita quoq; optimam ſanguinis ſpirituumq́; portionẽ teſtium uenę ac arteriæ ipſis perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoſo progreſſu, uerùm longiſsimo, & innumeris reuolutionibus ſpiriſq́; tortuoſo & oberrante: ut materiã teſti præparatam, ſeminiq́; efficiendo magis opportunam communicent. neq; id in unam amplam teſtibus inciſam cauitatem, ſed in tenuiſsima, eademq́; tunica ſubtili admodum formata uaſcula, per teſtis ſubſtantiã frequentiſsima ſerie diſtributa. Nimirum ut teſtis ſubſtantia (quemadmodum de iecoris carne dictum eſt) facultate ſibi inſita ſanguini & ſpiritui perfectam ſeminis naturam impertiat. Atque hæc facultas in maſculis roboris & uirilitatis, in feminis muliebritatis cauſa exiſtit: corpusq́ue uniuerſum ita alterat, ut id quod neq; mas, neque femina per ſe eſſet, mas uel femina euadat. Rurſus ut in iecore uenæ cauæ ſurculi ex portæ ramis ſanguinem aſſumebant, atq; in illis quoq; is perfectius elaborabatur: ſic etiam pori meatusq́; innumeri, ſed gracillimi, paratum à teſtib. ſemen in deferentis uaſis anfractus teſti cõnatos exporrigunt: ut hinc rurſum ex utroque teſte ſemen in eam ſedem in uiris deducatur, qua

** Vt tab. 4 fig. cap. 49 lib. 2 T.*

r 23 fig. à G ſurſum.

s 22, 23 fi. ſ. et fi. ca. 49 lib. 2 R.

t in dextra figura 23 fi. à ρ per ο ad φ.

u 22, 23 fi. ſ.

x 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 G adnaſcitur A, B.

Glandoſum corpus uaſorũ ſemẽ deferentium inſertionem excipiẽs.

Partium quæ hoc Capite deſcribuntur conſtructionis ratio.

Vaſorum teſti materiã deducentium ortus ratio.

commodè in uterum proijci & eiaculari queat. Ad hanc functionem conducit, dextri teſtis uenam à cauę caudice ſub renum uenis enaſci, quò puriorē ſyncerioremque ſanguinem teſti offerat. Sic & utraſq; arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuq; ruentis ſanguinis & diuinā quæ ſemini ineſt animam, ſpiritum'ue magis in fæcatum deducerent. Quippe neminem iam eſſe opinor, qui in arterijs ſanguinem cum Eraſiſtrato non contineri, & ſeminales arterias nihil præter ſpiritū teſtibus adferre autumet. quanquam etiam & hoc Ariſtotelis fuerit dogma, ſeminales arterias ſanguine uacuas eſſe falſò docentis. Cæterùm à ſiniſtri renis uena, eius lateris teſtem, ſuam uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus atteſtatur, ut hæc ſeroſum ſanguinem ſemini communicaret, cuius acrimoniæ & mordicationis ui in ſeminis emiſsione pruritus, titillatioq; in organo multis neruis implicito, concitaretur. Eiuſmodi enim hic delectationē Galenus fieri ſcribit, qualem ex ſalſis mordacibusq; ſuccis in his qui ſcabie laborant, eſſe cognouimus, quando illi igne, aut lecti ſtragulis excalefacti pruriunt, ſcalpendoq; ſuccis illis cutem ſtimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, non admodum probabile duco, quum mingentes ex tanta ſeroſi humoris copia pruritu non afficiantur, etiamſi rigido excalefactoq; pene crebrò & præcipuè ijs qui calculo uexantur, urinā reddi nouerimus. Quinetiā putridi ſeminis inuoluntario fluxu laborātes, primis diebus lāguido & flaccido pene pruritū etiam ſentiunt, nulla præcedente penem excalefaciente cauſa. Ad hæc, qui ex ramicum uitio, aut alia occaſione ſiniſtro teſte caſtrātur, coeuntes, neq; pruritu, neque uoluptate afficerētur: quod falſum eſſe, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uerò alij halituoſum ſeminis ſpiritum ad delectationis cauſam etiam cōcurrere teſtantur, nō mihi ſatis arridet, quū ea pungendi ſtimulandiq; uis ſpiritui ineſſe nequeat. adeò ut ad ſpecificam eſſentialemque ſeminis formam materiamque, ac dein ad corporis quod ſenſu afficitur rationem hæc delectatio ſit referenda. quum tota ueſicæ ceruice hanc non percipiamus. neq; profectò ſemen pari ſenſu alias corporis partes, ac uterum afficit. Cæterùm uaſis à teſte ſemen deferentis ad teſtē applantatio, niſi tenuiſsimis & anguſtis foraminulis, idq; intimæ teſtis tunicæ interuentu fit, quòd uas id durum, ualidum, denſumq; iniurijsq; ferēdis pertinax fieri oportuerit, ſubſtantiam uerò teſtis laxā, mollēq;: adeò ut prudens Natura hîc, quēadmodum etiam nuſquam, nulla eſſentijs contraria in unū coegerit, niſi copula aliqua amicitiæ ſocietatiſq; conciliatrice in medium cōiecta. Quantū enim à uaſe ſemen deferente, intima teſtis tunica denſitate duritiaq; uincitur, tantum ipſa teſtes ſuperat, non quidem per uniuerſam circumferentiam qua teſti obducitur, ſed eo duntaxat loco, quo uaſa ſeminaria habet adnata. hic enim quàm per reliquum corpus mollior exiſtit, &, ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc nanque potiſsimùm creatur, ut teſtis ſubſtantiæ exquiſitiſsimum ſit inuolucrum. Vas uerò ſemen deferens tot anfractibus ſpiriſq; ſuper teſtem obuoluitur, ut citius & copioſius à teſte ſemen aſſumat, & aliquam forſan elaborationem in ipſo ſemen obtineat. Poſteriori uerò teſtis ſedi, non autē anteriori uas illud connaſcitur, ut quum iam ſemen confectum porrigat, contineat'ue, teſtis autem ſolum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teſte propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritonæum[y] ingreditur, ſub uena & arteria meritò occultatur, quòd ſemen ſanguine ſpirituq;, ex quibus ſemen paratur, perfectius contineat. Dextrum uas cum ſiniſtro coit, atque in ueſicæ ceruicem ambo inſinuantur, ut utriuſque teſtis ſemen ſimul, eodemq;

Vaſis ſemē deferentis ſtructuræ ratio.

y 23 fig. ad λ ſub A.

eodemq́; tẽpore in uterum eiaculetur. Glandulosum uerò corpus (quod caudati simij obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) urinæ, seminisque in uesicæ ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatuum qui per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & arteriarum, & neruorum uesicæ corpori & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortasis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisq́; generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patauij dissecuimus, corpus hoc glandosum quũ diuideretur, non minus quàm testes ipsos, semine oppletũ conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandũ in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atq; in hoc glandoso corpore adinuenitur, quantũuis id à testiũ substantia mollitie æqualitateq́; multũ uariet. Cæterùm Galeni de glandoso hoc corpore demonstrationem ad calcem secundi de Semine positã admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uerò uno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorũ sententiam improbaturus, hanc sæpius inculcatam ueramq́; & irrefutabilem ab ipso habitã demonstrationem subiecit. Si in glandulosis astitibus (ut interpretis uoce, προστάτας ἀδενοειδεῖς ita uertentis, utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appeterent. at hanc nõ uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuũ est. Profectò si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quę ipsi (si modò ausim proloqui) non infrequentes, ac potisimùm in qua plurimum excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illisq́; ipsis inuideamus, apud quos à tineis & blattis nullum sui usum præbentes, deuorandi asseruantur. Præter hoc enim quòd eiusmodi animalia subinde ut pueri spadonesq́; in cassum uenerem appetunt, quo'nam pacto quæso, etiamsi tota seminis generandi uis glãdoso huic corpori inesset, testibus ademptis semẽ ea producent, quãdo resecti testes uasi ad glãdosum corpus semen deferẽti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo certius est, nullã omnino deferẽti semen uasi cum uenis ac arterijs testium cõmunionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plerisq́; Anatomes professoribus persuasisimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturã degenerarent, exq́; uena & arteria illud cõformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testẽ illęsis seminarijs uasis (quod factu est imposibile) ademisset. Quantũuis enim studueris deferentis semen uasis super testẽ circumactus, & spiras, gyrosq́; ab intima testis tunica rescindere, id non pręstabis, quin uasis pars quæ testi adnascitur, aspera inæqualisq́; & rasa uideatur. Etsi fortè huius experientiæ studiosus, in castrando animali intimam testis tunicam aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessariò adhuc pori meatusq́; seminalium uasorũ dirumperẽtur, quæ certò per testis substantiã digeri nouimus. Huius namque administrationis, & expendendæ Aristotelis sententiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit gratia, in cane periculum feci: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes eruti sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verùm ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationẽ, ab Aristotelis

Glandosi corporis uesicæ collo adnati usus.

Galeni Anatomica demonstratio, qua glãdosum corpus semini parando non præesse conficitur.

sectatoribus illam, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si semẽ in testibus gigneretur, animalia quibus uena & arteria seminales, quà ex peritonæo elabuntur, uinculo ita essent interceptæ, aut præsectæ, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appeterent. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semẽ in testibus gigni, est perspicuum: Sed ut glandosum corpus, si semen generaret, absectis testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, iam præsectis uasis, ad illos deduci posset.

DE VIRILIS MEMBRI, PENIS'VE structura. Caput XIIII.

PENIS fabricam in primis ostenduut figuræ Capitis quadragesiminoni, libri secundi: ut & uigesima figura huius libri, & uigesimasecunda, & uigesimatertia.

AFFABRE admodum Naturam penem extruxisse, illius functiones pulchrè attestantur. Hæc namque, quum satius fore duxisset, duos qui commodè generationi subseruirent homines procreare, uni quidem præcipuè ad seminis susceptionem, alteri autem ad eius excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum est largita, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidũ, rigidum & erectum prorsus esse opor-
Penis structuræ ratio. tuit. At si perpetuò ita tensum prælõgumq́; seruaretur, tota uita, præterquàm
congressus tempore, molestum foret, prompteq́; iniurijs non secus afficeretur, quàm si quis semper manum circumferret protensam. Quum itaque modò laxum, gracile & breue, modò uicissim tensum tumidumq́ue fieri debuit,
Potissima penis substantia. laudanda est Natura, quæ membrum his usibus idoneum confinxit. Penis enim potissimùm[a] duobus corporibus, nullam partem (nisi fortè papillam) *a 1, 2, 3, 4 fig. ca. 49 lib. 2 A, B. & huius libri 22, 23 fig. 5, 7.*
sibi similem nanciscentibus, construitur: quæ spiritu sanguineq́; repleta, erigi, produciq́;, & insigniter turgere possunt: & rursus eodẽ spiritu sanguineq́;
Galenũ humani penis fabricam nunquam spectaße. dissolutis, arctari, concidere, flaccescere, breuioraq́; effici. Quòd uerò Galenus hæc corpora nunquam rescecuerit, neq́; illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimoquinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argu-
Penis situs. mento erit, ubi uirilis membri fabricam absoluero: cuius situm Galenus prolixissimè & eleganter recenset, quòd nimirũ citra sectionẽ is illum non magis latuerit, quàm hominis digiti, & ad inguina & in poplite flexus, quibus duntaxat locis hominem à simia differre, Galenus propemodũ arbitratus est. Atq́; ut situs in cõspectu citra longiorem enarrationem uenit, ita quoq́; leui opera colligitur, quàm is penis muneribus obeũdis examussim quadret, neq́; aptiùs
Penis constructionem subeũtia. aliquò reponi posit: ita sanè, ut moles ipsius & forma nulli non pateant. Constructionem uerò ipsius subintrant duo illum præcipuè efformantia corpo-
Duo præcipua ipsius corpora. ra, meatus semini urinæq́; communis, quatuor musculi ad penis radicem re- *d 1, 2, 3 fig. ca. 29 lib. 1 t.*
positi: ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic substernitur carnosa membrana, & uinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectẽs. Ex dextro itaq́; pubis osse,[d] ubi id crassius & quasi teres ad inferiorẽ[e] com- *e 1 fig. ultimarũ lib. 1 s.*
missuræ pubis ossa cõmittentis sedem uisitur,[f] teres quoddam corpus ualidissimè principium ducit, ligamẽti naturam prorsus referens, quod ab osse non- *f 2 fig. ca. 49 lib. 2 B et dein illi subditũ C.*
nihil sursum recedẽs, interno latere[g] aliud cõtingit corpus, similiter à sinistro pubis osse pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem committuntur, *g eius. fig. A & illi subditũ C.*

ac si

ac si utrarumq; manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosq;
fingeres. Vt enim interna indicum sedes plana, non autem gibba & teres, exte
rioris sedis modo est, ita etiam hęc corpora quà inuicem connascuntur plana
sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum di
gitorum instar, qui simul commissi latius quàm profundius corpus ad penis
modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commissorum sedes modi
cè dehiscit, planaq; uisitur: sic & penis corporũ inferior sedes patens dehiscit,
h 1,2,3 fig. ca. 49 li. 2 G sub A,B. ac h urinarium uesicæ meatum sub se ita porrectum obtinet, ac si calamum
quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corpo-
rum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim à corporum *Meatus urinæ*
exortu ipsis urinarius meatus, seu uesicæ ceruix subtenditur, ac cum illis ad *seminisq; communis.*
i Figurarũ 49 cap. lib. 2 D. i glandes usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substan-
tiam nusquam ingrediatur: perinde ac in glandis sede, ubi meatum in cor-
porum substantiam duci paulo pòst audies. Corpora hæc in hunc modum
enata, simulque commissa, seorsum singulũ oblonga referunt corpus, ex ner-
k 5 fig. cap. 49 lib. 2 E, E. uea contextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior k substan-
tia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur,
ad eum ferè modũ, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; surculis quàm
tenuissimis, simulq; proximè implicatis, retia quędam efformarentur, orbicu
latim à neruea illa membraneaq; substantia tanquam in corio comprehensa.
Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singula nerueum
retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantiam, summa diligentia à Na
turæ operum studioso expendendam. Quum autem ad eam usque penis re- *Glans.*
l ad D figurarum cap. 49 lib. 2. gionem perrepsere, in qua iam glandẽ l efformatura sunt, in acutum ferũtur,
& carnosa glandis substantia ipsis obnascitur, quæ meatum urinæ seminique
communem non subnatũ duntaxat ut corpora illa obtinet, uerùm eum in se
m 23 fig. 4. complectitur, meatũq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu m amplior efficitur:
& rursus suo fine extremo'ue arctatur: nõ secus quàm si Natura in concubitu
seminis morã, ac proinde intensiorẽ delectationem in glande (quã affrictus
potissimũ occasione adauxit) esse cupiuisset. Vnde etiã inuoluntario seminis
fluxu laborãtes, hac sede plurimũ ulcerib. infestantur, propter putridi seminis
in hac amplitudine asseruati acrimoniã, urinariũ meatum impẽse exulceran-
tem: qui profluentis urinę mordacitate, dum urina redditur, in glãde insigni-
ter infestatur, non minus sanè, quàm rigido pene eiusdẽ meatus sedes inter a-
num & testes, ubi perineũ nobis uocatũ habetur, consistens, grauiter eo malo
affectis cruciaẽ: quod in primis meatus obliquitatis ac reflexus, & insuper de-
n 1 fig. cap. 49 li. 2 G. cliuis etiã sedis ratione accidit. Quũ enim meatus n hàc primũ sub penis corpo
ribus sursum reflectitur, hęcq; sedes humillima est, seminis copia à quo mea-
tus exulceratur, nõ minus hic quàm in glãde cõsistit, ac proinde magis quàm
in reliqua meatus sede erodit: & deinde erosus meatus, quãdo unà cum pene
o 12,13 fi 0. & ultimæ fig. lib. 3 f. tenditur, solutionẽ unitatis uehemẽtiùs inibi percipit. Porrò o uenę ac arteriæ *Venæ, Arteriæ & nerui*
ad horũ penis corporũ radicem accedentes, ab illis deriuãtur uenis ac arterijs,
quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quã uasa os sacrũ prætergressa ten-
tare, in tertio libro prodidimus: & quanquam hæc uasa ad penis corpora per-
p 1,2,3,4 fi. ca. 49 li. 2 A,B. tingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in p corporũ illorum cauita-
tem inserantur, sanguinem eum nigricantem & crassum, quem fungosa cor
q 10 fig. 1. porum substantia plurimum possidet, deductura. Rami tamen q cuti hæc cor
pora induenti, etiam ante sectionẽ conspicui offerũtur, illamq; intercurrunt.
Nerui quoque huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum
corporum

corporum longitudinem diffusi: ac[r] duo tenues in humillima penis sede exporriguntur, unus utrinq; ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quin etiam & alius subinde conspicuus est, superiori corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur,[s] expansus. His neruis accedunt membranea uincula, superiorem corporum sedem, qua primùm sursum ducuntur pubis ossium commissuræ ad eam usq; partem nectentia, qua primùm penis orbiculatim cute carnosaq; membrana obtegitur.[t] Musculi quatuor penem adeuntes, in secundo libro descripti sunt: dum duos urinæ, seminisq; meatui, & singulos singulis penis corporibus aliquò usq; exporrigi recensuimus. Adeò ut nihil de penis fabrica modò dicendum supersit: nisi quis Naturam laudare uelit, quòd nullum adipem[u] inter carneam membranã & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni statueretur, quod preputium uulgò nuncupamus: in hoc in primis formatũ, ut penem tegendo asseruet læuem, modiceq; mollem & lubricum, egregieq; sensu præditum, non uerò callosum, cutisq; instar aridum & stupidum. Si itaq; humanum penem resecueris, non unum concauum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quę descripsi corpora: quæ nõ uacua & omni humiditate indiga, ut Galenus scribit, existunt, sed fungosa illa & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implentur. Deinde ad seminis urinæq; meatum non alij exporrigũtur musculi, quàm[x] duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostẽdimus: quantumuis interim Galenus per totam penis longitudinẽ duos exporrigi recenseat musculos, secundum urinæ seminisq; meatũ protensos. Cæterùm haud mirum est, Galenum penis musculos non probè assecutum, quandoquidem neruosi illius cauique quod in pene statuit corporis exortum non debitè expendens, asserat, id ex superioribus pubis ossium sedib.[y] pronasci: haud secus sanè, quàm quis dissectionum rudis iudicaret penem illic primùm oriri, ubi is ab osse pubis supra scortum teres ac cute obductus propendet, aut erigitur: non uerò (quemadmodum nos scripsimus) animaduerteret,[z] neruosa penis corpora inferiùs etiam[a] educi, quàm infima pubis ossium[b] commissurę cõsistit regio, & penem mox ad anum inuocato nobis perinæo, uniuersoq; ipsius per scortũ incessu, & longo ad anteriorem pubis ossium sedem nexu, æquè crassum corpulentumque existere, ac in tereti illa & ueluti sua ex corporis trunco eminente sede, quam uulgus penem uirgamq; appellitat. Neque istud solis obtigit hominibus, at uniuersis quoq; quadrupedibus præcipua penis portio molesq; infra pubis ossium commissuram, anum uersus, auspicatur: etiamsi hæc animalia in penis constructione, non rara alioquin uulgariaq; proponant discrimina. Cæterùm Arabes quoq; admiror, qui tres in pene enumerarunt meatus: unum quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem à glanduloso[c] corpore ceruici uesicæ circumnato parari arbitramur, quiq; humectum penem subinde reddit uiro impensius cõcubitum appetente, quum interim his omnibus unus extruatur meatus. Verùm facilè existimo hanc sententiam primùm ab Arabe quopiam fuisse inuectam, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens,[d] tres arbitratus sit esse penis meatus: duo quæ dixi corpora, & meatũ semini urinæq;, & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem[e] resecas, neq; nigricantem qui inter secandum promanat sanguinem abstergis, profectò singula corpora singuli meatus tibi apparẽt: quibus tertius accedit,

Cutis. Carnea membrana Musculi.

Lib. 15. de Vsu part.

Lib. 1. de Histor. cap. 13.

r Ea sede, ubi v spectatur 22 figu.

s Inter s & 7 figu. 22.

t 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 H, I, K, L.

u 20 fi. inter t & r.

x 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 I & H ab M.

y Vbi q cõsistit 4 musc. tab. in qua penis pars in 3 tab. cõspicua est abscecta.

z 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 A, B.

a 2 fi. ca. 49 li. 2 C, C iuxta M.

b 1 fig. ultimarũ li. 15.

c 22, 23 fi. 5.

d 3 fig. cap. 49. libri 2 E, E, G.

e ut in dicta figu. & 4 musc. tab. ad q.

accedit, qui uerè meatus est. At expresso abstersoq; sanguine, corporum fungosa se offert substantia, leui negocio commonstrans, corpora illa meatus non esse censendos. Vtcunque tamen sit, hîc Patauij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratum. Verùm quum ea quæ non nisi rarißimè accidunt, hîc nequaquam commemoranda duxerim, quæ præter naturam se habere comperi, non lubens scribo. Quare etiam hermaphrodytorũ species, quas aliquot hactenus uidi, nũc non recẽseo: generationis, non mõstruosæ mulieris organa, modò persequuturus.

DE VTERO, RELIQVISQVE MVLIEBRIbus generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRAESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt uigesimaquarta figura, & uigesimaquinta, duæq; illas subsequentes.

a 22 fig. i, k, l. b 25 fig. x, x. aut quicquid sub G, K, K consistit fi. 27. QVVM uteri enarramus fabricã, illum opportunè in[a] fundum, &[b] ceruicem, seu collum, non secus ac uesicã, distinguimus. quandoquidem, etsi uterus illis ambobus conformetur, unumq; ex illis cõsurgat corpus: ea tamen situ, forma, magnitudine, substantia, uasorum insertione, & id genus alijs, in uteri historia diligẽter spectandis, admodum differunt. Ceruix itaq; uteri à mulieris pudendo sursum rectà per posteriorem pubis[c] ossium &[d] uesicę regionem, ac secundùm[e] recti intestini anteriora, in peritonæi[f] cauitatem tantisper ascendit, donec ferè è directo sedis pertingat, qua è pubis ossibus rectorum abdominis musculorum exoriuntur[g] initia. illic namque uteri ceruix in fundum, aut fundus ipse in ceruicem[h] desinit, adeò ut & hîc humilior quoq; fundi pars plurimùm consistat. Cæterùm superioris fundi partis, & eiusdem laterum sedes, pro magnitudine ipsius & mole uariant. Quanto enim fundus cum fœtu magis increscit, tanto etiam elatiùs, uel supra umbilici regionẽ, superiore sua parte protẽditur: suisq; lateribus ad ilia sic accedit, ut nullum peculiarem ipsi situm circunscribere queam. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus, sacri ossis[i] initium infimæ lumborum uertebræ coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinũ tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, & elatißima fundi pars non tam altè ac recti intestini[k] sedes in colon cessans prorepit. imò hanc nunquã adeò altè atq; uesicam uel prorsus inanitam, cõscendisse animaduerti, nisi uterum manu apprehensum, ipsius producta ceruice, sursum traxerim. Prout namq; hanc in se laxatam & conuolutam finis, aut utero sursum attracto protendis, uteri situm plurimùm uarias. Is namq; tam liberè connexus iacet, ipsiusq; ceruix, uti suo audies loco, ea extruitur substantia, ut fundus leui opera deorsum ac sursum agi poßit. unde etiam (ne quid de uteri adferam procidentia) non admodum magna occasione in quibusdã mulieribus, præcipuè autem ætate prouectioribus, & quibus uteri[l] ligamenta iam laxiora euasere, fundi[m] os ad ceruicis uteri[n] os ita deuoluitur, ut mox in ceruicis ore, ipso'ue pudendo occurrat, sicque suprema fundi pars multo humiliùs quàm elatior uesicæ regio descendat. Quanquã interim (uti iam prius monui) puellis etiam, & illis mulieribus quæ nondum pepererunt, & quibus fundi os altiùs adhuc recõditur, uterusq; suis ligamentis detinetur, suprema fundi pars, inter dissecandum, uesicam

Vterũ in fundum & ceruicem diuidi.

Vteri situs, & cum accumbẽtibus ipsi partibus contactus.

c ultimarũ fig. li. 1 g, h. d 24 fi. T. 25 figur. β. e 24 fig. K. 25 figur. m. f 24 fig. C, D. 25 figu. G, H. g 5 musc. ta. n, o musc. Δ. h 24 figu. R, S in L desinunt. i ult. fig. li. 1 M. & fi. cap. 14. li. 1 G ad F. k 5 fig. iuxta T et Y. l 24 fi. O, P, Q. 26 figu. E, E. m 26 fi. D. n 25 fig. i.

ſicam minimè excedere uideatur: adeò, ut uniuerſę anteriori fundi parti ueſica præponatur. Hîc tamen[o] humillima omenti ſede in illis mulieribus interueniente, quibus id ſurſum uerſus lienem non cõuolutum, omnibus inteſtinis obducitur. Omenti enim moles longitudoq́ue tanta eſt, ut inter uterum ueſicamq́ue aliquando implicari, ac ut Hippocrates de obeſis dicebat mulieribus, uteri fundi os, quo etiam minus aptè concipiat, leuiter comprimere poſsit. Cæterùm[p] anteriori ceruicis uteri parti, ueſicæ quoque fundus illic incumbit, aut præiacet, ubi uteri ceruix fundo ſuo eſt contermina. per reliquam uerò ſedem, quaſi ad pudendum uſque, collum ueſicæ ipſi duntaxat exporrigitur. Verùm quia uteri ceruix, ueſicæ collum latitudine plurimùm ſuperat, tota anterior ceruicis uteri pars, ueſica ipſiusq́ue collo non operta, eam peritonæi ſedem contingit, qua interna poſterior ue pubis oſsium regio ſuccingitur. Porrò latera ceruicis fundiq́ue uteri,[q] uaſa quæ ipſum adeunt, &[r] membranæ illum proximis partibus nectentes, ſpectant. Atq; ita uterus ferè non prægnãtibus ſituatur. in utero autem gerentibus, ſuper[s] gracilia inteſtina ſub omẽto (niſi id ſurſum uerſus lienem ſit reuolutũ) & anteriore peritonæi parte ducitur, ilia quoq;, quum partui uicinior eſt, impenſiusq́; turget, inſigniter opplens. Quinetiã uterus his nõ adamuſsim (ut aliàs ferè) mediã, quod ad dextrum & ſiniſtrũ attinet, ſedẽ occupat: ſed quaſi elatiore apice in[t] dextrum magis, aut ſiniſtrũ uergit. Quod etſi ſubinde fœtuum ſexus ratione fiat, non tamen perpetuum eſt. Mulieres enim dextrã abdominis partem magis prominulam grauemq́; habẽtes, & fœtus impetũ inibi magis ſentientes, fœminas peperiſſe cognoui: & etiã in ſiniſtro latere facta tenſione ac motu, maſculos aliquando progenitos eſſe cõſtat.

o 2 fi. inferiora Q, Q.
p 25 fig. β, γ, & δ inſternuntur χ, χ.
q 25 fig. n, u, y.
r 24 fi. O, P, Q. et 27 fig. l, l.
s tota ferè 7 fig.
t Vt 1 tab. fig. 30.

Vteri forma.

Muliebris uteri formã, ueſicæ plerunq;[u] aſsimilamus, & potiſsimũ[x] uteri prægnantiũ, quibus adamuſsim propemodũ ueſicę reſpõdet: quippe illis uteri fundus, ut & ueſicę, amplus egregiè, magnusq́; eſt: & ceruix, ſi hanc ad fundi cõtuleris amplitudinẽ, anguſta. In non prægnantibus autẽ, ceruicis latitudinẽ, fundi latitudo uix ſuperat: & ſi ceruicẽ uel leuiſſimo conatu diduxeris, iam ipſius latitudinẽ plurimùm fundi latitudinẽ uincere ſpectabis, quum fundi ſubſtãtia, utcũq; manibus protendẽti, haud ſequax ſit. unde etiã tunc iniqua quodãmodo uteri ad ueſicã eſt cõparatio. Deinde ueſica, quod ad latum profundumq́; attinet, exactè orbicularis eſt: uteri autem fundus non prægnantibus, anteriori poſteriorique partibus (ut latior quàm profundior euadat) comprimitur. Veſicæ etiam ſuperior pars exquiſiti globi inſtar rotunda eſſet, niſi quà[y] meatus urinam è fœtu per umbilicum deducens, ab ipſa pronaſcitur, uelut in acutum aſſurgeret: quum uterus interim hîc[z] obtuſus ſit, quartamq́ue circuli partem, etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem referat, non aliter quàm ſi ſuperior fundi pars[a] utrinque obtuſum conſtitueret angulum: perinde ac frontem uituli iam primùm cornua producentis, anguloſam extuberantemq́; eſſe cernimus. adeò, ut ab eiuſmodi frontis imagine, cornuumq́ue exortibus, arbitrer ambos uteri angulos, ac ueluti papillas, à ueteribus cornuum nomen obtinuiſſe, & à nobis quoque cornua nuncupari.[b] Ab his angulis, ſeu cornibus, uteri fundus ſenſim arctior redditus, deorſum ad ipſius ceruicis originem fertur: ita tamen, ut totus fundus non multo fiat longior, quàm eſt latus, ceruice interim inſtar meatus cuiuſdam longa & tereti.

Vteri cornua.

u 25 fig. cõfer β, γ, δ. cum i, k, l, x, x. aut 24 fig. T. cũ L.
x 1 ta. fi. 30
y 1 figu. M educitur ab N. aut 24 fi. Y à T.
z 25 ab i et k ad l.
a 25 figur. i & k.
b 25 fig. ab i ad k ad l.

Externa uteri ſuperficies.

[c] Fundus uteri, omni ex parte, præterquàm in lateribus, ubi exigua amplitudine uaſorum membranarúmque admittit applantationes, externa ſuperficie læui & æquali, & madente ueluti linteo abſterſa, ſubrubicanteque conſtat. Ceruicis quoque exterior

c 26 fi. fundus læuis eſt ad A, aſper ad E, quod eſt proximum A.

ſuperficies

ſuperficies in poſteriori ipſius parte ab uteri fundo nõnihil ultra medium ſuæ
longitudinis, & anteriori etiam parte fundo propinquiori, læuis ac humecta
(magis tamen quàm fundi ſuperficies candicans) conſpicitur. Per reliquam
uerò externam ſedem, propter quarundam partium adnexum aſpera exiſtit,
d 27 fi. notatur A, A. B, B. C, D. earum membranarum modo, quæ inuicẽ adnaſcuntur.[d] Interna fundi ſuper- *Fundi uteri ſinus.*
ficies, non prægnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut & inanitarum ueſicarum
e 26 fig. L. apparet. Sed harum[e] ſinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius
uerò pluribus quidem, at uiſum quodammodo propter continuitatem den-
ſitatemq; fugientibus, nõ aliter quàm ſi exactiſsimè læuis foret. Attamen fun
di uteri ſinus, perinde ac inuerſum uirile ſcortũ, leuiter & perquàm modicè
f 27 fi. C, D. extuberantem[f] ſuturam, ſeu tenuiſsimæ lineæ inſtar prominens tuberculum
obtinet, ſecundum uniuerſæ ſinus ſuperficiei longitudinẽ anteriùs & poſte-
riùs exporrectum, quaſi quoddam totius ſuperficiei in dextram ſuperficiem
& ſiniſtram interſtitiũ, aut obſcuriſsima potius quæpiam cenſeri poſſet notu-
la. Neq; etiam aliud, præter hanc uix eminentẽ lineam, occurrit ſeptum, aut
ſignum, quo internam fundi ſuperficiem, in duas ſubdiuidere liceat, adeò ut
tota ſuperficies unica duntaxat ſit cauitas aut ſinus, quo genitale ſemen excipi
tur, fœtusq; in utero continetur. Sinus iſte, formam fundi uteri magna ex par
g iuxta G 27 fi. quo foramen notatur. te referens, latior eſt & albior, quàm profundior, humilimaq;[g] ſede iuxta fun-
di foramen anguſtus cernitur: ſuperiore autem ſede latus, qua ueluti in duos
h utrinq; ad latus F 27 fig. ceſſat[h] angulos ad elatioris fundi partis[i] latera cornuaq; cõſcendentes. Media
enim[k] ſedes ſuperioris partis ſinus non tam altè ac latera ipſius conſcendunt,
i 25 fig. i, k. ob uteri ſubſtantiam deorſum hîc quaſi ſeptũ aliquod & tuber in cauitatem
k 27 fig. F, F. ſinus ſpectantẽ. Hunc ſinum in non prægnantibus, ut plurimùm uiſcido quo-
dam & ſubalbo muco illitum, & colore inter pallidũ & rubrum medio per-
fuſum, & in ſuis angulis ſuperioribus ue ipſius apicibus, quàm reliqua ampli-
l 23 fig. o. tudine rugoſiorem, ac omnino illi[l] cauitati ſimilem comperi, in quam defe-
m 23 fi. ν, θ, ι, λ, ξ. rentia ſemen[m] uaſa uiro ad penis initium inſeruntur. Nullus enim inibi in mu
lieribus inuoluntario ſeminis fluxu, ſeu albis, ut uocamus, menſtruis non labo
rantibus, manifeſtus (quemadmodum neq; in uiro) ſe offert meatus, niſi ex
n 25 fig. u. [n] uaſe ſemen deferente ſtylum acutiorem ſecundùm uaſis inſertionem ui in-
trudamus, ac ſecus quàm ſecundùm naturam habet, meatum dilatemus. Cæ- *Interna ceruicis uteri ſuperficies.*
o 26 fig. B, B. terùm interna ceruicis uteri[o] ſuperficies, quum conniuet, nec alioquin diſten
ditũr, undecunq; rugoſa implicitaq; eſt, ac in ſe concidit: ſi uerò admodum di-
ducitur, exactè læuis & lubrica per uniuerſam ipſius longitudinem, apparet,
præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur. Hîc namq; per- *Prominulæ in ceruicis orificio carunculæ.*
p 25 fig. ε. petuò præter laxos implexus, illas cuticulares[p] carunculas non æqualiter om-
nibus mulieribus inſtar geminæ linguæ propendulas adipiſcitur, quæ Græcis
νυμφὴ, μύρτον, ὑποδερὶς & κλιτορὶς uocantur. qui earum præciſionem plus quàm
quis facile arbitraretur cruentam, & cicatricem perinde ac reliqua huius ſe-
dis ulcera difficulter ſuſcipientem, docuerunt: quòd illæ carunculæ nonnul-
lis mulieribus ad tantam augeantur molem, ut pudorem deformitatemq; in-
ducant, & multis nationibus inſignis quoque impudicitiæ argumento ſint:
q 25 fig. A. 26 fi. ueſica etiam cum ipſius ceruice aperta ſpectatur. dein 27 fi. L. imò à ueſtimentis iugiter attritæ, ad libidinem irritant. Vnde etiam Aegy-
ptijs uiſum eſt, ut anteaquam illæ longiùs exerantur & propendeant, tunc
potiſsimùm amputentur, quum proximè uirgines nupturæ ſunt. Ad hæc, u-
teri ceruix in anteriori ſua ſede, paulo ſupra pudendum, ubi ueſicæ[q] excipit
collum, non adamuſsim æqualis cernitur. Nam præter ſcrobiculos quoſ- *Ipſius ſcrobes & ueſicæ colli in illã inſertio.*
dam tranſuerſim ductos, quibus uteri ceruix hîc contra pubis oſsis renixum,

ll palati

palati cuiusdam instar, exasperatus, utrinque ad insertionis colli uesicæ latera, tenuis uteri ceruicis portiuncula excrescit, in ipsius cauitatem propendens, ac illis membraneis processibus forma perquàm similis, quos regressum urinæ ad urinarios meatus è uesica, & bilis confecti'ue in uentriculo cremoris ex duodeno intestino in deferentem bilem meatum, præpedire innuimus. Haud secus, quàm si uteri ceruix urinam promptè admitteret, penduli uerò illi processus hanc aliam'ue potius materiam in uesicæ collum regurgitare prohiberent. A tergo etiam huius colli uesicæ insertionis, paulo'ue interiùs, carnea occurrit membrana, quæ hymen & eugion appellata, uirginibus est peculiaris. In cæteris namque mulieribus coitu, aut alioquin petulanti quopiam attritu diuulsa, lacerata'ue aboletur, neque inter secandum alias'ue liquidò sese offert: quum interim uel citra dissectionem in puellulis, diductis nimirum illarum, perinde ac si emicturæ essent, cruribus, persæpe uisitur. Perinde enim ut septum transuersum in homine reponitur, aut potius, ut uasis alicuius fundus transuersim ipsi innexus commissus'ue est: ita quoque membrana hæc transuersim in ceruice uteri ea qua diximus sede consistit, & ceruicis substantiæ eum in modum continuatur, ac si ex ipsa non aliter enasceretur, quàm cuticulares nuper dictæ carunculæ ex illa prodeunt. Carnea hæc membrana, tota sede qua è ceruicis uteri lateribus enascitur, modicè crasior est, quàm reliqua ipsius amplitudine: quæ alioquin insigniter tenuis, & non secus quàm carnea quæpiam membrana mollis existit, longa sectione instar rimæ cuiusdam peruia. adeò, ut huius sectionis occasione, hymen sanguinis menstrui purgationem in uirginibus neutiquam impediat, & albi illius crudiq; humoris fluxum quoque promptè transmittat: quem etiam admodum puellis nonnunquam accidere, Aristoteles rectè prodidit. Quòd uerò Arabes alicubi quinque uenulas in ceruicis uteri medium pertinere, ac dextrarum uenularum ora, sinistri lateris uenularum oris committi, ex hisq; Centonem ipsorum interpretibus uocatum, adeoq; hymenem efformari scripserint, coniectura magis, quàm sedula resectione factũ mihi persuadeo: quũ scilicet mẽbranæ huius nostræ Arabes haudquaquam meminerint, sed commissas inuicem suis osculis quasdam in uteri ceruice reperiri uenulas, ex sanguinis fluxu imaginati fuerint, qui sanè in prima coitione, quam Terentius acerrimam duxit, copiosissimè profluit, modò tunc puella integrũ aliàs, & priusquauis tandem causa non uitiatum hymenem habeat. Quanquam enim nullæ uenulæ ab Arabibus traditæ, suis finibus conniueant, connatæ'ue sint: nihilominus tamen rationibus assequi est promptissimũ, quì mẽbrana hęc, impetu rupta uel lacerata, & dein cõtinuo affrictu diuulsa excalefactaq;, sanguinẽ promanare sinat: nõ aliter quàm in coitu ruptum præputij uinculũ, quod plus æquo excedens, glandis apicem deorsum præter modum intorquet. Cęterùm, ut uulgò (quamuis falsò interim) ferunt, modò apud has, modò apud illas nationes, nuper natis puellis, quo facilius aliquando pariant, pubis ossa, nescio quibus modis seiungi: ita quoque ab obstetricibus matronisque quibusdam interdum audiui, nõnullis morem esse, ut puellulis membranulam quandã, seu pelliculam, perinde ac frustra mulieribus datam, ita effringãt, ut Iudęos uirilem glandem detegere, præputiumq; resecare adhuc hodie cernimus: utque etiam sedulas obstetrices puerorum iamiam in lucem editorum ori indicem indere, ac linguæ uinculum, si fortè plus iusto in anteriora pertingat, contractiusque sit, dilacerare nouimus. quod si fit, hymenem tunc disrumpi, uitiariq;, & quibusdam nupturis non leue rarumque commendandæ uirginitatis argumen-

Hymen.

15 figu. r. dein 15 fi. R. aut 15 d.

17 musc. tab. Δ.

argumentum præberi, arbitror. adeò, ut hac quoque occasione puellas absque hymene non secus nasci contingeret, quàm Iudęorum pueros interdum recutitos in lucem prodire certissimum est: utq; raras quasdam capitis figuras, citra omnem quę ab obstetricibus matribusq; adhibetur compressionem, nonnullis nationibus, ueluti proprias iam esse factas, non ambigimus, multaq; peculiaria in equorum pullis tempore euenire constat. Vtcunq; sit, nullus in uirginibus internæ ceruicis uteri superficiei laterum ad inuicem est connexus, ab eo quem quis fortè hymenis aliàs etiam perforati beneficio, fieri diceret. Præterea uteri ceruicis cauitas, ipsius uniuerso ductu, nullibi neq; uirginibus, neque iam coitu exercitatis mulieribus angustior, quod ad compositionem attinet, redditur: imò æquè capax est[t] quà fundo continuatur (si modò inibi amplior distendiq; aptior non sit) ac[u] quà in pudendum cessat. In elatiorem huius cauitatis sedem, ex humillima fundi uteri regione insignis suæ substantiæ exporrigitur[x] portio, quæ penis glandem quasi referens, obtuso suoq; mucrone ceruicis uteri latera nusquam contingens, foramine quodam peruia est: quod uteri aut fundi ipsius os nō secus uocari solet, ac muliebre[y] pudendum ceruicis os nuncupamus. Verùm, ut hoc alioquin nō diductum aut dehiscens, sectionis secundùm corporis longitudinem ductæ modo, aut instar I conniuet: ita quoque illud scissura trāsuersa & ueluti literæ Θ centro simili, (at non perpetuò æquali) donatur. Prægnantibus enim rugosa admodū & perquàm angusta esse, specillumq; uix admittere putatur. Quæ nuper pepererunt, scissuram hanc ampliorem, minusq; contractam rugosam'ue possident: non prægnantes, medio se habent modo. Quod tamē fundi orificiū, quoties dehiscit, orbiculare (ut & ceruicis orificiū) reddatur, manifestū esse arbitror. Aperitur autem in partu, quū fœtū illiusq; inuolucra emittit, & quū mēstruis purgationibus uiam dat, dein in coitu: nō semper quidē, sed quū uirile semen appetens, id naturali motu sugendo allicit: & quando uterus non concepturus, uirile semen unà cum muliebri semine iterū eructat: aut quum in pollutione, uel affrictu, muliebre semen excernit. Nequaquā enim uteri ceruice uiri semē admittēte, aut alioquin distēta, simul quoq; fundi orificiū perpetuò recluditur. quippe haud decuisset insatiatæ mulieris arbitrio, etiā post conceptū, uenerē procaciter nimiū desideraturę, orificiū illud subijci. Vt interim prętereā, quāta conseruationis speciei noxa, mulieres subinde geniturā pręter sententiā non reseruarent: quātaq; licētia, nullo cōceptionis habito metu, maritis parētibusq; imponerent, si modo fundi orificiū ita ac ceruicis orificiū ex mulieris arbitratu aperiri potuisset. Vteri magnitudinem, quum ipsius explicaretur situs, aliquo etiam pacto recensuimus: neq; hæc sanè promptius, quàm uentriculi moles, describi potest. Fundi enim magnitudo pro contentæ in illo genituræ aut fœtus quantitate uariat, & ceruix quoque modò complexa rugosaq; conniuet, modò in coitu ad penis, in partu uerò ad fœtus formam diducitur. Et quemadmodum distentionis ratione, non eadem ceruici adest latitudo, ita quoque neque par longitudo. nam nobis uterum inter dissecandum attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur. adeò ut non minus ridiculum sit, uteri ceruicis quàm penis (cui illa instar uaginæ censetur) longitudinē latitudinem'ue describere. Quinetiam uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, angustiorq; & directior (præterquam quòd alijs natura sit strictior) efficitur. ac proinde etiam haud miror, omnes quodam digitorum numero eius longitudinem describere aggressos, inter se discrepare: & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, alium pauciores digitos enumerare:

t 27 figur. K,K.

u 27 fi. ad crinitā sedem.

x 26 fi. C. dein D. et 27 fi. G,G.

y 25 fig. 1.

Fundi uteri orificium.

Muliebris uteri magnitudo.

merare: & quod omnium absurdissimum est, parem in non prægnantibus fundi ceruicisque statuere longitudinem. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pendet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu, quum generationem expetit, sese ducere, ac ad penis summum tanquam animal quoddam (ut & Plato dicebat) hiare possit. Insuper uetulis & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarum euulsione fuerunt tractatæ, fundi os in pudendum quasi dependet, ac proinde breuissima implexaq; in illis ceruix uidetur: quæ tamen inter secandum sursum tracta, aut aliàs in uiuentibus intrò protesa, longè educitur. Quòd autem puellis uteri fundus minor sit, quàm illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterum gessere, etiam alijs proditum est Anatomicis: quanquam in his omnibus testium ferè ritu, sic fundus uariet, ut nullam ipsius molem (quemadmodum neq; uesicæ) priuatim circumscribere queam. Vtcunque sit, nō prægnantis uteri[z] fundus multo minor est, quàm dissectionum rudis facile sibi persuaderet. quum latitudine duos digitos parum excedat, & lōgitudine uix unquam trium digitorum latitudinem æquet. Porrò dissectionū professoribus, etiam menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis poni differentiã, legi quidem, quando uterum sanguine turgentem, & paulo pòst eum repurgaturum, illo grandiorem esse docent, qui nuper uniuersum sanguinem profudit. Verùm hac ex parte nunquam mihi se obtulit uteri discrimen: & de sanguinis illius collectione, & purgatione, infrà quædam subijciam, nunc uteri substantiam pertractaturus. Non prægnantium itaque fundi[a] substantia conspicitur neruea, membraneá ue, sed interim admodum crassa, & nō adamussim, ut cætera quę generatim neruosa dicuntur, candicans, sed carneum quid colore & substantia præ se ferens, & passim denique continua, & duritie sibi æqualis, nisi fortè ad fundi[b] os paulo durior collectiorque aut densior euadat. In exteriore huius substantiæ (quæ utero, ut semel dicam, quodãmodo propria & peculiaris est) superficie, obscuræ gracilesque uenæ integro adhuc utero excurrere uidentur, inter[c] interiorem[d] exterioremque ipsius tunicas, incedentes. Sunt enim duæ uteri tunicæ, quarum exterior principium ducit à [e] membranis, quæ[f] uasa uterum accedentia continent, uterumque peritonęo alligant. A' peritonæo namque, quà uasa ipsi adnascuntur, quæ à magna uasorum[g] distributione supra sacrum os facta, uersus crura tendunt, partes quędam processús ue exoriuntur,[h] membranis mesenterium efformantibus substantia formaq; simillimi. Sunt enim hi processus instar duarum tenuiū membranarum in ipsarū medio uenas & arterias & neruos aliquot deducentium, & multo adipe oppletarum, quæ à peritonæo utrinque procedentes, totis ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modum committuntur, quo intestinis mesenterium[i] applantari docuimus: & quemadmodū mesenterium illis tertiam obducit[k] tunicam: ita etiam hæ peritonæi membranæ in secundam exterioremúe uteri degenerant, longè ea crassiorem, quæ à mesenterio intestinis offertur, quòd scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinq; nimirū duæ, uteri efforment tunicam, tertia interim intestinorum à duabus tantum constituta membranis. Verùm uteri tunicæ crassities ob hoc duntaxat non tanta est, quòd ex tot peritonæi exurgit partibus: sed quia hæc in contracto, & non grauido utero, impense collecta compressaq; dissecantibus occurrit.[l] Interior fundi uteri tunica, ipsi peculiaris & propria est, ab eaq; compingitur substãtia, qua fundum præcipuè constare diximus. Hæc itaq; tunica in non prægnanti utero crassitie omnes reliquorū corporis organorū tunicas, uel tres etiã[m] uentriculi

Margin notes:

In Timæo.

z Moles uteri ut maxima, exprimitur 27 fig.

Vteri fundi substantia.

a Conspicitur ad E, E, E. 17 fi.

b iuxta G 27 figu. & iuxta C, D 26 figu.

Duarum uteri tunicarum exterior.

c 27 figur. E, E.

d 27 figu. H, H.

e 24 figu. O, P, Q. & 26 fig. E, E. 27 I, I.

f 25 fig. u, u, y.

g ult. figu. lib. 3 b.

h 24 fig. F, G.

i spectatur in 10 figu.

k 9 fig. k. k educūt L.

Interior tunica.

l 27 figu. E, E.

m 17 figu.

triculi &[n] intestinorum simul implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur.[o] Vbi enim fundi efformat orificium, crassissima est, deinde in media[p] sede superioris fundi partis crassa quoq; est admodum, & (ut in fundi sinus enarratione dicebam) in ipsum quasi sinum extuberat. Cæterùm quà uterus in obtusos[q] angulos sua'ue cornua desinit, hæc tunica tenuior, minusq; spissa uel densa dissecantibus quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem, & anteriori & posteriori sede pariter crassa existit, adeoq; compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctionem, & notatu dignum uenarum arteriarumq; incessum, utcunque tunicam illam disseces, intueri liceat. Verùm in illis quæ iam aliquandiu utero gerunt, interior hæc tunica, triplex fibrarum genus, etiam multo manifestius, quàm nuper ex animante resecta, & quæ modò inflatur uesica, proponit. ac rectas quidem habet intimas, easq; nō admodum numerosas: extimas autem orbiculares transuersas'ue, rectarum copiam nonnihil superantes: medias uerò nanciscitur obliquas, easdemque plurimas & ualidissimas. Dein in prægnante utero uenarum arteriarumq; hanc tunicam perreptantium magna conspicitur copia, quæ suis osculis tunicam ingredientia, in[r] secundinas (uti in fœtus inuolucrorum dicemus historia) pertinent: & ipsa denique tunica tanto est rarior tenuiorque & magis neruea membranea'ue, ac minus carnea, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Cæterùm ceruicis uteri[s] substantiæ aliquid commune cum uirili pene accidit. quemadmodum enim duo huius[t] corpora, &[u] glans præcipuè, crasso inuolucro inter neruum carnemque substantia medio, & fungosa spongiosaque quadam substantia infarto:[x] constant: sic quoque ceruix uteri carnea nerueaque, sed non impense crassa, constituitur tunica, substantiæ etiam illius fungosę nonnihil possidente. Huius substantiæ beneficio, quum mulier uenerem auidè expetit, uteri ceruix penis modo extuberat, pudendique ipsius colliculi ac cuticulares illius carunculæ extrà prominent, ceruicisque cauitas penem amplexura arctatur, & quod ad rectam uirilis seminis euibrationem sat est, dirigitur. At istud parum illi expenderunt, qui ceruicem uteri multis & orbicularibus musculis, non aliter quàm uesicæ[y] ceruicem, & recti intestini[z] terminum intertexi finxerunt. Quod, etsi plerisque mulieribus concubitus uoluptatem forsan augeret, & pariter in causa esset, cur illæ constringentium arctantiumque medicaminum copiam nostris officinis relinquerent: nimis tamen uoluntariam uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quónam pacto penem plus iusto uteri ceruicis arbitrio subiecisset. Porrò Anatomici uerius scripserunt, ceruicem in puellari ætate delicatiorem molliorémque esse: contrà in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arteriæ illam in uetulis subinde comparauerint. crebro enim congredientium attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occallescit: & frequenti astringentium lotione, assiduoque mensium fluxu, haud secus induratur, quàm ob acrem humorē continuò defluentem ulcera ad fistulas permutari nouimus. Venæ & arteriæ ceruici insertæ, non prægnantibus manifestiores propemodum mihi semper uisæ sunt, quàm fundi: diuersum tamen utero gerentibus accidere certum est. At uenarum arteriarumque uteri seriem, iam unà cum seminalium uasorum fabrica, & uteri neruis, opportunè aggrediar. Mulierum itaque[a] testes, uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatiùs quàm fundi superior consistit pars. utero autem

Ceruicis uteri substantia.

Mulierum testes.

n 9 fig.
o 27 fi. G.
p 27 fig. F.
q 25 figu. i, k.
r tabulæ fi. 30.
s 27 figur. K, K.
t fig. ca. 49 lib. 2 A, B.
u earundē fig. D.
x Constitutionem hāc ostendit 3 fig. ca. 49 lib. 2 ad E, E, F.
y 25 fig. y.
z 8 figu. 4.
a 24 fi. M, L. & 25 fi. †. & 26 figur. F.

gerentibus eandem ferè ſedem occupant: at quo magis uterus extenditur, eo inferiùs quàm ipſius ſummum habetur, ad latera illius ſiti apparent. Innituntur autem peritonæo ea ſede, qua ilium oſſa ſacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quàm[b] ſeminalium uaſorum beneficio[c] laxiſq; membranis, peritonæo connexi. Hi uirorum teſtibus multo minores ſunt, forma uerò oblongiores, & ſecundùm latitudinem minus rotundi, & perinde ac ſi latiores quàm profundiores effici deberent, anteriùs poſteriusque depreſsi. Externa ipſorum ſuperficies inæqualis, & haud ſecus quàm ſi plures eædemq; exiguæ unà colligarentur glandulæ, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Subſtantia quippe non conſtant, ut uirorum teſtes, molli, ac innato ſibi humido læui, continua & æquali: uerùm duriori, meſenterijque ac inferioris omenti membranæ[d] glandoſis corporibus non abſimili, & præter exiguos uenarum & arteriarum in ipſa conſiſtentes plexus, ſinuoſa cauaq;. Habent enim mulierum teſtes intus præter uaſa, ſinus quoſdam tenui aqueoq; humore plenos, qui prius non læſo teſte, ſed ui compreſſo, ac inflatæ ueſicæ modo crepante, in miram altitudinem inter diſſecandum, non ſecus quàm ex ſcaturigine quapiam exilire ſolet. Vt uerò is humor uelut craſsiuſculum lactis ſerum in ſanis mulieribus albus eſt, ita quoque illum mirè luteum croceumque & paulo craſsiorem deprehendi, in duabus non uulgariter nobilibus puellis, quæ ante mortem, uteri ſtrangulatu uexabantur, quibusque alterius teſtis ſinuum unus duntaxat, inſtar maiuſculæ piſæ protuberabat croceo humore illo infartus, & conterminas ſedes non ſecus tingens, quàm in hominibus colon inteſtinum, quà ſub iecore fertur, à bilis ueſicula luteum reddi cernimus. Vtque huius humoris liquoris'ue rarus occurrit color, ita quoq; grauiſsimè olebat, uenenoſumque quid & tetrum præ ſe ferebat: illorum cerebri ſymptomatum indubiè autor, quæ in uteri ſtrangulatu indies oboriuntur. Vna uirgo annos nondum nata quatuordecim, ex pulmonum, ut uidebatur, inflammatione, & frequenti in eo morbo uteri ſtangulatu perijt, qui non ita pridem moleſtus eſſe cęperat. Altera annos iam attingẽs duos de uiginti, poſteaquam uno aut altero anno inſigniter palluerat, illiſq; ſymptomatibus ſubinde oppreſſa fuerat, quibus puellas modò ferè teneri conſtat, quæ perditè amantes, menſtruas purgationes diu ſuppreſſas habent, aut quibus albus ille & crudus humor longo interuallo profluit: ex uteri inquam ſuffocatione ita interijt, ut quum porrecti ueneni parentibus incideret ſuſpicio, ea mihi medicisque aliquot ad expetitam ſectionem obtigerit. qua præter ingentem pulmonum albedinem, mollitiemque, ac totius corporis exanguem habitum, nihil uitioſum, uel circa uterum ipſum, deprehendi, præter luteum illud miris modis olens alterius teſtis tuberculum. Muliebrium itaque teſtium (ne fortè ad mulierem, cuius in Capite de liene obiter mentio incidit, & monſtruoſa alioquin & ęgra prolixius excurrat oratio) ſinib. nulla peculiaris eſt forma: inęquales enim, ut exterior ipſorũ teſtium ſuperficies, ſunt: & nõ unus, ſed plures, neq; illi ſemper ijdem cernuntur. Teſtiũ ſubſtantia membraneo inuolucro undiquaque circumdatur, quod ipſi ualidiſsimè adnaſcitur. Atque hoc quidem, etſi durum ſit, longè illi tamen[e] inuolucro quod uirorum teſtes proximè ambit, duritia & craſsitie cedit: neque adeò promptè à teſtium ſubſtantia interſecandum diuellitur, non ſecus quàm ſi commune continuumque cum teſtis ſubſtantia eſſet corpus: quam ea quoq; ratione quis etiam membraneam eſſe, meritò diceret. quanquam interim præſens mulierum inuolucrum, eundem uſum ſuo teſti præbeat, quem uirorũ teſtis intimum inuolucrum ſuo teſti prę-

ſtare

[Margin notes:]

b 25 fig. o, p, t, t, u. c 26 figur. E, E.

Teſtium ſinus, & in illis contentus humor.

d 10, 11. fi. L, L. & 4 fig. u, u.

Teſtiũ inuolucra.

e 23 figur. R, S.

f 25 fi. o, p, s, t, t, u. stare cõstat.[f] Vasorum namq; seminaliũ applantationẽ excipit, gãldolosamq; testis substantiam ueluti in forma quapiam continet. Præter hoc autem inuolucrum, muliebris testis nullum aliud obtinet, nisi [g] quòd peritonæi processus uasa seminaria uteriq; uenas & arterias in testis ambitu cõtinentes, & uespertilionum alis forma longè simillimi, & ab Eudemo retia non ineleganter nuncupati, testis mediam duntaxat partem integunt: non uerò (ut [h] exterior uirilis testis tunica suum testem, illiusq; seminaria uasa) prorsus induunt. Cæterùm uasa muliebribus testibus materiam ad seminis generationem adferentia, similiter ac in [i] uiris, duæ sunt [k] arteriæ, & totidem [l] uenæ, utrinque nimirum una uena, & una arteria, quæ exortu quidem uirorum uasis prorsus correspondent: in distributionis aũt serie & progressu, ab illis differũt. Dextra enim muliebris [m] uena à cauæ uenæ pronata caudice, simul cum coniuge sua [n] arteria, cui magnæ arteriæ truncus initiũ præbet, priusquã sui lateris [o] testem contingit, simul quidem cum arteria ita implicari permisceriq; [p] incipit: ac uirorum uasa posteaquã è magna peritonęi cauitate prociderunt, [q] inuolui uidemus. uerùm mulieris uasa non uniuersum ipsorũ corpus (perinde ac uiris euenit) in implicationẽ eam absumunt, sed [r] mediã sui partem in superiorem fundi uteri sedem sic digerendam porrigunt, ut [s] cæteras uterum petentes uenas ac arterias multis propaginibus discindi distribuiq; audies. Porrò ea [t] implicatio, quæ à reliqua media uasorũ portione cõstat, paulatim magis magisq;, ut in [u] uiris, inuoluitur, uaricosumq; corpus efformat, sua [x] basi, elatiori testis parti adnatum, & ramos in testis substantiã, & illum proximè ambiẽs inuolucrum diffundens. Hac quoque ratione [y] sinistra seminalis uena à cauæ propagine sinistro reni oblata, initium sumens, cum [z] sinistra arteria à magnę arteriæ pronata caudice distribuitur. dein utriusque testis [a] uas semen ab ipso in uterum deferens, testis corpori, perinde ac in [b] uiris connascitur: quanquam interim testi magis orbiculatim, quàm in posteriori solum sede, aduoluatur. Ab interna enim sede basis [c] uaricosi corporis [d] incipiens, externo testis lateri, & deinde inferiori illius parti, ac nonnihil interno quoque lateri [e] adnascitur, haudquaquam tot reuolutionibus instar uermis ęqualiter procedentibus, qua testi adnascitur, ac uirile [f] uas donatum. Porrò à teste nonnihil sursum ascendens, & testi non amplius adnatum, reuolutiones eas amittit, ac [g] teres planumque instar nerui in uterum errabundo ductu (quem ueterum quidam laxè contorto uitis pampino capreolo'ue assimilarunt) fertur, in mediam sui lateris cornu sedem insertum. [h] His organis, quæ peritonæi processibus membranisue admodũ pinguibus intertexuntur, tutoq; suffulciuntur, per me quidem licebit quæuis nomina imponere: ego autem, quoniam uirorũ organis forma substantiaq; correspondent, eadem nomina illis, quæ his, inter docendum indere soleo. Cæterùm præter nuper [i] commemoratas uteri uenas & arterias, quæ à media uasorum testi materiam adferentium portione constituuntur, [k] aliæ multo crasiores uterum à caua & arteria magna post illarum supra sacri ossis initium factam [l] diuisionem, accedunt. Postquam enim ea uasa primùm in duos insignes truncos diuisa sunt, & hi rursus singuli in [m] duos grandes, sed amplitudine impares ramos dissecti: unum quidem crasiorem, ac per inguina crus adeuntem, alterum uerò humiliorem graciliöremq;, cuius [n] finis per pubis ossis [o] foramen elabitur, uteri inquam uenæ ac arteriæ oriuntur, à graciliori humilioríque secundæ illius diuisionis ramo utrinque pronatæ. Ramus enim in dextro consistens latere (quod & de sinistri lateris ramo subaudies) insignem educit propaginem: uena quidem uenam, arteria autem arte-

Margin notes (left): f 25 fi. o, p, s, t, t, u. — g Pete hæc ex 24 figu. O, P, & 26 figu. E, E. — h 20 fig. u. — i 20 fig. f, e, b, i. — k 25 fi. g, h. — l 25 fi. d, c. — m 25 fig. d, d à P. — n 25 fig. g, d Q. & iuxta f. — o 25 figu. r. — p ad o 25 figuræ. — q 22, 23 fig. A. — r 25 fig. n. 26 figu. H. — s 25 figu. y. — t ab o ad p 25 fig. — u 22, 23 fi. à A ad e. — x 25 fig. p. — y 25 figu. e ab V. — z 25 fig. h à Q iuxta f. — a 25 fi. f, t, u. — b 23 fig. u, θ, ι. — c 25 fi. o. p. — d 25 figu. f. — e 25 fig. t, t. — f 23 fi. H, I. — g 25 fig. u uersus i. — h 25 fi. o, p. & f, t, t, u. — i 25 fi. n ab o. & 26 fi. H à G. — k 25 fig. y. — l ultimæ fi. lib. 3 b. — m eius fi. d. — n eius fig. i. — o 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r.

Margin notes (right): Seminaria uasa mulieribus cuiusmodi. — Vteri arteriæ & uenæ.

tem arteriam:[p] quę simul accumbentes, dextrum uteri latus propter fundi o- *p 1 tabellæ*
rificium accedunt, inibique in multas scissæ soboles, quasdam sursum in hu- *fig. 30 H.*
miliorem fundi sedem exporrigunt, quasdam per uteri ceruicem deorsum di
gerunt,[q] nonnullas etiam uesicæ impartientes. Ab his uterum accedentibus *q 25 fig. κ.*
uasis (uti quis fortè arbitraretur)[r] uenæ & arteriæ neutiquā originē ducunt, *r 25 figu. n*
quæ secundùm rectos abdominis musculos sursum feruntur, &[s] uasis per po- *& 6 musc.*
steriorem pectoris ossis sedem descendentibus conterminę fiunt. Hę enim or *tab. c in f.*
tum sumunt à præcipuis uasis per inguina in crus deductis: à quibus etiam *s 6 musc. ta.*
[t] surculi pronascuntur, muliebre pudendū colliculosque ipsius petentes, unà *a. aut figu.*
Vteri nerui. cum præsentibus uteri uenis ac arterijs. ab ossis sacri neruorū[u] paribus utrin- *cap. 6 lib. 3*
que etiam nerui propagātur, tenuibus surculis in uteri potissimùm ceruicem, *L ad M.*
& circa humiliorem fundi sedem excurrentes. Ad elatiorem porrò fundi *t fig. ca. 6.*
regionem, subinde[x] neruuli perquàm graciles diffunduntur, à sexti neruo- *lib. 3 Δ.*
rum cerebri paris ramis dissecti, qui costarum exporriguntur radicibus. Ve- *u fig. 2 cap.*
rùm, ut hi neruuli prætenues albicantesque sunt, &[y] pinguibus membranis, *11 lib. 4 iu-*
uti & prius commemorati, suffulciuntur: ita quoque inter secandum difficul- *xta cha. 25,*
ter occurrunt. Nunc itaque propemodum euadit manifestum, quas partes u- *26. & c.*
Quibus partibus uterus adnascatur, & solum quas tangat. terus tangat solum, ac quibus insuper alligetur & adnascatur. Anterior enim, *x ab ε & μ*
posteriorque & superior fundi uteri regiones, nullis quas contingunt parti- *fig. 2. cap. 2*
bus adnascuntur, latera uerò connascuntur membranis uasa utero deducen- *lib. 4.*
tibus, ac demum[z] carneis illis fibris intertextis: quæ duos efformant muscu- *y 24 fig. O,*
los, quorum beneficio uterus uoluntario motu nonnihil obscureque sur- *O. & 26 E,*
sum, dum mulieres ilia contrahunt & quasi colligunt, allicitur, quique adeò *E.*
obliquè prorepunt: & quà uterum accedunt, adeò interdum crassescunt, ut *z 24 fig. P.*
perperam illos musculos uteri cornua esse aliquando arbitratus fuerim, quòd
scilicet[a] obtusos muliebris uteri angulos papillas'ue cornuū imagini non ad- *a 25 fi. i, k.*
modum accedere uidebam. Ceruix porrò uteri ex lateribus[b] mēbranis quoq; *b 27 fig. I,*
& uasis ipsi porrectis adnascitur, & illorum interuentu peritonęo (sed, quem- *I. & 24 fi.*
admodum & uterus, laxè) connectitur. Posteriore aūt parte, suę longitudinis *R, S.*
medio, quod fundo propinquius est,[c] recto intestino ita innititur, ut accum- *c 24 fi. K.*
bentes inuicem intestinorū * gyros mutuò allocari cernimus. Verùm ad cer ** Spectantur in 6, 7, 8 fig.*
uicis in pudenda finem, illa podici proinde connascitur, ac si recto intestino
& ipsi communis quędam esset tunica, uti stomacho & asperæ arteriæ com-
munem esse tunicam non ambigimus. Rursus ceruix anteriori sede, elatiùs
quidem ac iuxta fundi orificium, innitentem duntaxat habet uesicam: sed pau
lo inferiùs fibris quibusdam humillimam uesicæ partem & ipsius ceruicem
adnatam possidet.[d] Vbi autem hæc illi inseritur, uelut commune quoddam *d 25 fig. A,*
utriusq; corpus, & tunica efficitur. Sic quoq;, quà uteri ceruix in pudendū desi *27 fig. L.*
nit, commune utriusq;, ceruicis scilicet & cutis, quemadmodū in labris & pal-
pebris, corpus constituitur. Hæc cutis, præterquam quòd pilosa euadit, i-
psi duriuscula, similiter ac in mento, substernitur pinguedo: in uetulis (e-
tiamsi illis uteri ceruix occalluerit) unà cum mamillis flaccescens, neque ita
bellè pudendi colliculos alas'ue, ut in iunioribus, ac magis consistente du-
raque adipe obesis, sustinens. At quum hæc citra mortuorum sectionem
sint obuia, quis omnium hoc Capite hactenus enarratorum sit usus, explica-
re modò conabimur. Vterus itaque concipiendo semini idoneus, & fœtum
Vteri officium ipsiusq; conformationis ratio. tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quàm sanguine nutriri que-
at, in humillima trunci corporis sede locatus est, qua ad concubitum semi-
Situs ratio. nisque susceptionem, & adhuc ad concepti fœtus augmentum, perfectique
partum,

partum, nulla aptior excogitari posset. Hæc siquidem longe à facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus insigniter uterus distendi queat, inibi præpediunt: atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora, & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo conuenit rotundæ proxima, quo is reddatur capacior, iniurijsque minus obnoxius. Dein fundus unicus simplexque est, quod unicum fœtum amplecti debeat: attamen latior uisitur, quàm profundior, quòd interdum & gemellos concipiat. Paruus autem, ac magis quàm facilè crederetur contractus in non prægnantibus uidetur, ut quàm minimum alia tunc comprimeret organa, [c] sinumq; suum adeò angustum redderet, ut quàm uicinissimè uniuersam genituram amplecti queat, nulla ex parte eam à se intactam relinquens. Ac proinde commoda quoque ipsius functioni constat substantia, quæ affatim scilicet contrahi colligiq;, quum nihil complectitur, posit: & rursus secundùm contenti augmentum, sensim in egregiam amplitudinem explicari. Atque hæc non imbecillis, distendi'ue citra diuulsionem inepta uisitur: at ualida, & iniurijs ferendis pertinax, fibrisque non infirmis, neque ijs, ut sors fert, intertexta. Verùm rectas habet intimas, quòd ante omnia semen allicere debeat: & easdẽ posidet paucas, quòd semẽ ipsi ex tẽperamento ad iustitiã, adeoq; tota essentia placens, ac fluidũ, aptoq; mẽbro porrectũ, in illum ocyus labatur. Obliquas autem plurimas, easdẽq; rectis ordine succedentes sibi uendicat, quòd ab ipso conceptũ, diutissimè retinendũ sit. Trãsuersas uerò extimas nãciscitur, quòd illas uterus tum primũ maximè requirit, quãdo fœtum diu satis amplexum, in lucem est editúrus. Quòd unica, eademq; crassa cõtentus fuerit peculiari tunica, neq; duas cum uentriculo, carnosiorẽ uidelicet unam, & neruosiorem alteram obtinuerit, hinc factum credimus, quòd uterus tantum cõtinere amplectiq; debeat, non aũt uentriculi modo aliud quippiã à proprio nutrimẽto concoquere & elaborare. Peritonęũ illi ualidam exporrigit tunicã, propriæ ipsius tunicę inuolucrũ, & tutissimum propugnaculũ futuram. Hęc externa superficie lęuis aqueoq; humore óblita est, aliarũ partium ritu, quæ se inuicẽ tangere quidem, non aũt mutuò connasci satius fuit. Si enim uteri fundus nõ pręgnantibus incumbẽti ipsi uesicę, & quod ipsi subiacet recto intestino cõnasceretur, & non laxis ipsius, sed duris uinculis, ijs quibus accumbit partibus alligaretur: quis inficias ibit, uterum commodè tunc unà cum fœtu non posse distendi, aut etiam in congressu, uel partu, deorsum uelut animal quoddam repere? Rursus, si uterus fœtu turgidus, omnibus quas tunc contingit partibus connatus hæreret, quo'nam pacto obsecro, semen denuò amplexurus in se concideret, debitamque angustiam efformaret? & quum minimè sua distentione amplitudineq; opus est, intestinorũ functioni non semper obesset? Orificium fundi tale est, quod semper conniuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut fœtui mensibus'ue iter præbere debet. meritò enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio occlusioq; haudquaquã pendet. Crasiore uerò & densiore, ac idcirco penis glãdis modo in uteri ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quàm reliquum fundi corpus, constituitur, ut in partu satis distendatur: utque in mira illa apertione, lacerari diuellíue non periclitetur. Insuper insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia extruenda Naturam uti, quis ignorat? qui eam ut dirigi distendique ad seminis susceptionem facile posit, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusque seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutim occludi queat, efformatam conspicit. præterquam quòd ceruicem substantia ad ueneris pru-

Margin notes: *Formæ.* — *Magnitudinis.* — *c 17 fig. A, A, B, B.* — *Substantiæ.* — *Fibrarum.* — *Superficiei & nexus ratio.* — *Orificij fundi ratio.* — *Vteri ceruicis ratio.*

ris pruritum apta cōstare, & propter affrictum scrobes quasdam obtinere, diximus. Vt uerò ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij pręstat: ita quoq; cōniuentes pudendi colles, & cuticulares ipsius carunculæ, ceruicis opplentes initium, eidem usui, perinde sanè ac titillationi & pruritui, accommodę censentur.

Testiū & uasorum seminalium.

Vasorum seminaliū in mulieribus ortus & ductus, ipsaq; testium substantia & cōformatio, mulieres semen habere mihi utcunq; persuadent: uerùm id humidius frigidiusq; uirili semine existere arbitramur, quòd testes ipsi & minores sint, & mediā duntaxat arteriæ uenæq; seminalium portionem ascifcant: quodq; mulierem uiro frigidiorem esse credimus. Neq; etiam frequens scortorū concubitus argumento est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quiq; secantibus copiosus in testiū sinibus occurrit, quàm uiro adesse: quum id nō ex cōcubitus, sed ex seminis humoris'ue illius eiectionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè superantur) metiendum sit. Muliebrium itaq; uasorum & testium functionem ac usum, ea quæ de uiri seminalibus organis prodidimus, satis commonstrant. Sic quoq;, ut uterus, & potissimum ipsius ceruix, exacto sensu donarentur, neruos illis frequentes insertos fuisse, is quem nunc obtinēt sensus, liquidò attestatur.

Neruorum ac venarum & arteriarum ratio.

Cęterùm uenas & arterias uterum implicantes, huic & quū concepit mulier fœtui etiā, cōmune uenarū arteriarumq; munus in alendo natiuoq; calore recreādo pręstare, indubitatum est.

Menstruæ purgationes quî coarceruentur, et unde fluant.

Vti & mēstruas lunares'ue purgationes, ex uterū petentib. uenis quoq; euacuari cōstat. sed quî id fiat, & per quas'nā potissimū uenas, fundi scilicet, an ceruicis: perpetuò, an nunc ex his, nunc ex illis, forsan si diligēs Naturę operū fueris admirator, neque in alicuius iuraueris uerba magistri, & tu quoq; non mecum modò, uerùm etiam cum eruditissimo uiro Ioachimo Roelants primario apud Mechlinienses medico, Belgarumq; singulari ornamento, ambigis: qui hac de re non semel, tum propter alias occasiones, tum maximè propter Hippocratis Aphorismū sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundē commentarium, ad me scripsit. Non quòd quis menstruus sit sanguis, & quę ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & quî fœtum enutriat, quamq; falsa de ipsius prauitate & tetro odore Plinius cum alijs plerisque tradiderit, nos lateat: aut quòd ignoremus, sanguinem illum in fundi sinum toto mensis interuallo sensim minimè coaceruari, ac mensis periodo, turgente iam utero (licet quibusdam secus uisum fuerit) promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquàm similis esset, qui è naribus aut ano guttatim distillat: à quo menstruus neq; manādi forma, neq; alijs omnib. differt, nisi fortassis plerunq; tenuior & aquosior, aliáue eiusmodi qualitate præditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis dubitare posset, illum ferè concretū & frustulatim educendum? ut taceā, fundi orificium tum nisi purgatis mensib. nō posse in congressu recludi. alioquin quando mulier iniretur, ac fundi ore semen exciperet, aut id os semē emitteret, etiā sanguini mēstruo uia pręberetur, isq; proflueret. Quin & magnā huius rei cōiecturam mulieres quædam dant, nuper à partu neq; fluidum neq; tenuem emittentes sanguinem: uerùm magna cōcreti sanguinis cum seroso quopiam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uenæ sectione extractum, atq; in uitro horis aliquot asseruatum, in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namq; formę illis mulieribus sanguinē profluere aliquando conspexi, haud aliter sanè, quàm si uenę, quę secūdinis innascebātur, adhuc apertè in uteri sinum (qui tum adhuc laxus est, & patet, prompteq; aliquādiu in se

in se coaceruat) sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut aliàs solet, ex pudendo manaret. adeò, ut facilè in fundi cauitatem sanis mulieribus sanguinem menstruum nequaquã sensim colligi, certò posſimus conijcere, & arbitrari (ut in fœtuum dissectione intuemur) uenas ad fundum ceruicemq; pertinentes, qua suis suffulciuntur membranis, sanguinem hunc maxima sui portione paulatim in se reponere: ac tandem turgentes, illum singulis mensibus, apertis ipsarum osculis emittere. Insuper id quod in quodam, hæmorrhoidum uitio laborante, non illubenter expendi, mihi certiſsimo, in uenis illum sanguinem, non autem in fundi cauitatem accumulari, argumento est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, sanguinis fluxu ex uenis in anum pertinentibus uexari consueuerat: & quum ex nigro arquato, iecorisque mira duricie perijsset, num portæ rami, an cauæ hunc sanguinem euacuarent, indagaturus, illum dissecui: atque uenæ portæ[f] ramum sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesenterio ductum, pollicis ferè crasſitiem æquare, & sanguine turgere animaduerti, conterminis cauæ uenæ[g] ramis nihil prorsus immutatis. Cæterùm etsi perinde in mulieribus fieri colligo, id tamen sectione nunquam obseruaui: quum hactenus mulierem non prægnantem, quæ uenarum crasſitie ab alijs non prægnantibus magnopere differret, haud inuenerim. quanquam tamen pleræque diuerso modo affectæ, mihi inter secandum occurrerint, quæ eiusmodi quid ostendere potuissent: nisi etiam sanguis in toto uenoso uniuersi corporis genere, anteaquam purgetur maxima ex parte, consistat. Lutetiæ enim in publica sectione, præstanti forma & floridæ ætatis meretricem, suspendio necatam, primùm secui. Patauij quoque altera obtigit, quæ sibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiusdam, diuo Antonio hîc sacri, elegans scortum, repentè uelut ex attonito morbo mortuum, Patauini studiosi ex monumento ereptum, ad publicam sectionem attulere: mira industria cadauer uniuersa cute liberantes, ne à monacho dignosceretur, qui id ereptum cum scorti matre apud urbis præfectum conquerebatur. Præterea superiori anno mulierculam utcunq; senem, & fame (uti conijcio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione subductam, in scholis adepti sumus. Quæ autem postremò nobis obtigit, raræ magnitudinis, mediæque ætatis mulier, suspendij metu se grauidam falso finxerat. Verùm prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illam minimè grauidam esse affirmabant) interrogata, nunquam, quantum à menstruis purgationibus abesset, utcunque id sedulò nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Cæterùm huic, perinde ac puellis, cæterisque, quas non prægnantes hactenus uidi, omnibus, uenæ pari se habebant modo, reliquisque totius corporis uenis ex proportione respondebant, nullo scilicet redundante copiosiore´ue turgentes sanguine: ita sanè, ut ex dissectis corporibus (quemadmodum iam prius quoq; dixi) nullas rationes adferre queam. Verùm interim (ut ad id de quo potiſsimùm ambigebam, redeat oratio) non adeò de lunaris ac menstrui sanguinis collectione aut coaceruatione fui solicitus, atq; lubens inspexissem, quî utero non gerẽtibus per crassam uteri fundi substantiam uenæ sese aperiãt, ac menstruum sanguinẽ statis interuallis emittant, potiſsimùm quũ & hanc duritia & cõpactione densitate´ue uix magnopere differentẽ perpetuò in omnibus repererim, quas non prægnãtes dissecui: nullo quoq; insigni uenarũ uteri fundo oblatarũ occurrente unquã discrimine, cum uenis & arterijs uteri ceruicẽ implicãtibus. adeò, ut uteri fundi[h] crasſitiem cum ceruicis[i] substãtia conferẽs, nonnunquã mihi ferè persuaserim, non prægnan-

f fig. cap. 5. lib. 3 c, c. et d, d. dein e, e. & 12 fig. 11.
g fig. ca. 6 lib. 3 Y.
h 17 fig. E, E, F.
i 17 fig. K, K,

prægnantibus mulieribus per uenas in ceruicem uteri pertinētes, menstruas purgationes plerunq; fieri. maximè quum uulgò confirmari scirem, uirginibus ex uenis ceruicem sub hymene, qualiscūq; is tandem esset, adeuntibus, eas purgationes duci: quumq́; in nuper dicti Aphorismi commentario apud Galenum legerem, utero gerentium sanguinem, qui ipsis interdum instar lunaris purgationis defluit, nō ex uteri uenis, sed ceruicis, promanare. Quia tamen mulieres uteri procidentia laborantes, ex ore fundi uteri sanguinem hunc excernere, indubitatū est, idq; non semel ipse præsentis disputationis gratia uidi, ac quia ad genituram fundi uteri substantiam extenuari, ipsiusq; uenas recludi necessum est: nunc nō ambigo, ex fundi uenis, non uerò ceruicis, mēstruas purgationes sanis alioquin prouenire, etiamsi id sectione nondum deprehenderim. Quod autē de uirginibus adfertur, ex ignorata hymenis euenit fabrica: quem quum pleriq; neutiquā peruium arbitrarentur, & nescio quem ceruicis laterum mutuum connexum, ipsum esse putarent, necessum quoq; esse finxerunt, sanguinem menstruum ex uenis humiliùs quàm hymen consistit, in ceruicē uteri deductis purgari. Grauidis autem, quibus fortè sanguis profluit, Galenus eum non per fundi uenas manare putauit, quòd illarum ora secundinæ continuentur. Verùm hæc (uti in fœtus inuolucrorum historia dicturi sumus apertiùs) toti fundi sinui non est cōtinua, multæq; uenæ in illum pertinent, quibus ipsa non connascitur. adeò, ut grauidis per fundi uenas sanguinē defluere, non sit impossibile, uteri quoq; tum crassitie, quæ in non prægnantium purgatione aliquoties me hærere ambigereq; coegit, nihil prorsus obstante. Neq; etiam utero gerētibus tanta oris fundi uteri est commissio, ut eius occasione, illis sanguinem ex uenis uteri ceruicem intertexentibus deferri, contendendum sit, quum multi id orificium nonnunquā semen tum quoque admittere astruant. Quanquam interim sanguinem per ceruicis uteri uenas quibusuis tandem mulieribus emanare interdum posse, collectu promptissimū sit uel ex sanguinis è naribus, & ano, & faucibus, & uentriculo etiam subinde defluxu: quodq; uterum quibusdam mulieribus & uirginibus, annis aliquot mira fuscæ crassæq; aquæ copia turgidū fuisse, iam sectione nō semel deprehendimus: quibus alioquin menstruus sanguis sæpius, etsi non ordinatis omnino uicibus, certisq; interuallis, eiusdemq; perpetuò quantitatis, profluxit, non aliunde sanè, quàm ex uenis uteri ceruicem implicātibus. Quid uerò interim de hymene Galenus cēserit, ignoro, quum illius nullibi, quod sciā, meminerit: fortè quòd in illis animalibus, è quibus uteri historia ipsi potissimùm traditur, hymenem non reperit. Haudquaquam enim mihi persuadere possum, Galenum uel semel saltem humanum uterum inspexisse: at [k] uaccinum, & dein [l] caninum, inter se uarios, & miris modis à muliebri utero discrepantes. Vt uerò discrimē id studiosis constet, ipsiq; Galeni placita promptiùs assequantur, & me non immeritò ab illis in humani corporis historia passim declinare expendāt, obiter illos quoq; uteros describam. Vaccæ igitur, capræ, ouis & bubalæ, aliquotq; cornutorum, quæ secui, animalium uterus, sua ceruice à pudendo ad sacri ossis usq; [m] sedem pertingit, cui infima lumborum coarctatur uertebra: hicq; primùm uteri fundus [n] incipit, qui dein in lumborum regionem expansus, externa superficie teretis corporis anteriùs & posteriùs compressi speciem [o] longo interuallo refert, & dein [p] parte superiori in [q] duos mucrones diducitur, arietis cornuum modo in latus incuruatos, perinde ac si medium digitum & indicem fascia quapiam mutuò alligatos, simulq; circundatos spectares, qui ante unguium radicem à se inuicem dirimerentur, & in mucronem

Galenum muliebrē uterum neq; dissecuisse, neq; descripsisse.

Vaccini aut caprini uteri historia.

k tota 29 fig.
l tota 28 fig.
m fig. cap. 14 lib. 1 F cum G.
n illic ubi C occurrit in 29 fig. & quicquid supra id cōsistit, fundus est.
o à C ad E ferè usq; 29 fig.
p 29 fi. E.
q 29 fig. F, F.

mucronem ſinguli ceſſarent, inſtar arietis cornu conuolutum. imò potius hîc confinge duo arietis cornua longam habere baſim, ac ueluti longum & rectum corpus, aliquidq́ue hac in parte cum hirci aut capreoli cornibus, utcunque rectis, nanciſci commune: & dein baſes has, ſeu oblonga corpora, internis lateribus committe, faſciamq́ue illis ad eam uſque cornuum ſedem obducito, qua in latera abſcedunt, & in mucronē coarctantur. Huiuſmodi namque cornua inuicem (uti de duobus diximus digitis) commiſſa, tota ſede, qua ſimul faſcia obducerentur, ſeſeq́ue mutuò contingerent, fundi uteri portionem imagine exprimerent, quam inſtar teretis corporis eſſe dixi: quod ob compreſsionem anteriùs & poſteriùs ipſi per longitudinem inditam, quodammodo latum exiſtit. & abſcedentes dein à ſe inuicem cornuum partes, ſuperioris fundi ſedis formam referrent, qua is in duos mucrones à ſe inuicem diductos ceſſat. Externa fundi ſuperficies, membraneorum corporum ſibi mutuò tantùm accumbentium modo, prorſus læuis & lubrica eſt: & ſuis lateribus, tota ipſius lōgitudine, perinde ac ceruix quoq;,[r] membranis connaſcitur, quæ uterum peritonæo committunt, uaſaq́; illum petentia cōtinent. Ipſi autem fundi apices, quà inuicem dirimuntur, internis ſuis lateribus etiam læues ſunt, neq; ullis connaſcuntur partibus: externa autem ipſorum latera iam dictis membranis cōtinuantur. Interna fundi ſuperficies, penitus figura dictorum arietis cornuum cauis ſedibus reſpōdet, duaſq́; ita cauitates obtinet, quæ ad unum fundi orificiū, in uteri ceruicem pertinens, coeunt, illudq́; orificium ſibi cōmune uendicant, non longam interim mutuam[s] cauitatem ante orificium id oſtendentes: adeò, ut duos omnino ſinus huic fundo tribuere oporteat: qui ſanè non læues ſunt, & plani: uerùm ſubflauis, iiſq́; plurimis tuberculis ita ornantur, ac ſi planæ alicui ceræ múltas piſas ex dimidio ferè impreſſas, & in cæra hærentes ſpectaremus: aut perinde ac ſi ea tubercula illis uenarum exortibus eminentiiſq́ue conferenda forent, quæ in ano protuberantes, ſanguinem nonnunquam profundunt. Tubercula hæc in utero, qui non ita pridem concepit, ſeſe aperiunt, & ſinus efformant, quales in cera conſurgerent, ſi quis dimidiatas piſas ipſi paſsim impreſsiſſet, eoſq́ue illis ſimiles conſtituiſſet, quos in polypodū & loliorum cernimus promuſcidibus, & acetabula quoq; uocamus. Si quando his animalibus unicus tantùm fœtus in utero cōtinetur, una tantùm uteri pars ſeu cauitas dilatatur & diducitur: quum autem gemellos conceperunt, ambæ partes increſcunt, ſingulæq́; unum fœtum cōtinent. Fundi huius ſubſtantia,[t] duabus extruitur tunicis: una quidem interiori, ac ueluti propria: altera autem, quæ à peritonæi membranis, uterum illi colligantibus, & uaſa uterum accedentia deferentibus, interiori tunicæ obducitur. Cæterùm quia totus fundus inſtar ueſicæ non eſt rotundus, & non unica tantum conſtat cauitate, interior tunica duarum loco recenſetur, ſinguliſq́; digitis cornibuſque, quibus fundum uteri conſtare diximus, una tribuitur, non tantùm[u] ubi fundi partes à ſe inuicem abſcedunt, & in mucronem exacuuntur: uerùm tota illa etiam[x] ſede, qua ſecundùm longitudinem tanquam faſcia quapiam ipſas ſimul contineri ſcripſimus. Quandoquidem uerò exterior tunica, per eam longitudinem inter fundi partes non intercedit, ſed anteriùs duntaxat & poſteriùs, & ſecundùm latera ipſis obnaſcitur, exterior hæc tunica, tanquam una ſimplexq́ue habetur: quanquam tamen ſingulis uteri apicibus, cornuum arietis modo obliquatis, ab inuicemq́; abſcedentibus, peritonæum priuatim circundetur. Inter has uteri tunicas,

r 29 fi. H.

s à C ad D 29 fig.

t quia exterior tunica ex dimidia ferè parte in 29 fig. ablata eſt, utraq; apparet. exteriorq́; notatur F, F. interior autem C, D, G.

u ſupra E 29 fig.

x à D ad E 29 figu.

quum inuicem diuelluntur, etiam in non prægnantibus uaccis & capris mira uenarum arteriarumque occurrit[y] series & implexus, longè quàm in mulieribus manifestior, & sanè eiusmodi, ut interior fundi uteri tunica non immeritò uenosæ tunicæ nomen à quibusdam obtinuisse uideatur. [z] Testes his animalibus consistunt ad uteri latera, mox sub apicibus illis, instar cornu arietis intortis. Venarum arteriarumque testes & uterum adeuntium ortus ac ductus, cum muliebri fabrica ferè respondet, &[a] uasorum à testibus semen deferentium par quoque est ratio: nisi quòd in uaccis & capris ipsorum insertio in uteri cauitate sit manifestior, faciliusque specillum quàm in mulieribus admittat.

y Spectatur in detectæ tunicæ sede 29 fig.
z 29 fi. A.
a 29 fi. B.

Canini & suilli uteri historia.

Canes porrò, & sues, uteri[b] ceruicem ad ossis sacri usque cum lumborum uertebris connexum, etiam habent porrectam: ipsius autem fundus, non duorum digitorum, simul aliquandiu commissorum, refert imaginẽ: uerùm mox à suo[c] initio in[d] duas partes ita bipartitur, ac si duo extensi essent digiti, ab inuicem diducti, & sensim in mucronem acti. Verùm interim aliàs nusquam in non prægnantibus ueluti in gyrum conuoluti, ac proinde rectioris quodammodo cornu imaginem exprimentes: quum tamen fœtus multi in singulis partibus seriatim continentur, partes istæ primùm sursum, & dein deorsum, intestinorum quasi modo, implicantur, obliquantur'ue. Duæ hæ fundi partes, unum commune obtinent[e] orificium, in elatiorem ceruicis sedem pertinens: singulæq; duobus constant[f] inuolucris, seu tunicis:[g] interiore scilicet una ac peculiari, dein una[h] exteriore, à peritonæo pronata, quod suos[i] processus exteriori partium lateri offert, & dein eos tanquam ad intestinum singulis partibus obuoluit. adeò, ut duæ fundi partes, nullo ferè interuallo communem habeant tunicam exteriorem. His animalibus[k] testes ad elatiorem sedem, mucronemq; duarum fundi partium collocantur, &[l] uasorum par quodammodo est undiq; cum uaccis series. quanquam interim caninus uterus ea in suis cauitatibus non proponat tubercula, quæ uenarum eminentijs comparãtur, quibus sanguis ex ano nonnunquam defluit.

b 28 fi. L.
c 28 fi. K.
d 28 fig. F, G.
e ubi K cõsistit fi. 28.
f confer G cum H 28 fig.
g 28 fi. H.
h G, F, K 28 fig.
i 28 fig. D, D.
k 28 fi. C.
l 28 fi. A. B, B. E.

Vnde constet, Galenum muliebrẽ uterum non secuisse.

Quum itaq; caninum uterum, & uaccinum, & muliebrẽ (ne quid de asinino, aut equino, quorum Galenus nõ meminit, dicam) simul inspectioni, quemadmodũ ego in scholis facere cõsueui, adhibebis, cuperem sanè diligenter expedi, num Galenus muliebrẽ uterum unquã secuerit, siue libros de Vsu partium, præcipuè autem decimumquartũ & decimumquintũ, siue librum de Vteri dissect. euolues. & quia longum esset, à me omnes cõiecturas, quibus id auguror, persequi, aliquot duntaxat adijciã.

Ex situ.

Galenus itaq; uteri situm sic tradit, ut suo fundo uesicã prorsus excedat, & ueluti in lumbis cõtineatur, tenuibusq; intestinis cõterminus sit. quod ut de muliebri utero parũ uerè est assertum, utpote qui ad sacri ossis cum lumborũ uertebris cõtextum nõ pertingit: ita de uaccino rectè profertur, eò usq; in peritonæi cauitatẽ, atq; diximus, conscendẽte.

Ex fundi sinu.

Dein etsi muliebris uteri fundus unico tantũ donetur sinu, Galenus duos tamen suo utero tribuit, tum sæpius quãdo uterum describit, tum etiam quum in libris de Part. usu rationes texere conatur, quãobrem in dextris sedibus mares, in sinistris fœminæ, ex Hippocratis placito, magis cõcipiantur. Tũc enim asserit uterũ esse geminũ, & duos sinus duosq; ueluti uteros in unã ceruicem cessare. Ac proinde si Galeni mentẽ in hoc sinuum numero pulchrè assequemur, & caprini muliebrisq; uteri hac in parte discrimẽ nos nõ lateat, facilè cõstabit, quî is uera de caprino utero, nõ autẽ muliebri, tradiderit. Verùm interim hîc ignoro, unde'nam natũ sit egregiũ illud cõmentum, quo in iuriscõ-

sultorum,

ſultorum,& dein ſcholaſticorum theologorum libris,& Alberti illius magni
indoctiſsimo de Virorum mulierumq; ſecretis libro, & apud ineptiſsimum
quendam Michaelem Scotum, & Gentilem noſtrum, & Nicolum, & Mun-
dinum,atq; adeò apud innumeros etiam Anatomicos legitur, muliebrẽ ute-
rum ſeptem cellulas ſeu loculos obtinere : tres quidẽ in dextra uteri ſede,ma-
ſculis ſuſcipiendis aptos: tres autem in ſiniſtra,fœminis dicatos: ſeptimum ue
rò in horum medio exiſtere, hermaphrodytisq; conſecratum eſſe. quum ta-
men muliebris uteri cauitas,perinde ac ego illam deſcripſi,habeat,nihilq; mi-
nus quàm huiuſmodi loculos ſeu ſinus oſtendat. Verùm hos eum in modum
effingere, quibuſdam non ſat uiſum eſt : imò inſuper ſeptem illos ſinus (quos
& ſcrobes uocant) decẽ rugoſos obtinere inflexus affirmant: & ſeptenas qui-
dem ſcrobes, rugas autem ſeptuaginta enumerantes, totidem ſimul concipi
poſſe fœtus contendunt:parum per Iouem in hominũ,multoq; etiam minus
in brutorum, quæ plures ſimul fœtus utero plerunq; gerunt,ſectionibus uer-
ſati. At quia Galenum harum nugarum autorem neutiquam fuiſſe,mihi per- *Ex ueteri tunicarum numero, adeoq; totius uteri formatione.*
ſuadeo,deinceps ipſius expendamus de uteri tunicis enarrationem, quæ uac-
cinum etiam uterum ab illo potius quàm muliebrem deſcriptum atteſtatur.
Interiorem namq; tunicam, geminam eſſe ſcribit:exteriorẽ uerò unicam,&
ſimplicem : id non ſolùm numero proponens, uerùm diffuſiſsimè ita expli-
cans,ut exteriorem tunicam,quæ à peritonæo pendet,ideo ſimplicem eſſe di
cat,quòd ſimul utriuſque fundi uteri partibus obducitur,easq; perinde conti-
net, ac ſi ambæ una tantum eſſent pars: quæ tum primùm gemina occurrit,
m uti factũ est in 29 fi. quum exterior hæc tunica ab interiori[m] diuellitur, quæ ſingulis partibus eſt
propria & peculiaris. adeò,ut hac occaſione maxima & notatu digna ſeſe of-
ferat inter caprinum uterum & muliebrem differentia: quum interim Gale-
nus in libro de Vteri ſectione, uaccas & capras mulieri ſecundùm uterum ſi-
miles exiſtere affirmet : itaq; plus ſatis in tanto, tamq; uario uterorum diſcri-
mine comprobet,ſe muliebrẽ uterum nunquam inſpexiſſe. Cæterùm quum *Galenũ in quarundam uteri partium deſcriptione eſſe admodum ancipitem, ſibiq; parũ fidere.*
hæc obſeruabis,pluresq; coniecturas, quibus iſtud meum placitum corrobo-
rare queas, in Galeni deſcriptionibus paſsim inuenies : haud prætereundum
eſt,quàm Galenus anceps & ambiguus ſit, quum Herophili ſcripta ſuo uacci-
no utero non conuenire animaduertit, & quum Praxagoram & alios quoſ-
dam ab Herophilo diſſentire expendit, quumq; omnes non eiuſdem anima-
lis narrant hiſtoriam, & Galenus deniq; Herophilo (quem humana corpora *In uteri formæ explicatione.*
ſecuiſſe cognouit) multis locis præter ſententiam ferè aſſentitur, non lubens
ſanè annuens,à ſe muliebrem uterum, etſi illum nunquam uiderat, haud de-
ſcribi. Atq; id profectò pulcherrimè (ne quid de uteri dicam forma,quam Ga
lenus primùm rotundam, & dein aliam proponit, & peculiaribus uteri mu- *Muſculorum.*
ſculis,quos uarios & ſibi non uiſos ſæpius inculcat) obſeruare licet, quum Ga
lenus cornuum uteri ita perplexè meminit,ut ipſius enarratio,& obtuſos mu *Cornuum.*
n 25 fig. i,k. liebris uteri[n] angulos exprimat, & uaccarum abſcedentes à ſe inuicem[o] api-
o 29 fi. F,F. ces,cornuum arietum mucronibus ſimillimos,& dein totius canini uteri fun
p 28 figu. F,G. di[p] partes,in quibus ſeriatim fœtus reponuntur.Idem in acetabulorum expli-
q 25 fig. n, y. & 28 fi. B,B,E. catione Galeno accidere,ſequens Caput oſtendet: uti & uenæ illæ & arteriæ *Acetabulorũ.*
quoq; id inſinuant,quas præter hactenus[q] commemoratas,Galenus utero tri
r 25 fig. d, d,c. buit.Simulatq; enim in libro de Vteri diſſectione[r] uenas &[s] arterias,quæ una *Venarũ & arteriarum.*
s 25 fi. g,h. quidem portione teſtes,alia uerò uteri fundum adeunt, deſcripſit, mox alia
t 25 fig. T, V. quatuor cõmemorat uaſa,quibus ex[t] uenis & arterijs ad renes procedentibus

 originem

originem præbet, quæq; uterum non omnibus quidem mulieribus, at quibusdam tantùm, ingredi tradit. Atque id sanè Galeno ex Herophili sententia sic astruitur, ut non dubitet, hæc uasa in mulieribus ita se habere: quas tamen mortuas, ab ipso nunquam aggressas esse, inibi satis (etsi interim inuitus) fatetur. additq;, ea uasa in alijs animalibus, prçterquàm rarissimè in simijs, à se neutiquam inuenta. Verùm ego duas has Galeni uenas, & totidem arterias, neq; in mulieribus, neq; alijs animalibus unquam reperi. Neque etiam scio, quamobrem Natura tam procul uasa uterum, nutritionis duntaxat nomine petentia, exoriri uoluisset: quum ambas seminales arterias, & uenam seminalem dextram, humiliùs à cauæ uenæ & magnæ arteriæ caudicibus, quàm renum uenas & arterias eduxerit: sinistra tantùm seminali[u] uena, ab ea quę in renem sinistrum fertur uena, initium mutuante. etiamsi Galenus in libro de Vteri sectione, hanc quoq; à cauæ caudice sub renibus enasci, parum uerè prodiderit: alijs uasis, quorum iam mentio est, quæq; me adhuc latent, altiora, magisque remota, quàm illi etiam uenæ, tribuens principia. quum tamen uasis, testibus materiam adferentibus, longum ductum ex usu esse,[x] uaricosus illorum ante testem implexus satis arguat: uti contrà, prolixior incessus alijs illis uasis esset noxius, & periculis plenus. Ad hæc, Galenus præter[y] uasa, quæ à testibus in uteri apices seu cornua semen deducunt, quorumq; insertionem Aristoteli, Herophilo, ac omnibus denique, qui sectionem ante ipsum aggressi fuerunt, incognitam scribit, ex Herophili inquam sententia, quædam in libro de Vteri sectione insuper commemorat uasa, à testibus perinde ac in[z] uiris, uesicæ mulebris[a] ceruicem accedentia, & præsente glanduloso corpore in illam insertia: haud secus sanè, quàm si semen in uesicæ etiam ceruicem mulieribus similiter ac uiris deferretur. Galenus namque mulieri, & in uteri cornua, & in ceruicem uesicæ semen excerni, hac ratione docuit: at quàm uerè interim, penes alios esto iudicium. Quantum uerò ad me attinet, nulla uasa à testibus in uesicæ ceruicem inserta, uti neq; glandulosum aliquod corpus ipsi ceruici in mulieribus, quemadmodũ nec in omnibus quæ sectioni adhibitæ mihi sunt quadrupedibus fœminis, adnatum reperi. ac proinde etiam semen mulieribus in uesicæ ceruicem neutiquam deduci putauerim: uti etiam illæ coeuntes, neque seminis excretionem, neque pruritum ex semine suo aliquem in ipsa percipiunt. Velim itaque, ut hæc Galeni uasa diligenti resectione exquiras, tum in mulieribus, tum cæteris quoque animalibus: inter quæ lepus haud est negligendus, quum generationis organis à catulæ suis'ue fabrica, ipsi aliàs proximè simili, pereleganter uariet. Quòd si uerò uasa Galeno commemorata, tandem tibi non occurrerint, expendas quęso, num fortè Galenus hæc etiam sibi nunquam uisa, ideo descripserit, quòd Herophilus parem uasorum seminalium in mulieribus & uiris insertionem, ac ueluti seriem esse, obiter tradiderit: quem nihilominus hac ex parte Galenus in secundo de Semine libro, non longam præfatus ueniam, mentiri affirmat. Cæterùm ne hîc in Galenum annotationes potius, quàm humani corporis fabricam, præter institutum describere uidear, præsenti de utero Capiti finem imponam: præcipuè quum Galeni placitis in acetabulorum & fœtus inuolucrorum sermone, subsequentibus iam Capitibus, parum quoq; mihi ueniat acquiescendum.

Vasorum semẽ deferentium.

u 25 figu. ab V.

x 25 fi. o, p.

y 25 fig. s, t, t, u.

z 25 fig. r, θ, r, s.

a 25 fi. γ, d.

DE VTERI ACETABVLIS. CAPVT XVI.

VETERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoq; manauit. Grauiter enim in scholis contenditur, quid'nam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitaui, donec in oue, quę non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula appellare oporteat, inspexissem. Hęc enim altero uteri sinu semen receperat: qui dissectus, asperam inæqualemq; ostēdit superficiem, multis[a] sinibus oppletam: qui tales prorsus erant, ac si mediā pisæ partem singulis sinibus quis non secus impresissset, quàm si in ceram eiusmodi sinus pisa quapiam moliretur. Quum itaq; sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Vteri resectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorū herbæ assimilat, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminæ forma, κοτυληδόνα, & à cymbali imagine κυμβαλύπδα & κύμβαλον uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicū nuncupamus: promptè collegi, hos uteri sinus κοτυληδόνας Græcis, acetabula uerò Latinis primùm fuisse ad eū modum appellatos, quo altiùs incisis osium sinibus acetabuli nomen accōmodamus. Si enim coxendicis[b] acetabulum spectans, illud ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperies corporis partes æquè ex merito ab imagine idem nomen obtinuisse, atq; acetabulum id coxendicis osis, à quo iam paulo antè femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus, ita ac si medius globus ipsi impressus fuisset, cauus cernitur: sic etiam & hi uteri sinus insinuātur. deinde ut coxendicis acetabuli[c] supercilia extra reliquam osis superficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinē, suorum sinuum supercilia proceriùs quàm reliqua uteri superficies extuberāt. Ad hæc, ut coxendicis osis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebātur infarti: à quo iam in nōnullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculū uidebatur pronatū, ad eum prorsus modum, quo[d] teres ligamentum ex coxēdicis acetabulo in femoris caput inseritur. Quum itaq; hos ouilli uteri sinus, etiam uocatis in polypodū & loliorum promuscidibus acetabulis perquàm similes, inspexissem, unde uteri acetabulorū nomen primùm esset institutum, nequaquā hæsi. Vt autem, quo'nam pacto sinus procrearētur, cognoscerem, non prægnātis ouis uterum mox aperui, & uteri cauitatē multo aliter quàm muliebris uteri, asperā inæqualēq; adinueni. Per uniuersam enim illius superficiē[e] subflaua occurrebāt tubercula, & semiglobuli, tales omnino, ac si dimidiatas pisas planę alioquin superficiei passim quis agglutinasset. Atq; hîc primùm discere cœpi, quid Anatomes professores sibi uellent, uteri acetabula extumescētibus in ano uenarū capitibus cōparantes, ex quibus iam paulo pòst sanguis est profluxurus. Si enim non prægnantē uaccæ, aut caprę, aut ceruæ uterū secuerit, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominētibus capitulis erit manifestius: nihilq; addubitabis, illa acetabulorū loco plerisq; Anatomicis habita fuisse. nō fortasis, quòd illa ueris acetabulis assimilarēt, ueraq; acetabula uteri esse arbitrarētur: sed quòd ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internā externāq; uteri tunicas admodū[f] multiplici & implexa prorsus serie in illis cornutis animalibus distributas, suis finibus in hæc capitula per uniuersam uteri cauitatē extuberātia pertinere, ac demum concepto iam semine illa aperiri, semēq; amplecti, & uasa quędā educere, quę à uenis & arterijs in capitula pertinentib. pronata, ad seminis usq; superficiē insererētur:

Quid uerè uteri sint acetabula, & quæ primùm ita fuerint nuncupata.

Quæ secundò acetabula à ueteribus fuerint appellata.

a Hos sinus spectabis in oue, aut capra, aut uacca, quæ non ita pridem cōcœpit.

b 1, 2 figu. ca. 29 lib. 1 g, e, f.

c 1, 2 fi. ca. 29 li. 1 i, i.

d 2 fig. ca. 49 li. 2 P.

e Et hæc quoque ex ex uaccino utero petēda ueniūt.

f Spectā D, G figu. 29.

Ad quæ tertio acetabuli nomen fuerit deductum.

illiq; implicita, ac uariè per[g] secundinam digesta, tandem umbilici uenam & arterias constituerent. Præterea, ubi sedulò in non prægnante uacca hæc tubercula expenderis, & rursus in alia, quæ nuper concepit, illos sinus, quos tubercula sese aperientia efformant, didiceris: ac pariter obseruaueris in uacca quæ paulo diutiùs concepit, quî sinus illi obliterentur, & distento iam utero prorsus uisum fugiant, ac quî uasa tantùm appareāt ex sinuum loco, atq; adeò ab uteri tunica ad secundinam porrecta: etiam facilè ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula uocauere non quidem sinus illos, neq; tubera, uerùm uasa ex utero in secundinā pertinētia. Ea enim Hippocrates tum aliàs, tum maximè in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur: appellationem hinc fortaßis sumens, quòd hæc uasa ab illis uteri sinibus, quæ primùm acetabula uocari innuimus, porrigantur. Atq; hinc liquet, unde in Naturæ operum historia tot exurgant contrariæ prorsus autorum sententiæ: quòd scilicet Galeno, dissectionis studiosorum facilè præcipuo, nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si hanc tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri[h] cauitate tubercula illa, quæ subflaua & dimidiatæ pisæ simillima esse diximus, indagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neq; asinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quocunq; etiam pacto uterũ aperias) promptiùs occurret. Insuper in muliere quæ non ita pridem concepit, incassum sinus illos, quos coxendicis acetabulo cōferebam, inquires. quod non solùm hinc coniicio, quia non prægnantium mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt: sed quòd resectione in muliere fuste à marito interfecta, & quæ nō multo antè conceperat, id etiam didicerim: cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentiũ ratio, nullam eiusmodi sparsim occurrentium sinuum imaginem præ se ferebat. uerùm continua tantùm in interna eius uteri superficie spectabatur asperitas, amplitudine cōtinuo illi[i] connexu respondens, quo exterius humani fœtus[k] inuolucrum utero hærere commitiq; docebimus: & ubi uasa illa, serie cōtinua sibiq; commissa occurrunt, quæ ex utero in illud fœtus pertinent inuolucrum. Adeò, ut nihil in muliebri utero sese exhibeat, cui Hippocratis occasione (si modò illi corporis humani fabricam perspectam fuisse, uelimus asserere) acetabuli nomen accommodare poteris, nisi uasa hæc ab ipso subaudita coniecerimus. In primo tamen de Semine libro Galenus uidetur innuere, quosdā extitisse, qui[l] carnem quandā ab Hippocrate acetabula nuncupatā fuisse contenderent, quam uasis inter uterũ & exterius fœtus inuolucrũ, de nouo cum fœtu progenitis, circumnasci astabiliriq; cernimus. Verùm isti nomen acetabuli ad eam carnem, ut Hippocratem interpretarentur, perinde deduxerunt, atq; ego paulo antè ad uasa id distorsi: quòd nimirum in mulieribus caro hæc, nō secus quàm in cornutis animalibus (quæ sinus, adeoq; ipsa uera acetabula, & tubera illa, ex quibus sinus producuntur, tantùm obtinent) inueniretur. quanquam sanè hæc in mulieribus sit continua, unumq; ueluti corpus existat: in illis uerò animalibus[m] ita sparsa est, atq; sinus illos, quibus acetabuli nomen meritò est attributum, sparsos, ac à se inuicem dißitos, occurrere prodidimus. Cæterùm quum hæc prorsus ad inuolucrorum fœtus sermonem pertinere constet, eorum quoq; tractationem ad subsequens modò Caput opportunè asseruabimus: nunc pulchrè memores, quàm sibi undique consona Galenus (qui solis ceruis & capris carnem

Aphoris. 45.

g Specta 32 figuram.

h 27 fig. A, A, B, B.

i 1 ta. 30 fi. E, E. 2 tab. I, I, I.

k 1 ta. 30 fi. E, E, F, F. 2 ta. I, I, K, K.

l 1 ta. figu. 30 E, E. 2 tab. I, I.

m 32 fig. B, B.

n 2 tab. fig. 30 I,I,I. & 31 fi. A, A. & 32 fi. B, B,B.

[n] carnem illam, cuius modò memini, aſcribit) de acetabulis paſsim tradiderit: quamq; in ſolis ferè anatomicis, illius ſcripta interpretẽ magnopere deſideret.

Lib. 15 de partium uſu.

DE INVOLVCRIS FOETVM IN VTEro tegentibus. Caput XVII.

Foetus humani inuolucra, utcunq; quatuor tabellis trigeſimæ figuræ exprimere conatus ſum. Dein trigeſimaprima figura diſcrimen oſtẽdit, quo canini aut ſuilli fœtus inuolucra ab humani fœtus inuolucris differunt. Et inſuper trigeſimaſecunda figura diſcrimen ſpectatur, quo bubalæ, aut uaccæ, aut alicuius alterius animalis cornib. donati, ac à me hactenus diſſecti, fœtus inuolucra ab hominis, & itẽ canis fœtus inuolucris uariãt.

QVANDOQVIDEM hoc libro, qui nutritionis ex cibo potuq; factæ organorum cõſtructionem docuit, propter ſedis uiciniam ea quoq; inſtrumenta perſequi uiſum fuit, quæ immenſus rerum Opifex ad generationem extruxit: proximum ſanè erit, poſt acetabulorum ſermonem, hîc quædam de fœtum inuoluentibus tunicis inuolucris´ue ſubijcere, quæ de nouo unà cum fœtu in utero generantur, & cum eodem in partu prodeunt, ipſumq; mox ferè ſubſequuntur. Vnde etiam [a] totam horum inuolucrorum molem Latinis ſecundam, ſeu ſecundinam nuncupari arbitror: perinde ac ſi ſecundus ueluti eſſet partus, fœtui´ue in lucem egrediẽti ſuccederet. Græcis uerò χωρίον, & interdum χώρημα (uti & Latinis quoq; loculos) hanc inuolucrorum cõpagem appellatam duco, quòd inſtar loculi, ſpacijq;, ac aluei ſit, quo fœtus in utero cõtinetur ac amplectitur. adeò ſanè, ut neq; ſecundinæ, neq; χωρία, ſeu loculorum nomen alicui priuatim inuolucro ab illius inſtitutore attributum exiſtimem: uerùm toti illi inuolucrorum ſubſtantiæ, aut compagi, quæ, poſteaquã ex ea fœtus prorupit, ac ueluti eductus eſt, illi in partu ſuccedit. Quum uerò dein Veteres illi, qui pueris domi Anatomen proponebant, non unum aliquod, ſed plura fœtum ambiẽtia obſeruarent inuolucra, communi eo χωρία nomine haud contenti, ſingulis inuolucris priuata nomina putarunt indenda. Atq; hinc fit, nobis adhuc duo hæc aſſeruata eſſe nomina, ἀλλαντοειδής, & ἄμνιον, ſeu ἀμνειός: quorum priore, ob quandam farciminis ſpeciem, [b] exterius fœtus inuolucrum: & poſteriore, ob molliciẽ, candoremq; ab agno ſumptam, [c] interius inuolucrum Veteres illi appellarunt. Vtcunq; tandem permulti poſt hos Anatomen libris cõmendantes, illis nominibus fuerint abuſi, facileq; ſpecimẽ dederint, quàm Veteres multo fœlicius diligentiusq; illis, diſſectiones aggrediebãtur. Fœtum itaq; humanum, & caninum, & bubalum, duæ complectuntur membranæ, ſeu inuolucra, in omnibus his fœtibus ſubſtantia, & ferè conformatione ſibi reſpondentia. Si enim quandam exterioris ſuperficiei in exteriori inuolucro [d] differentiam in quodam uaſorum per inuolucrum ductu, & [e] ſubſtantia quadam carnea, exterioriq; illi ſuperficiei adnata, conſiſtentem ſubaudieris, eadem inuolucrorum in dictis iam fœtibus eſt ratio. Cæterùm differentia hæc ex uterorum ferè diſcrimine, exteriorisq; inuolucri ad uterum connexu, oboritur. Duæ enim membranæ inuicem obductæ, uniuerſum fœtum ita amplectuntur, ac bombicem duobus inuolucris, poſteaquam ſeſe aliquandiu inuoluit, contineri cernimus: uno quidem, quod in ſerica fila ab eius rei peritis, ex calida aqua diſſoluitur: altero autem, quod membranę inſtar bombicem proximiùs obtegit. Inſuper, ut exterius inuolucrum in nexibus, quos bombix primùm ad ramulos quoſdam, aut quempiam domus angulũ, aut quoduis tandem antrum cõmittit, pro loci in quo texit diſcrimine, quandã ueluti oſtẽdit

Quid ſecũdina & χωρίον.

a Id uniuerſum, quod præter puerum 4 tabella figuræ 30 continet.

b 1 tabellæ 30 fig. E, E,F,F. 2 ta. I,I, K,K. 3 ta. L,L,M. 4 ta. P,Q, R,S,S.

c 3 tab. fig. 30 O,O. 4 tab. V,V. X,X.

Fœtum duobus ambiri inuolucris. ac dein, quis exterioris inuolucri ad uterum ſit nexus uſus, &c.

d Spectã qui inuicẽ differant 2 tabella 30 fig. cum 31 figur. & 32 figur.

e 1 tab. 30 fig. I,I,I. 31 fig. A,A. 32 fig. B,B,B.

differentiam: ita quoq; exterioris fœtus inuolucri ad uterum nexus, in muliere alius quàm in cane, & alius adhuc in bubala aut uacca quàm muliere ac cane, spectatur. Exterius namq; fœtus humani inuolucrũ, etiamsi utero undecunq; ambiatur,[f] unica tamen duntaxat utero hæret continuatur'ue amplitudine, quæ quodammodo orbicularis est, & neq; transuersim, neq; secundùm longitudinem inuolucrum omnino complectitur. Ea enim tantùm amplitudine utero id continuatur, qua bombix unicæ tantùm ac planæ quasi superficiei attexeretur, aut qua nonnihil oblongior ceræ globus leuiter concauatæ manus uolæ hæreret, firmareturq;. Dein amplitudo hæc, seu exterioris inuolucri ad uterum nexus, non semper in eadem uteri occurrit sede: uerùm modò in dextro, modò in sinistro latere, sed posteriùs ferè quàm anteriùs magis. Exterius autem canini fœtus inuolucrum,[g] amplitudine quadam utero committitur, quę instar latioris cinguli transuersum[h] inuolucrum ambit: perinde ac si bombix sese in latiori quopiam circulo texuisset. Vaccæ uerò fœtus[i] inuolucrum, unica non continetur amplitudine, sed[k] plures exiguæ sparsim ita occurrunt, ut leopardorũ pelles maculis distinctas cernimus: non secus atque si singulæ nexuum inuolucri amplitudines, singulis maculis essent comparandæ. talisq; ferè huius inuolucri est nexus (ut & illum ad similitudinẽ aliquam referamus) qualem bombix molitur, quum tenuibus ramulis ipsum sparsim ambientibus, sese primùm adnectit. Sunt itaq; hæ quas describere conor amplitudines, aliud nihil quàm sedes locaq;, quibus exterius fœtus inuolucrum utero colligatur. Quum enim semen in utero conceptum est, illiq; ueluti in pulte, alijsq; crassioribus iusculis iam refrigescentibus membranula undique obducitur, uenæ ac arterię uterum implicantes, permulta ipsarum ora in uteri sinum aperiunt, membranamque eam, ipsum'ue semen amplectuntur: & perinde ac si uenæ & arteriæ uteri augerentur, his oris noua uasa accrescunt, mutuam cauitatem continuitatemq; cum illis seruantia. Ex his nouis uasis, uenas ac arterias cõstitui oportuit: quibus fœtus iam formandus, enutriendusq;, non aliter toto tempore, quo in utero cõsistit, uteretur, ac matris crus aut brachium suis uenis ad enutritionem, & arterijs præcipuè ad natiui caloris temperiem moderandã frui nouimus. Quum itaq; inartificiosum, prorsusq; incommodum fuisset, fœtus corpori tot uasa inseri, implantariq;, quot ipsius occasione in uteri sinum fuerunt aperiẽda: necessum sanè fuit, uasa hæc frequentia, & aliàs gracilia, sensim in se colligi, ac crassiora pauciораq; mutuo cõgressu ita effici, ut[l] tandem ex omnibus sese aperientibus uenis,[m] una ferè constituatur, & ex arterijs omnibus[n] duæ exurgant: ac uena quidem per umbilicum ducta, iecoris potissimùm cauo[o] inseratur, ipsiusq; uenis communis fiat: arteriæ autem secundùm uesicæ latera prorepẽtes, magnæ arterię propaginibus continuentur, quæ per pubis ossa in femora mox sunt prolapsuræ. Ad hæc, quum gracilium uasorum in crassiora amplioraq; mutuus ille congressus, ac uaria illa uasorum series de nouo fœtus gratia inter uteri superficiem, fœtusq; umbilicum formanda, corpore quodam non secus suffulciri, implicariq;, & intexi debuerit, ac multas uasorum distributiones in reliquo animante (siue hæc in [p] mesenterio, siue[q] tenui cerebrum inuoluente membrana, siue[r] alibi spectentur) contineri scimus, ilico sanè exterioris quoq; fœtus inuolucri præcipuus usus, ipsiusq; ad uterum nexus ratio, nobis occurrunt. Necesse enim fuit, illud inuolucrum uteri uasorum ora excipere, nouaq; ueluti uasa in ipso procreari: hæcq;, uti diximus, per id inuolucrum, ut tandem umbilici cõstituant uasa, in se colligi. Quia uerò uteri uasorum cum inuolucri uasis connexus infirmi inualidiq;

f 2 tab. 30 figu. E, E, E. 2 tab. 30 fig. I, I, I.
g 31 fig. A, A.
h 31 fig. B, B.
i 32 fig A, A, A.
k 32 fig. B, B, B.
l ad N 3 tabulæ fi. 30. & S, S ad T tab. 4.
m 2 fig. F, G.
n 2 fig. K, L. & fig. 12 ca. lib. 3 ξ inter ξ & ϛ.
o 12 fi. M, N. 20 fig. D.
p 11 fig.
q 2 fig. lib. 7 E, E.
r 4 fi. per omentum.

ualidiq; extitissent, si nouis illis ac tenellis uasis Natura nihil, quo aptiùs continerentur, firmarenturq;, adiecisset, carnea quædam substantia connexibus illis accessit, quam nulli in uniuerso corpore substantiæ proximiùs quàm peculiari lienis[s] carni conferre possum. Atq; ut ea caro, lienis uasis undiq; attexitur ac circumfunditur: ita hæc quoq; substãtia, uteri uasa in inuolucrum sese aperientia circũplectitur ac continet, tanto semper copiosior crassiorq; apparẽs, quo fœtus partui est uicinior. Adnascitur autẽ hæc substantia ualidissimè utero, & externæ inuolucri superficiei. in partu uerò, aut quum aliàs in dissectionibus inuolucrum ab utero diuellitur, ipsa inuolucro cum uasis ipsi intextis adnata manet. Atq; huius sanè substantiæ amplitudo, quæ semper exterioris fœtus inuolucri ad uterum nexibus in latitudine ac situ respondet, ea demum est, quam hactenus describere conatus sum, quæq; in una tantum inuolucri sede in humano fœtu orbicularis ferè & unica occurrit: in canino autem unica quoq; spectatur, sed quæ trãsuersim instar latioris cinguli aut fasciæ totum inuolucrum in sui medio, ac ubi amplissimum est, cõprehendit. In uaccis uerò, & bubalis, alijsq; cornutis animalibus (uti & prius scripsi) exiguæ amplitudines sparsim per totam inuolucri superficiẽ sese offerunt, inuicem non connatæ. Cæterùm etsi eiusmodi amplitudinum nexuumq; occurrat discrimen, omnibus tamen animalibus uasa per hanc substantiam & exterius fœtus inuolucrum, uariè etiam distributa, ita tandem coeunt, ut ex interiore exterioris inuolucri superficie, ueluti ex puncto,[t] unum teres longumq; instar cordæ corpus prodeat, simul in se complexum, continens umbilici duas arterias, & hìc adhuc totidem uenas. Vt uerò[u] exterior huius inuolucri superficies, ob uasorum connexum, substantiæque illius seriem, inæqualis, ac quodammodo locis quibusdam aspera existit: ita contrà[x] interior superficies est prorsus læuis & lubrica, quodammodoque madens. Si itaque inuolucrum hoc, cum fœtu ab utero exemptum, ac dein, posteaquam à fœtu amotum erit, inuersum finxeris, ut iam carneam eam substantiam, & crassum subuiridemque, qui tum ex uasis subinde profluit, sanguinem, in se amplexetur, facilè auguraberis, quî à farciminis specie Veteribus ἀλλαντοειδὴς fuerit nuncupatum. Vt enim farcimen exterius, propter internam intestini, priusquam id inuerteretur, superficiem, exactè lubricum & læue, ac ueluti membraneum est: intus uerò, propter externam intestini superficiem, à qua ipsum accedentia uasa cum mesenterij membranis resecta sunt, asperum, ac tandem carne, aut concreto sanguine, aut alia quauis materia infartum est: ita quoque exterius fœtus inuolucrum, intestini modo ad farciminis constitutionem inuersum, externa tunc superficie prorsus membraneum & lubricum læueq; existit, interna autem carneam illam, ac lienis substantiæ similem obtinet compagem. Cæterùm[y] interius fœtum ambiens inuolucrum, undecunque ab exteriori laxè circundatum exquisita est membrana, longè quàm exterius inuolucrum mollior, & prorsus alba, & pauculis uenulis & arterijs, quæ illam non secus quàm[a] adhærentis albæ'ue oculi tunicæ uasa, ad ipsius tantum enutritionem, calorisq; temperiem perreptãt, intertexta. adeò, ut à candore & mollicie ἀμνιὸς, ac ueluti agnina, uel ut quibusdã placet, amiculũ Veteribus sit nuncupata. Exterior huius inuolucri superficies exactè læuis & lubrica est, exteriori inuolucro nullibi quàm umbilici uasorum[b] interuentu connata. Vbi enim hæc ab interna exterioris inuolucri sede, tanquã ex pũcto, instar cordæ, aut alterius teretis corporis simul implexa, mẽbranisq; cõtenta prodeũt, succinctissimo & neutiquã errabũdo ductu interiori inuolucro adnascũtur: & exiguas

uenulas

Carnosæ cuiusdã substãtiæ exteriori fœtus inuolucro obnatæ necessitas.

s utrũq; uidetur 4 ta. 19 figuræ.

t 3 ta. fi. 30 N. & 4 ta. figu 30 S, S colligũtur ad T.

u tota 2 ta. fig. 30. & figu. 31. & 32 fig.

x 3 ta. figu. 30 M. & 4 ta. Q, S, S, T.

Quî exterius inuolucrum à farciminis specie nomen obtinuerit.

y 3 ta. fig. 30 O, O. 4 tab. V, V, X, X.

Interius fœtus inuolucrum.

a 18 fig. ca. 14 lib. 7 n, n.

b 3 tab. fig. 30 N. 4 ta. T.

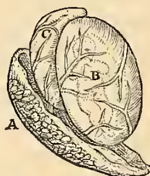
uenulas arteriolasq; illi exporrigentia, in internam dein inuolucri interioris sedem transeunt, ac cordæ in modum ad fœtus usq; umbilicum deducuntur: quæ sanè oblonga hîc est, ac locis nonnullis, ueluti tuberculis, nodisq; quibusdam inæqualibus ornata: ex quorũ numero obstetrices ridiculæ, futurorum adhuc puerorum numerum parturientibus prædicere solent. Cæterùm hæc corda, nunc in interioris inuolucri interna superficie nõ tantùm umbilici uenam (quæ hîc modò unica & simplex est) & duas ipsius arterias in se complectitur: uerùm & [d] meatum quendam continet, assumitq;: qui ab elatiori sede fundi uesicæ enatus, & substantia cõformationeq; [e] meatibus, quibus urina ex renibus in uesicã delabitur, respondens, per umbilicum excidit: ac per dictam nobis cordam ad externam usq; interioris inuolucri superficiem procedẽs, in eam sese [f] aperit: ac inter hanc & internam exterioris inuolucri superficiem, fœtus urinam (unde etiam οὐραχὸς & οὐρανὸς appellatur) defert, illic toto tempore, quo fœtus in utero geritur, sensim mira profectò Naturæ industria coaceruandam. Si fœtus enim adhuc utero detentus, urinam, perinde ac ubi in lucem prodijt, per uesicæ ceruicem redderet, hæc ipsi fœtui proximè obnatans, sua acrimonia & mordẽdi facultate tenellam fœtus cutem exulceraret: haud secus profectò, quàm si interius fœtum ambiens inuolucrum hac potissimùm ratione efformatũ uideretur, uti exterius inuolucrũ, uasorum nexus collectionisq; gratia in primis extructũ colligimus. Verùm fœtus urina non semper undiquaq; uaga, passim inter duo fœtus inuolucra diffluere manaréue conspicitur: at meatus urinam huc per umbilicũ deferens, ueluti in membraneam, impenséq; mollem & tenuem, amplamq; uesicam cessat: quæ inter ambo uniuersum fœtum uerè amplectentia inuolucra consistens, urinã sibi tantisper dum utero infans continetur, asseruat & colligit, non paucis dissectionum professoribus quodammodo ad farciminis speciem (undecunq; eam tandem assumant) relata: & in membranarum fœtus occasione procreatarum numero ita habita, ut illam tertij (sed medij interim) inuolucri fœtus nomine donauerint, exterius duntaxat inuolucrum ueluti propria & peculiari uoce secundas & loculos nuncupantes. Fœtus porrò sudor, quum priuato aliquo meatu inter fœtus inuolucra, aut in peculiarem aliquam uesicam educi nequeat, inter internam interioris inuolucri superficiem & fœtum ipsum coaceruatur: & ne sua forsitan acrimonia (quam nonnihil quoq; sibi uendicat) fœtui noxius sit, crassum, quod per insensibiles cutis meatus alioquin educitur, & aliàs cuti nostræ & indusijs quasi hæret, excrementum præstat: quod glutinis luti'ue modo, fœtus cuti oblitum, sudoris uim arcere cernimus. Videtur itaq; sanguis, qui ab uteri uenis per umbilicum in fœtus potissimùm iecur defertur, ad cõmodam fœtus enutritionem magna adhuc, & alia sanè quàm reliquus matris membra accedens & enutriens sanguis, indigere elaboratione: non secus ferè, quàm si purissimus tantum esset succus, ex uentriculo & intestinis fœtui oblatus. Præter urinam namq;, & sudorem, idq; cuius modò memini lutosum excremẽtum, quæ extra fœtum adhuc in utero consistentem ducuntur, in ipsius intestinis, si non stercus, saltem crassam & uariam bilem unà colligi, inter dissecandum, & aliàs

Meatus urinã fœtus inter duo ipsius inuolucra perferens.

Peculiare inter duo inuolucra fœtus urinæ receptaculum.

Sudor fœtus, et reliqua dein excremẽta ubi coaceruentur.

[d] 2 fig. M procedens ab N.
[e] 22 fi. q, q.
[f] iuxta N 3 tabulæ figur. 30.

HAC figura utcunq; membraneam uesicã expreßimus, quæ, quum fœtus urina inter illius inuolucra uagans non defluit, ex meatu urinam per umbilicũ deferente expãditur. Significet itaq; A, exterius fœtus inuolucrum, secundùm longitudinem dissectum, & ab interiori inuolucro B notato, & adhuc hîc integro, diuulsum. C autem insignitur mollis admodumq; tenuis membrana, uesica'ue, fœtus urinam sibi in utero asseruans.

& aliàs mox à partu, quum illam fœtus excernit, liquidò ſpectamus. Atq; hæc excrementa, pro matrũ ferè temperie ac ualetudine, potiſsimùm quantitate, & nõnihil colore & cõſiſtentia uariare experimur, prout nimirũ illis ſanguis aliàs accidit ſeroſior, aut craſsior, alia'ue qualitate ab optimo & laudato alienior. Quòd uerò ſudor & urina, in eum quẽ diximus modũ aſſeruata, quum mox ante partum profluunt, ac uteri fundi os, uteriq; ceruicẽ humectant, & emolliendo diſtendi aptiorẽ efficiunt, ad faciliorẽ partum magnopere adiuuant, uel me tacẽte, ijs notũ arbitror, qui mulieribus, alijsq; animalibus, expendendorum Naturę myſteriorum gratia, nonnunquã aſtitere.

Cuiuſmodi in partu urinæ ſudorisq́; ac inuolucrorũ egreſſus.

Quum enim in partu fundi uteri os quaſi in pudendũ delabitur, ac miro Naturæ beneficio dilatatur, uaſaq; ab utero in exterius fœtus inuolucrũ inſerta, ab illo, ſuisq; unde pronata fuerũt uaſis, eum in modũ abſcedunt, quo maturos fructus, aut in autumno folia ſuis pedunculis ab arboribus abſcedere abrũpiq; cernimus: tunc fœtus ipſe interdum, ſępius autem bruta animalia ſuis dẽtibus, mulieres uerò nonnunquã ipſæ, aut obſtetrices, ambiẽtia fœtum inuolucra diſrumpunt, dictiq; liquores profluunt, fœtusq; in lucem egreditur, umbilico adhuc nexus, quem mulieres forpicula aut cultello, bruta uerò dẽtibus ferè diſcindũt, ipſeq; iam fœtus ſpiritũ ducere, aereq; ipſum ambiẽte uti incipit: quum prius in utero umbilici arteriæ, cordis pulmonisq;, fœtus fungerentur muneribus. Ipſa autem inuolucra, fœtum mox cum ſanguinis quodã, ob abſcedentia uaſa, defluxu ſubſequuntur: quæ mulieres quidẽ aſperſo ſale ferè exurunt, aut aliquò defodiunt: bruta autẽ permulta, niſi ipſis ab aſtãtibus præripiãtur, illa deuorant. In hoc pueri egreſſu, nonnunquã interius inuolucrũ, adhuc in utero aliquãdiu manẽte exteriore, prius egreditur, fœtui aliqua ex parte obuolutũ. adeò ut mulieres priuatim illi puero, ſi maſculus ſit, galeã aut thoracẽ: ſi fœmina, uittã aut induſium (prout nimirũ huic illi'ue fœtus parti potiſsimũ in partu hæſerit) à Deo datum geſtiãt, mira illi puero tunc promittẽtes. quũ interim omnib. pueris ea mẽbrana ſit cõmunis, modò quis interius inuolucrũ aſſumat, ac perinde atq; illę mulieres ſuã galeã & uittã, à fœtu & externo inuolucro reſecet, & ueſicę alicuius inſtar aſsiccatũ aſſeruet, quò iam adoleſcẽtib. in quẽuis tandẽ uſum eiuſmodi mẽbranula exhiberi queat. Equidẽ mirũ eſt, quàm religioſè mulieres, nõ minus ſanè quàm uerè occultę philoſophię ſectatores, de illa ſentiãt. In hunc igitur modũ fœtus habent inuolucra, quę in canibus, ſingulis fœtib. ſunt peculiaria, & nulla ex parte fœtus unius inuolucra alterius fœtus inuolucris cõmittuntur. Seriatim nãq;, ueluti in longo quopiã inteſtino, fœtus in cane & ſue, in utriſq; uteri partibus collocantur, non eam ſeruantes rationẽ: etſi fortè quis Hippocratis & Galeni occaſione ſecus arbitraretur, ut in dextra uteri parte omnes fœtus ſint maſculi, in ſiniſtra uerò fœminę.

Quî fœtus ſe habeãt inuolucra, pluribus ſimul exiſtentibus fœtibus.

In uaccis autẽ, & bubalis, & capris, quum unicus eſt fœtus, in altera tantùm parte, altero'ue uteri ſinu is reponitur: ſin geminus, utraq; uteri cauitas (ut ſic dicam) unum fœtum cum ſuis membranis complectitur. Mulieres uerò, quum aliàs ſibi non connatos, aut monſtruoſos gemellos habent, eos quoq; ſingulos in proprijs membranis inuolucrisq; continent, & par eſt ad uterum amborum fœtuum exterioris inuolucri & carnoſæ illius ſubſtantiæ nexus: unius nimirum fœtus colligatione in unum uteri latus, alterius uerò ad alterum latus facta. adeò ut magnum uterorum occaſione in exterioris fœtus inuolucri nexu in hominibus, canibus & uaccis ſit diſcrimen. Quod quum obſeruabis, hancq; noſtram deſcriptionem cum Galeno in libris de Semine, libris de Partium uſu, libro de Fœtus formatione, libro de Vteri diſſectione, ubi fœtus inuolucra perſequitur, con-

Veram inuolucrorum historiam à Galeni placitis multũ esse remotam.

tur, conferes, obuium profectò fiet, quàm Galenus sibi undecunq; consentiat, & quàm ueritati cõsona nobis de fœtus inuolucris tradiderit: ne quid dicã de fœtus formatione, multisq; huc pertinẽtibus disputationibus, quas ille potissimùm cum Aristotele instituit. Nam etsi fœtus inuolucrorũ historiam mihi proponere, & in hac procul à Galeni, aliorumq; dissectionis professorum placitis dissentire integrum fuerit: quum tamẽ innumera circa fœtus formationem me dubium & ancipitem habeant, quumq; mihi ipsi magna ex parte in illis altercationibus neutiquã satisfaciam, pleraq; me prorsus ignorare lubens fateor, utcunq; etiã non oscitanter dissectionibus incubuerim: etsi brutorum interim præcipuè, quum scilicet hactenus, potissimumq; quãdo in Anatome paulo factus sum exercitatior, atq; non modica, de quibus meritò ambigam, mihi obuersantur, in paucas mulieres utero gerẽtes inciderim. adeò, ut satius multo fore duxerim, uniuersum de fœtus formatione, & quæ huic proximæ sunt disceptationibus, sermonem (qui non nisi prolixissimus esse posset) penitus hìc omittere, illumq; in alium locum, ac argumentum aliud reseruare, si quid fortè mihi in posterum ex confectionibus, accuratioriq; ratiocinatione, tradi dignum occurrerit.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quàm in dextro latere uigesimæquintæ figuræ eam exprimere conati sumus.

MAMILLAE, etiamsi peritonęo nulla ex parte[a] cõtineantur, quum tamẽ fœtum, ubi in lucem prodijt, alunt, & in organorũ generationi subseruientiũ numerum recẽsentur, hoc quoq; loco ipsarum fabricã opportunè prosequemur. Mamillarũ itaq; situs nulli non cõspicuus est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locãtur, parti inferiori brachium pectori admouẽtis[b] musculi superstratæ. Verùm ut figura admodũ uariant, sic quoq; parẽ non semper sedẽ occupant. ampliores enim mamillæ latiori firmãtur basi: propẽdulæ uerò ac flaccidæ, à naturali loco declinãt: & quibusdã mulieribus uiciniùs ad pectoris mediũ inuicem accedunt, quibusdã autem (quod & pulcherrimũ ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquãt. Forma illis penè propria semiglobũ refert: quippe exteriùs rotundæ gibbæq; sunt, papillã (quæ Græcis θήλη appellatur) instar processus obtinẽtes: intus uerò, seu posteriùs, quà pectus spectant, leuiter secundũ huius gibbum insinuãtur, illi ampla basi cõmissæ. Cęterùm quãdo mamillarũ moles à brachiũ pectori adducẽte musculo abscedit, illæ quà potissimùm dependẽt, ampliores quàm in medio ductu euadũt, ut plerisq; fœminis simul in basi, & in ipsarũ extremitate ampliores ob cõcidentem earundẽ substantiã uisantur. Porrò substãtia qua cõstant, glãdulosa est, multo adipe abundãs, & uenis utcunq; frequẽtibus, & arterijs perquàm paucis, prorsusq; gracilibus, ac aliquot deniq; neruis intertexta. Nerui quidẽ semper ijdem in mamillas pertingũt, ac sibi perpetuò similes sunt: uenę autẽ crassitie & contento humore admodum, pro mamillarum mole, & quo tunc fungũtur munere, differunt. Insuper in glandulosæ mamillarum substantiæ forma, consistentia, multitudine & situ, longè maior singulis tẽporibus est differentia. Viris namq; multis nulla, aut ualde modica, eademq; arida, eiusmodi glandulosa obtigit substantia, uti etiam admodũ puellis. Iuuenculæ uerò, quibus mamillæ in molem iam cum pruritu attolluntur, auideq; maritum expetunt, huius nanciscun-

Mamillarum situs.

Forma.

Substantia.

[a] Non continctur inter A, B, C, D 2 & 24 fig.

[b] 3 musc. tab. Δ.

nanciſcuntur copiam plerunque compactam & duriuſculam, nulloq; lacteo humore (ſecus ſcilicet quàm in lactantibus, aut propediem parituris euenit) oppletam, neq; etiam ſubſtantiæ in anicularũ mamillis cõtentæ modo, flacci-
c 25 fig. G. dam, aut defluentem. Ad papillæ igitur centrum mulieribus [c] una magna, & mamillæ inſtar effigiata habetur glans, cæterorum animalium peculiari pro-
d 25 figur. D,D. prioq; glanduloſo uberum corpori, ſubſtantia reſpondens. cui [d] aliquot aliæ ferè, ſed paruæ & amygdalis à cortice liberatis ſimiles, in circuitu accumbunt glandulæ, pro mulieris temperie nunc duriori adipe, nunc molliori, & uenarum & fibrarum ex carnea mẽbrana in cutem pertinentium interuentu, mutuò commiſſæ connatæq;. Vniuerſa enim mamillarum ſubſtantia adipis modo, inter cutem & membranam illam continetur: neq; coſtis incumbentibus muſculis mamillæ alio nexu cõmittuntur, quàm per reliquũ corpus ea membrana ſubditis ſibi hæret muſculis. niſi fortè hic paulo plures interueniant uenæ, à muſculis in mamillas digeſtæ. Vtcunq; tamen mamillæ aliquando molles ac flaccidę propendeant, carnea idcirco mẽbrana à muſculis nunquam abſcedit: at glanduloſa illa mamillarum ſubſtantia ſimul cum adipe non amplius conſtricta, ſed defluens & laxata, à carnea membrana diſſoluitur. Mulieres enim lactantes, & ultimis menſibus uterum gerentes, mamillarum uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipſa etiam glanduloſa ſubſtantia eo abundat, & ob id mollior & fungoſa admodum, neq; ita denſa & cõtinua redditur, ac tonum illum non amplius ſeruans, & duriuſculo adipe haud magis illam ſuffulciente, ſenſim flacceſcit propendetq;. Quanquam interim eò nunquam perueniat raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in ſe (uti Ariſtotelis eſt ſententia) reciperet, & pilari morbo, Græcis τριχίασις nuncupato, uexaretur: quandoquidem nulli dubiũ eſt, per tot angiportus, tenueſq; anfractus ab ore ad mamillas, pilum nequaquam duci poſſe: etiamſi mamillæ illum fortè, quum in ipſarum conſiſteret uenis, amplexuræ eſſent. Non eſt tamen omni *Lib. 7 Hiſtoriæ de Animalibus.*
e tabulæ figuræ 21. interim ex parte abſonum, quid pili ſimile in mamillis, quemadmodũ in [e] re-
f 22, 23 fig. q.q. nibus, [f] urinarijsque meatibus, progigni poſſe. Cutis mamillę obducta, reliquę thoracis cuti congruit: mamillæ enim ſubſtantiæ, ut reliquo per corpus adipi connaſcitur, pariterq; inibi craſſa eſt. At ubi orbiculatim ad papillã quodammodo nigricat, circulumq; conſtituit, qui φῶς Gręcis nuncupatur, pertinacius præcipuo mamillæ glanduloſo corpori connaſcitur, plurium neruorum & tenuium uenarum inſtar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis interdum hìc tenuior quàm alibi euadit, fungoſum quidpiam, ut & papilla, a-
g 3 fig. cap. 49 lib. 2 E, E,F. dipiſcens. Huius namq; conſtitutio præcipuæ penis [g] ſubſtantiæ accedit, hoc eſt nerueæ quodammodo cuti ſpongioſa intus ſubſtantia oppletæ, quæ dirigi ac uiciſsim laxari non minus quàm penis ualet, & pori ſenſu prædita eſt. Obſcuri illi tenueſq; in papilla conſpicui meatus, fibræ prorſus ac nerui modo albicantes, uenarum ſurculi ſunt, multiplici ſerie per glãduloſam mamillarum ſubſtantiam excurrentium. Atque harum mamillas implicantium uenarum *Papillæ ſubſtãtia.* *Venarum mamillam petentium ſeries.*
h fig. cap. 6 lib. 3 parũ ſupram educitur p. & dein 25 fig. lib. 5 B. i 3 muſ. ta. Δ. 5 ta. Γ. 7 tab. L. k 25 figu. A,A. nonnullæ ab axillaris uenæ iam thoracis amplitudinem egreſſæ [h] ramo dependent, qui in [i] muſculos pectori ſuperſtratos & pectoris cutem, ipſamque demum mamillam ſeſe diſtribuit. Item uenæ elatiorem ſcapulę ſedẽ & ſummum humerum perreptãtes, deorſum in plériſq; mulieribus cõſpicuos ante ſectionem [k] ſurculos in mamillæ cutẽ, ipſamq; unà mamillã deriuant. Apparent namq; crebrò mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potiſsimùm quę aliquãdo lactarũt, inſignes & ſubuirides, errabundoq; ductu, perinde ac in ſura & temporibus internaq; cubiti ſede progredientes. Præter com-

memoratas mihi modò uenas, diſſectionũ profeſſores, alias magis præcipuas ac ſolas propemodum enumerant, quæ arterijs cõcomitatę, ab illis[l] uenis initium ducerent, quæ à caua uena in iugulo prodeunt, & ſub pectoris oſſe uerſus abdomem ad umbilicum uſq;, propemodum ſimul cum attenſis ipſis[m] arterijs[n] excurrunt, ac per coſtarum cartilaginũ interualla ſurculos in anteriora pectoris diſpenſant, internam potiſsimùm[o] muſculi partem implicantes, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Num uerò prȩſentes ſurculi eum permeent penetrentq; muſculum, unaq; cum ſuis comitibus arterijs tandem in mamillas diſſeminẽtur, ſedulò inter ſecandũ obſeruari uelim. mihi namq; eiuſmodi mamillas adeuntes ſurculi aut uenæ repertu non ſunt faciles, uti minus quoq; huc pertinentes artetias adinuenire queo, ita ſanè ut mamillis arterias uix aſſcribere auſim. Cæterùm brutis quib. alius mamillarũ uberum'ue, quàm homini ſitus accidit, ab illis[p] uenis propagines in mamillas diffunduntur, quæ humiliorem abdominis partem ſuis ramis intertexunt, ac quarũ utrinq; una inibi à caua uena initium obtinet, ubi hæc præcipua ſua portione, ſupra pubis os in inguina fertur, ac in crus extra peritonęi cauitatem primùm procidit, longè nimirum à[q] uenarum uterum adeuntium exortu. Atq; in harum quidem uenarum quæ ad abdomen tum à iugulo ſub pectoris oſſe, tum ab inguinibus ſurſum deducuntur ſerie, bruta ab hominibus uix quicquã differunt. illaq; in omnib. ferè uaſorũ ſpectatur diſtributio, quam in tertio libro expreſsimus, quamq; non obiter examinari uelim, quũ hoc Capite, aut unquã aliàs, de uteri cum mamillis ages conſortio. Mamillarũ nerui ab illis pendent, qui ſubditis illis exporriguntur muſculis, neq; aliter hi in mamillas quàm reliquam thoracis cutem deriuãtur, præter[r] unicum, qui cęteris craſsior ex quinto ferè coſtarum interuallo papillã adit, multosq; ſurculos ipſi offert. Quàm uerò ſingula primario mamillarum muneri idonea, rerũ Opifex accuratè fabrefecerit, intelliges, ſi ſeorſum unumquodq; ſuo uſui adhibueris. Prȩcipuum enim mamillarum officium in omnibus uiuiparis cenſendũ eſt, tenero adhuc ac iam nuper nato fœtui alimentũ præparare. Nõ enim in hoc prȩcipuè (quanquam in quarto de Animaliũ partib. libro Ariſtoteles id atteſtetur) ubera fuerunt creata, ut cordis ſedẽ operiãt, & deinde, ut in mulierib. ueluti ſecundario, aut Natura illis quodãmodo abutente, ad lactis generationẽ, & ad illud continendum ſubſeruirẽt. Quippe quum neq; pueris, neq; alicui animali ad generationem nõdum apto, mamillę exurgãt, ſed ueluti notę cuiuſdã gratia abſq; peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutẽ & carneã membranam pinguedine inſigniter diſcerni poſsint, duntaxat in illis habẽdæ ſint, certũ eſt, eas primò nõ propugnaculi uice fieri, quum ſcilicet prȩter tenerã papillam nihil habeant, quo propugnacula illis quib. incumbunt organis, meritò dicerentur. Ad hęc, ſi quod incrementum in uiris mamillę recipere appareãt, & quaſi alterius cõmodi cauſa, quàm notę cuiuſdam habẽdæ ſint, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis ſeptimo, quũ primũ genitale ſemẽ ferre ac pubeſcere incipiũt. adeò ſanè, ut lactis gratia potius, quàm munimẽti ac propugnaculi intumeſcere, effœminatioresq; ipſas mamillas fieri cõſtet. Nã & lac nonnullis uiris poſt pubẽ exprimi, & per ſuctũ frequentiorẽ crebrãq; ac multam contrectationẽ prodijſſe, Ariſtoteles ipſe aſſerit, & nos quoq; nõ ſemel id conſpeximus. Cęterùm mamillas homini ac ſimiæ, in pectore, non ita aũt cęteris ferè animalibus, percommodè collocari, præter hoc quòd ipſæ brachiorum ac manuum munia nõ impediunt, homoq; & ſimia latum pectus, neq; ut reliqua ferè animalia in acutum prominens ſibi uendicent, mulier puerũ lactans abundè

Marginal notes (left): Mamillarum nerui unde ducantur. — Mamillarum munus & cõſtructionis ratio. — Situs ratio.

Marginal notes (right): l fig. cap. 6 lib. 3 L. & 2 fig. lib. 6 B, C. — m fig. cap. 12 lib. 3 G. — n fig. cap. 6 lib. 3 M. & 6 muſ. ta. f. — o 3 muſcul. tab. Δ. — p fig. cap. 6 li. 3 Γ. quod oritur ſub s. — q fig. ca. 6 lib. 3 v. aut confer fig. 25 lib. 5 κ cum y. — r 1 fig. cap. 11 lib. 4 ν.

abundè indicat, nobisq; in illo officio uarijs conieǗturis colligere promptissimum est, mamillis cõmodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (ut ueneris modos taceam) thoracis anteriore regione nullã excogitari posse. Nam hîc situs lactis generationi propter cordis calorem nõ est ineptus, & ex abundanti mamillę cordis propugnaculũ & uallum quoddã censeri possunt, homini in primis pectus exporrecturo, neq; illo cęterorum ferè animaliũ modo humi reclinaturo. Deinde pręsens quoq; situs, reciprocum quendam calorem (qui tamẽ magis fortè uẽtriculo & intestinis necessarius fuisset) cordi retribuit. Mamillę enim lanei penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu, à corde caloris officina prius excalfactę, calorẽ illũ, reprimendo tegendoq; reuerberãt. Itẽ, cordis thoracisq; continuũ motũ, cordisq; inexpugnabilem calorẽ ad lactis generationem plurimũ cõferre, qui concoctionis alterationisq; naturã pspectã habet, absq; negocio concipit. Porrò mamillas homini elatius, cęteris uerò animãtib. humilius, ex Aristotelis & Galeni aliorũq; philosophorũ & medicorũ suffragio reponi, propter alimẽti, aut, ut ipsi dicunt, excrementi quod in lac cõuertendum erat penuriã, nõ omni ex parte uerũ esse arbitror. Primùm enim huc scopũ dirigũt, quòd fœtus in utero inferioris corporis partis excrementitiũ sanguinẽ in nutrimentũ assumit, mamillę uerò ad lactis generationẽ superioris partis sanguinẽ pręcipuè admittãt alliciãtq;. Dein adijciũt, homini in elatiori parte mamillas reponi, reliquis aũt animalib. nõ itẽ, quòd his eius partis excrementũ in cornua & iubas, secus multò quàm mulieri, ex ipsorũ sententia, cõsumatur. Quasi uerò cerue, uaccę, equę, eiusq; generis animãtia, uenis quę à iugulo deorsum sub pectore ferunt, aut ijs pariter quę ab axillã petente uena pectori instratis musculis, eiusdemq; cuti dispensantur, magis quàm homines carerẽt: & in illis ex superiorib. corporis partibus ad uterum sanguis minus quàm mulieri possit trãssumi: & non multo plus mulieri, depili alias omnino, excremẽti in lõgissimos capitis crines, quàm alijs animalib. in cornua & iubas, idq; pro portione, deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspõdet, qua pleraq; de menstruis lunaribus´ue purgationib. problemata, nescio an tam uerè quàm audacter, medici & philosophi soluũt. Quandoquidem uerò hæc aliò spectant, nunc reliquã cõstructionis mamillarum rationẽ aggrediemur. His igitur forma exterius rotunda, quo minus iniurijs essent obnoxię, perquã idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori cõmittuntur, planas latasq; meritò illas effinxit Natura, ut firma inniterent basi. Teneram quoq; & prominentem adipiscuntur papillã, ut hãc angusto teneroq; infantis osculo inditã, is confestim labijs molliusculis constringat, & inferiorem deducens maxillã & buccas contrahens, lac sugat, & linguã dein instar canalis inflectens ad stomachum id à nemine edoctus propellat. Vt uerò in illo suctu papilla turgidior proceriorq; quàm aliàs (dum id scilicet minimè opus est) redderetur, similem cum pene possidet substantiã, quæ & laxari concidereq;, & rursus à suaui contactu intumescere erigiq; idonea existit. Papilla autem sensu exactiore, & neruorum surculis abundat, quo mamillis hac etiã ex parte cum genitalib. foret affinitas. Vt enim illis ad uenereum cõgressum generisq; propagationem, illecebrã ac uoluptatem indidit Natura: sic quoq; & uberibus, potissimumq; papillis, ut mater in lucẽ iam editi fœtus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentius titillandã pruriendamq; inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei ac formæ, ut sanguinẽ per uenas ipsi magna Naturæ industria adductum, in lac familiare pueri alimentum conuertere cõcoquereq; possit.

Formæ mamillarum ratio.

Papillæ constructionis, & totius substantiæ eiusdem ratio.

nn 2 Cæterùm

Venarum seriei ratio, & uteri cum mamillis consortium.

Cæterùm in uasorum mamillas petentiũ distributionis usu explicando, Galenus admodum est diffusus, quũ hanc ex remotioribus & dissitis partibus ductam anfractuosamq; & gyris multis præditam esse affirmat, quò sanguis ad lactis generationẽ in longis illis ductibus ac gyris commodè præpararetur: quum ego interim ignorẽ, qua tandẽ peculiari priuata'ue sanguis, priusquam mamillis offerendus sit, egeat præparatione, uasorum nihilominus seminalium incessuum ductuumq; haud immemor. Neq; etiam succinctior uia erat qua mamillis, aut homini aut cæteris brutis uasa tutò distribui potuissẽt, quũ cauæ uenæ caudicem meritò dorsum occupare constet, & Naturæ adeò artificium simul quoque euidens sit, quo anterioribus corporis trunci sedibus, pectori nimirum & abdomini uasa exporriguntur, siue id ad iugulum, siue inguina, siue ad illos etiam ramos spectemus, qui à cauæ caudice & uena pari carente secundùm corporis latera diffunduntur. At non ita uasorum seriem oblongi ductus gratia, quem uenæ mamillis oblatæ sibi uendicant, expendendam putauerim, atque disceptationum occasione indies occurrentium, de uteri cum mamillis consortio, de lactis cum menstruis purgationibus affinitate, de earundem & lactis copia, de abortibus, potissimũq; de sanguinis mutuo nunc ad uterum, nunc ad mamillas deductu. Mirum namq; est, quàm eiusmodi speculationum gratia, Galenus sese interdum torqueat, modò uenas abdominis inferiora petentes, ab illis quæ uterum adeunt oriri (& si rursus alibi secus testetur) scribens, modò prolixè tradẽs quî per easdem uenas sanguis circa uterum in prægnantibus abundans in mamillas sursum repat. perinde sanè, ac si uenæ à iugulo sub pectoris osse abdomen petentes, & illę quibus inferior abdominis sedes intertexitur, solæ essent uiæ ac meatus ductus'ue, per quos uteri cum mamillis fieret consortium, siue id per uenas sub rectis abdominis musculis progredientes, siue per eorundem ramos per abdominis cutem expensos existeret: quum ego interim eiusmodi consortium, qualecunque tandem sit, ad uniuersum cauæ uenæ caudicem potius referendum putauerim. Imò quum Galenus studiose sanguinis ad superiora ductum explicare contendit, non mihi uidetur expẽdere, quî suis rationibus, sanguis potius in crura, quàm sursum per abdominis regionem in mamillas deflueret, accedente etiam abdominis à grauido utero compresione, & nullo etiam præsente orificio, quo humiliores abdominis uenas cum superioribus conniuere continuariq; constat. Verùm ne hunc in modum sermo de mamillarũ usu institutus, nimium excrescat, omnium quæ hoc libro descripsimus organorum dissectionem, nunc percommodè aggrediemur.

Intuere hic figurã cap. 6 lib. 3.

*Specta 8 musc. ta. a, e, f. & fig. ca. 6 li. 3. L, M, Γ. & fi. ca. 12 lib. 3 G, Γ. & ultimæ fig. li. 3 *, q, t.*

OMNIVM ORGANORVM QVINTO HOC LIBRO descriptorum administrandi ratio, ac nonnulla generatim de Anatomen discendi, docendi'ue ordine. Caput XIX.

Quibus huius operis locis partiũ secandi traditur ratio.

IN PRIMI quidem libri calce discendorum asseruandorumq; osium rationem diffuse expresi: & in secundo libro musculorum & ligamentorum secandi modum, ut res inibi exigebat, persecutus sum: in tertio autem libro, qui uenarum arteriarumq; per uniuersum corpus distributionem complectebatur, ac in quarto etiam, qui neruis erat proprius, nullus administrandæ sectionis incidit sermo, quòd scilicet illum ad præsens usque Caput, ac postremum sexti libri, & penultimum septimi differendum putauerim. Quum enim singulis illis Capitibus,

Capitibus, earum quas sui libri descriptas habent partium Anatomen proponere uisum fuit: meritò etiam eisdem Capitibus uenarum & arteriarum & neruorum eiusmodi partibus dedicatorum sectio, ita hîc tractanda est, ut nullo pacto in superioribus absolutior integriorque institui potuisset. Et si fortè quarundam uenarum & arteriarũ neruorumq; sectio, simul cum dictis modò organis, seriatim ac necessariò non comprehendetur, eam ad finem penultimi Capitis libri septimi, unà subijciemus. Erit autem hæc brachij potissimùm & cruris uenarum, arteriarum & neruorum dissectio. ita sanè, ut si pariter, cutis quoque adipis, carnosæ membranæ, musculorum, ligamentorum ac ossium denique mentio suis locis obiter incidet, uniuersa dissecandi corporis ratio his tribus Capitibus utcunque enarrabitur. Imò ipsa (quòd id scilicet, ei quam prorsus complecti debet tractationi, pauculis adiectis uerbis fieri queat) sic describã, ut quum simul unàq; quis capita hæc cõnexa finget, instar libri ac canonis sint, quo humani corporis fabricæ studiosi, eã suo marte in priuatis uarijsq; domi cum sodalibus tentandis sectionibus aggredientur, aut in scholis secandarũ ostendendarumq; partiũ seriem à præceptoribus expetent, aut quem illi obseruaturi sint ordinẽ iam multo ante cernãt. qui sanè alius in corporum frequentia, quàm cum unum aliquod tantum ad publicam anotomen obtingit, est instituendus. Ego itaq; sępius, haud denegata profectò corporum copia, hoc quẽ modo subijciã ordine anatomẽ docui. Parato industrij alicuius fabri lignarij opera eleganti[a] theatro, quod nõnunquã supra quingentos cõmodè spectantes reciperet, in illiusq; medio mensa quadam exstructa, quam negotio accõmodissimam fore ducebã, sedulò effeci, ut uariorũ hominum ossa mihi ad manũ essent, quædam inuicẽ attexta, quędam seiuncta ac in arculis posita: puerorum dico, iuuenũ, senum mulierũ & uirorũ ossa, quę tum mea, tum aliorum medicinę candidatorũ diligentia in Italiæ scholis mihi magno numero & copia adfuere, simul cũ canis, & nonnunquã simiæ aliquotq; aliorum animalium ossibus. Ea igitur serie ossium doctrinam, priusquam integrum aliquod hominis cadauer in scholas adduci curarem, studiosis proponebam, qua primum huius nostri Operis librum contexui. Cęterùm propter Anatomes adhuc imperitos, ante ossium tractationem, simulatq; quædam de humanæ fabricæ cognitionis dignitate & usu, prout occasio ferebat, ac dein ordine quo hanc discendam putarem, eiusmodiq; alijs quibusdam præfatus eram, ac uarias unà, quibus dissectionum doctores humanũ corpus diuidere solent, rationes ac differentias proposueram, quî id similaribus partibus, ac dein instrumentarijs efformaretur, adnisus fui ostendere. adhibito operi cane aut agno quopiam, quem magna ex parte primùm cute liberauerã, ac aperto thorace & peritonæo, ac insuper caluaria, in eum modũ dissecueram, ut ferè omnes corporis partes sese obiter spectandas offerrẽt: ac facile quancunq; tandem inter docendum uellem partẽ, manu cõplecterer. Quum itaq; de similaris partis ex primis Naturę principijs constitutione, ac potissimũ essentiali forma (propter nouam quæ modò non indoctè proponi cœpit, morborum qui similaribus partibus accidunt diuisionem ac numerum) egissem, os tanquam primam similarẽ corporis partem proposui, quî id sensu similare esset ostendens, ac ipsius usum in sustinendo firmandoq; exprimẽs. Huic cartilaginẽ subieci, ipsius creandæ necessitatem addens: ac obiter docens, quæ de cartilaginis natura à me suo loco pertractantur. His ligamẽti historia succedebat, & uarijs differentibusq; ostẽsis ligamẽtis, ipsorũ usus & procreandorũ ratio proferebatur. Mox cum ipsis ligamẽtis, quid membrana esset, quidq; corpori præstaret

Quis ordo in docenda ostendendaq; Anatome seruandus.

a Eiusmodi ferè nobis parari solet, cuius partẽ tabula exprimit huius operis fronti adhibita.

Similares & instrumentariæ corporis partes cuiusmodi.

ſermoni addebatur, cum aliquot membranarum in cane iam dicto aut agno demonſtratione. Quum itaq; ſimpliciũ, dein membranarũ ad organorũ tunicas ex fibris cõſtantes diſcrimen docebatur, fibrarum quoq; tractationem membranis adhibui, aliquot diuellẽs inteſtinorũ tunicas, & fibras in ipſis indicans, ut quî ex fibris quibuſdã tunicæ nõnullæ à ſimplicis mẽbranę cõſtructione differẽtes confingant, in propatulo eſſet. atq; ita deinceps cũ fibris quę inuicem nectendę erãt, carnis in uniuerſum hiſtoria addebatur, quam ſimplicẽ in iecore, pulmone ac renibus oſtenderã: uiſceribus illis, quemadmodũ eiuſdem quoq; uſus gratia, & crebrò nõnihil diſſectis. Sed quib. modis caro fibras contineat, ipſisq; cõmittat, in laceratis diſcerptisq; quibuſdã muſculis, ac in cordis diſſecta ſubſtantia, obuiã reddebatur. Vbi aũt glanduloſi corporis, ac dein adipis quoq;, quã membranis ferè obnaſci cernimus, ac medullæ in oſsib. aſſeruatæ, & humorũ qui in oculis uel negligenter adapertis ſpectantur, tanquã partium ſimilariũ habita erat ratio, incœpi quoq; recenſere, quonã pacto inſtrumentariæ partes ex ſimilarib. illis cõſurgant: uenæ ſcilicet ac arteriæ & nerui, ac poſtmodum cum ſuis tendonibus muſculi, ac totius deniq; digiti ac manus cum cute efformationẽ proponens, ſimulq; ea quæ in magnis corporis cauitatibus obuia in cane illo erant, cõmonſtrans. Poſteaquã igitur tyronum gratia hæc docuiſſem, abiecto cane, integram oſsiũ cartilaginumq; diſciplinã ſcientiãq; aggrediebar. qua abſoluta, humanũ cadauer in ſcholas ferri curauimus, quod muſculorũ ac ligamẽtorũ ſpeculationi ſubſeruiret. quàm ſedulò enim, atq; adeò ex noſtro arbitratu in Italicis academijs præfectorũ diligentia, & erga doctrinarũ ſtudia ſingulari amore, ad publicam anatomen cadauera nunc ſuppeditentur, nõ mediocri uſu diſcimus: etſi fortaſſe illa nõ ita quadrata, ętatisq; mediæ, ac nonnunquã optaremus, exiſtãt. Poſt oſsiũ itaq; & cartilaginum tractationem, ea ſerie muſculorum, ligamentorumq;, ac omniũ deniq; quę ſecundo libro proſequimur, doctrinã in cadauere illo abſolui. Ad uenarũ autẽ & arteriarũ neruorumq; anatomen, aliud aſſumpſimus cadauer, quod etiam illis partibus, quorũ hiſtoria tribus poſterioribus libris traditur, oſtendendis accommodabatur. In cadaueris iſtius ſectione, eo utebar ordine, quẽ hoc Capite, & ultimo Capite libri ſexti, & penultimo ſeptimi, in uaſorũ dictarũq; iam partium ſectione cõmemoranda, potiſsimũ enitar perſequi. Quandoquidem uerò, unum ſubinde tantũ cadauer ad publicã anatomen nãciſci poteſt, in his Capitibus unà quoq; oſsiũ & cartilaginũ & muſculorum, ac cutis, cuticulę, adipis, & carnoſæ deniq; mẽbranæ, ita ut prius monui, mentionẽ faciam, ut præter exquiſitã eorum quorũ diſſecandi modũ hactenus non tradidimus organorum adminiſtrationẽ, ſeries ſimul pateat, qua in uno cadauere quis uniuerſam anatomen utcunq; queat abſoluere. Illam itaq; aggreſſurus, ſtudiorum ſodalibus potius quàm miniſtris, qui ſecantẽ adiuuẽt, adhibitis, acutiori nouacula orbicularẽ ſectionem ſecundũ umbilicũ adeò profundã duces, ut cutẽ penetret. dein à media pectoris oſsis lõgitudine rectã ſectionẽ ad umbilicũ uſq; mulieris, & ab infima umbilici ſede perges ad pubis uſq; mediũ, uirilis membri (ſi modò uiri cadauer ad manũ ſit) radicẽ cõtingens: aut, ſi mulieris corpus ſecas, quouſq; pubis oſsis ſedẽ ad pudendi colliculos ſuperaueris, ut ſcilicet à pectore ad pubẽ uſq;, una quaſi ſectio (integro interim umbilico) pertingat. Poſt hanc, utrinq; ab umbilici latere ſectionẽ tranſuerſim ad lũbos uſq; duces: id interim ſtudens, ut ſolã cutẽ pertundas, quod in homine, & potiſsimũ obeſiore, factu non adeò eſt arduũ, quũ adipis craſsities, ne carnoſam uities membranã, propter emoretur. Factis hunc in modũ ſectionibus, cutis angulũ, qui ex quatuor rectis

Pro cadauerũ opportunitate, ſectionis ordinẽ eſſe uariandũ.

Cutis, cuticulæ, adipis, & carnoſæ membranæ in abdomine adminiſtratio.

rectis angulis umbilicũ spectantib. superior dexterq; est, hamulo, aut sinistræ manus unguibus attollito, acutissimaq; nouacula cutẽ ab adipe secernere studeto. Vbi cutis portiunculã liberaueris, hac sinistra manu eleuata, depositoq; hamulo, paulatim cutẽ ad mamillas usq; uersus dorsum trãsuersis sectionibus proximè ad cutẽ factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte à cute nudata, reliquæ tres pari modo sunt detegendæ, ac cutis & cuticulę natura uenit inquirenda, quæ in cute quidẽ nunc absq; alio negocio sese offert: cuticulę uerò naturã non cõmodè obseruabis, nisi illã ardentis candelæ, quã cuti adhibeas, ui, uesiculę modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &[c] uenis sub ipsa secundũ abdominis regionẽ, & ab imo sursum & à pectore deorsum excurrentibus adipe quoq; examinata, si hac homo (uti ferè solẽt omnes diuturniore morbo nõ enecati) abundet, illam quemadmodũ iam cutẽ ab adipe liberasti, à carnosa mẽbrana seiunges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adhærere sines. adeps enim tũc, quòd exiguã obtineat crassitiem, quo minus carnosioris mẽbranæ natura in cõspectum ueniat, nihil impedit. Vtcunq; feceris, siue adipẽ abraseris, siue adnatã membranæ reliqueris, ijsdem per membranã ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute faciendas retuli, ipsa membrana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum ferè beneficio à subditis corporib. est separanda, ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomẽ cute, adipe & carnosa membrana detectum occurrat. Ad hũc sanè modum administrationẽ in scholis subinde sum aggressus: quanquã si quis uelit, integrũ etiam sit in una tantũ abdominis parte cutẽ, adipem, & carnosam membranã examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adipe & mẽbrana absque ullo artificio laniorũ ritu auellere. Verùm de harũ partium natura, adeoq; administratione, in secundo libro egi prolixius: in eodẽq; libro rationẽ qua optimè[d] abdominis musculos, qui utrinq; quatuor sunt, aggrediaris, &[e] peritonæũ nudes, docui. Ac proinde si seriatim singula in uno corpore ostendere animus est, ex secũdo libro abdominis musculorũ administratio petenda uenit, in qua etiam priuatim[f] uenarum &[g] arteriarũ &[h] neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sursum secundùm rectorũ musculorum posteriorem regionẽ uersus umbilici sedẽ contingũt, & earũ quæ à pectore huc quoq; pertinent, & in proximas sedes quemadmodũ illę surculos utrobiq; deriuant: neruorum autẽ ab illis productorũ, qui costarũ spuriarum interuallis offerũtur, & à lumborũ uertebris ad abdominis musculos (ut suo loco cõprehensum est) uariè dispensantur. Cæterùm trãsuersis musculis undecunq; iam à peritonæo liberatis,[i] tota illius exterior propemodũ superficies oculis subijcitur. omni enim ex parte euadit cõspicua, præterquàm quà[k] septo trãsuerso obnascitur, & quà ex uertebris & osse sacro originẽ ducit. Cæterùm hominis peritonæũ cõsistentia crassitieq; infirmius existit, quàm ut leui negocio id undecunq; à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio peritonæum, dum adhuc integrũ est, ad spinã usq; à[l] subditis illi musculis, & nõnihil quoq; à carnosa septi sede liberetur, & sphærã planè oblongã tũc referat. Porrò si minori negocio peritonæum penitus à septo auellere lubeat, in porcellis hoc præstiteris cõmodissimè, si postquã (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculũ seiũxeris, id ab inferna septi sede tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanq; à neruosa etiã septi trãsuersi parte peritonæũ abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uẽtriculi corpore ad

Venarum per abdominis regionem intercutem & carneam membranam excurrentium.

Octo abdominis musculorũ.

Venarum, arteriarum, neruorum per abdominis musculos repentium.

Peritonæi à partibus extrinsecus ipsi commissis liberatio.

c fig. cap. 6 lib. 3 à radicib. uenarũ L & Γ. dein aliqua ex parte etiam P, R.

d 3 musc. ta. Θ. 4 ta. Γ. 5 ta. Δ. 6 ta. Δ.

e ut in 1 fi.

f fi. ca. 6 li. 3 ab L et Γ.

g fig. ca. 12 li. 3 à G & τ. aut in 6 muscu. tab. d, e, f.

h 2 fi. ca. 11 li. 4 θ, λ, charact. 50, 51 &c.

i Quemadmodũ 1 fig. in 7 muscu. tab. Δ.

l 7 musc. ta. t, u, x.

omenti[m] usq; mēbranas, ac insuper à iecoris gibbo peritonęū auelles, discesq; quónam pacto id illis organis tunicas inuolucraq; offerat. Postquā diligenter

m Quemadmodū in 17 fig. k ab l diuulsum est.

n tanquam ex prima figura paraturus secūdam.

Apertio peritonæi, & unà uasorum umbilici administratio.

peritonæum cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq; exterius perpenderis,[n] nouacula aut cultello à sinistro mucronatę cartilaginis latere deorsum ad sinistram usq; umbilici sedē sectio in peritonæo ducenda est: mente adhibita, ne cultello altiùs impacto quicquā subditorū uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinantē ad pubis usq; regionē (ut aliquo interuallo ab illius medio in sinistrū latus deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi sede è directo umbilici transuersam sectionē uersus sinistrum ilium molieris, & superiorem eius peritonæi sedis partē ad costas, inferiorem uerò uersus coxam reflectes. Leuata aūt nunc, sursumq; nōnihil reuoluta, seu dextrorsum inuersa peritonæi dextra sede,[o] uenę ex umbilico in iecur pertingenti animum adhibebis, hancq; quà iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, non dissecta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usq; sectionem in peritonæo duces,[p] eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterùm iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico connata manet, nondum'ue libera pendet. quare ut & hanc liberes, neque aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usque regionem facienda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium[q] commissura in dextrum declinet. Inuersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubem ac uesicæ [r] fundum pertinet,[s] tres quasi funiculi inuicem appositi, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ab inuicemq; postea attentè dirimendi, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producens, uesicæ fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascitur, multaque pinguedine obducitur, dissectionum rudibus ita imponit, ut hîc uesicam collocari ignorent: uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus libera occurrat. Quum itaque hæc non oscitanter expenderis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis: reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitiusq; ad [t] arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicies, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque cōtinuationem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quo è uesica, quum utero gerimur, urina inter duas fœtum inuoluentes tunicas excernitur. Reliqui autē duo, arteriæ sunt, quibus præcipuè naturalis fœtus calor recreatur. Verùm neque hęc tria[u] corpora, neque[x] id quod iecori inseritur, ullam nunc cauitatem habere uidebuntur, sed planè emortua aridaq; & multo adipe enutrita ac ueluti funiculi apparebunt. Vnde etiam alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino penitusq; aboleri in natis hominibus, quemadmodū in canibus ferè accidit, asserentes. Cęterùm posteaquam

o 2 fi. F, G.

p 2 figu. A.

q ultimarū fig. lib. 1 s.

r 2 fig. N.

s 2 figu. M, K, L.

t fig ca. 12 li. 3 ę fertur inter ǵet'.s.

u 2 fig. M, K, L.

x 2 fi. F, G.

Vmbilici uasorum præsectio.

Omenti situs obseruatio.

uenæ ab umbilico iecori insertę implantionē sedulò inspexeris, integrū est, eā cum umbilico, quē hactenus seruasti, deinde & tres alios funiculos resecare, animaduersoq; peritonęi ad uesicę fundū[y] cōnexu sectionē ad omentū confer re. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porrò priusquam aliquid loco dimoueas,

y 2, 3 fi. O. & 24 fi. T.

dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canib. & porcis, atq; adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq; id sub uesicæ posteriori sede exporrigatur[a]: an uerò (uti non infrequenter obseruatur) uersus sinistrũ latus reuolutũ,[b] sursumq; etiam supra mediam intestinorũ sedem contractũ occurrat. Si postremũ illud inueneris, utraq; manu humilius omẽti extremũ modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens, id omnib. intestinis ad pubis usq; os obtendes. ita enim quantũ sit, quodq; interdum[c] ad inguina & scortum, ac[d] inter uesicã & uteri ceruicẽ deuolui posit, condisces. Vt uerò omẽti ad colum intestinũ, quà uentriculo id exporrigitur,[e] connexũ cernas, duabus rursus manib. humiliorẽ omenti finẽ sursum ad pectoris os attolles: & priusquam inferioris omenti membranæ partẽ, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo liberabis, omentũ quàm posis maximè pectori obtendes, ac intestinorũ situm summa qua poteris industria solis utens manib. inuestigabis: & primùm anteaquã alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda[f] offerũt, ad amusim contemplaberis. Simulatq; igitur id accuratè ac non obiter profectò obseruaueris, dextrã manũ recto intestino,[g] quà id osis sacri incũbit initio, accõmodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrũ deprimes, non quidẽ omnia, sed eorũ partem quæ dextræ manui quũ à recto conscendes, in progressu erit uicinior. Ad hunc itaque modum sinistra dextrę famulãti, à recto intestino sensim dextrã colo admouebis, &[h] secundùm ipsius ductũ reuolutionesq; ad sinistri renis sedem, ac hinc ad lienem & fundum uẽtriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colũ est apprehendendũ, dextra uerò tenuia intestina in sinistrum modicè depellenda, quousq; omnẽ fundi uentriculi sedẽ, iecurq́; superaueris, & colum sub dextri renis regionẽ (ubi finit) deduxeris. huc quum pertigeris, sinistra manu coli termino modicè subleuato, ac[i] cæci intestini situ, formaq; similiter obseruatis, dextrã quoq; manũ huic coli termino accommodabis: & utrisq; manib. sibi proximis, ijsdẽq; ab intestinis nunquam remotis,[k] à colo mox ductũ ilei intestini, & dein ieiuni sequêris, quod factu lõgè est facillimũ, usq; dum perueneris ad ieiuni principium, quà sub colo retorquetur, ac dorso quodãmodo alligatũ,[l] duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorũ ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum cõplectêris, sinistram uerò inter iecur & dextrã uentriculi sedẽ intrudes, duodeni intestini inquirens principiũ: quod ubi inueneris, deorsumq; secundùm ipsius incessum sinistra descenderis, ieiuni intestini principiũ, & quę illi proxima est pars, quamq́; dextra adhuc amplectêris, etiam innotescet. Si modò lubet (quod & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu, intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcunque in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuoluendum, uentriculique & iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primùm itaque inter septum transuersum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum[m] ligamentaque in conspectum ueniant: ac quónam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uẽtriculi latus sinistrã manum, dextrã uerò inter septum & latus uẽtriculi sinistrum impones: paulatimq; inuicem adductis manibus, ad uẽtriculi[n] superius orificiũ accedes. quod in cõspectũ ueniet, si modò iecur sinistra sursum nõnihil protruseris, & dextra corpus uẽtriculi deorsum compresseris,

a Vt Q, Q in 2 fig.
b Vt inferior membrana G, G notata in 3 fig.
c per Φ Φ 22 figuræ.
d Inter T et L 24 fi.
e refert hũc 5 figura.
f ut in 6 fi.
g Ad T & Y 6 et 8 fi.
h Secundũ 8 fig T, S, R, Q, P ad N. aut 6 fi. R, Q, P, N.
i 6, 7, 8 figur. O.
k A b N per M ad L, K usq; 7 fi.
l 7 fig. ab I ad K 12 fig. sub. S.
m 6 fig. C. 12 fig. O.
n 12 fig. R.

Intestinorum situs examen.

Ventriculi, iecoris & lienis situs examen.

preſſeris,atq; una eademq́; opera iecoris cauum ac uniuerſum ipſius ſitũ obiter examinaueris. Pręter hęc,ea quoq; operatio uẽtriculi ſedem etiã accuratè cõmonſtrabit, dummodo hinc inde nunc iecur ſurſum trudens,nunc uentriculum deprimẽs,manus ducere non detrectes. Lienis porrò ſedẽ adinuenies, ſi inter ſiniſtrũ uentriculi latus & ſeptũ tranſuerſum, ſiniſtram manum immiſeris, uentriculumq́; cum colo inteſtino hàc excurrente, in dextrum latus attraxeris.ſiquidem tunc ſuperiùs lienis latio & dimidium ipſius caui ſeſe uiſui[o] offerunt: dein ſi dextram manum inter lienem & ſeptum tranſuerſum mediam immiſeris, lienẽq́; modicè eleuatum uerſus uentriculũ protruſeris, ipſius quoq;[p] gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negocio conficias,nõ erit inutile,interdum aliquod coſtarum interuallũ arcto uulnere ad thoracis uſq; cauitatẽ pertundere. Simulatq; enim thoracem uulneraueris, ſeptum tranſuerſum deorſum cõcidens, inſigniter flacceſcet: quantũuis etiam uehementer antea tenſum,ſurſumq́; attractũ, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem ſurſum duxerit,difficilemq́; horum inſpectionẽ ob id parauerit.

o ut 1 tab. fig. 19 ſpectatur A.

p tota 3 ta. fig. 19.

Quî iecur, uẽtriculus, lien, prius uelut in thoracis cauitatem tracta, deorſum decũbere poßint.

Cæterùm omenti membranæ iam inuicem ſunt[q] dirimẽdæ. quod fiet, ſi dextrã manum omento ſubieceris, hacq́; inferiorem membranam, ſiniſtra uerò ſuperiorem apprehendere, trahereq́; ſtudueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur, marſupij, ſeu ſacculi ſpeciẽ cõmonſtrantes: qua uiſa, inuicẽ membranas adeò diuelles, ut alicubi lacerentur, cõmodeq́; manum in illarũ cauitatem inſeras, & utrinq; in lateribus, & humiliore omẽti fine ſuperiorem membranam ab inferiore diſcerpas. Nunc inferiorem membranã inteſtinis exporrectam ſinere cõuenit, & ſuperiorẽ adeò pectori ſupertendere, ut elatiùs uentriculum è ſua ſede eleuet. quòd ſi non ſucceſſerit, ſodalis manu id facias oportet, ut commodè inferioris omẽti mẽbranę exortus, quęq́; per ipſum ferũtur organa, in conſpectũ[r] ueniant: ac diſcas pariter, quo'nam pacto hæc in hominib. colo inteſtino meſenterij uice ſit, tota ea ſede[s] quà colum uẽtriculi fundo attenditur. In hac enim membrana ubi uentriculo ſubſternitur, minor portæ uenæ truncus ferri, ſuosq́; in quos digeritur ramos educere,[t] apparebit. Deinde præter portæ truncum conſpicietur arteria quę lieni, uentriculo, iecori, bilis ueſiculę, & ipſi demum omento ſurculos deriuat. ſic quoq; hîc occurret arteriæ radix, quæ ſuperiori ſedi meſenterij diſſeminatr: & dein nerui duo, quorum dexter iecori, bilis foliculo, & dextrę fundi uentriculi ſedi, & hac quoque parte omẽto ſpargitur: ſiniſter uerò lieni & ſiniſtræ fundi uẽtriculi ſedi, ipſiq; ſiniſtrę omenti parti diſtribuitur. ante hæc, omnia in humiliori omenti membrana, quà uentriculo ſubiacet, corpus glandoſum cernitur, uaſorũ & neruorum ſeriem in illa muniens. Hęc obiter, neq; ullo adhibito cultro, in præſentia ſunt intuenda, & ſolis manibus ſummiſq; digitis ſuperior omẽti pars ipſius'ue[u] circulus diligenter eſt inquirendus: quẽ obſeruabis, ſi uẽtriculo, ſodalis opera ſemper eleuato, ac uelut ad ſuperiora truſo, ab ipſius fundo deorſum uerſus iecoris cauum, ubi omentũ ſimul multa colligat corpora, & hinc per dorſum quà arteria magna ſeptum permeat, ac inſuper ſecundùm lienis cauũ ad uentriculi fundum uſq; deueneris. Hoc enim ductu ſuperior omenti deſcribitur circulus: aut ſi illud ſacco marſupio'ue aſsimulauerimus, eius orificium. Quónam pacto autem ipſius ortum adinuenias, paulo pòſt dicam.

q Corpus ad imaginem 3 fig. paraturus.

r fi. e, e, e.

s fig. A, A. s A P ad Q 6 figu.

t ſpectabũtur omnia quæ 3 & 4 & 5 figuris, characterib. inſigniuimus.

u 4 fig. e, e, e, o, o, p, f.

Omentum quî diuellẽdũ, ipſiusq́; ortus inueſtigãdus, unà cum uaſis illo ſuffultis.

In præſentia enim uentriculo in ſuum locum repoſito, illum in ſiniſtrum latus cum inteſtinis trahi[x] curabis: iecur uerò, ut ipſius cauum adamuſsim uideas, in dextrum & uelut ſurſum protrudes. deinde poſtquam obiter bilis ueſiculam contemplatus fueris, ſectionem omnium totius corporis mihi moleſtiſsimam

x Quodãmodo 12 figurã paraturus. atq; ita hîc ſpectabis, quæ illa figura et 13 characteribus notaui, unde etiã ex illis figuris ſequentium notas ſeriatim petes.

Quî organa in caua iecoris ſede poſita ſint ſpectanda.

mam maximeq; operoſam aggredieris. Bilis namq; meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq́; rami (qui omnes ſimul inferiori mẽbrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retuſiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiã pertundas, ſicq́; omnia cruore obliteres. Offertur itaq; primùm neruulus ab humiliori uẽtriculi orificio iecoris cauo inſertus, qui à ſexti neruorũ cerebri paris propaginib. ſuperius uentriculi orificium adeuntib. pẽdet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à mẽbranarum cõnexu diuidendus eſt alter neruus, qui uno ramo iecoris cauum, altero autem bilis ueſiculã accedit. Huic neruo arteria attenditur parem cum illo efficiens diſtributionẽ, ac mox poſt neruũ liberanda. Huius uerò, ut & nerui initium, paulo pòſt inuenies. nunc enim ſat eſt, hęc inuicẽ iuxta iecoris cauum ſeparare, inibiq́; eorum ſeriẽ diſcere. Sub arteria, bilis ueſiculę meatus cõſiſtunt, à portę uena iam liberandi: primùm duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis ſurculis colliguntur, & ilico in unum coeunt meatũ, qui una parte in bilis ueſiculam, altera in duodenum inteſtinũ fertur. Vbi hos à portę uena ad inteſtinum uſq; & bilis ueſiculã diuulſeris, illam pollice adeò comprimes, ut meatus bile turgentes cõmodius appareãt, & num quis meatus ab hac ueſicula in uẽtriculum pertingat, animaduertas: quem ſi non inueneris, acu meatum in inteſtina properantem leuiter pertundes, ut profluens bilis argumẽto ſit, nullum proceſſum ab illo meatu tibi incuria præſectum. Poſtremò [l] uena portę hîc eſt examinanda, ac illico atq; ipſius circũſcriptionẽ quà ex iecore prodit animaduerteris, propagines illius obtuſiori cultello ſunt inquirendæ, ſemper arteriæ & nerui, qui uenę per uniuerſam illius ſeriẽ attenduntur, diligẽti habita ratione.

l Et hanc quoq; petes ex 12 figu. dein ex 3 ſimul cum 4. aut integrã seriẽ ex fig. cap. 5. lib. 3.

Portæ ramificatio cum arterijs & neruis illis attẽſis quô examinandi.

Primùm itaq; ſurculos portę aggredieris, qui bilis ueſiculę exporrigunt: deinde eum qui ferè citra arteriæ cõſortium in dextrã uentriculi ſedẽ, iuxta ipſius inferioris orificij poſteriorẽ regionem modica ramorũ ſerie digeritur. Hunc ſubſequitur, qui dextrã fundi uentriculi partem & medium ſuperioris omenti mẽbranę perreptat. Poſt hunc, qui duodeno nobis uocato inteſtino deriuatur, quem ſecundum inteſtini longitudinẽ in [m] corpus quoddã glanduloſum carneumq́; deſcendere obſeruabis, ſi modò (uti iam monuimus) retuſiori cultello uenã, illiq́; accumbentẽ neruum, arteriamq́; nudare ſtudueris. Modò magnam portę [n] diſtributionem deteges, truncum, qui meſenterium adit, obiter tantum expendẽs. Atq; hoc in præſentia relicto, ad truncum qui lieni potiſsimùm exporrigitur, te conferes. Vtq́; ipſum cõmodè uideas, uentriculus & inteſtina tibi ueniunt ad eum [o] modũ aptanda, quo ſituabãtur dum inferiorem omenti membranã ſpectaturus, uẽtriculũ ſodalis manu ſurſum attolli, & inteſtina deorſum premi curares. Patẽte itaq; nunc tibi ſuperiore ſede humilioris omenti membranę, accurata cura ramos omnes minoris portę trunci examinabis, quos omnes aut uentriculo, aut lieni, aut ipſi omẽto, coloq́; inteſtino in homine exporrigi adinuenies. Interea uerò quũ ramos hos inquires, ipſoſq́; à glãdoſo corpore illos ſuffulciente liberabis, omnib. ferè arteriam, multis aũt neruum attẽdi obſeruabis.[p] Arteriarũ radix ſeſe offeret in elatiſsima inferioris omenti membranæ ſede, ubi etiã occurret magnę arterię in meſenteriũ deducendę origo: deinde utrinq; unus ſeſe offeret neruus, ad magnę hàc deſcendentis arteriæ latera exiliẽs, ac ſexti neruorũ cerebri paris propaginum, quę coſtarum radicib. exporrigũtur, ſoboles. cuius ramuli unà cum arterijs dum uenas detegis, in cõſpectum ſemper ueniunt. Iam & grandioris portę trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per meſenterium ſeriẽ, & quæ inibi diuiſionib. pręſunt glandulas [q] inueſtigare tempeſtiuum eſt. Primùm itaq; ſolis manibus inteſtina

m 12 fig. i, i.

n 4 fig. f

o Prorſus ut in 3 figu.

p 4 fi. ß. uerum ſi hîc notas requiris, illas omnes ex 3 & 4 fi. ſumes, aut ex 3 & 4 librorum figuris uenas, arterias, neruos exprimentibus.

q Partim ut in 10 figur. partim ut in 12 fig.

Meſenterij natura quî indaganda.

intestina hinc inde inuicē diduces, & nunc in dextrū, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem mesenterij naturam perfunctoriè contempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenę portę truncum, & dictā nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum ipsorum incessum, & glandulas diuaricationibus interiectas intuearis, unguibus unā mesenterij membranam ab alia diuelles. Quanquam id per uniuersum mesenteriū haud uenit tentandum. sufficerit enim in præsenti à centro ipsius aliquot uasorum surculos ad tenuia usq; intestina deduxisse, ac mox[r] alterā mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arteriarum ortum distributam. Atque hanc promptè reperies, si cum intestinis mesenterium in dextrum latus reuolueris, unguibusq;, aut obtusiori cultello mesenterij mēbranas,[s] quà id colo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hîc enim ilico eius arteriæ rami uenis cōmissi sese offerent, rursus suæ arteriæ radicem commonstrantes. quam ubi inueneris, ipsius diuaricationem prosequere, ut discas, quî ipsa cū uena mesenterio suffulta, recto intestino ramos exporrigat: parum modò solicitus, etiamsi uenæ huius extrema in rectum intestinum inseri nunc non intuearis: id enim paulo pòst fiet facilius. Eiusmodi itaq; administratione omenti, intestinorum, uētriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, prēterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum & arteriarum & neruorum surculi sunt examinandi. Porrò administrationi, qua commodè quæ adhuc in illis organis uidenda supersunt, cernas, alijsq; monstres, nunc me accingam.[t] Maiusculæ itaq; instar semicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, traijcies, & hanc per mesenteriū sub[u] recto intestino, ubi sacro ossi incumbit duces, & eius intestini fæcibus sursum ad coli amplitudinem compressis, recto intestino uinculum inijcies. absecto iam quod superest filo, fæces uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes, & interuallo trium digitorū plus minus interposito, acum rursus sub recto intestino supra prius uinculum traijcies, secūdò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo[x] uincula nihil excremētì sit reliquū. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiore nouacula (ne fortaßis negligentior intestina uulneres) resecabis: & dehinc colum, ileum, ieiunū continuò à mesenterio ad ieiuni usq;[y] principium liberabis, intestinaq; in peluim repones. In hac functione coli intestini supra renum[z] pingues tunicas connexus sedulò est animaduertendus, unà cum uasorum frequenti serie sese in intestina implicante. Vbi uerò ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atq; rectum, duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum * insertioni meatus uesiculę bilis proximum sit, non autem elatiùs conscendat. Intestina à uentre libera, alicui ægrorum in xenodochijs ministro, quales hîc sectioni adhibemus, abluenda offeres: ut si uisum fuerit, ablutorum iam[a] tunicas & longitudinem examinare queas. Patauij & Bononiæ intestina postquā abluta, scholarumq; scamnis exporrecta essent, aliquando instar uesicæ inflari curauimus: ita enim non solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem est (quanquā quatuordecim ulnas ferè ęquet) uerùm formam ac amplitudinem facile didicimus. Intestinorum quoq; tunicas, illis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum. apparet enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranis, una superiori, altera inferiori: quas si unguib. ab intestinis dirimes, quî tertiam intestinorum efficiant tunicā intueberis: ac qua ratione hæc à peritonæo pendeat, ex mesenterij ortu disces. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula

Quî intestina à mesenterio resecanda, & à corpore auferenda.

Intestinorum tunicæ quî examinandæ.

r 20 fig. k aut fi. ca. 12 li. 3 λ sub ι & υ enatū.

s 10 fi. circa H, & illi proximum G. ac 12 fi. n. aut 11 fi. ab R ad S, dein ad T.

t fi. ca. 7 li. 2 N, N.

u Ad Y et T 6 figur. aut H 11 fi.

x Vti factū est 20 fi. ad o. aut 24 fi. ad K. ubi etiā intestina reliqua à mesenterio resecuimus.

y usq; ad L fig. 7.

z 20 figura T, V.

* 7 fig. Z. 13 a. 15 Q, R.

a Vt in 9 fig.

uacula sectionem secundùm intestini longitudinẽ duces, studiosè præcauens, ne id prorsus in ipsius usque cauitatem pertundas. Huius insuper sectionis labra unguibus diuelles, & absq; negocio secundam intestinorum tunicam ab intima liberabis, præcipuè si id iuxta rectum moliaris. in tenuibus enim intestinis, tunicæ non ita facile in conspectum ueniunt, quas etiam illic, ubi propè uincula intestina transuersim[b] dissecuisti, nonnunquam examinare, nihil prohibet: quum illorum, ac in primis recti intestini, tunicæ in ea sectione mutuò soleant abscedere. Imò nunc integrum est, quouis tandem pacto, ac ubicunq; uisum erit, intestina diuidere: illisq; inuersis, unicum eius[c] intestini, quod nos cæcum à ueteribus nuncupatum arbitramur, foramen, orificium'ue expendere. Porrò interdum, priusquam uasa in iecoris concauo occurrentia, & humiliori membrana omenti suffulta, aggredieris, necessum erit intestina è corpore ad eum quem dixi modum à mesenterio derasa, eximere: idq; tunc potissimùm, quando publicam obibis sectionem, in qua diutius quàm tibi ex usu esset, intestina fortè asseruarentur. Vtcunque uerò feceris, iam uentriculus sectionis serie est adeundus: quem tunc quoq;, dum in sectione diutius propter spectantium commoda est morandum, unà cum liene auferre cogor,[d] neruis tamen elatiori ipsius orificio insertis, diligenter prius examinatis. Aliàs enim uentriculum tantisper relinquere consueui, quousque omnia ferè in thorace contenta organa absoluissem, quo uentriculi orificium, ipsiusq; nerui opportuniùs commodiusq; unà cum stomacho tunc expenderentur. Meritò igitur in pręsentia, quo'nam pacto uentriculum nunc ritè eximas, docebo. quum uerò stomachum in thorace aggrediar, quí'nam uentriculum adhuc in corpore asseruatum, debitè administres, subijciam. Vnguibus itaq;, quantum fieri licet in homine, peritonæum à septo transuerso ad uentriculi usq; superius orificium[e] auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paululum ab illo uentriculi orificio liberaueris, studebis eam tunicam, utcunq; etiam diuulsam, ad uentriculi usq; fundum[f] deducere, ut ab ipsa superiorem omenti membranam cõstitui oririq; discas. Deinde acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulò nexum ipsi inijcies, paulo supra uinculum stomachum à uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo sodalis manu è uentre eleuato, non tamẽ penitus (ne uenas rũpat) exempto, inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritonæo originem disces, solis unguibus hanc à dorso sensim distrahendo utens, uinculis uerò pleraq; intercipiens.[g] Ac primùm simul omnibus quę in cauo iecoris occurrunt, portæ scilicet uenæ, arteriæ, & bilis meatui: aut si lubet, singulis seorsum funiculos accommodabis: post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primùm digeruntur, illa sanè arteria non omissa, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenterium fertur. Atque his omnibus unum duntaxat uinculum addi sat est: quanquam duo (ut in intestinis faciendum monuimus) inijcere, nihil prohibeat. Inductis in hunc modum uinculis, uena portę, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uincula in corpore maneant, diuidentur: & ocyus solarum manuum munere uentriculus cum mesenterio, liene & omento, ex uentre exempta, mensę imponentur. ac statim[h] omenti pars lieni obnata, unguibus ab illo discerpetur: ut expendas, quî lienis tunica ab omento initiũ ducat. Quod uerò attẽtissimè, summaq; diligẽtia modò, uti & prius, quum lienis uentriculiq; situm obseruares, inspiciendũ sit, num meatus aliquis à liene in elatius uẽtriculi orificium pertingat, quæq; uasorum hîc habeatur

Margin notes:

b 7 fig. sub Z. & 8 fig. ad M. et 20 fig. O. & 24. K.

c 6, 7, 8 fig. O.

Vẽtriculus & lien & omentum ac mesenterium quî simul eximẽda, ac quæ in eo opere obseruanda.

d 14. 15 fig. T, V.

e ut k diuulsum est ab l, fig. 17.

f 2 fig. Q, Q.

g Quodãmodo ita facturus, ut 20 figuram parauimus, aut magis adhuc ut 22, aut 25.

h quasi B, B & C discerperes ab A in 1 tabula 19 fig.

Lienis tunica quî obseruanda, simul cum ipsius ad uentriculum nexu & substantia.

habeatur[i] series, etiamsi taceam, neminem ambigere reor. Cęterùm ut lienis substantiam obserues, aliquot[k] sectiones ipsi induces: & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantiam ab illi insertis uasis, quibusdam sedibus separabis, hac ratione uasa aliquot sola & lienis carne denudata spectaturus. Ventriculum uerò lauandum, & dein uesicæ instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quæ sanè est quàm maxima, intuearis: & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum præcepimus,[l] examines. illumq; postmodū[m] inuertas, ac bilis meatus[n] insertionem in intestinum, quod adhuc uentriculo appendet, uideas. Porrò ubi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit, & quæ in uẽtre adhuc reliqua sunt, obliterauerit, spongia copiosiori aqua potius quàm aceto imbuta, semel atq; iterum eluendus est. nam si lino absterseris, plus tingendo oberis. Solent enim plerunq; exigui uasorum ductus, multa adipe & membranulis obsiti, difficulter admodum in homine reperiri, idq; magis, si sanguine obliterentur. Eluto itaq; sanguine, ac obiter ijs quæ adhuc in uentre reliqua sunt, absq; sectione inspectis, iecur nō aggredieris: uerùm illud, uenæ cauæ exortus obseruandi gratia, tantisper integrum asseruabis, dum cordis sectionem unà es pertractaturus. Modò autem circa uertebrarū in lumbis regionem, membranulas primùm, quæ uelut secundam uenæ cauæ hàc exporrectæ tunicam constituunt, ad sacrum usque os auellere conaberis: diligenter præcauens, ne[o] dextram seminalẽ arteriam, quæ cauæ corpus transcendit, simul cum membranis adimas. Est enim hæc tenuis, & membranæ modo albicās, multaq; pinguedine in homine obducta. Quapropter cōmodè admodū feceris, si priusquam aliquid eorum quæ in uentre adhuc reliqua sunt, aggrediaris,[p] arterias seminales inquiras: ac deinde, ne lædantur, in reliquarū partium administratione caueas. Vt uerò id præstes accuratiùs, animum adhibebis[q] dextræ seminali uenæ, quà ex caua oritur: deinde &[r] arteriæ exortui, quæ inferiorem mesenterij sedem adit. Inter hęc duo organa partim ascendẽs, partim descendẽs, nitêris obtuso cultello cauam uenā ex sinistro ipsius latere ab arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu hæc uasa committuntur, dissectis. In hoc itaq; opere duarum seminalium arteriarum radices in conspectum uenient, quæ quò arteriæ porrigantur, cōmonstrabunt, si modò ab exortu eas ex membranulis, quibus inuoluūtur, ad seminales usq; uenas sedulò, nullaq; in trahẽdo facta ui liberaueris. Hæc ubi præstiteris, uenaq; caua, & magna arteria, ut cōmodiùs in conspectum ueniāt, membranulis, quibus passim integūtur, fuerint detectæ, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt, examinabis,[s] eos primùm expendens, qui pinguibus renum tunicis membranis´ue offeruntur: ac dein cauæ uenæ propaginum, sanguinem serosum renibus deferentium[t] initia. quæ ubi inueneris, uenæ cauæ propaginẽ dextro reni propriam suis membranulis deteges: & deinde eius renis pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto ren illi[u] inuoluatur, diligẽter examinabis. Denudato rene,[x] urinarius meatus, quà ex rene prodit, cultello est inquirendus: deinde & arteriæ magnæ propago, dextrum renem accedẽs: quò simul integer ren, & uena, & arteria, & urinarij meatus principiū conspiciantur. Licebit autem modò totam renis naturā examinare, aut quousq; alia quædam dissecueris, renem relinquere.[y] Vtcunq; uerò id nunc, aut postea feceris, uenæ cauæ, arteriæq; magnæ propagines uinculis iuxta dextri renis cauum intercipi debent: & deinde nouacula acutiore sectio recta secundùm renis longitudinem in ipsius gibbo uersus cauum est ducēda: renq; ita bipartitus, uenit aperiendus:

Ventriculi capacitatis & tunicarum examen.

Seminales arteriæ quî in ortu obseruandæ.

Cauæ uenæ & arteriæ magnæ series, in perito naì amplitudine facta, quî obseruanda.

Renum tunicarum, totiusq; adeò eorūdem fabricæ examẽ.

i circa Q 14, 15 fig.
k ut in 4 tab. 19 fig.
l ut in 17 figura.
m ut in 16 figura.
n 15 fi. R.
o 20 fig. h super Q. 25 fig. g super P.
p 20 fi. h, i. 25 fig. g, h.
q 20 fig. f. 25 fig. d.
r 20 fig. k.
s 20 figura X, Y.
t 20 fig. a, b. 22, 23 fig. m, n. 25 fig. T, V.
u Confer renes 20 figuræ cū renibus 22 fi.
x 20 fig. c, d. 22, 23 fi. q, q. 25 a, c.
y Hic sectionis serie diligenter obseruabis, tabellas figuræ 21.

riendus: ſanguisq́; , ſi quis occurrat, ſpongia madente eluendus. Ita ēnim ilico renis ſinuum natura, deinde & urinarij meatus in rene principiū ſeſe offerēt, niſi cadauer nactus fueris obeſius. Solet enim pinguedo in ſecundo humani renis ſinu collecta, impedimento eſſe, cur minus ſinuum natura integrè ſecanti ſpectetur. Quapropter operæprecium fuerit, canis aut capræ renem diligenter prius examinare, & ex illo dein humanum cognoſcere. Diuiſo igitur ſecundùm gibbum ſeu exterius latus rene, primùm ſinus ſecūdi, in quem urina colatur, latera digito inquires: & foramini quod in medio ipſius, ſeu in primi ſinus, membranei'ue renum corporis externo latere apparet, ſtylum immittes, qui in urinarium meatum uerſus ueſicam facilè protrudetur. Deinde ubi membranei huius corporis, primi'ue renis ſinus anteriorum ramorum cum poſterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo renis perficitur latere, obſeruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi ſinus reliquum corpus, & ſecundi ſinus formam naturamq́; adinuenias, dicta ſectione diuiſum & adapertum renem uiciſsim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifeſtiùs appareat. dein ſtylum ſecundo ſinui indes: & ubi ipſius formam expenderis, ab anterioribus primi ſinus ramis eam renis abſcindes ſubſtantiam, quæ poſteriori illarum ſedi obnaſcitur: à poſterioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori ſedi continuatur, ut modò primus ſinus integer appareat, cui nunc ſtylos, quo illum adhuc exactiùs cognoſcas, indere poſsis: & admirari, quàm ridicula ab Anatomes profeſſoribus de renum officio fuerint hactenus prodita. Cæterùm tunica præter pinguem membranam, renem inueſtiens, facilè tibi occurret, ſi ſectionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. Solet enim ea tunica ibidem tunc nonnihil à renis ſubſtantia abſcedere, & dein promptè ad renis uſque cauum unguibus diuelli, ac qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ aſcititijs membranis pronaſcatur, conſpici. Hæc ubi in dextro rene intuitus fueris, ſiniſtrum quoque ſua pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ & arteriæ magnæ ramum uerſus ipſius cauum excurrentem inueſtigabis: animum, priuſquam aliquid diuellas,[z] ſiniſtræ ſeminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ cauæ rami ſiniſtrum renem adeuntis ductu enaſci, citra ſectionem conſpicies. Vt uerò ritè intuearis, num à renis ſiniſtri quoque[a] arteria, ſeminale uas originem ducat, obtuſo admodum cultello (niſi fortè ſecandi peritior fueris) membranulas à renis uena detrahes, & accuratè aliquouſque uenæ ſeminalis principium quoque à membranulis liberabis: dein renis uenam ab arteria nonnihil deorſum reflectes: numq́ue ex toto arteriæ ductu ramus, qui cum ſiniſtra ſeminali uena exporrigatur, principium obtineat, inquires. Vbi uerò hunc non inueneris, ſiniſtro rene pari ratione cum dextro (ſi modò illum ſecuiſſe non ſuffecerit) aggreſſo, reliquæ ſeminalium uaſorum conſtructioni attendito.[b] Arteriarum itaque, &[c] ſiniſtræ uenæ originem iam prius indagaſti, ac[d] dextræ etiam uenæ principium citra ſectionem à caua oriri conſpicis. Vbi igitur uaſorum ortum didiceris, & uenas ad arterias uſque ſenſim, ex membranis ipſas liberans, deduxeris, ſi maſculi obtigerit corpus, penis cutem & ſcortum à teſtibus adimes. Primùm itaque à pubis oſſe rectam ſectionem per penem in cute duces: & deinde eius ſectionis labris hamulo aut unguibus eleuatis, cutem cum carnoſa membrana à pene[e] auferes, adamuſsim conſiderans in cutis extremo, ipſius cum carnoſa membrana coalitum, & carnoſæ membranæ ſub glande à penis corporibus abſceſſum. ad

Vaſorum ſeminaliū ſiniſtrum teſtē petentium ortus examen.

Teſtium & penis à ſuis inuolucris detectio.

z 20, 25 fig. e.

a 22, 23 fi. uena notatur m, cui attenditur arteria.

b 20 fig. h, i.

c 20 fig. e.

d 20 fig. f.

e ut factū eſt in 20 fi.

hæc, perpendes ipſius ad glandis radicem ligamentum: deinde & uenas, cutem eam adeuntes: poſtremò, nullam pinguedinem adipem'ue inter cutem & carnoſam membranam, ut neque in palpebris, hic reperiri. Pene detecto, & diductis cruribus, à pubis oſſe inter inguina & ſiniſtrum teſtem ſectio ad podicem uſque ducenda eſt: & deinde cum penis cute ſcortum à teſtibus & interfeminio liberandum, ſectionibus ſemper uerſus dextrum latus deductis.

Teſtium ſitus examen.

Quum uerò teſtes cute carnoſaq; membrana nudas, ne illos ſuo loco moueas, inuertas'ue, accuratè obſeruandum eſt. Quum primùm enim cute nudati ſunt, ipſorum ſitum, & qua'nam potiſsimùm parte uaſa ſeminalia illis applantentur, indagare oportet: ut Naturæ diſcas prouidentiam, quæ teſtes ita collocauit, ut ipſius uaſa ſint tutiſsima, illisque ipſi teſtes uelut propugnacula præponantur.[f] Iam dextrum teſtem cum ipſius uaſis & tunicis à ſiniſtro digitis aut cultello dirimes: & iunctis, quæ iam diducta ſunt, cadaueris cruribus, dextrum teſtem femori impones: ac mox cultello[g] uenam & arteriam ſeminales dextri lateris, uicinis membranulis ad peritonæi uſque ſedem, qua illæ[h] procidunt, deteges: hîc primùm in interiori ſede peritonæi, poſtmodum in exteriori, qualiter tranſeant, ſolis manibus conſiderans. Dein ſtylum foramini, quà egrediuntur, ui ad teſtis uſque infimam ſedem protrudes, & peritonæum uſque ad foramen illud diuides.

f ſacturus id, in quo 20 fig. hic à 22 uariare cernis.
g 22 fig. γ.
h 20 fig. e & i in u. aut per φ.
φ 22 fig.

Exterioris teſtis tunicæ apertio, uaſorumq́; ſeminalium detectio.

Inſuper ſecundùm ſtyli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humillimam uſque teſtis ſedem, exteriorem ipſius peculiarem tunicam ſecabis: hacq; diſtenta, explicata'ue, illius à peritonæo[i] ortum, & ualidum ad humillimã teſtis partem[k] adnexum, & præterea teſtis[l] muſculum examinabis. Eius namq; muſculi natura, ductus & forma in conſpectum iam pulchrè ueniunt, unà cum gracilibus ramulis, à ſeminali uena & arteria in exteriorem hanc teſtis tunicam numeroſa ſerie[m] excurrentibus. Nunc itaque teſtem & uaſa rurſus hinc inde diligentiùs ſubleuans, reuoluensq́;, uenam & arteriam ab ipſis contermino ſemen deferente uaſe ad teſtis uſque elatiora[n] diſcernes.

i 22 fi. φ, φ.
k 22 fi. iuxta ι nectitur χ.
l 22 fig. ψ.
m uti uidere eſt in u 20 fig.
n 22 fig. diſcernes A ab ε uſq; ad n.

Vaſorum ſeminalium circa teſtem, ac ipſius adeò teſtis examen.

Vt uerò uenæ arteriæque inſertionem adamuſsim examines, uas ſemen deferens ab intimo teſtis inuolucro ſeu tunica eſt[o] liberandum: non quidem uniuerſum, ſed ad eam duntaxat uſque partem, quæ uenæ arteriæque finibus eſt proxima. Liberabitur autem uas ipſum facilè, ſi tranſuerſas ſectiones inter teſtem & uas illud ad ſuum uſque principium acutiori nouacula duxeris. qua adminiſtratione, uaſis etiam illius anfractus, & ad teſtis tunicam connexum, ipſiusque ueluti poros manifeſtè animaduertes: & uenæ ac arteriæ ſurculos, intimæ teſtis tunicæ oblatos, melius conſpicies. Vt uerò prorſus in conſpectum ueniant, ſanguinem ex uaricoſis uenæ arteriæque anfractibus ad teſtem comprimes: & inſuper anfractibus uinculo, ne ſanguis refluat, interceptis, teſtem ſecundùm ipſius longitudinem diuides: & dein, qui à ſurculis per intimam teſtis tunicam excurrentibus, & ex uaricoſorum anfractuum baſi complures rami ad teſtis ſubſtantiam pertingant, qualiterque teſti ea tunica committatur, quæque demum ipſius & teſtis ſit ſubſtantia, obſeruabis. Atque hæc primùm in uno quidem teſte, dein in altero ſunt examinanda. Vix enim prima fronte omnibus erunt obuia, quæ hactenus tam oſcitanter ab alijs ſunt pertractata. Atq; hinc etiam pari perpetuò adminiſtratione non eſt utendum: ſed quum commemoratam in dextro teſte tentaueris, integrum tibi erit, ſiniſtrum tuo arbitratu aggredi. Expenſis igitur ad hunc modum teſtibus, ipſorumque nihil reiecto, penis muſculi, & ipſius corpora, deinde ueſica, & urinarij meatus, & reliquus

o Hic ſectionem aptabis, uti 23 figura uidere eſt. primùm ad A & B, dein H, I, &c.

semen deferentium uasorum ductus, insertioque cum glanduloso assistente, & omnium uenis, arterijs & neruis, secanda ueniunt. Diductis itaque rursus cadaueris cruribus, primùm[p] duos musculos ab orbiculari recti intestini musculo in penis radicem, & potissimùm in meatum urinæ seminiq; communem pertinentes, aggredieris. dein[q] alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes, penis corporibus inseruntur, adimes: ac ilico penis corporum[r] originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse, unde pronascitur, quàm poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctoriè hic perpensis, ossa pubis inuicem sunt[s] seiungenda. quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte, pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè crasso pubis ossium[t] cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim, quum iusto crassior sit, illi officio non æquè est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat: & ui diductis cruribus, ad trium quatuor'ue digitorum latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionem exemeris: quòd id & fiat molestè, & præter alia multos uitiet musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleti præparationem futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus ui diremptis, primùm à renibus[u] urinarij meatus à suis membranis, quibus obuoluuntur, sunt liberandi, & ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde[x] uasa semen deferentia, quà ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque, ex pinguioribus, quibus integuntur, membranis sunt denudanda. in quo opere, sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrum comprimere est necessum: idque maximè, quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ[y] seriem hac in sede inquires. Ea namque iam uenit expendenda: ac primùm rami, quos uena & arteria lumborum musculis, & spinæ, abdominisq; musculis, & peritonæo exporrigunt: qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latus ualidiùs reflectas, &[z] neruos qui sub illis feruntur, obtuso cultello quoque inquiras, ac demum ad ipsorum quibus inseruntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo potissimùm exporriguntur. Porrò rami, uenæ ac arteriæ, post ipsarum super os sacrum bipartitionem excurrentes, in conspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiore, ne scilicet ramorum aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumque: & id eo leuiori præstiteris negocio, quo nostras uasorum delineationes diligentiùs operi accommodaueris. Verùm ubi hæc accuratè eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito: & quàm poteris commodissimè uesicam, ipsiusque ceruicem, à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscectis interim uenis & arterijs in uesicam penemque excurrentibus: quas si prius uinculis fortè interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones: & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentē, progressum obseruabis, quo denuò exactiùs seminalium uasorum harmoniam simul scruteris. Post hæc[a] musculum uesicæ meatui præfectū examinabis: & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usq; fundum

oo 3 imposito,

Left margin notes:
p 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 H, I ab M ad G.
q 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 L, K in A, B.
r 2 fi. cap. 49 lib. 2 C, C.
s uti factū cernis 22 fig.
t ultimarum fi. lib. 1 s.
u 22 fig. q, q ad v.
x 22, 23 fi. n, t, n uersus s.
y Pete hăc ex fig. cap. 6, & fig. cap. 12, & ultima li. 3.
z infimi surculi fig. 2 cap. 2 lib. 4.
a 22, 23 fig. g.

Right margin notes:
Penis musculorum examen.
Penis corporū ortus, & uenarum, arteriarū & neruorum huc pertinentium examen.
Pubis ossa quî dirimenda.
Vrinariorum meatuū ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus usq; examen.
Cauæ & arteriæ magnæ distributionum sub osse sacro.
Musculi ceruicis uesicæ, ipsiusq; uesicæ fundi & ceruicis examen.

impoſito, ueſicæ meatum à glande ad ipſius uſque fundum cultello ſecundùm ſtylum porrecto[b] diuides, ut ſimul ueſicæ cauitatem, & ipſius tunicam, & urinam deferentium meatuum inſertionem, & meatum ſemini urinæq́; communem intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in ueſicam pertinentem forato, ſtylumq́ue ad ueſicæ fundum uſque ipſi indito, ut[c] membranulas, meatus illius ori in ueſicæ fundo connatas, ſpectes. quanquam etiam integrum ſit, ex ueſicę fundo ſtylum ipſis meatibus indere. Corpus uerò glandoſum, quod ſemen deferentium uaſorum ſuſcipit implantationem, ut lubet, poteris diſcindere, & quo'nam pacto ea ueſicæ meatui immittantur, perquirere. Poſtremò ueſicæ ceruicem, meatum'ue urinæ ſeminiq́ue communem, à duobus penis corporibus ad glandem uſque cultello ſecernes: ac deinde duo corpora, quoad poteris, inuicem dirimes: quamq́; habeant formam, quaq́ue natura ad glandem uſque ſint prædita, conſpicies. Vt uerò ad amuſſim ipſorum excutias ſubſtantiam, peni nunc tranſuerſas, nunc longas, rectas'ue ſectiones induces. Reiecta modò cum ſuis appendicibus ueſica,[d] tres recti inteſtini muſculos, &[e] uenas exquires, quæ partim à portæ uena huc deducuntur, & partim cauæ hac in ſede ſunt ſoboles. Vbi id quoque præſtiteris, recti inteſtini finem è corpore exſectum abijcies. Deinde[g] cauam uenam, quà primùm ſub iecore conſpicitur, &[h] magnam arteriam,[i] quà ſeptum tranſit, deinde ipſarum præcipuos ramos crus adeuntes, uinculo intercipies: ut ſimul cum renibus, ſi adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq́ue, ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi diſces ortum, & huius ſedis muſculos, & neruos quoque crus petentes (ſi fortaſsis illos poſtmodum aggredi ſtatueris) incorruptiores longè habebis. Iecur autem, ut & antea dixi, tantiſper illæſum ſeruandum eſt, quouſque cor, reſpirationiſq́ue organa adminiſtraueris. Interea uerò quum cauæ uenæ & arteriæ magnæ portionem in peritonæi amplitudine conſiſtentem aufers, & nihil ſanguinis fluxu obliterandum amplius metuis, licebit uaſa ſecundùm ipſorum ductum longa ſectione aperire, ut proprij illorum corporis craſsities (potiſsimùm uerò, ubi ramos ad renes & crura educunt) ſeſe offerat: & expendas pariter, num ea ad ſanguinis refluxum impediendum potius, quàm ad uaſorum robur, uti ego ſentio, conferant. Atque hæc quidem organorum nutritionis generationiſq́ue in uiro eſt adminiſtrandi ratio: in muliere uerò erit huiuſmodi. Primùm mamillarum uiſuro naturam,[k] in cute ab ipſo iugulo deorſum ad umbilicum uſque ducenda eſt ſectio: deinde à iugulo ſecundùm clauiculam alia ad ſummum uſque humerum: cutiſque à mamillis, non aliter ac ſi in alia corporis ſede, ea ab adipe diuideretur, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum[l] ramis, qui à uenis brachium petentibus, illis porriguntur, perpenſis, dextram mamillam à[m] muſculo brachium pectori adducente auferto, uenarum arteriarumq́ue (ſi modò aliquæ occurrant) examinans propagines, ab illis quæ muſculis thoraci incumbentibus deriuantur, in mamillam aſſurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit liberum, & adeps undiquaque ſtudioſiſsimè ademptus, uarijs per mamillarum corpus ductis ſectionibus, ipſarum ſubſtantiam condiſcere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is namque, ſi colore fuſco, & habitu ſit obeſiore, hîc magna ex parte eandem cum muliere oſtendet fabricam. Dein[n] uenæ & arteriæ ſub rectis latitantes muſculis, pari modo in muliere, ac iam prius in uiro factum eſt, expendentur: reliquaq́ue adminiſtratio, ad ua-

Penis corporũ.

Recti inteſtini muſculorum.

Peritonæi ortus examen.

Cuiuſmodi diſtarũ partium adminiſtratio ſit in muliere.

Mamillarum examen.

b uti factũ eſt in dextra figura 23 fig.

c 23 fig. r.

d 8 fi. a, b, c, dein d.

e fi. cap. 5 lib. 3 e, e.

g 20 fi. Q.

h 22 fig. h.

i 7 muſc. tab. q.

k ut factũ eſt in 25 fi.

l 25 fi. A, A, B.

m 3 muſc. tab. Δ.

n 6 muſc. tab. a, e, f.

ad uasorum usque seminalium[o] ortum, mulieri perinde ac uiro communis erit. Simulatq; igitur mulieris seminalium uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est[p] uterus &[q] uesica, insuper testes, & musculi, & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ: priusquam scilicet horum aliquid disseces, suis'ue quibus committuntur membranis detegas. quippe prius diductis cruribus, à pubis osse utrinque secundùm pudendi colliculos sectio in cute ad podicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousque opportunè cute denudentur: & quæ sectionibus intercipitur cutis, uersus pudendum à pubis osibus etiam separetur, uuluæque adhuc appensa maneat. Pubis uerò osium cartilaginem, ut in uiris faciendum præcepi,[r] diuides: ac illis inuicem quàm poteris maximè ui diremptis, mox cultello[s] uenam ac arteriam seminales dextri lateris ad testem usque ex pingui, cui obducuntur, membrana nudabis, obseruans, ne[t] ramos ab illis, priusquam anfractus suos constituant, ad elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò[u] anfractus ad testem deduxeris, perinde ac in uiris, ipsorum insertionem, &[x] deferentis semen uasis processum, ipsiusque in uterum insertionem, & testis substantiam formamque examinato, uas illud ex pingui, cui inhæret,[y] membrana liberans, quæ uespertilionum alis imagine multum accedit. Quando hæc in altero quoque latere obseruaueris, animum adhibebis[z] uenis ac arterijs, inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamque adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratisimè, ut &[a] illæ quæ à seminarijs uasis in uterum porriguntur, utque etiam omnia uteri reliqua, in conspectum ueniunt, quandoquidem his supra modum uenæ arteriæque turgeant. [b] Vrinarij meatus, à renibus in uesicam pertinentes, similiter ac in uiris, ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore uenit eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarum, arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasaque illa continentibus, & fibris etiam, ipsoque adeò peritonæo, quorum interuentu uteri collum intestino recto ualidè continuatur, unà amputatis. Exempti iam uteri formam contemplaturus, ipsius ceruicem[c] inuolues: quo unà uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium uideas: &, modò opportunè uesicam, & ipsius ceruicem, musculumque uesicæ ceruici præfectum, longa sectione diuidas, uesicæ cauitatem, & urinariorum meatuum insertionem, uesicæque ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Quo opere si puellam, aut alioquin opinione tibi uirginem secas, hymenis haudquaquam eris immemor. Insuper uteri quoque ceruici eodem modo ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acutiori nouacula uniuersum uterum secundùm latera ab ipsius orificio ad cornua usque[d] diuides: ita enim illius sinum, substantiam, formamq; exactisimè contemplaberis. Porrò si interdum tibi grauidæ mulieris cadauer nacto, uterum duntaxat cum fœtu, ipsiusque inuolucris intueri animus fuerit, ilico à mucronata pectoris osis cartilagine, ad pubis usque os, acutiori nouacula sectionem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia duces. Hac namque ratione ilico se uterus offeret: & si in alterum latus illum detruseris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ, supra modum apparebunt turgidæ: adeò, ut ipsarum neque series, neque ortus latêre posint. His itaque uenis & arterijs diligenter obseruatis, ac[e] uenis per humiliora abdominis conscendentibus (ut scilicet,

Vteri ac uesicæ situs quã obseruandus.

Seminaliũ uasorum examẽ.

Venarum uteri fundi humiliorem sedẽ & ceruicem petentium.

Vrinariorum meatuum.

Fœtus, ipsiusq́ inuolucrorum examen.

o 25 fig. d, e, f, g, h.
p 24 fi. L.
q 24 fi. T. & cætera, quemadmodum ex reliquis 24 & 25 figurarũ indicib. petere licet.
r ut in 25 figura.
s 25 fig. d, dein g.
t 25 fig. n. 26 fig. H.
u 25 fig. o & p ad r. aut 26 fig. I ad F.
x 25 fig. s, t, t, u. & 26 K.
y 24 fi. O, P. 26 E, E.
z 25 fig. y. & 1 tab. fi. 30 H.
a 25 fig. n.
b 25 fig. a, b, & c, c.
c ut in 26 figura.
d ut in 27 figura.
e 1 fig. I. 25 fi. n. fi. cap. 6 lib. 3 r.

num unà quoque turgeant, exquiras) neutiquam neglectis, leuem sectionem nouacula secundùm uteri lõgitudinem[f] tentabis, cauens, ne altiùs quàm uteri est crassities, illam dimittas. Post hanc alias duas, utrinque nimirum unam molieris, cum longa illa rectos angulos constituturas. Sectionum labra unguibus apprehensa, inuicem modicè dirimes: & cui nam potissimùm uteri parti fœtus hæreat, expendes: ut scilicet à crassa ea, quam lienis fabricæ comparauimus, substantia, uteri tunicam dilaceres, oris nimirum uenarum arteriarumque disruptis, quæ ex utero in eam substantiam pertinent. Quum primùm itaque substantiæ huius amplitudinem connexumque ad uterum in ipsa diuulsione didiceris, eam cum fœtu suisque inuolucris utero eximes, simul omnia pelui imponens: ut affusa dein aqua, subuiridis & ater sanguis & liquor diffluere abluiq; possit: qui plurimus ex ea substantia, disruptis iam laceratisque uasis emanat: potissimùm quando illam comprimes, ac ueluti rursus à fœtus exteriori inuolucro abrumpere studebis. Non leuiter enim substantia ea uenit exquirenda, uasorumque per illam series animaduertenda. quod quum feceris, ac cultellis ab exteriori fœtus inuolucro eam substantiam utcunque abraseris, fœtum cum suis inuolucris mensæ imponito: & quæ exterioris huius inuolucri sit forma substantiaque, expendito, urina, quæ illi innatat, per foramen aliquod, aut sectionem, qua inuolucrum pertundes, emissa, & dein ipso inuolucro diuulso & inuerso: ut interior ipsius superficies in conspectum ueniat, ipsiusque cum interiori & molliori fœtus inuolucro nexus pateat, qui per umbilici uasa tanquam ex puncto duntaxat perficitur. Cæterùm dum exterius fœtus inuolucrum ab interiori aufers, lotijque, quod tantisper dum fœtus utero geritur, inter duo ipsius inuolucra colligitur, locum examinas, diligenter expende, num id uagum inter inuolucra passim diffluat: an uerò meatus, urinam fœtus per umbilicum deducens, uti plerunque à sagaci Natura factum fuisse comperimus, ueluti in prælongam quandam uesicam dilatetur: quæ impensè molli tenuique constans membrana, exiguis uenulis obsita, inter duo uera fœtus inuolucra complectitur, & farcimini non uulgaribus dissectionum professoribus fuit comparata, & in fœtus inuolucrorum classe, etsi parum admodum tegat, commemorata. His non obiter expensis, interius fœtus inuolucrum perforabis. id namque totum iam sese offert: atque quum impensè pellucidum sit, promptè contentum in ipso fœtum, & innatantem ipsi sudorem, spectandum præbet. Longa igitur sectione est diuidendum: ac extracto fœtu, emissoque sudore, inuertendum: quò omni tandem ex parte eius intuearis fabricam, umbilicique uasa peritè aggrediaris. Venam dico, & arterias, & meatum, quo fœtus urina expurgatur: quæ mutuò sunt accuratè seiungenda, ac rursus ad inuolucra fœtus referenda. Abscissis modò umbilici uasis, unà cum fœtus inuolucris, & fœtu in mensam extenso, à clauiculis per molles costarum cartilagines ad pubis usque os sectionem, sed in sinistro magis latere, molieris, quæ in thoracem, & peritonæi usque cauitatem pertingat.[g] Deinde ab umbilico uenam in iecur, & arterias ad suos, quibus continuantur, magnæ arteriæ ramos, & meatum urinam fœtus educentem ad uesicæ fundum, paruo admodum negocio, quum scilicet nullo impedieris adipe, perduces, omnémque fœtus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset hic unà inquirere, num in fœtu peculiaris aliquis processus[h] à uena caua ad uenalem arteriam, &[i] ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Quandoquidem uerò

Vmbilici uasorum examen.

f uti factũ est in 1 tab. fig. 30. & hæc omnia seriatim ostendũt reliquæ tabellæ eius figuræ.

g ferè ut 2 figuræ F, G, M, K, L.

h à C figuræ 5 lib. 6 in G fig. 6.

i ab O in 1 figuræ 6 libri 6.

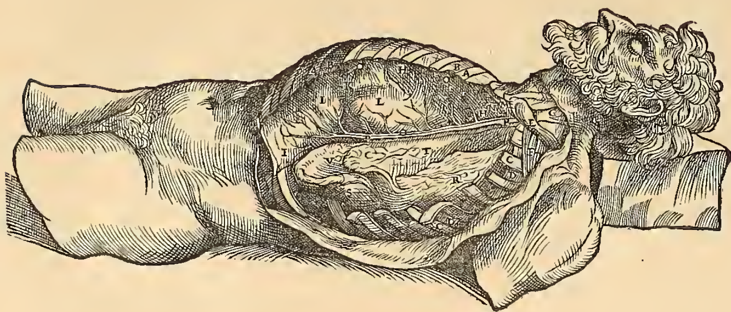
uerò prægnantes mulieres uix unquam ad publicam anatomen obtinemus, hanc quæ ad fœtum priuatim ſpectat ſectionem, in brutis animalibus experituri, ea ſubinde in ſcholis proponimus: quemadmodum Galeni etiam occaſione, toti alioquin ſectioni illa quoque adhibemus animalia, quibus ſcripta ipſius in primis conuenire arbitramur. Atque ita ad acetabulorum examen, quum uterum muliebrem qualemcunque tandem tractabis, capra aut ouis, quæ non ita pridem concepiſſe colligetur, operi eſt accommodanda: ut diſſecto huius utero, ſinus illi appareant, quibus acetabulorum nomen ex merito, primoque à Veteribus fuit inditum. Tubercula uerò illa, ex quibus ſinus iſti conſurgunt, in uaccæ aut capræ non prægnantis utero, quauis tandem ratione adaperto, ſunt inquirenda. Vaſorum autem ab utero in ſecundinam pertinentium, & carnis illius quæ ipſis circumnaſcitur, inueſtigatio, in brutis quæ partui iam ſunt proxima, rectè tentabitur, & in mulieribus, & illis, quod ego hac in parte propoſui, diſcrimen perquiretur, pari omnino aggreſſu, quo mulierem utero gerentem adminiſtrari uoluimus. Hactenus itaque partium hoc libro deſcriptarum diſſecandi rationem abſoluimus, & corpus nobis præcipuè propoſitum, in ea ſectionis ſerie reliquimus: ut ad cæterarum partium, quas ſimul modò non plenè inſpeximus, demonſtrationem, neutiquam futurum ſit inutile, quam ultimo ſexti libri Capite, & penultimo ſeptimi, nos pertractaturos promiſimus. *Acetabulorum examen.*

LIBRI QVINTI FINIS.

ANDREAE

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSI'QVE FAMVLANTIBVS organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quo minus & hîc quoq; eædem figuræ uarijs Capitibus paßim præfigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI *FIGVRA.*

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

PRAESENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere commonstrat, quantam ostendendæ thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab interiori itaq; thoracis sede, & lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem primùm hic ademimus: ac dein musculis, qui costis obducuntur, resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unà cum pectoris osse liberauimus: & costarum oßibus (ut inter secandum fit) effractis, costarum cartilagines sursum uersus dextrum latus attraximus: ut thoracis cauitas, hancq́; interseptientes membranæ, & pulmo, reliquaq́; in conspectum uenirent, quæ modò in characterum Indice significabuntur.

A,A *Sinistri lateris costarum indicantur cartilagines, unà cum pectoris osse, dextrorsum sursumq́; tractæ.*

B,B *Intercostales musculi, interualla cartilaginum occupantes.*

C,C *Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.*

D,D *Intercostales musculi, interualla oßium adimplentes.*

E *Clauicula hic nuda, atq; in sua sede adhuc asseruata, cernitur.*

F *Venarum, arteriarum, neruorumq́; in axillam perreptantium series.*

G *Exterior iugularis uena hic, mox auulsa cute, secantibus occurrens.*

H,H *Sinistra thoracis cauitatem interdiuidens membrana, superficie ipsius sinistra hic conspicua: quam etiam L, M, N & O indicant.*

I,I *Septum transuersum, ea superficie hic apparens, qua sinistram cauitatis thoracis sedem respicit.*

K *Sedes, ubi sinistra interdiuidentium thoracem membranarum, septo connascitur.*

L *Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrū adeò prominet. id namq; unà cum suo inuolucro inter membranas thoracem interdiuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quàm in dextrum porrigitur. atq; huius potißimùm tuberis occasione, præsentem figuram ex sinistro potius quàm dextro latere expreßimus.*

M Vena

M Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & tandem in superiora abdominis distributa.

N Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena M insignita, abdominis petens superiora.

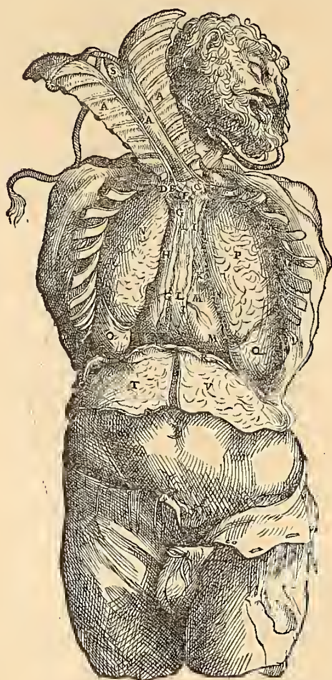
O, O Ramuli hic notantur, quos uena M insignita, & arteria N notata, in sinistram porrigunt membranam, thoracem interdiuidentem.

P, P Neruus septi transuersi sinister, hic conspicuæ thoracem intersepientis membranæ superficiei in progressu adnatus.

Q Vena in hominibus potissimùm à iugulo unà cum septi transuersi neruo deorsum excurrens, & membranæ thoracem intersepienti ramulos deriuans.

R, S, T, V Pulmonis pars, sinistram thoracis cauitatem occupans. ac R & S huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti membranæ proxima est, gibbáue cernitur. T uerò & V eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei sinistræ membranæ thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus R & T partis huius pulmonis superiorē insinuant fibram, seu lobum. S autē & V inferiorem.

SECVNDA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura, qua erectum, non autem humi prostratum uirum finximus, primam sectionis seriē subsequitur. etenim anteriori thoracis sede, & lateribus cute & musculis, qui illis adnascebantur, denudatis, ac costarum cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsisq; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os unà cum ipsi

ipsi coarctatis cartilaginibus, ab utrisq; thoracem intersepientibus membranis liberauimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, & membranarum earum fabrica accuratius adhuc quàm in prima figura exprimeretur.

A, A Pectoris os, unà cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cauitatem spectans superficies.

B, C Duæ uenæ, à iugulo pectoris os petentes, & ad elatiorem abdominis usq; sedem excurrentes.

D, E Duæ arteriæ, uenas nuper commemoratas ad umbilici usq; regionem concomitantes.

F Glandulæ sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositæ, uasorumq; distributioni præfectæ.

G, G Dextræ mẽbranæ thoracẽ interdiuidentiũ membranarũ sedes, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascebatur.

H Dictæ modò membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.

I, I Sinistræ membranæ thoracis cauitatem interdiuidentium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.

K Dictæ modò membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.

L, L Interuallum indicatur inter duas thoracem interdiuidentes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.

M, M Hæc protuberans regio, cordis indicat situm. cor enim unà cum ipsius inuolucro immotum, inter membranas thoracem intersepientes hic collocatur.

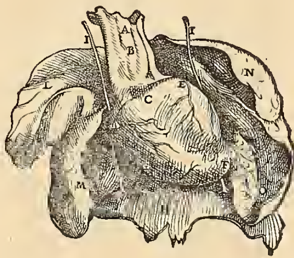
N, O, P, Q Pulmonis gibbum, sedesque costis contermina indicatur. neutra namq; ex parte pulmonis partes in latera reflex imus. Verùm N & O duas fibras dextræ partis pulmonis insinuant: N quidem elatiorem, O uerò humiliorem atq; ita etiam in sinistro latere P quidem elatiorem, Q autem humiliorem proponit.

R, R Septi transuersi sedes, quam à mucronata pectoris ossis cartilagine hic S insignita, & dein à cartilaginum quæ

S. pectoris ossi non coarticulantur, mucronibus, liberaui.

T, V Cutis deorsum ab anteriori thoracis sede euersa, eaq; superficie conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI FIGURA.

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

Quoniam duæ præcedentes figuræ, cordis ac pulmonis situm abunde indicant, præsentem figuram (uti & subsequentes uniuersas) tanquam è thoracis cauitate eulsam delineauimus: ne si singulis figuris trun cum corporis appinxissemus, negocium frustra operosius redderetur. Tertia itaq; figura, ademptis modò membranis thoracem interdiuidentibus, cor suo uestitum inuolucro continet, unà cum pulmone, & septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A Hic uenæ cauæ portionem sursum conscendentem, & magnam arteriam præscidimus, tanta duntaxat uaso-

B. rum cordis asseruata portione, quanta ipsius inuolucri origine ostendenda sufficit. ubi enim hic B ascripsi, illic inuolucrum pertinacissimè cauæ uenæ & magnæ arteriæ & uenæ arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus

C. quàm à corde, toto illo interuallo abscedẽs, quod à B ad C pertinet. C enim cordis basis sede regionẽ ue indicat.

D, E, F Cordis inuolucri anterior sedes, cordis figuram nuci pineæ non admodum absimilem referens. D enim & E basim notant, F uerò mucronem.

G Ab F

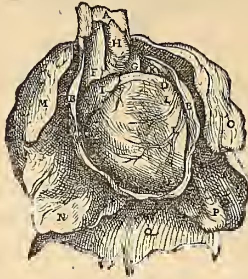
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transuerso in hominibus, secus multo quàm in canibus adnascitur. Cæterùm uenulæ hic in cordis inuolucro conspicuæ, non cordis, at ipsius inuolucri sunt. id namq; in hominibus tam crassum ualidumq; uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transuersi pars.

I, I Septi transuersi nerui.

L, M, N, O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis fibras lobos'ue insinuant.

QVARTA SEXTI LIBRI *FIGURA.*

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

HAC figura cordis inuolucrum longa sectione diuisimus: idq; in latera deflectentes, cor & cordis uasa anteriori ipsorum sede deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum, cordis uasis supra illius basim continuatur, adnascitur'ue.

B, B Cordis inuolucrum, ab anteriori cordis sede in latera reflexum.

C, D, E Cordis anterior sedes. ac C quidem & D ipsius indicant basim, E uerò mucronem.

F Vena caua.

G Arterialis uena.

H Magna arteria. Venalis autem arteria, nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.

I Dextra cordis auricula.

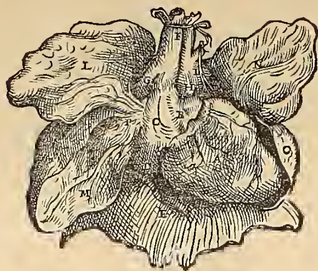
K Sinistræ cordis auriculæ apex.

L, L Venæ ac arteriæ, à uasis basim cordis cingentibus pronatæ, atq; huc ex posteriori cordis sede, adeoq; sinistro ipsius latere antrorsum reductæ.

M, N, O, P Pulmonis indicantur fibræ, lobi'ue.

Q Septi transuersi pars.

QVINTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

QVINTAE FIGVRAE, ET IPSIVS characterum Index.

PRAESENS *figura, unà cum pulmone cor exprimit, ab ipsius inuolucro iam sectionis serie penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uenæ cauæ ad cordis basim continuitas oculis subijceretur.*

A *Cordis dextrum latus, magnaq; ipsius posterioris sedis regio.*
B *Dextra cordis auricula.*
C *Uena caua, quà in dextrum cordis uentriculum dehiscit, aut ab illo pronascitur.*
D *Uenæ cauæ portio, septum transuersum permeans.*
E *Septi transuersi pars.*
F *Uenæ cauæ portio, iugulū petens, quam hic uinculo cum comite ipsius arteria excepimus, ac dein præsecuimus.*
G *Uenæ pari carentis initium.*
H *Arteriæ magnæ radix.*
I *Arteriæ magnæ truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.*
K *Portio nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, à quo subsequens figura, cordis neruulum depromi ostendet.*
L, M, N, O *Quatuor pulmonis fibræ.*
P *Hic aliqua uasorum pulmonem adeuntium series conspicitur.*

SEXTA LIBRI SEXTI FIGVRA.

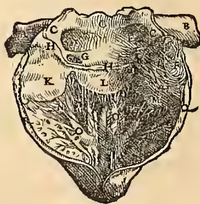
SEXTAE

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS characterum Index.

PRAESENS figura cor in dextrum latus ita deuolutum proponit, ut mox præcedens figura id ad sinistrum latus ostendebat reflexum. Atq; ut illa uenæ cauæ ad cordis basim continuitatem indicabat, sic præsens uenalem exprimit arteriam, & sinistram cordis aurem, & cordis deniq; neruulum. Ut uerò huius ductus esset manifestior, arteriæ magnæ aliquot propagines, & quasdam asperæ arteriæ & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.

A,B,C Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.
D Venæ & arteriæ, cordis basim cingentes.
E,E Venæ & arteriæ, à uasis cordis basim ambientibus deorsum per cordis longitudinem exporrectæ.
F Sinistra cordis auricula.
G Arteria uenalis.
H,H Arteriæ uenalis soboles, in sinistram pulmonis partem excurrentes. quæ uerò in dextram feruntur, oculis non patent: quòd illarum radix sub corde mox in arteriæ uenalis ortu ad dextram pulmonis sedem prorepat.
I Venæ arterialis principium.
K Arterialis uenæ pars, sinistram pulmonis partem petens.
L Arterialis uenæ pars, dextræ pulmonis parti distributa, ac secundùm posteriorem caudicis magnæ arteriæ sedem reflexa.
M Apex dextræ cordis auriculæ.
N,N Vena caua.
O Magnæ arteriæ caudex.
P Magnæ arteriæ portio, deorsum ad dorsi uertebras detorta.
Q Magnæ arteriæ portio, sinistram axillam obliquo ductu accedens.
R Arteriæ magnæ portio, iugulum petens.
S Arteriæ magnæ portionis iugulum petentis dextra pars.
T Dextræ eius partis S insignitæ ramus, præcipua sua portione dextrum petens brachium.
V,X Soporariæ arteriæ, secundùm asperæ arteriæ latera ascendentes.
Y Asperæ arteriæ caudex.
a Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.
b Ramuli, quos neruus a insignitus ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.
c Dexter recurrens seu reuersiuus neruus.
d Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.
e Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistræ pulmonis parti oblatus.
f Ramuli sinistri nerui d insigniti, à quibus sinister recurrens neruus constituitur.
g,g Sinister recurrens neruus.
h Neruulus secundùm uenam arterialem exporrectus, ac cordis basis centrum adiens.
i,k,l,m Pulmonis indicantur fibræ.
n,o Septum transuersum.

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

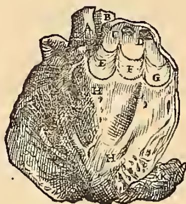

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura cor à pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dextrum uentriculum unica sectione, ab anteriori sede orificij uenæ cauæ ad cordis usq; mucronē ducta, aperuimus, & quoad fieri potuit, eundem distendimus: ut id uenæ cauæ in hunc uentriculum pertinens orificium, & ipsi præfectæ membranæ, in conspectum uenirent. Dein ut interior quoq; dextræ cordis auriculæ superficies oculis subijceretur, eam intrò euersam finximus.

A *Uenæ cauæ pars, septum transuersum permeans.*
B *Uenæ cauæ pars, iugulum petens.*
C, C, C *Orificium uenæ cauæ, in dextrum cordis sinum pertinens.*
D, E *Orificia ascendentis & descendentis uenæ cauæ partium.*
F *Dextra cordis auricula inuersa, & inæqualem fibrosamq; ipsius internam notans superficiem.*
G *Coronalis uenæ principium.*
H, H, H *Protuberans in uenæ cauæ orificio circulus.*
K, L, M *Tres membranulæ, uenæ cauæ orificio præfectæ.*
N, N *Fibræ ab inferiori sede membranularum uenæ cauæ orificij, deorsum ad uentriculi dextri latera mucronemq; ductæ.*
O, O *Carneæ partes, quæ fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimunt.*
P *Hæc uentriculi dextri cauitas uersus uenæ arterialis orificium spectat.*
Q, R *Crassities substantiæ dextrum cordis uentriculum constituentis.*

OCTAVA SEXTI LIBRI *FIGURA.*

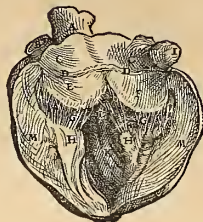
OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

OCTAVA figura in hoc à septima differt, quòd insuper in hac ex dextri cordis uentriculi sede, quam P in septima figura notabat, sectionem duxerim in uenæ arterialis usq; cauitatèm: quodq; eius uenæ orificium ita distenderim, ut membranæ ipsius aptè in conspectum ueniant.

A *Uenæ cauæ portio, iugulum petens.*
B *Arteriæ magnæ caudex.*
C, D *Uenæ arterialis orificium. Uerùm singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in quos arterialis uenæ caudex primùm discinditur.*
E, F, G *Tres membranæ, arterialis uenæ orificio præfectæ.*
H, H *Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi. atq; ita hic uniuersa dextri uentriculi cordis cauitas in conspectu est.*
I *Una membranarum uenæ cauæ orificio adnatarum.*
K *Dextra hic pendet cordis auricula, adhuc inuersa, & cum cordis substantia, cui proxima est, reflexa.*

NONA

NONA SEXTI LIBRI FIGURA.

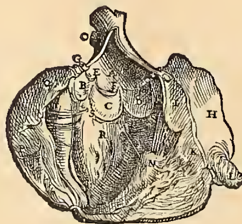

NONAE FIGURAE, EIUSDEM'QUE characterum Index.

PRAESENS figura cor refert, cui una sectio ex arteriæ uenalis orificio ad cordis usq; mucronem ita inducta est, ut uenalis arteriæ orificium simul cum sinistro cordis uentriculo distendatur, apparentibus unà membranis illi orificio præfectis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A Magnæ arteriæ caudex.
B Venæ arterialis portio.
C,C Venalis arteriæ orificium.
D,D Protuberans in uenalis arteriæ orificio circulus.
E,F Duæ uenalis arteriæ orificio præfectæ membranæ.
G,G Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera protensæ.
H,H Carnea cordis substantia, eas quas modò G & G insigniui fibras amplectens.
I Sinistra cordis auricula, introrsum inuersa.
K Septum cordis uentriculorum, aut sinistri cordis uentriculi dextrum latus.
L Hàc sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit.
M,M Substantiæ cordis, quà sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

DECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

DECIMA figura, idem cor, quod in mox praecedente, proponitur. uerùm hic amplius ex sinistri cordis uentriculi dextra elatioriq; sede sectionem ad arteriae magnae cauitatem usq; duximus, ut distento quoq; eius orificio, tres membranae illi praefectae unà conspicerentur.

A *Arteriae magnae orificium.*

B, C, D *Tres membranae, in arteriae magnae orificio obuiae. uerùm harum trium (uti inter dissecandū crebrò fit) una, cui B inscripsimus, per medium dissecta est, & utrinq; altera ipsius par conspicitur.*

E, F *Principia duarum coronalium arteriarum.*

G *Coronalis uenae & coronalis arteriae hic apparet portio per transuersum discissa.*

H *Arteriae uenalis orificium.*

I, K *Duae membranae, uenalis arteriae orificio appositae.*

L *Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.*

M *Fibrae ab humiliori membranarum ad uenalis arteriae orificium occurentium sede, ad sinistri cordis uentriculi latera pertinentes.*

N *Carnea cordis substantia, dictas nuper fibras adaugens, amplectensq;*

O *Portio uenae arteriosae.*

P, Q *Cordis substantiae crassities, ubi haec sinistrum cordis efformat uentriculum.*

R *Cordis uentriculorum septum, aut potius sinistri uentriculi dextrum latus.*

S, S *Hic ad arteriae magnae radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis uisitur substantia, quae quibusdam animalibus euadit ossea.*

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura integrum aliàs cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substātiae secundùm ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret, unàq; uentriculorum quasi effigies & praestantia proponerentur.

A *Cauae uenae pars.*

B *Dextra cordis auricula.*

C *Arteriae magnae caudex.*

D *Uena arterialis.*

E *Sinistra cordis auricula, cui portio appendet uenalis arteriae. Atq; hi characteres, cordis basim insinuant.*

F *Cordis mucro.*

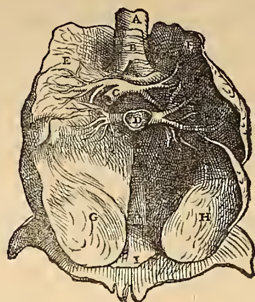
G, G *Dexter cordis uentriculus.*

H, H *Sinister cordis uentriculus.*

I, I *Septum cordis uentriculorū: aut ea cordis pars, quae dextrum latus sinistri uentriculi constituit, ac in dextrum uentriculum protuberat, illius sinistrum latus efformans.*

DVODE-

DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́; characterum Index.

PRAESENTI figura, anterior pulmonis sedes, à qua cor cum ipsi conterminis membranis præsectum fuit, delineatur: quæ inferiori, terramq́; spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine absimilis uisitur.

A, A Stomachi, quo cibus in uentriculum fertur, pars.

B Asperæ arteriæ trunci portio.

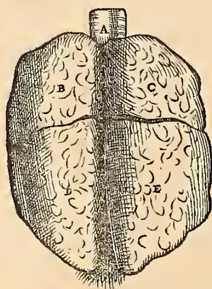
C Vena arterialis.

D Venalis arteria.

E, F, G, H Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verùm G & H priuatim pulmonis sedem indicant, quæ septi transuersi gibbo, thoracis cauitatem spectanti, congruit.

I Septi transuersi portio, hic flaccidè propendens.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAETERTIAE FIGVRAE, EIVSdemq́; characterum Index.

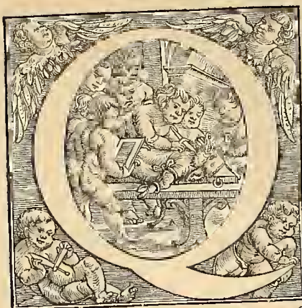
HAEC figura, pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem, quæ superiorem bubuli pedis regionem forma utcunq; exprimit.

A Asperæ arteriæ portio, posteriori ex sede hic conspicua.

B, C, D, E Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi.

SEXTI LIBRI FIGVRARVM, ET earundem Indicum finis.

QVAS PARTES RERVM OPIFEX AEREAE substantiæ reficiendæ fabrefecerit, & quæ priuatim uitali spiritui subministrent. Caput I.

Libri sexti argumentum.

VA`M affabrè corporis nostri architectus, cibi potusq; organa extruxerit, quemque ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, cõnexum & substantiam denique singulis largitus sit, quintus liber nõ perfunctoriè explicuit. ac proinde præsens instrumẽta aeream, quæ continuò defluit, substantiam restituentia, & calorem innatum recreãtia, opportunè complectetur. Quòd autem omnes respirationi pulsuiq; famulantes particulæ, in horum classem collocãdæ ueniant, cuiuis perspicuum esse arbitror: & minus quoq; respirationis ac pulsus usum (quoad nobis animæ substantiam ignorãtibus, hunc nosse datur) quenquam modò latêre existimo. unde etiam nunc in illorum usu explicando, non est diu hærendũ: præcipuè, quum in secundo libro, ubi respirationi subseruientes proponebantur musculi, & in tertio, dum arteriarum munus recẽsebatur, de respirationis & pulsus natura usq; nonnulla pertractauerim. Absolutam namq; horum tractationem neq; illic, neq; hic aggrediendã duxi: quòd hanc priuatos, eosdemq; complurimos libros exigere, Galenus nobis abundè ostenderit. Quando inspiramus itaq;, omnibus corporis partibus secundùm naturam sese habentibus, & caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primarium saltem ipsius instrumentum esse tradidit) qualitate, nulla occasione adaucta, tunc aerem per nares distenti thoracis beneficio attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per [a] octaui capitis ossis foramina, quibus præcipuæ olfactus organorum [b] partes incumbunt: tum etiam, atq; id magis, per [c] meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducentes, assumitur, spiritum animalem nonnihil enutritura. Verùm copiosior per nares attracti aeris portio, ex amplis narium [d] foraminibus in fauces secundùm posteriorem [e] gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc [f] in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas soboles fertur. Postquam uerò aer ab hac substantia cordi quodammodo præparatus est, à [g] uenalis arteriæ surculis, pulmoni etiam intextis, ex asperæ arteriæ ramis elicitur: & in [h] sinistrum cordis uẽtriculum delatus, tenui admodumq; feruido, quem cor inibi continet, sanguini cõmiscetur. Huius aeris qualitate, contenti in hoc uentriculo caloris qualitas euentilatur, substantia autem caloris (quæ aere & spirituosi sanguinis exhalatione constat) istius aeris substãtia enutritur. Quod uerò uelut fuliginosum ex hac peculiari cordis functione congeritur, rursus per uenalem arteriam in pulmonem ablegatur: & ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unà cum reliquo aere, quem ex illis arteriæ uenalis germina, tanquam cordi ineptum, non attraxerant, denuò per asperam arteriam, & laryngem, faucesq;, & nares, concidentis contractiq; thoracis opera, educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione, aeris ductus perficitur: in non naturali uerò, aer potissimùm per os attrahitur, effertur q;. Vocamus autem uulgò non naturalem respirationem, qua alterius quàm temperatæ caloris innati qualitatis nomine utimur: ut quũ ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit,

Quî aer in respiratione digeratur, cordisq; & ipsi subministrantiũ partiũ functionis enumeratio. Lib. 2. de Arte curat. ad Glauconem.

a 5 fi. cap. 6 lib. 1 A, A, B.
b 12 fi. lib. 7 C, D. & 13 fig. L, L.
c 3 fi. cap. 12 lib. 1 characteres ad latera M positi.
d 2 fi. cap. 12 li. 1 N, O.
e 6 musc. tab. E.
f in figurã asperam arteriã exprimentẽ cap. 38 lib. 1. & hic 6 fig. Y.
g 2 fi. cap. 15 lib. 3. & hic 6 fi. G, & 12 fi. D.
h Apertus est in 9 fig. & in 10.

increuit, ut per nares allatus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eiusq; generis reliqua, ad quæ secundariò respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidē contento permixta, uitalis spiritus conficitur: qui ex hoc uentriculo in [i] magnam arteriam unà cum sanguine impetu ruēte ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundùm arterię seriē digeritur, et calorē singulis membris priuatim innatū reficit, temperatq;, quod ipsius diffusum est instaurās, haud secus sanè atq; membrorū substātia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio, & sanguinis ex [k] dextro cordis uentriculo in sinistrum assumptio (quantumuis interim hæc nobis sit obscurissima) cordi ad uitalis spiritus, calorisq; natiui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta corpori, aliarum partium spiritum & natiuum calorē recreat. Atq; huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus cēsetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositę præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem, arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinaq; artificis ui fabricatis, hęc omnia perficiantur, quaq; ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus, quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarum constructione necessariò persecutus sum. Quapropter ut in libro hunc præcedente, à peritonæo sermonis cibi ac potus organorum initium opportunè instituimus: ita quoque & hîc à tunica costas succingente, non immeritò instrumenta aereæ substantiæ nutriendæ dedicata, auspicabimur.

i 10 fig. A. 6 fig. O. & tota fi. cap. 12 lib. 3.

k Patet in 7 fig. & 8.

Respirationis & pulsus idem usus.

DE MEMBRANA COSTAS SVCCINgente. Caput II.

QVANDOQVIDEM costas succingens tunica, aliud nihil quàm membrana est, neq; ita integrè à costis, ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest: eius imaginem aliunde sumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq; exprimentibus: cuiusmodi in primis occurrit octaua musculorum tabula, ac in ossium figuris illæ, quibus omnia thoracis ossa simul proponuntur, ut duæ priores Capitis deciminoni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

TVNICAE membranæ'ue costas succingētis, ac ὑπεζωκὼς Græcis, uulgò autem pleuræ dictæ, situm, ipsius nomen indicat. hæc namq; omnibus costis (præterquàm duodecimæ, à [a] septi trāsuersi implantatione prorsus occupatæ) præterea & toti pectoris ossi subtensa: thoracis uerò uertebrarū corporibus, & superiori septi parti, thoracis amplitudinem respicienti, obducta, figurā magnitudinemq; totius thoracis cauitati correspondent adipiscitur. Pertinet enim parte ipsius posteriore, à prima thoracis uertebra deorsum ad undecimam usq;, è cuius regione septi pars arteriam [b] magnam transmittens, consistit. anteriore autem ipsius parte, à iugulo ad humillimam usq; pectoris ossis sedem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò, à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cauitatem respicere diximus, fertur, hanc quoque uniuersam, ut & reliquam thoracis cauitatem, sublinens. Hæc itaq; membrana, perinde atq; thoracis cauitas, figura admodum uariat. Superiore enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutū desinit: inferiore uerò parte latior quàm su-

Nomen & situs membranæ costas succingentis.

a 7 musc. tab. Δ.

Magnitudo.

b 7 musc. tab. q.

Figura.

quàm superiore existit. at in lateribus, thoracis quoq; modo, latior quàm inferiore sede uisitur. Dein anteriore parte breuior est: posteriore autem multo longior, ad obliqui situs septi rationem, existit. nam à pectoris ossis mucrone, ad undecimam thoracis uertebram obliquo admodũ incessu pertingit. Rursus anteriore parte, ut & in lateribus, membrana hæc exteriùs, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriore secundùm uniuersam thoracis longitudinem, uelut ad internam ipsius amplitudinẽ, impressionem, thoracis ritu, obtinet, idq́; uertebrarum & radicum costarum ratione. Vertebrarum enim corpora in thoracis cauitatem prominent: ut & costarum radices, quæ à uertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquentur.

Membranæ huius superficies quales, quisq́, earum ad alias partes nexus.

Interiùs omni ex parte læuis, & ueluti aqueo humore perfusa est: præterquàm ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autem id præcipuè secundùm uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progressum, ubi [c] interseptientes thoracem producit membranas, & [d] asperam arteriam, [e] stomachum, [f] magnam arteriam, & [g] sine coniuge uenam firmat, & sibijpsi uinculis connectit, illisq́; ascititias tunicas offert. Pariter se habet secundùm ossis pectoris, & septi quoq; à pectore ad dorsum usq; ductum, ubi interseptientes thoracem membranæ illi cõtinuantur. Nonnunquam, haud secus quàm peritonæo, internæ huius membranæ sedi adeps durior adnascitur: idq́; præcipuè, ubi uertebris est propinquior, quaq́; ipsius insigniores uenę porriguntur. Quinetiam modò in uno, modò in altero latere membraneas fibras pulmoni applantat, quibus illum sibi admodũ ualidè in hominibus, aliter ferè quàm in canibus, suibus & simijs, adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq́; potißimùm in læuo latere, non quidem ad costas duntaxat, uerùm & ad septi quoq; [h] partem pulmoni uicinam. Præterea in hominibus priuatim, quà hæc membrana thoracis cauitatem succingens, septo obnascitur, cordis inuolucrum [i] magna amplitudine ipsi coalescit, cõtinuaturq́;, haud secus quàm si id hinc non minimam sui initij partem duceret. Porrò hæc membrana superficie externa, quòd undique adiacentibus partibus adnascatur, aspera, inæqualisq́;, inuicem cõnexarum membranarum imagine uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Quanquam interim non omnibus partibus æquè pertinaciter connata hæreat. ualidiùs namq; costarum ossibus ac cartilaginibus, membranæ peculiariter unamquamq; costam inuestientis (cuius mox meminero) interuentu adnascitur, quàm * internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoq; septi carnosæ parti longè remisiùs quàm neruosæ committitur.

Membranæ costas succingentis foramina.

Quà septo membrana hæc obducitur, [k] ternis foraminibus est peruia. uno quidem uenæ cauæ caudici parato: secundo autem, stomacho, ipsiq́; attensis sexti paris neruorum cerebri ramis: tertio uerò magnæ arterię, & uenæ pari carentis fini. In iugulo, non unico amplo continuoq; pertunditur foramine: uerùm quæ eam inibi perreptant uasa, pluribus foraminibus complectitur, ipsisq́; adnascitur. Transmittit uerò hîc uenæ cauæ & arteriæ magnæ [l] ramos, ad hæc [m] stomachum, [n] asperam arteriam, & præcipuas sexti paris neruorum cerebri [o] propagines, cum septi trãsuersi [p] neruis. Postremò, secundùm posterioris suæ sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, [q] uenis ac [r] arterijs costarum interualla petentibus uiam prębens.

Substantia.

Substantia constat membranea, dura scilicet, & tenui, alba, æquali, & robore nonnihil peritonæum superante: uerùm similiter ac ipsius quoq; peritonæi, huius substantia ad dorsum

c 1 fig. H, K, L, O. 2 fi. G, G, H, & I, I K.
d 1 fi. cap. 38 lib. 1.
e 14, 15 fi. lib. 5 A, B, C.
f fig. cap. 11 lib. 3 i.
g fig. cap. 6 lib. 3 F, F.
h 1 fig I, I ad V.
i 3 fig. à G ad F.
** 8 musc. tab. E, E, quæ discernuntur facilè à costarũ oßibus.*
k 7 musc. tab. primũ f, secundum r, tertiũ q.
l Pete hos ex ult. fig. lib. 3.
m 7 musc. tab. E.
n 7 tab. F.
o 6 fi. d, d.
p 3 fig. I, I.
q fi. cap. 6 lib. 3 G, G.
r fi. cap. 12 lib. 3 k, k.

ad dorsum durior quàm iuxta pectus sentitur: quum scilicet ipsius origo à uertebrarum ligamentis, illarum corpora connectentibus, potissimùm pendeat. *Principium.*

Porrò uenis ac arterijs & neruis quoq; abundat. ac primùm quidem in posteriore parte ipsi uena cōiugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtensas habet longas, neq; eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priore autem parte,[s] uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepētia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq; cōtingit quàm plurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorū cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum & iecur distribuuntur,[t] neruosq; recurrentes germinãt. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi[u] neruis, à quibus innumeras soboles membrana hæc mutuatur, quà septum succingit. Atq; hos quidem neruos intus complectitur: exteriùs autem[x] magni, ijdemq; una serie ad singula costarum interualla deducti, simul cum uenis arterijsq; ipsi attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq; illi subtenduntur sexti paris neruorum[y] propagines, costarū radicibus exporrectæ, ac tandem in nutritionis organa diffusæ.

s 2 fig. B, C, D, E.

t fig. capiti 9 lib. 4 insertæ Q, Q. & S, S.

u 3 fig. I, I.

x Spectantur 2 fi. ca. 11 lib. 4 secundùm costarum ductum.

y 2 fi. cap. 2 lib. 4 altera h insignitur.

Cæterùm præter hanc membranam, costas thoracem'ue succingentem, singulis costis[z] alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranam uocasse reor. Tale enim quid in libro de Constitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas membrana, inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus cōmune censetur: ea nimirum mēbrana, quam, quòd os ambit, circumossalem nūcupamus. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membrana obcinguntur, ita quoq; & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam obtinent, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorum ossium membranis sibi uendicantem: etsi Galenus interim externæ tantùm costarum sedi illam uideatur ascribere, eamq; non unicuiq; costæ peculiarem. *Singulis costis peculiaris membrana.*

z Hāc priuatim nullibi delineauimus, quū membrana sit ossi obducta, ex ossiūq; circunscriptione petenda sit.

Cæterùm thoracis cauitatem succingens oblinensq; membrana, omnibus quæ thorax continet, inuolucrum quoddam euasit. unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionum peritis uocitatur. Ad hæc, ipsa quoq;, ut &[a] peritonæum, ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq; firmata colligat. Quòd autem cum thorace distendatur, arcteturque, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undiq; adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucri loco habetur commoda, ac simul leuis sequaxq; est. His accedit, quòd præsens membrana septo transuerso tenui, sed robusto interim, opportunè facto, non inefficax robur adiungat: & in ipso, ut & in[b] intercostalibus musculis, membranę musculorum uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriā membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscurè sortiri uideantur. Cæterùm uenæ & arteriæ & nerui, quibus hæc membrana committitur, etiamsi ad ipsius nutritionem & sensum usui sint: non tamen eius præcipuè gratia, sed uicinarum partium, illi adeò frequentes attenduntur. unde etiam ipsi crebrior cum magna tensione, punctiliq; cruciatu, ut & cerebri membranis, inflammatio oboritur. *Membranæ costas succingentis usus, & ipsius constructionis ratio.*

a 1 fig. lib. 5. & 2 fig. lib. 5 A, B, C, D.

b 8 musc. tab. E, E.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THOracis interseptientibus. Caput III.

MEMBRANAS thoracis cauitatem interdiuidentes, non aliter oculis subijcere potuimus, quàm id prima & secunda figura præstare conati sumus.

MEMBRA-

EMBRANA, quam superiore descripsimus Capite, uniuersam thoracis cauitatem succingit, sublinitque. at [a] membranę, quas Gręci διαφράττοντας, nos uerò thoracem interſepiētes, aut uulgò mediastinum nuncupamus, eandem cauitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguētes, unde & nomen suum meritò obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinq; singulæ, secundùm ipsius longitudinē procedentes. à iugulo enim ad totam [b] septi transuersi longitudinem pertingũt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usq; uertebrarum corpora exporriguntur. Atq; his etiam terminis membranarum amplitudo circunscribitur, quæ triangulum quodammodo ex inæqualibus & obliquis lateribus costis ue cōformatum refert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundùm pectoris ossis longitudinem ad eius usq; mucronem, & septi hîc cōnexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundùm dorsi ductum ad undecimam usq; thoracis uertebram procedit: tertia, longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundùm septi longitudinem decliuis ad dorsum descendens, duas priores costas cōmittit.

Interſepientium mēbranarum nomenclatura.

Numerus.

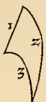
Situs.

Forma.

Magnitudo.

a 2 fi. dextra G, G, H. sinistra I, I & K insignitur.

b 7 musc. tab. Δ. & 1 fig. I, I.

HAC figura triangulus ille, quē hîc describimus, proponitur, suas lineas seriatim numeri characteribus notatas exhibens.

Membranæ istæ in mutua distātia & coitu plurimum uariant. secundùm dorsi enim longitudinem, quà uertebris committuntur, inuicem contiguæ sunt, & angustam ualde inter se cauitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quà uerò pectoris ossi committuntur, in homine quidem inuicem neutiquam contiguæ sunt, sed pro [c] ossis pectoris latitudine mutuò [d] distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimũ est, ac clauiculas primamq; utriusq; lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cauitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membraneisque nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secūdæ costę cartilago [e] inarticulatur, quemadmodum pectoris os illic arctius euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarum disiunctio sensim secundùm ossis pectoris longitudinem descendēs, capacior redditur, & perinde ac os ipsum dilatescit: adeò, ut tanta in homine hîc membranarum consurgat distantia, quanta undiq; pectoris ossis cernitur latitudo. Cæterùm quà membranæ septo transuerso [f] cōmittuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, inibi tantam efformātes cauitatem, quanta septi transuersi membranei circuli undiq; est [g] latitudo. Cauitas hæc in hominibus nihil prorsus complectitur, præter cordis [h] inuolucrum, ipsumq; cor, & uenam cauam septum penetrantem: & dein in posteriore inferioreque sede [i] stomachum, sese hic à dextra corporum uertebrarum regione subleuantem, ac cum attensis ipsi neruis [k] per septum transuersum ad elatius uentriculi orificium contendentem. In canibus uerò, & reliquis animalibus, longius pectoris os, longioremque thoracem possidentibus, cauitas hæc multo capacior uisitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius basis à cordis inuolucri mucrone multum, secus quàm in hominibus, distat. & illa quoque in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui substerniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hàc progredientem suffulcit. Hoc enim homines, quum breuiori ductu ipsis uena quàm illis animalibus ducatur, carent. quanquam Galenus, ex simijs & canibus coniecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit. Præter distantias, à membranis, quà dorso, pectori & septo committuntur, efforma-

Quo pacto interſepientes mēbranæ inuicem distent.

Quid inter mēbranas interſepientes reponatur.

c 6, 7 fig. ca. 19 lib. 1.

d 2 fig. G, G distant ab I, I.

e 1 fi. cap. 19 lib. 1 D ad h.

f 1 fig. K.

g ab n ad l 7 musc. tab.

h 3 fig. C, D, E, F, G. dein quæ habētur in B, B 4 fig.

i 14, 15 fi. lib. 5 A, B, C, D. dein T, V. & huius lib. 12 fig. A, A.

k 7 musc. tab. r.

efformatas, alia occurrit illi quæ septo cõtinua est, quodammodo cõmunis, & ad cordis effigiem extructa. Præsentes enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, & in ipso cor, uti diximus, complectuntur, & pro huius mole formaq; dextra membrana à sinistra in thoracis cauitatis latera[l] abscedit. His in[m] medio nulla, nisi perquàm rarò, adnascitur pinguedo:[n] exterius uerò quà quæq; suam thoracis respicit cauitatem, multo sępe, ac præcipuè in hominibus, adipe abundant, adeò ut[o] omento quibusdã partibus similes, & pinguiores interdum uideantur. Pręter adipem, ipsis adnascitur[p] glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo pręfectũ.[q] Venis quoq; ac arterijs abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti mẽbranas digeruntur perquàm similibus. Venæ quidem non à caua,[r] ubi septum permeat (quanquam ita Galenus docuit) initium ducunt, sed potissimùm ab[s] illis quæ deorsum à iugulo pectoris osſi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundùm harũ membranarum ad pectus connexũ descendentes, in progressu surculos dispergunt ex anteriorib. in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranis à[t] uena cõiugis experte offeruntur. At pręter has plerunq;, & potissimùm in hominibus,[u] alia notatu dignæ crassitudinis à iugulo secundùm utriusque membranæ longitudinem deorsum ad septum usq; deducitur uena, septi neruo concomitata. Septi enim transuersi nerui externæ membranarũ sedi adnati, deorsum protendũtur, ęquali ferè interuallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atq; hi solùm nerui cum uasis & adipe[x] externæ membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, eaq; læuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdũ etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possidens.[y] Interna uerò membranarũ sedes undiq; aspera est, tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membranæ cõmittuntur, tum eas quibus ualidissimè cordis inuolucro adnascuntur. Mẽbranæ istæ ea membrana qua costæ succinguntur aliquantulo tenuiores existũt, ab hac omnibus illis sedibus quibus ipsi committuntur exortæ, primarioq; usu in hoc creatæ, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoque cor, ne deorsum ac retrorsum concidat, in sua sede contineant. id enim (& si ab alijs minimè animaduersum fuerit) uiuorum & mortuorum sectio luculentissimè (si animũ modò adhibueris) ostendet, quacunque ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur: & postremò ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cauitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate ex uulnere pertusa, & pulmone hac sede propter aerem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cauitas adhuc illæsa animali famulatur, quemadmodum in uulneratis hominibus, & è uiuis brutorum sectionibus frequenter discimus. Num autem ab his membranis, an uerò à membrana costas succingente organa in thoracis cauitate reposita, asciticias tunicas inuolucraq; mutuentur, hîc contentiose haudquaquam disceptandum duxerim: quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumq; connexus spectat, intersepientium membranarum & membranæ costas succingentis censendus ueniat. Præterea neutiquam inuestigandum est, num præter membranas singulis costis perinde ac reliquis osſibus orbiculatim circũdatas, una tantum in uniuerso thorace costas intus succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ sint statuendæ: ut una quidẽ dextra esset, ea scilicet quæ dextram thoracis cauitatẽ succingeret, unà cum dextra intersepiente membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis cauitati

Quæ intersepientium mẽbranarum cõstitutionem subeant.

Tum alibi sæpius, tũ falsa in Aristotelẽ argumenta confingens, in 6 de Placitis Hip. & Plat.

Intersepientiũ memb. superficies & connexus.

Ortus.

Usus.

l 1 fig. L. 2 fig. M, M. m 2 fig. L, L. n 2 fig. H, K. o 2 fig. li. 5 Q, Q, Q. & tota 4 fig. eius. li. p 2 figu. F. q 1 fig. O, O, & Q. r iuxta B fig. ca. 6 li. 3. aut hic 5 figuræ D. s 1 fig. M, N 2 fig. B, C, D E. t fig. cap. 6 lib. 3 F, F. u 1 fi. Q. attẽsum P, P. x 2 fi. H, K. y 2 fi. L, L.

obduceretur, & eius ſedis interdiuidentem membranam ſimul efformaret. quod prorſus non eſſet abſurdum, eſſetq; peculiaris differẽtia, qua ſuccingens coſtas membrana à peritonæo diſtingueretur, quum id unicum reuera ſit: illa autem tunc duplex haberetur, quemadmodum etiam Galenus libro ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus utcunq; manifeſtè cenſuit.

DE ASPERA ARTERIA.
Caput. IIII.

AD ſpectandam aſperæ arteriæ harmoniam inprimis conducunt figuræ trigeſimioctaui Capitis libri primi, dein eæ quæ uigeſimoprimo Capiti libri ſecundi præponuntur.

IN TERTIO libro, ubi[a] arteriarum è corde initium petentium complectebar ſeriem, traditum eſt, quî[b] arteria, cuius hiſtoriam modò aggredior, ſimpliciter quòd aerem continet, arteria ueteribus primùm fuerit appellata, & quî temporis ſucceſſu, quũ & uaſa uitalẽ ſpiritũ ſanguineq; impetu ruentẽ ex corde deducentia, & in uenarũ numero nõ amplius habita, arteriæ etiam nomine donarentur, hæc quidem uaſa læues arteriæ, illa uerò aſpera, ab inęquali qua cõſtat ſubſtantia, ſint nuncupata. Atq; ita eo nomine ad hunc uſque diem aſpera arteria

Aſperæ arteriæ numerus. Situs. nobis eſt obuia. quam nõ homines modò, uerùm & animalia quę pulmonem nanciſcuntur omnia, unicam habent longo ductu, inſtar caudicis cuiuſdam, ex faucibus deorſum protenſam, & dein frequenti ſobole per pulmonis ſubſtantiam excurrentem. In faucibus enim[c] duobus narium foraminibus in oris amplitudinem pertinentibus,[d] alia duo in humiliori faucium ſede correſpondent: quæ quidem non ſecundùm latus, ut illa, mutuò contermina, ſed unum altero prius cernuntur. Ac horum quidem poſterius ſtomachi ſeu uiæ cibum potumq; ex ore in uentriculum deducentis initium exiſtit: anterius uerò, aſperæ arteriæ principium eſt, quę hinc deorſum rectà nuſquã in latus declinans, ſecundùm colli longitudinem ad quartam uſq; thoracis uertebram ducitur, tota poſteriori ſede[e] ſubſtratum habens ſtomachum, uertebrarũ corporibus, primoq; dorſum mouentium muſculorum pari abſq; alterius organi medio innitentem. unde etiam aſpera arteria à uertebris tantum remouetur, quanta

Ipſi commiſſa corpora. ſtomachi eſt craſsities. Porrò anteriori aſperæ arterię ſedi non eadem toto ductu prætenduntur. in elatiſsima nanq; ſede, ubi oris ſpectat amplitudinem,[f] os *υ* imaginem referens cum ſuis muſculis & cute, ipſi prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pectoris oſsis elatiorem uſque ſedem, præter cutem & illi[g] ſubditum ex carnoſa membrana muſculum, arteriæ aſperæ obtenditur * bifidus muſculus, qui à pectoris oſſe enatus, oſsis *υ* referentis anteriori parti inſeritur, & deinde[h] alij duo à pectoris quoque oſſe in humiliorem ſcutiformis cartilaginis partem pertingentes, proximè arteriæ hîc incumbunt. Vbi uerò thoracem ingreditur, principia quoque[i] muſculorum ex clauiculis & pectoris oſſe ad[k] mamillares in capite proceſſus deductorum, tanquam propugnacula ipſi quoque præfiguntur. In iugulo[l] glandium inibi uaſorum diſtributioni ſubſeruiens, & uaſa ipſa præter pectoris os illam obtegunt. Quod tamen ipſius corpori proximum eſt, in iugulo quidem eſt glandium, & paulo demiſsius in thoracis cauitate[m] ramus arteriæ magnæ in[n] ſoporales arterias præcipuè diſtributus, quæ unà cum ſexti paris cerebri[o] neruis, &[p] internis iugularibus, aſperæ arterię lateribus uicinè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinque[q] glandulòſum, ſed rubicans corpus (quod poſtea expreſsiùs deſcribemus) ipſi adna-

a fi. cap. 12 lib. 3. & 2 fig. cap. 15 lib. 3.
b 1, 2 fi. ca. 38 lib. 1.
c 2 fi. ca. 12 li. 1. n, o. & 6 muſc. ta. utrinque ad E.
d Poſſes illa ferè petere ex 3 fig. ca. 21 lib. 2, ut unum eſſet inter L & l, alterũ uero ipſum ſuperius H.
e 7 muſ. ta. E ſubijcitur F. quod priuſquã præſcinderetur incũbebat ſuper B & C, D.
f 1 fi. ca. 21 lib. 2 A. aut 4 muſ. tab. P cũ R, Q, S, T, V.
g 3 muſcul. tab. Γ.
* 4 muſcu. tab. S, T.
h 5 muſ. ta. alter P notatur, aut 1 fi. ca. 21 li. 2 G in g primæ fig. aut 4 aut 5.
i 4 tab. Θ.
k 3, 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 k.
l 2 fig. F.
m 6 fi. R ſuper Y.
n fig. capiti 9 li. 4 inſertæ F, F, G, G.
o Eiuſdem fig. N et O. dein Q, Q, S, S.
p fi. ca. 6 li. 3 S. aut ſpecta hic ultimã fig. li 3.
q 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.

r 12 figu. B. aut specta 1 fig. ca. 38 lib. 1.
s 12 fi. E, G.
t 12 fi. F, H.
u Hic seduló specta figuras 38 ca. li. 1 & cap. 21 lib. 2.

Asperæ arteriæ forma.

ipsi adnascitur. Quũ primum uere aspera arteria ad quartæ thoracis uertebræ corpus usq;[r] descendit, in duos pares bipartita truncos, unum[s] dextris pulmonis lobis, alterũ[t] sinistris exporrigit, qui pulmonis substãtia undique amplexi, parem cum pulmone sedem occupant. Vnde etiã asperæ arteriæ[u] imaginem uix ulli rectius quàm arbori à radicũ propaginib. liberatæ assimilaueris, cuius caudex in duos primùm discissus sit ramos, & hi rursus in innumeras soboles diffusi. Huius nanque caudicis initium, laryngi respondebit: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usque thoracis uertebram protensæ conueniet: rami uerò, eorundemq́ue innumera soboles, arteriæ in pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neque pari undique constans forma uisitur, sic & larynx undique pugnantem dissimilemq́ue figuram obtinet. Superiore enim parte

x 2, 3, 4 fi. cap. 21 lib. 2 L.
y 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 g.

prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis[x] operculum, acuta aut depressa obtusaq́ue est. Anterior autem laryngis pars, & latera quoque, anteriorem[y] primæ ipsius cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundùm ipsius longitudinem in medio extuberat, illinc lateribus obliquè in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut huius cartilaginis superior pars longè amplior inferiore existit, ita etiã laryngis superior sedes hîc latior inferiore cernitur. imò[z] humillima laryngis sedes, quæ secũda ipsius cõstituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem'ue reliqui asperę arterię caudicis ductus adęquat.

z 4, 5, 10 fig. cap. 21 lib. 2 i.
a 2 fig. cap. 38 lib. 1 & 6 fig. ca. 21 lib. 2.
b 6, 7, 9 fi. ca. 21 li. 2 l.
c 12, 13 fig. cap. 21 lib. 2 k.
d 4, 5 fig. ca. 21 lib. 2 i humilius consistit quàm g.

[a]Posterior laryngis regio, præcipua sua sede quodammodo plana est, propter insignem primæ cartilaginis ad posteriora suis lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac[b] tertiæ cartilaginum laryngis gratia, paulo minus toto teres esset: uti sanè est[c] humillima posterioris regionis sedes, occasione secundæ cartilaginis humiliùs prima[d] procedentis. In posteriori insuper sede, prout tertia cartilago in laryngis cauitatem cõtrahitur, aut retrorsum porrigitur, ita quoq; elatiores ipsius apices in interiora exteriora'ue magis prominẽt, laryngis figurã emutãtes. Cæterùm reliquus asperę arterię caudex (ut & arborum caudices ferè solẽt) ad ramorũ usq; distributionẽ sibi similis est, nõ tamẽ absolutè. Nã quum cõcidit arteria, neq; aere distẽditur, anteriore quidẽ parte teres est: uerùm paulo uidetur latior ac depressior, hinc ad latera sic orbiculatim ducta, ut in posteriora procedẽs, reddatur angustior. Atq; ita posterior sedes anteriore angustior est & plana, uersusq; internã ipsius amplitudinẽ nõnihil orbiculatim impressa. Quum aũt arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior, & magis quodammodo latescit, & in posteriora tumens, orbicularis teresq;, ut illa, efficitur. Eandẽ formã seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparsæ soboles, quæ arborũ ramis assimilãtur, & in omnes pulmonis partes frequẽtissimis germinibus, ut iam dictũ fuit, excurrẽtes, uniuersam seriem illius[e] imagini respondentẽ conficiũt.

e Confer 1 figurã cap. 38 li. 1 cum 12 & 13 fi. lib. 6.

Qualis asperæ arteriæ exterior superficies.

Externa asperæ arteriæ superficies præter dictã laryngis superficiẽ inæqualis, sed interim ordinata serie procedens uisitur: ac quũ arteria aere distẽditur, à tergo quidẽ leuis instar cõtinuę cuiusdam mẽbranæ est, à laterib. uerò & anteriore regione inæqualis: mẽbrana scilicet, quæ cartilagines mediat, tunc ipsis cartilaginib. magis extuberante. contrà uerò, quũ laxa cõcidit: nã tunc cartilagines mẽbranea substãtia eminentiores protuberant.

Connexus asperæ arteriæ.

Ad hęc, instar membranarũ quæ alijs connascuntur partibus, externa arteriæ superficies aspera est. Posteriore etenim sede fibrosis aliquot nexibus stomacho cõmittitur, & superior laryngis regio, quũ communem cum stomacho tunicam sortiatur, ualidissimè illius tunicæ beneficio ipsi connascitur: quemadmodũ & larynx stomacho firmissimè[f] musculorum

f 2, 3, 5 fig. cap. 21 lib. 2 I.

opera cõnectitur, qui stomachũ amplectentes, primæ cartilaginis laterib. implantantur. Anterior asperæ arteriæ pars & latera attẽsis musculis & uasis, ac præcipuè[g] recurrentib. neruis cõnascuntur. Quinetiã ubi asperæ arteriȩ rami in pulmonẽ excurrunt, propter ipsis adnatã pulmonis substantiã minus lȩues existunt.

g fig. capiti 9 li. 4 insertæ Q, Q, S, S.

Interna asperæ arteriæ superficies qualis.

Cȩterùm interior superficies etiãsi inæqualis pro cartilaginũ extuberantia semper sit, læuis tamen, ac uelut unctuoso humore perfusa, neque ullis fibrosis explantationib. aspera existit. & talis quoq;, quod ad læuitatẽ spectat,[h] interna laryngis est superficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres'ue sit, neq; tuberib. occurrat libera. In humillima enim parte, utcunq; aut arctetur, aut diducatur, orbicularis ad amussim patensq; eodem semper modo, ob perfectum quẽ secunda cartilago efformat circulũ, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conniuet, nõ orbicularis quidẽ orificij ritu, uerùm rectæ instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora protensæ: quæ si dirimitur, aperiturq́;, ab anteriore parte sensim in posteriora tantisper latior efficitur, donec laryngis interior superficies tota quodãmodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quando hȩc rima arctatur, & cõniuet, ipsaq́; inferior laryngis pars necessariò teres permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, altiùs quodammodo quàm rimæ superficies cõscendens, unde etiam hîc cornuta superficies sub rima cõsurgit. Superficies uerò laryngis supra rimã consistens, prout hæc aut recluditur, aut cõprimitur, etiam differt, nunquã tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compressu ex posterioribus in priora magis minusq́; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies cócaua, superior autem conuexa cernitur. Verùm ne longius in asperæ arteriæ forma explicanda morer, ipsius aggredienda est substantia, quæ magna ex parte occurrit membranea & cartilaginea.

h 11, 12, 13 fi. ca. 21 li. 2. quarum indices spectabis.

Asperæ arteriæ substantia, quibus cartilaginibus constituatur.

[i] Larynx namque (uti primo libro explicatũ est non perfunctoriè) tribus constat cartilaginibus. prima nimirum, quam dissectionum periti scuto assimilarunt: secunda, quam quòd nomine destituitur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia, quæ gemina est, quamq́ue uasorum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitrati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoque conformationem ingreditur, ex cartilaginea membraneaq́ue & pingui substantia (quemadmodum & tertiæ cartilaginis superior pars) constitutum. Reliquum asperæ arteriæ corpus innumeris conformatur cartilaginibus, quæ singulæ circulo correspondent, cui quarta pars sit execta. Propius enim ad anuli circuli'ue perfecti figuram, quam nõnullis uisum est, accedunt, circumferentiam corporũ uertebrarum thoracis & lumborũ[k] referentes. Cartilagines hæ à C specie σιγμοειδεῖς Grȩcis appellatæ, & βρόγχια ab illis insuper dictæ, quibus uniuersa aspera arteria βρόγχος nuncupabatur, in orbiculo, arteriæ figurã imitantur: corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quàm crassius. Dein non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quàm in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Neque arbitretur quispiam, illorum sententia delusus, qui à perfecti circuli figura cartilagines solum desinere prodiderunt, ne arteria stomachum plus æquo comprimeret, eas hanc formam speciemq́ue in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare, in pulmonis uerò substantia completos effici circulos. quum in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habeant, continua serie æqualiterq́ue mutuò distantes in arteria[l] collocatæ, & hac denique ex parte quandam dorsi ossium suis corporibus contextus[m] speciem proponentes. in qua cartilagines quidem ossibus ueniunt

i Si uisum fuerit, seriatim specta figuras ca. 38. lib. 1.

k confer 14 & 15 fi. ca. 38 li. 1 cum humilioribus L, L. fig. cap. 14 lib. 1.

l Spectatur id 1, 2 fi. ca. 38 lib. 1.

m confer dictas fig. cũ R, R & L, L fig. ca. 14 lib. 1.

niunt comparandæ,membranæ autem inter illas occurrentes,cartilagineis ligamentis uertebrarum corpora colligantibus.Committuntur uerò hę cartilagines,primùm propriæ cuiusq; cartilaginis membranæ interuentu.Quemadmodum enim omnibus ferè oſsibus,ut & laryngis etiam cartilaginib.membrana quædã, eo quòd oſsiũ ſit inuolucrũ, circumoſſalis nuncupata[n] obducitur,pari quoq; ratione circulares aſperæ arteriæ cartilagines ſimili mẽbrana integuntur,quæ ex demiſsioribus elatioribusq; ſui partibus proceſſus exporrigens, illorũ interuentu cartilagines inuicẽ connectit, uelut mẽbraneum inter duas cartilagines ſeſe reſpicientes uinculum efformans. Neq; ſolùm inter cartilagines,ubi ab inuicem æqualiter diſtant, eiuſmodi conſurgit uinculum: uerùm etiã ab extremis tenuiſsimisq; cartilaginũ partib. mẽbranei proceſſus educuntur,partes eas ita colligantes,ut cartilagines unà cum ligamẽto à proceſsib. illis cõflato cõtinuum ueluti efforment circulũ. His cartilaginib. membranisq; aliæ duæ accedunt mẽbranæ, ab uſu tunicæ nõ immeritò appellatæ. Atq; una quidẽ externam arteriæ ſuperficiẽ undecunq; amplexatur, mẽbraneis illis cartilaginũ uinculis pertinaciſsimè cõnata.Hæc tenuis eſt,illisq; tunicis par,quas peritonæũ & ſuccingens coſtas mẽbrana quæ ipſis affirmãtur uaſis præbent.Iſtius tunicę interuẽtu arteria cõterminis partib.colligatur, ipſaq; in primis recurrẽtes neruos arteriæ quodãmodo proprios ſecuriſsimè defert, uenulasq; laryngem & arteriæ caudicẽ implicãtes aſſumit. Altera arteriæ tunica,internam totius arteriæ ſedem ſuccingit, & ad cartilaginum inter ſe colligationis robur plurimùm auxiliatur, exteriore tunica multo craſsior & ualidior,multisq; numeris dignior,& interna ſuperficie læuis,pinguiq; quodammodo humore oblita.quamuis interim,non undecunq; eandem ſeruet craſsitiem.quum enim linguæ,labrisq; & palato, & ipſi demũ ſtomacho communis ſit,in laryngis cauitate craſsior euaſit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipſius ſuperficiẽ obducitur. Vbi uerò rima lingula'ue laryngis[o] conniuet,hæc tunica utrinq; ad latera dura calloſaque efficitur,ac cum ſubſtantia colorem quoque immutat: ut enim hic tanquam à frequenti,dum ſpiritum retinemus,compreſſu calloſior euadit,ita quoque magis ibidem candicat, albeſcitque. Ea parte qua interior tunica ramos arteriæ per pulmonis ſubſtantiam diffuſos ſuccingit, tenuior longè quàm in larynge uiſitur: in caudice uerò arteriæ,medio ſe habet modo.Per uniuerſæ tamẽ arteriæ cauitatem, hanc tunicam rectis fibris quodammodo intertextam eſſe, ex ſectione didicimus. Quæ etiam oſtendit[p] glandulas alterutra parte ſingulas ad laryngis radicem adnatas,quæ magnæ ſunt,& fungoſæ admodum, carnisq; propemodum coloris, ſed magis nigricantes, & uenis ſatis conſpicuis obductæ: quarum in ſecundo etiam libro meminimus, quum laryngis proſequeremur[q] muſculos, hîc rurſus neutiquam,ne prolixior ſim,repetendos.Aſpera itaq; arteria omni prorſus ſanguine uacãs,primariò ad aeris in reſpiratione tranſitũ ductum'ue animanti confert: deinde & uocis organum facile eſt præcipuum. quibus etiam uſibus uniuerſa ipſius congruit fabrica.Aerem enim per nares aut os attractum,ex faucibus recta in pulmonem ducit, hunc per uniuerſum pulmonis corpus ita numeroſa ipſius ſerie diſtribuens, ut pulmonis ſubſtantia illum promptè alteret, ac cordis muneribus aptum efficiat. dein aſpera arteria rurſus omnem aerem cordi inutilem unà cum fuliginoſis ipſius recrementis inter expirandum per os aut nares commodè,ita ut modò eſt locata,reddit. Ad quam ſanè functionem, hanc inſtar membranei meatus, qui facilè inanitus concidere, atque rurſus oppletus diſtendi poſſet, extrui conducebat. Quod

Quî aſperæ arteriæ cartilagines inuicem colligentur.

n Quis eiuſmodi mẽbranarũ ac aliarũ tenuium tunicarum ratio ex totius organi circũſcriptione] petitur,illæq; membranæ tantum ſunt,eas nuſquam delineauimus.

Duarum aſperæ arteriæ tunicarũ exterior.

Interior tunica.

o 12 fi.cap. 21 lib.2 f.

Glandes laryngis radici adnatæ.

Muſculi laryngis.

p 6 muſculi. L. & 2. 3,4,5 fi.ca. 21 lib.2 M.

q intuere fi. ca.21 lib.2.

Aſperæ arteriæ uſus, ipſiusq; cõſtructionis ratio.

Situs ratio.

enim nisi fuga uacui magnopere replendum est,ac rursus compresionis duntaxat ui inaniendum,distendi comprimiq; aptum esse oportet. Quum itaque inspirationem aeris´ue attractionem dilatati pulmonis beneficio fieri omnibus concessum sit, pulmonisq; dilatatio aliud nihil censeatur, quàm suorum uasorum distentio,non quidem simpliciter omnium,sed in primis asperæ arteriæ propaginum: quumq; expirationem fieri constet, quoties pulmo in se colligitur,concidit & arctatur,eaque ratione aerem in sua cauitate (uidelicet in asperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitq;, cuius ratiocinari promptum est,asperam arteriam,ut & distendi in inspiratione & denuò comprimi in expiratione posset,debuisse fabrefieri. Verùm horum munium occasione sat erat hanc ex membranea quapiam nerueaq; substantia, ut uentriculum, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque eam illis quibus abundat cartilaginibus donari erat necesse.adeò sanè ut nunc frustra, quòd ad aeris ratione uacui attractionem,& asperę arteriæ ex illo distentionē,& quòd ad aeris ob arctatam compressamque asperam arteriam, expirationem attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur.tantũ abest, quòd illi Opificis industriam ostenderent, qui omnes asperæ arteriæ ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam inibi asperæ arteriæ quàm quà stomacho prætenditur constructionem enarrarunt:haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur,pulmonem neque distendi,neq; laxari ita opportunè posse:aut saltem in longitudinem, uel breuitatem duntaxat, non autē in amplitudinem asperæ arteriæ ramos proficere educi´ue posse. Neque minus illi hallucinantur,qui arteriam hanc apertã patentemq;, & nõ stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aeris liberior esset ingressus & egressus:quandoquidē hi prętérquàm quòd laryngis arctationē dilatationēq; ignorant,eò uenere ruditatis, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnib. suis propaginibus semper æquè tensa apertaq; esset, pulmonē neq; unquam constringendum aut dilatandum,nihilq; uacui fuga in asperam arteriam(ut quæ prius non concidisset) attrahendũ. Nã hoc uel ex follibus animaduertere debuerunt,quibus longè aliud artificium ad eam partem quę aerē reddit,quàm reliquæ follium amplitudini adhibetur.Hanc enim artifices distendi comprimiq; promptam reddunt, ut oppleri inaniriq; posit: non autem ita canalem, quem rigidum faciunt,& uicissim distendi comprimiq; ineptum.cuius naturæ si totus follis esset, quis omnē ipsius usum nos perdituros, ac instar lagenæ uitreæ follem futurũ ignorat? Atq; huiusmodi membraneæ substantiæ arteriam constituentis est ratio,quæ hanc membraneã debuisse fieri cõmonstrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut nõ modò respirationis,uerùm & uocis quoq;,uti diximus,organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam læuium arteriarum modò,respirationis nomine membraneam confici idoneũ fuisset:ita quoq; ad uocē ampla, rigida, duraq; prorsus fistularũ, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandã & robur esse oportet, aeris & substantiæ ab ipso percussæ. Huiusmodi sanè substantia est cartilago,ex qua uniuersam arteriã solius soni gratia,tibiæ modò extrui sine ligamentis & mẽbranis oportuisset. Verùm quum absq; inspiratione ac expiratione uox fieri nullo oportuerit modo,illęq; compresione ac distentione necessariò indigeant, meritò laudabimus summi rerum Opificis solertiã,qui asperam arteriam simul cõmodum respirationis & uocis organum molitus est. Imò tantam industriã in laryngis constructione ostendit,

Asperam arteriam membranea substantia oportuisse extrui.

Cur cartilago asperæ arteriæ constitutionem subeat.

ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi posit, & spiritum ex nostro arbitratu ad magnos sæpe usus retinere ualeamus, & uocem nũc grauem, nunc leuem, prout rimam illam (quæ profectò uocis primarium est instrumentum) arctamus uel laxamus. Hæc nanque illa est, quam tibicinarũ coniunctis arundinum frustulis comparauimus: ac illi etiam rimæ respondet, quæ fistulis illis inest, quas labris amplectimur. Congruit etiam usu, quamuis non forma, cornuum & tubarum orificijs, quæ ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistularum rimis, & illarum etiam fistularum foramini, quas transuersim inflamus, laryngis rima comparatur. At hæc interim longè omnium eiusmodi foraminum aut rimarum in quibus sonus efficitur, artificium uincit. ut quæ ita extructa sit, ut modò minus, modò magis (uti paulo antè dicebatur, eam laxare, & uarias uoces, non autem unicam duntaxat edere ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aeris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aer inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quàm uerò fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse comprimi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aere ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris: atque simul [q] gargareonem uocis plectrum & palatum instar rotundi amplique spacij constructum, & cauitatem super id in narium [r] foraminibus apparentem, & utriusque lateris [s] quarti maxillæ superioris ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris: ac demum musica artificum instrumenta, illarumque partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumque organum plerique recensent: quandoquidem hoc nihil uoci, nisi fortasis ad illius aliquam modulationem accommodat, cibi interim & potus transglutientibus, in laryngem casum (uti primo explicuimus libro) prohibens. Imò præterquam quòd sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs cognitum esse oportuerat. Nullus enim unquam, quo operculum id ageretur, musculus, ab alijs descriptus est: neque etiam ullis mouetur, quàm ijs [t] quos ab osse υ referente in ipsum inseri commemorauimus, quum interim reliqui laryngis musculi ad unum omnes rimæ illi dilatandæ uel arctandæ subseruiant. Vti etiam eius gratia omnem laryngis cartilaginum fabricam extructam esse, non sine maxima uoluptate cognosces, si aliquo saltem Naturæ operũ cognoscendi studio ardens, uel bruti alicuius laryngẽ in manus sumpseris, artificumq; in musicis instrumentis expenderis industriam, Naturæ opera proximè sectantem. Reliquarum etiam asperæ arteriæ cartilaginum in ipsius caudice situm nõ esse uulgarẽ, hinc sanè constat, quòd crasior mediaq; ipsarum pars in anteriore sede iniurijs magis, quàm posterior, occurrente spectetur: quodq; cartilagines ubi à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationẽ deficiunt, opportunè stomachũ respiciunt, quò minus illũ cõprimant, minusq; ipsius in ciborũ assumptione distentionẽ præpediãt. Tunicas etiã asperę arteriæ Natura nõ oscitãter extruxit. externa enim cartilagines instar inuolucri munit, ipsiusq; interuẽtu arteria uicinis partibus colligata firmataq; securiùs deorsum prorepit. Interna uerò non solum cartilagines firmius connexura, sed easdem quoque succinctura, & à grauioribus

Laryngis rima usus.

Vocis generatio.

q 6 muscul. tab. E.

r 2 fi. ca. 12 lib. 1 n, o.

s 1, 2 fig. ca. 9 li. 1, r.

Laryngis operculi usus.

t 2, 3, 4 fig. et 21 lib. 2 K.

Cartilaginum coordinationis ratio.

Asperæ arteriæ tunicas aptè extructas esse.

iniurijs munitura, crasſior externa euaſit. Sæpe enim aliquid pituitæ inutilis à capite per arteriã defluit, necnon potus aliquid & cibi inter deglutiendũ in illam illabitur. Præterea acris quędã qualitas, uel fumi, uel cineris, uel carbonũ, uel alterius cuiuſdã facultatis medicamentoſæ, etiam inter reſpirandũ attrahitur. Adde, pus tuſsi expectorandũ quandoq; eſſe malignũ & erodẽs: dein alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita ſalſa intus putredinẽ experta, per aſperã arteriam interdũ efferri debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & roſionem alterationẽq; ab his non ſine graui ipſarum uitio ſentiãt, præcauet. Atq; ut larynx eiuſmodi noxijs (nimirũ ori uicinior) magis ſubijcitur: ita quoq; & tunicã hãc paulo craſsiorẽ obtinet, quàm extremi arteriæ ſurculi, in quib. tunica tenuior euaſit, ne plus ęquo pulmonis ſubſtantiæ aerem cordi tẽperantis uim obtunderet, & aeris in^u^ uenalis arterię germina aſſumptionẽ, & rurſus cordis fuliginoſorũ in aſperę ramos attractionem prohiberet. Cęterùm pinguedo inter tunicã hãc & cartilagines in larynge potiſsimùm repoſita, ipſaq; etiã tunica hìc pinguior ſimul cum uiſcido, quo undiq; oblinitur, humore, ad facilẽ aeris ductum cõferre uidentur: atq; etiã ne in magnis clamoribus, multisq; motib. exiccetur, uoxq; deficiat, plurimũ accommodare. Huc quoq; faciũt aſperæ arteriæ ad laryngis radicẽ utrinq; appoſitæ glandes. humore ſiquidem meatum imbuunt, nõ fluido quidem, ſed uiſcido & pingui, quemadmodum & ipſæ craſsiores ſpiſsioresq; cæteris humorem procreantibus glãdulis ſunt. Quantus uerò eiuſce humoris ad uocẽ uſus ſit, indies fiſtulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neq; profectò eiuſmodi humore procreando illæ tantũ quas diximus glandes ſufficiunt, uerùm & alię laryngi accumbunt, quarũ hiſtoriam priuato Capite ſubijciemus: ſimulatq; hic inſuper admonuerimus, humorem illum à glandulis continuò paratum, ad mutuam quoque illam laryngis & ſtomachi eleuationem & detractionem, quæ in deglutientibus & reſpirantibus accidit, haud mediocriter ex uſu eſſe: perinde ac miris modis illi etiam opitulatur interioris aſperæ arteriæ, cum interiori tunica ſtomachi nexus & continuitas. Eius enim propemodum beneficio, quum ſtomachus cibum aut potum tranſglutit, ac trahendo ſeipſum quaſi deorſum uellit, larynx pulchrè aſſurgit, & ueluti in oris cauitatem ducta, poſteriori ſua ſede ſolida, & non ut reliqua poſterior aſperæ arteriæ pars membranea, accedens, illud ſtomachi munus haud impedit. quemadmodum etiam inſpirantibus, arteriaq; aſpera ueluti attractionem moliente, larynx deorſum fertur, fauciumq; anguſtia, quo minus ipſius rima commodè aperiri queat, non obſiſtit. Vnde etiam larynx (quæ expirantibus uocemque modulantibus ſurſum fertur) tanto magis ex faucibus uerſus iugulum deſcendit, quo maiorem ipſius rimæ dilatationem molimur: huc ſanè opem ferentibus^x^ muſculis, qui à pectoris oſſe pronati primam laryngis cartilaginem in ea functione deorſum protrahunt.

Pinguedinis et glandularũ laryngis ratio.

Laryngis & ſtomachi mutui aſcenſus et deſcenſus ratio.

u 2 fig. ca. 15 lib. 3.

x 5 muſ. ta. P. & 1. 2 fi. cap. 21 lib. 2 G.

DE FAVCIVM GLANDVLIS.

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repoſitum, uarijs ſpectatur figuris. Ac primum quidem genus ſexta muſculorum tabula L inſignitur: & in ſecunda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigeſimiprimi, libri ſecundi M. Secundum uerò genus ſexta quoque muſculorum tabula F indicatur, & decimaquarta quinti libri figura E, E. Tertium autem in prima muſculorum tabula A notatur: & in quarta, inter G, Q, Z conſiſtit.

QVONIAM

a 6 muscul. tab. L. b 6 muscu. tab. F. & 1 musc. ta. A

VONIAM nonnullarũ[a] glandium asperã arteriã humectantium paulo antè mẽtio incidit,[b] aliæq; eiusdẽ functionis gratia creatæ illis accumbunt, non inopportunè eas quoq; hîc simul, de nominib. interim haudquaquã anxiè disceptaturi, prosequemur. Nõ minus enim modò, quàm aliàs, ingenti nominũ pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnẽ contentionẽ uocari liceat uelim, uniuersum spaciũ ab[c] inferiori maxilla intus circumscriptũ: illud dico, quod in profunditate ab interna mẽti sede ad ceruicis usq; uertebrarũ corpora pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextrã inferioris maxillæ partẽ & sinistram habetur. Hoc enim φάρυγγα ueteribus Gręcis uocatũ arbitror: quo nomine & laryngẽ, tanquã huius spacij dignissimã partẽ, aliquando donarũt: Suidę distinctionẽ parum obseruãtes, qua masculini generis uocẽ laryngi accommodat, fœminini uerò faucibus. Eundẽ locũ & ἰσθμὸν ab angustia nuncupasse uidẽtur, quòd nulla in uniuerso corpore sit regio ęquè angusta, & tot interim organis infarta. Hac enim sede nariũ[d] foramina in os descendũt,[e] & hic reponuntur larynx uniuersa,[f] stomachi initium, linguæ[g] radix cum osse υ imaginem exprimẽte, ac numerosis illarum partiũ musculis: preterea & musculi maxillam mouẽtes; tum[h] qui ab ossis cuneũ imitãtis[i] processib. instar alarum efformatis originẽ sumunt, tum[k] qui nõnihil huius etiã angustię causa in medio excarnes facti inferiorẽ maxillã deorsum uellũt. Adde præter tertij, sexti, septimi pariũ cerebri neruorũ[l] propagines,[m] uenas iugulares, &[n] arterias soporales, & quas nũc lubẽs enarrarẽ glandulas hîc cõtineri. Est aũt harũ genus triplex: ac[o] unũ quidẽ, quod iuxta laryngis radicẽ asperę arterię laterib. adnatũ, in præcedẽti Capite recẽsuimus.[p] Secundũ uerò elatius laryngi apponit: quippe in spacio quod nobis hiantib. mediũ inter nariũ foramina & laryngẽ apparet, utrinq; in laterib. una reponitur glãdula utcunq; insignis, & glãdi forma perquàm similis. Oblõga enim est hæc glãdula, ac secundùm longitudinẽ sursum ac deorsum exporrigitur, cõmuni oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiore fungosioreq; uestita. Substantia cõstat alijs ferè glandib. simili, at impensius rariore, in hocq; propria, ut saliuã procreet, ac asperã arteriã & stomachũ quoq; cum tota oris amplitudine humectet. unde etiã apud Hippocratẽ quarto de Morbis uulgarib. libro, glãdulæ istæ spongiarũ nomen obtinuerũt. Vocantur autẽ insuper Græcis παρίσθμια, fortassis nõ tam quòd his angustijs cõtineantur, ac quòd[q] gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cauitatem intuearis, atque foramina narium & gargareonẽ obserues, quid aliud hîc foramina quàm duo uelut maria, ipse autem gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebunt: adeò ut nihil obstiterit, gargareonem ἰσθμὸν aliquando à Veteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatũ fuisse arbitrari. Aliàs enim si ad loci angustiam, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundùm hoc glandium genus reponantur, παρίσθμια uocitandæ forent. uerùm quum illas ab Anatomes professoribus descriptas fuisse, hactenus non obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam nimis quàm oscitanter alij enarrarunt) ita appellandum duxerim. Cæterùm secundum hoc glandularum genus amygdalis quoque assimilatum, Græci etiã ἀντιάδας, ab opposito sibi inuicẽ forsan situ nuncupauerunt, quam uocẽ interpretes tonsillas & amygdalas uertunt. Quamuis hæc posteriora nomina[r] tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse uideantur,

Fauces.

ἰσθμός.

Triplex in faucibus glandiũ genus.

Primum.

Secundum.

παρίσθμια.

ἀντιάδες.

c 1 fig. ultimarum li. 1 à G ad I. aut quod complectitur in effracta maxilla sextæ tabu. muscul.

d Post E 6 muscu. tab. e figuræ ca. 21 lib 2. f 2, 3, 5 fig. ca. 21 libri 2 H. g 5 musc. ta. L, M. h 6 tab. D. i 3, 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 P. k 5 ta. H, I. l 2 fig. ca. 2 li. 4 T, Y, e, g, n, υ, ϖ. m fig. ca. 6 lib. 3 S. n fig ca. 12 li. 3 X ad a. aut spectã ultimam fi. lib. 3. o 6 muscu. tab. L. p 6 muscu. tab. F.

q 6 muscul. tab. E.

r 1 musc. ta. A. 4 ta. inter G, Z, Q.

uideantur, ignorãtes interim cum primo genere secundũ. Nõ tamen hic præ tereundum est, Græcos, quũ tumores prẹter naturã enarrant, glandularũ quẹ in fauciũ initio sibi opponũtur, ac secundũ glandularum genus cõstituunt, inflammationes ἀντιάδας nuncupasse, & παρίσθμια inflammationẽ glandularum, quæ in faucib. sunt: nõ adijcientes, quæ'nã illẹ censeantur. Porrò tertiũ genus, inguinum & axillarũ glandibus respondet. numerosum enim sub auriũ radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla circumscripto continetur, ac cauitates omnes exactè implet, uasorumq; diductib. distributionibus'ue prẹficitur, has partes quoq; sua humectãdi ui imbuens. Hoc glandularũ genus nullo peculiari donatũ est nomine: uulgus tamen hîc in ijs quib. uescimur animalibus, & potissimùm in syluestrib. porcis, ut & reliquas glãdulas, in delicijs has quoque habet, ac Animellas seu Lacticinia (perinde ac glandiũ in iugulo repositum) nuncupat. Nũ uerò & istas quoq; Græci παρίσθμια appellauerint, sciremus sanè, nisi temporũ iniuria Marini uiginti dc Cõfectionibus libri, cum Grẹcorũ omnium qui quicquã in Anatome dignũ præstiterũt operibus, maxima ex parte intercidissent. quartus enim Marini liber inter cætera glãdulas tractabat. Vtcunq; uerò sit, hoc tertiũ in faucibus glandularũ genus nõ minus quàm cẹtera duo ob uarios quib. implicatur affectus, & scrophulas præcipuè, perpendendum uenit: hocq; in primis tempore, quando non id solũ genus, uerùm & alia duo simul cum palato & gargareone Gallicus morbus miserè exercet.

Tertium in faucibus positarũ glandium genus. *s 1 muscul. tab. I.* *t 2 fig. F.*

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

In hiante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uerò A.

Gargareonis nomina.

ISTA quoq; corporis particula pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce ac sonitu nũcupatur. Quia uerò instar uuæ superiùs angusta, inferiùs uerò globi instar rotũda aliquando, dũ inflãmatione corripitur, propẽdet, Vua, seu σταφυλὴ appellatur. Deinde quòd caudẹ muris, aut colũnæ modo extensa interdũ ex humorũ affluxu particula hæc producatur, ut & affectus ille, κίων ac colũnella dicitur. Porrò quoniã secundùm naturam se habens, superiùs latior, inferiùs aũt strictior uisitur, fundibulũ aliqui eam uocauerũt. at nomina sonitus occasione ipsi indita, à multis toti laryngi, ab aliquib. uerò laryngis[a] tantũ operculo, etiam accõmodantur. Cẹterùm gargareonis (ita enim particula ista in nostris scholis frequentib. appellatur) situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinẽtia, nõ minus quàm externa unguiũ superficies euadẽt cõspicua, si alicuius hiantis os inspicere nõ piguerit. Vnde etiã horũ enarrationi prolixiùs quoq; haud immorandũ est. Oblõga enim tũc spectantib. occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi nariũ foramina fauces spectãt, in oris amplitudinẽ propendẽs, superiùs ubi palato cõtinuatur latior, inferiùs pyramidis inuersẹ instar acutior. Venulas quasdã ex uasis palati tunicã adeuntib. in ipsius medio assumit: neruis aũt non admodũ participat. Porrò gargareõis primariũ usum uocis modulationẽ esse, ac illũ homini ad sermonẽ plurimũ opitulari, argumẽto sunt, qui hunc prẹsectũ alias'ue derosum habẽt: dein quòd soli homines, auiũq; quẹdã tantũ genera hoc donari uidenť. adeò sanè, ut nõ immeritò uelut quoddã uocis plectrũ, ita ad cauũ palatũ pendẽs cẽseať. Secũdariò aũt ad aeris attractionẽ, ne scilicet nimiũ frigidus in pulmonẽ ferať, aliquid & homini accõmodare creditur, quũ his quib. gargareo præse-

a 2,3,4,5,6 fi. ca. 21 lib. 2 L. *Gargareonis situs, forma, substantia.* *Vsus.*

præfectus est, frigidus aer impensius quàm cæteris noxius esse obseruetur. Sic quoq; & ad aeris expurgationem nonnihil conducit. nam puluerem sibi applicat, qui alioquin in laryngẽ simul cum aere erat assumẽdus. At hic usus, quum cętera animalia ad terram magis quàm homo spirantia gargareone destituantur, parui pendendus uidetur. Quamobrem uerò nonnulli gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentium quoddam receptaculũ esse tradiderint, non satis assequor, quum gargareon nullam, qua aptè aliquid suscipiat, cauitatem nanciscatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quopiam sibi grauissimo uitio, dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuum erit, pulmonis in quem aer per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PVLMONE. CAPVT VII.

PVLMONEM ostendit maior præsentis libri figurarum pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimuntur prima figura Capitis trigesimi octaui libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

a Vna ad dextrũ latus G, G. altera ad sinistrum latus I, I 2 fig. b eadẽ fig. et ijdẽ characteres.

SITVM pulmonis[a] duæ insigniores thoracis indicant cauitates: in utraq; enim cauitate, inter costas & alterã thoracẽ intersepientiũ[b] membranarũ cõspicua, pulmo locatur, perinde ac cauitates illæ, geminus. Huius nanq; pars dextrã cauitatẽ occupans, illi quę in sinistra spectatur, proprię pulmonis substantię interuẽtu neq; cõtinua, neq; etiã contigua est: quũ scilicet ambę intersepientiũ membranarum medio inuicem dirimantur, &[c] uasorũ ex uno caudice in dextrã ac sinistram pulmonis partes digestorũ duntaxat beneficio, inuicẽ sint cõmissę. Ac dextra quidem pulmonis pars dextrã thoracis cauitatẽ, sinistra aũt læuam ita implẽt, ut nihil prorsus in uniuersa thoracis amplitudine, pulmonis substantia nõ oppletum se offerat, præter uniuersam regionẽ quam intersepientes mẽbranas[d] in se cõplecti, ac in ipsorũ medio cõstituere diximus. Verùm ut mediæ huius regionis sedẽ, quæ supra[e] neruosam septi transuersi partẽ consistit, lõgè aliam in hominibus,[f] quàm simijs & canib. occurrere nouimus: ita quoq; hîc uaria pulmonis obseruatur ratio. Homini namq; in tota ea regione nulla reponitur pulmonis portio, in canibus uerò & simijs cęterisq; quadrupedib. longiorem homine thoracem sibi uendicantibus, ob idq; etiã inter septũ & inuolucri cordis mucronem notatu dignam amplitudinem cauitatemque in membranarum thoracem intersepientium medio demonstrantibus, pulmonis pars in ea amplitudine sese offert, quæ cauam uenã hàc procedẽte peropportunè suffulcit & cõplectitur. Hæc enim pulmonis pars, præcipua sua portione uenæ illi substernitur, & sinum insuper uenæ conuexo admodum cõtinuè responden tem, sibi insculptum gerit, quo manus ferè modo, uenam continet, ac ueluti tutò deducit: suæ alioquin qua collocatur libreæ amplitudinis formam perinde exprimens, ac dextra & sinistra pulmonis partes, suas quibus continentur sedes examussim referunt. Pulmo nanque nulla peculiari indigebat forma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut & iecur ipsum, efformatur, prorsus suarũ quibus continetur cauitatum imaginem haud secus assumens, quàm si quis argilla his cauitatib. impressa, pulmonẽ cõstruxisset. Vbicunq; enim cauitatũ sedes cõcauę sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autem gibbæ extuberan-

Situs pulmonis.

Numerus.

c 12 fig. B, C, D.

d Inter G, G & I, I figu. 2.

e 7 musc. ta. k, l, m, n.

f Quę cani sunt peculiaria, ex ipsius petes dissectione.

Pulmonis forma.

extuberantesq́; uisuntur, pulmo etiam cauus redditur. Quapropter etiam fit, dextram pulmonis partem sinistra iunctam, bubuli, aut ceruini, aut alterius bisulci animalis calcibus, unguibus'ue simul commissis, rara quadam similitudine correspondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis speciem referre. Tota enim[g] posterior pulmonis sedes, lateraq́;, anteriori unguium regioni, ac lateribus adamussim conueniunt. Quemadmodũ enim ungues anteriori parte linea impressioneq́; inuicem dirimuntur: ita quoq; & posterior pulmonis sedes huic lineæ similem omnino impressionem, prominentium in thoracis cauitatem uertebrarũ corporum occasione, obtinet. Et ut impressio hæc, secundùm unguium longitudinem gibbumq́; modicè obliquatur: ita quoq; & pulmonis hac sede impressio secundùm dorsi in exteriora incuruationem ducitur. Rursus ut ungues anteriore parte magis quàm posteriore, contigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quòd intersepientes membranæ ab inuicē multo minus ubi dorso committuntur distant, quàm ubi pectoris ossi proximæ sunt. Deinde reliqua pulmonis posterior pars & latera, propter thoracis costarum inflexus, ut & ungues ipsi, gibba cernũtur. Porrò unguium parti quę terræ innititur, pulmonis[h] regio septum transuersum spectans, exactissimè congruit. Hæc enim, quemadmodum & illa, subcaua uisitur, propter[i] gibbosam septi hac in sede imaginem. Cæterùm pulmonis[k] regio pectoris os respiciens, ipsius'ue anterior pars, adamussim refert posteriorem unguiũ sedem uniuersam, quæ terram non contingit. Vt enim illa utrinq; orbicularis est, & amplo interstitio dehiscit, ita etiam hæc pulmonis regio: quæ tanto posteriore etiam sede breuior est, quanto posterior unguiũ regio terram nō contingens, longitudine ab anteriore uincitur. Cæterùm alia adhuc impressio hactenus non commemorata pulmoni illic accidit,[m] quà is lateribus intersepientium membranarum accumbit. Harum nanq; latera quum cor inibi contineatur, utrinq; extuberant,[n] gibbumq́; efficiunt, cui proportionatum sinũ pulmo sibi uendicat, illi correspondentem, quem inter ungues illic cernimus, ubi duriores pili in ipsarum medio occurrunt. Atque hæc de humano pulmone subaudita uelim, eoq́; non flaccido, sed ut secundùm naturam thoracem implet, distento.[o] Aliàs enim quum concidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegans hęc propriaq́; pulmonis forma deperditur.[p] Vtræq; enim pulmonis partes in duos distinguuntur lobos, mēbraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neq; ita inter resecandum separatu, ac in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, eregionè propemodum quartæ thoracis uertebræ incipiente, & obliquè deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mucronem protensa: sic ut humilior lobus superiore existat longior. Neque etiam perpetuò in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerùm aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos ita inuicem nexos, ut sectionis potius nota, quàm reuera distinctio in quibusdam hominibus uideatur.[q] Lobum autem qui in canibus simijsq́; cauæ uenæ caudicem suffulcit, uti iam antea dixi, nunquam in homine obseruaui, & hunc illo destitui certo certius scio. Quamuis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus, mihi memoria non exciderit, quo inquit: quintum hunc pulmonis lobum eos non latêre, qui rectè sectionem administrant: innuens, Herophilo & Marino eiusmodi lobum fuisse incognitum, uti sanè fuit, quum illi hominum cadauera, non autem cum ipso simiarum ac canum duntaxat aggrederentur, in quibus præsenti lobo nihil est manifestiùs: quemadmodum hominem secanti pulchrè etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum

Marginal notes (right): g 13 fi. quā immissam finges 8 mu scul. tabulæ thoraci. — h 12 fig. G, H. — i 1 fig. I, L. — k 2 fig. N, O, P, Q. — m 1 fig. T, V. — n 1 fig. L. 2 fig. M, M. — o Vt in 3 et 5 figuris. — p Singulis lobis singulos adhibui characteres, in ijs figuris quibus pulmo se offert. — q Pete hūc ex alicuius quadrupedis pulmone.

Marginal notes (left): In quot lobos fibrasúe pulmo diuidatur. — In homine nullum pulmonis lobũ cauæ caudicem suffulcire.

r5 fig. D. 6 fig. N. 14 fi. B, B. tum quòd[r] uena septum permeans simul cordis penetret[s] inuolucrum, neq; aliquod prorsus sit interuallum ductus cauæ inter septum & inuolucrũ, quale in canibus longissimum uisitur: unde etiam in illo, uena caua meritò hoc quinto lobo tanquam à manu quapiã suffulciri amplectiq; debuit. Pulmo externa superficie læuis undiq; est, & ueluti humore lento madidus. attamen in plerisq; hominibus non infrequenter hæc superficies aspera earum membranarum modò conspicitur, quæ inuicem cõnascuntur: quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraq; etiam pertinacissimè thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare esse uideatur, ut & fuscus quidam, non autem candente rubore rubeus color, & quędam instar nubium oblineatio, ac in colore inæqualitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solũ, aut aliquandiu mortuis, uerùm & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigricent, concidantq;. In alijs itaq; animalib. non nisi perquàm rarò, pulmo ulli thoracis parti membranearum fibrarum medio hæret: connexus autem qui uasorum fit beneficio, illis perinde ac hominibus censetur communis.[t] Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, omnibus animalibus eum æquè dorso alligat, &[u] uena quoq; arterialis &[x] arteria uenalis similiter illum cordi connectunt. Pulmonis substantia, caro est mollis, fungosa, rara, leuis, aerea, ac uelut ex spumoso sanguine spuma'ue sanguinea cõcreta, multisq; uasorum germinibus scatens. Vasa sunt tria. ac primum quidem est[y] aspera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci innuimus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram, exporrigitur, & primùm in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisq; rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonẽ intertexit. Secundum uas uenalis est[z] arteria, tertium autem[a] uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hîc nihil planè amplius, donec ad cordis constructionem deuenerimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem ea digeruntur serie, ut arterialis uenę rami, asperæ arterię propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uerò arteriæ soboles anteriori. Atque hæc uasorum digestio undecunque ad externam usq; pulmonis superficiem adamussim seruatur, nõ situ modò semper sibi similis, uerùm & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriæ asperæ truncus pulmoni insertus, uenæ arterialis & uenalis arterię primis in pulmonem implantationibus: ita quoque uniuerso per pulmonem progressu, totaq; ramorum serie, soboles asperæ arteriæ ampliores, patentioresq; uenarum & arteriarum surculis existunt. Huic innumero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uasorũ amplectens surculos pulmonem efformat: quemadmodum propria iecoris substantia, cum frequenti uenarum sobole iecur constituit. Insuper uniuersum pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membraneaq; obducitur tunica, principium ab illis uasorum inuolucris ducens, quæ asperæ arterię alijsq; duobus pulmonis uasis ab intersepientibus thoracem membranis, seu ea quæ costas succingit, offeruntur. Quũ primùm enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiã, ea tunicula à proprijs uasorũ tunicis abscedẽs, in pulmonis tegmentum degenerat: cui[b] neruuli à sexti paris neruis recurrẽtes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulli autem, aut perquàm graciles in pulmonis substantiã sensu

Qualis pulmonis superficies.

Pulmonis connexus.

Pulmonis substantia.

Vasa.

Pulmonis tunica.

Nerui.

t 6 fi. Y. 12 fig A.
u 6 fig. I. 12 fig. C.
x 6 fi. G. 12 fig D.
y 1 fi. ca. 38 li. 1. 12 fi. B.
z 1 fi. c. 1. 5 li. 1. fig 1. 12 D.
a 1 fi ca. 15 li. 3. 12 fi. C.
b 2 fig. ca. 2 li. 4 q et hic figu. 6 e.

Pulmonis usus, & cõstructionis ipsius ratio.

non admodum indigentem disseminantur. Pulmo enim in hoc præcipuè factus est, ut aerem cordi (quo potissimùm ad naturalis caloris non qualitatem solùm, sed sanè & substantiam indiguit) præpararet, ac demum cor, uiscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aerem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem, eundemque aliter non immutatum assumere cogeretur, præcipuè quum Natura non solùm cordis occasione quãplurima animalia respirare uoluerit, uerùm & uocis quoq; gratia, ad commodam animalis uitam haud mediocriter necessariç. Quod enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima cẽsetur materia. Vnde etiam maximè rerũ Opifex uniuersa respirationis organa in eum modum exstruxit, ut nostro arbitratu aerem attrahamus, eumq́; rursus nunc ualidè, nunc remissè uariaq; copia expellamus, quũ interim continuus indefessusq́; cordis motus ex nostra uoluntate neutiquam pendeat. Quandoquidem uerò hæc quoque alibi, ac potissimùm in thoracis musculorum historia, necessariò latius persecuti sumus, ad pulmonis cõstructionis rationem nunc sermo accommodandus uenit. Pulmo itaq; instar promptuarij cuiusdam in asperæ arteriæ ramos aerem assumit, ut deinde cor per arteriæ uenalis propagines ex asperç ramis, adeoq; peculiari pulmonis substantia, illum sibi alliciat: & rursus quod cordi inutile est, per expirationem à pulmone reddatur. Quis igitur asperæ arteriæ sit usus, neminem latet, quemadmodum neq; uenalis etiam arteriæ officium multis est incognitum: si quidem id præcipuum sit, ut aerem cordi aptum in se pelliceat, huiusq; interuentu cor eundẽ in sinistrum ipsius uentriculum attrahat. Arterialis uena in hoc maximè facta creditur, ut pulmoni aptum suæ substantiæ alimentum ex dextro cordis uẽtriculo exporrigat, quod leue, aereum, spumosumq́; esse oportuit, si modò pulmo facile cõprimi colligiq;, & rursus distendi, sequaxq́; esse debuit. Ad quam functionem, uenalis quoque arteria pulmoni putatur esse utilis. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimẽto aptissimum defert: quo pulmo tum propter ipsius mollitiem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quã ex cordis uicinia adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiguit. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substãtiæ, quç forsitan non uulgarẽ, & quã modis omnibus à medicis grauiter expendi inquiriq; optauerim, alterandi aeris uim possidet, ramorumq́; implexus firmat, inuolucri uice sit, cuius perspectum reor. Sic quoq; hanc iustissimè tenuem mollemq́;, ut promptè cum pulmone concideret, facileq; dilataretur, factam esse, neminem decet ambigere.

DE CORDIS INVOLVCRO.

Caput VIII.

Hoc inuolucrum membranis thoracis amplitudinem intersepientibus liberum, nullaq́; ex parte dissectum, tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Dein ipsius quoque portio in ultima tertij libri figura ad B occurrit.

Forma inuolucri cordis.

EMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis & uasorum initijs instar arculç cuiusdã aut thecç[a] inuoluentem, in medio thoracem[b] intersepientiũ membranarum collocari antea diximus. Verùm in præsentia huius inuolucri situm paulo altiùs repetituri, eius effigiem pineæ nucis formæ quàm simillimam esse dicemus. Quemadmodum enim ex orbiculari & nõ penitus depressa basi, pinea nux in obtusum, neque impense prominentẽ conum mucronem'ue desinit, omniq;

a Vt occurrit in 4 fi. ad A, B, B. b 2 figu. G, G, I, L.

omniq; ex parte orbicularis quodammodo secundum latitudinem uisitur: sic quoq; & cordis inuolucrum orbicularem basim, & obtusum mucronẽ obtinet, pineãq; nucẽ proximè refert. Cæterùm inuolucri basis haud cõtinua est, *Quibus uasis inuolucrũ cordis uiam præbeat.* sed ut minimum quinq; foraminibus peruia: ac primum quidem[c] cauę uenæ iter prębet. quà hæc septũ[d] perforat. secundum autem illud est, quo eadẽ uena[e] sursum à cordis basi iugulũ petit. tertiũ porrò foramen[f] uenã arterialẽ transmittit. quartum uerò[g] magnæ paratur arterię, & quintũ[h] arterię uenali uiam offert. *Cordis inuolucri initium.* Atq; id quodãmodo duplex est, quòd arteria uenalis priusquã ex inuolucro labitur, in duos truncos discinditur, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quanquã & uenæ etiã arteriali duob. quodãmodo locis iter præbeatur. His uasis pręsens inuolucrũ ualidissimè[i] obnascit, quodãmodo ab ipsis principium ducẽs. uidetur nãq; tertia arterię magnæ & uenę arterialis tunica, & secunda uenæ cauæ & uenalis arteriæ, cordis inuolucri principiũ statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrũ ipsis cõmittitur spacio, eiusmodi asciticijs suis tunicis penitus destituuntur, notatuq; dignum interuallum inter cordis basim & inuolucri ad illa uasa coalitum existit: & inuolucrum non magis cordis basim, quàm mucronem aut latera illius contingit. quod Galenus in septimo de Administrandis sectionib. libro longè rectiùs, quàm in sexto de Partiũ usu, expẽdit. Cęterùm hęc quę modò enumerauimus foramina, inuolucri potissimùm basis necessariò propter ipsam transeuntium uasorum seriẽ obtinuit, sese hìc quàm maximè licuit rotundã efformãs. Reliquum autem inuolucri corpus nihil trãsmittens, continuũ est, & sibi undecunq;, prę terquàm in forma, quę turbinis quodãmodo ritu ex basi, uti diximus, in obtusum mucronẽ tendit, respondẽs. *Inuolucri cordis situs.* Basis hæc summo apice paulo altius quintę thoracis uertebrę corpore locatur, huic nõ penitus, sed duntaxat e regionè incumbens. Basis enim media est inter pectoris os, & quartã quintãq; thoracis uertebras, æqualiter ab utrisq;, pectoris dico osse & uertebris, distãs. Item basis quoq; à dextris sinistrisq; costis pariter remota pẽdet. In progressu uerò, descẽsuq;, inuolucri situs uariat. ac alijs quidẽ animalib. longiore pectoris osse quàm homines donatis, inuolucrũ id à dextris ac sinistris pariter ferè seiunctũ descẽdit, sensim in anteriora porrectũ: adeò ut iã basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone cõspiciatur. In homine aũt, cui anteriorem thoracis partẽ rerũ Opifex breuiorẽ cõdidit, inuolucrũ adeò antrorsum sinistrorsumq; protẽditur, ut mucro magis deorsum quodãmodo pertingat, quàm pectoris ossis[k] pars, cui superior maximeque antica septi transuersi pars adnascit: dein in sinistrũ adeò pertinet, ut dextrũ mucronis latus uix thoracis mediũ attingat. In anteriora quoq; adeò mucro procedit, ut sinistrũ pectoris ossis latus, quæq; huic coarticulãtur cartilagines, cõtingat. *Inuolucri cordis substantia.* Inuolucrum hoc substãtia constat mẽbranea, inq; similariũ partium numerũ cum reliquis membranis reponẽda. nullis enim fibris intertexta, sed simplex est mẽbrana, utcunq; crassa, & admodũ dura, cauitatẽq; cõstituens, in qua cor facile dilatari constringiq; queat. Cauitas hęc lęuis omnino est, tenui quodã humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. *Superficies & nexus.* Exterior quoq; inuolucri superficies adipe uacat. Quanquã secus arbitratus sit Aristoteles, cordis inuolucrũ pingue esse asserens: intersepientib. thoracẽ mẽbranis fortè delusus, quę huic inuolucro obnatę, pręspingues, idq; potissimùm in hominibus, uisunt. Cæterùm exterior hæc inuolucri superficies propter fibrosos nexus, perinde ac mẽbranę inuicẽ cõnatę, aspera cernitur. Inuolucri enim laterib. intersepiẽtes mẽbranę quodãmodo orbiculatim[l] obnascũtur. Anteriore parte, cui illę mẽbranæ nõ adnectuntur,

c 5 fig. D, F.
d 7 muscu. tab. r.
e 4 fig. F.
f 6 fig. I.
g 6 fig. O.
h 6 fig. G.
i 5 figu. B.
k 2 fig. parũ sub S.
l Vti fit in 2 fig. & 1.

fibræ mẽbraneæ earum membranarũ cauitatẽ implentes, cordis inuolucro adnaſcuntur. Poſterior ipſius pars uniuerſa interſepiẽtes quoq; mẽbranas habet cõnatas. Cæterùm inuolucri mucro, & dextri ipſius lateris egregia portio ſepti trãuerſi[m] nerueo circulo ualidiſsimè, amploq; admodũ ſpacio[n] cõnaſcit, quod hominib. eſt peculiare. Simijs quippe & canib. & porcis inuolucrũ à ſepto multũ diſtat: tantũ abeſt, ut ipſi magna ſui portione cõnecteretur. adeò ſanè, ut & hinc luce clarius cõſtet, Galenũ hominis uiſcera aut oſcitãter, aut neutiquã ſpectaſſe, ſimiasq; & canes nobis deſcribentẽ, immeritò ueteres arguiſſe. Prꝫterea homini priuatim anterior mucronis pars mẽbranæ coſtas ſuccingẽti fibroſis nexib. hꝫret, ea ſede qua ſiniſtri lateris ſextꝫ & ſeptimꝫ coſtarũ cartilagines pectoris oſsi coarctant. ſed & is inuolucri nexus[o] inter thoracẽ interdiuidẽtes mẽbranas perficitur: nullibi enim ex illarũ medio inuolucrũ cordis excedit, neq; pulmonẽ ulla ex parte niſi illarũ interuentu cõtingit. Hoc nullas ferè arterias in ſe diſperſas obtinet, neq; etiã uenas, niſi perquàm[p] tenuiſsimas, ab illis ferè exortas,[q] quæ interſepientib. mẽbranis tanquã in omentũ digeruntur. quũ enim cordis inuolucrũ cauã tranſmittit, ab illa uix aliquid mutuatur: quà aũt ſepto in hominibus cõnaſcitur, cõmunia cum ſepto uaſa ſibi uẽdicat. [r]Neruos quoq; adipiſcitur nimis quàm obſcuros, ac ab illis diſſectos, à quib.[s] recurrentes nerui iam pullularũt. Quod uerò cordi id ſit quod dicitur, omnibus conſpicuum eſſe arbitror: quũ inſtar domus & arculꝫ cuiuſdã ac thecꝫ cor luculentiſsimè amplecti, idq; interſepientiũ membranarũ beneficio ſuſtinere uideatur. Prꝫterea ut leuius eſſet, & unà durius, ex ualida ipſum extrui mẽbrana, neminẽ quoq; ambigere putauerim. Cꝫterũ an hominib. ſecundũ naturam ſe habentib. inuolucrũ id aquam cõtineat, quã ſeroſi humoris modo in ipſius cauitate inter diſſecandũ repoſitã obſeruamus, mihi nõ admodũ perſpectũ eſt. Quamuis nullã ſanè humani cordis ſectionẽ unquã aggreſſus ſim, in qua non multã eiuſmodi aquꝫ quantitatẽ repererim: quocunq; etiã mortis genere, ſiue paulo, ſiue multo antè homo interijſſet. etiã ſi adhuc maiorẽ copiam in mulieribus, quàm uiris animaduerterim: niſi illi natura admodũ fuiſſent humida, aut aliàs ſeroſis abundaſsẽt ſuccis. Quinetiã minus ferè aquꝫ in nuper mortuis adinueni, quàm in his à quorũ ſectione diutius tẽperaſſem. Is cui Bononiꝫ cor uiuo eximi ſpectauimus, aquã etiam in inuolucro cõtinere uidebatur: uerùm id nõ admodum cõmodè, utcunq; etiã nos tragœdiæ adiũgeremus, expẽdere licuit. Patauij huius aquꝫ intuendæ cupidi, pulſans adhuc cor cũ pulmone reliquisq; uiſcerib. ilico atq; ex his quos uiuos in quatuor partes diſſecãt, exẽptum erat, in proximã pharmacopolꝫ officinã interdũ deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullã reperimus. Viui canes, inuolucri cauitatẽ & cordis ſuperficiem humectas habẽt, in hisq; nulla diffluẽtis aquæ obſeruatur quantitas: quum tamẽ notatu digna (etiãſi ferè ſemper mediocris) in aliquãdiu mortuis canibus occurrat. In porcis uerò uiuentib. plus aquꝫ quàm in canib. ſpectatur: uti etiam porci iam diutius mortui, illã utcunq; copioſam proponũt. Adeò ut de uiuorũ aqua nihil aſſerere uelim: uerùm nullã penitus in illis cõtineri (ut hodie omnes ex ſpiritu in aquã poſt mortem cõuerſo, hãc in mortuis reperiri cõtendentes affirmant) falſum eſſe noui. Quandoquidẽ (ut ſæpe antea monuimus) mẽbranæ nullis partib. cõnatæ, neq; inuicẽ hærentes, perpetuò madidæ ac lubricæ apparẽt, ut oculi palpebrarumq; interior ſuperficies. Ad hũc quoq; modum mẽbranꝫ cerebrũ inueſtientes, ubi mutuò inſternũtur, & interna coſtas ſuccingentis mẽbranæ, & peritonæi ſuperficies, ac iecoris quoq; & inteſtinorum, reliquarumq; partiũ inuicem tantum accumbentiũ, non uerò conna-

tarum

Quibus uaſis ac neruis inuolucrum implicetur.

Inuolucri uſus & conſtructionis ratio.

Cuiuſmodi aqua in inuolucro obſeruetur.

m 7 muſ. ta. k, l, m, n.
n 3 fig. à G ad F.
o Inferius L inter G & I.
p 3 fi. D, E.
q 1 fig. O, O, Q.
r 2 fig. ca. 2 lib. 4 r.
s eiuſdem fig. m, p.

tarum superficies madorem lubrici contactus gratia semper commonstrant. Nunc aũt quum cor in cõtinuo uersans motu, neq; dũ uiuit animal unquã uel momento in ipsius, quod alioquin nõ mouetur, inuolucro quiescens, calidissimũ uiscus meritò cẽsetur, cur minus nõ madorẽ duntaxat, ut reliqua omnia, sed & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdẽ usus gratia largitã nanciscetur?

DE CORDIS SITV ET FORMA. Caput IX.

SITVM cordis in sua proportione ostendit ultima figura tertij libri: dein prima & secunda præsentis libri figura idem quoq; ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro adhuc obtectum sit, ac inter membranas thoracis cauitatem intersepientes contineatur. In prima itaq; figura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porrò cordis formam ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

ORDIS situm formãq;, ipsius proximè enarratũ commonstrat[a] inuolucrum. Cor namq; pyramidalis etiã turbinatæ'ue quodãmodo figuræ uisitur, nuci pineæ utcunque respondens, quum scilicet ex latiore[b] basi in[c] mucronẽ (at paulo quàm nucis pineæ acutiorẽ, ac sinistrorsum ueluti detortum) sensim desinat, multoq; longius quàm crassum spectantib. sese offerat. Verùm interim humanũ cor, quod ad externam superficiem totam'ue ipsius molem attinet, nõ undiq; secundùm orbem æqualiter crassum occurrit. Sua enim latitudo profunditatem non secus excedit, quàm si quis cor in anteriore, posterioreq; sedibus egregiè comprimi, ac in latera prominere astrueret: instar mediæ, seu quæ utrinque aliam nucem commissam habuit, castaneæ quodammodo nucis. Hæc compresio in dextra potissimùm sede ita accidit insigniter, ut cor secundùm totam ipsius longitudinem inibi acutam potius, quàm semiteretem superficiem uideatur constituere. quum tamen auium & quadrupedum corda, non multo latiora quàm profunda spectentur, nucisq; pineæ aut turbinis imagini longè exactius, quàm humanum cor, accedant. Quod sanè discrimẽ Galenus scribere neutiquam præterijsset, si modò hominis cor perinde, ac simiarum canumq;, aggressus fuisset: hîc non segniter Naturæ expendens industriam, qua, quum homini breuis, sed latus, thorax necessariò obtigit, tot differentias molitur, quibus hominẽ in pectoris ossis breuitate & amplitudine, & in pulmonis lobis, & uenæ cauæ ductu, & inuolucri cordis ad septum transuersum nexu & situ à quadrupedum fabrica differre ostendimus: & qua hîc rursus humanum cor secundùm proportionem multo simul latius & breuius, quàm in illis animalibus, peropportunè euasit. & qua denique præter cætera non uulgaria paucaque discrimina, alium cordis situm in homine, quàm quadrupedibus longo arctoque thorace donatis, reperiri docebimus: simulatque ea adhuc sermoni addiderimus, quæ de cordis forma insuper commemoranda ueniunt. Tota itaque exterior cordis superficies à basi ad mucronis usque extremum, impensè læuis cernitur, nulli prorsus parti connata.[d] Coronalis tamen uenæ[e] propagines à cordis basi ad mucronem usque cum coniugibus suis arterijs excurrentes, paulo magis reliqua cordis superficie extuberant, inæqualitatemque modicam efformant: quum scilicet non tota sui corporis portione in cordis substantiam imprimantur. deinde & adeps, quo humanum cor plerunque abundat, aliquid etiam inæqualitatis adfert. Basis, propter uasorum egressum inæqualis utcunque cernitur. dextræ enim ipsius sedi[f] dextra auricula simul cum[g] uena caua, &[h] arteriali uena committitur: in sinistra

Marginal notes (right): Cordis figura. — Cordis superficies qualis.

Marginal notes (left): a 3 fi. C, D, E, F, G. b 4 fi. C, D. 6 fig. A, B. c 4 fig. E. 6 fig. C. — d 6 fig. D. — e 6 figu. E. — f 4 figu. I. 5 fig. B. — g 4 fig. F. 5 fig. C. — h 4 fi. G. 6 fig. I.

nistra autem sede [l] læuam habet auriculam, & præter [k] arteriam uenalem, [l] magnæ quoq; arteriæ initium. Porrò cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & mēbranulas, cordisque uentriculos seorsim ordine persequemur, cordis iam situm subnexuri, de quo dissectionum professores prolixè contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum innuentibus, illis autem in medio, quòd ad dextrum ac sinistrum attinet. alijs uerò non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerùm & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde & superiora ac inferiora. alijs rursus hæc quidem omnia toti cordis moli, alijs autem duntaxat basi asscribentibus. Quòd autem in præsentia thoracem omnes appellent [m] quicquid costis & pectoris osse, & duodecim thoracis uertebris intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis truncus cum Aristotele ipsis thorax hîc appellaretur, plurimum in cordis situ explicando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram situs descriptionem non ualde accedant. Quandoquidem quadrupedibus, nō basis solùm, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Dein secundùm dorsi longitudinem basis uicinior longè est primæ thoracis uertebræ, quàm mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiore pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quàm mucro à pectoris ossis [n] cartilagine gladij imagini comparata. adeò ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora posterioraque attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio ferè eius thoracis sedis, quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cęterùm hominis cor sua basi exactè, ut in reliquis animantibus, dextrę sinistræq; sedis medium obtinet, atq; quod ad anteriora posterioraque spectat, pariter sese habet. tantum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrarum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebris, quintæ uertebræ corpus respicit. In anteriori uerò thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, elatior basis pars ad amussim mediam sedem sibi uēdicat, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inseritur. A' basi, reliquum cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq; obliquè exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus antrorsumque quam ipsum basis centrum uergat, utque dextra etiam mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excedat, ipsumque mucronis centrum sextæ & septimę costarum sinistri lateris cartilagines respiciat, quà pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quę sanè homini, ut & cerebrū ac iecur, quàm cæteris animantibus ex proportione obtigit grandior. Neque id solùm homini peculiare est, uerùm & illi quoque cor septi transuersi neruosę parti in lęuo latere, cui cordis inuolucrum magno spacio [o] adnascitur, quàm proximè accedit: secus longè quàm canibus & simijs, quibus cor magno interuallo à septo remouetur: adeò ut Galeni de cordis situ sententiæ canibus ac simijs, non uerò hominibus, conueniant: præcipuè quum cor in thoracis medio, contrà Veterum placita, repositum contendit. neque eius omnino memor est, quod in septimo de Administrandis sectionibus, de cordis uertice prodidit.

Cordis situs.

Cordis magnitudo.

i 6 figu. F.
k 6 figu. G.
l 6 figu. O.
m 1 & 2 st. ca. 19 li. 1.
n 2 figu. S.
o à G ad F 3 fig.

DE COR-

DE CORDIS SUBSTANTIA.

Caput X.

Cordis substantia quoad fieri licuit, illis potissimùm figuris delineatur, quæ id quouis pacto dissectum referunt: ut septima, & quatuor illi proxime sequentes.

PRAECIPVA cordis substantia carne constat, musculorum carne paulo minus rubra, & duritia ac densitate fibrarumq; quo intertexitur genere ab illa plurimũ diuersa. Cordis enim caro lõgè durior existit, & dẽsior, ac uelu ti iniurijs ferendis pertinacior, & uario deniq; robustissimarum fibrarũ genere donata. quum interim unius musculorum sedis caro unicã tantum fibrarũ ferè speciem, eamq; sparsim satis disseminatam obtineat. Porrò species fibrarum, quæ cordis carne cõtinentur (non enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum [a] fibris modò agimus) haud æquè ac musculorũ conspicua est: quandoquidẽ nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra multam dissectionem ilico atq; detectus est, fibrarum suarũ differentiam nõ aliquo saltem pacto demonstret, eam insuper accuratius proponens, si fortè coctus uel crudus unguibus aut cultro discerpitur: quum interim compactissimarum cordis fibrarũ situm & seriem coniectura potius quàm sectione assequamur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudã rectis uel obliquis uel transuersis sectionibus aggrediaris, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem secundùm unum duntaxat fibrarum genus diuelli posse obseruabis, at omnẽ carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed transuersis potissimùm) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam distento ad fœtum utero, sectionis beneficio fibrarum situm adinuenire integrum est. Quanquam interim triplex fibrarũ genus à Natura cordi largitum esse, nobis persuadeamus, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nullum simplicem earundem ductum: tum etiã propter manifestam cordis functionem, quam fibrarum in primis, ut mox dictu ri sumus, auxilio perfici opinamur. Cæterùm etsi ratio fortassis suaderet rectas fibras, quibus attrahendi facultas tribuitur, intimas, & deinde his obliquas, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse creduntur, positas esse, & extimam sedem transuersas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere: non tamen cordis fibris eum situm asscribere possimus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc transuersas, & rursus rectas & obliquas & transuersas perinde ferè commonstret, ac si tres priores differentiæ singulis uentriculis peculiares essent, posteriores uerò toti cordi ambobusque uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquàm elixato, ex ipsius basi ad mucronis ipsius usque centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quàm reliquam sedem cõspicimus. transuersas autem, quæ orbiculatim & unà transuersum cor uentriculosque amplectuntur: obliquas uerò, quæ quidem orbiculatim cor uentriculosque amplectuntur, at obliquè secundùm cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæ in duplici differentia. Aliquę etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ aũt in dextro latere mucronẽ magis respiciũt, in læuo basim. Atq; his sanè fibris pro cordis mole, si eã scilicet ad musculũ conferas, perquã numerosis, & carne has cõtinente amplexãteq;, potissima cordis

Cordis caro. Cordis fibra.

[a] 7 figu. N. membranarũ K, L, M. & 9 fig. G, G. membranarũ E, F.

substantia constituitur, cui eadẽ ferè cum musculorũ uentrium substantia accidit cõpositio. Vt enim fibræ in musculis carnẽ undiq; habent circũpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciunturq;. Quæ porrò per uniuersum cor fibrarũ & carnis simul sit crassities, ab alijs sanè parum animaduersa, tunc demũ opportunè explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In præsentia aũt suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, queq; insuper adhuc ad cordis substantiã spectant, adijcere: ac pariter innuere, cordis carnem in mucrone quàm in basi spisiorẽ solidioremq; apparere. Nõ ob hoc sanè (ut Galenus arbitratur) ne hîc cor in suis cõtractionibus pectoris os accedens, facilius læderetur: uerùm quòd ea cordis pars tenuis sit, & quòd ad eam fibrarũ rectarum concursus perficitur, qui carnẽ mucronis, & si aliàs à reliqua nõ differat, cõpactiorem cõmonstrat, ad eũ prorsus modum quo plerunq; solidiorẽ carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quàm in musculi uẽtris medio, ubi fibræ nõ adeò atq; in illis locis compactę, ab inuicẽ magis dirimuntur. Carnis itaq; cordis nõ postremus usus, cum musculorũ carnis usu in fibrarũ firmatione correspõdet. Quòd uerò propria peculiariq; ipsius secundùm iustitiam temperie, ac essentiali pariter forma, ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis emutatione, & uitalis spiritus apparatu, potissimũ consistunt, opituletur, imò primarius harũ functionum autor sit, ex aliorum uiscerũ substantia ratiocinamur. Cæterùm cordis fibræ alteri subseruiũt muneri, quo cor scilicet tantisper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionẽ dilatationemq; quiescit. Quemadmodum igitur cordis fibræ cum musculorũ fibris nõnulla in cõpositione sortiuntur cõmunia, sic etiã ut & illæ motui famulãtur, sed prorsus diuerso. Musculorũ enim motus arbitrarius est: cordis uerò naturalis, ac absque lassitudine, inscrutabili rerũ Opificis industria penè indefessus, arbitrioq; nostro minimè subditus, neq; ex cerebri neruis, ut musculorũ motus, ulla ex parte dependens. Porrò cordis dilatationẽ, quę mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, rectæ efficiũt fibræ, mucronem uersus basim cõtrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademque serie cõplurimas iuncorũ scirporum'ue radices connecteres, & mucronib. illorum simul collectis, uelut pyramidẽ quandam efformares, ac demũ funiculum ex illius uerticis medio per circuli centrũ dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capacior (iuncis nimirum in exteriora, ac in latera ab inuicẽ diremptis ac secedẽtibus) redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem cõdiscere quàm optimè liceret: quippe uimen quodãmodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidẽ illis responderent fibris, quę in cordis lateribus & anteriùs & posteriùs consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quę in cordis carneo[b] septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur. quanquã quod omnimodam cum rectarũ fibrarum motu similitudinẽ obtineret, nihil confingere possimus. Transuersarum aũt seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, facilius uidetur. hæ enim cordis contractioni in primis præsunt, quę mucronis ipsius à basi est discessus, & quędã cordis productio, quam illæ moliuntur fibrę, quoties laxatis rectis impensiùs arctantur colliguntúrq;, haud secus quàm si prius cõtractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introrsum comprimas, itaq; illius cauitatẽ minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uerò quî

Carnis cordis usus.

Fibrarũ usus.

b 8 fig. H, H. 9 fig. K. 11 fig. I, inter H & G.

rò quî obliquæ fibræ quieti prçsint, hoc est aliquãtisper, prout cordis functionibus ex usu cẽsetur, simul cũ aliis fibris ad cõtentas materias undiquaq; se cõtrahant, imaginari nõ est arduũ: præcipuè si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sanè facturus es iucundissimè ea administratione, qua septimo libro totiq; adeò operi finis imponetur. Cæterùm cordis fibras interim non motuũ cordis dũtaxat opifices esse uulgo arbitramur, uerùm rectas ad attractionẽ, ad expulsionẽ transuersas, & ad retensionẽ obliquas cõducere, etiã nobis persuademus. Prçter cordis carnẽ & fibras,[g] uenç substantiam ipsius enutriẽtes, &[h] arteriæ innatũ suç substãtiæ calorẽ fouentes, hîc etiã enumerandæ ueniũt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorũ uasa distributæ. Quis uerò uenæ arteriarumq; coronaliũ sit ortus ac series, in tertio libro abundè cõplexi sumus. Quare cordis[i] neruulo sermoni quoq; addito, ad cordis tunicã est accedendum: ac eum quidẽ neruulũ in quarto libro à sinistro sexti paris cerebri[k] neruo depromi retulimus, quãdo ab illo, ubi sinistri lateris recurrentẽ neruum cõstituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucri basim penetrãs, & sinistro[l] uenæ arterialis lateri posterioriq; sedi exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obscurè) pertinet. Verùm cordis, de qua hîc agimus, tunica illi mẽbranæ prorsus correspõdet, quæ musculorũ uentrib. pertinaciter obnascit, tenuissima nimirũ mẽbranula, quç à musculorũ substãtia plenè diuelli neqt. Eiusmodi nãq; mẽbranula cordis extimæ superficiei circũnascitur: & in hominibus, idq; præcipuè ad cordis basim, durioris adipis copia huic adnutritur. aliquãdo etiã per reliquam cordis superficiẽ ad mucronẽ usq; secundũ uenarum & arteriarum per cordis superficiẽ[m] progressum ipsi mẽbranulæ adeps perinde adnascitur, ac[n] omentũ & mẽbranas thoracẽ intersepientes secundũ suorum uasorũ potius ductum, quàm reliqua sede, copiosiorẽ adipem proponere nouimus. Integrũ modò esset & ad cordis substantiã referre[o] tres mẽbranas uenæ cauæ orificio, &[p] duas arterię uenalis orificio prçfectas, deinde & cordis[q] auriculas, &[r] quatuor sua, prçter ipsum circunuoluẽtes uenas arteriasq;, uasa: nisi nũc tẽpestiuiùs foret, singula seorsum priuatis Capitib. recẽsere. Pari quoq; ratione, & cordis[s] os cartilaginosa'ue ipsius substãtia hîc esset recensenda, nisi & hãc primo libro in reliqua ossium cartilaginumq; historia essemus persequuti.

Cordis substantiæ peculiares uenæ & arteriæ.

Neruulus cordis.

Tunica cordis substantiæ obnata.

Cordis adeps.

Quæ insuper ad cordis substantiam referuntur.

g 6 fi. D. 7 fi. G. & fi. ca. 6 li. 3 E. h 6 fi. D. 10 fig. E, E. et fi. ca. 12 li. 3 B, B. i 6 fig. h. k 5 fi. d, cõstituens fet g, g. l 6 figu. I. m 4 fig. L. 6 fig. E. n In 2, 3, & 4 fig. li. 5. o 7 fig. K, L, M. p 9 fi. E, F. q 4 figu. I. & K. r 5 fi. C. dein 6 fi. N, I, G. O. s 7 fi. ad D, D. 10 fi. ad S, S.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENtriculis. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, nona autem & decima sinistrum: undecima, quæ cor transuersim dissectum oculis subijcit, fabricæ uentriculorum etiam ostendendæ plurimùm iuuat.

QVO'NAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalib. pulmonẽ habentibus cõformentur, quoq; constent numero, nũc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele de illorũ copia disceptatione omnino cohibens. Humanum itaque cor intus duas insigniter amplas obtinet cauitates, secundùm cordis latera sitas: unde etiã[a] unam uentriculũ sinum'ue dextrũ,[b] alteram sinistrum meritò nuncupamus. Horũ dexter sinistrũ amplitudine uincit, amboq; inuicẽ forma plurimùm uariant. Dexter nanq; magis deorsum ad cordis[c] mucronem ipso sinistro descendẽs,[d] cauitatẽ instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quandoquidem dextro ipsius latere, anterioriq; & posteriori sede instar

Ventriculorũ numerus & situm.

Forma dextri.

a Patet in 7 et 8. et G, G in 11 fig. b Patet in 9 et 10 & H, H in 11 fig. c 4 fig. E. 6 fig. C. d Hanc maximè ostendit 11 fi. ad G, G.

instar exterioris semicirculi,aut ita extructi camerati sedis cõuexa est,exterio-
ri cordis in his regionib. superficiei,quę gibba est,respondens:in sinistro aũt la
tere huius dextri sinus cauitas internæ fornicis aut semicirculi sedis ritu,caua
cernitur,propter cordis uentriculorũ[e] septum semiorbis modo dextra ipsius *e 11 fi. I, I, 8 fig. H, H.*
superficie in dextri uentriculi amplitudinem protuberans. Perinde ac si cre-
scentis lunæ corpus ipsa esset cauitas,ac exterior quidẽ lunæ pars à dextro cir-
cumscriberetur constitueretur'ue cordis latere.interior aũt eius lunæ pars ex
cordis uentriculorũ septo huc,uti diximus,protuberante, cõstaret. Atq; hanc
formam dexter cordis uẽtriculus à basi ad mucronẽ usq; seruat,simul cũ cor-
dis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uẽtriculus ampla incipit
Forma sinistri. basi,sensimq; in arctũ uersus cordis mucronem desinit, cauitatẽ instar coni,
quod ad totam superficiẽ spectat,orbicularẽ obtinens.Cordis nanq; uẽtriculo
rum[f] septũ[g] sinistro ipsius latere, quo sinistri uẽtriculi dextrũ latus efformat, *f 11 fig. I, I. g 10 fig. R,*
concauum,nõ uerò ut[h] dextro latere gibbũ extuberansq; uisitur,& parẽ craſ- *h 8 fi. H, H.*
sitiem naturãq; cũ cordis[i] substantia sinistrũ latus & anteriorẽ posterioremq; *i 9 fi. M, M 10 fi. Q, Q*
sinistri uẽtriculi sedes cõstituente obtinet: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri
uentriculi potissimùm gratia cor cõstitueretur,ac ut dexter uẽtriculus fieret,
[k] tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnasceretur.[l] Vniuersa *k 7 fig. Q, R.*
namq; cordis substãtia, præter uentriculorũ septum,dextri uẽtriculi amplitu *l Hoc è nulla fig. spectabis melius, quàm ex undecima.*
dinem cõstituens,tenuis admodum est: quę aũt sinistrum uentriculũ orbicu-
latim ambit efformatq;,dextri uẽtriculi substantiã multis numeris crassitie su
perat,& undiq; ęquè crassa uisitur,pręterquã in ipsa basi:ubi uasorũ illinc pro-
deuntium dehiscentiũq; gratia,cordis carnea substãtia tanta amplitudine defi
Ventriculorũ superficies. cit,quãta orificiorũ est amplitudo. Vtriusq; uẽtriculi[m] superficies perquàm in- *m Hæc illis figuris obuia est, quibus uentriculi spectantur.*
ęqualis est,& multis quasi foueis in carneã substantiam penitius impressis ob-
sita.Neq; istæ ad latera tantũ cõsistunt,quibus dexter uẽtriculus sinistrũ respi-
cit,uerùm (etsi interim secus cęteris omnib. Anatomen profitentibus uisum
sit) per uniuersam prorsus uentriculorũ superficiem, nõ solùm in nuper occi
sis animantibus,sed perpetuò,tãtisper dum cor ipsum seruare uolueris, appa-
rentes,neq; unquã uel in exiccato corde cõniuentes. Vtcũq; interim hæ foueę
sint cõspicuę,nullę tamen,quod sensu cõprehendi potest, ex dextro uentricu-
lo in sinistrũ per eorundẽ uentriculorũ septũ permeãt : neq; etiã mihi meatus
uel obscurissimi occurrũt,quibus uentriculorũ septum sit peruiũ,quãuis illi à
dissectionum professorib. enarrẽtur,quũ sanguinẽ ex dextro uẽtriculo in sini
strum assumi persuasissimũ habẽt. Vnde etiã fit,(quemadmodũ quoq; alicubi *n 7 fig. O, O. 9 fi. H, H. 10 fi. N.*
monebo apertius) de cordis hac in parte officio, me haud mediocriter ambi-
gere. Cęterùm præter inęqualitatẽ quã fouęę in uentriculorũ superficieb. ef- *o 7 fi. N. 9 fi. G, G. 10 fig. M.*
formãt,quæq; in sinistro uẽtriculo nõnihil insignior est,ambo[n] carneas quaſ-
dã explãtationes processus'ue intus nanciscuntur,qui teretes sunt,& graciles, *p 7 fi. K, L, M. 9 fi. E, F.*
& in[o] fibras mẽbraneas cessãt,humiliori sedi[p] membranarũ in ipsis uẽtriculis
positarum cõtinuas. Cernuntur aũt carnei hi processus potissimùm ad uẽtri- *q 7 fi. C, C, C. 8 fig. C, D in dextro uentriculo. In sinistro aũt 9 fi. C, C. & 10 fig. A.*
culorum mucronẽ,humilioremue sedẽ:eosq; ad fibrarũ quas cõtinent robur
facere ostendã,quũ secundo ab hoc Capite membranarũ cordis orificiorũ na
turam persequar. In utrisq; enim uẽtriculis[q] duo habẽtur orificia, & totidẽ ua
sa in eminentiori uentriculorũ sede,atq; adeò in cordis basi occurrẽtia:& sub-
stantia,quum unum quidẽ uenosum, alterum aũt arteriosum sit, differentia. *r 7 fi. K, L, M, in dextro. In sinistro E, F, figu. 9.*
Deinde ambobus uentriculis[r] mẽbranæ quędam insunt, quas uasorũ orificijs
paulo pòst pręfici commemorabimus. ac in dextro quidẽ uentriculo tres ha-
bentur,uenæ cauę os spectantes:in sinistro autem duæ, uenalis arterię origini
connatæ,

connatæ, adeò ut & hinc uētriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipso usu, & quam continēt materia inter se differunt. Porrò usum uentriculorum unà cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & [s] auriū usu, priuato Capite meritò pertractabimus, quòd hæc simul omnia cordis functionibus famulentur: quas, nisi harū partium constructione plenius descripta, recensere absurdum foret.

s 4 fi. I, K.

DE CORDIS VASIS, ET EORVNdem orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemq; orificijs spectandis pleræq; conducunt figuræ: ac quinta quidem præcipuè uenam cauam proponit ad characteres C, D, F. Sexta autem uenam arterialem I insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam ostendit. Cæterùm septima cauæ uenæ commonstrat orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ orificium ad C, D. Nona uenalis arteriæ orificium ad C, C. Decima magnæ arteriæ orificium ad A.

SVPERIORI Capite, quatuor cordis esse uasa, & totidē orificia, obiter innuimus. Ac in uasorū quidē numero sunt, uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria: quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur orificijs. [a] Vena igitur caua ad dextrū cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uerò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiose friuolis quibusdā propositis autorū suffragijs, aggrediendū duxi, quum sectione (ut rationes subticeā) in natis hominib. nihil aliud quàm cauę ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atq; idem de fœtibus, quoad hactenus illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illū (si modò id quis proposuisset) retorquere esset quàm facillimū. Nisi fortè illi cum Galeno conueniret, quod iecur sanguificationis officinam esse, haud falso enunciauerit. quanquā etiam Achillem hūc, pręter quędā alia, arterię uenosæ principiū deturbaret. Ex dextro itaq; latere dextri cordis uētriculi ad humiliorē ipsius basis sedē, uena caua [b] amplo patētiq; admodū orificio exoritur, ac ilico ab exortu (qui totius uenæ capacitatem amplitudine multū superat, ac uelut extuberās ad cordis substantiæ terminos, [c] circulus uisit) sursum ad iugulū, & deorsum uersus septū [d] contendit: non aūt, ut quispiā fortè arbitraretur, * uno caudice ab ipsius exortu aliquousq; dextrorsum incedēs, in duos trūcos magnę arterię [e] modo dirimitur. quum dextro basis cordis lateri instar recti pali attēdatur, ac suo ueluti sinistro duntaxat latere uena ex dextro uētriculo enascatur, ac facilè citra aliā diuisionem (quod interim arteriæ magnæ ex cordis basis cētro quodāmodo prodeunti negatū est) cordis inuolucrum permeet, sursumq; & deorsum prorepat. Neq; profectò alia cauæ exortus, aut si mauis cū Galeno dicere, insertionis est species, quàm originis trium reliquorū uasorū cordis uentriculos spectantiū. Cæterùm quónā pacto toti anteriori cauę exortus sedi secundùm illius longitudinē [f] dextra cordis auris adnascatur, in eo quod de cordis aurib. subnexuri sumus Capite, audies. [g] Vena arterialis dextro etiā cordis uētriculo asscribitur. estq; ea uena, quam quidem quòd sanguinem in pulmonē defert, uenæq; pro sus uicem gerit, Venam: quòd uerò arterię corpus nanciscitur, Arterialē appellari antea diximus. Hæc multo minori quàm caua [h] orificio ex dextri uētriculi basis ela-

Cordis uasa quot, & quæ.

Vena caua.

a Tota fig. cap. 6 lib. 3 hic autem 5 fig. C, D, F.

b fi. ca. 6 li. 3 D. 7 figu. C, C, C.

c 7 fi. H, H, H.

d 7 fi. A, B. aut D, E.

* ut in 1 figura earū quæ 6 cap. lib. 3 inseruntur.

e ut 6 fig. O in P & R.

f 5 fig. B. 7 figura F.

g 1 fi. ca. 15 li. 3, 6 fig. I. 12 figu. C.

h 8 fig. sub E, F, G.

Vena arterialis.

basis elatissima parte iuxta dextrum latus uentriculorum[i] septi enascitur, & i 5 fi. H, H.
magnae[k] innitens arteriae, sinistrorsumq; nonnihil suo caudice inclinans, tan- 10 fi. I.
dem in[l] duos truncos discinditur: quorum dexter ad sinistrum latus caudicis k 6 fig. I su-
magnae arteriae, posterioremque eius caudicis sedem dextrorsum reflexus, in per O.
Venalis arteria. [m] dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uerò in[n] sinistros. Porrò[o] uenalis l 6 fi. L, K. m 3 fi. L, M. 6 fig. i, k.
arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, at- n 6 fig. l, m.
que etiam ab usu, quòd aerem continet deducit'ue, Arteriam: à substantia au- o 2 fig. cap. 15 lib. 3. 6
tem, quòd uenarum corpori respondet, uenalem nuncupari retulimus: inter fig. G.
sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur: ac ut uenarum corpus adipisci-
tur, ita quoq; ex molliori eius uentriculi sede principium ducit. Ex sinistro e-
nim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uẽtriculi basis demissiorem partem,
simili penitus modo quo caua ex dextro uentriculo, uenalis arteria[p] patenti p 9 fig. D, D. & 12 fi-
admodum orbiculariq; orificio enascitur, ac statim etiam ab ortu, aut in ipso gu. D.
potius ortu, in[q] duos truncos deriuatur: quorum dexter sub cordis basi produ q 2 fi. ca. 15 lib. 3 K, L.
ctus, in dextram pulmonis sedem dispergitur, sinistro interim in sinistrã pul-
monis partem exporrecto. Quínam uero anteriori quoq; exortus uenalis ar-
teriae sedi[r] sinistra cordis auricula committatur, secundo ab hoc Capite, dili- r 6 fig. F.
Magna arteria. genter commemorabimus.[s] Quartũ uas, quod adhuc enarrationi deest, quar- s figura ca. 11 li. 3. 6 fi. O.
tumq; cordis constituit[t] orificium, magna censetur arteria, pari ratione ex si-
nistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducẽs. Ex dextro t 10 fi. A.
enim elatissimae sinistri uentriculi sedis latere, & ex cordis basis ueluti centro, u 10 fi. S, S. x 6 fig. O.
arteria magna enascitur, aliquousq; rectà[x] sursum sub uenae arterialis caudice sub I.
tantisper prorepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos discinda-
tur truncos: quorum unus corporis superiora, alter inferiora petit. Atque ita
profectò durorum crassorumq; uasorum, ipsius nimirum arterialis uenae, ac
arteriae magnae principia adeò inuicem correspondent, ut sinistrum arteria-
lis uenae latus dextro arteriae magnae lateri in ipsa origine adnatũ sit, amboq;
uasa hîc ex eminentissima cordis uentriculorum septi sede commune princi-
pium radicemq; possideant: quod eousq; quibusdam animalibus, quanquam
Lib. 7 de Administ. section. non homini, indurescit, ut id Galenus reuera os esse affirmet. Caeterùm[y] iste y 9 figu. L sub E.
in sinistro cordis uentriculo ad septi eminentissimã sedem, adeoq; ad magnae
arteriae orificium ascensus post dextram orificij uenalis arteriae membranam
Lib. 3. de Partibus animal. cap. 4. inter dissecandum latens conscendensq;, Aristoteli imposuit, ut inibi tertium
cordis uentriculum constituerit, illum arteriae magnae principium esse recen
sens. quod sanè multo minus incusandum uenit, quàm quod uentriculorum
cordis numerum pro animalium mole uariari scripserit. Quanquam nõ me-
diocriter quoq; pendendum ueniat, Galenum in sexto de Partium usu libro,
arteriae magnae orificiũ amplius esse uenalis arteriae orificio, asseruisse: quum
scilicet hoc illo longè amplius cernatur. Neq; simpliciter Galenus magnae ar-
teriae orificium, uenalis arteriȩ contulit orificio: sed id cȩteris etiam omnibus
cordis orificijs latius ampliusq; esse cõtendit, adeò in Aristotelis dogmata inci
tatus, ut non animaduerterit uenae cauae orificium uel triplo amplius arteriae
In orificiorum numero recensendo Anatomicos uariare. magnae orificio inueniri. Quandoquidẽ uerò[z] uenalis arteria mox in ipso or- z 2 fig. cap. 15 lib. 3 H
tu bipartitur, ac nullo ferè ductu indiuisa prodit, nonnulli dissectionum pro- in K, L.
fessores ipsius orificium tanquam geminum aliquod explicuisse, itaque plura
quàm quatuor cordis orificia enumerasse uidentur. Vti etiam fortè orificio-
rum numerum illi insuper auxerunt, quibus uera uenae cauae[a] orificij uenaeq; a 7 fig. C, C.
cauae mox in ortu diuisionis constitit ratio. Eiusmodi namq; aliquid ex septi-
mo de Administrandis sectionibus libro colligendũ existimo, quum Galenus
Herophy-

Herophilum quidpiam illius Erasistratiq; sententiæ repugnans, censuisse indicat. Nisi etiam forsan nonnulli ampliorem orificiorũ numerum proponentes, non illi proximo orificijs diductui, aut uicinissimæ illi uasorũ bipartitioni animum adhibuerunt: uerùm ipsis cordis[b] auriculis, quarum una uenæ cauæ orificio, & altera arteriæ uenalis orificio adnascitur: ita singulis auriculis singula ascribentes foramina, seu orificia. utcunq; interim[c] auriculæ extra orificij uasorum circulum, atq; adeò extra cordis uentriculorũ cauitatem & amplitudinem consistere, ipsisque etiam auriculis sinus cauitatesq; potius quàm orificia ascribi oportere, non multo pòst docebitur.

b 5 fig. B. & 6 fig. F.
c 7 fi. F cõsistit extra H, H, H. Et in 9 fi. I cõsistit extra D, D.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QVAtuor orificiorum cordis. Caput XIII.

HAE membranæ seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima namq; tres proponit, uenæ cauæ orificio præfectas, ac K, L, M insignitas. Octaua tres, in uenæ arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriæ orificij, E & F indicatas. Magnæ autem arteriæ tres membranæ, in decima B, C, D insignitæ proponuntur.

EA CORPORA cordis mẽbranas nuncupamus, quæ cordis uasorum radicibus, ipsorum'ue exortibus adnata, colore, substantia, crassitie, prorsus membranæ existunt, materierum regurgitationibus (quantum cõiectura assequimur) præfectæ. Sunt porrò hæ omnes undecim numero: ac tres quidem singulis trium uasorũ orificijs, duæ autem duntaxat uni quarto'ue orificio adnascuntur. Vena caua[a] suas membranas, ut modò subiungam, locatas obtinet. Ipsius initio, quod uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodit,[b] circulus est.[c] alius membraneus circulus proximè adnascitur, qui pari prorsus modo ac cauæ initium, ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum illa ab ortu extrorsum è cordis uentriculo fertur, ita quoq; membraneus hic circulus introrsum, inq; dextri uentriculi amplitudinem procedit. Insuper ut uena caua ilico à cordis substantia abscedit, solo exortu (qui breuissimus est) illi adnata: sic etiam membraneus iste circulus minima amplitudine cordis substantiæ hìc adnascitur, ilico ab illa abscedens & exacta, & solida, citraq; insignem crassitiem ualida apparens membrana. Hæc in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in[d] tres ueluti processus membranulas'ue scinditur, quæ ex ampla basi in obtusum mucronem desinunt, à semicirculi conuexo uix differentes. Mucro autem harum membranularum paulo supra mediam uentriculi dextri longitudinem cessat: & ipsæ nulla ex parte, quàm circulari totius membranæ exortu, cordis substantiæ adnascuntur. Verùm ex tota inferiori tamen trium membranularum sede (quæ reliquo ipsarum corpore nonnihil crassior ualidiorq; efficitur)[e] fibræ quædam frequenti serie prodeunt: quæ deorsum per uentriculi amplitudinem ductæ, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur: non quidem duntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis[f] septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis (uti iam diximus) circũferentiam. Omnis namq; inferior membranularum pars illi uentriculi mucronis sedi fibras exporrigit, quæ ipsi è directo constituitur. Hæ fibræ, quà membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiæ suis lateribus minimè adnascuntur: uerùm deorsum ad uentriculi mucronem uerticem'ue perductæ, suis tantum finibus illi implantantur, prius aliquousq;[g] carnosa substantia adauctæ, suffultæq;

Mẽbranarum numerus.
Cauæ membranæ.

a 7 fig. K, L, M.
b 7 fig. H, H, H.
c Erit totum corpus K, L, M insignitum in 7 figura.
d 7 fig. K, L, M.
e 7 fig. N.
f 8 fig. H, H, H. 11 fig. I.
g 7 fig. O, O.

tæq; : ac non aliter profectò apparentes, quàm si carneæ in cordis uentriculo essent uirgulæ. Hæc itaque membrana, propter tres membraneos ab ipsa eductos processus, trium uenæ cauæ orificij membranularum loco enumeratur. Quia autem processus illi, quum clauduntur, & inuicem conniuent, spiculorum sulcis structura similes existunt, Græci τριγλώχινας, quasi trisulcas diceres, eos appellauere. Quum enim tres membranei illius circuli processus inuicem e regionè sui centri coeunt, formam effingunt triangulari cuspidi non absimilem, illique potissimùm, quo in telis Turcæ utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quo minus oblongum illud ferrum grauaret, utque anguli acutiores redderentur, ipsi inter duos angulos sulcum eliminant: adeò ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos, & totidem sulcos ostendat. uti etiam hîc in corde fieri animaduertes, dum inter dissecandum, tres membraneos processus inuicem suis mucronibus committes. Cæterùm si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris adaperti similitudinē petis, eam ex coronæ forma quodāmodo sumes, quam regum capitibus antiquitatē insculpsisse, in illis quæ Romæ effodiuntur imaginibus uidemus.

Venalis arteriæ mēbrana.

Porrò quemadmodū [h] uenalis arteria, uenæ cauæ tum corpore, tum intromittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit: ita quoq; uenalis arteriæ membranę cum cauæ orificij membranis pleraq; ostendunt communia. Ad [i] radicem enim exortus uenalis arteriæ, [k] membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut [l] uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimq; ab exortu à cordis substantia abscedit, uenæ cauæ orificij membraneo corpore hucusq; quàm simillimus. Verùm quum aliquātisper membraneus hic circulus, seu membrana potius, in uentriculi amplitudinem descēdit, in [m] duos tantùm membraneos processus partitur: forma quidem [n] illis qui ad uenæ cauæ orificium pertinent, respondentes, sed mole & robore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronem finiunt, longiùs in sinistri uentriculi cauitatem, quàm cauæ orificij membranulæ in dextri, cōtingentes. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anteriùs enim & posteriùs inuicem dehiscunt. Secundùm uniuersam eorundem humiliorem sedem (quæ etiam ut cauæ orificij membranularum, crassior duriorq; existit) [o] fibræ seriatim ex illis enascuntur, quæ deorsum porrectæ, tandem cordis substantiæ ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim continuantur: & quemadmodū in dextro uentriculo fieri diximus, [p] carnea cordis substantia adaugentur, stabilianturq;. Cæterùm quia membraneus uenalis arteriæ circulus in duos tantùm processus dirimitur, dissectionū proceres duas tantùm membranulas ipsius orificio præfici asserūt: quas mitræ episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posterioriq; mitræ cacumini assimilaueris. quum enim duo tātùm hîc cernātur processus, utcunq; eos inuicem conniuere fingas, τριγλώχινας cum Galeno ipsas appellare non poteris, quòd scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant.

Arterialis uenæ membrana.

Venę arterialis [q] membranæ, dictorum modò orificiorū membranis neq; situ, neq; forma, neq; etiam robore respondent. A uenæ enim arterialis exortu, hæ introrsum in cordis dextrum uentriculū haud pertingunt: sed totę in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductæ, ut commemoratæ prius membranulæ à suorum uasorū orificijs introrsum pertinebant. Neq; etiam his unus communisque est circulus: uerùm tres distinctæ, & non admodum

ualidæ

h 6 fig. G.
i 9 fig. D,D.
k Est is E, F proxima D,D. 9 fig.
l 9 fi. C,C.
m 9 fig. E,F. 10 fig. I,K.
n 7 fig. K, L,M.
o 9 fig. G, G. 10 fig. M sub I,K.
p 9 fig. H, H. 10 fi. N.
q 8 fig. E, F,G. & 1 fig. cap. 15 lib. 3 charact. 1,2,3.

ualidæ ſunt membranæ, ſingulæ ſemicirculi modo principium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrſum, atq; in ſuam ipſius amplitudinē nonnihil in origine extuberans, ſuæ amplitudinis ſuperficiem in tres ſemicirculos extrorſum à corde lateſcentes diſtinctam obtinet: qui craſsiores redditi, in ipſam uaſis amplitudinem protuberant, ac ſuis tuberibus ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto ſe cōtingentes circuli extra ſuam ſuperficiem, ſuprà infraq; contactus terminum, angulos conſtituunt. Ab his ſemicircularibus tuberibus membranę tota ipſarum amplitudine, quaſi ſemiplenę lunæ imaginem referentes, pronaſcuntur: nuſquam uaſi ipſi, præterquàm ad hæc tubera, adnatæ. Harum membranarū latiſsima ſedes, quæ extrorſum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & ſola membranarum latus eſt, uaſi ipſi haud connatum, non ita inſtar circuli diametri recta cernitur, ut ſingulæ membranę dimidij circuli amplitudinem prorſus exprimant: uerùm ea ſedes, aut latus, modicè introrſum obliquatur, & non adeò altè extrorſum'ue in medio conſcendit, atq; terminis, quibus utrinq; uaſi continuatur. Quum itaque id membranularum latus inſtar dimidiatæ parentheſis ad hunc modum (inflectitur, & ipſarum membranularum exortus, & ad uaſa connexus, ſemicirculum adamuſsim circunſcribit, Græci has membranulas σιγμοειδεῖς, ab illorum C imagine, nuncuparūt. His tribus uenæ arterialis membranulis,[r] tres in arteriæ magnæ oſtiolo à Natura creatæ reſpondent, in nullo prorſus ab illis, quàm in magnitudine & robore differentes. Magnæ enim arteriæ membranulæ tanto grandiores ualidioresq; arterialis uenæ membranulis occurrunt, quanto eius uenæ corpus ab arteriæ corpore duritia amplitudineque uincitur.

Arteriæ magnæ mēbranæ.

r 10 fi. B, C, D. & fi. cap. 2 inſertæ lib. 3 characteres 1, 2, 3.

DE CORDIS AVRICVLIS. CAPVT XIIII.

Cordis auriculas quarta figura proponit, I & K inſignitas, ut & ſexta M & F notatas. Verùm dextram auriculam inuerſam oſtendit ſeptimæ figuræ F, & octauæ K. Siniſtram autem auriculam inuerſam offert nonæ figuræ I, & decimæ L.

AVRICVLAE cordis, diſſectionum profeſſoribus uocantur, appendices duo, baſi ipſius adnati. à ſimilitudine enim, quam illi in ſitu, non autem in uſu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur.[a] Dextra itaq; auricula, dextro cordis baſis lateri attenditur,[b] toti anteriori exortus uenæ cauę regioni ſecundùm illius longitudinem ita obducta, ut huius exortus ferè longitudini, dextræ cordis auriculę baſis longitudo reſpondeat. Auriculæ enim effigies pyramidem quodammodo refert: exq; oblonga baſi in mucronem non ualde acutum, neq; admodum ſupra cordis baſim protēſum deſinit. Baſis enim longitudo, ipſius auriculæ etiam inſigniter diſtentæ latitudinem ferè triplo excedit: & baſis quoq; auriculæ longior multo eſt, quàm progreſſus à baſi ad ipſius mucronem pertinens. Porrigitur autem auricula à baſi ſurſum antrorſumq;: adeò, ut nulli auriculam forma, quod ad baſim mucronemq;, & deinde ad cauitatem ac compreſsionem diſtentionemq; attinet, exquiſitiùs contuleris, quàm coriaceis tuberibus utrinque Turcarum ſellis aſſutis, quæ equis fluuium tranſnataturi, ueſicarum pilarum'ue inſtar magno uſu inflant. Exterior namq; auriculæ ſuperficies pro illius repletione uariat: quum enim auricula in cordis conſtrictione turget, oppletaq; eſt, gibba undiq; & æqualis cernitur. At inanita concidenteq; auricula, ſuperficies hæc rugoſa, ac ueluti plicis

Duæ cordis auriculæ.

Dextræ auriculæ ſitus. Forma.

a 4 fig. I. 5 fig. B.
b 5 fig. B ad C, aut potius F ſeptimæ fig. ad H proximum Q.

obsita, spectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriùs aqueo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verùm quandoque, licet id rariùs, exterior distentæ etiam auriculæ superficies inæqualis, propter adipem illi tunc obnatum, uisitur. [c] Interior autem superficies, quæ cauitatem auriculæ circunscribit, uentriculorum cordis superficiei quodammodo respondet. Ut enim hæc, ubi uasa educit, læuis, tota uerò reliqua sede aspera, & foueis plena cernitur: ita quoque illa, ubi uenæ cauæ exortui adnascitur, læuis quidem est: reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeò scatet, ut cordis superficiem propemodum inæqualitate uincat. Atque hæc cauitas in amplitudine, prout auriculæ corpus aut concidit, aut distenditur, uariat: foueæ autem nunquam penitus explicantur. Auriculæ huius substantia, triplici fibrarum genere, & modica, eaq; admodum dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente constat: adeò ut auricula fibris cum cordis substantia respondeat, at carne (quæ, ut diximus, neruea magis, cuticularisq;, & subnigricans est) à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum carne ea commixtione, quæ uix cutis crassitiem superat, aliud peculiare auricula in sui constitutionem ascíscit: non enim uenas arteriasque & neruos priuatim ipsi insertos comprehendimus. Cæterùm auriculæ connexus propemodum ita se habet. Sinistrum sui basis latus extremo cordis substantiæ, ubi anterior uenæ cauæ in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur, aut ueriùs ab illo extremo auricula prodit. Dextrum autem basis latus, uenæ cauæ corpori secundùm ipsius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius sede connascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab omni prorsus connexu libera est, & perinde ac cordis corpus, in inuolucro quoque cordis continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissa. [d] Sinistra cordis auricula, pleraque cum dextra posside communia: hæc namque in anteriori sede [e] exortus uenalis arteriæ secundùm ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronem quoque cessat. uerùm is mucro (qui acutior dextræ auriculæ mucrone habetur) non adeò atque ille sursum, sed in sinistrum magis, ac in latus exporrigitur. Insuper sinistra in prouectioribus ætate hominibus, dextræ auriculæ dimidiatæ etiam magnitudini cedit: ut & ipsum quoque uenalis arteriæ ostiolum longè minus uenæ cauæ orificio uisitur. Quod ad externam internamq; attinet superficies, auriculæ utcunq; mutuò respondent: quanquam exterior sinistræ superficies rugosior magis, multoq; inæqualior semper occurrat. Interior autem ipsius superficies similiter ac dextræ auriculæ, inæqualis, & foueis obsita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerùm sinistra multo durior, ac minus in constrictione distentioneq; sequax uisitur. Quinetiam si illam dextræ conferas, uelut marcida exiccataque spectabitur, adipe semper magis quàm dextra, exteriùs abundans. In connexu prorsus conueniunt. nam uti dextra uenæ cauæ, & dextro cordis lateri secundùm cauæ ortum adnascitur: ita quoq; sinistra dextro suæ basis lateri, cordis substantiæ, ubi uenalis prodit arteria, connascitur: sinistro autem latere, ipsi uenalis arteriæ corpori. Usu, ut suo ordine paulo pòst dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum usum & functionem seriatim subijcere enitemur: hic adhuc admonentes, in fœtibus & nuper natis animalibus auricularum molem longè maiorem ex proportione occurrere, quàm in ætate prouectioribus: ac insuper in uiuorum sectionibus auriculas deficiente cordis motu, etiam aliquandiu palpitare, moueriq;.

Margin notes:

c 7 fig. F. 8 fig. K. ubi etiam cordis uentriculorū spectatur superficies.

Dextra auriculæ substantia.

Nexus auriculæ.

Sinistra cordis auricula.

d 6 fig. F. 4 fig. K. 9 fig. I. 10 fig. L.

e 6 fig. G. 9 fig. C, C.

CORDIS,

CORDIS, IPSIVSQVE HACTENVS COMmemoratarum partium functio & usus, ipsarumq; adeo constructionis ratio. Caput XV.

OR irascibilis, seu uindictę honorisq; appetitricis animæ sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verùm ad hæc Zeno, ipsiusque corroboraturus dogmata Chrysippus, Posidonius, cæteraq; Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisq; ipsius assectis, cor principiũ fontemq; esse uoluere, non nunc dictæ tantùm irascibilis facultatis, sed etiam eius quæ ciborum, potuum, & uenereorũ est concupiscibilis: quam altricem Aristoteles, alij uerò naturalẽ, alij autem simpliciter concupiscibilem appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici unà cum Peripateticis, rationis uim, &, ut semel dicam, animæ principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionũ atq; officiorum initium esse arbitrati. Quanquam interim ijdem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Posidonius, irascibilem uim, ac concupiscibilem, & rationalem unius quidem substantię è corde proficiscentis facultates esse asserunt: animæ autem species partes'ue esse inficiantur, neq; eas distinguũt. Chrysippus uerò, Stoicorum non postremus, sicut in unam substantiam, ita quoq; in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. At his omnibus refragatur, ex diuini atq; inter medicos facilè primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, quum in alijs plerisq; locis, tum potissimùm in nouẽ libris, quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namq; libris tres animæ species partes'ue natura admodũ inter se discrepantes docens, firmissimis, & scientiam suo ipsius suffragio facientibus demõstrationibus comprobat, iecur ciborum potuumq; & uenereorũ concupiscibilis animę, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animæ ergastulum esse, cõcedens. Porrò ne hìc forsitan in aliquem hæresis censorem impingam, ab hac de animæ speciebus, earundemq; sedibus disceptatione, prorsus abstinebo: quum tot hodie, ac potissimùm apud nostrates, uerissimæ nostræ religionis iudices reperias: qui si quempiam, uel quum corporum resectiones aggredimur, eiusmodiq; in primis scrutari oporteret, aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum'ue interpretum, aut Galeni de anima sententijs, mussitare audiuerint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de animarum immortalitate hæsitare astruunt: non perpendentes, necesse esse medicis (si modò non temerè ad artem accedere, neq; inopportunè ægrotanti membro remedia inuenire, eademq; applicare uoluerint) de ijs quæ nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quæq; sigillatim habeatur, quo'ue in animalis membro singulæ constitutæ sint, fomentumq; recipiãt: & præter hæc maximè (si modò id adipisci mente possemus) quæ animæ substantia essentia'ue sit. Quasi uerò non citra impietatem, nullamque prorsus fidei labem, quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorũ rationes alijs nouis corroborare, aut friuola quorundam argumenta refellere posset: ac quasi non multo aliter de sanctissima, quaq; accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemq; æternitatem hominum animæ adipiscuntur, quàm de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negocio opinionibus, loquendũ interro-

Cor cuius animæ sedes.

Medico de animæ facultatibus ac sede considerandum.

gandumq; foret.Nihilominus interim omni de animæ facultatibus,functionibus,substantia,natura, speciebus, & earum sedibus, inuestigatione remissa, liberè asseremus,cor facultatis,atq; adeò spiritus uitalis fontem, & caloris natiui sedem fomitemq; existere,ac pulsuum autorem esse,singulasq; cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subseruire commonstrabimus.

Cui functioni omnes cordis partes famulentur.

Inuolucri usus.

Quis itaq; cordis[a] inuolucri (ut singula ea serie,qua earundem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcunq; pertractauit.

Situs cordis ratio.

Deinde & cordis situs,antea cõmemoratus,in ipso thorace est tutissimus,& ab omnibus quę thoraci extrinsecus noxam inferre possunt, remotissimus. Præterea cor in pulmonis, id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis,medio ita[b] cõsistit,ut æqualem prorsus ex omnibus pulmonis partibus, aeris per[c] uenalem arteriam moliatur attractionẽ, & rursus fuliginosorum recrementorũ egestionem in pulmonẽ tentet, & iusta etiam portione per uenalem arteriam &[d] uenam arterialẽ pulmoni sanguinem porrigat. Ad hęc,cor non admodum procul ab ore,per quod respirationẽ perfici necessum erat,locatũ,eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per[e] arteriæ magnæ ramos toti corpori natiuum calorem, spiritumq; uitalem offerre queat. Quamuis etiã, quod ad totum corpus attinet,à medijs partibus tantum superiùs recedat, quantum à pubis ossiũ[g] coalitus superiori sede distat.hæc enim erecti adultorum corporis exquisitum ferè habetur medium: non autem umbilicus,quem Galenus,cordis sitũ enarrans,adamussim esse medium cẽsebat.

Lib.2.de Decretis Hippocr. & Platonis.

Quòd porrò propter basim, quam latam amplamq; ob[h] quatuor grandium ab illa prodeuntiũ uasorum initia esse oportuit, cor non exactè rotundum effectum sit, etiamsi non dicatur, omnibus manifestum esse conijcio.

Formæ cordis ratio.

Quanquam Natura interim cor sphæricæ figuræ,iniurijs innoxiè ferendis omnium pertinacissimæ, & cæteris omnibus capaciori, adeò accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphæricum appareat: quemadmodum in ipsius contractionibus oblongum,& pineæ nucis modo productum cernitur. Neque etiam alia ratione cor oblongum esse dicimus, quàm quòd id in mortuis concidens, productumq; semper offenditur.Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id,quoties intensè dilatatur, breuius quidem,sed latius & profundius fieri spectamus:tunc meritò non oblongum,sed rotundum,ac paulo minus toto sphæricũ esse censeremus.

Cordis substantiæ usus.

Quis autem cordis substantiæ sit usus, in decimo Capite,quãdo cordis cum musculo cõmunitatem, & rursus differentiam prosequebamur, necessariò cõplexi sumus: præcipuè tum explicantes,cui potissimùm muneri triplex fibrarum genus,cordis substantiam intertexens,dein & caro has amplectẽs & suffulciens,præficerẽtur.

Coronalis uenæ & concomitantiũ illam arteriarum usus.

Cæterùm[i] uena,cordis basim coronę instar cingens,& ramos per externam cordis superficiem deorsum à basi exporrigens, cordi nutrimentum suppeditat: &[k] coronales arteriæ,eius quam perreptant cordis substantiæ natiuum calorem contemperant, magnamq; Naturæ suorum ramorum distributione attestantur industriam, quum horum plures amplioresq; secundùm anteriora & posteriora & sinistrum latus cordis porrigantur,quàm ad dextrum,ubi dexter cordis consistit uentriculus, cordisque substantia multo quàm alibi occurrit[l] tenuior,minusq; ob id uenis & arterijs indigens.

Cordis neruuli usus.

Cæterùm[m] neruulus basi cordis oblatus, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus, cordi largitur.

Durioris cordis substantia.

Cordis cartilagineam,aut si uoles dicere osseam substantiam, uenæ arterialis & magnæ arteriæ[n] origini additã,aut ex qua potius illa uasa originem ducunt,

a 3 fig.B, C,D,E,F, G.& 4 fi. B,B.
b Spectatur id 3,4, 5,6 figuris.
c 6 fig.C. & 1 fi.cap. 15 lib.3.
d 6 fig.I. & 1 fi.cap. 15 lib.3.
e fig.cap. 12 lib.3.
g 1 fig. ultimarũ lib. 1.
h 5 fi. C, dein 6 fig. I,N,G,O.
i 6 fi.D.
k 6 fi.D. 10 fi. E,F. & fig.cap. 12 lib.3 B.
l Specta fig.11.
m 6 fig.h.
n circa S, S 10 fig.

ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbitrantur. quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus, cui insistat, firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa, cordis inuolucrum penetrantia: quę non magis tamen huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatem conducerent) firmamento essent. Porrò cordis uentriculorum officium eiusmodi ferè esse creditur.[o] [o Patet in 7 & 8 fig.]

Dextri cordis uentriculi usus.

Dexter, eo quòd sanguinem præcipuè continet, sanguinisq; elaborationi potissimùm dedicatur, sanguineus nũcupatur. is namq; pulmonis duntaxat gratia, à summo rerũ Opifice, insigni iustitia cordi insculptus putatur. Pulmo enim, qui instar prõptuarij cordi circũponitur, ut id ab illo aerẽ perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò functionibus idoneo nutrimẽto ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua continet, leuis, aereus, spumosus, expurgatus, nihilq; minus quàm fæculẽtus, ab alio organo præpararetur, atq; ita ipsi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organũ corde ipso calidissimo, & pulmoni proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neq; etiam aliud omnino iustius pulmoni hac in re famulari poterat. quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmoni tam amicè aerem (quo, nisi ilico concidere emoriq; uelit, perpetuò indiget) ipsius nomine attrahẽti, ac obsequẽtissimi famuli ritu pręparanti, & illius potissimùm gratia fabricato, nullas uices referẽdas putaret: ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum posit) conficere præparareq; studeret.

Venæ cauæ orificij in cor pertinentis usus.

Dexter itaq; uentriculus, in animalibus quæ illo simul cum pulmone donantur, à[q] caua uena, quoties cor dilatatur ac distenditur, magnam sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus fortè ad hoc uentriculi foueis excoquit: ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptiùs impetu postmodum per arterias ferri posit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistrum uentriculum desudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem, dum cor contrahitur arctaturque, per[r] uenam arterialem in pulmonem delegat. [q 7 fig. C, C, C.] [r 8 fig. C, D.]

Arterialis uenæ usus, & ipsius constructionis ratio.

Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas, arteriæ[s] tunicas adipiscatur, alibi obiter expresimus, quum eam crassam ualidamq; factam esse diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus: tum etiam, ne pulmo tenuis illius quem continet sanguinis, plus quàm ad nutritionem sufficere posit (etiamsi quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinem in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumosioremq; redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriam uenalem ex sinistro cordis sinu pulmoni offertur, quum is iam in utroq; cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam, organũ soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodq; secundùm pulmonis cõpresionem & dilatationẽ quiescere, atq; quàm minimùm moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis uenis impensiùs rigidum, crassumq;, & cõpressu dilatatuq; difficilius factũ esse. Hac siquidem ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionẽ & dilatationẽ minus impediũt: quum interim, si illæ propagines sequaces essent, atq; leui occasione distenderẽtur, magnã pulmonis amplitudinẽ illo dilatato implerent: & rursus cõpresso pulmone, promptè subsiderent, magnamq; uim in asperæ arterię propagines ex pulmonis cõpressu fieri prohiberent. Atq; hinc sanè, dum de uasorũ robore loquimur,[t] dextrę cordis auriculę usum forsitan petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentum, sangui- [s 1 fi. cap. 15 lib. 3 B, C.] [t 5 fig. B. 7 fig. F.]

Dextræ cordis auriculæ uſus, & ipſius conſtructionis ratio.

ſanguinem in dextrum ipſius ſinum ex caua allicit,& quodammodo rapiens, eum abſorbet: quumque ipſa uena caua, ut ex illa in alias corporis partes ſanguis,non ita ac ille pulmonis tenuis,gratia nutritionis reſudaret,nō adeò craſſo ualidoq;,atq; arteriæ, conſtat corpore: periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione,rumpi,niſi ſagax Natura dextram cordis auriculam creaſſet,quæ ad cordis motus ſequax, & ſanguine plena, quum cor dilatatur, ſanguinē eum quem cōtinet, in dextrum uentriculū diffundere poſſet: ipſaq; quodammodo in uentriculū, attractionis impetum ſolutura, cōuolueretur, cordiq; inſtar promptuarij eſſet.Atq; huic uſui auriculæ correſpondet cuticularis cōſtructio,quæ leuis,& iniurijs interim perferēdis contumax, & ad cordis motus ſequax eſt.caua autem uiſitur,ut continere materiā poſsit: & fibris conſtituitur,ut attractioni,retētioni & expulſioni ſubſeruiat.Neq; etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, deſtituta eſt: uerùm quod cordis ſubſtantiæ, ipſius auriculę ſubſtantia adeò cōuenit,uidetur oſtendere, & innata ſibi facultate ad ſanguinis leuem quandam cordis uētriculo præparationē conducere. Cęterùm ne irrita cordis,dum dilatatur,in dextrum uentriculū ſanguinis ex caua uena fiat attractio,eodē ſcilicet rurſus,dum cor cōprimeretur,per idem

Membranularum cauæ orificio præfectarum uſus.

orificium Euripi ritu propulſo,[u] tres mēbranulas cauæ uenæ orificio Natura præpoſuit, quæ quidē ſanguinem dilatato corde in uentriculū ex caua influere admittūt: at cōpreſſo corde,ne idē in cauā refluat,prohibent.Quum enim dexter cordis uētriculus diſtēditur (quod fit,quoties breuior redditus,in latitudinē profunditatemq; inſigniter proficit) tunc mēbranę illæ laxiores factę, ad eius uētriculi latera cōcidunt: ac ſanguini,recluſo cauæ uenę orificio,aditū præbēt.At uētriculo rurſus cōſtricto,ſeu(ut in cōſtrictione fit) lōgiore facto, & interim arctato,membranarū fibræ, ipſæq; mēbranæ propter cordis mucronē ab ipſius baſi magis abſcedentē tendūtur. & quum uētriculi mucro in eum modū anguſtior efficiatur,membranularū quoq; fibrę mucroni uētriculi potiſsimū adnatæ, inuicē colligūtur: ac proinde etiā e regionè cētri uenæ cauæ orificij,ſuis extremis inuicē accedentes,orificiū id occludūt: & quo minus ſanguis rurſus in cauā profluat,obſtaculo ſunt. Verùm & ad hanc actionē,ſanguis ipſe à uētriculi lateribus cōpreſſus,auxiliatur.is namq;, quum uenæ cauæ orificium petit,ad poſteriorē membranularū ſedem impetu ruit: eaſq; uerſus orificij centrū tunc cōprimens,ut illę magis inuicē conniueant,autor eſt: ac ſi bijpſi,ne hàc illi aditus detur,obſtat: uenæq; tunc arterialis orificium accedit, quod in cordis cōtractionibus patens, ſanguinē uerſus pulmonē tranſmittit. at quo minus ſanguis rurſus, dilatato corde, in dextrū uentriculū regurgitet,

Membranarū arterialis uenæ orificij ratio.

[x] tres mēbranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauēt.Illæ etenim,quia principiū cum uenæ arterialis origine ducūt,ac ſurſum tenſæ,in uenæ cauitatem ceſſant,atq; ad uenæ latera cōcidunt,ſanguinē in cordis cōtractionibus promptè in uenā fluere ſinūt.at quum is rurſus ob cordis dilatationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmonis cōpreſsione uerſus uenæ arterialis caudicē protruſus,ad cor impetu uergit,per uenę latera deſcendēs,inter uenę corpus,& poſteriorem membranularū ſedem cōcidit,ſpaciū quod inter corpus uenæ ac mēbranas eſt,implens. Vnde etiā ſanguis neceſſariò membranas deorſum protrudēs ipſis,ut ad orificij uenæ arterialis centrū inuicē conniueant,orificiūq; claudant,occaſio eſt: adeò,ut quanto uehemētiùs cor ſua dilatatione ſanguinē retrahit,ipſeq; pulmo inter expirandū cōprimitur, tanto exactiùs mēbranæ arterialis uenę orificiū obturātes, ſanguinē in cor refluere prohibēt. quanquā nō ita accuratè id pręſtēt,ut nihilo prorſus ſanguinis in primo retractio-

[u] 7 fig. K, L, M.

[x] 8 fig. E, F, G.

y Patet in 9 & 10 figuris.

retractionis impetu in cor rurſus defluat.[y] Siniſter cordis uentriculus, quòd ſpiritum uitalem præcipuè contineat & conficiat, aeremq; amplectatur, diſſectionis profeſſoribus ſpirituoſus aereuſ'ue nuncupatus eſt: ac queadmodum dexter ex caua ſanguinem trahit, ita quoque iſte aerem ex pulmone in[a] arteriam uenalem attractum, ad ſe dilatato corde allicit, illoq; ad caloris innati refrigerationem, & ſubſtantiæ ipſius enutritionem, ſpiritumq; uitalem utitur, hunc aerem excoquēs & præparās: ut is unà cum ſanguine, qui ex dextro uentriculo in ſiniſtrum per uentriculorum ſeptum copioſus reſudare putatur, in magnam arteriam, totumque adeò corpus delegari poſsit. Quòd autem eiuſmodi alterationibus, cordis caro præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoſcere poſsimus, fatemur. Cæterùm ſi quæ fuliginoſa recrementa ex hac aeris in ſiniſtrum uentriculum attracti emutatione, ipſoq; innato calore producuntur, ea rurſus per arteriam uenalē, conſtricto corde, in pulmonem excerni arbitramur. Atq; hæc potiſsima arteriæ uenalis in tunicæ ipſius tenuitate conſtructionis eſt ratio. nam continuò indefeſſeq; aerem ex[b] aſperæ arteriæ ramis, ipſoq; adeò pulmone, in ſe aſſumere debebat: & rurſus ſuis motibus cordis rhythmis correſpondentibus, fuliginoſas cordis reliquias in aſperæ arteriæ ramos propellere. quod ſanè difficulter admodum feciſſet, niſi corpus tenuius rariusque alijs arterijs nacta fuiſſet. Nam etſi hæ eum reliquis partibus corporis uſum præſtent, in quo hæc cordi accōmoda cenſetur, non tamen arteriæ pro ipſarū mole tantum aeris (qui illis non per occultos meatus, ſed per patentes in ipſis cauitates à corde unà cum ſanguine offertur) aſſumere, rurſusq; propellere, ac arteria uenalis, debebāt. adeò ſanè, ut hęc neceſſariò tenui & uenarum corpore tunica'ue conformetur. Quanquam Natura interim adeò ſuæ ſecuritati, ac poſsibile fuit, prouiderit: quippe longum ex ſiniſtro uentriculo ad pulmonem ductum (qui arteriæ uenali nocuus fuiſſet) præcauens, ſtatim in ipſo ortu eam[c] diuiſit, atq; breuiſsimo prorſus inceſſu illam in pulmonem digeſsit: ut hæc ilico pulmonis ſubſtantia undiq; ſuffulta, implicitaq;, à ruptionis periculo redderetur ſecurior. Deinde & ex uenalis arteriæ corporis tenuitate (quam Natura, niſi illa maximè indiguiſſet, facilè uitaſſet) alius accedit uſus, pulmonis nutritioni accommodus. nam hæc arteria ſanguine tenui ac ſpirituoſo oppleta, etiam pulmoni idoneum ſuppeditat ſanguinem, id pulmoni ſupplens, quod nimium ſeuera rigidaque arterialis uena ob corporis ſui craſsitiem, & ſanguinem minus quàm arteriæ uenalis ſanguis leuem aereumq;, pulmoni denegabat. Porrò[d] ſiniſtra cordis auricula, uenali arteriæ adnata, idem officium huic & ſiniſtro cordis ſinui præſtat, quo cauæ uenæ & dextro cordis uētriculo dextram auriculam uſui eſſe diximus. & ſiniſtra auricula tanto minori donatur cauitate, quanto etiam arteriæ uenalis orificiū, cauæ orificio anguſtius uiſitur. Dein & aer ipſo ſanguine ſequacior eſt: adeò, ut & hac quoque occaſione ſiniſtra auricula iurè minor dextra creetur. Nam quum aer ita promptè attrahatur, non tantum periculū erat ex attractionis impetu (qui potiſsimùm uacui fuga aerē trahit) uenoſæ arteriæ corpus, ita atq; cauæ, cōuelli. Quòd autē ſiniſtra auricula pro ipſius mole paulo carnoſior, ac etiā craſsior & pinguior, & ad motū minus prompta, quàm dextra auricula occurrit, argumēto quoq; eſt, ad quandam materierū præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipſas proportionē quandam cum cordis ſinibus ſortiri. Porrò ut auricularū par uſus eſt, ita etiā ſiniſtri uentriculi membranulæ uſu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt.[e] Duæ enim uenalis arteriæ orificio commiſſæ, ac introrſum in cordis uentri-

Margin notes (left): a 6 fig.G. 9 fig.C,C. — b 1 fi.cap. 15 lib.1. — c 2 fi.cap. 15 lib.3 H in K,L. — d 6 fig.F. 9 fig.I. — e 6 fi.E,F.

Margin notes (right): *Siniſtri cordis uentriculi uſus & conſtructionis ratio.* — *Venalis arteriæ corporis ratio.* — *Siniſtræ cordis auriculæ uſus.* — *Membranularū uenalis arteriæ & magnæ arteriæ uſus.*

uentriculum deductæ, corde quidem dilatato, aerem ex uenali arteria in uentriculum ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim magis adductum laxatis, ipsisq; membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quum autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aer rursus in uenalem arteriam ruat, irritusq; cordis labor efficiatur. quanquam interim credamus, has membranulas, quum duæ duntaxat sint, suum orificium, cui præficiuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis cõstrictione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes[f] membranæ, ijs omnino functione correspondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæ siquidem in cordis contractione spiritũ uitalem unà cum sanguine, qui impetu ruit, in magnam arteriam profluere sinũt. at corde rursus dilatato, spirituq; ac sanguine denuò ad uentriculum tracto, illius regurgitationem in uentriculum prohibent, sanguine nimirum eas uersus magnæ arteriæ orificij centrum (ut in arteriali uena fieri nouimus) cõprimente. In cordis itaq; cõstructionis ratione, ipsiusq; partium usu recensendis, magna ex parte Galeni dogmatibus sermonem accommodaui: non sanè, quòd undiq; hæc ueritati consona existimem, uerùm quòd in nouo passim partium usu officioq; referendo, adhuc mihi diffidam, neq; ita pridem de medicorum principis Galeni sentẽtia uel latum unguem hîc declinare ausus fuerim. Haud enim leuiter studiosis expendendũ est uentriculorum cordis[g] interstitium, aut septum, ipsum'ue sinistri uentriculi dextrum latus, quod æquè crassum cõpactumq; ac densum est, atq;[h] reliqua cordis pars, sinistrum uentriculũ complectẽs. adeò ut ignorem (quicquid etiam de foueis hac in sede cõmenter, & uenæ portæ ex uentriculo & intestinis suctionis non sim immemor) quî per septi illius substantiam ex dextro uentriculo in sinistrum uel minimũ quid sanguinis assumi posit: præcipuè quum tam patẽtibus orificijs uasa cordis in suorum uentriculorum amplitudinem dehiscant: ut modò taceam uerum uenæ cauæ ex corde progressum. Atque quum hæc animo obuersantur, simul sese multa in arteriarum serie offerunt, de quibus non immeritò uenit ambigendum: nimirum nullam ferè uenam absq; comite arteria uentriculum ac intestina, lienemq; adeò ipsum petere, & ferè totam portæ uenam sua serie comitem sibi arteriam asciscere. Deinde renibus arteriæ tam grandes communicantur, ut neutiquam ad illorum calorem duntaxat temperandum, eas productas esse queamus affirmare: uti minus adhuc solius caloris natiui gratia tantas arterias uentriculo, intestinis, lieniq; insertas esse, possimus asserere. His accedit, quòd per uenas arteriasq; mutuos materierũ fluxus & refluxus esse, ac nihil prorsus grauitatem & pondus materierũ in uenis arterijsq; agere, plurimis argumentis oporteat fateri. Cordis insuper membranulæ, etsi dicto iam prius usui ferè subseruiãt, non tamen omnem materierũ regressum occupant. Quòd uerò aures, corde in uiuorum sectionibus per transuersum dissecto, & cordis motu prorsus quiescente, adhuc moueãtur ac palpitent, quodq; in fœtibus & nuper natis tam grandes occurrunt, cui non cõstare debet maioris alicuius beneficij occasione, quàm uasorum roboris gratia, eas efformari? Atq; ita quoq; longè alia (ne quid de orificij uenalis arteriæ ad magnæ arteriæ orificiũ collati amplitudine insinuem) partium dextrum uentriculum & sinistrum constituentium[i] discriminis in crassitie est ratio, quàm materierum in uentriculis asseruatarũ. Quinimò alia haud pauca undiq; hîc sese proponunt, quæ uulgata Anatomicorum placita in dubium uocant. quæ quia omnia referre longius esset, ipseq; nihil priuatim innouare

Vulgatis Anatomicorum placitis nõ leuiter acquiescẽdum.

f 10 fig. B, C, D.

g 8 fig. H, H. 10 fi. R. 11 fig. I, I.

h 9 fi. M, M 10 fig. P, Q.

i Confer Q, R fig. 7 cum M, M figuræ 9.

innouare (quum simul in omnibus mihi haudquaquam satisfaciam) modò statuerim, partium aereæ substantiæ reficiendæ fabricatarum historiæ nunc finem imponam: ipsarum administrandi rationem ea serie iam pertractaturus, qua proximè præcedente libro cibi potusq; & generationis organorum sectionem absolui.

CORDIS, PULMONUM, RELIQUORUMQUE respirationi seruientium organorum administrandi ratio. Caput XVI.

RAESENS Caput, quo potisimùm earum quæ hoc libro traditæ sunt partium resectionem complecti statuimus, in orationis serie, ultimo quinti libri Capiti nunc est subijciendum. quandoquidem hæc Capita cum penultimo septimi libri Capite, eum in modū digerentur, ut singula partium quæ suis libris explicantur administrādi rationem proponant: & interim eum ordinem (quum scilicet paucis insuper additis necessario alioquin sermoni uerbis, id commodè præstari posit) unà exhibeant, quo quis in corporum penuria, integram anatomen studiosis demonstrare queat, aut quo hi illam opportunè suo Marte aggrediantur. In eodem itaq; corpore, quo superiori libro usus es, administrationem cōtinuaturus, illius ceruici fulcrum aliquod subijcies, cuius ope ea exporrigatur, caputque in posteriora reclinatum, & fulcro non innitens, uersus mensam dependeat. Mox, ut in secundo libro docui, faciem & uniuersam anteriorem colli sedem cute nudabis. ac primùm faciei[a] musculos, qui frontis cutem & palpebras, & buccas & labra, & narium alas mouent, aggredieris: in quorum etiam numero[b] ille est, quem labra & buccas mouentium primum recensui. Quum igitur & illum quoq; administraueris,[c] musculum à pectoris osse & clauicula resecabis, qui septimi caput agentium paris alter habetur, ac in[d] mamillarem capitis processum inseritur, à quo illum nunc dependēre sines, & ad omnes ferè[e] musculos osi υ imaginē referenti proprios, sectionem conferes: unaq; à pectoris osse[f] eos liberabis, qui ab illo pronati, primæ laryngis cartilagini inserūtur. Deinde à pectoris osse, & clauicula, & costis, ad suam usq; insertionem,[g] musculum separabis, brachium pectori adducentem. insuper[h] illum à clauicula aufcres, qui thoracem mouētium primus numeratur. &[i] eum à costis etiam dissecabis, qui scapulam pectori admouet. hac interim obseruata ratione, ut singulos musculos ab insertione hærere permittas, quò postmodum cum cæteris musculis in examen uenire posint, qui adhuc secandi in illis ad quas ipsi referuntur partibus, sunt reliqui. Atq; hanc musculorum administrationem in uno latere moliri suffecerit: altero latere uenis, arterijs & neruis, qui sub cute & secundùm musculos repunt, inspiciendis ostendendis'ue accommodato. quorum[k] series, si forsan memoria exciderit, ex tertio libro & quarto est petenda. Hic enim sermo in immēsum excresceret, si illam quoq; nunc totam recenserem. Modò igitur à pectoris osse[l] clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta, quibus illæ pectoris osi colligantur, ligamenta diuidens: at interim accuratisimè cauens, ne cultello altiùs iniecto, quæ huic articulo subsunt, uasa uulneres. Atq; hic[m] cartilaginem examinabis, quæ clauiculam, pectorisq; osis sinum, præter alias articulorum cartilagines intercedit: & aliquò reponenda est, ut illa postmodum in sceleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autem clauiculas nitēris ui à pectoris osse attollere,

Musculorum quorundam & uasorum administratio.

Clauicularum à pectoris osse liberatio.

a 3 musc. ta. A, C, D, E. F, G, Γ. & 4 tab. K. M. N.

b 3 musc. tab. Γ.

c 4 musc. tab. Θ.

d 3, 4 fig. cap. 6 lib. 1 k.

e 4 musc. tab. R. Q. S. T. V, V.

f 5 musc. tab. P in N.

g 3 musc. tab. Δ.

h 4 musc. tab. d.

i 5 musc. tab. Γ.

k Petenda est ex figuris 3 & 4 lib.

l 4 musc. tab. a ab I, ut in dextro latere 5 tabulæ factum est.

m Maior pars 4 fig. ca. 22 lib. 1.

Costarum cartilaginum cum pectoris osse, ab ipsarum ossibus liberatio.

attollere, ac ab illo primaq; costa in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quà costæ osi continuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso à suo osse est[n] liberanda: hîc quoq; mente adhibita, ne culter profundiùs demersus, quicquam in iugulo uitiet. Vbi primæ costæ dissecueris cartilaginem, deinceps ordine reliquas omnes à costarum ossibus cultro dirimes, cōtinuaq; linea intercostales hîc musculos ad thoracis usq; capacitatē[o] diuides. Separatas nunc cartilagines simul cum pectoris osse nonnihil attolles, eas modò in dextrum, modò in sinistrū latus[p] deflectens, & thoracem intersepientes membranas, quà pectoris ossi proximæ sunt, unà cum cordis situ examinans.[q] Deinceps transuersa sectione[r] septum transuersum à pectoris osse, & commissis huic adhuc cartilaginibus, uenit adimendum: & pectoris osse sua mucronata cartilagine sursum eleuato, membranæ thoracem intersepientes ab illo sensim sunt diuellendæ. quod quum feceris, uersus cadaueris caput pectoris os reflectes: moxq; iuxta[s] glandium, uenam & arteriam utrinq; sub ipso prorepentes, retusiore cultello inter membranulas inquires. quas ubi singulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes: ac membranæ costas succingentis speciem,[t] intercostaliumq; musculorum, qui inter cartilagines habentur, naturam perpēdes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul omnes post cordis administrationem ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggredienda supersunt, commodiùs commonstrarētur, consueui primùm hamulo hinc inde costas succingentem membranā auellere: & manibus pulmonē, si alicubi illi fibris cohæreret, ab ipsa dirimere: ac insuper perforato costarū quopiā interuallo, cui pulmo adnexus est, demōstrare, quo'nam pacto hominis thorax subinde pertundatur: nō abolita interim respiratione, neq; motu pulmonis quiescēte. [u]Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad medium ferè lōgitudinis ipsarum frangere solitus sum. quod paruo fit negocio, si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ, ui euertantur, inflectantur'ue. Verùm posteaquàm facilem illam parandi sceleti rationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas reseruari malim integras, & manibus simul omnes costas, quantum licet, extrorsum retorqueri: & dein aliquousq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimi. ita enim satis patens thoracis efficitur amplitudo, potissimùm si secundùm dorsi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis cauitatem prominēs, intrò in thoracis cauitatem ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq; lateris costas fiat interstitiū. Costis itaq; hoc modo diductis, aut illo modo disruptis, pari semper ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primùm à glandio ad septi transuersi nerueam usque sedem,[x] dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde, si uoles, sinistrum quoq;. quem ubi simul cum[y] uena à iugulo pronata exporrigi uideris, illum iuxta septum rumpes: ac uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas[z] originem, reijcies. Mox membranas intersepientes, cultello secundùm thoracis longitudinem inuicem seiunges: atque à cordis[a] inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum cōnexu, & uenarum arteriarumq; in ipsis serie perpēsis, illas è thorace auferes: id duntaxat præcauens, ne uas aliquod insignius lædatur. rami enim membranas interreptantes, & cordis inuolucro intertexti, etiamsi diuidātur, uix notatu dignum aliquod sanguinis profluuium concitant. Iam tempestiuum est, solis manibus cor cum

Membranarū thoracis amplitudinem intersepientium examen.

Neruorum septi transuersi examen.

Cordis inuolucri.

n inter clatißimum B & A 1 fig. ca. 19 lib. 1.

o ut factū est in 8 musculi. tab.

p ut fit in 1 fig.

q ut ex 1 fig. facias secundam.

r 1 fig. I, I. 2 fig. R, R. & 7 musc. tab. Δ.

s iuxta F 2 fig. requires B, C, D, E.

t ut spectātur in 8 muscul. tab.

u ferè ut factum est in 1 & 2 fig.

x Sinister in 1 fig. P, P insignitur, in 3 autem fig. uterq; I.

y 1 fig. Q, Q.

z 2 fi. cap. 11 lib. 4 n à b, e, m.

a 3 fig. B, C, D, E, F, G.

cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaq; inuolucri sint, examinare. quanquam & ad id summopere cõducit inspectio, quam prius, eleuato modice pectoris osse, cordeq; adhuc immoto, membranarum intersepientium causa fieri uolui. Pulmonis quoq; lobi manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorũ numerus, situs formaq; indagentur: ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ, quà[b] inter septum transuersum & cor consistit, in hominibus substerni: imò uenam simul, citraq; interuallũ aliquod, septum & cordis inuolucrũ penetrare: & quà uena hàc ducitur, inuolucrum[c] magna amplitudine hominũ septo priuatim connasci. Quod ut spectes accuratiùs, inuolucrũ cordis lõga sectione[d] diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur: ac demum à cordis uasis inuolucrum resecabitur, adhibito studio, ne[e] sinistri recurrentis nerui principiũ uitietur. Vt uerò cauæ uenę per septum transuersum transitum, ac ipsius per thoracem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usq; caudicem induces: præcauens, ne duorum cauæ uenæ[f] propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum paulatim cõscendens, quî[g] caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoq; supra cordis basim, à cauæ dextro latere[h] uenam sine cõiuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq; melius disces, si primùm dextram pulmonis partem uersus sinistrũ latus eleuaueris, & postmodũ sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc namq; citra alicuius sectionem, modò reddũtur obuia: quanquã exempto corde & pulmone, illa licebit adhuc exactiùs intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda. at gnauiter Naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu principioq; indagandum est: diligenterq; obseruandũ, num, ut in agnis & porcis aliquando occurrit, uena quæpiam in sinistrum quoq; latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor connexum pronata. Porrò cauæ in iugulo[i] distributio, retusiore cultello, quo incumbens illi[k] glandium adimetur, inquirenda est. neq; sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habeas uenarum delineationes: mentemq; summa cura accommodes, ne uenam aliquam pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinueneris, utraq; iugularis, & brachium accedens uenæ truncus, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenã, uinculis intercipiẽtur: ac quicquid uenarum inter uincula cõsistet, è corpore adimetur: & deinceps abluto sanguine, ilico ad arterię magnæ propagines, neruosq; recurrẽtes adinueniendos, sectio cõuertetur. Corde itaq; in manu assumpto,[l] uenæ arterialis, &[m] arteriæ uenalis, ipsiusq;[n] magnæ arteriæ radices, quà cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factu est facillimum, si cùm ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. Dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena: & albicans, ac quodãmodo sinistrorsum proficiscens uisitur, & inter cordis uasa eminet. Arteria autem uenalis, uenæ modo nigricat: & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculam latitat, ipsiusq; progressus minimo interuallo se offert. Magna uerò arteria, in cordis basis medio, sub arteriali uena quodammodo occultata, occurrit. Hanc ubi primùm intuitus fueris, omnes ipsius ramos inquirito: quorum[o] superiores, ac iugulo proximi, citra aliud opus iam sunt conspicui, nisi fortasis glandij aliquot reliquiæ adhuc resecandæ supersint. [p] Truncus autem, qui ad dorsum retorquetur, nõ nisi sinistra pulmonis parte in dextrum latus eleuata, cõmodè apparebit. Cæterùm ut recurrentes uideas neruos, postquam laryngis musculos,[q] qui à pectoris ossis elatiori sede procedentes, infimę scutum imitantis cartilaginis sedi implantãtur, ad insertionem usq; ab aspera arteria diuulseris, dextrũ sexti paris[r] neruum à soporali arteria

tt cultello

Margin notes:

b 5 fig. inter D.
c 3 fig. G, F.
d ut factũ est in 4 fig.
e 6 fig. g.
g eductum à c.
f fig. cap. 6 lib. 3 C.
g 5 fig. C ad B.
h 5 fig. G. & fig. cap. 6 lib. 3 F.
i Hic sedulò circa H specta figuram cap. 6 lib. 3. atque potius ultimã figurã lib. 3 iuxta p.
k 2 fig. F.
l 6 fig. I.
m 6 fig. G.
n 6 fig. O.
o 6 fig. R, Q, S, T, V, X.
p 6 fig. P. & fig. cap. 12 lib. 3 i.
q 5 musc. tab. P in N.
r 6 fig. a secundum V.

Caua uenæ distributionis per thoracẽ & iugulum examẽ.

Arteriæ magnæ per thoracem & iugulum & collum distributionis examen.

Neruorum recurrentium.

cultello sensim liberabis: ac ubi thoraci appropinquaueris, huius nerui[t] ramulum, qui costarũ radicibus exporrigitur, & quos hîc musculis ex pectoris ossis summo enatis deriuabat surculos, perpendes. Simulatq; uerò neruum ad[t] arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris,[u] tres quos ad illam reflectit surculos (nisi[x] duo, aut unus tantùm sit) quàm poteris studiosè uicinis membranulis acutiore cultello dirimes: ne fortè retusiore, mēbranulas inter scindendum trahēs, surculos uioles: quanquam denuò, ne acuto surculos simul cum membranis incautè reseces, cauendum sit. Inuentis surculorũ principijs,[y] neruum asperæ arteriæ, lateri exporrectum, à sua cui nectitur membrana, ipsaq; aspera arteria, liberabis, lõga sectione inter neruum & asperã arteriam acuto quoq; cultello facta. Liberatũ hoc pacto neruum, summis sinistræ manus digitis apprehendes, illum modicè ab aspera arteria attollens: sexti uerò paris truncum, quà soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis: ac manibus deinde mutuò nunc sursum, nunc deorsum ductis, nerui recurrētis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum, posteaquam[z] surculos quosdã pulmoni cordisq; inuolucro à dextro sexti paris neruo dein distributos examinaueris,[a] sinistrum sexti paris neruorũ cerebri truncum à sinistri lateris soporaria diuellere conuenit: & ipsius surculos, quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarũ radicibus exporrigit, indagare: ac postmodum[b] obseruatis, quas pulmonis tunicę deriuat, propaginibus, & eo[c] surculo, quem secundùm uenæ arterialis trunci sinistrũ latus, cordis basi offert, etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq; arterię[d] truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello[e] soboles[f] recurrentem neruum hic efformantes sunt adinueniendæ. Has ubi uideris, obtusiorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistrum asperæ arteriæ latus protrudes: & leuato nonnihil stylo, truncum arteriæ à dorso, cui firmissimè cõmittitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, recurrētem neruum ad arteriæ magnæ usq; truncum liberabis: & utraq; manu, mutuoq́; tractu, ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes.[g] Reliqua uerò sexti paris neruorũ ad stomachũ series, non nisi exempto pulmone aggredietur. ac proinde, si uisum fuerit, foramine nũc inter asperę arterię cartilagines facto, illiq; fistula quapiam indita, & aspera arteria super foramen cõpressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidē suam formam manifestiùs cõmonstrat, corq; ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; mucronē, nouacula sectionem[h] induces, in dextrum ipsius uentriculum usq; penetrantem. Mox uentriculo digitis distento, spongia sanguinem semel atq; iterum elues. Vena enim caua, & arterialis uena, ut sanguis in uentriculum fluat, isq; postmodum spongia exugatur, cõprimendæ sunt. Exterso sanguine, dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo[i] tres membranæ ori uenæ cauæ præfectæ, obiter ueniunt spectãdæ. Vt uerò prorsus in conspectũ ueniant, cultello ex dextro uētriculo in cauam uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq; duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur: & auris cauitas, naturaq́;, si ipsam[k] inuerteris, facilè hac administratione cognoscētur. Deinde quum uenæ cauæ expendes orificium, coronalis uenæ[l] origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo'nam pacto cordis basim cingat, ramosq; in illius corporis superficiem deriuet, obseruabis. Hîc uelim quoq; ex uenæ cauę amplitudine stylum in[m] uenam coniuge destitutam inderes, ipsius à caua originem, ridiculamq; nostrorum Aesculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusq;

Pulmonis inflatio.

Dextri cordis uentriculi, & ipsius orificiorum membranarumq́ examen.

t 2 fi. cap. 2 lib. 4 h. dein k, k.
t 6 fig. T.
u fig. cap. 9 lib. 4 insertæ P ad E.
x 6 fig. b.
y fig. capiti 9 lib. 4 insertæ Q, Q. & 6 fig. c.
z 2 fi. cap. 2 lib. 4 q & r.
a 6 fig. d ab X.
b 6 fig. e.
c 6 fig. h.
d 6 fig. p.
e 6 fig. f.
f 6 fi. g, g.
g 14, 15 fi. lib. 5 T, V.
h ut fecilla est in 7 fig.
i 7 fig. K, L, M.
k ut F 7 fig.
l 7 fig. G
m 5 fig. & fig. ca 6 lib. 3

utriuſq; lateris inferiorum coſtarum inflammatione, Hippocratem, non mittendum eſſe ſanguinem, aſſeruiſſe contendunt: quòd cor ex uena ſine pari ſanguinẽ adeò rapiat, ut nihil ſanguinis miſsione ex uena hac educi poſsit. Quaſi uerò nunc tibi ſecanti non longè eſſet clariſsimum, cor in ſanguinis miſsione, inflammatis octo inferioribus coſtarum interuallis, nihil obſtare, ac proinde ſanguinem tunc quoq; mittendũ: & Hippocratem non adeò fuiſſe ſtupidum, ut octo humiliores coſtas ſub ſepto tranſuerſo eſſe arbitratus fuerit, & inflammationem huius ſedis ad clauiculã uſq; tenſionem etiam producere ignorauerit. Verùm hic ſermo, ne præter inſtitutũ, ad meum de uena in laterali morbo ſecanda placitũ longiùs expacietur, refrenandus uenit. quanquam mehercule nunquam magis hac de re ueritatem, quàm præſentibus uenis, indagandam arbitrer: non autem citra uenarum cognitionẽ, ſolis autorum diſtortis ſuffragijs eruendam. Porrò ſimulatq; cõiuge carenti uenæ ſtylum immiſeris, oblongus craſſuſq; baculus cauæ uenæ eſt[n] imponendus: quem quum abſq; negocio rectà per cauam ad imum uſq; uentrem protruſeris, quàm bellè Galenus & cæteri diſſectionum doctores hucuſq; hallucinati ſint, diſces, qui cauam ex iecoris gibbo, uno caudice enatam,[o] ſimiliter ac magnam arteriam in duos truncos, quorũ hic inferiora, ille uerò ſuperiora petit, diuidi cenſuerunt. Verùm hæc, quum paulo pòſt iecur aggredieris, uiſurus es explicatiùs. quanquam nihil prohibet modò, ſeptum trãſuerſum è corpore, quantum poteris, reſecare: iecurq; in ſiniſtrum latus adeò reflectere, ut poſterior ipſius ſedes in conſpectum ueniat. Quum itaq; baculum à uenæ cauæ ſede, quà cor ſpectat, ad eam uſq; regionem qua renibus uenæ offeruntur, detruſum, aliquandiu in uena ſeruaueris, animaduerteriſq; iecoris ſubſtantiã toti cauæ poſteriori ſedi non[p] obduci, cultello ſecundùm baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum à caua iecori exporrectarũ[q] ora inueſtigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes profeſſorum primarij uerba iurauerunt appellatis, ſingula ipſius argumẽta de uenarum ortu reſumes: atq; ſtudioſos, ne ex cõmentarijs nauigare diſcant, hortaberis, unicam ueritatem, non uerò autoritatem cõmendans. Porrò ſectione rurſus ad cor conuerſa, digito aut ſtylo in elatiore dextri uentriculi ſede, arterialis uenæ orificiũ[r] inquires: & cultello illi intruſo, ex dextro uentriculo aliquouſq; in arterialẽ uenam ſectionem duces. Qua facta, ſanguineq;, ſi quis inibi occurret, eluto, uiſui ſeſe arterialis uenæ orificium ſimul cum ſuis[s] membranis offert: quas, ut exactiùs contempleris, ſtylo attolles, eodemq; arterialis uenæ ductum in pulmonẽ examinabis.[t] Tunicæ etiam ipſius, ex quibus arteriæ inſtar conformatur, facilè expenduntur, modò quis ductæ iam ſectionis lateribus labris'ue animum adhibuerit. Siniſtrum cordis uentriculũ ſimiliter longa ſectione à ſiniſtræ auris radice ad cordis uſq; mucronem facta aperies, & ſanguinẽ perinde atq; in dextro exterges. Huius primùm intuebere amplitudinem, deinde cordis ſubſtãtiæ in hac ſede[u] craſsitiem: poſtmodum ſtylo[x] duas arteriæ uenalis orificio præpoſitas membranas facilè adinuenies, ac quî inuicẽ in cordis conſtrictione conniueant, obſeruabis. Vt uerò exactiùs ſe offerant, cultello uenalis arteriæ ori immiſſo, ſectionem in ipſius uſq; cauitatem[y] molieris: & adaperto diſtentoq; ore, membranas denuò cõtemplabere, plumbeo ſtylo primas uenalis arteriæ in pulmonem diſtributiones inquirens. Magnæ autem arteriæ[z] orificiũ, & membranæ ipſi præfectæ inuenientur, ſi poſt[a] alteram arterialis uenæ membranam, quæ cordis uentriculorũ ſepto uicinior eſt, digitum in elatiſsimã ſiniſtri uentriculi regionem protruſeris: is namque magnam ſubibit arteriam. & dein cultello

Caua uenæ ortus examen.

Arterialis uenæ orificij ac membranarum examen.

Siniſtri cordis ſinus, ipſiuſq; uaſorum & membranarum examen.

n in D 7 fig. & figuræ cap. 6 lib. 3.

o ut O in P & R figuræ 6.

p uti ſpectatur in 18 fig.

q ut uidere eſt in fi. 6 capiti libri 3 inſertæ ad A, B.

r ex 7 figura facturus octauã.

s 8 fig. E, F, G.

t 1 fi. cap. 15 lib. 3 B. C.

u 9 figura M, M.

x 9 fi. E, F.

y 9 figurã paraturus.

z 10 fi. A.

a ubi in 9 figura L latitat ſub E.

secundùm digitum in arteriæ orificium intruso, ex cordis uentriculo sectionem in arteriæ amplitudinē duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriæ magnæ[b] membranas in ipsarum sede, quà uasis corpori incumbunt, inspexeris, coronaliū arteriarum[c] ortus tibi occurret. adeò ut nunc nihil in corde spectandum sit reliqui: nisi fortè illo uariè dissecto, ipsius substantiam, & arteriæ magnæ, arterialisq; uenę dissectis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullū os, præter cartilagineas dictorum modò uasorum radices, in homine adinueneris, illas à reliqua cordis substantia resecabis: ut simul cum cartilaginibus, clauicularū articulationibus, & alijs quibusdam articulis peculiaribus, ad ossium cōpositionem reseruari recondiq; ualeant. Corde nunc abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examinabis: primùm quidē ipsius cartilagines, C imaginem exprimentes, & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmonem seriem. qua inuenta, aliquam pulmonis fibram seu lobum integrè à reliquo pulmone abscecabis: ac in uenæ arterialis ramum, & arteriæ uenalis & asperæ ramos, stylos intrudes: horumq; ramorum propagines, distributionisq; naturā inuestigabis. ad quod mirificè conduxerit undecunq; rupta diuulsa'ue lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeò comprimere, ut pulmonis caro, ipsius'ue peculiaris substātia, à suis quibus obnascitur uasis abscedat. Licebit modò, aspera arteria ab ipsius capite diuisa, eáque deorsum à stomacho tracta, pulmonē omnino è thorace auferre, & stomachi[d] progressum adinuenire: qui citra aliam sectionem, pulmone reiecto, unà cum neruis sexti paris illum amplexātibus, cōspectui sese offeret. Tamen ut neruorum in uentriculi orificium seriem intuearis, septum transuersum à stomacho liberandum est: ipsaq; insertio, si fortè uētriculus adhuc in corpore asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho, quà collum perreptat, facto, fistulaq; illi indita, uentriculum quàm poterit maximè inflari curabis: & deinde stomacho iuxta laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius scilicet uentriculum ademeris, è corpore trahes,[e] glandulis illis qui in medio ipsius ferè ductu plurimùm cōsistunt, similiter examinatis. Iam quoq; tempestiuum esset (si modò id antea non præstiteris) iecur à septo transuerso secernere, ac tandem ex corpore auferre. Quod ubi feceris, ipsiusq; formam diligenter cōtemplatus fueris, cultello uenæ cauæ iam flaccidæ indito, hanc lōga sectione aperies, ut exactè pateat ipsius per iecoris substantiam transitus, deinde ramorū à caua in iecur ingressus. Vbi itaq; duo præcipua illorū uideris orificia, alteri stylum quàm poteris penitissimè indes: & ablato uenæ portę, quo iam antea eam intercepisti, uinculo, illius quoq; ramo secundùm uenæ cauæ rami, cui iam stylus inest, ductum in iecur procedenti, alterum stylum immittes: & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui stylos continent, nitêris abradere:[f] ut uenarū per iecoris corpus seriem, ipsiusq; substantiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos, bilis uesiculæ meatulos obserues, & bilis uesiculā à iecoris corpore erasam inuertas, solamq; sedulò, si adhuc fuerit asseruata, contempleris. Postremò,[g] uenæ ab umbilico in iecur deductæ ingressum insertionemq; expendes, mente dein thoracis uertebrarū corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundùm longitudinē aperias,[h] ramorum quos utrinq; in costas spargit, uisurus orificia. Ramis his dissectis, arteriam ex corpore adimito, & uenæ coniuge carentis[i] propagines expendito, ut & hanc quoq; à uertebrarum corporibus liberes. Quo in opere non parum conduxerit, expendere in-

ternam

Cartilagineæ cordis substantiæ examen.

Aspera arteria.

Pulmonis.

Stomachi.

Iecoris.

Bilis uesiculæ.

b 10 fig. B,C,D.

c 10 fig. E,E.

d ut spectatur 14 & 15 fig. lib. 5.

e 14.15 fi. lib. 5 F,F.

f id ueluti uisurus, quod 13 fi. lib. 5 exprimitur ad X,Y,Z.

g 2 fig. lib. 5 F,G. 12 fi. M ad N.

h fig. cap. 12 li. 3 h,h.

i fig. cap. 6 lib. 3 G,G ab F.

ternam uenæ pari carentis in ſuo exortu ſuperficiē: uti & illorum ramorum,
qui è caua uelut in iecur exporriguntur: quò proprij uenæ corporis membra-
nea illic occurrat craſsities, roboris in uaſorum diductibus gratia efformata.
Quanquam interim hîc negligi nolim, ſtudioſorum nonnullos, quum de ſan
guinis miſsione inter diſſecandū agere ſolemus, aliquando contendiſſe, mem
branea illa uaſorum eminentia, ſanguinis in cauæ caudicem truncum'ue re-
greſſum penitus prępediri. Reſectis modò in thorace occurrentibus uenis & *Examē eorum*
k 2 ſi. cap. 2 lib. 4 h. arterijs, in propatulo eſt utriuſq; lateris ſexti paris neruorum cerebri[k] ramus, *quæ uertebrarum corporib.*
qui radicibus coſtarum exporrectus, ſub tunica coſtas ſuccingēte ad organa à *exporrigūtur.*
l eiuſdem fig. i, i, i. peritonæo circumplexa cōtendit. Vt uerò [l]neruulos cernas, quibus ramus ille
adaugetur, à thoracis uertebris tunicam coſtas ſuccingētem detrahes: quam
ubi & à coſtis quoq; diuelles, dictas uenarum arteriarumq; propagines, & ner
uos coſtis exporrectos, promptè obſeruabis: & cultelli mucrone ad coſtæ ali-
cuius os proximè adacto, tunicam expendes, quæ priuatim ſingulis coſtis ob-
uoluitur: eam dico, quam ſecundam coſtas ſuccingentem tunicam nonnulli
diſſectionū periti nuncuparunt: quæq; membrana eſt, illis reſpondens, quas,
quòd oſſa ambiunt, uulgò circumoſſales dicimus. Quanquā interim hîc circa
dorſi uertebrarum contextum, præcipuè obſeruandum ſit, num duæ coſtas
ſuccingentes tunicæ ita ueniant conſtituendę, ut una in dextro recenſeatur la
tere, cum dextra thoracem interdiuidente membrana: & altera in ſiniſtro la
tere, cum interdiuidēte eius lateris membrana: quum & ita nonnulli (uti ſuo
diximus loco) duas tunicas, coſtas ſuccingētes enumerauerint. Abſolutis hūc
in modum omnibus quæ peritonæo & tunica coſtas ſuccingente inuoluun-
tur, ſi uiſum fuerit, quàm poteris aptiſsimè coſtas in ſuas ſedes reponere cona
m Eâ partē, quæ dextræ manui ſubijcitur 8 muſc. tab. beris: &[m] oſſe pectoris quoq; cum cartilaginibus ipſi coarctatis aſſumpto, & *Muſculorū brachium, ſcapulam, thoracē caput, dorſumq; mouentiū examen.*
clauiculis etiā in ſuam ſedem repoſitis, quàm licebit ſtudioſiſsimè muſculos
eos, quos iam antea ab inſertione pendêre ſinebas, ſuis locis ſituabis: [n]primum
n 4 tab. d. dico thoracem mouentiū, [o] primum brachij motuum opificem, ſcapulæ mo
o 3 tab. Δ. torum[p] primum, [q] eum qui à pectoris oſſe & clauicula in mamillarem capitis
p 5 tab. Γ. q 4 tab. ⊙. proceſſum fertur. Quod ubi præſtiteris, ea prorſus ſerie, quam in ſecūdo libro
docuimus, omnes brachium & ſcapulam mouentes muſculos ex altero late-
re aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus pręſunt, & qui capitis, ac de-
r 4 tab. Γ. in dorſi motibus famulantur: poſtremò [r] temporalem, &[s] maſſeterem. cubiti *Temporalis & maſſeteris.*
s 4 tab. Δ. enim & brachialis, digitorumq́ue motibus ſubminiſtrantes muſculos, licebit
etiam poſt cerebri anatomen diſſecare. Neq; eſt quòd hîc prolixè commemo
ratos muſculos, ſeriatim ac ſigillatim recenſeam, quum id diffuſe in ſecundo
libro factum eſſe, minimè ignores. Cæterùm in altero cadaueris latere, uaſo-
rum neruorumq́ue ſeriem licebit ſedulò exquirere: quum id factu ſit facilli-
mum, ſi illorū deſcriptio te non lateat, in muſculorumq; ſectione probè uer-
ſatus ſis. quanquam & ego manus uaſorum neruorumq; adminiſtrationem,
utputa paulò difficiliorē, etiam poſtea perſequar. In pręſenti autem os adeun- *Oris apertio, & organorumq; in faucibus poſitorum examen.*
dum eſt: & quandoquidem iam faciei omnia extrinſecus perſecutus es, ut id
t Vt factū eſt in 6 muſcul. tab. aperias neceſſum eſt. quod nulla ratione perfeceris melius, [t] quàm robuſto cul
tro infimæ maxillæ inferioris ſedi appoſito: & poſtmodum huius, malleiq́ue
opera, maxillę inferioris oſſe diuiſo. Verùm ad eum modum oſſa, quæ ſceleto
præparando alioquin apta eſſent, propter fractam inferiorē maxillam, uitias:
& ſi illæſa maxilla, illam in altero latere in ſuo ad temporis os articulo diſſol-
uere conatus fueris, atq; ita maxilla in alterū latus reflexa, quæ in ore ſunt ad-
miniſtrare propoſueris, ſectionis claritati utcunq; oberis. Quapropter diuiſo
tt 3 ad eum

ad eum quem dixi modum, maxillæ oſſe, ipſius partes manibus extrorſum deorſumq́; ui torquebis, osq́; aperies. Inſuper è narium foraminibus obliquatum inſtar ſyphonis ſtylum in oris uſq; amplitudinem protrudes,[u] gargareonis naturam examinans. Mox cultello à gargareonis radice ad inciſorios uſq; dentes in oris tunica ſectionem duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbētibus organis liberans. In hoc opere tertium[x] neruorum cerebri par ſeſe offeret, quà linguæ & inferiori maxillæ deriuatur: dein[y] ſeptimum cerebri neruorum par[z] ſexto commiſſum, unà cum[a] ſoporali arteria,[b] interioriq́; iugulari uena. & ſi aliquantulum aſcenderis,[c] quartum quoq; neruorum cerebri par, &[d] ramos quoſdam tertij paris & quinti paris, temporali exporrectos muſculo uidebis, ſi modò unum organum ab alio ſenſim ſeparare non piguerit. Ad hæc linguæ[e] muſculi, uti in ſecundo docuimus libro, adinuenientur: in quorum adminiſtratione, neruorum in linguam excurrentium propagines, ac uenæ ſimul & arteriæ ſeſe offerēt. Muſculi etiam inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negocio occurrūt:[f] is uidelicet, qui in ore deliteſcens, cum temporali & maſſetere maxillam ſurſum ducit: &[g] is qui à proceſſu ſtylum referente enatus, ad ſummum mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea[h] tonſillæ,[i] aliæq; glandes, uaſorum diſtributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc adminiſtrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem[k] muſculi, ita prorſus atq; in ſecundo monuimus libro, ſunt aggrediēdi: ipſorumq́; nerui, dum diſſecantur, non perfunctoriè ueniunt animaduertendi. Ablato itaq; nunc unà cum lingua, oſſe υ imaginem referente, laryngeq́;, ac ſtomachi initio, inferiorē maxillam à ſuperiori prorſus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repoſitis[l] cartilaginibus: quas perinde ac cartilagines clauicularum cum pectoris oſſe articulos intercedentes, ad ſceleti conſtructionem aſſeruare nihil prohibet. Atq; ita etiam pari ratione os υ imaginem referens, & laryngis, naſiq́;[m] alarum cartilagines, cum auris & palpebrarum cartilaginibus, ad eundem uſum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares ſuccingit, ab oſſe ſedulò in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum diſcas nexum. Si uerò, quum caput dorſumq́; mouentes muſculos aggrediebaris,[n] primum dorſum agentium par ex ſententia non ſpectaueris, id modò, ablatis his quæ fauces occupabant, factu eſt facillimum: adeò ut & capitis dorſiq́; motibus præfectos muſculos, tātiſper integros aſſeruare nihil prohibeat, quouſq; inferiorem maxillam, eaq; quæ faucibus continentur, ſectionis ſerie ademeris. Quanquam hæc omnia ex ſecundo libro cuiuis obuia eſſe debeant: quemadmodum quoq; ex primi libri calce diſcitur, quî coſtæ à uertebris ad ſceleti præparationem ſint auferendæ, pectoriſq; os, & cartilagines ipſi commiſſæ, ſeruandæ. Adeò ut nihil obſtet, in propoſito cadauere caput à prima uertebra nunc liberare, in illoq́;, quæ ſequens liber enarrabit, cōdiſcere: in cuius penultimo Capite, omnia quæ in nobis propoſito cadauere adhuc uidenda ſunt reliqua, commemorabo.

u 6 muſc. tab. E.
x 2 fi. cap. 2 lib. 4 S, T, Y.
y 2 fi. cap. 2 lib. 4 r, π.
z eiuſdem fig. e.
a fi. cap. 12 lib. 3 X, a.
b fig. cap. 6 lib. 3 S.
c 2 fi. cap. 2 lib. 4 Z.
d eiuſdem fig. Q, R, b, c.
e figuræ cap. 19 li. 2.
f 6 muſc. tab. D.
g 5 ta. H, I.
h 6 tab. F.
i 1 tab. A. 6 tab. L.
k figuræ ca. 21 lib. 2.
l figura inſerta capiti 10 lib. 1.
m 4 muſc. tab. L.
n 8 muſc. tab. A, B.

LIBRI SEXTI FINIS.

ANDREAE

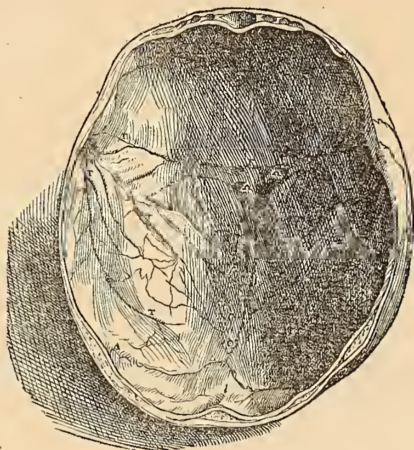
ANDREAE VESALII,

DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO PRINCIPIS ANIMALIS'QVE facultatum sedi, & sensuum organis dedicatus: moxq́; in initio omnes propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè praecedentes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

SVPERIORIS CALVARIAE PARTIS, QVAM À PRIMA FIGVRA SECTIONIS SErie diuisimus, interior superficies.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRIMA septimi libri figura, humanum caput ita adaptatum exprimit, quemadmodum id cerebro ostendendo, concinnè à collo inferioriq; maxilla dissecantibus liberatur. Praeterea tantam caluariae partem orbiculatim serra abstulimus, quanta quoq; omnium quae in caluariae continentur cauitate uidendorum gratia, auferri solet. Ut uerò eius ablatae partis imago hic quoq; occurreret, septimam sexti Capitis libri primi figuram praesenti figurae subiecimus, quòd hac interior illius caluariae partis superficies adamussim exprimatur: quae uniuersum id ante sectionem integebat, amplectebaturq;, quod prima figura potissimùm proponit. Haec namq; duram cerebri membranam adhuc illaesam, neq; aliqua ex parte pertusam, uulneratam'ue, oculis subijcit: quamuis interim istius membranae uincula diuulsimus, quae per caluariae suturas, membranae illam exteriùs cingentis gratia efformandae, porriguntur. Dein cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quae per caluariae foraminula & suturas deducta, ipsi durae membranae, ac illi quae caluariam obcingit, communes censentur. Caeterùm duorum qui figuram ambire conspiciuntur orbium humiliorem, cutis & membranae ipsi subditae cōstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Uniuersum uerò hoc orbe complexum, multisq; characteribus insignitum, duram cerebri membranam refert.

A,A Dextrum durae cerebri membranae latus, seu eius membranae pars, dextram cerebri regionem ambiens.

B,B Sinistrum durae cerebri membranae latus.

C,C,C Tertius durae membranae sinus, secundùm capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte per sectionem adapertus.

D,D,D Duo inuicem appositi ductus, uenarum modo in duram cerebri membranam secundùm ipsius uniuersum latus excurrentes.

E Uenam referens durae cerebri membranae ductus, in quem sexta caluariam ingrediens exhauritur uena.

F,F,F His characteribus uenulae indicantur, à dura cerebri membrana per caluariae foraminula ad capitis cutem, membranamq; caluariam obcingentem, transmissae, quarum frequentiores & crassiores iuxta F maximè latitantis sedem plerunq; obseruantur.

G,G,G Portiunculae fibrarum, à dura cerebri membrana per coronalem suturam ad caluariam obcingentis membranae constitutionem prosilientium.

H,H Portiunculae fibrarum, quibus sagittalis sutura uiam offert.

I,I Sedes, à qua fibrae porriguntur per suturam Λ Graecorum similem.

K Unum durae membranae tuberculum eorum quae inaequalibus caluariae sinibus, plerunq; iuxta sagittalis suturae cum coronali coitum obuijs, adnasci solent. Caput, ex quo hanc primam depinximus figuram, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorum unum K insigniuimus, & utrinq; ad anterius H unum quoq; se offert.

L Cauitas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quae inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à superciliјs serra diuiditur.

SECVNDAE FIGVRAE (QVAM SEQVENS proponet pagina) eiusdemq; characterum Index.

SECVNDA figura, sectionis serie primam subsequens, tertium durae membranae sinum longa sectione secundùm capitis longitudinem ducta, adapertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi sectiones, utrinq; nimirum ad sinum singulas, quae duram membranam duntaxat penetrarunt, & durae membranae latera ab eo membranae separarunt processu, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit. Praeter tres iam commemoratas sectiones, in utroq; latere aliam molitus sum, quae ab auris regione ad uerticem pertingens, solam quoq; duram diuisit membranā, ut illa postmodum aptè à tenui membrana posset diduci, deorsumq; (ut hic factum cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri membrana prorsus illaesa, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione eleganter commonstrans.

A,A,A Elatior sedes durae membranae processus, dextram & sinistram cerebri partes intercedentis. atq; haec sedes A & A notata, tertij durae membranae sinus costa est, caluariam contingens, & hic per medium dissecta.

B,B Hic tertij durae membranae sinus cauitas est in propatulo.

C,C Orificia, uasorumq; initia, ex tertio durae membranae sinu in tenuem membranam pertinentia. Atq; hic quidem uasorum orificia in conspicuo sunt, à laeuo huius sinus latere in tenuis membranae partem pertinentium, quae sinistrae cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic non cōspiciuntur: uerùm initia occurrunt

SECVNDA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

D,D. occurrunt uasorum in tenuem membranam, quà dextræ cerebri sedi obuoluitur, propagatorum, ac D,D & D insignitorum.
E, E, &c. Tenuis membrana, cerebrum inuestiens.
F,F,F Ductus, uasá ue in tenui membrana secundùm cerebri inuolutionum seriem excurrentia.
G,G,G Propagines notantur à ductibus secundùm duræ membranæ latera excurrentibus, in tenuem membranam pertinentes.
H,H,H Duræ membranæ portiones, à tenui membrana diuulsæ, & deorsum reflexæ.

TERTIAE FIGVRAE (QVAM SEQVENS proponet pagina) eiusdem'q; characterum Index.

In tertia figura, à tota cerebri parte supra sectionem consistente (quam, id ostensuri, orbiculatim serra in caluaria molimur) utranq; cerebri membranam, tenuem nimirum & duram, auulsimus: ac duræ membranæ processum, dextram cerebri partem à sinistra dirimentem, & in secunda figura adhuc in sua sede seruatum, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguuntur. Dein processum hunc, ut ipsius spectaretur effigies, super sinistram cerebri sedem explicatum reliquimus, dextra & sinistra cerebri partibus adeò ab inuicem manuum opera diductis, ut callosi corporis superior sedes se hic spectandam offerat.
A, A, A Dextra cerebri pars.
B,B,B Sinistra cerebri pars.
C,C,C Hîc passim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.
D,D,D Duræ cerebri membranæ processus, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hicq; ex sua sede super sinistram cerebri partem productus.
E,E,E Quum primùm dissecantes, dextram cerebri partem à sinistra diducere cõtendimus, tunc manu ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranam utrobiq; pertinent. ac proinde quum in huius

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

huius figuræ adminiſtratione id quoq; nobis faciendum fuerit, effracta eorum uaſorum initia hic oculis ſubijciuntur.

F *Ductus, uenæ modo in humiliorem ſedem duræ membranæ proceſſus excurrens, qui dextram cerebri partem à ſiniſtra diſterminat: atq; hic ductus à quarto duræ membranæ ſinus anteriori ſede enaſcitur.*

G,G,G *Ductus iam antè F inſigniti propagines, in eundem duræ mēbranæ proceſſum aliquouſq; ſurſum excurrentes.*

H,H,H *Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranæ ſinus propagati in duræ membranæ proceſſum, quo dextra cerebri pars à ſiniſtra dirimitur.*

I,I *Principia ſunt ductuum, qui à quarto duræ membranæ ſinu, uenarum prorſus modo in tenuem cerebri membranam ſecundùm ſuperiorem calloſi corporis regionem perferuntur, hicq; unà cum tenui membrana ſunt auulſi.*

K *Initium uaſis à quarti duræ membranæ ſinus termino pronati, & ſub eo cerebri corpore, quod teſtudini ſeu cameræ inſtar arcus conſtructæ aſsimilamus, in tertium cerebri uentriculum, & dehinc ad plexus cōſtitutionem excurrentis, quem ſecundæ ſeu fœtus inuolucris comparamus.*

L,L *Cerebri calloſum corpus.*

M,M *Sinus utrinq; ad calloſi corporis latera in cerebro conſpicui: quos hic aliter quàm modò præſtitimus, exprimere nequeas, quum anguſti ſint, & anguſtiores rimas plurimùm referant.*

N *Duræ cerebri membranæ proceſſus, dextram cerebri partem à ſiniſtra interdiuidentis, portio, quæ ſepto ſeu octaui capitis oſsis proceſſui connaſcebatur, olfactus organorum ſinus dirimenti.*

O,O *Tenuis membranæ portiones, à cerebro diuulſæ.*

P,P *Duræ cerebri membranæ portiones, huc deorſum ex ſectionis ſerie deflexæ.*

QVARTA

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

In quarta figura omnes duræ tenuisq́ membranarum partes, quæ in prioribus figuris occurrerunt, resecuimus: ac dein dextram sinistramq́ cerebri portionem sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectum uenire incipiant. Primùm namq́ secundùm dextrum callosi corporis latus, ubi sinus altero M in tertia figura notatus consistit, longam moliti sumus sectionem, quæ per dextrum cerebri uentriculum ducta, dextræ cerebri partis eam portionem abstulit, quæ supra sectionem habebatur, qua orbiculatim caluariam serra diuisimus. Atq́ quum idem quoq́ in sinistro latere absoluimus, sinistrā cerebri partem ita hic reposuimus, ut superiorē sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cōmonstret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.

A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra.

B, B, B Pars sinistra cerebri adhuc in caluaria relicti.

C, C, C Portio cerebri sinistra, quæ sectionis serie à reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.

D, D, D Lineæ partim cerebri anfractus, & partim narium cerebri substantiæ colorem commonstrantes. quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteum & subcinericium magis est: quicquid intra lineas habetur, adamußim album uisitur. Hac itaq́ ratione sedes E & F insignitæ, apparent luteæ. quibus uerò G & H inscribuntur, prorsus albæ sunt, & nonnunquam rubris maculis interstinctæ.
E, F.
G, H.

I, I, I Callosum corpus, utrinq́ à cerebri substantia, cui alioqui continuatur, ex sectione liberum.

K, K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistræ cerebri parti, quæ adempta est, continua.

L, L Dexter cerebri uentriculus.

M, M Sinister cerebri uentriculus.

N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.

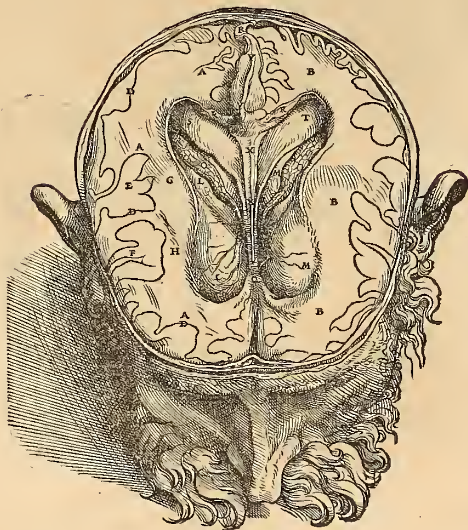
O, O Plexus cerebri, ab imagine quam cum secundina seu fœtus inuolucris similem obtinet, χοροειδὴς nuncupatus.

P, P Aranearum modo graciles uenæ, dextri & sinistri uentriculorum substantiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis ductæ uasis, quæ nuper commemoratum plexum extruunt.

Q Venulæ à iam commemoratis uasis plexum efformantibus, in tenuem cerebri membranam sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & uenulæ P notatæ) inter resecandum se offerentes.

QVINTA

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

QVINTA figura, quod ad relictam in caluaria cerebri portionem attinet, nulla ex parte cum praecedente figura uariat: atq; id solum habet propriũ, quòd callosum corpus hîc anteriori sua sede à cerebro primùm liberauimus: ac dein eleuatum, in posteriora reflexímus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponentes.

Ab A ad Q usq; — *A, A, A itaq; & B, B, B, ac dein D, D, D, & E & F, & G & H, eadem hic indicant, quae in quarta figura. Sic quoq; & L, L, & M, M, & O & P & Q eadem insinuant.*

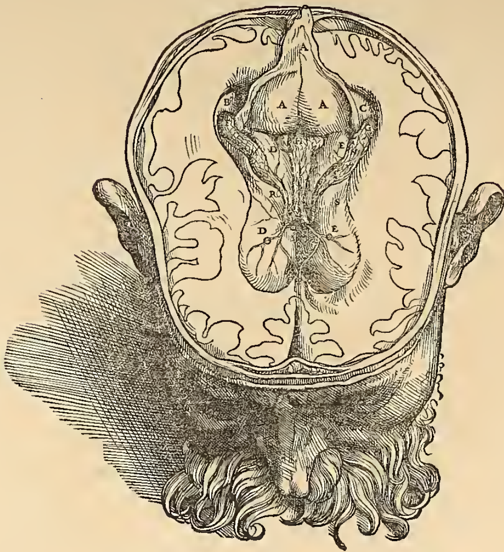
R, R, R — *Notatur inferior callosi corporis superficies. est enim id sua sede motum, atq; in posteriora reflexum.*

S, T, U — *Superiòr corporis instar fornicis seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangularis circunscriptio, quam ab S ad T, & à T ad U, & ab U ad S metimur.*

X, X — *Dextrum uentriculum & sinistrum intercedentis septi inferior pars, corpori testudinem referenti continua.*

Y, Y — *Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septum non aliter quàm modò disruptum est, depingi licuit. Et alia quoq; parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter secandum facere consueui) callosum corpus nondum in anteriori ipsius sede liberatum, modicè attollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Uerùm quum non adeò concinnè negotium in pictura, atq; in ipsa sectione, successerit, eam figuram, ne frustra paginam obliteraret, reieci.*

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

SEXTAE FIGURAE, EIUSDEMQUE characterum Index.

HAEC figura, quod ad cerebri portionem in caluaria relictam spectat, etiam quartæ correspõdet: à quinta in hoc differens, quòd corpus testudinis modo fabricatum, anteriori sua sede à cerebri substantia liberauerimus, id sursum in posteriora reflectentes, ut inferior ipsius superficies in conspectum ueniret, & uas illud etiam cerneretur, quod à quarto duræ membranæ sinu pronatum, sub corpore testudinis modo extructo fertur, & plexuum tandem non minimam partem constituit, quos secundarum imagini ueteres assimilarunt.

A, A, A *Corpus testudinis modo extructum, hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi superiorem constituit sedem, conspicuum.*

B, B *Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri substantia hic principium ducens.*

C *Portio corporis testudinem forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascitur.*

D, D *Dexter cerebri uentriculus.*

E, E *Cerebri sinister uentriculus.*

F *Arteria per inferiorem posterioremq́ dextri uentriculi sedem à dextræ soporalis arteriæ ramo, duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.*

G *Arteria in sinistrum cerebri conscendens uentriculum.*

H *Uas à quarto duræ cerebri membranæ sinu principium ducens, ac sub corpore instar testudinis efformato, in communem dextri & sinistri uentriculorum cauitatem, seu tertium uentriculum properans, totoq́ incessu miris modis implexum.*

I *Uasis H insigniti in duas portiones diuisio.*

K *Uasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.*

L *Portio nuper commemorati uasis, sinistrum accedens cerebri uentriculum.*

M *Plexus dextri uentriculi, secundinarum imagini comparatus, atq; ab arteria F insignita, & uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.*

N *Plexus sinistrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insignitis conflatus.*

O,O *Huiusmodi uenulæ cerebri substantiæ hic obnascuntur, ab illis productæ uasis, quæ K & L notauimus.*

P *A uenis quæ cerebri substantiæ hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorũ amplitudinem hàc ad tenuem cerebri membranam pertinent.*

Q *Meatus ex communi cauitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu à tertio cerebri uentriculo rectà decliuis pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo defert.*

R,S *Canales sinus' ue leuiter in uentriculorum substantia exculpti, & pituitam ad meatus nuper Q insigniti orificium deducentes.*

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI *FIGURA.*

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

*P*RAESENS *figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. in hac namq; ea cerebri substantiæ, quam in illis adhuc ex sectionis serie reliqueramus, pars ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedem in illis figuris conspicuam efformabat. dein tota quoq; cerebri portio, quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; resecta est: ut duræ membranæ occurreret processus, cerebellum ac cerebrum intercedens. Insuper duræ membranæ hic consistentes sinus, etiam hac figura aperuimus: & uas à quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinens, ex tertio cerebri uentriculo subleuatum, & à plexibus secundinæ similibus*

libus auulsum, in posteriora reflexímus: ut tertij cerebri uentriculi, seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concauitatis sedes in conspectum melius ueniret, unà cum eius cauitatis meatibus.

A,A Cerebri substantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.

B,B Cerebri substantiæ adhuc in caluaria asseruatæ sinistra pars.

C,C,C Lineæ hic passim obuiæ, illis correspondent, quas tres modò præcedentes figuræ similiter commonstrarunt. Verùm quia huiusmodi lineæ substantiæ ue cerebri diuersitas inibi duntaxat consistit, ubi cerebrum tenui membranæ uicinius est, præcedentes figuræ eam solùm in lateribus ostenderunt: hæc autem, quum tantam cerebri portionem ablatam habeat, ut iam apparens superficies in basi non procul à tenui membrana distet, etiam hoc cerebri substantiæ in colore discrimen, & dictæ nunc lineæ in basi spectantur. Quod itaq; lineis hic intercipitur,

D,D. ac D,D,D insignitur, subluteum est, & subpallidum: quod uerò extra lineas consistit, cuiq; E,E,E inscri-

E,E,E. buntur, album est, prorsusq; candicans.

F Portio soporalis arteriæ, secundùm humiliorem angustioremq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundinas imitantis cõstitutionem prorepens. Cæterùm si perpenderis, quà nam sede hic F reponatur, & quà nam in sexta figura occurrat, promptè obseruabis, quî dexter cerebri uentriculus (quemadmodum & sinister) ex posteriori suæ sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namq;, ubi plus substantiæ cerebri, quàm in sexta figura abstulimus, præsens arteriæ portio F notata, antrorsum magis uergit, quàm F in sexta, eandem quoq; insinuans arteriæ portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atq; id F & G subsequentis figuræ magis liquidò ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiæ, quàm in hac quæ ordine septima est, abstuli.

G Arteriæ soporalis portio, secundùm humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum prorepens.

H Humillima sedes tertij uentriculi: quam, ut aptiùs cerneretur, nonnihil distentam finximus.

I Meatus rectà decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiendæ paratam deferens.

K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cauitatem cerebello & dorsali medullæ communem pertinens.

L Glandula nuci pineæ non absimilis, & uasorum ex quarto duræ membranæ sinu cerebrum petentiũ fulcrum.

M,N Hanc cerebri partem, tenui adhuc membrana cerebri obductam, testes & nates cerebri appellamus.

O,O,O Duræ cerebri membranæ processus, portióue, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hanc accedũt, aut per ipsam excurrunt instar uenarum ductus, partim à primo secundoq; duræ membranæ sinibus, partim uerò à quarto pronascuntur.

P,P Duræ cerebri membranæ dexter seu primus sinus.

Q,Q Duræ cerebri membranæ sinister seu secundus sinus.

R Primi & secundi duræ membranæ sinuum congressus, quem Græcorum nonnulli ληνὸς, quod est torcular, appellarunt.

S Principium tertij duræ membranæ sinus.

T Quartus duræ membranæ sinus, similiter atq; alij hic per sectionem adapertus.

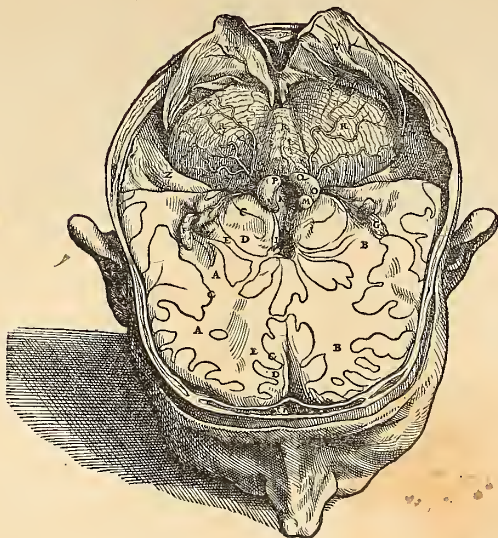
V Vas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.

X,X Hac sede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum, sese offert.

Y Ductus, uenarum modo à quarto duræ cerebri membranæ sinu in tenuem membranam pertinentes, quà cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.

Z,Z Duræ membranæ sedes, qua ossi omnium totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti, adnascitur. hanc namq; caluariæ regionem incumbente ipsi cerebro deteximus.

OCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

OCTAVA figura à ſeptima in hoc uariat, quòd hic adhuc cerebri plus reſecuerimus, & cerebri teſtes longa ſectione in hoc diuiſerimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hic diſſecta, atq; in poſteriora reflexa cernitur. Quum itaq; præſens figura pleraq; cum ſeptima habeat communia, in hac A A, & B B, & C C, & D D, & E E, & F & G & H, idem quod in ſeptima, indicant. Verùm arteriæ F & G inſignitæ, tanto magis hic quàm in ſeptima antrorſum uergunt, quanto magis cerebrum uerſus baſim in ſeptima quàm in ſexta ablatum eſt.

A uſq; ad H.

I Meatus rectà decliuis deſcendens, cerebriq; pituitam ad peluim deferens.

K Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu, qui ex tertio uentriculo inter teſtes in quartum uentriculum pertinet.

L Ne L in umbra prorſus latitaret, aut ſi ſuo poneretur loco, & eius nomine, quo in conſpectu eſſet, umbra ueniret exſculpenda, itaq; delineatio hic omnino uitianda, id L ad anteriorem cerebelli partem repoſui, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum fertur.

M Glandulam hic adhuc reliquimus, quæ pineæ nucis formam oſtendens, uaſorum ex quarto duræ membranæ ſinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.

N,O,P,Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante ſectionem unicum eſt, atq; in ſeptima figura M & N inſignitur: hic uerò ex ſectionis ſerie diuiſum diductumq; occurrit. ac N & O eius corporis ſedes indicant, quibus teſtium nomen accommodatur. P uerò & Q, illas inſinuant ſedes, quas nates ferè nuncupamus.

R,R,R Cerebellum, tenui adhuc obductum membrana.

S,S,S Vaſa, uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.

T,T Pro-

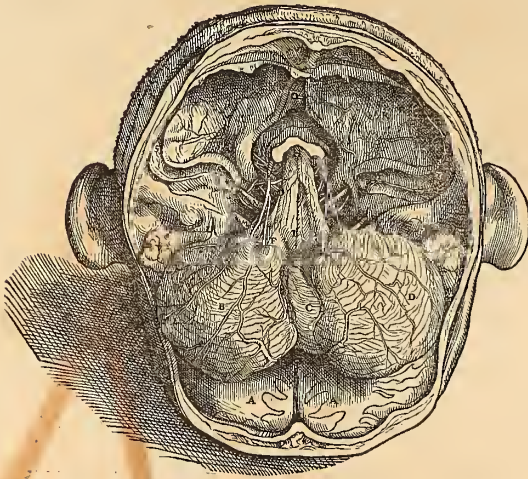
T,T Propagines uaſorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ ſecundùm dextri & ſiniſtri uentriculorum cerebri poſteriora ſurſum conſcendunt, plexus efformaturæ, quos ſecundinæ diſſectionum proceres contulerunt.

V,V Duræ membranæ proceſſus, qui ſuperiorem cerebelli ſedem à cerebro dirimebat.

X,X Propagines notantur à uaſis, dictum nuper duræ membranæ proceſſum implicantibus, in tenuem membranam, qua cerebellum ueſtitur, excurrentes.

Z,Z Idem hic Z & Z notant, quod in ſeptima figura: duram uidelicet cerebri membranam, oſſi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

IN hac figura, eadem cerebri portio, quæ in octaua, ſeruatur. uerùm præſens figura in faciem prorſus repoſita, eum duræ membranæ proceſſum abſciſſum habet, qui cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorſum è ſua caluariæ ſede manibus protractum, ac deorſum modicè inuerſum propendet: ut ipſius regio, caluariæ aliàs contigua, oculis ſubijceretur, & dorſalis medullæ cauitas uideretur, alteram quarti uentriculi partem conſtituens. Adhæc, præter uenarum quarundam & neruorum progreſſus, etiam primus & ſecundus duræ membranæ ſinus hic aperti adamuſſim exprimuntur.

A,A Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, & hic in ſua ſede adhuc aſſeruata.

B,C,D Tribus his characteribus cerebellum deorſum ex ſua ſede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorſali medullæ cōnatum. Verùm B priuatim cerebelli dextram indicat ſedem, caluariæ ſinui P notando correſpondentē. D uerò ſiniſtram, quæ illi caluariæ ſedi inſidet, cui R inſcribam. C autem cerebelli media pars inſignitur, uermi nō abſimilis, & ſuis finibus eos conſtituēs proceſſus, quos uermiū imagini cōparamus.

E Poſterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformium proceſſuum poſterior recenſebitur.

F,G,H Dorſalis medullæ pars, adhuc in caluaria cōſiſtens. ac F & G huius partis ſeu dorſalis medullæ ſedes indicant, quibus cerebellum connaſcitur. H uerò ſedem dorſalis medullæ ſignificat, è caluariæ amplitudine procidentem.

I Dorsalis medullæ sinus, calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediam cauitatem constituens uentriculi medullæ dorsali & cerebello communis.

K Vasa seu ductus uenis quàm simillimi, & hàc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranæ sinus exhauriuntur. atq; ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.

L Et hàc quoq; ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam porrigitur, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertexunt.

M Quintum cerebri neruorum par.

N Sextum cerebri neruorum par.

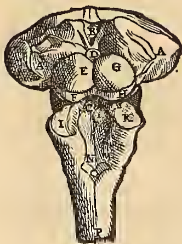
O Septimum par neruorum cerebri. atq; hîc uidere est, quot surculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsalis medullæ initio, nequaquam uerò à cerebello, ducant.

P, Q, R Sinus occipitis ossis, quibus correspõdet cerebelli figura. nam B cerebello inscriptum, P congruit. C autem, Q. D uerò, R.

S, S, S Dexter seu primus duræ membranæ sinus, hic cultelli mucrone adapertus.

T, T, T Sinister, seu secundus duræ membranæ sinus. In nulla autem cerebri delineationum, horum sinuum incessus ita conspicuè, ac in præsenti, oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAC figura eam cerebri portionem expreßimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: dein cerebellum à dorsalis medullæ hic conspicua parte ademptum est: & cerebri testes, & nates, & glans, pineæ nucis imaginem referens. ac postremò cauitas ea dorsalis medullæ, quæ cum cerebelli cauitate quartũ cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

A, A Cerebri pars, dorsalem producens medullam, hicq; ex reliquo cerebro resecta.

B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens: cuius terminum, in quartum

C. pertinentem uentriculum, C insigniui.

D Cerebri glans, nucis pineæ imagini à dissectionis professoribus aßimilata.

E, F, G, H His characteribus, cerebri testes ac nates indicantur. uidentur namq; dissectionis proceres gratia lineæ inter E ac F, & inter G & H conspicuæ, superiora tubera E & G insignita, ab inferioribus F & H notatis distinxisse: ac superiora testes uocauisse, quòd illis glans, penis quasi modo incumbit: inferiora autẽ, nates, quòd meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis terminus, podici conferri poßit.

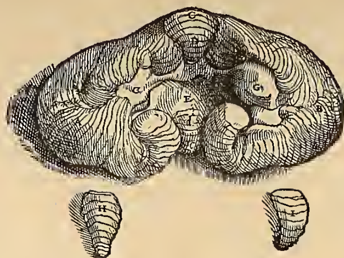
I, K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.

L, M, N, O Cauitas dorsalis medullæ initij, alteram partem quarti uentriculi constituens, calamiq; cauitati aßimilata, quam scribentes atramento intingimus. Sedes enim L insignita, eius calami cauitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis aßimilari possunt, quæ in cauitatis calami lateribus consistunt. O uerò mucronem, quo characteres formamus, exprimit.

P Dorsalis medulla hic præsecta est, quà in uertebras procidens, caluariam egreditur.

VNDE-

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsáq; adeò dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem suam sedem, qua dorsalem spectat medullam, commonstrans. Ac proinde regiones ipsius, quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionem efformat quarti uentriculi, cerebello & dorsali medullæ cõmunis. Porrò ad humiliorem præsentis figuræ sedem, tanquam ex alio quouis cerebello exsectos pinximus fines mediæ partis cerebelli, ut exactiùs processuũ uermis imaginem referentiũ natura cõspiceretur.

A *Dextra cerebelli pars, tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellũ hic ea membrana denudatum apparet.*

B *Sinistra cerebelli pars.*

C,c *Media cerebelli pars. ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uerò posteriorem.*

D,d *Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uerò d.*

E *Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullæ sinu quartum uentriculum constituit.*

G,G *His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.*

H *Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.*

I *Posterior finis mediæ partis cerebelli, à quopiam cerebello exectus.*

DVODECIMA SEPTIMI *LIBRI FIGVRA.*

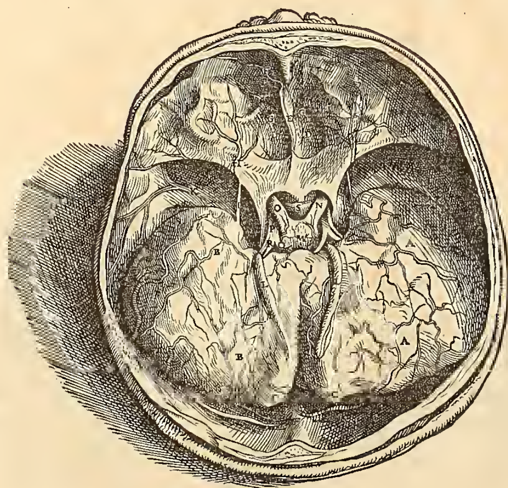

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

Hac figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariæ autem cauitate cerebellum hic euulsimus, ea tantùm cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verùm illa cerebri portio hic in sua non consistit sede: sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariæ basi aliquousque reflexa: ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus, forma neruis non absimiles, & olfactui subministrantes: quorum sinister e sua sede cum ipso cerebro eleuatus est: dextro adhuc duræ cerebri membranæ, quà octauo capitis ossi obducitur, connexo.

A,A *Cerebri pars dextra.*
B,B *Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc, quemadmodum & dextra pars, obuoluta.*
C *Dextrum olfactus organum, in sua sede adhuc seruatum.*
D *Sinistrum olfactus organum, unà cum cerebro in posteriora reflexum.*
E *Sedes, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaque regio duræ membranæ hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.*
F *Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot surculis excurrens.*
G *Septum, sedes olfactus organis incisas interdiuidens.*
H *Duræ cerebri membranæ processus portio, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit.*
I,I *Cerebrum, quod passim excauatæ sibi in caluaria cauitati respondet, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocarunt processus.*
K *Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.*
L *L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cauitatis latitat, & parui etiam est momenti: quando-*
M. *quidem caluariæ tantùm indicat sinum, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, quæ mediam cerebelli*
N.O. *partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O uerò dextrum seu primum sinum in-*
P.Q. *dicat duræ membranæ. P autem tertium. Q secundum, seu sinistrum.*

DECIMATERTIA SEPTIMI *LIBRI FIGVRA.*

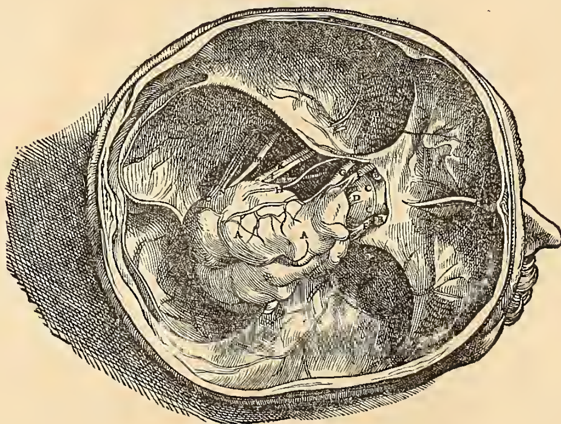

DECIMAETERTIAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

HAEC figura occipitio prorsus innititur: uniuersáq; cerebri substantia, quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet: ut olfactus organa, & coitus uisoriorum neruorum, & maximi soporalis arteriæ rami, in conspectum uenirent.

A, A *Dextra cerebri pars, quam adhuc tenuis cerebri obtegit membrana.*
B, B *Sinistra cerebri pars.*
C, C *Cerebri tubera, à papillarum similitudine mamillares processus nuncupata.*
D, D *Sinus seu sedes olfactus organis paratæ.*
E *Septum, olfactus organis paratas sedes interdiuidens.*
F, F *Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus C & C insigniti congruunt.*
G, G *Utrinq; notatur uena caluariam ingredientium sexta.*
H *Uena caluariam ingredientium quinta.*
I *Uas uenæ correspondens, quod in tenuem cerebri membranam à uasis excurrit in dura membrana consistentibus.*
K *Principium eorum ductuum, qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uenæ essent arterijs commissæ.*
L, L *Olfactus organa, hic unà cum cerebro à dura membrana deorsum diuulsa.*
M *Neruorum uisoriorum coitus.*
N *Uisorius neruus, dextrum petens oculum.*
O *Uisorius neruus, sinistrum petens oculum.*
P *Soporalis arteriæ ramus, duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.*
Q *Arteriæ P notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.*
R *Arteriæ P notatæ propago, hic in tenuem cerebri membranam sparsa.*
S *Portio peluis, cerebri pituitam excipientis.*

DECIMAQVARTA SEPTIMI *LIBRI FIGURA.*

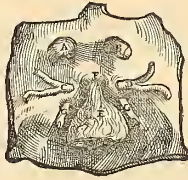
DECIMAEQVARTAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

CAPUT hic in sinistram aurem reclinatum iacet, caluariæ cauitatis basim exprimens, dura cerebri membrana

membrana adhuc succinctam. Atq; tanta nunc duntaxat cerebri dorsalisq; medullæ asseruatur portio, quanta cerebri neruorum paribus uidendis sufficit. Uisoriorum porrò neruorum exortum coitumq; resecui, ne peluis nimium lateret, quo cerebri pituita excipitur.

A, A *Modica cerebri portio, unà cum dorsalis medullæ initio.*
B, B *Nerui uisorij, ea parte hic tantum conspicui, qua caluariæ cauitatem egrediuntur.*
C, C *Peluis, cerebri pituitam excipiens.*
D *Hic in peluim pertinet meatus, cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens.*
E *Dextræ soporalis arteriæ ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.*
F *Sinistræ soporalis arteriæ ramus, duram cerebri membranam perforans.*
G *Secundum cerebri neruorum par.*
H *Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.*
I *Tertij paris neruorum cerebri craßior radix.*
K *Quartum neruorum cerebri par, tertij paris craßiori radici conterminum.*
L *Minor radix quinti paris neruorum cerebri.*
M *Quintum neruorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.*
N *Sexti paris neruorum cerebri principia ac surculi.*
O *Septimi paris neruorum cerebri principia ac surculi.* *Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absq; characterum opera promptè, uel ex proximè præcedentibus figuris percipitur.*

DECIMAQVINTA SEPTIMI *LIBRI FIGURA.*

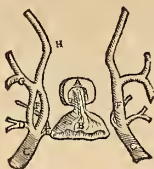
DECIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

PRAESENTI figura portionem eam cauitatis caluariæ dura cerebri membrana adhuc succinctam depinximus, quæ supra oßis cuneum imitantis medium habetur, unà cum modò indicandis organis. Abs re namq; fuisset, integrum caput harum particularum gratia delineare.

A, B *Neruorum uisoriorum portiones.*
C *Sinistri lateris arteria, quæ duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uerò in dextrum cerebri uentriculum digeritur.*
D *Dextri lateris arteria.*
E *Hic peluis collecta, & à tenui membrana cerebri omnino diuulsa, propendet, qua cerebri pituita ex tertio illius defluens uentriculo excipitur.*
F *Foramen, quo peluis infundibuli modo extructæ finis glandem petit, cerebri pituitam excipientem.*
G, G *Secundi paris neruorum cerebri portiones.*

DECIMA-

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

DECIMAESEXTAE FIGVRAE, EIVSdemq́ue characterum Index.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, unà cum pelui, seu infundibulo, quo pituita huc defertur, quodq́ue hic flaccidum propendet. A lateribus uerò, arteriarum soporalium portiones, quæ reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expreßimus, uti nobis inter secandum occurrêre. Atque ut eæ arteriarum portiones sese uariè secantibus offerunt, ita quoque uariè eas delineauimus.

A *Glans, cerebri pituitam excipiens.*

B *Peluis, seu infundibulum, cerebri pituitam super modò dictam glandem deferens.*

C, C *Arteriarum portio, quæ secundùm foraminis ipsius gratia in caluaria exculpti ductum obliquè fertur.*

D *Sinistræ arteriæ ramus in duræ cerebri membranæ sinistrum latus excurrens.*

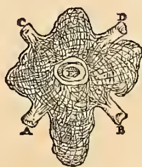
E *Arteriæ sinistræ portio, per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.*

F, F *His sedibus diuersam arteriarum sedem delineauimus. ac dextrum quidem F arteriam notat ea serie ductam, ut hic in ramos non dirimatur. sinistrum autem F arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, dissectam insinuat.*

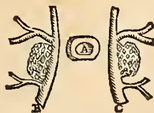
G *Arteriæ sinistræ portio, duram cerebri perreptans membranam, ac partim in sinistrum cerebri uentriculum, partim in tenuem membranam hic cerebri basi obductam digesta.*

H *Propago sinistræ arteriæ, per foramen secundi paris neruorum cerebri caluariam egrediens, ac neruum deinde uisorium oculumq́ue petens.*

DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI FIGURA.

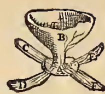

HAC figura reticularem plexum finximus, cuiusmodi is esse A, B. *deberet, qui Galeni descriptionibus conueniret. Significat itaque A & B, arterias caluariam subeuntes, moxq́ue in mirabilem illum ple*C, D. *xum diffusas. C uerò & D ramos, in quos plexus illius propagines colliguntur, quiq́ue illis prorsus arterijs magnitudine respodent, quas A & B indicauimus. Cæterùm E glandem notat, pituitam cerebri excipientem.*

PRAESENTI figura, arteriarum ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac boum capitibus ferè obseruamus. Hanc autem proponere libuit, ne quis nos latêre arbitraretur, quæ illorum animalium hic A. *cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura A di*B, C. *ctam iam sæpius glandem: B & C arteriarũ sedem, qua primùm caluariam ingrediuntur.*

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

Parva hac figura erectam finximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditam distillat. ac dein hic finximus quatuor ductus, à glande pituitam per proxima glandi foramina deferentes. Indicet igitur A glandem, cui pituita instillatur. B peluim, qua hæc ducitur. C uerò & D, E, F meatus ad faciliorem pituitæ huc decumbentis egressum paratos. (A, B, C. D, E, F.) *Porrò præter has septimi libri figuras, ad earum potißimùm cognitionem spectantes, quæ in caluariæ habetur cauitate, etiam huc faciunt duæ figuræ mox ad finem primi Capitis libri quarti additæ, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimentes. quum uerò illic earum indicem non admodum succinctum necessariò complexi simus, abs re prorsus esset, easdem hic quoq; reponere. Præterea figuræ, oculi constructionem exprimentes, etiamsi ad septimum referantur librum: tamen Capiti decimoquarto, quod oculorum fabricæ dedicabitur, illas præponam, quum nulli alteri quàm illi famulentur Capiti.*

SEPTIMI LIBRI FIGVRARVM, ET earundem Indicum finis.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE, quemadmodum & sensus quocq;, ac motus ex nostro arbitratu pendentis, extructum esse. Caput I.

Quid quintus liber & sextus pertractarint.

INSTRVMENTA nutritioni famulantia, duobus proximè præcedentibus libris utcunq; aggresßi sumus. Prior namq; cibi & potus organa (in quorum præcipuo uiscere cõcupiscibilem animam residere diximus) enarrauit. Posterior autem eas partes recensuit, quibus aereæ substantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; munus concreditur: in quorum primario uiscere uim irascibilis animæ insitã esse innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum suffragijs non adeò acquiescẽtes, ut & animæ principatum in corde collocari, neruosque ab illo originem ducere, donaremus. *Septimi libri argumentum.* Quaproptet quum sensus motusq; arbitrarij, & principis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur & memoramus) fomes adhuc recensenda superfit, præsens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes *Cerebri functionũ & partium breuis enumeratio.* uniuersas unà cum sensuum organis pertractaturus. Quemadmodum itaq; cordis substantiæ, uitalis animæ uis, propriæq; iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur: ac ut iecur crasßiorem sanguinem, naturalemq; spiritum, & cor sanguinem impetu per corpus ruentem, unà cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atq; hæc uiscera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas exhibent materias: sic quoque cerebrum in proprijs sedibus, suoq; muneri appositè subministrantibus organis, animalem spiritum longè clarisßimum tenuisßimumque, & qualitatem ferè potius quàm corpus parat: quo ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; instrumenta, per neruos, tanquam per funiculos, continuò distribuit, ea nunquam spiritu, qui præcipuus eorum instrumentorũ functionis autor cẽsetur, destituens: nõ minus sanè quàm iecur & cor nullas corporis partes

partes suis quas illis impertiunt materijs (tantisper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiamsi non semper cùm qualitate, tum copia easdem diffundāt. [a] Nerui igitur cerebro id præstant, quod [b] magna arteria cordi, & [c] caua iecori, ut qui paratum à cerebro spiritum illis quibus hunc mandari oportet instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites & nuncij cēseantur. Cæterùm animali spiritui materiā suppetit uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie [d] duram membranam & [e] tenuem, quibus cerebrum inuoluitur accedentibus abundans: & dein aer quem uersus cerebrum tum per foraminula priuatim odorum occasione in [f] octauo capitis osse exsculpta, tum cōprimis per ea caluariæ [g] foramina quæ palatum & fauces spectant, inter spirandū attrahi multo antè diximus. Ac aer quidē undequaq; ubi aditum reperit, in cerebri [h] dextrum & [i] sinistrum, & horum [k] medium uentriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus etsi copiosissimus in [l] omnibus cerebri membranarum uasis sinibus'ue habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos plurimus à præcipuis arteriarum [m] ramis fertur, quæ ad [n] glandis cerebri pituitam excipientis latera porriguntur. Ab his namque non minimæ [o] soboles tenuis membranæ processibus suffultæ, per humillimas dextri sinistriq; uentriculi sedes ingrediuntur, tandem per totum uentriculorū progressum in illorum amplitudinem incedentes. Verùm præter has arterias, à [p] quarto duræ membranæ sinu [q] uas quoddam sub [r] corpore testudinis cameræ'ue instar arcus extructæ imaginem referente, in anteriora cerebri per communem dextri sinistriq; uentriculi cauitatem contendit. quod post uarios implexus, in [s] duas tandem portiones bipartitum, una ad dextrum, altera ad sinistrum uentriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtum, [t] rete efformat, quod fœtus inuolucrorum substantiæ potissimùm comparatur. Ab aere itaq; in cerebrum ingresso, ac uitali illo spiritu ob frequentes sanè anfractus ad cerebri usus magis magisq; adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uētriculis, & ipsorū cōmuni cōcauitate tertio'ue uētriculo animalis spiritus à cerebri uirtute elaboratur. Huiusq; portio ab eo cerebri [u] uētriculo per oblongū meatū inter [x] cerebri corpora quæ clunibus & testib. assimilātur porrectū, in cerebelli uentriculū fertur, quem partim cerebelli sinus, partim dorsalis medullę initij cauitas efformāt. Ab hoc uentriculo in [y] dorsalem medullā, atq; ita in neruos ab illa propagatos, animalis spiritus nō mediocris portio digeritur. A' reliquis autem cerebri uentriculis, spiritus in neruos ab illis proximè principiū ducētes, ac sic in sensuum motusq; arbitrarij organa dispensatur. Verùm interim non admodum anxiè disceptamus, num spiritus ille per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias) an secundùm nerui corporis latera luminis modo ad columnam dirigatur: an uerò neruorum dūtaxat cōtinuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hactenus sanè cerebri functiones in uiuorum animaliū sectionibus admodum probabiliter & uerè quodammodo possum assequi. Sed quî in imaginatione, ratiocinatione, cogitatiōe, memoria (aut quomodocūq; aliter, nescio quorū dogmatib. acquiescēs, principis animæ uires subdiuidere, aut enumerare uelis) cerebrū suo fungatur munere, haudquaquā ex sentētia apprehendo. neq; quicquam insuper ab Anatomico, uel theologorū omnem rationis uim ac totam ferè principis nobis uocatæ animæ facultatē brutis animalibus adimentium occasione, indagandum puto: quū cerebri nimirum constructione simia, canis, equus, felis, & quadrupeda quæ hactenus uidi omnia, & aues etiam uniuersæ, plurimaq; piscium genera, omni propemodum ex parte homini correspondeant: neq; ullum secanti occurrat discrimen, quod secus de

Brutorum cerebri constructionem ab hominis non differre.

a 2 fi. ca. 2. & 2, 3 fig. ca. 11 lib. 4.
b fi. cap. 12 lib. 3.
c fig. ca. 6 lib. 3.
d Quicqd detectū est in 1 fig. & 2 fig. H, H.
e 2 fig. E, E, E.
f 8 fig. ca. 6 lib. 1. A, B, A.
g passim circa M fi. 3 cap. 12 lib. 1.
h 4, 5 fig. L, L.
i 4, 5 figu. M, M.
k 7 fig. H.
l Tota fig. ca. 14 li. 3.
m 16 fi. C, C. aut fig. cap. 14 lib. 3 L.
n 16, 18 figura A.
o 14 fi. E. F. aut 6, 7. 8 fig. F, G.
p 7 fig. T.
q 7 fig. V, aut 6 figu. H, I.
r 6 fig. A, A, A.
s 6 figu. in K, L.
t 6 fi. M, N.
u 7, 8 fi. ab H per K in 1 fig. nonæ. & E figu. undecimæ.
x 10 fig. E, F, G. H.
y 9 fig. H.

hominis, quàm illorum animaliũ functionibus statuendum esse præscribat. nisi fortè quis meritò dicat cerebri molem homini, perfectissimo sanè quod nouimus animali, obtigisse maximam, eiusq; cerebrum etiam tribus boum cerebris grandius reperiri: & dein secundùm corporis proportionẽ mox simiæ, dein cani magnũ quoq; nõ secus obtingere cerebrũ, quàm si animalia cerebri tantum præstarẽt mole, quãto principis animæ uirib. apertius uiciniusúe donata uidētur. Verùm quo magis cordis, iecoris, testiũ, hisq; subministrantiũ organorum, quorũ functiones (ne quid de generatione & corruptione dicam) nos cum multis animalib. certè cõmunes obtinere nõ ambigimus, naturã examino, quantoq; minus de principis animę munijs aliter quàm sanctissima uerissimaq; nostra docet religio, statuendũ mihi persuadeo: tanto sanè magis admiror, apud scholasticos theologos perinde ac apud plebeios philosophos legi, hominis cerebrũ tribus donari uẽtriculis: ac horum primũ frontiq; conterminum, sensus cõmunis uocari uentriculũ: quòd ab hoc quinq; sensuũ nerui suis instrumẽtis deferãtur: quodq; dein horũ neruorũ beneficio, odores, colores, sapores, soni & tactiles qualitates in ipsum pertingãt. Ac proinde, illi homines præcipuũ primi uentriculi munus esse censent, ut obiecta quinq; sensuũ is recipiat, illaq; meatu quodã in secundum uentriculũ, in capitis medio repositum transmittat, ut iste de obiectis imaginari, ratiocinari & cogitare possit. Secundo enim uentriculo cogitationẽ, seu rationem tribuunt: tertiũ (qui occipitium sibi uẽdicat) memorię cõsecrantes. In hunc namq;, secundũ uentriculum omnia quæ ex obiectis illis, de quibus abundè ratiocinatus est, memoriæ mandari statuit, cõmodè deponere astruũt. subijciẽtes dein, tertium uentriculum ista, prout humidior siccioŕue est, aut ocyus, aut tardius sibi, uelut in ceram, uel cõtrà tanquã in lapidem duriorẽ, insculpere: & pro sculpturæ leuitate, aut difficultate, quæ ipsi delegantur, aut breuiori, aut lõgiori tẽporis interuallo asseruare. Cęterùm hunc tertium uentriculũ illa nõ sibi aut retinere aut insculpere docent, sed secundi uentriculi gratia: nimirũ ut quoties hic de aliquo memoriæ sinui cõcredito, ratiocionari instituit, ille ocyus hoc quicquid est, in secundum uentriculum mandet, ac ueluti in rationis officinam uersandum exporrigat. Huiusmodi sanè opificis rerum Dei in corporum fabrica artificium nunquam inspicientium, sibiq; liberas undique sententias arrogantium sunt figmenta, non absque graui profectò impietate excogitata. quàm enim illi in cerebri constructione enarranda aberrent, sequens sermo ostendet, eadẽ methodo qua in quinto & sexto libris usus sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionẽ, ipsius partes seorsum singulas unà cum omnibus sensuum instrumentis explicaturus.

Thomæ, Scoti, Alberti & eius cohortis scriptorum de cerebri uentriculis opinio.

DE DVRA MEMBRANA CEREBRVM AMbiente, & membranula sub cute caluariam obcingente. Caput II.

DVRA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim, externa ipsius exhibetur sedes uniuersa, supra scissuram cõsistens, qua cerebrũ ostensuri, caluariã diuidere solemus. Secunda uerò, eam membranæ partem interna commonstrat sede. uti etiam nona, duodecima, decimatertia, & magis adhuc decimaquarta internam duræ mẽbranæ sedem illis regionibus proponunt, à quibus cerebrum aut cerebellum in illis figuris iam sectionis serie euulsum est. Cæterùm membranæ processum inter dextram & sinistram cerebri partes deductum, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insternitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris duræ membranæ occurrunt sinus, uti etiam optimè figura Capitis decimiquarti libri tertij. Porrò membranam caluariæ exteriùs obductam nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq; circundetur, totaq; ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

QVEMAD-

QVEMADMODVM sanè uniuersam corporis trunci cauitatem sub[a] septo transuerso conspicuã,[b] peritoneo contineri,idq; instar sacci cuiusdã ipsi impositã amplecti recensuimus,ac pariter,ut costas succingentẽ mẽbranam omnia quę in thorace collocãtur,ambire commemorauimus:ita etiã uniuersa caluarię[c] cauitas cerebro excipiẽdo adaptata,quadã subducitur[d] mẽbrana, quã propter crassitiem,qua cæteris,nõ cerebri modò,uerùm totius etiã corporis pręstat membranis,crassam,& ab insigni duritie durã, uti & cuticularẽ, nuncupamus.Hęc nõ minus quàm peritonęũ,& costas succingẽs membrana, unica cõtinuaq; uisitur,adeò ut ipsius sitũ,& externę suę superficiei formã magnitudinẽq;,ossiũ cognitio elegãter edoceat.Nullũ enim caluarię os priuati alicuius usus gratia, in caluariæ cauitatẽ[e] extuberare scripsimus,cui hęc mẽbrana nõ cedat,seq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullũ in ea cauitate narrauimus[f] sinũ, quẽ hæc quoq; mẽbrana non impleat,præter cuneiformis ossis[g] sinũ,cui[h] glãs pituitam cerebri excipiens incũbit,& eos[i] sinus,qui præcipuis soporarię arterię[k] propaginib. ad glãdis illius latera excurrentib. cedunt,ad pituitęq; defluxum censentur accõmodi. In horũ namq; sinuũ regione, dura mẽbrana à caluaria abscedit,& inter mẽbranam & caluariã glans ea,dictęq; arteriarũ propagines consistunt.quũ interim per reliquã caluariæ cauitatẽ,membrana ossib. proximè,& citra alicuius corporis mediũ sit attigua, eumq; in modum illi ferè primùm cõmittatur,quo inuicẽ accumbẽtes musculi mutuò hęrere cõnectiq; solent.quanquã eo cõnexionis genere in capitis basi mẽbrana firmius,quàm in lateribus,& uertice,& fronte,& occipitio,ossib.affirmetur. Deinde uniuersis acutiorib.in caluarię cauitate descriptis[l] ossiũ processibus, uti & caluarię[m] foraminũ in hãc cauitatẽ spectantiũ orbibus,pertinacissimè nõ secus cõnascitur, quàm si ab ipsis originẽ duceret. Adhęc caluariæ etiã adnectitˢ suturis, at cõnexu nõ ęquè ualido, atq; is est, quẽ ad ossiũ processus molitur: quòd nimirũ ille instar simplicis tantũ lineę, non autẽ notatu digna amplitudine,huius modo, accidat. Verùm interim dura mẽbrana,non solũ suturis cõnascitur,sed tenues membraneasq; fibras,etiã per illas uersus capitis exteriora trãsmittit,quę superiori caluariæ parte à dissecantib. abstracta,in dura mẽbrana simplicis instar lineę[n] extuberant,ipsiusq; superficiẽ asperam ostendũt, suturarum situm in illa quoq; referẽtes. Cæterùm præter fibras,externã duræ mẽbranæ superficiem minus etiã æqualem reddunt[o] tubercula quędã in uertice iuxta sagittalis suturæ cum coronali[p] coitum,subinde inæqualiter prominẽtia,paresq; sibi in caluaria[q] sinus obtinẽtia,quib. ualidè innascuntur. Vnde etiã hęc non obiter,neq; per transennã expendenda ueniunt,ne minus cauti in cauteriorũ administratione & capitis cõtusionibus caluariã perforemus.etenim nulla horum tuberum habita ratione,membranã unà cum osse haud leui malo pertũderemus: quòd in his locis,uti in suturarũ quoq; regionibus,illa ab osse difficulter abscedat,& nõ insigniter ab externa caluarię superficie remoueatur. Præterea mẽbranæ ad caluariã connexum, & exterioris ipsius superficiei asperitatẽ,[r] uenulæ quædã adaugent,per caluariæ suturas & quędam foraminula partim ex dura mẽbrana ad caluariæ inuolucra,partim ab ipsis inuolucris ad duram membranam pertinẽtes.Porrò hæc nõ toto suo corpore,ad hunc quẽ diximus modum,caluariæ ossibus est attigua,sed[s] magnã sui portionem inter cerebrũ ac cerebellum insinuat,quæ uniuersam cerebelli superiorẽ sedem integẽs, cerebri regionem cerebello incumbentem ab illo interdiuidit,ac ueluti subleuat.

a 7. muscu. tab. Δ.
b 1,2,3 fi.li. 5 A, B, C, D.
c Hæc occurrit simul in 6 & 7 figuris cap.6 lib.1.
d 1 fi. A, A, B, B, 2 fig. H, H. dein in tota caluariæ basi in 14 figu.
e Quæ in cauitatẽ caluariæ extuberãt sedes, in 6 & 7 figuris ca. 6 li.1 spectãtur.
f Sinus quoque in iisdẽ occurrũt figuris.
g 6 fi. ca. 6 lib.1 M.
h 16 fig. A. 16 fi. cap.6 lib.1 O, P.
k 16 fi. E, F.
l Et hi quoq; ex 6 fi. ca.6 li. 1 sunt petendi.
m In eadem potissimum figura.
n 1 fi. G, G. H, H, I, I.
o 1 fi. K. & sub H proximum G.
p 1 fi. ubi H, H coincidit in G, G. aut 3 fi. ca. 6 li. 1 B.
q 4 fi. ca. 12 li. 1 Ω, Ω.
r 1 fig. F, F. & fi. ca. 14 li. 3 X, X.
s 7 fi. O, O, O, O. 8 figura V, V.

Duræ membranæ situs, numerus, magnitudo, & forma.

Duræ membranæ ad caluariã nexus, & externæ ipsius superficiei species.

Quinetiam à media ſede huius duræ membranæ portionis, ubi dextra cerebri
pars ſiniſtrã reſpicit,& ſecundũ totam[t] tertij duræ mēbranæ ſinus(quē cum — t 1 fi. C,C, C. 2 fig. B, B.
cæteris illius[u] uaſis in tertio libro recenſuimus) longitudinē, alia quoq; duræ
membranæ[x] portio proceſſus'ue educitur,dextrã cerebri partē à ſiniſtra diri- — u tota figura cap. 14 lib. 3.
mens.Hic proceſſus falcis meſſoriæ imagini aliqua ex parte accedit: nã poſte-
rior ipſius ſedes illi duræ mēbranæ portioni continua, quæ cerebellũ integit, — x 3 fig. D, D,D.
falcis baſi correſpōdet.[y] anterior uerò,quæ[z] ſepto ſinuũ olfactus[a] organorum — y 12 fig. G, H.
connaſcitur,falcis mucroni aſsimilari poteſt:is nanq; mēbranæ duræ proceſ- — z 6 fig. ca. 6 li. 1 u.
ſus à poſteriori capitis ſede antrorſum ductus, ſenſim falcis ritu arctatur. De-
inde proceſſus huius pars tertio duræ membranæ ſinui continua,falcis dorſo — a 12 fig. C, D.
non abſimilis ſecantibus occurrit.ſiquidē extrorſum curuatur,& tertij duræ
membranæ ſinus occaſione craſsior uiſitur. Proceſſus aũt pars[b] calloſum ce- — b 3 fi. L, L.
rebri reſpiciēs corpus intrò obliquatur, falcis aciei formã referens.Hi durio-
ris mēbranæ proceſſus,nihil omnino à reliquo ipſius corpore,niſi una dunta-
xat ſede in craſsitie duritiaq; uariãt.Vbi enim proceſſus cerebellũ integens[c] na — c 7 figura M,N.
tibus cerebri[d] proximus eſt,triplo ferè quàm in reliqua ſede craſsior duriorq; — d 7 fi. ad ſemicirculũ inter O.O. & X, X cōſiſtentē.
& propemodũ cartilaginea euadit,adeò ſanè,ut canes hoc loco os poſsideant
ſuperiorem cerebelli regionē integens,cerebrũq;,ne id cerebellũ premat, ſuf-
Lib. 9. de Admin. diſsect. — fulciens.Verùm interim neuter horum proceſſuũ (etſi Galenus rem parũ ex-
pendens ſecus docuit)duplicatur,ſed uterq; ſimplex eſt,quemadmodũ & ipſa
membrana,quà cerebri laterib. aut caluariæ attenditur. Nã etſi tertius duræ
membranæ ſinus cultello per lõgitudinem[e] diſſectus,primo intuitu membra — e Vt in 2 fi. B,B.
næ[f] proceſſum inter utraſq; cerebri partes intercedentē geminũ eſſe,ac uelu- — f 3 figura D,D.
ti duplicata mēbrana conſtare oſtendit,id tamē ſinus duntaxat occaſione uiſi
tur.Quantũuis namq; inferiorē tertij ſinus angulũ dirimere ſtudueris,mēbra
nam tamē extra ſinus amplitudinē nunquam in duas ſubdiuides.Cæterùm,ut
tertius ſinus in hoc duræ mēbranæ proceſſu, nō adamuſsim ſecanti imponit,
ita quoq; in[g] proceſſu cerebellũ à cerebro dirimēte,[h] primus, &[i] ſecundus,& — g 7 fig. O, O,O.
Duræ mēbranæ interior ſuperficies qualis. — [k] quartus duræ mēbranæ ſinus falſam duplicationis proponũt imaginem.Ho-
rum duræ mēbranæ proceſſuũ ſuperficies ſpecie cum reliqua interiori totius — h 7 fi. P,P. i 7 fig. Q, Q.
membranæ ſuperficie cōgruit,qua uix inter omnes corporis ſuperficies aliam
magis ſplendidã læuē'ue,& (quod nō obiter expendendũ uenit) omni adipe, — k 7 fig. T.
quemadmodũ & omnia quæ in caluariæ cōſiſtunt cauitate,deſtitutã reperias.
Quinetiam interior hæc ſuperficies aqueo humore lõgè magis quàm exterior
perfunditur,& multo candidior apparet:& quũ fibris omnibus quibus alteri
parti adnaſceretur,uacet,impenſius lubrica terſaq; quàm exterior ſuperficies
conſpicitur.Porrò quemadmodũ exterior ſuperficies oſſa caluariæ reſpicit,
ita & interior tenuē cerebri ſpectat[l] membranã,cui nullius corporis interuē- — l 2 fi. E,E, E. 8 fig. R, R,R.
tu,quàm[m] ductuũ inſtar uenarum ab ipſa in tenuem membranã pronatorum
ope cōmittitur.Quandoquidē ſi dura membrana pari modo tenui membra- — m 2 fig. D, D. G,G 8 fig. X,X.
næ,ipſiq; adeò cerebro,ut caluariæ cōnaſceretur,ipſa quo minus tenuis mem
branæ uaſa diſtendi contrahiq; poſsint impedimento foret. quod præcauens
Natura,duræ membranæ cauitatē, nonnihil ampliorem ipſa cerebri cum te-
nui membrana mole,produxit,nō ſecus ac cordis[n] inuolucrũ, ipſo corde inſi- — n 4 fi. li. 5 B, B circũ C,D,E.
Duræ mēbranæ cum tenui connexus. — gniter amplius uiſitur. Quanquã interim Natura duram membranã à tenui
non adeò,atq; cordis inuolucrum à corde,liberauerit,quum innumeros uena
rum inſtar ductus dura membrana tenui membranæ exporrigat, mirabili in-
duſtria horum beneficio illam ſibi ita affirmans,ut ductus illi ſimul uenæ arte
Ipſius uaſa. — riæq;,& uinculi etiã uices gerant.Cæterùm præſens ſermo nũc ſanè exigeret,
ut[o] ſinuum

o potißimũ occurrunt tota fig. ca. 14 lib. 3.

ut [o] sinuum uasorumq; duræ membranę numerum, situm & naturã explicarem: sed quũ id in tertio libro unà cũ reliquis totius corporis uenis ac arterijs haud obiter attẽtauerim, nõ abs re hîc chartis pepercero, ac in durę etiã membranæ foraminũ, quæ modò subiungenda est, enarratione, foramina illa, seu uias potius & ductus præteribo, quibus dura mẽbrana uenas arteriasq; in suas cauitates & sinus, uenarum & arteriarum usum præbentes, assumit, & ex illis sinibus uasa non pauca hinc inde profert. Cæterùm uerorum foraminũ, quibus dura cerebri mẽbrana est peruia, inibi nõ [p] modica occurrunt, ubi hęc [q] octauo capitis cõnascitur osi. Quemadmodũ enim id odorũ gratia exiguis multisq; foraminib. donatur, ita pariter & dura quę ipsi insternitur mẽbrana, cribri in modũ est peruia. Dein septem neruorũ cerebri paribus ita uiam prębet, ut horum gratia in utroq; latere octo exhibeat foramina. horumq; [r] primum, primi paris alterum transmittit neruũ [s] secundum foramẽ, alterũ secundi paris emittit neruũ: [t] tertiũ uerò minorẽ deducit radicẽ tertij paris, quæ in dura membrana (etsi secus in caluaria [u] accidat) cum secũdo pari nõ procidit. [x] quarto foramine præcipua tertij paris radix cum quarto pari ducitur. [y] quintũ neruulo paratur, qui iuxta quinti paris radicẽ enascitur, & quinto pari à nobis adnumeratur. [z] Sextum foramen præcipuæ quinti paris portioni cedit. [a] septimum sexti paris, & [b] octauũ septimi paris gratia exculpũtur. Adhęc, dura mẽbrana [c] uno incõiugato & orbiculari ueroq; foramine pertunditur, quod [d] infundibulo cerebri pituitam excipienti uiam præbet. Insuper iuxta huius foraminis latera [e] aliud utrinq; spectatur foramen, maximũ arteriarum cerebrum petentium ramum transmittens. Adhæc, dura mẽbrana [f] maximo, eodemq; pari carente foramine dorsalẽ dimittit medullam: cui perinde ac neruis ipsam transeuntibus processum, ac uelut inuolucrũ quoddam obducit, adeò ut dura membrana neruos dorsalemq; medullã non secus ferè ac cerebrum cõtineat, & instar tegminis & tunicę illis euadat. Verùm dura mẽbrana etiam pręcipuè extruitur, ut aptis quibusdã sinibus omnes caluariã petentes uenas, omnesq; (si [g] duos modò ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumq; materiã in suos sinus assumat, eam ita deducentes, ut hæc propaginibus instar uenarũ ab illis sinibus depromptis in tenuem membranã commodissimè deferatur, & dura membrana lagenam imitetur, ex qua tenuis mẽbrana, & dein cerebrũ materiam sibi alliciat, in uenis & arterijs uersus caput trãsmissam. Ad hæc, propagines à tertio durę mẽbranę sinu utrinq; innumera serie in tenuem mẽbranam deriuatæ, cerebrũ ne deorsum cõcidat, uentriculiq; ipsius cõprimantur, sic suspensum sustinent, ut dura mẽbrana pariter cerebri inuolucrũ & fulcrũ euadat. Ad quod rursus summopere conducunt fibræ per suturas à dura mẽbrana prorepentes, quæ illam (quod alioquin, durissimo osi non satis cõnasci poterat) caluariæ firmant, & quo minus cerebri grauitate tracta, deorsum labatur, autores sunt. Neque id sanè præstitissent, nisi Natura peculiare artificium extra caluariã moliretur: quod indies fabri imitantur, quoties clauorũ acies, quando duos simul compingunt asseres, reflectunt, ne uno assere tracto, ex altero clauus promptè uellatur. Ipsa namque fibras has, nõ solùm per reflexos, & obliquitatis etiam nomine firmantes ductus transmisit: uerùm trãsmissas rursus dilatauit, auxit, atq; in unum omnes adeò commiscuit, ut in membranam quandam tenuem degenerent, quę quòd caluarię obducitur, περικράνιο Græcis nuncupatur. Quamuis interim hæc omnino non citra alterius corporis mediũ caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit membrana, alijs quoq; omnibus propemodum osibus communis, ac ab amplexu

Foramina.

p Ad E 12 figu. & 13 fig. D, D. q 8 fi. ca. 6 lib. 1 A, B, A. r 13 fi. quo excidit O, aut P. s 14 fi. quo excidit G. t 14 fi. quo excidit H. u 3 fi. ca. 12 per unicum foramẽ G notatum. x 14 fi. quo simul procidunt I & K. y 14 fi. quo excidit L. z 9, 14 fig. M. a 9, 14 fig. N. b 9, 14 fig. O. c 15 fig. F. d 15 fig. E. e 15 fig. C aut D. f 9 fig. quo procidit H. g fi. 14 ca. li. 3 in altero latere u, u. alioquin absorbentur C, D, E, K, F, r, G, H.

Dura membranæ usus, & cõstructionis ratio.

Membrana exterius caluariã obcingẽtis creatio & usus.

quo ossa ambit, περιόστεον appellata. Inter reliquas aũt osium sedes membrana hac priuatas, caluariæ interna est cauitas, cerebro excipiendo adaptata: cui nusquam, ubi duram membranã contingit, eiusmodi mẽbranula obnascitur, adeò ut tanta etiam huius cauitatis sedes, quantæ dura mẽbrana non connascitur, hac quoq; membranula alijs osibus communi sit obcincta. Visitur autem illa sedes[k] ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum cerebrum petentium rami substernuntur.

k Vbi sub 15 figuræ F C, D, cõsistis tota 16 figura.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

Tenvis membrana cerebro obducta in secunda quidem ocurrit figura, auulsa autem in tertia. Atq; ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

Tenuis membranæ numerus.

TENVIS cerebri mẽbrana, similiter ac dura, unica duntaxat & sibijpsi cõtinua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ portionem aut ad cerebellũ, aut ad utramq; cerebri partem, aut in ipsis cerebri uẽtriculis anfractibusq;, ac ut semel dicam, tota cauitate, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis mẽbranæ ad eum modũ sit portio, quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes quibus aures, pedes & cauda induebãtur, reliquæ cuti continuas esse dicimus. Tenuis membranæ situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumendus est. Nulla etenim[a] exterioris superficiei cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula cõspicitur, quam tenuis membrana uicinisimè, & citra alterius subũtantiæ interuentũ non integat, si modò[b] superiorem callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcunq; sit, haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli[c] anfractus, in quos tenuis mẽbrana undicunq; sui partes processus'ue ingerit, eius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoq; figuram & magnitudinem. Hæc membrana exteriori[d] superficie uelut aqueo humore oblinitur, secundum partium quas ambit eminentias extuberans. ipsa namq; uix alibi crasitiẽ uariat, tenuisimæ semper membranæ innumeris uasorum ductibus obsitæ imaginem cõmonstrans. Quippe uasorũ potisimùm gratia illam rerum Opifex condidit, nimirũ ut instar[e] mesenterij ferè &[f] humilioris membranæ omenti, ea uasa tutò deduceret, suffulciretq;. Quinetiã cerebri & cerebelli est inuolucrũ quod ipsorũ substantiã proximè continet & firmat, nõ secus quàm caseorum formæ lac paulo antè coagulatum sustinent, & fingunt. His usibus rerum Opifex hãc apprimè idoneam produxit. tam mollis enim tenuisq; & sequax est, ut aptisimè omnib. anfractibus sinibusq; sese ad profundisima usq; ingerat: & quæcunq; uasa cerebrum expetebat, ea tutò deducere posit. Quinetiam adeò leuis cernitur, ut sua grauitate neutiquam uim cerebro inferat: & tam ualida interim duraq; existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur: imò illũ suspensionis impetum à frequenti numerosaq; & continua[g] uasorum serie inductum eleganter sustinet, à plerisq; eo quòd uasa cerebri instar[h] inuolucrorum fœtus complectitur, χοροειδὴς nuncupata. Quamuis interim[i] plexus quidẽ in dextro & sinistro cerebri uẽtriculis, & magna quoq; ex parte in media ipsorum cauitate repositus, eo etiam nomine donetur, non tam, quòd is ueluti in membranula quapiam uarias uenarum arteriarumq́ue contineat propagines, ac quòd carneam insuper quandam commonstret substantiam uasis circumnatam, illique[k] carni similem quam exteriori fœtus inuolucro

Situs.

Exterior superficies.

Vsus & constructionis ratio.

Vnde tenuis membrana etiã χοροειδὴς dicatur.

a Hãc ex figuris petere debes sectionis serie sese consequentibus, ut 2, 3, 8, 9, 11, 12, 13.
b 2 fi. L, L.
c 3 fi. C, C, C. et pasim in superficie 11 figu.
d In 2 fi. & in 8 & 9.
e Potisima pars 10 fig. lib. 5 et tota 11 fig.
f 2 fig. lib. 5 e, e, e.
g fi. cap. 14 li. 3 S, S. T, T, T. & 2 fi. huius li. D, D. G, G. 8 fi. X, X.
h Exprimũtur fig. 30 li. 5.
i 6 fi. H, M, N.
k 2 ta. fi. 30 lib. 5 l, l, l.

inuolucro obnaſci, uaſisq; ſuffulciendis & amplectendis idoneam eſſe ſcripſimus. adeò ut eius ſubſtantiæ gratia, plexus ille potius, quàm tenuis membrana ſecundinis fuerit ab illis comparatus, quos Galenus propemodum arguit, quum ſe mirari inquit, quamobrem nonnulli, omnes tenuis membranæ partes nolint χοροειδεῖς uocari: ſic ſanè, ut ſi tenuis membranæ & plexus illius ſubſtantiæ diſcrimen accuratè expenderimus, ac dein fœtus inuolucrorum uera compoſitio nos non lateat, haud leuiter illorum autorũ diligentiam exoſculabimur, quorum rationem Galenus ſibi ſcribit fuiſſe incognitam.

Lib. 8 de uſu partium.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NVMERO, ſitu, forma, inuolutionibus & ſubſtantia. Caput IIII.

His quæ præſenti Capite pertractantur oſtendendis, potiſſimùm ſeruit tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimamquartam uſq; ſed potiſſimùm prima figura Capitis ſecundi, libri quarti, baſim cerebri ac cerebelli cum dorſalis medullæ initio proponens.

DISSECTIONVM profeſſores, uniuerſum* cerebrũ in[a] anterius, quod cerebrũ, & in[b] poſterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in[d] dextrũ & [e] ſiniſtrũ diuidere ſolent. nõ quòd uniuerſum cerebrũ omnino diuiſum, & non aliqua ſaltem ex parte ſibi continuũ ſit: at quòd, ut unica manus in digitos, ita quoq; id in diuerſas partes diſcretum uideatur. Quemadmodũ enim priùs de tenui cerebri membrana retulimus, ſic[f] etiam dextra cerebri pars, & ſiniſtra, & cum his cerebellũ, & dorſalis medulla, neruiq; ad unũ omnes, inſuper &[g] nates teſteſq; cerebri, deinde[h] calloſum corpus, &[i] id quod inſtar teſtudinis effigiatũ eſt: præterea dextri ſiniſtriq; uentriculorum[k] ſeptum, &[l] uermiformes cerebelli proceſſus, & ſi quid eſt eiuſmodi, inuicẽ continuę partes exiſtũt, eademq; ſubſtantia cõſtituuntur, in duritia ſolũ coloreq; aliquantulũ uariante. Inſuper omnia quæ modò recenſebã, ſitu, uſu, conformatione, magnitudine, & alijs quibuſdam in partiũ conſtructione expendẽdis, ita mutuò differunt, ut nõ aliter quàm ſi uariæ diſiunctæq; eſſent partes, pleriſq; Veterum ſcripta euoluentibus turpiter impoſuerint. Cerebrũ igitur quantumuis tota ſede,[m] quà cerebello incumbit, &[n] quà frontẽ ſpectat, penitus in duas partes diſſectũ ſit, & eadem ſectio per totã cerebri longitudinẽ in ipſius elatiori regione admodum profundè ducatur, nõ tamen ob id in medio ipſius iuxta[o] baſim prorſus diuiſum cernitur. Quãta enim calloſi corporis eſt[p] lõgitudo, tanta quoq; ſedes ſecundum cerebri longitudinẽ cõſiſtit, qua dextra eius pars ſiniſtræ cõtinuatur. atq; ita uel huius corporis interuentu, & eius[q] quod inſtar teſtudinis extructũ eſt, &[r] ſepti dextri ſiniſtriq; uentriculorũ, ſupra cõmunem illorum uentriculorum[s] cauitatẽ, tertium'ue uentriculũ duæ cerebri partes inuicẽ ſunt continuæ. Præterea in baſi eas quoq; eſſe continuas oſtendit, cum magna & ſecundùm longitudinẽ & profunditatẽ qua cõtinuantur regio, tum cerebri teſtes & nates, omniũq; maximè ex cerebri baſis medio pronaſcens dorſalis medullæ[t] initiũ, quod amplum craſſumq; eſt, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuũ unumq;. Deinceps, etiã ſi dextra ſiniſtraq; cerebri partes quà cerebellũ integunt, nihil minus quàm cerebello cõtinuæ ſint, tamen inferior cerebelli ſedes iam dicto dorſalis medullæ initio duob. locis[u] cõtinuatur, quos pinde ac omnes paulo antè enumeratas partes, ſeorſum enarrabo. Quæ enim nũc pręceſſere, hactenus cõplecti libuit, ne in cerebri numero quis illud modò diſſecturus, me unà cũ alijs pleriſq; hallucinatũ arbitretur. Ab proinde nunc cere-

Cerebri numerus.

Quibus ſedib. dextra cerebri pars ſiniſtræ cõtinuetur.

Cerebellũ quì cerebro ſit continuum.

** Tota 1 et 2 fi. ca. 2 li. 4, præter neruos.*
a 3 fi. A, A. et B, B. 2 fi. cap. 2 li. 4 A, A.
b 8 fi. R, R, R. tota 11 fi. et 1 fi. ca. 2 lib. 4 B.
d 3 fi. A, A.
e 3 fi. B, B.
f Quicquid præter oſſa ult. fi. delineatur lib. 4.
g 7 fig. M, N.
h 3 fi. L, L.
i 6 fi. A, A, A.
k 5 fi. X, X, Y, Y.
l 11 fig. C, D. c. d.
m 3 fi. ab elatiori L uerſ. K ſurſum.
n 3 fi. ab inferiori L ad N deorſum.
o 11 ſpectatur in 1 fig. ca. 2 li. 4 et hic in 7, 8 & 13 figu.
p 3 fi. L, L. 4 fig. I, I, I.
q 5 fi. S, T, V.
r 5 fi. X, X, Y, Y.
s 7, 8 fi. H.
t 1 fi. cap. 2 lib. 4 D.
u 11 figuræ G, G cõmittuntur I, K figuræ 10.

Cerebelli situs & magnitudo.

nunc cerebri cerebelliq; sitũ opportunè aggrediar, quem ipsorum membranæ, &[x] interna caluariæ amplitudo cauitas'ue docent. Quicquid enim eius cauitatis duabus cerebri mẽbranis &[y] glande pituitã cerebri excipiente, & ramis quibusdam maximarũ caluariam ingredientium arteriarum nõ occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur.[z] Cerebellũ decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atq; unà cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ cauitatis sedem sibi uendicat, quæ posteriori parte[a] tuberũ in caluariæ cauitatem, auditus organorum causa prominentium, & deinde duobus occipitij ossis[b] sinibus circunscribitur, qui ut dextro & sinistro duræ membranæ[c] sinibus, os cedat, caluariæ cauitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli ductam circunscriptionem, cerebellum nulla ipsius parte excedit: idq; hominibus in occipitium non adeò porrigitur, ut postrema cerebri pars in posteriora non magis quàm ipsum cerebellum uergat, nobisq; uocatũ occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eò usque ascendit, ubi infima occipitij partis musculorum exortibus insertionibusque liberæ[d] sedes consistit: adeò ut nullam excarnem occipitij ossis regionem digitis complecti liceat, quam cerebellũ infarciat: etiamsi Anatomici illius situm ita recenseant, ac si totam in occipitio prominulã regionem (ex cuius gibbo uulgus memoriæ ingenijq; uim metitur) cerebellũ occuparet: imò elatissima ipsius portio ad mediam duntaxat[e] regionem eius interualli pertingit, quod à posteriori sede[f] foraminis dorsalem medullã transmittentis, ad superiorem usq; futuræ Λ literam referẽtis[g] sedem exporrigitur: quum interim permulti ad illam usq; sedem, cerebellum conscendere, suis bobus & asinis & ouibus delusi, tradiderint. quòd illis scilicet animalibus cerebellum superiori regione rotundum acuminatũq; spectetur, non autẽ humani cerebelli instar planum quodammodo & depressum, minimumq; in sui medio prominens. Caluariæ igitur sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circunscriptionem, formã ac magnitudinem edocet.

Cerebelli forma.

Cerebellum etenim, quemadmodũ & sua sedes, latius est quàm lõgius aut profundius: & humiliori ipsius regione, idq; potissimùm iuxta ipsius posteriora, latioris globi imaginẽ exprimit: in cuius medio acuta, neq; admodum lata habetur[h] impressio, quã illi inducit[i] tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij osse prominens, eiusq; ossis robur insigniter adaugens. Porrò in anteriori parte,[k] qua cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undique suæ sedis formam accuratè referens.

Cerebri magnitudo & forma.

Cæterùm cerebri formam ac magnitudinẽ, ostendit reliqua caluariæ cauitas cerebello non oppleta. Vnde etiã cerebrum in sua[l] basi admodũ est inæquale & uariũ.[m] Vbi enim oculorũ sedibus & olfactus organorũ sinibus innititur, ad sinus illos antrorsum[n] extuberat: utrinq; aũt ad sinuum latera, propter ossiũ in caluariæ cauitatem oculorũ gratia extuberantiũ prominentiã, plana quasi superficie[o] cõprimitur. Deinde opplet duos grandes[p] cauitates, quæ ad ossis cuneum referentis[q] sinus latera spectãtur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiã cerebrum hic ossis quo cõtinetur formã, glebæ ritu, sibi uendicans, utrinque in ipsius basi[r] tuber instar medij globi prominens, constituit. In horum tuberum medio cerebrum[s] impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione hîc circum sinus glandem eam continentis latera productorum. Quinetiam simili prorsus modo, basis cerebri reliqua ipsius sede, ossium tuberibus auditus organa continentibus, & superiori cerebelli regioni figura correspondet, omnibus sinibus sese inserens, & amicè admodũ tubera admittens. Atque ita quoque in lateribus, & anteriore & posteriore & superiore

x Hîc propono 6 & 7 figuræ ca. 6 lib. 1.
y tota 16 fig.
z Hoc ostẽdũt 8, 9, 11 figuræ.
a 7, 8 figu. Z, Z.
b 3 fi. ca. 11 li. 1 h, h & i, i.
c 9 fig. S, S & T, T.
d 9 musc. ta. E, F.
e 3 fi. ca. 12 lib. 1 k.
f eius. fi. e.
g 3, 4 fi. ca. 6 lib. 1 D.
h Supra mediũ R 8 fi. aut ad c 11 fig.
i 9 fig. Q.
k 7 fi. X, X. prope M, N. & ad C 11 fi.
l Spectatur optimè 1 fi. ca. 2 lib. 4.
m 1 fi. ca. 2 li. 4 A iuxta l positũ, & cerebri pars in 13 fig.
n 13 fig. C, C.
o 13 fi. A, A, B, B.
p ubi consistũt H, Q, S, Σ, R, T fi. 3 cap. 12.
q Eiusdem M.
r Supra elatius A & B fi. 13. & tuber inter A & A cõsistens fig. 1 ca. 2 lib. 4.
s Circa regionem H & G eius. fig.

ſuperiore ſedibus caluariæ cauitatis effigiem concinnè exprimit, inibi inſtar oblongæ ſphæræ utrobiq; uerſus anteriora propter temporũ cauitatem depreſſę, rotundũ euadens, & in poſteriore parte multo quàm in anteriori latius redditum, ſicq; ut ſemel dicam formatũ, ac ſi id & cerebellũ nullam peculiarem exigerent formã: ac abundè ipſis eſſet, ſi propria illorũ ſubſtantia magna mole, & ſimul quouis modo, ut in ſe ſinus uentriculoſ'ue cerebri cerebelliq; functionib. aptos habere poſſet, collecta, in capite reponeret. Eiuſmodi enim quid caluarię baſis ſinus tuberaq; oſtendũt, & impreſsiones in tẽporibus[t] temporalium muſculorũ gratia (ne quicquã interim de tã uarijs capitũ adferam formis) cõſpicuæ. Caluariæ igitur cauitas externę cerebri ſuperficiei imaginẽ commonſtrat, ad quã[u] ſectio cerebrũ diuidens, & innumeri quidã[x] gyri ac circumactus quoq; referũtur. Vniuerſa enim cerebri ſedes illa ſectione diuiſa, atque ut biſulcorũ pedes in duos quaſi ungues illius beneficio diſiuncta, extimæ cerebri ſuperficiei magna habetur pars, quãuis interim dictã cerebri formã parum interturbet, quũ ſcilicet dextra cerebri pars ſiniſtræ accũbat: neq; recta illa linea diuiſæ partes inuicẽ magis dehiſcãt, quàm quanta duræ cerebri membranę, & tenuis duplicatę eſt craſsities. In homine etenim (ſecus quàm in oue) ſectionem hãc occupat duræ mẽbranæ[y] portio proceſsus'ue, duas cerebri partes ſepti ritu interſtinguẽs. dein utramq; cerebri partem tenuis mẽbrana ſeorſum ambit, & implicat. Cęterùm gyri ac inuolutiones cerebri, quas[z] tenuium inteſtinorum anfractibus Veteres pulchrè cõpararunt, per uniuerſam cerebri ſuperficiem undiq; eadẽ frequentia habentur. Sunt uerò inuolutiones illæ, ſinus permulti penitius in cerebri ſubſtantiã penetrantes, & profectò imagine inteſtinorum tenuiũ inuolutionibus ſimillimi. Neq; opinor illas alicui aptiùs quàm his, aut etiã nubibus quas rudes pictorum diſcipuli, aut in ſcholis pueri delineare ſolent, cõferri poſſe: quanquã in ſimilitudine indaganda non admodum ſit laborandum, quandoquidẽ homo hos in cerebri ſubſtãtia apparentes circumactus cum aſinis, bobus, & alijs quæ hactenus uidi animantibus cõmunes obtineat. Niſi forſitan aliquis hinc differentiã aſſumere ſtatuiſſet, quod tãto profundiores homini illos gyros Natura inſinuauerit, quãto ipſius cerebri ſubſtantia copioſior uiſitur. Porrò in illorũ uſu recenſendo nõ medici modò, uerùm & philoſophi ſe excruciant, cõtendentes, num ipſorũ beneficio homines intelligant: quemadmodum Galenus contra Eraſiſtrati placitũ pugnans, in hunc modum illos ad intelligendum nihil conducere cenſuit. Quum aſini etiam admodum multipliciter cerebrum habent complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam ſimplex, & minimè uarium nanciſci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam ſubſtantiæ temperiem corporis intelligentis (quodcunq; hoc fuerit) prudentiã ſequi, & non uarietatem compoſitionis. Verùm Galenus hîc ſibi dum maximè ipſius operam requirimus ſimilis, orationem uelut freno cohibens, aliò, quum inuolutionum uſum exprimere debuiſſet, illam reflectit: ſatis eſſe arbitratus, ſi eas intelligentiæ non præeſſe indicauerit. quòd ſanè non inficiamur, ſed interim ipſas non ob aliud quàm ad cerebri ſubſtantiæ enutritionem procreatas eſſe, à Galeno additum oportuit. Cerebri nanque ſubſtantia citra omnem membranoſarum fibrarum plexum continua, neutiquam adeò firma fuerat, ut per illam arteriæ uenæque, ut in reliquis corporis partibus, digeri poſſent: & tam multa craſſaque eſt, ut uenæ & arteriæ in ſuperficie ipſius tantum excurrentes ipſi nutriendæ, illiusque inſito calore refocillando neutiquam ſufficerent. Quod præuidens Natura, ſinuoſos illos implexus paſsim cerebri

Marginalia (left): t 4 muſcul. tab. 1. — u Spectatur integra in 3 fig. — x 3 figu. C, C, C. — y 3 figu. D, D, D. — z 7 fig. li. 5.

Marginalia (right): Cerebrum ac cerebellum uix propria eguiſſe forma. — Sectio dextrã nobis uocatam cerebri partem à ſiniſtra dirimens, & cerebri anfractus. — Cerebri anfractuum uſus. — Lib. 8. de Vſu part.

cerebri substantiæ impresit, ut in hos[f] tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, ita cerebri substantię alimentū appositissimè subministratura. Atq; huius etiam nutrimēti potissimùm occasione cerebrū in[g] duas partes dissectū fuit, ut scilicet tenuis mēbrana sese in ipsius mediū implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiā contenta in suis uasis materia enutriret. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas inuolutiones, illa cerebri sedes, qua dextra sinistrā respicit, enutriri potuisset. Huic etiā sententiæ suffragantur cerebelli[h] inuolutiones, quæ neutiquā æquè ac cerebri inuolutiones altè penetrant, sed paulo minùs quàm superficiarię, at frequentes interim admodūq; continua serie deductę uisuntur. superficiariæ quidē, quòd exigua pars alēda sit, quodq; facile cerebellū à profundiorib. anfractibus ad[i] uentriculū usq; ipsius perforaretur. frequētes aūt, ut copia aliquantulum leuē illam penetrationē suppleat. Porrò harū series quodammodo[k] triplex est, effigie cum cerebri inuolutionib. neutiquā conueniens. apparet nanq; cerebellum ob suas inuolutiones & impressum illū, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partib. efformari, dextra una, & alia sinistra, & tertia media. ac dextra quidē sinistraq; cerebelli partes duos quodāmodo globos inuicē appositos referunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non contingerent,[l] tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni casei'ue uermem imagine exprimit, ob suas inuolutiones, quę transuersim secundùm cerebelli longitudinē mutuò æquè distantes ducuntur. Partis huius apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri[m] processus suo loco efformare docebimus. Dextra porrò sinistraq; cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoq;, & secundùm cerebelli latitudinē ductas inuolutiones obtinet, quæ deorsùm[n] protensæ, quasi in centrū colliguntur, ad cerebelli[o] sedem, dorsalis medullæ initio adnatā contendentes. Tres igitur hę cerebelli partes nequaquā inuicē discretæ sunt, sed inuicem cōtinuæ unicū corpus, ipsum scilicet cerebellū constituunt. quod unicum, nō autem cerebri modò geminum, Galenus à Natura extructum esse docet, quòd duo dorsa, neque totidem dorsales medullas, hominem habere minimè decuisset: quasi ex cerebro (quod necessariò ueluti in duas partes diuisum, & substantia nō esse continuum asserit)[p] unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicū necessariò procreatū fuisset, quo unicæ dorsali medullæ aptum redderetur principiū. Verùm mehercule cerebrum in suę basis medio unicum, & non ut in superiori parte diuisum, cernitur, & unicam dorsalem[q] producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu, Natura[r] sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinē constitui dicemus:[s] reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullæ sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus dorsali[t] adnascitur, continuum cum ipsa corpus effectum. media nanque[u] posterioris cerebelli sedis pars, ut neq; etiā[x] anterioris, dorsali medullę cōtinua, cōnata'ue est, sed tantū tenuis mēbranę interuētu posterior cerebelli pars dorsali medullę cōmittitur, & anterioris sedis media pars dorsalē medullā ne cōtingit quidē. Nō aliter, mihi crede, quàm si Natura cerebellū cōdidisset, ut dorsali medullę trāsmisū à cerebri finib. spiritū magis adaptaret, tueretq;. A cerebello etenim, quantūuis in differētia ipsius duritiei à cerebro assignāda, & ratione cur id à cerebro diuisum sit expēdenda solicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propaginē[y] oriri reperies. & profectò nulla est cerebri, quà frontē spectat, & qua in occipitiū fert, in duritie differentia:

Cerebri sectionis ratio.

Cerebelli implexuum ratio et species.

Galenum ratione unitatis cerebelli parum aptè assignasse.

Dorsalis medullæ initium.

In lib. 8. de usu part.

Cerebri ac cerebelli durities neruorumq; ortus.

f 2 figu. E, E, E.
g 3 fi. A, A, & B, B.
h Spectantur in 11 fi.
i 11 fig. E.
k 8 fig. R, R, R. 9 fi. A, B, C. & 11 fig. A, B & C, D, c, d.
l 9 fi. C. aut 11 fig. C, D, c, d.
m 11 fig. C, D & c, d. dein H, I.
n Ad A, B 11 fig.
o 11 fig. G, G.
p 1 fig. cap. 11 lib. 4.
q 1 fig. ca. 9 lib. 4 D.
r 10 fig. L, M, N, O.
s 11 figu. E.
t G, G figurę 11 cōmittuntur I & K 10 fig.
u Patet id in 9 fig. E.
x Patet id ad L 8 fig.
y Spectatur id in 1 fi. ca. 2 li. 4.

rentia:neq; etiam adeò notatu dignum cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur,cum cerebro in duritia est discrimẽ. At ut cerebri basis,unde dorsalis medulla ortũ ducit,cæteris omnib. cerebri partibus, & ipso quoq; cerebello durior uisitur: ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit,neq; colore, neq; duritia supernato ipsi cerebello correspondens. Cerebellum enim magis flauum,cinericium'ue est, perquàm paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui [z] sinus superficie candicans.uniuersum uerò dorsalis medullæ initium cerebello adhuc in capite subnatũ albißimum est, ut & cerebri basis ipsi orignem præbens: quæ omni prorsus inuolutione ac anfractu, quibus cerebellum scatet,destituitur.Porrò quę horum omnium sit substantia,uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere integrum erit:est autem substantia quædam cum sua essentiali forma peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullã reperias,ad ingenitas cerebro functiones idonea: non minus sanè quàm cordis substantia,& pulmonis, & iecoris, & lienis, & renũ, & testiũ,ipsorumq; adeò musculorum,suis quibus præsunt munijs aptißima cẽsentur. Cerebri substantia,quam alij capitis,alij albam medullam appellarunt,ab osium medulla differt,tum alijs plerisque accidentibus,tum quòd liquefieri nequeat:neque inediæ tẽpore, aut alijs occasionibus,ut reliqua corporis pinguedo, absumatur, minuatur'ue.[a] Hæc non uniuersa candicat,uerùm quicquid [b] reuolutionibus proximum est,subflauum aut subcinericium est,æquali semper ab inuolutionis superficie distantia.quanta nanque inuolutionis profunditas est, tãto quoque intima inuolutionis parte interuallo,in cerebri substantia, is quẽ diximus color obseruatur:quasi rursus color ille in substantia, quòd ad colorẽ attinet, inuolutiones duplicaret. Quicquid autem cerebri non ita coloratum est,id albißimum & candidũ prorsus uisitur. Verùm ut permultæ cerebelli sunt inuolutiones,ita quoq; uniuersum propemodum,uti paulo antè admonui,flauum occurrit. Quacunq; igitur ex parte cerebri cerebellíue substantiam tenui qua proximè continetur membrana detexeris,hanc subflauam ac uelut aqueo humore oblitam, & nunquam uenis implicitam adinuenies: etiamsi interdum rubra & ueluti sanguinea puncta in illorũ cerebri substantia potißimùm obseruaturus sis,qui phrenitide ante mortem laborarunt,& qui suspendio perierunt. Verùm eiusmodi puncta nullam uenæ exprimũt imaginem. Cerebrum nanq; ex nullo uase alimentũ assumit,quàm ex his quæ tenui mẽbrana suffulta ipsi circundantur.ut aũt illi frequẽtia uasa undiq; obducerentur,cerebrum in tot quot diximus partes præcipuè diuisum fuit: quanquã etiam diuisiones illę,ut & anfractus,ad mollẽ cerebri substantiã ne concidat sustinendã,æqualiterq; suffulciendã,nõ mediocriter auxilientur. Parũ enim Galeni rationi, cur cerebrum diuisum,aut,ut ipse loquitur,geminũ sit, tribuo. inquit nanq;,cerebrum hac occasione geminũ esse,ut quemadmodũ uno oculo uitiato, aut uno teste execto,alterũ seruamus: ita etiam dextro cerebri uentriculo læso,sinister adhuc suo munere fungeretur. Hęc siquidẽ Galeni ratio aliquem in copia uentriculorum recensenda locum fortaßis haberet,non autẽ in enarranda cerebri diuisione,quum id nisi supra uentriculos geminum diuisum'ue sit. callosum enim nobis uocandum corpus, quod cerebri partium continuitatem commonstrat, ad elatißimam dextri & sinistri uentriculorum sedem consistit. Cæterùm nunc tempestiuum erit,callosi eius corporis,ac uentriculorum cerebri historiam aggredi: atq; ita internam cerebri superficiem,quæq; ipsius partes adhuc absolutius enarrandæ supersunt,persequi.

Cerebri, cerebelli, & dorsalis medullæ color & substantia.

z 11 fig. E.

Cerebri substãtia cum osium medulla discrimen.

a Illud petes ex differentia cerebri substãtia in 4,5,6,7, 8 figuris.
b 3 fig. C, C,C.

Cerebri substãtia nutritioni qualiter prospectum.

Lib. 8. de usu part.

DE CAL-

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET dextri sinistriq́ue cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SUPERIOREM callosi corporis sedem nulla ex parte diuulsam, eleganter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedem, sed à cerebri substantia in lateribus liberam, ostendit quarta ad l, l, l. Humiliorem uerò callosi corporis sedem spectandam offert quinta, ad R, R, R. ubi etiam ad X, X, dein Y, Y septum spectatur hoc Capite pertractandum.

Callosi corporis sedes & nomen.

PAULO antè, omnem cerebri cerebelliq; substantiã exteriùs tenui membrana circundatam, ea parte qua membranam respicit, subflauã & quasi cinericiam esse retuli. At quædam cerebri[a] pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana non obuoluta. uerùm intimæ cerebri substãtiæ modo, externa superficie candicãs, albaq;, & reliqua cerebri substantia ad superficiem consistente durior. unde etiam uetustissimi Græcorum partem hanc τυλῶδες appellarũt: quos imitatus in orationis serie, eam partem callosum corpus semper nuncupaui. Deinde Græcorum nonnullis id etiam à forma, quòd[b] inferiori sede duorum arcuum modò sinuatum sit, & ab usu quòd sustineat, ψαλλοειδὴ uocatur: quanquam in cerebro aliud[c] corpus recẽsebo, hoc nomine à pluribus magisq; ex merito donatum. Cæterùm callosum corpus in medio cerebri consistit, si cerebri dextrũ sinistrumq; & basis cerebri medium in humiliori ipsius sede, & elatissimam cerebri in uertice regionem spectes, & quodammodo etiam ad priora posterioraq; attendas. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulo uicinior est, quàm antica posteriori. In cõspectum autem secantibus uenit, dextra cerebri parte à sinistra manibus[d] leuiter dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, partes ipsius unire cõmittereq; apparet, album & candicans uisitur, ipsumq; adeò callosum est corpus, longum quidem, sed arctum. Præsens corpus illa superficie, quæ primùm diducto cerebro in conspectum uenit, gibbosum cernitur: eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimam frontis & occipitij sedẽ, & capitis latera protuberat. Quemadmodum uerò cerebrum ita ut dicebã diremptum, superiorem callosi corporis superficiem egregiè læuem æqualemq; ostendit: sic quoq; indicat, corpus id communem cum cerebro partem esse, & non ex cerebri substantiæ superficie quæ mollior & subflaua est, sed ex intimiori substantia quæ durior & alba uisitur, enasci. Obseruantur enim utrinq; ad callosi corporis latera secundùm ipsius longitudinem singuli[e] sinus in cerebri substãtia, instar profundioris lineæ insculpti, ac cum superiore callosi corporis superficie eo magis patescentes, quo cerebrum uehementius, quasi id sursum in latera etiam acturus, seiunxeris.[f] Interior autem inferior'ue ipsius superficies non nisi dextro sinistroq; cerebri uentriculo adaperto secantib. occurrit: quæ etsi per callosi corporis longitudinem quodammodo sinuetur, neq; ut superior gibba sit, haud tamen simplex spectatur. nam secundum ipsius longitudinẽ[g] duæ instar quartæ circuli partis excauatæ superficies ducuntur, & in illarum medio tuberculum quoddam instar lineæ exporrectum uisitur, perinde ac si altero quidem extremo duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem extremo ad latera sursum protensas, intelligeres. Tuberculũ hoc deorsum prominens, sensimq; extenuatũ, tandem dextri sinistriq; uentriculorum cerebri[h] septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies, tanta dextri sinistriq; uentriculorum est portio, quanta uniuersa est superficies. ac dextra quidem superficiei portio dextrũ uentriculum, sinistra autem sinistrum respicit.

Callosi corporis initium, seu cũ reliqua cerebri substantia continuitas.

Sinus ad callosi corporis latera obuij.

[a] 3 fi. L, L.
[b] 5 figura R, R, R.
[c] 5 fi. S, T, V. 6 figura A, A, A.
[d] Vtifactũ est in 3 fig.
[e] Ad M 3 fi.
[f] 5 fi. id corpus sursum et in posteriora reflexũ est. atq; ita hic cernitur ad R, R, R.
[g] Vtrinque unà ad Y, Y 5 fi. quibus characteribus tuberculum insignitur.
[h] In 5 fi. diuulsum est, et una pars X, X insignitur, altera Y, Y.

Dextri sinistriq; uentriculorum septi historia.

respicit. Porrò dextri & sinistri uentriculorū septum eadem cum cerebro cōstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeò est tenue, ut quum clara luce dissectionem administramus, aut in altero tantū latere candelam admouemus, splendor ipsius tanquā per uitrum aut specularem lapidem pelluceat. Commodius tamen hanc septi regionem madidæ hostiæ, qualem sacerdotes Missę adhibere solent, quàm duris illis lapidibus compararueris. In superiore parte qua septum toti corporis callosi continuatur longitudini, & inferiore qua superiori regioni eius cerebri corporis, quod fornici camerę'ue simillimum esse dicemus, unitur, ipsum crassius quàm in media sede existit. humiliorem namq; septi partem corpus testudinis modò effigiatū ex superiori sua regione educit: quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, produciturq;. Callosum corpus unà cum septo nullis uenis, ut neq; etiam tenui membrana, uel aliqua etiam ex parte attextum est, sed è uicinis sedibus nutrimentum assumit. Non enim adeò grandis, crassaq; cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum præstet. Huius siquidem interuētu, dextra cerebri pars sinistræ continuatur: deinde dextri & sinistri uentriculorum cerebri septum producit, idq; etiam[i] subleuat, ac demum illius medio & auxilio corpus testudinis imagini potissimū cōparatum attollit, quo minus id magna omnium cerebri functionum noxa, communē duorum cerebri uentriculorum[i] cauitatem compressurum delabatur. Cæterùm duo[k] sinus in cerebri substantia instar profundioris lineæ ad superiorem corporis callosi superficiem incisi, præter hoc quòd extima superficiariaq; cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq; ex penitiori adeoq; duriori substantia enasci debeat, ad pituitæ defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verùm de pituitam expurgantibus meatibus suo loco agendum erit: nunc autem uentriculi opportunè pertractabuntur.

Callosi corporis ac septi usus.

i 3 fi. L, L & 5 fig. R, R, R subleuant Y, Y, X, X. eiusd. fi. & Y, X attollūt S, T, V eiusd. figuræ, ne A, A, A 6 fig. premat H, I. 6 fig. aut H 7 et 8 figuræ. k 3 fig. M, M.

DE CEREBRI VENTRICVLIS. Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quartæ & quintæ figuræ L, L, & sextæ D, D. Sinistrum autem quartæ & quintæ figuræ M, M, & priuatim quartæ N, N. dein sextæ E, E. Communem uerò horum concauitatem seu tertium uentriculū exhibet septimæ & octauæ figuræ H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur: ipseq; quartus uentriculus partim undecimæ figuræ E notatur, & partim nonæ I, & decimæ L, M, N, O.

Ventriculorū numerus.

ENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsaliq; medullę communis est, ac quartus etiam uentriculus dicitur. tres nanq; præter illum in cerebro, Herophilum imitati, enumeramus: unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertiū in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensentes.[a] Dexter[b] sinistro, prorsus situ, forma, magnitudine, alijsq; omnibus quæ in partium constructione examinari solita sunt, correspondet: quare etiam singula quæ de dextro scribentur, de sinistro quoq; nos dixisse arbitrari conduxerit. In dextra itaq; cerebri[c] parte secundùm ipsius longitudinem dexter consistit uentriculus, tantum anteriori sede à fronte, quantum maximè posteriori ab occipitio, remotus: tantumq; illis sedibus ab externa cerebri superficie seiunctus, quantum ipsius uentriculi dextrū, exterius'ue

Dextri & sinistri historia.

a 4, 5 fi. L, L. 6 figu. D, D. b 4, 5 fig. M, M. 6 fi. E, E. c 3 fi. A, A.

latus à superficie cerebri distat, suo caluariæ lateri contermina. Internũ uerò dextri uentriculi latus secundùm[d] callosi corporis longitudinem sinistri uentriculi interno lateri proximũ est:neq; aliud interstitiũ ambos separat, quàm [e] tenuis quædam,& uelut, quod ad subtilitatem attinet, membranea cerebri portiuncula,quam septũ uocauimus. Verùm ubi uẽtriculi in ea cerebri parte consistunt,quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incũbit, & quæ fronti proxima est,ibi ipsorũ latera maximè dirimũtur inuicẽ:nã prẹter cerebri mẽbranas hanc sectionẽ subintrantes,etiam plurima cerebri substantia uentriculos seiungit,hacq; ratione uentriculorum incessus[f] obliquitas quædam in lateribus sese offert. Cæterùm[g] anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non uerò,etsi omnes mihi secus scribere uideãtur, in acutum uersus olfactus [h] organa,aut [i] uisorios neruos desinens. Neq; etiam hac parte aliquẽ ductum meatum´ue à se porrigit,nisi quod interno latere,ut mox dicã diffusius,decliuis ad[k] tertium uentriculũ pertingat.[l] Posterior autẽ uentriculi regio occipitium respiciens,obtusa quidẽ est & rotũda, ac deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim cornu in modũ arctata tantisper[m] descendit, donec illuc perueniat,ubi olfactus organorũ & uisoriorũ neruorum consistit principium,& quà maximi soporalium arteriarum[n] rami in cerebrũ feruntur.Cæterùm hic[o] ductus suo mucrone in sui lateris olfactus organũ & uisorium neruũ neutiquã cessat.multoq; minus quadã continuitate illud olfactus organum perforat,uerùm in unã cerebri inuolutionũ ibidẽ ad cerebri basim [p] terminatur,& in se maximã cerebrum petentiũ[q] arteriã cum tenuis cerebri membranæ processu illã suffulciente admittit, pituitæq; portionẽ in ipso collectam ad[r] infundibulũ & cyathum defert,quẽ hac in sede pituitam excipere transfundereq; audies.

Permulta Galeni parũ uera dogmata hic non describi.

Hæc quũ dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo,quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uẽtriculos uariè docent, & eosdẽ uentriculos tenues sensim factos in uisorios neruos suo mucrone finire:& quod longè alienissimũ est,anteriores hos cerebri uẽtriculos uersus[s] os cribri aut spongiæ modo in nariũ summo perforatũ, pituitã per caua olfactus organa,tanquã per canalẽ,deducere attestatur: eiusmodiq; non pauca, quæ potius ex resectione,quàm prolixa quapiã disceptatione disci cõsuluerim. Vniuersa uẽtriculi superficies lubrica & aqueo humore oblita,& inter dissecandũ subinde eodẽ oppleta cõspicitur. Deinde uniuersi[t] ductus uẽtriculi secundùm cerebri longitudinẽ incedẽtis superior[u] pars, omnis inæqualitatis est expers. Inferiorẽ uerò eius[x] partẽ efficit inæqualẽ[y] sinus quidã, ex posterioris uẽtriculi sedis externo latere antrorsum obliquè ad cõmunem uentriculorum cauitatem prorepens,& ad leuiorẽ pituitæ defluxũ paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uẽtriculi[z] pars,quæ deorsum è posteriore uẽtriculi sede prorepit. Ille nanq; uẽtriculi reflexus unà cum sinu illo in causa est,ut[a] monticulus quodãmodo in anteriori posterioriq; inferioris sedis uẽtriculi regionibus extuberet:qui à dextro latere decliuis ad sinistrũ latus,uersusq; cõmunem uentriculorum cauitatẽ fertur.

Communis uẽtriculorũ dextri & sinistri cõcauitatis,seu tertij uentriculi historia.

Inferiores enim uẽtriculi dextri & sinistri partes,quæ tota callosi corporis lõgitudine continuẹ[b] uisuntur, uersus utriusque medium cõmunemq; illam cauitatẽ deorsum inclinant,& non ut superiores uentriculorũ partes & latera,orbiculatæ,& ab inuicẽ septo aliquo dirẽpta spectantur. Neq; profectò aliud est[c] cõmunis uentriculorũ cauitas, quàm inferiorũ dextri & sinistri uentriculorũ partiũ sub[d] corpore testudinis imagini cõparato descensus cõcursusq;, qui inferiori parte oblongã uallem duorũ uicinorum montiũ exprimit,acutum´ue per suam longitudinẽ angulum efformat.

d 5 fi. L,L. 4 fig. I,I,I.
e 5 fi. X,X & Y,Y.
f Obliquitatem hanc ostendit 4 fig. ab L ad L & ab M ad M, et ab N ad N.
g 4 fi. inferius L & N.
h 15 fig. L, L.
i 15 fig. N, O.
k 5 fig. sub S,T,V. & 6 figu. Vbi cõsistit H, I. et 7 fi. H.
l superius L et N 4 fi.
m Confer F,G, 6, 7, 8 figurarũ.
n 13 fig. P.
o Specta figuram 3 capiti insertã lib. 4.
p 1 fig. ca. 2 li. 4 char. 1 aut 3.
q 13 fig. Q. 6,7,8 F.
r 14 fig. C, C. 15 fi. E.
s 8 fig. ca. 6 lib. 1 A,B, A.
t 4 fi. ab L ad L, et ab N, ad N.
u 4 fi. N,N.
x 5 fi. L,L.
y 6 fig. R aut S. & inter L & L fig. 4,5.
z fi. ca. 3 li. 4 insertæ B,C,D.
a 5 fi. L, L.
b Quasi ab H ad P fi. 6.
c 6 fig. sub H, I. 7, 8 figura H.
d 5 fi. S,T, V. 6 fig. A, A, A.

Superiori uerò ſede ad teſtudinem imitantis corporis effigiẽ cauitas illa ſecundùm concauum orbiculata, teres'ue uiſitur. Cuiuſmodi uerò corpus illud ſit, ſequenti Capite explicabitur: nunc interim uentriculorũ ſermone tantũ inſtituto, quorũ iam duos dextrum uidelicet & ſiniſtrũ recenſuimus, & propemodum etiam tertiũ, qui communis amborũ eſt cauitas, binos à ſe educens meatus, quorũ[c] unus ex humiliori ipſius ſede, ubi acutũ angulũ per totam ſui longitudinem uallis cuiuſdã ritu exprimit, rectà deorſum uerſus cyathũ cerebri pituitam excipientẽ porrigitur. [f] Alter aũt meatus qui poſterior eſt, tertij uentriculi nõ minima pars cenſendus uenit, & inter cerebri[g] teſtes & nates, ac ſuper dorſalis medullę initium decliuis, ad quartũ uentriculum retrorſum pertinet. Meatus huius initium non adamuſsim orbiculare uiſitur, ſed quodammodo triangulare. ſeruat enim in inferiori ſede acutũ ſuæ cauitatis, unde prodit, angulum: in ſuperiore uerò meatus parte, quæ[h] glandi uaſorum tertiũ cerebri uentriculum petentium diuiſioni præfectæ, proxima cõſpicitur, tranſuerſa linea anguli illius latera connectit, ipſaq; cum illis alios duos angulos cõſtituit. Atque huiuſmodi etiam meatus huius[i] orificium eſt, quo is quartum uentriculum ſub cerebri natibus reſpicit. Ex inferiori meatus iſtius angulo, quà primùm inter cerebri teſtes ferri incipit,[k] meatus alius raro educitur, qui per cerebri ſubſtantiam deorſum in priora protenſus, ad[l] finẽ eius meatus tandem ceſſat, quẽ ex humiliori tertij uentriculi ſede rectà deorſum duci, atq; in cyathum terminare diximus, in quẽ ambos iſtos meatus, cerebri pituitã deferre audies. Cęterùm[m] quartus uẽtriculus, ex dorſalis medullæ & cerebelli finibus cõponitur, nõ ſecus quàm ſi utraq; manu unã fingeres cauitatẽ. Dorſalis itaq; medulla ex cerebro[n] prodit, ubi tertius uentriculus[o] meatũ uerſus quartũ uentriculum primùm porrigit, teſteſq; cerebri & nates dorſalis medullę principio cõtinuantur, ac meatũ illum tertij uentriculi cum dorſalis medullæ initio æqualiter ſic deducunt, ut meatus ſuperior ſedes illis, inferior autem dorſali medullæ inciſa ſit. Poſtquam uerò meatus ille nates ſuperauit, eius portio quæ dorſali inciſa uidetur, dilatari incipit, ac[p] ſinum efformat uſque ad eum ferè dorſalis medullæ[q] locum, quà caluariam hęc egreſſura eſt, pertinentem. Sinum hunc Herophilus cauitati rectiſsimè aſsimilauit calami quo ſcribimus. nam ſi huic ſinui eam calami partem, quam atramẽto intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificium, ubi adhuc calamus teres eſt, & ſectioni uicinus, tertij uentriculi meatus[r] fini reſpondere, ſub natibus prominenti: deinde cuſpidem quo literas fingimus, ſimilem obſeruabis infimæ ſinus parti, quà is in dorſalem medullã iam ex caluaria exciſuram, ueluti porum anguſtumq; meatum producit. duos autẽ calami angulos, quos inter mucronem & elatiſsimæ ſectionis initium fingimus, ipſiuſq; calami cauitatis latera, ſinus lateribus ſimilima offendes. Ad huius dorſalis medullę ſinus cauitatis'ue latera, ubi anguli illi cõſiſtunt, unus[s] utrobiq; dorſalis medullæ orbicularis proceſſus habetur, cui dũtaxat cerebellũ adnaſcitur, & ad quem id continuum cum dorſali medulla corpus efficitur. Huiuſmodi igitur dorſalis medullæ cauitas eſt, alterã quarti uentriculi partẽ conſtituens. Quæ autem in cerebello ſpectatur[t] cauitas, inter[u] duas orbiculares cerebelli ſedes, quibus dorſali medullę continuatur, & inter eius cerebelli[x] partis quam ueluti tertiã ipſius portionem recenſuimus, & uermis imagini cõparauimus[y] extrema, exculpitur, latior quàm lõgior, non tamen admodũ profunda. Hęc alterã quarti uentriculi partẽ conſtituit, qui in anteriori & poſteriori ſede, quantũ ad cerebri cerebelliq; ſubſtantiæ continuitatẽ ſpectat, dehiſcit, quũ ſcilicet neq; anterior, neq; po-

Meatus à tertio uentriculo educti.

Quarti uentriculi hiſtoria.

c 7, 8 fig. L.
f 7, 8 fi. K. & octauæ etiam L. 10 fig. B, C.
g 7 fig. M, N. 8 fi. N, O, P, Q. 10 E, G, F, H.
h 7 fi. L. 10 fig. D.
i 10 figur. C. reſpondent autem hæc orificia ſuperiori triangulo fig. cap. 14 li. 3 inſertæ.
k Vbi K cõſiſtit in 8 fig.
l 1 fi. ca. 2 li. 4 cha. 2 et fig. 14 D.
m 9 fi. L. 10 L, M, N, O cum 11 fi. E cõſtituũt quartũ uentriculum.
n 1 fi. ca. 2 lib. 4 D.
o 7, 8 fi. K. 10 fi B.
p 10 fi. L, M, N, O.
q 9 fig. H.
r 10 fig. C.
s 10 fi. I, K.
t 11 fig. E.
u 11 fig. G, G.
x 8 fig. medium R. 9 fig C.
y 11 fig. C, D, c, d.

neq; posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quãuis interim uẽtriculus iste tenui cerebri mẽbrana, & anteriori & posteriori parte quodãmodo occludatur. In[z] anteriori enim parte tenuis mẽbrana, qua cerebellũ cerebro & cerebri natibus cõmittit, uentriculum obuoluit, [a] posteriorẽ uerò illius sedem obstruit, tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueũ humorem, qui in alijs uentriculis cõmunis est, inter dissecandũ continere animaduertitur, quemadmodum neq; meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartũ pertinens. At dexter & sinister uẽtriculi, præter huiusmodi humorẽ, etiam[b] plexum quendã in se continent, quem dissectionum periti[c] secundinis fœtus'ue inuolucris comparant. Tertius aũt uẽtriculus[d] uenosum illud uas deducit, quod multifariam complicatũ plexus illius cõstituendi gratia à quarto duræ mẽbranæ sinu propagari, in tertio libro docuimus. Deinde anterior quoq; horũ uentriculorum pars ab illo uase[e] uenulas impẽse graciles interdũ assumit, illis quàm similimas quibus[f] adhærentẽ oculi tunicam exornari cõspicimus. atq; huiusmodi uenulæ uentriculorũ superficiei adnascũtur facilius, quòd durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorũ superficie, quàm alibi, occurrat. Cæterùm Galenum, cæterosq; omnes qui post illum in Anatome nobis quicquã prodiderunt, miror scribere, trium primorũ cerebri uentriculorũ superficiẽ tenui membrana, uti ipsum cerebrum, cingi obduciq;, quartum aũt non ita: quum nulla prorsus alicuius uẽtriculi meatus'ue superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis solùm addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & precipuè in libris de Vsu partium, imaginatũ fuisse? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. dein duriorem cerebello tribuẽs substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculũ citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium, posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum, quũ illos libros scriberet, apud Herophilũ, aut Andream, aut Marinũ, aut alium quempiã legisse, in tres cerebri uẽtriculos tenuis membranę processus partes'ue porrigi, nõ item uerò in quartum uentriculũ. qua oratione illi uẽtriculos membrana quapiã ueluti peritonęo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant: uerùm tenuis mẽbranę[g] partes intelligebãt, uasa in uẽtriculos deducentes, à quibus secundarũ modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quartũ uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi mẽbranis neutiquã succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia interstitio quodam prępedita, materiã suis uentriculis oblatam, in animales spiritus emutaret. Cæterùm præsens Caput, ut uniuersum uentriculorum usum iam recenserẽ, expeteret quidẽ: at quicquid propemodum adducere scriptisq; mãdare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrãdus erat, recẽsui. Nihil enim in præsentia uẽtriculis aliud tribuere statui, quàm illos cauitates sinusq; esse, in quib. attractus per inspirationem aer, uitalisq; spiritus à corde ipsis trãsmissus, priuatę cerebri materiei formęq; ui in animalem spiritũ emutatur. qui postmodũ per neruos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijs cõstructione, peculiari fungãtur officio, quo musculi mouẽt, oculus uidet, olfactus organa olfaciũt, auditus organa sonos percipiũt, & lingua sapores dignoscit, & demũ omnis ferè pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates dijudicat.

Quid singulis insit uentriculis.

Tres primos cerebri uentriculos tenui membrana non succingi.

Ventriculorũ usus.

z 7 fi. X, X iuxta M N.
a 9 fi. quasi E ad H cõmitteres.
b 4, 5 fi. O, O. 6 figura M, N.
c fig. 30 li. 5.
d 6 fi. H, I. & 7 fi. V eductum à T.
e 4 fig. P. 6 fi. O, O.
f 18 fi. cap. 14 n, n.
g 6 fig. M, N, H, I.

dijudicat. Hunc itaq; in gignendo animali ſpiritu uſum uentriculis aſſcribere neutiquam uereor: at de principijs animæ facultatum in cerebro ſedibus nihil enarrandum duco. Quandoquidẽ omnes quibuſcũ uiuimus, præcipuas principis animæ uires ſimijs, canibus, equis, eiuſq; generis animãtibus, ut & auibus & piſcibus omnino adimunt: & ut cæteras taceã, ſoli homini ratiocinandi facultatem, eamq; omnibus, quantũ ab ipſis capere poſſum, parẽ tribuũt: quamuis interim homines nullo ſinu permulta animalia ſuperare inter diſſecandũ conſpicimus: neq; ſolũ numerus idem eſt, at cætera omniá (ſi modò molẽ & temperamenti fortè ad iuſtitiã integritatẽ excipias) inter ſe ſunt ſimilima. Liceat itaq; uel illorum hominũ gratia me ab alio uentriculorũ uſu inquirendo abſtinere: neq; uel hic Galeni placiti meminiſſe, quod in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus libro, medium uentriculũ: in libris aũt de Partiũ uſu poſtremum, principaliſsimũ eſſe docet. Ac proinde Deo rerum omniũ opifici hymnos canentes, gratias agamus, quòd nobis rationalem animã, quam cum angelis (ut Plato etiam malè tractatorum philoſophorũ haud immemor innuebat) cõmunem habemus, largitus fuerit: cuius beneficio, ſi modò fides adſit, æterna illa fœlicitate fruemur, quãdo animæ ſedem ac ſubſtantiã non corporum reſectione, aut noſtra corporeo adhuc uinculo obruta, & ex bona corporis ſanitate conſtitutioneq; pendente ratione inquirere neceſſum erit. nam is qui uera eſt ſapientia, nos nõ hoc generabili & putreſcibili corpore amplius, ſed ſpirituali ſuoq; quàm ſimilimo conſtantes, edocebit.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDINIS fornicis'ue imagini comparato. Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis ſedem oſtendit quintæ figuræ S, T, V. quanquam & eius ſedis modicam partem etiam proponat quartæ figuræ L, M, & ſextæ figuræ B, C. ubi etiam inferior ſedes ſpectatur ad A, A, A.

ORNICIS ſeu teſtudinis modò extructũ corpus, in illarum cerebri partiũ numero reponitur, uel quarũ etiam interuentũ dextrã cerebri partẽ ſiniſtræ eſſe continuã nequimus inficiari. Eſt itaq; id unicũ, & in cerebri medio repoſitum, ac pariter utriſq; cerebri partibus commune. Ex poſteriori enim dextri & ſiniſtri uentriculorũ ſede, qua hæc deorſum in priora reflectitur, ſtatim in ipſo reflexu corpus hoc[a] enaſcitur, similẽ prorſus ſubſtantiã cum cerebri uentriculorum ſubſtantia ſortitum, niſi quòd paulo quàm uentriculorũ ſubſtantia candidior, &[b] calloſi corporis modo durior exiſtit, nullibi etiam tenui mẽbrana cerebri obducta. Huius corporis[c] pars, quam dexter uentriculus educit, ei cõtinua eſt, cuius principium ex ſiniſtro pendet: ac ſimul ambæ partes latum quoddã corpus efficiunt, quod ſtatim ab ortu à reliqua uentriculorum cerebri ſubſtantia abſcedit, ſenſimq; in acutum[d] deſinens, antrorſum perfertur, ad eum uſq; cerebri locum pertingens, quo anterior tertij uentriculi pars[e] ceſſat. Ibidẽ nanq; acuto quodam angulo corpus hoc ſubſtãtiæ cerebri rurſus unitur, totoq; ſuo ductu triangularẽ figuram inæqualibus lateribus conſtantẽ refert. cuius[f] primum latus, quod & breuiſsimũ eſt, à poſteriori ſede dextri uentriculi ad poſteriorem ſiniſtri protenditur.[g] Alterũ in dextro cõſiſtit uentriculo, à poſteriori ipſius ſede uerſus interiora uſq; ad priorẽ tertij uentriculi partẽ protenſum.[h] Tertium in ſiniſtro poſitũ uentriculo, ſecundo lateri longitudine correſpondet. Atq; ita corpus iſtud inferiore ipſius ſede unica donatur[i] ſuperficie, triangulari teſtudini fornicíue quàm ſimilima. unde etiam corpus hoc ab imagine, quemadmo-

Teſtudinis in modum formati corporis ſitus.

Subſtantia.

Nexus.

Inferior ſedes.

a 4 fig. L, M. ſuperiora. 5 fig. S, T. 6 fig. B, C.
b 3 fi. L, L. 5 fig. R, R.
c 5 fi. S. continuum eſt cum T. et 6 figu. B, A, cum A, C.
d 5 fig. S, T ad V. & 6 fig. B, C ad ſupremũ A.
e Iuxta P 6 figuræ.
f 5 fig. ab S ad T. aut 6 fi. à B ad C.
g 5 fi. ab S ad V. aut 6 fi. à B ad ſupremum A.
h 5 fi. à T ad V. aut 6 fi. à C ad ſupremum A.
i 6 figura A, A, A.

quemadmodum & ab usu Græcis ψαλιδοειδὴς & καμαρίον nuncupatur. Cæterùm[k] superior huius corporis sedes, gibba, ac pro inferioris sedis seu superficiei cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen ut illa simplex & cõtinua. Superior nãq; secundùm corporis huius longitudiné in sui medio latioris instar lineę[l] extuberat, cõtinuaq; cum dextri & sinistri uentriculorũ septo efficitur, adeò ut in utroq; superioris sedis latere una haberi uideatur superficies, quę in ipso corporis ex posteriori uentriculorũ sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphæræ superficiei tam similis cõspicitur, ut nõnullis hi[m] exortus eò usq; imposuerint, ut illos cerebri nates à Veteribus appellatos esse existimauerint. Tres itaq; corporis testudinis modo cõformati superficies, quę lęues omnino sunt, & aqueo humore perfusę, cerebri undiq; spectãt uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uẽtriculi superiorem sedẽ conficit, & sub ipsa dextri ac sinistri uentriculorũ fit cõmunio. dextra autẽ superioris sedis superficies dextrũ respicit uentriculũ, sinistra uerò sinistrũ. Natura igitur corpus istud eum in modũ creauit, ut instar testudinis, superiorũ corporũ impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculũ amplum seruet, seseq; ipsum haud concidere sinat. ad quem usum, præter aptam constructionem, tres eius anguli quibus se tripodis modo sustinet, auxiliantur. quinetiam septum uentriculorum, callosi corporis beneficio sursum tractum, hoc corpus quoq; subleuat, & attollit. Quod insuper[n] uas quoddã uariè implexũ, & à quarto duræ membranæ sinu pronatũ, ac tandem in dextrũ & sinistrum cerebri uentriculos bipartitum, sub se deduci sinit, & quo minus id à cerebri illi incumbenti substantia prematur, continuè prohibet.

Superior sedes — *k in 5 fi. tota occurrit.* — *l 5 fi. X, X qui characteres in integro adhuc cerebro continui sunt cũ Y, Y eiusdẽ figuræ.* — *m 5 fi. S, T.* — *Vsus.* — *n 6 fig. H, I aut 7 fig. V à T natum.*

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PINEAE imaginem exprimente. Caput VIII.

OSTENDITVR hæc septimæ figuræ L, & octauæ M, & decimæ D.

IVXTA posteriorẽ testudinis modò formati[a] corporis sedem, qua[b] uas uenosum ex[c] quarto durę mẽbranæ sinu in tertiũ cerebri uentriculũ, primùm porrigi incipit,[d] glandulam Natura cõdidit nuci pineæ aut turbinatæ ad eas figurę similẽ, ac proinde κωνοειδὴ & κωνάριον à Gręcis appellatam. Reponitur autẽ sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectãs: basi uerò incũbit cerebri substãtiæ, paulo posteriùs quàm[e] meatus uisitur initiũ, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum procedit. Neq; profectò aliter huius glandis sitũ exprimere posim, nisi etiam eminẽtissimæ & anteriori[f] testiũ cerebri parti illã inniti adijcerẽ. Huic enim parti in homine, glans potius innititur, quàm substãtię quadã communitate unitur: perinde ac si glans cõtinua quępiã cerebri substantiæ portiuncula haud esset censenda. In hominib. nanq; cerebro uix hęret: frequẽtissimeq;, nisi quis mentẽ operi accõmodet, in resectione unà cũ uenoso cui substernitũ uase auelli cõsueuit. In agno aũt, aut prouectioris ætatis oue, nõ tantum cerebro hęret, uerùm etiã cerebri substantiæ quodãmodo cõtinua cernitur. Insuper homo iam natu grandior, eam glandẽ minorem, quàm uel agnus, sortitur. unde tum hanc ipsam, tum quæ sequẽti Capite describentur organa uisurus, cõmodissimè agninũ quoq; cerebrũ aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui rei eadẽ assimiles, accuratius cõficta. Galenus glandem hanc (quę cerebri substantia durior, magisq; ad glãdis quàm ad cerebri naturã accedit) meatui à tertio cerebri uẽtriculo in quartũ porrecto pręesse, & (quod aliquib. dissectionis uisum erat professorib.) glandẽ hãc meatũ illum occludere, aperi-

Glandis pineæ nuci similis situs, & constructio. — *a 5 fi. S, T. V. 6 figura A, A, A.* — *b 6 fi. H, I. c 7 figu. T. d 7 fig. L. 8 fig. M. 10 figura D.* — *e 7 fi. K. 10 fig. B.* — *f 7 fig. M, N. 10 fi. E, G.* — *Præsentis glandis usus.*

re, aperi-

g 11 fig. li. 5 i. 1. 15 fi. S. re, aperireq́;, prorsus negat: nõ eundẽ huic glandi cum[g] glãdoso corpore usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq́; cõstructioni eius uẽtriculi orificij præesse arbitratus est. Verùm ut id illius muneris gratia haud fabricatũ esse, suo loco ostẽdimus: sic etiã hîc cũ Galeno testamur, præsentẽ cerebri glandẽ eum quẽ diximus meatũ nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè, quòd haudquaquã meatũ adeò cõtingat, ut antè ipsius orificiũ cõniuere posset. Verùm ob id factũ opinor, ut queadmodum b 6 fig. H. aliæ corporis glãdulæ permultæ, firmamentũ esset[h] uasi quod tertiũ cerebri uentriculum accedit, & ab ortu statim in frequẽtes ramos tenui mẽbrana cõtextos diuiditur, à præsentiq́; glãdula suffulcitur: ne dicti meatus principiò statim suo in cerebri cauitatẽ ingressu, proximè incumbens, eum obstrueret, animalemq́; spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CErebri. Caput IX.

CEREBRI testes & nates hæc primùm in septima proponuntur figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. postremò in decima ad E, G & F, H.

HANC quoq; cerebri portionẽ sedem'ue illarũ partium *Testiũ & natiũ cerebri numerus.* a 5 fi. A, A. b 5 fi. B, B. classi annumeramus, quæ[a] dextrã cerebri partẽ[b] sinistræ continuam esse arguũt. Sunt aũt testes hi natesq́; aliud nihil prorsus, quàm quædã cerebri portio in hoc fabricata, c 7, 8 fi. K. 10 fi. B, C. ut[c] meatus ex tertio cerebri uentriculo quartũ accedens, tutò citra aliquẽ à superiorib. cerebri partibus cõpressum deferretur: neq; etiam, etsi multitudinis nomine pars hæc donetur, ob id in plures disiunctasq́; partes diuisa est. nam unica cernitur, eleganter à quadam similitudine, uti mox dicã, hæc nomina sibi uendicans.[d] Re- *Situs.* d 7 fig. M, N ponuntur in H, K & X, X. e 1 fi. cap. 2 li. 4 D. aut hic quod in 10 fi. habetur sub A, A, F, H. ponitur enim inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi regionem: deinde inferiori sede spectat dorsalis medullæ[e] initium, superiori eam cerebri partem quæ cerebello iam inniti incipit. Continuatur autem cerebro, aut (ut rectiùs dicam) à cerebro enascitur tota anteriore sua sede & inferiore. in lateribus uerò, & superiore & posteriore ipsius sedibus, nulli particulæ cerebri continua est, sed tantum tenui membrana ut reliqua cere- f 7 fi. D, D. bri superficies obducitur. Substantia ipsius subflaua est, illiq́;[f] substantiæ cere- *Substantia.* bri correspondet, quæ proximè tenui membranæ accedit. In superiori parte g 7 fi. L. 10 fig. D. iuxta anteriora, ipsi[g] glãdula incumbit, quã paulo antè[h] uasis mirũ in modum h 6 fi. H, I. & 7 fi. V. implexi deductui præfectã ostendimus. Pars hæc, effigiem quandã exprimit, *Forma.* i 10 fig. E, G. quibus proximum est D. duabus sibi commissis natibus quàm similimam. Verùm quoniam[i] superior ipsius regio testes magis, propter glandem illam quæ peni assimilatur, refert, ueteres qui pueros iure hæreditario domi in confectionibus exercebant, διδύμους eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupa- k 10 figura F, H. mus. Cæterùm quia in[k] posteriori inferiorique huius partis regione[l] orificium l 10 fig. C. m 8 fig. K. prominet[m] meatus, qui ex tertio uentriculo quartũ petit, quodq́; id orificium n 10 fig. inter E, G & F, H. speciem ani referre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis regione[n] impresio quædam instar lineæ transuersim feratur, superiora quodammodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferiorique regioni γλουτίων nomen ueteres indidisse arbitror: nos autem natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæ- terùm temporis successu uidentur Græci hæc nomina confudisse, & par- *Usus.* tem hanc, quæ (uti diximus) meatũ ex tertio uentriculo in quartum deducit, continetq́;, modò διδύμους, modò γλουτια appellauisse.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VERmis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus. Caput X.

PROCESSVVM horum fabrica potiſſimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uerò figura huc quoque confert, ad medium R uerſus L, & nonæ figuræ C, E.

Cuiuſmodi ſint uermiformes proceſſus.

VPERIVS, quum cerebelli forma explicaretur, cuiuſmodi uermiformes cerebelli ſint proceſſus, innuimus. Dicebamus namq;[a] unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in poſteriora, ueluti in orbem duci, eamque talibus implexã inuolutionibus, ut uermis in ligno naſcentis effigiem appoſitiſsimè commonſtret. Duo itaque huius partis apices, proceſſus'ue, quorum[b] hic anteriorem uentriculi cerebello & dorſali medullæ communis ſedem reſpicit,[c] ille uerò poſteriorem, à dicta nuper ſimilitudine Græcis σκωληκοειδεῖς nuncupabantur.

a 8 fi. medium R. 9 figuræ C.
b 11 fig. C, D & H.
c 11 fig. c, d & I.

Vermiformiũ proceſſ. uſus quî à Galeno in 8. lib. de Vſu par. traditus.

At non ſatis ſcio, cur Galenus uermiformem proceſſum inferiori[d] meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis[e] orificio præfectum eſſe tradiderit, ac uelut alterius tantum proceſſus apicis'ue munus explicuerit. Quamuis etiam mihi haud conſtet, utrum ipſorum, anteriorem uidelicet an poſteriorem, indicauerit. Nam ſi priorem intelligit, is ſuo mucrone, ſi quando educeretur, ad meatus orificium nequaquam ſeſe poſſet producere: quum tunc retrorſum magis dirigeretur,[f] communem cerebelli & dorſalis medullæ uentriculum potiùs quàm illud meatus tertij uentriculi orificium occupaturus. Poſterior aũt proceſſus ſeu apex, qui antrorſum ex poſterioribus protenditur, præterquàm quòd ſuo mucrone in cerebelli ſinus ſubſtantiam magis quàm prior cõfundi uideatur, neq; ut ille promineat, neutiquam ad poſterius tertij uentriculi meatus orificiũ uſq; produci poſſet. Sed quorſum hæc cõmemoro? quum neminẽ ambigere exiſtimem, meatũ illum nunquam debere occludi, quandoquidem nullũ obſtructionis uſum (quicquid nobis cõfinxerimus) indagare ualeamus: quũ interim, ut animalis ſpiritus cõtinuò in dorſalẽ medullam cõfluat, illum meatum perpetuò patêre cõducat. Neq; quenquã, niſi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, illiusq; claſsis theologis edoctũ, eſſe opinor, qui alterum uermium (nã utriuſq; par uſus in unius orificij clauſione eſſe nequit) meatui huic præfectũ eſſe ſibi perſuaderet, ut phãtaſmata in memoriȩ ſedem (quam illi in cerebello eſſe confingunt) ingredi ſineret: & rurſus fures, ut ſic dicam, in memoriȩ carcere colligatos, in medium uentriculũ (quem rationis ſedem eſſe aiũt) tranſmitteret. Siquidẽ fruſtra tunc rerũ opifex Deus eiuſmodi uermiformes proceſſus cani, ouibus, & id genus animantibus, quib. illi nullam ratiocinandi uim aſſcribũt, elargiretur. Sed unde, obſecro, huic (quiſquis tandem ille eſt) proceſſui iſte ex uoluntate ſua pendẽs motus obtingeret? Dein ſi aliquis fortè motus, peculiaris alicuius eſſentialis formæ, aut tẽperiei ratione illi aſsignandus eſſet, nõ tamen uermis modo proceſſus is educi contrahiq; poſſet, quum inuolutiones, quarum gratia proceſſus iſti uermibus comparantur, non orbiculatim ipſos ut uermium gyri ambiunt: quumque quo ſeſe proceſſus illi rependo firmarent, nihil aliud occurrat, quàm qua ſecundùm ipſorum etiam ductum, cerebelli ſubſtantiæ continui ſunt. Vtcunque ſit, mihi in præſentia ſat eſt, locum conſtructionemque horum proceſſuum indicauiſſe: illis interim nullum motum aut officium aliud tribuenti, quàm reliquæ cerebelli ſubſtantiæ. imò ſi quid confingere liberet, non unius tantum proceſſus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouiſſe uidetur, ſed duorum,

d 8 figu. K.
e 10 fig. C.
f 10 fig. L, M, N, O cũ E 11 figur.

duorum, quos rursus solo multitudinis nomine nonnunquã indicauit, usum nugacissimè ementirer, asserens anteriorẽ quum elongatur, atq; in posteriora magis ducitur, sese extenuare, principiumq; quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uerò pro-
g 10 fig. O. cessum similiter in anteriora aliquando produci, & attenuari, ob idq;[g] uiam aperire confingerẽ, quæ ex quarti uentriculi in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atque ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; incrassatos, meatus illos, quibus præsunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiam multo maximè Galenum miror, qui *Tendines quibus uermiformes processus continentur.*
h Inter M, N, & X, X 7 fig. tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus[h] colligantes, uincula & ueluti tendines appellauerit, qui utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquũ declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mi-
i Quæ est ab E ad H 9 fig. rum quoq; est, eam tenuis membranæ[i] sedem, quæ dorsali medullę posteriorem cerebelli partem, quà uermiforme cerebelli corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinum numero Galenum non reposuisse: quum illa membranæ portio posteriorem eius corporis processum exactiùs, quàm priorem suæ sedis membranę pars, dirigeret.

DE INFVNDIBVLO, ET GLANDVLA IN CALuarię cauitate ad cerebri pituitæ expurgationem paratis, & reliquis dein ductibus pituitæ excretioni famulantibus. Caput XI.

HVC primùm spectant tertiæ figuræ M, M, sinus notantia ad callosi corporis latera superiori in sede positos. dein septimæ & octauæ figuræ I, meatum indicans, qui ex tertio cerebri uentriculo pituitam rectà deorsum ducit. Præterea K octauæ figuræ, ad cuius internum latus meatus occurrit ex meatu è tertio uentriculo ad quartum producto initium sumens, & obliquè ad eius meatus finem per cerebri substantiam ductus, qui rectà ex tertio uentriculo descendit, ac l insignitur, inibiq; cessat, ubi in prima figura Capitis secundi libri quarti character 2 spectatur. in qua etiam characteres, 2, 3, terminos notant reflexuum quos dexter & sinister uentriculi à posterioribus ipsorum sedibus moliuntur, quiq; huc pituitam quoq; mandant ad cyathum seu infundibulum, quod exprimitur S decimætertiæ figuræ, & C, C decimæquartæ, & E decimæquintæ, & B decimæsextæ ac decimæoctauæ. Glans uerò in quam hæc dein defluit, notatur A decimæsextæ, & E decimæseptimæ, & A etiam decimæoctauæ: ubi C, D, E, F obiter & quodammodo ductus notant, pituitam à glande deferentes. Foraminum autem & sinuum per ossa pituitam deducentium notæ, ex secunda & tertia figuris Cap. 12. lib. primi ueniunt petendæ.

a Spectantur figuris ca. 6. lib. 1.

ALVARIAE[a] suturas ad fuliginosorum cerebri excrementorum transitũ summoperè opitulari, primus liber, ubi illarũ usus recensebatur, ostẽdit. Pręsens aũt locus exigit, ut partes singulas pituitosę (qua cerebrum propter ipsius molem, & substantię suæ à sanguine discrimẽ, abundat) excretioni famulantes explicemus. Sunt uerò hæ potissimùm, duo in cerebri substãtia insculpti meatus, dein tenuis membranę portio infundibuli instar efformata, postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus ac foramina à glandula hac ad palatum nariumque cauitatem pituitam deducentia. Duos equidem cerebri meatus, quum tertiũ cerebri uentriculum prosequerer, antea recen- *Breuis enumeratio partium ad pituitæ defluxum præcipuè famulantium.* *Meatus ex tertio cerebri uentriculo educti.*
b 7, 8 fig. 1. sui. ac[b] unum quidem insigni satis amplitudine ex media ipsius sede rectà deorsum in cerebri substantia exculptum descendere dixi, ita sanè, ut præsentis

meatus

Meatus ex tertio cerebri uentriculo educti.

meatus finis e regionè eius caluariæ[c] partis cõsistat, quę sinũ[d] glandulæ qua cerebri pituita excipitur reponendæ aptũ, constituit.[e] Alter meatus, quẽ rarissimè obseruaui, quẽq; Galenus etiã in nono de Administrãdis sectionibus libro præterijsse uidetur, iam dicto lõgè arctior secantib. occurrit, ac ex[f] meatu illo progreditur, qui à tertio uentriculo in quartũ per cerebri testes natesq; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri testes subire incipit, ex anteriori inferioríue ipsius sede, alter is pituitæ expurgandæ subseruiẽs meatus educitur, sensim deorsum in anteriora tantisper in cerebri substãtia protensus, dum in finem primi meatus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus[g] orificiũ consurgat. Ad huius orificij latera, tenuis membrana etiam hic cerebri basim succingens, orbiculatim à se educit sui[h] portionẽ processum'ue, substãtia prorsus cum reliqua tenui membrana similẽ: nisi quòd gracilibus prorsus uenis, quanquam interim frequentibus, intertexitur. Præsentis processus initium accuratè refert elatissimam regionẽ infundibuli, quo uinũ in angustioris orificij lagenas infunditur. est enim amplũ, & orbiculare: ac dein ab exortu sensim in arctum, infundibuli quoq; modo cogitur, donec tandẽ ueluti in angustã oblongamq; fistulã similiter atq; infundibula finiat, quæ deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana excisum[i] foramen descendit, suo mucrone ad glandẽ qua cerebri pituita excipitur, desinens. Adeò ut uniuersum hoc membraneũ corpus infundibulo, & imagine & usu quàm similimũ censeri debeat, unde etiam Græcis χοάνη nuncupatur. quanquam etiam à scyphi, seu in qua in balneis lauamur cõchæ forma (quã superior huius corporis pars concinnè exprimit) πύελος appelletur. Nihilominus alibi à nominũ impositoribus, humilior corporis huius pars infundibuli fistulæ non absimilis, χοάνη dicta uidetur. reliqua aũt pars superior, quę sensim uersus inferiora in arctũ desinit, magnaq; ex parte uisorijs neruis, quà illi inuicẽ coeũt,[k] subtẽditur, πύελος. Rursus integrũ hoc membraneũ corpus, πύελον nõnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, χοάνην: quasi forma quæpiã esset, in quam aliquid infunditur.

Peluis ac cyathus, in quam cerebri pituita defluit.

Glandis pituitam excipientis historia.

Verùm si ueteres, qui suos pueros Anatomen docebant, id nomen glandi illi nõ attribuerint, eam inter omnes in caluariæ cauitate repositas partes solã priuato nomine indigã reliquisse uidebũtur. Locatur aũt hæc glandula sub dura cerebri mẽbrana, in proprio ipsi in osse cuneum imitante exsculpto[l] sinu, cuius etiã effigiem quodãmodo exprimit. depressa nanq; est, & in humiliori parte gibbosa, in superiori autem concaua, & sinu quodam insinuata. deinde secundũ orbem non prorsus circularis cõspicitur, uerùm paulo minùs tota quadrata. Substãtia constat glandulosa, sed cæterarũ glandium corporis substantia longè duriore ac compactiore. Omni ex parte tenui membrana obducitur, quæ aut ab infundibuli termino glandulæ sinui innato exoritur, aut etiã à membrana caluariæ os tota illa sede succingẽte, qua in hac regione dura cerebri mẽbrana à caluariæ ossib. abscedit, distatq;. Huius caluarię inibi obductæ mẽbranę interuentu, glandula ossi firmatur, & etiã duabus insignioribus soporaliũ arteriarum propaginib. adhęret, quæ ad ipsius latera[m] prorepunt. Nõ secus profectò, quàm si & illarũ propaginum gratia, hęc glandula effingeretur, ipsisq; eum præberet usum, quo reliquæ glandulæ uasorum distributionibus diductibusq; firmãdis & suffulciendis præsunt.

Canales à glãde deducti.

Ad huius glandis latera deorsum utrinque[n] canales duo in osse cauati descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorepit in[o] foramen desinens, quod[p] secundum cerebri neruorum par deducit, quodque contra Galeni placitum[q] foramine uisorium neruum transmittente multo maius esse innuimus. Altero uerò in

c 3 fi. ca. 12 li. 1. M. aut hic ad D 14 fig.
d 16, 18 figura A.
e Iuxta K 8 figuræ.
f 7, 8 fi. K 10 fi. B, C. incedẽs per E, G, F, H.
g 14 fi. D & 1 fi. ca. 2 li. 4 cha. 2.
h 14 fi. C, C. 15 fi. E. 16, 18 fi. B.
i 15 fig. F.
k 13 figuræ S est sub M, N, O.
l 3 fi. ca. 12 li. 1. M.
m Id petes ex 16 figu.
n 18 fig. C, D & E, F. & 3 fi. cap. 12 li. 1 O, P.
o 1, 3 fig. ca. 12 li. 1 G.
p 14 fi. G.
q 3 fig. ca. 12 lib. 1 E.

r 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 X. s ultimæ fi. lib. 3.

Earum partiũ quas pituitæ expurgandæ ſubſeruire hactenus diximus, uſus, & conſtructionis ratio.

uerò in poſteriora magis deſcẽdit,& per inæquale aſperũq; foramen ſeu rimã ducitur,quæ ad anteriorẽ ſedẽ lateraq;[r] foraminis quod ſoporalis arteriæ inſigniorem[s] ramum in caluariæ cauitatẽ tranſmittit, habetur. Atq; hæc omnia pituitæ cerebri euacuandæ miniſtrant. quippe duo meatus, quos in cerebri ſubſtantia inciſos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deferũt,ad infundibulumq; defluere ſinunt. Ipſum autem infundibulum ſuperiùs amplum latumq; extruitur,non horum duntaxat meatuũ, qui in unum tandem orificium deſinunt,occaſione,uerùm etiam ut[t] fines illos dextri ſiniſtriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex poſteriori uentriculorum ſede deorſum in anteriora reflexos, inter cerebri reuolutiones hîc deſinere commemorauimus: quandoquidẽ & hi ſuæ ſedis pituitã deducunt,& in infundibulũ exporrigunt.Præterea infundibulũ ea cõſtat amplitudine, ut ſi quid pituitæ ſuper[u] calloſum corpus &[x] ſinus illos colligeretur,quos ad calloſi corporis latera ſuperiori ſua in ſede,conſpici retulimus,idipſum in infundibulũ tenuis mẽbranæ beneficio procũberet.Siue enim eiuſmodi humor ab anteriori calloſi ac inſtar arcus protuberãtis corporis ſede,ſiue à poſteriori deſcendat,ad tenuẽ membranã,cerebri baſim inueſtientẽ defluere, & hinc paulatim in infundibili amplitudinẽ prolabi poteſt.Infundibulũ uerò ab omnib. his ductibus pituitam excipiens,in anguſtum cogitur,ut tandem hanc per unicum & priuatim ſibi in dura membrana patens foramẽ ducat,innoxieq; in illius glandulæ centrum promanare ſinat.Glandula aũt quadam ſubſtantiæ familiaritate defluxus impetum ſuſtinens,& quantũ conijcere poſſum,os forſitan ab iniuria uindicans,pituitã hanc admittit, ſenſimq; citra ſtillicidiũ à laterib. ſuis eam undiquaq; defluere ſinit,per omnia foramina hîc in caluariȩ baſi tum uenis tum arterijs tum neruis ipſis exculpta.

t 1 fi. ca. 2. lib. 4. char. 2, 3.

u 3 fi. L, L. x 3 fig. M, M.

Pituitam per cuneiforme os longa mora & exiguis foraminibus non colari.

Nõ enim hîc cum Galeno in nono de Vſu partium libro,in quo de cerebri excrementorũ purgatione potiſsimũ & ſeriò agit,fateri queo capitis baſim cauernoſam, & pumicis in modũ extructam, nullaq; cõtinua ſquama obductã eſſe:hacq; ratione à frontis uerticis, occipitij & temporum cõpoſitione multũ differre,ut per illam,ueluti per ſpongiã pituita longiori mora,& neſcio quo tandẽ raro & peculiari Naturæ artificio, trãſcolaretur: neq; per patẽtia alioquin hîc neceſſariò foramina,nõ amplius coaſſeruanda,rectà deflueret,uti in primo libro,quũ oſsis cuneũ referẽtis fabricã perſequerer: diffuſe propter quoſdã ſcripſi,qui me cauernoſam illã & multis foraminib. ſpõgiæ in modũ obſitam oſsis ſtruẽ, etiã nolle cõtueri fingunt: & propter alios quoſdã,qui uoce cribri aut coli in cunei uocẽ unico in loco tranſpoſita,aut immutata,Galenũ non ſecus atq; ego ſentio,de pituitȩ per oſſa ductu, totaq; adeò oſsium cõpoſitione iudicaſſe colligunt.Decũbit itaq; pituita & in palatũ per ea quæ palatũ ſpectant foramina,& nõ minima profectò portione per foramen ſecundi paris neruorũ ad oculorum ſedis radicẽ,hincq; per[y] amplum foramẽ cum alijs quãplurimis foraminibus, cȩteris ignotũ Anatomicis in narium amplitudinẽ fertur.

y Queritur ſub charactere ⊕ in 12 ca. li. 1.

z 13 fig. L, L. a 13 fig. D, G & D, G.

b 6 fig. D, D, & E, E.

Pituitam nulla ſecundum naturam excretione per olfactus organorũ ſedem octauũue capitis os expurgari.

Verùm nõ ambigo, aliquẽ & hîc admiraturũ, quamobrẽ nullus hactenus meatus pituitã ad olfactus[z] organorũ[a] ſinus deducentes,cum Galeno in octauo potiſsimũ & nono de Vſu partiũ,enarrauerim; quod ſanè nõ ob aliud accidit, quàm quòd nullã prorſus pituitã per hos ſinus octauumúe capitis os expurgari autumẽ: mirerq; plurimũ,Galenũ per tenues illos ac neruis non abſimiles cerebri proceſſus,quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri[b] uentriculis pituitam qualitercunque tandem excedentem ad nares deduci, ſcripſiſſe: quum nullus omnino in ipſis meatus ſit,neq; etiam in hominibus ea conſtent craſsitie, ut uel meatum quo pituita

deducere-

deduceretur, continere possent. Adde nullum prorsus pituitæ ductum ad olfactus organorum sinus imaginari posse, nisi fortassis[c] anteriorē callosi corporis regionem, quæ pituitam sibi influentem in illam sinuum olfactus organorum amplitudinem dimittere queat: uti fortassis accidit, si quando cerebrum nimia omnino pituita uexatur. unde etiam prorsus non naturalis per nares pituitæ fluxus tunc perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis noxa, eiusq; generis symptomata oboriuntur quàm plurima: quemadmodū indies in destillationibus quę ad nariū summa pertinēt, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeò sanè, ut si adamussim singula perpenderimus, necessariò per olfactus organorū sinus foraminula'ue aut cribri aut spongiæ modò forata, quum lege naturæ homo dispensatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & si fortè casu defluit, longè magis præter naturam fluxū illum esse donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis cerebri pituitam excipientis sculpuntur latera, totam pituitā non plenè deducunt, hæcq; deorsum uersus[d] foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit: ac cum dorsali prolabens, in dorsum, & dein secundùm neruorum ductum modò in brachia, modò in crura, modò in lumborū musculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceam, quàm grauiter Natura ueniret incusanda, quę tam patentes amplosq; expurgandę pituitæ in cerebro & eiusdem membranis, dum scilicet adhuc tenuis aqueaq; est, ductus fecisset. adeò autē retortos angustosq; & inflexos in[e] octauo capitis osse, aut etiam in cuneiformi osse produxisset.

c inferius L 5 fig.

d Quo deducitur H 9 figuræ.

e 8 fi. ca. 6 lib. 1 A, B, A.

DE QVIBVSDAM VASORVM PLEXIBVS cerebro asscriptis. Caput XII.

Huc facit tota ferè decimiquarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O. O: sexta ad H, I, K, L, M, N: & dein uniuersa propemodum decimasexta, & decimaseptima.

Nullum reticularem plexum sub cerebro, uti Galenus illum describit, existere.

QVANTVM Galeno dissectionis professorū facile principi à medicis illum secutis nonnunquā præter rationem attributum sit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quē is nullibi nō in suis libris inculcat, quoq; nihil frequentius medici in ore habent: hunc, etiāsi illum nunquam uiderint, ex Galeni sententia enarrantes. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eiusmodi reticularis plexus, quē Galenus recenset, perficitur. multoq; minus arteriæ, foramen caluariæ, quod ipse tradit, ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum aliquem absumuntur. Primùm enim[a] tota soporalis arteria dextra (est autē par utriusque ratio) caluariam petens, per unum foramē indiuisa, uti Galenus commemorat, nō ingreditur, uerùm ubi ad caluariæ usq; basim cōscendit, insignem sui propaginem ad[b] foramē neruo[c] sexti neruorum cerebri paris exculptum, transmittit, quæ unà cum grandi[d] uena sibi coniuge in dextrum, primum'ue duræ cerebri membranę sinum exhauritur. Secundò, soporalis arteria nequaquam commune[e] foramē cum[f] tertio neruorum pari obtinet: uerùm longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerū Opifex usus est. præcipuo nanq; soporalis arteriæ ramo obliquū & in osse diu procedens[g] foramen machinatus est: in cuius ductu id forsitā fieri uoluit, ob quod Galenus plexū efformatum contendit. ut enim uitalis spiritus in multis gyris anfractibusq; arterię excoqueretur, aptaq; animali spiritu efficiendo materia redderetur, Galenus arteriam ilico atque in caluariæ cauitatem ingressa est,[h] in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicem ita imponuntur commiscentur'ue, ut plexum effomare

Hic spectabis 16 et 17 & ipsi proximā figuras.

a fi. cap. 11 li. 3 Z. et fi. ca. 14 lib. 3 B, quod diuiditur in F, G.

b 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 c.

c 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 c.

d fi. cap. 14 lib. 3 C.

e 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 Q.

f 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 M.

g 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 X.

h Ut spectatur 17 fig.

efformare uideantur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus consurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit: interim tamen duræ membranæ portiuncula, quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si Galenus dextrum sinistro coniunctum fingit, ex duobus complicari incipit: ita quoque plexus huius surculos post multam sibique succedentem in ramulos seriem, sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, cerebri uentriculos petentia, & mole illis uasis respondentia, quæ initio plexum efformare dicebantur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantamq́ue Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipit, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicit, quem per oblongum illud osis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut pleraque taceam, expendit pariter, quàm impossibile sit uasa æquè grandia cerebrum petere, atque in caluariam primùm pertingunt: quum tam insignes[i] rami duræ membranæ latera, & per foramina secundi paris neruorum cerebri ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis, priusquam tenuem accedant cerebri membranam, dispergantur. Cæterùm quæ horum uasorum, soporalium'ue arteriarum uera sit series, in tertio libro, dum cerebri uasa non minus quàm reliquas totius corporis uenas & arterias persequerer, adeò uerè & adamussim describere conatus fui, ut hic locus neutiquam eius seriei enarrationem expetat. Ac proinde etiam[k] plexus illius explicationi hîc non est immorandum, quem aliorum animalium cerebra cum hominis cerebro prorsus communem, ac ueluti eundem, in prioribus cerebri uentriculis ostendunt, ab illis efformatum [l] arterijs, quæ infimas dextri & sinistri uentriculorum[m] sedes subeunt, quà illæ deorsum uersus priora, atque adeò ad cerebri basis ferè medium[n] pertingunt. dein ab illo[o] uase, quod à quarto duræ membranæ[p] sinu in tertium cerebri uentriculum exporrigitur, admodum profectò uariè, uti & uniuersus plexus, implicatum, membranæq; proponens speciem, innumeris uasis mutuò nunc coeuntibus, & nunc rursus diremptis, intertextam, & carnea quadam substantia ita obsitam, ut Veteres raram hanc membranæ, uasorum & carnis compositionem, fœtuum[q] inuolucris comparantes, hunc plexum ob id meritò χοροειδῆ, quemadmodum & antea monuimus, appellauerint. Num uerò ipsi eundem plexum, retibus simul complicatis, inuolutisq́;, ac, uti magna piscatorum retia iam sæpius quercus corticum decocto lota, apparere solent, rubentibus, etiam assimilauerint, & δικτυοειδὲς πλέγμα nuncupauerint, ex plexus colligendum est imagine, quæ dicto modo rubet, complicatiq́ue retis effigiem proponit: quum plexus nulla ex parte motus, in cerebri uentriculis inter secandum occurrit. Si quando uerò tunc expãditur, & ueluti explicatur, nihil æquè diducto reti conferre poteris, ac dictam uasorum plexus seriem. quanquam interim nullam mihi de nominibus uelim esse contentionem, qui modò plexuum quoq; obiter memini, ne quid fortè in cerebri constructione hoc libro præterijsse uiderer. Atque quo minus id etiam fiat, singula sensuum organa seriatim nunc aggrediar.

i fig. cap. 14 lib. 3 r, x, s.

k fig. cap. 14 lib. 3 Δ, & hîc 4, 5 fig. O. 6 fi. M, N.

l fi. cap. 14 lib. 3 γ. hic autẽ 14 fig. Q. 7, 8 fig. F, G.

m fig. cap. 3 lib. 4 insertæ C ad D.

n 1 fi. cap. 2 lib. 4 charact. 1, 3.

o fig. cap. 14 lib. 3 i. hic autẽ 6 fig. H, I. & 7 fig. V.

p 7 fig. T.

q Pete horum rationem ex tabulis figuræ 30 lib. 5.

Plexus in prioribus cerebri uentriculis occurrens.

DE OLFACTVS ORGANO.
Caput XIII.

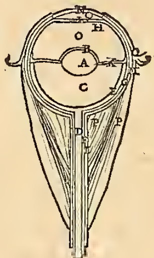

TERTIVM libri quarti Caput deſcribens, ac neceſſariò propter neruorum ſeriem, olfactus organi conſtructionem proſequens, arbitrabar me in præſentia prolixius ueriusq; de olfactus inſtrumento præcepturum, quàm illo Capite nudam ipſius conſtructionē enarrans, faciendum duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mihi, ſtudioſe admodum odoratus organi naturam inquirenti, hactenus occurrerit, præſens Caput cum illo commune eſſe uelim. Præter[a] duos enim illos neruis non abſimiles cerebri proceſſus, qui in[b] octaui capitis oſsis ſinus pertingunt, & frontis oſsis[c] ſinus, & ſubſtantiam illis contentam, & duræ cerebri membranæ ac oſsium[d] foramina, hîc penitus nihil recenſere poſſem. Nolo namque hoc loco de odoribus, & huius ſenſus medio, & dein temperie, aliquid pertractare: ne meus iſte conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impenſiùs, atque adeò in immenſum creſcat.

a 12 fig. C, D. 13 fig. L, L.
b 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, B, A.
c 3, 4 fig. cap. 12 lib. 1 K.
d 13 fi. D, D & G, G.

DE OCVLO, VISVS INSTRVMENTO.
Caput XIIII.

PRIMA DECIMIQVARTI *CAPITIS FIGVRA.*

HAEC figura, earum quæ præſenti Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una ſectione ab anteriori ſede per poſteriorem, atq; ita per neruum uiſorium diuiſi: perinde ſcilicet, ac ſi quis diuiſæ ſecundùm longitudinem cepæ alteram partem ea ſuperficie delinearet, qua alteri parti connata continuaq; fuerat. Atq; hoc etiam modo cœlos, & quatuor elementa, in plano depingere ſolemus.

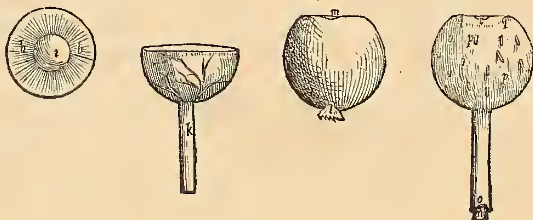
A Humor cryſtallinus.
B Tunica anteriori humoris cryſtallini ſedi obducta, tenuiſsimaq; ceparum pelliculæ inſtar pellucida.
C Humor uitreus.
D Nerui uiſorij ſubſtantia.
E Tunica, quam reti aſsimilamus, quamq; reſoluta dilatata'ue uiſorij nerui efficit ſubſtantia.
F Tenuis cerebri membranæ portio, quæ neruo obducitur uiſorio.
G Uuea tunica, in quam tenuis uiſorium neruum induens membrana degenerat, ac expanditur.
H Hac ſede uuea tunica in poſteriora comprimitur, & corneam illi obductam non contingit tunicam.
I Pupilla, ſeu foramen, quo uuea eſt peruia.
K Tunica ab uuea initium ducens, & cilijs ſeu palpebrarum pilis imagine correſpondens, ac interſtitium pariter uitrei humoris ab aqueo.

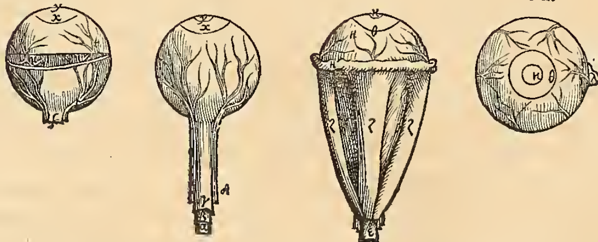
Duræ

L Duræ cerebri membranæ portio, neruum uisorium obuoluens.
M Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.
N Duræ oculi tunicæ pars, quæ cornu instar pellucida uisitur.
O, O Humor aqueus.
P, P Musculi oculum mouentes.
Q Adhærens, alba'ue oculi tunica.

DECEM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM primam subsequentium, & earundem characterum Index.

SECVNDA figura crystallinum duntaxat humorem anteriori sede ita exprimit, atque is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuenti occurreret.

TERTIA figura nudum prorsus crystallinum humorem commonstrat, ea sede se ostendentem, qua ex
R. *latere ab aliquo spectaretur. Verùm R asperitatem sedemque notat, cui oculi tunica, palpebrarum pilos referẽs, humori crystallino connascitur.*

QVARTA figura humorem uitreum ita effictum commonstrat, quemadmodum is, si suam, quam in oculo obtinet, formam reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus humor ex illo euul-
S. sus esset. S enim cauitatem ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponebatur.

QVINTA figura uitreum humorem eadem facie, qua quarta, exprimit: uerùm adhuc ipsi crystallinus
T. humor T notatus innatat.

V. SEXTA uitreum humorem ex latere exprimit, unà cum crystallino, qui ipsi innatans, V notatur.

SEPTIMA figura aqueum humorem (etsi aliàs fluidus sit) ex latere ita exprimit, quemadmodum in
X. oculo consistit, & adhuc anteriorem crystallini humoris sedem integit. X namque crystallinū humorem in præ-
Y. senti figura notat. ac Y eam humoris aquei sedem indicat, qua uueæ tunicæ pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quæ à cornea abscedit, distatque.

a,b. OCTAVA figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum, simul commonstrat, ita inuicem dissitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperàm in effigie assi-
c. milamus. Huius tuniculæ sedes inter hos humores consistens, c indicatur.

NONA figura tunicam anteriori crystallini humoris sedi obnatam, & insigniter pellucidam, hícque ab ipso humore liberatam, à latere exprimit.

DECIMA figura crystallinum humorem à latere ostendit, adhuc ea tunicula intectum, quam nona fi-
d,e. gura expressit. atque hic d tuniculam indicat. e uerò crystallini humoris partem insinuat posteriorem, & illa tuniculanon obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.

VNDECIMA figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicæ, quam uuea producit, quæque
g,g. palpebrarum pilis assimilatur. Cæterùm hæc circulo g & g notato ab uuea pronascitur: circulo autem f & f
f,f. insignito, humori crystallino inseritur, adnasciturue.

h,h. DVODECIMA figura tunicam, quam undecima ostendit, adhuc crystallino adnatam continet. h
i. enim & h tunicam notant: i uerò, humorem crystallinum.

DECIMATERTIA figura tunicam ostendit, quam reti dissectionum periti comparant, quæque hic
k. à latere exprimitur, unà cum nerui uisorij substantia k insignita, & cerebri membranis libera.

DECIMAQVARTA figura uueæ tunicæ internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euer-
l. sam, uti inter secandum nonnunquam inuoluitur, euertiturue, delineauimus. l itaque portiunculam notat tu-
m. nicæ, in quam uisorij nerui substantia dissoluitur. m sedem, in qua anterior uueæ regio introrsum seu in posteriora comprimitur.

DECIMAQVINTA figura externam uueæ tunicæ superficiem ex latere delineatam cōtinet, unà
n. cum nerui uisorij substantia, tenui adhuc membrana cerebri obducta. n enim nerui uisorij substantiam notat,
o. hic à tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisorij substantiam integēs,
p,p. & hic à dura membrana, quæ ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denudata. p,p uenarum arteriarumque à
q,q. dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculæ, iam ex sectionis serie effractæ. q,q sedes, qua uuea
r. tunica anteriori in parte comprimitur, & à cornea abscedit. r foramen, uueæ pupillam constituens.

DECIMASEXTA figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transuersa sectione in hoc
s. diuisam, ut series in conspectum ueniret uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur s neruum ui-
t,t. sorium, unà cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsque concomitatū. t ue-
u,u. rò & t uenas arteriasque per duram oculi tunicam excurrētes. u autem & u uueam tunicam, hic propter du-
x. ræ scissionem, cōspicuam, & ramulos duræ tunicæ uasorum excipientem. Cæterùm x sedem indicat, ubi dura
y. oculi tunica instar cornu læuigatur, pellucidaque cernitur. Sedi autem y notatæ, pupillæ respondet foramen.

DECIMASEPTIMA figura integram nudamque duræ oculi tunicæ externam superficiem ex la-
α,β. tere exhibet, unà cum magna uisorij nerui portione: in qua α notat ipsius substantiam, β uerò tenuem qua ob-
γ,δ. ducitur membranam, γ autem duram cerebri membranam, δ uenas arteriasque neruum uisorium concomi-
x,y. tantes. Porrò x, & dein y, idem hic atque in decimasexta indicant.

DECIMAOCTAVA figura oculum à palpebris liberatū, atque ex sua in caluaria sede erutum, unà
ε,ζ,ζ. cum ipsius musculis nondum disiunctis, à latere exprimit. atque ε neruum indicat uisorium. ζ & ζ musculos ocu-
η,η,θ. lum mouentes. η & η adhærentem oculi tunicam. θ maiorem oculi circulum, seu iridem, ubi adhærens mem-
κ. brana desinit, corneæque tunicæ pertinacissimè adnascitur. κ autem sedem notabit, e regione pupillæ seu minoris circuli consistentem.

DECIMANONA figura anteriorē oculi integri, & à palpebris tantùm liberi, sedem exprimit. atque
λ. hic λ carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. η uerò, & θ, & dein κ, idem hic ac in præ-
η,θ,κ. cedente figura indicant. Cæterùm si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus primùm persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine, decimamnonam secundæ loco habebit, & decimamoctauam tertiæ, atque ita deinceps.

RATIONEM

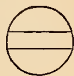
RATIONEM ſtructuræ capitis primo libro perquirentes, oculorũ ſitum deſcripſimus. in ſecundo autem libro, eorundem numerum, & ipſos mouẽtes muſculos, uti & palpebrarum quoque naturam, neceſſariò tradidimus. In præſentia uerò, oculi ſphæræ modo rotundi fabricam enarraturis, eam à centro, aut ab ultima extima´ue ipſius circumferẽtia auſpicari integrum erit: perinde ac ſi quis oui conſtructionẽ, ab ipſius luteo ad album, & dein ad tenuem mẽbranulam albo obductã, & poſtea ad putamen cruſtam´ue, aggrederetur: aut illam à cruſta ad tenuem membranulã, ac dein ad album, & hinc ad luteũ enarraret: pari prorſus nimirũ modo, quo mũdi partes, uel à terra ad aquam, aerem, ignem, lunæ cœlum, ac ſic deinceps ad extimum uſq; cœlum, uel ab hoc cœlo uerſus mundi centrum, recenſeremus. Mundo namq; & ouo, oculi fabrica, quod ad conſtructionẽ ſpectat, conferri poteſt. Quam, ut exactiùs tradatur, ac poſtmodum memoriæ firmiùs hæreat, à centro primùm ad extimam ſuperficiem, & poſtmodũ ab hac ad illud opportunè pertractabimus. Eſt itaq; oculi centrum

Oculorũ ſitus.

Oculi conſtructio quò enarranda.

a 1 fig A. & tota 2, 3 fig. [a] humor, quem Græci κρυσταλλοειδῆ uocãt: uti & nos quoq;, qui & glacialẽ illum nuncupamus, à ſimilitudine nimirũ, quam cum lucidiſsima glacie & exactiſsimo cryſtallo obtinet, non quidem in cõſiſtentia aut duritie, uerùm in colore, ſeu luce potius. Eſt enim is humor, optimi cryſtalli inſtar pellucidiſsimus, & omnia quibus iam exemptus, uitri alicuius modo imponitur, impẽſe quorundam utrinq; extuberantiũ ſpecillorum ritu adauget. Ea autem eſt cõſiſtentia, ut à cæteris oculi partibus per ſectionẽ liberatus, humoris liquoris´ue cuiuſdam modo non diffluat: ſed molliuſculæ inſtar ceræ, ſuam aſſeruet formam. quæ etſi rotunda appareat, non tamen globum adamuſsim rotundũ refert: ſed globi ſpeciem exprimit, qui anteriori & poſteriori parte non ſecus cõprimeretur, quàm ſi ex lignei globi penitus exacteq; rotundi medio, ſecundùm æquidiſtãtes lineas orbem craſsiuſculũ ſerra exemiſſes, & dein duas globi partes denuò cõglutinaſſes: adeò ut præſens humor in anteriora & poſteriora minus protuberet, quàm ſecundùm latera, & ſuperiùs & inferiùs, quodãmodo ſcilicet ad lentis ſimilitudinẽ. unde etiam hunc humorẽ φακοειδῆ Græcis nuncupatum fuiſſe arbitror. Superficie conſtat læui, & inſigniter lubrica: uniuerſæq; ipſius anteriori ſedi [b] tunicula obnaſcitur, inſtar tenuiſsimæ ceparũ pelliculæ (quam inter craſsiores ceparum orbes reperimus) tenuis, exacteq; pellucida, & tranſparẽs. Verùm hæc tunicula, eius generis ceparũ pelliculis durior eſt, nulla parte [c] poſteriorẽ humoris cryſtallini ſedem cõtingens: ſed inibi ceſſans, ubi ille [d] ampliſsimus cernitur, ac ubi ipſius capaciſsimus cõſiſteret circulus, ſi eum multis æquidiſtantib. circulis orbiculatim obuolutũ fingeres. Huic tuniculæ nullum priuatim nomen inditum eſſe uidetur: niſi fortè à cõtinuarum araneæ telarum imagine ipſam ἀραχνοειδῆ Græci uocauerint. reſpondet enim tenuitate, quamuis neutiquã robore & duritia, illis aranearũ telis. Ego illam inter diſſecandũ, uti iam dixi, ceparum tenuiſsimis membranulis cõfero: cornu etiam illam collaturus, ſi modò id in laminas diuiſum, & lucernis adhiberi ſolitũ, tam tenue ac tranſparẽs & læue, atq; hæc eſt tunicula, reddi poſſet. Huius enim ſubſtantia, à cornu ſubſtãtia nihil differt. Sit igitur ipſa ſecundũ in oculi cõſtructione nobis enarratũ corpus: quod quum anteriori tantum centri, ſeu cryſtallini humoris ſedi obducitur, uelut ſemiglobus tantùm in oculi fabrica cenſendũ uenit. Cæterùm poſterior humoris cryſtallini ſedes, in alio continetur [e] humore, qui uulgari quidẽ albo uitro iam refrigerato, colore ſeu

Humor cryſtallinus.

b 1 fig.B. tota 9 fig. & 10 fig.d.

c 10.fig.e.

d 3 fig.R.

Tunicula cepis pelliculæ modo pellucida, anterioriq; humoris cryſtallini ſedi obnata.

e 1 fig.C. & dein 4, 5, 6 fig. & 8 fig.d.

Vitreus humor.

 luciditate

luciditate correſpondet: ac non adeò lucidus eſt, atq; cryſtallinus humor, aut exactiſsimũ cryſtallum. Conſiſtentia autẽ, humore cryſtallino longè mollior uiſitur: & ab oculo exemptus, ſuum terminum formam'ue neutiquã retinet. quamuis interim aquæ modo non diffluat: ſed ita cõſiſtat, quemadmodũ uitrum in fornacibus fuſum, quodq́ue ferreis canalibus, quibus id ab artificibus inflandum formandumq́; à fornace eximitur, obuolui cernimus. Huiuſmodi uitro hic humor cõſiſtentia congruit: at non colore, quum humor; uti priùs dixi, refrigerato uitro luciditate ſimilis ſit: fuſum autem, liquefactũq́; uitrum, candenti ferro quàm ſimillimũ occurrat. Quando itaq; præſens humor conſiſtentia fuſo uitro, luciditate autem refrigerato formatoq; iam uitro reſpondet, ὑαλοειδὴς Gręcis, nobis uerò uitreus meritò nũcupatur. Hic humor multis numeris molẽ cryſtallini humoris ſuperans, quum adhuc in oculo reponitur, ſemiglobũ imagine refert: cuius plana ſuperficies, oculi anteriora ſpectat: rotunda autem, ſeu cõuexa, in poſteriora protẽdit. Anterioris ſedis, ſeu planæ ſuperficiei medio [f] ſinus imprimitur tantus, quãta poſterior eſt humoris cryſtallini pars. Is namq; humori uitreo ita immittitur, ac ſi globũ in aqua natantem ſpectares, cuius media pars in aquam prorſus mergitur, altera ſupra aquã conſpicua. utq; inter eiuſmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoq; inter cryſtallinum & uitreum nihil omnino intercedit: neq; illi humores inuicẽ ſecus committuntur, quàm globum aliquẽ in duriuſcula pulte cõplexum fingeres. Porrò reliquæ regioni ſedis anterioris uitrei humoris cryſtallino non occupatæ [g] tunicã quandam obduci, ſuo loco audies, quæ cilijs palpebrarum'ue pilis aſsimilabitur, quæq́; orbiculatim lineę tantum craſsitie (ut ſic dicam) cryſtallino humori, ubi is ampliſsimus eſt, [h] adnaſci docebitur. Nunc autem [i] inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo poſterior uitrei humoris ſedes proximè continetur. [k] Neruus itaq; uiſorius, tenui duraq; cerebri mẽbranis, & aliquot uenis arterijsq́; cõcomitatus, ad poſteriorẽ oculi ſedem fertur: ac illi nonnihil uerſus externum oculi latus inſertus, ſua ſubſtantia in enarrandũ iam inuolucrum diſſoluitur. tenuis autẽ membrana, nerui ſubſtantiã obuoluẽs, in [l] aliam degenerat oculi tunicã, quę uuea uocabitur: & dura quoq; mẽbrana in [m] aliam ceſſat, quæ dura dicetur, & uenæ pariter & arterię (uti ſeriatim enarrabo) oculi conſtructionẽ ſubintrant. Quum primùm igitur nerui uiſorij ſubſtantia in oculũ mergitur, mollior reddita, dilatatur in latum quoddã inuolucrum, poſteriori uitrei humoris ſedi obductũ, & non multum ultra mediam oculi ſedẽ in anteriora pertinens, & extremè gracilibus & obſcuris uenulis, ac item arterijs intertexta: quæ à tunicæ huius radice, ac ſede qua neruus primùm expanditur, ipſi exporrigũtur. Galenus in decimo de Partiũ uſu innuit, hoc inuolucrum à pleriſq; tunicę nomine non dignari: forſitan quòd cæterarũ tunicarum modo membranea non ſit, ſed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrũ ſecantibus in unum colligitur, & à ſua radice propendet, mucorẽ, aut cerebri ſubſtantiã aqua quapiã dilutam refert: non enim ita ſolidum craſſumq́;, ac cerebri ſubſtãtia uiſitur. Vtcunq; uerò ſit, ſiue tunica nuncupandũ ueniat, ſiue minus, cõſtat Galenum quoq; in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium uſu, hoc inuolucrum tunicã appellaſſe. Neq; ego ſcio, quod nomen illi aptius quàm inuolucri, aut tunicæ, indi poſsit: quum, uti diximus, toti poſteriori ſedi humoris uitrei proximè obducatur, illumq́; integat: perinde atque tenuem oui pelliculã, oui album tunc cõtinere diceremus, quum dimidiã oui partem ab alia effractam, & adhuc oppletã, manibus ſeruaremus. Eſt enim hoc inuolucrũ forma dimidiato

f 4 fig. s.

g 1 fig. K. & 11 & 12 fig.

Oculi inuolucrum ex nerui uiſorij ſubſtantia ſolutũ, & reti comparatum.

h 12 fig. h, h adnaſcuntur i.

i 1 fig. E. & tota 13 fig. dein 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 I eductum ex G.

k 17 fig. α cum β, γ, δ. aut 1 fig. D cũ F & L.

l 1 fig. G. & tota 14, 15 fig.

m 1 fig. M. & tota ferè 16 & 17 fig.

dimidiato tantum oui putamini comparãdum: aut minori piſcatorum reti,
quod uni accõmodatur baculo,& ex ampla baſi,dimidiati globi modo in ob-
tuſum mucronem fertur. Ab huiuſmodi enim retis imagine arbitror inuolu
crum iſtud Græcis ἀμφιβληστροειδὴς nuncupatum fuiſſe.nam retis formam,non
autem plexum refert,quum undiq; ſibi ſit continuum.niſi etiam fortè uenu-
las & arterias ipſi uariè intertextas,quis reti aſsimilandas contenderet.Hacte-
nus igitur quatuor oculi partes recenſui: duos nimirum humores,& totidem
n 1 fig.G ab F eductũ, & tota ferè 14, 15 fig. — tunicas.ac proinde iam meritò[n] eam aggrediar,quę à tenui membrana,nerui
uiſorij ſubſtantiam concomitante,producitur. Mox enim atq; hæc membra-
na ſimul cum neruo oculum ſubit,in tunicam degenerat, non tantùm poſte- — *Tunica uuea,à tenui cerebri membrana parata.*
riorem oculi ſedem,tunicæ quæ à nerui conſurgit ſubſtantia modo,occupan
tem,uerùm & anteriori etiam ſedi obductam.Hæc tota poſteriori oculi ſede
tunicam proximè inueſtit,à nerui ſubſtãtia pronatam: & in harum contactu
nihil prorſus mediat,neq; ambæ etiam inuicem aliquo nexu, prȩterquàm ac-
cubitu,cõmittuntur.quà autem tunica à tenui enaſcens membrana,anterio-
o 1 fig.O, O.& 7 fi. Y.& 8 fi.b. — ri oculi ſedi obtenditur,interna ſua ſuperficie undiq;[o] humorem contingit &
complectitur,quem aqueum & albugineum paulo pòſt uocabimus. Externa
p 1 fig.M enatum ab L.aut 16 et 17 figuræ. — uerò huius tunicæ ſuperficies[p] ea tunica obducitur, quam à dura membrana
uiſorium induente pronaſci dicam. Verùm interim huic tunicȩ,quam tenuis
profert membrana, priuatim accidit, quòd exacti globi modo nõ ſit prorſus
q 1 fig.H. 14 fig. m. 15 fig. q,q. — rotunda: quum ſcilicet[q] anteriori regione nõnihil introrſum comprimatur,
aliqua ſui parte planam ſuperficiem pro conuexa & rotunda commõſtrans.
Quando enim hæc tunica ad eam uſq; anterioris oculi ſedis regionem pertin
r 16,17 fi. x.18,19 fig.θ. — git,ſecundùm quam[r] maior oculi ducitur circulus, quem iridẽ uocamus, aut
quo album oculi (ut ita loquar) à nigro diſtinguitur,&[s] ea tunicæ à dura cere
s 1 fig.N. — bri membrana pronatæ pars conſiſtit,quam cornu in luciditate & ſubſtantia
quoq; cõparabimus, ipſa inquam ab hac abſcedit, quam dura procreat mem-
brana: neq; amplius illam contingens,inibi in poſteriora comprimitur,quà il
lius parti,quam cornu aſsimilamus,fuerat ſubducenda: ſi modò undiq; à tuni
ca, quam dura producit mẽbrana, æquè proximè obuolui cingiq; debuiſſet.
Neq; hac duntaxat compreſsione tunica à tenui membrana cerebri generata
t 1 fig.I.14 fig.m.15 fig.r. — donatur: uerùm etiam in huius cõpreſsionis medio,[t] foramine quodam per-
uia eſt,quod[u] minorem in oculo apparentẽ efformat circulum,& pupilla no- — *Pupilla.*
u 16,17 fi. y.18,19 fig.u. — bis appellatur. adeò ut hæc tunica,uuæ folliculo,à quo pedũculus,quo is affir-
matur, euulſus eſt, quàm ſimillima ſit: præſertim ſi uuam illic parum conci-
diſſe,& (uti etiã fit) uacuari intelligas, ubi pedunculũ extraxeris. Totus enim
uuæ folliculus tunicæ huic reſpondebit: ea autem concidentia illi aſsimilabi-
tur compreſsioni,quam in anteriori parte hæc tunica ſibi uendicat: foramen
uerò,quo pedunculus firmabatur, ipſi pupillæ cõparabitur. Atq; ab hac ſimi-
litudine Græci præſentẽ tunicam ῥαγοειδῆ & ῥῶγα, nos autem uueam appella-
mus.Quoniam uerò ipſa à tenui cerebri membrana,χοροειδὴς etiam dicta,con
ſtituitur,Græci illam quoq; χοροειδῆ nuncuparunt. Quandoquidem uerò paſ-
ſim quà uuea tunica,illa obducitur,quam dura cerebri progenerat membra-
x 15 fig.p, p.16 fig. u,u. — na,[x] uenarum arteriarumq; ſurculi ab hac in uueam pertingunt,illi ita uueam
exaſperãt, ut hac quoq; externa ipſius ſuperficie, internæ folliculi uuæ ſuper-
ficiei accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuæ caro & acini ſuſtinentur.
Præterea quum ab ea tunica, quam dura cerebri membrana procreat, com-
plures,uti iam diximus, uaſorũ ſurculi ſparſim in uueam producãtur, eorum
quoque ſurculorum interuentu uuea illi tunicæ connaſcitur. Quà uerò uuea

Vueæ tunicæ colores.

tunica ab illa ſecundùm iridis circulum abſcedit,introrſumq; premitur,uuea per totum circuli ductũ ualidè ipſi adnaſcitur, & colorẽ euariat. Vuea namq; tota ſuperficie, qua dura tunica proximè ſuccingitur, perpetuò nigra eſt, & modicè humecta: in anteriori autem ſuæ compreſsionis ſede uariè tingitur, eumq; ſemper exprimit colorẽ, qui in oculi iride,ſeu maiori circulo, ſanis hominibus occurrit, cuiusque gratia oculos nigros, aut cæſios, aut glaucos dicimus.

Ex humorum aut ſpirituum copia oculorum colorem non euariari.

Neutiquã enim is color ex oculi humorum copia,aut defectu,aut tenuitate,aut pupillę etiã collectione uel dilatatione,aut oculi ueluti profunditate, aut tenuitate conſurgit,alicui'ue conſimili cauſæ acceptus ferri debet. Quod etſi magnum illis fortè uidebitur paradoxũ, qui integros libros de oculorum coloribus conſarciunt: non aliter tamen id probatum uelim, quàm eum qui ſingulis hominibus(quantumuis is uarius ſit,& ſibi in utriſq; oculis,& in uno etiam oculo interdũ diſsimilis) obtingit colorem, perpetuò eundem in uuea apparere,ſiue integro oculo,ſiue effluxis ex dimidio, aut in uniuerſum humoribus, ſiue ipſa uuea tunica per reſectionem à conterminis liberata,diuulſaq;, hunc examinaueris. adeò ut de oculorum coloribus haud ſecus diſputãdum arbitrer, quàm de nigra, fuſca & alba,in ipſo etiã utero, hominibus data cute, ac rufis flauiſq; & nigris capillis: uti etiam parem ferè cutis & oculorũ coloris in uarijs nationibus rationem obſeruari cernimus. Cæterùm interna uueæ ſuperficies diuerſis,ſed omnibus interim hominibus iiſdem,interſtinguitur coloribus. In poſteriori enim oculi ſede, qua hæc tunica primùm pronaſcitur, ſubalba eſt: mox uiridis,& dein cærulea iridis in modum efficitur. atq; hos colores adhuc in poſteriori oculi ſede interna hęc ſuperficies poſsidet,in anteriori autem oculi ſede uniuerſa impenſe nigricat. & non adeò lęuis hic atq; in poſteriori ſede uiſitur: quod illi potiſsimùm accidit propter proceſſus, quos à ſe hac in parte educit,[y] tunicam conſtituturos,quę anteriori uitrei humoris ſedi obducitur: & ueluti[z] interſtitiũ eſt uitrei, eiuſq; quem aqueũ nominabimus.

y 1 fig.K. & 11,12 figuræ.

z 1 fig.K inter C & O.& 8 fi.

Tunica cilijs et palpebrarũ pilis comparata.

Hæc itaq; tunica planis duntaxat donatur ſuperficiebus,non autem concauis aut conuexis. Eam ſiquidem cõſtitueres, ſi ex tenuiſsima araneæ tela tantum orbẽ excinderes,quanta eſt anterior ſedes uitrei humoris: ac dein in hoc orbe[c] alium orbiculũ excinderes,foramen facturus tam amplum, ac cryſtallini humoris eſt amplitudo.Huiuſmodi namq; orbi pręſentẽ tunicam conferre poſſes,ſi illũ circulatim ab uuea tunica pronaſci,& ſuo foramine cryſtallino conaſci fingeres. Verùm hæc tunica tenuitate araneæ telas ferè ſuperat: & proceſſulis ab uuea pronatis talibus conſtat,ut nigra cilia,ſeu palpebrarũ pilos forma inſigniter exprimat. Num autem tunica,aut aliter nuncupãda ſit,non admodum moror:modò qua'nam ſede reponatur,& quibus cõmittatur,quaq; ſit imagine & ſubſtantia,explicẽ. Neq; mihi ullum occurrit nomen,quod ipſi aptiùs indam,quàm tunicæ: aut,ſi uoles,interſtitij uel ſepti,inter uitreum humorem,& eum quem albugineum aqueum'ue nuncupabimus,repoſiti.

c inter a & b.

Dura oculi tunica,à dura cerebri membrana educta.

Iam tempeſtiuũ fuerit,[a] duram quoq; oculi tunicam ſermone cõplecti,quam à dura cerebri membrana, uiſoriũ neruum inueſtiente,pronaſci ac diſſolui credimus. Quum primùm enim hæc membrana poſteriori oculi ſedi[b] applãtatur, dilateſcit: & craſsior ac durior ipſa cerebri dura membrana euadẽs,orbiculatim undiq; oculo obducitur,tam in anteriora quàm in poſteriora pertingens. quanquam interim non paſsim ſibi ſimilis ſit,neq; ſimplici donetur nomine. Quà enim poſteriorẽ oculi ſedem cõſtituit, & in anteriori ſede ad[c] maiorem oculi uſq; circulũ pertingit,craſſa & dura eſt (unde & σκληρότης nuncupatur) & dein duræ cerebri membranę modo opaca,& minimè pellucida.[d] Ea uerò ſede,

a fig.M eductũ ab L. & tota ferè 16,17.

b 16 fig.ſ.

c 18,19 figur.θ.

d 1 fig.N. 16,17 fi.x ſimul,& y.

Σκληροτης

ſede, qua oculi nigrum conſiſtit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat,
quod exactè leuigatũ, uitri alicuius loco lucernę accõmodatur. Neq; hæc prę-
ſentis tunicæ pars, cornu in luciditate, qua id etiã ſuperat, ſolùm reſpõdet, ue-
rùm & ſubſtãtia quoq;: eſt enim hæc tunicæ pars cornu modo dura, & cornu
inſtar in laminas diuidi radiq; poteſt, perinde ac ſi ex laminis aliquot ſeu ſqua-
mis inuicem cõpactis conſtitueretur. Atq; hinc eſt ea oculariorũ medicorum
cura, quæ ſenibus hanc tunicæ partem attenuari præcipit: quam à tanta cum
cornu ſimilitudine κερατοειδῆ Græci, nos uerò corneam nominamus. Quan-
quam uideantur Græcorũ pleriq; non hanc tantùm duræ tunicæ partẽ ita ap
pellaſſe, uerùm uniuerſam quoq; (quum ipſa inſigniter cornu in modũ dura
ſit) tunicã. Interna huius ſuperficies, tota ea ſede, qua cornu modo non pellu-
e 16 fig. u,u. cet, uueam tunicã abſq; alicuius ſubſtãtię interuẽtu ſuccingit, ipſiq;[e] uenarum
arteriarumq; beneficio, uti prius diximus, adnaſcitur: quemadmodũ etiam il
li pertinaciſsimè ac orbiculatim adnectitur, ſecundùm maiorẽ oculi circulũ,
ſeu iridem. Porrò ea ſede, qua hæc tunica cornu inſtar pellucida cernitur, ipſa
uueã non cõtingit: & tãtiſper atq; oculus ſanus eſt, ab uuea notabili interuallo
inibi diſtat, quà uuea anteriori in ſede cõprimitur. Hoc interuallũ, & uniuer-
f in 1 fig. à B ad I. ſum[f] ſpacium inter anteriorẽ cryſtallini humoris ſedem & pupillã conſiſtẽs,
g 1 fig. O, O. tota ferè 7 fig. & 8 fig. b. [g]humore illo adimpletur, qui adhuc enarrãdus ſupereſt, ac uerus humor cẽſe- *Humor aqueus.*
tur. nam aquę modo tenuis fluidusq; quodãmodo ſecãtibus & ſuffuſiones cu
rantibus occurrit, & inſigniter aquæ modo pellucidus cernitur: unde etiam
ὑδατοειδὴς Gręcis, nobis uerò aqueus nominatur. quanquam pleriq; hunc albo
oui humori cõparantes, illum albugineũ nuncupent: etiamſi arbitrer Gręcos
hunc humorẽ oui albo non cõtuliſſe, quum neutiquã æquè craſſus ſit, & mul
tum illi accedat humori, quem ex recẽtibus integriſq; ouis igni appoſitis reſu
dare cernimus. Humor iſte, uueæ tunicæ partẽ cornee in ſano oculo non con
tiguam ſuſtinet, & (uti dixi) in priore ac in poſteriore eius partibus cõtinetur:
& quum in oculo conſiſtit, terminoq; inibi alieno cõcluditur, uitrei humoris
modo dimidium exprimit globum, cuius poſterior pars, quæ plana conſtat ſu
perficie, tantum habet ſinum, quanta antrorſum protuberans cryſtallini hu-
moris eſt pars. Anterior autẽ eius aquei humoris ſedes, gibba, dimidiatiq; glo-
bi inſtar ſecundùm oculi formam rotunda eſt. Cæterùm externa duræ tu-
nicæ ſuperficies, tota ſede qua pellucida, ac reuera cornea exiſtit, admodũ læ-
uis eſt, & lubrica: uerùm cætera ſede ita aſpera inæqualiſq; uiſitur, quemad-
modum inuicem connatæ membranæ ad mutuum contactũ exaſperantur.
h 16 fig. t. Poſteriori enim duræ tunicę ſedi, pręter[h] uenas & arterias ipſi implicitas,[i] mu
i 1 fi. P, P. aut potius muſculorũ imaginẽ pete ex figuris capitis 11 lib. 2. ſculus inſeritur, quem muſculorum oculum mouẽtium ſeptimum numera-
uimus: deinde lateribus, ſuperioriq; ac inferiori externę huius ſuperficiei ſedi-
bus, neruoſæ tenuitates muſculorũ inſeruntur, quos ſex primos oculum mo-
uentes recenſuimus. & deinde anteriori quoq; duræ tunicæ parti ad iridem
k 1 fig. Q. 18 fig. κ, κ. uſq;[k] tunica obnaſcitur, quæ adhuc cõmemoranda ſupereſt, ac Græcis ἐπιπε-
φυκὼς, Latinis autem adhærẽs, quòd oculo obnata, adnata'ue, illum cõtineat, *Adhærens albáue oculi tunica.*
uiciniſq; partibus committat, alba etiam à colore quem poſſedit, nuncupata.
Hæc membrana anteriori tantùm oculi ſedi ad iridẽ uſq; obducta, tenuis eſt,
illiq; continua, quæ internam palpebrarũ ſedem inueſtit, oculiq; partium nu-
mero aſcribitur: quemadmodum & ipſæ palpebræ, ſi modò cui id uiſum ſit,
l 1 fig. A. his quoq; partibus adijci poſſunt. Fuit itaq; hæc oculi partium ſeries:[l] humor
m 1 fig. B. cryſtallinus:[m] tunicula, cepis pelliculæ tenuiſsimæ modo pellucida, anterio-
n 1 fig. C. riq; cryſtallini humoris ſedi obnata:[n] humor uitreus, in poſteriori oculi ſede
tantùm

tantùm positus:[o] tunica, in quam uisorij nerui substantia resoluitur, & quæ posteriorem humoris uitrei sedem tantùm amplectitur:[p] tunica uuea, à tenui cerebri membrana principium ducens:[q] tunica seu orbis, araneæ telæ modo tenuis & nigricans, & interstitiũ uitrei humoris ab aqueo:[r] tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida redditur:[s] aqueus humor:[t] septem oculum mouentes musculi:[u] tunica adhærẽs, seu alba, anteriori tantùm oculi sedi ad iridem usq; obnata: palpebræ, & demum uenæ ac arteriæ. Cæterùm si quis modò oculi constructionem ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptisimũ est retrograda illum serie eas persequi: & dein separatim humores & tunicas cõmemorare. Ego autem nunc ea oculum enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo. Verùm ut oculi fabricã adeò studiose demonstrare cõsueui, ut spectantium nemo in ipsa quicquam desideraret: ita in ipsius partium usu explicãdo hîc prorsus obmutesco, quòd mihi ipsi de primario uisus instrumento non satisfaciã, atq; hac in parte aliquid quod sanum undiq; sit, à me nõ adferri posse, mihi persuadeã. Non sanè quasi crystallinum humorem, præcipuum uisus instrumẽtum esse, & ut hic alatur, uitreum produci, & huius gratiâ oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodũ Galenus in decimo de Partium usu diffuse persequitur, cõmemorare, aut hîc prolixè etiam scribere nequirem: sed quòd mihi certò, quî uisus fiat, non constet, hincq; reliqua oculi cõstructionis ratio dependeat, quodq; potisimùm de huiusmodi philosophorum & medicorum controuersijs priuatim quędam aliquando mihi scribenda duxerim, hoc labore ad iustã nunc molem perducto.

Oculi partium usus.

o 1 fig. E. p 1 fig. G, H. q 1 fig. K. r 1 fig. M, N. s 1 fig. O, O. t 1 fig. P, P. u 1 fi. Q.

DE AVDITVS INSTRVMENTO. Caput XV.

VAE de auditus organi fabrica modò enarranda essent, superiùs in primo libro ita explicui, ut in pręsentia, si inibi nihil cõmemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim eius libri Capite,[a] cauitatem auditus organi gratia in temporis osse exsculptam, paratamq;, & deinde cauitatis illius foramina, membranas & osicula recensui. In trigesimosexto autem Capite, auris cartilaginis, & reliquarum ipsius partium constructionem, uti tunc occurrit, modoq; animo obuersatur, persecutus sum. Nihil enim certius de auditu, sonituq; percipiendo hîc, quàm inibi, attexere possum: nisi etiam modò plus, quàm dum illa enarrabã, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciam: & non satis mirari queam, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis, tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiariam cognitionem scribere: ex quo tamen præcipuæ ad hanc disceptationem demonstrationes petendæ fuerant.

a Hæc omnia ostẽdit fig. cap. 8 lib. 1.

DE GVSTVS INSTRVMENTO. Caput XVI.

INGVAM gustus esse instrumentum, medicis iuxtà & philosophis concessum est omnibus. Quandoquidem uerò uniuersam linguæ fabricam, cæterarum corporis partium constructione mihi minus, ut uerum fatear, cognitam, superioribus libris necessariò, ac ueluti quadam serie complexi sumus, hæc modò prolixè haud est repetenda. In decimonono enim secundi libri Capite,[a] nouem linguæ musculos, & uariam illam fibrarum & raræ substantiæ compositionisq; in ipsius

a Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib. 2.

in ipsius parte, quam hiante ore citra sectionem conspicimus, speciem, unà cum illius inuolucris, seu tunicis, recensuimus. & in tertio libro[b] uenarum[c] arteriarumque linguam petentium frequentiam descripsimus: in quarto libro ipsius neruos minimè negligentes, quorum[d] alter præcipua maioris tertij neruorum coniugij radicis numerabatur portio, gustus potissimùm occasione linguæ oblata:[e] alter uerò septimi neruorum cerebri paris non minima propago, musculorum causa linguam multis surculis implicās. adeò ut nihil exactiùs hîc modò, quàm dictis nunc locis præstitum est, commemorare queam: qui non magis hîc de saporum differentijs & qualitatibus, quàm prius de odoratus, uisus & auditus obiectis, sermonem duxerim instituendum.

b fig. cap. 6 lib. 3 ramuli ab X.
c fig. cap. 12 lib. 3 c.
d 2 fi. cap. 2 lib. 4 Y, Y.
e 2 fi. cap. 2 lib. 4 ramuli à ϖ.

DE TACTVS INSTRVMENTO. Caput XVII.

ET tactus quoq; instrumentum in quarti libri initio me persecutum arbitror, quum nullum neruum tactus sensu non præditum, per corpus digeri asserere, & Naturæ scopos in neruorum distributione, quantum is locus exigebat, enarrarem: illorum subridens sententiam, qui unam eiusdem nerui portiunculā sensui, aliam motui absq; sensu præesse docuerunt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partium enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omnium partium quæ præsenti libro aggressi sumus, sectionis rationem perscribere: & si alicuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio non sit expressa, etiam illam ad huius libri calcem seriatim subijcere, postremoque de uiuorum sectione nonnulla proponere.

Quid absoluta nunc partium corporis descriptione, in sequētibus Capitib. sit præstādum.

CEREBRI, AC OMNIVM QVAE PRAESENTI libro traduntur organorum administrandi ratio, unà cum uenarum & arteriarum ac neruorum deniq; brachia & crura perreptantium examine. Caput XVIII.

DVMMODO musculos ceruicem occupātes, & neruos à ceruicis dorsali medulla prosiliētes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspiciendis hactenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita ut ad præcedentis libri finē recensui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiùs, minoriq; molestia attrectabis. unde etiam capita detruncatorū hominum ad hunc usum sunt accōmodatissima: præcipuè quòd illa uix bene mortua, sed interim (quod ad uasorum in primis inspectionem est incōmodum) magna ex parte exanguia, statim à sumpto supplicio, minus morosorum iudicum ac præfectorum opera, obtineri possunt. Qualecunq; igitur caput obtigerit, nouacula aut cultro in capitis cute ad os usq; orbicularem[a] molieris sectionem, quæ pollicis latitudine elatiùs quàm supercilia sunt, non inopportunè auspicabitur: & hinc per tempora ad eminentissimā maximeq; posticam occipitij sedem, & illinc rursus per tēpora ad frontē perducetur. Dein serra, qua membris in gangrena auferendis uti cōsueuimus, aut alia ab eburneorū pectinum artificibus petita, caluariam secundùm illam lineam diuides: studiose præcauens, ne altiùs quàm os sit, serra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondū abrasos, neq; etiam aures præsectas esse: quo leuiori negocio altera tua manu,

Quî caput ad cerebri inspectionem parandum.

a quemadmodum figura 7 cap. 6 lib. 1 ablata est à 6 figura eius. cap. ac ut 1 fig. huius libri est parata.

Caluaria ad cerebri anatomen qualiter aperienda.

tua manu, & sodalis utraq; caput, ne serræ cedat, contineatur. Vbi caluariam orbiculatim diuiseris, obtuso cultelli mucrone secundùm sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda supersit, examinabis, ut & eam quoq; serra diuidas. Porrò ne sectionis finē ipsius principio elatiorē demissiorem'ue reddas, nihil obstiterit, funiculum colore aliquo intinctum, caluariæ fortiter, illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circundare: ut color is orbicularem lineam, qua serram dirigas, caluariç intingat. Funiculum hunc ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cutis sectio te manu ducere nequit, quum ipsius latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde, abscedente nimirum cute, diuellantur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberū, illud sua basi mensæ impones: utrinq;, si uisum fuerit, ne in latera concidat, lapidem, aliud'ue simile collocās. Si uerò caput reliquo corpori quauis tandem sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruici occipitioq; quadratos lapides, aut truncū aliquem subijcies, ut caput in anteriora reflexum eleuatumq́;, ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ, ualidioris cultri dorsum transuersim ad frontē primùm impones: & illo modicè sursum deorsumq́; acto, sectionem aliquousq; dirimes. Idem quoq; in occipitio tēporibusq́; tantisper faciendum est, quousq; superiorē caluariæ partem à dura cerebri membrana liberam esse conieceris: tunc enim uerticis crinibus apprehēsis, attrahentem manum os subsequetur. Adempto osse, cutē simul cum adipe & carnea membrana solis manibus facilè diuelles: & deinde cultelli mucrone Græcis uocatum περικράνιον, ipsumq́; hac in sede περιόστιον indagabis: ut &[b] uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus duram cerebri membranā, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana, aliqua ex parte cultello est perforanda: & calamo, fistula'ue, aut quo in eliciēda urina utimur syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis sunt comprimenda: ut postmodum inflato syphone, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, cōdiscas. Suffecerit autem in altero tantum latere eiusmodi foramē fieri. nam copiosus qui inflatur spiritus, undiquaq; duram cerebri membranam distēdit, inflatq;. Verùm si quum caluariam serra diuideres, duram membranā alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio, dum membrana inflatur, ne aerem trāsmittat, opportunè cōprimetur.[c] Dimissa modò, concidenteq́;, ubi iam syphonem extraxeris, membrana, acutioris cultelli mucronem tertio ipsius sinui, per totam capitis longitudinē in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq; sectione uniuersum, quoad poteris, diuides: & distēto sinu, ipsius formā, &[d] ramorum qui utrinq; à suis lateribus, & ex inferiori eius sede pullulāt, orificia inspicies. Porrò ut cerebrum dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad dextrum tertij illius sinus latus perforabis: & deinde stylo in foramen indito, secundùm hunc cultello ad occipitis usq; os cōtinuò ad dextrum sinus eius latus sectionem deduces: ac dein rursus duram membranā cultelli mucrone propter aurē, quà ossi proxima est, perforabis: hincq; rectà sursum usq; in sectionem, secundùm capitis longitudinē ductam, secando perges. Postremò in capitis uertice duos mutuò sibi incidentiū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertio duræ mēbranæ sinu, &[e] ijs uasis, quibus dextrum duræ membranæ latus implicatur, in tenuem cerebri membranā pertinēt. Posteaquam uerò & in sinistro duræ membranæ latere hæc præstiteris, ac dextram cerebri partem à sinistra modicè manuum beneficio diduxeris,[f] septum à dura membrana

Cutis, adipis, membranæ carnosæ, ac dein caluariæ inuolucri, illiq́; subditæ adhuc mēbranæ examē.

Duræ membranæ amplitudo quî examinanda.

Tenuis mēbranæ detectio.

b 1 fi. F, F.

c Ex prima figura facies secundam.

d 2 fig. C, C. & D, D.

e 2 fig. G, G.

f 3 fig. D, D inter A, A & B, B.

membrana inter utranq; cerebri partem exporrectũ,& soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranã diffusę,quantũ fieri poterit attollentur,ut quî illarũ interuentu cerebrũ erigatur, utcunq; intuearis.ac dein acutiori cultello illis propaginib. à suo sinu liberatis, septum illud ab octaui capitis ossis[g] processu in caluariæ cauitatem eminente discindas,ac ueluti ex cerebro eleuatum in posteriora reflectas,suo[h] sinu qui uenæ instar toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto,[i] longisq; in tenui mẽbrana obseruatis uasorum ductibus,qui per capitis longitudinẽ in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino hîc inter duas cerebri partes incedunt.Horum ortus in præsentia curiosius nõ uenit inquirendus, ne fortaßis quum cerebrũ nimium studes disiungere,aliquid incuria rumpas.Aliàs enim hortarer, ut utraq; cerebri parte quàm maximè in posteriori sede disiuncta, duram membranã quà cerebri partes in occipitio intercedere incipit,quàm posses proximè ab[k] illa durę mẽbranæ parte,quæ cerebellũ ac cerebrum interuenit,acutioris cultelli mucrone diuideres.tũc enim[l] quartus tibi appareret sinus,& quas ille educit[m] propagines.Verùm hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit satius.ac proinde illis ductib. qui secundùm capitis longitudinẽ in tenui mẽbrana supra[n] callosum corpus feruntur expensis,cultello aut unguibus alicubi tenuẽ membranam diuelles,ac deinde sensim à cerebro ipsiusq;[o] anfractib. eam digitis detrahes.Cerebrũ hac liberatum mẽbrana suos ostendit anfractus:argumẽtoq; est, quî à tenui membrana cõtineatur:quum scilicet hac detracta, impensè dilatescat,& cõcidens prorsus,quodãmodo diffluat.Porrò cerebri anfractuũ altitudo ac profunditas digitis aut stylo uenit indagãda.atq; ita etiã solo digitorum munere[p] elatior callosi corporis sedes,& qui utrinq; hîc cõsistunt sinus,inquirentur.Simulatq; uerò hos inueneris, utrinq; magnã cerebri[q] auferes portionem,primùm magna & acutiori nouacula sectionem per dextrũ,qui ad callosum corpus cõsistit,sinũ deducens, quæ totam cerebri partẽ sinu illo superiorem,à fronte ad occipitiũ usq; simul in dextro latere adimat. plurib. enim reiteratis sectionibus,operatio turpiter uitiatur.Ademptã cerebri partẽ in mensam ita repones,ut elatior dextri uẽtriculi sedes in cõspectu sit. ea enim quam fieri pręcepimus sectio,dextrum uentriculũ diuidit,si modò rectè secundùm sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur,administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modũ ablata,in sinistra idem quoq; (ut & sinister pateat uentriculus) moliendũ est, per sinistrũ iuxta callosum corpus consistentem sinum facta sectione,callosoq; corpore quàm fieri licebit maximè immoto, diuulsoq;. Id enim postquam sinistrum quoq; cerebri uentriculum inspexeris,uidendo uentriculorum[r] septo seu speculo,sensim,& quàm accuratißimè summis utriusque manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum namque,si ad eum modum callosum corpus erexeris,& dein candelam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet conspicuum.[s] Iam callosum corpus[t] anteriori parte à cerebro liberabis, & sursum digitis attractum diuulsumq; in posteriora reflectes.ita namq;[u] elatiorem septi uentriculorum sedem calloso corpori,[x] inferiorem uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato aßimilamus,connatam cernes.[y] Cameratum aũt(cuius nunc superior sedes undiq; obuia est)obtusiori stylo uenit examinandũ.ac primùm quidẽ stylus ad syphonis formam obliquatus, sub camerato ex dextro uentriculo in sinistrũ mittetur:& camerati perpensis lateribus,anterior ipsius pars cerebri substantiæ connata, cultello[z] diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior

Aa

Marginal notes (left): g 3 fi.N.aut 6 fig.cap.6 lib.1.n. — h 3 fig. F & secundùm G,G. — i fig.cap.14 lib.4 d,e. — k 7 figura O,O,O. — l 7 fig.T. — m fig.ca.14 lib.3 Y,Y, a,a.b, d,e, f,i. — n 3 fi.L,L. — o 3 fig. C, C,C. — p 3 fig.L,L & dein M, M. — q Paraturas 4 figuram, quam hic sedulò inspicies. — r 5 fi.X,X & Y,Y. — s Ex quarta fig. nunc parabis quintam. — t Vbi infimum I consistit in 4 figura. — u 5 fi.Y, Y. — x 5 fig. X, X. — y 5 fi. S,T, V. & 6 fig. A,A,A. — z Ex quinta figura parabis sextã.

Marginal notes (right): Tenuis membranæ à cerebri reuolutionibus auulsio. — Superioris callosi corporis superficiei examen. — Dextri & sinistri uẽtriculorum apertio. — Dextri sinistrisq; uentriculorũ septi examen. — Corporis testudinis modo efformati examen.

inferior superficies, quæ testudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaque camerato, quî id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq; cerebri uentriculo enascatur, immissis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositũ longa sectione diuides, aut potiùs cultello uniuersum radicitùs

Dextri & sinistri uentriculorum, & uasorum in ipsis consistentium examen.

præscindes. Conduxerit tamen priusquã præsecetur, sub ipso stylum ad[a] eam usq; partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu[b] uasa ductus'ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinent subijcere, ac adamussim ipsius usum constructionisq; rationem longè elegantissimam examinare. Statim uerò atq; ademptum, longa'ue sectione diuisum, ac postea utrinq; diductũ erit, attendes[c] plexui à secundarum imagine aut substantia potius χοροειδὲς Græcis dicto, & ductibus pariter à quarti duræ membranæ sinus fine exporrectis. Ac proinde spectabis, quî per posteriores dextri & sinistri uentriculorum sedes ex posterioribus deorsum in priora descendentes,[d] arteriæ ascendant, quæ antrorsum prorepentes, unà cum ductibus à quarto duræ membranæ sinu proficiscentibus eos plexus efformant: quos num retibus quoque comparare liceat, modò disces. Cæterùm quum his ductibus animum accommodas,[f] illi quoque spectandi sunt, qui tenui membranæ & humiliori duræ membranæ processui dextram cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à

Glandulæ testibus incumbentis.

quarto sinu offeruntur. Vbi enim hos expenderis, ductus qui à quarto sinu in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, qua in uentriculos bipartiuntur. Hinc eleuati, in posteriora leuiter reflectentur, ne[g] glandula nuci pineæ comparata simul auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verùm hæc tentanti, ouillum cerebrum ad manum esse uelim, quòd id glandulam illam & cerebri[h] testes, natesque

Tertij uentriculi, ipsiusq; meatuum.

apertiùs nonnihil quàm humanum caput commonstret. Glandula hac in suum locum reposita, digitis[i] communem dextri sinistrique cerebri uentriculorum cauitatem, quæ modò instar rimæ spectanti occurrit, distendes, ac mox[k] meatum quo pituita uersus[l] peluim ex tenui membrana extructam defertur, unà cum[m] meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo communiue hac concauitate in quartum uentriculum pertinet. quibus inspectis,[p] totam cerebri portionem cerebello incumbentem transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hîc præcauens, ne[q] arterias per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorũ regionem ascendentes, unà disseces. Apparet modò duræ mẽbranæ[r] processus, cerebellũ ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens: &[s] ille pariter processus, qui inter dextram cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membra-

Duræ mẽbranæ sinuum.

næ sinus simul examines. Tertio itaq; duræ membranæ sinui quẽ dudum per longitudiuem[t] dissecuisti, plumbeum inseres stylum,[u] quem facile in tres reliquos eius mẽbranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinq; ad latera primùm, ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illũ impuleris. ita enim dextrũ & sinistrum, seu primũ ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ mẽbranæ processus dextram ac sinistram cerebri partem interuenientis stylum detruseris, quartum sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutioris cultelli mucrone longis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello totus duræ membranæ processus cerebello instratus, orbiculari sectione secundum os ducta, uenit præsecandus,[x] aut sectione secun-

Cerebelli detectio.

dùm longitudinem ducta diuidendus, retrorsumque reflectendus, ut cerebello obiter inspecto, cerebrum denuò aggrediaris, communem dextri sinistriq; uentriculi cauitatem distendens, exactiusque pituitæ ductum immisso stylo examinans.

a 7 fi. V et T.
b 6 fi. H, I.
c 4, 5 fi. O, O. 6 fi. M, N.
d 6, 7, 8 fi. F, G.
e 6 fi. H et I secantur in K, L.
f fig. ca. 14 li. 3 Y, Y. et b, d, e.
g 7 fi. L. 10 fig. D.
h 10 fig. E, G & F, H.
i 7 fig. H.
k 7, 8 fi. I.
l 14 fig. C, C. aut 15 figu. E.
m 7 fi. K. 8 fig. L.
p Parabis modò 7 fi.
q 6, 7, 8 fig. F, G.
r 7 fi. O, O.
s 3 fi. D, D.
t 2 fi. B, B.
u In 7 fi. ab S ac R ponis stylũ modò in P, P. modò in Q, Q. & modò in T.
x Vti factũ est in 8 fi.

examinans. Vt uerò tertij cerebri uentriculi meatũ in cerebelli cauitatem porrectum obſerues, obliquatum ſtylum meatui indes, leuiterq́; in cerebellũ concidere ſines. Stylus enim grauior, ſyphonisq́; modo incuruatus, etiam non impulſus ſecundùm meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu ſtylo, digitis cerebellum nonnihil à cerebri teſtibus dirimes, quoad ſcilicet ſtylum inter cerebellum & teſtes ipſos intuearis. tunc enim (idq́; præcipuè in ouis cerebro) quæ pars[y] teſtibus, & quæ[z] natibus ſimilior ſit, diſces. Quod quum obſeruaueris, cultello teſtes ipſos natesq́; ſecundùm ſtylum[a] diuides, ut meatus ille ex tertio uentriculo ad cerebellum porrectus, euadat conſpicuus: pauloq́; accuratiùs meatus obſeruetur à cerebro ad peluim hinc nonnunquam pertinens, pituitamq́; eò deducens. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo diſcerpere, &[b] uenam quæ ab illius ductibus in poſteriorem humilioremque anteriorum uentriculorum ſedem pertinet, examinare. Quippe hanc reperies facilimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquiſiueris, qui præſentis uenæ potiſsimùm fit interuentu. Vt autem[c] coalitum cerebelli cum dorſali medulla cognoſcas, caput quaſi in faciem[d] reclinandum eſt, & manu inter cerebellum & durã cerebri membranã occipitis oſsi commiſſam, impoſita, cerebellum in priora, deorſumq́; detrahi debet, quouſq; uniuerſum à dorſali medulla liberatũ decidat. in ea enim adminiſtratione nihil obſtabit, quo minus[e] uenulas ductus'ue ex primi ſecundiq́; duræ mẽbranę ſinuum principijs: aut[f] uenis arterijsq́; per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorſalis ex ipſo cerebro ortum, formam, & ſinum cum cerebelli ſinu[g] quartum efformantem uentriculũ cernas. Deinde cerebello in[h] pronũ conuerſo, ipſius intueberis ſinum, & partes ſedesq́; quibus dorſali medullæ connaſcebatur, & præcipuè ipſius inuolutionum anfractuum'ue pulchram imaginem. à quibus ilico uelut manu ducêris ad duos inuolutionum[i] apices uermibus aſsimilatos, & ueluti reuolutionum per cerebelli medium ſecundùm ipſius longitudinem deductarum terminos. Atq; id apparebit clariſsimè, ſi per eam longitudinem utrinque longa ſectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli ſubſtantia liberaueris, exectasque in menſam exporrexeris. ita nanq; unus tibi apparebit uermis, illis quàm ſimilimus, qui ueris tempore è ſalicibus decidere ſolent, aut bombicibus priuſquam ſeſe folliculo includunt: & adhuc multo magis, quum iam aliquandiu incluſi fuerunt, folliculum tamen nondum corroſere. At ſi uniuerſas illas cerebelli medias reuolutiones ſimul non abſtuleris, ſed duntaxat extrema execueris, duos poteris cõmonſtrare uermiformes cerebelli proceſſus: unum quidẽ priorem, poſteriorem uerò alterum. Porrò non ſolùm exectis ad hunc modum uermiformibus proceſsibus, ipſorum imago examinanda uenit: uerùm etiam quando cerebellũ à dorſalis medullæ initio auellitur, ipſorũ uſum præcipuo ſtudio expendere conduxerit. Inſpectis itaq; cerebelli partibus, neruorũ paria coniugiaq́; inueſtigabuntur. quod ut fiat ocyus,[k] manu inter cerebrũ & frõtis os inſerta, cerebrũ ſenſim attolletur, ut primùm à pleriſq; uocatos cerebri[l] mamillares proceſſus, & dein olfactus[m] organa quæ è ſuis ſinibus ſtylo quopiã aut digito ueniunt euellenda, & unà cum cerebro ſurſum in poſteriora flectenda: in quo opere caput non inutiliter in occiput[n] reclinabitur. ita enim reuolutum, eorum organorũ initia pulchrè oſtẽdet. Atq; hic pariter in conſpectum ueniet[o] uiſoriorum neruorũ exortus, & eorundem cõgreſſus, & ſub illis[p] peluis pituitæ cerebri expurgandæ parata. Mox[q] & arteriarum in duræ membranæ

Marginal notes (left):
y 10 fi. E, G.
z 10 fig. F, H.
a Vti factũ eſt in 8 fig.
b 8 fi. T, T.
c 10 figuræ I, K. ad 11 figuræ G, G.
d Vti factũ eſt in 9 fig.
e 9 figu. K.
f Vltimæ 3 libri figuræ ſ, ſ.
g 10 figuræ L, M, N, O. cũ 11 fi. E.
h Vti factũ in 11 figura
i 11 fi. C, D, & c, d.
k Vti factũ eſt in 12 fi.
l 12 fig. I, I. aut 13 figura C, C.
m 12 fig. C. D. 13 fi. L, L.
n Vt factũ in 13 fig.
o 13 fi. M, N, O.
p 13 fig. S. aut 14 fig. C, C.
q 13 fig. B. 14 fig. E, F.

Marginal notes (right):
Teſtium et natium examen.
Dorſalis medullæ cum cerebello coalitus.
Quarti uentriculi examen.
Vermiformiũ proceſſuum.
Neruorum parium examen.

 branæ

branæ amplitudinem ingressus occurret, quæ partim in tenuem absumuntur membranam, & partim in dextrum & sinistrum cerebri uẽtriculos properant. Vt uerò exactam earũ spectes seriem, & hic quoq; tenuẽ membranam à cerebro diuelles, & uentriculorũ terminos inibi in reuolutiones, nõ autem in olfactus organa uisorios'ue neruos finire, nihilq; minus quàm à uentriculis in ea organa pituitam excerni, ac per illa uersus[r] octauũ capitis os deduci animaduertes.[s] Nunc uisorios neruos à cerebro diuides, & totam ipsorũ portionem in caluariæ cauitate tibi conspicuã, studiose resecabis, ne nuper dictã peluim simul auferas. ea nanq; hac administratione tota occurrit, pulchreq; cernitur, quî[t] meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in[u] glandem cesset, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; iam proprio duræ membranę dilatato[x] foramine spectabitur. Cõduxerit tamen membranã inibi tantisper illæsam seruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in sinistrũ latus[y] reclinato, & cerebri parte quæ adhuc reliqua est, in suum locum utcunq; reposita, cerebrũ postea in sinistrũ latus deorsumq; reflectes, &[z] secundi paris originem contemplaberis, perinde ac[a] minorem tertij paris radicem: qua diuulsa, cerebrum adhuc magis in sinistrũ deflectes, & mox[b] tertij & quarti paris exortũ intueberis. insuper &[c] quinti paris origo sese offeret, quam similiter diuidere cõpetit, ut[d] neruulus occurrat, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens[e] temporali musculo, & in ore[f] delitescẽti, maxillamq; attollenti distribuitur.[g] Sextum quoq; par & septimum euadent conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animũ adhibueris. Cæterùm quum paria hęc perquiris,[h] ductus quoq; uenarum modo ex duræ membranæ finibus in tenuẽ excurrentes obseruandi ueniũt, & neruorum exortibus in sinistro si uisum erit latere, similiter adinuẽtis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut duram membranã quà cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum sinus foraminulis peruios, & undiq; egrediẽtes neruos intuearis: quibus inspectis, primi ac secundi duræ mẽbranæ sinuum originem, & in illos subeuntia uasa[i] examinabis, acutiori cultelli mucrone ipsos aperiẽs.[k] Ductus aũt secundùm duræ membranæ latera, & in ipsius iuxta frontẽ basi uenarum modo excurrentes, uel citra aliam sectionẽ sunt obuij. ut uerò glandulã, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ[l] foramini peluis infundibilis'ue mediũ excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti: nõ negligens interim[m] arteriam, quę ad foraminis illius latera utrinq; durã membranam penetrat. Vbi hęc obiter intuitus fueris,[n] acutioris cultelli mucrone sectionẽ ex illo foramine utrinq; ad arteriarum usq; transitum duces: & distentis sectionum labris, glandula sese offeret, unà cum arterijs ad ipsius latus stratis. Verùm hæ magis reddentur cõspicuæ, si hamulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maximè durã mẽbranam hîc liberaueris, aperueris'ue, ac ab arteria durã penetrante membranam plumbeum stylũ ad soporariã usq; arteriam in ceruice adhuc consistentẽ, impellas. Id nanq; in homine factu promptũ est, si modò tuis oculis Galeni nomine fidem derogare nolueris. Hîc enim, quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus cõmenti sint hactenus omnes, obseruabis: potissimùm si ouillũ aut bubulum cerebrũ hîc quoq; sectioni adhibueris. Pręterea glandulã sua sede dimouens, ac ut duritiẽ ipsius experiaris eandem comprimens, perpendes quid Galeno in mentẽ uenerit, quòd per crassissimã ossis cuneũ referentis sedem, (quam spongiæ modò peruiam & citra squamæ obductionẽ cauernosam, & à uerticis

Eorum quæ in duræ membranæ basi sunt examen.

Glandis pituitam excipientis, ipsiq; accũbentium arteriarum.

Lib. 9. de vsu part.

r 8 fig. ca. 6 li. 1 A, B, A.
s Vti factũ est in 14 fi.
t 14 fig. D.
u 16 fig. A.
x 15 fig. F.
y Vt in 14 figura.
z 14 fi. G.
a 14 fi. H.
b 14 fi. I, K.
c 14 fig. M.
d 14 fig. L.
e 4 muscu. tab. r.
f 6 mus. ta. D.
g 14 fig. N. dein O, aut potius seriatim specta 1 figu. cap. 2. lib. 4.
h Apparẽt in 9 fi. ad t, in 13 ad I.
i Vt factum est in 9 fig.
k 13 fig. H, K.
l 15 fig. F.
m 15 fig. C, D.
n Inspecturus 16 figuram.

à uerticis oſsium fabrica diuerſam eſſe ſcribit)pituitã ad palatum longa mora
colari cẽſuerit.Relicta modò interiori caluariæ ſede oculũ aggredi conuenit,
ad cuius ſectionẽ humanus,ſi recẽtius adhuc fuerit cadauer,ſuffecerit:alioqui
o fi.cap.10 enim bubulus quàm nãciſci poterit recẽtiſsimus,ſimul quoq; operi adhibebi-
lib.2. tur.Primùm itaq;[o] palpebrarũ, & deinde[p] oculi muſculos, quemadmodũ in
p figuræ ca. 11 lib.2. ſecundo docuimus libro,inquires: in quo opere neruorũ quoq; & uenarũ ar- *Oculi admini-ſtratio.*
q 2 fi.cap.2 teriarumq; per oculorũ ſedem ductuũ habenda eſt ratio,[q] ſecundi dico neruo
lib.4 K.
r eiuſ.fi. L. rum cerebri paris, &[r] minoris radicis tertij paris. quorũ ramulos facilè adin-
uenies,ſi eos in pinguedine oculi muſculis obducta perquiſiueris,& præcipuè
ſi oſſa ad ſceleti conſtructionẽ integra reſeruare nolẽs, ſerra frontis os ſuperio
rem oculi ſedẽ conſtituens,inſtar triãguli priùs execueris: & deinde primùm
neruos illos,& poſtea extracto oculo ipſius muſculos indagaueris. aliàs enim
oculus cum muſculis illæſo oſſe eſſet eruẽdus,acutiori cultro in oculi circuitu
proximè ad os ductis ſectionibus,uſq; ad nerui uiſorij è caluariæ cauitate qua
s 18 fi. cap. cerebrum continetur egreſſum. Vtcunq; uerò oculum euulſeris, conduxerit
14 u,u. ſemper[s] adhæreſcentem membranã quàm licebit uiciniſsimè ab oſſe dirime
re,imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat ſedem,
oculo appenſam ſeruare. ut interdum adhuc intactis oculi muſculis, cultello
t 18,19 fig. acutiore ad[t] iridem uſque ab oculo, ac ſi cutem à corpore auferres,illam exco
cap.14 θ. riare,& deinde unde ortum duxit rimari poſsis. Aliquando uerò ipſam mem
branam nõ niſi ablatis oculi muſculis aggredieris, perpendẽs ſemper hac totã
anteriorem oculi ſedem,præter corneã tunicam ſeu pellucentẽ duræ tunicæ
partem amplecti: illis uerò,totam poſteriorẽ. Cæterùm oculo & muſculis &
u Vt in 16 adhæreſcente mẽbrana[u] libero,[x] uiſoriũ contemplaberis neruũ,unà cum[y] ue
& 14 fig. cap.14. nis arterijsq; ſecundùm ipſum ex cerebro in durã uſq; tunicã exporrectis:dein
x 16 fi. ca. de portionẽ uiſorij nerui lõga ſectione diuides,& cultelli mucrone duræ cere
14 s.
y 17 fig. ca. bri mẽbranæ,& tenuis mẽbranæ portiones neruũ inueſtiẽtes,& poſtmodum
14 δ. nerui ſubſtantiã[z] inquires,ut uelut trium præcipuarũ oculi tunicarũ initia o-
z 17 fi. ca. 14 α, β, γ. ſtendas,& inſuper uiſoriũ neruum ab oculo[a] diuidas,ut nihil præter durã,ceu
a Vt in 16 exactiſsima quæpiã ſphæra,appareat. Sphæram hanc ſummis digitis ſiniſtræ
fi.cap.14. manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillã, reliqui autem eam ſedem
in quam uiſorius neruus implantatur comprehendãt,dein dextra manu acu-
tiori nouacula ſectionem quàm poteris longiſsimã in dura oculi tunica tranſ-
uerſim duces,ut citra cõpreſsionem omnes oculi humores excidere poſsint.
Hi enim hac ducta ſectione,oculoq; in dextram manum aſſumpto, in manus
ſiniſtræ uolã ita ſunt demittendi, ut cryſtallinus uitreo elatiorẽ locum habeat:
negocium enim confuderis, ſi uitreus ſuper cryſtallinum reuoluatur. Atque
id ne fiat uitabis,ſi quum in uolam ex oculo humores prolabi ſinis, oculũ non
admodum à uola eleuatũ teneas, & poſterior oculi pars, qua uiſorius neruus
inſeritur, uolam magis reſpiciat. Suſceptis ad hũc modum humoribus,& re-
poſita aliquandiu illa oculi parte ex qua humores prolapſi ſunt, manũ leuiter
modicè ue inuertes,ut aqueus è uola ſiniſtræ manus profluat, ſoluſq; uitreus
b Vt figura cum cryſtallino[b] reſeruetur.Mox conſiderabis[c] tunicã palpebrarũ pilis quàm
12 cap.14. ſimilimam,quæ orbiculatim cryſtallino humori connata, anteriorem uitrei
c 12 fig. ca. 14 h,h ad i. humoris ſedem inueſtit, integitq;. Tunicã hanc cultelli mucrone à cryſtalli-
aut tota 11 figura. no humore primùm diuelles, & deinde à uitreo ſubleuatam ſupra chartam
aliquam, cui & reliquas oculi partes ſeriatim adhibebis, extendes. Cryſtalli-
num humorem digitis ex uitreo quàm minimè compreſſum eximes: & ui-
treo in ſuum locum in charta repoſito, illæſum humorem cryſtallinum ſcri-

pturę alicui primùm impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicè indito, scripturę nunc altiùs nũc demissius accõmodabis, quî omnia specilli nõ excauati instar lõgè quàm sint maiora reddat, consideraturus. Porrò ipsius [d] tunicã, quã tenuissimę in cepis pelliculę modò tenuẽ ac pellucidã, sed duriorẽ esse diximus, ex ipsius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit: & deinde unguibus ab humore auulsam, ad suum in charta locum reponere. Vt uerò crystallini humoris discas duritiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodũ chartæ adhibere. Cæterùm ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores deciderunt, super sinistrum pollicem euertes: & ilico [e] quæ ex uisorij nerui substantia dissoluitur tunica sese offeret, aut extensa adhuc, aut uti plerunq; solet, instar muci collecta. quapropter tunc stylo rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusq; coloris & substantiæ sit, inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo [f] principio ubi duntaxat firmatur absecta, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunicæ [g] sedes undiquaque est conspicua, in qua primùm ipsius intueberis colores, deinde hamulo uueam à dura diuellens, [h] uenarum ex dura in illam transitum, & nigricantẽ ipsius colorem perpendes. quum uerò ad [i] iridem diuellendo pertigeris, ipsius hîc contemplaberis ad corneam firmissimum connexum, & [k] pupillam: cuiusque coloris uuea sit. quà à cornea [l] abscedit, atque è corneæ regione consistit. Vueam hoc modo diuulsam, & à suo exortu ubi firmissimè durę tunicæ committitur, dissectam, in chartã repones, & solam iam duram tunicam cum pellucida ipsius instar cornu parte contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Vbi & hanc in suum ordinem in charta: locaueris, memoriæ omnia commendaturus, uelut ab oculi centro ad extimam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis: & postea, nisi molestum fuerit, sinistrum aggredieris, à quo * adhærentem membranam, & [m] musculos, ut in dextro administrabis. uerùm in duram quæ uueam simul penetret, sectionem, nullam duces, sed quam minimè compresso oculo nouaculæ mucrone sensim [n] sectionem in dura molieris, non quæ primo iniectu eam diuidat, sed quæ sæpius iterata, ad uueam usq; pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inseres, ac sensim uueam à dura dirimes, ut iam commodè forpicula duræ tunicæ sectionem, quæ orbiculatim oculum ambiat, illæsa interim uuea perficere queas, ut uenarum ex dura in uueam transitum, & uuea postmodum dissecta, humorum situm paulo melius contempleris. Absoluta oculi anatome, auditus [o] organum, si ossa reseruanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primùm auris natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substantia, cutis utrinque separetur. At auditorii nerui processus difficilius adinuenitur, serra tamen maxima ossis portione, quæ supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo osse ad meatum usque execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi ossicula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam subinde nihil promouebis, quòd in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisque neruus facile cum ossibus diuellatur, contundaturque. Omnia tamen mihi percommodè succedunt, si serra totam ossis partem, quæ auditus organum continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu disseco. Cõuenit autem ita sectionem moliri, ut ea ossis sedes quæ neruum à cerebro procedentem primùm excipit, ab illa separetur, cui auris connascitur. Imò, si in uno latere negotium parum ex

sententia

Alia oculi administratio.

Auditus organi examen.

d 10 fig. ca. 14 d & to ta 9 fig.

e 15 fig. ca. 14.

f 14 fi. ca. 14 l.

g tota ferè 14 fig. cap. 14.

h 15 fi. cap. 14 p, p. & 16 fig. u, u.

i 15 fig. ca. 14 q, q. & 18 fig. θ.

k 15 fi. cap. 14 r.

l 25 fi. cap. 14 à q ad q.

* 18, 19 fig. cap. 14 n.

m 18 fi. ca. 14 δ, δ.

n Vsi tentatũ est in 16 fi. cap. 14.

o Exprimitur fig. ca. 8 lib. 1.

ſententia ceſſerit, nihil ſanè prohibet alterum quoq; aggredi, & brutorum caluarias, ut bouis & ouis, operi adhibere, quum illis animalibus organum auditus non multum ab hominis fabrica diſcrepet. Rurſus ſi oſſa haud reſeruanda putas, ſuaſerim ut frontis os quà ſupercilia ſpectat, paſsim effringas, [p] ſinum illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoq; in oſſe cuneum imitante moliendum eſt, ut ipſius quoque [q] antra crebro apparentia, & quæ illis continetur materia in conſpicuo ſint, nihilque ſeptimo hoc libro deſcriptum lateat. Cæterùm nunc aliquot muſculorum adminiſtratio (dummodo in uno corpore uniuerſam abſoluturus es anatomen) adhuc ſupereſt, quibus uidendis alterum latus ſuffecerit. Aggredieris itaq; muſculos cubitum mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui femoris motuum autores cenſentur: deinde pedis & digitorũ motuum opifices ita ſimul cum ligamentis reſecabis, quemadmodum in ſecundo libro iam multò antè commemoraui. Prorſus enim abs re ducerem, ſi illos muſculos, eorundemq; adminiſtrandi rationem, uel obiter etiam hîc pertractarem. Quod uerò ad brachij & cruris uenas, arteriasque & neruos attinet, quum horum duntaxat adminiſtratio nondũ expreſſa ſit, eam nũc aggrediar. Primùm itaq; à ſummo humero ad pollicis uſque unguem in cute ſectionem adeò leuiter duces, ut carnoſam membranã non uulneres: deinde ſectionis labris inuicem diremptis, omni ſtudio laborisq; patientia cutẽ à carnea mẽbrana ita auferes, ut adipẽ omnem mẽbranæ adhærere ſinas. ſtudioſeq; obſerues, ne uenã quampiam, aut neruulũ cuti connexũ ſinas. & ſi fortè aliquẽ ramum cuti exporrectum negligentia diuiſeris, & cum cute aliquouſq; à carnea mẽbrana ſeiunxeris, illum à cute ſedulò reſeca, & carneæ membranæ ita ut prorepebat, obtẽdito, ac dein cutem quemadmodũ cœpiſti adimito, nullibi cutis aliquid, neq; in brachio, neq; in cubito, neq; in manu relinquens. Iam [r] uenulas & [s] neruulos obſeruabis, carnoſæ mẽbranæ quà brachium attollentẽ integit muſculum oblatos: dein [t] primum brachij neruũ, qui carnoſæ mẽbranæ aliquouſq; in externa brachij ſede exporrigitur, inſuper [u] ramulum tertij nerui [x] inter muſculum brachiũ attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carnoſam membranã hîc in anteriori brachij ſede diſſeminatũ. In poſteriori autem brachij ſede & inferiori regione externi lateris brachij [y] neruorũ ſurculos expendes, carnoſæ mẽbranæ à quarto neruo brachium ingrediẽte deriuatos, ſimul cum [z] ramo quem is externæ cubiti ſedi obliquè offert. Mox * ſexti brachium petentis nerui ſeriẽ uniuerſam expendes. ea enim tota carnoſę mẽbranæ duntaxat exporrigitur. Iam humerariæ ſecundùm internum latus muſculi brachium attollentis [a] egreſſum ſpectabis, & ramulos quos hinc inde, donec cubiti attingat articulum, diſpenſat. Ad cubiti aũt articulum, [b] ramũ obſeruabis obliquè deorſum ad communis uenæ cõſtitutionem, ab humeraria diffuſum: dein [c] eum qui ſecundùm radium in poſteriora cubiti ad paruum uſq; fertur digitum, axillaris uenæ ramũ ſibi aſſciſcens. [d] Ramum uerò quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, ſi modò adfuerit, etiam citra ſectionem expendes, axillaris uenæ [e] portioni animum accommodans, quæ ſub media lõgitudine brachij carnoſam membranã ſubit. Hãc enim [f] ramum ad communis uenæ conſtitutionem promere cernes: dein [g] alios ipſius ramos ſecundùm ulnam, ſeu inferiorem cubiti regionem, ad brachiale ferri ſpectabis: & etiam animaduertes huius portionis ſoboles per interiorem cubiti ſedem uariè admodumq; implicitè ad brachiale uſq; & manus uolam excurrentes. Dein [h] communis uenæ ſeriem uniuerſam quoque intueberis, ad ſecundi

Margin notes:

p 3, 4 fi. ca. 12 lib. 1 K.

q 8 fi. ca. 6 lib. 1 C, D, G.

Muſculorũ in propoſito hactenus corpore nõ diſſectorum examen.

VENARVM, arteriarum & neruorum brachij examen.

r fi. ca. 6 li. 3 d.

s 2 fi. ca. 11 lib. 4, g, h.

t eiuſ. fi. π.

u eiuſ. fi. υ.

x 3 muſ. ta. inter P & Δ.

y 3 fi. ca. 11 li. 4 Ω. & char. 32. deriuati à Φ.

z eiuſ. fig. char. 33.

* 2 fi. ca. 11 lib. 4 ✶.

a fi. ca. 6 li. 3 inferius a, dein e, e.

b eiuſ. fig. h ad α.

c eiuſ. fig. i. uerſus l, ubi ſuſcipit x, x.

d eiuſ. fi. g.

e eiuſ. fig. r.

f eiuſ. fig. t. ad α.

g eiuſ. fi. u, x, y, z.

h eiuſ. fi. α, β, γ, δ, q;.

brachium petentis nerui[i] propagines animũ dirigens, quæ ab illo producuntur, ſimulatq; in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit. adhæc[k] ramum quarti nerui etiam ſpectabis, qui per externã cubiti ſedem ad brachiale uſq; ſpargitur. Neruos digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis. uerùm magis conduxerit, eos tum primùm expendere, quũ radices ipſorum ad digitos uſq; perduxeris. Poſtquã itaque hæc omnia non reſecta adhuc carnea membrana diligenter non ſine magno uſu ſpectaueris, illam unà cum ipſis annexis uenis & neruis à ſuccumbentibus muſculis auferes: ac mox[l] muſculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipſius uſque inſertionem ab illis quibus adnaſcitur partibus liberabis. idem & in[m] illo molieris, qui brachium attollit, & ijs quoque qui ſcapulam mouentium primus & ſecundus habentur: dein clauiculam à ſummo humero[q] reſecabis, &[r] muſculum auferes à pectoris oſſe & clauicula mamillari capitis proceſſui inſertum, &[s] eum qui à ſcapula oſſi υ referenti implantatur, &[t] eum quoque qui à prima pronatus coſta, tranſuerſis proceſſibus ceruicis uertebrarum inſeritur. Cæterùm quum hos adimis muſculos, parum curandum eſt, num illos auferas illæſos, nonnihilque uulneratos. hîc enim non muſculorum, ſed uaſorum natura uenit diſcenda: & perpetuò cauendum eſt, ne uas, non autem muſculus uitietur. Si itaq; ad hunc modũ accuratè hos muſculos ademeris, in ceruicis uertebrarũ latere neruorũ[u] radices ſeriesq́; elegãter occurrẽt, qui ab illis proſiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obſeruabis, à quo ſeriatim cuiuſque nerui digeſtionem perſequêris. Ac[x] primus occurrit, qui muſculo brachium attollenti præcipuè offertur: deinde[y] ſecundus, &[z] tertius. quorum ſeriem cõmodius ſpectabis, ſi capita[a] muſculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaueris, & muſculum à ſubdito illi[b] muſculo ad inſertionem uſque ipſius detraxeris. Mox enim ita præter ſecundi & tertij nerui ad brachium ingreſſum, etiam[c] quarti & quinti & ſexti nerui, & dein[d] arteriæ &[e] axillaris, &[f] humerariæ uenarũ ingreſſum adinuenies, ſenſimq́; ſingulorũ diſtributionem ſequêris, quæ in ſecundo neruo obſeruatu eſt prompta: & tertij quoque nerui ſeries ad cubiti uſque articulum in propatulo eſt, uti etiã & quinti nerui & ſexti. Quartus autem neruus, quà ſecundum brachij os uerſus externum illius tuber retorquetur, non occurrit, niſi obliquè ſecundùm nerui ductum[g] muſculos cubiti extenſionis autores diſſecueris, neruiq́; progreſſum ita uitiatis muſculis perſequutus fueris. Vbi autem hunc ad externum cubiti articuli latus uſque deduxeris,[h] ramosq́; quos hactenus in progreſſu edidit examinaueris,[i] muſculis ab externo humeri tubere principium ducentibus, à ſua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis muſculis offeruntur: & eam ſequêris[k] propaginem, quę tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij ſurculos exhibet. hanc enim leui negocio reperies, ſi[l] muſculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui[m] propago ſimiliter inquirenda eſt, quæ ulnæ exporrecta, ad brachiale uſq; excurrit, &[n] muſculis ab externa ulnæ ſede initium ducentibus ſurculos depromit. Vt uerò reliquum[o] tertij quintiq; nerui, & dein[p] reconditæ axillaris uenæ portionis, &[q] manus arteriæ in cubito & manu progreſſum uideas,[r] muſculorum ab interno humeri tubere originem ſumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli ſede uenæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingreſſus occurret: &[s] eleuato ſecundos quatuor digitorum articulos flectente muſculo, ipſorũ ad brachiale uſque progreſſum etiam obſeruabis, unà cum quinti nerui (qui ſecundùm po-

i 2 fi. cap. 11 lib. 4 Δ, Θ, Λ, Ξ, Γ, Σ.
k eiuſ. figu. cha. 49.
l 3 muſcul. tab. Δ.
m 4 muſcu. ta. Ξ.
o 5 tab. Γ.
p 9 ta. Γ, Δ.
q Vt in 9 muſc. ta.
r 4 tab. Θ.
s 5 ta. R, S.
t 9 tab. C.
u Vt in 2 fi. cap. 11 li. 4 & ultima figu. lib. 4.
x 2 fi. ca. 11 lib 4. f.
y eiuſ. fig. g. & ult. fi. li. 4 S.
z eiuſ. fi. r. et ult. fi. T.
a 6 tab. Θ.
b 7 tab. P.
c 2 fi. cap. 11 li. 4 Φ, dein *, dein υ.
d fig. ca. 12 lib. 3 N.
e fi. ca. 6 li. 3 m.
f eiuſ. fig. a.
g 9 muſcu. tab. S, T.
h 8 fi. ca. 11 lib. 4 Ψ, Ω, & cha. 32.
i 9 tab. Z, Θ, Λ.
k 3 fi. ca. 11 li. 4 cha. 35.
l 11 tab. Λ.
m 3 fi. ca. 11 lib. 4 char. 37. diffundens char. 38, 39, 41.
n 10 muſ. ta. Λ, Ξ, Γ.
o 2 fi. ca. 11 li. 4 cha. 43.
p fi. ca. 6. li. 3 q. q.
q fi. cap. 12 li. 3 N.
r 1 muſ. ta. V, X, Y, Z.
s 5 muſc. ta. Θ.

dùm posteriora interioris humeri tuberis in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, & sub medio longitudinis ulnæ[t] ramum spargente. qui in cubiti exteriora reflexus, externæ sedi parui digiti & anularis & medij surculos offert: quē leui negocio, quum in superficie propemodum ducatur, adinuenies. reliquum uerò quinti nerui & tertij progressum reperies, si[u] transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuiseris, ac dein exiguo cultello uenæ, arteriæ, & illorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Cæterùm priusquam cruris neruos & uasa inquires, etiam diligenter obseruabis neruorū ex thoracis uertebrarum lateribus prosilientiū[x] distributionem. quam tunc demum opportunè inuenies, quum sedulò illorum distributione uel in his nostris commentarijs perlecta, musculorū dissectionem perspectissimam habes, qua hîc non minus indiges, quàm ante musculorū administrationem absolutissima ossium cognitione. Quū itaq; ad lumborū usque uertebras deuentū erit, ab inguine ad pedis usque pollicem, similiter atq; in brachio, sectionē duces, cutem ad carneāusq; membranā diuidens: ut dein uniuersam femoris, tibiæ & pedis cutē illæsa carnea mēbrana, & uenis & arterijs & neruis, inter hāc & cutē excurrētibus ad ipsam relictis, quoad licebit cōmodè, auferas: moxq;[y] quatuor neruorum crus petentium radicis exortusq; inquiras neruos è lumborum uertebris & sacro osse prosilientes, secundùm ipsorum seriem subsequendo. Deductis uerò hunc in modū sectionis ordine ad crus quatuor ipsius neruis, primi nerui[z] sobolē expendes carneæ membranæ in externa femoris sede exporrectam. dein secundi nerui[a] sobolem in anteriori femoris sede ad carneā membranā plerunq; diffusam. Hic[b] uenā quoq; obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usq; summū, simul cū secundi nerui sobole exporrectā. Tertij nerui[c] sobolē carneæ membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui[d] ramus in carneam membranam diffusus occurrat,[e] primum femur mouentiū musculum ab ilium osse & sacro, coccygeq; ad insertionem usq; liberabis, moxq; quarti nerui truncum eumq; ramum spectabis. Quo inuento, etiam[f] ramum quarti nerui in carneam membranā iuxta poplitem, femorisq; humiliora diffusum inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos, in carnea membrana peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatā, cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ & uenæ[g] propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes, dissectis uitiatisq; musculis sensim adinuenies: & obseruatis ipsarum ramis, progressum eorundem sequêris, quà secundùm femoris os retorquentur, ac poplitem unà cum quarto neruo adeunt. Vbi tria hæc, uenam scilicet, arteriam & neruū repereris, quî in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisq; uariè dissectis, uniuersam ipsorum seriem disces. Quo in opere quantum diligenti, & non semel tantum repetita nostrarum descriptionum lectione, & prompta imaginum ipsi resectioni adhibitione iuuaberis, ipso usu facile experieris. Cæterùm si ex ossibus, quæ iam ex pręsenti corpore tibi sunt reliqua, sceletum efformare, aut aliàs illa ad ossium doctrinam inspectionemque asseruare uisum fuerit, nostra parandorum ossium cartilaginumque uteris ratione, quam ad calcem primi libri tradidimus, itaq; uniuersę mortuorum dissectioni colophonem adhibebis.

[t] 2 fig. ca. 11 lib. 4 char. 46.
[u] 4 muscul. tab. 6.
[x] conspicitur 2 et 3 fi. ca. 11 li. 4.
[y] 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 57, 60, 66, 71.
[z] eiusd. fig. cha. 58.
[a] eiusd. fig. cha. 61.
[b] fi. ca. 6 li. 3 Θ.
[c] 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 68.
[d] eiusd. fig. cha. 72.
[e] 9 muscul. tab. 1.
[f] 2 fi. cap. 11 lib. 4 char. 74. atque ita totā reliquā quarti nerui seriem inde pete.
[g] ulti. figu. lib. 3 i.

VENARVM, arteriarum & neruorum cruris examen.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVLla. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum discatur.

PERINDE sanè ac mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiæ proprietatem & compositionem accuratissimè docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem ratiocinationes percommodè exhibet. quare etiam meritò in mortuis animantibus primùm studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Cæterùm quum corporis permultæ sint particulæ, differentibus actionibus usibusque dicatæ: multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem decet ambigere. In ossibus quippe, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, numq; omnia his adnascantur, adstabilianturq;. quum enim uiui animantis os aliquod ruptum cernimus, uniuersum membrum fracturę subiectum collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando, uiuorum sectionem nō magnopere requirimus. Cartilagines quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uerò alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoq; uisitur, ut & ligamentorū etiam trāsuersim tendinibus obductorum. dum enim [a] trāsuersum in brachialis interna sede positum ligamentū diuidimus, [b] musculumq; digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principiū trahimus, id uidemus in hoc potissimùm factum, ut tendines, quo minus è sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & [c] alia quæ in externa ulnæ & radij sede ad brachiale habentur, diuiseris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines è suis finibus subleuari cernes. In hac etiam administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maximè sunt carnei, colligi, crassescereque, & rursus produci gracilesque fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductiq; eam ab alio musculo in cōtrarium uelli sinunt, aut etiā alioquin suam collectionem non exercent. Neq; id hìc in cubito duntaxat est obseruandum, uerùm altiùs ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaq; denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant: ex illisq; aliquem laqueo intercipias, cuius seriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verùm quum canis neruorum numerus distributioq; non admodum cum homine conueniat, suaserim, ut quum hanc sectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoq; ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inueneris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine [d] tertius est, ac secundùm anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uerò [e] quintus, secundùm posteriorem interioris humeri tuberis regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alicubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi

Ossium ac cartilaginū usus in uiuo animante quî uidendus.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus & functio quî spectentur.

Nerui in musculis usus.

a 4 muscu. tab. 6.

b 4 musc. tab. 8. 5 ta. Θ.

c 2 mus. ta. characteres 1, 2, 3, 4, 5, 6.

d 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 τ et eius lib. ult. figuræ T.

e 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 ✱. et ult. fig. m.

f 2,3 fi. ca. 12 li. 4 Φ, et ult. fig. e.

mihi [f] quartus numeratur,& ſecundùm humerum ad externum ipſius tuber porrigitur,etiam motus abolebitur muſculorum brachiale & digitos extendentium. Conduxerit autem huiuſmodi neruos laqueis intercipere, quo illis modò in hoc,modò in illo neruo ſolutis,muſculorum motum reſtitui obſerues.Iam muſculo alicui muris forma donato (quales hîc in cubito occurrunt plurimi) longam ſectionem induces, quæ uentrem totum penetret,ut muſculi illius motum,huius ſectionis gratia non perdi expendas. Dum aũt tranſuerſam ſectionem uentri induces, tantum muſculi motum aboleri uidebis, quanta erit ſectionis profunditas.Quum uerò uentrem prorſus diuides, muſculum ad inſertionem ipſius una parte,alia uerò ad exortum colligi retrahiq; obſeruabis. Quòd ſi alterius alicuius muſculi tendinẽ præſcindes, muſculum uerſus exortum cõuelli cernes.Item ſi caput diuiſeris, is ad inſertionẽ contrahetur.Si uerò inſertionẽ & caput unà abtruncaueris, muſculus ad ſuum uentrem ſedemq; quà maximè carneus eſt cõglobabitur:itaq; muſculorũ functio tibi hæc molienti erit obuia.Si aũt priuatim nerui alicuius, aut peculiaris muſculi functionẽ inquirendam duxeris,eum neruum & muſculũ, ut iam in brachio & cubito faciendum pręcepi,aggredieris.Neq; eſt quod hîc prolixè commemorem,qualiter in his adminiſtrationibus canes aut eius generis animalia ligare cõueniat,quum quiſq; pro ſua induſtria, ſi modò in mortuorũ ſectione adamuſsim uerſatus fuerit,hęc omnia rectiſsimè ſit obiturus.Adeò ut de uiua neruorũ muſculorũq; ſectione, nihil dicendũ ſuperſit, quanquã & de neruis recurrentibus paulo pòſt quędã noua ſeſe offerente occaſione ſubijciã. Vt aũt uideas num [g] nerui ſubſtantia,aut mẽbranę illam induentes, animalẽ uim pręcipuè porrigant,opportunè feceris,ſi cutem femoris tibiæ & pedis auferas,ac [h] primo femur mouentiũ muſculo à ſuis exortib. liberato, [i] quartũ femur petentem neruũ inquiras:& huius mẽbranis à nerui ſubſtãtia detractis, expẽdas quî pedis digiti ipſeq; pes adhuc moueantur,ipſeq; neruus concreditũ ſibi munus adhuc utcunq; exerceat. Verùm ſi quis medullę dorſalis munus rimari ſtatuiſſet, uiſurus quî ea læſa, partes læſioni ſubditæ ſenſum motumq; perdant, huic licebit canem ita aſſeri cuipiã aut trunco alligare, ut dorſum ceruicemq; porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrarum aliquot ſpinæ præſcindi queant,tandemq; dorſalis medulla ea ſede nudari poſsit, qua illam quis ſecandam arbitrabitur.nihil enim facilius eſt, quàm tunc uidere motum ſenſumq; ſubditarum ſectioni partiũ aboleri. Cæterùm in uenarum uſu inquirendo, uix quoq; uiuorum ſectione opus eſt: quum in mortuis affatim diſcamus, eas ſanguinem per uniuerſum corpus deferre, & partem aliquam non nutriri, in qua inſignis uena in uulneribus pręſcinditur.Item in arterijs, uiuorum ſectionem uix requirimus,quanquam licebit alicui [k] arteriam in inguina procedentem nudare,uinculoq; intercipere,ac intueri,partem arteriæ uinculo ſubtenſam non amplius pulſare. Atque ita leui negotio obſeruatur in arterijs ſanguinem natura cõtineri, ſi quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autem certiores fiamus, pulſandi uim non arteriæ ineſſe, aut contentam in arterijs materiam pulſuum opificem exiſtere,uerùm à corde eam uirtutẽ pendere,pręterquàm quòd arteriã uinculo interceptã non amplius ſub uinculo pulſare cernimus,licebit inguinis femoris'ue arteriæ longam ſectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam craſſum aſſumere, quanta arteriæ eſt capacitas: & ita illum ſectioni indere,ut ſuperior canalis pars altius in arteriæ cauitatẽ pertingat, quàm ſectionis ſuperior ſedes:& ita inferior quoque canalis pars, deorſum magis ipſa inferiori ſectionis parte protrudatur: ac dein uinculum

g Intimam nerui ſubſtãtiã, et duas illi obductas mẽbranas oſtẽdit 17 fi. ca. 14 huius libri α, β, γ.

h Vt in 10 muſ ta. liberatũ eſt n. et uidetur ζ.

i 2,3 fi. ca. 12 li. 4 cha. 71 & ult. figura ι, ι.

k fi. cap. 12 lib. 3. ρ.

Neruorum in ſus examen.

Dorſalis medullæ.

Venarum.

Arteriarum.

arteriæ

arteriæ circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quũ enim id fit, sanguis quidem & spiritus per arteriã ad pedem usq; excurrit, uerùm tota arteriæ pars canali subdita non amplius pulsat. Soluto autem uinculo arteriæ pars canali succedens, nõ minus quàm superior pulsum ostendit. Quãta uerò uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione consectionem summopere mirantes, qua omnia præscindi suadet quæ cerebro & cordi sunt cõmunia: semper omittens [l] arterias, quę per trãsuersos uertebrarũ ceruicis processus caput petũt, & etiã non mediocrem portionẽ uitalis spiritus in [m] primos durę membranę sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt: adeò ut nõ mirum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quàm cõmodè Galenus fieri arbitrabatur. respirat enim in hac sectione diutissimè animal, & aliàs mouetur. si uerò currit, itaq; multo spiritu indiget, nõ multo pòst concidit: quanquã adhuc postea cerebrũ animalis spiritus substantiã recipiat, ab illis arterijs quas per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariã petere recensui. Cęterùm hoc loco, ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorũ sectiones cõmemorare: quum hîc abundè fecero, si perfunctoriè aliquot sectiones proferam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usq; sit deuentum, modò de nutritionis organis sermonem instituemus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Videmus enim peritonęum omnium ipso com plexorum organorum esse inuolucrum: omentum, ut & mesenterium, uasorum deductioni & distributioni optimè subseruire: uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum sumpserũt, uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officium, ut etiam lienis, aut renum, aut uesicæ, in uiuorum sectione uix melius quàm in mortuorum intueri possumus. nisi quis uiuo cani lienem execare uoluerit, uti & ego aliquando feci, diebusq; aliquot canem asseruaui. Atque ita etiã renem aliquando execui: uerùm uulneris curatio molestior est, quàm quæ hinc sumitur cognitio iucunda. nisi quis non tam organorum cognitionis ratione has sectiones aggrederetur, quàm ut manũ exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experiendum est, quo quis uulnerata consuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere assuescat. Verùm hæc, perinde ac ossium luxationes & fracturæ, quas in brutis aliquando molimur, exercendis potius manibus, & rectæ curationi instituendæ, quàm organorum officijs indagandis conducunt. Porrò uiuas sectiones instrumentorum generationi subseruientium, indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ castrantur obseruamus. atque illæ propemodũ uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; addere uelit, qua cani testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiã unà cum illa tunica rescindimus. Verùm in fœtuum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatque fœtus aerem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obitur, quum non multo pòst sus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cauitatem diuiseris, atque dein uterum quoque in unius fœtus sede aperueris, ac [n] secundina ab utero liberata fœtum mensæ imposueris, cernes per pellucidas membraneasq; ipsius tunicas, qualiter is frustra respirare conatur, & ueluti suffocatus moritur. si uerò fœtus inuolucra pertuderis,

Eorum quæ peritonæo continentur functionum examen.

Generationis organorum.

Fœtuum.

l fig. cap. 11 lib. 3 F.

m 7 fi. P, P & Q, Q. 9 fi. S, S & T, T.

n 1 ta. fi. 30 li. 5 F. et 2 ta. K. & 3 & 4 ta. Q, R.

pertuderis,ipsiusq; caput illis liberaueris,mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atq; quũ id in uno fœtu indagaueris,aliũ aggredieris: quem ab utero nõ liberabis,uerùm apertũ ex dicta iam fœtus administratione,uterũ tantisper inuertes,& prius factæ sectionis labra extrorsum reflectes, dum alterius proximiq; fœtus infima inuolucrorũ pars sedes'ue appareat, & hanc ad eam usq; regionem ab utero detegas,qua is exteriori fœtus inuolucro connascitur: & qua ampla ea lienis substãtiæ similis caro habetur,quę uasa ex utero in exterius fœtus inuolucrum pertinẽtia intertexit.Est enim hac administratione uasorũ ille nexus integer asseruandus,& reliquũ exterioris inuolucri ab utero detegendum,ut per pellucida fœtus inuolucra arterias per ipsa distributas & umbilicũ subeuntes, ad uteri arteriarũ rhythmũ pulsare, & fœtũ respirationem nudũ conari moliriq; cernas:ac dein effractis pertusisq; inuolucris fœtum tunc respirare,& inuolucrorũ umbiliciq; arteriarũ pulsum perire spectes,uteri arterijs adhuc cũ reliquis extra ipsum arterijs pulsantibus. In cordis & pulmonis functionib.pleraq; expendimus,motũ uidelicet pulmonis,& num aspera arteria eorũ quę bibũtur portionẽ assumat: dein cordis dilatationẽ & constrictionẽ, ac num idẽ rhythmus sit pulsus cordis & arteriarũ, item qualiter uenalis arteria distẽdatur ac cõprimatur, & quî execto corde animal adhuc uiuat.In quibus obseruandis,magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato,&[o] mẽbranas thoracẽ intersepientes tam distãtes obtinente,ut diuiso secundùm longitudinẽ pectoris osse, sectionẽ inter eas mẽbranas ad cor usq; ducere possimus,citra thoracis cauitatũ(quib. pulmones cõtinentur) pertusionẽ.Verùm quum nullũ eiusmodi animal pręter hominẽ,& non caudatam simiã occurrat, in canibus ac porcis,illisq; animalibus quorũ nobis datur copia,sectiones ita sunt aggrediẽdæ,ut prędicta omnia intuearis.Quod itaq; pulmo thoracis motũ sequatur,hinc patet, quòd sectione in aliquo costarum interuallo ad thoracis usq; cauitatẽ ducta,læsi lateris pulmonis pars cõcidat,neq; amplius cum thorace distẽdatur,reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motũ sequente:quę etiã mox concidet,si & in altero latere sectionem in thoracis usq; cauitatem molieris. atq; ita animal,etiamsi thoracẽ aliquandiu moueat,non minus morietur,quàm si suffocatum esset. Verùm in hac administratione obseruandum uenit,ut sectionem quàm proximè ad superiorem alicuius costę ducas sedẽ,ne ad inferiorẽ fortè, sectionẽ dirigẽs,uasa hàc exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc proflueret, qui aeris per uulnus immissi & emissi gratia,spumosus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantib. eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonẽ aliquandiu etiã sua insita ui distẽdi opinãtur. Vt uerò naturalẽ pulmonis cũ thorace sequelã uideas,ex altero latere duarũ aut trium mediarũ costarum cartilagines dissecabis:& sectionibus per illarum costarũ interualla ductis,singulas costas extrorsum reflectes,ipsasq; franges, quo opportunã constituas sedẽ,per quam lateris illæsi pulmonẽ uidere queas.quum enim thoracẽ intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint,perfacile est,per eas pulmonis partẽ thoracis motum adhuc sequentẽ intueri, ac illis etiam membranis leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquàm tamen eas pertundas, conduxerit[p] arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partem,quæ iam concidit,manibus apprehendere,& aliquousq; ab ipsis substantiam pulmonis liberare:ut discas, num illæ perinde atque cor moueantur. Cordis enim motus etiam hîc tibi est conspicuus, præcipuè si cordis[q] inuolucrum diuiseris, & ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administratio-

Cordis,ipsiq; submministrantium partium usus examen

o 2 fi. lib. 6. G,G,& I, I.

p 6 fig. lib. 6 G.

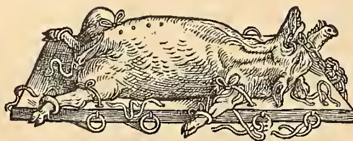
q 3 fi. lib. 6 D,E,F.

administrationem moliris. Conduxerit uerò hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & unà uniuersum arteriæ uenalis truncum manu cómodè apprehendas. In huiusmodi quoq; administratione non inutiliter cordis basim amplectêris, unoq; uinculo uasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercipies, ac dein sub uinculo cor execabis, solutisq; quibus animal colligatum est laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquousq; etiam ita affectos canes, sed præcipuè feles, cucurrisse. Cęterùm cordis motus, ut & arteriarũ, rectiùs spectabis, [r] si mox atq; canẽ asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum cartilagines, quà illæ ossibus continuantur, in utroq; latere acuto admodũ cultro duces, ac mox ab unius sectionis fine transuersim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usq; cauitatẽ molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & septo transuerso ab ijs liberato, pectoris os ad animalis caput sursum reflectes: ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam continebis. Quanquã & hæc omnia melius obibis in ea uiua sectione, quam inter alias utpote uberiorem in scholis exhibere cósueui. atq; hanc ideo, simulatq; nõnulla de cerebro subiunxero, perscribã prolixiùs, ut ab alijs leuiori negocio quoq; aggrediatur. In cerebri igitur ipsiusq; partiũ examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quũ hîc uelimús nolimus, uel theologorum nostratium causa, memoriã, rationem & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunq; illis cum homine eadem sit constructio: atq; ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaq; hæresi infectus, probè intelligit, quàm malè mihi consultũ uelim, si quòd aliàs longè lubentissimè facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quòd tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunq; perire. Atq; hîc eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uerò cerebrum sentiat, in homine uenit inuestigandum: qui quũ id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, numúe quo cerebrum alteratur, sentiat: uti in capitis uulneribus in dies experiri integrũ est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculũ aut dextrum aut sinistrum aperiri, ac quî animal motũ perdat, illumq; denuò occluso uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porrò sectionẽ quam me descripturum paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quanquam uocis occasione suem accipere magis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunq; illum afficias, subinde neq; latrat, neq; ululat: itaq; uocis ablationem aut resolutionẽ interdum expẽdere nequis. Primùm igitur animal ut supinũ iaceat, anterioreq; colli sedem, & liberũ corporis truncũ porrigat, asseri ita quàm poteris ualidissimè pro tua industria rerũq; copia, alligabis. Nõ enim arduũ est, asserẽ quempiã sumere, cui foramina insint ligãdis cruribus apta: aut si nulla adsint foramina, promptè asseri duo baculi subijciũtur, illisq; crura aduinciuntur. Inter cętera autem, superioris maxillæ præcipua habẽda est ratio, ut illa ualidè asseri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuipiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris com-

Cerebri functionum examen.

Viua sectio, qua Anatomes speculationi in scholis colophon adhiberi solet.

[r] Vti parata est 2 fig. lib. 6.

HAC figura suem asseri, quem uiuis sectionibus administrandis parare solemus, ac ulti mo primi libri capite cũ reliquis anatomicis instrumẽtis proposui mus, alligatã cõspicis, ut modus quo in nostris scholis utimur, ali qua ex parte foret obuius.

xeris commiſſa, ut ſcilicet collum exporrectum, caputq; immotum ſit, & interim animal liberè reſpiret clametq;. Priuſquã uerò animal ita uincitur, ſpectatoribus iam in mortuorũ Anatome uerſatis recenſere ſoleo, quæ'nam potiſsimùm pręſenti ſectione ſint uidenda, ne prolixa inter ſecandum dein enarratio operi obſit, idq; forſitan dicendo interturbetur. Mox itaq; longam in collo ſectionem acutiori nouacula duco, quę cutem & ſubiectos illi muſculos ad aſperam uſq; arteriam diuidat: id cauens, ne ſectio in latus aberret, uenamque notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam aſperam comprehendo, & illam ab incumbentibus muſculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera ſoporales arterias, illiq; attenſos ſexti paris neruorum cerebri neruos perquiro. dein recurrentes neruos lateribus aſperæ arteriæ adnatos etiam obſeruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præſcindo: idq; primùm ex altero latere, ut neruo hic intercepto præſecto'ue dilucidè obſeruetur, quî media uox pereat, totaq; ambobus neruis læſis intercidat: & ſi laqueos ſoluo, rurſus redeat. id enim citò & citra inſignem ſanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quàm ualidam efflationem animal citra uocem moliatur, recurrentibus neruis cultello diuiſis. Hinc ad abdomẽ uenio, & acuta ualidaq; nouacula ſub ſpuriarum coſtarum cartilaginibus, mucronataq; pectoris oſsis ſede ſectionem inſtar ſemicirculi uno ductu ad peritonæi uſq; cauitatem molior: ex cuius ſectionis medio ad pubem uſq; aliam tento, quæ promptè ſuccedit, ſi cultrum aut nouaculam peritonæi cauitati indem, itaq; inteſtina & uterum fœtibus diſtentũ duabus illis ſectionibus detegẽ, id ſedulò ſtudens, ut aſtantium quidã pollicẽ [a] uaſis obdat, quæ ſub pectoris oſſe deſcendentia abdomen petunt. illa enim ſola hactenus multum ſanguinis fundunt. Hîc modò ſectioni uiciniores hortor, ut manu [b] ſepto tranſuerſo adhibita, ipſius motũ experiantur: diſsitos aũt, ut uẽtriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatẽ aſſumptionem & dimiſsionem ſpectent. Interea in altero thoracis latere longam ſectionem ad coſtarum uſq; oſſa duco, ad eam ferè regionem, qua coſtæ in cartilaginem [c] degenerant. & dein ſecundùm coſtarum oſſa trãſuerſas ſectiones molior, ut oſſa incumbentibus muſculis aliqua ex parte liberem: & inſuper ſi operoſiorem adminiſtrationem ſequi uiſum ſit, intercoſtales muſculos in duobus coſtarum interuallis à tunica coſtas ſuccingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla coſtam ſolarum manuum auxilio à tunica coſtas ſuccingente auellam: illaq; à ſua cartilagine fracta, & deorſum in latus inflexa, magna tunicæ coſtas ſuccingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunq; commonſtret. Hac poſtmodum pertuſa, uidetur quî huius lateris pulmo cõcidat, thorace interim æquè ut priùs moto. Vt uerò id magis reddatur conſpicuum, plura coſtarum oſſa à ſuis cartilaginibus libero, quàm poſſum maximè hoc thoracis latus [d] aperiens, ut commodè per membranas thoracem interſepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læſa, pulchrè cum thorace mouetur, ſeſe offerat: ac deinceps illis membranis pertuſis, hæc quoq; mox à perforatione concidere & collabi uideatur. [e] Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una ſectione coſtarum oſſa à cartilaginib. libero, & à cartilaginibus pectoriſq; oſſe ſeptũ trãſuerſum reſeco, ut cum cartilaginibus, os illud diuulſis thoracẽ interſepiẽtibus mẽbranis, ſurſum ad collum reflecti queat, cordiſq; inuolucrum in conſpectu ſit. quod ilico cultello aperiendum eſt, obſeruandumque, quantum aquæ contineat, & quî cor agatur. Verùm cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius animali iam ferè propter concidentem undique pulmonem ſuffocato ſuccurres: ut dein

Specta ſi uiſum fuerit figuram capiti 9 li. 4. impoſitã.

Neruorum recurrentium examen, uociſq; eorum ſectione abolitio.

a 6 muſcu. tab. a.

b 7 muſcu. tab. Δ.

Septi tranſuerſi functionis examen.

c Inter T et S 6 muſ. ta.

Pulmonis motuum.

d Quaſi pararetur 1 fig. li. 6.

e Quaſi 2 fi. li. 6. pararetur.

Aquæ in cordis inuolucro repoſitæ, & cordis motuũ examen.

ut dein adamussim rursus cor arteriasq́;,& fœtus in utero cõtentos,quamdiu uisum erit,examines. Hactenus enim sanguinis fluxus parum incõmodi animali intulit,si modò illa quæ sub pectoris osse repunt[f] uasa astans aliquis obturauerit,ac pectoris os iam sursum ad collum reflexum iaciat,itaq́; ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in uasis costis singulis exporrectis fit,quum costæ effractæ deorsum euertuntur: ipseq́;,dum sectionem administras,uasa tantisper dum obliquentur occludere adnisus fueris. Vt uerò uita animali quodammodo restituatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandũ est,cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isq́; inflabitur, ut pulmo assurgat,ipsumq́; animal quodammodo aerem ducat.leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quãta thoracis erat cauitas intumet, corq́; uires denuò assumit,& motus ipsius differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atq; iterum pulmone,cordis motum uisu tactuq́; quantum lubet examinas,& arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam,aut in thoracis cauitate,aut ad lumborum uertebras comprehendis,& spectas pariter:nihilq́; tibi manifestiùs occurrit,quàm cordis & arteriarum pulsuum rhythmus.quo aliquandiu obseruato,pulmo rursus inflandus est:hocq́; artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi,magna pulsuum differentiarum cognitio paranda uenit.Quum enim pulmo diu flaccidus concidit,undosus,formicãs, & uermicularis cordis arteriarũq́; pulsus motus´ue spectatur. inflato aũt pulmone,magnus rursus & uelox efficitur,mirasq́; inæqualitates proponit:&,ut semel dicam,hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optimè pulsuum naturam medicinæ candidatis proponere soleo. Verùm in horum examine fœtuum gratia nunc nõ diu hæreo, sed in aliqua bicorni canis suis´ue uteri sede,sectionem super fœtum aliquem duco ad[g] exterius ipsius usq; inuolucrum penetrantem:quo deinceps ab utero diuulso,fœtum cum suis inuolucris eximo,& exteriori effracto inuolucro,per interius ualde pellucidũ ostendo, quî fœtus respirare conetur,quamq́; pulchrè interiori quoque inuolucro fracto aerem ducat.Mox proximum fœtum,quantum possum detego,uterum nulla ex parte ab exteriori inuolucro diuellens, ut hîc ita fœtus uasorum natura examinetur,uti prius uiuam fœtuum dissectionem faciendã præcepi. Quum hæc molior,per interuallaq́; pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet,uerùm longo admodum tempore animalis uitæ succurritur,& cordis[h] auricularum motus etiam promptè expenditur, perinde ac [i] arteriæ uenalis,&[k] uenæ arterialis:quas si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiã à uasis unguibus discerpo, & quod hîc animaduertendum est,obseruari sino,[l] dextrum postea cordis aperiens uentriculum,quo constet,quî cor illo etiam patente,nihilominus moueatur.[m] Sinistro insuper uentriculo unà adaperto,aut media cordis parte transuersa sectione[n] ablata, spectatores moneo,ut auricularũ cordis motũ nondũ quiescere intueantur.Dein si animali ante sectionẽ potum colore aliquo infectũ porreximus,idq́; cibos uarios seriatim ingesserit, cuiusmodi humor in pulmonis asperæ arteriæ ramis occurrat, quæque ciborum in uentriculo sit series,perquiro: hac dissectione,toti Anatomicæ speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens,atq; huic meæ de Humani corporis fabrica historiæ nunc illa finem impono.

Num cordis et arteriarũ par pulsus sit, examen.

Fœtuũ examẽ.

Arteriæ uenalis, & uenæ arterialis motuũ examen.

f 2 fi.lib.6. B,C,D,E.

g Specta simul tabellas 30. figuræ lib.5.

h 4 fi.li.6. I,K.

i 6.fig.lib. 6 G.

k 6.fig.lib. 6.I.

l patet in 7 fig.lib.6.

m patet in 9.fi.lib.6.

n uti factũ est in 11.fi. lib.6.

SEPTIMI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

ERRATA POST LIBRI IMPRESSIONEM
AB IPSO AVTORE ANIMADVERSA,
sic emendabis.

In secundæ paginæ Præfationis uersu 20. Asclepiadum familia, tra. Paginæ secundę figura ad tertiam est referenda, iuxta 16 lineam,
9.1. quarta ad sup. 11. in margine huc attollendum est, Gal. lib. de Ossibus. 32. pars, cubiti ar. 17. in figuræ indicis uersu 11. quod
20.32 libro 23.20 accommodam 24.42 duæ 32.14 membraneæ fibræ, quæ 33.47 effigiem inibi 34.22 ipsarum 35.23 sur-
sum per caua 37.4 cauitatis & formæ cuiusdam qua oculos munire debet ergò 44.33 illud retrorsum 51.36 terminatur 62.48
neruis his 63.37 cauitas ad frontis ossis leuitatem in necessaria ipsius hic oculorum gratia crassitie & forma, plurimùm conferens, ca
pax sit, & quî osseis ueluti fibris squammulisq́ interstinguitur, promptè 64.48 formosissimi 65.32 de Neruorum dis. 66.14 an-
tea V 20 mamillarem 72.58 quàm affabrè Na. 76.27 quiq́ etiam 28 conspicuus 81.18 est, quo 86.13 mucrones insinuans
90.47 proximis ipsi uertebris 97.20 in margine, canibus plures quinq́ 101.48 simum 104.56 medullæ 105.28 quamq́ ego
45 mucronem cessantem con. 106.4 effodiatur. aut quod Galenus id perinde 6 quatuor eius ossa 114.4 uertebrarũ quam cor-
poribus suis proponunt compage 119.48 proximæ 123.14 quando in libro de Articulis 16 pertractat, libroq́ de Ossium natura
eundem è scapula (uti sanè est uerissimum) enasci docet. Quan. 125.31 primi 127.1 processu 129.18 in margine, ossium maximum
37 huius 124.42 ostenditur 129.16 uoce (quam Celsus interim appellato nobis cubito tribuit) clari. 142.29 indice 142.29
hoc 147.39 longitudinem, quoniam ossa inibi multo quàm suprà infraq́ tenuiora sunt, ipsa ab inuicem dirimuntur, & 45 uix post-
brachialis ossibus 149.8 quòd ossa, si illum 10 qua manu ueluti unico tantum composita osse 151.1 quatuor digitorum ossis 23
inarticulatione 29 exiguis uncis 153.19 digitorum articulis occurrit, situ cum pollicis ossiculo respon. 21 obtinet. Cæterùm ossicu
lis ad mediam articulorum sedem occurrentibus adhuc minora spectantur, quæ in duris extremeq́ senescentibus uiris ad externam di-
gitorum sedem nonnunquam reperimus, tendinibus digitos extendentibus ad omnes ferè articulos calli in modum innata, aut tendi-
nibus ibidem longo attactu ita indurescentibus, ut ossei euasisse uideantur. In 160.44 eas 169.7 contactu non exci. 176.14 diri-
muntur, & dein solipedum ferè: non autem bisulcorum talo 186.44 lateris processum 190.10 ratio, ossiculorumq́ sesamo compa-
ratorum, quum hæc adhuc prorsus sunt cartilaginea, & induratę quodammodo callosæq́ tendinum sedes, haud exiguus aceruus refer-
ri huc queat, non 192.22 ut uenæ 193.26 sit, puerulorũ ossa coquuntur, quum scilicet in 194.25 subintrant 45 reijciendas 197.
37 adaptentur 199.12 iugalibus ossibus traiectus, & 44 ossibus, ex 200.23 quo 206.5 illorum alicui tantum figuræ peculiaris
sit 207.23 ὀῤῥοπύγιον, ὀῤῥῶν 207.54 cubitus nobis, Celso autem brachium nuncu. 208.41 quorundam 213.24 digitorum tertium
os 231.3 fune 242.37 adhuc relicta, superius λ est insignitã 250.19 pendet, quæ lati 251.6 integrioris 7 cum pede sese 255.18
egredi 31 insuper tibiæ sede 259.28 humerum 29 externam 262.44 implantationem (quando 263.8 capiti mollicię 26 ten-
dinis naturæ exactius indagandæ gratia sic legito: edoceat. Vti etiam in auium excarne in cruribus sede, nostro calci simul cum talo tar-
soq́ & pedio in motus specie quodammodo respondentę, ac ueluti tibię loco ab alijs habita, tendinum cum neruis discrimen expende-
re promptum est, quòd scilicet tendines inibi (perinde ac in ossiculis sesamo comparatorum alioquin regione etiam ferè euenit) pror-
sus ossei reddantur, stylosq́ illos constituunt, quibus repurgandis dentibus nonnulli utuntur. Deinde id, quo dissectionum professo-
rum pleriq́ tendinem 33 inseritur. & perinde 271.13 intercostalibus 14 nectentibus, & musculis orbicularibus 274.44 quem
sca. 277.25 pudendo, quam ferè per 283.36 quod 288.4 poteris cul. 295.32 motus 43 agitur: finistri 318.24 quo 331.1 dex
trorsum 2 sinistrorsum 34 nimis 333.39 ligamentis 337.1 prio thora. 340.23 musculus (qui nonnullis gemino constare princi
pio uisus est) illis 342.11 fuerint suppeditatæ 348 Neq́ me 349.1 fieri adhuc conten. 351.23 primam 362.37 obductam 364.
13 referre. Na. 370.31 ri 42 ut & 375.5 ne brach. 379.28 quum 383.6 rectissimæ 384.8 qui à 385.30 Cæterùm in 386.7 sin
gulos 38 ambientibus inuicem alligantur 393.20 ab origine sua pen. 396.32 quæ 406.18 patellæ illo ten. 407.14 in margine
adde, Secundi 30 capiti 408.19 tibiam 410.41 connata 45 futuræ 415.18 uerè 418.44 femoris iuxta genu 430.14 appel-
latum 431.3 tibiæ eam col. 432.2 connexui 435.29 quod hic fibulam tibiæ 443.11 arterialis 451.44 axillæ 452.30 asscribe
quæ etiam præter sententiam, nimium profectò in fibrarum historia ad ipsius censa, non semel me produxit 51 deest in margine h
462.20 sextus in manu digitus 30 septũ transuersum & 467.21 tutius 34 mamillarum 469.29 in margine, Humerariæ per bra-
chium incessus 481.16 quod 17 dum utero geritur 484.39 ileum 491.17 ileum 493.36 colligans 499.47 retis texturæ in-
star 500.41 ptas In penultima linea chartæ X 2 insignitæ, legendũ in hac editione: quæ ueluti sub sinistra magnæ figuræ manu re-
posita, uterum 518.38 exortu 521.14 singulos 534.4 in marg. gatur 538.20 uniuersæ 548.39 obducta, propaginibus quoq́ ali-
quot ab illis neruis donantur 553.31 quarum 567.12 gibbæ 573.3 relicta 580.11 distributionibus 12 proximum, continebatur
591.8 quod multis 592.49 in marg. adde, Peritonęi usus. 598.22 interior 601.13 nullam 602.16 in marg. anteriori 613.32 dispen
satur 617.13 instratas 621.26 iecoris 622.37 indidit 627.10 impensius cõcrescat 628.7 & uniuersum corporis sanguinem 631.
17 femoris 632.3 linea contextus figuræ, adiecti simum 636.16 biliosum 49 Tota hic deest linea: quàm illa obliquis fibris inter-
texta. ita namq́ meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptio- 637.17 firmantur 639.8 illecebram 642.25 musculus 42 basis
647.24 ipsos 648.2 retorqueri 653.11 tuberculum 660.32 perinde 662.49 apertæ 667.15 in marg. uteri 669.40 secueris
672.13 transuersim 673.22 complexas continens 675.19 pulmonisq́ fœtus 677.38 pari 678.4 abdomen 682.2 Quum itaq́
simplicium dein membranarum, ad 9 cerebro 686.7 superius lienis latus 689.35 hæc omnia, in 709.40 correspondentes
715.1 uerò 719.12 gis, uti 722.35 frequentius 723.32 liberæ 744.49 nihil 752.30 quæ 753.7 marginis adnotationem re-
pone in finem præcedentis paginæ. 759.15 narium 771.6 defertur 14 seriem 772.8 eorum 775.3 cuiusdam omnia ipsi im-
posita 778.44 quidam 779.48 Ac 790.30 turbinatæ fig. 791.7 factam 15 nates primùm 799. penultima
linea, sedemq́ crystallini humoris notat, cui oculi tunica, palpebrarum pilos referens, con-
nascitur. Reliqua diligens lector facilè obseruabit.

RERVM ET VERBORVM
IN PRAECEDENTIBVS DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX,

in quo literæ a & b numeris adiectæ, superiorem & inferiorem paginæ partem significant.

ἀμαρυγαὶ

B

caluariæ

Cor. Celsi

cordis

coxen-

D

fibræ

G

H

I

lienem

linguæ

neruorum

postbra-

T

sextus

V

uentri-

FINIS.

SERIES CHARTARVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z ABCDEFGHIKLMNO PQRSTVXYZ. aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt uu xx yy zz Aa Bb Cc Dd Ee

Omnes terniones: præter X, semiternionem : & bb, Aa, quaterniones. Cæterùm in X, uenarum & arteriarum typo, obseruabis ideo semifolium iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis, uariæ portiunculæ, ipsi typo suis quæq; locis committi queant. Sic & bb, propter insuendam ante initium Libri V. Neruorum figuram, quaternio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICINA IOANNIS OPORINI, ANNO Salutis per CHRISTVM partae M D L V.
Mense Augusto.